Digitized by Google

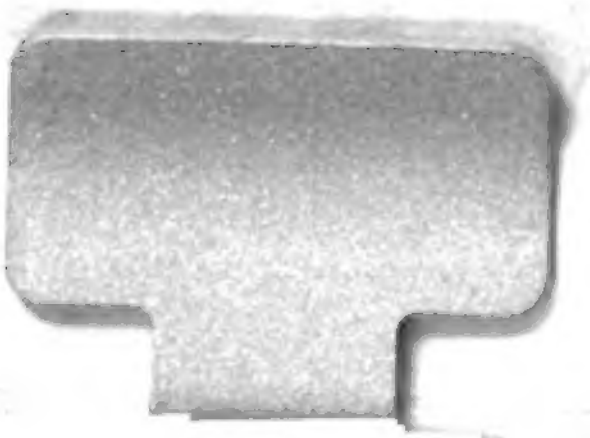

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

MARTINI

AB AZPILCVETA

DOCTORIS NAVARRI

CONSILIORVM

SIVE RESPONSORVM

VOLVMEN SECVNDVM

Nunc tertio in lucem editum, diligenter recognitum, ac multis denuo locupletatum consilijs.

Ex libris Mon.ri S. Pudentiana de Vrbe Cong. B. Mariæ Fulginei

ROMAE,

Ex Typographia Vaticana. M. DCII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

CONSILIORVM, SIVE RESPONSORVM

MARTINI AB AZPILCVETA DOCTORIS NAVARRI

Liber Quartus.

DE SPONSALIBVS ET MATRIMONIIS.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonij ſacramenti materia eſt vtriuſque conſenſus, forma autem ſunt verba vel ſigna, quibus ille hinc inde manifeſtatur.*

CONSILIVM PRIMVM.

QVAERITVR, quis conſenſus ſit materia matrimonij, an primus, an ſecundus?

Ad quæſtionem reſpondeo primo, me non ſatis intelligere quis conſenſus appellatur in quæſtione primus, & quis ſecundus volentium contrahere.

1 Secundo, quod ſi per primum conſenſum intelligitur conſenſus prius conſentientis, & per ſecundum conſenſus poſterius conſentientis, perpenſa varietate de hac re opinionum, ego delegi eam, quam poſui in Man. confeſſ. cap. 22. num. 20. ſcilicet quod conſenſus vtriuſque eſt materia; & verba, vel ſigna, quibus ille idonee exprimitur, forma.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium ſolle per procuratorem fictionis ignarum, cum v[illegible] & deinde per ſe cum alia contrahens, bis cenſetur contraxiſſe, ſed coram [illegible]olum ſecundum tenet.*

1 *Matrimonium qui cum duabus eodem tempore contraxit, pro remedio, antequam moleſtetur, accedat ad officium ſanctæ Inquiſitionis.*

CONSILIVM II.

NEDEDIT mandatum P. ad contrahendum matrimonium cum A. ſine intentione vlla contrahendi cum illa: P. recepto mandato, ignarus huius intentionis mandantis, cum A. contraxit. Deinde idem N. contraxit matrimonium publice, & conſummauit cum alia. Quæritur quid agere debeat.

1 Reſpondeo primo, quod D. conſulens cenſebitur in foro exteriori contraxiſſe bis matrimonium tam à iudice eccleſiaſtico, quam ſæculari. Secundo, quod in foro exteriori iudicabitur contraxiſſe tantum cum ſecunda, & quod ei cohabitare debet. Tertio, quod ad excuſandum ſe à pœna, quam mertur in foro exteriori, oportet vt ipſe accedat ad Illuſtriſſ. Inquiſitorum Romanæ Vrbis officium, & præſentet vnam petitionem, quæ con tineat vnam narrationem facti; & præter eam dicat ſe pœnitere plurimũ, quod vſus fuerit præfata ſimulatione; & quod confitetur eam plane coram prædictis Illuſtriſſ. & ſupplicat eiſdem, vt ſua ſententia definitiua con demnent eum pœna, & pœnitentia, quam meretur in foro interiori, & exteriori, vtentes miſericordia ſolita: attento quod nondum eſt vocatus ad vllum iudicium, neque eccleſiaſticum, neque ſæculare; & quod venit ad Vrbem mille labores & pericula paſſus; & quod ſponte ſua confitetur hoc peccatum, quod tamen non commiſit propter vllum errorem, quem circa ſacroſanctum ſacramentum matrimonij haberet; & quod ſe ſubdit eorum ſummo iudicio, promptus ad ſuſcipiendam pœnam, & pœnitentiã, quam lacrymabundus petit.

SVMMARIVM.

1 *Plebeius nobilem, primogenitum, & diuitem ſe fingens, quo nobilis ſecum matrimonium contrahat, Deum, & familiam offendit, ſed tenet matrimonium.*

2 *Papa ex iuſta cauſa matrimonium non conſummatum diſſoluit. & num. 4.*

2 *Error perſonæ & conditionis ſeruilis matrimonium annullat, ad quem multum accedit error vilitatis. num. 3.*

3 *Error perſonæ, vbi plebeius, nobilis, primogenitus, patri diuiti in primogenio ſucceſſurus falſo creditur, dici poſſe videtur, ad effectum, vt Papa matrimonium ratum diſſoluat. num. 4.*

CONSILIVM III.

APLEBEIVS, ſe nobilem, primogenitum, & diuitem fingendo, matrimonium cum nobili puella ex illuſtri familia orta nepte D. B. contraxit.

Digitized by Google

traxit. Quæritur, an matrimonium teneat: & cum non ſit matrimonium conſummatum, an adſit iuſta cauſa, vt illud Papa diſſoluere valeat.

1 Ad propoſitam quæſtionem reſpondeo primo, præfatum A. ſi præmiſſa ſunt vera, grauiſſime offendiſſe Deum optimum maximum, & Illuſt. D.B. & familiam eius, tot falſitatibus & dolis aſpirando & machinando ad tam ſacrum ſacramentum, quod ſanctiſs. & limpidiſs. vti vnum de ſeptem ſacramentis à D. Ieſu Chriſto ſummo Deo noſtro inſtitutum iuxta canonem 1. ſeſſ. 7. Concil. Trid. ſumma reuerentia tractandum eſt.

Secundo, quod etſi præfatus A. grauiſſime peccauit vtendo falſitatibus & dolis præfatis ad inducendum præfatum Ill. D.B. & eius neptem in multos errores, non tamen videtur induxiſſe penitus in errorem perſonæ, qui ſolus ipſo iure annihilat matrimonium, cap. 1. 29. q. 1. & nos poſt alios tradimus in Man. noſtro confeſſ. cap. 22. num. 32. & conſequenter dicendum videtur de rigore iuris matrimonium præfatũ per verba de præſenti contractum, ſeruata forma in id neceſſaria per Conc. Trid. inducta in cap. 1. de reform. matri. ſeſſ. 24. eſſe validum, & non ſeparabile regulariter.

3 Tertio, quod S. D. N. qui, vt dixit Anglicus poeta relatus à gloſ. in proœmio clem. propter ſuam admirabilem altitudinem & potentiam, eſt quidam ſtupor mundi, *Nec Deus eſt, nec homo, quaſi neuter inter vtrumque*, poteſt iuſta de cauſa diſſoluere illud; quia nondum eſt conſummatum, iuxta gloſ. celeberrimam & receptam in cap. ex publico. de conuer. coniug.

Quarto, quod meo tenui iudicio in caſu propoſito occurrit iuſta cauſa id faciendi. Tum ob multa falſa, & doloſa, quæ machinatus eſt præfatus A. Tum ob ſcandala magna, & etiam homicidia, quæ probabiliter præſumun-
3 tur occurſura. Tum quod error non ſolum perſonæ, ſed etiam conditionis ſeruilis ipſo iure annihilat matrimonium, vt habetur in d. cap. 1. 29. q. 1. & toto titulo de cõiugio ſeruorum. & error vilitatis, & (vt ita dicam) plebeitatis, qua præſertim vir creditur valde nobilis, cum ſit plebeius, multum accedit ad errorem ſeruilis conditionis apud nobiliores, quorum de numero ſunt Ill. D.B. & eius neptis. Tum quod error, quo falſo creditur eſſe aliquis primogenitus in primogenium patris diuitis ſucceſſurus, cenſeri poteſt error perſonæ, annihilans matrimonium, vt & nos tradimus vbi ſupra nu. 32. poſt Cald. in c. 2. de coniugio ſeruorũ, & Hoſtien. in ſumma, quos
4 ſequitur Ang. in ſumma, verbo matrimonium. impedimento 4. §. 3. Tum denique quod licet nulla prædictorum conſtituant omnino errorem ſufficientem perſonæ, qui matrimonium ipſo iure dirimat: omnia tamen coniuncta videntur profecto conſtituere errorem proximum errori præfato perſonæ dirimenti: quæ conficiunt iuſtam cauſam, ob quam S. D. N. iuſte ac ſancte poſſit illud dirimere, iuxta gloſſ. præfatam celeberrimam cap. ex publico. de conuerſ. coniug. præſertim conſiderando, quod præfatus A. per ſe ore proprio finxit præfata falſa, & dolo malo perſuaſit ea præfato Illuſtriſſ. D.B. octogenario, & præfatæ nepti, in cuius poteſtate manebat; quorum alter ob iuuenilem eius ætatem, & alter ob ſenilem facile poterant decipi: & quod non ſolum quo ad vitam in terris pacifice agendam, ſed etiam quo ad vitam æternam conſequendam plurimum prodeſt præ-

Digitized by Google

fato A. vt præfatum matrimonium dirimatur, ad gloriam Iesu Christi, qui nos omnes saluet in æternum. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Infideles sponsi, qui se citra animum consummandi matrimonium cognouerunt, conuersi matrimonium contrahere debent secundum formam Trid. Concil. & subijciuntur alijs canonum impedimentis.*

CONSILIVM IV.

IACOBVS & Lætitia neophyti nuper baptizati in proximo præterito Sabbato Pentecostes, dum essent in Hebraismo, factis tantum sponsalibus de futuro per instrumentum dotale parentum, se ipsos per incontinentiam semel carnaliter cognouerunt, non animo, vt aiunt ipsi, tunc cõsummandi matrimonium; cum existimarent nullum adhuc inter eos esse posse matrimonium; quia nondum secundum ritum Hebræorum publice & legitime contraxerant. Quibus sic stantibus, conuertunt se ad fidem.

Quæritur nunc, an inter eos fuerit legitimum matrimonium, an post baptismum debeant in facie Ecclesiæ saltem in dubio contrahere.

1 Respondeo primo, quod proculdubio præfati Iacobus & Lætitia debent denuo contrahere matrimonium, vt sint veri & legitimi coniuges: quia nullo iure naturali, diuino, nec humano potest esse inter aliquos verum matrimonium, nisi contrahant illud per verba de præsenti. sicut enim sufficit consensus legitimus sine copula subsequuta ad essentiam matrimonij, iuxta cap. sufficiat. 27. q. 2. & l. nuptias. ff. de reg. iur. ita requiritur consensus per verba de præsenti, & non qualis qualis, sed liber, & legitimus, cap. cum locum. de sponsal. Vnde Aug. relat. in cap. 1. de sponsal. dixit duas esse fides circa matrimonium; altera pactionis, siue promissionis; altera consensus, qua mutuo se recipiunt in coniuges: & quod hæc requiritur ad constituendum matrimonium, & illa non sufficit. Non obstat cap. ex parte. de sponsal. quamuis habeat, quod per illa verba, *Ex hac hora te habebo in vxorem*, licet sint de futuro, contrahitur verum matrimonium: quia licet formaliter sint de futuro, virtualiter tamen continent consensum de præsenti, vt in eo declarant omnes doctores: qualia si fuissent verba præfatorum Iacobi, & Lætitiæ, verum matrimonium esset inter eos contractum, nec oporteret denuo inter eos contrahere, per ea, quæ in alio casu aliqua parte huic simili nuper respondi.

Secundo respondeo, quod præfati sponsi tenentur contrahere matrimonium secundum formam sacrosancti Conc. Trid. ita quod sunt faciendæ proclamationes; &, si per eas inuenirentur cognati, vel affines intra 4. gradum, non possent absque dispensatione verum matrimonium contrahere; licet ante conuersionem & baptismum potuissent: quia simulac fuerunt Christiani effecti, cœpit obligare illos ius canonicum, de quo in cap. non debet. de consang. & affin. & cap. 1. de reform. sess. 24. Concil. Trid. arg. cap. 1. de constit. & cap. gaudemus. de diuort. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Catholico cum hæretica matrimonium non licet contrahere, contractũ tamen tenet.*
2 *Matrimonium præsumptum, quod olim oriebatur ex copula post sponsalia, non cessat, nisi vbi Conc. Trid. est receptum, & eius decretum sess. 24. de refor. matrim. cap. 1. fuit in parochiali publicatum. & num. 4.*
3 *Sponsalia clandestina valida, licet non matrimonium post Concilium.*
5 *Sponsalia inualida aliter, quam ob defectum consensus, vt sunt contracta à Catholico cum hæretica, causant quidem, vbi Concilium non est receptum, impedimentum publicæ honestatis, non tamen iuncta cum sequenti copula inducunt matrimonium præsumptum. & num. 11.*
6 *Promissio de matrimonio cum hæretico contrahendo turpis, & ipso iure nulla.*
7 *Sponsalia cum vna ex pluribus filiabus Petri ob incertitudinẽ personæ sunt nulla.*
8 *Sponsalia per superuenientem hæresim dissoluuntur.*
8 *Matrimonio contrahendo plus impedimentum præsens, quam futurum, obstat.*
9 *Sponsalia cum duabus contrahere iurans, dicens, Iuro contrahere matrimonium cũ vtraque vestrum, alteram cognoscens, matrimonium non censetur contrahere.*
10 *Sponsalia per copulam in matrimonium transire præsumuntur, ne præsumatur peccatum fornicationis.*
10 *Hæreticam sponsam cognoscere vxorio affectu, per quem cõtrahitur matrimonium, grauius est peccatum, quam cum eadem fornicari.*
11 *Sponsalia per causam notorie iustam dissoluuntur ipso iure.*
12 *Cognoscentes se affectu maritali sine præcedentibus sponsalibus ita demum contrahunt matrimonium, si aliquo signo externo ad inuicem animum contrahendi sibi significent.*
12 *Matrimonium ad contrahendum requiritur & sufficit mutuus consensus de præsenti hinc inde per signum exterius significatus.*

CONSILIVM V.

QVAESTIO hæc vt noua, ita magna videtur: pro cuius resolutione diuido casum in duas partes. Prior sit, an spõsalia de futuro Catholici contracta cũ hæretica, consecuta copula carnali, transeant in matrimonium? Posterior, an in casu proposito, etiam si talia sponsalia non transirent per copulam in matrimoniũ, censendum sit matrimonium contractum per copulam carnalem & cohabitationem menstruam enarratam?

1 Pro resolutione prioris præsuppono primo, quod quamuis non liceat Christiano Catholico contrahere matrimonium cum hæretica; si tamen contrahit, validum est, iuxta gloss. memorabilem cap. non oportet. 28. q. 1. & omnes communiter in 4. lib. sent. dist. 29.

2 Secundo præsuppono, quod in parochijs, in quibus Conc. Trid. est receptum & publicatũ, non habet locum cap. is qui fidem. de spons. arg. cap. 1. de reform. matr. sess. 24. Conc. Trid. adeo quod nullum sit in eis hodie post præfatum Conc. matrimonium præsumptum per copulam carnalem subsecutam, vt nos adnotauimus in Man. confess. cap. 25. num. 144. In terris tamen, in quibus præfatum Conc. nondum est receptum, & minus in ec-

cleſijs parochiālibus decretum dicti cap.1. publicatum, iura antiqua videntur ſeruanda. Tum quia lex non recepta non ligat, c.in iſtis.§. leges.4. diſt. & gloſſ.ſolemn.late dilatata per Fel.in c.1.de treug.& pace.Tum quia in prædicto cap.1.§.fin.expreſſe ſtatuitur non eſſe locū illi cap.niſi in parochijs,in quibus fuerit publicatum,& lapſi 30.dies.

3 Tertio præſuppono,quod licet per præfatum cap.1. matrimonia aliter quam coram parocho & duobus teſtibus cōtracta in terris vbi receptum eſt præfatum Conc.Trid. ſint ipſo iure nulla:ſponſalia tamen de futuro videntur valida,vt dicimus in Man.conſ.cap.22.nu.3.

4 His præſuppoſitis,pro parte affirmatiua huius queſtionis,ſcilicet,quod præfata ſponſalia tranſeant in matrimonium per copulam carnalem,facit primo, & quidem neruoſiſſime d. cap. is qui. de ſponſal. quatenus habet ſponſalia de futuro per copulam carnalem ſubſecutam facere matrimonium ſaltem præſumptum; & quod illi non eſt derogatum per Conc.Trid. in parochijs, in quibus illud non eſt publicatum, vel non ſunt lapſi triginta dies à publicatione facta;& quod in caſu propoſito narratur Conc.præfatum non eſſe receptum in terris, in quibus caſus hic contigit, nec cap. eius 1.de reform.matr.ſeſſ.24. in parochijs publicatum.

5 Secundo facit, quod ſicut ſponſalia etiam quamlibet nulla ob aliam cauſam,quam ob defectum conſenſus, producunt impedimentum publicæ honeſtatis, cap.1. de ſponſ. lib.6. ita & in caſu noſtro ſecuta copula inducere videntur matrimonium.

Pro parte autem negante,nempe quod non tranſeant in matrimonium, facit primo,quod omnis promiſſio turpis rei eſt ipſo iure nulla,c.in malis
6 promiſſis.22.q.4.l.iuris gentium.§.ſi ob maleficium. ff. de pact. l.generaliter. ff. de verbor. obligat. At promiſſio Catholici de contrahendo matrimonium cum hæretica eſt promiſſio rei turpis : cum ſecundū omnes peccatum ſit contrahere matrimonium cum hæretica, licet contractum teneat,vt prædictū eſt.& conſequenter præfata ſponſalia fuerunt nulla,& ita nullū videtur producere effectū,arg.c.nō præſtat.de reg.iur.& illius poetę:

Ex nihilo nihil in nihilum nil poſſe reuerti.

7 Secundo facit,quod promittens contrahere cū vna filia Petri,qui habet multas filias,habens copulā cū vna,non videtur contrahere matrimoniū; quia ſponſalia illa propter incertitudinē perſonæ ſunt nulla,ſecundū gloſ. not.Bernar.c.ex litteris.il 2.de ſponſ. quā Præpoſitus efficaciter defendit.

8 Tertio facit cap.non ſolū.28.q.1.allegatum à Ioan.And.in ſum. de ſpōſ. nu.4. quod ſecundum ipſum probat ſponſalia de futuro diſſolui per ſuperuenientem hæreſim. Nec obſtat, quod in caſu propoſito non ſuperuenit: quia plus obſtat circa matrimonia & ſponſalia impedimentum præſens, quam ſuperueniens: affinitas enim præſens reddit matrimonium nullum, non autem ſuperueniens,c.1.c.diſcretionem.de eo qui cognou.conſan.cognatio item ſpiritualis idem facit,c.2.de cognat.ſpirit.c.ad limina.30.q.2.

9 Quarto,quod qui iurauit cōtrahere ſponſalia cum duabus,dicens, *Iuro contrahere matrimonium cum vtraque veſtrum*, licet poſtea rē habeat cum altera earum,non cenſetur contrahere matrimonium, eo quod illa ſpōſalia

erant

erant nulla ſecundum Aſten.ſum.lib.3.tit.6.de effect. ſponſ.q.13. quem ſequitur Ioan.Brun.de ſponſ.concluſ.5.poſt num.5. Ergo cum in caſu noſtro ſponſalia fuerint nulla ratione turpitudinis promiſſionis,conſequitur eadem ratione dicendum ea non ſufficere, vt per copulam carnalem ſecutam cenſeatur matrimonium contractum.

10 Quinto,quod ratio potiſſima,quare ſponſus cognoſcens ſponſam præſumitur id facere animo conſummandi matrimoniũ, eſt, ne in dubio præſumatur peccare:quæ ratio ceſſat in caſu propoſito:nam Chriſtianus promittens hæreticæ contrahere cum ipſa,non euitat peccatum cognoſcendo illam vxorio affectu, immo magis peccat cognoſcendo illam tali affectu,& contrahendo cum illa,quam cognoſcendo affectu fornicario; quia committit grande ſacrilegium, ſecundum omnes in diſt.39. ergo non eſt cenſendus velle complere ſponſalia,ſeu conſummare matrimonium.

11 Sexto, quod ſponſalia quamuis iuſta diſſoluuntur ipſo iure per cauſam notorie iuſtam,præſertim ſi ſunt clandeſtina, vt reſoluit Syl.verbo ſponſal. q.11.quem nos ſequimur in Man.conſ.cap.21.nu.18. At in propoſito caſu cauſa non ſolum diſſolutionis, ſed etiam nullitatis ſponſalium eſt notorie iuſta;quia notorium eſt non poſſe illa ſine peccato ſacrilegij impleri. ergo cenſenda ſunt diſſoluta,& nullius momenti. Per quæ omnia hæc pars videtur probabilior.

Nec obſtant oppoſita. Non primũ:quia præfatum cap.is qui fidem. non procedit in ſponſalibus,quæ ſunt ipſo iure nulla per prædictas rationes.

Non obſtat etiam ſecundum:quia ſponſalium varij ſunt effectus,vt tradit Io.And.in ſum.de ſponſ.à nu.2.& effectus publicæ honeſtatis eſt diuerſus ab effectu tranſmutandi ſpõſalia in matrimoniũ,de quo in d.cap.is qui. & ita concedo quod ſponſalia nulla producebant effectum publicæ honeſtatis impedimenti ante Conc.Trid. ſed nego quod producerent effectum tranſmutãdi illa in matrimonium. Tum quia à diuerſis non fit illatio,l.Papin.ff.de minor.cap.ad audientiam. de decim. Tũ quia in hoc caſu non eſt eadem ratio. Tum quia cap.illud 1.de ſponſ.eſt exorbitans à regula illa ſupradicti cap.*nõ præſtat impedimentũ*.lib.6.immo & ab illa iuris naturalis,*Ex nihilo nihil*. Et ideo tamquam exorbitanti Conc.Trid.c.3.de reform.matr. derogauit. Tum quia nuſquam reperitur expreſſum ſponſalia ipſo iure nulla producere effectum matrimonij per copulam ſubſecutam.

12 AD POSTERIOREM reſpondeo illam pendere à quæſtione illa parũ tractata,an cognoſcentes ſe carnaliter vxorio affectu,nullis præcedẽtibus verbis matrimonium vel ſponſalia efficientibus, cenſeantur contrahere matrimonium?Et quo ad forum quidem exterius reſpondendum eſt quod non,ſi nõ conſtaret de tali vxorio affectu per confeſſionem vtriuſque: quo ad forũ autem conſcientiæ dubitari poteſt:quia gloſſ.d.cap.tuæ.recep.ait, quod ad contrahendum matrimonium verba requiruntur in valentibus loqui,per illud c.tua.de ſponſ. & hi de quibus loquimur valebant loqui.

In contrariam partem facit, quod ſecundum receptiorem ſententiam ſufficit, quod interueniant nutus, vel alia ſigna exteriora, vel ſenſibilia ſufficientia ad exprimendum conſenſum vxorium, vt reſoluitur in d.cap.

tuæ.

iuæ, & cap. cum apud eod. tit. à noſtris, & à Theologis in 4. diſt. 27. ita quod ſecundum omnes licet non ſufficiat ſolus conſenſus, nec ſola verba illum exprimentia ſine illo; ſufficit tamen & requiritur quod interueniat conſenſus, quo vir de præſenti velit accipere fœminam, & quod verbis, vel alio ſigno exteriori eis æquipollenti ab vtraque parte alteri ſignificetur: quod clare colligitur ex cap. licet. de ſponſ. duorum, ibi, *vel mutuo conſenſu*. Et quia id pendet ex facto, ideo non dilato latius. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium conſenſum vtriuſque partis requirit.*
2 *Conſenſus defectus ex proteſtatione colligitur, & aliis coniecturis.*
3 *Teſtis vnius dicto fides non eſt adhibenda: nec deponenti ex interuallo contra id, quod prius in iudicio etiam ſummario depoſuit, creditur. & num. 4.*

CONSILIVM VI.

1 DISTVLI dicere id quod ſentiebam ſuper hoc dubio, donec afferretur mihi D. Tiberij informatio, ne qui cauſam commendaui dominationi veſtræ reuerendiſſimæ, magis affectu quam ratione duci viderer. Nunc ea viſa, & perpenſa confeſſione Ioannis de Calatayud, & teſtiũ dictis, procul dubio videtur dubium reſoluendum negatiue. Primo quidem ob ea, quæ ipſe D. Tiberius erudite adduxit. Deinde, quod matrimonium ſine conſenſu vtriuſque partis conſiſtere nequit, vt eſt tex. in c. ſi inter. de ſponſ. ibi, *mutuo conſenſu*, & ibi, *vtroque dicente*: qualis hic non fuit, quia defuit conſenſus alterius partis, & actus agentium non operantur vltra intentionem
2 eorum, l. non omnis. ff. de reb. cred. cap. fin. de præb. Quod autem omnes nõ habuerint intentionem contrahendi, neque conſentiendi, ſed decipiendi prædictam Mariam abnuentem, iudicandum eſt ex multis coniecturis: nẽpe, quod cum contraheret, expreſſit ſe nolle contrahere ſecundum legem Rom. & quod ipſemet id teſtatus fuit, tam cum interrogaretur, quam cum ad aram S. Antonij ſolemniter iudice deferente iuramentum iurauit: & quod Bartholomeus, & Francus teſtes principales teſtantur ſe fuiſſe rogatos ab eo promiſſo pretio, vt eſſent fictionis & deceptionis illius iniquæ mediatores: & quod ad contrahendum ſiniſtram manum contra morem omnium obtulit: & quod id per ſe eſt veriſimile, eo quod prædicta Maria erat pauper, ipſe autem Ioannes filius patris diuitis: & quod prudentiſſimus Vicarius generalis maxima inquiſitione præmiſſa ita iudicauit, cum adhuc factum eſſet recens: & quod tam ille, quam illa iudicatis ſaltẽ facto paruerunt, ille quidem contrahendo cũ alia, illa vero cum alio: & quod 30. circiter annis ſine vllo conſcientiæ ſcrupulo manſerunt ſic coniugati: & quod firmiter creditur, quod numquam ea de re vlla quæſtio mota fuiſſet, niſi amor inordinatus habendi partis aduerſæ fuiſſet cauſa eam mouendi.

3 Secundo, quod non ſatis videtur probari, quod ter fuerunt dicta verba contractoria matrimonij. quia ſola vna teſtis 13. annorum dicit illud, & duo teſtes principales ſolum deponunt de vna ſola vice, quam illa di-

cit

est esse tertiam; & omnes contestantur, quod illa vice renuit Ioannes se velle contrahere secundum legem Romanam. & ita cum non videatur satis probari, quod ter fuerunt dicta illa verba; & probatur sufficienter, quod illa vice, qua fuerunt dicta, interuenit renutio, siue noluntas Ioannis contrahendi secundum legem Romanam; necessario videtur iudicandum non fuisse cõtractum vllum matrimonium inter illos ob adiectionem declarationis noluntatis contrahendi; & consequenter matrimonium inter eos contractum, defectu consensus, & intentionis alterius partis, fuisse omnino nullum.

Tertio, quod, etiam si esset probatum quod ter fuit contractum matrimonium, vt dicit prædicta testis; quia tamen illæ tres vices fuerunt continuæ, declaratio noluntatis contrahendi secundum legem Romanã adiecta tertiæ cogit præsumere quod ea noluntas fuit etiam in duabus vicibus præcedentibus, per ea multa, quæ prædictus D. Tiberius adducit; addito præsertim, quod ideo videtur non declarasse in duabus prioribus vicibus illam noluntatem, quia de lege Romana nulla fuit in illis facta mentio à desponsante illos, & in tertia sic.

4 Quarto, quod depositio secunda Ioannis nil videtur obstare. Tum quia antea in prima depositione deposuit contrarium: & deponenti contrarium eius quod antea deposuerat ex internallo non creditur, iuxta gloss. recep. in cap. cum in tua. de testibus, quam Panorm. Fel. & alij approbant tãm per illum textum, quam per cap. sicut. eod. tit. & cap. per tuas. de probat. etiamsi prima depositio fuisset facta in iudicio summario, & secunda in plenario, iuxta glossam sing. recep. ibi per Panor. Fel. & alios in cap. veniens. 2. verbo vtraque pars. de testibus. & ante illos dixit Innoc. recep. ab omnibus in cap. præterea. verb. incontinenti. de testib. cogend. Tum quia post illam secundam depositionem solemnius idem quod in prima ad altare diui Antonij deposuit.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia non contrahit, qui iureiurando mulieri, vt illa potiatur, dixit, Promitto tibi me aliam non ducturum, nisi te: sed videtur quod sic deceptam teneatur ducere, iudexq. fori externi eum coget.*

CONSILIVM VII.

SEMPRONIVS cum iuramento mulieri viduæ hęc protulit verba, *Promitto tibi me non aliam ducturum vxorem, nisi te, neque aliam mulierem ingressuram in domum meam, nisi te ipsam*. ita autem Sempronius mulierem est allocutus, vt illam ad secum concumbendum induceret, vt induxit.

An Sempronius teneatur dictam mulierem ducere in vxorem? & supposita obligatione, an ab ipsa liber esse possit, si vel mulier se monialem faceret, vel ipse Sempronius sacris ordinibus initiaretur?

1 Respondeo primo, quæstionem hanc esse magnam, & quod veriorem puto opinionem Hadriani in 4. lib. sententiarum, q. 12. de sponsalib. quod

per

per præfata verba non fuerunt contracta ſponſalia inter præfatos, ſaltem quo ad forum conſcientiæ tantum: & quod licet de rigore iuris non fuerint contracta ſponſalia, videtur tamen interueniſſe deceptionem, qua Sempronius decepit præfatam viduam, argum. l. vnicæ. §. fin. C. de rapt. virg. & diffamationem, propter quas videtur teneri ad contrahendum matrimonium cum ea.

Secundo, quod ſi Sempronius fateatur præfata coram iudice in foro exteriori, condemnabit eum ad contrahendum matrimonium cum ea, per opinionem Panor. in cap. ex parte. de ſponſalib. niſi ea fuerit contenta remittere illi obligationem illam, iuxta cap. præterea. de ſponſalib.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia per parentes, ſponſis præſentibus, vel ratificantibus, contracta tenent, & ſponſos obligant, num. 3. alias non. num. 2.*

2 *Parochus non intererit matrimonio contrahendo, ſciens horum alterum cum alia tertia perſona ſponſalia de futuro contraxiſſe.*

3 *Pœna ad matrimonium contrahendum nemo obligari poteſt.*

3 *Sponſalia etiam iurata, mutuo conſenſu, etiam tacito diſſoluuntur.*

CONSILIVM VIII.

PARENTES ſponſalia inter A. filium, & B. filiam contraxerunt, & ex parte B. fuerunt iurata, pacto appoſito, vt is, per quem fieret, quo minus matrimonium inter eos contraheretur, alteri pœnæ nomine 300. ſolueret. Nunc A. ſponſus matrimonium cum B. ſponſa, niſi aucta dote conuenta, contrahere negligit: B. autem ad augendam dotem non teneri, nec velle, reſpondet.

Dubitatur primo, an teneantur ad matrimonium contrahendum.

Secundo, an præfata pœna peti poſſit.

Tertio, an obligationem contrahendi ſibi mutuo conſenſu remittere poſſint.

1 Ad has quæſtiones reſponſurus dico primo, quod ſi præfati ſponſi non fuerunt præſentes, quando parentes contraxerunt pro eis ſponſalia; neque poſteaquam ſcierunt ea eſſe inter ipſos per ſuos parentes contracta ratificauerunt ea; omnes quæſtiones manent ſolutę: quoniã illa nihil valuerũt, & nullum effectum produxerunt, cap. 1. §. porro. de deſponſ. impub. lib. 6.

2 Secundo dico ad primam quæſtionem, quod ſi præfati ſponſi fuerunt præſentes prædictis ſponſalibus, cum contraherentur, vel ea poſtea ratificauerunt, tenentur contrahere matrimonium, etiamſi illa non iuraſſet contrahere: quia ſponſalia valuerunt: & magis illa, quam ille, cum illa iuraſſet contrahere, & non ille; quia duo vincula ſunt fortiora vno, cap. 1. de treug. & pace. & conſequenter ei volenti contrahere cum alio poterit opponi vinculum ſponſalium cum altero ab ea contractorum, & iuratorum, argum. cap. ex litteris. & cap. iurauit. cum eis adnot. de ſponſ. adiuncto d. §. porro. Et parochus, cui hoc impedimentum denunciabitur,

Digitized by Google

tur, non audebit intereſſe matrimonio eorum cõtrahendo, donec Epiſcopus declaret eſſe diſſoluta ſponſalia inter illos per reſpuitionem præfati ſponſi: quod non declarabit Epiſcopus, niſi audito illo.

3 AD SECVNDAM reſpondetur, quod non poterit peti pœna illa: quia nemo poteſt obligari per pœnam ad contrahendum matrimonium, cap. gemma. de ſponſalib.

AD TERTIAM reſpondetur, certum eſſe quod ſponſalia etiam iurata poſſunt ſolui de conſenſu amborum ſponſorum, cap. præterea. de ſponſal. & quod ſi ſponſus vere noluit contrahere cum ſponſa ſine auctario dotis, neque ipſa cum illo dando auctarium, videntur ſibi mutuo remiſiſſe fidem, & promiſſionem datam, & etiam iuramentum vti acceſſorium earum: & quod non indigebit abſolutione vlla, ſi res ita ſe habet. Cauendum autem, an res ita ſe habeat: quia non videntur omnino conuenire in ſeſe mutuo abſoluendo. Quamuis de rigore iuris per quamdam conſequentiam ſatis præſumetur ſponſus voluiſſe diſcedere à ſponſalibus, ſi ſatis probetur eum noluiſſe contrahere, & implere ſponſalia in forma conuenta ſine auctario nouo dotis, & quod illa noluit dare auctarium, & per conſequentiam voluit etiam diſcedere ab illis.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia de futuro diſſoluuntur, ſi ſuperueniat aliquid, quo tunc exiſtente veriſimiliter non fuiſſent contracta.*

2 *Pœnitentiaria ſuper occultis tantum in foro conſcientiæ diſpenſat.*

CONSILIVM IX.

FRANCISCA contraxit ſponſalia de futuro cum Franciſco: deinde Franciſcus propter crimina fuit bannitus. Quæritur, an Franciſca indigeat diſpenſatione Pœnitentiariæ, vt poſſit legitime alij nubere.

Reſpondeo, præfatam D. Franciſam conſulentem non egere diſpenſa-
1 tione ſacræ Pœnitentiariæ. Tum quia ſponſalia de futuro diſſoluuntur, quando ſuperuenit aliquid, quod ſi à principio interueniſſet, veriſimiliter non fuiſſent contracta, per cap. quemadmodum. de iureiuran. adiuncta gloſſ. & ei adnotatis: & ſic delicta, & bannimenta, quæ poſt illa contracta ſuperuenerunt præfato D. Franciſco, ſi interueniſſent tempore quo ea
2 fuerunt contracta, non contraxiſſet ea cum illo. Tum quia ſi præfata ſponſalia tranſiſſent in matrimonium per aliquem modum legitimum, non potuiſſet ſacra Pœnitentiaria diſpenſare, & ita nihil profuiſſet eius diſpenſatio, & ſic non eguiſſet præfata D. conſulens tali diſpenſatione inutili. Tum quia diſpenſatio ſacræ Pœnitentiariæ non prodeſt, niſi quo ad occulta, & quo ad forum conſcientiæ tantum: & præfata D. conſulens vel non indiget illa, vel indiget etiam quo ad forum exterius, quia videntur fuiſſe publice contracta.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium bonæ fidè contra ius humanum contrahentes, & longo tempore continuantes in ſua bona fide ſunt relinquendi.*

CONSILIVM X.

CONVENERVNT parentes A. maſculi, & B. fœminæ filiorum ſuorum, in domo vnius eorum, vt contraherent matrimonium, vel ſponſalia poſt Conc. Trid. ſed neſcitur quæ verba protulerunt, præter quã quod ſympoſium fecerunt, & præfati A. & B. manibus ſe tetigerunt: & poſtea mortuo A. ſine copula carnali, ad conſilium Rectoris contraxit B. cum patre A. mortui bona fide, in qua manſerunt decem annos, & nunc manent ſuſcepta prole. Quæritur quid faciendum.

1 Reſpondeo primo, multa poſſe adduci circa hanc quęſtionem pro eius vtraque parte ab eo, cui vacaret id facere. Secundo, quod omiſſa vlteriori perſcrutatione, videtur conſulendum præfato D. Rectori, vt nihil ſuper hac re moneat præfatos, qui contraxerunt, ſed relinquat eos gaudere ſuo matrimonio bona fide contracto, & continuato: attento quod impedimẽtum præfatum eſt iuris humani tantum, & quod neſcitur an fuerit ortum, quia neſcitur qualia verba fuerunt prolata, & per conſequentiam non poteſt probari fuiſſe ortum impedimentum in foro exteriori: & ſcitur quod non interuenit copula carnalis: & quod quando impedimentum eſt ſolius iuris humani tantum, & matrimonium eſt contractum bona fide, & continuatum tanto tempore eadem bona fide, relinquendi ſunt contrahentes in illa ſua bona fide permanere, vt eſt caſus in cap. quia circa. de conſang. ſecundum intellectum veriorem Goffredi, quem citat ibi Hoſt. quemq. nos irrefragabiliter defendimus in cap. ſi quis autem. de pœnit. diſt. 7. 2 nu. 68. vſque ad num. 75. &c.

SVMMARIVM.

1 *Affinitatis impedimentum ſine copula carnali non oritur.*
2 *Publicæ honeſtatis impedimentum oritur ex ſponſalibus & matrimonio non conſummato.*
3 *Publicæ honeſtatis impedimentum reſtringitur per Concilium Tridentinum, & hoc ſolum quo ad illud quod oritur ex ſponſalibus de futuro: quod autem oritur ex matrimonio rato durat vt prius, vt declarauit Pius V. & num. 4.*

CONSILIVM XI.

PETRVS contraxit matrimonium per procuratorem cum Maria, quæ mortua eſt, priuſquam eſſet conſummatum, immo & priuſquam de facie fuiſſet cognita. Quæritur, an & quod impedimentum ſit inter ipſum & ſororem D. Mariæ iam mortuæ, nomine Ioannam, ortum, quo minus matrimonium contrahatur.

1 Reſpondeo primo, quod nullum impedimentum conſanguinitatis, neque

Digitized by Google

qué affinitatis, neque cognationis ſpiritualis, neque legalis, quod impediat matrimonium, eſt inter illos, vt palam eſt: quia ſi eſſet vllum tale, maxime eſſet impedimentum affinitatis, quod tamen non eſt: quia non fuit habita copula carnalis cum ſorore mortua, & ſine copula carnali non poteſt inueniri affinitas, per definitionem affinitatis, quam ponit gloſſ. recepta in arbore affinitatis.

2 Secundo, quod impedimentum, quo ipſi prohibentur contrahere matrimonium inter ſe, vocatur impedimentum publicæ honeſtatis, de qua eſt textus ſolemnis in cap. ſponſam. de ſponſ. cuius verba ſunt, *Sponſam alterius (maxime ſi eſt nubili ætati proxima) nullus conſanguineorum aliquo modo ſibi poteſt matrimonio copulare*. Ex quo colligunt omnes doctores, contrahi publicæ honeſtatis impedimentum impediens & dirimens matrimonium inter ſponſam & omnes conſanguineos ſponſi: dummodo ſponſa ſit ſeptennis, cum contrahit ſponſalia, iuxta cap. litteras. & cap. acceſſit. de deſponſatio. impub.

Tertio, quod id quod ſtatuunt prædicta iura de ſponſa, quæ contrahit ſponſalia de futuro, idem eſt ſeruandum fortiori ratione in ea quæ contrahit matrimonium, vt declarat Panorm. recept. ab omnibus in d. cap. ſponſam.

Quarto, quod idem quod ſtatuunt prædicta capp. de ſponſa quo ad conſanguineos ſponſi, cenſetur ſtatutum & ſeruandum de ſponſo quo ad conſanguineas ſponſæ, vt ſatis expreſſit prædictus Panor. receptus ab aliis bis in d. cap. ſponſam, proferendo illud verbum, *& contra*, num. 2. & 3. licet ſolùm expreſſe exemplificet de affinitate.

3 Quinto, quod Conc. Trid. in ſeſſ. 24. tit. de reformat. matrim. cap. 3. reſtrinxit hoc impedimentum publicæ honeſtatis, & ſtatuit duo. Alterum, quod poſt illud non naſceretur ex ſponſalibus, quæ ipſo iure forent nulla: per quod corrigit cap. 1. de ſponſalib. lib. 6. Alterum, quod etiam natum ex ſponſalibus validis non impediret, niſi in primo gradu conſanguinitatis; id eſt ſponſa contrahere poſſet cum conſanguineo ſponſi, qui vlteriori gradu quam primo eſſet conſanguineus prioris ſponſi; & è contrario ſponſus poſſet contrahere cum conſanguinea ſponſæ, quæ illi eſſet conſanguinea vltra primum gradum, non autem cum ea quæ in primo gradu eſſet conſanguinea: per quod corrigit præfatum cap. ſponſam. & alia ſimilia, quibus antea prohibebatur matrimonium inter ſponſam, & omnes conſanguineos ſponſi vſque ad quartum gradum, & è contrario inter ſponſum, & omnes conſanguineas ſponſæ vſque ad quartum gradum.

4 Sexto, quod fel. recor. Pius V. declarauit in extrauag. quæ incipit, ad Romanum Pontificem, &c. quod correctio, qua Conc. Trid. correxit præfatum cap. ſponſam. cum ei ſimilibus, non ſe extendit ad impedimentum publicæ honeſtatis, quod diximus ſupra naſci ex matrimonio per verba de præſenti contracto, etiã non conſummato, licet aliqui vocent illud ſpõſalia, ſed non ſunt proprie talia, immo ſunt verum matrimonium ratum, licet non conſummatum, vt tradit Panor. in rub. de ſponſal. communiter recep. & multum dilatatus ibidem à Fel. num. 1. & ſeq. ita quod extraua-

gans

gans prædicta intendit in ſumma, quod ſolum impedimentum publicæ honeſtatis natum ex ſponſalibus proprie dictis, quibus non contrahitur matrimonium, ſed ſolum ſpondetur & promittitur, vt habet l. 1. & 2. ff. de ſponſal. quod impedit & dirimit matrimonium, reſtringatur ad primũ gradum.

Septimo, quod præfata Ioanna erat conſanguinea prædictæ Mariæ ſororis ſuæ in primo gradu: quia fratres & ſorores ſunt conſanguinei in primo gradu ſecundum ius canonicum, vt habetur in arbore conſanguinitatis, & eius gloſſ. recep. & conſequenter prædictus P. non poteſt contrahere cum prædicta Ioanna propter impedimentum publicæ honeſtatis, quod eſt inter ipſum, & conſanguineas primi gradus prædictæ Mariæ mortuæ, qualis eſt prædicta Ioanna; quod cum ſit natum ex matrimonio de præſenti, impediret & dirimeret, etiam quod eſſet in vlterioribus gradibus.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus regulæ cap. non firmatur. de reg. iur. lib. 6. num. 4.*
2 *Matrimonium vi contractum per ſpontaneam cohabitationem ſine nouo conſenſu videtur contrahi; ſed contrarium verius. num. 3.*
2 *Matrimonium ignoranter cum coniugato contrahens, vxore mortua non ſeparetur, ſi decepta de nouo contrahere velit. & num. 3.*
3 *Matrimonium ſolo conſenſu contrahitur, ſi ſit legitimus.*
3 *Matrimonium ſublato impedimento nouum conſenſum requirit, tuncq. incipit valere.*
4 *Votum ante pubertatem emiſſum non cenſetur ratificatum, ex eo quod pubes factus propoſuit adimplere, ſed requiritur vt ratificet ſciens illud irritabile.*

CONSILIVM XII.

AN HABITA diſpenſatione ſuper impedimento matrimonij iam contracti, quod altera pars ignorabat, ſit neceſſarius nouus conſenſus amborum, etiam partis ignorantis?

1 Et quidem pro parte negante facit primo, quod reg. illa cap. non firmatur. de reg. iur. lib. 6. & illa, quod initio. ff. eodem, quæ habet, id quod nullum eſt ab initio, tractu temporis non conualeſcere: fallit, cum tractu temporis ſuperuenit id, ob cuius defectum actus non valuit; vel ablatum eſt id, quod impediebat actus valorem: vt alienatio, quæ facta eſt ſine aſſenſu Capituli, eſt nulla; poſtea illo conſentiente ratificatur, cap. 3. de his quæ fiunt à prælat. & matrimonium, quod non valet inter ancillam, & liberum hominem ignorantem eam eſſe ancillam, fit validum, ſi reſciuerit eam eſſe ancillam, & maritali affectu tractauerit eam, cap. propoſuit. de coniug. ſeruor.

2 Secundo, videtur ad hoc caſus in cap. ad id. de ſponſal. quatenus habet, eam quæ metu contraxit, fieri vxorem eius, cum quo contraxit, ſi cohabitauerit illi ſine alio nouo conſenſu; & ibi gloſſ. allegat ſimiles in cap. 1.

Digitized by Google

cap.1.de eo qui duxit in matrimon. quam poll. per adult. & ita ibi videtur casus adiuncta gloss. pro hac parte.

Tertio videtur casus in d. cap.1. de eo qui duxit. quatenus habet, eam, quæ contraxit matrimonium cum aliquo nesciens eum habere vxorẽ, non esse separandam mortua prima vxore; & nihil meminit de huiusmodi nouo consensu.

3 Sed contrarium est tenendum cum glos. prędicti cap.1. cui concordat S. Thom. cum alijs omnibus in 4. dist. 35. præsertim Scoto q.1. vbi prædictæ gloss. tenoris bonam partem refert. Primo quidem, quod licet matrimonium solo consensu contrahatur, cap. sufficiat. 27.q.2. & cap. cum apud. de sponsi. illud tamen debet esse legitimum, cap. cum locum. eod. tit. qualis nõ est consensus solutæ cum coniugato, qui non potest habere duas vxores, cap. gaudemus. de diuortijs.

Secundo, quod matrimonium contractum ab insciа impedimenti, cum eo, qui vxorem habebat viuentem, est ipso iure nullum secundum omnes, & patet in d. cap.1. quatenus probat à contrario sensu esse faciendum diuortium, etiam quo ad vinculum coniugale ad petitionem vxoris, quæ ignorans nupsit marito alij coniugato, etiam quod petat diuortium post mortem primæ illius coniugis: & cum primus consensus non fuerit matrimonialis, nullatenus (vt verbis Scoti vbi supra vtar) potest esse licitus virtute illius; & ideo ad hoc quod sint coniuges requiritur consensus.

4 Tertio, quod vt votum simplex factum ante pubertatem censeatur ratificatum sic, vt à parentibus irritari nequeat, non sufficit quod post pubertatem intendat illud implere pubes factus credens illud à principio valuisse, sed oportet vt sciens illud à principio fuisse irritabile ratificet, vt pulchre determinat Caiet. 2.2. quæst. vlt. art. 5.

Quarto, videtur casus expressus in cap. veniens. de eo qui duxit in matrim. quam poll. in illis verbis: *potuit de nouo consentire.* vbi gloss. addit, quod valebit matrimonium vt ex nunc, idest ex tempore consensus noui, & non ex tempore contractus, sed nec ex tempore noui consensus, si mulier non consentiret: & ita determinauimus in Manuali confess. cap. 22. num. 86.

Non obstant contraria: non primum: quia illud intelligitur de actu, qui non est ipso iure nullus, vel cui superuenit omne illud, quod requiritur ad actus valorem, & consequenter consensus nouus, si is fuisset necessarius.

Ad secundum, quod qui vel quæ per metum contraxit, scit vel scire debet matrimonium non valere: & ita si cessante metu cohabitat, sponte videtur consentire de nouo, & ita noue contrahere matrimonium.

Ad tertium respondetur, quod illud cap.1. quatenus habet non esse separandam vxorem insciè contrahentem, debet intelligi, si vult denuo consentire, vt gloss. ibi satis explicat.

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum matrimonij probabiliter ignorans non eſt monendus quo ad effectum vitandi peccatum, à quo excuſat ignorantia; ſed ſit quo ad effectum, vt ſublato impedimento, valide denuo contrahi poſſit.*

CONSILIVM XIII.

AN CONIVX ignorans impedimentum matrimonij dirimens debeat certa fieri de illo, etiam ſi ſit occultum, ad hoc, vt denuo in matrimonio conſentiat?

1 Reſpondeo primo, non eſſe neceſſarium ad excuſandum eum, vel eam ignorantem à peccato, ſi probabilis erat ignorantia: quia illa excuſat à peccato. c. 1. de conſtitut. c. ignorantia. de reg. iur. lib. 6. cum eis adnot. & tradit S. Thom. receptus communiter 1. 2. quæſt. 76. art. 3. Secundo, quod ad hoc vt matrimonium incipiat valere, oportet vt ignoranti coniugi innoteſcat impedimentum, & habita iuſta diſpenſatione conſentiat noue, vt dictum eſt in Man. conſeſſ. c. 22. nu. 47. vbi additur quod coniugi ignoranti debet notificari præfatum impedimentum, & fieri libertas ad conſentiendum, vel renuendum conſentire; & quod ſatis videtur id notificari, & dari libertas faciendo quod ibi apponitur.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium in gradu prohibito contrahenter, obtenta diſpenſatione, de nouo conſentire neceſſe habent. & num. 5. & per totum.*

2 *Diſpenſandi mandata ſuper matrimonio contracto hanc olim ex ſtylo continebant clauſulam, vt in contracto matrimonio remanere poſſent: hodie additur, de nouo præſtito conſenſu. & num. 1. & 15.*

3 *Impedimenta, excepto primo gradu aſcendentium, ſunt de iure poſitiuo, quæ Papa auferre poteſt. num. 9. cum ſeq.*

4 *Papa diſpenſare poteſt per legem ſpecialem, & tollere impedimenta quoad aliquos, ita vt in illis locum non habeant.*

5 *Matrimonium ſacramentum eſt: & Papa quod non eſt ſacramentum, non adhibitis neceſſarijs ad ſacramentum, efficere non valet.*

6 *Diſpenſatio reualidat collationes beneficiorum, & contractus à principio nullos, non tamen matrimonium abſque nouo conſenſu. & num. 14.*

7 *Diſpenſatio ſuperueniens matrimonium contractum ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit, ſola non reualidat.*

8 *Graduum Leuitici prohibitio non moralis, ſed iudicialis.*

9 *Papa inter fratrem & relictam fratris ob grauem cauſam diſpenſat.*

10 *Gradus primus aſcendentium & tranſuerſalium pertinet ad naturalem honeſtatẽ.*

11 *Papa poteſt auferre impedimenta, ita vt ſubſequens conſenſus ſit legitimus, ſed non*

Digitized by Google

vt consensus illegitimus sufficiat ad matrimonium.

13 *Consensus olim præstitus censetur durare: vnde si alter consentiat, efficitur consensus mutuus.*

15 *Matrimonium præcedentibus denunciationibus contractum, habita dispensatione super defectu occulto, denuo sine parocho & testibus contrahitur.*

CONSILIVM IV.

1 AD INTERROGATA respondeo, quod in signatura sacræ Pœnitentiariæ propositæ fuerunt variæ supplicationes, in quibus petebatur dispensatio pro coniugibus, qui matrimonium contraxerunt, & postea detecto aliquo impedimento, præsertim affinitatis ex actu fornicario pro-
2 uenientis, supplicabant vt secum dispensaretur. Antiquus quidem sacræ Pœnitentiariæ stylus erat, vt cum talibus dispensaretur, vt in contracto matrimonio remanere possent, &c. Sed dubitatum fuit, an esset necessarium vt de nouo consentirent. Et stante decreto sacri Concil. Trid. videtur etiam necessarium quod saltem coram parocho & duobus testibus præstetur hic nouus consensus.

Pro defensione styli, & ita pro parte negatiua, quod non sit necessarius nouus consensus saltem expressus, adducebantur huiusmodi argumenta.

3 Primum, quod fere omnia impedimenta huiusmodi, præsertim illa quæ nata sunt ex copula fornicaria (qualia impedimenta, quia solent esse occulta, frequentius proponuntur in foro conscientiæ) excepto primo gradu ascendentium, sunt ex iure positiuo. vnde cum illa possit Papa auferre, videtur quod impedimento sublato prior consensus possit dici reualidari, & ita non sit necessarius nouus.

Eam opinionem videtur tenuisse Innocentius in cap. 1. de eo qui duxit in matrim. quam pollu. per adult. sed clarius Io. Andr. in cap. per venerabilem. qui filij sint legit. quam opinionem idem Ioan. Andr. suo tempore ait fuisse secundum omnes, & ipsum sequuntur Anch. Panor. Præpositus in cod. cap. & repetit Anch. late consil. 409. quam etiam sequitur D. Couar. nunc Episcopus Segobiensis. Et quamuis distinctio Ioan. Andr. in eo quod distinguit gradus prohibitos in Leuitico, & eos gradus accipit, quasi sint in lege Euangelica iure diuino prohibiti, non sit tenenda, vt infra latius dicã: tamen in eo quod dicebat de impedimentis lege canonica inductis, quod Papa posset ea libere auferre, videbatur non carere magna ratione, & si negaretur post dispensationem seu legitimationem valere matrimonium prout ex tunc, vt ait Ioan. Andr. quia hoc esset quodammodo dicere quod Papa posset supplere consensum coniugum; saltem hoc non videretur negandum, quod valeant prout ex tunc, nempe post obtentam dispensationem: quæ videtur fuisse sententia Innocentij in dicto cap. 1.

4 Secundum argumentũ, quod pro ea opinione facit, est, quia negandum non est, quod Papa per generalem constitutionem possit tollere & mutare multa huiusmodi impedimenta, sicut in Concil. Later. tempore Innoc. III. habito, cap. non debet. de consang. & affin. & in Concil. Trid. factum est in decr. de cland. & in 3. & 4. gradu affinitatis fornicariæ, cap. 4. de reform.

Digitized by Google

matrim.sess.24.& quia dubium poterat esse,an ex dicto decreto essent omnino sublata, vel cessent impedientia contrahendum,non autem dirimentia contractum, S.D. N. per propriam constitutionem declarauit illa impedimenta esse omnino sublata; & quatenus opus esset, ipse illa penitus abstulit. Sumebatur ergo ex his argumentum hoc modo: Quemadmodum Ecclesia potest per legem generalem mutare ac tollere huiusmodi impedimenta, ita etiam per legem specialem, nempe cum aliquibus ex causa dispensando,potest eadem tollere,ita vt in illis locum non habeant, & consensus ab illis præstitus censeatur omnino legitimus. Facit pro hoc gloss. singularis in clem.1. de immunit.eccles. in vers.infectis. in qua expresse dicitur, quod tanta est Papalis potestas circa ea quæ sunt simpliciter de iure positiuo, quod reuocat illa, vt ex tunc. & quia hæc gloss. est Ioan. Andr. addit hoc pertinere plurimum ad ea, quæ dixit in d. cap. per venerabilem.

Tertio adducebatur cap.fi. de coniug. seru. in quo ponitur à principio fuisse impedimentum seruitutis, & ad conseruandum illud matrimonium ibi non dicitur quod de nouo vterque debeant consentire;sed innuit quod matrimonium sit legitimum, si vir postquam sciuit, quam duxerat, esse ancillam,facto vel verbo in eam consensit. Ad idem potest optime referri cap.1.de eo qui dux.in matrim.quam poll. vbi videtur quod non sit necessarius nouus consensus viri,quia ille erat in dolo: sed si mulier eum velit ipse cogendus est,vt habeat eam tamquam vxorem. Ad idem etiam videtur pertinere cap.veniens.eod.tit.

Et quia præcipuum argumentum eorum, qui asserebant nouum consensum legitimum esse omnino necessarium, vt infra latius dicemus,erat; quia cum matrimonium sit sacramentum, si à principio non fuit legitime contractum, non potest reualidari; quia nulla est potestas humana, quæ possit facere, vt quod non est sacramentum,non adhibitis his, quæ necessario requiruntur,sit tale; propterea in contrarium adducebatur hoc argumentum: Si duo contrahunt per verba de præsenti, & alter verbis tantum,non autem animo,nec mente consentit,non est dubium hoc non esse matrimonium quo ad Deum: quare neque erit sacramentum; & quamdiu hic perseuerabit in eo animo, non erit sacramentum: quod si mutauerit animum,illud, quod non erat sacramentum, sine alio consensu nouo illius coniugis,qui simpliciter à principio verbis & corde consensit, efficietur sacramentum. ergo videtur,quod facto hominis matrimoniũ, quod prius non erat sacramentum, possit effici tale. quod si hoc potest facere priuatus, multo magis videtur posse facere Papa tollendo impedimentum à lege canonica inductum,vt supra latius diximus.

Quinto adducebatur quoque à simili, quod quamuis collatio alicuius dignitatis à principio fuerit nulla; si postea dispensatio accedit, videtur reualidari. & hæc est opinio Innocentij & Hostiens. in cap. nisi cum pridem. de renunc. quos sequitur Anton. in cap. innotuit. quæst. 1. de elect. qui hoc præsertim vult locum habere, quando illud impedimentum veniret ex irregularitate occulta: vt tunc vere dicendum sit, illum qui

qui postea est dispensatus, esse tutum in conscientia; eo quod collatio, quæ prius erat nulla, validetur per dispensationem subsequentem. Hanc opinionem Antonij & aliorum sequitur Fel. in cap. cum dilectus. 4. de accus. à simili, & sic deducebatur argumentum: Quemadmodum propter irregularitatem, vel aliud impedimentum occultum, collatio beneficij, per quam etiam fit quoddam matrimonium, est quidem nulla; sed si postea accedit dispensatio, validatur; ita quod ille sic obtinens beneficium est tutus in conscientia: pari modo matrimonium, quod à principio fuerit nullum ob aliquod impedimentum occultum, si postea accedit dispensatio, videtur reualidari.

His tamen non obstantibus contraria opinio post longam disputationem fere per tres signaturas super ea habitas fuit approbata; nempe requiri nouum consensum, vt matrimonium dicatur legitime contractum.

7 Ratio præcipua, quæ vt hoc omnes assereremus vicit, est, quia matrimonium Christianorum est sacramentum, quod si à principio fuit nullum, non potest ab vlla humana potestate confirmari; quia si hoc esse posset, diceremus Papam id, quod non erat sacramentum, posse facere sacramentum, quod est falsum. Vnde cum matrimonium, seu contractus matrimonialis habitus stante aliquo impedimento dirimente contractum, non possit dici sacramentum; fit necessario, vt postquam fuerit sublatum impedimentum, adhibendus sit nouus consensus legitimus, ex quo legitimum matrimonium, quod sit sacramentum, oriatur. Et in confirmationem adducebatur cap. super eo. de cond. appos. vbi dicitur non esse matrimonium, etiam si præcedant verba de præsenti, si illis additur aliqua conditio, vt, si pater consenserit. & quamuis fere omnes iuris Pontificij doctores innuant potius, quam expresse dicant, adueniente conditione valere matrimonium, neque opus esse nouo consensu; id tamen, quod in glos. 2. illius cap. dicitur, nempe quod si ante euentum conditionis alter coniugum cum altera contrahat, valet hoc secundum matrimonium, aperte probat illum priorem consensum, etiam si esset per verba de præsenti, ob conditionem appositam, non esse talem, ex quo inducatur matrimonium: nam si esset, cum sit sacramentum, esset indissolubile. ac propterea Panor. qui dubitat de ea glossæ opinione, rectius feciisset, si ob hanc rationem glos. refutasset eam opinionem, qua dicebat, adueniente conditione esse matrimonium; nam causa diuersitatis, quam ille ait se non videre in matrimonio, & alijs contractibus, est, quia hoc est sacramentum, alij vero sunt tantum contractus ciuiles, ac politici. & hæc est communis opinio Theologorum: ob quam etiam rationem sacramenti reijcienda est communis opinio Canonistarum in hac parte.

In eodem cap. super eo. quærunt doctores; Quid si stante aliquo impedimento dirimente contractum, contrahant per verba de præsenti sub hac conditione, si Papa dispẽsauerit; an accedente dispensatione sit matrimoniũ sine nouo consensu? Innoc. Card. Panor. & cõmunis opinio nostrorum est, quod ex illo consensu non possit effici matrimoniũ; & singuli suas

nationes afferunt: sed illa Panorm. facit ad nostram quæstionem principalem, cum ait, *Quia matrimonium non poterat esse à principio tempore contractus, ergo non potest retrotrahi*. hæc enim ratio probat, stante quocumque impedimento dirimente contractum, non posse vllo modo confirmari matrimonium, quacumque dispensatione adueniente: quæ opinio Panor. hic expresse videtur repugnare cum his, quæ dixit in cap. per venerabilem. qui fil. sint legit.

Theologi autem, quorum opinionem in hoc veriſſimam iudico, non dicunt illud matrimonium non valere ob aliquam illarum rationum à Zabarella vel Panorm. adductarum; sed quia consensus, ex quo inducitur matrimonium, debet esse mutuus, purus, ac sine vlla conditione. Adducta etiam fuerunt multa à simili in alijs sacramentis, quæ suppleri non possunt, sed necessaria est repetitio sacramenti: vt si quis aqua rosacea baptizaret, Papa non potest facere vt ratum sit hoc sacramentum, sed necessario est reiterandum. Item si quis confiteatur sacerdoti excommunicato, hæretico, vel schismatico, cum scit eum esse talem, debet repetere confessionem. Et vt aliquid etiam ex iure ciuili pro hac opinione citetur, facit l. inter stipulantem. §. sacram. de verb. oblig. vbi aperte dicitur, rei sacræ, vel religiosæ, & hominis liberi nullam esse stipulationem: quin etiam si dicatur, *Eum, cum seruus esse cœperit, dare spondes?* vel, *Eum locum, cum ex sacro, religiosove profanus esse cœperit, dare spondes?* huiusmodi stipulationem nit ibi Vlpian. nullam: & addit optimam rationem: *quia nec præsentis obligationem temporis recipere potest: & ea dumtaxat, quæ natura sui sunt possibilia, deducuntur in obligationem*. A simili ergo in casu nostro, quia tum inter illos, in quibus est aliquod impedimentum dirimens contractum, non potest esse legitimus consensus, sit, vt nec postea possit confirmari, cum est sublatum impedimentum: quemadmodum non valet stipulatio, nisi in his quæ de præsenti promitti possunt.

His positis, nunc respondendum est ad ea argumenta, quæ pro altera parte adducebantur.

Ad primum ergo fatendum quidem est ea impedimenta esse iuris positiui, & Papam posse illa auferre per legem generalem; sed negandum est, quod vigente illa lege canonica possit facere, vt consensus, qui à principio illegitimus & nullus fuit, sit legitimus & validus; quia hoc esset quodammodo supplere consensum; quod omnes tam Theologi, quam Pontificij iuris doctores negant fieri posse: sed de hac re latius in
3 secundo argumento tractabimus. Ad illam vero communem opinionem nostrorum in cap. per venerabilem. fatendum est vere & ingenue in ea tripliciter nostros errasse. Primum peccatum est, dum putant prohibitionem Leuitici valere in lege Euangelica. Alterum peccatum est, quod in his aiunt Papam posse dispensare, prout nunc. Tertium peccatum est, quod aiunt in impedimentis lege canonica inductis posse dispensari, vel legitimari prolem, prout tunc: quod perinde est, ac si diceretur posse Papam facere vt proles sit legitima, ac si à principio matrimonium esset legitime contractum. ac quamuis posset aliquid subtiliter dici, quod ipsi

totum

rorum referunt ad effectum legitimationis prolis, non autem ad ſtabilitatem matrimonij: ſed quia dicunt hoc poſſe fieri in impedimentis lege canonica inductis, quia illa Papa poteſt tollere, fit vt ipſi iudicarint, ſublato impedimento huiuſmodi, matrimonium ita confirmari, ac ſi tunc legitime contractum fuiſſet: ac propterea cenſent ipſi prolem omnino ea via legitimari poſſe, ita vt excludat etiam venientes ab inteſtato. Ad primum ergo peccatum noſtrorum, dum putant gradus in Leuitico prohibitos obligare nos, qui ſub lege Chriſtiana ſumus, dicendum, hoc verum non eſſe; & hæc eſt communis opinio Theologorum, quamuis Palud. cum noſtris ſentire videatur. Rationes Theologi plurimas adducunt: præcipua eſt, quod nos nullis præceptis legis veteris tenemur, niſi quatenus ius naturale, & morum honeſtatem attingunt: hæc autem prohibitio graduum Leuitici non eſt ſimpliciter moralis, ſed potius eſt cærimonialis, vel iudicialis, quod omnes fatentur, & late multis adductis rationibus, quas ineptum eſſet hic repetere, docet noſter Franc. Vict. & cum ex multis locis noui teſtamenti aperte demonſtretur, legem amplius non obligare: ſicut eſt illa vox Domini in cruce pendentis, *Conſummatum eſt*: & illud decretum Concilij Apoſtolorum, *Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis, nihil aliud imponere vobis oneris, quam hæc neceſſaria*: & illud Pauli Rom. 7. *Lex in homine dominatur quanto tempore viuit. Itaque vos fratres mortificati eſtis legi per corpus Chriſti*: quod declarat Paulus comparatione mulieris, quæ mortuo viro ſoluta eſt à lege viri. & ad Gal. 4. affert ſimilitudinem pueri, qui ſub pædagogo eſt vſque ad tempus præfinitum à patre. & ad Hebr. 7. *Reprobatio fuit prioris mandati propter infirmitatem eius & inutilitatem.* & Heb. 8. inducit illud Hierem. *Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & conſummabo ſuper domum Iſrael & ſuper domum Iuda teſtamentum nouum, non ſicut teſtamentum quod feci patribus eorum*: & addit Paulus, *nouum antiquauit prius. quod autem antiquatur, & ſeneſcit, prope interitum eſt.* ex quibus, & alijs, quæ aliunde colligi poterant, recte probat Vict. omnia præcepta legis antiquæ, quæ ceſſare potuerunt, ceſſauiſſe, ac proinde præcepta moralia nullam vim habere nunc ex lege; ſed omnem vim, quam habent, habere vel ex iure naturali, vel quia ſunt aliqua in Euangelio aut lege canonica repetita. ex quo infert idem vir doctiſſimus, hæreticum eſſe, ſi quis aſſerat Chriſtianum prohiberi aliquo gradu conſanguinitatis, quia ſit in Leuitico prohibitus: quia eſſet quodammodo aſſerere pugnare legem cum Euangelio, quod eſt damnatum, cap. maiores de baptiſmo & eius effec.

At quamuis hæc omnia vera eſſe iudicem, negandum tamen non eſt in aliquibus canonibus maiorem habitam fuiſſe rationem illorum graduũ, qui expreſſe erant in Leuitico prohibiti, quod habetur in cap. litteras. iuncta gloſſ. in verſ. diuina lege. de reſtitut. ſpolia. quod quidem factum eſt ob honorem quemdam diuinæ legis, & quia illi gradus inueniuntur aliquando præcepto diuino fuiſſe prohibiti: propterea tamen dicendum non eſt Chriſtianos ea prohibitione Leuitici obligari ob rationes ſupra adductas. & hæc de primo peccato ſufficiant.

Alterum peccatum eſt, cum dicunt in his impedimentis lege diuina

inductis Papam posse dispensare, vt nunc: quod illi intelligunt, vt si matrimonium contractum est stante aliquo illorum impedimentorum Leuitici, Papa possit dispensare, ita vt matrimonium valeat, ac si nunc, ideſt post dispensationem statim esset contractum. quod quidem illi ita accepisse videntur, quasi Papa in omnibus illis impedimentis possit dispensare; quod verum non est. nam in primo ascendentium, vt inter patrem & filiam, & matrem ac filium, ac filiastrum & nouercam, ac priuignum & filiastram dispensare non potest: non quia in Leuitico, sed quia iuri naturali est contrarium, vt inter quos debet esse dominatus, & subiectio iure naturali, inter eos sit paritas matrimonij; & quia hoc natura abhorret, vt pater filiæ, vel matri filius carnali copula misceatur, quod etiam multa animantia detestari narrantur. Inter fratres etiam, ac sorores, vel relictas ex fratribus quamuis aliqui iudicarint iure naturali esse prohibitum matrimonium, tamen verior ac receptior opinio est non esse in illis tale impedimentum; recte tamen videtur dixisse Alex. Alens. qui inter fratrem ac sororem ait prohibitum matrimonium ob quamdam decentiam & honestatem à iure naturali profectam: ac propterea numquam legitur fuisse dispensatum, vt quis sororem suam ducere posset. Inter fratrem tamen & relictam fratris ob grauem causam fuit aliquoties dispensatum: & si illa non habuerat prolem ex alijs fratribus, similitudine illius, quod Deut. cap. 25. habetur, in cap. fin. de diuort. legitur cum tota ea natione Liuonien. cum ad fidem Catholicam venerunt, fuisse dispensatum. Ergo vera non est illa opinio, quod in vniuersum Papa in illis impedimentis contentis in Leuitico possit dispensare: quia saltem in primo ascendentium, quia iure naturali est prohibitum, non potest Papa dispensare: ac si à iure diuino essent adhuc illa impedimenta, sicut ipse videtur accepisse, cum referenda essent ad præcepta negatiua, in nullo posset Papa dispensare. sed quia, vt supra diximus, omnis vis huiusmodi prohibitionum fuit sublata, fit vt inter Christianos in huiusmodi impedimentis tantum consideranda sit prohibitio à iure naturali emanans, vt in primo gradu ascendentium, ac primo etiam transuersalium ob honestatem quamdam naturalem, vt supra dixi: reliqua vero omnia impedimenta pertinent ad prohibitionem canonicam. ex quo fit, vt non possit dici constare illa distinctio, vt in his impedimentis valeat prout nunc, in illis prout tunc; quia, vt supra diximus, excepto primo gradu, in quo Papa non potest dispensare, alia omnia à lege canonica vim inter Christianos habent: quare eadem potestas est dispensandi in omnibus. Ad tertium peccãtum, cum dicunt, in impedimentis lege canonica inductis Papam posse dispensare, vt valeant, prout tunc; respondendum est ex his, quæ supra dixi in probanda parte affirmante; quod requiritur nouus consensus: nam cum matrimonium sit sacramentum, & constare non possit sine legitimo consensu; si hic non præcessit, à nullo suppleri potest. sed quia de hac re latissime supra tractauimus, non videntur hic ea fastidiose repetenda. & hęc de primo argumento.

Ad secundum, fatendum quidem est, Concilium generale, ac Maximum Ponti-

Digitized by Google

Pontificem per ſe poſſe auferre aliqua impedimenta, vt factum fuit in magno Concilio Lateran. & nuper in Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. matrim.
12 cap. 4. quod etiam fuit declaratum & extenſum per extrauag. Sanctiſſ. D. N. Pij V. & poſſe etiam addere aliqua impedimenta, ſicut in eodem Trid. Conc. in decret. de clandeſt. factum fuit; & ex eo textu probatur, quod Papa generalem conſtitutionem edendo poſſit tollere huiuſmodi impedimenta; ita vt illis ſublatis, conſenſus, qui ſubſequetur, ſit legitimus. ſed vt conſenſus, qui à principio fuit illegitimus, poſſit efficere matrimonium, quod ſit ſacramentum; hoc inde nullo modo probatur, nec probari poteſt. quin etiam ex decreto de clandeſt. ſi recte conſideretur, clare demonſtratur, ante latam legem generalem non poſſe dici vlla ratione vel additum, vel ſublatum impedimentum matrimonio: nam in eo decreto, in quo tolluntur clandeſtina, in principio tamen damnantur anathemate illi, qui dicerent ea ante illud decretum contracta vera ac rata matrimonia non fuiſſe: ergo à contrario, qui dicit matrimonium ſtante aliquo impedimento dirimente cõtractum poſſe fieri verum ac ratum (quod proprie ad rem noſtram facit) videtur eodem anathemate damnandus. Et ad gloſſ. ſingularem in clem. vni. de immun. eccl. dicimus ipſam ſecum afferre reſponſionem; quia loquitur in his quæ ſunt iuris poſitiui; quod etiam fatemur. ſed quod fiat matrimonium ſacramentum ſine legitimo conſenſu, obſtat ius diuinum, vt ſupra diximus.

Ad tertium, dicendum eſt cap. fin. de coniug. ſeru. & cap. 1. & cap. veniens. de eo qui dux. in mat. quam poll. per adult. proprie pertinere ad forum externum. & quod matrimonium non ſit inter illos ratum demonſtratur: quia ſi poſt ſcientiam viri, quod vxor ſit ſerua, & ipſo volente conſentire, ſi illa nolit, & interim alteri nubat, tenet hoc ſecundum matrimonium, vt omnes fatentur; ergo primus ille conſenſus nullius eſt momenti; & ille qui poteſt facere ratum matrimonium, eſt hic ſecundo præſtitus poſt ſcientiam impedimenti; ſed neceſſe eſt quod ſit mutuus, vel verbis, vel facto indicatus. nec te moueat, quod in d. cap. fin. non videtur haberi ratio conſenſus ancillæ, ſed tantum eſt mentio de conſenſu viri: hoc enim verum eſt; quia præſumendum eſt coniugem, qui habet deteriorem cauſam, non negaturum eſſe conſenſum: quare in eo caſu ancilla, quæ faciebat meliorem conditionem, libenter conſentiebat: ſed ſi nollet præſtare conſenſum, eſſet quidem cogenda in foro externo, modo prius alteri non nupſiſſet. Idem etiam colligitur ex cap. primo ſupra citato; vbi dicitur, quod vir, qui erat in dolo, cogendus eſt vt cohabitet: ſed ex eo quod ſignificatur ad petitionem mulieris poſſe fieri diuortium, demonſtratur inter eos non eſſe matrimonium: vnde ſi alter contrahat, valebit hoc ſecundum matrimonium. Idem dicendum eſt ad cap. veniens. quod proprie referendum eſt ad forum externum, & intelligi conſenſum legitimum ſecundo loco eſſe præſtitum.

13 Quartum argumentum, quod videbatur multum ſtringere, fuit ſolutum duobus modis. Primum, quod conſenſus illius, qui ſimpliciter verbis & animo conſenſit, cenſetur ſemper durare: vnde cum alter, qui verbis

bis tantum consentit,constituit etiam animo consentire, sit mutuus, purus,ac perfectus consensus: & hæc solutio videtur bona. Altera fuit, quod etiam hoc casu requiratur nouus consensus mutuus, ac plenus: & quod hæc coniux quando habet in animo,corde,& verbis consentire, debet caute interrogare alterum, vt tum etiam mutuo consentiat. pro quo facit, quia cum per procuratorem contractum est matrimonium, solet semper præsentibus coniugibus peti, si ipsi etiam consentiant, prout procuratores nomine ipsorum fecerunt.

14 Quintum argumentum, quod similitudine quadam collationis inualidæ nititur,facile dissolui potest:nam quia illa omnia sunt iuris positiui,recte per dispensationem possunt confirmari; secus est in matrimonio, quod est sacramentum,ac propterea pendet à iure diuino.

Qua quidem dispensatione habita, fuit constitutum, vt in futurum mutaretur stylus,& in huiusmodi supplicationibus adderetur hæc clausula, *de nouo præstito consensu*.

Sed dubitatio magna orta fuit, an propter decretum Concil. Trid. de cland. in hoc secundo consensu præstando necesse sit saltem adesse parochum cum duobus vel tribus testibus: & propter illa verba decreti, *Et hu-*
15 *iusmodi contractus irritos ac nullos decernit*, visum fuit esse necessariam præsentiam parochi & testium: sed quia hoc in multis casibus non posset fieri sine periculo maximi scandali,& in Concilio non videtur fuisse cogitatum de huiusmodi casibus occultis,dictum fuit Illustrissimo Cardinali Propœnitentiario, vt nomine totius signaturæ exponeret Sanctiss. videri aquissimum, vt per aliquam constitutionem declaretur, quando præcesserunt denunciationes, vel aliàs seruata est forma Concilij, in hoc secundo consensu sufficere vt secreto præstetur; sed ita vt coniux,qui ignorabat,in genere intelligat impedimentum dirimens matrimonium subesse,& necessarium esse vt de nouo mutuo consentiant,vt matrimonium valeat. & ita Illustrissimus Cardinalis Alciatus Propœnitentiarius retulit in signatura, placuisse Sanctiss. vt in huiusmodi impedimentis occultis, quando matrimonium est renouandum, possit hoc fieri inter ipsos coniuges secrete, & quod non sit necessaria præsentia parochi,vel testium: & ita exprimenda est clausula, *& secrete inter se contrahere*.

SVMMARIVM.

1 *Sacramentalia,& sacramenta,excepto baptismo in morte,ab hæretico vel schismatico scienter accipere non licet.*

2 *Benedictio nuptiarum,siue bene,siue male,puta ab hæretico acceptæ,nec auget, nec minuit vinculum essentiale matrimonij.*

CONSILIVM XV.

INVENIVNTVR homines,qui suscipiunt benedictionem nuptialem à sacerdotibus Græcis hæreticis, qui blasphemant ritum Sanctæ Roma-

Romanæ Eccleſiæ: & ex iſtis inueniuntur quidam, qui propterea dereliquerunt vxores ſuas: & iſti homines ſunt Orthodoxi, qui habitant inter Græcos hæreticos in Boſna Turcæ ſuppoſita. Quæritur quid agendum ſit.

1 Reſpondeo primo, quod oportet eos pœnitere peccati, quod in hoc admiſerunt; quia nulli Catholico licet accipere ab hæreticis, vel ſchiſmaticis, quos nouit eſſe tales, ſacramentalia, de quibus eſt benedictio nuptialis, neque ſacramenta, præter baptiſma in morte, cap. præter. §. verum. iuncta gloſſ. verbo ſed agentibus. communiter recepta 32. diſtinct. per noſtros, cui concordat D. Thom. communiter receptus 3. par. q. 92. art. 7. & in 4. diſt. 13. quæſt. 1. art. 1. quæſtiuncula 3.

2 Secundo, quod etiam peccant ſeparando ſe à ſuis vxoribus, cum quibus legitime contraxerunt: quia benedictio nuptialis neque bene accepta auget vinculum ſubſtantiale, & eſſentiale matrimonij, neque male accepta minuit illud; quia illud vinculum eſt indiſſolubile, Matth. 19. *quos Deus coniunxit*, &c. relat. in cap. quos Deus 33. quæſt. 2. & in cap. inter corporalia. de translat. prælat. & conſequenter quod debent ad eas redire, etiam ſi ſecundas duxerint, cap. 1. & vlti. de ſponſa duorum.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium in foro exteriori præſumitur contractum per hæc verba, Volo hunc accipere in maritum; & hæc, Volo hanc accipere in vxorem; prolata à viro & muliere ad interrogationem parochi præſentis, & poſtea ſubdentis, Ego non poſſum modo vos coniungere, ſed coniungam poſt Paſcha. at coram Deo attenditur contrahentium intentio.*

CONSILIVM VI.

PAROCHVS, vt matrimonio tunc contrahendo intereſſet, accerſitus volentibus matrimonium contrahere dixit, *Cum ſit tempus quadrageſimale, non poſſum vos coniungere: coniungam vos poſt Paſcha:* ſtatimque interrogauit virum in hæc verba: *Vis tu Petre Mariam in vxorem accipere?* & Petrus reſpondit, *Volo*. ſimiliter Mariam interrogauit, *Vis tu Maria Petrum in virum tuum accipere?* & Maria reſpondit, *Volo*. his auditis ſubiunxit parochus, *Ego vos poſt Paſcha coniungam.* Dubitatur an ſit inter Petrum & Mariam matrimonium contractum.

1 Reſpondeo, quod iudex, in cuius tribunali tractaretur hoc negotium in foro exteriori, iudicaret eſſe matrimonium contractum inter præfatos Petrum & Mariam: in foro autem conſcientiæ, quia mulier affirmat voluiſſe quidem matrimonium contrahere, ſi parochus voluiſſet eos coniungere; ſed quod tempore quo ipſa verba prædicta protulit, ex quo parochus dixerat ea quæ præmittuntur, noluit eum in maritum accipere, ſed ſolum ſponſalia de futuro contrahere; non eſt matrimonium: nam perinde eſt, ac ſi diceret in effectu, Volo hunc Petrum habere pro marito, quando contraxero cum eo; ſed nunc non accipio eum in talem.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contrahere nequeunt, qui se per adulterium polluerunt, si probetur fidem datam de post mortem mariti contrahendo.*
2 *Vxor duorum nulla esse potest; vnde matrimonium secundum non valet.*
3 *Mariti prioris mors nisi probetur, præsumitur eo viuente matrimonium contractum cum secundo, cum quis præsumatur viuere vsque ad centesimum annum.*
4 *Matrimonium, nisi aliunde impediatur, sufficit si in præsentia parochi, & testium contrahatur, etiam si desint aliæ solemnitates.*
4 *A iure antiquo non recedendum, nisi quatenus exprimitur in nouo.*
5 *Filij spurij nati viuente primo coniuge, non legitimantur per sul sequens matrimonium.*

CONSILIVM XVII.

ANQVIS possit ducere in vxorem eam, quam antea cognouit, dum dubitatur an esset nupta alteri, & dubium vtrum maritus viuat, vel vita functus sit?

1 Huius quæstionis decisio videtur pendere plurimum ex facto: & ideo respondetur primo, quod si probari posset virum dedisse fidem contrahendi matrimonium post mortem mariti sui, viuente illo, non valet matrimonium propter impedimentum, de quo in titulo de eo qui ducit in vxo. quam pol.

2 Secundo, quod non valeret matrimonium, si viueret adhuc maritus concubinæ: quia nulla potest esse vxor duorum, vt per totum tit. de sponsa duorum.

3 Tertio, quod nisi probetur mors mariti prioris, præsumeretur eo viuente fuisse contractum, & ita nullum iudicaretur; quia præsumitur quis viuere vsque ad centum annos, l. fin. & ibi not. C. de sacrosan. eccles. Et
4 nota matrimonium alias non impeditum valere etiam omissis alijs solemnitatibus, modo præsentia parochi, & duorum, vel trium testium sit sufsultum, esto quod possit ob id parochus castigari, cap. cum inhibitio. de cland. despons. quoniam à iure antiquo non est recedendum, nisi quatenus exprimitur in nouo, l. præcipimus. C. de appellatio. & iure antiquo nullum matrimonium eo solo, quod clandestinum esset, reddebatur nullum, vt ipsummet Concilium in princ. cap. 1. de reform. matrim. sess. 24. affirmat: iure autem nouo prædicti Concil. tum demum fit nullum matrimonium ob clandestinitatem, quando non fuit contractum præsente pa-
5 rocho, & duobus testibus. Et nota hic filios spurios natos ante legitimum matrimonium non fieri legitimos per matrimonium contrahendum, cap. tanta. qui filij sint legitimi.

SVMMARIVM.

1 *Fidem præstitam, & præcipue in sponsalibus præsertim iuratis, in vtroque foro seruare quilibet tenetur.*

Trid.

Digitized by Google

1 *Trid. Conc. circa sponsalia de futuro nihil mutauit: quare perinde in eis locum habent antiqua iura post illud, ac antea.*

2 *Matrimoniam cõtractum absque parochi præsentia, vel alterius presbyteri de eius ordinarij licentia, vel sine testibus, est nullum post Conc. Trid.*

3 *Matrimonium præsumptum per copulam affectu maritali post sponsalia habitam cessat post Conc. Trid.*

4 *Sponsalia etiam iurata dissoluuntur, si sponsus etiam post motam litem contrahat de præsenti cum altera.*

CONSILIVM XVIII.

PETRVS contractis solemniter sponsalibus de futuro cum Paula, antequam matrimonium per verba de præsenti coram parocho & testibus per Conc. Trid. ad id requisitis contraheret, habuit rem cum ea, & postea frequenter confessus est illam esse suam vxorem.

Quæritur primo, an præfatus Petrus teneatur esse maritus Paulæ.

Secundo, an sit iam vere talis.

1 Ad horum prius respondeo affirmatiue, quod præfatus Petrus tenetur esse maritus Paulæ in vtroque foro; quia in vtroque foro tenetur quis ad præstandam fidem, præsertim stipulatam, l. 1. ff. de pact. & l. 1. ff. de verb. oblig. & maxime fidem sponsalium; quæ sunt futurarum nuptiarum promissio, l. 1. ff. de sponsal. præsertim iuratorum, cap. ex litteris. de sponsal. Nec quicquam obstat Conc. Trid. quippe quod nihil circa sponsalia de futuro mutauit; & ita in eis perinde habent locum antiqua iura post illud, ac antea habebant, arg. l. præcipimus. C. de appell.

2 Ad posterius respondeo (& quidem doleo) negatiue, nimirum, quod præfatus Petrus in neutro foro est verus maritus Paulæ: quia nullo modo quis potest fieri hodie maritus alicuius, nisi contracto matrimonio coram parocho vel de licentia eius, vel ordinarij, coram altero presbytero, & duobus vel tribus testibus, secundum ius nouum inductum à prædicto Conc. cap. 1. de refor. matr. sess. 24. & inter prædictum Petrum & Paulam non fuit contractum matrimonium saltem coram parocho & testibus.

3 Nec prodest Paulæ cap. illud solemne, is qui fidem. de sponsal. quod habet, matrimonium præsumi contractum inter sponsum & sponsam de futuro, sequuta copula carnali: quia sublatum est illud per præfatum Conc. Trid. quod & nos nuper adnotauimus in nostro Manu. confess. cap. 25. nu. 144. vbi diximus cessare hodie huiusmodi matrimonia præsumpta.

4 Quare cum Petrus contrahendo de facto matrimoniũ cum altera, possit præfata sponsalia dissoluere, licet cum grauissimo eodemq. mortifero peccato, etiam post motam litem, prudentiæ (vt mihi videtur) fuerit, vt prædicta Paula, & mater eius prudentissima Hadriana, antequam illã moueant, rem hanc prouide tractent, nullisq. iniurijs nec minis prædictũ Petrum exasperent, & ad iram prouocent, immo publice dicant se ipsius nobilitati & Christianitati fidere; secreto autem quanta maxima poterunt instantia, querelis, lacrymis, & eiulatu plenæ moueant Illustriss. Card. & alios magnates, quo misereantur earum, & nitantur persuadere prædicto Petro, vt in constantia & fide suæ maximæ nobilitatis iurata perseuerans

præstet

præstet promissa: quin & magnopere curent, vt Maiestas Regia, quæ huiusmodi fraudibus maxime est inimica, scribat ei, & Illustrissimo Card. nefarem adeo fœdam in suo Regno cum filia tanti ministri sui admittat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Promittens ducere aliquam in vxorem, tenetur ducere, etiam si talem promissionem fecerit absque animo adimplendi.*

2 *Iuramentum, quacumque arte verborum concipiatur, debet adimpleri in eo sensu, quem cui iuratur intellexit.*

CONSILIVM XIX.

PROMISIT quis puellæ ducere eam in vxorem absque animo implendi, sed potius decipiendi. Quæritur, an teneatur eam ducere, cum non haberet intentionem eam accipiendi?

1 Ad quæstionis præfatæ decisionem, & ad ea quæ respondentur à prædictis viris doctissimis, addo primo, quod qui promittit mulieri, præsertim 1
virgini, ducere illam vxorem, tenetur ad implendam promissionem, etiam si absque animo illam ducendi promiserit. Tum quia omnis promissio rei notabilis licitæ deliberata obligat promittentem ad implendum promissum sub pœna peccati mortiferi iure naturali, & canonico cap. 1. de pact. cap. iuramenti. 22. q. 5. Tum quia quacumque arte verborum iuretur, ita
2 iuramentum est implendum, vt is cui iuratur intelligit, cap. quacumque 2
22. q. 5. & nos diximus in nostro Manuale confess. cap. 16. num. 18. & in nostro comment. super cap. humanæ aures. 21. q. 5. à nu. 6. & seq. 2

SVMMARIVM.

1 *Conuersationem, vsque ad tactum & impudica oscula deueniendo, cum puella sub fictione illam in vxorem ducendi habens, ob id non tenetur illam in vxorem ducere, etsi dotem damni illati compensatiuam dando satisfacit.*

2 *Restituere damnum qui tenetur puellæ læsæ, potest id secreto facere, ac etiam palam, adiecta tamen causa dationem honestante.* 2

3 *Dotem qui puellæ deceptæ tenetur præstare, non cogitur antequam nubat fructus dotis persoluere magis, quam si ex contractu teneretur.*

CONSILIVM XX.

VIRGINEM quidam vir diu solicitauit, fingendo eam velle vxorem ducere, & tantum ad tactus & oscula peruenit. Postea ad Deum conuersus dubitat an teneatur illam ducere, seu saltem dotare: & quomodo salua eius fama, cum eam non cognouerit, dotem constituere valeat: & an dotem in manibus mercatoris teneatur constituere, vt lucretur interesse interim, dum nubit.

1 Visis & perpensis suprascriptis responsis egregia pietate & eruditione datis, respondeo primo illa mihi videri iuridica, attento quod D. consulens volens decipere nõ peruenit ad habendum rem cum decepta, & quod offert iustam restitutionem damni, quod illa ex sua cõuersatione passa est.

Se cun-

Digitized by Google

2 Secundo, quod etsi aliquo respectu conueniat (vt primus D. consultor tangit) ne nomen D. consulentis in restitutione exprimatur; alijs tamen videretur conuenientius, etsi non necessarium, vt exprimeretur se facere illam ob egregiam quam habet de virtute illius Christiana opinionem conceptam, & quod videt eam non habere fortunas suæ virtuti respondentes. Et licet expediret (quod cumulatæ pietatis fuerit) vt D. consulens fiat presbyter in pœnitentiam præfatæ deceptionis, non tamen est necessariæ iustitiæ.

3 Tertio, quod licet prudens & vtile consilium sit, quod præfatus D. secundus consultor addit, nempe quod pecunia restituenda reponatur in manibus alicuius, vt inde aliquid lucri eueniat præfatæ puellæ, iuxta cap. per vestras. de donation. inter vir. & vxor. non tamen videtur necessarium, modo D. consulens tradat illa, quæ ob damnum illatum restituturus est ei, & eo modo, quo restituendo, ac si deberet ex contractu, satisfaceret.

DE DESPONSATIONE IMPVBERVM.

SVMMARIVM.

1 *Pubes, qui cum impubere contraxit sponsalia, non potest eum alia, etiam impubere, antequam fiat pubes, consentiente, sine peccato contrahere matrimonium, & contrahendo punitur, licet teneat matrimonium.*

CONSILIVM I.

VIR vigesimum annum agens contraxit sponsalia de futuro cum agente decem. Quæritur quid agendum.

1 Respondetur primo, valere sponsalia, & non posse puberem discedere à puella etiam de consensu eius, donec pubescat, & peruenerit ad duodecimum annum.

Secundo, quod expectare debet, donec illa pubescat; & si tunc noluerit ipsa contrahere cum ipso, potest vterque resilire à præfatis sponsalibus: si autem ipsa voluerit contrahere cum illo, tenetur ipse ad contrahendum cum illa.

Tertio, quod si vir contrahat cum alia matrimonium per verba de præsenti, etiam de consensu sponsæ, antequam illa perueniat ad pubertatem, vel postquam peruenerit ad pubertatem sine consensu eius, peccabit grauissime, quamuis matrimonium aliàs legitime contractum valeret, sed deberet ipse puniri secundum communem opinionem DD. in cap. de illis. 1. de desponsatione impub. quam sequitur etiam Couar. in epitome super 4. 1. par. cap. 5. 6. 1. &c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium per verba de præsenti inter impuberes contractum, matrimoniũ quidem non est, nec aduenientè ætate efficitur, sed talia sponsalia, quæ plus obligant, quam*

quam ſponſalia contracta per verba de futuro: vnde tales tenentur: & ſi nondum cum alijs de præſenti contraxerunt, qui renuit vt contrahat poteſt cogi.

2 *Coactio, qua iudex cogit ſponſum ad contrahendum cum ſponſa, non eſt iniuſta; immo ei ſine peccato, niſi adſit cauſa, non poteſt reſiſti.*

CONSILIVM II.

N. & M. impuberes per verba de præſenti contraxerunt inter ſe matrimonium, à quo M. vellet reſilire, & cum alio contrahere. Quæritur an liceat.

1 Reſpondetur primo, certum eſſe non contrahi matrimonium inter impuberes, nec inter puberem & impuberem, etiam ſi ſe deſponſent per verba de præſenti; ſed tantum iuris fictione cenſentur ſponſalia de futuro, cap. 1. §. idem quoque. de deſponſ. impub. lib. 6. niſi ſint pubertati proximi, & malitia vel potentia ſuppleat ætatem.

2 Secundo, certum eſſe quoque talia ſponſalia non tranſire in matrimonium per ſolam ætatem ſuperuenientem, vt ibidem habetur: & ita, ſi alter non vult eſſe coniux alterius, non poteſt cogi ad illud.

Tertio, quod mea ſententia vtraque pars obligatur contrahere cum altera in foro conſcientiæ, niſi aliqua iuſta de cauſa excuſetur: quoniam matrimonium illud eſt potentius, quam ſponſalia de futuro, ſecundum omnes; & ſola ſponſalia de futuro obligant in conſcientia ad contrahendum; ergo & illud matrimonium. argum. reg. *cui licet quod eſt plus, licet vtique quod eſt minus*. de reg. iur. lib. 6. Quod autem ſupra dixi non poſſe cogi ad illud, in hunc ſenſum dixi, videlicet, quod ſi ipſe contraxerit cum alia, erit validum matrimonium, & erit inſeparabilis ab illa: ſed antequam cum alia contrahat, poterit compelli ad contrahendum cum illa, tamquam ſponſus eius, qui virtualiter contraxit ſponſalia cum illa priore: nec ſe poterit defendere iuſte ſine peccato ab huiuſmodi coactione, quam conſcientia in foro interiori, & iudex in exteriori facere poterit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium qui ſeruata forma Concilij contraxere ante inſtam ætatem, de licentia ordinarij iterum, omiſſis ſolemnitatibus, coram parocho, vel debita etiam ad hoc præcedente licentia coram alio ſacerdote, & duobus teſtibus ſecrete, cum impedimentum ſit occultum, contrahant.*

CONSILIVM III.

ROGATVS quid facere debeant duo coniuges, qui pridē poſt Concilium contraxerunt matrimonium, & ſuſceperunt filios, & nunc reſciuerunt vxorem non habuiſſe tempore contractus duodecim annos, quamuis maritus haberet pluſquam quatuordecim.

1 Reſpondeo, quod latiſſima ſuper hoc diſputatio haberi poteſt, tangendo ea, quæ nuper allegauimus coram S.D.N. ſuper diſpenſatione ad contrahen-

trahendum matrimonium inter duos Illuſtriſſimos impuberes.

Sed omiſſis illis, videtur reſpondendum, debere præfatos, de quibus quæritur, dicere ordinario, quod ipſi ex cauſa quadam, quam non oportet ei notam facere, habent ſcrupulum, qui iam ceſſauit, de valore matrimonij ſui contracti coram parocho ante tot annos: & quod ad deponendum illum vellent denuo contrahere: & quod ſupplicant ei, vt det eis licentiam id faciendi coram ſuo parocho, vel alio ſacerdote de ſua licentia, non præmiſſis denunciationibus per Concil. Trid. requiſitis, attento quod iam antea cum illis contraxerunt: & poſt illam licentiam habitam, adeant ſuum parochum, vel alium ſacerdotem, cui det licentiam ipſe vel ordinarius ad aſſiſtendum matrimonio contrahendo: & vocatis duobus vel tribus teſtibus amicis ſuis, qui rem teneant ſecretam, contrahant in nomine Domini, qui nos omnes ſaluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Coniugio regulariter ineptus eſt, qui debitum reddere nequit. num. 18.*

2 *Leges determinantes ætatem ad matrimonium, videntur, ſed non ſunt naturales. num. 13. 14. & 18.*

3 *Obligari quis ad impoſſibile nulla lege nec priuilegio poteſt.*

4 *Matrimonij de eſſentia videtur eſſe actualis potentia coeundi tempore contractus, ſed non eſt. num. 4. & 19.*

5 *Pueros ante certam ætatem voto ſolemni non obligari facit ius humanum.*

6 *Papa conſenſum ad matrimonium requiſitum ſupplere nequit, nec diſcretionem, nec potentiam iure naturali ad matrimonium neceſſaria. num. 20.*

7 *Papæ omnis lex humana ſubiicitur.*

8 *Lege humana multa iuris diuini indeterminata determinantur: ita vt licet ipſum indeterminatum ſit iuris naturalis indiſpenſabile, ipſum tamen determinatum ſit iuris humani diſpenſabile. & num. 12.*

9 *Ætatis ad matrimonium determinatio iuris humani, ſuper quo Papa diſpenſat. 12. & 13.*

10 *Matrimonium ante pubertatem ex aliqua vrgentiſſima neceſſitate contrahi poteſt.*

11 *Pubertati proximus, maſculus inquam poſt decimum annum cum dimidio, & mulier poſt nonum cum dimidio, contrahendo, ſaltem naturaliter obligatur.*

12 *Ius naturæ ad matrimonium contrahendum prudentiam requirit; ſed humanum, reſpiciendo id quod ſolet communiter accidere, determinat quando illa eueniat.*

13 *Coeundi potentiam ineſſe multis ante tempus à iure præfixum.*

15 *Impotentia non omnis ad coeundum, etiam perpetua, eſt contra matrimonij eſſentiam.*

15 *Senex ad coeundum impotens poteſt matrimonium contrahere. & num. 18.*

16 *Papa etſi legem diuinam nec tollere, nec limitare, nec in ea diſpenſare proprie poſſit, attamen ex ratione deſumpta ex alia lege diuina poteſt declarare eam non protedere in tali & tali caſu.*

17 *Voti, & iuramenti iure naturæ reddendi obligationem remittit Papa, faciendo de voto & iuramento non votum, non iuramentum.*

Digitized by Google

17 *Vota ne fiant, vel iuramenta, potest ex causa Pontifex efficere.*

19 *Corporum traditio necessaria est ad verum matrimonium, etiamsi in tradente non adsit potentia copulæ.*

19 *Traditio corporum necessaria ad matrimonium potest fieri sine actu carnali.*

CONSILIVM IV.

TRACTATVM est diu in Hispania de mandato Regiæ Maiestatis Catholicæ per multos proceres, & tandem auctoritate eiusdem conclusum, vt ad vtilitatem priuatam & publicam contrahantur duo matrimonia, alterum inter illustriss. Don Ioannem Ludouicum de la Cerda Ducem Medinæ cæli, & Marchionem, ac Comitem aliorum dominiorum, & Domnam Ioannam del Alama Ducem Alburquerquēsem relictam quondam Don Gabrielis Illustriss. Excellentiss. q. Ducis Alburquerquensis, qui ante paucos annos fuit Ducatus Mediolani Gubernator, eamdemque multorum dominiorum dominam: alterum inter Illustrissimos & Excellentissimos Don Ioannem de la Cerda Marchionem de Cogolludo filium & successorem prædicti Ducis Medinæ cæli, & Domnam Annam del Alama, & de la Cueua, filiam prædictæ Ducis Alburquerquensis, impuberes quidē, sed præter communem aleam animorum & corporum viribus à Deo & natura dotatos. Conclusum inquam est, dummodo intra sex menses, quorum iam tres sunt elapsi, S. D. N. dignetur dispensare, vt prædictus Don Ioannes Marchio dē Cogolludo ætatis duodecim annorum possit contrahere matrimonium cum prædicta Domna Anna decem annorum, & non aliter, nec aliàs: quoniam visum fuit viris eruditissimis, nulla pœna, nec arrha, nec fideiussione fieri posse certam & securam prædictam Ducem Domnam Ioannam de matrimonio futuro inter prædictam Domnam Annam filiam suam, & prædictum Don Ioannem de la Cerda filium prædicti Ducis Medinæ cæli, nisi mediante prędicta dispensatione. Et quia sunt, qui subdubitent, an S. D. N. id facere possit, petitur informatio iuris, quo palam ostendatur suam Sanctitatem id facere posse.

Respōsurus ad hanc quæstionem, à nemine, quod sciam, tactam, primum opem diuinam submississimo animo imploro; deinde humiliter supplico S. D. N. vt dignetur sublimitatem animi sui demittere ad hæc humilia, quæ humiliter suæ censuræ sublimi, eidemq. profundo iuris tam
1 naturalis, & diuini, quam humani callo munitæ subijcimus. Et quidem pro parte negante, quod non possit, facit primo cap. quod sedem. de frig. & malef. vbi puer, qui non potest reddere debitum, non est aptus coniugio, & videtur loqui de aptitudine requisita iure naturali diuino: nam per illum textum tenet Sotus in 4. lib. sent. distin. 34. quæst. 1. quod impotentia ad carnalem actum omni iure impedit matrimonium: & postea in solutione 1. argumenti tenet, quod senex omnino impotens ad actum matrimonialem nulla ratione potest matrimonium contrahere. At prædicti Illustriss. domini ambo sunt impuberes; quia puella non impleuit duodecimum annum, neque attigit, & puer nondum impleuit decimum-

quartum

Digitized by Google

quartum, neque attigit illum; & ita præſumuntur impotentes ad actum carnalem, & conſequenter omni iure eſſe inepti coniugio, cui conſequens eſt, Papam non poſſe eos aptos facere.

2 Secundo, quod lex tam canonica, quam Cæſarea, quæ ſtatuit, ne fœmina ante duodecimum annum completum, nec maſculus ante quartumdecimum annum completum poſſit contrahere matrimoniũ, l. 4. ff. de rit. nupt. & l. ſancimus. C. de nupt. & cap. puberes. & cap. de illis. & cap. fin. de deſpõſ. impub. videtur eſſe potius lex naturalis diuina, quam humana, cum vbique gentium ſeruetur, arg. cap. ius gentium. & cap. ius naturale. 1. diſt. & Papa licet poſſit ſupplere omnem defectum prouenientem ex lege humana, cap. cuncta per mundum. 9. quæſt. 3. non poteſt tamen ſupplere defectũ prouenientem ex lege naturali & diuina; quia ſecundum Vrbanum vſque ad ſanguinem tenetur eam ſeruare, cap. ſunt quidam. 25. quæſt. 1. ergo non poteſt ſupplere prædictum defectum.

3 Tertio, quod nulla lege, neque Papæ priuilegio, vel diſpenſatione fieri poteſt, vt quis obligetur ad impoſſibile, l. impoſſibilium. ff. de reg. iur. & cap. nemo ad impoſſibile, eod. tit. lib. 6. nam neque Deus, ſecundum S. ibid. Hieronymum receptum ab omnibus, obligat quem ad impoſſibile. at impoſſibile videtur prædictos dominos impuberes debitum coniugale reddere poſſe, vt præcitatæ leges ſignificant. ergo non poſſunt obligari Papæ priuilegio ad reddendum illud.

4 Quarto, quod ad ſubſtantiam matrimonij requiritur, vt contracturus illud tempore contractus habeat potentiam coeundi, vt præ cæteris tradit Scotus lib. 4. ſent. diſt. 34. quæſt. 1. illa ratione, quæ videtur firma, quod de ſubſtantia matrimonij eſt datio poteſtatis ſui corporis pro parte, quam dat ſibi alter: & qui illam non habet, non poteſt eam dare, iuxta illud, *Nemo dat, quod non habet.* cap. quod autem. de iure patron. l. ſi vniuerſæ. C. de leg. Cum ergo præfati Illuſtriſſ. impuberes non poſſint dare poteſtatem ſuorum corporum, quam non habent; conſequens videtur, per nullam diſpenſationem poſſe illos contrahere matrimonium.

5 Quinto, quod prædicti domini impuberes non poſſunt ſe obligare ad contrahendum matrimonium ſpirituale cum Deo per votum ſolemne, ſecundum omnium ſententiam, ex defectu ſufficientis diſcretionis, & prudentiæ: ergo nec ad perpetuam ſeruitutem matrimonialem, cum iudicium ſufficiens ad obligandum diabolo, vel homini, ſufficiat ad obligandum Deo, iuxta gloſſ. ſolemn. & recept. in ſum. 20. quæſt. 1. & in cap. mulier. 32. quæſt. 2.

6 Sexto denique, quod Papa non poteſt ſupplere conſenſum neceſſarium ad matrimonium, vt tenet Io. And. quem ſequitur Panorm. in cap. per venerabilem. num. 21. qui fil. ſint leg. quem ſequuntur alij illa firmiſſima ratione, quod licet Papa poſſit ſupplere defectus iuris humani iuxta cap. 1. & ei adnotata de tranſact. non poteſt tamen ſupplere defectus naturales, vt Speculat. recept. ab alijs tenet tit. de legat. §. nunc oſtendendum. verſ. 18. pro quo aptus textus in clem. paſtoralis. §. cæterum. de re iud. per quem Card. etiam receptus ibidem adnotauit, Papam non poſſe ſupplere defe-

Digitized by Google

ctum citationis, quia iuris naturalis est. At præfati domini impuberes nō videntur habere tam liberum, tam discretum, & prudentem consensum, quam necessarius videtur iure naturali ad tantum sacramentum, & iugum maritale perpetuo duraturum, arg. tex. & gloss. singularis in cap. notinca-sti. 35. q. 5. ergo Papa non potest illum supplere.

7 His tamen non obstantibus, contrarium procul dubio est dicendum. Primo quidem, quod Papa est summus & vnicus summi Christi Dei & hominis Vicarius, de quo est illud Io. Anglici citatum per glos. in proœm. Clem. *Papa stupor mundi, qui maxime rerum Nec Deus est, nec homo, quasi neuter, & inter vtrumque*, cui omnis lex humana subijcitur, cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. cap. innotuit. de elect. saltem quo ad hoc, vt pro loco & tempore iuste possit eam relaxare, vt dixit D. Tho. receptus ab omnibus 1. 2. q. 96. art. 5. ad secundum, & probatur irrefragabiliter per l. princeps. ff. de leg. & cap. proposuit. de conces. præben. & per tradita ab Innocen. in dict. cap. innotuit. & per alios alibi sæpe.

8 Secundo, quod licet aliqua generalia indeterminata sint iuris naturalis, vel diuini; determinatio tamen eorum quo ad quantitatem, tempus, vel locum facta à legislatore homine constituit ius humanum: ita quod ipsa determinata, puta tempus, locus, sint iura humana, & non naturalia, nec diuina. Verbi gratia, ius naturale diuinum est, vt delicta puniantur, l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquil. & cap. vt famæ. de sentent. excomm. At determinatio, quod illa vel illa pœna, tanta vel tanta, tempore vel loco illo vel illo puniantur, ius humanum est secundum omnes: & licet non possit legislator homo statuere, ne crimina puniantur; potest tamen dispensare, ne illa vel illa pœna, illo vel illo tempore & loco puniantur. Præceptum item, vt confiteamur saltem semel omnia peccata mortifera, diuinum est, latum à redemptore omnium Christo Domino Deo nostro, vt declarauit sacrosanctum Conc. Trid. sess. 14. can. 6. determinatio autem, vt confiteamur illa semel in anno, cap. omnis. de pœnit. & remiss. humana est. & licet Papa non possit dispensare, vt non teneamur confiteri mortifera saltem semel in vita; potest tamen ex causa iusta dispensare, vt non teneamur confiteri mortifera semel in anno, vel in Quadragesima secundum mentem omnium in 4. sentent. dist. 17. & com. in cap. omnis. quidquid Panor. ibidem inuolnat. Ita etiam licet præceptum de ieiunando sit præceptum iuris naturæ indigenti eo ad salutem, vt tradit D. Thom. 2. 2. quæst. 147. art. 3. determinatio vero, quod illo vel illo tempore ieiunemus, est præceptum humanum: & licet Papa non possit dispensare super lege illa naturali de ieiunando, potest tamen dispensare, & quotidie dispensat ex causa super ieiunio illius vel illius diei. Insuper, licet præceptum de cessando aliquo tempore ab opere seruili, vt vacemus Deo, & diuinis, ac spiritualibus, sit præceptum naturale, & lex naturalis; præceptum tamen determinans, vt illo vel illo tempore feriemur ab opere seruili, & Deo vacemus, atque rebus diuinis, præceptum est humanum, & lex humana, vt colligitur ex D. Tho. etiam recepto 2. 2. quæst. 122. art. 4. & 5. vnde infertur omnia festa Christianorum, etiam dies dominicos,

nicos, esse præcepta, & iura humana, vt post multos alios nos quoque intulimus in Man. confess. cap. 13. nu. 1. & vltra omnes irrefragabiliter pro-
9 bat Thomas Valdensis in lib. de sacramentalib. cap. 14. Sic igitur, licet iure naturali ætas aliquorum annorum requiratur ad matrimonium contrahendum; determinatio tamen eius, quod requiratur in masculo ætas quatuordecim annorum completorum, & in fœmina duodecim, ius est humanum, & lex humana est: & ita licet Papa non possit dispensare, quod nullorum annorum ætas requiratur ad contrahendum matrimonium, potest tamen dispensare ex causa, quod non requiratur ætas quatuordecim annorum in masculo, & duodecim in fœmina.

10 Tertio, quod est casus in cap. 2. de despons. impub. quatenus habet expresse, matrimonium posse contrahi ante pubertatem pro aliqua vrgentissima necessitate, puta bono pacis. Et ne quis dicat cap. istud loqui de sponsal. tantum, consideret gloss. & ante illam Innoc. intelligere illum textum de coniunctione tam matrimonij, quam sponsalium; & quod Panor. ibid. probat irrefragabilibus argumentis potius intelligendum esse de matrimonio, quam de sponsalibus.

11 Quarto, quod pupillus proximus pubertati, qualis est fœmina post nonum annum dimidiatum, & masculus post decimum dimidiatum, contrahere potest, & contrahendo obligari, sastem naturaliter, l. 1. ff. de actio. & oblig. & per alia, quæ citat Dec. in l. pupillus. l. in negotijs. ff. de reg. iur. immo & tunc negotium recte gerit tutore auctore, vbi eius auctoritas est necessaria, §. pupillus. cum ei concordantibus, Instit. de inutilibus stipul. At matrimonium est contractus: ergo auctore Papa, cuius auctoritas tantum immo plus potest in spiritualibus, quam tutoris in temporalibus, arg. cap. vlt. de iudi. lib. 6. poterit contrahere matrimonium.

12 Quinto, quod licet iure naturali ad contrahendum matrimonium requiratur discretio, prudentia, & iudicium; ius tamen, quod determinat tale iudicium euenire masculo in 14. anno, & fœminæ in 12. non est ius naturale, sed humanum determinatum arbitrio legumlatorum, qui respiciunt id, quod communiter accidit, vt ait Celsus in l. 4. & 5. ff. de legib. & ita, quando contingit discretio & prudentia alicui ante tempus determinatum, sancte potest legislator, habita ea de re iusta informatione, permittere, vt illud ante determinatum tempus fiat. At per iustam informationem constat prædictos Illustrissimos dominos impuberes habere, præter communem suorum æqualium, aliam prudentiam, discretionem, & iudicium sufficiens ad cognoscendum & iudicandum magnitudinem sacramenti matrimonij, & iugum maritale perpetuum, vt in facto proponitur. ergo iuste potest S. D. N. permittere inter illos matrimonij contractum.

13 Sexto, quod licet coeundi potentia non soleat euenire vt plurimum ante prædictas ætates, tamen frequenter euenit ante illas, illis maxime, qui nati in murice & auro, & nutriti, vt ille ait, inter superbas opes, & delicias, vires maiores, maiusq. robur corporeum sibi quærunt. Vnde Greg. lib. Dialogorum 4. relatus à gloss. 2. q. 1. in summ. refert, quemdam puerum

ætatis nouem annorum nutricem suam feciſſe prægnantem: & D. Hieronymus narrat in epiſtola ad Vitalem presbyterum, ſe audiſſe, quemdam puerum decem annorum grauidam feciſſe ſuam nutricem, Salomonemq. in decimo anno genuiſſe Roboam, & Achaz in anno ætatis vndecimo Ezechiam. & ſunt viri magna fide digni, qui aſſerunt quamdam puellam decem annorum ante paucos annos peperiſſe in regno Neapolitano. Cum ergo prædicti domini impuberes ſint in murice & auro nati, & in delicijs nutriti, ſitq. iam puer duodecim annorum, ac puella decem, facile poteſt per iuſtam informationem & corporis ſtaturam ſuaderi, eos habere potentiam coeundi; qua probabiliter credita, nulla eſt difficultas diſpenſationi locum eſſe, ceſſante præcipua cauſa, ob quam facultas contrahendi matrimonij in illas ætates differtur, argum. cap. cum ceſſante. de appell. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patr.

14 Septimo, quod potentia actualis coeundi nõ eſt de ſubſtantia matrimonij, ſecundum ſola iura naturalia diuina. Tum quia pueri quatuordecim annorum poſſunt contrahere matrimonium, licet non euenerit potentia coeundi ſecundum receptam ſententiam, quæ probatur, eo quod nullatenus debent tales propter frigiditatem ſeparari. Tum quia impedimentũ, quod proceſſu temporis tolli poteſt naturaliter, vel per artem, non eſt contrà ſubſtantiam matrimonij, ſecundum D. Th. recept. in prę. diſt. 34. art. 2. in corp. quæſt. & probatur in c. fraternitatis. & fere toto tit. de frig. & malef. Tum quia nullum impedimentum naturale, quod non eſt perpetuum, eſt contrà eſſentiam & ſubſtantiam matrimonij, etiam ſecundum legem humanam canonicam, d. cap. fraternitatis. in quo ipſe Innoc. III. definit, impedimentum perpetuum eſſe illud, quod non poteſt tolli per naturam, vel medicinam, abſque periculo vitæ probabili. At impotentia prædictorum dominorum ad actum carnalem (ſiqua talis eſſet) tolli poteſt, & vitã comite tollitur proceſſu temporis: ergo eorum petitio non ſolũ non continet, vt S. D. N. diſpenſet contrà id quod de iure naturali eſt contra ſubſtantiam matrimonij, ſed neque id quod de iure humano eſt contra ſubſtantiam eius, ſed ſolum vt relaxaret ius humanum, quo vetitum eſt fieri matrimonium ante illas ætates.

15 Octauo, quod non omnis impotentia ad actum carnalem, etiam perpetua, eſt contra ſubſtantiam matrimonij, etiam ſecundum legem humanam. ſenex enim quamlibet impotens, & quamlibet ſenio grauatus, poteſt contrahere matrimonium; quod tota ſeruat Eccleſia, vt ait Scotus vbi ſupra, propter rationẽ, quam reddit D. Th. vbi ſupra in reſponſ. ad 4. Mulier etiã ſciens virum eſſe aliqua impotentia perpetua facti impotentem ad actum carnalem, & hoc non obſtante contrahit cum eo, tenet matrimonium, per rationem, quam reddit S. Th. vbi ſupra in corp. quæſt. Ergo defectus potentiæ ad actum carnalẽ ratione talis ætatis non eſt contrarius, iure naturali ſolo inſpecto, ſubſtantiæ matrimonij; quia illa creſcente tolli poteſt, & paſſim tollitur: quamuis iure humano ob illã reddatur quis inhabilis ad contrahendũ: & conſequenter S. D. N. iuſta de cauſa iuſte illum tollere poteſt.

16 Nono denique, ad redundantiam, licet non ad neceſſitatem, facit, quod

quamuis

Digitized by Google

quamuis Pont. Max. non poſſit tollere neque limitare legem Dei naturalẽ, vel diuinã, & conſequenter nec diſpenſare ſuper ea, accepto verbo diſpenſationis proprie & ſtricte, ſecundum eos, qui verius & exactius videntur nobis loqui; eo quod inferior nõ poteſt tollere nec limitare leges ſuperioris, nec conſequenter legiſlator humanus legem Dei legiſlatoris ſuprẽmi, arg. cap. inferior. 21. diſt. clem. ne Romani. de elect. poteſt tamen eam interpretari, & declarare, vt non debeat ſeruari, quando ratio deſumpta ex alia lege ipſiuſmet Dei naturali vel diuina id ſuadet: vt in clem. 1. de hom. declarat illam legem naturalem Decalogi, quæ damnat homicidam, non comprehendere occidentem ad defenſionem ſui omnino neceſſariam, & in c. 1. de iureiu. lib. 6. declarat, legem Decalogi de ſeruando iuramento nõ obligare iurantem ſeruare ſtatuta Eccleſiæ quo ad illicita. Poteſt etiã per viam epiceiæ, ſiue epijciæ, ſiue æquitatis, de qua Philoſophus 5. ethic. & S. Tho. 2. 2. q. 120. art. 1. efficere, quod aliquod factum hominis, quod ſuapte natura includitur ſub verbis legis naturæ, vel diuinæ, propter aliquã cauſam non includatur ſub ea. Verbi gratia, lex naturæ & diuina præcipit, vt inferior obediat ſuperiori, l. vt patriæ parẽtibusq. obediamus. ff. de iuſt. & iur. & c. 2. de maior. & obed. At Pont. Max. poteſt efficere iuſta de cauſa, nõ quidem vt inferior nõ obediat ſuperiori, ſed vt is, qui eſt inferior alicuius, deſinat eſſe ſubditus illius per ſuam iuſtam exemptionem, & cõſequenter
17 ne teneatur parere illi, qui iam non eſt ſuus ſuperior. Poteſt etiam facere, quod votum, & iuramentum, quæ per legem naturalem ſunt reddenda & implenda, cap. magnæ. de voto. & cap. ſi vero. de iureiu. iuſta de cauſa deſinant eſſe vota, & iuramẽta, cap. 1. & cap. debitores. de iureiu. cap. 1. & cap. litteraturam. de voto. & conſequenter licet non poſſit efficere, quod vota, & iuramenta licita non debeant adimpleri, quia id eſſet tollere vel limitare legem naturalem, vel diuinã; poteſt tamen efficere iuſta de cauſa, quod non ſint vota, nec iuramenta. quod poſt alios declarat Sotus lib. 7. q. 4. art. 1. de iuſt. & iur. & ante illum profundius Caiet. ad aliud propoſitum 1. 2. q. 100. art. 8. & alio ſtylo Didacus à Couar. in epito. 4. 2. par. cap. 6. §. 9. feliciter dilatando ſeminaria, quæ à nobis olim Salmãticæ ſuſceperat. Et noſtro propoſito non eſt neceſſarium, quod S. D. N. tollat vel limitet legem præfinientem certam ætatem ad contrahendum matrimoniũ, quamuis id proculdubio facere poſſit, quia eſt lex humana per prædicta: ſed ſatis eſt, quod ſua Sanctitas declaret, quod illa lex, quæ lata fuit habito reſpectu ad cõiter accidentia, ſecundũ quæ non habetur iuſta prudentia, & potentia ad contrahendũ matrimoniũ ante illas ætates, non habeat locũ in præfatis excellentiſſimis impuberibus, quibus per iuſtã informationẽ cõſtat ineſſe illas.
18 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur primo, quod cap. quod ſedem. in eo allegatum, & alia iura, quę habent, puerũ, qui non poteſt reddere debitũ, non eſſe aptũ matrimonio, intelligenda ſunt primo de aptitudine regulari communi præſumpta, & ideo non habere locum in caſu propoſito; cum præfati domini habeant aptitudinem veram & particularem maiorem, quam ſit communis & præſumpta, vt prædictum eſt.

Secundo, quod id quod videtur dicere Scotus in arg. citatus, ſcilicet, ſe-

dem omnino impotentem nõ posse contrahere matrimonium, non est verum; quia, vt & ipsemet ait in propositione arguẽti, contrarium seruat Ecclesia, & tenet D. Tho. receptus in loco citato in arg. 8. pro nostra parte adductõ, & Mich. Med. in lib. 5. de sac. hom. conti. cap. 74. negat Scotum id asserere, quod satis ex eo colligitur.

Ad secundum respondeo, quod licet leges super ætate ad contrahendũ matrimonium latæ essent iuris gentium, non sequeretur ex eo, quod essent leges naturales; quia aliud est ius gentium, & aliud ius naturale, per rubr. de iur. nat. gent. & ciuili. & definitiones illorum positas ibi, & in cap. ius natur. & cap. ius gentium. 1. dist. & à diuersis non fit illatio, l. Papinian. ff. de minoribus.

19 Ad tertium respondeo primo, negãdo esse impossibile præfatis dominis impuberibus reddere sibi mutuo id quod debetur virtute matrimonij. Tũ quia virtute illius solum tenentur dare potestatem suorum corporũ, quæ dari potest sine actu carnali, vt contigit Virgini Matri, & sponso eius Ioseph, inter quos fuit verum matrimonium secundum recep. sententiã, per cap. beata Maria. 27. q. 2. & alia multa. Tum quia senex omnino impotens potest contrahere matrimonium, vt supra probatum est. Tum quia etiam potens non tenetur reddere debitum coniugale, quia possunt deliberare prius de intrãda religione, cap. commissum. de spons. Tum quia maior 14. annis, cui nondum venit potentia coeundi, satisfacit reddendo postea, cum venit. & vt probatum est in arg. 7. pro parte nostra facto, præfati DD. impuberes possunt hæc omnia facere, etiam si non inesset eis potentia coeundi. Secundo respõdetur negando, quod non inest eis potentia coeundi: quia per iustam informationem probabiliter creditur eos illã habere. Tertio, quod non est necessarium ad substantiã & essentiam matrimonij, quod insit eis actu potentia coeundi: quod constat ex eo, quod senex, & infirmi possunt contrahere, & ex alijs, vt supra probatum est.

Ad quartum respondeo primo negando, quod sit de substãtia matrimonij, vt potentia coeundi insit actu tẽpore contractus per supradicta, quicquid sentiat Scotus. Secundo negãdo, quod non insit illa præfatis dominis impuberibus, cum per iustam informationem contrarium probari possit.

20 Ad quintum respondetur concedendo, quod præfati domini nõ possunt solemniter vouere religionem ante præfatas ætates, immo nec post illas ante decimumsextum annum completum post Conc. Trid. negando tamẽ, quod id eueniat per legem naturalem, vel diuinam, secundum quas votum obligat omnes doli capaces, & potentes mortifere peccare. quia, vt supra dictum est, quæ discretio sufficit ad obligandum diabolo, sufficit etiam ad obligandum Deo. Et ita concedimus, quod etiam prædicti domini non possunt obligari ad prædicta ante prædictas ætates; sed negamus id statutum esse per legem naturalem, vel diuinam, sed tantum per humanam, quam S. D. N. iuste potest ex causa relaxare.

Ad vltimũ respondetur, concedendo non posse Papam supplere consensum, qui lege naturali requiritur ad matrimonium, nec consequenter discretionem, & prudentiam ad illud lege naturali necessariã; nec illud prædicti

dicti domini petunt: negãdo tamen quod illis desit prudentia, & discretio iusta ad consentiendum in illud, vt per informationem allatam constat, & largius constabit per faciendam, si placuerit S. D. N. quem vti Ecclesiæ pastorem incomparabilem, & huic sæculo accommodatissimum & necessarium D. Iesus, cuius est summus Vicarius, pro sua in populum Christianum misericordia quam diutissime seruet incolumem. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Impuberibus quibusdam, vt matrimonium de præsenti contrahere possent, concessisse dicitur Pius V.*

2 *Impuberes non habere consensum sufficiens ad matrimonium de præsenti contrahendum, etsi insinuare videatur cap. 2. de desponſ. impub. verius tamen est id solum verificari in infantibus, & alijs doli non capacibus. num. 3. nam in alijs potest inueniri. num. 4. & 6.*

3 *Decretalium decisarum initia antiquæ etsi ad opportunitatem facilioris citationis ponantur, ex eis tamen potest desumi aliqua præsumptio mentis statuentis.*

5 *Tolerare, verbum est generale ad tolerantiam bonam & approbatiuam, & ad illam qua actus non approbatur, sed relinquitur impunitus; & in vtroque significatu sæpe in canonibus reperitur.*

CONSILIVM V.

BEATISSIME Pater, interrogatus heri à S. V. an viderim aliam dispensationem antehac à sacrosancta Sede Apost. datam aliquibus impuberibus ad contrahendum matrimonium, respondi me non vidisse:
1 sed postea sub noctem didici, quod fel. rec. Pius V. cuius acta S. V. præter fere omnium successorum morem raro & mirabili exemplo libenter solet imitari in ijs quæ iure sustineri possunt, & in alijs ad viam iuris redigere, dispensauit per suum legatum & commissarium Rosanum in Hispania in quodam simili casu illius nationis. Quare humillime supplico S. V. vt dignetur condonare mihi hanc importunitatem, & audire duo, quæ sequuntur. Alterum est, quod ad illa duo argumenta, quæ S. V. opposuit mihi grauissima ex cap. 2. de desponſ. impub. quæ nullus comminiscentium in illud
2 meminit: quorum vnum est, quod per illa verba, *Vbi non est consensus*, & *infra*, significari videtur quod impuberes non possunt habere consensum sufficientem ad matrimonium: secundum est, quod illud cap. non videtur probare quod matrimonium inter impuberes contractum approbari possit, sed tantum quod propter vrgentem causam solum tolerari possit; & quod multa tolerantur, quæ non approbantur, cap. cum iam dudum. de
3 præbend. Ad quorum prius respondebam, quod Gregorius Nonus non posuit clausulam illam integram, *Vbi non est consensus, non est coniugium.* sed solum posuit initium, scilicet, *Vbi non est consensus, & cætera*, ad opportuni-

tatem

tatem allegandi, vt fæpiſſime fecit in compilatione libri Decretalium; & quod omiſit reſiduum, ad denotandum quod id non erat verum in omnibus impuberibus, ſed ſolum in infantibus, & alijs, qui non ſunt doli & conſilij capaces. Ad quod facit, quod licet Anton. Aug. vt S. V. optime ponderauit, non ponat in initio cap. illam clauſulam, vt ego putabam, ponit tamen poſtea in ſua nota deſumptam ex Nicolao, quem Gratianus citat, 30. q. 2. cap. 1. Ex quo patet, quod Greg. IX. noluit vt illa integra reponeretur in ſuo libro Decretalium.

4 Salua grauiſſima cenſura Sanctitatis veſtræ, humiliter reſpondetur primo, quod per memoriale, quod heri Sanctitati veſtræ tradidi, irrefragabiliter probatur poſſe inueniri conſenſum ſufficientem ad coniugium inter impuberes, vt inuentus fuit in caſu cap. continebatur. de deſponſ. impub. & in caſu cap. vlt. de eo qui cog. conſang. vxo. ſuæ. Et ita nec per illud cap. nec per vllum alium textum poteſt probari contrarium.

Secundo, quod præfatum cap. adeo non probat contrarium huius concluſionis, quod immo videtur probare illam, ea conſideratione vt ſupra. Facit etiam illud, quod idem Antonius in cap. 3. eiuſdem tit. de deſponſ. col. 1. allegat ex quodam Greg. loco illa verba, *Manifeſtum eſt, eum puberem eſſe, qui geſticulatione ſui corporis talis eſt, vt iam procreare poſſit, licet ad metas legibus definitas non peruenerit.* cui ſatis concordat cap. puberes. eod. tit. in illis verbis, *Certum eſt, eum puberem eſſe, qui ex habitu corporis pubertatem oſtendit, & generare iam poteſt.* Facit etiam, quod Nicolaus Papa relatus à Grat. in cap. vbi. 30. q. 2. ex illa clauſula integra, *Vbi non eſt conſenſus, non eſt coniugium*, ſolum infert, quod pueri in cunabulis exiſtentes non poſſunt contrahere matrimonium, nec contractum pro eis à parentibus eorum valere. & ita mens eius fuit, dicere quod conſenſus infantilis non ſufficit; quod omnes fatentur.

5 Ad poſterius autem argumentum cum eadem reuerentia & humilitate reſpondetur, præſuppoſito quod verbum, *tolerare*, eſt generale, & ſignificat ferre, pati, & ſuſtinere, ſecundum omnes Latine callentes; & ita eſt genus ad patientiam, & ſufferentiam bonorum, & malorum, iuxta illud Terentij, *Vna tecum bona malaque tolerabimus*. Vnde duplex eſt tolerantia: altera, per quam actus approbatur tamquam bonus: altera, per quam actus non approbatur, ſed relinquitur impunitus, iuxta gloſſ. celebrem & receptam in cap. denique. 4. diſt. De priore approbatiua loquitur cap. ſi quando. de reſcrip. quatenus habet, Papam patienter ſuſtinere vt ab eius mandato rationabiliter ſupplicetur: & cap. cum teneamur. de præben. quatenus habet, Papam æquanimiter ſuſtinere, ne mandatum eius, quo mandat alicui prouideri, impleatur, ſi ipſe habeat aliud beneficium ſufficiens. & in l. quæſitum. ff. de hæred. inſt. ſententia bona appellatur tolerabiliſſima. & in cap. tolerabilius. 32. q. 5. patientia malorum pœnæ, per quam vitatur conſenſus in peccato, dicitur tolerabilis, & toleranda; & tamen actus ille toleratus eſt optimus. vnde patientia martyrum appellatus tolerabilis, quæ tamen adeo eſt bona, vt per eam ipſi dicantur victorum genus optimum. De poſteriori, qua non approbatur actus,

actus,sed tantum relinquitur impunitus,loquitur præfatum cap. denique. 4.distin.& cap.cum iamdudum. de præben.

Hoc igitur præsupposito, respondetur quod præfatum cap. non est intelligendum de tolerantia priore approbatiua. Tum quia in dubio verba
6 in meliorem partem sunt intelligenda,cap.2. de reg.iur. Tum quia sancta Sedes Apost. approbauit matrimonia contracta inter impuberes in casu cap.continebatur.de desponsimpub.& cap.fin.de eo qui cognou.consang. vx.su. sequuta copula carnali, non tamquam contracta per copulam carnalem,quia illa non facit matrimoniũ,sed à tempore quo illa fuerunt contracta per verba de præsenti, per quæ matrimonium contrahitur. Tum per alia, quæ in hesterno memoriali fuerunt Sanctitati vestræ præsentata, & alia plura,quæ in informatione prima fuerunt scripta.

DE CLANDESTINA DESPONSATIONE.

SVMMARIVM.

1 *Parochi remittere nequeunt denunciationes trinas matrimonijs contrahendis præmittendas.*

CONSILIVM I.

QVIDAM volentes matrimonium contrahere, & timentes ne si publicaretur, antequam esset contractum, à maleuolis retardaretur, vel etiam impediretur, quæsiuerunt, an denunciationes trinæ, quæ ante fieri debent, possint à parocho remitti.

1 Ad quam quæstionem respondimus id quod diximus in Manu. confess. cap.22.num.70. scilicet,quod parochi non possunt relaxare obligationem præmittendi tres denunciationes faciendas super impedimentis eorum qui volunt contrahere matrimonium. Tum quia Concil. Trid. concedendo hanc facultatem Episcopis,videtur tacite negare parochis,vt ibi diximus, arg.cap.nonne. de præsumpt. & l.cum prætor.ff.de iud. Tum quia illa trina denunciatio præcepta fuit ante Conc.Trid. per Concil. generale, de quo in cap.cum inhibitio. de clandest. desponsi. quod Concil.Trid. non tollit,immo confirmat: & secundum mentem communem doctorum non poterunt parochi obligationem illius cap.tollere,vel relaxare,&c.

SVMMARIVM.

1 *Commendatarius potest omnia, quæ Abbati titulari competunt ratione dignitatis; & si sit exemptus habens iurisdictionem quasi Episcopalem, potest regulariter omnia,quæ sunt iurisdictionis Episcopalis,& est ordinarius: vnde & ipse remittit denunciationes matrimoniales. & num.2.*

1 *Indefinita locutio legis & canonis intendentis tradere regulã æquipollet vniuersali.*

2 *Diœcesanorum appellatione non veniunt inferioris Episcopo prælati, etiam exempti, licet veniant appellatione ordinariorum.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM II.

AN Commendatarius abbatiæ, quæ habet iura epiſcopalia,& eſt nullius diœceſis, poſſit tamquam ordinarius remittere denunciationes matrimoniorum,quæ fieri deberent in eccleſijs ſuæ abbatiæ, iuxta decretum Conc.Trid.ſeſſ.24.cap.1. de refor.matrim.

1 Videtur dicendum affirmatiue quod ſic. Primo quidem, quod quidquid poteſt Abbas titularis ratione dignitatis,poteſt commendatarius illius, vt notat Panor.cap.querelam. de elect. quem & alios ſequitur Decius in cap.edoceri. in vlt.quæſt. de reſcript.

Secundo, quod omnis ordinarius poteſt remittere denunciationes matrimoniales: quoniam præfatum Concil. Trid. indefinite diſponit, quod ordinarius poteſt; & indefinita canonis vel legis intendentis tradere regulam, æquipollet vniuerſali, iuxta gloſſ. ſolemn. & recept. cap. vt circa.
2 de elect. lib.6. verbo aliorum eccleſiaſticorum. at palam eſt præfatum Abbatem commendatarium eſſe ordinarium, per gloſ. adiuncto tex. cap. ordinarij. de officio ord. lib.6. & per rubricam de offic. ordinar. adiuncto cap. cum ab eccleſiarum prælatis. eodem titulo.

Tertio, quod gloſſ. ſolem. & recept. clem. de iure patron. verbo diœceſanis. definit plurimum referre, an conſtitutio concedat aliquam facultatem diœceſanis, an ordinarijs: quia priore caſu videtur concedere ſolis Epiſcopis, poſteriore vero etiam alijs inferioribus ordinarijs.

Quarto, quod prælati exempti,qui habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, poſſunt regulariter facere omnia, quæ poſſunt in diœceſi ſua Epiſcopi, circa ea quæ ſunt iuriſdictionis, iuxta gloſ. quæ putatur ſing. clem. 1. verb. proprij. de reb. eccleſ. non alien.

SVMMARIVM.

1 *Parochi loci, vbi contrahitur matrimonium, ſiue ſit habitationis viri, ſiue mulieris, præſentia ſufficit.*

3 *Matrimonium ſine præſentia parochi contractum nec vim ſponſalium habet, adeoq. notorie nullum eſt, vt contrahentes propria auctoritate poſſint alteri nubere. num.2.*

4 *Deflorans virginem tacite ſaltem rogantem, vel leuiter ſine deceptione rogatam, quamuis interceſſerit matrimonium ob impedimentum nulliter contractum, non tenetur eam in conſcientia nec ducere, nec dotare; licet ſecus in foro exteriori. & num.5. & 7.*

6 *Fornicatio commiſſa poſt matrimonium contra formam Concilij contractum liberat quidem virum ab obligatione valide contrahendi, ſed non dotandi, ſi quam forte prius occaſione defloration is contraxerat.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM III.

QVAESITVM fuit primo, coram quo parocho contrahi debeat matrimonium, quando coniungendæ sunt personæ diuersarum parochialium; viri, an mulieris, vel vtriusque?

Secundo, an qui matrimonium sine parochi præsentia contraxerunt, possint ab eo absque iudicis licentia discedere.

Tertio, an matrimonium sine parochi licentia contractum vim saltem sponsalium habeat.

Quarto, an matrimonio sine parochi præsentia cum virgine contracto, si vir eam defloraverit, nec amplius cum ea contrahere velit, eam dotare teneatur.

Quinto, an ad idem teneatur, qui virginem pellicientem defloret.

Sexto, matrimonio sine parochi præsentia cum virgine contracto, & consummato, si mulier cum alio fornicatur, an vir qui eam defloravit, nec amplius cum ea contrahere intendit, ad damni restitutionem teneatur.

Septimo, an etiam ad idem teneatur coniugatus, vel in sacris constitutus, qui cum virgine coit, & eam defloret.

1 AD PRIMAM respondeo, quod ad hoc, vt matrimonium valeat, sufficit quod interueniat parochus habitationis fœminæ, quando contrahitur in parochia habitationis eius; & sufficit parochus viri, quando contrahitur in parochia habitationis viri, vt declarauit Congregatio Illust. Card. ad dubia Conc. Trid. declaranda deputatorum.

2 AD SECVNDAM respondetur affirmatiue, quod contrahentes matrimonium sine præsentia parochi, vel eius substituti, possunt discedere à tali matrimonio propria auctoritate, & sine vlla iudicis auctoritate potest vir ducere aliam fœminam, & fœmina nubere alij viro. Tum quia tale matrimonium est ipso iure nullum, & omnino irritum, per cap. 1. de refor. matrimonij sess. 24. Conc. Trid. & impedimentum non præstat, quod de iure non sortitur effectum, reg. non præstat. de reg. iur. lib. 6. Tum quia censetur ab illegitimis personis contractum, per prædictum cap. 1. Conc. & consequenter adeo notorie nullum, quod non est cur adeatur iudex ad illud dissoluendum, arg. cap. ad nostram. de iureiur.

3 AD TERTIAM, quod tale matrimonium non videtur habere vim sponsalium. Tum quia contextus prædicti cap. 1. Conc. habet huiusmodi contractum esse irritum, & nullum, & habendum pro contracto inter personas omnino illegitimas, inter quas non possunt interuenire sponsalia. Nec obstat cap. 1. §. 1. de desponsi. impub. lib. 6. Tum quia matrimoniũ contractum, eo quod sit contractum inter impuberes, non censetur contractũ inter personas omnino illegitimas. Tum quia casus ille est specialis, & non est trahendus ad alia saltem dissimilia, & in quibus non militat eadem ratio, arg. cap. præsenti. §. loca. de præb. lib. 6. & cap. qualis. 25. dist.

4 AD QVARTAM respondeo, quod is qui matrimonium cum virgine sine parochi præsentia contraxit, & eam defloravit, ad eum modum satisfacere tenetur, vel non tenetur, quo modo tenetur aut non tenetur is

qui

Digitized by Google

qui defloravit virginem volentem,& non deceptam:quomodo autem hic teneatur,aut non teneatur,videatur cap.1.& 2.de adult.& ea quæ nos diximus in Man.confeſſ.cap.16.num.16.vbi reſoluimus,eum, qui defloravit aliquam leuiter rogatam ſine vlla deceptione, & à fortiori rogantem ſaltem tacite,non teneri ad dotandum eam in foro conſcientiæ, licet in foro exteriori ſic: eum vero,qui defloravit magnis precibus ad conſentiendum adductam,teneri ad dotandum.

5 AD QVINTAM reſpondeo, quod adoleſcens deflorans virginem pellicientem ſeu inducentem ad fornicationem, vel ſtuprum, in foro conſcientiæ non tenetur ad ei reſtituendum aliquid,ſed in foro exteriori condemnabitur,vt in dicto Man.vbi ſupra dicitur in ſimili fortiori caſu,videlicet,cum adoleſcens non rogatur,ſed rogat, leuiter tamen, & ſine vlla deceptione,vt proxime dictum eſt.

6 AD SEXTAM reſpondeo primo, quod qui contraxit cum aliqua, contra formam prædicti Conc. & conſummauit matrimonium, ſi poſtea illa fornicata fuerit,non tenetur cõtrahere cum illa, arg.cap.quemadmodum.de iureiu.quatenus probat,eum qui iurauit ducere aliquam,non teneri,ſi poſtea fornicata fuerit.Secundo,quod tenetur ad dotandum,ſi ante illam fornicationem erat obligatus: quia fornicatio ſequens non eſt cauſa 1
tollendi obligationem, qua ante illam tenebatur dotare, argum. totius tituli Inſtit. quibus modis tollitur obligatio. An autem teneretur ante illam fornicationem, videtur colligi ex reſponſione ad quartam.

7 AD SEPTIMAM reſpondeo, quod ſi coniugatus,vel ſacris initiatus defloravit virginem conſciam coniugij, vel ordinis ſacri, non tenebitur quidem illam ducere, vt proponitur in ipſa quæſtione; nec tenebitur eam dotare in foro conſcientiæ, ſi defloravit volentem,vel rogantem, vel tantum leuiter rogatam ſine vlla deceptione, per reſponſa ad quæſtionem quintam.Si autem defloravit rogatam magnis precibus,tenebitur ad dotandam in vtroque foro,per reſponſum ad quartam quæſtionem. Addo tamen id,quod apud neminem legere memini, preces quæ viderentur eſſe leues,ſi fierent à gregario iuuene,poſſe dici graues,ſi fierent ab aliquo magnæ auctoritatis viro puellæ gregariæ, argum.illius vulgaris, *Preces ſuperioris ſunt iuſſus.* l.1.& gloſ.verbo quemadmodũ.ff.quod iuſſu.& conſequenter fieri poſſet,quod rogatio,quæ eſſet leuis, ſi fieret à gregario iuuene,diceretur grauis & importuna, ſi fieret ab aliquo, cui notabilem auctoritatem adderet coniugium,aut ſacer ordo.

Aduerte,ne ex ſolutione primæ quæſt.inferas:Ergo ſi ſolus parochus viri interueniat,quãdo matrimoniũ cõtrahitur in parochia fœminæ,vel è cõuerſo,ſit nullũ.qa refertur à ſacra Congregatione reſolutũ validum eſſe,vt etiã auctor refert conſilio ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Parochi vnius contrahentium præſentiam etiam ſufficere in quacumque parochia contrahatur,Congregatio Concilij declaraſſe refertur.*

2 *Parochi illius præſentia requirenda potius videtur, in cuius parochia,ſiue ſit viri, ſiue mulieris,contrahitur matrimoniũ.& hoc etiã cenſuit Congregatio. & nu.1.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM IV.

VTRVM ad matrimonij valorem ſufficiat præſentia parochi viri in parochia mulieris, vel contra præſentia parochi mulieris in parochia viri?

1 Reſpondeo primo, quod deciſio huius quæſtionis pendet ex intellectu illorum verborum Conc. Trid. cap. 1. de reform. ſeſſ. 24. quibus requiritur ad valorem matrimonij præſentia parochi, vel alius ſacerdotis de licentia ipſius, ſiue ordinarij; & ex intellectu verborum, quibus Congregatio Illuſtriſſ. Cardinalium cum aſſenſu Papæ declarauit præfata verba, cum dubitaretur vtrius parochi præſentia requireretur, quando vir & mulier ſunt diuerſarum parochiarum.

Secundo dico, quod quia inciuile eſt iudicare de lege, niſi ea tota perſpecta, l. inciuile. ff. de legib. ita non poteſt apte reſponderi huic quæſtioni, niſi perſpectis omnibus verbis, quibus conſtat declaratio illa præfatorum Illuſtriſſimorum.

Tertio, quod ego à fide dignis accepi, quod declaratio præfatorum DD. Card. conſtabat ex verbis, quæ ſignificant id quod adieci in Man. confeſſ. cap. 25. nu. 144. ſcilicet ſufficere parochum mulieris, cum in eius parochia contrahitur, & parochum viri, cum in eius parochia contrahitur. Nunc autem ſubaudio præfatam Congregationē declaraſſe, quod præſentia parochi vnius contrahentium ſufficit, in quacumque parochia contrahatur.

Quarto dico, quod ſi per priora verba declarant, arbitror non ſufficere preſentiam parochi viri, ſi contrahatur in parochia fœminæ, neque è contrario, ſi contrahatur in parochia viri. Si vero declarant per verba poſteriora, arbitror ſufficere alterum parochum, in quacumque parochia contrahatur.

2 Quinto, quod prior declaratio in dubio mihi videtur eſſe germanior verbis & menti Conc. Tum quod ſecundum illam neutri parochorum datur auctoritas in aliena parochia, per aliam vero ſic: quod ægre conceditur in his quæ pertinent ad forum exterius, cum præiudicio tertij, cap. Lugdunenſis. 9. quæſt. 2. & clem. 1. de priuileg. Tum quod duplex ratio ſecundum primam interpretationem concurrit: ſcilicet quod eſt parochus alterius contrahentium, & contrahitur in parochia ſua: & ſecundum alteram vna tantum, ſcilicet quod eſt parochus alterius contrahentiū: & duo vincula ſunt fortiora vno, cap. 1. de treug. & pace. auth. itaque. C. communia de ſucceſſio. Tum quod parochus, in cuius parochia contrahitur, videtur quadamtenus eſſe parochus vtriuſque contrahentium, alterius quidem propriè ratione domicilij, vel habitationis, alterius vero ratione contractus matrimonij, iuxta cap. fin. de foro compet.

Sexto, quod ſi vir parochum ſuum duxerit in parochiā mulieris, cū qua volebat contrahere, nihil concludit pro matrimonio. & conſideratio illa ſubtilis, quod mulier per matrimonij contractum mutat domicilium ad locum domicilij viri, l. cum quædā puella. ff. de iuriſdict. omnium iud. nihil

prodeſt;

prodeſt: quia matrimonium eſt cauſa illius mutationis, & acquiſitionis domicilij, & præcedit eam ſaltem natura, ſiue ordine naturæ: & cum effectus non poſſit eſſe cauſa ſuę cauſæ, mutatio illa & acquiſitio domicilij noui non poſſunt eſſe cauſa matrimonij, quod eſt ipſorum cauſa, iuxta tradita per Ariſtot. & omnes in 2. Phyſicorum, & ſæpe à noſtris recepta. Nec argumenta ſumpta ex facultate exercendi iuriſdictionem voluntariam in alieno territorio videntur poſſe concludere pro matrimonio. Tum quod in propoſito non agitur de exercenda iuriſdictione, ſed de exhibenda præſentia. Tum quod illa concluderent, quod præſentia parochi viri ſufficeret in parochia, quæ non eſt viri, nec mulieris, quod non videtur admittendum. Quæ omnia ſubijcio Illuſtriſſ. Domini mei, quæ emunctiſſimæ eſt, cenſuræ.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium, cui nec parochus, nec alius ſacerdos de parochi ſeu ordinarij licentia aſſiſtit, adeo nullum eſt, vt partes à ſe ipſis poſſint diſcedere, & alteri copulari. & ſeq.*

3 *Diuortium quo ad cohabitationem poteſt petere coniux, qui ex ſuſpicione probabili timet ne alter ſibi mortem machinetur.*

CONSILIVM V.

N. & M. contraxerunt matrimonium per verba de præſenti coram quodam presbytero, & quibuſdam alijs teſtibus, nulla denunciatione in eccleſia faciendarum facta, & poſtea ſeptennio conuixerunt vt veri coniuges.

Quæritur primo, an matrimonium valuerit, vel ratificatum fuerit per cohabitationem ſeptennij.

Secundo, ſuppoſito quod non valuit, à poſſint à ſeſe ſeparari, & cum alijs contrahere.

1 AD PRIOREM quæſtionem reſpondeo, quod ſi præfatus presbyter non erat parochus vllius eorum, neque habuit licentiam ab eorum parocho, vel ab ordinario, ad aſſiſtendum præfato matrimonio, vt quæſtio ipſa videtur ſignificare, illud fuit nullum, & cohabitatione præfata ſeptennij non fuit factum validum, per cap. 1. de reform. matrim. ſeſſ. 24. Concil. Tridentini.

2 AD POSTERIOREM reſpondetur, quod ex prioris ſolutione redditur ipſa ſuperflua, cum ex illa ſequatur quod etiam ſine alia vlla cauſa, quam defectu præſentiæ parochi, vel alterius ſacerdotis de licentia eius vel ordinarij, matrimonium contractum adeo ſit nullum, vt vir ipſe poſſit ſe ab illa putatiua coniuge ſeparare: & conſequenter poteſt quilibet eorum noue contrahere matrimonium, vir quidem cum alia fœmina, & ipſa mulier cum alio viro, perinde ac ſi illo ſeptennio in puro concubinatu cõ-

3 uixiſſent: quamuis etiam ſi matrimonium valuiſſet, poſſet petere ſeparationem

tionem ex ſuſpicione probabili quod illa machinaretur ſibi mortem, per textum ſingularem in cap. litteras. 5. fin. de reſtit. ſpoliat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium de licentia parochi tempore peſtis coram acolytho contractum eſt nullum.*

2 *Epiſcopus, ſeu parochus ſolis presbyteris poteſtatem aſſiſtendi matrimonio contrahendo delegare poteſt.*

CONSILIVM VI.

AN VALEAT matrimonium contractum tempore peſtis coram ſacriſta eccleſiæ parochialis, clerico minorum tantum ordinum, de licentia facta ſibi ad id per parochum eiuſdem eccleſiæ?

1 Reſpondeo quod non. Tum quia tamquam neceſſarium ſtatuitur in Concil. Trid. cap. 1. de reform. matrim. ſeſſ. 24. quod matrimonium quod non contrahitur præſente parocho, aut alio ſacerdote de eius licentia, ſit nullum: vnde cum prædictus ſacriſta neque ſit parochus, neque ſacerdos, matrimonium coram illo contractum erit nullum. Tum quia verba illius canonis videntur adeo clara pro hac parte, quod in nullo caſu videtur poſſe ab illa forma recedi. Tum quia, ſi dicatur propter peſtem poſſe ab illa recedere, oportebit continuo dicere poſſe ab ea recedere propter metum, & quodlibet aliud notum impedimentum: & conſequenter aperietur oſtium ad inducendas multas fraudes, & aliqua, & maiora forſan impedi-
2 menta, quam quæ ante Concilium oriebantur ex matrimonijs clandeſtinis. Tum denique quod nec parochus, nec Epiſcopus, ſiue ordinarius (hoc enim verbo vtitur Concilium, & non verbo Epiſcopi) poteſt delegare hanc aſſiſtentiam, niſi ei, qui ſit ſacerdos, etiam ſi parochus nondum fuerit presbyter, neque Epiſcopus conſecratus, ſed tantum ſubdiaconus: quos tamen demandare poſſe illam ſacerdoti, non videtur dubitandum.

SVMMARIVM.

1 *Parochus contrahentium, & non loci vbi contrahitur, intereſſe debet matrimonio contrahendo.*

2 *Parochianum non facit habitatio ad tempus extra domicilium.*

2 *Domicilia duo poteſt quis habere in locis ſeparatis, ſi in vtroque æqualiter habitet.*

3 *Confeſſio ſacramentalis facta parocho rurali, ad quem pœnitens ruſticandi gratia aliquoties accedit, non valet.*

CONSILIVM VII.

CIVITATIS incolæ, & in rure prædia habentes, & ad ruſticalia exercenda aliquoties in anno ad rus accedentes, dimiſſa in vrbe parte familiæ, coram parocho rurali & teſtibus matrimonium contraxerunt, cum in dicta eccleſia eſſet Conc. Trid. receptum, & publicatum. Quæritur, an matrimonium teneat?

1 Ad quæstionem hanc respondendum est, proculdubio prædictum matrimonium iudicandum esse inualidum, illa ratione syllogistica in prima figura, & modo tertio, qui dicitur vulgo, Darij, scilicet; Omne matrimonium contractum post Concil. Trid. recept. & rite publicatum, aliter quam præsente parocho, vel alio sacerdote de ipsius parochi aut ordinarij licentia, est inualidum & nullum, cap. 1. de reform. matrim. sess. 24. Conc. Trid: at matrimonium prædictum est contractum post Concil. Trid. rite & recte publicatum, aliter quam præsente parocho, aut alio sacerdote de ordinarij vel parochi licentia; ergo est inualidum & nullum. Non obstat, quod prædictus presbyter ruralis erat forte parochus ecclesiæ parochialis illius ruris. Tum quia contextus Concilij intelligendus est de parocho contrahentium, vel saltem alicuius eorum, secundum omnes: & prædictus presbyter nullius contrahentium erat parochus, licet esset parochus
2 ruris. Non obstat etiam, quod prædicti contrahentes, vel alter eorum habent domus & prædia in illo rure, siue pago, & quod aliquanto tempore soleant ibi commorari causa recreationis, vel rusticandi, vel exercendi per se, vel per alios aliqua rusticalia: quia ea non sufficiunt ad faciendum quem parochianum parochiæ ruris, vt est casus irrefragabilis in cap. is qui. de sepult. lib. 6. Nec obstat, quod potest quis habere duo domicilia in duobus locis separatis: quoniam id est verum, quando quis in vtroque loco æqualiter habitat, & non alias, vt est casus in cap. 2. sub fine eod. tit. & lib. & in l. assumptio. §. iuris prudentibus. ff. ad municip. ibi, *si vtrobique, &c.* cui satis concordat l. eius qui. §. si quis. eod. tit. & Paulus Iurisconsultus in
3 l. Labeo. eod. tit. requirit ad hoc, vt ex æquo se habeat ad vtrumque locum. & nemo auderet dicere, quod confessio sacramentalis facta prædicto presbytero rurali sine licentia sui parochi valeret: quia id esset contra cap. omnis vtriusque sexus. de pœnit. & remiss. & cap. fin. de pœnit. dist. 6. & contra Conc. Trid. requirens quod sit iudex competens, & habeat iurisdictionem spiritualem in confitentem, cap. 5. & can. 9. sess. 14. eiusdem Concilij. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium ob defectum parochi non desinit esse validum, si in parochia Concilium Trid. non est publicatum.*

2 *Matrimonium contractum coram schismatico parocho, saltem coloratum titulum habente, si non fuit vt talis declaratus, & parochia priuatus, validum est.*

CONSILIVM VIII.

AN TENEAT matrimonium coram parocho schismatico tum parochialem ecclesiam regente contractum?

1 Ad quæstionem respondeo primo, desiderare me scire, an hoc contigerit in terris vbi est receptum Conc. Trid. & vbi eius canon, qui de hac re disponit, sit publicatus in ecclesia parochiali, cui subditi sunt contrahentes:

Digitized by Goog

tes: quoniam si non est receptum, ita vt prædicitur, censendum est validum matrimonium iuxta canones antiquiores.

2 Secundo, quod, si receptum est, & publicatio facta, videtur distinguendum, an præfatus sacerdos habuerit canonicam institutionem: si enim eam habuit, & non est per sententiam declaratus schismaticus, & priuatus suo iure, videtur censendum validum. si autem non obtinuit institutionem canonicam, neque coloratam, videtur censendum non fuisse validum, per ea quæ non vacat in præsentia scribere.

SVMMARIVM.

1 *Parochus, etiam qui sacerdos non est, matrimonio contrahendo præsens esse potest. num. 2. & seq.*

1 *Alternatiuæ vna pars declarat alteram; sufficitq. alteram implere. num. 6.*

1 *Relatiuum,* alius, *significat similem qualitatem in relato.*

2 *Verba sunt in propria significatione accipienda, à qua tamen propter communem vsum receditur interdum. num. 3.*

2 *Parochus est, qui habet partem curæ animarum populi intra certos limites congregati, vel habet parochiam, licet sacerdos non sit. num. 3.*

4 *Parochus nondum sacerdos potest omnia, quæ ad parochum spectant, per se exercere, exceptis actibus pertinentibus ad ordinem.*

4 *Dare licentiã alteri, vt exerceat sacramenta, potest etiam is qui non habet ordines.*

4 *Episcopus non consecratus omnia quæ pertinent ad Episcopum, præter ea quæ sunt ordinis, exercere potest.*

5 *Parochus actu regimen animarum ante promotionem ad ordines habet.*

CONSILIVM IX.

VTRVM in contrahendo matrimonio sufficiat prȩsentia parochi, qui nondum est sacerdos?

1 Pro parte negante facit, quod cap. 1. de reform. matrimonij Concilij Trid. videtur requirere quod sit sacerdos, per illa verba: *Parochus, vel alius sacerdos*. Tum quod vna pars alternatiuæ declarat alteram, l. 1. ff. de reb. dub. Tum quod relatiuum, *alius*, significat similem qualitatem in relato. & ita cum altera pars alternatiuæ habeat, *sacerdos*, cum relatiuo, *alius*; præsupponit, quod alia pars alternatiuæ, quæ est, *parochus*, debeat intelligi de parocho sacerdote.

2 Pro affirmatiua tamen facit primo, quod verba in propria significatione sunt accipienda, l. non aliter. ff. de leg. 3. At verbum *parochus* secundum linguæ Latinæ callentiores significat habentem munus præbendi quædam necessaria vitæ quibusdam: est enim dictio Græca deducta ἀπὸ τῦ παρέχειν, quod est præbere, vt adnotauit Budæus ff. de muner. & honorib. in l. fin. Et parochus, de quo est quæstio, licet nondum sit sacerdos, habet potestatem præbendi quædam necessaria vitæ spirituali.

3 Secundo, quod licet interdum recedatur à propria significatione propter vsum communem, l. Labeo. ff. de supel. leg. cap. ex litteris. de sponsali-

bus; & quod ſecundum vſum communem idem ſignificat parochus, quod curatus ſacerdos: attamen quia etiam ſecundum vſum communem Iuriſtarum ſignificat eum, qui habet partem curæ animarum, videlicet populi intra certos limites congregati iuxta Archidiac. in cap. licet canon. de elect. lib. 6. receptum communiter ibi, & in rubrica de parochijs & alien. par. ſed etiam canonibus inſertum ſignificat habentem parochialem eccleſiam, vt ſatis colligitur ex d. cap. licet canon. & cap. cum ex eo. & cap. cõmiſſa. de elect. lib. 6. & conſtat prouiſum canonice de eccleſia parochiali, etiam ſi nondum ſit ſacerdos, habere eccleſiam parochialem, & curam animarum certo loco deputatarum: ergo etiam ſecundum communem vſum dicitur parochus.

4 Tertio, quod parochus, de quo eſt queſtio, poteſt facere omnia, quæ pertinent ad habentem parochialem eccleſiam, etiam per ſe, exceptis actibus pertinentibus ad ordines, arg. cap. ſuffraganeis. & cap. tranſmiſſam. de electio. quæ probant electum & confirmatum in Epiſcopum, & nondum conſecratum, poſſe exercere omnia pertinentia ad Epiſcopum, præter ea quæ ſunt ordinis: & præterea dicit gloſſa recep. in clem. 1. de priuileg. poſſe parochum adhuc non presbyterum, de quo eſt quæſtio, dare licentiam religioſo ad adminiſtranda omnia ſacramenta in ſua parochia: quia illud non requirit ordinem. at exhibere præſentiam matrimonio contrahendo non pertinet ad ordinem: ergo poteſt eam exhibere.

5 Quarto, quod huiuſmodi parochus dicitur habere regimen animarum actu, vt probant prædict. cap. licet canon. & cap. cum ex eo. & cap. commiſſa. de electio. lib. 6. quatenus expreſſe habent, eum, cui eſt collata eccleſia parochialis, debere aſſumere presbyteratum intra annum à cõmiſſo ſibi regimine animarum: per quod clare præſupponunt eum habere regimen animarum ante promotionem ad presbyteratum.

Quinto facit, quod in d. cap. 1. de reform. matrim. vndecies facit mentionem Synodus de parocho, & nulla illarum vicium facit mentionem de ſacerdotio, niſi cum actus permittitur fieri per alium, quam parochum: & ita ſenſus germanus illius canonis videtur eſſe quod parochus ſine ſacerdotio poteſt exhibere præſentiam matrimonio contrahendo, ſed non per alium, niſi ſit ille ſacerdos.

6 Sexto, quod ad ſatisfaciendum diſpoſitioni alternatiuæ ſufficit præſtare alteram partium, l. plerumque. ff. de iure dot. cap. in alternatiuis. cum gloſ. de reg. iur. lib. 6. At Conc. alternatiue requirit parochum, vel alium, qui ſit ſacerdos. ergo ſufficit quod ſit parochus, licet non ſit ſacerdos.

Septimo, quod non eſt veriſimile, voluiſſe Conc. tollere proprio parocho auctoritatem exhibendi præſentiam in actu, qui non requirit ordinẽ, cogendo eum ad concedendum illum alteri propter ſacerdotiũ, cum maiorem auctoritatem habeat ipſe in hoc, quam ſacerdos.

Aduertendum, referri ſacram Congreg. inclinaſſe in ſententiam, vt parochus non ſacerdos non poſſit matrimonio contrahendo intereſſe, ſed debeat licentiam alicui ſacerdoti illi intereſſendi concedere, vt etiam auctor tradit conſilio ſeq.

SVM-

SVMMARIVM.

1. *Vicarius Episcopi non sacerdos matrimonijs contrahendis non præsit, sed sacerdotem ad id deleget.*

CONSILIVM X.

AN VICARIVS Episcopi, qui sacerdos non est, possit præsentiam matrimonio contrahendo præstare?

1 Respondetur, quod articulus est satis anceps, in quo intellexi Congregationem sacri Concilij, cum quæreretur an sufficeret in contrahendo matrimonio præsentia parochi, qui nondum sacerdos est, inclinasse in negatiuam, ponderando verba Concilij posita cap. 1. de reformat. matrim. sess. 24. *vel alio sacerdote*. in quibus colligi videtur, quod etiam parochus, si vult matrimonium auctorizare, debet esse sacerdos. vnde licet affirmatiua sit etiam de iure probabilis, non auderem tamen recedere à declaratione sacræ Congregationis. Quare consulto faciet talis Vicarius dando licentiam alteri, qui sacerdos sit, vt matrimonio contrahendo interesse possit.

Vide supra Consilium proxime præcedens.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium coram parocho & testibus licet ad id non vocatis contractum valet.*

CONSILIVM XI.

QVIDAM contrahere volentes matrimonium, & suspicantes quod parochus, cuius præsentia erat necessaria ad valorem matrimonij, iuxta cap. 1. de reformat. matrim. sess. 24. Concil. Trid. nollet esse præsens illi contrahendo, vocauerunt eum quasi ad aliud propositum in quamdam domum; & mox eo præsente, & ignorante quid agere volebant, surrexerunt prædicti contracturi, & mutuo se receperunt in coniuges per verba de præsenti coram illo parocho, & alijs duobus vel tribus testibus. Quæritur an matrimonium valeat.

1 Respondeo, quod multa pro vtraque parte possunt adduci: sed quia non vacat, breuiter dicimus, prædictum matrimonium valere. Tum quia est contractum præsente parocho, & duobus vel tribus testibus; quod solum requirit præfatum Concil. ad substantialem valorem matrimonij. Tum quia non requiritur saltem regulariter, vt testes sint rogati, & sciant ad quid rogantur, sed sufficit quod sint præsentes ad id quod agitur per aliquem sensum cprporeum: & prædictus parochus, licet nesciisset quod fuisset vocatus ad hoc, vt videret contrahi dictum matrimonium, tamen vidit, & audiuit illud contrahi per sensum corporeum visus, & auditus. ergo satisfactũ fuit Concilio. Tum quia finis & causa principalis, propter quam id statuit Concil. fuit vt matrimonium alioquin indissolubile contrahendum non esset adeo clandestine, vt probari non posset, & quod sciretur esse

contractum. & in casu proposito satisfactum fuit huic fini, & causæ principali: quia potest probari, & scitur esse contractum; immo est magis publicum, quàm si parochus sponte & prudens rei futuræ adijsset locum, vbi contrahendum erat: quoniam parochus conquerendo de contrahentibus, quod eum decepissent, magis illud publicabit, quam aliàs publicasset. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Licentia, quam dat parochus sacerdoti, vt interfit matrimonio contrahendo, sufficit vt sit verbalis, & probari potest per testes.*

1 *Scriptura sit ad faciliorem probationem, in nulloq. actu est necessaria, nisi in casibus, in quibus lex eam ad actus valorem requirit.*

CONSILIVM XII.

VTRVM licentia, quam dat parochus alteri sacerdoti, vt sit præsens pro eo matrimonio contrahendo, debeat esse scripta, an sufficiat data verbo tantum, & quomodo probetur?

1 Respondeo, quod sufficit verbalis tantum. Tum quia omnis dispositio potest fieri verbo, nisi canon vel lex requirat ad actus valorem scripturam, iuxta gloss. sing. & recep. in cap. 1. de censib. lib. 6. sub fin. gloss. magnæ. Tum quia quamuis sententia definitiua debeat in scriptis ferri, iuxta cap. vlt. de senten. & re indic. lib. 6. quia id ibi specialiter statuitur; interlocutoria tamen, & alia præcepta in iudicijs possunt verbo tenus fieri, iuxta gloss. recep. in d. cap. vlt. verbo definitiua. quia nulla iura specialiter requirunt ad eorum prolationem scripturam. Tum quia etiam collatio beneficij potest fieri, & probari absque scriptura secundum omnes in cap. 2. de restit. spol. Tum per illa multa, quæ post alios adducit Decius in rubr. de constitut. pro illa conclusione communiter recepta, quod ad essentiam & valorem gratiæ non requiritur scriptura: & sic dici potest, quod prædicta licentia potest probari per testes. Tum quia quo ad effectum probandi, regulariter testes & instrumenta æquiparantur, l. in exercendis. C. de fid. instru. Tum quia nihil valerent, saltem quo ad forum exterius, dispositiones sine scriptura factæ, si per testes absque scriptura non possent probari, vt palam est, cum facta non præsumantur, nisi probentur, l. in bello. §. facta. ff. de capti. & post lim. rener. & in cap. iureperitis de offic. deleg. Tum denique quod regulariter scriptura non requiritur ad probationem, sed tantum ad illam facilius faciendam, l. contrahitur. ff. de pignorib.

SVMMARIVM.

1 *Speciali nota digna, nisi specialiter notentur, neglecta censentur.*

2 *Matrimonio interesse potest sacerdos habens generalem à parocho licentiam exercendi curam.*

Parochus

3 *Parochus vices suas committere valet: & à regula non disceditur, nisi expresse caueatur.*

4 *Vicarius parochi contrahendis matrimonijs assistere valet, & hoc etiam si sit datus ab eo qui ad modicum tempus sine licentia scripta Episcopi recessit.*

5 *Parochi in matrimonio contrahendo assistentia requiritur, ne desit probatio, nec reputatur inter functiones digniores parochi.*

CONSILIVM XIII.

AN SACERDOS ex generali licētia sibi impertita à parocho, vt possit exercere omnia, quæ ad curam pertinēt, possit interesse matrimonio contrahendo, iuxta decr. Conc. Trid. sess. 24. cap. 1. de refor. matrim.

1 Ad hanc quæstionem respondetur, quod pro parte negante, scilicet quod non sufficiat licentia generalis parochi, facit, quod ea quæ sunt speciali nota digna, nisi specialiter notentur, videntur quasi neglecta, l. apud Labeonem 9. ait prætor. ff. de iniur. & præfata licentia videtur speciali nota & concessione digna.

2 Pro parte autem contraria facit primo, quod regulariter concessio & dispositio generalis generaliter est intelligenda, cap. si Romanorum. 29. dist. l. de pretio. ff. de publ. in rem actio. ergo concessio vicium suarum facta alicui sacerdoti à parocho comprehendit etiam vicem & facultatem assistendi matrimonio contrahendo.

3 Secundo, quod à regula non est discedendum, nisi expresse caueatur discessio, & exceptio, iuxta gloss. celeb. l. omnis definitio. ff. de reg. iur. cui similis in rub. de reg. iur. lib. 6. & probatur per l. 1. ff. eod. At omnis parochus regulariter omnes vices suas potest committere alteri sacerdoti generaliter, & specialiter, arg. gloss. solem. & recep. in cap. peruenit. 95. dist. quatenus habet, iure canonico omnia esse delegabilia: ergo parochus generaliter & specialiter potest committere præfatam licentiam assistendi.

Tertio, quod sacerdos, cui committuntur generaliter exercenda in aliqua parochia, potest administrare omnia sacramenta, immo & dare licentiam alteri sacerdoti ad administrandum illa omnibus parochianis, iuxta gloss. not. clem. 1. de priuil. verb. presbyterij. quatenus habet præfatum sacerdotem posse ministrare sacramentum Eucharistiæ, & extremæ vnctionis: ergo à fortiori potest præfatam assistentiam facere, argum. auth. multo magis. C. de sacros. eccles. cum administratio sacramentorum longe maior sit, quam assistentia præfata.

4 Quarto, quod consuetudo est optima legum interpres, cap. cū dilectus. de consuetud. & receptum videtur, quod omnes vicarij substituti à parochis nondum factis presbyteris iuxta cap. licet canon. de elect. lib. 6. vel aliam absentiam iuxta cap. 1. de refor. Conc. Trid. sess. 23. etiam quando parochi absunt ad paruum tempus sine licentia scripta Episcopi, vt durante illa absentia assistant matrimonijs contrahendis, etiamsi non mandetur specialiter illa assistentia. ergo ita seruandum videtur.

5 Quinto, quod ratio, quare illa assistentia iubetur committi alteri sacerdoti, non est quod illa sit maior & dignior functio parochi: quando-

quidem aliæ functiones sacramentales sunt longe maiores; sed vt non desit probatio matrimoniorum, ne clandestine matrimonia contrahantur: & consequenter non obstat argumentum pro contraria parte formatum, scilicet quod speciali nota digna videntur neglecta, nisi specialis de illis fiat mentio.

SVMMARIVM.

1 *Cardinales in suis titulis habent iurisdictionē quasi episcopalem, vnde & dant licētiā vt in eis corā non parocho sacerdote à suis subditis matrimoniū contrahatur.*

2 *Matrimonij contrahendi coram alieno parocho licentiam dare potest ille, qui est ordinarius illius parochi, coram quo & in cuius parochia debent contrahere: at si matrimonium sit contrahendū in aliena parochia vel diœcesi, nec licentia, immo nec præsentia parochi vel ordinarij ipsorum contrahere volentium sufficit. nu. 3. & 4. quandoquidem præsentia auctoritatiua ordinarij, parochiue, vel alterius sacerdotis ab ipsis licentiati, quæ à sacro requiritur Concilio, in alieno territorio, in quo sunt priuatæ personæ, præstari non potest. num. 4. & 5.*

3 *Licentiam pœnitentiæ sacramentum, ordinesq. etiam extra diœcesim ab alieno accipiendi, sicut & alios contractus faciendi, dat proprius ordinarius; quia in his sola sufficit licentia. num. 6. secus quo ad contrahendum matrimonium, in quo sola licentia non sufficit, sed auctoritatiua requiritur præsentia. nu. 4.*

4 *Voluntaria iurisdictione vtimur extra territorium, modo in ea exercenda non requiratur præsentia auctoritatiua. num. 6.*

5 *Banna matrimonialia debent fieri in parochia, non ipsorum contrahentium, sed in qua contrahitur matrimonium.*

6 *Extra territorium suum existens ordinarius potest licentiam dare alicui sacerdoti, vt interfit matrimonio per subditos ipsius licentiantis contrahendo, modo illud contrahatur in territorio eiusdem licentiantis.*

CONSILIVM XIV.

QVIDAM volentes contrahere matrimonium inter se, & timentes impedimentum sibi factum iri in ciuitate, cuius erant incolæ, abierunt in aliam ciuitatem longe ab illa sitam, in qua post aliquot dies de licentia ordinarij prædictæ ciuitatis, cuius erant incolæ, contraxerunt matrimonium in facie ecclesiæ. Quæritur, an valeat matrimonium?

Respondeo primo, quod decisio huius quæstionis pendet à declaratione illius particulæ, quæ habetur cap. 1. de reform. matrim. sess. 24. Concil. Trid. *Qui aliter quam præsente parocho, vel alio sacerdote de ipsius parochi, seu ordinarij licentia, &c.* de quo ordinario intelligatur

1 Secundo dico, quod sufficit licentia illius ordinarij, cui subijcitur parochus eius, cuius præsentia sufficeret ad contrahendum in parochia huiusmodi parochi; ita quod sufficeret licentia Episcopi, vel vicarij eius generalis, vel alius prælati, qui habet iurisdictionem quasi episcopalem, qua esset superior parocho, cuius parochianus est qui vel quæ vult contrahere, qualem habent Illustrissimi Cardinales in suis titulis, cap. is qui. de maiorcum

cum ibi not.arg.glos.sing.clem.1.ver.presbyteri. de priuileg.quatenus habet,tenendum esse, saltem post factum, Episcopum, vel vicarium generalem posse dare religioso licentiam administrandi sacramentum Eucharistiæ, vel extremæ vnctionis parochianis parochorum Episcopo subiectorum: & quod etiam ante factum id sit tenendum affirmat communis, & probat efficaciter Bonif.ibidem num.3.

2 Maior tamen est difficultas, an licentia ordinarij proprij sufficiat ad contrahendum matrimonium extra diœcesim & territorium suum. Nam pro parte affirmãte facit primo,quod sacerdos de licentia parochi potest audire confessionem illius parochiani extra parochiam (vt ita dixerim) licentiati secundum omnes,cap.omnis. de pœnit.& remiss. & cap.placuit. de pœnit.dist.6. & etiam Episcopus extraneus potest ordinare subditum alterius Episcopi de licentia eius extra ipsius episcopatum,secundum omnes,cap.cum nullus.de temp.ord.lib.6.& cap.cum quis.§.1.de sepult.

Secundo,quod mulier,vel minor,qui iure prohibẽtur cõmuni vel particulari contrahere aliquibus casibus sine licentia suorũ iudicũ,possunt contrahere cũ illa,extra eorũ territoria,si nihil aliud obstat secũdũ oẽs. ergo.

3 Tertio,quod põt quis sua voluntaria iurisdictione vti extra suũ territoriũ,gl.l.2.ff.de offic.proconsi.iuncto tex.in cap.nouit.de officio legat.ergo.

Quarto,quia alioquin sequeretur, quod si duo Romani diuersarum parochiarum vellent contrahere in aliqua domo alicuius Illustriss.sita in tertia parochia,non possent contrahere in ea,etiam ambobus parochis præsentibus; & quod ad hoc esset necessaria licentia Papæ,vel eius vicarij.

Quibus tamen nõ obstantibus pars negatiua videtur vera. Primo,quod præsentia ipsiusmet ordinarij proprij,licet esset sacerdos,non videtur sufficere extra suam diœcesim, nec præsentia parochi extra suam parochiã: quia id videntur significare verba illa prædicta ipsius Concilij, *de ipsius parochi,seu ordinarij licentia*: videntur enim significare,quod præsentia parochi, vel sacerdotis ipsius licentiati debet interuenire in sua parochia, & quod non sufficit vt interueniat in aliena. & idem eadem ratione videtur de præsentia ordinarij,vel licẽtiati ab eo,quod non sufficiat vt interueniat

4 extra territorium,vel diœcesim suã,sed quod interueniat intra illã. Tum quia parochus extra suam parochiam,& ordinarius extra suam diœcesim censentur priuatæ personæ, saltem quo ad exequendum suam potestatem ibi,l.3.adiuncta gl.ff.de offic.præsid.& glos.sub fin.adiuncto textu cap.1.de rapt. Tum quia banna,seu proclamata facienda tribus diebus festis continuis,videntur esse facienda in parochia, in qua est contrahendum,cap.fin. de cland.despons. & notata ibi per Inn. & latius per Panorm.receptum, & Præpos.eod.nu.7. Tum quia alioqui Episcopus, vicarius generalis eius, & parochus possent ire ad ciuitatem per centum millia distantẽ ad exhibendam suam præsentiam matrimonio contrahendo per sibi subditum,& etiã possent ibi licentiare aliquem sacerdotem, qui eiusmodi præsentiam præstaret. quod videtur contra mentem Concilij, & ita non dicendum, arg.l.

5 in conditionib. ff.de cond.& demon.cap.fi.de præb. Tum quia ratio quare Concilium desiderauit præsentiã parochi,vel sacerdotis ab eo,vel ab ordi-

nario

nario licentiati,in contrahendo matrimonium,fuit,vt cum maiori auctoritate illud contraheretur. quæ auctoritas ceſſat,cum eiuſmodi præſentia exhibetur extra parochiam,vel territorium;quia,vt dictum eſt,ibi cenſentur eſſe priuatæ perſonæ: & ſenſus genuinus prædictæ clauſulæ videtur eſſe,quod parochus,vel ſacerdos alius de licentia eius,debet eſſe præſens matrimonio cõtrahendo,& quod illud contrahatur in ſua parochia,vel quod ſacerdos licentiatus ab ordinario ſit præſens matrimonio contrahendo, & quod illud contrahatur in ſua diœceſi,vel territorio.

6 Ad oppoſita reſponderi poteſt: Ad primum negando, quod ſit eadem ratio de confeſſione,& ordine,ac in matrimonio. nam id de confeſſione & ordine verum eſt,ſed non eſt eadem ratio de volente contrahere matrimonium de licentia parochi. quia in aſſumptis ſufficit conſenſus facientis facultatem confitendi,vel ordinandi ſine præſtatione prçſentiæ,vel auctoritatis eius: in contrahendo autem matrimoniũ non ſolũ requiritur conſenſus parochi,vel ordinarij,ſed etiam præſentia auctorizãs per poteſtatem, quam habet in ſubditum in eo loco,in quo contrahitur matrimonium.

Ad ſecundum reſpondetur, quod etiam in aſſumpto eius ſufficit decretum ſiue licentia iudicis ſine præſentia illius auctoratrice;quod in matrimonio non ſufficit.

Ad tertium autem concedo poſſe vti quem iuriſdictione voluntaria extra ſuum territorium,& conſequenter poſſe parochum & ordinarium extra parochiam & diœceſim exiſtentes præſtare licentiam alij ſacerdoti ad auctorizandum matrimonium ſua præſentia in parochia vel diœceſi licentiati: ſed negando, quod executio illius auctorizationis poſſet fieri extra parochiam vel territorium eius, per prædicta, quæ ſubtiliter ſentit gloſſ. dictæ l.præſes.ff.de off.præſ.

Ad quartum reſpondeo, concedendo conſequentiam, & ſequelam; ſed negando,quod ea ſit nimis dura:præſertim quia,ſi illa concederetur,conſequeretur illud abſurdum,quod illatum eſt in quarto argumento pro noſtra parte facto, nempe quod vnus Romanus de licentia parochi S. Laurentij poſſet contrahere matrimonium ab hinc mille *milliaria* præſente ſacerdote ſibi nominato, & quod paſſim parochi aliarum parochiarum poſſent præſtare præſentiam neceſſariam matrimonijs contrahendis in alienis parochijs. Salua,&c.

Vide tamen ſupra conſil.9.& 10.ex quibus videtur poſſe concludi contrarium.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium clandeſtinum contrahentes ante Conc. peccabant, ſed cenſuram aut pœnam non incurrebant.*

2 *Abſoluti ab omnibus virtute Cruciatæ,etiam ab oblitis reſeruatis,& cenſuris eiſdem annexis abſoluti cenſentur,cum de omnibus & ipſi cõtritionem habuerint.*

3 *Sponſalia per copulam ante Conc.fiebant matrimonium.*

4 *Matrimonium qui clandeſtine ante Concil. contraxerunt, poſſunt nunc ſecrete coram parocho & duobus teſtibus denuo contrahere.*

CON-

CONSILIVM XV.

DVO ante Concil. Trid. dixerunt ad ſe mutuo verba apta quidem ad contrahendum ſponſalia de futuro, ſed neſciunt an fuiſſent ſufficientia ad conſtituendum matrimonium de præſenti, & conuixerunt ſic in hunc diem, & habuerunt & habent liberos. Quæritur, quid facere debeant.

1 Reſpondeo primo, quod videntur peccaſſe contrahendo matrimonium clandeſtine contra cap. cum inhibitio. de clandeſt. deſponſat. & quod peccatum hoc per ſolam contritionem & confeſſionem potuit deleri, & videtur iam eſſe deletum per confeſſiones tot annorum præteritas.

Secundo, quod non videntur indigere abſolutione vlla cenſurarum: quia iure communi nulla cenſura incurritur ob matrimonium clandeſtinum: & ſi qua excommunicatio inuenitur in diœceſi ſua contra ſic clandeſtine contrahentes, illa potuit tolli ab Epiſcopo, & per bullam Cruciatæ, quam conſulentes videntur accepiſſe, & poſt eam acceptam confeſſi fuiſſe, &

2 abſoluti à confeſſarijs: & quamuis forte ipſi non fuiſſent confeſſi illud peccatum; quia tamen habuerunt contritionem omnium peccatorũ ſuorum in genere, & confeſſarij abſoluunt communiter ab omnibus cenſuris, quatenus poſſunt, iuxta ea quæ nos conſuluimus in Man. confeſſ. cap. 26. nu. 10. manſerunt abſoluti ab eo tempore, quo poſt acceptam bullam confeſſi fuerunt, per quamdam ſingularem concluſionem, quam nos ponimus in prædicto cap. 26. nu. 13. etiam ſi non ſoluerint pœnam per conſtitutionem ſynodalem impoſitam: quia ſolutio eiuſmodi non eſt neceſſaria in foro conſcientiæ, iuxta gloſſ. ſing. in clem. 2. §. 1. de hæret. verbo officij.

3 Tertio reſpondeo, quod non indigent vlla ratificatione matrimonij: quia licet verba prædicta non fuerint ſufficientia ad efficiendum matrimonium de præſenti, fuerunt tamen ſufficientia ſaltem ad contrahenda ſponſalia de futuro; & quia ſequuta fuit copula, tranſierunt per illam in matrimonium, iuxta cap. is qui. de ſponſal. cui erat locus ante Conc. Trid. ante quod hæc fuiſſe facta præſupponitur in caſus propoſitione.

4 Quarto poſſent ad maiorem ſecuritatem, licet non ſit neceſſarium, noue, ſi & quatenus opus eſt, contrahere matrimonium coram ſuo parocho, adhibitis duobus teſtibus ſecreto: quia in hoc caſu non ſunt neceſſariæ denunciationes, & alia, quæ requirit Conc. Trid. arg. eorum quæ nos diximus in Manu. confeſſ. cap. 22. num. 70.

DE CONDITIONIBVS APPOSITIS in deſponſatione, vel alijs contractibus.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium poſt Conc. Trid. per verba de præſenti ſub licita conditione coră parocho & teſtibus contractum, ſi antequam mutetur voluntas, purificatur conditio, perinde*

perinde eſt, ac ſi tunc pure contractum fuiſſet, adeo vt non poſſit poſtmodum cum altera contrahi. nu. 6. nec eſt opus vt amplius contrahatur, ſecundum magis communem. num. 7. vnde nec erit neceſſe vt denuo coram parocho fiat. nu. 5. conditione autem pendente, minorem habet vim, quam ſponſalia de futuro pure contracta: cum ex hoc, ſicut nec ex ſponſalibus de futuro ſub conditione contractis, nequaquam oriatur publicæ honeſtatis impedimentum. num. 4. & 10. & ſi interim conſenſus reuocaretur, prædictum matrimonium euaneſceret. nu. 4. idem, ſi interim cum altera contraheret, & ſecundum teneret. nu. 4.

2 *Conſenſus de præſenti ad eſſentiam matrimonij neceßarius debet eſſe liber, liber inquam à metu & coactione: pendens autem ab alterius voluntate, modo ſit ſpontaneus, ſimilis eſt illi, qui à quacumque alia pendet conditione. num. 8.*

3 *Matrimonium confert gratiam ex opere operato, vt cætera ſacramenta.*

4 *Iuſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum oritur quidem ſtatim ex ſponſalibus de futuro pure contractis, ſed non, ſi ſint contracta etiam per verba de præſenti ſub conditione, naſcitur autem ea purificata. num. 10.*

6 *Conditionalis diſpoſitio, purificata conditione, perinde ab eo tempore cenſetur perfecta, ac ſi à principio pure fuiſſet contracta.*

9 *Matrimonium inter abſentes per procuratorem, etiam poſt Concilium, contrahi poſſe videtur. ſecus per nuncium ſeu epiſtolam.*

CONSILIVM I.

ANQVI contraxerunt matrimonium coram parocho & teſtibus per verba de præſenti ſub conditione licita, teneantur poſt purificatam ipſam conditionem denuo coram parocho iuxta præceptum Concilij contrahere?

1 Pro parte affirmante facit primo cap. ſuper eo. de condit. appoſit. quatenus habet, eum qui contraxit matrimonium per verba de præſenti cum conditione, ſi patri eius placuerit, ſuperueniente eius beneplacito, cogendum eſſe ad contrahendum matrimonium: per quod videtur præſupponere non fuiſſe prius contractum.

2 Secundo, quod ad ſubſtantiam & eſſentiam matrimonij non ſufficit conſenſus de præſenti, niſi fuerit liber: quia requiritur ad id liber conſenſus, iuxta gloſſ. ſing. in cap. notificaſti. 33. quæſt. 5. quæ ſuam concluſionem probat per cap. cum locum. de ſponſalib. & alia: & conſenſus pendens ab alterius voluntate non eſt liber, vt habet dictum cap. ſuper eo. nec eadem ratione pendens ab alicuius alius conditionis implemento.

3 Tertio, quod matrimonium eſt ſacramentum, quod ex opere operato confert gratiam, ſecundum comm. & veram opin. quam pro infallibili articulo fidei tenendam eſſe ait Concil. Trid. in ſeſſ. 24. de reformat. matrim. cap. 1. & in can. 1. declarauit: & videtur abſurdum dicere, quod conditione impleta, ignorante forte vel dormiente vtraque parte, vel altera, conferatur eis gratia ex opere operato, cum coniugandi debeant ſe parare ad gratiam illam ſuſcipiendam, in quod præfat. Concil. expreſſim hortatur in dicto cap. 1.

Quarto,

Digitized by Google

4 Quarto, quod matrimonium per verba de præſenti ſub conditione contractum, effectu eſt ſponſalia de futuro: cum ſecundum omnes valeat matrimonium cuiuſlibet partis, ſi pendente conditione contrahat cum alio, vel alia: & quod pendente conditione non producit impedimentum iuſtitiæ publicæ honeſtatis pluſquam ſponſalia conditionalia, iuxta cap. 1. §. fin. de ſponſ. lib. 6. & quod ſi alter eorum ante adimpletam conditionem mutaret voluntatem, non eſſet matrimonium coram Deo, etiam ſi parte alia ignorante illa mutatio fieret, arg. cap. fin. de procurat. lib. 6.

Quinto, quod hanc partem videntur tenere Theologi, quos refert Couarru. in epito. 4. 2. par. cap. 3.

5 Pro parte autem contraria negante facit primo præfatũ cap. ſuper eo. quatenus in caſu illius interrogatus fuit Papa, an ille, qui ſub conditione contraxit matrimonium per verba de præſenti, adueniente illa poſſet compelli ad conſummandum illud; & Papa reſpondit poſſe compelli ad cõtrahendum. quod verbum videtur intelligendum de contractus perfectione, ſiue conſummatione, vt reſponſio congruat interrogationi, ſicut cõgruere debet, arg. cap. qualiter & quando. il a. ſub fin. de accuſa. & l. final. C. de fideicom. libert.

Secundo facit, quod verba omnia illius cap. quæ pro parte contraria ponderari poſſunt, ſolum probant, quod conſenſus conditionaliter præſtitus non perficit matrimonium, durante conditione; quod nemo negat: & à contrario ſenſu ſignificant, quod conſenſus continuatus vſque ad impletam conditionem perficit illud. Nam verba illa ſignificant in directo ſenſu, conſenſum non eſſe liberũ, pendente conditione: à contrario vero, quod ea impleta ſit liber, cum deſinat pendere. & verba illa, *Niſi patris voluntas interueniat, &c.* ſignificant in directo ſenſu, non fieri matrimonium, antequam conditio impleatur; à contrario vero ſenſu, quod ſic illa impleta. & verba Alex. citata ibi in directo ſenſu ſignificant valere matrimonium contractum cum altera, pendente conditione, ab eo, qui contraxit matrimonium de præſenti ſub illa; & à contrario ſenſu ſignificant, quod non valeret, ſi contraheret poſt impletam illam.

6 Tertio, quod regula iuris receptiſſima eſt, quod diſpoſitio conditionalis adueniente conditione purificatur, & perinde ab eo tempore cenſetur perfecta, ac ſi à principio pure fuiſſet contracta, §. omnis. adiuncto §. ex cõditionali. Inſt. de verb. oblig. & nullo canone inuenitur exceptum ab illa regula matrimonium: ergo iudicandum eſt ſecundum illam, iuxta gloſ. ſolemn. l. omnis quod initio. ff. de reg. iur. & in rub. eodem tit. lib. 6.

Quarto, quod durum videretur dictis contrahentibus, ſi poſtquã contraxerunt ſemel iuxta formam Concil. Trid. præmiſſis denunciationibus in facie eccleſiæ, vel coram parocho, & teſtibus, matrimonium per verba de præſenti, iterum deberent cum eadem ſolemnitate contrahere poſt adimpletam conditionem: & quod etiam eſſet grande ſcandalum populo, ſi illi poſt impletam conditionem nulla mutatione conſenſus antea facta, dimiſſis primis ſponſis, valide (quod eſſet admittendum, ſi prima opinio eſſet vera) contraherent cum alijs.

Quin-

Quinto, quod æquum videtur, vt quemadmodum contrahens matrimonium per procuratorem cogendus eſt in eo perſeuerare, niſi probet ſe mutaſſe voluntatem, & reuocaſſe mandatum; ita etiam contrahentes conditionaliter per verba de præſenti, cogerentur perſeuerare in contractu, niſi volens diſcedere ab eo probaret ſe mutaſſe voluntatem, per d. cap. fin. de procur. lib. 6.

7 Sexto, quod communis opinio Canoniſtarum eſt pro hac parte, vt ipſemet Couarru. teſtatur, inclinando in opinionem Theologorum: & à communi opinione non eſt diſcedendum ſine textu, vel efficaci ratione, iuxta concluſ. Io. And. in cap. 1. de conſt. communiter recept. per cap. de libellis. 20. diſtin. & nullus textus nec vlla ratio adduci poteſt, cui facile non reſpondeatur.

Septimo, quod hæc opinio fauet ſacramenti auctoritati, fidei datæ conſeruationi, obuiat leuitati, aufert materiam delinquendi, & diſſidia inimicitiasq. contrahendi.

Ad primum oppoſitorum reſponderi poteſt, quod adeo non obſtat, quod poteſt in arguentem retorqueri, vt in primo & ſecundo argumento pro hac parte factis retorquetur.

8 Ad ſecundum reſpondetur primo, quod iura probantia conſenſum matrimonij debere eſſe liberum intelligenda ſunt de libertate à metu & coactione, ita quod ſit ſpontaneus, & non meticuloſus, vt dixit prædicta gloſ. ſing. præfati cap. notificaſti. & in caſu propoſito agitur de conſenſu conditionali ſpontaneo: & ita nihil obſtat propoſito. Secundo, quod etiã intelligendo verbum, *liberum*, ita vt ſignificetur non pendens, vel non ſuſpenſus conditione, nihil obſtat: quia concedimus cum communi conſenſum conditionalem non eſſe quidem liberum in hac ſignificatione, pendente conditione: & conſequenter concedimus non fieri per illum matrimonium, durante conditione, & ſuſpenſione: ſed negamus quod non ſit liber, adimpleta conditione: nec pars contraria poteſt dicere contrariũ. & ita quamuis conſenſus conditionalis non ſufficiat ad conſtituendum matrimonium, durante conditione; ſufficiet tamen, ſimulac impleta fuerit conditio: quia incipit eſſe liber.

9 Ad tertium eadem facilitate reſponderi poteſt, qua reſpondebatur ante Conc. Trid. ad ſimile argumentum, quod fiebat ad probandum, quod matrimonium non poterat contrahi per litteras, vel per nuncium inter abſentes: eadem item facilitate, qua defendi poſſent matrimonia, quæ quotidie contrahuntur per procuratores in abſentia; cum contingere poſſit, quod altera pars contrahentium dormiat, vel nihil cogitet, quando altera pars accipiens litteras, vel nuncium, vel audiens verba procuratoris coram parocho & teſtibus præſtat conſenſum.

10 Ad quartum reſpondetur, concedendo, quod matrimoniũ conditionale per verba de preſenti contractũ non habet maiorẽ vim durante conditione, quam ſponſalia de futuro: immo nec tantam, quantam illa, ſi ſint pura: ſed negando, quod non incipiat habere maiorem vim, quam ſponſalia de futuro, ſimulac conditio impletur; quia per illud implementum conſenſus,

fus,quĩ à principio fuit ſuſpenſus, & vſque ad implementum perdurauit pendens, & non liber, fit in illo inſtanti liber, & ſufficiens ad conſtituendum matrimonium: ſicut etiam ſponſalia de futuro nullam vim habent pendente conditione; ſed in illo momento,quo illa impleta fuerit,fiunt efficacia,& producunt impedimentum publicæ honeſtatis, & alios effectus, quos producunt ſponſalia de futuro pura. quod cum omnes tam Theologi,quam Canoniſtę concedant,non ſatis intelligo cur non aduertant,quod qui hoc concedit de ſponſalibus conditionalibus, conſequenter tenetur concedere idem de matrimonijs conditionalibus.

Ad quintum reſpondetur,quod ſi prædictus D. Couar. audiuiſſet me verbo ſupradicta proponentem,& inducentem, vt me audiuit totũ fere quartum librum Salmanticæ prælegentem,non inclinaſſet in opinionem Theologorum: quia id non ſatis perpenderunt, &c.

SVMMARIVM.

1 *Filia poſt vigeſimumquintum annum ſtuprum committens exhæredari nequit,nec dote priuari.*

2 *Matrimonio collocare qui puellam tenetur,ſiue ſit pater de iure,ſiue hera vel herus ex promiſſione,conſtituitur in mora per lapſum vigeſimiquinti anni,vel ſaltem per lapſum temporis ſufficientis arbitrio boni viri.num.3.*

3 *Indeterminato tempore promittens facere, intelligitur obligatus intra tempus arbitrio boni viri declarandum exequi.& num.4.*

4 *Nuptiæ primæ nec directe nec indirecte prohiberi poſſunt virgini fœminæ, aut maſculo.*

5 *Facta ad augmentum,diminutionem operari non debent.*

5 *Dote promiſſa ancillæ, ſi honeſte vixerit, non tollitur quin deficiente conditione ei debeatur iuſtum ſalarium iuxta tempus ſeruitij.*

6 *Promiſſio geminata plurimum operatur.*

6 *Conditione,ſub qua facta eſt promiſſio,deficiente,ſeu defecta,ſi promittens perſeueret aliquid attentando circa negotium ipſum,cenſetur denuo ſe obligare.*

CONSILIVM II.

AN MVLIER, quæ promiſit ancillæ centum pro dote,ſi ei honeſte ſeruiret,teneatur dare illa, ſi poſt nonem annos ſeruitij, & viginti-quinque ætatis ipſius ancillæ permiſerit ſe illicite deflorari?

1 Pro vtraque parte quæſtionis multa poſſent adduci, quibus vtraque coloraretur: ſed nobis vero propior videtur pars affirmatiua, ſcilicet quod præfata D. conſulens videtur obligata ad ſoluendum ei centum promiſſa,vel ſaltem ſalarium honeſtum, & conſuetum ſolui ancillis eius qualitatis, cuius erat & eſt præfata. Primo quidem, quod filia non poteſt exhæredari, nec dote ſua priuari à parentibus, propterea quod peccet in corpus ſuum, & ſtuprum admiſerit poſt vigintiquinque annos, eo quod fuerint in mora tradendi eam marito, per Auth. ſed ſi poſt. C. de inoff. teſtam. & cõſtat magis peccare filiam committendo ſtuprum manentẽ in

cuſtodia

cuſtodia & domo parentum, quam peccet ancilla manens in cuſtodia & domo heræ ſuæ: ergo minus poterit illa pro minori peccato dote ſibi promiſſa priuari.

2 Secundo, quod ſicut parentibus definitur à iure tempus vigintiquinque annorum ad incurrendum moram collocandi filiam in matrimonium, eadem vel maiori ratione videtur conſtitutum idem tempus ei, qui ſua promiſſione tenetur ad locandam aliquam in matrimonium. ergo prædicta hera tenebatur eam locare, antequam attingeret vigintiſex annos, & ita ob moram perdidit facultatem negandi dotem promiſſam.

3 Tertio, quod ea, quæ debent fieri in tempore indeterminato, facienda ſunt intra tempus, quod leges vel bonus vir determinauerunt, l. 1. ff. de iur. delib. cap. de cauſis. de offic. deleg. ergo præfata hera promittendo centum pro dote ſine vlla præfixione temporis tacita, vel expreſſa, videtur promiſiſſe dare illa centum pro dote intra tempus, quod iudex vel bonus vir arbitraretur. At bonus vir iure arbitrari poſſe videtur tempus nouem annorum eſſe ſufficiens tempus, immo ſufficiente maius ad tradendam illam dotem, & conſtituendam in mora præfatam heram: & conſequenter præfatam ancillam non peccaſſe poſt illam moram, quæ debet nocere potius heræ, quam ancillæ, iuxta reg. mora ſua cuilibet eſt nociua. de reg. iur. lib. 6. & l. vinum. ff. de reb. cred. ſicut & parentibus nocet mora dotandi filiam quo ad hoc, vt dictum eſt in primo arg.

4 Quarto, quod virgini, ſiue ſit vir, ſiue mulier, non poſſunt directe, ſiue indirecte prohiberi nuptiæ primæ, vt habetur toto tit. de indict. viduit. Ergo per conuentionem præfatam de dando centum, ſi ſeruierit honeſte, non debet intelligi quod debeat ſeruire honeſte tota vita ſua, ſed vſque ad certum tempus, quod prudenti viro videbitur iuſtum: & ſeruitium nouem annorum videtur iuſtum Romæ, vbi communiter accipiuntur ancillæ ab heris cum promiſſione dandi eis id, quod conuenit ad collocandas poſt ſeruitium trium vel quinque annorum.

5 Quinto, quod præfata hera tenebitur ei ſoluere ſalarium honeſtum cuiuſlibet anni, in quo ſeruiuit, etiam ſi non teneatur ad omnia centum ſoluenda: quoniam promiſſio illa dandi centum pro dote fuit facta ad augendum ſalarium: & quæ fiunt ad augmentum non debent operari diminutionem, l. rem legatam. ff. de adim. leg. & c. fin. de verb. ſignif. & ſi præfata hera abſolueretur à ſolutione centum, & non condemnaretur ad ſoluenda ſalaria honeſta, promiſſio illa operaretur diminutionem eius, quod iure naturali & diuino debetur, iuxta illud Euangel. Lucæ 10. *Dignus eſt operarius mercede ſua*. cum adductis à Gratiano ex Dionyſio cap. Eccleſiam. 15. q. 1. & conſequenter neceſſario tenetur præfata hera ſoluere centum promiſſa, aut omnia ſalaria præfatorum nouem annorum, inter quæ non videtur multum diſtare, ſi rixa & impenſæ litis coniungantur cum debitis ſalarijs.

6 Sexto, quod ipſa hera repromiſit illa centum in ſponſalitijs; & poſtea quam ſciuit eam fuiſſe deſloratam, procurauit vt ſponſalia verterentur in matrimonium, ne ſibi & ancillæ reſultaret incommodum: quæ geminatio multum prodeſſe poterit ancillæ ad vincendum, & nocere dominæ ad

hoc,

hoc; vt vincatur in iudicio, iuxta adnotata post alios per Fel. in cap. si quando. de rescript. de geminatione actus: præterquam quod ancilla, vel maritus eius, si forte probaret, quod domina sciuit, vel olfecit stuprum, antequam fieret repromissio, condemnaretur in iudicio virtute secundæ repromissionis, & cogeretur soluere promissam dotem, & perdere multas curas, labores, & impensas in lite faciendas, & aliquam honoris sui iacturam.

Per quæ omnia consulendum videtur præfatæ D. heræ, vt faciat super hoc aliquam bonam concordiam, qua fiat contenta illa ancilla; vel, si id fieri nequit, det ei eleemosynam, quam ad nubendum promisit.

SVMMARIVM.

1 *Clausula illa bona fide posita in fine instrumenti census (quod si quid in eo contineatur contrarium bullæ Pij V. habeatur pro non appositio) excusat partes, item & notarium coram Deo: at in foro exteriori tunc demum, si per illam pacta bullæ contraria vere tolluntur. & num. 2.*

CONSILIVM III.

QVAERITVR, an instrumentum constitutionis census, in quo multa pacta & clausulæ ponuntur contra bullam Pij V. iustificetur per clausulam generalem, quæ in fine eiusdem instrumenti apponitur, scilicet, *Non intendentes partes contraire bullæ Pij V. & si quid contra illius dispositionem appositum est, volunt pro non appositio haberi, & ad illius formam reduci*; an etiam excusetur notarius, & partes quo ad vtrumque forum.

1 Respondeo, quod (vt recte proponens illam insinuat) non potest excusari notarius à peccato, ponendo clausulas contrarias præfatæ bullæ Pij V. propter præfatam clausulam generalem, quam in fine ponit, nisi iusta ignorantia eum excusaret: quæ ignorantia iusta posset euenire duplici de causa. Altera, quod inter doctos dubitatur, an prædicta clausula sit cõtraria alicui parti bullæ præfatæ: ignorantia enim illa, quæ nascitur ex socordia vel negligentia interrogandi doctos, non videtur probabilis. Altera, est ex eo, quod dubitant, an in terra, in qua conficiunt instrumentum, obliget præfata bulla quo ad illud, contra quod clausula illa adijcitur: vt enim nos in commentar. de vsur. super præfata bulla num. 105. profunde diximus, non omnes particulæ præfatæ bullæ videntur in omnibus terris extra statum Apostol. necessario seruandæ.

2 Secundo respondetur, quod si ambæ partes bona fide absque fraude sua & notarij conuenirent, vt clausula præfata generalis apponeretur, esset quidem tantæ virtutis, vt deleret clausulas contrarias, & excusaret notariũ ab infamia, & suspicione mala fouendi vsuras, vel aliam iniquitatem. Item putarem eum excusatum in foro conscientiæ, quamuis forte in foro exteriori reprehendi posset ob ignorantiam supinam, socordiam, vel fraudem, quam præfatæ bullæ sanctissimæ facere voluisse crederetur. Partes

autem in hoc bona fide conuenientes à peccato excusarentur, & permitteretur eis in vtroque foro, vt curarent effici aliud instrumentum, si opus esset, absque vllius partis damno.

QVI CLERICI, VEL VOVENTES matrimonium contrahere possunt.

SVMMARIVM.

1 *Votum religionis non tollitur per sponsalia, etiam cum copula postea subsequuta.*
1 *Matrimonium per verba de præsenti non tollit votum religionis præcedens, si statim vult illud adimplere.*
2 *Religionis, & castitatis voto astrictus, si postea habeat copulam carnalem cum puella, cum promissione illam in vxorem ducendi, tenetur votum implere. & num. 2.*
2 *Votum religionis non tollit, sed differt restituendi obligatio, siue ante, siue post votum nata sit.*

CONSILIVM I.

QVAESITVM est, an qui post votum emissum de intranda religione, & seruanda castitate, promisit puellæ ducere eam in vxorem, vt consentiret in copulam carnalem, quod illico fecit, & manet ob id infamata, teneatur potius votum implere, quam eam ducere, vel contra potius eam ducere, quam votum implere.

1 Respondeo, quod pro implemento voti facit, quod prius fuit obligatus Deo, quam puellæ; & consequenter prius debet ei solui, per cap. qui prior. cum suis similibus, de reg. iur. lib. 6.

Secundo, quod sponsalia de futuro nulla ratione tollunt votum de intranda religione, arg. cap. commissum. de sponsal. quatenus probat, quod etiam matrimonium per verba de præsenti contractum non tollit votum, si vouens vult illud statim adimplere.

Tertio, quod est casus formalis in cap. rursus. qui cler. vel vou. quatenus habet, eum, qui vouit castitatem, peccare promittendo alicui contrahere matrimonium, & magis si iurauit promissionem; & quod non obstante iuramento tenetur adimplere votum castitatis, quamuis matrimonium per verba de præsenti contractum præferatur voto castitatis, vt ibidem habet.

2 Quarto, quod non obstat, quod puella fuerit infamata, & quod ipse obligatur ad restituendum ei damnum, quod intulit, per ea quæ habentur in cap. 1. & cap. 2. de adult. Tum quia illa obligatio tolli potest per restitutionem damni illati, dando ei tantum, quanto eget, vt æque bene collocetur, non obstante hac infamia, ac collocata fuisset, si non fuisset infamata. Non obstat etiam dicere, quod transiturus ad religionem debet prius soluere sua debita, arg. c. 1. de obligatis ad ratio. & aliorum, quibus id contra Palud. & Syl. probamus in com. 1. de reg. super cap. cui portio. 12. q. 1. num. 8. quia obligatio voti præcedit obligationem restituendi.

Sed

Digitized by Google

Sed quia contra hoc facit, quod ex eo sequeretur, eum, qui fecit votũ de intranda religione, non teneri prius ad soluendum debita contracta post votum, quod videtur reprobari per allegata in dicto nu. 8. ideo melius responderi potest, quod illa obligatio restituendi poterit differre ingressum religionis, donec fiat, sed non tollit votum, neque obligat ad remanendũ.

SVMMARIVM.

1 *Peccati venia non datur nisi correcto, & male percepta restituenti. num. 2.*

2 *Fingens beneficiarius se habere illum ordinem, sine quo fructus seu distributiones nõ lucraretur, restituere tenetur ijs, quibus accreuissent.*

3 *Intentio nedum ordinantis, sed etiam ordinem suscipientis saltem virtualis conferendi & suscipiendi sacramentum ordinis est necessaria; alioqui non imprimitur character, potestq. in conscientia sine dispensatione coram Deo vxorem ducere, nu. 5. & cum eadem manere, nu. 9. licet secus quo ad Ecclesiam, quæ adhæret apparentibus, & non occultis. num. 4.*

6 *Dispensatione fori exterioris non eget, qui cum coram Deo vere impeditus non esset, creditur, etsi falso, dispensatus.*

7 *Probat dispensationem obtentam semiplena fama, adiuncta probatione direptionis bonorum, ac tolerantia ordinarij; quæ probatio perfici posset per iuramentum suppletiuum.*

8 *Interrogatus super aliquo impedimento fori exterioris, quod vere coram Deo non patitur, vt se purget, potest allegare se dispensatum, dispensationemq. amissam, petereq. sibi deferri iuramentum, & iurare exterius simpliciter, addita tamen intrinsecus cautela, qua euitetur mendacium.*

9 *Legitima proles est, nata ex muliere, quæ bona fide nupsit subdiacono, quem talem probabiliter ignorabat, vel quem probabiliter credebat sufficienter dispensatum.*

CONSILIVM II.

N. PROVISVS de prębenda in quadã collegiata, iubente patre, vt posset lucrifacere fructus, ad subleuandã domũ necessarijs, ficto animo accepit sacrũ subdiaconatus ordinem: post octo annos, dimisso beneficio, fingens secũ dispensatũ, duxit vxorẽ, & prolẽ suscepit plurimam, & militiæ sæculari se dedit. Quæritur, quo medio præfatus N. possit exire à peccatis, quibus (vt multis videtur) est vinctus, ita vt corã Deo & hominibus iudicetur absolutus, & regno Dei dignus, quam minima honoris iactura facta.

1 Ad quæstionem propositam respondeo, petita prius ope diuina, primo quidem quod D. consulens ad recuperandam & cõseruandam postea gratiam Dei, quam perdidit, debet primum indolere plurimum de peccato illo grandi fictionis adeo magno tempore continuato cum mala fide; quia peccati venia non datur nisi correcto & pœnitenti, cap. legatur. 24. q. 2. & cap. venia. de reg. iuris lib. 6.

2 Secundo, quod debet restituere fructus omnes, quos percepit inseruiendo canonicatui & præbendæ sine vero subdiaconatus ordine, quem nec suscepit, nec voluit suscipere, sed tantum finxit decipiendo proximos, ad quos pertinuissent illi, & quibus fuissent quæsiti, si non

male percepiſſet eos ipſe: quia non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum, cap. ſi res aliena. 14. quæſt. 6. & cap. peccatum. de regul. iuris lib. 6.

3 Tertio, quod debet credere ſe non eſſe ſubdiaconum, nec vnquam fuiſſe coram Deo, & in foro conſcientiæ; quia noluit aſſumere illum, nec habuit vllam intentionem aſſumendi; & ordinatus ab Epiſcopo, vel baptizatus ab alio ſine animo & intentione actuali vel virtuali recipiendi ordinem, vel aliud ſacramentum, non recipit illud coram Deo, & quo ad forum interius, ſed eſt falſarius, fictor, peccato mortali ſe maculans, cap. maiores. §. item quæritur. de baptiſmo. & tradit S. Tho. ab omnibus receptus 3. par. q. 68. art. 7. ſicut & intentio miniſtri ordinantis requiritur ſecundum eumdem in eadem 3. par. q. 64. art. 8. vt ibi pulchre tradit Caiet.

4 Quamuis etiam credere debeat, quod quo ad forum exterius ſit cenſendus ordinatus, & cogi poſſit ad vtendum ordine, & puniri, niſi eo vtatur quando Eccleſia id facere iubet, nihil curando de defectu intentionis recipiendi ordinem, & de mala fictione ordinati: quia de non apparentibus idem iudicium eſt, quod de non exiſtentibus, in foro exteriori, l. duo ſunt Titij. ff. de teſtament. tutel. & cap. ſi ſacerdos. adiuncta gloſ. verb. remouere. de offic. ordin.

5 Quarto, quod ex præmiſſis infertur non fuiſſe vnquam neque eſſe neceſſariam diſpenſationem Papæ D. conſulenti ad contrahendum matrimonium, non obſtante ſubdiaconatu, quo ad forum Dei & interius; quia quo ad illud non eſt ſubdiaconus: & quod non eſt non poteſt tolli, & diſſolui, cap. ad diſſoluendum. de deſponſat. impuberum. quia priuatio præſupponit habitum, l. decem. ff. de verb. oblig.

6 Quinto, quod etiam probabiliter dici poteſt non eſſe in propoſito caſu neceſſariam diſpenſationem quo ad forum exterius. Tum quia probabiliter credi poteſt neminem vnquam facturum eſſe illis controuerſiam ſuper hoc: eo quod in facto præſupponitur vxorem D. conſulentis, & cognatos vtriuſque, & etiam alios extraneos credere diſpenſationem interueniſſe; & quod ipſi ſunt licite coniuncti, non obſtante illa; & quod in neutro foro eſt hactenus accuſatum prædictum matrimonium tamdiu continuatum, quod iam ſunt multi liberi ſuſcepti, & ita minus videtur accuſatum iri in futurum.

Sexto, quod ſi accuſaretur, reſponderi poſſet à D. conſulente, & ab vxore, & à filijs, primo quidem negando ordinem talem vere ſuſcepiſſe, ſed ſolum finxiſſe ſuſcipere, vt ſatisfaceret precibus & minis matris, & vt non negarentur ei alimenta, & vt lucrifaceret illa ex ſeruitio facto Eccleſiæ ad ſuſtentandam decenter ſuam nobilitatem: & ad colorandam eiuſmodi reſponſionem, allegare, quod numquam vſus fuit ille tali ordine niſi ſemel, & tunc non quia erat ordinatus vere, & ad ſeruiendum Deo, ſed ad lucrandos fructus præbendæ ad ſe alendum: & quod numquam vllibi eſt viſa nec inuenta diſpenſatio ſuper impedimento talis ſubdiaconatus, nec inuenietur in vllo regeſto Curiæ Romanæ, quia non egebat ea coram Deo: & quod non eſt veriſimile, quod homo nobilis & Catholiciſſimus

fuiſſet

fuiſſet auſus contrahere matrimonium in ſtatu ſubdiaconatus, & alia ſimilia, quæ D. conſulens poſſet congerere, præſertim ſi haberet aliquos teſtes, quibus ſecreto & amice dixiſſet, antequam ordinem ſuſciperet, ipſum illum ſuſcepturum, vel ſuſcepiſſe ficte, & non vere ad ſatisfaciendum matri & ſuæ ſuſtentationi: neque vllum Chriſtianum eſſe adeo malum indicandum, quod eccleſiam tam inſignem relinqueret, & arma caperet ad exercendum ea perpetuo inſeruiendo fidei Catholicæ Romanę abſque vlla diſpenſatione ſuper impedimento ſubdiaconatus, ſi vero animo ſuſcipiendi ordinem ordinatus fuiſſet. Sed quia probatio ordinationis publicæ po-
7 terit multis modis probari, ſecurius videtur vt reſpondeat alio modo, ſcilicet quod habuit diſpenſationem: & ad probandum illam allegare famam præfatam ſparſam de diſpenſatione habita, & quod eſt perdita cum multis alijs bonis, quæ perdiderunt tam maritus, quam vxor in tumultibus tot & tam grandibus, quod vix ſuas vitas ſeruarunt: & quod præfata fama cum probatione amiſſionis bonorum, quæ in facto allegatur, ſeruiret eis pro ſemiplena probatione: & in ſupplementum probationis plenæ poſſet addere præſumendum eſſe Epiſcopum, vicarium eius, vel parochum, coram quo contractum fuit matrimonium, vidiſſe diſpenſationem, de qua erat fama, & offerre iuramentum faciendum licite eo modo, quo infra dicetur iuſte offerri & fieri poſſe.

8 Septimo, quod præfatus D. conſulens poteſt iuſte offerre iuramentum ſuper prædicta diſpenſatione habita & perdita, ad finem propoſitũ gerendo & in mente & quo ad Deum & interius forum aliud quam ſonent verba eius foris quo ad homines & forum exterius, per illa quæ nos late adduximus in com. cap. humanæ aures. 22. quæſt. 5. vbi efficaciter probamus, eum qui non tenetur reſpondere ſecundum mentem interrogantis, poſſe reſpondere id quod eſt verum ſecundum ſuam mentem, licet ſit falſum ſecundum mentem interrogantis. interrogatus enim quis, an peccauerit, vel confeſſus fuerit confeſſario certum peccatum, quod ipſe nullo iure naturali diuino vel humano tenetur ei reuelare, poteſt reſpondere quod nõ, intelligendo intra ſe ita vt ſit obligatus ei manifeſtare illud, licet verè id fecerit vel confeſſus fuerit; per illum modum, quo in Euangelio interrogatus Dominus ab Apoſtolis quando futurum eſſet vniuerſale iudicium, reſpondit ſe neſcire, intelligendo intra ſeſe neſcire ad indicãdum illud eis, quamuis ab æterno illud ſciebat; & per alia quæ cum hoc dicto Domini adducimus in d. cap. humanæ aures. & D. conſulens nullo iure tenetur ad confitendum ſe obtinuiſſe & perdidiſſe veram diſpenſationem, quia numquam tali indiguit: & ita poteſt iuſte affirmare, immo & iurare ſe habuiſſe diſpenſationem ad ducendam vxorem poſt ſubdiaconatum ſuſceptum, intelligendo intra mentem ſuam per verbum diſpenſationem facultatem a diuino & humano iure ſibi datam ad ducendam illam: & interrogatus an vere perdidit illam cum bonis alijs, poteſt iuſte reſpondere quod ſic, intelligendo intra ſe per perditionem diſpenſationis facultatem ducendi aliam vxorem præſenti viuente. Quæ omnia ſunt ſeruanda ſecretiſſima, & ſolum reuelanda alicui confeſſario erudito amico & Catholico,

ſi per ſemetipſum non poteſt prædicta ſatis intelligere.

9 Octauo, quod D. conſulens per ſemetipſum, ſi eſt eruditus, aut per confeſſarium eruditum amicum & Catholicum intelligere poteſt, quod ad redeundum in viam gratiæ ac ſalutis æternæ nulla diſpenſatione indiget ſuper ſubdiaconatu ad remanendum in matrimonio iam contracto quo ad forum Dei & interius: immo nec quo ad forum exterius quo ad legitimationem filiorum ſuorum eget aliqua diſpẽſatione, ſi prædicta vxor ignorabat ordinationem prædictam, vel probabiliter credebat diſpenſationẽ ſufficientem fuiſſe impetratam: quia bona fides alterius coniugum credentis matrimonium valere ſufficit ad legitimandum illos, c. extendre. cum glo. ab omnibus recept. qui fil. ſint legitimi. nec etiam indiget quo ad alia, ſi prædicta ſecreta tenuerit, & iuxta ea reſponderit. quæ omnia fiant in gloriam D. N. Ieſu Chriſti, & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, quibus hic dies ſacer eſt. Salus, &c.

DE EO QVI DVXIT IN MATR. QVAM POLL. per adult.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium ſolum non impedit, quin adulter poſſit adulteram viro ſuo ſuperſtiti reducere, nec ſola fides data: at ſi concurrat fides data de contrahendo cum adulterio dirimit.*

1 *Machinatio in mortem coniugis, ſi ſit ex parte vtriuſque tantum, non dirimit; ſecus, ſi ex parte vtriuſque: niſi forte occidiſſent in alium finem, quam contrahendi: quia tunc non eſſet machinatio, nec dirimit matrimonium etiam inter adulteros contractum: num. 2.*

2 *Vxoricidium machinatum ideo Eccleſia ſtatuit eſſe impedimentum dirimens, vt ſic impediret, ne qui cupiunt ducere quas amant, incitentur ad occidendas coniuges.*

2 *Adulterium cum machinatione cauſat impedimentum dirimens.*

CONSILIVM I.

MARITVS vxorem adulteram, & adulterum oderat, & per inſidias occidere parabat: adulter, & vxor hoc ſcientes abſque intentione contrahendi matrimonium illius mortem machinati ſunt, & ſecreto occiderunt, poſtmodum matrimonium contraxerunt in facie Eccleſiæ. Quæritur, an teneat.

1 Reſpondeo, præfatæ quæſtionis deciſionem pendere ab illa generaliori, an occidens coniugem alterius ad alium finem, quam ad contrahendum matrimonium cum relicto, vel relicta, impediatur contrahere matrimonium cum illo, vel illa. Pro cuius deciſione dico primo, quod Panorm. tam in cap. 1. de eo qui duxit in matrim. quam in cap. 1. de conuerſio. infidel. videtur ſibi ſatisfeciſſe quo ad omnes caſus: reſoluendo primo, quod ſolum adulterium habitum cum aliqua, viuente vxore, non impedit matrimonium

cum illa, mortua sua vxore, cap. significauit. de eo qui duxit in matrimonium. Secundo, quod nec fides data per verba de præsenti, vel de futuro, non interueniente adulterio per cap. fi. eod. tit. Tertio, quod neque machinatio mortis vnius volentium contrahere, sed machinatio vtriusque sic, per cap. 1. de conuersio. infidel. per quam resolutionem videri potest dicendum quod in casu proposito non valuit matrimonium: quia vtraque pars consensit, & cooperata est mortem mariti, præsertim quod interuenit etiam adulterium viuente marito: & ita concurrunt adulterium & machinatio mortis ab vtraque parte.

2 Secundo, quod prædicta resolutio Panor. non videtur tangere punctum huius quæstionis: quia illa agit de casu, in quo vtraque pars procurat, seu machinatur mortẽ ad contrahendum matrimoniũ post illam: quęstio vero nostra est de casu, in quo neutra pars procurauit, nec machinata est mortem coniugis ad finem contrahendi matrimonium, sed ad aliũ. S. Tho. non videtur satis aperte hoc determinare in lib. 4. sent. dist. 35. in exp. litteræ, & quolib. 5. ar. 15. solum enim ait, quod adulterium cum machinatione mortis coniugis impedit matrimonium; sed non aperit, an dicatur machinari mortem, eo solo, quod occidit, an requiratur quod machinetur, siue procuret mortem ad contrahendum matrimonium. Nos autem in Man. confess. cap. 22. nu. 46. re satis perpensa dicimus non videri mortis machinationẽ quo ad hunc effectum interuenire, nisi procuretur mors ad effectũ contrahendi matrimoniũ cum relicto, vel relicta. Pro quo facit principaliter c. 1. de conuersi. infid. quatenus probat non impediri matrimoniũ inter duos, eo quod alter occiderit coniugẽ alterius in bello, vel odio, aut alia causa, quam contrahendi matrimonium cum eius coniuge. Secundo facit glo. c. super hoc. de eo qui duxit in matr. quatenus determinat hoc impedimentũ non nasci ex sola occisione, sed ex illa facta ad matrimoniũ contrahendum cum eius coniuge. Tertio, quod S. Tho. in 4. dist. 37. q. 2. art. 2. ait, quod tunc demũ vxoricidiũ inducit impedimentũ dirimens contractũ, quando quis interficit vxorẽ, vt contrahat matrimoniũ cum qua est mœchatus. Quarto, quod Panor. etsi nõ omnino aperte, tacite tamen vbi supra, & in d. c. super hoc. sentit quod requiratur propositum contrahendi cũ coniuge relicto, vel relicta. Sylu. etiam hoc ipsum videtur tenere in verb. matrimoniũ. 8. q. 9. Denique quod ratio & fundamentum inductionis huius impedimenti fuit, ne coniuges suos vel suas coniuges occiderent ad contrahendũ matrimonium cum alijs, quos, vel quas amant; quæ ratio funditus cessat, cum alia de causa eos, vel eas occidũt: & causa finali cessante cessat lex, l. fi. ff. de hęredib. inst. & in casu proposito prędicti oratores non occiderunt maritũ alterius ad finẽ contrahendi inter se matrimoniũ, sed longe aliũ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium, cum fide sub conditione etiam impossibili, vel nulliter data, causat impedimentum dirimens.*

2 *Conditio impossibilis, modo non sit contra essentiam matrimonij, vitiatur, & non vitiat.*

CONSILIVM II.

QVIDAM, qui rem habuit cum coniugata, cum illa peteret vt ipsam vellet ducere, dicens posse fieri, quia vir absens fuisset per septem annos, respondit se id facturum, si illa probaret posse fieri, vt dicebat: nec aliud factum est, nisi quod perseuerabant in adulterio. Postea viro mortuo duxit illam. Dubitatur, an sit matrimonium validum: quia non promisit formaliter, sicut doctores requirunt, quod duceret illam post mortem viri; sed quod duceret, si ostenderetur quod posset eo vinente. Quod autem sit invalidum, videtur, quia est promissio adulteri de ducenda adultera: & quidem doctores & textus simpliciter dicunt talem promissionem esse impedimentum dirimens.

1 Respondeo vero propius videri, ortum fuisse hoc casu impedimentum impediens & dirimens matrimonium, de quo in rubr. de eo qui duxit in matrimonium, &c. Tum quia intervenit promissio conditionalis ducendi adulteram, si probaret id fieri posse propter absentiam tam longam mariti: & licet promissio conditionalis non habeat effectum obligandi promittentem ante conditionem impletam, habet tamen effectum ad hoc, vt vere dici possit esse datam fidem, quæ datio cum adulterio sufficit, cap. fin. & per totum tit. de eo qui, &c. Tum quia non requiritur valor promissionis ad hoc, vt ex illa, & ex adulterio oriatur impedimentum, cum palam sit omnem promissionem etiam puram de contrahendo cum adultera post mortem eius mariti nihil valere. Tum quia nihil prodest dicere, quod dicta promissio fuit facta sub conditione impossibili. Tum quia, vt dictum
2 est supra, non requiritur promissio valida. Tum quod in matrimonialibus conditio impossibilis reijcitur, & non vitiat, sed vitiatur, cap. fin. de cond. app. modo non sit contra substantiam matrimonij, qualis hæc non est, vt per ibidem notata probatur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium qui viuente prima, publice, sed nulliter cum secunda impediti occulti ignara contraxit, tenetur vel eam dotare, vel iterum cum eadem legitime contrahere, num. 2. quod occulte inter se contrahere valide possunt. num. 3. expedit tamen vt adhibeantur parochus, testes, & notarius. num. 4. Quod si hæc secunda vxor, sciens primam adhuc viuere, passa fuisset se à dicto viro cognosci carnaliter, dispensatione opus esset.*

4 *Matrimonium publice, sed ob occultum defectum nulliter contractum, quando denuo secrete valide contrahitur, expedit quandoq. adhibere notarium.*

CONSILIVM III.

AVIVENTE priore vxore, motus rumore mortis eius, quæ degebat longe absens ab eo, contraxit cum B. absolutusq. fuit ab illo peccato per iudicem competentem, demum est mortua prior vxor. Quæritur: quid oporteat eum pro salute vtriusque hominis facere.

Respon-

1 Reſpondetur primo, quod præfatus A. non poteſt iuſte conuiuere matrimonialiter cum prædicta B. niſi denuo contrahant matrimonium: quia prius contractum non valuit quicquam, quia fuit contractum viuente priore vxore, quod lex Chriſtiana non patitur, cap. gaudemus. de diuort. cum ſimilibus.

Secundo, quod A. non poteſt contrahere cum B. quæ habita notitia primæ vxoris adhuc viuentis non abſtinuit à copula adulterina; niſi habita diſpenſatione quo ad vtrumque forum ſuper impedimento, quod naſcitur ex tit. de eo qui duxit in matrim. quam poll. per adult. vt probatur per cap. 1. & totum illum titulum.

2 Tertio, quod præfatus A. poteſt cogi ad contrahendum denuo cum B. vel ad dotandam eam, eo quod videtur decepiſſe illam, & abſtuliſſe pudorem eius deceptorie, & infamaſſe, per cap. 1. & 2. de adult. & ea quæ vtiliter traduntur in noſtro Man. confeſſ. cap. 16. num. 16. eo quod non manifeſtauit ei ſe habuiſſe vxorem, de cuius morte non habebat certum teſtimonium. 1

3 Quarto, quod ex quo prædictum impedimentum eſt occultum, poteſt dictum matrimonium denuo contrahi clandeſtine abſque denunciationibus, quas requirunt antiqua iura, & noua Concilij Trid. quia vt declarauit Pius V. poteſt matrimonium contrahi denuo abſque denunciationibus, quando prius contractum fuit cum illis, quod praxis ſacræ Pœnitentiariæ ſeruat, & latius tradimus in d. cap. 16. vbi ſup. nu. 36.

4 Quinto, quod conuenit plurimum in hoc caſu, ne cauſa, propter quam prius matrimonium fuit nullum, ſciatur ab alijs, quam ipſis A. & B. ne detur occaſio Inquiſitori loci tractandi de illa iterum; qui licet ceſſaret monſtrato abſolutionis inſtrumento; tamen fieret aliqua moleſtia, & ſpargeretur mala fama de A. etiam quod eſt reconciliatus; & fieri poteſt matrimonium coram parocho & teſtibus, neſcientibus illis quidquam de culpa in ſpecie, ſed tantum in genere, vt tangitur in ſequenti dicto.

Sexto, quod licet omnia ſupradicta non requirantur in omnibus caſibus, in quibus matrimonium prius publice contractum denuo eſt contrahendum; ſecundum tamen, & quartum, & hoc quod ſequitur frequentiſſime ſeruari poſſunt, & debent; videlicet vt contrahant etiam præſente parocho, teſtibus, & notario, qui cum illis teſtibus fidem faciat de matrimonio denuo contracto; atteſtando quod fuit rogatus à prædictis A. & B. vt faceret publicam fidem de hoc matrimonio contracto coram præfato parocho & teſtibus, eo quod prius matrimonium, quod publice antea contraxerunt, non erat validum ob quoddam impedimentum, quod ipſi ſciũt, & conuenit eis ne publicetur. quoniam ſi huiuſmodi inſtrumentum non fieret, contingere poſſet quod mortuo parocho & teſtibus reuelaretur impedimentum prædictum, ſcilicet, quod prius matrimonium fuit contractum viuente priore vxore; & ſi non poſſet probari poſtea denuo contractum fuiſſe ſublato impedimento, ipſi caſtigarentur, & filij eorum iudicari poſſent illegitimi, & multa alia ſcandala orirentur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium qui viuente prima cum alia impedimenti ignara publice contraxit, mortua prima, si impedimentum sit occultum, potest cum secunda, nouo præstito consensu, clam valide contrahere; sed & debet, vt possit in eo perseuerare. nu. 2.*

CONSILIVM IV.

CONTRAXIT M. clam ante Conc. Triden. cum N. & postea ea viuente cum O. ignara prædicti matrimonij, in facie Ecclesiæ. deinde obijt N. postquam habuit liberos ex præfata O. Quæritur remedium, quo possit præfatus M. contrahere cum præfata O. denuo, & viuere cum illa absque scandalo, & peccato, non obstante quod N. fuit à principio vera vxor præfati M.

1 Ad hanc quæstionem respondemus primo, necessarium esse remedium, quo præfatus M. & O. conuiuere possint absque peccato: quoniam matrimonium eorũ non fuit validum; quia matrimonia clandestina ante Conc. Trident. contracta, licet peccarint contrahentes, erant valida: & ita cum M. fuit coniugatus cum O. iam erat verus maritus N. & non poterat contrahere cum præfata O. quia lex humana non patitur vllum virum habere simul plures vxores, nec vnam fœminam plures viros, cap. gaudemus. de diuort. quod se fundat in cap. 10. Marci.

Secundo, quod nullum remedium potest adhiberi, vt ipsi conuiuant absque peccato mortali, præterquam contrahendo denuo matrimonium, cum possint contrahere iam illud mortua præfata N. vxore legitima.

2 Tertio, quod possunt contrahere, si volunt, contrahendo noue, legitime nouo consensu præstito, & non aliàs: quia matrimonium, quod ab initio est nullum ob aliquod impedimentum, non potest validari, nisi denuo contrahendo, vt tradimus in nostro Man. conf. cap. 22. nu. 47. & nu. 86. & supra repetimus in alijs consilijs.

Quarto, quod possunt contrahere absque scandalo contrahendo denuo clam: quia omne matrimonium contractum inualide in facie Ecclesiæ potest etiam post Conc. Trid. denuo contrahi clam & secrete, vt diximus in dicto Manu. conf. c. 22. nu. 47. 70. & 86. Quo iure de consensu Papæ vtitur sacra eius Pœnitentiaria. Modus autem notificandi impedimentum vxori ignoranti, ne renuat denuo consentire, tangitur in prænd. Man. c. 22. nu. 47.

SVMMARIVM.

2 *Papa solus dispensat super impedimento procedente ex eo, quod quis duxit alteri adhuc viuenti nuptam.*

CONSILIVM V.

1 AD QVAESTIONEM respondetur, quod non potest Episcopus permittere matrimonium contractum inter eos, de quibus quæritur; quia illud à principio non valuit, eo quod viuebat maritus mulieris,

lieris, & mortuo illo oportet noue contrahere; quod non possunt facere sine dispensatione propter impedimentum, quod est inter eos natum ex titulo de eo qui duxit in mat. quam poll. per adult. super quo solus Papa dispensat; quia est impedimentum impediens, & dirimens, secundū omnes.

DE COGNATIONE SPIRITVALI.

SVMMARIVM.

1 *Cognationem spiritualem non contrahit non baptizatus baptizans; secus si baptizatus, licet non confirmatus teneat ad confirmationem.*

CONSILIVM I.

AN NON baptizatus baptizando contrahat cognationem spiritualem? & an baptizatus non confirmatus tenendo ad confirmationem eamdem contrahat?

1 AD PRIOREM respondeo, quod sicut nondum habens vitam carnalem non potest esse cognatus alterius carnaliter, sic expers vitæ spiritualis non potest esse cognatus alterius spiritualiter: & consequenter non baptizatus, vt ait S. Tho. communiter recep. lib. 4. sent. dist. 42. q. 1. art. 3. non contrahit cognationem. Non dixi autem vt Sylu. nondum natus carnaliter, &c. quia nondum natus carnaliter potest esse cognatus alterius, ff. de liber. & posthu. per totum.

AD POSTERIOREM respondeo, quod baptizatus non confirmatus tenens confirmandum contrahit cognationem spiritualem, vt concludit Syl. verbo matrim. 8. q. 7. not. 12. quia habet vitam spiritualem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Infans occidens nec lege Cornelia ligatur, nec pœna irregularitatis, nec aliter potest se obligare. nu. 2. quia regulariter præsumitur incapax doli. nu. 3. At, si haberet talem rationis & iudicij vsum, quod sufficeret ad peccandum, obligaretur iuramento, nu. 4. & esset occidendo irregularis, nu. 5. & factus compater contraheret cognationem spiritualem, num. 3. & hoc etiam si plene non intelligeret id, quod agit. num. 7.*

2 *Pupillus, seu impubes, quidquid videt, ignorat: hoc est, licet possit habere tantum vsum rationis, qui sufficiat ad peccandum, plene tamen id quod agit non intelligit. num. 7.*

3 *Patrinus is regulariter assumi debet, qui sit aptus ad catechizandum infantem, & erudiendum in virtutibus: sed defectus huius qualitatis non impedit quin contrahatur cognatio. nu. 6.*

6 *Lex generaliter loquens, non distinguens inter sexum & sexum, ætatem & ætatem, omnes generaliter comprehendit, licet maior ratio militet in vno, quam in alio.*

7 *Rationis vsum etsi impubes non habere dicatur, ita vt ignoret quod agit, non tamen tollitur quin habere possit sufficiens iudicium ad peccandum.*

CON-

CONSILIVM II.

QVAERITVR, an infans tenens baptizatum in baptiſmo fiat patrinus,& contrahat cognationem ſpiritualem cum baptizato.ex quo infertur ſolutio quæſtionis poſt hæc propoſitæ, ſcilicet, an puer decennis tenens puellam ſexennem, contrahat prædictam cognationem, tenendo eam ad confirmationem.

1 Quæſtio hæc noua eſt, & profecto difficilis. Pro parte negante facit primo,quod infans occidens aliquem non patitur pœnam legis Corneliæ de ſicarijs, l.infans. ff. ad legem Corn. de ſicar. nec incurrit irregularitatem, clem.1.de homicidio.

2 Secundo, quod carens rationis iudicio nõ poteſt obligari, nec iniuriam facere,licet pati ſic, l.illud.ff.de iniur.tranſlata in cap.illud. 15.q.1. At infans eſt expers rationis, & iudicij, & æquiparatur furioſo in d.l.infans. & in d. clem 1. immo & de pupillo maiore infante dixit Imperator in l.fin.C. de falſ.mone. quod quicquid videt ignorat.

Tertio,quod patrinum oportet eſſe doctum, qui docere poſſit baptizatum fidem Catholicam, & admonere eum caſtitatem, & alios bonos mores, cap.vos ante.de conſecr.diſt.4. & tradit ante & poſt alios S.Tho. in 4. diſt.6.q.2.artic.2. At infans non poteſt prædicta docere,neque admonere: ergo neque poteſt eſſe patrinus.

Quarto,quod,vt profunde docet S.Thom.in 4.diſt.27.q.2.art.2,ineptus eſt quilibet intra primum ſeptennium ad quoquo modo contrahendum, & quod ideo non poteſt contrahere ſponſalia. ergo pari ratione nemo poterit ſe obligare intra illud ſeptennium ad faciendum ea, quæ ad officium patrini ſpectant,l.illud.ff.ad legem Aquil.cap.dudum.il 2.de elect.

3 Pro parte autem affirmante facit primo, & grauiſſime, quod infans licet non præſumatur doli capax,& communiter vere non ſit talis,frequenter tamen eſt talis,& adeo quidem, vt Hippol. in l.infans.ff.ad legem Corneliam de ſicar. teſtetur ſe vidiſſe, & ſcire, quod multi infantes in 6.vel 7. anno plus doli & malitiæ exercent hodie,quam olim in 14.& 15.& probatur irrefragabiliter per illud B. Greg. in 4. Dialog. aſſerentis filium cuiuſdam quinquennem propter blaſphemiam arreptum à diabolo de vlnis patris in gehennam inferni, quem refert S.Tho. in d.diſt.27.q.2.art.2.& Ioannes Andr.Panorm.& alij in cap.1.de delict.puer.quod fieri non potuit, niſi fuiſſet doli capax. Nec obſtat quod aliqui dicunt id fuiſſe factum ad terrendum patrem,& non propter peccatum filij:quoniam,vt recte ponderat Sot.in d.diſt.27.verba ipſa B.Greg. repugnant eis.

4 Secundo facit, quod infans doli capax etiam obligatur iureiurando, & poteſt eſſe periurus, vt probatur ex multis, quæ Ioannes ab Anan. ſcribit in cap.1.à num.7.& 8.de delict.puer.

Tertio, quod iudicium ſufficiens ad obligandum Diabolo, eſt ſufficiens ad obligandum Deo,iuxta gloſſ.celebrem in cap.mulier. 32.q.2.

5 Quarto,quod licet clem.1. de homicid. abſolute ſtatuat infantem occidentem, non fieri irregularem,tamen Io.And. & Panor. in cap.1. de delict. pueror.

puerorum aiunt esse limitandum, vt procedat in eo, qui nō est doli capax: is enim illam incurrit, vt ipsi ibi aiunt. quæ opinio communiter recepta est secundum Didacum in d. clem. 1. 3. par. relect. 6. 1. à num. 5. & Hippol. in d. l. infans. qui licet vere dicat posse inueniri infantem doli capacem, & hodie aliquos in 6. & 7. anno plus habere doli & malitiæ, quam olim in 14. & 15. parum considerate tamen in hoc allegat glos. cap. fin. de sent. excomm. quia non loquitur de infante, sed de puero.

6 Quinto, & efficaciſſime facit, quod lex generaliter loquens generaliter est intelligenda, cap. solitæ. de maior. & obed. l. de pretio. ff. de public. in rem. act. etiam si maior ratio militet in vna specie, quam in alia, l. 1. §. quod autem. ff. de aleæ lusu. & tradit post & ante alios Deci. cons. 669. num. 3. At canones generaliter statuunt, vt leuans de fonte baptismi cōtrahat cognationem spiritualem, non distinguendo inter sexum & sexum, nec inter ætatem & ætatem, inter iuuenem & senem, puerum & infantem: ergo in omnibus illis habet locum, quamuis aliqua maior ratio militaret in iuuene, quam in senio confecto, & in puero vel infante.

Sexto, quod nemo auderet dicere, quod senio confectus & iamiam moriturus non contraheret cognationem, si quem leuaret de fonte: ergo neque id negare debet de infante doli capace, cum maior sit spes quod huiusmodi infans possit instruere leuatum, quam senio confectus & iamiam moriturus.

Septimo denique, quod nulla ratio reddi potest, cur infans, vel furiosus leuando de fonte non contrahant prædictam cognationem, nisi quia non habent vsum rationis, nec sunt capaces doli, vel prudentiæ. Cum ergo in infante homine vsus rationis & doli & prudentiæ capace cesset hæc ratio, consequens est, vt & cessare debeat in illo responsio negatiua, scilicet quod non contrahat illam cognationem.

7 Quibus omnibus satis perpensis, videtur resoluendum primo, quod argum. pro parte negante adducta debent intelligi de infante, qui nondum habet vsum rationis, nec potest peccare, nec obligare se voto; argumenta vero pro parte affirmante adducta, de illo infante, qui iam vtitur ratione, & potest peccare, & obligare se voto.

Secundo ex hoc sequitur, quod non est necessaria dispensatio in specie proposita, ad hoc vt oratores contrahant, si verba illa in supplicatione porrigenda posita, *quod omnino ignorabat quid ageret*, intelligantur de ignorantia, quæ causaretur ex defectu iudicij, & vsus rationis sufficientis ad peccandum, & obligandum se voto; quia non fuisset doli capax.

Tertio, quod esset necessaria dispensatio, si verba illa prædicta significarent ignorantiam, quam habet impubes etiam doli capax ante secundum septennium, de qua ignorantia loquitur l. vlt. C. de fal. mon. quatenus habet impuberem ignorare quidquid videt: illa enim ignorantia non solum inuenitur in eo qui nondum est septennis, nec vtitur vsu rationis, nec potest peccare, sed etiam in eo qui est maior septennio, & iam habet vsum rationis, & potest peccare, vt prædictum est.

SVMMARIVM.

1 *Cognationem ſpiritualem tunc demum contrahit minor tenendo in baptiſmo, vel confirmatione, ſi habet iudicium ad peccandum mortaliter.*

CONSILIVM III.

TANNORVM duodecim tenuit Iuliam puellam ſex annorum, dum ſuſciperet ſacramentum Confirmationis. Quæritur an inter ipſos ſit contracta affinitas ſpiritualis.

1 Reſpondeo, quod ante paucos dies multis & firmiſſimis rationibus nixi reſpondimus, quemdam infantem doli capacem, & habentem iudicium ſufficiens contrahere prædictam cognationem ſpiritualem, leuando alium infantem de baptiſmatis fonte. ex quo infertur, quod ſi is, de quo quæritur, non maior 12. annis erat iam diſcretus, & doli rationisq. capax, & habebat iudicium ſufficiens ad peccandum mortaliter, contraxit cognationem ſpiritualem impedientem & dirimentem matrimonium cum ipſa Iulia, cap. 1. §. 1. de cogn. ſpir. in 6. & licet per Conc. Trid. cap. 2. de refor. matrim. ſeſſ. 24. aliquot cognationes ſpirituales fuerunt ſublatæ, iſta tamen non. Si autem is non maior 12. annis erat doli & rationis expers, adeo quod non habebat iudicium ad peccandum ſufficiens, non contraxit prædictam cognationem. ſed quia credo eum non fuiſſe adeo rationis vſu carentem, non ſubiicio prædictas rationes, ſed concludo neceſſariam eſſe diſpenſationem, quo iuſte poſſint contrahere.

SVMMARIVM.

1 *Patrinus non requiritur quod ſit maior baptizato, nec gerit perſonam patris: cum in baptiſmo baptizans patris, & aqua matris perſonam gerant.*

CONSILIVM IV.

AN PATRINVS ætate maior baptizato eſſe debeat?

Reſpondetur, quod pro parte affirmante facit primo, quod Panor.
1 & Archid. determinant in cap. debitum. de baptiſ. non debere patrinum eſſe baptizati, qui non eſt maior baptizato ſaltem 14. annis, argu. §. minorem. Inſtitu. de adoption. qui habet, adoptantem debere eſſe maiorem adoptato 18. annis. Secundo, quod patrinus cenſetur pater baptizati: & monſtrum videtur, quod quis dicatur pater alicuius, niſi ſit maior eo tot annis, vt poſſit eſſe pater eius naturalis, cum ars imitetur naturam. Tertio, quod argumentum à patrino baptizati ad patrinum confirmati valet, cap. 1. in princ. de cognat. ſpirit. lib. 6.

Quibus non obſtantibus, pars negatiua videtur vera. Tum quia fundamenta Panor. & Archid. videntur infirma, & parabolica. Tum quia preſupponunt falſum, ſcilicet patrinum, vel matrinam gerere perſonam patris, vel matris. quia tantum baptizans gerit perſonam patris, & aqua matris, vt ait Auguſt.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Baptizans in neceſſitate filium ſuum ex vxore, nullum contrahit impedimentum, ſeu cognationem talem, quæ impediat vſum matrimonij.*

2 *Cognatio impediens & dirimens contrahitur, vbi quis filium ſuum fornicarium etiam in neceſſitate baptizat.*

CONSILIVM V.

SPONSI ante Conc. Trid. in eorum terris publicatum ſe carnaliter cognouerunt, & prolem ſuſceperunt; & cum paruulus in periculo mortis eſſet, pater eum baptizauit.

Dubitatur primò, an impedimentum ad contrahendum matrimonium cum dicta ſponſa contraxerit.

Secundo, an baptizans in tali neceſſitate ſuum & concubinæ filium illud incurrat.

1 AD PRIOREM quæſtionem reſpondeo, quod ex prædicto baptiſmo nullum impedimentum, quod noceat, ortum eſt inter prædictos parentes baptizati: quia per ſponſalia præcedentia, & copulam carnalem ſubſequutam conſtitutum fuit matrimonium de præſenti, iuxta cap. is qui. de ſponſ. & pater baptizans in neceſſitate in caſu relato filium ſuum, & vxoris ſuæ, nullam contrahit cognationẽ, quæ noceat, vel impediat vſum matrimonij, vt eſt caſus in c. ad limina. 30. q. 1. quia per actum bonum non debet præiudicari matrimonio ſanctè antea contracto. & certum eſt quod Conc. Trid. nihil obſtat matrimonio clandeſtinè contrahendo in terris, in quibus non eſt publicatum c. 1. ſeſſ. 24. de reform. quæ reſponſio firma eſt in foro exteriori, in quo præſumptio eſt iuris, & de iure, quæ non admittit probationẽ in contrarium: preſumitur enim, copulam, quã ſponſus habet cum ſponſa, eſſe matrimonialẽ, & vxorio affectu habitam. eſt etiam firma quo ad forũ interius conſcientiæ, ſi res ita habet coram Deo, ac præſumitur exterius. ſi autem copula prędicta vere fuiſſet fornicaria, & non habita vxorio affectu, ſecus eſſet dicendum; quia non eſſet corã Deo & in foro interiori contractum matrimonium, & conſequenter attendẽda eſt deciſio quæſtionis.

2 AD SECVNDAM reſpondeo affirmatiue: regula enim iuris habet, quod inter baptizantem, & patrem & matrem baptizati oritur cognatio impediens, & dirimens contractũ matrimonij, c. 1. de cog. ſpir. in princip. lib. 6. & quamuis prædictum Conc. in prædicto cap. 1. abſtulerit aliquas cognationes ſpirituales, non tamen abſtulit hanc, vt ex eius tenore apparet. & ita qui fornicarium filium baptizat in neceſſitate, includitur ſub illa regula, & non excluditur per d. cap. ad limina. & alia ſimilia ei, quod tantum excuſat patrem baptizantem filium ſuæ vxoris in neceſſitate, nec poteſt extendi ad patrem baptizantem filium fornicarium ſuæ concubinæ: quia non eſt eadem ratio, cum in illo caſu agatur de non præiudicando matrimonio iam contracto, in hoc autem de non præiudicando contrahendo; per quod videntur ſolui argumenta, quæ in contrarium adducit Sotus in 4. diſt. 42. art. 1. qui tamen non fuit auſus tenere contrarium, nec etiam Palud. vt nos diximus in noſtro Man. cap. 22. nu. 40. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Regula illa, Potest quis per alium quod per se, fallit in cognatione spirituali, & alijs. num. 5.*

1 *Matrimonium per procuratorem & litteras contrahi posse, expresso quidem iure cauetur; sed de cognatione spirituali hoc non reperitur expressum. nu. 9. & verior videtur negatiua. nu. 5. & 7.*

1 *Cognatio spiritualis olim contrahebatur, etiam mediante persona sui coniugis suscipientis. num. 10.*

2 *Patrinus in baptismo fideiussorem, pædagogum, & cognatum se facit. nu. 10.*

3 *Cognatio spiritualis actum proprium patrini per se tenentis & respondentis requirit. num. 4.*

3 *Cognatio spiritualis est attinentia ex sacramenti datione proueniens.*

6 *Impedimenta matrimonij restringi Reipublicæ interest.*

6 *Patrinus sola præsentia sine alio actu non facit.*

7 *Cognationem spiritualem per alium non contrahi, verius: sicut etiam dicitur de corporali & legali cognatione. nu. 5.*

8 *Consuetudine induci posset, vt cognatio spiritualis per alium contrahatur, sed an sit inductum, dubitatur.*

8 *Consuetudinem aliquam esse, nisi probetur, non creditur.*

CONSILIVM VI.

AN COGNATIO spiritualis, siue compaternitas cõtrahatur per alium, scilicet per procuratorem, vel mandatarium, ita vt perinde impediat matrimonium, ac si per seipsum fuisset contracta?

1 Pro parte affirmante facit primo regula illa iuris, potest quis per alium quod potest per seipsum. lib. 6. cum suis concord.

Secundo, quod potest quis contrahere matrimonium per alium, cap. fin. de procurat. lib. 6.

Tertio, quod secundum antiqua iura Concil. Trid. præcedentia cognatio spiritualis per alium contrahebatur: vxor enim, vel maritus suscipientis, vel leuantis, fiebat patrinus & cognatus spiritualis earum personarum, quibus suscipiens, vel leuans fiebat, cap. Martinus. de cognat. spirit. cum concord. ei.

2 Quarto, quod patrinus per susceptionem baptizati nihil aliud videtur facere, quam constituere se quemdam anadochum, & fideiussorem pro perseuerantia illius in fide Catholica, & pædagogum, & eruditorem ipsius, iuxta cap. vos ante. de consecrat. dist. 4. At certum est, quod potest quis per alium fideiussor fieri, & ad docendum obligari, ergo & patrinus fieri.

3 Pro parte negante facit primo, quod ad hoc, vt quis fiat patrinus, requiritur leuatio, vel tactus, cap. vlt. 30. q. 4. & quod quo ad hoc parificantur carnalis generatio, & spiritualis, cap. debitum. de baptis. sed carnalis requirit actum patris, ergo & spiritualis actum patrini.

Secundo, quod cognatio spiritualis definitur esse attinentia proue-

niens

zed by Google

niens ex ſacramenti datione ſecundum gloſſam recept.cap.1.de cognatio. ſpirit. lib.6. quæ probatur per canones, qui de hac re loquuntur, per illa verba, *ſuſcipit,accipit,tenet, leuat*, cap.1.2.3.4. & 5. & cap.omnes. 30. q.1. & cap.1.2.& 3.& cap.ſuſceptum. 30.q.3.c.2. & cap.Martinus,& cap.contra-&o. & cap. veniens. de cognat. ſpirit. & interdum per illa verba gemina-ta, *ad ſuſcipiendum accedant*, cap.non plures. de conſecr.diſt.4.

4 Tertio,quod canones antiqui habent, quod patrinus offert, reſpondet, geſtat, profitetur, cap. illud. & ſeq. & cap.hi qui. cap. quæris. cap. mater Eccleſia. de conſecrat. diſt.4. per quæ omnia coniuncta probatur quod requiritur propria perſona, vel propria manus,oblatio, & reſponſio, & conſequenter quod non ſufficit aliena perſona, iuxta notata in cap. cum parati. de appellat. cap.2. primo reſponſ. de hæret. lib. 6. cap. cupientes. de electio. eod.lib.

Quarto, quod requiritur, vt baptizandus perſonaliter aqua tangatur, cap.1.de baptiſ.ibi, *Ego baptizo te*, quaſi *non alium loco tui*. & ſi eſt adultus, per ſe reſpondere debet,non per alium,cap.cum pro paruulis. de conſecr. diſt.4. Ergo etiam requiritur,quod patrinus per ſe teneat, & reſpondeat, & non per alium.

5 Quinto, quod cognationis tres ſunt ſpecies, carnalis, legalis, & ſpiritualis. Prima diuiditur in conſanguinitatem, & affinitatem: ſecunda in adoptionem, & arrogationem: tertia in paternitatem, & compaternitatem,& fraternitatem. ſed prima quo ad neutram ſui ſpeciem contrahi poteſt per procuratorem: quod patet per ſe, & ex definitionibus conſanguinitatis, & affinitatis datis per gloſſas recep. in arborib. earum. Item neque ſecunda quo ad aliquam ſui ſpeciem, l.neque.& l.poſt mortem.5.fin. ff.de adopt. ergo nec hæc tertia, vt pars congruat ſuo toti vniuerſo, cap. quæ contra.8.diſt.

Sexto facit, quod regula prædicta, poteſt quis per alium,&c.fallit etiam in alijs multis caſibus, vt notat gloſſ. illius. nam non poteſt quis confiteri per alium, cap. quem pœnitet. de pœniten. diſt.1. nec adire per procuratorem hæreditatem, l.Paulus. aliàs, per procuratorem.ff.de acquiren.hæred. nec per alium petit maſculus veniam ætatis, l.2. C. de his qui veniam ætat. impet. nec ſubſtituit quis datus ad certum miniſterium, cap. fin. de off. deleg.

6 Septimo facit, quod videtur expedire reipub. vt impedimenta matrimoniorum potius reſtringantur, quam amplientur, vt colligitur ex Concil.Triden. cap.2. de reform. matrim. ſeſſ.24. quod iubet, quod parochus antequam ad baptiſmum conferendũ accedat, diligenter ab his, ad quos ſpectabit, ſciſcitetur, quem vel quos elegerint, vt baptizatum de ſacro fonte ſuſcipiant, & eum vel eos tantum ad ſuſcipiendum admittat, & in libro eorum nomina deſcribat. Per quæ verba ſatis probatur, Concilij mentem & propoſitum fuiſſe, vt illi tantum fiant patrini, qui ad id nominantur,& nominati ſuſcipiunt baptizandum, qualis non poteſt eſſe abſens.

Octauo, quod non ſufficit, quod quis conſentiat, neque quod ſit præſens,ad hoc,vt fiat patrinus,ſed requiritur vt ſuſcipiat, teneat,vel tangat,

& faciat aliquem personalem actum, iuxta canones in 2.arg.citatos; qualem non facit, qui per procuratorem suscipit.

Nono, quod nemo diceret, quem contrahere cognationem spiritualem ex eo, quod rogaret, vel mandaret alicui, vt baptizaret alium: ergo neque contrahet, qui mandat alij, vt teneat, vel suscipiat, arg.l.illud.ff.ad l.Aquil. & cap.dudum.2.de electio.

7 Respondendo igitur dico primo, quod per hæc omnia posteriora coniuncta videtur verior de iure hæc posterior pars negatiua, quam tenuit Archid. in c.1. de cognat. spiritual. lib. 6. quem sequuntur ibi Ioan. Andr. Anchar. Domin. & Franc. & Ioan. Andr. in Mercur. regulæ potest quis. de regul. iuris lib.6. contra suum magistrum Marsil. & eum videtur sequi Bar.in l.Gallus.§.forsan.ff.de lib.& posth.dum dicit, ita tenere Canonistas, quem sequitur ibidem Aretinus post Ioan. Imolen. quod etiam tenet Syl. verbo matrimonium.8.q.7.vers.14.& alij alibi; licet contrarium tenuisset prædictus Marsilius, quem Card.& Panorm. videntur sequi, licet non omnino firmiter, in cap. veniens. de cognat. spirit. Panorm. enim, quem sequitur Angelus in summa verb. matrimonium. 3. q.7. §.14. dicit ante factum sequendam esse opinionem Ioan. Andreæ, post factum vero opinionem Marsilij.

8 Dico secundo, quod per consuetudinem induci posset contrarium, scilicet, quod cognatio spiritualis contraheretur per alium, & sic per procuratorem, & mandatarium: quia quæcumque induci possunt per legem, possunt induci per consuetudinem, vt late probamus in comment. de spolijs cleric.§.14.nu.7.

Tertio dico, quod an consuetudo id habeat, nec ne, dubitari potest: nam Bal. significat partem affirmantem in l.1. §. ne autem. col. 3. C. de caduci. tollen. quod etiam videtur sentire Felin.in cap.licet ex quadam.de testib. cum dicit communiter id teneri; quia verbum illud, *communiter*, non videtur referri ad ius, cum communiter teneatur contrarium, sed ad factum consuetudinis. sed ipse id non credo. Tum quia, vt prædixi, contrarium est iure communi tenendum: & neque glossæ, nec *alij* doctori, quantumuis præcellenti, asserenti esse aliquam consuetudinem, præsertim contra ius commune, est credendum, nisi aliter probetur, secundum eumdem Baldum in l.consentaneum. colum.6.oppositi.5.C.quomodo & quando iudex. quem sequitur Iason in l.de quibus. num.17. ff.de legib. & est verior & receptior sententia contra Bart. in ead. l. & quosdam alios à se allegatos. Tum quia non asserit firmiter esse consuetudinem generalem inter omnes, sed solum inter principes, qui non possunt personaliter ire ad suscipiendum baptizandum. Tum quia numquam in tota ætate mea vidi aliquem esse cognatum iudicatum spiritualem, eo quod per mandatarium vel procuratorem aliquem baptizauerit, vel susceperit in baptismo, vel confirmatione. Quamquam standum esset huiusmodi consuetudini, vt prædixi, in ea regione, in qua probaretur illam vigere.

Non obstant opposita. Ad primum enim respondeo concedendo, esse verum regulariter, posse quem facere per alium, quod potest per se ipsum,

Digitized by Google

ſum, & eum qui facit per alium id, quod poteſt per ſe, videri facere per ſe ipſum: negando tamen, quod id non fallat in multis caſibus, vt tactum eſt in 6. argu. pro hac parte facto, de quibus vnus eſt hic.

9 Ad ſecundum, concedendo, quod quis poteſt contrahere matrimonium per procuratorem: negando tamen ex eo inferri poſſe etiam contrahere ſpiritualem cognationem. Tum quia ſunt diuerſa & ſeparata, & à diuerſis & ſeparatis non bene infertur, l. Papinianus. ff. de mino. l. fin. ff. de calu. cap. ad audientiam. de decim. Tum quia nullo iure expreſſe nec tacite cauetur, quod quis contrahat matrimonium perſonaliter per ſe ipſum; immo expreſſe cauetur, quod poteſt contrahere per nuncium & litteras, l. mulierem. ff. de ritu nuptia. l. ſufficit. ff. de ſponſal. cap. fin. de procur. lib. 6. & multi canones ſupra citati, qui quaſi expreſſe requirunt præſentiam & actum aliquem perſonalem ſuſceptionis, vel tactus, ad hoc vt quis ſit patrinus. Tum quia, vt ait Aretin. in d. 9. forſitan prædicta præſentia, & actus videntur introducta pro ſolemnitate producendi effectum cognationis ſpiritualis, quæ tamen non ſunt introducta ad effectum producendi actum matrimonij.

10 Ad tertium reſpondeo, concedendo, quod ſecundum iura antiqua cognatio ſpiritualis contrahebatur per perſonam ſui, vel ſuæ coniugis: ſed negando, quod ex eo inferatur poſſe contrahi per procuratorem. Tũ quia ratio, quare contrahebatur per coniugem, erat, quia per conſummationem matrimonij coniuges fiunt vna caro, & vna perſona: quæ ratio ceſſat in alijs. Tum quia nemo vmquam dixit, quod coniux, ex eo quod rogaret coniugem, vt baptizaret, vel ſuſciperet, fieret patrinus, vel patrina, ſed ſolum quod coniux communicabat illam cognationem ſpiritualem coniugi, propterea quod eſſent vna caro. vnde retorqueri poteſt argumentum contra arguentem, ſic: Speciale eſt in coniugibus, vt per ſuum vel ſuã coniugem contrahant huiuſmodi cognationem: ergo regulariter eſt dicendum contrarium, arg. cap. præſenti. 9. loca. de præbend. lib. 6.

Ad quartum reſpondeo negando aſſumptum, quod patrinus nihil aliud faciat, quam ſe conſtituere fideiuſſorem, vel pædagogum: quia immo ſe facit cognatum ſpiritualem, & non qualem qualem, ſed patrem, vel matrem eius, Eccleſia vniuerſa id teſtante: & ideo non ſufficit promiſſio erudiendi, & curandi, vt perſeueret in fide, ſine tactu corporali, per quem naſcatur illa cognatio ſpiritualis, quæ eſt dignior, ſecundum omnes. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Actus fictus contra legem regulariter eſt nullus: fallit, quando lex, abſque eo quod expreſſe actum annullet, vlterius progreditur imponendo pœnam contrafacienti, nec validitas actus fauorem reſpicit illius, cui pœna imponitur. num. 2.*

3 *Patrini etſi plures, quam duo, contra prohibitionem iuris communis, & Cõcilij, deſignati & admiſſi fuerint, actus tamen tenet, & omnes efficiuntur patrini.*

CONSILIVM VII.

PARENTES cuiusdam baptizandi nominauerunt tres patrinos, quos admisit parochus contra cap.2. de reform.matrim.sess.24.Conc.Trid. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo,quod pro parte negante facit, quod factum contra legem non valet,l.non dubium.C.de legibus.

Pro parte autem affirmante facit primo,quod aut est dicendum nullum eorum esse patrinum,aut omnes: sed durum est dicere primum, ergo dicendum erit secundum.

Secundo, quod multa prohibentur, quæ tamen facta tenent,cap.2.de matrim.contract.contra interd.eccles.cap.2.de cleric. per sal.prom.

2 Tertio, quod licet regulariter actus factus contra legem non valeat per d.l.non dubium.fallit tamen,quando lex expresse non annullat actum, & addit pœnam extrinsecam, quæ potest consistere cum actus valore, & valor actus non respicit fauorem eius, cui pœna imponitur, vt resoluit Bart. communiter recept. in l. prætor ait. num.3. ff. de noui operis nunc. in casu proposito præfatum cap. 2. non annihilat adhibitionem plurium patrinorum, & addit pœnam parocho admittenti plures patrinos: & valor actus patrinorum non respicit fauorem,vel vtilitatem parochi,sed baptizandi: ergo valet actus.

Quarto,quod quantum ad hoc nihil noui induxit Conc.quia etiam iure antiquo prohibebatur,ne plures patrini fierent eiusdem baptizandi, cap. non plures.de consecr. dist.4. Attamen semper seruatum est, vt omnes leuantes,immo & tangentes, etiam si non essent designati à parentibus, fierent patrini,& haberentur pro talibus,per cap.quamuis.de cognat.spirit. lib.6. & à iure antiquo non est recedendum, nisi quatenus per nouum exprimitur. Cum ergo per nouum Concilij ius non annulletur actus patri-
3 norum plurium,non est dicendum eorum actum esse nullum,vt diximus in nostro Man.confess.cap.22.num.39. & sequen.

Quinto, quod non debet alteri per alterum iniqua inferri conditio, l. non debet.de reg.iur.ergo nec per parochum admittentem plures patrinos debet inferri iniqua conditio baptizato, vt careat patrino, & minus solemnitati tanti sacramenti, quod iam inde à nascente Ecclesia ornatur assistentia patrini tamquam pædagogi baptizandi. & ideo merito Concilium addidit pœnam parocho,nulla de annullatione actus facta mentione.

Sexto,quod non obstat dicere,quod sublato vno remanent alij duo:quia nulla ratione potest dici,cur magis aliorum adhibitio valeat,quam vnius, cum omnes fuerint designati,& omnes à parocho admissi,& omnium nomina in libro descripta.

SVMMARIVM.

1 *Incestus,qui inter consanguineos & affines committitur,etsi causet impedimentum impediens,secus tamen,si committatur inter cognatos spirituales.num.8. nec est*

proprie

proprie incestus, num.6. licet cognatio spiritualis sit nobilior carnali quo ad reverentiam & vsus in iure expressos; non tamen ab vno ad aliud arguitur. num.10.

2 *Impedimenta plura cum adsunt, potest ab vno peti dispensatio, absque eo quod de alio fiat mentio; potestq. postea super alio separatim impetrari alia dispensatio, nu.5. etiam si vna à Papa, & altera ab Episcopo esset petenda. nu.9. sed & absolutio ab vna ex duabus excommunicationibus potest obtineri, alia tacita. nu.5.*

3 *Falsa expressio vitiat quidem gratiam; at taciturnitas illius, quod scitum principem redderet difficiliorem, tunc demum vitiat, cum iura id iubent exprimi.*

4 *Criminoso facta collatio beneficij, tacito crimine, modo non inducat irregularitatem, tenet.*

7 *Filiam spiritualem pœnitentia cognoscens sacerdos adulterium dicitur committere, sed improprie.*

11 *Coniunctæ personæ cum fit mentio in iure, intelligitur in dubio de coniunctione carnali, non autem de spirituali.*

CONSILIVM VIII.

I. & A. qui erant cognati cognatione spirituali compaternitatis, tractauerunt de matrimonio inter se contrahendo, & scripserũt Romam pro dispensatione habenda, nullis sponsalibus, neque matrimonio contractis; antequam tamen impetraretur dispensatio, vel mandatum, vel commissio ad dispensandum, habuerunt inter se copulam: & commissio ad dispensandum fuit impetrata, nulla mentione facta de copula. Quæritur, an impetratio sit subreptitia.

Pro parte affirmante facit primo, quod taciturnitas eius, quod expressum redderet principem difficiliorem ad gratiam concedendam, reddit eam nullam, cap. postulasti. de rescript. & videtur quod Papa difficilius concessisset dispensationem, si nouisset eos copulam inter se habuisse.

1 Secundo, quod incestus impedit matrimonium contrahendum, cap.1.& 2.& cap.transmissa. de eo qui cog.consl.vx.su.& copula inter cognatos spiritualiter videtur esse incestus: ergo oportet habere dispẽsationẽ super eo.

2 His tamen non obstantibus, contrarium est dicendum. Primo quidem, quod nullo iure canonico, vel Cæsareo cauetur, quod in impetratione dispensationis super vno impedimento matrimonij debeat fieri mentio de alijs, ad hoc vt valeat dispensatio quo ad impedimentum, ad quod illa impetratur: & non est inducenda obligatio iuris sine iure ad id obligante, arg.cap.consuluisti. 2.q.1. & cap.2. de translat. prælat.

3 Secundo, quod licet omnis expressio falsi, qua mouetur princeps ad facilius concedendam gratiam, faciat eam subreptitiam, & ipso iure nullam, cap.super litteris.de rescr.1.& si legib.C.si contra ius vel vtil.publ. quæ est 9.sub c.dicenti.25.q.2. non tamen omnis taciturnitas veri, cuius expressio retraxisset principem ad non tam facile concedendum, reddit gratiã nullam, sed sola illa, qua tacetur verũ quod iura iubent exprimi in tali impetratione: quæ est resolutio Rotæ de rescr.32.decis. in nouis nu.5. & Egidij decis.698.& Felini d.c.postulasti.de rescr.col.4. relata à nobis in Man.conf.

cap. 22. num. 86. pro qua facit glo. recepta in clem. 1. de præb. in verbo vel alteri. quatenus habet in impetratione beneficij faciendam quidem esse mentionem de beneficio habito, sed non de cura vel ordine illi annexis, licet mentio illorum difficiliorem redderet principem ad concedendum:

4 quia id nullo iure præcipitur. Facit etiam, quod valet collatio beneficij facta criminoso crimine non inducente irregularitatem, & inhabilitatem ad beneficium, non facta mentione de illo crimine, licet expressio illius difficiliorem reddidisset principem ad conferendum, vt sentit Innoc. in cap. proposuit. de concess. præbend. in verbo executore. & resoluit Felin. post alios in cap. 2. num. 4. de rescript.

5 Tertio, quod valet impetratio absolutionis ab vna excommunicatione, non facta mentione de alia, secundum gloss. 1. communiter recept. in cap. ex parte. de off. ord.

Quarto, quod passim contingit in curia impetrari dispensationem super vno impedimento matrimonij, non facta mentione de alio, & postea impetratur dispensatio super alio, quarum vtraque iudicatur valida.

6 Quinto, quod copula inter cognatos spiritualiter tantum non est vere incestus: quia incestus definitur esse consanguineorum affiniumq. coniunctio. 36. q. 1. cap. 1. & palam est cognatos spiritualiter tantum non esse consanguineos, neque affines, vt manifeste demonstrant rubricæ diuersæ de consanguinitate & affinitate, & de cognatione spirituali: & expresse dicitur in cap. 1. 30. q. 3. quod talis cognatio non est cõsanguinitas: neque iura, glossæ, & doctores appellant illam copulam incestũ; & si cubi appellaretur, deberet intelligi de appellatione impropria, & similitudinaria: sicut in c. si

7 sacerdos. 30. q. 1. appellatur adulterium copula sacerdotis cum filia spirituali pœnitentiæ, quam tamen constat non esse vere adulterium.

Non obstant citata in contrarium: non primum: quia non cuiuscumque veri taciturnitas reddit gratiam nullam, sed solum illius quod iura iubent exprimi, per resolutionem positam in secundo fundamento.

8 Ad secundum respondetur primo, negãdo copulam inter cognatos spirituales esse verum incestum, per tertium fundamentum. Secundo, quod nullibi probatur, quod per talem copulam inducatur impedimentum ad contrahendum matrimonium, & ita non est dicendum, per primum fundamentum. Tertio, quod impedimentum incestus non dirimit matrimonium contractũ, & super eo potest dispensare Episcopus, immo videtur cõ-

9 suetudine sublatum, per ea quæ dixi in Man. c. 22. nu. 75. Et ideo esto quod esset necessaria dispensatio super illa, posset haberi ab Episcopo ante vel post impetrationem super cognatione ipsa spirituali, quam certũ est non esse necessariam ad hoc vt matrimonium contractum valeat, secundum omnes; neque est vllus qui dicat eam necessariam etiam ad impediendum

10 peccatum, quod in cõtrahendo committeretur, per prędicta. Nec obstat, quod nobilior est coniunctio spiritualis, quam carnalis, cap. ita. & cap. Pictatium. 30. q. 3. quia id verum est quo ad ius quoddam reuerentiale, & spirituale, & quo ad effectus expressos in iure, non tamen quo ad alia. Vnde licet coniuncta persona possit pro coniuncta agere sine mandato, & canonici

nici vnius eccleſiæ ſint coniunctæ perſonæ ſpiritualiter, non tamen poteſt alter pro altero agere ſine illo, vt eſt gl. celeb. cap. cũ M. de conſt. in verbo
11 conſortes. recepta à Panor. & communi, & dilatata per Felin. concludentem, quod vbicumque aliquid ſtatuitur in iure de coniuncta perſona, debet intelligi de coniuncta carnaliter, & non de coniuncta ſpiritualiter, niſi quo ad effectus expreſſos: & nullibi reperitur expreſſum quod huiuſmodi coniunctio & copula ſit inceſtus, nec pariat vllum impedimentum ad matrimonium, licet ipſa cognatio ſpiritualis producat impedimentum, non ſolum ad contrahendum, ſed etiam ad dirimendum contractum.

DE EO QVI COGNOVIT CONSANG. VX. SVAE.

SVMMARIVM.

1 *Inceſtus cum conſanguinea, ſicut cum affine, impedit matrimonium contrahi cum quacumque alia, ſecundum Canoniſtas contra Theologos. & num. 2.*

CONSVLTVM. I.

AN INCESTVS cum conſanguinea impediat contrahere matrimonium cum alia, ſicut inceſtus habitus cum affine?

1 Reſpondeo, quod communis opinio Theologorum videtur tenere quod non. nam id tenet S. Tho. in 4. diſt. 34. q. 1. ar. fi. cõmuniter receptus, & Sotus diſt. 37. ar. 2. ſub fi. S. Ant. 3. par. cap. 16. §. 4. tit. 1. Sylueſter verbo matrimoniũ 7. imped. 4. quos ſequitur Couar. in epit. 4. 2. par. cap. 6. in prin. nu. 4. 1

Tum quia videtur eis nullo iure id caueri, eo quod cap. 1. & 2. & 4. de eo qui cog. conſ. vxoris ſuæ. ſolum tribuunt illud inceſtui cum affine habito, & non inceſtui cum conſanguinea. Tum quia vt ait Ricard. in ſupradicta diſt. 34. nõ videtur hoc inductum ob grauitatem criminis, ſed ob iniuriam quæ fit matrimonio per coitum cum cognata coniugis.

2 Contrarium vero tenẽt Canoniſtæ plerique cum Panor. & Præpoſito in d. cap. 1. & 2. de eo qui cog. cõſ. vx. ſuæ. quos ſequuti fuimus in noſtro Man. conſ. cap. 22. nu. 75. cum Angelo verbo inceſtus. §. 87. Tum quia, vt ibi dixi, ſtylus curiæ id ſeruare videtur, quatenus cum diſpenſat, vt conſanguinei, qui ſe inceſtu polluerunt, cõtrahant inter ſe matrimonium, apponit clauſulã vt ſuperſtes ſine ſpe coniugij maneat. Nec dicatur, inceſtũ quidem impedire matrimonium contrahendum inter ipſos conſanguineos, qui ſe inceſtu polluerunt, non autem contrahendum cum alijs; quia per illam clauſulã iubetur ſuperſtes ſine ſpe coniugij manere cum alio. Tum quod cap. ſi duo. 25. q. 6. habet conſanguineos matrimonio coniunctos ſeparari debere, & poſſe cum alijs contrahere, ſi iuuenes ſint; ſignificãdo indigere diſpenſatione, quæ propter iuuentutem & timorem incontinentiæ illis concedi poteſt. Tum quia c. ſi. 35. q. 8. de concubinarijs cõſanguineis habet, *Si alter eorum morte præuentus fuerit, alter quãdiu viuit grauiter pœniteat, & ſine ſpe coniugij maneat.* Tum quia cap. de inceſtis. 35. q. 3. habet, *inceſtuoſos nullo nomine deputandos.* Tum quia cap. qui propinquã. 35. q. 3. habet, *Qui propinquam ſanguinis vxorẽ ducunt, & ſeparantur, non licebit eis, quãdiu vterque viuit, alias vxo-*

ves sibi in coniugio sociare, nisi ignorantia excusentur. Tum denique quia ratio Ricardi non concludit: quia potest assignari aliqua alia ratio, quare praed. capp. de eo qui cog. consi. disponunt de incestu cum affine, & non de incestu cum consanguinea; scilicet quia de illo plus potest dubitari, quam de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Deflorans virginem post sponsalia nulliter cum eadem impedimenti ignara contracta, vt minimum tenetur damnum resarcire.*

2 *Dispensationem petere non tenetur, qui simpliciter cum aliqua occultũ impedimentum ignorante in gradu prohibito contraxit: & hoc, etiam si tacite in mente sua gerat intentionem illam petendi. quod si eam defloravit, damnum resarciat: si tamen intendebat se obligare, vel promisit illam petere, tunc tenetur: at si solum promisit eam ducere, si Papa dispensabit, non tenetur illam procurare: ea tamen à parte obtenta, tenetur (contra sententiam Innocentij) ducere.*

CONSILIVM II.

AN QVI cum matre rem habuit, postea contraxit sponsalia cum filia, cum qua etiam rem habuit, post quæ iterum habuit rem cum matre, teneatur in foro conscientiæ quærere pro viribus dispensationem, vt possit contrahere valide cum filia, & post eam obtentam contrahere solemniter cum eadem?

1 Pro parte negante facit, quod impossibilium nulla est obligatio, l. impossibilium. ff. de reg. iur. & l. nemo ad impossibile. de reg. iur. lib. 6. ergo sponsalia illa non valuerunt, quia non erant possibilia ob impedimentum affinitatis in primo gradu.

Pro parte affirmante facit primo, quod decepit filiam ignorantem fornicationem eius cum sua matre, & consequenter impedimentum, quod erat inter ipsos: & ita tenebitur resarcire damnum defloration is eius. Secundo, quod non est omnino impossibile quod posset fieri iuste aliquo modo, saltem per dispensationem Papæ, quamuis aliquo modo sit tale, l. apud Iulianum. §. constat. ff. de legatis 1. saltem si solet super eo dispensare princeps, vt ille §. significat in illis verbis; *non valet*, ac satis probat l. quidam relegatus. ff. de reb. dub. & l. interdicit. ff. de condit. & demonstrat.

2 Pro resolutione videntur considerandi multi casus. Primus, si contraxit sponsalia simpliciter, nulla facta mentione expresse, nec tacite de dispensatione: quo casu sponsalia videntur omnino nulla, & ita ad nil obligantia, arg. reg. non præstat. de reg. iur. lib. 6. quamuis ob deceptionem, qua sciens impedimentum contraxit cum ignorante, teneatur resarcire damnum ex alio capite, nempe damni dati. Secundus casus, si cõtraxit cum proposito & intentione obtinendi & procurandi dispensationem: quo casu videri potest alicui ipsum teneri ad procurandum dispensationem; sed alij videri potest contrarium: quia non sufficit intentio vnius partis se obligandi, nisi id alij patefiat, argum. l. qui absenti ff. de acq. poss. sicut neque emendi, vel vendendi, nisi emat, vel vendat; nec ascendendi arborem, nisi

ascen-

aſcendat, iuxta notata per gl. in l. in vendentis. C. de contrah. empt. Et puto, quod, ſi intra ſe habuit animum obligandi ſe Deo, qui vbique eſt præſens, teneretur in foro interiori, alioqui non. Tertius caſus eſt, ſi promiſit ducere, ſi Papa diſpenſaret: quo caſu ſi non promiſit procurare diſpenſationem, non videtur teneri ad eam procurandam, immo neque ad contrahendum procurata illa per aliam partem, ſecundum mentem Innoc. in cap. ſuper eo. de condit. appoſ. quamuis contrarium putem verius per adducta à Couarru. in epit. lib. 4. 2. par. cap. 3. ſed licet teneatur ad contrahendum, non videtur teneri ad procurandam diſpenſationem. Quartus, in quo promiſit tacite vel expreſſe illam procurare: quo caſu tenebitur adhibere mediocrem diligentiam ad impetrandam illam, & ad contrahendum poſt eam impetratam, &c.

DE CONSANG. ET AFFINITATE.

SVMMARIVM.

1 *Affinitatis impedimentum ex illicito coitu, tam occulto, quam publico, naſcitur.*
2 *Matrimonium iuſte nemo contrahit, niſi credat non adeſſe impedimentum.*

CONSILIVM I.

ANTONIVS vellet matrimonium contrahere cum Lucretia, quam Hieronymus eius frater adamarat, & dubitat an ſecreto eam cognouerit. Quæritur, an Antonius tuta conſcientia illud matrimonium contrahere poſſit.

1 Ex coitu carnali illicito naſcitur affinitas iure canonico quo ad effectum impediendi matrimonium, ſecundum omnes, ſiue coitus ſit publicus, ſiue occultus, vt colligitur ex definitione affinitatis data in arbore affinitatis lib. 6. & ſingulariter colligitur ex cap. diſcretionem. de eo qui cognou. conſang. vx. ſuæ. quatenus probat non referre quo ad hoc, an coitus inceſtus ſit publicus, aut occultus. colligitur etiam in cap. concubuiſti. & aliquot alijs 32. q. 7. quatenus probant per coitus admiſſos cum cognatis primi gradus impediri matrimonia: & clarum eſt huiuſmodi coitus eſſe ſolere ſecretos, & occultos. & ideo ſicut publicus coitus generat affinitatem quo ad forum publicum & conſcientiæ, ita coitus occultus gene-
2 rat affinitatem quo ad forum conſcientiæ. & conſequenter præfatus Antonius cum præfata Lucretia non poteſt iuſte contrahere matrimonium, niſi coram Deo credat quod Hieronymus non cognouit Lucretiam, vel niſi obtinuerit diſpenſationem, ſaltem quo ad forum conſcientiæ tantum, etiam ſi nullatenus probari poſſet, nec vllum ſcandalum ex contracto matrimonio generaretur; quod ſtylus ſacræ Pœnitentiariæ quotidie ſeruat. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contrahendum non potest impediri ad dictum vnius testis asserentis se ab vno alio audiuisse eos esse consanguineos. Idem est, si secundus deponens de veritate nollet iurare: secus esset, si plures deponerent, se à pluribus id audiuisse, vel vnus tantum iuratus deponeret de veritate. num. 2.*

2 *Tutior pars non est de necessitate sequenda; sed sufficit vt tutam, etiam in contrahendis matrimonijs, sequamur.*

CONSILIVM II.

VOLENTIBVS duobus, viro scilicet, & muliere, contrahere matrimonium, dum fierent denunciationes in ecclesia, mulier quædã deçlarauit & testificata est intercedere inter eos impedimẽtum, quia vt ab vno ex suis maioribus audierat, quarto consanguinitatis gradu sibi inuicẽ attinebant. Quæritur, an istud sit impedimentũ, ita vt contrahere non valeant.

1 Videtur resoluendum, quod dictum prętatæ mulieris non sufficit ad impediendum matrimonium contrahendum inter eos, quos ait se contingere 4. gradu consanguinitatis. Tum quia est vnica testis, quæ nihil probat, cap. cum à nobis, de testibus. Tum quia est testis de audito, qualis non probat, etiam in hac materia, nisi audisset à pluribus maioribus, cap. licet ex quadam. de testibus. & hæc non audiuit nisi ab vno tantum. Tum quia dictum vnius testis de auditu, & alterius de veritate sine iuramento nõ probat sufficienter impedimentum, etiam ad contrahendum, secũdum Panor. in cap. 1. nu. 2. de consanguinit. Tum quia ad oppositа responderi potest.

Ad primum quidem concedendo testes de auditu plures, & qui à pluribus audierunt, probare quidem per allegata in argumento; sed quod hæc est vnica, & singularis, & non audiuit à pluribus.

Ad secundum, non esse necesse eligere tutiorem viam: quia sufficit eligere tutam, vt nos late probauimus in cap. si quis autem. de pœnit. dist. 7. num. 35. & seq.

2 Ad tertium negando, quod ex eo, quod dictum vnius testis de veritate sufficiat, consequatur quod dictum vnius testis de auditu sufficiat; quoniã maioris ponderis est dictum de visu, & veritate, quam de auditu, etiam si dictum de auditu esset validum: quia testimonium de veritate est probatio naturalis, & regularis; testimonium autem de auditu irregularis; & non est relaxandum vltra casum, ad quem admittitur. argum. cap. tua. de consanguin. & affini, & ait Felin. in cap. licet ex quadam. de testib. num. 1. Et esto quod eiusdem valoris esset dictum testis de auditu, cuius est testis de veritate, intelligendum tamen esset de testimonio de auditu valido, quale non est hoc, de quo loquimur, per supradicta pro nostra parte.

Ad quartũ negãdo, quod hoc testimoniũ nemini noceat, cum palã lędat facultatẽ à iure naturali, diuino, & humano concessã volentib. cõtrahere.

Ad vltimum, negando assumptum. licet enim cap. in omni. de testib. probet denunciatorem admitti pro vno teste, non tamen probat sufficere vnum, immo clare requirit alterum, vel duos.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Conſanguinei ſunt, cum vnus deſcendit ab alio, vel ambo à tertio.*
2 *Primum genus affinitatis hodie poſt cap. non debet. de conſanguinit. & affinit. ſolum inducit impedimentum: hoc autem contrahitur inter viros, & conſanguineas mulierum cognitarum, & vice verſa.*

CONSILIVM III.

IVLIVS duxit vxorem Artemiſiam ſororem Saturni, & ea mortua duxit Pantam, & mortuus eſt. Quæritur, an Saturnus poſſit ducere Pantã.
1 Reſpondeo quod ſic. Tum quia nullum impedimentum canonicum inuenitur inter eos; non quidem conſanguinitatis, quia non ſunt conſanguinei, quia non deſcendit vnus ab alio, nec ambo à tertio, quod requiritur ad conſanguinitatem, iuxta gloſſ. receptam in arbore conſanguinitatis: neque impedimentum affinitatis, quia nec Saturnus cognouit vllam conſanguineam Pantæ, neque Panta vllum conſanguineum Saturni, quod requiritur ad impedimentum affinitatis, iuxta gloſſ. receptam in arbore affinitatis. quoniam Iulius non erat conſanguineus Saturni; ſed ſolum
2 cognatus, vel affinis eius. Tum quia ſolum primum genus affinitatis inducit hodie poſt cap. non debet. de conſang. & affinit. impedimentum; quia per illud ſublata ſunt ſecundum & tertium genus affinitatis. Primum autem genus affinitatis ſolum contrahitur inter viros & conſanguineas mulierum, & inter mulieres & conſanguineos virorum. Nam genus affinitatis, quod oritur inter viros & mulieres cognitas ab affinibus eorum, & è contrario inter mulieres, & viros cognitos ab earum affinibus, eſt quidem genus affinitatis ſecundum, vel tertium, ſed non primum, quod ſolum hodie inducit impedimentum, vt dictum eſt. Et ita inter Saturnum & Pantam eſt quidem genus affinitatis ſecundum, quia ortum fuit ex coniunctione Iulij affinis ſui cum Panta, & non ex coniunctione conſanguinei; & ita non inducit impedimentum hodie. Et qui contrarium reſponderunt Reuerendiſſimo Epiſcopo, inaduertenter putauerunt omne genus affinitatis inducere impedimentum; quia ſolum primum genus inducit illud, & non ſecundum, nec tertium, vt dictum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas proprie ſumpta non contrahitur, niſi interueniente copula carnali, quæ ſit completa per ſeminis commixtionem, adeo vt non ſufficiat clauſtra pudoris fracta fuiſſe; ſicut nec pollutio extraordinaria, vel contra naturam, num. 5. eaq. definitur quod ſit proximitas perſonarum ex copula carnali proueniens. nu. 4. & 5. quæ licet de iure ciuili non proueniat niſi ex iuſta maritali copula, tamen de iure canonico oritur etiam ex illicita, & cum proprijs conſanguineis habita. nu. 3. & etiã 4. Ad quæ oritur inter ipſoſmet maritum & vxorem, qui non affines, ſed affinitatis cauſa appellantur, item & quæ oritur inter ſponſos, proprie affinitas non eſt.*

nu.2. sicut nec quæ oritur ex matrimonio rato, & non consummato. nu.1. & 2. per totum. Vnde sacrum Concil. quod prohibet ne nisi cum principibus dispensetur in primo & secunda affinitatis gradu, non est extendendum ad dictas affinitates improprie dictas. nu.8.

5 *Affinitas, & affinitatis impedimentum differunt, sicut cognatio, & cognationis impedimentum: nec omnis affinitas parit impedimentum, etiam quod sit licita; quia extra quartum gradum illud non producit. nu.7.*

8 *Iustitiæ publicæ honestatis impedimentum fuit solo iure humano post legem Euangelicam introductum; vnde facilius tollitur, quam alia impedimenta.*

9 *Dispensatio, & actus dispensationis sunt restringendi, quia sunt contra ius, & sic odiosi: at facultas dispensandi est fauorabilis, adeo vt illius restrictio & sublatio sit odiosa, & stricte intelligenda.*

CONSILIVM IV.

1 CONTRA id, quod alias respondi, scilicet non contrahi affinitatem, nisi ex copula carnali, dicuntur aliqui scrupulum mouere, ex eo quod S. Thomas in additionibus ad eius tertiam partem. q.55.art.4. videtur tenere, impedimentum affinitatis nasci ex sponsalibus, vel matrimonio ante copulam carnalem habitam. Ad cuius sublationem præsuppono primo, verbum hoc, *affines*, generaliter & large sumptum significare secundum suam etymologiam duo, quorum vnum trahitur ad finem alius, & è contrario: quo modo accepit Cicero in Catilinam ibi, *Huic scelori ne paucos affines esse putetis*. & Modestinus in l. non facile. §. affines. ff. de gradibus affinit. ibi, *Affines dicuntur, eo quod alter ad alterius cognationis finem accedit*: per quem contextum idem dicit glos. recep. & approbata per omnes in arbore affinit. Hoc etiam modo videtur accipi in l. non ideo minus. C. de
2 hæred. instit. quæ habet, institutionem vxoris factam à marito appellando eam affinem valere; licet, vt ibi ait glossa, vxor proprie non sit affinis viri, sed causa affinitatis, vt habet lex prælegata non facile. sic etiam accipitur in l. quod seruus. ff. de condict. causa data. quæ dicit, inter sponsum & sponsam de futuro esse quamdam affinitatem: vbi glos. recep. per omnes ait, improprie, & non proprie esse affinitatem, & ita largo & generali modo illam ibi appellari affinitatem. Sic etiam glossa recep. per omnes in l. affinitatis. C. communi. de successio. ait, regulam illius legis, quæ habet, ratione affinitatis non dari successionem, procedere vniuersaliter, licet aliquando vxor succedat marito, & aliquando maritus vxori: quia licet largo modo & improprie maritus & vxor possint appellari affines, non tamen sunt proprie tales.

3 Secundo, quod aliud est loqui de affinitate, aliud loqui de impedimento affinitatis: sicut & aliud est loqui de cognatione, siue de consanguinitate, & impedimento cognationis, siue consanguinitatis. sicut enim non omnis cognatio vel consanguinitas parit impedimentum consanguinitatis, ita neque omnis affinitas parit impedimentum affinitatis: & consequenter non omnis, qui ait esse aliquam affinitatem inter aliquos, videtur dicere inter eos esse impedimentum affinitatis, nec iure Canonico, nec

Cæsareo

Cæsareo, quo non nascitur affinitas, nisi ex legitimis nuptijs copula carnali subsequuta, licet iure Canonico nascatur etiam ex sola copula illicita sine vllis nuptijs legitimis præcedentibus, iuxta cap. discretionem. de eo qui cognouit consang. vxoris suæ, & ei concord. quæ omnia sunt ab omnibus vtriusque iuris interpretib. recepta.

4 Tertio, quod hæc cõsequitur rectissimam esse definitionem affinitatis, quam posuit glossa in arbore affinitatis rypis excusa tã in Decreto Gratiani sub 35. q. 5. quam in Decretali post tit. de consang. & affinitat. quam lib. 6. post tit. de cognat. spirit. & receptam per omnes in omnibus præd. locis, & per omnes Theol. in 4. lib. sent. dist. 41. post S. Th. in q. 1. art. 1. quæstiuncula 3. scilicet, *Affinitas est proximitas personarum ex copula carnali prouenientis omni carens parentela*; intelligendo per illa verba vltima, quod ea ratione qua est affinitas, non requirit vllam consanguinitatem intercedere, licet alia ratione possint concurrere consanguinitas, & affinitas, vt concurrit cum contrahatur etiam ex concubitu consanguineorum licito, vel illicito, vt declarat S. Tho. in prædicta q. 1. art. 1. quæstiuncula 3.

5 Quarto, quod ex his colligitur, quam friuolus sit scrupulus, quo angere cupiunt nos, & nostrum responsum, ex eo quod videtur eis, dixisse S. Thomam ex solo matrimonio sine copula consequuta nasci impedimentũ affinitatis in primo gradu impediens, & dirimens matrimonium. Tum primo, quod additiones prædictæ non sunt D. Thom. sed longe post eius mortem collectæ ab alio, vt in titulo ipsarum expresse docetur. Tum secundo, quia S. Tho. in 4. dist. 41. q. 3. art. 1. vnde videtur desumpta additio illa, expresse tenet definitionem datam à prædicta gloss. prædictæ arboris affinitatis, scilicet, quod est propinquitas personarum ex carnali copula proueniens omni carens parentela. & quia bona definitio est de substantia, & essentia definiti, & conuertitur cum eo; ita quod cui conuenit definitum, conuenit definitio, & è contrario, vt probatur in l. 1. ff. de dolo, & l. 1. cum notatis à Bart. & alijs ff. de testa. & late tradit Decius, & citati ab eo in rub. de probatio. consequitur, quod S. Thom. approbando illam definitionem, sentit expresse non posse dari propriam affinitatem sine interuentu copulæ: quia definitio eius habet eam nasci ex copula, & coitu. Tum tertio, quod ipsemet S. Thomas paulo post ait in responsione ad secundum, quod affinitas adeo requirit copulam carnalem ad sui productionem, quod quantumcumque aliquis clausura pudoris inuadat, vel frãgat, nisi commixtio seminum sequatur, non contrahitur ex hoc affinitas. vnde nec copula contra naturam, neque extraordinaria pollutio generat affinitatem, secundum eumdem ibidem. pro quo facit cap. vlt. de sponsalib. & cap. extraordinaria. 25. q. 2. & 3. Tum quarto, quod non obstat id quod ipsemet S. Tho. subdit, ex contractu matrimonij per verba de præsenti nasci quamdam propinquitatem, seu affinitatem, quæ pertinet ad societatem: quia loquitur de affinitate generaliter, & largo modo sumpta, sicut leges citatæ in primo præsupposito, quarum omnium glossæ receptæ ab omnibus dicunt eam non esse proprie affinitatem. Tum quinto, quod aliud est dicere quod aliqui sunt affines, & aliud, quod inter eos est

impedi-

impedimentum affinitatis, vt habet præsuppositum secundum. & ideo ex eo quod S. Tho. dixerit ex matrimonio solo nasci affinitatem, non infertur quod dixerit ex illo nasci impedimentum affinitatis: quia à diuersis non
6 fit illatio, l. Papinianus. ff. de morib. Tum sexto, quod aut est dicendum S. Tho. loqui varie, aut esse sibi ipsi concordandum. si dicamus loqui varie, non est dicredendum; quia testi varie vel contrario modo loquenti non creditur, vt tradunt Panor. & Fel. in princ. procem. decret. in prima eius gloss. & alia citata per ipsos. Aut esse ipsum sibi concordandum: & non sese offert alia concordia melior, quam quod in vna parte loquitur de affinitate proprie dicta, & de impedimento affinitatis, & in alia de affinitate largo modo & generaliter dicta: quoniam glossæ citatæ in primo præsupposito sic concordant textus de affinitate loquentes improprie & largo modo accepta. Tum septimo, quod ipse est fere solus, & omnes iuris interpretes sunt ei contrarij, & communis opinio præfertur singulari, vt est
7 doctrina receptissima Io. Andreæ in cap. 1. de constit. Tum octauo, quod etiam singularis opinio præfertur communi, quando neruosiore ratione nititur, vt probat cap. capellanus de ferijs. vbi Panor. ab omnibus receptus tradit, & Fel. & citati ab eo in cap. 1. de consti. num. 54. & S. Thom. fortiore ratione tenet id quod communis fere omnium, quam id quod prædictis scrupulosis videtur dicere.

Per quæ omnia concluditur efficacissime, friuolum esse prædictum scrupulum: & quod illo non obstante plane asserendum est affinitatem proprie dictam non posse generari sine copula carnali licita, vel illicita, & minus impedimentum affinitatis: quia ad id requiritur quod sit intra gradum quartum.

8 Quod autem lex Conc. Trid. quæ sess. 24. cap. 5. de reform. matrim. prohibet dispensationem dari coniunctis secundo gradu consanguinitatis, & affinitatis, non comprehendat impedimentum publicæ honestatis primi gradus, facit præter alia, quod longe aliud est impedimentum publicæ honestatis ab impedimento affinitatis: quoniam hoc saltem quo ad aliquas personas & gradus fuit inductum iure diuino scripto antiqui testamenti Leu. 18. illud vero nullo iure veteri, nec scripto, sed est inuentum nouum post passum Christum, secundum omnes; & ita non est tanta ratio inhibendi dispensationem circa illud: & lex præsertim prohibitoria non est extendenda ad casum, in quo non est tanta ratio prohibendi, arg. cap. pœnæ. de pœnit. dist. 1. cum similib. Facit etiam illa ratio firma, quod nulla dispositio restringibilis est extendenda vltra terminos propriæ significationis illius, per reg. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6. cum ei concordant & sublatio
9 prædicta dispensandi est restringibilis: quia contrarium eius, quod est potestas dispensandi, est fauorabile, iuxta glossolem. in clem. 1. de offic. vic. receptam communiter per omnes, quorum aliquos citat & sequitur Fel. in cap. postulasti de rescrip. num. 10. quamuis ipsa dispensatio, & actus dispensationis sint restringendi; quia sunt contra ius: sicut dispensatio illegitimi est odiosa, sed potestas legitimandi est fauorabilis, & ampliabilis, vt tradit idem Felin. post alios vbi supra num. 8. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Stipulatio, etiam in matrimonialibus, quæ sit contra bonos mores, non obligat.
1 Promissio rei, quæ iure impleri non potest, non valet.
3 Sponsalia contracta inter habentes impedimentũ publicæ honestatis sub conditione, si Papa dispensauerit, de iuris subtilitate non obligant partes, etiam si postea man det Pont. super eo dispensari. contra num. 9.
4 In obligationem ea dumtaxat deducuntur, quæ natura sua possibilia sunt.
4 Euentus illius rei frustra expectatus, quæ etiam quod eueniret, nullum produceret effectum.
5 Stupratam cum promissione ducendi tenetur stuprator ducere, & dotare. & 9.
6 Stuprans de iure ciuili nõ tenetur stupratã ducere, nisi particulari statuto caueatur.
7 Obligatus ex statuto aliquid facere, tenetur facere, vt actus valeat.
8 Promissio rei sacræ, seu religiosæ, licet non valeat; si tamen adsit iuramentum, cum conditione, si ex dispensatione principis fiat profana, tenet.
9 Stuprans consanguineam cum promissione ducendi illam, tenetur quærere dispensationẽ, & obtenta per se, vel per alium tenetur eã ducere. Impensas vero in dispensatione factas vtraque pars soluet. Quod si non poterit obtinere, tenetur eã dotare.

CONSILIVM V.

CVM QVIDAM nobilis quamdam filiã familias virginem sibi secundo consanguinitatis gradu cõiunctã adamaret, post decreti Cõc. Trid. de matrimonio publicationẽ iam antea sufficienter factam, ad cubiculum d. virginis accedẽs, præcedẽte promissione, quod eã in vxorẽ duceret, eãdem defloruit, & postea scientibus & consentientibus dictæ mulieris parentibus cum eadẽ in seruitio, mensa, & lecto, tanquã cum vxore, per multum temporis commoratus est, & liberos ex ea suscepit; quæ cũ ordinario loci innotuissent, eisdẽ, ne simul cohabitarent, prohibuit. Qua separatione facta, dictus iuuenis sæpius dictæ mulieri, quam vxorẽ nominabat, per literas significauit se cupere cum ea matrimonium contrahere, & dotem. Petit dispensationem ad eum effectum impetrare. Tandem post aliquot annos dictus iuuenis à dicto ordinario petijt declarari inter ipsum & dictã mulierẽ nullum extare matrimonium, seorsumque dispensari, vt non obstante prædicto impedimento possit libere & licite cum alia sibi alias de iure non prohibita matrimonium ad euitandam incõtinentiam contrahere. Opponit dicta mulier, immo dictũ iuuenẽ cogendum ad propositum impetrandam dispensationem prædictam, vel saltem pati, vt ab ipsa impetretur, & successiue ea impetrata cogendum ad cum ipsa matrimoniũ contrahendum, prout tenetur, tum quia promisit, tum quia defloruit modo prænarrato. Quæritur quid iuris, & quis soluere debeat impensas in obtinenda dispensatione factas.

Responsum alterius Doctoris.

1 Videtur respondendum primo, quod si dicta sponsalia fuerunt absolute, vt præmittitur, contracta, nulla fuerunt, nullamque produxerunt obligationem. arg. l. si stipulor. de verb. oblig. vbi si quis sororem adoptiuam nuptoram sibi stipuletur, non valet stipulatio, quia statim fit contra bonos mores, vnde non obligat. Facit cap. non est obligatoriũ. de reg. iur. lib. 6. Et hanc opinionẽ admittunt omnes doctores infra adducendi. Nam

vt in-

vt inquit Petrus. Sot. in hac materia de ſacramẽto matrimonij lect. 18. non valet promiſſio rei quę iure impleri nõ poteſt, l. pacta quę cõtra. C. de pact.

1 Secundo, ſi dictis ſponſalibus adiecta fuit conditio, ſi Pont. diſpenſabit; res habet maiorem difficultatem. Nam Couarr. in 4. in epit. de ſponſal. 2. p. cap. 3. num. 7. tenet hæc ſponſalia eſſe etiam valida. Ant. de Butr. c. ſuper eo. de condit. appoſ. idem tenet; in quam partem inclinat Præpoſ. ibi, licet relinquat cogitandum; & inter ſummiſtas tenet Angelica in ver. matrimonium 3. in 3. impedimento, num. 4. & inter Theologos Adrian. in 4. de matr. quæſt. 10. Contrarium, ſcilicet quod hæc ſponſalia ſint nulla, & nullam producant obligationem, tenent Innoc. Hoſtien. Ioan. Andr. Card. Anchar. Abb. in d. c. ſuper eo. Aretin. conſ. 142. ex facto. nu. 1. 2. & 3. qui in cauſa inter Ducem Mediolani & Marchionem Mantuæ tenet quod ſponſalia contracta inter habentes impedimentum publicæ honeſtatis, ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit, de iuris ſubtilitate nõ obligant partes, etiam quod poſt dicta ſponſalia Pont. mandaſſet ſuper d. impedimento diſpenſandum; licet additio Abb. d. c. ſuper eo. adducere videatur Aretin. pro contraria parte. & hanc opinionem Innoc. prædictam fatetur communem. idem Adrian. vbi ſupra, & alij. Hanc eamdem opinionem tenet inter ſummiſtas Roſella ver. matrimonium. 6. in fin. Syl. verb. matrimonium 3.

3 q. 9. & Victoria de ſacramentis de ſponſal. q. 258. & contra Adrian. tenet Sot. in 4. ſent. diſt. 29. q. 2. art. 1. ante fin. & concludit quod non obſtantibus prædictis ſponſalibus vna pars, etiam altera inuita, & etiam poſt obtentum diſpenſandi mandatum à Papa poteſt ab eiſdem recedere. Pro quo dicto facit Bald. conſ. 60. vol. 2. qui reſpondit, quod ſi inter conſanguineos ſit tractata parentela, & ſubſequuta ſubarratio, vna pars poteſt ad aliud conuolare matrimonium, ſiue Papa velit, ſiue nolit diſpenſare. quod dictum refert & ſequitur Pariſ. conſ. 52. num. 4. cum ſeq. vol. 4. Et hanc partem amplectimur per rationes, quas vltimo loco refert & ponit Sot. vbi ſupra, & tanto magis in caſu propoſito, in quo agitur de diſpenſatione in ſecundo conſanguinitatis gradu, cui reſiſtit Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 5. & in quo raro ſolet Pont. diſpenſare. Couarr. autem & alij loquuntur in gradibus magis remotis, in quibus facilius diſpenſari ſolitum erat. Item ex quo ſumus in caſu, in quo diſpenſatio nondum eſt obtenta: in quo caſu, inquit Sot. nullum eſt dubium, quin vterque poſſit, etiam altera parte, inuita,

4 à pacto recedere. Et certe pro hac parte me multum vrget tex. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. ff. de verb. oblig. dum reprobat hanc ſtipulationem; *Eum locum, cum ex ſacro religioſove profanus eſſe cæperit, dare ſpondes?* & ſubdit rationem, quæ communis eſt caſui noſtro, dicens: *Quia nec præſentis obligationem temporis recipere poteſt: & ea dumtaxat, quæ natura ſui poſſibilia ſunt, deducuntur in obligationem.* Sed quod, ſi tacite vel expreſſe promiſit proprijs expenſis & labore diſpenſationem impetrare, & cum vt dictum eſt ſecundum magis communem opinionem prædicta ſponſalia non obligent, vtique nec hoc acceſſorium tenebit: fruſtra enim expectatur euentus illius rei, quæ etiam quod eueniret, nullum produceret effectum, l. pen. ff. de fideiuſſ. l. aliquando. §. fin. ff. ad ſenat. conſul. Velle.

De-

5 Deſcendendo autem ad articulum ſtupri, videtur, quod ex quo ex narratis cõſtat dictam puellam ſeductam, & prout etiam præſumitur ex Carrer.in ſua prax. crimin. §.circa igitur quartum. num.7. Abb. & ibi additio c.1.de adult.dictus iuuenis tenetur eamdem dotare, & ducere, in c.1. & 2.
6 de adult. & D. tua in Man. confeſſ. c.16. nu.16. Nec obſtat, ſi dicatur tex. c.1.& 2.de adult.procedere ſolum inter ſubditos locorum & terrarũ ſubiectarum iuriſdictioni Eccleſiæ,non autem in locis ſubditis principi ſæculari,in quibus ſeruãda eſt pœna iuris ciuilis,vt notat Abb.c.2. de iure autem ciuili ſtuprans non tenetur ſtupratam ducere.Carrer.vbi ſupra nu.9.Nam reſpondetur Abbatem, & alios doctores ſolum dicere ius canonicum mitigaſſe quo ad ſubditos Eccleſiæ pœnam legum ſtatutam contra ſtupratores; ita tamen, vt index ſæcularis minime prohibeatur pœnam legalem imponere ſuo ſubdito,qui ſtuprum perpetrauit: non negat tamen quin iudex eccleſiaſticus poſſit hunc ſtupratorem oppidi ſubiecti principi ſæculari in hac materia,quę etiam ſpectat ad forum eccleſiaſticum,punire pœna canonica,ſecundum Anchar.c.conqueſtus. de foro comp. num.7. & hoc tanto magis procedit in hoc caſu, in quo (vt audio) oppidum, in quo moratur dictus iuuenis, & mulier,eſt ſub principe ſæculari, qui vniuerſali ſtatuto obligat ſtuprantes, vt ducant deflorantes; vnde ex hoc capite poteſt iudex eccleſiaſticus in deciſiuis ſequi & ſeruare ipſorum laicorum leges,
7 ſecundum Abb.c.quod clericis.nu.11.& ibi Fel.in fi.de foro compet. Facit etiam c.1.de nou.oper.nunc.Cum autem teneatur dictus iuuenis eamdem ducere, vtique tenetur neceſſariam diſpenſationẽ pro poſſe obtinere, arg. l.2.ff.de iuriſd.omn.iud.Nã vt ſingulariter inquit Iaſ.l.huiuſmodi.in princ. nu.27.ff.de legat.1. qui ex ſtatuto tenetur aliquid facere,tenetur facere vt actus valeat; vnde & legatario debetur ab hærede via ad ædes legatas, ne ius ipſius legatarij ſit inutile, l.binas ædes.ff.de ſeruit. vrba.præd. Bart. l.1. ff.de ſeruit.legat. licet ſecus ſit in fundo empto, quia potuit emptor apertius legem dicere,Dec.d.l.2.nu.33. Quæ ratio cum ceſſet in hac puella ſeducta,non videtur dubium quin iuuenis,qui tenetur eam ducere,teneatur etiam procurare diſpenſationem ad hoc neceſſariam: ſicut & qui tenetur dare hominem,talem debet dare,qui ab eo non poſſit auferri,l.qui decem. §.qui hominem. cum concord.ibi per glo.ff.de ſolutio. & l.3. vbi etiam glo. ff.de actio.empt.Hoc autem totum debet dictus iuuenis ſuis expenſis procurare,arg.l.ſuo victu.ff.de oper.libert.Et ſi d.mulier dubitat ne dictus iuuenis procedat bona fide in procuranda dicta diſpenſatione, poterit pro ſuo intereſſe in ipſo negotio aſſiſtere,& adeſſe,arg.c.2.in fi. de procur. lib.
8 6.l.ſi ſuſpecta.ff.de inoff.teſt.Ex quibus arbitror dictum iuuenem condemnandum iuxta petita à dicta puella; & hoc multo magis, ſi nedum promiſiſſet eam in vxorem ducere, ſed & iuraſſet, vt voluit Tabiena verb. ſponſa.nu.9.verſ.8.quæro. & Bald.cap.cum contingat.nu.22.de iureiuran.Nam licet non valeat promiſſio rei ſacræ,ſeu religioſæ; ſi tamen adſit iuramentum,adiecta conditione,ſi ex priuilegio,ſeu diſpenſatione principis dicta res fieret profana,teneret. Et hæc opinio poteſt teneri, licet Sot. vbi ſup. teneat in hoc caſu dicta ſponſalia non obligare.

Responsum Doct. Nauarri.

9 VISIS SVPRADICTIS, quæ prudenter & erudite sunt perpensa, & citata, & aliquot alijs, arbitror partes Reuerendiss. Episcopi esse declarare quidem nullum extare matrimonium inter præfatũ iuuenem, & præfatam puellam, iuxta petitionem præfati iuuenis; teneri autem eum ad contrahendum matrimonium cum illa, si S.D.N. placuerit dispensare super præfato impedimento consanguinitatis gradus secundi; teneriq. ad procurandam bona fide præfatam dispensationem, & ad acceptãdam, si ea per præfatam puellam, vel procuratores suos fuerit obtenta: & casu, quo non potuerit obtineri, obligatum esse ad dotandam eam arbitrio boni viri: impensas autem, quæ in dispensatione impetranda factæ fuerint ab vtraque parte soluendas esse, siue ipse, siue ipsa eam obtinuerit.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas, quæ ex illicita, sicut & quæ ex licita procedit copula, semel orta, etiam post mortem sic cogniti durat, matrimoniumq. postea subsequutũ dirimit, at antea contractum non, immo nec impedit illius vsum, nisi respectu delinquentis, qui non potest sine peccato debitum exigere: restringitur tamen modo post sacrum Concilium ad secundum gradum; ita vt quæ oritur ex illicita copula in tertio vel quarto gradu, nullum ex prædictis amplius operetur effectum. nu. 2. & 3.*

3 *Impedire dicitur etiam id, quod in aliqua tantum parte impedit.*

4 *Negatiua præcedens, omnia quæ sequuntur, destruit, & contrarium eorum ponit.*

CONSILIVM VI.

DVBIVM est, an impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, & matrimonium postea factum dirimit, quod ad eos tantũ, qui in primo vel secundo gradu coniunguntur, restringitur, habeat locum etiam in impedimento affinitatis superuiuentis post contractũ matrimoniũ, vt non extendatur vltra dictũ secundum gradum.

1 In hac quęstione, si errore amanuensis non est scriptum, *superuiuentis*, pro *superuenientis*, non video quod dubium contineatur; cum palam sit, affinitatem cõtrahi ex coitu illicito iure canonico, cap. discretionem. de eo qui cogno. consang. vxoris suæ. & tradit glos. recep. in prima arboris affinitate lib. 6. & quod affinitas semel contracta non extinguitur morte personæ, qua mediante contrahitur, cap. fraternitatis. 35. q. 10. & traditur à dicta glos. recepta. Si autem per errorem scriptum est, *superuiuentis*, pro, *superuenientis*;

2 respondendum videtur, quod nulla affinitas superueniens matrimonio contracto dirimit illud, licet partẽ culpabilem impediat ab exigendo debito, cap. transmissæ. & cap. tuæ. de eo qui cogn. consang. vx. suæ. & consequenter palam esse impedimentum huiusmodi pręueniens matrimonium in prædictis duobus gradibus longe maioris virtutis esse quo ad matrimonium præuentum, quam superueniens quo ad matrimonium præueniens ipsum; cum præueniens affinitas matrimonium sequens impediat, & dirimat, superueniens autem nec dirimat, nec impediat, nisi quo ad hoc ne culpabilis debitum exigat, per iura supradicta.

Maius

Digitized by Google

3 Maius dubiũ eſſet,an affinitas tertij & quarti gradus cõtracta ex illicito coitu ſuperueniens impediat exactionem debiti;licet præueniens nõ dirimat matrimoniũ contractum, per expreſſam Conc. Trid. deciſionem ſeſſ. 24.cap.4. nec etiam impediat contrahendum,per declarationem Pij V.

Nam pro parte affirmante facit, quod aliud eſt dirimere matrimoniũ, de quo loquitur Conc. & aliud impedire tantum,de quo ait declaratio Pij V.& aliud exactio debiti,de qua nihil ſtatuit Conciliũ,nec declaratio prædicta: & ſecundum ius commune vetatur exactio per prædictam affinitatem ſuperuenientem:& caſus omiſſus habetur pro omiſſo, l. commodiſſime.ff.de liber.& poſthum.& cap.ſuſceptum.de reſcrip.lib.6.

Pro parte vero negante,quod non impediat exactionem,facit,quod lex per ſimilitudinem rationis extenditur ab vno ad aliud,l.non poſſunt. ff. de legib.& cap.dudũ.2.de elect. Facit etiã, quod Pius V. declarauit,quod nec dirimit,nec impedit;& conſequenter non obſtante illa,licite contrahitur. quod videtur conſequi,quod etiam licite petatur debitum. Tum quia minus eſt exigere,quam contrahere.ergo qui concedit contractionem,à fortiori videtur concedere exactionẽ,arg.cap. cui licet quod eſt plus. de reg. iur. lib.6. Tum quia id, quod impedit exactionem debiti, quo ad aliquam partem impedit matrimonium; & prædictus Pius V. declarauit ſimpliciter,quod non impedit,& conſequenter quod nulla ex parte impedit: quia
4 negatiua præcedens,omnia quæ ſequuntur deſtruit, & contrarium eorum ponit,iuxta glo.ſing.recept. cap.cum dilectus. de conſuetud. Facit etiam, quod verba declarationis Pij V.ſcilicet quod non impedit matrimonium, ſatis includunt per proxime dicta impedimentum exactionis; & ita per illa tollitur illud: quia lex generaliter loquens intelligenda eſt generaliter, cap.ſolitæ.in fin.de maiori.& l.de pretio.ff.de pub.in rem act. De hoc autẽ dubio,quod aliàs in ſacræ Pœnitentiariæ prætorio propoſitum fuit,& non reſolutum,non videtur loqui quæſtio propoſita: & ideo non reſoluo illud, tametſi multum inclino in partem negantem,ſcilicet vt non extendatur.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio ſuper affinitate non extenditur ad publicam honeſtatem concurrentem, niſi de ea ſaltem tacite fiat mentio.*

2 *Diſpenſationem ſuper affinitate taciturnitas publicæ honeſtatis concurrentis non vitiat,remanet tamen ipſum impedimentum.*

3 *Impedimento vno ex duobus ſublato,remanet alterum.*

4 *Subreptio non vitiat gratiam,niſi pro illa parte,cuius fuit cauſa: poteſtq. gratia & reſcriptum pro vna parte valere,& non pro altera.*

CONSILIVM VII.

QVAERITVR, an diſpẽſatio ſuper affinitate extẽdatur ad publicę honeſtatis impedimentũ, & an valeat quo ad affinitatis impedimentũ.

1 **Per diſpenſationem,per quã tollitur affinitatis impedimentũ,non cenſetur ſublatum impedimentum publicæ honeſtatis concurrentis cũ affini-**

Digitized by Google

tate, iuxta gloſſ.communiter receptam in arbore affinitatis circa principium,cui videtur contraria gloſ.3.cap.non debet. de conſang.quæ eſt vera,quando ſaltem tacite fit mentio de illo:altera vero,quando nec expreſſe, neque tacite fit talis mentio , iuxta concordiam , quam inter illas ponunt Panor. & Præpoſ. in dicto cap.non debet .

2 Sed quæſtio noua eſt,an diſpenſatio ſuper affinitate valeat ſaltē quo ad affinitatis ſublationē,licet non valeat quo ad ſublationē publicæ honeſtatis. Nā pro parte negante facit,quod tacetur aliquid,quo expreſſo difficilius conceſſa fuiſſet diſpenſatio ſuper affinitate;& ita videtur ſubreptitia , cap.poſtulaſti.de reſcript.Sed præfata gloſ.arboris affinitatis à nemine ad hoc ponderata contrariū tenet,& idē videtur ſentire Panor.& Præpoſ. vbi ſupra,& alij omnes,qui ſequuntur eam in ſenſu prædicto,quatenus in confirmatione eius allegant illud vulgatū,Vno de duobus vinculis ſublato,re-
3 manere aliud,cap.ex tuarū.de auct.& vſu pallij. & l.ſi domus. ff.de ſeruitutib.vrbanor.præd.& §.affinitatis.Inſti.de nupt.per quod ſignificant,per impetrationem diſpenſationis ſuper vinculo affinitatis , nulla facta mētione expreſſa, nec tacita de vinculo publicæ honeſtatis, alterū quidem tolli, & non alterū:& hoc eſt aptū ac ſingulare exemplum illius theoricæ Rotæ 31. in nouis de reſcrip.ſcilicet taciturnitatē veri,quod expreſſum retraheret principē à gratia facienda,non efficere illā ſubreptitiā, niſi ſit tale, de quo
4 iure caueatur illud eſſe exprimendum.quam deciſionē nos quoque ſequimur in Man.conſeſſ.cap.22.nu.86. Cuius theoricæ exemplum,vt prædicta Rota dixit,eſt in collatione criminoſo facta à principe, quæ valet regulariter per reſolutionem Feli.& eorum,quos ille citat in cap.2.de reſcriptis. quod nos reſolutius tractauimus nuper in Miſc.34.de orat.Tum quia ſubreptio non vitiat gratiam,niſi quo ad illud,cuius cauſa fuit; & poteſt eſſe gratia ſubreptitia quo ad aliquid,& valida ac nō ſubreptitia quo ad aliud, c.ſi eo tempore. c.ſuſceptū. de reſcrip.lib.6. Nicol.de Millis in repert.ver. gratia.ad fi.Pan.cap.ſuper litteris.de reſcrip.& ſic poteſt pro parte valere reſcriptum & gratia,& pro parte non;& ſic vtile per inutile non vitiatur .

SVMMARIVM.

1 *Inceſtum qui cum conſanguineis commiſerunt,ſecundum communem Canoniſtarum contra Theologos,contrahunt impedimentū impediens contrahendi cū quacūque .*

2 *Diſpenſatio ſuper vno ex duobus impedimentis,tacito altero,etiam ſi expreſsū principem difficiliorem reddidiſſet,valide impetratur;remanet tamen in ſuo robore nō narratū,nu.1.& 3.& ſuper eo poteſt ſeparata ab habente poteſtatem fieri diſpenſatio.Vnde qui à Papa obtinuit diſpenſationem ſuper impedimento affinitatis dirimente,poteſt ſeparatim antea vel poſt ab Epiſcopo obtinere diſpenſationem ſuper inceſtus impedimento impediente. nu.4. ſicut diaconus, qui vult ducere affinem, poteſt ſeparatim impetrare diſpenſationem ſuper impedimento diaconatus,& ſeparatim ſuper impedimento affinitatis.n.7. Fallit prædicta concluſio,quando lex id,quod tacitum fuit,exprimi iubet. Vnde qui impetrat remiſſionem ſuper ſecundo homicidio, debet exprimere remiſſionem primi . Item fallit , quando materiæ*

ſunt

sunt adeo connexæ, vt vnus defectus alterum augeat. Vnde qui fuit dispensatus super defectu natalium, si velit obtinere dispensationem super pluralitate beneficiorum, tenetur de prima dispensatione mentionem facere. nu. 6.

4 *Episcopus dispensat quidem super impedimento impediente procedente ex delicto incestus, at super impedimento consanguinitatis dirimente solus Papa.*

5 *Copulæ, nullis præcedentibus nec matrimonio nec sponsalibus inter consanguineos, sine animo & intentione, vt sic facilius impetrarent dispensationē, habitæ, nec de iure, nec per statum Concilium est facienda mentio: at nunc tempore Pontificatus Gregorij XIII. de eiusdem S. D. N. mente, de ea est facienda mentio. Quod si etiā contraxerunt matrimonium, vel sponsalia clandestine, de ea etiam ignoranter habita; quod si publice contraxerunt, solū de scienter habita esset facienda mentio.*

CONSILIVM VIII.

AN CONSANGVINEI, qui copulam habuerunt secrete, teneantur exprimere Papæ hoc delictum, si petant dispensationem contrahendi inter se?

1 Respondeo, visum fuisse aliquibus in hac curia, esse necessarium, eo maxime, quod incestuosi prohibentur contrahere non solū inter se, sed etiam cum alijs, vt communis tenet opinio Canonistarum, contra communem Theologorum, vt scripsi in Man. cap. 22. nu. 75. quod seruat curia, vt ibi dixi, & nunc hic repeto, pro qua dudum allegati quatuor textus, qui expresse id probant. & ita duo impedimenta concurrunt in prædictis, vnū consanguinitatis, aliud incestus: & ita impetratio tacita copula incestuosa videri potest impetratio subreptitia: quia tacetur aliquid, quo expresso difficilius dispensasset Papa. quod arg. maximū coloris habet, præsertim quod sublato vno ex duobus vinculis, alterū non videtur sublatum, c. ex tuarum. de auctor. & vsu pal. l. si domus. ff. serui vendi. §. affinitatis. Instit. de nupt.

2 Sed oppositum est tenendum per multa, & primo ex decisione Rotæ 32. de rescriptis in nouis, quam sequitur Felin. & allegati ab illo cap. postulasti. col. 4. de rescript. quatenus habet in impetratione dispensationis non esse necessario faciendam mentionem, nisi de illis tantum, de quibus iura

3 iubent; etiam si talia sint, quibus expressis difficilius Papa dispensaret: & quia stylus curiæ videtur tenere, vt impetratio super vno impedimento matrimonij valeat, non facta mentione de alio; non quidē ad hoc, vt censeatur sublatum aliud, neque quo ad hoc, vt possit contrahi matrimonium licite ante dispensationē super alio; sed quo ad hoc, vt dispensatio valeat, & censeatur sublatum impedimentum, super quo habita est illa; & quod post habitā dispensationē super alio iste poterit contrahi matrimonium.

4 Ex quibus infertur primo (cum in casu proposito sint duo impedimenta, Primum consanguinitatis, secundum incestus; & impedimentum consanguinitatis solus Papa tollere possit, impedimentum autem incestus etiam Episcopus ex iusta causa, cap. si duo. 35. q. 6.) quod habita dispensatione à Papa de consanguinitate, non facta mentione de copula, habita dispensatione ab Episcopo super incestu, ante, vel post dispensationem consanguinitatis, possit matrimonium contrahi.

Secundo infertur parum referre quo ad hoc, quod copula sit occulta, vel manifesta, & confessario confessa, & absoluta, vel non confessa, nec absoluta, si Episcopi dispensatio non interuenit. Addendum tamen, quod, si dicta copula occulta, vel manifesta, eo fine fuerit habita, vt facilius impetrarent dispensationem, esset facienda mentio eius tempore Sanctiss. Domini nostri, qui declarauit non esse animũ dispensandi cum talibus: quamuis iure antiquo, & etiam Concil. Trid. sess. 24. cap. 5. non videtur id obesse, si neque matrimonium, neque sponsalia contraxerunt. Si autem contractis illis publice habuerunt scienter copulam, vel contractis clandestine habuerunt eam etiam ignorantes, non valebit dispensatio, nisi fiat mentio de illa; & si fiat, non dabitur huius Sanctiss. Domini tempore, & merito: quia Concil. Trid. vbi supra, statuit ne cum huiusmodi dispensetur; immo neque cum eis, qui scienter, vel ignoranter non seruatis solemnitatibus requisitis contraxerunt, etiam si non consummauerint, vt in d. cap. 5.

6 Obstare autem prædictis videtur, quod indulgentia secundi homicidij non valet, non facta mentione de indulgentia prioris, secundum Gulielmum de Cuno, l. 3. C. de episcopali audi. relatum per Baldum ibi: & etiam dispensatio concessa super pluralitate illegitimo non valet, non facta mentione de priori dispensatione super defectu natalium, qua factus est habilis ad vnũ, cap. 2. de filijs presbyt. in 6. Sed respondetur ad primum, quod lex illa tertia requirit expressionem iterationis, siue geminationis delicti. Ad secundum, quod caput illud 2. illo casu illam mentionem requirit ob specialem rationem: & ratio specialitatis est, quod illæ dispensationes se contingunt, & sunt quasi idem; & tacitum auget delictum, vel defectum expressum, super quo dispensatur. quæ ratio cessat in casu nostro, in quo dispensatio fit super diuersis: vnde gratia facta de pœna adulterij non requirit mentionem de gratia pœnæ homicidij. nec gratia pluralitatis beneficiorum facta illegitimo requirit mentionem gratiæ factæ de non ieiunando certis diebus, vel non soluendo pœnam periurij, vel fruendi stationibus Romanis.

7 Per quæ respondimus gratiam ducendi vxorem factam subdiacono occultissime, & male ordinato, non vitiari, eo quod tacuit, præsertim absque dolo, quod erat affinis illa quam volebat ducere: nec gratia postea impetrata super affinitate, non facta mentione de dispensatione super ordine, fuit subreptitia; quia sunt res separatæ, nec vna auget alteram, nec vllo iure requiritur mentio alterius in altera.

Vide infra consilio seq.

SVMMARIVM.

1 *Taciturnitas illius, quo expresso difficilius dispensasset Papa, vitiat gratiam: sed hoc procedit, quando lex mandat illud exprimi; vt, quod in impetratione secundi beneficij fiat mentio de altero, quod prius obtinuit, n. 2. & vt impetrans remissionem secundi homicidij mentionem faciat de gratia primi. num. 1. & 4. in alijs non. nu. 3. Vnde qui impetrat dispensationem super gradu affinitatis, vel consangui-*

sanguinitatis, non cogitur exprimere incestum causantem impedimentum impediens.nu.4.& 5.

2 *Duplici excommunicatione,vel alio impedimento dupliciter ligatus,ab vno potest valide absolui,& dispensari,altero tacito.num.3. quod quia non censetur sublatum,durat.num.4.*

5 *Incestus peccati impedimentum impediens contrario vsu fuit sublatum,seu saltem pro eo non petitur dispensatio, nisi quando quis vult ducere quam per incestum pollut: sed & Episcopus super eo dispensare potest.*

6 *Occultum peccatum incestus qui etiam ad effectum petendi dispensationem super alio impedimento reuelat,peccat grauiter.*

CONSILIVM IX.

ANVALEAT dispensatio super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis,non facta mentione de copula prius habita?

1 Respondetur,pro parte negante facere primo, quod tacitum est illud, quo expresso difficilius dispensasset Papa, & per consequens non valere, arg. cap. postulasti. de rescript.

Secundo, quod impetratio veniæ pro secundo homicidio commisso non valet, si non fiat mentio de venia data pro primo, secundum Gulielmum in l. 2. C. de episcop. audientia, per illum textum, quem sequitur ibi Bald. in nu. 4. communiter receptus, vt tradit Fel. in cap. super litteris. de rescript.

2 Sed contrarium videtur verius. Tum quia nullo iure tenetur,dispensationem super vno impedimento matrimonij esse nullam, eo quod super altero non sit habita. Tum quod stylus Curiæ videtur habere,quod dispensatio facta super vno impedimento valeat, antequam dispensetur super alio, licet non possit suum iuris effectum sortiri, donec super alio dispensetur. sicuti excommunicatus duplici excommunicatione frequenter absoluitur ab vna,antequam absoluatur ab alijs, & valet prior absolutio, licet non restituatur ei communio, donec ab altera absoluatur, per

3 cap. ex parte. iuncta gloss. recepta de offic. ordin. Tum quod Egidius ait in decis.698. incipiente, Conclusio extra Rotam. quod non omnia tacita, quorum expressio potuisset mouere principem ad difficilius concedendam gratiam,illam vitiant, sed ea solum de quibus reperitur iure expressum, quod in impetranda gratia deberent exprimi. nam impetranti beneficium, & dicenti se criminosum,Papa verisimiliter difficilius illud concederet; at tacere hoc minime nocet: quia valet collatio facta criminoso, nisi sit crimen inducens inhabilitatem ipso iure: quem refert, & sequitur Fel. in cap. postulasti. col.3.de rescript. & declarat pulchre Rota in nouis decis.32. de rescrip.col.pen.& finali.

Quibus sic constitutis, non obstant in contrarium adducta. Nam ad primum respondetur, scilicet ad cap. postulasti. quod textus ille loquitur de taciturnitate in beneficijs prius impetratis, in quibus iure cautum est debere prius exprimi,per cap. cum adeo. de rescript. & cap. si motu proprio. de præbend. lib.6.

Digitized by Google

4 Ad secundum, cui non videtur ab aliquo doctore hactenus satisfactum, respondetur primo eodem modo, scilicet quod etiam iure cauetur per dictam l. 2. C. de Episcopali audien. & ibi Baldus num. 4. quod in impetratione veniæ pro secundo homicidio debet exprimi venia data pro primo. Ex quibus infertur, quod quibus rationibus defenditur, impetrantem dispensationem super impedimento consanguinitatis non teneri manifestare copulam incestus, eisdem etiam rationibus defendi potest, impetrantem dispensationem super impedimento affinitatis non teneri ad reuelandum incestum admissum.

Nec obstat prædictis, quod aliud est impedimentum consanguinitatis, vel affinitatis, & aliud impedimentum incestus; & consequenter quod vno illorum sublato non censeatur alterum sublatum, arg. cap. ex tuarum. de auct. & vsu pallij. & l. si domus. ff. de seruit. vrbanorũ præd. Nam respondetur illa esse diuersa impedimenta, & quod sublato vno non censetur sublatum alterum; negando tamen, quod sint paria: quia impedimenta consanguinitatis, & affinitatis sunt impedimenta impedientia, & dirimentia, impedimentum autem incestus solum impediens: itaque licet peccent contrahentes sine dispensatione illius, non tamen dirimit contractum, secundum omnes, præcipue secundum Palud. in 4. dist. 34. quæst. 3 col. 3. quem sequitur D. Ant. in 3 part. 1. cap. 15. §. 4. eo quod videtur consuetudine abrogatum, vt ait idemmet Palu. & citati à nobis in nostro Manu. conf. cap. 22. nu. 75. cui credimus.

5 Primo, eo quod in tota nostra ætate numquam legimus, nec audiuimus dispensationem super hoc solo impedimento, nisi aliud consanguinitatis vel affinitatis committatur, impetratam etiam ab Episcopo, quem in hoc dispensare posse communis habet opinio.

Secundo, quod etiam si non esset abrogatum, tamen nullo iure cauetur, vt vna cum alio impedimento debeat impetrari; & per consequens sufficeret, vt per se impetraretur.

6 Tertio, quod hic loquimur de incestu secreto, quod non est reuelandum in litteris Apostolicis cum grandi opprobrio volentium contrahere, sed sufficeret impetrare clam à summo Pœnitentiario, vel suo Episcopo: immo arbitror grauiter peccaturum, qui se coniugemq. suam huiusmodi notarit infamia, contra præceptum Decalogi, & ea quæ diximus super eo in cap. 18. dicti nostri Manu. Salua, &c.

Aduerte, quia refertur Congreg. censuisse consanguineos, vel affines, qui tacita copula obtinuerunt dispensationem super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis, esse subreptitiam; & matrimonium postea contractum esse nullum: cui sententiæ videtur etiam ipse D. Nauar. postea adhæsisse in quarta editione sui Manu. confess. cap. 22. num. 86. in fine: & ita obseruat praxis. Vide etiam consilium præcedens, & duo sequentia.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1. *Inceſtus delictum, quod impedit, ſed non dirimit, inter conſanguineos perpetratum non vitiat mandatum Apoſtolicum deſuper impedimento gradus dirimente diſpenſando antea impetratum, nec diſpenſationem matrimonij poſtea ſubſequutam. & num. 2.*
1. *Impedimenta matrimonialia duo patiens, diſpenſationem ſuper vno, altero tacito, impetrare non prohibetur; ſed non debet contrahere, niſi vtroque ſublato.*
3. *Filij nati ex matrimonio valide contracto, ſed cum peccato, ſunt legitimi.*
3 *Debitum matrimoniale vt ſancte petere poſſint, qui cum impedimento impediente tantum contraxerunt, diſpenſatione egent epiſcopali.*
4. *Parentum confeſſio ſubſequens obtentam diſpenſationem ſuper occulto impedimento filijs negantibus non nocet quo ad legitimitatem.*
4. *Opinionem grauis auctoris ſequens in ijs, quæ ſunt intra humani diuerſimode intellecti, non peccat.*
5. *Inceſtum occulte poſt commiſſionem ad diſpenſandum admiſſum commiſſario interroganti contrahentes fateri non tenentur: peccant tamen, ſi cum iuramento abſolute negant. & num. 2.*

CONSILIVM X.

1 NOTRACTABAT de matrimonio contrahendo cum C. ſecundo gradu conſanguinitatis ſibi attinente: & poſt miſſam informationē ad Vrbem, & impetratam commiſſionem diſpenſandi, antequam diſpenſatio fieret, cognouerunt ſe carnaliter; & poſtea commiſſarius accepto iuramento, quo iurarunt ſeſe non cognouiſſe, diſpenſauit, & contraxerunt publice matrimonium, & multis annis vixerunt coniugati. Quæritur de remedio ſalutis animæ & corporis præfatorum.

Ad hanc quęſtionem reſpondeo primo, illam eſſe grauiſſimam, & multiplicem; ità quod eius plena deciſio multarum aliarum deciſionem requirat; ideoq. non vacare nobis nunc eam pro dignitate decidere: tamen pro amicitia, qua ſum in dominum interrogantem, per pauca ſeminaria ita eam tractabo, vt ex eis colligi poſſint in id neceſſaria.

Secundo, quod præfati grauiſſime peccauerunt per inceſtum, & periurium; quorum oportet eos vere pœnitere, vt condonentur à Deo miſericordiſſimo.

Tertio, quod iure ipſo attento valuit diſpenſatio præfata. Tum quia in impetratione commiſſionis eius Papalis non fuit admiſſa vlla ſubreptio; quia nondum inceſtum admiſerant. Tum quia nullo iure cauetur, quod non poſſit impetrari diſpenſatio ſuper vno impedimento, non facta mentione de alio; quamuis non poſſit contrahi matrimonium iuſte, donec ſuper vtroque diſpenſetur. ſicuti excommunicatus duplici excommunicatione abſolui quidem poteſt ab vna, non facta mentione de altera; licet non poſſit iuſte communicare cum proximo, donec ab omnibus abſoluatur, iuxta cap. ex parte. & gloſſ. mag. eius receptam in theoria & praxi de ſentent. excommunic. Faciunt multa quæ adducit Fel. in cap. querelam.

lam.de iureiuran.& in cap.omnipotens.de accusat. & in cap.2.de rescrip. à num. 3.

2 Quarto, quod præfatum matrimonium valuit, quamuis iniuste fuerit contractum: quia impedimentum incestus, licet impediat contrahendum, non tamen dirimit contractum, secundum omnes. & ita, cum per præfatam dispensationem fuisset sublatum impedimentum secundi gradus consanguinitatis, quod impedit & dirimit; solum remansit impedimentum incestus impediens,& non dirimens,iuxta tradita in nostro Man. confess.cap.22.num.74.super quo potest dispensare Episcopus,vt traditur ibidem num.75.

3 Quinto,quod filij præfatorum sunt legitimi; quia nati sunt ex legitimo matrimonio, licet cum peccato contracto; qualia sunt, vt ego arbitror, pleraque matrimonia.

Sexto,quod ad manendum cum salute animæ,corporis, & honoris, sufficit prædictis consulentibus legitime pœnitere,& confiteri, & pœnitentias iniunctas implere, & impetrare dispensationem ab Episcopo petendi debitum à se mutuo,ad hoc,vt suo matrimonio sancte fruantur.

4 Septimo, quod consulte ac prouide facient tacendo, & non fatendo incestum illum,quem admiserunt; cuius tamen publicatio non noceret filijs legitimis natis,& negantibus illum,per ea quę traduntur per Bart.& alios in l. filium. num. 2. ff.de his qui sunt sui vel alieni iuris. & alibi sæpe de filio non credente matri dicenti eum esse spurium.

5 Octauo facit pro consulentibus, quod quando aliquid dependet ex intellectu iuris humani diuerso modo intellecti, non peccat quis insequendo intellectum grauis auctoris, etiam si ille esset vere falsus, secundum Innocentium in cap. per tuas. il 2. de simon. communiter receptum per Bald. & alios, quos citat Fel. in cap.1. de sentent. & re iud. fol.7. & ea quæ nos tradidimus nuperrime in comment. de alienat. rerum eccles. in summa 8. & 15.

Nono facit, quod ante multos annos tenuit Thomas corrector Pœnitentiariæ, qui post fuit Episcopus Ilerdensis, quosdam, qui impetrarunt commissionem ad dispensandum, & postea ante dispensationem commiserunt incestum, non fuisse obligatos ad confitendum illum commissario interroganti; quia fuit occultus & secretus, & eius manifestatio non erat ad substantiam dispensationis necessaria,per iura vulgata.

Aduertendum, casum, de quo in præsenti consilio, differre ab illis, de quibus in duobus præcedentibus consilijs: sed nihilominus reseruisse sacram Congregationem inclinasse & in hoc casu hos ad sedem Apost.pro quibusdam certis litteris obtinendis remittendos à iudicibus,antequam in vim priuatarum litterarum dispensent.

SVMMARIVM.

1 *Incestus inter consanguineos post litteras Apostolicas de dispensando,antequam dispensatio fieret, subsequutus, causat quidem impedimentum impediens, sed non annullat dispensationem,nec matrimonium subsequutum.*

CON-

CONSILIVM XI.

QVIDAM quarto gradu conſanguinitatis ſeſe attinentes decreuerunt contrahere matrimonium, & procurarunt impetrare diſpenſationem à Papa, & obtinuerunt eam commiſſariam: antequam tamen diſpenſatio fieret, cognouerunt ſe carnaliter, & poſtea diſpenſatione conſequuta contraxerunt matrimonium, & aſſequuti fuerunt benedictionem nubentium à parocho, qui ſolus in confeſſione ſciebat inceſtum, & ſuſceperunt prolem. Quæritur quid oporteat eos facere.

1 Videtur reſpondendum non indigere præfatos conſulentes alia diſpenſatione ſuper præfato impedimento conſanguinitatis; ſed peccaſſe, quando contraxerunt nõ habita diſpenſatione ſuper inceſtu à Papa, vel ab Epiſcopo qui eam dare poterat. ſed quia illud impedimentum licet impediat contrahendum, non tamen dirimit contractum, matrimonium remanet legitimum, per multa, quæ non vacat nunc ſcribere.

Vide conſilium proxime precedens.

SVMMARIVM.

1 *Filius fornicationem committens cum cognita à patre iure diuino graniſſime peccat, & pluſquam ſi cum alia. & num. 4. & ſi erat patris concubina, non poterat cum illa contrahere matrimonium iure Romano, num. 2. illud propter honeſtatem prohibente. num. 3.*

2 *Baptiſmus etſi tollat adulterij peccatum, attamen ſecundum aliquos non tollit affinitatem ex illo procedentem: quod tamen non eſt verum. num. 5.*

3 *Affinitas licet naturali ratione oriri videatur ex illicita copula, tamen ſolo iure canonico eſt inducta, nu. 3. 7. & 8. ita vt non extendatur ad copulam in infidelitate habitam, num. 6. & 7. & tunc demum oritur, ſi copula naturali ordine habita fuerit. num. 4.*

3 *Cognitam fornicarie à patre in infidelitate, conuerſam, conuerſus filius ducit in vxorem. & num. 6.*

4 *Naturalis iuris non ſunt omnia, quæ naturali nituntur rationi, niſi ſint per ſe nota, vel quæ in bona conſequentia ex per ſe notis inferuntur.*

6 *Conſanguinitas ſeu cognatio ex copula etiam illicita iure Ethnico Romano & Pontificio oritur. & num. 8.*

8 *Cognationis impedimentum, etiam ex illicita copula in infidelitate contractum, lex canonica ampliauit quo ad poſtea conuerſos.*

8 *Affinitatem ex illicita copula lex canonica decreuit eſſe impedimentum, vt ſic cohiberet fornicationem.*

CONSILIVM XII.

AN QVI Iudæus coiuit cum ea, cum qua pater Iudæus coierat, factus Chriſtianus poſſit contrahere matrimonium cum eadem facta Chriſtiana? Cuius quæſtionis deciſio videtur pendere ab illa, an naſcatur

ſcatur affinitas impediens & dirimens matrimonium ex coitu illicito inter Iudæos & Paganos?

1 Et pro parte affirmatiua facit primo, quod Amos 2. pro grauiſſimo peccato improperatur, quod pater & filius ad eamdem puellam accedebant; & quod D. Baſilius ad Diodorum ex eo inferre videtur, abſurdum eſſe contrahi matrimonium inter filium, & amicam patris, attenta lege diuina; licet non prohibeatur ſæculari.

Secundo, quod D. Gregor. in cap. nec eam. 35. q. 3. videtur dicere, ordine naturæ fieri inceſtuoſum eum, qui cognoſcit cognitam etiam illicite à cognato ſuo.

2 Tertio, quod D. Thom. in 4. diſtinct. 41. recept. ſignificat affinitatem naturali ratione inductam, & conſequenter apud omnes Iudæos & Paganos inueniri.

Quarto, quod Io. Andr. & Card. dicunt cap. 1. de conuer. infidel. quod per baptiſmum tollitur adulterium, & non affinitas: per quod præſupponunt ante baptiſmum naſci affinitatem.

Quinto, quod etiam iure Romano antiquo à Paganis condito videtur naſci affinitas ex coitu illicito, quo ad effectum impediendi nuptias, l. liberi. C. de nupt. quæ vetat liberis ducere parentum concubinas: quod affirmat Præpoſitus in dicta arbore affinitatis ſequutus Cardin. ibi citando & in hoc l. & nihil intereſt. ff. de ritu nupt. quæ habet nihil intereſſe, an cognatio deſcendat ex iuſtis nuptijs, an non: quod ipſum tenet Panorm. ſequutus eumdem Cardin. in cap. diſcretionem. de eo qui cognouit conſang. vxo. ſuæ.

3 Pro parte autem negatiua, ſcilicet, quod nulla affinitas ex ſolo illicito coitu contrahatur iure naturali, nec veteris legis, nec vllo iure antiquo Romano Ethnico, facit primo, quod textus expreſſe habet in d. l. non facile. §. affines. ff. de gradib. affinit. affines non eſſe niſi ex iuſtis nuptijs; & idem habet textus in ead. l. §. ſciendum.

Secundo, quod nullo iure antiquo Romano, nec veteris teſtamenti probatur, quod non poſſit quis contrahere matrimonium cum perſona cognita carnaliter ab aliquo cognato ſuo, etiam à patre.

Tertio, quod ex nullo iure naturali illud elici poteſt: quia id non eſt per ſe notum, nec ex per ſe notis in bona conſequentia inferri poteſt, & conſequenter non eſt iuris naturalis, cum ſolum tale ſit ius naturale, cap. ius naturale. 1. diſt. & tradit D. Tho. 1. 2. q. 99. per totam, præſertim art. 4.

Quarto, quod nullo iure veteris teſtamenti id conuinci poteſt, immo ex cap. 18. Leuit. per locum ab ſpeciali probatur contrarium.

Quinto, quod in nullo Bibliorum, vel vllo iuris Cæſarei loco aliquis appellatur affinis ob coitum illicitum: & in d. l. non facile. §. ſciendum. expreſſe dicitur affinitatem nullam poſſe prouenire illi ex iuſtis nuptijs.

4 Ad oppoſita reſpondetur. Ad primum quidem concedendo, quod peior eſt fornicatio cum amica patris, quam cum alia: ſed negando, quod ex ea naſceretur affinitas ante ius Pontificium.

Ad ſecundum, quod verba illa, *ordine naturæ*, poſita in dicto cap. non

ſignificant

significant coitum illum, de quo loquitur, esse incestum iure naturæ, sed tunc demum esse incestum, si copula habeatur ordine naturæ.

Ad tertium, quod non omnia quæ nituntur ratione naturali, sunt iuris naturalis; alioqui omnes leges rationales essent naturales: sed illa tantum, quæ sunt per se nota, vel in bona consequentia ex per se notis inferuntur, vt prædictum est.

5 Ad quartum & quintum respondeo, quod DD. in eis allegati non satis caute loquuti sunt; nam eorum fundamenta nihil concludunt: non prædicta l. & nihil. quia in ea non agitur de affinitate, sed solum de cognatione, siue parentela; confirmat enim suum dictum ex eo, quod non possit quis ducere sororem vulgo quæsitam; quia licet ex illicito coitu sit habita, cognata tamen, siue consanguinea, & soror eius est. nec etiam prædicta l. liberi. Tum quia non habet, inter filium & concubinam patris non posse consistere matrimonium ratione affinitatis, sed ratione prohibitionis, qua propter honestatem lex Romana id prohibuit, sicut & inter alios multos, vt videre est per totum titulum ff. de ritu nupt. in quem intellectum inclinat gloss. in d. §. affines. si satis perpendatur. Tum quia apud Romanos non erat illicitus concubinatus, vt habet expresse text. in l. in concubinatu. ff. de concub. & consequenter ibi non interuenit coitus lege Romana illicitus: & ita ad summum solum probare posset ex concubinatu induci affinitatem, qui non contingit in casu proposito, sed quidam coitus illicitus vagus, qui nullo iure Romano Ethnico, nec veteris testamenti probatur impedire matrimonium. Tum quia lex illa, liberi. potest retorqueri pro hac parte; ponderando primo, quod non habet nullos cognatos posse iungi matrimonio cum concubinis suorum cognatorum, sed tantum, quod liberi non possunt iungi matrimonio concubinis parentum. Ponderando secundo, quod illa lex solum prohibet matrimonium inter filios, & concubinas parentum, non autem inter filios, & alias mulieres, quas etiam vago coitu parentes eorum cognouerunt: & quod de vno definit, de alio negare videtur, cap. qualis. 25. distinct. cum suis concord. saltem quando in alio est diuersa ratio, vt ibi ait Dom. qualis est inter concubinatum, qui iure illo putabatur licitus, & inter vagum coitum, qui non probabatur: leges enim Romanæ Ethnicæ per concubinam significant mulierem in domo retentam, quasi quamdam vxorem, vt colligitur ex l. 1. & d. l. in concubinatu. ff. de concubin. & annot. ei per Bar. Cum ergo lex illa solum loquatur de liberis, & non de alijs aliter cognatis à latere, cumq. solum loquatur de concubinis, & non de alijs aliter cognitis, significare videtur non includere omnes cognatos, neque omnes mulieres qualitercumque cognitas; & consequenter, quod non intendit inducere affinitatem, quam iura Pontificia induxerunt, tam extensam,

6 quam est consanguinitas, seu cognatio. Sunt tamen qui dicant, quod licet ex coitu illicito non oriatur affinitas impediens iure naturali, nec diuino, nec Romano Ethnico, tamen ille coitus illicitus producit post baptismū affinitatem impedientem, & dirimentem matrimonium. & confirmant hoc ex illo Pauli 1. ad Cor. 1. *Qui adhæret meretrici, vna caro cum ea efficitur.*

Sicut

Sicut cognatio tertij & quarti gradus non impedit matrimonium inter Iudæos & Gentiles, cap. gaudemus. de diuort. sed post baptismum fit tale impedimentum. Sed contra hos concluditur. Tum eo quod non enti non potest inesse qualitas, l. si seruum. §. 1. ff. de act. empt. ergo ei, quæ non est affinitas, non potest adijci qualitas impediens matrimonium: & consequenter cum nulla affinitas fuerit nata inter Iudæos ex illicito coitu, non potest dici quod per baptismum eorum fiat affinitas dirimens ma-
7 trimonium. Tum quia affinitas nascitur ex copula, & non ex baptismo: & ita si ex copula præcedente baptismum non fuit nata affinitas, non potest nasci per baptismum sequentem. Non obstat eorum fundamentum. Tum quia à separatis non fit illatio: & consanguinitas, siue cognatio est res separata ab affinitate, vt constat ex ipsa rubrica de consang. & affinit. in qua illæ coniunguntur per coniunctionem, &, quæ denotat copulata esse diuersa, iuxta glo. in rubr. ff. de iur. & fact. igno. & in cap. querelam. de fim. Constat etiam per diuersas arbores consanguinitatis, & affinitatis, & per alia innumera. Tum quod non solum sunt separata, sed longe dissimilia: quia omni iure naturali diuino veteris & noui testamenti, & iure Romano Ethnico, & Pontificio nascitur cognatio & consangninitas ex coitu illicito, vt exprimit prædicta l. & nihil interest an ex licito, vel illicito oriatur cognatio. ff. de ritu nupt. & ideo non est mirum, quod cognationi iam na-
8 tæ ante baptismum post illum adijcitur qualitas impediens matrimoniũ: quia ei quod est, qualitas adijci potest. affinitas autem nullo iure prædictorum, excepto Pontificio, nascitur ex illicito coitu, & ex Pontificio non potest ea inter Iudæos nasci, quia non ligantur eo, cap. gaudemus. de diuort. & ita ei, quod non est ante baptismum, non potest adijci qualitas post illum. Ad confirmationem autem concedimus illud dictum Pauli probare quidem, quod non sine ratione iure Pontificio inducta est affinitas ex coitu illicito contra omnia iura Romanorum, & aliarum nationum; sed non probat, quod etiam tempore Pauli ex tali coitu nascebatur affinitas, & quod illa ante baptismum nata fiebat impedimentum post baptismum. sicut & homicidium, quod ante baptismum committitur, licet inducat quemdam horrorem, non tamen talem, qui fiat irregularitas post baptismum impediens ordinationem, quæ iuris Pont. inuentum est, secundum Innoc. recept. in cap. ad audientiam. de hom. Sic etiam coitus illicitus, qui non producit affinitatem ante baptismum, non producit post illum affinitatem impedientem matrimonium. Confirmatur etiam, eo quod ratio, quare iure Pontific. inducta est affinitas ex coitu illicito, non est, quia ex eo nascantur amicitiæ, cum ex eo potius separatio & inimicitiæ communiter gignantur, vt palam est; sed illa, quod ius Pontif. fornicationi est valde inimicum: & vt Christianos, in quam sunt proni, arceret ab ea, statuit, vt ex ea oriretur affinitas prædicta, quæ impediret matrimonium, & consequenter fornicationem, qua tolleretur libertas contrahendi matrimonium fornicatori. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1. *Dispensandi causam quidem præstant nedum vrgens instaq. ratio, seu maior vtilitas, sed & ignorantia prohibitionis, secundo proles habita, tertio diuturnitas matrimonij male contracti, quarto scandalum graue, vt mortis euitandæ; quinto miseria puellæ indotatæ, puta mouens principem ad miserendum; sexto minor ætas 18. annorum. nu. 2. sed hæc de rigore iuris non sufficiunt ad dispensandum in secundo, cum Conc. eam dispensationem restringat ad solos principes, iuncta publica vtilitate. eodem num. 2.*

CONSILIVM XIII.

AN INFRASCRIPTAE quinque causæ sufficiant ad iuste dispensandum cum quibusdam super cognatione in secundo gradu?

1 Pro parte negante facit illud Conc. Trid. de reformat. matrimonij cap. 5. sess. 24. *In secundo gradu nunquam dispensetur, nisi inter magnos principes, & ob publicam causam.*

Pro parte affirmante facit illud eiusdem Conc. de reform. cap. 18. sess. 25. *Si vrgens, instaq. ratio, & maior quandoque vtilitas postulauerit cum aliquibus dispensandum esse, id causa cognita, ac summa maturitate, atque gratis, à quibuscumque, ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum; aliterq. facta dispensatio subreptitia censeatur.* Prima causa, ignorantia rigoris prohibitionis, iuxta illud Pauli, *misericordiam sum consequutus, quia ignorans feci.* 1. ad Timoth. 1. Secunda, proles iam habita, cap. fin. 35. quæst. 8. l. qui in prouincia. 9. diuus. ff. de ritu nupt. Tertia, diuturnitas matrimonij male contracti, c. de gradibus. 35. q. 8. & d. l. qui in prouincia. Quarta, scandalum inde oriundum mortium puellæ, & cognatorum, argumento cap. qui circa. de consang. Quinta, misericordia Papæ; quia puella est pauper, & eam vult inuenis patruelis honeste dotare, argum. l. 1. ff. solut. matrim.

2 RESPONDEO primo, quod huius petitionis & adiectæ informationis auctores erudite ac amice colligunt causas dispensandi hoc casu, quibus addi potest minor ætas decem & octo annorum, quæ miserationem ad pœnam diminuendam inducit, l. auxilium. ff. de minor.

Secundo, non arbitror illas solas sufficere de rigore iuris quo ad dispensandum cum prædictis. Tum quia verba præfati Concilij sunt præcisa, quatenus continent nullatenus dispensandum esse in præfato secundo gradu, nisi cum principibus, & ob vtilitatem publicam; quorum neutrum concurrit in eo. Tum quia tam S. D. N. quam fel. rec. Pio V. frequenter ita visum est de similibus causis.

Tertio, quod sicut misericordiæ Domini non est numerus, ita misericordiæ S. D. N. nemo alius ab ipsomet modum necessarium imponere potest, cap. cuncta per mundum. 9. quæst. 3. & cap. proposuit. de concess. præbend.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Episcopus propter scandalum dispensat super impedimentis occultis dirimentibus matrimonia publice contracta, si non possit haberi recursus nec ad Papam, nec ad eius Legatum.*

CONSILIVM XIIII.

AN EPISCOPVS super impedimentis dirimentibus dispensare valeat cum ijs, qui de facto matrimonium publice & in facie Ecclesiæ contraxerunt?

1 Respondeo primo, vt diximus in Man.confess. cap. 22. num.85. nos fuimus primi omnium, qui in Academijs Hispaniæ vulgarunt opinionem tenentem Episcopum posse dispensare in impedimentis etiam dirimentibus matrimonium, quando impedimentum esset occultum, & matrimonium publicum, & separatio magno scandalo foret, & non posset, vel nonnisi cum magna difficultate haberi recursus ad Papam, vel Legatum eius, propter paupertatem, aut alia legitima impedimenta.

Secundo, quod non potest dari certa regula de concurrentia prædictorum necessariorum ad hoc, vt Episcopus huiusmodi potestate vti possit, sed relinquitur arbitrio viri prudentis, iuxta l.1.ff.de iur. delib. & cap. de causis. de off.deleg. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Dotis incompetentia tam mulieris nubendæ, quam eius sororum, etiam per tertium supplendæ, causam sufficientem præbet dispensandi, vt consanguineo nubat. & num.2.3.& 5.*

2 *Paupertas parentis, quæ narratur pro obtinendis dispensationibus in gradibus prohibitis, attenditur etiam habito respectu ad hoc quod non possit filias competenter iuxta suam conditionem dotare. & num.6.*

3 *Preces principis nudæ etsi forte non videantur sufficiens causa dispensandi in gradibus prohibitis; attamen si dictæ preces fundentur super iusta causa, secus erit. & num.4.*

3 *Dispensatione ad preces aliorum obtenta, modo causæ expressæ sint veræ, vti possunt ipsi dispensati. num.4.& 7.*

CONSILIVM XV.

INSTANTE quadam vniuersitate, & Regia Maiestate, Pontifex dispensauit cum quadã M. vt posset nubere suo consanguineo, ex eo quod quidam F. volebat nedum dictam M. competenter dotare, sed & alias eius sorores in certum euentum dotare, quas I. earum pater non poterat secundum suum gradum competenter dotare. Dubitatur an dispensatio sit legitima, & sit tutus in conscientia.

1 Ad hanc quæstionem respondeo primo, quod sua Sanctitas mota fuit ad dispensandum per prædictas causas. Primo quidem, quod ait illas sibi fuisse expressas, & constat eas esse notabiles, & magni momenti ad dispen-

Digitized by Google

diſpenſandum in his ſecundum ius & etiam ſtylum Curiæ.

Secundo, quod ſua Sanctitas ponderat indigentiam præfati I. etiam quo ad dotem præfatæ M. qualitatis ponderatæ, quod ſcilicet non poterat dare ei idoneam dotem ad nubendum ſine hac diſpenſatione.

Tertio, quod etiam ponderat quod præfatus F. dotat præfatam M. in decem millibus ducatis: quod arguit aliquam indigentiam ſui patris.

3 Quarto, quod etiam ponderat quod præfatus F. promittit dotare alias quatuor filias in certo euentu: quod etiam præſupponit indigentiam patris ſui ad onera tam grandia.

Quinto, quod etiam ſua Sanctitas ait quod oppidum Victoriæ, & maieſtas Regia propter præmiſſa mota ſunt ad exorandam præfatam diſpenſationem: ita quod preces Regis præſupponunt indigentiam præfati I. ad dotandum omnes ſuas filias decenter.

4 Sexto, quod non ait ſua Sanctitas ſe diſpenſare ſimpliciter ob preces Regiæ maieſtatis, ſed ob preces præfatæ Victoriæ, & Regiæ maieſtatis, ſun datas ſuper dote decem millium, quam præfatus F. conſtituit præfatæ M. & ſuper onere dotandi decenter alias filias, & ſuper promiſſione F. dotandi eas in certum euentum.

5 Septimo denique, quod ſua Sanctitas reſpondit Illuſtriſſimo D. Legato, quod inclinaret ſe ad diſpenſandum, ſi præfatus F. ſe obligaret ad dotandas alias filias præfati I. & quod dato conſenſu ad obligandum ſe ad id in certum euentum, diſpenſauit.

Per quæ proculdubio nobis videtur diſpenſationem præfatam fuiſſe fundatam ſuper indigentia præfati I. ad dotandas decenter ſecundum ſtatum ſuum præfatam M. & alias filias.

6 Secundo reſpondetur, quod præfatum breue fideliter & prudenter eſt impetratum, eſtque conforme ad memoralia ex Hiſpania miſſa: quia illa multis modis, vt prædictum eſt, ſignificant indigentiam præfati I. ad dotandas filias ſuas decenter: & licet in eis non dicatur, nec appelletur pauper expreſſe, appellatur tamen tacite & æquipollenter: & non refert quid de æquipollentibus fiat: neque in præfato breui appellatur ſimpliciter pauper, ſed cum additione ad dotandas tot filias ſecundum ſtatum ſuum. Nec debet ſua dominatio reputare id ſibi eſſe dedecori, cum id paſſim contingat nobilibus viris ſuæ conditionis, & magnis principibus, & dominis.

7 Tertio reſpondetur, quod diſpenſatio præfata eſt valida, & ſine vllo ſcrupulo poſſunt vti ea per eam diſpenſati, ſi præfatæ cauſæ, ſuper quibus dicta diſpenſatio, ſicut & preces Regiæ, & Victoriæ fundatæ fuerunt, ſunt veræ.

SVMMARIVM.

1 *Subreptitia eſt diſpenſatio matrimonialis, in qua narratum fuit oratores ignoraſſe impedimentum, cum vnus ſciret: nec propter indiuiſibilitatem prodeſt ignoranti; immo ſi poſtea ſciuit, vterque egere vt rqualideter.*

CONSILIVM XVI.

QVAERITVR, an dispensatio de contrahendo matrimonium non obstante quarto gradu consanguinitatis, cum supplicatione quod ignorantes impedimentum contraxerunt matrimonium, valeat, si vir sciebat vel scire tenebatur impedimentum, quod tamen fœmina penitus ignorabat.

1 Respondeo primo decisionem huius quæstionis pendere ab illa, an ignorantia impedimenti fœminæ efficiat vt ipsa & vir dicantur ignorasse impedimentum. & puto quod non; & quod vir indiget reualidatione dispensationis: & quia id iam scit mulier, indigebit & ipsa. Secundo, quod dispensatio prædicta non prodest viro, nec per quamdam consequentiam vxori propter indiuisibilitatem & vnionem huius matrimonij.

DE FRIGIDIS ET MALEFICIATIS.

SVMMARIVM.

1 *Diuortij sententia etiam quo ad vinculum si ob veram probatam perpetuam impotentiam sit lata, valet; secus, si sit lata ob præsumptam; nisi prius coniuges per triennalem cohabitationem probentur impotentes: alioquin autem licentiati coniugantes ad alia matrimonia tenentur ad primum redire, & dictum triennale experimentum facere. num. 3.*

2 *Impotentia coeundi ex maleficio procedens potest esse quo ad duos inter se tantum; vnde horum vterque, lata sententia diuortij, & licentiati possunt inire alia matrimonia.*

4 *Papa ex causa potest matrimonium ratum, modo non sit consummatum, dissoluere, ita vt vterque ad alias possit coniugia nuptias.*

CONSILIVM I.

CAROLVS & Anna matrimonium inter se contraxerunt, & cum simul per aliquod tempus minus triennio cohabitassent, nec illud consummare valuissent, ab ordinario ob illorum impotẽtiam per sententiam impetrarunt, vt scilicet Carolus cum alia, & similiter Anna cum alio matrimonio iungi possent, prout factum est, ex quo filios vterque procreauit. Dubitatur, an iuste in secundo matrimonio perseuerare possint, attento quod sententia præfata videtur iniusta ex eo, quod vterque cum alio, vel alia filios habuit.

Respondeo sequentia. Primum, quod sententia diuortij lata inter Carolum & Annam non videtur fuisse iusta: quia non videtur fuisse vere pro-
1 bata impotentia, cum per consequutum matrimonium constet vtrumque illorum fuisse potentem, nec etiam fuit probata impotentia præsumptiue, quia ad id requirebatur cohabitatio triennalis sine facultate coeundi, per cap. laudabilem, & cap. vlt. de frigid. & maleficiat. notat. in cap. fraternitatis.

ternitatis.eod.tit. & iuxta reſolutionem recep. communiter Panor.in eiſdem capp.

2 Secundo, quod poſſibile eſt, quod inter Carolum & Annam interuenit verum impedimentum perpetuum maleficij, non obſtante quod vterque illorum habuerit potentiam coeundi cum alijs: quia poteſt quis maleficio impediri quo ad vnam perſonam, licet non impediatur quo ad alium, arg. cap.ſi per contrarias.33.q.1.& colligitur ex notatis à Panor.& alijs vbi ſupra: ſed non eſt præſumendum tale impedimentum, niſi præcedente cohabitatione triennali ſine facultate coeundi.

3 Tertio, quod per nullum remedium iuris ordinarij poſſunt iuſte remanere, vt nunc de facto iniuſte remanent, niſi redeundo prius ad cohabitandum per triennium, & experiendum impotentiam, & iurandum illud cum ſeptima manu, vt dicitur in dicto cap.laudabilem.& dict.cap.vlt.

4 Quarto, quod poteſt dari remedium extraordinarium diſpenſationis Papalis, ſecundum illam opinionem omnium pure Canoniſtarum, & eorum qui ſunt Canoniſtæ ſimul, & Theologi, immo & aliquorum pancorum pure Theologorum, ex quibus eſt Caiet. quos nos quoque referimus, & ſequimur in Manu. confeſſ. cap. 22. num. 21. ſecundum inquam illam opinionem, quæ habet poſſe Pont. Max. diſſoluere iuſta de cauſa matrimonium ratum, & non conſummatum: quandoquidem matrimonium inter eos contractum non fuit conſummatum, vt in facto proponitur: & ſatis iuſta videtur eſſe cauſa prædicta. num & in ſimili caſu diſpenſauit ſua Sanctitas quo ad forum conſcientiæ cum multis. Verum tamen eſt, quod illi, quibuscum diſpenſauit, contraxerunt occulte, hi autem publice: & ita videri poteſt alicui facilius potuiſſe diſpenſare cum illis, quam cum his. ſed quia illi contraxerunt mala fide, & nulla ſententia diuortij prius inter eos lata, hi autem bona fide, & ſententia diuortij prius lata, ſatis poteſt dici eſſe par ratio, ſaltem ad diſpenſandum quo ad forum conſcientiæ tantum.

SVMMARIVM.

1 *Publicatis teſtibus, etſi ſaltem ſuper eiſdem articulis alij non ſint recipiendi teſtes; hoc tamen fallit, quando deponitur per artis propriæ peritiam. & nu. 25.*

2 *Teſticulis ambobus carens etſi generare non poſſit, nec ſemen emittere, matrimonium tamen contrahere poteſt, modo poſſit virginem defiorare, ſeu cum muliere coire. nu. 3. vt ſic coeundo poſſit in ſe ipſo & muliere ſedare copulæ appetitum, aliàs ſecus. 11. 16. 20.*

2 *Seminis commixtio non eſt de eſſentia matrimonij, modo mulier poſſit membrum viri recipere, & vir ita intromittere, vt ſibi ipſis in deſiderio copulæ ſatisfaciant, illud ſic ſedando. nu. 12.*

3 *Matrimonium cum ſit viri & mulieris coniunctio indiuiduam vitæ vnitatem continens, eo debent animo illud contrahentes contrahere, vt intendant cum coniugibus habitationem indiuiduam & perpetuam facere, & nu. 4. hoc tamen ad illud contrahendum non ſufficit, cum alia requirantur, vt eſt quod perſonæ ſint habiles. num. 14.*

4 Copula non eſt de eſſentia matrimonij, actualis inquam, ſecus eſt de potentiali, quæ neceſſario requiritur, nu. 7. & 14. immo etiam actualis per commixtionem ſeminum actualem, vel potentialem requiritur ad hoc, vt ſit conſummatum. num. 8.

5 Impedimentum perpetuum impotentiæ vſque ab initio matrimonij contracti patientem etſi alter poſſit diuertendo relinquere, cum tale non ſit matrimonium, nu. 9. & 12. concedi tamen eis volentibus poteſt, vt cohabitent, num. 5. cum omni inquam caſtimonia, abſtinentes ſe ab omni immunditia, num. 10. ab oſculiſque, & tactibus impudicis. num. 14.

5 Cohabitatio maris & fœminæ, qui vere coniuges non ſunt, periculoſa cenſetur, vnde nec concedenda, niſi perſonarum qualitas excludat ſuſpitionem peccati. nu. 14.

6 Senes etſi generare non poſſint, poſſunt tamen matrimonium contrahere; & hoc modo poſſint ita erigere, vt poſſint membrum in vas mulieris immittere, ita vt appetitum copulæ hinc inde ſedari valeat. num. 15.

8 Conſummatio matrimonij copulam actualem & commixtionem ſeminum actualem vel potentialem requirit, vt ſic repræſentare poſſit indiſſolubilem Chriſti & Eccleſiæ coniunctionem.

11 Spadones, quorum multæ ſunt ſpecies, illi valide contrahunt matrimonium, qui etiamſi ſemen non emittant, ita tamen valent coire, vt appetitus ſeu ardor copulæ in vtroque ſedari valeat.

13 Seminis mutuam commixtionem ad matrimonij conſummationem neceſſariam eſſe, nullibi cautum eſſe videtur.

17 Matrimonij nullitatem poſt prolem natam, & pro ſua tractatam, proponens vir prætendens ſe vſque ab initio impotentem fuiſſe, non eſt audiendus. & num. 23.

18 Legitimi ex iuris præſumptione reputantur filij nati ex cohabitantibus in figura matrimonij, licet contrarium poſſit probari, attamen ad id probandum non debent admitti parentes, qui eoſdem Otli proprios filios nominauerint.

19 Confeſſio etſi poſſit tamquã erronea probato errore reuocari; fallit, ſi verſarentur in errore facti proprij, qui, niſi alia concurrant, non excuſat; & tanto minus eſt admittendus, ſi velit allegare ſuam turpitudinem. num. 23.

20 Confeſſioni coniugum non ſtatur in his, quæ per partes non ſunt inducibilia, vel remiſſibilia.

20 Coeundi impotentia, ad effectum, vt matrimonium declaretur nullum, non probatur ex carentia teſticulorum, moditate membri, & ineptitudine ad generandum: ſed nec ex præſenti impotentia argui poteſt quod affuerit etiam tempore contracti matrimonij. num. 21.

22 Speciali & individuo effectui, qui dicitur ſubſequutus, magis adhærendum, quam generali regulæ contrarium dicenti. vnde ſi in caſu hoc ſpeciali reperitur hunc generaſſe, huic effectui magis inhærendum, quam generali regulæ aſſerenti tales non poſſe generare.

23 Generales regulas multos fefelliſſe & fallere reperitur: vnde ſpecialibus magis adhærendum.

23 Virginis matrix, etiam clauſtris pudoris minime fractis, poteſt ſemen recipere, & ita concipere.

24 Medici in ſuis regulis ſæpe fallantur, ſicut & oculi & manus ipſarum obſtetricum inſpicientium integritatem, & alias mulierum diſpoſitiones.

CONSILIVM II.

POSTQVAM B. ſpado cum L. circiter annos xiiij. tamquam cum ſua legitima vxore cohabitauerat,& filios ſuſceperat,& longo tempore tamquam ſuos & à ſe genitos in domo ſua educarat, coram ordinario Epiſcopo comparuit,& petijt prædictum matrimonium nullum & inualidum fuiſſe & eſſe declarari, eo quod nunc & tempore contractus erat & fuerat ad copulam impotens: medici & in materia periti,dato ab ordinario iuramento tria teſtati ſunt. Primum, quod d. B. carebat omnino teſticulis: Secundo,quod illius genitale membrum maius dimidio digiti auricularis non erat: Tertio,quod propterea nunc erat, & fuiſſe à natiuitate conſtabat ad generandum inhabilem.

Quærit modo iudex quid agere debeat in re tam graui, vbi agitur de honore perſonarum, & filiorum legitimatione: maxime cum dicta L. petat ante ſententiam alios adhiberi peritos.

Duo dubia videntur in hoc caſu concurrere. Alterum eſt,an prædicta L. petitio, qua petit, vt alij peritiores & in arte periti conſulantur ante diffinitiuam ſententiam, ſit admittenda, necne?

Alterum, an nihilo alio probato, quam quod ſupra dictum eſt, debeat iudicari præfatum matrimonium validum,necne?

AD PRIMVM DVBIVM reſpondeo, prædictam petitionem debere admitti: quia licet teſtes non ſint admittendi regulariter poſt publicationem teſtium ſuper ijſdem ſaltem articulis,cap.fraternitatis. de teſtibus. clem.2.eod.tit. cum multis alijs citatis à gloſſa & doctoribus vtrobique & alibi ſæpe; fallit tamen prædicta regula in teſtibus depoſituris per artem & peritiam, vt eſt text. ſatis expreſſus in cap. cauſa. de probat. & tradunt ibi Bald. Panorm. & Felin.in cap.fraternitatis. nu.8.de teſtib. quæ recepta concluſio eſt.

AD ALTERVM DVBIVM reſpondeo, quod ante paucos menſes reſpondi ad aliam quæſtionem ex Hiſpanijs ad me miſſam, quæ profecto digna erat Papali deciſione: quod reſponſum cum ſuo caſu, quia in eo tanguntur multa huc pertinentia, ad verbum ſubſcribam, & poſt illud huic reſpondebo.

Sequitur reſponſum prædictum cum ſuo caſu ex Hiſpania tranſmiſſo.

QVIDAM carens teſticulis 18. abhinc annis contraxit matrimonium cum L. in facie Eccleſiæ: & antequam huiuſmodi matrimoniũ contraherent, conſuluerunt officialem eccleſiaſticum illius loci, ſi, ſtante quod vir ipſe carebat teſticulis, poterat contrahere matrimonium: qui officialis reſpondit poſſe contrahere, ex eo maxime,quia vir ipſe eam de-

florauerat, & aliquibus vicibus ante contractum matrimonium habuerat copulam carnalem cum ipſa muliere, quia erant concubini: & tam ipſe, quam mulier dixerunt prædicto officiali, quod ille erat potens ad copulam & commixtionem carnalem ſexuum, & quod emittebat aliquod ſemen, quamuis parum, & ineptum ad generandum. Sed quia nunc aliqui curioſi impoſuerunt illis ſcrupulum, aſſerentes prædictum matrimonium eſſe nullum ex eo, quia carens teſticulis eſt incapax ad generandum, & quod ſimiles homines de iure non poſſunt contrahere matrimonium, prout creditur, quod tenent omnes Theologi & Canoniſtæ: tamen Medina in lib. de cælibatu, & frater Ildefonſus de Veracruz in ſpeculo coniugiorum tenent, tales homines, licet careant teſticulis, poſſe contrahere matrimonium. Ideo deſideratur valde pro eorum tutiori conſcientia conſilium excellentiſs. dominationis veſtræ.

1 Quæſtio hæc ſatis magna eſt in ſpecie, in qua proponitur, & longe maior mihi fit propter opinionem prædicti D. Michaelis à Medina, cui conſulens videtur inniti. Quapropter dicam primo quid mihi videtur de prædicta opinione, & deinde quid in ſpecie de hac propoſita quæſtione.

Opinio prædicta prædicti Reuerendiſs. patris, eiuſdemq. eruditiſs. viri, habet in ſumma, verum matrimonium poſſe contrahere cuiuſlibet generis ſpadones; ita quod illa, quæ cum aliquo eorum contraxerit, etiam poſtquam reſciuerit illum non poſſe ita cum ea coire, vt emittat ſemen, & fiat ſeminum commixtio intra vas genitale, poteſt licite cohabitare illi, & poſſunt ambo ſe oſculari, amplexari, & condormire in vno lecto, & commiſcere quoquo modo honeſtius potuerint, tamquam veri coniuges: quamuis teneamus illud matrimonium non dici conſummatum, nec ex eo oriri affinitatem, & quod Pont. Max. poſſet illud auctoritate ſua maxi-
2 ma diſſoluere, ſicut alia matrimonia rata non conſummata. Pro qua facit primo glo. in cap. hi qui. 32. q. 7. quatenus habet vtroque teſticulo carentẽ poſſe contrahere matrimonium: quod videtur probari in l. ſi ſerua. §. ſi ſpadoni. ff. de iure dotium. Nec obſtat, quod glo. in princ. intelligat illum §. de ſpadone habente ſaltem vnum teſticulum. Tum quia eſt ſine textu, & cõtra legem generaliter loquentem, quæ debet generaliter intelligi, l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Tum quia in fine dicit quoſdam tenere ſpadonẽ poſſe contrahere, etiam ſi generare non poſſet. Nec obſtat l. Pomponius. §. ſi ſpadonem. ff. de ædil. edict. quam doctiſſimus Domin. Sotus ait limitare prædictum §. ſi ſpadoni. Non enim id facit, vt ex eis collatis palam eſt: ſed potius probat dicendum eſſe generaliter, ſpadonem non eſſe morboſum, quia ſpado vnum teſticulum habens non eſt morboſus.

Secundo, quod vir & vxor pari iure ſunt in hac materia cenſendi, cap. intelleximus. & cap. tua. de adult. & fœmina apta eſt ad matrimonium, ſiue ſeminet, ſiue non, modo ſit apta ad patiendum copulam viri, ſecundum Innoc. communiter receptum in cap. fraternitatis. de eo qui cog. conſang. vxor. ſuæ. ergo & vir ſiue poſſit emittere ſemen, ſiue non, modo poſſit immittere membrum genitale intra membrum genitale fœminæ.

Tertio, quod non videtur vllo iure cauetur, quod de eſſentia copulæ carnalis

carnalis ſit ſeminis commixtio. nam cap. vlt. de ſponſ. quod ad hoc citat Panor. in cap. 2. de frigid. & malef. quem illud citantem prædictus Sotus & alij ſequuntur, non probat illud: non enim habet, quod ille adoleſcens, de quo agitur, immiſerit membrum virile in membrum fœmineum, & quod non potuit ſeminare, ſed ſolum quod non potuit carnaliter cognoſcere; quod ob aliam cauſam potuit contingere.

3 Quarto, quod vix reperitur ſpado potens deflorare virginem, qui aliquale ſemen non emittat, etiam ſi ſit ineptus generationi, vt aliqui medici affirmant: ergo poterit matrimonium contrahere.

Quinto, quod definitio matrimonij, nempe coniunctio viri & mulieris indiuiduam vitæ ſocietatem continens, poſita Inſtit. de patria poteſt. in principio, & relata à Gratiano 27. q. 2. §. 1. conuenit ſpadonum matrimonijs: ſiquidem ſpadones contrahentes matrimonium eo animo contrahunt, vt faciant cum ſuis coniugibus habitationem indiuiduam & perpetuam, vt palam eſt.

4 Sexto, quod ad eſſentiam matrimonij non requiritur copula carnalis, ſuo coitus, ſed ſufficit conſenſus in mutuam eamdemq. perpetuam & indiuiduam cohabitationem, l. nuptias. ff. de reg. iuris, cap. ſufficiat. 27. q. 2. Vnde & inter ſanctiſſimam Virginem matrem, & ſanctiſs. Ioſeph fuit verum & perfectum matrimonium, cap. B. Maria. ead. cau. & quæſt. quicquid Grat. ſentiat in cap. ſufficiat. §. ſi ergo, & in cap. quod autem. §. ecce. 27. quæſt. 2. contra quem tenet D. Tho. communiter receptus in 4. ſententiarum diſtinct. 30. quæſt. 2. art. 2.

5 Septimo vrget, quod Lucius Papa in cap. conſultationi. & Cæleſtinus in cap. laudabilem de frigid. & malef. expreſſe faciunt facultatem conuiuendi eis, qui propter impedimentum perpetuum alterius vel vtriuſque poſſunt iuſte ſeparari, ſi etiam poſtquam ſciuerũt illud, voluerint ſibi mutuo cohabitare perpetuo, & iuri ſuo diſcedendi ab impotenti renunciare. quã non videntur vllatenus potuiſſe iuſte facere, niſi coniunctiones illæ vera matrimonia eſſent, propter probabile periculũ peccandi mortaliter imminens eis conuiuentibus in tam coniuncta ſocietate ſine vinculo coniugali, arg. cap. interdixit. 32. diſt. cap. in omnibus. 81. diſt. & cap. 1. de cohabit. cleric. & mul. quibus regulariter vetatur cohabitatio marium & fœminarum non coniunctorum matrimonialiter: quia periculoſa eſt hæc non coniugum maris & fœminæ cohabitatio, cap. definimus. 18. quæſt. 2.

Octauo, quod cõmuniter DD. ſimpliciter docent, ſenes, qui vt plurimũ non poſſunt coire, & minus generare, poſſe verũ matrimoniũ contrahere.

6 Nono, quod matrimonium non ſolum fuit inſtitutum ad generandam prolem, ſed etiam ad euitandam fornicationem, vt late docet Grat. in c. ſicut non. §. 1. 32. q. 2. allegando illud Apoſtoli 1. ad Corin. 7. *Propter fornicationem habeat vnuſquiſque ſuam vxorem.* At licet matrimonium ſpadonis non poſſit dirigi in finem prolis habendæ, poteſt tamen in finem fornicationis vitandæ. Nec obſtat, quod tria ſunt bona matrimonij, nempe fides, proles, & ſacramentum, cap. omne. 27. quæſt. 2. Quia ad veram eſſentiam matrimonij non requiritur quod ex eo proles habeatur, cap. B. Maria.

ead. causa,& quæst.alioqui inter steriles non esset matrimonium, nec fuisset inter Virginem matrem & S.Ioseph: quorum vtrumque est falsum, d. cap. B.Maria.

7 Contra tamen hanc Medinæ opinionem faciunt multa: & in primis, quod communis opinio fere omnium tam Theologorum in 4. distinct. 34. quam etiam ibi nouissime sequitur Sotus q. 1. art. 2. post conclusionem quartam, quam Canonistarum in cap. 2. & 3. de frig. & malefic. & d. cap. fraternitatis. de eo qui cog. consang. vxo. tenet, quod impotens ad copulam est impotens ad matrimonium contrahendum.

Secundo facit, quod licet sine consecutione carnalis copulę actualis possit esse verum matrimonium, secundum opinionem communem, quale fuit inter Virginem matrem & Ioseph; non tamen potest esse absque copula potentiali. Impossibilitas enim coeundi, & habendi copulam, reddit matrimonium nullum, cap. quod autem. 6. ecce. 27. q. 2.

Tertio facit illud Genes. 2. & Matth. 19. *Et erunt duo in carne vna*. id est, sient quodammodo vna persona ex carnis copula; vt exponit D. Tho. in d. cap. 19. & sentit Greg. in d. cap. fraternitatis. 35. quæst. 10. de eo qui cognita necessaria est carnis copula actualis, vel saltem potentialis, ad hoc, vt valeat matrimonium.

8 Quarto facit, quod ad hoc, vt sacramentum matrimonij significet indissolubilitatem coniunctionis Christi ad Ecclesiam, requirit coniunctionem sexuum, vt ait August. in cap. non est dubium. & in cap. cum societas. 27. quæst. 2. aut carnalem copulam, secundum Papam Benedictum in cap. lex diuina. ead. caus. & q. ergo sine carnali copula, vel commixtione sexuū, quod videtur fieri per commixtionem seminum actualem, vel potentialem, non potest consistere matrimonium.

9 Quinto irrefragabiliter vidētur facere, quod si post contractum matrimonium constiterit non posse illud copulam carnalem consequi, dissoluendi sunt coniuncti; & ei qui fuerit ad copulam habilis, danda facultas cū altera persona contrahendi, cap. fraternitatis. cap. fin. de frigid. & malefic. & cap. decreta. 27. q. 2. quod fieri non posset, si verum matrimonium inter eos intercessisset: cum, secundum omnes, matrimonium ratum, etiam nondum consummatum, sit indissolubile in hunc sensum, quod iuxta fere omnium Theologorum sententiam non potest solui quo ad vinculum, nisi per professionem alicuius religionis probatæ, etiam per dispensationem Papæ: & licet secundum Canonistas possit per hanc dissolui, non tamen debet id fieri sine maxima causa.

10 Sexto, quod friuolum videtur dicere, Pont. illos Max. & grauissimos, Lucium, & Cælestinum, in cap. 2. & 3. de frigid. & malefic. dum his, qui ob impedimentum perpetuum dissoluuntur, faciunt facultatem conuiuendi vt frater & soror, voluisse dicere, quod possent cohabitare in vna domo, condormire in vno lecto, osculari, amplexari, & alia omnia munia coniugum sibi mutuo reddere, excepta copula, quam non possunt habere: eiusmodi enim cohabitatio longe aliena est à cohabitatione fratrum & sororum, quæ debet esse castissima, & ab omni impudicitia aliena, vt palam est. Et

ad ar-

ad argumentum, quo Medina ad id asserendũ nititur, quodq. ipse grauius supra muniui, mox respondebitur. & mea sententia satis est cuiuslibet eruditi modesto animo ad id credendum, quod omnes, qui super ea re vsque ad Medinam scripserunt, tũ Theologi, quam Canonistæ, ita illa duo responsa duorum illorum sanctissimorum Patrum intellexerunt. Quare nos quoque hanc, quæ fere omnium est, opinionem sequimur, & suscipimus.

11 Non obstant pro contraria opinione adducta. Ad primum enim respõdeo, quod spadonum multa sunt genera, & species, l. spadonum generalis appellatio est. ff. de verb. sign. & concedo non solum spadonem, qui vnum testiculum habet, posse contrahere matrimonium, sed etiam qui nullum habet, etiam si sint thlasiæ, quibus testes fracti sunt, siue thlibiæ, qui eos habent attritos, modo arrigere collem & virgam, & coire possint, iuxta prædictas duas glos. in arg. citatas. quod etiam eruditiss. Alciatus tradit in d. l. spadonum. in quod me mouet maxime, quod ex medicorum responsis didici, per huiusmodi spadonum coitum sedari, siue tolli, vel vitari tentationem, & periculum fornicandi tam in viro, quam in fœmina; etsi non tantum, quantum, si vterque de more aliorum seminaret. aiunt enim spadonem sic arrigere & coire potentem, etiam si nihil seminis immittat in vuluam mulieris, exsiccare tamen illum humorem vtrinque seminarium, ita vt eo exonerentur. & consequenter huiusmodi matrimonium consequitur illum finem, in quem est institutum, quatenus est remedium. Nego autem, alios spadones, siue sint castrati, qui penitus non erigunt, siue quia naturaliter sine testibus geniti sunt, siue quia ante pubertatem omnino exscissi, siue sint thlasiæ, siue thlibiæ, si nequeant arrigere, neque coire intra vas debitum, ita vt prædictum est, contrahere posse.

12 Ad secundum concedo in eo assumptum, & quod matrimonium cõtractum cum fœmina nihil seminante, potente tamen recipere semen viri intra suam vuluam seminantis, est verum matrimonium, & eadem ratione contractum inter fœminam seminantem, & spadonem potẽtem intra vas debitum illam ad id prouocare, ita quod etiam ipse per illam prouocationem exsiccet suum humorem, quo calefit, & sedet suam tentationem, & passionem. ex hoc tamen non sequitur idem dicendum de alijs spadonibus, & fœminis ad coeundum prædicto modo impotentibus: quia longe alia in eis ratio aliud, vt palam est, suadet.

13 Ad tertium conceditur, ad consummationem matrimonij non esse necessariam seminum viri & mulieris commixtionem; quia id nullo iure efficaciter probatur, præsertim quod D. Tho. 3. p. q. 31. art. 5. ad 3. post Arist. lib. 1. de gener. quorum vtrumque late refert Caiet. 2. 2. q. 154. art. 12. dicit, semen fœminæ esse quid imperfectum in genere seminis, & ideo de se non esse aptum generationi, nec necessario requiri ad conceptum, sed sufficere & requiri coitum supradicto modo habitum.

Ad quartum conceditur, spadonem, de quo loquitur, posse contrahere, vt ad primum est dictum.

14 Ad quintum respondetur, definitionem matrimonij non esse intelligendam de coniunctione cuiuscumque viri & fœminę, sed tantum illorum, qui

habent

habent legitimas personas contrahendi: & negatur omnes spadones habere tales personas, vt dictum est ad primum, per argumenta pro parte negatiua adducta.

Ad sextum concedimus non requiri ad essentiam matrimonij carnalem copulã actualem coniugum, sed bene potentiam eorum ad eam habendã.

Ad septimum respondetur concedendo Pont.illos Max.in eo citatos facere facultatem conuiuendi,de qua in eo;sed negando non potuisse eos eã cohabitationem iuste facere: nam licet regulariter cohabitatio virorum cum fœminis sit periculosa,frequenter tamen non est talis, vt cum cognatio valde propinqua tollit periculum,iuxta cap.in omnibus.81.dist.cap.à nobis.de cohab.cler.& mul. vel cum deuotio & virtus animorum ab eo liberat, arg.cap. quod Deo pari. 33.q.5. quatenus probat non solum iuste, sed sanctissime sibi mutuo conuiuere posse coniuges,qui voto abstinendi à venereis pari consensu se astrinxerunt: vel ætas, vel morbus, vel aliquid aliud huiusmodi, cui innitentes facile possunt cõuiuere,vt frater,& soror, vel vt pater,& filia,& patruus,& neptis: fatemur autem multos coniugatos esse adeo iuuenes,adeo infirmos, & in venerea propensos, & à virtute animi abstinentia,& deuotione in Deum, & virtute castitatis & pudicitiæ alienos, vt non deberent ipsi tali facultate vti, nec vt vterentur permitti: sicut neque cum est suspicio de lapsu,& lubricitate,permittitur etiam clericis cohabitatio cum fœminis etiam primi vel secundi gradus, cap.1. de cohabit. cler. & mul.

15 Ad octauum respondetur, concedendo, senes contrahere posse regulariter, essęq. personas ad id faciendum legitimas: si tamen essent omnino impotentes,non deberent contrahere,secundum illam Scoti,quæ sua subtilitate digna est,sententiam in 4.senten.dist.34.q.1.ad 2. qui subdit, nonnullas,quæ cum senibus cõtrahunt,potius despõsare diuitias,quam personas, licet ei Medina repugnare videatur. Illi autem senes per superius dicta dicendi sunt impotentes, qui nec generare,neque adeo arrigere possunt,vt immittere queant genitalia membra in mulierum vuluas;qui ideo non deberent, nec possunt inter se contrahere; & si contraherent, matrimonia essent inualida: ideoq. non licere eis impudice osculari, amplexari,& minus ad se polluendum prouocare;cum non liceat etiam iustis coniugibus prouocare ad pollutionem extra vas & modum ordinarium,& ipsi non possint intra vas debitum ordinario modo se polluere.

16 Ad nonum concedimus matrimonium esse institutum,quatenus est remedium,ad vitandam fornicationem: & ita concedimus valere matrimonium contractum à spadone,qui licet non possit generare,nec mittere semen in vuluam mulieris,potest tamen cognoscendo eam intra vas, & ordinario modo,facere vt tollatur vel sedetur appetitus vtriusque ad habendam copulam carnalem conceptus, qui ad fornicandum posset incitare.

Circa igitur primum, videlicet opinionem admodum reuerendi patris eiusdemq. viri doctiss. fratris Michaelis à Medina, videtur dicendum in summa, eam esse partim amplectendam, & partim relinquendam, vt ex prædictis colligi potest.

Circa

Circa vero ſecundum breuiter dico, matrimonium, de quo eſt quæſtio, eſſe mea ſententia validum, & non poſſe quo ad vinculum diuidi: quia vir eſt eius generis ſpadonum, qui poſſunt contrahere; cum vxorem, quam habet, defloruerit, & illa adeo appetitui commiſcendi ſe viro ſatisfecerit, vt elegerit cum eo contrahere; & ipſa patiendo intra vas debitum coitum eius ordinarium, etiam ſedet appetitum ipſius viri: eo maxime, quod in facto præſupponitur eum aliquale ſemen emittere potuiſſe. hoc enim ex prædictis circa primum efficaciter inferri videtur.

Sequitur reſponſum ad primo propoſitam ſecundam quæſtionem principalem.

PRAEMISSO igitur tenore prædicti reſponſi, reſpondeo ad ſecundum principale dubium, quod nihilo alio probato, quam eo, quod in facto proponitur, proculdubio iudicandum eſt prædictum matrimonium fuiſſe & eſſe validum, ab eo, qui ſequeretur opinionem prædicti doctoris à Medina, vt palam colligitur ex eo: ſed quia illa nullatenus videtur tenenda, per prædicta, reſpondeo, quod ad iudicandum prædictum matrimonium non fuiſſe, nec eſſe validum, plurimum vrget concluſio illa, quæ deſumitur ex tenore reſponſi præmiſſi; ſcilicet, non poſſe conſiſtere matrimonium inter illas perſonas, quarum altera non habet potentiam coeundi cum altera. & prædicti medici iurati, & artis periti atteſtati fuerunt tria, videlicet, quod carebat omnino teſticulis, & membrũ virile non erat maius quã dimidiũ digiti auricularis, & quod ob hæc eſt & fuit ad generãdũ prorſus inhabilis.

17 Sed pro contraria parte, nempe, quod prædictum matrimoniũ eſt validũ, facit primo confeſſio vtriuſque, tam B. quã L. qui ambo tractando, nominando, & educando prędictos duos filios intra domũ ſuam magno tempore tamquã filios ſuos à ſe genitos, per quamdã conſequentiam confeſſi ſunt habere potentiã coeundi, immo & generandi. cum enim habere filiũ neceſſario præſupponat potentiam coeundi, & generandi; qui, vel quæ confitetur ſe patrem, aut matrem alicuius, neceſſario confiteri videtur ſe habere, vel habuiſſe potentiam coeundi, & generandi, arg. l. illud. ff. de acqui. hæred. & cap. præterea. de offi. deleg. & ideo prædicti B. & L. qui confeſſi ſunt toties & tanto tẽpore prædictos eſſe filios ſuos, nõ debent audiri negantes id; nec conſequenter B. qui negat eos eſſe filios ſuos, cap. per tuas. de probat. & l. generaliter. ff. de non numer. pecu. vnde illud deſumptũ fuit.

18 Secundo facit, quod etiam ſi ipſi negarent, tamen prædicti filij præſumuntur eſſe ſui; quia filius natus ex nupta viuente cum ſuo marito præſumitur filius eius, l. filium. ff. de his qui ſunt ſui vel al. iur.

Tertio, quod non obſtat dicere, quod poteſt probari contra præſumptionem, qua quis præſumitur eſſe filius alicuius, vt dicta l. filium. probat efficaciter: quia in noſtro caſu vltra prædictam præſumptionem concurrit confeſſio ipſius B. contra quam nõ debet audiri, vt prædictũ eſt.

19 Nec obſtat, quod confeſſio facta per errorem poteſt reuocari probato errore, l. non fatetur. ff. de confeſ. & gloſ. recept. in cap. fi. de confeſ. quia illud intelligitur de errore facti alieni; quia error iuris non excuſat, cap. ignorantia. de reg. iur. lib. 6. nec error facti proprij, cap. ab excõmunicat. de reſcrip. & l. quiſquis. C. de reſcin. vend. niſi concurrẽtib. certis circũſtantijs,

vt traditur in locis prædictis,& in cap.præſumitur. de reg.iur. lib.6. Et in hoc caſu, ſi quis erat error facti, ille erat proprij facti,videlicet, de impotentia coeundi, & non concurrit aliqua de prædictis circumſtantijs. ergo non licet illi eam reuocare.

20 Quarto, quod non obſtat dicere,quod non eſt ſtandum confeſſioni coniugum confitentium vel negantium aliquid, quod non eſt inducibile, vel remiſſibile per conſenſum partium,iuxta mentem gloſ. cap.ſuper eo.de eo qui cogn.conſang.vxo.ſuæ,& declarationem Panor.in cap.iurauit.nu.4.de probat.& in hoc caſu videntur prædicti coniuges confiteri aliquid, quod non eſt inducibile conſenſu partium contra matrimonium; eo quod, confitendo ſe habere filios,confitebantur ſe habere potentiam coeundi, & generandi, quæ non erat inducibilis per conſenſum partium. Non inquam hoc obſtat. Tum quia potentia coeundi & generandi non eſt de eſſentia matrimonij, ſecundum prædictã opinionem Medinæ, quam ſi teneremus, vt prædixi,omnia eſſent plana: ſed quia diximus eam non eſſe tenendam, alia ratione dico non obſtare, nempe quod non probat ſe impotentem ad coeundum. non enim hoc dicunt medici,ſolum enim teſtantur tria ſupradicta in argumento pro contraria parte formato,videlicet quod caret omnino teſticulis, & quod membrum eius genitale non eſt maius quam dimidium digiti auricularis,& quod prorſus ineptus eſt ad generandum. quæ tria non concludunt neceſſario non fuiſſe illi potentiam coeũdi, vt in præmiſſo reſponſo probatum eſt: cum ſecundum omnes inueniatur ſpado,qui careat vtroque teſticulo, & arrigat virgam, adeo vt virginem deflorare poſſit; qualem poſſe contrahere matrimoniũ,etiam ſi generare nequiret, in prædicto præmiſſo conſilio nu.3. firmiter tenendum probauimus.

21 Quinto facit,quod fieri poteſt, quod à tempore contractus matrimonij vſque in diem inſpectionis medicorũ fuerit B. membrũ genitale cõtractũ, ſicut Sulpitius teſtatur in vita S. Martini fuiſſe viro ſancto contractũ ſuũ, adeo vt tempore ſuæ mortis videretur membrum infantis: & quod veriſimile eſt membrum pudore medicorum præſentium contractius, quã aliàs apparuiſſe:& certum eſt eiuſmodi membrum appetitu coeundi calefactum creſcere,& in aliquibus pluſquã in duplũ,vel amplius,& ita potuiſſe coire.

Sexto,quod nec medici,nec B.dicunt eũ nõ habuiſſe potentiã ſeminãdi, & veriſimile eſt eũ ſolitũ ſeminare,cũ alioqui nullatenus potuiſſet credere prædictos filios fuiſſe ſuos,nec continere iram, qua moueretur ad occidendum vel accuſandũ L. aut certe ad petendũ diuortiũ propter adulterium.

Septimo,quod nihil obſtat dictum medicorum, quatenus habet, eum qui caret teſticulis, non poſſe generare: quia potentia generandi non eſt de ſubſtantia matrimonij,ſed ſolum potentia coeundi: alioqui inter ſteriles, etiam coire potentes, & ſeminantes, non poſſet conſiſtere matrimonium, quod eſt contra omnes.

22 Octauo, quod potius eſt ſtandum ei, quod videmus in ſpecie, ſiue in individuo effectum, quam ei, quod in genere definitur non eſſe effectum, vel fieri non poſſe, cap. generi. de reg. iur. lib.6. & l.in toto. ff.de reg.iur. Ita quod à regula generali, immo & vniuerſali, diſcedimus in caſu, in

quo

Digitized by Google

quo in ſpecie inuenitur contrarium, ſiue caſus ille ſpecialis præcedat, ſiue ſequatur, l. ſed & poſteriores. ff. de legib. & gloſſ. l. ſciendum. ff. qui ſatiſd. cog. adiuncta alia in authent. offeratur. C. de lit. conteſt. & ſic videtur in hoc caſu particulari recedendum à regula illa generali medicorum dicentium, carentem vtroque teſticulo non poſſe generare; eo quod videmus in particulari filios natos, & educatos longo tempore ab vtroque parente, & habitos & nominatos ab eis pro filijs ſuis: ſicut & frequentiſſime multi ægroti, quos medici per ſuas regulas generales definiunt nullatenus à ſuis morbis vmquam liberandos, immo & quam citiſſime morituros, ſanantur, & liberantur.

Nono, quod licet probatio prædicta ſufficeret ad impediendum matrimonium contrahendum inter prædictum B. & L. & etiam ad diſſoluendum contractum, ſi non haberent filios: tamen cum videat Eccleſia eos multo tempore eſſe cõfeſſos habere filios, & agnoſcere & tractare illos pro filijs, & matrem eorum idem etiam nũc facientem, & quod eſt tã honeſta, quod numquam de illa eſt conqueſtus B. & quod frequenter quæ iudicantur ſteriles, fiunt prægnantes; & multæ ante legem Euangelicam, & poſt illam ſenio confectæ, & centum ac plures annos natæ genuerunt filios; & quod idẽ Deus eſt, & gubernat nunc, qui olim; credendum profecto videtur potius euentibus & geſtis in ſpecie & indiuiduo, quam regulis generalibus, quæ
23 multos ſefellerunt, & fallunt non ſolum medicos, ſed etiam ipſammet Eccleſiam, cap. nobis. il 2. de ſent. excom. cap. fraternitatis. de frigid. & malefic. quatenus habet, ob euentum, qui nonnumquam contra peritorum in arte regulas euenit, mutari iudicium etiam Eccleſiæ. Facit, quod regulariter nulla virgo manens virgo fit prægnans, & tamen interdum contigit virgines concipere ſine violatione clauſtri pudoris ex ſemine viri circumillud effuſo, teſtante id D. Tho. quolib. 6. art. 18.

Decimo, quod magis videtur credendum prædictæ L. dicenti habuiſſe copulam cum B. & ex eo genuiſſe filios, quam B. Tum quia vxores ſolent petere communiter ſeparari à viris impotentibus coire, & non contra viri impotentes ab vxoribus potentibus, vt experientia docet, & eſt argumentum cap. fin. de frigid. & malef. & cap. propoſuiſti. de prob. Tum quia ipſe multo tempore idem fuit verbo & facto confeſſus. Tum quia ſuã turpitudinem videtur allegare, contra cap. cum ſuper. de conceſſ. præben. & cap. inter dilectos. de donat. quandoquidem conſequenter videtur confiteri ſe peccaſſe contrahendo cum L. & abutendo ea, & non confitendo illa peccata confeſſario, vel ſine vlla emendatione communicando corpori & ſanguini Domini. per reſponſum enim præmiſſum nu. 5. 8. 10. & 15. conſtat huiuſmodi impotentes in his omnibus peccare.

Vndecimo facit, quod hanc partem tenendo ſolum credimus contra illam regulam medicorum, quod carens vtroque teſticulo non poteſt generare: tenendo autem contrariam, crederemus contra multas regulas naturales, diuinas, & humanas, nempe prædictam fœminam honeſtam toties & tanto tempore adulteratam fuiſſe, & B. patronum adulterij fuiſſe, & filios adulterinos & ſpurios eſſe, & parentes eorum tanto

tempore mentitos fuiſſe, & in tam graui peccato perſeueraſſe contra tot regulas iuris naturalis, diuini, & humani, contentas in cap. fi. de præſumpt. cap. 2. de regulis iuris in 6. l. merito. ff. pro ſocio. & alijs ſimilibus.

Non obſtat argumentum pro parte oppoſita formatum: quia ſatis ſuperq. diluitur in quinto & ſexto argumentis, in quibus oſtenditur, quod medici ſupradicti non deponunt prædictum B. caruiſſe potentia coeundi, immo neque potentia ſeminandi, ſed tantum caruiſſe teſticulis, & potentia generandi: & per reſponſum præcedens nu. 3. conſtat eſſe ſpadones carentes vtroque teſticulo, qui poſſunt coire; & quod potentia generandi nõ eſt de eſſentia matrimonij, ſed ſolum poteſtas coeundi. & in ſequentibus fundamentis oſtenditur credendum eſſe in hoc caſu particulari propter multas circumſtantias in eo concurrentes, quod in B. fallit illa regula medicorum, quæ habet carentem teſticulis non poſſe generare: ſicut, vt ait Cyprianus in cap. nec aliqua. 27. q. 1. ſæpe manus, & oculi obſtetricum, & pari ratione aliorum artis peritorum fallunture & frequenter experimur multas eorum regulas in multis caſibus contra ſua prognoſtica fallere: & in prædictis fundamentis nu. 13. & 16. reſponſi præmiſſi probatur, quod ad ſolum iudicandum hoc matrimonium validum, non eſt opus defendere B. potuiſſe generare, ſed ſolum potuiſſe coire, hoc eſt membrum ſuum genitale immittere in vas genitale vxoris, quo ſe, & vxorem ſaltem ex parte exoneraret appetitu coeundi, ſiue fornicandi modo ibi prædicto.

25 RESPONDENDVM igitur videtur ordinario conſulenti, partes ipſius eſſe accipere alios medicos phyſicos, vel aliàs artis peritos, quos prædicta L. ad id duxerit eligendos, non obſtante publicatione aliorum teſtium: & ſi quid maioris lucis pro ea, vel pro B. allatum fuerit, illud diligenter perpendere, iuxta omnia ſupradicta: quod ſi nihil aliud probatum fuerit vltra id, quod in facto narratur, declarare prædictum matrimonium fuiſſe de ſe validum, & nullatenus eius diſſolutionem eſſe faciendam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Spado ad copulam omnino impotens poteſt remanere in coniugio de facto contracto, vti frater & ſoror, non vtendo delectatione carnali.*

2 *Impotentia coeundi eſt impedimentum etiam dirimens matrimonium.*

CONSILIVM III.

QVIDAM ſpado, cui Turcę omnia virilia abſciderunt, ita quod nec virga nec teſticuli remanſerunt, contraxit matrimonium cum Chriſtiana id ſciente, & monita. Quæritur, an poſſint remanere in coniugio tamquam frater & ſoror.

1 Reſpondetur id, quod nos diximus in Man. confeſſ. cap. 22. nu. 60. videlicet, quod poſſent quidem remanere vt frater & ſoror nullatenus vtendo delectatione carnali, ſed non vtendo illa per oſcula, tactus, vel amplexus, præſertim ſe polluendo: quia id numquam licet facere extra coniu-

2 gium legitimum, quale non eſt hoc ob impedimentũ impotentiæ coeundi, quod

quod ſecundum omnes eſt impedimentum nõ ſolum impediens, ſed etiam dirimens: quod ipſum etiam nunc abſque ſcrupulo affirmamus.

DE MATRIMONIO CONTRACTO CONTRA interdictum Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium alicui ad tempus probibere ex cauſa poteſt Papa, immo & ſua lege aliquod genus perſonarum inhabilitare: certas autem perſonas ſuo interdicto inhabilitare, indignum, & ſine exemplo eſſet. nu. 2.*

2 *Parocho, & Epiſcopo interdicere, ne tali intra tale tempus volenti contrahere præſentiam ſuam præſtent, nec alij præſtandi licentiam faciant, ſi ſubſit cauſa iudicio boni viri rationabilis, iuſte poteſt Papa. & nu. 3.*

3 *Faſcinationis factæ timor iuſta cauſa videtur, vt prohibeatur parocho, & Epiſcopo, ne tali volenti contrahere intra tale tempus præſentiam præſtent.*

CONSILIVM I.

QVIDAM iuuenis filius nobiliſs. ac illuſtriſs. familiæ, vt prætenditur, faſcinatus, vult inuito eius patre cum muliere viliſſima matrimonium contrahere, non ſine maximo eius familiæ dedecore. Quæritur modo, ſi ab eius patre iuſte poteſt impetrari à ſummo Pontifice motus proprius, per quem filio prohibeatur, ne per annum abſque patris voluntate contrahat; & ſi contraxerit, ſit irritum & inane; ad hoc vt infra tale tempus videatur, ſi orationibus mediantibus, ab huiuſmodi faſcinatione liberari poſſit, adeo quod in ſe reuerſus, quod ſibi & ſuæ familiæ conuenit, faciat.

1 Reſpondeo primo, certum eſſe circa hanc quæſtionem, quod Papa ſummus Chriſti Vicarius poteſt iuſta de cauſa matrimonium interdicere alicui vſque ad aliquod tempus, vt ſatis probat totus titulus de matrim. contract. contra interdictum Eccleſiæ.

Secundo, huiuſmodi interdictum inducere quidem impedimentum impediens matrimonium cõtrahendum, ſed non dirimens poſt contractum, vt ibidem probatur.

Tertio, cõſtare quod Papa poteſt facere legem, qua aliquod genus perſonarum fiat inhabile ad contrahendum, vt colligitur ex tit. de conſang. & cognat. ſpirit. & nouiſſime ex cap. 1. de refor. matr. ſeſſ. 24. Conc. Trid.

2 Quarto, rem ſine exemplo eſſe, quod Papa per ſuum interdictum particulare duas perſonas alioqui habiles faciat inhabiles ad contrahendum inter ſe matrimonium, ita vt contractum ſit nullum, & ita mea ſententia indignam quæ petatur, & indigniorem quæ concedatur, arg. cap. legatur. 24. q. 2. & cap. ſi habet. 24. q. 3. cui cõſequens prædictum motum proprium non debere peti, neque concedi.

Quinto, quod videtur iuſte & honeſte interdicere poſſe Papam cuipiam paro-

Digitized by Google

parocho,& ordinario,ne intereſſent, præſentesve eſſent,neve facerent facultatem,ſiue licentiam alteri presbytero,vt poſſit illi intereſſe,cenſuras, & alias pœnas imponendo ei, ſi contra fecerint; modo iuſta cauſa id prohibendi ſubeſſet. Tum argumento cap.final.de cland.deſponſ.& Clem.1.de conſang. Tum quia habet poteſtatem ſummam prohibendi peccata, & occaſionem eorum, vt in hac ipſa materia ſatis exprimitur in prædicto tit. de matrim. contract. & cap. præterea. de ſponſal. & prædicto cap. fin. de cland.deſponſ. accepta tamen prius informatione de iuſtitia talis cauſæ prohibitionis temporariæ.

3 Sexto,quod prædicta faſcinationis ſuſpicio prouenies ex tanta impatitate perſonarum, & ex tanto tantæ familiæ dedecore, & ex tanta pertinacia iuuenis diuitis & nobilis in deligendis nuptijs adeo indecoris, & timor quod pœnitentia,quæ illos de more conſequetur,poſſit eſſe occaſio, vt illa vel ferro occidatur,vel veneno,videntur iuſtæ cauſæ, vt S.D.N. prohibere dignetur de cenſuris & pœnis grauiſſimis parocho prædictæ mulieris, qui nunc eſt, & qui mutato domicilio foret, & ordinario eius, ne intereſſent huiuſmodi nuptijs,vel alijs presbyteris facultatem in eis interueniendi facerent intra annum ad effectum pium in quæſtione propoſitum: quia quæ cauſa in hoc iuſta ſit, cum non definiatur à iure, arbitrio prudentis & boni viri definiendum eſt, l.1.ff.de iur.delib. & cap.de cauſis.de off.deleg. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium ne quis cum hæretica contrahat poteſt Papa præcipere, niſi aliquæ particulares circumſtantiæ contractum adeo iuſtum facerent, quod redderet talè præceptum iniquum.*

2 *Papa licet poſſit inhabilitare ad contrahendum matrimonium certas perſonas, inter quas iure naturali,diuino,& humano tenet aliàs matrimonium contractum; an tamen conueniat, non facile eſt indicare.*

2 *Doctrinæ generales circa moralia nõ ſunt adeo veræ cõmuniter, ac circa naturalia.*

3 *Prohibitiones matrimoniorũ non ſunt facile faciendæ propter facilẽ tranſgreſſionẽ.*

4 *Leges etiam generales, quæ præiudicant alicui particulari, ſolent dici iniuſtæ, & non ligare.*

CONSILIVM II.

VTRVM Papa poſſit præcipere propter bonum publicum, ne quis ducat vxorem hæreticam, irritando matrimonium,ſi forte poſt præceptum contraheretur?

1 Reſpondeo primo, quod poteſt præcipere ne contrahat, iuxta intellectum verum cap.caue. & cap.non oportet. 28.q.1. niſi aliquæ circumſtantiæ conditionum perſonarum, locorum, vel temporum contractum adeo facerent iuſtum,quod redderet præceptum iniquum.arg.cap.non ſemper. & cap.qui reſiſtit. & cap.Iulianus. 11.q.3.

2 Secundo, quod mea ſententia non debeo reſpondere huic quæſtioni, quate-

Digitized by Google

quatenus per eã quæritur generaliter, an ſummus Pont. poſſit addere huiuſmodi præcepto clauſulã, qua reddat aliquam certam perſonam inhabilem ad contrahendum cum aliqua alia certa perſona, inter quas iure naturali, diuino, & humano recepto & ſeruato tenet matrimonium cõtractum.

3 Tum quia eſt quæſtio vaga & generalis, quali raro reſpondent iuris cõſulti reſpondentes potius ad praxim, quam ad diſputationem; eo quod doctrinę generales circa moralia non ſunt adeo veræ communiter, ac circa naturalia, vt ait S. Tho. in princ. 2. 2. Tum quia non memini legiſſe apud aliquos, qui teſtarentur aliquem Summum Pontificem id vmquam tentaſſe: & ideo licet in ea eſſem opinione, quod de abſoluta poteſtate poſſet hoc facere, non tamen facile mihi perſuaderem, quod conueniret, vt præciperet fieri hoc ætate noſtra, in qua multi (proh dolor) multa etiam vetera præcepta

4 eius ægre ſuſcipiunt. Et non ſolum præcepta particularia, ſed etiam generales leges, quæ præiudicant alicui particulari, ſolent dici iniuſtę, & non ligare, vt colligitur ex c. cum omnes. & not. ibi per Fel. nu. 1. & ſeq. de conſt.

QVI FILII SINT LEGITIMI.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatio Imperatoris non ſe extendit ad ſpiritualia.*

2 *Diſpenſatio ad quæcũque beneficia data illegitimo, dum eſſet ſæcularis, reſtringitur ad ſæcularia, nec ſe extendit ad regularia, etiã ſi diſpenſatus poſtea fiat regularis.*

3 *Profeſſio in religione approbata tollit irregularitatẽ procedentẽ ex defectu natalitiũ quo ad ſuſceptionem ordinum, ſed nõ vt poſſit habere dignitates, ſeu prælationes.*

4 *Diſpenſare cenſetur Papa eo ipſo, quod inhabili ſcienter confert beneficium: alij autem inferiores licet habeant poteſtatem diſpenſandi, tamen ob hoc non cenſentur diſpenſare, niſi expreſſe diſpenſent.*

5 *Lex mandatumve Papæ & diſpoſitio non trahitur ad præterita perfecte acta, etiamſi plenum adhuc non ſint ſortita effectum, ſed effectus dependeat à futuro euentu, niſi ex verbis diſpoſitionis legis vel præcepti aliud inſinuetur.*

CONSILIVM I.

REGVLARIS quidam, cum laicus eſſet, ab Imperatore fuit legitimatus, & ab Apoſtolico Nuncio ad ordines ſacros & quęcũque beneficia eccleſiaſtica fuit diſpenſatus; poſtea religionem approbatam ingreſſus & profeſſus eſt, & beneficia & dignitates ordinis eſt adeptus. Quæritur tria: primo, an tuta conſcientia illa retinere valeat virtute talis diſpenſationis.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo primo, legitimationem Imperatoris nihil profuiſſe prædicto conſulenti religioſo quo ad habendum dignitates eccleſiaſticas regulares, immo neque ſæculares: quia nec Imperator, nec Rex poſſunt legitimare, nec habilitare quemquã ad ſpiritualia beneficia, & dignitates, &c. cap. lege. 10. diſt. vbi expreſſe gloſſ. recepta ab Archidiacono, & vtroque Cardinali ibi, & ab omnibus in cap. per venerabilem. qui filij ſint legitimi.

Digitized by Google

2 Secundo, quod dispensatio facta à Nuncio non monstratur; & ideo non potest satis certo responderi, an illa dispensatio extenderetur ad prædictas dignitates, & administrationes regulares, nec ne, arg. l. inciuile. ff. de legib. sed verisimilius videtur, quod nō prodest ei quo ad beneficia, dignitates, & administrationes regulares, arg. cap. cum de beneficio, sub finem, de præben. lib. 6. ex quo Dominicus, & Francus in vltimo not. colligunt, quod verbum qualificatiuum additum in litteris beneficialibus, quòd potest denotare qualitates diuersas, intelligitur de qualitate congruēte personæ impetranti: & quia consulens adhuc erat laicus sæcularis, quando obtinuit dispensationem à Nuncio ad beneficia, videtur illa intelligenda de beneficijs sæcularibus, & non de regularibus.

3 Tertio, quod ex his sequitur, eum indigere alia dispensatione maiori, qua possit habere beneficia regularia, vel dignitates, & administrationes regulares. Nec obstat, quod defectus natalium, & irregularitas ex eo procedens tollatur per professionem legitimam in religione factam, per cap. 1. de fil. presb. quia id intelligitur, vt in eodem cap. exprimitur, quo ad ordines sacros, non tamen quo ad dignitates & prælationes.

SECVNDA QVAESTIO. quæritur, cum religiosi facultatem, seu priuilegium habeant, vt possint cum illegitimis ad beneficia & officia ordinis obtinenda dispensare, an saltem eligendo, conferendo, seu prouidendo censeantur dispensare.

4 Respondeo, quod prælati prædicti consulentis non potuerunt eum admittere ad prælationes & dignitates sui ordinis, nisi præuia dispensatione, etiam si prædicti prælati habuissent potestatem dispensandi, & sciuissent eius defectum: quia licet Max. Pont. conferendo aliquam dignitatem ei, quem nouit esse inhabilem ad eam, videatur dispensare tacite conferendo eam ei, inferior tamen habens potestatem dispensandi non videtur ob hoc dispensare, nisi expresse dispensset, iuxta duo dicta fing. Innoc. quorum alterum posuit in cap. veniens. de fil. presb. & alterum in cap. diuersis fallacijs. de cleric. coniug. quæ in specie contraria secundum hanc distinctionem conciliantur à Panor. in prædictis locis, quem etiam post alios nos sequimur in Man. confess. cap. 25. nu. 74.

TERTIA QVAESTIO, si Papa motu proprio & viuæ vocis oraculo mandet Generali ordinis ne admittat illegitimos ad dignitates, an per huiusmodi decretum dispensatio antea obtenta sit reuocata.

5 Respondeo primo, facile videri posse cuipiam, quod nec huiusmodi viuæ vocis oraculum factum Reuerendiss. Generali, nec breue idem continens directum toti ordini, præiudicat prædicto consulenti. Tum quia lex non trahitur ad præterita. c. fin. de constit. & l. leges. C. de legib. Tum quia cap. statuimus. de maior. quod disponit, quod canonicus maior in ordine præferatur minori, non præiudicat antea recepris, qui iam quæsierunt præcedentiam, iuxta cap. 1. eod. tit. Tum quia forma data testamentis faciendis non comprehendit testamenta iam facta, etiam si testatores eorum viuāt, & nondum sunt sortita effectum, l. iubemus. C. de testam. cum ei annot. & eadem ratione habilitatio illegitimi ad dignitatē iam facta, licet nondum

sit

fit fortita effectum, non videtur tolli propter ſtatutum, & minus propter mandatum de non admittendis illegitimis ad dignitates. Tum quod videtur caſus in ſpecie in cap. ex tua. de fil. presbyt. quatenus probat, quod litteræ Apoſt. præcipientes, vt filijs presbyterorum tollantur eccleſiæ, quas patres eorum immediate tenuerunt, non præiudicant filijs presbyterorũ, qui diſpenſatione Apoſt. facti habiles tenent eas. Tum ob alia multa, per quæ concluditur, quod præterita perfecte acta non tolluntur per diſpoſitionem ſequentem, etiam ſi effectus eorum pendeat à futuro euentu, vt Pa nor. Imol. Felin. & omnes concludunt in d. cap. fin. & colligitur ex Bar. & alijs in l. omnes populi. q. 5. de iuſtitia & iure.

Secundo reſpondeo, quod quia tenor prædicti oraculi viuæ vocis facti, vel breuis idem continentis, poteſt eſſe varius, & talis quod præiudicaret prædicto conſulenti, & talis quod non præiudicaret illi, non poſſum ipſe reſpondere quidquam certum, niſi monſtretur illud, vel eius copia, quod non ſit in quæſtione propoſita.

SVMMARIVM.

1 *Filij ex matrimonio nullo, rite tamen in facie Eccleſiæ contracto, & durante amborum, vel alterius coniugis ignorantia nati, ſunt legitimi.*

2 *Papa, immo nec Deus, poteſt facere, vt factum non ſit factum, & nu. 10. licet poſſit fictionem & præſumptionem in contrarium inducere.*

3 *Papa ſacramentum ſine his quæ ſunt de eius eſſentia facere nequit.*

3 *Conſenſus verus, & liber viri ac mulieris eſt de eſſentia matrimonij.*

4 *Papa nequit quæ ſunt de ſacramenti eſſentia ſupplere.*

4 *Matrimonium inter inhabiles contractum non ratificatur per ſolam Papæ diſpenſationem, ſine nouo contrahentium conſenſu.*

5 *Reſuſcitatus ad ſuam vxorem ſine nouo matrimoniali conſenſu redire nequit.*

5 *Papa ſtupor mundi, nec Deus eſt, nec homo.*

6 *Papa, quidquid fieri poteſt lege humana, poteſt per ſeipſum.*

6 *Papa, & Imperator ſunt canones, & leges animatæ.*

7 *Papa pluſquam conſuetudo & priuilegium poteſt.*

7 *Conſuetudine induci poteſt, vt nati ex matrimonio putatiuo bona fide aliquo certo tempore continuato ſint legitimi.*

8 *Papa ex cauſa legem naturalem & diuinam limitare, & deſuper in aliquo occurrenti caſu diſpenſare valet.*

9 *Papa leges ſuas & prædeceſſorum reuocare poteſt, cum omnibus effectibus ab eis productis, modo non proceſſerint virtute iuris naturalis, vel diuini, num. 11. nec reſeruati Deo, aut Regi ſæculari. nu. 12. 14.*

12 *Legitimat nequaquam Papa natos extra terras Apoſtolicas, niſi ſimul diſpenſando in radice matrimonij.*

13 *Leges ſuper matrimonio latas, quatenus humanæ ſunt, poteſt Papa ita cum ſuis effectibus reuocare, vt fingatur eas non latas; & effectus ab ipſis productos, quatenus eius ſubijciuntur poteſtati, non eſſent productos. & nu. 14.*

15 *Papa ſine magna & iuſta cauſa legem ſuam de non contrahendo in quarto gradu cum effectibus ſubſequutis reuocando, peccat, ſed valet actus.*

Digitized by

15 *Papa plenitudine poteſtatis ſine magna cauſa vti non debet.*

15 *Papa non poteſt licite ſine magna cauſa ob ſcandalum, quod aliàs ſequeretur, ſuas leges etiam habentes clauſulam, ſcandalo non obſtante, reuocare, nec in damnum rerum temporalium ſuorum ſubditorum. & nu. 16.*

15 *Papa non poteſt ſuas leges cum ſcandalo populi reuocare.*

CONSILIVM II.

AN PAPA poſſit facere, vt poſt mortem alterius coniugis putatiuæ, quæ vere non erat coniux ob impedimentũ conſanguinitatis, vel affinitatis, filij inceſtuoſi fiant legitimi, approbando matrimonium inter ipſos, perinde ac fieret, ſi ambo viuerent, & approbaretur à ſua Sanctitate.

Quæſtio hæc eſt maxima, & maximo digniſſima cothurno, quam quo ad vtrumque forum paulo latius, ſed quam breuiſſime fieri poteſt tractabo.

1 Reſpondeo igitur primo, quod filij, qui nati fuerunt antequam vterque coniugum ſciret impedimentum, ſunt legitimi abſque vlla Papæ diſpenſatione: quia ignorantia impedimenti parentum vel alterius eorum efficit legitimos filios, ſi matrimonium contraxerunt factis legitime denunciationibus debitis, & nullo denunciatore apparente, vt clare probatur in cap. 2. & in cap. referente. & cap. ex tenore. adiunctis ſuis gloſſis communiter recep. qui filij ſint legitimi. & in caſu propoſito matrimonium fuiſſet contractum ſeruata forma Conc. Trid. & quod præmiſſis denunciationibus nemo denunciauit impedimentum; ſi vterque parentum vel alter eorum vere ignorabat impedimentum, certum eſt filios eorum ante ſcientiam impedimenti natos eſſe legitimos.

2 Pro parte negante, ſcilicet quod filij, qui concepti & nati fuerunt poſtquam vterque parentum ſciuit impedimentũ, non poſſunt legitimari per S.D.N. ita vt ſint legitimi à tempore, quo fuerunt concepti, & nati, per approbationem matrimonij factam à ſua Sanctitate poſt mortem alterius parentum, facit primo, quod non poteſt eius Sanctitas facere, vt quod factum eſt, non ſit factum, l. in bello. 6. factæ. ff. de captiu. & poſtlim. reuerſ. & cap. ſi Paulus. 32. q. 5. vbi D. Hieron. ait etiam Deum ipſum non poſſe id facere: quia implicat contradictionem, vt declarat D. Tho. 1. par. q. 25. art. 3. & 4. qui in 3. art. reddit rationem ſui dicti clariorem, quod licet Papa & Imperator inducere poſſint fictionem, aut præſumptionem alicuius actus, qui vere non fuit factus, vt fingatur, vel præſumatur eſſe factus, cap. is qui. & cap. tua. de ſponſal. & tradit Bar. in l. ſi is qui pro emptore. à num. 2. ff. de vſucap. & ponendo exemplum de l. poſtliminium. ff. de captiu. fingente redeuntem ab hoſtibus non fuiſſe captum; & de lege Cornelia fingente captum ab hoſtibus mori cum capitur ab eis: non tamen poſſe efficere, quod vere non fuerint capti: quia non poſſunt facere, quod duo vere contradictoria ſint vera, vt tradit S. Tho. vbi ſupra.

3 Secundo, quod non poteſt facere Papa, vt aliquod ſit verũ ſacramentum à D.N. Ieſu Chriſto inſtitutum, niſi concurrant ea quæ ſunt de ſubſtantia & eſſentia ſacramenti, per ea, quæ omnis turba doctorum Theologorum tradit in 1. diſt. lib. 4. ſent. & probatur in cap. veniens. de presb. non bapt. tradit S. Tho. recep. 3. par. quæſt. 64. art. 1. & 2. & ita per nullam poteſtatem huma-

Digitized by Google

humanam poteſt effici verum ſacramentum Euchariſtiæ ſine vero pane,& vero vino;neque ſacramentum baptiſmi ſine vera aqua,nec conſequenter verum matrimonium ſine vero conſenſu viri & mulieris : quia ſicut panis verus, & vinum verum ſunt de eſſentia ſacramenti Euchariſtiæ , & aqua vera de eſſentia baptiſmi, ita conſenſus verus viri & mulieris eſt de eſſentia matrimonij,cap.ſufficiat.27.q.2. & non qualis qualis conſenſus, ſed liber,cap.cum locum. de ſponſal. Sicut ergo Papa, qui poteſt efficere, quod aliquid præſumatur eſſe ſacramentum Euchariſtiæ, vel baptiſmi,vel ordinis , tamen non poteſt efficere vt aliquid ſit vere vnum horum ſacramentorum ſine his quæ Chriſtus Deus voluit eſſe de eſſentia eorum ; ita licet poſſit inducere præſumptionem , qua putetur aliquid eſſe ſacramentum matrimonij,d.cap.is qui.& cap.tua.de ſponſ. non tamen poteſt efficere,vt id quod coram Deo non eſt ſacramentum matrimonij , ſit tale verum coram hominibus.

4 Tertio , quod Papa non poteſt ſupplere conſenſum requiſitum , vt poſt Io.Andr.tradit Panor.in cap.per venerabilem.nu.22.qui filij ſint leg.quos etiam nos poſt alios ſequuti ſumus in Man.confeſſ.cap.22.nu.86.inſinuandorationem eam eſſe , quæ iure naturali & diuino ad ſubſtantiam matrimonij requiritur. ſed & Franciſcus Aret.tenet in conſ.142.nu.4.quod matrimonium contractum inter inhabiles non ratificatur per ſolam diſpenſationem Papæ , ſed oportet vt nouo conſenſu poſt diſpenſationem noue contrahatur ; quod in caſu noſtro fieri non poteſt.

5 Quarto,quod mors omnia ſoluit,authen.de nuptijs.§.deinceps. col.4.& conſequenter matrimonium ; adeo quod Lazarus reſuſcitatus non potuiſſet de iure accedere ad ſuam vxorem,ſi quam habuiſſet, & reliquiſſet viuã, nõ contrahendo noue matrimoniũ,iuxta gloſ.ſolemn. in cap.licite.32.q.7.

Pro parte affirmante,ſcilicet,quod poteſt facere Papa per ſuam diſpenſationem & diſpoſitionem,vt per matrimonium prædictum fiant filij legitimi, facit primo illud poetæ Anglici relatum à gloſ. in proœmio Clem. *Papa ſtupor mundi.* & infra,*nec Deus eſt,nec homo,ſed neuter inter vtrumque.* pro quo eſt cap.cuncta per mundum.9.q.3.& cap.propoſuit.de conceſ.præb.

6 Secundo, quod quidquid poteſt fieri iuſte per canonem humanum , poteſt fieri per Papam , cum ipſe ſit pater & auctor canonum, cap.1. de conſtit.cap.ſi Romanorum.19.diſt.immo etiam canones viui,cap.ipſi ſunt canones.9.q.3. per quod addit ibi glo. ſummos Pontifices eſſe canones animatos;ſicut & Imperator eſt lex animata.§.fin.in authen.de conſulib.col.4. At poſſet generali canone ſtatui,vt filij eorum,qui bona fide certo numero annorum permanſerint in matrimonio aliàs legitime contracto per ignorantiam probabilem , ſint legitimi ; ſicut ſtatutum eſt , vt ſint legitimi filij,quorum pater vel mater bona fide putauit matrimonium,ex quo geniti ſunt, eſſe verum,iuxta ſupradicta cap.2.cap.referente. & cap. ex tenore. cum ſuis gloſſis,qui filij ſint legit.quia talis canon non eſſet contra ius naturale, neque diuinum . ergo etiam Papa poteſt per ſuam diſpenſationem id facere ; cum qui poteſt facere quod eſt plus , poſſit facere quod eſt minus. reg. cui licet quod eſt plus,& quod minus eſt licebit. de reg.iur. lib.6.

7 Tertio, quod Papa plus potest facere, quam consuetudo, etiam immemorabilis, & priuilegium, vt palam est. At consuetudine immemorabili & priuilegio induci potest, quod in aliqua prouincia, vel in aliquo genere hominum sint legitimi filij nati ex matrimonio putatiuo bona fide aliquo certo tempore continuato: quia hoc non est contra legem naturalem, neque diuinam. ergo etiam id potest efficere Papa.

8 Quarto, quod Papa potest limitare iusta de causa legem naturalem, & diuinam, & dispensare circa illas iusta de causa in aliquo casu occurrenti, vt tradunt Innoc. & omnes in cap. quæ in ecclesiarum. de constit. per l. Lucius. ff. de euictio. & Papa dispensat iusta de causa super omni voto, licet illud iure naturali obliget; immo etiam in solemni castitatis, faciendo monachum verum, qui vouit tria substantialia religionis vota, habilẽ ad coniugium, secundum Innoc. à Canonistis recept. in cap. cum ad. 9. fin. de stat. monach. & etiã Caiet. contra S. Th. 2. 2. q. 88. ar. 11. tanta est eius potestatis plenitudo, vt monstrant illa plurima, quæ citat Fel. in c. 1. à nu. 6. de const.

9 Quinto, quod glo. putata sing. in clem. 1. verb. pro infectis. de immun. eccles. recepta communiter habet tantam esse plenitudinem potestatis Papæ, quod potest reuocare omnes leges à se, vel prædecessoribus suis latas, cum omnibus effectibus ab eis productis; ita vt censeantur reuocatæ à tempore, quo factæ fuerunt, cum omnibus effectibus ex eis consequutis. At lex, quę inducit impedimentum in 4. consanguinitatis gradu, est lex lata per Papas; quia nec iure naturali, neque diuino vllo sunt prohibita matrimonia in illo gradu. ergo potest reuocare illam cum suis effectibus sic, vt censeatur reuocata non tantum ex nunc, sed & ex tunc, scilicet à tempore quo fuit lata. quæ glos. procedit etiam in Papa reuocante legem sui prædecessoris: loquitur enim de reuocatione, qua Clemens V. reuocauit legem factam à Bonifacio VIII. prædecessore suo, habendo illam pro infecta: per quam eamdem glo. Petrus ab Ancharano tenet hanc partem in cons. 409. quin & Panor. magnificando illam glo. asseruit fere idem in cap. per venerabilem. à nu. 22. qui filij sint legitimi.

10 Præmissis pro vtraque parte supradictis, ad concordiam reducendo dico primo, argumenta pro priore parte negante formata concludere illam quo ad ea, quæ iure naturali & diuino sunt instituta pro sancto sacramento matrimonij; & consequenter quod Papa non potest efficere quod matrimonium non fuerit vere solutum per mortem vxoris, iuxta illud Pauli 1. ad Corinth. 7. secundum solam naturalem & diuinam legem loquentis, *Coniux mortuo coniuge soluta est à lege illius.* neque facere potest, vt matrimonium, de quo agitur, non fuerit iniustum: quia contradictoria eius est vera, scilicet, quod fuit iniustum: & non potest Papa facere, vt duo contradictoria sint vera, vt prædictum est: nec consequenter potest efficere, vt prædictum matrimonium vere reuiuiscat inter præfatos coniuges inhabiles ad illud, cessante inhabilitate per dispensationem, vel alio modo, sine nouo consensu: quia iure naturali & diuino consensus est de substantia & essentia matrimonij, vt dictum est. Nec potest facere quod fiat sacramentum sine materia & forma, quas instituit Christus ad eius essentiã necessarias:

quia

quia, vt prædictum eſt, non poteſt legem naturalem & diuinam tollere. Nec poteſt etiam facere, quod filij nati poſt ſcientiam vtriuſque parentis impedimenti, non fuerint illegitimi; quia implicat contradictionem, quod aliquis fuerit, & non fuerit illegitimus.

11 Secundo, quod Papa nõ poteſt efficere, vt leges à ſe, vel prædeceſſoribus ſuis factæ habeantur pro infectis quo ad illos effectus, quos iam operatæ ſunt virtute iuris naturalis, vel diuini: non enim poteſt efficere, quin coniuges, qui inualide contra leges Papales matrimonium ſcientes impedimentum contraxerunt, vel eo vſi ſunt, peccauerint mortifere; neque quod non damnentur ob illa peccata à Deo, ſi eos non pœnituerit eorum iuſte; neque quod non peccauerint mortifere accipientes ſacramentum pœnitentiæ vel Euchariſtiæ in illo malo ſtatu; quia deletio & extinctio peccati mortiferi iã admiſſi non pertinet ad nutũ Papæ, ſine iuſta cõtritione, & neceſſaria cõfeſſione, cap. legatur. 24. q. 2. & cap. venia nõ datur niſi correcto. de reg. iur. lib. 6. neque gratia ſacramentalis recuperari poteſt per ſolã legis reuocationem: quia ſolus Deus illã reſtituit, cap. omnis. de cõſec. diſt. 4.

12 Tertio, quod nec ſua Sanctitas reuocare poſſe videtur prædictas ſuas leges ad effectũ tollendi effectus, qui licet non ſint reſeruati ſoli Deo, ſunt tamen reſeruati Regi ſæculari; qualis eſt legitimatio filiorum natorũ extra terras Apoſt. quã licet Papa facere poſſit diſpẽſando in radice matrimonij, non tñ poteſt ſimpliciter diſpẽſando circa ipſam ſolã legitimationẽ, vt ſatis ſenſit Pan. in d. c. per venerabilem. nu. 26. qui filij ſint legitimi. & videtur praxis ſeruare illud, vt colligitur ex deciſ. 1. Rot. in nouis cod. tit.

13 Quarto, quod Papa poteſt reuocare omnes leges à ſe vel prædeceſſoribus ſuis ſuper matrimonio latas, quatenus ſunt humanæ: & ita reuocare, quod fingantur non eſſe factæ, & perinde iudicentur ea ſuper quibus factæ ſunt, ac ſi numquam fuiſſent factæ, per multa quæ adduci poſſunt ex dictis Bar. & aliorum nouorum repetentium in d. l. is qui pro emptore. ff. de vſucap. quæ fundantur ſuper prædicta glo. clem. 1. de immuni. eccleſ.

Quinto, quod non ſolum poteſt ſua Sanctitas leges præfatas reuocare, & fingere vt pro infectis habeantur, & cenſeantur non eſſe factæ quo ad ipſasmet, ſed etiam quo ad effectus ab eis vel propter eas productos; ita quod non habeantur pro productis; & perinde iudicandum ſit de omnibus rebus, ſuper quibus factæ ſunt, ac ſi non fuiſſent facta: etiam ſi effectus eſſent excommunicationes, ſuſpenſiones, interdicta, & irregularitates, vel aliæ inhabilitates, modo ſint tales, quæ ſubijciantur poteſtati eius mirabili, vt gloſ. prædicta à pleriſque fere omnibus recepta tenet, & multis rationibus confirmari poteſt. Dixi, *modo ſubijciantur poteſtati eius*: nam illos, qui ſoli diuinæ poteſtati, vel alterius ſuperioris ſæcularis reſeruantur, non poteſt reuocare, neque pro non conſequutis habere, vt dictum eſt in 2. & 3. dicto: qualis eſt condemnatio ad infernum, vel abſolutio ab illo & à peccatis, vel impreſſio characteris baptiſmi, confirmationis, & ordinis, quæ per ea, vel propter ea conſequutæ ſunt, iuxta cap. hi qui. & cap. quod quidam. 1. quæſt. 1. & cap. degradatio. de pœnis lib. 6. cum eis & alibi ſæpe adnot. & recuperatio gratiæ ſacramentalis, quæ per contrauentionem,

eorum perdita fuit, & à solo Deo recuperari potest, vt dictum est:

14 Sexto, quod certum est, legem, qua non licet contrahere in 4. consanguinitatis gradu, in quo attinentes prædicti contraxerunt, non esse legem naturalem, neque diuinam, sed solum humanam positiuam inductam per Papas, vel Concilia, quorum caput est Papa: & consequenter potest illam reuocare S.D.N. in Conc. vel extra Concil. licet non fuerit facta ab ipso, sed à prædecessoribus suis, per d.c. cuncta per mundum. 9.q.3. & cap. proposuit. de concess. præb. & quod potest reuocare, ita vt fingatur nõ esse facta, nec produxisse vllum effectum; cuius sublatio subijcitur eius potestati: & consequenter prædicti filij illegitime nati fingantur esse nati legitime; vt nati fuissent, si tale impedimentum gradus quarti consanguinitatis vel affinitatis per d. legem non fuisset inductum: immo ita, vt iudicarentur legitimi eo modo, quo solo iure naturæ & diuino inspecto nati essent, vt nascebantur omnes olim ante legum humanarũ prohibitionem, iuxta auth. quibus modis naturales effic. sui. §. 1.

15 Addo etiam primo, quod licet S.D.N. de plenitudine suæ potestatis possit in casu proposito prædictam legem de non contrahendo in 4. gradu reuocare, non solum vt censeatur reuocata ex nunc, sed etiam à tẽpore, quo fuit facta; & ita reuocare, vt fingatur vel habeatur pro infecta cum suis omnibus effectibus subiectis suæ potestati, & voluntati; non potest tamen hoc facere absque peccato sine aliqua magna & iusta causa: quia sua Sanctitas non debet vti plenitudine potestatis sine illa; licet possit ita vti, vt valeat actus, secundum Innoc. recep. ibi à Panor. & alijs in cap. innotuit, de elect. Tum quia alioquí, si vellet, pro libito sine causa iusta posset tollere omnes canones inducentes iure humano impedimentum matrimonij, & habere illos pro infectis absque peccato: & quod omnes male coniugati propter impedimenta solo iure humano inducta possent bene coniugari. Tum quia pro libito posset efficere, vt omnes monachi & monachæ desinerent esse vere religiosi, id est, nõ solemniter professi, tenendo communem sententiam, quæ habet solemnitatem voti esse iuris humani; licet votum ipsum, modo sit validum, iure diuino & naturali debeat seruari, nec possit reuocari ita, vt habeatur pro infecto.

16 Secundo, quod non posset S.S. saltem sine maxima causa facere tales reuocationes cum scandalo populi, arg. cap. nihil. de præscrip. & cap. 2. de oper. non. nunc. nec prodesset quidquam clausula, *non obstante scandalo*. quia id excedere suam potestatẽ dicit Bal. in l. rescr. C. de precib. Imp. off. quem sequitur Decius in cap. si quando. num. 4. de rescr.

Tertio, quod abstinentia ab huiusmodi reuocatione, saltẽ sine maxima causa facienda, persuadet, quod prędictæ personæ videntur esse de temporali iurisdictione dominij Venetiarum: & quod huiusmodi reuocationi vix sine grandi scandalo parebit illa Sereniſſima, quæ par est Regiæ, Dominatio: & quod prædicta reuocatio est præiudicialis tertio, scilicet filijs ante scientiam impedimenti natis, vel agnatis: quibus, quamuis suę iurisdictioni temporali subiecti essent, non posset iuste sine iusta causa præiudicari: quia sunt laici, vel saltem agit de bonis temporarijs laicis.

Quarto,

Quarto, quod si sua Sanctitas hanc reuocationem fecerit, ita vt prædictus canon inducens prædictum impedimentum habeatur pro infecto cũ omnibus effectibus suæ potestati & voluntati subiectis, accedet ad eam innumerabilis multitudo, non solum Gallorum, Hispanorum, & Germanorum, sed etiam Italorum, vt legitimet filios suos illegitimos ob impedimenta canonica per huiusmodi reuocationes canonum, quibus illa sunt inuenta: & consequenter magna multitudo monachorum & monacharum, vt idem faciat circa eorum & earum professionem.

Quare concludo, posse quidem suã Sanctitatem hoc facere, ita vt valeat factũ; sed non absque graui peccato & scãdalo populorum, si sine maxima & iusta causa id fecerit. Salua ejus, quæ maxima, canissima, omniq. iure fundata est censura, immo & cuiusuis alius melius sentientis sententia.

SVMMARIVM.

1 *Filios natos ex iniusto matrimonio non legitimat credulitas parentum credentiũ super matrimonio per solam bullam commissionis de dispensando Episcopo præsentatam esse dispensatum secus esset, si Episcopus, licet nulliter ob non seruatã formam commissionis, dispensasset; quia hæc credulitas esset iusta, præcedens autem non.*

CONSILIVM III.

EPISCOPVS acceptæ commissione à Papa ad dispensandum cum impeditis tertio gradu consanguinitatis, qui iam contraxerant; nullam informationem accepit: & ipsi coniugati credentes se esse iam dispensatos manserunt in eodem coniugio, & susceperunt prolem. Quæritur, an filij eorum sint legitimi censendi. 1

1 Respondeo primo, quod si Episcopus commissarius nõ accepit informationem, nec fecit dispensationẽ, non erunt censendi legitimi: quia non habebant bonam fidem, & sciebant, vel scire debebant inter ipsos esse impedimentũ. Si autem Episcopus, accepta commissione, facta, vel non facta informatione dispensauit, licet non satis ordine iuris seruato, credo quod erunt legitimi, si bona fide credebant dispensationem fuisse legitime factã. quia habuerũt iustam causam credendi eam bene factam, quod sufficit ad legitimandam prolem, argumento cap. ex tenore & gloss. communiter receptæ, qui filij sint legitimi, & per alia quæ non vacat nunc scribere.

DE DIVORTIIS.

SVMMARIVM.

1 *Adulteria coniugum, siue sint publica, siue occulta, ipso iure suum operantur effectum, tam quo ad amissionem exigendi debitum, quam recuperandi amissum: mutuaq. compensatione tolluntur, etiam si diuersis contingant temporibus, alterumq. sit publicum, alterum vero occultum. Vnde vir adulter, etiam occultus, nisi uxorem adulteram publicam, etiam post sententiam diuortij iuste latam dimissam, velit recipere, vel repetere, non est absoluendus. num. 2. & 3. & hoc quod etiam mulier faceat. num. 4.*

5 *Pollutio extraordinaria non videtur equiparanda adulterio, nec quo ad effectum perdendi ius exigendi debitum, nec iam amissum recuperandi.*

6 *Sodomiticum crimen an sit equiparandum adulterio quo ad effectum perdendi ius exigendi debitum, vel non, remissiue.*

CONSILIVM I.

VIR PROPTER notorium adulterium vxoris, apud iudicem diuortium iuste obtinuit, postea secrete peccauit, & nunc continet.

Quæritur primo, an sit cogendus repetere vxorem tacentem quidem, sed perseuerantem in peccato, & quæ repetita cessaret peccare?

Secundo, quid si dictus vir etiam nunc peccet aliquando, sed secrete?

Tertio, quid si publice etiam ipse postea peccauit?

Quarto, quid si semel vxor ita dimissa, cognito adulterio viri, petiit reconciliationem; sed viso quod vir noluit reconciliari, perseuerauit in adulterio, & nunc tacet?

Quinto, an inquam vir sit cogendus vxorem repetere?

Sexto, an sicut adulterium viri impedit, ne possit vxorem notoriã adulteram dimittere, idem operetur pollutio extraordinaria præcedens, vel sequens, maxime si timetur quod in eadem perseuerabit, cogatque eumdem, vt mulieri publicæ adulteræ reconcilietur?

1 **AD PRIMAM QVAEST. Dico primo, certum esse adulteria coniugum, quo ad effectũ perdendi, vel recuperandi ius petendi debitum, mutua cõpensatione tolli, cap. intelleximus. & cap. tua. de adulterijs cũ eis adnot.**

Secundo, quod sicut alter coniugum per suum adulterium ipso iure perdit ius debitum exigendi, ita ipso iure recipit & recuperat illud adulterij suæ consortis, per ea quæ latius adduximus in Man. conf. cap. 22. 3 nu. 23.

Tertio, quod non videtur quo ad hoc differentia, an eodem tempore simul vir & vxor adulterentur, an successiue prius vir, & postea vxor, aut contra prius vxor, & postea vir. Tum quia nullo iure id cauetur, sed solum statuitur virum & vxorem perdere ius exigendi debitum per suũ adulteriũ, & recuperare illud per consortis adulteriũ. Tum quia id in quo fundatur prædicta compensatio, est illud, *Frangenti fidẽ, fides frangatur eidem.* l. cum proponas. C. de pac. & cap. penul. de iureiur. & id in vtroque casu videtur hãbere locum. ex quo sequitur, idem esse iudicandum in casu proposito, quod iudicaretur, si vxor prius adulterata fuisset publice, & postea vir secrete.

Quarto, quod licet quo ad forum exterius plurimum referat, an adulterium sit publicum, nec ne, per cap. significasti. & cap. porro. de diuortijs, & per eis adnotata; quo ad forum tamen Dei & conscientiæ (quo ad quod omnia sunt nuda, & aperta, ad Heb. 4. cap. Deus omnipotens. 2. q. 1.) nihil vel certe parui refert, quo ad nostrum propositum.

2 **His præsuppositis, ad primam quæstionem respondeo, non videri absoluendum in foro Dei & conscientiæ præfatum maritum, nisi velit suam vxorem recipere. Tum quia si vtrumque adulterij esset publicum, vel vtrumque secretum, id esset respondendum: & vt prædictum est, nihil aut parui refert, an sint publica, an secreta quo ad forum Dei & conscientiæ.**

AD

AD SECVNDAM respondeo, quod à fortiori idem est respondendum, si maritus interdum vel raro adulteretur, immo tunc nullum dubium foret.

AD TERTIAM, quod idem à fortiori dicendum, si mariti adulterium esset notorium.

3 AD QVARTAM respondeo, prædictum maritum teneri ad idem in foro Dei, non obstante prædicta separationis sententia. Tum quia quo ad illud forum per suum adulterium amisit ius sibi per illam sententiam quæsitum. Tum quia sententia ipsiusmet D. N. Iesu Christi veri Dei, qua ipso iure absoluitur à necessitate cohabitandi vxori, non prodest ei, per prædicta: ergo à fortiori minus proderit sententia hominis, arg. authen. multo magis. C. de sacrosanct. eccles.

AD QVINTAM, à fortiori tenebitur præfatus maritus recipere illam, si ea cognito viri adulterio petijt ab eo reconciliationem. Addo, quod vbicunque supra reperitur verbum *tenetur recipere*, potest addi, quod tenetur & repetere. Confirmatur per illud Apostoli ad Ephes. 5. *Vir caput est mulieris, & tenetur eam regere*. Item cum mulieres sint timidio-
4 res, etiam si cupiant, non tamen solent ex verecundia repetere maritos: vnde etiam augetur obligatio viri, vt ipse repetat eam etiam tacentem: potest tamen vti aliqua honesta arte, vt tacite moueat aliquem, qui tamquam communis amicus à seipso videatur moueri, vt cupiat, & roget, ac instet ipsos virum & vxorem reconciliari.

5 AD SEXTAM respondeo, quod non auderem legem, quę habet perdi per adulterium ius petendi debitum, extendere ad pollutionem extraordinariam præcedentem, vel sequentem, etiam continuatam. Tum quia lex pœnalis non est extendenda ad casum in ea non comprehensum, cap. pœnæ. de pœniten. distinct. 1. l. præses. ff. de pœnis. Tum quia non est eadem ratio propter multa, quæ considerari possunt diuersa inter adulterium, & huiusmodi pollutiones: & à diuersis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de mi-
6 noribus. cap. ad audientiam. de decimis. Quid autem de vitio Sodomitico, vide Couar. in 4. par. 2. cap. 7 4. 5 num. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fornicatio præcedens sponsalia non præbet legitimam causam sponso ab eis recedendi; nec marito, etiam si eamdem solum post matrimonium resciuisset, diuertendi: immo si ipsa ob illam sibi timens clam aufugisset, tenetur vir eamdem, quæ forte erubescit petere vt recipiatur, repetere. num. 4.*

2 *Debitor etiam non exactus, iure poli, modo sciat, vel scire debeat creditorem id velle, tenetur soluere debitum. & num. 4.*

3 *Maritus, qui tentatur vxorem, quia ante matrimonium fornicata fuit, occidere, non potest ob id eam deserere, nec est absoluendus, nisi proponat saltem post aliquam modicam ei non denegandam moram ad eam redire.*

Maritus

4 *Maritus ad vxorem, quæ ipsum ob fornicationem ante matrimonium cõmissam sequi non audeat extra patriam, reuerti tenetur, non obstante mundano dedecore, quem timet, si inter notos videatur tali cohabitare mulieri: quia non est iustus timor, aut iusta causa.*

CONSILIVM II.

NOSTQVAM prima nocte reperisset vxorem ei traditam vt virginem, fuisse prius corruptam, per triduum abstinuit ab vxore; quæ timens sibi clam ad patrem reuersa est; & vir alio migrauit; & in patriam ob dedecus non vult ad illam reuerti, nec mulier ob timorem forte audebit ipsum sequi.

Quæritur primo, an credens ducere virginem in vxorem, ducendo corruptam, possit eam dimittere.

Secundo, an maritus sic dimissus teneatur vxorem tacentem requirere, & repetere.

Tertio, an timor occidendi eam, si cohabitet illi, excuset virum, ne secum viuere teneatur.

Quarto, cum huiusmodi vxor virum, ob timorem, ne abeo occidatur, extra patriam sequi recuset, & maritus indecorum reputet cum ea in patria habitare, & ipsa nec virum, nec debitum petat, sed taceat, adhuc teneatur maritus ad eam redire, & debitum soluere?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo negatiue: quia nullibi reperitur scriptum, quod maritus possit relinquere vxorem propter fornicationem ante matrimonium per eam admissam; copula enim præcedens non continet iniustitiam contra maritum, nec consummat matrimonium sequens; nec est sufficiens causa, vt sponsus per verba de futuro promittens aliquam ducere in vxorem, possit iuste ab implemento suæ promissionis recedere, cap. quemadmodum. de iureiurando, vbi hoc expresse Panorm. & alij notarunt.

2 AD SECVNDAM respondeo affirmatiue, quod sic: quia debitor tenetur soluere creditori sponte, etiam non expresse exactus, si scit, vel debet scire, quod creditor vult suum debitum sibi solui, & non detineri à debitore, licet ob metum vel aliam causam grauem non petat expresse, arg. cap. sæpe. de rest. spoliat. quatenus habet, paria esse retinere alienum, vel capere illud; quia præceptum de non retinendo Leuit. 19. vtrumque præcipit, scilicet non rapere, nec detinere alienum, secundum D. Tho. 2. 2. q. 62. art. fin. & in nostro Man. cap. 17. in princ. & num. 54.

3 AD TERTIAM respondeo quod non; nisi forte ad aliquantulum temporis: quia in sua manu situm est resistere ope diuina eiusmodi tentationi, quam, cum possit, tenetur vitare, vt quotidie per orationem dominicam orat ex formula Christi.

4 AD QVARTAM respondeo, quod si vxor probabiliter id timet coram Deo, non tenetur sequi maritum extra territorium vbi degit: & quod vana & mala imaginatio est, quod sit dedecus coram Deo, & bonis Christianis, habitare cum huiusmodi vxore: quandoquidẽ inter opera charitatis cõputatur ducere meretricẽ etiam publicã, ad hoc, vt à via erroris in

viam

viam rectã reducatur. cap. inter opera. de spõsal. Nec excusatur à peccato grauissimo, qui prouocatus ad duellũ acceptat illud, & exequitur; eo quod cõmilitones, & alij vulgares, qui colunt diabolũ, & suas leges, reputent illud non acceptare esse probrosum; cum Deus iustissimus, & veri honoris conseruator optimus id grauissime prohibeat, cap. 19. de reform. sess. 25. Conc. Trid. & cap. monomachiæ. 2. q. 4. Nec excusatur à fornicatione, qui rogatus à pulchra puella in opportuno ad id loco consentit ei, eo quod Holofernes Iudith 12. & eiusdem farinæ homines contrarium reputant probrosum, sed dissentire tenetur, sicut Ioseph dissensit, Gen. 39. nã *obedire oportet Deo magis, quam hominibus.* Act. Apost. cap. 5. & cap. qui resistit. 11. q. 3. *Et ibant Apostoli gaudentes à conspectu Concilij.* & q. 5. Non obstat responsioni ad secundum, quod communiter dicitur, debitorem non esse in mora soluendi ante petitionem creditoris; quia quo ad forum interius, sufficit petitio interior; qualis videtur esse in casu proposito; præsertim si vxor est iuuenis, & vir non est continens: etenim creditor non desinit petere sponte, sed coactus metu, verecundia, vel alia causa, quam nouit debitor, vt notatur in l. vinum. ff. si certum pet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Adulteri occulti pœnitentis petitio ad vxorem correcta, vt velit resipiscere, etiam iuncta pertinacia vxoris, non æquipollet sententiæ diuortij: vnde ante illam non poterit irreuocabiliter religionem ingredi, licet possit ob id illam dimittere. nu. 3.*

2 *Adultera pœnitens potest quandocumque viri professionem reuocare, probãdo eundem ante professionem adulterasse; & vir adulter occultus non potest ingredi religionem, nisi sententia diuortij, ex eo quod mulier timens viri sæuitiam, nec illi cautioni, quam vir dare potest, acquiescendo ad virum reuerti recuset, vel etiam ex capite adulterij lata esset. num. 4. & hoc dummodo vir pœnitens rogauerit, sed frustra, vxorem, vt vellet resipiscere. num. 3.*

3 *Moram committere non dicitur mulier, quæ rogata ideo non vult ad virum reuerti, quia timet ne contra ipsam ob adulterium commissum sæuiat, eſq. parata stare iudicio iudicis.*

CONSILIVM III.

EXCELLENTISSIME Domine, super casu sequente, & rationibus pro vtraque parte adductis desideratur iudicium vestrum. Vir ex vrgentibus & vehementibus præsumptionibus habens vxorem de adulterio suspectam, contra eamdem ad diuortium coram ordinario iudicium intentauit: vxor negauit adulterium, & simul se subduxit de domo viri, ac adultero adhæsit: verum, quoniam vir ob eius inopiam, & potentiã vxoris, non potuit dictum adulterium probare, in causa non fuit vlterius processum. Post aliquot annos dictus vir, qui tamen interim nec ipse continuit, sed secrete adulterium perpetrauit, ad cor rediens, ab ordinario loci petijt, vt cogeret dictam eius vxorem ad cohabitandũ cum eo: negauit vxor reuerti, asserendo ante omnia terminandũ iudicium diuortij cõtra ipsam intentatũ: & quia vir non habebat modũ litigandi, nec hæc eius petitio effectum

habuit;

habuit; vnde per aliquot annos quieuit; sed tamen nec continuit, immo secreto adulterauit: tandem per communes amicos eãdem vxorem interpellari fecit, vt vellet ad ipsum reuerti, quia oblitteratis omnibus anteactis volebat eamdem recipere, & vxorio affectu tractare. negauit d. vxor velle reuerti; & prolem ex adulterio, non tamen notorie, procreauit. vir etiam & ipse minime continuit, sed secrete peccauit: nunc autem non sperans in seculo ab vxore separatus continere, decreuit denuo iudicialiter & extraiudicialiter tentare rogare, vt reuertatur; & si hoc obtinere non possit, de cætero continere, & religionẽ ad loca remota accedendo ingredi, & professionem emittere. Ob hoc Romam venit, & consilium petit pro salute animæ suæ, & an hoc ei liceat exequi.

Pro negatiua facit primo, quod tunc demum vir sine licentia vxoris religionem ingredi potest ex capite adulterij, si de eo constet notorie, vel lata sit sententia diuortij. glos. in cap. Agathosa. ver. fornicationis. & ver. cõuersionis. vbi Archid. & Turrec. 27. quæst. 2. quorum neutrum cum hic intercedat, nec licebit religionem ingredi.

Secundo propter adulterium non potest vxor dimitti, si vir simili laborat vitio, cap. nihil iniquius. 32. q. 6. cap. significasti. de diuort. nec religionẽ intrare, Abb. cap. veniens. nu. 7. de conuers. coniug. Non obstante, quod viri delictum sit secretum, vxoris autem publicum, Abb. cap. constitutus. nu. 9. de conuers. coniug. S. Tho. in 4. dist. 35. q. 2. art. 6. Sot. dist. 36. ar. 6. ad fin. Archid. d. cap. nihil. & licet vir ageret pœnitentiam præteriti peccati, non tamen tollitur ius exceptionis mulieri competentis, Abb. cap. fin. nu. 8. de adult. & ibi Ioan. de An. colum. penult.

Pro affirmatiua facit: nam ideo vxoratus inuita vxore prohibetur ingredi religionem, quod ex lege matrimoniali tenetur eidem adhærere, nec potest eam iure suo priuare: ergo feruitute cessante cessare debet & prohibitio, vt deducitur ex cap. constitutus. vbi gl. 1. cap. veniens. vbi gl. 1. de cõuer. coniug. cap. Agathosa. 27. q. 2. & alibi sæpe. Sed sic est, quod in casu præmisso peractis prædictis dictus vir liber erit à prædicta feruitute, adeo vt possit ab eadẽ vxore diuertere: ergo poterit religionẽ intrare, vinculo matrimonij non obstante. Consequentia patet, assumptũ probatur ex Goffr. tit. de diuort. nu. 15. dum inquit, si maritus sit correctus, & vxor sit impœnitens in peccato perseuerans, potest petere diuortium, & dimittere eam. idem Host. eod. tit. nu. 11. Turrecrem. cap. nihil iniquius. 32. q. 6. qui addunt S. Tho. & Bonau. quos refert & sequitur Sum. conf. lib. 4. tit. 22. de diuort. q. 15. fol. 240. inquiens, quod licet occultus adulter non possit nec dimittere, nec accusare vxorem publice adulteram; si tamen vir egit pœnitentiam, & mulier monita nollet se emendare, poterit vtrumque. idem tenet Palud. in 4. dist. 35. q. 1. ar. 2. adducens rationem, quia vltima mora nocet. S. Ant. in 3. par. cap. 21. §. 6. vers. 7. Syl. in verb. matrimonium 9. nu. 6. & verb. diuortium. nu. 9. Sot. in 4. dist. 36. art. 1. ver. quapropter. facit etiam ad hoc glos. in cap. quemadmodum ver. præcedentem. de iureiur.

Ad contraria respondetur: & ad primum dicitur requiri vel sententiã, vel notorietatem quo ad forum exterius. & ne Ecclesia, cui non constat de adul-

adulterio, cogere possit diuertentem ad dimissam reuerti. vnde Coffred. de conuers. coniug. nu. 7. in q. 14. inquit: *qui post sententiam diuortij ingreditur religionem, irreuocabiliter ingreditur: at qui ingreditur ante, ingreditur quidem, sed reuocabiliter.* idem & clarius notat D. tua in Manua. confess. cap. 22. n. 23. dum vult in foro conscientiæ innocentem posse diuertere sine iudicis sententia, ratio est, quod non sententia, sed delictum ipsum priuat vxorem adulteram iure suo, vt deducitur ex cap. dixit Dominus, 32. q. 1. & ex Abb. cap. gaudemus. nu. 5. de conuer. coniug. Ioan. de An. d. c. fin. col. 3. de adult.

Ad secundum respondetur, vt supra dictum est, quod procederet, si dicti coniuges numquã se nec adinuicem repudiassent, nec aliud interuenisset, quod eamdẽ vim obtinere potest, vt est prædicta repetitio, & admonitio, quam fecit vir vxori, per quam dicta vxor in vltima mora & contumacia constituitur pertinaciter, quod voluit & vult permanere in adulterio. Vnde, sicut si post reconciliationẽ peccaret, posset dimitti, arg. gl. cap. quemadmodum, per illum textum, de iureiur. ita & si modo peccet post prædictam interpellationem & monitionem, quæ vim reconciliationis habet, ex prædictis, maxime ex doctrina Soti vbi supra. Ne igitur hæc obstinata mulier ex dolo suo reportet lucrum sine sui spirituali vtilitate in perniciẽ viri, qui ad Deum vult conuerti, cupio huic pœnitenti licere religionem in remotis locis ingredi, si tamen reperire poterit benevolos receptores.

Sed numquid ingrediendo teneatur propalare se vxorem adulterã habere? Et si de hoc non interrogetur, non video quod teneatur. maius dubiũ est, si nominatim interrogetur, an vxorem habeat. & forte adhuc posset respondere se ex hoc capite nullum habere impedimẽtum; & si adhuc vrgeretur respondere an habeat vxorem viuentem, & forte respondẽdo ad intentionem interrogatus posset negare, intelligendo se non habere vxorẽ, quæ præbeat ei ad ingressum impedimentum, vt in simili voluit D. tua in suo Manu. cap. 12. num. 19. post Syl. verb. iuramentum, 3. quæst. 2. ad fin.

RESPONDEO, quod quæstio hæc magna est in se, & eam erudite, profecto, & acri iudicio, magnoq. charitatis zelo tractauit, qui adduxit prædicta, quisquis ille sit. Et primo respondeo, quod facti narratio videtur secum pugnare, quatenus habet maritum nõ potuisse probare adulteriũ, & quod vxor fugit ab ipso, & adhæsit adultero: item quod maritus petijt diuortium, & postea repetit vxorem, & quod illa vult ferri sententiam super diuortio, & quod ipse non potest facile habere super eo sententiam.

Secundo, quod præfata narratio facti non videtur sufficiens, eo quod nõ continet causas, ob quas vxor negat reditum, cum tamen neget adulteriũ.

1 Tertio, quod ego cupio determinationẽ prefati D. eruditissimiq. cõsulti esse veram; & quod iugulũ quæstionis videtur consistere in probando quod pœnitentia præfati viri, adiuncta requisitione, & petitione, qua vxorẽ petit, & cum eius pertinacia æquipollet sententiæ diuortij: & quod pro parte affirmante videntur adducta supra omnia substãtialia, quę adduci possent.

Quarto, quod pro parte negante facit, quod non videtur inueniri vllus canon, qui hoc exprimat, nec videtur occurrisse vllus casus, in quo expres-

2 se aliqua gloss. vel auctor ordinarius id dixerit; & quod in foro exteriore

ingressus

ingreſſus huius viri in monaſterium. etiam conſequuta profeſſione, reuocabitur, ſi vxor præfata ſuæ malæ actæ vitæ pœnitens petierit illũ, & probauerit ipſum quoque adulteratum fuiſſe: & quod non eſt in mora reſipiſcendi, neque regrediendi ad maritum, eo quod forte allegat, quod non audet regredi ad maritum timore iuſto mortis, ne veneno, vel aliquo alio modo publice vel ſecrete occidat eam; & quod parata eſt ſtare iudicio iudicis, coram quo lis eſt ad inſtantiam mariti cœpta; & quod non datur ei, vel non poteſt dari cautio ſufficiens de non occidendo eam publice, neque ſecrete: & quod præfati auctores, quamuis dicant, quod adulter ſecretus poſt iuſtam pœnitentiam, & requiſitionem ſufficientem, poteſt adulteram impœnitentem dimittere, & petere diuortium; non tamen dicunt, quod poteſt intrare irreuocabiliter religionem. quod non absre videntur omittere: quia dimiſſio, & petitio diuortij nulli tertio præiudicat, ingreſſus autem religionis grauiter præiudicare poteſt monaſterio, & religioni, quam ingrederetur, & profiteretur: & quod non poteſt ipſe dicere vere etiam quo ad forum conſcientiæ, & coram Deo tantum, ſe non habere vxorem, quæ non poſſit ſuo ingreſſui præiudicare: quia immo poſſet, probando mariti adulterium, cum per pœnitentiam eius non ſit ablatum vxori ius compenſandi ſuum adulterium per adulterium mariti, ſaltem in foro exteriori. quin etiam poſſet quis dicere ſententiam diuortij datam ex eo, quod non probauit adulterium obiectum marito, nihil prodeſſe ei quo ad forum conſcientiæ: attento, quod ſecundum receptam opinionem ſententia in ſe iniuſta non prodeſt coram Deo, pro quo datur. licet ad hoc replicari poſſet, quod illa proficeret quo ad forum exterius, & pœnitentia iuſta & requiſitio ſufficiens mariti cum pertinacia vxoris excuſaret eum
4 quo ad forum interius conſcientiæ, iuxta præfatos auctores. Itaque ſecurius mihi videtur, quod obtineat ſententiam diuortij, quam (vt ex facto conijcio) facile habebit, & tunc in nomine Domini ingrediatur religionẽ, reſpondendo ad interrogata modis eruditiſſime ſupraſcriptis. Dixi autem, quod facile obtinebit: quia poteſt petere diuortium, vel quod iubeatur redire ad ſuum maritum. & ſi replicauerit, quod timet, ne occidatur ab eo, triplicabitur, quod dabit cautionem iuratam. & ſi reſpondeatur, quod illa non ſufficit, addi poteſt, quod ſi non eſt contenta de tali cautione, qua maiorem ipſe dare non poteſt, feratur ſententia diuortij vel ex capite adulterij, vel ex capite inimicitiæ capitalis, quam ipſa fatetur, iuxta text. ſingularem. in cap. litteras. §. fin. de reſtitut. ſpoliat.

SVMMARIVM.

1 *Adultera damnata per iudicem ſæcularem, & monaſterio incluſa, eam viro intra biennium repetente, redire debet; ſecus, ſi per eccleſiaſticum ſententia diuortij ſit lata: quia tunc poteſt ingredi etiam religionem. num. 3.*

2 *Adultera de mariti ſæuitia timens non tenetur ad eum redire, nec credere quod ſincero animo repetatur. num. 2.*

CON-

CONSILIVM IIII.

VXOR sæpius adulterata fuit, & ob id à marito expulsa, & deinde reconciliata iterum peccauit: vnde per iudicem ecclesiasticũ instante marito lata fuit sententia diuortij, & vxor in monasterium inclusa est.

Quæritur, an marito petenti iterum reconciliari vxor restitui debeat, cum dicat illius amore teneri, & quod metu consenserit in diuortium.

1 Respondeo, quod licet vxor damnata adulterij per iudicem sæcularem, & in pœnam eius inclusa intra monasterium debeat redire ad maritum eam recipere volentem intra biennium, iuxta authen. sed hodie. C. ad leg. Iul. de adult. vxor tamen separata à viro per sententiam iudicis ecclesiastici non tenetur redire ad maritum, nec è contrario maritus ad vxorem, iuxta glo. memo. cap. Agathosa. 27. q. 2.

2 Secundo, quod non est facile credendum marito dicenti se metu consensisse in diuortium, si sententia iudicis fuit illud factum: quia fingere potest id maritus ad effectum trahendi illam ad cohabitationem secum faciendam, quo eam ferro vel veneno occidat: cuius rei in casu proposito suspicio & coniectura nasci potest ex eo, quòd illa post primam reconciliationem adulterata fuit, & tanta instantia illam petit post adeo notorias repulsas, quod non videtur procedere ex amore, quo fingit se amare eam, sed ex ira, quam habet occultam contra eam, ex amore contrahendi cum alia post mortem ipsius, præsertim in viro gentis Hispanæ, quæ proclivior est ad parum amandas vxores etiam castas, quam ad conciliandas sibi vxores adulteras, præsertim vltra primam vicem.

3 Tertio, quod, si hæc mulier ob prædictas coniecturas, vel alias, probabiliter putat, quod maritus querit eius cohabitationem ad habendam opportunitatem occidendi eam ferro, vel veneno in vindictam, vt postea possit aliam ducere, non tenetur ad ipsum redire, per text. sing. cap. litteras. §. fin. de restit. spol. & consequenter potest bona conscientia vti sententia, quam habuit diuortij, & intrare monasterium conuertitarũ. arg. præfat. cap. Agathosa. Primum tamen dictum intelligendum secundum terminos gloss. pen. d. cap. Agathosa. scilicet de volente ingredi religionem.

SVMMARIVM.

1 *Sæuitia viri perpetuo duratura dat causam perpetuo diuortio, vt pro sæuitia ad tempus duratura potest concedi separatio, seu diuortium, etiam temporale: primum autem non potest concedi, nisi parte citata, secundum vero potest; & mulier interim poterit recipi in aliquo monasterio.*

2 *Ingressum mulieris sæcularis in monasteria monialium ex manifesta & rationabili causa Conc. Trid. & bulla Pij V. non impediunt, cum licentia tamen Episcopi, vel superioris in scriptis obtenta.*

CONSILIVM V.

EXISTENTE discordia cum lite inter virum & vxorem propter sæuitiam viri, & alias querelas, petit mulier an possit inscio & inuito viro

Digitized by Google

obtinere facultatem ingrediendi monasterium monialium interim, dum hæ controuersiæ componuntur, & vir mitior reddatur; & an hoc ei liceat facere tuta conscientia.

1 Duo videntur obuiare concessioni huius facultatis, Alterum est, quod per eam separatur vxor à suo marito. Alterũ est, quod fit facultas fœminæ sæculari & nuptæ ad ingrediendum monasterium regularium, quod vetatur in cap. 1. de statu reg. lib. 6. Quorum tamen prius tollitur ea ratione, quod præfata vxor non petit diuortium, nec separationẽ à thoro, quæ non possunt peti neque dari sine citatione aduersæ partis, iuxta cap. 1. de caus. possess. sed petit licentiã manendi aliquantulo tempore in monasterio, quo discordia inter eos durabit, quod in summario informationis dari possit, arg. l. æquissimum. ff. de vsufruct. Tollitur etiam illa ratione, quod propter sæuitiam coniugis probabiliter perpetuo durantem potest separatio perpetuo concedi, cap. litteras 6. fin. de restit. spoliat. cum ei timor, ergo etiam propter sæuitiam parum duraturam potest concedi separatio parum duratura. arg. l. quæ de tota. ff. de rei vendic.

2 Posterius autem tollitur ea ratione, quod cap. 1. de stat. regul. etiam adiuncta innouatione Conc. Trid. & Pij V. non impedit ingressum sæcularis intra regulares monachas ex manifesta & rationabili causa cum licentia Episcopi, vel superioris in scriptis obtenta: ita quod de licentia Episcopi & superioris præfatarum monacharum in scriptis obtenta, posset nec non sententia præfata vxor manere intra præfatas monachas, quoniam causa est rationabilis, & non potest esse nõ manifesta inter personas adeo illustres. Quanto ergo magis poterit manere iuste inter illas de licentia S. D. N. qui viuat in æternum. Amen.

Aduertendum referri à sacra Congregatione processisse quamdam formulam, secundum quam similes mulieres debent recipi in monasterijs; ideoque occurrente casu ad illam recurrendum.

SVMMARIVM.

1 *Nupta Iudæo, Turcæ, Pagano catechumeno, immo & schismatico, siue hæretico, qui non secundum sufficientem formam baptismi baptizati fuerunt, cum matrimonium non teneat, non potest tali cohabitare, num. 2. At si nupsit schismatico, vel hæretico secundum sufficientem formam baptizato, cum matrimonium teneat, non potest ab eo diuertere: & si diuertit, tenetur redire ad virum, si ipsam vult tractare honeste absque contumelia creatoris; & absque eo quod trahere teneat ad peccatum mortale, aliàs non. nu. 2.*

CONSILIVM VI.

QVAERITVR, quid si hęretica, seu schismatica nupta schismatico, postmodum conuersa nubat Catholico, vel postquam nupserit conuertatur, debeat cogi redire ad primum, cum sine licentia recesserit: quia aliquando redire ad primum esset periculum errandi iterum, & relabendi in aliquod peccatũ, & in contumeliam fidei Christianæ, alioquin non consentirent cohabitare insimul. hoc dicimus, quando alter coniugũ non vult conuerti, cum vt plurimum aliqui hæretici contrahant cum conditione.

Secundo

Secundo, quid si Catholica nubat infideli Turcæ, & cum eo habitans in sua fide, an possit absolui, & Eucharistiam sumere, vel non alienante, postea Catholico nubere.

1 AD PRIMAM respondetur primo, quod matrimonium contractum inter fidelem, & infidelem baptizatum valet, & consequenter inter Catholicam, & hæreticum, iuxta glos. recept. cap. non oportet. 28. q. 1. & D. Thom. recept. in 4. dist. 39. sed non inter fidelem, & infidelem non baptizatum, qualis est Iudæus, Turca, vel Paganus, iuxta glos. cap. caue. 28. q. 1. etiam si iam esset catechumenus, vel catechumena, vt eadem glo. dixit, & traditur d. dist. 39. præsertim per Sotum q. 1.

Secundo, quod serio animaduertendum est in casu proposito. Nam si prædicti hæretici & schismatici sunt baptizati iuxta formam prouinciæ Bosnæ, censentur non baptizati, vt alias dixi in consil. 4. de baptis. Si autem baptizati iuxta formam Græcorum antiquam, de qua loquuntur iura & DD. in ea citati, & censentur baptizati, & consequenter valet matrimonium: si autem secundum formam Bosnæ, non valet matrimonium.

Tertio, quod nota, de qua quæritur, nullatenus tenetur redire ad priorem, si erat baptizatus secundum formam Bosnæ: si autem erat baptizatus secundum formam aliam, tenetur redire, si vult ille tractare honeste illam absque contumelia creatoris, & absque attractione ad peccatum mortale, & alias non; quamuis nó possit nubere alij, iuxta notata cap. gaudemus. cap. quanto. de diuort. & ea quæ nos tradimus in Man. cap. 22. à nu. 48.

2 AD SECVNDAM respondetur, quod non potest absolui: quia prædictum est in quæstione præcedenti, quod matrimonium contractum inter Catholicam, & Turcam non baptizatum non valet, per textum glos. d. cap. caue. & consequenter eorum cohabitatio esset status fornicationis, qui est malus & intolerabilis, cap. nemo. cap. meretrices. 32. q. 4.

SVMMARIVM.

2 *Coniugata potest coniugi, qui à fide apostatauit, si eam sine contumelia creatoris tractat, licite cohabitare; & de illius solo consensu possunt filij baptizari: at eo viuente non potest alteri nubere, etiam si deberet in seruitutem iniuste redigi. num. 2. & 3.*

3 *Consentiens mater filiæ, vt cui non licet nubat, peccat; sed pœnitenti, & facienti quod in se est, vt à peccato discedatur, est danda absolutio.*

4 *Coniugati propria auctoritate sine legitima probatione impedimenti maleficij vel impotentiæ diuertentes, & secundas nuptias contrahentes non possunt absolui, quia perseuerant in peccato.*

CONSILIVM VII.

1 PRO RESOLVTIONE quæstionum Episcopi Græci, ad primam quæstionem dicendum primo, quod mulier nupta fideli, si ille fiat infidelis, non potest alteri nubere, cap. quanto. de diuort. potest tamen contiuere illi sine contumelia creatoris eã tractanti, cap. si infidelis. 28. q. 1. traditur in 4. lib. sent. dist. 39. & filij paruuli baptizari possunt de solo cõsensu vxoris,

cap. Iudæi. 28. quæst. 1. gloss. Panor. & alij in cap. fin. de conuers. infid. & debent educari penes illam, d. cap. Iudæi. & non est cur illi denegentur sacramenta.

2 AD SECVNDAM dicendum, quod si præfata vxor fidelis nubat alteri viuēte priore marito, peccat, etiamsi crederet quod à superioribus infidelium, inter quos viuit, redigeretur in seruitutem per aliquā calumniam ei impositam, nisi nubat: & ita negandum est ei sacramentum pœnitentiæ, quod non datur non contrito, cap. firmissime. 15. q. 1. & cap. quod quidam, de pœnit. & remis. & sacramentum Eucharistiæ, eo quod perseuerat in mortifero peccato, non debet ministrari, cap. quotidie. de consecr. distin. 2. adiuncta glossa verbo affectu. quod ipsum est dicendum de illo, qui sciens eam alteri viuenti fuisse nuptam ducit illam in vxorem.

3 AD TERTIAM, qnod sacramenta sunt deneganda marito, qui duxit alteram, viuente priore vxore, & etiam priori vxori, quæ nupsit Turcæ: quia perseuerant in peccato mortifero notorio. matri vero, si pœnitet eam consensisse peccato filiæ, & faciat id quod debet, vt filia resipiscat, possunt conferri sacramenta, non aliàs, cap. peccati venia non datur nisi correcto. de reg. iur. cap. legatur. 24. q. 2.

4 AD QVARTAM, quod non debent dari sacramenta illis, de quibus quæritur: quoniam auctoritate propria sine probatione legitima se separauerunt propter impedimentum frigiditatis, vel maleficij, & se alijs matrimonio coniunxerunt: quia perseuerant in peccato mortifero, cap. fraternitatis. & cap. fin. de frigid. & malefi.

DE DONATIONIBVS INTER VIRVM & vxorem.

SVMMARIVM.

1 *Hæres scriptus, cuius culpa testator obijt, illi succedere nequit, & à fortiori venit priuandus, si illum occidit.*
2 *Fornicatio matrimonium præcedens, nec vxori, nec eius hæredi obest.*
3 *Bona constante matrimonio quæsita sunt mariti, nisi aliud consuetudine, vel statuto caueatur. num. 3.*

CONSILIVM I.

IN CONTRACTV quodam antenuptiali in Italiæ partibus adiecta fuit clausula, quod si alter coniugum decederet nō relictis liberis, ad superstitem pertinerent omnia mobilia, & debita, etiam actiua, cum onere soluendi omnia passiua. Accidit, quod maritus pro certo sciuit adulteratam esse vxorem: ipsa enim, cum celare non posset, confessa fuit, & quia admonita à praua consuetudine non cessabat, immo maritum veneno tollere parabat, vnde & communem cum ea mensam fugiebat; in tali anxietate constitutus maritus præuenire malens, quam præueniri, curauit illi certum venenum dari, ex quo postea in febrim incidit, & post pluriū dierum

spatium

ſpatium defuncta eſt, neſciens ſe ex veneno mori : vnde & factum occultum eſt.

Quæritur, an maritus ad aliquid teneatur hæredibus vxoris virtute prædictæ clauſulæ,& quia incertum eſt vter coniugum ſuperuixiſſet, ſi naturali morte vterque mortuus eſſet,cum vterque fere ætatis eſſet eiuſdem.

1 Pro parte negante eſt textus in l. 2. ff.de his quibus vt indig. quæ habet, hæredem ſcriptum,cuius negligentia mortuus fuit teſtator,non poſſe ſuccedere illi, per quam Azo in ſumma dicit à fortiori eſſe priuandum eum, ſi occiderit illum.

Pro parte affirmante facit,quod illa voluit illum occidere prius,& quod fuit adulterata, & quod ante matrimonium fuit corrupta, & pro virgine tradita,& quod nulla bona mobilia in dotem attulit.

Sed reſpondeo primo,quod hæ rationes pro parte affirmatiua nihil concludunt: quoniam ipſe quoque maritus adulteratus fuit, & non licuit ei præuenire eam veneno, eo quod ipſa voluit illum præuenire. Neque fornicatio præcedens matrimonium quidquam obeſt vxori, vel hæredibus eius, iuxta notata in cap.quemadmodum. de iureiur.

2 Secundo, quod alia ratione poſſet eius intentio defendi, nempe quod, vt audio,Romæ vtuntur iure Cæſareo,exceptis illis caſibus, in quibus per ſtatuta Vrbis receditur ab eo: & quod iure Cæſareo omnia, quæ maritus & vxor conſtante matrimonio quærunt, pertinent ad ſolum maritum ſuſtinentem onera matrimonij, cum obligatione reſtituendi dotem, ſi quam accepit, l.dotis fructus. & l. plerumque. ff.de iure dotium. l. Quintus Mu-
3 tius.ff.de donat.inter virum & vxor. Nec obſtat cap.ſignificauit. quod eſt 2. extra eod. de donat. inter virum & vxor. quia intelligenda eſt eius deciſio, quando pactum nuptiale, vel conſuetudo terræ aliud haberent, vt Panorm. & Præpoſ.communiter recepti declarant in eod.cap. Neſcio tamen an ſit aliquod Romanum ſtatutum contrarium ei, quod ſupra dico me audiſſe. Nec etiam obſtat dicere, quod pactum prædictum nuptiale ſignificare videtur, quod, ſi pactum illud non eſſet adiectum,hæredibus præmorientis, deberetur dimidium bonorum quæſitorum durante matrimonio: quia hoc ex nulla parte illius colligitur, licet colligatur pactum illud fuiſſe fauorabilius vxori, quam marito, immo nihil profuiſſe marito, vxori autem potuiſſe prodeſſe plurimum: quod nihil præfatæ noſtræ deciſioni obſtat, vt palam eſt.

SVMMARIVM.

1 *Donationem iuramento firmatam, factam vxori, non poteſt vir etiam legando ad*
2 *pia opera reuocare, ſecundum communem, niſi obſtet ius municipale.*

CONSILIVM II.

PAVLVS donauit Romæ vxori ſuę ducenta ſcuta in augmentum dotis, & iurauit non reuocare illam donationem,& veniens ad mortem reliquit centum ex illis alijs operibus pijs. Quæritur an vxor teneatur ſoluere illa legata.

1 Respondeo, quod præfatus Paulus non potuit reuocare illam donationem iuratam, secũdum communem opinionem, quam nos semper sequuti fuimus, & nunc sequimur, per ea quæ adducit Couar. in 2. par. rubricæ de testamentis num. 10. An autem hæc opinio seruetur in Vrbe, nescio; quia sum alienigena, & parum versatus circa Vrbis statuta, quamuis credam vix posse ab Vrbis Senatu statui licite contrarium huius opinionis.

DE SECVNDIS NVPTIIS.

SVMMARIVM.

1 *Mors mariti an per famam solam, vel cum alijs coniecturis probetur, arbitrabitur iudex.*

2 *Testis vnus deponens de fama illam non probat.*

CONSILIVM I.

VXOR, eo quod subolfecit maritum suum mortem obijsse, cuperet secundo nubere, sed tamẽ dubitat id posse iuste facere, eo quod mors mariti in dubio versatur: quia tantum vnicus testis deponit de publica fama; alter, quod audiuit illum valde ægrotare. Quæritur, quid iuris.

1 Respondetur primo, quod omnium textuum in hac materia disponentium optimus videtur esse cap. in præsentia. de sponsal. & post illud auth. hodie. C. de repud. & cap. quoniam frequenter. §. si autem. adiuncta gloss. vt lite non contest. in quibus omnibus locis, & alibi sæpe tractant de hac re doctores: & quidquid alij alibi dicant, verior sententia videtur esse, quam tradit Panor. quem sequitur ibi Præpos. in d.c. in presentia. & Couar. in epitom. super 4. lib. Decret. 2. par. cap. 7. §. 3. num. 4. videlicet, quod relinquitur arbitrio iudicis, an fama mortis coniugis absentis satis probet eam sola, vel cum alijs coniecturis, etiam si nulli sint testes deponentes de visu, vel scientia mortui.

2 Secundo, quod non videtur satis bene probata fama mortis præfati viri: quia solus vnus deponit de illa, & non tam ample, quam illa requirit, iux. doctrinam Bart. in l. de minore. §. plurimum. num. 13. ff. de quæstio. quam etiam nos post alios retulimus in rub. de iud. nu. 52.

Tertio, quod, si probaretur per duos vel tres testes idoneos, ita vt requirit Bart. vbi supra, sufficeret satis abunde cum coniecturis alijs supradictis bene probatis, ad hoc, vt iustus & æquus iudex arbitrari possit prædictam mortem esse satis probatam, ad hoc, vt prædicta vxor possit licite secundo nubere: & quod ego sine vllo scrupulo id arbitrarer, in gloriam D. N. Iesu Christi, qui nos omnes saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Viuere vltra centum annos etsi homo non præsumatur, non tamen præsumitur vsque ad dictum tempus viuere. & nu. 2.*

Vxor,

Digitized by Google

2 *Vxor, nisi certo sciat mortuum maritum, alij non nubat, etiam si de eo absente ante annos 8. audierit ab aliquo quod ad mortem paralyticus aegrotabat: quod si nupsit, donec sciat eum viuere, non separetur.*

CONSILIVM II.

QVAE NVPSIT in India, & marito se absentante, venit ad Vrbem, & nil certi sciuit de morte ipsius, nisi quod ante septem aut octo annos dixit ei quidam, quod aegrotabat ad mortem, & iacebat paralyticus non potens ambulare, nec edere sine ope & aliena manu, & nunc cupit nubere; Quæritur an possit.

1 Pro desiderio huius consulentis facit lapsus quindecim annorum, & testatio vnius, quod ante octo annos vidit eum aegrotum, & paralyticum, & quod suo iudicio non poterat diu viuere; & quod licet præsumatur hominem non viuere vltra centum annos, l. fin. C. de sacros. eccles. non tamen præsumitur viuere vsque ad 100. annos, vt efficaciter probat Corneus in cons. 181. vol. 2. & quod secundum gloss. recept. in cap. in præsentia. de sponsalib. mulier, quæ verisimile credit maritum esse mortuum, posset alteri iuste nubere.

2 Contra tamen facit, quod iure Pontificio non potest nubere mulier, antequam habeat certum nuncium de morte mariti, quantocumque tempore ille absit, in d. cap. in præsentia. & quod quilibet præsumitur posse viuere centum annis; & quod multi aegroti etiam podagra & chiragra laborantes conualuerunt ad simplices mensas redacti, vt ait D. Hieronym. in cap. legimus. de consecrat. dist. 5. & quod nullus est testis, nec vlla fama, de morte mariti. Quibus pro & contra perpensis, auderem dicere, quod non teneretur illa separare se à marito, si iam contraxisset, donec sciret maritum viuere, arg. cap. fin. de secund. nup. & cap. inquisitionis. de sent. excomm. Si tamen essem iudex, non auderem dare illi licentiam contrahendi, per d. cap. in præsentia.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium post adulterium, & promissionem de contrahendo post mortem coniugis, contractum non tenet.*
2 *Matrimonium secundum, vbi primi mariti mors non probatur, præsumitur nullum.*
3 *Sententia super matrimonio lata non sic in rem transit iudicatam, quin probato sufficienter contrario retractari valeat.*
3 *Matrimonium coram parocho & testibus contractum tenet, licet aliæ solemnitates non interceßerint.*
4 *Filij adulterini per subsequutum matrimonium non legitimantur.*
4 *Matrimonio nihil obest defectus licentiæ Episcopi, nec cõcubinatus triginta annorũ.*

CONSILIVM III.

OCTAVIVS vir dives filios ex Septimia eius concubina suscepit: Septimia vero longe ante matrimonium cum alio viro cõtraxerat, qui

ab ea discesserat, nec amplius comparuit, nec de eo habita est notitia: & cum dubium esset an Octauius & Septimia personæ habiles ad contrahendum matrimonium essent, & an filij ex adulterio suscepti essent, & verisimiliter ab Episcopo licentiam ad contrahendum habere desperantes, absque dicta Episcopi licentia, & nullis denunciationibus præcedentibus, & absque alijs solitis solemnitatibus, cum senes ambo essent, & in concubinatu per triginta annos vixissent, coram parocho & testibus contraxerunt, & ordinarius habita de facto notitia contra eos processit, sed pro matrimonio sententiam tulit, quæ in rem iudicatam transiuit. Modo agnati Octauij, seu alij consanguinei ab intestato hæredes venientes, dubitant primo, an matrimonium inter Octauium & Septimiam contractum fuerit validum. Secundo, an filij suscepti ante matrimonium contractum sint legitimi. Tertio, an possint ad retractandam præfatam sententiam agere.

1 Huius quæstionis decisio videtur plurimum pendere ex facto: & ideo respondetur primo, quod si probari posset, Octauium aliquando viuente primo marito promisisse, siue dedisse fidem contrahendi matrimonium cum illa post mortem mariti sui, non valet matrimonium propter impedimentum, de quo in tit. de eo qui duxit in matrimon. quam poll. per adult.

Secundo, quod etiam matrimonium non valet, si viuebat maritus concubinæ, tempore, quo fuit contractum, de quo dubitari dicitur in facto; quia nulla potest esse vxor duorum, per totum titulum de sponsa duorum.

2 Tertio, quod nisi probetur mors prioris mariti, præsumetur eo viuente fuisse contractum, & iudicabitur nullum; quia iure communi præsumitur quis posse viuere vsque ad centum annos, vt notatur in l. fi. C. de sacrosanct. eccles.

Quarto, quod cum sententia super matrimonio lata non ideo transeat in rem iudicatam, quin data informatione collusionis, vel alia sufficiente, de integro possit cognosci, iuxta cap. lator. & cap. tenor. de re iud. potest opponi ab heredibus Octauij de nullitate contractus matrimonij cum Septimia, per quem tota fraudis structura destruetur.

Quinto, quod si per exceptiones oppositas contra parochum & testes elidatur probatio secundi matrimonij, etiam cadet Octauius. Ad iudicandum autem hoc, maior informatio facti desiderari potest.

3 Sexto, quod si matrimonium probetur contractum coram parocho & duobus testibus, etiam sine alia ordinarij licentia, iudicabitur verum matrimonium, etiam si aliæ solemnitates non interuenerint, esto possit rector ob id castigari, cap. cum inhibitio. de cland. desponsa. quoniam à iure antiquo non est recedendum, nisi quatenus exprimitur in nouo, l. præcipimus. C. de appellat. & iure antiquo nullum matrimonium eo solo, quod esset clandestinum, reddebatur nullum, vt ipsummet Conc. Trid. in cap. 1. de reform. matrim. sess. 24. affirmat: iure autem nouo illius Conc. Trid. demum fit nullum matrimonium ob clandestinitatem, quando non fuit contractum præsente parocho, & duobus testibus. & in facto præsupponitur,

nitur, hoc de quo loquimur, fuisse contractum coram illis: ergo nec iure antiquo, nec nouo potest dici nullum.

4 Septimo, quod filij concubinæ, qui probabuntur fuisse nati viuente priore marito, non legitimabuntur quidem per hoc secundum matrimonium, quamlibet solemniter contractum esset; alij tamen, qui probarentur nati postea, legitimarentur per ipsum contractum eo modo quo in facto narratur, iuxta cap. tanta. quod vtrumque probat, qui filij sint legit. etiam si nati essent durante lite super matrimonio priore.

Octauo, quod nil officit prædicto matrimonio quo ad substantiam & veram existentiam, quod non probetur esse factum de licentia ordinarij, neque quod parochus mentitus fuerit ei interuenisse: quia sufficit quod ipse parochus vere interfuerit, vt colligitur ex dicto Conc. neque quod 18. 20. vel 30. annis fuerint concubinarij, & adulteri, si non interuenit fides de contrahendo: ob hæc enim non tollitur, quin iudicetur Octauius coniux Septimiæ, licet parochus aut testes alias castigari possint.

Ex quibus colligitur quæstionis dubiæ responsio, quam, quia contra consulentem esse videtur, non est cur amplificem.

Finis Quarti Libri.

CONSI-

CONSILIORVM, SIVE RESPONSORVM MARTINI AB AZPILCVETA DOCTORIS NAVARRI

Liber Quintus.

DE ACCVSATIONIBVS INQVISITIONIBVS, & denunciationibus.

SVMMARIVM.

1 *Offensus potest tuta conscientia instare apud iudicem, vt delinquens pœna mortis merita mulctetur, modo cesset rancor, & adsit iustus finis, à quo ad id moueatur.*

CONSILIVM I.

QVAEDAM mulier, cuius filius fuit occisus, contra interfectorem querelam exposuit apud curiam sæcularem, vt iuxta suorum demeritorum exigentiam puniretur, & sine odio & rancore intendit ius suum prosequi vsque ad vltimum supplicium, si de iure tali pœna veniret puniendus: quæ omnia cum ad aures loci ordinarij, &c. Quæritur an possit ista mulier tuta conscientia, &c.

1 Respondeo, quod est tuta. Tum quia licet quilibet teneatur dimittere rancorem, & remittere odium inordinatum, cap. fin. de pœnit. d. 5. nemo tamen tenetur remittere iniuriam sine satisfactione præuia, cap. & qui emendat. iuncta glo. & cap. si quis prælatus. & cap. si illic. adiuncta glo. 23. q. 4. & clarius cap. si quis contristatus. adiuncta gl. 90. dist. Tum per ea quæ scripsimus in Man. cap. 14. num. 25. Tum per illud D. Tho. 2. 2. q. 108. art. 1. *Si intentio iudicantis feratur principaliter ad aliquod bonum, ad quod peruenitur per pœnam peccantis, puta ad emendationem peccantis, vel saltem ad cohibitionem eius, & quietem aliorum, & ad iustitiæ conseruationem, & Dei fauorem, potest esse vindicatio licita, alijs debitis circumstantijs seruatis.* Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Correctio fraterna à denunciante peccatum occultum potest omitti, si probabiliter creditur non profutura, & num. 2. item & iustus timor damni præsertim animarum excusat. nu. 3.*

1 *Correctio creditur non profutura peccanti ex deliberatione, secundum quam, & non ex passione: creditur peccare, qui omnino sine freno peccat peccatum ac si non esset prohibitum.*

2 *Occultum peccatum infectivum aliorum, sine alteri denuntiatum, sine correctione præcedente revelandum, quale usi fornicatio. num. 4.*

3 *Conscientia magis servanda, quam fama.*

3 *Socium criminis denunciandum secreto superiori tamquam patri, præcipere superior, & statuere potest religio: & qui contrarium docet, dogmate damnando involvitur.*

4 *Accusari potest ob bonum publicum etiam is qui est jam correctus.*

5 *Collegio notum non dicitur, quod illud repræsentanti notum est.*

CONSILIVM II.

AN POSSIT fieri denunciatio criminis occulti ante fraternam correctionem?

Secundo, an notum parti repræsentanti totum collegium, videatur notum toti collegio?

1 Respondeo, quod denunciatio criminis occulti fieri potest ante fraternam correctionem, quando probabiliter creditur quod non emendabitur peccans per fraternã correctionem; & quod id juste credi potest, quando peccator huiusmodi peccat ex electione, vel malitia, & non ex passione, vel infirmitate: & quod præsumitur quis ex electione & malitia peccare, qui frequenter, & quasi improhibite, ac si non esset prohibitus, sine freno peccat; tradit Tho. in 4. dist. 19. q. 2. art. 3. ad 2. & Riccard. ibidem, Syl. ver-
2 bo correctio. scilicet quod correctio fraterna non est præmittenda, quando creditur non profutura. S. Th. 2. 2. q. 33. art. 8. ad 1. Peccatum etiã occultum infectivum aliorum non requirit correctionem. Riccard. in 4. & Syl. verbo correctio. q. 6. Peccatum, quod est nociuum alteri, potest sine correctione denunciari. Syl. vbi supra. & præterea Panor. in c. nouit. de judic. nu. 51. ait timorem excusare à correctione. Sot. de tegen. vel detegen. secret. memb.
3 2. q. 2. coroll. 6. Conscientia enim magis seruanda, quam fama. S. Th. quodl. 11. q. 3. art. 2. & Sot. de tegen. memb. 2. q. 4. concl. 5. & adde nos in rubr. de judic. num. 92. dicentes posse procedi sine correctione præuia, si timetur damnum futurum, præsertim animarum. Julius III. in statutis Franciscanis ait, damnandum esse dogma, quod habet religiosum criminis socium non
4 teneri ad denunciandum illud superiori. Fornicatio est peccatum infectiuum, & denunciari potest sine præuia monitione. S. Tho. in 4. dist. 19. q. 2. art. 3. ad 2. Accusari potest etiam iuste ad bonum commune is, qui iam est emendatus quo ad se. Innoc. in c. de his. de accusat. Syl. verbo accusat. q. 9.

5 SECVNDVM DVBIVM, quatenus habet notum parti repræsentanti collegium, videri notum toti collegio, sic resoluitur, dicendo non videri id firmum, cum notum syndico non censeatur notum Capitulo.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Infamis & criminosus repellitur ab accusando, nec eius testimonio creditur. nu. 2. sed & iure Pontificio sola facti infamia notatus ab accusando repellitur. nu. 1.*

2 *Socio criminis contra socium deponenti non creditur.*

3 *Iudicis factum in dubio iuste & bona intentione factum fuisse præsumitur, nisi probetur contrarium.*

3 *Occulta delicta vt aliquibus manifestentur potest quandoque iudex mandare, immo id faciens præsumitur iuste & bona mente fecisse.*

4 *Iudex non potest procedere contra aliquem via accusationis, nisi adsit accusator, non quicumque, sed legitimus: nec per denunciationem, si non præcessit correctio fraterna: nec per inquisitionem, nisi præcedat infamia non quæcumque, sed legitima, orta à benevolis, & ante iudicium.*

CONSILIVM III.

VIR NEQVAM regularis & apostata confessus est inter alia commisisse crimen pessimum cum alio eiusdem regulæ viro probo, & optimæ famæ.

Quæritur primo, vtrum confessio illa contra præfatum Patrem sit recipienda in iudicio.

Secundo, an debeat ei fides adhiberi, cum non habeat vllum contestem, neque vlla indicia sufficientia. 1

Tertio, an prælatus examinator illius infamis, qui fecit vt ille infamis diceret coram quinque vel sex fratribus nescientibus hoc dictum, & postea dixit alij fratri sic, quod cum esset secretum, modo est quasi publicum, bene fecerit, nec ne?

Quarto, quomodo præfatus Pater possit se defendere ab hac calumnia.

5 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quod præfatus frater apostata non habet legitimam personam ad accusandũ alium, quia est criminosus, & infamis, quales non permittuntur ad accusandum, l. qui accusare. ff. de accusat. cap. prohibentur. 2. q. 1. tradit gloss. in cap. 1. de accusat. quæ sentit quod etiam infamis infamia facti repellitur ab accusando: quam gloss. esse seruandam iure Pontificio tenet ibidem Panor. communiter receptus, & Goff. in cap. omnipotens. de accusat. & alij, quos ipse citat, & probant satis iura citata per præfatam gloss. præsertim c. omnipotens, & cap. meminimus.

2 AD SECVNDAM respondetur, quod non est standum suo dicto. Tum per c. 1. de confess. quod habet, eis, qui confessi sunt proprium crimẽ, non esse credendum deponentibus contra alios participes suorum criminum: pro quo gloss. communiter recepta in verbo confessi. & Panorm. citant alia, quæ apud illos & citatos ab eis videri possunt. At præfatus frater confitetur crimen proprium nefandum, ergo non est credendum ei de participe illius criminis. Tum quia est criminosus, & infamis infamia iuris, & facti, & ita non est credendum ei, per cap. testimonium. de test. cum multis alijs, quæ citant ibi Barbat. & Felin. Tum quia testimonium

Digitized by Goo

nium vnius dicitur teſtimonium nullius, cap. cum à nobis. de teſtib. cum ſuis concordan. & ipſe non habet conteſtem, neque alia indicia ſufficientia, vt ponitur in facto.

3 AD TERTIAM. reſpondeo, non poſſe me ſine ampliori relatione præfatum prælatum examinatorem condemnare, nec abſoluere, quippe qui alia iuſta de cauſa potuit id facere, & etiam aliqua iniuſta: & iudex in dubio præſumitur bene facere; quamuis admitteretur probatio contraria, quod mala mente & iniuſte id fecerit; quod non eſt credendum, donec probetur, per cap. in præſentia. de renunciat. & l. merito. cum ſimilib. ff. pro ſocio.

AD QVARTAM reſpondeo, quod ex prædictis reſponſis poteſt colligi modus defendendi præfatum. Reuerendum patrem, opponendo,
4 quod prælatus præfatus examinator non poteſt procedere per ſolum dictum præfati fratris. Tum quia non poteſt procedere per viam accuſationis, quia non poteſt eſſe legitimus accuſator; nec per viam denunciationis, quia non præceſſit correctio fraterna; nec per viam inquiſitionis, quia non præceſſit ſufficiens infamia, iuxta cap. ſuper his. de accuſat. adiuncto cap. inquiſitionis. eod. tit. per quod probatur, quòd non ſufficit vnius, vel alterius, neque trium teſtium dictum ad procedendum per viam inquiſitionis: ſed oportet quod ſit orta infamia: nec ſufficit qualiſcumque infamia, vt procedi poſſit contra huiuſmodi approbatos viros, & prælatos, ſed oportet quod ſit exorta legitime à beneuolis, antequam incipiat procedi, vt eſt caſus in cap. qualiter & quando. il 2. de accuſat. & ibi gloſſ. notabilis recepta, quæ declarat non ſufficere illam quæ oriretur ex maleuolis. & in caſu præſenti ſi qua oborta eſt, cenſenda eſt orta ex illo maleuolo, & ex machinatione examinatoris, quæ non eſt iudicanda ſufficiens, per ea quæ nos latiſſime dicimus in rub. de iudic.

SVMMARIVM.

3 *Correctio, ſeu admonitio fraterna, quæ regulariter denunciationem præcedere debet, non eſt neceſſario præmittenda contra illum, qui ex malitia & quaſi improbitate peccat, modo is talis vere ſit. num. 1. neque eſt neceſſaria in criminibus aliorum infectiuorum, vt eſt hæreſis, & etiam fornicatio regularium: & hoc, ſi non ſperatur emendatio. num. 2.*

3 *Inquiſitionis iudicium præcedere debet infamia, etiam quo ad regulares; nec ſufficit depoſitio de delicto vnius, immo nec duorum etiam legitime receptorum teſtium: at quo ad impedienda mala futura poteſt, modo de dicto futuro malo ſufficienter aliunde, quam à maleuolis & ſuſurronibus, timendum eſſe conſtet. nu. 4.*

3 *Socij criminis depoſitio, etiam quod exſtent duæ mulieres de ſe ipſis contra reum deponentes, non aperit viam iudici, etiam religioſorum, procedendi contra ſuos monachos; ſed inquiſitionem debet præcedere infamia, & denunciationem admonitio fraterna: poſſunt tamen legitime inchoato indicio admitti ad coadiuuandas alias probationes.*

CON-

CONSILIVM IV.

DVAE mulierculæ prælato denunciauerunt, quod N. sacerdos religiosus ad eas accedere frequenter, & quasi improhibite solebat, & sine fræno eas carnaliter cognoscebat; & interrogatæ quando, dixerunt, ante vnum annum. Cum d. N. sit modo vir egregiæ opinionis, & ante præfatum tempus bonum religiosi nomen habuerit; dubitat superior, an teneatur inquirere, & procedere contra dictum N. & quidam doctor ob quatuor rationes asseuerat superiorem teneri ad inquirẽdam veritatem, & procedendum contra d. N. Superior desiderans, nec omittendo, nec operando, diuinæ maiestati vllo modo displicere, petit à Dominatione vestra, quid in hac re debeat facere.

Ad doctrinam S. Tho. citatam à prædicto D. Doctore post alios respondetur primo, pigere me quod adeo debilia tela in clypeos crystallinos, canones scilicet resplendentes, intententur; pudereq. quod adeo male collimata iaciantur.

1 Primo, quod non est necessaria monitio, neque correctio, quando aliquis frequenter, & quasi improhibite, & sine fræno malitiose in aliquod peccatum lapsus est. Non inquam obstat: quia D. consulens nullatenus potest dici de ordine illorum, qui frequenter, & quasi improhibite, & sine fræno in peccatum ex malitia labuntur. quoniam ex his quæ narratio facti continet, apparet ipsum ante tempus quo præfatæ mulierculæ dicuntur asseruisse eum cum illis peccasse, & tempore illo quo dicunt id fecisse, & longo tempore postea fuisse habitum pro religioso egregie bono, sincero, & virtutibus Christianis valde ornato, qui non solum improhibite, & effrænate, & ex malitia & consuetudine, sed neque frænate, neque ex infirmitate, neque ex ignorantia peccasse, peccareve putaretur. Et ita doctrina illa S. Thom. nullatenus ipsi adaptari potest: quoniam lex vel dispositio non potest adaptari el cui verba eius non adaptantur, l. 4. §. coties. ff. de dam. inf. vbi Bar. recep. id colligit, & cap. indemnitatibus. §. supradicta. de elect. lib. 6. quatenus ad hoc iuris optimum appellat Felin. in cap. nonnulli. de rescrip.

2 Non obstat secundo doctrina eiusdem S. Tho. ibid. quod hæresis & fornicatio sunt crimina infectiua aliorum, & quod crimina infectiua possunt denunciari ante admonitionem & fraternam correctionem. Nihil inquam obstat. Tum quia S. Thom. non loquitur de quolibet peccante hæresim, vel aliud crimen infectiuum, sed de illo qui peccauit eiusmodi crimen, & non speratur emendatio: littera enim eius sic habet: *Si autem non speratur emendatio, tunc considerandum est an crimen sit infectiuum, vt est hæresis, vel fornicatio*. D. autem consulens non est talis, de quo non sperabatur emendatio, si quid peccasset, immo necunde apparet legitime illum peccasse peccatum, cuius infimulatur: immo, vt prædictum est, in casu proposito narratur eum fuisse & esse egregium virtutis studiosum, & ante tempus quo dicitur peccasse, & eo quo dicitur

citur peccasse, & multo tempore post iudicatus est castus, & bonitate conspicuus. Tum quia S. Thom. expresse habet in 2. 2. quæst. 33. art. 7. quod etiam in peccato hæreseos occulto habet locum præceptum de correctione fraterna præmittenda, si verisimiliter creditur propter eam emendatum iri. Tum quia quædam hæresis est dicere, quod S. Tho. & qui eum sequuntur omnes teneant in peccato fornicationis non esse locum præcepto de correctione fraterna, quando speratur correctio, sed solum quando non speraretur emendatio, & probabiliter timeretur aliorum infectio, vt ipsemet limitat in locis supradictis.

3 Non obstat tertio doctrina Panor. in d. cap. quoniam. de testib. qui in nulla parte sui commenti meminit de iudicio, licet meminerit de præsumptione illa quali quali, quæ iuuare potest probationem: quod nihil facit contra ea, quæ prædiximus. Non enim ex hoc sequitur quod procedi possit per viam inquisitionis, non præcedente infamia; neque quod procedi possit per viam denunciationis, nõ præcedente monitione charitatiua, quod nos dicimus. Nam nec dictum vnius testis, neque duorum etiam legitimorum sufficit ad inquirendum specialiter: vti est casus expressus in cap. inquisitionis. de accus. quod in prima responsione citauimus: & ad procedendum per viam denunciationis Euangelicæ requiritur admonitio, vt in eod. cap. declaratur. Tum quia Panorm. loquitur de socio, & sic viro consorte criminis: nos autem loquimur de fœmina consorte criminis, quæ longe maiorem præsumptionem facit, quam vir, quia regulariter repellitur à testimonio in criminalibus, à quo non repelluntur viri. Tum quia in casu d. cap. quoniam. iubebantur adduci mulieres participes criminis, postquam crimen fuit denunciatum legitime, & procedebatur per viam iustæ denunciationis: quo casu concedimus posse adduci testes etiam non legitimos ad quale quale augmentum probationis: sed in nostro casu agitur de incipiendo processu, & quæritur an possit incipi virtute dicti consortis criminis sine notorietate, infamia, denunciatione legitima, & accusatione; & dicimus non posse, per textus supra citatos.

4 Non obstat quarto id quod dicitur nos dixisse in rubr. de iud. scilicet Posse inquiri contra aliquem absque infamia vel indicijs, ad impedienda & euitanda mala futura, & etiam contra hæreticum, suspicione aliqua præcedente. Quoniam in casu nostro nec id vel leuiter timebatur, nec timetur, nec de illo habebatur suspicio, nec habetur, nisi ab indicijs maleuolis, sufurronibus, & detractoribus, quales olim etiam de Christo Domino nostro fuerunt aliquot Pharisæi, & principes, & scribæ populi, de quorum conceptis & dictis non est curandum, cap. qualiter. 1. & 2. de accusat. quia cæci sunt, & duces cæcorum, Matthæi 15.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Inquisitio specialis de aliquo delicto contra aliquem nondum de eo diffamatum formari non potest, etiamsi adsint duo vel tres idonei testes.*

2 *Delicti particeps non est testis idoneus; vnde per duos illius participes quis non potest conuinci, maxime si sint mulieres, quæ contra sacerdotem non debent in criminalibus admitti.*

3 *Reuelans delictum occultum, antequam à iudice iuridice iubeatur, peccat. quid autem, si iudex iubeat, vide remissiue. num. 4.*

3 *Testis vnus integer si deponat de delicto ipso, semiplene probat; secus si deponat de sola confessione delinquentis; quia deponit solum de indicio, ex quo semiplene probato nihil probatur de delicto.*

CONSILIVM V.

QVIDAM sacerdos vere commiserat delictum, nulla tamen laborabat infamia circa hoc.

Quæritur primo, an stantibus duobus testibus possit iudex via inquisitionis procedere contra dictũ sacerdotem inquirendo specialiter de illo.

Secundo, an prædictus sacerdos potsit conuinci per duas mulieres, quæ erant complices criminis.

Tertio, an cum sit vnus fide dignus, qui scit delictum hoc per confessionem ipsius delinquentis, possit illud reuelare, antequam à iudice interrogetur iuridice.

Quarto, an si iudex ecclesiasticus præciperet etiam sub pœna excommunicationis, vt quicumque sciuerit tale delictum reuelet, teneantur in conscientia reuelare qui sciunt, si delinquens nulla laborat infamia.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur præfatum testimonium non esse sufficiens ad inquirendum specialiter contra præfatum sacerdotem. decisio expressa est Innoc. III. in cap. inquisitionis. de accusat. quatenus habet non posse inquiri contra aliquem etiam propter dicta duorum vel trium testium etiam idonebrum, nisi laboret infamia: in quod faciunt plurima quæ nos congessimus in rubr. de iudic. à num. 32. & seq.

2 AD SECVNDAM, quod non potest per præfatas mulieres conuinci præfatus sacerdos. Tum quia confitentur se participes criminis: & particeps criminis non est idoneus testis, cap. 1. de confessis, cum ci latè adnotatis. Tum quia sunt mulieres, quæ non debent admitti contra sacerdotem in causa criminali, cap. mulierem. 33. q. 5. cap. forus. adiun. gloss. de verb. signif.

3 AD TERTIAM respondeo, quod præfatus fide dignus peccaret grauiter reuelando illud secretum, antequam à iudice ordine iuris seruato iuberetur id facere: & quod licet dictũ eius sufficeret ad probandam confessionem semiplene, ad probandum tamen delictum etiam semiplene non sufficeret. quia licet dictum vnius testis idonei deponentis de ipsomet delicto

Digitized by Google

licto inducat ſemiplenam probationem; dictum tamen teſtis etiam idonei deponentis de confeſſione vel indicio nihil videtur probare de ipſo delicto: quia indicium niſi plene probetur, nihil probat de delicto, ſecundum Bart. communiter receptum: in quod, quia non vacat, nec eſt neceſſe, non dilato magis.

4 AD QVARTAM, quæ nec vllam de iuris ordine mentionem facit, colligere poteſt reſponſum D. conſulens ex noſtris dictis in noſtro Manu. confeſſ. cap. 18. num. 1. remiſſiue, & deciſiue nu. 38. & 40. & in rubr. de iud. vbi ſupra, & latius in cap. inter verba. 11. q. 3.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatus de crimine, pendente lite, modo non præceſſerit infamia de eo apud graues viros, promoueri poteſt, & concurrere ad beneficia.*

CONSILIVM VI.

AN ACCVSATVS de crimine poſſit pendente lite promoueri?

1 Reſpondetur, quod ſic. Tum quia cap. omnipotens. de accuſat. cum ſuis concordant. limitatur non procedere in accuſato per maleuolos, & non grauato apud graues & bonos viros, ſecundum Hoſtien. & Ioannem Andr. in cap. minime. de accuſat. quos refert & ſequitur multum ibi commendans Felin. & merito: quia alioqui facillime cuique pateret via optimos & doctiſſimos impediendi ab aſſequutione beneficiorum per concurſum; ſi ſola accuſatio à quouis maleuolo, vel improbo facta, non ſequuta apud bonos & graues viros infamia, ſufficeret ad repellendum à concurſu, & petitione beneficij; quod eſſet abſurdum, & ita non dicendum. l. nam quod abſurdum. ff. de bon. liber. &c.

SVMMARIVM.

1 *Quærenda facilius impediuntur, quam quod quæſita tollantur: vnde prælatus, & ſeruus, qui non poſſunt nocere eccleſiæ nec domino in quæſitis, præiudicant tamen in quærendis.*

2 *Appellatio interpoſita à ſententia lata ſuper crimine inhabilitante ad honores, etſi ſuſpendat ipſam ſententiam, ac inhabilitatis pœnam quoad honores adeptos, quos retinet, non tamen tollit infamiam (ſi qua ante orta erat) impedientem, ne ad nouos eligatur honores.*

3 *Accuſatus de crimine inhabilitante ad honores, non debet poſt iudicium & eo pendente ad illos eligi, num. 5. & hoc, ſi præceſſerit legitima inſcriptio, nu. 4. & propter accuſationem ſit factus infamis apud graues viros: adeo vt licet ſit ſparſus rumor quod accuſatus fecit tale delictum, ſi tamen graues viri illud non credant, non impediatur. num. 6. & 7. ſicut nec impediret, ſi accuſatio malo animo facta fuiſſet. num. 7.*

3 *Denunciatus de crimine inhabilitante ad dignitates, ea pendente, non debet ad illas eligi: & hoc, dummodo denunciatio fuerit rite recepta, videlicet præcedente fraterna correctione, nu. 4. & non formata animo calumnioſo & malo, & quod de dicto crimine remaneat apud graues viros diffamatus, & quod non fuerit à maleuolis orta, nu. 7.*

Digitized by Google

4 *Inquisitus de crimine inhabilitante ad dignitates, ea pendente, non debet ad illas eligi: & hoc, modo inquisitio non sit solum generalis informatoria, licet cum voluntate deueniendi ad specialem, num. 7. sed debet esse simpliciter contra talem personam solemniter formata, & super ea cæptum iudicium taliter, quod reus saltem fuerit ad illi respondendum citatus, num. 5. præcesseritq. infamia apud graues & honestos viros suborta, num. 7. & sit de graui crimine, num. 8. & quod non fuerit à maleuolis suborta, nec calumniose formata. num. 7.*

6 *Infamatus infamia impediente promotionem non dicitur is, cui sententia condemnationis fuit intimata, sed tamen graues viri non credunt, nec crediderunt reum esse de dicto crimine culpabilem.*

8 *Promotionem ad honores non impedit omnis accusatio, denunciatio, & inquisitio, sed debet esse de crimine graui, puta capitali, vel status.*

CONSILIVM VII.

1 SVPER antinomia l. 1. vers. ergo. ff. nil nouari appell. pend. ex vna parte, & l. reus. ff. de munér. & honor. ex altera, dico primum eam optime tolli per earumdem glossas Accurs. quæ in summa habent, quod præfatus vers. ergo. agit de honore præterito iam quæsito, l. autem reus. de honore futuro nondum quæsito: & ideo nil mirum, quod appellatio non iuuet tantum in casu illius, quantum in huius: quia *Turpius eijcitur quam non admittitur hospes.* cap. quemadmodum. de iureiur. & seruus potest nocere in quærendis, & non in quæsitis. l. seruus. cum gloss. C. de pact. Prælatus item potest nocere ecclesiæ in quærendis, non autem in quæsitis. gloss. fin. 16. q. 6. & irregularitas non priuat ipso iure beneficio quæsito, quærendo verbo sic. Innoc. in cap. cum nostris. de conces. præbend. Secundo, quod ille versic. ergo. facit aliquid, sed ex longinquo, pro parte affirmatiua quæstionis, an suspensio suspendatur per appellationem: & l. illa reus. facit, sed ex lon-
2 ginquo, pro parte negatiua eiusdem quæstionis. Tertio, quod tenens partem affirmatiuam præfatæ quæstionis facile potest respondere præfatæ l. reus. quod ratio, quare reus condemnatus de crimine inhabilitãte ad honores, non debeat promoueri ad illos, etiam si appellauerit, quod habet illa lex, non est, quia appellatio non suspendit sententiam; sed quia infamia exorta ex receptione inter reos ob crimen faciens quempiam inhabilem ad honorem, impedit eum ab illo assequendo, iuxta l. 2. C. de dignit. lib. 12. & cap. infamibus. de reg. iur. lib. 6. & ita illam intellexit gloss. recepta in cap. omnipotens. de accusat.

An autem illud cap. & dict. l. reus. cum allegatis à suis gloss. obstent promotioni N. electi Prioris generalis, ea ratione, quod accusatus non sit promouendus, alia quæstio est, ad quam non respondi antea, cum præfata responderem: quia non quærebatur de illa. Nunc autem quando quæritur, licet occupatissimus, respondeo primo, quod pro eius parte affir-
3 mante facit præfatum cap. omnipotens. & cap. tantis Daniel. 81. distinct. quatenus habent, denunciatum de aliquo crimine, pendente causa denunciationis, non debere promoueri ad aliquam dignitatem: & præfatus

Prior

Digitized by Google

Prior N. videtur fuiſſe denunciatus de crimine, & quod pendente denunciatione in Priorem fuit ipſe electus.

Secũdo, quod l. reus. ff. de mun. & honor. & l. qui de libertate. ff. de lib. cauſa. probant, eum qui de crimine accuſatur, vel ſeruus eſſe prætenditur, lite pendente non eſſe promouendum ad dignitatem: at ſuper crimine præfati Prioris videbatur lis pendere tempore ſuæ electionis, & promotionis.

Pro parte tamen negante, quæ verior eſt, facit primo, quod non pendebat lis vlla ſuper aliquo crimine contra præfatũ Priorem N. tempore ſuæ electionis: non quidem ſuper accuſatione, quia nemo illum accuſauit: nam
4 accuſationem debet præcedere inſcriptio, cap. ſuper his. de accuſat. non item ſuper denunciatione, quia denunciationem præcedere debet correctio fraterna, d. cap. ſuper his. quarum neutra in caſu prædicti Prioris interuenit. non item ſuper inquiſitione: quia nondum fuit proceſſum contra eum ſpecialiter, licet generaliter & præparatorie contra totum conuentum proceſſum fuiſſet. Duplex enim eſt inquiſitio, ſcilicet generalis, ſiue præparatoria, qua generaliter Epiſcopus, vel Viſitator inquirit crimina nemine nominato; & altera ſpecialis, ſiue ſolemnis, qua procedit ſpecialiter contra eum, quem per generalem inquiſitionem, vel infamiam, vel aliã viam inuenit culpabilem, ſecundum Speculat. de inquiſit. §. quando. receptum communiter ab omnibus in cap. 1. de offi. ord. & in l. congruit. ff. de offic. præſid. & ſingulariter probatur in cap. 1. §. ſane. de cenſib. lib. 6. & nemo per ſolam generalem & præparatoriam inquiſitionem dicitur inquiſitus, & contra neminem dicitur pendere lis propter generalem inquiſitio-
5 nem. Tum quia nondum eſt iudicium cum ipſo cœptum, cum nondum ſit citatus, ſiue vocatus, ſiue inſſus reſpondere ad culpam intimatam: & ſine citatione non poteſt eſſe iudicium, nec lis pendens. §. fin. Inſtitut. de offic. iud. & clem. 2. vt lite pend. & l. vbi cœptum. ff. de iud. Tum quia alioquin contra omnes, qui per generalem inquiſitionem inuenirentur notati, cenſeretur cœpta lis inquiſitionis, antequam citarentur, & antequam quidquam eis intimaretur: quod eſt contra mentem omnium vbi ſupra, quodque nemo vmquam dixit. Tum quia non poteſt dici litem inquiſitionis pendere, donec incipiatur: non poteſt autem incipi, donec citatio, vel intimatio culpæ ad reſpondendum, quod effectu idem eſt, fiat. & conſequenter propter inquiſitionis pendentiam non poteſt præfatus Prior à promotione repelli: & ita propter nullius litis ſuper crimine pendentiam potuit repelli. quæ profecto ratio omni reſponſione maior eſt, & ex ea efficax ſolutio colligitur ad d. l. reus. quæ de reo accuſato, immo & condemnato promouendo appellatione pendente loquitur: & ad d. l. qui de libertate. quæ etiam de illo, contra quem ſuper ſeruitute lis pendebat, agit: & ad d. cap. omnipotens. & cap. tantis Daniel. quæ loquuntur de denunciatis, contra quos procedebatur.

6 Secundo pro eadem parte negante facit dictum Hoſtien. in cap. meminimus. de accuſat. communiter recepti ibi per alios, & Felin. in dicto cap. omnipotens. & antea per Ludouic. ſingul. 443. quod ille, & alij communiter vitioſe citant, ſcilicet, quod tunc demum impeditur promotio per

accuſationem,quando propter illam accuſatus eſt factus infamis apud bõ nos & graues viros, & non aliàs. & præfatus Prior per viſitationem generalem non fuit factus infamis apud bonos & graues viros, immo neque apud aliquos alios:quia viſitatio fuit ſecreta; & nulli præter Viſitatorem, notarium,& deponentem, ſciebant Priorem fuiſſe notatum de tali crimine,donec fuit intimata pœna ſuſpenſionis,quæ intimatio non produxit infamiam. Tum quia conuentus,qui erat electurus,non credidit eum ita deliquiſſe,nec tenebatur credere,iuxta doct.Innoc.probatam à Fel. in d.cap. omnipotens.nu.4. Tum quia fuit lata ſine vocatione,ſiue indicatione culpæ,& ſine vlla copia ſe defendendi facta,& ita inualide,& nulliter.

7 Tertio, quod præfatum dictum Hoſtienſ. adeo eſt verum, quod, etiam ſi nec ipſe nec alius illud dixiſſet,erat tamen aſſerendum:quia ratio,quare accuſatus, denunciatus, vel inquiſitus non debet promoueri,eſt,quia per talem accuſationem, denunciationem, vel inquiſitionem factus eſt infamis, vt ſupra in concordia antinomiæ tetigimus, & affirmat Anan. per gl. recept. ibi in d. cap. omnipotens. nemo autem dicitur infamis, vel laborare infamia, niſi ea ſit apud bonos & graues viros, licet rumor aliquis ſit ſparſus, & etiam creditus apud aliquos, vt probatur in cap. qualiter & quando.2. de accuſat.cuius gloſſ.in verb.ad inquirendum.recepta ab omnibus id declarat, & ſubdit, quod requiritur etiam quod non ſit orta ab inimicis,neque maleuolis. ergo accuſatio,denunciatio, vel inquiſitio non impedit promotionem, niſi per eam ſit orta infamia apud bonos & graues viros.

Quarto, quod pendentia accuſationis, vel inquiſitionis factæ calumnioſe, vel malo animo, non impedit promotionem, vt probat cap. meminimus. de accuſat. at hic malo animo interuenit, vt conijcitur ex multis in facto contentis.

Quinto,quod voluntas accuſandi,inquirendi, vel denunciandi non ſufficit ad hoc,ſed oportet quod actu pẽdeat, vt notat Anan.in d.cap.meminimus.nu.2. At in caſu propoſito non fuit inquiſitio formata contra Priorem, ſed ſolum facta præparatio per generalem inquiſitionem,& voluntas forte deſcendendi ad ſpecialem,ad quam tamen per octo menſes non proceſſerat, nec vt creditur proceſſiſſet, niſi vt innocentem electionem perturbaret contra breue Apoſtolicum, quo iubebatur ne directe vel indirecte impediret liberam electionem Prioris faciendam.

8 Sexto,quod tunc demum accuſatio,denunciatio,vel inquiſitio infamat, quando eſt facta de graui cauſa, puta capitali, vel ſtatus, vt notat Anan. in d.cap.omnipotens.nu.6.& probat,eo quod aliàs ſequeretur,quod accuſatio de fractione ſilentij, vel ieiunij, vel omiſſione precum horariarum vnius vel alterius diei, induceret hunc effectum; quod eſt abſurdum, & contra mentem contex. præfati cap. tantis. & d. cap. omnipotens. & ſimilium, quæ loquuntur de graui crimine. at comburere vnum librum de conſilio ſeniorum,relicto tranſumpto ad id neceſſario,non erat tale: & præterea iam fuit ſuper eo ſententia nullam vel leuiſſimam pœnam continens lata. ergo,&c.

SVM-

Digitiz

SVMMARIVM.

1 *Legem humanam aliquid nec iure naturali nec diuino præceptum obſcure iubentem qui bona fide credens bene facere non obſeruat iudex, nec mortaliter peccat, nec ad aliquam tenetur reſtitutionem parti. idem dicitur, ſi eamdem ex cauſa ſibi bona fide iuſta indicata, etſi reuera talis non eſſet, non obſeruat. num. 5.*

2 *Indiciorum copiam reo torquendo, non diuina, nec naturalis, ſed ſola humana lex, & hoc ſubobſcure, & tunc demum ſi petatur, dari iubet.*

3 *Iudex tunc demum aliquid ſibi ſub pœna mandatum omittendo pœnam incurrit, ſi pars vt id faceret petijt.*

4 *Torquens iudex reum, contra quem vera ſufficientia adſunt indicia, ad nullam coram Deo tenetur pœnam, licet contra legem humanam non dederit indiciorum debitam copiam.*

5 *Teſtes contra reos condemnandos examinatos repetendos eſſe, nec diuina, nec naturalis, ſed ſola humana lex, cui etiam particulari conſuetudine derogari poteſt, mandat.*

6 *Conſuetudo à pœna ſaltem temporali excuſat tranſgredientem etiam legem naturalem.*

CONSILIVM VIII.

SACERDOS quidam pius, & doctus, olim inquiſitor multos reos aliàs ſufficienter indiciatos torqueri fecit, non data eis copia indiciorum, nec aſſignato termino ad faciendas ſuas defenſiones, quia non petierunt ſibi dari: & præterea in cauſis proceſſit ad reorum condemnationem, non repetitis teſtibus, qui de conſuetudine loci vt plurimum non ſoliti ſunt repeti. Cum igitur in præmiſſis bona fide, & credens bene agere proceſſerit, quæritur an teneatur ad aliquam ſatisfactionem parti læſæ.

AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod non videtur teneri ad vlteriorem reſtitutionem faciendam parti, ſaltem in foro conſcientiæ. Primo quidem, quod ipſe omiſit dare copiam indiciorum
1 ſine dolo, & bona fide, non credens ſe male facere, idq. omiſit in materia nullo iure naturali, neque diuino, nec humano claro præcepta: & qui iudex modo præfato tranſgreditur legem humanam ſubobſcuram, non peccat mortaliter ſecundum Innoc. in cap. per tuas. il 2. de ſimon. quem commendat Bald. in l. ab eo. C. quomodo & quando iudex, & vtrumque ſequitur Felin. in cap. 1. in limit. 2. de re iudic.

2 Secundo, quod lex de danda copia indiciorum reo eſt humana, & obſcure lata. Quia licet communis opinio teneat dandam eſſe copiam indiciorum ante torturam, iuxta doctrinam Bart. in l. fin. in q. pen. de quæſt. ob rationes quas tradit Alex. conſil. 65. volum. 1. col. 2. nullus tamen videtur lex. in hoc expreſſus: quandoquidem l. vnius. §. cognituram. ff. de quæſtionib. quæ videtur omnium probatiſſima, obſcure id dicit; immo in ſenſu directo ſolum probat id eſſe faciendum poſtulante reo, ſignificans à contrario ſenſu non eſſe neceſſarium id facere, eo non petente.

3 Tertio, quod D. iudex non incidit in pœnam, ſub qua tenetur aliquid facere, niſi requiratur à parte, iuxta glo. recep. & notab. in cap. fin. de reſcriptis, in verb. damnis. & alia multa quæ tradit Felin. in cap. ſi autem. de reſcript. num. 4. & citati ab eo.

4 Quarto, quod licet regulariter iudex mereretur pœnam, non dando copiam indiciorum etiam non petenti; id tamen falleret quo ad forum conſcientiæ, quando indicia vere coram Deo eſſent ſufficientia: quoniam omnia ſunt ei aperta, ad Hebræos 4. & cap. Deus omnipotens. 2. quæſt. 1. & ita quo ad Deum D. conſulens non peccauit: quia præfati rei erant ſufficienter indiciati, vt ponitur in caſu.

5 AD SECVNDAM, de omiſſione repetitionis teſtium, reſpondeo, quod neque ob illam videtur D. conſulens ad vlteriorem reſtitutionem teneri. Tum per argumenta reſponſionis præcedentis. Tum quia conſuetudo illius terræ habebat vt plurimum ne repeterentur neceſſario, vt ponitur in caſu; & cum lex de repetendis teſtibus iuris naturalis non ſit, nec diuini, ſed tantum humani, potuit ibi conſuetudine limitari. cap. fi. de conſuetud. & l. 2. C. quæ ſit long. conſuet. Tum quod conſuetudo excuſat à pœna ſaltem temporali, etiam tranſgredientem legem naturalem, iuxta gloſſ. cap. denique. 4. diſtinct. quæ habet ſimilem in cap. cum venerabilis. de conſuetud. Tum quia qui tranſgreditur legem humanam ex cauſa, quæ bona fide ſibi videtur iuſta, licet vere non ſit omnino talis, non peccat pluſquam venialiter, ſecundum mentem D. Thom. in 2. 2. quæſt. 96. art. 6. & 2. 2. quæſt. 147. art. 3. vbi pulchre hoc explicat Caiet. & tradimus nos in Manu. confeſſ. in 9. prælud. num. 14. & paulo explicatius in cap. 23. num. 42. vbi hoc videri poteſt.

DE SIMONIA, ET NE ALIQVID PRO SPIR. exig. vel prom.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca eſt & nulla omnis diſpoſitio, per quam recepto temporali traditur beneficium ſpirituale, num. 2. & 6.*

3 *Simonia committitur accipiendo aliquid, etiam pro eo, quod eſt annexum rei ſpirituali.*

5 *Litterarum tituli beneficialis pretium ſpectat ad notarium, differtq. ab annata, earumq. valor ſemoto reſpectu traditionis rei ſpiritualis modicus eſt. nu. 4. Vnde Epiſcopus qui partem fructuum pro eis exigit, conuincitur non pro valore litterarum, ſed pro pretio iuris ſpiritualis, ſimoniace exigere. num. 3.*

6 *Simoniacam labem vetantia iura non poßunt per non vſum tolli, fuerunt q. præterea innouata per ſacrum Concilium, quod non poteſt adhuc dici ſublatum.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM I.

DE EPISCOPO accipiente pro expeditione litterarum collationis beneficij tertiam partem fructuum illius; an id iure facere possit, ita vt collatio valeat?

1 Respondetur primo, quod omnis beneficij collatio, prouisio, confirmatio, electio, præsentatio, & quælibet alia dispositio simoniaca simonia reali est ipso iure nulla, per extrauag. 2. de simon. & plurimos antiquos canones, quos pro singulis modis prædictis prouidendi & alijs multis citat Cosmas in glossa Conc. Basilien. in tit. de annatis, in princ. per quæ, & per tradita à nobis post alios in Man. confess. cap. 23. nu. 103. & 111. id colligitur: quo Cõcilio fuit etiam expresse prohibitum ne quid exigeretur à collatoribus pro litteris seu bullis prouisionis beneficiorum.

2 Secundo, quod omnis, qui tradit spirituale beneficium per modos supradictos, & alios, & accipit aliquod temporale pro illa traditione, committit simoniam realem, si ab vtraque parte compleatur saltem in parte traditio, & acceptio per prædicta.

3 Tertio, quod omnis, qui accipit aliquod temporale pro expeditione litterarum collationis, prouisionis, confirmationis, præsentationis, electionis, vel cuiuslibet alius dispositionis beneficialis præfatarum traditionũ, censetur accipere pro traditione illa spirituali, ad cuius probationem litteræ expediuntur. Tum quod non solum committitur simonia accipiendo aliquid pro traditione rei spiritualis, sed etiam accipiendo aliquid pro eo, quod est annexum rei spirituali, vt patet ex definitione simoniæ data à gloss. 1. q. 1. in summa, quam nos profunde declaramus in d. Manu. vbi sup. nu. 100. & per cap. 1. de simon. & constat expeditionem litterarum ad probandum collationem, vel aliam traditionem rei spiritualis, esse quid annexum rei spirituali ex eo, quod de illarum iustitia & valore non potest cognoscere iudex secularis, arg. cap. quanto. de iud. cum ei adnot. Tum quod sophistica, falsa, inusitata, & puerilis interpretatio est, dicere, quod liceat accipere pro litteris titulorum beneficiorum spiritualium, & non pro titulis ipsis. Tum per dictum cap. 1. de simon. quod cum multis ei concordantibus clare definit, ordinantem Episcopum, qui capit ab ordinato aliquid pro pastellis, & litteris ordinationum, esse simoniacum: quia censetur capere pro traditione ordinum. & eadem ratione qui capit aliquid pro litteris, vel expeditione litterarum, quibus probanda est traditio be-
4 neficij per aliquem modũ tradendi, est simoniacus. Tum quod valor solarum litterarum expeditionis sine respectu ad traditionem rei spiritualis non valet vno scuto, neque dimidiato, neque quandoq. vno iulio: copia enim simplex litterarum expeditionis tanti valet in sua substantia, quanti valent litteræ tituli originalis, semoto respectu ad traditionem rei spiritualis. Et constat valere parum ipsam copiam simplicem. Nam palam est pro vno iulio extrahi copiam simplicem originalis scripturæ: & ita grãde peccatum mortale esset iniustitiæ accipere pro substantia litterarum expeditionis tertiam partem fructuum, contra legem naturalem cõtentam

in 7. præcepto Decalogi, quod est iuris naturalis, & alia præcepta, vt declarat S.Tho.in 1. 2.q. 100. art.1.& 8.& sentit in 2.2.q. 122.art. 1. & consequenter teneretur restituere illam, cum omnia peccata iniustitiæ obligent ad restituendum iniuste acceptum, per cap.peccatum, de reg. iur. lib.6. & cap.si res aliena.14.q.6.& nos latius tradimus in d. Man. cap.17.num.7.&
5 in tract.de redit.eccles.q.2.mon.1.2.& 7. Tum quod pretium scripturæ litterarum est aliud à tertia parte, quæ accipitur pro annata; quia illud solvitur notario, hæc vero Episcopo: & consequenter non potest dici eam accipi pro pretio litterarum, sed pro traditione tituli. Cui consequens est, illam acceptionem esse simoniacam, & esto non esset simoniaca, esset tamen peccatum mortale iniustitiæ inducens restituendi obligationem.

6 Quarto, quod negari non potest id esse vetitum per Conc. Trid. in cap. 14. de refor. sess. 24. quo simoniaci reputantur omnes modi conferendi, instituendi, & prouidendi spiritualia beneficia, accipiendo aliquid temporale pro illis.

Quinto, quod etiam non prodest Episcopo dicere dictam Concilij Basilien sis prohibitionem sublatam esse per Regiam constitutionem (de qua per Rebuf. in prax. tit. quot modis beneficia acquirantur. num. 13. permittentem per huiusmodi posse quid accipi) & per non vsum. Tum quia constitutio illa fuit præfato Conc. conformis cum aliquantula illius relaxatione: quia per illud vetatur, ne quidquam accipiatur, & constitutio permittit accipere vnum aureum. Tum quod iura simoniacam labem vetantia non possunt tolli per non vsum, quia sunt conformia iuri diuino, & naturali, contra quod præscribi non potest, vt late notatur per omnes in cap. fin. de consuet. Tum quod ad tollendam legem canonicam receptam requiruntur 40. anni, vt late tradit post alios Fel. in cap. 1. de treug. & pace. num.7.& à Conc.Trid.nondum sunt lapsi 21. anni, quod innouauit omnia iura statuta contra simoniacam labem, & innouauit etiam insuper contra illud in cap.14.non obstantibus contrarijs, etiam consuetudinibus immemorabilibus. Per quæ omnia satis superq. monstratur non licere prædicto Episcopo percipere prædictam tertiam partem, & teneri eum restituere ea, quæ percepit, nisi remissionem vel condonationem aliquam iustam consequatur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1. *Consuetudo capiendi vnum scutum pro subscriptione & registratione seu sigillo bullæ prouisionis beneficij non excusat secretarium collatoris.*
2. *Notarius non potest magis capere pro calamo, quam Episcopus pro ordinatione.*
2. *Innouatio legis antiquæ consuetudine abrogatæ operatur vt antiqua consuetudo amplius non excuset.*

CON-

Digitized b 3oog

CONSILIVM II.

QVAERITVR, verum tuta conscientia Romæ à secretario Cardinalis collatoris, eam ibi ita consuetudo vigeat, possit accipi scutum vnum pro subscriptione, & registratura bullæ prouisionis beneficij ecclesiastici, quamuis nullum alium laborem in huiusmodi bulla habeat. Item pro impressione, seu appensione sigilli in supradicta bulla alterum scutum accipi possit, cum & ita se consuetudo habeat, cui que Conc. Trid. neque cap. 14. sess. 24. neque cap. 1. sess. 21. de hoc aliquid decreuerit.

1 Ad duas quæstiones præmissas videtur respondendum negatiue. Tum quia prædictum cap. 14. sessi. 24. expresse habet, ne quid accipiatur pro institutionibus, vel collationibus beneficiorum. Tum quia idem latius iubetur cap. ex multis. 1. q. 3. & cap. instituatur. cap. cum in ecclesiæ. & cap. Iacobus. de simon. quæ probant non licere quidquam accipere pro collationibus beneficiorum, etiam in pios vsus conuertendum: quamuis quantum ad hoc, prædictum Conc. Trid. limitauerit illa. Tum quia cap. 1. de simo. &
2 cap. sicut Episcopum. 1. q. 2. statuitur, ne nocarius magis capiat pro calamo, quam Episcopus pro ordinatione, & institutione. Tum quia prædictus Conc. Trid. innouauit omnia iura antiqua: & ita licet in desuetudinem abijssent, reuixerunt tamen, & sunt hodie valida. Tum quia prædictum Conc. declarauit, nullam consuetudinem etiam immemorialem contra hæc quidquam valere. Cum itaque consuetudo nihil prosit; & iura antiqua, quæ hoc prohibent, sint innouata per nouissimum, quod idem prohibet, consequens est non licere supradicta.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam non committit, qui in actu collationis exigit id quod pariter exigeret, si non ab ipso, sed ab alio fieret dicta collatio. nu. 4.*

2 *Immemorialem quasi possessionem qui habet exigendi aliquid à collatario beneficij, quamcumque causam talium dictæ exactionis etiamque & priuilegij Papæ allegando, eo ipso quod illum vel illud allegat, probat.*

3 *Annatam, seu fructuum dimidium primi anni vacationis beneficiorum plurimæ ecclesiæ ex antiquissima consuetudine percipere solent, hocque Pontifex iusse concedere potest.*

4 *Collationis tempore collatarius promittens collatori soluere quidquid ei iuste debebit, non est simoniacus, quia promissio eius quod tacite iuste non vitiat.*

CONSILIVM III.

CANONICI cathedralis ecclesiæ N. nonnullarum parochialium collationem habentes, solti sunt ab ecclesijs, quas ipsi conferunt, quamdam præstationem exigere, & præcipue à plebe mollis Morini mediocritatem decimarum per immemorabile tempus exegerunt. Nunc modernus d. plebis rector, cui à Greg. xiij. fuit libere facta collatio, nulla obligatione

seu onere adiecto, recusat talem præstationem medietatis decimarum dictis canonicis persoluere; canonici vero ipsum teneri omnino prætendũt, & ad talem obligationem probandam adducuntur tria instrumenta collationum dictæ plebis, in quibus promittuntur ea, quæ solent in collationibus promitti: promittitur etiam dicta medietas decimarum, quæ deducitur in promissionem ac stipulationem in ipso actu conferendi, cum in dictis instrumentis dicatur, quod is, cui fiebat collatio, promisit, & conuenit medietatem decimarum persoluere. quæ quidem præstatio in prædicto instrumento collationis nuncupatur afflictus, in reliquis vero instrumentis collationum non appellatur amplius afflictus, sed promittitur tãquam debita huiusmodi præstatio de iure, & antiqua & laudabili consuetudine, nullo alio tali præstationi imposito nomine, sine causa, nisi quod sit de iure, & laudabili consuetudine. Accedit præterea, quod & alij etiam, quibus post collationes in dictis instrumentis contentas fuit libere à Papa facta collatio, dictam medietatem decimarum dictis canonicis persoluerunt, prout & alij ante fecerant, quibus ab ipsis canonicis erat facta collatio. Quam quidem præstationem modernus rector soluere recusat, cum nulla ostendatur causa illam præstandi; & initium, quod ex dictis instrumentis apparet, videtur vitiosum, cum libera debeat esse collatio, nullo pacto, promissione, seu conditione apposita, prout in dictis instrumentis collationum promissum apparet. Quæritur, an talis præstatio valeat de iure fieri absque simoniæ labe.

1 Respondeo primo, quod narrata in hoc facto secum pugnare videntur, quatenus primo in eo dicitur, quod canonici prædictum dimidium decimarum consueti sunt petere & exigere à plebe montis Morini. Deinde præsupponitur, quod non plebs, sed rector plebis solet illud soluere, vel quod nunc rector renuit soluere; de plebe autem, an ipsa velit, vel nolit, nihil dicitur: & nemo non videt, plurimum referre ad iudicandum interuenisse simoniam, an plebs, cui non confertur rectoria, dicatur soluere solita, an rector, cui illa confertur, sit solitus soluere.

Secundo, quod in facto præsupponitur solitum solui prædictum dimidium decimarum canonicis, etiam cum rectoria confertur à Papa, & non à canonicis; cui consequens est, quod prædicti canonici non sunt soliti capere prædictum dimidium propter collationem, quam faciunt; quandoquidem illud capiunt, etiam cum ipsi illam non faciunt.

2 Tertio, quod in facto præsupponitur tẽpore immemoriali factam fuisse hanc præstationem. cui consequens est, posse probari per illud quamcumque iustam causam, quæ ad imponendum occurrere potuisset à principio, arg. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotidian. & æstiua, & cap. super quibusdam. de verb. sig. & eis annotatorum. At palam est priuilegio Papæ potuisse illud onus iuste imponi siue plebi, siue rectori, præsertim consentienti, qui consensus probabitur etiam per illud tempus, si oportuerit, & allegatus fuerit per prædictos canonicos.

3 Quarto, quod in multis ecclesijs habet antiquissima consuetudo, vt medietas fructuum beneficij, quoties vacauerit, debeatur fabricæ, vel mortuo

tuo beneficiario, vel alicui alij, vt clare colligitur ex extrauag. ſuſcepti. ne ſede vacante. inter communes.

Quinto, quod iuſtiſſime potuit Papa imponere huiuſmodi annatæ ſolutionem faciendam, quoties vacauerit, prædictis canonicis, ſeu Capitulo eorum ad ſe honeſte ſuſtentandum. arg. prædictæ extrauag. & ita, ſi voluerint canonici allegare iſta, audiri debebunt.

4 Sexto, quod certum eſt, cum cui confertur beneficium, poſſe iuſte ſine labe ſimoniæ promittere conferenti, vel cuilibet alij etiam in tituli acceptatione, quod poſt acceptationem ſoluet quicquid iuſte debebit: quia expreſſio eius, quod tacite ineſt, non inducit ſimoniam. gloſ. memor. cap. ad audientiam. 2. de reſcrip. argum. cap. ſignificaſti. de elect. & l. 3. de legat. 1. Quare non auderem in præſentia ſubſcribere me conſilio contra illos dato, & mihi oſtenſo, licet videatur mihi illud à viro ingenio, iudicio, & eruditione præſtanti redditum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij cum pacto, vt dimidia fructuum detur collatori, vel tertio, eſt ſimoniaca; & ſi ſequuta collatione, dicti fructus dentur, efficitur realis ab vtraque parte completa habens annexas cenſuras. nu. 3.*

2 *Penſionẽ etſi ex iuſta cauſa poſſit imponere Epiſcopus ſuper beneficio; attamen quia hoc eſt cõtra ius regulare, Epiſcopus nũquã cenſetur velle facere, niſi id exprimat.*

2 *Diſpenſare cenſetur Papa, eo ipſo, quod ſcienter facit actum, qui ſine diſpenſatione non teneret; Epiſcopus autem non, niſi expreſſe dicat ſe diſpenſare.*

CONSILIVM IV.

AN COMMITTATVR ſimonia realis, ſi Epiſcopus conferat beneficium ſimplex vni, cum pacto, & conditione, vt dimidium fructuum daret alteri, & ille acceptet illam collationem cum prædicto pacto, & conditione, & capta poſſeſſione det dimidium fructuum eius alteri?

1 Reſpondeo, quod Panor. expreſſe dixit in cap. 1. notab. 13. vt eccleſiaſtica beneficia ſine diminut. quod conferens alicui beneficium cum pacto, vel conditione, vt aliqua pars fructuum ſibi detur, committit ſimoniam; & eadem eſt ratio, ſi faciat pactum, vel ponat conditionem, quod aliqua pars fructuum detur alteri. Tum quia omne pactum, & omnis modus, & conditio, quæ iure non ineſt, adiecta collationi beneficij efficit eam ſimoniacam, cap. quam pio. 1. q. 2. cap. fin. de pactis. & facit gloſſa ſolemnis in cap. dudum. verbo libere. de præbend. lib. 6. & hic apponitur collationi pactum, conditio, vel modus. Tum quia non poſſumus dicere, quod Epiſcopus adijciendo præfatam conditionem voluit imponere penſionem: quia non dixit illud Epiſcopus. & cum Epiſcopus vult facere aliquid contra ius commune, etiam in caſu in quo id facere poteſt, non videtur illud facere velle, niſi id exprimat. Illa enim eſt differentia ſolemnis inter Papam, & inferiores, quod Papa faciendo aliquid, quod non poteſt valere propter aliquem defectum iuris, niſi diſpenſet, ſi ſcit illum defectum, videtur tacite diſpenſare, non autem inferior eo, niſi expreſſe dicat ſe diſpenſare: quæ

2

eſt

est doctrina Panorm. recept. in cap. diuersis fallacijs. de cleric. coniugat. quam colligit ex concordia duorum dictorum Innocentij in cap. veniens, de fil. presbyt. & d. cap. diuersis fallacijs. Et ita cum imponere pensionem beneficio sit contra ius regulare, cap. extirpandæ. de præbend. Episcopus non potest id sine iusta causa facere, nec videtur velle pensionem imponere, nisi id exprimat. Tum quia aliud est imponere pensionem super beneficio, & aliud facere collationem conditionalem, vel modalem: & in casu proposito fuit facta collatio conditionalis, vel modalis, vt in ipso casu propopitur. Tum quia verba prædicta Episcopi non significant mentem suam esse onerandi beneficium pensione, sed beneficiarium modo & onere soluendi dimidium fructuum. Itaque dolens profecto respondeo, prædictam collationem esse simoniacam, & realem ab vtraque parte compleram, & consequenter inducere censuras. Salua, &c.

3

SVMMARIVM.

1 *Simonia etsi dicatur tunc committi, cum pro spirituali traditur temporale, non tamen requiritur actualis traditio rei, sed sola conuentio, num. 3. immo & voluntas quærendi spiritualia per contractum non gratuitum sufficiat. num. 4. ad hoc tamen, vt sit realis, non sufficit sola voluntas, immo nec conatus, nu. 2. nec promissio dandi temporale, sed requiritur vera traditio rei, nu. 5. illius inquam, ad quam vt detur principaliter & cum effectu seu re ipsa respicitur. nu. 6.* 1 c

2 *Conatur qui fuit aliquid facere, non ligatus pœna contra tale quid facientē decreta.* c

3 *Instrumentum continens obligationem promissæ summæ in re conuenta traditum causat adimplementum conuentæ simoniæ: & hoc, si receptio instrumenti erat principaliter intenta, secus si principaliter intendebatur receptio pecuniæ, & minus principaliter tradita instrumenti ad probandum. nu. 6.*

5 *Remissionis instrumentum falsi debiti, quod hinc inde vere subsistere credebatur, prout simoniace conuentum fuerat, tradens, simoniam non adimplet. nu. 6. & per totum consilium.*

CONSILIVM V.

1 IS, ad quem pertinebat collatio cuiusdam beneficij vacantis, indubie credebat debere se centum Petro petenti sibi cōferri illud beneficium, & Petrus etiam certo credebat deberi sibi illa 100. & conuenerunt ambo, vt Petrus remitteret & donaret illud debitum collatori beneficij, & quod ipse conferret illud, eidem remissione facta per d. Petrum. collator contulit ei beneficium: collato illo, constitit collatorem nihil debuisse Petro. Quæritur, an interuenerit in hoc casu simonia, & qualis.

1 Pro parte negante, quod nulla in hoc casu interuenit simonia, facit primo, quod ad hoc, vt interueniat illa, requiritur vt aliquod temporale detur pro spirituali, vel contra aliquod spirituale pro temporali, iuxta definitionē simonię positā in summa 1. q. 1. receptam cōmuniter à S. Th. & alijs in 4. dist. 25. & ab eod. 2. 2. q. 100. declaratā à nobis in Manu. confess. c. 23. à nu. 100. & in casu proposito nil tēporale fuit datum pro spirituali; quia reuera nihil debebat collator, & ita reuera nil fuit remissum, vel donatum.

Secun-

2 Secundo,quod,qui tentat facere aliquid,quod vere non facit,nõ incurrit pœnam contra facientem illud impoſitam:vt qui percutit laicum credens eſſe clericum non eſt excommunicatus, iuxta gloſſ.Panor. & alios in cap.ſi vero.2.de ſenten. excom. Neque qui iugulat hominem mortuum, putans ſe iugulare viuum,eſt irregularis,vt tradimus in Man.confeſſ. cap. 27.nu.219.poſt Arch.in cap.ſi quis.15.q.1.

3 Pro parte vero affirmãte,quod interuenerit ſimonia,facit primo,quod omnis traditio rei ſpiritualis facta mediante aliqua conuentione,aut conditione,ſaltem tali, quæ iure non ineſt,dicitur ſimoniaca,cap.quam pio.1. q.2. & cap. cum pridem. & cap. fin. de pactis. & conſtat in hoc caſu traditam fuiſſe rem ſpiritualem, præmiſſa conuentione & conditione remiſſionis, & donationis,quæ conſequuta fuit .

4 Secundo , quod ſimonia eſt voluntas ſtudioſa emendi , vel vendendi aliquod ſpirituale,vel ſpirituali annexũ,iuxta gloſ.prædictam in ſumma 1.q. 1.ideſt volũtas quęrẽdi aliquod ſpirituale per cõtractũ nõ gratuitũ,vt nos declaramus vbi ſupra. & ita nõ requiritur ad eſſentiã ſimoniæ,quod detur aliquod tẽporale pro ſpirituali;quia ſufficit,vt interueniat volũtas emendi,ſiue quærẽdi nõ gratuito aliquid ſpirituale,qđ conſtat hic interueniſſe.

Pro reſolutione dico primo,negari nõ poſſe interueniſſe in hoc caſu aliquam ſimoniam,per rationes pro parte affirmante factas.Nec obſtant rationes pro parte negante adductæ: quia ſolũũtur per rationẽ ſecundã pro parte affirmante adductam,qua probatur ad eſſentiã ſimonię ſufficere voluntatẽ quærendi ſpirituale per contractũ nõ gratuitũ,quod hic contigit.

5 Secundo,quod ad dicendum quod non fuit ſimonia realis,multum facit deciſio illa Caiet.in 2.tom.tract.9.q.2.de ſimon.relata à nobis in prædict. Man.cap.23. nu.106. ſcilicet quod promittens in inſtrumẽto publico 100. ſcuta alteri,vt conferat ſibi beneficium ſine vllo animo emendi illud , nec ſoluendi illa , non committit ſimoniam . quod ipſum illum ſequutus dixit Sotus lib.9.q.5.art.1.de iuſt.& iure. facit inquam, eo quod etiam in noſtro caſu,licet interueniſſet animus remittendi , & donandi , vere tamen nihil fuit donatum, vel remiſſum. Facit ſecundo , quod ad ſimoniam realem requiritur, quod conuentio fuerit completa pro vtraque parte, vt traditur in d.Manu. cap.23. nu.105. & in hoc caſu licet conuentio fuerit completa ex parte collatoris, non tamen videtur impleta ex parte collatarij, quia vere nihil remiſit, vel donauit,licet putauerit ſe donaſſe .

Sed ad dicendũ quod ſit realis,facit primo,quod nos tenuimus ibi firma ratione contra Caiet. Deinde facit id, quod nos ibidẽ ſubiecimus, videlicet,quod eſſet ſimonia realis,conuentio,qua conuenirent duo,vnus ad dãdum ſpirituale,alter ad dandũ inſtrumentum promiſſionis 100.ſi alter daret ſpirituale promiſſum, & alter traderet inſtrumentũ eiuſmodi promiſſum,etiã ſi numquam ſolueret:& in caſu propoſito conuentum fuit de dando beneficio,ſi alter chirographum remiſſionis traderet, quod tradidit.

6 Sed pro ſolutione prioris horum facit, quod nos tenuimus cum Caiet. dicendo , quod talis non eſſet ſimonia realis , ſed quod eſſet tantum ſimonia conuentionalis .

Pro

Pro ſolutione autem poſterioris facit id, quod nos ſtatim ibidem ſubiecimus, videlicet quod non completur ſimonia realis propter traditionem inſtrumenti de ſoluendo factam ab eo qui daturus eſt temporale, quando is qui traditurus eſt ſpirituale principaliter cõſiderat quod promittitur, & minus principaliter inſtrumentum ad ſolam probationem promiſſionis expoſcit: quod in noſtro caſu videtur contigiſſe, quia in eo collator principaliter deſiderauit remitti & donari ſibi, quod putabat debere, & minus principaliter chirographum, tantum ad hoc, quod probaret, ſi opus eſſet, remiſſum eſſe ſibi debitum, &c.

SVMMARIVM.

1 *Simonia eſt, conferre beneficium vacans, cum pacto quod reſignetur alteri, vnã certam penſionẽ ſibi, & alteram (ſi beneficium alterius erit capax) tertio reſernando.*

1 *Realis & completa etiam dicitur illa ſimonia, in qua non omnia hinc inde conuenta, ſed ſolum pro parte adimplentur.*

2 *Error circa ius humanum obſcurum, intellectuq. difficile, non eſt peccatum mortale.*

CONSILIVM VI.

CARDINALIS quidam habens indultum ad conferendum beneficia cuiuſdam eccleſiæ, vacante quodam canonicatu eiuſdem, contulit illum cuidam familiari nobili, dicendo, Accipe illud, quia poſtea reſignabitur cum penſione, ita quod tibi penſio ſcutorum 100. & reliquum, ſi maioris penſionis erit capax, alteri reſeruabitur. Qui familiaris acceptauit illum; & quia erat litigioſus, renunciauit illum collitiganti, reſeruata ſibi penſione centũ ſcutorum, per cõcordiam, in qua ſi maior penſio potuiſſet reſeruari, eo erat animo quod conſenſiſſet, vt reliqua maior pẽſio reſeruaretur cui vellet Cardinalis. Quæritur, an fuerit admiſſa ſimonia ẽt realis?

1 Pro parte negante facit, quod non videtur interuenire vlla pactio, ſed tantum quædam admonitio, & ſignificatio modi, quo poſſet habere familiaris penſionem prædictam, & quod non videtur fuiſſe exequuta voluntas Cardinalis: quia renunciatio non fuit facta, vt ipſe volebat, & in eum, quem ipſe elegiſſet, ſi lis non fuiſſet conſequuta.

Pro parte vero affirmante facit, quod familiaris cõſenſit voluntati Cardinalis, volentis, vt canonicatus renunciaretur, & renuncianti reſeruaretur illa penſio, immo & altera alteri; item quod licet non fuerit exequuta voluntas Cardinalis in totum, fuit tamen exequuta quo ad partem, quod videtur ſufficere, per ea quæ ſcripſimus in Man. cap. 23. nu. 105. Et denique quia cum pactum ſit duorum in idem conſenſus, l. 1. ff. de pact. & in caſu propoſito D. Cardinalis conſenſerit in hoc, vt ipſe conferret canoniam familiari, & familiaris renunciaret illam reſeruando ſibi pẽſionem centum, & alteri quidquid amplius poſſet reſeruari, non poteſt negari interueniſſe in hoc pactum, & conſequenter ſimoniam conuentionalem: & cum ex parte Cardinalis fuerit completa in totum, & ex parte familiaris ſaltem pro parte, conſequitur eã fuiſſe realem, per ea quæ in dicto nu. 105. ſcripſimus.

Quare reſpondendum videtur, vt conſulens porrigat ſummo Pœnitentiario petitionem contentam in ſcheda, quam ad me miſit, addendo in fine

ne illius ſequentia verba, ſi per verba Latina voluerit eam porrigere; ſin autē, per verba Italica: Attento quod prædicta ſimonia adeo ſubtilis videtur, quod à paucis, niſi valde eruditis, iudicabitur eſſe talis: & ideo orator non iudicauit eam fuiſſe talem: & quod non eſt ſimonia à iure naturali vel
2 diuino prohibita, ſed ſolum iure humano canonico inducta: & quod error circa ius humanum obſcūrum & difficile intellectu non eſt peccatū mortale, ſecundum Innoc. cap. per tuas. il 2. de ſimonia, receptum à Felino, & alijs relatis per eum cap. 1. col. pen. de re iud. Attento denique quod huiuſmodi conſenſus inter conferentes, & familiares, quibus conferunt, ſolent interuenire quaſi quædam gratiarum actiones ſine cogitatu ſimoniæ.

SVMMARIVM.

1 *Collatario dicens collator, Ego dabo tibi beneficiū, & tu ex fructibus illius dabis mihi 20. ſcuta, quæ pro tuo prædeceſſore expendi, præſumetur ſimoniacus: at ſi vere accepit pro dictis expenſis, & non pro collatione, non erit talis coram Deo; tanto minus, ſi non ideo minus contuliſſet, etiam quod dicta 20. non eſſet habiturus.*

CONSILIVM VII.

QVIDAM Epiſcopus coniecit in carcerem quemdam monachū, & archipresbyterum ſuæ diœceſis propter monetam falſam, quam ſimul conficiebant: pro quorū victu expendit duodecim, vel plures fortaſſe ducatos. Præterea cum iſte monachus aufugiſſet, prædictus Epiſcopus ſoluit 25. alios ducatos ijs, qui eum ceperunt: nam ita promiſſio facta erat. Morte deinde ipſius archipresbyteri interueniente Epiſcopus contulit archipresbyteratum in quemdam ſacerdotem; ſed ante collationem dixit huic ſacerdoti: Ego feci tot expenſas in capiendis his malefactoribus: dabo tibi hoc beneficiū, & tu ex fructibus ipſius dabis mihi 25. ducatos: quos archipresbyter poſtea dedit, qui tamen volebat tunc ſoluere 12. ducatos: ſed cum Epiſcopus iterum dixiſſet ei, vt mitteret ſibi 25. ducatos, miſit per fratrem. Sciendum tamen eſt, quod iſte Epiſcopus non contulit huiuſmodi beneficium principaliter propter pecuniam: nam etiamſi ſciuiſſet illā ſibi nō poſſe ſolui, nihilominus dediſſet ei beneficiū, quantū exiſtimare poteſt.

Quæritur modo, an talis Epiſcopus, & archipresbyter factus cōmiſerint ſimoniā: & ſi poſſet iterū conferre Epiſcopus archipresbyteratū in eumdem ſacerdotem, in euētu quod beneficiū vacaret. hoc factū ſciunt plures fratres iſtius archipresbyteri, ac tres aut quatuor alij, & fortaſſe plures.

1 Reſpondeo primo, prædictum Reuerendiſſ. quiſquis ille ſit, iudicatū iri ſimoniacū in foro exteriori; quia in eo præſumeretur prædictos 25. ducatos datos & acceptos eſſe principaliter, & tāquā cauſa, ſine qua non fuiſſet inductus ad conferendum beneficium, arg. c. 1. & multorum aliorū, de ſim.

Secundo, quod in foro conſcientiæ non eſt iudicandus ſimoniacus: quia vere, & coram Deo, coram quo nil valet præſumptio contra ſtantem veritatem, c. humanæ aures. 22. q. 5. & cap. tua. de ſponſalib. cum notatis vtrobiq. & in c. is qui. non fuerunt dati principaliter pro beneficio, ſed pro impenſis factis pro capiendo, & alendo beneficiario, cuius morte vacauit beneficiū, immo neque tamquā cauſa ſine qua non fieret collatio, vt ex facto

colli-

colligitur: & huiusmodi datio vel acceptio non est coram Deo simoniaca, per illa multa, quæ nos in hoc citauimus in Manu.confess.cap.23. nu.100. vers.5. & nu.101.&c.

SVMMARIVM.

1 *Electores meliorem & vtiliorem eligere tenentur: quod si absque rationabili causa minus dignum eligant, peccant quidem, sed tenet electio, si electus est dignus, nec ad restitutionem tenentur. at si eligant indignum, indeque sequatur damnum, tenentur restituere, non quidem digno excluso, sed ipsi ecclesiæ. nu.2.*

3 *Amicitia sperata, vtilitasq. priuata eligentis, non facit vt eligendus sit reputandus dignior altero non tali.*

4 *Eligere debentium si aliqui conueniant, non nisi pro se ipsis, vel pro aliquibus reciproce suffragium ferre, committunt simoniam conuentionalem, quæ si ab vtraque parte compleatur, efficitur realis, habens pœnas excommunicationis, nu.5. in qua ante absolutionem celebrantes efficiuntur irregulares. num.6. sed & sic electi statim de prædicto vitio habita notitia tenentur resignare taliter obtenta beneficia. num.5.*

4 *Suffragari sibi inuicem, vel alteri, si conueniant electores, committunt simoniam, quia sic per pactionem acquiruntur beneficia.*

7 *Excommunicatus à peccato, etiam quod sit contritus, absolui non potest, nisi prius ab excommunicatione absolnatur.*

CONSILIVM VIII.

CVM ad triginta presbyteros beneficiarios duarum ecclesiarum parochialium pertineret auctoritate Apostolica præsentatio curionũ, quos curas appellant, eligendorum ex ipsismet beneficiarijs, & institutio ad Episcopum; maior pars eorum conuenit, vt in quibuscumque vacationibus occurrentibus ita eligerent de se ipsis, vt pro nullo alio suffragia ferrent, donec ipsi omnes fierent curati, siue curiones; & vt conuenerunt, ita etiam conuentionem fuerunt exequuti. Quæritur quid iuris.

1 Ex hoc facto resultant multæ quæstiones, quę sic deciduntur. Prima quidem, quod prædicti presbyteri debent eligere digniorem ad exercendam prædictam animarum curam, cap.licet. 8.q.1.cap.vnum.9.nunc autem. 25. dist.cap.constitutis. 2. de appellat. & alia quæ allegat gloss. in d. cap. licet. & gloss. prag.sanct.Gallic. tit.de elect.9.ego N. verb.vtiliorem.& Panorm. Francus, & Dec. in d.cap.constitutis.de appellat. Mihi semper placuit, & placet resolutio, quæ colligitur ex S.Tho.2.2.q.63.art.3.ad 3. quæ communiter videtur recepta, videlicet quod eligentes quidem tenentur eligere meliorem & vtiliorem: &, si absque causa rationabili eligunt minus dignum, peccant quidem peccatum acceptionis personarum, sed valet electio, si quem eligunt est dignus.

2 AD SECVNDAM respondeo, quod, si elegerint dignum, etiam omisso digniore, non tenentur ad restitutionem: si autem indignum elegerint, & inde consequutum fuerit aliquod malum, sic: & quando tenentur

Digitized by G

tur restituere, non tenentur restituere digniori prætermisso, sed ecclesiæ læsæ, vt resoluimus in Man.confess.cap.17.à nu.72.& 73.

3 AD TERTIAM respondeo, quod prædicti presbyteri sic conuenientes & coniurantes peccant primo peccatum acceptionis personarum, accipientes pro causa eligendi amicitiam, & spem prouidendi sibi, vel alijs amicis, cum illa non faciat eligendũ dignum electione, vt colligitur abun-
4 de ex S.Tho.in d.art.2. Secundo peccant peccatum simoniæ. Tum quia omnes, qui faciunt aliquam conuentionem, quo sibi vel alteri quæratur beneficium spirituale, committunt simoniam, cap. quam pio. 1.q.2. cap. cum pridem. & cap. fin. de pact. & prædicti faciunt eiusmodi conuentionem. Tum quia canonici ita conuenientes, vt vnus suffragetur alicui in vna electione, vt alius suffragetur ei in altera, simoniam committunt, vt diximus in dicto Man.confess.cap.23. num.100. vers. nam cum quis. post Ang. in summa verb.simonia 3. §.2. & Syl. verbo simonia q.13. num.4. addita noua & neruosa ratione.

5 AD QVARTAM, quod scientes se fuisse electos virtute huiusmodi conuentionis, & coniurationis, tenentur statim, ac sciuerint, renunciare illa beneficia curata, iuxta cap. de regular. & cap. ex insinuatione. de simon. & gloss.recep.cap.ex multis. 1.q.3. & quod sic conuenientes & coniurantes admittunt simoniam mentalem, & conuentionalem tantum, si non fuerit completa; si autem fuerit ab vtraque parte completa, erit simonia realis, per quam incident, vel inciderunt in pœnas, de quibus in Man.confess. vbi sup.

6 AD QVINTAM respondeo, quod prædicti conuenientes & coniurati tenentur pœnitere tam grauis peccati, cuius antequam pœniteat, reatus durat, & post pœnitentiam etiam excommunicatio Papæ reseruata per extrauag.2.de simon. & consequenter si antequam absolutionem consequerentur, missarunt, facti sunt irregulares, cap.2. & cap. si celebrat. de cleric.excom.minist.

7 AD SEXTAM, quod ex prædictis colligitur, ad eam respondendum affirmatiue: quandoquidem venia non datur nisi correcto, nec quis absolui potest nisi contritus, aut certe adeo attritus, quod eum pœniteat peccati. de reg.iur. lib.6. cap. firmissime. 15.q.1. & cap. omnis. de consecrat. dist.4. immo nec possunt absolui à peccato, nisi prius fuerint ab excommunicatione absoluti, per ea quæ adduximus in Man.cap.26.nu.7. & seq.

SVMMARIVM.

1 *Simonia sola voluntate committitur, sed non pœna eius incurritur, nu.5. nec obligat restituere. nu.3.*

2 *Electores ad coeligendum, alios nõ habentes vocem vocare, & eis votis suffragium dare possunt; quod in dubio non præsumitur. & seq.*

4 *Subscriptio, quam feci scripturæ continenti multa capita, venit restringenda ad ea quæ ad me de iure spectant, vt sic euitetur delictum.*

CONSILIVM IX.

MANDATO de simoniace aliquem eligendo, & ecclesiam defendendo, tam vocem actiuam habentes, quam N. qui solum quo ad defendendum vocem habebat, se subscripserunt. Dubitatur, an dictus N. inciderit in pœnas simoniacorum.

1 Pro parte affirmante facit primo, quod simonia est voluntas emendi, vel vendendi spirituale pro temporali, iuxta gloss. recep. 1. q. 1. in sum. & declaratam à nobis in Man. confess. cap. 23. nu. 100. & ita etiam non dando, nec accipiendo spirituale pro temporali; sola voluntate potest committi simonia. Vnde si quispiam laicus nullam habens potestatem, vellet conferre aliquod spirituale pro temporali, committeret simoniam; sicut qui vellet furari, committeret furtum, licet non furaretur, cap. si cui. de pœnit. dist. 1.

2 Secundo, quod electores habentes potestatem eligendi ad aliquod beneficium possunt vocare aliquos ad coeligendum secum, & dare illis voces æquipollentes suis, arg. cap. Cumana. de elect. & notat. in cap. obeuntibus. 63. dist.

Tertio, quod licet consulens non haberet potestatem, nec vocem ad conferendum beneficium, habebat tamen eam quo ad dandam potestatem defendendi ecclesiam.

3 Pro parte vero negante facit primo, quod simonia mentalis nullam pœnam, nec censuram, nec restitutionem habet annexam, cap. fin. de simonia.

Secundo, quod habentes ius eligendi, vel conferendi, non censentur in dubio dare alijs vocem ad conferendum. Tum arg. præfati cap. Cumana, & cap. in Genesi, de elect. Tum quod nullus videtur bona sua velle iactare, l. cum de indebito. ff. de probat. Tum quod præfatus D. consulens quasi inaduertenter fuit admissus ad subsignandam scripturam, quatenus continebat commissionem potestatis conferendi beneficium.

4 Tertio, quod in dubio actus præsumitur bonus, cap. 2. de reg. iur. & l. merito. ff. pro socio. nec est præsumendum esse malum id quod potest iudicari esse bonum, l. si procurator. ff. de condi. indeb. & cap. 1. de iureiur. lib. 6. At subsignatio consulentis potest interpretari bona quo ad collationem potestatis ad defendendam ecclesiam: ergo non est interpretanda male ad dandam potestatem ad collationem faciendam.

5 Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur concedendo quod potest committi simonia sola voluntate committendi eam; sed negando quod per talem simoniam incurratur vlla censura, per d. cap. fin. de simon.

Ad secundum respondetur concedendo quod habentes potestatem eligendi possunt dare voces alijs ad coeligendum illis; negando tamen quod in dubio videantur eas dare: & in casu nostro non fuerunt datæ; & ita in casu nostro non debet præsumi fuisse illi datam ab alijs ampliorem potestatem, quam habebat, per prædicta.

Ad

Digitized by Google

Ad tertium, quod simonia non fuit commissa propter dationem potestatis ad defendendum ecclesiam, sed propter potestatem datam ad conferendum. Per quæ pars hæc posterior videtur verior. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Simonia est, patrono, qui præsentare promisit, sed postea non præsentauit, petenti sibi in gratiam dictæ promissionis aliquid pecuniarum concedi, tradere, non quidem realis, sed conuentionalis tantum, quæ sola simoniacum ad beneficia obtinenda inhabilem nequaquam reddit. nu. 2. & 4.*

3 *Criminoso, etiam quod sit conuentionalis simoniacus, nu. 4. & cuicumque alteri crimini obnoxio, modo non sint de ipso iure expresse inducentibus irregularitatem, vel inhabilitatem ad ea, facta collatio tenet. num. 3.*

4 *Ratificare possum simoniæ delictum in mei gratiam perpetratum, sicut & cætera alia delicta. num. 7. ex eo tamen quod pecuniam in mei gratiam solutam restituo, non probatur necessario ratihabitio, cum illam alia mente & ob alium finem potuerim & possim numerare, puta, ad releuandum dantem à damno, num. 5. & seq. & ad seruandum meum honorem, nu. 11. & similes alios fines principales: & hoc, etiam si aliter non dedissem dictam pecuniam, nisi in mei gratiam male data, & sic perdita fuisset. num. 8. & seq.*

5 *Species peccatorum distinguuntur magis ex diuersitate finis, quam rerum, temporis, & personarum.*

6 *Confessio qualificata non potest reiecta qualitate acceptari, nisi quando ius præsumit contra confitentem, vt in delictis, cum ea malo animo facta præsumantur.*

9 *Turpiter ob delictum perpetrandum promissum, etiam sequuta causa, non obligat; immo neque ex dicta causa promissum potest solui, etsi possit ob aliam causam & ob alium finem principalem dari, puta, ad conseruandam amicitiam, in signum grati animi, & reciprocæ benenolentiæ, num. 8. & ad conseruandum proprium honorem, & æstimationem. num. 11. & 9.*

CONSILIVM X.

PATRONVS cathedralis, Episcopo tunc ægrotante, promisit præsentare L. & cognatus rogatus à patrono, vt in gratiam prædictæ promissionis aliquam summam pecuniarum concederet, eam tradidit: sed patronus, antequam ipsum L. præsentaret, obijt, & promissio nullum habuit effectum: & L. cui post mortem patroni hęc tantummodo innotuerũt, rogatus à cognato, dictã summam, ne damnũ sentiret, ei soluit. Quæritur, an L. factus sit inhabilis ad alium episcopatum seu beneficia obtinendum.

1 Pro resolutione huius dubij dico primo, certum esse quod prædictus patronus, & cognatus admiserunt simoniam, cap. de hoc. de sim.

Secundo, quod simonia illa non fuit realis, per quam incurruntur censuræ, & aliæ pœnæ ipso iure, quas nos tetigimus in Man. confess. cap. 23. num. 111.

2 Tertio, quod prædicta simonia fuit conuentionalis tantum, ab vna parte solum completa, & ita punibilis, & ob eam posset quis priuari bene-

ſcio etiam iam habito, vt dicitur in dicto Man. vbi ſup, num. 103.

Quarto, quod nulla ſimonia conuentionalis tantum facit quem ipſo iure inhabilem ad beneficia, licet ob eam per ſententiam poſſet inhabilitari, vt tangitur in dicto num. 103.

3 Quinto, quod collatio tali ſimoniaco facta, & electio de illo celebrata, ipſo iure valent, vt elicitur ex dictis in illo num. & quia quidquid inuoluat Felin. in cap. fin. de præſumpt. & in cap. quærelam. de iureiur. & in cap. 2. poſt princ. de reſcri. & alij alibi, veritas eſt, quod collatio facta criminoſo ipſo iure valet; niſi quando crimen eſt tale, quod inducit ipſo iure irregularitatem, vel inhabilitatem expreſſe, per ea, quæ ipſemet Felin. citat & ſcribit tetractans prius à ſe dicta in d. cap. 2. nu. 4. verſ. ſed contrariam. & irrefragabiliter probari poteſt per illa, quæ ibi tangit ipſe, & citari ab eo in ſuis locis, & per illam reg. gloſſ. recep. in cap. fin. de iur. patr. ſcilicet, quod nulla pœna incurritur ipſo iure, niſi in caſibus expreſſis in eo.

4 Sexto, quod ex ijs ſequitur prædictum L. etiam ſi eſſet verum quod admiſiſſet ſimoniam prædictam per ratificationem, tamen non eſſe excommunicatum, non ſuſpenſum, non irregularem, neque inhabilẽ ipſo iure ad vllum beneficium; & quod collatio illi facta, & electio ſeu præſentatio de illo celebrata ipſo iure valeret, & ſine vlla diſpenſatione retinere poſſet: quamuis iudex cauſa cognita poſſet eum priuare iure per ea ſibi quæſito.

Item dico, quod per ea, quæ contra ipſum proponuntur, & adducuntur, non eſt dicendum quod ipſe admiſerit ſimoniam etiam conuentionalem tantum. Primo quidem, quia ipſe non admiſit eam per ſe, vt præſupponitur in facto.

5 Secundo, quod non probatur ſatis eum ratificaſſe illam. Nec enim probatur aliud, quam quod cognato pecuniam, quam contemplatione ipſius dederat patrono, ne retrocederet à promiſſione, reſtituit eo fine, ne cognatus afficeretur damno propter amorem eius. per quod non probatur eum ratificaſſe ſimoniam admiſſam à cognato. Primo quidem, quod à diuerſis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor. & cap. ad audientiam. de decim. At aliud eſt ratificare ſimoniam à cognato commiſſam, & aliud ſoluere illi pecuniam ab ipſo datam, non eo fine, vt approbaret ſimoniam à cognato commiſſam, ſed longe alio, videlicet, ne pateretur iacturam ob id, quod amice fecit. quorum diuerſitas conſtat ex eo, quod ſunt diuerſi actus, diuerſæ perſonæ, diuerſa tempora, & diuerſi fines principales. quæ quatuor, præſertim vltimum, inducunt ſpeciei diuerſitatem, iuxta S. Tho. 1. 2. q. 7. & 19. Deinde, quod in dubio non eſt præſumendum delictum, cap. 2. de reg. iuris. & l. merito. ff. pro ſocio. At ſolutio prædicta potuit fieri bene, nobiliter, & meritorie, & etiam male, & vitioſe: ergo præſumendum eſt, quod fuit facta bene, nobiliter, & meritorie.

6 Tertio, quod de ſolutione illa per ſolam confeſſionẽ præfati L. conſtat; at confeſſio eius eſt qualificata, cum qualitate, quod fecit illam prædicto fine. ergo, quantum conſtat quod fuit facta, tantum conſtat quod fuit illo fine facta: quia confeſſio qualificata non poteſt ita diuidi, vt acceptentur cõfeſſa, qualitate reiecta, ſecundũ Bar. receptum in l. Aurelius. §. idem quæ-

ſiuit.

fiuit.ff.de liber.leg.quem ſequitur Panor.in cap.bonę.il 2.ſub fin.de poſtul. prælat.& in cap.cum veniſſent.notab.8.de inſtit.

Quarto, quod non obſtat, quod Bart.ibi limitat ſuum dictum, quando pręſumptio iuris eſſet contra ſic confitentem,vt quia confitetur delictum, puta homicidium cum qualitate, quod ad ſuam defenſionem fecit: quia in noſtro caſu agitur de confeſſione actus, qui in ſe non eſt delictum, Bart. autem loquitur de confitente actum,qui per ſe eſt delictum. ſicut in ſimili in ijs quæ per ſe ſunt delicta præſumitur in dubio malus animus, cap.1.de præſumpt. in ijs autem quæ non ſunt delicta, in dubio præſumitur bonus, per iura citata.

7 Quinto,quod non obſtat, quod ratificatio habet locum in delictis, cap. cum quis.de ſent.excom.etiã in ſimonia,cap.pen.cum gloſſ.in verb.ratum habente. de elect.quia negamus in noſtro caſu vllatenus fuiſſe ratificatam ſimoniam: quia illa fuit commiſſa in dando pecuniam, vt ad epiſcopatum præſentaretur L. quod non ratificauit ipſe, ſed ſolum ſoluit pecuniam ſic datam,vt non pateretur iacturã amicus; quod longe aliud eſt,quam ratificare ſimoniam in dando illam pecuniam cõmiſſam: præſertim quod iam omnis ſpes & finis habendi epiſcopatum per illam promiſſionem eſſent adempta;& nequeat præſumi,quod ſoluit in finẽ,in quem data fuit,ſcilicet ne promiſſio reuocaretur, cum iam eſſet omnino irrecuperabiliter data.

8 Sexto,quod non obſtat, quod præfatus L. non ſoluiſſet illam pecuniam, niſi data fuiſſet ob cauſam prædictam:quia hoc ſolum arguit,quod illa datio fuit cauſa impulſiua ſoluendi,non tamen finalis & principalis: & cauſa talis impulſiua non inducit ſimoniam, vt per plura exempla probatur in dicto Man.cap.23.nu.100.verſ.quinto quod.

Septimo,quod poteſt quis iuſte & ſancte dare aliquid alicui pro recompenſatione damni,quod ſuſcepit delinquendo pro illo, vel pro ſubſidio vitæ illi, qui pro ſuo amore peccauit, proponendo pro finali & principali cauſa virtutem,charitatem,& miſericordiam, per aſſerta in d.Man. c.17. nu.41.poteſt enim quis dare ſubſidium vitæ ob amorem Dei principaliter illi, qui ob amorem ſuum occidit aliquem, & vertit ſolum; quod non dediſſet,niſi illud damnum pro eius amore ſuſcepiſſet;nullatenus approban-
1 do,neque ratificando maleficium, quod pro eo fecit. Qui etiam promiſit aliquid,vt quodpiam maleficium faceret,conſequuto maleficio,licite poſſet ſoluere illi promiſſum; non quidem vi promiſſionis, nec ratificationis maleficij; ſed in eleemoſynam,& ſubſidium paupertatis ſuæ, & conſeruationem ſui honoris: quod pulchre ante nos dixit Caiet.2.2.q.62.art.5. ita quod promiſſio illa mala,vel delictum amore ipſius factum,non ſint cauſa principalis illius doni,ſed ſolum cauſa ſine qua non.ſic prædictus L.potuit reddere præfatam pecuniam prædicto ſuo cognato,non quidem principaliter tamquam debitam iuſtitia legali, neque tamqnam datam pro ſimonia, ſed tamquam inſumptam ob amorem eius, intendendo pro fine principali amicitiam, & ſui honoris conſeruationem, & gratitudinem, quam merebatur ille amor, quo motus fuit ad dandam illam prædictus cognatus; licet datio illa ſibi diſpliceret,& eam damnaret.

10 Octauo, quod non obstat c. sicut tuis. de simon. quatenus probat eũ, qui soluit, vel reddit pecuniam pro sua promotione se ignorante & etiã inuito datam, reputari simoniacum. Tum quia illud agit de promoto, nos autem loquimur de nullatenus promoto, nec ob eam simoniam promouendo. Tum quia illud agit de illo, qui probatur aliunde soluisse vel reddidisse pecuniam; nos autem de illo, quem soluisse aliunde non constat, quam per suam confessionem qualificatam circumstantia principalis finis, videlicet quod fine bono longe alio, quam ratificationis soluisset, qualem solutionem nemo potest asserere fuisse malam?

11 Nono, quod nemo præsumitur ita iactare bona sua, vt reputari debeat imprudens, & omnino stultus, l. cum de indebito. ff. de probat. & si præfatus L. præsumeretur ratificasse præfatam simoniam, præsumeretur vanus, imprudens, & stultus: quia sine vlla spe, & specie boni, honesti, vtilis, delectabilis, suam pecuniam iactasset; cum fecisset actum malum sine vlla spe promotionis factæ, vel faciendæ, nec voluptatis, vel vtilitatis inde manantis, cum iam promissor & promissio penitus interijssent.

Cum igitur præfatus L. ignorasset simoniam præfatam, donec promittens & promissio interijssent, nihilq. fuerit assequutus, nec speret assequi; cumque simoniam illam postquã sciuit, nullatenus approbauerit expressè; nec constet eum fecisse aliquem actum, per quem præsumi debeat ratificasse illam; immo actus, qui ei obijcitur, sit ita benè qualificatus, vt debeat laudari potius, quam vituperari, cum feratur esse Abbas in primis, & primariæ nobilitatis, quem plurimum decebat facere illum actũ principaliter ad conseruandum honorem suum, & amicitiam tanti magnatis; credendum est fecisse illum ad hunc finem principaliter, & non ad ratificandum sine vlla spe simoniam, vt sua fide testatur: consequitur nullam ob hoc debere pati repulsam.

SVMMARIVM.

1 *Personatum, seu temporale beneficium instituens, cum pacto quod ad illud præsentabit resignantem sibi suum beneficium, est simoniacus.*

1 *Præsentare promittens aliquem ad beneficium nondum erectum, sed erigendum, vana & nullam facit promissionem.*

2 *Simoniace fundantes beneficium possunt in pœnam priuari bonis dicto beneficio applicatis.*

3 *Ordines accipiens ad titulum beneficij nulliter erecti est male promotus.*

3 *Dispensationis faciendæ causa ex pluribus simul iunctis potest colligi.*

CONSILIVM XI.

QVIDAM A. clericus cum P. clerico iuxta Tarracon. diœcesis constitutionem & consuetudinem personatum dotare & cõstituere valoris 10. ducatorũ conuenit, & dictum P. ad sic creatũ & constitutum personatum præsentare, & cum eo pro alio beneficio simplici permutare: & postmodum absque ordinarij auctoritate, seu decreto, personatum iuxta dictam

dictam formam dicti valoris erexit, & dotauit partim super rebus mobilibus, partim super pecunijs debitis, & non exactis, nec minus in stabilia bona conuersis: & personatum sic creatum permutauit pro alio beneficio parui valoris cum d. P. & ipse P. ad titulum d. personatus & alias legitime fuit ad sacros ordines promotus, non tamen in eisdem ministrauit. Quæritur quid iuris.

1 Ad quæstionem propositam respondeo primo, erectionem personatus, de quo agit quæstio, male fuisse factam. Tum quia non potuit illa fieri sine auctoritate Papæ, vel ordinarij, iuxta constitutionem Tarraconen. vt in consilio 8. de iure patronatus diximus. Tum quia non fuit dos eius constituta super reditibus censualibus, nec alijs reditibus perpetuis, vt debet cõstitui secundum eamdem constitutionem. Tum quia fuit facta saltem partim super rebus mobilibus, & pecunijs cuiusdam crediti nondum exacti, nec in bona stabilia conuersi. Tum quia fuit facta, antequam decretum erectionis fieret ab ordinario, contra eamdem constitutionem. Tum quod fuit vana: quia fuit factum pactum de præsentando ad beneficium nondum institutum. Tum quod fuit simoniaca: quia facta fuit cum pacto permutationis factæ, vel faciendæ sine auctoritate superioris. Tũ quia proponitur factam fuisse interueniente quadã renunciatione sine vllius superioris auctoritate. Tum quia, vt diximus in d. consil. 8. de iure patron. nullum pactũ potest apponi in fundatione à patronis aut fundatoribus horũ personatuũ, quod non possit apponi in fundationibus vel erectionibus aliorum beneficiorum perpetuorum, præterquam quod sint temporaria, & nõ perpetua.

2 Secundo dico, quod S. D. N. iuste posset omnes præfatos, qui in præfata erectione mortaliter peccarunt, pro crimine simoniæ, & alijs quæ in hac re admiserunt, priuare saltem quo ad forum conscientiæ illis bonis, quæ fuerunt data pro erectione hac iniusta & simoniaca, & applicare oratori pauperi clerico illa quo ad vitam suam, relicto saluo iure petendi post eius vitam illis, qui ad aliqua eorum prætendere potuerint esse sibi ius repetendi propter inualiditatem, siue nullitatem actuum, quos temere fecerunt: quandoquidem non intenderunt facere perpetuam donationem, sed solum quo ad vitam eius, quo ad quam solum intenderunt personatum constituere.

3 Tertio, quod paupertas oratoris, & ordinatio eius ad præfatum personatũ nullũ, & abstinentia ab executione ordinis male assumpti, & cõfessio spontanea peccatorũ, & humilis petitio redemptionis bonorum male assignatorũ beneficio personali quo ad vitam suam, & secretum peccatorum in hoc commissorum, videntur posse suam Sanctitatem mouere, vt illam faciat ei in pœnam culparum fundantium, & amorem Iesu Christi D.N.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatus ad beneficium litigiosum, cum pacto quod suis expensis teneatur verificare iura præsentantis, est simoniacus.*

1 *Præsentatus cum pacto, quod ei, nisi præsentatus intra tempus à iure statutum suam*

prosequatur præsentationem, liceat præsentationi contrauenire, & opportuna agere, non est simoniacus, si per hoc pactum aliud præsentanti non reseruetur, nisi id quod ei iure competit. num. 2. 4. 5.

1 *Interpretatio continens delictum in dubio reijcienda.*
2 *Facta prouidorum recta præsumenda, etiam ex parte litteram impropriando.*
2 *Argumentum à contrario non valet ad inducendum delictum, & pœnam eius.*
3 *Intellectus l. Titia. 9. fin. ff. de manu. test. varius.*
3 *Lex apte varios recipiens sensus, pro firmo fundamento, nisi pro parte vitio carente, citari nequit.*
4 *Dictio, nisi, post negatiuam orationem, nisi accedat aliquod affirmatiuũ, in odiosis & pœnalibus secundum cõmunem nihil ponit: idem secundum aliquos in nõ odiosis.*
5 *Præsentans, præsentato ius suum non prosequente, potest alium præsentare.*

CONSILIVM XII.

1 ABBAS & conuentus præsentauerunt quemdam ad beneficium sui iuris patr. litigiosi cum pacto, quod nisi ipse præsentatus intra tempus à iure prosequeretur suam præsentationem in solidum, ipsi possent cõtrauenire præsentationi, & agere ea, quæ forent opportuna & necessaria. Euenit quod quidam impetrauit prædictum beneficiũ sub prætextu quod in huiusmodi præsentatione esset admissa simonia, & causa in Rota commissa quæsitum fuit de sensu & intellectu præfatæ clausulæ, vtrum contineret simoniam, an reseruatio prædicta nitatur iure communi.

Hoc dubium resoluendum videtur, scilicet quod solum videtur reseruatum ius contraueniendi, & agendi solum illa, quæ iure communi poterant præsentantes facere, etiam si nulla huiusmodi reseruatio in præsentationis instrumento fuisset facta.

Primo quidem, quod interpretatio contraria, quam aduersa pars prætendit, nullo iure firmo nititur: quia negari non potest, sensum clausulæ, de quo agitur, esse dubium, & clausulam illam vario modo intelligi posse: & intelligendo modo quo aduersa pars ait, contineret præsentantes labem simoniæ incurrisse: & intelligẽdo eo modo, quo nostra pars ait, vitatur delictum simoniæ, quod est maximum, cap. tanta est labes. de sim. ergo in dubio reijcienda est illa interpretatio, cap. 1. de reg. iur. l. merito ff. pro socio.

Secundo, quod secundum interpretationem contrariam verbum illud *in solidum* significaret, quod præsentatus teneretur verificare suis impensis, quod ius patronatus pertinet ad præsentantes: quod tamen est nimium diuinare: nullum enim verbum in instrumento præsentationis id significat: sed aduersa pars pro suo affectu videtur diuinasse.

2 Tertio, quod facta virorum prouidorum, quales sunt Abbas, & monachi præfati valde Illust. monasterij, relata in aliqua scriptura debent præsumi recte facta, etiam impropriando aliqua ex parte litteram, cap. nisi essent viri prouidi. de præben. cum ei adnot. & præfata clausula impropriando tantillum eius litteram potest intelligi, vt nullam contineat reseruationem potestatis, quæ iure non competat præsentanti post factam præsentationem. ergo illa sic est interpretanda.

Quar-

Quarto, quod interpretatio contraria non poteſt colligi ex prædicta clauſula, niſi arg. à contrario ſenſu: & huiuſmodi arg. nihil valet, quando colligitur aliquid, per quod diſponens incideret in aliquod delictum, & pœnam eius. ergo non poteſt illud ex ea ſumi.

3 Quinto, quod nihil faciunt pro aduerſa parte dicta Didaci à Couar. quę dicitur ipſa pro ſe citaſſe, in epit. 2. par. cap. 4. num. 6. Tum quia citat illa, quatenus tractat intellectum legis Titia. §. fin. ff. de manu. teſt. qui multipliciter & probabiliter à multis intelligitur, vt ipſe Dida. ibi, & alij in l. actione. C. de tranſactio. & alij alibi tradunt. & lex, quæ multiplicem eumdemq. probabilem intellectum habet, non poteſt pro firmo fundamento allegari, l. in ambiguo. ff. de reb. dub. cum ei adnot. niſi allegaretur pro parte quæ vitio caret, l. in ambigua. ff. de legib. & ita vel ille §. non poteſt citari pro firmo fundamento ad propoſitum caſum, vel eſt intelligendus pro

4 noſtra parte, cum ſic intellectus non concludat vitium & delictum. Tum quia ipſemet Didacus expreſſe tenet, quod dictio *niſi*, quę ſequitur negatiuam orationem, nihil ponit, niſi aliquid aliud affirmatiuũ accedat, ſequutus in hoc Adrianum, & alios dicentes, quod qui promittit alicui non ducere aliam niſi eam, non promittit ducere illam, niſi aliquid aliud affirmatiuum interueniat; quod multis ibi confirmat. Tum quia communis opinio habet, etiam referente Decio in dict. l. actione. quod dictio *niſi*, ſequens orationem negatiuam, nihil ponit in odioſis & pœnalibus. cuius contrariũ certe defendi non poteſt ab eo qui tenuerit gloſ. illam ſolennem cle. 1. verbo facere. de vſuris. cui fere omnes conſentiunt, & nemo probabiliter ab illa diſſentire poteſt. Ergo nec in propoſito noſtro poteſt fieri interpretatio, qua illa dictio, *niſi*, ponat aliquid odioſum & pœnale, cum nihil affirmatiuum ad hoc faciens contineat; neque conſequenter, vt ponat reſeruationem alicuius poteſtatis contrariæ iuri communi, per quam auctor incidat in delictum, & pœnas; ſed tantum reſeruationem potentiæ, ſiue poteſtatis faciendi ea, quæ iure communi licuiſſet ei facere.

5 Sexto, quod ſine vlla verborum impropriatione poteſt ita intelligi præfata clauſula, vt ſolum videatur per eam reſeruari poteſtas faciendi ea, quæ iure communi poteſt præſentans, non proſequente præſentationem præſentato. Nam, ſi præſentatus omitteret proſequi cauſam, eo quod moreretur, vel renunciaret ſuo iuri, vel etiam priuaretur per ſententiam iudicis, vel ipſo iure ob hæreſim, vel aliud crimen, vere & proprie diceretur eam non proſequi; & omnibus illis caſibus iure communi liceret ei, qui eum præſentauit, alterum præſentare, iuxta cap. ſi electio. de electio. lib. 6. cum ei adnot. adiuncto cap. licet. il 2. de præben. lib. 6. Ergo hæc interpretatio eſt ſuſcipienda; quia inhæret proprietati verborum clauſulæ prædictæ, arg. l. non aliter. ff. de leg. 3. &c.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca præſentatio gratiam ſubſequutam annullat.*
2 *Simonia vt ſit realis, ſufficit ex duobus in pactum deductis alterum compleri.*

CON-

CONSILIVM XIII.

INTER F. & P. & populum præsentatorem ecclesiæ parochialis conuenit, vt F. renunciaret illi ecclesiæ, & populus præsentaret P. & P. ipsi F. solueret pro pensione 16. scuta; & consequenter F. renunciauit in manibus ordinarij, qui contulit illam P. qui dedit mandatum ad consentiendum pensioni prædictæ; quod tamen noluit admittere Papa, & ita non soluit. Quæritur an titulus P. sit canonicus.

1 Respondeo, quod præfatus P. non habet canonicum titulum præfatæ rectoriæ: quoniam eius præsentatio fuit simoniaca. Primo quidem, quia conuenit inter F. & P. vt ille renunciaret beneficium, & hic constitueret pensionem, siue consentiret illius constitutioni.

Secundo, quod inter F. & populum patronum conuenit, vt F. renunciaret, & populus præsentaret P. & ita interuenerunt duo pacta simoniaca, immo & forte tertium, scilicet quod populus præsentaret P. & P. consentiret constitutioni pensionis 16. scutorum: quæ tria clare sunt simoniaca, 2 arg. cap. quam pio, 1. q. 3. & cap. fin. de pactis. Nec obstat dicere, quod licet prædicta pacta sint simoniaca simonia conuentionali, non tamen sunt talia simonia reali, quia non fuit completa ex vtraque parte, quod requiri ad simoniam realem dicimus nos post alios in Man. confess. cap. 23. num. 100. & seq. & quamuis P. compleuisset pro sua parte, quia renunciauit, P. tamen non implenit, quia non soluit pensionem: non inquam hoc obstat. Tum quia conuentio secunda, qua conuenit inter F. & patronos, vt ille renunciaret, & hi præsentarent P. completa fuit ab vtraque parte: & etiam prima satis potest dici completa ex parte P. quia dedit mandatum ad cõsentiendum cõstitutioni pensionis. Tum quia etiam tertia conuentio, quæ forte facta fuit quod populus præsentaret P. & P. consentiret constitutioni pensionis, potest dici completa ex vtraque parte. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Renuncians beneficium principaliter, vt ob id ad aliud præsentetur, est simoniacus, secus si secundario, & vt in causam impulsiuam. Idem dicitur de præsentante, & num. 8.*

2 *Simonia non est dare alia ratione, quam pro pretio quærendi spirituale.*

3 *Præpositio, pro, aliquando principalem, aliquando remotam causam signat.*

4 *Temporale pro spirituali minus principaliter dari & accipi potest.*

5 *Causa solum impulsiua esse potest illa, sine qua non fieret actus.*

6 *Simonia non est mutuare Episcopo principaliter ob amicitiam, & secundario vt quæratur sibi, vel alij beneficium.*

7 *Simonia non est dare pro sustentatione ministri, pro damno iniuste dato, & pœna peccati.*

CONSILIVM XIIII.

SEMPRONIVS petijt à patrono præsentationem ad dignitatem vacantem, & pertinentem ad eius præsentationem, & quo facilius eam obtine-

obtineret, obtulit se relicturum vnum beneficium simplex valoris centum ducatorum: & post multum temporis commisit patronus suo procuratori, vt præsentaret Semproninum ob aliquas causas, modo ipse renunciaret præfatum beneficium simplex libere in manibus ordinarij ad conferẽdum cui vellet: quo facto, Sempronius obtinuit præsentationem, & dignitatem. Quæritur, an intervenerit simonia realis.

1 Respondeo primo, ægro animo me onus respondendi huic quæstioni accepisse: quia per plurimas & grauissimas occupationes non poteram illi pro eius dignitate respondere: sed vim mihi fecit amicitia rogantis, & auctoritas Illustrissimi, cui seruit.

Secundo, quod non miror varie à varijs responsum fuisse illi: quia multa pro eius vtraque parte possent adduci.

Tertio, quod arbitror D. consulentem de rigore iuris in foro exteriori iudicatum iri simoniacum realem, si omnia proposita in facto probarentur: quoniam ex illis resultaret conuentum & pactum fuisse inter patronũ, & ipsum in absentia per nuncios, vt consulens prius renunciaret beneficium, & postea patronus vel procurator eius præsentaret illum ad dignitatem. & omne pactum huiusmodi, etiam si nihil temporale detur, vel accipiatur, est vere, vel præsumitur in foro exteriori simoniacum, arg. cap. quam pio. 1. q. 2. & cap. cum pridem. & cap. fin. de pactis. & tradimus nos in Man. confess. cap. 23. num. 100. cum seq. & cum ab vtraque parte, tam à patrono, quam à consulente fuerit impietum, consequens est debere iudicari simoniam fuisse realem, per ea quæ post alios nos tradimus vbi supra num. 103. Cui consequens est, iudicandum esse in foro exteriori D. consulentem incurrisse excommunicationem, & præsentationem sibi à patrono, & institutionem ob eam ab Episcopo factam inualidas & nullas, & fructus male percepros.

2 Verum satis defendi posset per supradicta inter patronum & consulentem actum non intervenisse veram simoniam coram Deo, & quo ad forum conscientiæ, per ea quæ nos alibi alijs tradimus vbi sup. num. 100. in 4. notab. præsertim primo per illa verba: *Non est simonia, dare, vel accipere alia ratione, quam pro pretio, vel causa principali & immediata quærendi aliquid spirituale, puta pro sustentatione ministrorum, vel pro liberalitate, vel eleemosyna, vel pro solutione obligationis, legis, vel consuetudinis, vt sentit S. Tho. 2. 2. q. 100. art. 3. & exprimit ibidem Caiet. & melius in summa in verbo simonia.* & nos probauimus in cap. sicut. 3. de simonia. Et si narrata sunt vera, consulens non obtulit renunciationem præfati beneficij simplicis principaliter pro pretio, & causa principali & immediata quærendi præsentationem ad dignitatem, sed pro causa impulsiua, & incitatiua ad eam habendam.

3 Secundo colligitur hæc responsio ex illis vbi supra positis verbis. *Præpositio, Pro, aliquando significat pretium, vel causam principalem immediatam: in qua significatione accipiendo vniuersaliter est verum nil pro re spirituali vel ei annexa posse accipi, vt probat cap. sicut. & cap. non satis. de simon. & declarat Archid. in 5. ordinationes. & c. iudices. 1. q. 1. nihil inquam, etiam parum, vel minimum, secundum S. Thom. in 4. lib. sent. dist. 25. q. 3. art. 3. ad 1. & in d. q. 100. art. 3. Aliquando*

quando significat causam impulsiuam, vel remotã, vel sustentationem, vel aliam ex prædictis; & in hac significatione verum est posse accipi aliquid pro spirituali, iuxta gloss. iunct. tex. in d. cap. indicet. & cap. Agath. 63. dist. vbi etiam Archid. & communis in cap. ad Apostolicam. de simonia. Et præfatus D. consulens non renunciauit, nec voluit renunciare beneficium suum simplex pro pretio dignitatis, neque pro causa principali immediata habendi eam, sed pro causa impulsiua, & incitatiua animi patroni ad præsentandum eum ob suam sufficientiam, & quia relicturus erat vnum canonicatum, quem habebat incompatibilem dignitati, & spectabat ad præsentationem ipsius patroni, & ob alias qualitates, quas sciebat patronus inesse illi, & ob quas decebat eum præsentari.

4 Tertio colligitur ex illis vbi supra nu. 101. positis verbis, *Licet dare vel accipere aliquid temporale minus principaliter, & tamquã pro causa impulsiua & excitatiua pro spiritualibus. Tum per proxime dicta. Tum per gloss. cap. cum esset, de simonia. & cap. cum ad nostram. de elect. quæ aiunt, simoniam quidem admittere illum, qui prælato inseruit principaliter ob beneficiũ ecclesiasticum, præsertim interueniente pacto, non autem qui principaliter ob alium iustum respectũ inseruit, licet secundario & minus principaliter ob illam spem seruiat: quod pulchre declarat Adria. quodlib. 9. art. 2. sub littera L, M, N, O. Tum quia gloss. illa celeberrima in cap. 1. de clericis non resid. lib. 6. ait peccare quidem eum, qui surgit ad matutinas preces principaliter propter distributiones quotidianas, non autem illum, qui surgit principaliter vt Deo inseruiat, & minus principaliter & secundario vt eas lucretur. Tum quia Vrbanus Papa in cap. si officia. 59. dist. & Celest. in cap. quid proderit. 61. dist. determinarunt licere clericis seruire Deo in ecclesiis ob spem ascendendi ad dignitates illarum: immo Gelasius in cap. consuluit. 74. distin. dixit eos ad hunc ascensum spe maioris commodi compellendos. Tum quia glo. recepta in d. c. quid proderit. dicit expresse per illum tex. licere clerico seruire in ecclesia ad quærendam aliquam dignitatem, modo principaliter ob id non seruiat: cui similis est gloss. a. ad hoc nos. 59. dist. Tum denique quod gloss. cap. consuluit. de vsuris. recepta communiter, & confirmata multis contra Sotum supra cap. 17. num. 209. habet, quod licet peccet qui mutuat principaliter ob lucrum, non tamen qui principaliter id facit, vt iuuet proximum, quamuis minus principaliter & secundario id speret.*

5 Quarto colligitur ex illis verbis, quæ habent, *Causam impulsiuam & incitatiuam voco etiam illam, sine qua non fieret actus, modo ille fiat principaliter ob aliam, quam illam; vt in hac specie dixit Maior in 4. distin. 25. q. 1. & ante illum sensit S. Thom. quodlib. 8. art. 2. loquens de clerico surgente ad matutinas ob distributiones, aliàs non surrecturo. Tum quia, vt in comment. cap. cum minister. 23. q. 5. num. 27. probauimus, non est bona definitio illa Bart. in l. 2. §. fin. ff. de donat. quæ definit causam principalem, esse causam, qua cessante cessat effectus. Tum quia secundum eam omnis causa, quæ appellatur sine qua non, esset principalis. quod est falsum secundum omnes, & per supradictos tex. & gloss. quæ habent locum etiam in his, qui non seruirent ecclesijs, vel prælatis, nisi sperarent beneficia: & quia actus virtutum licet fiant vitiosi ob finem principalem temporarium, non tamen fiunt tales ob minus principalem, per adducta in d. cap. cum minister. post Adrian. ibi citatum. alioquin enim omnes fere actus nostri essent vitiosi: quia paucissimi fiunt pure propter solum*

Deum,

Deum; & solam virtutem, sine aliquo respectu retributionis, quem etiam Dauid habebat in seruiendo Deo, Psal. 118. Inclinauí cor meum, &c. propter retributionem. &, vt quidam dixit, Quis virtutem amplectitur ipsam, Præmia si tollas? Itaq. vere coram Deo incurrit simoniam, quicumque dat, vel facit aliquid temporarium, etiam minimum, vel spirituale pro spirituali, tamquam pretium eius, vel causam principalem & immediatam eius habendi. & è contrario nemo, qui alia ratione, & minus principaliter dat, vel accipit etiam temporale pro spirituali, vere coram Deo, & in foro conscientiæ simoniam committit, quamuis in foro exteriori interdum præsumatur committere. Quæ solutio ex prædictis, & ex Archid. & Caiet. vbi supra irrefragabiliter colligitur. Et ex narratis in facto quæstionis colligitur, quod consulens non renunciauit præfatum beneficiũ principaliter, & pro causa principali habendi dignitatem, vt dictum est: licet id fecisset pro causa, sine qua non fuisset forte cõsequuta præsentatio patroni: neque patronus præsentauit consulentem principaliter ob renunciationem beneficij, accipiendo illam pro causa principali, sed ad summam pro causa impulsiua, sine qua forte non fecisset præsentationem.

6 Quarto, facit, quod ibidem aio respondisse me pridem, non commisisse simoniam illum, qui mutuauit Episcopo noue prouiso bonam pecuniæ summam principaliter, & immediate, vt ei benefaceret, & ad ineundam amicitiam, sperans secundario sibi vel alij gratiam alicuius beneficij; quia non mutuauit pro pretio, neque pro causa principali & immediata rei spiritualis, saltẽ vt hoc in loco spirituale accipitur, sed pro bono, & æquo, & bona amicitia inennda, licet secundario & mediate speraret aliquam gratiam beneficiariam.

7 Quinto facit, quod ibidem nu. 102. dicitur non esse simoniam, dare, vel accipere pecuniam pro impensis, vel pœna excommunicationis, vel absolutionis per iurisdictionem spiritualem imposita, arg. cap. venerabilibus. 9. porro. de sententia excommunicat. lib. 6. etiam si pœna non erogetur pauperibus, arg. cap. dilectus. de pœnis. licet id esset melius. Ad quod reducendum est, quod ait S. Tho. in 4. dist. 25. cum alijs quibusdam. Quorum ratio est, quod non dantur illa temporalia pro pretio rerum spiritualium, neque pro causa principali immediata earum, sed pro interesse, & damno partis iniuste accepto, vel dato, vel pro pœna peccati, & contumaciæ.

8 **Cum ergo D. consulens non renunciauerit beneficium pro pretio, neque pro causa principali & immediata quærendi præsentationem, sed pro causa impulsiua & illectiua animi patroni, vt eam faceret principaliter pro sufficientia & virtute animi, quæ inerant renunciantí; cumq. patronus non præsentauerit eum propter renunciationem, accipiendo illam vt pretium renunciationis, neque pro causa principali & immediata suæ præsentationis, dicendum est à neutro fuisse vllam simoniam commissam coram Deo, & in foro interiori, licet à iudice exteriori iuste posset præsumi esse commissam: quia, vt habetur. 1. Reg. cap. 16. & in cap. humanæ aures. 22. q. 5. homines & forum exterius iudicant secundum ea quæ apparent exterius, Deus autem & forum conscientiæ secundum ea quæ vere & realiter sunt, etiam si sint contraria præsumptis.**

Sexto,

Sexto,quod licet ſecurius eſſet D.conſulenti eligere viam fori exterioris per Datariam ad tollendum quem concepit ſcrupulum,faſtidioſior tamẽ & damnoſior erit illa ſibi: quia oportebit eum quærere abſolutionem ab excommunicatione,& refectionem tituli,& nouam prouiſionem,& facere reſtitutionem fructuum, vel componere ſe cum Camera Apoſtolica; quæ magnum ſumptum requirunt:& ceſſant omnia illa eligendo viam conſciẽtiæ, & fori interioris: & ſi præfata dignitas non pertineret ad præſentationem prædicti patroni,conſulerem ei, vt eligeret viam exterioris fori; quia credo præfata narrata in facto probari poſſe per prouiſiones patroni,& per eius commiſſarium,& alios qui ea nouerunt; & poſſet illa impetrari à Sede Apoſt. & inferri ei magna moleſtia.mihi tamen ſatis videntur probare fundamenta ſuperiora proxima nullam interueniſſe in caſu propoſito ſimoniam quo ad Deum,& forum conſcientię,& conſequenter poſſe ipſum ſedare animum ſuum. Salua,&c.

Aduerte candide lector,ne hoc reſponſum ſit tibi cauſa erroris.nam D.Nauar.reſpondet ex ſuppoſitione, videlicet quod nulla nec actualis, nec virtualis interceſſit conuentio,quodq.nec reſignatio fuit facta in cauſam & finem principalem obtinendi præſentationem:quam ſuppoſitionem potuit D.Nauar.facere ex qualitate perſonarum, quarum alteram nos nouimus, de qua ob eius eximias virtutes nihil mali poterat ſuſpicari. nam ſi attendatur narratio facti,non poteſt negari quin interceſſerit virtualis conuentio, dum præſentator mandat ſuo procuratori vt præſentet Sempronium,modo Sempronius renunciet aliud beneficium:ex quibus conſtat,quod præſentans non fuit contentus ſola oblatione, ſed voluit vt prius exequutio fieret. ſed & oblatio reſignationis reſpicit principaliter ipſam præſentationem. rogauit enim patronum,vt præſentaret,offerens ſe reſignaturum prædictum aliud beneficium.Vnde ij,quibus ſimilis contingat caſus,caueant ne ſeipſos decipiant: quia moraliter loquendo huiuſmodi vix poſſunt eſſe aliena à vitio ſimoniæ.

SVMMARIVM.

1 *Renuncians beneficium in manibus ordinarij,cum ſpe quod collator,vel etiam præſentator præſentabunt,& conferent ſecundum voluntatem reſignantis,nullo iure peccat,nec eſt ſuppoſitus extrauaganti Pij V.de confidentijs, quæ non omnem intentionem reſignantis,ſed ſolum illam quæ eſt illicita damnat,num.2. & hoc, modo ceſſet omnis etiam tacita conuentio.num.4.*

2 *Lex,ſeu conſtitutio, quæ fit ad alterius legis interpretationem, ſecundum terminos legis interpretatæ eſt intelligenda.*

3 *Præſumptiones inductæ à Pio V. ad probandam confidentiam non habent locum in foro conſcientiæ.*

4 *Impetrare quis licite poteſt beneficia ea ſpe, quod ea renunciando in alios, poterit inde aliquam vtilitatem,vel penſionem licite imponendam habere.*

CONSILIVM XV.

MVLTI renunciant beneficia ſua in manibus ordinarij pure,ſimpliciter, & libere, concepta tamen ſpe, quod illi conferant ea illis, quibus

quibus ipſi volent, vel quod patroni præſentabunt ad ea quos ipſi volent, nullo tamen pacto, nec modo, nec condicione ſuper hoc expreſſis.

Quæritur, an huiuſmodi peccent; & incidant in pœnas contra renunciantes cum confidentia per Pium V. impoſitas in extrauag. cuius tenor exprimitur in noſtro Man. confeſſ. cap. 13. num. 110.

1 Reſpondeo, quod non. Tum quia nihil videtur fieri ab eis illicitum, neque interuenit voluntas id faciendi, & conſequenter non eſt peccatum; cum omne, quod eſt tale, ſit tranſgreſſio alicuius legis iuſtæ, vel voluntas eam tranſgrediendi. §. definitio. 15. q. 1. & cap. nam concupiſcentiam. de conſtit. Tum quia nullo iure naturali, diuino, nec humano talis ſpei conceptio prohibetur: ergo non eſt dicendum eſſe prohibitam, cap. legatur. 24. q. 2. §. conſideremus. auth. de trien. & ſemiſ. col. 3.

Non obſtat extrauag. fel. rec. Pij V. de confidentia, quatenus in duobus locis reprobat confidentiam procedentem ex ſolo animo & conſcientia renunciantis, vel conferentis, vel præſentantis: non inquam hoc obſtat. Tum quia loquitur de confidentia illicita, de qua Pius IIII. edixit: nam
2 conſtitutio interpretans aliam intelligenda eſt ſecundum terminos interpretatæ, authen. conſtitutio hæc interpr. §. 1. collat. 6. & extrauag. Pij V. facta fuit ad interpretandum dictam extrauag. Pij IIII. & conſequenter intelligenda eſt de confidentia illicita, quia ex multis locis illius colligitur
3 eam conſtituere de tali. Tum quia illa conſtitutio Pij V. non emanauit tantum ad declarandum quæ confidentia ſit illicita, quantum ad inducendum modos probandi eam per indicia & præſumptiones, vt ex eius tenore patet; quod ad forum contentioſum pertinet, & non ad forum conſcientiæ, in quo ceſſant præſumptiones, cap. tua. & cap. is qui. de ſponſal. & cap. humanæ aures. 22. q. 5. cum ei à nobis late adnotatis. Tum quia alioquin conſequeretur, quod fere omnes collatores, electores, & præſentatores, etiam Cardinales, Archiepiſcopi, & Epiſcopi, Reges, Duces, &c. admitterent confidentiam illicitam, & animabus ſuis mortiferam: nam fere nemo illorum eſt, qui non concipiat aliquam ſpem alicuius gratiæ referendæ ſibi à beneficiario, quem eligit, vel præſentat, vel cupit, vt per renunciationem ſuam ei conferatur; quod omni iure naturali, diuino, & humano licet, cum omni tali debeat quis eſſe gratus benefacienti, l. ſi non ſortem. §. libertus. cum gloſ. ff. de condict. indeb. cap. cum in officijs. de teſtam. & tradit S. Tho. 2. 2. q. 78. art. 2. ad 2. & præſupponit Iuriſconſultus in l. ſed & ſi. §. conſuluit. ff. de petitio. hæred.

4 Addo, quod idem videtur dicendum de his, qui impetrant aliqua beneficia à S. Sede Apoſt. vel aliunde, concepta ſpe, quod renunciando ea in alios, conſequentur aliquam penſionem, vel vtilitatem legitime conſtituendam; dummodo nullo pacto, vel conditione expreſſe vel tacite id fiat, cum nullo iure id plus videatur prohibitum, quam id quod ſuperius eſt determinatum.

SVM-

Digitized by Goog

SVMMARIVM.

1 *Renuncians beneficium principaliter, vt detur digno, cum minus principali ſpe gratitudinis, etiam ſine qua non fieret illa, non eſt ſimonia.*
2 *Debitum, quod non eſt legale, ſed antidorale, non habet vim pretij.*
2 *Simonia non eſt reſignare ſpirituale ob amicitiam conſequendam, ſperando inde mediate aliquod temporale.*
3 *Cauſa ſine qua non, non ſemper eſt principalis.*
4 *Beneficium acquirendi ſpe prælatis ſeruire licet, modo hæc ſpes ſit minus principalis cauſa ſeruitij.*

CONSILIVM XVI.

SIMONIA an ſit renunciatio beneficij facta principaliter, vt idoneo conferatur, & ſecundario cum ſpe quod erit gratus? & quid vbi erat talis, quod ſine ipſa non renunciaret?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo non eſſe ſimoniacum reſignantem ſuum beneficium principaliter, vt detur alicui idoneo, cum ſpe minus principali concepta, quod erit ei gratus, ſine qua non renunciaret: nec contra erit ſimoniacus, qui recepit beneficium ex renunciatione huiuſmodi. Tum quia non eſt ſimonia, dare, vel facere aliquid ſpirituale minus principaliter ob aliquod temporale, nec contra dare vel facere aliquod temporale minus principaliter pro ſpirituali, vt per plura exempla declaramus in Manu. cap. 23. num. 100. verſ. quinto. 2
2 Tum quia in eod. cap. num. 106. determinamus verius eſſe, quod intentio renunciandi, intentione tollendi obligationem antidoralem, non inducit ſimoniam: quia debitum, quod non eſt legale, ſed tantum antidorale, non habet vim pretij, vt colligitur ex D. Tho. 2. 2. q. 78. art. 2. ad ſecundum. ergo nec intentio inducendi debitum antidorale inducet ſimoniam: quia quod operatur propoſitum in propoſito, operatur oppoſitum in oppoſito, l. & ſi contra tabulas. ff. de vulg. & cap. ſciendum. 8. q. 1. Tum quia ſimonia nulla committitur, eo quod quis per huiuſmodi renunciationem, vel illius acceptationem principaliter & immediate velit quærere beneuolentiam, & amicitiam, quæ ſunt bona inæſtimabilia, qualia licet quærere ex ſpiritualium collatione, & actione, etiam ſperando mediate & minus principaliter aliquod temporale ex illa beneuolentia, & amicitia: & contra licet dare vel facere aliquod temporale principaliter ad quærendam beneuolentiam, & amicitiam, quæ ſunt bona inæſtimabilia, ſperando ex eo mediate & minus principaliter aliquod ſpirituale donum, vel factum, vt efficaciter colligitur ex vtroque Thom. in dict. quæſt. 78. artic. 2. arguendo ab vſura ad ſimoniam. quæ eſt fundamentalis ratio limitationis, qua Fel. in cap. ad audientiam. il 2. de reſcrip. nu. 10. limitauit Innoc. in cap. tuam. de ætat. & qualit. immo & eius, quod nos adiecimus illi vbi ſupra in dict. num. 106.

3 AD SECVNDAM, videlicet an cauſa alicuius actionis dicatur princi-

Digitized by Google

principalis eo ſolum,quod eſt cauſa talis,quod non fieret actus,ſi illa non interueniret: ad quam,quia eius deciſio videtur eſſe radix & fundamentũ multorum aliorum numquam non contingentium,paulo latius reſpõdendo dico,quod vt in com.cap.cum miniſter.23.q.5.nu.27. probauimus,non eſt bona definitio illa Bar.in l.2.§.fi.ff.de don.qua definit cauſam principalem,eſſe cauſam, qua ceſſante ceſſat effectus. Tum quia multis cauſis minus principalibus,ſine quibus actus non fieret,conuenit. Tum quia ſecundum eam omnis cauſa,quæ appellatur ſine qua non,eſſet principalis;quod eſt falſum ſecundum omnes. Tum quia multi ſacrifici dicunt Miſſas ſancte,& ſine ſimonia,quas non dicerent, ſi pitantiæ ſolitæ non darentur eis, vt in hac ſpecie dixit Maior in 4.diſt.25. q.1, & ante illum ſenſit D. Thom. quodlib.8.art.2. dicens, quod bene facit clericus ſurgens principaliter ad horas propter Deum, licet minus principaliter ſurgat propter diſtributiones,quas ob id lucratur;etiam ſi non ſurgeret ad illas,niſi ſciret ſe illas lucraturũ. Tum quia alioquin nulla fere actio eſſet bona,ſiue virtuoſa;quia paucæ ſunt collatione aliarum,quæ propter ſolum Deum & ſolam virtutẽ fierent,ſi nulla ſperaretur retributio, iuxta illud: *Quis virtutem amplectitur*
4 *vnam,Præmia ſi tollas?* Tum quia gloſſ.in cap.cum eſſet.de ſimo. cap.conſtituit.74.diſt. & cap.ad noſtram.de elect.quæ habent licere ſeruire prælato minus principaliter ob beneficia, procedunt etiam in illis, qui non ſeruirent,ſi aliàs illa non ſperarent. Tum quia Vrbanus Papa,qui in cap. ſi officia.59.diſt.& Cæleſt.in cap.quid proderit. 61. diſt. determinarunt licere clericis ſeruire Deo in eccleſijs ob ſpem aſcendendi ad dignitates earum; immo Gelaſius,qui in cap.conſulere.74.diſt. dixit eos ad hunc aſcenſum ſpe maioris commodi compellendos,intellexerunt etiam de illis clericis, qui non ſeruiſſent prædictis eccleſijs,niſi illa ſperarent. Tum denique quia alioqui oporteret dicere,omnes fere clericos,quantumlibet religioſos,inſeruientes ſummis,& alijs inferioribus Pontificib.ſperantes aliqua ſacerdotia, de quorum fructibus tandem ſuſtententur, eſſe ſimoniacos; cum pauci eorum ita pure ſeruiant, quod ſeruirent eis, etiam ſi talia non ſperarent: quod eſt maxime abſurdum. Hæc ſatis, quæ raptim & tumultuarie dicta ſubmitto cuiuſuis melius ſentientis cenſuræ.

SVMMARIVM.

1 *Spiritualia tradi poſſunt ſub conditione,vel modo, qui iure inſit; & hoc, dummodo conditio exprimatur eo modo quo ineſt,& non aliter.*

1 *Renuncians beneficium ea intentione,vt certæ detur perſonæ, etſi videatur dare ſpirituale pro temporali,tamen non eſt prohibitum: & vt plurimum qui ſic renunciat,communiter principalius renunciat ob aliud, quam vt detur illi.nu.2. in fi.*

3 *Mandatum datum ad libere reſignandum, & ſucceſſiue admiſſa reſignatione ad rogandum collatorem, vt certæ conferat perſonæ, ſimoniam non continere Rota pronunciauit.*

4 *Intentio confidentialis, quam damnat Pius V. intelligitur de expreſſe vel tacite in conuentionem deducta.*

CONSILIVM XVII.

QVOD renunciare beneficium intentione, vt conferatur alicui, videtur esse vetitum per Pium V. in bulla eius, quam nos referimus ad litteram in nostro Man.conf.c.23.nu.110.& per extrauag.eiusdem quæ in-
1 cipit,Quanta. pro quo facit,quod quamuis spiritualia possint dari,vel dimitti sub cõditione,vel modo,qui iure inest,cap.significasti.de elect. & l.3. ff.de leg.1.& tradit vtiliter Felin.in cap.ad audientiam.2.de rescript.& de iure insit conditio, vel modus, vt beneficium ab vno renunciatum conferatur alteri; non tamen iure inest, quod conferatur illi aut illi certæ personæ: & omnis conditio, & modus,qui exprimuntur aliter, quam iure insunt,inducunt simoniam,cap.cum pridẽ.& cap.fin.de pact. Sed nos contra
2 respondimus in d.nostro Man. vbi sup.nu.107.& 110.ver.6.not. Tum quia nullo iure id cauetur,& gl.sing.recep. in cap. ordinationes.1.q.1. id tenet. Tum quia tam illud cap.ordinationes. quam cap.qui studet. ead.cau. & q. requirunt dationem, & receptionem per pactum, vel conditionẽ,vel modum expressum dandi,vel recipiendi. Tum quia renunciare sola intentione,vt alteri detur,non est simonia; quia nõ conuenit ei definitio eius,quæ secundum gl.recep.in summa 1.q.1. & declarata à nobis in d.c.23. nu.100. est voluntas studiosa emendi, vel vendendi spirituale, vel spirituali annexum:qualis non est voluntas sola resignandi,sine pacto conferendi illud facto cum collatore:neque potest dici contractus non gratuitus,neque gratuitus,nec voluntas cõtrahendi gratuito, neque non gratuito cum eo, cui conferendum est illud. Tum quia qui nimis emũgit elicit sanguinem,Prouerb.cap.30.& transfertur in cap.denique.4.dist. Tum quia id expresse tenuit S.Ant.2.p.tit.1. cap.5.§.11. Tum quia minus principalis intentio accipiendi vel dandi aliquid temporale pro spirituali non efficit simoniam, vt probatur post alios in d.c.23.nu.100.& vt plurimum qui renunciat beneficiũ sola intentione, vt detur alicui, principalius renunciat ob aliquid
3 aliud,quam vt detur illi. Tum quod DD.Rotæ declarauerunt,non cõmittere simoniam eum,qui dedit mandatum ad renunciandum cum clausula, vt post admissam renunciationem aliqui amici rogarent collatorem, vt conferret ei,cui volebat renuncians,vt refert Cassad.in dec.2.,de simon. & certum est ex tali mandato colligi intentionem renunciantis fuisse, vt ei conferretur.Tum quod vix vllus est,qui renunciet sponte suum beneficiũ, qui non habeat intentionem tacitam,vel expressam, principalem, vel minus principalem, mediatam,vel immediatam, vt conferatur alicui: & ita
4 esset inijcere laqueum quamplurimis,contra cap.de viduis.27.q.1. Tum quod non obstat constitutio Pij V. quia est intelligenda de intentione tacite vel expresse in conuentionem deducta.

Neque etiam obstat eiusdem Pij V.constitutio de confidentia: quia non probat definire ipsum,quod sola illa intentio efficiat simoniam, sed quod præsumatur simoniaca, vt in dicto Manu.dicitur,&c.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de præstando consensu in pensionem super meo beneficio, si alter resignet*

suum

ſuum beneficiũ in fauorem eius quem volo, eſt illicitum, & ſimoniacũ. nu. 2. & 4.

2 *Reciprocæ conuentiones circa ſpiritualia ſunt ſimoniacæ; & ſi adimpleantur, ſunt ſuppoſitæ cenſuris & pœnis: ſecus, ſi ſolum habiti fuerunt tractatus, & diſcurſus, licet poſtea libere illi ad effectum perducti fuerint. & num. 4.*

3 *Beneficiũ ſi quis reſignet in manib. ordinarij, præmiſſo pacto vt cõferatur tali, eſt ſimonia.*

CONSILIVM XVIII.

FRANCISCVS, & M. frater Petri tractarunt, quod Petrus reſignaret beneficium in manibus ordinarij, ad effectum, vt Ioannes frater Franciſci de eo prouideretur, & quod Franciſcus poſt conſentiret ſuper ſuo beneficio penſioni in fauorem Petri. Petrus autem ad effectum prædictũ reſignauit, & Ioannes fuit prouiſus, & Franciſcus in penſionem conſenſit.

Quæritur, an prædictus tractatus, & inde ſequuta ſint illicita, & an cõſtitutio penſionis ſit ſimoniaca, & an Ioannes teneatur dimittere beneficiũ.

1 Reſpondeo primo, quod omnia prædicta potuerũt fieri licite, & illicite; licite quidẽ, ſi Franciſcus, & M. frater Petri ſimpliciter tractauerunt, nihil promittendo, neque paciſcendo, ſed ſolum inter ſe diſſerendo, & diſcutiendo modum, quo illa fieri poſſent, vt Petro conſtitueretur penſio præfata auctoritate Papæ; illicite autem potuerunt fieri, ſi tactata fuerunt promittendo, & paciſcendo, quod quædam renunciationes, collationes, & conſenſus ad quaſdam penſiones fierent, & darentur, ſi aliæ quædam renunciationes, collationes, & conſenſus ad penſiones fierent, & darentur.

2 Secundo reſpondeo, quod ſi hæc omnia proceſſerunt ex tractatu Franciſci & fratris Petri illicito concluſo per pactionem & promiſſionem, qua Franciſus promiſit fratri Petri facere illa, vel illa, ſi ipſe efficeret vt Petrus frater ſuus faceret illa, vel illa; & contra frater Petri promiſit facere illa, vel illa, ſi Franciſcus faceret illa, vel illa, quæ promiſit; ſi inquam omnia iſta proceſſerunt ex dicto tractatu illicito, omnia fuerunt illicita, ſiue Petrus ignorarit illa, ſiue non; quamuis, ſi eo ignorante fuiſſent facta, non incidiſſet ille in cenſuras.

3 Tertio, quod Petrus ſimoniam admiſit, ſi renunciauit beneficiũ in manibus ordinarij, præmiſſo pacto, quod ordinarius cõferret illud Ioanni. Dixi, *præmiſſo pacto*: quia ſola intentio in mente retenta, vt beneficiũ conferretur Ioanni, non inducit ſimoniam, vt nos poſt S. Ant. & alios diximus in Man. cõſ. cap. 23. nu. 107. & 109. per gl. in cap. ordinationes. in verb. pretio. 1. q. 1.

4 Quarto, quod cõſtitutio pẽſionis à Frãciſco facta, eo quod Petrus prima vice renũciauit beneficio, vt daretur Ioanni, fuit ſimoniaca, ſi facta fuit ob pactionẽ præcedentẽ, aliàs nõ: & ita proportionabiliter dicẽdũ eſt de alijs.

SVMMARIVM.

1 *Simonia non dicitur reciproca, quando non interuenit pactum, nec conuentio.*

2 *Reſignare in fauorem, intentione, vt alter prouocatus ſimile faciat ex gratitudine, non eſt ſimonia reciproca.*

3 *Confidentia non omnis eſt iudicanda illicita, ſed tantum inordinata.*

4 *Renunciatio non eſt illicita, etiam interueniente intentione mentali, ſi non adfuerit expreſſa vel tacita conuentio.*

CONSILIVM XIX.

REnunciauit quis beneficiũ in fauorẽ N. quẽ M. amicus reſignantis volebat, hac intentione in mẽte retẽta, vt M. tantũdẽ faceret ob gratitudinẽ in fauorẽ filij ſui. Quęritur, an hæc fuerit cõfidentia damnata pœnis.

1 Reſpondeo, quod ſimonia non dicitur reciproca, quando nõ interuenit pactum, nec conuentio; quia tunc dicitur renunciatio reciproca, quando plures reciproce conueniunt, vt alter in fauorem amici alterius renũciet. arg. cap. vbi periculũ. §. cæterũ. ibi. *Non in ſe reciprocent conſiderationis intuitum, vel in ſuos.* de ele. lib. 6. & ſatis ſignificat cap. 15. ſeſſ. 25. Cõc. Trid. At in
2 præſenti nulla fuit talis conuentio, ergo non fuit reciproca. Et quãuis aliquis habeat aliquam intentionem mouendi aliũ ad faciendũ aliquod aliud ſimile in fauorem filij ſui ratione gratitudinis; non ex eo ſequitur quod ſit facta reciproca conuentio, arg. l. neque natales. C. de prob. cap. in præſentia. eo. tit. Et dato quod eſſet aliqua reciprocatio mentalis, non tamen eſſet illicita, & reprobata per d. cap. 15. quia non omnis confidentia, ſed tan
3 tum inordinata eſt illicita, vt in noſtro Manu. cap. 23. nu. 111. & ita nõ oĩs reciprocatio, ſed tantũ inordinata iudicãda eſſet illicita: quia reciproca illicita eſt, quãdo cõueniunt duo, vt alter renunciet beneficiũ in fauorẽ alicuius, quem alter deſignat, vt ille alter renunciet in fauorem alterius, quẽ ipſe deſignauerit, vt d. cap. 23. nu. 110. Nec obſtaret, quod intentio præfa-
4 ta interueniſſet: nã quando non interuenit conuentio tacita, vel expreſſa, etiam ſi interueniat intentio mentalis, non propterea renunciatio eſt illicita. gloſſ. ſing. cap. ordinationes. 1. q. 1. & d. cap. 23. nu. 107. 109. & 111.

Nota, quod bene poteſt conferri beneficiũ alicui cũ intentione mentali tantũ ſine pacto ob quãdã ordinatã & ſtudioſam gratitudinẽ ex obligatione naturali antidorali ſuadente, vt benefacienti benefaciamus. l. ſi non ſortẽ. §. libertus. ff. de cond. indeb. & l. ſed & ſi. §, conſuluit. ff. de pet. hæred. cap. cũ in officijs. de teſta. Vide differentiã, quæ ponitur inter ea quæ incõtineti fiunt, & quæ ex interuallo, iuxta l. lectã. ff. ſi cert. pet. & l. legẽ. C. de pact.

SVMMARIVM.

1 *Reſignans beneficiũ in manibus ordinarij cũ ſpe quod conferatur portionario, de quo ſperatur quod reſignabit libere portionẽ conferendã poſtea Titio, de quo etiã ſperatur quod de portione diſponet ad voluntatẽ primi reſignãtis, ſi ceſſet conuentio, etiã quod omnia poſtea libere perficiãtur, nõ eſt cõfidentia prohibita. & n. 3. & 4.*
2 *Mandatum de renunciando, cum clauſula vt poſt renunciationem rogaretur collator, vt conferat alicui, non eſt illicitum, ſecundum Rotam.*
3 *Ordinarius licite poteſt illum qui iam reſignauit beneficiũ, vel in cuius gratiã fuit libere reſignatũ, interrogare vt nominet aliquẽ cui cupit illud conferri, & cõferre.*
5 *Lex fundata in præſumptione non habet locũ in foro Dei, cũ veritas ſit in contrariũ.*
5 *Lex naturalis eſt, vt recipiens beneficium teneatur benefacienti benefacere.*

CONSILIVM XX.

THeopompus renunciauit beneficiũ ſuũ libere & pure in manibus ordinarij, intẽtione & propoſito in mẽte, vt cõferretur cuidã portionario, & portionarius reſignaret portionẽ dãdã Titio: & ita fuit factũ. poſtea Titius, cui fuit collatũ beneficiũ, præſtabat renũcianti ſingulis annis partẽ fru-

fructuũ beneficij renũciati. Quæritur, an ſit cõfidẽtia illicita, & ſimoniaca.

1 Reſpondeo, quod perpenſis quæ ſupra narrantur, non video vllam confidentiam illicitam & punibilem admiſſam fuiſſe corã Deo. Tum quia confidentia, qua quis renunciat beneficium ſuum in manibus collatoris, cum ſpe in animo retenta, quod ipſe dabit illud cuipiam eo digno, pro quo ipſe rogauerit, aut quem ipſe nominauerit, licita eſt, ſi non fuerit pactus cũ collatore, antequã renunciaret, quod ipſe ei illud conferret, vt habetur in no-

2 ſtro Man. cap. 23. nu. 109. adeo quod DD. Rotæ deciderunt licitũ eſſe mandatum de renunciando, cum clauſula, vt ſimul ac renunciaſſet, rogaret eũ, vt conferret tali, vel tali, ſecundũ Caſſado. deciſ. 2. de ſimon. At cũ D. conſulens renunciauit eccleſiam in manibus ordinarij, nõ fuit pactus cum eo, vt conferret illam præfato portionario; nec ipſe portionarius cum renũciauit portionem, pactus fuit cum ordinario, vt conferret illam Titio, vel illi, cui vellet D. conſulens; licet forte intra ſuam mentẽ & voluntatẽ id gereret, quod nõ officit, vt in noſtro Man. vbi ſupra nu. 107. Tum quia nihil obeſt D. cõſulenti, quod ordinarius poſt renunciationem ſimpliciter & libere factam petijt ab eo, cui vellet illam conferri, vel quod de conſenſu eius contulit illam portionario: quoniam id fuit factum poſt renunciationem. Neque eadem ratione obſtat ei quidquam, quod etiam ordinarius cõtulit portionem Titio, quia id voluit D. conſulens; quia etiam id fuit factũ poſt

3 renunciationem portionis. Nec obſtat, quod in caſus narratione dicitur, quod licet Titio nihil dictũ fuit, cum ei conferretur portio, ipſe tamen accepit eam in confidentiam pro illo, quem vellet eligere D. conſulens: quia illa narratio non concludit confidentiam illam fuiſſe illicitam, ſed tantum licitam: quoniam continet, quod nihil fuit dictum Titio; & ita præſupponit, quod ordinarius, vel conſulens ſperabant quidem quod ipſe Titius renunciaret illam in quem vellet conſulens, ſed nihil tale fuit expreſſum; & talis confidentia ſolo animo concepta, & in mente retenta, donec renunciatio fuiſſet facta, & ſortita effectum, non eſt illicita, vt in d. nu. 109. vbi ſupra probauimus. Tum quia nec obſtat, quod prefatus Pius V. ſtatuit, vt ſufficeret, quod confidentiæ crimen alterius tantum partis cõſcientia ſit admiſſum; quoniam nulla pars in hoc caſu crimen confidentiæ cõmiſit, cum confidentia (ſiqua interuenit) fuiſſet licita, & omni iure permiſſa, vt ſupra

4 probamus. Tum quia non obſtat, quod ipſemet Pius ait, confidentiam illicitam cenſeri probatam eo ipſo, quod renuncians beneficiũ poſt illud renunciatum accepit omnes vel aliquos fructus eius; quoniam D. conſulens non accepit fructus beneficij à ſe renunciati, ſed fructus portionis. quoniam item non aſſeruit Pius V. quod ſit confidentia illicita coram Deo accipere aliquos fructus beneficij renunciati poſt renunciationem; ſed quod præſumitur, quod preceſſit confidentia illicita per pactum, quod darentur

5 ei tales fructus poſt renunciationem. & lex fundata ſuper præſumptione non habet locum in foro Dei, cum veritas ſit in contrarium, cap. tua. cap. is qui fidem. de ſponſ. Et in caſu propoſito veritas eſt in contrarium: quia nullum tale pactum præceſſit, licet aliqua bona confidentia mentalis interuenerit, oriens ex illa lege naturali, qua beneficium capiẽs tenetur be-

nefacienti benefacere. l. si non sortem. §. libertus. adiuncta gl. ff. de cond. indebiti. l. sed etsi. §. consuluit. ff. de petit. hæred. quoniam præfatus D. consulens posteaquam nouit extrauag. Pij V. nullos fructus percepit, & ita videtur satisfeciſſe, per extrauag. d. Pij V. quatenus videtur habere, quod qui confidentiam admisit, euitet pœnas extrauag. si celeriter ab ea discesserit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca renunciatio est ipso iure nulla, & omnia quæ post illam sequuntur.*
2 *Titulus beneficij per simoniam resignati remanet penes simoniacum, donec per sententiam eo priuetur: quia per simoniam beneficium non vacat. nu. 3.*
4 *Extrauag. 2. de simon. nihil statuit de beneficijs ante habitis, vel post habendis.*
5 *Lex, vel sententia generaliter loquens tum generaliter intelligenda est, cum nulla alia lege, nec efficaciori ratione restringitur.*
5 *Beneficium per simoniam realem renunciatum non acquiritur etiam ignoranti illam, quia est alienum, & vere non vacat: aliud videtur, quando beneficium vere vacans mihi ignoranti simoniace confertur.*

CONSILIVM XXI.

AN SIMONIACVS, qui resignauit accepta pecunia ad resignandum à quodam consanguineo resignatarij ignorantis hoc factũ, dici possit abdicasse à se ius, ad effectum, vt beneficium potuerit acquiri sic ignoranti, & fecerit fructus suos durante ignorantia?

1 Pro parte negatiua, quam asserimus, quod simoniacus non abdicet à se titulum, facit primo dictum Innoc. receptum in cap. cum vniuersorum. de rerum permut. & est expressa decisio Rotæ 7. de renun. in antiq. quam Sar-
2 nensis refert, & ait esse sequutam Rotam in reg. de trien. q. 12. & ratio est: quia omnia, quæ sequuntur post simoniam, sunt nulla: ergo resignatio, & alia erunt nulla: & ita manebit titulus penes simoniacum, donec per sententiam priuetur.

3 Dico secundo, quod nullo argumento efficacius concluditur decisio prædicta Rotæ 7. de renun. quam per extrauag. 2. de sim. Tum quia illa habet omnem dispositionem per simoniam realem factam super beneficijs esse ipso iure nullam. cum ergo renunciatio beneficij sit dispositio de beneficio, illa est ipso iure nulla; quod consequitur per illam non vacare beneficium renunciatum. arg. cap. non præstat impedimentum, &c. de reg.
4 iur. lib. 6. Tum quia illa nihil statuit de beneficijs habitis ante simoniam commissam, neque de habendis postea; sed solũ statuit, vt collatio, electio, vel quæuis alia dispositio facta de beneficio per simoniam realem, sit ipso iure nulla, nulla mentione facta de beneficijs habitis ante illam, neque de habendis post eam. Nec obstat, quod DD. loquentes de beneficiario ignoranter per simoniam promoto, non distinguunt, an illud vacauit per
5 obitum, an per renunciationem. Tum quia lex, vel sententia generaliter loquens tum generaliter est intelligenda, quando nulla lege alia, nec efficaciori ratione restringitur, vt notatur per glo. & Bald. in l. de pretio. ff. de public. in rem act. at in casu proposito est manifesta ratio restringendi

cum enim vacat beneficium per obitum, vel priuationem à iure vel homine factam, vel per renunciationem liberam, vere vacat beneficium; & ideo potest fieri eius, cui per simoniam commissam cum alio à renunciante à se ignoratam confertur. at cum prætenditur vacare per renunciationem factam per simoniam realem, quia illa est ipso iure nulla, non vacat; & ideo etiam ignoranti illam non potest quæri, quia est alienum.

SVMMARIVM.

1 *Permutare volenti qui dat temporale, ne eum pœniteat, sed inceptam perficiat permutationem, simoniam committit: & hoc, quando dat prædicta ex pacto, nu. 6. vel in principalem causam dictæ effectuandæ permutationis, aliàs secus. nu. 4. & 6.*

2 *Preces, subsistente iusta causa obtinēdi à collatore beneficiū, simoniam non inducunt.*

3 *Mutuare ad amicitiam ineundam, vnde mediate beneficium consequatur, licet.*

4 *Intentio minus principalis non inducit simoniam.*

5 *Causæ principalis definitio quod sit, sine qua non fieret actus, reprobatur.*

6 *Simonia solo iure humano prohibita, sola intentione, sine pacto, non committitur; secus si sit diuino iure prohibita.*

CONSILIVM XXII.

FRANCISCVS & Petrus conuenerunt super suorum beneficiorū permutatione in manibus sanctæ Sedis Apost. & fuit signata supplicatio: sed antequam illa signaretur, mutuauit P. aliquot pecunias F. animo eas recuperandi, interceſſitq. fideiussor pro eo accipiente alias per viam cābij: & postea cum signata fuisset supplicatio, ante tamen quā extenderetur consensus, P. præstitit F. aliquot officia ei grata, intercedendo vt fideiussor, & solicitando in lite, quam super beneficio permutando F. patiebatur: idq. fecit, & facit partim ob amicitiā inter eos iam diu contractam; partim vt ostendat se gratū ei volenti per permutationē transferre in ipsum Petrū beneficium, quod valde desiderat consequi; partim ne discedat à proposito permutandi cum illo, quod iure facere posset: quæ officia omnia respiciunt in se spem habendi beneficium. Quæritur, an Petrus in hoc simoniā admiserit, vel an sana conscientia possit permutationem complere.

1 Ad dicendum, quod admittat simoniam, facit, quod P. dedit & dat aliquas pecunias, vel alia quæ sunt pecunia æstimabilia F. vt faciat præfatam permutationem, & ne retrocedat ab illo proposito: per quod videtur præstare temporale pro spirituali, & consequenter esse simoniam, cap. Saluator. 1. q. 3. & cap. sunt nonnulli. 1. q. 1.

Sed contra videtur dicendū. Primo, quod simonia definitur esse studiosa voluntas emēdi, vel vendēdi spirituale, vel ei annexū, secundū glos. receptā in summa 1. q. 1. & S. Tho. in 2. 2. q. 100. art. 1. & in 4. dist. 21. vbi omnes hoc tenent, post quos paulo latius tradimus nos in Man. nostro cōs. c. 23. n. 100.

2 Secundo, quod preces, quibus rogatur collator beneficij, non inducunt simoniam, quando subest debita causa, propter quam confertur beneficium, secundum eumdem S. Tho. vbi supra art. 5. ad 3. at in nostro casu subest causa debita, scilicet dignitas, siue idoneitas personæ, ac permutatio iusta: & obsequia, de quibus in facto, præstita compermutanti, ad

summum videntur esse quædam preces: ergo tanto minus inducent simoniam, quanto minus iuris habet ad conferendum compermutans, quam collator.

3 Tertio, quod licitum est mutuare alteri ad consequendam eius amicitiam, ex qua ei proueniat aliquod beneficiũ, iuxta doctrinam eiusdem S. Tho.in 2.2.q.78.art.2.in corp.q.vbi clarius id explicat Caiet.quem sequimur in com.de vsur.nu.22. & in Man.consil.cap.17.nu.209.

4 Quarto,quod ea,quæ minus principaliter intenduntur,non inducunt simoniam,cap.quid proderit.61.dist.& cap.si officia.59.dist. quatenus cum gloss.habent quod obsequia eorum, qui principaliter inseruiunt ecclesiæ & prælatis propter Deum, vel quia iustum & honestum est, licet minus principaliter inseruiant ad consequendum aliquod beneficium ecclesiasticum, non committunt simoniam, sed neque qui vadunt ad officia diuina principaliter propter Deum, & minus principaliter propter distributiones quotidianas,iuxta gloss.sing.in cap.1.de cler.non resid.lib.6.At causa principalis, propter quam Petrus vult quærere beneficium præfatum, est id,quod dat per permutationem, & non obsequia prædicta, quæ non præstat illi principaliter propter habendum illud beneficium, sed minus principaliter, & quod præfatus P. nihil dedit præfato F. præuio pacto, vt illam permutationem perficeret: immo per ipsum Petrum stat quo minus perficiatur,vt in facto proponitur.

5 Quinto,quod non obstat dicere, quod Bartol.in l.2. §.fin.ff.de don. ait, quod causa principalis est illa, sine qua non fieret effectus; & quod præfatus Petrus non præstitisset tot officia F.quot præstitit, nisi speraſſet per illa tum retinere in proposito transferendi præfatum beneficium in ipsum per permutationem. Non inquam hoc obstat: quia illa definitio Bar. non est bona,vt nuper in commentario cap.cum minister.23.q.5.num.39. clare monstraui per multa exempla, & iura; quibus probatur quod multi ad officia diuina non irent aliquoties, nisi distributiones quotidianas lucrarentur: multi non inseruirent Papæ, neque prælatis, nisi sperarent beneficia,quibus essent digni: multi sacerdotes aliquando non missarent,nisi pitantiæ offerrentur eis,& nisi rogarentur vt id facerent: immo rari sunt, qui virtuti studeant sine vlla spe inde consequendi aliquid, iuxta illud Iuuenalis, *Quis virtutem amplectitur vllam, Præmia si tollas?* Attamen rari ex prædictis ponunt finem principalem in distributionibus, pitantijs, precibus,& beneficijs speratis,sed in Deo ipso,in honestate,& virtute,licet minus principaliter per illa temporaria moueantur ad illa. Nam vt Io.Maior aperte exemplificat in 4.dist.25. passim contingit aliquem habere aliquod negotium magnum in platea, ad quod tamen agendum non iret,saltem tali vel tali hora, nisi superueniret aliud munus, quo superueniente vadit principaliter quidem propter negotium maius, & minus principaliter propter superueniens.

6 Sexto denique facit peremptorie, quod nemo committit simoniam iure diuino prohibitam, nisi qui intendit emere, vel vendere spirituale, vel illi annexum, vt probamus in d.Manu. cons.cap.23. num.100. in princ. & corol.

corol.4. & quod prædictus P. nullam talem voluntatem habuit; & ita non commisit simoniam iure diuino prohibitam. Nulla vero simonia iure humano inducta committitur sine pacto,seu conuentione,cap.tua.cum glos. & Doct. de simon. nam intentio intra mentem retenta, vt fiat hoc, vel illud,quod non posset licite per pactum exprimi,non efficit simoniam iuris humani,vt vtiliter tradit D.Anto.par.2.tit.1.cap.8. §.11. & tradimus nos vbi supra num.107.ad 10. cumq. præfatus P. nullatenus intenderit,nec intendat emere aliquod ius per præfata officia; cumq. illa faciat nullo pacto præuio, vt ob ea F. permutet; cumq. illa sint officia quæ passim amicis fiunt ab amicis; cumq. non sint illa causa principalis consequendi beneficium illud, sed alia beneficia commutándi cum eo; nulla profecto simonia iuris diuini aut humani vere reperitur in hoc casu, præsertim quo ad forum conscientiæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Resignanti, & ante præstitum consensum, mutuam pecuniam petitam qui numerat ob amicitiam principaliter, non est simoniacus: at si principaliter ob resignationem adimplendam,cessante omni pacto numeret,erit simoniacus mentalis,qui beneficium sic receptum restituere in conscientia non tenetur. nu.2.*

1 *Mutuo si collatario pecuniam principaliter ad acquirendam eius amicitiam, sperans ab eo vt ab amico beneficium, & ille motus principaliter ob amicitiam conferat, non est simonia.*

CONSILIVM XXIII.

ANTONIVS dixit Petro velle se illi renunciare canonicatum,& quod quæreret datã,quam appellant paruã: & multis mensibus in eadẽ voluntate permanẽs,antequã præstaret cõsensum, petijt ab eo quamdã summam pecuniæ mutuã,qui eam illi mutuauit cum obligatione soluẽdi: post quod extendit cõsensum,& Petrus per litteras expeditas accepit possessionẽ. Quæritur,an admiserit simoniam,& teneatur relinquere canonicatũ.

1 Respondeo in foro interiori minime cogendum ad dimittendum. Tum quia vere nulla interuenit simonia realis, cum nulla emptio formalis interuenerit,neque aliqua æquipollens; quia verus contractus mutui interceßit. Tum quia nulla conuentio illicita interuenit. Tum quia,qui mutuat pecuniam alicui principaliter ad contrahendam vel augendam cum mutuatario amicitiam,& subleuandam eius necessitatem, nõ committit vsuram, nec consequenter simoniam, licet secundario speret ab eo aliquod beneficium, etiam conferendum sibi iuste principaliter propter amicitiam, & realiter postea conferatur illud ei ab eo,vt colligitur ex S.Thom. 2.2. q.78. art.2. ad 3. & in corp. quæst. vbi clarius Caiet. explicat, quem nos sequimur in comment. de vsuris super cap.1. 14.q.3.nu.22. vbi etiam citauimus Sot. lib.9. quæst. 1. art. 2. de iust. & iur. clarius hoc dicentem: idem etiam dicimus in Manu. confess. cap. 17. num. 209. Tum denique,

2 quod simonia mentalis etiam secundæ speciei, illa videlicet, qua quis inten-

intentione praua, non tamen expreſſa, neque deducta in pactum, quærit aliquod beneficium ſpirituale, non tenetur illud relinquere, per cap. fin. de ſimon. & ea quæ nos ibi late tradimus. Cum igitur Petrus non emerit, nec vllo contractu oneroſo quæſierit ab Antonio renunciationem prædicti beneficij, immo ipſe ſuo motu proprio voluerit ei renunciare; cumque nulla conuentio interuenerit inter ipſos, vt Petrus mutuaret pecunias, & Antonius renunciaret; cumq. poſt oblatum beneficium mutuauerit pecuniã ob amicitiam, & neceſſitatem, & gratitudinem, quam debebat ei propter amorem, & voluntatem benefaciendi, quam ei monſtrabat; cumque liceat mutuare alteri ad conciliandum ſibi eius amorem & amicitiam, etiam ſperando quod ratione amicitiæ poſtea in eum eſt aliquid ille collaturus: cum denique non teneatur quis reſtituere beneficium quæſitum per ſimoniam mentalem, hoc eſt faciendo, vel dando aliquid temporale corrupta intentione, non tamen deducta in pactum: conſequens eſt prædictum Petrum iuſte poſſe retinere præfatum beneficium, nulla ſuper eo habita diſpenſatione, cum facile per adducta pro hac parte ſoluantur allegata pro contraria.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam non inducit ſola intentio reſignatarij gratioſe dandi temporale, & reciproca ſpes reſignantis gratioſe accipiendi; etiam ſi id non facerent, niſi ſperarent conſequi quod intendunt. nu. 2.*

2 *Simonia ſi ſit ſolum mentalis, etiam quod ſit reciproca, non habet cenſuras, nec actum vitiat.*

CONSILIVM XXIV.

ANVLLVM beneficium eccleſiaſticum habens rogauit B. habentem plura, vt renunciaret in fauorem eius vnum ſimpliciter in manibus Papæ, nullo inter eos inito pacto de danda, vel accipienda vlla remuneratione; quamuis B. haberet ſpem mentalem tantum recipiendi aliquam remunerationem, & B. voluntatem etiam mentalem tãtum faciendi eam: & expeditis litteris, acceptaq. poſſeſſione, A. dedit aliquam remunerationem, & B. eam accepit.

Quæritur, an incurrerint ſimoniam aliquam talem, quæ obliget eos ad relinquendum beneficia, vel ad faciendum aliquam reſtitutionem.

1 Pro parte affirmante facit, quod omnis pactio, vel conuentio, qua promittitur ſpirituale pro temporali, vel contra temporale pro ſpirituali, eſt ſimonia, cap. quam pio. 1. q. 2. & in caſu propoſito licet non interuenerit pactio expreſſa, videtur tamen interueniſſe tacita ſuper remuneratione danda, & accipienda.

Pro contraria tamen parte eſt tex. expreſſus in cap. fin. de ſimon. ſecundum communem & fere omnium intellectum, quem nos neruoſius omnibus alijs defendimus in Man. confeſſ. cap. 23. num. 102. Non obſtat oppoſitum: quia negamus in hoc caſu interueniſſe pactum vllum taci-

tum

Digitized by Google

tum de danda vel recipienda remuneratione: quia longe aliud est sperare ab aliquo aliquid, si fecero illud, aut illud, & illum velle dare id quod sperat ille, si fecerit illud, aut illud, & facere pactum etiam tacitum de illo accipiendo, vel dando. Tum quia velle paciſci non est facere pactum, sicut nec velle emere est emere, nec velle ascendere arborem est ascendere illam, nec velle confiteri est confiteri, nec velle contrahere matrimonium est contrahere illud, vt notatur in gloss. l. in vendentis. C. de contrahend.
2 empt. cap. ex parte. de sponsal. Tum quia simonia mentalis non inficit actū, nec ad vllam restitutionem obligat, d. cap. fin. de simon. etiam si pertineret ad culpam mortalem, vt clare nos vbi supra probamus. Tum quia non omnis spes remunerationis temporariæ accipiendæ vel dandæ pro dationeri spiritualis est illicita, sicut nec omnis confidentia, vt nos probamus in d. cap. 23. nu. 109. alioquin fere omnes, qui conferunt beneficia, essent simoniaci, & confidentiæ vitio infecti; cum fere omnes habeant spem, quod beneficiarius reddet aliquam gratiam re, verbis, vel animo, & quod erit gratus, iuxta legem naturalem, quæ nos obligat, vt benefacienti benefaciamus, l. si non sortem. §. libertus. ff. de condictio. indeb. Tum quia non est simonia renunciare beneficium, etiam in manibus ordinarij, ea mente ac intentione, vt detur tali, vel tali; etiam si eo animo esset, vt non renunciaret illud, nisi speraret quod conferretur illi; dummodo non paciſcatur, nec conueniat cum ordinario, vt illud ei conferat, iuxta D. Ant. 2. par. tit. 1. cap. 5. §. 11, quem retulimus & sequimur in d. cap. 23. num. 107. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Annatæ solutio pro beneficio ad resignatarium, at pro reseruata pensione ad reseruatarium spectat. vnde si & hanc resignatarius soluere promittit, committitur simonia, etiam quod dicat se illam soluere velle solo intuitu subleuandæ paupertatis resignantis; quia decipit se ipsum, cum eam soluat etiam vt resignet.*

1 *Gratuita solutio oneris ad resignantem spectantis potest quidem à resignatario fieri. sed reuera vix sine simonia esse potest.*

CONSILIVM XXV.

SVNT duo sacerdotes, quorum alter vult renunciare beneficiū suum in manibus Papæ, reseruata sibi pensione, quæ illi placuerit; sed non habet vnde soluat annatam. Alter vult donare pure & gratuite id quod est necessarium ad soluendam illam; si absque peccato fieri potest. Respondet quidam eruditus, quod sic, si nulla alia de causa, quam subuentionis leuandæ paupertatis id faceret. Quæritur an sit iusta responsio.

1 Respondeo primo, quod in argumento, siue facto, præsupponitur vnum falsum, scilicet annatam esse soluendam à renunciante beneficium: quod tamen non est verum; quia immo est soluenda à renunciatario: licet compositio, quæ soluitur pro pensionis impositione, debeat solui ab eo, cui reseruatur, saltem si voluerit expedire litteras.

Secundo,

Secundo, quod in foro exteriori iudicabuntur ambo ſimoniaci, argum. cap. quam pio. 1. q. 2. & cap. fin. de pact.

Tertio, quod etiam videtur aliud falſum in facto præſupponi, ſcilicet, quod reſignatarius vult gratuito dono donare reſignanti, vel ſoluere pro eo annatam, ſiue compoſitionẽ; cum tamen etiam præſupponat quod non ſolueret eam, ſi renunciaret in fauorem alterius; & ita non ſolum vult ſoluere illam, quia Titius eſt pauper, ſed etiam eo quod vult reſignare beneficium in fauorem ſuum.

Quarto, quod præfatus D. conſultor recte reſpondet quo ad forum conſcientiæ ſub conditione, ſi renunciatarius ſoluit dictam pecuniam nõ alia de cauſa, niſi &c. Attamen conditio non purificatur, cum renunciatarius velit ſoluere illam pecuniam, non ſolum vt paupertatem Titij ſubleuet, ſed etiam vt renunciet in fauorem eius, vt palam eſt, &c.

SVMMARIVM.

1 *Mediator rogatus vt oblata reſtitutione expenſarum bullarum ſuadeat reſignationem, ſi illam ſimpliciter fieri procuret, & poſtea pecuniam gratuito à reſignatario abſolute datam recipiat, non dicitur cauſata ſimonia realis, ſed ſolum mentalis ex parte reſignatarij; ex parte autem mediatoris, ſi propoſuit reſignantem ſimoniace interpellare.*

CONSILIVM XXVI.

IOANNES beneficiatus in eccleſia N. erat valde amicus cuiuſdam Ludouici. Petrus videns quod dictus Ioannes ex dicto beneficio nullos percipiebat fructus, adiuit Ludouicum amicum Ioannis, & dixit illi; Domine Ludouice, quandoquidem Ioannes nullos fructus percipit ex ſuo 1
beneficio, fac mihi gratiam vt intercedas cum illo vt dictum beneficium in meum fauorem reſignet, & ego ſoluam illi expenſas quas fecit in expeditione bullarum. Ludouicus rogauit Ioannem vt dictum beneficium reſi- 1
gnaret in fauorem Petri; & non dixit illi, quod Petrus ſolueret illi expenſas quas fecit in expeditione bullarum, ſed ſimpliciter abſque aliquo pacto & conditione reſignauit illud in fauorem Petri. Petrus autem poſtquã aſſequutus fuit beneficium pacifice, quodam die dedit Ludouico gratuito 17. ſcuta, non dicendo illi, Ego do iſta ſcuta, vt des Ioanni, neque minus do tibi illa, quia procuraſti reſignationem: ſed ſimpliciter illa dedit. Ludouicus illa recepit, & Ioanni reſignatori nihil dedit, neque minus aliquid ſuper hoc dixit.

Dubitatur, an iſte Ludouicus incurrerit ſimoniam, aliquamve irregularitatem, quia tempore ſupradicto erat presbyter, & obtinebat beneficia, prout obtinet, & ſemper celebrauit.

1 Reſpondeo primo, quod Petrus reſignatarius peccauit peccatum ſimoniæ ſaltem mentalis quo ad forum ſaltem exterius, ſed non talis ſimoniæ realis, quæ ipſo iure inducit excommunicationem, & nullitatẽ tituli, iuxta extrauag. 2. de ſimonia. Ioannes autem nihil peccauit: Ludouicus vero, ſi

cum

Digitized by Google

cum rogatus fuit, proposuit animo promi sere præfato Ioanni impensas bullæ nomine Petri, potest dici peccatum peccasse simoniæ mentalis, sed non tale, quod ipso iure induceret vllam censuram.

Secundo, quod Ludouicus recipiendo prædicta scuta nullam simoniam commisit. Quare gratias agat Deo, qui eum liberauit ab ea, quasi à fauce draconis, quem vtinam semper omnes vincamus. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam committere saltem in foro exteriori censetur, qui etiam post quæsitum ius in re aliquid dat ante adeptam possessionem.*

2 *Papæ beneplaciti reseruatio non excusat exequentes conuenta, antequam illud impetretur.*

CONSILIVM XXVII.

QVIDAM renunciauit beneficio in fauorem alterius in manibus Papæ, reseruata pensione: & post signatam supplicationem & præstitum consensum, ante adeptam possessionem conuenit inter partes fieri aliquam reseruationem sub beneplacito Papæ, quæ sine illo non licuisset: sed antequam beneplacitum Papæ accederet, exequuta fuerunt, & adepta fuit possessio. Quæritur, an interuenerit simonia realis.

1 Respondeo, præfatas conuentiones iudicatum iri simoniacas, saltem in foro contentioso. Tum quia fuerunt factæ ante adeptam possessionem: & non licet habenti etiam verum & bonum ius in beneficio, & carenti eius possessione, quærere illam per dationes & remissiones rerum temporalium, vt expresse adnotauit Panor. communiter recept. in cap. dilectus. de simon. Dixi, *quo ad forum contentiosum*. nam quo ad forum conscientiæ saluari forte posset per ea quæ nos adducimus in Manu. confess. cap. 23.

2 nu. 101. Tum quia non prodest ei reseruatio beneplaciti Papæ: quia antequam beneplacitum eius impetraretur, resignatarius accepit possessionem beneficij, & resignans retinuit ea, quæ per conuentionem ei reseruabantur. & quod reseruatio huiusmodi beneplaciti nihil prosit, si antea fiat quod conuentum est, præsupponit pro certo Lud. Gomez in q. 12. lit. f. de trien. poss. & multis probari potest, & prætorium sacræ Pœnitentiariæ seruat, & nunc imprimitur in dicto Manu. confess. vbi supra num. 107. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Conuentio omnis circa beneficia simoniaca est; sed hoc tunc demum, cum datio rei spiritualis principaliter respicit acceptionem pretij rei temporalis, vel ei æquipollentem. nu. 7. non tamen requiritur quod sit pecunia, sed sufficit promissio alicuius facti, quod sit causa principalis promissionis rei spiritualis, num. 2. seu quod sit tanquam illius pretium. num. 8.*

3 *Maior expressio fructuum beneficij facta per resignatarium, & resignantem, ad effectum*

ctum, vt admittatur resignatio cum reservatione certæ pensionis, etsi videatur continere in se traditionem facti, quod sit loco pretij rei spiritualis obtinendæ, tamen vere id non continet, nu. 6. & 7. nec continet simoniam, nu. 8. licet sit mala, profana, falsa, & peccatum, nu. 3. & 8. causetq. subreptionem. nu. 6. & 7.

5 *Taciturnitas veri, & expressio falsi, possunt quidem causare subreptionem, sed non simoniam. & num. 6.*

6 *Simonia ad hoc vt committatur, requirit contractum, per quem pro spiritnali principaliter detur pretium rei temporalis, vel ei æquivalentis.*

CONSILIVM XXVIII.

AN EXPRESSIO valoris vero maioris facta à resignante, & resignatario pensioni consentiente, efficiat eos simoniacos?

1 Pro parte affirmatiua facit primo, quod conuentio circa beneficia ecclesiastica videtur simoniaca. cap. cum pridem. & cap. fin. de pact. At inter prædictos conuenit, vt mentirentur valorem beneficij Papæ circa beneficialia. ergo, &c.

2 Secundo, quod ad hoc, vt aliqua conuentio sit simoniaca, non requiritur, quod alter det, vel promittat alteri aliquam pecuniam, vel rem ea æstimabilem; sed sufficit, quod faciat, vel promittat facere aliquid tamquã quoddam pretium, & causam principalem promittendi rem spiritualem: vt cum quis pro spirituali renunciat suo beneficio in fauorem vnius, vel alterius, vt præ alijs declarauimus in Manu. cap. 23. nu. 100. & in casu proposito videtur facta conuentio mentiendi, vt Papa admitteret resignationem cum reseruatione pensionis: quod mendacium fuit causa principalis; cur Papa tantam pensionem admisit, & cur resignans resignauit, cum ipse non resignasset, nisi reseruata illa pensione, nec Papa eam reseruasset, nisi expresso valore vero maiori.

4 Tertio, quod qui exprimit valorem vero maiorem, ad finem, vt fiat renunciatio, videtur dare aliquid profanum & temporale pro renunciatione beneficij: dat enim verba mendacia, quæ non solum sunt profana, sed etiam falsa: ergo admittit simoniam. & similiter qui renunciat beneficio, vt constituatur sibi certa pensio, & mentitur pretium beneficij, vt illa sibi constituatur, credens eam alioqui sibi non constitutam iri, videtur renunciare ob aliquod profanum, malum, & temporale, prædictum; scilicet mendacium.

4 Pro parte vero negante facit primo, quod simonia est voluntas studiosa emendi, vel vendendi spirituale, vel spirituali annexum pro temporali, iuxta glos. recept. 1. q. 1. in summa. & hoc casu nulla occurrit voluntas emendi, vel vendendi.

Secundo, quod per temporale positum in illa definitione potest intelligi pecunia numerata, vel aliquid ea æstimabile, secundum vulgare intelligentiam: & in casu proposito neutra pars alteri promittit, vel dat pecuniam numeratam, nec aliquid ea æstimabile.

5 Tertio, quod ad incurrendam simoniam circa beneficium non sufficit voluntas tacendi aliquod verum, vel exprimendi aliquod falsum ad obti-

nendum

nendum beneficium, quo non tacito, vel non expresso Papa non concessisset illud. quia nulla iura loquentia de taliter impetrantibus, qualia sunt cap. ad aures. c. si proponente. cap. super litteris. cap. postulasti. de rescrip. lib. 6. cap. si motu proprio. cap. non potest. de præb. eod. lib. & alia similia, nulla inquam eorum exprimunt, nec insinuant eiusmodi impetrantes incurrere simoniam, sed solum perdere, vel non perdere gratiam.

6 Quarto, quod omnis simonia requirit contractum, vel voluntatem contrahendi super re spirituali, ita quod alter det aliquid alteri in verum pretium, vel similitudinem, aut in causam principalem pro re spirituali, vel illi annexa. at id hic non contingit: quia nullus contractus interuenit inter resignantem, & resignatarium, quo alter alteri daret, vel pro altero faceret tamquam in quoddam pretium, vel causam principalem rei spiritualis; sed solum conuenit inter eos, vt mentirentur Papæ pretium, per quod gratia fuit facta subreptitia; quod non sufficit ad inducendam simoniam per proxime dicta.

Quinto denique, quod conuentio, vt ambo, resignaturus, & resignatarius, supplicent Papæ pro admissione resignationis, vel pensionis, non est simoniaca, nec efficitur talis, eo quod aliqua qualitas beneficij vel personæ taceatur, quæ esset exprimenda, vel exprimatur quod esset tacendum, licet taceatur vel exprimatur maior vel minor valor beneficij: quia de similibus idem est iudicium, cap. dudum. 2. de elect.

7 Ob hæc posteriora fundamenta videtur verior pars negatiua. Et ad primũ oppositorum respondeo, negando, quod omnis conuentio circa beneficialia sit simoniaca: locatio enim, & conductio fructuum beneficij, & constitutio vicarij cum illo vel illo salario, & conuentio prædicta, vt ambo supplicent pro resignatione & reseruatione pensionis, & id genus aliæ conuentiones non sunt simoniacæ, etiamsi alioqui essent iniquæ, & malæ; sed illa sola cõuentio, quæ principaliter respicit dationem iuris spiritualis vnius in alterum pro aliquo temporali, vel simili pretio. quod non contingit in casu proposito: quia neutra pars dat, vel promittit alteri quidquam ob pretium, vel quasi pretium iuris spiritualis; sed solum conueniunt ad impetrandum subreptitie ea, quæ volunt, nihil dando, vel promittendo alicui pro obtentione.

8 Ad secundum respondeo, concedendo, quod admittitur simonia, non solum quando pecunia, vel aliquid ea æstimabile datur pro spirituali, sed etiam cum aliquid, quod non est æstimabile pecunia, fit, vel promittitur in quoddam pretium & recompensam rei spiritualis: at negando, quod in casu proposito contingat aliquid tale, vt in responsione ad primum est declaratum.

Ad tertium respondeo, concedendo, quod expressio illa maioris valoris est res profana, falsa, mala, & peccatum, sed negando quod sit simonia: non enim est pecunia, nec ea æstimabile, nec est aliquid quod datur aut promittitur in quoddam pretium Papæ, vel parti, vel alicui mediatori.

Aduerte, quia copia huius responsi non videtur integra, sed supplenda ex consilio sequenti in fine.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Simonia non est, vbi non datur temporale pro spirituali, immo nec si detur, modo non detur in causam principalem, seu immediatam pro habendo spirituali. nu. 10.*

3 *Auctoritas viri docti asserentis aliquid non esse ad summum plusquam veniale excusat à peccato mortali, & illius pœna, etiam si erret.*

4 *Pensionem sine auctoritate Papæ impositam, vel nulliter constituendam velle soluere paria sunt: vnde sicut ex prima potest incurri simonia, si propter illam detur spirituale, ita & propter secundam. & nu. 5.*

5 *Fructuum maiorem expressionem si faciat resignatarius, ad hoc vt resignati reseruetur maior pensio, & sibi conferatur beneficium, videtur æquipollenter dare temporale pro spirituali, & sic simoniam committere, sed vere non committit. nu. 11. quia intentio partium non fuit dare temporale pro spirituali, nec vt dicta falsa expressio esset partium, nu. 8. nec causa principalis, vt fieret resignatio. nu. 10. Verum quia maior expressio facta fuit ex conuentione partium, ad hoc vt desiderata resignatio compleretur, quæ aliàs completa non fuisset, ideo auctor non audet à simonia excusare. nu. 11. iuncta figuratione quæstionis.*

7 *Maior expressio fructuum valoris beneficij dolosè facta, ad hoc vt resignatio cum reseruatione certæ pensionis admittatur, causat subreptionem. iuncta positione casus.*

8 *Intentio dantis vel facientis temporale attendenda in iudicanda simonia: nam si cessset intentio emendi, & detur non in causam principalem, seu immediatam pro habendo spirituali, non erit simonia. nu. 10.*

CONSILIVM XXIX.

AN COMMITTANT simoniam resignans & resignatarius conuenientes, vt exprimatur valor beneficij esse 160. ducatorũ, cum non sit nisi 100. & pensio 60. ducatorum constituatur à Papa, quæ expressa veritate non fuisset constituta: quia oportebat, vt resignanti manerent 100.

1 Quæstio profecto quotidiana & difficilis est. Nam pro parte negante facit, quod in casu proposito nihil spirituale videtur dari pro temporali, neque contra: ergo non committitur simonia: quia non conuenit ei definitio eius, de qua 1. q. 1. in summa, & in locis citatis in Man. confess. cap. 23. nu. 100.

2 Secundo, quod ignorantia excusat à peccato, & à pœna peccati, cap. 2. cap. nam. de constit. At prædicti ignorauerunt prædictum pactum fuisse simoniacum. ergo, &c.

3 Tertio, quod auctoritas alicuius viri docti excusat quem à peccato, etiam si erret, vt tradit Panorm. communiter receptus in cap. capellanus, per illum textum, & gloss. eius de ferijs. Et prædicti duo conuenientes nonnullos habuerunt auctores doctos & expertos, qui dixerunt id nõ esse peccatum saltem plusquam veniale: ergo non admiserunt simoniam, quæ excommunicatione plecti mereretur, cum id quod est veniale tantum ea non plectatur, cap. nemo. cap. nullus. 11. q. 3.

4 Pro parte vero affirmante facit primo, quod nihil refert quid de æquipollentibus fiat, l. fin. ff. mandati. cap. licet ex quadam. de test. At si duo ita

conue-

conuenirent, vt alter renunciaret beneficium 100. ducatorum in fauorem alterius, & alter promitteret ſoluere ei 60. pro annua penſione ſine conſenſu Papæ, cõmitteretur ſimonia, vt palã eſt. Sed qui conueniunt, vt valor beneficij valentis 100. exprimatur eſſe 100. & 60. ad hoc, vt cõſtituatur pẽſio 60. à Papa, æquipollenter cõueniunt ac duo ſupradicti, cũ habeant propoſitum, vt reſignatio fiat, & penſio male & inutiliter conſtituta ſoluatur.

5 Secundo, quod omne pactum expreſſum vel tacitum dandi ſpirituale pro temporali, vel contra, ſine conſenſu Papæ, eſt ſimoniacum, cap. quam pio. 1. q. 2. & cap. fin. de pactis. At conuentio hæc inter reſignantem & reſignatarium facta, vt exprimatur maior valor beneficij ad conſtituendam maiorem penſionem, quam aliàs conſtitueretur, eſt pactum vel conuentum dandi aliquid ſpirituale, ſcilicet beneficium, pro temporali, ſcilicet penſione male & inutiliter impoſita ſine conſenſu Papæ; quia id Papa minime nouit: ergo eſt ſimoniacum.

6 Tertio, quod omne mendacium de re graui eſt peccatum mortale, iuxta illud Pſalmi, *Perdes omnes qui loquuntur mendacium*, & tradit S. Tho. communiter receptus 2. 2. q. 100. artic. 4. & hoc mendacium non fuit officioſum tantum, immo fuit pernicioſum, & de re graui & pernicioſa, qua imponebatur ſeruitus grauis rei ſpirituali, ſcilicet beneficio, & directum ad acquirendum ſpirituale: & ita videtur ſimonia.

7 Pro reſolutione videtur dicendum primo, hoc præfatum mendacium fuiſſe peccatũ mortale, vt probat 4. arg. pro parte affirmante formatum.

Secundo, quod fuit mendacium, ſiue falſitatis expreſſio talis, quæ fecit gratiam nullam: fuit enim expreſſio doloſa falſitatis, quæ facit gratiam ſubreptitiam, & per conſequens nullam, c. ſuper litteris. de reſcript. c. & ſi legibus. 25. q. 2. deſumpt. ex l. & ſi legibus. C. ſi contra ius vel vtil. publ.

8 Tertio, quod ad dicendum, quod inducit ſimoniam, vrgent duo prima argumenta pro parte affirmante allata.

Sed contra facit primo, quod animus & intentio præfatorum conuenientium non fuit vendere aliquid, vel emere, neque dare, vel recipere ſpirituale pro temporali, vel contra: & actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, l. non omnis. ff. ſi certum petatur.

Secundo, quod actus agentium ſunt iudicandi ſecundum intentionem principalem eorum, l. ſi quis nec cauſam. ff. de rebus creditis. & intentio prædictorum principalis fuit, vt reſignatio fieret, & penſio admitteretur, & non quod penſionis conſtitutio eſſet pretium renunciationis; ſicut obſequia, vel munera præſtita collatori, vel præſentatori beneficij ad quærendam amicitiam eius non cenſentur pretium collationis, quam poſtea ipſe facit ex amicitia per illa obſequia & munera prius contracta, vt probamus in d. Man. cap. 23. nu. 100.

9 Tertio, quod alioqui ſequeretur, quod omnis ſubreptio facta in impetratione beneficij eſſet ſimoniaca: quia eſt quoddam temporale, quod fit vt detur aliquid ſpirituale, quod ſine illo non daretur: quod videtur abſurdum, & à nemine hactenus aſſertum, & ita non dicendum, l. nam quod abſurdum. ff. de bonis libertorum.

10 Quarto,quod datio,vel factio alicuius rei temporalis, quæ est causa minus principalis vel mediata quærendi aliquid spirituale, non est vera simonia,per multa quæ adduximus in d.num.100.& 101. Et præfatum mendacium nō videtur fuisse causa principalis & immediata acquisitionis beneficij, sed quædam impellens & remota: causa vero principalis fuit, ne tantam iacturam resignans ex sua resignatione acciperet, & quædam sustentatio ei remaneret: quamuis expressio falsa tantorum fructuum mouisset Papam ad pensionem constituendam.

11 Per quæ quatuor fundamenta arbitrarer, quod non fuit in hoc casu cōmissa simonia, si solum mendacium, & sola expressio falsi valoris sine conuentione inter partes promissa interuenisset. At quia vltra illam falsam expressionem conuenit inter partes,vt ea fieret ad perficiendam resignationem desideratam,non auderem excusare illam à simoniæ labe ob argumenta pro parte affirmante formata.

12 Quare principaliter dico, consulentem debere petere in sacra Pœnitentiaria absolutionem & dispensationem, si & quatenus oporteret, sine vlla nominis expressione, narrato quam breuissime poterit toto facto, relictis tamen quæ non sunt necessaria.& meam operam polliceor ad corrigendam petitionem,si antequam ea offeratur, mihi monstrata fuerit, &c.

SVMMARIVM.

1 *Resignanti non licet pacisci quod alius aliud teneatur renunciare beneficium, seu pensionem soluere, vel expensas bullarum restituere, nisi exprimatur Papæ.*

CONSILIVM XXX.

TRES videntur quæstiones proponi. Prima,an liceat renunciare ecclesiam parochialem in fauorem alicuius, eo pacto, vt ille renunciet aliud beneficium simplex in fauorem sui nepotis.

Secunda, an liceat renuncianti imponere renunciatario onus soluendi, vel reddendi sibi 60.duc. quibus redemit pensionem,qua aliàs dicta parochialis grauata fuerat.

1 Tertia,an liceat pacisci,vt prædictus renunciatarius soluat impensam bullæ expediendæ super renunciatione prædicti beneficij simplicis.

Ad quas tres omnes respondeo negatiue:quia omnes pactiones & conuentiones super beneficijs & eorum renunciationibus sunt simoniacæ,& prohibitæ,cap.quam pio.1.q.2. cap.fin. de pactis, nisi cum fiunt ita, vt de iure tacite insunt,cap. significasti.de elect.gloss.mem.cap. ad audientiam. 2.de rescrip.quales tamen nō sunt præfatæ. quare oportet exprimere illas Papæ in supplicationibus,quæ super prædictis renūciationibus fient. Credo tamen Papam non esse illas admissurum. Si tamen hæc omnia sine conuentione tacita vel expressa liberaliter expedirentur, & postea confectis omnibus,& adepta possessione,redderentur vel soluerentur prędicta,nulla esset

Digitized by Google

esset simonia, neque confidentia coram Deo: quamuis si patefierent, ita vt probari possent, notarentur vitio simoniæ, vel confidentiæ in foro exteriori, propter ea, quæ habentur in nostro Man. cap. 23. nu. 111.

SVMMARIVM.

1 *Simonia conuentionalis est, si resignanti promittitur, quod percipiet nihilominus fructus, vel quod talis eius propinquam ducet in vxorem: tamen adhuc non incurritur pœna, nu. 2. efficietur autẽ talis, si ex vi pacti recipiat dictos fructus, aliudve loco illorum, num. 3. vel sequatur matrimonium. num. 4. quod si à pacto recedatur, licet postea libere contrahatur, vel aliquid ex sola liberalitate detur, etiamsi aliquis, sed minus principalis respectus ad præcedentia habeatur, non incurritur pœna. num. 3. & 4.*

1 *Ignorantia circa contractus simoniacos an sit probabilis excusans, ex qualitate personarum dijudicari potest.*

CONSILIVM XXXI.

TITIVS & Sempronius conuenerunt tacite, vel expresse, quod Titius renunciaret beneficium suum in fauorem Sempronij, & quod frater Sempronij duceret neptem Titij, & quod Titius perciperet post renunciationem omnes fructus beneficij, dum viueret. Renunciato beneficio, & accepta possessione, discesserunt à pacto de fructibus retinendis à Titio, & postea dedit Sempronius quasdam pecunias in remunerationem huiusmodi discessionis. Quæritur quid iuris.

1 Primo dico præfatam renunciationem fuisse simoniacam ob illud pactum, quo pacti fuerunt, vt Titius post renunciationem acciperet fructus, & etiam ob aliud pactum, si fuit expressum, quod neptis Titij nuberet fratri Sempronij.

Secundo, quod ignorantia iuris tale pactum reprobantis non excusat eos; quia non erat probabilis, attenta eorum qualitate.

2 Tertio, quod præfata simonia fuisset conuentionalis tantum, si Sempronius non egit vt frater eius duceret neptem Titij, nec vllos fructus beneficij soluit, neque reliquit vt Titius caperet illos post renunciationem: & consequenter renunciatio valuisset, & non incidisset in excommunicationem, per ea quæ nos scribimus in Manu. confess. cap. 23 num. 104. 105.

Quarto, quod ex narratione proposita non colligitur matrimonium fuisse consequutum, neque Titium accepisse fructus, sed quod Titius, & Sempronius discesserunt à pacto de dandis vel requirendis fructibus beneficij Titio.

3 Quinto, quod illa discessio à pacto de relinquendis fructibus duobus modis potuit fieri: primo cum promissione, vt Sempronius remuneraret

Digitized by Google

illam diſcẽſſionem̃ aliqua pecunia: alio modo libere ſine vllo pacto, quo ſe aſtringeret Sempronius, licet ſpes aliqua minus principalis liberæ remunerationis intercederet inter vtrumque: ita quod Sempronius ad nihil teneretur vi pacti, ſed ſolum vi gratitudinis liberæ. & ſi diſceſſio primo modo fuit facta, ſimonia illa conuentionalis facta fuit realis, per quam cenſura & pœna ſimoniæ incurritur ipſo iure: ſi autem ſecundo modo fuit facta diſceſſio, ſimonia non fuit facta realis.

4 Sexto, quod caueant ne pactum de contrahendo matrimonio vllatenus exequantur, antequam omnino diſcedant ab eo: ita quod ex vi pacti non fiat exequutio, ſed ex ſola amicitia liberali, quamuis aliquis reſpectus minus principalis ad illud poſſet haberi.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca eſt omnis renunciatio beneficij eccleſiaſtici cum pacto etiam conditionali, etiam inani, & inutili, ſaltem ſi præbuit cauſam dictæ renunciationi. num. 2.*

1 *Regreſſum habens, ſi vigore regreſſus beneficium adipiſcatur, & illud denuo reſignet, non habebit amplius regreſſum; quia expiranit, quando illi locus factus fuit.*

3 *Conuentionalis ſimoniaca reſignatio ab vna tantum parte adimpleta valet, & tenet, nec habet pœnas.*

CONSILIVM XXXII.

HABEBAT quidam regreſſum per deceſſum, aut alias quomodocumque vacaret, ad quamdam præbendam in quadam eccleſia cathedrali, quam obtinebat quidam illius frater, qui propter quædam delicta per eum commiſſa dubitans priuari ea, dixit fratri, quod ſi reſtitueret ei ſuam præbendam, cum liberaretur, illam vacare permitteret, ad effectum vt eſſet locus regreſſui; & ille, qui habebat regreſſum, acceptauit, ſi ſibi remaneret ius ſuum, prout prius habebat: quod ſic fuit factum, quia poſſeſſor renunciando ſeu cedendo vacare permiſit dictam præbendam, & habens regreſſum accepit poſſeſſionem. poſtea vero alter frater liberatus ab eo dictam præbendam petijt; & qui illam habebat, conſiderans quod illius regreſſus expirabat, noluit illam reſtituere, & mouit oratori litem: & in effectu qui prius ceſſerat, videns quod non habebat ius, ceſſit liti. Dubitatur, an orator incurrerit aliquam ſimoniam.

1 Reſpondeo primo, quod in hoc caſu vera ſimonia contigit, quando frater, qui titulum, & verum ius, & bonam poſſeſſionem in beneficio eccleſiaſtico habebat, renũciauit illud in manibus ſuperioris, ita quod vacauit, & factus fuit locus regreſſui alterius, cuius virtute illud adeptus fuit,

pacto

Digitized by Google

pacto facto, quod si renuncians liberaretur à delicto, cuius accusabatur, renunciatarius illud ei restitueret, si ob id regressus eius non expiraret: & omnis renunciatio beneficij ecclesiastici facta cum conditione, modo, vel pacto, est simoniaca. cap. dudum. iuncta gloss. verbo libere. de præb. lib.6. Nec prodest quidquam, dicere, quod habens regressum, non promisit absolute, sed cum conditione, si regressus eius ob illam restitutionem non expiraret. Tum quia eo ipso, quod beneficium fuit renunciatum, regressus fuit fortitus suum effectum, & expirauit; & quia res semel extincta reuiuiscere nequit, l. qui res. §. aream. ff. de solution. non potuit expirare postea per restitutionem beneficij: & ita illa promissio, licet fuisset
2 facta verbis conditionalibus, effectu tamen fuit absoluta. Tum quod ad constituendum actum simoniacum sufficit promissio conditionalis, saltem talis, quæ præbeat causam actui spirituali faciendo: generaliter enim iura damnant omnia pacta, siue absoluta, siue conditionalia in spiritualibus, cap. quam pio. 1. quæst. 2. cap. fin. de pactis. & in casu proposito promissio illa conditionalis fuit causa, vt renuncians renunciasset suum beneficium.

3 Respondeo secundo, quod prædicta simonia fuit conuentionalis tantum, & non realis; quia solum fuit completa ex vna parte, scilicet renunciante, & non ex altera, scilicet regressum habente, iuxta scripta in nostro Manu. cap. 23. num. 104. & consequenter renunciatio valuit, & neutra pars incurrit excommunicationem, & sufficit vtrique vera contritio, & bona confessio peccati, per notata ibidem nu. 111. Salua eiusdem summi Pœnitentiarij summique eiusdem prætorij censura.

SVMMARIVM.

1 *Resignans cum pacto, vt ei relinquantur fructus percipiendi in vita sua, est simoniacus, sed non est comprehensus sub extrauaganti de confidentijs; vt esset, si dicti fructus essent alteri dandi. nu. 4.*

2 *Completa ex parte debentis resignare dicitur simonia, eo ipso quod talem facit resignationem, quæ si non esset simoniaca valeret, nec requiritur quod fit talis, vt per illam resignatario aliquod ius quæratur.*

3 *Simoniam conuentam pro sua parte non dicitur adimplere resignans in manibus Papæ, nisi post præstitum secundum consensum, secus si resignet in manibus ordinarij: nec resignatarius tradendo instrumentum obligationem rei temporalis promissæ continens dicitur adimplere, nisi & traditio instrumenti esset pars rerum promissarum.*

Digitized by Google

CONSILIVM XXXIII.

QVIDAM rogauit fratrem ſuum, vt renunciaret quamdam capellaniam in manibus Papæ in fauorem nepotis vtriuſque, cum pacto, & chirographo tradito ei à nepote de relinquendo reſignanti omnes fructus ad vitam ſuam, & ita reſignauit: ſed antequam conſenſum præſtaret, & ille extenderetur, aduertentes illam pactionem eſſe illicitam, & ſimoniacam, rupto & laniato chirographo reſilierunt penitus à prædictis pactis, & decreuerunt vt ſimpliciter ſine vllo pacto reſignaret: & ita rogatus reſignauit, & fuit ſignata ſupplicatio in fauorem reſignatarij.

Quæritur, an ſine peccato poſſit reſignatarius expedire litteras, & frui capellania, eius poſſeſſione apprehenſa.

1 Reſpondeo, quod pro parte negante facit primo, quod pactio prædicta videtur ſimoniaca realiter: quia reſignaturus reſignauit beneficiũ vt promiſit, & reſignatarius tradidit chirographum de relinquendis fructibus: & ita fuit impleta ſimonia ab vtraque parte. Secundo, quod pactio prædicta videtur continere confidentiam illicitam, eo quod reſignatarius promiſit relinquere fructus eius reſignanti ad vitam ſuam: quod videtur facere conuentionem ſimoniacam confidentialem, per declarationem Pij V. cuius bulla non requirit complementum confidentiæ vtriuſque partis, vt & nos adnotauimus in Man. confeſſ. cap. 23. nu. 110.

2 Sed contrarium viſum eſt verius duplici ratione. Prima, quod non videtur fuiſſe ſimonia completa ex parte reſignantis: eo quod reſignatio eius non valuit, neque per illam vacauit illa capellania; & ita non fecit actum, per quem poſſet quæri ius reſignatario; quod videtur requiri per extrauag. 2. de ſimonia, ad hoc, vt illa cenſeatur completa ex parte reſignantis. Sed hæc ratio non videtur ſufficere ad excuſandum. Tum quia, frater ſolum promiſit reſignare, & reſignauit; & licet per illam reſignationem non fuerit quæſitum ius alteri, nihilominus tamen ipſe fecit quod promiſit. Tum quia reſignans non poteſt transferre ius in reſignatarium, ſed ſolum reſignare, & ſuperior poſt acceptatam reſignationem tradit ius reſignatario, ſecundum omnes. Tum quia reſignatio beneficij ſpiritualis eſt actus ſpiritualis, & dare aliquid pro illo actu ſolo reſignandi eſt ſimonia, arg. cap. quam pio. 1. q. 2. Tum quia, vt ſimonia realis committatur, non requiritur quod actus ſpiritualis, qui promittitur, valeat, ſed ſufficit quod valeret, ſi non eſſet ſimonia infectus. Nam qui promiſit conferre, propter 100. ſcuta beneficium, complet ex parte ſua promiſſum conferendo illud, licet collatio non valeat, ſimonia impediente valorem, vt palam eſt. Secunda ratio eſt, quod non videtur interueniſſe confidentia, eo quod reſignatarius nullos fructus percepit, priuſquam diſcederetur à pactis. Sed nec iſta ratio videtur ſatisfacere: quoniam vitium confidentiæ incurritur abſque complemento promiſſorum ex parte vtriuſque, & qui promiſit reſignare compleuit ex parte ſua; quod ſufficit, vt nos adnotauimus in dicto cap. 23. num. 110.

3 Alijs tamen rationibus videtur poſſe defendi deſiderium conſulentis.

Prima,

Prima, quod prædicta simonia non videtur fuisse completa ex parte resignatarij; quia ipse nullos fructus dedit; & licet chirographum, siue apocham tradidisset, tamen non fuit traditum vt pars promissionis, sed vt probatio eius; & tradere scripturam pro probatione promissi non est implere partem promissi, vt & nos adnotauimus vbi supra num. 106.

Secunda ratio, quod nec etiam resignans videtur compleuisse pro parte sua: quia resignatio, antequam extendatur consensus resignantis, nihil valet, secundum stylum curiæ; & ita fuit actus, qui non valuisset, etiamsi nulla simonia interueniisset; quia liberum erat ei retrocedere: quamuis iure communi, & extra curiam facta resignatio, sine alia consensus extensione, valeat, iuxta cap. quam periculosum. 7. q. 1.

4 Tertia ratio, quod non videtur vlla fuisse confidentia in hoc casu. Nam licet resignare cum pacto, vt resignatarius resignet aliquando in fauorem resignantis, vel alterius, vel vt soluat aliquot fructus alicui, sit confidentia à Pio V. damnata; resignatio tamen cum pacto, vt resignatarius det aliquos fructus resignanti, non est talis confidentia, vt ex contextu bullæ Pij colligitur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Simonia vt sit completa, sufficit quod vtrinque saltem pro parte sit adimpleta.*

2 *Renunciatio simoniace reciproce facta non tenet: vnde ab excommunicatione absoluti possunt secrete petere ab Episcopo, vt acta ab ipsis ignorantibus id esse prohibitum retractentur, & vtrique suum restituatur beneficium.*

CONSILIVM XXXIV.

DVO conuenerunt, vt alter eorum renunciaret suum beneficium curatum, vt conferretur alteri habenti duo beneficia simplicia, & ille renunciaret illa, cum pacto, vt ordinarius conferret ea nepoti renuncians curatum: & vterque impleuit pactum quo ad renunciationem, & alter etiam quo ad litterarum expeditionem, & possessionis apprehensionem. Quæritur quid iuris.

1 Respondetur primo, quod simonia fuit realis, & inciderunt partes in excommunicationem; quia licet non fuit cõpleta ex vtraque parte in totum, completa fuit tamen ab vna parte in totũ, & ab altera in parte, quod sufficit per ea quæ nos tradimus in Manu. conf. cap. 23. nu. 105.

2 Secundo respondetur, quod prædicti consulentes satisfacerent suis conscientijs, si primum absoluerentur ab excommunicatione simoniæ incursa; & si ignorabant se illam incurrere, quod est verisimile, cum desiterint ab executione totali, curent, vt omnia acta, quibus perpetrata fuit simonia, retractentur, & Episcopus secreto illis, quatenus opus est, conferat sua beneficia, attenta prædicta ignorantia; & si beneficia sunt iuris patronatus, quod patroni non reclamant; & quod renunciationes ipso iure fuerunt nullæ propter simoniacam labem; immo & altera, propterea quod

Digitized by Google

alter eorum ordinatus fuit ad titulum ſui beneficij; & quod ſi ſciuiſſent & aduertiſſent eam labem incurſuros, non renunciaſſent. Sed hæc omnia non ſufficerent quo ad expediendum ſe in foro exteriori, ſi probarentur in eo omnia ea, quæ fuerunt facta: ideoq. curent ſeruare, ſeruariq. facere ſecretum, aperte à Deo & confeſſario eius petendo veniam.

SVMMARIVM.

1 *Simonia conuentionalis eſt reſignare beneficium litigioſum cum pacto, vt reſignatarius ſubſequuta victoria conſentiat conſtitutioni penſionis: & ſi poſtea dictæ conſtitutioni penſionis conſentiat, etiam quod penſionem non ſoluat, efficitur realis.*

1 *Simoniace ſi ignoranti conferatur beneficium, vel reſeruetur penſio, ignorans pœnis non ligatur quidem, ſed ſimulac reſciuerit, tenetur ſic acquiſita dimittere, vel ſupplicare pro retentione. num. 2.*

2 *Nouam, vt vocant, petens prouiſionem pro beneficio eidem ignoranti ſimoniace collato retinendo, tenetur, & ſufficit, vt exprimat fructus, quos poſt ſcientiam percepit.*

2 *Reſignatio beneficij facta libere in manibus ordinarij ea intentione, vt conferatur alicui, cum ſubſequuta collatione, tenet; ſecus ſi adſit pactum.*

3 *Procurator habens mandatum ad ſimoniace reſignandum, ſi illud adimpleat, facit vt à die adimplementi mandans remaneat ligatus cenſuris.*

3 *Scientia collatoris inferioris Papæ, etiam ſi ſit Cardinalis, non ſanat pacta ſimoniaca.*

CONSILIVM XXXV.

MEDIANTIBVS procuratoribus reſignatum fuit quoddam beneficium litigioſum, ſub conuentione tamen, quod euicta lite principalis aſſignationi certæ penſionis conſentire, & ſoluere reſignanti teneretur: prouiſus conſenſit aſſignationi, ſed penſionem non ſoluit.

Quæritur primo, an ſit ſimonia realis ex vtraque parte completa, ita vt ſi nouam impetret prouiſionem, ſit neceſſe fructus perceptos inſinuare.

Secundo quæritur etiam, quid ſi in manibus ordinarij Epiſcopi reſignauit beneficium abſque pacto, ſed ea intentione, & ad effectum, vt detur, ſeu conferatur N. prout collatum fuit, an N. illud valeat retinere.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM reſpondeo primo, pactionem illam fuiſſe ſimoniacam, & quod licet à principio tantum fuiſſet conuentionalis, poſtea tamen ſubſequente victoria, & conſenſu in reſeruatione penſionis præſtito, facta fuit realis, iuxta ea, quæ poſt alios ſcripſimus in Manu. cap. 23. à num. 100. ad 104. Secundo, quod ſimonia illa, quia fuit facta ignorantibus prædictis reſignante, & reſignatario, non fecit eos incidere in cenſuras, iuxta cap. de ſimoniace. & cap. de regular. de ſimon. attamen effecit, vt obligarentur ad renunciandum ſic adeptis,
2 cum primum id nouiſſent, per ead. iura & adnotata eis. Tertio, quod ex his infertur, eos, quo poſſint ea iuſte tenere, debere ſupplicare S.D.N.

vt liceat

vt liceat eis illa retinere, facta mentione fructuum, quos perceperunt post prædictam notitiam.

AD SECVNDAM respondetur, quod plurimum refert an sola intentio animi absque pacto & conuentione interueniſſet, an etiam pactum, & conuentio. Nam si sola intentio interueniſſet, nihil obstitiſſent, & essent salua simul omnia, per ea quæ post D. Ant. dixi in Man. cap. 23. num. 103.
3 & 107. Si autem interueniſſet conuentio & pactum, & procurator habuiſſet mandatum ad sic paciscendum, censeretur simoniacus, & censuris ligatus prædictus consulens iam inde à renunciatione, collatione, & pensionis constitutione factis, arg. cap. qui per alium. de reg. iur. lib. 6. & cap. mulieres. de sententia excommunic. nec prodesset scientia ordinarij, licet esset Cardinalis: quia nullus inferior Papa potest auctoritate sua efficere, vt conuentio simoniaca non sit talis, per tradita in Man. vbi supra nu. 107. Si autem procurator non habebat mandatum speciale ad sic paciscendum, solum à tempore quo nouit id factum fuisse censeretur obligatus ad renunciandum, vel ad obtinendum facultatem iuste retinendi à S.D.N. iuxta dicta supra in quæstione prima.

SVMMARIVM.

1 *Nullitas actus non excusat à pœnis simoniæ realis.*

1 *Resignatio infecta vitio simoniæ realis habet annexas censuras, etiamsi aliunde sit nulla, per illamq. resignatario nullum ius acquiritur, immo nec causatur vacatio in damnum resignantis, num. 3. qui potest antiquo suo titulo vti, absque eo quod illius petat aliam reualidationem. At si eßemus in casu non seruatæ formæ extrauagantis Pij V. de publicandis resignationibus, non egerent tales absolutione, cum per illam annulletur nedum resignatio, sed omnia exinde sequuta. nu. 3. & 4.*

4 *Papa circa ea quæ sunt iuris positiui potest ita legem reuocare, vt omnia inde sequuta habeantur pro non sequutis, etiam quod sit excommunicatio, & irregularitas.*

4 *Resignationes beneficiorum in manibus Papæ, etiam admissæ, cum alijs inde sequutis, ex stylo sunt nullius momenti, nullumq. producunt effectum, donec extendatur consensus, qui tamen retrotrahitur ad tempus datæ admissæ resignationis.*

CONSILIVM XXXVI.

A & B. conuenerunt, vt B. procuraret, & esset mediator, vt frater eius renunciaret quemdam canonicatũ in fauorem A. & quod A. renunciaret in fauorem B. vnum beneficium simplex: & A. & frater B. dederunt mandata ad resignanda illa beneficia, prout conuenerant, nulla facta mentione de pacto & conuentione præcedenti: & resignationes fuerunt factæ, & litteræ expeditæ: & A. non fuit assequutus possessionem canonicatus, quia erat litigiosus, & vertebatur lis super eo: nec B. publicauit resignationem factam in suum fauorem, & ob id illa resignatio fuit nulla.

Dubitatur à quo tempore vacauerint prædicta beneficia, ad effectum, vt dicatur realis, vel conuentionalis simonia.

Vide-

Videtur respondendum primo, quod propositio casus primo aspectu potest cuipiam videri dubia, & sibi repugnans. Tum quia habet litteras fuisse expeditas,& non fuisse factam publicationem. Tum quia nihil proponit de publicatione renunciationis canonicatus, sed solum de omissione publicationis beneficij simplicis. Sed responderi potest ad primam rationem, quod non sufficit ad publicationem, quod litteræ sint expeditæ; & quod requiruntur alia contenta in extrauag.Pij V.Ad secundam autem responderi potest id fuisse per incuriam omissum, vel quia interrogantem non angit, quantum altera.

1 Secundo,quod præsuppositio quod neutra renũciatio fuit publicata,videtur dicendũ ambas præfatas renunciationes & prouisiones fuisse simoniacas,& partes principales,quæ præfatam simoniã sciuerunt, incidisse in censuras extrauag. 2.de simon.quia præfata simonia fuit non solũ mentalis,& conuentionalis, sed etiam realis,eo quod ab vtraque parte fuit completa.Nec obstat,quod fuerint nullæ.Tum quia omnes renunciationes interueniente simonia reali sunt nullæ. Tũ quia tempore,quo fuerunt factæ, non fuerunt nullæ ex alia causa,quam simoniæ, licet postea per omissionẽ publicationis litterarum annullata sit renunciatio beneficij simplicis.

2 Tertio,quod neutrum illorum beneficiorum vacauit per renunciationem; quia renunciatio per simoniam realem facta est ipso iure nulla, per extrauag.2. de simon. & per talem renunciationem non transfertur ius in eum,in cuius fauorem fit illa,nec vacat etiam in præiudiciũ ipsius renunciantis,vt determinauit Rota decis.7.de renunc.in antiq.post Innoc.communiter receptum in cap.cum vniuersorum.de rerum permut.

3 Quarto,quod si neutrę litterarum prædictarum fuerunt publicatæ,prout disponit præfata extrauagans Pij V.potest affirmari vnum paradoxum mirabile, nempe, quod nulli eorum, qui per præfatas renunciationes simoniacas inciderunt in censuras,indigent absolutione ab illis; quia præfata extrauagans disponit, vt præfatæ renunciationes non publicatæ nullum effectum sortiantur, per hæc verba, *alioqui*, *&c.* Potestas enim Papæ tanta est in his,quæ sunt simpliciter iuris positiui, quod potest reuocare legem præteritam, ita vt habeatur pro infecta sic, quod effectus producti ab ea sint omnino nulli: & quod, etiamsi aliquis eorum fuerit excommunicatus,non indigeat absolutione,vt ait glos.sing.per illum tex. irrefragabilem clem. 1.de immun.ecclesiarum communiter recept.ibi,& per Fel.in cap.1. num.23. de constit. & alios alibi. & præfata extrauagans Pij V.per
4 præfata verba habet,præfatas renunciationes, & etiam extensiones consensuum pro infectis & nullius roboris esse cum omnibus inde sequutis: pro quo facit etiam stylus curiæ,qui habet, renunciationes,& prouisiones virtute illarum à Papa factas nullius esse momenti, nullumq. producere effectum,donec extendatur consensus,& extenso illo sic,non solum à tempore extensionis, sed etiam à tempore datæ renunciationis, admissionis, & prouisionis: quod est etiam aliud mirabile paradoxum ignotum antiquis canonibus, & comminiscentibus in eos, & omnibus Academijs, in quibus ipse prælegi, donec venirem ad Vrbem.

Quin-

5 Quinto, quod vterque renunciantium poteſt iure ſuo antiquo vti eo modo, ac ſi non renunciaſſet; & quod præfata beneficia non vacarunt, nec eorum collatio præcedens indiget aliqua reformatione ſui tituli, quod eſt conſequens prædictis. quod procedit ſecundum præfatam extrauag. Pij V. hodie tamen per extrauag. Greg. XIII. ſecus eſt dicendum.

Sexto, quod ſi renunciatio canonicatus fuit publicata, indigent tam reſignator illius, quam reſignatarius, quam etiam mediator, abſolutione, & diſpenſatione irregularitatis, ſi celebrarunt: quoniam illi excommunicationem incurrerunt, & illa non tollitur per extrauag. Pij annullantis conſequuta virtute renunciationis non publicatæ; quia publicata fuit.

Hoc dubium refertur propoſitum in officio ſacræ Pœnitentiariæ, & quod cæteri ſentiebant per annullatiuas clauſulas dictæ extrauag. Pij V. annullari effectus reſignationis, ſed non tolli excommunicationes incurſas; hancq. approbaſſe Gregorium XIII.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca ad hoc vt ſit conuentio in beneficijs facta, non eſt neceſſe vt per illam quid promittenti pereat, & ſtipulanti acquiratur.*

1 *Penſionem reſignanti reſeruandam, etiam litteris non expeditis, ſoluere promittens, committit ſimoniam. & num. 2.*

3 *Simonias tot committi, excommunicationesq. tot incurri, totidemq. abſolutiones ſaltem virtualiter requiri, quot ſunt conuentiones, etiam quod ex vnica beneficij reſignatione interuenerint, de iuris rigore facile defendi poteſt.*

3 *Excommunicatio vnica ex pluribus cauſis copulatiue lata, ſeu incurſa, non tollitur niſi per abſolutionem reſpicientem omnes cauſas.*

4 *Procurator rogatus vt impetret ſanari vnum gratiæ defectum, dubitans etiam alteri eamdem ſubijci, poteſt mandatum proſequi abſque eo quod partem in probabili exiſtentem ignorantia moneat. & num. 3.*

4 *Monere exiſtentem in bona fide, de quo dubito, an id quod tenet ſit alienum, non teneor. & num. 3. magis autem teneor monere damnum vere dantem tenendo alienum, quam eum qui retinet rem pœnali via alteri per modum lucri faciendi debitam. num. 2.*

5 *Damnum in proprijs pati, & lucrum non facere, multum intereſt, teneorq. magis in primo caſu monere bona fide non reſtituentem, quam in ſecundo caſu non ſoluentem.*

6 *Legem humanam male intellectam tranſgrediens non peccat.*

CONSILIVM XXXVII.

IVLIVS & Octauius ante 12. annos coram notario & teſtibus pactum & concordiam in hunc, qui ſequitur, modum inierunt; quod ſi prædictus Iulius eccleſiam quamdam in fauorem d. Octauij reſignaret, ipſe Octauius conſentiret penſioni 200. ſcutorum ſuper ea, ac omnes expenſas in expeditione bullarum d. penſionis faciendas, nec non mediam annatam

natam ſolueret,item penſionem ſolueret ſine expeditione bullarum,adiecta clauſula,Saluo Sed. Apoſt.beneplacito,& non aliter. Itaque in d.inſtrumento quatuor ſimoniacæ pactiones continebantur,quarum quarta erat Octauium ſe obligare eidem Iulio prædictam penſionem ſoluere, etiam litteris non expeditis. Poſt hæc miſerunt Romam litteras procuratorias cum d.concordiæ inſtrumento, & facta fuit reſignatio in manibus Pontificis in fauorem d.Octauij ſimpliciter, & de d. eccleſia prouiſus fuit ipſe Octauius,reſeruata dicta penſione dicto Iulio,cui iuxta conuenta cõſenſit Octauius per d. procuratorem. ſed Pontifici nulla facta fuit concordiæ mentio. Receptis litteris prouiſionis prædictus Octauius d.eccleſiæ poſſeſſionem accepit, dubitans quodammodo Sedi Apoſt. nullam factã fuiſſe mentionem d.concordiæ, ſed conſilio quorumdam doctorum quieuit, dictamq. penſionem per viam compenſationis litteris ſuper ea minime expeditis perſoluit per annos duos,& non vltra. Tranſactis præfatis duobus annis,Octauius certior factus fuit,quod apud Sed. Apoſt. nulla fuit facta mentio prædictæ concordiæ:& ſtatim huc Romam ad procuratorẽ quemdam pro remedio miſit, qui narrauit Pontifici qualiter bona fide dictus Octauius poſſeſſionem acceperat, & etiam narrauit tres pactiones ſimoniacas in d.inſtrumento contentas, & omiſit quartam, non tamen data opera,ſed bona fide,& ignorantia quadam: & ſic in vtroque foro præfatus Octauius abſolutionem, diſpenſationemq. & retentionem dictæ eccleſiæ à Sede Apoſtolica obtinuit à cenſuris ob cauſam pactionũ in dicto inſtrumento initarum incurſis. Poſtea vero Octauius ſcrupulis agitatus cœpit dubitare,an iſta prædicta gratia fuiſſet ſubreptitia,eo quod narratum in ea inueniret ſe bona fide dictæ eccleſiæ poſſeſſionem accepiſſe, credens ſe forſan dubiam fidem habuiſſe. Quapropter inſtrumentum prædictum concordiæ, & diſpenſationis prædictæ bullam huc Romam ad alium procuratorem nunc tranſmiſit,vt ſuper hoc puncto dubiæ fidei à Pontifice reualidationem prædictæ gratiæ impetraret: quam cum præfatus procurator in foro conſcientiæ obtinere non valuiſſet,ipſum Octauiũ de hoc conſcium fecit: à quo tandem reſponſum accepit,qualiter ipſe re melius perſpecta, & conſiderata, inuenit tali reualidatione non indigere: quia reuera præfatam bonam fidem tunc habuerit; ſed ſolum opus habere remiſſione fructuum præfatæ eccleſiæ perceptorum, eo quod profeſſionem fidei à Conc. Trid. requiſitam niſi inde ad aliquot annos emiſerat, pro qua item ſupplicaret Sanctiſs.

Prædictus autem procurator, qui videt prædictum Octauium nullum ſibi formare ſcrupulum de inualiditate prædictæ diſpenſationis, eo quod in ea non fuit narrata Papæ quarta pactio ſimoniaca, nempe quod ipſe ſe obligauit ſoluere dictam penſionem, litteris non expeditis; dubitat primo, an reuera illa quarta pactio ſit ſimoniaca, & talis, vt exequuta, vt præmittitur, habeat annexas cenſuras, & pœnas.

Secundo quæritur, an dato quod prædicta pactio adimpleta contineat ſimoniam realem, præfata gratia iudicanda ſit ſubreptitia ex eo capite, quod ex quatuor pactionibus ſimoniacis in prædicto inſtrumento contentis,

tentis, & exequutis, tres tantum narratæ fuerint, omissa illa quarta, vt prædictum est, bona fide; sitque necessarium de nouo petere dispensationem pro omnibus prædictis pactionibus simoniacis, vel solum pro omissa.

Tertio, an cum de hoc dictus Octauius nullum sibi fecerit scrupulum, teneatur ipse procurator sub peccato mortali eum admonere de impedimento prædicto.

Quarto, an dictus procurator possit tuta conscientia impetrare pro dicto Octauio dictam fructuum remissionē, absque eo quod primo sanentur defectus alij supradicti, seu proponantur sanandi. Circa quæ dicam, quæ mihi in præsenti occurrunt, expectando à Dominatione tua vltimam & dignam eius singulari doctrina resolutionem.

AD PRIMAM QVAESTIONEM responderi potest, quod aut in supplicatione signata per Pontificem adest clausula, vt pensio soluatur, etiam litteris non expeditis: & tunc cum credendum sit Rectorem pensionem soluisse in exequutione dictæ supplicationis, prout tenebatur, & poterat, non autem in exequutione suæ promissionis inualidæ forte, & prohibitæ, argum. l. merito. ff. pro soc. vtique etiam quod conuentio fuisset simoniaca, non tamen diceretur completa; vnde cessarent pœnæ extrauag. 2. de simon. ex doctrina Dominationis tuæ in tuo Manu. cap. 23. num. 103. & alibi. Aut in supplicatione non adest dicta clausula: & licet articulus sit magis dubitabilis, attamen adhuc idem teneri posse arbitror: nam etsi in hac materia omnis pactio videatur simoniam inducere, cap. fin. de pact. cum similibus; hoc tamen fallit, quando per pactum promittitur id quod aliàs inerat tacite, seu ad quod quis sine pacto etiam tenebatur, promittiturq. eo modo quo inerat, vt post Felin. & alios notat Dominatio tua in dicto capit. 23. numero 100. versic. secundo quod. Sed sic est, quod secundum opinionem Giga. de pens. quæstione 34. cui magis adhærendum puto cum glossatore regul. Cancell. Innocent. VIII. regul. 25. ad fin. quam contrariæ Prouincialis mihi fol. 48. versic. vbi Papa, pensionarius, & Rector possunt tuta conscientia respectiue petere, & soluere pensionem, litteris non expeditis, eo quia vere iam erat debita à die signatæ supplicationis. ergo dictus Rector per dictum pactum nihil aliud promisit, quam soluere eidem id quod etiam sine dicta promissione soluere tenebatur.

Quod si instes, & quidem valide, Rectori ante dictam promissionem competere ius contra pensionarium exigentem excipiendi de litteris non expeditis, vt expresse notat dictus Gigas, & ante eum dictus glossator vbi supra: cui exceptioni per dictum pactum renunciando videtur pensionario donare aliquid vltra id ad quod tenebatur, quod simoniam inducit: & de hoc in materia nostra est textus in cap. veniens. il primo, vbi etiam gloss. 1. & doct. extra de test. vel saltem per dictum pactum videtur se aliter obligare: nam sine pacto obligatus fuisset cum remedio exceptionis, nunc autem post pactum remanet obligatus

Digitized by Google

gatus ſine exceptionis remedio; quod etiam ſimoniam inducit ex doctrina Dominationis tuæ vbi ſupra. Adhuc tamen poſſe reſponderi puto. Et ad primam partem oppoſitionis dico, quod tunc demum remiſſio inducit donationem, & per conſequens ſimoniam, quando remittenti aliquid perit, & recipienti aliquid acquiritur, vt colligitur ex pulchre notatis per Fel. poſt alios, quos adducit in d.cap.veniens.not.3.nu.2. Sed ſic eſt, quod ex dicto pacto coram Deo nihil deperit promittenti, nec acquiritur ſtipulanti, cum & ſine dicta promiſſione Rector teneretur in veritate dictam penſionem ſoluere, omiſſa exceptione litterarum non expeditarum. ergo dicta exceptionis remiſſio, quæ (vt notant prædicti Doctores) reſpicit ſolum forum exterius, nihil operatur in foro conſcientiæ. Eodem modo reſpondeo ad ſecundam partem dictæ oppoſitionis. nam coram Deo nihil magis Rector contra penſionarium exigentem penſionem excipere poſſet, ſi pactum non feciſſet, quam ſi illud feciſſet. ergo cum coram Deo nihil dederit cum effectu, nec coram eo ſimoniam commiſit.

AD SECVNDAM quæſtionem etiam reſponderi poteſt, in primis ſupponendo hic vnam tantum adeſſe ſimoniam, licet procedat ex quatuor pactionibus ſimoniacis, quæ tamen omnes ad eumdem tendunt finem. argum. gloſſ. fin. in l. illud. ff. ad l. Aquil. Nec enim qui per partes diuerſis vicibus pretium conuentum ſoluit, plures complet emptiones. & ſucceſſiue vna tantum eſt commiſſa cenſura, & nullitas. argum. l. inficiando. §. infans. ff. de furtis. Ex quo infero hic non habere locum regulam cap. cum pro cauſis. & cap. officij. de ſentent. excommunic. vbi quis poteſt dici abſolutus ab vna excommunicatione, & non ab alia, vel ex alia cauſa incurſa, & non ex alia: nec etiam habet locum regula §. affinitatis. Inſtit. de nupt. & cap. 2. de fil. presb. in 6. ſcilicet, vt ſublato per diſpenſationem vno impedimento remaneat aliud: ſed puto non eſſe in eo caſu vt cogamur dicere dictam diſpenſationem ob dictam ſubreptionem eſſe in totum vel nullam, vel validam, & ſucceſſiue vel nullo remedio, vel vt denuo & ex integro diſpenſatio impetretur, egere. Aliud eſſet, ſi iſtæ eſſent duæ ſimoniæ diſtinctæ, vel duo alia impedimenta: quia tunc impetrata diſpenſatione ſuper vna, vel vno, poſſet & deberet impetrari diſpenſatio ſuper alio, facta, vel non facta mentione præcedentis diſpenſationis, ſecundum diuerſitatem materiæ. Dominatio tua in tractat. de datis & promiſ. num. 45. verſic. 4. Couar. poſt alios variar. reſol. lib. 1. cap. fin. in fine. Videndum igitur eſt, an dicta ſubreptio vitiet dictam diſpenſationem obtentam.

Pro affirmatiua facit primo concluſio communis Doct. & in cap. poſtulaſti. per illum text. de reſcript. quod taciturnitas veri, quod expreſſum principem ad concedendum magis difficilem reddidiſſet, gratiam annullat. Sed ſic eſt, quod ſi princeps ſciuiſſet hunc Rectorem vltra promiſſas conuentiones ſimoniacas hanc etiam addidiſſe, difficilius conceſſiſſet. argum. cap. 1. ibi, *Et quia funiculus triplex difficile rumpitur.* de treug. & pace.

Secundo facit, nam quando dubitatur, an veritas tacita principem a

conceſ-

conceſſione retraxiſſet, vel non, attenditur Curiæ concedentis ſtylus, ex Lapo alleg. 59. colum. 3. Sed ſic eſt, quod regulariter princeps non concedit vt penſio litteris non expeditis ſoluatur; ergo ſi hæc pactio ei innotuiſſet, dictam gratiam non conceſſiſſet, vel ſaltem reſtrinxiſſet gratiam cogendo partes ad litterarum expeditionem. ergo prædicti pacti taciturnitas gratiam ſubreptitiam reddidit. argum. cap. ſuper litteris. eod. tit. de reſcript. Couar. poſt alios variar. reſol. lib. 1. cap. fin. num. 5. verſ. falſitas vero.

Tertio facit, quia hæc taciturnitas reſpicit damnum tertij, ſcilicet officialium Curiæ, ad quos ſolita emolumenta ex expeditionibus litterarum peruenire ſolent: quo caſu taciturnitas vitiat, Felin. d. cap. ſuper litteris. in 2. concl. limit. 1. num. 6.

Quarto facit, quia hoc pactum, quod fuit omiſſum narrari, inducit ſimoniam, quæ cum reddat hominem incapacem ad obtinenda beneficia, ſaltem ad ſimilia, & multo magis quo ad idem ex bulla Pij V. vtique hoc impedimentum videtur reduci ad genus illorum impedimentorum, de quibus iura ſtatuunt, vt de eis fiat expreſſa mentio, ex his quæ notat Dominatio tua vt ſupra de dat. & promiſ. not. vlt. num. 45. verſ. 4. Horum autem defectuum omiſſio ſemper gratiam vitiat, ex eodem loco citato Dominationis tuæ vbi ſupra, & tuo Man. cap. 22. num. 86. & Couar. etiam vbi ſupra d. cap. fin. num. 5. verſic. verum vt bis.

Quinto facit, nam dato quod ſubreptio non vitiat gratiam, operatur tamen ne extendatur ad alium caſum. vnde licet gratia profit impetranti quo ad tria prima pacta ſimoniaca expreſſa, non tamen prodeſt quo ad quartum tacitum.

Pro negatiua facit regula quam in hac materia ponit Cald. conſil. 1. de fil. presb. videlicet quod ex quo annullatio gratiæ eſt pœna, non facile ex omiſſione, ſeu ſubreptione alicuius rei debemus iudicare gratiã nullam, niſi videamus dictam nullitatem clare à iure inductam. Sed ſic eſt, quod adducta in contrarium non conuincunt gratiam fore nullam; ergo nec nos eamdem nullam debemus iudicare.

Ad contraria poteſt reſponderi: Ad primum quidem, quod procedit in ſubreptione procedente ex non iuſta ignorantia: quod ſi ignorantia ſit iuſta & probabilis, vtique obreptio non doloſa non vitiat; modo princeps certioratus, non ideo minus, licet difficilius, conceſſiſſet. Felin. d. cap. ſuper litteris. in 2. concl. 2. & 3. limit. Immo etiam quod non eſſet probabilis, ſi tamen hæc omiſſio non fuit circa veritatem, quæ notabiliter principem difficiliorem reddidiſſet, adhuc tamen non vitiaret. ita Couar. in d. cap. fin. num. 5. verſi. falſitas autem. adducendo Dominationem tuam pro ſua intentione: idem etiam tenet Franc. poſt Domin. in cap. ſi motu. num. 9. de præb. lib. 6. Sed ſic eſt, quod ſi Papa etiam dictam conuentionem ſciuiſſet, non ideo denegaſſet gratiam ipſam, ſaltem eo modo, quo eam conceſſit: hic enim defectus reſpectu aliorum minimum quid eſt; vnde eſt excuſandus, eo quia per eius procuratorem hæc geſta erant, ex Fel. d. cap. ſuper. num. 7. & quia potuit credere hanc quartam conuentionem

contineri

contineri in narratione aliorum, ex eodem Fel. ibid. num.1. & quia factum erat antiquum, & iam expirauerat effectus dicti pacti per mortem penſionarij.

Ad ſecundum reſpondetur, quod ex quo penſionarius iam tunc mortuus erat, non erat amplius locus vt tractaretur de expeditione litterarum pro penſione, quæ ceſſauerat. vnde etiam quod Pontifici narrata fuiſſet dicta quarta conuentio, non tamen iuſſiſſet Pontifex fruſtra dictas litteras expediri, cum iam per mortem penſionarij penſionis reſeruatio ceſſaret.

Ad tertium reſpondeo, prout ad ſecundum, ſcilicet quod etiam quod Pontifici de dicta quarta conuentione mentio facta fuiſſet, non ideo pro dicto intereſſe officialium iuſſiſſet nugatorie litteras expediri pro penſione iam extincta. vnde hoc quale quale intereſſe non eſt in hoc caſu conſiderabile, ſaltem ad effectum gratiam vitiandi.

Ad quartum reſpondeo, beneficij Rectorem, narrando tria priora pacta ſimoniaca, ſufficienter narraſſe ſuam inhabilitatem ad beneficia procedentem ex vitio ſimoniæ. nam quoties idem effectus reſultat ex qualitate non expreſſa, qui reſultaret eadem expreſſa, tunc illam qualitatem tacere non nocet. ita Ang. in conſil. 201. quem allegat Fel. in d. cap. poſtulaſti. col. 4. verſ. ſecunda declaratio. Sed ſic eſt, quod dictus Rector narrando dicta tria pacta, æque fatetur ſe ſimoniacum, ac ſi narraſſet etiam quartum pactum; ergo illius omiſſio non vitiat. Nam quod dictam ſimoniam, quæ vnica eſt, & non plures, commiſerit cum tribus vel quatuor pactis, hoc non mutat ſpeciem: & quando dicatur ſufficienter expreſſiſſe qualitatem, quæ eum inhabilem reddebat, ſecus eſſet, vt inquit ibi Felin. ſi ex hac qualitate fieret dupliciter inhabilis.

Ad quintum concedo, quod diſpenſatio non debet extendi ad alium caſum vel defectum ab expreſſo: ſed nego hic ſubeſſe duos defectus, vel duo impedimenta; immo dico vnicam tantum adeſſe ſimoniam, commiſſam tamen per plura pacta. vnde non eſt neceſſe extendere dictam diſpenſationem ad caſum non expreſſum: ſed ſufficit nobis quod taciturnitas dicti quarti pacti non inualidet dictam gratiam ipſi Rectori conceſſam, ſcilicet vt non obſtante ſimonia per eum in dicto beneficio commiſſa fuit illud retinere: & ita debet intelligi hæc doctrina, vt colligitur ex Felin. d. cap. ſuper litteris. in 2. concl. limit. 3.

AD TERTIAM quæſtionem principalem, dum ſuppoſito quod dictus Rector ſit ſimoniacus realis, & quod dicta diſpenſatio, ſeu reualidatio non ſit ſufficiens, quæritur an dictus procurator teneatur dictum Rectorem ſibi de prædictis ſcrupulum non facientem monere de dicto defectu ſeu impedimento, non obſtante quod dictus Rector ſit in probabili ignorantia: & cum hic tractetur de damno tertij, videlicet de præiudicio eccleſiæ, cuius fructus & bona hic ſimoniacus, qui non ingrediendo per portam fur à Domino nuncupatur, percipit; vtique videtur ad huius dubij deciſionem adaptari doctrina Adriani ſuper 4. tit. de confeſ. in 5. quæſt. principali, in dub. 7. 9. de ſecundo, videlicet de ignorantia. fol. 72. diſtinguentis, quod aut confeſſarius certo ſcit, vel probabiliter ei conſtat quod admo-

Digitized by Google

admonendo nihil proficeret; & tunc admonere non tenetur, quia tũc admonitio esset potius actus dementiæ, quam prudentiæ; sed tamen non absoluet: aut dubium est, vel est spes quod proficiet; & tenetur eum admonere, & in quantum honeste potest hortari vt alienum dimittat.

Nec obstat quod ibi loquatur de confessario: nam ratio Augustini, cui innititur, est generalis, & procedit in casu nostro, dum inquit, *Quemcumque cum alieno ad me aduenientem, si in quantum possum honeste, non compello vt restituat, participem furti me facio.* cap. si res aliena. 14. quæst. 6. cuius dictum refert, & successiue sequi videtur Dominatio tua in tuo Manu. cap. 22. num. 83. loquiturq. Dominatio tua generaliter de omni sciente: & ratio etiam adducitur; nam huius actionis fundamentum consistit in charitate, qua omnes omnibus tenemur, ex Richardo in hac materia dist. 19. art. 2. q. 1. ad 2.

Nec huic opinioni, quantum spectat ad casum nostrum, obstat doctrina Soti in 4. dist. 18. q. 2. art. 4. ad fin. cum quo dicitur concordare Can. de pœnit. nam & ipse admittit ignorantem inuincibiliter admonendum, nisi sit certum quod nihil proderit, vel quod magnum sequatur scandalum: quod non potest dici subesse in casu nostro, in quo sola voluntas Rectoris sufficit, nec aliud requiritur, quam quod ipse Rector velit de peccato exire, beneficium dimittendo, fructusq. vt potest restituendo, vel nouo remedio sibi consulendo.

AD QVARTAM, aut supponimus quod dictus procurator tenetur eius principalem monere; & tunc non potest pro eo procurare dispensationem pro dicto capite solo, nisi etiam velit pro alio, de quo principalis sibi scrupulum non facit, dispensationem procurare. arg. eorum quæ supra ad tertiam quæstionem diximus. vltra quod in hoc casu non solum peccaret ex omissione, sed etiam ex operatione, contra reg. Apost. ad Rom. cap. 1. in fine. Aut supponimus hunc procuratorem non teneri dictum eius principalem de hoc monere; & certe adhuc idem credo, scilicet quod non possit procurare vt tollatur vnum impedimentum, supponendo quod aliud debeat durare. Nam qui pro fructibus retinendis petit dispensationem pro vno defectu, videtur supponere & affirmare aliud non subesse impedimentum, quo minus possit fructus prædictos retinere: quod est falsum in casu nostro: nam dictus principalis non fecit fructus suos ex pluribus, scilicet ex capite non recitatarum horarum, item q. ex capite simoniæ perpetratæ. hoc autem licere, nec ipse Sotus vbi supra ausus fuit affirmare, immo expresse negat, dum prohibet ne sacerdos mulieri in casu prohibito seu non licito copulatæ, & ex alia causa non vera debitum marito deneganti dicat vt debitum reddat.

Nec obstat doctrina Adriani vbi sup. d. dub. 7. ad fi. & Dominationis tuæ in cap. si quis animo. nu. 75. de pœnit. dist. 7. asserentium quod prælatus siue cõfessarius potest coniugatis minus legitime copulatis, sed inuincibiliter ignorantibus, dicere quod in bono statu viuunt, seu quod sunt tuti in conscientia: nam ob hæc verba non infert illos legitime copulatos, quod non posset dicere; sed solum asserit quod sunt in bono statu; quod verum est,

etiam quod sint male copulati: in casu autem nostro, qui petit gratiam remissionis fructuum ex capite omissionis professionis fidei, tacite dicit quod eosdem fructus licite & ex beneficio licite obtento percepit; tacetq. procurator prædictus id quod Pontifici expressum eumdem à concessione gratiæ retraheret: vnde commisit subreptionem, quæ peccatum dicitur.

Sequitur responsio.

PERLECTA subtili, alta, & erudita responsione suprascripta, dico primo, adducta esse in ea omnia quæ domini consultoris proposito conueniunt, adeo quidem, vt nesciam quis alius potuisset cogitare potiora.

1 Secundo, quod etsi disputando præfatus Octauius saluari possit à simonia respectu quartæ pactionis, consulendo tamen non auderem ipse illum saluare. Tum quia ad hoc vt pactum sit simoniacum in materia beneficiaria, non oportet, mea sententia, vt fiat pactum, quo per illud aliquid pereat promittenti, & aliquid acquiratur promissario: quidquid sentiat Felin. in cap. veniens. 1. de testib. laudando Panorm. qui hoc videtur ibi dixisse, vt ponit exemplum de illo, qui exceptionẽ declinatoriam fori opponit: nam si quis conferret beneficium alicui, vel præsentaret ad illud cum pacto, vt non opponeret exceptionem declinatoriam fori conferenti, præsentanti,
2 vel alteri, simoniam profecto committere diceretur. Tum quia negari non potest, pactum de soluenda pensione constituta à Papa sine litterarũ Apostol. expeditione, esse pactum commodans pensionario, & incommodans pensionem soluturo, vel quo ad ius fori animę, vel fori exterioris, vel factis faciliorem sua natura reddens pensionis receptionem, siue recuperationem: quod satis videtur ad inducendam simoniam. arguin. cap. quam pio. 1. q. 2. cap. fin. de pactis. Tum quia quamuis considerationes sublimes & subtiles partem aduersam colorent, subtilitate tamen sua attenuantur, &
3 solui possunt: Tum quia facile defendi potest, & iuris rigori propius videtur, tot esse simonias, quot fuerunt pacta simoniaca, totq. absolutiones esse necessarias, quot sunt excommunicationes per eorum singula incursæ formaliter, vel æquipollenter, vel vnam, quæ extendatur ad quatuor excõmunicationes. Tum denique quod, etiam si dicatur vnam solam excommunicationem fuisse ortam ex illis quatuor pactionibus, illa tamen non tolletur tota, donec absolutio quæratur omnibus causis expressis: quia excommunicatio lata ob multas causas copulatiue non tollitur nisi per absolutionem respondentem ad omnes illas, iuxta cap. ex parte. de off. ordin. Quare arbitror præfatum Octauium egere quodam perinde valere, ac si præfata quarta pactio fuisset expressa: satis tamen esset referre quartam cum relatione generali ad alias contentas in gratia supplenda; quia narrata in gratia reformata videntur narrata in gratia reformante.

Cæterum laudo plurimum, tum pietatis, tum eruditionis ergo, solutiones præfati D. respondentis, quas ad tertium & quartum dubium sapienter & pie reddit.

NVNC DESIDERATVR vltima Dominationis vestræ resolutio circa tertium dubium supra propositum, an procurator sub peccato mortali

mortali teneatur Octauium, qui nullum sibi de hoc facit scrupulum, admonere de impedimento prædicto, quod oritur ex eo quod in secunda gratiæ impetratione omisit narrare prædictam quartam pactionem, videlicet se obligasse eidem Iulio prædictam pensionem, etiam litteris non expeditis, soluturum fore; & impetrare dictam fructuum remissionem ex alterius capitis impedimento; quia videlicet quando accepit possessionem dictæ ecclesiæ, non fecit prædictam fidei professionem.

4 Ad hoc etiam respondeo, videri dicendum, quod non tenetur præfatus procurator admonere præfatum defectum prædictũ Octauium. Tum quia præfatus Octauius laborat ignorantia facti, qua putat sufficiẽter fuisse satisfactum defectui suæ prouisionis. Tum quia procuratori præfato non est omnino certum, quod illa pactio fuit simoniaca, & completa ex vtraque parte, per rationes superius tactas. Tum quod simonia illa, siqua est, est iuris humani, & non omnibus cogniti, immo etiam à multis doctis adeo
5 ignorati, vt contrarium saltem disputando defendi possit. Tum quia non agitur de damno tertij, quod clare videatur esse damnum, cum nesciatur certe fructus præfati beneficij pertinere ad ecclesiam, cum non sit adeo certum per præfatam pactionem prouisionem manere nullam, per præfata. Tum quia ecclesia non patitur damnum per diminutionem rerum suarum, sed per cessationem nouæ acquisitionis pœnalis, & ita non agit tantum de damno vitando, quantum de lucro captando: cuius rei scientia nõ tantum cogit, quantum cogeret scientia damni rei quæsitæ vitandi. Tum quod fructus beneficij per simoniam quæsiti non debentur ecclesiæ, sicut pecunia quæ accipitur pro illo: quoniam de hac sola loquitur cap. de hoc. de simon. & mea sententia potius essent restituendi successori, quam ecclesiæ, licet etiam in illius vsum conuerti possint, per ea quæ profundius alijs scripsimus in cap. non liceat. 12. quæst. 2. §. 10. num. 1. declarando cap. cum vos. de offic. ordin. & cap. quia sæpe. de elect. lib. 6. & cap. præsenti. de offic.
6 ordin. eodem libro. Tum quod transgrediens leges humanas male intellectas non peccat, secundum Innoc. in cap. per tuas. il 2. de simon. quem Panor. sequitur in cap. capellanus. de ferijs. & multi alij alibi, & in his Fel. qui citat alios in cap. 1. colum. penult. de re iud. versic. fallit septimo. Tum quia August. & Adr. in dictis informationibus citati loquuntur de illo, qui certo scit rem esse alterius, quam eius, qui tenet: nos autem loquimur de illo, qui nescit hoc certo, immo iure dubitat, & scit beneficium non esse alterius, & quod possidens illud bona fide possidet; & pauci etiam docti sciunt ad quem debeant pertinere illi fructus, esto quod mala fide possideret. Per quæ omnia nullatenus auderem asserere præfatum procuratorem obligari ad monendum præfatum Octauium: adeo quidem, vt magis inclinem ad obligandum eum ad tacendum, iuxta cap. quia circa. de consang. & affinit. & ea quæ super intellectu eius late tradimus in cap. si quis autem. de pœniten. distinct. 7. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis etiam inhente superiore resignans officium, si sit ecclesiasticũ beneficium,*

Digitized by Google

& ex pacto accipiat recompensam, est simoniacus realis: quod si solum per verba generalia sit data spes dictæ recompensationis, non erit simoniacus. nu. 3.

2 *Vexationem etiam à superiore regulari super beneficio iuste possesso sibi illatam regularis data pecuniæ redimere potest.*

3 *Regularium prælati possunt iure communi suos religiosos etiam sine iusta causa suis beneficijs priuare.*

CONSILIVM XXXVIII.

NPRESBYTER regularis à suo Abbate de quodam officio in ecclesia sui monasterij fuit canonice prouisus,& plusquam per sex annos illud pacifice possederat,cum à successore in dicta abbatia coactus illud in eius manibus renunciauit,cum pacto,quod dictus Abbas eum in alio dicti monasterij seu ecclesiæ officio teneretur remunerare, prout cum effectu postmodum fecit,& de alio simili officio prouidit;& postquam illud etiam per quatuor annos possederat, idem Abbas, seu eius successor dictum N. inquietabat,& de dicto officio priuare volebat; & ne sine officio diffamatus remaneret,dedit quamdam pecuniarum summam dicto Abbati.

Quæritur, an dictus N. simoniam commiserit, & teneatur dictum officium dimittere.

1 Respondeo primo, quod ex narratis in facto, & aliquantula maiore inquisitione colligitur prædicta officia esse beneficia illius speciei,quę comprehendit illa beneficia ecclesiastica, quæ appellantur officia in cap. de multa.de præb.& in cap.2.& cap.cum ad monasterium.§.prior.de stat.monachor.& in clem.1.de simon.

Secundo, quod orator admisit simoniam realem renunciando beneficium ecclesiasticum regulare,cum pacto de danda sibi compensa, siue recompensa sufficienti,quam postea accepit.

2 Tertio, quod per largitionem pecuniæ, ne inquietaretur super officio secundo in recompensationem accepto,nulla simonia fuisset incursa: quia post acceptam possessionem, maxime multo tempore pacifice retentam, potuit vexationem iniustam redimere,iuxta cap.dilectas.1.de simonia.

Quarto,quod ex hoc sequitur,oratorem male tenere secundum officiũ, non ea ratione, quod dederit pecuniam pro retentione illius, & vitanda molestia iniusta, sed quia male accepit illud in compensationem prioris virtute pacti simoniaci, per quam acceptionem pactum fuit ex vtraque parte completum,iuxta ea quæ tradimus in Man.cap.23.à nu.100.

3 Quinto,quod miserendum videtur oratoris. Tum quia religiosus, tum quia coactus fuit à superiore suo renunciare priori officio. Tum quia iure communi superior Abbas potest priuare officijs, quæ suis monachis confert ad nutum,etiam sine iusta causa. d.cap. cum ad monasterium.9.tales. Tum quia forte non fuit tam pactum,quam spei oblatio, quam superiores solent inferioribus facere,dicendo,relinque hoc amore mei, & prouidebitur tibi de alia re,&c.quales aliquando fiunt per verba generalia sine animo se obligandi,iuxta cap.cum venissent. de instit. & alia quæ in cõment. extrauag. ab ipso.Greg.xiij. super datis & promissis &c. tradimus nu.21.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Simonia saltem realis non est, si omissio impedimentorum iuxta conuenta competitori non oppositorum, non fuit causa, quare collatarius beneficium fuerit assequutus.

2 Promissio, quam concurrentes, ne alter alterum impediat, sibi ipsis faciunt, quod obtinens consentiat pensioni pro altero imponendæ, non causat obligationem ciuilem.

3 Remissio obligationis, seu debiti, tunc demum potest inducere simoniam, si debitum sit legale, quod potest ab inuito exigi.

4 Beneficium alicui procurans, vt sit liberetur ab obligatione debiti non quidem legalis, sed solum antidoralis, non committit simoniam saltem realem.

CONSILIVM XXXIX.

VACANTE simplici beneficio valoris 15. scutorum annuorum, Titius & Ioannes satagentes illud impetrare, ne alter alteri esset impedimento, pactum inierunt, quod alter eorum, qui impetraret, daret aliquam pensionem alteri, qui non posset impetrare: obtinuit Titius, & renuit dare pensionem quam promisit Ioanni, promittens se, quotiescumque sese offerret aliqua vacationis occasio, non modo non petiturum beneficium, sed omnem suam operam præstiturum, quo posset Ioannes obtinere. Mox ubi ata occasione vacationis, Titius iuxta promissum scripsit litteras in fauorem Ioannis, qui obtinuit beneficium.

Dubitatum est, an in paciscendo de danda vel accipienda pensione aliquam simoniam incurrerint, & similiter in fauore præstito mediis literis.

1 Respondeo primo, quod in impetratione prioris beneficij nulla fuit incursa simonia, saltem realis, quæ censuram haberet annexam. Tum quia, vt verbo extra scripta certior sum factus, conuentio prædicta non fuit causa, vt Titius obtineret illud, sed fauor maior, quo fouebatur. Tum quia conuentio non fuit ab vtraque parte completa: quia Titius noluit consentire pensionis super beneficio iam obtento constitutioni.

2 Secundo respondeo, quod mea sententia, etiam in secunda impetratione non fuit admissa simonia, saltem realis: ea neruosa ratione, quod simonia non committitur per remissionem debiti factam, vel faciendam pro beneficio quærendo, nisi quando debitum est legale, quod à creditore potest exigi, & non quando solum est debitum de honestate, siue antidorale, vt nos tenuimus in nostro Manu. confess. cap. 23. num. 106. & in nostro casu prædictus Titius non debebat Ioanni quidquam per iustitiam legalem, per quam Ioannes poterat debitum illud exigere à Titio: quia erat debitum fundatum super promissione, qua promiserat ei consentire in pensione constituenda super priore beneficio, quæ fuit nullius valoris, & talis per quam non poterat prædictus Ioannes compellere Titium ad constituendam præfatam pensionem.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Simonia est, conuenire inter concurrentes, vt alter alteri defectus non opponat, hoc addito, quod obtinens alteri pensionem accedente consensu Apostolico persoluet; sed non fit realis, nisi vtrinque compleatur. num. 2.*

3 *Concurrat si irregularis etiam occultissimus cum alio, & obtineat, eius prouisio obstante irregularitate non valet, & suo concurrenti, quem impedinit à consequutione beneficij, ad quod per concursum ius acquisiuerat, tenetur pro damno illato satisfacere.*

CONSILIVM XL.

IOANNES & Petrus clerici opposuerunt se vni beneficio patrimoniali vacanti: & Petrus minus dignus voluit opponere Ioanni digniori irregularitatem veram quidem, sed occultam, quam probare nec poterat, nec deduxit in iudicium: sed interuentu amicorum conuenit inter ambos, vt omissis omnibus exceptionibus se submitterent examini; & qui iudicaretur dignior haberet beneficium, & solueret alteri pensionem quadraginta regalium annuam, cum beneplacito Sedis Apost. deinde Ioannes obtinuit beneficium, & postea dispensatione super irregularitate, & super retentione beneficij, nulla tamen de prædicta cõuentione facta mentione.

Quæritur primo, an in hoc casu interuenit confidentia, vel simonia vlla.

Secũdo, an fuit valida prędicta collatio prędicti beneficij patrimonialis.

Tertio, an prædictus Ioannes teneatur aliquid restituere prædicto Petro, cum prædictus Ioannes esset incapax ad dictũ beneficium, & tunc impediuit modo supradicto prædictum Petrum alias dignũ à consequutione prædicti patrimonialis beneficij, maxime quia prædictus Ioãnes hucusque bona fide processit, nullam credens fuisse confidentiam, nec simoniam.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo, quod nulla interuenit confidentia, sed fit simonia. Quia conuentio de opponendo alicui exceptionem propter promissionem pecuniæ, est simoniaca; propter ea quæ nos diximus in Manu. consil. cap. 23. num. 190. & sequen. Se-
2 cundo, quod prædicta simonia non videtur fuisse realis, sed tantum conuentionalis: quia non fuit impleta ab vtraque parte: licet enim Petrus adimpleſſet non opponendo, Ioannes tamen non adimpleuit constituendo neque soluendo pensionem; & consequenter non fuit incursa ipso iure excommunicatio, nec consequenter noua irregularitas celebrando, per ea quæ vbi supra scribimus.

Non obstat dicere, quod pactum de non opponendo exceptiones fuit causa, vt prouisor conferret beneficium Ioanni: & ita fuit adimpletum pactum ex parte oppositorum, seu concurrentium, vel candidatorũ, & etiam ex parte prouisoris, qui eo quod partes nihil sibi ipsis opposuerunt, prouidit. non inquam hoc obstat. Tum quia hoc pactum non fuit factum cum prouisore. Tum quia omissio oppositionis defectus non fuit causa prouisionis beneficij: quia ea fuisset sequuta, etiam si fuisset oppositio facta; quia cum irregularitas esset occulta, non poterat probari; & de non ap-

parentibus

parentibus & non existentibus idem est iudicium exterius, l. duo sunt Titij.ff.de testam.tutel.& cap.si sacerdos.cum glos.de offic.ordin.

3 AD SECVNDAM respondetur, quod non valuit collatio propter irregularitatem præcedentem, iuxta doctrinam Innocentij bene intellectam,& communiter receptam in cap.cum nostris.de concess.præbend.& facit cap.clerici.cum glos.& ei adnot. de cler.excommunic.minist.

AD TERTIAM respondetur,quod tenetur ad restitutionem eo modo, quo impediens aliquem ab officio vel beneficio consequendo tenetur,iuxta tradita in prædicto Man. cap.17. à num. 69. quoniam Petro erat ius ad rem quæsitum in beneficio coram Deo,& in foro conscientiæ. Quare plurimum interest animæ salutis Ioannis,conuenire quam optimo modo potuerit cum Petro,ita vt maneat contentus,modo caueat omnino ne quidquam soluat ratione promissionis pensionis prædictæ. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Concurrere omittens,pacto inito aliquid recipiendi,est simoniacus conuentionalis,& si promissum recepit à proniso, efficitur realis.num.2.*

1 *Simoniam committit tollens recepto temporali impedimenta,quæ iuridice ad quærendum beneficium opponi possunt.*

2 *Vexationem redimere ab eo,qui potest obesse,& non prodesse in beneficio acquirendo,tunc demum licet,si iniuste inferatur,secus si iuste.*

CONSILIVM XLI.

QVIDAM petens ecclesiam parochialem vacantem promisit cuidam domino,se illam obtentam permutaturum cum beneficio cuiusdam N. cui dominus ille volebat fauere in illo concursu, si efficeret ne ille N. concurreret secum; & prædictus dominus fecit ne concurreret,& ita alter eam obtinuit. Quæritur,an fuerit admissa simonia,& qualis.

1 Respondeo primo,quod fuit admissa simonia:quia fuit promissum quod beneficium obtinendum daretur per permutationem alteri cum pacto,ne ille secum concurreret:quia simoniam committit,qui re æstimabili pecunia tollit impedimenta, quæ iuridice opponi possunt sibi ad quærendum beneficium,vt expresse ait D.Tho.2.2.q.100.art.2.ad 5. Tum quia non obstat,quod ait Paludanus in 4.dist.5.art.3.relatus à Caiet.in dict.art.2. & à

2 Soto de iustitia & iure quæst.6.ar.1.ad 1.dicens, quod licet redimere vexationem ab eo,qui potest obesse,& non prodesse:non inquam hoc obstat: quia illud intelligendum est de nocumento iniusto,non autem de iusto:electus enim petens confirmationem,si daret pecuniam alicui, qui nõ posset ei dare ius,sed potest aliquam iustam exceptionem opponere coram confirmatore,simoniam committeret. & præterea licet prædictus dominus & N.non possent dare directe ius aliquod prædicto presbytero, poterant tamen indirecte non ponendo impedimentum per concursum, quod iuste poterant ponere, vt palam est.

Secundo respondeo,quod prædicta simonia videtur fuisse conuentionalis tantum, quia non fuit ab vtraque parte completa, per ea quæ nos scri-

Digitized by Google

psimus in Man.cap.23.nu.103. quem locum etiam quidam alius D.consulens egregie doctus allegare dignatus est, respondens recte per eam non perire ipso iure collationem ipsi prædicto presbytero factam. Quare caueat ipse,ne permutet illam ecclesiam cum beneficio prædicti N. quia si hoc faceret,adimpleret ex sua parte pactum simoniacum; & cum iam altera pars adimpleuerit illud pro sua parte,censeretur ab vtraque completum, & consequenter pro simonia reali habendum: cui consequens esset collationem prædictam ipso iure nullam fieri. Salua,&c.

SVMMARIVM.

2 *Competitori digniori si vt desistat promittatur temporale,simonia est conuentionalis,& si ab vtraque parte obtento beneficio adimpleatur, efficitur realis,nu.2. & 3.annullans omnia sequuta. num.4.*

2 *Mediatori,vt mihi collationem vel præsentationem impetret,si quid promitto, est simonia;& si obtento beneficio soluam,efficitur realis,habens excõmunicationis pœnã,& nullitatẽ actus;ac ad illud reddor inhabilis,à solo Papa habilitandus.nu.4.*

CONSILIVM XLII.

BENEFICIO vacante iuris patronatus, tres petebant illud à septem patronis: & is qui videbatur dignior, & alius conuenerunt, vt ipse dignior desisteret à petitione,& iuuaret alium solicitando aliquos patronorum ad suffragandum alteri,& quod ipse assequutus beneficiũ solueret 60. scuta quolibet anno per quinquennium ipsi digniori: qui dignior quæsiuit duo suffragia alteri, qui obtento beneficio soluit aliquam partem scutorum promissorum. Quæritur,an commissa fuerit simonia realis.

Ad hanc quæstionem respondetur primo, eam esse difficilioris resolutionis,quam prima ipsius facies demonstrat: ideoq. posse multa induci super ea per eum,cui ad id faciendum tempus suppeditaretur.

2 Secundo, quod omissis eis videtur esse breuiter respondendum,quod in casu proposito fuit admissa simonia realis:simonia quidem ea firma ratione,quod per mediatorem incurritur simonia,vt habet extrauag.2.de sim. & quod is qui dat vel facit aliquid temporale pro aliquo, vt ille impetret collationem beneficii, vel præsentationem ad illud,est tam simoniacus,ac ille qui dat vel facit aliquod temporale collatori vel præsentatori eius, vt tradit Innoc. in cap. tuam. de ætate & qualit. quem in hoc citamus nos & sequimur in Man.confes.cap.23.nu.106.& certum est quod is qui obtinuit beneficium in casu proposito dedit vel fecit promittendo alteri præfata scuta,ad hoc vt desisteret ab oppositione vel petitione beneficij præfati,& vt procuraret fauorem aliquorum patronorum,quod ipse fecit desistendo à sua petitione, & quærendo duo suffragia, & ita fuit mediator expresse vel tacite quærendi præsentationem. Quod autem simonia fuerit realis,
3 patet ex eo, quod ab vtraque parte fuit impleta: quoniam alter destitit à sua petitione, antequam præsentatio fieret, & alter soluit partem præfatorum scutorum post beneficij assequutionem: per quod simonia,quæ antea erat mentalis & conuentionalis tantum, facta fuit realis, per ea quæ nos scribimus vbi supra num.102. & seq.

Tertio

4 Tertio, quod præfati domini conſulentes incurrerunt excommunicationem, & inhabilitatem ad præfatum beneficium; & quod præſentatio, & inſtitutio virtute illius facta, fuerunt inualidæ & nullæ per præfatam extrauag. 2. & quærenda eſt reualidatio à Papa per Pœnitentiariam, ſi hæc ſunt occulta, vel per Datariam, ſi ſunt publica: nec alius præter Papam, vel eius commiſſarium, poteſt dare remedium legitimum abſque dimiſſione tituli vel beneficij.

SVMMARIVM.

1 *Permutationem beneficiorum tractare quidem poſſunt partes facere autem non, niſi cum auctoritate ſuperioris, etiam ſi plura cum vno permutẽtur. nu. 3. & hoc, dummodo beneficia ſint ipſorum permutantium, ita vt habeant ius in re. vnde non ſufficit, quod habeat vterque, vel vnus illorum ius ad rem. nu. 2. ſicut nec ego poſſum tibi reſignare meum beneficiũ, vt tu reſignes tuum tertio. nu. 3. eſſetq. ſimoniaca, nu. 5. & ſi hinc inde adimpleatur, efficietur realis ſuppoſita cenſuræ. nu. 6. & 7.*

4 *Penſionem in permutatione beneficiorum poteſt Epiſcopus pro adæquatione fructuũ vni ex permutantibus reſeruare, duraturam tamen ſolum, donec alter beneficium grauatum retinebit.*

4 *Permutationem auctoritate ſuperioris initam qui pro ſui parte adimpleuit, poteſt cogere partem, vt etiam ipſa adimpleat: & hoc, etiam ſi propter aliqua pacta illicita adimpleta incidiſſet in pœnas ſimoniacorum: & hoc, dummodo abſolutio à cenſuris fuerit prius obtenta. num. 7.*

7 *Reſignatio ſimoniaca eſt ipſo iure nulla, nec inducit vacationem.*

8 *Clauſula illa (Saluo Sedis Apoſtolicæ beneplacito, & non aliàs) poſita in contractu vnius permutationis, non cenſetur repetita in alio etiam eidem annexo, ſed nec ſanat defectum ſimoniæ, ſi adimpleantur conuenta, antequam illud obtineatur.*

CONSILIVM XLIII.

CAIVS & Titius concordarunt, quod Caius renunciaret cauſa permutationis parochialem eccleſiã, & ſimplex beneficiũ, quod poſſidebat, in manibus loci ordinarij, ad fauorem Titij, & ſimiliter Titius renunciaret aliam parochialem, & ſimplex beneficium, quod poſſidebat, in manu loci ordinarij alterius diœceſis, in qua ſita erant, ad fauorem Caij. Et propter inæqualitatem fructuum parochialium, & beneficiorũ prædictorum, & etiam quia parochialis quam Caius reſignabat erat grauata Apoſtolica auctoritate penſione annua ſcut. quadraginta; ideo concordarunt, quod Titius reſeruaret ſibi ſuper fructibus beneficij, quod ipſe reſignabat ad fauorem Caij, annuã penſionem ſcut. nouem; & quod in euentũ vacationis, ſeu ceſſationis penſionis prædictorũ ſcut. quadraginta, talis penſio, ſeu vacatio illius eſſet ad fauorem Titij; & quod quilibet eorum fructus beneficij, & parochialis, quę accipiebat, recipere inciperet à die habitę poſſeſſionis illorum, & non antea. Præmiſſa omnia & ſingula pacta fecerunt, adiecta clauſula, *ſaluo tamen beneplacito Sedis Apoſt.* & cum ſolitis proteſtationibus, & non aliàs: & ſic renunciarunt, videlicet Titius parochialem, & beneficium in manu ordinarij ad fauorem Caij, & Caius parochialem in manu alterius ordinarij ad fauorem Titij, & Caius de voluntate Titij retinuit

tinuit sibi beneficium simplex, quod tenebatur etiam resignare ad faũorẽ ipsius Titij, donec ille à Sede Apost. dispensationẽ ad obtinendum duo sub eodem tecto impetrasset, quia obtinebat aliud in eadem ecclesia. Accidit autem, quod quidam Lucius cõcordauit cum Titio, videlicet quod Lucius renunciaret Titio aliud simplex beneficium, quod in alia ecclesia obtinebat, in manu ordinarij, & quod Titius faceret quod Caius renunciaret beneficium quod retinuerat ad fauorem Lucij, reseruata tamen Titio annua pensione super dictum beneficium, quod Lucius recipiebat à Caio, scutorum septem, quæ propter inæqualitatem fructuum imponebatur.

Præfatæ concordiæ non sunt vsqueadeo Apostolica auctoritate confirmatæ, nec pensiones prædictas scut. 9. & aliam scut. 7. vmquam exegit Titius, nec recuperauit, nec inter partes pecuniæ aliquæ interuenerunt.

Dubitatur, an permutationes & resignationes prædictæ possint dici simplices, vel potius triangulares, vel quadrangulares, & an possent fieri in manibus ordinarij, & an partes aliquam simoniam commiserint in præmissis, & in aliquam censuram inciderint, taliter, quod indigeant simpliciter, vel ad cautelam à Sede Apost. absolutionem & dispensationem obtinere de præmissis.

1 Pro resolutione huius dubij præsuppono primo, quod nulli possunt permutare beneficia sua propria auctoritate, licet possint tractare non perueniendo ad conclusionem permutationis, & eam facere cum auctoritate superioris, cap. quęsitum. cap. cum olim. cap. cum vniuersorum. de rer. permut. cum adnot. eis per Panor. & communem.

2 Secundo, quod nemo potest permutare ius ad rem, quod habet virtute expectatiuæ, cum beneficio alterius, etiam cum auctoritate ordinarij: quia permutatio beneficiorum iam quæsitorum, & non quærendorum permittitur, cap. 1. in illis verbis, *sua beneficia*, de rerum permut. lib. 6. quæ ponderantur ibi per Philip. Fran. & citatos per illum, & per Panor. in d. cap. cum olim. nu. 4. & Feder. Sen. q. 13. de permut. benef. post Ioannẽ Mona. & Ioannem And. in d. c. 1. & ratio est, quia rei alienæ permutatio non valet, l. 1. ff. de rer. permut. & beneficium expectatum non est expectantis, vt palam est. quæ communis sententia est. qua ratione neque ius quæsitum per præsentationem, vel nominationem, vel aliud, quod sit ad rem, & non in re, potest permutari cum beneficio, vt Fran. vbi supra expressit.

3 Tertio, quod potest quis plura beneficia pro vno permutare, si nihil aliud obstat, vt late resoluit Feder. vbi supra q. 12.

Quarto, quod non potest quis permutare suum beneficium cum alio, vt suum detur tertio per superiorem ordinarium, secundum Ioan. Andr. communiter recep. in d. cap. 1. & Fed. in fin. q. 40.

His præsuppositis, respondeo ad dubium primo, incognitas esse iuri permutationes triangulares, & quadrangulares, nec meminisse me legere vllibi eiusmodi vocabula, nec posse illas esse iuridicas, cum prædicta permutatio beneficiorum necessario debeat fieri inter duos tantum de beneficijs, quæ iam sint quæsita illis.

4 Secundo, quod pensio prædicta nouem ducatorum potuit imponi ab ordi-

Digitized by Googl

ordinario, duratura dum Caius teneret beneficium sibi quæsitũ per illam permutationem, ad cœquandos fructus vtriusque beneficij permutati, arg.cap.ad quæstiones.de rer.permut.quod in hoc citat Anch.consil.279. quæstio proponitur. posset,si opus esset,efficacius probari,quam ille probat,& quam Fel.in cap.quia verisimile.de præsumpt.nu.1.

Tertio,quod Titius potuit cogere Caium ad renunciandum beneficium simplex in fauorem suum causa complendæ permutationis.

5 Quarto,quod pactum, quo conuenit inter Lucium & Titium, vt Titius efficeret quod Caius renunciaret in fauorem Lucij beneficium, quod tenebatur renunciare in fauorem Titij, & Lucius renunciaret suum in fauorem Titij, continet simoniam conuentionalem, per cap. quam pio. 1. q.2. cap. fin. de pact. cum enim non possit saluari per permutationem, quia illa non potest fieri nisi super beneficijs proprijs, & fiat super spiritualibus, restat vt sit simoniacum, simonia saltem iuris humani, quo omnis renunciatio beneficij facta sub modo vel conditione est simoniaca, per prædicta iura, & per gloss. adiuncto tex.in cap.dudum. verb.libere.de præben.lib.6.

6 Quinto, quod prædicta simonia conuentionalis videtur facta realis, eo quod ab vtraque parte fuit completa: nam Titius cõpleuit quod promisit,procurando vt Caius renunciaret in fauorem eius:Lucius item præstitit quod promisit, renunciando beneficium suum in fauorem Titij; & consequenter est facta realis.

7 Sexto,quod dolenter scribo, quod vterque illorum incidit in censuram extrauag.a.de simon. & idem de Caio dicendum est.

Septimo, quod Titius tenetur relinquere beneficium Lucij, & Lucius beneficium quod ei Caius renunciauit. quia renunciationes fuerunt nullæ per dict.extrauag.& per conclusionem illam communem,quę habet beneficium non vacare per renunciationem simoniacam, quam tenet etiam Pan.in d.cap.cum olim.& cap.cum vniuersorum.

Octauo prædictus Titius debet procurare absolutionem, & habita ea, potest cogere Caium, vt renunciet beneficium præfatum denuo in manibus ordinarij, causa permutationis,vt conferatur sibi,per prædicta.

8 Nec prodest dicere contra prædicta,quod tractatus permutationis fuit habitus, saluo Papæ beneplacito. Tum quia exequutio illius tractatus & concordiæ fuit facta sine illius beneplacito. Tum quia concordia secunda inter Titium,& Lucium,& Caium,fuit alia à tractatu & concordia habitis prius inter Titium & Caium solos, in quibus fuit posita illa protestatio, quę cum non fuisset repetita in illa secunda concordia,non potuit illi prodesse,arg.l.non omnis.ff.si cert.pet.& in l.in agris.ff.de acq.rer. dom. quatenus habent,quod limitata causa,&c. & præterea exequutio præcessit beneplacitum, & sic fuit commissa simonia, prout diximus in Manu. confess. cap.23.nu.108. Salua,&c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Concordia, vt vnus iuri suo renunciet, & alter pecunias det, iure fori simoniaca iudicabitur: at si dentur solum pro restitutione expensarum, non autem pro pretio iuris, quod prætendebat, & cui vere non renunciauit, quia nullum habebat, excusatur à simonia coram Deo, & ab obligatione restituendi. nu. 2.*

2 *Simoniacum iure fori quid iudicatur, quod iure poli non est tale.*

3 *Simoniaca pacta ab alio inita, qui non consensit, renuat.*

4 *Protocollum simoniacam concordiam continens vt partium consensu comburatur, expedire videtur.*

CONSILIVM XLIV.

LITIGANTIBVS N.& P. super beneficio, conuenit inter N.& quosdam amicos P. ipso nõ consentiente, vt N. cedẽti iuri suo, si quod habebat, P. quamdã pecuniarũ summã solueret. P. possessione adepta, prædictas pecunias soluere renuit, quas ipsi amici postea soluerũt. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo primo, quod tota hæc concordia censebitur in foro exteriori simoniaca: quoniam per eam altera pars obligatur ad tradendum alteri parti rem spiritualem pro re temporali, quod est simoniacum per definitionem simoniæ, quam tradit glos. 1.q.1. in sum. communiter recepta tam à Theologis, quam à Canonistis, & à nobis præ alijs declarata in nostro Man. confess. cap. 23. nu. 109. & consequenter iudicabitur in prædicto foro nulla, & nullius valoris: & partes, quæ illam concordiã fecerunt, censebuntur in eodem foro excommunicati; quia non solum fuit simonia mentalis, & conuentionalis, sed etiam realis ab vtraque parte completa, ideoque perfecta, & omnia prædicta mala, & etiam irregularitatem, si celebratum est, inducens, iuxta ea quæ nos post alios dicimus vbi supra nu. 109. & sequen. & pecunia recepta iubebitur restitui ecclesiæ, cui facta est iniuria, iux. cap. de hoc. de simonia.

2 Secundo, quod probabiliter dici potest, quod si vere coram Deo N. non habuit voluntatem vendendi ius, quod prætendebat habere, sed solum recuperandi impensas, quas fecit, nec vere coram Deo beneficiũ erat suum, non incurrit pœnas prædictas in foro conscientiæ, neque indiget absolutione ab vlla censura, nec obligatur ad restituendam pecuniam acceptam, 8 nisi quatenus superat impensas factas; sed satis est ei pœnitere peccati mente, & conuentione, & renunciatione, quam gratuito licite facere poterat, admissi, per ea quæ nos vbi supra insinuauimus.

3 Tertio, quod prædictus P. recte agit renuendo approbare illam concordiã, & non potest cogi ad eam seruandam: & recte facit volendo defendere suam possessionem, si putat coram Deo suum esse beneficium, & bona fide defendit illud: & nullam pœnam incurrit renuendo approbare illam: quia nemo tenetur approbare simoniaca pacta facta ab alio absque suo consensu: & obligatur ad renuendum eam, & execrandum, & iuxta totam 1.q.4. & cap. cum pridem. & cap. fin. de pactis, & tradita à nobis vbi supra nu. 110.

4 Quarto, quod prætatus N. indiget absolutione à prædicta simonia per Datariam Papæ, & non sufficit per Pœnitentiariam quo ad forum exte-

rius:

rius: quia illa non habet facultatem id faciendi quo ad illud forum, sed tantum quo ad forum interius. neque præfatus N. indiget illa quo ad illud forum interius, si non habuit aliam mentem, quam illam, de qua loquitur secundum responsum; sed satisfaciet conueniendo cum aduersa parte, & notario, qui etiam male fecit accipiendo concordiam illam simoniacam, vt comburatur protocollum, in quo est concordia prædicta scripta, ita quod numquam amplius appareret, nec probari posset: quia de non existentibus & non apparentibus non est iudicium, l. duo sunt Titij. ff. de test. tut. & cap. si sacerdos. de offic. ord. iuncta glossa. Salua, &c.

Aduerte, an huic cautelæ vltimo loco datæ obstent Bar. & Bal. l. 2. §. si plura. ff. quemadmo. testam. & vide Deci. & additionem in cap. 1. nu. 207. de prob.

SVMMARIVM.

1 *Simonia in concordia beneficij per tertium commissa non nocet parti eam ignoranti, immo ius suum ei remanet illæsum. nu. 3. at illam sciens, vel credere debens, statim debet renunciare ius, si quod ex illa quæsiuit. num. 2.*

4 *Credere tenetur quis simoniam ad eius vtilitatem commissam, si adsint præsumptiones verisimiles ad illam præsumendam.*

CONSILIVM XLV.

DVO litigantes, Ioannes Romæ morans, & Petrus in patria degens, fecerunt concordiam super beneficio litigioso, vt auctoritate Papę dimidiũ fructuum cederet Ioanni, & alterum Petro: quæ concordia fuit auctoritate Papæ confirmata, & litteris expeditis exequuta: sed non fuit narratum Papæ id, quod ignorante Ioanne pater & frater eius promiserunt Petro dare durante vita Ioannis ei, donec assequeretur beneficium integrum, certos modios tritici, & aliorum granorum, non facta mentione de causa ob quam promiserunt: & præfatus Petrus accepit postea, dum vixit, omnes fructus integros prædicti beneficij, post cuius mortem obijcitur Ioãni simonia, vel cõfidentia illicita. Quæritur quid debeat facere Ioãnes.

1 Respondetur primo, Ioannem quidem ignorantem promissionem patris & fratris sui non incurrisse vllum peccatum, vel excommunicationẽ, quæ ob prædictam promissionem incurrerunt ipsi, si eam fecerunt, vt Petrus consentiret concordiæ prædictæ. quia simonia per tertium commissa in collatione & prouisione non nocet parti ignoranti eam quo ad peccatum, & excommunicationem: quia peccatum alienum non nocet quo ad illud ignoranti, donec sciat, & consentiat. 1. q. 4. per totam, præsertim cap. iam itaque. & tradit gloss. in sum. ead. cau. & quæst.

2 Secũdo, quod præfatus Ioannes, simulac sciuit & credere debuit præfatos cognatos suos promisisse præfatos modios ob dictã causam, renũciare debuit ius, quod per illã cõcordiã acquisitũ fuit ei, per cap. 1. 1. q. 5. quod in hoc citat prædict. glo. recep. in sum. 1. q. 4. & traditur in cap. ex insinuatione. de sim. nisi Papa illud sibi attenta eius ignorantia & bona fide cõfirmet, vel quatenus opus fuerit sibi denuo conferat, per notata ibidem capp.

Ter-

3 Tertio, quod præfatus Ioannes non perdit propter illam concordiam simoniacam tertij se ignorante factam ius, quod antea habebat, immo debet illud ei restitui, vel sine alia restitutione potest ad illud redire, per cap. si beneficia. de præb. lib. 6. cum ei adnotatis.

Quarto, quod præfatus Ioannes non dicetur sciuisse, neque approbasse præfatam simoniam propter hoc solum, quod pater eius soluerit præfatos modios Petro, eo quod esset procurator filij: quoniam non fecit ipsum procuratorem ad soluendum ei modios præfatos, sed solum ad recipiendum fructus, qui pertinebant ad ipsum ratione concordiæ factæ, se ignorante simoniam: quia diuersa sunt illa, & á diuersis non fit illatio, l. Papin. ff. de minor. & cap. ad audientiam. de decimis.

4 Quinto, quod cum ab aduersarijs probatum fuerit præfato Ioanni, quod pater & fratres eius promiserunt præfatos modios Petro, antequam concordia confirmaretur à Papa, par est credere simoniam præfatam precessisse: quoniam licet in instrumento promissionis non exprimatur illam promissionem factam fuisse, vt Petrus consentiret concordiæ, tamen sunt in eo quædam verba, quæ significant illud, scilicet quod soluerent durante vita præfati Ioannis, aut donec Petrus assequeretur beneficium integrum in ecclesia vbi erat: & idem significat qualitas personarum promittentium, & quod lis erat super beneficio, cuius fructus in concordia diuidebantur, & quod nulla alia causa exprimitur in instrumento, ob quam promissio fieret, & quod promissio illa suapte natura tendebat ad suadendum illam concordiam: & huiusmodi verisimilia sufficiunt ad probationem præsumptam, cap. quia non est. de præsumptio. & l. non est verisimile. ff. quod metus causa.

Sexto, quod vtile consilium erit Ioanni, vt præueniat aduersarios in impetrando à Papa aliquod si neuter, vel si nulli, vel perinde valere, vel aliam gratiam, quæ sibi videbitur cõueniens, iuxta præcedentia dicta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Transactio facta auctoritate iudicis super beneficio, quod remanet illi cui debetur, licita est.*

CONSILIVM XLVI.

HIERONYMVS & Alexander presbyteri in Rota litigabant super quadam parochiali ecclesia. Domini vero Auditores in principio huius causæ deciderunt tria, scilicet, dictam parochialem Hieronymo de iure competere; & Alexandrum, qui erat in possessione, condemnandum esse in omnibus fructibus ex d. parochiali ecclesia perceptis; & tandem possessionem & fructus eiusdem parochialis sequestrari debere. Post has decisiones R. P. D. proponens terminum seruauit ad ferendam sententiam; sed antequam cedulam subscriberet, dictus Alexander, qui omnino causam amittebat, hanc conuentionem, siue pactum Hieronymo proposuit, vt scilicet fructus, & expensas, in quibus condemnandus erat, sibi remit-

remitteret, ipse vero liti cederet, & causæ. hoc pactum propter causas infrascriptas placuit Hieronymo; atque ita in actis huius causæ vna pars alteri cessit, & remisit. Huius rei postea certior factus est d. proponens, & deinde tota Rota; quæ, quia partes inter se iam conuenerant, mandauit Domino proponenti, vt causam expediret: itaque subscripta est cedula sub termino prædicto, qui, antequam partes inter se conuenirent, seruatus fuerat, & in dicta cedula sententia promulgata est pro dicto Hieronymo, & in eadem sententia parochialis ei est collata, & tandem possessionem consequutus est.

Nunc dubitatur, an prædicti commiserint simoniam, quia pactum inierunt inconsulto Papa; an vero excusetur Hieronymus. Primo, quia nullum ius censendus est emisse, cum ab aduersario in se nihil transmissum sit. Deinde, quia censendum etiam est habuisse ius in ipso beneficio per collationem, antequam pactum illud iniret: quia collata sibi fuit dicta parochialis in ipsa sententia: sententia autem Rotæ, & quæ in ea continentur, à termino seruato robur habent. Præterea, quia habito iure in parochiali, vt dictum est, fructus remisit ad redimendas suas vexationes, & innumeras molestias, & non principaliter propter acquirendam possessionē: nam si maximas molestias in hac re non experiretur, certe sequestratione possessionis & fructuum contentus fuisset. Tandem, quia remittere proprie non est dare tamquam pretium, sed donare.

1 Respondeo primo nullam in casu proposito esse coram Deo & in foro conscientiæ admissam simoniam, præsertim realem, per prædicta. Secundo, neque in foro exteriori videri incursam vllam talem simoniam: tum per superius allegata. Tum quia conuentio præfata fuit nota Prætorio Rotæ, & placita illi; & decreta fuit illi possessionis traditio. Tum quia satis videtur fuisse à Papa ratificata, cum iudex ab eo datus illam ratam habuerit. Tum quia auctoritate iudicis, præsertim tanti Prætorij, potest eiusmodi compositio iuste & sancte fieri, arg. cap. nisi essent viri prouidi. de præb. & denique quia etiam auctoritate ordinarij id fieri posse videtur, argum. cap. extirpandæ. eod. tit. & per alia, quæ adduci possunt, quæ tamen non sunt necessaria. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Papæ beneplaciti reseruatio apposita in conuentionibus beneficialibus excusat ab omni saltem temporali pœna, & hoc quo ad illa quæ eius suppositia fuerunt beneplacito, & modo non deueniatur ad conuentorum exequutionem, antequam illud sit obtentum. nu. 3. & 4.*

2 *Vexationis vitandæ causa saltem post possessionem quæsitam dari quid potest, modo non detur ex vi precedentis simoniacæ conuentionis; & vexatio, quæ timetur, sit iniusta. nu. 4.*

4 *Simoniaca est omnis pactio & conuentio super spiritualibus, scilicet dandi aliquid temporale pro spirituali, & hoc etiam si spirituale nec perdatur, nec acquiratur, vt patet in simoniaca resignatione, per quam nec resignans aliquid spirituale perdit,*

nec

Digitized by Google

nec resignatarius acquirit. num. 4.

3 *Pensio sine simoniaca pravitate secundum veriorem & communiorem sententiam sine Papæ auctoritate nec constitui, nec redimi per partes potest.*

4 *Resignatio simoniaca non tenet: unde nec resignans perdit ius suum, nec resignatario acquiritur.*

CONSILIVM XLVII.

B. & G. litigantes super quodam beneficio, quod vterque per statuta fundationis sibi debitum contendebat, superuenientibus alijs litigatoribus eadem ratione sibi debitum contendentibus, conuenerunt, vt sese mutuo iuuarent contra alios, & alteruter eorum, qui obtineret, alteri constitueret certam pensionem, & impensæ essent communes: quæ omnia, excepta pœna pecuniaria, sub qua se ad id obligabant, beneplacito Papæ subdiderunt, ita quod sine illo nulla essent, & communibus impensis beneplacitum impetraretur. Post quæ alter eorum, altero desistente, obtinuit victoriam, & possessionem pacificam adeptus, præfatam pensionem noluit alteri constituere, nec soluere; sed vt alter à minis litigandi, quas faciebat, cessaret, dedit ei 500. iulios pro impensis & laboribus ante & post prædictam conuentionem factis ante beneplacitum Papæ impetratum, quod postea non curauerunt impetrare. Quæritur, an vllam pœnam simoniæ incurrerint.

1 Pro parte negante facit primo, quod omnia conuenta fuerunt suppositæ beneplacito Papæ, quod secundum receptam sententiam excusat ab omni pœna saltem temporali, vt traditur in Manu. confess. cap. 23. nu. 108.

Secundo, quod licet cuique suam vexationé redimere, saltem post quæsitam possessionem pacificam, cap. dilectus. 1. de simon. & qui præfatos iu-
2 lios dedit, habebat illam pacificam, & alter minabatur ei litem. Tertio, quod neuter illorum quæsiuit, vel reliquit spirituale pro temporali, nec contra temporale pro spirituali: nam sine vlla alterius sui iuris renuntiatione alter obtinuit sententiam, & possessionem pacificam. & constat simoniam esse emptionem, siue contractum non gratuitum dandi spirituale pro temporali, iuxta gloss. recep. in summa 1. q. 1.

Pro contraria tamen parte facit primo, quod omnis pactio, siue conuentio super spiritualibus videtur simoniaca, cap. quam pio. 1. q. 3. & cap. fin. de pactis. & negari non potest præfatam conuentionem fuisse factam super beneficio spirituali, quo duo sese iuuarent contra alios in litigando, & quod qui obtineret solueret vel constitueret alteri certam pensionem.

Secundo, quod vterque putabat non licere sibi ita conuenire, nisi cum beneplacito Papæ, quod non erat necessariũ, si nulla simonia incurreretur.

3 Tertio, quod promissio illa cõstituendæ pensionis facta ob auxilium accipiendum in litigando super beneficio non potest excusari à simonia, tenendo, vt omnes tenent, non posse quem vendere, vel constituere pensionem super beneficio suo, nec iam debitam & constitutam redimere, sine Papæ auctoritate, secundum plerosque omnes, & recte: licet Caiet. quem quidam sequuti sunt, sed male, contra in hoc teneat: aliud enim est

quem

Digitized by Goo

quem remittere gratis penſionem ſibi debitam, quod licet aliud redimere penſionẽ à ſe debitam pecunia, quod non licet, & damnatur ex ſtylo Curię, qui facit ius, cap. quam graui. de crimine falſi. & cap. ex litteris. de conſt.

3 Non obſtant oppoſita pro parte negante formata: Non primum. Tum quia non fuerunt omnia ſubiecta voluntati Papæ: quia voluerũt, vt pœna, ſub qua ſe obligauerunt, valeret, eſto non accederet beneplacitum Papæ.

4 Tum quia, vt probatur in Man. cap. 23. nu. 108. in fine, beneplacitum Papę non excuſat, niſi poſtea quam fuerit præſtitum: qui enim promittit dare centum pro beneficio ſibi conferendo, ſi placuerit Papæ, & non aliàs, & ſoluit illa pro ipſo ei collato, antequam placeat Papæ, non excuſatur à pœna ſimoniæ: nam poſitum ſub conditione nihil operatur ante illius euentum. §. omnis. Inſtit. de verb. oblig. & cap. ſi pro te. de reſcrip. lib. 6.

Non obſtat ſecundum oppoſitum: quia, licet datio illorũ iuliorum fuit facta poſt adeptam poſſeſſionem pacificam, promiſſio tamen de ſoluenda penſione ob adiutorium & impenſas communes longe antea facta fuit, vt in facto proponitur; & datio illa non fuiſſet ſubſequuta, niſi pactio illa & adiutorium præceſſiſſet.

Non obſtat etiam tertium: quia ad eſſentiam ſimoniæ non requiritur neceſſario, vt aliquid iuris ſpiritualis acquiratur, vel perdatur pro temporali: ſatis enim eſt quod detur vel accipiatur temporale pro ſpirituali. qui enim renunciat beneficium ſuum pro mille ſcutis, nihil iuris ſpiritualis quærit, vel perdit; quia renunciatio non valet ſecundum Innoc. in cap. cum vniuerſorum. de rer. permut. & deciſ. Rotæ 7. in antiq. eod. tit. & tamen committit ſimoniam ſecundum omnes. Item qui vendit beneficium alteri ſine ſuperioris auctoritate, ſimoniam grauiſſimam admittit, & tamen nihil iuris ſpiritualis perdit, vel quærit; quia nemo poteſt ſuum beneficium transferre in alium, neque relinquere, ita vt vacet, abſque ſuperioris auctoritate, cap. quod in dubijs. & cap. admonet. de renunc.

Concludo igitur primo, quod conuentio præfata procul dubio fuit ſimoniaca ſimonia conuentionali, quatenus non fuit quo ad pœnam ſubiecta beneplacito Papæ, & quatenus fuit datum & acceptũ adiutorium promiſſum ab vna parte, antequam beneplacitum Papæ impetraretur, iuxta 4. fundamentum.

Secundo concludo, quod dubitari poteſt an præfata ſimonia fuerit realis, & videtur non eſſe: quia illa tantum dicitur realis, quæ ab vtraque parte completa eſt, vt poſt alios reſoluimus in Man. cap. 23. nu. 104. & licet vnus præfatorum pro ſua parte impleuerit, alter tamen non impleuit, quia non impoſuit penſionem, nec voluit ſoluere illam poſt beneficij conſequutionem, & præfatos iulios dedit pro impenſis, & pro redimenda vexatione iniuſta, quam probabiliter timebat. quare ſequitur, nullas pœnas incurriſſe contra ſimoniacos latas.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus confidentiarius non eſt, qui tertio ignoranti impetrat beneficium, ſperans*
2 *quod ille in ſui fauorem retrocedet.*

2 *Papa beneplacitum, sub quo fit concordia, tollit, saltem quo ad poenas, simoniam, modo non sequatur exequutio ante illud obtentum, puta receptio expensarum, pensionisve promisse, & similia.*

3 *Resignans beneficium simoniace, remanet adhuc dominus sui beneficij: vnde si à resignatario aliquid percepit, potest compensare cum fructibus ab eodem resignatario perceptis. & num. 4.*

CONSILIVM XLVIII.

EXPONITVR D. V. quod vacantibus pluribus beneficijs sine cura, & non requirentibus residentiam, apud Sedem Apost. per obitum Baptistæ de anno 1552. de illis fuit prouisus Gerardus familiaris PP. ipso inscio, instante Cæsare amico dicti Gerardi, vt dictus Gerardus tamquam familiaris litteras gratis expediret, & facilius obtineret, nulla tamen confidentia, vel pactione inter eos præcedente de illis postea resignandis, ante bullas factas super confidentia: licet postea dictus Gerardus ad instantiam dicti Cæsaris duo ex dictis beneficijs resignauerit in manibus Vicarij cuiusdam ordinarij extra portam Vrbis, qui Vicarius dicta duo beneficia contulit cuidam Bernardo, qui virtute dictæ prouisionis dicta beneficia per plures annos possedit. sed quia dubitabat, quod dictus Vicarius extra diœcesim existens non poterat dicta beneficia per dictam resignationem dicti familiaris PP. tamquam reseruata conferre, præfatus Cæsar curauit, quod dictus Gerardus in fauorem ipsius tam dicta duo beneficia, quam alia resignaret, prout resignauit, & incepit expedire bullas, licet non perfecerit.

Quibus sic stantibus fuit mota lis dicto Bernardo super dictis duobus beneficijs ad instantiam cuiusdam Iacobi in illis partibus, & postmodum causa commissa in Rota ad instantiam dicti Bernardi contra dictum Iacobum: quia sic pendente, ad instantiam dicti Cæsaris dictus Gerardus, qui huiusmodi beneficia resignauerat, vt supra, fuit admissus ad causam pro suo interesse, licet nullum haberet, stantibus dictis resignationibus, sed ius erat penes dictum Cæsarem & Bernardum per dictas resignationes. Deinde inter dictum Iacobum & Bernardum de anno 1560. saluo semper Sedis Apostolicæ beneplacito, fuit facta concordia, & in ea dictū, & dictante dicto Cæsare, quod in euentum in quem dictus Gerardus cesserit omni iuri sibi competenti in quatuor beneficijs in fauorem dicti Iacobi, qui in illis ius prætendebat, sed non erat bonū, etiam dictus Iacobus cederet in fauorem dicti Bernardi omni iuri in dictis duobus beneficijs aliàs eidem Bernardo resignatis per dictum Gerardum, licet dictus Gerardus stante resignatione facta dicto Cæsari nullum ius haberet; & quod tunc dictus Iacobus & Bernardus promittebant dare pro expensis factis per dictum Cæsarem nomine dicti Gerardi quasdam res: & constituerunt procuratores ad consentiendum pensioni trium ducatorum de Camera cum dimidio, quilibet ex ipsis super dictis beneficijs, videlicet ducatos tres cum dimidio super dictis quatuor beneficijs, & totidem similes super dictis duobus soluēdos dicto Gerardo, vel Cæsari, vel personæ nominandæ

per

per dictum Cæsarem quolibet anno. Quibus stantibus dictus Cæsar fuit inquisitus super quodam crimine, & postea carceratus: qui in carceribus existens, recordatus, quod dictum beneplacitum, & confirmatio concordiæ, & cessio adhuc non interuenerat, curauit vt fieret supplicatio, quæ de anno 1566. fuit facta, & in ea fuit narrata dicta concordia facta, & aliàs prout in instrumento, quod haberetur pro expresso, vel de verbo ad verbum exprimi vel inseri posset: Papa illam confirmauit, dummodo pacta in eo apposita essent licita & honesta, & fuit reseruata pensio prædicta eidem Cæsari.

Sed quia d. Gerardus non cessit iuri super dictis beneficijs nisi de anno 1566. & tunc etiã procurator constitutus in dicta concordia consensit reseruationi dictæ pensionis in fauorem d. Cæsaris, & d. Iacobus de anno 1569. cessit etiã d. iuri super dictis duobus beneficijs in fauorem d. Bernardi; licet præfati consensus retrotrahantur ad diem dictæ supplicationis: dubitatur, an etiã dicta confirmatio retrotrahatur ad dictam diem concordiæ. Et quia pensio huiusmodi fuit soluta à dictis Iacobo & Bernardo, procuratori, seu negotiorum gestori dicti Cæsaris in illis partibus, etiam ante dictam confirmationem, & dictos consensus præstitos, existente dicto Cæsare in Vrbe & carcerato; propterea dubitatur, an receptio dictæ pensionis habita sponte non per viam iudicij à dicto Iacobo & Bernardo sit simoniaca, ex quo dicta pensio fuit soluta ante confirmationem PP. dicto procuratori dicti Cæsaris, dicto Cæsare ignorãte, licet non bene nunc recordetur an tũc sciuerit: & an dictus Cæsar teneatur ad restitutionẽ dictæ pensionis, tamquam male solutæ ante dictam confirmationem sicut supra receptæ per eius procuratorem, hæredibus dictorum Bernardi, & Iacobi, qui illam soluerunt, vel illorũ successoribus in dictis beneficijs, vel Cameræ Apostolicæ: & quatenus Cameræ debeantur, dictus Cæsar petit dictas pensiones forsan illicite receptas compensari cum seruitijs dictæ Cameræ præstitis; & quatenus teneretur restituere dicto Bernardo, etiam compensari cum seruitijs eidem & fratri germano præstitis, cuius ipse fuit hæres; quatenus vero dicto Iacobo, superfluum, quod ipse soluisset, quod non ascendit ad scuta 16. vel circa, & essent illicite recepta, & Cameræ applicanda, compensari vt supra, vel sibi tamquam seni per S. D. N. donari, vel illa dimittere dictis successoribus ad computum pensionum postea soluendarum; vel si essent illicite recepta per procuratorem Cæsaris prædicti, absolui, cum non putauerit aliquam simoniam fuisse commissam, nec in irregularitatem incurrisse, etiam quod interim Missas celebrauerit.

Insuper dictus Cæsar de anno 1540. vel circa fuit prouisus de duobus beneficijs sine cura per obitũ à Paulo III. & super illis mouit litem contra quemdam Philippum possessorem, & habuit sententiam fauorabilem in Rota, & litteras exequutoriales; & credit etiam brachium sæculare. Sed quia quidam Carolus in illis prætendebat ius, intimatis illi dictis litteris exequutorialibus fuit deuentum ad cõcordiam verbo inter eumdem Carolum, & Cæsarẽ, quod dictus Cæsar cederet omni iuri sibi in dictis beneficijs competenti in fauorẽ dicti Caroli: & dictus Carolus constituit pro-

curatorem ad cõsentiendum pensioni medietatis fructuũ dictorũ beneficiorum in fauorẽ Cæsaris propria auctoritate percipiendæ,& ambo prę-stiterunt consensum in manibus notarij Cameræ, & fuit capta data parua super huiusmodi consensibus,non tamen fuit expedita supplicatio: & tam dictus Cæsar,quam dictus Carolus acceperunt medietatem fructuum dictorũ beneficiorum,licet Cæsar prætẽderet dicta beneficia esse sua,& similiter dictus Carolus,vel post eius mortẽ successor, nõ sequuta cõfirmatione Apostolica.Quibus sic existentibus,dictus Cęsar de anno 1563.resignauit dicta beneficiá in fauorem Antonij,qui ab illo tempore illa possedit.

Et quia etiam dubitatur, an dicti fructus sint legitime percepti per dictum Cæsarem, qui bonum ius ad ambo beneficia, & sic ad omnes fructus habebat tam per dictam prouisionem, quam per sententiam; ad tollendũ omne dubium,supplicat etiam absolui, si pacta seruata fuissent illicita, vel promissio illorum fructuum,aut perceptio super dictis medietatibus, ex quo fuerunt obseruata per annos 20.& vltra ante supplicationem expeditam; vel si deberentur dictæ Cameræ, compensari vt supra; vel ab illis, & forsan simoniaca possessione absolui. Nam mihi responsa fuerunt sequentia à viro docto:

Sub prętextu,quod d.Cæsar impetrauerit d.beneficia nomine Gerardi, non potuit considerari simonia, neque confidentia: quia nulla pactio nec datió inter eos intercessit,& confidentia dicitur simul fidentia:vltra quam prohibitio de confidentia fuit facta per fe.re.Pium IIII. & Pium V. cum clausula,*ne deinceps*: & non interuenerunt ea, quæ in illa continentur; nec concordia potest dici simoniaca,quia in ea est reseruatum beneplacitum Papæ,quando pacta ante beneplacitũ non sunt effectuata, Cott.decis. 230. & illud beneplacitum Papæ reseruatum operatur,ne partes incurrant pœnam in contrahendo. Verall. decis.104.in princ. & quando compositio est confirmata per Papam paciscentes excusati fuissent, gloss.in cap.cum pridem.in verbo illicite.vers.sed videtur.de pact.& purgatur vitium simoniæ accedente postea auctoritate Papæ.Deci.cons.141.nu.2.vers.gloss.tamen, Felin.in cap.ad audientiam.2.nu.3.vers.quod autem.de rescrip. Paris.cõs. 30.nu.5.& 6.in 4.Secundo pacta non fuerunt seruata ante confirmationem Papæ,sciente dicto Cæsare, qui erat in carceribus detentus,licet post confirmationem scierit fuisse perceptam; & quis non dicitur simoniacus, quando ab alio eo ignorante fuit simonia commissa. Io.Andr.in cap.de simoniace. & ibi Ant.But. num.3.de simon.& refert ibi Apostill.ad Ioan. de Anan.col.3.in verbo simonia. Sed si procurator dicti Cæsaris sponte receperit à dictis Iacobo & Bernardo pensionem promissam in dictum euentũ ante confirmationem Papæ,Cæsar non dicitur simoniacus:quia non videtur datum mandatum dicto procuratori à dicto Cæsare ad delinquendum, l.3.§.si procuratori ff. quod quisque iuris. Rot. decis.7. vt lite pendente, in nou. & simonia debet probari concludenter, Cott. decis. 133. aliàs in dubio est capienda præsumptio, ne contractus dicatur simoniacus. Put. decis.144. in princip. & simonia incurritur, si dolo malo commissa fuit. Paris. consil. 29. num. 19. in 4. sed dictus Cæsar numquam habuit dolum

com-

committendi simoniam: quia à principio voluit adhiberi beneplacitum Papæ; & propterea si ante dictum beneplacitum prædicti Iacobus & Bernardus soluerunt dictas pensiones procuratori dicti Cæsaris absentis, & ignorantis, non est illi imputandum. & in simonia commissa pro ignorante Episcopus dispensat, glo. in cap. ex multis. in verbo postea. 1. q. 3. Rodo. de simonia in 4. par. cap. 8. num. 21. fol. 324.

Non obstaret, quod dictus Cæsar post confirmationem factam per Papam sciuerit pensionem fuisse solutam ante dictam confirmationem Papæ, & propterea teneatur ad illarum restitutionem: quia si non fuisset valida dicta concordia, & confirmatio Papæ, dictus Cæsar redibat ad dicta beneficia, tum quia in illis habebat bonum ius, tum quia virtute dictæ supplicationis & confirmationis concordiæ poterat habere accessum & ingressum ad illa, & dicti Bernardus & Iacobus fuissent obligati ad restituendos omnes fructus. vel si dictæ pensiones essent indebite perceptæ, quia non sunt exactæ per prædecessorem beneficij, applicantur Cameræ Apostolicæ per constitutionem Iulij III. vbi sunt constituti subcollectores spoliorum: & quia dictus Cęsar seruiuit dictæ Camerę, vellet dicta seruitia cum dictis pensionibus compensare, & huiusmodi compensatio esset in foro conscientiæ admittenda; quia non potest cum Camera litigare: & Deus etiam permisit Iudęis, quando ex Aegypto recesserunt, vt peterent mutuo multa ab Aegyptijs, & illa sibi transportarent, propter tot seruitia à Iudæis dictis Aegyptijs facta.

Ad secundum dubium est magis facilis resolutio: quia dicta concordia nullo modo fuit cõfirmata à Papa, nec consensus resignationis & pensionis fuerunt extensi, prout regula Cancellariæ requirit, & remansit ius illorum penes dictum Cæsarem, cum quo dictus Cæsar non solum medietatem, sed etiam fructus dictorum duorum beneficiorum accipere poterat; vnde si medietatem recepit, non dicitur commissa simonia, si tacuit quod dictus Carolus aliam medietatem reciperet, & quod titulus resignationis non habuisset effectum, quia prætendebat habere titulum ordinarij, licet non esset bonus; sed ex illo titulo potuit dictam medietatẽ fructuum percipere, maxime stante regula de triennali, per quam percipiens fructus etiam mala fide facit illos suos, quando titulum coloratum habet, Sar. in reg. de trien. quæst. 42. nu. 7. Cresc. in decis. 236. & idem Sar. ibi. nu. 11. dicit procedere etiam in foro conscientiæ; vbi subdit, quod si lex est iusta in foro fori, erit etiam iusta in foro poli: & qui habet regulam triennalem pro se, est tutus in foro conscientiæ, vt quis non possit molestari super beneficio, quod non potest retinere sine canonica institutione. cap. 1. de reg. iur. in 6. Rebuff. in tract. de pacif. poss. in 3. ampliat. num. 2. fol. 297. vbi dicit, quod si aliàs diceretur, dicta regula deduceret multos ad inferos. & à fortiori, in pensione, quam quis recipit, etiã dicta regula tenetur. Est etiam simoniacus, quando interuenit simonia à principio, glo. in d. reg. & Sar. in 2. q. nu. 12. sed à principio non interuenit simonia in dictis concordijs, quia fuerunt factæ saluo Sedis Apostolicæ beneplacito, vt supra dictum est.

Ad tertium dicitur, quod si aliquis esset simoniacus quo ad beneficium

etiam occultus,eſt ſuſpenſus quo ad ſe,nõ quo ad alios,ſicut quilibet peccator, & propter talem ſuſpenſionem non incurrit irregularitatem celebrando. Deci.conſil. 141. num. 5.verſic.5.& vlt. poſt Abb.quem allegat in cap.ſi celebrat.colum.2.num.4.de cler.excommunic. miniſt.

1 LECTIS SVPRADICTIS, Reſpondeo primo,quod ſupradictus D.conſultor optime reſpondet,quatenus ait,quod in caſu propoſito præfatus Cæſar nullam in impetrando admiſit ſimoniam,neque confidentiam illicitam,licet credendum ſit habuiſſe confidentiam bonam & licitam,de qua non intelligi Piorum conſtitutiones probatur à nobis in Man. confeſſ. cap.23. num. 109.

2 Secundo, quod etiam optime reſpondet,quatenus ait, quod concordia non fuit ſimoniaca, quia ſeruatum fuit beneplacitum Papæ, cuius auctoritas abolet omnem ſimoniam,ſaltem quo ad pœnas eius,vt tradimus nos vbi ſupra.

Tertio,quod etiam bene reſpondet, quatenus ait præfatos paciſcentes non fuiſſe incurſuros vllam ſimoniæ pœnam, ſi pacta & conuentiones non fuiſſent exequuta,antequam Papa cõfirmaret, & ſibi placere illa diceret.

Quarto,quod non videtur ſatis caute dicere pacta non fuiſſe exequuta ante beneplacitum Papæ. Tum quia in narratione caſus expreſſe dicitur, quod res aliquæ fuerunt datæ pro impenſis ipſi Cæſari. Tum quia Bernardus & Iacobus cœperunt poſſidere, & poſſederunt bina beneficia ratione illius concordiæ, quia ſciebant quod nulla alia ratione iuſte poſſidere illa poterant. Tum quia vt ſimonia cenſeatur commiſſa in renunciatione,non requiritur vt renunciatio valeat,ſed ſufficit quod fiat propter pecuniam, vel cum pacto: alioqui in nulla renunciatione committeretur ſimonia, quia nulla renunciatio ſimoniaca valet ſecundum Innoc.cap.cum vniuerſorum.de rerum permut. & Rot.deciſ.7. de renunc.in antiq. & habetur in extrauag.2.de ſimon.ibi, *vel quaſlibet alias diſpoſitiones*. Tum quia ipſi ſoluerunt penſiones imponendas à Papa,antequam ille approbaret eas.Tum quia quæritur conſilium in foro conſcientiæ, & per verba narrationis apparet quo ad illud,Cæſarem recepiſſe penſiones ante confirmationem,neque ipſe id vllatenus negat: & in illo foro non eſt locus præſumptioni,per quam præfatus D.conſultor vult eum excuſare.

3 Quinto, quod his eſt conſequens prædictum Cæſarem male recepiſſe res datas ſibi pro impenſis in lite factis,& peius penſiones ipſas,& præfatos Iacobum & Bernardum peſſime tenuiſſe prædicta beneficia ſine vllo titulo iuridico.

Sexto, quod ijs eſt conſequens prædictũ Cæſarem teneri ad reſtitutionem illorum,quæ recepit; niſi excuſetur ea ratione, quod beneficia, & tituli eorum remanſerunt penes eum, eo quod renunciatio beneficij ſimoniaca non valet, vt prædictum eſt; & conſequenter prædicti Iacobus & Bernardus tenerentur reſtituere ipſi fructus perceptos ex beneficijs;& ita fieri poſſet compenſatio,præſertim quo ad forum conſcientiæ.

4 Ad ſecundum reſpondetur, quod omiſſis quibuſdam, quæ præfatus D. conſultor parum firme,vel parum apte dicere nobis videtur,reſpondetur primo

primo,quod prædictus Cæſar remanſit dominus præfatorum duorum beneficiorum: tum quia eius renunciatio non videtur valuiſſe propter defectum extenſionis conſenſuum. tum quia ſi fuiſſet extenſio facta,renunciatio fuiſſet ſimoniaca, eo quod pacta ſuper ea inita completa forent, antequam beneplacitum Papæ accederet; & ita valuiſſet reſignatio: & conſequenter poterat accipere non ſolum medietatem fructuum, ſed etiam omnes; quia tituli remanſerunt penes eum, cum renunciatio ſimoniaca non valeat, vt prædictum eſt: & ita ex hoc capite excuſari poteſt à reſtitutione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Permutatio beneficiorum, & venditio fructuum alterius ſimul correſpectiue fieri nequeunt, ſed ſeparatim ſic, modo ceſſet omnis ciuilis ſaltem obligatio alterum faciendi, ſi alterum fiat. num. 2.*

CONSILIVM XLIX.

QVIDAM habens exequutoriales ſuper quodam canonicatu litigioſo, per quas condemnatus iubetur relinquere beneficium, ac reſtituere omnes fructus quinquennio perceptos aſcendentes ad ſummam 300. ducatorum, vult permutare illud ius, quod habet ſibi adiudicatum, pro quodam beneficio alterius, conſtituta pro penſione certa pecuniæ quantitate ſuper prædicto canonicatu; vult etiam conuenire ſuper fructibus prædictis, vt compermutator det ei 500. aureos in præſentia, & poſtea duas partes reſiduorum fructuum, & vt retineat ſibi tertiam pro laboribus & impenſis.

Quæritur, an, & quomodo liceat hoc facere, non facta in permutatione mentione de hoc facto ſecundo.

1 Reſpondeo primo, non licere prædictis conſulentibus permutare modo prædicto, cum pacto de ſoluendis fructibus à reſignatario canonicatus, retenta ſibi certa parte illorum, non facta mentione in ſupplicatione de illo pacto: quia reſignationes, collationes, & acceptationes beneficiorum reſignatorum, quæ ſunt neceſſariæ ad prædictam permutationem, hærent cum pacto dandi & accipiendi ſpirituale pro temporario, & è contrario, quod ſine licentia Papæ eſt ſimoniacum per definitionem ſimoniæ receptam, quæ ponitur à gloſſ. 1. quæſt. 1. in ſumma, & à S. Thom. 2. 2. quæſt. 100. art. 1. & ab alijs alibi.

2 Secundo, quod poſſunt fieri hæc per duo pacta diuerſa, ita quod alterum non fiat propter alterum, nec coniunctim, ſed diuiſim, quorum alterum ſit permutatio beneficiorum auctoritate Papæ, & alterum venditio prædictorum fructuum auctoritate propria: ſic quod fructus non emantur à reſignatario canonicatus, ſaltem principaliter, propterea quod fit permutatio; neque fiat permutatio, propterea quod prædicto modo vendantur

& emantur prędicti fructus;sed quod is cui renunciatur canonicatus,emat vt quidam tertius prædictos fructus pretio,vt prædicitur, conuento.

Tertio,quod longe aptius esset,vt primo fieret prædicta permutatio sine promissione emendi & vendendi prædicto modo prædictos fructus, & post aliquot dies consequutos permutationem fieret emptio & venditio prædictorum fructuum,cauendo tamen tam coram Deo, quam coram hominibus,ne vllus eorum promittat alteri se empturum, vel venditurum,si permutatio fiat, & aliàs non: & si quæ promissio huiusmodi antehac facta est,discedatur ab ea vere coram Deo vtriusque consensu,ita quod vterque maneat liber ad vendendum, vel emendum post permutationem factam, ac erat ante illam quo ad obligationem iustitiæ legalem: quamuis posset interuenire aliqua decentia antidoralis, & spes quod consequetur inter eos illa emptio & venditio fructuum, per ea quæ nos tradimus in Manu. nostro cap.23. num.100. versic.5. &c.

SVMMARIVM.

1 *Mediator simoniæ in beneficio,si compleatur,incidit & ipse in excommunicationem.*
1 *Permutatio pinguioris beneficij cum minus pingui,cum pacto,vt fructus excedentes sibi restituantur,est simoniaca; idem est, si conueniant vt constituatur pensio auctoritate propria pro adæquatione fructuum. num.3.*
2 *Confidentialis simonia est,si compermutantes paciscantur, quod in certum euentum sibi ipsis priora restituant beneficia; & habet pœnas; & beneficia vacant apud Sedem Apost. vnde qui de illis ab ordinario prouidetur,non est tutus,num.6. nec potest fructus percipere. num. 4.*
5 *Cruciatæ vigore confidentiarius,dimisso beneficio,potest à censuris ob id incursis absolui; at vt rehabilitetur ad beneficia,à Pontifice est impetrandum. num.8.*
8 *Confidentiarius sit quidem inhabilis ad obtinenda beneficia,sed non ad ordines suscipiendos,quos à censura absolutus iuste potest percipere. num.7.*

CONSILIVM L.

DICO primo quod in permutatione proposita fuit admissa simonia realis; eo quod interuenit conuentio, vt qui accepit beneficium maioris valoris per permutationem beneficij minoris valoris,solueret compermutanti omnes fructus qui excederent fructus beneficij minoris: quæ conuentio fuit exequuta ab vtraque parte,quia realiter vterque compermutantium impleuit eam soluendo per se vel per procuratores suos fructus beneficiorum eo modo quo fuit conuentum: & sic tam mediatores, quam permutantes inciderunt in simoniam realem, & excommunicationem Papalem,per extrauag.2. de simonia in communib.

2 Secundo dico,quod etiam in præfata permutatione interuenit confidétia simoniaca:quia interuenit renunciatio,cum conuentione,quod in certo casu compermutantes tenerentur sibi mutuo restituere beneficia permutata:& consequenter incurrerunt pœnas impositas per Pium III. & V. committentibus confidentiam simoniacam: quarum vna est excommunica-

Digitized by Google

municatio Papalis,& altera perditio habitorum beneficiorũm, & tertia inhabilitas ad habendum alia,& quarta reſeruatio beneficiorum per confidentiam habitorum,& aliorum per eam vacantium,iuxta tenorem illarum,quarum ſumma ponitur in noſtro Man.conſ.cap.23.nu.101.

3 Tertio, quod renunciatio illa, qua quis ſuſcepit minus beneficium, & renunciauit maius, & conuentio,vt qui reſignauit minus conſtitueret penſionem illi qui renunciauit maius, & ſolutio anticipata fuerunt ſimoniacæ, vt palam eſt.

4 Quarto, quod etiam perceptio fructuum pro penſione anticipata fuit mala, & cum peccato facta:quia beneficium illud vacabat per prędicta,& non poterant ipſi qui ſoluerãt illam auctoritate propria percipere fructus illius vacantis & reſeruati Papæ,argum.cap. 2.& ei adnotatorum de iudic.

5 Quinto, quod conſilium, vt monachus,qui recepit maius, recederet à monaſterio,& reſignaret illud in manibus Papæ, fuit ſanctum, & bonum: & quod facta reſignatione potuit bene abſolui per præfatam cruciatam, vel Iobelæum ab omnibus cenſuris ob præfata incurſis.

6 Sexto, quod prouiſio minoris beneficij facta per ſuperiorẽ ordinis virtute reſignationis factæ à monacho nihil valet coram Deo: quia propter confidentiam erat reſeruata eius prouiſio Papæ,vt prædictum eſt.

7 Septimo,quod ordinatio prędicti monachi,qui ſuſcepit maius officium in permutatione, & poſtea reſignauit illud in manibus Papæ, & fuit abſolutus à cenſuris,fuit iuſta,& recta: quia præfatæ extrauagantes non inducunt inhabilitatem ad ordines ſuſcipiendos propter confidentiam,ſed ſolum ad beneficia.

8 Octauo,quod præfatus monachus indiget diſpẽſatione, qua fiat habilis ad beneficia poſthac obtinenda. Et quia hęc ſunt ſatis occulta,& per alios tractata, videtur q̃ ſufficiat petere habilitationẽ à Pœnitentiario maiori.

9 Nono, quod in gratiam petentis iſta ſubijciam formam ſupplicationis faciendæ in prætorio Pœnitentiariæ, ſi melior ei non offeratur.

Illuſtriſs. ac Reuerendiſs. D.

CVM quidam N.cuiuſdam religionis non mendicantis haberet quoddam officium eiuſdem ordinis regulare;quidam patrui eius,quos habebat pro patribus, tractarunt eo ignorante & abſente quamdam permutationem ſimoniacam & confidentialem inter ipſum & alium monachum eiuſdem ordinis, qui habebat aliud officium eiuſdem ordinis longe maioris valoris; & virtute mandati ab eis petiti & miſſi perfecerunt permutationem præfatam, & impleuerunt conuenta inter ſe & alium compermutantem. præfatus N. poſt annum nouit, non tamen ſtatim reliquit beneficium,neque contradixit pactis,partim ob reuerentiam, qua erat erga patruos, partim ob iuuenilem ignorantiam,& incogitantiã, & partim quod nolebat perdere id quod ſibi bene quæſitum putauerat,donec à cõfeſſario moneretur.poſtea tamen renunciauit ſimpliciter præfato officio in manibus S. D. N. qui contulit illud etiam ſimpliciter; & fecit ſe abſoluere virtute cruciatæ, & cuiuſdam ampliſſimi Iobelæi,fecitq. ſe ordinari quatuor

minori-

minoribus, & ſubdiaconatu: angitur tamen ſcrupulo, quod incurrerit inhabilitatem obtinendi aliqua beneficia in futurum. Quare ſupplicat humiliter D.V.Illuſtriſſ. vt, ſi, & quatenus opus fuerit, iubeat eum abſolui ab omnibus cenſuris, quas ob prędicta forſan incurrit, & diſpenſare cum illo, vt poſſit obtinere quæcumque beneficia eccleſiaſtica, quæ poterat obtinere antequam prædicta permutatio fieret: Attento quod præfata ſimonia & confidentia non fuerunt per ipſum, nec ipſo ſciente; & quod poſtea quam ſciuit facta, ſimpliciter renunciauit beneficium, vel officium per ea quæſitum; & quod eſt honeſto loco natus, & eſſet ei dedecori, & ſcandalo alijs talis inhabilitas, immo & poſſet eſſe damnoſa monaſterio.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam conuentionalem facit omne pactum, quod eſt medium faciendæ permutationis beneficiorum, etiam ſi ſolum promitterem ſoluere penſionem, ſiqua detegeretur impoſita ſuper beneficio quod do: non tamen efficitur realis, etiam ſi cætera omnia adimpleantur, modo non adimpleatur pactum, ex quo oritur ſimonia.*

CONSILIVM LI.

VOLENTES duo ſua beneficia permutare, conuenerunt, quod, ſi vllum illorum beneficiorum inueniretur grauatum aliqua penſione, is, cuius erat illud ante permutationem, ſolueret illam penſionem. Conſequuta permutatione, auctoritate ordinarij, nulla de præfato pacto facta mentione, poſt ſeſquiannum apparuit alterum illorum eſſe grauatum penſione 15. ducatorum. Quæritur, an interuenit ſimonia, & quid ſit agendum.

1 Reſpondeo primo, certum eſſe, quod interuenit ſimonia ſaltem conuentionalis: quia interuenit pactum, quod fuit medium faciendæ permutationis, & omne tale efficit renunciationem, collationem, & permutationem ſimoniacam, cap. quam pio. 2. quæſt. 1. cap. fin. de pact.

Secundo reſpondetur, quod præfata ſimonia fuit tantum conuentionalis, & non realis: quia promiſſio de ſoluendo penſionem, caſu quo inueniretur impoſita, nondum eſt exequuta. Nec obſtat, quod renunciationes & collationes ad permutationem neceſſariæ fuerint vtrinque factæ: quia illæ non inducebant ſimoniam, ſed ſolum promiſſio de ſoluendo penſionem, quæ nondum eſt impleta: & ita non peruenit ad ſimoniam realem, per ea quæ ſcripſimus in Manu. confeſſ. cap. 23. num. 106.

Tertio, quod præfati DD. conſulentes cauere debent, ne vllatenus is, qui debebat penſionem ante permutationem, ſoluat illam, antequam impetretur à Papa facultas id faciendi, quam puto facile conceſſum iri. &c.

SVMMARIVM.

1 *Simoniæ crimen, etiam ſi detur res modica, graue peccatum eſt; quia immutat naturam rerum; & poteſt creſcere vſque ad hæreſim, credendo donas Dei*

Digitized by Google

Dei pecunia comparari posse. & num. 2. At quod datur alio respectu, quam pro pretio & solutione rei spiritualis, coram Deo non est simonia prohibita. num. 5.

1 *Simonia committitur coram Deo, cum temporale quantumuis minimum datur in pretium rei spiritualis: & si attingit ad culpam mortalem, siue ratione quantitatis, siue ratione irreuerentiæ, siue magnæ deordinationis, habet annexam excommunicationem. num. 4. & 2. licet iudex, qui præsumit parnam rem non dari in pretium, tales excuset. num. 2. & 3.*

2 *Paruitas rei excusat quidem in omni actione à peccato mortali, & excommunicatione tali actioni annexa, num. 2. fallit tamen coram Deo, quando ratione irreuerentiæ, vel deordinationis crescceret vsque ad peccatum mortale; quia tunc etiam haberet annexam excommunicationem. num. 4.*

CONSILIVM LII.

REX Siciliæ confert multa beneficia sui regni, vel præsentat ad illa, dimidium quidem eorum Siculis, dimidium vero eisdem, vel quibus placuerit. Multi Siculorum vadunt ad seruiendum Regi, qui degit in Hispanijs, vt cognoscantur ab eo, & à suis consiliarijs, & alijs ministris, vt cũ vacauerint beneficia conferantur eis, vicibus, quibus tenetur ea dare Siculis: qui quam optime possunt inseruiunt Regi, & eius ministris, dando eis munera à lingua, obsequio, & manu.

Quæritur, an admittant simoniam, & incidant in censuras. Quæritur item, an idem sit dicendum de Hispanis, qui veniunt ad Vrbem, & inseruiunt & dant munera Papæ & ministris eius, vt beneficia, quæ sunt Hispanis conferenda, dentur eis.

1 Pro harum quæstionum solutione præsuppono primo, quod omnis, qui aliquod temporale dat pro quærendo spirituali tamquam pretium eius, siue sit paruum, siue magnum, peccat peccatum simoniæ coram Deo & in foro conscientiæ omni iure naturali diuino & humano, vt docet S. Th. in 4. lib. sent. dist. 25. q. 3. art. 3. ad 1. & colligitur ex eodẽ in 2. 2. q. 100. art. 3. & 4. Tum per rationes ibidem ab eodem allatas. Tum quia contra suam naturam res inæstimabilis repónitur in ordinem rerum vendibiliũ, & pecunia æstimabilium, vt diximus in com. extrauag. ab ipso. nu. 46. notab. 32. Tum quia peccatum simoniæ posset crescere adeo, vt fieret hæresis, pro quo est casus in cap. quibusdam. 1. quæst. 1. & ratio firma, quod omne crimen, quod est contra fidem Catholicam, est hæresis, cap. à recta. & c. hæc est fides. 24. quæst. 1. & tradimus nos post alios in cap. nouit. notab. 3. num. 4. de iudic. & melius in Manu. confess. cap. 11. num. 22. & constat contrarium esse fidei Catholicæ spiritualia dona Dei esse pecunia æstimabilia & vendibilia, dicente Petro ad Simonem Magum; Actuum 8. *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quia arbitratus es dona Dei pecunia comparari*, translatum in dicto cap. quibusdam. Dixi, *Coram Deo, & in foro conscientiæ*: Quia frequenter, vt cum res parua dicitur, fit, aut datur, non præsumitur in foro exteriori simonia; cap. etsi quæstiones. de simonia. quæ autem dic antur quo ad hoc parua, vel magna, videtur relinquendum arbitrio

bitrio boni & prudentis viri, arg.l.1.ff.de iure delib.& cap.de cauſis.de off. deleg.in arbitrando autem debent conſiderari perſona quæ dat, & cui datur,& quantitas & qualitas muneris,quod datur,ſecundum Panorm.receptum in d.cap.& ſi quæſtiones. nu.1.

2 Offert ſe tamen in præſentia quæſtio,quam non meminimus vidiſſe per alium motam, ſcilicet an ſecum trahat excommunicationem quo ad forum interius illa ſimonia, quæ propter paruitatem non præſumitur talis in foro exteriori, eſt tamen vere talis in interiori; eo quod qui dedit vel accepit,vere coram Deo dedit vel accepit principaliter in pretiu, vel pro pretio rei ſpiritualis, quam diximus ſupra eſſe veram ſimoniam. Et quidem putamus eam non habere annexam excommunicationem, ſi propter rei paruitatem non attingit vere quantitatem culpæ mortalis: quia nulla excommunicatio generaliter lata includit eum, qui non peccat mortaliter,arg.cap.nemo.& cap.nullus.11.q.3.& alibi ſæpe diximus,præſertim in Man.confeſſ.cap.27.nu.9. Si autem vere coram Deo attingit quantitatem culpæ mortalis,licet iudex exterior arbitretur contrarium,quæſtionis videtur grandis & quotidianæ, & eo maioris,quo poteſt contingere in omnibus caſibus, in quibus agitur de re vetita ſub pœna excommunicationis ipſo iure lata, & dubitatur an tranſgreſſor eius per paruitatem excuſetur ab ea in foro interiori, ſi iudex arbitretur in foro exteriori eum excuſari propter paruitatem. Tum quia in præſenti caſu licet res minima fiat, vel detur prò ſpirituali,poteſt tamen fieri magna irreuerentia ex eo,quod res ſpiritualis reputetur vendibilis & æſtimabilis pecunia; & quidem adeo, quod poſſet creſcere vſque ad crimen hæreſeos, cum illa reputatio videatur contra illud Actorum cap. 8. *Pecunia tua tecum ſit in perditionem.*

3 & multi dantes, vel accipientes, dare vel accipere poſſunt aliqua parua, pro pretio rei ſpiritualis, quos iudices putant non dare, nec accipere illa pro pretio, ſed tantum pro amicitia, & honeſto officio. Et omnis qui dat,vel accipit etiam paruum,vere,ac principaliter pro re ſpirituali, videtur peccare mortaliter, reputando illam eſſe vendibilem, & pretio numerario æſtimabilem.

Nec obſtat, quod furtum minimum ſolum eſt peccatum veniale, vt ait S.Tho. recept. in 2.2.q.59. art.5. per quod alibi ſæpe & præſertim in dicto Man.cap.17. poſt principium diximus, quod in omni materia peccati paruitas rei,& alia duo excuſant à culpa mortali: non inquam hoc obſtat: quia licet res quæ fit,vel datur,ſit minima; irreuerentia tamen illa, quæ fit rei ſpirituali, reponendo eam in ordine rerum vendibilium, & æſtimabi-

4 lium,& temporariarum,non videtur res parua. Quare in præſentia credo huiuſmodi ſimoniam non habere annexam excommunicationem, ſi neutro reſpectu peruenit ad culpam mortalem: habere tamen, ſi alterutrò peruenit ad illam,per ſupradicta,& quia ſimonia eſt maximum peccatum, iuxta cap.tanta eſt labes. de ſimonia.

5 Secundo præſuppono, quod nulla ſimonia, per quam fit vel datur aliquod temporale pro re ſpirituali, alio reſpectu quam pro pretio & vera ſolutione eius, puta pro dono gratioſo, vel ſuſtentatione miniſtrorum,

vel

vel labore eorum, vel vexationis redemptione, &c. est simonia iure naturali vel diuino vetita.

Aduertendum, quod licet expresse non habeatur responsio ad quæstionem, tamen ex prædictis colligi potest.

SVMMARIVM

1 *Promissio generalis gratitudinis etiam facta examinatori promouendorum ad beneficia non inducit simoniam.*

2 *Esculentorum paruorum receptio, ob quæ examinator promouendorum ad beneficia nequaquam fuit motus vt examinando cui fauit faueret, saltem coram Deo non inducit simoniam.*

3 *Examinator, qui, vt amico roganti gratificaretur, promouendum in actu examinis alacriorem reddendo iuuit, si adiutorium non fuit notabile, in pœnas sacri Concilij nequaquam incidit, etiam si postea munuscula gratis oblata recepit bona fide.*

CONSILIVM LIII.

VACANTE parochiali, sacerdos cupiens sibi de ea prouideri, ad quemdam ex examinatoribus amici commendatitias detulit litteras, hæcq. vel similia addidit verba: Dominatio vestra habeat me commendatum, & cognoscet non fauisse personæ ingratę. Vnde d. examinator, non ob dicta verba seu oblationem motus, sed vt amico gratificaretur, inter examinandum quædam ad fauorem dicti promouendi protulit verba, ob quæ quasi adiutus promptior ad respondendum redditus, & successiue idoneus ab omnibus examinatoribus renunciatus fuit; demum approbatus dicto examinatori donauit quędam esculenta valoris duorum vel triũ iuliorum, quæ dictus examinator tunc simplici accepit animo.

Nunc autem dubitatur, an examinator in pœnas contra similia perpetrantes per Conc. Trid. sess. 24. cap. 18. §. caueant. statutas inciderit; & quia ministrauit, irregularitatem contraxerit.

1 Respondetur primo, quod per litteras commendatitias, & promissionem prædictam, nullam incurrit simoniam, vel censuram, per ea quæ nos scripsimus in commen. extrauag. de datis & promis. notab. 11. à nu. 18.

2 Secundo, quod neque incurrit eas per dationem prædicti esculenti, saltem quo ad forum conscientiæ. arg. cap. etsi quæstiones. de simonia.

3 Tertio, quod maioris dubij est an incurrerit per fauorem, quem examinator prædictis verbis inter examinandum dedit: & magis puto non incurrisse, si notabile adiutorium per ea non fuisset datum: quia in nulla huiusmodi materia videtur incurri censura vlla per id quod non præstat vel aufert notabile damnum, vel commodum, cum in omni materia excuset paruitas rei à culpa mortali iuxta S. Thom. 2. 2. q. 59. art. 4. & tradimus nos in Manu. confess. cap. 17. & alibi sæpe, & probatur per cap. vnum. oratium. 25. dist.

Cætera circa hanc materiam vide consil. 20. de sent. excom.

SVMMARIVM.

1 *Dantes miniſtris, vt pro beneficio concedendo preces apud collatorem interponant, obtento beneficio ſimoniam realem committunt; ſecus, ſi vt ſolicitent, & reducant ad memoriam.*

CONSILIVM LIV.

VOLENS Titius de aliquo beneficio vel beneficijs prouideri, dedit cuidam famulo cuiuſdam miniſtri Papæ duo vel forſan quatuor ſcuta, ad hoc, vt intercederet pro ipſo Titio: & ſimiliter alia munuſcula, quæ forſan ad valorem duorum ſcutorum non aſcendebant, ſubſtituto prædicti miniſtri dedit: & finaliter ipſe Titius de beneficio quodam fuit prouiſus valoris 16. ſcutorum. Quæritur an incurrerit pœnas.

1 Reſpondeo, quod ſi orator dedit prædicta ſcuta & munuſcula prædicto famulo, vt intercederet, ita vt eſſet mediator ad concedendum beneficiū, ſimoniam realem admiſit; ſi autem dedit, vt dictum miniſtrū faceret memorem mandati facti, quo illud adimpleret, non addendo preces, quibus moueretur ad concedendum, poſſet dici non eſſe ſimoniam, vt videntur intellexiſſe, qui ſuper hoc fuerunt conſulti. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Simonia eſt, ſi prouiſus de beneficio ſoluat penſionem antiquam impedienti expeditionem litterarum, vt ceſſet.*

1 *Beneficiarius dare poteſt aliquid moleſtanti de facto, vt ius quæſitum & poſſeſſum ſeruet.*

2 *Poſſeſſio beneficij res ſpiritualis, vel ſpirituali annexa.*

CONSILIVM LV.

AN PROVISVS à Papa, & impeditus ad inſtantiam penſionarij, qui habet penſionem antiquam ſuper beneficio impoſitam, expedire bullas, antequam ſoluat penſiones decurſas, poſſit eas iuſte ſoluere, vt expeditis bullis capiat poſſeſſionem?

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo, quod non; quia committeretur peccatum ſimoniæ: quoniam, quamuis liceat beneficiario pro iure ſpirituali iam quæſito & poſſeſſo conſeruando dare aliquid temporale moleſtatori de facto, vt videtur probare cap. dilectus. 1. de ſimon. & gloſſ. cap. decimas. 16. quæſt. 7. ſuper verbo decimas. non tamen licet dare aliquid temporale pro iure ſpirituali quærendo, neque pro quæſito nondum poſſeſſo conſeruando, vt finis præfatæ gloſſ. aſſerit, & Panor. reſoluit in dict.

2 cap. dilectus. nu. 4. eo quod poſſeſſio beneficij ſpiritualis eſt res ſpiritualis, vel quid annexum ſpirituali: & dare aliquid temporale pro quærendo aliquid ſpirituale, vel ei annexum, eſt ſimonia, iuxta gloſſam receptam 1. q. 1. in ſum. quæ probatur in cap. 1. de iur. patron. Et ideo præfatus D. conſu-

consulens caueat, ne quid promittat, vel det præfato impedienti suarum litterarum, quibus apprehendenda est possessio, expeditionem, absque S. D. N. auctoritate, vel licentia.

SVMMARIVM.

1 *Cardinalitiam dignitatem vt assequatur, qui dat temporale, committit peccatum simoniæ, & incidit in pœnas extrauag. Bonifacij VIII. num. 3. Quod si Pontifex scit, & consentit, cessant quidem pœnæ temporales, sed non peccatum, nec pœna æterna. num. 4.*

2 *Fauorem, quo quis pollet apud principem, si recepta pecunia interponit pro cupido obtinere aliquam gratiam, peccat. & num. 3.*

3 *Dispensare censetur princeps superiorem non recognoscens, cum contra suam legem quid facit; saltem quando tacite mentionem facit, dictam actionem esse contra legem.*

CONSILIVM LVI.

AN SIT peccatum dare alicui donum, vt intercedat quod fiat Cardinalis, sciente id & permittente Pontifice?

Respondeo primo, quæstionem hanc quo ad vtrumque forum esse magnam, & dignam magna disputatione, quam nobis in præsentia non vacat facere.

1 Secundo, quod breuiter colligi potest ex tractatis à nobis in commentario extrauag. S. D. N. quæ incipit, *Ab ipso*, nuper recognito, & none impresso in notabili vlt. & ex tactis in notab. 3. & 10. quod non solum dare aliqua temporalia pro adipiscēdis spiritualibus est simonia iure naturali & diuino prohibita, sed etiam est peccatum mortiferum dare temporalia adipiscendis eis, quæ suapte natura sunt inæstimabilia & inuendibilia: & quod non solum spiritualia omnia sunt talia, sed etiam aliqua alia, quæ sunt naturalia & naturaliter quæsibilia, quorum exempla legere licet in prædicto notab. vlt. num. 46.

2 Tertio, quod fauor, per quem vnus iuuat alium ad consequendam aliquam gratiam, est res suapte natura inæstimabilis, & inuendibilis, adeo quod etiam apud Ethnicos habebatur pro fumo, & re inæstimabili. Nam Alexander Seuerus, apud Platinam in vita Pontiani Papę, iussit quemdam Turinum, qui munera accipiebat, quod magnæ esse auctoritatis apud Imperatorem videretur, in foro transitorio ad palum alligatum fumo necari, præcone clamante: *Fumo punitur, qui fumum vendidit*: eo quod huiusmodi fauores vendebat: quod in d. notab. vlt. nu. 45. referimus.

3 Quarto, quod dare donum pro fauore habendi Cardinalatum, est dare rem temporariam pro re non solum sua natura inuendibili, sed etiam spirituali, vt palam est: & consequenter non solum est peccatum mortale, sed etiam peccatum simoniæ, & necessario consequitur ex prædictis, quod incidit in pœnas dictæ extrauag. ab ipso.

Quinto,

Digitized by Google

4 Quintò, quòd Papa poteſt peccare, & peccat, quoties agit actum, qui eſt peccatum lege naturali & diuina prohibitum, iuxta illud Pauli ad Romanos 1. *Non ſolum qui faciunt, ſed & qui conſentiunt facientibus digni ſunt morte.* & ita peccaret peccatum ſimoniæ, quando ageret actum, qui iure naturali vel diuino eſt ſimoniacus, vt poſt ſententiam S. Thom. & communem, nos quoque tradimus in Man. noſtro confeſſ. cap. 23. num. 108. neque liberare poteſt alium eumdem vel ſimilem actum agentem à peccato, licet liberare poſſet à pœna iure humano contra illum inſtituta, vt ibidem tra- 1
ditur. nec ſcientia & conſenſus ſuæ Sanctitatis excuſaret præfatum conſulentem à peccato ſimoniæ, magis quam excuſaret ab alio peccato homicidij, adulterij, fornicationis, & ſimilium iure naturali & diuino prohibitorum. 2

5 Sexto, quod quia princeps non recognoſcens ſuperiorem, agens aliquid contra ſuam legem, videtur diſpenſare contra illam, arg. quidam conſulebant ff. de reiud. & l. idem Papinianus ff. de excuſat. tuto, ſecundum Panor. in cap. ſi quando. de reſcript. ſaltem quando tacite facit mentionem quod ille actus eſt contra legem, vt reſoluit Fel. poſt Anton. in d. cap. ſi quando. num. 6. poſſet probabiliter addi, quod ſi in caſu propoſito Papa conſentiret prædictæ donationi, vti actui contrario prædictæ extrauag. dans non incurreret pœnas eius, quæ humana lege adduntur, ſed ſic æternam, & alias pro peccato mortifero naturali & diuino iure impoſitas. Poſſet item probabiliter dici, quod ſi dans vel recipiens eſſet Epiſcopus, vel Cardinalis, non incurreret omnes pœnas extrauag. prædictæ, ſed ſolum excommunicationem, &c. illas autem non, quas nos excepimus in eius commentario num. 11. 1

SVMMARIVM.

1 *Aulicum ſi rogo, vt mihi impetret beneficium, adiecto pacto quod conſentiam penſioni ſuper illo eidem reſeruandæ, ſimonia eſt: ceſſante autem conuentione, poſt obtentam gratiam beneficij libere poſſum conſentire: num. 2. & hoc ſi gratia ſit ita perfecta, quod non poſſit reuocari. nu. 3.*

3 *Gratia tunc dicitur perfecta, quando eo peruenit, quod non poteſt nec propter defectum conſenſus non præſtari, nec propter alium reuocari.*

4 *Fieri iuſte non poteſt, quod ſine peccato præſertim mortali fieri nequit.*

CONSILIVM LVII.

QVIDAM cum non ſperaret aliàs ſe poſſe obtinere beneficiũ, conuenit cum quodam aulico, vt cum primum ipſe intelligeret vacationem alicuius beneficij, illum certiorem faceret, ad hoc vt aulicus illud impetraret pro N. & N. conſentiret conſtitutioni penſionis pro ipſo aulico, quod factum eſt. Quæritur an fuerit commiſſa ſimonia realis. 2

1 Reſpondeo primo, quod in Manu. confeſſ. cap. 23. num. 107. verſ. ad 7. ſatis clare reſpondetur prædictæ quæſtioni, dum determinatur ſimoniacã eſſe conuentionem, qua clericus moneps aulicum vel familiarẽ Papæ con-

uenit

uenit cum ipso, quod alter impetret beneficium vacans, & alter promittit se consensurum pensioni imponendæ: quod est verissimum, quia est promissio de faciendo aliquid temporale pro habenda re spirituali, quæ palam est simoniaca per definitionem simoniæ datam à gloss. 1.q.1. in summa receptam ab omnibus Theologis, & Canonistis, & declaratam à nobis latius quam ab alijs in d.cap.23.nu.100. & paulo post in vers. ad octauum.

2 palam determinatur quod licite potest sciens vacationem beneficij monere familiarem Papæ, & rogare, vt impetret illud sibi, nulla facta promissione de constituenda pensione impetranti, licet post impetrationem ei factam libere absque pacto & promissione præcedenti consentiat pensioni constitutæ, vel constituendæ à Papa, vel etiam si in impetratione faciendæ à Papa exprimatur promissio vel conuentio de consentiendo pensioni à S. Sanct. imponendæ. ita quod ex vtroque loco colligitur resolutio, quod promissio, vel conuentio inter monentem, & aulicum, siue familiarem facta, vt alter impetret beneficium, & alter consentiat constitutioni pensionis, est illicita, & simoniaca, nisi fiat cum consensu Papæ. licitum tamen est, quod sciens vacationem moneat eam aulicum, vel familiarem, & roget, vt illud sibi impetret, non facta promissione, neque conuentione de consentiendo pensioni, licet post impetrationem libere illi consentiat.

Secundo, quod nulla ratione naturali, diuina, neque canonica potest consuli, nec responderi contrarium ab vllo iureconsulto, neque confessario Christiano religionis amico.

3 Tertio, quod ex his infertur, non posse dari vllam instructionem, per quam sciés vacationem beneficij expresse vel tacite faciat promissionem de consentiendo constitutioni & solutioni pensionis, antequam sit imposita, & gratia perfecta, ita quod non possit reuocari propter defectū consensus præstiti, vel alium; etiamsi numquam vllum beneficium alioqui speret se obtenturum: quandoquidem nihil potest fieri iuste, quod sine peccato præsertim mortali, quale est grauissimum peccatum simoniæ, fieri & obtineri non potest, cap. ita ne. & cap. tolerabilius. 32.q.5. quæ habent tolerabilius esse omnia mala pati, quam malo consentire. hoc intelligo quo ad pœnas simoniæ, nisi cum beneplacito Papæ id fieret, cui tamen nullatenus debet placere, ne se suamq. sedem, quæ sinceriſſima debet esse ab huiusmodi labe simoniæ, turpiter fœdaret.

SVMMARIVM.

1 *Resignatarius recusando soluere pensionem tertio reseruatam, eo prætextu, quod super pensione inter resignantem & pensionarium fuerit commissa simonia, suam elidit collationem.*

1 *Simonia commissa inter resignantem, & tertium, cui pensio reseruata fuit, non solum vitiat ipsam pensionem, sed & ipsam collationem beneficij.*

2 *Confidentia in foro exteriori eo ipso probata censetur, quod probatur resignantem ea intentione resignasse, vt tertius, cui pensio reseruabatur, illam conuerteret in vtilitatem familiæ ipsiusmet resignantis.*

CONSILIVM LVIII.

RESIGNAVERAT A. ſuum canonicatum in manibus Pontificis in fauorem B. cum reſeruatione certæ pẽſionis in fauorem cuiuſdam C. Bullæ omnes fuerunt expeditæ, & ſic virtute bullarum Apoſt. de reſeruatione dictæ penſionis in fauorem dicti C. hæredes prædicti C. petunt ab ipſo B. ſolutionem penſionum abhinc aliquibus annis decurſarum: ipſe B. reſpondet illas non debere, quia fuit impoſita prædicta penſio ad ſuſtentandam & alendam familiam, & filios prædicti A. reſignantis; quod promittit ſe probaturum, atque ideo eſſe confidentiam, & non debere penſionem. hæredes prædicti C. replicant contrarium. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo primo, quod replicatio hæredis prædicti C. eſt iuridica, videlicet, quod prædictus B. debet ſoluere penſiones decurſas nondum ſolutas, vel quod ipſe B. debet relinquere canonicatum, ſuper quo conſtituta fuit penſio. Si enim conſtitutio penſionis non valuit, quia in renunciatione interuenit confidentia annullans conſtitutionem penſionis; à fortiori interuenit confidentia annullans renunciationem, ob quam fuit penſio conſtituta; quia magis vetatur renunciatio fiduciaria, quam penſio ob eam conſtituta, vt colligitur ex ipſiſmet extrauagantibus Pij IIII. & Pij V. quarum partes neceſſarias retulimus ad verbum in Man. cap. 23. nu. 110.

Secundo reſpondeo, quod non interuenit in caſu propoſito confidentia illa illicita, & ſimoniaca, tam grauiter à prædictis Pijs punita quo ad forũ conſcientiæ, ſi inter ipſum A. & B. vel C. non interuenit pactum, vt penſio conſtituenda redderetur in ſuſtentationem & alimenta filiorum ſuorum, licet intentio ipſius fuiſſet illa, & licet ideo renunciaret canonicatui, ſperans, quod id poſtea ipſe C. faceret, per ea quæ ipſe ſcripſi vbi ſupra nu. 109. & paulo poſt in notabilibus extrauag. Pij V. nu. 110.

2 Tertio, quod ſi prædictus B. legitime probauerit prędictam conuentionem interueniſſe, immo & ſi probauerit intentionem principalem ipſius A. conſtituendi penſionem fuiſſe, vt illa cederet ſuſtentationi filiorum ſuorum, iudicabitur penſio illa conſtituta per confidentiam præſumptiue illicitam, & ita eſſe invalida; & eadem ratione iudicabitur renunciatio canonicatus, ſuper quo fuit poſita penſio, præſumptiue fuiſſe facta ex illicita confidentia per contextum prædictæ bullæ Pij V. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Penſio, quæ ſuper fructibus beneficij reſeruatur, etſi ſecundum Panormitani receptam ſententiam non ſit quid ſpirituale, tamen iuſte nec emi, nec redimi ſine auctoritate Apoſtolica poteſt; quia eſt annexa rei ſpirituali, videlicet beneficio, num. 2. ſimonia tamen ſuper ea contracta non habet annexam excommunicationem. num. 3.*

4 *Pœnitentiaria prætorium non dat facultatem, vt de in foro conſcientiæ conceſſis teſtimonium detur; nec illud etiam ſi daretur, faceret fidem quo ad forum exterius.*

CON-

CONSILIVM LIX.

QVIDAM canonicus consensit, vt filio fratris reseruaretur annua pensio 200. ducatorum, & è contra frater iuxta conuenta liberauit canonicum ab obligatione, qua tenebatur eidem ad alia similia annua 200. ducatorum soluenda.

Quæritur, an constitutio pensionis valeat, & an ambo inciderint in excommunicationem.

1 Respondeo primo, quod prædicta constitutio fuit simoniaca; quia licet pensio non sit quid spirituale secundum sententiam Panormitani receptã, Felini, & aliorum omnium, excepto Andrea Siculo in cap. ad audientiam. il 2. de rescrip. per illum textum, & cap. quamuis. vbi Dom. & alij idem tenent, de præb. lib. 6. tamen non potest iuste emi secundum omnes, nec redimi secundum fere omnes absque auctoritate Apostolica, contra Caiet. qui licet teneat posse redimi sine illa, non tamen concederet posse emi. & in casu proposito agitur de constituenda pensione per emptionem, siue contractum non gratuitum Papæ occultum: & ita etiam secundum illum hoc non potuit fieri. In materia enim simoniæ, quæ definitur esse emptio, vel venditio studiosa rei spiritualis, vel ei annexæ pro temporali, vel contra, secundum gl. 1. q. 1. in sum. receptam à S. Tho. 2. 2. q. 100. ar. 1. & omnes nostros in rubrica de simonia. In materia inquam simoniæ, appellatione emptionis, & venditionis, venit omnis contractus non gratuitus secundum omnes, quos etiam sequimur in Man. nostro cap. 23. nu. 100. cuius conclusionis rationem nouam & verissimam videmur primi tuliſſe in sacræ Pœnitentiariæ prætorio; scilicet, quod pensio, de qua loquimur, licet non sit res spiritualis, est tamen annexa rei spirituali, videlicet beneficio; & sicut emptio rei spiritualis est simoniaca, ita est etiam emptio rei annexæ spirituali, vt prædicta glos. recepta dicit.

3 Secundo respondeo, quod licet prædicti duo fratres peccauerint, etiam mortaliter, conuentionem prædictam simoniacam faciendo, & exequendo, arbitror tamen eos non incidisse in excommunicationem, vt aliàs in prædicto prætorio dicere noue memini, & addimus in Man. vbi supra nu. 111. quia iura non excommunicant omnes simoniacos, sed solum simoniacos in ordine, & beneficio, iuxta extrauag. 2. de simon. & receptam sententiam, quam etiam fel. record. Pius V. in extrauag. cum primum. sensisse videtur: & simonia, de qua agimus, non est super beneficio, vt prædictum est.

4 Tertio, quod consulens Christiane, prudenter, & vtiliter aget postulando à S. D. N. super prædictis absolutionem. Tum & necesse est suæ saluti æternæ, vt id faciat, saltem quo ad forum conscientiæ: esto quod forum conscientiæ, vt est officium Pœnitentiariæ, non faciat facultatem fidem faciendi, nec faciat quo ad forum exterius: cum quo ad illud, vt arbitror, non sit necessarium; & vt potest esse commodo, si secretissime fides ea de re data seruetur, ita posset esse incommodo cuiusdam infamiæ, si ante vel post mortem in malcuolum deueniet.

SVMMARIVM.

1 *Pensio beneficialis, pretio dato, vel recepto, nec constitui, nec vendi sine Papæ potest.*
2 *Pensionis venditio non inducit excommunicationem, nisi pro beneficio, vel ordine assequendo fiat. & seq.*
3 *Venditio in materia simoniæ omnem contractum non gratuitum comprehendit.*
4 *Pensionem si ego constituo super meo beneficio soluendam tertio, vt tibi suum resignet beneficium, & à te recipio promissionem, quod tu illam solues, est simonia conuentionalis: quod si soluis, efficitur realis habens panam, & tua prouisio est nulla. num. 5.*
5 *Simoniace promissum expedit quandoq. soluere, sed mutata causa, & intentione.*

CONSILIVM LX.

VTRVM Paulus incurrat simoniam in foro poli, vel foro fori, eo quod rogauit Andream, vt consentiret constitutioni pensionis cuiuspiam super beneficio suo soluendæ Petro, vt renunciet alteri beneficio in ipsius Pauli fauorem; & Paulus non solum rogauit, sed etiam promisit instrumento publico ipsi Andreæ, quod ipse solueret pensionem, & seruaret eum indemnem.

1 Respondetur primo, quod non licet emere pensionem, nec constitutionem pensionis super beneficio ecclesiastico aliquo, neque vendere illam, vel constitutionem eius cassare sine auctoritate Papæ, vt dicimus in nostro Man. confess. cap. 23. nu. 111.

2 Secundo, quod emptio, vel venditio pensionis huiusmodi, vel constitutionis, nõ inducit ipso iure vllam excommunicationem: quia sola simonia super beneficio vel ordine commissa inducit ipso iure illam, vt ibidem traditur: & pensio non est proprie beneficium ecclesiasticum spirituale, licet sit ius ei annexum, sicut & ius patronatus, vt ibidem dicitur.

Tertio, quod fallit hoc, quando pensio, vel constitutio pensionis emitur, vel venditur tamquam gradus, seu medium acquirendi aliquod beneficium spirituale, vel aliquem ordinem: quia talis emptio, vel venditio in hunc finem facta, censetur simonia commissa super beneficio, vel ordine: sicut traditio, vel promissio pecuniæ alicui, vt sit mediator ad dandum vel renunciandum beneficium, censetur simonia secundum Innoc. in cap. tuam. de ætat. & qualit. alleg. in hoc à nobis in d. Man. confess. cap. 23. num. 106.

3 Quarto, quod in hac materia, & definitione simoniæ tradita à gloss. in summ. 1. q. 1. & à nobis declarata in d. cap. 23. nu. 100. per venditionem & emptionem includitur omnis contractus non gratuitus, in quo temporale datur pro spirituali, vel ei annexo: & ita est simonia.

Quinto, quod licet emptio & venditio præfatæ constitutionis pensionis simpliciter facta non censeretur simonia facta super beneficio, quia tamen non est simpliciter facta, sed ad finem quærendi ius spirituale beneſi-

Digitized by Google

neficiale, censetur simonia facta super beneficio, vt traditio pecuniæ facta mediatori ad quærendum per suum fauorem beneficium censetur simonia facta super beneficio: cui consequens est factam fuisse in hoc casu simoniam super beneficio, & consequenter talem, quæ inducit ipso iure excommunicationem, & prouisionis nullitatem.

4 Sexto, quod præfatus Paulus resignatarius, licet non possit excusari à peccato mortifero simoniæ, potest tamen excusari ab incursu excommunicationis, & nullitate prouisionis, si nondum soluit, nec soluerit in futurum ratione præfatæ promissionis vllam pensionem: quia simonia conuentionalis, nisi compleatur ab vtraque parte, non est simonia realis, quæ sola inducit ipso iure excommunicationem, per tradita à nobis vbi supra nu. 104. & seq.

5 Septimo, quod si nondum Paulus soluit quidquam pro præfata pensione, ad conseruandam amicitiam inter ipsum, & Andream, conueniret multum, vt Andreas renunciaret libere sine vllo pacto promissioni factæ sibi à Paulo de soluenda pensione, & de seruando eum indemnem, & postea ex interuallo ipse Paulus rogaret alium amicum, qui promitteret Andreæ id quod antea promiserat Paulus, & ipse Paulus promitteret illi amico seruare eum indemnem à damno quod posset pati ex solutione promissa. Nec Andreæ videri debet durum renunciare libere promissioni sibi factæ. Tum quia confidere potest virtuti Pauli. Tum quia promissio illa nihil valet nec in foro conscientiæ, nec in foro fori. Dixi supra, *si nondum quidquam soluit Paulus*: quia si soluit, quærendum est remedium à Papa tam super nullitate prouisionis, quam super absolutione.

Aduertendum referri aliàs ab officialibus sacræ Pœnitentiariæ responsum, quod ego, si Papa sciente in tui resignatarij gratiam consentio, vt meum beneficium pensione grauetur, possum à te recipere etiam ex pacto indemnitatem. ratio est, quia cum communiter beneficiarij non patiantur sua beneficia pensione in gratiam tertij grauari, nisi recepta promissione indemnitatis, & hoc non lateat Pontificem, vtique admittendo huiusmodi pensionum reseruationes, tacite etiam consentit, vt fiat dicta conuentio.

SVMMARIVM.

1 *Pensio vni ad vtilitatem tertij reseruata si in alterum ita transferatur, vt dicto tertio aliqua soluatur pecunia, simonia erit, nisi Pontifici hoc etiam exprimatur.*

2 *Pensio est ius spirituali annexum, quod suapte natura requirit præcedentem clericatum, obligans ad horas B. V. cuius illegitimus non est capax, nec potest emi, aut redimi pecunia. & nu. 3.*

CONSILIVM LXI.

STATVS propositæ quæstionis in effectu est, an pensionarius, cui reseruata est pensio ad vtilitatem alicuius curialis, iuste possit de consensu curialis, soluta eidem certa pecuniæ quantitate, in alium transferre pensionem. 1

1 Respondeo primo, posse quidem, quatuor concurrentibus. Primum est auctoritas Papæ. Secundum consensus beneficiarij eam soluturi. Tertium consensus curialis. Quartum narratio quantitatis pecuniæ, quę datur prędicto curiali, vt in id consentiat.

Secundo, non posse aliquo prædictorum deficiente: & quod facta narratione prædicta Papa vix assentietur.

2 Tertio, quod non obstat his, quod prædictus curialis non habet actionem, nec litteras exigendi aliquid à prædicto pensionario: & consequenter quod per consensum illius nil iuris transfertur, neque ipse accipit aliquid temporale, propter quod aliquid iuris spiritualis danti, vel alij quæratur: & ita, quod non admittitur simonia, per definitionem eius positam in summa 1.q.1. & declaratam à nobis in Man.cap.23.à num.100. & ab ijs, quos ibi citauimus. & sic non admittitur simonia, etiam si præstatio illa pecunię non insinuetur Papæ. Non inquam hoc obstat: quoniam licet præstatio pecuniæ illi curiali non sit causa, quare vllum ius spirituale, vel annexum spirituali, qualis est pensio, transferatur de ipso in alium; est tamen causa, quare transferatur de alio in alium. & ad effectum incurrendi simoniam paria sunt dare aliquid collatori beneficij, qui transfert ius spirituale; vel dare alicui, qui sit causa collationis, vel renunciationis secundum Innoc. in cap.tuam. de æta. & qual. & cap.tanta. de simon. receptum communiter, & relatum à nobis in d.cap.23.nu.106. & talis est prædictus cu-
3 rialis in casu proposito. Non obstat etiam, quod pensio est ius mere temporale, secundum Caiet. 1.tom.opusc.tract.31.respons.10. & quod ideo est redimibile pecunia. Tum quia non dixit quod sit emibile, hoc est, quod possit pretio constitui; sed solum, quod potest redimi & tolli ab eo, qui eam soluit: in nostro autem casu agitur de transferenda pensione in alium, & sic de emenda, vel constituenda alij. Tum quia etiamsi Cardinalis in clem. 1.de supplen.negl.præla. dixisset ante Caiet. qnod pensio est ius mere temporale, quod etiam post eos Gigas & aliquot alij dixerunt parum caute: tamen id falsum est, quod nos aliàs probauimus in sacro Pœnitentiariæ prætorio, monstrando, quod est ius spirituali annexum, vt est etiam beneficium, quippe quod suapte natura requirit clericatum, immo de stylo curiæ requirit quod sit legitimus, & per constitutionẽ Fel.rec. Pij V. obligat ad horas saltem B.Mariæ: & ita non potest emi, nec redimi plusquam ius patron. cap.de iure. & cap.cum sæculum. per locum ab speciali, de iure patron. Vnde merito stylus curiæ habet, vt remitti quidem possit gratis pensio, non autem constitui, nec redimi, vel transferri pretio, nisi auctoritate Papæ, prout in consil.63. latius probamus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pensio mihi reservata cum obligatione, vt terminos, prout exigentur, tertio soluam, non potest sine auctoritate Papæ recepta pecunia à rectore beneficij ita extingui, vt beneficium liberum remaneat: ob id tamen non incurritur nec excommunica-*

tio,

tio,nec obligatio reſtituendi. at ſi do pecuniam dicto tertio, vt dicta penſio mihi remaneat libera à dicta obligatione, licite do,& tertius iuſte recipit,& obligationem remittit. num.2.

CONSILIVM LXII.

QVAERITVR in effectu,an Petro,cui Papa reſeruauit penſionem cum obligatione ſoluendi poſtea illam Ioanni, qui non erat capax illius penſionis ob leges regni,cuius erat beneficium,ſuper quo illa ponebatur, liceat redimere illam pecunia, vel alia re abſque auctoritate Papæ.

1 Reſpondeo primo, quod videtur diſtinguendum. Nam aut per præfatam redemptionem beneficium, ſuper quo poſita erat, liberum manet, aut non: & priori caſu non licet; quia id eſſet redimere penſionem impoſitam à Papa ſuper beneficio;quod non licet,vt irrefragabiliter probamus in Man.confeſſ.cap.23.num.111. contra Caiet. Poſteriori vero caſu licet; quia id non eſt redimere penſionem, ſed obligationem, qua penſionarius tenetur ad diſponendum ſic vel ſic de illa,ſiue de receptis per illam; quod longe aliud eſt, cum ſit mere temporale ſeparatum à iure ſpirituali,penſio vero eſt ius ſpirituale, vel ſaltem ſpirituali annexum, vt latius diximus in alio conſi. *Vide conſil. 63.*

2 Secundo,quod licet male faciat,& peccet peccatum ſimoniæ, qui emit vel redimit penſionem abſque auctoritate Papæ, non tamen incurrit excommunicationem: quia,vt nos vbi ſupra diximus, propter ſimoniam in alijs rebus quam ordine & beneficio admiſſam non incurritur excommunicatio:& penſio non eſt beneficium,vt tenet recep.ſententia in cap.poſtulaſti. & cap.ad audientiam.2.de reſcript.

Tertio,quod præfatus Ioannes tenetur quidem pœnitere eius quod fecit,ſi per illud intendebatur extinctio penſionis impoſitæ ſuper beneficio; ſed non tenetur quærere abſolutionem excommunicationis, nec reſtituere recepta. Si autem non intendebatur extinctio penſionis, ſed ſolum obligationis,qua tenebatur Petrus ei ſoluere;neque peccauit,neque tenetur ad aliquid aliud. Salua,&c.

Aduertendum referri in ſacro Auditorio Rotæ pronunciatum,penſiones,quæ Italo ſuper caput Hiſpani reſeruantur, extingui tam per mortem Itali, quam Hiſpani. quo ſtante,dubia,vel ſaltem limitanda videtur prædicta reſponſio.

SVMMARIVM.

1 *Penſio eccleſiaſtica eſt certa portio fructuum ex beneficio ad tempus ſeparata. ſed hæc definitio non eſt perfecta:primo, quia immo eſt ius percipiendi fructus, nu.7. Item cum non detur niſi clerico, eſt quid ſpirituale conſequenter clericatui annexum,nu.4. vnde nec pecunia poteſt emi:& inde à ſimili ſequitur, vt nec pecunia redimi poſſit ſine Papæ auctoritate,nu.4.& 5.aliàs committitur ſimonia, num.5, licet Caiet.tenuerit contrariũ.nu.1.ſed ſine pœna gratis remitti poteſt.nu.7.& 8.*

2 *Penſio ſine auctoritate ſuperioris eccleſiaſtici, & ab inferiore Papa ſine cauſa valide conſtitui non poteſt.*

Pensionis reseruatio prærequirit ordinem, nec aliquis Papa inferior potest eam laico concedere, immo nec Papa id auctoritate ordinaria potest; sed nec illegitimus, aut irregularis sine dispensatione est illius capax.

CONSILIVM LXIII.

QVAERITVR, an pensio legitime constituta super beneficio ecclesiastico redimi possit sine auctoritate Apost.

1 Respondetur, quod partem affirmantem tenuit Caiet. tom. 1. opuscul. tract. 31. & tract. 17. q. 10. Pro quo facit primo, quod pensio est certa portio fructuum ex aliqua mensa vel beneficio ad tempus separata, secundum Guiller. de Laudu. Card. & Imol. in clem. 1. de supplen. negligen. prælat. quos sequitur Felin. in cap. ad audientiam. il 2. de rescript. & Gigas, qui alios refert in tractatu de pensionib. q. 1. & consequenter est res mere temporalis, & redimibilis.

Secundo, quod pensio remitti potest gratis, vt asserit Cardin. Alexan. cap. Agatho. 36. dist.

Tertio, quod huiusmodi redemptio nulla ratione alia potest non valere, quam quia esset simoniaca. At nulla simonia committitur, vbi non datur vel accipitur spirituale pro temporali, iuxta definitionem datam à glos. communiter recepta in summa 1. q. 1. & declarata à S. Tho. 2. 2. q. 100. art. 1. & latius à nobis post alios in Man. nostro cons. cap. 23. num. 100. At pensio est quid mere temporale, vt dictum est: quod videtur probari per definitionem pensionis ex Card. vbi supra, & communi supradicta, quæ definitur esse certa portio ex aliqua mensa vel beneficio ad tempus separata; & constat portionem fructuum non esse quid spirituale; cum tam illa, quam toti fructus vendi & locari possint, cap. vestra. de loca. & cap. querela. ne præl. vices suas:

2 Pro parte vero negatiua facit, quod pensio non potest constitui sine auctoritate superioris, secundum omnes, neque auctoritate inferioris Papa sine causa, cap. extirpandæ. §. qui vero. vers. illud autem. de præben. licet constituta à Papa etiam sine causa valeat, argum. cap. proposuit. de concess. præben. & tradit Felin. in cap. ad audientiam. il 2. de rescrip.

3 ergo nec redimi poterit sine auctoritate superioris. argum. à correlatiuis, quod est validum, cum eadem ratio idem suadet in vtroque correlatiuo, l. 1. C. de cupres. ex luc. Daphnen. lib. 11. vbi notatur hoc, & tractatur, & clem. sæpe. adiuncta gloss. verbo voluerit. de verb. sign. & late tradunt Abbas, & Felin. in proœm. Gregoriano. Tum quia eadem concurrere debent in destructione, quæ in constructione, cap. 1. de regul. iur. Tum quia stylus curiæ id seruat, & ideo seruandum, argum. cap. quam graui. de crim. falsi. cap. ex litteris. & ibi post alios Felin. de constit. Tum quod

4 pensio non potest emi sine auctoritate Papæ, secundum omnes: ergo neque redimi: quia contrariorum eadem est disciplina, l. 1. de his qui sunt sui vel al. iuris. cap. sciendum. 8. quæst. 1. Tum quod pensio, de qua loquimur, licet non sit quid spirituale, est tamen annexum spirituali, sicut ius patronatus, cap. quanto. de iud. & tradit S. Tho. 2. 2. quæst. 100. ar. 4. immo

magis

ed by Google

magis annexum, quam ius patronatus, quia illud eſt annexum antecedenter, vt ibi ait S. Thom. penſio autem conſequenter, vt beneficium, quod ideo dicitur ſpirituale conſequenter ſecundum eumdem ibidem, quia prærequirit rem ſpiritualem, videlicet ordinem: & penſio etiam prærequirit
5 ordinem: quia nemo inferior Papa poteſt eam concedere laico, neque ipſe Papa poteſt id facere poteſtate ordinaria ſecundum ſtylum curiæ; neque poteſt conferri illegitimo, & irregulari ſine diſpenſatione, ſecundum communem opinionem. At annexum ſpirituali neque poteſt vendi, neque emi ſine vitio ſimoniæ, cap. cum ſæculum. & cap. ex litteris. de iure patron. cum adnot. eiſdem, & tradit late S. Thom. vbi ſupra. ergo neque penſio poterit emi, vel redimi. Tum quod eadem ratione, qua poſſet redimi, poſſet quoque emi. Ratio enim, quare dicit Caiet. poſſe redimi, eſt, quia eſt res mere temporalis; quæ ita concludit potentiam emendi, ac redimendi.

6 Non obſtant oppoſita: non quidem primum: quia negatur, quod penſio eccleſiaſtica beneficialis, de qua loquimur, ſit res mere temporalis. Nec obſtat definitio, qua definiunt eam in argumento citati: quia non eſt bona. tum quia non conuertitur cum ſuo definito, vt debet conuerti, iuxta l. 1. ff. de dolo & contum. & not. Bart. recept. in l. 1. ff. de teſtam. conuenit enim illa multis, quibus non conuenit definitum: quia conuenit omnibus ſtipendijs, quæ conſtituuntur ex menſa eccleſiæ, vel de fructibus beneficiorum ad tempus quibuſcumque etiam laicis, cuiuſcumque ſexus, qualitatis, artis, & officij fuerint, ob benemerita, vel ob aliquod officium in eccleſiæ obſequium exercendum, quale habent aliquot medici, chirurgi, ſacriſtæ, campanarij, latomi, & fœminæ curantes infirmos in hoſpitalibus beneficijs annexis, & cantores, bedelli, & alij ſimiles, quibus non conuenit definitum, ſcilicet penſio eccleſiaſtica beneficialis, de qua loquimur. Tum quia bona definitio penſionis, prout in hac materia capitur, ponitur à nobis in Manu. confeſſ. cap. 23. nu. 111. ſcilicet, quod *eſt ius non temporarium, ſed ſpirituale, aut illi annexum non antecedenter, vt ius patronatus, ſed dependenter, aut conſequenter inſtar beneficij*.

7 Ex quo colligitur primo, quod ſicut beneficium non eſt fructus, qui percipiuntur ex illo, ſed ius illos percipiendi; ita penſio non eſt certa portio fructuum menſæ, vel beneficij, ſed ius percipiendi illam.

Secundo, quod ſicut beneficium eſt ius ſpirituale, vel annexum ſpirituali non antecedenter, vt ius patronatus, ſed conſequenter, prout declarat S. Thom. 2. 2. q. 100. art. 4. ita & penſio, de qua loquimur, eſt quoddam ius ſpirituali annexum, & conſequenter inuendibile. per quod ſoluitur primum argumentum.

Ad ſecundum reſpondetur, concedendo penſionem remitti poſſe gratis, negando tamen quod poſſit redimi pecunia: quia longe alia ratio ſuadet contrarium: ſicuti calix totus conſecratus donari quidem gratis poteſt, non tamen vendi, iuxta cap. reperiantur. 1. quæſt. 1. & cap. veſtimenta. de conſecrat. diſtinct. 1. & tradimus poſt alios in d. Manu. confeſſ. cap. 23. num. 108.

Ad ter-

Ad tertium reſpondetur, quod ſimonia non ſolum committitur in re omnino ſpirituali, ſed etiam in re annexa illi, vt definitio ſimoniæ habet expreſſe: & ita poteſt committi in emptione & redemptione huiuſmodi penſionis rei ſpirituali annexæ, ſicut & in venditione vel redemptione iu-
3 ris patronatus, cap. cum ſæculum. de iure patron. Quod autem ſimonia, quæ committitur in emptione vel redemptione penſionis, iuris patronatus, & ſimilium, non habet annexam excommunicationem ipſo iure latam, habetur in d. Manu. d. cap. 23. num. 111.

SVMMARIVM.

1 *Simonia non eſt, ſi ego aliàs licite extinguo penſionem, vt pecuniam receptam mutuem tibi illam traditura tertio volenti aliam ſimilem extinguere penſionem; & tu mihi promittas interim aliquot annua.*

CONSILIVM LXIV.

1 RESPONDETVR, quod præfatus Blaſius proculdubio poteſt petere à prædicto Antonio prædicta ſcuta annua ſibi ab eo promiſſa, ſine vllo timore exceptionis ſimoniæ opponendæ ab Antonio: quia inter Antonium & Blaſium nulla interuenit ſimonia ſuper vllo beneficio, neque ſuper vlla penſione: quia neque Antonius quicquam iuris ſpiritualis neque ei annexi dedit Blaſio pro temporali, neque Blaſius Antonio propter vllum ius ſpirituale vel ei annexum datum Blaſio. Neque obſtat quod Blaſius iuridice extinxit vnam penſionem, quã habebat ſuper beneficio alius tertij, vt pecuniam ex illa extinctione habendam mutuaret Antonio, ad hoc vt Antonius iuuaret Ludouicũ ad redimendam iuridice penſionem, quam Achilles habebat ſuper beneficio ipſius: quia omnia illa iuridice fuerunt facta, & potuerunt fieri ſine vllo peccato ſimoniæ: quia nihil ſpirituale, vel annexum ei fuit datum alteri pro aliquo temporali, niſi pecunia quam dedit Ludouicus Achilli pro redemptione penſionis auctoritate Papæ redimendæ, quod iuſte factum fuit, & fit quotidie: paſſim enim vnus cognatus, vel amicus alicuius fratris vel cognati alicuius beneficiarij mutuat pecuniam, vt iuuet fratrem, vel cognatum ſuum ad redimendam penſionem, quam alius clericus habet ſuper eius beneficio. & quia res eſt clara & indubitata, non eſt alijs opus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Penſionem ex facultate ſibi ſimpliciter conceſſa transferens, reſeruato ſibi iure illam, dum viuit, exigendi, transgreditur ſuam facultatem: & ſic facit actum nullum, immo ſimoniacum, immunem tamen à cenſuris.*

CONSILIVM LXV.

FVIT reſeruata penſio N. ſuper quodam beneficio cum facultate eam transferendi: qui N. vellet eam transferre cum reſeruatione

Digitized by Google

exigendi eam quoad vixerit. Quæritur an id facere possit?

1 Respondetur primo, quod prefatus pensionarius non potest licite transferre pensionem præfatam cum præfata reseruatione exigendi pensionem quoad vixerit, absque peccato mortifero simoniæ. quia licet negari posset pensionem prefatam esse beneficium; non tamē (quicquid dicant Card. & Caiet.) potest negari esse quid spirituale, vel certe annexum spirituali multo magis, quam ius patronatus, quod est annexum illi, cap. quanto. de iudic. Nec hoc est contra id quod in alio casu diximus: quia hic fit pactum de reseruandis sibi fructibus pensionis quoad vixerit, ibi vero nihil reseruauit si moriatur.

Secundo, quod dici posset per huiusmodi simoniam non incurri excommunicationem latam per extrauag. 2. de simon. quæ non excommuniçat nisi simoniacos in ordine vel beneficio secundum receptam sententiam.

Tertio, quod translatio iudicabitur nulla: immo & nisi nos defendissemus contrarium, nuper iudicata fuisset vna similis translatio confidentialis, & onusta censuris per Pium IIII. & Pium V.

Quarto, quod auctoritas Papæ est proculdubio necessaria, vt huiusmodi reseruatio sit valida: quandoquidem aliud est potestas trāsferendi, quam solam habet præfatus D. pensionarius; & aliud potestas transferendi cum tali reseruatione, quam ipse non habet: quia non dedit illam ei Papa, nec alius potuit illam ei dare: & ad valorem actus requiruntur potestas & voluntas, cap. cum super. de offi. deleg.

Quinto, cauendum esse ne faciat eam sine auctoritate Papæ: quoniam præter quam quod peccaret mortaliter, quod est summe cauendum, posset accusari vitij confidentiæ ab aliquo collitigatorum, & is in quem transferret priuari ea, instante beneficiario, qui soluit eam.

SVMMARIVM.

1 *Consulens sufficienter peritos rei, de qua agitur, non peccat, etiam si id quod agit esset non quidem naturali, sed humana tantum lege vetitum.*

2 *Simonia illa sola censurarum pœnis per extrauagantes contra simoniacos ipso iure latis subijcitur, quæ in ordine vel beneficio committitur: vnde ab illis immunis est, quæ committitur in emptione vel permutatione iuris patronatus, vel in pensione, quæ non vt beneficium vacabile in titulum, sed solum ad vitam pensionarij duratura datur, & reseruatur. num. 3.*

4 *Confidentiariorum pœna, de qua in extrauagantibus Pij IV. & V. non ligat eos, qui illam in pensione nequaquam à beneficiaria confidentia manante, sed antea legitime reseruata committunt. num. 7.*

6 *Pensio, secundum opinionē Cardinalis, est res in se temporalis: vnde à beneficio, quod est spirituale, ad illam in pœnalibus non est facienda extensio: nec qui in illius translatione confidentiam simoniacam committit, est censendus incurrisse pœnas contra confidentiarios ipso iure latas. num. 4.*

8 *Sententia etiam Principis inter alios lata, non videtur facere ius in alijs casis, maxime si adsit aliqua diuersitas.*

8 *Extendit dum Princeps sua sententia legem ad aliquem casum, censetur declarare dictum*

dictum casum sub lege non fuisse comprehensum.

9 *Pensionarius simoniæ confidentiali transferens pensionem in alium, etsi non incidat in pœnas extrauagantium, debet tamen puniri à iudice pœna amissionis pretij recepti: & hoc, nisi bona fide procedens, circumuentus, doloque alterius inductus id fecerit.*

10 *Extensio legis sicut prohibetur in pœnalibus, ita & indictio iudicis deputati ad procedendum contra delinquentes in dictam legem extendi non debet. & nu.11.*

11 *Pensionem suam sibi reseruatam qui ex facultate sibi concessa in alium transfert, ita extinguit, vt amplius priuata auctoritate reuiniscere non possit: & hoc, nisi dicta translatio esset nulliter facta. immo etsi dolo inductus valide transtulisset, adhuc tamen ab habente potestatem, tamquam fraudatus, deberet ad illam restitui. & num.12.*

12 *Consensisse translationi pensionis non est censendus is, qui fuit circumuentus, & ita demum ei consensit, si id licite fieri posset.*

CONSILIVM LXVI.

QVIDAM pensionarius habens facultatem transferendi pensionem, quam habebat super beneficio à Papa constituram, & volens vt tenens illud beneficium redimeret illam, transtulit eam in quemdam familiarem suum, ad id dolo quodam modo inductus, eo pacto, vt postea ipse caperet pretium redemptionis, & daret primo pensionario; prius tamen facta iussione præfato familiari, vt interrogaret viros in ea re doctissimos, an id fieri posset absque vitio simoniæ, vel confidentiæ damnatæ per Pium IIII. & Pium V. & responso ab ipsomet familiari reddito, se consuluisse viros eiusdem rei callentissimos, & respondisse quod sic.

Quæritur, an præfatus N. incurrerit pœnas statutas contra committentes simoniam, & confidentiam illicitam super beneficijs.

1 Respondeo primo, quod præfatus pensionarius non peccauit in præfata translatione: quia id fecit bona fide, credens id sibi licere probabiliter, & iuste. quia qui facit aliquid, quod iure naturali non est illicitum, de quo dubitat an lege aliqua humana sit prohibitum, & super ea re consulit viros in ea sufficienter peritos, qui consulunt id esse licitum, non peccat faciendo illud, etiamsi vere non esset iustum, & lege aliqua humana vetitum. tex. est adiuncta gloss. 2. & doctr. Panorm. ibi recepta in cap. capellanus. de ferijs. num. 6. & tradit D. Anton. in 1. parte tit. 3. cap. 10. col. 6. quem nos quoque retulimus, & sequuti fuimus in Man. confess. cap. 27. nu. 284. & nu. 288. & ante illos id generalius dixit Innoc. in cap. per tuas. il 2. de simon. quod confirmatur per multa, quæ congerit Fel. in cap. 1. de re iud. nu. 15. vers. limita septimo.

2 Secundo, quod in casu proposito non potuit interuenire simonia vlla, quæ ipso iure inducat excommunicationem, vel aliquam aliam censuram. Tum quia extrauag. 2. de simon. inter communes, quæ inducit excommunicationem ipso iure incurrendam contra simoniacos, habet locum solum in simonia commissa in beneficio, & ordine, & non in simonia commissa super alijs rebus spiritualibus, vel annexis eis, vt colligitur ex contextu illius,

sius, & præ cæteris testatur Caiet. in sum. verb. excommunicatio. cap. 71.
3 quod nos quoque affirmauimus in d. Manu. conf. cap. 27. num. 106. At pensio, quæ non datur in titulum, sed ad vitam pensionarij, ita vt per mortem non vacet ad hoc, vt conferatur alij tamquam beneficium vacans, non est beneficium, secundum Card. recept. ab omnib. in clem. 1. de supplen. negl. prælat. & tradit Gig. in q. 1. de pensio. & ideo non venit pensio appellatione beneficij, cap. quamuis. de præb. lib. 6. & secundum Hostien. & com. cap. postulasti. de rescrip. & tradit præfat. Gig. vbi supra q. 18. præsertim in dispositione pœnali, qualis est præfata extrauag. 2. de simon. argu. cap. pœnæ. de pœnit. dist. 1. & l. interpretatione. ff. de pœn. cum similib. Tum quia alias in prætorio sacræ Pœnitentiariæ definitum fuit, eum, qui committeret simoniam emendo vel permutando ius patronatus, iuxta not. in cap. de iure vero. de iure patron. nõ incurrere excommunicationem illius extrauag. modo non fuisset commissa in præsentando, quia non esset commissa super beneficio, neque super ordine.

4 Tertio, quod præfatus pensionarius non incurrit confidentiam damnatam per bullas prædictorum Pij IIII. & Pij V. quia illæ solũ damnant simoniam circa beneficia cõmissam, vt colligitur ex toto cõtextu præfatarum bullarum, quas nos referimus in præfato Man. c. 23. nu. 110. præsertim ex procœmijs illarũ, quæ palã monstrant factas fuisse ad tollendam corruptelã fiduciariæ siue confidentiariæ mancipationis beneficiorum: & constat ex procœmio dispositionis colligi causam finalem, & intentionem principalẽ disponentis, qua cessante cessat effectus, iuxta l. fi. ff. de hæred. instit. Colligitur etiam ex verb. *huiusmodi* in eisdem bullis replicato, quod est restrictiuum, l. huiusmodi. ff. de leg. 1. & restringit eas ad cõfidentiam beneficialem
5 supra relatam. Nec obstat, quod per easdẽ bullas decernitur esse nullas pensiones, accessus, & regressus, quæ imponuntur super beneficijs, quę resignãtur, vel conferuntur per confidentiam beneficialem damnatã. Tum quia à diuersis & separatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor. & cap. ad audientiã. de decim. & aliud est ita damnare collationem, vel renunciationẽ beneficialẽ, vt omnia deinde sint nulla, quod faciunt illæ extrauag. & aliud est damnare confidentiam pensionalem, nulla beneficij præcedente collatione, neque renunciatione confidentiali, vt palam est. Tum quia alia ratio suadet illud, quæ non suadet hoc. Ratio enim, qua pensiones, accessus, & regressus concessi super beneficijs per damnatam cõfidentiam collatis & resignatis annihilantur, est, quia accessorium debet sequi naturam sui principalis, cap. accessorium. de reg. iur. lib. 6. & ita pensiones, accessus, & regressus accessorij præfatarum resignationum & collationum confidentialium non poterant subsistere, illis non subsistentibus; quæ ratio non habet locũ in confidentia translationis pensionis iam rite constitutæ. Tũ quia præfatæ extrauag. solum loquuntur de renũciationibus, electionibus, præsentationibus, & alijs modis prouidendi beneficia ecclesiastica, statuendo quod illi per confidentiam facti sint nulli cum omnibus inde sequutis: nos autem loquimur de translatione pensionis rite constitutæ, quæ translatio non fundatur super vlla mala confidentiali prouisione, & ita fuimus in ca-

su lon-

ſu longe remoto à caſibus præfatarum bullarum, cum tranſlatio penſionis rite conſtitutæ nihil commune habeat cum confidentia mala prouidendi beneficia. Tum quia alioquin ſequeretur, quod ſi præfatus penſionarius remitteret ei, qui debet penſionem vnius anni, confidens quod alio anno ſolueret aliquid vltra penſionem illius anni, incideret in pœnas præfatæ confidentiæ damnatę, quod eſt abſurdum, & nemo diceret, l. nam quod ab-
6 ſurdum. ff. de bonis liber. Tum denique quod penſio ſecundum Card. vbi ſupra recep. eſt in ſe res temporaria; & non licet arguere de confidentia rei ſpiritualis, quale eſt beneficium, iuxta cap. dilecto. de præb. adeo quidē quod nec per ſomnium id venit in mentem præfatorum Piorum, &c.

ADDIMVS PRAETEREA præfatæ noſtræ informationi, quod dictus Procurator fiſcalis pro ſua multa eruditione, & mala informatione, multa quidem adducit ſubtilia, ſed parum concludentia, & quædam
7 pro ſua bona conſcientia fatetur præfato D. Abbati vtilia. Primū enim, vt vir bonus, & dicendi peritus, qualis debet eſſe orator, & fiſci Procurator, concedit dupliceꝫ eſſe confidentiam penſionalem, vnam propriam à radice infecta & à confidentia beneficiali manantem, alteram impropriam, quæ ſeparata & ſeiuncta eſt ab illa radice infecta confidentiæ beneficialis, qualis eſt iſta de qua loquimur; & præſupponit præfatas extrauagantes Pij IIII. & Pij V. non agere de hac impropria, quod præfati D. Abbatis intentioni eſt valde vtile.

Secundum eſt, quod præfatus D. Abbas non incidit in pœnas præfatarū extrauagantium: quod profecto dignum eſt ſua, quæ magna eſt, pietate Chriſtiana, & non mediocriter iuuat intentionem D. Abbatis.

8 Tertium eſt, quod Pius V. extrauag. Pij IIII. ad confidentiam impropriam per ſententiam in cauſa N. latam extendit. Sed huic argumento ſatis ſuperq. reſponſum eſt in alia informatione ſex vel ſeptem modis peremptorijs, quos non expedit iterum referre, qui poſſunt ibi videri; ſcilicet, quod illa ſententia erat res inter alios acta, & quod non fundabatur in vitio confidentiæ, &c. Quibus nunc addimus, quod Pius V. ferendo illam ſententiam, videtur ſenſiſſe, quod extrauagantes illæ non ſe extenderent ad confidentiam penſionalem non pendentem ex radice infecta beneficialis confidentiæ; quæ eſt ſincera defenſio D. Abbatis.

9 Quartum eſt, quod licet D. Abbas non inciderit in cenſuras præfatarum extrauagantium, debet tamen puniri in amiſſione penſionis centum ſcutorum propter fraudem & dolum, quæ adhibuit. Ad quod reſpondetur, primo, quod D. Procurator hoc dicit per informationem falſam præfati aduerſarij, qui ſuos grandes dolos & fraudes transfert in dominum ſuum ſimplicem, & candidum. Secundo, quod bonitate & ſimplicitate in hoc caſu eſt vſus, & timore ſancto, & reuerentia, quibus timuit offendere Deum, & S. Sedē Apoſt. & eius leges; quod eſt omnino contrarium dolo, & fraudi, per notata in l. iuris gentium. §. ſed ſi fraudandi. ff. de pactis. & tot. tit. de
10 dolo. & D. Th. 2. 2. q. 55. ar. 4. Item q̄ D. V. R. eſt deputatus iudex ad cauſas confidentiales comprehenſas in dict. extrauagantibus; quales non eſſe cōfidentias penſionales, quæ non procedunt à radice infecta beneficialis cōfiden-

fidentiæ,in alia informatione probatum est, & satis probatur ex eo,quod præfatus D. Procurator ait illas esse impropriè confidentiales: cum enim illæ extrauag. sint pœnales, & odiosæ, vt alias probauimus, & tales leges non debeant extendi per iura vulgata, consequens est non debere illas extendi ad eas confidentias, quæ solum impropriè dicuntur tales. arg. cap. odia. & cap.quæ à iure. de reg.iur. lib.6.

11 Quintum est, quod pensio extincta per translationem, non potest reuiuiscere per auctoritatem priuatã:& consequenter,quod pensio iam translata in præfatum Iacobum per consensum præfati D.Abbatis, cum iam sit extincta quo ad Abbatem,non potest reuiuiscere quo ad illum auctoritate priuata. Ad quod respondetur primo, quod ipse D. Procurator fisci expresse ait, præfatam translationem, eo quod esset per fraudem facta, non valuisse: cui consequens est non fuisse illam extinctam; quia nihilum nihil facit,cap.non præstat.de reg.iur.lib.6. Secundo,quod etiamsi esset aliquo modo valida,debet irritari; quia quæ in fraudem fiunt,irrita sunt, aut irritanda, l.1. & tot.tit.ff.quæ in fraud.credit.& §.si quis in fraudem.Instit. de actionib. & hoc est quod petit D.Abbas coram D.Bernardino Cotta:& hoc est quod orat D. V. R. vt dignetur remittere ipsum ad illum, qui potest cognoscere de illa causa: & D.V.R. est solum deputata ad causas confidentiales sub præfatis extrauagan.comprehensas. Tertio, quod dolus & fraus non debent prodesse prefato Iacobo,iux.cap.Sedes Apost.de rescrip. cum similib. & prodesset ei,si processus cœptus contra illum coram D.Vicario, impediretur per iudicium D.V.R.

Sextum autem fere continet idem, quod quintum, scilicet, quod pensio D.Abbatis quo ad 100. scuta fuit cassata per consensum eius, &c. & non potest ad illum redire,&c. & ita liberabitur commenda onere illo, &c.

AD HAEC autem respondetur vt supra. Primo,quod translatio illa non valuit ex defectu consensus transferendi, quem non habuit D.Abbas, arg.
12 l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. & notat. in cap. quæ in ecclesiarum. de constitut. Quod autem non consenserit, patet ex actis, in quibus dicitur esse probatum,quod noluit D.Abbas transferre,nisi in casu licito,& quod vetuit ne traderentur scripturæ ad id necessariæ, & alia, quæ concludunt eum fuisse deceptum, & dolo & fraude supplantatum ab eo, qui comedebat panes suos, & rependit odium pro dilectione sua. & constat errantem, & ignorantem, & deceptum non consentire, l. si per errorem. ff. de iurisdict.omn.iudic. cum multis ab omnibus ibi citatis. Secundo,quod etiamsi quoquo modo valuisset, debet irritari: cum, vt prædictum est, quæ dolo, fraude, & calliditate fiunt, aut irrita sint, aut certe irritanda. & quia cognitio huius rei pertinet ad D.Bernardinum Cottam, supplicatur D.V.R. vt supra.

SVMMARIVM.

1 *Dimissorias ad ordines suscipiendos qui data pecunia impetrat, & ordinatur, etsi attento solo iure naturali & diuino non dicatur simoniacus in ordine, attento autem*

autem iure Pontificio erit talis, & 2.

1 *Simoniam in beneficio dicitur committere etiam is, qui dat temporale pro obtinendis ijs, per quæ beneficium obtinetur: & hoc, attento iure Canonico; attento autem solo iure diuino, vel naturali, secus.*

CONSILIVM LXVII.

AN QVI dat pecunias mediatori, vt sibi impetret dimissorias, siue reuerendas ad ordines suscipiendos, quas per pecunias mediator impetrauit, comprehendatur in dispositione extrauag. 2. de simonia, supposito quod illarum vigore fuerit ordinatus.

Nam pro parte affirmatiua facit primo vulgata propositio, de qua post Arist. D. Tho. 1. 2. q. 18. art. 6. & 7. quod actus humani accipiunt speciem potius à fine, quam ab obiecto: vnde qui furatur, vt committat adulterium, est per se loquendo magis adulter, quam fur. Sed sic est, quod D. consulens dedit pecunias pro dimissorijs, ad hoc, vt ordines sacros acciperet; ergo eas dedit potius pro ordinibus, quam pro dimissorijs; ergo est simoniace ordinatus; ergo comprehenditur, &c. quod confirmatur per l. verum. la. 2. ff. de furtis. vbi ait Iurisconsul. quod qui rapuit, vel celauit meretricem, vt fornicetur, non dicitur fur, nec vt talis punitur, vt ibi tenet Bart.

Secundo facit argumentum à simili textus in cap. 1. adiuncta gloss. cap. ex parte. & ibi Innocen. in verb. minister. de simonia. vbi sic habet: *Sicut Episcopus manuum impositionem, ita neque examinator vocem, neque notarius calamum vendat.* & subijcitur generaliter; *Pro ordinatione igitur, eum qui ordinatur, aliquid dare prohibemus.* Ergo sicut qui notario scribenti, vel examinatori aliquid dat pro scriptura, & approbatione idoneitatis, pro ordinibus dare dicitur, sic etiam dicendum erit de eo qui dat pecunias pro dimissorijs obtinendis.

Tertio facit, quod qui dant pecuniam examinatoribus, vt eos tamquã idoneos præsentent Episcopo ordinanti, tentant emere gratiam Spiritus sancti, id est ordinationem, vt ait textus in cap. quando. 24. dist. & sunt ipso iure suspensi, glossa ibidem per cap. reperiuntur. 1. q. 1.

Quarto facit, quod qui dat aliquid examinatoribus occasione examinis ad beneficium, pœnas contra simoniacos statutas incurrere dicitur per Conc. Trid. sess. 24. cap. 18. de refor.

Quinto facit eadem extrauag. 2. de simonia. quæ non solum punit simoniace beneficia & ordines recipientes, sed etiam annullat præsentationes, &c. & sic reputat simoniacos eos, qui dant aliquid temporale pro presentatione.

Pro negatiua vero facit primo opinio quorumdam illustrium virorum, de quibus mihi verbo relatum fuit, eos consuluisse non committere simoniam in ordinibus, quos recipit, qui dat pecuniam examinatoribus, vt ad illos idoneus renuncietur, & approbetur. ergo multo minus erit talis, qui dat pecuniam pro dimissorijs.

Secundo facit, quod hæc licentia, siue dimissoriæ ad assumendum ordines, non concernunt substantiam illorum, cum sint quid separatum & remotum

motum ab ordinibus, & veluti quædã præparatoria ad ordines assumendos, vt palam est: & cũ pœna apposita præparato regulariter non extendatur ad præparatoria, vt ait Decius in rub. de iudic. num. 1. vbi etiam Ripa num. 14. & 15. ergo nec pœna inflicta simoniace ordinato extendetur ad committentem simoniam in præparatorijs ad ordines suscipiendos, arg. cap. odia. de reg. iuris lib. 6. & glos. cap. fin. de iure patron.

Tertio, quod qui ordinat, vel præsentat aliquem cum pacto, quod ordinatus nõ molestabit eũ pro victu, non censetur incurrere pœnas d. extrauag. sed solum suspensionem ad triennium, per cap. fin. de simon. vbi post Abbatẽ antiquũ hoc notant Ioan. Andr. & Car. cuius dicti rationẽ reddũt ibi Pan. & Fel. in c. de simoniace. nu. 2. eod. tit. quia scilicet ibi simonia non erat cõmissa in ordine, sed in consequentibus illum. ergo sicut simoniacus in cõsequentibus ordinem non est proprie simoniacus in ordine, nec subit pœnas contra tales decretas, ita nec simoniacus in antecedentibus ordinem erit iudicandus simoniacus in ipso ordine, argu. l. illud. ff. ad l. Aquil.

Ad oppositã videtur posse responderi. Ad primum quidem primo, quod assumptum illud non potest applicari ad casum nostrum: quia procedit in illis actionibus, ex quibus quasi per partes integrales conficitur vnum illud, quod erat vltimo loco intentum. vnde qui volens fornicari rapit meretricem, non dicitur raptor, sed fornicator: quia hoc solum intendebat, vt ait Iurecõsultus in d. l. verum. Aliud esset, si furatus esset pecuniam, vel equum, collimando hæc omnia in hunc solum finem, vt fornicetur: nam cũ hæc sint actiones separatæ, non faciunt simul collectæ vnum quid solum. vtique iste talis fur erit simul, & fornicator, duæque erunt actiones omnino separatæ, quarum prima erit pœnalis de iure ciuili, quo punitur fur actione furti, altera vero de iure canonico, quod punit fornicationem cũ meretrice etiam habitam, & commissam: quæ colliguntur ex D. Tho. d. ar. 6. & 7. prout clarius apud ipsum videri possunt. Ergo in nostro casu, cũ licentia ad ordines assumendos, & assumptio ordinum sint actiones diuersæ & separatæ, de vna ad aliam non potest inferri, l. Papinianus. ff. de minorib. cap. ad audientiam. de decimis. Secundo responderi posset, actionẽ humanam, prout procedit ab operante, non ordinari nisi ad vnum finem proximum, & ab illo tantum specificari, licet ad alios remotos etiam referatur, vt colligitur ex eodem D. Tho. 1. 2. q. 1. art. 3. ad 3. atque ita cũ datio pecuniæ in casu nostro primo & principaliter facta sit propter dimissorias habendas, secundario autem & minus principaliter ad ordines assumendos, dici nõ poterit assumptio ordinum simoniaca, licet dimissoriæ ad illos assumendos fuerint per simoniam obtentæ.

Ad secundum respondetur concedendo assumptum in eo; negando tamen, quod inde sequatur committere simoniam in ordine omnes, qui prohibentur aliquid accipere: siquidem in fine concludendo prohibetur, ne quid detur pro ordinatione, nec pro vsu pallij, nec pro chartis. vnde patet, quod dare pro chartis, id est notario, non est dare pro ordinibus: & consequenter nec dare pro dimissorijs, erit dare pro ordinibus. Nec obstat, quod dimissoriæ continent in se examen: quia hoc venit in

consequentiam, & quæ in consequentiam veniunt attendi non debent.

Ad tertium responderunt, quod iura in illo citata debent intelligi de examinatoribus, qui rogant Episcopũ, vt det ordines alicui, veluti faciunt Archidiaconi, qui si pro illo rogatu accipiant pecuniã, videntur formaliter committere simoniam in ordine; quia perinde est, ac si ordinans illam accepisset, vt post alios tradit D. tua in suo Man. cap. 23. n. 106. 9. ad quintum. & alibi sæpe, non autem de simplicibus examinatoribus, & simplices dimissorias cõcedentibus, qui referunt accepta pecunia aliquos esse idoneos ad ordines, vel dant licentiam vt possint ordinari.

Ad quartum respondetur, Conciliũ loqui de examine ad beneficia per concursum, per quod acquirit approbatus ius ad beneficium: & ideo nihil mirum, cum pecunia dari videatur pro illo iure spirituali, quod dicatur tã dans, quam accipiens committere simoniam in beneficio, quod etiã colligitur ex d. extrauag. 2. Atque ita posset hæc inductio retorqueri sic: Speciale est in examinatoribus, & Conciliũ nouum ius statuit contra examinatores ad beneficia per cõcursum, vt scilicet accipiendo aliquid ab examinatis, censeantur simoniaci in beneficio: ergo contrarium dicendũ est de examinatoribus quo ad ordines aliquid accipientibus ab approbatis; quia qui de vno dicit, &c. vulg. l. cũ prætor. ff. de iudi. c. nõne. de præsumpt.

Ad quintũ respondetur ex diuersis non bene inferri, & quod aliud sunt præsentatio, electio, collatio, &c. de quibus in d. extrauag. per quæ acquiritur ius ad beneficia, & aliud examen, & dimissoriæ, per quæ nullum ius acquiritur ad ordines, vt palam est: nam restat in arbitrio ordinatoris, vtrum velit approbatos huiusmodi, & habentes dimissorias ordinare, nec ne; quod tamen secus dicendum est in prædictis actibus, in quibus collator non potest sine iusta causa respuere præsentatum, electum, &c. vnde cum emptio dimissorialium non possit dici formaliter emptio ordinum, non plus se extendet, quam fuerit intentio principalis emptoris, l. non omnis. ff. si certum petatur. alioqui enim ementes officia, & munera ecclesiastica magni valoris, sperantes minus principaliter, vt quotidie fit in Curia, sciente & consentiente Papa, quod occasione illorum promouebuntur ad dignitates ecclesiasticas, esset cẽsendi simoniaci in beneficio; quod est absurdum, & ita non dicendum, l. nam quod absurdũ. ff. de bonis libert. quia ex dicta officij emptione nullum ius acquirunt ad easdem, sicut nec ex d. examinis, vel dimissoriarũ emptione acquiritur aliquod ius ad ordines.

AD SVPERIORA MIHI proposita respondeo primo, fundamenta, quæ adducuntur & tanguntur, ad alia multa dubia decidenda seruire posse: quamuis Panor. & Felinus non videntur dicere id, quod eis tribuitur in cap. de simoniace. de simonia.

I Secundo, quod licet eo respectu, & ratione, qua tua pietas desiderat hãc partem, quam tuetur, esse veram, ipse quoque idem desiderem; alia tamẽ ratione, scilicet, quod expedit arcere multos, ne ad ordines inordinate accendat contra Gregorij sententiam, conuenit optare pœnas, quibus arceantur.

Tertio, quod fundamenta tuæ Dominationis, quibus hanc partem confirmas

firmas, & confutas alterius fulcra, videntur mihi plus satis sapere Metaphysicam, & rigorem Logicum, dum satagis defendere tum demum simoniam in ordine committi, cum pecunia datur vel promittitur pro ipsomet ordine, vel ordinatione.

Quarto, quod hoc satis defendi posse videtur, si loquamur de simonia in ordine, iure solo naturali vel diuino attento contracta; vt etiam eadem ratione defendi posset, quod tum demum simonia in beneficio, attento illo solo iure, admittitur, quando pro ipso beneficio pecunia datur, vel promittitur, & non aliàs: sed quod sicut per prædictam extrauag. 2. de simon. & alia multa cogimur dicere simoniam in beneficio contrahi saltem iure Pontificio attento, etiam cum datur pecunia, vel aliud temporarium pro collatione, electione, & præsentatione, nominatione, fauore, intercessione, siue mediatione, & alijs similibus actibus ad acquirendum directis, & in renunciatione & priuatione alijs actibus ad perdendum directis; ita cogimur dicere, quod simonia committitur in ordine iure Pontificio attento, non solum quando datur pecunia, vel aliud temporarium pro pretio ordinis, sed etiam cum dátur pro alijs actibus directis ad eius acquisitionem, quales sunt examinatio, approbatio, & fauor, intercessio, siue mediatio, qua quæritur consensus ordinantis ad ordine insigniendum; licet vere coram Deo ordinandus nolit emere ordinem, quem scit esse inuendibilem, & inæstimabilem.

Quinto, quod negari non potest litteras dimissorias esse de huiusmodi actibus, eo quod formaliter vel virtualiter continent fauorem vel intercessionem ad ordinem consequendum, vel examinationem, vel approbationem, vel conferunt ius quoddam petendi & accipiendi ordines à quo maluerit antistite: vel quod est quædam via directa in ordinem quærendum magna cum deliberatione instituta ab Ecclesia per potestatem supernaturaliter à Deo acceptam: & ita ius, quod per eas datur, est quoddam valde spirituale directum ad consequendum ordinem, qui est magis spirituale, iuxta ea quæ nos tractamus in Man. confes. cap. 23. nu. 99. vnde possunt desumi aliquot fulcra pro quarto & quinto dictis supra positis.

2 Sexto, quod per omnia supradicta videtur consulendum, simoniam, quæ committitur dando pecuniam pro litteris dimissorijs, censendam esse simoniam commissam in ordine, attento iure Pontificio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio data excommunicato à superiore habente potestatem absoluendi valet, licet sit iniusta.*

2 *Absolutio etiam sacramentalis data excommunicato bona fide confesso valet.*

3 *Peccata habentia excommunicationem, vel alias censuras reseruatas annexas, confessa habenti potestatem absoluendi ab illis, & oblita, desinunt esse reseruata, & censuræ annexæ tolluntur per absolutionem generalem ab omnibus censuris.*

4 *Venia peccati non datur nisi correcto, & sic nec simoniaco in beneficio datur absolutio, nisi eo dimisso.*

CONSILIVM LXVIII.

REALIS simoniacus in beneficio an possit absolui ab excommunicatione, quam incurrit, sine renunciatione vel dimissione beneficij, super quo illa commissa fuit; & licet non debeat absolui, absolutio tamen facta teneat?

1 Pro parte affirmante facit primo cap. venerabilibus. §. vbi autem. de sententia excom. lib. 6. quatenus habet absolutionem datam à superiore habente potestatem absoluendi excommunicato valere, licet sit iniusta. at per Iobælea datur potestas absoluendi à quibuscumque excommunicationibus, etiam reseruatis: ergo confessarius electus per illa, licet forte male faciat absoluendo huiusmodi excommunicatum, tenebit tamen illius absolutio.

2 Secundo facit, quod absolutio etiam sacramentalis data excommunicato bona fide confesso valet, vt post Caiet. diximus nos in nostro Manu. confess. cap. 9. num. 2. & seq.

3 Tertio facit, quod qui peccauit peccata reseruata, vel habentia excommunicationem vel alias censuras reseruatas eis annexas, & confitetur habenti potestatem absoluendi ab illis, licet non meminerit illa confiteri, desinunt tamen esse reseruata, & tolluntur censuræ illis annexæ per absolutionem generalem ab omnibus censuris & peccatis datam ei ab illo.

4 Pro parte autem negante facit regula libri 6. *peccati venia non datur nisi correcto.* Atqui simoniacus realis in beneficio, qui non relinquit illud, in quo scit, vel debet scire se nihil iuris habere per extrauag. secundam de simon. non est correctus.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus super irregularitate ex occulto crimine, puta simonia in ordine orta dispensat.*

2 *Beneficium ante irregularitatem adeptum ipso iure non perditur per irregularitatem postea incursam, nec illius fructus etiam postea percepti.*

CONSILIVM LXIX.

1 SIMONIACVS in ordine realis, & sic excommunicatus, occultus tamen, celebrando factus est irregularis.

Quæritur, an Episcopus possit secũ dispensare, & an indigeat dispensatione ad retinendum fructus beneficij ab eo perceptos.

Respondeo primo, quod Episcopus potest dispensare super irregularitate occulta nata ex simonia occulta, & non deducta in iudicium, per cap. 6. de refor. sess. 24. Conc. Trid.

Secundo, quod non indiget dispensatione circa retentionem fructuum, si beneficium collatum fuerit ante simoniam; quia non perditur ipso iure beneficium ante irregularitatem adeptum, iuxta solemne dictum Innoc. in cap. cum nostris. de concess. præb. si autem beneficium collatum fuerit per

Digitized by Google

per ipſam ſimoniam, vel poſt illam, ita quod collatio fuerit nulla, oportet vt illa reſiciatur per illum, qui poteſt illud beneficium conferre, arg. cap. 1. de reg. iur. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus pecuniam pro beneficio, ſine eccleſia acceptam, ipſemet reſtituat eccleſiæ, fructus autem ex illo percepti etiam pauperibus poſſunt reſtitui, item & poſtea legitime prouiſo. num. 5.*

1 *Fructus beneficij percepti per nulliter prouiſum, ſi ſunt conuerſi in vtilitatem eccleſiæ, vel pauperum, non debent denuo reſtitui.*

2 *Mediator, qui eſt cauſa ſine qua non, vt beneficium conferatur inhabili, ſeu tam indigno, vt collatio ſit nulla, tenetur in ſubſidium reſtituere fructus perceptos, & male impenſos, num. 3. ſufficit autem quod pro illis ſatisfiat illi, qui primus iuſtam de beneficio obtinebit collationem. num. 5.*

5 *Fructus beneficij de iure ſed non de facto vacantis ſpectant ad illum qui primus acquirit iuſtum titulum, immo etiam poſſunt reſtitui illi cui ignoranti fuit ſimoniace illud poſtea collatum. num. 6.*

6 *Simoniace ignoranter prouiſus de beneficio ad aliud non tenetur, niſi vt cum primum reſciuerit, illud reſignet; fructus autem antea percepti videntur ad ipſum pertinere.*

CONSILIVM LXX.

NOBILIS procurauit, vt beneficium eccleſiaſticum conferretur B. inhabili, & indigno, pacto adiecto inter eos, vt ipſe B. teneretur poſtea illud renunciare, fructusq. reſtituere cuidam ipſius N. nepoti, prout factum fuit. Quæritur quid iuris.

Reſolutio huius dubij videtur pendere à deciſione illius, an procurans ſimoniace alicui beneficium teneatur reſtituere fructus ab illo male per-
1 ceptos. Ad quod videtur dicendum primo, quod non tenetur reſtituere, ſi fructus illi fuerunt conuerſi in vtilitatem eccleſiæ, vel pauperum: quia videntur recte impenſi, & quia reſtitutio, ſi eſſet neceſſaria, videretur eis facienda. nam cap. de hoc. de ſimon. quod iubere videtur pecuniam pro beneficio datam eſſe reſtituendam eccleſiæ, cui facta eſt iniuria, intelligendum eſt de pecunia ſimoniace data, & non de pecunia & fructibus quæſitis ex beneficio, vel alia re ſimoniace quæſita, vt colligitur ex eius contextu, & annotatis ei per gloſſ. & doct.

2 Secundo dicendum, quod idem eſt aſſerendum de hoc nobili, quod de quolibet alio, qui eſt cauſa vt beneficium detur alicui indigno, vel inhabili: ita vt collatio non valeat, nec quæratur illi ius in beneficio, arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. quia eadem ratio militat in omnibus; cum quilibet eorum ſit cauſa, vt is, cui collatum eſt, male percipiat, & male diſpendat fructus beneficij male ſibi collati.

Tertio, quod ſtricto iure quilibet horũ tenetur reſtituere fructus male perceptos, & male impẽſos ab illo indigno & inhabili, ſi ille nõ reſtituerit.
3 Tum quia omnis, qui eſt cauſa alicuius damni, ſine qua illud non daretur, videtur illud dare, & ſaltem non reſtituente damnum principali auctore,

tenetur restituere, cap. fin. de in iur. & l. qui occidit. ff. ad l. Aquil. Tum quia secundum S. Tho. cõmuniter recept. 2.2. q. 62. art. 7. & omnes in 4. dist. 15. quorum nos meminimus in Manu. c. 11. nu. 25. & latius cap. 17. nu. 17. nouem personæ aliæ à principali contentæ illo disticho,

Iussio, consilium, consensus, palpo, recursus,
Participans, mutus, non obstans, non manifestans,

peccant vt ipse, & sex tenentur ad restitutionem eorum, quæ sibi obuenerunt, vel quorum causa fuerunt, ipso non restituente, puta iubens, consulens, consentiens simpliciter, recipiens, laudans, & participians. Et negari non potest, hunc, de quo in casu proposito, fuisse consulendo, vel consentiendo, causam, sine qua ille nõ percepisset, nec dispendisset male fructus.

4 Tum quia sicut magistratus malum tutorem nominans tenetur restituere damna per illum illata pupillo in subsidium, si tutor non restituat, l. 1. & tot. tit. ff. de mag. conuen. & sicut tenens seruum noxium tenetur de damno ab eo dato, adeo quod nõ satisfacit dando seruum pro noxa, l. si seruus. §. Proculus. ff. ad legem Aquil. cum alijs ibi citatis per gloss. ita conferens beneficia indigno non solum peccat, iuxta cap. graue. de præb. & cap. perpetuo. de elect. lib. 6. sed etiam tenetur restituere damnum ab eo datum, vt probat Cosmas in proœm. pragm. sanct. §. nam ecclesiarum. verb. indignorum. & in tit. de elect. §. & quoniam. verb. scientes. & quo ad propositũ paria sunt cõferre, & ita procurare, vt cõferatur, cum procuratio sit causa collationis, sine qua non conferretur, per supradicta; qualis fuit procuratio, de qua in proposito. Tum denique quod hic nobilis potest dici participasse de præfatis fructibus, quia fuerunt dati eius nepoti mediante facto ipsius, & ita videtur percepisse per illum à se nominatum, iuxtà regulam, qui per alium. de reg. iur. lib. 6.

5 Quarto, quod dici posset, omnes hos tres, scilicet illum, qui recepit illud beneficium, & nobilem, qui fuit causa illius malæ collationis, & etiam nepotem, ad quem venerunt fructus, excusari à restitutione, ea cõsideratione, quam nos probauimus in com. cap. non liceat. 12. q. 2. §. 12. nu. 4. post declarationem cap. cum vos. de offic. ord. & cap. præsenti. eodem tit. lib. 5. & cap. quia sæpe. de elect. eodem lib. scilicet, quod fructus beneficij vacãtis, de iure, & non de facto pertinent ad eum, qui primo fuerit illud canonice consequutus. Et cũ præfatum beneficium vacauerit de iure, licet non de facto, per totum præfatum tempus, fructus eius pertinebant ad eum, qui primo illud beneficium canonice obtineret: & præfatus nepos, cui præfati fructus fuerunt traditi, fuit primus, qui canonice saltem ex parte sua illud obtinuit, & consequenter omnes illi pertinuerunt ad eum, & debuissent ei restitui, etiam si alijs fuissent dati. Obijcienti autem, quod collatio ei facta videatur simoniaca propter pactum patrui initum cũ præfa-

6 to B. præcessore eius, responderi posset quod id ignorabat nepos: & simonia aliena nõ nocet eam ignoranti, nisi quo ad hoc, vt teneatur renunciare beneficium, cum primum eam rescierit, 1. q. 4. cap. iam itaque. & cap. turbatur. §. non itaque. & cap. ex insinuatione. & cap. nobis. adiuncto cap. de simoniacę. de simon. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Resignatarius promittens procuratori habenti mandatum ad resignandum, dare certum quid annuum pro eius filio minori, donec ad ætatem legitimam perueniret, non dicitur promisisse eidem postquam peruenerit ad ætatem beneficium retrocedere: vnde nec retrocedendo dicitur simoniam ex hoc capite compleuisse.*

2 *Confidentiæ simoniacæ, per quas aliquid temporale capiebatur, numquam fuerunt toleratæ; secus de non simoniacis, per quas resignatarius nihil aliud, nisi beneficium retrocedere, vel debens conferre, seu præsentare, conferre, seu præsentare promittebat.*

3 *Simoniace ignoranter de beneficio seu pensione promissus ita fructus bona fide durante suos facit, ac si simonia non fuisset perpetrata; at post scientiam tenetur nedum beneficium & pensionem dimittere, sed & fructus postea perceptos restituere, vel remissionem seu compensationem obtinere. nu. 4.*

CONSILIVM LXXI.

CANONICVS procuratorem fratrem suum constituit ad renunciandum libere canonicatum in fauorem cuiusdam clerici. Procurator vero pro suo filio infante occulte conuenit, quod quousque filius perueniret ad ætatem legitimam, teneretur de fructibus dicti canonicatus dicto suo filio quinquaginta libras singulis annis soluere: & resignatarius soluit, & in fauorem dicti filij canonicatum ante Pij IV. constitutionem contra confidentiarios editam renunciauit. Præterea pater alium clericum ad beneficium iuris patronatus præsentauit, cũ pacto vt daret dicto filio suo medietatem fructuum, prout de facto dedit. Idem pater absque titulo fructus de alio beneficio, quod præsentatus volebat resignare, in recõpensam in fauorem filij accepit: & tandem aliam cum alio commisit pater simoniam; & filius ex dictis beneficijs, partim ante scientiam, partim post, fructus percepit, seu pensiones etiam. Quæritur quid agere debeat.

Respondendum videtur primo, quod præfatus pater, qui habuit mandatum sui cognati ad renunciandum canonicatum, & præbendam, & aliud beneficium, simoniam claram commisit renunciando canonicatum, & præbendam: quia pactus fuit cum renunciatario, quod ipse daret recompensam quinquaginta librarum filio eius in reditibus ecclesiasticis, quas & postea dedit; & ita simonia ex vtraque parte fuit completa, & sic facta realis.

1 Secundo, quod præfatus pater & mandatarius non videtur admisisse simoniam, præsertim realem, nec confidentiam in renunciatione beneficij: quia nihil promisit renunciatarius; nec super restitutione beneficij, cum filius perueniret ad ætatem, fuit facta vlla conuentio, sed tantum accipiendi fructus illius, etiam antequam perueniret filius ad ætatem legitimam, cum aliqua spe patris etiam de restitutione.

Tertio, q̃ præfatus pater admisit simoniam præsentando ad beneficium sui iuris patronatus clericum ea lege, vt daret filio suo dimidium fructuũ eius; quæ ab vtraque parte fuit completa, & ita realis.

ſu longe remoto à caſibus præfatarum bullarum, cum tranſlatio penſionis rite conſtitutæ nihil commune habeat cum confidentia mala prouidendi beneficia. Tum quia alioquin ſequeretur, quod ſi præfatus penſionarius remitteret ei, qui debet penſionem vnius anni, confidens quod alio anno ſolueret aliquid vltra penſionem illius anni, incideret in pœnas præfatæ confidentiæ damnatę, quod eſt abſurdum, & nemo diceret, l. nam quod ab-
6 ſurdum. ff. de bonis liber. Tum denique quod penſio ſecundum Card. vbi ſupra recep. eſt in ſe res temporaria; & non licet arguere de confidentia rei ſpiritualis, quale eſt beneficium, iuxta cap. dilecto, de præb. adeo quidē quod nec per ſomnium id venit in mentem præfatorum Piorum, &c.

ADDIMVS PRAETEREA præfatæ noſtræ informationi, quod dictus Procurator fiſcalis pro ſua multa eruditione, & mala informatione, multa quidem adducit ſubtilia, ſed parum concludentia, & quædam
7 pro ſua bona conſcientia fatetur præfato D. Abbati vtilia. Primū enim, vt vir bonus, & dicendi peritus, qualis debet eſſe orator, & fiſci Procurator, concedit duplicem eſſe confidentiam penſionalem, vnam propriam à radice infecta & à confidentia beneficiali manantem, alteram impropriam, quæ ſeparata & ſeiuncta eſt ab illa radice infecta confidentiæ beneficialis, qualis eſt iſta de qua loquimur; & præſupponit præfatas extrauagantes Pij IIII. & Pij V. non agere de hac impropria, quod præfati D. Abbatis intentioni eſt valde vtile.

Secundum eſt, quod præfatus D. Abbas non incidit in pœnas præfatarū extrauagantium: quod profecto dignum eſt ſua, quæ magna eſt, pietate Chriſtiana, & non mediocriter iuuat intentionem D. Abbatis.

8 Tertium eſt, quod Pius V. extrauag. Pij IIII. ad confidentiam impropriam per ſententiam in cauſa N. latam extendit. Sed huic argumento ſatis ſuperq. reſponſum eſt in alia informatione ſex vel ſeptem modis peremptorijs, quos non expedit iterum referre, qui poſſunt ibi videri; ſcilicet, quod illa ſententia erat res inter alios acta, & quod non fundabatur in vitio confidentiæ, &c. Quibus nunc addimus, quod Pius V. ferendo illam ſententiam, videtur ſenſiſſe, quod extrauagantes illæ non ſe extenderent ad confidentiam penſionalem non pendentem ex radice infecta beneficialis confidentiæ; quæ eſt ſincera defenſio D. Abbatis.

9 Quartum eſt, quod licet D. Abbas non inciderit in cenſuras præfatarum extrauagantium, debet tamen puniri in amiſſione penſionis centum ſcutorum propter fraudem & dolum, quæ adhibuit. Ad quod reſpondetur, primo, quod D. Procurator hoc dicit per informationem falſam præfati aduerſarij, qui ſuos grandes dolos & fraudes transfert in dominum ſuum ſimplicem, & candidum. Secundo, quod bonitate & ſimplicitate in hoc caſu eſt vſus, & timore ſancto, & reuerentia, quibus timuit offendere Deum, & S. Sedē Apoſt. & eius leges; quod eſt omnino contrarium dolo, & fraudi, per notata in l. iuris gentium. §. ſed ſi fraudandi. ff. de pactis. & tot. tit. de
10 dolo. & D. Th. 2. 2. q. 55. ar. 4. Item q. D. V. R. eſt deputatus iudex ad cauſas confidentiales comprehenſas in dict. extrauagantibus; quales non eſſe cōfidentias penſionales, quæ non procedunt à radice infecta beneficialis cō-

fidentiæ, in alia informatione probatum est, & satis probatur ex eo, quod præfatus D. Procurator ait illas esse improprie confidentiales: cum enim illæ extrauag. sint pœnales, & odiosæ, vt aliàs probauimus, & tales leges non debeant extendi per iura vulgata, consequens est non debere illas extendi ad eas confidentias, quæ solum improprie dicuntur tales. arg. cap. odia. & cap. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6.

11 Quintum est, quod pensio extincta per translationem, non potest reuiuiscere per auctoritatem priuatã: & consequenter, quod pensio iam translata in præfatum Iacobum per consensum præfati D. Abbatis, cum iam sit extincta quo ad Abbatem, non potest reuiuiscere quo ad illum auctoritate priuata. Ad quod respondetur primo, quod ipse D. Procurator fisci expresse ait, præfatam translationem, eo quod esset per fraudem facta, non valuisse: cui consequens est non fuisse illam extinctam; quia nihilum nihil facit, cap. non præstat. de reg. iur. lib. 6. Secundo, quod etiamsi esset aliquo modo valida, debet irritari; quia quæ in fraudem fiunt, irrita sunt, aut irritanda, l. 1. & tot. tit. ff. quæ in fraud. credit. & §. si quis in fraudem. Instit. de actionib. & hoc est quod petit D. Abbas coram D. Bernardino Cotta: & hoc est quod orat D. V. R. vt dignetur remittere ipsum ad illum, qui potest cognoscere de illa causa: & D. V. R. est solum deputata ad causas confidentiales sub præfatis extrauagan. comprehensas. Tertio, quod dolus & fraus non debent prodesse prefato Iacobo, iux. cap. Sedes Apost. de rescrip. cum similib. & prodesset ei, si processus cœptus contra illum coram D. Vicario, impediretur per iudicium D. V. R.

Sextum autem fere continet idem, quod quintum, scilicet, quod pensio D. Abbatis quo ad 100. scuta fuit cassata per consensum eius, &c. & non potest ad illum redire, &c. & ita liberabitur commenda onere illo, &c.

AD HAEC autem respondetur vt supra. Primo, quod translatio illa non valuit ex defectu consensus transferendi, quem non habuit D. Abbas, arg.
12 l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. & notat. in cap. quæ in ecclesiarum. de constitut. Quod autem non consenserit, patet ex actis, in quibus dicitur esse probatum, quod noluit D. Abbas transferre, nisi in casu licito, & quod vetuit ne traderentur scripturæ ad id necessariæ, & alia, quæ concludunt eum fuisse deceptum, & dolo & fraude supplantarum ab eo, qui comedebat panes suos, & rependit odium pro dilectione sua. & constat errantem, & ignorantem, & deceptum non consentire, l. si per errorem. ff. de iurisdict. omn. iudic. cum multis ab omnibus ibi citatis. Secundo, quod etiamsi quoquo modo valuisset, debet irritari: cum, vt prædictum est, quæ dolo, fraude, & calliditate fiunt, aut irrita sint, aut certe irritanda. & quia cognitio huius rei pertinet ad D. Bernardinum Cottam, supplicatur D. V. R. vt supra.

SVMMARIVM.

1 *Dimissorias ad ordines suscipiendos qui data pecunia impetrat, & ordinatur, etsi attento solo iure naturali & diuino non dicatur simoniacus in ordine, attento*

autem

Digitized by Google

autem iure Pontificio erit talis. & 2.

1 *Simoniam in beneficio dicitur committere etiam is, qui dat temporale pro obtinendis ijs, per quæ beneficium obtinetur: & hoc, attento iure Canonico; attento autem solo iure diuino, vel naturali, secus.*

CONSILIVM LXVII.

AN QVI dat pecunias mediatori, vt sibi impetret dimissorias, siue reuerendas ad ordines suscipiendos, quas per pecunias mediator impetrauit, comprehendatur in dispositione extrauag. 2. de simonia, supposito quod illarum vigore fuerit ordinatus.

Nam pro parte affirmatiua facit primo vulgata propositio, de qua post Arist. D. Tho. 1. 2. q. 18. art. 6. & 7. quod actus humani accipiunt speciem potius à fine, quam ab obiecto: vnde qui furatur, vt committat adulterium, est per se loquendo magis adulter, quam fur. Sed sic est, quod D. consulens dedit pecunias pro dimissorijs, ad hoc, vt ordines sacros acciperet; ergo eas dedit potius pro ordinibus, quam pro dimissorijs; ergo est simoniace ordinatus; ergo comprehenditur, &c. quod confirmatur per l. verum. la. 2. ff. de furtis. vbi ait Iurisconsul. quod qui rapuit, vel celauit meretricem, vt fornicetur, non dicitur fur, nec vt talis punitur, vt ibi tenet Bart.

Secundo facit argumentum à simili textus in cap. 1. adiuncta gloss. cap. ex parte. & ibi Innocen. in verb. minister. de simonia. vbi sic habet: *Sicut Episcopus manuum impositionem, ita neque examinator vocem, neque notarius calamum vendat.* & subijcitur generaliter; *Pro ordinatione igitur, eum qui ordinatur, aliquid dare prohibemus.* Ergo sicut qui notario scribenti, vel examinatori aliquid dat pro scriptura, & approbatione idoneitatis, pro ordinibus dare dicitur, sic etiam dicendum erit de eo qui dat pecunias pro dimissorijs obtinendis.

Tertio facit, quod qui dant pecuniam examinatoribus, vt eos tamquã idoneos præsentent Episcopo ordinanti, tentant emere gratiam Spiritus sancti, id est ordinationem, vt ait textus in cap. quando. 24. dist. & sunt ipso iure suspensi, glossa ibidem per cap. reperiuntur. 1. q. 1.

Quarto facit, quod qui dat aliquid examinatoribus occasione examinis ad beneficium, pœnas contra simoniacos statutas incurrere dicitur per Conc. Trid. sess. 24. cap. 18. de refor.

Quinto facit eadem extrauag. 2. de simonia. quæ non solum punit simoniace beneficia & ordines recipientes, sed etiam annullat præsentationes, &c. & sic reputat simoniacos eos, qui dant aliquid temporale pro presentatione.

Pro negatiua vero facit primo opinio quorumdam illustrium virorum, de quibus mihi verbo relatum fuit, eos consuluisse non committere simoniam in ordinibus, quos recipit, qui dat pecuniam examinatoribus, vt ad illos idoneus renuncietur, & approbetur. ergo multo minus erit talis, qui dat pecuniam pro dimissorijs.

Secundo facit, quod hæc licentia, siue dimissoriæ ad assumendum ordines, non concernunt substantiam illorum, cum sint quid separatum & remotum

motum ab ordinibus, & veluti quædã præparatoria ad ordines assumendos, vt palam est: & cũ pœna apposita pręparato regulariter non extendatur ad præparatoria, vt ait Decius in rub. de iudic. num. 1. vbi etiam Ripa num. 14. & 15. ergo nec pœna inflicta simoniace ordinato extendetur ad committentem simoniam in præparatorijs ad ordines suscipiendos, arg. cap. odia. de reg. iuris lib. 6. & glos. cap. fin. de iure patron.

Tertio, quod qui ordinat, vel præsentat aliquem cum pacto, quod ordinatus nõ molestabit eũ pro victu, non censetur incurrere pœnas d. extrauag. sed solum suspensionem ad triennium, per cap. fin. de simon. vbi post Abbatẽ antiquũ hoc notant Ioan. Andr. & Car. cuius dicti rationẽ reddũt ibi Pan. & Fel. in c. de simoniace. nu. 2. eod. tit. quia scilicet ibi simonia non erat cõmissa in ordine, sed in consequentibus illum. ergo sicut simoniacus in cõsequentibus ordinem non est proprie simoniacus in ordine, nec subit pœnas contra tales decretas, ita nec simoniacus in antecedentibus ordinem erit iudicandus simoniacus in ipso ordine, argu. l. illud. ff. ad l. Aquil.

Ad opposita videtur posse responderi. Ad primum quidem primo, quod assumptum illud non potest applicari ad casum nostrum: quia procedit in illis actionibus, ex quibus quasi per partes integrales conficitur vnum illud, quod erat vltimo loco intentum. vnde qui volens fornicari rapit meretricem, non dicitur raptor, sed fornicator: quia hoc solum intendebat, vt ait Iurecõsultus in d. l. verum. Aliud esset, si furatus esset pecuniam, vel equum, collimando hæc omnia in hunc solum finem, vt fornicetur: nam cũ hæc sint actiones separatæ, non faciunt simul collectæ vnum quid solum. vtique iste talis fur erit simul, & fornicator, duæque erunt actiones omnino separatæ, quarum prima erit pœnalis de iure ciuili, quo punitur fur actione furti, altera vero de iure canonico, quod punit fornicationem cũ meretrice etiam habitam, & commissam: quæ colliguntur ex D. Tho. d. ar. 6. & 7. prout clarius apud ipsum videri possunt. Ergo in nostro casu, cũ licentia ad ordines assumendos, & assumptio ordinum sint actiones diuersæ & separatæ, de vna ad aliam non potest inferri, l. Papinianus. ff. de minorib. cap. ad audientiam. de decimis. Secundo responderi posset, actionẽ humanam, prout procedit ab operante, non ordinari nisi ad vnum finem proximum, & ab illo tantum specificari, licet ad alios remotos etiam referatur, vt colligitur ex eodem D. Tho. 1. 2. q. 1. art. 3. ad 3. atque ita cũ datio pecuniæ in casu nostro primo & principaliter facta sit propter dimissorias habendas, secundario autem & minus principaliter ad ordines assumendos, dici nõ poterit assumptio ordinum simoniaca, licet dimissoriæ ad illos assumendos fuerint per simoniam obtentæ.

Ad secundum respondetur concedendo assumptum in eo; negando tamen, quod inde sequatur committere simoniam in ordine omnes, qui prohibentur aliquid accipere: siquidem in fine concludendo prohibetur, ne quid detur pro ordinatione, nec pro vsu pallij, nec pro chartis. vnde patet, quod dare pro chartis, id est notario, non est dare pro ordinibus: & consequenter nec dare pro dimissorijs, erit dare pro ordinibus. Nec obstat, quod dimissoriæ continent in se examen: quia hoc venit in

consequentiam, & quæ in consequentiam veniunt attendi non debent.

Ad tertium responderunt, quod iura in illo citata debent intelligi de examinatoribus, qui rogant Episcopũ, vt det ordines alicui, veluti faciunt Archidiaconi, qui si pro illo rogatu accipiant pecuniã, videntur formaliter committere simoniam in ordine; quia perinde est, ac si ordinans illam accepisset, vt post alios tradit D. tua in suo Man. cap. 23. n. 106. 9. ad quintum. & alibi sæpe, non autem de simplicibus examinatoribus, & simplices dimissorias cõcedentibus, qui referunt accepta pecunia aliquos esse idoneos ad ordines, vel dant licentiam vt possint ordinari.

Ad quartum respondetur, Conciliũ loqui de examine ad beneficia per concursum, per quod acquirit approbatus ius ad beneficium: & ideo nihil mirum, cum pecunia dari videatur pro illo iure spirituali, quod dicatur tã dans, quam accipiens committere simoniam in beneficio, quod etiã colligitur ex d. extrauag. 2. Atque ita posset hæc inductio retorqueri sic: Speciale est in examinatoribus, & Conciliũ nouum ius statuit contra examinatores ad beneficia per cõcursum, vt scilicet accipiendo aliquid ab examinatis, censeantur simoniaci in beneficio: ergo contrarium dicendũ est de examinatoribus quo ad ordines aliquid accipientibus ab approbatis; quia qui de vno dicit, &c. vulg. l. cũ prætor. ff. de iudi. c. nõne. de præsumpt.

Ad quintũ respondetur ex diuersis non bene inferri, & quod aliud sunt præsentatio, electio, collatio, &c. de quibus in d. extrauag. per quæ acquiritur ius ad beneficia, & aliud examen, & dimissoriæ, per quæ nullum ius acquiritur ad ordines, vt palam est: nam restat in arbitrio ordinatoris, vtrum velit approbatos huiusmodi, & habentes dimissorias ordinare, nec ne; quod tamen secus dicendum est in prædictis actibus, in quibus collator non potest sine iusta causa respuere præsentatum, electum, &c. vnde cum emptio dimissorialium non possit dici formaliter emptio ordinum, non plus se extendet, quam fuerit intentio principalis emptoris, l. non omnis. ff. si certum petatur. alioqui enim ementes officia, & munera ecclesiastica magni valoris, sperantes minus principaliter, vt quotidie fit in Curia, sciente & consentiente Papa, quod occasione illorum promouebuntur ad dignitates ecclesiasticas, essẽt cẽsendi simoniaci in beneficio; quod est absurdum, & ita non dicendum, l. nam quod absurdũ. ff. de bonis libert. quia ex dicta officij emptione nullum ius acquirunt ad easdem, sicut nec ex d. examinis, vel dimissoriarũ emptione acquiritur aliquod ius ad ordines.

AD SVPERIORA MIHI proposita respondeo primo, fundamenta, quæ adducuntur & tanguntur, ad alia multa dubia decidenda seruire posse: quamuis Panor. & Felinus non videntur dicere id, quod eis tribuitur in cap. de simoniace. de simonia.

1 Secundo, quod licet eo respectu, & ratione, qua tua pietas desiderat hãc partem, quam tuetur, esse veram, ipse quoque idem desiderem; alia tamẽ ratione, scilicet, quod expedit arcere multos, ne ad ordines inordinate accendat contra Gregorij sententiam, conuenit optare pœnas, quibus arceantur.

Tertio, quod fundamenta tuæ Dominationis, quibus hanc partem confirmas

firmas, & confutas alterius fulcra, videntur mihi plus satis sapere Metaphysicam, & rigorem Logicum, dum satagis defendere tum demum simoniam in ordine committi, cum pecunia datur vel promittitur pro ipsomet ordine, vel ordinatione.

Quarto, quod hoc satis defendi posse videtur, si loquamur de simonia in ordine, iure solo naturali vel diuino attento contracta; vt etiam eadem ratione defendi posset, quod tum demum simonia in beneficio, attento illo solo iure, admittitur, quando pro ipso beneficio pecunia datur, vel promittitur, & non aliàs: sed quod sicut per prædictam extrauag. 2. de simon. & alia multa cogimur dicere simoniam in beneficio contrahi saltem iure Pontificio attento, etiam cum datur pecunia, vel aliud temporarium pro collatione, electione, & præsentatione, nominatione, fauore, intercessione, siue mediatione, & alijs similibus actibus ad acquirendum directis, & in renunciatione & priuatione alijs actibus ad perdendum directis; ita cogimur dicere, quod simonia committitur in ordine iure Pontificio attento, non solum quando datur pecunia, vel aliud temporarium pro pretio ordinis, sed etiam cum dătur pro alijs actibus directis ad eius acquisitionem, quales sunt examinatio, approbatio, & fauor, intercessio, siue mediatio, qua quæritur consensus ordinantis ad ordine insigniendum; licet vere coram Deo ordinandus nolit emere ordinem, quem scit esse inuendibilem, & inæstimabilem.

Quinto, quod negari non potest litteras dimissorias esse de huiusmodi actibus, eo quod formaliter vel virtualiter continent fauorem vel intercessionem ad ordinem consequendum, vel examinationem, vel approbationem, vel conferunt ius quoddam petendi & accipiendi ordines à quo maluerit antistite: vel quod est quædam via directa in ordinem quærendum magna cum deliberatione instituta ab Ecclesia per potestatem supernaturaliter à Deo acceptam: & ita ius, quod per eas datur, est quoddam valde spirituale directum ad consequendum ordinem, qui est magis spirituale, iuxta ea quæ nos tractamus in Man. confes. cap. 23. nu. 99. vnde possunt desumi aliquot fulcra pro quarto & quinto dictis supra positis.

2 Sexto, quod per omnia supradicta videtur consulendum, simoniam, quæ committitur dando pecuniam pro litteris dimissorijs, censendam esse simoniam commissam in ordine, attento iure Pontificio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio data excommunicato à superiore habente potestatem absoluendi valet, licet sit iniusta.*

2 *Absolutio etiam sacramentalis data excommunicato bona fide confesso valet.*

3 *Peccata habentia excommunicationem, vel alias censuras reseruatas annexas, confessa habenti potestatem absoluendi ab illis, & oblita, desinunt esse reseruata, & censura annexa tolluntur per absolutionem generalem ab omnibus censuris.*

4 *Venia peccati non datur nisi correcto, & sic nec simoniaco in beneficio datur absolutio, nisi eo dimisso.*

CONSILIVM LXVIII.

REALIS simoniacus in beneficio an possit absolui ab excommunicatione, quam incurrit, sine renunciatione vel dimissione beneficij, super quo illa commissa fuit; & licet non debeat absolui, absolutio tamen facta teneat?

1 Pro parte affirmante facit primo cap. venerabilibus. §. vbi autem. de sententia excom. lib. 6. quatenus habet absolutionem datam à superiore habente potestatem absoluendi excommunicato valere, licet sit iniusta. at per Iobælea datur potestas absoluendi à quibuscumque excommunicationibus, etiam reseruatis: ergo confessarius electus per illa, licet forte male faciat absoluendo huiusmodi excommunicatum, tenebit tamen illius absolutio.

2 Secundo facit, quod absolutio etiam sacramentalis data excommunicato bona fide confesso valet, vt post Caiet. diximus nos in nostro Manu. confess. cap. 9. num. 1. & seq.

3 Tertio facit, quod qui peccauit peccata reseruata, vel habentia excommunicationem vel alias censuras reseruatas eis annexas, & confitetur habenti potestatem absoluendi ab illis, licet non meminerit illa confiteri, desinunt tamen esse reseruata, & tolluntur censuræ illis annexæ per absolutionem generalem ab omnibus censuris & peccatis datam ei ab illo.

4 Pro parte autem negante facit regula libri 6. *peccati venia non datur nisi correcto.* Atqui simoniacus realis in beneficio, qui non relinquit illud, in quo scit, vel debet scire se nihil iuris habere per extrauag. secundam de simon. non est correctus.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus super irregularitate ex occulto crimine, puta simonia in ordine orta dispensat.*

2 *Beneficium ante irregularitatem adeptum ipso iure non perditur per irregularitatem postea incursam, nec illius fructus etiam postea percepti.*

CONSILIVM LXIX.

1 SIMONIACVS in ordine realis, & sic excommunicatus, occultus tamen, celebrando factus est irregularis.

Quæritur, an Episcopus possit secũ dispensare, & an indigeat dispensatione ad retinendum fructus beneficij ab eo perceptos.

Respondeo primo, quod Episcopus potest dispensare super irregularitate occulta nata ex simonia occulta, & non deducta in iudicium, per cap. 6. de refor. sess. 24. Conc. Trid.

Secundo, quod non indiget dispensatione circa retentionem fructuum, si beneficium collatum fuerit ante simoniam; quia non perditur ipso iure beneficium ante irregularitatem adeptum, iuxta solemne dictum Innoc. in cap. cum nostris. de conces. præb. si autem beneficium collatum fuerit per

Digitized by Google

per ipſam ſimoniam, vel poſt illam, ita quod collatio fuerit nulla, oportet vt illa reſiciatur per illum, qui poteſt illud beneficium conferre, arg. cap. 1. de reg. iur. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus pecuniam pro beneficio, ſine eccleſia acceptam, ipſemet reſtituat eccleſiæ, fructus autem ex illo percepti etiam pauperibus poſſunt reſtitui, item & poſtea legitime prouiſo. num. 5.*

1 *Fructus beneficij percepti per nulliter prouiſum, ſi ſunt conuerſi in vtilitatem eccleſiæ, vel pauperum, non debent denuo reſtitui.*

2 *Mediator, qui eſt cauſa ſine qua non, vt beneficium conferatur inhabili, ſeu tam indigno, vt collatio ſit nulla, tenetur in ſubſidium reſtituere fructus perceptos, & male impenſos, num. 3. ſufficit autem quod pro illis ſatisfiat illi, qui primus iuſtam de beneficio obtinebit collationem. num. 5.*

5 *Fructus beneficij de iure ſed non de facto vacantis ſpectant ad illum qui primus acquirit iuſtum titulum, immo etiam poſſunt reſtitui illi cui ignoranti fuit ſimoniace illud poſtea collatum. num. 6.*

6 *Simoniace ignoranter prouiſus de beneficio ad aliud non tenetur, niſi vt cum primum reſciuerit, illud reſignet; fructus autem antea percepti videntur ad ipſum pertinere.*

CONSILIVM LXX.

NOBILIS procurauit, vt beneficium eccleſiaſticum conferretur B. inhabili, & indigno, pacto adiecto inter eos, vt ipſe B. teneretur poſtea illud renunciare, fructusq. reſtituere cuidam ipſius N. nepoti, prout factum fuit. Quæritur quid iuris.

Reſolutio huius dubij videtur pendere à deciſione illius, an procurans ſimoniace alicui beneficium teneatur reſtituere fructus ab illo male per-
1 ceptos. Ad quod videtur dicendum primo, quod non tenetur reſtituere, ſi fructus illi fuerunt conuerſi in vtilitatem eccleſiæ, vel pauperum: quia videntur recte impenſi, & quia reſtitutio, ſi eſſet neceſſaria, videretur eis facienda. nam cap. de hoc. de ſimon. quod iubere videtur pecuniam pro beneficio datam eſſe reſtituendam eccleſiæ, cui facta eſt iniuria, intelligendum eſt de pecunia ſimoniace data, & non de pecunia & fructibus quæſitis ex beneficio, vel alia re ſimoniace quæſita, vt colligitur ex eius contextu, & annotatis ei per gloſſ. & doct.

2 Secundo dicendum, quod idem eſt aſſerendum de hoc nobili, quod de quolibet alio, qui eſt cauſa vt beneficium detur alicui indigno, vel inhabili: ita vt collatio non valeat, nec quæratur illi ius in beneficio, arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. quia eadem ratio militat in omnibus; cum quilibet eorum ſit cauſa, vt is, cui collatum eſt, male percipiat, & male diſpendat fructus beneficij male ſibi collati.

Tertio, quod ſtricto iure quilibet horũ tenetur reſtituere fructus male perceptos, & male impẽſos ab illo indigno & inhabili, ſi ille nõ reſtituerit.
3 Tum quia omnis, qui eſt cauſa alicuius damni, ſine qua illud non daretur, videtur illud dare, & ſaltem non reſtituente damnum principali auctore,

tenetur restituere, cap. fin. de in iur. & l. qui occidit. ff. ad l. Aquil. Tum quia secundum S. Tho. cõmuniter recept. 2. 2. q. 62. art. 7. & omnes in 4. dist. 15. quorum nos meminimus in Manu. c. 11. nu. 25. & latius cap. 17. nu. 17. nouem personæ aliæ à principali contentæ illo disticho,

Iussio, consilium, consensus, palpo, recursus,
Participans, mutus, non obstans, non manifestans,

peccant vt ipse, & sex tenentur ad restitutionem eorum, quæ sibi obuenerunt, vel quorum causa fuerunt, ipso non restituente, puta iubens, consulens, consentiens simpliciter, recipiens, laudans, & participians. Et negari non potest, hunc, de quo in casu proposito, fuisse consulendo, vel consentiendo, causam, sine qua ille nõ percepisset, nec dispendisset male fructus.

4 Tum quia sicut magistratus malum tutorem nominans tenetur restituere damna per illum illata pupillo in subsidium, si tutor non restituat, l. 1. & tot. tit. ff. de mag. conuen. & sicut tenens seruum noxium tenetur de damno ab eo dato, adeo quod nõ satisfacit dando seruum pro noxa, l. si seruus. §. Proculus. ff. ad legem Aquil. cum alijs ibi citatis per gloss. ita conferens beneficia indigno non solum peccat, iuxta cap. graue. de præb. & cap. perpetuo. de elect. lib. 6. sed etiam tenetur restituere damnum ab eo datum, vt probat Cosmas in procem. pragm. sanct. §. nam ecclesiarum. verb. indignorum. & in tit. de elect. §. & quoniam. verb. scientes. & quo ad propositũ paria sunt cõferre, & ita procurare, vt cõferatur, cum procuratio sit causa collationis, sine qua non conferretur, per supradicta; qualis fuit procuratio, de qua in proposito. Tum denique quod hic nobilis potest dici participasse de præfatis fructibus, quia fuerunt dati eius nepoti mediante facto ipsius, & ita videtur percepisse per illum à se nominatum, iuxtà regulam, qui per alium. de reg. iur. lib. 6.

5 Quarto, quod dici posset, omnes hos tres, scilicet illum, qui recepit illud beneficium, & nobilem, qui fuit causa illius malæ collationis, & etiam nepotem, ad quem venerunt fructus, excusari à restitutione, ea cõsideratione, quam nos probauimus in com. cap. non liceat. 12. q. 2. §. 12. nu. 4. post declarationem cap. cum vos. de offic. ord. & cap. præsenti. eodem tit. lib. 5. & cap. quia sæpe. de elect. eodem lib. scilicet, quod fructus beneficij vacãtis, de iure, & non de facto pertinent ad eum, qui primo fuerit illud canonice consequutus. Et cũ præfatum beneficium vacauerit de iure, licet non de facto, per totum præfatum tempus, fructus eius pertinebant ad eum, qui primo illud beneficium canonice obtineret; & præfatus nepos, cui præfati fructus fuerunt traditi, fuit primus, qui canonice saltem ex parte sua illud obtinuit, & consequenter omnes illi pertinuerunt ad eum, & debuissent ei restitui, etiam si alijs fuissent dati. Obijcienti autem, quod collatio ei facta videatur simoniaca propter pactum patrui initum cũ præfato B. præcessore eius, responderi posset quod id ignorabat nepos: &

6 simonia aliena nõ nocet eam ignoranti, nisi quo ad hoc, vt teneatur renunciare beneficium, cum primum eam rescierit, 1. q. 4. cap. iam itaque. & cap. turbatur. §. non itaque. & cap. ex insinuatione. & cap. nobis. adiuncto cap. de simoniacę. de simon. Salua, &c.

§ V M-

SVMMARIVM.

1 *Resignatarius promittens procuratori habenti mandatum ad resignandum, dare certum quid annuum pro eius filio minori, donec ad ætatem legitimam perueniret, non dicitur promisisse eidem postquam peruenerit ad ætatem beneficium retrocedere vnde nec retrocedendo dicitur simoniam ex hoc capite compleuisse.*

2 *Confidentiæ simoniacæ, per quas aliquid temporale capiebatur, numquam fuerunt toleratæ; secus de non simoniacis, per quas resignatarius nihil aliud, nisi beneficium retrocedere, vel debens conferre, seu præsentare, conferre, seu præsentare promittebat.*

3 *Simoniace ignoranter de beneficio seu pensione prouisus ita fructus bona fide durante suos facit, ac si simonia non fuisset perpetrata; at post scientiam tenetur nedum beneficium & pensionem dimittere, sed & fructus postea perceptos restituere, vel remissionem seu compensationem obtinere. nu. 4.*

CONSILIVM LXXI.

CANONICVS procuratorem fratrem suum constituit ad renunciandum libere canonicatum in fauorem cuiusdam clerici. Procurator vero pro suo filio infante occulte conuenit, quod quousque filius perueniret ad ætatem legitimam, teneretur de fructibus dicti canonicatus dicto suo filio quinquaginta libras singulis annis soluere: & resignatarius soluit, & in fauorem dicti filij canonicatum ante Pij IV. constitutionem contra confidentiarios editam renunciauit. Præterea pater alium clericum ad beneficium iuris patronatus præsentauit, cũ pacto vt daret dicto filio suo medietatem fructuum, prout de facto dedit. Idem pater absque titulo fructus de alio beneficio, quod præsentatus volebat resignare, in recõpensam in fauorem filij accepit: & tandem aliam cum alio commisit pater simoniam; & filius ex dictis beneficijs, partim ante scientiam, partim post, fructus percepit, seu pensiones etiam. Quæritur quid agere debeat.

Respondendum videtur primo, quod præfatus pater, qui habuit mandatum sui cognati ad renunciandum canonicatum, & præbendam, & aliud beneficium, simoniam claram commisit renunciando canonicatum, & præbendam: quia pactus fuit cum renunciatario, quod ipse daret recompensam quinquaginta librarum filio eius in reditibus ecclesiasticis, quas & postea dedit; & ita simonia ex vtraque parte fuit completa, & sic facta realis.

1 Secundo, quod præfatus pater & mandatarius non videtur admisisse simoniam, præsertim realem, nec confidentiam in renunciatione beneficij: quia nihil promisit renunciatarius; nec super restitutione beneficij, cum filius perueniret ad ætatem, fuit facta vlla conuentio, sed tantum accipiendi fructus illius, etiam antequam perueniret filius ad ætatem legitimam, cum aliqua spe patris etiam de restitutione. 1

Tertio, q̃ præfatus pater admisit simoniam præsentando ad beneficium sui iuris patronatus clericum ea lege, vt daret filio suo dimidium fructuũ eius; quæ ab vtraque parte fuit completa, & ita realis.

Quarto, quod recompenſa data plus obſuit, quam profuit: quia magis compleuit ſimoniam à ſe promiſſam, faciendo eam realem.

Quinto, quod male fecit præfatus pater accipiendo fructus vnius beneficij, quod debebat dari in recompenſam filio, & non fuit datum: quia ſine vllo titulo legitimo percepit eos.

2 Sexto, quod licet confidentiæ ſimplices, quibus promittebatur reſtitutio beneficij, vel collatio, vel præſentatio, tolerarentur, quando hæc facta fuerunt; confidentiæ tamen ſimoniacæ, per quas capiebatur aliquid per ſimplicem confidentiam, numquam fuerunt nec Romæ, nec alibi toleratę.

Septimo, quod parum profuit filio præfato ſtuduiſſe bene, & euaſiſſe in virum doctum, & recitaſſe horas, & habuiſſe animum ſuſcipiendi ſacros ordines, ad effectum lucrandi fructus, ſi tituli, per quos quæſiuit beneficium, fuerunt nulli.

3 Octauo, quod multum tamen prodeſt præfato filio neſciuiſſe præfatas labes ſimoniacas: quoniam ipſe potuit defendi, quod huiuſmodi beneficiarius facit fructus, quos percepit durante bona fide, ſuos, ita quod non tenetur reſtituere illos, quos bona fide percepit, pluſquam ſi abſque ſimonia ſua, & ab alio pro ipſo commiſſa, illos percepiſſet.

4 Nono, quod omnes præfati, qui receperant fructus beneficiorum per præfatas ſimonias reales quæſitorum, & etiam præfatus filius, quos recepit poſtquam nouit præfatam ſimoniam, tenentur reſtituere illos, & etiam beneficia, quæ ſic quæſiuerunt, vel obtinere condonationem, vel remiſſionem eorum ob aliquam iuſtam cauſam, aut per compoſitionem iuſtam, & retentionem beneficiorum nouam à Sanctiſſimo Domino noſtro, quę, &c.

SVMMARIVM.

1 *Procurans laicus clerico conferri beneficium cum pacto, vt pars fructuum ſibi detur, ſequuto effectu eſt ſimoniacus realis cum obligatione reſtituendi accepta vel legitimo ſucceſſori, vel in vtilitatem ipſius beneficij conuertendi, vel ſe cum Camera componendi.*

CONSILIVM LXXII.

LAICVS, vacante quodam beneficio, procuranit vt illud conferretur cuidam clerico cum pacto vt ipſe haberet dimidium fructuum tunc percipiendorum, quod factum fuit. Quæritur quid iuris.

Reſpondeo, quod in hoc caſu interuenit ſimonia realis; & conſequenter vterque incurrit excommunicationem, & collatio fuit nulla; & cõſequenter nec beneficiarius quæſiuit fructus ſibi, nec potuit quęrere, nec dare annuam partem promiſſam laico.

1 Secundo, quod præfatus laicus tenetur reſtituere ea, quæ accepit; & quod poteſt reſtituere Cameræ Apoſtolicæ componendo ſe cum illa, vel ei qui primo loco ſucceſſit præfato beneficiario mortuo; vel etiam conuertere in vtilitatem eccleſiæ, de cuius fructibus fuerunt ea, quæ accepit à ſimoniaco; per ea quæ profunde & late ſcripſimus in commen. de ſpolijs cler. ſuper cap. non liceat Papæ. §. 4. num. 4. & clarius ac reſolu-

tius

tius,§.12.num.4. vbi consulitur posse obligatum ad restituendum deligere id quod magis ei conuenit; & qua ratione magis conueniat restituere ea, vel restituere futuro successori, quam ipsi ecclesiæ, &c.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca etsi non sit resignatio ob solam intentionem, quam habet resignans, vt postea tertio cedatur, efficietur tamen talis, si resignatarius mediatur promittat illud dicto tertio cedere.*

2 *Resignatarius, qui promiserat tertio beneficium dare, si illud alteri reseruato regressu resignet, & postea purificato regressu iterum illud acquirat, & dicto tertio resignet, simoniacam facit resignationem.*

2 *Resignans cum regressu, si purificato regressu iterum adipiscitur beneficium, censetur illud habere illo modo, quo habebat antequam resignaret.*

3 *Ignoranti collatio simoniace facta tenet; tenetur tamen, cum primum fuit vitium, beneficium dimittere; durante autem ignorantia potest iuste de fructibus disponere, nec tenetur illos restituere. nu. 4.*

3 *Lucrum etsi quis immediate capere non debeat ex delicto, occasionaliter tamen ex mediate potest.*

4 *Mediator simoniæ tunc demum in subsidium beneficiarij non restituentis fructus restituit, quando collatio fuit taliter nulla, quod etiam ipse beneficiarius illos iniuste percepit.*

CONSILIVM LXXIII.

TITIVS instante Caio beneficium reseruatis fructibus, & regressu, resignauit Seio, ea intentione, vt illud Lælio, quando ad ætatem legitimam peruenisset, daretur. Mortuo interim Titio, Seius qui volebat vitam cleric alem ducere, illud instante Caio, reseruatis sibi fructibus, & regressu, resignauit Sempronio, qui secreto promiserat soli dicto Caio, quod tunc quoddam suum beneficium, & mortuo Seio etiam primodictum aliud beneficium dicto Lælio, cum primum ad ætatem legitimam peruenisset, renunciaret. Verum quoniam per mortem Sempronij beneficium reuersum fuit iterum ad Seium, ideo idem Seius illud resignauit Lælio facto maiori, & prædictorum pactorum ignaro: dictusq. Caius semper omnes fructus percepit de voluntate Seij, & Lælij.

Quæritur primo, an resignatio facta in fauorem Seij teneat.

Secundo, an valeant resignationes factæ à Seio resignatario.

Tertio, an Caius teneatur restituere fructus ex dictis beneficijs perceptos.

1 Respondeo primo, quod renunciatio facta à Titio in Seium non fuit simoniaca, si sola intentione, vt postea Seius renunciaret in Lælium, facta fuit: sed in facto licet dicatur nullum pactum, nec confidentiam interuenisse inter Titium & Seium, non tamen dicitur quod non interuenit cum alio, præsertim cum Caio, in cuius gratiam facta fuit renunciatio in fa-

Digitized by Google

in fauorem Seij, qui erat frater illius, ea intentione, vt postea daretur Lælio filio Caij, & sic interuenit aliquod huiusmodi pactum cum Caio fratre Seij: & sic patet quod interuenit simonia cum tertio, ignorante resignatario.

Secundo, quod renunciatio, quam fecit Seius in fauorem Sempronij, fuit simoniaca eodem genere simoniæ, scilicet, ignorante resignante: quia inter Sempr. resignatarium, & Caium patrem Lælij, ad cuius instantiam resignatio fiebat in Sempronium, interuenit pactum, vt renunciaret alterum beneficium in Lælium filium Caij, & etiam illud, cum perueniret ad legitimam ætatem Lælius.

2 Tertio, quod tertia renunciatio, quam fecit Seius in Lælium, non fuit in se simoniaca, licet inter Caium & Sempronium interuenisset pactio de renunciando in Lælium: quia inter Seium, ad quem per regressum peruenit beneficium, & Lælium, & Caium nulla fuit conuentio.

Quarto tamen idem iudicandum est de acquisitione beneficij facta per regressum ob mortem Sempronij, quod est dictum de acquisitione prima. quia virtute acquisitionis primæ quæsiuit regressum, & ita regulabitur sicut prima renunciatio, & consequenter iudicabitur simoniaca, si Seius conuenit cum Caio, & aliàs non.

3 Quinto, quod mea opinione, quam aliàs fulsi, collatio beneficij per simoniam inter alios initam facta ignoranti valet ipso iure: licet, cum primum scierit illam commissam, teneatur illud renunciare, & potest certe dispendere fructus perceptos, donec nescierit. & consequenter nec ille, nec hæredes eius tenentur ad restitutionem. & ita Caius, qui percepit fructus de consensu Seij, & Lælij, videtur percepisse de consensu legitimorum administratorum, & consequenter non cogetur de rigore iuris ad restitutionem eorum. Nec obstat, quod nemo debet reportare cõmodum de sua iniquitate, nec consequenter Caius de simonia, quam (vt præmittitur) admisit ignorantibus Seio & Lælio. Quia respondeti potest, quod non recipit immediate de iniquitate sua commodum, sed ex donatione expressa vel tacita legitimorum administratorum, quamuis eius iniquitas fuerit occasio iuris legitimorum administratorum. arg. cap. quia diuersitatem. de conces. præb. quatenus probat, quod ei, qui sua culpa fuit excommunicatus, quæritur commoditas suspendendi cursum temporis semestris dati ad conferendum collatoribus propter impedimentum excommunicationis. argumento item proxenetæ, siue mediatoris, qui persuaderet collatori beneficij, vt conferret illud minus digno, digno tamen, contempto digniore, licet peccaret, & mediante illo peccato quæreretur beneficium illi minus digno, non tamen teneretur restituere, si quid ei alius legitime daret, plus quã alius, qui nil in ea re peccasset. argumento item, quod mater, quæ ex fornicatione genuit filiũ, posset accipere ab illo filio, quod sibi ille legitime donaret ex bonis, quæ à patre fornicario iusta successione vel donatione quæreret. quia non capiunt commoditatem de iniqui-
4 tate, sed de alio titulo bono, licet occasione iniquitatis obueniente. Fortius tamen obstare potest id, quod aliàs defendimus, mediatorem simoniæ

teneri

teneri ad restituendos fructus perceptos à simoniaco, si eos ille non restitueret, arg. cap. fin. de iure iur. & aliorum. Sed responderi potest illud esse verum in mediatore illius simoniæ, per quam collatio beneficij redderetur nulla ipso iure, qualis est simonia realis, quæ contrahitur cum ipsomet beneficiario, vel sciente & volente ipso, non autem in mediatore simoniæ mentalis tantum, vel mentalis & conuentionalis tantum, vel realis ignorante eo, cui confertur beneficium. Ratio diuersitatis sit illa, quod per illam nil iuris quæritur beneficiario, quippe quæ reddit titulū eius inutilem, & ipso iure nullum: & consequenter capit & impendit fructus alienos sine iusta facultate id faciendi: & ita tenetur restituere ipse, vt quidā fur, & qui fuit causa, vt sic inutiliter & malo acciperet, & dispenderet eos, iuxta extrauag. 2. de simon. per has autem non redditur titulus nullus, vt supra dixi: & ita durante ignorantia iuste tenet beneficium, iusteque potest dispēdere fructus eius, nec tenetur restituere eos post habitam de tali simonia notitiam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Resignatarius pecunias necessarias pro expeditione litterarum resignanti, vti amico, animo eas repetendi, vel compensandi cum terminis soluendæ pensionis, non autem in pretium resignationis mutuans, vel soluens, non est confidentiarius, nec simoniacus coram Deo; præsumetur autem talis in foro exteriori, nisi eas soluat sciente Pontifice, persona Datarij mediante num. 2.*

CONSILIVM LXXIV.

BALTHASAR resignauit beneficiū, reseruata sibi auctoritate Apostolica certa pensione: resignatarius expediuit literas, & soluit expēsas, etiam illas ad quas resignans tenebatur, recepturus, seu compensaturus cum terminis soluendæ pensionis. Petitur quid iuris.

1 Respondetur primo, quod si probentur ea omnia quæ in facto narrantur, indicandum est in foro exteriori in casu proposito interueniſſe confidentiam per bullam Pij V. translatam à nobis in Man. confess. cap. 23. nu. 110. eo quod per eam statuitur vnam de præsumptionibus legitimis ad probandum confidētiam illicitam, esse expeditionem litterarum Apostolicarum factam impensis resignatarij, vt in casu proposito facta fuit; nisi excusetur ea ratione, quod impensas illas feciſſe videatur ipsomet Papa sciente, eo quod fecerit eas sciente & consentiēte summo ipsius Datario. argumento eorum quæ vbi supra paulo latius num. 108. de excusatione eius, qui committit simoniam cum Papa, diximus.

2 Secundo respondetur, quod in proposito casu nulla est quo ad forū conscientiæ incursa confidentia illicita, de qua loquitur constitutio Pij V. quoniam, vt vbi supra paulo antea num. 109. diximus, prædicta extrauag. Pij V. non de omni confidentia etiam illicita loquitur, sed tantum de illicita simoniaca: & in casu proposito vere coram Deo & quo ad forū conscientiæ nulla simonia cōmissa fuit, quia resignatarius nullatenus intendit

emere

emere beneficium, nec ius aliquod ſpirituale; ſed ſolum mutuare pecunias ad expediendas bullas, animo repetendi, ſeu retinendi eas aduenien-te termino ſolutionis penſionis vel penſionum, ſicuti quilibet alius amicus potuiſſet ei mutuare gratioſe.

SVMMARIVM.

1 *Confidentia præſumitur in foro exteriori, ſi reſignans à reſignatario penſionem vel aliud recipiat.*

2 *Reſignatarius accepta poſſeſſione beneficij ita demum poteſt reſignanti quid dare, ſi principaliter propter Deum det ipſi reſignanti egenti in elecmoſynam, etiamſi minus principaliter det, vt ſatisfaciat obligationi antiderali.*

3 *Intentio reſignatarij gratificandi reſignanti non nocet, ſicut nec intentio reſignantis, qui ea reſignat ſpe, vt tali conferatur.*

CONSILIVM LXXV.

I. RESIGNATARIVS dedit mandatum ad conſentiendũ penſioni ſcutorum 500. reſeruandæ P. reſignanti: ſed P. dicto mandato noluit vti, tum ad vitandas expenſas: tum quia per matrimoniũ, quod volebat contrahere, prout cõtraxit, eſſet vacatura. Nunc præfatus I. qui poſſeſſionem dicti beneficij accepit, in ſignum gratitudinis vellet ſe obligare ad donandum ſingulis annis 400. ducatos P. dum viueret. Quæritur an licite quo ad vtrumque forum poſſit ſe obligare, ita vt neuter eorũ poſſit timere ſuam conſcientiam iudicantem interius, nec iudicem exteriorem.

1 Reſpondeo primo, nullatenus poſſe præfatum I. obligare ſe ad danda quotannis d. P. præfatos 400. ducatos per bullam Pij V. cuius nos copiam edidimus in Man. confeſſ. cap. 23. nu. 110. quæ inter alia continet expreſſe, quod ſi is qui renunciauerit aliquod beneficium eccleſiaſticũ in fauorem alicuius, poſtea receperit à reſignatario aliquam penſionem, vel aliquos fructus ſibi, vel alijs ſuis cognatis, vel cuicumque alij, cenſeatur probata confidentia, per quam cenſeantur partes incurriſſe pœnas in præfata extrauag. contentas. quoniam per talem obligationem & ſolutionem probaretur præfata confidentia, qua probata iudex fori exterioris grauiſſime poſſet illos punire, & iudicare collationem præfati canonicatus fuiſſe ſimoniacam, & ipſo iure nullam.

Secundo, difficile poſſe inueniri viam, per quam P. & I. tuti eſſe poſſint ab impugnatione, ſi per obligationem præfatam darentur & acciperentur præfati 400. ducati: quia per eamdem probaretur confidentia prædicta per modos probandi præſumptiue noue inductos per prædictam extrauag.

Tertio, quod, ſi præfatus P. nondum vxorem duxiſſet, facilius poterat excogitari aliquod remedium, cui tamen non eſt nunc locus, cum P. non ſit capax penſionis, quam volebat I. conſtituere, vel potius ad conſtituendam eam conſentire.

2 Quarto, quod probabiliter defendi poſſet inueniri aliquod remedium,

per

per quinque ſequentia. Primum, quod nulla confidentia ſimoniaca conuentionalis inter ſeſe, antequam præfatus I. per præfatam bullam accepiſſet poſſeſſionem pacificam, admiſſa fuerit. Secundum, quod ipſimet P. & I. ſoli conueniant coram Deo & confeſſarijs ſuis, & vere pœniteat eos omnium quæ voluerunt & excogitauerunt facere contra iura naturalia, diuina, & humana, circa præfatam reſignationem, confidentiam, & ſimoniam tacitam, vel expreſſam, mentalem, vel conuentionalem, poſt præfatam poſſeſſionem acceptam; & quod proponant firmiter nullatenus vmquam ſe adituros ex aliquo capite rerum inter ſe præteritarum. Tertium, quod præfatus P. non ſit diues, & vere indigeat ſecundum ſtatum ſuum, ita vt ei poſſit iuſte intuitu paupertatis erogari de reditibus eccleſiaſticis aliqua pecunia de his, quæ ſuperfuerint I. à ſeſe honeſte ſuſtẽtato. Quartum, quod I. promittat illam ſummam P. principaliter propter amorem Dei, & eleemoſynam; & etiam P. recipiat eam principaliter ob Deum, & eleemoſynam: quamuis minus principaliter poſſint habere reſpectum minus principalem & ſecundarium ad obligationem antidoralem, qua præfatus I. obligatur P. per illam legem naturalẽ, quæ obligat beneficiarium ad benefaciendum ſuo benefactori, l. ſi non ſortem. §. libertus. ff. de condict. indeb. Quintum, quod præfati P. & I. faciant hæc omnia, & ſeruent ſecretiſſima; ita vt nullus alius præter ipſoſmet ſciat eſſe promiſſa, vel facta: & quod I. ſolus per ſe, & non per alium faciat illam eleemoſynam P. ſoli per ſe ſolum illam recipienti; adeo vt nullatenus poſſint plene probari.

3 Quinto principaliter dico, quod animus & ſpes gratificationis, quam P. habuit ante reſignationem ſine pacto & conuentione habita cum I. non poteſt nocere vere prædictis coram Deo; quia ſimonia mentalis ſola pœnitentia tollitur, iuxta cap. fin. de ſim. & intentio reſignantis beneficium, vt conferatur tali vel tali, non nocet ſecundum S. Antonin. quem nos ſequimur in d. cap. 23. num. 109. Sed caueat P. ne cui hoc confiteatur, ita vt probari poſſit: quoniam hoc noue inducit Pius V. vbi ſupra ſufficere ad præſumendam confidentiam, quamuis vere non ſit, vt nos ibi notauimus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Confidentia ſine pacto explicito vel implicito non contrahitur.*

2 *Promiſſio longe poſt habitam poſſeſſionem facta reſignanti, qui peruenit ad inopiam, opus charitatis, non confidentia iudicanda eſt.*

3 *Confidentia non probatur per dictum ſocij inimici irati, & contrarij ei, quod iuratus dixit in iudicio.*

4 *Contraria cum dicit quis, præualet dictum in iudicio cum iuramento; & ſi vtrumque eſt dictum in iudicio cum iuramento, præualet id, quod eſt depoſitum in iudicio valido.*

4 *Fama, ſeu infamia à malenolis orta nocere nemini debet.*

5 *Confidentia cenſetur, ſi ab eo qui gratis expediuit ceſſionem, fiat retroceſſio beneficij intra breue tẽpus, & non aliàs, ſicut nec ex datione alterius rei longe poſt traditæ.*

Con-

Digitized by Google

6 *Confidentia cenſetur quidem ex promiſſione beneficium retrocedendi ipſi reſignanti, ſed non ex promiſſione dandi fructus eidemmet.*

6 *Simonia, non confidentia committitur dando, ſeu promittendo dare fructus ipſi reſignanti.*

7 *Bona, & non mala eſt cenſenda actio, quæ in bonam vel malam partem intelligi poteſt.*

CONSILIVM LXXVI.

EXCELLENTISSIME domine. Cum ex bullis Pij IIII. & Pij V. contra confidentiarios multa prohibeantur; & Pius IIII. in ſua bulla edita die xvij. Octobris anno 1564. ſex dicat: Primo, eccleſias omnes etiam Metropolitanas, ac beneficia quæcumque in titulum vel commendam in confidentiam iure prohibitam recepta etiam per Cardinales, Sedis Apoſtolicæ collationi reſeruata à die receptionis eorumdem vacauiſſe declarat. Secundo fructuum etiam, ac penſionum reſeruationes, ac facultates transferendi, ſeu beneficia cõferendi, ſeu regreſſus omnes ab eodem die receptionis ceſſaſſe. Tertio, fructus omnes, &c. indebite fuiſſe perceptos, & Cameræ Apoſtolicæ eſſe reſtituendos à quibuſlibet, in quorum manus peruenerint in vtroque foro, &c. Quarto Cardinalibus, & Prælatis in virtute ſanctæ obedientiæ, ac interdicti ingreſſus eccleſiæ, omnibus autem alijs ſub maioris excommunicationis latæ ſententiæ Sedi Apoſtolicæ reſeruatæ pœna præcipit, ne in poſterum quaſcumque eccleſias, ac cætera beneficia, penſiones, &c. vel regreſſus in confidentiam prædictam, aut ad effectum reſeruationum quarumlibet ſibi cedentibus poſtmodum procurandarum recipiant. Quinto, omnes collationes, reſeruationes, regreſſus, &c. à quibuſcumque etiam Rom. Pontificibus factas cum interuentu confidentiæ huiuſmodi, ſiue expreſſe, ſiue occulte, ac de iure præſumptæ nullas eſſe, ac beneficia ipſo iure vacare, Sediq. Apoſtolicæ eſſe reſeruata, ac fructus Cameræ Apoſtolicæ deberi. Sexto, vt contra præfatos confidentiarios poſſit procedi etiam per præſumptiones & coniecturas legitimas arbitrio iudicum.

Et cum Pius V. in motu proprio edito die 5. Ianuarij anno 1568. dictarũ litterarum Pij IIII. exequutionem, & omnium in eis contentorum cognitionem, ac cauſas omnes confidentiarum motas, & tunc etiam in futurum mouendas, ad ſe, Sedemq. Apoſtolicam aduocet, & reſeruet. Et ex eiuſdem Pij V. conſtitutione de confidentijs beneficialibus die 1. Iunij anno 1568. octo notanda ſint. Primo, cenſendam eſſe confidentiam, ſi quis beneficium, aut eccleſiam, &c. ex alterius reſignatione vel ceſſione ſimpliciter, aut cum circuitu retroceſſionis cum regreſſu, &c. etiam ſola dimittentis intentione acceperit, vt illud etiam in euentum regreſſus eidem dimittenti, vel alteri poſtea conferatur, aut illius fructus vel eorum pars alij, vel alijs concedantur, penſionesve ſoluantur ex eiſdem ad dimittentis inſtantiam. Secundo, ſi collator quicumque contulerit antea, vel conferat in futurum beneficium quodcumque eccleſiaſticum ea conditione tacita, vel expreſſa, vt poſtea in alterum pro arbitrio collatoris, aut alterius

terius contra iuris communis ordinationem disponatur, vel vt prouisus fructus beneficij, aut illorum partem ad vtilitatem conferentis, aut cedentis, vel alterius, &c. remittat, seu pensionem persoluat. Tertio, si id à patrono etiam laico, aut præsentatore, &c. contingat fieri. Quarto, si Clericus Cameræ, Cardinalis, vel alius à solutione iurium Cameræ vel Cancellariæ debitorum exemptus, post alicuius beneficij, &c. resignationem in se factam, illud etiam litteris confectis, & possessione accepta, in resignationem modico spatio interiecto, veluti duorum aut trium mensium, retrocesserit, vel in futurum retrocedat, & ex retrocessione fructus beneficij, vel eorum pars, pensio, aut quiduis aliud super illis, aut etiam regressus, &c. ipsi exempto reseruatus sit hactenus, vel in posterum reseruetur. Quinto, si quis absolutus crimine aliquo, vel cum quo sit super irregularitate dispensatum, denuo receperit beneficium, &c. quod ante, vel post delictum cõmissum, aut contractã irregularitatem dimiserit. Sexto, quod in his casibus singulis, confidentia sit contracta, & in bulla Pij IIII. omnes comprehendantur, ac si speciatim in ea fuissent expressi, licet confidentiæ crimen alterius tantum partis cõscientia sit admissum. Septimo, omnes, qui beneficia, seu ecclesias, fructus, aut pensiones, &c. per confidentiam receperunt, ea teneri, nisi illis statim dimissis resipiscant: & qui in posterũ tale quid admiserint, omnibus aliis beneficiis, pensionibus, &c. officiis etiam temporalibus priuat, & ad futura inhabiles decernit, ac excommunicationis latæ sententiæ pœna damnat, quam Romano Pontifici reseruat. Octauo addit coniecturas, quas vult haberi legitimas ad probandam confidentiam. His suppositis, quæritur quid iuris in hoc casu.

F. resignauit parochialem ecclesiam in manibus Sanctissimi ad fauorem P. cum ea pensione, quæ Sanctissimo videretur, quæ fuit ei reseruata centum ducatorum tantum, & fuerunt bullæ expeditæ, & capta per dictum P. possessio. Deinde dictus F. qui sperabat quod maior pensio fuisset ei reseruata, cœpit contristari, & tentauit variis modis quod dicta pensio 100. ducatorum extingueretur per dictum P. pro 1500. ducat. Dictus P. noluit dicto F. complacere, nisi ea quæ fierent fuissent licita & honesta, & cum licentia Sedis Apostolicæ. & hinc intrauit ille in tam magnam iracũdiam, quod cœpit publicare, quod in dictis tractatibus super resignatione interuenerunt illicita pacta & simoniaca, eo quia resignauerat d. beneficium in confidentiam hoc modo, quod conuenerant, vt ea pensio, quæ reseruaretur, siue parua, siue magna, extingueretur dimidia hora post captam possessionem pro 1500. ducat. & quod, quia cum eo non obseruabatur hoc pactum, erat facturus quod dictus P. amitteret beneficium, etiam si eius propriam animam immitteret in infernum, & quod erat eum pugione occisurus: & hoc furore percitus scripsit certas litteras missiuas Romã, in quibus rogabat quẽdam curialem, vt obtineret ei absolutionem ab huiusmodi simonia, & confidentia, & dedit alij curiali Curiæ Regis alias similes relationes ad eumdem effectum obtinendi absolutionem; & inter plures personas d. oppidi sparsit huiusmodi rumorem, quod dictum suum beneficium dederat simoniace, & in confiden-

tiam

tiam in præsentia duorum vel trium mediatorum, quos nominabat modo præmisso. Deinde quia d. F. cœpit egere, & male se habere, quidã communes amici fere per tres annos post captam possessionem rogarunt d.P. quod in eleemosynam, & amore Dei, & vti opus charitatis daret d.F. vltra dictam pensionem certum quid singulis annis, & ipse sponte & propter dictas causas fecit obligationem infra scriptam.

Dico ego P. Rector parochialis oppidi de N. quod pro quanto ego tribuo d.F. centum ducatorum pensionem annis singulis per bullas S. Sanctitatis, & multæ personæ me informant, quod non sufficiunt pro sustentatione sua congrua, & alimentis, quod similiter ego intellexi; propter quod, & ad faciendum seruitium, & quia est mea voluntas, vltra dictam pensionem quam eidem debeo soluere dando tres regales qualibet die, eidem dabo, & soluam decem & octo mille morapetinos per anni terminos, qui decem & octo mille morapetini currere incipiant à die S. Ioannis Iunij proxime futuri, & amplius dimidiam fanecam tritici qualibet hebdomada à d.die, & pannũ pro veste, & mantello, dummodo pretium cuiusuis mensuræ non descendat à triginta regalibus, nec ascendat ad quinquaginta; & huiusmodi vestimentum ipsi sum daturus pro die S. Ioannis Iunij anni suprascripti; & pro istorum complemento obligo meam personam, & bona: & intelligitur quod omnis pecunia, quam sum daturus de pensione, & incremento, esse debeant quinquaginta mille morapetini vltra pannum, & frumentum. Factum in oppido de Chinchon die 20. Aprilis anni 1573. Et vestimentum dabitur in principio mensis Septembris, & cætera adimplebo totum tempus quo fuero Rector ecclesiæ huiusmodi oppidi. Sum testis N. N.

Hinc factum fuit, quod quidam A. impetrauit dictam parochialem certo modo tamquam vacantem per simoniam, & confidentiam, & expediuit litteras, & illas præsentauit ordinario Toletano, coram quo fuerunt hinc inde factæ amplæ probationes: & dictus F. varijs vicibus examinatus in iudicio cum iuramento deposuit pro exoneratione suæ conscientiæ, quod dicti eius clamores, & relationes, & verba turpia contra dictum P. per eum prolata fuerunt falsa & pura mendacia, & machinata cum illo furore, vt illum perderet, & quod non habet culpam vllam, sicuti vnus Angelus: & similiter mediatores examinati partim pro P. partim pro F. deponunt nulla omnino pacta illicita interuenisse, sed potius dictum P. ordinasse vt omnia fierent cum omni securitate conscientiæ; & dictus ordinarius dictum P. absoluit ab huiusmodi imputatione per suam diffinitiuam sententiam; à qua sententia appellauit A. & cõmisit causam in sacra Rota R.P.D. Lancellotto, & cœpta coram eo disputatione, videlicet dato dubio, supplantauit tribunal Rotæ, & auocauit causam ad tribunal confidentiarum. Et per R. P. D. Iudicem confidentiarum datur dubium, an probetur huiusmodi confidentia ex dictis litteris missiuis F. & ex relationibus datis curiali: & similiter adducitur pro parte fisci supradicta cedula obligationis factæ per d.P. per duos annos post captam possessionem.

Pro parte dicti P. ad litteras missiuas & relationes respondetur primo, nequaquam esse veras, sed confictas per dictum F. illo tempore quo erat in tam ardentissimo furore & ira contra dictum P. & quod fuerunt actus extraiudiciales, & quod standum est dicti F. depositionibus in

iudicio

iudicio iuratis, & pluries geminatis, in quibus reuocat & se retractat ab omnibus quę publicauerat contra dictum P. Secundo principaliter respõdetur, quod dictæ prętẽsæ conuentiones licet essent veræ, prout nullo modo sunt, nullam penitus continent confidentiam: namque illud pactum de extinguendo pensionem dimidia hora post captam possessionem non est confidentiale de contentis in cõstitutionibus, quas supplicamus reuideri, & præsertim in definitione seu descriptione confidentiæ; sed potius fuisset simoniacum, & ideo lis huiusmodi deberet finem accipere in sacra Rota.

Ad secundum fundamentum fisci de cedula facta per duos annos post captam possessionem de dãdo dicto F. certum quid vltra dictam pensionẽ cẽtum ducatorum, respondetur quod ista cedula probatur quod fuit facta ad preces quorumdam amicorum, qui miserebãtur de dicto F. & nõ virtute alicuius pacti præcedentis. Et dictus P. examinatus super dicta cedula respondit vt infra ad duodecimũ interrogatoriũ, vbi dixit, quod iste, &c.

Ad duodecimum interrogatoriũ dixit, quod iste deponens numquã habuit differentiam nec litẽ super cõtenta in d. interrogatorio: & illud quod transit, est, quod duobus annis cum dimidio, postquam iste deponens possidebat d. beneficium curatum, succesſit præfatũ F. esse valde grauatũ, cuius causa erat valde pauper, & egenus; & quamplurimæ personæ honoratæ illius oppidi charitate motæ, in quibus fuerunt nonnulli amici, qui deprecati sunt hũc deponẽtem, quod amore Dei inter eleemosynas, quas faciebat, recordaretur de dicto F. qui erat valde pauper, & egenus, & infirmus: & quod iste declarãs visa magna necessitate dicti F. illi promisit, fecitque promissas vel scripturas, quod recordaretur illi porrigere singulis annis vnam vestem (sottana vulgariter nuncupatam) & vnum togamentum, & 26. fanecas tritici, & nescio quot morapetinos, & nummos, de quibus non recordatur, istud plus & citra dictos centum ducatos, quos illi dat annuatim pensionis; & quod istud illi dabat propria & spontanea voluntate amore Dei, & quia illũ videbat in illa necessitate, non autem vt ille fuisset obligatus alicuius rei: & quod postea fuit sanus, & plus reparatus dictus F. & quod iste deponens abstinuit se plus illi dare dictam eleemosynam. Quare dictus F. posuit petitionem huic confessanti: & in effectu Administrator, & Gubernator Archiepiscopi Toletani, corã quibus causam posuit, illum condemnauerunt, vt sibi daret annuatim quindecim mille morapetinos, & 26. fanecas tritici plus, & vltra dictos centũ ducatos pensionis, quos ita soluit, vt solitus est, annuatim dicto F. quia iustitia ad hoc illum compellit: & quod hoc est verum de contentis in d. interrogatorio, & reliqua negat.

Supplicatur D.V. pro sua innata charitate, & præsertim in subleuandis oppressis, dignetur in huiusmodi casu pro domino P. reo approbato de bona vita & fama per egregias personas, vt eius bonum ius luceat apud Sanctiss. mediante lucerna suarum vigiliarum.

AEGERRIME ADDVCOR ad respondendũ pro diuitibus quæstionibus in maximo Rotę prætorio, vel in alijs Vrbis, disputandis, & decidẽdis, Tum quod occupatus alijs nequeo pro dignitate tantorum iudicũ respõ-

dere. Tum quod videor mihi noctuas Athenas portare, dum maxima eruditione redundantibus viris parum erudita offero. Sed quia in hac causa id nequeo negare, dicam paucis, quod mea sententia, salua præfatorum censura, præfatus P. non debet censeri admisisse confidentiam vllam à fel. record. Pio IIII. & Pio V. puniri iussam.

1 Primo quidem, quod non probatur vere, vel præsumptiue vllum pactũ expressum, vel tacitum, quo ipse quicquam promiserit F. vt præfatum beneficium curatum in eius fauorem resignaret, præter pensionem annuam centum ducatorum de consensu & mandato S.D.N. soluendam: sine quali pacto expresso vel tacito non potest consistere confidentia præfata, vt colligitur ex præfatorum Piorum extrauagantibus relatis à nobis in Manu. confess. cap. 23. num. 110.

2 Secundo, quod promissio illa, quam post tres circiter annos ab habita possessione prædicti beneficij præfato F. fecit, per quam ex aduerso contenditur admissam fuisse præfatam confidentiam, non solum non arguit simoniacam confidentiam, sed contra spirat & odorat maximam charitatem, & misericordiam erga suum proximum, & benefactorem, & exequutionem illius præcepti, *Frange esurienti panem tuum, & si videris nudum, cooperi eum.* Esai. cap. 58. & illius legis naturalis, *Benefacientibus benefac.* in l. si non sortem. 6. libertus. adiuncta gloss. verb. natura. ff. de cond. indeb.

Tertio, quod ipse probat se post biennium ab habita possessione fuisse rogatum à multis, vt iuuaret fructibus sui beneficij præfatum F. virum nobilem, & pro sua qualitate pauperem, & de numero eorum quibus superflua beneficiorum sunt elargienda, iux. c. vlt. 16. q. 1. vnde accusare illum de opere tam pio est contra Euang. Ioan. 10. de bono opere lapidare.

3 Quarto, quod nullatenus probantur fuisse vera illa, quæ præfatus F. ira commotus scripsit Romam, & sparsit in vulgus falso de confidentia prædicta. Tum quod nemo alius, quam ipse, testatur de illis: & vni non creditur, cap. à nobis. de testib. Tum quod inimico non creditur, cap. cum P. de accusat. etiam in crimine simoniæ, cap. per tuas. il grande. vers. hæc omnia. de simon. & præfatus F. dicebat se esse participem præfatæ falso assertæ confidentiæ. Tum quod illa scripsit & sparsit extrà iudiciũ, & contrarium postea iuratus solemniter testatus est in iudicio, dicens ea fuisse falsa, & malo iracundoq. animo prolata, eo quod minor pensio, quam ipse putabat, fuisset sibi à S.D.N. constituta, sine vlla tamen culpa præfati P. qui ingenue dederat mandatum ad consentiendum pensioni, quæ S. D. N. videretur constituenda. Cum ergo illa quæ contra P. dixit F. dixerit irato animo, & extra iudicium, & omnino contraria ijs quæ dixit in iudicio cũ iuramento, nihil debent præfato P. nocere: partim per regulam illam solemnem ff. quicquid calore iracundiæ vel fit, vel dicitur, &c. adiuncto commento, quod in illam facit Ludou. Roman. in sing. 508. Tum quod cum quis dicit aliquid extra iudicium, & postea contrarium eius iuratus in iudicio, standum est ei per gloss. not. vlt. cap. cum causam. de testib. quæ probat hoc procedere etiam, si primum dixit in iudicio nullo. & hæc est communis opinio, & verior, vt late tradunt Felin. in cap. cum in tua. de testib.

4 de testib. num. 7. & citati ab eo contra Bart. & quosdam alios. Tum denique quod dicta aliorum testium de rumore vel fama deponentium nihil debent nocere præfato P. quoniam fama, vel infamia, quæ nascitur & habet originem à maleuolis & inimicis, nullius est efficaciæ, cap. qualiter & quando. il 2. de accusat. in princ. vbi gloss. 1. recepta communiter habet, iudicem nihil facere debere rumorem, vel famam ortam ex maleuolis & inimicis: quod ipsum probat cap. in cunctis. 11. q. 3. cap. cum in iuuentute. de purgat. canon. Et constat præfatũ rumorem, famam, vel infamiam ortam fuisse à præfato F. maleuolo inimico, & iracundiæ minarumque redundante, & ita nullius debet esse efficaciæ.

5 Quinto, quod prædictæ Piorum cõstitutiones non intendunt prohibere beneficiarijs, ne quid vmquam donent eis, per quorum collationem, vel renunciationem, electionem, vel præsentationem obtinuerunt beneficia ecclesiastica. Tum quod id fuisset statuere contra legem naturalem, quod non poterant, cap. sunt quidam. 25. q. 1. quia obligatur quisque prius benefacere illis, quam alijs, à quibus talia beneficia non accepit, iux. illa verba cap. cũ in officijs. de testam. *Cum in officijs charitatis primo loco illis teneamur obnoxij, à quibus beneficium nos cognoscimus accepisse.* Tum quod in dicta extrauag. Pij V. est casus pro hoc à contrario sensu, quatenus probat, quod tunc retrocessio eius, qui gratis expediuit, arguit confidentiã, quando illa intra breue tempus fit, & non aliàs. Cum ergo opus præfatum piũ & misericordiæ fuerit factum à P. F. post circiter tres annos, nullatenus vllam arguit confidentiam illicitam. Tum quod alioquin vix vmquã vlla renunciatio liberalis & simplex alicuius beneficij pinguis reperiretur facta ab vno amico ad alium saltem in eadem ciuitate vel oppido degentem, quę non debeat iudicari cõfidentiaria, si aliquot annis in eodem conuixerint: quandoquidem vix reperiretur vllus adeo ingratus, vt nulla munera, nulla obsequia, & officia, vel opera bona retribuat ei intra tantum tempus. quin ausim dicere, quod vix vllus Cardinalis, Archiepiscopus, vel Episcopus habens ius conferendi beneficia pinguia inueniretur hodie in Vrbe, nec in orbe, qui non deberet præsumi confidentiarius, si tributio facta post collationem, etiam post duos, vel tres annos, argueret huiusmodi confidentiam: quod est absurdum, & ita nullatenus dicendum, l. nam quod absurdũ. ff. de bonis liber. Tũ quod sic intelligere præfatas extrauag. pias quidem, sed pœnalissimas, & odiosas, est nimis emungere, & elicere sanguinem, contra Salomonem Prouerb. 30. relatum in cap. denique. 4. distinct.

6 Sexto, quod illa extrauag. Pij V. habet argui quidem confidentiam, eo quod resignatarius promittat expresse vel tacite retrocessionem in cedentem, vel in alium, & etiam ex promissione dandi fructus beneficij alij, vel alijs; non tamen habet, quod ex promissione dandi fructus ipsi cedenti arguatur confidentia: quod maxime aduertendum est quo ad hunc casum, in quo præfatus P. nihil promisit alij, vel alijs cognatis, vel amicis F. sed ipsi soli. Nec obstat huic argumento, quod si datio fructuum alij, vel alijs cognatis, vel amicis arguit confidentiam, à fortiori arguit datio fructuum

&uum eidem. Tum quod satis est, quod illa extrauag. non iudicat hoc esse confidentiam, & non est amplianda, vt pœnalis, & odiosa. Tum quod dare vel promittere eidem fructus, simoniam quidem arguit, sed non confidentiam, sicut dare vel promittere fructus alij, vel alijs: quia hoc arguit, quod resignans confidit resignatario, & conuenit cum eo vt daret illis.

7 Septimo, quod in dubio nihil est censendum malum, c. 1. de reg. iuris. & l. merito. ff. pro socio. & quod dispositio, quæ potest apte intelligi in bonã & malam partem, debet intelligi in bonam. l. si procurator. ff. de condict. indeb. & l. benignus. ff. de legibus. At non solum non constat quod promissio illa facta F. à P. fuit mala, immo probatur quod fuit pia, sancta, & Deo grata, & multis amicis & pijs hominibus rogantibus, amore Dei misericorditer facta; ergo nullatenus est intelligenda facta in complementum confidentiæ malæ, ingratę, & odiosæ Deo, & eius Ecclesiæ sanctę, quæ numquam probatur interuenisse. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Confidentiarum Pij V. constitutio in resignationibus tantum simplicibus locum habet, non autem in factis ex causa permutationis.*

CONSILIVM LXXVII.

FACTA permutatione beneficiorum inter duos iuridice, alter, recepta possessione beneficij per permutationem quæsiti, accepit etiam fructus beneficij antiqui collati compermutanti nondum possessionem adepto. Quæritur an sit locus bullis Pij IIII. & V. de confidentia.

1 Respondeo, non videri iudicandum locum esse in casu proposito bullis Pij IIII. & V. contra confidentias publicatis. Tum quod illæ bullæ, vt nos dicimus in Man. conf. cap. 23. nu. 109. & 110. tantum afficiunt confidentias illicitas, & simoniacas, qualis non fuit facta in prædicta permutatione iuridice facta. Tum quia bulla Pij V. loquitur de resignationibus beneficiorum, quæ simpliciter fiunt in fauorem aliquorum, & non de illis quæ fiunt per permutationes iuridicas. Tũ quia non est eadem ratio in vtrisque illarum, & constitutiones illæ maxime pœnales non sunt extendendæ de alijs casibus ad alios, per iura vulgata. Tum quod nulla earum facit mentionem de resignatione per permutationem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Resignans, si post captam possessionem à resignatario, constituatur vicarius ad regimen beneficij, licet illud regat de iure in vim dictæ deputationis, & non de facto, confidentiarius tamen præsumitur; item & si loco pensionis sibi reseruatæ accipiat vsumfructum aliquorum bonorum beneficij. num. 2.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM LXXVIII.

SVPPLICATVR D.V. quatenus pro ſua pietate & charitate dignetur reſoluere duas quæſtiones, quæ cõtinentur in extrauag. Pij IIII. & Pij V. quarum vna eſt: Si quis poſt ceſſam ab ſe eccleſiam, aut monaſterium, aut beneficium, & publicatam reſignationem, ſeu ceſſionem, captamq. à ſucceſſore poſſeſſionem, ſeſe in illa, vel illo, ſeu rebus illius per ſe, vel alium, vel alios de facto iniecerit, aut fructus perceperit, &c. prout legitur in cap. 23. in materia de ſimon. in eius Manu. confeſſ. num. 109. & 110. & eo poſito, quæritur primum, vtrum Abbas, qui ita, vt ſupra dictum eſt, ceſſit, poſſet ex ſucceſſoris ſui commiſſione, & in eius abſentia regere eius abbatiam ceſſam. Videtur enim illa coniectura intelligi de eo, qui de facto ſeſe iniecerit, & propria auctoritate, non autem ex commiſſione, & vt procurator.

Secundo quæritur, Abbati, qui ceſſit, & cui Apoſtolica auctoritate, reſeruata eſt penſio, vtrum eius ſucceſſor poteſt aſſignare penſionem ſuam ſuper certis poſſeſſionibus monaſterij, vt earum vſumfructum pro ſua penſione percipiat.

1 AD PRIOREM reſpondetur, quod prefatus D. Abbas cedens non poteſt gerere, nec adminiſtrare abbatiam ceſſam, neque quicquam accipere ex illa, etiam ex conſenſu, & mandato, ſeu commiſſione dicti Abbatis ceſſionarij: nam coniectura, quæ ſumitur ex verbo (*de facto*) pro contraria parte, tollitur ex multis alijs verbis eius extrauagantis, & ex mente illius auctoris: quamuis enim coram Deo & quo ad forum conſcientiæ non videatur ex hoc colligi vera confidentia vetita, quo ad forum tamen exterius colligeretur præſumpta.

2 AD POSTERIOREM reſpondetur, non eſſe tutum ſoluere penſionem in pecunia numerata conſtitutam per conceſſionem vſusfructus, præſertim ad multos annos: quoniam facile præſumi poteſt quo ad forũ exterius ſaltem prædicta confidentia. Quare conſulo D. meo conſulenti, vt de licentia Papæ faciat id quod ex his volet concedere, & ſeruet ſemper eiuſmodi facultatem ſcriptam: quia etiam inter monachos religioſiſſimos aliquot æmuli ſolent latere vſque ad tempus ſuis malis propoſitis congruum.

Aduertendum, Nauarrum hoc conſilio, & conſil. 75. nu. 1. tenere committi confidentiariam ſimoniam, ſi reſignanti detur pars fructuum beneficij. contrarium tenet conſ. 32. & conſ. 33 in fi. & conſ. 76. nu. 6. Contrarietatis cauſa fuit, quia littera dicta bullæ Pij V. habebat illam dictionem, illi vel alijs. *& ſecundum illam procedit quod dicit hic, & d. conſ. 75. nu. 1. poſtea vero aliæ impreſſiones cæperunt habere aliã litteram, videlicet hanc,* alij vel alijs: *& hæc eſt modo vſu recepta, & ita procedit opinio, quam ponit d. conſ. 32. 33. & 76. & hæc modo tenetur.*

SVMMARIVM.

1 *Confidentia non inducitur ex ſola reſignatarij intentione intendentis illud ad*

voluntatem resignantis dimittere, etiam si cum hac similis concurrat resignantis intentio: probata autem hac intentione in foro exteriori, præsumetur. nu. 2.

2 *Beneficium vnum sufficiens habens, si post Concilium aliud accipit, debet alterum relinquere: ante Concilium autem habita non cogitur resignare.*

CONSILIVM LXXIX.

HABENS beneficium sufficiens, capellaniam ex resignatione accepit, intentione illam ad resignantis nutum renunciandi: nulla tamen interuenit conuentio, nec pactum. Quæritur an sit admissa confidentia.

1 Respondeo primo, quod in hoc casu corã Deo & in foro interiori nulla est confidentia, qua incurrantur pœnę proprij motus Pij V. quoniam, vt scripsi in Manu. confess. cap. 23. à num. 109. nec Pius IIII. nec V. quorum extrauagantium summa, & quatenus opus est ad litteram transcribuntur nu. 110. nihil sanxerunt contra confidentiam. quæ ante illos erat licita; sed solum contra eam, quæ erat illicita, & simoniaca. & in hoc casu nulla talis inuenitur: quia nulla interuenit conuentio, nec pactum illicitum; & sola intentio vnius partis, immo nec ambarum, non inducit vere simoniam, vt ibidem & paulo ante probatur.

2 Secundo, quod in foro exteriori præsumeretur confidentia illicita cõprehensa in d. motu proprio, si probaretur intentio recipientis beneficiũ. Quare cauere debet D. consulens, ne eam ita confiteatur, vt probari possit: quamuis meo cõsilio ipse relinqueret illam capellaniam, si accipit illam post Conc. Trid. quo prohibitum est, ne quis habens vnum beneficiũ sufficiens aliud accipiat: licet, si ante illud accepit, posset retinere, iuxta opinionem Card. in clem. gratiæ de rescrip. quã ego soleo sequi, & sequor in Manu. cap. 25. à nu. 125. quia consulens vt vir pius seruabit ea, quæ opinio eius requirit ad vtendum ea. &c.

SVMMARIVM.

1 *Confidentiam admittit quidem impetrans alicui beneficium, & confidens quod illud postea in sui fauorem sit renunciaturus; sed non est prohibita. num. 5. sicut nec qui confert, aut procurat conferri alicui, sperans quod collatarius rogatus illud in sui vel alterius resignabit fauorem. num. 7.*

2 *Confidentia an alterius tantum partis conscientia admittatur. num. 5.*

3 *Beneficium alicui procurans, vnde sibi, vel alij quid eueniat, simoniacus confidentiarius videtur: sed hoc tunc procedit, quando hic procurat vt fructus capiat, & de illis ad libitum suum disponat. num. 6.*

4 *Confidentia tantum illicita bullis Pij IIII. & V. damnata.*

CONSILIVM LXXX.

QVIDAM residens Romæ monitus à fratre suo de vacatione cuiusdam beneficij, vt illud impetraret sibi, illud impetrauit pro fratre suo, & expediuit litteras, quas misit ad fratrem, ad quem etiam scripsit litteras priuatas, quibus significabat noluisse impetrare illud beneficium

Digitized by Google

cium pro ſe, ſed pro illo, ea ſpe quod ipſe renunciaret illud in fauorem eius, quando eſſet adeptus ſuſtentationem ſibi decentem. & frater in Hiſpania manens accepit poſſeſſionem, quam tres annos continuauit: poſt quos frater, qui impetrauit, exiſtens Romæ, rogauit prædictum fratrem, vt reſignaret prædictum beneficium in ſui fauorem: & frater in Hiſpania manens ſtatim miſit mandatum ad reſignandum, & ſcripſit ei, quod eo mente ſemper poſſedit illud, vt reſignaret in ſuum fauorem, quandocumque vellet: & ita reſignatione facta, & expeditis litteris accepit poſſeſſionem.

Quæritur, an in præmiſſis interuenerit vlla confidentia damnata.

1 Pro parte affirmante facit primo, quod frater reſidens Romæ impetrauit beneficium pro fratre ſuo, confidens, quod ille renunciaret illud in ſuũ fauorem, quando ipſe vellet. ergo habuit confidentiam, quod ille reſignaret, cum confidens habeat confidentiam, ſicut amans amorem, & cognoſcens cognitionem: cum anima hominis non per ſe ipſam, ſed per qualitates & accidentia à ſe producta intelligat, & appetat, ſicut etiam angelus, quia ſolus Deus eſt ſimplex ſine vlla compoſitione, cap. firmiter. de ſumma Trinit. etiam formæ ad ſubiectum, vt ait gloſſ. ita quod ipſemet eſt ſua intelligentia, & voluntas, vt declarant omnes in 1. ſenten. diſt. 9. & S. Thom. 1. par. q 3. art. 6.

2 Secundo, quod fel. rec. Pius V. in ſua extrauag. intolerabilis. quam referimus in Man. conſ. cap. 23. nũ. 110. inter alia conſtituit, ſufficere ad conſtituendam confidentiam, vt vnus, inter quos dicitur habita, habuerit illã, vt colligitur ex illis verbis, *etiam ſola dimittentis intentione receperit*. & ex illis, *licet ipſum confidentiæ crimen alterius tantum partis conſcientia ſit admiſſum*. Cum ergo orator tempore impetrationis habuerit confidentiam, licet frater eius id neſciret, videtur contracta confidentia.

3 Tertio, quod procurans & quærens alicui beneficiũ, vnde ipſe, vel alius cognatus eius accipiat aliquod commodum, videtur confidentiam beneficialem admittere, vt prædictus Pius V. videtur expreſſe dicere.

Quarto, quod frater exiſtens in Hiſpania renunciauit in fauorem fratris, qui Romæ impetrauit, propter confidentiam, quam habuit de ipſo frater impetrans.

His tamen non obſtantibus, contrarium videtur iudicandum, ſaltem in
4 hoc foro conſcientiæ. Tum quia extrauagantes illæ Pij IIII. & Pij V. non damnant, nec puniunt omnẽ confidentiam, ſed ſolum illicitam, & ſimoniacam, & quæ ante illas extrauag. erat illicita, per ea quæ nos vbi ſupra nu. 109. ſcripſimus, quæ ibi legi poſſunt. At confidentia prædicti fratris impetrantis non erat ante illas extrauag. illicita per ſcripta vbi ſupra nu. 109. verſ. ad duodecimum, quæ etiam ibi videri poſſunt. Tum quia, ſi prædictus orator ob prædictam ſpem & confidentiam iudicandus eſſet admiſiſſe confidentiam illam damnatam, & punitam à prædictis Pijs; conſequeretur omnes fere collatores, electores, & præſentatores, qui conferunt beneficia ſuis cognatis, familiaribus, & amicis, aut præſentant eos ad illa, immo & interceſſores, & impetratores, qui procurant vt beneficia conferantur

eis,dicèrentur admittere confidentiam ; quod tamen dicere, & iudicare, esset absurdum, & ab omni humana societate & charitate Christiana alienum. Quotus enim quisque præfatorum facit prædicta, qui non speret,& confidat,quod ille cognatus,familiaris, vel amicus, cui confert, vel quærit beneficium, aut præsentat ad illud, non speret aliquam gratitudinem ab eo,& confidat, quod ipse erit sibi gratus, & faciet in gratiam eius aliquod magnum, vel paruum? Quotus item quisque est, qui recipit beneficium, qui non concipiat animum retribuendi, & ostendendi aliquam gratitudinem erga benefacientem sibi? cum iure ipso naturæ sit constitutum,vt benefacientibus benefaciamus.l.si non sortem.§.libertus.ff.de condict.indeb. adiuncta eius gloss.

5 Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur,concedendo prædictum oratorem habuisse quidem confidentiam;negando tamen,quod ista fuit illicita, & simoniaca damnata, & punita à prædictis Pijs,sed licita, & honesta, iuriq. naturæ consona:quia nullum pactum,nec vlla conuentio interuenit ante impetrationem, nec litterarum expeditionem inter ipsum,& fratrem suum: & contra iuris canonici expressos canones est dicere quod est illicitum sperare aliquod beneficium ecclesiasticum à prælato,vel ecclesia,cui seruit, vel ab hero, siue patrono intercessionem ad habendum illud, modo cessent pacta, & obligationes ciuiles additæ obligationi naturali, & antidorali,qua beneficiarius tenetur beneficio,cap.si officia.59.dist. & cap.quid proderit.61.dist.

Ad secundum respondeo id, quod respondi vbi supra nu. 110. in adnot. 3.& 6.addita extrauag.Pij V. quod videri potest.

6 Ad tertium respondeo,quod Pius V.non damnat omnes qui procurant alijs beneficia, sed solum qui procurant,vt de illis postmodum ad libitum suum disponatur,fructus etiam percipientes illorum:quod non fecit prædictus frater impetrans,vt constat ex facto :

7 Ad quartum respondetur, quod,sicut confidentia bona & licita nihil nocet licite confidenti, nec actui,quem licite confidendo facit per prædicta; & quia rem quæ culpa caret,in damnum vocari non conuenit, cap.2. de constitutio. sic nihil debet nocere illi, qui facit illud quod licet, per regulam sine culpa sua non est quis puniendus, cap. sine culpa sua non est quis puniendus. de reg.iur.lib.6. & ita quotidie maximi prælati & domini conferunt, & conferri procurant aliqua beneficia aliquibus familiaribus,de quibus confidunt,quod facient ea,quæ iuste ipsi rogauerint, nullo tamen pacto præmisso,nec vlla promissione de faciendo eá, quæ ipsi rogauerint; & postea roganti ab eis, vt illa beneficia renuncient libere in manibus suis,vel in manibus Papæ, vt conferantur alijs dignioribus, vel sibi ob aliquem iustum respectum gratioribus, libenter & licite rogata præstant; quos nemo iudicat, nec licite potest iudicare confidentiam illicitam committere per prædicta: & quia alioqui bona pars maximorum prælatorum & dominorum periret, quod tamquam absurdum non est dicendum. l. nam quod absurdum.ff.de bonis liber.&c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Iactatoria verba generalia, etiamsi simul admisceantur aliqua specialia, non inducunt nec confidentiam, nec simoniam.*

2 *Simonia potest committi non solum per promissiones, quæ fiunt antequam ius in beneficio acquiratur, sed etiam per illas quæ fiunt postea, antequam vel littera expediantur, vel possessio apprehendatur.*

3 *Ius in beneficio acquiritur eo ipso, quod Papa signat supplicationem collationis.*

CONSILIVM LXXXI.

CARDINALIS quidam impetrauit à Papa beneficium cuidam suo familiari, & signata supplicatione per Papam, iussit suo solicitatori, vt non curaret expedire litteras. quod cum veniſſet ad notitiam præfati familiaris, dixit Cardinali, se cum omnibus, quæ habebat, & præfatum beneficium esse paratum eius obsequio, & voluntati. quibus dictis Cardinalis respondit, se esse contentum, vt ipse expediret litteras, & caperet possessionem, si non efficeretur certum quid, quod non fuit effectum. Quæritur, an, si præfatus familiaris expediuit litteras, & cœpit possessionem, incurrerit pœnas confidentiæ contentas in bullis Pij IIII. & Pij V.

1 Respondendum videtur, quod non: quia familiaris non promisit Cardinali quidquam certum, vel obligatorium, sed per verba generalia iactantia, quæ non obligant. l. fin. ff. de testamen. & in cap. cum veniſſent. de instit. & antequam illa promissio vel oblatio iactatoria facta fuisset, iam ius erat quæsitum familiari per solam collationem signaturæ, cap. penult. de concess. præb. lib. 6. cap. si tibi absenti. de præben. eod. lib. 6. & præsupponit Rota decis. 27. de rescrip. & 20. de concess. præben. in antiquiorib. Felin. & Decius in rubrica de constitut. Non obstat, quod promissio fuit specialis de disponendo de beneficio ad libitum Cardinalis: quia simul fuit generalis ad complacentiam. d. cap. cum veniſſent. Nec refert, quod fuit ante possessionem, & litteras expeditas, quarum expeditionem, & possessionem potuisset impedire Cardinalis, stante quod non solum committitur simonia per promissionem ante iuris acquisitionem, sed etiam ante possessionis adeptionem, Abb. receptus in cap. dilectus. il 1. sub fin. de simon. quia respondetur eadem ratione, qua superius, scilicet, quod promissio fuit vana, iactatoria, generalis, & ad complacentiam. Cæterum puto expedire, in hoc casu, vt idem familiaris supplicet eidem Cardinali, vt remittat sibi huiusmodi qualem qualem promissionem, & sit contentus illa naturali, quæ nascitur ab instinctu naturæ, vt benefacienti benefaciamus, iuxta l. si non sortem. 9. libertus. ff. de cond. indeb. &c.

SVMMARIVM.

1 *Simonia conuentionalis quando vtrinque etiam pro parte adimpletur, efficitur realis,*

Digitized by Google

lis, & inducit tunc, & non prius excommunicationem, quam absolutio à peccato simoniæ antea obtenta non tollit: & ita, si celebret, antequam ab excommunicatione absoluatur, efficitur irregularis. num. 2.

2 *Absolutus à peccato simoniæ conuentionalis, si postea illa vtrinque etiam pro parte adimpleatur, nouo peccato inuoluitur, & excommunicationem incurrit; in qua, nisi denuo absoluatur à dicta excommunicatione, celebrando, non obstante primo dicta absolutione, contrahit irregularitatem: & hoc, nisi bona fides & probabilis ignorantia, qua ignorabatur ius obscurum obscure determinans casum de quo agitur esse simoniacum, illum excuset. num. 5.*

2 *Absolutio ab excommunicatione etiam iniustè ab habente potestatem, siue ex vi iobelæi, vel cruciatæ, vel aliter data tenet, & postea celebrantem ab irregularitatis incursu tuetur.*

3 *Iobelæi, & cruciatæ potestas extenditur quidem quo ad tollendam excommunicationem, sed non quo ad tollendam irregularitatem ex celebratione antea incursam. & num. 2.*

4 *Absolutus ab eo qui habebat potestatem absoluendi ab aliqua excommunicatione, potest credere se vi generalis absolutionis, quam confessarij dare solent, sufficienter absolutum.*

4 *Fructus restituere tenetur nulliter, puta ob simoniam, de beneficio prouisus, potest tamen illos suis propinquis pauperibus elargiri.*

5 *Irregularitas non incurritur sine dolo; vnde qui bona fide errans circa ius obscurum, cui annexa est excommunicatio, aliquid facit, & celebrat, illam cuitat.*

6 *Irregularitas non tollit beneficia antea legitime obtenta: immo & postea obtentorum fructus facit suos irregulari, quando probabili errore ductus credebat se irregularitatem non contraxisse.*

CONSILIVM LXXXII.

QVAERITVR quid dicendum sit de illo, qui habuit beneficium per renunciationem infectam confidentia ante bullam Pij IIII. contra confidentiarios in beneficijs latam, & reliquit illud ante bullam Pij V. infectus item est simonia conuentionali, quæ facta fuit realis postea per solutionem fructuum promissorum renuncianti: & quid si is obtinuit aliud beneficium?

1 Ad hanc quæstionem respondeo sequentia. Primum, quod consulens recte fecisset, si fructus promissos non soluisset ei, qui renunciauit beneficium in suum fauorem, ne simonia, quæ tunc erat conuentionalis tantum, fieret realis, per ea quæ post alios diximus nos in Manu. confess. cap. 23. num. 101.

2 Secundo, quod si præfatus D. consulens postquam soluit aliquos fructus, & consequenter post completam etiam pro parte sua simoniam, ante tamen quam diceret Missam, vel vteretur ordine aliquo sacro, fuit absolutus per aliquod iobelæum plenissimum, vel virtute bullæ cruciatæ, quæ ad id se extenderet, non fuit effectus irregularis: quia præcessit absolutio celebrationem. quod fundari potest per ea, quæ nos diximus in Man. confess. cap. 26. num. 13. adiunctis illis quæ dixeramus cap. 9. de absolutione data

data excõmunicato: & quod abſolutio etiam iniuſta data ab habẽte poteſtatem abſoluendi valet, cap. venerabilibus. §. vbi. de ſent. excomm. lib. 6. Dixi, *poſt ſolutos aliquos fructus:* quia abſolutio anterior nõ potuit prodeſſe, quoniam nondum erat nata excommunicatio, nam nondum erat ſimonia facta realis. Nec prodeſt dicere quod iam fuit abſolutus à peccato ſimoniæ, quod iam præceſſerat: quia non potuit abſolui à peccato futuro, quod admiſit poſtea approbãdo ſimoniã præteritam per ſolutionem fructuum ante conuentam. Dixi etiam, *ſi fuit abſolutus poſt aliquos fructus ſolutos, & antequam miſſaret, vel aliquo ſacro ordine vteretur:* quoniã poſterior abſolutio delere quidem potuiſſet excommunicationem iam incurſam, non
3 tamen impedire irregularitatem iam contractam, ad quam non ſe extendunt præfatæ bullæ, neque iobeleꝰ, vt nos diximus in prefato Man. cap. 27. nu. 193. & latius num. 250.

Tertio, quod ſequendo dictum præcedens, poſſet dici, quod ſi præfatus conſulens poſtquam ſoluit aliquid præfatorum fructuum, antequam miſſaret, fuit confeſſus per reconciliationem tali confeſſario, qui in abſoluẽdo à peccatis vtebatur illa abſoluendi forma, quam ego in præfato Man. cap. 26. num. 9. admoneo, puta quod ante abſolutionem à peccatis præmittatur abſolutio generalis à quibuſcumque cenſuris, ſi quibus teneris, à quibus ego te poſſum abſoluere, &c. poſſe inquam dici quod præfatus
4 conſulens poſſet credere ſe fuiſſe abſolutum, credendo quod fuit abſolutus à ſuis peccatis præmiſſa illa generali abſolutione, & conſequenter quod non incurrit irregularitatem: quoniam conſueta fieri probabiliter preſumi poſſunt eſſe facta, l. fin. ff. de fideiuſſ. & cap. cum M. de conſtit. cum late ibi per Fel. traditis.

Quarto, quod non poteſt ſaluari valor tituli, quem per renunciationem illam ſimoniacam habuit præfatus conſulens, & conſequenter quod tenetur reſtituere fructus illos male perceptos pauperibus, vel operibus pijs; & credo ſufficere iuuare aliquas cognatas pauperes pro ſua charitate aliqua dotis parte; vel cognatos ſcholaſticos prætendentes ſacerdotium, vel per bullam compoſitionis.

Quinto, quod puto præfatum conſulentem immunem eſſe à pœnis confidentiæ, propter ea, quæ nos ſcribimus in d. Man. cap. 23. nu. 109.

5 Sexto, quod poſſet dici præfatum conſulentem non incurriſſe irregularitatem, etiam ſi miſſaſſet poſt ſolutos fructus, ante abſolutionem præfatam, attenta ignorantia, & bona fide, & quod ſimonia præfata erat iuris humani: & quod vt ait Innoc. cap. per tuas. il 2. de ſimon. quem & multos alios refert & ſequenti Fel. in cap. 1. num. 15. de re iud. errans circa ius obſcurum difficile intelligibile excuſatur: & quod Abb. dixit cap. paſtoralis. §. verum. de appell. quod irregularitas non contrahitur ſine dolo, quod ipſum dixit etiam Domin. cap. ſolet. de ſentent. excommun. lib. 6.

6 Septimo, quod ſi conſulẽs alterum beneficiũ, quod habet, obtinuit ante præfatam ſimoniam, poteſt illud retinere ſaltem in foro conſcientiæ; & etiam ſi obtinuit poſtea credendo quod irregularitatem non contraxit,

fructus

fructus facit suos, non autem credendo quod irregularitatem contraxit. quid autem debeat credere, ex prædictis colligere licet.

SVMMARIVM.

1 *Confidẽtiarij illi, qui recipiendo beneficium promittebant resignanti retrocedere ante constitutiones Pij IIII. & Pij V. cogebãtur pacta tãquam minime illicita seruare.*

2 *Gratia obtenta à Pœnitẽtiaria cum clausula, si sit occultum, non vitiatur, licet postea, quod occultum erat, reueletur.*

CONSILIVM LXXXIII.

RESIGNATARIVS iuxta fidem datam resignanti beneficiũ retrocessit, antequam constitutiones Pij IIII. & Pij V. publicarentur. postea ad cautelam narrãdo factũ esse occultum obtinuit secum per Pœnitẽtiariam dispensari, & absolui; postea vero cœpit diuulgari. Petitur quid agendum.

Respondetur primo, D. cõsulentem non incurrisse pœnas noue inductas contra confidentiam beneficialem per Pium IIII. & Pium V. quia hæc cõfidentia facta fuit & desiuit ante illorum constitutiones.

1 Secũdo, quod opinio multorum habet in Vrbe & orbe, quod huiusmodi confidentiæ habebãtur pro licitis, tẽpore, quo hæc cõtigerunt, adeo quod aliqui confidentiarij coacti fuerunt vi adimplere fidem præstitam; secundum quos respondendũ esset, quod D. cõsulens ad nullã restitutionẽ tenetur, neque tenebatur tẽpore, quo à summo Pœnitẽtiario fuit iussus absolui.

2 Tertio, quod gratia præfata per Pœnitentiariã obtẽta non fuit inualida, eo quod facta fuit sub conditione, si occultum fuit, vel non publicũ: quia satis occultum fuit antequam renunciaretur beneficium, & consulerentur super hoc eruditi, & ante petitam per Pœnitentiariam gratiam.

Quarto, quod mea sententia potest & debet D. cõsulens deponere scrupulos, & tranquillare suam conscientiam propter multa, quæ non licet per medicos & otij penuriam in præsentia scribere.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo omnis legitime præscripta pro lege est obseruanda, & legi humanæ pariter rationabili derogat, estque seruanda, etiam quando sæculares dant aliquid ecclesiasticis, à quibus accipiunt spiritualia; modo non detur pro ipsis rebus spiritualibus: quia etiam si esset immemorialis, cum sit contraria iuri naturali diuino, non consuetudo præscriptibilis, sed vetus error, & non seruandus, est dicenda. nu. 9. quia veram simoniam quis, nec etiam Papa potest quo ad peccatum iustificare, licet possit auferri pœna. nu. 14.*

2 *Beneficio ante, immo & post illius erectionem, vacanti potest quidem à superiore aliquod onus temporarium reale imponi, sed non personæ de eo prouidendæ. nu. 8.*

3 *Possessio canonicatus, ac etiam præbendæ, est quid spirituale, seu spirituali annexum: vnde qui aliud temporale dat pro illius noua acquisitione, committit simoniam, & num. 8. 11. etiam quod det ad redimendam vexationem. num. 3. & hoc etiam quod temporale sit conuertendum in pium vsum, num. 4. & 11. vel augmentum reditum beneficij. nu. 5. & 7.*

6 Tem-

6 *Temporale ſi detur erigendum in beneficium, cum pacto vt poſtea donãti conferatur, ſimonia eſt.*

11 *Intellectus Concilij ſeſſ.24 cap.14. & extrauag.Pij V.durum. & nu.12.13.*

12 *Datio rei temporalis,quæ ad formam ſacri Concilij ſeſſ.24. cap. 14. fit ſeu exigitur in apprehẽſione poſſeſſionis canonicatus,ad hoc,vt iuſtificetur, requiritur primo quod non habeat ſpeciem ſimoniæ, ſecundo quod conuertatur in vſum pium; nec ſufficit quod conuertatur in opus publicum. num.10. immo per extrauagantem Pij V. nõ licet de quibuſdam rebus aliquid accipere,& de aliquibus non niſi pro rata primorum ſex menſium.nu.13. requiritur præterea quod non detur vt pretium ſeu in cauſam principalem ipſius apprehenſionis poſſeſſionis:quia nec Pontificis decreto coram Deo poſſet iuſtificari. num.14.*

14 *Conſuetudo etiam immemorialis eccleſiæ,ſecundum quam prouiſi de canonicatu & præbenda,antequam ad poſſeſſionem illorum admittãtur, ſolent ſcuta decem pro molendinorum,& quinque pro plateæ eccleſiæ reparatione ſoluere, non videtur licita. & per totum.*

CONSILIVM LXXXIV.

IN ECCLESIA Palentina conſuetudine immemoriali canonici,cum accipiunt poſſeſſionem, ſoluunt decena circiter ſcuta pro reparatione quorumdam molendinorum eccleſiæ cathedralis, & quaterna pro reparatione quarumdam domorum eiuſdem eccleſiæ.

Quæritur, an per hoc admittatur ſimonia in beneficio.

1 Reſpondeo,hanc quęſtionem longe difficiliorem eſſe,quam præ ſe ferat; & quod pro parte negante facit primo,quod omnis laudabilis cõſuetudo, legitimo tempore præſcripta,eſt ſeruanda pro lege, cap.cõſuetudo.1.diſt. & cap. quo iure. 8. diſt. & quod omnis conſuetudo rationabilis legitimo tempore continuata derogat legi humanæ,etiam rationabili, cap.fin. de conſuetud.& l.2.C.quæ ſit lon.temp.conſuet.

Secundo facit cap.ad Apoſtolicam.de ſim.quod habet,eos qui accipiũt aliqua ſpiritualia à clericis, vel alijs eccleſiaſticis perſonis, debere compelli ad ſeruandam conſuetudinem dandi aliqua temporalia pro illorum perceptione,vel adminiſtratione.

Tertio facit illud Apoſtoli ad Galat.*6.Communicet autem is qui catechizatur verbo,ei qui ſe catechizat,in omnibus bonis.* & alia eiuſdem,quæ transferuntur ex d. cap.6. & ex cap.9. 1.Corinth.in cap.2. 13.q.1. ſcilicet, *Qui altari ſeruit,de altario viuere debet.* &, *Qui ſeminat ſpiritualia,temporalia metere poteſt.* &, *Quis ſuis ſtipendijs militat vmquam?* & cætera,quibus probatur,miniſtrãtes ſpiritualia,poſſe percipere pro illis temporalia, & percipientes ſpiritualia debere conferre pro illis temporalia miniſtrantibus ea.

Quarto,q̃ poſſeſſio immemorialis habet vim cõſtituti & legis, cap.ſup quibuſdã.de verb.ſign.& l.hoc iure.§.ductus aquæ. ff.de aqua quot. & æſt.

2 Quinto, quod bene & iuſte põt imponi à ſuperiore onus aliquod tẽporariũ beneficio,antequam erigatur, cap.cum dilectus.de conſuet.immo & poſtquã eſt erectũ,cap.ſignificatum.de præb.& cap.1.vt eccleſ.beneficia.

Pro parte affirmante,ſcilicet q̃ huiuſmodi datio & receptio præfatorũ ſcuto-

ſcutorum pro molendinis & reparatione domorum prædictarum ſit ſimoniaca, facit primo, quod omne pactum, omnis conditio, & omnis modus, per quæ datur aliquid temporale pro ſpirituali, vel annexo ei, eſt ſimonia, vt probat eius definitio, quam poſuit gloſſ. 1. q. 1. in ſumma, cum declaratione, quã poſt alios addidimus nos in Man. confeſſ. cap. 23. nu. 102. At negari non poteſt quod datio præfatorum ſcutorum, quæ ſoluunt ſinguli canonici pro acquirenda poſſeſſione canonicatus & præbendæ, eſt datio rei temporalis etiam pecuniariæ; & traditio poſſeſſionis canonicatus & præbendæ eſt traditio rei ſpiritualis, vel ei annexę, cum beneficium ſit res ſpiritualis, vel annexa illi, per cap. dilecto. de pręben. & cap. dilectus. de ſim. & tradit S. Tho. ab omnibus tam Theologis quam Canoniſtis receptus in 2. 2. q. 100. art. 4. Ergo prædicta præfatorum ſcutorum datio eſt ſimoniaca.

Secundo, quod datio alicuius rei temporariæ, maxime pecuniæ numeratæ, pro acquirenda noua poſſeſſione beneficij ſpiritualis, eſt ſimoniaca, cap. dilectus. de ſimon. etiamſi detur pro redimenda vexatione, antequam acquiratur ipſum beneficium quo ad proprietatem & poſſeſſionem eius, vt Panor. recep. ab alijs ibid. tenet. At in caſu propoſito datur pecunia numerata, antequam quæratur poſſeſſio beneficij ſpiritualis, quales ſunt canonicatus & præbendæ, iuxta præfata cap. dilecto. & cap. dilectus. pro illa quærenda & accipienda: ergo admittitur ſimonia.

4 Tertio, quod qui ingreditur monaſterium, ſoluendo, vel cum pacto de ſoluendo aliquam pecuniam Abbati, vel ipſi monaſterio, admittit ſimoniam, cap. veniens. & cap. quoniam. de ſimon.

Quarto, quod videtur eſſe textus ſingul. & clarus in ſpecie pro hac parte cap. ex multis. 1. q. 3. vbi expreſſe prohibetur ne quicquam temporale detur, vel accipiatur à canonico recipiendo, vel recepto ab eccleſia, etiam in finem conuertendi illud in pauperes, vel fabricam eccleſiæ.

5 Quinto, quod non videtur ſufficiens cauſa iuſtificandi præfatam dationem & acceptionem, quod canonici præbendati præfati gaudent poſt acceptam poſſeſſionem emolumentis præfatorum molendinorum, & domorum; quia etiam omnes fere alij beneficiarij fruuntur reditibus beneficiorum ſuorum conſeruatis & auctis; attamen non licet eis, qui ea conſequun
6 tur, dare pecunias ad augendos & conſeruandos reditus eorum. Tum quia non licet dare pecunias, vel alia bona temporalia ad erigendum aliquod beneficium, cum pacto vt illud erectum conferatur ei qui dedit illa, vt tradit Panor. à nemine reprehenſus in cap. Iacobus. num. 3. de ſim. Tum quod non licet alicui dare prædia magna, vel pecunias, vel reditus magnos alicui eccleſiæ cathedrali, abbatiæ, vel parochiali, cum pacto, cõditione, vel modo, vt illa ei conferatur, ſecundum omnium mentem.

7 Sexto, quod nec dici poteſt eſſe ſufficientem cauſam ad iuſtificãdas præfatas dationem & receptionem, quod illæ ſunt vtiles vel neceſſariæ ad augendos vel conſeruandos reditus eccleſiarum: alioqui enim omnia beneficia eſſent vendibilia eis, qui ad conſeruandos vel augendos reditus donarent magna bona temporalia; quod eſt abſurdum, & ideo non dicendum, l. nam quod abſurdum. ff. de bonis liber.

Septi-

Digitized by Google

8 Septimo, quod non possunt iustificari datio & receptio prefatæ, eo quod dicantur esse onera imposita ante vacationem & collationem, iuxta cap. significatum. de præb. & cap. 1. vt eccles. benef. sine dimin. cõferan. quia illa capp. intelliguntur de onere reali imposito beneficio vacanti ante collationem à superiore ex iusta causa, vt expresse ait præfatum cap. 1. vt eccles. benef. & in casu proposito præfata onera non sunt realia, nec imponuntur canonicatibus & præbendis, sed personalia, quibus personæ canonicorum præbendatorum onerantur; neque imponuntur à superiore, vt onera realia, sed inducta sunt consuetudine, & sunt quædam donaria introducta consuetudine, non ad finem onerandi, & augendi, vel minuendi canonicatus & præbendas, sed ad finem accipiendi illa pro possessione illorum, quę traditur illis; & ita est datio rei temporalis pro acceptione rei spiritualis, vel annexæ illi, & consequenter simoniaca.

9 Octauo, quod non videtur etiam iustificari præfata datio & receptio, ex eo quod fit à tempore immemoriali. Tum quia immemorialis possessio habet vim constituti, quando illa est circa temporalia, & non circa spiritualia à Spiritu sancto inducta, vt ait cap. frustra. 8. distin. & cum non est contra ius naturale diuinum: alioqui enim est vetustas erroris, cap. consuetudo. & cap. solus. ead. dist. Tum quia Pius V. hoc expresse declarauit in extrauag. durum. At datio vel acceptio vere simoniaca est contra institutum à Spiritu sancto, secundum omnes, & contra ius naturale & diuinum; ergo non potuit à principio constitui; immo consuetudo, quæ illam induxit, est corruptela, & nullatenus præscriptibilis, per dicta tria capp.

10 Nono, quod præfata datio & acceptio non potest iustificari, eo quod fiat ad vtilitatem publicam, nisi sit pia. quia licet pietas & publica vtilitas in quibusdam conueniant, quo ad hoc tamen nullibi reperiuntur exæquatæ; & ita non est dicendum, 9. consideremus. Authen. de trien. & semiss. col. 3.

11 Addo, quod consideratis pro vtraque parte suppositis, videtur dicendum primo, quod communis fere omnium sententia est, quod cuiusque rei temporalis datio vel acceptio ad vsum temporalem vel profanum, siue priuatum, siue publicum, pro beneficio spirituali, vel eius possessione acquirenda facta, est simoniaca.

Secundo, quod quicquid Panor. communiter receptus in cap. Iacobus. de simon. & Card. Alexand. sequutus eum in cap. ex multis. 1. q. 3. dicant, nec erant licitæ præfatæ donationes & acceptiones ante Concil. Trid. & præfatam extrauag. durum. Tum quia præfatum cap. ex multis. cui non respondent illi, nec vlli alij respondere possunt, in specie prohibet dationes huiusmodi, etiamsi dentur vel recipiantur ad conuertendum illas in cultum diuinum, vel pauperes. Tum quia id irrefragabiliter probant argumenta supra pro parte affirmante formata, præsertim tria prima, & septimum cum alijs sequentibus.

Tertio, quod defendi posset, saltem disputando, etiam illud cap. non esse sublatum per solum præfatum Concil. Trid. sess. 24. cap. 14. de reform. Tum quia præcipit seruari iura anteriora super huiusmodi dationes edita,

& con-

& conſequenter præfatum cap. ex multis. Tum quia in ſenſu directo nihil diſponit contra illud, ſed ſolum à contrario ſenſu, quatenus ſolum præcipit Epiſcopis, vt non permittant huiuſmodi dationes, quæ in vſus pios non conuertuntur, & ſpeciem ſimoniæ habent: & argumentum à contrario ſenſu nil probat, quando ſumitur ad probandum contrarium iure expreſſum, iuxta ſeptem vel octo gloſſas, quas citat Fel. in cap. ſignificaſti. de for. compet. num. 13. præſertim gloſſam à Panor. ibi putatam ſingularem

12 in clem. 1. verbo facere'. de vſur. Tum quia Concil. duo requirit, vt huiuſmodi dationes permittantur; alterum, quod conuertantur in vſum pium; alterum, quod non habeant ſpeciem ſimoniæ. & eſto teneatur quod donatio & receptio præfatæ conuertantur in vſus pios, tamen habent ſpeciem ſimoniæ per præfatas rationes. Nos tamen in Man. noſtro confeſſ. cap. 23. nu. 102. tenuimus, quod præfatum Concilium permittit dationes ad pias cauſas, ſi aliàs non habent ſpeciem ſimoniæ.

13 Quarto, quod præfatus Pius in præfata extrauag. durum. 9. & nihilominus. recedit à dicto cap. ex multis. & à præfato Conc. Trid. ſeſſ. 24. à præfato quidem cap. ex multis. eo quod ſtatuit vt dimidium quarumdam dationum ad pia ſoluatur, & quarumdam non; & à Conc. quod inſinuat dari & accipi poſſe integra omnia pro cauſis pijs, niſi habeant ſpeciem ſimoniæ.

Quinto, quod videtur parendum ſtatuto Pij V. arg. cap. 1. de conſt. lib. 6. quatenus habet, Papam, qui conſtituit aliquid contra ius humanum, tollere illud, præſertim ſi facit mentionem de illo, ſi eſt conciliare; quæ requiritur, iuxta Archid. in d. cap. 1. communiter receptum, & late declaratum à Fel. in cap. nonnulli. de reſcript. nu. 2.

Sexto, quod ad ſtatutum præfati Pij ſeruandum oportet ſcire quæ datio ſit dicenda excedere ſemeſtre, & quæ non; & an dationes, de quibus quæritur, dicantur excedere ſemeſtre, an non.

Septimo, quod etiam oportet ſcire quæ datio habeat ſpeciem ſimoniæ, & quæ non, vt intelligatur mens præfati Conc. Trid.

14 Octauo, quod contra moderationes ambas Conc. & Pij V. præfatas facit, quod nulla poteſtas humana, etiam Conciliorum, & Papæ, poteſt efficere licitam ſimoniam illam veram, quæ conſtat ex eo quod temporale datur pro pretio vel cauſa principali acquirēdę rei ſpiritualis, vel illi annexæ: quia id eſt contra legem naturalem & diuinam, quam etiam Concilia & Papæ tenentur ſeruare vſque ad ſanguinem, cap. ſunt quidam. 25. q. 1. quamuis poſſint efficere vt pœnæ iuris humani non incurrantur per illam, vt traditur in noſtro Man. confeſſ. cap. 23. num. 108. & conſequenter nulla poteſtas humana poteſt facere, quod liceat dare, vel accipere quicquam temporale pro pretio vel cauſa principali rei ſpiritualis, vel ei annexæ, ſiue detur ad vſum pium, ſiue profanum. quæ ratio maxime confirmat deciſionem præfati cap. ex multis. propter quod & quædam alia cōcluſimus in d. Man. cap. 23. nu. 101. quod omnis datio & receptio, etiam minima, facta pro pretio rei ſpiritualis, vel cauſa principali eam habendi, eſt vera ſimonia iure naturali & diuino prohibita, & nulla alia quo ad Deum,

ed by Googl

Deum, & forum conſcientiæ; ergo non refert an huiuſmodi datio fiat ad vſum pium, an ad profanum, ſed an fiat principaliter pro pretio rei ſpiritualis, vel illi annexæ, non habita ratione moderationum Concilij, & Pij V.

Nono, quod præfatæ moderationes non videntur poſſe defendi niſi quo ad forum exterius per viam præſumptionis; ita quod moderatio Concilij intelligatur quo ad præſumendum donationem & receptionem præfatas non eſſe factas pro pretio vel cauſa principali, cum fiunt ad vſum pium, licet ſic cum fiunt ad vſum profanum: moderatio vero Pij V. procedat quo ad præſumendum certa dimidia rerum datarum ad vſum pium non eſſe præſumenda data pro pretio vel cauſa principali, & tota integra ſic.

Decimo, quod videntur indigere declaratione Papæ quæſtiones illæ tres, quæ hic incidunt. Prima, quare datio & receptio durans vltra ſemeſtre illud, de quo loquitur Pius, ſit aliter iudicanda, quam quæ durat citra illud. Secunda, quare alterius dimidij datio non liceat, & alterius dimidij ſic, cum frequenter dimidium vnius dationis ſit plus quam alia tota integra datio; & cum tota integra datio, quæ non durat ſemeſtre, ſit maior, quam alia durans plus quam ſemeſtre. Tertia, quæ datio dicatur habere ſpeciem ſimoniæ, de qua loquitur Conc. & quæ non, cum omnis huiuſmodi datio & receptio habeat ſpeciem ſimoniæ, quatenus datur & recipitur pro ſpirituali, vel ei annexo, immo ſit vera ſimonia coram Deo, & in foro conſcientiæ, ſi pro pretio, vel cauſa principali quærendi illud, detur, & non aliàs, vt prædictum eſt: quamuis forte dici poſſet, eas vti res indeterminatas relinqui arbitrio iudicis, iuxta l. 1. ff. de iur. delib. & cap. de cauſis. de offic. delegat. qua ratione autem id arbitrabitur, videtur arbitrandum à S. D. N.

Vndecimo, quod ex omnibus prædictis colligi poteſt ab oculato lectore quid ſit in caſu hoc propoſito reſpondendum, quod ipſe gratia breuitatis, & tantæ prolixitatis vitandæ omitto, vti rem ſpeciali conſultatione indigentem: nam etiam quæ hactenus dicta ſunt, pro ſua dignitate longe magis dilatari potuerunt, in gloriam Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſaluet.

SVMMARIVM.

1 *Parochus petens, vel etiam exigens ante collationem nuptialis benedictionis, quæ pro huiuſmodi dari conſueuerunt, male quidem facit, ſed non eſt ſimoniacus, nec incurrit cenſuras; & dato quod in his commiſiſſet ſimoniam, tamen non eſſet excommunicatus, quia illa non incurritur, niſi ob ſimoniam in ordine, vel beneficio. & num. 2.*

CONSILIVM LXXXV.

PAROCHVS quidam ante benedictionem nuptiarum petijt ſibi ſolui aliquam mercedem, & deinde tempore benedictionis illam ſibi oblatam exegit, credens ſibi id licere, ex quo nulla ſui ordinarij

præcessit prohibitio, & in stipendiũ ac pro eleemosyna suorũ laborũ illam recepit. Quæritur, an inciderit in aliquam simoniæ pœnam, attento quod consuetudo talia exigendi sit tam ibi, quam in locis alijs circumuicinis.

1 Respondeo, ꝙ quæstio hæc profundam & quotidianã materiam tangit: & visis, ac pro tenuitate nostra perpensis aliquot locis, in quibus seminaria argumentorum, quæ pro vtraque parte formari possunt, iecimus, credimus prædictum parochum nullam incurrisse coram Deo simoniam, per ea multa, quæ videri possunt in nostro Man. cap. 23. num. 100. vers. 4. & 5. vbi inter alios allegamus vtrumque Th. 2. 2. quæst. 100. art. 3. & quia breuitatis gratia non attulimus ibi ad verbũ verba iunioris Thomæ in summa verbo simonia. art. 2. recitamus hic illa, quæ sunt hæc: *Quarto nota, qui timoratã habes conscientiam, quod licet sacerdos minus bene faciat exigẽdo id, quod secundum laudabilem consuetudinem solet dari, si ante collationem spiritualiũ exigat, aut si negat, aut differt spiritualium collationem, vt illud habeat, non tamen propterea simoniacum indices: quoniam si vt conseruet se indemnem, cognoscens præcipue quod postea oportebit eum litigare hoc facit, simoniacus non est secundum rem: quia non vendit spirituale; nec huiusmodi exactio inducit modum pretij, quoniam non mutat modum debiti, quamuis speciem quasi simoniæ habeat huiusmodi præuen-*
2 *tio, & cautela, & propterea reprehenditur.* Cui, & omnibus alijs addito, quod nullatenus est iudicandus incurrisse vllam excommunicationem, etiamsi admisisset simoniam; quoniam illa solum infligitur à iure ob simoniam in ordine tantum vel beneficio commissam; & in casu proposito, esto quod iudicaretur simoniacus, quod tamen nullatenus arbitror faciendum, non potest iudicari simoniacus in ordine, neque in beneficio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Simonia est principaliter pro admissione ad religionis habitum quid accipere, secus si minus principaliter accipiatur, etiam si sit causa sine qua non. num. 5.*
2 *Religionis habitus datio quid spirituale, vel spirituali annexum, cum de laico faciat ecclesiasticum.*
3 *Percutiens nouitium est excommunicatus.*
4 *Forum exterius iudicat facta externa, & hoc secundum quod probantur.*

CONSILIVM LXXXVI.

BANNITI frater cupiens illum in monasterio recipi rogauit Abbatem, vt reciperet, offerendo dare scuta 50. recusauit Abbas recipere hominem ob malos mores, sed iterum rogatus spopondit, & recepit, sed distulit dare habitum, donec dicta scuta 50. soluerentur; immo solicitari fecit fratrem, vt ea numerarentur; quibus numeratis habitum dedit. Dubitatur quid iuris.

1 Nullo iure aut titulo bono & probabili videtur posse defendi in proposito casu non fuisse incursam simoniam. Tum quia certũ est simoniam incurri, quoties pro spirituali datur, vel accipitur aliquod tẽporale, per definitionem eius datam à gl. 1. q. 1. in summ. recep. cum ab omnibus nostris ibi, & in rub. de simo. tum à S. Th. & alijs Theologis in 4. lib. sent. dist. 25. &

ab

Digitized by Google

ab eod.S.Tho.2.2.q.100.art.1.declarata,& dilatata etiam à nobis in Man. conſ.cap.23.nu.100. & conſtat 50. ſcuta eſſe quid temporale, & ingreſſum
2 monaſterij eſſe quid ſpirituale,cap.quoniam. de reg.& cap.ex inſinuatione.& multis alijs, de ſimonia. Tum quia non obſtat dicere, quod non fuit data, nec recepta pecunia pro profeſſione, ſed ſolum pro receptione, datione,& ſuſceptione habitus: quia etiam datio habitus eſt quiddam ſpirituale vel ſpirituali annexum,in quo poteſt committi ſimonia,vt probat d. cap.quoniam.& cap.tua.de ſim.& merito: quia datio & ſuſceptio habitus
3 facit quem de laico eccleſiaſticum,adeo quod percutiens eum eſt excommunicatus,cap.religioſo.§.1.de ſent.excom.lib.6.& ante illud tenuit Hoſt. communiter recept.contra Innoc.in cap.ſtatuimus.de regular. Tum quia non obſtat dicere, quod talia ignorauit. Tum quia contrarium colligitur veriſimiliter ex narratis in facto. Tum quia etiam ſi eo ignorante fuerit admiſſa ſimonia,tamen cum primum ſciuerit, tenetur relinquere habitū, licet dimiſſo habitu, & purgata ſimonia, poſſit denuo recipi, ſi receptio non fuerit ſcandaloſa,per d.cap.quoniam.de regular. ſub fin.

SED QVID ſi Abbas tantū accepit illa 50.tamquam donum,& ſponte oblata,daturus nihilominus habitum,etiam ſi illa non fuiſſent ſibi oblata?

Quo huic replicationi ſatisfiat, dico primo, quod hæc non excuſabunt quo ad forum exterius,in quo per ea, quæ fiunt exterius, & probantur, eſt iudicandum,l.illicitas.§.veritas. ff.de off.præſid. & ex his quæ exterius facta ſunt in hoc caſu clare probantur promiſſio pro ingreſſu, & acceptatio promiſſionis, & ſolutio promiſſi, & (vt ita dicam) nolitio dandi habitum ante ſolutum promiſſum,& datio habitus ſtatim poſt ſolutum promiſſum: per quæ omnia probatur præſumptiue ſimonia quo ad forum exterius iuxta ſuperius reſponſa.

5 Dico ſecundo,quod ſi vere corā Deo Abbas accepit illa ſcuta tamquam donum ſponte oblatum, & tamquam eleemoſynam principaliter propter Deū oblatam, licet minus principaliter habuiſſet etiam reſpectum ad habitus dationem, & quod promiſſio ſcutorū non fuit cauſa principalis dationis illius, licet fuiſſet aliqua cauſa, ſine qua non fuiſſet datus, non eſſet vere corā Deo ſimonia: quod deduci pōt ex his quæ nos ſcribimus in Man. conſ.cap.23.à nu.100.& pro vtroque dicto huius reſpōſionis eſt caſus ſatis expreſſus in d.c.tua. Quare D. Abbas cōſulere debet ſemetipsū quo ad forū cōſcientiæ,iudex autē facta exteriora quo ad forū exterius. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Ius patronatus recepta pecunia concedens Epiſcopus dotem augenti ſimoniacus eſt, ſed non excommunicatus.*

CONSILIVM LXXXVII.

AN EPISCOPVS, qui concedit cuidam ius patronatus, & præſentandi ad quoddam beneficium ob augmentum reditūum, quod accipiens dabat,ſi acceperit ob id aliquas pecunias,ſit excommunicatus, & ſi celebrarit poſtea,ſit factus irregularis?

1 Respondetur,quod non. quoniam non omnis simoniacus est ipso iure excommunicatus, sed tantum simoniacus in ordine,& beneficio,accipiendo illa,vel dando,vt post alios tradimus in Man.conf.cap.23.nu.103.vers. tum denique. & nu.111.in princ.& fine. & palam est,ius patronatus non esse beneficium,neque ordinem,cum etiam laicus sit eius capax,cap.quod autem. & cap.cum dilectus. cum ei adnot. de iure patron.

SVMMARIVM.

1 *Degradatio est actus spiritualis potestatis,sicut promotio ad ordines;vnde pro ea pecunia peti nequit,etiam si peteretur pro labore faciendi actum.*
2 *Consuetudo dandi quid pro sustentatione ministrantis sacramenta seruanda.*

CONSILIVM LXXXVIII.

ANORDINARIVS Episcopus pro mercede degradationis presbyteri possit iuste petere duo scuta aurea?

1 Respondeo,quod non potest iuste petere illa pro mercede actus degradandi. Tum quia sicut collatio ordinis est actus spiritualis potestatis, quæ pendet ab Episcopatus ordine,cap.1.de simon.cum similib. etiam ablatio ordinis,vel vsus eius,est actus potestatis spiritualis eiusdem ordinis, cap. nouimus.de verb.signific.& cap.degradatio.de pœn.lib.6.& palam est eum committere simoniam, qui petit aliquid temporale pro re spirituali, per definitionem simoniæ,quam glos.recept.per Theologos & Canonistas dedit 1.quæst.1.in summa,& declaratam à nobis præ alijs in Man.nostro cõs.
2 cap.23.nu.100. Tum quia licet possit quis cogi ad seruandam consuetudinem piam dandi temporale aliquid pro eleemosyna, vel sustentatione piæ ministrantis sacramenta, vt habet cap.ad Apostolicam. de simon.& cap. 14.de reform. sess. 24. Conc. Trid. non tamen potest peti pro pretio, vel mercede laboris illius actus, vt tradimus nos post alios vbi supra nu.101. & 102.& vt verbo additur, nulla consuetudo pia inuenitur, quæ dicat esse dandos duos aureos pro degradatione sacerdotis. Tum quia præfatum Concilium vbi supra damnauit omnem dationem rei temporalis, & consuetudinem faciendi eam pro re spirituali, & actu eius nisi cum daretur ad pia,& non haberet speciem simoniæ: & præfatus ordinarius non petit illos aureos ad illos impendendos operi pio, & præterea habet quamdam speciem simoniæ, propter quod etiam ante Concilium prædictum prohibebatur dari aliquid temporale pro spirituali,etiam ad opera pia,in cap. ex multis.1.quæst.3. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Collegia pro pauperibus scholasticis erecta, beneficia quidem non sunt, nec spiritualia, sunt tamen spiritualibus annexa: vnde qui recepta pecunia loco suo cedit, vt alter assumatur, simoniam quidem committit, sed censuris non est suppositus.*

Turpi-

Digitized by Google

2 *Turpiter datum, & turpiter acceptum debet ex ſolo conſilio pauperibus erogari, poteſt item danti reſtitui; immo & quatenus teneretur danti reſtituere, ſufficeret, ſi ab eo haberet condonationem. nu. 3.*

CONSILIVM LXXXIX.

TOLOSAE, & Auenioni ſunt multa collegia pro ſcholaſticis pauperibus inſtituta, quorum collegæ frequentiſſimè vendunt tacite ſua loca aliquibus, quos collegia ipſa rogata per collegam vendentem, facta per eum renunciatione, eligunt, vel recipiunt in collegas & ſocios ſuos.

Quæritur primo, an huiuſmodi vendentes committant ſimoniam cum pœnis extrauag. 2. de ſimonia.

Secundo, cui reſtituenda eſt pecunia, ſi qua accepta reſtituenda ſit.

1 AD PRIOREM quæſtionem reſpondeo primo, quod admittunt ſimoniam: quoniam loca illa, ſiue ſodalitia, licet non ſint ſpiritualia, videntur tamen eis annexa, ſicut ius patronatus eccleſiaſticum, de quo in cap. quanto. de iud. & cap. cum ſecundum. de iure patr.

Secundo, quod non videtur incurrere excommunicationem latam per præfatam extrauag. quia illa ſolum fertur contra ſimoniacos in ordine & beneficio eccleſiaſtico ſecundum communem ſententiam: & præfata loca ſiue ſodalitia non ſunt beneficia eccleſiaſtica, vt palam eſt. & ita ſicut emens ius patronatus, quamuis ſimoniam committeret, non tamen incideret in illam excommunicationem, vt aliàs in prætorio Pœnitentiariæ probauimus; ſic licet ementes huiuſmodi loca ſimoniã admitterent, non tamen inciderent in excommunicationem præfatam.

2 AD ALTERAM reſpondeo primo, quod pecunia illa non eſt neceſſario reſtituenda collegio, pro cuius ſodalitio accipitur: quamuis pecunia, quæ pro beneficio accipitur, reſtituenda ſit eccleſiæ, cui facta eſt iniuria, per tex. ſing. in cap. de hoc. de ſimonia. quod ſpecialiter & ſingulariter diſponit de reſtitutione pecuniæ acceptæ per ſimoniam circa beneficium commiſſam ſecundum communem.

3 Secundo, quod de rigore iuris non tenẽtur reſtituere etiam illis, à quibus eam acceperunt; quia turpiter datum, & turpiter acceptum non eſt neceſſario reſtituendum turpiter danti, iuxta reg. *In pari delicto vel caſu melior eſt conditio poſſidentis.* de reg. iur. lib. 6. & copioſe tradimus in Man. confeſſ. cap. 17. nu. 30. & ſeq.

Tertio, quod ſecundum communem opinionem eſt reſtituendum pauperibus; quod tamen eſſe conſilij, & non præcepti, probamus vbi ſupra ſequuti quatuor graues auctores.

Quarto, quod D. conſulens ſatisfaciet impetrando donationem ab eo, à quo pecuniam accepit, quia Hadr. quem ſequimur vbi ſupra nu. 31. poſt Ang. ver. reſtitutio 2. §. 4. fatetur quod ex mẽte Auguſt. in cap. nõ ſane. 14. q. 5. is qui ob maleficium accipit, ſatisfacit reſtituendo pauperibus, vel ei qui dedit. At per donationem obtentam ab eo, qui eam dedit ſatisfactum eſt illi, per l. 1. ff. qui ſatiſd. cog. & l. ſi rem. §. omnis. ff. de pignor. actio.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium qui bona fide ſuum eſſe credit, licet non ſit, eidem per intereſſentiam deſeruiendo, diſtributiones, aliorum autem fructuum partem illam, quam alij inſeruienti neceſſario dediſſet, lucratur.*

CONSILIVM XC.

RSIMONIACVS in beneficio eidem deſeruiuit celebrando, &c. & ex eius præbenda ſe ipſum & clericum aluit, ac poſtea illud dimiſit. Dubitatur, an teneatur reſtituere omnes fructus, an vero ſit excuſandus pro parte, quam in ſui & clerici ſuſtentationem inſumpſit, vel poſſit deducere illam ſummam, quam dediſſet mercenario, ſi per ipſum inſeruiſſet. Dubitatur etiam, an teneatur reſtituere fructus incertos, quos percepit ex quotidianis obuentionibus.

1 Hæc quæſtio continet ſatis grande dubium, & parum tractatum à doctoribus, cum tamen in multorum capp. caſibus tractari potuiſſet: quoniam eius deciſio pendet à deciſione illius, An ſeruiens beneficio ſine canonico titulo poſſit retinere ſibi diſtributiones quotidianas integre, & fructus alios, ſaltem pro rata eorum, quæ debuiſſent dari mercenario, ſi per ſe ipſum non ſeruiſſet. quam quæſtionem præ alijs videtur tractare doctiſſ. Caſſad. in deciſ. 6. de præbend. ex cuius dictis videtur ſatis colligi, quod credens bona fide beneficium ad ſe pertinere, & ſeruit illi, lucratur diſtributiones quotidianas, & quod non videtur teneri ad reſtituendum partem fructuum, quæ neceſſario fuiſſet impendenda ei, qui ſeruiſſet illi beneficio.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus in beneficio eſt excommunicatus quidem, ſed non eſt nec irregularis, nec inhabilis ad alia beneficia, nu. 3. immo eo dimiſſo poſt pœnitentiam abſolutus ab excommunicatione poteſt celebrare, num. 4. & alia beneficia, modo ſimonia non ſit notoria, nec de illa condemnatus, poteſt obtinere, nu. 5. & 6. illud autem, quod prius per propriam, vel alienam ipſo ſciente ſimoniã adeptus fuit, etiamſi ſit ſimplex, non poteſt ſine Papæ diſpenſatione habere. num. 5. & 7. quod ſi illi ſimoniace per ſimoniam ab alio ipſo ignorante commiſſam collatum fuiſſet, ſi habita notitia illud dimiſit, poteſt, ſi ſit ſimplex, ex diſpenſatione Epiſcopi iterum illi tunc conferri: at ſi eſſet dignitas, vel curatum, Papæ requiritur diſpenſatio. nu. 7. Depoſitus item licet poſſit ſimoniacus, non tamen eſt depoſitus. nu. 6.*

1 *Simoniacus in ordine eſt excommunicatus, item & ſuſpenſus ipſo iure, ſed non irregularis. nu. 6.*

2 *Irregulari, & aliàs inhabili facta collatio non tenet.*

3 *Irregularitas, ſicut nec aliæ pœnæ, ipſo iure non incurritur, niſi in caſibus in iure expreſſis.*

7 *Intruſus in beneficio efficitur, ſicut & ſimoniacus, inhabilis ad illud beneficium, ſed non ad alia obtinenda.*

CON-

CONSILIVM XCI.

IRREGVLARIS an ſit ſimoniacus in beneficio, & inhabilis ad obtinendum alia beneficia?

1 Pro parte affirmante facit primo cap. penul. de elect. quatenus videtur habere, quod diſpenſatio Epiſcopi ad id requiritur.

Secundo, quod ſimonia non ſolum eſt crimen, quod meretur depoſitionem, cap. tanta, de ſimon. ſed etiam eam inducit ipſo iure, vt per locum à fortiori probat cap. recuſatum. de ſimon. & illam admittens in ordine vel beneficio eſt hodie excommunicatus per extrauag. 2. de ſimon.

2 Tertio, quod collatio facta homicidæ, vel aliàs irregulari, eſt ipſo iure nulla, licet per homicidium & irregularitatem non perdantur ipſo iure beneficia prius adepta ſecundum Innoc. recte intellectum in cap. cum noſtris. de conceſſ. præben.

Quarto, quod ſimoniacus in beneficio non poteſt habere illud, neque aliud, ſi per ſe commiſit ſimoniam, vel per alium ſe volente, vt viſus eſt aliquibus reſoluere Panor. in cap. de ſimoniace. de ſimon. nu. 7.

3 Pro parte vero negante, quæ tenenda eſt, facit primo, quod nulla pœna eſt dicenda ipſo iure incurri, niſi lege id caueatur, glo. ſolem. & recep. in cap. fin. de iure patr. & quod nulla eſt lex, quæ irregularitatem infligat ſimoniaco in beneficio.

Secundo, quod irregularitas non incurritur niſi in caſibus expreſſis à iure, cap. is qui. de ſent. excom. lib. 6. At nullibi exprimitur fieri quem irregularem ipſo iure ob crimen ſimoniæ in beneficio commiſſum.

4 Tertio, quod Innoc. quem nos retulimus in Man. conſil. cap. 23. nu. 111. dicit expreſſe in d. cap. tanta. quod ſimoniacus in beneficio non eſt ſuſpenſus, & ideo relicto illo acta pœnitentia poteſt celebrare, quod non poſſet, ſi eſſet irregularis, vt dicimus in d. Man. cap. 27. nu. 194. arg. cap. fin. de temp. ord. & cap. inquiſitionis. de accuſatio.

Quarto, quod adeptus beneficium per ſimoniam à tertio commiſſam, & à ſe ignoratam, licet teneatur renunciare illi, poteſt tamen illud ipſum habere per diſpenſationem Epiſcopi, niſi ſit prælatura, d. cap. pen.

5 Quinto, quod nullo iure videtur caueri, quod adeptus aliquod beneficium per ſimoniam, etiam à ſemetipſo, vel ſe volente commiſſam, non poſſit adipiſci aliud ſine diſpenſatione, modo ſimonia non ſit notoria, vel non ſit condemnatus de illa, & ipſe ſimoniacus ſit abſolutus ab excommunicatione, quam ob illam ſimoniam incurrit. & Pan. in ſua longa diſt. d. cap. de ſimoniace. ſolum dicit, quod adeptus per ſimoniam propriam aliquod beneficium, etiam ſi ſit ſimplex, non poteſt habere illud per diſpenſationem Epiſcopi; de alijs autem nihil dicit, neque gloſſ. ordinaria cap. 1. 1. q. 5. neque gloſſa cap. ex multis. 1. q. 3. neque gloſſ. d. cap. de ſimoniace. neque gloſſ. cap. poſt tranſlationem de renuncia. nec vlla alia id dixit, neque Felin. qui per omnia ſequitur Panor. in d. cap. de ſimoniace. de eo aliquid dixerunt.

6 Ad primum oppoſitorum reſpondeo, quod loquitur de ſimoniaco in or-

dine, vt colligitur ex eius glos. qui licet non sit irregularis, est tamen suspensus iure nouo extrauag. 1. & antiquo d.cap.tanta. adiuncta gl. magna de simonia. & ideo non solum eget dispensatione ab excommunicatione, sed etiam à suspensione.

Ad secundum concedo simoniacum etiam in beneficio posse deponi, sed nego esse ipso iure depositum, & nos loquimur de irregularitate ipso iure imposita. Concedo item esse ipso iure excommunicatum, & consequenter quod durante excommunicatione est inhabilis ad omnia beneficia, sicut quilibet alius excommunicatus: sed nego quod sit irregularis, ita quod acta pœnitentia, & absolutione sequuta, non possit habere alia beneficia; quia id nullo iure cauetur.

Ad tertium concedo collationem beneficij factam homicidæ, vel aliàs irregulari, etiam post pœnitentiam esse ipso iure nullam: nego tamen per simoniam induci irregularitatem, nisi sequuta sententia condemnatoria, quæ infamat, vt dicit Panor. in d.cap.de simoniace.

Ad quartum nego id dici à Panor. vt supra dictum est; & quando diceret, profecto erraret: quia sine textu & iusta ratione id affirmaret; quod tamen, vt prædixi, nullatenus facit.

7 AN AVTEM adeptus beneficium per simoniam propriam, & consequenter excõmunicatus per iura noua excommunicatione Papali, & absolutus ab illa possit noue habere illud ipsum beneficiũ, saltem si occulta est simonia? quæstionis est: & videtur quod non. Primo, quia etiam obtentum per simoniam alienam se nolente admissam; non potest retineri etiam cũ dispensatione Episcopi, si est dignitas, vel beneficium curatum, cap. pen. de electio. secundum receptiorem sententiam, pro qua est bonus textus, qui de Episcopatu agit, in cap. post translationem. de renunciat. Secundo, quod Panor. vbi supra recep. ab alijs simpliciter determinat, eum, qui per simoniam propriam adeptus est aliquod beneficium, non posse illud retinere etiam per Episcopi dispensationem. ita quod videtur resoluendum, quod licet possit quis obtinere per dispensationem Episcopi, beneficium simplex obtentum per simoniam alienam se ignorante commissam, post renunciationem liberam statim factam post certificationem; obtentum tamen per simoniam propriam, vel se volente admissam, non potest habere sine dispensatione Papæ, etiam si sit simplex; potest tamen habere alia post absolutionem ab excommunicatione, vt supra dictum fuit.

8 Non obstat, quod sicut homicida sublata irregularitate est capax cuiusuis beneficij, ita simoniacus sublata excommunicatione non videtur habere impedimentum vllum ad illud, cum non sit irregularis, nec suspensus ab officio, quin per titulum nouum illud acquirere possit. Quia responderi potest, quod sicut intrusus in aliquo beneficio fit inhabilis ad illud, licet non ad alia, cap. quisquis. de elect. cap. 1. de concess. præbend. & alia multa adducta per Fel. in cap. in nostra. nu. 12. corol. 2. de rescrip. ita adeptus aliquod beneficium per simoniam propriam, fit inhabilis ad illud, licet non fiat inhabilis ad alia.

Quæ supradicta omnia licet vera sint secundum iura antiqua, quæ præ-

ceſſe-

ceſſerunt Pium V. extat tamen eius extrauag. cum primum. edita anno 1566. per quam, an ſimoniacus in beneficio fiat inhabilis, irregularis, vel ſuſpenſus ipſo iure, dictum fuit alibi.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus extrauag. cum primum. Pij V. in ſimoniacos latè, quod non habeat locum in beneficijs antea adeptis, nec liget in conſcientia ante ſententiam. nu. 2.*
2 *Irregularitas, nec homicidium inducunt ipſo iure vacationem beneficiorum antea obtentorum.*
3 *Pœna, antequam infligatur, conſcientiam non ligat.*
3 *Pœna in dubio per verba futuri temporis non cenſetur ipſo iure impoſita.*
4 *Clauſula in vna parte diſpoſitionis poſita, vbi eſt eadem ratio, ad omnia refertur.*
5 *Simoniacus in beneficio iure communi ad alia non eſt inhabilis.*

CONSILIVM XCII.

AN COMMITTENS ſimoniã hodie in beneficio fiat ipſo iure inhabilis ad illud, & quodcumque aliud adipiſcendum, & iam adeptum?

1 Deciſio huius quæſtionis dependet ex intellectu extrauag. cum primũ. Pij V. quæ eſt folio 9. & 12. libri ſuarum conſt. Si enim illa ita intelligatur, vt pœnæ in ea contra ſimoniacos in beneficio inſtitutæ ipſo iure abſque alia ſententia in foro conſcientiæ cenſeantur inflictæ, & quod inducit inhabilitatem tam ad beneficia adepta, quam adipiſcenda, eſt vno modo reſpondendum. ſi vero intelligatur, vt non habeat locum beneficijs iam adeptis, nec in adipiſcendis, niſi poſt ſententiam, eſt aliter reſpondendum.

2 Sed dicendum, quod illa extrauag. non habet locum in beneficijs ante ſimoniam adeptis. Tum quia de illis non facit expreſſam mentionem, & eſt pœnalis conſtitutio, & ita reſtringenda, cap. odia. de reg. iur. lib. 6. Tum quia inhabilitas, & irregularitas poſt beneficium quæſitum incurſa non inducit vacationem illius ipſo iure: homicidium enim, & irregularitas inde nata non priuat homicidam ſuo beneficio ipſo iure, iuxta Innoc. recep. in cap. cum noſtris. de conceſſio. præb. & probatur in cap. clericis. ne clerici vel monach. & cap. ex litteris. de exceſſibus prælato. & vtrobique Panorm. Tum quia non eſt recedendum à iure antiquo, niſi quatenus per nouum exprimitur, l. præcipimus. C. de appellat. Sed & præfatæ extrauag. ita videtur intelligenda, vt non cenſeatur habere locum in foro conſcientiæ ante ſententiam. Tum quia

3 pœna non ligat conſcientiam ante illam inflictam iuxta gloſſ. ſolemn. in cap. fraternitas. 12. quæſt. 2. & S. Thom. in 2. 2. quæſt. 62. art. 4. Tum quia pœnæ ſunt reſtringendæ, cap. pœnæ de pœnit. diſtinct. 1. & in dubio pœna per verba futuri temporis ſtatuta non cenſetur ipſo iure impoſita, iux. gloſ. in cap. in pœnis. de reg. iur. lib. 6. & pœnæ præfatæ per verba futuri temporis imponuntur. Tum quia cõtextus eius tripticis generis ſimoniacos punit, ſcilicet in ordine, dignitate, & beneficio; & primos non punit, niſi conuictos: ergo non

4 videtur punire alios, niſi etiam fuerint conuicti: quia clauſula poſita in vna

in vna parte diſpoſitionis, ſiue ponatur in principio, ſiue in medio, ſiue in fine, cenſetur referri ad omnia contenta in illa, cap. ſecundo requiris. de appellat. modo eadem ratio referendi ſit in omnibus, vt pulchre Dec. poſt alios ibi reſoluit, & in prædict. tribus cap. eadem ratio inuenitur. ſic enim habet contextus: *Quicumque igitur deteſtabile crimen ſimoniacæ prauitatis commiſſæ conuictus fuerit in conſequendis ordinibus, eo ipſo ſit ab illorum exequutione, per decennium ſine ſpe diſpenſationis ſuſpenſus, & per annum carceribus mancipetur. Qui dignitates eccleſiaſticas ſimoniace acquiſiuerit, illis ſit ipſo iure priuatus, & in futurum inhabilis ad eas, & quaſcumque alias obtinendas. Qui beneficium, aut officium eccleſiaſticum ſimoniace adeptus fuerit, illis ſimiliter ſit ipſo iure priuatus, & ad fructuum omnium, quos perceperit, reſtitutionem teneatur, & perpetuo ſit inhabilis ad ea, & quæcumque alia beneficia eccleſiaſtica obtinenda.*

Non obſtant illa verba, *eo ipſo*, ter repetita in dicta clauſula. Tum quia certum eſt primæ pœnæ non eſſe locum ante conuictionem; & tamen in illa parte, in qua illa ponitur, ſunt poſita illa verba. Tum quia referri videntur ad priuationem iuris, quod videbatur quæri, & ad annullationem actus ſimoniaci, & adeptionis beneficij, & non ad inhabilitatem quo ad illa & alia. Partim quod non eſt eadem ratio referendi, cum iure antiquo adeptio ſimoniaca eſſet ipſo iure nulla per extrauag. 2. de ſimonia. inhabilitas autẽ ad alia ſit contra illud. Partim quod alioquin verba illa, *ſi conuictus fuerit*, eſſent fruſtratoria; cum etiam, vt prædictum eſt, in impoſitione primæ pœnæ ponantur illa verba, *eo ipſo*. Partim denique quod ponuntur poſt illa verba, *ſi conuictus fuerit*. & ita ad verificationem eorum prærequiritur conuictio. Tum denique quod meo iudicio à paucis eſt prædicta conſtitutio quo ad hunc effectum vſu recepta, licet à plurimis circa beneficia ſimonia committatur: & lex, qua parte non eſt vſu recepta, non ligat. §. leges. 4 diſt. & gloſſ. recept. cap. 1. de treug. & pac. quod poſt alios vtiliter applicauimus ad quamdam legem partim receptam, partim non, in Man. confeſſ. cap. 23. num. 62. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Extrauagans Pij V. contra ſimoniacos lata inhabilitans ſimoniace acquirentes beneficia, & dignitates, non ligat acquirentes penſionem, nec etiam eos quibus ignorantibus facto tertij ſimoniace eſt aliquid acquiſitum.*

CONSILIVM XCIII.

PARMENSIS per procuratorem renunciauit canonicatui in fauorem alicuius reſeruata penſione 150. ſcutorum; & cum tractaretur de transferenda in eum penſione 100. ducatorum pro extinctione penſionis totidem, ſcripſit procuratoribus vt illa tranſlatio fieret cum ſcientia & beneplacito Papæ, & quod omnia expedirentur canonice: qui ſcripſerunt ad eum omnia eſſe recte peracta, & poſt aliquot annos reſciuit ſcientiam Papæ non interueniſſe in tranſlatione penſionis; & poſtea fuit abſolutus à Papa cum retentione penſionis tranſlatæ. Quæritur quid iuris.

Ad

1 Ad præfatam quæſtionem reſpondeo primo, quod D. conſulens non fuit factus inhabilis ad vlla beneficia. Secundo, quod conſequenter non indiguit vlla facultate retinendi ea quæ poſt præfatam tranſlationem acquiſiuit. Tum quia per præfatam renunciationem & tranſlationem non quæſiuit vllam dignitatem, nec vllum beneficium, ſed ſolum penſionem tranſlatam, quam conſtat non eſſe beneficium, neque dignitatem: nec extrauag. Pij V. inhabilitans ad beneficia ſolum loquitur de illo qui per ſimoniam quæſiuit dignitatem, vel beneficium. Tum quia præfatus D. conſulens non peccauit, & ideo non meretur pœnam. Tum quod illa tranſlatio fieri potuit ſecundum opinionem Caiet. Tum denique quod, ſi qua ſimonia interuenit in præfata tranſlatione, non interuenit ſciente & conſentiente ipſo, ſed alio tertio: & præfata extrauag. loquitur de illo qui per ſe vel per alium cum ſuo conſenſu admittit ſimoniam, & de ſimonia quæ committitur à tertio, neſciente, nec conſentiente principali. Tum per alia, quæ adduci poſſent, ſed non ſunt neceſſaria. 1

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia probabilis excuſat à cenſuris & pœnis, quas beneficiarius incurreret: qualis eſt illius, qui ſciens quædam circa ſua beneficia per eius fratrem iuriſperitum, quem illicita tractaturum non credebat, tractari, non curauit diligentius de bonitate dictarum actionum inquirere.*

CONSILIVM XCIV.

ADOLESCENS 20. annorum ſciuit tractari quædam inter fratrem ſuum & alium ſuper beneficijs ſuis alijs conferendis, & ſuper beneficijs illorum ei conferendis, vel penſionibus ſuper eis ſibi conſtituendis ſaluo beneplacito Papæ; neſciebat tamen modum tractatus qualis eſſet, putabat tamen licitum eſſe: frater ſuus erat natu maior, & iuriſperitus, quem non putabat aliquem tractatum illicitum facturum; & ſi ſciniſſet, nullatenus conſenſiſſet: attamen vere coram Deo ſaltem aliqua pars tractatus fuit ſimoniaca.

Quæritur, an ignorantia præfata excuſauerit conſulentem à cenſura excommunicationis contra ſimoniacos ipſo iure latæ ſaltem quo ad forum conſcientiæ.

1 Reſpondeo, quod ſic, per ea quæ tradimus in Manu. confeſſ. cap. 23. num. 45. & melius in cap. 27. num. 272. & nuper in cap. ſciendum. à num. 2. de pœnit. diſtin. 2. in quibus locis tractamus de excuſatione per ignorantiam. in quod faciunt etiam illa quæ tractamus in cap. ſi quis non dicam. de pœnit. diſtinct. 1. num. 6. & 14. dum tractamus qua ratione conatus non conſequutus effectum & ignorantia excuſat à pœna ordinaria, & ab excommunicatione & irregularitate.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca qualibet beneficialis dispositio facta ignoranti, siue ad fauorem illius, secundũ aliquos est ipso iure nulla, at secundum mentem auctoris tenet, nu.2.& 3. licet veniat cassanda, seu reprobanda.nu.5. Vnde nec fructus bona fide perceptos restituit.nu.4. putat tamen D.Tho. extantes restituendos. num.5. satisfacitq. suæ conscientiæ, si simulac scit vitium, libere, prout tenetur, renunciet. nu.3.*

1 *Verbum,* penitus, *significat nullitatem ipso iure, & per illud tollitur Episcopo facultas dispensandi contra illud. num.5.*

4 *Pœnam cum non mereatur qui non deliquit, ideo collatio simoniace facta ignoranti immuni à peccato non debet subijci pœnæ nullitatis inductæ in pœnam peccati simoniæ.*

CONSILIVM XCV.

1 AN COLLATIO, præsentatio, vel electio facta per simoniam eam ignoranti sit ipso iure nulla? Panor.in cap.penul. de elect.col.1. tenet quod sic. Pro quo facit primo cap. nobis. de simon. quatenus habet huiusmodi simoniam esse penitus reprobandam; cum verbum, *penitus*, significet nullitatem ipso iure per gloss. singul. in l. si quis aduocatorum. C. de postuland.commendatam à Corseto in sing.suis,verbo, *penitus*.

2 Secundo,quod S.Tho.2.2.q.100.art.6.ad 3.affirmat huiusmodi ignorantem non solum teneri ad relinquendum beneficium, cum primum scierit simoniace sibi fuisse collatum,sed etiam ad restituendos fructus.

Tertio,quod iure diuino gratis accepta debent gratis dari, iuxta euãg. Matth.10. relatum in cap.gratia.1.q.1. & ideo spiritualia,quæ constat gratis dari, sunt inæstimabilia, & inuendibilia, secundum cõmunem omnium mentem,quod aliàs clarius expressimus in comment.extrauagan.ab ipso. Greg.XIII. not.3.num.4.

Quarto,quod idem tenet Cassad.in decis.3.de sequest.poss. quem refert Gomez in regula de triennali poss.quęst.12.quibus non citatis idem tenet Couar. auctoritate S.Thom. in reg.peccatum.de reg.iur.lib.6. §.8. à nu.7. 2.par.

Pro contraria tamen parte facit primo, quod huiusmodi recipiens beneficium per simoniam à se ignoratam non dicitur excommunicatus, nec vere simoniacus,cap.de simoniace. extra de simonia.

3 Secundo, quod nullo textu exprimitur collationem factam per huiusmodi simoniam esse ipso iure nullam, sed reprobandam: nam præfatum cap.pen.de elect. quod cum primis ad hoc citatur, non habet electionem sic factam esse nullam,sed reprobandam, nec collationem esse nullam, sed eum cui facta est teneri ad renunciandum: per quod significatur eumdem habere aliquod ius,cum priuatio pręsupponat habitum,cap.ad dissoluendum. de despons.impub.l.decem.ff.de verb.oblig.

Tertio, quod cap.ex insinuatione. de simon. significat huiusmodi simoniacum satisfacere suæ conscientiæ renunciando libere beneficium per simoniam alterius ignoranter acceptum.

Quarto,

Digitized by

Quarto, quod cap.de regularibus. de ſimon. habet, vt huiuſmodi ſimoniacus cogatur renunciare,nihil alio addito, ſignando collationem valuiſſe,eo quod requirit renunciationem , & quod non eſt neceſſaria fructuum perceptorum reſtitutio,cum nihil de hoc diſponatur .

4 Quinto,quod ſecundum communem mentem omnium,pœna, qua collatio beneficij ſimoniaca decernitur nulla , & inualida, eſt inducta in odiũ peccati ſimoniæ: & qui recipit beneficium ignorans alium cõmiſiſſe ſimoniam,qua conferretur ei,nullum crimen admittit: ergo nec vlla pœna debet puniri,c.2.de conſtit.& l.Gracchus.C.ad l.Iuliam de adul.& cõſequenter videtur ſufficere,quod teneatur illud renunciare:immo quadamtenus videtur nimium , eo quod iubetur relinquere quod ſibi quæſitum eſt per dationem eius,qui poterat illud dare idoneo, qualis eſt ipſe , per illa omnia,quæ citantur à Gratiano 1.q.4. per totam , & præſertim in cap. cum itaque. vbi refertur illud Ezechielis,*Anima quæ peccauerit ipſa morietur* .

Sexto, quod nulla pœna cenſetur ipſo iure impoſita, niſi iure id cauea-tur,iuxta gloſ.ſing.& communiter receptam in cap.pen.de iure patron.at nullo iure exprimitur, quod huiuſmodi collatio ſit ipſo iure nulla , nec vt ipſe beneficiarius reſtituat fructus bona fide perceptos:ergo nec id eſt dicendum,cap.legatur.24.q.1.& §.conſideremus.de trien.& ſem.coll.3.

5 Per quæ pars hæc videtur verior.Et pro argumentorum ſolutione dicimus primo,ꝙ præfatũ cap.nobis.non ait electionem eſſe nullam,ſed reprobandam:quod ſignat eam eſſe validam,cum non poſſit reprobari quod nihil eſt,cap.ad diſſoluendum.de deſponſ.impub.cum citatis à gloſſ.in verb. *accuſari*.& quod verbum *penitus* refertur ad ſublationem poteſtatis diſpenſandi pro illa vice, vt habet d.cap.pen. quam habet Epiſcopus in collatione ſimplicis beneficij,vt ibidem habet,& non ad nullitatem electionis .

Secũdo,quod Pan.quaſi obiter dicit huiuſmodi collationem eſſe nullã , nullo alio fundamento citato:Caſſad.autem,& Gomez vbi ſup.adhuc magis obiter.& quod Couar.affirmat frequentiorem ſententiã habere, ꝙ huiuſmodi collatio valet in foro exteriori, donec à iudice reſcindatur; quin etiã ſignificat maluiſſe cõtrariam opinionem tenere,niſi verba S.Tho. ſibi obſtitiſſent,quæ tamen profecto non obſtãt,immo iuuant, vt mox dicetur.

Tertio,quod auctoritas S.Tho.non obſtat,immo facit pro hac parte:nã quatenus loquitur de reſtitutione fructuum facienda à recipiente beneficium per ſimoniam ab alio commiſſam,loquitur de recipiente,qui ſcit, & conſenſit,non autem de contradicente, immo expreſſe dicit contradicentem non teneri ad reſtitutionem beneficij,nec fructuum acceptorum ; de recipiente autem ignorante ait eum teneri reſignare beneficium , & reſtituere fructus extantes,non autẽ bona fide conſumptos;quod nulla ratione defendi poſſet , ſi collatio eſſet omnino nulla : quia nulla ratione excuſari poteſt à reſtitutione fructuum conſumptorum,niſi illa ſimoniaca collatio, præſentatio,vel electio valeret,donec inciperet ſcire illius nullitatem .

Quarto, quod licet regulariter gratis data gratis debeant dari, ad hoc vt iuſta ſit datio;tamen fallit,quando ignorantia iuſta à peccato excuſat, donec ſuperueniat ſcientia in id neceſſaria .

SVMMARIVM.

1 *Resignari debet beneficium simoniace ignoranti collatum; & hoc non in manibus collatoris, si careat auctoritate destituendi, sed illius qui potest inuitum destituere. nu. 2. collatio tamen non ad recipientem resignationem, sed ad ipsum pertinebit collatorem. num. 3.*

2 *Beneficiorum permutatio fieri non potest auctoritate inferiorum collatorum Episcopo, sed requiritur auctoritas Episcopi.*

3 *Destituere, seu priuare beneficio etsi regulariter is possit, qui potest instituere; tamen hoc fallit, quando alicui ex particulari priuilegio vel consuetudine facultas instituendi pertinet.*

4 *Rediens per nouam prouisionem ad renunciatum canonicatum illum locum obtinet, quem obtineret, si de eo tamquam de vacante per mortem alterius fuisset prouisus.*

4 *Restitutus ad gratiam reuocatam, ita intelligitur restitutus, vt non fiat praeiudicium iuri interim alteri quaesito.*

4 *Scandalum, seu incommodum illud non putatur, quod iuri consonum est, prouenit vel ex eo quod ius in poenam contra aliquod delictum statuit.*

5 *Episcopus dispensat, vt ignoranter simoniace prouiso de beneficio simplici, qui illud legitime resignauit, denuo conferatur, & nu. 6. & hoc etiam si institutio illius nō spectet ad Episcopum, sed ad alium inferiorem. & nu. 3.*

6 *Canonicatus, etiam si requirat personalem residentiam, est beneficium simplex, non duplex, nec dignitas, nec personatus.*

7 *Simoniace de beneficio ignoranter prouisus, secundum omnes, fructus quos post scientiam percepit restituere tenetur: antea autem bona fide perceptos, si extent, tenetur restituere, secundum illos, qui tenent collationem ipso iure nullam; at secundū opinionem tenentium collationem tenere, quod auctor sequitur, secus. 15.*

8 *Simoniacus, qui scienter per se vel alium fuit simoniace de beneficio prouisus, licet illud iterum habere non possit, non tamen efficitur irregularis, seu inhabilis, quo minus alia obtinere possit.*

9 *Mora in soluendo, & obligatio ad soluendum vno & eodem momento oriri non potest.*

10 *Ordines qui contra prohibitionem sub poena excommunicationis latae sententiae factam assumit, ex ipsa assumptione incurrit nedum excommunicationem, sed etiā irregularitatem procedentem ex dicta ordinatione sic prohibita.*

10 *Irregularitatem & excommunicationem vno & eodem momento per vnum & eumdem actum incurrere quis potest, vt contingit in suscipiente scienter ordines simoniace.*

11 *Simoniacus in ordine est suspensus, excommunicatus, & irregularis, in beneficio vero est solum excommunicatus.*

12 *Retractare à se male facta potest regulariter praelatus, fallat licet in aliquibus.*

12 *Episcopus iuste absoluit, & dispensat super delicto occulto, & irregularitate exinde proueniente, etiam si ipsum delictum sit ipso sciente, vel consentiente, vel mandante perpetratum, & num. 13.*

13 *Iurisdictionis non contentiosae, quae in inuitum & citatum exercetur, sed voluntariae*

Digitized by Google

ria est absolutio, & dispensatio, qua fit in foro conscientiæ, potestque exerceri cum suis complicibus. Confessarius item absoluit eam, cum qua peccauit.

14 *Dispensatus ab Episcopo super irregularitate ex delicto occulto contracta potest in susceptis ministrare ordinibus, & ascēdere, ac beneficia, si ipsi aliàs legitime conferantur, recipere: non tamen nulliter obtenta in ipsa irregularitate potest retinere, at quo ad legitime ante ipsam irregularitatem obtenta potest, quia illa non perdidit.*

15 *Fructus, quos aliquis ex beneficio sibi ignoranter simoniace collato durante ignorantia percepit, non restituit; secus de post scientiam, antequam illud iterum sibi conferatur, receptis at perceptos autem ex beneficio in irregularitate, et sic nulliter obtento, nisi sibi iusta suffragetur dispensatio, restituit; at quos irregularis percepit ex beneficio sibi antea legitime collato, iuste retinet, nec eget dispensatione.*

CONSILIVM XCVII.

SI QVAESTIONIBVS propositis pro earum dignitate & difficultate respondendum esset, iusto profecto libro magna cura & studio elaborato esset opus: at quando sola tumultuaria responsio præcipitur, quam paucissimis potero respondebo.

1 AD PRIMAM quidem primo, quod certum est, eum qui obtinuit beneficium per simoniam ab alio se ignorante admissam, teneri ad renunciandum illud, cap. de regularib. cap. ex insinuatione. de simonia, cap. ex multis. 1.q.3. & tactum est in alio consilio. *Vide consil. 95. num. 3.*

Secundo, quod est dubitatio, an sufficiat renunciare in manibus collatoris tantum, an oporteat renunciare in manibus Episcopi. Et quidquid glo. verbo, manibus. clem. 1. de renunc. censeat; verius videtur, quod omnis renunciatio beneficij facienda est in manibus superioris, cap. admonet. & cap. quod in dubijs. de renunciat. & non qualis qualis, sed talis, qui possit renunciantem iusta de causa inuitum destituere, secundum Innoc. in d. cap. quod in dubijs. quod per Cardinalem, Bonif. & alios super dicta glo. verbo, manibus. in fin. de renunc. probatur communiter, & gloss. Bernard. in cap. cum ex iniuncto. de hæretic. vbi idem tenet Panormit. sub finem, & in cap. cum ex insinuatione. de simon. & in repet. cap. si quis contra-
2 num. 53. de foro comp. sicut & permutatio beneficij debet fieri auctoritate Episcopi, iuxta glo. celebr. penult. clem. 1. de rerum permutat. & non sufficit auctoritas inferiorum collatorum secundum Hostiensem receptum in sum. de renunc. §. quis potest. & ita videtur intelligendum id, quod Rebuff. in praxi benefi. 3. par. tit. de resignat. num. 11. obscurius dixit.

Tertio, quod ex his duobus sequitur eiusmodi beneficiarium, qui ob simoniam se ignorante admissam tenetur renunciare beneficium, debere illud renunciare in manibus eius, qui posset eum iusta de causa inuitum destituere, & consequenter in manibus Episcopi, vel Archiepiscopi, si est eius superior immediatus: & quod non sufficit renunciare in manibus collatoris inferioris, qui huiusmodi potestate careat, nisi approbetur a superiori.

Quarto,

3 Quarto,quod ſuperior,in cuius manibus huiuſmodi renunciatio legitime fieret, non poſſet beneficium renunciatum denuo conferre renunciãti,ſi eius collatio non pertineret ad eum ; ſed collatio fiet ab eo , ad quem illa alias pertineret: quia licet regulariter, iure communi ſolo attento, ad quem pertinet poteſtas deſtituendi, pertineat poteſtas inſtituendi,& contra, cap. cum ex iniuncto. cum gloſſ. communiter recepta, de hæret. ſecus tamen eſt cum inſtitutio iure particulari priuilegij, fundationis, præſcriptionis, vel conſuetudinis pertinet ad alium,quam ad deſtituere potẽtem, vt ibi & alibi ſæpe communiter reſoluitur .

4 AD SECVNDAM, ſcilicet an qui canonicatum ſic ſimoniace aſſequutum renunciat in manib. ſuperioris, & deinde de eodem prouidetur , debeat habere vltimum locum, & omnia alia facere, ac ſi de illo aliàs non fuiſſet prouiſus ?

Reſpondeo affirmatiue.Primo quidem,quod beneficium per renunciationem legitimam eius perinde vacat,ac per mortem, cap. quam periculoſum.7. q. 1. & cap. ſuſceptum. cum eis adnot. de reſcript.lib.6. & eadem ratione idem iudicandum eſt regulariter de prouiſo per renunciationem, ac de prouiſo per mortem:ſed prouiſus per mortem,ſiue obitum,debet de nouo recipi , de nouo in poſſeſſionem mitti , de nouo facere reſidentiam , & ſedere in vltimo loco : ergo & prouiſus per renunciationem idem debet facere .

Secundo , quod in cap. quoniam. de ſimon. probatur , quod monialis iecta ob ſimoniam , ſi recipiatur in eodem monaſterio , eo quod in alio non eſt ei locus,debet recipi ad locum vltimum, & non ad eum,quem ante habebat .

Tertio facit optime cap. quamuis. de reſcrip.lib.6. quatenus reſtitutus ad gratiam expectatiuam antea reuocatam intelligendus eſt reſtitutus ſine præiudicio illorum,qui poſt reuocationem ſuæ gratiæ, ante reſtitutionem ad eam, impetrauerant alias gratias .

Quarto,quod eſt caſus formalis in dict.cap.ex inſinuatione.vbi quidam canonicus propter ſimoniam ſe ignorante commiſſam renunciauit ſuo canonicatui, & præbendæ, & decreuit ire ad bellum ſacrum; ſed quia poſtea fuit receptus ad ſuum canonicatum , voluit redire ad ſuum primum locum : ſuper quo Clemens III. aditus reſpondet debere ipſum poſtremo loco eſſe contentum. Non obſtant inconuenientia,quæ timentur cõſequutura. Tum quia poteſt obuiari eis tacendo cauſam , cur fiat renunciatio . Tum quia poſſunt etiam euitari renunciando, & nolendo ad renunciata , poſtea redire. Tum denique,quod ſunt inconuenientia iuri cõſona,& prodeuntia ex his quæ iura in odium ſimoniæ à tertio commiſſæ præſtiterunt: & facta ſecundum leges humanas, quæ naturali & diuinæ non repugnant, pro rebus conuenientibus habentur,cap.qui peccat.23.q.4. cap.quo iure. 8.diſt.& cap.fine de conſuetud.

5 AD TERTIAM reſpondeo, poſſe Epiſcopum diſpenſare cum prædicto ignoranter ſimoniace prouiſo de dicto canonicatu, vt idẽ poſt illius renũciationem à ſe legitime factam,denuo ei conferatur.Tum quia Epiſcopus poteſt

Digitized by Google

potest dispensare, vt beneficium simplex post renunciationem legitimam ei denuo conferatur, beneficium scilicet quæsitum per simoniam ignorãter commissam. casus est omni exceptione maior in cap. penul. de elect.
6 vbi glos. communiter recepta hoc tenet. & canonicatus est beneficium simplex secundum communem, quę probatur in cap. statutum. de rescript. lib. 6. vbi dignitas, & canonicatus pro diuersis accipiuntur, licet quo ad illum casum exæquentur, vnde colligit ibi Philipp. Franc. canonicatum nec dignitatem esse, nec personatum; & idem dixit Fel. in cap. pastoralis. in princ. de offic. deleg. & secundum omnes canonicatus non comprehenditur sub beneficijs duplicibus contentis in cap. de multa. de præb. & in extrauag. execrabilis. Ioan. xxij. Nec obstat, quod canonicatus videtur secũdum aliquos residentiam personalem requirere: quia hoc non sufficit ad hoc vt beneficium desinat esse simplex; quandoquidem iure cõmuni omnia beneficia requirunt residentiam personalem, cap. fin. & ibi Innoc. & alij, de cleric. non resid. etiam si sint minima, cap. conquerente. eod. tit. Tũ quia videtur casus in specie in d. cap. ex insinuatione. quatenus agens de canonicatu & præbenda per eiusmodi simoniam quæsitis, præsupponit posse illos iterum quæri renuncianti cum dispensatione inferioris Papa, quod satis etiam adnotauit Panor. nu. 4. & tradit late post alios idem Pan. in cap. extirpandæ. 9. qui vero. nu. 3. in repetitione de præb. & tamen iure communi plurima sunt beneficia simplicia.

7 AD QVARTAM respondeo primo, quod magnæ quæstionis est, an assequutus beneficium per simoniam ab alio se ignorãte admissam teneatur restituere fructus, saltem extantes, quos percepit antequã haberet notitiã simoniæ: quia, qui tenent collationem per huiusmodi simoniã factam ipso iure nullam, videntur consequenter tenere partem affirmatiuam; qui vero tenent collationem ipso iure valere, & id esse causam, quare necessaria est renunciatio, vt à peccato se liberet, consequenter videntur tenere partem negatiuam, quam nos semper tenuimus per multa, quę supra eod. cons. 95. relata sunt, quæ hic non oportet referre. Secundo, quod nemo dubitat de necessitate restituendi fructus perceptos post habitã de simonia notitiam: & merito. Tum quia, vt dixi, qui tenent collationem esse ipso iura nullam, debent dicere teneri eum ad restituendos etiam fructus, saltẽ extantes, perceptos ante notitiam simoniæ, vt videtur sensisse D. Tho. 2. 2. q. 100. art. 6. ad 3. Tum quia, cum etiam secundum omnes, qui tenent collationem talem ipso iure valere, beneficiarius teneatur illico post notitiam simoniæ renunciare, iuxta responsa ad primam quæstionẽ, & peccat male tenendo beneficiũ, licet habeat ius in eo: & ita non debet reportare ex illa retentione cõmodum, arg. l. itaque fullo. de furt. & cap. Sedes Apostolica. de rescript. & si non teneretur restituere fructus post notitiam simoniæ ante renunciationem perceptos, reportaret magnum commodum ex suo peccato, vt palam est: & ita hoc tenuimus in Manu. cap. 25. à num. 12. Tum quia alioqui præberetur occasio magna delinquendi retinenti tale beneficium, quod iura iubent illico renunciari, contra cap. ex parte. de consuet. & l. cõueniri. ff. de pact. dotal. Non obstat, quod graue sit restitue-

re huiusmodi fructus: quia omnis restitutio videtur grauis ei, qui restituere debet; sed stat firma regula, quod non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, si restitui potest, cap. si res aliena. 14. q. 6.

3 AD QVINTAM, scilicet, an simoniacus in beneficio sit ad illud, & quæcumque alia obtinenda inhabilis?

Respondeo primo, quod illa referenda erat ad Congregationem Illustrissimor. Card. ad interpretandum dubia Conc. Trid. deputatorum. Pro cuius tamen parte affirmatiua facit primo, quod simonia non solum est crimen, quod meretur depositionem, cap. tanta. de simon. sed inducit ipso iure suspensionem, vt per locum à fortiori probat cap. accusatum. de simon. & simoniam admittens in ordine vel beneficio est excommunicatus per extrauag. 2. de simon.

Secundo, quod simoniacus in vno beneficio non potest habere illud, neque aliud, si per se committit simoniam, vel per alium se volente, vt visum est aliquibus resoluere Panor. in cap. de simoniace. de simon. num. 7.

Pars vero negatiua est tenenda. Tum quia nulla pœna est dicenda ipso iure incurri, nisi sit lex, quæ ipsam ipso iure infligat, gloss. solemnis & recepta cap. fin. de iure patron. Tum quia irregularitas non incurritur, nisi in casibus expressis à iure, cap. is qui. de sent. excommunic. lib. 6. at nullibi exprimitur fieri quem irregularem ipso iure ob crimen simoniæ in beneficio commissum. *De hac quæstione vide consil. 91. & 92. supra eod. vbi affatim illa resolnitur.*

9 AD SEXTAM, quæ in præcedenti præsupponitur; scilicet an ordinatus scienter per simoniam fiat irregularis?

Respondeo, quod pro eius parte negatiua facit primo, quod simoniacus in beneficio non est irregularis, vt supra dictum est. Deinde, quod nulla ratione, nec iure alio potest dici irregularis, quam quia existens excommunicatus, vel suspensus suscepit ordinem. sed hoc non videtur posse dici: quia sicut vno & eodem momento non potest quis incipere obligari ad soluendum, & esse in mora soluendi, vt est doctrina Bart. recept. in l. ita stipulatus. nu. 50. de verb. oblig. & tradit post alios Dec. cons. 2. num. 5. ita videtur, quod fieri non possit, vt quis vno eodemque momento per eumdem actum assumptionis ordinum incurrat excommunicationem, & fiat irregularis.

Secundo, quia licet communicans excommunicato in crimine, propter quod est excommunicatus, incurrat excommunicationem eamdem, cap. si concubinę. de sent. excommunic. non tamen incurrit illam, nisi communicet post incursam excommunicationem. & ita clericus, qui habet rem cum muliere, quæ antea non habuit rem cum clerico, non est excommunicatus, licet illa mulier per illum actum incurreret excommunicationem latam contra mulieres habentes rem cum clericis: quia non habuit rem cum illa, postquam fuit excommunicata, vt resoluitur in dict. Manu. cap. 27. num. 33. & 112.

10 Sed tenenda est pars affirmatiua per cap. 1. de eo qui furt. ordin. suis. Tũ quia probat, quod qui furtim sine licentia & approbatione Episcopi, vel

exami-

examinatoris, suscipit ordinem, si præmissa erat excommunicatio latæ sententiæ contra sic accipientes ordinem, est irregularis, vt expresse adnotauit Pan. ibi nu. 4. & ante illum Cardinalis nu. 1. & ante illos glos. quæ non citatur ab eis in cap. vlt. eodem tit. ergo eodem modo assumens ordinem per simoniam erit irregularis, cum sub pœna excommunicationis & suspensionis latę sententię sit prohibita illa ordinatio per extrauag. 2. de simon. Tum quia probat, quod vno & eodem momento per vnum & eumdem actum potest quis fieri excommunicatus, & irregularis ob excõmunicati actionem; sicut eodem tempore, & per eumdem actum contractus, & obligatio ex eo nascitur, & actio quæ ex obligatione nascitur, iuxta l. licet. 5. ea obligatio. ff. de procurat. & not. in §. 1. Instit. de action.

Nec obstant in contrariũ citata, quæ scio mouisse in contrariam partem virum quemdam eruditissimum. Responderi enim potest ad primũ, quod diuersa est ratio inter obligationem soluendi, & moram in soluendo ex vna parte, & inter excommunicationem, & irregularitatem, quæ nascitur ex excommunicatione, ex altera; quia mora non nascitur immediate ex obligatione, l. quod dicitur. ff. de solut. irregularitas autem sic ex ordinatione prohibita sub excommunicatione latæ sententiæ, vt prædictum est.

Ad secundum, quod non est etiam eadem ratio de excommunicatione, quæ incurritur communicando cum excommunicato in peccato, ob quod est excommunicatus, & in nostro casu: quia in illo requiritur, quod prius tempore sit excommunicatus is, cui communicatur; in nostro autem non requiritur illud, vt probat d. cap. 1. de eo qui furt. ord. susc.

11 AD SEPTIMAM, an sit idem dicendum de simoniaco in ordine, & de simoniaco in beneficio?

Respondeo, quod non: quia simoniacus in ordine est irregularis, vt in præcedenti quæstione concluſimus; simoniacus autem in beneficio non, vt in tertia quæstione concluſum fuit. Item simoniacus in ordine non solum est excommunicatus, vt supra in responsione ad primam quæstionem insinuatũ est, & traditur latius in dicto Man. cap. 27. nu. 111. sed etiam suspensus; simoniacus autem in beneficio solum excommunicatus.

12 AD OCTAVAM, an quo ad effectum vt Episcopus possit ex facultate Conc. Trid. sess. 24. de refor. cap. 6. dispensare cum simoniaco, sit differentia, quod simonia sit commissa sciente Episcopo, an ignorante?

Pro parte affirmatiua faciunt cap. veniens. de fil. presbyt. cap. diuersis fallacijs. de cleric. coniug. quatenus probant, quod Episcopus conferens beneficium scienter coniugato, vel filio eius, qui illud antea immediate obtinuit, non potest auferre illud ei; sed sic, si ignoranter id fecit.

Sed contrarium videtur tenendum. Tum quia contextus prædicti cap. 6. sess. 24. Conc. Trid. non distinguit inter Episcopum, quo sciente crimen admissum est, & inter alium. Tum quia, licet in aliquot casibus speciale sit quod superior nequeat retractare aliqua mala se consentiente facta; tamẽ regulariter id potest, cap. si quis presbyterorum. cum ei adnot. de rebus ecclesiæ nõ alien. Tum quia nullibi efficaciter probatur, quod d. cap. 6. generaliter loquens debeat restringi ad Episcopũ, quo ignorãte factum fuit

delictum, vnde irregularitas descendit. Tum quia potestas absoluendi, vel cognoscendi de aliquo delicto aduersus alium non tollitur superiori, ex quod eo conscio sit factum; immo neque si eo consentiente esset perpetratum, si non agitur contra ipsummet, arg. l. qui iurisdictioni præest. cum ei late adnot. ff. de iurisd. omn. iudic. vnde & absolutio, qua presbyter suam
13 concubinam absoluit, valet, secundum Archid. in cap. omnes. 3. q. 1. cõmuniter recep. per quam, & l. si consul. ff. de offic. procon. & alias ll. concludit post alios Iason in d. l. qui iurisdictioni. non esse locum prædictæ legi in iurisdictione voluntaria, de qua videtur in nostro casu tractari.

Quare videtur cõcludendum, quod Episcopus potest dispensare auctoritate prædicti cap. 6. in irregularitate descendente ex delicto occulto, & ipso sciente facto, immo etiam si de consensu vel mãdato eius esset perpetratum: quia in absoluendo perpetrantem non exercet iurisdictionem in se, nec iurisdictionem contentiosam, quæ reddatur in inuitum, & citatum.

14 AD NONAM, scilicet, quid operetur prædicta dispensatio Episcopi?

Respondetur, quod operatur sublationem irregularitatis, ita quod illa nihil nocebit ei post dictam dispensationem; & consequenter, quod post eã, si nihil aliud obstat, poterit in ordine ministrare, & ad superiores ascẽdere, & beneficia postea canonice collata retinere: quia res extincta nihil operatur, l. qui rem. 6. aream ff. de solut. cap. ferrum. 50. dist.

AD DECIMAM, an prædicta dispensatio operetur facultatẽ iuste retinẽdi beneficia sibi collata ante dispensationẽ post irregularitatẽ cõtractã?

Respõdeo primo, q̃ sola dispẽsatio sine noua collatione nõ facit facultatẽ retinendi collata post irregularitatẽ contractã, & ante dictã dispẽsationẽ factã: quia illorũ collatio fuit nulla, arg. c. si celebra. de cler. exc. min. & tradit Inn. recep. in c. cũ nostris. de cõces. præb. Et qđ ab initio est nullũ, tractu tẽporis nõ cõualescit, non superueniente causa saltẽ cõualescente, reg. non firmatur. de reg. iuris lib. 6. cũ ei concord. Secundo, q̃ prædicta dispensatio non facit proprie facultatẽ retinẽdi beneficia collata ante irregularitatẽ contractã, nec dispẽsatus indiget illa; quia illa iuste retineri possunt, donec per sentẽtiã priuentur eis, absque eo q̃ super eorũ retentione dispẽsetur: quæ sententia est Innoc. in d. c. cũ nostris. recep. per omnes ibi, & per
15 Fel. in cap. inquisitionis. de accusat. & alios alibi: quia irregularitas superueniens non annihilat collationẽ legitimam præcedentẽ, nec ius quæsitum per eã, licet superuenientes collationes omnino inualidet, vt prædictũ est.

15 AD VLTIMAM, videlicet, an fructus ex beneficio perceptos ante dispensationem teneatur restituere?

Respondeo, quod aut quæstio intelligitur de fructibus perceptis ex beneficio quæsito per simoniam ignoranter contractam, antequam haberet de simonia notitiam: aut intelligitur de fructibus quæsitis post illã habitã, & ante renunciationem eius, vel etiam postea, sed ante dispensationem, & collationem nouam eiusdem beneficij renunciati: aut intelligitur de perceptis post dispensationem, & collationem nouam. Et est dicendum, quod primos non tenetur restituere, per responsionẽ datam supra ad quartã; secundos vero sic, per respõsionem datam ad eamd. quartam quæstionẽ; tertios

tios vere non, quia ex titulo canonico eos percepit. aut intelligitur quæstio de fructibus perceptis ex beneficijs post irregularitatem contractam & ante dispensationem super eam obtentam quæsitis; & dico eum teneri ad restituendos illos, per responsum ad decimam. aut intelligitur de fructibus perceptis ex beneficijs collatis ante irregularitatem contractam; & non tenetur ad restitutionem eorum, siue obtineat dispensationem, siue non, per responsum ad eamdem quæstionem decimam. Salua in omnibus saniori sententia.

SVMMARIVM.

1 *Mediator simoniæ non ideo minus est simoniacus, quod ex simonia, cuius ipse fuit mediator, nihil vtilitatis percepit; & ideo non effugit excommunicationem, modo simonia fuerit commissa in ordine, vel beneficio, & completa, non aliter.*

2 *Mediator simoniæ completæ in ordine vel beneficio, ideo incurrit excommunicationem, quia extrauagans 2. de simonia dictam pœnã contra tales simoniacos latam ad mediatores extendit. vnde si ex ea nihil vltra mercedem laboris recepit, non incurrit pœnas extrauag. cum primum. Pij V. nec aliorum iurium simoniacos punientium, de mediatoribus nihil exprimentium. num. 3.*

CONSILIVM XCVIII.

QVIS dicatur simoniæ mediator, & quæ pœnæ contra huiusmodi constitutæ sunt?

2 Respondetur primo, quod ad hoc, vt quis dicatur mediator simoniæ, nõ requiritur quod ipse ob eam aliquid percipiat, sed satis est vt mediator fuerit, vt illa fiat, vt probat extrauag. 2. de simonia.

Secundo, quod si simonia non est realis, vel non est commissa super ordine, vel beneficio, mediator non incidit in excommunicationem extrauag. prædictæ; quoniam nec ipsi principales incidunt in eam, per ea quæ nos diximus in Manu. in cap. 23. nu. 102. Si autem est realis, & commissa in ordine, vel beneficio, sic, per dicta ibidem nu. 105.

3 Tertio, quod per illam extrauag. mediator non incidit in aliam pœnam, quam excommunicationis, nec in præsentia videtur in alias pœnas statutas ante illam extrauag. contra committentes simoniam, nisi exprimerent mediatorem. Tum quia illi canones sunt pœnales, & non videntur extendi extra suum casum, siue terminos suos, qui sunt de committentibus simoniam, & simoniacis, quales non videntur proprie consentientes tantum, & consulentes, per gloss. sing. clem. 1. de consang. & affinit. & ea quæ nos scripsimus in d. Manu. cap. 27. num. 51. Tum quia extrauag. prædicta extendens illam ad mediatem, significat, canones, qui expresse non puniunt mediatores, non extendi ad eos, argum. cap. præsenti. 1. §. loca. de præbend. lib. 6.

3 Quarto, an autem incidat in pœnas extrauag. cum primum. Pij V. pendet ab illa quæstione, an illa extrauag. liget in foro conscientiæ quo ad pœnas, quas induxit nouas: & aliquando visum est nobis quod non;

nunc autem credimus, etiamsi haberet locum in foro conscientiæ, non tamen includere mediatorem, qui vltra suum laborem nihil percepit, per fundamenta superius insinuata: & ita non indigeret dispensatione quo ad obtenta. nec obtinenda; quia secundum propriam verborum significationem non loquitur de tali.

SVMMARIVM.

1 *Mediator simoniæ restituere tenetur fructus beneficij ex causa suæ mediationis male perceptos.*

3 *Simoniace ignoranter bona fide prouisus iustum quidem titulum non acquirit, num. 11. vnde & beneficium dimittere tenetur, num. 6. fructus tamen si sint industriales, quales vt plurimum sunt fructus beneficiorum, num. 8. etiam extantes, vel ex quibus fuit factus locupletior, suos facit, naturales autem illos solum restituit, qui extant, vel ex quibus fuit factus locupletior. num. 12. & 13.*

4 *Alienam rem teneus, illam cum fructibus tenetur restituere, si sit malæ fidei possessor: quod si sit bonæ fidei, industriales, etiam si extent, vel sit ex eis factus locupletior, non restituit, nec alios, si non extent, nec sit factus locupletior. nu. 12. 13.*

5 *Possessor bonæ fidei licet fructus suos faciat, num. 7. extantes tamen, & in quibus factus est locupletior, restituit, nisi sint industriales, quos non restituit. num. 12. & 13.*

7 *Fructus beneficiorum vt plurimum sunt industriales.*

9 *Fructus beneficij de iure, sed non de facto vacantis, cui bonæ fidei possessor seruiuit, non ecclesiæ, ne cum alterius iactura locupletetur, videntur restituendi, sed ei cui primo legitime confertur. num. 10.*

CONSILIVM XCIX.

QVAESTIO proposita videtur quærere, an mediator simoniæ realis teneatur restituere fructus beneficij quæsiti alteri per suam interuentionem siue mediationem; & an is cui quæritur beneficium per simoniam mediatoris, quam ignorauit, teneatur restituere fructus, quos percepit ignorando illam.

1 Respondeo primo, meminisse me ante aliquot annos respondisse quod mediator simoniæ tenetur quidem restituere fructus beneficij perceptos causa vel gratia suæ mediationis: quia non dimittitur peccatum, nisi restituatur male ablatum, & quæsitum, cap. si res aliena. 14. q. 6. & quia recipiens alienum sine causa iusta tenetur condictione sine causa, l. 1. ff. de condict. sine causa.

2 Secundo, quod quæstionis magnæ videtur esse, an is, cui omnino ignoranti simoniam à mediatore commissam collatum est beneficiū, teneatur restituere fructus durante illa ignorantia. Tum quia, licet quotidiana sit, neminem tamen memini illam pro eius dignitate tractare. Et quod pro

3 parte affirmante facit, quod titulus eius est simoniacus, siue per simoniā quæsitus, & ita inualidus, & non canonicus, sine quali beneficium obtineri

non

Digitized by Google

non posse habet regula 1. lib. 6. Tum quia qui tenet rem alienam, tenetur eam restituere cum fructibus ex ea perceptis, Instit. de offic. iud. §. 1. & l. & ex diuerso. ff. de rei vend.

5 Tertio, quia etiam bonæ fidei possessor, licet faciat fructus suos, tenetur tamen restituere illos, si extant, & si sunt consumpti, quatenus ditior factus est, vt air Innoc. in cap. litteris. de restitutione spol. & Bart. eo non citato in l. & ex diuerso. col. 2. ff. de rei vend. & tenent Angel. Iason, & Decius in l. si me & Titium. de reb. cred.

6 Pro parte autem negante facit primo, quod licet multi sint canones, qui probant eum de quo loquimur beneficiarium teneri ad renunciandum beneficium per alienam simoniam sibi quæsitum, cap. præsentium. 1. q. 3. & cap. nobis. & cap. ex insinuatione. & cap. de simoniace. & alijs multis de simon. nullo tamen exprimitur debere restituere fructus perceptos, nec vllus classicus auctor id videtur dixisse.

7 Secundo, quod bonæ fidei possessor facit fructus suos omnes, præsertim industriales, l. bonæ fidei. ff. de acquiren. rerum dom. & §. si quis à non domino. Instit. de rerum diuisio. & per gloss. Panor. & alios in cap. grauis. de

8 rest. spoliat. fructus beneficiarij vt plurimum sunt industriales, quia quæruntur cultura, & opera beneficiarij, vt sentit Panor. in d cap. grauis. num. 6. ibi: *Episcopus lucratur ob culturam, & curam.*

9 Tertio, quod non apparet cui essent restituendi, esto quod restitui deberent, si nullum haberet aduersarium: quia nulla ratio persuadere videtur, vt restituantur ecclesiæ, cuius est beneficium; quandoquidem ipse beneficiarius ignorans simoniam officio suo & opera seruiuit ei; & ita ecclesia locupletaretur aliena iactura, contra regul. nemo locupletari. lib. 6. & l. iure naturæ. ff. cod.

10 Quarto, quod fructus beneficij vacantis de iure, non de facto, debentur ei qui prius canonice successerit, vt nos tradimus in tract. de spolijs super cap. non liceat Papæ. 12. q. 2. §. 12. per cap. cum vos. de officio ordin. & cap. quia sæpe. de electio. cod. lib. & cap. præsenti. cod. tit. lib. 6. & consequenter si huiusmodi ignoranter per simoniam promotus, post renunciationem à se factam fuerit reprouisus, vel à sancta Sede Apostolica obtinuerit retentionem, illos fructus faciet suos, vti primus qui canonice succedit.

11 Non obstant opposita: non primum: quia respondetur concedendo titulum eius esse inualidum, negando tamen quod bona fides non operetur acquisitionem fructuum bona fide perceptorum, per l. bonæ fidei. ff. de acquiren. rerum domin.

12 Ad secundum concedimus obligatum ad restituendam rem alienam teneri ad restituendum fructus, si mala fide percepit eos, vel si erant fructus naturales, & extantes, vel consumpti, ita vt ditior factus sit consumptione: nos autem loquimur de industrialibus cultura & opera beneficiarij quæsitis.

13 Ad tertium respondetur negando assumptum cum gloss. in d. l. & ex diuerso. & in §. si à non domino. Instit. de rerum diu. & cum communi opi-

nione antiquorum, à qua nec Bart. in argum. citatus discedit firmiter, sed solum pro tunc gratia collationis. & prædicta l. si me & Titium. qua mouentur Innoc. & Bar. vbi supra, & qui sequuntur eos, non probat conclusionem eorum: quoniam solum probat id procedere in malæ fidei possessore: nihil aliud enim habet, quam quod si res alicuius vel ei debita perueniat ad alium sine causa iusta retinendi eam, & id esse sciat, debet illam reddere domino. Nos autem loquimur de bonæ fidei possessore, qui retinet beneficium nõ suum credens bona fide habere iustam causam illud retinendi, & lucrandi fructus eius; & ita licet non quærat sibi beneficium possidendo, quærit tamen fructus cultura & opera sua colendo illud, & ei inseruiendo, quem intellectum prædictæ l. si me & Titium. arbitror à nemine fuisse hactenus animaduersum.

SVMMARIVM.

1 *Mediatorem simoniæ non teneri restituere fructus ab alio perceptos cur male infert quidam doctor. num. 2.*

2 *Damni causam qui dat etiam immediate damnum non inferentem, sed solum mediate, & sine qua non, restituere tenetur.*

CONSILIVM C.

CIRCA dubium de eo qui procurauit alicui beneficium interuenti simoniæ, an teneatur ad restitutionem fructuum perceptorum.

1 Pro parte negatiua videtur facere expresse extrauag. Pauli II. de simonia. in qua primo respectu beneficiati ait illum teneri ad restitutionem: sed in alio §. vbi agit de procurante, ac mediatore tantum, definit eos esse ipso facto excõmunicatos. Quare nõ videtur extendenda pœna illius extrauag. satis rigorosæ vltra terminos suos; & nullo alio canone puto aliquid grauius cõstitui contra procurantes, ac mediatores, quã illo. Ad contrariam rationem sumptam ex D. Tho. 2. 2. q. 62. art. 7. quòd videtur teneri ex eo, quia qui procurauit simoniacã collationem beneficij, iubenti æquiparatur, vel saltem consentienti fieri furtum; respondeo non esse idem iubere, vel procurare furtum, vel procurare rem aliquam, vt titulum beneficij illicitum, vel etiam nullum, ex quo fortasse furtum nascatur. Et ratio diuersitatis consistit in multis. Primo, quia consulens, aut adiuuans in furto, adiuuat in eo quod immediate est subiectum restitutioni: procurans vero titulum iniustum beneficij non procurat rem ita immediate obnoxiam restitutioni. Ratio; quia simoniacus potuit omnes fructus conuertere in vtilitatem ecclesiæ, potuit etiam habere dispensationem, quæ alio tempore non erat tam difficilis, & de hoc potuit rationabiliter cogitare procurans: & hanc responsionem iudico optime conuenire verbis D. Thom. quia (vt recte ait ibi Caiet. quod etiam Sotus repetit 4. de iustitia quæst. 7. art. 3.) non sunt ea intelligenda de causa sine qua non, & ita de causis remotis, sed de causa efficiente iniustam acceptionem, & ita de cau-

Digitized by Google

de cauſa proxima:&,vt ex ſupradictis patet, ille procurans non debet dici cauſa immediata huius iniuſtæ acceptionis fructuum. Et ad argumentum de collatore, qui confert plane indigno, dico longe aliam eſſe rationem; quia hic peccat in officio, & lædit eccleſiam, quam ex munere ſuo tenetur tueri:aliud vero eſt in laico, qui ad hoc non tenetur ex officio. & hæc reſponſio eſt de mente D.Thom.in eo art.7.ad tertium, loquentis de non manifeſtante latronem. Vltimo priuatus præſertim laicus in ſimilibus poteſt excuſari ex probabili ignorantia, neſciens ex illis pactionibus naſci tantum malum, vt ille nullo modo dicatur facere fructus ſuos. quæ ignorantia, cum non ſit craſſa, nec ſupina, in laico excuſat à reſtitutione, de qua poſt alios D.tua in Man. cap.17.num.82.& ſequentibus. Et non dubito, quin nullus ex his,qui procurarunt huiuſmodi beneficia ſuis conſanguineis, ſi interrogaretur, Si ſciuiſſes illum numquam poſſe facere fructus ſuos, & ſi eos retineret, furtum committere, procuraſſes ei hoc beneficium? reſponderet, Non procuraſſem, & nullo modo cogitaui de furto, aut rapina rei alienæ. vnde non videtur in homine, qui ex officio non tenetur tam accurate hæc ſcire, induci obligatio reſtitutionis ſine retentione rei alienæ, aut proxima operatione ad iniuſtam acceptionem.

RESPONDEO, quod præcedens reſponſum in eo potiſſimum fundatur, quod qui non dat cauſam immediatam damni, non videtur damnum dediſſe; & quod longe aliud eſt conferre beneficium nulliter, ſiue inualide, & procurare vt nulliter conferatur: & quod qui non tenetur ex officio obuiare damno, licet peccet non obuiando, non tenetur ta-
2 men ad reſtitutionem. Sed contra hæc facit l. qui occidit. ff. ad legem Aquiliam, quæ habet, eum qui occidit ſeruum pignori datum, teneri ad reſtituendum vſque ad valorem debiti, quod debetur creditori, ſi debitor non eſt ſoluendo; & tamen non videtur occiſor fuiſſe cauſa immediata illius damni, ſed valde mediata: & quod qui furatur ſartori acum, vel alteri operatori inſtrumentum, ſine quo non potuit operari, & cum quo operatus fuiſſet, tenetur ad reſtitutionem, vt concludimus in Man. cap. 17. num.3. Tum quod dictum cap.fin. de iniur.generaliter habet,eum qui cauſam damni dat, dare damnum, nulla diſtinctione facta inter cauſam mediatam, & immediatam, quam nec D.Thom.facit 2.2. quæſt.63. art. 7. immo ſignificat ſufficere, vt ſit cauſa, ſine qua non fuiſſet datum damnum, &c.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacum abſolui cum mandat maior Pœnitentiarius, etſi addat quod abſoluendo imponatur onus monendi complicem, vt pœniteat; hoc tamen onus imponi debere nullo iure præcipitur. num.2. Vnde confeſſarij ex ſua propria facultate, non ex vi dicti mandati, qui tales abſoluunt, etſi poſſint, non tamen tenentur illud iniungere onus.nu.4. quod etiam procedit, quando abſoluitur prædo, & homicida: ſufficitq. vt eoſdem inducant vt male accepta reſtituant.num.3.*

Indu-

2 *Inducens alium ad peccandum, omnia, in quibus ei nocuit, ex lege iustitiæ restituere tenetur, si vi, metu, vel dolo ad peccandum induxit; quibus cessantibus, ex charitate eundem in illis casibus, in quibus teneretur quemcumque alium, vel etiam aliquantulum plus, solum corripere tenetur. num. 4.*

CONSILIVM CI.

AN EI, qui simoniam admisit, & petit absolutionem à peccato, vel à censuris, debeat imponi onus monendi eum, cum quo admisit illud peccatum, vt faciat eius pœnitentiam, & restitutionem, quam ob id facere tenetur?

1 Respondetur primo, pro parte affirmante facere in primis, quod sacræ Pœnitentiariæ prætorium videtur imponere illud in litteris, quibus dat, vel committit absolutionem huiusmodi.

Secundo, quod Alexander III. in cap. de hoc. de simon. iussit iudici, vt induceret Reges, & Principes, qui aliquid simoniace acceperunt ab electo in Episcopum Exonien. ad restituendum illud ipsi ecclesiæ Exonien. & quod Panorm. ibidem nu. 6. reprehendit confessarios Regum, & Principum, eo quod ignorantia, vel vt placeant illis, non inducunt eos ad restituendum ea, quæ acceperunt simoniace ab his, qui eliguntur, & promouentur ad dignitates.

2 Tertio, quod qui alium ad peccandum inducit, videtur teneri ad restituendum ei omnia illa bona, in quibus ei nocuit, inducendo eum ad pœnitentiam, & exhortando ad opera bona, secundum Scotum in 4. dist. 15. q. 7. art. 1. & Adrian. in 4. de restit. quæst. 31. quos retulimus in Man. conf. cap. 14. num. 32.

Pro parte negante facit primo, quod nullo canone, nec lege videtur statui, vt huiusmodi onus admonendi plus imponatur ei, qui peccauit peccatum simoniæ, quam alia peccata, per quæ incurritur obligatio restituendi,
3 & aliqua censura: nam præfatum cap. de hoc. non habet, quod confessarij, & alij absoluentes à peccato simoniæ in foro conscientiæ debeant imponere absoluto pœnitentiam, & onus faciendi præfatam monitionem. Tum quod loquitur de iudice delegato à Papa processuro in foro exteriori. Tum quod non habet, vt simoniacus absoluendus moneat consimoniacum ad restituendum, sed quod ipsemet restituat, vt palam habet eius contextus. nec Panorm. ait errare confessarios Principum, eo quod non inducunt Principes ad monendum consimoniacos ad restituendū, sed eo quod peccant non inducendo ipsosmet Principes simoniacos ad restituendum id, quod ipsi tenentur restituere.

Secundo, quod nulla ratio vllo iure naturali, diuino, nec humano fundata reddi potest, cur magis debeat simoniacus admonere sui peccati consortes, quam alij, qui multo maiora peccata, quam aliqui simoniaci peccant, incurrendo grauiores censuras, quam simoniaci, quales sunt multi, quorum absolutio reseruatur Papæ in bulla Cœnæ Domini.

Tertio, quod licet multi canones super multis criminibus quædam specialia statuerint faciēda in absolutione illorum, quorum 47. collegit Host.

in

Digitized by Google

in ſumma de pœnitent. & remiſſ. nullus tamen videtur inueniri, qui ſtatuat hanc obligationem & onus imponendum eſſe abſoluto à ſimonia, & cenſuris eius.

Quarto, quod nec cap. quoniã. nec cap. de regular. nec cap. cum eſſent. nec cap. nobis. nec alia de ſimon. quæ determinant de pœna, & de abſolutione & remedio ſimoniacorum, & ſimoniacarum, vllam faciunt mentionem de pœnitentia, & onere huiuſmodi monitionis & inductionis imponendo abſoluendis: nec memini legere auctorem aliquem claſſicum, qui determinet huiuſmodi onus eſſe imponendum magis ei, qui abſoluendus eſt à ſimonia, quam alijs, qui abſoluendi ſunt à rapinis, furtis, homicidijs, & prædationibus, etiam piraticis. & obligatio, quæ iure naturali, diuino, vel humano non inducitur, non debet cenſeri inducta, & impoſita: quia, vt ait Stephanus Papa in cap. conſuluiſti. 2. q. 4. *Quod patrum documenta ſancitum non eſt, ſuperſtitioſa adinuentione non eſt præſumendum.* pro quo eſt cap. legatur. 24. q. 2. & illud Imperatoris in auth. de trient. & ſemiſſ. §. conſideremus. col. 3. *Erubeſcimus ſine lege loqui*, id eſt dicere aliquid ſtatutum eſſe aliqua lege, quæ non inuenitur. & nulla, vt opinor, conſuetudo confeſſariorum totius orbis Chriſtiani videtur hoc ſeruare magis in peccato ſimoniæ, quam in alijs.

4 Non obſtant oppoſita; non primum: quia Illuſtriſſimi eiuſdemq. ſummi Pœnitentiarij non eſt ferre legem nouam, ſed latas à S. Sede Apoſt. cuius dominatio ſua Illuſtriſſ. eſt ſummus quo ad forum conſcientiæ iudex vniuerſalis deputatus, ſeruare.

Ad ſecundum ſupra late reſponſum eſt.

Ad tertium reſponderi poteſt per ea, quæ nos ſcribimus in prædicto cap. 14. num. 31. Primum quidem, quod, vt ibi reſoluimus, nemo tenetur lege iuſtitiæ ad reſtituendum ei, quem induxit ad peccandum, niſi vi, metu, vel dolo eum induxerit. Deinde, quod licet lege charitatis teneatur ad illud etiam cæteris paribus aliquantulo plus, quam alij proximi, non tamen ſub præcepto ad mortale peccatum obligante, niſi quando præceptum de corrigendo fratre obligaret ad vtendum fraterna correctione, etiam alios, qui id ſcirent; quod non habet locum in quolibet ſimoniaco. Poſtremo, quod non omnes ſimoniaci, qui petunt abſolutionem, ſunt, qui participem induxerunt in ſimoniam: & frequenter ſimonia eſt adeo occulta, vt non ſit in ea locus correctioni fraternæ, neque denunciationi, iuxta regulas traditas de fraterna correctione à S. Tho. 2. 2. q. 3. & ab Archid. & vtroque Card. in cap. ſi peccauerit. 2. q. 1. & à Panor. & alijs in cap. nouit. de iud. Quamuis non ſit contra vllam legem naturalem, diuinam, vel humanam, quod confeſſarius, vel Pœnitentiarius ſummus, vel minor iniungat ſimoniaco prædictam monitionem, ſeu pœnitentiam, & onus eam faciendi, quando ex circumſtantijs perſonarum & cauſarum colligitur id non fore nimis graue abſoluendo, & apparet poſſe prodeſſe, & non obeſſe.

NE PRAELATI VICES SVAS VEL ECCLES. sub annuo censu concedant.

SVMMARIVM.

1 *Vicariatum Episcopi, vel Rectoris ad tempus emens pretio, vel conducens, simoniam admittit, sed non excommunicatur. & 3.*
2 *Conductio iurisdictionis spiritualis ipso iure perditur, & conductor nisi ea dimissa non absolnendus. & 3.*
2 *Spiritualium, & eisdem annexorum, vt est iurisdictio spiritualis, emptio, & conductio est nulla. & 3.*
2 *Simoniacæ conuentiones, & pacta circa spiritualia, & eis annexa, à iure annullantur.*

CONSILIVM I.

AD QVAESITVM de illo, qui conducit, vel emit pecunia vicariatum non perpetuum, sed temporalem Episcopi, vel Rectoris, an admittat simoniam?

1 Respondetur primo, quod sic, vt colligitur ex continuatione rubricæ ne præl.vic.suas.cum proxima de simon.& ex Panor. & alijs dicentibus in cap.1.eod.tit.quod conducere iurisdictionem spiritualem est simonia,non autem conducere temporalem.& probatur illa firmæ ratione,quod simoniam committit, quisquis rem spiritualem, vel ei annexam vendit, vel emit,iuxta gloss.solemn.1.quæst.1.in summa,& receptam ab omnibus tam Canonistis,quam Theologis,& declaratam post alios à nobis in Man.confess.cap.23.num.100.& quod iurisdictio spiritualis est annexa rebus spiritualibus secundum omnes.

2 Secundo, quod præfatum cap. 1. quatenus habet conductorem iurisdictionis spiritualis priuari officio, intelligendum est de officio clericali, & non de ipsa iurisdictione, vel officio, quod conduxit, vel emit. Tum quia contextus habet verbum futuri temporis,*priuetur*, quod nõ inducit priuationem ipso iure,sed per sententiam,iuxta glo.receptam in cap. in pœnis. de reg. iuris lib. 6. Tum quia iurisdictio præfata conducta,vel ipsum officium emptum vel conductum perditur ipso iure:quia contractus ille conductionis, vel emptionis,est simoniacus,vt recte declarat Panor. ibidem, & faciunt cap. quam pio. 1. quæst.2. & cap.fin. de pact.quæ annihilant huiusmodi pacta, & conuentiones.

3 Tertio, quod huiusmodi conductor, vel emptor tenetur ad relinquendum statim iurisdictionem, vel officium huiusmodi emptum: quia nullo iusto titulo illud tenet: emptio enim vel conductio huiusmodi annexorum spiritualium nihil valet, & est nulla, vt annotauit Panor. recept. in cap.de iure. de iure patr.& ita confessarius non debet absoluere huiusmodi conductorem, vel emptorem, nisi dimittat illud, vel proponat efficaciter dimittere.arg. cap.si res aliena.14. q.6. & cap.peccatum. de regul.iur. lib.6.

Digitized by Google

Quarto, quod non incidit in excommunicationem ipso iure: quia illam non incurrit nisi simoniacus in beneficio, & ordine, per dicta in Man. conf. c. 23. nu. 111. qualis non est conductor, vel emptor prædictus: quia vicaria spiritualis non est beneficium, per citata à Fel. in cap. postulasti. de rescr.

SVMMARIVM.

1 *Vicariatus Episcopi, vel alius prælati, pretio comparari nequit.*

2 *Capitulum sede vacante vicarium eligens tum pacto participandi de emolumentis, simoniam committit, licet non excommunicantem.*

CONSILIVM II.

CANONICI sede vacante electuri vicarium suum generalem, conuenerunt, & pacti fuerunt, vt quicumque eorum eligeretur vicarius, tam salarium ei soluendum ratione vicariatus, quam omne aliud emolumẽtum solitum solui vicario Episcopi, teneretur diuidere inter se, & alios canonicos, ita vt singuli eorum tantum caperent de illis, quantum ipse vicarius, & non plus, nec minus: & singuli eorum iurauerunt seruare singula capita, si quis eorum eligeretur vicarius: & postea ille qui fuit electus, post electionem iurauit iterum ea seruare, & seruauit, & canonici ceperunt suas singulas partes.

Quæritur, an simoniam admiserint, & an sint ipso iure excommunicati, & à quo absoluentur.

1 Respondetur primo, quod omnes admiserunt simoniam contra fere totum titulum ne prælati vices suas. quia vicariatus generalis Episcopi, & cuiuslibet alterius prælati, est res spiritualis, vt probatur per cap. 1. & 2. eod. tit. & ob hoc constitutum est, ne quis det quidquam temporale pro illa re spirituali; & quod qui dederit vel acceperit ob id aliquod temporale, puniatur grauiter: & in casu proposito qui erat eligendus vicarius promisit soluere multa temporalia electuris, casu quo eligeretur, & postea electus soluit, & electores acceperunt vnusquisque suam partem: & cõsequenter admiserunt omnes simoniam grauem, conueniendo, paciscendo, iurando, eligendo, acceptando electionem, tradendo possessionem, & diuidendo emolumenta, per definitionem simoniæ datam à gl. in sum. 1. q. 1. receptam ibi, & in rubr. de simon. ab omnibus canonum peritis, & à S. Tho. & alijs Theologis in 4. lib. sent. dist. 25. quam nos post alios profunde declarauimus in Man. nostro confess. cap. 23. num. 100.

2 Secundo, quod omnes fuissent excommunicati, & celebrando effecti irregulares, si prefatus vicariatus fuisset beneficium spirituale, vel ordo, aut ordinis sacramentum, per extrauag. 2. de simon.

Tertio, quod non sunt excommunicati; eo quod pœna præfatæ extrauagantis non habet locum, nisi cum admittitur simonia in beneficio, vel ordine, secundum receptam sententiam, quam latius, quam alij, declarauimus nos vbi supra num. 111. &c.

DE

DE MAGISTRIS.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus cap. 1. de reformatione seß. 5. Conc. Trid.*

1 *Regularis ecclesia cathedralis est proprie cathedralis, sicut & sæcularis. num. 2. vnde in ea locum habet dispositio Conc. Trid. sess. 5. de reformat. cap. 1. vt habeat lectorem Theologiæ: & si habet certum numerum canonicorum habentium præ-* 1
bendas, vel portiones priuilegiatas, debet vnam præbendam pro lectore deputa- 2
re. num. 2. quod si non habet certum numerum canonicorum, & portionum, ex quo ibi non potest vacare præbenda, num. 3. tenetur prouidere lectori de stipendio. num. 4.

2 *Intellectus cap. 1. & 2. Conc. Trid. seß. 25. de regularib.*

2 *Regularibus non est prohibitum habere peculia rerum mobilium de licentia Papæ, prælati, vel statuti à Papa confirmati, itemq. præbendas & portiones regulares priuilegiatas: immobilium autem peculium habere non possunt regulariter, licet ex causa & horum eis possit concedi. num. 6.*

3 *Indigena cæteris paribus extero præferendus in collatione beneficiorum, & aliorum, quæ eorum loco subrogantur.*

3 *Diuersæ professionis & habitus personæ in eadem congregatione non coniungendæ, nisi aliud necessitas, vel magna suadeat vtilitas.*

6 *Canonicus regularis capax est beneficij regularis, ac etiam illius stipendij, quod loco præbendæ debet dari lectori Theologiæ. num. 5.*

CONSILIVM I. 1

AD INQVIRENDAM veram intelligentiam, & statuendum quod iustum est circa prouisionem lectoris sacræ Scripturæ in ecclesia cathedrali Pampilonen. iuxta cap. 1. de reform. sess. 5. Conc. Trid. videntur affirmanda sequentia.

1 Primum, quod in ea ecclesia debet esse aliquis lector sacræ Scripturæ: quia est ecclesia cathedralis, & posita in ciuitate, vbi est numerosus clerus, & populus: & ita non solum mens & intentio Concilij, sed etiam verba primæ partis sui canonis coniuncta cum verbis vers. & quatenus. conueniunt huic dicto'. Nec obstat dicere, quod præfata prima pars loquitur de solis sæcularibus ecclesijs, & quod pronomen illud, *ipsis*, positum in
2 vers. & quatenus. restringitur ad ecclesias tantum sæculares. Quia prima pars loquitur generaliter de ecclesijs cathedralibus, & clarum est ecclesiam cathedralem regularem proprie dici ecclesiam cathedralem: 4
quia species proprie includitur sub genere, vt ait Bald. receptus in l. 2. C. de iure aur. annul. Nec etiam obstat dicere, quod prima pars non potest habere locum in ecclesia cathedrali regulari: quia immo potest habere locum in ea, si est certus numerus canonicorum regularium habentium præbendas, vel portiones priuilegiatas, quæ habentur pro præbendis, de quibus Innocentius, & alij loquuntur cap. dilectus. 1. de præbend. quales ante aliquos annos fuerunt in ecclesia Oxomensi, & (vt puto) sunt etiam

ho die

Digitized by Google

hodie in Cæsaraugustana. Nec obstat Conc. Trid. cap. 1. & 2. de reg. sess. 25. quia non prohibet religiosis habere peculia rerum mobilium de licentia Papæ, vel prælati, vel statuti à Papa confirmati, vt ex d. cap. constat, & late probamus in cap. non dicatis. 12. quæst. 1. num. 9. & 47.

3 Secundo, quod non est intentionis, nec verborum prædicti Concilij, quod duo lectores habeantur in ecclesia Pampilonensi, vnus qua parte est ecclesia cathedralis, & alter qua parte est regularis: quia vna tantum est ecclesia, & vno iure debet censeri, cap. cognouimus. 12. quæst. 2. l. eum qui ædes. ff. de vsucap. nec vspiam vlla theorica vel praxis contrarium recepit.

Tertio, quod certum est in ecclesia Pampilonen. non esse certum numerum canonicorum, neque præbendarum, neque portionum priuilegiatarum, & ita non esse locum in illa ecclesia primæ parti prædicti canonis: quia vbi non est certus numerus prædictorum, nihil vacare potest, cap. dilecto. de præbend.

4 Quartum, quod ex prædictis consequitur, Episcopum, & Capitulum debere prouidere de stipendio ipsi lectori per aliquem modum in prædicto 3. & quatenus expressum. Si enim, vt prędicitur, debet esse in ea huiusmodi lector, & non potest prouideri ipsi de præbenda vacante, vt habetur in prima parte prædicti canonis; oportet, vt prouideatur ei alio modo in parte 2. expresso.

Quinto, quod longe decentius esset stipendium prędictum conferre alicui canonico ecclesiæ, qui ad legendum esset idoneus, quam alij extero sæculari. Tum quia magis assiduus erit in ecclesia ad legendum, & respõdendum concurrentibus ad audiendam lectionem, quam exterus sæcu-
5 laris. Tum quia cæteris paribus in beneficijs indigena præferendus est extraneo, l. in ecclesiis. C. de episc. & cler. per rationes redditas à Cælestino Papa in cap. nullus. 61. distin. & licet in hoc casu non agatur de beneficio, agitur tamen de stipendio, quod propter defectum beneficij datur: & subrogatum sapit naturam eius cui subrogatur, l. eum qui. 9. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. & cap. ecclesia. vt lit. pend. Tum quia, nisi aliud necessitas vel magna vtilitas persuadeat, diuersæ professionis & habitus homines non sunt in eadem congregatione coniungendi, vt per pulchras rationes & auctoritates probat Conc. Hispal. in cap. in nona. 16. quæst. 7. & Conc.
6 Vien. in clem. 1. de elect. Nec obstat, quod canonicus regularis non potest habere proprium per d. cap. non dicatis. 12. q. 1. & cap. 2. de reg. Conc. Trid. sess. 25. quia illud intelligi debet de proprio simpliciter, & non de proprio, accipiendo proprium pro peculio de licentia superioris concesso, vt late & irrefragabiliter vbi supra probamus per omnia iura antiqua. nec nouum statutum in cap. 2. de regular. Conc. Trid. obstat. Tum quia loquitur de peculio rerum stabilium, siue immobilium, & non mobilium: & in proposito de stipendio, quod in rebus mobilibus consistit, loquimur. Tum quia canonicus regularis est capax beneficiorum regularium, & stipendium prędictum subrogatur in locum beneficij, & ideo meri to erit capax eius, præsertim in ecclesia Pampilonen. in qua certæ singulæ

gulæ quantitates ſingulis canonicis in peculium protectionis ſeparatim dantur, & aliæ ſingulæ certæ quantitates panis, & vini, quo ſibi, hoſpitibusq. ad ſe venientibus prouideant. Tum quia etiam hodie poſſe dari ex iuſta cauſa religioſo adminiſtrationem peculij rerum immobilium probamus vbi ſup. num. 14. & ſpecialius num. 18. Salua, &c.

DE IVDAEIS, SARRACENIS, & eorum ſeruis.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi celebrantes ſua cærimonialia peccant, vt idololatræ idololatrantes.*

1 *Conſentiens peccato alterius aliquo illorum modorum, de quibus in illis verſiculis, Iuſſio, conſilium, &c. peccat.*

2 *Occaſionem propinquam peccandi qui præbet alicui, peccat; & hoc non ſolum quando quis eam præbet expreſſa intentione, vt ille peccet, ſed etiam quando ceſſante praua intentione aliquid facit, vnde ſaltem virtualis vel interpretatiua talis elicitur intentio. num. 3. vt Synagogas & Moſcheas Iudæorum ædificantes, vel reficientes peccant, etiam ſi abſit ſiniſtra intentio: quia faciendo id, cuius principalis vſus eſt peccatum, vel cuius vſui admixtum ſit peccatum inſeparabiliter, nu. 9. ſaltem voluntate interpretatiua virtuali æquipollenti volunt peccatum. num. 2. item quia illarum refectio eſt prohibita, licet Iudæi non puniantur. num. 9. & 11.*

3 *Occaſionem remotam peccandi qui dat, non peccat, modo deſit complacentia peccati, & actio fiat aliquo bono fine. nu. 11. Vnde vendentes myrtos Iudæis, qui poſtea illis vtuntur cum peccato in ſuis Scenophegijs, non peccant. num. 5. ſicut egentes poſſunt ab vſurario pecuniam mutuam accipere, licet ipſe peccet vſuram exercendo. num. 8. ſicut nec ædificantes lupanaria, nec locantes domos meretricibus, in quibus illæ meretricantur, num. 8. modo eas non locent eo fine, vt in eis meretricentur, num. 10. ſed ad bonum finem, ſcilicet, vt ipſæ vitam conſeruent, & locantes penſionem percipiant. num. 11. tunc q. hæc locatio nedum eſt mala, ſed laudabilis. num. 13.*

4 *Azyma Iudæorum clericis ſub ſuſpenſionis, & laicis excommunicationis pœna prohibita ſunt.*

4 *Peccata mortalia tolerare non debet ordinarius præſertim eccleſiaſticus: at ſi ſolum ſunt venialia, poſſunt in foro conſcientiæ tolerari. num. 13.*

5 *Infidelibus, cum quibus nobis commercium non eſt prohibitum, poſſumus merces expreſſe non prohibitas vendere, & ad victum neceſſaria præbere. num. 7.*

5 *Iudæis myrtos, quibus cum peccato vtuntur in ſuis Scenophegijs, vendere, illosq. vt creſcant debita cultura curare, non eſt peccatum, modo non vendant ad illum finem, vt ipſi eis in Scenophegijs vtantur, nu. 10. ſed ob bonum finem, ſcilicet vt vendentes exinde habeant pecunias ad ſuos licitos vſus. num. 11.*

6 *Permittitur cum aliquid, vtique & cætera cenſentur permiſſa, ſine quibus permiſſum exerceri non poteſt.*

9 *Finis*

Digitized by Google

9 *Finis malus actionem non malam malam reddit; bonus autem finis actionem, cui peccatum non est inseparabiliter annexum, bonam facit.*

12 *Subreptio, indeliberatio, ignorantia, rem, quæ ex fine esset peccatum mortale, possunt reducere ad veniale, etiam si agatur de peccato idololatrandi. iunctis ijs, quæ dicuntur in præcedentibus, & in casus positione.*

13 *Pastoris officium est non statim omnem actionem præbentem occasionem peccandi prohibere, sed populum docere quomodo illa sine peccato uti possit, & liceat.*

CONSILIVM I.

IN AGRO Bononiensi in collibus quibusdam nascuntur plantę myrti, & veniunt Hebræi etiam ex longinquis regionibus ad emendum ramusculos illarum à dominis prædiorum, vt sua festa scenophegiæ celebrent, quod sciunt ipsi venditores.

Quæritur primo, an licitæ sint tales venditiones.

Secundo, an possint tolerari in foro conscientiæ.

AD PRIMAM QVAESTIONEM, scilicet, an liceat prædicta venditio, respondeo quod pro parte negante facit primo, quod omnis, qui consentit peccato mortali alterius, peccat mortaliter, iuxta illud Pauli ad Rom. 1 *non solum qui faciunt*, &c. relatum in cap. 1. de offic. deleg. vbi gloss. & omnes cap. notum. 2. quæst. 1. consentit inquam aliquo nouem
1 modorum contentorum in illis duobus senarijs, quos post S. Thom. 2. 2. quæst. 62. art. 7. in corp. quæst. posuimus in nostro Manu. confess. c. 11. num. 15. scilicet:

Iussio, consilium, consensus, palpo, recursus,
Participians, mutus, non obstans, non manifestans.

quos eosdem senarios paulo latius declaramus in eodem Manu. cap. 17. nu. 17. & nu. 130. At prædicti venditores ramusculorum myrti consentiũt prędictis Hebręis, non solum simpliciter, & placendo eis, vt celebrent scenophegiam, quam licet ante passum Christum licuisset eis celebrare, non tamen hodie licet, vt tradit S. Tho. recep. 2. 2. q. 10. art. 11. sed etiam ad nutriendum, colendum, & quærendum illos: ergo peccant.

Secundo, quod perinde peccant Hebræi hodie celebrantes suam scenophegiam, & alias similes cærimonias, ac idololatræ peccant idololatrando, vt ait gloss. ad Gala. 5. quam in hoc citat vbi supra S. Tho. & qui Christiani adiuuarent idololatras ad exercendam idololatriam, peccarent.

2 Tertio, quod qui occasionem propinquam peccandi prębet alicui, peccat, arg. cap. fin. de iureiur. & tradimus nos late in præfato Manu. cap. 14. à nu. 33. & quod omnis iuuans ad peccandum mortaliter peccat simili modo, quo ille, qui iuuatur. At non videtur posse negari, præfatos venditores dare occasionem propinquam peccandi præfatis Hebræis; quia iuuãt eos ad peccandum grauissime, & opem ferens ad peccandum peccat, cap. sicut dignum. §. illi. & §. hi quoque. de homic.

Quarto, quod nos in specie tradimus in d. cap. 14. num. 33. per ibi adnotata, quod ædificantes, vel reficientes synagogas, & mezchitas Iudæorum, & Maurorum, peccant: quia dant occasionem propinquam peccãdi

Digitized by Google

& præfati venditores ramuſculorum myrti videntur præbere cauſam tam propinquam præfatis Hebræis, quam illi ædificantes, & reficientes ſynagogas.

3 Quinto,quòd non ſolum peccat mortaliter is, qui præbet occaſionẽ ſic peccandi,ea intentione expreſſa, vt alius peccet:ſed etiam is, qui id facit intentione interpretatiua, ſiue æquipollenti, & virtuali, vt diximus vbi ſupra, inferendo ex hoc num. 36. *peccare mortaliter eum, qui etiam ſine prana intentione facit,aut reficit idola apud Indos, aut ſynagogas apud Iudæos,aut mezchitas apud Mahumetanos, aut pagana templa apud Paganos, aut hæretica apud hæreticos; aut facit aliquid aliud, cuius principalis vſus eſt peccatum mortale; quia occaſionem ad illud dat cum auxilio.*

Sexto, quod pro hac parte faciũt illa, quæ adducimus in præfato Man. cap.17.à nu.195.& præſertim illud,quod numquam licet dare occaſionem peccandi adiuuando, nec participando in lucro obueniente ex peccato.

4 Septimo,quod in cap.nullus.28.quæſt.1.precipitur ſub pœna depoſitionis clericis, & ſub pœna excommunicationis laicis,ne quis eorum azyma ſeu panes azymos Iudæorum comedat: & leuior culpa videtur comedere huiuſmodi azymos panes,quam prædictos ramuſculos ad celebranda ſcenophegia vendere;eo quod prædictæ venditiones videntur eſſe per prædicta peccata mortalia,& talia peccata non debet tolerare ordinarius præſertim eccleſiaſticus, cap.1. de offic. ord. & argumento l. congruit. ff.de offic.præſid.per quæ ſtatuitur, vt ordinarij non ſolum caſtigent huiuſmodi peccata,quæ patent, ſed etiam vt inquirant quæ latent,ſi quæ ſunt alia, quæ puniri debeant.

5 Pro contraria parte affirmante, ſcilicet quod præfata venditio ramuſculorũ,& cultura arbuſculorum myrti,vt ramos conuenientes emittant, ſint licita,facit primo, quod cõſuetudo habet vim legis in actibus,de quibus lex non eſt,cap.conſuetudo.1.diſt.& l.2. C.quæ ſit longa conſuetu.

Secundo,quod licet Chriſtiano dare,vendere,& permutare merces ſuas Hebræo,Sarraceno,& alijs infidelibus, cum quibus licet ei conuerſari; niſi expreſſe id ei prohibeatur, l. Iudæis. C. de Iudæis. & cap. Iudæi. & cap. ad hæc. eodem titulo.

6 Tertio,quod Eccleſia Chriſtiana permittit Hebræos viuere in ſuis terris,& habere ſynagogas,& in eis exercere ſuos ritus,non ſolum bonos,ſed etiam eos, qui hodie vere ſunt peccata, vt prædictum eſt, & tradit S. Tho. recep. vbi ſupra: ergo etiam permittit eis facere feſtum ſuæ ſcenophegiæ ſiue ſcenopegiæ, vt tradit S. Tho. 1.2. q. 102. art.4.ad 10.ſiue ſcenopegiorum, vt traditur in Lexico bibliorum.

Quarto, quod qui permittit vnum, videtur permittere aliud, ſine quo illud cõſiſtere nequit,l.2.ff. de iuriſ.omnium iud.& cap. præterea.de offic. deleg. At Iudæi nequeunt viuere in terris Chriſtianorum vtendo cærimonijs ſcenophegiorum ſine myrto, vel ramuſculis eius, cum quibus celebranda ſunt,iux.cap.8. Eſdr.2. ergo etiam permittitur eis emere myrtum ad celebrandum prædictum feſtum; & conſequenter permitti videtur Chriſtianis illum eis vendere.

Quinto,

7 Quinto, quod Papa permittit Iudæis exercere vſuras certo modo temperatas;ita ꝙ accipientes eas ab eis non peccant,licet ipſi eas dando peccent, vt palam eſt Romæ ; & eadem ratione videntur Chriſtiani in terris ſuis vẽdere poſſe prædictos ramuſculos eis ſine peccato,licet ipſi eis vtendo grauiter peccent,arg.l.illud.ff.ad legem Aquil.

Sexto,quod Eccleſia Chriſtiana permittit pro licito Iudæis emere omnia quæ ſunt neceſſaria pro victu corporali:& cum victus animæ ſit magis neceſſarius,quam victus corporis, iux.cap.inter cætera. de offic. ordinarij. & Iudæi credant celebrationem ſuorum feſtorum eſſe neceſſariam ad victum animarum ſuarum; à fortiori videtur permittere emptionem omnium , quæ ad illa ſunt neceſſaria: & conſequenter Chriſtianis videtur facere facultatem vendendi eis illa, per prædicta iura.

8 Septimo, quod tantam, vel maiorem occaſionem peccandi videtur dare,qui accipit pecuniã ab vſurario,ac prædicti venditores:quia qui dat ad vſuram peccat ; attamen qui pro ſua neceſſitate,vel vtilitate accipit, non peccat,vt tradit & defendit S.Tho.communiter recep.in theorica & praxi 2.2.q.78.art.4. ergo neque prædicti venditores peccabunt .

Octauo,quod Reges, & principes, & gubernatores reip.deputantes lupanaria,in quibus meretricantur meretrices,& alij multi locantes domos meretricibus,non videntur peccare,vt tradimus in d.Man.c. 17.nu.195.& praxis etiam Romana videtur ſeruare. at tantam,vel maiorem occaſionẽ videntur dare peccandi,quam prædicti venditores . ergo nec iſti peccant.

9 Quibus pro vtraque parte præmiſſis,dicendũ primo,ꝙ emptio vel venditio præfatorum per ſe conſiderata non eſt peccatum,nec habet admixtũ illud inſeparabiliter,ſed efficitur peccatum , etiam mortale, propter circumſtantiam malam finis mortaliter mali,iuxta doctrinam S.Tho.ab omnibus recep.in 1.2.q.18.ar.4.& 7. & pari ratione ſi fieret ad bonũ finẽ,efficeretur bona : ſicut & ædificatio lupanaris, vel locatio domus facta meretrici per ſe conſideratæ non ſunt malæ, neque bonæ , ſed ex fine malo efficiuntur malæ,& ex bono bonæ. & ideo defendimus in d.Man.cap.17. num. 195: eas eſſe licitas,ſi bono fine fiant,& illicitas, ſi malo. Sic etiã de prædictis vẽditione & emptione ramuſculorum dicendum eſt. Nec obſtat,quod refectio ſynagogæ, mezchitæ, & idolorum ſit peccatum , etiam ſi non fiat malo fine: nã refectio ipſa eſt peccatum , & ita habet illud intrinſece inſeparabiliter; quia,vt ſubtiliter dicit Caiet.à nobis vbi ſupra relatus,Eccleſia permittit quidem infidelibus reficere impune templa ſua , non tamen approbat illam refectionem tamquã bonam, iuxta gloſſ. c.denique.4.diſt.

10 ſed tantum relinquit impunem . ita etiam dicendum eſt, quod nullatenus licet habentibus prædictos myrtos vendere illos Hebræis ad finem, vt ipſi vtantur eis ad celebranda ſcenophegia.Tum per arg.priora pro parte negante facta. Tum per id quod dicimus in præd.Manu. vbi ſupra de locante domum meretrici: ſcilicet, quod quamuis licet domino domum ſuam ei, quem credit aliquo modo in ea peccaturũ,locare ad alium finem,quã peccandi,& ad exercendam artem, cuius exercitiũ non habet inſeparabiliter peccatum admixtum; ſic licet venditores prædicti iure poſſint vendere

Digitized by Google

ramos ſuos myrti cui voluerint licite, non tamen poſſunt vendere illos ad finem, vt emptor, vel alius quiſpiam peccet mortaliter vtendo eis in ſcenophegijs, vel alijs modis peccandi; quia id nulla poteſtate humana poteſt fieri licitum, cum ſit contra legem naturalem & diuinam, ſicut locare domum ad meretricandum, arg. cap. ſunt quidam. 25. quæſt. 1.

11 Secundo, quod nec etiam obſtat dicere, quod liceat Iudęis reficere ſynagogas, quas permittuntur habere in terris Chriſtianorum, c. Iudęis. & cap. conſuluit. de Iudæis. quia id non eſt verũ, vt proxime dictum eſt. ſolũ enim permittitur eis reficere illas permiſſione impunitiua, ſed non approbatiua: & ita non licet eis emere prædictos ramos ad celebrãda ſcenophegia, licet excuſentur, & impune ſine timore pœnæ tẽporalis id poſſint facere.

Tertio, quod prædicti venditores poſſunt facere prędictam venditionem ad aliquem finem bonum, puta ad quærendam ſibi pecuniam, qua ſe ſuſtentent, vel aliàs ea honeſte vtantur, ſicut vbi ſupra diximus quod domini domorum poſſunt eas locare meretricibus, vel alijs peccatoribus, non quidẽ ad meretricandum, aut alijs modis peccandum, ſed ad alios fines bonos, ſcilicet vt ipſæ ſuam vitam ſeruent, & domini domorum lucrentur iuſtas penſiones, cum diſplicentia vera coram Deo peccati, & artis peccãdi per meretricia, vel alium modum. negari enim non poteſt, quod ædificare lupanaria, & permittere vt in aliqua parte ciuitatis viuant meretrices, & locare illis lupanaria, vel domos in illa parte, eſt tam malum, aut peius, quã vendere prædictos ramos ſine bono cum diſplicentia cuiuſque mali vſus ex ipſis per emptorem exercendi.

Per quæ tria dicta colligitur quales venditiones prædictorum ramorũ ſunt peccata mortalia, & quales non, immo & quales ſunt peccata venia-
12 lia. Sicut enim in omni materia peccatorum mortalium excuſat à culpa mortali paruitas rei, ſiue ſubreptio, ſiue indeliberatio, & ignorantia, vt diximus poſt S. Tho. in d. Manu. prælu. 9. num. 10. ita etiam venditiones prædictorum ramorum, quæ ex genere finium ſuorum eſſent mortiferæ, poſſent ob aliquam indeliberationem vel ignorantiam eſſe veniales: & ita remanet abſoluta prima quæſtio, ſcilicet, an liceat prædictis venditoribus vendere.

13 AD SECVNDAM reſpondetur primo, quod nullæ venditiones mortiferæ ſunt tolerandæ in foro conſcientiæ, cum per eas pereat gratia gratum faciens, & amicitia Dei, & incurratur mors æterna.

Secundo, quod venditiones, quæ ſolum ſunt veniales, tolerari poſſunt etiam in foro conſcientiæ; cum per eas non pereat prædicta gratia, nec incurratur mors æterna, ſecundum S. Thom. 1.2. q, 88. art. 5. & melius 2. 2. quæſt. 24. art. 10.

Tertio, quod venditiones, quę non ſunt peccata, tolerari debent, & laudari: ſicut quotidie locatio domorum, quæ fit meretricibus ad bonum finem, & petitio mutui, & acceptio ſub vſura pro neceſſitate ab eo qui paratus eſt eas dare, tolerantur, & laudantur, per ea quæ adducta ſunt pro parte affirmante.

Quarto, quod venditiones ob malũ finem factæ poſſent caſtigari extra ordi-

Digitized by Google

ordinem in foro exteriori, si probarentur esse illicitæ; quod non est facile facere, cum earum malitia pendeat ex fine malo, qui concipitur in mente; & peccata solum mentalia iudicio Dei relinquuntur, cap. erubescant. 32. dist. & diximus nuper in com. cap. humanæ aures. 22. q. 5.

Quinto, quod optimi pastoris Episcopi, proepiscopi, parochi, & vicarij eius esset docere priuatim, vel publice verbo, vel edicto, ex pulpito, vel exhortando populum suum, quæ harum venditionum sunt peccata, & quę non, & quæ mortalia, & quæ venialia, & monere obnixe illum, vt caueant à mortiferis, quæ animas occidunt, & vtantur bonis, quæ gratia diuina ornata animas viuificant. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi ex constitutione Pauli III. non possunt quidem eorum filijs conuersis testamento auferre legitimam, quam eis etiam viuentes tenentur dare, & nu. 3. 4. sed vltra illam aliud relinquere non coguntur. nu. 2.*

1 *Legitimam regulariter pater viuens non tenetur dare filio saltem religionem non ingredienti. Iudæus tamen filio conuerso eam debet, tum ex constitutione Pauli III. tum etiam de iure. nu. 3. & hoc secundum opinionem quorumdam, quæ probabilis est. num. 4.*

3 *Gratia Principis ita intelligenda est, vt in alio, quam in expressis, tertio non præiudicet; debetq. cum sapiat priuilegium, stricte interpretari. nu. 5.*

CONSILIVM II.

AN CLAVSVLA subscripta bullæ Pauli III. videatur concedere filijs Iudæorum ad fidem cõuersis, ne parentes possint eos priuare in suis testamentis aliqua parte portionis, quæ cederet eis ab intestato: quæ sic habet, *Paulus, &c. Sancimus, quod cuicumque eorum Iudæorum, & infidelium ad dictam fidem conuerti volenti, etiamsi in patria potestate constitutus fuerit, bona sua quæcumque tam mobilia, quam immobilia, intacta, & illæsa permaneant; ita vt etiã filijfamilias, & in patria potestate vt præfertur constituti, legitima, & quacumque alia portione bonorum patrimonialium, aut maternorum eis de iure, seu successione bonorum eis aliàs debitorum priuari non possint, neque debeant; sed eis integre, etiã si contra voluntatem parentum suorum ad fidem ipsam conuersi fuerint, etiam eorum parentibus viuentibus debeantur.*

1 Et quidem pro parte affirmante facit primo, quod per prædictam bullam legitima debetur eis, viuis parentibus, contra ius regulare, saltem si remaneant in sæculo, & non profiteantur religionem, iuxta notata in cap. cum simus. de regul. & per Corsetum in singularib. verbo legitima. & alios alibi. ergo etiam videtur eis deberi portio integra, quæ obuentura esset eis ab intestato.

Secundo faciunt illa verba, *legitimam, & quamcumque aliam portionem eis de iure, seu successione bonorum eis aliàs debitorum, per eorum parentes fraudari, aut priuari non possint.* per quæ verba videtur significari, quod non possunt priuari bonis debendis eis per successionem. At portio integra, etiam

Digitized by Google

vltra legitimam debetur eis ab inteſtato, l. in ſuis. ff. de liberis & poſthumis, l. 1. & vlt. C. de legitim. hæred.

2 His tamen non obſtantibus, pars negans videtur verior. Tum quia intentio legiſlatoris, & cuiuſlibet alius diſponentis eſt in primis attendenda, l. in conditionib. ff. de cond. & demonſtr. & cap. fin. de reg. iur. lib. 6. At intentio Pauli III. fuit prouidere filijs conuerſis, ne prædicta conuerſio eis noceat, non autem quod ſua conuerſio non conuerſos læderet, vt ſatis colligitur ex ſuæ bullæ proœmio, vnde mens diſponentis colligi ſolet, cap. quia propter. de elect. l. fin. ff. de hæred. inſtituen. ergo non fuit intentionis eius ſtatuere, ne pater poſſet meliorare non conuerſum, modo conuerſo
3 legitimam relinquat. Tum quia gratia principis intelligenda eſt ſine præiudicio tertij, l. 3. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco publico fiat. cap. ſuper eo. de offic. deleg. ſaltem alio, quam expreſſo, vt ibi. At bulla Pauli præiudicaret grauiter patribus conuerſorum, ſi non liceret eis teſtari de bonis ſuis, in quem vellent etiam extraneum, relicta legitima filijs, l. cum quæritur. & auth. nouiſſima. C. de inoffic. teſtam. & in authent. de trien. & ſemiſ. §. 1. collat. 3. cum eis adnotatis. ergo non obſtante prædicta bulla poterunt parentes infideles relinquere bona ſua cui voluerint, relicta legitima filijs, tam conuerſis, quam non conuerſis: & conſequenter poſſunt filios, quos voluerint, tam conuerſos, quam non conuerſos meliorare, modo omnibus ſuas legitimas relinquãt ſaluas. Tum quia nulla prædictæ clauſulæ verba concluduntur, quod dicta bulla extendatur ad hoc præiudicium parentibus faciendum. Tum quia Paulus expreſſiſſet illud, ſi voluiſſet, vt in ſimili dixit Alexand. III. in cap. ad audientiam. de decimis. Tum quia bulla Pauli nil aliud videtur concedere, quam quod concedit eiſdem cap. Iudæi. 2. de Iudæis, & l. cognouimus. C. de hæretic. niſi ad ſummum, quod declarat legitimam deberi eis viuentibus parentibus. At nemo diceret, quod attento ſolo iure communi pater infidelis Romanus non poſſet relinquere bona ſua quibus vellet, relicta legitima ſuis filijs: ergo neque poteſt dicere propter bullam prædictam.

4 Non obſtant oppoſita, non prius. Tum quia legitima, etſi vere non debeatur filijs ante mortem parentum, quaſi tamen debetur, vt ſignificat gloſſ. recept. in cap. Rainutius. ver. legitimam. de teſtament. & ita maior ratio ſuadet, vt illa ſalua maneat filijs, quam reliqua pars, in quam ſucceſſuri eſſent ab inteſtato. Tum quia etiam magna æquitas ſuadet, vt conuerſo debeatur illa, etiam viuente parente, ne occaſione illius habendæ nimia familiaritas contrahatur, vel conſeruetur, quam expedit impedire, vt ex prædicta bulla colligitur, & iure communi eſt prouiſum in cap. ad hæc. de Iudæis. & in cap. ſæpe. 28. quæſt. 1. Tum quia etiam iure communi deberi legitimam filijs conuerſis viuentibus parentibus tenent aliqui, quos refert Felin. in cap. de Iudæis. il 2. & eſt opinio valde probabilis per ea quæ ipſe ibi citat.

5 Non obſtat poſterius; quia verba illa bullæ in d. argum. relata non ſunt tam ampla, quam in eo referuntur, ſed reſtringuntur ad bona patrimo-

nialia

nialia debita filijs familias conuerſis; puta de bonis eis de iure, ſiue ſucceſſione debitis, qualia non ſunt debenda ex ſucceſſione ab inteſtato, ſi parentes teſtati deceſſerint, niſi ea quæ illis reliquerint, & legitima, quę etiam in vita eis debetur. at verba gratiæ, quæ ſapit priuilegium, non ſunt extendenda vltra propriam ſignificationem, ſecundum quam non eſt debitum id, in quo, vel ad quod non eſt verum ius quæſitum, vt notatur in principio Inſtitut. de act. & alibi ſæpe, qualia ſunt ea quæ ſperant filij per ſucceſſionem vel inſtitutionem habere poſt mortem parentum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Armorum delatio vbi eſt prohibita non quidem in tanto rigore, vt eſt in authen. de armis. ſed ſub aliqua pœna parua temporali, non eſt mortalis, niſi inde aliquod ſcandalum notabile Reipubl. oriretur, vel deferrentur in mortiferum finem, vt deferuntur ad bellandum in bello iniuſto præſertim pro infidelibus contra Chriſtianos.*

2 *Arma fabricare poſſunt Chriſtiani in terris Turcarum commorantes, illaq. eis vendere, modo ea non fabricent ad iniuſta bella, nec tacite nec virtualiter ſciant, aut credant illos, quibus vendunt, eis ad bella iniuſta præſertim contra Chriſtianos vſuros; quia hoc eſſet cooperari ad malum.*

3 *Militiæ nomen dare apud Turcas licet Chriſtianis ibidem morantibus, modo nõ obligent ſe, nec intendant in bello iniuſto bellare: quod ſi talem feciſſent obligationem, peccaſſent, & non tenerentur promiſſionem pro hac parte ſeruare: proponentesq. obligationem pro dicta parte non ſeruare, poſſent abſolui. num. 4.*

CONSILIVM III.

PRIMO quæritur, vtrum poſſint abſolui Boſnenſes ſæculares Catholici ſubditi imperio Turcæ portantes arma.

Secundo, an poſſint abſolui artifices Boſnenſes facientes arma offenſiua, ſicut gladios, haſtilia, & alia id generis, & qui faciunt haſtas ligneas pro bello; quia ad malum finem non faciunt, ſed artem ſuam exercent, vnde neceſſarium victum acquirunt, & prædicta arma faciunt in terris Turcarum.

Tertio, vtrum poſſint abſolui Catholici, qui ſe faciunt ſcribi pro militibus ſtipendiarijs Principis Turcarum, obligantes ſe militare cum cæteris infidelibus contra Chriſtianos, non ex voluntate ſua, ſed gratia lucrandi, & calumnias ſeu opprobria euitandi, & in facto militant, præſertim qui ſunt in confinibus infidelium.

1 AD PRIMAM reſpondetur primo, quod ſi ius Romanorum, de quo in authent. de armis. collat. 6. ſeruaretur ibi ſtricte, ita quod delatio armorum ſit priuatis hominibus vetita, non liceret eis deferre arma; & ſi deferrent ita notabiliter, quod delatio talis eſſet inobedientia mortifera, vel ſcandalum notabile, non deberent abſolui, niſi à tali delatione abſtinerent. argum. cap. 2. de maior. & obed. & cap. nihil cum ſcandalo. de præſcript.

Secundo, quod neque debent absolui, si deferant illa ad bellandum in bellis, quæ sciunt vel scire debent esse iniusta, præsertim contra Christianos: quia peccant mortaliter, & sunt in proposito ita peccandi, cap. quid culpatur. 23. quæst. 5. & cap. qui resistit. & cap. Iulianus. 11. quæst. 3.

Tertio, quod si armorum delatio ibi non est ita stricte prohibita, vt in Authen. de armis. sed solum sub aliqua parua pœna temporali, & non deferunt illa in aliquem finem mortiferum, nec aliquod scandalum notabile inde nascitur reipublicæ, possunt absolui; quia vel nullatenus peccant, vel tantum venialiter, quod non est contrarium gratiæ Dei gratum facienti, quę per absolutionem sacramentalem infunditur, iuxta doctrinam D. Tho. recept. 2. 2. quæst. 29. art. 12.

2 AD SECVNDAM respondetur, quod possunt absolui regulariter loquendo; præsupposito, quod prohibitio illa fabricandi arma, de qua in d. authent. de armis. coll. 6. non seruatur ibi plus, quam communiter inter Christianos. Tum quia id per se nullo iure naturali, diuino, vel humano vetitum est; & quod nullo tali iure vetitum est, non est peccatum, iuxta definitionem peccati ex Aug. 2. contra Faust. relatam in gloss. in cap. ille Rex. de pœnit. dist. 3. & à D. Tho. 1. 2. quæst. 71. ar. 6. & declaratam à nobis in præl. 7. Manu. à num. 5. Tum quia, vt aliàs responsum est, licet Christianis viuentibus in terris Turcarum vendere suos equos, eo fine, vt ad licitos vsus vtantur. Tum quia cap. ita quorumdam. de Iudæ. & alia ei concordantia, quæ sunt edita contra deferentes arma infidelibus, & non comprehendunt subditos Turcarum fabricantes arma in terris suis, vt ex eorum-
3 dem tenore clare colligitur. Tum quia iure communi, quo vt plurimum vtuntur omnia Christianorum imperia, licet Christianis subditis principum Christianorum facere arma bono fine, vt scilicet emptores vtantur in licitos vsus, quamuis præter intentionem fabricantis in illicitos abutantur. Tum denique quod D. Thom. recept. 2. 2. q. 169. art. 2. ad 4. determinat, posse artifices iuste fabricare sagittas, & gladios, & alia, quibus homines possunt bene vti, licet possint etiam male. Dixi, *regulariter*: quia id falleret, si fabricarent ea expresse ad bella iniusta contra Christianos, vel alios, vel tacite, seu virtualiter scientes, vel credentes quod ij, quibus vendunt arma fabricata, vtentur ad bella iniusta, præsertim contra Christianos. Tum quia id esset virtualiter cooperari eis ad malum. Tum quia etiam Christianis degentibus in regnis Christianis non liceret illud, arg. eorum quæ tradit S. Tho. dicto art. 2.

4 AD TERTIAM respondetur, quod non possunt absolui, si se obligant ad militandum ei etiam in bellis iniustis, quæ ipsi sciunt, vel scire debent esse iniusta: quia non liceret eis obligare se sic ad militandum etiam vlli principi Christiano, cap. quid culpatur. & cap. militare. 23. q. 1. sed sic, si se obligant ad militandum ei in solis illis, quæ fuerint iusta, vel possint ipsi credere esse iusta. Tum quia militare, vel velle militare, non est peccatum, cap. militare. 23. quæst. 1. Tum quia iuste potest quis militare, si iuste credit bellum esse iustum, etiam si forte non sit illud tale, per prædictum cap. quid culpatur. Tum quia legio illa illustrissima Thebanorum, cui præ-

erat

erat S.Mauritius, iuste parebat Iuliano Imperatori apostatæ, quo ad bella iusta, cap.Iulianus. cap. non semper. cap.qui resistit. 11.q.3. Arbitror autem, quod qui se obligauerunt principi Turcarum ad militãdum ei, etiam contra Christianos, etiam in bellis iniustis, sed postea mutata mente proponerent firmiter non militare ei contra Christianos, nec contra alios bellis, quæ scirent, vel deberent scire esse iniusta, possent absolui. Tum quia desistunt à peccato, & à proposito peccandi, & talibus debetur venia, cap. peccati venia. de reg.iur.lib.6. cap.legatur. 24. quæst.2. Tum quia prima obligatio fuit ipso iure nulla quo ad omnia bella iniusta. l.iuris gentium. §. sicut maleficium. ff. de pact. & l. generaliter. ff. de verb. obl. & ita illa nihil obstat, iuxta reg. non præstat impedimentum. de reg.iur.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Turcarum in regione habitans subditus Christianus potest iuste Turcis vẽdere equos & arma, modo ea non vendat intentione, vt ijs in bellis iniustis vtantur; nec ligatur legibus prohibentibus quædam ad Turcas deferri; potestq. interesse bellis, quæ Turca alijs infidelibus, puta Seruianis, iuste indicit; acquirereq. secundum ius cõmune, si ipsi eo vtuntur, dominium rerum, & personarum, quas in bello capiunt, vel à captiuis exigere pretium redemptionis, num.2. & prædam captam tueri, etiam aduersarios occidendo. num.3.*

CONSILIVM IV.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quod licitum est Christianis subditis Principi Turcarum, vendere suos equos & arma suæ Turcis consubditis suis, non quidem ea intentione, vt faciant bella iniusta Christianis, vel alijs, sed vt ad vsus licitos vtantur. Tum quia cap.ita quorumdam. & alia ei concordantia, quæ sunt edita contra deferentes arma infidelibus, non comprehendunt subditos infidelium, qui vendunt eis ea quæ vetantur importari à Christianis subditis Principibus Christianis, vt ex eorum tenore colligitur. Tum quia etiam Christianis subditis Principum Christianorum licet vendere, & facere arma, non quidem vt faciant bella iniusta, sed vt vtantur in licitos vsus, quamuis emptores præter intentionem eorum in illicitos abutantur.

2 AD SECVNDAM, quod bellum, de quo in quæstione, videtur iustum; quia est indictum à Principe non recognoscente superiorẽ, ex causa iusta, & cum cognitione & relatione ministrorũ ad iustitiam faciendã destinatorum, iuxta l.ex hoc iure. ff. de iust.& iur. cap.ius gentium. 1.dist. & traditur ab Innoc.& alijs cap. sicut nostris. de iureiur. vbi aptus tex. proposito nostro à cõtrario sensu, & in summa 23. q.2. & per Theologos in 4.d.15.& S.Tho.2.2.q.40. & capta in bello iusto fiunt capientiũ, etiã homines, secundum iura Romanorũ. §. item ea. Inst. de rerũ diu. & d.cap.ius gentium. quæ etsi non seruentur in bellis quæ Christiani aduersus Christianos gerunt, viden-

videntur tamen seruari à gentibus etiam inter se pugnãtibus. Quod si res ita habet, tres illi, de quibus in quæstione, non tenentur restituere, & consequenter non possunt negari eis sacramẽta ob omissionem restitutionis. Si forte tamen Turcæ in bellis, quæ in suis dominijs gerunt, non seruant iura de personis captis in bello in seruitutem redigendis, tenerentur ad restitutionem, saluo iure pretij redemptionis, quod poterant exigere: cuius quantitatis determinatio, & an Turcæ prædicta iura seruent, nec ne, quæstiones sunt facti, ad quas Iurisconsultus non respondet, argum. l. vt respon sum. C. de transact. l. precibus. C. de impub. & alijs.

3 AD declarationem autem quæstionis, scilicet an sint excommunicati, vel teneantur ad restitutionem, qui defendentes suã prædam, occiderunt, vel expoliauerunt suis armis vel vestibus aliquos ex præfatis Seruianis? respondetur quod non; immo bene merendo id facere potuerunt, arg. l. vt vim. ff. de iust. & iur. & cap. olim. il 3. de restit. spol.

SVMMARIVM.

1 *Triremes piraticas captiuus apud Turcas fabricans coactus excusatur à peccato mortali, si non impendat plus operis, quam requirat conseruatio vitæ.*

CONSILIVM V.

CAPTIVVS coactus timore mortis triremes fabricans, quibus solent piratæ contra Christianos venire, an peccet mortaliter, & quomodo absoluendus sit? Et quia consului de hac re virum doctum & pium, mitto D.V. responsum, vt dicat quid sibi videatur.

Pro parte affirmatiua facit: nam qui, vt inquit Saluator, peccando mortaliter animam suam in hoc mundo vult saluam facere, in æternum perdet eam. sed sic est, quod iste videtur mortaliter peccare; ergo in statu damnationis, nisi cesset, peribit; nec potest ei absolutionis beneficium, nisi corrigatur, impendi, cap. peccati venia. de regul. iur. in 6. Quod autem peccet mortaliter, suppositio pro indubitato quod dicti piratæ peccent mortaliter, secundum septimum Decalogi præceptum, deducitur ex Paul. ad Rom. 1. in fi. *Digni sunt morte non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.* quo axiomate canones vbique vtuntur, cap. omnes ecclesiæ. 13. q. 4. & alibi sæpe, iuncta gl. in cap. votum. 2. q. 1. cap. 1. de offi. deleg. quæ declarando prædictum axioma inquit, *Peccato alterius consentire in materia nostra est cooperando, seu auxilium ferendo.* à qua cooperatione, seu auxilio non potest dictus consulens excusari, per tex. in l. in furti. ff. de fur. ibi, *Opem fert, qui ministerium atque adiutorium ad furripiendas res præbet.* putà, vt inquit tex. in l. si pignore. ff. eo. qui ferramentum ad effringendum ostium, vel scalas ad ascendendum furi præbet. per quem tex. ait glo. in cap. qui aliorum. 24. q. 3. *vt fur peccat, qui scalam, ferrum, vel aliud auxilium furi præbet.* vnde Dominatio tua in simili materia in cap. 27. Man. cons. nu. 63. postquam remigantes in triremibus piratarum excusasset ab excommunicatione; non est tamen ausa, etsi valde cuperet, eosdem à peccato mortali excusare; immo

immo ſubdit nec poſſe abſolui, niſi firmiter proponant à ſimilibus abſtinere. & in materia noſtra videtur tex. in c. ita quorumdam. de Iudæis. vbi, qui Sarracenis ſubminiſtrant arma, & galeas, quibus Chriſtianos impugnant, Sarracenis ipſis deteriores, & magis culpabiles reputantur: per quem tex. Abb. in c. ſignificaſti. nu. 2. ad fi. de Iudæ. inquit peccare eũ qui ſimilia Sarracenis tranſmittit, etiam ad redemptionem captiuorum: cui opinioni etiam videtur adhærere Cardinalis ibidem. Accedit etiam aliud. nam licet ego per opus indifferens, vt eſt conſtructio galearum, poſſim cooperari ei, qui eſt omnino peccaturus, vt dare cibum nolenti omninò ieiunare, Caietan. in opuſcul. tom. 1. cap. 31. reſ. 13. in 4. dub. & 2. 2. q. 147. & alibi ſæpe; non tamen hoc licet, quando tendit in damnum tertij, Adrian. quodlibeto 3. in 3. quæſt. littera R.

Contrariã opinionem cupio veriorem eſſe; & quidem ratione: nam cum dicta ars ſit de ſe bona, & vſui hominum vtilis, earum magiſtri poſſunt eam tuto exercere, etiam quod homines poſſint dictis rebus bene & male vti, D. Thom. 2. 2. q. 169. art. 2. ad 4. niſi, vt inquit Adrian. vbi ſupra littera L. ex cauſa aliqua dicta actio prohibeatur, & reddatur mala; quę cauſa, ſeu circumſtantia ſi ceſſet, ceſſabit & peccatum. ſed ſic eſt, quod nulla alia adeſt cauſa, quæ poſſit dictam actionem inficere, niſi quia vel peccatum tertij, cui cooperamur, nobis placet; quæ ratio ceſſat in hoc conſulente, cui multum diſplicent dicta: vel quia cooperando facimus contra id, ad quod tenemur, vt colligitur ex eodem Adrian. littera O. adducẽte gloſſ. in expoſitione dicti axiomatis Paul. ad Rom. 1. in fi. Sed ſic eſt, quod nullibi reperitur mihi præceptum, vt cum periculo vitę meæ propter proximi damnum euitandum abſtineam ab eo, quod mihi aliàs licet; ergo nec triremium fabricatio mihi ad peccatum imputanda eſt.

Secundo facit pro hac opinione D. Tho. in 4. diſt. 32. q. 2. qui quæſtiuncula 3. ex dicto axiomate Pauli primum arguit mihi non licere reddere furioſo gladium, ne ſe, vel alium occidat; & poſtea reſpondet, immo & hoc mihi licere, ſi ex denegatione timetur maius malum. & Adria. vbi ſupra ad fin. literæ B. inquit, quod tunc furioſo poteſt reddi gladius, quando ex non redditione imminerẽt maiora crimina ſibi, vel alij, vt eſt in caſu noſtro, in quo ipſi artifici imminet mors præſens, quæ præponderat futuro timori. Dominatio tua in Man. cap. 17. nu. 63. poſt D. Ant. idem etiam affirmat. Hanc opinionem, & in fortioribus terminis tenent Innoc. Io. And. Hoſt. Anchar. cap. ſignificauit. de Iud. qui omnes admittunt, quod, ſi aliter non poſſum redimere captiuos, poſſum redimere eos tranſmittendo Sarracenis arma, quibus poſſunt Chriſtianos impugnare. ergo multo magis huic capitulo licebit prædictum opus indifferens præſtare dominis ſuis ad redimendam vitam propriam, & hoc (vt ibi inquit Anchar.) citra culpam.

Tertio, ſi hic faber peccat, hoc eſt, vel quia facit contra iuſtitiam, vel contra charitatem, vel præceptum ſuperioris: Non tertium; quia, vt in ſimili ait Dominatio tua vbi ſupra, non eſt credendum principem præcipere homini tam dura, vt eſſet hoc: Non contra iuſtitiam; quia nullo iure prohibetur, ne quis iure ſuo vtatur, licet inde tertius damnum patiatur, reg.

tur, reg. l. *nemo damnum facit, nisi qui id facit, quod facere ius non habet.* ff. de reg. iur. Non secundum: nam qui præcepit, vt diligamus proximos sicut nos ipsos, non dixit vt eos & eorum bona præferamus vitæ nostræ.

Ad contraria potest responderi. Et primo ad primum, de consensu precedente ex cooperatione, respondeo, quod, vt videtur posse colligi ex gl. super dictis verbis Pauli, tunc quis cooperando consentit, quando omittit aliquid, ad quod tenetur, vel facit quod ei non licet: quod non est in casu nostro, in quo consulens facit id, quod ei licitum est, nec ex circumstantijs reprobatur. Ad simile, quod deducitur ex gloss. in cap. qui aliorum. & ex l. in furtis. & l. si pignori. & dicto Dom. tuæ respondeo distinguendo, vt post Innoc. distinguit Io. And. in d. cap. significauit. nam aut istæ actiones cooperatiuæ sunt immediate directæ in oppugnationem Christianorum, seu damnum tertij; quod potest contingere dupliciter, scilicet, vel intentione cooperantis, qui cooperatur delinquenti ad hunc finem, vt loquitur tex. in d. l. in furtis. & hic talis non excusatur: vel ex ipsomet opere insurgit, vt opus ipsum sit immediate directum in delictum, quod perpetratur; vt quia in actu delinquendi opem præstat delinquenti, vt dando scalas, vel ferramenta furi, qui est in actu furandi: & tunc nec hic excusatur. & hoc modo procedit exemplum Dominationis tuæ de captiuo actu remigante in triremibus. aut actio cooperatiua non est immediate directa in perniciem Christianorum, vt est actio portantis, seu transmittentis arma, & triremes Turcis, licet eisdem Turcæ vti possint contra Christianos; & tunc hæc talis cooperatio non est tam mala, quin ex prædicta circumstantia euitandæ mortis excusatur, ex Innoc. & Io. And. Ad tex. in cap. ita quorumdam. respondeo, procedere in eo, qui sine prædicta excusante causa Turcis contra Christianos fert opem; vel procedit in eo, qui immediate prædictis modis Turcis contra Christianos cooperatur. Ad auctoritatem Abb. & & Card. respondeo, quod non obstat: nam Abb. & Card. supponunt, eos, de quibus ipsi loquuntur, ideo peccare, non quia actio sit de se intrinsece mala, sed quia erat contra præceptum Pontificis, cui ex D. Paulo tenemur omnes obedire. Sed sic est, q̃ nullibi reperitur prohibitum, ne captiui in tali necessitate cõstituti possint prædictas artes exercere; ergo nec Abbas, nec Card. conuincunt hunc consulentem peccare. Ad auctoritatẽ Adrian. respondeo, eius doctrinam procedere sub distinctione proxime ex doct. Innoc. & Io. And. ad alias auctoritates data: ex quibus cupio in prædicto casu admitti legem naturalem, cuius meminit Iob. *Pellem cuiuscumque, & omnia quæ habet, homo dabit pro pelle & vita sua conseruanda.*

IN CONFIRMATIONEM supra dictorum, quæ ad me transmissa fuerunt, respondeo primo, eum, qui prædicta scripsit, quisquis ille sit, claro iudicio, & egregia eruditione, ac pietate dotatum videri.

Secundo, quod nos quoque procul dubio desideramus eius opinionem esse veram.

Tertio, quod sua conclusio plurimum iuuari potest ex illa gloss. sing. recepta in cap. de cætero. de homicid. quæ affirmat, quod qui remotam causam præbet homicidio, non est irregularis: & quod prædictus faber, fingen-

fingendo triremes, causam valde remotam pugnandi contra Christianos videtur præbere, modo non fingat illas ea mente, immo nolit eas contra eos dirigi.

Quarto, quod videtur tenenda prædicta conclusio, cum ea saltem moderatione, quod prædictus faber non impendat plus operæ nauibus fabricandis, quam vitæ suæ conseruatio requirat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cacabi, & alia vasa ænea vel ferrea ad vsum coquinæ principaliter fabricata, etsi arma bellica proprie non sint, tamen ex eis possent arma bellica confici, & assumi vt vtilia ad bellum. num. 3. vnde si ad Sarracenos vt merces lucrosæ bona fide deferantur sine vllo formali vero, vel æquipollenti, & virtuali animo vt ex eis Sarraceni contra Christianos impugnandos iuuentur, deferentes excusantur ab excommunicatione, num. 4. nec per bullam Cœnæ Domini, nec cap. ita quorumdam. per quæ dicta delatio dictum finem respiciens videtur prohibita, ligantur. nu. 1. aliàs secus. num. 4.*

2 *Sarracenis deferri prohibentur multa per decretales, & extrauagantes, quæ tamen specialiter per bullam non sunt prohibita: & sic non omnis qui euadit excommunicationem bullæ, euadit alias. num. 3.*

CONSILIVM VI.

AD INSVLAM Tabarchæ mercatores Genuenses, qui in ea sunt domini, deferunt vasa ænea ad vsum coquinæ, & vendunt Mauris, & Turcis, qui in continenti sunt vicini, & sciunt aliquos conflare vasa ipsa in arma bellica.

Quæritur, vtrum incidant in bullam Cœnæ Domini, cum ea tamen deferant, vt mercando lucrentur, & eorum intentio non sit adiuuare infideles armis.

1 Pro parte negante huius quæstionis, scilicet mercatores prædictos non incidere in censuram bullæ Cœnæ Domini, quam octauo loco fulminat, nec in eam quam ante illam fulminauit Concil. Lateran. sub Alexandro III. in cap. ita quorumdam. de Iudæ. in quod latum comment. olim commenti fuimus, facit primo, quod tam animus summorum Pontif. bullas Cœnæ Domini pronunciantium, quam prædicti Concilij fuit, & est prohibere, ne vlli Christiani arma bellica deferrent Sarracenis inimicis Christianorum, eos actu, vel habitu, & proposito impugnare volentibus: & quod cacabi, caldariæ, & alia id genus vasa ferrea ænea, vel chalybea non sunt arma bellica, licet possent generaliter dici arma, iuxta l. armorum. ff. de verb. signif.

Secundo pro eadem parte facit, quod ex parte contraria sequeretur, quod etiam venditio quorumlibet lignorum, & quorumlibet lapidum, & aliarum mercium, quæ quocumque modo mediate vel immediate, directe vel indirecte, propinque vel remote possent iuuare

Digitized by Google

uare Sarracenos contra Christianos in bello, essent prohibita, & facerent incidere in prædictam excommunicationem bullæ Cœnæ, & prædicti cap. ita quorumdam. & consequenter nullum commercium esset licitum Christianis cum Sarracenis. nihil enim est, quod aliquo modo prædictorum non possit esse Sarracenis necessarium, vel vtile in bello contra Christianos: quod tamen videtur durum, & à nullis obseruatum: quandoquidem quotidie ex regnis & prouincijs Christianorum deferuntur *in* terras Sarracenorum panni lanei, fericei, & alia multa etiam ad victum pertinentia, quæ aliquo modo prædictorum possunt esse illis bellantibus vtilia, & necessaria.

Pro parte affirmante primo faciunt plurima, quæ nos adducimus in dicto cap. ita quorumdam. de Iud. quatenus in notab. 5. nu. 13. determinamus quæ dicantur arma bellica, & quod sunt triplicia: Primo illa, quæ ad offendendum vel defendendum principaliter sunt fabricata. Secundo, quæ in alium vsum sunt quidem principaliter fabricata, sed animo formali, & vero, seu æquipollenti vel virtuali ad offendendũ vel defendendum assumuntur. Tertio, quæ non solum ad id principaliter fabricantur, sed etiam prædicto animo malo assumuntur, vel destinantur; & quod licet prædicti cacabi & vasa ænea non sint facta principaliter ad offendendum, vel defendendum, possunt tamen assumi ad illud, vt multa ligna & lapides passim assumuntur; & quod frequenter ex eis fabricantur arma bellica primæ speciei; & quod vendentes arma Sarracenis incidunt in censuras prædictæ bullæ, & prædicti cap. ita quorumdam.

2 Secundo, quod multa prohibentur deferri Sarracenis, quæ non prohibentur specialiter per bullam Cœnæ Domini, sed per alia iura, quæ nos citamus in d. com. not. 1. scilicet cap. ita quorumdam. cap. significauit. cap. quod olim. & cap. ad liberandam. de Iudæ. & extrauag. multa. eod. tit. inter commu. & extrauag. 1. Ioan. xxij. eod. tit. per quæ etiam illis contrauenientes excommunicantur.

7 Tertio, quod non solum vendentes, & deferentes arma, & specialiter cõtenta in dicta bulla Cœnæ, sed etiam omnes subministrantes Sarracenis necessaria bello faciendo Christianis, excommunicantur in d. cap. ita quorumdam. & quod per necessaria bello intelliguntur etiam vtilia ad bellandum destinata, vt nos in dicto com. notab. 10. num. 4. dicimus. At præfata vasa ænea multis modis possunt esse vtilia Sarracenis ad bellum: possunt enim ex eis fieri bombardulæ, siue sclopeta, & globuli ad iaciendum idonei, immo & inseruire possunt in sua forma ad elixandum, & frigendum carnes, pisces, & alia exercitui alendo necessaria.

4 Per supradicta respondeo videri resoluendum primo, præfatos mercatores non incidere in prædictas censuras, si bona fide sine vllo dolo malo, & fraude, & vllo malo animo formali, & vero, vel æquipollenti, & virtuali vendiderint prædicta vasa Sarracenis ad vsus alios quam bellicos; sed sic, si ea vendiderint eis dolo malo, vel fraude, & animo formali, vel æquipollenti, vt aliquo modo possint se iuuare eis ad bellandum contra Christianos.

Secun-

Secundo, quod si quæstio in solo foro conscientiæ tractetur, credendum est pœnitenti, & dicenti quali animo ea vendiderit: quia in illo foro tam pro se quam contra se creditur confitenti secundum omnes.

Tertio, quod si quæstio vertitur in foro exteriori, ex circumstantijs loci prædictæ insulæ, & personarum vendentium, & scientia atque experientia illorum, ac temporis quo venduntur, & multitudine ac magnitudine rerũ venditarum, & alijs, assumentur coniecturæ, ac iudicia præsumendi bonam vel malam fidem, bonum vel malum animum vendentium. Quæ resolutio tota, quia late colligi potest ex prædicto commentario, præsertim not. 5. & 10. mitto illum cum hoc breui respõso Illustrissimo eidemque Reuerendissimo patri, & Domino totius Illustrissimi ordinis Franciscanorum, iussu cuius hæc pauca scripsimus, sub censura eiusdem, & cuiuscumque alius sanius nobis sentientis.

DE HAERETICIS.

SVMMARIVM.

1 *Iudicum deputatio iurisdictionem in deputante præsupponit.*

2 *Prælati regulares iurisdictionem habent in subditos quo ad regulam spectantia; quo ad alia vero, etiam quo ad impositionem triremium pœnæ, prout consuetudine vel priuilegio eis conceditur: de hæresi autem suorum iure communi cognoscere nequeunt; sed nec videtur adesse aliquod priuilegium, vel consuetudo id eis concedens. num. 5.*

3 *Inquisitores, & diœcesani de hæresi cognoscunt; sed nec Episcopo licet tradere hæreticum duro carceri, torquere, sententiam diffinitiuam contra eum ferre, re cum Inquisitore non communicata; idem etiam dicitur de Inquisitore.*

4 *Inquisitionem in hæreticos quoquo modo impedire prohibitum.*

6 *Pœna non potest augeri ab eo, qui de crimine cognoscere non potest, nisi eo modo quo potestas laica addit pœnam pœnis à canonibus in spiritualibus, puta contra contrahentes clandestina matrimonia statutis.*

7 *Ignorantia etiam in materia hæresis ne excuset, statuere, est iuri cõmuni contrarium.*

CONSILIVM I.

AD DETERMINANDVM quęstionem à Reuerendiss. Dominis meis propositam super quibusdam capitulis constitutis à sua Congregatione Lateranensi ad seruandum suum ordinem liberum ab hæresibus, videtur præmittenda illa quæstio, An sua congregatio habeat iurisdictionem ad cognoscendum de hæresi, & super illa statuendum.

1 Pro parte affirmatiua facit primo, quod prædicta capitula præsupponunt illam, quatenus designant iudices ad cognoscendum de illa, & ad puniẽdũ pro ea: ꝙ absque iurisdictione fieri nequit, argu. l. 1. & 2. & l. de quare. ff. de iudic. & ca. 1. & ca. præterea. c. ex litteris. & toto tit. de offic. deleg.

2 Secundo, quod iure communi prælati habent iurisdictionem in suos subditos

ſubditos quo ad ea quæ pertinent ad regulam, iux. l. fin. C.de iuriſd.omn. iud.& gloſſ. cap. cum ab eccleſiarum. de offic.ordin. immo & conſuetudine, vel priuilegio quo ad alia crimina,vt tradidimus nuper in comm.2. de regul.ſuper cap.non dicatis.12.q.1. à num.63. etiam ad imponendam pœnam triremium, vt vbi ſupra com.3. traditur in cap.nullam.18. quæſt.2.à num.52.

3 Pro negatiua vero facit primo,quod ſoli inquiſitores hęreticæ prauitatis, & diœceſani videntur habere poteſtatem cognoſcendi de hæreſi, & puniendi pro ea,cap.vt officium.& cap.vt inquiſitionis.& cap.per hoc.de hæret.lib.6.& clem.1.& 2.eod.tit.

Secundo, quod etiam diœceſani Epiſcopi non poſſunt procedere ad tradendum hæreticum duro carceri, neque ad torquendum eum, neque ad ſententiam definitiuam ferendam, niſi communicata re cum inquiſitoribus; ſicut nec inquiſitores, niſi communicata re cum diœceſanis, d.cap. per hoc.de hæret.lib.6.& d.clemen. 1.9.verum. eo.titu.Ergo à fortiori non poterunt ad hæc procedere iudices à prædicta congregatione deſignati.

Tertio, quod neque inquiſitores poſſunt examinare teſtes, niſi duobus viris religioſis præſentibus; cuius contrarium fieri poſſe à prædictis iudicibus deſignatis ſatis videntur ſignificare capitula prædictæ congregationis.

4 Quarto, quod iure prohibetur, ne quis inquiſitioni contra hæreticos faciendæ impedimentum directe vel indirecte apponat, cap. ſtatutum. & cap. vt inquiſitionis. 9. prohibemus. de hæret. lib. 6. At per cognitionem datam iudicibus deſignatis à prædicta congregatione, & obſeruantiam conſtitutionum ab ea latarum,videtur directe vel indirecte impediri officium inquiſitorum. Tum quia indirecte impeditur denunciatio hæreſum religioſorum prædicti ordinis facienda inquiſitoribus. Tum quia datur occaſio non parendi eorum edictis, quibus præcipiunt aliquibus temporibus, vt eis denuncientur hæreſes. Tum denique quod impediunt etiam iuſtam punitionem ab illis faciendam,arg.c.de ijs.de accuſat.& eo quod ſi à prędictis iudicibus deſignatis abſoluerentur, iniuſte manerent impuniti, & ſtatuta Eccleſiæ vniuerſalis ſuo effectu fraudari poſſent; quod fieri non debet,cap.commiſſa.de elect.lib.6.& l.fi.C.commu.de leg.

5 Per quæ,& alia,quæ in hoc adduci poſſent, arbitror prædictam congregationem non habere iure communi iuriſdictionem cognoſcendi de cauſis hæreſum canonicorum ſui ordinis, & eas definiendi, nec conſequenter ea de re ſtatuendi abſque conſenſu vel priuilegio S.Sedis Apoſt.

Non obſtant oppoſita. Non primum: quia per prædicta negari poteſt valor capitulorum in eo citatorum.

Non etiam ſecundū. Tum quia iure communi antiquo prælati religioſorum non habent tantam iuriſdictionem ſuper criminibus ſuorum ſubditorum,vt vbi ſupra,ſcilicet in prædicto cap. non dicatis. num.63. & in d.cap.nullam. num.52. probamus. Tum quia nulla conſuetudine, nec vllo priuilegio videtur eis addita cognitio, & poteſtas prædicta cognoſcendi de hæreſi,

de hæresi, & pro ea puniendi. Tum quia per prædictum cap. per hoc. & clem. 1. de hæret. & per consuetudinem longissimi temporis videtur reseruata Episcopis, & inquisitoribus prædicta potestas.

Quare arbitror, vt prædixi, prædictam congregationem non posse cognoscere, & definire de hæresi, nisi priuilegium ad id à S. S. Apost. habeat.

6 AD ALTERAM vero propositam, scilicet an prædicta congregatio augere possit pœnam appositam pro illis criminibus, de quibus ipsa cognoscere potest, & pro quibus punire potest? respondeo quod sic, non tamen pro hæresi, si de illa cognoscere nequit, iuxta prædictam præsuppositæ quæstionis determinationem: sed debet esse contenta pœnis ab inquisitoribus & Episcopis imponendis, nisi eo modo quo laica potestas dicitur posse addere pœnam pœnis statutis à canonibus circa spiritualia, vt apud Hispanos, l. 49. Tauri, contra filios contrahentes clandestina matrimonia, vt possint à patribus exhæredari, iuxta tradita à Panor. & Fel. in cap. 1. de spons. & à Fel. & citatis ab eo in cap. ecclesia. col. 20. de constit. & à Ioanne sup. in repet. cap. per vestras. de donat. fol. mihi 137. nu. 9.

7 Addo his, quod constitutio, quę habet non posse quem per ignorantiam excusari, videtur contraria iuri, quod probabiliter ignorantem excusat, cap. Apostolicæ. de cler. excom. minist cum suis concord. Et ratio illa, qua id fundatur, scilicet quod dogmata Lutherana omnibus sunt nota, non est apta. Tum quia constitutio loquitur de omni hæresi, & non solum de Lutherana. Tum quia multa sunt dogmata Lutherana, quæ etiam multi eruditi nesciunt esse dogmata eiusmodi, præsertim quod multa sunt sibi mutuo contraria, vt doctores, qui in ea scripserunt, late demonstrant, &c.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitor hæresis super incestu iure communi procedere non potest. & nu. 5. & hoc etiam si esset perpetratus à confessario cum filia spirituali. nu. 6.*

2 *Incestus non est hæresis, nec ei annexus, de quibus solum iure communi inquisitor cognoscere potest. 1. 5.*

2 *Hæresis fidei Catholicæ, incestus autem pudicitiæ aduersatur.*

3 *Inquisitor de superstitionibus, vel alio crimine, nisi sapiat manifeste hæresim, non cognoscit. & seq.*

3 *Hæreticus non est faciens iure diuino prohibita, nec de his inquisitor se intromittit, nisi credat illa licere, vt vsuram.*

6 *Confessor incestum cum filia spirituali admittens deponendus. & seq.*

7 *Inquisitores hæresis de nefarijs monachi, vel sacrati, vel etiam laici geminatis nuptijs cognoscunt.*

8 *Leuia indicia, si sint plene probata, secundum aliquos videntur sufficere, vt quis vocetur ab inquisitoribus ad respondendum super hæresi, de qua est suspicio, sed non sunt audiendi.*

8 *Suspicio vna in vna persona alicuius, in alia nullius est momenti.*

9 *Iudicium ex sacrilegis confessariorum reuelationibus seu testimonijs fundari nequit, nec principaliter, nec incidenter.*

Digitized by Google

9 *Confessionis reuelator nedum non est vt testis à iudice recipiendus, sed est deponendus, ne inde confessionis sigillo detrahatur.*

CONSILIVM II.

VTRVM Inquisitores hæreticæ prauitatis possint, & debeant cognoscere de crimine incestus, qui dicitur admissus à quodam religioso cũ duabus filijs suis spiritualibus, quas in confessione sacramentali audiuit?

Secundo, an possit fundari iudicium super depositione confessarij asserentis id audiuisse in sacra confessione?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo, quod attento solo iure cõmuni tenentur sub pœna peccati mortalis prefati inquisitores non cognoscere de eiusmodi prætenso incestu. Tũ quia non possunt ipsi cognoscere, nisi de crimine hæreseos, & aliquibus alijs illi accessorijs, vt probatur per cap. accusatus. §. de quæstionib. de hæretic. lib. 6. & tradit Directorium inquisitorum in 3. p. q. 45. cap. excõmunicamus. §. credentes. & §. adijcimus. de hæret. & cap. vt officium. eod. tit. lib. 6. & incestus prætensus nõ est crimen hæreseos, nec de accessorijs eius, quæ à Directorio exprimun-
2 tur. Tum quia crimen hæreseos est crimen contra virtutẽ fidei Catholicæ Theologalem, per definitionem eius relatam á nobis post alios in Manu. nostro confess. cap. 11. nu. 22. scilicet, q̃ est crimen fidei Catholicæ contrarium, cap. arrecta. & cap. hæc est fides. 24. q. 1. crimen autẽ incestus est contrarium virtuti castitatis, & pudicitiæ, vt tradit S. Tho. recept. 2. 2. q. 154. art. 9. Tum quia, si id quod magis videtur inesse nõ inest, id q̃ minus videtur inesse nõ inerit, & contra, cap. cum in cunctis. de elect. & Auth. multo magis. C. de sacros. eccles. & tradit Bal. in l. cõuenticula. C. de sacros. eccl. At peccatum superstitionis & diuinationis proximius est peccato hæreseos, quam incestus: quoniã est contra virtutem religionis, quæ est longe propior fidei Catholicæ, quam castitas, vt colligitur ex S. Tho. 2. 2. q. 81. ar. 5. in quo definit eam non esse quidem virtutẽ Theologalem, esse tamen illi proximam, & art. 6. vbi definit eam esse moralium maximam. Attamen de
3 superstitionibus & diuinationibus nõ possunt cognoscere prædicti DD. inquisitores, nisi manifeste sapiant hęresim, d. cap. accusatus. §. sane. ergo minus de prædicto incestu, cum manifeste non sapiat hæresim. Tum quia non sufficit ad hoc, vt inquisitores cognoscant de aliquo crimine, vt illud sit prohibitũ iure naturali, vel diuino: quia etiã vsura est prohibita vtroque illorum, attamen de quæstionibus eius nõ cognoscunt inquisitores, d. cap. accusatus. §. de quæstionib. nisi contra illos, qui dicant illã esse licitam; quia vsuram exercere non est hęresim admittere, licet credere vsuram licere sit
4 tale, clem. 1. de vsuris. Tum quia etiam de blasphemia, quæ non sapit manifeste hęresim, nõ possunt cognoscere, vt tradit idẽ Direct. recep. ab omnibus in 2. p. q. 41. nisi cum implicat contradictionẽ alicuius articuli fidei. Et constat blasphemiã & iniuriã Deo & diuis factam esse proximiorẽ hæresi, quam eiusmodi peccatũ incestus. Tum quia conclusio receptissima est, de nullo crimine, q̃ non sit hæresis, vel manifeste non sapiat hæresim, posse cognoscere inquisitorem, vt tradit Old. cons. 210. adeo quidem, vt glos. recep.

cep. per Ioan. And. Domin. Franc. & alios, habeat in prædicto §. sane. quod ad hoc vt inquisitores cognoscant de tali crimine, nō sufficit vt dubitetur an sapiat hæresim, sed requiritur vt manifeste sapiat: ita q̄ licet regulariter iudex cognoscat an sua sit iurisdictio, cum dubitatur de illa; inquisitor tamen non potest cognoscere an pertineat ad ipsum iurisdictio, cum solum dubitatur; sed oportet quod manifeste sapiat hæresim.

Secundo respondeo, quod attento solo iure communi peccarent mortaliter (mea sententia) assumendo illam; quia vsurparent alienam iurisdictionem, quod mortale peccatum est, iuxta l. fi. ff. de iurisd. omnium iudicum, & tradit S. Tho. recep. in 2. 2. q. 60. art. 6.

5 Tertio, quod ideo dixi supra, *attento solo iure communi*; quoniam attento aliquo priuilegio, vel consuetudine aliqua legitime approbata, possent cognoscere; quia summus Pontifex pro sua summa potestate potest eis addere iurisdictionem quam non habent, & imminuere habitam, cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & cap. proposuit. de concess. præben.

6 Quarto, quod non obstat quod Episcopus Pacensis in lib. de Cathol. instit. tit. 40. de matrim. nu. 15. innuat inquisitores posse cognoscere de incestu, quem admittit sacerdos confessarius cum pœnitente sibi cōfessa. Tum quia non est verum quod ille hoc dicat, sed tantum incidenter ait huiusmodi sacerdotem debere deponi, & magna pœna puniri, per cap. omnis. & cap. si sacerdos. 30. q. 1. quod est intelligendum per ordinarium, & non per inquisitores. Tum quia prædicta capp. quæ allegat, non loquuntur de inquisitoribus, sed de ordinario. Tum quia illud parergon induxit ad disputandum latissime alterū parergon de nullitate matrimonij inter Christianum & hæreticam cōtracti; vbi tenuit contra communem sententiam omnium, sed nullibi hactenus est receptus.

7 Quinto, quod etiam non obstat quod ipsemet Pacensis tenuit in enchiridio violatæ religionis tit. de nefarijs nuptijs. dū ait inquisitores cognoscere posse de nefarijs nuptijs monachi, & clerici sacro ordine insigniti; quia loquitur de crimine incesti matrimonij contracti per monachum, vel aliquem sacro ordine insignitum, & non de monacho, vel sacerdote committente solum incestum sine matrimonio, quod longe maius & scandalizantius crimen est, quam simplex incestus admissus sine matrimonio, & proximius ad implicandam manifestam hæresim propter irreuerentiam quę fit sacramento ordinis, & sacro monachatui, & sacramento matrimonij, quæ interuenit in eiusmodi nuptijs, quam illa quæ interuenit in incestu simplici absque matrimonio admisso.

8 Sexto, quod non obstat etiam id quod Domin. post Lapum asserit in d. cap. accusatus. §. sane. & Francus in princ. eiusdem cap. scilicet contra eū qui ducit vxorem secundam viuente priore posse procedere inquisitores; quod etiam asserit Ioan. Lupus in repet. cap. per vestras. §. 18. de donat. inter vir. & vxor. & Couarru. 2. par. cap. 7. §. 3. nu. 6. quia loquuntur de contrahente bis matrimonium, vtraque viuente, per quod præsumitur male sentire de sacramento sacri matrimonij, de quo tamquam de præsumpta hæresi contra sacramentum admissa cognoscunt inquisitores, per cap. ad

Digitized by Google

abolendam. de hæret. quod non contingit in crimine ſimplicis inceſtus ſine matrimonio admiſſi. Vnde eruditiſſimus, idemque Chriſtianiſſimus Epiſcopus Bernar. Diaz in praxi criminali can. cap. 76. aſſeruit, quod ſacerdos, qui cum filia ſpirituali fornicatur, debet deponi, & alias pœnas ſubire, per cap. omnes. & cap. ſi quis ſacerdos. 30. q. 1. non tamen ait inquiſitores poſſe cognoſcere de illo crimine, ſed punitionem relinquit ordinarijs, de quibus ſunt intelligenda iura per eum citata.

Septimo, quod DD. inquiſitores ponderare debebant id, quod in Hiſpania vidimus ponderatum, & eſt relatum à prędicto Pacenſi in prędicto enchir. tit. de ſuſpicio. non eſſe audiendos Iuriſperitos, qui docent ex leuibus indicijs & ſignis plene probatis poſſe quemcumque iuſte vocari ab inquiſitoribus ad interrogandum eum ſuper hæreſi, de qua eſt ſuſpicio; quia ex tali vocatione magnum & acerbum præiudicium fit viro graui ſic vocato: ſed quod circumſtantiæ perſonæ, qualitatis, finis, & aliarum ſunt multum ponderandæ; cum frequenter contingat vnam ſuſpicionem, quæ contra vnùm alicuius momenti eſſet, contra alium eſſe nullius, &c. Quare cum perſona, cuius nomine (vt ſuſpicor) tacito interrogor, ſit tam primaria, nobilitate generis, & religionis, & tanta prudentia, modeſtia, iuſtitia, & bono vitæ odore, ac exemplo, vt audio, inſignis, non ſolũ eſſent flocci pendendæ eiuſmodi leues ſuſpiciones, ſi non eſſent ſatis probatæ, ſed etiam minuendæ, & leniendæ: quamuis aliqualiter dici poſſent probatæ. Salua prædictorum DD. meorum, qui totius orbis Chriſtiani ſunt cenſores, ſententia, cui me omniaq. mea libenter ſubijcio.

9 AD SECVNDAM reſpondeo id quod aliàs interrogatus reſpondi, non poſſe iuſte vllos iudices fundare ſuum iudicium principaliter, nec incidenter in ſacrilegis & ſcandaloſiſſimis teſtimonijs ſacerdotum confeſſariorum præſtitis ſuper eis, quæ ſolum norunt per confeſſiones ſacramentales; & tanto minus, quanto maiores ſunt iudices id fundaturi: ſed potius debere illos ſacrilegos deponere, & acerbiſſime punire; ne populus incipiat ſibi perſuadere, quod maleuolorum machinationibus, & ſuperiorum diſpenſationibus, vel relaxationibus, aperiatur aliqua via, qua confeſſa ſecreta contra diuinum & indiſpenſabile D. N. Ieſu Chriſti præceptum reuelentur, & ſibi diſſuadeat neceſſitatem confitendi, quam maledictus Lutherus ſuis miſeris diſcipulis diſſuaſit: quem adeo alicubi, vt audio, pertinaciter ſequuntur noue ad fidem conuerſi, vt pauci ſint, qui grauia crimina ſacerdoti confiteantur; ita vt aliquot parochi eruditi dixerint nullos in ſuis parochijs peccare grauia mortaliter: quia nulli parochiani eis confitebantur talia: quod ne infinita Dei bonitate contingat, ſuppliciſſime omnes oremus. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Denunciare ſancto officio non debeo eum, quem ob leuem ſuſpicionem, aut ſigna, quæ facile fallere poſſunt, hæreticum puto, etiam ſi adſit inquiſitorum edictum.*

2 *Inquiſitorum edictum de denunciandis hæreticis, &c. non ligat eos qui quoquo modo audi-*

audierint, vel ſuſpicantur, ſed eos qui ſciunt per ſenſum corporis, vel ſaltem audierunt à fide digno, qui illud ſciebat.

2 *Pœnitentem, qui ſibi non facit ſcrupulum omiſſæ denunciationis hæreticorum, eo quod ignorat ſe obligari, debet confeſſarius monere, vt denunciet, & recuſantem non debet abſoleure, & ita obſeruat ſacra Pœnitentiaria.*

3 *Denunciare non tenetur vltramontanus illos hæreticos, cum quibus vltra montes eſt conuerſatus.*

CONSILIVM III.

DVBITO aliquem hic Romæ, vbi viget Inquiſitio, eſſe hæreticum, vel ſignis credo eum talem, ſed non poſſum probare. An tenear denunciare quoquo modo officio inquiſitionis; & quid faciet confeſſarius cum pœnitente, qui facit ſibi ſcrupulum, quod ſit conuerſatus cum hæretico, ſed non facit ſibi ſcrupulum, quod non denunciet; & de quo pœnitente credit confeſſarius, quod admonitus potius omittet cõfiteri, quam denunciare, cum vltramontanus ſit, qui ignorat obligationem denunciandi, & abhorret ab hac actione?

1 Reſpondeo primo, quod huius quæſtionis deciſio colligi poteſt ex his, quæ nos diximus in reper. cap. inter verba. 11. q. 3. concl. 6. vbi dicitur, quod edicta, quibus iubemur denunciare aliqua quæ ſcimus, non ligant eos, qui quoquo modo audierunt, vel ſuſpicantur; ſed tantum eos, qui ſciunt illud per viſum, vel alium ſenſum corporeum, vel per confeſſionem eius, qui fecit illud, vel quod habetur pro indubitato, ſecundum Innoc. in cap. cum cauſa. nu. 1. de iuramen. cal. vel ſaltem audiuit ab aliquo fide digno, qui ſciebat illud, iuxta gloſſ. ſingul. in l. Titio fundus. ff. de conditio. & demonſtra. Quare non puto recte facturum, qui ob leuem ſuſpicionem, & ob ſigna, quæ facile fallere poſſunt, denunciaret aliquem tanti criminis reum.

2 Secundo, quod vltramontanus, ſi ſolum eſt conuerſatus cum hæreticis vltra montes, non tenetur denunciare illos; ſi autem eſt conuerſatus cum hæreticis in Italia, vel Hiſpania, tenetur denunciare illos, neque debet abſolui, niſi denuncier, vel ſaltem omnino proponat denunciare; quia non videtur contritus: & hoc obſeruat ſacra Pœnitentiaria, per multa quæ poſſent allegari, &c.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus ante baptiſmum nemo eſſe poteſt, nec ante illud quis poteſt excommunicari, niſi indirecte. num. 4.*

1 *Iudæi, & Pagani Eccleſiæ legibus non ſubiiciuntur, illis inquam, quæ eorundem legibus contraria ſunt. num. 4.*

2 *Iudæus, qui cum conuerſis ex eis conuerſatur, publice cædendus.*

2 *Iudex ad vnam cauſam deputatus contra quemcumque eius impedientem proceſſum procedit.*

3 *Iudex eccleſiaſticus infidelem punire poteſt pro delictis mere eccleſiaſticis, item pro mixtis, ſi prænenit, pro mere autem laicis non.*

Digitized by Google

3 *Inquisitor hæreseos punire potest Iudæos conuersorum peruersionem procurantes.*
3 *Hæreticus conuersus absolui non debet, nisi manifestet infideles, qui eumdem post baptismum peruerterunt.*
4 *Iudæi non vt hæreticorum complices, sed vt eorum fautores puniri possunt.*

CONSILIVM IV.

QVIDAM hæreticus rediens ad cor petijt absolutionem ab excommunicatione bullæ Cœnæ. Quæritur, an debeat absolui, non manifestatis Iudæis, qui ei Iudaismum persuaserunt.

1 Pro parte affirmante facit primo, quod Iudæi non possunt esse complices hæreseos, quia non sunt baptizati, & nemo ante baptismum potest esse hæreticus, vt post alios tradimus in Manu. nostro confess. cap. 27. num. 13.

Secundo, quod Iudæi, Mahumetani, & Pagani non subijciuntur Ecclesiæ, iuxta illud Apostoli, *De his qui foris sunt nihil ad nos*, relatum in cap. gaudemus. de diuortijs. & consequenter videntur non posse puniri ab Ecclesia.

Tertio, quod Decretales, quibus statuitur punitio Iudæorum, non excommunicant eos directe, sed solum indirecte, prohibendo Christianis, communicare illis, cap. post miserabilem. de vsur. & cap. ad hæc. cap. postulasti. & cap. etsi Iudæos. de Iudæ.

2 Pro parte vero affirmante facit primo cap. sæpe. 28. quæst. 1. quo iubetur publice cædi Iudæus, qui cum conuersis ex eis & baptizatis conuersatur.

Secundo, quod qui iudex est ad vnum, potest procedere contra impedientem processum eius quo ad illud, cap. 1. de offic. delegat. ergo Ecclesia, quæ habet iurisdictionem ad defendendam fidem, poterit procedere contra turbantes illam.

3 Tertio quod quæstio illa, an iudex ecclesiasticus possit punire Iudæum, & infidelem? solet sic resolui, quod solus potest in criminibus mere ecclesiasticis, in mere vero laicis non, in criminibus autem mixti fori potest per præuentionem, vt resoluitur in cap. cum sit generale. de foro compet. & per Fel. in cap. postulasti. de Iudæ.

Quarto, quod Oldrad. cons. 36. infrascripti articuli, respondit, quod Inquisitor hæreticæ prauitatis potest castigare Iudæos procurantes peruersionem conuersorum ad fidem: pro quo est casus in cap. contra Christianos. de hæreticis, lib. 6. quod habet, Inquisitorem non solum posse procedere contra Christianos, qui cum essent infantes, vel pueri, baptizati fuerunt, & postea redeunt ad infidelitatem parentum, sed etiam contra fautores, & receptores eorum.

Per quæ pars hæc posterior videtur verior; & consequenter manifestationem Iudæorum, qui peruerterunt præfatum, videri necessariam, quo absoluatur, quia puniri possunt ab Inquisitore.

4 Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur, concedendo quidem

dem non posse Iudæos esse complices hæreseos, ad hoc, vt dicantur hæretici: sed sic quo ad hoc, vt dicantur fautores hæreticorum contra leges Ecclesiæ Christianæ, quod sufficit ad hoc, vt puniri possint ab ea, per prædicta.

Ad secundum, concedendo quidem Iudæos, & Paganos non subijci Ecclesiæ quo ad obseruantiam legum eius contrariarum suæ legi veteri: negando tamen quod non sint subiecti ei quo ad alias leges, è quibus vna est, ne retrahant Christianos ab obseruantia legum suarum, per prædicta.

Ad tertium, concedendo quidem Ecclesiam non posse excommunicare Iudæos directe: negando tamen quod non possit eos alijs pœnis punire, cum peccant peccata fori ecclesiastici, vel mixti, præueniendo iudicium sæculare, per eadem prædicta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Libros hæreticorum tenens, & legens incidit quidem in excommunicationem, sed non in latam contra hæreticos.*

2 *Confessio & absolutio excommunicati valent; nisi aduertens se sic confitendo peccare, taceat se talem.*

4 *Inquisitorum edicta omnes ad quos diriguntur obligant ad denunciandum, etiam patrem, & filios.*

4 *Confiteri crimen proprium tenetur interrogatus legitime à suo iudice.*

4 *Denunciare hæreticum, quando id etiam inuoluendo verba facere non possum, nisi me reuelem, non obstante Inquisitorum edicto, non teneor.*

5 *Denunciatio hæreticorum, quam nullus, vel minime notabilis sequeretur effectus, nō est ob edicta Inquisitorum necessario facienda.*

CONSILIVM V.

EST POENITENS, qui ab anno Domini 1548. vsque ad annum 1554. à sua discedens patria multas Italiæ prouincias (iustorum tamen occasione negotiorum) lustrauit, & accidit sæpius cum hæreticis conuersari, & verba blasphemiasq. hæreticales audire; perseuerans tamen in perfecta fide; sed eorum libros quadam ductus curiositate & sciendi auiditate libenter legit. Primo ab vno librum Considerationum Valdesij emit, & non longi temporis interuallo ipse vendens ab Inquisitore illius ciuitatis detentus publice abiurare est coactus: sed post condemnationem in sua falsa perseuerabat opinione: non enim reuelauit, quibus vendiderat libros, & pœnitebat eum abiurasse. Ab alio autem, qui & cum hoc condemnatus (erant enim ij socij erroris) & deinde etiam relapsus fuerat, emit librum Prædicationum sub nomine fratris Thomæ de Senis, dicebatur autem esse Occhini. Insuper ab alio in alia prouincia vltro offerente alium Occhini librum mutuo accepit, legit, restituitque. Deinde aliàs discessurus quidam ab vna ciuitate ad aliquot dies dimisit eidem exponenti librum fratris Iulij de Mediolano conseruandum, &

alius simili de causa aliàs dimisit postillas Martini Lutheri, quas conseruauit, legit, demum requirentibus restituit, nihil inde mali hauriens, sed potius eorum doctrinam detestans; non enim tanti faciendam esse, quanti ab illis prædicabatur, iudicauit. Anno deinde 1554. vel circa, ad propriam domum reuersus, negotijs expletis, vera pœnitentia ductus; libros, quos emerat, igni tradidit comburendos: & cuiusdam Iobelæi, atque bullarum diuersarum Summi Pontificis auctoritate sæpius generalem suorum peccatorum confessionem faciens absolutionis beneficium est consequutus: & licet eisdem litteris contineretur expresse, ne absoluerentur legentes & tenentes libros prohibitos, ipse absoluebatur; quia confessarijs persuadebat debere absolui, ex eo, quia non legebat, neque detinebat, licet legerit & detinuerit. Et quia in eius patria excommunicatio singulis fere annis innouatur contra hæreticos non reuelantes, iugi conscientiæ stimulo premebatur, cogitans, forte illas absolutiones fuisse inefficaces, si ad reuelandum teneretur: & certe reuelasset, nisi animaduerteret se non posse plene, quæ sciebat, reuelare, nisi semetipsum reum constitueret, & in foro iudiciali diffamaret, quod non debet. Demum occasione sanctissimi Iobelæi Romam venit, & à Pœnitentiario absolutionem consequutus ecclesias visitauit.

At quia audiuit Pœnitentiarios in huiusmodi plenissimam auctoritatem non habere, pro suæ conscientiæ securitate accessit ad summum Pœnitentiarium, humiliter obsecrans Illustrissimam Dominationem suam, vt causa cognita, absoluendi, & secum dispensandi facultatem alicui minori Pœnitentiario faceret in foro conscientiæ tantum. Primo, quia alios plene reuelare non potest, nisi semetipsum in foro exteriore diffamet (ad quod nullus de iure tenetur) non enim potest assignare causam, qua scit hos detinuisse libros, & illos vendidisse, nisi quia ab his ipse emit, & ab illis conseruandos mutuo accepit. Secundo, quia in his viginti & vno annis, quibus post librorum combustionem in Dei & Sanctæ Ecclesiæ obedientia ab hæreticis segregatus sine querela & suspicione vixit, illorum quidam vita functi migrarunt à sæculo; & qui libros custodiendos reliquerũt, & ipsi ad eorum reuersi patriam ab alijs denunciati (si de his, aut similibus, aut diuersis alijs articulis, ignorat) ab inquisitoribus tamen condemnati modo impositam sustinent pœnam. De relapsis autem, à quibus libros emit, à currente anno 1554. ad præsens vsque etiam interrogans nec verbum quidem amplius audire potuit, an mortui, an viui sint, an conuersi, vel obstinati, & relapsi perseuerent; quoue loco modo degant, ignorat, immo vnius nec nomen reminiscitur, alterius nomen, sed non cognomen, & amborum patriam, & artes; & si reuelare cogeretur, non posset nisi circumloquendo significare, scilicet, qui tunc temporis condemnati fuerunt talis artis, & patriæ, sed nescit an inter tot illo spectaculo condemnatos (fuerunt enim plurimi) alij extiterint eiusdem patriæ & artis. Vnus, à quo verba contra Deum & Ecclesiam aliàs audiuit, fuit in illa ciuitate prosequutus, sed fugam arripuit, quo autem iuerit, aut vbi modo maneat, penitus nescit, & huius tantum fictum nomen agnoscit, & personam, apud quã

tunc

tunc morabatur, quæ si modo viuat, etiam ignorat: dixit enim ipsi exponenti quidam quod iste fuerat religiosus,& è Sicilia inquisitorum metu fugiens dimisso habitu,vt sæcularis sub ficto nomine perdite viuebat. Quapropter nõ posset nisi circumloquutiue,& satis imperfecte huiusmodi hæreticos inquisitoribus significare: vnde ipsi inquisitores ex eius reuelatione parum aut nihil proficerent: ipse autem suam fidem in tali foro seipsum diffamando macularet; cum nemo sit, qui de eo talia suspicetur. His sic stantibus quæritur quid iuris.

1 RESPONDEO primo, oratorem non incidisse in excõmunicationem illam bullæ Cœnæ Domini,quatenus excõmunicat hæreticos;quia nec est nec fuit vere & corã Deo hęreticus,licet in foro exteriori,& corã hominibus iudicetur talis,iuxta ea quæ diximus in Man.confess.cap.27.nu. 56. & melius cap.11.nu.24.& 25. incidisse tamen in eam,quatenus excommunicat tenentes & legentes libros hæreticorum sine licentia Sedis Apost.

2 Secundo, quod confessiones eius sacramentales, & absolutiones, quas domum reuersus egit,& accepit, fuerunt validæ; licet confessarij non haberent potestatem eum absoluendi ab excommunicatione: quia confessio & absolutio excommunicati valent, nisi cum pœnitẽs sciens se excommunicatum, & aduertens quod excommunicatus peccat accipiendo absolutionem,eam accipit, non confitendo illud peccatum, quod tunc peccat; non quidem ea ratione,quod excommunicatus absoluitur, sed quia non confitetur omnia peccata, quæ nouit,iuxta ea quæ diximus in d.Man.confess.cap.9.nu.3.& is non aduertebat se peccare absolutiones illas accipiendo,immo persuadebat confessarijs posse eum absoluere, eo quod iam destitit à peccato detinendi & legendi libros, cum iam omnes combussisset, vel suis dominis restituisset.

3 Tertio, quod magnæ difficultatis est, an inciderit in excommunicationem latam per edicta inquisitorum contra eos, qui moniti non denunciant hæreticos intra tempus præstitutum. Pro parte enim negante facit, quod nemo tenetur prodere se iudici saltem exteriori, cap.quis aliquando. §.his auctoritatibus,ibi, *non tibi dico,vt te prodas.* de pœnit. dist.1. quod procedit etiam in casu hæreseos, cum nullibi excipiatur ille ab hac regula; & standum est regulæ, donec probetur exceptio, gloss. recepta in l. omnis definitio. de regul. iuris. & in rubrica eod. titulo lib. 6. At orator ait se non potuisse denunciare illos,quos sciebat esse hæreticos, & vti libris hæreticorum, non prodendo se: præsupponit enim, quod inquisitores interrogant de causa & ratione scientiæ, & non poterat ille vllam rationabilem reddere, nisi quod ab eis emisset,vel commodato accepisset libros vetitos; & consequenter seipsum prodidisset, ad quod non videbatur teneri.

4 Pro parte vero affirmante facit primo,quod omnes,ad quos diriguntur prædicta inquisitorum edicta, tenentur denunciare omnes, & amicos, & cognatos, & fratres, immo & patres, & filios, quos nouerint in eam incidisse,vt nos late concludimus in repetitione cap.inter verba.11.q.3. conclusione 6.coroll.62. nu.826.

Secun-

Secundo,quod quilibet tenetur confiteri de ſe crimen, ſuper quo à competente iudice interrogatur; & inquiſitores, de quibus in argumento, erant competentes iudices,& competenter interrogabant. arg. l.cõgruit. ff.de officio præſidis, cap.1. de offic. ordin. & cap. excommunicamus. 1.6. fin. de hæreticis.

Tertio,quod poterat orator eos,quos ſciebat, denunciare ſufficienter, non prodendo ſeipſum, dicendo quod audiuit eos aſſerentes aliquas hæreſes, & vtentes libris aliquot hæreticorum; tacendo quod emiſſet, vel commodato accepiſſet ab eis. & ſi interrogatus fuiſſet de modo, quo illi vtebantur eis,potuiſſet reſpondere, quod vtebantur legendo, laudando, vel aliàs approbando. & ſi preſſius fuiſſet interrogatus, vnde illos habuiſſent, aut quibus vendidiſſent, vel commodaſſent, potuiſſet reſpondere ſe neſcire,ſubintelligendo intra ſe coram Deo eo modo,quo teneretur propalare,iuxta poſita in Manu. cap.18. num.39. & latius in prædicta repetitione cap. inter verba.11. quæſt.3. per quod tollitur oppoſitum pro parte negante formatum.

5 Quarto, quod licet orator obligatus fuiſſet tempore prædictorum edictorum denunciare quos ſciebat hæreticos,& ob id incurriſſet excommunicationem, nec debuiſſet abſolui antequam denunciaret;nunc tamen arbitror,quod non ſit obligatus ad id faciendum,& quod poteſt abſolui abſque prædicta denunciatione:quia fruſtra expectatur euentus,cuius nullus ſequitur effectus,cap.cum cõtingat.de officio deleg.& l. ad probationem. C.de probation.At nullus,aut certe minime notabilis effectus eius denunciationem ſequeretur,vt ex facto colligitur.

Quinto,quod Illuſtriſſ. Dominus petitis annuere debet adeo humiliter & ſancte oratus,& gaudere,quod tanta ſit oratori de ſuæ animæ ſalute cura,in gloriam D.N.Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſeruet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura priuata aliena manu ſcripta,etiam inter mea ſcripta reperta,mihi non nocet,niſi fuerit à me ſubſcripta, vel teſtibus ſignata, etiamſi ſit ſcripta à presbytero,à religioſo,& à Priore alicuius conuentus, immo nec ſi ſit ſcripta à ſapiente dante conſilium,ſecundum quod ſententia debet ferri, vel etiam ab aliquo qui ſit notarius,niſi ij duo vltimi eidem etiam ſe ſubſcripſerint.*

2 *Imperfecta ſcriptura,ſcilicet,quæ ita ſit à me ſcripta, vt aliquid adhuc ei ſit addendum,mihi nec prodeſt,nec nocet,etiam ſi ſit teſtamentaria, etiam ſi ſit edita, ſed non à me. & num.3. nec de illis in quibus adhuc extremam manum non appoſui, poteſt mihi ita obiici, quin liceat mihi eadem declarare, immutare, emendareque. num. 4.*

3 *Corrigere poteſt auctor ſcripta ſua, donec ediderit perfecta, & interim negare ſe ita ſenſiſſe, vt in eis continetur, cum ob alium finem potuerit ea ſic ſcripſiſſe.*

3 *Emendare ſcriptum, maioris eſt laboris, quam ſcribere.*

4 *Memorialibus deſcripta non æque probant,ac ſcripta in rationibus.*

Intel-

Digitized by Google

5 *Intelligi, quod nequit, pro non scripto habetur.*

5 *Multiplices intellectus cum lex æque bene recipit, videtur inutilis; veritas enim tunc ignoratur.*

6 *Dubia cum est oratio, ambigua, obscura ve, in eo est capienda sensu, quem dat qui eam protulit, & prout eidem vtilius est; & hoc in ijs, quæ pendent à solius proferentis voluntate; secus est in contractibus. item & in eo capienda est sensu, qui delictum excludit. num. 7.*

7 *Delicti quæ est exclusiua interpretatio, illa sumenda est siue in oratione ambigua, siue generali mandato, vel iuramento. & num. 8.*

8 *Verba non sunt captiosè contra proferentem accipienda; immo si viderentur contraria, sunt concordanda, non solum vt contradictio & pœna euitentur, sed etiam vt probent.*

9 *Dubia oratio ex antecedentibus & consequentibus est interpretãda: sed & vna pars orationis per alteram etiam declaratur, et per media declarantur extrema, num. 10. immo & ex alio eius auctoris scripto, nu. 11. & ex fine in quem principaliter profertur etiam dilucidatur. nu. 12.*

12 *Recitatiue qui aliquid ab alio dictum describit, non censetur illud approbare.*

12 *Libri hæreticorum reperti apud virum doctum, sincerum, & de hæresi aliàs minime suspectum, non inducunt hæresis præsumptionem, licet dent iudici causam interrogandi quo fine illos habeat.*

13 *Protulisse aliqua ex cathedra, vel suggesto, non conuincitur is ex eo quod scripta reperiuntur in memorialibus conscriptis pro materia concionis, aut lectionis.*

13 *Doctorem non omnia, quæ priuatim scripsit, publice docuisse sequitur.*

14 *Protestatio submittentis scripta sua Ecclesiæ iudicio excusat.*

14 *Protestatio animi declaratoria etiam facto contraria iuuat.*

CONSILIVM VI.

HYPOTHESES, & suppositiones decem pro defensione quorumdam scriptorum N. magni, & excellentiſ. Theologi, qui aliquot annis Consultoris S. Inquisitionis officio functus in plerisque regionibus publicum munus habuit examinandi dogmata; & dicta scripta adhuc in chartulis, commentariolis, & alijs memorialibus imperfectis, indigestis, & inemendatis inueniuntur, quibusque manus extrema nondum appositа fuit, & partim propria, partim aliena manu scripta reperiuntur, in quibus quædam sunt minime intelligibilia, ambigua quædam, diuersoque ordine & stylo tradita, & quædam protestatione illa munita, *Omnia Sacrosanctæ Ecclesiæ Catholicæ iudicio & censuræ submitto.*

1 PRIMA igitur hypothesis & suppositio fuerit, nemini nocere scripturam priuatam aliena manu scriptam, nisi testibus fuerit munita, vel propria manu ei se subscripserit, cap. 1. & 2. cum gloss. & Innoc. & alijs, præsertim Felino, de fide instrum. etiam si fuerit scripta à presbytero, Dec. consil. 120. vel ab aliquo religioso, etiam Priore alicuius conuentus, idem conſ. 612. Immo nec scriptura notarij facit fidem, si ei non se subscripsit. l. 2. C. de conueniendis fisci debit. etiam si tota fuerit ipsius manu scripta, Paulus, Alexand. & Iaſ. in l. cum antiquitas. C. de testamen.

nec

nec consilium sapientis eius propria manu scriptum sine sua subscriptione prodest, secundum Paulum sub fin. d. l. cum antiquitas. nec nuda ratio facit quem debitorem, l. nuda. ff. de donation. Quo fit, vt nil eorum, quæ aliena manu scripta inueniuntur in scriptis prædicti N. illi nocere possit; quia illius manu non est subscriptum.

2 SECVNDA HYPOTHESIS, quod nemo est accusandus, nec arguendus, eo quod hoc vel illud scripserit etiam sua manu in chartulis, commentariolis, & alijs memorialibus imperfectis, indigestis, & inemendatis, quibus manus extrema non sit adhibita, neque sunt vsque adeo edita. Primo quidem, quia illa pro non scriptis habentur, iuxta illud Iustiniani in l. cum L. Syllanianum. C. de his quibus vt indignis. *Nihil etenim actum esse credimus, dum aliquid superest addendum.* vnde nec scriptura, quæ parabatur ad testamentum, prodest, aut nocet, nisi perfecta fuerit, l. ex ea scriptura. ff. de testam. & nec Imperator capit aliquid ex testamento imperfecto, l. ex imperfecto. C. de testam. & l. ex imperfectis. ff. de legat. 3. nec instrumentum imperfectum probat, c. 2. cum gloss. & eis annotatis, & glo. in l. generali. C. de tabul. lib. 10.

3 Secundo facit, quod licet scriptori scripta sua corrigere, & negare se ita sensisse, ac in eis continetur, donec ediderit perfecta. quod nuper cum omnium iudicum & doctorum laude fecit in Hispania vir pius iuxta ac doctus frater Dominicus Sotus in calce suorum commentariorum in 4. lib. sentent. in hæc verba: *Multa quidem alia in Matthæum & aliàs scripsi, quæ à quibusdam circumferuntur, quibus postremam manum non adhibui: & ideo, si quis ea euulgauerit, protestor non fore meq: quoniam nec collimata sunt, nec polita, & multis scaturiunt mendis, multaque continent examine, censura, & castigatione digna.*

Tertio, quia multa scribimus omnes, non quod ita penitus sentiamus, ac in eis continetur, sed ne fugiant memoriam, vel vt postea otium nacti scrutinemus, & minuamus, augeamus, vel omnino deleamus, si altius considerata in totum vel ex parte displiceant; quod se fecisse etiam grauissimus, idemque sanctis. auctor Augustinus in principio quæstionum super Genesim testatus est in hæc verba, *Placuit eas quæstiones, quæ in mentem venirent, stylo alligare, ne de memoria fugerent, non vt ea satis explicaremus; sed cum opus esset, possemus inspicere, & admoneremur, quid adhuc esset requirendum, & essemus ad cogitandum instructi, & ad respondendum parati.*

Quarto, quod ea est fragilitas humana, quod nemo, etiam si maxime velit, & conetur, potest prima vice adeo circumspecte scribere aliqua, quæ nulla lima & censura egeant. quod satis testatur prologus cap. 15. lib. 2. retractationum eiusdem B. Aug. & experientia, quæ verissima rerum magistra est, cap. quam sit. de electio. l. 6. palam constat, omnes graues scriptores adeo nonnumquam illa, quæ in prima scriptione composuerunt, mutare, antequam vltimam manum apponant, vt longe alia videantur esse post illam adhibitam; immo & post eam adhibitam frequenter: cum iam sub prælo est opus, multa etiam in contrariam sententiam commutare. Hinc illud Horatij consiliũ in arte poetica: *Nihil edatur, antequam nonum*

nonum premátur in annũ. Hinc illud Iustiniani in l. 1. C. de veteri iure enucl. *Qui subtiliter factum emendat, laudabilior est eo, qui primus inuenit.* & illud Ouidij lib. 1. de Pont. *Nec tamen emendo: labor hic quam scribere maior.* Hieronymus item in apolog. contra Rufin. pag. 2. sentit ea, quæ nondum sunt edita, emendari ab auctore posse, neque antea ob illa reprehendi debere auctorem, per illa verba: *Cum editi fuerint, & de tenebris in lucem processerint.* & in epistola ad Pammachium pro libris suis contra Iouinianum. sed longe clarissime expressit in epistola ad eumdem Pammachium, quæ incipit, *Paulus Apostolus.* dum plurimum conquestus de quibusdam carpentibus versionem cuiusdam epistolæ Græcæ à se factam, nondum tamen editam, quam furtim ei subripuerant, subdit hæc verba. *Volo in chartulis meis quaslibet ineptias scribere, commentari de scriptura, remordere lædentes, digerere stomachum, in locis me exercere omnibus, & quasi armatus ad expugnandum sagittas reponere. quamdiu non profero, nec edo, cogitata non sunt crimina, nec maledicta quædam, quæ aures publice nesciant.*

4 Addo, quod scripta in memorialibus non probant perinde, ac scripta in rationibus, secundum Bal. cui nemo contradicit, in rubr. de constit. pecuni. ad finem. Cum igitur nihil eorum, quæ in scriptis prædicti N. carpuntur, sit politum, & collimatum, aut extrema manu donatum, vt verbis prędicti Soti vtar, neque sit editum, vt D. Hier. loquitur, consequitur profecto nihil eorum illi opponi posse, adempta facultate emendandi, declarandi, augendi, minuendi, vel mutandi. & ita contra ea omnia, & singula, quæ illi obijci possent, defensio sit, ea nondum fuisse correcta, non extrema manu donata, non edita, non alio quopiam modo ita ante approbata, vt teneatur ea defendere in ea forma, qua exhibentur, sed solum in ea, qua ille editurus erat, & vulgaturus, si id facere contigisset.

5 TERTIA HYPOTHESIS, quod ea quæ sic scripta sunt, vt intelligi nequeant, pro non scriptis habentur, l. 2. ff. de his quæ pro non scrip. hab. cuius verba sunt: *Quæ in testamentis scripta essent, & non intelligerentur quid significarent, ea perinde sunt, ac si scripta non essent.* ex qua lege doctores colligunt paria esse aliquid non esse scriptum, & ita scriptum, vt intelligi non possit. quod ipsum est dicendum de illo, quod æque bene multipliciter intelligi potest, vt Cumanus, & Aretinus notant in d. l. 2. cui consentaneum est illud Bald. in l. scire. ff. de legib. *Eius, quod multipliciter intelligitur, veritas ignoratur.* & illud quod dicitur, *Lex inutilis est, quæ plures intellectus æque patitur.*

6 QVARTA HYPOTHESIS, quod oratio dubia & ambigua intelligenda est in eo sensu, quem ei dat qui eam protulit, l. in ambiguis. 2. ff. de reg. iur. cuius verba sunt, *In ambiguis orationibus maxime sententia eius spectanda est, qui eas protulisset.* quod maxime habet locum in his, quæ pendent à solius proferentis voluntate, quales sunt leges, quas interpretatur qui eas condidit, l. fi. C. de leg. cum notatis ibidem: qualia priuilegia, l. ex facto. ff. de vulgari. & cap. cum venisset. cum ei adnotatis, de iudic. qualia testamenta, l. in ambiguis. ff. de reb. dubijs. qualia item eadem ratione alia omnia, quæ pendent ab vnius proferentis voluntate, & accipi debent

debent in eo ſenſu, qui magis prodeſt proferenti, vt Vlpianus docet in l. Si quis. ff. de iudic. per illa verba, *Si quis intentione, vel oratione ambigua vſus ſit, id quod ei vtilius fuerit accipiendum eſt.* Nec obſtat l. veteribus. ff. de pactis, cũ ei ſimilibus: quoniam loquuntur in contractibus, qui à duorum conſenſu pendent. Quare ea quæ in prædictis ſcriptis inueniuntur dubia, aut ambigua, in eo ſenſu, qui præfato N. vtilior ſit, ſunt intelligenda, cum ea omnia ab vnius illius proferentis voluntate pendeant.

7 QVINTA HYPOTHESIS, quod verba, quæ in vno ſenſu denotant delictum, & in alio non, intelligenda ſunt in eo ſenſu, per quem non dicatur proferens deliquiſſe: quoniam dubia interpretanda ſunt in meliorem partem, cap. 2. de reg. iur. l. merito. ff. pro ſocio. & ſemper in dubijs benigniora præferenda ſunt, quæ ſunt verba l. ſemper. ff. de reg. iur. & Marcellus in l. proxime. ff. de his quæ in teſta. delen. ſic ait. *In re dubia benigniorem interpretationem ſequi, non minus iuſtum, quam tutum eſt.* quod etiam in legibus fit, l. benignius leges interpretandæ ſunt. ff. de ll. & in ambigua voce potius eſt accipienda ſignificatio, quæ vitio caret, l. in ambiguis. ff. de legib. quam legem ait ibi gloſſ. recepta habere locum, tam cum eſt vox obſcura, vel ambigua, quam cum æquiuoca, ſiue multiplicis ſignificationis, tam cum aliqua pars orationis eſt obſcura, vel ambigua, quam cum ipſa tota oratio. & in mandato generali non cenſetur mandatum delictum, etiam
8 ſi verba mandati ſint generalia, & apta comprehendere delictum, l. ſi procurator. ff. de cond. indeb. per quod ibi quamplures recentiores decide-runt quæſtiones. Et qui iurat omnia ſtatuta, non videtur iurare illicita, cap. 1. de iureiur. lib. 6. Et generaliter prolatum, in ſenſu, qui vtilior eſt proferenti, accipiendum eſt, d. l. ſi quis intentione. Nec verba ſunt intelligenda captioſe contra proferentem, l. inſula. ff. de præſcript. verb. l. Proculus. ff. de vſufruct. Bald. conſil. 28. & 254. neque ita, vt proferens ſibi contradicere videatur, & incidat in pœnam, argum. cap. cum tu. de teſtib. per quod ibi Anton. & Panorm. aiunt etiam teſtis vnius dictum reducendum eſſe ad concordiam cum altero à ſe ipſo dicto, non ſolum ad hoc, vt non incidat in pœnam, & periurium, ſed etiam ad hoc vt probet, quod elegan-ter ibi Aret. & Fel. docent, & tradit Hieronymus Gratus conſil. 37. num. 19. lib. 2. Quamobrem ſcripta prædicti N. quatenus in parte, vel in totum ſunt dubia, vel ambigua, æquiuoca, vel multipliciter intelligibilia, vel generalia, aliquem ſanum & catholicum ſenſum, & proferenti vtilem habere poſſunt, vel in eo, quo ea alibi ab ipſo N. clare prolata ſunt, ita debent accipi, ne ipſe videatur deliquiſſe, nec in pœnam incidiſſe, nec illi contradixiſſe.

9 SEXTA HYPOTHESIS, quod cum aliqua oratio eſt ambigua, & dubia, & multipliciter intelligibilis, ille ſenſus eſt probandus, cui antecedentia & conſequentia verba magis conſonant: quoniam ſuperior & inferior ſcriptura efficiunt perſpicuum, quod alioquin eſſet dubium, vt ait Cicero lib. 2. de inuentione, vbi tractat de controuerſia, quæ in ſcripto verſatur. Et quia, vt ipſemet ibidem ait, ſi ipſa ſeparatim ex ſe verba conſiderentur, omnia, aut pleraque videbuntur ambigua: cui con-

consentit grauissimus auctor Aug. lib. 3. cap. 2. de doctrina Christiana in hæc verba, *Cum ambiguitas occurrit, contextus ipse sermonis à præcedentibus, & consequentibus partibus, quæ ambiguitatem illam in medio posuerunt, est consulendus, vt videamus cuinam sententiæ de pluribus, quæ se ostendunt, ferat suffragium.* Nam etiam Vlpianus alteram partem alternatiuæ per alteram interpretatur in l. 1. ff. de reb. dubijs. sed & Iulianus in l. si seruus postlimin. §. fin. ait ad summam nummorum legatorum conijciendam, ea, quæ præcedunt, vel quæ sequuntur scripta, esse attendenda. & Vlpianus in l. verum. ff. de petit. hæred. agens de interpretanda prima clausula inserta senatusconsulto posito in l. item veniunt. §. præter. ff. eod. tit. quod multas clausulas continet, eam interpretatur per tertiam clausulam in eodem senatusconsulto satis longe positã. Et idem Vlpianus in l. qui filiabus. in principio. ff. de legat. 1. sic ait: *Qui filiabus legauit, si mentionem in aliqua parte testamenti posthumæ fecit, videtur in filiarum legato de posthuma sensisse.* per dictum textum ibi adnotauit Bartolus, quem ibi & vbique sequuntur alij, vnam partem testamenti per aliam declarari: per quam adnotationem multa pulchra, vt alios omittamus, determinat Decius cons. 15. num. 3. & consilio 270. num. 2. & 416. num. 4. & cons. 480. num. 2. 495. num. 10. & cons. 515. nu. 6. & alijs duobus consilijs. Vnde recte dixit Io. Croperus Archidiaconus Colonienſis in libro de veritate corporis & sanguinis Christi, pag. 103. in hæc verba: *Nulla alia ratione ad eorum, quæ à quopiam obscure dicta sunt, certiorem, magisque propriam, & germanam potest intelligentiam & notitiam peruenire, quam, vt ea, quæ antecedunt, & sequuntur verba expendantur.* Et vt omittamus alia, Cælestinus in cap. secundo requiris. de appellat. dixit, vtriusque iuris argumenta nos docere ea quæ in principio ad medium, & ad finem; illa vero quæ in medio, ad finem, & principium referuntur. id quod ijs verbis sic summat Bal. ibidem, *Per media declarantur extrema, & per vnum extremum declaratur alterum.* Cum igitur bona pars eorum quæ ipsi N. opponi possunt in prædictis suis scriptis, per antecedentia vel consequentia declarentur habere sensum catholicum, non debent opponi ei, vt sapiant hæresim.

11 SEPTIMA HYPOTHESIS, quod non solum pars vnius scripturæ per aliam partem eiusmodi declaratur, vt prædictum est, sed etiam per alias omnino ab ea separatas; quod grauissimus auctor Augustinus lib. 3. de doctrina Christiana cap. 26. in hæc verba docet: *Cum verba scripturæ in vno loco apertius ponuntur, ibi discendum est quomodo in locis intelligantur obscuris.* & super primo Geneſis ad litteram cap. vlt. ait, *Cum scripturas legimus, id eligamus, quod certum apparuerit eum sensisse, quem legimus: si autem dubitatur, id certe, quod circumstantiam scripturæ non impedit, & cum sana fide concordat.* Et Vlpianus in l. hæredes palam. §. si quid. ff. de testam. sub finem ait, *Interpretationem verborum, quæ in testamentis reperiuntur obscura, fieri posse ex vicinis scripturis: ex verbis enim prolatis in vna scriptura sumitur interpretatio, quid senserit quis in alia.* quod Scæuola sentit in l. vxori. §. fin. ff. de leg. 3. quatenus significat, per verba testamenti alicuius declarari posse, quod ipse in instrumento donationis sensisset. quod ibidem adnotauit Bart. quem

sequi-

Digitized by Google

sequitur Alexand.cons.69.vol.6. col.1. idem significat Papinianus in l. 3. ff. de fundo instrum. quatenus habet, verba codicilli testatoris declarari per verba testamenti. per quem Curtius senior consil. 49. col. 21. dixit, quod voluntas declaratur non tantum ex eadem, sed etiam ex alia scriptura. Cum igitur quidquid dubij & ambigui esse potest in scriptis præfati N. ex alijs illius scriptis declarari possit, consequens est ita esse declarandum.

12 OCTAVA HYPOTHESIS, quod verba intelligi debent secundum id ad quod principaliter proferuntur & scribuntur, l. 1. §. non autem. ff. de flumi. vbi Vlpianus ait, illa verba Prætoris in principio legis posita, *Ne quid in flumine, ripave fiat, quo statio, iterve nauigio deterius fiat*, de flumine nauigabili esse intelligenda, quoniam ad id principaliter proferuntur: & verbum positum ad vnum finem secundum illum est interpretandum, cap. fin. de verborum signific. & intelligentia verborum ex causis est assumenda dicendi. Hilarius in cap. intelligentia. eod. tit. & actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, l. non omnis. ff. de reb. cred. l. in agris. ff. de acquiren. rerum dominio. vnde qui aliqua dicit, aut scribit recitando, vel adnotando tamquam ab alio dicta, non videtur ea approbare, cap. litteras. de restit. spol. cap. super litteris. de rescript. & gloss. in l. Gallus. §. ideo credendum. verbo pronepos. ff. de liber. & posthu. recepta ibi, & ad multa applicata per omnes recentiores, per quam Bal. in §. quidam recte. eiusdem l. dixit, eum qui recitat, non ponere id, quod pro libellis notandum esse censuit. & in hanc ipsam materiam hæreseos, pulchre asserit D. doctor Iacob. Septimanicensis in lib. instit. Cathol. tit. de exceptio. num. 12. & merito: quoniam non ad hoc, vt approbet, ea dicit, aut scribit, sed vt examinet, vel referat. qui idem in eod. libro cap. 33. num. 12. æquissime de more suo definit, quod cum libri hæreticorum inueniuntur apud eos, qui illos examinare debent, vel apud alios, qui licentiam habent, vt illos legere possint, tunc omnis sinistra suspicio cessat: quia nihil mali faciunt: immo cum reperiuntur apud virum doctum, sincerum, ac minime suspectum, quiduis potius quam hæresim præsumendam putat: licet interrogari possit, quo fine libros illos prohibitos habeat. quod satis confirmant S. Ambro. in cap. legimus. 37. distinct. & Hier. in cap. qui de mensa. eadem distin. & Aug. in cap. fin. 24. q. 3. Cum igitur præfatus N. sæpissime instus fuerit examinare libros nondum probatos, cum licentiam habuerit legendi & tenendi libros improbatos à Sancta Sede Apostolica, cum adeo longe à suspicione hæresis fuerit, vt multis in locis munus publicum habuerit examinandi dogmata, & vt super eis approbandis aut reprobandis diceret sententiam; cũ vbique cum omnium publica laude eam tulerit: cum libros integros hæreticorum tenere potuerit: quid, obsecro, præsumendum est aduersum illum, eo quod in aliquot schedulis, chartis carioſis, & memorialibus, & scriptis imperfectis inuentæ fuerint in libris illius aliquot propositiones hinc inde excerptæ, vt examinaret eas: quod & fecit bis, & sperabat se idem tertio facturum, si quando id tertio contingeret. Quod autem multæ prędictis scriptis

recita-

recitatiue ac materialiter fuerint positæ, vt postea disputarentur, & examinarentur, clare patebit cõsideranti circumstantias loci, temporis, materiæ, finis, personæ, consuetudinis, & necessitatis scriptionis earum. Qui enim has circumstantias considerauerit, & animaduerterit, quod verba, scripta, immo & facta interpretationem recipiunt ex prædictis circumstantijs, cap. quisquis. 41. dist. vbi de loco, tempore, & persona, l. si vno. ff. locati, vbi de materia, §. pauonum. Inst. de rerum diuis. vbi de consuetudine, cap. discipulos. de consecrat. dist. 5. vbi de necessitate, cap. 1. 15. q. 6. vbi de fine & animo, cap. aut facta. de pœniten. dist. 1. vbi de omnibus, & apud Ciceronem ad Herennium lib. 2. & de Inuentione lib. 2. qui inquam hæc considerauerit, & animaduerterit, facile iudicabit aliqua de prædictis capitulis recitatiue, & pro materia examinandi, disputandi, & consulendi scripta fuisse, & nullatenus animo probandi.

13 NONA HYPOTHESIS, quod eadem, quę prędicta est, experientia, palam est, complures gymnastas, prælectores, & concionatores longe alia, & alio ordine suis scholasticis & auditoribus tradere è cathedra, vel suggesto, quam paulo ante etiam eodem ipso die in suis cameris & musæis cogitarunt, & in memorialibus scripserunt; adeo quidem, vt pauciſſima sint, quæ ita omnino pronũciantur, ac scripta sunt. & ita nõ bene sequitur, Hæc aut illa Titius scripsit ad prælegendum scholasticis, vel concionandũ concioni; ergo eadem prælegit, aut concionatus est: quia nõ probatur hoc esse, q̃ ab hoc contingit abesse, l. neque natales. C. de probat. cap. in præsentia. eodem tit. cui consequens est non probari prælatum N. docuisse, aut concionatum fuisse aliqua, quæ in prædictis scriptis continentur, eo q̃ illa scripsisset pro silua & materia prælectionis, aut concionis. Adiuuantur hæc, eo quod nonnulli procuratores, oratores, & alij quam multi faciunt commentarios, quos vulgus vocat memorias, vel memorialia earum rerum, quæ in curia, iudicio, concione, vel prælectione dicendæ sunt, vel faciendæ, quæ postea longe aliter dicuntur, aut fiunt, vt colligere est ex multis, quæ Budæus congerit in annot. ad Pandectas l. abesse. ff. de minorib.

14 DECIMA HYPOTHESIS, quod excusandus est cuiuslibet operis scriptor, si in eius editione protestatus est se illud sacrosanctæ Ecclesiæ iudicio & censuræ submittere, etiam si opus sit editum, & manu extrema donatum. casus clariſſimus, singulariſſimusq. in cap. damnamus. §. in nullo tamen. de summa Trinit. quatenus loquitur de Abbate Ioachimo, & eius libro iam edito. Quod ipsum antea sensit D. Hier. relatus in cap. hæc est fides. 23. q. 1. ibi, *Si quid minus perite, aut parum caute positum est, emendari cupimus.* quem constat loqui de suis libris iã editis: cui satis consensit Aug. in cap. dixit Apostolus. 24. q. 2. cuius ratio ea est, quod in his, quæ pendent à voluntate vnius, protestatio animi declaratoria, etiam si sit contraria facto, iuuat, iuxta resolutionem Panor. communiter recepti in c. cum M. de constit. nu. 19. qui ponit exemplum in eo, qui protestatur se non intendere dicere hæresim; quam tamen postea dicit. cui consequens est præfatum N. excusatũ iri ab his, quæ illi opponi possent ex suo libro, si esset munitus prędicta protestatione. At quamuis expresse sic non sit munitus,

tacitetamen munitus esse præsumi debet, eo quod alia opera quæ edidit omnia expresse illa muniuit; & quod verisimile est, istum si edidisset eadē, illum muniturum; quoniam ex præteritis præsumitur circa futura, quæ sunt eiusdem generis, cap. mandata. & cap. scribam. de præsumpt. At tacita, & expressa regulariter idem operantur, cap. 2. de rescriptis. l. cum quid. ff. de rebus cred. Et ita decima defensio sit, ea omnia quæ scripta inueniuntur in prædictis scriptis, scripta esse sub protestatione saltem tacita, quod ea submittebat debitæ censuræ Ecclesiæ.

Hoc autem limitandum videtur, vt procedat iuxta regulas positas in directorio Inquisitorum part. 1. quæst. 12. vbi copiosissime per Reuerendissimum D. Franciscum Pegnam Sacræ Theologiæ & Iuris vtriusque Doctorem, & nunc sacræ Rotæ Auditorem.

SVMMARIVM.

1 *Absolutus ad reincidentiam à iudice, non reincidit, nisi per iudicem reinducatur; sed verior est, quod reincidat ipso iure; & reincidendo videtur etiam medio tempore numquam fuisse absolutus; immo verior est, quod censetur pro eo tempore absolutus. num. 2.*

4 *Insordescens vltra annum in excommunicatione contra ipsum publicata potest à iudice competenti citari, vt veniat responsurus quid sentiat de fide: at non potest condemnari declarari suspectus, nisi per annum continuum (qualis non est, quando etiam per absolutionem ad reincidentiam interruptus fuit) à die monitionis in eadem perseuerauerit contumaciter, num. 3. adiuncto casu.*

CONSILIVM VII.

MANSIT quidam excommunicatus ob debitum non solutum, & publicatus per annum, & insorduit; & vocatus vt diceret causas, ob quas non deberet iudicari suspectus de hæresi, non comparuit, & fuit excommunicatus ob contumaciam; & antequam elaberetur annus, fuit absolutus ad reincidentiam; & posteaquam reincidit, nec soluit, nec comparuit. An propter hoc possit declarari suspectus de fide?

Responsurus huic quæstioni, voluissem scire, an Illustriss. Dominus, qui monuit Titium, vt veniret ad reddendam rationem suæ fidei, haberet potestatem cognoscendi de causa fidei, & an monitioni suæ iniecisset pœnam excommunicationis ipso iure incurrendam, si non veniret intra certum tempus: & etiam optarem videre tenorem absolutionis cum reincidentia, & quantum temporis lapsum fuit à prædicta monitione illa personali; quamuis satis saltem implicite proponitur non fuisse lapsum annum integrum vsque ad illam absolutionem, licet lapsus fuerat à tempore excommunicationis latæ pro debito, in qua insorduit.

1 Secundo, quod præsuppositio quod non fuit lapsus annus à tempore monitionis prædictæ, nec ante præfatam absolutionem, dicendum esset secundum opinionem eorum, qui dicunt, absolutum cum reincidentia, non reincidere ipso iure in excommunicationem, antequā iudex reducat in illam:

lam: pro quibus multa argumenta format Decius in conſ.145.eum adhuc eſſe abſolutum, ſi non fuit reductus in eamdem excommunicationem. Sed quia contraria pars videtur iure verior, vt eam ibi tenet ipſe Decius, dicendum eſt eum manere excommunicatum.

2 Tertio, quod tenendo opinionem Baldi in cap. quæſtioni. de appellat. quod reincidens in excommunicationem iudicandus eſt fuiſſe excommunicatus etiam tempore quo fuit abſolutus (quia videtur ei manſiſſe in eadem excommunicatione, qua erat excommunicatus ante abſolutionem) eſſet reſpondendum non fuiſſe interpolatum annum, de quo loquitur cap. cum contumacia. de hæret. lib. 6. per notata in cap. veniens. 2. de teſtib. & in cap. eos. de ſent. excom. lib. 6. at contra eam tenet Præpoſ. ibid. & ſatis Dec. niſi fraudulenter petita fuiſſet abſolutio: videtur enim dicendum fuiſſe ipſum abſolutum pro tempore, quo fuit abſolutus cum reincidentia.

3 Quarto, quod non videtur poſſe ipſum condemnari vt hæreticum, iuxta cap. cum contumacia. de hæret. lib. 6. Tum quia non videtur lapſus vnus annus à tempore quo fuit vocatus ſuper cauſa fidei. Tum quia etiamſi fuiſſet lapſus annus, non tamen fuit continuus, vt eſſe debet ſecundum communem ſententiam Dominici, & Franci in d. cap. cum contumacia. & per prædictam abſolutionem ſatis videtur interpolatus, cum per illam petitionem abſolutionis, & per vſum eius videatur ſignificare ſe nõ fuiſſe pertinacem ad permanendum in excommunicatione, neque in contumacia; quæ pars benignior tenenda eſt, cap. in pœnis. de reg. iur. lib. 6.

4 Quinto, quod certum eſt, eum potuiſſe vocari à iudice competenti ad dandam rationem ſuæ fidei Catholicæ, cap. ad abolendam. §. præſenti. de hæretic. & cap. 3. de refor. ſeſſ. 25. Conc. Trid. quo autem ordine, & quibus verbis monendus, & interrogandus ſit, ſi venerit, & quid ei iniungendum, traditur late in Directorio Inquiſitorum, 2. par. q. 47. & in alijs locis citatis ibidem ab eruditiſſimo D. Doctore Pegna.

SVMMARIVM.

1 *Dicterijs vti non debemus circa ea quæ reſpicere poſſunt fidem & blaſphemias.*

2 *Hæreſim manifeſtam non ſapientia dicta & facta, non ſpectant ad ſacræ Inquiſitionis officium: quale non eſt in maxima mortalitate ob frequentia funeralia dicere, Chriſtus multum lucrabitur: vel, Chriſtus pauciores habebit amicos, ſi pergit eos occidere, nu. 4. nec in confractione oſſis mortui dicere, Coniunge illos in die iudicij, num. 3. nec dicere non fuiſſe neceſſarium vt Chriſtus pauperem degeret vitam, num. 5. vel de virgine naſceretur. num. 6. poſſet tamen talis perſona præſentare ſe Sancto officio, petendo declaratoriam, vel ſi iudicatur in foro exteriori culpabilis, abſolutionem. num. 7.*

2 *Dubium verbum poteſt per impropriam & figuratam ſignificationem interpretari, ad effectum tollendi hæreſis ſuſpicionem: dictumq. dubium à non ſuſpecto bonam in partem debet accipi. num. 3.*

3 *Crudelitatis & inhumanitatis actio contra oſſa defunctorum non ſapit manifeſtam ſuſpicionem hæreſis.*

CONSILIVM VIII.

HISPANVS nobili genere, ex animo Christianus petit à V.D. secreto quid facere debeat super quatuor articulis sequentibus.

Primus articulus est, quod dixit quod Christus lucrabatur, eo quod in ea regione, in qua hoc dixit, multi moriebantur: & de more illius terræ cognati mortuorum donant cuilibet cruci, quæ defertur ad tumulandum ilios, vnum mantile.

Secundo, quod cum iret ad ludendum cum alijs ludo qui appellatur *alla piastrella*, volens ponere signum & scopum ludentibus, accepit os quoddam humanum alicuius mortui, & figens illud in terram, confregit in multas partes, & dixit, Coniunge illas in vnum in vltimo die iudicij.

Tertio, in anno quo multi moriebantur catharro, siue malo castronico, dixit quoddam facete dictũ, quod audierat à quodam Italo, videlicet, *Christus habet paucos amicos, & si pergit occidere, vt occidit, habebit pauciores*.

Quarto, q̃ à quibusdam suis æmulis dicitur eũ dixisse (quod tamen falsissimũ est) q̃ non fuit necesse vt Christus vitam paupere egisset, neque vt cõciperetur in ventre alicuius mulieris sordido. Hi sunt prædicti quatuor articuli, super quibus quæritur quid debeat facere vltra iustam pœnitentiam, quam habuit, & habet de tribus, qua parte sunt, vel possunt dici mali, & præter iuramentum, quo iurat se numquam dixisse quartum.

1 Respondeo primo, tam dominum consulentem, quam quemlibet alium Christianum debere cauere multum non solum ab impietate, hæresi, & blasphemia, sed etiam ab specie illarum, & à facetijs & iocis circa eas iocando, etiam in actus eutrapeliæ, siue affabilitatis transferendo; & ideo præfatum dominum consulentem melius facturum fuisse, si abstinuisset à præfatis dicterijs, iuxta illud Apostoli docentis, non solum à malo, sed etiam ab omni specie mali esse abstinendum.

2 Secundo, quod primus articulus non continet manifestam hæresim, neque aliquid quod manifestam hæresim sapiat: & ideo non videri pertinere illum ad sacrosanctæ Inquisitionis officium, cap. accusatus. §. sane. de hære. lib. 6. quoniam excusari potest ab hæresi, & illius suspicione tam per propriam verborum significationem, quam per impropriam & figuratam.

3 Tertio, quod nec secundus articulus videtur continere hæresim, neque manifestam eius suspicionem. Tum quia peccatum crudelitatis, vel inhumanitatis, quod non est Catholicæ fidei contrarium, non est hæresis, vt patet per definitionem eius, quæ communiter traditur in rubrica de hæreticis: & præfatum dictum esto quod esset peccatum crudelitatis, vel inhumanitatis, non est tamen fidei Catholicæ contrarium: non enim continet, quod illæ particulæ non coniungentur nec resurgent in iudicio, sed quod non faciliter, nec facili potentia, sed difficulter, & per maximam eamque diuinam potentiam id faciendum erit, quod nemo negat, immo est articulus fidei, cap. 1. §. fin. de sum. Trinit. & fide cath. & §. fi. symboli Athanasij. Tum quia licet verba eius ad vtramque

que partem proprie vel improprie trahi possent, in dubio tamen & prolata ab homine non suspecto intelligi debent in bonam partem, cap. 2. de reg. iur. cum suis innumeris concord.

4 Quarto, quod neque tertius articulus est iudicandus continere hęresim per easdem fere rationes, & quod plus habet solertiæ cuiusdam, & vrbanitatis, quam malignitatis, & nequitiæ, vt palam est.

5 Quinto, quod prima pars quarti articuli sane intelligi potest accipiendo verbũ *necesse*, prout significat necessitatẽ absolutam, sine qua non potest res ad finẽ peruenire, cum etiã incarnatio ipsa non fuerit sic necessaria ad humani generis salutem, tradente id S. Tho. 3. par. q. 1. art. 2. & in q. 40. ar. 3. non ait necessarium omnino fuisse, vt Christus vitã pauperem duceret, sed decens & conueniens, vt colligitur ex 3. par. q. 1. ar. 2. & secũda pars magis similis est blasphemiæ, quã hæresi; quamuis etiã à blasphemia excusari posset, si persona nõ esset assueta blasphemare: & q posterior pars eius defendi potest ab hæresi, per ea, quæ tradit S. Tho. in 3. par. q. 31. art. 4. disputãdo an decuerit Christum natum esse de fœmina, vbi allegat illud Iob. cap. 25. *Numquid homo potest apparere mundus natus de muliere?* Tum quod si qua culpa inesset, magis esset dicenda blasphemia, quam hæresis, per ea quæ vterque Tho. tradit 2. 2. q. 13. & dicimus nos in Manu. nostro confess. cap. 12. nu. 81. quod blasphemare est dicere etiam tacite, vel verbo contra Deum, aut eius sanctos aliquid contumelioſum; & quod blasphemia in dicendo, hæresis vero in credendo consistit.

7 Sexto, quod dominus cõsulens, qui è longinquo ad se Deo reconciliandum venit, debet humillime se præsentare sacrosancto Inquisitionis sanctæ officio, & confiteri, ac petere ea, quæ continentur in hac supplicatione infrascripta.

Beatissime Pater.

EGO N. genere nobilis, eodemque abhorrente ab omni secta Christianæ fidei contraria progenitus, & à paucis annis inseruiens Regi Catholico vti miles eius fidelissimus, cõfiteor corã S. V. & toto eius isto S. summoq. prætorio me dixisse tria, primũ, secũdũ, & tertiũ, sed nõ quartũ, quod dicitur à quibusdã me etiã dixisse. Cõfiteor deinde pœnitere me plurimũ dixisse præfata tria, quatenus fuit peccatũ & Deo immortali exosum, & proximo scãdalosum et offensiuũ. Quartũ autẽ numquã per eumdẽ Deũ optimũ maximũ, quod meminerim: quia, etsi alioquin magnus sim peccator, egregie tamẽ Virginẽ matrẽ gloriosissimã suspicio, veneror, et colo. & quoniã audiui aliquibus visũ esse me per præfata in hæreseos labẽ, à qua omnes progenitores meos imitatus maxime abhorreo, incidisse, veni è lõginquo ad sacrosanctos S. V. pedes oscu lãdos, & supplicãdũ ei humillime, vt dignetur declarare me ob prædicta eã nõ incurrisse, per informationẽ iuris, quã huic supplicationi affixã præsẽto, paratus subire pœnitẽtiã omnẽ mihi ob culpas alias, quas cõtinet, iniũgendã; et si forte visũ fuerit S. V. iudicãdũ esse in foro exteriori incidisse me in aliquã hæresim, in quã certe in foro interiori scio corã Deo nullatenus incidisse, neque gratia eius diuina inciſurũ, dignetur prouidere animæ meæ, honoriq. meo, & cognationi remedio benigno, quo vti omniũ pater, omniũq. dominus solet alijs benigniſſime prouidere, in gloriã Dei optimi Max. qui S. V. cum suo summo prætorio quam diutissime seruet incolumem. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Libros damnatos per bullam Cœnæ ſine licentia tenens in Anglia, & legens, per eamdem bullam Cœnæ excommunicatur.*

2 *Hæreticum, ſeu ſchiſmaticum notorie ſe ſimulans in vtroque foro ſit irregularis, & num. 3.*

CONSILIVM IX.

QVAERITVR primo, an ſcholares, alijque Catholici in vniuerſitatibus, aut alijs in locis in Anglia cum hæreticis degentes, qui propter hæreſim graſſantem per multos annos ibidem hæreticorum profana ſacramenta frequentarunt, libros damnatos legerunt, conciones blaſphemas audierunt, &c. ac inſuper cum eſſent ad aliquam dignitatem, aut artium gradus promouendi, publice in vniuerſitate coram Vicecancellario, alijſque de more facultatis artium magiſtris; ſemel, atque iterum, licet non ex animo, falſo tamen, & ſimulatorie iurarunt Reginam illam eſſe illius Regni, & omnium ditionum ſibi ſubiectarum ſummum caput, & gubernatricem in omni cauſa & iuriſdictione non tantum ciuili, ſed etiam eccleſiaſtica; per quod graue periurium aſſertorium admiſerunt.

An inquam tales iuuenes, vel quicumque alij per hunc publicum actum, vel hæc publica & notoria crimina, redderentur irregulares, aut quouis modo inhabiles ad ordines ſine diſpenſatione ſuſcipiendos, etiam poſt pœnitentiam.

Secundo quæritur de ijſdem corde intrinſece Catholicis, qui propter mandatum impij cuiuſdam pſeudoepiſcopi Commiſſarij Regij, aut hæretici cum tyrannica auctoritate conſtituti frangunt calices, patenas, cruces, aliaque vaſa, & ornamenta ſacra, quæ in eccleſijs ſuis habuerunt, ſed tamen abſque animo hæreſi deprauato, ſed partim timore, partim ignorantia criminis, & rerum, ac exemplo ętate prouectiorum inducti: hoc autem faciunt coram multis publice, & ſatis notorie, cum verbis forte quaſi conteſtantibus ſe illud eo animo facere, ꝙ ritus & vſus vaſorum ornamentorũque exiſtimarent vel ſuperſtitioſos, vel alias malos, & contra Dei honorem, vel ſine talibus verbis. Ratio iſtorum dubiorum eſt, quia Dominatio tua in Man. confeſ. cap. 25. nu. 73. & 77. & 148. dicit eum eſſe irregularem, qui notorio aliquo crimine enormi, & depoſitione digno notatur: cuius generis vidẽtur eſſe ſupradicta crimina: niſi forte à tam graui cenſura atque pœna aliquouſque excuſare poſſent metus legum, iuuenilis ætas, & quod talia eo loco, & in illis regionibus non habeantur pro criminibus infamibus, vbi conſtringuntur per magiſtratus, pſeudoepiſcopos Cõmiſſarios, vel viſitatores, qui volũt ipſos coram ſe talia facere, vt de ipſis aliquam coniecturam faciant, quales futuri ſint, aut etiam nunc ſint, ſuæ ne partis, an Catholicorum, ideoque nec multum ibi notantur, aut diffamantur, qui hæc faciunt: quia commune iugum ſeruitutis eſt adigi per ipſos tyrannos ad aliquod inconueniens extrinſecus committendum.

Reſpon-

1 RESPONSVRVS ad primam quęstionem admoneo primum, quod aliqui horum, de quibus illa quærit, sunt vere & quo ad vtrumque forum excommunicati, illi nempe qui libros damnatos legerunt, & tenuerunt sine facultate Papæ: quia §.1. bullæ Cœnæ excommunicat eos, qui tales libros legunt, & tenent; & aliqui, de quibus quæritur, vere coram Deo & hominibus legerunt & tenuerunt eos; & ita hi in vtroque foro indigent absolutione.

2 Secundo respondeo, quod alij, qui ficte, & non ex animo dixerunt, vel fecerunt aliqua, vt haberentur pro hæreticis, licet vere non essent, indigent absolutione, & dispensatione, & facultate retinendi beneficia quo ad forũ exterius & contentiosum: quia quo ad illud iudicandi sunt hæretici, excõmunicati, irregulares, & ad beneficia inhabiles, ac si vero animo illa egissent: quia quo ad illud forum pro talibus habebuntur.

Tertio, quod etiam indigent dispensatione ab irregularitate, quæ ex notorio crimine nascitur eo modo, quo dicam ad secundam quæstionem.

3 AD SECVNDAM respondeo primo, prædictos corde Catholicos, sed verbis & operibus prædictis se simulantes notorios hæreticos, vel schismaticos, incurrere illam irregularitatem, quæ nascitur ex crimine notorio depositione digno quo ad forum contentiosum: quia quo ad illud dijudicandi sunt hæretici notorij. arg. l. Labeo. §. idem Tubero. ff. de sup. leg. cap. humanę aures. 22. q. 5. Secundo, quod etiam quo ad forum interius incurrunt prædictam irregularitatem; quia licet vere, & quo ad illud forum non fuerint hæretici, admiserunt tamen grauissima peccata notoria profitendo se hæreticos, cum tenerentur confiteri se Catholicos, etiam si oportuisset eos ob id mori, iuxta tradita per vtrumque Tho. 2. 2. q. 3. art. 2. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio non incurritur ob solos externos actus hæreticos, vel schismaticos.*

2 *Excommunicatos, & hæreticos etiam notorios, modo non sint denunciati, nec in diuinis tenemur vitare; immo ab eisdem, si sint sacerdotes, possumus sacramentum confessionis, & alia sacramenta recipere.*

3 *Communicare cum excommunicato in diuinis est peccatum mortale; in alijs, etiam si sit benedictio mensæ, non est nisi veniale.*

4 *Pollnitur nequaquam nunc ecclesia per sepulturam excommunicati, vel hæretici etiam notorij, nisi fuerint denunciati pro excommunicatis, vel sint excommunicati per notoriam clerici percussionem: quia cui communicamus viuo, communicamus etiam mortuo.*

4 *Polluta in ecclesia per sepulturam excommunicati prohibemur quidem publica oratione orare, secus de priuata.*

5 *Negare etiam cum merito possum magistratui hæretico iniuste interroganti, me non feciſſe nec audiuisse missam, modo subintelligam medificationem illam, videlicet*

delicet, ad hoc vt tibi tenear manifestare.

6 *Negare me Christianum, vel Catholicum numquam licet, at me talem confiteri non semper teneor, sed aliquando, puta cum interrogor an sim Catholicus, vel cum mea confessio est necessaria ad confirmandos alios Catholicos in fide.*

7 *Patriam propriam hæreticam, in qua sæuitur crudeliter contra Catholicos, non cogor deserere ob pericula & tentationes, quæ mihi inde suggeruntur; modo firmiter proponam, quod eueniente casu necessitatis, Domino adiuuante fidem confitebor, nec eam negabo, licet firmiter non credam quod circa hoc numquam peccabo.*

CONSILIVM X.

PRIMO quæritur, an qui timore damni, vel spe lucri interfunt precibus hæreticorum, & schismaticorum, etiam si animo longissime ab ijs absint, incurrant excommunicationem.

Secundo, an à sacerdotibus rite quidem ordinatis, sed qui sunt notorie hæretici, & schismatici, dictumq. schisma tuentur, cum tamen non sint denunciati, liceat in diuinis communicare, sacramentaliter confiteri, & alia sacramenta accipere.

Tertio, vtrum liceat aperto capite respondere hæretico, schismatico, aut excommunicato benedicenti mensam, aut postea gratias reddenti.

Quarto, cum canonibus prohibitum sit orare in templo, in quo excommunicatus sepultus sit; quæritur, an dicti canones se extendant ad hæreticos, vel sint intelligendi de nominatim excommunicatis, & de oratione publica, & non de priuata.

Quinto, an Catholicis liceat etiam cum iuramento negare iudici hæretico, vel ab hæreticis constituto interroganti, si sacrum fecerint, vel eidem interfuerint, intelligendo intra se, quod non, ita vt dicere teneantur.

Sexto, an Catholicus teneatur à patria hæretica patrimonium & propinquos deserendo fugere potius, quam in ea manendo exponere se periculo metu persecutoris abnegandi fidem.

1 AD PRIMAM respondeo, quod huiusmodi Catholici non incidunt in censuras ob illos actus exteriores: quia non sunt vere schismatici, nec vere hæretici; & excommunicatio non contrahitur propter solum actum exteriorem hæreseos, vel schismatis, vt tradimus in Manu. cap. 27. nu. 55. & cap. 11. num. 22.

2 AD SECVNDAM respondeo, quod hæc quæstio videtur pendere ab illa generaliori, an teneamur vitare hæreticos, & schismaticos notorios, qui per consequentiam notorij iuris censentur excommunicati notorie? Ad quam respondeo primo eam esse grandem quæstionem, & à nemine, quod sciam, ante nos tractatam.

Secundo, quod illam trepide tetigi olim in Man. cap. 27. & nuper paulo firmius, cum illud Latinitate donauimus, in eod. cap. nu. 35. & firmiter decidimus in hoc anno in lib. de oratione, & horis canonicis, cap. 21. vbi tenemus non esse vitandos, per rationem, quam in dicto nu. 35. reddimus.

Tertio, quod qua ratione non tenemur vitare laicos hæreticos notorios,

Digitized by Google

rios, eadem non tenebimur vitare presbyteros, & alijs ordinibus initiatos; & consequenter ijsdem casibus & modis possumus communicare in sacris cum ordinatis, de quibus est quæstio, in quibus cum Catholicis, quos scimus esse excommunicatos, si non sunt denunciati.

3 AD TERTIAM respondeo primo, quod non licet facere contenta in quæstione: quia vetamur communicare excommunicatis non solum in diuinis officijs, sed in alijs omnibus humanis, quæ continentur in illo versiculo, *Os, orare, vale, communio, mensa negatur.* cuius partes declaramus post alios in Manu. cap. 27. num. 20.

Secundo, quod qui prædicta facit, peccat quidem: quia facit quod ei non licet: & incurrit minorem excommunicationem, cap. nuper. de sent. excom. sed non peccat mortaliter: quia regulariter communicans cum excommunicato venialiter tantum peccat, vt post alios tradimus in d. cap. 27. num. 18. Quamuis communicans in diuinis cum excommunicato audiendo Missam, & celebrando coram eo, vel orando cum eo oratione publica, siue officio diuino publico, peccaret mortaliter, vt tradimus ibidem num. 36.

4 AD QVARTAM respondeo primo, quod sacris canonibus non statuitur expresse, ne oretur in ecclesia, in qua sepelitur excommunicatus, sed ne talis ecclesia consecretur, vel ne in ea Missa dicatur, & corpus extumuletur, si à corporibus fidelium separari possit, vt in cap. ecclesiã 1. cap. ecclesiam 2. de consecr. dist. 1. & cap. sacris. de sepultur. & cap. consuluisti. de consecr. ecclesiæ, & cap. ad hæc. de priuil. & clem. 1. de sepultu. per quæ iura probatur execrari ecclesiam per illationem in eam, siue sepulturam pagani, infidelis, vel excommunicati mortui, & ita non posse iuste in ea dici Missam: quia illa non est dicenda in locis profanis, neque sacris execratis, siue profanatis. sed nullis talibus canonibus vetatur oratio priuata in tali ecclesia facienda.

Secundo, quod ex hoc sequitur responsio ad illam partem quæstionis, qua quæritur de oratione priuata, videlicet, quod fieri potest in huiusmodi ecclesia.

Tertio, quod maioris difficultatis est illa pars eiusdem quæstionis, quæ habet, an profanetur, vel execretur ecclesia per sepulturam hæretici, qui est excommunicatus, sicut per sepulturam Christiani excommunicati? Ad quam tamen videtur negatiue respondendum, tenendo quod supra dictum est, scilicet, hæreticum notorium non esse vitandum, donec denuncietur excommunicatus. Ratio enim, quare per excommunicati sepulturam ecclesia execretur, & Missa, ac alia officia diuina publica ibi nõ debeant fieri, est illa, quod cui non communicamus viuo, non debemus communicare mortuo, vt habet prædictum cap. sacris. & d. cap. ad hæc. quæ ratio cum non habeat locum hodie per extrauagan. ad euitanda. Martini V. nisi in excommunicatis denunciatis, vel notorio percussore clerici, vt tradimus in prædicto Man. cap. 27. nu. 35. non habebit etiam locum in sepultura hæretici non denunciati pro excommunicato.

5 AD QVINTAM respondeo primo, quod interrogatus vt in quæstione

ſtione dicitur, ſi reſpondet ſimpliciter ſe neſcire, peccat; quia peierat, & mendacium iuratum profert.

Secundo, quod qui non iurat ſimpliciter, ſed cum additione mentali interiori, quam tangit quæſtio, non peccat, immo bene meretur, per ea, quæ latius tradimus in d. Manu. cap. 18. nu. 60. & 61. & in cap. 25. nu. 43. & nuper in cap. humanæ aures. 22. q. 5.

6 AD SEXTAM reſpondeo primo, illam eſſe magnam in theorica, & maximam in praxi.

Secundo, quod eius reſolutio videtur colligenda ex his, quæ vterque Tho. dixit in 2. 2. q. 3. art. 2. vbi definiunt non ſolum fidem Catholicam eſſe ad ſalutem neceſſariam, ſed etiam confeſſionem illius; ita quod numquam licet alicui negare ſe eſſe Chriſtianum; & aliquando eſſe de neceſſitate ſalutis confiteri ſe Chriſtianum per illud Pauli ad Rom. 10. *Corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem*; quando ſcilicet pro loco & tempore illa confeſſio eſt neceſſaria ad gloriam & honorem Dei, vel ad vtilitatem proximi.

Tertio, quod licet ipſi non dicant expreſſe, ex eorum tamen dictis eadem ratione videtur inferri, quod numquam licet Catholico negare ſe Catholicum, & quod neceſſe eſt ei aliquando confiteri ſe Catholicum, puta cum interrogatur, an ſit Catholicus, vel Lutheranus, aut Caluiniſta, vel cum eius confeſſio eſt neceſſaria ad confirmandos alios Catholicos, ne putantes illum defeciſſe à fide Catholica, ipſi quoque deficiant ab ea.

Quarto, quod qui degit inter hæreticos, tenetur habere propoſitum numquam negandi ſe eſſe Catholicum, & aliquando, puta cum id eſt neceſſarium ad gloriam Dei, vel ad vtilitatem proximi, confitendi ſe
7 eſſe Catholicum. Ex quo videtur colligi reſponſio ad quæſtionem propoſitam, nempe, quod qui degens in terra hæreticorum habet propoſitum ſeruandi tantam conſtantiam, vt ope diuina numquam negabit ſe eſſe Catholicum, nec deſinet confiteri ſe talem, quoties id fuerit neceſſe ad gloriam Dei, & vtilitatem proximi, non tenebitur inde exire, & aliàs ſic.

Quinto, quod arbitror non teneri ad credendum firmiter quod numquam negabit, & quod ſemper cum fuerit neceſſarium confitebitur: ſed ſufficit, quod habeat propoſitum, quod ope diuina numquam negabit, & ſemper confitebitur, cum neceſſe fuerit; ſicut qui confitetur peccata ſua, non tenetur ad credendum quod numquam amplius peccabit mortaliter, ſed ſufficit quod habeat propoſitum numquam amplius ope diuina ita peccandi, vt dicit Innoc. receptus in cap. omnis. de pœnit. & remiſſ. quem in hoc citamus in Manu. cap. 1. nu. 9. & 13. Salua, &c.

Aduertendum, an reſponſo ad ſecundam quæſtionem obſtet, quod D. Nauar. tradit in ſuo Man. cap. 9. nu. 11. dum vult ſacramentalem abſolutionem datam ab eo qui notorie titulo ſuæ iuriſdictionis eſt priuatus, vt videntur eſſe hi de quibus in hac ſecunda quæſtione, non tenere.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Sepeliens hæreticum tunc demum excommunicationem incurrit, si talem esse hæreticum sciuit; sufficit tamen scientia ex fama. nu. 2. rumor autem, per quem suspicatur esse talem, non sufficit. nu. 4. sed nec est reseruata hæc excommunicatio. nu. 6.*

1 *Scientia ex fama sufficit vt quis abstinere teneatur à prohibitis.*

2 *Scire est veritatem aliquo sensu perceptam mente retinere.*

3 *Scire quis non dicitur, ad effectum, vt teneatur denunciare id, quod probare non potest, nec ad effectum testificandi, si solum audiuit dici leuiter, & non à persona quæ diceret se scire.*

4 *Fama producitur non ex quolibet rumore, sed ex eo quod maior pars populi, vel vniuersitatis, vbi dicitur esse fama, id scit.*

5 *Præsumptio dolum & malitiam præsupponit.*

5 *Lex excommunicans facientes, regulariter consulentes non includit, nec permittentem fieri.*

CONSILIVM XI.

AN SEPELIENS aliquem suspectum de hæresi per famam, in loco sacro, sit excommunicatus?

1 Respondeo primo, quod ad hoc, vt sepeliens hæreticum sit excommunicatus, oportet quod sciat illum esse hæreticum, cap. quicumque. de hæret. lib. 6. facit clem. 1. de sepult.

Secundo, quod decisio huius quæstionis pendet à decisione illius, an fama sufficiat ad hoc, vt quis dicatur scire id, de quo est fama? & videtur textus pro parte affirmatiua singulariss. cap. illud. de cler. excommunic. minist. quatenus habet, debere se pro excommunicato reputare, qui per famam nouit illud. & pro eadem parte est textus in cap. cum desideres, de sententia excom. quatenus habet, debere quem abstinere à communicatione illius, quem fama publicat esse excommunicatum. faciunt & quædã alia, quæ allegat quædam additio Panor. in cap. cum contingat. de rescrip. ad probandum, sufficere famam ad hoc, vt quis teneatur abstinere ab aliqua re prohibita.

2 Pro parte autem negante facit primo, quod propriè non dicitur quis scire, quod per solam famam nouit: quia scire est veritatem visu perceptã in mente retinere, gloss. mihi sing. in l. 2. 9. ante penul. ff. de aqua pluuia arcend. per visum autem in hoc proposito intelligendus omnis sensus, quod sensit Bart. allegando illam gloss. in l. 2. col. 2. ff. de interro. action. ab omnib. recept. & tradimus nos latius in cap. si quis autem. nu. 14. de pœnit. distinct. 7.

3 Secundo, quod non dicitur quis scire quod non potest probare, ad hoc, quod teneatur denunciare illud propter edictum superioris iubentis denunciare, neque testificari de illo, quod non audiuit à persona, quæ diceret se scire, sed solum audiuit dici illud leuiter, vel à leuibus personis, & paucis, vt nos latius tradimus in repetitione cap. inter verba concluſ. 6. num. 290. & seq. & præfatus D. consulens forte audiuit leuiter,

uiter, vel à leuibus, & non certo ſcientibus præfatum eſſe hæreticum.

4 Tertio,quod non quilibet rumor ſuſpicantium, vel dicentium aliquem eſſe hæreticum, producit famam:ſed requiritur,quod maior pars populi, vel vniuerſitatis, vbi dicitur eſſe fama, ſciat illud, vt docet Bart. communiter recept.in l.de minore.§.tormenta. ff.de quæſt.q.3.& ex propoſitione huius quæſtionis non colligitur quod erat fama ſufficiens ad credendum illum eſſe hæreticum, ſed ſolum ad concipiendam aliquam ſuſpicionem, propter quam non poſſet quis dici ſcire illum eſſe hæreticum ad negandum illi ſepulturam.

5 Quarto etiam ponderari poteſt,quod præfatũ cap.quicumque.excommunicans ſepelientem, non excommuniçat ſimpliciter illud facientem, ſed præſumentem ſepelire: & ita præſupponit dolum,& malitiam, per dictum ſing.Car.communiter recept. in clem.1.q.39.de priuileg.& præfatus D.conſulens non videtur feciſſe hoc dolo, ſed propter aliam cauſam: quia non erat certus quod eſſet hæreticus.Addo,quod præd.cap.loquitur de ſepeliente,& quod conſulens non ſepeliuit,ſed ſolum permiſit,id eſt non obuiauit:& ita non videtur incuriſſe excommunicationem: eo quod conſtitutio excommunicans facientem,non videtur excommunicare conſulentem, nec mandantem, iuxta gloſſ. clem.1. de conſang. & dicimus nos poſt Caiet.in Manu. confeſſ.cap.27. nu.51. Per quæ omnia multum inclino in opinionem, quod præfatus D.conſulens non eſt excommunicatus.& veritas colligi poteſt ex his,quæ dicta ſunt,& ex alijs circumſtantijs facti, quæ in quæſtione non exprimuntur.

6 Quinto dico, quod excommunicatio hæc non eſt reſeruata Papæ per bullam Cœnæ,neque per alia iura,ſicut excommunicatio incurſa propter hæreſim: quia præfatum cap.quicumque. nec aliud ius reſeruat.

SVMMARIVM.

1 *Proximo communicare iure diuino,naturali, & humano licet, & iuuare,etiam ſi ſit peccator,nu.3.niſi quando iuſta lege prohibemur.nu.10.*

2 *Communicare cum hæreticis in Germania, & Gallia, res honeſta & licita iudicatur, modo non ſint pro excommunicatis denunciati: quod etiam de alijs eſt dicendum regionibus.nu.10.*

4 *Excommunicato iure quidem communi communicare non poſſumus, niſi in certis caſibus: attamen poſt extrauag.ad euitanda. generaliter licet, modo non ſint denunciati.num.11.*

5 *Sepeliens hæreticum, vel excommunicatum ſcienter eſt excommunicatus, niſi illum iuſtus metus excuſet.num.9.*

6 *Funus hæretici hæreticorum more ſepeliendi, modo non ſit denunciatus pro excommunicato,qui ob amicitiam,vel quia rogatus ducit, à peccato,& excommunicatione incurrenda ratione communicationis excuſatur per extrauagantem ad euitanda. & à cenſura qua ligantur ſepelientes hæreticos; quia funus ducentes non dicuntur ſepelientes: ſimiliter & à cenſura lata contra fauentes hæreticis; quia non vt faueat hæreſi, ſed cauſa amicitiæ, vel alia ſimili intereſt. ligaretur autem, ſi intereſſet*

Digitized by Google

si intereßet animo fauendi hæreſi, aliàs non num.7. nec timor diſplicendi domino excuſaret, num.9. quod ſi comitetur talem in loco ſacro ſepeliendum, peccaret, ſic conſentiendo aliorum peccato volentium cum peccato hæreticum in loco ſacro ſepelire. num.8.

9 *Metus quantumcumque iuſtus numquam excuſat violantem legem naturalem, vel diuinam, excuſat tamen à violatione legis humanæ & eius pœnis: at metus non iuſtus non excuſat nec à tranſgreſſione legis humanæ.*

12 *Hæretico domino iubenti, vt eius hæreticalibus feſtis claudantur officinæ, poſſunt, & ratione ſcandali vitandi tenentur parere ſubditi; modo per hanc, & alias ſimiles actiones, quæ de ſe non ſunt malæ, non intendant fauere eorumdem hæreticorum errori.*

CONSILIVM XII.

QVAESITVM eſt primo, an liceat Catholicis, in partibus, vbi palam vigent hæreſes, ſi à propinquis defunctorum hæreticorum rogati ſint, eorum funus comitari, quando ipſi hæretici defuncti ad ſepulturam hæreticorum more deducuntur.

Secundo, an parere poſſint magiſtratibus hæreticis iubentibus, vt certis diebus, quos ipſi obſeruant, nec tamen ſunt feſti, ipſi Catholici claudant ſuas officinas, ſeu tabernas.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM reſpondeo, quod pro eius parte affirmante facit primo, quod lege naturali, diuina, & humana licet hominibus communicare cum ſuis proximis propter cognationem, quam natura inter omnes homines induxit, l. vt vim. coniuncta gloſſ. ff. de iuſt. & iure. & iuxta illud Matt. 22. *Dilige proximum tuum, ſicut te ipſum.* cap. qualitas. il 2. §. proximus. de pœnit. diſt. 2. & iuxta illud principij Decreti. *Quod tibi non vis fieri, ne feceris alij.* & contra, *Quod tibi vis fieri, facito alij.* & quilibet homo vult, & videtur debere velle, vt proximi adiuuent eum ad ſepeliendum mortuos ſibi cognatos, & amicos: ergo quilibet debet adiuuare alios id ipſum volentes ſibi fieri.

2 Secundo, quod pro re licita & honeſta reputatur communiter in Germania, & Gallia etiam à viris pijs, & eruditis, vt Catholici communicent hæreticis, contrahendo, & conuerſando, licet ſciant eos eſſe excommunicatos, vt nos tetigimus in Man. confeſſ. cap. 27. nu. 35. & latius in Miſc. 47. de oratione. non obſtante, quod multis canonibus vetetur nobis cõmunicare excommunicatis; & certum eſt hæreticos excommunicatos eſſe, cap. excommunicamus. de hæret.

3 Tertio facit cap. duo iſta nomina. 23. q. 4. quatenus habet, omnem hominem peccatorem eſſe, iuuandum ab homine, quatenus eſt homo; licet caſtigandus ſit, quatenus eſt peccator: & quod licet hæreticum extreme egentem paſcere, ſecundum omnes, cap. paſce morientem: ſi non pauiſti, occidiſti. 86. diſt.

4 Pro parte autem negatiua facit primo, quod non licet communicare cum excommunicatis, cap. excõmunicato. 2. q. 3. cum multis alijs, niſi in certis caſibus, cap. quoniam. eadem cauſ. & q. at omnes hæretici ſunt excommu-

communicati,cap.excommunicamus.de hæretic. etiam per can. 1. bullæ Cœnæ Domini.

Secundo facit, quod etiam metus etiam iuſtus non videtur excuſare à peccato ſaltem veniali communicantem cum excommunicato, cap. ſacris.de ijs quæ vi.

5 Tertio facit, quod ſepeliens hæreticum eſt excommunicatus, cap. 2. 1. reſponſ. de hæretic. lib. 6. & etiam ſepeliens excommunicatum ſciencer, clemen. 1. de ſepult. & hæretici ſunt excommunicati, vt prædictum eſt.

Quarto, quod non ſolum eſt peccatum hæreſim admittere, ſed etiam eam admittenti fauere, cap. excommunicamus. §. credentes. de hæret. & præfat. can. 1. bullæ Cœnæ: & quod non ſolum hæretici ſunt excommunicati, ſed etiam fauentes eis per præfata iura: at qui iuuant ſepelire, vel comitantur ſepelientes, vel deducentes funus ad ſepeliendum hæreticum, videntur eis fauere: ergo id facientes non ſolum peccant, ſed etiam ſunt excommunicati.

6 His pro vtraque parte conſideratis, videtur dicendum primo, quod Catholici deducentes funus hæretici ad ſepulturam triplici ratione poſſunt videri alicui peccare, & incurrere excommunicationem, ſ. quod communicant hæreticis excommunicatis, & quia videntur ſepelire hæreticum, & quia videntur hæreticis fauere. Sed prima ratio non videtur concludere, niſi quando hæretici eſſent denunciati excommunicati, etiam ſi eſſent manifeſti & notorij hæretici, per ea, quæ nos tangimus vbi ſupra in Man. confeſſ. cap. 27. num. 45. & latius quam alij in d. Miſcel. 47. & cum nulli hæretici denuncientur in Germania excommunicati, non videntur hac ratione peccare Catholici deducentes in ea funus hæretici ad ſepeliendũ. Neque ſecunda ratio concludit: quia deducentes non dicuntur vere ſepelire, ſi aliàs ipſimet non ſepeliant, iuxta doctrinam Card. in clem. 1. q. 15. de ſepult. licet gloſſ. & Ioann. Imol. videantur contradicere. quæ Card. opinio efficaciter probatur per regulam, quam nos probamus in d. Man. confeſſ. cap. 27. num. 51. ſcilicet, quod excommunicatio contra facientem aliquid ſimpliciter, non includit mandantem, neque conſulentem, vel aliàs ficte facientem. & ita clem. 1. ſupradicta, & alia iura lata contra ſepelientes non includunt ſolum deducentes, vti pœnalia, & reſtringenda. cap. pœnæ. de pœnit. diſt. 1. Tertia vera ratio concludit, quod non ſolum iure humano, ſed etiam naturali, & diuino prohibemur fauere hæreticis: quia illud eſt fauere peccato, & conſentire in eo, contra cap. 1. ad Rom. & alia innumera iura.

7 Secundo dicendum, quod ille ſolus dicitur contrauenire canonibus vetantibus fauere hæreticis, qui fauet eis eo reſpectu, & ratione quod ſunt hæretici, & non alij, qui fauent eis alijs reſpectibus, per ea quæ nos adducimus in d. Manu. cap. 27. num. 52.

Tertio, quod ex his infertur non videri peccare deducentes funus hæretici non denunciati pro excommunicato ad ſepulturam profanam ſolo affectu humanitatis, ſine intentione fauendi hæreticis, quatenus ſunt hæretici.

retici. Tum quia non communicant excommunicato denunciato, neque ſepeliunt eum in loco ſacro, ſed faciunt actum per ſe licitum, qui poteſt licite fieri alio reſpectu humanitatis naturalis, vel cognationis, vel locationis operæ: & ita non cenſentur fautores hæreſeos, vel hæreticorum, per prædicta. Tum quia ſicut licite poſſunt eum comitari, vel deducere viuum ad alia opera per ſe licita, & communicare ipſi edendo, bibendo, & contrahendo ſine intentione fauendi ei ob hæreſim, ſic poſſent etiam communicare illi mortuo, deducendo eum ad ſepulturam profanam, quod eſt per ſe licitum.

8 Quarto, quod etiam infertur ex prædictis, Catholicos deducentes & comitantes funus hæretici ad ſepeliendum eum in loco ſacro peccare, non quidem eo quod communicant excommunicatis, neque quia ſepeliunt hæreticum, ſed quia conſentiunt peccato hæreticorum, quod peccant eum ſepeliendo, & volendo ſepelire in loco ſacro, iuxta cap. eccleſiam de conſecr. diſt. 1, & cap. 2. primo reſponſ. de hæretic. lib. 6. & qui conſentit peccato peccat, cap. 1. ad Rom. & cap. 1. de officio deleg. præſertim cum conſentit cooperando, iuxta glo. & communem opinionem recept. in eodem cap. 1. quamuis non videtur incurrere excommunicationem, ſi ipſi non ſepeliunt, iuxta opinionem ſupradictam Card. q. 25.

Quinto, inferri ex eiſdem, quod etiam peccant prædicti Catholici deducentes funus prædictum, etſi deducant illud in ſepulturam profanam animo fauendi hæreticis, quatenus ſunt hæretici: non quidem eo quod communicent excommunicatis, neque eo quod comitentur ad ſepeliendum in loco ſacro: peccant tamen, & incurrunt excommunicationem, eo quod fauent hæreticis, quatenus ſunt hæretici, contra canones excommunicantes eorum fautores, de quibus eſt cap. excommunicamus. §. credentes. de hæret.

9 Sexto, quod ſolus timor diſplicendi hæreticis, alioquin cognatis, vel amicis, vel vicinis, vel dominis, vel ſubditis, non excuſat à peccato mortali, ſi deducant, vel comitentur animo fauendi hæreticis viuis, vel mortuis. Tum per cap. ſacris. de ijs quæ vi. Tum quia propter nullum timorem, etiam iuſtum, licet violare legem naturalem, vel diuinam, cap. quo iure. 8. diſt. & cap. ita ne. & cap. tolerabilius eſt. 32. q. 5. quæ probant toleranda eſſe potius omnia mala, quam peccato conſentire. Tum quia timor ſi non eſt iuſtus, non excuſat, l. metum. ff. quod met. cauſ. & ſi eſt iuſtus, licet quandoque excuſet à peccato violationis legis humanæ, numquam tamen excuſat à violatione legis naturalis, & diuinæ, per præfata iura, & per cap. fin. cum ei adnot. de conſuet. & fauere hæreticis, quatenus ſunt tales, omni iure vetitum eſt, vt prædiximus: & ita quamuis timor iuſtus excuſare poſſet à peccato communicandi excommunicatis, & etiam comitandi deducentes ad ſepeliendum etiam denunciatum hæreticum, & forte in loco ſacro, quia iure tantum humano prohiberi videtur; non tamen poteſt excuſare à peccato, quod incurritur fauendo hæreticis, quatenus tales ſunt, quia id iure naturali & diuino eſt peccatum.

10 Ad oppoſita pro vtraque parte, quatenus contra prædicta faciunt, reſponderi

ſponderi poteſt. Ad primum quidem pro parte affirmante formatum, concedendo, quod quilibet Catholicus poteſt regulariter communicare proximo ſuo, immo & frequenter obligatur id facere: ſed fallit hoc, quando iuſta lege id ei prohibetur, quale eſt excommunicato denunciato communicare, & hæreticum ſepelire in loco ſacro, & fauere verbis, vel factis hæretico, quatenus eſt hæreticus, per ſupra citata.

Ad ſecundum etiam pro eadem parte adductum reſpondetur, concedendo, quod licitum eſt non ſolum in Germania, & Gallia, ſed etiam vbique gentium communicare excommunicatis non denunciatis pro excommunicatis poſt extrauag. ad euitanda. fideliter relatam à nobis in præfato Manu. conſeſſ. cap. 27. nu. 35. & quia fere nulli hæretici denunciantur excommunicati in Germania, & Gallia, ideo licet eis communicare, vt nouiſſime monſtrauimus in dicto Miſcel. 47. de orat.

Ad tertium vero reſpondetur, concedendo omnem hominem iuuandum eſſe ab homine regulariter; ſed id fallere, quando iuſta lege veratur; vt cum iuſſu iuſti iudicis trahitur ad ſupplicium, argum. cap. non eſt crudelis. 23. q. 5.

11 Ad primum autem pro parte negante adductum conceditur non licere communicare excommunicato iure antiquo, ſed ſic nouo extrauag. præfatæ, ſi nondum eſt denunciatus.

Ad ſecundum pro eadem parte adductum reſpondetur, concedendo timorem vanum non excuſare à peccato, neque iuſtum regulariter à peccato contraueniendi legi naturali, vel diuinæ, ſed ſic communiter à peccato contraueniendi legi humanæ, vt dicitur in 6. dicto.

Ad tertium reſpondetur, negando deducentes funus hæretici ad ſepeliendum dici ſepultores, niſi ſepeliant ipſimet, vt probatur in primo dicto.

Ad quartum autem pro eadem parte adductum reſpondetur, concedendo non licere fauere hæretico, quatenus eſt talis, ſed ſic alio reſpectu, quatenus eſt ægrotus morti proximus, vel indiget extreme cibo, aut veſtitu, vt dictum eſt in primo dicto: & nos in noſtro reſponſo negamus quidem licere deducere funus hæretici animo fauendi ei, quatenus eſt hæreticus; ſed confitemur licere fauere ipſi alio reſpectu; & ita nihil obſtat argumentum.

12 AD POSTERIOREM reſpondeo affirmatiue, ſcilicet, quod Catholici terrarum, in quibus hæretici & alij perfidi imperant, & iuriſdictionem exercent, poſſunt claudere officinas ſuas, in quibus operantur, iubente id principe, vel magiſtratu hæretico, vel alio infidele, qui eam exercet, diebus feſtis ab hæreticis vel infidelibus inſtitutis; modo id non faciant animo fauendi hæreticis, vel alijs infidelium ritibus ab Eccleſia Chriſtiana damnatis. Tum quia claudere præfatas officinas per ſe non eſt illicitum, ſed opus indifferens, quod fine bono bene fieri poteſt, & fine malo male, iuxta late notata per S. Tho. 1. 2. q. 18. Tum quia iuſte parere poſſunt Catholici præpoſitis & magiſtratibus infidelibus huiuſmodi opera indifferentia iubentibus, cap. ad Rom. & cap. non ſemper. & cap. qui reſiſtit. 11.

ſtit. 11. q. 3. Tum quia in toto orbe à nato Chriſto ad hunc vſque diem hoc fecerunt Catholici, etiam eruditiſſimi, & pientiſſimi, iuxta d. cap. 13. ad Rom. Tum quia vetitum eſt Chriſtianis, ne præbeant ſcandala, quando ea poſſunt abſque peccato vitare, iuxta cap. 18. Mat. & cap. nihil. de præſcri. & cap. 2. de operis noui nunciat. & tradit S. Tho. recep. 2. 2. quæſt. 43. & conſtat poſſe Catholicos vitare ſcandala, quæ orirentur ex reſiſtentia, & inobedientia, non claudendo officinas ſine incurſione peccati, modo eas claudant hoc bono fine non conſentiendo ritibus infidelium damnatis, ſine animo eis fauendi, & fauendi erroribus eorum qui ea iubent, vt in caſu propoſito præſupponitur eas claudere.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatum à iure, vel ab homine generaliter hodie vitare non tenemur, niſi ſit denunciatus, vel notorius clerici percuſſor. num. 2.*

3 *Excommunicatio denunciato communicans principaliter in ijs, quæ ſpectant ad eius ſalutem, nec minorem incurrit excommunicationem, etiamſi aliqua alia addat extranea, ea tamen intentione, & magis principaliter vt iuuet.*

5 *Inquiſitores, & hæreticorum iudices tunc demum accipientes à reis pecunias ſunt excommunicati, ſi accipiant illas tamquam prætextu officij; ſecus ſi alio reſpectu, vt ſi accepiſſent pro reſponſo, ſeu conſilio, quod tamquam aduocati pro illis ſcripſiſſent. & num. 4.*

CONSILIVM XIII.

IVRIS peritus, qui & Vicarius Epiſcopi erat, pro conſtituta in carcere hæreſis cauſa accepto pretio informationem ſcripſit.

Quæritur, an mittens copiam informationis, vel ſcribens ad eam epiſtolam, in qua monita ſalutis, & alia ad vrbanitatem pertinentia continebantur, vel etiam propter pecunias vltro oblatas, & acceptas, cenſeatur præfatus conſultor & Vicarius excommunicatus.

Reſpondeo primo, præfatum conſultorem nullas incurriſſe cenſuras, eo quod prædictam epiſtolam ſcripſerit ad prædictam nobilem in carcere detentam.

1 Primo quidem, quod nemo tenetur hodie ad vitandum excommunicatum à iure, vel ab homine generaliter, antequam denuncietur, per extrauag. ad euitanda. quam nos quoque poſt alios referimus in cap. 1. §. laboret. de pœnit. diſt. 6. & in Manu. confeſſ. cap. 27. num. 35. & prædicta nobilis vel nullatenus eſt excommunicata, vel non ſaltem niſi generaliter à iure.

2 Secundo, quod non obſtat dicere, quod finis prædictæ extrauag. habet non iuuare ad vitandos excommunicatos notorie. Tum quia id reſtringendum eſt ad excommunicatum excommunicatione cap. ſi quis ſuadente. 17. quæſt. 4. vt vbi ſupra in Man. probamus. Tum quia adeo prædicta nobilis non eſt excommunicata propter hæreſim notoriam, quod eſt dubium adhuc an inciderit in illam, vt ex facto proponitur.

Digitized by Google

3 Tertio, quod non incurrit quis vllam excommunicationem, etiam minorem, communicando excommunicato etiam denunciato, in eis quæ pertinent ad ſalutem animæ, licet etiam aliqua alia incidenter, vt magis proficiat, interpoſuerit, cap. cum voluntate. vbi gloſſ. & omnes de ſent. excomm. At præfatus conſultor in prædicta epiſtola prædictam nobilem principaliter alloquitur in pertinentibus ad ſuæ animæ ſalutem, licet etiam quædam alia de vrbanitate adiecerit; ergo nullam cenſuram etiam minoris excommunicationis incurrit.

4 Quarto, quod prædictus conſultor non incurrit etiam vllam cenſuram ob prædictas pecunias acceptas, ſi non erat iudex cauſæ, quia licitum eſt iuriſperito pro conſilio ab ſe dato accipere pecuniam, cap. non liceat. 11. quæſt. 3. præſertim vltro abſque vlla exactione oblationis, & cum conſilium datur cum reuolutione librorum, vt colligitur ex gloſſ. & ſcribentibus in d. cap. non liceat. immo nec ſi erat iudex: quia clem. 2. §. 1. de hæ-
5 ret. quæ excommunicat Inquiſitores, & iudices hæreticorum accipientes pecuniam, ſolum excommunicat eos, qui accipiunt eam prætextu officij Inquiſitionis, non autem eos, qui accipiunt alio reſpectu, etiamſi accipiant illicite, vt contextus illius habet expreſſe, & declarat glo. in verb. prætextu. & Card. notab. 1. at præfatus conſultor non accepit illud prætextu officij, & eo quod eſſet vicarius, & iudex, ſed prætextu conſilij à ſe redditi, & tamquam conſultor: & ideo licet forte peccauerit accipiendo plus pecuniæ quam debebat accipere; vel quia cum eſſet iudex cauſæ, non debebat eſſe conſultor, vel alia ratione accepit, quam prætextu ſui officij, vt in facto proponitur, non incurrit illam excommunicationem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Suſpectus de hæreſi cenſetur, qui per annum in excommunicatione manet.*

2 *Suſpectum de hæreſi ſi iudex ab Epiſcopo inquirente rogatus capere, vel captum eidem tradere diſſimulet, vel carcerarius aufugere ſcienter permittat, in foro exteriori de iure incidunt in excommunicationem non reſeruatam, & per bullam Cœnæ in reſeruatam: quia præſumuntur hæretici fautores. num. 3. à qua tamen bulla excommunicatione excuſantur coram Deo, ſi prædicta omiſerint, & fecerint ob aliam cauſam, quam fauendi hæreſi, puta, ob amicitiam, paupertatem, cognationem, compaſſionem, vel ne ſuperioris indignationem incurrerent.*

CONSILIVM XIV.

1 QVIDAM Gubernator, requiſitus ab Epiſcopo, vt caperet quemdam, qui manſit excommunicatus per annum, tamquam ſuſpectum de hæreſi, diſtulit eum capere, ne præiudicium iuriſdictioni Regiæ faceret: & poſtea captum diſtulit illum tradere Epiſcopo eadem de cauſa, donec à iurisconſulto conſilium acciperet: & rurſus conſilio accepto declarauit extraiudicialiter ſe paratum ad tradendum, ſed non tradidit, nec illum animum

Digitized by Google

animum curiæ episcopali notificauit, & interim captus sine alia ipsius Gubernatoris culpa de consensu tamen carcerarij aufugit.

Quæritur, an Gubernator & carcerarius præfati sint excommunicati, & casu quo sint, quali excommunicatione.

Quia illa, propter quæ maneo inclusus domi, & quasi aqua & igni interdictus, non permittunt in alia vagari, nihil profecto ad hoc quæsitum respondissem, nisi me tanta iubentis auctoritas coegisset, cuius imperio
1 in id adactus paucis & breuibus respondeo. Primo, præfatos ambos Gubernatorem & carcerarium censendos esse in foro exteriori excommunicatos per cap. vt inquisitionis. §. prohibemus. de hæret. lib. 6. Gubernatorem quidem, quia iudicandus est non fuisse vsus officio suo diligenter ac prompte, vt debuit: Carcerarium autem, quia fugæ ipsius contra officij sui debitum consensit.

Secundo, quod excommunicatio præfati cap. vt inquisitionis. non est reseruata Papæ, & ideo ratione illius non essent ipsi pro absolutione remittendi ad Papam.

3 Tertio, quod etiam ambo videntur iudicandi in eodem foro exteriori excommunicati per can. 1. bullæ Cœnæ Domini: quia de iure in illo foro videtur præsumendum præfata omisisse, & fecisse, vt fauerent præfato capto suspecto de hæresi, ne ob eam puniretur: & constat per præfatum can. 1. prædictæ bullæ Cœnæ fautores hæreticorum excommunicari, quæ excommunicatio reseruata est Papæ, vt aliæ illius bullæ: & consequenter remittendi sunt in illo foro quo ad eam Papæ.

4 Quarto, quod si vere coram Deo præfatus Gubernator omisit implere mandata tam diligenter, & prompte, ac debuit, propter causas, quas exprimit, & non animo fauendi præfato capto, quatenus erat de hæresi suspectus; & si nec carcerarius eius fugæ consensit, ne puniretur de hæresi, sed ob aliam causam miserationis, paupertatis, cognationis, vel amicitiæ; neuter eorum videtur in foro conscientiæ incurrisse excommunicationem præfatæ bullæ, per ea quæ nos post Caiet. adnotauimus in Manu. confess. cap. 27. num. 55. super can. 7. præfatæ bullæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Hyperbolica locutio, per quam falsum aliquod videtur dici, non est communiter peccatum.*

2 *Membrorum suorum nemo dominus est: vnde nec testis potest se obligare, etiam in causa hæresis, ad pœnam ignis, vel aliam corporalem, si eius dictum reperiatur falsum.*

CONSILIVM XV.

VTRVM testis, qui iuratus, & interrogatus de coniecto in carcerem pro hæresi ab Inquisitore, quid sentiebat de ipsius fidelitate; respondit, Adeo credo eum esse fidelem, quod sum contentus comburi, si ipse inueniatur hæreticus; quod dixit per modum exaggerationis: Vtrum inquã peccauerit, & possit puniri ab Inquisitore, si coniectus in carcerem probetur hæreticus?

Digitized by Google

1 Respondeo primo, quod dici potest consulentem nullatenus peccasse: quia dicere aliquod falsum per hyperbolem, vel aliam figuratiuam locutionem, non est mendacium, nec peccatum, vt tradit S. Tho. post D. August.in 2.2.q.111.ar.1. & probatur per illud Dauidis 2.Reg.cap.10. *Ionatas, & Saul aquilis velociores, & leonibus fortiores*, & per alia multa sacræ scripturæ loca.

Secundo,quod esto peccasset,non tamen peccasset peccatum hęreseos: quia non est contra sacram scripturam, nec contra determinationem Ecclesiæ S.Rom.vt palam est.

2 Tertio,quod non posset puniri ab Inquisitore, propterea quod se obligauit ad pœnam ignis, casu quo ille vinctus probaretur hæreticus. Tum quia non se obligauit ex animo vero,sed hyperbolico,& figuratiuo. Tum quia nemo potest se obligare ad pœnam ignis, & combustionis, vel mortis, nec mutilationis membri, iuxta gloss.in cap.cum homo. in verbo supplicium.23.q.5. quia non est dominus membrorum suorum, l.liber homo. ff.ad legem Aquil.cap.contingit.de sent.excom.&c.

SVMMARIVM.

1 *Abiuratio nec de leui, nec de vehementi inducit irregularitatem: quod si simul ob aliqua grauissima peccata condemnetur ad triremes, maxime si iubeatur inter condemnatos ob hæresim exire cum candela in manibus, erit difficile ab irregularitate excusare.*

2 *Pœnitentia publica,quam abiurans de vehementi facit, portando iuxta præceptum Inquisitoris candelam in manibus, non est solemnis inducens irregularitatem.*

3 *Condemnatus de grauissimo aliquo delicto, & ob id fustigatus, vel ad triremes ad tempus transmissus, censebitur irregularis in foro exteriori: Quod si coram Deo sit innocens, erit in foro conscientiæ liber ab irregularitate; & poterit, vbi non timet de foro exteriori, ordines suscipere, & celebrare.*

CONSILIVM XVI.

ABIVRAVIT quidam hæresim de leui, & fortasse de vehementi; & quia vi tormentorum, vel testibus falsis probatur commisisse grauissima peccata, quod coram Deo non ita est, condemnatus est à sancto officio Inquisitionis, vt exiret cum candela in manu, & damnatus est ad triremes,in quibus remigauit per aliquod tempus. Quæritur, an sit irregularis, ita vt non possit ordinari sine dispensatione.

1 Dixi verbo, quod mihi videbatur responsum domini mei doctissimi esse firmũ, quatenus habet per solam abiurationem de leui non incurri vllam irregularitatem, immo neque per abiurationem de vehementi: quod exercitum fuit in quodam prælato, qui abiurauit de vehementi, & sequenti die sine vlla dispensatione celebrauit Missam cum approbatione & laude Papæ, & totius Curiæ. & recte. quoniam nullo iure id probari potest: & irregularitas non incurritur, nisi in casibus à iure expressis.

Dixi

Digitized by Google

2 Dixi etiam firmissimum esse responsum præfati domini Doctoris, quatenus habet, pœnitentiam, quam D. consulens fecit, non fuisse pœnitentiam, quam iura vocant solemnem, quæ inducit irregularitatem: & quod pœnitentia, eo quod sit publice facta, non inducit talem irregularitatem. Dixi præterea, præfatum D. consulentem non esse irregularem quo ad forum conscientiæ, si vera sunt coram Deo, quæ ipse affirmat: quo ad forum autem exterius remitto me ad ea quæ sanctissimus Dominus noster, aut sacrum Inquisitionis prætorium super eo in suis litteris mandat Inquisitoribus Sardiniæ. Dixi postremo, non audere me affirmare, quod in foro exteriori non sit iudicandus irregularis, & habeatur pro tali, & remigatio imposita sibi videatur æquipollere ictui fustium, adiuncta præsertim, & præcedente eductione ipsius in coronam condemnatorum tenendo candelam in manu. Itaque in eadem sum nunc sententia, scilicet posse ipsum ordinari recte quo ad forum conscientiæ, & ordinatum quo ad illud posse recte celebrare, sed posse ipsum inquietari quo ad forum exterius; &, si precibus vel fauore posset esse securus quo ad forum exterius, satis fore securum quo ad interius. Salua, &c.

3

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus fuisse non probatur is, cui confitenti se imaginem percussisse, Inquisitor indixit abiurationem de leui, & pœnam triremium.*

2 *Triremium pœna inflicta ei, qui de leui abiurauit hæresim, videri potest aliquibus, quod inducat infamiam iuris, vel facti, impedientem promotionem.*

CONSILIVM XVII.

CONFESSVS est quidam percussisse quamdam imaginem sacram timore tormentorum, & condemnatus publice per Inquisitionem ad abiurandum de leui, & ad triremes, vt seruiret in eis duobus annis, compleuit præcepta. Quæritur, an possit promoueri ad ordines sine dispensatione Papæ.

1 Respondeo primo, quod non obstat ei hæresis obiecta: quia non fuit probata, neque inquisitor declarauit ipsum incurrisse illam, sed solum indixit illi purgationem, quam præstitit iuxta cap. accusatus. de hæret. lib. 6.

2 Secundo, quod condemnatio illa ad triremes facta, & completa per eum videri potest alicui induxisse infamiam facti, vel iuris, quæ impedit promotionem iuxta cap. tantis Daniel. 83. dist. & cap. omnipotens. de accusat. & quod ictus fustium videtur inducere infamiam, l. ictus fustium. ff. de his qui not. infa. præsertim in foro exteriori.

Cætera vide consil. 16. superius posito de hæret.

SVMMARIVM.

1 *Abiurare est recedere ab aliqua re cum iuramento de non redeundo ad illam.*

2 *Confessus, vel conuictus de hæresi, fit inhabilis ad beneficia, & officia publica, & perdit omnia sua bona, & iura.*

3 *Purgatio canonica est de obiecto crimine innocentiæ ostensio.*

3 *Abiuratio, etiam de vehementi, est quædam purgatio canonica, qua ostendit se innocentem.*

4 *Absolutus etiam mediante abiuratione ab hæresi obiecta habetur pro innocente, & dignus beneficijs, vt antea.*

5 *Absolutus per abiurationem etiam de vehementi non manet inhabilis.*

6 *Abiuratio duplex: altera, qua quem pœnitet hæreseos incursæ: altera, qua de ea suspectus se purgat, qui pro hæresi non punitur, licet quandoq. ei imponatur aliqua pœnitentia pro ijs quæ fecit, ex quibus orta est suspicio. Primus remanet inhabilis ad officia, & beneficia; secundus non, & potest eligi vt prius. num. 3.*

CONSILIVM XVIII.

TITIVS religiosus vixit per multos annos in sua religione, & fuit semper habitus apud omnes vir probatissimæ vitæ, vnde fuit multoties Abbas, & Visitator, & tandem Generalis suæ religionis. Annis elapsis fuit denunciatus apud sanctum Officium, quod in iuuentute sua legerit quemdam librum suspectum. Post multa abiurauit de leui suspicione. Quæritur, an de iure communi hæc abiuratio de leui reddat eum inhabilem ad gradus, & dignitates suæ religionis.

1 Pro parte affirmante huius quæstionis, nempe quod non possit eligi, facit primo, quod quidquid dicat turba scribentium de abiuratione, veritas est, quod proprie abiurare, secundum significationem, qua canones vtuntur, est recedere ab aliqua re cum iuramento de non redeundo ad illam, & sic sumitur in cap. accepta. & in cap. audita. de rest. spoliat. & in cap. super hoc. de renunc. & in cap. ad abolendam. de hæretic. & in cap. inter. de purgat. canon. Nec arbitror esse vllum textum in volumine Decretalium, in quo verbum hoc aliter accipiatur: quamuis in cap. accusatus. de hæretic. lib. 6. videatur accipi pro negante cum iuramento, & detestante hæresim. & consequenter abiuratio hæresum proprie est recessio ab hæresi cum iuramento de non redeundo ad illam. Nec obstat cap. litteras. de præsumpt. quia ibi non fuit iussum, vt is, contra quem habebatur vehemens suspicio de hæresi, abiuraret hæresim, sed tantum vt se purgaret de illa. Neque etiam obstat dict. cap. inter. de purgat. canonic. in cuius casu videtur præceptum fuisse illi, qui erat tantum suspectus de hæresi, & non confessus, neque conuictus, abiurare illam: quia non fuit iussus abiurare hæresim, sed conuersationē hæreticorum, quam prius habuerat, &
5 ob quam erat suspectus. At D. consulens abiurauit hæresim: ergo confessus fuit illam, vel conuictus de illa. Igitur non potest obtinere vllum beneficium, nec publicum officium, cap. 2. §. hæretici. de hæretic. lib. 6. neque habere aliqua bona, immo perdit ipso iure omnia iura, & bona, cap. vergentis. de hæretic. & cap. cum secundum. eod. tit. per quæ id affirmat Fel. in cap. cum non liceat.

Secundo, quod non prodest dicere D. consulenti, quod modo illam abiurauit:

Digitized by Google

iurauit: quoniam licet per abiurationem excuſetur, ne tradatur poteſtati ſæculari puniendus, non tamen mundatur ab inhabilitate, qua factus fuit inhabilis ad beneficia & officia per hæreſim abiuratam: quia illa non tollitur per pœnitentiam, per iura ſupra citata, & ſcribit latius Fel. in cap. eam te. de reſcript. verſ. infidelitas. vbi regulam illam, quod infidelitas præcedens non nocet conuerſo ad obtinenda beneficia, limitat non procedere in hæreſi, ſeu hæretico conuerſo.

Tertio, quod etiam abiurans de leui dicitur abiurare hæreſim, cap. accuſatus. in principio de hæretic. lib. 6. ergo etiam abiuratio de leui præſupponit incurſam fuiſſe hæreſim.

Quarto, quod abiuranti hæreſim ſolet frequenter imponi pœna ſuſpenſionis, vt probat præfatum cap. inter. de purgat. canonic. Et fieri poteſt, vt præfato D. conſulenti fuerit impoſita pœna ſuſpenſionis, cum abiurauit de leui.

3 His tamen non obſtantibus, quæ vere non obſtant, contrarium eſt dicendum. Primo quidem, quod purgatio canonica, per quam quis de hæreſi, vel alio crimine ſe purgat, eſt ſecundum Raym. & Gofredum, & alios communiter, de obiecto crimine innocentiæ oſtenſio, & probatur ex cap. ex tuarum. & cap. inter. de purgat. cano. & cap. ad abolendam. §. qui vero. de hæretic. Itaque purgare ſe de crimine per iuramentum, vel per aliquid à iudice decretum, eſt oſtendere ſe innocentem. Et qui ſe canonice purgauit iuxta formam ſibi præſcriptam, abſoluitur, & habetur pro innocente, & pro tali, qui non commiſit crimen, cuius fuit accuſatus.

Secundo, quod abiuratio de leui, immo & de vehementi, eſt quædam purgatio canonica, vt colligitur ex cap. accuſatus. in principio de hæretic. lib. 6. Et per conſequens abſolutus per abiurationem de leui eſt habendus pro tali, qui non commiſit crimen, cuius fuit accuſatus; & conſequenter pro tali, cui non nocet crimen ſibi impoſitum, nec per conſequens vlla inhabilitas, quæ ex eo naſci poſſit.

4 Tertio, quod purganti ſe per abiurationem, etiam ob tam grandem ſuſpicionem, propter quam fuit indicta ei purgatio cum decimaquarta manu ſui ordinis, debet reſtitui beneficium: & eſt caſus ſingularis in præcitato cap. inter. de purgat. cano. & non alia ratione, quam quia abſolutus de crimine ſibi obiecto, etiam mediante abiuratione, habetur pro innocente, & digno beneficio, quo erat dignus antequam accuſaretur.

5 Quarto, quod nullus eſt textus, neque gloſſa, neque doctor, qui dicat, quod abſolutus per abiurationem de leui, immo neque per abiurationem de vehementi, maneat inhabilis ad aliquid, ad quod ante accuſationem fuit habilis; niſi iudex, qui indixit abiurationem, vel purgationem, impoſuiſſet illi aliquam talem pœnam pœnitentialem propter ea, quæ fecit, vel dixit, ex quibus orta fuit contra illum ſuſpicio. quod ſola illa ratione dicere omiſerunt dicti canones gloſſ. & doctores, quia contrarium erat clarum, cum abſolutus à crimine habeatur pro innocente, argum. cap. in his. de accuſationib. cum ei adnotatis. At D. conſulenti non fuit adiecta vlla pœnitentia pœnalis, per quam remaneret inhabilis: ergo poteſt

eligi, perinde, ac si numquam fuisset accusatus.

6 Quinto, quod duplex est abiuratio, secundum omnes. Altera, quam cogitur facere hæreticus pœnitens hæreseos à se admissæ iam confessæ, vel probatæ, vt misericordiam consequatur, & ne ad mortem tradatur, iuxta cap. 1. 1. q. 7. & cap. ego Berengarius. de consecrat. dist. 2. & cap. ad abolendam. §. præsenti. de hæret. Altera, qua suspectus de hæresi se purgat, & monstrat innocentem, iuxta formam à iudice decretam, de qua in d. cap. ad abolendam. §. qui vero. & cap. accusatus. in princ. eod. tit. lib. 6. per quam non receditur ab hæresi incursa, nec ponitur vlla pœnitentia de hæresi, quæ non fuit confessa, neque probata, sed solum fit ostensio innocentiæ contra suspicionem aliquo modo ortam: & si qua pœna pœnitentialis imponitur, ea non infligitur ob hæresim, quæ non fuit probata, neque confessa, sed ob ea, quæ minus bene fecit, vel dixit, ex quibus illa suspicio processit. Et, vt certum est, quod priore modo abiurans remanet inhabilis ad beneficia, & officia, donec fiat habilis, per adducta in oppositum, quia constat fuisse hæreticum: ita certissimum est, quod per hunc posteriorem nulla talis inhabilitas incurritur, cum nulla hæresis sit confessa, vel probata, immo per abiurationem est omnis suspicio sublata, & declaratur esse fidelis, & Catholicus.

Non obstant supra in oppositum adducta: quia solum sibi vendicant locum in hæretico confesso, vel conuicto de hæresi, qui abiurat vt pœnitens recedendo ab hæresi iam incursa confessa, vel probata: nostra vero responsio habet locum in eo, qui abiurat purgando se à suspicione hæreseos contra eum aliquo modo suborta, qui nullatenus confitetur illam incurrisse, nec de ea conuincitur, immo omnino negat, & ad innocentiam suam probandam præstat purgationem canonicam per abiurationem iuxta formam à iudice decretam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Abiuratio hæresis propria, per quam quis recedit ab hæresi, inhabilitat ad habenda beneficia, & priuat ipso iure habitis; impropria autem, quæ est purgatio, non.*

2 *Bulla Pij V. beneficiorum ob hæresim vacantium resignationes annullans non habet locum in eo, qui solum per viam purgationis hæresim abiurauit.*

CONSILIVM XIX.

AN BVLLA Pij V. quæ annullat resignationes beneficiorum vacantium ob hæresim, habeat locum in beneficio eius, qui abiurauit hæresim?

1 Respondeo primo, quod nimis generaliter quæritur, ad hoc, vt categorice possit ei responderi. Abiuratio enim (vt in proxime præcedenti responso dicimus, quidquid turba doctorum inuoluat) propria, de qua iura omnia loquuntur in Decreto & Decretalib. est recessio ab hæresi cum iuramento de non redeundo ad eam; per quam qui abiurat confitetur se in eam incidisse: quamuis in cap. accusatus. de hæret. lib. 6. in princ. ponatur

Digitized by Google

tur pro purgatione, qua inquisitus cum iuramento se purgat, negando se in illam incidisse, & detestatur eam, & promittit se numquam illam incursurum: & ita per hanc abiurationem non probatur inquisitum vmquam fuisse hæreticum, nec fautorem eorumdem credentem: per priorem autem propriam sic.

Secundo, quod qui abiurauit secundum posteriorem acceptionem, non desinit esse idoneus beneficio, & potest eligi, vt nos ibi supra respondimus: qui autem abiurauit priore modo, quia confitetur se fuisse hæreticum, est inhabilis beneficio habendo, & priuatus ipso iure habito, per cap. 2. de hæret. lib. 6. & cap. cum secundum. eod. tit.

2 Tertio, credere me præfatam bullam fel. recor. Pij V. non esse intelligendam ita, vt comprehendat beneficia eius, qui abiurauit hæresim per viam purgationis, de quo loquitur præfatum cap. accusatus. quin etiam puto, eum, qui possidet beneficium, posse allegare se non teneri ad standum confessioni, & abiurationi, nec sententiæ contra inquisitum latę: quia res inter alios acta, &c. tit. C. res inter alios, &c. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum bona ad fiscum sæcularem loci, cui subditi sunt, pertinere, iure antiquo Decretalium concessum videtur: sed per alia iura recentiora extrauagantium, Ecclesia, quod & potuit, num. 2. derogans dictis iuribus antiquioribus aliter statuit, num. 3. apprehensionem autem debet præcedere declaratoria. num. 4. & hoc etiamsi constet de ipsa hæresi notorie. num. 7. quia defensio, quæ citationem prærequirit, est de iure naturæ. num. 6. & hæc tanto magis requiri videtur, quando bona hæreticorum ad alios peruenissent, antequam contra hæreticos esset pronunciatum. num. 8. multi tamen tenent in notorijs non esse necessariam declarationem. num. 5.*

CONSILIVM XX.

1 AD PROPOSITAS quæstiones respondeo, & quidem ad primã, quod semper in hunc diem fui in illa opinione, quod bona confiscata ob hæresim pertinent ad fiscum Sedis Apost. si ea sunt sita in terris suæ iurisdictioni temporali subiectis; & in alijs pertinent ad fiscos Regum, & aliorum non recognoscentium superiorem, sæculares, in quorum territorijs sunt sita, per cap. vergentis. de hæretic. & cap. cum secundum leges. eod. tit. lib. 6. quatenus habet, non posse capi illa potestate sæculari, donec eorum domini declarentur esse hæretici per sententiam potestatis ecclesiasticæ; significans à contrario sensu, illa pertinere ad eam post declarationem. & hoc tenet gloss. in clem. 2. de hæret. verb. ecclesiæ. & Panor. Anan. & communis in dicto cap. vergentis. vbi Feli. respondet Mariano contrarium significanti. præsertim cum is, cuius bona confiscantur, est laicus. arg. cap. nouit. de iudic. & cap. cum ad verum. 96. dist.

Semper, inquam, fui in hac opinione per prædicta, & aliquot alia: maxime vero quod in regnis, quæ colui, non memini vmquam vidisse contrarium

trarium seruari. Gallia enim, quo tempore in illa iura didici & docui, tantum erat ab hæresi aliena, vt sanctum Inquisitionis officium esset fere otiosum; nullum memini audisse Tolosæ, & Catursij, in quibus sunt insignes academiæ, vmquam fuisse damnatum hęreseos, neque accusatum, vel inquisitum: in regnis autem Hispaniæ, Castellæ, Nauarræ, & Lusitaniæ, in quibus magnam copiam accusatorum, & inquisitorum vidi, omnia bona confiscata cedebant Regibus eorum, sicut & hodie cedunt.

Nunc autem respondurus ad hanc quæstionem euolui multos auctores, quorum nomenclatura, ne sim fastidio, tacita, videtur iure verius quod ea pertinent ad fiscum Ecclesiæ: & quod Marianus, quem reprobat Fel. vbi supra, loquitur verius: ea primum ratione, quod crimen hæreseos est mere
2 ecclesiasticum, cuius cognitio nullatenus pertinet ad vllum Regem, nec aliam potestatem sæcularem, cap. vt inquisitionis. §. prohibemus. de hæretic. lib. 6. & consequenter sola potestas ecclesiastica poterit, & potest de illo cognoscere, iudicare, & pœnam condemnato imponere. arg. l. de qua re. ff. de iudic. & cap. tuam. de ord. cogni. & cap. nouit. de iudic. & consequenter sola Sedes Apost. potuit pœnam confiscationis præfatæ imponere, & ap-
3 plicare cui iustum esset. At, vt testantur multi graues auctores, præsertim Itali, & in his ipsemet Felinus præfatus in cap. cum nobis. num. 12. de præscriptio. multas & varias constitutiones, quæ non sunt in corpore iuris, fecerunt Pontifices Max. de applicatione bonorum ob hæresim confiscandorum, aliter atque aliter statuentes, & quod de rogauerunt præfatis cap. vergentis. & cap. cum secundum. quarum aliquas etiam ipsi legimus, nullas tamen, quæ expresse derogarent illis. ergo posterioribus est standum, cap. 1. de constit. lib. 6. cum qui fert vnam legem, possit eam tollere, mutare, minuere, & augere; nec vllus legislator successori suo æqua potestate fungenti legem ponere possit, cap. innotuit. de elect. præsertim quod nullo iure in corpore iuris clauso saltem expresse constituatur, vt bona ob hæresim confiscata extra regnum Papæ sita cedant fisco illius. cumq. circa hoc multæ volitent opiniones: cumq. licet rigorosa illa confiscatio, qua vtitur bona pars Hispanię, priuandi filios & filias legitimis suis, & nurus & generos dotibus, & donationibus propter nuptias, etiam acceptis longe ante accusationem, & damnationem, aliqua ex parte profuerit illorum regnorum Christianismo, alia tamen induxit magnum odium erga illum, & magnam occasionem vt multis recens conuersi, & eorum posteri in infidelium regna migrarent.

4 AD SECVNDAM respondetur, quod sententia declaratoria debet præcedere apprehensionem, & occupationem, secundum omnes, saltem extra casus notorios, per cap. cum secundum. de hæretic. lib. 6. quod id exprimit, & tenetur ab omnibus.

5 AD TERTIAM, an sufficiat crimen esse notorium, ad hoc, vt sine alia sententia super illo lata, bona eorum occupari possint, respondeo quod pro parte affirmante facit, quod in notorijs ordo iuris non est seruandus, cap. ad nostram. 3. de iureiur. & quod euidentia patrati sceleris non indiget clamore accusatoris, cap. euidentia. de accusat. & quod per-

inde

Digitized by Google

inde est abstinendum ab audiendo Missam sacerdotis fornicarij notorij, ac declarati per sententiam pro tali, cap. fi. de cohab. cler. & mul. & quod in confesso nullæ sunt partes iudicis, l. proinde. ff. ad leg. Aquil. quia per confessionem res fit notoria, d. cap. fi. & cap. vlt. de tempor. ordin. & quod extrauag. ad euitanda. Martini V. & postea sæpius renouata per Conc. Lateran. sess. 11. & in statutis Gallicanis, & concordatis inter Leonem X. & Regem Franciscum tit. de excom. non vitan. æquiparat notorium excommunicatum non declaratum excommunicato declarato: & denique quod Felinus in cap. Rodulphus. nu. 37. dicit, in specie declarationem, quam requirit d. cap. cum secundum. non esse necessariam in notorijs, allegando in id duo pulchra dicta Panor. vltra quæ allegari potest conclusio communis, quæ habet non esse necessariam citationem, quando constat nullam defensionem competere citando, iuxta cap. cum olim. de re iud. & alia citata ibi per Panor. & Fel. & in cap. cum causam. de rescript.

6 Pro parte negante facit primo, quod etiam in notorijs requiritur citatio, iuxta gloss. in cap. ad nostram. il 3. de iureiuran. quæ ad id allegat cap. Deus omnipotens. 2. q. 1. citatio enim pertinet ad defensionem, & defensio debetur iure naturali, quæ à nullo principe tolli potest, vt habet expresse clem. pastoralis. §. cæterum. de re iudic. quæ annihilauit quamdam sententiam Federici Imperatoris propter defectum citationis, & concessionis facultatis ad se defendendum, dicens eam iure naturali fuisse debitam, nec potuisse per Imperatorem suppleri. ob quæ gloss. Ioannis Monachi singulariter & copiose probat non posse Papam procedere sine citatione, in extrauag. 1. de dolo & contum.

Secundo, quod etiam in notorijs requiritur sententia, secundum eamdem gloss. & glossam. in cap. euidentia. de accusat. & est melior gloss. in d. extrauag. 1. quæ habet, necessariam esse sententiam iudicis, vel præceptū, quod illi æquipolleat: & in casu proposito nulla sententia est data, nec præceptum, quod illi æquipolleat.

Tertio, quod est casus irrefragabiliter probans hanc partem in d. cap. cum secundum. de hæret. lib. 6. quatenus vniuersaliter statuit ne fiat apprehensio bonorum, donec per iudicem ecclesiasticum declaretur hæreticus; per quod omnes dicunt declarationem esse necessariam.

7 Per hæc pro vtraque parte adducta, videtur reddi quæstio hæc difficilis, & cuius vtraque pars disputando defendi posset: sed ad consulendum in præsenti casu pro parte affirmante inclinor, per adducta supra pro ea. Tū quod non occurrit modus adeo iuridicus defendendi Catholicos communicantes cum hæreticis notorijs Germaniæ, & Galliæ, à peccato, & excommunicatione, ac tenendo quod non tenemur vitare notorios excommunicatos, antequam denuncientur esse tales, vt diximus in Manu. confess. cap. 27. num. 35. & latius in Enchirid. de oratione cap. 22. num. 5. &
8 Miscel. 47. in nouo. Tum quia videntur esse mortui hæretici, quorum bona maritus oratricis cepit, antequam denunciarentur, & quidquam contra eos pronunciaretur. Tum quia credo, dictum prædictum Fel. in d. cap. Rodulphus. numquam fuisse praxi mandatum. Tum quod videtur secum pugna-

Digitized by Google

pugnare, dum ait non esse locum d. cap. cum secundum. cum factum est adeo notorium, quod nulla est opus declaratione: præsupponit enim posse dari notorium, in quo est opus declaratione, non reddita ratione cur non sit idem dicendum de omnibus notorijs. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus iudicatur, qui causa fidei vocatus à iudice, & ob contumaciam excommunicatus, sic manet per annum.*

2 *Excommunicatus ex quacumque causa iudicatur suspectus de hæresi, & potest contra eum procedi, si per annum manserit excommunicatus, etiam si non sit declaratus excommunicatus. num. 3.*

4 *Religiosus non est, & potest iuste eijci filius Iudæi, contra constitutionem sui ordinis à Sede Apostolica confirmatam, & obseruari iussam, ad habitum & professionem admissus.*

CONSILIVM XXI.

QVID iuris de illo monacho, qui fecit aliquem exenterari contra extrauag. 1. de sepult. inter commun. & postea monitus ab aliquibus, vt se faceret absolui, non curauit, sed acceptauit electionem, qua fuit electus, & eam nunc regit post lapsos duos annos à tempore exenterationis, & est filius Iudæi?

1 Respondeo primo, quod potest procedi contra eum tamquam suspectũ de hæresi, per cap. vlt. de pœnis, & per notat. in cap. cum contumacia. de hæret. lib. 6. quia licet ad hoc, vt excommunicatus per annum sit iudican-
2 dus hæreticus iuxta præfatum cap. cum contumacia. requiratur vt vocetur à iudice causa fidei, & excommunicetur tamquam contumax, & maneat excommunicatus per annum; ad hoc tamen, quod possit procedi contra aliquem, tamquam contra suspectum de hæresi, sufficit vt maneat excommunicatus per annum, ex quacumque causa excommunicetur, etiam si illa non tangat fidem, vt resoluit Panor. commun. recep. in d. cap.
3 vlt. de pœnis, & Francus in d. cap. cum contumacia. Nec videtur obstare, quod non fuit denunciatus, & declaratus excommunicatus, & ita non erat vitandus per extrauag. ad euitanda. relatam à nobis in Man. confess. cap. 27. nu. 35. quia extrauagans illa nihil prodest excommunicatis, sed tantum communicantibus cum illis, vt ipsiusmet finis monet.

4 Secundo, quod si Prælatus præfatus esset in Hispania, multum augeretur contra eum suspicio de hæresi ex eo, quod pater eius fuit Iudæus.

Tertio, quod non solum ipse potest priuari religione, & eijci ab ea, sed etiam est ipso iure priuatus, & numquam fuit vere religiosus, si constitutio sui ordinis est vera, & à sancta Sede Apostolica confirmata, & iussa seruari; quod tamen ipse ignoro.

SVMMARIVM.

1 *Iudæorum filij, & descendentes etiam per lineam maternam vsque ad quartam generationem (quibusdam scilicet in partibus) particulari decreto Pauli III. & Gre-*

Digitized by Google

& Gregorij XIII. fuerunt ab ordinibus probibiti ; & hoc , etiamſi nullus illorum poſt conuerſionem in errorem ſit lapſus : etſi de æquitate nati ex talibus ſponte conuerſis non ſint repellendi. num.4. Idem etiam dicitur de deſcendentibus ex Saracenis, ſeu Mauris. num.3. ad fin. & num.5. repelluntur q. ab officio prædicandi. num.7.

1 *Hæreticorum etiam per lineam fœmininam deſcendentes (quibuſdam ſcilicet in locis) vſque ad quartam generationem excluduntur ab ordinibus : ſed hoc intellige de deſcendentibus ex hæreticis condemnatis tantum. num.2. & 3.*

1 *Infidelitas præcedens baptiſma nemini nocet , nec quo ad promotionem , niſi quo ad reuertentes ab hæreſi, vel nouiter conuerſos .*

2 *Legis æque apte duos recipientis intellectus , benignior & mitior eſt accipiendus . fallit , quando verba aliqua non obiter , ſed cum myſterio poſita nihil operarentur. num. 3.*

2 *Hæreſis omnium infidelitatum peſſima : & qui ad Iudaiſmum reuertuntur , magni ſunt hæretici. num.3.*

3 *Repetitio frequens eiuſdem verbi in aliqua diſpoſitione myſterium aliquod denotat.*

6 *Electionem, ſeu promotionem faciendam, impedit probationis ſemiplenæ defectus. at ad promotum, ſiue electum, & confirmatum deijciendum plena requiritur probatio: vt etiam in matrimonio contrahendo, & contracto diſtingui ſolet.*

7 *Legis innouatio antiquæ non receptæ operatur , vt nunc non poſſit dici non recepta , niſi ſint lapſi anni decem à die innouationis , licet contrarium poſſit diſputando teneri .*

CONSILIVM XXII.

1 AD PRIMAM multarum quæſtionum , quæ habet , an prohibitio de qua in breui fel.re.Pauli IIII. confirmata per Greg.XIII. qua certis in locis prohibetur, vt nullus, qui à Iudæis, ſeu hæreticis, quorum parentes & progenitores paterni ſeu materni viuentes ſeu defuncti vſque ad quartam generationem incluſiue hæretici fuere declarati, &c. ad ſacros ordines promoueantur, &c. includat non ſolum deſcendentes hæreticorum damnatorum , &c. ſed etiam deſcendentes à Iudæis vſque ad præfatam quartam generationem , etiam ſi præfati Iudæi primo conuerſi , & filij & nepotes eorum inuiolabiliter fidem Orthodoxam ſeruauerint ?

Reſpondetur, quod pro parte negante facit primo, quod iure communi infidelitas præcedens baptiſmum minime nocet , cap. eam te. de reſcript. ibi, *Pro eo vero quod Iudæus extiterit, cum dedignari non debet.* vnde Fel ibi colligit pro regula, quod infidelitas præcedens in promotionibus non nocet, niſi fuerit hæreſis , vel conuerſio recens. & ita præfata prohibitio Pauli IIII. exorbitat à iure communi, & conſequenter eſt reſtringenda, cap. quæ à iure. de reg.iur.lib.6.

2 Secundo, quod cum lex apte recipit duos intellectus , benignior & mitior eſt acceptandus , l. benignius. ff. de legibus . At præfata prohibitio poteſt duobus modis apte intelligi . priori quidem modo , vt relatiuum, *quorum* , ſequens verbum , *Iudæi* , ſeu *Hæretici* , referat vtrumque : poſteriori

Digitized by Google

ſteriori vero, vt ſolum referat verbum, *Hæretici*, tantum. & intelligendo priori modo reſtringit verbum, *Iudæi*, ſicut verbum, *Hæretici*. intelligendo autem ſecundo modo, ſolum reſtringit verbum, *Hæretici*. Ergo accipiendus eſt prior intellectus, qui eſt benignior, & ſecundum illum non includuntur deſcendentes à Iudæis, niſi parentes eorum deliquerint.

Tertio, quod omnium infidelitatum peſſima eſt hæreſis, vt docet S. Tho. recept. 2.2.q.10. ar.6. & ſecundum menſuram delicti debet eſſe plagarum modus, Deuteron.6. & cap. non afferamus. 24. q.1. ergo non debet puniri magis Iudaiſmus, quam hæreſis. Cum ergo hæreticorum filij non inhabilitentur ad ordinem præfatum vſque ad quartam generationem, niſi parentes eorum fuerint damnati, & ipſi, vel ſtatuæ, vel oſſa eorum combuſta; à fortiori filij Iudæorum, qui minus deliquerunt, non videtur inhabiles, niſi parentes eorum ſimili modo damnentur.

Quarto, quod deſcendentes ex antiquis Chriſtianis, licet fuerint hæretici, non includuntur in præfatis extrauagantibus, niſi ipſi, vel oſſa, vel ſtatuæ ipſorum crementur. Ergo à fortiori deſcendentes ex Iudæis, qui nihil deliquerunt, debent haberi pro inhabilibus; cum, vt prædiximus, hæreſis etiam non punita ſit peior Iudaiſmo.

3 Pro parte affimante facit primo neruoſiſſime, quod in præfata extrauag. Pauli valde ſerio fit mentio de Iudeis, & de deſcendentibus à Iudæis: & quod ſi præfatum relatiuum, *quorum*, intelligeretur priori modo, ita vt referret tam verbum, *Iudæi*, quam verbũ, *Hæretici*, nihil operaretur præfatum verbum, *Iudæi:* quandoquidem nec ipſi primum conuerſi, nec vlli deſcendentes ab ipſis inhabilitarentur, niſi eſſent hæretici, vel deſcendentes ab hæreticis. quoniam Iudæi conuerſi, & filij eorum, ſi relabantur, ita vt ipſi, vel oſſa, & ſtatuæ ipſorum crementur, magni hæretici ſunt.

Secundo facit, quod præfata breuia magnam intendunt ponere differentiam inter Iudeos noue conuerſos, & deſcendentes ex eis, & inter Chriſtianos antiquos, & deſcendentes ex eis. At ſecundum intellectum priorem nullam ponerent differentiam: quia ſecundum illum, ſicuti nulli Chriſtiani antiqui, nec vlli deſcendentes ex eis fiunt inhabiles, niſi aliqui, ex quibus deſcendunt, declarentur hæretici, & ipſi, vel oſſa, & ſtatuæ ipſorum comburantur; & omnes qui deſcendunt ex talibus, fiunt inhabiles: ita & nulli, qui deſcendunt ex Iudæis conuerſis, vel eorum filijs non factis prædicto modo hæreticis, fiunt inhabiles; & omnes qui deſcendunt ex Iudæis primo conuerſis, vel filijs eorum factis prædicto modo hæreticis, fiunt inhabiles.

Tertio, quod idem verbum frequenter repetitum in aliqua diſpoſitione ſignificat aliquod myſterium iuris, iuxta gloſſ. ſingularem & recept. in clem.2.de iur.pat.verb.diœceſanis. Ergo verbum, *Iudæi*, toties repetitum in præfatis extrauag. ſignificat aliquod myſterium iuris, quale tamen non ſignificaret, ſi relatiuum illud, *quorum*, referret tantum verbum *Hæretici*, iuxta ſecundum intellectum: ergo ille eſt accipiendus.

Quarto vrget, quod Greg. XIII. in ſua bulla addit, quod idem ſeruetur in deſcendentibus ex Mauris: & credo ſuam Sanctitatem ad id motam

fuiſſe,

fuiſſe, eo quod rari eorum vſque ad quartam generationem inueniantur firmi Chriſtiani, & quod fortaſſis acceperit idem inuentum eſſe alicubi in deſcendentibus ex Iudæis.

4 Quare dico, hanc partem affirmantem videri iuris rigore veriorem, partem vero priorem negantem poſſe de æquitate ſeruari in deſcendentibus illorum Iudæorum, vel Maurorum, qui ſua omnino ſponte, nullo metu vel vi coacti ſuſceperunt, vel ſuſcipiunt baptiſmum, quales fuerunt omnes fere Iudæi Burgenſes in Hiſpania, qui ad prædicationem Epiſcopi Burgenſis ex Iudæis facti Chriſtiani ſponte omnino ſua baptiſmum ſuſceperunt; quorum nullum deſcendentem adhuc audiuimus deuiaſſe à fide Catholica: quales item ſunt multi, qui Romæ ſola verbi Dei efficacia ſine vllo metu illato conuerſi ſunt, & paſſim conuertuntur; quorum pauci, vt audio, ad vomitum redierunt: quales item ſunt quidam, quos audiuimus ex Africa veniſſe ad Luſitaniam, & etiam ad Caſtellam, ad ſuſcipiendum baptiſmum.

5 AD SECVNDAM, ſcilicet, an præfata extrauagans habeat locum in deſcendẽtibus Maurorum, ſicut in deſcendentibus Iudæorum? Reſpondeo idem, quod reſpondi ad primam, per præfatam extrauag. Greg. XIII. quæ extrauagantem prefati Pauli magna prouidentia extendit ad deſcendentes Maurorum, quos, vt arbitror, accepit contumacius hærere in Hiſpania ſuo Saraceniſſimo, quam Iudæos ſuo Iudaiſmo: quod verum profecto eſt de his, qui aliqua vi vel metu conuertuntur; non autem de his, qui ſua omnino ſponte baptiſmum ſuſcipiunt, quorum tamen numerus paruus, vt audio, eſt in Hiſpania.

AD TERTIAM, ſcilicet, an præfata prohibitio includat omnes, quos vulgus Luſitanum, & etiam aliqua pars vulgi reliquæ Hiſpaniæ appellat Chriſtianos nouos, etiam ſi ante quintam generationem maiores eorum fuerint conuerſi? Reſpondeo, quod non proculdubio: quoniã ipſamet ſe reſtringit ad deſcendẽtes, vſque ad quartam generationẽ tantum. & in claris non eſt locus coniecturis, l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. obl.

6 AD QVARTAM, ſcilicet, quanta probatio ſit neceſſaria ad impediendam electionem alicuius fratris in Guardianum, vel Prouincialem; vel ad eijciendum iam electum, vel confirmatum, propter originem Iudaicam, Maurorum, vel hæreticorum? Reſpondeo, quod ad impediendam electionem videtur ſufficere ſemiplena probatio. argu. text. ſing. in cap. præterea. il 2. de ſponſal. quod probat propter dictum vnius teſtis, & ſemiplenam probationem impedimenti affinitatis impediendũ eſſe matrimonium nondum contractũ, ne contrahatur. Si autem eſt iam electus, & confirmatus, requiritur plena probatio ad reijciendum, & exauctorandũ. arg. cap. ſuper his. de accuſatio. & pro vtroque dicto facit cap. quemadmodũ. de iureiur. quatenus probat, quod *turpius eijcitur, quam non admittitur hoſpes.*

7 AD QVINTAM, ſcilicet, an præfata prohibitio Pauli IIII. ſit ſeruanda quo ad eam partem, qua prohibet præfatos deſcendentes à Iudæis, vel hæreticis, in prædicatores eligi, vel iam electos ad prædicandum admitti? Reſpondetur, quod ſic: quia licet non videatur recepta quo ad hoc in ali-

in aliquot partibus,fuit tamen poſtea anno 1573.innouata,& extenſa quo ad Mauros per Greg. XIII. & ita nondum ſunt tranſacti decem anni, qui ſatis videntur requiri ad euacuãdam viribus legem canonicam,arg. multorum, quæ in hac re dicit Fel.in cap.1. de treug. & pace.num.6.& multis ſeq.quamuis etiam contrarium diſputando ſuſtentari poſſit de rigore iuris,per eadem,quæ ibidem traduntur, maxime illud ſingulare dictum Dominici in §. leges.4. diſt.ſcilicet, quod omnis lex videtur ferri à ſuperiore ſub illa conditione,ſi recipiatur à ſubditis. Et quidem quo ad deſcendentes à Iudæis,vel Mauris, qui ſua omnino ſponte conuerſi fuerunt, nec ad vomitum redierunt,æque videtur poſſe diſſimulari. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Filij nati antequam pater fieret hæreticus, pœnis non afficiuntur, ſicut nec filij ante proditionem patrum rebellium, ſeu ingratitudinem patrum libertorum.*
2 *Filij nati ante dignitatem patris vel poſtquam ab ea amotus, vel mortuus fuerit, illius priuilegijs non gaudent.*
3 *Indefinita æquipollens vniuerſali ex rationis diuerſitate limitatur.*
4 *Lex filios ob patris crimen puniens, vt exorbitans, reſtringenda.*
5 *Filij hæreticorum vbi ratio præſumptionis paternæ imitationis ceſſat, non puniũtur.*
6 *Lex in præſumptione fundata, præſumptione ceſſante, ceſſat.*
7 *Filij poſt delictum patris ex ſanguine infecto naſci videntur.*
8 *Filius ante patris hæreſim natus, vt promoueri poſſit ad honores & magiſtratus, non eget diſpenſatione.*

CONSILIVM XXIII.

N. INQVISITVS eſt, quod fautor fuerit hæreticorum, & probatus,& conuictus,ſed non confeſſus,in morte autem ſuſcepit omnia eccleſiaſtica ſacramenta. Quæritur,an filius eius,qui multo tempore ante commiſſum crimen natus eſt,ad Catholicorum ſcholas miſſus,& in bonis literis & moribus educatus, comprehendatur ſub diſpoſitione cap. ſtatutum.de hæret.lib. 6. ita vt promoueri non poſſit ſine diſpenſatione ad honores & magiſtratus.

1 Reſpondeo, quod præfatus D. conſulens non indiget vlla diſpenſatione. Tum quia ſecundum ſententiam viri eruditiſſimi & maximæ auctoritatis Cyni in l.quiſquis. C.ad l. Iul.maieſt. & Petri de Bellapertica paris eruditionis & auctoritatis, quem ſequitur ille, tenendum, filios committentium crimen læſæ maieſtatis non incidere in pœnas impoſitas contra filios proditorum & rebellium genitos ante proditionem & rebellionem commiſſam. Tum quia illa probatur per l. 2. C. de libert. & eorum liber. quatenus habet propter liberti ingratitudinem filiõs eius ante illam natos nihil perdere de ſua libertate,licet poſtea nati recidant in ſeruitutem. quod etiam probatur per l. à diuo Marco. C. de quæſt. iuncta glo. ſuper verbo aſperſit.quæ habent, priuilegium, quo gaudent quidam ob dignitates, ne

Digitized by Google

2 tes, ne ad quæſtionem trahantur, non ita extendi ad natos poſtea, ſicuti ad natos antea. Quam ſententiam quo ad propoſitum caſum corroboro. Tum quia hoc ipſum tenet Cal. in conſ. 3. de hæret. per l. emancipatum. ff. de ſenator. quæ habet, filium natum antequam pater moriatur, vel ſenatu moueatur, gaudere priuilegio ſenatorum; licet eo non gaudeat ille filius, qui poſt patrem motum à ſenatu, vel mortuum naſcitur. Tum quia natus antequam pater ad dignitatem promoueatur, non gaudet honore, quem poſt eum natum quærit, l. ſi ſenator. C. de dignitat. lib. 12. ergo à fortiori non debet quærere pœnam, ſeu plecti ea à patre poſt ipſum natum meritam, cum odia debeant reſtringi, & fauores ſint ampliandi, cap. odia. de reg. iur. lib. 6. & cap. pœnæ. de pœnit. diſt. 1. Tum quia etiam Dominicus à Sancto Geminiano refert, & probat prædictum conſilium.
3 Cald. in cap. 2. §. hæretici. ſub fin. de hæret. lib. 6. Nec Ioan. Lup. à Pallis rubeis in libro de iuſta obtentione Regni Nauarræ auſus fuit tenere contrarium, licet ſuo propoſito plurimum inſeruiret. Tum quia non obſtat, quod cap. ſtatutum. il 2. de hæret. lib. 6. indefinite loquitur de filijs hæreticorum punitis, & quod indefinita æquipollet vniuerſali, cap. ſi Romanorum. 19. diſtinct. & l. 3. de officio præſidis. & per conſequens debet intelligi de omnibus filijs ante, & poſt natis; quia, vt ait Cald. vbi ſupra, indefinita locutio limitatur ex diuerſitate rationis, quæ reperitur in aliquibus caſibus ſub indefinita contentis. argum. gloſſ. & circa illam notatorum cap. vt circa. de electione. lib. 6. & magna ratio limitandi illud cap. ſtatutum. ne procedat in filijs ante crimen natis, ſicut
4 in filijs poſtea natis, colligitur ex legibus ſupradictis. Tum quia lex præfata tam canonica, quam ciuilis puniens filios pro peccatis parentum, eſt exorbitans multum à iure communi, non ſolum humano, titul. C. ne filius pro patre. ſed etiam à lege naturali, qua pœna imp oſita contra malefactorem non debet extendi ad alios, l. Gracchus. C. ad l. Iul. de adult. & cap. quæſiuit. de ijs quæ fiunt à mai. par. cap. ſed etiam contra legem diuinam, quæ per Ezech. cap. 18. translata in cap. Iudæi. 1. quæſt. 4. ſic ſtatuit: *Anima, quæ peccauerit, ipſa morietur. Et pater non portabit iniquitatem filij, nec filius iniquitatem patris.* & ita eſt reſtringenda, quantum rationabiliter reſtringi poteſt, cap. quæ à iure. de regu. iur. lib. 6. At rationabiliſſime reſtringi poteſt, vt lex puniens filios pro delictis patrum, reſtringatur ad filios poſt delictum natos. ergo lex præfata cap. ſtatutum. indefinitè puniens filios hæreticorum, debet reſtringi ad filios poſt hæreſim natos, propter rationes ſupradictas. Tum quia ſunt aliquot ſpeciales rationes, ob quas illud cap. eſt limitandum quo ad conſulentem natum, & educatum, ac literis ornatum longe ante punitionem patris.

Prima quidem, quod pater D. conſulentis numquam fuit confeſſus ſe fauiſſe hæreticis, ob quod crimen fuit inquiſitus, & punitus, quia fuit conuictus; ſed ſemper negauit illud, & mortuus fuit confeſſus ſacramentaliter, & abſolutus, atque ad communionem admiſſus à ſacerdote:

& ita D. consulens filius eius bona fide credere potest eum non admisisse tale crimen, & sic non ligari dicta sententia coram Deo, argumento eorum, quæ per Innoc. & alios traduntur de iniusta sententia in cap. quia plerique.de immun. eccles.& omnes confitentur filios puniri per præfatas leges propter præsumptum in eis delictum, & in præsenti casu non potest dici præsumi.

5 Secunda, quod cessat ratio præsumendi quod præfatus D.consulens fuit imitator patris in actu fauendi quibusdam hæreticis: quia fuit actus quodammodo momentaneus; & longe antea, ac cum adhuc puer esset consulens,à patre in sancta studia separatus vixit in eis litteris incumbens, alienus valde à conuersatione paterna. & cessante causa præsumendi, cessat præsumptio. cap.cum cessante.de appell. & cap. ex studijs suis intelligitur puer.& cap.mandata.de præsumpt.

6 Tertia ratio,quod omnes fatentur, leges,quæ fundantur super præsumptione, non habere locum, cum cessat illa. argum. cap.humanæ aures.22. quæst. 5.& cap.tua. de sponsal.tradit late Felin. post Panor. in cap. 1. num. 40. de constitut. post multos Theologos, & Canonistas ab eo citatos. Et per narrata in facto constat cessare contra D. consulentem præsumptionem consensus in delictum patri oppositum. Tum quia falsum est id, quod Salicet.ait in d.l.quisquis. scilicet eadem ratione debere puniri filios antegenitos, qua puniuntur postea geniti; cum constet contrarium ex prædicta l.2. C.de libert.& eor.liber.& ex dicta l.à diuo Marco. C.de quæstionibus,& ex d.l.emancipatum. ff.de senator.& ex d.l.si senator. C.de dignita-
7 tibus lib.12. & quia postea nati videntur descendere ex sanguine iam crimine infecto. Per quæ omnia consulendum,præfatum D.consulentem non
8 indigere aliqua dispensatione,nec absolutione pœnarum,& inhabilitatum impositarum à prædicto cap. statutum. nec alijs contra filios hæreticorum. Salua, &c.

Aduertendum contrariam sententiam dici veriorem, magisque communem, & vsu receptam, vt est videre apud D. Franciscum Pegnam in suis commentarijs ad Directorium Inquisit. part. 3. cas. 163. colum. 2. pag. 727. in impressis Romæ, 1581.

SVMMARIVM.

1 *Laicus disputans de fide non est excommunicatus, sed excommunicandus, nisi ignorantia prohibitionis illum excusset.num.3.*
1 *Verba futuri temporis sententiam ipso iure non inducunt.*
2 *Verba si secundum vulgarem modum loquendi sint intelligenda, loquentis mos & loci, in quo proferuntur, est attendendus.*
2 *Lex quantumuis dura seruanda tamen est, nec est à propria significatione verborum eius recedendum.*

Cleri-

Digitized by Google

3 *Clericis proprium ſpiritualia tractare conuenit, quam laicis quantumuis doctioribus.*

CONSILIVM XXV.

AN LAICI ſtudio Theologiæ dediti peccent mortaliter diſputando de fide, & an ſint ipſo iure excommunicati?

1 Reſpondeo primo, quod non ſunt ipſo iure excommunicati: quia cap. quicumque. 9. inhibemus. de hæret. lib. 6. non excommunicat eos, ſed per verbum futuri temporis ſtatuit, vt excommunicentur: & conſtat ex glo. recep. in cap. in pœnis. de reg. iur. lib. 6. per verba futuri temporis non induci ſententiam ipſo iure, niſi aliquid aliud eis addatur; quod etiam adnotauit gloſſ. eiuſd. cap. quicumque.

Secundo, quod non demiror, ſententiam illam noſtram, ſcilicet laicum diſputantem de fide peccare mortaliter, poſitam in Manu. noſtro confeſſ. cap. 11. num. 27. ſubduram videri aliquibus. Tum quia ſubdura quoque viſa fuit gloſſæ eiuſdem cap. Tum quia, vt illa ait, videbatur potius facienda facultas diſputandi decretorum doctori laico, quam clerico rurali, &
2 indocto, vel quod verba ſunt intelligenda ſecundum vulgarem modum loquendi, cap. ex literis. de ſponſal. & l. Labeo. ff. de ſupel. leg. & vulgus Gallicum omnes literatos & doctos appellat clericos, quod etiam ipſamet gloſſ. monuit.

Tertio dico, determinationem prædictam, licet dura ſit, vt ait ibi gloſſ. eſſe tamen tenendam, iuxta l. proſpexit. ff. qui, & à quibus manumiſſ. & cap. in memoriam. 19. diſtin. Tum quia vt docet Aug. relatus in cap. iſtis. 4. diſt. leges cum inſtituuntur debent iudicari, poſtquam autem ſunt inſtitutæ, iudicandum eſt ſecundum eas. Tum quia gloſſ. Archid. Dom. & Franc. qui eandem ſenſerunt duritiem, tenuerunt eam. Tum quia proprie eccleſiaſtica, & laica perſona differunt, cap. duo ſunt. 12. quæſt. 1. & laicus quamlibet doctus proprie non dicitur clericus, nec licet ei prædicare, c. ſicut. de hæret. Tum quia non eſt recedendum à propria ſignificatione verborum, l. non aliter. ff. de leg. 3. Tum denique, quod cõſtitutio illa facta fuit ab Alexandro IIII. in Italia, in qua, nec in Hiſpania laici, quamuis ſint docti, vocantur clerici: & ita verba illius debent interpretari magis ſecundum morem loquendi terræ, vbi facta fuit, & eorum qui eam tulerunt, quam ſecundum morem Galliæ, vel alicuius alius prouinciæ.

3 Quarto reſpondeo, quod noue vltra omnes ego molliui illam ſententiam, reſtringendo eam ad eum, qui ſcit id eſſe prohibitum ſub pœna excommunicationis: & quod poſſunt addi aliquæ rationes, quibus iuſtius laici etiam docti prohibentur à diſputando de fide Catholica, quam clerici, cum his proprius conueniat tractare ſpiritualia, quam laicis, cap. bene quidem. 96. diſt. & cap. eccleſia. de conſtit.

Digitized by Google

DE APOSTATIS, ET REITERAN. BAPTISMA.

SVMMARIVM.

1 *Sermones generales morales particularibus minus vtiles.*

2 *Facti variatio etiam in vna circumstantia quamuis modica variat ius, quod oritur ex facto.*

3 *Apostasia triplex, à fide, ab obedientia, & ab ordine clericali, vel à religione.*

4 *Apostasia generaliter desertionem muneris significat.*

6 *Habitū religionis deserens, cito resumpturus, no est apostata, licet sit excōmunicatus.*

6 *Mendicantes ad non mendicantes sine licentia transeuntes excommunicationem incurrunt ipso iure, non tamen sunt apostatæ.*

7 *Fugitiuus est, qui sine licentia superioris etiam reuerte habitu vagatur, vel se celat, ne à superiore inueniatur, non tamen sequitur, vt sit apostata.*

7 *Delatio habitus desertorem religionis ab apostasia non excusat.*

8 *Apostata à religione dicitur religiosus professus, qui deserit suam religionem animo ad eam non reuertendi, nec ad aliam transit. Vnde si cesset animus à religione retrocedendi, cessabit vitium apostasiæ nu. 7. Sed & qui intra monasterium existēs continue suo superiori renuit obedire, non est talis. nu. 4. & qui sine licentia exit monasterium, absque tamen animo non reuertendi, non est talis. & nu. 5. & 7. & hoc etiam si habitum deserat, vageturque, sitque fugitiuus. nu. 6. et 8. nec qui suam deserit vt aliam etiam laxiorem etiam sine licentia inter, si illam ingrediatur, etiam si sint mendicantes ad non mendicantes, erit apostata. nu. 5. & 6. & multo minus si petita licentia ad arctiorem, vel ad quamcumque aliam ea obtenta se transfert: sicut nec qui transfertur ad episcopatum, vel in aliqua ecclesia perpetuo instituitur, per quam institutionē desinit esse claustralis sui monasterij. nu. 8. & hoc, modo dicta translatio sit vel saltem credatur iusta. nu. 14. sicut nec is, qui petita licet non obtenta licentia, exit, vt subueniat parentum necessitati, in qua ante illius erant professionem, vel ea à Generali seu Prouinciali petita & obtenta inseruit parentibus, qui post illius professionem in necessitatem inciderunt. nu. 8.*

8 *Translatus ad episcopatum, item & aliam ecclesiam, si de ea perpetuo intituletur, desinit esse sui monasterij monachus claustralis: & hoc, modo dicta translatio sit legitima. num. 14.*

8 *Parentū necessitas præbet iustam causam monacho, vt possit stare extra monasteriū, ita tamē, vt præcedens professionem requirat solam licentiæ petitionē, sequēs autē requirat etiā concessionē, quā tamē facere pōt Generalis, & Prouincialis ordinis.*

8 *Monasterium egrediens sine licentia, sed statim reuersurus, non peccat mortaliter propter exiguitatem materiæ.*

9 *Intellectus bullæ Pauli IIII. contra apostatas, & Pij V. & quod ligant solos veros apostatas. nu. 9. & 14. sed nec bulla Pij V. in conscientia ligat iuste translatos, nec cum iusta licentia stantes extra monasterium. nu. 13.*

10 *Lex aliam interpretans iuxta terminos interpretatæ intelligenda.*

11 *Dubia pars vna copulatiuæ per aliam declaratur eiusdem copulatiuæ partem.*

12 *Intellectus, ex quo sequitur absurdum, euitandus.*

13 *Reductio alicuius constitutionis ad viam iuris quid operetur.*

CON-

CONSILIVM I.

AN DICI possint apostatę omnes infrascripti indifferenter, scilicet? Primo, qui ex quauis causa exierunt è congregatione eorum, & steterunt foris cum habitu, vel sine habitu: & an in hoc sit differentia inter eos, qui diu extra commorati sunt, & qui breui temporis spatio?

Secundo, an qui vigore breuium Pœnitentiariæ, seu aliàs à summis Pontificibus impetratorum foris steterunt?

Tertio, an qui ex licentia suorum superiorum, seu aliàs quouis modo extra claustra vixerunt?

Quarto, an comprehendantur etiam illi, qui cum professionem emiserint in monasterijs obseruantiæ congregationis, postea obtinuerunt beneficia ordinis in titulum, seu ad vitam, & postmodum vigore bullarum fel.re.Pauli IIII.& Pij V.ad claustra reuocati fuerunt.

Quinto, si aliqui prædictorum ante publicationem dictarum bullarum ad claustra redierint, an nihilominus censeantur in eisdem bullis, & earum determinationibus comprehensi?

1 Respondeo primum, has quæstiones esse nimis generaliter propositas, quam vt specialiter & categorice ad eas ita responderi possit, vt casibus sub eis contentis plene satisfiat, nisi iusto in id libello composito, & non studio tumultuario, sed serio & maturo adhibito, cuius adhibendi otium nobis modo deest. Sed & vt ægro animo, tam grandi quæstioni, tam leuiter propositæ, etiam breuem & leuem responsionem præbeamus, facit q̃ S.Tho. in prin.2.2. dixit, sermones morales vniuersales minus esse vtiles, eo quod actiones in particularibus sunt: ante quem Iurisconsultus dixit, omnem definitionem generalem esse in iure periculosam, l.omnis definitio. ff. de reg. iur. adeo quod vix vlla regula absque aliqua exceptione inueniatur, iuxta l.1. ff. de reg.iur. etiam si verbis vniuersalibus affirmatiuis, vel negatiuis concipiatur; excepta illa, de qua in cap. licet. sub fine,de regularib.vna enim circumstantiola addita, vel adempta facto
2 frequenter variat ius, quod oritur ex eo, l. si ex plagis. §. in cliuo. ff. ad legem Aquiliam. & ob id Imperatores Valerianus & Galienus cuidam petenti nimis generale responsum responderunt in l. vt responsum. C. de transact. *Vt responsum congruum accipere possis, infere pacti exemplum.* vnde necesse est prius dicere, quis sit apostata à religione, quam respondeatur, an infrascripti sint apostatæ ab ea. Tum quia cum triplex sit apostasia
3 iuxta glos. solemnem & receptam c. 1. de apost. scilicet à fide, ab obedientia, & ab ordine, vel religione, cuius dictum tertium declarat S. Tho. in 2.2.q.12.art.1.& omnes nostri in ea commentantes: in prædicta tamen quæstione petitur, an infrascripti sint apostatæ, perinde ac si sola vna species apostasiæ inueniretur, cum tamen etiam tertia diuidatur in apostasiam ab ordine clericali, & in apostasiam à religione, vt prædicta glos. insinuat,& probant sex capp. posita in dicto tit.de apostatis, quorum aliqua de apostatis ab ordine clericali, & aliqua de apostatis à regula monachali agunt.

Secundo, quod ex conſulentium perſonis, & quæſtionum ſequentium materia, videtur intelligenda prima tantum de apoſtaſia à religione, & regula monachali: ideoque neceſſum eſt de illa tantum loqui.

4 Tertio, quod licet omnis apoſtaſia ab obedientia, ſeu præceptis obediendi, dicatur apoſtaſia, ſumpta generaliter illa voce, vt prædicta gl. 1. S. Thom. & communis declarant: quia generaliter ſumpta ſignificat omnem retrocetlionem, & retractationem, ſiue deſertionem muneris, vt Goffredo in ſumma num. 1. Latinius videtur dictum, & per l. deſertorem. ff. de re milit. non tamen dicitur apoſtaſia à religione, accipiendo verbum hoc ſtricte in ea ſignificatione, in qua accipitur in titulo de apoſtatis, & in alijs iuribus punientibus apoſtatas. Requiritur enim primo, quod ſit criminoſa, & mortifere mala, vt erudite dixit Caiet. in d. art. 1. inferens ex hoc, quod retrocetlio à clericatu & minoribus ordinibus non eſt apoſtaſia ab ordine, de qua in prædicto tit. agitur. Immo nec ſufficit, quod ſit criminoſa, & mortifere mala, qualis eſt inobedientia, qua monachus intra monaſterium exiſtens continue renuit obedire iuſtis prælati præceptis, etiam ſi violaret votum ſubſtantiale caſtitatis: licet enim tamquam inobediens & impudicus poſſit caſtigari, non tamen tamquam apoſtata, ſecundum omnium mentem, quam vbi ſupra Caiet. declarat. Immo nec ſufficit, quod exeat monaſterium ſine licentia prælati, abſque tamen ani-

5 mo deſerendi religionem. Vnde receſſio ab aliquo monaſterio alicuius religionis ſine licentia prælati, cum animo tamen intrandi aliam religionem, etiam laxiorem, ſi intret illam, non dicitur apoſtaſia: quia licet ſit receſſio ab illo aut illo monaſterio, & ab illo ordine, non tamen eſt receſſio à religione: & ita non incidit in pœnas apoſtatarum, iuxta determinationem Innoc. in cap. fin. de renunciat. in cap. intelleximus. de ætat. & qualit. vbi clarius loquitur, & communiter recipitur, & etiam à præd. Caiet. declaratur. Immo nec omnis retroceſſio, per quam non ſolum peccatur mortaliter, ſed etiam incurritur excommunicatio maior, ſufficit ad conſtituendam illam apoſtaſiam, de qua loquimur. Per deſertionem enim

6 temerariam habitus religionis fit retroceſſio mortifera, & excommunicatione ipſo iure punita, cap. 2. ne cler. vel monach. lib. 6. non tamen illa omnis eſt apoſtaſia, de qua loquimur: quia non illa, quæ fit cum animo eum cito reſumendi, ſine animo religionem deſerendi, nec vmquam id vllus eruditus dixit: etiam ſi dimiſſio habitus fieret ad liberius fornicandum, cum animo tamen ſtatim reſumendi eum. pro quo facit extrauagans Nicolai V. per quam vbi ſupra dixit Caiet. quod mendicantes tranſeuntes ad non mendicantes ſunt excommunicati ob tranſitum, non tamen dicuntur apoſtatæ. cuius extrauagantis initium eſt, Viam. & ponitur in titulo de regular. inter communes.

7 Addo, quod non ſufficit exitus à monaſterio inconſulto prælato, etiam cauſa vagandi, & ſine intentione intrandi aliam religionem, modo non habeat intentionem deſerendi eam, vt prædictus Caiet. ſingulariter determinat in hæc verba: *Religioſum cum habitu ſine licentia & alterius obedientia manere dupliciter cõtingit: Eo animo, & intentione, vt religioſus amplius nõ ſit,*

& talis

& talis eſt verus apoſtata, nec excuſatur ab apoſtaſia, & cenſuris annexis, ex hoc, quod defert habitum, ſed tenetur ad omnia, ad quæ tenentur apoſtatæ ſine habitu. Secundo contingit, quod non recedat, nec vagetur extra animo retrocendi à religione, ſed propter prælatorum forte rigorem, aut propter libidinem vagandi, aut aliquid huiuſmodi; & talis non eſt apoſtata, ſed fugitiuus, & vagus. Et quod hoc ſit verum, patet ex hoc, quod apoſtata conſiſtit in retroceſſione à religione: ac per hoc, qui retroceſſioni à religione numquam conſenſit, numquam apoſtaſiam incurrit, quamuis incurrat peccatum inobedientiæ, & rebellionis contra præceptum prælati exeundo: ſicut etiam ſtans in clauſtro, & nolens pertinaciter obedire prælato aliquid iuſte præcipienti, rebellis eſt, non apoſtata. Hæc ille.

8 Quarto principaliter dico, ex prædictis colligi, quod apoſtata à religione dicitur religioſus expreſſe, vel tacite profeſſus, qui deſerit religionem, quam profeſſus eſt, ſine tranſitu ad aliam, cum animo non reuertendi ad ſuam. cui conſequens eſt, non omnem religioſum fugitiuum eſſe apoſtatam: omnis enim, qui exit monaſterium ſine licentia ſuperioris, & ſiue omiſſo, ſiue retento habitu vagatur, vel ſe celat, ne inueniatur, eſt fugitiuus, vt Ioannes And. quem Panor. & communis ſequitur in cap. fi. de regular. determinat, & probatur per l. quis ſit fugitiuus. ff. de ædil. edict. attamen non omnis talis eſt apoſtata per prædicta. Conſequens item eſt, nullum religioſum, qui tranſit ad arctiorem religionem, petita, licet non obtenta licentia ſuperioris, eſſe apoſtatam: quia eius tranſitio non eſt retroceſſio criminalis, ſiue mortifera, per d. cap. licet. de regul. Conſequitur item eadem ratione, nullum tranſlatum ad aliam religionem, vel alium locum, mediante diſpenſatione legitima, eſſe apoſtatam, vt prædicta extrauagans viam. de regul. ſub finem probat. nec conſequenter qui eſt tranſlatus ad epiſcopatum, iuxta clem. 1. de elect. & cap. ſtatutum. 18. q. 1. & cap. cum olim. 2. de priuileg. & cap. ne pro cuius. 16. q. 1. & cap. ſi quis iam tranſlatus. 21. q. 2. nec inſtitutum perpetuo in aliqua eccleſia, qui deſinit eſſe clauſtralis, iuxta gloſſ. ſingu. & memorab. clem. 1. §. ad hæc. de ſtatu monach. neque qui auctoritate ſui Generalis, vel Prouincialis exijt, & degit extra monaſteriũ, ſubueniendo neceſſitati parentum, in quã poſt eius profeſſionem inciderunt, iuxta doctrinam D. Tho. 2. 2. q. 101. art. 4. relatam à nobis in com. 3. de regular. ſuper cap. nullam. 18. q. 2. num. 48. & in Manu. confeſſ. cap. 14. num. 14. & minus ſi ante profeſſionem eius erant tanta neceſſitate oppreſſi: quia tunc etiam nolente ſuperiore tenetur exire, & ſubuenire, ſi poteſt, ſecundum eumdem S. Doctorem, vt ibidem diximus. Neque illum, qui per aliquot paucos paſſus ſine licentia prælati egreditur monaſterium ſtatim reuerſurus: quia non videtur egreſſus ille mortifer, cum exiguitas in omni materia excuſet à mortali culpa, iuxta S. Tho. in. 2. 2. q. 59. art. 4. & alijs locis, quem nos citamus in Man. confeſſ. c. 11. nu. 4.

9 Quinto, quod ex prædictis præſuppoſitis infertur ſolutio primæ quæſtionis adeo generaliter propoſitæ, & etiam (ſalua ſaniori ſententia) intellectus iuridicus bullæ Pauli IIII. & Pij V. Infertur enim, quod nullus ſit apoſtata per aliquem actum, qui non ſit peccatum mortiferum, neque

per omnem, qui ſit mortifer, ſed ſolum per illum, per quem fit apoſtata à religione:& conſequenter, quod pœnæ bullarum non fuerunt incurſæ,ſaltem quo ad Deum, & forum conſcientiæ, niſi per eos, qui exierunt monaſteria & religiones per exitum mortiferum, neque per omnes, qui per talem exitum mortiferum exierunt: quia prædictæ bullæ non induxerunt pœnas, niſi contra apoſtatas à religione, vt colligitur ex earum proœmijs, & verbis, *apoſtata*, & *apoſtaſia*, decies repetitis in bulla Pauli,& aliquoties in bulla Pij V.quæ ſolum eſt intelligenda de his,quos comprehen-
10 dit bulla Pauli, quippe quæ interpretatur illam;& lex interpretans aliam, intelligenda eſt de comprehenſis in ea, auth.hæc conſtitutio. §. vnde. collit. 3. & gloſ. ſing. ſecundum Cardinalem ibi oppo. 3. in clem. ſtatutum. verb.conſuet.de elect.

Non obſtat, quod Paulus includit in ſua bulla omnes, & ſingulos, qui poſt profeſſionem per eos in ætate legitima conſtitutos in aliquo approbato, etiam militari ordine, pure & libere emiſſam, temeritate propria, aut quouis prætextu, aut cauſa, extra clauſtra ſuorum regularium loco-
11 rum degunt,aut in poſterum degent. Tum quia debet intelligi de prætextu & cauſa illicitis: quoniam vna pars copulatiuæ dubia declaratur per alteram partem, l. 1. ff. de reb. dubijs. & ita cum verbum, *prætextu*, & verbum, *cauſa*, ſint generalia, & dubia ad licita, & illicita; debent intelligi per illam aliam partem copulatiuæ, *temeritate propria*, de iniuſtis, & temerarijs. Tum quia per verba illa, *apoſtaſia*, & *apoſtata*, decies repetita,intelligenda ſunt prædicta verba de illis,qui per apoſtaſiam degebant extra clauſtra: repetitio enim eiuſdem verbi in eadem lege vel canone, grande myſterium indicat, iuxta gloſſam ſolemnem clem. 1. de iure patr. Tum quia niſi illa verba reſtringerentur ad apoſtatas, dicenda eſſet illius bulla iniqua: quod non eſt dicendum de lege à Papa illo Paulo IIII. Sanctiſſimo lata; cum vti theologus doctiſſimus noſſet,de legis eſſentiali qualitate eſſe iuſtitiam, & honeſtatem, iuxta illud Iſidori in cap. erit autem lex iuſta,honeſta, &c. 4.diſtin. & pulchre declaratum à S.Tho. recept. 1.2.
12 q.95.ar.3. Tum quia alioqui comprehenderet omnes religioſos de licentia ſuperiorum viſitantes infirmos in ſcholis,& ſepelientes mortuos extra ciuitates ſuorum clauſtrorum, & de mandato eorum venientes ad Sedem Apoſt. euntes & proficiſcẽtes pro negotijs ſuorum monaſteriorum ad Reges,& Principes,& ad prætoria ſuprema,& alia multa loca,vbi degere aliquo tempore oportet. quæ omnia ſunt abſurda, & ita non dicenda, l. nam quod abſurdum.ff.de bonis libertor. cap.dudum.de præben.lib.6.Sequeretur item,quod omnes,qui per diſpenſationes legitimas Sedis Apoſt.& per ſtatuta ſacrorum canouum iuſte ad epiſcopatus & ad alia munera perpetua vel temporalia miſſi ſunt,eſſent apoſtatæ.

13 Non obſtat etiam, quod prædictus Pius voluit illam reducere ad formam iuris. Tum quia illud intelligitur quo ad formam procedendi,& priuandi aliquos, vel declarandi eos eſſe priuatos: quod ſine citatione fieri non debet, iuxta gloſſ. ſolemnem & receptam clem. 1. de cenſib. & clem. paſtoralis. §. cæterum. de re iud. Non autem voluit ſignificare, quod Paulus vo-

lus voluit reprobare tranſlationes, & manſiones iuſte factas, quas Sedes Apoſtolica ſemper in hunc diem approbauit, & approbat.

Non obſtat etiam, quod Pius iuſſit, vt omnes extra clauſtra degentes intra certum tempus coram iudicibus à ſe nominatis oſtenderent iuſtas cauſas manendi extra illa: quia id non fuit reprobare vllam iuſtam tranſlationem, vel manſionem extra clauſtra, ſaltem quo ad forum conſcientię; ſed prouidere, ne male tranſlati maleque degentes extra clauſtra ſuum malum ſtatum continuarent.

Non obſtat etiam declaratio Card. Alexand. qua declarauit, etiam monachos ordinis Camaldu. includi ſub prædicta bulla Pauli IIII. quia non exprimit quod includuntur iuſte & ſancte tranſlati: & ita etiam eius declaratio intelligenda eſt de iniuſte tranſlatis, ſicut & bulla Pauli per eum declarata; quoniam, vt prædictum eſt, lex declarans intelligenda eſt iuxta terminos legis declaratæ.

14 Ex præmiſſis poteſt facile deduci reſponſio ad quæſtiones propoſitas. Ad primam quidem, quod illi ſoli de contentis in quæſtionibus dicuntur apoſtatæ à religione, quibus definitio apoſtatæ poſita ſupra in quarto dicto conuenit, & non alij.

Ad ſecundam, quod qui foris ſteterunt vigore breuium Papæ, vel Pœnitentiariæ, qui ſciebãt, vel ſcire debebãt ea inualida eſſe, & ſubreptitia, fuerunt apoſtatæ, non autẽ qui ſciebant, vel iuſte credebant ea eſſe legitima.

Ad tertiam, idem eſt dicendũ de degẽtibus foris vigore licentiarũ aliorum ſuperiorum, quod dictum eſt de breuibus Papæ, & Pœnitentiariæ.

Ad quartam, quod non ſunt apoſtatæ, qui cum diſpenſatione legitima obtinuerunt beneficia.

Ad quintam, quod non: quia iam deſierant eſſe apoſtatæ per ſuas reuerſiones legitimas. Quæ omnes reſponſiones intelligendæ ſunt quo ad Deum, & conſcientiæ forum, in quo ſola veritas attenditur, cap. tua. de ſponſalib. In foro enim exteriori, quod ſæpe præſumptione veritati contraria deducitur, cap. is qui fidem. eod. titulo, multi vere apoſtatæ iudicabuntur non eſſe tales; & contra multi, qui nullatenus ſunt apoſtatę, iudicabuntur tales: quoniam Deus numquam fallit, nec fallitur; Eccleſia vero ſequendo opinionem ſæpe & fallitur, & fallit, cap. à nobis. il 2. de ſent. excom. Salua, &c.

DE HOMICIDIO VOLVNTARIO, VEL CASVALI. SVMMARIVM.

1 *Mortem temporalem tunc demum ob extremam neceſſitatem vitæ ſpiritualis alterius ſubire tenemur, quando id poßumus abſque eo quod non conſentiamus proprio vel alieno peccato.*

1 *Granida non poteſt ſine peccato permittere ſe ſcindi, vt ſic puer poſſit baptizari.*

1 *Occidi ſe iniuſte permittens tunc peccat, quando alter ipſum non conſentientem non occideret; quia ſic conſentit peccato alterius. ſecus ſi non reſiſto ei, qui iniuſte me etiam nolentem vult occidere.*

CON-

CONSILIVM I.

1 AD DVBIVM Reſpondeo, quod illud commune eloquium, quod tenetur quis ſubire mortem corporalem ob extremam neceſſitatem vitæ ſpiritualis proximi, defendi poteſt ab argumento facto in oppoſitum, quod ex eo ſequeretur teneri prægnantem inſtante periculo mortis conſentire ſe occidi, vt baptizaretur infans, ne ſpiritualiter moreretur: reſpondeo, quod id intelligendum eſt, quãdo quis ſalua vita ſpirituali poteſt corporalem impendere; magis enim tenetur ſuam vitam ſpiritualem, quam proximi ſeruare. At talis prægnans nõ poteſt cõſentire abſque peccato mortali, & conſequenter abſque amiſſione vitę ſpiritualis. Tum quia ſicut nemo poteſt occidere ſe ipſum abſque peccato mortali, cap. ſi non licet. 25. quæſt. 5. ita nemo poteſt conſentire abſque ſimili peccato, vt alius occidat cum. argum. cap. cõtingit. de iure patr. & l. liber homo. ff. ad legem Aquiliam. Tum quia nemo poteſt innocentem occidere abſque peccato mortali, nec ipſe abſque ſimili cõſentire occidenti: quia peccaret mortaliter conſentiendo peccato mortali proximi. Nec obſtat dicere, quod exponens vitam corporalem pro vita ſpirituali proximi videtur ſe ipſum occidere: quia id palam falſum eſt exemplo Chriſti, qui ſuam pro noſtra exponens vitam nõ videtur ſe occidiſſe. Nec obſtat, quod etiam prægnans non ſe occidat, ſed quod pro vita ſpirituali filij conſentit ſe occidi: quia id non poteſt facere ſine conſenſu in peccatum mortale alterius proximi, vt prædictum eſt. Nec obeſt dicere, quod Chriſtus conſenſit ſe occidentibus; quia non conſenſit eis, qui non occidiſſent ipſum, ſi non conſenſiſſet; & ita non conſenſit approbando eorum factum, ſed ſolum permittendo, & non (vt poterat) reſiſtendo. At prædicta prægnans, ſi faceret quod dictum eſt, conſentiret appobando factum cædentis, qui non cæderet eam, niſi conſentiret.

SVMMARIVM.

1 *Deformans aliquem etiam grani vulnere in faciem etiam publice illato, ſi non occidat, vel membro mutilet, non eſt irregularis. & num. 2.*

2 *Irregularis non eſt omnis alium faciens irregularem.*

CONSILIVM II.

QVIDAM percuſſit alium vulnere graui, & deformi, quo totam faciem eius adeo deformauit, vt ob hoc adiuerit iudices, idque publice fecit. Quæſitum eſt, an ſit irregularis, ita vt beneficia non poſſit habere abſque diſpenſatione Papæ.

1 Reſpondeo, quod non. Tum quia nullo iure id cauetur: & nulla irregularitas contrahitur in aliquo caſu, in quo id iure non exprimitur, cap. is qui. cum gloſſ. recept. de ſententia excommunicationis lib. 6. Tum quia licet mutilans alium membro fiat irregularis; debilitans tamen alterius membrum, etiam adeo, vt eo vti non poſſit, non eſt irregularis, vt nos contra

tra quoſdam alios probamus in noſtro Manu. confeſſ. cap. 27. num. 207. Tum quia non eſt verum id, quod aliqui quos ibidem referimus, dixerunt,
2 eum, qui alium efficit irregularem, fieri irregularem: quia id nullo iure cauetur: & qui generat filium extra matrimonium, qui eſt irregularis, non propterea ipſe fit talis: & iudex damnans aliquem furti, facit eum irregularem, non tamen ob id ipſe fit talis: & ob alia, quæ ibidem tradimus. Tum quia quo ad hoc non refert, quod percuſſio fuerit facta publice, an occulte, & an percutiẽs, & percuſſus ſint clerici, vel laici; quia differẽtia illa quo ad hoc nullo iure traditur. Tum denique, quod non obſtat id quod ſupra diximus, eum, qui deformat alium, eſſe irregularem: quia, vt ibidem admonuimus, per verbum *deformare* intelleximus occidere, vel aliquo membro principali mutilare, gratia breuitatis, ne frequenter cogeremur dicere occidere, vel mutilare, quæ ſunt verba clem. 1. de homic. quæ non habet, vt quidam imponunt ei, *mutilare*, & *truncare*, ſed tantum *mutilare*: quod multum facit ad dicendum, quod non quæcumque deformatio, etiam grauis, facit quem irregularem, ſed ſolum illa, quæ tollit formam rationalem, qua tollitur vita humana, vel tollit formam accidentalem, qua inducitur dedecus humanæ vitæ, quod efficit membri principalis defectus, qualis non fuit factus per prædictam percuſſionem, &c.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium caſuale ſequutum ex ludo in foro eccleſiaſtico illicito, non ideo minus producit irregularitatem, eo quod ſit licitus in foro ſæculari; ſecus ſi etiam eſſet licitus in foro eccleſiaſtico. & num. 2.*

2 *Conſuetudo ludendi recepta in vno foro excuſat quidem homicidium caſuale in eo commiſſum à pœna in dicto foro pro homicidio impoſita, ſed non à pœna alterius fori, in quo dicta conſuetudo non eſt licita.*

3 *Lapidum ludus ſi tanta cautela à pueris exerceatur, vt raro mors, & vulnera ſequãtur, etiam in foro eccleſiaſtico erit licitus, adeo vt ex homicidio caſualiter in eo commiſſo non oriatur irregularitas. & num. 1.*

CONSILIVM III.

CERTABANT aliquot pueri ludo lapidum, in quo alter alterum occidit. Quæſitum fuit, an ſic occidens ſit irregularis?

1 Dicendum videtur, quod huiuſmodi puer non ſit irregularis, ſi ludus, quo ludebat, erat licitus, vt eſt haſtiludium, & aliqua progymnaſmata, vel præexercitamenta militaria; quia homicidium caſuale non parit irregularitatem, quando prouenit ex ludo licito, cap. Ioannes. de homic. & tradimus late in Manu. cap. 27. num. 211. Nec obſtat, quod iudex condemnans alium, & miles in bello iuſto occidens manibus ſuis, eſt irregularis: quia id habet locum in homicidio ex propoſito, nos loquimur de caſuali. Quod ſi ludus, quo ludebat puer, erat illicitus quo ad Eccleſiam: puer eſt irregularis; quia homicidium etiam caſuale ex opere illicito parit irregularitatem, cap. continebatur. & cap. presbyterum. de homic.

Non

2 Non obstat doctrina Anchar. in cons. 283. & in cap. cum venerabilis. de consuetud. quem sequuntur plures, quos refert Hippolytus in l. 1. nu. 101. ff. ad l. Cor. de sic. quod occidens aliquem in ludo consueto non tenetur pœna legis Corneliæ de sicar. quia illa procedit quo ad pœnam temporalem impositam à lege temporali: nos autem loquimur de pœna ecclesiastica imposita à lege ecclesiastica. Volo dicere, quod consuetudo admissa à lege, excusat à pœna imposita per legem, in cuius foro consuetudo ludendi est licita; non tamen excusat à pœna legis, in cuius foro illa consuetudo ludendi non est licita. & ita licet ludus lapidum à pueris cõsuetus fuisset licitus secundum leges sæculares, & puer non incideret in pœnas legum sæcularium; incideret tamen in pœnas ecclesiasticas in foro ecclesiastico, in quo ludus ille esset illicitus. Et per consequens licet occidens causaliter in hastiludio, quod est illicitum secundum leges ecclesiasticas, non fieret irregularis; occidens tamen in torneamentis, quæ sunt illicita secundum leges Ecclesiæ, licet sint licita secundum leges sæculi, incideret in irregularitatem inflictam per leges ecclesiasticas. Puto tamen,
3 quod si ludus ille puerorum, quo certant lapidibus, fieret tanta cautela scutorum, clypeorum, vel peltarum, quod raro contingerent homicidia, vel vulnera, esset ludus licitus etiam secundum leges ecclesiasticas, sicut hastiludia, per extrauag. 1. de torneamen. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Bello iusto qui interest, etiam mittendo tela, & bombardarum globulos in aduersarios, non tenetur nec credere, nec dubitare se esse irregularem, si nesciat, nec scire possit an quis ab ipso fuerit mutilatus, vel occisus nu. 2.*

1 *Bello iusto qui interest, etiam percutiendo, hortando, & iuuando occidentes ad victoriam, immo etiam si generaliter iuuet ad occidendum, prout victoria requirit, non est irregularis, si ipse proprijs manibus non occidit, nec mutilauit. num. 3. at si hortetur, vel iuuet ad hunc vel illum specialiter occidendum, secus esset: sicut etiam esset, si hunc vel illum particularem hortetur vt occidat. nu. 4.*

1 *Tutior pars etsi sit in dubio eligenda; attamen bello iusto qui interfuit, etiam percutiendo, si nec sciat, nec scire possit quod aliquem mutilauerit, vel occiderit, non tenetur nec credere, nec dubitare se irregularem. num. 2.*

2 *Filius natus in figura matrimonij, qui nescit an sit natus ex marito, vel adultero, non tenetur ad dictum matris dicentis eumdem esse adulterinum credere, nec dubitare, & sufficit ei inhærere præsumptioni iuris præsumentis ipsum esse legitimum, ac potest etiam cum alijs succedere.*

CONSILIVM IV.

QVAESITVM est, an indigeant dispensatione ab irregularitate illi, qui interfuerunt bello iusto, in quo fuerũt occisi & mutilati multi ex parte occidentium, mittendo tela, & exonerando bombardulas.

1 Respondeo, quod non: quia pugnantes in bello iusto non incurrunt irregularitatem propterea solum, quod hortantur, vel animant socios iuste bella n-

bellantes ad vincendum, & ad habendum victoriam, nec etiam si adiuuent eos, & percutiant inimicos, nisi manibus suis occidant, per dicta in alijs consil. Non obstat, quod qui dubitat, an occiderit aliquem, nec ne, tenetur eligere partem tutiorem, vt post alios tradimus in Manu. conf. cap. 27. num. 193. quoniam illud non est verum de omni eo, qui nescit, sed
2 tantum de illo, qui vere dubitat, vel iusta ratione tenetur dubitare. Nam cui mater affirmat non esse genitum à patre putatiuo, sed ab adulrero, & nescit vtrum sit verius, & non dubitat, nõ tenetur credere matri, eo quod tutius sit suæ conscientiæ id credere, quam contrarium, ne lædat in succedendo alios fratres filios legitimos, vt ait Bart. communiter recept. in L. filius. ff. de his qui sunt, quia licet ipse nescat vtrum illorum sit verum, tamen non tenetur dubitare de illo: quia sufficit ei sequi ius commune, quod præsumit eum esse filium genitum à marito coniuge legitimo suæ matris: sic etiam ei, qui in bello iusto partes iustitia fouet, sufficit quod nesciat, nec scire possit, an quempiam occiderit, vel mutilauerit per se; & quod credat, quod adiuuans occidentes ad iustam victoriam consequendum, non est irregularis, & quod ipse non iuuit ad occidendum illum, aut illum specialiter, sed generaliter ad occidendũ, vel mutilandum eos, quos victoria exigebat. Quod si hortatus est, & iuuit ad occidendum illum, aut illum specialiter, magis est videri eum esse irregularem, si ob eius dictum fuit occisus, saltem priusquã aliàs occideretur. Tum quia licet nemo fiat irregularis ex eo quod in bello iusto adhortetur socios, & iuuet ad vincẽdum,
4 cap. igitur. cum gloss. & cap. hortatu. 23. q. 8. & cap. penult. de homicid. qui tamen adhortatur specialiter aliquem ad occidendum, præsertim specialiter hunc, aut illum, incurrit illam, per ea quę nos resoluimus in Man. conf. cap. 27. num. 215. cum seqq.

Vide consil. 3. & consil. 6. hoc eod. tit.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis est is, cuius verba, etiam ex compassione dicta, fuerunt in causa, vt aliquis saltem citius occideretur.*

1 *Bello iusto, in quo multi occisi sunt, qui interfuit, etsi non efficiatur irregularis adhortando socios, talis tamen efficitur, si specialiter adhortetur aliquẽ ad occidendũ.*

2 *Belli iusti cõflictu finito, siquid fiat in mortem inimicorũ id, in bello factũ non dicitur.*

2 *Captus in bello, qui potest viuus seruari, & detineri, vsque quo bellum sit finitum, si occidatur, iniusta est occisio.*

3 *Dispensatio concessa narranti se bello iusto interfuisse, in quo multi occisi fuerunt se iuuante occisores, non prodest eidem, si adhortatus est, vel iuuit ad occidendum hunc, vel illum specialiter.*

CONSILIVM V.

VNVS Lutheranus mortifere percussus venit ad exercitum Catholicum, dicens se esse Catholicum. Vnus ex Catholicis dixit compatiens ei, Melius esset, vt omnino occideretur, cum sanari nequeat: & cum dixisset,

dixiſſet,abijt:& quidam ex ijſdem,qui audierant,occiderunt eum.

Dubitatur primo,ſi ſit irregularis, qui dixit illa verba ex compaſſione.

Secundo, an diſpenſatus generaliter à Papa,eo quod interfuit illi bello iuſto,in quo multi fuerunt occiſi,ſe iuuante occiſores,cenſeatur diſpenſatus etiam in hac irregularitate,ſi qua eſt?

1 AD PRIMVM reſpondetur, videri eſſe irregularem, ſi ob eius dictum fuit in cauſa, quod fuit occiſus,ſaltem priusquam aliàs occideretur. Tum quia licet nemo fiat irregularis, eo quod in bello iuſto interueniat, generaliter adhortando ſocios, cap.igitur. cum gloſſa, cap.hortatu.28.q. 8.cap. penult. de homic. qui tamen ſpecialiter adhortatur aliquem ad occidendum,tũc incurrit irregularitatem, vt diximus in Manu.cap.27.num. 215. cum ſequentibus. Tum quia dictum ipſius videtur fuiſſe illicitũ, cum non liceat occidere in bello iam captum, ſi aliàs poteſt ſeruari,& detineri poſt prælium finitum;quia id non eſſet occidere in bello,ſed poſt illud finitum quo ad illum articulum.

3 AD SECVNDVM reſpondetur, quod non videtur ſufficere prædicta diſpenſatio: quia in narratione petitionis non expreſſit aliquid, ex quo dici poſſit irregularis, vt ex prædictis colligitur: quia ſolum dicitur interfuiſſe armis,& iuuiſſe,non tamen iuuiſſe ad occidendum hunc, vel illum ſpecialiter. &c.

SVMMARIVM.

1 *Bello licito qui intereſt,etiam pugnando,& iuuando ſuos ſocios occidentes,modo non occidat ſuis manibus, non eſt irregularis.*

2 *Bellum iuſtum eſt ex parte ſatellitum miſſorum à Præfecto vigilum ad capiendum furantes fructus hortorum & vinearum, & iniuſtum ex parte delinquentium ſe armis defendentium.iuncto caſu.*

2 *Pluribus ſimul ſuas bombardulas contra vnum diſplodentibus, qui reperitur occiſus;ſi neſcitur à quo; coram Deo omnes, at in foro exteriori nullus debet reputari irregularis.*

3 *Occidens iuſte alium ad ſui ineuitabilem neceſſariam ve defenſionem non eſt irregularis.*

4 *Fugere qui poteſt ſine dedecore, occidendo etiam ad ſui defenſionem neceſſariam,non euitat nec pœnam,nec irregularitatem:ſi ei erat dedecus,euitat peccatum,ſed non irregularitatem. at ſi fuga erat ei periculoſa ne occideretur, euitat & peccatum, & irregularitatem.num.5.*

CONSILIVM VI.

PRAEFECTVS vigilium miſit tres ex ſuis ſatellitibus ad detinendum & comprehendendum fures quoſdam fructuum hortorum,& vinearum; & obuiauerunt quinque armati bombardulis, qualibus etiam erant armati illi tres,& pugnauerunt omnes: appropinquante tamen Præfecto cum alijs ſuis, fugerunt latrones, vno tamen eorum manente mortuo. Quæritur,an N.qui erat vnus ex tribus præfatis,ſit irregularis.

Præſup-

1 Præſuppono primo, quod qui pugnat in iuſto bello, non efficitur irregularis, ſi non occidit ſuis manibus, quamuis iuuet alios ſocios occidentes, per tex. in cap. penul. de homicid. quem ad hoc putat ſing. Panor. cap. 2. de immu. eccle. n. 7. nos eum ad hoc citauimus in rubr. de iudi. n. 107. ex quo ſequitur quod N. non eſſet irregularis, ſi ſciretur quod ille mortuus non fuit occiſus ictu N. quia pugna erat iuſta ex parte iudicis, & ſuorum ſociorum: & conſequenter non eſſet iudicandus in foro exteriori irregularis; quia non probatur quod eius ictu fuit mortuus; & nemo debet iudicari irregularis in dubio à iudice, ſecundum Innoc. recep. in cap. ad audientiam. de homicidio.

2 Secundo præſuppono, quod licet iudex non debeat iudicare quem irregularem in dubio quo ad forum exterius: ipſe tamen, de quo quæritur an ſit irregularis, debet in dubio iudicare ſeipſum irregularem, arg. cap. iuuenis. de ſponſal. & etiam prædicti cap. ad audientiam.

3 Tertio, quod qui occidit alium pro defenſione ſua, & ad euitandam mortem aliàs ineuitabilem, non eſt irregularis, clem. 1. de homic. ex quo ſequitur quod ſi præd. N. & alij ſocij eius pugnauerunt ad defendendas vitas ſuas, quas aliter probabiliter non potuerint defendere, non eſſent irregulares.

4 Quinto, quod ad excuſandum occidentem à peccato, ſufficeret, quod non teneretur fugere propter iniuriam, & dedecus, quæ inde ſibi reſultarent; non autem ad liberandum ab irregularitate: quia irregularitas ſine peccato poteſt contrahi, & contrahitur quotidie, vt prædictum eſt. quam reſolutionem tradit Panorm. in cap. olim. 1. de reſtit. ſpoliat. & ibi additio, quem nos citamus & ſequimur in Manu. noſtro conſeſſ. cap. 27. num. 211. & cap. 15. num. 4.

5 Quinto, quod licet potentia fugiendi mortem per fugam excuſet à peccato eum qui non poteſt fugere ſine iniuria & dedecore, non tamen ab irregularitate, vt prædictum eſt: videtur tamen hoc limitandum de fuga, per quam ſine periculo mortis poſſet fugere: quia ſi fuga eſſet periculoſa ob caſum, vel velocitatem inſequentis hoſtis, vel ob viarum, & alia impedimenta, tunc excuſabitur etiam ab irregularitate: quia cenſeretur mors ineuitabilis, cum ſine periculo probabili mortis non poſſit vitari, vt ait pulchre Zenzilinus, quem ſequitur Bonifacius in d. clem. 1. num. 75. de homicidio, &c.

SVMMARIVM.

1 *Bannitum, qui impune occidi poteſt, occidens, iuſtum committit homicidium, ex quo ipſe & eum iuuantes incurrunt irregularitatem, diſpenſabilem tamen. num. 3.*

2 *Comitantes executorem ſententiæ mortis, etiam ſi nihil aliud agant, irregulares ſunt*

CONSILIVM VII.

HORATIVS an ſit irregularis, qui ex facinoribus bannitorum commotus, cum armis comitatus eſt eos iuſte inſequentes, vt eorum fugam

Digitized by Google

fugam impediret, si postmodum ab eisdem occisi fuerint, licet ipse nullum percusserit, nec occiderit. immo eumdem, antequam expiraret, ad pœnitentiam, vt potuit, induxit, ac vt confiteretur procurauit.

Videtur dicendum primo, præfatum Horatium oratorem esse laude dignum ob multa, quæ dixit, & fecit, & procurarit.

1 Secundo, quod occisio prædicta potest dici iusta, saltem quo ad forum exterius, præsertim sæculare: quia occisus erat ita bannitus, vt liceret alijs impune occidere illum, ita quod non incurrerent pœnam aliquam occidentis aliquem, à qua iudex banniens posset occidentem liberare.

Tertio, quod prędictus orator Horatius incidit in irregularitatem. Tũ quia licet non occiderit, nec voluerit occidere, nec consuluerit, nec mandauerit, nec rogauerit occisionem; non potest tamen negare, quod non fuit cooperatus alijs tribus, qui voluerunt occidere illum, & occiderunt: Tum exeundo è domo cum illis ad occidendum eum: Tum ferendo arma cum illis ad id faciendum: Tum ad impediendam fugam banniti occisi.

2 Tum quod omnes, qui comitantur iudicem ducentem aliquem ad exequendam sententiam mortis, etiamsi nihil aliud agant, efficiuntur irregulares secundum omnes. ergo à fortiori erit orator talis comitando & associando priuatos homines sententiam banni exequentes, & cooperan-

3 tes mortem, & adiuuando eo modo, quo dictum est. Tum quia non obstat dicere quod mors fuit iusta. quia omnis, qui mortem infert etiam iuste, fit irregularis, non quidem irregularitate tam malignantis naturæ, quam est illa, quæ nascitur ex homicidio iniusto, sed alia alterius speciei non tam malæ, nec tã difficilis dispensationis: & ita S.D.N. de natura & more pius, & ad miserandum facilis benigne dispensabit super ea cum oratore adeo pio, & pro iusta, qua esse debemus in huiusmodi impios bannitos, animaduersione. Ad gloriam Dei misericordiosissimi, eiusdemque iustissimi, qui nos tandem ad cælestia regna perducat.

SVMMARIVM.

1 *Irregulares non sunt illi iustitiæ ministri, qui bannitis insidias, vt eos caperent, tendentes, neminem occiderunt, licet à socijs aliqui occisi fuerint.*

CONSILIVM VIII.

MVLTI officiales regij se congregauerunt ad comprehendendum quosdam bannitos, & alij posuerunt se in vno loco ad insidiandum, & alij in alio: & contigit vt positi in vno loco occiderent duos bannitos, dum comprehenderent illos. Quęritur, an consulens, qui insidiabatur cum alijs officialibus in alio loco, & non interfuit occisioni, nec comprehensioni, nec vidit eos comprehendi, nec occidi, fuerit factus irregularis.

1 Respondetur, quod præfatus dominus consulens non fuit effectus irregularis, nec fuisset effectus, etiam si fuisset inuentus cũ occidentibus, & pugnasset cum illis, modo ipse non occidisset proprijs manibus: quoniã præfati officiales regij gerebant bellum iustum: & qui pugnat in bello iusto,

non

Digitized by Google

non incurrit irregularitatem,etiam si pugnet,& feriat,modo non occidat, vt est casus singularis in cap.penult.de homic.

SVMMARIVM.

1 *Clericus præmissa protestatione potest sine metu irregularitatis contra delinquentẽ ciuiliter ad suorum bonorum recuperationem agere, & omnia ad hunc finem necessaria,etiam si sit captura personæ,instare.& num.3. quod si captura non sit necessaria ad dictum finem consequendum, sequuta mutilatione incurrit irregularitatem. num.1. & 2.*

CONSILIVM IX.

IRREGVLARIS an sit prælatus monasterij, qui conquestus coram iudice laico de fure cum protestatione, de qua in cap. prælatis. de hom. lib.6. postea indicauit locum,vbi comprehendi posset fur,qui fuit ibi comprehensus,& postea fuit suspensus?

1 Respondeo,facile videri posse alicui partem negatiuam esse veram. Tũ quia videtur casus expressus pro illa in dict. cap.prælatis. de homicid. lib. 6.quatenus habet,prælatos,& omnes alios clericos posse conqueri de malefactoribus suis coram iudicibus sæcularibus, sine metu irregularitatis incurrendæ,propterea quod illi eos occidant,vel membris mutilent; modo expresse protestentur nolle se vt aliqua pœna sanguinis eos puniãt,sed tantum cogant ad restituendum damnum illatum, & faciendum iniuriarũ emendam. Tum quia prædictis prælatis & clericis non solum licet conqueri,& petere prædicta,sed etiam conquestionem prosequi, præsentare testes,& facere omnia illa quæ pertinent ad obtinendam victoriam super sua conquestione,& petitione,secundum omnium mentem. At indicare locum,vbi malefactor est, & captura eius pertinere videntur ad prædictã victoriam obtinendam,propter positiones,quæ ipsi fieri possunt,& responsiones, quas cogitur facere, si capiatur. Tum quia secundum Petrum ab Anchar. quem satis sequitur Francus in dict.cap.prælatis.possent prædicti prælati post sententiam latam petere exequutionem eius,& vt malefactores condemnati capiantur, qui licet resistendo familiæ iudicis occidantur,non ob id prædicti prælati erunt irregulares.

2 Pro parte autem affirmante,scilicet,quod prædictus prælatus sit factus irregularis, vrget fortiter primo, quod cap. prædictum prælatis. probat quidem quod ecclesiastici possunt agere cõtra suos malefactores ciuiliter cum protestatione prædicta sine metu irregularitatis: & consequenter, vt argumentum primum pro parte negante factum probat,possunt prosequi litem,& facere articulos,positiones,probationes, & alia ad victoriam ciuilem necessaria. At captura malefactoris non est necessaria ad obtinendam ciuilem victoriam,iuxta notata in l.consentaneum.& authent. qui semel.C.quomodo & quand.iudex.& cap.fin.vt lit.non contest.

Secundo,q̃ nõ videtur licere clerico sine metu irregularitatis,etiã præmissa protestatione, petere à iudice sæculari, vt capiat malefactorẽ suum,

Digitized by Google

ad hoc vt cogat eum soluere sibi damnum, quod fecit, saltem antequam condemnetur: ergo nec iuuare eum ad capiendum, nec consequenter indicare locum, vbi capi posset. arg. authen. multo magis. C. de sacros. eccl.

3 Per quæ omnia coniuncta videtur hæc quæstio difficilioris resolutionis esse, quam à principio apparebat: & videtur in præsentia resoluenda cum hac distinctione, quod, si fur erat fugitiua persona, ita quod probabiliter crederetur, quod sententia contra eum lata parum profuisset, nisi persona detineretur, licuisset prælato indicare locum, vbi erat, sicut capere, & petere vt caperetur; alioquin non: ea ratione diuersitatis, quod priore casu esset necessaria captura ad effectum sententiæ etiam ciuiliter latę exequędæ, in posteriore vero non. Pro qua distinctione facit, quod debitor fugitiuus capi potest auctoritate priuata, l. ait prætor. §. si debitorem. ff. quæ in fraudem creditorum. non autem qui non est fugitiuus.

SVMMARIVM.

1 *Clericus in sacris bello aliàs de se iusto, iniuste, & cum peccato assistens, etiam vulnerando, modo non occidat, non efficitur irregularis, licet ibi aliqui occidantur.* 3

1 *Bellum iniustum quo ad effectum irregularitatis, & obligationis restituendi non facit qualitas, malitia, odiumve bellantis; sed defectus à iure, ad hoc vt bellum iniustum sit, requisitorum.*

CONSILIVM X.

AN CLERICVS pugnans in bello alioqui iusto incurrat irregularitatem, si socij eius occidant aliquos, licet ipse non occiderit, esto percusserit?

1 Respondeo negatiue, per cap. penult. de homicid. quod expresse loquitur de clerico. Nec obstat, quod non licet clerico pugnare etiam in bello iusto, cap. ex multa. §. fin. de voto. cap. conuenior. 23. q. 8. & quod consulens forte erat clericus ordine sacro insignitus: & consequenter ex parte ipsius iniustum bellum erat. Tum quia prædictum cap. penul. de homicid. loquitur de clericis, quibus non licebat pugnare, vt expresse adnotat ibi Panor. in 1. not. quos tamen non incurrere irregularitatem ex sola percussione, nisi occidissent, declaratur ibi. Tum quia non sufficit bellum esse iniustum iniustitia generali, eo quod sit contra leges charitatis, vel aliarum virtutum, qualia sunt bella iniusta malo animo, vel alia circumstantia personæ bellantis, ad hoc vt incurratur huiusmodi irregularitas; sed oportet vt sit iniustum iniustitia contraria iustitiæ speciali, quæ consistit in his, quæ sunt ad alterum, & ponit æqualitatem in rebus exterioribus, iuxta Aristot. 5. Eth. & S. Tho. 2. 2. q. 58. art. 2. 7. & 8. Vnde nec miles, qui malo animo militando capit spolia hostis, tenetur ad restitutionem, si bellum legibus iustitiæ specialis alioqui est iustum: neque lictor malo animo occidens damnatum à iudice tenetur restituere vestes illius, quas lucratur occidendo, vt post Caiet. 2. 2. q. 40. art. 1. tradimus in reper. cap. inter verba. 11. q. 3. concluſ. 6. coroll. 70. num. 874. &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos inquirens cum fratribus communem inimicum, à quo ſibi timebant, hortanſque ſocios in actu pugnæ initæ, vt tunc fortiter dimicarent, fugientemque inſequens, rogans ſatellites ne permitterent eumdem ex domo, in quam ſe receperat, fugere, vnde dictus inimicus ſe præcipitem dedit, videtur illicitum quid feciſſe, & cauſam principalem mortis dediſſe, num. 2. re tamen vera nec illicitum quid fecit, num. 10. & 12. nec propinquam cauſam dedit illi morti, quam ab alijs non intentam mortuus ſibi ipſe intulit. nu. 9.*

2 *Irregularem facit omnis actus illicitus ſua natura, lege, vel conſuetudine in mortem, ex qua illa ſequitur, directus.*

2 *Clericus aliorum iniuriam criminaliter proſequi non poteſt, immo nec ſuam ſine proteſtatione.*

3 *Occidit eum quis ſe ipſum metu, ne à iudice occidatur, perinde videtur eſſe, ac ſi à iudice occiſus fuiſſet; ſicut & aliquem occidere, vel eumdem cogere, vt ſe præcipitem det, nu. 4. re tamen vera ita non eſt, nu. 11. & 12. ſaltem ſi prædicta illicite non ſint occiſo illata. num. 12.*

4 *Alimenta tam tenuia ſi iudex, vel cuſtos carceratis præbeant, quod inde moriantur, non euitabunt irregularitatem. & num. 13.*

5 *Irregularis ex homicidio is ſolum videtur eſſe, qui occidit, conſulit, mandat, opem ve in homicidio fert.*

6 *Inſequens furem clericus, ſi ab alijs occidatur, non efficitur ob id irregularis; nec inſequens malefactorem, ſi ipſe ſibi mortem conſciſcat. num. 8.*

7 *Irregularitas niſi in caſibus expreſſis non contrahitur.*

8 *Suſpenſio, qua proditor Chriſti ſeipſum ſuſpendit, alijs nocere non potuit.*

8 *Sanguis inſidiantium occiſorum nil indicanti nocet, qui ad hunc finem indicauit, ne ab illis offenderetur.*

9 *Cauſa homicidij remota non parit irregularitatem.*

10 *Inſidiantem mihi clerico malefactorem inſequi poſſum, & curare vt capiatur à miniſtris iuſtitiæ animo poſtea petendi contra ipſum iuſtitiam eo modo, quo mihi licet; ſicut & poſſum iudici indicare mihi inſidias parari, modo non petam tales occidi.*

CONSILIVM XI.

P SACERDOS, cui; ac fratribus quidam O. poſt multa alia illata damna mortem inferre ſatagebat, cupiens à periculo ſe liberare ſimul cum fratribus, dictum O. quæſiuit, & fratres cum eodem inuento dimicantes, vt tum fortiter contra eumdem dimicarent hortatus, ac fugientem inſequutus eſt, & apparitores ad eum inſequendum, & cuſtodiendum & ne eorum manus euaderet è domo, in quam confugerat, hortatus eſt, & rogauit. O. in ijs anguſtijs conſtitutus, ne in apparitorum poteſtatem veniret, mortem ipſe ſibi conſciuit. Quæritur an propterea P. effectus ſit irregularis.

1 Quæſtio hæc ſatis nona, & difficilis reſolutionis videtur: nam pro parte affirmatiua, ſcilicet, quod prædictus Pyrrhus per prædicta factus

sit irregularis, facit primo, quod ipse videtur fuisse causa totalis vel principalis mortis O. Tum quia perquisiuit eum cum suis fratribus. Tum quia exhortatus fuit eos contra ipsum O. iam inuentum. Tum quia insequutus fuit eum fugientem, donec se includeret domi, & etiam procurauit ne exiret de domo, ad quam fugerat, saluus. Tum quia rogauit apparitores, vt custodirent, & caperent eum, si possent; propter quod O. desperauit de fuga, & se præcipitem dedit in apertam mortem.

2 Secundo vrget, quod omnis actus illicitus, & suapte natura, lege, vel consuetudine ordinatus in mortem, ex quo illa sequitur, efficit agentem irregularem, vt nos post alios probauimus in Manu. confess. cap. 27. num. 219. Et P. videtur illicite fecisse actus prædictos, eo quod erat presbyter, cui sicut non licet arma deferre, cap. clericus. de vita & honest. cleric. ita non potest iuste iniuriam aliorum criminaliter persequi, neque suam sine protestatione, de qua in cap. prælati. de homicid. lib. 6. & prædictus P. est presbyter, & persequutus est iniuriam aliorum, inuocando iudices, vel apparitores sæculares, vel suam sine protestatione; ergo.

3 Tertio, quod proculdubio prædictus P. fuisset irregularis factus; si gubernatoris sententia fuisset mortuus O. cap. sententiam sanguinis. cum notatis in eo, ne clerici vel monach. sæc. neg. & latius à nobis dicto cap. 27. num. 209. At paria videntur esse, quod iussu gubernatoris fuit occisus, vel quod metu eius persequentis seipsum occiderit; ergo.

Quarto facit cap. significasti. il 2. de homicid. quatenus probat, quod quidam presbyter, qui insequutus fuit latronem exportantem ab ecclesia eucharistiam, & alia ornamenta, fuisset irregularis, si alij superuenientes studio vel consilio dicti presbyteri occidissent eum: & in casu nostro prædicti apparitores studio & consilio P. adegerunt O. ad mortem; ergo.

4 Quinto, quod paria sunt effectu occidere, vel lædere corpore suo aliquem insequutione per exagitationem, inclusionem, vel alium modum, & perducere illum in aliquem locum angustum, aut periculosum, vnde se præcipitet; quia ita datur per hoc actio vtilis legis Aquiliæ, ac per illud datur directa, l. si boues alienos. ff. ad l. Aquil. & clarius in §. fin. Instit. de leg. Aquil.

Sexto, quod Panorm. in cap. cum non ab homine. num. 31. de iudicijs. communiter receptus, & à nobis relatus, & dilatatus in commen. 4. de regul. super cap. statuimus. num. 63. ait iudices & custodes reorum damnatorum ad carceres perpetuos incurrere irregularitatem, si eos tanta victus angustia presserint, vt moriantur; quod videtur in casu proposito contigisse.

His tamen minime obstantibus, tenenda est negatiua pars, videlicet, quod prædictus P. non sit factus irregularis. Tum quia ipse non occidit O. nec consuluit, nec mandauit, nec attulit opem alteri, qui occideret

Digitized by

5 deret eum; & irregularitas propter homicidium non videtur contrahi, nisi ab eo, qui aliquid horum fecerit, cap. sententiam. ne cleric. vel monachi. adeo quod non sufficit, vt placeat ei occisio illa, neque ratihabitio; si non est suo nomine facta, cap. cum quis. de senten. excomm. lib. 6. Et mors O. non est illata à prædicto P. nec consulta, nec mandata, nec suo nomine
6 facta, sed ab ipsomet O. sumpta. Tum quia videtur casus pro eo in terminis in d. cap. significasti. il 2. de homicid. in quo quidam presbyter regularis insequutus fuit furem exportantem ornamenta, &c. Ecce, quod in illo casu erat presbyter, immo & religiosus, & insequutus fuit malefactorem, sicut in hoc; immo percussit eum ligone, & in illo superuenientes occiderunt illum; & in hoc nemo occidit malefactorem, & constat, quod non fuit occisus ex aliqua percussione P. ergo à fortiori non debet irregularis censeri. Tum quia in hoc casu nemo videtur incurrisse irregularitatem: quia nemo occidit O. neque consuluit, neque mandauit illi, vt sese occideret, nec opem tulit ei, immo nec potuit ratificari eius occisio; quia non fuit facta nomine alius; & non potest ratificari ab aliquo, quod non est nomine eius factum, cap. ratum. de reg. iur. lib. 6. & d. cap. cum quis. de senten-
7 tia excommunic. lib. 6. ergo nec P. illam incurrit. Tum quia irregularitas non contrahitur, nisi in casibus à iure expressis, cap. is qui. de sententia excommun. lib. 6. at nullus est canon, nec vlla lex, qua exprimatur vt quis incurrat irregularitatem, propterea quod alius sine suo consilio, mandato, vel ope, se sua malitia suspendat, vel alias sibi mortem conscisca. ergo in
8 hoc casu P. non incurrit irregularitatem. Tum quia videtur expressum in iure contrarium; nam vt significat cap. si non licet. 23. q. 5. nihil potuisset nocere alijs Iudæ traditoris Christi suspensio. & in cap. de occidendis. eadem causa & quæstione sic ait, *Nec reus est mortis alienæ, qui tum suæ possessionis murum ex lapidibus circumduxerit, aliquis ex ipsorum vsu percussus intereat. Neque enim reus est Christianus, si bos eius aliquem feriendo, vel equus calcem iaciendo, aliquem occidat.* & paulo inferius ait, quod Paulo, qui Actorum 23. indicauit præsidi insidias sibi positas, nihil nocuisset sanguinis insidiatorum effusio, quę à militibus suæ custodiæ facta fuisset, si incidissent in manus eorum; quod ipsum repetit in cap. Maximianus. 23. q. 3. & in tit. de his qui sibi mortem conf. & ff. eodem, de his qui sibi mortem, iudicantur quidem malefactores inferentes sibi mortem, non autem alij puniuntur pro eorum delicto, præsertim si antequam capiantur, & rei postulati fiant, eam sibi conscisçant, vt in casu proposito.

9 Ad primum oppositorum respondetur, negando, quod P. fuerit causa mortis O. sufficiens ad incurrendam irregularitatem. Tum quia causa mortis remota non est ad id sufficiens, iuxta gloss. sing. recept. in cap. de cætero. de homicid. & P. non fuit causa proxima, sed valde remota. Tum quia nullus alius fuit causa mortis O. quam ipsemet O. nec vllus alius voluit eum occidere eo modo, quo fuit occisus, quam ipsemet: & non sufficit ad incurrendam irregularitatem, vt quis sit qualis qualis occasio mortis, per Augustinum supra relatum.

10 Ad secundum respondeo primo, quod actus, quos fecit P. fuerunt

liciti: quia non est illicitum presbytero insequi malefactorem suum, vt probat dict. cap. significasti. il 2. de homic. nec procurare vt capiatur, vt idem cap. probat, immo nec indicare iudici esse sibi paratas insidias, per cap. de occidendis. 23. quæst. 5. & cap. Maximianus. 23. quæst. 3. quamuis illicitum sit petere, vt puniatur reus criminaliter, quod non fecit P. solum enim procurauit, ne fugeret, & detineretur, vel caperetur, petiturus postea iustitiam eo modo, quo liceret ei per dict. cap. prælatis. ne cleric. vel monach. lib. 6. Secundo respondetur, quod ex actibus eius non fuit sequuta mors O. quia non intulerunt illam ministri iustitiæ, quos P. incitauit ad custodiendum, nec ipsi fuerunt illum iniuste insequuti, sed iustissime, & mors ex malitia eius sequuta fuit sine vllo peccato insequentium, & quærentium.

11 Ad tertium respondeo, negando paria esse, quod reus occidatur per sententiam iudicis, vel quod ipse occidat seipsum; quod satis colligitur partim per titulos prædictos, de his qui sibi mortem conscisciuerunt: partim quod iudex sit irregularis, si occidat per suam sententiam etiam iustam, non autem si ipse reus sibi mortem conscisicat: partim quod in altero casu iudex est causa mortis, in altero vero non, sed malitia conscisscentis.

Ad quartum respondetur, concedendo, quod presbyter, de quo in dict. cap. significasti. il 2. de homicid. fuisset irregularis, si illi, qui superuenerunt, & occiderunt fugientem, consilio vel mandato eius eum occidissent: & consequenter quod etiam fuisset irregularis, si ministri iustitiæ occidissent O. consilio, rogatu, vel mandato eius: sed nec ille consuluit, nec rogauit eos, vt id facerent, neque ipsi fecerunt: & ita casus noster differt à casu illo quo ad hoc, vt palam est, licet quo ad alia conueniat, vt dictum est.

12 Ad quintum respondetur primo, negando paria esse lædere alium corpore suo, & adigere illum ad aliquem locum, ita vt lædatur, cum ipsæmet leges in argumento citatæ in altero casu dent actionem directam, in altero vtilem. Secundo concedendo, quod paria sunt quo ad aliquid, quando vtrumque fit illicite, secus tamen quando alterum fit licite, vt in casu nostro, in quo licite facta fuit insequutio, & custodia, & malum non fuit sequutum ex illis, sed ex malitia grauissima insequuti, & custoditi: cuius diuersitatis ratio est, quod non debet quis reportare commodum ex sua malitia, neque incommodum ex probitate, l. itaque fallo. ff. de furt. & cap. bonæ. il 1. de postul. prælatorum.

13 Ad sextum respondetur, concedendo illam determinationem Panorm. sed negando, quod conueniat casui nostro: quia qui male denegat victum necessarium ad vitam, dat causam proximam illicitæ mortis, l. necare. ff. de lib. agnos. & cap. pasce. 86. dist. qui autem iuste insequitur, vel quærit aliquem malefactorem, nihil mali facit, & non dat causam mortis fugienti, si se occidat, vt palam est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Chirurgus licite exercens artem, si ob sanitatem corporis etiam sibi ipsi infirmo abscindat membrum, non fit irregularis, nec clericus illum iuuans: at si illicite eam exercet, vt si est clericus, secus esset. & num. 2. & 3.*

CONSILIVM XII.

QVAERITVR primo, vtrum monachus adiuuans chirurgum volentem abscindere brachium putridum alterius monachi, tenendo manum eius, abscisso brachio fiat irregularis.

1 Respondeo primo, quod non est irregularis ille qui licite tale brachium ad salutem totius corporis abscinderit, vt determinat Panor. in cap. sententiam. num. 23. ne cleric. vel monach. sæcular. negot. & ideo laicus exercens illam artem non incurrit irregularitatem ob alicuius membri obtruncationem iustam.

2 Secundo, quod chirurgus exercens illicite illam artem incurrit irregularitatem, obtruncando tale brachium, secundum eumdem ibidem, inferendo ex hoc, quod clericus, cui vetita est illa ars, iuxta notata in cap. tua. de homic. incurrit irregularitatem per talem obtruncationem.

Tertio, quòd nemo (quod sciam) ante nos tangit in specie, quid sit dicendum de adiuuante chirurgum in abscissione talis membri, in Manu. confess. cap. 27. num. 217. vbi noue resoluimus huiusmodi adiuuantem non fieri irregularem.

SECVNDO, an clericus iuuans chirurgum ad scindendum aliquod membrum, quod arte chirurga scindi debet, fiat irregularis?

3 Respondetur quod non. Tum quia nullo canone id exprimitur: & irregularitas non contrahitur, nisi in casibus expressis à iure, cap. is cui. 5. fin. de sententia excommunicationis lib. 6. Tum quia per mutilationem membri sanitatis causa factam non incurritur irregularitas, cap. si quis à medicis. 55. dist. etiam si à semetipso, si esset chirurgus, sibi amputasset membrum putridum, non incurreret irregularitatem, per prædictum cap. à cõtrario sensu, quatenus habet, eum, qui cum sanus esset sese abscinderit, irregularem fieri. Tum per alia multa, quæ ad hoc propositum noue adduximus in Man. confes. d. cap. 27. num. 217.

SVMMARIVM.

1 *Bannitos aggrediens, nisi id faciat ex auctoritate publica, tamquam generalis vel particularis iustitiæ exequutor, dicitur iniustum bellum bellare.*

2 *Irregularis beneficia quærere nequit, at quæsita etiam post Concilium Tridentinum retinere potest.*

3 *Episcopus super irregularitate ex homicidio voluntario non dispensat.*

Digitized by Google

CONSILIVM XIII.

QVIDAM clericus in ſacris conſtitutus, ſcienter, & vt dicitur appenſate aſſociatus eſt quemdam occidere volentem bannitum, eo quod iſte clericus vna cum cæteris alijs armatis cum ſcloppis contulit ſe in locum, vbi iſte bannitus exiſtebat. cum eum vidiſſet, his verbis exclamauit, *Qua,qua,qua: ecce ego inueni eum.* propter quod vna cum cæteris iſte principalis intendens bannitum occidere contulit ſe illuc,& omnes ſimul cum eorum ſcloppis eum interfecerunt,inter quos clericus prędictus exiſtebat eumdem eodem modo feriendo. Mortuo bannito,amputarunt eius caput, & abierunt.

Quæritur primo,an iſte clericus ſit irregularis.

Secundo,an poſſit habere beneficia eccleſiaſtica.

Tertio,an habita ſaltem ſimplicia licite poſſit retinere.

Quarto,an poſſit ad cæteros ordines promoueri ſine diſpenſatione.

Quinto,an Epiſcopus poſſet diſpenſare cum eo in beneficio ſimplici.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod is clericus procul dubio eſt irregularis,& non qualis qualis,ſed ex homicidio voluntario; præſuppoſito quod abſque auctoritate publica ipſe & alij illum occiderũt tamquam priuati,non facti exequutores iuſtitiæ particulariter, vel generaliter:quia inuaſio iniuſta fuit ex parte illorum:& adeo quidem, quod licet non fuiſſet occiſus per ictum prædicti clerici, ipſe tamen eſſet irregularis,tamquam cooperator & auxiliator,iuxta cap.ſicut dignum. 6. fin. de homicid.& tradita à nobis in Man.cap.27. nu.224.

2 AD SECVNDAM, quod ante diſpenſationem non poteſt noue acquirere beneficia eccleſiaſtica, iuxta dictum Panor.in cap.cum noſtris. de conceſſ.præb.

AD TERTIAM reſpondeo,quod beneficia iam quæſita non vacant per irregularitatem, & poteſt ea retinere, donec illis per iudicem priuetur, iuxta Innoc. ibidem communiter recept, cuius dictum non arbitror corrigi per Conc.Trid. infra allegandum.

AD QVARTAM, quod nullatenus poteſt iuſte promoueri ad ſuperiores ordines,iuxta definitionem irregularitatis poſitam à nobis in Manu.cap.27. & ei addita nu.191. & per Conc.Trid.infra citandum.

3 AD QVINTAM, quod non poteſt Epiſcopus diſpenſare cum eo, etiam ad hoc, vt beneficium ſimplex obtineat : quia hoc homicidium fuit voluntarium, in quo non poteſt diſpenſare Epiſcopus ad vllum ordinem, nec ad vllum beneficium etiam ſimplex, vt ſtatuitur in cap. 7. de reform. ſeſſ. 14. Conc. Triden. tranſcripto à nobis in d. Manu. cap. 27. num. 240. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Irregulares ſunt omnes ſtantes à parte iniuſte bellantium, ſeu rixantium, ſequuto homicidio.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XIIII.

DVO SACERDOTES cum alijs laicis,& cum armis adierunt carcerem ad liberandum Philippum in eum coniectum ; & cũ extraxiſſent eum,ſuperuenerunt apparitores iudicis,qui eum conabantur reducere in carcerem:in qua rixa occiſus fuit vnus ex parte apparitorum.

Quæritur, an prædicti ſacerdotes effecti fuerint irregulares, etiam ſi non occiderint,nec percuſſerint.

1 Reſpondetur primo, quod prædicti ſacerdotes effecti ſunt irregulares; quoniam ex parte volentium liberare Philippum fuit rixa, ſeu bellum iniuſtum:& quoties aliquis in bello iniuſto occiditur, vel mutilatur, omnes, qui ſtant à parte iniuſte bellante, fiunt irregulares, per ea quæ nos tradimus in Manu.noſtro confeſſ.cap.27.nu.220.221.& 222.

Secundo, quod non ſufficit eis diſpenſatio, quæ à ſacra Pœnitentiaria poſſet haberi: quia illa non prodeſt,niſi quo ad forum interius:& prædicti ſacerdotes indigent diſpenſatione etiam quo ad exterius: & ideo oportet eam obtinere per officium Datariæ quo ad vtrumque forum, &c.

SVMMARIVM.

1 *Hortatoria generalibus verbis ad ſumendam vindictam offenſo ſcripta debent intelligi de vltione iuridice ſine peccato ſumenda. Vnde ſi offenſus priuatam de offendente vindictam occidendo ſumat, homicidium hoc non imputatur hortanti ad irregularitatem.*

2 *Conſulens & hortans homicidium illi, qui ita animo deliberato erat, quod illud etiã ſine hortatione feciſſet,etiam ſi illius animũ auxerit,non eſt irregularis, & nu.4.*

3 *Religioſorum prælatis licere cum ſuis diſpenſare ſuper homicidio voluntario in vim priuilegij Eugenij IIII. non facile credendum. & nu.4.*

4 *Credere ſe irregularem non tenetur is, qui ad homicidam hortatorias ad vindictam ſumendam ſcripſit,donec ſciat illas ad dictum homicidam peruenijſſe,ſuiſſeq. cauſam homicidij alijs non ſequuturi.*

CONSILIVM XV.

AN REGVLARIS, qui intellectis quibuſdam facinoroſis delictis à bannitis in patriam & amicum perpetratis, litteras ad eumdẽ amicum conſolatorias,& ad vindictam hortatorias ſcripſit;ignorat tamen,an ad eumdem peruenerint; ſi deinde dicti banniti ab illo amico occiſi fuerint,debeat ipſe regularis reputare ſe irregularem? Item an per extenſionem priuilegij Eugenij IIII. poſſit à ſuis ſuperioribus ſecum diſpenſari?

1 Reſpondetur primo, quod D. conſulens non incurrit vllam irregularitatem, ſi prædictæ litteræ conſolatoriæ, & hortatoriæ ad vindictam non comprehendebant ſpecialiter vindictam iniurioſam auctoritate priuata faciendam,qualem præfatæ litteræ non includebant,ſi generaliter tantum ad vltionem hortabantur: quia mandatum generale, vel alia diſpoſitio generalis, quæ de natura verborum poteſt intelligi de re bona & licita, & de

Digitized by Google

& de mala & illicita, seu delicto, debet intelligi de re bona & licita, l. si procurator. ff. de condictio.indebiti. & cap.1. de iureiur.lib.6. cum similib. & verbum *vltio*, siue *vindicta*, quod intelligi potest de vltione iusta, & vltione iniusta, intelligendum est in dubio de iusta: & quod qui hortatur alium ad vltionem, vel vindictam, intelligendus est hortatus ad vltionem iustam iuridice faciendam.

2 Secundo, quod etiam non incurrit D. consulens irregularitatem, si litteræ illæ non peruenerunt in manus eius, ad quem scribebantur; vel ipse, aut illi qui fecerunt eam iniuriose occidendo, animo ita deliberato ad faciendam vindictam iniustam essent, quod fecissent eam, etiam si litteræ ad eos non peruenissent, iuxta gloss. sing. receptam in cap. felicis. §. illud. de pœnis. lib. 6.

3 Tertio, quod D. consulens potest credere id quod notatur fecisse Eugenium ad extendendum priuilegium supradictum dispensandi extensum, prout in nota continetur; sed quod in effectu extensio illa non extenditur ad irregularitatem, quæ nascitur ex homicidio voluntario. Tum quia verba ipsius extensionis significant non extendi illud ad homicidas voluntarios. Tum quia etiam Legatis à latere, nec summo Pœnitentiario Romæ datur potestas absoluendi ab illa. Tum quia in priuilegijs religiosorum, quibus post Eugenium data sunt huiusmodi priuilegia, restringuntur, vt non comprehendant irregularitatem ex homicidio voluntario contractam: & cum negari non possit homicidia præfata fuisse iniusta, & voluntaria, notumque sit æqualem irregularitatem contrahere consulentem, & mandantem, atque occidentem, non posset D. consulens absolui à præfata irregularitate virtute sui priuilegij, si contraxit illam propter illas litteras; quia consilium tulit per illas ad homicidium voluntarium faciendum.

4 Quarto, arbitrari me non teneri D. consulentem ad credendum in casu proposito contraxisse talem irregularitatem propter duo priora dicta; & ideo debere deponere scrupulum, donec sciat litteras peruenisse ad eum, cui describebantur, & fuisse causam, vt committerentur homicidia, quæ non fuissent commissa, si occisorum animos non auxissent illæ litteræ ad ea facienda: & quod si noluerit deponere illum, debet petere dispensationem secretam à Papa, vel sua sacra Pœnitentiaria secreta. Salua, &c.

Aduertendum non videri ita certum, quod omnino facturo ita consulent, vt illius animum auxerit, sequuto homicidio euitet irregularitatem. vide Conar. clem. vnica de homicidio, par. 2. §. 2. num. 1. vers. est.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictionem criminalem propriam habens clericus, etsi illam possit alteri generaliter delegare; non tamen potest illi, cui illam commisit, mandare, vt talem iam condemnatum tali die occidi faciat. num. 2.*

Iudi-

2 *Iudicem in criminalibus eligere de mandato illius, cuius est iurisdictio, non potest clericus.*

3 *Milites præliaturos hortari potest clericus ad victoriam, modo non hortetur aliquem, vel aliquos specialiter ad occidendum: & multo minus potest hortari, vt hic, vel ille occidatur.*

3 *Litteras indicis, in quibus mandatur illatio mortis, deferent clerici, vt faciunt aliquando secretarij habentium iurisdictionem, ea sequuta, efficitur irregularis.*

CONSILIVM XVI.

VICELEGATVS iussit secretario suo, vt deferret quasdam litteras, quas ipse scripserat ad quemdam commissarium, in quibus iubebatur ipsi commissario, vt sententiam mortis, quam contra quemdam tulerat, mane sequentis diei exequeretur, quod factum fuit. Quæritur, an tam Vicelegatus, quam secretarius prædicti sint irregulares.

1 Quæstio hæc subtilis est: & pro parte negante videtur casus in cap. Episcopus. ne cleri. vel monach. lib. 6. quatenus habet, habentem iurisdictionem criminalem posse illam committere alteri sine metu irregularitatis incurrendæ per iniustitias ab illo faciendas. Est & pro eadem vrgens ratio, scilicet, quod præfatus Vicelegatus non habetur, vt fertur, pro irregulari: & non videtur plus licuisse illi mandare illud per familiarem suum, quam familiari deferre mandatum. arg. cap. qui per alium. de reg. iur. lib. 6.

2 Pro parte autem affirmante facit, quod Ioan. And. communiter receptus tenuit in dicto cap. Episcopus. quod incurreret irregularitatem is, qui ex commissione habentis iurisdictionem criminalem, eligeret aliquem, cui committeret potestatem illam criminalem. Facit & ratio vergens, quod aliud est committere generaliter iurisdictionem criminalem, aliud dicere commissario, qui condemnauit iam reum malefactorem ad mortem, vt expediat mane illum: nam licet clerico hortari milites præliaturos generaliter ad victoriam consequendam, cap. igitur. 3. q. 8. sed non licet hortari vnum, vel plures milites specialiter ad occidendum, & maxime illum, vel illum particularem, vt ait Innoc. comm. recep. quem etiam sequimur nos in Manu. confess. cap. 27. nu. 215.

Per hæc posteriora arbitror, quod non solum supradictus orator, sed etiam Vicelegatus, qui misit eum, indiget dispensatione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia iuris nec à peccato, nec ab irregularitate excusat sacerdotem occisionem etiam iustam opitulantem.*

2 *Irregularitatem non indispensabilem, sed ab Episcopo, si sit occulta, dispensabilem incurrit sacerdos, qui cum peccato apud iudicem innat, vt quia merita plectatur morte: ad restitutionem autem damni non tenetur. nu. 3.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XVII.

CVM à Prætore ignotus homo ob ſolam prohibitorum armorum delationem incarceratus eſſet, presbyter ruralis putans ſe bonũ opus facere, & nullam inde poſſe pœnam incurrere, epiſtolam pro amico laico, & ipſius laici nomine ſcripſit, qua laicus dictum Prætorem certiorem faciebat, incarceratum virum eſſe homicidam læſæ maieſtatis reum: vnde regiæ curiæ traditus, iuſta damnatus ſententia, mortis pœnam ſuſtinuit.

Quæritur, an ignorantia iuris clericum ad iuſtam occiſionem opitulantem excuſet à peccato, vel ab irregularitate, & quæ ſit, & an ab Epiſcopo diſpenſabilis.

Vidi quid dicat Dominatio tua, & ij quos ipſa citat in Man. cap. 23. num. 47. vbi tractat quæ ignorantia ſit illa, quæ excuſat à pœna legis: & placet mihi id quod dicit ibi, ex quo multos pios quis conſolari poteſt, maxime in materia cenſurarum, & irregularitatum. Sed punctus difficultatis eſt, an hic ruralis ſacerdos, qui ſe expoſuit Epiſcopo examinandum, antequam ordinaretur, & numquam in iure ſtuduit, & ordinatus eſt, an inquam habeat probabilem & iuſtam ignorantiæ cauſam, qua conſolatus poſſit dimitti in pace in hoc caſu; an vero fuerit in illo ignorantia craſſa, quia tenebatur ſcire; & perinde non excuſetur, quod videtur durum; nam etiam docti aliquantulum in iure ignorant, & peccant in ſimilibus, quæ in iure in terminis non inueniuntur.

Vidi etiam quid dicat Sotus in 4. diſt. 3. quæſt. vnica ſuper irregularitate illius, qui ignorantem rebaptizat, vel rebaptizatur: & quod irregularitatis multiplex eſt genus, puta irregularitas ob ſignificationem, & ob decentiam, & cum culpa. Argumentantur aliqui: Licet hic ſacerdos haberet probabilem ignorantiam, eſt indecentia vt aſtet altari; non dicimus quod incurrerit pœnam. ſed hoc videtur falſum: nam priuari ſacerdotio, maxima pœna eſt: & coram Deo in foro conſcientiæ, cum hoc non ſit publicum, nulla indecentia eſt. Videtur, quod ſi in dicto caſu incurritur irregularitas, quod non ſit illa, à qua non poteſt abſoluere Epiſcopus, per Conc. Triden. cap. 6. ſeſſ. 24. & quæ vocatur homicidium voluntarium; quia hæc non incurritur niſi ratione delicti, & cum aliquali peccato, quod in hoc caſu non videtur interuenire. Nam D. T. in ſuo Man. confeſſ. de quinta ſpecie irregularitatis dicto 11. cap. 27. nu. 225. dicit, quod laici accuſantes aliquem iuſte ſuper crimine, de quo moritur, ſunt irregulares quartæ ſpeciei, ſcilicet ex defectu lenitatis: verum quod clerici in ſacris ſi accuſant iuſte, ſine proteſtatione quod non procedatur ad ſanguinem, ſunt irregulares quintæ & deterioris ſpeciei, &c. Hic eſt difficultas, an actus huius ſacerdotis cum prædictis circumſtantijs ſit accuſatio, vel denunciatio, aut quid aliud minus, quod non ſufficiat ad hoc, vt hæc peſſima irregularitas incurratur. Videtur etiam, quod non ſit hoc caſu irregularitas ex defectu lenitatis: quia qui declarant quæ

ſit cau-

Digitized by Google

sit causa propinqua deformationis, dicunt, esse dictum vel factum sufficienter directum in deformationem inde sequutam: sed scribere nomine alterius cum dictis circumstantijs, non videtur tale dictum, aut factum. Paucis ero contentus vnico verbo Dominationis tuæ, quam Deus seruet incolumem.

QVISQVIS SIT, & quocumque nomine D. hic consulens appelletur, ingenio, iudicio, & eruditione multis mihi præstare videtur: multa enim in hac scheda subtiliter & erudite tangit, decidit, & quærit. Decisa laudo. Ad quæsita, vt ipse petit, breuiter respondeo.

1 Primo dico, nullum presbyterum satis excusari posse in totum à peccato ob ignorantiam iuris infligentis irregularitatem in casu proposito: & ita dicendum, hunc, de quo quæritur, presbyterum peccasse scribendo præfatam epistolam, & consequenter incurrisse irregularitatem, si epistola illa fuit aliqua ex parte causa, sine qua non fuisset ille vinctus saltem tunc morti traditus.

2 Secundo, quod præfata irregularitas non est illa fere indispensabilis, per quamdam notam meam extra Man. scriptam in hęc verba: An qui clericus denunciando, accusando, vel alio modo opitulando iudici ad damnandum iuste aliquem vltimo supplicio, fit irregularis, eo consequuto, sit censendus incurrisse irregularitatem illam descendentem ex homicidio voluntario, super qua non dispensatur? 1

Pro parte affirmante facit, quod opitulatus est iniuste, facienti, vel iubenti facere homicidium voluntarium.

Pro parte vero negante, quæ tenenda est, concludit, quod tum demum quis incurrit irregularitatem illam, quando facit homicidium iniustum, vel opitulatur ad illud: quod non fecit is, de quo quæritur: quia licet iniuste opitulatus fuerit ad homicidium, non tamen opitulatus fuit ad homicidium iniustum, sed iustum. Per quod soluitur argumentum in oppositum insinuatum. Nam nec iudex, qui malo animo, sed aliàs iuste, hoc est rite & recte, ad vindictam priuatam maleficum damnat vltimo supplicio, neque qui malo animo accusat, denunciat, vel aliàs opitulatur ad illud, talem irregularitatem, nec obligationem ad restituendum damnum incurrunt: quia licet peccent contra legem charitatis, non tamen peccant contra legem iustitiæ, cuius transgressio requiritur, vt dicatur homicida iniustus, & voluntarius, & obligatus ad restituendum, & vt tam dura irregularitate notetur; sicut & miles, qui animo seu fine malo, sed in prœlio alioquin iusto occidit vel spoliat hostem, peccat quidem contra charitatem, sed non contra legem iustitiæ, & ideo non tenetur restituere, vt diximus in dicto Manu. confess. cap. 15. num. 15. nec incurreret hanc, de qua loquimur, irregularitatem, licet aliam sic.

3 Itaque is quidem, de quo quæritur, presbyter irregularis est, sed non irregularitate indispensabili, quæ à potestate dispensandi data Episcopis à Concil. Trident. in cap. 6. sess. 24. excipitur: & consequenter poterit

terit Episcopus in illa dispensare, cum ex delicto satis occulto orta fuerit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non est testis post alias receptas probationes, cuius dictum non fuit causa sententiæ mortis, nec vt citius illa fuerit lata; aliàs secus: sed Pœnitentiaria facile dispensat.*

2 *Dubitans an eius testimonium moverit iudicem ad saltem citius condemnandum, potest æquiescere dicto iudicis, vel notarij.*

CONSILIVM XVIII.

POSTQVAM R. qui percussit alium, fuit captus, & confessus percussionem, & postquam percussus fuit mortuus, Tarquinius præsentatus testis testatus fuit illum esse mortuum, & quod dicebatur R. percussisse illum: & postea fuit suspensus R. Quæritur, an Tarquinius sit irregularis.

1 Respondetur primo, quod non, si iudex non fuit motus ad ferendam pœnam suspensionis ex eius dictis, nec ad citius suspendendum, quam suspendisset sine suo dicto, per ea quæ nos tradimus in Manu. confess. cap. 27. num. 211. & sequen. aliàs sic per ibidem tradita.

2 Secundo, consulo D. consulenti, vt adeat iudicem, vel notarium, & interroget eum, an ex sola confessione R. & alijs probationibus contra ipsum factis, fuisset R. tam cito suspensus, ac sine testimonio Tarquinij; & si responderit quod sic, non curet amplius de eiusmodi irregularitate.

Tertio, quod si iudex, seu notarius certiorem faciant eum, quod propter eius testimonium fuit suspensus, vel saltem citius, quam aliàs fuisset, debet se irregularem censere, & supplicare in sacra Pœnitentiaria, vt eum absoluat ab ea, & statim absoluetur sine vlla impensa. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Clericus sine metu irregularitatis potest pro iniuria personali sibi illata conqueri, præmissa tamen protestatione, ne procedatur ad pœnam sanguinis, immo & sine peccato accusare. nu. 3.*

2 *Causa, sine qua homicidium sequutum non fuisset, non sufficit ad irregularitatem, si fuit admodum remota; & hoc, etiam si causæ ipsa esset illicita. num. 5. quia debet esse vel ex intentione, vel suapte natura ad homicidium sufficienter directa. num. 4. quod si actio sit licita, requiritur quod sit proxima. nu. 2. & 5.*

3 *Diffamationis peccatum non incurrit clericus, qui iniuriam sibi occulte ab aliquo illatam*

Digitized by Google

illatam manifestat, si talis iniuriæ illator sit de similibus & grauioribus antea diffamatus.

4 *Bannitum aliquo in loco alias latuisse detegens eo tempore, quo probabiliter credebat iam inde recessisse, licet ob id re aliter existente dictus bannitus fuerit occisus, modo id ea intentione, vt occideretur, non dixerit, irregularis non efficitur.*

CONSILIVM XIX.

SACERDOS quidam reperit in sua possessione latronem quemdam bannitum, à quo fuit minis, terrore, & gladio gutturi applicato pessime affectus, & ob id cum in domum esset reuersus minutus sanguine, & à multis interrogatus noluit dicere causam, donec elapsis septem vel octo horis cuidam compatri suo id eum flagitanti dixit nomen eius, à quo passus fuit: addens, quasi per iocum, & tamquam non verisimile, Ite, & eius caudam apprehendite, significans eum iam non inuentum iri, quippe cui tantum temporis fuisset ad fugiendi: cuius compatris indicio fuit inuentus latro à iudice prosequente, & occisus ab vno comite ipsius iudicis. Quæritur, an prædictus sacerdos sit irregularis.

1 Respondetur non esse. Primo quidem, quia ipse non occidit, non iussit, nec consuluit, immo multo tempore tacuit, cum conqueri posset apud iudicem iuste, protestatione facta ne procederetur ad sanguinis effusionem, iuxta cap. prælatis. de homic. lib. 6.

2 Secundo, quod etiam nullatenus fuit causa propinqua illius homicidij: quia esto eius dictum fuisset causa, sine qua non fuisset sequuta tam cito illa mors, non tamen fuit causa propinqua, sed longe remota: & ad irregularitatem incurrendam non sufficit quod quis sit causa homicidij remota, sed oportet quod sit propinqua, cap. de occidendis. 23. q. 5. & iuxta gloss. sing. & recept. in cap. de cætero. de homic. causa vero propinqua homicidij illicioi definitur à nobis in Man. consil. cap. 27. num. 20. esse *dictum aut factum illicitum sufficienter in deformationem, id est homicidium, vel*
3 *mutilationem, directum:* quale non fuit dictum D. consulentis. Tum quod non fuit illicitum: nullo enim iure tenebatur, illud, quod dixit, tacere: cum ratione naturali, diuino, quam humano, liceret ei ob illam iniuriosam actionem illum accusare, & etiam extra iudicium prodere, iuxta illud Pauli Iurisc. in l. eum qui. ff. de iniurijs. *Eum qui nocentem infamat, non esse condemnandum: peccata enim nocentium inulta non esse, & oportere, & expedire.* vbi glossa recep. in verbo infamat. addit esse verum id, siue faciat id in iudicio, siue extra, per multa iura, quæ ibi allegantur, & traduntur in Man. cons. cap. 18. num. 31. & is cuius violentiam amico detexit sacerdos, erat vir iniquus, & de similibus & maioribus violentijs infamatus, & damnatus,
4 & exbannitus, vt ponitur in facto. Tum quod illud dictum non erat sufficienter ordinatum ad mortem: quia illud dictum dicitur sufficienter directum in mortem alicuius, quod suapte natura, vel intentione dicentis dirigitur in illam, vt in d. cap. 27. nu. 211. definitur: & prædictum dictum sacerdotis nec suapte natura, nec intentione proferentis, dirigebatur

gebatur in mortem: alioquin quodcumque dictum alteri, crimine alterius morte dignum propalans, diceretur esse dictum sufficienter directum in illam: quod valde absurdum est, & ita non dicendum, l. nam quod absurdum. ff. de bonis liber. nec potest dici directum in mortem citius inferendam, arg. à remotione generis ad remotionem speciei, quod est validum, iuxta gloss. iuncto textu in l. si causa cognita. C. de transact. & Bal. in l. conuenticula. C. de episc. & cleri. vt, Si non est animal, non est homo.

5 Tertio facit, quod tunc demum mors non intenta sequuta ex opere facit quem irregularem, quando opus illud illicitum eo respectu est tale, quod dirigitur in illam, vt in d. num. 220. dicitur: Qui mittit aliquem aliquo intentione mala, puta furandi aliquid, & illo in via ictu fulminis occiso non est irregularis: quia licet missio illa in se esset illicita, & ex ea sit sequuta mors; quatenus tamen erat illicita, non dirigebatur sufficienter in illam. & ita esto dictum prædicti sacerdotis esset illicitum, quatenus illum diffamabat, quod tamen non est verum, vt dictum est; non tamen erat illicitum per directionem in mortem latronis, sed alio respectu, videlicet publicationis peccati secreti. Cum igitur eius dictum non fuerit illicitum, nec causa propinqua, licet forte fuerit causa remota sine qua non; consequens est, eum qui dixit illud, non esse irregularem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Causa non omnis, sine qua non fuisset sequutum homicidium, inducit irregularitatem sed requiritur vt sit sufficienter directa in mortem suapte natura ipsius actus, vel intentione agentis. nu. 3.*

1 *Indicium remotum & obiter dans quis, vnde audientes sumunt occasionem vt contra aliquem inquiratur, & occidatur, non dicitur præbuisse causam sufficienter directam in mortem inducentem irregularitatem. & nu. seq. iuncto casu.*

CONSILIVM XX.

QVIDAM religiosus dixit quibusdam colloquentibus de quadam muliere interfecta, sine vlla mala intentione: Est ne forte illa mulier vna, quam ego vidi nudiustertius euntem cum suo marito extra vrbem? per quod dictum auditores detulerunt ad iudicem, qui per illud inquisiuit contra interfectorem. Quæritur, an præfatus religiosus sit irregularis.

1 Respondeo primo, quod opportunum fuisset declarare an præfatus interfector fuit prætoris iussu occisus, nec ne: quoniam certum est præfatum religiosum non fuisse factum irregularem, nisi post mortem seu mutilationem membri consequutam, vt & nos post alios tradidimus in Manu. confess. cap. 27. num. 219.

Secundo, quod non videtur præfatus religiosus factus irregularis, etiãsi prætoris iussu fuerit occisus interfector. Tum quia non occidit eum, neque dedit consilium, nec auxilium, nec fauorem interfectori. Tum quod non obstat, quod dederit causam mortis per suum dictum, eo quod dixit

Digitized by Google

xit illud fine intentione mouendi auditores, vel prætorem ad inquirendum contra interfectorem: & illud dictum nec ſuapte natura, neque in-
2 tentione proferentis dirigebatur ad præfatam interfectionem;& non omnis cauſa, ſine qua non ſequeretur mors, nec mutilatio, ſufficit ad irregularitatem incurrendam: quia oportet vt ſit propinqua,iuxta gloſ. ſing. & communiter recep. cap.de cætero.de homicid.cauſa vero propinqua, vt ſatis diligenter nos definiuimus in dicto Man.cap.27. num.210.& num.
3 219. eſt dictum, vel factum ſufficienter directum in mortem, vel mutilationem: dicitur autem ſufficienter directum,quando ad illum finem dirigitur intentione dicentis,vel facientis,vel ſuapte natura. at præfatum dictum nec ſuapte natura,vt palam eſt,nec intentione dicentis ad mortem interfectoris directum fuit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Irregularis eſt non ſolum qui occidit, vel mutilat, ſed etiam qui aliquo modo iuuat ad occidendum, vel dat cauſam, vnde ſequitur mors, modo ſit cauſa proxima, ſecus de remota,niſi ſit illicita, & ſimul ſaltem virtualiter ſufficienter directa in mortem. num.4.*

2 *Peccatum alterius occultum detegens peccat,niſi illud detegat ex cauſa, puta, vt alij caueant, ne ab eo inficiantur.*

3 *Illicitam actionem agens,ſi vel ex intentione agentis, vel ex natura ipſius rei, vel lege, aut conſuetudine loci, in quo ea fit, actualiter, vel virtualiter dirigitur in mortem,illa ſequuta,efficitur irregularis,aliàs non.nu.4.*

3 *Conſuetudo,& lex ſpecialis loci,in quo quid agitur,eſt etiam attendenda ad iudicandum,an actio ſit ſufficienter directa in mortem.*

5 *Peccatum alienum publicans,ob quod reus fuit captus,& occiſus, tunc demum efficitur irregularis,ſi dictam publicationem fecit cum peccato, vel ea intentione, vt reus puniretur; aliàs non.*

CONSILIVM XXI.

BRIANTVS clericus & ordinibus ſacris inſignitus exiſtens in quodam caſtro coram militibus cuſtodibus eius dixit ſuis ſocijs, quod vnus trium fratrum, qui intrauerant illud, erat de ſocietate quorumdam, qui ob peccatum nefandum fuerunt combuſti: & cum id peruenisſet ad præfectum, interrogatus ab eo, an verum eſſet quod dixerat, reſpondit quod ſic.

Quæritur, an fiat irregularis, ſi ille captus condemnetur ad mortem, & occidatur.

1 Reſpondeo, quod pro parte affirmante facit primo, quod non ſolum qui occidit, vel mutilat, ſed etiam qui aliquo modo adiuuat ad occidendum,eſt irregularis,cap.ſicut dignum.§.1.cum ſeq. de homicid.

Secundo,quod etiam eſt irregularis,qui dat cauſam, vnde ſequatur homicidium, cap. tua. de homicid. At conſulens videbitur cauſam dediſſe

mortis, si ille occidatur : quia captus est propter illa verba, quibus ipse significauit illius fratris malitiam, & peccatum, ob quod est captus.

Tertio, quod testis, qui testificatur in causa sanguinis, si mors inde sequatur, vt Panor. post alios definit in cap. sententiam sanguinis. ne cler. vel monach. incurrit irregularitatem.

Quarto, quod D. consulens illicite videtur publicasse peccatum illius, infamando eum, etiam si verum fuisset: quia non solum peccat contra octauum preceptum Decalogi, qui falsum crimen imponit proximo, sed etiam qui publicat peccatum eius secretum, vt nos late probamus in Man. confess. cap. 18. num. 31.

3 Quinto faciunt cap. presbyterum. de homicid. & alia iura, per quæ nos in præfato Man. cap. 27. nu. 219. concludimus, quod qui agit rem illicitam, vnde sequatur mors, si res illa illicita intentione agentis, vel natura sua, vel lege, aut consuetudine terræ, in qua id fit, actualiter, vel virtute dirigitur in illam mortem, fit irregularis, illa sequuta. At consulens videtur illicite publicasse illud delictum; & illa publicatio intentione infamantis, vel suapte natura, vel lege consueta obseruari, dirigitur in mortem accusati, vel accusandi. ergo.

4 Pro contraria tamen parte facit primo, quod non est irregularis. Tum quia non dicetur ille à consulente occisus, nec iussus occidi. Tum quia causa remota homicidij non est sufficiens ad inducendam irregularitatem, iuxta gloss. singul. in cap. de cætero. de homicid. saltem si non daretur dando operam rei illicitæ, quæ actu, siue actualiter, vel virtute, seu virtualiter dirigeretur in illud homicidium: & præfatus consulens non dixit præfata verba in finem, vt ille frater caperetur, & occideretur; & licite potuit ea dicere ad monendum socios, vt cauerent ab eo, l. eum qui nocentem. ff. de iniur. & l. si non conuitij. C. eod. quas ad hoc citamus in Man. confess. cap. 18. num. 31. pro quo est tex. in cap. exhibita. eod. tit.

Secundo, quod nõ omnis datio causæ mortis est sufficiens, vt danti eam imputentur delicta, quæ sequuntur ex ea, cap. de occidendis. 23. q. 5.

Tertio, quod præfatus consulens non dixit præfatum fratrem peccasse peccatum nefandum, sed tantum consuesse ambulare cum his, qui ob tale fuerunt combusti; quod longe aliud est: & à separatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minoribus.

5 Quibus pro vtraque parte pensatis, videtur resoluendum primo, quod si consulens in publicando illud peccauit, & ob eius dictum fuit comprehensus, & occisus, fiet irregularis, non autem si non peccauit.

Secundo, quod si publicauit illud mala intentione, quæ quo ad forum exterius talis præsumetur, d. l. si non conuitij. & ille ob illud dictum fuerit captus, & occidatur, erit irregularis, sed facile dispensabitur cum eo secundum morem prætorij Pœnitentiariæ, donec autem occidatur, non erit irregularis. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Offensis,ne satisfactionem,quæ eis extraiudicialiter offerebatur, vti indecoram reciperent,sed potius tractatum pacis rumperent,consulens clericus,tunc demum postea sequuto homicidio efficitur irregularis,si per prædicta verba offensis consulere intendebat, vt via armorum se vindicarent; secus,si intendebat eisdem consulere,vt id via iuris efficerent.*

CONSILIVM XXII.

IN REGNO, in quo consueuerunt homines vnius cognationis suum honorem & bona vindicare, seu recuperare auctoritate propria, quidam presbyter consuluit suæ cognationis viris,ne susciperent satisfactionem alterius cognationis, quam offerebat, dicens, Non conuenit cognationi vestrę talem satisfactionem acceptare:quare potius rumpite tractatum,quem habetis amicitiæ,quam vos sitis tali satisfactione contenti. & hoc dixit frequenter. Postea cognati sui,inscio presbytero,inuaserunt aduersarios,in quo conflictu mortui fuerunt aliqui.

Quæritur,an præfatus presbyter sit irregularis.

1 Respondeo, quod pro vtraque parte quæstionis facit gloss. singularis cap. de cætero. de homicid.communiter recepta,quatenus habet irregularitatem non contrahere illum, qui solum causam remotam homicidio iniusto præstat; sed sic eum,qui dat causam propinquam: & quod quibusdam videbitur præfatus D. consulens dedisse causam propinquam,& quibusdam non nisi tantum remotam:nobis autem videtur,quod,si præfatus consulens per verbum, *rumpite*, potius intellexit de ruptione vel fractione pacis per viam armorum, & violentiæ, censendus sit consuluisse causam propinquam homicidiorum: si autem intellexit ruptionem & fractionem per arma iustitiæ mouendo litem, & petendo iustitiam coram competenti iudice, censendus sit dedisse causam remotam, & quod non est irregularis, &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas non incurritur ex homicidio,nisi sequuta morte,vel mutilatione.*
2 *Irregularis non est,qui non impedit,cum possit,homicidium;immo nec qui desiit impedire,etiamsi sibi illud placeret.*
3 *Percussionem clerici non suo nomine factam ratificans non excommunicatur,etiamsi dum percuteretur,id sibi placeret.*

CONSILIVM XXIII.

N. dixit aliquas iniurias contra L. & prosequebatur eas: & quidam presbyter frater L.impediebat fratri suo exitum à domo, ne mala consequerétur,monendo N.vt cessaret ab iniurijs,& inde recederet: ille vero noluit recedere,nec cessare ab iniuriãdo:immo retaliando vnã iniu-

Digitized by Google

riam,quam ei L. dixit, clamando addidit illa verba apud homines valde iniuriosa,*mentiris*,*mentiris*,multis etiam nobilibus præsentibus;cum tamen N.esset abiectus,& origine Saracenus. Prædictus presbyter turbatus magnitudine iniuriæ in fratrem suum illatæ,non detinuit fratrem, nec impediuit ei exitum,& ita exiuit, & N.ense euaginato confodit. Quæritur,an dictus presbyter sit irregularis.

1 Respondetur primo, quod si ex illa percussione non fuit sequuta mors, non est irregularis:quia percussio,per quam non fit mutilatio,nec occisio, non efficit quem irregularem.

2 Secundo,quod magnæ quæstionis est,an sit factus irregularis,si ex præfata percussione sequuta fuit mors,vel mutilatio membri:& mihi videtur quod non,si prædictus presbyter non iuuit fratrem aliquo modo cooperando,sed solum se habuit negatiue non impediendo: sicut nec furti tenetur,qui videt alium furari,vel velle furari,sed non iuuat illum, nec admonet dominum rei,vt caueat sibi, argumento eorum, quæ dixit Hadrianus in 4.sentent.in titulo de restitutione. q.1.col.7. fol.100. quem nos fuimus sequuti in Man. confessariorum in cap. 24. nu.7. & quamuis etiam forte consentiendo in peccato peccauerit,non tamen incurrit pœnam excommunicationis,& irregularitatis, sicut nec onus restitutionis damni dati: pro quo est argumentum optimum in cap.cum quis. de sent.excom. lib.6. quatenus probat,eum,cui placet,vel consentit simpliciter,vt alius percutiat iniuste clericum non suo proprio nomine,& sine mandato ipsius, etiã si postea ratificet, non esse excommunicatum; quia nemo potest ratificare quod suo nomine non est gestum. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Rixæ prius per fratrem cœptæ, gladio quidem euaginato, sed bono animo astans, sequuto homicidio,non est irregularis,si ex hoc fratrem homicidam non iuuit; at in foro exteriori iudicabitur faciliter talis,si probetur, quod sic armatus festinanter accessit ad rixam; quia præsumetur fratrem ex actione ipsius factum audaciorem ad percutiendum.*

CONSILIVM XXIV.

AN SIT irregularis, qui bono animo ensem tenebat in manu euaginatum sine læsione vlla alia,si alius in rixa percussus à fratre suo graviter,postea ex percussione illa obierit mortem?

1 Respondeo primo, quod non est irregularis in foro conscientiæ, per ea quæ nos scribimus in Man.nostro confess.cap.27.nu.220.quia ipse non occidit illum,nec iuuit fratrem percussorem, nec dedit occasionem propinquam occidendi eum,neque consuluit, neque mandauit, vt occideretur, vel percuteretur; quod requiritur ad hoc, vt irregularitas incurratur ex morte illicite illata.

Secundo,quod non iudicabitur irregularis etiam in foro exteriori, nisi probaretur præsumptiue, quod præfatus D. consulens iuuit fratrem suum percussorem accedendo festinanter ad rixam, eo quod suo ad illam accessu

accessu auxit animum fratris ad percutiendum.

Tertio, quod expediret ad impediendas lites fori exterioris, quod dictus D. consulens impetraret dispensationem ad cautelam. &c.

SVMMARIVM.

1 *Rixa iniustæ causam præbens erit irregularis, si ex ea accessorie oriatur altera rixa, in qua aliquis occidatur; secus, si secunda rixa orta fuit non accessorie, sed per se sedata prima.*

2 *Homicidium non dicitur voluntarium, si cum duo provocassent se ad singulare certamen, alter ipsorum à tertio accessorie ex rixa occidatur.*

CONSILIVM XXV.

TITIVS audiuit Sempronium dixisse quædam verba significantia odium graue in ipsum Titium, qui mox iuit ad quærendum Sempronium, & dicendum ei non esse odium simile sibi in ipsum Sempronium; sed quia dixit illa verba, respondebat, quod si volebat odium suum exequi, acciperet vnum ensem sui familiaris, & ipse acciperet alium, cum quibus se possent occidere. Et cum N. amicus Sempronij segregasset paululum Titium, S. rinxit cum amico T. & illum manu impulit, & seruus impulsi percussit S. ense vaginato in capite, qui mortuus est intra 28. dies.

Quæritur, an Titius sit irregularis; & si absoluatur in foro exteriori, possit in interiori absolui secrete.

1 Respondetur primo, quod est distinguendum, an rixa secunda fuerit dependens, & accessoria rixæ priori, an non. Si enim fuit accessoria, videtur primo Titium in foro interiori esse irregularem: quia culpa tam Titij, quam Sempronij etiam illicita, orta fuit rixa accessoria inter ipsos S. & socium T. qui rixabantur, ex qua sequuta est mors: & consequenter ex illicito facto T. fuit sequuta mors, & durante rixa priori: cui consequens videtur, eum factum esse irregularem, per ea, quæ diximus in Man. confess. cap. 27. nu. 219. & sequenti. Si autem rixa secunda non fuit accessoria rixæ priori, sed separata, non est censendus irregularis per ibidem dicta.

2 Secundo, irregularitatem prædictam non esse ortam ex homicidio voluntario indispensabili, sed ex casuali dispensabili, & mixto. quod si T. absoluatur in foro exteriori, dispensabitur cum illo in interiori secreto à sacra Pœnitentiaria, vt sæpe vidimus factum in ea. &c.

SVMMARIVM.

1 *Percussum, qui postea sanus factus infra mensem obijt, non teneor credere ex dicta percussione mortuum, cum nesciatur ex qua sit mortuus infirmitate.*

1 *Rixante me cum aliquo pro materia pecuniaria, si tertius ob id aduersarium impulit in parietem, vnae susceptо vulnere postea obyt; talis mors mihi, qui causam propinquam non dedi, ad irregularitatem non est imputanda.*

Digitized by Google

CONSILIVM XXVI.

QVODAM disceptante cum fabro de pretio iusto clauis soluendo, tertius arripuit fabrum, & eiecit in quasdam scalas, & sanatus postea infra mensem obijt. Quæritur, an qui disceptabat cum fabro sit iudicandus irregularis.

1 Respondetur videri non esse iudicandum irregularem, si nihil aliud, quam quod proponitur, peccauit, nec aliam causam, quam prædictam, tradidit tertio ad percutiendum fabrum. Tum quia iam sanus effectus mortem obijt, & non tenetur credere obijsse ex casu, de cuius percutione sanus euaserat. Tum quia nescitur ex qua infirmitate mortuus fuerit. Tum quia nullam causam propinquam percutiendi dedit.

SVMMARIVM.

1 *Mandans aliquem percuti baculo citra mortem, illa sequuta, sit irregularis, sed dispensabilis.*

CONSILIVM XXVII.

1 QVI mandauit alicui, vt percutiat aliquem baculo citra mortem, ea sequuta, est quidem irregularis ex homicidio, non tamen illa irregularitate indispensabili, de qua loquitur cap. 7. cum etiam. in principio de reformat. Conc. Trid. sess. 14. & probatur in nostro Man. confess. cap. 27. num. 240.

SVMMARIVM.

1 *Baculo volenti se de inimico vindicare, qui auxilium, si oporteret, ferre promisit, sequuto incaute homicidio, incurrit irregularitatem ex homicidio casuali dispensabilem.*

CONSILIVM XXVIII.

ANA. qui promisit adiuuare aliquem, si videret ope sua illum egentem, quando baculo vindicaret iniuriam acceptam à C. ob colaphi percussionem, sit irregularis, mortuo per ictum pugionis B. in quem irruit incaute?

Respondetur, quod sic, non quidem illa irregularitate, quæ nascitur ex homicidio voluntario indispensabili, sed alia minori, quæ casualis dici potest, per ea quę nos diximus in Manu. confess. cap. 27. num. 219. & melius num. 239. & seq.

SVMMARIVM.

1 *Moderamen inculpatæ tutelæ attenditur secundum periculum illius, qui ab iniusta iniuria defenditur, siue defendat se, siue alium.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XXIX.

HABET Dominatio tua in Manu.cap.15. num.4. quod qui iuſte occidit propter iuſtam defenſionem proximi,&c. non peccat, etiam ſi aliter propriam vitam defendere poſſet. hoc non videtur ſecure dictum: nam pro tanto quis ab homicidio excuſatur, pro quanto defendit ſe cum moderamine inculpatæ tutelæ: at qui aliter ſe poteſt defendere,quam occidendo,non videtur ſeruare tale moderamen; ac per hoc dicimus eum non excuſari ab homicidio,&c.

1 Reſpondeo,quod tam cum defendit proximum, quam cum defendit ſe ipſum,debet ſeruare moderamen inculpatæ tutelæ;ſed cum defendit proximum,debet ſeruare moderamen inculpatæ tutelæ proximi; cum autem ſe ipſum,moderamen inculpatæ tutelæ ſui,ſecundum omnium mentem, l. 1.C.vnde vi.l.vt vim.ff.de iuſt. & iur.

SVMMARIVM.

1 *Iniuriantem etiam fugientem poßum inſequi,& in tantum percutere, quantum eſt neceſſarium ad hoc,ne magnam honoris iacturam faciam.*

1 *Adulterum non poßum occidere: quia nec hic modus eſt neceſſarius,nec lex id concedit,licet pœnam condonet.*

CONSILIVM XXX.

DOMINATIO tua in ſuo Man.cap.15.nu.3.tenet,quod ſi affectus iniuria vulneris,ſeu alapæ, &c. magnam ſui honoris iacturam faceret,ſi fugientem non perſequeretur,poſſet eum perſequi,& percutere tantum,quantum ad ſui honoris defenſionem opus eſſet, &c. Dubitatur: nam ſi pro iactura honoris liceret etiã fugientem perſequi,& vulnerare,liceret etiam occidere hominem inuentum turpiter cum vxore, ſorore, matre operantem, vbi maximam honoris iacturam vir patitur, & non niſi per mortem violentam adulteri vindicari poteſt: tamen inferius oppoſitum huius affirmatur in eodem cap.15.

1 Reſpondeo,quod negandum eſt,maritum non poſſe honorem ſuum ſeruare,niſi occidendo adulterum: nullo enim iure id probatur. iura enim Cæſarea,occidentem adulterum in caſibus licitis,non fecerunt impunem, eo quod honorem ipſius lætit, ſed quia difficile eſt tam iuſtum dolorem temperare,l.Gracchus.ad leg.Iul.de adul.

SVMMARIVM.

1 *Aggreſſorem,ad mei neceſſariam defenſionem,tunc præuenire poſſum,quando is ſtatim ſine mora me eſt aggreſſus; ſecus,ſi ex interuallo:quia tunc aliquo modo poſſum mortem effugere,*

Digitized by Google

CONSILIVM XXXI.

IN MANVALI cap.15.nu.2. in fin. sic habetur; *Credimus autem dici posse quo ad hoc eum aggressorem, qui decreuit occidere alium, cui nullum est diffugium euadendi mortem, nisi præueniat eum, antequam aggrediatur,* &c. Dubitatur, an ex his verbis secure affirmari possit, clericum, aut alium non peccare, vel irregularitatem incurrere, si præueniat aggressorem, eum videlicet, quem pro certo scit sibi parasse plures insidias, & in cuius manus omnino vna die incidere oportet, & per eum occidi; quem si vitare voluerit, oportebit eum patriam & bona sua relinquere, vel eum præueniendo occidere. Videtur namque tutus in conscientia; quia aliter se tueri non potuit, nisi præueniendo, occidendo; præsertim cum sciat, nullo modo se posse cum aggressuro contendere, nec ei resistere.

1 Ad hoc respondeo negatiue. Tum quia nos prædicto num. 2. loquimur de illo, qui decreuit statim eum occidere, nulla mora interposita, qua nullo modo possit effugere mortem: & in casu, ad quem illud dictum inducitur, interponitur mora, qua multis modis potest effugere mortem, puta absentem se faciendo, non exeundo domo, recipiendo se in loco tuto, morbo item, & ægritudine, & morte, vel pœnitentia illius volentis eum occidere.

SVMMARIVM.

1 *Occidens inuasorem, etiam cum moderamine, sit irregularis, si sua culpa sit inuasus.*

2 *Iniuriam verbo illatam, alapa, vel aliter propria vindicans auctoritate, iniuste agit. vnde si etiam postea ob id sine alia sua culpa sequatur digladiatio, & mors, erit irregularis.*

CONSILIVM XXXII.

QVIDAM intulit iniuriam alteri, dicendo eum mentiri; quem affectus iniuria percussit alapa; & percussus postea obuiam factus voluit occidere percussorem, qui se defendendo occidit percussum, nulla intentione occidendi concepta, cum fuit inuasus. Quæritur, an sit irregularis.

1 Respondeo, quod facile videri potest cuipiam D. consulentem non fuisse factum ex tali homicidio irregularem: quoniam illud commisit ad defensionem vitæ necessariam, quo casu occidens non fit irregularis, clem. 1. de homic. si occidat eum cum moderamine inculpatæ tutelæ, vt nos post alios diximus in Man. confess. cap. 15. num. 3.

Sed contrarium videtur verius: quia, vt in additione quadam cap. 15. num. 17. præfati Manu. confess. respondebimus in noua eius editione, non sufficit ad vitandam irregularitatem, quod occidens seruet moderamen inculpatæ tutelæ eo tempore, quo inuasus occidit; sed oportet, ne inuasio eius procedat ex actu illicito ipsius præcedente. Cũ igitur D. cõsulens

Digitized by Goo

lens illicite dediſſet alapam commilitoni ſuo vindicando iniuriam auctoritate propria,& illa fuerit cauſa cur inuaderetur; non ſufficit ad excuſandum eum ab irregularitate,quod quando occidit,ſeruauit tantum moderamen inculpatæ tutelæ,quantum ſufficiſſet ad excuſandum eum ab illa,ſi abſque ſuo actu illicito præcedente fuiſſet inuaſus:& proculdubio videtur nobis fuiſſe factus irregularis. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis eſt, qui domum ingreſſus ad adulterandum, ſe defendendo, alium occidit.*

CONSILIVM XXXIII.

DONATVS an ſit irregularis,qui aggreſſus committere adulterium, ſe defendendo,maritum adulteræ occidit?

1 Reſpondeo,quod ratio Couarruuiæ eſt ipſa,qua nos mouemur, & forte eam à nobis audiuit,& ita conſentire nobis videtur. Cum ergo qui vadit ad adulterandum in domo aliena, & adulteratur in ea,faciat actus illicitos ordinatos ad occiſionem ſuapte natura,lege,conſuetudine, vel maritorum propenſione conſueta mala,vel bona,& repertus in ea occidat maritum,peccat,& irregularis efficitur,etiam ſi cum tanto moderamine ſe defendat,quod ſi alio in loco non præmiſſis ſimilibus actibus illicitis inuaſus occideret,à peccato & irregularitate excuſaretur. Vnde Syl. verb. reſtitutio.3.q.2.ait,eum qui dat cauſam aggreſſuræ,vt quia noctu viſitet domicellas,teneri ad reſtitutionem, etiam ſi ſe defenderit ita, vt ſi alibi ſine culpa ſua præuia inuaſus occideret,non teneretur, vt videre eſt in noſtro Man. confeſſ.cap.15.num.7. & cap.17.num.238.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas contrahitur ex omni homicidio illicito, quod ſequitur ex actu illicito ſuapte natura,lege,vel conſuetudine expreſſe vel virtualiter ad illud directo.*

1 *Adulter,ſi deprehenſus in adulterio ad ſui neceſſariam defenſionem maritum occidat,immo & ſi ob adulterium antea commiſſum adultera occidatur à marito,efficitur irregularis;quia ſecundum conſuetudinem communem hominum,maxime in Italia,adulterium eſt cauſa in homicidium ſufficienter directa.*

2 *Cauſa remota homicidij etſi non ſufficiat ad cauſandam irregularitatem, non tamen requiritur quod ſit immediata,ſed ſufficit quod ſit propinqua,& ſatis ſufficienter directa in homicidium.*

CONSILIVM XXXIV.

ANTONIVS ſacerdos in crepuſculo noctis poſt ſignum campanæ ad orationem veſpertinam,quam appellant Aue Maria,vocauit ad eccleſiam

cleſiam quamdam mulierem ad alloquendum eam ſuper quodam matrimonio, qua ingreſſa clauſit portam eccleſiæ, cum qua ſola manſit ſolus: quidam autem conſanguinei male ſuſpicati expectauerunt egreſſum mulieris, cum qua rinxerunt, & eam pugionibus ferierunt, & intra quatriduũ obijt mortem. Quin & præfati eius conſanguinei, porta eccleſiæ vi recluſa, extraxerunt ſacerdotem, vt foris eum occiderent: eo vociferante, & auxilium petente, quidam eius cognati ſuccurrerunt ei, & vnus eorum percuſſit vnum ex cognatis mulieris, qui etiam ob illud vulnus mortuus fuit. Quæritur, an præfatus ſacerdos irregularitatem incurrerit:

Conijcientibus nobis præfatum ſacerdotem eſſe parochum vicarium, vel cuſtodem prefatæ eccleſiæ, & ipſum & mulierem ſatis iuuenes ad inducendum ſuſpicionem peccati carnis, videtur primo dicendum, præfatum
1 ſacerdotem eſſe irregularem propter occiſionem præfatæ mulieris. Tum quia irregularitas contrahitur ex omni homicidio illicito, quod ſequitur ex actu illicito ſuapte natura, lege, vel conſuetudine expreſſe, vel virtualiter ad illud directo, vt nos tradimus poſt alios in Man. confeſſ. cap. 27. nu. 214. adiunctis eis, quæ prædiximus in eod. cap. nu. 210. & in cap. 15. nu. 6. & ſeq. & in caſu propoſito homicidium præfatæ mulieris fuit illicitum, & conſequutum ex actu illo malo, & malam ſpeciem habente, vocandi mulierem tali hora ad eccleſiam, & poſt eam ingreſſam claudendi portam, & manendi ſolitarie cum illa, cum eſſent ambo ætatis ſuſpectæ: & actus ille malæ ſpeciei, & malus ſuapte natura, lege, vel conſuetudine communi hominum, maxime Italiæ, dirigitur expreſſe, vel tacite in homicidiũ, vel percuſſionem, vt palam colligitur ex petitionibus, quæ in ſacra Pœnitentiaria offeruntur ſuper vindicatione iniuriarum, quæ fiunt cognatis ex impudicitia cognatarum. Tum quia fel. recor. Pius V. approbauit opinionem noſtram, quam tenuimus in re controuerſa, quod irregularis eſt clericus, qui repertus in domo adulteræ, & inuaſus à marito, etiam ſe defendendo occidit maritum: immo, & qui adulteratus eſt cum vxore alicuius, & poſtea ob id occidit eam maritus: quia huiuſmodi adulterium ſuapte natura, lege, vel conſuetudine dirigitur in homicidium. quam approbationem etiam vbi ſupra cap. 27. nu. 238. referimus.

2 Secundo etiam videtur dicendum, quod licet non moueat tanta ratio ad iudicandum præfatum ſacerdotem eſſe irregularem propter homicidium ſecundum cognati mulieris, ſicut propter homicidium ipſiuſmet mulieris; probabiliter tamen dici poſſet eſſe irregularem propter vtrumque homicidium: quia vtrumque fuit illicitum, & vtrumque proceſſit ex actu illicito malo, vel malæ ſpeciei, licet alterum proprius fuerit, quam alterum, & neutrum immediate natum fuerit ex illo: quia licet requiratur ad irregularitatem contrahendam, quod quis dederit cauſam homicidij propinquam, iuxta gloſſam memorabilem, cap. de cætero. de homicid. non tamen requiritur quod dederit cauſam immediatam, ſed ſufficit quod ſit propinqua, & ſatis directa in homicidium, vt colligitur ex multis corollarijs, quæ nos referimus in præfato cap. 27. nu. 121. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Irregularis eſt clericus adulter, ob cuius ſuſpicionem maritus ita vxorem percuſſit, vt abortiuerit: & ſi poſtea obtinuit beneficium, conſulendus eſt Papa.*

CONSILIVM XXXV.

AN GASPAR clericus adulter (quod ſuſpicans maritus grauiter percuſſit vxorem, quæ ob id abortiuit) ſit irregularis?

1 Videtur irregularis: quia per ea quæ tradimus in Manu. cap. 27. num. 278. ſi percuſſionem illam conſequuta fuiſſet mors vxoris, fuiſſet irregularis: & eadem fere eſt ratio, vt conſequutio mortis fœtus animati effecerit eum irregularem: & quia agitur de retentione beneficij, videtur conſulendus Sanctiſſimus.

SVMMARIVM.

1 *Occidens ad ſui neceſſariam defenſionem, ſi aliter euadere non poterat, nullam incurrit irregularitatem; ſin antẽ aliter poterat, quam occidendo euadere, incurrit quidem irregularitatem, ſed diſpenſabilem.*

2 *Modum inculpatæ tutelæ excedens, non quidem ordinaria, ſed alia plectitur pœna, ſicut & qui iuſto dolore motus occidit.*

CONSILIVM XXXVI.

AN OCCIDENS alium pro ſua defenſione, ſed non ob ineuitabilem neceſſitatem, & ob id incurrens irregularitatem, cenſeatur irregularis ex homicidio voluntario indiſpenſabili?

1 Reſpondetur, quod non, per cap. 7. ſeſſione 14. Conc. Trid. quatenus habet, quod cum homicida voluntario, qui occidit ex propoſito, nullatenus eſt diſpenſandum; cum eo vero, qui non ex propoſito, ſed pro defenſione occidit, poteſt diſpenſari etiam ad miniſtrandum in ſacris ordinibus. per quod apparet, quod Concilium agit de eo homicida, qui eget diſpenſatione: & per conſequens de eo, qui non occidit ob ineuitabilem defendendi vitam neceſſitatem; quia talis nullatenus eſt irregularis, clem. 1. de homicid. & ita qui occidit hominem non ex propoſito, ſed pro defenſione, excedendo tamen moderamen inculpatæ tutelæ, fit quidem irregularis, ſed non ea irregularitate, quæ deſcendit ex homicidio voluntario indiſpenſabili. pro quo faciunt illa, quæ dicit Abb. in cap. olim. il 1. de reſtitut. ſpoliat. num. 15. & ſeq. & optime in cap. ſignificauit. de pœnit. & remiſſion. quatenus probat pœnam ordinariam non eſſe imponendam ei, qui ſe defendendo, iuſtum defendendi modum excedit; ſicut nec illi, qui iuſto dolore motus occidit, iuxta tradita in l. ſi adulterium. 6. Imperatores. ff. ad l. Iuliam de adulterijs. &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Homicida voluntarius in foro exteriori iudicabitur, qui animo deliberato magno gladio aliquem in capite vulnerauit; qui postea mortuus fuit: sed & vix aliter poterit iudicari in foro conscientiæ.*

CONSILIVM XXXVII.

DESIDERIO desideraui sic respondere D.consulenti, vt voluntati eius satisfacerem propter eius pœnitentiam, eruditionem, & deuotionem inseruiendi Deo, parenti, ac cognatis suis: sed quia interrogatus à me vltra narrata per ipsum, quo instrumento, & in quo loco percussit N. & vnde accepit illud, respondet percussisse illum gladio, quem stortam vocant, & in capite, & iuisse ad quærendum illum in sacristia manentem, & quod altero die fuit mortuus percussus, nequeo voluntati eius neque meæ satisfacere: quia videtur mihi prædictum homicidium iudicandum esse voluntarium quo ad forum exterius: & vix posset iudicari non esse voluntarium etiam quo ad forum interius, per tradita à nobis in nostro Manu. confess. cap. 27. num. 240.

SVMMARIVM.

1 *Dispensandi facultas super irregularitate generaliter concessa Præmonstratensibus ad bigamiam & homicidium voluntarium non videtur extendenda.*
2 *Verisimilia quæ non sunt, credi non debent.*
3 *Insolita in generali concessione non veniunt.*
3 *Insolita negligentia, sicut & insolita diligentia, frandis suspicionem inducit.*
4 *Clausulæ apponi solitæ pro appositis habentur.*
5 *Priuilegia, seu rescripta contra stylum possunt de falsitate argui.*
5 *Bulla contra stylum Curiæ expedita ad Cancellariam instante parte remittenda.*
6 *Facta ad vnum finem, contrarium operari non debent.*

CONSILIVM XXXVIII.

AN PER bullam Pauli III. fiat facultas superioribus ordinis Præmonstraten. dispensandi cum suis subditis super homicidio voluntario?

1 Respondeo primo, negari non posse, quod verba præfatæ bullæ multum vrgeant ad dicendum præfatos Reuerend. Patres prędicti ordinis Illustriss. Præmonstratensis posse dispensare super irregularitate ex homicidio voluntario contracto, & ideo disputando satis posse id defendi.

2 Secundo, quod non auderem ego consulendo id affirmare. Tum quia non sunt credenda, quæ non sunt verisimilia, cap. quia non est verisimile. cum similibus, de præsumptio. & non est verisimile fel. recor. Paulum III. virum prudentiss. voluisse concedere ordini prædicto facultatẽ prędictam, quæ maxima est, quamq. nulli alij ordini concessit, neque Illustrissimo summo

Digitized by Google

ſummo Pœnitentiario Cardinali, neque toti ſacræ Pœnitentiariæ prætorio concedit: & ita non diſpenſat eius D. Illuſtriſſ. niſi conſulto prius S. D. N. & de mandato ipſius ſpeciali. Tum quia per eadem verba præfatæ bullæ probaretur poſſe præfatos Reuerendiſſ. prælatos diſpenſare ſuper irregularitate bigamiæ; quod tamen non eſt dicendum: quia nec ipſe
3 Papa ſolet diſpenſare in ea, niſi ob aliquam maximam cauſam. Tum quia inſolita non veniunt in conceſſione generali, cap. fin. de off. vica. lib. 6. Tum quia inſolita diligentia fraudis ſuſpicionem inducit, l. ſi quis ſub cõditione. adiuncta gloſſ. quam Bal. ad hoc ibi notat, quem cum alijs refert
4 Decius conſil. 448. num. 23. & Felin. in cap. 2. de reſcript. Et ita inſolita negligentia excipiendi irregularitatem ex homicidio voluntario & bigamia videtur arguere voluntatem fraudandi legem. Tum quia clauſulæ ſolitæ apponi habentur pro appoſitis, l. fi. C. de fideiuſſ. cap. cum M. de conſtitu. cap. 2. de reſcript. & ita exceptio irregularitatis ex homicidio voluntario, & bigamia, ſolita interſeri facultatibus ad diſpenſandum ſuper irregularitatibus conceſſis, cenſenda videtur tacite inſerta præfato pri-
5 uilegio: Tum quia reſcripta & priuilegia contra ſtylum Curiæ ſcripta poſſunt argui falſitatis, per innumera, quæ congeſſit Fel. in d. cap. 2. de reſcrip. à nu. 16. Tum quia bulla contra ſtylum Curiæ expedita remitti poteſt ad inſtantiam eorum, quorum intereſt, ad Cancellariam, vt inea ſuppleatur, vel reſtringatur ſecundum eius ſtylum, iuxta regulam 25. Cãcel. Tum quod præfatus Paulus III. excipiendo irregularitatem prouenientẽ ex iniuſta fructuum perceptione à poteſtate diſpenſandi, viſus fuit habuiſſe animum reſtringendi poteſtatem diſpenſandi conceſſam alijs religionibus, illa non excepta: ergo non videtur habuiſſe animum ampliandi eam, cum facta ad reſtringendum non operentur ampliationem, neque
6 è contrario, cap. fin. de verb. ſig. & l. rem legatam. ff. de adimen. leg. Tum denique, quod videtur abſurdum dicere, Papam, qui voluit negare poteſtatem diſpenſandi ſuper irregularitate nata ex iniuſta fructuum perceptione, voluiſſe conceſſiones eiuſmodi ſolitas dari ampliare ad irregularitatem ex homicidio & bigamia natam, cum fuerint qui dixerunt Papam non poſſe diſpenſare ſuper eis, iuxta cap. miror. 50. diſt. & notat. in cap. debitum. de bigam. cumque non concedat Papa eam ſuis nuntijs, & Legatis etiam à latere, vt palam eſt his, qui viderunt facultates eis conceſſas: & ita nullatenus videtur conſulendum, l. nam quod abſurdum. ff. de bonis liber. Quamuis profecto in gratiam præfatorum Patrum Reuerendiſſimorum, quos ego multiplici ratione colo, contrarium libenter reſpondiſſem, ſi per conſcientiam licuiſſet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non diſpenſat ſuper irregularitate procedente ex homicidio voluntario iuſto, vigore ſacri Concilij Trident. quod loquitur ſolum de procedente ex delicto, qualis non eſt hæc, ſicut nec bigamia: ſed nec alio iure hoc legitur nec ipſis, nec Legatis conceſſum. num. 2.*

CON-

CONSILIVM XXXIX.

AN HABENS poteſtatem diſpenſandi ſuper omni irregularitate, ſicut Epiſcopi, poſſit diſpenſare ſuper irregularitate contracta ex homicidio iuſto voluntarie facto in bello iuſto cum armis, & vel in pace condemnando iuſte aliquem ad mortem, vel condemnationem iuſtam exequendo, vel defendendo proximum, vel quouis alio iuſto modo.

1 Reſpondeo, quod nos docuimus in Manu. conſ. cap. 27. num. 217. quod Epiſcopus non poteſt; ſed non probauimus id vlla ratione, remittentes ad numerum 240. pro quo tamen facit conſuetudo totius orbis petendi illam à Papa, & quod nullo canone illa poteſtas ſit Epiſcopo, & quod non ſit illa etiam in cap. liceat. de refor. 24. ſeſſ. Conc. Trid. quia per illud datur poteſtas diſpenſandi ſuper irregularitate deſcendente ex delicto, hæc autem non deſcendit ex delicto. & quod non obſtat, quod poteſt Epiſcopus diſpenſare ſuper irregularitate illicite contracta; ergo à fortiori in contracta licite: quia irregularitas bigamiæ ſine peccato contrahitur, & tamen certum eſt Epiſcopum non poſſe ſuper ea diſpenſare. Tum per ſtylum Curiæ. Tum quia nec Papa diſpenſat, niſi rariſſime, & maxima cum difficultate, & dilatione. Tum quia (quæ noua ponderatio eſt) cap. illud liceat. excipit irregularitatem ex homicidio voluntario, nulla facta mentione de irregularitate ex bigamia; & non alia ratione, quam quia hæc non naſcitur ex delicto; & conſequenter habuit eam pro excepta, eo quod non naſcitur ex delicto. & conſequenter irregularitatem, quæ non naſcitur ex delicto, Epiſcopus tollere nequit. Tum quia hoc tenet Speculator de diſpenſat. §. nunc breuiter. num. 3. & probatur irrefragabiliter in cap. aliquant. 51. diſt. quatenus punit eorum etiam ordinatores, quos non puniret, ſi diſpenſare poſſent; quoniam diſpenſando poterant ordinare. Tum quia Legatus licet poſſit diſpenſare in omnibus, in quibus poſſunt ordinarij, non tamen poteſt in alijs, niſi ſpecialem habeat ad id facultatem, vel aliquo canone ei ſpecialiter concedatur, qualis non eſt cap. præfatum liceat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium voluntarium quadruplex, quorum primum nec peccatum, nec irregularitatem inducit, ſecundum vero irregularitatem tantum, tertium vtrumque, diſpenſabile tamen, quartum vtrumque & indiſpenſabile.*

CONSILIVM XXXX.

NCVM multis alijs auctoritate publica bannitos inſequendo, aliquot ex eis occidit, poſtea volens ad ordines promoueri ſuper hoc quoſdam conſuluit, à quibus reſponſum accepit, quod ſtante decreto Conc. Trid. cap. 7. de reform. ſeſſ. 14. nec ordinari, nec diſpenſari poterat. Quæritur quid iuris.

Reſpon-

1 Respondeo primo, hunc D.consulentem esse irregularem,& consequenter sine dispensatione Apostolica non posse ascendere ad ordines, cap. fin. de temp. ordin.

Secundo,quod qui responderunt non posse cum eo dispensari, videntur fuisse ad hoc moti ea ratione, quod visa sunt eis prædicta homicidia voluntaria; & quod Conc. Trid. sess. 14. cap. 7. negat dispensationem super homicidio voluntario.

Tertio dico,quod si,quicumque sunt, satis perpenderunt, quadruplex est homicidium voluntarium.Primum,quod nullatenus est peccatum,nec vllam penitus irregularitatem infligit, quale est commissum ab eo, qui aliter mortem suam vitare non valet,iuxta clemen. 1.de homicid. Secundum,quod etiam non est peccatum,sed inducit irregularitatem,quale est, quod index iuste iudicando, vel quis proximum iuste defendendo, vel miles iuste bellando committit,51.dist. cap.1. cap. sententiam sanguinis. ne clerici vel monachi. Tertium est,quod est peccatum, & inducit irregularitatem, sed committitur sine voluntate directa occidendi, excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, vel aliàs illicite, de quo loquitur finis cap. 7.sess. 14. Conc. Trid. Quartum est, quod est peccatum, & fit per insidias voluntate directa occidendi, de quo loquitur principium præfati cap. 7. Itaque dicendum, quod primum horum non indiget pœnitentia, nec dispensatione; quia neque est peccatum,neque inducit irregularitatem.Secundum non indiget pœnitentia,sed dispensatione; quia licet non sit peccatum, inducit irregularitatem,vt dictum est,sed facile dispensatur. Tertium indiget pœnitentia, & dispensatione; quia est peccatum, & inducit irregularitatem,& difficilius in eo dispensatur,quam in secundo, sed finis præfati canonis permittit dispensationem. Quartum est peccatum, & inducit irregularitatem, super qua negat dispensationem prædictus canon, quatenus ait,*Perpetuo careat.*& quatenus in fine permittit dispensationem super tertio,negando à contrario sensu illam super quarto, iuxta regulam *Qui de vno dicit,de alio negare videtur.*cap.nonne.de præsumpt.& l.cum prætor. ff.de iud.

Quarto,quod per prædicta est clarum,quod licet præfatus D.consulens sit irregularis, eius tamen irregularitas est facile dispensabilis, & quotidie in sacro Pœnitentiariæ prætorio super ea dispensatum est, me ipso præsente. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas dispensabilis tamen incurritur etiam ex culpa satis leui,etiam admissa in sola omissione; qualis est illius, qui domum rediens archibusium rota non flexa super scamnum deposuit,vnde casu pueri mors fuit subsequuta.*

2 *Suspensus ab altaris ministerio,nõ est ob id suspensus à beneficio,vel fructibus illius.*

3 *Irregularis ex homicidio,ac etiam à iudice ab altaris ministerio suspensus, beneficij etiam curati antea obtenti titulum retinet,& fructuum administrationem.*

CON-

CONSILIVM XLI.

IOANNES presbyter,& parochus eccleſiæ Sancti Iacobi loci de Natuga Vrgellen. diœceſis,ex eo, quod de anno 1583. Hugonotti ingreſſi fuerunt per montes Pyrenæos Comitatum Roſilionis,& Ceritanię Vrgellen.diœceſis in numero octingentorum,vel mille,occidendo, captiuando, eccleſias,ſeu templa diruendo,imagines Sanctorum abolendo,ſacramentum Euchariſtiæ eijciendo, multaq. alia facinora perpetrando, coactus fuit ipſe,& alij ſacerdotes, cæteriq. homines arma deferre ad patriæ defenſionem; & inde euenit,quod quadam die, cum dictus Ioannes iret confeſſum,& domus illius per aliquod itineris ſpatium diſtaret, & ſegetes ante oſtium permagnæ adeſſent,& redeundo ſecum tormentum manuale, ſiue archibuſium attulit,&,cum domum perueniſſet,ſuper quodam ſcamno poſuit galito non flexo:& quidam puer,neſcitur quo ſpiritu ductus, fibulã rotæ tetigit; vnde alius puer occiſus fuit, inſcio omnino & nolente dicto oratore. Super quo ſententiam reportauit à ſuo ordinario, à quo, donec abſolutionem à Sede Apoſtolica obtineret, ab altaris miniſterio ſuſpenſus, & ad eccleſiam Beatæ Mariæ Virginis Montis Serrati pedeſter proficiſci,ac ab officialato Ceritaniæ per annum exulare,eleemoſynasq. largiri, & patri pueri defuncti triginta aureos dare iuſſus fuit, vt in ſententia prædicti officialis continetur. Quæ omnia prædictus orator adimpleuit, & per biennium & quatuor menſes ſuſpenſus ab altaris miniſterio extitit. Quibus præmiſſis,à D.V.R.quæritur:

Primum,vtrum orator ſit irregularis, & in quas pœnas incurrerit.

Secundum, caſu quo ſit irregularis, & in pœnas incurrerit, quibus rationibus orator poſſit facilius à Sanctiſſimo abſolutionem obtinere.

Tertium,vtrum ſuſpenſus ab altaris miniſterio, nulla mentione de fructuum receptione facta in ſententia à ſuo ordinario, poſſit fructus percipere ex præbenda.

Quartum, vtrum ſuſcipiens ſuſpenſus de licentia ſui ordinarij fructus præbendæ,indebite percipiat, præcipue cum aliud non habeat, vnde ſe alere poſſit.

1 AD PRIMAM quæſtionem videtur dicendum D. conſulentem incurriſſe irregularitatem,eo quod ſequuta fuit mors hominis ex facto eius illicito propter culpam,quam videtur incurriſſe ob negligentiam commiſſam in non flectendo rotam,quando depoſuit ſuper ſcamno bombardulam prædictam,per ea,quæ nos tradimus poſt alios in Man.confeſſ. cap.27.nu. 219. ſed non incurrit irregularitatem fluentem ex homicidio indiſpenſabili,de quo in eod.cap.num.239. ſed fluentem ex homicidio caſuali, de quo ibid. ſuper quo paſſim diſpenſatur.

AD SECVNDAM reſpondetur, quod ratio, quæ maxime mouere poteſt S.D.N. ad diſpenſandum,eſt,quod præfata irregularitas eſt orta ex homicidio valde caſuali, & ex opere, quod non videtur illicitum ex commiſſione delicti admiſſi in committendo, ſed in omittendo, quod eſt longe leuius,quam quod admittitur in committendo, iuxta gloſſ. ſolemn. recep.

Digitized by Google

recept. in l. si mora. verbo facto. ff. soluto matr. non enim admisit dolum, sed culpam satis leuem, & quæ alicui iudici videri potuisset non sufficere ad inducendam tantam irregularitatem, attenta necessitate, quę tũc erat, vtendi armis; de quo non disputo: quia sententia transiuit in rem iudicatam. Altera ratio, quæ mouere potest ad dispensandum, est, quod D. consulens est rector ecclesiæ parochialis, & fuit valde obediens in adimplendo sententiam satis duram.

2 AD TERTIAM respondetur, quod sic: quia variæ & diuersæ sunt suspensio ab altaris ministerio, & suspensio a beneficio, vel fructibus beneficij, iuxta glossam solemn. quæ magna est, clem. cupientes. de pœnis. quæ probat, non esse extendendam suspensionem ad diuersa, qualia sunt ministerium altaris, & fructus beneficij: & à diuersis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minoribus. præsertim ad ampliandam pœnam, cap. pœnæ. de pœnit. dist. 1.

3 AD QVARTAM respondetur, quod sic, præsertim in casu proposito, in quo agitur de fructibus beneficij ante irregularitatem quæsiti, cuius nec titulum, nec administrationem fructuum tollit irregularitas superueniens, iuxta dictum Innoc. communiter recept. in cap. cum nostris. de concess. præb. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium post irregularitatem obtentum vt suum retinere nemo vllo tempore potest: at quia restitutio est actus affirmatiuus, ideo illa arbitrio boni viri potest aliqualiter ex causa differri.*

1 *Præcepta negatiua obligant semper, & ad semper.*

2 *Præceptum de restituendo, qua ex parte affirmatiuum est, obligat quidem semper, sed non ad semper.*

CONSILIVM XLII.

VTRVM homicida, vel alius irregularis retinere sine peccato possit beneficium quæsitum post irregularitatem ante dispensationem obtentam; & quid interea debet facere?

Respondeo, quod non potest retinere vllo tempore ante dispensationem illud beneficium tamquam suum, argum. cap. 1. de reg. iuris lib. 6. sicut nec fur potest vllo tempore retinere rem furto subtractam tamquam
2 suam, cap. sæpe. de restit. spol. quia præcepta negatiua obligant semper, & ad semper secundũ Archid. cap. si peccauerit. 2. q. 1. & in summa de pœnit. dist. 5. & præceptum de non furando quatenus continet præceptum de non retinendo alienum pro suo, est negatiuũ, & ita obligat semper, & ad semper seruandum. Posset autem retinere prædictum beneficium aliquo tempore boni viri arbitrio moderando, tamquam non suum, cum voluntate
2 relinquendi quam cito commode & honeste potest: quia præceptum de

Digitized by Google

restituendo, & relinquendo rem alienam, est saltem ex aliqua parte, præceptum affirmatiuum, & quatenus est tale, obligat quidem semper, sed non ad semper, per prædictum dictum Archidia. vbi supra desumptum ex S. Tho. 2. 2. q. 33. art. 2. qui pulchram diuersitatis rationem inter præceptum negatiuum & affirmatiuum reddit, &c.

SVMMARIVM.

1 *Homicida licet sine dispensatione non possit ordines suscipere, nec beneficia acquirere, nec actus peculiares & appropriatos aliquorum ordinum exercere, num. 5. potest tamen antea obtenta beneficia retinere, num. 2. illique etiam si sit canonicatus, deseruire cum alijs in choro officium canendo, cum & laicis id permittatur. num. 5.*

2 *Taciturnitas beneficij obtenti licet regulariter vitiet impetrationem secundi, ac dispensationem super pluralitate à Papa obtentam, non tamen vitiat illam gratiam, qua Papa ei concedit, vt vnum, vel plura vsque ad honestam sustentationem possit obtinere beneficia. num. 3.*

4 *Falsitatis omnis expressio, quæ Principem ad facilius concedendum monet, vitiat gratiam; at talis veri taciturnitas vitiat solum in illis casibus, in quibus ita iure cautum reperitur.*

CONSILIVM XXXXIII.

HENRICVS homicida, iam diaconatu legitime insignitus, habens & possidens vnam canoniam ecclesiæ cuiusdam collegiatæ, impetrauit à Papa dispensationem obtinendi beneficia simplicia non requirentia ordinem, quæ suo victui sufficerent, quæ sine altaris ministerio posset tenere, non facta mentione quod haberet præfatam canoniam.

Quæritur primo, an præfata dispensatio valuerit.

Secundo, an esto valuerit, vel non valuerit, possit deseruire præfatæ canoniæ.

1 Pro parte affirmatiua primæ quæstionis facit primo, quod præfatus consulens non perdidit ipso iure illum canonicatum, quem ante homicidium legitime quæsiuit, cap. clericis. verbo priuetur. ne clerici vel monachi. Innocentius, & communis cap. cum nostris. de concess. præbendæ. Felinus cap. inquisitionis. de accusat. & alij alibi sæpe: & ita non indigebat dispensatione ad retinendum, sed tantum sublatione irregularitatis ad se ordinandum, & ad alia beneficia obtinenda.

3 Secundo, quod non obstat, quod in impetratione beneficij quærendi sit facienda mentio de beneficio iam quæsito, cap. si proponente. de rescript. cap. si motu. de præbend. lib. 6. quia in casu proposito non

Digitized by Google

non loquimur de impetratione beneficij, sed de rehabilitatione ad illud, vt palam est.

3 Tertio, quod etiam non obstat, quod in impetranda dispensatione ad beneficia debet fieri mentio de beneficio quæsito, cap. non potest. de præbend. lib. 6. quia illud cap. non agit de impetratione habilitatis vel rehabilitatis ad beneficia, sed de impetranda dispensatione ad tenendam pluralitatem beneficiorum, & ita de alio genere dispensationis, ex quo non potest inferri ad aliud, l. Papinianus. ff. de minorib.

4 Quarto, quod non obstat dicere quod Papa difficilius concessisset præfatam dispensationem, si expressisset quod habebat canoniam. Tum quia non videtur id esse verum: quoniam verisimilius est, quod potius concessisset retentionem illius, quam obtentionem nouam aliorum. argu. cap. quemadmodum. de iureiuran. Nec obstat, quod non concessisset habilitatem ad noue quærenda: quia id negari potest; nam eo quod concessit ad quærenda non solum vnum, sed plura simplicia, quæ sufficerent ei ad honeste viuendum, vtique hoc concessisset, etiam si expressisset quod habebat canoniam: quia si illa ei sufficiebat, nihil concedebat; & si illa non sufficiebat, tanto minus concedebat, quanto minus egebat habendo illam canoniam. Tum quia licet omnis expressio falsi, quæ mouet principem ad facilius concedendam gratiam, efficiat eam ipso iure nullam, l. & si legibus. C. si contra ius vel vtil. cap. super litteris. de rescript. non tamen omnis taciturnitas veri, quod expressum redderet principem ad difficilius gratiam concedendam, reddit ipso iure nullam, sed tantum taciturnitas illius veri, de quo iure tantum est, vt non expresso illo gratia sit nulla, vt resoluit Rota in nouis dec. 31. de rescrip. & Felin. cap. postulasti. colum. 4. eod. tit. quos sequimur in Manu. confess. cap. 22. num. 86. & in comment. de datis & promissis. numero 48.

5 AD SECVNDAM, videtur pro parte affirmatiua facere, quod, vt prædictum est, per homicidium & irregularitatem superuenientem non vacauit canonia, & quod irregularitas per se sola separata ab excommunicatione, interdicto, & suspensione non videtur impedire actum canendi & psallendi, nec alios, qui non sunt peculiares & appropriati actus ordinum, secundum mentem Innocen. cap. fin. de excess. prælat. nullo enim iure videtur probari, quod irregulari non liceat canere, & psallere in choro, & pronunciare per se, & cum alijs officia diuina, modo abstineat se ab actibus proprijs ipsorum ordinum. Tum quia per definitionem eius à nobis traditam in Manu. confess. cap. 27. num. 191. constat irregularitatem esse quidem impedimentum ad accipiendum ordines, & ad vtendum acceptis, quatenus sunt ordines, non tamen ad vsum eorum officiorum, quo laici vti possunt: at laici licite possunt canere & psallere in choro & extra illum officia diuina; ergo & irregularis idem facere posset. Tum quod nemo dicit illegitimum, cæcum, monoculum, manu, pede, aut aliquo alio membro mutilatum peccare canendo vel psallendo in choro,

Digitized by Google

vel extra illum, immo vsus communis Vrbis & orbis contrarium seruat.

SVMMARIVM.

1 *Paria sunt aduertere, & aduertere debere, sicut scire, & scire debere.*
1 *Inaduertentia causa actus excusat à peccato, si sit probabilis, sed nō validat actum, nu. 2. nec excusat à restitutione nulliter accepti. & num. 3.*
2 *Peccator non tenetur sub pœna noui peccati de peccato, quod nunc aduertit à se commissum, confiteri, nec confiteri ante tempus confitendi à iure statutum.*
2 *Dispensationem quærat in irregularitate tonsuratus, vt priuilegio gaudeat.*
3 *Irregularis tonsuram sumens, nullam censuram, nec irregularitatem incurrit.*
3 *Irregularis, sicut ad beneficia, ita & ad pensiones ecclesiasticas ex stylo Curiæ est inhabilis.*
3 *Pensionis nulliter obtentæ reualidatio requirit, vt qui primo consensit, in primo adhuc duret consensu.*

CONSILIVM XLIV.

DE IVDICE, qui postquam damnauit quemdam ad mortem, & post exequutionem sententiæ, non aduertens se esse irregularem, primam tonsuram accepit, & pensionem.

1 Respondeo primo, prædictum iudicem consulentem videri peccare; quia tenebatur aduertere, & paria videntur esse aduertere, vel debere aduertere, sicut scire, & debere scire, l. quod te. ff. de reb. cred.

Secundo, quod talis posset esse inaduertentia, vel incogitantia, quod excusaret à mortali: si enim certus est, quod non suscepisset tonsuram, si aduertisset, & si erat purus legista, & non audierat saltem valde serio, quod per iustum iudicium sanguinis incurritur irregularitas, vt fere communiter laici putant, non videretur peccasse mortaliter.

2 Tertio, quod non erat obligatus sub pœna peccati noui petere dispensationem, immo neque ad habendam contritionem illius peccati, neque ad illud confitendum, vsque ad tempus, quo ea tenetur habere, & facere, per ea quæ nos in principio de pœnit. dist. 5. & in Manu. confess. cap. 1. & 2. tradimus.

Quarto, quod tenetur impetrare dispensationem, si vult prædicti ordinis priuilegijs gaudere ascendendo ad alios ordines; quia est irregularis ob prædictam sententiam, & eius exequutionem, cap. sententiam, ne clerici, vel monachi.

3 Quinto, quod per prædictam ordinis assumptionem non videtur incurrisse, solo iure communi attento, excommunicationem &

neque

Digitized by Google

neque ſuſpenſionem,neque irregularitatem, arg.cap.vel non eſt compos. de temp. ordin.

Sexto, quod de ſtylo Curiæ nõ poteſt irregularis obtinere penſionẽ eccleſiaſticam,plus quam beneficium ſimplex;& ita tenetur relinquere penſionem,vel obtinere à Papa diſpenſationẽ ſuper irregularitate cum retentione penſionis ei cõſtitutæ,narrata prædicta ignorantia,& inaduertẽtia, & quod qui cõſenſit permanet in illo conſenſu: quã,vt puto, facile dabit S. D.N.pius,& magnificus:per quã diſpenſationẽ excuſabitur etiã,vt puto,à reſtituẽdo quod percepit. Intelligo hæc,ſi pẽſio fuit quæſita poſt irregularitatẽ; quia quæſita antea non perditur per illã, ſicut neque beneficiũ, per dictum ſolemne Innoc.in cap.cum noſtris.de conceſſ.præb. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſat Epiſcopus cum homicida voluntario quo ad beneficium ſaltem ſimplex,licet non quo ad ordines ſaltem ſacros,nec curatum,niſi quo ad iam obtentum.*

2 *Diſpenſandi contra canones inferiori Papæ conceſſa poteſtas,cauſæ cognitionem, & iuſtam requirit cauſam.*

3 *Diſpenſandi poteſtas fauorabilis eſt, licet diſpenſatio ſit odioſa.*

CONSILIVM XLV.

AN EPISCOPVS poſſit diſpenſare cum canonico, qui commiſit homicidium voluntarium, vt poſſit ſtare in choro, & lucrari ea, quæ alij lucrantur in eo, & intereſſe Capitulo, & habere vocem actiuam, & paſſiuam in eo?

1 Reſpondeo primo,mihi certum eſſe,quod Epiſcopus poteſt diſpenſare cum homicida,etiam voluntario,quo ad beneficium ſaltem ſimplex, cap. 2.de cleric.pugn.in duell.quod in hoc eſt iuris optimum, ſecundum Anan. ibi:licet non poſſet diſpenſare quo ad ordines ſaltem ſacros,cap.1.eiuſdem tit.adiuncto prædicto cap.2.

Secundo,quod etiam poteſt diſpenſare quo ad beneficium curatum iam antea habitum, licet non ad noue habendum, vt concordando opiniones contrarias dixit Philippus Decius in cap. at ſi clerici. §. 1. nu.16. de iudic. quem ſequuti fuimus in Man.cap.27.nu.239.

Tertio, quod in caſu propoſito non agitur de diſpenſatione Epiſcopi, vel Archiepiſcopi facta quo ad ordines, præſertim ſacros, ſed tantum de poteſtate Archiepiſcopi diſpenſandi quo ad beneficium ante irregularitatem obtentum: & conſequenter, quod Archiepiſcopus potuit illam face-
2 re iuſta de cauſa. Dico,*iuſta de cauſa*:quia omnis diſpenſatio permiſſa inferiori Papæ contra canonem,eſt facienda cum cauſę cognitione,& iuſta de cauſa,iuxta gloſſ.ſolemn.recept.in cap.requiſiſtis.§.niſi rigor.1. q.7. & latius notata in cap.at ſi.§.1. de judic.& ante omnes Innoc.in cap. dudum.2. nu.16.de elect. & ex concordia duorum dictorum eiuſdem Innoc. quorum alterum dixit in cap. veniens. de filijs presbyt. & alterum in cap. diuerſis falacijs.de cler.coniug.quæ ibidem conciliat Panorm.

Digitized by Google

3 Quarto, quod potestas Episcoporum dispensandi cum homicida quo ad beneficium, non est restringenda quo ad beneficium simplex: quia prædictum cap. 2. de cle. pug. in duell. generaliter loquitur de beneficio, vt Anan. & Decius præ alijs notauerunt, & non est restringendum, vt ibi voluerunt restringere Host. Card. & Panor. eo quod dispensatio sit odiosa: quia textus non agit de dispensatione, vt pulchre dixit ibi Anan. sed de potestate dispensandi, quæ est fauorabilis, & amplianda, vt probatur in cap. fin. de simonia. vbi vtiliter de hoc scribit Felin. & ita satis superque est restringere illud quo ad beneficium curatum habendum, vt restringit Decius. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Abortum fœtus non animati procurans non incurrit irregularitatem, secus si animati, qualis secundum communem in Pœnitentiariæ foro recepta est masculus 40. fœmina vero 80. dierum, in dubioq. præsumitur masculus. nu. 1.*

2 *Dubitans an abortus ab ipso consultus, qui creditur sequutus, esset fœtus animati, & an mulier ob eius consilium abortiuerit, vel non, debet se in conscientia reputare irregularem, licet secus in foro exteriori.*

3 *Dispensatio irregularitatis ex abortu procedens est petenda à Papa.*

CONSILIVM XLVI.

QVIDAM sacerdos, postquam subolfecit quamdam mulierem ex se concepisse, eidem multoties consuluit, vt daret operam abortiendi; qui licet certo nesciat an d. mulier eius consilio abortiuerit, vt putatur; tamen, cum sequutus ille fuerit, dubitat an sit irregularis, maxime quia nescit an fœtus esset animatus.

1 Respondetur primo, q. d. cõsulens presbyter peccauit mortifere toties, quoties desiderauit, & rogauit prædictã mulierem, vt abortiret, & quoties placuit ei abortus iam factus, & magis quoties consuluit ei, vt abortiret.

Secundo, quod si fœtus nondum erat animatus anima rationali, quando fuit factus abortus, non incurrit irregularitatem.

Tertio, quod communis opinio, quam sequitur sacra Pœnitentiaria, tenet id quod gloss. dixit in princ. 5. dist. scilicet fœtum masculum informari anima rationali lapsis 40. diebus, fœtum autem fœmineum 80. & si
2 dubitatur an sit masculus, an fœmineus, præsumendum esse animatũ post 40. dies; quia pars secutior est eligenda, iuxta cap. iuuenis. de sponsal. & sentit prædicta gloss. pro quo videtur casus in cap. ad audientiam. de homicid. vbi communis resolutio habet, eum, qui dubitat an contraxerit irregularitatem, debere iudicare se irregularem: licet iudex, coram quo accusaretur, debeat in dubio eum absoluere, iuxta cap. cum sunt iura partium obscura. de reg. iur. lib. 6.

Quarto, quod ex prædictis sequitur id, quod dolenter respondeo, prædictum d. consulentem debere iudicare se irregularem. Tum quia certum

Digitized by Google

tum eſt, eum, qui facit, vel iubet, vel mandat, vel rogat, vel conſuluit abortum, ſi ſequatur ille, eſſe irregularem ſecundum omnes. Et prædictus conſulens eſt certus, quod conſuluit abortum; & satis certus, quod fuit conſequutus ille: & licet non ſit certus omnino, quod ille fuit ſequutus, neque quod prædicta mulier abortiuit propter conſilium eius, neque an fœtus eſſet animatus, quia neſcit an eſſet maſculus, vel fœmineus; probabiliter tamen dubitat, an prædicta mulier abortierit ob conſilium eius, an non, & an fœtus fuerit animatus, an non. Ergo iudicare ſe debet irregularem.

3 Quinto, quod etiam ex prædictis ſequitur, dictum conſulentem conſulere ſibi debere per diſpenſationem Papæ, ad quem ſolum pertinet huiuſmodi irregularitatis diſpenſatio, & petere illam in ſacra Pœnitentiaria, &c.

Aduerte, quia modo in materia abortus ſeruanda eſt conſtitutio Sixti V. quæ cepit ligare die 2. Decemb. 1588. cum modificatione facta per S. D. N. Greg. XIIII. pridie kal. Iunij 1591.

SVMMARIVM.

1 *Credere ſe non irregularem poteſt, qui ſuſpicanti ſe grauidam ad abortum faciendum iamdiu conſuluit ſanguinis minutionem: qui tamen neſcit, nec audiuit, an ex dicta emiſſione ſanguinis abortus ſequutus fuerit.*

1 *Conſulentes ſuis amaſijs abortum, eo ſequuto, ſolent ab eiſdem de effectu ſequuto certiores fieri; quo ceſſante, ſignum eſt illum non ſubſequutum.*

CONSILIVM XLVII.

AN QVI conſuluit ei, cum qua rem habuit, & quæ dixit poſt quadraginta dies putare ſe prægnantem factam, vt minueret ſe ſanguine, quo abortiret, quam ſciuit ſe minuiſſe ſanguine, ſed nihil penitus de effectu talis minutionis, nec de abortu ſciuit, & poſt multos annos ordines ſuſcepit, an inquam irregularitatem contraxerit?

1 Reſpondetur, quod D. conſulens poteſt probabiliter credere ſe non incurriſſe irregularitatem; attento quod neſciuit an prædicta N. fuiſſet prægnans, ſed tantum ſuſpicatus fuit, eo quod illa ſe ſuſpicari dixit. Tum quia licet periculoſum ſit grauidas minuere ſanguine, non tamen eſt certũ eas minutas ſanguine abortire, nec mori. Tum quod, quando aliquis huiuſmodi effectus ſequitur, ſolet amico ſic conſulenti aliquo modo ſignificari; & nullus rumor de his ad ſe in tanto tempore aduenit. Tum quod filius natus in adulterio poteſt credere probabiliter ſe non eſſe filium adulteri, ſed mariti; licet mater dixerit ei illum fuiſſe ex adultero conceptum, ſecundum etiam omnes. & ſic D. cõſulens (ſalua quæ iuſtior fuerit ſententia) poteſt ſcrupulum ſuum deponere, & credere ſe non fuiſſe irregularem. &c.

Vide conſil. 48. ſequens.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Credere cui non tenetur cuilibet asserenti aliquam mulierem abortum fecisse, ad effectum credendi se irregularem.*

1 *Saltans clericus, vel cursitans licite & honeste cum muliere prægnante, quæ postea abortiuit, si saltatio fuit adeo leuis, vt verisimiliter non deberet præsumi ex ea sequi abortum, non tenetur se reputare irregularem; secus, si saltatio fuit illicita.*

CONSILIVM XLVIII.

CLERICVS primæ tonsuræ in choreis cum muliere quadam prægnante saltauit, quæ postea etiam cum alijs hominibus saltauit, quã audiuit postea abortum fecisse. Præterea cum ipse quadam die nescio quid in manibus haberet, vxor sui fratris, quæ paucis antea diebus marito erat tradita, voluit illud è manibus eius surripere; quod vt faceret, mensam quamdam illius cubiculi, eum insequendo, circuiuit aliquoties; ex quo motu, vt credit, defessa facta abortiuit; licet non sit ita certum, cum paulo ante esset matrimonio coniuncta. Dubitat, an ex prædictis sit irregularis.

1 Respondeo primo, quod prædictus, qui saltauit cum prædicta muliere prægnante, non debet se iudicare irregularem propter prædictum abortum, si nescit: nec obligatur credere, quod abortiuit, eo quod à quouis dicatur, iuxta illud Eccles. 19. *Qui cito credit, leuis est corde.* & cap. non solum. 11 primo. 11. q. 3. nec etiam si nondum fœtus erat animatus anima rationali, hoc est, si abortiuit ante quadraginta dies à cõceptione, argum. cap. ad eius. 5. dist. neque si adeo modeste saltauit, quod non est verisimile, quod saltatio fecerit abortire, argum. cap. quia non est verisimile. de præsumpt. neque si saltatio fuit licita, & honesta, per ea quæ in nostro Man. tradimus cap. 27. num. 210. & 220.

Secundo respondeo, quod si credit, vel debet credere eam abortisse post quadraginta dies à conceptione, & quod saltatio illa non fuit ita leuis, vt non potuerit esse causa illius abortionis, vel saltatio fuit illicita, debet se iudicare irregularem, per ea quæ tradimus in duobus locis supra citatis, concludendo, quod omnis, qui facit aliquem actum illicitum ordinatum & directum suapte natura, vel intentione agentis ad mortem, fit irregularis, consequuta illa: & saltatio prædicta cum muliere prægnante est actus suapte natura ordinatus & directus aliquo modo ad abortum, & mortem, vt palam est. Idemque dicendum arbitror de secundo abortu.

SVMMARIVM.

1 *Dans consilium & remedia ad abortum prægnanti, quæ postea puerum bene natum occidit, tunc demum efficitur irregularis, si illa ex dicto consilio fuit ad occidendum mota: quia dictum consilium malum aliquo modo dirigebatur in dictam occisio-*

Digitized by Google

eiſionem, nu.4. aliàs non. nu.5. & primo adhærendum certis, nu.4. in dubio autem adhærendum eſt affirmatiuæ. nu.3. nec conſulens, ſi mulier ex ipſo erat grauida, poteſt tute credere eidem aſſeuenti ſe non ex dicto conſilio motam; cui poſſet alius extraneus credere. num.2. & 6.

6 *Credere mulieri aſſerenti ſe non ex conſilio conſulentis abortum, motam ad puerum natum occidendum, poteſt externs, cuius occultatio prolis non intererat, ſed non pater.*

CONSILIVM XLIX.

RELIGIOSVS quidam & ſacerdos conſuluit cuidam prægnanti vt abortiret, & tradidit, vel docuit media, quibus id faceret; quæ licet adhibuiſſet, non tamen abortiuit; ſed poſtquam bene peperit, occidit puerum natum. Quæritur, an ſit irregularis.

1 Reſpondeo, non videri eum irregularem, ſi mulier non erat facta prægnans ab ipſo conſulente, ſaltem quo ad forum exterius: quia illa non fecit quod ipſe conſuluit; nec præſumetur in illo foro, quod ex conſilio abortiendi fuit conſequuta occiſio; quoniam à ſeparatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minorib. & valde ſeparata ſunt abortio, & occiſio filij iam bene nati, tum ratione grauitatis delicti, tum ratione modi delinquendi, tum ratione finis delinquendi: quia abortio eſt aptior occultationi delicti, quam prætendebat conſulens, quam occiſio iam nati, vt palam eſt.

2 Maius dubium videtur eſſe, ſi mulier fuit facta prægnans ab ipſo religioſo; quoniam eo caſu magis attinebat ad ipſum religioſum occultatio, quam in alio; & ita præſumi poſſet, quod mulier magis fuiſſet mota ad occidendum propter conſilium conſulentis, quam aliàs; quia magis expediebat ei occultatio.

Ad quod reſpondeo primo, diſtinguendum eſſe, an ſciatur quod mulier illa fuit ad occidendum mota aliquo modo per præfatum conſilium, aut ſcitur quod nullatenus fuit mota per illud, aut dubitatur.

3 Secundo, quod in dubio cenſendus eſt præfatus N. irregularis. Tum quia irregularitas contrahitur ex homicidio ſecreto ex actu illicito procedente, qui aliquo modo erat directus in illud homicidium, vt nos ſerio reſoluimus in Manu. confeſſ. cap. 27. num. 218. & conſtat conſilium in præſenti caſu datum fuiſſe illicitum, & aliquo modo ordinatum in illam occiſionem; quia etſi non fuit ordinatum in ſpecie ad occiſionem hoc modo faciendam, fuit tamen ordinatum ad occiſionem in genere eiuſdem pueri: Tum quod iubens percutere alium cum proteſtatione ne occideret, ſi iuſſus percutere occiderit, efficitur iubens irregularis, cap. fin. de homicid. lib. 6. & tamen iubens noluit vt iuſſus occideret; ſed quia iuſſit percutere illicite, quod erat aliquo modo directum ad occidendum, cenſetur irregularis; ergo à fortiori videbitur is religioſus talis, cum conſuluerit illicite aliquid directum ad occidendum præfatum puerum.

4 Tertio, quod à fortiori cenſendus eſt irregularis, ſi ſcitur quod præfata

Digitized by Google

fata mulier fuit mota ad occidendum aliquo modo per consilium præfatum.

5 Quarto, quod si scitur præfatam mulierem nullatenus motam fuisse ad occidendum partum per consilium præfatum, non est censendus irregularis in foro conscientiæ: quia non occidit puerum, nec fuit causa propinqua, nec remota, vt ipsa occideret illum: & ita cessant omnia iura, quæ possunt induci ad hoc, vt ipse dicatur contraxisse irregularitatem: & cessante causa cessat effectus, cap. cum cessante. de appella.

6 Quinto, quod si mulier non fuit facta prægnans ab ipsomet religioso, facile posset credi ei dicenti nullatenus fuisse motam per eius consilium, nō autem si fuit facta prægnans ab ipso; quia occultatio partus multum pertinebat ad ipsum; & ita difficile est credere, quod occidit filium vtriusque, nullo habito respectu ad consilium patris, & desiderium eius, vt occultaretur. arg. cap. quia verisimile. de præsumpt.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, qui voluntarie opem fert homicidio aliàs de se iusto, est quidem irregularis, sed non indispensabilis. & nu. 3.*

2 *Homicidium voluntarium tunc demum contra facientem & opitulantem inducit irregularitatem indispensabilem, si sit iniustum contra legem iustitiæ; at si sit iustū, inducit quidem irregularitatem, sed dispensabilem, etiam si fiat cum peccato, puta quia fit cum odio, vel à clerico. & nu. 3.*

3 *Homicida iniustus & voluntarius vt quis sit, requiritur transgressio legis iustitiæ, non tantum charitatis.*

3 *Miles cum peccato occidens, seu spolians hostem in bello alioquin iusto, non tenetur ad restitutionem, nec incurrit irregularitatem ex homicidio voluntario indispensabilem.*

CONSILIVM L.

THEOD. clericus, qui reum denunciat, accusat, seu ad damnandum vltimo supplicio adiuuat, an sequuta morte, seu deformatione, incurrat irregularitatem indispensabilem ex homicidio voluntario procedentem, & an teneatur ad aliquam restitutionem?

1 Pro affirmatiua facit, quod opitulatus est iniuste facienti, vel iubenti facere homicidium voluntarium.

2 Pro negatiua, quæ tenenda est, facit, quod tunc demum incurrit illam irregularitatem, quando voluntarie facit homicidium iniustum, vel opitulatur ad illud: quia licet hic iniuste opitulatus fuerit ad homicidium, non tamen ad homicidium iniustum, sed iustum. & sic respondeo ad argumentum positum. Nam nec iudex, qui malo animo aliàs iuste, hoc est rite & recte ad vindictam priuatam damnat maleficum vltimo supplicio, neque qui malo animo accusat, denunciat, vel aliàs opitulatur ad illud, talem irregularitatem, nec obligationem ad restituendum damnum incurrit: quia licet peccet contra legem charitatis, non tamen

Digitized by Google

men contra legem iuſtitiæ, cuius tranſgreſſio requiritur, vt dicatur homicida iniuſtus, & voluntarius, & obligatus ad reſtitutionem, & vt tam dura irregularitate notetur; ſicut & miles, qui animo & fine malo, ſed in prælio alioqui iuſto occidit, vel ſpoliat hoſtem, peccat quidem contra charitatem, ſed non contra legem iuſtitiæ, & ideo non tenetur reſtituere, vt in noſtro Man. diximus cap. 15. num. 12. & ſeq. nec incurrit hanc, de qua loquimur, irregularitatem, vt in dict. Man. cap. 27. num. 210. licet aliam ſic, quæ habetur in d. cap. num. 219. & ſeq.

DE TORNEAMENTIS.

SVMMARIVM.

1 *Torneamenta periculoſa etiam prouocatus ingrediens, ſi etiam ſe defendendo occidit, adeo iudicatur peccator, vt ſi moriatur in eo, careat eccleſiaſtica ſepultura: at ſi hoc quod ingreditur ſit duellum, ex decreto Conc. Trid. eſt excommunicatus, irregularis, & alias meretur pœnas.*

CONSILIVM I.

PROVOCATVS N. ad torneamenta iuit, & in eis ſe defendendo aduerſarium occidit. Quæritur, an pœnas incurrat.

1 Reſpondeo, quod qui prouocauit, ſeu iuit ad actum illicitum, & ad illam occiſionem ordinatum, vt eſt duellum, peccator eſt, & excommunicationis, bonorum proſcriptionis, ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrit, & dignus eſt qui condemnetur vt homicida, & ſuſpendatur & ſi ibi occidatur, careat Eccleſiaſtica ſepultura, iuxta Conc. Trid. cap. 19. ſeſſ. 25. ſic & qui in torneamentis periculoſis & illicitis occidit alium defendendo ſe cum tanto moderamine inculpatæ tutelæ, quod ſufficeret ad excuſandum eum ab homicidio, ſi extra illa inuaſus occideret: qui tamen prouocauit ad illa, vel prouocationem acceptauit, & iuit ad illicite torneandum, adeo iudicatur peccator, vt careat ſepultura, licet confeſſus & communicatus moriatur, cap. 1. de torneament.

DE ADVLTERIIS, ET STVPRO.

SVMMARIVM.

1 *Adulter ad recipiendam coniugem adulteram cogi poteſt.*

2 *Iudex ex officio ob ſalutem animarum cogere poteſt coniuges adulteros, vt ad euitandum periculum fornicationis ſimul cohabitent.*

3 *Iudex ex officio maritum religionem ingreſſum poteſt, ad euitandum incontinentiæ peccatum vxoris, quæ licet dicto ingreſſui conſenſerit, tamen erat iuris ignara, nec continentiæ voto ſe obligauit, à monaſterio reuocare.*

CON-

CONSILIVM I.

VIR & vxor adulterabant; tandem vxor ſponte receſſit, & adhæſit adultero; vir admiſit concubinam, qua iecta petit abſolui; & quia non poteſt induci, vt vxorem repetat, vel vt ei indicet ſe paratũ eamdem reuertentem recipere, licet dicat confeſſario, quod eamdem reuertentem recipiet; Dubitatur, an debeat abſolui, & quid agendum.

1 Reſpondeo primo, certum eſſe, quod tam ille, quam illa poteſt cogi ad recipiendum coniugem, non obſtante adulterio: quia cum vterque admiſerit illud, mutua compenſatione ſublata eſt exceptio inde nata, cap. intelleximus. de adulter.

Secundo, quod iudex ex officio poteſt ipſos compellere fauore animarum ſuarum, vt vitent periculum fornicationis, vel adulterij, quo iam fuerunt maculati. Tum quia iudex poteſt vti officio ſuo nobili in vtilitatem publicam, & in vtilitatem miſerabilium perſonarum, & alia pia; qualis eſt ſalus animarum, iuxta doctrinam Bart. ab omnibus recept. in l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damno infe. Tum per ea, quæ in ſpecie citat
2 Panorm. in cap. conſanguinei. num. 7. de ſen. & re iud. Tum per id, quod ipſemet ait in cap. 1. de conuerſ. coniug. num. 8. ſcilicet, quod iudex poteſt ex officio ſuo reuocare maritum religionem ingreſſum de conſenſu quidem vxoris, ſed quæ erat iuris ignara, neque emiſit votum continentiæ, & hoc ad vitandum incontinentiæ mulieris peccatum.

Tertio, remedium huic propoſito caſui aptiſſimum eſſe videtur, impetrare ab ordinario, vt ex officio faciat eos, vt iure tenentur, cohabitare.

DE RAPTORIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Raptor non eſt, quem virgo vltro ſequitur, licet eam ſtupret.*

2 *Virginem etiam per vim ſtuprans, ſi illam ad alium locum non adduxit, pœnam raptus non incurrit.*

3 *Raptus non admittitur ſine violentia, nec ſine eo quod mulier de loco ad locum transferatur, nu. 1. ſufficit tamen, ſi exitus perſuadeatur muneribus datis, vel promiſſis.*

4 *Inuita dicitur, quæ in ſtuprum, adulterium, vel egreſſum de loco ad locum conſenſit, ſi ad id fuit perſuaſa muneribus datis, vel promiſſis.*

CONSILIVM I.

QVAEDAM virgo capta amore cuiuſdam iuuenis, cum illum tranſeuntem per callem & viam de feneſtra vidiſſet, exiuit de domo, & abijt poſt eum ad domum ipſius, vbi voluntarie etiam ab eo carnaliter eſt cognita, & abijt. Dubitatur, an iuuenis inciderit in pœnas cap. 6. Concilij Trid. ſeſſ. 24.

Reſpon-

Digitized by Google

1 Respondetur, quod præfatus iuuenis non incidit in pœnas d. cap. 6. eo quod non potest dici raptor: quia rapina, vel raptus, vt capitur in illo cap. 6. significat ablationem violentam, qua fœmina ab vno loco ad alium trahitur, vt sentit D. Tho. 2.2. q. 66. art. 9. & clarius q. 154. art. 7. in corpore, & cap. de raptoribus. 36. q. 1. l. sed eximendi. ff. ne quis eum qui in ius voc. Tũ quia per illam l. dixit Paul. Castr. in l. raptores. C. de episc. & cler. quod statutum puniens morte rapientem virginem, non habet locum in eo, qui etiam per vim stuprauit virginem in aliquo loco, si eam nõ transferret ad alium locum; quem refert, & sequitur allegans in hoc multos Hippolytus in l. vnica. C. de rap. virg. nu. 12, quorum vterque citat Gandinum attestantem ita fuisse iudicatum Bononiæ. Tum quia aliud est stuprum, aliud raptus ex D. Tho. dicto art. 7. & efficacius §. item eadẽ l. Iulia. & §. sin autem. Instit. de publ. iudi. per quæ receptum est ab omnibus, quod qui virginem consentientem solum stuprat, non adducendo eam ad alium locum, non censetur committere raptum, nec debet puniri pœna raptus, sed pœna stupri, quę longe alia est, & minor, vt colligitur ex d. l. vnica, & ex dicto §. item eadem lege. Cum ergo iste iuuenis eam non abstraxerit, & in actu copulæ consenserit ipsa virgo, potest quidem dici stuprum commisisse, non autem raptum. & ideo pœna d. cap. 6. non est extendenda ad istum iuuenem stuprantem, cum pœna non debeat extendi, l. si præses. ff. de pœnis. cap. pœnæ. de pœnit. dist. 1. & secundum D. Tho. & Theologos, & Iuristas, stuprum est species luxuriæ, diuersa ab alia specie luxuriæ, quæ dicitur raptus, & suo genere minus peccatum, quam raptus.

2 Nota, quod raptus non admittitur sine violentia, arg. cap. de raptoribus. 36. q. 1. & l. 1. C. de raptu vir. quia verbum, *rapere*, sonat violentiam, vt sentit l. si eximendi. ff. ne quis eum qui in ius vocat. vbi Ang. id expresse notat, quem refert & sequitur Ioan. ab Anania in rubr. de raptorib. dicens eum, qui vult probare raptum, debere ita articulare, vt violentiam factam concludat: quamuis videatur sufficere persuasio exeundi à domo patris, ipsa volente, per munera data, seu promissa, ex mente Angeli in authen. de lenonib. §. fin. col. 9. quatenus ait, eum, qui allexit vxorem alterius ad adulterandum muneribus, vel promissis, dici posse adulteratum fuisse illam inuitam.

SVMMARIVM.

1 *Rapta dicitur, quæ contra voluntatem patris de eius domo abstrahitur, licet ipsa consentiat.*

2 *Raptor non potest raptam ducere, nisi postquam fuerit ab illo separata, & in loco tuto posita.*

CONSILIVM II.

IOANNES rapuit Brancaleonam patri, ipsa tamen volente, & consentiente, cum qua sine vlla solemnitate Conc. Trid. contraxit matrimonium. Postmodum mota lite à patre, fuit lata sententia contra prædictos Ioannem, & Brancaleonam. Quæritur quid iuris.

Respon-

1 Reſpondeo primo, matrimonium præfatum inter prædictum Ioannem & prædictam Brancaleonam fuiſſe nullum. Tum quia rapiens non poteſt raptam ducere in vxorem, niſi poſtquam ſeparata fuerit ab illo, & in tuto loco poſita libere & voluntarie cõſenſerit in raptorem, iuxta c.6. de refor. matrimonij ſeſſ.24. Conc.Trid. Tum quia non fuit ſeruata forma neceſſario ſeruanda, quam præfatum Conc.induxit in cap.1. eiuſdem tituli: quia non affuit præſens parochus legitimus, nec presbyter de licentia eius, & quia conſenſus puellæ, vt raperetur, non ſufficit vt non dicatur rapta; quia vt dicatur talis, ſufficit, vt contra voluntatem patris de domo eius ſit abſtracta, ſiue id fiat de voluntate puellæ, ſiue contra voluntatem eius, vt tradit S.Tho.recep.2.2.q.154.art.7. ex quibus ſequitur, ſententiam latam cõtra Ioannem & Brancaleonam fuiſſe iuſtiſſimam. 1

SVMMARIVM.

1 *Raptus ſine violentia committi non poteſt; quam tamen intuliſſe cenſetur, qui per munera data, vel promiſſa, puellæ perſuadet, vt nolente patre de domo exeat, & ad ipſum veniat: incurritq. iuris infamiam ex ſacro Concilio, ipſo iure ſine alio iudicis declaratoria; quæ licet ſit mater irregularitatis, nu.4. non tamen tenetur quis eam irregularitatem contra ſe exequi, antequam per iudicem præcipiatur: vnde videtur quod poſſit beneficia recipere eccleſiaſtica num.8.*

2 *Intellectus Conc.Trid.ſeſſ.24.de refor.matrim.cap.6.nu.4. & 6.*

2 *Infamia facti tollitur quidem per ſolam vitæ emendationem, ſecus de infamia iuris, quæ non eſt irregularitas, ſed illius mater.*

3 *Excommunicationis pœnam tenetur quis contra ſe exequi, nec ſufficit emendatio, nec appellatio, ſed requiritur expreſſa abſolutio, ad hoc vt liberetur.*

5 *Pœnam incurſam ipſo iure contra ſe regulariter nemo tenetur exequi, & nec à iudice iubeatur ſoluere. fallit in cenſuris, ac quibuſdam irregularitatibus, & habilitatibus:*

5 *Infamiæ illius pœna, de qua in extrauag.Greg.XIII. quæ incipit, Ab ipſo, non videtur talis, vt contra ſeipſum, antequam à iudice iubeatur, exequi teneatur.*

6 *Diſpenſationem petens ſuper irregularitate incurſa, quia ligatus miniſtrauit, vel quia rapuit mulierem, non tenetur exprimere quoties rapuerit, vel miniſtrauerit; nec eam petens ſuper defectu natalium, aut pro homicidio, quod in dicta irregularitate miniſtrauerit.*

7 *Diſpenſationem petens ſuper infamia incurſa propter raptum, non tenetur mentionem facere de inceſtu commiſſo cum rapta.*

7 *Falſi expreſſio mouens principem ad facilius concedendum vitiat gratiam, & taciturnitas non niſi in caſibus, in quibus iura dictam requirunt expreſſionem.*

8 *Infamis infamia iuris an ſit capax beneficiorum remiſſiue, videtur q. quod non impediatur, antequam per iudicis ſententiam infligatur hæc pœna.*

CONSILIVM III.

RESPONSVRVS non nihil ad præfatas quæſtiones, ingenue fateor has quæſtiones inuolutiores eſſe, quam quibus ego in præſentia ſatisfa-

tis facere possim, neq; vsquequo absoluam commentarium iamprídem promissum, cœptum, & deductum vsque ad vltimam partem super capitulo fraternitas. 12. q. 2. dicam autem aliqua ad eas facientia.

1 Primum quidem, quod videri potest alicui nullum raptum fuisse admissum in casu proposito: quia non præsupponitur in eo violentiam vllam fuisse adhibitam. Solum enim dicitur Mariam bis exisse domum amore Petri, quod non concludit factam fuisse illi violentiam, & non potest esse raptus sine violentia. arg. cap. de raptoribus. 36. quæst. 1. & l. vnica. C. de raptu virginum. & quod verbum, *rapere*, significat violentiam, vt sentit l. si eximendi. ff. ne quis eum qui in ius vocatus est. vbi Angelus id expresse notat; quem refert & sequitur Ioan. ab Anania in rub. de rapt. dicens, eum qui vult probare rapinam, ita debere articulare, vt concludat violentiam factam: quamuis videatur sufficere persuasio exeundi à domo patris, nolente patre, per munera data, vel promissa, secundum mentem Angeli in auth. de lenonibus. §. fin. quatenus ait, eum qui allexit vxorem alterius ad adulterandum muneribus, vel promissis, dici posse adulteratum esse illam inuitam. at in casu nihil etiam de tali persuasione narratur.

2 Secundo, quod infamia iuris non videtur tolli per solam emendationem vitæ: nec nos in loco, vbi citamur, dicimus hoc de infamia iuris, sed solum de infamia facti; & infamia, quæ nascitur ex raptu, saltem hodie post Conc. Trid. supra citatum, infamia iuris est, cum ipso iure absque iudicis ministerio incurratur, vt habet præfatum cap. 6. de refor. matrim. sess. 24. & ideo infamia raptus, de qua loquimur, non videtur tolli per solam emendationem vitæ.

3 Tertio, quod dominus doctor non respondet expresse ad primam quæstionem in responsione ad ipsam, sed ad accessoriam illi, scilicet an raptor teneatur exequi contra se pœnam infamiæ; quæ longè grauior quæstio est: & videtur in sua responsione significare non teneri eum exequi pœnam excommunicationis contra se, si fuerit emendatus; quod inaduertenter videtur dictum: nam excommunicationem quilibet excommunicatus tenetur seruare, quia affert secum exequutionem, quæ etiam per appellationem non potest impediri, cap. pastoralis. §. verum. de appellat. & cap. is qui. de sententia excommu. lib. 6. neque vlla emendatione vitæ nec satisfactione tolli vel suspendi potest, donec à superiore tollatur per absolutionem expressam, iuxta gloss. celebrem & receptam in clem. 1. verbo donec. de decimis, quæ hanc differentiam ponit inter excommunicationem & alias censuras: nec nos, vbi citamur, dicimus tale quidquam de excommunicatione, sed de sola infamia facti.

4 Quarto, quod dominus doctor præsupponit infamiam esse irregularitatem, cum tamen defendi possit potius esse causam illius; sicuti homicidium non est irregularitas, sed causa illius secundum omnes. vnde nec Concil. præfatum diffiniuit raptorem esse irregularem, sed infamem, & excommunicatum.

5 Quinto, quod verum est nos semper fuisse in ea sententia, quæ habet nemi-

neminem teneri regulariter ad ſoluendam pœnam ipſo iure incurſam in foro conſcientiæ, donec iubeatur ſoluere; ſed fallere illam in ſententijs cenſurarum, quia ſecum trahunt exequutionem; & etiam in illis, quæ ſecundum mentem expreſſam vel tacitam auctoris afferunt illam, ſicut cenſuræ, vt diximus in cap. non liceat. 12. q. 2. qualis mihi videtur pœna capi licet canon. de elect. lib. 6. & aliquot inhabilitates, & irregularitates, de quibus tracto in d. com. cap. fraternitas. 12. quæſt. 2. An autem omnis infamia ipſo iure incurſa ſit huiuſmodi non dixi in extrauag. ab ipſo. vbi notab. 31. citor à domino doctore, ſed tantum quod illa infamia per S. D. N. inducta non videbatur huiuſmodi.

6 Sexto, quod pro reſponſo domini doctoris dato ad ſecundam quęſtionem facit illa determinatio Innoc. in cap. ſi celebrat. de clerico excommunicato miniſt. ſcilicet, quod in diſpenſatione irregularitatis incurſæ ab excommunicato, qui frequenter celebrauit in excommunicatione, non oportet exprimere multas illas vices, quibus ſic male celebrauit: neque illegitimus tenetur exprimere celebrationes, quas fecit manens illegitimus, in impetratione irregularitatis, quam paritur ob illegitimitatem, neque alij irregulares, qui celebrarunt in irregularitate, ſed ſatis eſt exprimere irregularitatem illam ſolam. cuius dicti nouam rationem vſque ad nos à nemine redditam reddidimus in Manu. confeſſ. cap. 27. num. 194. & ita ſufficeret ad valorem diſpenſationis ſuper irregularitate ob raptũ contracta exprimere, quod fecit raptũ, non exprimendo vices, quibus rapuit, quando ſaltem circa vnam ſolam frequenter raptũ commiſit.

7 Septimo, quod apparet mihi verius raptorem in impetratione diſpenſationis infamiæ ex raptu contractæ non teneri ad faciendam mentionẽ de inceſtu cum rapta commiſſo: quoniam licet omnis expreſſio falſi, quæ faciliorem reddit principem ad reddendam gratiam, reddat illam ſubreptitiam; non tamen omnis taciturnitas veri, quæ idem facit, reddit illam ſubreptitiam, ſed ſolum illa, qua tacetur verum, quod iura iubent exprimi in talis gratiæ impetratione, iuxta deciſionem Rotæ 32. de reſcrip. in nouis. & nullo iure cauetur vt in impetratione diſpenſationis ſuper infamia raptus fiat mentio criminum raptoris.

8 Octauo dico, tangendo reſponſum domini doctoris ad quartum, quod licet res grauiter controuertatur, an collatio beneficij infami facta valeat nos tamen ſumus in ſententia Cardin. quam late refert, & defendit Fel. in cap. querelam. de iureiur. à num. 4. cui forte poteſt adijci illa noua ratio, quod crimina inducentia infamiam ipſo iure non inducunt immediate irregularitatem, ſed infamiam matrem eius, quæ parit illam: & ita, vt ſuperius inſinuaui, quo ad forum conſcientiæ non ligat illa irregularitas, donec à iudice infligatur, per præfatam gloſſ. ſingularem præd. cap. fraternitas. quamuis arbitrer, vt ſupra inſinuaui, quod infamia iuris non tollitur per ſolam emendationem vitæ.

Quæ omnia præfati doctoris domini mei, & cuiuſuis melius ſentientis cenſuræ ſubmittimus, ſperantes fore, vt in præfato commentario cap. fraternitas. hæc cum aliquot alijs eis affinibus altius expendamus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Prohibito vno, & id censetur prohibitum, per quod ad illud peruenitur; modo prohibitio sit perpetua, & in vtroque militet eadem ratio. num. 2.*

1 *Prohibito matrimonio, prohibentur etiam sponsalia: & hoc quando prohibitio, seu impedimentum est perpetuum, seu subest eadem ratio; alias non. nu. 2. Vnde, cum secundum ius ciuile (quod tamen non habet locum de iure canonico, num. 3. in fine) senatoribus, & eorum filijs perpetuo prohiberetur, ne cum quibusdam personis matrimonia contraherent, etiam sponsalia censebantur prohibita. num. 3. & hoc saltem ex mente legis. num. 5. Et cum Conc. Trid. limitando ius antiquum ideo statuerit, ne inter raptorem, & raptam existentem in potestate raptoris, possit contrahi matrimonium, quia non videtur adesse liber consensus ad matrimonium contrahendum necessarius: hæcque ratio militet etiam in sponsalibus requirentibus pariter consensum liberum; sequitur vt pari modo & sponsalia censeantur prohibita. num. 4. E contra autem, licet idem Concil. prohibeat volentibus matrimonium contrahere, ne sine parocho contrahant; non tamen censetur prohibuisse similiter sponsalia sic contrahi: quandoquidem nec eadē ratio militat in vtrisque, nec prohibitio matrimonij est perpetua; cum, qui clandestine contraxerunt, possint iterum coram parocho contrahere. num. 1. & 3. Item licet iure ciuili præsidi sit prohibitum, ne in sua prouincia contrahat matrimonium, non tamen prohibetur contrahere sponsalia. num. 1. quia prohibitio erat ad tempus, scilicet durante officio, & non perpetua. num. 2.*

6 *Lex exorbitans, seu limitans ius commune, ex similitudine rationis, immo etsi sit etiam pœnalis, ex identitate rationis extenditur.*

CONSILIVM IV.

AN QVEMADMODVM non valet matrimonium inter raptorem & raptam, quamdiu ipsa manserit in potestate raptoris, vt habetur sess. 24. cap. 6. ita etiam non valeant sponsalia?

1 Ad hanc quæstionem respondeo, quod pro parte affirmatiua, quod scilicet etiam sponsalia sint nulla, videtur primo casus in l. oratio. ff. de sponsal. quatenus probat, prohibito matrimonio, etiam prohiberi sponsalia.

Secundo id, quod Bart. notat ex ea ibi, & in l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. quod prohibito vno, censetur prohibitum id, per quod peruenitur ad illud.

Tertio, quod prohibitus alienare, prohibetur facere actum, ex quo sequitur alienatio, vt constat ex gloss. recept. in l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verb. obligat. Vnde prohibitus alienare, prohibetur compromittere, per quod potest peruenire ad alienationem, cap. cum tempore. de arbit.

Quarto, quod statutum prohibens alicui vendere, videtur prohibere promissionem de vendendo facere, vt post alios consulit Decius cons. 502 num. 2.

Pro contraria tamen parte facit primo l. si quis officium. ff. de rit. nup. quatenus habet, rectorem prouinciæ, qui prohibetur ducere vxorem in ea, non prohiberi contrahere sponsalia.

Digitized by Google

Secundo facit cap. 1. Conc. Trid. seſſ. 24. quatenus annihilat matrimonium contractum aliter; quam præsente parocho, & duobus vel tribus testibus: & quod communiter dicitur, & nos diximus in Man. cap. 25. nu. 144. quod sponsalia contracta publice, siue clandestine in absentia parochi valent etiam hodie post Conc. Trid. & ita probat matrimonio prohibito non prohiberi sponsalia.

Tertio, quod pœna imposita contrahenti matrimonium non censetur imposita contrahenti sponsalia, iuxta gloss. recept. iuncto textu in clemen. 1, de consang.

2 His pro vtraque parte consideratis, pro resolutione constituendum videtur primo, quod prædicta l. oratio. quatenus probat matrimonio prohibito prohiberi sponsalia, & prohibito vno prohiberi præambulum ad illud, non habet locum, nisi quando eadem ratio militat in matrimonio, & sponsalibus, & in prohibito, & præambulo eius, & tunc sic, vt determinat Cinus, quem Salic. & omnes sequuntur in dicta l. 1. C. si rector prouinc. & Alex. cons. 194. lib. 2. in fine, quem sequitur Dec. dicta l. 2. sub finem, & probatur per l. si quis officium. ff. de rit. nup. & per d. l. 1. C. si rector prouinc. adiuncta prædicta l. oratio.

Secundo constituendum est, quod prædicta l. oratio. quatenus habet, matrimonio prohibito, prohiberi sponsalia, non habet locum, nisi quando matrimonium perpetuo prohibetur, siue quando impedimentum est perpetuum, & non quando impeditur ad tempus, siue quando impedimentum est temporale, secundum Dinum in cap. cum quid vna via. de reg. iur. lib. 6. quem inter alios sequitur Decius l. 2. ff. de iur. om. iud. sub finem.

Tertio indaganda est ratio, qua prædictum Conc. Trid. limitauit ius commune antiquum cap. fin. de rap. per quod ea ratione licebat raptæ, si vellet, nubere raptori, quia secundum canones antiquos, quos Gratianus citat 36. q. 2. post pœnitentiam, purgationem, & satisfactionem. raptis id licebat, vt pulchre Gratianus ipse in §. prohibetur. sub cap. apud omnipotentem. determinauit.

3 Quarto constituendum, quod ratio limitandi illud non fuit, quod perpetuo prohibeatur contractio matrimonij inter raptorem, & raptam, iuxta l. iniuriam. C. de rap. virg. Tum quia lex illa quo ad hoc non est seruanda iure Pontificio, per iura prædicta. Tum quia ipsummet Conc. permittit contractionem, posteaquam rapta exierit domum raptoris, & fuerit assequuta plenam libertatem contrahendi, vel renuendi; & ita inducit impedimentum temporale, & non perpetuum.

Quinto, quod ex hoc sequitur, quod per d. l. oratio. ff. de spons. non potest concludi, sponsalia, de quibus quæritur, esse nulla: quia lex illa, quatenus habet non posse contrahi sponsalia ab his, qui non possunt contrahere matimonium, non habet locum, quando impedimentum est temporale, sed solum quando est perpetuum, vt dictum est. qua eadem ratione defenditur, quod cap. 1. Conc. Trid. annullans matrimonium contractum in absentia parochi, non annullat sponsalia; quia matrimonium non prohibetur perpetuo inter aliquos, eo quod prohibeatur fieri in absentia parochi,

Digitized by Google

rochi, cum fieri poſſit in eius præſentia.

Sexto, quod non videtur etiam ratio limitandi ius antiquum fuiſſe illa, qua nititur prohibitio matrimonij inter ſenatores, & liberos eorum, cum quibuſdam perſonis. Tum quia illud impedimentum eſt perpetuum: vt enim tradit Cinus, quem Salic. & alij ſequuntur d.l.1.C.ſi rector prouin. id fuit ſtatutum, ne ſenatorum, & liberorum eorum dignitas vileſceret, iuxta l.ſemper.ff.de rit.nup. nec eſt receptum iure Pontificio. Tum quia raptor & rapta frequenter ſunt æqualis dignitatis.

4 Septimo, quod ratio limitandi videtur fuiſſe, quod conſenſus raptę præſtitus in domo raptoris, vel extra eam, donec aſſequatur plenam libertatem, non eſt ſatis liber ad contrahendum matrimonium, quod plenam libertatem requirit, cap. cum locum. de ſponſal. quæ ratio ita militat in ſponſalibus, ac in matrimonio: quia ſponſalia etiam plenam requirunt libertatem ſecundum omnes.

Octauo, ex hoc ſequitur, quod, licet l. oratio. quatenus habet, matrimonio prohibito propter impedimentum perpetuum, videri ſponſalia prohibita, non concludat, vt dictum eſt, per prohibitionem Conc. temporariam videri prohibita ſponſalia: tamen quatenus probat, prohibito vno videri prohibitum præambulum, in quo eſt eadem ratio; concludit, prohibito matrimonio inter raptorem & raptam, donec rapta fuerit in domo raptoris, & donec aſſequatur plenam libertatem, cenſeri prohibita ſponſalia, donec maneret intra domum, vel extra, & non aſſequatur plenam libertatem: quia, vt dictum eſt, defectus liberi conſenſus ita impedit ſponſalia, ac matrimonium.

5 Per quod patet reſponſio formalis ad quæſtionem propoſitam, & etiam concordia pro vtraque parte allegatorum. Nec obſtat, quod aliqui dixerunt, quod prohibitio matrimonij, de qua in dicta l. oratio. per nouam extenſionem Iuriſconſulti extenditur ad ſponſalia, ad quæ antea non extendebatur, ob illa verba, *Vt ſuppleatur quod orationi deeſt*. quia ex mente Decij in d.conſ.502. & dicta l.2. & in cap. nam concupiſcentia. de conſtit. qui huic obſtaculo reſpondet, clarius reſponderi poteſt, contextum eius non loqui de ſuppletione quo ad mentem & ſententiam, ſed ſolũ quo ad ſuppletionem verborum, hoc eſt, quod Iuriſcõſultus declarat ibi mentem & propoſitum Imperatorum prohibentium matrimonium inter ſenatores, & liberos eorum, cum quibuſdam perſonis, fuiſſe etiam prohibere
6 ſponſalia, licet verbis id non expreſſiſſent. Non obſtat etiam, quod prædictum cap.6. Conc. Trid. eſt ius exorbitans à iure communi, & limitans illud, vt ſupra dictum & probatum eſt; & quod iura exorbitantia non ſunt extendenda de vno caſu ad alium, cap. quæ à iure. de reg. iur. lib.6. & conſequenter, quod cap. illud loquens de matrimonio non debet extendi ad ſpõſalia: non inquam hoc obſtat. Tum quia ius lĩmitãs aliquid extenditur ex ſimilitudine rationis ad caſum ſimilem, vt efficaciter & ſingulariter probatur per c. cũ dilecta. de confir. vtil. vel inut. & alia multa, quibus ibi Decius illud confirmat: & in propoſito noſtro non ſolum inuenitur ratio ſimilis, ſed etiam eadem, vt ſupra probatum eſt: & ex identitate rationis

non ſolum iura exorbitantia,& limitatoria, ſed etiam pœnalia extenduntur,iuxta gloſſ.ſing. cap. 1.verbo Italiæ.de temp. ordin.in 6. & late tradita ibi per Dominicum, & Franciſcum poſt Anton. in cap. fin. de conſuetud. Salua,&c.

DE FVRTIS.

SVMMARIVM.

1 *Surripientes aliqua ab ijs, de quibus probabiliter credunt quod rogati darent, non peccant mortaliter, licet credant quod nollent clam accipi: vnde poſſunt abſolui, etiamſi non habeant propoſitum abſtinendi.*

CONSILIVM I.

PAVPERES mulieres debiles, ſibi ipſis victum quærere non valentes, & mendicare erubeſcentes, cum ſint honeſtæ conditionis, viſitant propinquas ſuas etiam pauperes, ſed non æque, vt ipſæ ſunt,& alternis diebus auferunt eis buccellam panis,vel aliquid ſimile.Quæritur, an id eis liceat.

1 Reſpondeo id non licere, niſi credenti probabiliter, quod amica, vel propinqua illa,cui ſubtrahit,eſſet contenta,ſi ſubtractionem noſſet,iuxta. l.inter omnes.9.recte.ff.de furtis.& qui crederet eum,cui ſurripit, contentum iri,vt acciperet,non peccaret mortaliter accipiendo,etiam ſi crederet,quod nollet quod acciperetur ei clam,vt poſt Adrianum, & Caiet. diximus in Man.conſ.cap.17.nu.139.Quod ſequitur,mulierē, quæ acciperet illa panis fruſtula,credēs quod domina eorū gratis daret, ſi peterentur ab ea,poſſe abſolui ſine propoſito omnino abſtinendi;quia non oportet pœnitentē habere propoſitū omnino abſtinēdi à venialibus,ſicut à mortalibus, vt diximus in d.Manu.cap.1.nu.24,poſt S.Tho.3.par.q.87. art.1.& 4.

SVMMARIVM.

1 *Reſtituere tenetur ancillæ, quæ dietim modica in pauperes bona fide erogant clam dominis;niſi domini talis eſſent conditionis, quod probabiliter rogati vel pauperibus,vel ancillis ipſis id conceſſiſſent,vel niſi omnia ſimul iuncta non eſſent notabilis quantitatis;immo ſecundum auctorem,etiamſi facerent notabilem quantitatem,modo eo non eſſent animo,vt per modica ad vnum notabile peruenirent.*

2 *Furto ſubtrahere, grauius eſt peccatum,quam furto ſubtracta retinere.*

CONSILIVM II.

ANCILLAE per multos annos inuitis dominis clam ſingulis diebus modica quædam dederunt pauperibus,credentes hoc minime prohibitum: quorum omnium minimorum ſumma ſimul collecta aſcendit ad notabilem quantitatem. Dubitatur,an teneantur reſtituere de ſuo.

1 Reſpondeo primo, quod non tenentur reſtituere, ſi domini earum eſſent

Digitized by Google

sent talis conditionis,& habitus,vt probabiliter credere possent,quod ipsi consensissent eis,si petijssent licentiam dandi parua illa pauperibus, vel dedissent ea,si fuissent petita ab eis,etiam si noluissent vt clam eis illa darentur,per responsum ad præcedentem quæstionem.

Secundo,quod tenerentur restituere,si domini essent talis conditionis, quod non dedissent licentiam prædictam, neque illa per se dedissent pauperibus petentibus ea,secundum communem opinionem, quam nos quoque sequuti fuimus in Manu.confess. cap.17. nu.139. cum quadam limitatione notabili, quæ ibi videri potest.

2 Tertio, quod secundum nostram particularem opinionem putamus probabile, quod numquam teneantur restituere illa parua sub pœna peccati mortalis, etiam postquam peruenerint ad notabilem quantitatem,si numquam, percipiendo illa parua, intendunt peruenire ad illam; ratione illa firma, quod magis peccat, cæteris paribus,qui capit, quam qui retinet, cap. sæpe. de restitut. spolia. & quod qui capit illa parua sine intentione perueniendi ad illam quantitatem notabilem,non peccat plusquam venialiter.

SVMMARIVM.

1 *Pueri coquinæ de mandato illius præfecti eius amicis deferentes ea,quæ si sciret dominus prohiberet,nisi desistant, non sunt absoluendi, etiam si ob id cum damno essent de domo eijciendi.*

CONSILIVM III.

PRAEFECTVS coquinæ habet sub se pueros, quibus dat aliqua comestibilia,alicuius tamen valoris,clam deferenda aliquibus amicis suis; creditur que,quod, si dominus sciret, prohiberet. Pueri obiurgati à confessarijs respondent, Nos huic præfecto cogimur parere,& nisi pareamus,vel si hoc reuelabimus, malo nostro de domo eijciemur. Dubitatur quid agendum cum dictis pueris.

1 Respondeo, quod prædicti pueri, qui credunt, vel credere debent peccare suum præfectum mortifere mittendo prædicta donaria suis amicis, peccant etiam ipsi deferendo illa: & ita debet eis præcipi, ne deferant, propter obedientiam,quam Dei legi debent,sperantes ab eo, qui diues est in omnibus, compensationem tam in bonis animæ, quam in cæteris. arg. eorum,quæ de ministris peccatorum diximus in nostro Man. confess. cap. 17.num.19. & cap.24.num.23.

SVMMARIVM.

1 *Furto subtracta bona fide de loco ad locum portans mulio,& in via illa furtiua cognoscens,ne de suo cogatur satisfacere,non furi,si ab eo ad dominum probabiliter creduntur non peruentura, sed domino consignet, modo id sine suo possit detrimento.*

CONSILIVM IV.

MVLIO bona fide portabat quasdam res de loco ad locum; in via, cognouit dictas res furto sublatas,& tamen perfecit iter. Dubitatur, an teneatur de suo restituere.

1 Respondeo,quod præfatus mulio tenetur res illas restituere illi,qui eas sibi commendauit,vt nos tradimus in Manu. cap. 17.num. 29. Et ita si ipse portauit illas ad locum,ad quem portare promisit,& reddidit personę,cui reddere promiserat, satisfecit,saltem quo ad forum conscientiæ,arg.l.bona fides.ff.depositi. nisi probabiliter crederet,quod qui eas ei commendauit,numquam restitueret domino:nam tunc, si absque magno detrimento suo id facere posset,debet restituere domino:& si restituerit ipsi,qui eas ei commendauit,debet monere dominum locum,& personam, vbi,& penes quam sunt:& si restituerit domino, debet monere eũ, qui eas sibi tradidit, quod restituit domino:& si reddiderit furi, cum deberet reddere domino, vel detinere penes se fine detrimento suo, tenebitur restituere de suo domino; sed ad præcipiendum hoc ei, diligenter sunt circumstantiæ rei & personarum perpendendæ,vt ex prædicto loco Manu.& ex Dom.Soto lib. 4.q.7. art.1.de iust.& iur.colligi potest.

SVMMARIVM.

1 *Furtum committens in finem seminandi discordias,duo committit peccata mortalia, alterum materialis furti,alterum formalis discordiæ notabilis.*

2 *Monitorio promulgato contra detinentes & scientes non satisfit, nisi qui habent domino restituant,& qui sciunt ita venient,vt ad quos spectat, eorum possint se iuuare testimonio. & nu.5.*

3 *Restitutio rei subtractæ ita faciẽda est,vt veniat ad manus domini à quo fuit subtracta;nec sufficit,si clam in eius domum proiciatur,nisi etiam ad ipsum perueniat: alioquin fur iterum etiam in vtroque foro tenetur restituere.num.4.*

4 *Furtiuam rem à fure acceptam furi tenemur restituere, nisi sit præsumendum quod ab ipso ad dominum minime perueniet, quia tunc melius est restituere domino.*

CONSILIVM V.

QVIDAM, animo seminandi discordiam inter maritum,& vxorem, & socrum, bona quædam furati sunt, quæ postea archipresbytero dederunt,vt ea restitueret; is vero intra domum prædictorum secreto posuit;nescitur tamen,an ad manus dominorum peruenerint. Dominus excommunicationem à Papa contra bonorum detentores,& scientes,& non detegentes obtinuit; archipresbyter occultę præmissa manifestauit Episcopo,Episcopus autem manifestauit socrui.

Quæritur primo,quod peccatum commiserint dicti fures.

Secundo,an in excommunicationem inciderint.

Tertio, an, depositione prædicta facta in manibus archipresbyteri sic postea reponentis occulte in domo non obstante, teneantur restituere.

Quar-

Quarto, an fures condictione furtiua teneantur ad reſtitutionem.

Quinto, an furibus, ſeu parti archipresbyter teneatur reſtituere.

Sexto, an ſcientes, reuelando Epiſcopo, ſatisfecerint.

Quæſtiones prefatæ iuſtum appellauit ad iuſtam earum reſolutionem, requirere videntur: quod ipſe occupatiſſimus præſtare nequeo, ſed breuiter & ſimpliciter abſque ampliori diſputatione reſpondebo.

1 AD PRIMAM quidem, proculdubio nos mortaliter bis peccaſſe: Primum materialiter peccatum furti: quia contrectauerunt rem alienam inuito domino. Secundo peccauerunt formaliter peccatum diſcordiæ notabilis ex circumſtantia finis: quia in finem ſeminandi grandem diſcordiam inter maritum, & vxorem, & ſocrum, inter quos magna concordia procuranda erat, furari curauerunt.

2 AD SECVNDAM, imitando Scæuolam, qui ſecundum ea ſola, quæ proponebantur, reſpondere ſolebat, reſpondeo, eos incidiſſe in excommunicationem Papalem, ſi ante lapſum terminum monitioni præfixum, nihil vltra id, quod in caſu proponitur, fecerunt: quoniam excommunicatio Papalis, quam appellant ſignificauit, habet, Papam iubere, vel committere iuſſionem ordinario, vt infra certum terminum reſtituant qui rem detinent, & qui non detinent, ſed ſciunt, id manifeſtent coram iudice, vel perſona in litteris Papę vel commiſſarij expreſſa, vel nominata; ita vt per eius dictum iuuari poſſit, qui excommunicationem impetrauit: & præfati fures nec reſtituerunt, nec confeſſi fuerunt ſe habere, nec accepiſſe furto ſubtracta intra terminum præfixum.

3 AD TERTIAM reſpondetur, eo modo eſſe illa reſtituenda, ac ſi non fuiſſent in domum præfatam proiecta; niſi probetur ea peruenisſe ad dominum rerum ſubtractarum: quia reſtitutio requirit, vt res in priſtinum ſtatum reponantur; & furtum non cenſetur repoſitum in quo erat ſtatu, donec perueniat ad ſuum dominum: & per præfatam proiectionem non conſtat res proiectas in poteſtatem earum domini veniſſe, vt palam eſt.

4 AD QVARTAM reſpondetur, fures teneri ad reſtituendum domino in vtroque foro: in foro quidem exteriori actione furti, & condictione furtiua: in interiori autem, quia nō remittitur peccatū, niſi reſtituatur ablatū.

AD QVINTAM reſpondetur, quod archipresbyter tenetur reſtituere furibus iure ſtricto actione depoſiti; quia depoſuerunt illa apud eum, & præfati fures non erant tales, & ſuſpecti de fuga, vel de voluntate non reſtituendi veriſimili; quo caſu interdum ſatisfaceret, immo melius faceret reſtituendo domino, quam furi.

5 AD SEXTAM reſpondetur, quod aut ſacerdos, qui manifeſtauit Epiſcopo, ſatisfecit excommunicationi Papali, & Epiſcopus ſancte potuit reuelare illud ſocrui, cuius intererat illud ſcire: quia Papa, vt ſupra inſinuaui, iubet, aut committit iuſſionem reuelandi huiuſmodi furta male ablata, ad hoc, vt hi, quorum intereſt, eiuſmodi reuelatione vti poſſint: & ita poterat optimo iure, immo tenebatur Epiſcopus reuelare. quod ſi ſacerdos ille non reuelauit Epiſcopo eo modo, quo poſſet ille reuelare his, quorum intererat, non ſatisfecit excommunicationi Papali.

SVMMARIVM.

1 *Restituere viator, qui ad mendicitatem, & alia viarum incommoda vitanda, aliquid furto subtraxit, quod adhuc, vel illius pretium habet, cogendus est.*

CONSILIVM VI.

REGVLARIS quidam peregrinus, cum nihil haberet, in via nactus occasionem, furto quædam sustulit, ad hoc, vt in patriam sibi redeunti prouideret, vitaretq. erubescentiam mendicandi, ac alia incommoda, quæ patiuntur facientes iter. Quæritur, an sit cogendus restituere, & quid si rem vendidit, sed habet pretium; & quid, si sit laicus.

1 Respondeo, quod proculdubio tenetur restituere, siue sit laicus, siue ecclesiasticus, & est cogendus, per tradita à nobis in nostro Man. confess. cap. 17. num. 61. quæ facile videri possunt.

DE VSVRIS.

SVMMARIVM.

1 *Viduæ & orphani vt certum lucrum ex pecuniis accipere valeant, statui non potest, nisi societas per tres contractus fiat, vt & cæteris permittitur.*

CONSILIVM I.

QVAERITVR, quomodo possit statui, vt viduis & orphanis dentur quatuor, vel quinque pro centum ab eis acceptis.

1 Ad hanc quæstionem respondeo, quod modus licitus, quo viduis, & orphanis, immo & quibuslibet alijs dentur quatuor pro centum quotannis, est ille, quem nos pingimus & declaramus in Man. confess. cap. 17. nu. 254. & seq. & in com. super cap. si fœneraueris. 14. q. 3. de vsuris. nu. 32. & seq. qui fit per viam contractus societatis, cum assecuratione sortis principalis & capitalis pro pretio iusto, & cum assignatione certi lucri pro incerto facta etiam pro pretio iusto; quod non fundo hic latius, quia ibi potest videri satis late fundatum, &c.

SVMMARIVM.

1 *Mons pietatis, qui deponentibus soluit quatuor pro 100. & à pauperibus mutuatarijs exigit eadem quatuor, & alia duo pro expensis, non peccat, nec ratione illorum duorum, quæ iuste exiguntur pro dictis expensis, num. 6. neque ratione aliorum quatuor, quæ ideo accipiuntur, vt ea soluantur deponentibus, à quibus mons in gratiam ipsorum pauperum sub dicto intereße dictam pecuniam accipit. num. 7.*

1 *Deponens pecuniam numeratam à depositario, etiam si sit mons pietatis, nihil potest exigere, immo ei potius deberet mercedem dare; adeo vt si pro ea illi concedat*

vsum

Digitized by Googl

vſum pecuniæ, committat vſuram : nam hoc depoſitum reſoluitur in mutuum : & multo magis ſi accipit quodcumque aliud lucrum. num. 2. & 4. & ſic peccat. num. 7. niſi forte dictum lucrum capiat ratione lucri ceſſantis, quod amittit, dum vt pauperibus ſubueniatur, per dictum depoſitum deſinit ex ſuis pecunijs veriſimile lucrum acquirere. num. 3.

3 *Mons pietatis, qui à mutuatarijs exigit intereſſe, vt ex illo ſatisfaciat deponentibus pecunias cum lucro & expenſis miniſtrorum, non poteſt iuſtificari per vnum ſocietatis contractum, & duos aſſecurationis : quia mons non exercet aliquam iuſtam lucroſam negotiationem. & num. 5.*

CONSILIVM II.

LICITVM an ſit, vt mons pietatis det quatuor pro centenario deponentibus pecuniam apud ipſum, cum circumſtantijs, de quibus in bulla Iulij III. præſuppoſito quod hoc eſt vtile ipſi monti?

1 Reſpondetur primo, quod, ſi inter montem pietatis, & deponentem pecunias apud eumdem, verus & ſolus contractus depoſiti fieret, non poſſet deponens iuſte quidquam lucri à monte depoſitario accipere. Tum quia verus contractus depoſiti eſt gratuitus, l. 1. §. ſi veſtimenta. & §. ſeq. ff. depoſ. ſicut & contractus commodati, iuxta gloſſ. 1. cap. 1. de commod. nam ſi quid daretur pro cuſtodia, eſſet contractus locati, vel conductionis, vt per prædicta iura probatur. Tum quia potius deberet accipere depoſitarius à deponente, propter onus cuſtodiendi, quod ſubit, quam è contrario, vt palam eſt: adeo quod nos in Man. confeſſ. cap. 17 nu. 293. probamus vere deponentem cum pacto, vt pro cuſtodia nihil depoſitario daretur, ſed vſus pecuniæ eſſet pro ſalario, committere vſuram.

2 Secundo, quod huiuſmodi deponentes apud montes non dicuntur vere deponentes, ſed mutuantes: quoniam qui deponit pecuniam numeratã apud alium, ea lege, vt depoſitarius ea vti poſſit cum obligatione reddendi eam quandocumque repetatur, cenſetur mutuare, l certi condictio. §. fin. cum l. ſeq. ff. de reb. cred. & huiuſmodi deponentes hac lege deponunt ſuas pecunias apud montes.

Tertio, quod ex hoc ſequitur, huiuſmodi deponentes non poſſe iuſte capere quatuor, nec quidquam aliud pro centum, ſola ratione eiuſmodi depoſiti; quia id eſſet capere vi & ratione mutui, & conſequenter vſuram committere, iuxta cap. 1. & per totam 14. q. 3. & veram definitionem vſuræ, quam nos poſt alios tradimus in d. cap. 17. num. 206. nec poſſent excuſari ratione vtilitatis & pietatis montis, cum neque pro redemptione captiuorum poſſit vſura exerceri, cap. ſuper eo. de vſu. quod habet etiam ſuper hoc non poſſe per Papam diſpenſari.

3 Quarto, quod prædicti deponentes iuſte poſſunt percipere prædicta quatuor pro centũ, modo concurrant illa, quæ fel. rec. Iulius III. voluit, vt cõcurrerent in depoſitionibus faciendis apud montẽ ciuitatis Vicentinæ, videlicet, ꝙ intentio & finis principalis ſit iuuare montem, & pauperes ab eo mutuantes, & non fœnerandi, & quod ad finem deponendi ſiue mutuandi monti deſinant emere merces paratas venditioni, quas alioqui emiſ-

ſent

Digitized by Google

ſent, & ſic huiuſmodi deponentes non recipiunt illa quatuor vi & ratione talis depoſiti,ſeu mutui,ſed ratione lucri ceſſantis, quandoquidem ex dicta emptione veriſimiliter lucrarentur tantumdem,vel amplius:& conſtat mutuantem ratione veri intereſſe poſſe capere aliquid mediocre vltra ſortem, iuxta gloſſ. ab omnibus receptam in cap. conqueſtus. de vſuris.

EX HOC reſponſo poteſt deſumi reſolutio illius dubij,quod à Verona nobis in hãc formam miſſum eſt, vbi erectus fuit quidam mons pietatis in ſubuentionem pauperum, ne impijs Hebræorum vſuris plane exhaurirentur,in hunc,qui ſequitur,modum. Multi pecunias habentes, eas deponebant in monte pietatis ad erogandum pauperibus indigentibus,eo pacto, quod dictus mons daret quatuor pro centenario ijs,qui ſuas pecunias ibi depoſuerant in fauorem dictorum pauperum,& quod accipientes eaſdem tenerentur ſoluere ſex pro centum,quorum quatuor dabantur ijs,qui ſuas pecunias,vt prædictum eſt,tribuerant,& reliqua duo ſuſtinendis oneribus miniſtrorum d.montis,&,ſi quid ex illis duobus ſupererat non expenſum, applicabatur ad pios vſus. Iam quæritur,an tam deponens, vt prædictum eſt,ſuas pecunias in monte, quam etiam ij, qui ibidem depoſitas, captis pignoribus,ex officio indigentibus & petentibus erogant,accipiendo ſex pro centum,committant vſuram?

4 Circa quod dico primo,quod reſpondendum eſt affirmatiue per ſupradicta, niſi ſeruent ea,quæ prædictus Iulius III. ſeruanda eſſe reſpondit,& declarauit.

Secundo, quod non prodeſt eis non ſeruantibus illa modus ille contrahendi ſocietatem per tres contractus, quo capitale, ſiue ſors principalis remaneat ſalua,iuxta tradita à nobis in Man. cap. 17. nu. 254. quia nos loquimur de vero contractu ſocietatis expreſſe vel tacite facto;factum autẽ propoſitum agit de mutuo,vel depoſito cum facultate,vt depoſitarius eo vti poſſit,quod effectu eſt mutuum,per dicta in ſupradicto reſponſo.

5 Tertio, quod difficile fuerit inducere in illo monte Veronæ per prædictos tres contractus modum, quo, qui poneret pecuniam, poſſet lucrari quatuor,capitali ſaluo:quia nõ ſatis intelligo, quomodo mons deputatus ſolum ad mutuandum,poſſit contrahere iuſtam ſocietatem ad lucrandum tantum,quod vna pars lucri relinquatur ſocio pro aſſecuratione ſortis,& pars pro lucro incerto certificando,& pars ſibi reſeruãda; cum modus lucrandi per mutuum,acceptis pignoribus,non ſit iuſtus, nec modus negotiandi ad lucrãdum tantum; quamuis ſit iuſtus ad lucrandum aliquid paruum pro ſuſtentando onere miniſtrorum.

Quarto,quod aptiſſime poſſet induci modus,quo ciues Veronenſes ſeruarent capitale,ſiue ſortem principalem ſaluam, cõtrahendo ſocietatem cum mercatoribus Veronenſibus per prædictos tres contractus, qui cum illis licite fieri poſſent:ſed hoc nihil prodeſſet monti,neque pauperibus,ad quos iuuandos is eſt inſtitutus.

6 Quinto, quod miniſtri montis, & depoſitarij, qui pecunias prædicto modo depoſitas mutuant pauperibus ad rationem ſex pro centum, etiam videri

Digitized by Google

videri poſſunt vſurarij primo aſpectu, licet ad pia opera mutuent; quia non licet etiam pro redimendis captiuis fœnerari, vt in prædicto reſponſo habetur; ſed ſaluari poſſunt quo ad illa duo, quæ ſibi lucrantur, per illam concluſionem noſtram in dicto Manu. cap. 17. num. 288. quæ habet poſſe à Repub. inſtitui officium ad mutuandũ pauperibus, ſalario miniſtris de publico conſtituto, vel aliquo paruo à pauperibus mutuatarijs eis ſoluendo.

7 Quo autem ad alia quatuor pro centum, deponentibus, ſiue mutuantibus eis pecuniam danda, non peccant, ſiue deponentes deponunt ſeruatis ſeruandis per buliam Iulij III. ſiue non: quia accipiunt pro neceſſitate, non quidem ſuarum perſonarum, ſed proximorum, & etiam pro neceſſitate ſui officij mutuandi pauperibus: quod licet eo modo, quo docet S. Tho. 2.2. q. 78. art. 4.

Sexto, quod ex his infertur, quod ſi deponentes licite deponant ſeruatis ſeruandis per prædictam bullam Iulij III. nec deponentes, nec depoſitarij peccant: ſi autem deponentes male deponant, ipſi ſoli peccant, & tenentur ad reſtitutionem; depoſitarij autem, ſiue miniſtri montis, nec peccant, nec tenentur reſtituere.

SVMMARIVM.

1 *Vſuras exercere ad facienda opera pia non licet.*
2 *Mutuare poteſt quis nummos alienos, volente domino, vt ſuos.*
3 *Mutuare nulli licet, vt aliquid det tali vel tali operi pio.*
4 *Mutuans ſponte, licet ex eo patiatur damnum, non quærit actionem, niſi ea mutuet lege, vt ſe ſeruet indemnem à damno emergente, & lucro ceſſante. num. 7.*
5 *Cenſum annuum ſuper bonis ſuis poteſt conſtituere communitas, vt pretium mutuet pauperibus conſeruantibus illam à damno dictæ annuæ præſtationis.*
5 *Intereſſe lucri ceſſantis, vel damni emergentis peti poteſt.*
6 *Fideiuſſor licite recipit vſuras, quas creditori ſoluit.*
6 *Creditori qui ſtatuto die non ſoluit, reſtituat vſuras, quas creditor ob id alteri ſoluere coactus fuit.*

CONSILIVM III.

QVAEDAM Reſpub. vt egenis ſubueniret, conſtituit cenſum mille ducatorum ſuper bonis ſuis; ex hoc accepit viginti millia ad rationem quinque annorum pro centum, quæ mutuando illa indigentibus ſtipulatur à mutuatarijs indemnitatem, vt ſcilicet ipſi ſoluerent illos quinque annuos pro centum. Quæritur, an hoc ſit licitum.

1 Reſpondetur, quod pro parte negante facit primo, quod non licet vſuram exercere, nec per eam quærere aliquid ad opera pia exercenda, etiam pro redemptione captiuorum, cap. ſuper eo. de vſur. & quod in caſu propoſito videtur exerceri vſura ad opera pietatis facienda: quia ipſa Reſpub. conſtituit per venditionem bonorum ſuorum cenſum mille florenorum annuorum ad mutuandum egenis, ita vt ſoluerent mutuatarij ad rationem quinque pro centum.

Secun-

Digitized by Google

Secũdo, quod paria videntur eſſe mutuare mille florenos ſuos egenis ea lege, vt reddantur ei quinque annui pro centum, aut mutuare mille florenos alienos acceptos ab alio ad mutuandum egenis eadem lege reddendi quinque annuos pro centum: quandoquidem ſic mutuare poteſt quis alienos nummos de voluntate domini eorum, ac ſuos, l.certi condictio.§. ſi nummos.ff.de reb.cred.

Tertio, quod approbans huiuſmodi contractum, videtur approbare viam, qua quilibet habens bona immobilia impune poſſit exercere vſurã: quilibet enim habens talia bona, poteſt vendere cenſus ſuper illis; & pecuniam numeratam, quam pro pretio cenſus accepit, mutuare alteri ea lege, vt cenſum, quem ipſe ſoluere debet, ſoluat mutuatarius; quod tamen non videtur iuſte fieri poſſe: illicitum enim eſt mutuare alteri ea lege, vt vltra ſortem ſibi reddendam detur aliquid illi aut illi pauperi, aut illi vel illi operi pio, dict. cap. ſuper eo. & tradimus clare in Manu.conſ.cap.17. nu.237. & probatur per ea, quæ ſcripſimus ibidem nu.211. & in comm. de vſuris not.15.per totum, & præſertim nu.52.

Quarto, quod licet mutuans pecuniam ſponte ſine vlla vi & coactione patiatur aliquod damnum, vel ceſſet quærere aliquod lucrum amore Dei, vel proximi, ex eo tamen non quærit aliquam actionem, vel exceptionem, vel aliquod ius agendi contra illum, cuius gratia & amore id patitur, ſed ſolum quærit debitum quoddam antidorale, quod non parit actionem, nec ius agendi, vt l.ſed etſi.§.conſuluit. ff.de petitio. hæred. & traditur in l. ex hoc iure.ff.de iuſt.& iure. Ergo cum ipſa Reſp. ſponte mutuet & ſine vlla vi ſuis mutuatarijs, & ſponte & ſine vi relinquat ius exigendi & lucrandi prædictos cenſus, non videtur quærere ſibi per debitum legale vel iuſtitiæ exactionem, & ius ſtipulandi à ſuis mutuatarijs indemnitatem ab aliquo damno, & intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis.

Pro parte autem affirmante facit primo, quod, qui mutuat aliquid, licite poteſt capere à mutuatario, vltra id quod mutuat, tam intereſſe lucri ceſſantis, quam damni emergentis, vt nos late probamus in d.Manu. conſ. cap.17. nu.212. & latius in dict.com.de vſuris notab.15. num.42. & tenet gloſſ.ſing.recept. in cap.conqueſtus.de vſuris. pro qua eſt text. irrefragabilis in l.3.ff.de eo quod certo loco. At præfata Reſpub. in caſu propoſito nihil vltra ſortem recipit, aut non niſi intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis: ſolum enim recipit à ſuis mutuatarijs indemnitatem, qua ſe indemnem ſeruat à damno, quod paſſura eſſet, ſi non ſtipularetur ab eis, vt ſoluant ea, quæ ipſa teneretur ſoluere illis, quibus vendit ſuos cenſus, vel à damno ceſſationis lucri, quod non faceret, ſi mutuatarij ea non ſoluerent, quæ ipſa ſoluere debet; quod vno reſpectu poteſt dici damnum emergens Reip. & alio damnum lucri ceſſantis. eo enim reſpectu, quo teneretur ſoluere pretia cenſuum, ſi non ſtipularetur indemnitatem, poſſet dici damnum emergens; eo vero, quo deſinit ſuos facere fructus, quos dat cenſualiſtis, poteſt dici damnum ceſſationis lucri.

Secundo facit, quod licet fideiuſſori accipere vltra ſortem vſuram, quam ſoluit creditori; quia non eſt ibi lucrum, ſed intereſſe, ſecundum

cundum Innoc.recep.in cap.2.de vſur.quem commendat Iaſon in l.omnis. num.3.ff.de in litem iuran. & addit Innoc. vbi ſup. quod debitor, qui non ſoluit certo die, quo tenebatur ſuo creditori, ſi ob hoc creditor accepit ad vſuras, vt ſolueret ſuo creditori, cui etiam certa die tenebatur ſoluere, debet reſtituere illud damnum. argum. cap. peruenit. & cap. conſtitutus. de fideiuſſ. at prædicta Reſp. eſt debitrix centum, quos vendidit ſuper bonis ſuis, & mutuatarij eius debent ipſi ſoluere intereſſe quotannis, vel pro tempore, quo fruuntur pecunia ſibi mutuata.

Ad oppoſita pro parte negante reſponderi poteſt. Ad primum quidem primo, concedendo, quod prædicta Reſp. vere mutuat, ſed negando, quod accipit aliquid vltra ſortem mutuo datam, & vltra intereſſe damni emergentis, & lucri ceſſantis, quod licet, vt probat primum argumentum pro parte affirmante formatum, in quo probatur id eſſe licitum. Secundo, concedendo, quod prædicta Reſp. accipit quidem aliquid vltra ſortem mutuo datam, ſed non vi mutui, ſed ratione intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis, quod licet, vt prædictum eſt.

Ad ſecundum concedimus paria eſſe mutuare pecunias proprias, vel alienas de conſenſu domini; ſed negamus, quod non poſſit mutuans accipere ratione intereſſe, ſiue mutuet proprias, ſiue mutuet alienas, per prædicta.

Ad tertium negamus per partem hanc affirmantem aperiri viam exercendi vſuras veras, & illicitas, ſed ſic viam mutuandi eo modo, vt mutuatarius ſoluat aliquid vltra rem mutuatam pro intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis.

7 Ad quartum reſpondeo, quod licet habeat quamdam ſimilitudinem cũ vera & illicita vſura, quia non mutuatur vi, ſed ſponte; non eſt tamen talis, per ea, quæ tradimus in d.commen.de vſuris.num.52. ſcilicet q̃ dupliciter poteſt quis mutuare ſponte: vno modo ſimpliciter ſine vlla expectatione recompenſationis iuſtæ, vel iniuſtæ: alio modo cum expectatione iuſtæ recõpenſationis intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis. & concedimus, quod qui primo modo ſponte mutuat, nihil poteſt exigere vltra rem mutuo datam; negando tamen, quod qui ſecundo modo mutuat, non poſſit exigere intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis, vt in d.nu. 52. declaramus, concludendo, quod qui ſponte charitate fraterna & Chriſtiana motus mutuat proximo egenti aliquid ad leuandã indigentiam eius, cum damno ſuorum bonorum quæſitorum, vel ceſſando lucrari, opus ſalutare animæ exercet, & gratam rem Deo facit, etiamſi ea lege mutuet, vt mutuatarius ſoluat ei id, quod ipſe amore eius perdit, vel ceſſat lucrari.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia iuris, niſi ſit obſcuri, dubij, non frequentati, vel innixa ſententiæ doctoris, cui merito credi debeat, non excuſat. num.8.*

2 *Ignorantia etiam iuris naturæ & diuini excuſat. num.9.*

3 *Conſuetudo, licet ius naturæ, vel diuinum non tollat, minuit tamen, auget, & diſtinguit.*

distinguit.num.6. Item præbere potest causam credendi aliquid non esse contra illud.num.9.

3 *Contractus aliquot ab aliquibus liciti & ab alijs illiciti censentur.*

4 *Auctoritas viri valde pij & eruditi à fractione legis excusat.*

4 *Consuetudo excusat à pœna imposita.*

5 *Licitum quod publice putatur, faciens, non censetur male facere.*

6 *Index errans in apicibus & subtilitatibus iuris non peccat.*

7 *Ignorantia iuris non frequentati dicitur probabilis.*

7 *Sententia lata contra ius non valet, si sit clarum, aliàs tenet.*

8 *Contractus, qui communiter liciti reputantur, bona fide faciens non peccat, etiamsi revera essent vsurarij: obligatur tamen cognita veritate ad restituendum sic acceptа, n.10. potest tamen retinere tantam partem lucri, quantam verisimiliter per aliquos contractus licitos sibi quæsiuisset: at si ignorantia non fuit probabilis, totum tenetur restituere.n.12.*

9 *Vsuram esse peccatum, ignorare etsi non sit probabile, probabiliter tamen potest ignorari hunc vel illum contractum esse vsurarium.*

10 *Restituere obligatur quis etiam ob actum sine sua culpa gestum.*

10 *Emens rem à non domino bona fide, non peccat, sed restituere debet, cum primum scit.*

11 *Restitutionis causa si sit peccatum, eo cessante, cessat illa.*

CONSILIVM IV.

PRIMO quæritur, an qui bona fide facit aliquem contractum, quem credit esse iustum, licet vere sit vsurarius, consuetus tamen impune fieri ea in regione, in qua factus est, peccet.

Secundo, an, esto non peccet, teneatur tamen restituere quæsita per illum.

1 AD PRIMAM quæstionem respondeo sequentia. Primum, quod pro parte affirmante, scilicet quod peccet, facit primo, quod ignorantia iuris non excusat.cap. *ignorantia facti, non iuris excusat.* de reg.iur.lib.6.

Secundo, quod licet ignorantia iuris humani plerumque excuset; ignorantia tamen iuris naturalis & diuini neminem videtur excusare. 1.q.4. §.notandũ. adiuncta gloss. quæ hoc explicat. At vsura iure diuino est prohibita, clem.1.de vsuris, ibi, *Contra iura diuina, & humana.* iure item naturali, vti de se malum; quod probat S.Tho, post Arist.1.politic.2.2.q.78.ar.1. adeo quod, qui eam licere dixerit, censendus est hæreticus, prædicta clem. 1.§.fin.de hæretic.

2 Tertio, quod consuetudo non potest tollere ius naturale, vel diuinum, cap.quæ contra.8.dist.cap.fin.de consuetud.

Pro parte negante, quod non peccet, facit primo, quod licet regulariter iuris ignorantia non excuset per citata pro parte affirmante, fallit tamen in ignorantia probabilj, vt notat gloss.recepta in d.§.notandum.

3 Secundo, quod multi sunt contractus, qui licet vere sint vsurarij, multis tamen doctoribus etiam eruditissimis videntur esse iusti; & contra multi, qui sunt vere liciti, putãtur ab aliquibus doctis illiciti; quales sunt contractus,

Digitized by Google

ctus, quibus emuntur cenſus redimibiles, qui licent, ſeruatis ſeruandis per extrauag. Pij V. quæ incipit, in eam. relatam à nobis ad litteram in Manu. conſ. cap. 17. nu. 300. licet ab aliquibus fuerint improbati, vt habetur in extrauag. 1. & 2. de emptione inter communes.

4 Tertio, quod auctoritas vnius viri valde pij & eruditi excuſat à peccato tranſgreſſionis legis, cap. capellanus. de ferijs. adiuncta gloſſ. ex quibus hoc colligunt ibi Panor. Alexand. & Imol. & tradit S. Ant. 1. par. tit. 3. cap. 10. §. 1. col. 6. At conſuetudo tantæ vel maioris auctoritatis videtur, quam vnus vel alter doctor, argum. l. 2. C. quæ ſit longa conſue. vnde & conſuetudo excuſat à pœna ſecundum duas gloſſas à multis reputatas ſingulares, quarum altera eſt in cap. cum venerabilis. de conſuetud. altera in cap. denique. 4. diſtinct.

5 Quarto, quod tex. in l. quis ſit fugitiuus. §. apud Labeonem. ff. de edilit. edict. ait, eum, qui facit aliquid, quod publice putatur licitum, non cenſeri male facere. ex quo dicto Bartol. receptus ab his, quos poſtilla eius citat, & à multis alijs alibi, determinat non eſſe dicendum vſurarium illum, qui facit actum, qui communiter æſtimatur licitus, quamuis in veritate vſurariam prauitatem contineat.

6 Quinto, q̃ qui facit aliquid, eo quod male intelligit iura canonica, non peccat mortaliter ſecundum Innoc. cap. per tuas. 2. de ſimonia. ob quod dixit Baldus in l. ab eo. C. quomodo & quando iudex. quod etiam iudex errans in ſubtilitatibus iuris non peccat. & idem Innoc. ait in cap. firmiter. nu. 7. de ſumma Trinit. quod qui ratione naturali ductus credit patrem maiorem eſſe Filio in diuinis perſonis, nõ peccat, modo habeat fidem implicitam, qua firmiter credat omnia, quæ Catholica credit Eccleſia. & idem Innoc. in cap. fin. de conſuetud. receptus à Panor. & Rocho, & alijs, ait, quod conſuetudo, licet non poſſit abrogare ius naturale, vel diuinum, poteſt tamen illud minuere, augere, & diſtinguere. nec errans circa ius dubium peccat ſecundum Ioannem Andr. communiter receptum in cap. 1. de poſtulat. prælat. lib. 6. quod ipſum ſenſit Cardinalis de errante circa contractum, de quo inter doctores dubitatur an ſit vſurarius, in clem. 1. §. fin. oppoſ. 3. de vſuris. & Ioan. Monachus dixit in d. cap. ignorantia. de
7 reg. iur. lib. 6. quod ignorantia iuris non frequentati eſt probabilis. & denique textus in l. ſi fideiuſſor. §. quædam. ff. mandati. ait, errantem bona fide in apicibus iuris excuſari. ex quo id colligit Bartolus ibi receptus à multis citatis in eius additione. & communis opinio habet in cap. 1. de re iudic. quod illud cap. quatenus habet ſententiam latam contra ius non valere, eſt reſtringendum ad ſententias latas contra ius clarum, ita vt non comprehendat latas contra ius obſcurum, vel dubium. At cum aliquis contractus in aliqua regione vſitatur, & habetur pro licito, neceſſarium eſt dicere, quod ius, quo ille probatur eſſe illicitus, eſt obſcurum, vel infrequentatum, vel ſubtile, vel de apicibus iuris: ergo faciens illum non peccat, nec ob id pœnam meretur.

8 Quare omnibus præfatis pro vtraque parte perpenſis, videtur reſoluendum, quod qui hactenus fecerunt aliquos contractus, qui communi-

ter

ter putabantur liciti, & consueuerunt impune fieri, credentes eos bona fide iustos esse, non sunt arguendi peccati, saltem mortalis.

Ad proposita facile responderi potest per adducta pro parte negante. Ad primum quidem, concedendo, quod ignorantia iuris non excuset regulariter; sed fallit in ignorantia iuris obscuri, vel dubij, vel infrequentati, vel quæ fouetur auctoritate alicuius doctoris digni, cui credatur.

9 Ad secundum respondetur, negando, quod nulla ignorantia iuris naturalis vel diuini excuset: nam præfatum dictum Innoc. in dicto cap. firmiter. de summa Trinit. de ignorantia iuris diuinissimi loquitur, & ait etiam excusare à peccato: & multi sancti dubitarunt de aliquibus articulis, quos postea declarauit Ecclesia esse de fide; immo & tenuerunt ante declarationem Ecclesiæ contrarium; non tamen ob id peccauerunt, vt colligitur ex notatis cap. damnamus. de summa Trinit. & cap. 1. eodem tit. lib. 6. & clem. 1. eod. tit. §. porro. ibi, deinceps, &c. Concedendo item vsuram iure naturali & diuino esse prohibitam, & consequenter eius ignorantia paucos excusari posse; sed negando, quod cum hac scientia iuris non possit concurrere ignorantia an ille aut ille contractus sit vsurarius: quia scientia in genere, quod vsura non licet, compatitur ignorantiam an hic vel ille contractus sit vsurarius.

Ad tertium respondetur, concedendo, quod consuetudo non potest abrogare vllum ius naturale, vel diuinum; sed negando, quod non possit dare causam probabilem credendi hoc vel illud non esse contra ius naturale, vel diuinum, per quod excusetur à peccato, per supra adducta.

10 AD SECVNDAM respondeo, quod pro parte affirmante, quod teneatur restituere, facit, quod quis potest esse obligatus ad restituendum aliquid propter aliquem actum sine vlla culpa sua gestum. Tum quia qui remaliquam bona fide ab eo, cuius non erat, emit, is non peccat emendo, sed tenetur restituere illam domino, etiam non soluto pretio, l. mater. & l. si mancipium. C. de rei vend. simulac sciuerit eam esse illius, vt diximus in Manu. cap. 17. num. 7. Tum quia qui aliquid alicui commodauit, & postea recipit aliquid in pretium vsus, bona fide credens id ei locasse, non quidem peccat, sed restituere debet id quod accepit, tamquam acceptum & retentum sine iusta causa. argum. l. 1. ff. de cond. sine causa. Tum quia qui capit indebitum, bona fide putans sibi esse debitum, ab eo, qui errore putabat debere, non peccat accipiendo; & tamen restituere tenetur, simulac sciuerit fuisse indebitum, toto titulo de condictione indebiti. Ergo & qui accepit per contractum, quem putabat iustum, sed erat vere vsurarius, aliquid vltra sortem, tenebitur restituere illud tamquam indebitum; licet non peccasset accipiendo illud, quod bona fide credebat esse debitum.

11 Pro parte autem negante, quod non teneatur restituere, facit primo, quod cessante causa cessat effectus, cap. cum cessante. de appellat. cum suis concordantijs. At causa, quare lucrans per contractum vsuræ, tenetur restituere lucrum, videtur esse, quod peccat id faciendo: ergo cessante peccato, cessabit etiam obligatio restituendi lucrum.

Secundo,

Secundo, quod qui per ignorantiam iustam fecit contractum vsurarium, potuit per pecuniam, quam ob illum dedit, emere aliqua frugifera, vel aliquem censum, vel aliquas merces, ita quod plus fortassis lucri feciſſet, quam per prætatum contractum; & res, quæ culpa caret, non debet in damnum vocari, cap. 2. de conſtitut.

Tertio, quod etiam mutuans pecuniam, licet non poſſit accipere aliquid vltra ſortem pro vſura, ſiue vſu ipſius, vel alterius rei mutuatæ, poteſt tamen accipere pro intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis, l. 1. cum gloſſ. & ei adnotat. C. de ſententia, quæ pro eo quod intereſt. vt & nos poſt alios tradimus in Manu. confeſſ. cap. 17. num. 211. & ſequenti.

Vide ſupra conſil. 1. de conſtitu. quæſt. 34. num. 72. & ſequen. vbi agens de contractibus vſurarijs quo ad obligationem reſtituendi, nullam videtur habere rationem, quod contractus illi lege & conſuetudine admittantur.

12 Quibus omnibus pro vtraque parte penſatis, videtur dicendum, quod licet qui lucratur aliquid vltra ſortem per contractum, quem ſcit, vel debet ſcire eſſe vſurarium, peccet, & teneatur reſtituere totum lucrum; qui tamen lucratur per contractum, quem (licet eſſet vere vſurarius) bona fide probabiliter credit eſſe licitum, nec tenetur ſcire, neque credere contrarium, ſicut non peccat, ita non tenetur reſtituere totum lucrum, ſed poteſt retinere illud, vel tantam partem ex eo, quantam veriſimiliter per aliquos contractus licitos ſibi quæſiuiſſet.

Aduertendum potiſſimam rationem, qua hic excuſatur ab hac reſtitutione, fundari ſuper ratione lucri ceſſantis, vel damni emergentis. vnde videtur Auctor ſupponere in hoc caſu deberi verificari ea, per quæ damnum emergens, & lucrum ceſſans poteſt peti, ſeu retineri: alia enim ratio, quæ fundatur ſuper ceſſatione peccati, non videtur excuſare, niſi quo ad ea, quæ accipiens ita impendiſſet, quod non ſit factus locupletior, ne damnum patiatur reſtituendo de ſuo.

SVMMARIVM.

1 *Multiplices contractus, quos aliàs quis geſſit, de quibus modo in genere dubitat an ſint liciti, tenetur adhibita mediocri diligentia meminiſſe de quibus dubitat, & acquieſcere ſententiæ docti confeſſarij.*

2 *Rationum libros multorum annorum qui ob ſcrupulos ex parte reuideri curauit, ex antecedentibus poteſt de conſilio confeſſarij diiudicare an ſit ſiſtendum, vel vlterius progrediendum.*

3 *Dubitans, an in multiplici negotiatione exercita interuenerit læſio tertij, à Pontifice nihil plus impetrabit, quam ei à iure concedatur; videlicet vt adhibita mediocri diligentia, ſecundum quod reperiet, damna data reſtituat, certa certis, & incerta pauperibus.*

Digitized by Google

CONSILIVM V.

BERTA vidua remanens tutrix ſuorum filiorum, vt bona paterna non deteriorarentur, ſed potius augerentur, eiſdem negotijs, quibus ſuus vir vtebatur, quæ putabat licita, de conſilio ſuorum doctorum confeſſariorum, exercuit. Demum filijs ad ætatem peruenientibus bona diuiſit, ſua ſibi dote retenta. Animaduertens interim, difficile eſſe talia negotia ſine peccato exerceri, cœpit ſcrupulis conſcientiæ agitari; maxime quia recordatur ſæpe ſæpius in ſolutionem à ſuis debitoribus recepiſſe, & ab alijs emiſſe diuerſarum ſpecierum animalia, granum, hordeum, legumina, domos, vineas, res, quæ deinde alijs vendebat maioris, quam reciperet, credens tamen, cum contineret ſe intra latitudinem iuſti pretij, id licere, vt ſibi prædicti conſultores conſulebant: pro ſecuritate autem conſcientiæ ſuæ ſtatuit libros ſuos reuiſioni alicuius Theologi ſubmittere, vnà cum aliquo mercatore in negotijs & computis perito, vt ſi ipſi in aliquo iudicarent eam aliquem grauaſſe, grauatis ſatisfaceret ex ſuis dotibus; quod & fecit, data ſibi talium copia: qui librorum partem videre incipientes, aliqua inuenerunt reſtitutioni obnoxia, quæ hilari animo reſtituit. At quia tales non ibi ita de facili inueniuntur, qui ſciant & velint talem ſubire laborem, licet diuerſi reuiſionem inceperint, nullus tamen compleuit, & ſic non ſperat amplius ad completam dictorum librorum verſionem poſſe deuenire. Pro quiete autem ſuæ conſcientiæ recurrit ad ſanctam Sedem Apoſt. pro remedio, vt poſſit eligere confeſſorem, qui eam abſoluat, iniuncta aliqua eleemoſyna pauperibus vel operibus pijs eroganda.

Rogatus à viro admodum Reuerendo, & erudito, an expediret hanc petitionem offerre S. D. N. aut Pœnitentiario maiori, & qua via id eſſet faciendum, reſpondi ſequentia. Primo, quod prædicta conſulens gratias agere debet Deo, quod eius mentem adeo ſuæ ſalutis memoria admoneat, adeoque propenſam in eam quærendam faciat.

1 Secundo, quod S. D. N. pro ſua eruditione, & iuſtitia, nihil aliud huic piæ conſulenti concedet, quam quod ei, & confeſſario eius docto iure communi conceditur, nempe, quod mediocrem diligentiam adhibeat in rememorando cauſam, & cauſas, in quibus ſe offendiſſe diuinam maieſtatem ſuſpicatur; & eas manifeſtet confeſſario docto, qui per ſemetipſum, ſi adeo eſt doctus, alioquin per alios, quos ſatis in id iudicauerit doctos, reſpondeat ei, an, & quando, & cui, & quomodo reſtituere teneatur, vel non; & ipſa conſilium eius ſequuta poterit manere ſecura.

Tertio, quod non eſt ei neceſſe ſcrupulis angi, & inquietare ſe, eo quod receperit aliqua in ſolutionem debitorum vno pretio, quæ poſtea maiori diſtraxerit, modo neutrum extra latitudinem iuſti pretij currentis, quando accepit, vel quando dedit, id fecerit, vt in caſu factum eſſe proponitur, ſecundum omnium ſententiam.

Quarto,

3 Quarto, quod Papa non poteſt in hac re aliud ei concedere, quam quod ſit ſecura, reſtituendo pauperibus ea, quæ ſibi probabiliter videntur reſtituenda; & non poteſt ſcire cui ſint reſtituenda; & hoc ipſamet per ſe ipſam, vel ſaltem cum conſilio docti confeſſoris poteſt facere, per illa, quæ habentur in cap. cum tu. de vſur. & latius traduntur in noſtro Man. cap. 17. num. 92.

Quinto, quod confeſſarius doctus & prudens debet iudicare, an prædicta conſulens teneatur facere expleri reuiſionem ſuorum librorum iam inceptam, an non, intellectis prius cauſis, & caſibus, in quibus, & ob quas reuiſores eam ad reſtituendum damnarunt, & interrogata conſulente, an multa alia ſimilia fecerit, & quot veriſimiliter. nam ſi inueniret non debuiſſe iure damnari in illis caſibus, & ob eas cauſas, poſſet merito iudicare non eſſe continuandam reuiſionem; ſi autem inueniret eam optimo iure damnatam, deberet iubere, vt reuiſio compleretur, niſi ea veriſimiliter omnia meminiſſet. Nam Papa non concedet prædictæ conſulenti, vt omittat facere diligentiam iuſtam informandi ſe per rationes librorũ ſuorum, & per alia, ſecundum quod viro bono & prudenti videbitur. & faciendo hoc, ſatisfaciet ſine Papæ auctoritate, per facultatem ab ipſo Chriſto conceſſam, ſecundum omnes. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Mutuans à mutuatario poteſt etiam ante moram ſtipulari lucrum veriſimile ceſſans, & damnum emergens: nec enim accipit pro dilatione temporis, ſed pro dicto intereſſe. num. 4. poteſtque vſque à principio taxari. num. 3. nec eſt neceſſe, quod mutuans, ſi ſit mercator, moneat mutuatarium, ſe ob dictam dilationem pati intereſſe; quia ſtatus ipſe mercatoris ſatis monet. num. 2.*

CONSILIVM VI.

MERCATOR quidam M. argentarius, ſiue campſor credidit, vel mutuauit cuidam P. pecuniam ſoluendam certo die, quo non ſoluit, ſed obligauit ſe per inſtrumentum alio die, addito intereſſe, quod veriſimiliter intra illud ſpatium lucratus fuiſſet M. Quæritur, an contractus ſit vſurarius.

1 Reſpondetur quod non. Tum quia quidquid dicat Innoc. in cap. fin. de vſuris, & Sotus lib. 6. quæſt. 1. art. 3. de iuſt. & iur. vera & recepta ſententia eſt, vtrumque intereſſe, tam lucri ceſſantis, quam damni emergentis, poſſe ſine vllo peccato vſuræ etiam ante moram ſtipulari à mutuante, per l. 3. §. vlt. ff. quod certo loco. & per alia multa: quia contrariam opinionem efficaciter & late refutauimus in comment. de vſuris ſuper cap. 1. 14. quæſt. 3. num. 51. vbi monſtrauimus nec S. Tho. nec Sorum,

Digitized by Google

nec S. Anton. tenere contrarium, nec ipsum Sotum ausum fuisse damnare prædictam sententiam, quæ communis cum nostra est, quam tenuit Conradus in tit. de contract. q. 30. Hostien. & Ant. cap. salubriter. de vsuris. Syl. in sum. verbo vsura 1. q. 19. Caiet. sup. S. Tho. 2. 2. q. 78. ar. 1. ad quem se refert quæst. 62. art. 4. & Adrianus in 4. de restitut. vsur. Gabriel item, & Maior in 4. dist. 15. & Panor. in cap. conquestus. de vsuris, vbi gloss. sing. & ita præfatus M. potuit pacisci & stipulari prædicto mense Maij prædicto P. interesse verisimile lucri cessantis, & damni emergentis, quod cessaret, vel emergeret tempore datæ dilationis. Tum quia constat de interesse verisimili lucri cessantis, & damni emergentis, cum notorie constet eum esse mercatorem, qui quotidie emit, & vendit, cambit, & recambit exercendo cambia realia, & licita. Tum quia præsupponeretur in dubio eum fuisse debitorem aliorum mercatorum, quibus soluebat & soluturus erat interesse conuentum damni emergentis & lucri cessantis ad rationem 12. pro centenario.

Non obstat primo dicere, quod non constat prædictum M. soluturum fuisse suis creditoribus pecunias, quas credidit præfato P. si illas ipse reddidisset, vel non accepisset creditas: quia in vtroque casu, siue soluisset, siue non soluisset, intererat M. In casu enim, in quo soluisset, euitasset damnum emergens, quod sibi euenturum erat non soluendo suis creditoribus 12. pro centenario: in casu vero, quo non soluisset, eueniebat ei interesse lucri cessantis ex illis pecunijs verisimiliter quærendum. Et licet probatio dubia non releuet communiter, arg. cap. in præsentia. de probat. & l. neque natales. C. eod. fallit tamen, quando in vtroque intellectu cõcludit, vt post alios multos affirmat Decius in dict. cap. in præsentia. nu. 25.

2 Non obstat secundo dicere, quod præfatus M. non monuit præfatum P. de vllo interesse, quod euenturum erat ei propter creditam pecuniam: non enim dixit ei se debere quidquam alijs, soluereq. illis tantum 12. pro centenario quotannis, nec quod esset cum illa pecunia tractaturus, & verisimiliter per artem suam mercandi & cambiendi licitam tantum vel plus lucraturus, quam quod ab eo stipularetur: & quod prædicta monitio requirebatur secundum communem. Non inquam hoc obstat. Tum quia eo ipso, quod præfatus P. sciebat eum esse mercatorem, & quotidie exercere mercaturam, & cambia, ac recambia, vt ex instrumento datæ dilationis constat, satis certus erat de interesse lucri cessantis, vel damni emergentis ex mutuis ab alijs mercatoribus de more acceptis, cum numquam non contingant eis, vt palam est omnibus, qui dilata solutione mercantur ab eis, vt præfatus P. mercari solitus erat à prædicto M. quod ex alijs contractibus summam computationum continentibus constat. At is qui certus est, certiorari amplius non debet, cap. eum qui. de reg. iur. lib. 6. l. 1. in fin. ff. de actio. empt. & vend. Tum quia ex contractibus antea inter ipsos initis constabat ipsi P. non esse solitum M. credere siue mutuare sine interesse aliquo lucri cessantis, vel damni emergentis: & doctores, qui præfatam monitionem requirunt, loquuntur de illo, qui nescit, an credens ei pecunias soleat mercari ac tractare ad licite lucrandum; &

si sci-

ſi ſciret illud, quod oporteret eum teneri ad intereſſe, forte non acciperet pecunias creditas, vt colligitur ex Soto vbi ſupra: at nos agimus de P. ſciente M. mercari, & cambire, continueq. tractare; & quod ſciens ſe oportere ſoluere intereſſe, accipiebat creditum ab eo, cui antea pluries illud ſoluit: & ita cum cauſa monendi ceſſaſſet, ceſſauit quoque neceſſitas id faciendi. argum. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patronatus. cap. cum ceſſante. de appellat. Confirmantur hæc ea ratione, quod contractus, & aliæ diſpoſitiones humanæ intelliguntur factæ ſecundum conſuetudinem regionis, in qua fiunt. l. fin. C. de fideiuſſ. cap. cum M. de conſt. vbi late Felin. not. 4. at conſuetudo Romana habet, quod ſimiles contractus, qui fiunt inter principes viros, & mercatores, habeant reſpectum ad intereſſe, quod mercatori veriſimiliter euenturum eſt: & cum non debeat vllus locupletari cum alterius iactura, cap. locupletari. de regul. iur. lib. 6. & principum ſit proprium donare, cap. 1. de donatio. & nullatenus incommodare, iuxta illos verſus, quos ponit Cardin. in cap. venerabilis. de præbend. conſequens eſt huiuſmodi monitionem non fuiſſe neceſſariam, vt M. ſtipulari potuiſſet intereſſe veriſimile lucri ceſſantis, vel damni emergentis ſecundum ſuam artem ei euenturum.

3 Non obſtat tertio, quod aliqui dicunt intereſſe non poſſe à principio certificari, quod ex euentu eſt certificandum, vt ſentire vitus eſt S. Thom. 2. 2. q. 75. art. 2. ad 1. quoniam nulla iuſta ratione probari poteſt, quod intereſſe illud veriſimile incertum non poſſet certificari; vt etiam ipſe Sotus, qui alijs in hac materia ſtrictius loquitur, affirmat in prædicto lib. 6. q. 1. art. 3. ſub fin. verbo quinta concluſio.

Non obſtat quarto illa regula, quæ eſt fundamentum in hac materia: *Quidquid vltra ſortem mutuo datam accipitur, vſura eſt.* cap. ſi fœneraueris. & cap. 3. & cap. fin. 14. q. 3. cum eis concordantibus. quia id verum eſt, cum aliquid principaliter accipitur ratione mutuationis; at in noſtro caſu accipitur ratione intereſſe lucri ceſſantis, vel damni emergentis, quæ longe alia eſt, vt gloſſ. & omnes ſentiunt in cap. conqueſtus. de vſuris. & alijs innumeris locis.

4 Nec obſtat quinto cap. conſuluit. de vſuris. adiuncta expoſitione Ioannis And. Panorm. & aliorum, quæ probat vſurarium eſſe qui accipit aliquid à debitore pro dilatione termini ad ſoluendum præſtiti: quia præfatus M. non eſt ſtipulatus aliquid ob dilationem, ſed ob intereſſe, vt prædictum eſt.

Non denique obſtat ſexto etiam opinio eorum, qui dicunt non licere aliquid ſtipulari pro intereſſe lucri ceſſantis, vel damni emergentis, ante moram, ei qui ſponte mutuat, ſecundum Innoc. cap. fin. de vſuris, quem ſequitur Sotus vbi ſupra: quia contraria eſt communis, & longe verior, per ea quæ nos late ſcripſimus in prædicto comment. de vſur. num. 51. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cambiorum futurorum intereſſe non poteſt poſt bullam Pij V. certificari, nec ſuper eis paciſci vt finito primo incipiat currere ſecundum, nec vt pecunia reſtituatur in loco, in quo accipitur pecunia cambio.*

1 *Creditor à ſuo debitore ſaltem in foro exteriori non poteſt ſtipulari, quod ſolnet intereſſe cambiorum & recambiorum ad tot pro centum.*

CONSILIVM VII.

VSVRARIVS an ſit contractus, per quem qui mutuo, vel alia ratione debet pecunias alteri, obligat ſe ad ſoluendas illas in certis terminis cum cambijs, & recambijs, & intereſſe duodecim pro centum.

1 Reſpondetur, quod prefatus contractus non eſt licitus, & eſt iudicandus ſaltem in foro exteriori vſurarius per extrauag. Pij V. relatam à nobis ad verbum in Manu. confeſſ. cap. 17. num. 283. lit. N. & relatam in ſumma in tract. de vſur. nu. 52. in qua ſtatuitur non licere certificare intereſſe futurum probabile in cambijs, nec accipere cambia in eodem loco, vbi pecuniæ dantur, neque (ſi res ſatis perpendatur) vt cambio vno finito aliud recambium incipiat currere.

Vide inferius conſil. 31. vbi diffuſius tractatur de cambijs.

SVMMARIVM.

1 *Mutuatarius vſuras vltra ſortem promiſſas ſoluere non tenetur, niſi iuraſſet; poteſt tamen petere etiam ab Epiſcopo iuramenti relaxationem. num. 3.*

2 *Intereſſe non debetur, niſi ab interpellato moroſo, vel ſi creditor ſit mercator, quo caſu non videtur neceſſaria interpellatio.*

CONSILIVM VIII.

QVIDAM miles S. Ioannis Hieroſolymitani, nullam commendam, nec aliam adminiſtrationem bonorum ordinis habens, accepit mutuo ab alio 700. ſcuta, & obligauit ſe ad ſoluendum ei mille per quoddam inſtrumentum publicum, confitendo ſe illa debere, nulla mentione facta, quod 700. realiter mutuo accepit, & 300. promittebat pro intereſſe creditori, & dilatauit ſolutionem, & reſtitutionem 15. annis: quia non fuit interpellatus à creditore, eo quod eſſet amicus eius, & aliqua bona opera accipiebat à mutuatario. Mortuo creditore, hæres petit à præfato milite habente iam commendam, non ſolum omnia illa mille, ſed etiam intereſſe lucri ceſſantis, quod ex illis potuit facere creditor.

Quæritur, an vltra 700. mutuatarius teneatur ad illa 300. & ad aliquod intereſſe ratione præfatorum 700.

1 Reſpondeo, quod non. Primo quidem, quod mutuatarius non tenetur ſoluere vſuras pro mutuo promiſſas, cap. debitores. de iureiur. iure naturali, diuino, neque canonico, quod in vſurarum materia neceſſario ſeruã-dum eſt, cap. quæ in omnibus. & toto titulo de vſuris, ſexti, & clem. & cap. quid dicam. 14. q. 4. & quicquid accedit ſorti, vſura eſt, cap. 1. 2. & 3. 14. q. 3. cum

Digitized by Google

3.cum ſimil. At 300. prædicta ſunt vltra ſortem principalem promiſſa: ergo prædictus conſulens mutuatarius non tenetur illa ſoluere.

2 Secundo,quod non poſſunt ab eo illa peti ratione intereſſe lucri ceſſantis. Tum quia non debetur illud ab eo,qui non eſt in mora ſoluendi,ſecundum Innoc.in cap.fin.de vſur. & debitor non fuit in mora ſoluendi, quia non fuit interpellatus;niſi creditor eſſet mercator, qui à mercando ceſſaret,propterea quod non eſſet ſibi ſolutum tempore debito,arg.l.3.ff.de eo quod certo loco. & eorum quæ latius alijs nos notauimus in com.de vſur. ſuper cap.1. 14.q.3. notab. 15. At præfatus D. conſulens non fuit in mora ſoluendi, quia non fuit interpellatus', quod requiritur ad moram, iuxta gloſſ.ſolemn.in cap.mora.de reg.iur.lib.6. neque creditor erat mercator, qui à mercando ceſſaſſet propter illud mutuum. ergo non tenetur ad ſoluendum intereſſe.

3 Animaduertat autem D.conſulens,quod ſi promiſſio de ſoluendo mille fuit iurata in inſtrumento,tenetur ſoluere præfata 300. quia licet promiſſio ſimplex de ſoluendo vſuras non valeat iure diuino,& canonico; iurata tamen obligat ad ſoluendum,& reddendum Deo iuramẽtum ſuum, d.cap. debitores. de iureiur. Sed habet remedium contra hoc: quia poteſt petere ab Epiſcopo ſuo,vel à Pont. Max. vt relaxet ſibi iuramentum illud, ex eo, quod contractus, per quem ſe obligauit ad ſoluendum, eſt vſurarius, vt habet cap.1. vbi late de hoc tractatur,de iureiur. &c.

SVMMARIVM.

1 *Contractus pro ea parte,pro qua eſt vſurarius,& contra naturæ legem,nullus eſt,& nullam parit actionem,ſecus quo ad partem non vſurariam.*

2 *Mutuans ſub vſuris nulla lege amittit capitale,immo illius eſt verus creditor,& poteſt exigere,& agere. num.3.*

4 *Vſurarius etiam manifeſtus contrahere poteſt, licet non poſſit teſtari, niſi præſtita cautione de reſtituendo.*

5 *Ceſſio contractus vſurarij tenet vſque ad quantitatem capitalis mutuo dati, immo forte nec quo ad illud,ſi cedens intendebat non cedere,niſi totum cederet.*

CONSILIVM IX.

FRANCISCVS mutuauit mille Paulo cum pacto,vt infra biennium teneretur reſtituere mille & ducenta; deinde ceſſit hanc actionem, pretio conuento,procuratori Pauli,qui eam admiſit.

Quæritur primo,an procurator in hoc peccauerit.

Secundo,an prædicta ceſſio fuerit nulla.

1 Pro harum quæſtionum reſolutione præſuppono primo, certum eſſe, quod contractus ſupradictus fuit vſurarius, ſi, vt narratur,fuit factus; & conſequenter fuit nullus contra legem naturalem,diuinam, & humanam, l. iuris gentium.§.pacta quæ turpem.ff.de pactis.& l.generaliter.ff.de verbor. oblig. quibus conſequens eſt non fuiſſe natam ex eo actionem, nec poſſe ex eo agi, qua parte eſt vſurarius,& continet vt aliquid vltra ſortem

Digitized by Google

soluatur,cap.1. 14.quæst.3. cum multis similibus.

2 Secundo præsuppono, nulla lege, neque canone, saltem in corpore iuris clauso, caueri, quod mutuans ad vsuram perdat ipso iure pecuniam, quam mutuo dat. Quinimmo contrarium sentit Feder. in cons.63. & expresse determinat in cons. 221. quod vsurarius, qui extorsit vsuras à mutuatario,est creditor, & debitor eius:creditor quidem in eo,quod mutuauit ei: debitor autem in eo,quod pro vsuris recepit ab illo: & si non recepit pro vsuris tantum, quantum mutuauit, potest recipere à mutuatario illud plus,quod mutuauit; si vero recepit plus, debet restituere mutuatario illud plus, quod recepit.

3 Tertio præsuppono, quod ex his videtur sequi vnum nouissimum,quod non memini vmquam ab alio notatum, scilicet,quod licet præfatus Franciscus peccasset in mutuando sub vsuris prædicto modo,& non possit agere ex illo contractu,quatenus erat vsurarius,ad exigendam vsuram:potest tamen petere à Paulo,vel hæredibus eius illud, quod mutuauerat, quatenus continebat mutuum, reiecto onere soluendi vsuras, & exigere illud per certi condictionem, vel condictionem sine causa:quia res eius peruenerat ad Paulum,& æquum erat vt illa rediret ad eum, l.si & me & Titium. ff. de reb. cred.

4 Quarto,quod vsurarius non perdit potestatem contrahendi cum alijs, nec potestatem testandi,si non est manifestus; neque si est manifestus,si dederit cautionem ad id requisitam,per cap.quamquam.de vsuris lib.6.quia nullo iure id ei vetatur, & regulariter quilibet liber homo contrahere & testari potest,l. 1. C.de sacrosanct.eccles.

His præsuppositis, respondeo ad primam quæstionem, quod præfatus procurator peccauit acceptando illam cessionem: quia approbauit illum contractum,& proposuit exigere virtute illius 1200.

5 AD SECVNDAM videtur respondendum, quod prædicta cessio non fuit nulla, eo quod Franciscus non haberet potestatem cedendi, contrahendi, & testandi, per quartum præsuppositum: neque ideo,quod non competeret ei contra Paulum ius petendi aliquid, per tertium præsuppositum: potuit tamen esse nulla propter defectum animi cedendi ius petendi mille tantum,quod habebat, per præfatum tertium præsuppositum, super quo magna disputatio texi posset, quod nobis in præsentia propter multa facere non licet,nec decet: quia valde sæculare est, & esset impedimento spiritualibus,quibus obruimur.

SVMMARIVM.

2 *Interesse probabile vsque à principio potest taxari, & à mutuatario promitti mutuanti,licet hoc sit in cambijs prohibitum. vnde ex instrumento sic conscripto non potest dici notorie constare de vsura.nu.1.& 5.& successiue creditorem petentem illius exequutionem non potest iudex,parte non opponente de vsuraria pranitate,repellere.nu.1.etiamsi putet reum ex causa id omittere.nu.6.*

3 *Iudex iudicare tenetur secundum acta publica, & publicas probationes, & non ex priuata*

priuata ſcientia, itemque ſecundum leges, & non ſecundum propriam voluntatem. num. 4. & 7.

5 *Inquirere in genere poteſt index ex officio, an in ſuo territorio ſint delinquentes; at contra certam perſonam non poteſt, niſi præcedente fama iudiciali, adeo vt extraiudicialis non ſufficiat. & num. 7.*

6 *Index officium ſuum non requiſitus non poteſt impartiri ad vtilitatem, ſaltem propter intereſſe alicuius priuati, neque ob publicam vtilitatem contra particularem procedere, diffamatione iudiciali non præcedente; ſicq. abſtinendo non grauat conſcientiam ſuam. num. 7.*

6 *Index ignorare dicitur omnia, de quibus ei vt iudici iudicialiter non conſtat.*

CONSILIVM X.

SYLVIVS petijt à iudice exequutionem inſtrumenti, quo ſe quidam B. obligauit ad reſtituendum præfato Syluio 100. mutuo accepta, & quinque pro intereſſe pro tempore, in quod illa accepit.

Quæritur, quæ ſunt partes iudicis in admittendo, vel repellendo præfatum Syluium à iudicio.

Reſpondeo primo, non vacare mihi, nec forte licere hanc quæſtionem pro eius dignitate tractare.

1 Secundo, quod ſi debitor opponit contractum eſſe vſurariũ, audiendus eſt, iuxta formam legum & ſtatutorum circa hoc diſponentium.

Tertio, quod ſi debitor nihil opponit, & iudex nihil nouit tamquã iudex, & tamquã publica perſona contra illud inſtrumentum, neque contra contenta in illo, quia nec per confeſſionem actoris, nec per ſententiam contra eum latam, neque aliàs notorie, neque per probationes coram ipſo factas conſtat ei contractum illum eſſe vſurarium, debet exequi inſtrumentum. Primo, quod iudex non debet in dubio præſumere actorem delinquere, maleq. agere, l. merito. ff. pro ſocio. cap. fin. de præſump. At non eſt certũ, actorem præfatum male petere, præſuppoſita opinione, quæ habet poſſe,
2 mutuantem & mutuatarium conuenire ſuper intereſſe probabile, vt nobis viſum fuit in loco vbi citamur: quandoquidem licet partibus à principio conuenire de illo intereſſe probabili, vt prædictum eſt, præterquam de intereſſe cambiorum propter nouam Pij V. probibitionem, de qua nos in no
3 ſtro Man. conſ. bis fecimus mentionem. Secundo, quod iudex debet iudicare ſecundum allegata & probata, & non ſecundum ſuam priuatam ſuſpicionem, immo neque ſecundum ſuam ſcientiam priuatam, l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. præſid. cap. paſtoralis. §. quia vero. de offic. deleg. & eſt determinatio D. Tho. à pleriſque omnibus Theologis & Iuriſperitis recepta in 2. 2. q. 67. art. 2. At præfatus iudex vt iudex neſcit quicquam contra præfatũ inſtrumentum, neque præfatũ actorem: quia præfatum inſtrumentum in ſua forma nihil continet vſurarium, neque reus quicquam tale objicit coram ipſo: ergo male faceret, ſi per ſuam ſuſpicionem priuatam negaret ei iuſtitiam, contra illud Ambroſij, *Bonus iudex nihil ex arbitrio ſuo facit, & propoſito domeſticæ voluntatis, ſed iuxta leges & iura pronunciat, ſtatutis iuris obtemperat, non indulget propriæ voluntati, &c.* cap. iudicet. 3. q. 7.

4 Quarto, quod licet iudex poſſit ex officio inquirere generaliter de crimi-

criminosis sui territorij, nulla expressa persona, iuxta l. congruit. ff. de offic. præsid. & cap. 1. de offic. ordin. non tamen potest inquirere contra aliquem particularem, vt nos late probamus in rubrica de iudic. à nu. 53. & est casus in cap. qualiter & quando. il 1. de accus. suntq. ad id multæ rationes iuris naturalis ibidem à nobis adductæ: nec sufficit fama extraiudicialis, de qua profundius alijs tractamus nos in eadem rub. nu. 52. Ergo iudex nec debet, nec potest inquirere contra actorem de vsura in contractu commissa ex officio, ob id solum, quod petat pecuniam à se mutuatam cum interesse à principio conuento; cum per præsentationem præfati instrumenti non constet ei notorie, neque per famam de tali vsura; nisi per talem generalem inquisitionem fuerit notatus, vel nisi præcedente saltem fama iudicialiter contra illum probata coram ipso.

5 Quinto, quod nihil obstat cap. cum in diœcesi. de vsuris. quia solum probat iudicem posse, vel debere declarare ex officio, esse vsurarios eos, qui sunt notorie tales, vel saltem sunt contra eos fama, & alia argumenta, quæ iudex tamquam iudex & publica persona nouit, secundum mentem omnium doctorum ibidem, cum (vt prædiximus) informatio iudicialis de fama in id requiratur.

6 Sexto, quod non sufficit ad hoc, vt iudex repellat actorem à sua petitione, quę secundum suam formam est iusta, quod putet quod propterea reus ob aliquos respectus in mente retentos non audet opponere exceptiones sibi conuenientes. Tum quia non constat illud iudici iudicialiter: & iudex ignorat vt iudex omnia, quæ vt talis non cognoscit, per supradicta. Tum quia iudex non tenetur, nec iuste potest impartiri officium suum ad vtilitatem priuatam, saltem ad interesse, l. 4. §. hoc autem iudicium. cum ei adnot. ff. de dam. infect. neque ad vtilitatem publicam, inquirendo particulariter contra aliquem, non præcedente fama iudicialiter probata, vel saltem semiplena probatione iudicialiter facta, per ea quæ in d. num. 53. & seq. dicimus.

7 Septimo, quod iudex satisfacit suæ conscientiæ, quam debet habere vt iudex, inquirendo ex officio generaliter in suo territorio, si quod habet, an sint aliquot vsurarij, nulla particulari persona nominata; &, si per illam generalem inquisitionem inuenerit esse aliquem, vel aliquos particulares, postea procedere contra illos particulariter, texendo nouam telam iudicij, secundum mentem omnium recte loquentium, & leges naturales, diuinas, & canonicas recte intelligentium, omissa pessima praxi quorumdam iudicum infamantium multos, procedendo contra eos ex suspicionibus leuiter & extraiudicialiter conceptis, qui ducentes se per scientiam priuatam, quam habent aliunde, quam ex actis coram se, & aliquando nimis audentes, & aliquando nimis timentes omittunt viam regiam, quam iura naturalia, diuina, & humana strauerunt, & eunt per semitas nouas ex suo capite & sensu inuentas, contra præfatum Ambrosij dictum, & alia multa, quæ non expedit referre apud virum & iudicem doctissimum: cuius, & alius cuiusuis melius quam nos sentientis censuræ omnia prædicta subijcimus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe illud lucri ceſſantis poteſt per creditorem à moroſo ſolummodo accipi, quod veriſimiliter lucratus fuiſſet, ſi mora ei facta non fuiſſet: & hoc arbitrio boni viri, omnibus circumſtantijs penſatis, venit taxandum. nu. 3. nec ſententia iudicis ad plus condemnans iuſtificat in conſcientia. num. 2.*

CONSILIVM XI.

SEMPRONIVS Titio adoleſcẽti litteris in quadam Academia incumbenti, propter amicitiam, quam gerebat erga eius patrem, legauit verbo coram hærede & teſtibus trecentas libras in adiutorium ſtudij; quod legatũ, mortuo Sempronio, frater eius hæres promiſit ſoluere intra tres annos, ſingulis annis centum libras: ſed effluxerunt anni decem, & ipſe nihil ſoluit. Redijt Titius ab exteris Academijs in patriam factus vir, & creatus Doctor; petijt debitam pecuniam ad hærede ſimul cum intereſſe: quam cum ipſe nollet ſoluere, poſt agitatam aliquot annos litem per ſententiam iudicis tandem condemnatus eſt hæres ad ſoluendum trecentas libras ſimul cum intereſſe, computando à die promiſſæ ſolutionis vſque ad realem ſeu veram ſolutionem.

Vertitur nunc in dubium, an Titius poſſit tuta conſcientia recipere totum intereſſe, quod ſolet in hac patria ſolui ad rationem octo pro centum, vt etiam ſolent emi cenſus annui.

Pro vtraque parte ſe offerunt rationes, quæ rem dubiam faciunt. Pro altera quidem, quod ex Theologorum ſententia intereſſe recipi non poteſt, niſi verum, aut veriſimile, ſiue lucri ceſſantis, ſiue damni emergentis. In hoc autem caſu Titius dubius eſt, an ſi pecunia accepta eſſet per eius patrem, ſub cuius poteſtate erat tempore ſolutionis, conſumpta fuiſſet in expenſis pro ſtudio, an vero conuerſa in emptionem cenſus: probabiliter tamen credit, quod ſi ab initio ſingulas centum libras accepiſſet pater, eas in expenſas pro ſtudio filij conſumpſiſſet; ſi vero poſt tres aut quatuor aut plures annos omnes ſimul trecentas libras accepiſſet, eas in emptionem huiuſmodi reditus pro filio conuertiſſet. Atque hoc pacto intereſſe ab initio non eſt in dubium.

Pro altera vero parte eſt, quod iudices in litibus iudicant, legata facta minoribus, eſſe ſoluenda ſimul cum intereſſe: & à litigantibus victores intereſſe accipiunt ad rationem octo pro centum, nec curant an intereſſe ſit verum, aut veriſimile, nec ne, ac tuti ſibi videntur, quia id faciunt iudicis auctoritate.

1 Reſpondeo primo, prædictum dubium ceſſare quo ad quantitatem, & ſummam eorum, quæ impendit litigando tanto tempore: quia illa eſt intereſſe damni emergentis ob non factam ſolutionem, quod accipi poteſt vltra principale debitum, vt traditur per gloſſ. Anchar. Panor. Anani. & omnes in cap. conqueſtus. de vſuris. & nos quoque diximus in Man. conſ. cap. 17. à num. 211.

Secundo, quod certum eſt, dubium eſſe affirmatiue reſoluendũ quo ad omnia

omnia contenta in ſententijs in foro exteriori, argumento l. *res iudicata pro veritate habetur.* ff. de reg. iuris.

2 Tertio, quod etiam eſt reſoluendum affirmatiue quo ad vtrumque forum quo ad intereſſe lucri ceſſantis, quod veriſimiliter lucrifeciſſet Titius, vel pater, vel tutor, vel curator eius, iuxta doctrinam Innoc. in cap. ſacro. de ſenten. excommun. communiter receptam, quicquid Domin. Sotus contradicere voluit, vt nos tradimus vbi ſupra, & latius in alio loco ibi citato.

3 Quarto, quod reſoluendum eſt negatiue quo ad illam quantitatem, quã continet ſententia vltra intereſſe probabile & veriſimile: ita quod prædictus Titius poterit accipere virtute prædictæ ſententiæ creditum tantum principale, & intereſſe damni, quod paſſus eſt in litigando, & lucrum, quod probabiliter credit facturum fuiſſe patrem ſuum, ſi principale tempore debito fuiſſet ſolutum. nam numquam iure diuino, neque humano canonico peti vel accipi poteſt intereſſe lucri ceſſantis, etiam poſt moram, niſi cum probabiliter & veriſimiliter coram Deo creditur illud lucrum faciendum fuiſſe, ſi conuenta præſtita fuiſſent, ſecundum omnes tam Iuriſtas, quam Theologos.

Quinto, quod prudentis viri arbitrio iudicandum eſt, quantum & quanto tempore lucrifactum fuiſſet veriſimiliter coram Deo, perpenſis circũſtantijs perſonarum, loci, temporis, & opportunitatum lucrandi, quæ ſeſe obtulerunt, ſi ſumma principalis opportuno tempore fuiſſet ſoluta, arg. l. 1. ff. de iur. delib. cap. de cauſis. de offic. deleg. &c.

SVMMARIVM.

1 *Solutio debiti communis vim mutui habet pro ea parte, quæ reſpicit alios correos debendi; & pro ea vltra ſortem quid capere, niſi ratione intereſſe, vſura eſt.*

CONSILIVM XII.

A. B. C. fratres habebant omnia bona ſua communia, & A. duxit vxorem cum dote decem millium ſcutorum, quorum ſex mille impendit in ſolutionem debitorum cõmunium trium, & alias vtilitates eorumdem: & poſtea, diuiſis bonis, pacti fuerunt, vt B. & C. ſinguli ſoluerent duo mille, & ſex anna pro centenario pro fructibus, donec perſoluerent præfata milliaria. Quæritur, an pactum ſit vſurarium.

1 Reſpondeo primo, præfatam ſolutionem ſex millium ſcutorum quo ad quatuor, quæ debebant B. & C. non fuiſſe quidem formaliter mutuum, ſeu mutuationem, fuiſſe tamen æquipollenter: ſicut depoſitio pecuniæ numeratæ cum facultate, vt depoſitarius poſſit ea vti, formaliter quidem non eſt mutuum, ſed æquipollenter ſic, l. certi condictio. §. fin. ff. de reb. cred.

Secundo, quod ex hoc ſequitur, A. nihil poſſe accipere à B. & C. vltra ſortes principales, quas acceperunt pro partibus debitorum ſuorum, & aliarum vtilitatum ex vi & ratione prædictæ ſolutionis, quæ habuit vim mutua-

mutuationis,siue mutui,cap.consuluit.de vsuris.

Tertio, capere illa sex annua pro centenario,non computando illa in solutione partis sortis principalis, esset vsura, non quidem clara, sed sic palliata,ratione societatis,donationis,vel dationis ob causam.

Quarto, quod prædictus A. posset accipere absque vsura prædicta sex annua pro centenario vltra sortem principalem, ratione interesse damni emergentis,vel lucri cessantis,si quod illi contigerit, iuxta gloss.sing. cap. conquestus.de vsuris.& illa multa, quæ nos post alios tradimus in com. de vsuris,super cap.1.14.quæst.3.not.15.num.40. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Contractus mutui esse non desinit, licet apponatur pactum, quod nisi species mutuo data tempore conuento restituatur,liceat mutuanti exigere pro ea certum pretiũ; secus si hoc pactum fuisset positum in voluntate solius mutuatarij.*

2 *Contractus mutui non vitiatur,licet in eo apponatur pœna per mutuatarium, si moram commiserit,incurrenda.*

CONSILIVM XIII.

QVIDAM vir recepit in solutũ à quodam suo debitore certam summam frumenti ad rationem trium scutorũ pro quolibet rubio; postea vero cum illud vellet vendere, non inuenit emptores, qui pro tanto pretio illud emerent,cũ iam esset pretium diminutum.Quare ne in damno remaneret,noluit illud minori pretio vendere,quam ipse recepit à suo debitore;& sic mutuo dedit quibusdam Marinensibus(vt vulgo dicitur) *à renouare*. qui Marinenses promiserunt illud restituere per totum festum sanctæ Mariæ de mense Augusti proximi futuri 1553. conductum in Vrbem, vbi ipsi mutuanti placuerit,sumptibus dictorum Marinensium,bonum, mitidum,& mercantile;& in euentum,quod aliter esset,quod posset refutari, & id facere soluere ad rationem trium scutorum pro quolibet rubio,prout homines de Marino promiserunt,& se obligarunt in forma Cameræ. Adueniente tempore,cum dicti Marinenses defecissent in restitutione grani, prout obligati erant,conuenti fuerunt in iudicio,& condemnati ad rationem quanti plurimi granũ tunc creuerat in æstimatione,videlicet ad scut. quinque pro quolibet rubio,prout tunc granum valebat.

Quæritur primo,vtrũ supradictus cõtractus sit licitus in foro conscientiæ,nec ne,an sit vsurarius:& si sit vsurarius,ad qd teneatur dictus mutuãs.

Secũdo quęritur,posito qp sit licitus,an dictus mutuãs potuerit recipere scuta quinque pro quolibet rubio in foro cõscientiæ,prout recepit,an solũ potuerit recipere scuta tria pro quolibet rubio grani,prout cõuentũ fuit in supradicto cõtractu,modo,& forma supradicta.Sup quib. petit cõsiliũ.

1 Ad hæc dubia respõsurus dico primo, quod contractus hic difficilis est iudicatu,qualis sit.Nam ab vna parte videtur esse emptio,& venditio, eo quod videtur interueniisse pretium trium scutorum pro rubio, si pro tempore præstituto non redderetur; & quod obligatio soluendi esset alterna-

Digitized by Google

ternatiua, ſcilicet, ſoluendi triticum, vel pretium trium ſcutorum pro rubio. Ab alia parte videri poteſt contractus mutui pœnalis, eo quod erat reddendum, quod accipiebatur, in genere ſuo æque bonum ſub pœna ſoluendi tria ſcuta pro rubio: quæ pœna poni poteſt in mutuo, iuxta gloſſ. cap. conqueſtus. de vſur. per cap. confraternitatis. 12. q. 2. Ab alia vero parte videtur iudicandus eſſe mutui abſoluti, eo quod ſic appellatur in inſtrumento, & quod per eos tradita fuit res mutuabilis reddenda in genere ſuo æque bona. Nec obſtant præfata: quia re vera non dabatur mutuatarijs optio ſoluendi triticum, vel tria ſcuta: immo mutuatarij obligabantur ſimpliciter ad ſoluendum triticum bonum, & mercantile; & caſu quo ſoluerent aliud, quod non eſſet tale, dabatur optio mutuanti, vt poſſet illud refutare, & petere ſcuta tria pro rubio; quæ conditio & facultas non mutat naturam contractus mutui, vt palam eſt. Nec, ſi res ſubtiliter perpendatur, fuit impoſita pœna trium ſcutorum pro rubio, caſu quo non ſolueretur triticum, ſed ſolum caſu quo ſolueretur illud, ſed non eſſet tale, quale ſoluendum erat. Vnde de rigore iuris non poterant cogi mutuatarij ad ſoluendum tria ſcuta pro rubio, cum non euenisſet caſus, quo ipſi poterant cogi ad ea ſoluenda. Nec poterant cogi conſulentes, vt eſſent contenti tribus ſcutis. Tum quia non euenit caſus, quo ipſi exigere poſſunt. Tum quia, eſto quod euenisſet caſus, non habet contractus, vt illi eſſent contenti illis tribus ſcutis, ſed poſſent, ſi vellent, facere, vt mutuatarij ſoluerent illa; ita quod ipſi poterant petere triticum nullatenus, nec bonum, nec malum, illis ſolutum.

Secundo dico, quod per præfata videtur iudicandus præfatus contractus mutui abſolutus, cum quadam clauſula poſita in fauorem mutuantis propter moram mutuatarij in ſoluendo, caſu quo ſolueret triticum minus bonum, quam quod acceepit, videlicet, quod poſſet petere tria ſcuta pro ſingulis rubijs: quæ clauſula fundata in mora, vt ſupra, mutuatariorū, potuit apponi, perinde ac alia pœna; & conſequenter mutuantes poterāt petere triticum æque bonum, quale iure erat ſoluendum, etiam ſi expreſſe non fuiſſet promiſſum, l. cum quid. ff. de reb. cred. cum intereſſe maioris valoris eius, l. vinum. eod. tit. Qua ratione iuſtificatur ſententia iudicis lata, & exequuta in fauorem conſulentis.

Nec obſtant ea, quæ poſſent ſcrupulum ingerere; quoniam tolluntur per præfatam conſiderationem veram prædicti contractus: & quod damnum, quod euenit mutuatarijs, prouenit ex eorum culpa, & mora, quæ moroſo debet eſſe nociua, cap. mora. cum ibi adnot. de reg. iur. lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vendens triticum pro pretio, quo valebit tali menſe, pretium medium illius menſis eligat; quod ſi ſuo arbitrio reſeruet cuiuſuis diei dicti menſis electionem, erit vſurarius, etiam ſi triticum illo menſe vendendum ſeruare decreuiſſet.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XIV.

QVIDAM vendidit hordeum pretio,quo valebit Romæ menſe Februarij, ad ſuam electionem, ſuper quo accepit apocham, in qua emptor promittit illud ſic ſoluendum. Quæritur,an cenſenda ſit vſuraria.

Reſpondetur primò, quod conueniebat exprimere in facto, an præfata venditio fuiſſet facta Romæ, vel extra illam, quod non exprimitur; & an venditor ſeruaſſet præfatum hordeum vſque ad Februarium, an non; & ſi venditurus fuiſſet tempore, quo vendidit, vel ante Februarium, quod etiam tacetur.

1 Secundo, quod apocha præfata eſt vſuraria, etiam ſi mutuans fuiſſet ſeruaturus hordeum vſque ad menſem Februarij; ea firma ratione, quod qui vendit in vno menſe hordeū, vel aliquid aliud vendibile ſoluendum in alio menſe, pretio quo in illo valebit, non poteſt iuſte accipere pretium ſummum, quo valebit aliquo die illius menſis;nec tenetur accipere minimum,quo valebit aliquo die eiuſdem,ſed debet eſſe contentus pretio medio,quo valebit illo menſe:ita quod, ſi pretium ſummum,quo valuerit aliquo die illius menſis,fuerit 20.& minimum, quo valuerit alio die, decem, venditor debet eſſe contentus ſolutione quindecim, vt poſt Alex. & alios nos tradimus in Man. confeſſ.cap. 17.num. 241. & per hanc apocham, per quam datur electio diei creditori, poteſt recipere multo plus, quam iure debetur ei,& conſequenter lucrari aliquid ratione mutui comprehenſi in contractu venditionis dilata ſolutione,quod eſt admittere vſuram.

SVMMARIVM.

1 *Actio ad centum poſt annum vel biennium ſoluenda minoris emi poteſt præſenti pecunia.*

2 *Fideiuſſor præcipue rogatus obligationes ſui principalis poſt aliquod tempus diſſoluendas poteſt minoris præſenti pecunia emere.*

3 *Remiſſio actionis ſeu obligationis recepta ob anticipatam ſolutionem minori ſumma vſuram ſapit; ſi alio reſpectu fiat dicta deductio.*

CONSILIVM XV.

CVM quidam eques Iulius Cæſar Cerdi à diuerſis perſonis multas pecuniarum ſummas ad ſocietatem ceperit, ſoluendo fructus ad rationem 12.pro centenario, vt moris eſt, non habens modum, viuente domino Hieronymo eius patre,cum interuentu Illuſtriſſ.Cardinalis Sfortiæ, cui hoc onus à Sanctiſſimo fuit demandatum, fuit facta conuentio cum dictis creditoribus, vt eis intra annum ſolueretur ſors principalis,& fructus decurſi ad rationem ſex ſcutorum pro centenario tantum,& per ſpatium dicti anni pecuniæ creditoribus nihil lucrarentur,prout omnes contenti remanſerunt.

Pro effectuanda dicta concordia, D. Mutius Cerdi frater dicti equitis obligauit ſe in forma Cameræ de ſoluendo creditoribus infra annum modo ſu-

Digitized by Google

do ſupradicto, ita tamen, quod omnes actiones ipſi D. Mutio cedant pro ſummis ab ipſo ſoluendis. Nunc vero aliquibus ex creditoribus,& forſan omnibus eſſet proficuum & commodum,ſi ad præſens eorum credita ſoluantur; & pro remiſſione temporis contenti eſſent, quod aliquid aliud ad rationem 5.vel 6.ſcutorum pro centenario etiam ex fructibus, vel ex ſorte principali retineretur eis in ſolutione, quod gratioſe & titulo donationis ipſi equiti remittunt,& remittere vellent.

Et ſtante commodo & vtilitate creditorum, & gratioſa eorum donatione, quæritur an licet & impune fieri poſſit ex parte equitis Cerdi, & abſque aliquo ſcrupulo conſcientiæ.

1 Reſpondeo primo, quod reſolutio huius dubij pendere videtur à reſolutione illius, quo quæritur, an actio ad centum ſoluenda poſt annum, vel biennium, vel triennium, iuſte poſſit emi minoris, quam centum, quod ipſe affirmatiue reſolui in Manu.confeſſ.cap.17.nu.130. & ſeq.tum auctoritate Innoc.cui nemo ibi contradicit,in cap.in ciuitate.de vſur.Tum quia minus valet actio ad rem aliquam, quam ipſa res præſens. Tum quia minoris valet id,quod non eſt futurum vtile intra vnum annum,alio eiuſdem qualitatis,quod eſt futurum ſtatim vtile,vt palam eſt.

2 Secundo reſpondeo, quod prædictus frater prædicti Iulij poteſt iuſte emere preſenti pecunia à ſingulis creditoribus ſingulas actiones,quas ipſi habent contra Iulium aliquanto minore pretio,quam ſit illud, quod per eas peti & recipi poteſt,per reſolutionem prædictam.

Tertio,quod hoc facere poteſt etiam non rogantibus creditoribus, ſed iuſtius rogantibus illis, vt eas ipſe ab eis ſic emat; & iuſtius, ſi ob earum emptionem oporteret eum pecuniam alijs negotiationibus deſtinatam in hanc emptionem vertere.

3 Quarto non obſtat dicere,quod remiſſio actionis ob anticipatam ſolutionem videtur vſuraria, vt nos vbi ſupra poſt alios ibi citatos inſinuauimus. Tum quia illud eſt verum, quando remiſſio illa fieret ob ſolam ſolutionis anticipationem,non autem cum fieret ob alium iuſtum reſpectum, puta quia minus valet,quam ipſa res præſens,vt ibidem inſinuauimus. Tũ quia aliud eſt donare,ſeu remittere obligationem ſeu actionem ob minus pretium anticipatum, & aliud emere actionem,quæ minoris valet, quam res ipſa præſens, ad quam illa datur: & ita infertur ex vno ad aliud, arg. l. Papinianus.ff.de minor.cap.ad audientiam.de decimis.&c.

SVMMARIVM.

2 *Vendere carius, vel vilius emere, quam res valeat, ob dilatam vel anticipatam ſolutionem nec mercatoribus maritimis, nec paſtoribus, nec mercatoribus lanarum (contra Sotum) licet, nu. 1. niſi hic exceſſus iuſtificetur ex capite lucri ceſſantis; vel damni emergentis,nu.3.4.vel includatur intra latitudinem iuſti pretij.nu.6.*

4 *Intereſſe futuri lucri ceſſantis,& damni emergentis ratio haberi poteſt in initio contractus,qui dilata vel anticipata fit ſolutione.*

5 *Pretij latitudo maior eſt in re maioris valoris,exceditque pretium, quo communiter præſenti pecunia vendi poteſt.num.6.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XVI.

CONTRAHERE an liceat paſtoribus regionis Segobienſis modo ſolito cum mercatoribus ementibus lanas ad pannos conficiendos, & tingendos, ita ſcilicet, quod mercator emat carius propter ſolutionem dilatam ad tres terminos intra duos annos, & paſtor vendat carius propter eamdem ſolutionem dilatam.

1 Reſpondeo primo, dixiſſe me in Manu. confeſſ. cap. 23. num. 82. Dominicum Sotum tenere lib. 6. q. 4. art. 1. de iuſt. & iure, licere mercatori huiuſmodi lanarum emere vilius illas propter ſolutionem anticipatam per annum; per quod ſatis ſentit licere paſtori vendere carius lanas prædictas ob dilatam ſolutionem per annum, argum. l. illud. ff. ad l. Aquil.

2 Secundo, contrariam opinionem me tenuiſſe ibidem, ſicut & contra Medinam in cod. de reb. reſtituen. q. 39. tenui nō licere mercatoribus nauticis vendere carius merces propter dilatam ſolutionem.

3 Tertio, quod hæc duo dicta intelligenda erant de paſtore & mercatoribus vendentibus, & ementibus carius vel vilius ſola ratione dilationis vel anticipationis ſolutionis, nulla ratione habita intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis.

4 Quarto, quod in ea ſum opinione contra Sotum, quod propter verum intereſſe lucri ceſſantis poteſt, qui contrahit, carius, quam præſenti pecunia res valet, vendere, vel etiam vilius emere, vt efficaciter probo in com. de vſuris ſuper cap. ſi fœneraueris. 14. quæſt. 3. not. 15. num. 40. & quod ſecundum omnes poteſt capi intereſſe damni emergentis, vt ibidem probatur.

5 Quinto, quod poteſt capere vendens pro merce ſua aliquid amplius, quam illa valet pecunia præſenti: dummodo illud non excedat latitudinem iuſti pretij, quod non eſt indiuiſibile, ſed habet latitudinem maiorem quidem in re maioris pretij, & minorem in re minoris pretij, vt in dicto Manu. cap. 23. num. 79.

6 Sexto, quod in caſu quæſtionis præſentis adduntur duæ cauſæ, propter quas paſtores vendunt carius, quam res præſenti pecunia valet, non habita ratione dilationis. Altera eſt, quod quantitas illa duorum nummorum argenteorum, quæ additur pretio, quo arroba lanæ pretio communi, pecunia præſenti vendi poteſt, videtur includi intra latitudinem iuſti pretij, per ea quæ in dicto num. 79. diximus. Altera, quod paſtor patitur intereſſe lucri ceſſantis propter prædictam dilationem; cuius, ſi verum eſt intereſſe, ratio haberi poteſt, vt prædictum eſt.

Septimo, quod per hæc omnia reſponderi poteſt categorice, contractus prædictos eſſe licitos quo ad forum conſcientiæ. Salua, &c.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Vendens ob dilatam ſolutionem carius, quam pretio rigoroſo, vſuram committit; nec iuſtificatur ex periculo, labore, & impenſis, quæ ob conditionem debitoris ſubit venditor poſt tempus exacturus pretium. num. 2. 3. & 5. nec ſecundum magis communem, à qua recedit Sotus, ſi agatur de venditione magnæ quantitatis mercium de longe allatarum, quæ breui tempore, vt expedit etiam Reipublicæ, præſenti pretio non poßunt diſtrahi. num. 4.*

2 *Emens vel conducens minoris infimo pretio ob anticipatam ſolutionem eſt vſurarius.*

5 *Periculum perdendi pretium ob malam debitoris fortunam non facit quod merx carius vendi poſſit, nec ex mutuo plus recipi.*

6 *Lucri ceſſantis ratio tunc habetur, quando à debitore rogatur creditor, vt in ipſius gratiam deſinat aliquam actionem, quam cum lucro erat facturus, exercere.*

CONSILIVM XVII.

NMERCATOR lanarum exercebat mercimonia colligendo ſetam, & lanam omnis prouinciæ, & eam lauatam & curatam vendebat per ſuum inſtitorem, cum facultate vendendi eam certo pretio volentibus emere pecunia præſenti, & volentibus emere cum dilatione vnius anni, cum auctario nouem pro centum. Nunc D. vult totam illam lanam collectam emere pecunia præſenti, & poſtea vendere illam eo modo, quo mercator vendit. Quæritur, an id ei liceat.

Reſpondeo primo, quod in hac quæſtione vnum explicite quæritur, & aliud implicite præſupponitur. Quæritur enim expreſſe, an prædicto D. liceat id, quod quæritur, facere; & præſupponitur tacite, quod prædicto N. id quod facere dicitur, liceat.

1 Secundo, quod non recte præſupponitur venditionem præfatam licere prædicto N. Tum per textum in hoc ſatis expreſſum in cap. in ciuitate. de vſuris. quatenus probat, eum, qui vendit piper, vel cinnamomum carius propter dilationem ad ſoluendum datam, peccare. ergo eadem ratione, qui lanam vendit carius propter dilationem ſolutionis, dicetur peccare, arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. Tum quia expreſſius hoc definitur in cap. conſuluit. eiuſdem tit. de vſur. quatenus dicit, peccare negotiatorem, qui vendit rem pluris, quam valet, ob dilationem ſolutionis pretij.

Tertio, quod id ipſum probat præfatum cap. conſuluit. quatenus habet, peccare creditorem, qui, vt terminum ſolutionis faciendæ differat, accipit aliquid.

2 Quarto, quod hæc eſt doctrina communiter recepta ab Innocentio, Hoſt. Ioann. And. Panor. & alijs pleriſque omnibus in præfatis capp. & in cap. fi. eiuſdem tit. & nos ante 35. annos tradidimus in com. de vſuris ſup. cap. 1. 14. quæſt. 3. num. 26. cum ſequent. & in Man. confeſſ. cap. 17. nu. 206. in hæc fere verba: *Peccatum vſuræ velatum ſiue palliatum committit, quicumque minoris iuſto pretio infimo ſiue pio quærit aliquid propter anticipatã ſolutionẽ,*

Digitized by Google

& contra quando quis vendit alij maiore pretio iusto supremo propter dilatam solutionem, cap. in ciuitate. de vsuris, & cap. ad audientiam. de emptio. & cap. illo vos. de pignor. cum eis adnot. qui enim emit 10. rem ad minus pretio infimo valentem 12. ob anticipatam solutionem, in effectu videtur mutuare pretium, accipiēdo illud plus iusto pretio, quo res vendita valet, pro vsuris, vt in prædictis iuribus probatur. Hæc ibi, & paulo inferius num. 210. in hæc verba: *Qui vendit, permutat, aut conducit minoris iusto pretio ob anticipatam solutionem, est vsurarius: & è contrario omnis qui vendit, permutat, aut locat maioris iusto pretio maximo, siue rigoroso ob dilationem solutionis, per rationem supra positam, &c.*

3 Quinto, quod contra conclusionem hanc communiter receptam tenuit Medina in cod. de rebus restituend. quæst. 39. quod res carius vendi potest credita, quam præsenti pecunia, & vilius emi ea anticipata; quia modus vendendi videtur augere, vel minuere pretium propter periculum, quod contingere potest, eo quod debitor fieri potest inops, & impotens ad soluendum pretium, vel tradendam mercem, vel ingratus & malignus, qui nolit id facere: cuius sententiam neruose confutat Sotus lib. 6. quæst. 4. artic. 1. de iustit. & iur. & neruosius confutari potest, eo quod est noua, & contra omnes alios Theologos & Canonistas, & quod Ecclesia declarauit id esse illicitum per cap. in ciuitate. de vsur.

4 Sexto, quod licet præfatus Sotus, reprobata opinione præfati Medinæ, tenuerit, quod communis opinio limitari potest, quando vtilitas reipub. exigit, vt magna copia mercium simul vendatur, vel ematur, & non inueniuntur qui tantam copiam præsenti pecunia emant, vel vendant: vt cum magna copia mercium defertur è longinquo per mare à nautis, quas qui præsenti pecunia emant, non inueniuntur, & nautæ non possunt expectare tempus, in quo illæ iusto pretio præsenti pecunia vendi possint, & interest reipub. vt copia illa mercium veniat è longinquo: Sed illa limitatio opinionis communis, licet vtcumque possit recipi, nihil tamen prodest præfato mercatori. Tum quia non traducit lanam ex aliqua prouincia longinqua. Tum quia non vendit credito pro pretio, quo valebit tempore solutionis, sed pro dilatione vnius anni capit lucrum ad rationem nouem pro centum. Tum quia ipsemet Sotus expresse ait, illam suam limitationem non esse trahendam ad mercatores, qui in ciuitatibus vendunt suas res credito, &c. vt in eo videri potest.

5 Septimo, quod difficultas recipiendi pecuniam ab emente in termino faciendæ solutionis, & periculum perdendi eam, si emptor fiat pauper, vel decoquat, siue fallat, vel fiat fraudulentus, non possunt eum ab vsuræ peccato excusare. Tum quia, vt supra tactum est referendo verba Manu. ex cap. 17. nu. 206. & 210. etiam qui mutuat pecuniam, subit easdem difficultates, attamen non potest capere quidquam ob eas, prohibente id non solum iure canonico, sed etiam naturali, & diuino.

Octauo, quod sicut per prædicta efficaciter probatur falsum esse id, quod in quæstione proposita præsupponitur esse verum, nempe, præfatum N. peccatum vsuræ admittere in exercitio vendendi lanas prædictas

modo in quæſtione propoſito, ita fortiori ratione probatur præfatum D. peccaturum, ſi emeret lanas pecunia præſenti à præfato N. & poſtea venderet illas eo modo, quo N. vendit. Tum quod D. longe longius abeſt à conditione mercatoris. Tum quia labores, & impenſas, quę ſuſcipit, & impendit, maiorem aliquem colorem poſſent tribuere venditioni N. quam venditioni D. qui nihil aliud faceret, quam emere lanas præſenti pecunia, & poſtea vendere illas ſinè vlla mutatione, dilata ſolutione: quamuis, vt prædixi, nulli labores, nullæq. impenſæ poſſint iuſtificare venditiones prędicti N. quippe quæ ſunt contra ius naturale, diuinum, & canonicum in præfatis capp. contentum.

6 Nec etiam ratio lucri ceſſantis, eo quod poſſet pecunia, qua emit lanam, emere prædia, & cenſus, poteſt eum excuſare; quia non rogatur ab emptoribus lanæ, vt ceſſet ab emptione prædiorum, & cenſuum, vt eis pareret lanam, & quod ei reſarcient lucrum ceſſans; ſed neque ille libenter id faceret. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Venditor, qui præſenti pecunia emere volentem non reperit, poteſt ſecundum aliquorum ſententiam dilata ſolutione pluris vendere, quam valeat: quorum tamen ſententia non probatur, nec in caſu, in quo emptores pro eorum vtilitate nolunt niſi dilata ſolutione emere; niſi quando venditor erat rem ſeruaturus in diem, in quo probabiliter dubitabatur an eſſet plus vel minus valitura; ita vt alterum ſine altero non ſufficiat.*

2 *Emere viliori pretio rem ad hoc, vt illam mutata forma, loco, vel alio tempore pluris, prout tunc valebit, vendere poſſit, licere non dubitatur.*

3 *Vendere ob dilatam ſolutionem poßum rigoroſo pretio rem, quam præſenti pecunia miti venderem.*

4 *Vendere dilata ſolutione ad annum poteſt artifex ſuas merces cum augmento 12. pro 100. ſi ex illis ſingulo trimeſtri præſenti pecunia venditis etiam plus lucratus fuiſſet: & hoc, ineundo ſaltem virtualiter duos contractus, quorum primus ſit venditio præſenti iuſto pretio, ſecundus mutuum ad annum cum receptione iuſti lucri ceſſantis.*

CONSILIVM XVIII.

AN SIT tenenda determinatio illa Dec. in conſ. 111. ſcilicet quod quidam operarius, qui ſolebat de ſtamine ſerico, quod conſtabat centum, in tribus menſibus reducere in fila valentia centum & quatuor, poſſit iuſte vendere alteri volenti differre ſolutionem vſque ad annum pro centum & duodecim?

1 Ad quam reſpondeo, quod Dec. de more ſuo ſubtiliſſime eruditiſſimeq. videtur adducere omnia, quæ pro illa poſſent adduci: & quod nullum eorum, præter forte vnum, videtur ſatis firmum fulcrum illius, propter ea quæ in principio conſilij in contrarium neruoſiſſime adducit.

Primum

Digitized by Google

Primum enim, quo illam fundat, eſt determinatio illa Salic. in authen. ad hæc.quæſt.9.C.de vſuris. ſcilicet, quod mercator, quando non inuenit qui mercem ſuam præſenti pecunia emat, poteſt illam vendere maioris, quam valet,dilato ad ſoluendum termino;quę tamen nullo iure Pontificio probatur : immo expreſſe reprobatur per cap. in ciuitate. & cap. vlt. de vſuris.quæ probant debere duo concurrere ad hoc, vt quis ſuam mercem carius vendere poſſit,quam valeat præſenti pecunia: Alterum eſt,quod ſit certum, vel ſaltem dubium, quod merx ſit pluris valitura tempore ſolutionis: Alterum, quod venditor vellet illam ſeruare inuenditam vſque ad illud tempus. At in caſu Decij, ille operarius volebat vendere ſua fila in fine trimeſtris, & non ſeruare in finem anni. Nec obſtat reſponſio quam ad hoc dat Dec. num. 14. quoniam ipſemet ob frigiditatem eius ab ea diſcedit.

Secundum deſumptum ex eod. Salicet. in ead. quæſt.9. non eſt firmum. nullo enim iure Salic. probare poteſt, quod quando emptores nolunt emere præſenti pecunia, & pro vtilitate ſua volunt ſibi differri ſolutionem, quod tunc poſſit mercator ſuas merces vendere illis maiori pretio propter ſolutionem dilatam. Tum quod hoc eſt contra prædicta duo capp. Tum quod illorum deciſiones, & prohibitiones eſſent vanæ, ſi pro voluntate emptoris dicentis ſibi eſſe id vtile, poſſet vendi eis maiore pretio, vt palam eſt.

Tertium eſt ratione dubij, quanti valitura erant præfata fila tempore ſolutionis: quod omnino confutatur, vt primum; quia non ſufficit illud dubium, niſi quando dominus mercis vult ſeruare illam inuenditam vſque ad illud tempus: & in caſu Decij volebat vendere illa fila tempore quo vendidit. Nec obſtant eius replicæ, quæ ſunt verbales, & non reales.

2 Quartum, in quo prodegit multa ſuperuacanea Dec. nihil prodeſt ſuo propoſito: quia omnia tendunt ad probandum fruſtra, quod licet emere rem vilius ad vendendum carius, mutatione ipſius facta in forma, vel de illa in alium locum vel tempus diſponere; quod nemo negat: omnes enim fatentur, eum, qui animalia recens nata vili emit, poſſe nutrita & aucta carius vendere: & qui emit merces in loco vel tempore, quo vili pretio valent, poſſe eaſdem ſeruatas in aliud tempus vel in alium locum, quo pluris valuerint, carius vendere. At in caſu ſibi propoſito,qui vendidit fila,nolebat formam illorum mutare, nec in aliud tempus ſeruare, nec in alium locum trans ferre,ſed vbi ea erant vendere.

3 Quintum,quo fundat,eſt, quod licet mercatori vendere rem carius ob dilationem,quam pręſenti pecunia,dummodo non excedat iuſtum pretiũ: in quod allegat Theologos in genere: quod tamen ſecundum omnes illos intelligendum eſt, quando vendit carius, intra tamen latitudinem iuſti pretij. Cum enim pretium iuſtum non ſit in puncto indiuiſibili ſitum, ſed habeat latitudinem,cuius vnum extremum dicitur ſummum,ſiue rigoroſum,aliud infimum,ſiue pium,& aliud medium,poteſt mercator iuſte vendere mercem ſummo pretio, ſcilicet 12. dilata ſolutione, quam præſenti

Digitized by Google

pecunia venderet infimo, scilicet 10. vel medio, scilicet 11. vel circiter, vt nos post alios dicimus in Manu.confess.cap.17.nu.228.& cap.23.nu.78. quod non seruit suo proposito: quoniam ille vendebat fila longe carius ob dilationem iusto pretio summo.

4 Sextum autem, scilicet, propter interesse lucri cessantis eius, qui vendit, satis potest congruere suo proposito; intelligendo tamen, & limitando ad regulas interpretandi iuridice interesse, ita scilicet, faciendo duos contractus formaliter, vel virtualiter: alterum, quo qui vendidit illa fila, vẽdidisset iusto pretio infimo, medio, vel summo prȩsenti pecunia: alterũ, quo ad preces & vtilitatem emẽtis dedisset dilationem vnius anni ad soluendum illud pretium pro iusto & vero interesse, quod probabilius lucratus fuisset venditor intra illum annum: ita quod vendens solum, vel saltem principaliter accepisset illud auctarium pro illo interesse, & nullatenus, saltem principaliter, pro dilatione; ita quod cessaret omnis fraus palliandi vsuras. Videtur enim posse defendi, quod venditor mercis potest iuste vendere mercem emptori iusto pretio, etiam summo, soluendo præsenti pecunia, & mox, vel ex interuallo ad preces emptoris, & principaliter ad eius vtilitatem dare illi dilationem ad soluendum illud, promisso interesse, quod probabiliter lucraretur intra illud tempus. Tum quia id in effectu esset capere pretium iustum pro merce vendita, & mutuare illud, promisso vero & iusto interesse lucri cessantis; quorum vtrumque licet, per ea, quæ nos latius diximus in com. resolut. de vsuris super cap.1. 14.q.3.not.25. & in Man.confess. cap.17. nu.210. Tum quia recepta sententia gloss. Panor. & communis habet, posse haberi rationem lucri cessantis, per l.3.§.fin.ff.de eo quod certo loco. Tum quia Hostien.recep. asserit in cap. salubriter. de vsur. quod mercator volens ire ad nundinas ad mercandas merces, quas postea portatas vẽderet in terra sua, rogatus ab amico posset mutuare illas pecunias, quibus mercaturus erat, promisso sibi vero & probabili interesse lucri cessantis: quamuis Innoc. in cap. fin.de vsur. contrarium tenet, quando quis sponte mutuat. Caueat tamen diligenter huiusmodi venditor, vt hanc rem gerat candide, ita quod vere coram Deo, qui corda videt, non accipiat illud auctarium principaliter pro dilatione, sed pro interesse vero & probabili, quod probabiliter lucraretur emendo alias merces, si pretium solueretur ei tempore venditionis.

SVMMARIVM.

1 *Vendens dilata solutione rem fructiferam cum translatione dominij non potest ob dilationem prædictam etiam in compensationem fructuum aliquid exigere; & hoc, nisi venditor in mora constituatur.nu.2.*

2 *Vendens dilata solutione rem cum translatione dominij, si illam sibi in pignus, donec pretium soluatur, retineat, fructus ex illa perceptos non potest nec ex pacto sibi lucrari.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XIX.

AN ILLE, qui pro ſuis tantum negotijs, & non ad inſtantiam alicuius amici, vendit domum, aut fundum mille aureis, aut huiuſmodi, & non valens recipere in præſenti niſi quingentos, data dilatione ad trienium, aut eo amplius, conuentionem faciat cum emptore, vt interim ratione fructuum det ſibi tot pro centenario, committat vſuram in foro cõſcientiæ, ſi tamen vere tranſeat dominium dictæ domus aut fundi in emptorem, ita vt illis interim pereuntibus, pereant tantummodo & corruãt emptori, non autem venditori?

Item, quod idem eſt cum ſuperiori quæſtione, an opinio tantummodo vera in foro tantum conſcientię ea ſit, quam contra Angel. verbo emptio. num. 5. & verbo vſura 1. num. 18. tuetur Sylu. verbo vſura 1. q. 11. & in Aurea roſa in q. Imper. caſu 27. Gabr. Biel. in 4. ſent. diſt. 15. q. 11. concluſione 4. caſu 3. S. Bern. in ſuis ſerm. de contract. ſerm. 42. cap. 1. caſu 4. ſub fin. Ant. 2. par. tit. 1. cap. 7. §. 20. Plotus in repet. l. ſi quando. C. vnde vi. num. 45. Abb. conſil. 5. & alij Theologi, ac doctores, quos refert ac ſequitur Sylu. vbi ſupra?

1 AD PRIMAM reſpondeo, in caſu propoſito vſuram committi: quia ratione dilationis ſolutionis accipit aliquid, quod eſt peccatum vſuræ, cap. in ciuitate. cum concord. de vſur.

AD SECVNDAM reſpondeo primo, quod, vt reſponſio ad primã quæſtionem ſit vera, non oportet quod opinio Angeli ſit falſa: quoniam ille loquitur in caſu, quo emptor à principio conſtituitur in mora, & conſequenter quando non datur dilatio ad ſoluendum; in caſu autem propoſito palam eſt emptorem non eſſe in mora à principio, quia datur ei dilatio ad ſoluendum.

2 Secundo, quod illæ duæ opiniones poſſunt conciliari, vt opinio Angeli procedat in caſu, quo res venderetur præſente pecunia, nulla dilatione data, & tranſlatis dominio & poſſeſſione per clauſulam conſtituti; quo caſu emptor à principio incipit eſſe in mora ſoluendi, vt ait Angelus: opinio autem contraria, quando expreſſe faciendo pactum, vt res detineatur à venditore, donec ſoluatur pretium, tacite datur ei dilatio ad ſoluendum, data in pignus vendita re, & fructibus pro ſolutione dilata. Sabua, &c.

Hoc reſponſum datum fuit auctori Catecheſis Neapolitanæ, vt ibi poteſt videri, poſt tractatum de excommunicatione, vbi multorum aliorum annectit reſponſiones, ad quas poteſt haberi recurſus.

SVMMARIVM.

1 *Vendi non poteſt etiam dilata ſolutione res pluris quam valet, niſi vendens illam eſſet ſeruaturus alio tempore, quo dubitatur an eſſet plus vel minus valitura, vel illud plus capiat ratione inſti lucri ceſſantis. nu. 2.*

3 *Intereſſe lucri ceſſantis non habet locum, niſi emptor ſit in mora ſoluendi pretiũ, vel*

Digitized by Google

venditor esset ex pretio exercitaturus mercaturam, vel empturus aliquid frugiferum.

4 *Venditor potest iustum pretium receptum per alium contractum statim mutuare emptori, & ex mutuo recipere conuentum verisimile lucrum cessans: immo & vnico contractu potest vendi res pro iusto pretio, & dicto iusto augmento cessantis lucri, nu. 7. secus si augeretur pretium, & non subesset iusta ratio. nu. 8.*

5 *Onus impositum emptori, vt durante dilatione soluat interesse lucri cessantis, tamquam grauamen quoddam præter naturam emptionis illi impositum, minuit de iusto pretio. num. 6. & hoc, si non posset antea soluendo, ab hoc onere se eximere. num. 8.*

CONSILIVM XX.

NVENDIDIT villam valoris quindecim millium M. & quia ipse M. non soluit nisi tria millia prȩsenti pecunia, dilata solutione aliorum duodecim millium in decennium, conuenerunt, vt ipse M. teneatur soluere decem & octo mille. Quæritur, an huiusmodi contractus sit iustus, & possit recipi illud plus ratione lucri cessantis.

1 Ad hanc quæstionem respondeo primo, præfatam venditionem, & emptionem factam simpliciter eo modo, quo narratur, esse iniustam, ea ratione firma, quod omnis venditio cuiuslibet mercis facta maiore pretio iusto soluendo dilata solutione, est iniusta; nisi venditor volebat illam seruare sibi in tempus, in quod solutio differtur, & dubium esset an tunc pluris vel minoris esset valitura, cap. in ciuitate. cap. consuluit. & cap. fin. de vsuris. & latius tradimus in com. de vsuris, super cap. 1. 14. q. 3. not. 3. & 12. & breuius in Man. confess. cap. 17. num. 210. Non obstat, quod non videtur habere formam contractus vsurarij; cum ille fiat in contractu mutui, cum pacto, vel intentione principali, vt aliquid amplius, quam acce-
2 ptum est, reddatur. Tum quia licet non esset vsuraria, esset tamen iniusta; quia merx pluris venditur, quam valet, quod est iniustum secundum Aristot. 5. Ethic. & S. Tho. recep. 2. 2. q. 77. art. 1. Tum quia licet non interueniat mutuum formaliter, siue expressum, interuenit tamen tacitum, & æquipollens, ratione illa clara, quam post alios tradimus in d. com. notab. 3. & in d. Manu. cap. 17. num. 206. Non obstat etiam, quod videtur præfatus venditor accipere illud plus ratione lucri cessantis, quod iuste potest accipi secundum communem sententiam, l. 3. ff. de eo quod certo loco. Tum quia nō proponitur illud in casus narratione, licet tangatur in quæ-
3 stionis propositione. Tum quia interesse lucri cessantis non habet locum antequam emptor sit in mora soluendi, nisi venditor esset exercitaturus mercaturam, & empturus census annuos, vel aliqua prædia frugifera ex iusto pretio statim sibi soluendo. At non narratur in casu, quod præfatus venditor volebat mercari, vel emere frugifera pretio iusto sibi statim soluendo.

4 Secundo respondetur, quod per duos contractus diuersos, vnum emptionis, & alterum mutui, potuisset peruenire ad bonam partem finis, ad quem per præfatum vnum contractum peruenire volebat; puta quod pri-

mo præfatus venditor dediſſet villam pretio 15. millium ſtatim ſoluendorum; ſecundo, quod conueniſſet cum eo, vt daret ei decennalem dilationem, & quod ipſe ſolueret ei intereſſe lucri ceſſantis, quod veriſimiliter faceret mercando, vel emendo, vt prædictum eſt: nam poteſt venditor accipere illud, ſi res coram Deo ita ſe haberet. Tum quia illo caſu pretium non exceſſiſſet iuſtum propter dilatam ſolutionem, nec quidquam reciperetur vltra iuſtum pretium ratione primi contractus venditionis, ſed ratione ſecundi contractus mutui ob intereſſe lucri ceſſantis, quod vere conatus fuiſſet facere, & veriſimiliter feciſſet, ſi fuiſſet ſtatim ei facta ſolutio. Tum quia liceret venditori, ſi ei ſoluerentur ſtatim omnia 15. millia, retinere ſibi tria millia, & reliqua 12. millia mutuare emptori egenti eis, & roganti vt mutuaret illa ei ſoluendo intereſſe lucri ceſſantis, quod vere intendebat facere venditor exercendo mercaturam, vel emendo cenſus annuos, vel prædia frugifera, ſi ea illi non mutuaſſet; quia in hoc caſu concurrunt omnia, quæ ſunt neceſſaria ad quærendum iuſte intereſſe lucri ceſſantis, iuxta ea quæ latius tradimus in d. Manu. confeſſ. vbi ſupra num. 211. & ſeq.

5 AD HAEC ſuccedit illa magna difficultas, An quemadmodum per duos contractus ſupradictos potuit præfatus venditor peruenire ad bonam partem finis per eum prætenſi, ita potuiſſet peruenire per vnum, qui æquipolleret duobus; puta quod vendidiſſet villam pretio 15. millium, cum pacto, quod ſtatim ſoluerentur ei tria millia, & reliqua ſoluerentur ei in fine decennij, & interim ſolueretur ei intereſſe lucri ceſſantis, quod vere intendebat facere, & veriſimiliter feciſſet, ſi ſtatim ſolutio illorum facta fuiſſet.

Pro parte quidem negante facit primo, quod non eſt danda occaſio peccandi, & vſuras exercendi, l. conueniri. ff. de pactis dot. & cap. ex parte. de conſuet. & videtur per hoc dari occaſio peccandi, & palliandi vſuras.

Secundo, quod in primo reſponſo reprobatus eſt contractus propoſitus, & quod is videtur per omnia ſimilis illi.

6 Tertio, quod pactum illud de ſoluendo intereſſe præfatum intra decennium, videtur diminuere de pretio iuſto: quia onus impoſitum emptori præter naturam contractus diminuit de pretio, cap. cum Ioannes. de fide inſtru. & l. fundi partem. ff. de contrah. empt. & conſequenter venditor recepiſſet pretium maius iuſto, quod eſt peccatum, vt prædictum eſt.

7 Pro parte autem affirmãte facit primo, quod nihil refert quid ex æquipollentibus fiat, l. fin. ff. mand. cap. licet ex quadam. de teſtibus. At is vnus contractus, & duo, de quibus in præcedenti dicto, videntur æquipollere; ergo ita approbandus eſt, is ac illi.

Secundo, quod in Manu. confeſſ. cap. 17. num. 254. tenuimus, quod ſicut per tres contractus, ſcilicet, ſocietatis, & aſſecurationis capitalis, & certi lucri, cum tribus temporibus diuerſis initos, poteſt quis accipere aliquod certum lucrum, ſaluo capitali; ita poteſt quis idem facere ineundo illos tres contractus cum vno eodem tempore propter identitatem rationis.

Tertio,

Digitized by Google

Tertio, quod nulla occurrit ratio, qua non possit fieri hoc vno contractu, perinde ac duobus.

Quarto, quod per illud pactum visa fuissent 12. millia venditori soluta, & ab eo mutuata emptori breui manu, vt in l. licet. §. quoties. ff. de iure dot. & l. singularia. ff. de rebus cred. Sicut enim ibi is, cui debentur decem ex mandato, volendo vt debeantur ex mutuo, videtur accipere illa, & breui manu credere; ita is venditor, volendo vt illa duodecim millia, quæ debentur ei ex venditione, debeantur ex mutuo, siue credito, videtur accipere illa, & breui manu credere; & consequenter videtur duos contractus præfatos sine vllius iniuria efficere.

8 Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur, negando, quod per hoc detur occasio peccandi; quia immo sternitur via illud euitandi.

Ad secundum, negando, quod is contractus sit similis proposito; cum in proposito augeatur pretium ob dilatam solutionem, & sine vlla ratione iusta; in hoc autem nihil tale inuenitur, vt palam est.

Ad tertium, concedendo quidem diminui pretium rei ob onus impositum emptori præter naturam emptionis, negando tamen hic poni tale onus; quia immo additur leuamen, cum tollatur ei obligatio soluendi statim, & non tollatur facultas liberandi se, si voluerit; quia liberabitur ab onere soluendi interesse, simulac soluerit pretium, cum per id cesset interesse. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vendens prædium certo pretio soluendo pro vna dimidia tunc, & pro alia post annũ, præst. inte venditore fideiussorem de euictione, quæ non fuit præstita nisi post multos annos, ratione fructuum per emptorem dicto primo anno perceptorũ nihil potest habere: quia cum dilatio censeatur qualitas diminutiua pretij, nihil ei interim perit. nu. 7. & 8. at ratione fructuum postea perceptorum eidem portio illorum pro rata pretij non recepti restitui debet. nu. 4. & hoc ex æquitate illa dictante neminem debere locupletari cum aliena iactura. nu. 5. & 9.*

2 *Dilatio data emptori in ipso contractu ad soluendũ pretiũ, non facit vt ob id aliquid possit recipi: quia dilatio est pars modificatiua pretij, & sic iniuste nõ læditur. nu. 8. potest tamen percipere aliquid non propter dilationem, sed propter fructus, quos percipere poterat ex prædio non tradendo, donec ei totũ pretium solueretur. nu. 4. Et quia nemo debet cum aliena iactura locupletari. nu. 5. & 9.*

3 *Lucrum cessans non potest accipi secundum aliquos, nisi post moram: contrarium autem est verius. num. 4. in fin.*

3 *Mora non contrahitur per emptorem in solutione pretij, donec durat dilatio ei data in ipso contractu emptionis.*

5 *Locupletari non debet quis cum aliena iactura: & ideo venditor, qui recepta parte pretij prædium, prout potest de iure, retinet, donec ei integrum soluatur pretium, tenetur emptori fructus pro rata pretij soluti restituere, & num. 9. illæq. vsuræ, quæ propter prædictam æquitatem debentur per ius ciuile, debentur etiam iure canonico. num. 5.*

Vendi-

Digitized by Google

5 *Venditori, qui re tradita non potest recipere pretium, eo quod conuentæ fideiussionem præstare non potest, tenetur emptor, ne eius damnp venditoris lucupletetur, restituere fructus pro rata pretij non soluti. & 9.*

6 *Mora regularis sine interpellatione non contrahitur, secus tamen in irregulari, quæ re ipsa contrahitur.*

6 *Moram etsi non committat debito in diem, si adueniente die ideo non soluit, quia fideiussor promissus ei non datur; attamen si venditori dat dilationem ad dandum fideiussorem, tunc per lapsum diei efficitur morosus.*

8 *Dilatio, quam venditor prædij dat emptori ad soluendum, est duplex: altera, quæ datur in ipsa conuentione pretij tamquam illius alleniatiua; & ob hanc nihil capere potest: altera, quæ datur ad hoc, vt pretium sit loco pignoris, donec det fideiussorem de euictione; & hæc non impedit, quin possit interim recipere fructus sibi debitos pro rata pretij non recepti.*

10 *Donationem non inducit intentio non petendi quod ad ipsum spectat, ex ignorantia iuris proueniens.*

10 *Solutum indebite per iuris ignorantiam repeti potest.*

11 *Intentio generalis, quæ multipliciter potest intelligi, ad donationem non trahenda.*

11 *Donatio non præsumitur, vbi alia etiam leuis cadit coniectura.*

CONSILIVM XXI.

1 VENDIDIT D. N. quoddam casale pro pretio scut. 6000. de quibus tempore venditionis emptor soluit scuta 3000. reliquos vero 3000 soluere promisit illinc ad vnum annum, cum pacto, quod tempore solutionis dicti residui venditor teneatur præstare vnum certum fideiussorem de euictione casalis vltra alios tunc præstitos; & vlterius in euentum non solutionis dicti residui, vt supra, emptor dedit potestatem dicto venditori dictum casale capiendi propria auctoritate, & illud retinendi, & fructus in suos vsus conuertendi, absque eo, quod in sortem compensentur pro concurrenti quantitate, vsque ad effectualem solutionem dicti residui. & sic celebratum fuit instrumentum, & tradita possessio casalis emptori. Deinde, aduenięte tempore, & termino anni, quo debebat solui residuum pretij, quia venditor non poterat præstare fideiussorem de euictione, fuit per dictas partes prorogatum tempus soluendi ad alium annum, cum hoc, quod interim emptor teneatur præstare fructus venditori pro rata dicti residui, prout latius in apocha inter eos confecta apparet, cuius copia datur. & ita emptor, tam in dicto anno temporis prorogati, quam successiue per plures annos, dictos fructus pretij ad rationem 8. pro 100. pro rata residui soluit venditori; qui demum præstitit fideiussorem de euictione.

Quæritur primo, an venditor dictos fructus licite & salua conscientia perceperit, & retinere possit.

Secundo, an licite & salua conscientia possit petere fructus non solutos ab emptore, ante præstitum, & post fideiussorem præstitum.

2 Quod præfatus venditor non potuerit salua conscientia percipere fructus.

Digitized by Google

ctus,aut valorem eorum verisimilem,nec retinere,nec nondum solutos ab emptore petere, facit primo, quod vsura palliata est, accipere aliquid vltra sortem ratione dilationis debitori datę ad soluendum debitum,secundum receptam sententiam,quam nos quoque in nostro Man. confess.cap, 17.nu.227.& seq.& 243.& in com. de vsuris. sup.cap. si fœneraueris. 1.14. q.3.num.26.probamus,& est casus in cap.consuluit.de vsur.

3 Secundo facit, quod hic non interuenit interesse damni emergentis,& quod recipere aliquid vltra sortem ratione interesse lucri cessantis, sine mora interueniente ante illud, non licet,secundum multos, de quibus est Innocentius in cap.fin. de vsur. quem late defendit Domin. Sotus in lib.6. quæst. 1. art. 3. de iust. & iur. Et in casu nostro non interuenit mora, saltem vsque ad finem secundi anni ab emptione contracta, cum primi anni dilatio fuerit data in ipso contractu, secundi vero per actum expressum in apocha mense Februario secundi anni: immo etiam per ipsum contractum videtur data dilatio, quatenus non cogebatur emptrix ad soluendum, donec daretur fideiussor de euictione. & ita videtur non potuisse hoc casu accipi præfata octo pro centum ratione interesse lucri cessantis.

Tertio, quod emptrix videtur compensasse fructus per alleuamentum oneris fideiussorem dandi, quod venditori præstabat,cum pro fideiussione possit recipi pecunia.

4 Sed his non obstantibus, quæ vere non obstant, potuit venditor licite præfatos fructus, vel valorem eorum verisimilem,salua conscientia,accipere,& retinere; immo & petere eos,qui nondum ei fuerunt soluti. Tum quia is contractus non fuit mutui, in quo solo contrahitur vsura, vt satis colligitur ex cap. in ciuitate. de vsur. & ex cap. 1. 14. q. 3. in cuius com. num. 2. nos id adnotauimus. Nec obstat, si dicatur, quod conuentio contenta in apocha continet mutuum inuolutum, siue palliatum, licet non contineat expressum & clarum; & quod ita committitur vsura palliata in contractibus mutui palliati, sicut vsura clara in contractibus mutui clari,vt in dict.num.3.& latius in dicto com.nu.29.nos ipsi tradidimus: & quod contractus contentus in illa apocha æquipollet contractui, per quem præfatus venditor dedisset præfatæ emptrici duo mille scuta,ea lege,vt vltra sortem solueret ei octo pro centum.Non inquam hoc obstat: quoniam non est verum, interueniisse in illa apocha vllum cõtractum mutui palliati, nec contractum in ea factũ æquipolluisse præfato contractui mutui in arg. allegato. quia illa octo pro centum non accipiuntur principaliter propter dilationem,sed propter fructus,quos percipere poterat venditor non soluto pretio toto rei venditæ, quos iuste percipi posse probat optime l. curabit. C. de actio. empt. Nec obstat illa opinio Innoc. & Dominici Soti, & quorumdam aliorum dicentium non posse capi licite interesse lucri cessantis. Tum quia, licet primo aspectu videatur aliquid ad hoc facere, vere tamen non facit: quia prædictus venditor non recipit illa octo pro centum ratione alicuius interesse lucri cessantis, sed alia ratione, quam mox annectam. Tum quia falsa est ea opinio, vt probamus

effica-

efficaciter contrà eos pro communi per multa argumenta in com. prædicti cap. 1. 14. quæſt. 3. nu. 50. & ſeq.

Non obſtant citata pro contraria parte: pro quorum reſolutione, & clara noſtræ ſententiæ confirmatione, dico, quod illa octo pro centum non accepit venditor principaliter propter dilationem, neque propter aliquod intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis, nec propter pœnam, vel vllam moram, ſaltem regularem, ſed tantum ob illam æquitatẽ, quæ habet, vt nemo cum aliena iactura locupletetur, l. iure naturæ. ff. de reg. iur. & cap. locupletari. eo tit. lib. 6. per quam æquitatem, quando venditor rei, accepta parte pretij, retinet illam cum ſuis fructibus, donec totum pretium ſoluatur, iuxta l. Iulianus. §. offerri. ff. de actio. empt. emptor debet habere partem fructuum pro rata partis pretij ſoluti, iux. l. memorabilem, quæ vltima eſt tit. de fund. dot. cuius §. fin. habet, maritum, qui tenetur reſtituere prædium, accepta eius æſtimatione, & retinet illud accepta æſtimationis parte, donec tota ſoluatur, debere reſtituere fructus proportione partis æſtimationis acceptæ. in quo illum §. commendauit Bart. in d. §. offerri. & Bald. in l. ſi traditio. q. 11. C. de actio. empt. & Salic. in d. l. curabit. eo. tit. & cum in hoc æquentur emptor & venditor, pari ratione, ſi prædium venditum traditum eſt emptori, ſoluta ſolum parte pretij, & recipit omnes fructus, tenebitur ſoluere venditori partem fructuum proportione pretij non ſoluti.

Pro his duabus deciſionibus pondero prædictum §. offerri. quatenus habet, quod venditor rei, accepta parte pretij, retinet eam quaſi pignus, donec totum ſoluatur, ſignificans, quod non tenet eam tamquam dominus perfectus quo ad partem ſolutam, ſed tamquam creditor, qui fructus, quos percipit, quo ad illam debet reſtituere. & ita præfata emptrix retinebat prædium, & partem pretij, quaſi pignus eorum, quæ tenebatur venditor facere, antequam ei ſolueretur totum; & per conſequutionem fructus illius partis debebat reſtituere, cap. cõqueſtus. de vſur. & l. 1. C. de pignorat. act. Vnde notanter Bald. & Salic. vbi ſupra dixerunt, vſuras, quæ iure ciuili debentur ex illa æquitate, ne quis locupletetur cum aliena iactura, deberi etiam iure canonico; quia vere non ſunt vſuræ, ſed recompenſatio æquiſſima iacturæ. Et ad id, quod allegatur, quod mora non interuenit, reſpondetur, verum eſſe de mora regulari, non autem de irregulari, quæ re ipſa ſine vlla interpellatione committitur, vt notauit Bald. communiter receptus in d. l. curabit. Ad id autem, quod allegatur de compenſatione fructuum cũ alleuamento non dandi fideiuſſorem, reſpondetur, quod nihil obſtat. Tum quia longe diſparioris vtilitatis ſunt alleuamentum illud, & perceptio fructuum; quam quod vlla compenſatio eorum intelligi debeat, iuxta l. fi. C. de compenſat. Tum quia ſatis compenſationis illius alleuamenti præſtabat venditor emptrici, dando dilationem. Tum quia per præſtationem illius alleuamenti ſe conſtituebat emptrix in mora ſoluendi regulari, quæ ex interpellatione lapſus diei ſolutioni præfixæ oriebatur, iuxta l. mora. ff. de vſur. cum adnot. ibi per gloſſ. & in c. mora. de reg. iur. lib. 6. & ita hoc fundamentum plus facit contra illam, quam pro illa, ſi ſatis ponderetur.

Ex

7 Ex quibus infertur,idem dicendum esse de parte fructuum receptorum post præfatam apocham intra annum,intra quem durabat prefata prorogatio,& de perceptis post illum annum vsque ad expletionem eorum,quæ venditor promisit;immo & post expletionem:quia in his omnibus temporibus habet locum ratio supradicta,ne quis cum aliena iactura locupletetur; & vbi eadem ratio,&c. l.illud.ff.ad l.Aquil.non tamen quo ad fructus perceptos intra primum annum præstitutum in contractu ad soluendam reliquam medietatem : quia intra illum annum nulla locupletatio cum aliena iactura considerari potest, cum partium conuentione rei pretium fuerint sex mille soluenda intra vnum annum , dimidium statim , & dimi-
8 dium in fine anni. Neque obstat,si dicatur,quod pari ratione idem dicendum sit de receptis post primum annum, cum emptor nec tunc ex conditione venditoris posset cogi soluere pretium,nisi venditor prius præstitisset fideiussorem.Non inquam id obstat. nam dilatio illa prior vsque ad annum fuit apposita tanquam pars pretij,& tanquam allenamentum eius, & diminuens illud ; alia vero dilatio solũ ad impediendam coactionem ad soluendum,& dandam securitatem per modum cuiusdam pignoris,iuxta prædictum §.offerri.per quod ius pignoris non lucrifiunt fructus,cap.conquestus.de vsur.vt supra est dictum .

SECVNDA QVAESTIO. D. Petrus vendidit d. Ioanni certum prædium pro pretio scutorum mille, de quibus tempore venditionis emptor soluit medietatem pretij,reliquam vero medietatem soluere promisit infra tres menses proximos, cum pacto tamen , quod ante solutionem dicti residui dictum prædium mensurari debeat per duos peritos communiter eligendos .

Item , quod prædium liberari debeat per venditorem à certo onere census super eo imposito .

Item, quod venditor teneatur dare certum fideiussorem ad omnem ipsius emptoris requisitionem .

Item,quod venditor debeat facere expedire motum proprium S.D.N. super confirmatione venditionis, & quod alias interim ipse emptor residuum pretij soluere non teneatur , nisi prædictis omnibus adimpletis. & ita fuit celebratum instrumentũ inter ipsas partes , & tradita fuit possessio ipsius prædij emptori , de quo semper ipse emptor fructus percepit . Venditor autem per aliquot annos non potuit prædicta omnia adimplere .

Quæritur nunc,cum omnia sint adimpleta , an emptor teneatur soluere interusurium,seu fructus pro rata pretij non soluti, etiam pro tempore,quo venditor non potuit adimplere pro parte sua,& etiam pro tempore decurso post adimpletionem , quousque dicta reliqua medietas pretij fuit per emptorem soluta; attento quod ipse emptor percepit omnes fructus dicti casalis , & sic gauisus fuit re , & pretio ; & an venditor dictos fructus, seu interusurium licite in foro conscientiæ percipere possit; & si percepit,an licite illud retinere possit ; attento quod partes ipsæ remiserunt dictam differentiam in duos viros legisperitos, qui iudicarunt,quod

de iure

de iure emptor tenetur ad ſoluendos fructus prędictos,& ita ſoluti fuerũt. Nunc igitur quæritur in foro conſcientiæ, an venditor illos licite retinere poſſit,cum tempore celebrationis inſtrumenti vendicionis ipſe intellexerit,quod emptor retineret rem, & pretium, quouſque ipſe venditor non adimpleret ſupradicta omnia pacta.

9 Ad ſecundam quæſtionem, quæ ex hoc facto ſecundo reſultat, reſpondeo,quod emptor tenetur ſoluere partem fructuum receptorum poſt tres menſes ante ſolutionẽ totius pretij,etiam pro tempore,quo venditor non potuit adimplere quæ promiſit,& à fortiori pro tempore decurſo poſt adimpletionem eorum,quouſque dicta reliqua medietas pretij fuit per emptorem ſoluta,per eadem fundamenta,quibus fundata eſt reſponſio data ad dubium reſultans ex priore facto. Nam ſicut ibi nullus fuit contractus mutui clari,ſiue formalis,nec velati, ſiue palliati,ita neque hic.Et ſicut ibi non percepit venditor principaliter propter dilationem ſolutionis, ſed propter fructuum perceptionem,non ſoluto pretio toto,ita neque hic. Et ſicut in illo caſu interuenit æquitas illa, ne quis locupletetur cum aliena iactura,ita & hic. Et ſicut irrefragabiliter probatum eſt ibi per l.fin.§.fi.ff. de fund.dot.quod præfata æquitas habet locum,cum venditor,ſoluta parte pretij prædij,retinet totum,omnes eius fructus percipiendo;quod Bar. Bal.& Salic.ibi citati commendant:ſic eadem ratione habet locum in emptore,qui,parte pretij prædij ſoluta,poſſidet totum cum fructibus, vt in hoc caſu. Et ita ſine vllo ſcrupulo conſcientiæ poteſt venditor accipere partem fructuum pro rata pretij non ſoluti.

10 Nec obſtat,quod venditoris intentio tẽpore contractus fuit,vt emptor retineret prædium, & fructus eius,donec ipſe ſolueret reliquum pretij, & impleret quædam alia, quæ promiſit. Tum quia id potuit intendere per ignorantiam iuris,& æquitatis præfatæ,quæ non ab omnibus etiam doctis ſcitur;& ita non induxit donationem,arg.l.ſi non ſortem.§.indebitum.& l. ſub conditione.& l.1.ibi, *Si ſciens ſe non debere.* ff.de cond.indebit. & per reſolutionem gloſſ.receptæ in l.cum quis.C.de iur. & fact. ignoran. quæ habet,ſoluentem per ignorantiam iuris id quod eſt indebitum vtroque iure,
11 naturali videlicet,& ciuili,ſicut in noſtro caſu erat,repetere poſſe. Tũ quia forte is venditor intendens vt emptor haberet prædium & fructus,donec totum pretium ſolueretur,intendebat,quod dominium omnium illorum illi quæreretur,quod iure quærendum erat ei,non tamen quod emptor nõ ſolueret ex eis aliquid,ſi quid iure deberetur. Tum quia emptor peccaſſet, volendo priuare proximum,nolentem id ſcienter donare, magna & notabili parte fructuum pretij,& volendo percipere veluti quaſdam vſuras ſoluti pretij, quoaduſque complerentur ei quædam promiſſa, quod non intendit venditor. & ita præfata intentio generalis, quæ multipliciter intelligi poteſt,ita vt non comprehendat animum donandi,non debet trahi ad donationem,l.cum de indebito.ff.de probat. &.cap.ſuper hoc. de renunc. Nunquam enim præſumitur donatio, vbi alia coniectura etiam leuis cadit,ſecundum Bal.in l.1.C.ad Trebell.quem ſequuntur plerique omnes, & in his Decius in l.cuius per errorem.ff.de reg.iur. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Vsura vera tantum in mutuo, palliata in omni contractu vim mutui habente committi potest.*

2 *Depositum cum facultate vtendi eo fit mutuum.*

CONSILIVM XXII.

EMPTOR cuiusdam fundi sibi iam traditi, & eo fruens, dedit fideiussorem ad soluendum venditori pretium post certum tempus, & dedit fideiussori 1500. scuta pro parte pretij, eo pacto, vt solueret partem pensionis fundi empti, quæ responderet parti prædicti pretij 1500. id est pro fructibus, quos percipiebat venditor ante venditionem; & adueniente termino soluendi pretium, teneretur soluere præfata 1500. scuta eidem venditori. Quæritur, an is contractus sit vsurarius.

1 Respondeo, facile videri posse cuipiam nullam in hoc casu proposito vsuram committi, ea ratione forte, quod non potest interuenire vsura nisi in contractu mutui, vt nos post alios tradimus in com. de vsuris super cap. si fœneraueris. 14. quæst. 3. & quod in hoc casu nulla mentio fit de contractu mutui. Sed cuilibet attentius casum perpendenti videbitur contrariũ. Tum quia, licet vsura aperta non inueniatur nisi in contractu mutui; vsura tamen, quam vocant palliatam, inueniri potest in omni contractu tam nominato, quam innominato, qui expresse, vel æquipollenter continet contractum mutui, vt nos vbi supra declaramus. Et in casu proposito inuenitur contractus mutui palliatus nomine fideiussoris, & alijs circumstantijs, quæ contractum mutui æquiualenter efficiunt. Tum quia

2 contractus depositi, in quo deponens facit facultatem depositario vtendi pecunia deposita, videtur mutuatio, vt est text. solemnis in l. certi conditio. §. fin. ff. de reb. cred. quod ibi omnes asserunt. & in casu proposito emptor in effectu deponit pecuniam penes fideiussorem cum facultate, vt illa possit vti; & consequenter efficit contractum mutui. Tum quia præfatus emptor accipit aliquid, immo multum vltra sortem principalem; accipit enim quotannis id, quod fideiussor soluit, vel soluturus est pro parte pen- 3
sionis fundi empti, quæ respondet parti pretij 1500. scutorum; & ita fideiussor obligatur ad soluenda prædicta 1500. scuta, quæ sunt sors principalis, venditori, & vltra hanc principalem sortem debet soluere partem pensionis illi respondentem: & sic emptor recipit aliquid, immo multum vltra sortem principalem ratione mutui, siue depositi, quod habet vim mutui: & consequenter est vsura clara, vel palliata, per dicta in præfatis locis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum à contractu mutui, quod debet esse gratuitum, ad innominatum, quod tale non est, non procedit.*

2 *Periculi, quod subeo, pretium possum iuste accipere, & sic tibi nauigaturo donare*

100.

Digitized by Google

100. *recepturus* 125. *si salua re redieris*.

3 *Egenti pecunia possum iuste nolle tradere per illum contractum, qui sibi magis placet, puta, mutui, sed offerre possum ei alterum mihi magis placitum*.

4 *Fideiussor aliquid pro sua fideiussione capere potest*.

CONSILIVM XXIII.

RESPONDIMVS cuidam, non admisisse vsuram, eo quod dedit centum volenti ducere nauem mercibus onustam in Syriam, ea lege, quod perderet illa, si nauis periret; & si rediret salua, redderentur ei centum & vigintiquinque. Contra quod nunc replicatur, me sentire contrarium in Manu. confess. cap. 17. nu. 284.

1 Ad hanc replicationem respondetur, eam nihil obstare. Tū quia arguit à disposito super contractu mutui, qui debet esse omnino gratuitus, sicut commodatum, iuxta gloss. 1. cap. 1. de commod. per omnes receptam, ad dispositum super contractu, per quem datur aliquid alteri per contractū innominatum ob periculum subeundum, vt expresse dicimus in d. cap. 17.

2 num. 222. Tum quia dans aliquid alteri, & accipiens aliquid vltra id, quod dat ad periculum subeundum, non contrahit vsuram, vt post alios respondit Decius in cons. 122. quem nos quoque sequuti fuimus in comment. de vsur. nu. 128. quæst. 45. super extrauag. Pij V. de censibus, illa firma ratione, quod nihil accipit is vi mutui expressi, nec taciti, sed vi alterius contractus innominati donantis sub modo, vel recipientis aliquid ob periculum subeundū: quod licite potest capi, per l. 1. & 2. C. de nautico fœn. & per tradita à nobis latius in cap. nauiganti. de vsur. & in Man. cap. 17. nu.

3 285. Tum quia nihil obstat illud friuolum, scilicet, quod mercator, qui accepit centum sub conditione, vt redderet centum vigintiquinque, si nauis rediret ex Syria salua, maluisset sine dicto onere mutuo accipere: quia etiam omnes fere alij contrahentes mallent accipere ab his, cum quibus contrahunt, pecuniam, vel valorem suæ rei, quam tradunt, gratis per viam donationis simplicis, commodati, vel mutui, quam pretium etiam iustum soluendo, sed non coguntur alij gratis tradere, vel dare sua eis donando, commodando, vel mutuando; sed possunt iuste accipere pretium iustum eorum, vel vsus eorum, quæ dant, vel cedunt per contractus non gratuitos iustos; qualis est datio pecuniæ ad aliquem vsum sub periculo perdendi eam in aliquo casu periculi dubij, si contingat illud, & accipiendi aliquid

4 amplius, eo quod dedit in casu, quo periculum non contingat. Tum quia mallent debitores, vt aliqui fideiuberent pro eis gratis, vt communiter fideiubetur: attamen is, qui fideiubet, potest, si vult, accipere aliquid pro sua fideiussione, l. hoc iure. ff. de donat. & tradimus nos post alios in d. Manu. cap. 17. nu. 285. & ita D. consulens liberalius quidem fecisset, si gratis & simpliciter mutuasset illa centum, & gratius, si donasset; sed non tenebatur id facere, sed potuit iuste per alium contractum non gratuitum donationis sub modo, vel contractus innominati iusti dare illa, vt dedit, sine vlla culpa & peccato.

SVMMARIVM.

1 *Societas inita cum pacto, vt ponens operas teneatur assecurare ponentem pecuniam de certo lucro,& capitali,non est iusta:esset autem talis,si post initam societatem libere dictæ assecurationes separatim fierent.*

CONSILIVM XXIV.

QVIDAM contulit mille in societatem mercaturæ pannorum,quam inijt cum N.cum pacto, vt ipse assecuret principale, & insuper det illi pro sua parte lucri ad rationem quinque pro centum.Quæritur,an huiusmodi contractus sit iustus,& quomodo possit talis fieri.

ETSI forte defendi posset contractus prædictus societatis factus in forma supra posita cum assecuratione capitalis & certi lucri ei adiecta:
1 mihi tamen videtur confusionem quandam & palliationem præseferre: quia licet possit contrahi societas cũ capitali & lucro saluis,per tres contractus, vt nos dicimus in Manu.conf.cap.17.num.154. non tamen potest contrahi societas iusta, ita vt socius obligetur ad prædictas assecurationes,quod satis innuitur fieri in prædicta forma contractus. Vt ergo palam sit iustus, fiat ad formam contractus societatis simpliciter ad damnum & lucrum sic vel sic iuste diuidendum; & perfecto super illo instrumento,fiat in eadem,vel alia charta, vel alio capitulo contractus alius separatus,quo accipiens pecuniam assecuret conferenti capitale pro pretio expresso & iusto, ac si esset tertia persona, quæ assecuraret: & perfecto instrumento super assecuratione capitalis,fiat in eadem,vel alia charta, vel alio capitulo aliud instrumentum, in quo dicatur, quod tantum lucrum verisimiliter iuste posset dari conferenti pecuniam in tali terra, & tali mercatura, & tali tempore:& quod accipiens pecuniam,ad euitandas molestias computationum,&c. assecurat tantam partem lucri verisimilis pro remissione iusta certæ partis lucri sibi remittendi.

Quoniam autem ipse non sum mercator, nec scio quantum verisimiliter lucri fiat in illa terra per mille exercita in tali mercatura, non possum respondere an satis pretij detur, vel remittatur pro assecuratione capitalis, vel lucri; nec consequenter an seruetur iustitia in supra posita forma contractus. &c.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo vim legis habet, nec mutanda quæ certam semper habuerunt interpretationem.*

2 *Societas iusta vinculum pacis & Reipublicæ vtilis,iniusta vero mala,& leonina.*

2 *Societas,in qua alter capit lucrum,damnum non sentiens,leonina est:nam lege naturali, qui sentit onus, debet sentire & commodum.*

3 *Societas licita vt sit,tria requirit, scilicet quod negotiatio sit licita; quod si pecunia tota pereat,pereat illam conferenti;& vt æqualitas arbitrio boni viri seruetur in diuidendo lucrum.*

Socie-

Digitized by Google

ocietas per tres contractus cum lucro certo fieri potest.
onsuetudo legitime præscripta derogat iuri humano, sed non diuino, seu naturali: quia talis corruptela dicitur nullatenus præscriptibilis.

CONSILIVM XXV.

HORATIVS,& Dominicus inierunt societatem,iuxta consuetudinem Vrbis, sic, vt Horatius conferens pecuniam accipiat octo pro centum,saluo manente capitali. Quæritur,an sit iusta.

Respondeo primo ad quæstionem super facto prædicto propositam,contractus esse, vt fertur,frequentes & consuetos in Vrbe, & ob id multis vieri licitos & iustos: quia consuetudo vim legis habet, cap. consuetudo. distin. & cap. fin. de consuetud. Ita quod Isidorus relatus in cap. erit autem lex. 4.dist. dixit, *Erit autem lex secundum patriæ consuetudinem*. & Iusconsultus in l.minime. ff. de legib. minime esse mutanda ea, quæ interpretationem certam semper habuerunt; præsertim quando id contingit omnium vrbium sanctissima,quæ est Roma, cap.fundamenta.de electio. b.6.de cuius ciuium admiranda deuotione iam inde à tempore B.Hieronymi in hunc diem continuata nos quoque aliquid diximus in lib.centum liscel.miscel.68.

Secundo, quod vt societas licita est laudabilis plurimum,& Reip. vtis, & vinculum quoddam charitatis, & perfectionis, vt innuit Apostolus Col.3. ita illicita est mala, & vocatur leonina à Iurisconsulto in l.si non erint ff. pro socio, illa, ex qua alter socius capit lucrum non sentiens mnum: quia lege naturali,qui sentit onus,debet sentire commodum,& ntra, cap. qui sentit. de reg.iur.lib.6. cum concord.ibi per gloss. & alios lductis.

Tertio,quod omnes doctores conueniunt in eo, quod nos scripsimus in anu. confess.cap.17.nu.251. & sequentibus,scilicet, quod ad hoc, vt soetas iusta sit,tria requiruntur, scilicet, vt negotiatio sit licita; secundo, pecunia subiaceat periculo eam conferentis, hoc est, vt si tota pereat, i pereat; tertio, vt in omnibus iudicio prudentis æqualitas seruetur, & o quantitate partium collatarum lucrum diuidatur.Et proposita societe Horatius nil damni sentit; immo,vt ex ea colligitur,Dominicus, qui ecuniam accepit,debet reddere totam sortem principalem dissoluta soetate;quod omnes damnant, dicentes societates non posse fieri iustas, anente salua tota pecunia eam conferenti.

Quarto, quod nos præ alijs, & post alios, quos ibi referimus,cum mala cura succurrendo, asseruimus per tres contractus formaliter vel virtualiter factos posse fieri licitas societates, in quibus saluum maneret capitale, seu sors, siue pecunia collata in societatem: quæ ibi fusius possunt deri, & ob hoc non transcribuntur hic.

Quinto,quod proposita societas non potest dici iusta: eo quod licet in interueniãt duo illorũ,scilicet negotiatio licita,& reductio lucri incerad certum moderatum;deest tamen tertium,scilicet datio, vel remissio nti pretij,quantum oporteret eum dare tertio pro simili assecuratione.

5 Sexto, ex prædictis inferri reformandam esse huiusmodi societatem, ad hoc, quod sit licita, per supplementum illius tertij, quod deest, non obstante consuetudine quamlibet longa in contrarium seruata: eo quod ea, quæ in contrarium in primo dicto adducuntur, habent locum in consuetudine contra legem humanam inducta, quæ legitime præscripta vim legis habet; non tamen in consuetudine contra legem naturalem vel diuinam inducta; quia illa corruptela vocatur, & nullatenus vsucapibilis, aut præscriptibilis, cap. quæ contra mores. 8. dist. cum ei concord. ad laudem Sanctissimæ Trinitatis, cuius festa hodie celebrat Ecclesia Christiana, quæ infinita sua benignitate nos saluet.

SVMMARIVM.

1 *Societas, in qua ponens industriam subit periculum capitalis pro dimidia, est pro eadem dimidia vsuraria: & sic lucrum, quod pro illa dimidia ad ponentem pecuniam peruenit, est restituendum socio; & hoc, nisi socius ex post facto condonet, nu. 5. vel vsque à principio fuerit ei assignatum aliquid in compensationem suscepti periculi. nu. 6. nec ad excusandam restitutionem sufficit quod in illa negotiatione capitale fere numquam perdi soleat, num. 6. nec quod socius ex ea fuerit lucratus. num. 4.*

1 *Societas, in qua ponens laborem subit periculum pro aliqua parte capitalis, pro illa parte resoluitur in mutuum, pro alia vero retinet naturam societatis.*

2 *Consuetudo legi diuinæ vsurarios contractus damnanti contraria non excusat à peccato, nec ab obligatione restituendi, licet excusset à pœna exteriori, & vt talis non possit dici vsurarius.*

3 *Circumstantia boni finis ad actum bonum requiritur, sed non sufficit.*

4 *Lucrum mutuo accipientis mutuantem vltra sortem capientem non excusat.*

6 *Periculum capitalis debet totum spectare ad illud ponentem, sicut perditio totius laboris & industriæ ad illam ponentem.*

CONSILIVM XXVI.

CONTVLIT quidam mille in societatem ei, qui conferret industriam & laborem in exercenda mercatura lanæ, eo pacto, quod dimidium lucri cederet huic, & dimidium alteri; & quod, si eueniret, vt nihil lucrifieret, immo perderentur prædicta millia, dimidium eorum redderet qui ea suscepit. finita societate, nil perijt de capitali, & lucrum diuisum est iuxta formam contractus.

Quæritur primo, an qui contulit pecuniam teneatur ad restitutionem illius partis lucri, quæ sibi cessit, in foro conscientiæ.

Secũdo, an, esto teneretur restituere, liberaretur per remissionẽ partis.

Tertio, quomodo hic contractus iustificari possit.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, ꝙ pro parte negatiua facit primo, ꝙ in illa regione habetur pro licito is contrahendi modus.

Secundo, quod intentio conferentis fuit contrahendi iuste, adeo quod nullatenus cõtulisset, nec sic cõtraxisset, si putasset talẽ modũ contrahendi fuisse

iisse cuiquam l. diuinæ vel canonicæ vel in minimo contrarium.

Tertio, quod qui recipit, nihil perdit.

Quarto, quod in illo genere mercandi capitale nũquam fere perditur.

Quinto, quod lucra sunt parua.

Pro parte autem affirmatiua faciunt illa, quæ nos firma ac solida ratio- & auctoritate fundata scripsimus in Manu. conf. cap. 17. à nu. 251. quius infertur, contractum, de quo in casu proposito quęritur, esse illicitum, iudicandum vsurarium, saltem quo ad dimidium pecuniæ collatæ, quod anet saluum eam conferenti, & contrahentem teneri ad restituendum crum illi dimidio respondens: cum enim non possit iustificari, nisi reduendo eum ad contractum societatis; cumque contractus societatis neueat esse licitus, si ita ineatur, vt conferenti pecuniã saluum sit capitale, ue sors principalis, vel aliqua pars eius notabilis; consequitur eum esse licitum quo ad illam partem: & cum ratio suæ iniustitiæ consistat in hoc, uod collatio illa pecuniæ censeatur esse mutuum, & ratione mutui nihil ltra sortem iuste capi possit, & per hunc contractũ vltra sortem capiatur crum, necessario iudicandus est vsurarius quo ad prædictum dimidium: ui rursus consequens, vt lucrum acceptum restitui debeat iuxta cap. quoiam. cap. consuluit. cap. in ciuitate. cap. post miserabilem. & per totum tiulum de vsuris. & ita hæc pars affirmatiua videtur tenenda, quod is con-actus est partim licitus, & partim illicitus: licitus quidem quo ad dimiium pecuniæ manens periculo eam conferentis: illicitus autem quo ad lterum dimidium: & quod lucrum receptum pro dimidio pecuniæ non anentis periculo conferentis est restituendum.

Ad primum oppositum respondeo, quod consuetudo non potest prædicare legi diuinæ, cap. quo iure. 8. dist. sub finem, nec consequenter vsurium contractum approbare, cum lege diuina in vtraque pagina veter, cap. quia in omnibus. de vsur. per quod etiam damnatur generalis vsus ius; & qui dixerit eum licere, censendus est hæreticus, clem. 1. eod. tit. Nec bstat dictum solemne Bart. in l. quis sit fugitiuus. §. apud Labeonem. ff. de dil. edict. cum allegatis ab eius additione: quia Bart. noluit dicere, quod onsuetudo liberet à peccato vsuræ, sed quod qui secundum eam contrait, non est censendus vsurarius in foro exteriori, ad hoc vt pœna vsuraiorum puniatur: eo quod consuetudo excusat à pœna temporali, sed non æterna, secundum gloss. in cap. denique. 4. dist. cap. cum venerabilis. de onsuet. immo nec videtur excusare à restitutione per talem contractum uæsiti; quia restitutio non est pœna, & ideo debetur in foro conscientiæ, cet pœna non debeatur in eo, iuxta gloss. solemnem cap. fraternitas. 12. uæst. 2. & S. Tho. 2. 2. q. 62. ar. 4.

Ad secundum, quod licet bonitas intentionis, siue circumstantia bonis requiratur ad actum bonum, non tamen sufficit illa: nam (vt late delaramus in cap. cum minister. 23. q. 5.) licet semper, cuius finis malus est, sum quoque est malum; non tamen semper, cuius finis bonus est, ipsum uoque bonum est: nam & Iudæi in bonum finem Dominum nostrum crufigi curarunt.

4 Ad tertium, quod nec indemnitas, nec lucrum etiam magnum accipientis mutuum excusat acceptionem etiam paruæ rei vltra sortem mutuantis, cap. 1. vbi late scripsimus, 14. q. 3.

Ad quartum respondetur, quod etiam in mutuo regulariter non perditur ab accipiente illud; sed id non iustificat dantem, si vltra illud aliquid accipiat.

Ad quintum respondent omnia quatuor capitula 14. q. 3. clamantia, etiam parua munera, etiam in poculentis & esculentis consistentia, vsuram inducere.

5 AD SECVNDAM respondeo affirmatiue, quod remissio, siue donatio sponte facta abeo, cui restituenda sunt lucra præterita, perinde liberabit consulentem, ac si restitueret, per gloss. celebrem cap. peccatum. de reg. iur. lib. 6. quæ verbo *restituatur*, addit, *vel remittatur*. per quam regula generalis ab vtriusque iuris interpretibus assumitur, quod remissio debiti exæquatur solutioni, exceptis aliquot casibus, quorum de numero non est is propositus.

6 AD TERTIAM respondeo, propositum contrahendi modum non posse saluari, nisi aliquid addatur, vel dematur: posse autem saluari diminuendo lucrum, quod pecuniam conferens sibi reseruat, per tres contractus, vt diximus in dicto Manual. cap. 17. num. 254. nempe relinquendo tantum de lucro accipienti pecuniam pro assecuratione dimidij sortis principalis, quanto tertius assecuraret illorum capitale. sed si raro vel numquam perdatur capitale, vel pars eius notabilis, quæstuosior contrahendi modus esset conferre simpliciter pecuniam, ita vt perditio tota pertineat ad conferentem eam; sicut tota perditio laboris & industriæ accipientis, & eam mercaturam exercentis pertinere debet ad eum, iuxta superius citata ex Manu. &c.

SVMMARIVM.

1 *Societas centum ouium datarum ad biennium contracta, vt ex eis danti dentur annua scuta 18. iniusta.*

2 *Certificatio lucri incerti illud diminuit.*

3 *Pecudibus in societatem pro parte mortuis, fructus etiam domino debitus est pro parte minuendus. Idem, si ex agnis numerus demortuorum supplendus.*

CONSILIVM XXVII.

PEDIT Q. 100. pecudes in societatem duraturam ad biennium, & postea ad vtriusque partis voluntatem, ea lege, vt Q. redderet pro fructu & lucro tantum lanæ, & casei, quod valeret 18. scutis, & dimidiato. Quæritur, an id facere licuerit.

1 Respondeo, quod non: quia centum pecudes vix valent 100. scutis, & consequenter lucraretur ad rationem fere decem & nouem. Tum quia certificatio promissi lucri certi pro incerto diminuere debet lucrum, soluendum.

2 Tum quia non dicitur in contractu, quod diminuatur lucrum, si aliquot pecudes

pecudes moriantur intra illud biennium. Tum quia si reficiendus est numerus pecudum ex agnis nascituris, ex eis etiam diminuendum est lucrū. Saluo saniori iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Locatio iniusta est, si pensio est notabiliter maior æquo.*
1 *Onus soluendi pensionem in initio anni, antequam ex re conducta fructus percipiantur, minuit aliquid de illius pretio, sicut & faciunt alia onera. nu. 2. in fin.*
1 *Pensio rei conductæ non debet solui in initio anni, antequam ex re conducta incipiat conductor fructus percipere.*
2 *Dominium rei plenum tanti valet, quanti pensio in 20. annis.*
3 *Periculum rei locatæ regulariter ad locatorem spectat.*
4 *Pecudes aliquot tradens post certum tempus in eodem numero & bonitate restituendas, cum pacto, vt interim certum quid annuum præstetur, etsi non formalem, palliatam tamen committit vsuram.*

CONSILIVM XXVIII.

QVIDAM tradidit 25. pecudes C. ad quinquennium, cum pacto, vt pro vsufructu singularum teneatur C. illi soluere in principio anni 20. libras casei, & finito quinquennio restituere eidem totidem pecudes, & eiusdem bonitatis. Quæritur, an contractus sit licitus.

Respondetur primo, contractum hunc videri esse principaliter contractum locationis & conductionis vsusfructus pecudum prædictarum ad quinque annos, adiecto pacto de restituendo totidem pecudes eiusdem bonitatis post quinquennium.

1 Secundo, quod videtur iniustus: quoniam, vt nos post alios tradimus in Manu. nostro confess. cap. 17. num. 260. ad hoc, vt huiusmodi animalium locatio & conductio sit iusta, est necessarium, vt pensio annua à conductore soluenda non sit notabiliter iniusta; & pensio, quæ iuxta hunc contractum erat soluenda, erat scutorum 25. & quatuor circiter iuliorum. Tum quia soluenda erat pensio in principio anni, antequam quidquam fructus ex eis perciperetur à conductore; quod minuit aliquid de pretio pensionis, argumento cap. 1. de plus petitio. nam etiam interesse non debet solui in principio anni, vt post alios tradimus in comment. de vsuris. nu. 54.

2 Tum quia vsusfructus illarum pecudum annuus longe maioris valebat, quam proprietas & dominium plenum ipsarum pecudum: quandoquidem plenum dominium rei quo ad proprietatem & vsumfructum tanti valet, quanti pensio collata in 20. annis, iuxta tex. adiuncta glos. recep. in ver. iusta. in authen. perpetua. C. de sacros. eccl. Tum quia in custodiendis illis pecudibus, pascendis, conseruandis, & regendis, multus labor, & sumptus, & magna cura erant assumenda, quæ omnia minuunt pensionem iustam soluendam.

3 Tum quia, secundum iustam naturā locationis & conductionis, periculum rei locatæ non pertinet ad conductorem, sed ad locatorem, qui est dominus rei locatæ & conductæ, vt traditur in d. Man. cap. 17. nu. 179. &

Digitized by Google

probatur per locum à ſpeciali in l.ſed & ſi.6.quæſitum. ff. ſi quis cautio. & in cap.1.de cõmod.& cap.1.de depoſit.& cap.propter ſterilitatem. de locat. & onus impoſitum conductori, quod non eſt de natura conductionis, diminuit de pretio penſionis, cap.cum Ioannes.de fide inſtr. & traditur in d.Man. cap.17.nu.260. & cap.23.nu.78.

4 Tertio,quod licet is contractus ſecundum ſuam formam formaliter nõ ſit vſurarius, poteſt tamen dici palliatus, & peior quam formalis, iuxta tradita per nos poſt alios in comment.de vſuris num.4. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Societas officiorum Romanæ Curiæ vt inſtituatur, cum ſuis conditionibus requiſitis, & reſolutionibus multorum circa illam dubiorum.nu.2. & ſeqq.*

2 *Societas ſuper officijs Rom.Curiæ iuſtificatur,non quia ſit emptio,nec vera ſocietas, ſed ob periculum perdendi capitale videtur poſſe iuſtificari.& nu.3.& 4.*

4 *Periculum perdendi facit aliquem contractum, alioquin iniuſtum, iuſtum cenſeri, ſicut & incertitudo quanti res ſit valitura.*

4 *Sponſio ſoluendi pretium rei acceptæ duplicatum,vel mutuum cum augmento,ſi hoc vel illud euenerit,& illud lucrandi,ſi non euenerit,valet.*

5 *Pactum,vt disdicta ſocietate,officialis, donec capitale non reſtituit, ſoluat totidem fructus,vt ſoluebat durante ſocietate,non valet;tenetur tamen moroſus reſtituere verum damnum lucri ceſſantis,& damni emergentis.& nu.6.& 7.*

6 *Intereſſe damni emergentis ſoluitur integre, at lucrum ceſſans cum aliqua diminutione;quia minus eſt habere aliquid in ſpe,quam actu.*

CONSILIVM XXIX.

1 EXCELLENTISSIME Domine. In hac Curia Romana ſunt vere multa officia fructificantia, & ſancte à Romanis Pont. inſtituta, ad ſufficiens miniſterium Curiæ Romanæ, & iuſte vendibilia eo pretio, quod eſt determinatum à Pontificibus: & iſta officia ſunt varia, tum ratione fructuum,tum ratione operarum,tum ratione modi reſignationis, tum quod diuerſo tempore plus alia faciunt, quam alia, tum ratione aliarũ circumſtantiarum. nec enim dubitandum eſt,quod in iſtis officijs iuſtiſſime fundari poſſit cõtractus ſocietatis,quod vulgo dicitur, *dare à compagnia d'offitio*. & ſuper hoc editæ iam ſunt tres bullæ, ſcilicet Leonis X. Pauli IIII. Pij IV.& ideo quæ ordinant Pontifices circa hæc officia ſunt habenda pro legibus,quæ obligant:& fit communiter,nec reprehenditur à Pontifice, nec à confeſſarijs doctis, etiam ſi accipiatur lucrum 12. pro 100. Nec ideo eſt iniuſtitia:Primo propter periculum illud,quod ſi poſt reſignationem officij non ſuperuixerit 40.diebus,perdat officium.Secundo,quia habent cõmuniter aliquod officium,& miniſterium. Tertio,quia Pontifices hoc voluerunt,vt haberent honorabiles perſonas ad miniſteria Romanæ Curiæ: ſi enim ſic emerentur,vt res aliæ,non eſſent tot viri graues.

Fundamentum autem harum ſocietatum eſt, quia Pontifices viderunt officia à quibuſdam non poſſe emi tota; ideo admiſerunt ſocios. & ſic dupli-

Digitized by Goo

dupliciter fieri poſſunt hę ſocietates:primo in ipſa emptione:ſecũdo poſtquam emit,& ſoluit,admittit deinde ſociũ,quia eget pecunia: quod vtrũque licitum videtur. & licet ſint plures ſocij, vnus tamen eſt vere officialis,quo viuente durat tantum officium:at eo moriente ceſſat, niſi reſignet.

Fundamentum ſocietatis,vt ſeruetur ęqualitas,eſt,vt qualis eſt proportio officialis erga proprium officium,talis ſit ſuo modo ſocij erga officialem,ſcilicet;ſi moriatur ſocius,officialis lucretur id,quod illi ſocius dedit; & cõtra,ſi officialis moriatur,reddatur ſocio ſua pecunia.Adhibitæ tamẽ ſunt duæ cautelæ:Prima,ne moriatur ſocius morte violenta: Secunda, vt officialis det fideiuſſionem pro pecunia ſocio. quæ omnia videntur iuſta.

Fit autem ſocietas iſta communiter per ſemeſtre: vnde ad hoc vt duret amplius,debet ratificari;ſin autem debet reſcindi,opus eſt, vt admoneatur alter xv. diebus ante. ratificatio autem eſt,ſi accipit fructus.

Societas hæc fundatur ſuper vitam alterius.Socius nominat perſonam, quam vult, vel præſentem, vel abſentem, in quo fundatur contractus iſte: eſſet tamen abuſus, ſi nominaret perſonam, de qua non poteſt ſciri vix per duos annos,&c.

In prima bulla Leonis X.nihil eſt ad noſtrum propoſitum: nõdum enim erant abuſus. In ſecunda enumerantur duo abuſus. Primus, quod quis admittebat ſocios ſupra officium, quod vel non habebat, vel non habebat in Romana Curia. Secundus,quod vere erat officialis,ſed aggrauabat officium plus quam valebat. His occurrit Paulus IIII. & hæc determinauit: Primo,ne quis accipiat in ſocietatem ſupra officium,quod non habet in Romana Curia; & ſi facit,ſit contractus irritus. Secundo,ne quis ſumat ſuper officium vltra medietatem pretij. Tertio, ne quis admittat ſocium ad officium,niſi præcedat ſignatura authentica.In tertia bulla Pij IIII.annullatur, & irritatur, & caſſatur iſta bulla Pauli IV. & permittit fieri vt ante bullam Pauli IV.duobus additis: Primo, ne grauetur officium vltra ſuum valorem: Secundo, vt officialis teneatur requiſitus à ſocio narrare veritatem quantum habet ſuper hoc officium: & ſi non facit hoc, dicit priuari eum à tali officio, & inſuper debere ſatisfacere ſocio pro data pecunia, & teneri reſarcire damna. Quare videtur Pius IV. relinquere hæc officia in iure naturæ, addita illa ſecunda conditione contra officiales. Vnde videtur colligere quatuor conditiones ſubſtantiales eſſe obſeruandas.Prima eſt,quod talis ſocietas ſit ſupra officium,quod habeat in Romana Curia; quod requiritur ex parte vtriuſque, tam ementis, quam vendentis; aliàs ex parte vendentis eſſet iniuſtitia vendere quod non habet: & quia Pius IV. videtur hoc confirmare. ſi enim non poteſt grauare vltra ſortem, minus poteſt vendere quod non habet.Secunda conditio,ne officialis admittat ſocietatem vltra valorem officij: quæ eſt conditio neceſſaria;nam & vendens venderet quod non eſt,& emens emeret quod non eſt,& ſic committeret vſurã. Vnde infertur,ſocietates eſſe licitas, quoadvſque veniant ad valorem ſummæ officij, poſt bullam Pij IV. & quæ ſunt vltra,ſunt vſurariæ. Tertia conditio, æqualitas pretij ex vtraque parte. Cognoſcitur tamen ex tribus.Primo,ſi contingat tale officiũ eſſe taxatum

à bulla

à bulla, vt tempore Pauli IV. erat 12. pro 100. quamuis illud non taxet vere, sed tantum referat, & quasi admittat. Secundo, quod communiter ab omnibus fit, & circumfertur. Tertio est aspicienda natura rei; ad quod requiritur, ne socius plus accipiat, quã principalis. Quarta conditio, si hoc officium requirit aliquem laborem in officiali, tũ socius non possit tantum accipere, quantum ille. Quinta conditio ex lege positiua bullæ Pij IV. vt officialis requisitus à socio sincere respondeat quantum habeat grauatum officium: quod si non facit, & priuatur officio, & debet socio satisfacere.

Si vero duæ primæ conditiones non seruentur, scilicet, quod non sit Romæ, vel habeat vltra officium: quod dupliciter accidere potest; primo, si is qui emit hoc scit, vel non scit; secundo, si vterque scit: quia si vterque scit, vterque peccat mort. & socius non potest accipere quadrantem ex toto contractu, quia est vsura. si vero socius bona fide fecit, & est deceptus, tunc potest accipere totum suum pretium, vt colligitur ex bulla, & natura rei.

At si non seruatur æqualitas pretij, vt in tertia conditione dicitur, non est contractus vsurarius, sed iniustus ex inæqualitate pretij, & manet obligatio ad restitutionem, sicut in alia mala emptione.

Admittitur etiam aliquando ad societatem, non ad vtilitatem officialis, sed alterius tertiæ personæ. & hoc dupliciter fit. Primo, cum v. g. Paulus officialis dat Petro 12. pro 100. & Ioannes refundit eos officiali. Secundo indirecte, cum Ioannes indiget pecunia, & Petrus habet pecuniam, & vult dare, sed Ioannes non habet officium, petit tamen à Paulo officiali accipere in societate officium (scilicet accommodare suum officium ad hoc) ita vt Ioannes det Petro 12. pro 100. immediate non dando illos prius ipsi Paulo officiali: quomodocumque enim istorum duorum modorum fiat, licitum videtur: quia officialis alteri respondet, & Ioannes v. g. seruat eum indemnem; & fundatur iustitia in duobus contractibus: primus est societatis Petri cum officiali; secundus officialis cum Ioanne, vt Ioannes illum seruet indemnem.

Si socius moriatur, tunc illa pecunia manet pro tertia persona, ideſt Ioanne; quia interceſſerunt duo illi contractus; & contractus inter officialem & Ioannem est, vt Ioannes seruet eum indemnem, hac tamen conditione, vt si moriatur Petrus, pecunia maneat pro illo, scilicet Ioanne; in quo nulla videtur iniustitia, sed legitimus contractus.

Dubitari tamen potest, cum contractus iste per sex menses tantum duret, quid si per disdictam illam, vt vocant, discindatur societas, & officialis non soluat summam, an possit socius accipere partem lucri, quam accipiebat. Hoc enim dupliciter fieri solet. Primo, animo fraudulento, sciens quod officialis illi non reddet pecuniam: sed ita vult saluare suum capitale, & gaudere de reditibus. Secundo, quod bona fide vult discindere societatem. Videtur enim, simpliciter loquendo, prætextu societatis socium istum non posse quidquam accipere, cum iam non sit socius: at si id fecerit malo animo, tunc nihil potest accipere vllo modo: si vero fecerit bono & sincero animo, & culpa est officialis, qui non vult dare, tunc ratione damni emergentis, vel lucri cessantis potest aliquis acci-

accipere. Quod ſi acciderit, vt officialis vendat officium, & non velit reddere capitale, tunc etiam videtur poſſe accipere aliquid ratione trium titulorum, ſcilicet damni emergentis, & lucri ceſſantis, vel moræ, & pœnæ.

Solet etiam accidere, vt quis ponat pecuniam ad periculum vitæ abſentis cuiuſdam; quod aliquando fit fraudulenter, ſciens non poſſe ſciri ante annum de eius morte. tunc autem videtur peccare mortaliter; ſi vero ſcit eum quomodocumque mortuum eſſe, non poteſt quidquam accipere: at ſi neſcit, vel negatiue ſe habet, poteſt accipere: cum tamen cognoſcit illum eſſe mortuum, tenetur reſtituere ab eo tempore, quo alter eſt mortuus.

Eſt etiam in vſu, vt penſio, quę alioquin ex ſocietate officij eſt ſoluenda in fine ſemeſtris, ſoluatur initio ſemeſtris, anticipata ſolutione. hoc enim fit ad requiſitionem ſoluentis, non autem accipientis vt plurimum: nam ſoluta antea, durat & eſt ſecura ſocietas per ſex menſes. hęc enim ſi ſoluatur ex vi ſocietatis, in fine ſoluenda eſt; quia fructus nondum percepti ex ſocietate ſoluuntur; aliàs eſſet iniuſtitia, licet non vſura. ſi vero ſoluatur ex vi aſſecurationis admiſſæ, videtur poſſe ſolui initio ſemeſtris: quia aſſecuratio non exigit, vt ea finita pretium ſoluatur: & ſic communiter fit.

Suppoſitis ſuperioribus probationibus, & rationibus, deſideratur vt D. T. dignetur reſpondere ad totum: & ſi D. T. ob ſuas occupationes & indiſpoſitiones corporis ad totum non vacat, ſaltem ad tria vel quatuor iſta capita reſpondeat.

Primo, An iuſte iuſtificentur contractus iſti ad rationem 12. pro 100. ea lege, vt pecunia maneat ſalua & extra periculum conferenti eam, nulla habita ratione quantitatis redituum officij, dum viuit; & quod poſſit diſcedere ab illo contractu, & repetere pecuniam ſingulis ſemeſtribus dum viuit; & quod ſi moriatur antequam diſcedat, tota pecunia collata quæratur officiali.

Secundo, An valeat pactum, quod in huiuſmodi ſocietatibus ſolet apponi, vt conferens pecuniam poſſit deſiſtere quando vult à ſocietate; & quod ſocius teneatur ſtatim, vel infra quindecim dies reddere pecuniam; & quod tantum lucri ſoluat eam deponenti, donec eam reddat, quantum ſoluebat durante ſocietate.

Tertio, An præfatus officiarius, qui eſt in mora reddendi pecuniam, & fortaſſis litigat, nolendo reddere illam, eſto non teneatur ad ſoluendum tantum lucrum poſt ſolutam ſocietatem, quantum durante illa, an tamen teneatur ſoluere aliquod lucrum pro intereſſe.

ETSI PROPTER OCCVPATIONES & infirmitates meas me excuſare poſſem, cum à medicis mihi interdictum ſit ſtudere, & cum in his officijs ſim parum verſatus; tamen ob preces tanti viri petentis ad iſta tria capita reſpondebo.

AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo primo, quod non poſſunt iuſtificari ratione emptionis, vel venditionis; quia nulla talis ſit: nec ratione mutui; quia mutuans nihil vltra ſortem capere poteſt,

Digitized by Google

cap.1. 14.q.3. cap.consuluit.de vsuris. neque sola ratione societatis; quia vt post alios diximus in nostro Manu. confess. cap. 17. num. 251. ad iustitiam societatis requiritur, vt omnes socij participent de lucro & damno; quod in prædictis contractibus non videtur fieri: neque ratione census; quia pecunia data pro censu non potest repeti, nisi saltem volente censuario, secundum omnes.

Secundo, quod videtur iustificari posse propter periculum perdendi totam sortem, si moriatur, antequam discedat ab illo contractu. Tum quod incertitudo, vel dubium perdendi facit aliquem contractum censeri iustum, qui aliàs non esset talis censendus: vt dubium, an merx sit valitura pluris tempore solutionis, facit, vt illa vendi possit pluris, quam nunc valeat, cap.in ciuitate. & cap.fin. de vsuris. & incertitudo, an pensio domus maior vel minor sit futura, facit, vt creditor possit accipere fructus pignoris pro vsuris, l.si ea lege. & l.si ex pactione. C.de vsuris. & emptio alicuius reditus annui, vel menstrui ad vitam ementis, efficit, vt emptor, si multum viuat, iuste percipere possit multo plus, quam sit pretium, quod dedit: quia dubium est quanto tempore viuet, vt tradit Oldrad. cons. 207. quem sequuntur Corne. in cons. 302. & 423. & Deci. cons. 123.

4 Tertio, quod recepta est pro iusta in Gallia Belgica, vbi est magna copia doctorũ, & piorum, consuetudo accipiẽdi centum ab vno cum pactione reddendi 200. si post duos annos, visa Roma, redierit in patriam: & in Gallia dat quis alteri certum quid, cum pacto vt soluat ei duplum, cum duxerit vxorem, vel fiet presbyter, propter incertitudinem matrimonij, & presbyterij. Tum quia non obstat cons. Decij 123. quatenus significat non esse iustum mutuum mille reddendum post sex annos, ea conditione, vt singulis annis dentur ei centum. Tum quia ipse loquitur de contractu mutui: cõsuetudo autem præfata Romana procedit in contractu societatis. Tum quia Deci. tandem illa potissima ratione definit illum contractum fuisse iniustum: quia non erat apposita conditio, vt perirent illa mutuanti, si intra sex annos moreretur: & ita nullum habuit periculum perdendi ea, immo vi mutui capiebat illa centena annua. Tum quia mutuum datum alicui ea lege, vt si moreretur intra sex annos, nihil ei redderetur, & si viueret sex annos, redderentur ei illa, & centum pro milliario, videtur esse iustum: quia nihil recipit vltra sortem vi mutui, sed tantum ob periculum perdendi sortem; & ita poterit licite ratione periculi accipere id quod videbitur iustum, habita ratione ad periculum, quod subit. Cum ergo qui dat pecuniam in societatem secundum præfatam consuetudinem, subeat periculum perdendi totam sortem, si moriatur, antequam discedat à societate; merito poterit lucrari quod iuste respondeat illi periculo, non quidem ratione societatis, sed ratione periculi, quod subit in vtilitatem sui socij.

5 AD SECVNDAM respondeo primo, quod valet quo ad duo capita priora, videlicet, vt possit discedere, seu disdicere, quando voluerit; & quod teneatur statim pecuniam restituere: quoniam nihil videtur obstare, quo minus valeat; & regulariter contractus ex cõuentione partium

legem

legem accipiunt, l.1.§.si conuenerit. ff.depositi. & cap.contractus. de reg. iur. lib.6.

Secundo, quod non valet quo ad tertium caput, videlicet, vt tantum lucri soluatur pecuniam conferenti, durante mora solutionis, quantum solucbatur ante discessionem & disdictam societatis. Tum quia cessauit societas, & periculum perdendi totam sortem, ratione cuius tantum lucrum dabatur, vt supra dictum est; & causa cessante, debet effectus cessare. Nec obstat, quod debitor propter moram soluendi tenetur ad soluendum vsuras, & interesse in contractibus bonæ fidei, l.bonæ fidei. ff.de vsuris. & contractus præfatus dicitur societatis, qui est bonæ fidei, §.actionum. Instit.de actio. quia id non procedit, nisi cum ab initio contractus promitteretur, vel esset in via ad lucrandum, & propter amicitiam vel preces ab illo lucro abstraheretur, secundum communem, quam post alios tradimus in eom.de vsuris super cap.si fœnerauerit. 14.q.3.notab. 15.& seq. & breuius in Man.conf.cap.17.à nu.211. quod raro contingit in his, qui modo prædicto conferunt pecunias in societatem officiorum.

6 AD TERTIAM respondeo, quod de huiusmodi debitore, & alijs, qui sunt, vel fuerunt in mora soluendi, idem regulariter iudicandum est in foro conscientiæ, nempe quod tenetur reddere vltra sortem damnum, quod dedit, eo modo, quo singulariter ait S.Thom.recept.in 2.2.quæst.62. art.4. in hæc verba: *Homo tenetur ad restitutionem eius, in quo aliquem damnificauit. sed aliquis damnificatur dupliciter: vno modo, quia aufertur ei quod actu habebat; & tale damnum est semper restituendum secundum recompensationem æqualis: puta si aliquis damnificet aliquem, diruens domum eius, tenetur ad tantum, quantum valet domus. Alio modo, si damnificet aliquem, impediendo, ne adipiscatur quod erat in via habendi; & tale damnum non oportet recompensare ex æquo; quia minus est habere aliquid virtute, quam habere actu. Qui autem est in via adipiscendi aliquid, habet illud solum secundum virtutem, vel potentiam; & ideo si redderetur ei, vt haberet hoc in actu, restitueretur ei quod est ablatum, non simplum, sed multiplicatum, quod non est de necessitate restitutionis, vt dictum est. Tenetur tamen aliquam recompensationem facere, secundum conditionem personarum, & negotiorum.*

Per quæ sunt intelligenda, & ad quæ sunt reducenda, quo ad forum conscientiæ, omnia, quæ de interesse damni emergentis & lucri cessantis traduntur in l.3.§.fi.ff.de eo quod certo loco. & in d.§. per venditorem. & l.1. C.de sent.quæ pro eo, quod interest.

7 AD VLTIMVM, quo quæritur, an responsio cuiusdam excellentissimi viri, quæ monstratur, placeat nobis, respondeo primo, quod vera est eius decisio quo ad primam partem, qua respondet non valere pactum soluendi 12.pro centenario post solutam siue disdictam societatem, donec soluatur principale.

Secundo, quod ad ostentationem potius, quam ad veritatis confirmationem, videtur allegasse tantam doctorum multitudinem. Tum quia non loquuntur de hoc casu in specie. Tum quia quamuis ex eorum dictis possit elici aliquod fundamentum, quo sua decisio fundaretur, non tamen

Digitized by Google

tamen exprimit illud, & expreſſum eſſet adeo clarum, quod pro eo inueniretur textus, qui firmius fundaſſet illud, quam auctoritas omnium doctorum, quos citat, cum eorum auctoritas non obliget neceſſario, vt textus authenticus.

Quo ad ſecundam autem partem ſuæ deciſionis reſpondetur primo, illam eſſe veram, quatenus habet, eum, qui contulit pecuniam in præfatam ſocietatem, non poſſe quidquam capere præter ſortem principalem poſt ſolutam ſeu diſdictam ſocietatem ratione ſocietatis, quia iam deſijt eſſe; neque ratione pacti, quia illud fuit illicitum, vt prædictum eſt.

Secundo, quod non eſt vera, quatenus ſequutus Paulum Caſtrenſem, & S. Tho. male intellectos, negare videtur verum & probabile intereſſe lucri ceſſantis poſſe peti, quod etiam Innoc. in cap. fin. de vſur. & Sot. quos ipſe non citat, voluerunt; licet Sot. contrariam & communem opinionem non reprobet, quam nos contra ipſos late confirmauimus in dict. comment. reſolut. notab. 15. à num. 42. vbi declaramus intellectum D. Thom. in 2. 2. quæſt. 78. art. 2. ad 1. quem præfatus d. Doctor, de cuius reſponſione quæritur, citat ad litteram, qui non videtur legiſſe Caiet. vere & pulchre declarantem illud in loco proprio: quem ſi legiſſet, aliter, vt arbitror, loquutus fuiſſet, per rationes per eum ibi traditas, quibus nos aliàs vbi ſupra annuimus.

Tertio, quod licet qui contulit pecunias in præfatam ſocietatem cum præfato pacto, non poſſit petere aliquid vltra ſortem ratione ſocietatis, neque pacti pro tempore, quod intercedit inter diſdictam, & redditionem ſortis; poteſt tamen petere intereſſe verum & probabile lucri ceſſantis; ita quod ſi vere coram Deo ipſe vſus fuiſſet illa pecunia ſibi reddita, emendo merces, vel cenſus annuos, vel aliqua prædia vrbana, vel ruſtica frugifera, & deſinit emere illa, quia non fuit ſibi reddita, certe poterit petere intereſſe illud, quod ob moram debitoris paſſus eſt, per ſupradicta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cambia fieri poßunt pro ſecundis nundinis, &c. dummodo non maiori lucro, quam pro primis.*

2 *Cambia ſi non ſoluantur in primis nundinis cum debito lucro, & ſorte principali, poteſt fieri recambium pro ſecundis, & c. donec omnia ſoluantur.*

3 *Fideiuſſores recipientium nomine ſuo vel aliorum cambia, ſi principales non ſoluunt loco & tempore præſtitutis, recambiunt, donec ſoluantur.*

CONSILIVM XXX.

CAMBIA an fieri liceat pro ſecundis, tertijs, & quartis nundinis?

1 Ad hanc quæſtionem, quatenus mea dicta tangit, reſpondeo primo, palam eſſe, quod præfata verba mea non ſignificant, quod campſor poteſt cambire

Digitized by Google

cambire à principio pro certo lucro pro primis nundinis, & pro alio lucro vel maiori pro secundis, & alio vel maiori pro tertijs, &c. sed solum quod potest cambire ad soluendum secundis, tertijs, vel quartis nundinis, modo non cambiat pro maiori lucro cambiendo pro illis, quam posset capere cambiendo pro primis.

Secundo, quod hoc præfatum nostrum dictum nihil facit ad aliam quæstionem, qua quæritur, vtrum campsor cambiens, & accipiens pecuniam ad cambium possint licite conuenire, vt campsori soluatur certum lucrum in primis nundinis cum forte principali, & quod si non soluatur illa, possit recambire sic, vt accipiat sortem principalem cum lucro debito pro primis nundinis ab alio mercatore soluendam in secundis nundinis; & postea si non soluantur in secundis nundinis, iterum accipere alia 100. pro simili lucro soluenda in tertijs nundinis, & sic continuare cambium & recambium donec omnia soluantur?

Supposito, quod primum pactum, quod fit cum campsore, ita fiat, vt sit licitum, ad reliquam partem dubij dico primo, quod hæc conuentio non reprobatur, nec approbatur in præfata extrauag. Secundo, quod consuetudo mercatorum videtur habere, quod si non fiat solutio sortis princi-
3 palis, & cambij, vbi, & quando debet fieri, recambiunt; immo fideiussores recipientium cambiũ nomine suo, vel aliorum, si principales non soluunt loco & tempore præstitutis, recambiunt iterum; & si non soluatur loco & tempore in recambio præstitutis, recambiunt tertio, ne contra eos fiat exequutio. Tertio quod campsor, vel alius sic cambiendo, & recambiendo, nullam iniustitiam videtur committere. Salua, &c.

De hac materia vide fusius in sequenti consilio.

SVMMARIVM.

1 *Cambium, quod vocatur (al recapitare) super dantem videtur vsurarium & siccum cum attento effectu videatur pecunia in eodem loco dari, & recipi cum auctario & eadem persona cum se ipsa contrahit obligationem & liberationem, quod repugnat; re tamen vera non est tale, num. 4. nec siccum, cum reuera alibi soluitur cambium, quam vbi est receptum, num. 5. & 6. nec inconueniens est quod eadem persona plures repræsentet, & sic respectu diuersæ repræsentationis secum contrahat, simul & distrahat. num. 7.*

2 *Sibi ipsi nemo potest imperare, nec sibi obligari, nec suimet esse creditor, vel debitor, nec à se ipso emere: & hoc, nisi repræsentet diuersas personas. num. 7.*

3 *Vsura etiam per solam spem lucrandi ex mutuo, si sit principalis, committitur. num. 8.*

4 *Cambium per literas licitum est, quatuor concurrentibus: Primo, quod sit æqualitas inter pecuniam, quæ datur, & accipiendam: Secundo, ne campsor accipiat à campsario plus iusta mercede debita pro cambio: Tertio, quod credatur campsarium velle & posse saltem per alterum satis facere litteris cambij in loco, pro quo sunt data; Quarto, quod locus, pro quo datur, multum distet à loco, in quo fit cambium.*

Plures

7 *Plures repræsentare, seu referre potest vna & eadem persona, & sic ex personæ vnius potest dici actor, & ex persona alterius esse reus, & similia, quæ videntur repugnantia. & num.8.*

CONSILIVM XXXI.

REVERENDISS. Domine, Campsores Romæ, seu Florentiæ dant pecunias Lugduni soluendas illis, qui Lugduni non habent agentem, nec numismata, sed rogant campsorem, vt ipsemet ad suum correspondẽtem scribat, vt nomine campsarij cambium soluat, & traijciat: atque ita fit, vt correspondens, præter propriam personam, gerens duarum personarum vicem, dantis, & accipientis cambium, respectu accipientis pecunias soluat Lugduni, & traijciat, & respectu campsoris dantis pecunias remittat, & pro maiore parte in eodem loco campsarius soluat. Quæritur, an huiusmodi cambia sint licita, & sit licitus cambiendi modus?

At vt magis mihi satisfaciã, mitto Dominationi tuę, quæ mihi super hãc materiã de cãbijs à viro graui & doctissimo Societatis Iesu tradita fuerũt.

De iustitia illius cambij, quo campsores dant pecuniam illis campsarijs, qui actu non habent numismata in illo foro, ad quod cambium dirigitur.

INTER omnia cambiorum genera, quæ vbique terrarum apud omnes mercatores sunt vsu recepta, hoc est vsitatissimum, vt qui accepit aliquam summam pecuniarũ à campsore titulo cambij pro aliquo foro, in quo ipse nullum habet creditum, roget eumdem campsorem, vt ipsemet campsor nomine campsarij traijciat ad suum correspondentem, ad quem debebat remittere illam summam exigendam: atque ita fit, vt correspondens præter propriam personam gerat adhuc vicem duarum personarum, dantis nimirum, & accipientis cambium: nam respectu dantis remittit, & respectu accipientis traijcit. Et quidem sub hoc genere cambij tres continentur species inter se valde affines, quæ vulgo dicuntur, *Il cambio con recapitar le lettere sopra il datore*, *il cambio con le contationi*, & *il cambio con la ricorsa*. Quæ omnia vt clarius à me explicentur, prius lingua materna proponam exempla & praxim singulorum cambiorum, vt didici à primoribus mercatoribus huius ciuitatis. tum videbimus rationes, quibus impugnantur. Deinde proponemus aliquot fundamenta, quæ cum aduersarijs nobis debent esse communia. Ad extremum ostendemus iustitiam horum cambiorum, reiectis argumentis contrarijs. Hoc autem munus mihi iniunctum ideo libenter suscepi, quod intelligam non paucos esse, qui in eadem sunt sententia, in qua ego fueram, damnantes huiusmodi cambia: vt qui tandem meo periculo & non modico experimento ex D. Aug. 22. q. 4. cap. magnæ, elegi mutare sententiam, ipsi in propria pertinaciter non conquiescant, aut certe non impugnent quod theorice & practice ex omni parte non penetrauerint.

Exem-

Digitized by Google

Exemplum illius cambij, quod dicitur recapitar le lettere ſopra il datore.

Antonio dà à cambio, Pietro piglia, & Franceſco è il correſpondente: chi dà, ſi dice rimetter; chi piglia, trarre: & il correſpondente ſi dice volgarmente il committente, ò vero la ragione.

Il caſo dunque ſi figura in queſto modo: Pietro in Fiorenza trahe, cioè piglia à cambio da Antonio per Lione cinquecento ſcudi d'oro, per far pagare in Lione cinquecento ſcudi di ſole, perche ſi cambia al pari: & perchè occorre che Pietro non ha correſpondente in Lione, ricerca Antonio che gli faccia credito in Lione, acciò ſia recapitata detta tratta: & il detto Antonio ordina in Lione à Franceſco, qual è il medeſimo c'ha da riceuer il pagamento delli cinquecento ſcudi di ſole, che recetti, e paghi detta tratta di Pietro ſopra di lui, & che ſe ne vaglia ſecondo l'ordine di Pietro, il qual'ordine ſarà, che ſe ne torni à valere quì da lui, ò d'altri, ò veramente in altre piazze di Spagna, di Francia, d'Italia, & da qual ſi voglia perſona: & così Franceſco paga per Pietro à ſe medeſimo, & riceue per Antonio, & ſe ne torna à valere ſecondo detto ordine.

Forma dunque Pietro la lettera di cambio à Franceſco in queſta maniera: Pagate per queſta prima di cambio in fiera proſſima di tutti i Santi à voi medeſimo cinquecẽto ſcudi di ſole per la valuta quì d'Antonio, & ponete come per la d'auuiſo. Di più Pietro per la ſua d'auuiſo ordina à Franceſco, che recapiti la tratta, & che ſe ne vaglia quì da lui, quantunque (come s'è detto di ſopra) può ordinar che ſe ne vaglia per altro luogo; & così Franceſco acconcia la ſcrittura, facendo in vn luogo creditor Antonio, & in vn'altro debitor Pietro ſopra d'Antonio. & quì finiſce il primo cõtratto.

Dapoi Franceſco per vna ſua di cambio ordina à Pietro, che paghi ad Antonio ſcudi cinquecento vno, & due terzi di ſole, per valerſi di detti cinquecento ſcudi con le prouiſioni, facẽdo vna lettera di cambio à Pietro, & tal lettera và in mano d'Antonio, la quale rappreſenta à Pietro in queſta forma.

Pagate per queſta prima di cambio à quindeci di Decembre ſcudi 501. & due terzi di ſole, à ſcudi 102. & mezzo d'oro per cẽto ad Antonio, per la valuta cõtatami, & ponete à voſtro cõto ſopra detto Antonio. & qui finiſce il ſecõdo cõtratto. A tal che Pietro in virtù di detta lettera harà à pagare ſcudi 514. ſol. 4. den. 2. d'oro: e così la perdita di detti 500. ſcudi d'oro di queſta fiera, qual dura tre meſi, ſono ſcudi 14. ſol. 4. & den. 2. d'oro. & Antonio, qual'ha dato à cambio, guadagna ſcudi 10. ſol. 15. den. 10. d'oro, & il reſto guadagna Franceſco nella prouiſione che lieuaſi al debito di Pietro, com'al credito d'Antonio d'vn terzo di ſcudo per cẽto. Auuertẽdo, che queſti prezzi della fiera variano più & meno, & poſſono eſſer anco cõ dãno di chi rimette.

Il cambio delle contationi ſarà nell'eſſempio ſopradetto per conto di Frãceſco, qual rimette il credito d'Antonio, & trahe il debito di Pietro ſopra d'Antonio: & di queſta maniera ſono hoggi la maggior parte de' negotij di mercanti, cioè l'hauer denari di queſto & di quello da cambiarli, & all'incontro debiti di diuerſi da tenerſi ſu li cambij per le fiere, pigliando le prouiſioni dall'vna, & dall'altra parte, il che importa aſſai doue ſono molti negotij: & in queſto è differente il cambio preſente dal pre-

Digitized by Google

cedente: perche nel precedente eßempio Antonio paga le prouiſioni à Franceſco, ma in queſto Pietro paga ad ambedue, cioè à Franceſco, & ad Antonio. Vi è vn'altra ſorte de contationi, quale è vſitata aſſai. Verbi gratia, Antonio trahe per Pietro cinquecento ſcudi, & li rimette per ſuo conto: in tal caſo detto Antonio fa la lettera del cambio da pagar à Franceſco, & dice, la valuta contatami, & ponete come per la d'auuiſo. Et nella lettera d'auuiſo dice à Franceſco, Io vi traggo per conto di Pietro, ò vero ſe Pietro non voleſſe eſſer nominato, dirà, per mio conto à parte Pietro. & in tal caſo non appariſcono più che due perſone, cioè Antonio, & Franceſco, ſe bene Antonio rappreſenta anco due perſone, cioè la ſua, & quella di Pietro, quale per non hauer brighe, non vuol far altrimente lettere.

Il cambio con la ricorſa differiſce dal primo cambio detto di ſopra in vna ſola coſa, che doue in quel di ſopra Pietro prega Antonio che ricuperi le lettere ſopra di ſe, in queſto l'iſteßo Antonio non vuole dar à cambio à Pietro, s'egli non s'obliga à trarre à Franceſco ſuo corriſpondente; & Pietro conſente, perche non troua chi gli dia à cãbio, ò vero perche nel prezzo del cambio è auantaggiato. & queſta ricorſa tal'hora auuiene alla rouerſa, che chi piglia à cambio non vuole pigliare, ſe il datore non ſi contenta del corriſpondente del pigliatore. Hor queſto è in ſoſtanza quanto ſi ha potuto cauar da peritiſſimi mercanti intorno alla prattica di queſto modo di cambiare, preſupponendo che il tutto ſi faccia con verità & ſinceramente.

Secundo loco offerenda ſunt argumenta, quibus tale cambium tamquam iniuſtum poſſet impugnari.

Iniuſtitia huius cambij ex varijs argumentis oſtenditur. Primo, quia hoc cambium vel reducitur ad contractum permutationis, vel emptionis, vel mutui: Non ad contractum permutationis: nam re vera permutatio, vt inquit Paulus Iuriſconſultus in l. 1. ff. de rerum permutation. non fit ſolo conſenſu contrahentium, ſed rei propriæ traditione; at Petrus nihil tradit in præſenti; ergo. Neque poteſt reduci ad contractum emptionis: quicquid enim contractatur in hoc cambio, eſt contra naturam emptionis: nemo enim poteſt emere proprium, nec vendere alienum, vt patet in l. 2. ff. de contrahenda emptione. ſed in præſenti Antonius emit quod ſuum erat, & Petrus vendit alienum. Quod ſi dicas, per mutuum, quod erat alienum, factum eſſe Petri, tunc ſequitur quod tota ratio huius cambij petatur a mutuo: at omne lucrum proueniens ex mutuo eſt vſura, vt habetur cap. conſuluit. de vſur. & 14. q. 3. per totam. ergo hoc cambium eſt vſurarium.

Secundo, quia ipſemet campſor emens pecunias, eaſdem numero tradit, & vendit per ſuum correſpondentem, & reſpectu eiuſdem eſt venditor & emptor, dator & acceptor: ſed repugnant duo correlatiua eſſe in eodem ſubiecto reſpectu eiuſdem, l. & quidem. ff. de legatis primo. vbi habetur quod nemo ſibi debitor eſſe poteſt: iuſtitia enim eſt ad alterum, D. Thom. 2. 2. q. 58. ar. 2.

Tertio. Eſto hoc genus cambij vocetur cambium, eſt tamen nomine tenus, cum ſit ſiccum ſine humore, videlicet veritatis, & iuſtitiæ. Nam qui accipiunt pecunias Florentiæ, nullas habent pecunias Lugduni, quas finguut ſe vendere, quod etiam conſtat campſoribus: hoc autem

eſt

Digitized by Goo

est damnatum in bulla Pij V. de cambijs, vt patet legentibus.

Quarto, hic contractus apud Sylvest. verb. vsura 4. §. 9. videtur similis illi, quo quis fingit se emere ab agricola boues, quos non habet, neque potest habere, & eidem certa pensione locat; quod vtique est vsurarium, vt notat etiam D. Nauar. in suo Manu. cap. 17. num. 230. nam campsor fingit emere pecuniam Lugdunensem à Petro, quam ipse non habet; ergo.

Omnia cambia (vt notat Medina in cod. de rebus per vsuram acquisitis q. 5.) ad tria capita reducuntur secundum tres diuersitates, videlicet numismatum, loci, & temporis: vbi vero nulla apparet diuersitas nisi solius temporis, non cambia, sed mutua appellanda sunt. At in præsenti modo cambiendi omnia sunt integra, & immutata, & locus, quia in eodem loco fiunt solutiones, in quo cambium celebratum est; numisma seu forma pecuniæ est eadem penitus cum quodam auctario; tantum est temporis diuersitas seu dilatio: at qui ex sola temporis dilatione accipit lucrum, damnatur tamquam vsurarius, vt patet in cap. quicumque, & cap. si quis oblitus. 14. q. 4. & dist. 88. cap. eijciens. Confirmatur, quia per extrauag. Pij V. expresse damnantur cambia, quorum solutiones fiunt in eodem loco.

Præterea iniustitiam, quæ in hoc genere cambij ratione cambij ficti videtur esse, apparet alia iniquior, quod ille miser homo qui accipit, cogitur soluere prouisiones ipsi campsori, quasi multum laborasset in traiectione pecuniarum: & ita duplex lucrum campsor accipit, vnum incertum ex auctario cambij, alterum certum ipsarum prouisionum: vnde satius esset, si ratione lucri cessantis, vel damni emergentis absque litterarum missione mercator lucraretur.

Deinde ipsum cambium, quod vulgo dicitur, *con la recorsa*, videtur habere manifestam iniustitiam, & vsuram, quando campsor non vult commodare suas pecunias Petro, nisi ipse traijciat ad Franciscum suum correspondentem. hoc autem videtur esse damnatum à Greg. ix. in cap. naviganti. de vsuris. & ab Vrbano iij. in cap. consuluit. ibidem: nam mutuare pecuniam cum aliquo onere est vsura, etiam si alias mutuatarius sit lucraturus; ergo.

Et postremo illud cambium, quod dicitur, *con le contationi*, videtur merum figmentum, vt vnus sibi ipsi numeret, & velut alter Euripus varias facies, nunc creditoris, nunc debitoris, repræsentet, quod totum adinuentum esse videtur ad turpem quæstum, & ad palliandas vsuras, vt ex proprijs & alienis pecunijs mutuatis valde lucrentur. Propter aliquam præcedentium rationum Dominicus Sotus vehementer damnat hoc genus cambiendi tamquam illusorium Dei, & hominum, vt ipse ait in lib. 6. de iust. & iure. quæst. 10. ar. 1. & quæst. 13. art. 1. & ex antiquioribus vidi neminem, qui descenderet ad hoc particulare genus cambij, quod fortassis non esset in vsu. ex neotericis quidam Marcus Antonius nomine, natione Appulus, in quodam opusculo de cambijs subscribit Soto, Ceterum viri doctrina, opinione, & experientia graviores, non

modo non improbant,ſed non poſſunt excuſare à temeritate eos,qui proprio ſenſu ducti,vel apparentibus rationibus ſuffulti,nulla habita ratione bullarum Pontificiarum,damnant huiuſmodi contractus ab Eccleſia approbatos,& communi Chriſtianorum voce in toto orbe terrarum receptos: nam ex eorum turbatione,nonniſi conſcientiarum perplexitas,& populorum tumultus,& quod peius eſt,religioſorum virorum conflictus oriri ſolent. Huius ergo ſententiæ fuit Syl.verb.vſura.4.§.9. circa fi.D.Nauar. in ſuo commentario ſuper cap.fin.de vſuris.nu.68. & ſequentibus,& in ſuo Manu.cap.17.nu.299. dicit enim ſatis eſſe,quod qui accipit ad cambium, habeat pecuniam virtualiter ſeu credito in loco ſolutionis. Abbas Fabianus Genuen.in tractatu de cambijs,circa finem in ſolutione ſecundæ difficultatis. Thomas Boninſegna in ſimili tractatu de cambijs in ſolutione tertiæ difficultatis. omitto innumeros Canoniſtas, qui à prædictis auctoribus allegantur,& alios,qui nondum exceſſerunt.

Primum pro ſolutione quatuor notabilia præmittam, quæ nobis ad hanc veritatem inueſtigandam aditum aperiunt. Primum eſt. Quotieſcumque in actibus noſtris moralibus occurrit dubium, liciti ſint, necne, ſtatim ad Eccleſiæ indicium tamquam ad columnam & firmamentum veritatis confugiendum eſt; ita vt quod Eccleſia per canones approbauit,approbemus & nos; & quod illa reprobauit, & nos reprobemus. vnde Gratianus per totam diſt. 12. docet non eſſe reprehendendas actiones, quas Eccleſia ſancta non reprobauit, & damnauit. Et Greg. ix. in Conc.Meldenſi de conſtitut. cap.1. *Nemo*, inquit, *in actionibus, vel iudicijs eccleſiaſticis ſuo ſenſu, ſed canonum auctoritate ducatur*. Quare ſi nullus canon aperte reprobet hunc modum contractandi, quinimmo ex ſecunda bulla Pij V. videatur approbari potius, quam reprobari, vt inferius dicemus; non video, quare nos ſine temeritatis nota hanc mercatorum conſuetudinem tamquam corruptelam damnare quoquo modo poſſimus.

Secundum notabile. In priori bulla Pij V. quæ incipit, In eam pro noſtro paſtorali, &c. duo traduntur à Pontifice: vnum quod pertinet ad ſubſtantiam ſeu naturam cambij, quando ſcilicet verum, & quando fictum, quando reale, & quando ſiccum: alterum vero, quod pertinet ad moderationem lucri. & in primo quidem ponit tres proprietates veri & realis cambij. Prima, quod mittantur litteræ. Secunda, quod non redeant inanes. Tertia, ne fiant in eodem loco ſolutiones. In ſecundo vero tres alias enumerat conditiones tamquam moderamina lucri. Prima, ne differant præſcriptum ſolutionis tempus, lucro ex tacita vel expreſſa conditione recepto. Secundo, ne à principio ſit taxatum intereſſe in caſu non ſolutionis, quamuis exactio communis licuiſſet. D. Nauar. in ſua ſum. cap. 17. num. 301. Tertio, vt non aliter quam pro primis nundinis, vel proprijs terminis, ad effectum ſcilicet carius cambiendi. In poſteriori vero bulla facta in gratiam Bononien. deſcendit ad aliqua ſpecialia, de quibus dubitatio oriri potuiſſet: & vt omnem auferat ſcrupulum, dicit campſores poſſe ſuper ſe ipſos recapitare litteras eius, qui cam-

cambium accipit sine aliquo discrimine proprij vel alterius correspondentis; quia hoc fuisset per accidens, & impertinens ad iustitiam cambij: & quod liceat alijs tradere pecunias cambiendas campsoribus, & è conuerso possint campsores alios cambijs continere. quare si suspicio occurrat, sit necne licita aliqua species cambij, ad has bullas tamquam ad oracula confugere necesse est.

Tertium notabile. Quotiescumque in aliquo contractu permutationis vel emptionis dubitatur de eius iustitia, tunc licet nulla esset lex, quæ modum præscriberet, recurrendum esset ad dati & accepti æqualitatem, Medin. in suo cod. de rebus per vsuram acquisitis in fine quæst. 7. nisi enim esset æqua compensatio, mox nobis occurreret iniustitiæ suspicio. quare cum in cambijs appareat aliquis excessus, videndum est vnde hic oriatur, & quæ sit vera & iusta ratio cambij, vt proposito exemplo applicetur. Pro quo animaduertendum est aliud esse disquirere vbi sita sit iustitia cambij, & aliud vnde augeri & diminui possit: illud enim est inuariatum, certum, & stabile, hoc autem potest variari pro diuersis accidentibus: illud respicit naturam cambij, hoc vero eius circumstantias: illud denique à iure & iustitia, hoc autem ab hominum arbitrio petendum est. Quod ergo pertinet ad iustitiam cambij in genere (vt missas faciamus quorumdam minus probabiles sententias) ab vna ex tribus radicibus petenda est, vel ab omnibus simul coniunctis, nimirum ab ipsa origine artis campsoriæ, quæ se habet circa pecunias, sicut mercatura circa merces: licet enim pecunia sit per se primo inuenta vt pretium & mensura omnium rerum venalium, nihil tamen obstat quin secundario cõtrectari possit tamquam merx, sicut docuit Aristoteles in 1. polit. cap. 6. & S. Tho. 2. 2. q. 78. art. 1. & communiter omnes doctores. quare sicuti merces per vectionem & traiectionem carius vendi & emi solent, sic etiam pecuniæ, vnde traiectitiæ appellatæ sunt, l. traiectitiæ. ff. de nautico fœnore. Secunda radix est ipsa seruitus campsoris, vt bene docuit Medi. vbi supra q. 8. hæc autem seruitus est duplex: vna intrinseca, & est onus, cui se subijcit campsor hic accipiendi, & alio transferendi, vel è conuerso hic dandi, & aliunde aduehendi. Altera vero seruitus est externa, qua continentur omnes actus campsorij, vt sunt ministri, tabellarij, officinæ, pecuniæ semper paratæ, varij generis numismata, & aliæ plurimæ impensæ: at vero cum omnis seruitus sit pretio æstimabilis, merito ex tali seruitute poterit aliquid accipere iuxta consuetudinem. Denique vltima radix iustitiæ cambij est ipsa incertitudo lucri, & quædam quasi sors: nam campsores, & campsarij indifferenter se exponunt lucro & damno, & omnis huiusmodi contractus nullam habet admixtam iniustitiam, præsertim cum tendat in bonum politicum, & totius Reipublicæ vtilitatem; & si cambia cessarent (vt ait Calder. in consil. 11.) omnia pene mercaturæ officia dissiparentur ac destruerentur. Quando ergo occurrit dubium de iniustitia alicuius cambij, ad has radices recurrendum. Sin autem volumus inspicere augmentum, vel diminutionem lucri ipsius cambij, tunc iudicium petendum erit ab ipsis accidentibus, quæ pecuniæ

cambijs ſubiectæ obuenire ſolent,vt quod ſit abſens,vel præſens,ex Caiet. in opuſc.de cambijs c. 7. vel ſecundo quod ſit maxima copia vel penuria pecuniarum,ex Sot. lib.6.de iuſt.q.12.ar. 2.vel tertio ex paucitate vel multitudine petẽtium vel dantium, ex D.Nauar. vbi ſupra;vel quarto ex traiectione actuali vel virtuali ipſarum pecuniarum; vel quinto ex proportione pecuniarum inter ſe,vel reſpectu mercium;vel denique ex alijs euentibus belli,peſtis,&c. Sapientis ergo eſt,penſatis omnibus, iudicare quod ſit iuſtum lucrum,& applicare ſingulis ſpeciebus cambij.

Quartum notabile eſt (vt certa à dubijs remoueantur) quatuor hic eſſe certiſſima,& duo quidem priora eſſe licita & iuſta cambia,duo vero poſteriora eſſe illicita,medium vero eſſe dubium,vt parum diſtans ab extremis, & de hoc fuit propoſita præſens quæſtio. Duo priora licita hæc ſunt. Primum,quando Petrus campſarius dirigit litteras non ad Franciſcum correſpondentem campſoris, ſed ad alium quempiam, ita vt concurrant in ipſo cambio quatuor perſonæ,campſor cum Franciſco ſuo correſpondente, & campſarius cum Martino. Secundum cambium licitum adhuc dicunt omnes illud eſſe, quando campſarius apud Martinum verbi gratia habet numiſmata actu, vel creditor; hæc enim æquipollent. Duo poſteriora cambia illicita hæc ſunt. Primum, quando Antonius campſor litteras mittit ad Franciſcum pro forma, vt aiunt, & pro quadam cæremonia, & redduntur inanes. Secundum,quando campſor pro ſuo arbitrio taxat pretium maius, nulla habita ratione ipſius moderaminis, quod à deputatis fieri conſueuit.Medium ergo,quod modo verſatur in dubio, illud eſt, quando ceſſante omni fraude & dolo Antonius cãpſor ex ſuis vel alienis pecunijs,quas apud ſe cambiendas habet, rogatus vel ne rogatus quidem dat campſario Petro, qui cum non habeat Lugduni correſpondentem, procurat vt litteræ remittantur Franciſco, qui nomine eiuſdem Antonij commodat Petro,& nomine Petri ſoluit Antonio cum illo auctario, quod fecit ſorum, & prouiſionem. Tota ergo difficultas hæc eſt, an propterea illicitum ſit hoc cambium, quod Franciſcus gerat vtriuſque perſonam,dantis,& accipientis;& vtrum Petrus iuſte vendiderit quod actu non habebat,ſed tantum credito,præſertim ſi credito accipiat ab ipſomet,cui ex pacto tenetur vendere. Hic eſt ergo cardo difficultatis.

Reſpondetur,hoc genus cambij eſſe reale, verum, & iuſtum, omni dolo & fraude ſemoto; & ſi ſpectetur ſecundum ſuam naturam, nullam habet admixtam iniuſtitiam. Probatur multis vijs.

Primo auctoritate iuxta primum & ſecundum notabile:hæc enim concluſio eſt conformis regulis traditis à Pio V.in vtraque bulla de cambijs, immo eſt expreſſa in ſecunda bulla in illis verbis, *che ſi poſſano far recapitare le lettere del cambio ſopra l'iſteſſo datore.* quotquot enim ſunt mercatores Florentiæ,ita intelligunt hæc verba,quod ſine conſcientiæ periculo poſſit campſor litteras campſarij ad effectum ſolutionis tranſmittere vel proprio vel alteri correſpondenti: quia campſarius nec nomine quidem erit ibi notus.Confirmatur,quia in hoc cambio ſunt omnes illæ ſex cõditiones cambij realis, quas poſuit Pius V. in prima bulla, videlicet quod mittan-

tur

Digitized by Google

tur litteræ, ſecundo quod non redeant inanes, tertio quod fiat in diuerſo loco ſolutio: nam Lugduni accommodantur ſcripturæ, & quando remittuntur litteræ Florentiam eſt ſecundum cambium, & ſic de alijs circumſtantijs, id quod iam ſupponimus.

Secundo probatur ex regula Gregorij ix. deſumpta ex Beda de reg.iur. c.quod non eſt. *Non debet culpæ adſcribi quod quis euitare non poteſt.* ſed ſuppoſita arte campſoria non poteſt campſor non ſubire duas perſonas in multis cambijs dandi & accipiendi: quia verbi gratia dum aliorum pecunias per cambia exercet,& vnus pro traijciendis pecunijs Lugdunum, & alter pro auferendis inde eum expoſtulat, non poteſt non numerare ſibi nomine vnius,& nomine alterius ſoluere: ſic enim dictum eſt in principio *delle contationi.* ergo non fit illicitum cambium ex identitate vnius perſonæ referentis & repræſentantis duas: quia iam dictum eſt in bulla Pij V. in gratiam Bononienſium dari facultatem campſoribus cambiendi pecunias non modo proprias, ſed aliorum. Sit ergo Martinus Florentiæ, qui rogat Caponium, vt traijciat Lugdunum decem millia, quæ ipſe ſoluit Florentiæ:& ex oppoſito ſit Ioannes,qui rogat eumdem Caponium,vt ex Lugduno,vbi habet pretium decem millium,remittat Florentiam eamdem ſummam,tunc proculdubio nomine vnius dabit,& nomine alterius accipiet: ergo vnus & idem ſubibit oppoſita munera.

Tertio probatur eadem propoſitio ex tertio notabili: omnes enim illæ tres radices iuſtitiæ cambij inueniuntur in hoc cambio: eſt enim vera emptio ex parte campſoris,& venditio ex parte campſarij(nec obſtat,vt ſtatim ſubijciemus,quod actu tunc non habeant)eſt vera ſeruitus campſoris tam intrinſeca quàm extrinſeca,& denique eſt incertitudo lucri:aliquando enim ſolet eſſe cambium cum iactura campſoris: auctarium deinde lucri dependet non ab arbitrio campſoris (vt falſo aliqui opinati ſunt) ſed vel ex conuentione,vel ex communi mercatorum voce. nihil ergo deſideratur ad hoc,vt ſit iuſtum & reale cambium.

Obijciet aliquis contra hanc tertiam rationẽ,quod ſcilicet in hac venditione ſit duplex defectus,alter quidem quod cãpſarius vendat quod actu non habet,id quod primum argumentum etiam contendebat. Secundo, quod in illa palliata venditione vendit emptori quod eſt ipſius emptoris, nimirum vendit campſori quod eſt ipſius campſoris: & ille medius correſpondens Franciſcus licet perſona diſtinguatur à campſore, eſt tamen re vera ipſe campſor,eius locũ & vices gerens: & hoc quidem argumentũ ab inexpertis,& rẽ ſuperficie tenus conſiderantibus cenſetur alter Achilles, ſed quã leuis ſit armaturæ mox apparebit. Et quidem primũ defectũ nullũ eſſe inde patet,quod multa poſſunt vendi,quæ nondum actu ſunt, vt notat Põponius Iuriſconſultus in l.nec emptio.ff.de contrahenda empt.vt fœtura gregis,iactus retis,captura auium,fructus agrorũ, &c. Venduntur etiã ad certũ tẽpus annonæ & fruges,quas venditor debet emere:& propterea recte fit ſtipulatio eorũ, quæ nõ tantũ actu,ſed potentia habere poſſumus, vt l.interdũ.ff.de verbor.oblig. Quod ſi ita eſt, nihil mirum, ſi Petrus non dederit illa numiſmata Lugdunenſia, quæ actu non habebat, quia erat in

Digitized by Google

potentia ad habendum: erat enim ſoluendo, & habebat à quo ſibi mutuaret. Neque ſecundus defectus habet aliquid momenti. Tum quia per accidens eſt,& rarum,quod campſor illi mutuet quod debet ipſemet emere:& ea quæ raro eueniunt,non ſunt alicuius conſiderationis,vt notat Panorm. Hoſt.& Cald.ſuper c.nauigāti.de vſuris.nam inter mille campſores Florētinos non ſunt quinque, qui habeant proprios factores & agentes Lugduni,ſed ſuis amicis mittūt litteras. Tum maxime quòd cāpſor in tali actione,ſemota omni fraude,non modo non eſt culpabilis,ſed valde laudabilis: mutuare enim alteri gratis eſt opus charitatis,vt facit iſte,quia ſaltē mutuat illi creditum:deinde quia liberat campſarium ab illo onere inquirendi alterum, qui pro ſe traijciat, & immunem reddit ab impenſis quæ erogantur in proxenetas,& denique ſolent interdum mitius agere in auctario & in prouiſionibus: ipſa autem ſubſtantia cambij omnino remanet immutata,ac ſi ipſe campſarius propriam pecuniam numeraret.

Quarto probatur ex optima regula,quam tradit Sylu.verb.vſura 4.§.9. ad dignoſcendum cambium licitum ab illicito: *Quoties*, inquit, *arbitrio bonorum & peritorum in arte campſoria pars capiens cambium non grauatur, & diſtantia temporis nihil lucri affert,numquam eſt ibi peccatum*. ſed in iſtis cambijs ſic celebratis arbitrio bonorum & peritorum mercatorum pars capiens non modo non grauatur, ſed (vt diximus paulo ante) alleuiatur à multis laboribus & expenſis; & rurſus non habetur ratio diſtantiæ temporis,niſi quatenus diſtantia loci illud exigit, iuxta bullas, & conſuetudinem aliorū cambiorum. ergo iſta cambia ſunt licita. Confirmatur, quia hæc conſuetudo eſt vniuerſaliſſima,recepta in toto terrarū orbe, & ab omnibus mercatoribus approbata: ergo vel oporteret damnare omnes mercatores: (quod eſſet valde temerarium) vel certe hæc cambia non reprobare: ſcimus enim tales conſuetudines habere vim legis, vt habetur diſt.1. cap. conſuetudo.& diſt.9.c.cum conſuetudinis.& diſt.11. c.in his reb.& cap. illud.& cap.conſuetudo.diſt.12. Neque talis conſuetudo poteſt dici corrupтela,vt dicitur in cap.vlt.de conſuetudine. quia neque rationi naturali, neque iuri diuino, vel humano contraria eſt.

Quinto eſt licitus ille modus cambiendi (ſicut diximus in quarto notabili)quando Petrus,qui accepit cambium ab Antonio,non ad correſpondentem Antonij,ſed ad alium tertium dirigit litteras; ergo & iſte, de quo loquimur. Probatur conſequentia: quia nullo textu vel ratione probari poteſt,quare cum vno liceat,& nō cum altero. Niſi forte dicatur cum Soto,vel ideo non licere, quod cum eodem eſt manifeſta ſuſpicio mutui palliati,& ficti cambij,non autem cum tertio,vel vt idem docet in 6.lib.de iuſtitia q.6.art.12.Sicut non decet in contractu ſocietatis negotiatoriæ inire contractum aſſecurationis cum ſocio, ſed bene cum alio, ita & in præſenti; quia ſemper viget ſuſpicio mutui palliati.

Sed contra non obſtat primum.Primo quia eſt expreſſe contra regulam iuris,*In dubijs nemo præſumitur fingere,& peccare.* apud Greg.ix.cap.2.de regulis iuris ex Beda in Lucam lib.2. cap.24. *Quando*, inquit, *dubium eſt quo animo aliqua facta fiant,in meliorem partem interpretemur*. quam regulam expendens

pendens S.Tho.2.2.quæſt.60.art.4. *Expedit,inquit,vt quis ſæpius fallatur habens bonam opinionem de malo homine, quam quod raro decipiatur habens malam de bono: quia ex hoc alteri fit iniuria,non autem ex illo.* Deinde,quia hoc eſt petere principium: nos enim ſupponimus hoc cambium fieri ſine fictione & ſine dolo: & denique ſi ad peruerſam intentionem recurrendum erit,nullus erit contractus quamuis licitiſſimus ſecundum ſe, qui ex peruerſa intentione deprauari non poſſit,vt bene annotauit D.Nauar.ſuper illud cap. 1. 14.q.3.not.4.

Non obſtat ſecundum:quia argumentum retorquetur in Sotum:nam licet etiam cum ſocio facere contractum aſſecurationis principalis, & lucri,vt bene docuit Sylueſt. in verbo ſocietas 1.§.2. circa finem,& fuſius D. Nauar.in Man.cap.17. num.255. & in cap.ſi fœneraueris.14.quæſt.3. à notabili 32.vſque ad 39.

Sexto, idem iudicium faciendum eſt de pecunia facta per cambium venali,quod fieret de mercibus alijs venalibus:ſed non repugnat in alijs mercibus, quod qui proprias merces nomine alterius emat, & nomine proprio vendat:ergo. Conſequens probatur per exemplum,quod frequentiſſime occurrit. Verbi gratia Antonius mercator Florentinus accipit litteras à Petro Lucenſi,vt eius nomine emat decem ballas ſerici Neapolitani: tũc Antonius,qui apud ſe habet huiuſmodi merces,emit illas à ſe ipſo nomine Petri,atque ita fit vt vnus & idẽ ſit emptor & venditor.Rurſus poteſt figurari aliud exemplum per omnia quadrans cambio. Verbi gratia aliquis mercator dum habet onerarias naues paratas ad tranſuehendum frumentum Neapoli Valentiam, rogatur à Petro vt ei cõcedat mille modios Neapoli,totidem receptũrus ab eodem Valentiæ,deductis expenſis ac periculis,vel pretium æquipollens: atque ita format litteras à Franciſcum correſpondentem Antonij,vt vel frumentum, vel pretium mille modiorum exigat à Petro. proculdubio hic contractus eſt licitus, & per omnia conformis exemplo in principio aſſignato de cambio: ergo & cambium erit licitum,cum iam probauerimus ſecundum communem ſententiam cambiũ reduci ad emptionem.Neque valet quod dicit Sotus lib.6.de iuſt. & iur. q.13. art.1. quod debuerit præuidiſſe mercator ſit necne ſoluendo venditor: quia hoc eſt gratis dictum; & imputatur venditori, quod non præuiderit;& demum impertinens eſt ad iuſtitiam emptionis:ſed ſatis eſt, vt bene notat Sylueſt.verb.vſura 4.§.9. quod ſeruetur æqualitas iuſtitiæ in pretio, & quod res fuerit venalis, quam ſi voluiſſet venditor ex proprijs vel alienis horreis habere potuiſſet.

Septimo denique,vt modum adhibeamus probationibus,hęc poſtrema erit omnium firmiſſima, quæ ſi ſola eſſet, ſufficeret ad conuincendum cuiuſcumque iudicium. Eſt veriſſima regula recepta à Theologis, & Canoniſtis,poſſe quemlibet cum animæ ſuæ ſalute in capiendis conſilijs rerũ agibilium ſequi quamcumque opinionem, dummodo ſit alicuius grauis doctoris,& aliqua ratione fulta: quam regulam D.Anton.in par.1.tit.3.c. 10.§.10.col.10. attribuit Alberto Magno, & Petro Palud. in 4. d. 17. & ipſemet ſequitur:eſt etiam S.Thom.in 8. quæſt.art.13. & Ioan. Gerſon. in 2. par.de

pat.de natur.& qualit:conscien.col.3.nu.169.ex Canonistis Hostien. de cognatione spirituali super cap.si vir. affirmat inter diuersas opiniones & diuersa iudicia semper humaniora & æquiora esse præferenda. Vide reliquos Canonistas in cap.inquisitioni.de sent.excom. & D.Nauar. in cap. si quis autem.d.7.de pœnit.cum allegatis per eum. Sed opinio, quæ affirmat hoc cambium esse licitum, est æquior & humanior, & grauissimorum auctorum,& rationum irrefragabilium; ergo præferenda.

Sed dicet scrupulosus(inquit S.Anton.vbi supra in fine illius cap.10.)tutior est opinio rigidiorum, vt homines auertantur à periculo committendi peccatum,iuxta illud D.Aug.de pœnit.d.7.cap.si quis autem. *Tene certum,dimitte incertum*.Respondet idem sanctus doctor,D.Augustinum ibi loqui, vt patet in contextu, de eo qui differt pœnitentiam ad extremum vitæ,cum posset pœnitere dum sanus est,& integris viribus; nam qui differt ad illud tẽpus,incertũ est,& non securũ, agat ne propter Deũ pœnitentiã, vel propter gehennæ periculum:item in alijs materijs moralibus,quæ in electione consistunt,tutius est relinquere illud opus, de quo dubitatur sit necne malum:non autem debet extendi ad actiones peractas, vel quæ cõmuniter peraguntur ab omnibus:quia esset inijcere laqueum animabus,vt interdum induerent conscientiam erroneam,quæ semper obligat,nisi deponatur,iuxta illud ad Rom.14.*Omne quod non est ex fide*(id est ex conscientiæ dictamine)*peccatum est*.Quare per ea quæ dicta sunt,facilis erit responsio ad argumenta,quæ militabant in contrariam partem.

Ad primum iam responsum est in secunda probatione; sed pro maiori intelligentia dicimus hoc cambium non esse purum vel simplex,sed mixtũ, & quasi compositum ex duobus contractibus,emptione videlicet, & fideiussione: nam Antonius est emptor illorum quingentorum scutorum Solis,& Petrus est venditor:vt autem à Francisco fides adhibeatur Petro,idẽ Antonius est fideiussor,spondet enim ipsas litteras Petri tanti esse apud se, atquẽ essent ipsæ pecuniæ. fieri autem licite huiusmodi emptiones & venditiones,auctoritas & vsus docent: nam in illa l.1.de contrah.emptio.docet Paulus Iurisconsultus per litteras posse contrahi emptiones. & vsu didicimus apud magni nominis mercatores raro numerari pecunias, sed adscribi litteras vel crediti,vel debiti. Falsum ergo supponebat argumentum,dicens esse ibi mutuum apertum,vel occultum.

Ad secundum, negatur quod campsor sit respectu eiusdem emptor, & venditor: emit quidem illa quingenta scuta Solis non quidem vt sua, vel (vt alij falso opinantur)sui correspondentis,sed vt ipsius Petri,in cuius dominium per fideiussionem,ni mauis mutuum,translata sunt: sicut non repugnat, quod possim emere pannum, oleum, frumentum, &c. quæ alteri mutuo dederam, vel ex mea fideiussione alius mutuo dedisset,& tunc non supponitur mutuum vt causa lucri,sed vt conditio requisita ad illam venditionem,ex qua postea nascitur lucrum.

Ad tertium, gratis dicitur hoc cambium esse siccum & fictum, cùm iustum & reale iam probatum fuerit, immo inter omnia cambia vsitatissimum:adeo vt primarij mercatores retulerint, ex decem partibus pecuniarum

niarum cambiendarum nouem insumi in hoc genere cambij. vnde vt retorqueamus argumẽtum, dicimus, Si hoc cambium fuisset siccum, procul dubio Pius V. expressisset in sua extrauagãti, sicut expressit alia sicca, quæ non erant sic vsitata: dixit enim, *Et sicca in quibus non mittuntur litteræ, vel si mittuntur, redeunt inanes, vel confinguntur, vel dantur nomine depositi, vel vltra præscriptos terminos.*

Quæ omnia, vt nos, ita boni & periti mercatores damnant, & detestantur. Quod si cambia, quorum exempla produximus in principio, videlicet *recapitar le lettere con la contatione e ricorsa*, erunt sicca, ea Pontifex damnasset: quia quanto malũ est vniuersalius, tanto est deterius: quinimmo tantũ abest quod per clausulas vniuersales damnauerit hæc cambia sub nomine *sicca*, quod potius approbauerit clarius & expressius in secunda bulla facta in gratiam Bononiensium, quę data opera fuit procurata, vt tolleretur ille scrupulus à timoratis conscientijs.

Ad quartum, miror Sotum, virum alioquin doctissimum, attulisse pro se Syluest. qui contra ipsum facit: non enim perlegit totum contextum, & tamen Celsus Iurisconsultus nos admonebat ff. de leg. 1. inciuile. non debere de rebus quibuslibet ferre iudicium vel responsum, nisi tota lege perspecta. Syluest. ergo in illo verbo vsura 4. §. 9. postquam ex sententia quorumdam dixerat, campsores hos similes esse illi ciui qui emit boues à paupere rustico, quos non habet; statim subiecit, Sed ista opinio non videtur vera, quia ementi & permutanti sufficit emere & permutare iuste, id est secundum æqualitatem absolutam iustitiæ ab eo, vel cum eo, qui poterat licite vendere, & permutare: nec tenetur quærere vtrum habeat rem venditam vel permutatam fine interesse, modo licite habeat. nec est simile de emente boues à paupere, quia ille nec habet, neque est habiturus boues, iste autem est habiturus pecunias, quas vendit, vel permutat. Non video quomodo clarius loqui potuisset pro hac sententia.

Ad quintum, argumentum procedit ex falsa intelligentia, & suppositione; dum enim aliqui vident fieri solutiones in eodem loco in quo datæ fuerunt pecuniæ, credunt esse cambia ficta, & damnata à Pio, non attendentes solutiones non esse primi cambij, quod iam terminatum est Lugduni, sed secundi. quare dicimus per accidens in cambio haberi rationem diuersitatis, seu dilationis temporis, sed per se habetur ratio diuersitatis loci, & numismatum; sed non possunt de loco in locum transmitti litteræ, nisi temporis interuallo iuxta consuetudinem ab ipsa iustitia & communi mercatorum consuetudine præscriptam.

Ad sextum respondetur, illud lucrum ex prouisionibus esse exiguum, & correspondens laboribus, expensis, & periculis: quando vero mercatores accipiunt duplicem prouisionem, vna quidem est pro expensis, & pro alijs seruitutibus, vt superius diximus; altera vero pro assecuratione illius correspondentis, ad quem traijciuntur litteræ illæ collybisticæ, & interdum accidit quod pro acquirendis tribus aureis & quadrante amittunt mille aureos, si correspondens decoxerit: idque totum fit à peritis mercatoribus, & timoratis secundum consuetudinem, & dictante iustitia.

Ad

Ad ſeptimum,in quo quærebatur,& impugnabatur iuſtitia cambij dicti *con la ricorſa*: Reſpondetur, in hoc differre venditionem à mutuo, quod in mutuo nulla ſeruitus apponi poteſt ſine labe vſuræ, vt in cap. nauiganti. de vſuris. ſed bene poteſt apponi in venditione: quia ſic paciſcuntur contrahentes, præſertim cum per conditiones appoſitas minuitur aliquid de pretio, id quod fit in illo cambio, quia ſemper minuunt octauam partem. Quod ſi quæras cauſam,quare campſores velint ad hunc potius, quam ad illum dirigi ſuas litteras, non vna, ſed multiplex affertur. Prima, vt illas prouiſiones lucretur eius correſpondens,à quo viciſſim ſimilia lucra haurire ſolet.Secunda, ne exponat ſe periculo decoquendi, ſcit enim tutiorem illum ſibi eſſe,quam alium. Tertia, ne pateant omnibus ſuorum negotiorum rationes. Quarta, vt ille mercator, qui multa habet credita, poſſit etiam habere debita,quæ illis correſpondeant. & denique ſufficeret pro ratione voluntas,quia eſt liber in contrahendo vt vult.

Ad octauum, in quo impugnabatur cambium dictum *con le contationi*, quaſi eſſet figmentum, & quod pro ſuo arbitratu mercator fingeret diuerſas perſonas: Reſpondetur, apud mercatores, qui hæc dicerent, haberentur deliri, tamquam non intelligentes quid loquantur, neque de quo loquantur: diximus enim, & iterum confirmamus, nihil repugnare quod pro diuerſitate perſonarum,quas vnuſquiſque repræſentat, diuerſa etiam & relatione oppoſita munera exerceat. Atque vt concludam totam hanc quæſtionem,non pigebit afferre quæſitum factum ab A.C. cum reſponſione cuiuſdam viri doctiſſimi,& rigidiſſimi.

Occorre molte volte, che alcuni mercanti habbiano commiſſione de diuerſi luoghi da diuerſi amici loro commettenti di rimettere denari in diuerſi luoghi, & da altri di trarueli, & qualche volta per commodo di proprij negotij occorre loro ancora rimettere, & trarre ne i medemi luoghi, tanto che tutto,ò parte poßono eſſeguire contando à loro medeſimi: ò lo fanno per le prime fiere,ò per li luoghi doue ſono fiere,& per gl'altri, per gli vſi di tempi conſueti, & communi, & per quelli prezzi che corrono in quella piazza, così per conto de loro commettenti, come di loro ſteſſi. nel qual caſo non ci pare difficultà, procedendo il tutto ſinceramente.

Reſpondeo, idem mihi videtur, quod illic dicitur, dum vere & ſincere ſic fiat re ipſa. nam concurſus ille cambiorum in eadem perſona non impedit quo minus ſingula per ſe cãbia illa ſint licita, atque ita omnia quoque ſimul, ſiquidem non ſpectant ad eumdemmet contractum, ſed ſingula ad diuerſum ſeorſim contractum ſpectant,dum tamen ſingula per ſe cambia ſint iuſta,& legitima. Hæc ille.

Quare vt extremam tandem manum huic quæſtioni apponamus, libere dicam quod ſentio. Cum iam à viris doctis hæc lucra tamquam iuſta fuerint habita,& cum nullus ordo religioſorum & peritorum confeſſorum hæc improbet:cum denique bullæ Apoſtolicæ, doctores præcipui, & ipſamet naturalis ratio id ipſum confirmet; non video cur debeamus in dubium reuocare,quod per tot annorum luſtra, antequam Sotus ipſe naſceretur,tam bene & prudenter conſtitutum eſt.

Hæc habui,quę de hoc genere cambij,quãtum per occupationes licuit,

in

in medium afferre potui, quæ omnia cenſuræ peritorum iudicio libenter ſubmitto.

AD DVBIA MIHI PROPOSITA reſpondeo primo, contra huiuſmodi cambiendi modum facere multum primo extrauagan. fe. rec. Pij V. quæ incipit in eam. relatam ad verbum in Manu. noſtro conſ. cap. 17. num. 300.

Secundo, quod non eſt licitum cambiũ de vno loco ad eumdem locum poſt aliquod tempus cum aliquo auctario, vt nos tradimus in eodem Man. vbi ſupra nu. 290. per ea quæ adducuntur. nu. 295. & irrefragabiliter probatur per præfatam extrauagantem: & præfatus modus cambiendi videtur fieri de Florentia in Florentiam, cum ibi verbi gratia dentur 500. ſcũta ab Antonio Petro, & in eadẽ ſoluantur cũ cambio ipſi Antonio à Petro.

Tertio, quod procurator repræſentat perſonam principalis conſtituentis eum ſuum procuratorem, l. 1. ff. de procurato. & in prędicto modo cambiendi Franciſcus eſt procurator Petri ad accipiendum Lugduni cambio ab Antonio mediante illius procuratore ſcuta 500. quæ accepta poſtea ſoluit ſibi ipſi Franciſco tamquam procuratori Antonij, qui Florentię delerat dicto Petro dicta ſcuta 500. cambio: ita videtur, quod eadem perſona ſibimet cambit, & ſibimet ſoluit, & recipit cambium: & ita gerit duas perſonas, creditoris cãbientis, & debitoris ſoluentis cambium cum ſorte principali; quod videtur abſurdum, cum vnus & idem non poſſit eſſe creditor, & debitor eiuſdem rei, nec ſibimet mutuare, emere, vel vendere, nec ſibimet ſe obligare, arg. l. frater à fratre. ff. de condi. indebiti. ſicut neque poteſt ſibimet imperare, & iubere, vel ſe cogere, l. pen. ff. de recep. arb. & l. Ille à quo. §. tempeſtiuum. ff. ad Trebell.

Quarto, quod vſura committitur etiam ſola ſpe principali lucrandi aliquid ex mutuo, cap. conſuluit. de vſuris. & efficaciter probamus in d. cap. 17. nu. 209. At Antonius præfatus mutuat in caſu propoſito Petro, intentione principali aliquid vltra ſortem lucrandi, & accipiendi ſolutionem in eodem loco.

Quinto, quod omnis contractus, etiam alioquin nominatus, & iuſtus, ſi fiat in fraudem vſurarum, eſt illicitus, vt probatur in cap. ad noſtram. de emptio. & in cap. illo. de pignoribus, & in cap. in ciuitate. de vſur. & cambitio cum prædicto circuitu videtur facta in fraudem vſurarum, ita ſcilicet, vt lucretur campſor per circuitionem cambij id, quod non poteſt directe per mutuum.

His tamen non obſtantibus, videtur iuſtus prædictus cambiendi modus de rigore iuris coram Deo, & in foro conſcientiæ, ſi intentio contrahentiũ non eſt corrupta. Primo quidem ea firma ratione, quod cambium per litteras eſt iuſtum, quatuor concurrentibus, vt probamus in eod. Man. d. c. 17. nu. 289. ſcilicet, quod ſeruetur æqualitas valoris inter pecuniam datam, & accipiendã: & quod campſor nõ accipiat plus iuſta mercede pro cambio: & quod campſor, qui dat pecunias ſoluẽdas, ſciat, vel probabiliter credat, quod perſona, cui eas dat, habeat pecunias, vel fidẽ, ſeu creditum, & volũtatẽ ſatisfaciẽdi litteris, quas de ſoluendis illis ſibi tradit, in locis, vbi ſunt

ſoluendæ: & quod locus, in quo ſunt ſoluendæ pecuniæ, longe diſtet à loco, in quo dantur litteræ. Et in prædicto modo cambiendi videntur concurrere illa quatuor. Præſupponitur enim primo æqualitas valoris pecuniæ inter pecuniam datam per litteras eaſdem, excepto ſalario iuſto campſoris, quod ipſe non recipit pro ſalario, niſi quod iuſtum eſt, attenta diſtantia locorum, à quo & in quem cambitur, & alijs circumſtantijs ad id neceſſarijs: de defectu enim horum duorum non quæritur: quia, ſi aliquid eorum deeſſet, certum eſſet prędictum modum cambiendi eſſe illicitum. Non deeſt autem & tertium: quia Petrus dans litteras, & Antonius accipiens eas, ſciunt, aut certè probabiliter credunt, quod Franciſcus volet ſoluere illa 500. pro Petro Antonio, acceptis litteris eius. Neque deeſt quàrtũ: quia Lugdunum à Florentia longe diſtat.

Secundo alia ratione, quod, ſi Antonius ſcripſiſſet ad alium, quam ſuum reſponſalem Frãciſcum, vt acciperet cambio pro prædicto Petro illa 500. & ſibi de conſenſu Petri ea remitteret Florentiam, cambium eſſet iuſtum: & non refert quo ad hoc propoſitum, an ipſe Petrus per ſe vel alium det ad dictum tertium litteras, vt pro eo ſoluat prædicta 500. Lugduni, an ſcribat ad ipſum Franciſcum; cum vtrumque poſſit ad hoc iuſte conſtituere procuratorem, & cum non referat quid de æquipollentibus fiat, l. fin. ff. mandati. & cap. licet ex quadam. de teſtib.

5 Ad oppoſitum primum, ſcilicet extrauag. Pij V. reſpondetur, quod nihil continet oppoſitum huic reſponſo. Tum quod hoc cambium non eſt ſiccum, quod ipſe damnat: quia, vt diximus in Man. dict. cap. 17. nu. 286. Pius per cambium ſiccum intelligit cambium fictum, quale non eſt contentum in prædicto modo; quia eſt cambium reale per litteras, per quas realiter datur pecunia, & etiam realiter ſoluitur. Tum quod litteræ non reſeruntur inanes, neque remittuntur ad campſorem, immo complentur per prædictum Franciſcum; quia ſoluit illa, cui erant ſoluenda, vel eius procuratori, quod eiuſdem effectus eſt, argum. l. 1. & toto tit. ff. de procurat. Tum quia non ſoluuntur prædicta ſcuta vbi litteræ dantur, ſed in alio loco ab eo longinquo, & per quam ſolutionem tollitur obligatio, qua Franciſcus pro Petro tenebatur illa ſoluere Antonio. Tum quod prædictus modus cambiendi non extenditur vltra primas nundinas. Tum quia non fit per viam depoſiti, quos duos modos Pius damnat; neque cum intentione, vt pecuniæ ſoluendæ in loco, ad quem fit cambium, ſoluantur in loco vbi fit: quia debet ſolui, & ſoluitur in loco, ad quem fit.

6 Ad ſecundum patet reſponſum ex reſponſo primi: quia nec formaliter, neque æquiualenter pecunia cambita ſoluitur in eodem loco: non quidem formaliter, quia ſoluitur Lugduni, & cambitur Florentiæ: non etiam æquiualenter; quoniam obligatio, qua ſe obligauit Petrus ad dandum Antonio per litteras, omino tollitur per ſolutionem pecuniæ cambitæ factam Antonio, vel Franciſco procuratori eius Lugduni; & longe antea, quam litteræ ſecundi cambij Franciſci perueniant ad Petrum, inuenitur Petrus abſolutus à ſua obligatione, quam contraxerat Florentiæ, noue obligatus Antonio per litteras Franciſci, vt palam eſt.

Ad

Ad tertium reſpondetur, concedendo, neminem poſſe cogere ſe, neque imperare ſibi, neque reſtituere, agendo vnam & eamdem perſonam vna & eadem ratione & modo cõſideratam, de quo iura in eo allegata loquuntur; ſed negando, quod vnus & idem, agendo perſonas diuerſorum diuerſa ratione & modo, non poſſit eſſe creditor, & debitor, & emere, & vendere ſibi ipſi, & alia multa facere induendo & repræſentando varias perſonas, per l. in tribus. ff. de iudic. & per cap. ex litteris. de probatio. quæ habent eumdem eſſe actorem & reum in iudicio finium regundorum familiæ herciſ. & communi diuidun. & gloſſæ vtrobique allegant alia iura, quibus vnus & idem multiplici officio fungi poteſt. & gloſſ. prædicti cap. ex litteris. reſoluit in exercenda voluntaria iuriſdictione poſſe quem multiplici officio fungi, per l. ſi cõſul. ff. de adoptio. quę habet, conſulem, vel pręſulem, ſi eſt filiusfam. ſe apud ſemetipſum emancipare, vel in adoptionem dare: & nos tractamus de re extraiudiciali, & voluntaria. & Panorm. à Decio & alijs probatus in d. cap. ex litteris. ponit pro regula, poſſe quem diuerſis officijs ſibi ipſis non repugnantibus vti. & palam eſt, non repugnare actum dandi cambio Lugduni 500. ſcuta Petro nomine Antonij, & actum recipiendi alia 500. ſcuta à Petro nomine eiuſdem Antonij creditoris ratione cambij initi Romæ, & paſſim campſores fiunt creditores vnius ratione aliqua, & debitores eiuſdem ratione alia. & Papa vna ratione dicitur ſummus Pontifex, & alia ſummus Rex, vt in cap. nouit. de iudic. poſt alios late diximus.

Ad quartum reſpondetur, concedendo committi vſuram per ſolam ſpem principalem recipiendi aliquid vltra ſortem mutuo datam; negãdo tamen prædictum Antonium principaliter aliquid accipere vltra ſortem ſi non accipit quidquam vltra ſalarium iuſtum cambiẽdi propterea, quod per litteras Franciſci vel alterius recipiat 500. ſcuta, quæ Petrus ei debebat: negando item, quod referat, an ipſe Franciſcus, vel alius conſtituatur procurator ad dandum Petro 500. ad ſoluendum ea ſibi, per ſecundam rationem pro hac parte factam.

Ad quintum reſpondetur, concedendo non licere prædictum modum cambiendi, ſi fieret in fraudem vſurarum, ideſt, intendendo accipere pro vſuris aliquid vltra ſortem, fingendo ſe facere contractum iuſtum: negando autem, quod per narrata in caſu concludatur, Antonium habuiſſe talẽ intentionem, cum quilibet præſumatur bonus, niſi conſtet de contrario, l. merito. ff. pro ſocio. cap. 1. de reg. iur. At quãuis omnia quę facit Antonius poſſint fieri licite, ac bona intentione: caueat tamen ipſe, & cõtempletur, quod *Aſtat Deus deſuper, qui nos diebus ac noctibus actusque noſtros proſpicit à luce prima in veſperum.* caueat item, vt non deſit vllum illorum duorum primorum, quæ requiruntur ad iuſtitiam cambij liciti per litteras, vt prædictum eſt. Quæ omnia eo magis melius ſentienti ſubijcio, quo magis occupatus & tumultuario ſtudio hæc ſcribo.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Cambio pecuniam Romæ, vbi debet expendi, pro Hiſpania accipere iuſſus procurator, ſi illam cambio à ſe ipſo accipiat recepturus eamdem in Hiſpania, poteſt tantum lucrari, quantum valet plus pecunia præſens, quam abſens, ſeu quanti plus valet Romæ, quam in Hiſpania, nu. 3. vel quantum eius intereſt pecuniam Romæ recipiendam, in Hiſpania recipere. nu. 4. Immo videtur, quod tantum poſſit accipere, quantum iuſte accipit campſor. nu. 5. Vel reſolutiue dic, quod tantum poteſt accipere, quantum ei campſor dare, ſi dicti mandatarij pecuniam Romæ exiſtentem in Hiſpaniam per cambium traijceret. nu. 7. & 8.*

3 *Pecunia præſens pluris valet, quam abſens, ſecundum quod plus & minus diſtat, & plus in vno loco, puta Romæ, quam in alio, puta in Hiſpania: non tamen inde ſequitur quod præſens plus valeat, quam ſoluenda in diem. nu. 6.*

4 *Alibi, quam vbi debet, ſi quis ſoluat, tenetur creditori ſoluere omnia acceſſoria rei debitæ, quæ ob id perdit creditor.*

6 *Nomen debentis in diem etſi præſenti minori pecunia poſſit emi, non tamen inde neceſſario ſequitur, quod pecunia præſens plus valeat, quam recipienda in diem.*

CONSILIVM XXXII.

1 QVIDAM ſolicitator, ſiue actor negotiorum, quę de Hiſpania mittuntur ei Romam, cum mandato accipiendi pecunias ad expedienda neceſſaria ab aliquo campſore, accipit illas à ſemetipſo, vt liberetur ab onere quærendi fideiuſſores dandos campſoribus, & etiam animo lucrandi ſibi id, quod campſor lucrifacturus erat, & poſtea mittit litteras ad Hiſpaniam, vt ſuus reſponſalis recipiat illas cum cambio paulo minore illo, cum quo ſoluendæ eſſent, ſi acciperentur à campſore, & data dilatione paulo maiore, quam dat campſor ad ſoluendum ibi. Quæritur, an liceat ei hoc facere.

Reſpondeo, quod quæſtio hęc grauior eſt, quam primo aſpectu apparet. Nam pro parte negante facit primo, quod conſulens in effectu videtur mutuare, data dilatione ad ſoluendum aliquid vltra ſortem, quod eſt vſura, cap. 1. 14. quæſt. 3.

Secundo, quod licet contractus præfatus non ſit mutui, ſed mandati, tamen etiam hic debet eſſe gratuitus, ſicut ille, l. 1. §. fin. ff. mandati. & §. fin. Inſtit. de mandato. & ita quod accipitur vltra datum, iudicandum eſt vſura, aut lucrum iniuſtum.

Pro parte autem affirmante, quod liceat, facit primo, quod hic contractus non eſt mutui, ſed mandati; & vſura in ſolo contractu mutui admittitur, vt conſtat, per definitionem eius, quam etiam nos poſt alios tradidimus in Man. confeſſ. cap. 17. nu. 206.

Secundo, quod non refert quid de æquipollentibus fiat, l. fin. ff. mand. cap. licet ex quadam. de teſtib. At paria ſunt, quod conſulens capiat pecuniam à mercatore, & à ſemetipſo: ergo nec capiendo à ſemetipſo quidquam peccat.

Tertio, quod nihil intereſt eius, cuius negotia geruntur, an expeditionem

nem litterarum ſoluat de pecunijs campſoris, an de ſuis: immo is, cuius negotium geritur, gaudebit plus, quod illius geſtor, qui eſt amicus eius, lucretur, quam quod campſor, quem forte non cognoſcit.

2 Pro reſolutione dico primo, quod conſulens non poteſt accipere illud plus ratione intereſſe lucri ceſſantis; quoniã poteſt ſolum capere illud de pecunijs ſuis, quas habet paratas ad negotiandum cum eis emendo & vendendo merces, aut ad emẽda prędia, vel cenſus, ex quibus caperet reditus: ſed ipſe habet illam pecuniã quaſi mortuam, quo caſu nõ licet capere aliquid vltra ſortem, vt reſolute diximus in d. Man. cap. 17. nu. 296. & ſeq.

Secundo, quod neque poteſt quidquam accipere ratione maioris temporis dati ad ſoluendum, argumento cap. in ciuitate, de vſur. & traditur in Manu. cap. 17. nu. 280. & nu. 283.

3 Tertio, quod conſulens poteſt accipere aliquid plus per viam contractus emptionis, per quam pecunia præſenti minoris poteſt emi pecunia abſens, quanto maior eſt diſtantia; quod inſte fieri poteſt, vt probatur in dict. Manu. vbi ſupra num. 295. Poteſt etiam accipere aliquid plus, eo quod eadem pecunia pluris valet Romæ, quam in Hiſpania, vt etiam ibidem probo. Quibus duobus modis quilibet Hiſpanus ſine vllo negotio poteſt mutuare, vel aliàs dare ſuam pecuniam Romæ, vt detur ſibi ſimilis pecunia in Hiſpania cum aliquo augmento, vt dixi vbi ſupra.

Quarto, quod præfatus conſulens poſſet accipere aliquod auctarium pecuniæ à ſe impenſæ, ſi eam attulit ab eadem Hiſpania, vel aliunde Romam, ſoluendo cambium; quia ſuſcipit illud ratione intereſſe damni emergentis, quod licet iuxta l. 1. cum gloſſ. & omni turba commentantium C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt. & tradimus nos in Manu. conſ. cap. 17. num. 211.

4 Quinto, quod etiam poteſt accipere aliquod auctarium, licet expoſuerit pecuniam necunde importatam Romam ſoluto cambio, ſed quæſitam in ea ſua induſtria, vel alio iuſto pretio: præſuppoſito, quod is, cuius negotium geritur, expreſſe vel tacite promiſit ſoluere Romę, quod pro negotio impenderetur: quoniam cum aliquid ſoluitur in alio loco, quam in quo debeat fieri ſolutio, debet iudex ex officio ſuo in actionibus bonæ fidei ſecundum naturam contractus ex æquo & bono cogere debitorem ad ſoluendum omnia acceſſoria rei debitæ, quæ perdit ex eo, quod alibi fiat ſolutio, iuxta §. in bonæ fidei. Inſti. de actio. ſicut & in actionibus ſtricti iuris per actionem arbitrariam, iuxta §. præterea. Inſti. de actio. & dicta & citata à Iaſone ibidem, præſertim col. 1. & 2. At conſtat, quod intereſt exiſtentis Romæ, & impendentis in ea centum pro exiſtente in Hiſpania, qui promiſit illa ſoluere Romæ, vt ſi ſoluantur in Hiſpania, ſoluatur æſtimatio, qua illa poſſunt Romam tranſportari. Quod autem in caſu propoſito is, cuius negotium eſt geſtum, promiſit conſulenti ſoluere Romæ, conſtare poteſt, ſi tacite vel expreſſe id promiſit: ꝙ autem tacite promiſerit, videtur conſtare. Tum quia mandauit vt conſulens acciperet pecuniam à campſore, & remitteret ſoluendam in Hiſpaniam cũ cambio,

quo remiſſio conſtaret:id enim effectu eſt promittere ſoluere Romæ trãſmittendo pecuniam per campſorem, ſiue bancharium, ſoluto iuſto cambio: nec quidquam refert quo ad propoſitum noſtrum, vtrum eorum fiat; quia alterum alteri æquipollet,& non refert quid de æquipollentibus fiat, l. fin.ff.mand.& ratio naturalis, diuina, & humana præcipiunt, ne benefactoribus malefaciamus, immo quod benefaciamus, l. ſi non ſortẽ. §. libertus.ff.de condict.indeb.cap.cum in officijs.de teſtam.ergo reſidenti Romæ benefacienti non debet ſuſcipiens beneficium in Hiſpania velle malefacere:at qui nollet Romano impendenti Romæ decem ſcuta, niſi in Hiſpania totidem reddere, vtique malum pro beneficio inferret; ergo præſumendum eſt, quod voluit ſoluere Romæ, vbi pecunia fuit impenſa, cum quilibet præſumatur bonus,l.merito.ff.pro ſocio.cap.fin.de præſumpt.vnde ſequitur, quod præfatus conſulens poteſt iuſte accipere tantum augmentũ, quantum campſor ſiue bancharius poteſt iuſte exigere, ea ratione, quod fuerit promiſſum ſoluere cum cambio,quo tranſmiſſio conſtaret.Quantũ autem campſores huius temporis iuſte poſſint recipere, magnæ quæſtionis eſt,cuius deciſio hauriri poteſt ex dictis in noſtro Man.confeſſ.cap.17. num.284.

6 Sexto, quod quæſtionis nouæ & maximæ videtur eſſe, an ſicut pecunia abſens minoris valet,cæteris paribus,quam præſens,& iuſte poteſt minoris emi quam præſens,ita & præſtatio eius præſens valeat pluris, quã præſtatio abhinc anno,aut maiori,vel minori tempore:ſi enim pluris valeret, poſſent campſores non ſolum recipere plus quam dant, ratione emptionis pecuniæ abſentis dando præſentem, & ratione valoris maioris, quem habet pecunia Romæ, quam in Hiſpania,ſed etiam ratione maioris valoris, quem habet præſtatio pecuniæ præſens,quam præſtatio facienda poſt aliquod tempus: & pro parte quidem affimante faciunt illæ, quibus, defendimus in Manu. cap. 17. num. 230. quod actio recuperandi pecuniam debitam poſt aliquod tempus, poteſt pecunia emi minore illa debita; quod tamen nunc non definio.

7 Septimo reſolutiue ad quæſtionem reſpondeo, quod conſulens poteſt accipere tantum ſuæ pecuniæ augmentum, quantum poteſt iuſte accipere campſor alia ratione quam lucri ceſſantis, ex eo, quod propter artem campſoriam nõ vtatur mercatura.quantum vero is iuſte accipere poſſit, quæſtionis eſt non paruæ, vt ex ſupradictis,& latius traditis in dicto Man. cap. 17. num.284. colligi poteſt,& ex eo, quod non ſatis ſcitur qui campſores dicuntur relinquere artem mercaturæ propter artem campſoriam, neque quo fine, & qua ratione, vel qua neceſſitate, publica vel particulari vtilitate proximi id faciunt, vt cenſeantur mereri intereſſe lucri ceſſantis.

8 Octauo,quod ob prædicta videtur,poſſe conſulentem accipere tantum augmentum,quantum darent ei campſores, vel bancharij, ſi eis daret pecuniam reddendam ſibi in Hiſpania. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Vſuras vt Iudæi exerceant, non poſſe Principem ſecularem licite concedere, aliquibus grauiſſimis doctoribus viſum eſt: contrarium tamen Auctori verius videtur, nu. 2. modo concedens nõ recognoſcat ſuperiorem: nec ex dicta permiſſione lucrum capiat, num. 6. 7. & 8. ſubſitq. iuſta cauſa; & conditiones, ſub quibus permittit, ſint honeſtæ. num. 7. & ſi ſit ſæcularis, exhortandus, ſed non cogendus, vt id de licentia Papæ faciat. num. 7.*

2 *Detractiones publicas, quas carnualia vocant Galli, ex cauſa; item & comœdias, in quibus publice aliquorum inſignia errata ad aliorum cautionem referuntur, iuſte permittere poteſt Princeps.*

3 *Vſuras vt exerceant Iudæi, Pontifex concedere poteſt, & de facto concedit in Vrbe.*

3 *Vſuras extortas vt reſtituant Iudæi, iure quidem communi attento, poſſunt, & cogi debent, at ſtatuto particulari contrarium ex cauſa ſtatui poteſt.*

7 *Vſuras Iudæis iuxta capitula eiſdem valide ex iuſta cauſa conceſſa promiſſas, vt ſoluant Chriſtiani, ſine peccato à ſuperiori cogi poſſunt, modo dicta capitula ſint facta honeſtis cum conditionibus.*

CONSILIVM XXXIII.

QVAERITVR, an Iudæis iuſtitia adminiſtrari poſſit & debeat de eorum vſuris; ita vt per Principes cogi poſſint & debeant Chriſtiani, qui ab eis pecunias acceperunt ad vſuram, ad ſoluendum talem vſuram vltra ſortem principalem.

Reſpondetur primo, hanc quæſtionem eſſe magnam. Tum quia continet in ſe alteram ſe maiorem. Tum quia proponitur generaliter, non ſpecificando qualis eſt huiuſmodi Princeps; & quales Iudæi, de quibus quæritur; & cuius auctoritate, vel licentia habitant inter Chriſtianos; & an ſint aliqua pacta inter Principem, in cuius territorio habitãt; & an cuiuſpiam eccleſiaſtici Præſulis auctoritate ſint confirmata.

1 Secundo reſpondetur, quod altera quæſtio contenta ſub hac, eſt, vtrum Imperator, aut vllus alius Rex, aut Princeps Chriſtianus nõ recognoſcens ſuperiorem in temporalibus poſſit abſque licentia Papæ permittere Iudæis vt in terris ſuis exerceant vſuras. Ad quam reſpondeo, illam eſſe quotidianam, grandem, & à nemine, quod ſciam, pro dignitate ſua tractatam, nec nobis eſſe otium, nec valetudinem ſic tractandi eam. ſed quia iubemur reſpondere priori quæſtioni ab eo, qui iure ſuo id facere poteſt, dicam hæc pauca infraſcripta, quæ forſan iubenti ſatisfacient.

Primo quidem, quod Petrus ab Anchar. conſ. 243. incipiente, Chriſtiane & Illuſtriſſ. Princeps, tenet quod non, & eum refert Alex. Imol. conſ. 1. volum. 2. & late ſequitur Ioannes ab Anania in cap. poſt miſerabilem. de vſuris. num. 5. pro quibus eſt fundamentum neruoſum in d. cap. poſt miſerabilem. quo præcipitur, vt Principes Chriſtiani cogant Iudæos ad reſtituendas vſuras: quod videtur facere non poſſe, ſi Reges haberent poteſtatem permittendi eis illarum exercitium.

Digitized by Google

2 Secundo, quod quamuis præfati grauiſſimi auctores dicant ſe non audere tenere contrarium, ipſe tamen non poſſum mihi perſuadere hanc ſententiam. Tum quia Reges poſſunt permittere in ſuis regnis, & de facto permittunt ex aliquibus cauſis iuſtis exercitia nonnullorum peccatorum mortiferorum etiam notoriorum, puta fornicationes, quæ fiunt in lupanaribus, argum. cap. meretrices. 32. quæſt. 4. cap. inter opera. de ſponſalibus. & Reges Francorum permittunt in ſuis regnis publicas detractiones, & infamias, quas Carniualia vocant; quod bene fieri ait Io. Faber in §. in ſumma. Inſtit. de iniurijs. permittunt etiam comœdias, quibus publice tradunt inſignia errata virorum inſignium, vt alij à ſimilibus abſtineant; quod raro fit abſque peccato mortifero; vt à ſimilibus alij arceantur. Fertur etiam Auinioni notarios certo die & loco publicare impune errata, quæ ipſis fuerint per circulum anni nunciata, quod etiam raro fit abſque detractione mortifera: & non eſt maior ratio, qua plus poſſint permittere illorum exercitium impune aliqua iuſta de cauſa, quam exercitiũ vſurarum Iudæorum, immo nec tanta: quoniam de fide neceſſarium eſt credere fornicationes eſſe peccata mortifera, clement. ad noſtram. de hæret. & quod tam fornicarius, quam fornicaria credunt illas eſſe peccata, cum tamen Iudæus exercens vſuram non credat id eſſe peccatum; & Chriſtianus accipiens ſaltem cum neceſſitate ſub ea, & eam ſoluens nullatenus peccat, iux. cap. debitores. de iureiur. & cap. ſuper eo. de vſuris. Tum
3 quia Papa notorie permittit illas in ſuis terris exerceri à Iudæis etiam in Vrbe, vt conſtat ex bulla quadam S. D. N. Greg. XIII. confirmatoria capitulorum reformationis banchariorum Hebræorum, quæ tradu&a fuit ad rationem 18. pro quolibet centenario, quæ data fuit in Camera Apoſt. die prima Februarij 1577. & non videtur poſſe reddi vlla ratio firma, quare non poſſint permittere Reges idem in ſuis: non enim poteſt Papa plus facere quod vſura ſit licita, quam Rex; quia iure naturali & diuino vtriuſque teſtamenti eſt prohibita, vt poſt alios tradimus in cap. 1. 14. q. 3. notab. 5. & in tract. de vſuris num. 44. & 49. & tantum immo magis obligatur Papa ad reſiſtendum peccatis, & exercitio illorum, quam Reges tẽporales, arg. cap. ſunt quidam. 25. q. 1. quod habet, ſummos Pontifices teneri vſque ad ſanguinem ſeruare doctrinam Euangelicam. Tum quia prædictum cap. poſt miſerabilem. ſolum probat, quod attento ſolo iure communi Iudei tenentur quidem reſtituere vſuras extortas à Chriſtianis, quod concedimus; ſed non probat, quod iure particulari non poſſit contrarium ſtatui; immo contrarium ſtatutum eſt, & ſeruatur in toto ſtatu Eccleſiaſtico, & Romæ, in quo minus deberent tolerari, vt prædictum eſt: in quo videmus Chriſtianos compelli ad ſoluendas vſuras Iudæis, & Iudæos non compelli ad ſoluendas eas Chriſtianis. & quidem miror neminem aduertiſſe, quod hoc modo reſpondetur aptiſſime illi cap. poſt miſe-
4 rabilem. Tum quia ratio, quare communiter Reges Chriſtiani non permittunt Iudæis exercere vſuras, videtur eſſe illa, quod non permittunt illos habitare in regnis ſuis: in nullo enim regnorum Hiſpaniæ permittuntur, nec vllo ſubiecto Regi Franciæ, & contra in vrbibus Imperij, vbi permittun-

mittuntur habitare Iudæi, etiam permittuntur exercere vſuras: & certum eſt, quod ſi poteſt id permittere Imperator, poterunt etiam permittere Reges liberi, & non recognoſcentes ſuperiorem. Quin etiam audio in quibuſdam terris Sereniſſimi Ducis Sabaudiæ non recognoſcentis ſuperiorem, quod quidam Iudæi licet pauciſſimi de permiſſione eiuſdem in eis habitantes exercent vſuras. Cum ergo negari non poſſit poſſe Reges Chriſtianos permittere Iudæis, vt morentur in ſuis regnis, poterunt etiam permittere, vt exerceant vſuras. Tum quia audio Carolum V. Imperatorem Chriſtianiſſ. & filium eius Philippum II. Catholiciſſimum permittere aliquot Iudæos habere publicum officium fœnerandi in Flandriæ ſtatu. 6 Arbitror tamen nullam communitatem ſæcularem, nec vllam eccleſiaſticam poteſtatem, quæ recognoſcit ſuperiorem, poſſe permittere iuſte, vt Iudæus aliquis in ſuo territorio exerceat impune vſuras.

Tertio, quod poteſtas ſuprema eccleſiaſtica, ſiue ſolus Papa poteſt permittere Iudæis exercere vſuras ſine vllo alius conſenſu.

Quarto, quod conſulendum eſſet Principi, vel communitati ſæculari volenti id permittere, vt de conſenſu Papæ id facerent.

Quinto, quod ipſe non auderem aſſerere, Principē, vel cōmunitatem non recognoſcentem ſuperiorem peccare mortifere, aut vllas cenſuras incurrere ob id ſolum, quod huiuſmodi permiſſiones iuſta de cauſa faceret cum capitulis conuenientibus Chriſtianis; qualis fuit vna, ſuper qua ante aliquot annos fuimus conſulti, facta cum capitulis conuenientibus Chriſtianis, in quibus erat vnum, vt Iudæus fœnerari non poſſet vltra quam ad rationem quinque pro centum: dummodo talis Princeps nihil de lucro participet; quoniam in ea ſum opinione, quod nullus Princeps, nec ſæcularis, nec eccleſiaſticus poteſt iuſte permittere aliquot peccantes, vel crimina committentes, percipiendo aliquod lucrum ob illam permiſſionem, per ea quæ poſt Caiet. dixi in Man. cap. 17. nu. 195.

7 Ex prædictis, quæ reſponſa ſunt ad prædictam quæſtionem contentam tacite ſub quæſtione nobis nūc propoſita, colligitur primum, quod ſi prædictus Princeps cum auctoritate & licentia propria iuſta de cauſa, & ſine participatione lucri vſurarum permittit exercitium earum in terris ſuis cum capitulis & conditionibus honeſtis, poterit iuſte abſque peccato conpellere Chriſtianos ad obſeruanda pacta, & conuenta inter Principem, & Iudæos, & conſequenter ad ſoluendas vſuras permiſſas, & promiſſas per illas Iudæis.

Secundo, quod ſi prædictus Princeps recognoſcit ſuperiorem, non poteſt iuſte permittere exercitium vſurarum in terris ſuis ſine auctoritate Papæ, vel alicuius Regis non recognoſcentis ſuperiorem, in cuius territorio viuit; nec conſequenter cogere Chriſtianos ad ſoluendas vſuras illis promiſſas.

Tertio, quod, quidquid Petrus ab Ancharano, & Alex. Imole. & Ioannes ab Anania, & alij, qui ſequuti ſunt illos, dixerint, credo firmiter, quod prædictus Princeps, ſiue ſit Imperator, ſiue Rex, ſiue alius, qui nō recognoſcit ſuperiorem, poteſt iuſta de cauſa in ſuis terris permittere de rigore

iuris auctoritate sua, sine alia ecclesiastica, vsurarum exercitium Iudæis, factis capitulis honestis cum eis, & non accipiendo lucrũ sibi de illo exercitio: quamuis modestius & Christianius faceret, si permitteret illud consulto summo Pontifice cum capitulis ab eius Sanctitate probatis. Salua S. D. N. censura, & cuiusuis alius melius sentientis, in gloriam Dei, qui nos omnes saluet.

Aduertendum, immo inter omnes fere doctores constare nullum principem extra Pontificem Maximum posse Hebræis publice fœnerandi potestatem, etiam si populi vtilitas aut necessitas id postularet, facere: vt post alios docet Petrus Royz in decisionibus Lituanicis, decis. 5. num. 308. & seq.

SVMMARIVM.

1 *Iudæis etsi concesserit Pontifex, vt in suis terris vsuras exerceant, non tamen sequitur vt vigore eiusdem licentiæ eisdem liceat alibi exercere.*

2 *Princeps secularis superiorem non recognoscens in suis terris licentiam exercendi mediocres vsuras etiam sine Papæ licentia concedere potest.*

CONSILIVM XXXIV.

AN IVDAEI habentes licentiam à Papa in terris Ecclesiæ vsuras exercendi, possint absque alia licentia eas extra territorium Ecclesiæ exercere, vel saltem pecunias pro suo interesse mutuare?

Secundo, vtrum Princeps superiorem non habens possit sub honestis capitulis prædictam licentiam in suis terris concedere, seu Iudæis permittere?

1 AD PRIMAM quæstionem respondeo primo, non videri eam satis clare propositam: quoniam loquitur de interesse, & videtur voluisse proponere de vsura. quod si intelligatur de interesse vero, de quo loquitur l. 3. §. de eo quod certo loco. & l. 1. C. de sent. quæ pro eo quod inter. profer. videtur esse superflua: quoniam licitum est mutuare ad interesse verum tam lucri cessantis, quam damni emergentis, seruatis seruandis, vt late post alios nos tradimus in Man. confess. cap. 17. num. 211. & latius in com. de vsuris notab. 15. nu. 50. & seq. & ita sine alia permissione speciali Principis spiritualis & temporalis iure communi licet tam Iudæo, quam Christiano mutuare ad interesse verum, seruatis seruandis.

Secundo, quod si intelligatur de vsura vera, respondendum est negatiue, quod summus Princeps ecclesiasticus non censetur permittere Iudæis exercere vsuram in regnis & dominijs non subiectis ei quo ad temporalem iurisdictionem, eo solo quod id permittat in terris subiectis sibi quo ad vtramque iurisdictionem spiritualem & temporalem. Tum quod priuilegia sunt restringenda, cap. porro. & cap. sane. cum innumeris alijs de priuil. Tum quia præsuppositio quod sine licentia Papæ non possunt Iudæi exercere vsuras, & cum ipsius sic; extendere licentiam exercendi vsuram in vno regno ad exercitium vsuræ in alio, esset contrauenire innumeris iuribus, quæ vetant extensionem legum & dispositionum exorbitantium, corrigen-

Digitized by Google

corrigentium,& alterius iuri prejudicantium,ad ea quę ſub verbis earum non includuntur. Tum quia,præſuppoſito, quod ſine Papæ licentia cum ſummi Principis ſæcularis facultate Iudæi poſſint exercere vſuras in regnis,quæ inhabitant,poſſent quidem exercere ſine Papæ licentia ſpeciali, non extendendo ad illam licentiam Papæ datam quo ad ſuum regnum temporale; & ita quæſtio etiam hoc caſu eſſet ſuperflua.

2 AD SECVNDAM reſpondeo,meminiſſe me reſpondere ante aliquot annos cuidam magno Principi non recognoſcenti ſuperiorem, ad quamdam quæſtionem, ex cuius deciſione facile poteſt colligi harum determinatio,& ideo me remitto ad illam. *Vide conſil. 33. de vſuris*. Ex quo palam colligitur, Regem Catholicum in dominio Mediolani, à quo non appellatur,poſſe iuſte Iudæis in eo morantibus facere facultatem mutuandi ſub vſuris mediocribus ſine vlla licentia Principis eccleſiaſtici ſummi, neque inferioris;& conſequenter non debere ſe retrahere, vel abſtinere à danda præfata licentia,eſto quod nullam Papa etiam in ſuis terris quo ad iuriſdictionem temporalem ſubiectis daret,nec dediſſet illam.Quia tamē extra caſus propoſitionem monſtratur conſilium cuiuſdam viri eruditiſſimi impreſſum, in quo affirmat multas facultates huiuſmodi fuiſſe datas antehac,quæ etiam nunc durant,à Principibus eccleſiaſticis, indubie tenendum eſt quod nunc reſpondemus,&c.

Vide quod notatum fuit præcedenti reſponſo,ad quod forte D.Nauarrus hic ſe remittit.

SVMMARIVM.

3 *Iudæis concedit Camerarius ex Papæ commiſſione,vt Romæ,ac etiam alibi, num. 5. exerceant vſuras:ordinarij autem licentia non ſufficit, ſicut nec videtur ſufficere ſola Regis aut Principis ſæcularis ſuppoſiti canonibus, niſi hæc facultas ſit eis à Papa conceſſa,nu.1.quo caſu poſſunt quidem Principes concedere,vt exteris mutuent ſub granioribus vſuris,ſed non decet,nec expedit.nu.6.*

2 *Reformatio facultatis vſuras exercendi facta Hebræis bancharijs Romæ commorantibus,non eſt extendenda ad alios Hebræos alibi banchos tenentes.*

3 *Declaratoria & confirmatoria diſpoſitio reſtringitur ad terminos interpretatæ, & confirmatæ.*

4 *Diſpoſitum quo ad vnum per ius commune licet trahatur ad alia, in quibus militat eadem ratio; ſecus tamen eſt in priuilegio perſonali, & multo magis in impoſitione perſonalis oneris.*

7 *Vſurarium exercitium etſi ſit contra ius diuinum & naturale; tamen ad euitanda maiora mala tolerari poteſt,vt Hebræi illud exerceant.*

CONSILIVM XXXV.

ANTE reformationem ſuper Hebræorum banchis à Gregorio XIII. factam Illuſtriſſ. Dominus P. Hebræis in ſua Sancti Martini terra habitantibus, de Illuſtriſſ. ac Reuerendiſſ. D. Camerarij licentia, & ſub

Digitized by Google

honestis statutis & moderationibus fœnus exercendi facultatem concessit. Modo dubitatur.

Primo, an Iudæi in dicta sua terra habitantes dictam reformationem seruare teneantur.

Secundo, an dictus Dominus permittere possit, vt Iudæi cum alienigenis vndecumque ad dictam suam terram venientibus vsuras exercere valeant.

Tertio, an dictus Dominus moderare Hebræorum vsuras ita valeat, vt fœnus earius cum alienigenis, quam cum indigenis & incolis, Iudæi exerceant.

Quarto, an dictus Dominus Hebræorum banchos, eorumq. statuta reformare & restringere in dicta sua terra valeat.

Pro intelligentia prædictarum quæstionum resoluenda sunt duo dubia. Primum est, an Camerarius Papæ possit concedere licentiam Iudæis habitantibus extra statum Papæ exercendi vsuras. Secundum, an Papa iuste possit permittere Iudæis, vt exerceant vsuras.

1 Ad primum dubium pro parte negante faciunt ea, quæ Sylvest. adducit in sum. verb. Iudæi. q. 4. & q. 5. dicens, quod Iudæi cogendi sunt ad restituēdas vsuras. & in verb. vsura 9. 9. fi. dicit, quod Princeps permittens Iudæis exercitium vsurarum cum licentia ordinarij peccat mortaliter per clem. 1. de vsuris, & cap. 1. eod. tit. lib. 6. cum additis ei à Domin. & Franc. & cap. post miserabilem. & cap. postulasti. eod. tit. in antiq. Pro parte affirmante facit, quod Camerarius prædictus ex commissione Papæ dat illam licentiam: & iura prædicta, quatenus sunt humana, non ligant Papam, cap. proposuit. de concess. præb.

Ad secundum dubium pro parte negante facit, quod Reges ac Principes id facere non possunt, vt concludit Sylvest.

Sed pro parte affirmante facit primo, quod videmus Papam permittere Iudæis in Vrbe, & Auinioni, & etiam in terris Ducis Mantuæ, & alijs multis locis; & quod aliud videtur dicendum de Regibus, & Principibus, qui subsunt præfatis canonibus, quibus non subest Papa.

Secundo facit, quod Papa potest permittere & tolerare aliquod malū, vt aliquod peius impediatur, cap. denique. 4. dist. & cap. non potest. 23. q. 4. & quod secundum Aug. in lib. de ord. relatum à S. Thom. 2. 2. q. 10. art. 11. lupanaria permittuntur in plerisque locis, ne casta matrimonia soliciventur, & vt alia peiora impediantur; idq. fit etiam à Principibus secularibus, nulla licentia à Papa petita.

PRAESVPPOSITO igitur, quod Illustriss. D. P. cum facultate Illustriss. Camerarij S. D. N. iuste possit Iudæis terræ Sancti Martini permittere exercitium vsurarum moderatum, vt in prima quæstione proposita
2 præsupponitur: Ad primam quæstionem, scilicet an reformatio Sanctissimi D. N. Greg. XIII. in vsuris exercendis includat Iudæos prædictos ciuitatis Sancti Martini, respondeo, quod non. Tum quia illa reformatio solū tangit & includit Iudæos Romanæ Vrbis, vt colligitur ex ea. Tum quia à separatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minorib. nec pactum personale exten-

Digitized by Google

extenditur ad alios, l. iuris gentium. 3. pactum ff. de pactis. & cap. de cetero. de tranſactio. At litteræ confirmationis, reformationis, ſiue reductionis quantitatis vſuræ S. D. N. de ſolis Hebræis bancharijs Vrbis Romæ loquuntur: quod colligitur ex relatione eorum, quam fecit Illuſt. Camerarius Aſcanius, qui ſolum de tangentibus illos loquitur; & ex relatione illorum, quam fecit Illuſtriſſ. Cardinal. Vitellotius, qui etiam de ſolis illis egit, vt patet ex illis verbis eius, *dictis Hebræis bancharijs*, bis repetitis. At Hebræi bancharij Sancti Martini non ſunt Hebræi bancharij Romæ, ergo ex contentis in d. litteris non debet inferri ad eos. 3 Tum quia diſpoſitio declarans, interpretans, & confirmans aliam, debet intelligi ſecundum terminos diſpoſitionis declaratæ, interpretatæ, & confirmatæ, iuxta gloſſ. quæ habetur pro ſingul. ibi à Cardinali in clem. penult. in verb. conſuetudine. de elect. Tum quia præfata confirmatio loquitur de Iudæis commorantibus Romæ, & intra ſtatum Eccleſiaſticum; & ciuitas Sancti Martini eſt ſita extra illum: & multa poſſunt occurrere, vt prædicta reformatio debuerit potius fieri in bancharijs Romæ, quam in bancharijs Sancti Martini; & ideo non eſt ad illos extendenda, argumento cap. ad audientiam. de decim. Tum quia præfata reformatio non videtur ligare Iudæos Auinioni commorantes, & fœnus ibi exercentes, etiam ſi Comitatus Auinionis ſit Papæ immediate ſubiectus: ergo à fortiori non ligabit Iudæos ciuitatis Sancti Martini, quæ non eſt ei ſubiecta immediate, nec mediate. Tum quia non obſtat, quod verba Gregor. generaliter loquuntur de Hebræis, & bancharijs: quia ſimul ponuntur verba confirmationis, & reductionis; & confirmatio expreſſe refertur ad capitula relationis Vitellotij, quæ ſolum tangunt Hebræos bancharios Romæ; & ita etiam reductio debet ad eoſdem referri: vna enim pars diſpoſitionis de- 4 claratur per alteram, l. 1. ff. de reb. dub. Tum quia ſicut priuilegium conceſſum perſonæ non egreditur illam, cap. priuilegium. de reg. iur. lib. 6. & l. in omnibus cauſis. ff. eodem: ſic maiore ratione onus impoſitum perſonæ non egreditur perſonam, argum. cap. odia. de reg. iur. lib. 6. & l. 1. in fi. ff. de conſtit. princip. habet, conſtitutionem, qua Princeps irrogat pœnam vni, non extendi ad alium. Ergo reductio præfata Hebræis bancharijs Romæ, quæ oneroſa eſt, non extenditur ad bancharios Sancti Martini. Tum denique, quod non obſtat cap. miramur. cum ſimilibus 61. diſtin. cap. in cauſis. de re iudic. quæ habent, diſpoſitum quo ad aliquos, cenſeri diſpoſitum quo ad alios: quia illud eſt verum in diſpoſitione iuris communis, & vbi eadem ratio inuenitur, non autem in diſpoſitione priuilegij, vel oneris perſonalis, vt annotauit gloſſ. præfati cap. priuilegium. & præfata reductio eſt quædam diſpoſitio præter ius commune grauans certas perſonas particulares.

5 AD SECVNDAM, an ſcilicet per licentiam Illuſtriſſ. Camerarij poſſit bancharius Hebræus Sancti Martini mutuare omnibus Chriſtianis, etiam alienigenis; Reſpondetur, quod ſic. Tum quia præfatus Illuſtriſſ. Camerarius non ſolum generali & indefinito verbo, ſed vniuerſali concedit facultatem mutuandi, dicendo, *quibuscunq; perſonis ad vos recurrentibus.*

& vni-

& vniuerſalia verba vniuerſaliter ſunt intelligenda, cap.ſolitæ. ver.quod cumque.de maior.& obed, & latius quam tantum generaliter dicta,iuxta gloſſ.celeb.in clem.1.verb.quanis.de re iud.Tum quia nihil obſtat dicere, quod videtur facta conceſſio contemplatione indigenarum Sancti Martini;quinimmo facta fuit ad petitionem Hebreorum Sancti Martini,& commodum Chriſtianorum generaliter ſine vlla reſtrictione; & ita eſt intelligenda generaliter.argum.l.de preţio.ff.de publi.in rem actio.

6 AD TERTIAM, ſcilicet, an prætatus Illuſtriſſ. P. poſſit conuenire cum præfatis Hebræis, vt carius mutuent extraneis, quam indigenis, reſpondetur,quod licet de rigore iuris videatur id poſſe defendi,non tamen videtur conſulendum eius Illuſtriſſimæ Dominationi, vt id faciat. Tum quia hæc facultas tolerandi Iudæos exercentes vſuras,& per eas prementes Chriſtianos,eſt ſatis extranea Chriſtianis dogmatibus, & moribus, & merito deberet reſtringi,argum.cap.quę à iure.de reg.iur.lib.6.Tum quia ex facultate mutuãdi ſub maioribus vſuris extraneis,poſſet dari occaſio, vt difficilius & ægrius mutuarent indigenis ſub minoribus,quod nocere poſſet indigenis;ideoq. cauendum,cum ipſi ſint,ceteris paribus,magis diligendi,argum.l.vt patrię.ff.de iuſt.& iur.& in hac materia magis fauendi, argum. cap.1. de vſur. lib.6. Tum quia daretur occaſio multis ſuſpicandi quod ipſe concedit eis facultatem carius mutuandi alienigenis,vt aliqua munera,vel ſeruitia vtilia faciant ei de more ſuo; quod haberet magnam
7 ſpeciem mali. Nam licet tolerantia exercitij vſurarij, quod eſt contra legem naturalem,& diuinam,tam veterem,quam nouam,vtcumque ad euitanda maiora mala tolerari poſſit abſque peccato non participando in lucro; non tamen poteſt id fieri participando in illo, vt poſt Caiet. tradimus etiam nos in Manu.conſ.cap.17.nu.195.

AD QVARTAM ſatis reſpondet ſolutio tertiæ quæſtionis: & rem Chriſtianam, ſeq. valde dignam faceret eius Dominatio Illuſtriſſ. aliquo modo reducendo vſuras ſuorum Hebræorum,ad quas S.D.N.reduxit vſuras Hebræorum Romanorum,iuxta illud Bald.in cap.in cauſis.de re iudic. *A boue maiore diſcat arare minor.*

Nota,id quod ait Auctor in num.1.de tolerantia, ſeu permiſſione,intelligendum de ſimplici,quæ conſiſtit in non puniendo,vt etiam videtur ſentire ipſemet Auctor hic num. 7.

DE CRIMINE FALSI.

SVMMARIVM.

1 *Mendax non eſt, qui per additionem mentalem ſupplet exteriori loquutioni id, ſine quo eſſet mendax.*

2 *Mendacium aliàs de ſe non mortale per ſolam circumſtantiam iudicialem non efficitur mortale,niſi alia addatur circumſtantia,puta periurij,damni notabilis, vel iniuſtæ inobedientiæ contra legem aliquam ad id obligantem.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM II.

IN Man. cap. 18. num. 3. in fine habetur, nullum mendacium esse mortale, eo quod in iudicio interiori vel exteriori dicatur, quod extra illud dictum tale non esset. Hoc nedum videtur esse contrarium D. Tho. sed etiam contra communem. Nam si interrogatus ego extra iudicium de aliquo notabili crimine à me commisso, ab eo qui non est iudex, negarem veritatem, non peccarem mortaliter, vt habetur in eod. Man. cap. 12. nu. 87. secus autem, si in iudicio iudici seruato iuris ordine procedenti & interroganti negarem veritatem.

1 Dico primo, quod in cap. 12. num. 87. non tracto ego de aliquo mendacio, an sit peccatum, necne, sed de responsione verbali, quæ definit esse falsa propter membralem additionem. & cap. 18. num. 3. sub fin. tracto de mendacio: & ita illa loca nullatenus sibi opponuntur.

2 Secundo dico, quod id quod putor dicere d. cap. 12. num. 87. dico in d. cap. 18. num. 57. videlicet quod reus interrogatus à iudice competente, ordine iuris seruato, peccat mortaliter negando suum crimen.

Tertio dico, quod illa loca non sunt contraria: quoniam id quod dixi d. cap. 18. num. 3. sub fin. videlicet nullum mendacium dictum in iudicio esse mortale, quod dictum extra iudicium non esset tale, intelligendum est formaliter, videlicet quod eo solo, quod dicitur in iudicio, non fit mortale: & ita non negat, quod alia ratione non possit fieri tale, vt in casu, qui determinatur in d. cap. 18. num. 87. statim enim dicitur, quod si est iuratum, vel notabiliter damnosum, est mortale. at in casu proposito alia tria concurrunt, propter quæ illud mendacium fit mortale, puta iuramentũ, quod reus præstat de dicenda veritate, & quod lex diuina & humana obligant dicere illam veritatem in illo casu, & quod fit notabile damnum accusatori propter pœnam talionis, cap. quisquis. cap. qui crimen. 2. q. 8. vel Reipublicæ, cuius notabiliter interest crimina puniri, l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquil. cap. vt famæ. de sent. excom.

SVMMARIVM.

1 *Falsus subreptitius ve non est, qui simpliciter dicit aliquid esse verum, licet id pro indubitato non habeat, modo putet id esse magis verum, quam contrarium.*

1 *Mendax seu falsus non est simpliciter affirmans esse verum, quod solum opinatur.*

2 *Fides & indubia persuasio producitur à motiuo aliquo simul, & libera voluntate: vnde qui habet aliquod motiuum, potest, si vult, id quod opinatur firmiter credere, & sibi persuadere.*

2 *Credendi aliquid cum adest aliquod motiuum, potest quis sua libera voluntate id firmiter credere, & indubie persuadere.*

3 *Mandatarium aliquid de ijs, quæ nec sine labore, nec sine expensis fiunt, non feciße credere potest mandans, si mandatarius multo tempore post tacuit; quia si feciſſet, expensam illam & laboris mercedem petiißet.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM II.

CONFESSARIVS mihi asserenti, sicuti quidam amicus meus mihi dixerat quod poteram deponere scrupulum conceptum in quodam negotio, respondit me posse acquiescere. Nunc oritur nouus scrupulus: quandoquidem etsi magis credam amicum meum prædictum ita dixisse, attamen non sum certus. Ideo quæro, an possim scrupulum deponere.

Respondeo primo, quod subtilis & ingeniosa est hæc interrogatio, & cui forte non respondissem, nisi me ad id auctoritas interrogantis coegisset.

1 Secundo respondetur affirmatiue, quod potest deponere scrupulum. Tum quia ex parte interrogantis nulla fuit facta surreptio exprimendo aliquod falsum, vel tacendo aliquod verum necessario exprimendũ: quia qui dicit simpliciter aliquid esse verum, non censetur dicere, ita credere illud esse verum, quod habet pro indubitato, sed solum quod putat id esse verum: & qui magis putat, & inclinat aliquid esse verum, quam contrarium, videtur dicere se putare id esse verum, & sic nullũ falsum exprimit, neque tacet verum necessario exprimendum: nam, vt diximus nos in Manu. nostro confess. cap. 27. num. 279. aliud est scire, & aliud credere firmiter, aliud opinari, & aliud dubitare: & qui putat verius esse aliquid, quam contrarium eius, licet non sciat, neque firmiter credat, opinatur tamen, & sufficit opinio, qua magis putat aliquid esse verum, quam contrarium: quia, vt traditur in locis prædictis, qui dubitat, non inclinat magis in vnam partem, quam in aliam. Tum quia consulens, qui consulit alicui posse scrupulum deponere, eo quod dixit sibi esse aliquid dictum, non solum videtur consulere in casu, quo firmiter credat ita esse, & in quo proculdubio ita res se habet, sed etiam si opinetur ita esse, siue quod idem est,

2 magis putet esse verum, quam contrarium. Tum quia in lib. post. Arist. tam ipse, quam commentatores eius docent, quod fides & indubia persuasio producitur à motiuo & libera voluntate; & ita qui habet opinionem ob aliquod motiuum, potest facile, si vult, firmiter illud credere: & ita dominus consulens potest, si vellet, credere firmiter id, quod opinatur. Tum denique, quod dominus consulens potest deponere prædictum scrupulum, etiam si non opinaretur amicum illum sibi dixisse contentum in informa-

3 tione, propterea quod ignorat rogatos feciisse aliquid de rogatis ab eo; & quod nihil soluit eis, & tanto tempore remansit in illa bona fide credendi nihil per rogatum eius factum fuisse; & quod facile credere potest, quod si aliquid fuisset impensum pro ipso, vel in patiendo labores, fuisset petita solutio. Itaque mea sententia D. consulens sine scrupulo potest præfatum scrupulum deponere.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictionem qui vsurpat, peccat mortaliter.*

Affirmans

by Google

1 *Affirmans pro certo id, quod nescit esse tale, peccat.*

1 *Testimonium idoneitatis qui dat de aliquo, quem sufficienter pro tali non nouit, etiã quod talem esse ab aliquo audiuerit, peccat: pro quo tamen delicto certa non reperitur statuta pœna.*

1 *Occasionem lædendi dare est peccatum.*

CONSILIVM III.

VICARIVS foraneus scripsit, vel signauit scriptam quamdã schedam, quæ continebat, Angelum esse idoneum beneficio simplici, & canonicatui ob relationem cuiusdam doctoris: & quod nouerat puerum siue adolescentem discentem grammaticam, nescians tamen quantum didicisset: & quia nouit eum mansisse Romæ 10. annos studendo, vt ipse putabat, sed nesciebat. Quæritur, quantum peccauerit, & in quam pœnam incurrerit.

1 Respondeo eum peccasse: quia videtur vsurpasse iurisdictionem alienam, scilicet vicarij generalis, non appellando se foraneum; & vsurpatio iurisdictionis inter mortales culpas numeratur ♃ S. Tho. 2. 2. q. 60. ar. 6. Tum quia affirmauit pro certo quod ignorabat esse tale, contra 8. præceptum Decalogi, & contra l. de qua re. ff. de iud. & cap. 1. de crim. falsi. Tum quia nimis facile credidit prædicto doctori in re, quæ posset præiudicare proximo, contra cap. innocens. 22. quæst. 2. Tum quia occasionem lædendi remp. & proximum dedit, contra cap. vlt. de iniurijs. Sed non memini aliquem textum authenticum, per quem vlla pœna præter culpam peccati ipso iure imponatur ei. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Eleemosynam pro certo genere personarum petens, & sibi retinens peccat mentiendo, & alteri debitam retinendo: at si petat pro pauperibus in genere, quorum ipse vnus est, nullum peccatum committit, licet non exprimat se pauperem esse.*

2 *Falsum dicere nemini, verum autem tacere sine alterius detrimento, licet.*

CONSILIVM IV.

ALIQVAE pauperes mulieres simulant se petere eleemosynam pro aliqua paupere puella, & quod inueniunt retinent in sui necessariam sustentationem. Dubitatur, an sint omnino cogendæ vt desistant, & an sit deneganda absolutio, ni desistant, vel proponant desistere.

1 Respondeo, quod mulier pauper, quæ pro alia certa paupere acciperet eleemosynam, animo eam sibi retinendi, bis peccaret, mentiendo, & rem alteri debitam retinendo: quæ vero peteret & acciperet pro paupere verbo generali, cuius appellatione ipsa quoque contineretur, animo quærendi & retinendi sibi, non peccaret, argum. cap. ne quis. 22. q. 2. quod

2 pro vtroque dicto facit, quatenus habet nemini licere falsum dicere,

sed

Digitized by Google

tritione remittitur, vt notatur in cap. peccatum.de reg. iur.lib.6. & alibi fæpe. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Mutare ſibi nomen & cognomen ſine fraude, niſi ſit ſeruus, cuilibet licet propria, etſi magis expediat id fieri publica auctoritate.*

CONSILIVM VI.

QVÆSITVM eſt, an liceat cuiuis mutare ſibi nomen.

1 Reſpondeo, quod, ſic, per l. 1. ad hoc expreſſam. C.de mutatione nomini. quæ habet, ſicut nominis, prænominis, vel cognominis aſſumptio à principio cuique priuato eſt libera, ita & poſtea ſine fraude & præiudicio alterius illius mutationem fieri licere; niſi eſſet ſeruus, vt in eadem lege exprimitur, vel niſi ad fraudandum, aut damnificandum creditores, vel alios, id faceret, de quo loquitur l. falſi. ff. ad legem Corneliam de fal. vt vtriuſque legis glo. recepta declarat, & Bartol. in proœmio ff. vete. §. nos vero. vbi expreſſe ait id poſſe facere quem propria auctoritate: ſed longe melius eſſet mutare cum auctoritate Epiſcopi, vel Regis, vel gubernatoris, vt nemo decipi poſſit, & vt ipſe euitaret periculum falſi, & præſumptionis fraudis, quæ contra ipſum concipi poſſet, ſi inueniretur aliquis contractus, quo ipſe cõſtitueretur debitor ante illam mutationem, & poſt illam non poſſet inueniri ob illam; & etiam prodeſſet conſcientiæ ad euitandum periculum tentationis negandi ea, quæ feciſſet ante illam, &c.

DE SORTILEGIIS.

SVMMARIVM.

1 *Proteſtatio agentis ſuperſtitioſa re ipſa non ſufficit ad excuſandum à peccato. num. 4. & 8.*

1 *Futurorum etiam contingentium præcognitionem licebat olim à Prophetis exquirere, etiamſi eſſent temporalia, modo eſſent vtilia: hodie tamen à talibus eſt abſtinendum: quamuis nemo prohibendus ſit, ceſſante omni vana obſeruantia, à Deo temporalium valde vtilium reuelationem petere. num. 6. & 4.*

2 *Futura ſcire qui deſiderat, non peccat, modo non deſideret ſcire à quo non debet, vel modo indebito. num. 7.*

3 *Cognitio intellectiua, vt eſt etiam notitia futurorum, eſt bona, & poteſt addiſci, modo nolimus addiſcere à quo non debemus, vel modo quo non debemus. num. 7.*

4 *Deum ſolum rogare expreſſe intendens ſuper aliqua re, ſi adhibeat vana, tacite à demone illam exquirere videtur.*

5 *Vana qui ſanctis orationibus immiſcet, cenſetur credere, quod niſi illa etiam addantur, effectus ſperatus non ſequetur.*

8 *Negromantici, nec alij ſuperſtitioſi, modo non peruenerint ad concipiendam hæreſim, non excommunicantur per bullam Cœnæ Gregorij xiij.*

Super-

Digitized by Google

2 *Superstitiosa oratione ad aliquid impetrandum utens, si id auctoritate superioris innixus faciat, à peccato potest excusari. Item si putabat esse vanam, nec effectum sperabat, solum venialiter peccat. at si putabat esse vtilem ad obtinendum id quod obtinere sperabat, sciebatq. ei admisceri vana, difficile à peccato mortali potest excusari.*

CONSILIVM I.

QVIDAM sacerdos, præmissa protestatione, quod dæmones consulere non intendebat, & desiderans per somnia, natiuitate inspecta, futura scire à Deo, ante cubitum candelam benedictam manu tenendo, orationes aliquas recitabat, vana aliqua interponendo, orando per pulchrum viridarium, per palatium delectabile, per aquam currentem, & ignem vrētem. Dubitatur primo, an incurrerit excommunicationem per bullam Cœnæ. Secundo an peccauerit.

1 Quod prædictus sacerdos non admittat vllam superstitionem, neque aliud peccatum faciendo supradicta, facit primo, quod in veteri Testamento licebat adire Prophetas super rebus futuris, etiam contingenter, & non necessario venturis. 1. Reg. cap. 9. & 4. Reg. cap. 1.

2 Secundo, quod desiderare scire futura non videtur esse peccatum; cum Daniel cap. 9. vehementissimę desiderasset scire tēpus aduentus Messiæ.

3 Tertio, quod cognitio rerum, siue scientia, est actus intellectus; & cognitio intellectiua ex se non est mala, secundum Arist. 2. Ethico. & S. Aug. in lib. de liber. arbit. dicentem, *Quis audeat dicere disciplinam esse malam?* & rursus, *Nullo modo dixerim aliquam intelligentiam esse malam.* ergo velle scire futura non videtur esse peccatum.

Quarto, Deus solet instruerę homines per somnia, Iob 33. immo & viri sancti interpretati sunt somnia aliorum significare talia & talia futura, vt Iacob Genes. 37. & Ioseph Genes. 40. & Dan. 2. & 4. ergo prędictus sacerdos volens scire non à dæmone, sed à Deo futura per somnia, non peccauit.

3 His tamen non obstantibus, contrarium videtur dicendum. Primo quidem, quod cognitio futurorum, quæ non pendent ab aliqua causa naturali, vel diuinitus instituta, est reseruata Deo, iuxta illud Isai. cap. 41. *Annunciate nobis ventura, & dicemus quod Dij estis vos.* vitium enim curiositatis est velle scire quæ ad ipsum non pertinent, vt declarat S. Thom. 2. 2. quæst. 167. art. 1. & 2.

Secundo, quod licet Deus propter suam infinitam bonitatem reuelauerit multa etiam in nouo Testamento per somnia, vt ter in cap. 2. Matth.

4 tamen non legitur sanctos viros rogasse obnixe Deum, vt eis futura reuelaret, nisi cū instaret magna necessitas, vel vtilitas id faciendi, qualis non vrget prædictum sacerdotem ad quærēda ea, quæ quęrit scire per somnia.

Tertio, quod licet quis nolit expresse scire aliquid ignotū à dęmone, sed solum à Deo; si tamen illa petit à sua maiestate obseruādo aliqua vana, id est, quę nō habent naturalē virtutem, nec ab Ecclesia Catholica instituta, videtur tacite illa petere à dęmone, vt resoluit vterque Th. 2. 2. q. 95. art. 2.

Quarto,

Digitized by Google

5 Quarto, quod licet omnia fere verba prædictæ orationis huius sacerdotis sint bona,& sancta, & ad Deum ipsum directa; illa tamen, *per aquam currentem, & ignem vrentem*, non sunt talia, neque illa, *per pulchrum viridarium, vel palatium delectabile*, immo videntur continere vanitatem, quoniam non habent vllam virtutem naturalem, neque ab Ecclesia institutam ad prænoscendum futura.

Quinto, quod obseruatio etiam illa, vt prędicta oratio dicatur ante cubitum,& cum candela benedicta, videtur esse vana; quia neque sua natura, neque ex Ecclesiæ institutione habent ea vim impetrandi reuelationem; & prædictus sacerdos videtur credere, quod nisi obseruentur illa, non obtinebitur euentus desideratus,& obseruatis illis sic; quæ vana fides est.

Sexto, quod etiam vrgere videtur Deum omnipotentem, vt reuelationem faciat in somnijs,& noctu: & quod illæ litteræ, per quas scribitur nomen Domini Hebraice, parum videntur facere ad rem ad mouendum Deum omni lingua laudandum, & benedicendum.

6 Non obstant citata in contrarium. Ad primum enim respõdetur, quod in veteri Testamento permittebatur adire homines prophetas ad sciendũ quædam temporalia ignota vtilia, præsentia,& futura: quia per illud promittebantur terrena temporalia: in nouo autem, quo promittuntur spiritualia, nullum medium institutum est ad adeundum homines ad prænoscendum talia temporalia; & ideo oportet ab eis abstinere, vt expresse respondet S. Tho. in d. quæst. 95. art. 2. quod etiam ibi tenet Caiet. & antea sensit Gratia. cap. fors. 26. quæst. 2. quamuis nec illi damnant expresse, nec debent damnare illum, qui sine aliqua vana obseruantia peteret à Deo reuelari sibi aliquid valde necessarium, vel valde vtile sibi, vel Ecclesiæ, vel Reipublicæ, iuxta illud Ioan. cap. 16. *Quodcumque petieritis Patrem meum in nomine meo, hoc faciam*.

7 Ad secundum, concedendo, quod desiderare scire futura non est per se peccatum; sed desiderare illa scire ab eo, à quo non debet, puta à dæmone, vel etiam à Deo modo indebito, peccatum est: & prædictus sacerdos vult illa præscire à Deo, sed modo indebito, seruando quædam vana, quibus statim se immiscet dæmon: & ita vult habere societatem cum illo, quod valde vetitum est.

Ad tertium, concedendo, quod cognitio rerum præsentium vel futurarum non est de se mala, neque velle illam discere ab eo, à quo debet, & eo modo quo debet: negando tamen, quod velle discere expresse à dæmone, vel tacite obseruando quædam vana, quæ neque à natura, neque ab Ecclesia ad id instituta sunt, non sit peccatum, per prædicta.

Ad quartũ, concedo omnia, quę assumuntur in argumento, & quod probant id, quod iam dictum est, nempe, quod non est peccatum velle scire, nulla vanitate immixta, à Deo ipso per modum sibi placitum; quamuis ipsum restringere ad hoc, vt reuelet per somnia, aliquid indecentiæ habet.

An autem is sacerdos peccauerit mortaliter, vtendo prædicta oratione, & an sit excõmunicatus bulla Cœnæ Domini, an solum venialiter pec-
8 cet, quæstio maior est. Ad quam respondeo primo, quod non incidit in

bullam Cœnæ S. D. N. Greg. XIII. quia ipſe in ea non excommunicat necromanticos, nec alios ſuperſtitioſos, qui non ſunt hæretici, ſiue qui non peruenerunt ad concipiendum hæreſim, vt conſtat in ea.

Secundo, quod prædictus ſacerdos vſus eſt prædicta oratione ductus auctoritate ſuperioris, poteſt dici eſſe excuſatus à peccato, vt determinat Caiet. 2. 2. q. 95. art. 2. Si autem vſus eſt illa, putans eſſe vanum quod faciebat, & non ſperabat euentum ſuæ orationis, niſi à caſu ſolum, peccauit venialiter: ſi autem putabat eſſe vanum quod faciebat, ſed vtile, ſperando effectum ſuæ orationis, difficile excuſabitur etiam à mortali, niſi per iuſtam ignorantiam: quia ſciebat, vel ſcire curare debebat ab aliquo ſapiente, an liceret id, eo quod ſunt ſcripta multa decreta aggregata per Gratian. 26. q. 1. 2. 3. 4. 5. & 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Hominem occidere ad eſum, etiam ob neceſſitatem extremam famis, non licet; an autem iam mortui carnibus veſci liceat, non eſt ita certum.*

1 *Humana carne ad medicinas conficiendas vti nobis ſine alio priuilegio vel licentia licere, non videtur ita certum: vnde prudentis erit impetrare à Pontifice facultatem.*

CONSILIVM II.

AN LICEAT efficere puluerem ex cerebro hominis talis qualitatis contra morbum caducum, vel alium grauiſſimum?

1 Hæc quæſtio præſupponit alteram maiorem, nempe an liceat carnibus & oſſibus humanis vti ad conſeruandum vel mendicandum hominem fame maxime laborantem, vel ægritudine alia incurabili: &, ni fallor, nullus eſt canon, nullumq. cap. in toto corpore iuris Pontificij, neque Cæſarei, quod hanc quæſtionem ſatis determinet. Sed neque antiquiores doctores videntur hoc ſatis tractaſſe: quamuis definierint non licere carnibus humanis veſci, & dãnarint Anthropophagos, qui eis veſcũtur. Sed an in extrema neceſſitate id liceat Chriſtianis, non aperiunt; quamuis 4. Regum 6. videantur damnari mulieres, quæ preſſæ extrema neceſſitate pepigerunt, vt filios ſuos comederent. Sed aliud eſt occidere alium, vt eius carnibus ſe alioquin periturum ſuſtentet, quod certum eſt non licere; aliud carnibus à Deo vel ab hominibus occiſorum veſci ad neceſſariam ſuſtentationem, quod quæſtio hæc continet. Pro cuius parte affirmante facit cap. 28. Deuter. & 19. Hierem. quæ videntur ſignificare licere obſeſſis fame vltima preſſis edere carnes filiorum: quamuis reſponderi poſſit etiam illa loqui de occidentibus filios ad veſcendum eis. & praxis totius orbis Chriſtiani habet tradere cadauera hominum necatorum medicis, & chirurgis ad anatomias faciendas, licet de hoc ſubdubitauerit Bar. in l. fin. de cadau. punitor. Ad quam quæſtionem, quæ grauiſſima & rariſſima eſt, decidendam non eſt in præſentia nobis otium idoneum. Sed arbitror licere

conficere

conficere puluere prædictos, si licet vesci carnibus humanis in extrema necessitate ad se sustentandum, & ossibus & adipe ad medicandum: quod an priuilegio, vel licentia particulari liceat medicis, & chirurgis, & pharmacopolis, quos audio eis vti, melius ipsi nouerunt, & ad eos recurri potest. Sed & prouide videbitur facturus D. consulens, si à S. D. N. facultatem humiliter petierit ad faciendos prædictos puluere ob grauissimam, quæ occurrerit ei, necessitatem.

DE CLERICO EXCOM. DEPOS. VEL interd. minist.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus, non solum si celebret, sed etiam si auctorizando, vel quasi, etiam si sit rector parochialis ecclesiæ, faciat coram se celebrari, est irregularis; secus, si simpliciter sacrum audiat.*

2 *Parochialis ecclesiæ rector habet quidem iurisdictionem in foro animæ, sed non in foro exteriori, vt Episcopi: vnde si, cum sit excommunicatus, facit coram se celebrari, plus peccat, quam Episcopus.*

CONSILIVM I.

1 CERTVM est excommunicatum missando fieri irregularem, & etiam faciendo auctoritatiue missare, iuxta gl. sing. in clem. Archiepiscop. de priuileg. verb. celebrari. & cap. illud. de clerico excom. minist. qualiter probat Episcopum excommunicatum facientem auctoritatiue coram se celebrare, fieri irregularem, vt annotauit Panorm. communiter recept. ibi & Bonifa. de Vitall. Rotæ Auditor clarissimus, qualiter colligit ex glossa prædicta, quod excommunicatus faciens celebrare coram se fit irregularis. & Cardinalis ibidem notab. 6. qu. 9. dicit tria distincta esse excommunicatum celebrare, & facere celebrari quasi auctorizando, & simpliciter audire diuina officia; & quod faciens duo priora est irregularis. idem tenet Archid. in cap. 1. de sent. excom. lib. 6. præsertim quod is, de quo quæritur, est Prior & rector eiusdem ecclesiæ principalis parochialis, qui cum esset excommunicatus à Papa, & denũciatus, ante absolutionem fecit coram se & toto populo celebrari Missas, & alia diuina officia: & Ioan. Mo-
2 nach. videtur exæquare quo ad hoc rectores ecclesiarum parochialium alijs prælatis in cap. 1. de sent. excom. lib. 6. nu. 5. dicens eos esse iudices in foro animæ. Et neruose facit, quod plus peccat, qui carens iurisdictione in foro exteriori audet quasi auctorizando facere celebrare coram se, quam Episcopus, qui habet iurisdictionem in vtroque foro, si id facit: & constat per præfatum cap. illud. Episcopum excommunicatum id facientem fieri irregularem, vt prædictum est.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem effugit excõmunicatus, qui probabiliter ignorans se talem, celebrat; secus, si ignorantia non sit probabilis; & multo minus, si sit affectata.*

CONSILIVM II.

CVM certum sit, eum qui probabiliter ignorat se esse excommunicatum, non incurrere irregularitatem celebrando; eum autem qui crassa & supina ignorantia excommunicatus celebrat, incurrere illam, vt est casus expressus in cap. illud. de clerico. excomm. minist. Quæritur primo, quid si ignorantia esset affectata.

1 Respondeo, quod illa non excusat magis, quam crassa, & supina, immo minus: quia illa est peior illis, per ea quæ tradimus in Manu. confess. cap. 23. num. 45. & seq.

SVMMARIVM.

1 *Sciens aut scire debens se excommunicatum, accipiendo sacramentum ordinis, est irregularis; secus, si accipiat sacramentum Eucharistiæ de manu alterius clerici.*

1 *Ordines sacros eo fine, vt possimus exercere diuina officia, at sacramentum Eucharistiæ alio accipimus fine.*

CONSILIVM III.

QVAERITVR, an clericus excommunicatus excommunicatione maiore, sciens aut scire debens se talem, non celebrando, sed simpliciter ab alio clerico suscipiendo sacramentum Eucharistiæ, sit irregularis. Et videtur quod sic: quia excommunicatus modo prædicto, qui accipit sacramentum ordinis, est irregularis, vt notatur per Dominationem vestram in suo Man. super irregularitate ex delicto accipiendi & exercendi male ordines. Contrarium, & quod non sit irregularis accipiens Eucharistiam, videtur, non obstantibus præmissis. Quia irregularitas non incurritur, nisi in casibus à iure expressis: & licet de accipiente ordinem sit expressum, non tamen de accipiente Eucharistiam. Præterea ij differunt: nam qui accipit ordinem, illum accipit ad effectum, vt possit exercere diuina officia; qui vero accipit Eucharistiam, non recipit illam ad similem effectum. Ideo, &c.

1 ILLVSTRISSIME DOMINE, quia nihil aptius pro vtraque parte huius quæstionis, nec pro solutione oppositorum vere resolutorum Dominationis vestræ adduci potest, libentissime subscribo ei, vti firmiter fundatæ, & viriliter propugnatæ, quæ tanto magis est notanda, quanto frequentius contingit.

SVMMARIVM.

1 *Suspensus à diuinis Episcopus non potest exercere diuina, scilicet actiue per actum suo ordini specialiter deputatum. num. 2. & 4. passiue autem potest, vt posset laicus, puta confiteri, communicare, Missam audire. num. 2. & hoc nedum extra suum Episcopatum, sed etiam in eo, modo non faciat auctoritatiue coram se celebrari. num. 3. & 4.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM IV.

AN EPISCOPVS ſuſpenſus à diuinis poſſit confiteri, & communicare corpori Domini, & audire Miſſam?

1 Pro parte negatiua facit, quod ſuſpenſus à diuinis non poteſt diuina exercere, cap. 1. de re iud. lib. 6. & cap. 1. & cap. is cui. de ſentent. excommunicationis. eod. lib.

2 Sed pars affirmatiua eſt tenenda. Tum quia ſuſpenſus à diuinis ſolum prohibetur in officio ſuo agere ſicut prius, vel officium ſuum exercere ſicut pius, vt eſt text. in cap. 1. §. fin. de re iud. lib. 6. & ibi gloſſ. expreſſa, quæ id notat verb. ſicut prius. & confirmat per cap. ſi quis Epiſcopus. 11. quæſt. 3. Tum quia tum demum ſuſpenſus à diuinis incurrit irregularitatem, quãdo exercet aliquem actum ordini ſuo ſpecialiter deputatum, & ſibi per ſuſpenſionem prohibitum, ſecundum Innoc. in cap. fin. de exceſſ. prælat. communiter receptum ibi, & in cap. 1. §. fin. de re iud. lib. 6. & in cap. 1. §. fin. de ſentent. excommunicat. eod. lib. vbi late reſoluit Phi. Franc.

3 Tum quia ſuſpenſio, prout ſpecialiter capitur, ſicut in caſu propoſito, pro cenſura eccleſiaſtica, definitur eſſe cenſura eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ eccleſiaſticæ prohibetur exercitium ſui officij, vel beneficij eccleſiaſtici in totum, vel in partem, vt poſt alios tradimus nos in Man. confeſſ. cap. 27. num. 151. & ita non prohibetur illi quidquam, quod poteſt vt laicus exercere. Cum ergo confiteri, communicare, & audire Miſſam, ſaltem non auctoritatiue eam coram ſe iubendo celebrari, poſſit facere vt laicus, non cenſentur illa ipſi prohibita; & conſequenter faciendo illa non peccat,

4 nec quidquam contra ſuſpenſionem à diuinis facit. Tum denique quod ſuſpenſio à diuinis intelligitur ab eis ex officio exercendis, & non ab eis audiendis, nec ſuſcipiendis, nec aliter, quam ex officio exercendis per prædicta: quo ſoluitur argumentum pro parte negatiua formatum. Ex quibus infertur, quod prædictus Epiſcopus poteſt audire diuina officia non ſolũ extra ſuam diœceſim, ſed etiam intra eam, & etiam intra eccleſiam cathedralem, vt alius dominus laicus poteſt ſimpliciter audire, quamuis nõ auctoritatiue eam faciendo celebrari, iuxta gloſſ. ſing. in clem. 2. verb. celebrari. de priuilegijs. &c.

SVMMARIVM.

1 *Prima tonſura cum falſis dimiſſorijs ab alieno inſignitus, & beneficium ſumens nec ſuſpenſus eſt, nec irregularis.*

1 *Excommunicatus diuinis intereſſens, etiam pſallendo in choro, non fit irregularis.*

CONSILIVM V.

QVIDAM laicus effictis litteris dimiſſorijs per ſe ipſum, & cum his prima tonſura inſignitus ab Epiſcopo Italo impetrauit beneficium. Quæritur, an ſit ipſo iure ſuſpenſus, & factus irregularis propter collationem beneficij.

Digitized by Google

1 Respondeo, quod nullam incurrit irregularitatem; quia non est vsus actu deputato illi ordini, cum nullus talis sit deputatus ordini primæ tonsuræ, vt satis colligitur ex his quæ dixi in Manu.confess.cap.27. nu.171. & neque excommunicatus interessens diuinis, etiam psallendo in choro, incurrit irregularitatem; nisi faciat aliquid peculiariter illi ordini deputatum, vt vbi supra num.241.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus sine dispensatione, & cum falsis dimissorijs promotus, postea à Pontifice absolutus à dictis excessibus & infamia, cum suspensione ad certum tempus, potest eo transacto, sine alia dispensatione celebrare.*

CONSILIVM VI.

ILLEGITIMVS ordinatus cum dispensatione ordinarij legitimè ad primam tonsuram, & postea cum falsis litteris dimissorijs ordinatus ad omnes alios, etiam sacros, & presbyteratus, & postea absolutus ab omnibus illis excessibus, & ab omni nota & infamia ob eos incursa, præmissa suspensione à ministerio altaris in aliquod tempus, an possit vti suis ordinibus lapso tempore suspensionis, & ipsa finita.

1 Respondi, posse: quia nihil obstat ei, quo minus possit; & quia iam ordinatus, & à pœnis & censuris malæ ordinationis absolutus non indiget dispensatione ad vtendum ordinibus, quos suscepit, quosque Papa ratificauit.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus irregularis est, sed non suspensus, quia in ipso non est culpa.*
1 *Ordinatus extra tempora, & per saltum, est suspensus, sed non irregularis.*
2 *Irregularis celebrando peccat, sed non fit none irregularis.*
3 *Ordinatus extra tempora vel ante ætatem olim non erat suspensus, hodie sic. & num. 6.*
4 *Ordinatus sacris extra tempora celebrando fit irregularis.*
5 *Suspensio quid, prout est vera censura, & quid impediat, & semper prouenit ex crimine. & num.6.*
6 *Excommunicatio & suspensio solum ob culpam propriam imponuntur, interdictum vero etiam ob alienam.*
7 *Suspensionis omnis violatio peccatum; sed irregularitatem nisi suspensio sit ab annexis diuinis ordinibus, non inducit.*
8 *Papa solus super irregularitate procedente ex violatione suspensionis dispensat.*
8 *Dispensandi facultas super irregularitate per Concilium Episcopis data, ad eam, quæ ob violationem suspensionis incurritur, extenditur.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM VII.

ALIAS fuit dubitatum, numquid ordinatus extra tempora, vel illegitime natus, vel per ſaltum promotus, & ſimiles celebrando efficiantur irregulares, ita vt ſoli Romano Pontifici diſpenſatio reſeruetur. In qua dubitatione videndum erit, an ita ſuſpenſus efficiatur irregularis, & poſito quod efficiatur irregularis, an talis ſuſpenſio & irregularitas dicantur prouenire ex delicto, & tunc an ex delicto occulto, & per conſequens cui ſcompetat diſpenſatio. Tex. in cap. cum quidam. de temp. ordin. ſtatuit ordinatum extra tempora incidere in ſuſpenſionem: Specul. in titul. de diſpenſatione. §. iuxta. num. 23. verſ. *Porro ſi non ſunt ſuſpenſi à canone propter crimen, vt illegitime nati, corpore vitiati, & huiuſmodi, celebrando non fiunt irregulares*, dicens ita obſeruari in Curia Romana, per quam diſpenſari conſueuit ſuper ſuſpenſione, nulla facta irregularitatis mentione: & idem dicit in d. §. iuxta. num. 13. verſ. item ordinatus, & in eod. tit. in §. nunc de Epiſcoporum. col. 10. ver. item prohibetur diſpenſare. quam opinionem ſequitur Philippus Francus in cap. cum medicinalis. de ſententia excommunic. in 6. num. 7. Ex quibus omnibus colligitur huiuſmodi ſuſpenſionem non deſcendere ex crimine, & tali modo ſuſpenſum non effici irregularem; etſi vera eſt doctrina Cardin. in clemen. religioſi. ver. cæterum. num. 9. de priuileg. quod ſuſpenſus à canone ſententialiter celebrando fiat irregularis, ſecus autem, quando denunciatiue vel alio modo clericus prohibetur in ordine miniſtrare, iuxta terminos cap. 1. de ſentent. & re iudic. in 6. & cap. præter hoc. 31. diſtinct. manifeſte liquet, ordinatum extra tempora, vel ante ætatem legitimam celebrando non fieri irregularem: quandoquidem tex. in cap. cum quidam. cum ſimilibus prohibet eo modo ordinatum in eo ordine miniſtrare. verum conceſſo quod in ordine miniſtrando efficiatur irregularis, dubitatur an poſſit à proprio Epiſcopo ordinario non ordinante diſpenſari. & quod in tali caſu ſuſpenſionis non indigeat diſpenſatione Apoſtolica, ſed Epiſcopali, eſt text. in cap. conſultationi. de temp. ordin. Stat modo difficultas in irregularitate: irregularitas enim prouenies ex celebratione poſt ſuſpenſionem ſoli Romano Pont. reſeruatur vt eſt text. in cap. cum æternit. de ſentent. & re iudic. in 6. quamuis hodie liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnibus ex delicto prouenientibus diſpenſare iuxta conſtitutionem ſacri Trident. Concil. in cap. 6. de refor. ſeſſione 24.

AD HAS quæſtiones reſpondeo primum, quod tam confuſe proponuntur, mea ſententia, vt paulo minus difficile ſit eas diſtinguere, quam decidere. Proponuntur enim præſupponendo eodem modo eſſe reſpondendum de illegitimo, & de ordinato extra tempora, & per ſaltum promoto; & quod hi omnes ſunt irregulares, & ſuſpenſi.

1 Secundo dico, quod illegitimus eſt quidem irregularis, cap. 1. & fin. de fil. presbyt. & tamen non eſt ſuſpenſus: quia nemo ſuſpenditur ſine culpa propria: licet enim propter quodlibet peccatum mortale quis

Digitized by Google

possit suspendi aliquo modo, secundum resolutionem Aret. in cap. cum non ab homine. de iudic. & etiam aliquando ob veniale, secundum Caiet. verbo suspensio. non tamen potest suspendi sine vllo peccato saltem veniali proprio, secundum omnes.

Tertio, quod ordinatus extra tempora iuris est suspensus per extrauag. cum ex sacrorum. Pij II. & tamen non est irregularis, & etiam promotus per saltum, vt diximus in Manu. nostro consil. cap. 25. num. 71. & cap. 27. num. 241.

2 Quarto, quod irregularis licet grauiter peccet celebrando; non tamen incurrit nouam irregularitatem, eo solo, quod existens irregularis celebret, secundum Innoc. in cap. si celebrat. nu. 3. de cler. excom. cuius sententiam definientem de irregulari ob defectum corporalem membrorum, aut legitimationis, aut ob infamiam resultantem ex notorietate criminis, extendimus nos in Manu. cap. 27. num. 194. ad omnes alios irregulares ob identitatem rationis.

3 Quinto, quod cap. cum quidam. allegatum in quæstione de temp. ord. non probat ordinatum extra tempora esse ipso iure suspensum, vt tenent ibi Innoc. & Ioan. And. quos refert ibi Anton. & probat efficaciter text. in verbo reddere debet. nam neque ordinatus ante legitimam ætatem erat suspensus ipso iure, priusquam fieret prædicta extrauagans cum ex sacrorum. vt probatur in cap. vel non est compos. eod. tit. in verbo suspendendo. quæ communis sententia est.

Sexto, quod Speculator in §. iuxta. citato in quæstione multa dicit confuse, quæ nos distinctius tractauimus in d. Man. cap. 27. à nu. 193. & quæ dicit in prædicto num. 23. in vers. porro. sunt eadem, quæ Innoc. vbi supra melius dixerat. Quare non arbitror multum curandum de ipsius dictis, nisi quatenus probat ea textibus, quos certe ibi aptos allegat, licet parum declaret.

4 Septimo, quod ordinatus extra tempora hodie sine dubio incurrit irregularitatem, si antequam absoluatur à suspensione incursa, ordine accepto vtatur, per prædictam extrauag. & per cap. 1. de re iud. lib. 6. & cap. 1. de sententia excommu. eodem lib. & per Innoc. communiter receptum vtrobique.

5 Octauo, quod doctores varie loquuntur in hac materia distinguendo inter suspensionem à Deo, & à lege, vel homine, & inter suspensum quo ad se tantum, vel quo ad se & alios, quæ varietas descendit ex eo quod non constituunt veram & propriam definitionem suspensionis, prout in hac materia accipitur, scilicet quod est censura ecclesiastica, qua alicui personæ ecclesiasticæ prohibetur exercitium sui officij, vel beneficij ecclesiastici in totum, vel in partem, in certum tempus, vel in perpetuum quo ad partem, quam nos dedimus & probauimus in prædicto Manu. cap. 27. nu. 151. ex qua ibi intulimus, neque peccatum mortale, neque minorem excommunicationem, immo neque maiorem, neque interdictum, neque irregularitatem esse proprie suspensiones.

6 Nono, quod omnis excommunicatio & suspensio imponuntur propter

per peccatum proprium, interdictum autem etiam propter alienum; & ita omnis vera ſuſpenſio iuſta, ſiue à iure, ſiue ab homine lata deſcendit ex crimine, & ſiue ſit occulta, ſiue publica, impedit vſum illius actus officij eccleſiaſtici, à quo ſuſpenditur: ita quod peccat mortaliter agendo illum durante ſuſpenſione; quia contrauenit obedientiæ debitæ Eccleſiæ, arg. cap. 2. de maior. & obed.

7 Decimo, licet omnis violatio ſuſpenſionis ſit peccatum, non tamen omnis inducit irregularitatem, ſed ſolum violatio illius, quæ ſuſpendit à diuinis ordini annexis, iuxta Innoc. communiter receptum in dicto cap. 1. de ſent. excom. lib. 6.

Vndecimo, quod cap. conſultationi. de temp. ordin. non probat ordinatum extra tempora ſuſpenſum eſſe ipſo iure ſuſpenſione propria, ſed ſolum impropria, quæ deſcendit ex peccato; licet ſuſpendi poſſet per ſententiam, iuxta cap. cum quidam. eodem titul. vt ſupra dictum eſt, quamuis hodie per extrauag. prædictam cum ex ſacrorum. ſit ſuſpenſus ipſo iure.

8 Duodecimo, quod ſuper irregularitate incurſa per violationem cenſuræ ſuſpenſionis ſolus Papa diſpenſet, cap. 1. de iudic. lib. 6. cap. 1. de ſententia excomm. eodem lib. & ibi Innoc. receptus ab omnibus, nec Cardin. in clem. 1. quæſt. 11. de priuil. citatus in quæſtione voluit dicere aliud.

Decimotertio, quod facultas diſpenſandi tributa Epiſcopis per cap. 6. de refor. ſeſſ. 24. Conc. Trid. æque extenditur ad irregularitates incurſas ob violationem ſuſpenſionum, ac ob alias cauſas. Ad quas autem ſuſpenſiones non occultas extendatur, longa quæſtio eſt; cuius & etiam præmiſſorum deciſionem ampliorem remitto ad cap. 27. mei Manu. hic enim id commode fieri non poteſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus presbyterio ante legitimam ætatem eſt ſuſpenſus; & quia poſtea ſtatim cum Epiſcopo ſimul conſecrat, fit irregularis.*

CONSILIVM VIII.

VTRVM accipiens presbyteratum ante legitimam ætatem ſit irregularis, antequam celebret, vel vtatur alio ordine ſacro?

1 Reſpondeo, quod ſic; quia aſſumens presbyteratum ante legitimam ætatem ſit ipſo iure ſuſpenſus per extrauag. Pij II. cum ex ſecrorum. citatam à nobis in Manu. confeſſ. cap. 25. num. 70. & ſit irregularis, ſi poſt illum aſſumptum vtatur ordine ſacro; & qui ordinatur presbyter conſecrat cum Epiſcopo, & vtitur ordine presbyteratus, poſteaquam aſſumpſit illum; quia Epiſcopus prius ordinat presbyteros, & prius infigit eis characterem illius ordinis, quam conſecret, & admittat eos ad conſecrandũ ſecum; alioquin enim induceret eos ad conſecrandum, antequam haberẽt pote-

Digitized by Google

non ſint deputati certis ordinibus, ſunt tamen iure particulari conſtitutionum præfati ordinis N.& doctores dicentes incurrere irregularitatem ordinatos exercentes ordines ſuos, generaliter loquuntur de exercẽtibus actus deputatos ſuis ordinibus, & præſupponitur in caſu actus eſſe deputatos ordini ſacerdotali.

Propter quæ omnia videtur nobis hoc dubium eſſe ſatis nouum, poſſeq. ad vtriuſque illius partem multa adduci, quorum tamen grauiora in prædictis argumentis inſinuantur. Ad quæ adducenda non eſt nunc nobis iu-
4 ſtum otium & iuſta valetudo. Sed vt paream iuſſui domini mei potentis id mihi iubere, dico primo huiuſmodi religioſum, qui faceret aliquem triũ præfatorum actuum, non incurrere irregularitatem: quia licet ſint actus deputati ordini ſacerdotali per ſtatuta ordinis, non tamen ſunt diuina officia: & ſecundum mentem doctorum duo requiruntur ad hoc, vt ordinatus excommunicatus, vel ſuſpenſus incurrat irregularitatem: alterum eſt, vt ſit officium diuinum, per ea quæ dicimus in Man.conſ.cap.27. nu.244. & alterum vt ſit deputatum alicui ordini certo: & præfati tres actus, vt prædicitur, non ſunt diuina officia.

5 Secundo, quod huiuſmodi religioſus arceri poteſt à præfatis tribus actibus: nam licet exercendo illos non incurrat irregularitatem, peccat tamen; ſicut ſuſpenſus eligendo, vel permittendo vt eligatur, non incurrit quidem irregularitatem, vt ait Panor. vbi ſupra, ſed peccat ſecundum omnes, quia facit actum ſibi prohibitum, cap.cum inter R. cum ei adnot.
6 de electio. Tum quia ordinatus ſuſpenſus, & excommunicatus licet gaudeat priuilegio fori, & canonis ſi quis ſuadente. 17.q.4. & cap.aduerſus.& cap. inter alia.de immun.eccleſ.non tamen gaudet priuilegijs alijs honoris & vtilitatis conuenientibus ei ratione ordinis, puta, vt ſit capax collationis beneficiorum ſæcularium, vel regularium, & dignitatis, & honorum, cap. 2. & cap. ſi celebrat. de cler. excom. miniſtran. Vnde gloſſ. memor.cap.ei cui.verb.ætate.de præben. lib.6. dicit, præbendam ſacerdotalem, id eſt, quæ ſacerdotium actu requirit in eo, cui eſt conferenda, non eſſe dandam ei qui factus eſt ſacerdos ante legitimam ætatem. Tum quia interdicendus eſt ei ordinis vſus, cap. vel non eſt compos. de temp. ord. Tum quia non debet ex ſuo delicto aſſequi, quod ſine illo non fuiſſet aſſequutus, vulg.cap.Sedes Apoſtolica.de reſcript. & l. itaque fullo. ff. de furtis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus, interdictus, vel excommunicatus, collectam in choro dicens ſit irregularis.*

2 *A quam ſolemniter benedicens cenſura innodatus ſit irregularis, ſicut & ſolemniter baptizans, quia iſti actus ſunt certo ordini deputati.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM X.

QVIDAM presbyter ſuſpenſus, interdictus, vel excommunicatus dixit collectam in choro vti hebdomadarius. Quæſitum eſt, an ſit irregularis.

1 Reſpondetur, quod ſic, ſecundum Innocen. in cap. fin. de exceſſ. prælat. quem ad idem citamus in Manu. confeſſ. cap. 17. num. 244. vbi tangitur firma ratio eius dicti, ſcilicet, quod facit actum certo ordini deputatum: qua eadem concluditur idem de illo, qui ſolemniter baptizat, vel ſolemniter benedicit aquam benedictam; quod etiam Sylueſt. tangit verbo irregularitas. quæſt. 13.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis eſt celebrans Miſſam in altari interdicto, ſicut in eccleſia interdicta.*

CONSILIVM XI.

AN CELEBRANS in altari interdicto ſit irregularis, ſicut celebrans in eccleſia interdicta?

1 Reſpondeo, quod ſic: quia contextus cap. is qui. de ſentent. excommun. lib. 6. expreſſe ait, eſſe irregularem, qui celebrat in loco interdicto, non ſe reſtringendo ad eccleſiam: & altare eſt locus, immo locus, vbi celebratur.

SVMMARIVM.

1 *Pontificalia exercens Epiſcopus, etiã ſemel, etiam ſolum calicem, vel corporalia conſecrando in aliena diœceſi ſine licentia diœceſani, non cogitans id ſibi non licere, ſed credens bene facere, non euitat ſuſpenſionem à pontificalibus, nec irregularitatem, ſi ſic ligatus, etiam non aduertens ſe ligatum, eadem poſtea exerceat.*

2 *Irregularitas, & ſuſpenſio etiam in foro conſcientiæ incurritur, etiam ob ignorantiam & inaduertentiam exercendi iure prohibita.*

2 *Pœnitentia quæ poſſit imponi ei, qui ob incogitantiam incidit in ſuſpenſionem, & irregularitatem.*

CONSILIVM XII.

QVIDAM Epiſcopus abhinc aliquibus annis in aliena diœceſi exiſtens pontificalia exercuit ſine licentia illius Epiſcopi, in cuius diœceſi morabatur: & hoc fuit conſecrando calicem, vel corporalia ſemel, idque bona fide fecit, nec habuit animum decretis Conc. Triden. aut ſacrorum canonum contraueniendi, nec conſiderauit id ſibi non licere: poſt id temporis Miſſas celebrauit, & omnia alia munera epiſcopalia adminiſtrauit, nihil ad hoc reſpiciens, ſicut nec antea à principio aduerterat.

Quæritur nunc, an Epiſcopus prædictus fecerit contra cap. 5. ſeſſ. 6. Conc.

Digitized by Google

Cone. Trident. & incideris in pœnam in eo contentam, seu in alias pœnas à iure statutas; & si forte intenderit, quomodo sibi in hoc casu gerere debeat.

1 Ad hoc dico primo, videri prædictum Episcopum incurrisse suspensionem, quam prædictum cap. 5. Conc. Trid. incurrerit, & consequenter incidisse per vsum pontificalium postea subsequutum in irregularitatem.

Secundo, data mihi facultate respondendi ad hunc casum à Summo Pœnitentiario, & à toto suo prætorio simul, & faciendi omnia, quæ Reuerendiss. Episcopo consulenti sunt necessaria; ego, potestate mihi in hoc facta, absoluerem prædictum Episcopum à prædicta suspensione, & dispensarem super irregularitate ob eam contracta, eam omnino abolendo, attento quod consecrationem prædictam non fecit in prædicti cap. 5. contemptũ, nec intendens illud transgredi, immo credens bene facere; & quod humili & deuota mente se prædictæ Sedis Apost. censuræ subiecit; imposita tamen pro incogitantia & inaduertentia huiusmodi suspensione decem dierum ab exercitio pontificalium, non tamen presbyteralium; & quod inter illos coronam Virginis decies diceret, & decies largiretur eleemosynam, quæ sibi placuerit, & duobus alijs diebus non præceptis ante Natalem Domini ieiunaret. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Monitorium, seu præceptum de soluendo ante condemnationem, sine clausula iustificante factum, est nullum simul cum excommunicatione exinde subsequuta.*

2 *Credere aduersario, quod sit in eius defensionem aliquid facturus, non debet aliquis: Vnde si aliter res succedat, non erit ob id in probabili ignorantia.*

3 *Monitus à iudice, vt quid faciat sub pœna excommunicationis, lapso tempore debet inquirere an excommunicatio fuerit contra ipsum lata; alioquin non est in illius probabili ignorantia: si tamen nullum habuit contemptum, sine quo irregularitas non incurritur, vere coram Deo non videtur irregularis, num. 4. licet sit reus in foro exteriori. num. 3.*

3 *Excommunicari potest absens, & ignorans; sed celebrando, si ignorantia sit probabilis, non peccat, nec sit irregularis, immo & in foro conscientiæ excusatur ab irregularitate, quæ non incurritur sine contemptu. nu. 4.*

4 *Collatio beneficij excommunicato, & illam ignoranti facta non tenet.*

CONSILIVM XIII.

CVIDAM presbytero fuit notificatum monitorium vicarij Episcopi sui iudicis, vt solueret quoddam debitum longe à loco iudicis, sed intra eamdem diœcesim: qui sperans quod intimator impetraret, vt promisit, à creditore suo cognato dilationem, vel q̃ daret litteras debitoris procuratori suo, vt compareret corã vicario, exiuit diœcesim, quo iter faciebat, cũ esset monitus: & postea credens dilationem habitam fuisse, vel suũ procu-

procuratorem comparuisse,& ita credens se non fuisse excommunicatū, celebrauit,& obtinuit beneficium. Sed vicarius,instante parte,declarauit eum excommunicatum contra spem & credulitatem eius.

Quæritur, an is fuisset excommunicatus, antequam sciuisset declarationem factam, & an sit irregularis, & an collatio beneficij ei postea facta valuerit.

1 Respondeo sequentia. Primum, quod, si monitorium prædictum præceptorium de soluēdo debitum fuit factum sine clausula illa iustificatiua, *Si te grauatum senseris,intra talem terminum comparas*, fuit nullum,& excōmunicatio per illud facta etiam nulla, per illa multa, quæ nos adduximus in relectione cap. cum contingat. de rescript. post Baldum in l.1. C. de re iudic.nu.14.quia non licet incipere ab exequutione ante latam sententiam,per illam l.1. nisi cum prædicta clausula iustificatiua, per quam præceptum exequutiuum resoluitur in citatorium,iuxta gloss.ing.cap.ex parte. de verb.signif.sed suspicor prædictum monitorium habuisse prædictam clausulam.

2 Secundo, quod ignorantia prædicti D. consulentis non videtur fuisse probabilis:quia non debuit confidere,nec credere aduersario. Tum quia poterat scire an absolutus esset, scribendo ad suum procuratorē, & etiam ad parochum sui oppidi.

Tertio, quod prætatus presbyter fuit excommunicatus,antequam notificaretur ei declaratoria:quia declaratio nihil noui inducit, sed iam inductum esse denunciat, l. hæredes palam. post princip. ff. de testam. Nec
3 obstat gloss. cap.Apostolicæ. de cler. excommu. minist. immo est pro hac parte, quatenus ait absentem & ignorantem posse excommunicari; licet excommunicatio ei non noceat ad hoc, vt eam non seruando peccet, vel incurrat irregularitatem,si ignorantia est probabilis.

4 Quarto, quod D.consulens non videtur incurrisse irregularitatem,saltem quo ad forum conscientiæ: quia nullum contemptum habuit, & sine illo non incurritur illa,vt dicit Panor.in d.§.verum. & Dominicus cap.solet. de sent. excom.lib.6.

Quinto,quod collatio prędicti beneficij fuit nulla,iuxta gl.communiter recep.cap. Apostolicæ.de cler. excom.min. quam breuiter graui ratione fundauimus nos in Man.conf.cap.27.nu.271. vers.8.

Sexto,quod consulens deberet impetrare quo ad forum conscientiæ tātum dispensationem ad retinendum beneficium, & etiam ad cautelam super irregularitate, si & quatenus opus sit,&c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus fructus & distributiones beneficij antea legitime obtenti perdit, irregularis autem non.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XIV.

QVIDAM excommunicatus celebrauit, & ob id incidit in irregularitatem, & non obstante ea percepit fructus, & distributiones quotidianas. Quæritur quid faciendum.

1 Respondetur, quod licet per excommunicationem perdat quis fructus, & distributiones beneficij eo modo, quo dicitur in cap. pastoralis. §. verũ adiunct. glos. in verbo subtrahuntur. de appellatis tamen, qui est irregularis, non perdit fructus propter irregularitatem, neque distributiones beneficij habiti iuste ante irregularitatem incursam, iuxta sententiam Innoc. receptam in cap. cum nobis. de conces. præb. & ita irregularis nullatenus tenetur restituere fructus, nec distributiones beneficij ante iam canonice adepti. Per quod cessat quæstio proposita, &c. 1

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus, & interdictus ministrans, vnam ex duabus causis, vel veris duas incurrit irregularitates, quarum vna sine altera tolli potest, sed non prodest, donec altera tollatur.* ε

CONSILIVM XV.

AN QVI est excommunicatus, & interdictus, celebrando incurrat duas irregularitates?

1 Respondeo, duas irregularitates incurri, aut vnam ex duplici causa, argum. notatorum in cap. cum pro causa. de sent. excom. & cap. ex parte. de offic. ordin. Tum quia qui contra duo, tria, vel quatuor præcepta vno actu peccat, totidem peccata committit, quot præcepta transgreditur, aut vnũ peccatum cum tot circumstantijs necessario confitendis, quot præcepta est transgressus, vt diximus in Man. conf. præl. 9. nu. 20. Tum quia nulla ratio reddi potest, cur magis incurratur ex vna causa, quam alia; & non potest dici ex neutra incurri. & ita indigebit huiusmodi irregularis duplici dispensatione, aut vna ex duplici causa. Mihi autem iuri consonantius videtur, duplicem irregularitatem incurri, & alteram sine altera tolli posse; sed donec altera tollatur, sublatione alterius vti non posse, sicut de excõmunicato dicitur duplici ex causa in d. cap. ex parte. ε

SVMMARIVM.

1 *Absolutio à censura ob vnam causam incursa tenet, sed non extenditur ad incursas ob alias causas.*

1 *Pluries incidens in actum, cui annexa est excommunicatio lata sententiæ, plures incurrit excommunicationes: & si sic ligatus celebrat, contrahit irregularitatem ex diuersis causis, adeo vt non sufficiat absolutio & dispensatio ab vna. & nu. 2.*

2 *Dispensatio super vna irregularitate incursa ex vna causa tenet quo ad illam, sed non extenditur ad contractam ex alia causa.*

3 *Dispensatus super vna irregularitate cum retentione beneficij in ea obtenti, cum pluribus*

ribus teneretur obnoxius, tenetur etiam ab alijs dispensationem impetrare, cum noua dispensatione retinendi dictum beneficium in eisdem obtentum.

CONSILIVM XVI.

QVIDAM incidit in censuras extrauag.ab ipso. Gregorij XIII. odies, & celebrando incurrit irregularitatem, & manens in ea obtinuit quoddam beneficium, & postea obtinuit absolutionem à censuris duabus de causis incursis,cum retentione beneficij.

Quæritur,an absolutio eius valuerit,& an dispensatio super irregularitate incursa ex celebratione in excõmunicatione incursa duabus de causis extendatur ad irregularitatem incursam ob celebrationem in alijs excõmunicationibus,in quas alijs de causis incidit.

1 Respondeo primo,quod absolutio ab illis duabus excõmunicationibus incursis ob illas duas causas valuit,sed non extenditur ad alias incursas ob alias causas,secundum veriorem intellectum cap.ex parte.de offic.ordin. & cap.cum pro causa. de sententia excom.: & ideo necessaria est absolutio excommunicationum incursarum ob alias causas.

2 Secundo, quod dispensatio super irregularitate contracta ex vna causa, valet quidem quo ad illam,sed non extenditur quo ad aliam contractã alia de causa. Tum per prædicta capp. & pariratem rationis, quæ in excommunicatione & irregularitate quo ad hoc inueniri videtur. Tũ quod nemo diceret dispensationem super irregularitate contractam ex vno homicidio extendi ad irregularitatem contractam ex alio simili homicidio; immo non pauci dubitarent, an dispensatio super irregularitate contracta ex vno homicidio valeret, non facta mentione de dispensatione irregularitatis contractæ ob aliud, per l.2. C. de Episcop. audien. & quod ibi per illam dixerunt Guliel. de Cuno, & Bal. & alij relati à Felin.in cap. postulasti.col.4.de rescript.

3 Tertio, quod facultas retinendi beneficium collatum, non obstante irregularitate vna,non videtur extendi ad retentionem eiusdé,non obstante alia irregularitate. Tum per prædicta. Tum quod voluntas non fertur in incognitum,secundum Aug.receptum,quod etiam sentit Iurisconsultus in l.de qua re.ff.de iudic. & Papa in cap.super litteris.de rescript.ergo voluntas Papæ volentis facere quem habilem,non obstante quadam irregularitate sibi expressa,non videtur velle facere habilem, non obstante alia, quam ipse non nouit,quæq. ipsi non exprimitur.

Quarto,quod ex his est consequens D. consulentem debere sibi prouidere de absolutione aliarum excommunicationum, & dispensatione aliarum irregularitatum,& noua retentione beneficij quæsiti in statu irregularitatis. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas non tollitur nec per clausulam,* Absoluentes te à censuris, *&c. nec aliter,nisi exprimatur.*

Suspen-

Digitized by Google

2 *Suſpenſio ex notorio concubinatu tollitur per pœnitentiam, ſed non irregularitas contracta ex eo.*

3 *Motu proprio reſcribens Papa non cenſetur ob hoc diſpenſare ſuper his quæ iure communi obſtant.*

CONSILIVM XVII.

DE EO, qui factus irregularis ob notorium concubinatum, impetrauit à Papa beneficium.

Vnde quæſitum fuit primum, an per clauſulã bullis inſeri ſolitam, *Teque à quibuſuis, &c.* cenſeatur ſecum diſpenſatum ſuper irregularitate.

Secundo, an per pœnitentiam illa tollatur.

Tertio, an per illa verba, *Animum ſuum mouentibus, &c.* videatur Papa diſpenſare.

1 AD PRIMAM quæſtionem reſpondetur, quod non. quia numquam videtur Papa abſoluere ab irregularitate, vel facere facultatem abſoluendi ab ea, niſi id exprimat, vt diximus in Man. cap. 27. nu. 254.

2 AD SECVNDAM, quod licet ſuſpenſio, quæ incurritur per notorium concubinatum, ipſo iure tollatur per pœnitentiã, vt nos diximus in Man. cap. 27. nu. 154. irregularitas tamen orta ex celebratione publici fornicarij non tollitur ipſo iure per pœnitentiam, vt nos ſatis exprimimus in d. Man. cap. 25. nu. 77. immo nec irregularitas nata ex publico concubinatu, vt habet gloſſ. Pragmat. ſanctionis Gallicanæ tit. de concubinarijs. §. & nihil. verbo inhabiles. pro qua ibi bonus tex.

3 AD TERTIAM, quod non ſatis intelligendo, quo modo illa clauſula poſſit prodeſſe impetranti, ſi verbum, *animum*, referatur ad Papam, & minus ſi referatur ad impetrantem: & quod certum eſt, Papam, etiam ſi motu proprio ſcribat, non inducere diſpenſationem circa ea, quæ iure communi obſtant, vt poſt alios ſcribit Philippus Fran. in cap. ſi motu proprio. de præben. lib. 6. num. 5. & ad recte iudicandum oportet videre verba prouiſionis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ex facultate Concilij abſoluit ab excommunicatione ſimoniacum in beneficio, & cum eo diſpenſat ſuper irregularitate, quia ſic ligatus miniſtrauit; modo ſimonia ſit occulta. num. 2.*

CONSILIVM XVIII.

ABSOLVERE, & diſpenſare an valeat Epiſcopus eum, qui ſimoniace beneficium adeptus eſt, & poſtea in ordinibus miniſtrauit?

Qui diceret non poſſe Epiſcopum abſoluere ab excommunicatione ob prædictam ſimoniam incurſa, multum iuuat cap. 6. licet. Concil. Trid. ſeſſ. 24. quatenus dat facultatem abſoluendi à ſuſpenſione, & diſpenſandi in irregularitate, nulla facta mentione de excommunicatione: & qui de vno dicit, de alio negare videtur, l. cum prætor. ff. de

Digitized by Google

ff. de iudic. cap. qualis. dist. 25. Sed contrarium videtur probabilius, eo quod licet expresse non det facultatem absoluendi ab excommunicatione, dat tamen tacite. Tum quia dat facultatem absoluendi in omnibus casibus reseruatis etiam Papæ; & nullus est talis, qui non habet excommunicationem annexam, vt in Manu. cap. 27. num. 261. Tum quia dat facultatem absoluendi ab hæresi, cui est annexa excommunicatio, & non qualis qualis, sed prima reseruatarum in bulla Cœnæ: & excommunicatio ob simoniam in beneficio incursa, licet sit reseruata Papæ, per extrau. secundam de simonia, non tamen continetur in bulla Cœnæ. quare Episcopus potest dispensare super irregularitate incursa ob celebrationem factam post commissam simoniã prædictam; quia prouenit ex delicto occulto; & super omni tali datur Episcopo facultas dispensandi: & qui totum dicit, nihil excludit, cap. solitæ. sub fi. de maior. & obed. cum suis concordijs.

DE CLERICO NON ORDINATO MINISTRANTE.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis fit, qui vtitur ordine sacro, quem non habet; nec potest ascendere, num. 3. nec susceptis vti sine dispensatione. num. 4. quæ non à Pœnitentiario, sed à Papa obtinenda. num. 2.*

3 *Parochialem legitime obtentam ob non promotionem amittit, qui nullo modo intra annum accipit sacerdotium; alias secus, etiamsi male illud susceperit.*

CONSILIVM I.

RESPONDEO primo, quod dominus consulens est irregularis: quia vtens actu peculiari ordinis sacri, quem non habet, fit irregularis, vt diximus in Manu. conf. cap. 27. nu. 242.

2 Secundo, quod Pœnitentiarius minor non habuit potestatem absoluendi ab irregularitate: quia id ad solum Papam pertinet, vt adnotat Syluest. in verb. irregularitas 12.

3 Tertio, quod male fuit promotus ad ordines sacros: quia irregularis non potest ordinari eis: nam cap. secundum de clerico non ordinato ministr. dicit, quod numquam ordinetur.

4 Quarto, quod non potest vti prædictis ordinibus sine dispensatione, quia est irregularis.

Quinto, quod ad cõcedendum dispensationem, adiuuat non celebrasse.

5 Sexto, quod si intra annum non fuit ordinatus presbyterio bene vel male, perdidit beneficium curatum, si erat parochialis ecclesia, per cap. licet canon. & cap. commissa. de elect. lib. 6. & indiget noua prouisione. si autem fuit ordinatus bene vel male intra annum, non perdidit illud ipso iure propter delicta prædicta, licet posset priuari per sententiam, si probari posset. Salua &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Occulta, quo ad effectum vt Episcopus possit dispensare, non desinit esse irregularitas incursa ob actum celebratum coram ignorantibus actum esse prohibitum, vel ex eo incurri irregularitatem, vel si solum sunt duo, vel tres, seu alibi celebrauit, quam vbi erat nota excommunicatio; & hoc, modo de illis irregularitatibus nulla sit contra ipsum orta fama.*

2 *Dispensandi facultas vti fauorabilis amplianda, licet actus dispensandi sit stricte interpretandus.*

CONSILIVM II.

NDIACONVS solemniter publice coram multis baptizauit quedam, ob quod videtur incurrisse irregularitatem cap. 1. de clerico non ordinato ministrante: cum nequeat diaconus iure baptizare solem-
1 niter, quod est munus presbyteri. Qui tamen circumstabant, nesciebant id muneris esse illi prohibitum; & si aliquis id sciebat, nesciebat tamen per id incurri irregularitatem.

Quæritur, an cum tali diacono possit dispensare Episcopus per facultatem à Conc. Trid. traditam ad dispensandum in irregularitatibus occultis, cap. liceat. de refor. sess. 24.

Quid item dicendum sit de faciente aliquid, ob quod excommunicationem incurrit, coram aliquibus, qui nesciunt illam in illo casu incurri, vel non nisi duo, vel tres.

Quid item de excommunicato in alia diœcesi, vel alia vrbe, & celebrante in alia, vbi nescitur an sit excommunicatus.

Responderi posse videtur, licere in his casibus Episcopo dispensare super irregularitatibus prædictis, modo nulla de illis contractis fama orta fuerit. Tum per adducta in nostro Man. conf. cap. 27. nu. 250. Tum quod licet dispensatio, siue actus dispensandi stricte debeat intelligi, iuxta cap. 1. & 2. de fil. presb. lib. 6. potestas tamen dispensandi est fauorabilis, & amplianda, iuxta gloss. sing. in clem. 1. de offic. vica. & tradita latius per Feli. & ab eo citatos in cap. postula sti. de rescript.

SVMMARIVM.

1 *Baptizans solemniter diaconus, vt diaconus, non vt sacerdos, non est suspensus, nec ministrando efficitur irregularis saltem in foro conscientiæ.*

CONSILIVM III.

DIACONVS ad firmandam pacem inter eius propinquos ex vna parte, & quosdam ex altera, rogatus infantem solemniter, credens se posse, prout à quodam sacerdote id licere, & aliàs ab eodem factum fuisse audiuerat, baptizauit, petita etiam prius licentia à loci archipresbytero; qui etiam dictæ actioni, ne ipse in aliquo erraret, astitit. Et quia postea ad presbyteratus ordinẽ se promoueri fecit, & ministrauit, dubitatur an sit

Digitized by Google

irregularis.

Pro affirmatiua facit primo concluſio communis, quod miniſtrans ſolemniter in ordine, quo quis non eſt inſignitus, irregularitatem incurrit, vt poſt alios ſcribit Dominatio tua in Man. cap. 27. nu. 242. & in tractatu de oratione cap. 6. nu. 42. vbi affirmat ſolemnem baptiſmum eſſe actum proprium presbyterij ratione conſecrationis: & de hoc eſt tex. in cap. 1. de cleric. non ordin. miniſtr.

Secundo, nam prędictus diaconus, exercendo actum presbyterij, nedum efficitur irregularis quo ad ſacerdotium obtinendum, ſed etiam ipſo iure ſuſpenſus eſt ab ordine diaconatus, vt probatur in cap. 2. eod. titulo, iuncta maxime doctrina Abbat. antiqui ibidem afferentis hunc ad hoc, vt poſſit in ante ſuſceptis miniſtrare, egere miſericordia Epiſcopi, quam faciet Epiſcopus, vt inquit ibi textus, poſtquam ſteterit arbitrio Epiſcopi biennio vel triennio ſuſpenſus: tunc ſic ſuſpenſus celebrans efficitur irregularis, ex doctrina D. tuæ in d. cap. 27. nu. 163. & alibi ſæpe, adducendo cap. 1. de re iud. & de ſent. excommun. in 6. ergo & iſte irregularis eſt.

Tertio, ſi ſuſpenſus ab aliquo actu ordinis miniſtrans in eodem efficitur irregularis, vt ſupra dictum fuit, multo magis efficietur talis, ſi miniſtret in eodem, ſi illo omnino careat. quo argumento poſt alios vtitur Abb. in d. cap. 2. de cleric. non ordin. miniſtr.

Ad ſecundam, contra conſulentem facit, q̃ qui alieno negotio ſponte ſe ingerit, ſcire tenetur omnia, quæ ad illum actum exercẽdum legitime ſunt neceſſaria, ex D. Tho. 1. 2. q. 76. ar. 2. in corpore; quæ ſi ignoret, non excuſatur. Dominatio tua in ſuo Man. cap. 25. nu. 47. argu. cap. innotuit. vbi gloſſ. verbo ignorantia. de elect. cum concor. Nec dictum prædicti ſacerdotis, vel prædicti archipresbyteri aſſiſtentia præbet iuſtam excuſationem: nam tunc opinio doctoris excuſat conſulentem, quando conſultus reputatur doctus. Alex. l. iuris ignorantia. C. qui admitti. qui nu. 3. inquit poſt Angelum in l. Plagij. C. ad Flauiam de Plagijs. *Qui conſulit non peritum, excuſatur quidem à dolo, ſed non à temeritate*: qualis non fuit dictus ſacerdos. Archipresbyter autem nihil dixit, ſed rogatus, vt hoc permitteret, permiſit; quæ actio non videtur prębere ſufficientem excuſationem, maxime in hac materia, quæ videtur potius referenda ad lucrum non faciendum, quam ad damnum euitandum; cum, vt Alex. vbi ſupra dixit in ſimili, hoc damnum non celebrandi habeat originem à lucro, ſcilicet à dono Eccleſiæ, quæ donauit, ſeu donat per ordines facultatem miniſtrandi.

Contrariam autem partem tenere nõ omnino improbabile videtur, ex hoc vno arguměto: Nec irregularitas, nec ſuſpenſio ipſo iure eſt inducẽda niſi in caſibus in iure expreſſis. De primo eſt text. in cap. is qui. de ſentẽtia excom. in 6. De ſecũdo, cum ſit priuatio, ſeu impedimentũ iuris, quod quis habet, eſt gloſſ. in cap. fi. gloſſ. pen. de iur. patr. Rom. conſ. 325. num. 3. Sed ſic eſt, quod in caſu noſtro nullibi à iure hæc pœna imponitur; ergo nec imponenda eſt à nobis. Et ad contraria videtur poſſe reſponderi. Ad primum reſpõdetur, q̃ procederet, ſi dictus cõſulẽs ſoleniter tãquã ſacerdos baptizaſſet. ad hoc enim vt incurratur irregularitas, nõ ſufficit, vt quis ſoleniter

bapti-

baptizet, ſed oportet vt faciat ſub nomine, ſeu ſub perſona presbyteri, fingens ſe, ſeu reputans ſe ſacerdotem. hoc mihi probat Abb. antiquus, qui in dict. cap. 1. de cler. non ordin. miniſt. inquit, *Per totum iſtum titulum dicitur, quod non ordinatus celebrans vt ordinatus, deponitur.* & gloſſando textum in verbo, *Baptizauerit*, inquit, *Baptizauerit, ſupple, vt ſacerdos.* Sed ſic eſt, quod dictus conſulens baptizauit quidem ſolēniter, ſed nō baptizauit vt ſacerdos, ſed vt diaconus, ad cuius ordinē credebat ſpectare dictum actū exercere. Hoc idē mihi probat & clarius Hoſtienſis ibidem, qui ſequendo prædictum doctorem inter cætera exemplificat dicendo, *Vt ſi diaconus vſurpet officium presbyteri, ac ſi talis eſſet, cum non ſit.* & paulo inferius exponendo verbum, *propter temeritatem*, inquit, *Quin immo & falſitatem: nam gerit ſe pro milite, cum non ſit.* Eadem etiam expoſitio deducitur ex Panor. in d. cap. 1. qui in poſitione caſus loquitur de eo, qui, cum non eſſet ordinatus, miniſtrat, tamquam ſi eſſet ordinatus. & nu. 1. inquit, quod tenetur pœna falſi, ſicut non habens dignitatem, qui ſimulat ſe eam habere, & vtitur illius inſignibus, ſubdens, *Quod nota cōtra eos, qui ex remotis partibus venientes dicunt ſe eſſe doctores, cum non ſint.* Et hoc etiam innuit Dominatio tua dicto cap. 27. nu. 242. qui duo in hoc caſu requirit. Primum, vt exercuerit actum ordinis. Secundū, vt exercuerit illum tamquam dicto ordine inſignitus. Sed ſic eſt, quod dictus conſulens exercuit quidem actum ordinis ſacerdotalis, ſed tamen illū non exercuit vt ſacerdos, nec geſſit ſe pro ſacerdote, ſed exercuit illū vt diaconus, gerens ſe pro diacono; vnde non dicitur cōprehenſus ſub dicta cenſura. Nec dicamus ſufficere dictū diaconum baptizaſſe, eo modo, & ſub illa ſolemnitate, ſub qua baptizat presbyter, vt videtur poſſe colligi ex dictis aliquorū doctorum in dicto cap. 1. Nam cū verba ſint formaliter accipienda, & non materialiter; de hoc diacono non eſt verū dicere, q̄ baptizauerit ſub perſona & nomine ſacerdotis, licet vſus fuerit eiſdem cærimonijs, quibus vti ſolent ſacerdotes: quod non ſufficit, vt etiam colligitur ex Lapo alleg. 28. an diſpenſet. Ad ſecundū reſpondeo, procedere, ſi miniſtraſſet tamquam ſacerdos, vt probat Abbas antiquus, qui, vt dixi, prædictam eius gloſſam applicat ad omnia contenta ſub dicto titulo. Itē videtur poſſe dici hunc non eſſe ſuſpenſum, ſed ſuſpendendū, vt videtur colligi ex Abb. Panor. & alijs ibi, qui dicunt, quod talis ſuſpenditur. Hoc etiā confirmatur ex textu, ibi, *triennio, vel biennio arbitrio Epiſcopi.* ergo non eſt ſuſpenſus antequā Epiſcopus dictū tempus arbitretur, vel ſtatuat. Itē & verba textus in d. cap. 1. hoc innuūt, ibi, *Abijciatur de eccleſia.* & ſic innuit à iudice ſuſpendendum. Ad tertium, procederet, ſi miniſtraſſet tamquam talis, & fingens ſe talē; quod non fecit. Quod autē ad ignorantiam ſpectat, etſi non ſit neceſſe, videtur admittenda. Nam dicta pœna irregularitatis & ſuſpenſionis non imponitur ſimpliciter dicta facienti, ſed eadem temerarie facienti, vt patet ex tex. in dicto cap. 1. ibi, *propter temeritatem*, quod verbum indicat illum, qui ſcienter & ex propoſito & ſine cauſa rationabili aliquid de prohibitis facit, Card. clem. 1. §. ſi quis not. 1. de ſtatu monach. qualis non videtur iſte, qui potuit credere veriſimiliter dicto ſacerdoti in prædictis ad eius officium ſpectantibus, ac etiam ſuo prælato, à quo in eſ-

fectu petiſt nedum licentiam, ſed etiam conſilium; maxime cum hæc materia non videretur admodũ difficilis ſcitu: quo caſu non videtur neceſſarium peritiores adhibere, ex notatis per Abb. in cap. propoſuiſti. de probation. num. 6. cum anteceden. & conſeq. Item hic ſumus potius in materia damni vitandi, ſcilicet, ne qui habet characterem, perdat vſum, quam in materia lucri non faciendi; quo caſu ignorantia iuris excuſat, etiam quod peritiores nõ adhibueris, gloſſ. in l. regula. verb. raro. ff. de iur. & fact. ign. ſaltem vt euitet pœnam, ex Bart. l. quod verum. ff. depoſiti. Ad doctrinã Angeli, & Alex. reſpõdeo hũc conſuluiſſe tales, de quibus probabiliter poterat credere, quod eſſent periti, ſaltem in pertinentibus ad dictum negotium: nec enim aliter quis ad curã animarum debuit ab Epiſcopo admitti, maxime cõferendo archipresbyteratũ, niſi ſciret, quomodo, & per quos debeat conferri ſacramentum baptiſmi. Item doctrina prædicta Alex. & Ang. procedit, quando hæc excuſatio cedit in damnũ aduerſarij, qui ſumptus & damna non poſſet recuperare; in caſu autem noſtro facilius admittitur excuſatio, quæ in nullius damnum tendit. Ex quibus cupio hunc pauperem ſacerdotem non egere aliqua diſpenſatione, quam non poteſt obtinere in foro exteriori niſi cum diſpendio temporis, & pecuniarum, quibus adeo caret, vt exercitio ordinum cogatur victũ quærere. Requirimus modo Dominationis tuæ ſententiam.

1 PER EA, QVAE SVBTILITER & erudite ſupra citantur, videtur iudicandum, quod dictus diaconus vere quo ad forum Dei & conſcientiæ non eſt irregularis, ſed quod in foro exteriori iudicaretur talis: quia præſumeretur baptizaſſe tamquam presbyter vſurpando officium presbyteri, vt nos in Manu. cap. 27. num. 242. ſupra citato diximus de conſtituto in minoribus cantante epiſtolam cum manipulo, vbi non eſt conſuetudo id faciendi; qui tamen locus errore typographi eſt vitiatus, & debet ſic legi; Quin pridem reſpondi, quod quamuis clericus primæ tonſuræ, qui ſolemniter cantauit epiſtolam cum manipulo tamquam ſubdiaconus, vbi non erat conſuetudo cantandi eam cum illo, niſi ſubdiacono, ſit irregularis; in foro tamen animæ non eſt talis, ſi noluit id facere tamquam ſubdiaconus. Hæc ibi. Arbitror autem, quod ſi probarentur omnia quæ narrantur in caſu de aſſiſtentia archipresbyteri, & quod à quodam ſacerdote audiuit id ei licere, & quod tam bona de cauſa illuc adiuit, &c. etiã in foro exteriori iudicaretur mundus ab irregularitate: quoniam conſtaret non feciſſe id illum dolo, neque cupiditate, neque contemptu, ſed bona fide; quæ cum non concurrunt, non incurritur irregularitas, vt definit Panor. in cap. paſtoralis. 6. verum. de appellat. & Dominicus in cap. ſolet. ſub fin. per gloſſ. penult. eiuſdem, de ſententia excommunicationis lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non eſt diacono baptizanti aliter, quam auctorizando, aut mandando, aſſiſtens.*

Credi

Digitized by Google

2 *Credi debet saltem iuranti in his, quæ ab animo pendent.*
2 *Irregularis quo ad forum externum in dubio non debet quis iudicari, licet ipse se talem debeat iudicare in foro conscientiæ.*

CONSILIVM IV.

QVAESITVM est, an parochus dans licentiam diacono baptizandi solemniter, & assistens eidem baptizanti, ita incurrat irregularitatem, sicut ipse diaconus, per cap. 1. de cler. non ord. min.

1 Respondetur, quod non, eo quod dederit illam: quia irregularitas non incurritur, nisi in casibus expressis à iure, cap. is qui. de sentent. excom. lib. 6. de quibus non est hic: neque eo, quod astiterit, si astitit vt quilibet alius, vel vt corrigeret eum, si erraret, secus si astitisset auctarizando, aut mandando, per clem. Archiepiscopo. de priuil. adiuncta gloss. verbo celebrari.

An autem tali parocho accusato, & dicenti se solum astitisse sola causa corrigendi, & non auctorizandi, debeat in dubio credi, & iudicari non esse
2 irregularis? Respondetur, quod sic. Tum quia in his, quæ pendent ex animo alicuius, credendum est ei, saltem id iureiurando affirmanti, iuxta duas gloss. quarum vtraque est recepta, & putata ab aliquibus singul. in §. aliter. qui aliàs incipit, sed iste. Instit. de actio. & cap. significasti. de homic. vbi aptus in hoc textus. Tum quia actus, qui potest interpretari commode esse delictum, & non delictum, debet interpretari non esse delictum, l. merito. ff. pro soc. & cap. 2. de reg. iur. vbi tex. in hoc aptissimus. Tum quia, licet quis se debeat in dubio iudicare irregularem quo ad forum conscientiæ, in exteriori tamen debet iudicari à iudice non esse talis, vt nos determinamus in Manu. nostro confess. cap. 27. nu. 193. & antea in cap. si quis autem. de pœnit. dist. 7. per rationes aptiores & firmiores eis, quas Panor. reddit in cap. ad audientiam. de homic. communiter recept. sed à nobis per easdem limitatus.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus qui non est, in Missa Parasceues potest partem & totam passionem vt lector cantare sine stola, sed tunc sacerdos debet secreto passionem legere.*
2 *Epistolam sine manipulo quilibet clericus, non quidem vt subdiaconus, sed vt clericus cantare potest.*

CONSILIVM V.

AN QVI inseruit in celebratione Missarum solemnium tamquam subdiaconus, licet subdiaconus non sit, possit in die Parasceues passionẽ D. N. Iesu Christi vna cum sacerdote cantare?

1 Respondeo, quod licite poterit cantare vnam partem passionis à tribus cantandæ, modo id faciat sine stola, & modo non seruiat in alijs partibus Missæ vt diaconus, & presbyter ipse cantet aliam partem vt diaco-

Digitized by Google

nus,& reliquum Missæ peragat sine diacono, vel cum alio, qui vt diaconus aliam partem eiusdem passionis cantauerit. Tum quia id non est vti ordine diaconatus,sed vti officio cantoris. Tum quia secundum Panorm. & commun. in cap.1. de cler.non ordin.minist. quilibet clericus sine manipulo potest cantare epistolam, non tamquam subdiaconus, sed tamquã
2 alius clericus,& cantor,vel lector. Quin & forte de stricto iure dici posset, quod solus totam passionem sine stola cantare posset, modo id non faceret vt diaconus,sed vt quidam cantor; nec seruiret vt talis in alijs partibus Missæ;& presbyter, qui eam facit, sub silentio legeret sibi totam passionem,ac si non cantaretur ab alio,vel ab alijs:qua enim ratione clericus minorum ordinum potest cantare epistolam Missæ cantatæ sine manipulo, vt clericus, cantor, vel lector, eadem subdiaconus, immo & eo minor videtur posse cantare euangelium vt cantor sine stola,modo nõ seruiat in alijs vt diaconus, & presbyter dicat sibi de more sub silentio euangelium cantandum. & vbi est eadem ratio, idem ius est censendum, l.illud. ff.ad l. Aquil. & cap. dudum.2.de elect. Salua,&c.

DE EO QVI FVRT. ORD. SVSCEPIT.

SVMMARIVM.

1 *Minor,etiam infans,ordinatus suscipit characterem indelebilem.*
2 *Intentio saltem virtualis faciendi quod facit Ecclesia,si desit collatio sacramenti,est omnino irrita & nulla.nu.3.& talis debet de nouo ordinari. nu.6.*
4 *Baptizans fœminam,quam credebat virum,intendens virum, & non fœminam baptizare,nihil facit:sicut nec qui 11.hostias,quas 10.esse credebat,& non plures, eas consecrat,intendens decem,& non plures consecrare; secus,si intendit baptizare,& consecrare id quod ei oblatum est.nu.5.*
5 *Protestatio, quam facit Episcopus ordinationes tenens ad ordinandos, ne patientes defectus accedant,quia non intendit eos ordinare,si vere concordat cum intentione,peccat quidem in hoc Episcopus,nu.12.sed tales ad ordines accedentes characterem non recipiunt,sed debent denuo ordinari. num.6. quod si fiat ad arcendum tales,eo quia displiceat Episcopo quod tales accedant, recipiunt characterem,nu. 7. & seq. & in dubio,secundo, & non primo modo censendum erit factam fuisse protestationem. num.10.*
7 *Voluntas, seu desiderium volendi quod aliquid fiat, & intentio non faciendi differunt,vnumq. sine altero esse potest.nu.8.*
9 *Ordines & beneficia conferens,licet cupiat & velit vt nullus indignus accedat,potest tamen sine peccato velle vt collatio talibus facta teneat. nu.7.& 8.*
11 *Publicum gerens personam,cum teneatur secundum exteriora iudicare,potest sine peccato velle verum sacramentum conferre digne secundum forum exterius, licet indigne secundum interius,accedentibus.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM I.

AN ORDINATVS ad ordines ſacros ante legitimam ætatem mentitus illam Epiſcopo interroganti, an haberet eam legitimam, ſit vere ordinatus coram Deo,& in foro conſcientiæ, maxime ſi proteſtetur Epiſcopus,ne patientes defectus accedant,quia nõ intendit eos ordinare?

1 Pro parte affirmante faciunt primo cap.ſanctorum.& cap.neminem.70. diſt.& cap.cum ſecundum.cap.tuis.de præben. cap.cum per tuas. 3. de ſimonia.& cap.vel non eſt compos. de temporibus ord. & extrauagans Pij II. & alia multa, quæ præſupponunt ordinatos ante legitimam ætatem, vel alium defectum patientes eſſe ſuſpendendos, vel ſuſpenſos ab vſu ordinis ſic accepti,& præſupponunt non eſſe iterum ordinandos.

Secundo, quod etiam puer & infans verum ordinem, ſiue characterem indelebilem ordinis acciperet, ſi Epiſcopus eum ordinaret, ſecundum omnes.

Tertio,quod frequentiſſime petuntur in Prætorio Pœnitentiariæ abſolutiones à prædictis ſuſpenſionibus,& conceduntur,nullo eis præcepto facto,vt denuo ordinentur.

Quarto,videtur caſus in cap.1.de eo qui furt. ordin. ſuſcepit. quatenus probat,ordinatum ab Epiſcopo, qui prohibuit etiam ſub excommunicatione latæ ſententiæ,ne quis non examinatus accederet ad ordinationem ſuam, accipere verum ordinem & characterem, etiam ſi non ſit examinatus, nec approbatus.

2 Pro parte vero negante facit primo, quod omne ſacramentum eſt ipſo iure irritum,& nullum omnino,ſi miniſter, qui cõficit illud,non habet intentionem actualem,vel ſaltem virtualem cõficiendi illud, vt aſſerit Tho. com.recept.in 3.p.q.64.ar.8.Tum quia ea,quæ ſunt apta in multa,non videntur efficacia,niſi determinentur ad vnum;& facta,quæ in ſacramentis interueniunt,poſſunt adaptari ad multa,vt palam eſt de verbis formæ baptiſmi,& aqua,& lotione;de verbis item & materia Euchariſtię,& de alijs ſimiliter. Tum quia licet in his,quæ aguntur per inſtrumentum inanime, non requiratur intentio, cuius illud eſt incapax; ſed motus & applicatio ad opus ſupplet vim intentionis:in his tamen,quę fiunt per inſtrumentum animatum rationale,videtur neceſſaria intentio ſaltem virtualis,de qua videtur loqui S.Tho.licet loquatur de habituali, vt etiam Caiet. ibidem dicit,& ei concordat Sot.lib.4.diſt.1.q.5.ar.8.col.9. Quæ autem ſit talis, diximus in Enchirid.de orat.cap.6.nu.14.& cap.13.nu.17.

Secundo,q̃ ita definitum eſt à Concil.Trid.ſeſſ.7. can.11.de ſacra.in genere,in hæc verba,*Si quis dixerit,in miniſtris,dum ſacramenta conficiunt,& conferunt,non requiri intentionem ſaltem faciendi quod facit Eccleſia,anathema ſit.*

3 Tertio oportet, quod ordinatio ſit actio humana:ſed actio humana non poteſt eſſe ſine intentione; ergo requiritur intentio faciendi ſaltem in genere,quod Eccleſia facere intendit.

Quarto,quod Hoſt.in ſumma de baptiſmo. §. quæ ſit eius forma. dicit, quod furioſus non poteſt baptizare.

Quin-

Digitized by Google

4 Quinto, quod baptizans aliquem, quem putat esse virum, & re vera est fœmina, non censetur conferre verum baptismum, si intendebat baptizare virum, & non fœminam: quamuis sic, si intendit baptizare id quod ei offertur, quidquid illud sit, secundum Hostien. vbi sup. quem sequitur Sylu. verb. baptismus 3. q. 13. declarans recte, non sufficere intentionem habitualem, nec requiri actualem, sed tantum virtualem, & quid interfit inter illam & habitualem, quod latius explicat Sot. vbi supra col. 11. Ad hoc fa-
5 cit determinatio Calderini, quam sequitur Panor. in cap. sacerdos. de offic. ord. nu. 25. quod si sacerdos habens 11. hostias in altari, & credens illas non esse nisi 10. protulit super eas verba consecratoria ea mente, vt consecraret omnes, quas habebat in præsentia, omnes essent consecratæ: si autem ea mente protulit, vt tantum 10. consecraret, & non plures; licet essent plures, nullam censeretur consecrasse.

Sexto, quod Petrus Rebuff. in praxi benefic. de cleric. ad sacrum ordinẽ male promotis, in fine expresse determinat, quod si Episcopus protestaretur se non intendere ordinare aliquem eorum, qui petũt ordinari ab ipso, nisi eos qui prius fuerint examinati, & probati, non acciperent verum ordinem qui aliter accederent ad ordinis assumptionem.

6 Pro concordia prædictorum pro vtraque parte citatorum, dicendum videtur primo, clericum ætatis legitimæ defectum patientem ordinatum ab Episcopo, qui protestatus fuit ore & mente se non intendere ordinare aliquem huiusmodi defectum patientem, non esse ordinatum, & debere ordinari denuo, vt probant argumenta pro parte negante adducta.

Secundo, quod si protestatio huiusmodi fuit ore tantum facta, ad arcendum audaciam nimium accedentium illegitime ad accipiendos ordines, vt aliquos facere intelleximus, non autem mente, quia nolebat in tantum discrimen & scandalum adducere à se ordinatos; iudicandi essent coram Deo ordinati: quia coram eo veritas præualet, cap. humanæ aures. 22. q. 5. & cap. tua. de sponsal. cum ei adnot.

Tertio, quod si huiusmodi protestatio sola mente fieret, ita quod Episcopus vere illa esset mente & intentione, quod nollet ordinare, neque imprimere characterem eis, qui ætatis defectum paterẽtur; vere coram Deo non essent ordinati: quia vere coram Deo defuit Episcopo intentio ordinandi, per eadem argum. pro parte negante adducta.

7 Quarto, quod si Episcopus nec ore, nec mente decreuit nullatenus ordinare eiusmodi defectum patientes, sed solum nolùit vt illi ordinarentur, & prohibuit ne accederent ad ordinationem; censendi sunt ordinati, qui talem defectum patientes ordinarentur. Tum quod pro hoc est casus expressus in d. cap. 1. de eo qui furtiue ordin. suscep. adducto in 4. argum. partis affirmantis. Tum quod idem est iudicandum quo ad hoc de quolibet alio defectu, ob quem vetatur iure ordinatio, ac de defectu ætatis: quia nullus bonus Episcopus vellet vt inhabiles ordinentur ad ordines: sed non sequitur ex hoc, quod noluit imprimere characterem eis. Tum quod omnia iura tacta in primo argumento eiusdem partis, quibus suspenduntur male ordinati ab Episcopis, præsupponunt, quod patientes tales defectus,

ctus,& ideo male ordinati,receperunt ordinem & characterem,licet Epi-
scopi nollent vt illi ordinarentur; & ideo faciunt examinari eos,& nihilo-
minus eorum aliquot tum mendacijs,tum precibus, tum pecunia admit-
tuntur ad ordines ab examinatoribus. Tum quia à separatis nõ fit illatio,
8 l.Papin.ff.de minor.& separata sunt voluntas,qua Episcopus vult, ne quis
male ordinetur, & intentio non imprimendi characterem: partim quod
prior sine posteriori contingit,vt in d.cap.1.de eo qui furt.ord.recep.par-
tim quod quotidie tam Max.Pont.quam alij collatores beneficiorum nol-
lent conferre malis beneficia, non tamen intendunt, vt collationes, quas
faciunt, sint ipso iure nullæ, nisi in certis casibus, vt habet communis re-
solutio,quam post alios sequitur Felin.in cap.2.de rescript.Tum quia om-
9 nes mortifero peccato infecti sunt indigni sacramentis,cap.illud.cap.per
Esaiam.1.q.1.& beneficijs ecclesiasticis,vt nos post alios tradimus in Mi-
scel.34.de Rof.B.Mariæ Virginis: attamen coferentes sacramenta & be-
neficia existentibus in statu peccati mortalis,nõ intendunt, vt illa eis col-
lata sint ipso iure nulla. Tum denique quod sine vllo peccato potest quis
velle,ne quis male ordinetur,male suscipiat sacramentum, male acceptet
beneficium; attamen quod ordinatio, & sacramenti & beneficij collatio
valeant eis eo modo,quo iure valere possunt.

10 Quinto, quod ex hoc 4. sequitur, quod non est in dubio præsumendum
de Episcopo, quod non intendit ordinare vere illum, quem ordinat, ex eo
quod ille patiatur defectum ætatis; etiamsi mentitus fuerit se habere legi-
timam ætatem. Tum quia, vt dictum est, non est arguendum, nec præsu-
mendum à separatis. Tum quia eadem ratione esset præsumendum, quod
Episcopus non intendit ordinare alios, qui paterentur defectum natura-
lium,vel excessum censurarum,excommunicationis,interdicti, suspensio-
nis,irregularitatis,vel alius inhabilitatis,immo cuiuscumque etiam pec-
cati mortalis, cum peccent mortifere tales procurando suam ordinatio-
nem: quod tamen dicere esset absurdum, & numquam ab aliquo vel per
somnium cogitatũ, immo expressum cõtrarium in d.cap.1. de eo qui furt.

11 Sexto, non obstat dicere, quod ad hæc responderi potest per argumen-
ta,quæ adduci possunt ex eo, quod quilibet Episcopus ordinans præsumi-
tur bonus,cap.2.de reg.iur.cum simil.& quod Episcopus peccaret volen-
do conferre ordines ei,qui non habet legitimam ætatem, cap.fin.de temp.
ordin.lib.6.& quod peccat qui peccato consentit,ad Rom.1.& cap.1.de off.
deleg. non inquam obstat quia responderi potest per prædicta negando,
quod Episcopus peccet intendendo verum ordinem conferre accedenti-
bus ad eum iuste secundum iura exterioris fori, argum. l. illicitas. §. veri-
tas.ff.de off.præsidis. & cap.pastoralis.§. quia vero. de offic. deleg.& alio-
rum multorum, quæ probant personam publicam, qualis est Episcopus,
debere iudicare secundum allegata & probata; negando item, quod Epi-
scopus consentiat peccato, eo quod ordinandus peccat ordinem peten-
do, alioquin omnis Episcopus intendens verum ordinem confere acce-
dentibus cum peccato mortali,peccaret,quod est absurdum,& ita non di-
cendum, cap.dudum.de præb.lib.6.

Septimo,

Digitized by Google

12 Septimo, quod mea ſententia grauiter peccaret Epiſcopus generalem ordinationem facturus, ſi expreſſe vel tacite corã Deo proponeret, quod non intendit ordinare ex illis eos, qui ſunt ordine indigni propter occulta crimina & defectus, quos ipſe neſcit, nec tenetur ſcire, vel non poteſt probare. Tum argumento cap. ſi tantũ. & cap. placuit. 6. q. 2. quæ probant peccare Epiſcopum obijcientem ſubdito crimen aliquod, quod probare non poteſt. Tum quod faceret contra conſuetudinem ſanctiſſimorum Epiſcoporum antiquorum, & nouorũ totius Eccleſiæ Chriſtianæ, quod eſſet contrauenire cap. quo iure. 8. diſt. & alijs ei ſimilibus. Tũ quod induceret grandia & noua ſcandala, contra cap. nihil cum ſcandalo. de præſcript. Tũ quod nõ pertinet ad ipſum occulta crimina punire, cap. ſi omnia. 6. q. 1. cum non ſit ſecretorum iudex, cap. erubeſcant. 32. diſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus non eſt, quem ordinans ordinare non intendit.*

2 *Infidelitas præcedens conuerſionem, ſiue propria, ſiue parentum, non impedit, quo minus quis poſſit ordines & beneficia recipere.*

3 *Hæreſis crimine damnati filijs ſimpliciter, nepotibus vero per maſculinam lineam deſcendentibus ſolum nocent, ne poſſint ad ordines, nec ad beneficia promoueri; at ſi ſolum ſint damnati vti ſuſpecti, non nocent, quia deſcendentes hæreticorum dici non poſſunt.*

3 *Intentio ordinandi ordinanti defuiſſe non præſumitur.*

4 *Malus nemo in dubio præſumendus.*

CONSILIVM II.

EPISCOPVS generalem ordinationem facturus prius edixit, ne qui ab hæreticis originem ducerent, ad ordinationem accedere præſumerent. Quo non obſtante, quidam, cuius maternus auus ab hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus propter quædam verba fidei Catholicæ quodãmodo diſſona, tamquam de hæreſi ſuſpectus ad certam pœnam condemnatus reperiebatur, ordines accepit. ſuper quo poſtea inquiſiuit Epiſcopus, & fuerunt examinati teſtes. Dubitatum fuit, an prædictus nepos recte ordinatus cenſendus eſſet.

1 Reſpondeo, quod præd. D. conſulens non debeat cenſeri bene ordinatus, facit primo, quod nemo poteſt haberi pro bene ordinato, niſi ordinator habuerit intentionem & voluntatem ordinandi; quia de ſubſtantia & eſſentia ordinationis, & confectionis aliorum ſacramentorum, eſt quod conferens vel conficiens illa habeat intentionem actualem, vel virtualem conferendi, vel faciendi ea, ſecundum S. Thom. communiter recept. 3. par. q. 64. art. 8. & quod prædictus Epiſcopus videtur non habuiſſe intentionem ordinandi conſulentem, vt ſignificat articulus prædictus, ſuper quo fuerunt examinati teſtes. Secundo, quod conſulens deſcendit ab auo punito per officium ſanctę Inquiſitionis, quod videtur contra cap. ſtatutum. il 2. de hæreticis lib. 6.

Pro

Digitized by Google

2 Pro contraria vero parte facit primo, quod infidelitas præcedens conuersionem etiam eiusdē ordinandi, vel beneficio donandi, regulariter non impedit promotionem eius, vt habet cap. eam te. de rescript. vbi hoc ponit pro regula Fel. nu. 12. vers. infidelitas.

Secundo, quod per prædicta non probatur, quod auus maternus consulentis fuit hæreticus, sed solum quod dixit aliquid non bene sonans, quod longe differt ab hæresi; arg. cap. accusatus. de hæret. lib. 6. Nec obstat, quod fuit à Sancto officio Inquisitionis condemnatus in aliquo: quoniam passim condemnantur multi etiam pœna pecuniaria ab illo propter suspicionem etiam leuem hæreseos, vt notatur in d. cap. accusatus. & cap. litteras. de præsumpt. & in d. cap. statutum. il 2. & consequenter non potest dici ob prædicta descendere ab hæretico: & licet id dici posset, non tamen diceretur descendere ab eo per lineam masculinam, sed per fœmineam, per quam qui descendit vltra primum gradum non fit inhabilis, d. cap. statutum. il 2.

3 Tertio, quod non obstat argumentum primum: quia non probatur defuisse Episcopo intentionem ordinandi eum. Tum per cap. 1. de eo qui furtiue ordinem suscepit. ex quo colligitur non præsumi defectum intentionis ordinatori, qui ordinauit eum, qui contra excommunicationem à se latam ordinationi diaconatus se ingessit; cum præsupponatur illum diaconum per dispensationem fieri posse sacerdotem sine iterata diaconatus receptione. Tum quod id ipsum efficaciter probatur in cap. vlt. eiusd. tituli. Tum quod aliud est, quod aliquis Episcopus prohibeat ordinari aliquos indignos; & aliud, quod ei desit intentio ordinandi eos, si se illi eorum indignitatem ignoranti obtulerint ordinandos: & consequenter ab altero illorum ad alterum non est inferendum, cum à separatis non fiat illatio, l. Papin. ff. de minor. & cap. ad audientiam. de decim.

4 Minus obstat secundū, quod soluitur per 2. arg. pro hac parte formatum. & præterea dici potest, non esse præsumendum defectum intentionis quo ad casum propositum; quia per talem præsumptionem præsumeretur Episcopum deliquisse: nam non poterat ipse iure repellere ordinandum ex eo, quod descēderet ab illo auo materno, per d. cap. statutum. il 2. & in dubio non est præsumendum delictum, l. si procurator. ff. de cond. indeb. & cap. 2. de regul. iuris. & ita D. consulens securè potest ordine suo vti quo ad forum conscientiæ, immo vt puto, quo ad forum exterius, per alia quæ adduci possent, sed non sunt necessaria.

DE PRIVILEG. ET EXCESSIB. PRIVILEG.

SVMMARIVM.

1 *Gratia Papæ non eget ad sui essentiam scriptura, nec expirat morte concedentis; licet mandatum de ea facienda, re integra, expiret. num. 2.*

3 *Credi nedum non debet in foro exteriori alicui asserenti sibi absenti gratiam fa-*

ctam,

Digitized by Google

ctam, niſi probet; ſed nec in conſcientia, niſi ſemiplenam habeat probationem, vel aliquibus præſentibus ita facta ſit, quod poſſent iurare ita eſſe. nu. 4.

CONSILIVM I.

GRATIA facta à Papa ſine ſcriptis viuæ vocis oraculo monialibus aliquibus manendi extra clauſtra, finita an fuerit morte Papæ, & an ſit credendum eis affirmantibus ſibi factam fuiſſe illam gratiam, aut confeſſarijs earum, qui eam fieri non audierunt, neque audiuerunt ab ipſomet Papa eam feciſſe?

1 Reſpondetur primo, gratiam præfatam valuiſſe, licet non fuiſſet in ſcriptis facta: quia ſcriptura non eſt neceſſaria ad ſubſtantiam & valorem gratiæ, per clementinam dudum. §. fin. adiuncta glo. verb. verbo. de ſepult. vt tradit Archid. in proœmio lib. 6. receptus communiter ibi, & in rubrica de conſtitut. etiam per Felin. & Decium poſt alios ab eis citatos.

2 Secundo, quod prædicta gratia non expirauit per mortem Papæ: quia licet mandatum de gratia facienda expiret regulariter morte illius, cap. relatum. de off. deleg. gratia tamen iam facta nõ expirat morte illius, cap. gratum eod. tit. & tex. aptiſſimus cap. ſi ſuper prædicta, eod. tit. lib. 6.

3 Tertio, quod prædictis monialibus ſolis non poteſt credi quo ad forum exterius: quia quo ad illud de non exiſtentibus & non apparentibus idem eſt iudicandum, l. duo ſunt Titij. ff. de teſtam. tut. & cap. ſi ſacerdos. iuncta glo. de offic. ord.

4 Quarto, quod etiam quo ad ſolum forum conſcientiæ non poteſt eis ſolis credi, ſi ſolum de auditu & relatione aliorum deponunt, niſi inuentur alicuius Cardinalis, vel ſui prælati atteſtatione, vel alijs magnis coniecturis, & indicijs, quæ ſaltem ſemiplenam efficiant probationem: quia ſi Papa non fecit eis prædictam gratiam perſonaliter, ita vt ipſamet audiſſent eius verba, non poſſunt iurare eam fuiſſe ſibi factam. & ita hoc caſu videtur ſua Sanctitas conſulenda. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſandi facultate conceſſa non vtendum, litteris non expeditis, quando Papa in ſupplicatione deleuit illa verba,* Per breue.

CONSILIVM II.

PRAELATVS cuiuſdam religionis ſupplicauit Sanctiſſimo, vt concederet ei & alijs ſuæ religionis ſuperioribus facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate occulta cum ſuis religioſis, ſicut poſſunt Epiſcopi cũ ſuis ſubditis vigore Conc. Trid. & in ſupplicatione petebat, vt expediretur per breue, & non per bullam: Papa conceſſit facultatem, ſed deleuit illam clauſulam, in qua petebatur, quod expediretur per breue.

Dubitatur, an prædicti prælati poſſint vti dicta gratia ſine alia expeditione litterarum, an neceſſe ſit bullas expedire.

1 Reſpõdeo, q̃ etſi diſputãdo forte teneri poſſet prædictos prælatos poſſe vti prædicta facultate ante bullarum expeditionem, non tamen auderem conſu-

Digitized by Google

consulere vt id facerent, attento quod id esset contrarium menti Papæ gratiam facientis, cuius in arbitrio consistit suæ gratiæ limitatio, & ampliatio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Gratia à Papa concessa, donec aliud decernat, si nihil decernat, illius morte non expirat; secus de concessa vsque ad eius beneplacitum; quia morte cessat voluntas, seu beneplacitum.*

CONSILIVM III.

DECANVS fuit exemptus à iurisdictione Episcopi per Papam, donec aliud decerneret. Dubitauit, an morte Papę recidat, & remaneat eidem Episcopo subiectus.

Respondeo, quod præfatus D. Diaconus non remanebit subiectus Episcopo, si ante mortem suam aliud non decreuerit S. D. N. immo durabit exemptio, donec per successorem eius reuocetur exemptio à Papa cõcessa: donec enim aliud decreuerit, non videtur reuocari per solam mortem
2 eius. Tum quia gratia facta à Papa non expirat eius morte, cap. si super gratia. de offic. deleg. clem. dudũ. 9. fi. de sepult. Tum quia nihil obstat, quod posuerit terminum, donec aliud decernat: quia licet per mortem ipsius cesset gratia facta vsque ad beneplacitum eius per cap. si gratiose. de rescrip. lib. 6. quia per mortem desinit beneplacitum eius; non est tamen idẽ de clausula, donec aliud decreuerit; quia licet per mortem desinat velle, l. 4. ff. locat. non tamen per mortem suam aliud videtur decernere: quia in illo sufficit cessatio voluntatis, quæ morte cessat; in hoc autem requiritur dispositio, & decretatio, siue statuitio, quæ non fit per mortem, immo per eam tollitur potestas disponendi aliud. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Casus reseruati Episcopo ligant exemptum, nisi sit ita exemptus, vt nec ratione delicti vel contractus ei subijciatur.*

CONSILIVM IV.

EXEMPTVS simpliciter à iurisdictione Episcopi, an eximatur à casibus ipsi Episcopo reseruatis?

2 Respondeo, quod exemptio simplex à iurisdictione Episcopi non videtur eximere quem à reseruatione casuum eius: quia ratione delicti & peccati subijcitur ei, cap. 1. de priuileg. lib. 6. secus videtur, si esset ita exemptus, quod etiam ratione delicti vel contractus non subesset ei, per notata ibidem.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Intellectus decreti ſacri Conc. Trid. de obſeruandis & euitandis in celebratione ſeſſ.22.*

1 *Priuilegio cap.fin.de priuileg.in 6.Romæ non vtuntur nec Epiſcopi,nec Cardinales, niſi de expreſſa conceſſione Papæ;at extra in ſuo epiſcopatu ex cauſa vti poſſunt, in alieno autem non,ſi Epiſcopus ille Conc. Trid. recepit, ſimulque mandauit, ne quis extra loca ad miſſandum deputata celebret.num.2.*

2 *Epiſcopus,etiam poſt Conc. Trid.in ſua diœceſi iuxta ſtatutum Concilij Triburienſis licentiam facere poteſt ſacerdotibus,vt extra eccleſias ſacrum faciant.*

CONSILIVM V.

AN POST Conc.Trid. ſeſſ. 22. de obſeruan. & euitand. in celebrat. Miſſæ, liceat Epiſcopis, vbicumque reperientur, vti priuilegio, de quo in cap. fin.de priuil.in 6.dicendi Miſſam extra eccleſiam, vel alium locum ſacrum ſuper altare portatili.&c.

1 Ad hoc quæſitum reſpondeo primo,reſpondiſſe me in Man.confeſſ.cap. 25.num.82.quid circa illud ſeruatur Romæ, ſcilicet, quod Epiſcopus non vtitur illo priuilegio epiſcopali poſt Conc. Trid. adeo quidem, quod neque Cardinales vtuntur eo,niſi de conceſſione expreſſa Papæ, quam Papa concedit quidem illis,ſed rariſſime vllis Epiſcopis:quamuis mihi conceſſa fuit in inſignem gratiam ob aliquot circumſtantias ſpeciales, vt vbi ſupra teſtatus fui.

Secundo, quod verius credo Epiſcopum non poſſe in alieno epiſcopatu priuilegio illo vti, ſi Epiſcopus ille recepit Conc. Trid. prædictum, ita vt prohiberet,ne quis miſſaret in ſuo epiſcopatu extra loca ſacra,vel quæ ad ſolum miſſandum ſpecialiter non eſſent deputata, ſecundum formã Conc. quia Epiſcopi auctoritate prædicti Conc. poſſunt ſtatuere quæ ſibi videbuntur iuſta & honeſta,tamquam delegati Papæ,non obſtantibus priuilegijs, vt exprimit ipſum Conc.

2 Tertio, quod ſatis æque poſſet dici, poſſe Epiſcopos in ſuis epiſcopatibus vti priuilegio illo ex aliqua iuſta cauſa. Tum quia non vetat directe Concilium miſſare cum altari portatili, ſed ſolum ne patiantur Epiſcopi id fieri in ſuis epiſcopatibus.Tum quia per illam modificationem videtur ſignificare,quod intentio Conc.fuit ſtatuere, ne id fieret pro libito, & ſine aliqua iuſta cauſa, ſed quod interueniente illa poſſet Epiſcopus miſſare,& eiuſmodi celebrandi facultatem facere, iuxta ſtatutum Triburienſe tranſlatum in cap.concedimus. de conſec.diſt.1. quod ſatis non ſignificauimus vbi ſupra in duobus exemplis ibi poſitis,&c.

SVMMARIVM.

1 *Legere librum vetitum licet extra territorium licentiam concedentis.*

1 *Licentia aliquid faciendi mihi conceſſa potero extra concedentis territorium vti.*

CON-

CONSILIVM VI.

AN HABENS indultum seu licentiam legendi aliquem librum, vetitum, possit legere illum extra territorium concedentis licentiam?

1 Pro parte negante facit, quod iudex non potest iubere aliquid extra suum territorium, l.vlt.ff.de iurisdict. omnium iud.cap.2.de constit.lib.6. quatenus habet, quod excommunicatio lata ab Episcopo contra furem, non ligat suum subditum extra suam diœcesim furantem: & quod permissus prædicare, confirmare, baptizare, & ordinare, non poterit ea facere extra territorium permittentis: & quod sublato vno impedimento, alterum separatum non censetur sublatum, l.si domus.ff.de seruit.verb. præd. cap. ex tuarum. de auctor. & vsu pal. & quod limitata causa limitatum producit effectum, l.in agris.ff.de acquir.rerum dom.& omnes præter Papam habent iurisdictionem limitatam ad certa loca; ergo non possunt facere, vt quod est prohibitum quo ad omnia loca, liceat extra illa, in quibus illi habent iurisdictionem: & quod interdictio artis non durat vltra tempus interdicentis, l.fin.de pœnis.

Pro parte autem affirmante facit, quod habens licentiam confitendi videtur posse confiteri extra diœcesim, & parochiam eam concedentis, arg.cap. placuit.adiuncta gloss. de pœnit.dist.6.& quod habens licentiam studendi potest studere extra territorium eam concedentis, arg.cap.cum ex eo. de electio. lib.6. & quod licentia faciendi aliquid aliàs prohibitum non expirat morte concedentis eam, per multa quæ adduximus in d. cap. placuit.num.161.& quod dispensatus ad non ieiunandum potest omittere ieiunium extra teritorium concedentis: & quod qui habet licentiam comedendi lacticinia diebus pisculentis, videtur posse comedere extra territorium eam concedentis.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegio concesso contra ius qui legitime vtitur, non peccat, modo non sit reuocatum.num.16.*

1 *Dispensatus non peccat, qui dispensationi innitens ius non seruat.*

2 *Ius superueniens non tollit priuilegia antea concessa, ex quorum vsu ipsum ius ex toto non redditur inutile.& num.9.& 15.*

3 *Intellectus cap.1.& 2.sess.25.de reg.& nu.4.10.& 18.*

3 *Regulares, qui ante Concilium obtinuerant beneficia secularia in commendam, vel pensiones à Sede Apost. non tenentur illa in communitatem reducere. nu.5. nec quibus concessum fuerat vt stantes extra monasterium possent per eos quæsita in vsus pios conuertere, tenentur ea consignare prælatis.nu.4.*

6 *Priuilegia duum quo ad aliqua capita tolluntur, in reliquis videntur durare, arg. à contrario sensu: quod tamen non procedit, si alio iure constaret de contraria dispositione.num.19.*

Digitized by Google

7 *Priuilegia miserationis, vel pietatis, seu alimentorum causa concessa, per generalem derogationem non censentur sublata, sed requiruntur clausulæ magis speciales. num. 18.*

8 *Priuilegia concessa cum clausulis derogantibus derogatorijs futuris non censentur sublata per generalem derogatoriam postea factam, immo nec attento iure per hanc clausulam,* In quacumque forma concessa, *quæ æquipollet huic,* Quarum tenores, &c. *at de stylo secus seruatur. Item & fallit in derogatoria generali contenta in lege derogante. num. 20.*

9 *Intellectus cap. 22. sess. 25. Conc. Trid. de reg.*

9 *Regulares priuilegijs sibi de tempore interdicti celebrando antea concessis modo post Concilium non vtuntur; possunt tamen vti priuilegio clauso in corpore iuris, vt in cap. alma. de sent. excom. in 6. & num. 13. 17. sunt q. in hoc exæquati parochis secularibus. num. 14.*

9 *Priuilegia ante Concilium concessa regularibus modo eis non suffragantur, quo minus teneantur ius commune, & eorumdem regularum primæuam institutionem quo ad specialiter tota sess. 25. de reg. per Concilium innouata, seruare: vnde tenentur, non obstante priuilegio, vel immemoriali consuetudine, viuere in communi, num. 10. dimittere peculia ante concessa, num. 11. & moniales seruare clausuram ad formam cap. periculoso. nu. 12. Fallit hæc conclusio quo ad priuilegia clausa in corpore iuris, quia illa non censentur sublata. num. 17.*

17 *Priuilegia clausa in corpore iuris non censentur sublata per aliam superuenientem dispositionem, etiam iuris communis, habentem in se clausulam generalem,* Non obstantibus priuilegijs. *Interdictum ad formam cap. vlt. de sent. excom. in 6. seruandum. nu. 9. iuncto casu &c.*

CONSILIVM VII.

PRIVILEGIA regularium, quibus conceditur eis facultas celebrandi diuina in diebus Sanctorum suorum ordinum, & aliquot alijs tempore interdicti, ianuis apertis, &c. an sint sublata per cap. 12. & 22. de regul. sess. 25. Conc. Trid.

1 Pro parte negante facit primo, quod non peccat, nec transgreditur legem iustam, qui eam seruat cum moderatione concessa ei legitime, l. Gracchus. C. ad l. Iul. de adult. & cap. quæsiuit. de his quæ fiunt à maior. par. cap. Nam illegitimus, qui professus religionē accipit ordinem etiam presbyteratus, modo abstineat ab accipienda dignitate, non peccat, nec transgreditur legem de illegitimis non ordinandis, cap. 1. de fil. presb. nec clericus nobilis, vel doctor legem de non habendo plura beneficia, cap. cum iamdudum. de præb. accipiendo illa cum iusta dispensatione, cap. de multa. eod. tit. modo abstineat à pluralitate, ad quam non se extendit eius dispensatio. nec religiosus manens in alia religione, de licentia legitima, dimissa illa in qua stabilitatem Deo vouit, cap. licet. de regul. clem. 1. eod. tit. modo abstineat ab eis, ad quę sua licentia non extenditur, iuxta dictam clem. 1.

Secundo,

2 Secundo, quod præfatum cap. 12. non videtur fieri inutile per obſeruantiam interdictorum cum moderamine priuilegiorum. Tum quia prodeſt, qua parte ſtatuit teneri monachos omnes ad publicanda interdicta ordinariorum, & ſeruanda eadem cum præfato moderamine, non obſtante quod ſint exempti ab eorum iuriſdictione: propter quod fuit edita etiam clem. 1. de ſent. excom.

3 Tertio, quod religioſi habentes beneficia ſæcularia in commendam, non videntur teneri ad reducenda illa in communitatem, quam præcipiunt cap. 1. & 2. præfati tit. de regular. & non alia ratione, quam quod non peccant ſeruando ea cum moderamine à iure communi conceſſa.

4 Quarto, quod aliquot religioſi & religioſæ viuentes extra monaſteria cum iuſta diſpenſatione Sedis Apoſt. etiam ante præfatum Concilium habita, per quam fit eis facultas conuertendi in ſuos vſus ea quæ aliàs licitè acquiſierint, permittuntur à Sede Apoſt. manere extra monaſteria, non reſignando illa in manibus prælatorum ad vſum communitatis: & non alia ratione, quam quia ſeruant regulam, & ius commune cum moderatione conceſſa priuilegio Papæ.

5 Quinto, quod idem permittitur religioſis habentibus penſiones conſtituras ſibi à Sede Apoſt. in ſuos vſus conuertendas, maxime ſi de licentia eiuſdem extra clauſtrum degant.

6 Sexto, quod in cap. 4. 5. 6. 9. 10. & 13. ſpeciatim tolluntur priuilegia conceſſa, vel concedenda contra aliqua in eis ſtatuta: quo à contrario ſenſu ſignificatur non eſſe ſublata priuilegia quo ad alia, cap. qualis. 25. diſt. & cap. nonne. de præſumpt.

7 Septimo, quod priuilegia miſerationis, pietatis, vel alimentorum cauſa data, qualia videntur præfata, non tolluntur per derogationem generalem, cap. ſi propter. de reſcript. & l. libertis. §. poſthumus. ff. de alim. & cib. leg. & Cyn. in l. 1. C. quando impe. inter pup. quem ſequitur Dec. conſ. 165. num. 5.

8 Octauo, quod aliquot præfatorum priuilegiorum habent clauſulas derogatoriarum derogatorias, quæ defendunt ea à derogatione generali, qualis eſt poſita in præfato cap. 22. Nec obſtant illa verba, *In quacumque forma, &c.* quia opinio, quam dicit communem, & ſequitur Dec. vbi ſup. habet, non ſufficere etiam illa, quæ adderet, *Quorum tenores pro expreſſis habentes, &c.*

9 His tamen non obſtantibus, de rigore iuris pars affirmans videtur verior. Primo quidem, quod niſi illa pars teneatur, inutile redderetur d. cap. 12. cum abſque iuſſione illius tenerentur ſeruare religioſi interdicta cum moderatione ſuorum priuilegiorum, clem. 1. de ſenten. excom.

Secundo, quod præfatum cap. 22. videtur tollere illis omnia priuilegia contraria iuri communi; quod Concil. ſpecialiter præcipit ſeruari ab eis in omnibus capp. illius tituli. & conſtat præfata priuilegia eſſe contraria iuri communi de ſeruando interdicto, cuius obſeruan-

tia ſpecialiter præcipitur eis in illo cap. 12.

Tertio, quod ſi ſufficeret eis ſeruare interdicta cum moderatione minori, quam iure communi conceſſa in cap. vlt. de ſentent. excommunicat. lib. 6. & alijs iuribus communibus, non obſtante derogatio-
10 ne priuilegiorum prædicti cap. 22. ſequeretur quod etiam ſufficeret in monaſterijs & ordinibus, in quibus regula laxata eſt priuilegio Sedis Apoſtolicæ, vel conſuetudine immemorabili quo ad aliqua contra tenorem & ſtatum primæuum illius, ſeruare illam cum illa relaxatione: & quod conſequenter non debent compelli ad vitam communem obſeruandam monaſteria, in quibus priuilegio Sedis Apoſt. vel à tempore immemoriali priuatim comedunt, & viuunt; cum conſuetudo immemorialis, adiuncta allegatione priuilegij, æquipolleat illi, l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & æſtiu. & cap. ſuper quibuſdam. de verbor. ſignificat. & vtrobique, atque alibi ſæpe doctores.

11 Quarto, quod eadem ratione excuſabuntur religioſi tenentes peculia per licentias traditas expreſſe, vel tacite conceſſas à Sede Apoſt. ante & poſt Conc. Trid. non obſtante cap. 2. præfati tit. de reg. Poſſunt enim dicere quod ſatis ſeruant regulas, ſeruando eas cum moderamine conceſſo eis à Sede Apoſtolica, vel conſuetudine immemoriali ei æquipollente: & ita cap. 2. eiuſdem tit. de reg. erit reſtringendum ad peculia, quæ monachi vel monachæ abſque ſufficienti licentia tenebant, vel tenent: ad quod etiam ante d. cap. reſtringebantur.

12 Quinto, quod eadem ratione ſe defendent monachæ ſeruantes quidem clauſuram, at non tam ſtrictam, ac mandat cap. periculoſo. de ſtatu regul. lib. 6. ſed cum moderatione priuilegiorum Apoſtolicorum, vel conſuetudinum immemorialium eis æquipollentium: & ita magna ex parte eneruabitur cap. 5. eiuſdem titul. de regul. niſi quo ad egreſſum monialium ſine cauſa: quia quo ad hoc ibidem ſpecialiter tolluntur priuilegia. Eadem quoque ratione parum proderunt aliquot alia capita eiuſdem tituli, ſi dicamus ſufficere ſeruare iura communia in eis contenta cum moderamine priuilegij Apoſtolici, vel conſuetudinis immemorialis ei æquipollentis.

Sexto, quod ipſimet religioſi, qui petierunt à fel. recor. Pio V. vt manerent ſibi ſalua priuilegia ſuſpendendi interdicta, non obſtante Concil. Trident. putarunt ea per illud fuiſſe ſublata; eo quod viſum fuit eis, iura communia ſpecialiter præcepta ſeruari in titulo illo eſſe ſeruanda abſque moderatione priuilegiorum, & conſuetudinum eis æquipol-
13 lentium; & merito: quia D. Antonin. in 3. part. titul. 26. cap. 5. §. 1. ponit priuilegium Honorij Papæ, quo ſignificatur, ſublatis priuilegijs, videri ſublata priuilegia concedentia moderationem ſeruandis interdictis.

14 Septimo, quod mens Concilij videtur fuiſſe, æquare parochis religioſos quo ad obſeruanda interdicta; & vt religioſi, qui ſunt coadiutores parochorum, non ſuperent eos, cum acceſſorium debeat ſequi, non

Digitized by Google

non præcedere ſuum principale, cap. acceſſorium. de reg.iur. lib.6. cum ibi citatis.

15 Octauo, quod alioqui præfatum cap.22. redderetur ineptum, & inutile: quia niſi tolleret omnia priuilegia contraria iuri antiquo communi, & nouo iuſſo ſeruari in omnibus præcedentibus capp. quorum vnum eſt 12. nulla tolleret; tollit enim vniuerſaliter ſine diſcrimine omnia & ſingula priuilegia contra omnia & ſingula ſuperiora decreta.

16 Ad citata in oppoſitum reſpondeo. Ad primum quidem, concedendo quod non peccat qui ſeruat legem cum moderatione legitime conceſſa, donec illa durat, ſecus ea ſublata. & ita concedo, religioſos ſeruantes interdicta cum moderatione priuilegiorum ante Concil. Trid. ante quod durabant, non peccaſſe; ſed poſtquam per illud ſublata fuerunt, id faciendo peccare.

Ad ſecundum reſpondetur per primum partis affirmantis.

17 Ad tertium concedo, quod religioſi habentes beneficia, non tenentur communicare fructus eorum conuentibus ſuis: quia priuilegium diſpendendi eos pro ſuo bono arbitrio competit eis priuilegio in corpore iuris clauſo; per quod, vt ait Card. cui nemo contradicit, in clem. 2. §. cæterum. de vita & hon. cler. eodem modo poſſunt diſponere de illis ratione titulorum ſuorum, ac ſæculares de fructibus beneficiorum ſuorum. Ex clauſula, *Non obſtantibus priuilegijs*, non extenditur ad priuilegia in corpore iuris clauſa, vt tenet Bart. communiter recep. in extrauag. ad reprimendam. verb. non obſtantibus. Et ita concedimus etiam religioſos poſſe vti priuilegio cap. alma mater. quod eſt clauſum in corpore iuris.

18 Ad quartum negari poſſet de rigore quod aſſumitur in illo; ſed concedendo illud de æquitate, reſpondeo illa eſſe priuilegia conceſſa miſerationis & alimentorum cauſa, ad quæ ſupra dictum eſt non extendi derogationes generales quibuslibet clauſulis munitas: negando tamen eſſe talia priuilegia ſuſpendendi interdicta, de quibus agimus. Poſſet etiam reſponderi, quod intentio Concilij non fuit comprehendere per cap. 1. & 2. religioſos viuentes ſeorſim extra monaſteria de licentia Sedis Apoſt. ſed ſolum conuiuentes intra monaſteria, vt ex verbis colligi videtur.

Ad quintum reſpondetur idem quod ad quartum.

19 Ad ſextum, quod argumentum à contrario ſenſu ceſſat, quando ſumitur ad probandum id, cuius contrarium eſt expreſſum iure, cap. à nobis. 2. de ſent. excom. & gloſ. recepta & dilatata ibi per Fel. in cap. ſignificaſti. de for. comp. At in caſu noſtro exprimitur in cap. fin. eiuſdem tit. quod priuilegia omnia & ſingula contra ſtatuta in illo titulo cenſeantur ſublata; & ideo ex eo quod in aliquo capp. tollantur quo ad aliqua, non poteſt deſumi argumentum, quod non cenſetur ſublata quo ad alia: quia in eod. tit. exprimitur contrarium, vt palam eſt.

Ad ſeptimum, negatum eſt ſupra, priuilegia præfata eſſe conceſſa miſerationis cauſa.

Digitized by Google

20 Ad octauum respondeo primo, adducta vbi supra à Dec. à nu. 3. procedere in derogatione posita in priuilegijs vel rescriptis, non autem in derogatione posita in iure communi; quo casu sufficit generalis, vt distinguit Calder. in consi. 11. de priuil. quem sequitur etiam Dec. ibid. num. 2. & alij quos ipse refert. Secundo, quod quidquid ibi asserat Dec. & Fel. quem ipse non citat, in cap. accedentes. de præscript. contraria opinio videtur nobis verior: quia eam seruat stylus Curiæ, qui facit ius, cap. quam graui. de crim. falsi. & cap. ex litteris. de constit. quo stylo stante, etiam Fel. hoc tenet.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium si allegetur, accedente immemorabili possessione, censetur probatum.*
2 *Ordinatos vigore cuiuscumque licentiæ ab alieno sine examine, & commendatitijs Episcopi potest Episcopus examinare. nu. 7.*
2 *Inhabilis conficiens, & ministrans sacramenta graniter peccat: vnde potest ab Episcopo, non obstante exemptione, & quocumque priuilegio, corrigi, & puniri.*
3 *Imperitos parochos cum possit Episcopus cogere, vt assumant coadiutorem, vtique & poterit eos examinare.*
4 *Præficiendi exercitio curæ per vnum, siue multos etiam amouibiliter exercendæ, ab Episcopo examinantur. & num. 5.*
6 *Priuilegiatus etsi quis sit vt possit etiam sine consensu ordinarij, & eius prænio examine, alicui curæ præfici: poterit tamen Episcopus in visitatione via correctionis, extra vero via accusationis & inquisitionis cognoscere, de delicto illius, quod committit, dum tamquam inhabilis inepte exercet suum officium. & num. 8.*
8 *Cognoscere etsi non possit quandoq. Episcopus de habilitate vel inhabilitate alicuius principaliter, potest tamen accessorie, dum de illius delicto cognoscit.*
9 *Curæ exercitium, quod ipso iure alicui, qui ad illud aliquem habet titulum, competit, habens non potest examinari ab Episcopo illo, sine cuius examine dictus titulus dari potest: at si vltra titulum requiritur deputatio, poterit ab Episcopo examinari.*

CONSILIVM VIII.

CAPITVLVM ecclesiæ Visiensis, cui animarum cura illius incumbit, ab immemoriali solet illam per aliquot suos canonicos, & capellanos ad id specialiter à se sine alterius auctoritate & assensu creatos, exercere: quos tamen modernus Episcopus, antequam ad illam admittantur, examinare, & deinde visitare, ac punire intendit. Quæritur an possit.

Hoc dubium difficilioris est resolutionis in recessu, quam videatur in
1 accessu. Et pro Capitulo facit primo, quod hæc facultas potest competere ipsi priuilegio Papæ, & illud præsumitur, & censetur probatum, si allegetur per possessionem temporis, de cuius initio non est memoria, qualem se dicit habere Capitulum, l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de acq. quot.

Digitized by Google

quot.& æſt,& cap.ſuper quibuſdã.cum ei adnotatis per DD.de verb.ſign.

Secundo, quod non videtur inueniri vllus canon, qui huiuſmodi poſſeſſionem immemorabilem, & priuilegium ex ea præſumptum tollat: & antiqua non cenſentur ſublata, niſi id monſtretur. l. præcipimus. C. de appellat.

1 Contra tamen idem Capitulum facit primo cap.3.de refor.ſeſſ.14.Cõc. Trid. per quem textum patet Epiſcopum poſſe examinare quoſcunque capellanos,canonicos,& dignitates Viſien. prædictam curam, vel partem eius exercentes, ſi non fuerunt antea à ſe, nec ab alio per ſuas litteras dimiſſorias ordinati.

Secundo, quod cap.4.de reformat.prædictæ ſeſſ.14.habet,quod Epiſcopus poteſt omnes clericos ſuos exemptos,& non exemptos, non obſtante quocumque priuilegio, corrigere, & punire,etiam extra viſitationem, de exceſſibus eorum. At grandis exceſſus eſt, quod inhabilis conficiat & miniſtret ſacramenta, cap.1.& cap. omnes. cum multis alijs 38.diſt.iuxta illud Perſianum,*Lex hominum,naturaq. continet hoc fas,Vt teneat vetitos inſcitia debilis actus*. Ergo Epiſcopus Viſien. poterit corrigere & caſtigare prædictos capellanos, & alios canonicos, & dignitate præditos,ſi exiſtentes inhabiles, & ſufficientes ad exercendam prædictam curam,vel partem eius, exerceant illam.

3 Tertio,quod cap.3.de refor. ſeſſ.21.habet, quod Epiſcopus poteſt illiteratos & imperitos eccleſiarum rectores cogere, vt accipiant coadiutores; quod non poſſunt facere ſine examinatione. ergo poterit Epiſcopus Viſien.examinare prædictos capellanos,canonicos, & dignitate præditos, vt inhibeat eis,aut permittat exercitium curæ.

4 Quarto, quod cap.18. ſeſſ. 24. habet, vt omnes præficiendi in rectores eccleſiarum parochialium prius examinentur. At prædicti capellani, canonici, & dignitate præditi videntur præfici prædicto exercitio curæ: ergo videntur prius examinandi. Nec prodeſt illis dicere, quod ſunt multi, & non vnus; quia cap.illud habet expreſſe id eſſe faciendum,etiam ſi multi præficiantur ad curam vnius eccleſiæ parochialis, vel ad adminiſtrandam eam,etiam ſi cura pertineret ad Epiſcopum, ſicut in noſtro caſu pertinet ad Capitulum.

5 Quinto, quod cap.11. de reg.ſeſſ.25. habet, quod exercitium curæ perſonarum ſæcularium pertinens ad aliquod monaſterium ſiue virorum,ſiue fœminarum. etiam ſi ſit ad nutum remouibile,non poſſit committi alicui ſine conſenſu & præuio examine Epiſcopi.Ergo nec prædicti capellani,canonici,& dignitate præditi poterunt præfici prædicto exercitio curæ ſine conſenſu & examine præuio Epiſcopi.

6 Sexto,quod etiam ante Conc. Trid. poterat Epiſcopus cognoſcere de habilitate vicarij exempti, vel abſentis ponentis eum ex priuilegio Papæ continente, vt poſſet eum ponere etiam ſine conſenſu ordinarij, & eius præuia examinatione. Nec ob id priuilegium redditur inutile; quia operatur vt ponere poſſit illum ſine conſenſu & præuia Epiſcopi examinatione; licet ordinarius viſitando intra viſitationem abſolute, extra vero

per viam accuſationis vel inquiſitionis poſſit cognoſcere de delicto vicarij exercentis officium inepte & male ob inhabilitatem.

7 His pro vtraque parte perpenſis, videtur dubium reſoluendum per hæc tria. Primum, quod Epiſcopus poterit cognoſcere de inhabilitate prædictorum omnium, qui non fuerunt ordinati ab eo, nec per litteras dimiſſorias eius, iuxta prædictum cap. 3. de reformat. ſeſſ. 14. etiam extra viſitationem, etiam non procedendo contra eos per viam accuſationis, inquiſitionis, vel exceptionis: abſolute enim & generaliter ſine hac conditione & limitatione id ſtatuit; & ita abſolute & generaliter eſt intelligendum, l. de pretio. ff. de publ. in rem act. cap. ſolite. de maior. & obedien.

8 Secundum, quod prædictus Epiſcopus poteſt cognoſcere de inhabilitate illorum, etiam à ſe, vel ab alio per ſuas litteras dimiſſorias ordinatorũ procedendo contra eos viſitando, vel alijs vijs tactis in ſexto argumento pro poſteriore parte formato: quia illis principaliter tenditur ad caſtigandum delicta, quod licet facere Epiſcopo; quamuis acceſſorie tendatur etiam ad cognoſcendum de inhabilitate, per quam delinquitur; quod aliquando principaliter non poſſet facere.

9 Tertium, quod ſi præfati capellani eo ipſo, quod deputantur à Capitulo capellani Capituli, habent annexam facultatem curandi, ſicut canonici, & dignitate præditi habent eam eo ipſo, quod tales fiunt: non poteſt Epiſcopus cognoſcere de inhabilitate eorum ad illam curam exercendam magis, quam de inhabilitate canonicorum & dignitate præditorum ad habendos canonicatus & dignitates, cum canonice fiunt tales ab alio, quam ipſo: quia non habet plus poteſtatis ad nominandos illos capellanos, quã ad creandos canonicos, & dignitate præditos, cum ab alio iuſte creantur; ad quod non habet, ſecundum tacta in 3. & 4. argum. pro Capitulo factis: & conſequenter non habebit plus iuris ad cognoſcendum de inhabilitate horum, quam illorum. nec è contrario, argum. cap. dudum. 2. de elect. & l. illud. ff. ad leg. Aquil. Si veto præfati capellani omnes eo ipſo quod deputantur capellani Capituli, non habent poteſtatem curandi, donec denuo deputentur ad curam; poterit Epiſcopus eos examinare, & prohibere, ne antea exerceant illam, per prædictum cap. 3. ſeſſ. 14. & cap. cum ex eo. de elect. lib. 6.

Ex his tribus dictis poſſunt colligi ſolutiones ad argumenta vtriuſque partis, quas breuitatis gratia non colligo.

Congregatio tamen, vt refertur, abſolute cenſuit Epiſcopũ poſſe examinare dictos capellanos, canonicos, & dignitates volentes curam exercere; & eiſdem inhibere, ne curam exerceant, vel ſacramenta miniſtrent abſque ſua approbatione.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus cap. 20. ſeſſ. 24. de reformat. Conc. Trid.*

1 *Ordinaria iuriſdictio poteſt alicui competere vel iure communi, vel conſuetudine, vel priuilegio; & de his omnibus iuriſdictio ordinaria vti de ſuis ſpeciebus, propric*

Digitized by Google

prio prædicatur, siue agatur de ea tollenda, siue moderanda, siue etiam confirmanda, & hoc etiam ad effectum vt possit delegari.

1 *Delegatus Papæ & Principis subdelegat, sed non nudum sibi ministerium commissum; alterius autem inferioris delegatus non subdelegat.*

2 *Inferiores Episcopo post Concilium non cognoscunt de causis matrimonialibus, nec qui non sunt exempti de criminalibus suorum subditorum. idem dicitur de exemptis priuilegio personali: nam exemptis à iurisdictione ipsorum ordinariorum ratione suarum dignitatum, beneficiorum, vel religionum, non tollitur eorum iurisdictio criminalis prius etiam exclusiue ad Episcopos competens. & num. 5.*

3 *Iurisdictio inferiori Episcopo concedi videtur in dubio cumulatiue.*

4 *Correctio monachorum primo loco ad Abbatem etiam non exemptum pertinet: ei autem quæ exemptis in suos subditos competit, Conc. Trid. non derogat. num. 1.*

CONSILIVM IX.

PER Conc. Trid. an derogetur priuilegio ecclesiæ collegiatæ Ossunæ, quo Abbas eius cognoscere potest in prima instantia de causis suorum canonicorum portionatorum, & aliorum clericorum ecclesiæ suæ cumulatiue?

An etiam prędictum Conc. sit contrarium priuilegio capellæ Sepulchri einsdem ecclesiæ, quatenus capellano maiori præbet omnimodam iurisdictionem super capellanos minores, non declarando an cumulatiue an priuatiue cum ordinario concedat?

Tertio, an colore aliquo iuris possit suaderi, vt priuilegia præfata, quatenus essent contraria Concilio, confirmẽtur à Sede Apost. vt valeant, non obstante illo?

AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo, quod tam hæc quæstio, quam sequens videntur tangere dubia illa grandia, quæ latissime tractat Panorm. in cap. cum contingat. de foro compet. à num. 18. & seq. & à citatis ab eo, & in cap. fin. de offic. deleg. 9. fin. & in cap. fin. de offic. ord. iuncta gloss. & in cap. duo simul. eod. tit. & in cap. conquestus, de foro compet. & alibi sæpe, de natura & qualitate iurisdictionis prælatorum regularium & sæcularium inferiorum Episcopis, & eis subditorum: & præter omnia illa videtur incidere aliud nouum, scilicet, an canones

1 disponentes aliquid de iurisdictione ordinaria fouenda, tollenda, vel moderanda includant solam ordinariam iure communi competentem, an etiam illam, quæ competit consuetudine præscripta, vel priuilegio? super quo multa in medium proferri possent ab eo, cui otium & tempus id faciendi suppeterent; sed quia vtrumque nobis deest, dicemus breuiter multa. Primum, iuri propriorem videri partem affirmantem, quod in dubio includant omnem ordinariam quocumque iure iusto quæsitam. Tum quia lex generaliter loquens generaliter intelligenda est, l. de pretio. ff. de public. in rem actio. & cap. solitæ. 9. fin. de maior. & obedien. Tum quia ordinaria iurisdictio quocumque iure iusto quæsita est proprie ordinaria: quia genus proprie prædicatur de qualibet

eius

Digitized by Google

eius ſpecie, vt ait Bal. ab omnibus recep. in l. 2. C. de iure aur. annul. & ordinaria quæſita conſuetudine vel priuilegio eſt ſpecies iuriſdictionis ordinariæ. Tum quia licet delegatus ab inferiore Principe non poſſet ſubdelegare, l. à iudice. C. de iud. & cap. fin. per locum à ſpeciali, de offi. deleg. nec delegatus Papæ nudum miniſterium ſibi commiſſum, §. fin. eiuſdem cap. tamen inferior Epiſcopo poteſt delegare & committere alteri ea, quæ ſibi iure proprio competunt; etiamſi priuilegio vel conſuetudine competant, cap. vlt. adiuncta gloſſ. ſolemni approbata ibi per Panor. Fel. & alios de offic. ord. Tum quia iſtis recte adaptantur iura diſponentia de prælatis, quibus ordinaria iuriſdictio competit ex conſuetudine, præſcriptione, vel priuilegio; qualia dici poſſunt cap. cum ab eccleſiarum. cap. quanto. cap. conquerente. & cap. duo. de offic. ordin.

Secundo dicimus, quod ſi Conc. Trid. eſt contrariũ iuriſdictioni prædictorũ Abbatis, & capellani maioris, maxime videtur eſſe in cap. 20. de refor. ſeſſ. 24. primo in illis verbis, *Omnes cauſæ ad forum eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes, etiam ſi beneficiales ſint, in prima inſtantia coram ordinarijs locorũ dumtaxat cognoſcantur.* Sed reſponderi poſſet, quod illa verba minime nocẽt eorum iuriſdictionibus: quia eorum iuriſdictiones ſunt ordinariæ: & ita potius videntur ab illo cap. foueri, quam lædi: quia generaliter loquitur de iuriſdictione ordinaria; quales ſunt etiam illæ præfatorum Abbatis, & capellani maioris, ſicut aliæ Epiſcoporum: & ſi videntur probare, quod cauſæ ad prædictum Abbatem & capellanum pertinentes debent in prima inſtantia coram eis tractari.

Tertio, quod magis obſtat eis idem cap. 20. quatenus in verſ. ad hæc. reſeruat cauſas matrimoniales Epiſcopis, & tollit à iuriſdictione Decanorum, Archidiaconorum, & aliorum inferiorum prælatorum. Sed reſponderi poſſet, quod prædicti Abbas & capellanus non prætendunt cognitionem cauſarum matrimonialium, quæ tractantur inter laicos, ſed ſolum cauſas clericorum eis ſubditorum, quæ non ſunt matrimoniales. Replicari tamen poteſt, quod tollit etiam cauſas criminales eorum, quas ipſi prætendunt ad ſe pertinere. Cui replicationi difficile videtur poſſe reſpõderi congrue, niſi quod prædictus capellanus maior cum ſuis minoribus & clericis ad præfatam capellaniam pertinentibus eximitur à iuriſdictione omnium aliorum ordinariorum, præterquam prædicti Abbatis: & quod prædicta clauſula prædicti cap. 20. non includit eos, qui ſunt exempti ratione ſuarum dignitatum, & ordinum. Tum quod alioqui ſequeretur vnũ grande abſurdum, ſcilicet quod nulli prælati religioſorum exemptorum, quales ſunt hodie fere omnes, poſſent vti iuriſdictione criminali in ſuos ſubditos, niſi prius requiſito Epiſcopo, & eo negligente; quod eſt contra ea, quæ notantur in cap. cum ab eccleſiarum. & cap. quanta. de offi. ord. & cap. in ſingulis. & melius in cap. ea quæ. de ſtatu monach. & contra multas conſtitutiones variarum religionum, & contra obſeruantiam generalem. Tum quod inter exemptos & non exemptos ponitur differentia in dicto cap. ea quæ. & ita videtur intentio prædicti Cõcilij fuiſſe diſponere de illis, qui non ſunt exempti ratione ſuarum dignitatum, & beneficiorum, licet

ſint.

Digitized by Google

ſint exempti aliquibus priuilegijs perſonalibus.

Quarto, probabiliter dici poſſe, quod licet prædictus Abbas vti potuiſſet libere ante Conc. Trid. iuriſdictione ciuili & criminali in clericos & canonicos eccleſiæ ſuæ cumulatiue cum Archiepiſcopo, non tamen hodie poſt illud poteſt vti præterquam ciuili; quia nõ eſt exemptus à iuriſdictione Archiepiſcopi: & quod prædictus capellanus maior, licet ſit ſubditus illi, vti poteſt in ſuos capellanos & pertinentes ad ſuam capellam iuriſdictione tam criminali, quam ciuili, eo quod eſt exemptus ratione ſuæ capellaniæ maioris ab omnibus ordinarijs, præterquã ſui Abbatis, vti ſunt alij Priores, & Guardiani religionum, per priuilegium ab Apoſt. ſede indultũ: & non tollitur illud ei à prædicto Conc. quia non extenditur ad eum, eo quod eſt exemptus ratione ſuæ capellaniæ.

Quinto, probabiliter addi poſſe, prædictũ capellanũ vti potuiſſe vtraque iuriſdictione ante prędictum Conc. Trid. & etiam nunc poſſe priuatiue; licet præfatus Abbas non poſſit vti ſua niſi cumulatiue. Tum quod prędicto Abbati fuit conceſſa cum reſtrictione cumulatiue, prædicto autem
3 capellano ſimpliciter ſine illa. Tum quia licet iuriſdictio conceſſa inferiori Epiſcopo videatur in dubio conceſſa cumulatiue, & non priuatiue, vt poſt multos à ſe citatos reſoluit Fel. in cap. paſtoralis. de off. ordin. ponẽdo regulam cum octo limitationibus: illa tamen fallit, quando per aliquas coniecturas conceſſionis vel acquiſitionis colligitur contrarium, vt colligi poteſt ex conceſſione iuriſdictionis facta prædicto capellano. Tum quod Papa ſimul erexit abbatiam, & capellaniam maiorem: & in conceſſione iuriſdictionis facta Abbati vſus eſt reſtrictione illa cumulatiue, & non in conceſſione facta capellano: & cum quid de vno ex duobus propoſitis dicitur, videtur de altero negari, cap. nonne. de præſump. & l. cum prætor. ff. de iudic. Tum quod prædictum capellanum maiorem, & alios minores, & omnes clericos quo ad pertinentia ad capellam exemit Papa ab omnibus ordinarijs, præterquam ab Abbate, per illa verba, *Omnino eximimus, & totaliter liberamus.* Tum quod videtur in hoc Papa ſequi opinionem illam
4 communem, quam refert Panor. communiter recep. in cap. quanto. de offic. ordin. nu. 3. quæ habet, monachorum correctionem primo loco pertinere ad Abbatem, etiamſi Abbas non ſit exemptus ab ordinario, etiam ante benedictionem, per ea quæ ipſe allegat.

5 Sexto, quod ex quinque prædictis colligitur reſolutio ad quæſtionem primam & ſecundam, ſcilicet quod Conc. Trid. non videtur contrarium Abbati, quatenus poterat ante illud vti iuriſdictione ciuili in ſuos canonicos, & clericos eccleſiæ ſuæ in prima inſtantia: ſed ſic, quatenus poterat antea vti iuriſdictione criminali cumulatiue: & quod probabiliter teneri poteſt præfatum Conc. non lædere iuriſdictionem criminalem, neque ciuilem capellani maioris; & quod priuatiue habebat & habet iuriſdictionem criminalem in ſuos capellanos inferiores minores, & alios clericos in pertinentibus ad ſuam capellam.

Septimo, quod ex prædicta reſolutione colligi poteſt ſolutio ad tertiam quæſtionem, quæ tangit quid, quantum, & quomodo oporteat vel expe-

diat

diat petere à Sanctitate ſua confirmationem præfati priuilegij, iuxta deciſiones, quæ in prædictis quæſtionibus admonentur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi per facultatem cap. 6. ſeſſ. 24. Conc. Trid. abſoluere poſſunt à caſibus, quos Sedes Apoſtolica etiam poſt dictum Concilium ſibi reſeruauit per conſtitutionem promulgatam contra bannitos, nu. 4. & aliàs ſimiles non derogantes dicto Concilio, n. 1. quales etiam erant bullæ Cœnæ Domini aliàs publicatæ, licet modo publicatæ à paucis annis citra eidem Concilio videantur derogare. num. 3.*

2 *Abſolui pœnitentes poſſunt virtute Iobælei à reſeruatis Papæ etiam poſt Iobelæum conceſſum commiſſis.*

CONSILIVM X.

AN EPISCOPVS poſſit vti facultate ſibi data à Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. liceat Epiſcop. in abſoluendo ſuos ſubditos in caſibus Summo Pontif. & Sedi Apoſt. reſeruatis in motibus proprijs, & alijs conſtitutionibus promulgatis etiam poſt ipſum Concilium?

Secundo; an in caſibus bullæ Cœnæ Domini, excepta hæreſi?

Tertio, an ſpecialiter in conſtitutione contra receptatores bannitorum promulgata anno 1580.?

1 AD PRIMAM trium quæſtionem, quæ in hoc dubio tanguntur, reſpondeo, quod ſic, præterquam in caſibus reſeruatis cum clauſula derogatoria, per quam ſufficienter derogatur præfato Conc. Trid. Tum quia præfatum Conc. Trid. dat præfatam licentiam generaliter, nõ diſtinguendo inter reſeruationes præteritas & futuras; & ita generaliter eſt intelligendum, l. de pretio ff. de publi. in rem actio. cap. ſolitæ, §. fin. de maiorit. & obed. Tum quia indulgentia, & facultas abſoluendi, quæ datur in Iobelæis, extenditur ad peccata futura, vt nos concludimus contra quoſdam in tract. de indulg. ſuper §. in Leuitico. not. 34. nu. 4. vbi reſpondetur ad ea, quæ poterant contra hoc reſponſium obijci.

2 AD SECVNDAM, quæ etiam hic tangitur, reſpondetur, quod facultas facta Epiſcopis in prædicto cap. liceat. extenditur ad caſus per bullam Cœnæ reſeruatos. Tum quia limitat illã quo ad hæreſim, quæ eſt vnus caſus bullæ Cœnæ: quod non conueniebat facere, niſi ad caſus præfatæ bullæ extenderetur præfata facultas: quamuis propter bullam Cœnæ, quæ à paucis annis publicatur, videtur derogatum præfato cap. liceat. in totum quo ad hæreſim; ſed id nihil obſtat huic reſponſo.

3 AD TERTIAM, quæ hic tangitur, reſpondetur, quod præfata facultas extenditur ad præfatam extrauag. latam contra iuuantes & receptantes bannitos, & alios in ea contentos. Tum per ea, quibus reſponſio prima munitur. Tum quia præfata extrauag. nullam habet clauſulam, quæ præfato cap. liceat. deroget. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Facultas Epiſcopis per Conc. Trid. cap. 6. ſeſs. 24. conceſſa per bullam Cœnæ derogata dicitur ſecundum ſententiam Congregationis Cardinalium.*

2 *Clauſula illa*, abſoluendi in foro conſcientiæ tantum, *ſignificat, quod hæc abſolutio de rigore iuris ſic abſoluto non proderit in foro exteriori, in quo de illo iudicabitur vt de non abſoluto; non aſtringit tamen abſoluentem, vt ea facultate vtatur ſolum in ſacramento pœnitentiæ. Vnde Epiſcopus vtitur facultate ſibi per cap. 6. ſeſs. 24. & aliàs competente extra ſacramentum, vt etiam faciunt quibus Maior Pœnitentiarius per alias quam per ſuas bullatas litteras id concedit.*

3 *Vicarius Epiſcopi, vt talis, vti non poteſt facultate cap. 6. ſeſs. 24. Conc. Trid. in materia hæreſis.*

3 *Induſtria perſonæ quando eſt electa, tunc delegatus non ſubdelegat.*

4 *Abſoluendi poteſtatem in aliquibus caſibus habens, ſi ea ſibi competit ex officio ſiue ex priuilegio ſuæ dignitati annexo, poteſt hanc facultatem alteri committere, qui poterit arbitrio ſuo hoc vel illo modo, hac vel illa pœnitentia impoſita, abſoluere: quod ſi ei competat ex delegatione, tunc nudum tantum miniſterium poteſt committere; ita vt mandans prius de omnibus informatus mandatario committat, vt talem hoc modo, hacq. impoſita pœnitentia, abſoluat, mandatariuſq. nulla in re ſuo vtatur arbitrio, ſed ſola ſibi iniuncta exequatur.*

CONSILIVM XI.

PRIMO quæritur, vtrum facultas conceſſa Epiſcopis abſoluendi ab hæreſi in foro conſcientiæ tantum in Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. ſit abrogata per bullam Cœnæ Domini ibi, *ac cuiuſuis Concilij decreta*, maxime in remotioribus partibus, vbi acceſſus eſt difficilis ad Summum Pontificem.

Secundo quæritur, circa dictum cap. 6. Concilij, an illa verba, *in foro conſcientiæ tantum*, intelligantur ſolum in foro ſacramenti pœnitentiæ, an vero poſſint intelligi in foro ſecreto, ita vt poſſit Epiſcopus à ſola cenſura abſoluere, & alteri remittere pœnitentem, vt illi confiteatur, & hoc maxime quando eſt Epiſcopus abſens.

Tertio quæritur, an illa verba prædicti cap. 6. ſcilicet, *eis tantum, non eorum vicarijs, ſit permiſſum*, intelligantur ſolum de ordinario Epiſcopi vicario, an vero debeant intelligi de quocumque alio, cui Epiſcopus in caſu aliquo particulari occurrenti committeret vices ſuas.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod quidam Illuſtriſſimus fecit me certiorem, quod in quibuſdam Illuſtriſſimorum Cardinalium Congregationibus fuit concluſa pars affirmatiua, ſcilicet, quod per prædictam bullam abrogata ſit prædicta poteſtas Epiſcopis; cui tamen in hanc, quæ ſequitur, formam ſcripſimus.

Illuſtriſſime & Reuerendiſſime Domine, Gratias ago D. V. Illuſtriſſ. quod tam benigne ac large dignatus fuerit facere me certiorem de concluſione, quam ait fuiſſe à Congregatione Illuſtriſſ. receptam ſuper non per-

Digitized by Google

permittenda Episcopis facultate absoluendi ab hæresi in foro conscientiæ, quam eis Conc. Trid. fecerat, eamque vulgo esse receptam. Et quamuis ad persuadendum illam mihi sufficiat quod illa concluſit, iuxta illud, *Ipse dixit*; interrogatus tamen multas quæstiones à quibusdam eruditissimis orbis noui confessarijs, quorum quidam præsupponunt habere illos hanc potestatem, vix audebo eis respondere. Tum quia difficile credetur ab eis, quod multis & validissimis rationibus concluſum fuerit non conuenire, vt relinquatur Episcopis facultas præfata, cum nuper Concilio vniuersali apparuerit id conuenientissimum. Tum quia, vt audio, Episcopi cœperunt ea vti, & non facile à suo vsu tanti Concilij auctoritate nitente, retrahentur. Tum quia vident apparuisse in Vrbe conueniens, vt confessarij per Cruciatam electi absoluant ab omnibus casibus bullæ Cœnæ, quorum vnus est hæresis, quando in Cruciata non excipitur. Tum quia moleste ferent omnes Episcopi omnium regnorum Castellæ, & ei annexorum, qui sunt plurimi, vt eis auferatur præfata potestas, & eadem concedatur omnibus confessarijs subditis eorum per Cruciatam electis, qui sunt innumeri. Tum quia, licet Episcopi Italiæ, qui proximi sunt Vrbi, satis æquo animo ob præsentiam S. D. N. illam sint laturi; Episcopi tamen Germaniæ, Belgij, Galliæ, & Hispaniæ, & orbis noui, qui longius à sua Sanctitate absunt, non videntur tam facile laturi. Tum quia audio quosdam in Hispania in libris auctoritate Consilij supremi Regis typis excusis præsupponere illam facultatem Episcopis ineſſe. Tum quia, vt audio, sunt qui dicant per bullam Cœnæ non derogari ei, eo quod videant non derogari potestati Inquisitorum, qui, non obstante illa, passim absoluunt ab hæresi, & non excipiuntur in præfata bulla plus quam Episcopi: & constat potestatem illam non fuisse datam eis à maiore, quam Episcopis, cum fuerit data à solo Papa, & Episcopis à Papa, & toto Concilio. Tum quia, sicut non omnes decisiones Rotæ, quę placent Vrbi, placent toti orbi; ita forte non omnes rationes, quæ videntur validissimæ aliquot Congregationibus Vrbis, videbuntur tales omnibus Academijs, & Regum prætorijs, quæ Parlamenta, vel Cancellarias vocant. Quæ omnia tumultuarie scripta non in hoc mitto V. D. Illustriss. vt velim mihi responderi; sed tantum vt aliquando, si ei videbitur, & occurrerit opportunitas, aliquid horum insinuetur S. D. N. cuius Sanctitatem ampliss. & V. D. Illustriss. Dominus Iesus quam diutissime seruet incolumes. Amen.

Ex hac responsione facile colligi potest id, quod ego respondere debuerim ad præfatam quæstionem.

2 AD SECVNDAM respondeo primo, quod verba illa, *absoluere quo ad forum conscientiæ tantum*, & illa, *dare potestatem absoluendi quo ad forum conscientiæ*, significant, quod absolutio data, vel facta nihil profit quo ad forum exterius, in quo perinde iudicabitur de illo, ac si non esset absolutus, secundum rigorem iuris, iuxta omnium mentem.

Secundo, quod Episcopus habens potestatem absoluendi ab excommunicatione ob hæresim incursa, poterit absoluere etiam extra confessionem sacramentalem. Tum quia absolutio ab excommunicatione non est absolutio

Lucso sacramentalis, secundum omnes. Tum quia stylus officij sacræ Pœnitentiariæ habet, vt aliqui eorum, qui interfunt ei, absoluãt præsentes à censuris extra cõfessionem per facultatem eis alias quam per litteras seu bullas solitas dicti officij factam à summo Pœnitentiario, & suis officiarijs ad absoluendum eos in foro conscientiæ. Tum quia vicarius Episcopi minorum ordinum tantũ potest excommunicare, & absoluere, secundum S. Tho. lib. 4. sent. dist. 18. q. 2. art. 2. & est gloss. recepta cap. canonica. verb. presbyter. de sent. excom. licet nõ posset absoluere à culpa, propter quam illa incurritur, nisi fuerit sacerdos, & id faciat audita cõfessione sacramentali, vt paulo latius diximus in Man. confess. cap. 27. nu. 41. & sequen.

Tertio, quod hæc consequitur, posse Episcopum extra confessionem absoluere in casibus particularibus occurrentibus.

3 AD TERTIAM, quod verba illa Concilij, *Non eorum vicarijs*, intelliguntur de vicarijs generalibus, ita quod sit sensus, quod sicut vicarius Episcopi generalis ratione solum vicariatus non habet potestatem conferendi beneficia, cap. fin. de offic. vic. lib. 6. ita non habet potestatem vtendi hac facultate. An autem Episcopi possint committere hãc potestatem absoluendi alijs, maior quæstio est.

Pro parte negatiua facit primo, quia videtur ei commissa huiusmodi potestas propter suam industriam, quale commissum est indelegabile, cap. fin. §. cæterum, de offic. deleg. & cap. is cui. eodem titulo lib. 6. Secundo, quia pro hac parte videtur casus expressus in d. cap. fin. de offi. deleg. qua parte habet, eum, cui commissa est potestas absoluendi etiam à Papa, non posse illam alteri subdelegare.

4 Pro parte tamen affirmatiua videtur etiam casus expressus in cap. fi. de offic. ordin. qua parte habet, eum, cui competit ex officio absoluere, posse id per alium facere; & idem, si illud ex priuilegio suę dignitatis ei cõpetit, secundum glo. illius receptam: at Episcopis ex officio & priuilegio suæ dignitatis competit absoluere ab hæresi virtute canonum Conc. Trid. tenẽdo, quod non derogetur illi per bullam Cœnæ; quod est maius, quam si nõ peteret ex priuilegio personæ. Et mihi quidem videtur indubie hæc pars verior, intelligendo de potestate absoluendi nuda, ita quod Episcopus informatus recte de casu arbitretur modum, pœnitẽtiam, & onus imponẽdum ei, qui absoluendus est, & committat nudam potestatem absoluendi cum illo modo, nullo arbitrio postea remisso ei, qui est absoluturus. Satis etiam videtur vera, intelligendo de commissione absolutionis cũ facultate arbitrandi pœnitentiam, modum, & onus imponendum à confessario absoluturo: quoniam responderi potest præf. §. cæterum. quod ille procedit in eo, qui ex delegatione & commissione habet potestatem absoluendi, & non in eo, qui habet illam ex officio & priuilegio suæ dignitatis, de quo loquitur præf. cap. fin. de offic. ordin. Ex qua solemni & recepta concordia sequitur, quod valde perpendendum est, an Episcopus possit & velit absoluere ex officio suo & priuilegio concesso suæ dignitati à Concil. Trid. an ex noua commissione Papæ, ita quod fiat delegatus: nam priore casu poterit committere absolutionem vtroque modo prædicto, poste-

riore

riore verò non poterit, nisi ad summum priore, scilicet nudum ministerium ad absoluendum sine aliquo arbitrio.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus approbatum confessorem eligat, si per Iobelæum absolui vult.*

2 *Confessarius virtute Iobelæi absoluere potest à censuris bullæ Pij V. de confidentijs, & Greg. XIII. de datis & promissis.*

CONSILIVM XII.

SVPPOSITO, quod Episcopus potest eligere confessorem, quem voluerit: est quæstio, vtrum hoc poterit facere, non obstantibus verbis Iobelæi, quæ dicunt, *Et eligant confessores approbatos*, si hæc verba eos comprehendant?

Secundo, si possunt confessores absoluere virtute Iobelæi in foro animæ ab excommunicationibus incursis propter ea, quæ continentur in motibus Pij V. de confidentia, & alijs, & in motu Gregorij XIII. de conuentione, & alijs rebus, quæ offeruntur pro habenda gratia, vel iustitia à Papa. &c.

1 RESPONDEO primæ quæstioni, quod Episcopus prædictus virtute Iobelæi non potest eligere confessarium nisi approbatum, esto iure communi posset quécumque prouidum & discretum, cap. fin. de pœniten. & remiss. tamen forma Iobelæi seruanda est, cap. cum dilecta. de rescript. cum annot. ei maxime à Fel.

2 AD SECVNDAM respondeo, quod confessarius probatus & electus potest absoluere virtute huius à censuris prædictis, videlicet bullæ de confidentia, & extrauag. de dat. & promiss. S. D. N.

Aduerte autem, non inde inferri, quod Episcopus possit quemcumque sacerdotem non approbatum sibi in confessarium extra casum Iobelæi eligere.

SVMMARIVM.

1 *Exorbitans à iure communi dispositio restringenda est, & hoc si sit odiosa. Item nec taliter restringenda, quin includat omnes casus, ad quos verba secundùm propriam significationem extenduntur. num. 7.*

2 *Priuilegia, dato aliquo, quod operentur, in reliquis sunt restringenda, et hoc procedit quo ad priuilegia odiosa, & alijs præiudicantia, ne vltra propriam significationem verborum extendantur ad alia, in quibus non militat ratio extensionis. num. 8.*

3 *Regulares virtute Iobelæi possunt sibi eligere in confessarium sacerdotem sæcularem, approbatum tamen.*

4 *Lex, per quam reditur ad ius antiquum, fauorabilis, & amplianda.*

4 *Exemptus, secundum opinionem Federici, non potest se subijcere alteri sine licentia sui superioris, nisi quando subijceret se illi prælato, cui de iure, cessante exemptione, subditus esset.*

Confiteri

4 *Confiteri antiquitus omnis fidelis omnibus poterat sacerdotibus.*
6 *Parochus licentiam confitendi alteri facile non concedens peccat.*

CONSILIVM XIII.

AN REGVLARES ex facultate concessa instar iobelæi omnibus Christi fidelibus eligendi idoneos presbyteros sæculares, vel cuiuscuis ordinis regulares ab ordinario approbatos, quibus peccata sua confiteantur, possint sæcularibus sacerdotibus confiteri?

1 Pro parte negante facit primo, quod dispositio exorbitans à iure communi est restringenda, cap. quæ à iure. cum similib. de reg. iuris lib. 6. & concessio prædicta exorbitat ab illo iure communi, cap. placuit. de pœnit. dist. 6. & cap. omnis. de pœn. & remissio. quibus cauetur, vt suo quisque proprio parocho sua peccata confiteatur.

2 Secundo, quod priuilegium licet ita sit intelligendum, vt aliquid operetur contra ius commune, cap. in his. de priuileg. & l. si quando. C. de officio, testam. dato tamen aliquo effectu, quem operetur, debet restringi quo ad alios, secundum Panor. in cap. certificari. col. 3. de sepult. quem & alios relatos à se sequitur Decius in cap. 1. col. 5. de rescript. At concessio prædicta est priuilegiatiua, & derogatiua iuris communis, & potest operari quo ad regulares aliquem effectum, scilicet confitendi quibuscumque regularibus; ergo non est extendenda quo ad alium effectum, scilicet, quod possint confiteri sæcularibus.

3 Pro affirmante autem facit primo, quod concessio prædicta est generalis, & consequenter generaliter intelligenda, l. de pretio. ff. de publi. in rem act. & cap. solitæ. §. fin. de maior. & obed. etiam si aliqua maior ratio inueniatur in vna specie, quam in alia, l. 1. §. quod autem. ff. de aleæ lusu & alea. & tradit post alios Decius in consil. 669. nu. 3. & concessio prædicta est generalis confitendi sæcularibus, vel regularibus approbatis; ergo generaliter est intelligenda.

4 Secundo, quod lex, per quam reditur ad ius antiquum, est fauorabilis, & ampliandaiquia res facile reuertitur ad suam pristinam & antiquam naturam, cap. ab exordio. 35. dist. & l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. vbi Iason adducit pulchra exempla, quæ desumere potuit à Fel. in cap. cũ accessissent. & cap. cum omnes. nu. 7. & seq. de constitut. in quibus est illud Federici Senen. cons. 14. scilicet, quod licet exemptus regulariter non possit se subdere alteri prçlato sine consensu sui superioris, fallit tamen, quando se subderet prælato, cui secundum ius antiquum subest. Cum ergo secundum iura antiqua quilibet Christianus cuilibet sacerdoti poterat confiteri, arg. §. ecce. 16. q. 1. & cap. 15. Conc. Trid. de refor. sess. 23. & tradimus late nos in d. cap. placuit. nu. 2. ad quod prędicta concessio facit redire subditos, censenda est fauorabilis, vt nos vbi supra nu. 37. dicimus.

5 Tertio, q̃ vtile est populo Christiano, vt aliquoties detur facultas cõfitendi alijs, quã ordinarijs confessarijs. vnde Cõc. Trid. c. 10. sess. 25. de reg. statuit, vt superiores monialiũ, quas exhortatur, vt singulis mẽsibus sacrã

Eucharistiam assumant, dent bis vel ter in anno confessarios extraordinarios, quibus possint illæ confiteri.

6 Quarto, quod D. Tho. in 4. lib. sent. dist. 17. q. 3. ar. 3. quæstiunc. 4. quem referimus post alios vbi supra num. 119. communiter receptus sic ait. *Peccaret sacerdos, si non esset facilis ad præbendam licentiam confitendi alteri: quia multi sunt adeo infirmi, quod potius sine confessione morerentur, quam tali sacerdoti confiteri: vnde illi, qui sunt nimis soliciti, vt conscientias subditorum per confessionem sciant, multis laqueum damnationis injcinnt, & consequēter sibi ipsis.* Per quę posteriora opinor hanc partem affirmantem esse iure veriorem.

7 Non obstant opposita. Ad quorum prius respondetur primo, quod licet lex à iure communi exorbitans sit restringēda, ita quod ad alios casus non extendatur; includit tamen omnes, ad quos verba eius secundum propriam significationem extenduntur, l. cum lege. adiunctæ gloss. & doctrina Francisci Aretin. ff. de testam. quam Decius, Alciatus, & alij multis in locis sequuntur: & verba prædictæ clausulæ secundum propriā significationem comprehendunt hunc casum, vt palam est. Secundo respondetur, quod illud intelligendum est de lege exorbitante odiosa, nō autem de fauorabili, qualis est illa, per quam reuertitur ad pristinum ius, & talis est concessio contenta in præfata clausula.

8 Ad posterius respondetur primo, intelligendum esse illud de odioso priuilegio, & præiudiciali, quale non est hoc. Secundo, quod id procedit, quādo verba eius per proprium significatum non extenderentur ad omnes alios effectus, & esset multo maior ratio, quare non deberent extendi ad eos. At concessio prædicta est fauorabilis, nemini præiudicialis saltem notabiliter: & eadem ratio suadet, vt extendatur ad sæculares approbatos, ac ad regulares approbatos: quia vtrique iure communi sunt alieni sacerdotes, & vtrique sunt approbati, & clausula prædicta vtrosque parificat ratione approbationis. Adde, quod tempore iobelæorum occurrit magna multitudo confiteri volentium, cui vix potest satisfacere quamlibet magna multitudo confessorum approbatorum: quod Papa concedens iobelæa optime nouit. & ita vel hoc solo nomine, quod fauet animarum saluti, est fauorabilis concessio prædicta, iuxta gloss. memorab. cap. sciant cuncti. de electio. lib. 6. & consequenter amplianda, & non restringenda, cap. odia. de reg. iur. lib. 6.

Et ita refertur, quod aliàs declarauit sacra Congreg. quod tamen non procedit quo ad illas religiones, quibus priuilegio Apost. concessum est ne earum religiosi ijs vti possint gratijs sine licentia suorum superiorum.

SVMMARIVM.

1 *Papam priuilegium conferendi sacros sacerdoti dare posse, habet glo. sed contraria opinio, quæ est S. Tho. nu. 2. videtur verior, nu. 4. licet sit secus de sacramento confirmationis. num. 2. & 3.*

3 *Ordines minores cum prima tonsura Abbates suis regularibus conferre posse, habes*

habet communis opinio.

4 *Ordinare etiam monachos maioribus ordinibus, Episcopis reseruatum à Trid. Conc.*

4 *Priuilegium sacros conferendi, Abbatibus olim concessum, Concilio Triden. refragatur.*

5 *Abbas suis minores ordines sine Episcopi examine conferre potest.*

5 *Intellectus cap. 12. sess. 23. de reformat.*

CONSILIVM XIV.

ABBAS cuiusdam monasterij Germaniæ ordinis Cistercien. habet priuilegium conferendi ordinem subdiaconatus concessum & confirmatum à multis Max. Pontific. ante Conc. Trid. & etiam post illud fuerunt confirmata omnia priuilegia generaliter à S. D. N. Greg. XIII. exceptis his, quæ sunt contraria Conc. Triden. Quæritur, an d. Abbas possit nunc vti præfato priuilegio.

1 Pro parte affirmante facit primo, quod videtur Papa potuisse concedere prædictum priuilegium, iuxta glo. solemn. cap. peruenit. 95. dist. quæ habet posse Papam concedere potestatem conferendi nõ solum ordines minores, sed etiam maiores illi, qui habet illos; & quod prædicti monasterij Abbates vsi sunt semper prædicto priuilegio; & quod beneficium principis debet seruari, cap. decet. de reg. iuris lib. 6.

Secundo, quod prædictum priuilegium non videtur esse contrarium vlli cap. Conc. Trid. quia nullo eorum videtur caueri, ne quis conferat ordines ex commissione Papæ.

Pro parte autem negante facit primo, quod multi tenent, & in his Scotus, Durand. & Hadrianus, quod is, qui non est Episcopus, non potest confirmare, etiam ex commissione Papæ, per cap. manus. de consecrat. dist. 5. & cap. quanto. de consuetu. ergo à fortiori non poterit ordinem sacrum conferre.

2 Secundo, quod licet S. Tho. & communis opinio Theolog. in 4. dist. 7. & Canonistarum in d. cap. peruenit. 95. dist. & in d. cap. quanto. de consuet. teneant presbyteros ex commissione Papæ posse confirmare, siue chrismare, quos non sine magno labore defendit Sotus in prædicta dist. 7. q. vnica, art. 11. idem tamen S. Tho. affirmat ibidem, non posse presbyterum, etiam ex commissione Papæ, conferre vllum ordinem sacrũ, quod etiam prædictus Sotus concedit; & à fortiori omnes alij, qui affirmant illum non posse etiam de commissione Papæ confirmare, debent concedere etiam hoc.

3 Tertio, quod licet cap. cum cõtingat. de ætate & qualit. & cõmunis opinio ibi & vbique teneat, posse Abbates conferre primam tonsuram, & minores ordines suis monachis, nullo tamen iure probatur quod possit conferre sacros, etiam ex cõmissione Papæ: licet glossa in d. cap. peruenit. contrarium senserit, argum. illius cap. quod secundum communem opinionẽ probat posse illum cõfirmare ex commissione Papæ, vt dictum est: sed eius fundamentum tollitur per pulchram differentiam, quam ponit S. Tho. vbi supra inter collationem ordinis sacri, & confirmationis.

4 Quarto, quod Concil. Trid. videtur solis Episcopis reseruare ordina-

Digitized by Google

tionem ad ſacros ordines, dum ſeſſ. 23. cap. 8. ſtatuit vnumquemque à proprio Epiſcopo ordinari debere, & cap. 10. ne Abbates conferant minores alijs, quam ſuis monachis, ſignificando quod ſacros non debent conferre etiam illis. & cap. 12. ſtatuitur, vt nec regulares ſine diligenti examine Epiſcoporũ ordinentur, derogando priuilegijs omnibus contrarijs: per quod cap. videntur duo ſtatui. Alterum eſt, quod regulares debent ordinari ab Epiſcopis ad ordines ſacros. Alterum, quod id debent facere præmiſſa diligenti examinatione: quod videtur eſſe contrarium priuilegio conceſſo alicui Abbati ad ordinandum aliquem ad diaconatum. Et quamuis inductionibus horum capp. Concilij aliqua ex parte diſputando reſponderi poſſet: quia tamen arbitror eſſe veram opinionem prædictam S. Tho. cui communis aſſentiri videtur; & quia credo Concilium, ſi fuiſſet interrogatum, reſponſurum fuiſſe nolle tolerare tale priuilegium; & quia derogauit expreſſe priuilegijs contrarijs ſuo decreto, quo diſpoſuit, vt regulares ordinarentur ordinibus ſacris ab Epiſcopo, & præmiſſo diligenti examine; non auderem dicere S.D.N. per ſuam generalem confirmationem voluiſſe tam exorbitans priuilegium confirmare, præſertim cum expreſſe in ea exceperit priuilegia Concilio contraria.

5 An autem Abbates ordinare poſſint ſuos regulares ad primam tonſuram, & quatuor minores ſine Epiſcoporũ examine, dicitur quod ſic; quia id eis iure communi conceditur in d. cap. cum contingat. de ætat. & qual. eum adnotat. ei. & quia d. cap. 12. de refor. ſeſſ. 23. non derogat illi; quia, ſi ſatis perpendatur, de ſolis ordinibus ſacris intelligendum eſt: & quia per ſubauditos intellectus non debent antiqua iura corrigi, iuxta gloſſ. ſolem. in cap. cupientes. 9. quod ſi per viginti. de elect. lib. 6. præſertim quando non eſt tanta ratio in caſu legis corrigendæ, quanta in caſu legis nothæ corrigentis, iuxta notata in auth. quas actiones. C. de ſacroſ. eccleſ.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium, dato aliquo quod operetur, in alijs reſtringendum, ne operetur alia, in quibus ſaltem non adſit eadem ratio.*

1 *Miſſam ante aurorã, vel paulo poſt meridiẽ dicere ſine priuilegio nõ videtur licere.*

1 *Officium diuinum vnius diei in aliud alterius diei mutare ſine priuilegio non videtur licere.*

1 *Ieiunij tempore ientaculum veſpertinum ſumere mane, & noctu cænare, ſine priuilegio licere non videtur.*

2 *Cruciatæ commiſſarios illas tantum gratias, quæ bullæ acceptionem aliquo reſpectu impedire poſſunt, per ſuam generalem ſuſpenſionem ſuſpendere, probabile eſt.*

CONSILIVM XV.

ANPER bullam Cruciatæ ſuſpendantur gratiæ & facultates conceſſæ hoſpitali N. etiam ſi ſint aliarum rerum, quam indulgentiarũ, & remiſſionum peccatorum?

Pro

Digitized by Google

1 Pro parte negante facit primo, quod per prædictam bullam non videntur ſuſpendi omnes facultates conceſſæ à Sede Apoſt. in vniuerſum, ſed tantum illæ, quæ videntur eſſe ſimiles gratijs per eam conceſſis; licet aliquantulum differant ab eis. Tum quia priuilegium licet ita ſit interpretandum, vt operetur aliquid contra ius commune, cap. in his. de priuileg. & l. 1. ff. ad municip. dato tamen aliquo, in quo id operetur, reſtringendum eſt, ne operetur alia, in quibus ſaltem non eſſet eadem ratio, ſecundum Panorm. cap. certificari. num. 10. de ſepult. & reſoluit Deci. poſt alios cap. 2. de reſcrip.

Secundo, quod ex affirmante ſequeretur, quod facultas habendi altare portatile conceſſa Epiſcopis in c. vlt. de priuil. lib. 6. & Miſſam celebrandi ante aurorã, vel paulo poſt meridiẽ Dominicanis, cap. in his. eod. tit. & alię facultates conceſſæ Epiſcopis per cap. quia periculoſum. de ſent. excom. lib. 6. & alia capp. citata per glo. d. cap. vlt. eſſent ſuſpenſæ: facultates item mutandi officium diuinum alicuius diei in aliud alterius diei: facultas ité audiendi leges facta monacho, vel perſonæ dignitatem habenti: & facultas faciendi mane in die ieiunij ientaculum, ſiue collationem, quam licet facere differendo cœnam in noctem: facultas item conceſſa Legatis Apoſtolicis, & Comitibus Palatinis conferendi gradus, & faciendi notarios: & omnis facultas diſpenſandi, immo & conferendi beneficia, & lucrifaciendi indulgentias conceſſas recitantibus roſarium, vel tertiam partem eius: & facultas conceſſa Academijs conferendi gradus: & facultates prædicandi, & audiendi confeſſiones factę multis religioſis, & aliquot clericis ſæcularibus eruditis, & dignitate ornatis: & facultas ne quis poſſit excõmunicari, nec iudicari ab ordinario ſuo, & exemptionis: & denique omnia fere Apoſtolica priuilegia, cum omnia illa ſint gratiæ, indulgentiæ, vel facultates ſimiles, vel differentes à gratijs, quæ per Cruciatam conceduntur. quod videtur abſurdum, & ita non dicendum, l. nam quod abſurdum. ff. de bon. libert.

Pro parte vero affirmante facit, quod contextus bullæ Cruciatæ habet, quod commiſſarius eius generalis poſſit ſuſpendere gratias, indulgentias, & facultates à S. Sede Apoſt. & à quibuſcumque maximis Pontificibus, vel eorum auctoritate conceſſas alijs, ſiue ſint ſimiles eis, quę conferuntur per Cruciatam, ſiue differentes ab eis. Et conſtat prædictum commiſſarium ſuſpendiſſe omnes illas, iuxta formam facultatis ſibi factæ. At omnes indulgentiæ & facultates conceſſæ à Sede Apoſt. prædicto hoſpitali N. ſunt ſimiles, vel differentes eis, quæ conceduntur per Cruciatam; ergo omnes illæ ſunt ſuſpenſæ.

2 His pro vtraque parte perpenſis, & multis alijs, quæ in vtramque partem perpendi poſſunt, omiſſis, arbitror omnino huius reſolutionem ſpectare ad S. D. N. qui Cruciatam conceſſit: quem tamen arbitror non reſoluturum eam facile, niſi audita Maieſtate Regia, ad cuius petitionem illa conceſſa eſt.

Secundo, quod eius reſolutio non pertinet ad ſummũ Pœnitentiarium, neque ad eius prætorium, niſi ſpecialiter ei à ſua Sanct. committatur

Tum quia id ex priori dicto sequitur. Tum quia facultates eius nullatenus ad hoc se extendunt.

Tertio, quod interim colorate posset teneri, quod non omnes facultates à Sed. Apost. quibuscumque concessæ suspenduntur, sed solum illæ, quæ sunt similes eis, quas bulla Cruciatæ concedit, & aliæ, quæ licet non sint similes, sed aliqua ex parte sint differentes, non tamen adeo sunt separatæ, vt aliquo respectu propinquo non possint impedire bullæ Cruciatæ acceptionem.

Quarto, ex his inferri, quod ad respondendum certius huic quæstioni, oporteret exprimere priuilegia, & facultates concessas hospitali prædicto, de quibus dubitatur, an per Cruciatam suspendantur, vt responsurus posset arbitrari quæ illorum comprehendantur sub clausula suspensionis, & quæ non. &c.

SVMMARIVM.

1 *Tenor priuilegij suspensi, quod per acceptionem bullæ Cruciatæ renalidatur, est attendus: nam si omnino radicatur in persona confessarij, sufficit quod ipse bullam accipiat: quod si ad illius vsum requiritur etiam aliquod pœnitētis opus, seu actio, tunc eo non possunt vti, nisi cum accipientibus bullam.*

2 *Priuilegium comedendi ouа ecclesiasticis personis competens aliunde, quam à præsenti bulla Cruciatæ, suspenditur quidem per suspensionem, quæ fit vigore præsentis bullæ, sed non tollitur. Vnde cum accipientes præsentem bullam, tollant iam dictam suspensionem, poterunt non quidem ex vi huius bullæ, sed ex vi antiqui priuilegij ouа comedere.*

CONSILIVM XVI.

QVAERITVR primo, quia in bulla Cruciatæ datur facultas commissario, vt possit suspendere facultates, & priuilegia concessa monasterijs, & locis pijs, &c. an ex hac commissione censeantur suspensa priuilegia dictis locis concessa in ordine ad proximos?

Secundo, quia dictus commissarius bullæ suspenderat dicta priuilegia quo ad illos solum, qui non darent eleemosynam pro dicta bulla; & respectu aliorum, qui darent eleemosynam, illa non suspendebat: quæritur, an sit satis ad dicta priuilegia consequenda, quod religiosus confessarius det dictam eleemosynam pro bulla, an vero sit opus, quod pœnitens eleemosynam dictam faciat?

Tertio, circa dictam bullam Cruciatæ, quæ suspendit omnia priuilegia concessa quibuscumque locis, personis, &c. quo ad illos tantum, qui non dederint eleemosynam pro dicta bulla: dubitatur, an in India, vbi ex antiquo priuilegio omnes, etiam religiosi, & sacerdotes vtebantur lacticinijs in quadragesima, vigilijs, &c. modo possint post publicationem dictæ bullæ Cruciatæ vti eodem priuilegio, dando elemosynam pro dicta bulla?

1 AD PRIMAM & secundam respondeo primo, quod omnia priuilegia

gia religioſorum,& aliorum,ad quæ poteſtas ſuſpendendi extenditur,erũt ſuſpenſa, facta ſuſpenſione à commiſſario; & deſinent eſſe ſuſpenſa priuilegia eorum,qui bullas acceperunt: quia id ſonant verba bullæ, à quibus non eſt recedendum,l.non aliter.ff.de leg.3.

Secundo, quod tale poteſt eſſe priuilegium religioſi, quod vti poſſet eo erga pœnitentem,& tale,quod non poſſet. Si enim religioſus haberet priuilegium audiendi confeſſionem omnium, qui eum elegiſſent in confeſſorem,poſſet accepta bulla omnes audire,qui eum eligerent:ſi autem haberet priuilegium audiendi omnes,qui eligerent eum de licentia ordinarij, non poſſet niſi habẽtes illam, vel accipientes bullam,quæ eam ſaltem eminenter continet; nam tenor priuilegij eſt ſeruandus, & non extendendus, cap. abbate.de verb.ſign.cap.porro.de priuil.

2 AD TERTIAM reſpondeo affirmatiue,& quod recte intellecta eſt bulla ab illis, qui dixerunt poſſe clericos, & religioſos virtute priuilegij antiqui, & generalis, adiuncta reualidatione reualidationis, comedere ouа,& lacticinia diebus ieiuniorum. Quia,meo iudicio,non fuit intentio concedentis Cruciatam noue præcipere,ne clerici, & religioſi comedant ea, ſed tantum ne comedant virtute priuilegij huius Cruciatæ, niſi accipiant bullam:& mens diſponentis eſt attendenda,cap.fi.de præb. l.in conditionibus.ff.de cond.& demon.

SVMMARIVM.

1 *Gratia etiam per Cruciatam ſemel conceſſa durat perpetuo,donec reuocetur:at ſi ſuſpendatur,reuocata ſuſpenſione,remanet efficax vt prius.*

CONSILIVM XVII.

SVSCIPIENTES bullam Crueiatæ in iſto præſenti anno an gaudeant indulgentijs & gratijs per bullam Cruciatæ in præterito anno conceſſis?

1 Reſpondeo, quod poterit frui priori bulla quo ad illas clauſulas, quæ non ſunt ſublatæ per bullam poſteriorem. Tum quia gratia ſemel facta durat,donec reuocetur, vel ſuſpendatur,cap.ſi ſuper gratia.de offic.deleg. lib.6. Tum quia ſi ſuſpendatur, ſublata ſuſpenſione remanet tam efficax, quam erat ante ſuſpenſionem, argum. cap. paſtoralis. de cauſ. poſſeſ. & propr.& per poſita in caſu per poſteriorem bullam acceptam tollitur ſuſpenſio priorum bullarum.

SVMMARIVM.

1 *Quis & lacticinijs cui ob neceſſitatem diebus prohibitis per Cruciatam veſci permittitur,licet aliquo die omiſſis ijs veſcatur piſcibus,non peccat: quia poteſt fauori ſibi per bullam oblato renunciare: dummodo id non cedat in notabile detrimentũ ſanitatis,quia tunc peccaret contra præceptum naturale.num.2.& ſi non tenetur*

Digitized by Google

ieiunare, poteſt eiſdem aliquando in prandio, & aliquando in cœna veſci. nu. 4. ſecus eſſet, ſi vtriſque vellet in eodem prandio vel cœna vti: quia quando poteſt abſtinere à prohibitis, non licet eis vti: ſin minus quia piſces nocent, peccat illos comedendo. nu. 2. & 4. niſi modica piſcium quantitas excuſet. num. 3.

CONSILIVM XVIII.

CLERICVS Hiſpaniæ, qui per bullam Cruciatæ nouiſſimam non poteſt edere in Quadrageſima oua, & lacticinia, niſi ob neceſſitatem de conſilio confeſſarij, & medici, an poſſit eodem die, & eodem prandio, vel cœna, vel ſaltē interpolatis diebus edere aliquid piſcium, quod edenti non noceat?

1 Reſpondeo, quod poterit interpolatis diebus, ita quod vno die comedat piſces, & alio oua, vel lacticinia: quoniam poteſt quis renunciare fauori & priuilegio ſuo, quatenus ius humanum tangit, l. quod fauore. C. de legib. cap. quæ ob gratiam. de reg. iur. lib. 6. & priuilegium & licentia huiuſmodi datur in fauorem eius. Dixi, *Quatenus tangit ius humanum*: quia ſi
2 eiuſmodi piſciū eſus eſſet ei morti fer, vel notabile ſalutis damnum afferret, peccaret comedendo, non quidem eo quod tranſgrederetur tenorem bullæ continentis humanum præceptum, vel priuilegium, ſed quia contraueniret naturali legi diuinę, qua prohibemur edere mortifera, vel notabiliter valde læſura potentes edere iuſte alia, vt tradimus in Man. conſ. cap. 15. nu. 13. poſt. Inn. receptum in cap. tua. de homicidio.

3 Secundo reſpondeo, quod non licet ei comedere piſces cum ouis, vel lacticinijs in eodem prandio, vel in eadem cœna: quia vel non poteſt veſci piſcibus ſine damno notabili, vel poteſt: ſi non poteſt, peccat illos comedendo: ſi vero poteſt, caret neceſſitate comedendi oua, & conſequenter nō poteſt comedere illa licite per tenorem bullæ. ergo nullatenus iuſte poteſt comedere illa ſimul in eodem prandio, vel cœna: quamuis non putarem eum mortifere peccaturum, ſi comederet oua, vel lacticinia cum neceſſitate ea comedendi, & comederet tam parum piſcium, quod ſolum ei parum noceret, & non ſufficeret ad excuſandam neceſſitatem comedendi oua, & lacticinia: peccaret autem venialiter, eo quod ſuperflue & cum aliquo damno ſine neceſſitate illos edendi comedit, immo cum aliqua neceſſitate non edendi ob gulam edit illos.

4 Tertio, quod ſi excuſatur à ieiunio, & licet ei prandere, & cœnare, poſſet aliquando iuſte comedere eodem die in prandio piſces, comedendo lacticinia in cœna, vel contra comedendo lacticinia in prandio, & piſces in cœna: quia contingere poteſt, quod in altera illarum comeſtionum habeat neceſſitatem comedendi lacticinia, & non in alia: ſed qua vice non haberet neceſſitatem edendi illa, & commode poſſet veſci piſcibus, non deberet ea comedere; quia ceſſat cauſa edendi in bulla expreſſa. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Minores de Obſeruantia incapaces ſunt iurium parochialis: vnde nec poſſunt illa præſcribere; & ſi miniſtrent ſacramentum Euchariſtiæ, extremæ vnctionis, vel benedicant nuptias parochianorum alicuius loci, ſunt excommunicati, nu. 2. niſi id fecerint ex licentia Epiſcopi, nu. 4. vel allegent ſe ex priuilegio Papæ habere in dicto loco ius parochiæ: quod probabunt eo ipſo, quod probabunt immemorialem poſſeſſionem. num. 3.*

CONSILIVM XIX.

DOMINI cuiuſdam caſtelli habent eius iuriſdictionem, & territoriũ, & maiores eorum à tempore immemorabili ſemper ſumpſerunt omnia ſacramenta à fratribus Franciſcanis de Obſeruantia, cum non fuerit vllus parochus in vlla parte prædicti temporis, qui gereret curam animarum in præfato caſtello, nec in eius territorio. Nunc vero quidam viſitator inueniens per ſuam inquiſitionem præfatos fratres adminiſtraſſe præfata ſacramenta, dixit eos eſſe excommunicatos. Quæritur, an res ita ſe habeat.

Reſpondetur primo, quæſtionem hanc videri nouam, & talem, qualis vix reperiatur ſimilis contigiſſe in Italia, nec in Gallia, & Hiſpania, noſtra ſaltem ætate: eſſe item ſatis difficilis reſolutionis propter ea, quæ parit
1 conſuetudo, cuius initij non eſt memoria, ex vna parte, & ex altera quod ordo Franciſcanus Obſeruantiæ non eſt capax iuriſdictionis parochialis, nec iurium parochialium: & ita non poteſt dici conuentum prædictum ea ſibi vſucepiſſe, vel præſcripſiſſe.

2 Secundo, quod etiam allegari poteſt pro viſitatore vrgere clem. de priui. quę excommunicat ipſo iure omnes religioſos, qui ſacramenta Euchariſtiæ, vel extremæ vnctionis, vel matrimonij benedictionem miniſtrant.

Tertio, quod pro fratribus cõtra viſitatorem facit primo, quod aliquibus ſiue clericis ſiue religioſis abſque licentia ſpeciali rectoris eccleſiæ parochialis licet facere id quod præfati fratres fecerunt, & quod ordina-
3 rij non poſſunt eos denunciare excommunicatos. Facit & conſuetudo immemorabilis, per quam probatur præſumptiue titulus, quem allegauit is qui ea vtitur, iuxta cap. ſuper quibuſdam. de verb. ſign. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æſti. & communis iuriſperitorum ſententia. Et ita prefati fratres poſſunt allegare ſe habere priuilegium vel licentiam id faciendi à Papa, & illud probare per prædictam conſuetudinem immemorabilem; & ſic excuſabuntur à prefata excommunicatione; cum notum ſit, Papæ priuilegio & licentia competere poſſe Franciſcanis quamlibet obſeruantibus facultatem prædictam. arg. cap. cuncta per mundum. 9. q. 3.
4 & notatorum in cap. 1. de conſt. & alibi ſæpe. Secundo, quod omiſſa quæſtione ad quem ſpectet iuriſdictio parochiæ, etiam allegare poſſunt ſe id feciſſe de licentia Epiſcoporum.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Regimen monasterij etsi de iure ad solum spectet prælatum, ita vt monachi nullum habeant suffragium, nu. 4. attamen ex particularibus statutis in parte spectat ad conuentum, seu consiliarios, sine quorum consensu & consilio multa fieri non possunt, nu. 1. nec sine illis qui habent ius suffragandi. num. 3. & 4.*

2 *Monachorum creatio etsi videatur ad solum spectare prælatum; attamen ex statutis particularibus, & ex consuetudine spectat ad prælatum & conuentum simul.*

5 *Dispositio tantum debet extendi, quantum sua principalis ratio nedum expressa, sed & subintellecta patitur.*

6 *Subrogatus sapere debet naturam eius, cui subrogatur, nec debet esse melioris conditionis. Vnde si monachi alicuius monasterij debent esse Galli, non potest loco amoti Galli suffici non Gallus.*

7 *Prohibito aliquo, & id prohibetur, per quod ad prohibitum peruenitur. Vnde si in aliquo monasterio monachi debent esse Galli, non Gallus non poterit ibi esse nasitus.*

CONSILIVM XX.

VNIVERSIS præsentes litteras inspecturis frater Franciscus de Paula ordinis Minimorum humilis institutor à sancta Sede Apostolica gratia & concessione, omnium eremitoriorum, oratoriorum, & locorum eiusdem ordinis vbicumque constitutorum, necnon congregationis fratrum religiosorum & personarum aliarum sub regulari obseruantia in eisdem degentiũ superior, licet immeritus, & generalis corrector, salutem in Domino perpetuam. Nos pie considerantes Regiam Maiestatem Franciæ nobis & ordini nostro prædicto comparasse locum conuentus nostri Sanctissimæ Trinitatis in mõte Pincio in Vrbe Romana ea propter ad ipsius beneficij per nos recepti memoriam, & quatenus fratres nostri ordinis in dicto conuentu residentes in diuini cultus persolutione reddantur in futurum salutis animarum dictorum benefactorum memoriores; volumus & ordinamus, quod à modo in posterum dictus conuentus sanctissimæ Trinitatis in monte Pincio in Vrbe Romana regatur per fratres Gallicæ nationis, quamdiu inueniantur, qui inibi residere & cultui diuino insistere voluerint. sin autem vbi nulli reperiantur, qui inibi residere voluerint, quia omnes in Christo vnanimes esse debemus, illud per alios regi & inhabitari volumus: pariterq. vbi locus supportare potuerit, vltra quam reperiantur habitantes Gallicæ nationis, alios & aliarum nationum mixtim residere volumus. Datum, &c.

1 Circa prædictarum litterarum contextum quæritur primo, an ex illis colligatur, quod non solum corrector, qui est prælatus prædicti monasterij, sed etiam omnes alij officiarij, nempe discreti, & consiliarij correctoris, sacrista, procurator, custodes chartarum, siue archiuij, debeant esse Gallicæ nationis.

Secundo, an non solùm omnes officiarij debeant esse Gallicæ nationis, sed etiam alij fratres, siue monachi debeant esse eiusdem nationis.

Ter-

Tertio, an monachi prædicti monasterij possint aliqua de causa mitti ad alia monasteria, substituendo eis, siue loco eorum ponendo monachos aliarum nationum.

Quarto, an possint recipi nouitij ex alijs nationibus ex sensu iuridico.

Quinto, quando licebit fratribus aliarum nationum cum fratribus Gallicæ nationis in prædicto monasterio conuiuere, quod aliquando posse & debere significat ipsemet Sanctus Franciscus.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quod pro parte negante facit cap. nullam. 18. q. 2. cum multis alijs, quæ nos ei adijcimus in tertio com. de reg. super illud confecto, ad probandum totum monasterij regimen pertinere ab Abbatem, siue prælatum: & quod nullam potestatem habent monachi ad regendum monasterium: & quod consequenter beatissimus Franciscus, statuendo, vt prædictum monasterium regatur à fratribus Gallicæ nationis, videtur intellexisse de correctoribus tantum, penes quos est de iure totum monasterij regimen.

Sed pars affirmans est verior. Tum quia quicquid antiqua iura de potestate Abbatum ordinum antiquorum statuerint; iure tamen nouiore, saltem particulari recentiorum ordinum per regulas eorum originarias, vel constitutiones, supradicta potestas prælatorum, præsertim inferiorum, & singulorum monasteriorum ita restricta est, vt bonam partem eorum, quæ pertinent ad regimen, teneatur facere cum sui conuentus, vel consiliariorum, siue discretorum consilio, & assensu, vt palam est eis, qui eorum regulas & constitutiones perlegerunt. nam & Benedictus in regula sua cap. 5. id expressit, vt diximus in comment. super d. cap. nullam. num. 5. & seq. Tum quia etiam Episcopi iure communi debent regere & gubernare suas ecclesias cum consensu vel cõsilio suorum canonicorum,
2 cap. quanta. cap. nouit. de his quæ fiunt à præl. Tum quia, quamuis creatio nouorum monachorum aliquando ad solos Abbates spectat, vt colligitur ex cap. fin. de regul. lib. 6. & annotauit Panorm. in cap. cum ecclesia Vulterana. de elect. secundum tamen gloss. prædicti cap. fin. de regul. lib. 6. ad Abbatem & conuentum pertinet; quod est verum de consuetudine, secundum quam ætate nostra in omnibus ferme monasterijs omnium ordinum, & specialiter Minimorum, quorum maximus auctor fuit prædictus Patriarcha S. Franciscus, ad prælatos & conuentus simul pertinet, vt constat ex eorum regulis, & constitutionibus, & consuetudine, quam esse seruandam tradidimus nos in d. cap. nullam. num. 4. & 5. quidquid dicat Panorm. in d. cap. cum ecclesia Vulterana. de elect. qui melius loquitur in cap. cum ad Apost. de reg. quem referimus d. cap. nullam. num. 5. & magna pars regiminis monasterij consistit in exercitio potestatis eligendi monachos: quia personæ præstãt rebus, l. 2. ff. de statu hom. & l. si quæramus. ff. de testa. ergo ad totum conuentum prædicti monasterij, & ad omnes monachos eius pertinet magna pars regiminis eius. Cum ergo monasterium
3 prædictum regendum sit per fratres Gallicæ nationis, si inueniantur qui possint & velint id facere; consequens profecto est, quod non solum corrector,

Digitized by Google

ctor,sed etiam alij officiarij, immo & omnes fratres, qui habent ius suffragandi,seu vocem in Capitulo,debent esse nationis Gallicæ;quia omnes habent aliquam partem in eius regimine, licet alij alijs maiorem. Nam ex eo quod alij habeant maiorem,non infertur alios nullam habere:quandoquidem quilibet institutus in aliqua quota hæreditatis parte est verus hæres,l.Iulianus.& l.1.ff.de hæredi. insti. & l.qui liberis.§.fin. ff.de vulga.& alibi sæpe.

4 Ad oppositum respondetur illud cap.procedere secundum illas regulas antiquas originarias,secundum quas monachi nullum suffragium vel vocem habebant in Capitulo:non tamen habet locum secundum regulas recentiores, secundum quas prælati tenentur regere cum consensu vel consilio sui conuentus, vel consiliariorum, vel discretorum, vel aliorum officiariorum,neque in monasterijs antiquarum regularum,quibus superadditæ sunt constitutiones restringentes prælatorum potestatem ad gubernandum cum consensu vel consilio prædictorum, saltem quo ad aliquam notabilem gubernationis partem, per supradictas rationes, & alia quæ latius adduximus in d.cap.nullam.à nu.11.

AD SECVNDAM respondetur affirmatiue. Primo quidem, quia omnes fratres,qui sunt habituri partem in regimine prædicti monasterij, debent esse Gallicæ nationis,si in numero sufficienti inueniuntur de illa, vt in prima quæstione resolutũ est: at omnes fratres, qui sunt professi, habent aliquam partem regiminis illius, cum habeant suffragium & vocem eligendi prælatum, & alios fratres, & ad alia multa tam iure communi, iuxta cap. 1. de elect. quam iure particulari, & praxi, siue consuetudine prædicti ordinis Minimorum:ergo omnes professi debent esse Gallicæ nationis,si inueniuntur in sufficienti numero de illa.

Secundo, quod ratio principalis & præcipua,quæ B. Franciscum mouit ad constituendum hoc speciale in gratiam Regiæ Maiestatis Gallicæ, fuit, vt fratres illud colentes essent memoriores,siue magis memores ad orandum pro Regibus Galliarum:quod putauit fratres Gallicę nationis magis memores fore,quam alios.quæ ratio æque comprehendit alios fratres, ac ipsos officiarios: ergo eiusdem iuris debent esse ipsi, atque alij officiarij: partim quod de similibus idem est iudicandum,l.illud.ff.ad l.Aquil.& cap.
5 dudum.il 2. de elect. pratim quod dispositio debet extendi tantum, quantum sua ratio principalis extenditur,cap.meminimus.adiunct.cap.suggestum.de appel.vbi Panor recep.ab alijs id adnotauit, & ait non solum procedere cum ratio exprimitur in dispositione, sed etiam cum subintelligitur: quam extensionem laudat ibi Franc. & latius defendit Decius. & in casu proposito non solum ratio est subintellecta,& coniecta,sed etiam expressa: ergo non solum comprehendit officiarios, sed etiam extenditur ad alios omnes fratres.

Tertio, quod contextus verborum sanctissimi ipsius, eiusdemque gratissimi viri sancti Francisci palam significat,se intellexisse de omnibus fratribus,per illa verba, *Qui inibi residere, & cultui diuino insistere voluerint*: per quæ apparet eum non solum intellexisse de his qui intendunt regimini mona-

gitized by Google

monasterij in præcipiendo, vel consulendo, sed etiam incumbendo cultui diuino, quod maxime fit missando, tenendo, & psallendo, audiendo confessiones, & communicando: quæ omnia in prædicto monasterio magna cum solicitudine fiunt.

6 AD TERTIAM respondendum est negatiue: quoniam subrogatum naturam eius, cui subrogatur, debet sapere, l. eum qui. §. iniuriarum. ff. si quis cautio. & cap. ecclesia. vt lit. pendent. at principales monachi debent esse nationis Gallicæ, ergo & qui eis sunt substituendi. Tum quia non debet esse melioris conditionis substitutus & locum tenens, quam principalis, l. nemo est. ff. de duobus reis. immo vt ibi adnotauit Bart. frequenter non potest substitutus satisfacere obligationi, qua principales tenentur. Tum quia non est danda occasio malignandi, cap. ex parte. de consuet. & l. conueniri. ff. de pact. dota. immo malitijs hominum est obuiandum, l. in fundo. ff. de rei vendic. At si liceret dimittere & mutare fratres nationis Gallicanæ, substituendo fratres aliarum nationum, daretur occasio & via fraudandi præfatam gratiam, & ordinationem, vt palam est: ergo non est id concedendum.

7 AD QVARTAM respondetur, quod non possunt recipi nouitij ex alijs nationibus, si ex natione Gallicana inueniantur qui recipi possent. Tum quia negata re aliqua videntur negari ea, per quæ peruenitur ad illud, l. oratio. ff. de sponsal. & cum quid prohibetur vna via, prohibetur etiã ne fiat alia, cap. cum quid. de reg. iur. lib. 6. cum multis ibi per gloss. citatis: At per nouitiatum peruenitur ad professionem: ergo si aliarum nationum homines non debent incolere prædictum monasterium, si inueniantur ex natione Gallicana, qui volunt illud; neque debebunt eligi nouitij, qui sint ibidem professuri.

AD QVINTAM respondetur, quod licebit, quando non inuenirentur de illa natione tot, quot prædictum monasterium ad sua ministeria indigeret; quando item reditus & locus monasterij ferre possent vt aliqui aliarum nationum sustentarentur vna cum fratribus Gallicæ nationis. sed videtur sentire contextus prædictæ gratiæ, quod tunc eiusmodi fratres solummodo possent residere, & non regere, nec per consequutionem habere vocem in Capitulo, aut saltem non possent esse officiarij: quia legem & dispositionem ita debemus interpretari, ne legislator aut dispositor sibi sit contrarius, argumento l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. & cap. solicitudinem. de appellat. at in principio dixit, vt prædictum monasterium regeretur per solos fratres Gallicæ nationis, si inuenirentur. &, si in fine intelligeretur, quod quando bona possent supportare plures, quam monasterium egeret, possint conuiuere alij fratres aliarum nationum, intromittendo se in regimine; esset sibi contrarius. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Moleſtari vel capi non debet quis rei nullo iure prohibitæ incumbens, antequam de negotio ſerio cognoſcatur.*

2 *Lex antequam promulgetur, ſeu legitime publicetur, neminem ligat.*

2 *Priuilegium magis reſtringendum, quam lex, & ſtrictius interpretandum.*

3 *Priuilegium etſi aliquando proſit ignoranti, numquam tamen illi nocet, niſi quo ad annullationem actus, quæ ſecundum aliquos non eſt proprie pœna, quam operatur, ſi contineat certum tempus, poſt quod decernat etiam ignorantes ligari, vel habeat decretum irritans. num. 4. & 5.*

6 *Ignorantia facti, quod quis non tenetur ſcire, excuſat.*

8 *Diſpoſitio, quæ multipliciter apte intelligi poteſt, non obligat contrauenientem ſecundum vnum aptum intellectum, modo non contraueniat ei ſecundum alium ei aptum lege alia probatum.*

9 *Conditionis natura eſt, vt ea adueniente valeat quod ſub ea fuit promiſſum, aliàs vero non.*

CONSILIVM XXI.

QVIDAM ingenioſus (qui dicitur Ingegniero) obtinuit per breue à Sede Apoſtolica priuilegium, vt alteri, quam ei, non liceret in ſtatu Eccleſiaſtico opus quoddam Reip. vtile facere, promittens, quod intra annum monſtraretur artificium perfectum. Alius vero ingenioſus nihil ſciens de prædicto priuilegio, idem opus & facilius tranſacto anno perfecit. Quæritur nunc, an inciderit in pœnas contentas in breue, ſiue priuilegio, ſcilicet, ſoluere pœnam ingenioſo, vel Cameræ, prout latius continetur in breue, ſiue priuilegio.

1 Reſpondeo primo, quod refinatio prædicta nullo iure naturali, diuino, vel humano communi prohibetur, immo eſt actus omni iure permiſſus, & dignus gratia & præmio, vt copia ipſa præfatæ gratiæ continet: ergo faciens illum in dubio, & antequam de re ſerio & ſatis cognoſcatur, non debet capi, neque moleſtari, l. abſentem. ff. de pœn. l. abſentem. C. de accuſat. cum eis adnotatis.

2 Secũdo, quod lex antequam promulgetur, ſiue legitime publicetur, neminem ligat. tex. in cap. in iſtis. §. leges. 4. diſt. & cap. 2. de conſtit. & in Aut. ut. vt fact. no. conſtit. collat. 6. nec priuilegium, quod eſt magis reſtringendum quam lex, & ſtrictius interpretãdum, cap. porro. de priuileg. cap. Rodulphus. de reſcrip. cum eis adnot.

3 Tertio, quod priuilegium regulariter non prodeſt cui conceditur, nec nocet ei contra quem conceditur, donec perueniat ad notitiam eorum. & licet aliquando proſit ei cui conceditur, numquam tamen nocet ei, cõtra quem conceditur, ſaltem quo ad incurrendam pœnam, donec legitime intimetur ei, aut donec ſaltem notitia eius legitime perueniat ad illum, cap. 1. §. ex parte. de conceſſ. præben. lib. 6. vbi poſt Innoc. Hoſt. Dom. & Phi-

& Philipp. Franc. ſuper gloſſ. vim ſuam. expreſſe hoc tenent.

4 Quarto, quod nõ obſtat dicere, quod lex & diſpoſitio pœnalis aliquando etiam comprehendit ignorantes, cum exprimitur in ea, vt ex tẽpore datæ obliget, iuxta gloſſ. celebrem clem. 1. verb. ex nunc. de hæret. lib. 6. aut cum ponitur in ea decretum irritans, dict. cap. 1. §. ex parte. & quod in gratia præfata ponitur tam verbum *ex nunc*, quam decretum irritans. Non in-

5 quam hoc obſtat: quia illud procedit quo ad pœnam annihilationis actus, quæ dicitur intrinſeca, & à multis defenditur quod non eſt vere pœna, vt videre eſt apud Panorm. Felin. Deci. & alios citatos per eos cap. 2. de conſtit. non autem quo ad pœnam extrinſecam corporalem, vel temporalem aliorum bonorum, vt omnes reſoluunt. Et in caſu propoſito primus ingenioſus non agit ad annullationem actus, ſed petit pœnam extrinſecam bonorum temporalium, ad quam nulla ratione debet audiri contra ſecundum ingenioſum, qui ignorauit ſuum priuilegium, ſiue gratiam priuilegiatiuam nullatenus illi notificatam, nec publice in locis ſolitis publicatam & promulgatam.

6 Quinto, quod contra ius naturale, diuinum, canonicum, & ciuile eſt, vt quis innocens & ſine culpa puniatur, l. abſentem. ff. de pœn. & cap. iam itaque. & per alia multa citata per Gratian. 1. q. 4. At qui aliquid iure naturali diuino permiſſum, ſed humano prohibitũ facit per ignorantiam facti, quod ipſe non tenetur ſcire, innocens & ſine culpa eſt, 1. q. 4. §. notandum. cum alijs multis citatis à gloſſ. illius, & eſt tex. expreſſus in reg. ignorantia facti excuſat. de reg. iur. lib. 6. cũ alijs citatis ab eius gloſſ. & id quod præfatus ſecũdus ingenioſus fecit, eſt de ſe permiſſum, & omni iure permiſſum: ergo licet per ignorantiam facti contrauenerit præfatæ gratiæ, ſine culpa id fecit, & eſt innocens; & conſequenter graue peccatũ eſt eũ ob id punire.

7 Sexto, quod gratia præfata non fuit abſolute & ſine modo & conditione conceſſa, ſed cum modificatione, & reſtrictione, vt infra annum à die conceſſionis monſtraretur artificium perfectum; ita quod niſi id fieret, nihil gratia prodeſſet: quod tamen non videtur factum intra annum à die conceſſionis, cum ille fuerit finitus 21. die menſis Octobris proxime elapſi, & nondum ſciatur, ſaltem publice, id eſſe factum. Quod ſi non eſt satisfactum præfato modo & conditioni, planum eſt præfatum primum ingenioſum male agere, peccareque grauiter moleſtando ſecundum, eſſeque dignum vt puniatur, cum ſua ipſa gratia nihil ei profit.

8 Septimo, quod diſpoſitio, quæ multipliciter apte intelligi poteſt, non obligat contrauenientem ſecundum vnum aptum intellectum, modo non contraueniat ei ſecundum alium ei aptum lege aliqua approbatum, l. in ambiguo. ff. de reb. dub. vbi hoc adnotauit Bart. communiter recept. At præfata gratia in verſic. volumus. videtur intelligi apte duobus modis, argumen. l. 2. ff. de in idem adiect. Primo quidem, vt gratiam faciat conditionalem: ſecundo, vt faciat modalem. & intelligendo quod faciat conditionalem, ſcilicet ꝙ ſi intra annum perfecerit opus, valeat ei gratia, & alias non, non videtur antequam perficiatur exercitium intra annum obligare; quia illa eſt natura diſpoſitionis conditionalis, §. ex conditionali.

Inſti-

Inſtit. de verb. oblig. tex. cap. ſi pro te. de reſcrip. lib. 6.

9 Octauo, quod natura conditionis eſt, quod ea adueniente valeat quod ſub ea fuit promiſſum, aliàs vero non. §. ex conditionali. Inſtit. de verb. oblig. cap. verum. de condit. appoſ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Quidquid poteſt quis per ſeipſum facere, poteſt facere per alium.*
2 *Recedendum à verbis non eſt, niſi aliud aliunde appareat. & nu. 2.*
3 *Priuilegia, dato aliquo effectu, quem operentur contra ius commune, non ſunt extendenda ad alios, ſaltem ad eos, ad quos non monet eadem ratio.*
4 *Actus agentium non operantur vltra intentionem eorum.*
5 *Coniunctio &, vel ac, ſignificat copulata eſſe diuerſa.*
6 *Verba, quæ in priuilegijs, & quacumque diſpoſitione, etiam odioſa, ponuntur, debent extendi quantum ſua propria ſignificatio patitur.*
6 *Exportare rem ſuam quocumque voluerit, vnicuique iure naturali licet.*
6 *Gratia, vel diſpoſitio facta in materia, per quam res reuertitur ad priſtinam naturam iuris naturalis, eſt fauorabilis.*

CONSILIVM XXII.

CONCESSIT Sanctiſſimus per motum proprium in forma breuis Legato Bononien. vt poſſet extrahere ex quocumque loco ſtatus Eccleſiaſtici tot menſuras frumenti, & bladorum, non obſtante eius conſtitutione hoc prohibente, & transferre Bononiam abſque datijs & gabellis. Quæritur, an poſſit illas transferre ad alia loca, verbi gratia Florentiam, cum iam Bononiæ prouiſum fuerit: quia gratia principaliter eſt cõceſſa ad extrahendum; transferre autem Bononiam videtur eſſe liberum, ac in eius arbitrio relictum, cuius contemplatione gratia ac priuilegium hoc conceſſum fuit.

1 Perpenſis verbis priuilegij Illuſtriſſimi Card. dico primo, certum eſſe, quod eius Illuſtriſſimæ D. licet per ſe vel ſuos agentes conuenire cum præfato Theſaurario, & præfatis mercatoribus per conuentionem gratuitam accepto, vel non accepto pretio, vt illi extrahant corbes frumenti, & bladorum in priuilegio expreſſos eo modo, quo poſſet ſua D. Illuſtriſſima per ſe vel per ſuos familiares & agentes extrahere: quia id iure nullo ei prohibetur: & regula iuris habet, quod poteſt quis per alium facere, quod poteſt per ſemetipſum, cap. poteſt. de regul. iur. lib. 6. l. 1. ff. de procurat. Nec, vt puto, publicani & gabellarij contradicent huic parti.

2 Secundo videtur, quod præfatum priuilegium duobus modis poteſt intelligi quo ad illa verba, *Extrahere, ac ad ciuitatem noſtram Bononiam transferre.* altero, quod ſignificent dari duo priuilegia, vnum ad extrahendum ſimpliciter abſque datijs & gabellis, &c. alterum ad transferendum

Digitized by Google

dum ſimpliciter abſque datijs, & gabellis, &c. alteram ad transferendum Bononiam abſque datijs,& gabellis,&c. Secundo modo, vt ſignificent dari vnum priuilegium,ſcilicet extrahendi Bononiam. Et ſi dicamus priori modo intelligenda, poterunt extrahere quocumque volent:& ſi poſteriori,non niſi Bononiam.

3 Tertio, quod videri poteſt poſterior modus intelligendi verior alicui. Tum quia illa verba præfati priuilegij, *extrahere, ac ad ciuitatem Bononiam transferre*, id videntur proprie ſonare:& à verbis non eſt recedendum, niſi aliud aliunde appareat, l. non aliter. ff. de legat. 3. Tum quia priuilegia ſunt reſtringenda,cap.porro. de priuilegijs. & licet ita debeant interpretari, vt operentur aliquid vltra ius commune, cap. cum in his. de priuileg. cap. auctoritate. de verb. ſignific. dato tamen aliquo effectu, quem contra illud operentur, non debent extendi ad alios, ſaltem ad illos, ad quos non mouet eadem ratio, ſecundum Panor. cap. certificari. §.eos.de ſepult. declaratum latius per Deci. cap.1. de reſcrip. num. 16. & per citatos per eum. Et non videtur eadem ratio concedendi extractionem prædictorum bladorum ad quæcumque alia loca ſubiecta,& non ſubiecta illi, ac extrahendi à ciuitate Bononia ſibi ſubiecta, & multis nominibus digna,vt ſibi faueatur: & eſt notabilis fauor, vt ad eam poſſint extrahi præ-
4 fata blada. Tum quia nemo diceret,quod licentia Papæ ad extrahendum aliquod frumentum in Regnum Neapolis extenderetur ad extrahendum in Regnum Franciæ,vel Florentiam, cum actus agentium non operentur vltra intentionem eorum,l.nõ omnis.ff.de reb.credit.cap.fi.de præb. Tum denique quod videri poteſt ſuperfluum fuiſſe facere facultatem transferẽdi Bononiam,ſi per verbum *extrahendi* intelligeretur data facultas extrahendi quocumque vellet, cum tanta & maior ratio eſſet transferendi Bononiam,quam ad alia multa loca,per prædicta.

5 Quarto videtur verior prior modus intelligendi. Primo, quod ſi Papa habuiſſet intentionem concedendi priuilegium ad extrahendum tantum Bononiam, proprius dixiſſet ſe concedere libertatem extrahendi ad Bononiam, quam extrahendi, ac ad Bononiam tranſferendi, cum ſuperflue poneretur illa copulatiua, *ac*, & illud verbum *transferendi*, *& conducendi*, vt palam eſt. Secundo, quod coniunctio copulatiua, *&*, ſiue, *ac*, ſignificat copulata eſſe diuerſa iuxta gloſſ. ſolemnem in rubric. ff. de iuris & facti ignoran. & cap. quærelam. de ſimon. & videtur conceſſiſſe duas facultates, alteram extrahendi, & alteram transferendi Bononiam. Tertio, quod non fuit ſuperfluum (vt argumentum vltimum pro contraria parte tangebat) addere ſecundum poſt conceſſionem primi: quia conceſſio extrahendi ſine datijs, gabellis, &c. ſolum concedit immunitatem à datijs, & gabellis, &c. prouinciarum, vnde erant extrahendæ, & non à datijs, gabellis, &c. ſoluendis alibi, vt Bononiæ, & in alijs locis, per quæ ad eam transferrentur. Quarto, quod ſatis aptus intellectus illorum verborum videtur, quod per ea datur vna facultas extrahendi quocumque volet abſque datijs, & gabellis, &c.

foluendis in prouincijs, vnde extrahuntur, & altera transferendi & conducendi Bononiam abſque datijs, gabellis, ac cæteris ſoluendis etiam extra prouincias, vnde extrahenda ſunt, vſquequo importentur, & inducantur Bononiam.

6 Quinto, quod non obſtant ſupradicta de reſtringendo priuilegio: quia hoc non eſt extendere priuilegium, ſed verba illius iuridice intelligere, & vitare ſuperflua, & proprie intelligere verba, quæ in quacumque diſpoſitione etiam odioſa ponantur, debent extendi quantum ſua propria ſignificatio patitur, l. cum lege. iuncta. gloſſ. de teſtam. vbi colligit Aretin. quem ſequitur Deci. cap. vt debitus honor. de appell. & l. factum. §. in pœnalibus. ff. de reg. iur. & alibi ſæpe, & Alciat. in rubric. de verb. ſig. col. 2. & propria & apta ſignificatio verborum videtur ſupradicta: attento præſertim, quod præfata gratia eſt conceſſa motu proprio, & multis alijs clauſulis ſignificantibus voluntatem concedentis fuiſſe facere illam vberrimam, & amplißimam: & quod fit in materia, per quam reuertitur res ad priſtinam naturam iuris naturalis, quo licet exportare vnicuique rem ſuam quo voluerit; quæ reuerſio eſt fauorabilis, l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pact. & cap. ab exordio. 35. diſt. Per quæ, & alia multa, quæ poſſent afferri, æquior & iuſtior videtur hæc pars poſterior. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus exemptus à iuriſdictione Epiſcopi, & Papæ immediate ſubiectus habet iuriſdictionem quaſi epiſcopalem; & omnia, quæ Epiſcopus, exercere poteſt in ſuos ſubditos.*

CONSILIVM XXIII.

AN PRAELATVS exemptus ab Epiſcopi iuriſdictione habeat iuriſdictionem epiſcopalem, & an cum ſuis ſubditis omnia illa, quæ Epiſcopus poteſt, valeat exercere?

1 Reſpondeo, quod prælatus exemptus, & immediate Papæ ſubiectus habet iuriſdictionem quaſi epiſcopalem in ſuos ſubditos, iuxta gloſſ. recept. & à quibuſdam putatam ſingularem clement. 1. verbo proprij. de rebus eccl. non alienan. quam Cardinalis ibidem quæſt. 34. commendat, dicens eam ſeruari de conſuetudine, & quod ipſe fecit eam frequenter obſeruare. & per illam gloſſ. putatam ſingularem dixit Abb. cap. 1. de rebus eccleſ. non alien. col. 1. quod huiuſmodi prælati exempti, qui habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, poſſunt exercere in ſuos ſubditos ea, quæ Epiſcopi in ſuos. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Go

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium canonis clericis minoribus 14. annorum non tollit Conc. Trid. ſed fori, & ne obtineant beneficia.*
1 *Ius antiquum non cenſetur ſublatum, niſi quatenus ius nouum illud expreſſe tollit.*
2 *Negans alterum de duobus propoſitis tacite, vel expreſſe, alterum concedere videtur.*
2 *Lex debet eſſe rationabilis.*
3 *Priuilegium fori ſublatum eſt clericis in variis caſibus ad inſtantiam Regum, ne eorum iuriſdictio fraudaretur.*
3 *Conſuetudo eſt optima legum interpres.*
4 *Legis mens eſt ſeruanda in omni diſpoſitione.*

CONSILIVM XXIV.

AN CLERICI in minoribus conſtituti ante decimumquartum annũ priuentur priuilegio canonis ſi quis ſuadente. ſicut priuilegio fori, per cap. 6. de refor. ſeſſ. 23. Conc. Trid.

1 Reſpondetur, quod nõ: quia prædictum cap. 6. nullam de priuilegio canonis ſi quis ſuadente. facit mentionem, ſed ſolum meminit de priuilegio fori, & priuilegio obtinendi beneficia eccleſiaſtica: ergo non videtur illud tollere quo ad vllum tempus. Tum quia ius antiquum non cenſetur ſublatum, niſi quatenus ius nouum expreſſe illud tollit, l. præcipimus. C. de appell. At omnis clericus iure antiquo fruitur canone ſi quis ſuadente, ergo non priuatur eius fruitione, niſi iure nouo expreſſe priuetur. At præfatum cap. 6. nullam de ipſo mentionem facit, ſed omnino omittit: ergo pro omiſſo debet haberi, l. commodiſſime. ff. de liber. & poſthu. Tum quia
2 qui de duobus tacite vel expreſſe propoſitis alterum negat, alterum concedere videtur. l. cum prætor. ff. de iudic. & cap. nonne. de præſumpt. At in præfato cap. 6. priuilegia clerici tacite vel expreſſe proponuntur, & non tollit niſi priuilegium fori, & obtinendi beneficium eccleſiaſticum: ergo reliqua reliquit ei, & conſequenter priuilegium canonis. Tum quia nulla ratio occurrit, quare clerico minori 14. annis honeſte clericatu ſuo vtenti debuiſſet tolli præfatum priuilegium canonis: ergo non eſt cenſendum ſublatum: quia lex debet eſſe rationabilis, cap. erit autem lex. 4. diſt. Tum
3 quod ſatis notum eſt priuilegium fori ſublatum fuiſſe ad maximã Regum inſtantiam, ne iuriſdictio eorum fraudaretur: quæ ratio ceſſat in priuilegio canonis; ergo ceſſat in eo præfatum cap. 6. cap. cum ceſſante. de appell. Tum quia nullius regionis conſuetudo ſuſcepit præfatam interpretationem, ſed contrariam; & ita illa ſeruanda eſt: quia conſuetudo eſt
4 optima legum interpres. cap. cum dilectus. de conſuet. Tum denique quod phraſis & mens præfati cap. 6. indicat hanc partem bene ſentienti & olenti; & mens legis eſt ſeruanda in omni diſpoſitione, l. in conditionibus.

Digitized by Google

bus. ff. de condit. & demonſtrat. & cap. Marchion. 1.q.1. & phraſis ipſius cap.ſignificat noluiſſe Conc.parificare illa duo priuilegia, dũ diuidit priuilegium fori à priuilegio obtinendi beneficia,poſteaquam ad quatuordecim annos peruenerit; definiendo ne altero vmquam vtatur,niſi ſit beneficiarius, aut clericalem habitum & tonſuram deferens alicui eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſeruiat; altero vero ſic,quo tamen vti non poteſt,niſi ſit clericus, & reputetur talis.

SVMMARIVM.

1 *Clericus,ſi dimiſſo habitu,rapinis, latrocinijs, & alijs enormibus criminibus ſe immiſcuerit,perdit priuilegium fori & canonis ſecundum magis communem,nu.2. quæ licet quo ad priuilegium canonis poſſit teneri, num.5. & forte etiam quo ad initiatos minoribus ordinibus; at quo ad inſignitos ordine ſacro, niſi præceſſerit monitio,& degradatio,non eſt tenenda, nu.6. quia ei contraria fortiori textu & ratione nititur. num.7.*

1 *Clericus occidens, vel occidi mandans Chriſtianum per aſſaſſinum, itemq. goliardi, ioculatores,buffones,artem talem per annum exercentes,ipſo iure perdunt priuilegium clericale:& hoc eſt per ſpecialia iura ſtatutum. nu. 4.*

2 *Religioſus ſi non ſit clericus,etiam ſi ſit Abbas,omni clerico inferior eſt;eccleſiaſtica tamen perſona eſt; item & æque gaudet priuilegio canonis & fori,ac clericus, nu.6. & ſi ſit profeſſus,clerico in ſacris;ſi vero ſit nouitius, clerico in minoribus conſtituto æquiparatur.nu.7.*

4 *Iudex laicus clericum, niſi ter monitus ſit incorrigibilis, punire nequit de vllo crimine etiam dimiſſo habitu perpetrato.*

8 *Opinio communis à contrario textu vel ratione nitente conuincitur.*

CONSILIVM XXV.

AN CONVERSVS religionis approbatæ nullo ordine inſignitus,qui relicto habitu ſe immiſcuit rapinis, & latrocinijs, & alijs enormibus criminibus,perdat priuilegium fori,& ſubijciatur iudici laico?

1 Pro parte affirmatiua facit primo, quod clericus occidens, vel mandans occidere per aſſaſſinos,videtur perdere priuilegium fori, cap.1. de homic. lib.6.

Secundo, quod clerici ioculatores, goliardi, & buffones, artem illam exercentes per annum,perdunt ipſo iure priuilegium clericale,cap.1.de vit.& hon.cler.lib.6. ergo à fortiori videtur perdere is, de quo loquimur, conuerſus latrocinijs & alijs enormitatibus ſe immiſcens.

Tertio,quod cap.perpendimus.de ſent.excom.& cap.ex parte.3.de priuil.probant ſecundum intellectum frequentius receptum, quod clericus ſe huiuſmodi enormibus immiſcens, & in eis inueteratus ipſo iure perdit priuilegium clericale.

3 Quarto,q clericus in minoribus conſtitutus,niſi habeat beneficium,vel

ſeruiat

Digitized by Google

seruiat ecclesiæ de mandato Episcopi, non gaudet priuilegio fori post
2 Conc. Trid. sess. 23. cap. 6. de refor. Et conuersus, esto sit religiosus, & ecclesiastica persona: si tamen non est vllo ordine insignitus, non est clericus; immo si sit abbas, est minor quocumque clerico, cap. à subdiacono. adiuncta gloss. 9 2. dist.

Quinto, quod opinio doctorum communis & frequentior habet huiusmodi clericũ perdere omnia priuilegia clericalia, etiam canonis, & fori, vt patet ex Hostiensi communiter recepto in d. cap. perpendimus. & hanc opinionem seruari testatur Stephanus Aufrerius in tract. de potest. sæcul. super ecclesiasticas personas, fallen. 19.

3 Non obstantibus tamen his, mihi videtur iure verius, & Christianæ pietati aptius contrarium. Primo quidem, quia nulla pœna ipso iure incurritur, nisi cum id iure exprimitur, iuxta gloss. recept. in cap. vlt. de iure patron. & nullibi est textus, quod clericus immiscens se enormibus, etiam habitu & tonsura clericalibus dimissis, perdat ipso iure priuilegium fori, antequam moneatur desistere; ergo non est dicendum, cap. consuluisti. 2. q. 4. cap. 2. de translat. prælat.

4 Secundo, quod pro hac parte videtur casus in cap. cum non ab homine. de iud. quatenus habet iudicem laicum non posse punire clericum de vllo crimine, nisi consecuta incorrigibilitate post trinam monitionem, & excommunicationem; cui satis addit cap. si iudex. de sent. excom. lib. 6. hoc esse verum, etiam si habitu clericali & tonsura dimissis id faciat.

Tertio, quod cap. 1. de homic. lib. 6. & cap. 1. de vit. & hon. cler. eod. lib. non probant communem sententiam, immo per locum à speciali probant hanc partem. Si enim speciale est in clerico ioculatore, siue buffone, & in occidente, vel mandante occidere per assassinum, in contrarium est reg. arg. cap. prædicti, §. loca. de præb. lib. 6. cum concord. Tum quia sunt leges pœnales; & ita non debent excedere proprium casum, l. interpretatione. & l. si præses. ff. de pœnis. cap. pœnæ. de pœnit. dist. 1.

5 Quarto, quod cap. perpendimus. quod omniũ maxime vrgere videtur, nihil contra partem hanc probat. Tum quia nihil disponit de priuilegio fori. Tum quia ad summum solũ probat perdi priuilegium canonis si quis suadente. 17. q. 4. Vnde Card. & Panor. grauissimi auctores, serio hanc rem expẽdentes, affirmant illud cap. nihil probare de priuilegio fori: quos sequuntur Clauasius verbo clericus. §. 1. & Syl. in verbo clericus 3. §. 9. sed & Stephanus Aufrerius, qui pro maximo communis opinionis auctore & defensore citatur, vbi supra hoc videtur sentire, licet non fuerit ausus exprimere, quatenus ait, eis, qui hanc partem tenuerũt in quodam casu criminis læsæ maiestatis, non successisse bene, subdens quod Deus, qui nihil ignorat, sciuit an bene, vel male fecissent.

6 Quinto, quod vtcumque res habeat quo ad clericos minoribus tantum ordinibus insignitos, quorum bonam partem priuilegio fori exuit Conc. Trid. in dict. sess. 23. cap. de reform. quo ad tamen ordine sacro insignitos constanter profecto videtur tenenda hæc pars, ne sine textu dicamus posse presbyteros enormiter delinquentes ante vllã monitionem, & de gra-

dationem, à poteſtate laica in grande Eccleſiæ dedecus ſuſpendi, contra dict. cap. cum non ab homine. & cap. nouimus. de verborum ſignific. & cap. ad falſariorum. de crimin. falſi. quam opinionem contra communem gaudeo placuiſſe D. Didaco à Leyua, ſiue Couarr. in quæſtione pract. 32.

7 Ad tria argumenta in oppoſitum formata reſpondetur per tertium & quartum fundamentum huius partis. Ad quartum reſpondeo, concedendo religioſum, eo ſolo quod ſit religioſus, non eſſe clericum, immo eſſe minorem omni clerico; negando tamen, quod ex hoc ſequatur aliquid contra illum: quia iura æque concedunt priuilegium canonis & fori monachis, ac clericis, cap. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. ibi, *Clericum, vel monachum.* cap. non dubium. cap. de monialibus. de ſententia excommu. & cap. duo ſunt genera. 12. q. 1. Et vt clericus minorum ordinum ſe habet ad clericum ſacri ordinis, quia ille poteſt retrocedere, hic autem non; ita monachus nouitius ſe habet ad profeſſum; quia ille poteſt retrocedere, hic autē non, cap. 1. & cap. conſtitutionem. de reg. lib. 6. & clem. eos, eo. tit. & ideo idem eſt iudicandum in hoc de monacho profeſſo, & de clerico ſacri ordi-
8 nis. & in quæſtione propoſita agitur de conuerſo profeſſo. Ad quintum reſpondeo, quod communis opinio non eſt tenenda, quando fortiori textu vel ratione nititur contraria, cap. capellanus. de ferijs. & l. 2. §. ſed neque. C. de vet. iur. enucl. & ex prædictis conſtat longe fortiores eſſe rationes huius partis, quam communis, quæ profecto nullatenus poteſt ſatisfacere argumentis contra eam ſupra adductis, cum tamen ſuis plene ſit ſatisfactum. Salua, &c.

DE PVRGATIONE CANONICA.

SVMMARIVM.

1 *Purgatio canonica omnis ſit cum iuramento.*
1 *Purgatio canonica cum iuramento tollit infamiam, & ſuſpicionem præcedentem, & purgato debetur bonum teſtimonium.*
2 *Abiurare, raro ponitur pro purgare ſe à ſuſpicione hæreſis.*
3 *Purgatio, etiam de vehementi, non appellatur abiuratio, ſed purgatoria cautio.*

CONSILIVM I.

PRIMO quæritur, an purgatio canonica fiat cum iuramento.
Secundo, an ſit idem quod abiuratio.

1 Reſpondeo. Omnis purgatio canonica fit medio iuramento, cap. quoties. cum ſimilib. de purgat. can. & ita qui dicit, ille aut ille ſe purgauit, æquipollenter dicit, quod medio iuramento id fecit; cum omnis purgatio fiat cum iuramento, dict. cap. quoties. & toto tit. de purg. can. Tum quia purgatio ſecundum formam præſcriptam tollit infamiam, & ſuſpicionem præceden-

Digitized by Google

præcedentem, & facit vt debeatur bonum teſtimonium purgato, cap. ex tuarum.de purgat.canon.quod non fit ſine iuramento.

2 AD SECVNDAM. Abiurare rariſſime ponitur pro purgare à ſuſpicione:in toto enim titulo de purgat. canon. ſolum inuenitur in cap.inter ſolicitudines. & ibi ſignificat cum iuramento abſcedere ab eo, quod ante faciebat,vel habebat. & nec Angel. nec Sylueſt.poſuerunt in ſummis ſuis alphabeticis verbum abiurare, vel abiuratio, ſed verbum purgatio. Tum quia raro,vel numquam inuenitur in volumine Gregoriano abiurare;licet in cap.accuſatus.de hæret.lib.6,verbum abiuratio applicetur etiã ad id,quod fuit in ſuſpicione tantum. & in cap.litteras.de præſumpt. purgatio etiam de vehementi non appellatur abiuratio,ſed iuratoria cautio. & in cap.excommunicamus.§.adijcimus. de hæret.pro abiurare ſuſpicionem,ponitur purgare ſe à ſuſpicione. Quæ quidem omnia tumultuarie ſcripta ſubmitto grauiſſimæ cenſuræ D.V.Illuſtriſſimæ,quæ vtinam quam diutiſſima incolumitate fruatur. Amen.

DE PVRGATIONE VVLGARI.

SVMMARIVM.

1 *Purgans,vel volens ſe purgare purgatione vulgari,mortaliter peccat.*
2 *Duellum ſolemniter incuntes à Conc.Trid.ipſo iure excommunicantur, & alijs pœnis afficiuntur,quæ per Gregorium XIII. ad priuatum ſine patrinorum ſolemnitate extenſæ fuerunt: non incurruntur tamen dictæ pœnæ,niſi realiter duellum ſit ſubſequutum. nu.3.*
4 *Purgatio per iuramentum,etiam ſuper brachium Sancti Antonij, vel alias res ſacras,non conceditur niſi ei,de quo iuridice prius cognitum ſit quod tali eget purgatione:quia non eſt vane iurandum.*
4 *Diffamatus de aliquo delicto poteſt vti remedio l.diffamari. & actione iniuriarum; à quibus tamen ſatius erit vt abſtineat tacendo,& huiuſmodi verba floccifaciendo; niſi probabiliter & efficaciter credat ex taciturnitate ſibi notabile damnum honoris,famæ,reiue familiaris ſubſequuturum.*

CONSILIVM I.

QVIDAM de crimine iniuſte à quibuſdam diffamatus ſæpe ſæpius deliberauit,pro ſuæ famæ recuperatione, duello, & iuramento ſuper brachio Sancti Antonij ſe purgare, idque à S. D. N. petere. Quæritur, an aliquam pœnam incurrerit, & an aliud ſibi aptius remedium ſuperſit.

1 Reſpondeo, D. conſulentem debere in primis pœnitere earum voluntatum,quas habuit inordinatas, & contra quintum præceptum Decalogi datum Exod.20. & relatum à gloſſ. cap. quid in omnib. 32. quæſt. 7. Quo-

Digitized by Google

niam purgare se, vel velle se purgare purgatione vulgari, de quà in tit. de purg. vulg. qualis est purgatio per duellum, cap. 1. & 2. eod. tit. est graue ac mortiferum peccatum, d. toto tit. de purg. vulg. quamuis legatur permissa in aliquot casibus, iuxta sacram Scripturam, vt habetur in cap.
2 monomachiam. 2. q. 4. immo sunt hodie tales per Conc. Trid. excommunicati, & alijs pœnis ipso iure impositis grauiter affecti sess. 25. cap. 19. de refor. quod solum agit de duello solemni, sed extensum fuit postea per fel. rec. Gregorium XIII. ad omnia duella, etiam priuata, & sine vlla solemnitate patrinorum, seu patronorum, & aliarum monitionum & diffidationum habita.

3 Secundo, quod præfatus D. consulens non incurrit excommunicationem, neque priuationem bonorum suorum ipso iure per præfatam voluntatem committendi duellum: incurrisset tamen, & incurreret, si feciſſet, vel faceret illud: quia præfatum Concilium, & extensio prædicti Gregorij non puniunt mentalia duella, sed tantum realia: pro quo est aptus text. in cap. fin. de simon. cum ei similibus. sicut nec voluntas occidendi facit irregularem, licet sic ipsa realis occisio, secundum gloss. communiter receptam contra gloss. cap. si aliquis. de homicid.

4 Tertio, quod S. D. N. non faciet D. consulenti facultatem iurandi super brachio S. Antonij, vel alijs sacris rebus, aut litteris, nisi prius iuridice nouerit eum indigere tali purgationis iuramento; quia non est vane iurandum, cap. animaduertendum. 22. quæst. 2.

Quarto, quod poterit iuste agere contra eos, qui falso diffamauerunt ipsum proditionis, furti, vel alterius criminis, per remedium l. diffamari. C. de ingenuis & manumissis. quod consulerem præfato D. consulenti, & etiam remedio iniuriarum, iuxta cap. vlt. de iniur. & toto eod. tit. ff. & C.

Quinto, consulendum esse præfato D. consilium super proposito negotio petenti, ne vllo remedio contra præfatos homines iniurios agat, nisi probabiliter & efficaciter credat, quod ex taciturnitate notabile sibi dãnum honoris, famæ, vel rei familiaris subsequetur. Tum per ea quæ habet l. vnica. C. si quis imper. mal. Tum quia viri grauiores parui faciunt huiusmodi verborum leues iniurias, & leuiores reputantur qui super eis mouent lites apud iudices, qui plerumque cum suis notarijs eos irridere solent, & frequenter per eas augetur infamia, & diminuitur honor & auctoritas, & fit notum quamplurimis, quod solum sciebatur à paucis.

SVMMARIVM.

1 *Constitutionem Pij IV. & aliorum Pontificum subijcientium excommunicationi latæ sententiæ Sedi Apostolicæ reseruatæ ineuntes duella solemnia, num. 2. extendit Gregorius XIII. etiam ad exercentes duella priuata priuatis modis inita. num. 1.*

2 *Pœnæ non debent extendi vltra propriũ casum, etiamsi in alio eadem omnino ratio inueniatur. & nu. 4. sed quod extendantur, tenuit aliquando gloss. nu. 3.*

Aequi-

Digitized by Google

3 *Aequiparata cum duo reperiuntur in iure, ſtatutum in vno, & in alio ſtatutum cenſetur.*

5 *Extendit cum lex noua legem antiquiorem, vnum caſum ſubijcientem excommunicationi reſeruatæ ad alterum, cenſetur & hunc alterum caſum reſeruatæ excommunicationi ſubijcere.*

5 *Duellum etiam priuatum & priuato modo ineuntes per bullam Gregorij incidunt in excommunicationem, quæ & ipſa eſt reſeruata, ſicut & illa, quæ per Pium IV. fuit lata contra publica & ſolemnia ineuntes duella.*

CONSILIVM II.

PIVS IV. ſanct.mem. in bulla, quæ incipit, *ea quæ*, publicata de anno 1560. Idibus Nouébris, vltra alias pœnas, quas poſuit in prohibitione duellorum, poſuit pœnam maioris excommunicationis, & ipſius abſolutionem reſeruauit ſibi, & Romano Põtifici pro tempore exiſtenti. Cõc. autem Trid. in cap. 19. ſeſſ. 25. excommunicat, ſed nemini reſeruat excommunicationis abſolutionem in caſu deteſtabilis duellorum vſus. Deinde S.D.N. Greg. XIII. ampliauit, declarando dictum Conc. vt procedat non ſolum in publicis duellis, ſed etiam in priuatis, vt in bulla, quæ incipit, *ad tollendum*, publicata de anno 1582. in qua inter cætera dicitur, *Cõſtitutionibus tamen, & alijs ſanctionibus A poſtolicis hac de re diſponẽtibus in ſuo robore duraturis.* Modo quæritur, an in caſu duelli priuati incurratur pœna in Conc. contenta, an impoſita in d. bulla Pij IV. emanata ante Conc.

Reſpondeo primo, quod pie, ſubtiliter, prudenter, & ſalubriter videtur ſenſiſſe, qui mouit hoc dubium, ſuper quo adduci poſſent multa, quæ, vt puto, ſeſe obtulerunt eius eruditioni.

1 Secundo, videri conſiderandum, ꝙ Iulius II. Leo X. Clemens VII. & Pius IV. videntur damnare duella illa ſolemnia, quæ publice fiebant, impetratis campis, & facultatibus, & licentijs duella impune faciendi ab illis, qui poterant ea concedere, & voluiſſe punire & caſtigare facientes illa, & cõcedentes præfatos cãpos, & facultates, & alios certos modos participandi cum eis. S. autem D.N. loquitur de illis, & extendit ea ad duella priuata priuatis modis eiſdemq. diuerſis inſtituta & executa.

2 Tertio, quod ex hoc ſumi poteſt argumẽtũ pro negatiua parte quæſtionis, ſcilicet ꝙ reſeruatio excõmunicationis à Pio IV. impoſita non extẽdatur ad excommunicationem impoſitã à S.D.N. cum pœnæ non debeant extendi extra propriũ caſum, etiã ſi in alio inueniatur omnino eadẽ ratio, vt in cap. pœnę. de pœnit. diſt. 1. vbi nos poſt alios latiſſime tradimus, & pa lã ſit duella priuata eſſe alia & lõge diuerſa à duellis publicis & ſolẽnibus, & non inueniri eamdem omnino rationem in his, quæ inuenitur in illis.

Quarto, quod etiam ex eodem ſecundo dicto ſumitur argumentum pro parte affirmatiua quæſtionis, ſcilicet, quod reſeruatio Pij IIII. habet locum in excommunicatione lata circa duella priuata. Tum quia S. D. N. per ſuam extrauagantem noluit derogare conſtitutionibus ſuorum prædeceſſorum, immo expreſſe cauit, vt illæ durarent in ſuis caſibus. Tum quia æquiparare videtur quo ad hoc duella priuata publicis,

Digitized by Google

cis,cum ait per illa verba:*Conſiderantes duellum priuatum non minus cruentum & animæ & corpori noxium eſſe,quam quod publice perpetratur*. Et ſtatutum in vno,videtur habere locum in alio ſibi æquiparato,cap.tranſlato.de conſt. & gloſſa recepta in cap.ſi poſtquam.de elect.lib.6.quæ habet alias multas ſimiles:& quod etiam lex pœnalis extenditur ad alium caſum, in quo eſt omnino ſimilis ratio,vt ſentit gloſſ. in vna ſui parte in cap. 1. de temporibus ord.lib.6. in verb. Italiæ.à multis commendata.

Quinto, quod certum videtur eſſe, nullam pœnam à præfatis ſummis Pontificibus & Concil.Trid. impoſitam habere locum in præfatis duellis priuatis, quatenus ſunt impoſitæ ab illis. Tum quia non loquuntur de
4 priuatis. Tum quia lex pœnalis non extenditur de vno caſu ad alium,iuxta præfatum cap.pœnæ. etiam ſi omnino ſit eadem ratio,quod nos ibidem late probamus,& præfata gloſſ.in verbo Italiæ. idem tenuit in fin. Ex quo ſequitur, quod licet conſtitutio Pij IIII. non ſit ſublata per extrauag.S.D.N.immo ſit confirmata,tamen per illam ſolam non cenſetur reſeruata excommunicatio lata circa duella priuata: quia illa nihil loquitur de illis, iuxta ſecundum dictum, & iuxta hoc quintum non extenditur ad illa per ſimilitudinem, neque per identitatem rationis; quia ſunt valde diuerſa, iuxta ſecundum dictum.

5 Sexto,quod reſtat dubium, an per extrauag. S. D.N. illa reſeruatio repetatur quo ad duella priuata. & credo quod ſic; non quidem ea ratione, quod edicta præfata prædeceſſorum eius extendantur per ſe ad excõmunicationem inflictam à D.N.ſed quia eius Sanctitas expreſſe extendit eaſdem excommunicationes eorum ad excommunicationem circa duella priuata ab ipſomet inflictam: quoniam expreſſe extendit pœnas illarum conſtitutionum ad duella priuata, per hæc verba: *Auctoritate Apoſtolica ſtatuimus,&c.vt omnes,qui circa duella priuata peccant modis expreſſis à ſua Sanctitate,eiſdem cenſuris & pœnis ſubiaceant,quibus per conſtitutiones prædeceſſorum ſubiacere debebant cenſuris & pœnis peccantes circa duella publica & ſolemnia.* Per quæ verba conſtituitur noua lex, cum contineant verbum *ſtatuimus*, quod eſt ſignum nouæ legis, iuxta gloſſ. receptam in clem. fin. in verbo ſtatuimus. de reſcript. & palam eſt Sanctitatem ſuam poſſe ac potuiſſe per ſuam nouam legem punire præfatos delinquentes circa duella priuata, & etiam circa alia delicta, remittendo ſe ad pœnas conſtitutas in præfatis edictis. Cum ergo in conſtitutione Pij IIII. impoſita fuerit excommunicatio reſeruata contra peccantes in duellis publicis, cenſetur illa repetita contra peccantes in priuatis: cum peccantes in eis expreſſe ſubdat illis pœnis, dicens, vt eaſdem pœnas in illis poſitas incurrant. Ad quod facit cap. eos. de ſententia excommun. lib.6. quatenus eos, qui abſoluuntur ab excommunicationibus reſeruatis propter iuſtum impedimentum adeundi ſuperiorem, reducit in eaſdem excommunicationes præcedentes. Salua, &c.

DE IN-

DE INIVRIIS ET DAMNO DATO.

SVMMARIVM.

1 *Stipendij taxatio ad hoc vt ſit iuſta, debet inter cætera reſpici valor rerum ad victũ neceſſariarum; qui cum modernis temporibus ſit auctus, indicat iniuſtum eſſe vt antiqua taxa etiam nunc ſeruetur: vnde coram Deo quis poſſet ſibi, ea non obſtante, iuſtam accipere mercedem. num. 2.*

2 *Iniuſtam mercedis taxationem ad iuſtam etſi iniuſto modo reducat quis, reſtituere non tenetur; quia nõ cenſetur dare occaſionem iniuſti damni; & hoc, etiamſi ſolum ſub peccato veniali iuſta deberetur, nec via iuris illam debens poſſet cogi ad dandam iuſtam. num. 16.*

3 *Clam accipiens ab eo, cui non diſpliceret, vel non deberet diſplicere, num. 4. acceptio ſibi nota, non tenetur reſtituere: ſicut nec is, qui iuſto titulo, attento iure naturali, etiamſi ſolemnitas poſitiua non ſit ſeruata, aliquid acquiſiuit. nu. 6.*

4 *Placere mihi aliquid, vel rationabiliter debere placere, æquari videntur.*

5 *Decori ciuitatis qui conſulit, etiam clam aliquid ei auferendo, non videtur ciuitatem fraudare, nec damnum dare. num. 11.*

7 *Damnum cum alijs non communicato conſilio dans, ſi ipſe non fuit aliorum dux, non tenetur, vltra id quod ad ipſum peruenit, reſtituere; niſi damnum ſine ipſo datum non fuiſſet.*

7 *Credere ſeu aſſentiri in rebus, in quibus intellectus ad vnam potius quam alteram partem non eſt efficaci ratione determinatus, ex humano affectu ſubſiſtente aliquo motiuo, poſſumus illi parti, prout nobis magis placet, immo poſſumus modo vni, modo alteri parti adhærere.*

8 *Mercedem iuſtam vt ſuis officialibus aſſignet Reſpub. etſi non videatur poſſe cogi, cum eos ad officium accipiendum nõ cogat: verius tamen videtur, cum ſine dedecore non poſſint ab eis abſtinere, quod per indirectum eos ad id cogit, num. 13. & ſucceſſiue iure naturali diuino & humano eis deberi iuſtum ſtipendium, nu. 12. ad illudque ſic aſſignandum ſaltem ſub pœna peccati venialis teneri. num. 16. etiamſi adſint aliqui, qui libenter officium cum dicta modica mercede acciperent. num. 14.*

9 *Debitum clam ſibi accipiens tunc demum à reſtitutione liber eſt, ſi ſit legale; ſecus, ſi ſolum debeatur ex honeſtate: ſufficit tamen quod ſit debitum, ad quod quis ſub peccato etiam veniali teneatur. num. 16.*

10 *Officialis tenetur Reipublicæ reſtituere non ſolum damnum quod ipſe dedit, ſed & quod illa eius culpa & negligentia paſſa eſt, vel quod ipſe poterat impedire. & num. 11. & 17. ſecus ſi non potuiſſet impedire. num. 18.*

13 *Coactus ille etiam dicitur aliquid facere, qui id ſine dedecore vel imminutione ſuæ auctoritatis non poteſt omittere.*

14 *Iuſtitia cõmutatiua requirit æqualitatẽ dati & accepti operis, & mercedis, nec iuſtificatur ex eo, quod nõ deerunt qui dictũ opus minoris, iuſta mercede præſtarent.*

19 *Suffragia plura, quam liceat, clam immittens, ad hoc vt officiali debitum augeatur ſtipendium, peccat quidem, ſed non videtur ad reſtitutionem obligatus.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM I.

CVM ſtatuendum eſſet aliquid à 130. decurionibus, quorum duarum partium ſuffragia ſufficiebant ſuper augmento ſalarij eorum, vnus in fauorem augmenti dedit clam quatuor ſuffragia,& publicato ſcrutinio inuenta ſunt duarum partium ſuffragia, & præterea tria. Quæritur,an is, qui dedit prædicta quatuor,teneatur ad reſtituendum damnum datũ Reipub. per augmentum prædicti ſalarij.

Pro parte autem negante facit primo, quod qui non dedit iniuſtum damnum, nec cauſam iniuſtam damni, non tenetur reſtituere. arg. totius tit. de iniur. & dam. dato. & ff. & C. ad l. Aquil. & quod præfatus decurio non dedit vllum damnũ iniuſtum. Tum quia prudentis arbitrio ſalarium noue ſtatutum eſt iuſtum.Quod probatur primo ea ratione, quod tale viſum eſt 80.circiter viris iuratis,prudẽtibus, nobilibus, & amantibus præ-
1 fatam ciuitatem: Deinde, quod notorium eſt, in prouincia, in qua eſt illa ciuitas,& in tota fere Europa multo cariorem factum eſſe victum,& multo viliorem pecuniam numeratam, quam erat abhinc 100. 80. 60. & 40. annis: palam enim eſt, quod duplo maiori pretio valent nunc panis, vinũ, carnes,& alia opſonia,& veſtes non ſolũ herorum, ſed etiam familiæ.cum ergo ſalarium præfatorum decurionum antiquum ante 60. 100. & amplius annos fuerit conſtitutum in pecunia numerata, & vt eſt veriſimile, non fuit ſuperfluum, ſed ad ſummum iuſtum; conſequens eſt, quod nunc auctum duabus tertijs partibus vix aſcendit ad iuſtum, cum etiam duplicatum non excederet illud.

2 Secundo,quod qui reducit res iniuſte diſpoſitas ad earum iuſtam diſpoſitionem, non præſtat damnum,nec tenetur ad reſtitutionem,etiam ſi ordine iuſto non ſeruato id faceret: quia non infert damnum iniuſtum qui accipit clam ſibi debitum à debitore nolente ſibi ſoluere, nec tenetur reſtituere,etiam ſi forte peccet accipiendo:quia non infert ei damnum iniuſtum,iuxta gloſſ.celeb.cap.ius gentium.1.diſt.declaratam à nobis ſatis late in Man.conſ.cap.17.n.112.& debitor,qui ſoluit creditori ſui creditoris, non tenetur ad reſtitutionem,immo liberatur ipſo iure,ſi ex eadem cauſa erat creditor,& per exceptionem,ſi ex alia cauſa, l.ſi liber.ff.de negot. geſtis.adiuncta gloſſ.& doct.Bart.& gloſſ.in §.1. Inſt.quibus modis toll. obli. & is cui coram Deo vere debetur maius ſalarium, quam quod ei datur, poſſet clam ſine ſcandalo accipere,per ea quæ nos tradimus in Man.conſ. cap.17.nu. 108.& vxor poteſt ſoluere debitum mariti nolentis id facere, vt liberetur à peccato, vt etiam tradimus nos vbi ſupra nu. 117. At præfatis decurionibus debetur nunc longe maius ſalarium, quam cum illud aſſignatum fuit: quia,vt dictum eſt, erat conſtitutum in pecunia numerata, & omne genus victus longe pluris valet nunc,quam tunc.

3 Tertio, quod non tenetur reſtituere qui occulte aliquid accipit ab eo, cui non diſpliceret acceptio ſibi nota, licet diſpliceret occulta, vt etiam tradimus nos vbi ſupra num. 139. & ſi præfata ciuitas eſſet perſona vera,

vt eſt

ized by Google

vt eſt ficta,& ſapiens,iuſta,Chriſtiana,& dines,vti eſt,non diſpliceret ei,vt hoc auctarium ſalarij daretur ſuis decurionibus:quia videretur ei eſſe iuſtum & debitum;quod valde veriſimile eſt,cum ex 130. decurionibus eius circiter 80.iuratis id viſum fuerit. quod autem ſit dines quo ad hunc effectum conſtat ex eo,quod facit eleemoſynas largas,& alias gratias,& opera,quæ iure & præcepto non tenetur facere.

4 Quarto, quod in hac materia paria videntur eſſe, quod aliquid placeat alicui,vel quod placere debeat: vnde Scotus receptus in 4.lib.ſent.diſt.15. q.2.art.4. ait, eum qui tenet alienũ inuito domino,non peccare non reſtituendo ſtatim;ſi id faceret, eo quod non poſſet abſque ſua infamia vel aliquo maximo damno Reipub.vel ſuo:quia id placere debet ei,cui reſtituẽdum eſt,licet non placeat. Pro quo facit,paria eſſe ſcire,vel ſcire debere,l. quod te.ff.de reb.cred.& illud Domini Matt.5.relatũ in princip. Decreti: *Quæcumque vultis vt faciant vobis homines,& vos facite illis*.

5 Quinto,quod præfatus decurio fecit præfatam fraudem, vt conſuleret honori & decori ciuitatis, bona fide credens præfatum ſalarium debere augeri;quod etiã,vt dictum eſt, videbatur, vt viſum fuit maiori parti, immo & duabus partibus,aut circiter omnium decurionum.

6 Sexto,quod poteſt quis in foro conſcientiæ vti iure quæſito bene attento iure naturali, licet ſolemnitas iure humano inducta non fuerit ſeruata; ſecundum Innoc.recep.in cap.quod ſicut.de elect.quem inter alios ſequitur Fel.in cap.1.nu.39.de conſtit. vt electus in prælatum non ſeruata ſolẽnitate cap.quia propter. de electio.poteſt vti illa electione, ſi coram Deo maior & ſanior pars Capituli conſenſerit in eum.

7 Septimo,quod qui damnum dat cum alijs non vti dux eorum,neque cõmunicato conſilio cum eis,non tenetur reſtituere damnum, niſi pro parte quæ ad ipſum peruenit, ſi non fuit cauſa, ſine qua id non fuiſſet datum, ſecundum Inno.in cap.ſicut dignũ.de homic.quem aliàs ſequuti muniuimus magnis argumentis contra Caiet.& Sotum,vt referimus in Man.cõſ. cap. 17.nu.108. & præfatus decurio probabiliter poteſt credere,quod non fuit cauſa,ſine qua non fuiſſet factum illud augmentum. Tum quia ipſe ſolum tria ſuffragia,quæ non habebat, addidit: quoniam quartũ iure ſuo tulit; & ſublatis illis tribus reliqua ſuffragia cõſtituebant numerum duarum partium, quæ ſufficiebant,iuxta l.plane.ff.quod cuiuſque vniuerſit.nom. Tum quia ipſe non tenetur credere, quod alia ſuffragia, quæ inuenta fuerunt ſupernumeraria, fuerunt lata in fauorem augmenti, licet poſſet, ſi vellet: quia credulitas, ſiue fides humana ex affectu adiuncto motiuo producitur; & poteſt quis ex libero arbitrio alteram partem,quam voluerit, immo & vtramque ſucceſſiue ex diuerſo motiuo credere, ſecundum doctrinam poſterioriſticam Ariſtotelis receptam, ſecundum quam, vt dicit S. Tho.1.2.q.56.ar.3.nemo credit niſi volens, & fides cauſatur à voluntate, quæ determinat intellectum ad aſſentiendum alicui rei, ad quod non determinatur ratione ſufficienti.

8 Pro parte affirmante facit primo, quod Reſpublica non videtur teneri ad aſſignandum officialibus ſuis iuſtum omnino ſalarium: quia non cogit

ad ac-

ad accipiendum illa ; & poteſt dicere illis qui petunt illa officia, vel his quibus committuntur, Accipite illa cum ſalarijs & oneribus eis conſtitutis, ſi vultis, alioquin relinquite, quia non deerunt qui accipient illa: vt definit Sot. de iuſti. & iur. lib. 3. q. 6. art. 4.

Secundo, quod qui damnum vel cauſam damni dat, illud reſtituere tenetur, cap. fin. de iureiur.

9 Tertio, quod tum demum accipiens clam debitum ſibi, vel alij, excuſatur à reſtituendo, cum illud debitum eſt legale, & debitor poſſet cogi ad ſoluendum, vel tenetur in conſcientia ſoluere, vt nos monuimus in Manu. confeſſ. cap. 17. à nu. 112. & quamuis præfatum augmentum deberetur de honeſtate prefatis decurionibus, non tamen debebatur de precepto & neceſſitate, adeo quod poſſet cogi ciuitas ad ſoluendum illud, vel teneretur ſoluere in conſcientia, vt palam eſt : alioquin enim teneretur ſoluere omnibus decurionibus, qui præceſſerunt, præfati augmenti conſtitutionem à tempore quo illud debuit aſſignari eis ob caritatem victus.

10 Quarto, quod officialis publicus non ſolum tenetur ad reſtituendum damnum à ſe dolo datum, ſed etiam ad datum ſola culpa & negligentia, l. magiſtratus. ff. de adminiſt. rerum ad ciuit. pert. & cap. ea quæ. adiunct. gloſ. de off. arch. immo damnum datum, quod ipſe prohibere potuiſſet, l. fin. ff. de adminiſt. rerum.

11 Quinto, quod prefatus decurio curauit, ne fraus facta detegeretur, perſuadendo non decere vt talis fraudis inquiſitio fieret, & ita per eadem iure ſolus tenetur.

12 Ad hæc autem reſponderi poſſe videtur. Ad primũ primo negando aſſumptum in eo: quia lege naturali, diuina, & humana dignus eſt mercena-
13 rius mercede ſua, Lucæ 10. & cap. 1. 13. q. 1. Secundo, quod licet directe nõ cogantur acceptare illa officia, coguntur tamen indirecte, ne ſuam auctoritatem perdant, immo ne minoris habeantur, quam ſui compares, ne re-
14 putentur indigni talibus muneribus. Tertio negando etiam, quod iuſtificatur Reſpub. dicendo, accipite, ſi vultis, illa. Tum quia id quod iniuſtum eſt iniuſtitia commutatiua, non efficitur iuſtum, eo quod non deerit qui velit ſuſtinere illam iniuſtitiam. Tum quia requiritur, vt res, quę datur, valeat tanti, quanti ea quæ accipitur, vt concludit Ariſt. 5. Ethic. & S. Tho. 2. 2. q. 77. art. 1. Tum quod iure naturali & diuino iuſtitia commutatiua requirit æqualitatem rerum, quæ dantur & accipiuntur, ſecundum omnes, præſertim Scot. in 4. lib. ſent. diſt. 15. q. 2. art. 2. quem ad bonum propoſitum citauimus in d. Man. cap. 17. nu. 283. lit. C.

15 Ad ſecundum reſpondetur concedendo aſſumptum; negando tamen, quod præfatus decurio damnificauerit præfatam Rempub. & damnum dederit ei; immo profuit, per contenta in argumento primo pro parte negante adducto.

16 Ad tertium concedo aſſumptum, ſcilicet, quod non poteſt quis clam accipere ſibi debitum, niſi ſit legale, ideſt, per legem vel per conſcientiam debitum: concedendo item, quod præfata ciuitas non tenebatur ſoluere præfatum augmentum præfatis decurionibus ante inſtitutionem eius; negando

gandotamen quod non tenebatur in conſcientia ad inſtituendum illud ſub pœna peccati mortalis, vel venialis, quod ſufficit ad hoc, quod inſtitutio illius ciam fraude aliqua procurata valeat.

17 Ad quartum reſpondetur, concedendo aſſumptum, negando tamen ſubſumptum expreſſe vel tacite, quòd præfatus decurio per culpam vel negligentiam damnificauerit ciuitatem: quia, vt prędictum eſt, negatur eum illi obſuiſſe, quia potius profuit.

18 Ad quintum reſpondetur, negando quod fraus præfata ſublata fuiſſet, ſi ipſe non curaſſet ne de illa cognoſceretur: quia non poterat id fieri iuſte, inuitis eis, qui voluiſſent defendere augmentum: quoniam non poterat probari, quod abſque falſis ſuffragijs non conueniſſent duæ partes: quia nullatenus poterat probari, quod ſuffragia falſa fuiſſent pro augmento. Tum quia qui ea dediſſent, non fuiſſent id confeſſi, ne ſe infamarent. Tum quia etiam ſi fuiſſent confeſſi, non erat iure credendum eis: quia erant ſingulares teſtes, quibus non creditur, cap. bonæ. de elect.

19 Itaque reſoluendo videtur dicendum primo, quod hæc quæſtio eſt difficilis. Secundo, quod præfatus D. decurio mittendo falſa ſuffragia peccauit. Tertio, quod in foro exteriori non poſſet caſſari inſtitutio prædicti augmenti, nolentibus illis, qui pro eo ſuffragati fuerunt. Quarto, quod nullum damnum iniuſtum videtur datum. Quinto, quod in foro conſcientiæ non tenetur prędictus decurio ad reſtituendum quidquam, mea ſententia præſenti, ſalua iuſtiore, & maturiore alterius melius ſentientis, immo & mea futura, ſi quam maturius veriorem conciperem, gratia Dei optimi maximi, qui nos omnes ſaluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Officialis, ſeu miniſter Principis non peccat exequendo mandatum non ſecundum verba, ſed ſecundum mentem Principis.*

1 *Iudex accipiens ab eo, qui ne iniuſte coram Deo puniatur, ſponte aliquid dat, reſtituere tenetur.*

CONSILIVM II.

OFFICIALIS ſeu miniſter regius miſſus ad proceſſus formandos contra latrones, & eorum fautores, & receptatores, habens expreſſum mandatum à ſuperioribus, vt omnes conſanguineos prædictorum latronum illico in exilium eijciat, & de domibus & patria expellat; ſi à prædictis conſanguineis pecuniam ſibi oblatã ſponte acceptet, & illis parcat miſertus eorum ruinę, ſciens pro certo eos non eſſe in culpa; Quæritur, an peccet, & an ad reſtitutionem teneatur, & cui reſtituere teneatur? Videtur autem, quod non peccat: quia non videtur facere contra intentionẽ Regis, cuius mens eſt, vt parentes non patrocinentur latronibus: ergo ſi non ſunt in culpa, non ſunt eijciendi. Nec ad reſtitutionem videtur teneri: quia

quia non vi, sed sponte & gratiose datur, nec vlli damnum infertur, nec Rex suo fine frustratur; & parentes modicum pecuniæ dantes, maximum incommodum effugiunt, & maximam vtilitatem consequuntur, cum non eijciantur propria domo.

1 Respondeo, quod non peccat parcendo, quo ad forum conscientiæ, propter rationem in ipsa quæstione propositam, sed sic accipiendo pecuniã: quia accipit pro eo quod in foro conscientiæ tenetur facere: & tenetur restituere eis qui dederunt. quoniam qui male accipit à bene dante, peccat & tenetur ei restituere, iuxta l. 2. 3. & vlt. ff. de condob tur. & per latius tradita in nostro Man. cap. 17. nu. 30.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non potest dare mandatum ad agendum criminaliter, nec ciuiliter contra homicidam, nisi cum protestatione citra pœnam sanguinis.*
2 *Pater agens ad pœnam ciuilem ob mortem illatam filio, illam petit non ob iniuriam illatam filio, sed ob ipsimet patri sic illatam.*
3 *Iniuria filij redundat in patrem.*

CONSILIVM III.

AN PATER post natiuitatem filij annis fere decem clericus factus possit constituere procuratorem ad petendam & prosequendam iustitiam contra assassinos occisores, & complices in nece filij, absque periculo irregularitatis, & amissionis beneficiorum?

1 Respondeo, quod non potest dare tale mandatum ad agendum criminaliter, neque ad agendum ciuiliter sine protestatione, quod iudex non
2 inferat pœnam sanguinis: neque cum hac protestatione, nisi ad pœnam ciuilem imponendam illi homicidæ propter iniuriam, quam fecit patri clerico, eo quod occidit filium suum: ita quod ipse non debet velle, vt imponatur ei pœna homicidij, vel alia propter iniuriam, quam fecit filio, eo quod occidit ipsum, sed propter iniuriam, quam sibi patri intu-
3 lit, ea ratione, qua iniuria filij redundat in patrem, iuxta l. 1. §. iniuria. & l. eum qui. §. fin. ff. de iniur. Quæ omnia probantur in cap. perlatis. de homic. lib. 6. adiunctis eis, quæ annotat Philip. Franc. in 1. eius notabili, adiuncto cap. parochianos. cum glos. & adnotatis, ibi per doctores de sent. excom. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Testis iusse interrogatus, reum non detegens, fisco non restituit pœnam, in quam reus ipso iure incidit.*

Fiscus

Digitized by Google

1 *Fiſcus nequaquam ante ſententiam acquirit bona committentis delictum, pro quo eſt impoſita pœna ipſo iure incurrenda; nec pœna etiam ipſo iure impoſita eſt per impedientem ei ante ſententiam reſtituenda. & nu. 2. in fi.*

1 *Damni qui cauſa proxima eſt, tantummodo reſtituere tenetur.*

2 *Pœna in foro conſcientiæ ante ſententiam non debetur.*

1 *Impediens alium à conſequendo aliquid, tunc demum reſtituit, ſi impeditus ad id habebat ius quæſitum in re, vel ad rem per actionem vel officium iudicis.*

3 *Actibus in cunctis attenditur, quod principaliter intenditur.*

3 *Cuſtodes & vigiles delinquentes non deferendo peccant; ſed ad pœnam, quam accuſati ſoluerent, non tenentur.*

4 *Leges humanæ, maximè in foro poli, non plus ligant, quam in eo ſunt receptæ.*

5 *Intereſſe & damnum intrinſecum intra rem, non autem remotum extrinſecum extra rem reſtituendum eſt.*

CONSILIVM IIII.

POENA quando eſt poſita ipſo iure, an teſtis legitime interrogatus reum non detegens teneatur fiſco damnum reſtituere?

1 Reſpondeo, quæſtionem hanc eſſe ſatis nouam, & multa pro eius vtraque parte adduci poſſe, & videri tenendam partem negatiuam, videlicet, quod non teneatur reſtituere in foro conſcientiæ. Primo, quia non omnis, qui qualemcumque cauſam & occaſionem damni præſtat, tenetur reſtituere, ſed tantum is, qui cauſam proximam eius præſtat, cap. de occidendis. 23. q. 5. & gloſſ. ſing. cap. de cætero. de homicid.

Secundo, quod prædictus teſtis ſuo falſo teſtimonio nulla bona abſtulit fiſco, nec fuit cauſa vt ille perderet aliqua; quia nulla ratione ante ſententiam queſiuit illa. l. eius. cum ſeq. de teſtam. 1

2 Tertio, quia pœna non debetur in foro conſcientiæ ante ſententiã, iuxta gloſſ. ſin. communiter receptam cap. fraternitas. 12. q. 2.

Quarto, quod ſi qua ratione prędictus teſtis tenetur ad reſtitutionẽ, maxime eo quod fuit fiſco impedimento acquirẽdi bona: at, vt nos reſoluimus in Man. cap. 17. nu. 69. non tenetur, niſi qui impedit alium à quærendo id in quo iam habebat ius quæſitum in re, vel ad rem per actionem, vel officium iudicis, quale non videtur habere in noſtro caſu fiſcus.

Quinto facit, quod in nulla parte iuris videtur exprimi, quod teneatur quis ad reſtituendum fiſco pœnas ei debitas ob aliqua delicta, donec ad eũ per ſententiam deferantur, vt ſignificant l. 1. & aliæ, ff. de bon. dam.

3 Sexto facit, quod in actibus humanis, id quod principaliter intenditur, eſt attendendum, & non quod minus principaliter, l. ſi quis nec cauſam. cũ 16. fundamentis Iaſ. ibid. ff. de reb. cred. & teſtimonium prædicti teſtis non tendit principaliter ad impeditionem acquiſitionis bonorum fiſco, ſed ſolum ad excuſandum crimen rei. ergo, &c.

Septimo, quod D. Bernardinus relatus à Syl. verbo reſtitutio 3. q. 5. verſ. 7. & à nobis in Man. cap. 25. nu. 34. ait, cuſtodes & vigiles ciuitatum non accuſantes quos inueniunt euntes poſt ſonum campanæ, licet peccent mortaliter, & ſint periuri, ſi accuſare iurauerunt, non tamen tenentur ſoluere pœnam, quam ſoluiſſent, ſi fuiſſent accuſati.

4 Octauo plurimum mouet, quod leges omnes humanæ, potiſſimum pœnales,eatenus videntur ligare,præſertim in foro conſcientiæ,quatenus in eo ſunt receptæ, & non amplius, vt ſatis profunde tradimus in prædicto Man.cap.23.nu.40.& 62. At nullibi receptum eſt,vt vlla lege iubente damnari aliquem priuatione bonorum, teneatur quis, præſertim in foro conſcientiæ,ante damnationem bona ad fiſcum deferre: ergo.

Nono,quod alioquin ſequeretur, omnes cuſtodes confinium regnorum deputatos ad cuſtodiendum,ne quis aliqua exportet ex illis, vel importet in illa, vel non ſaltem niſi ſoluto vectigali, vel portorio, vel gabella ſub pœna priuationis bonorum,teneri reſtituere non ſolum iura,ſiue vectigalia debita,ſed etiam bona,quæ ob id deberent fiſco applicari: quod nullus, vt arbitror, hactenus dixit.

5 Non obſtat,quod non ſolum tenetur quis reſtituere proximo bona,quę ei abſtulit, ſed etiam intereſſe damni emergentis,& lucri ceſſantis, per ea quæ tradimus in Manu. cap.17. num. 25. Tum quia dicta pœna non eſt intereſſe,per definitionem intereſſe poſitam in dicto cap.17.num.211. Tum quia illud eſt verum de intereſſe intrinſeco, & intra rem,non autem de intereſſe adeo extrinſeco, & remoto, ac eſt pœna huiuſmodi applicanda fiſco,l.ſi ſterilis.9.cum per venditorem. ff.de act.empt.& per dicta à nobis in d.nu.211.poſt Bar.& alios in l.1. C.de ſent.quæ pro eo quod int. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Pater,qui ad fallendum fiſcum falſo negauit ſe habere bona,ex quibus filio condemnato debeatur legitima,tenetur in conſciẽtia eidem fiſco ad reſtitutionem. & n.2.*

1 *Pœna poſt condemnationem etiam iure poli debetur.*

2 *Depoſitum eius,cuius bona poſtea confiſcata fuere,fiſco reſtituendum.*

3 *Pater computare poteſt filio in legitimam,quæ ipſe ei ſubtraxit,num.5 vel pro ipſo coacte ſoluit.& num.6.*

4 *Pater,& filius in eius poteſtate exiſtens etiamſi non habeat peculium caſtrenſe, nec quaſi,poſſunt ſibi inuicem naturaliter obligari.*

4 *Pater non poteſt agere furti contra filium: filius tamen tenetur in conſcienta patri reſtituere, ſi poteſt.& num.5.*

5 *Obligatio naturalis iure canonum,naturali, & ciuili, præſertim in foro conſcientiæ, æquatur obligationi.*

6 *Pater repetere nõ valet quæ ſpõte pro filijs ſoluit,niſi proteſtatio p̃cedat: at quæ coacte pro eis impẽdit,repetere poteſt,& in dubio videtur animo repetẽdi hæc ſoluere.*

CONSILIVM V.

STANTE ſtatuto, vt filius familias propter ſuum delictum condemnari poſſit in legitima, quæ deberetur ei ex bonis patris, ſi tunc ille moreretur; & aliquis filius familias condemnatus fuerit in illa, & pater mendacijs & periurijs ſuis & ſuorum amicorum probet ſe non habere vlla bona, ex quibus debeatur legitima filio:

An teneatur pater reſtituere fiſco, vel iudici, cui debebatur quarta illius legitimæ?

Secundo,eſto q̃ teneatur, an poſſit computare in partem reſtitutionis ea,quæ

Digitized by Google

ea,quæ filius ſubtraxit antea patri ad luſus & alia illicita?

Tertio,an poſſit etiam computare ea,quæ aliàs ſoluit propter delictum ab eodem filio perpetratum?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod tenetur reſtituere.Tum quia licet quis pœnam non debeat in foro conſcientiæ,donec condemnetur,iuxta glo.celeb.in c.fraternitas.12.q.2.poſt condemnationẽ tamen tenetur,iuxta doctrinã S.Tho.recep.in 2.2.q.62.art.4. Tum quia non licet vlli defendere ſe,& minus ſua bona per mendacia & periuria, iuxta eumd.S.Tho.recep.2.2.q.69.ar.2.quæ quia ſuapte natura mala ſunt,nulla-
2 tenus fieri debent,cap.itane.32.q.5. Tum quia l.bona fides.ff.depoſiti. habet,quod etiam depoſitarius tenetur reddere fiſco depoſitum,quod penes ipſum depoſuerat is,cuius bona poſtea fuerunt confiſcata. Tum denique quod iuſtitia & æquitas prçcipit,vt vnicuique reddatur ſuum,vel ſibi debitum,l.iuſtitia.ff.de iuſt.& iure.§.1.Inſt.eod. At in caſu propoſito fiſco & iudici per præfatum ſtatutum debent parentes ſoluere, vel tradere tot bona,quot obuenirent filio,ſi tempore confiſcationis ipſi morerentur: ergo pater prædictus tenetur ſoluere quantum aſcenderet legitima.

AD SECVNDAM reſpõdeo,quod expediſſet dicere,an prædictus filius eſſet in poteſtate patris,vel emancipatus:quia ſtatutum ſolum includit parentes habentes filios in poteſtate.

3 Secundo, præſuppoſito quod prædictus filius erat in poteſtate,reſpondeo,quod hæc quæſtio eſt magna,& pendet multum ab his,quę leguntur & notantur per gloſſ. Bar. & omnes alios in illa re & fama difficili l. frater à fratre.ff.de condict.indeb.quę licet late & ſubtiliter tradantur ibi per omnes,non tamen facilis eſt eorum applicatio ad caſum propoſitum. Nã ibi
4 concluditur ab vna parte,quod filius poteſt obligari naturaliter patri, & contra pater filio, etiam ſi non habeat peculium caſtrenſe, nec quaſi caſtrenſe, nec aduentitium. Et ab altera parte etiam concluditur patrem nõ poſſe agere furti pro furto,quod fecit filius,cũ adhuc ei ſubeſſet, etiã poſt emancipationem,per l.ſerui & filij.& per l.ſi quis vxori.ff.de furtis.

Sed omiſſis multis,quæ pro vtraque parte adduci poſſent, verius videtur,ſaltem quo ad forum conſcientiæ,quod iure naturali & diuino, & etiã canonico filiusfamilias, ſicut peccat mortifere furando patri ad vſus in quæſtione nominatos,ita etiã tenetur reſtituere, ſi poteſt. Tum quia lege naturali & diuina videtur contineri illud, *Non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur male ablatum*, cap. ſi res aliena. 14.q.6. cap.peccatum. de reg.iuris lib.6. & ita nulla humana lege tolli poteſt,cap.quo iure.8.diſt.cap.ſi.de
5 cõſuet. Tum quia etiã lege ciuili, vt dixi,obligari poteſt naturaliter filius, patri, d. l. frater à fratre, & obligatio naturalis iure canonico præſertim quo ad forum conſcientiæ æquatur naturali & ciuili,cap.1.de pactis.cũ ei adnotatis. Tũ quia Bal.hoc tenet in auth.ex teſtamento. col.penult. C.de collatio.relatus & probatus à Ioanne Lupo in rep. cap.per veſtras. de donat.inter virum & vxo.in §.8.verſ.& hinc eſt. Verba Baldi ſunt hæc: *Decimũ ſextum cap.eſt de profuſis ab ipſo filio,vt quia luſit ad azardum:& dic quod ſibi imputat:quia ludere eſt lata culpa,& ideo tenetur,licet poſſidere deſiſtit,infr,eod,auth.*

quod locum.& l.pactum.Idem ſi in meretricãdo conſumpſit: quia meretricari eſt dolus.ff.manda.l.ſi vero.§.ſi adoleſcens. Idem de his, quæ viuo vel mortuo patre pro ſuis culpis & exceſſibus ſoluit:nam ſibi ſoli imputat.ff.pro ſocio.l.cum duobus.§.fin. Hæc ille,cuius dictum procedit etiam in his, quæ filius furatus eſt, ſecundum D.Anton.in p.2.tit.1.cap.15.§.1. Syl.verb.furtum.q.12.

6 AD TERTIAM reſpondeo, quod etiam ſunt computanda in reſtitutione legitimæ illa, quæ pater virtute prædicti ſtatuti ſoluit pro pœnis, in quibus condemnatus fuit præfatus filius.Nam Bald.id expreſſe vbi ſupra dicit. Tum quia licet ea, quæ parentes ſponte impendunt in perſonas filiorum cauſa pietatis & charitatis, non poſſint repetere ab eis', niſi prius facta fuerit proteſtatio,quod animo repetendi impenderent: ea tamen, quæ coacte impendunt, poſſunt repetere, & in dubio videntur impendiſſe animo repetendi. Bald.in l.Neſſenius.per illam l.ff.de negot.geſt. & per l.auia.C.eod. Tum quia regulariter nemo præſumitur donare,l.cum de indebito.ff.de probat.

SVMMARIVM.

1 *Reſtituere non obligat violatio charitatis,ſecus ſi violetur virtus ſpecialis iuſtitiæ.*
2 *Reuelare teneor tibi ignoranti te eſſe creditorem talis, vt ſic damnum tuum repetendo euadere poſſis.*
3 *Damnum datum reſtituere teneor,ſi tibi ignoranti ſuadeo, vt creditum exigas,quod ego ſciebam,vel ſcire debebam eſſe ſolutum.*

CONSILIVM VI.

NOTARIVS quidam proſequens odio M. & inueniens inter ſua protocolla vnum non caſſatum inſtrumentum continens præfatum M.debere Sorti certas pecunias,ob odium monuit & rogauit Sortem pollicendo ei auxilium, vt peteret eas à M. qui tandem probata ſolutione liberatus fuit,multa tamen impenſa.Quæritur,an notarius præfatus teneatur eam reſtituere.

1 Reſpondeo primo, quod præfatus notarius peccauit peccatũ odij proximi contra charitatem,quæ debetur ei, cap.duo. 23.q.4. ſed ob hoc peccatum non tenetur reſtituere damnum:quia peccata contra charitatem, quatenus ſunt talia,nõ obligant ad reſtitutionem,per ea quæ nos citamus in Man.conſ.cap.24.nu.7. & in Apol.de redit.q.2.mon.7.

2 Secundo, quod præfatus notarius ſi bona fide credebat debitum illud nondum fuiſſe ſolutum,iuſte poterat præfato Sorti reuelare, immo & tenebatur, ſi credebat eum ideo non petere illud, quod neſciebat ſibi eſſe debitum, vt liberaret eum à damno, quod per ignorantiam eum incurrere putabat. argumento cap. qui cum fure. de furtis. adiunct.gloſſ.verb. indicat.

Tertio,

Digitized by Google

3 Tertio, quod ſi credebat, vel tenebatur credere illud debitum iam fuiſſe ſolutum, tenetur reſtituere: quia peccauit contra iuſtitiam ſpecialem, procurando vt ſolutum iterum ſolueretur, contra tit. de cond. indeb.

SVMMARIVM.

1 *Famuli videntes à conſeruis domino per furtum damnum dari, tacendo peccant contra charitatem eo modo, quò peccant cæteri, qui cùm poſſint, damnum proximi non impediunt: nec excuſantur ob timorem, quod reuelando compararent ſibi maleuolos; niſi attenta quantitate rei ſubtractæ, qualitateque perſonarum, ſana charitas indicaret expedire magis vt taceretur furtum, quam vt incurrantur alia damna, quæ ex reuelatione ineuitabiliter probabiliter incurrerentur. nu. 3. at reſtituere non tenentur, cum non teneantur dicta bona ex officio eis demandato cuſtodire. num. 2.*

CONSILIVM VII.

IN DOMIBVS magnatum adſunt miniſtri, & ſeruientes, qui habent officia diſtincta. Euenit quod præpoſitus cellæ vinariæ architriclinus furatur vinum ſecrete, vidente eo, qui præpoſitus eſt cuſtodiæ veſtium, ac cubiculario: & quia ad iſtos cura cellæ vinariæ ſpecialiter non ſpectat, non curant hoc indicare ei, qui poſſet occurrere, afferentes, Nobis ſufficit, furto nec conſilium, nec auxilium dare, de cætero nolumus nobis parare maleuolos in domo. Dubitatur, an iſti tacendo peccent, & teneantur ad reſtitutionem.

1 Reſpondeo primo, prædictos miniſtros, de quibus quæſtio proponitur, videri peccare, ſiue quod non vtuntur correctione fraterna, ſiue quod non obuiant peccatis committendis, ſiue quod non impediunt damnum & detrimentum proximi, quod poſſunt impedire, & non impediunt, credentes quod nemo alius impediet, per ea multa, quę nos adduximus in comment. cap. non in inferenda. 23. q. 5. & in locis ibi citatis, quorum ſummam inſeruimus Man. conſ. cap. 24. nu. 22. & in locis ibi citatis. Nec obſtat, quod res cellæ vinariæ, vel panariæ non ſint eis ſpecialiter deputatæ, & commendatæ: quia quo ad effectum peccandi non eſt neceſſarium quod cuſtodia rerum proximi ſit commiſſa officio negligentis ſeruare indemnitatem eius, licet ſic quo ad effectum reſtituendi, vt in locis ſupradictis traditur, & facilius ibi videri poteſt.

2 Secundo reſpondeo, quod non tenentur ad reſtitutionem: quoniam qui non obſtat, cum poſſit, damno proximi faciendo, niſi ex officio teneatur ad cuſtodiendum illud, non tenetur ad reſtitutionem damni ſequuti: quia non peccat contra leges iuſtitiæ ſpecialis, ſed contra leges tantum charitatis, quarum tranſgreſſio non obligat ad reſtitutionem, vt traditur in d. Man. cap. 17. nu. 11. & cap. 24. nu. 17.

3 Tertio, quod prudenter perpendenda eſt in huiuſmodi caſibus grauitas, ſiue

Digitized by Google

tas, siue magnitudo, vel paruitas dãni salutis, honoris, vel rei pecuniariæ, quæ posset consequi denunciationem, vel indicationem huiusmodi furum: quoniam interdum illa excusare posset à peccato, & interdum non: quãuis arbitrer raro contingere posse, quod non se offerat aliquis modus indicandi sine notabili damno ei, qui ob sanam charitatem, & obsequium Dei, & amorem virtutis, voluerit indicare.

SVMMARIVM.

1 *Oeconomus seu magister domus non potest recepta pecunia conuenire cum pistore, & lanione, quod ab eis etiam currenti pretio panem & carnes pro vsu domus emet.*

2 *Cambio minuto quod lucratur œconomus, dum pecuniam argenteam, quam à domino expendendam accipit, in æream conuertit, restituere non tenetur domino, qui ex hoc damnum non patitur.*

CONSILIVM VIII.

PROCVRATOR magnatis conuentionem facit cum pistore & lanione, quod ipse accipiet pretio currenti omnem panem & carnes necessarias proxomo domini sui, si pistor & lanio dederint ei tot aureos singulis mensibus. Quæritur, an conuentio sit iusta. Item quæritur, an retinere possit sibi quod mutuando pecuniam argenteam in minutam lucratur.

1 AD PRIMAM respondeo, videri iniustum. Tum quia videtur præstare materiam delinquendi pistori, vt det peiorem panem. Tum quia videtur fraudare dominum treseno, vt vocant, panis. Tum quia nihil industriæ vel laboris in hoc ponit. Tum denique quod domino aliqua via peribit tantum, quantum pistor œconomo præstat.

2 AD SECVNDAM dico, quòd satis potest teneri, posse œconomũ per prædictum cambium lucrari sibi. Tum quia id nullatenus domino nocet. Tum quia multum laboris & tædij deuorat œconomus soluendo illa, quæ emit, pecunijs minutis. Tum quia non nihil industriæ suæ addit.

SVMMARIVM.

1 *Incertum debitum est, quod debetur pauperibus in genere: certum autem est, cuius creditor vel hæredes sciuntur.*

2 *Debitor incertorũ si sit pauper, potest illa sibi tamquã pauperi retinere, vel distribuere: at quod debet certis creditoribus, debet illis restituere, si etiã ipsi sint pauperes. nu. 3. nisi ab eis obtineat dilationem. nu. 4. quod si habeant vnde viuant, excusatur debitor non habens vltra necessaria sibi & familiæ suæ, donec deueniat ad pinguio-*

Digitized by Google

pinguiorem fortunam, num. 3. quæ ſi nunquam veniat, nunquam obligabitur. num. 4.

CONSILIVM IX.

OMISIT quidam implere legatum, quo tenebatur quotannis dare certum panem pauperibus in genere, & eſt obligatus ad reſtituendũ damnum quod dedit parti coram ſe litiganti; à quo tamen nil petitur in foro fori. Quæritur, quid faciet in foro poli propter paupertatem bonorum ſuorum, ex quibus vix poteſt granum ſufficiens pro ſe, ſuiſq. vxore ac liberis, ad panem conficiendum colligere; & propter ætatem 63. annorum, & conditionem ſuæ perſonæ, non poteſt laborare.

Reſpondeo primo, quod prædictus D. conſulens reſtituere tenetur omnia, quæ iuſte debet coram Deo: quia peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum, cap. ſi res aliena 14. q. 6. & cap. peccatum. de reg. iur. lib. 6. niſi excuſetur aliquo modo eorum, qui tanguntur in noſtro Manu. conſ. cap. 17. à num. 54.

1 Secundo, quod aliud videtur reſpondendum de ijs quæ debet ratione omiſſionis adimplendi legatum, quo tenetur quotannis diſtribuere pauperibus certam quantitatem panis; & aliud de debito reſtituendi damni, quod per iniuſtitiam dedit: quoniam debitum ratione omiſſionis implendi legatum, videtur incertum; quia neſcit quibus pauperibus nocuit, licet ſciat quod pauperibus in genere nocuit: alterum autem debitum iniuſtitiæ eſt certum; quia, vt ait, ſcit quibus nocuit, & cognoſcit hæredes eorum viuentes.

2 Tertio, quod debitum prius omiſſionis implementi legati poteſt reſtituere ſibimet, & ſuæ familiæ, corde puro & vero dicendo Deo, Ego & familia mea ſumus de numero pauperum tuorum; & ego teneor reſtituere illa, quæ debeo, pauperibus ex omiſſione implementi talis legati; & ita totum illud debitum accipio tamquam vnus vel plures mihi, & meis egentibus illis ad noſtram ſuſtentationem. Quoniam qui debet dare vel diſtribuere aliqua pauperibus incertis, poteſt illa accipere tamquam vnus de pauperibus, ſibi, vt tradimus nos poſt alios, quos ibi citamus, in Manu. conſ. cap. 17. nu. 171. & in Enchir. de orat. cap. 7. nu. 34.

3 Quarto, quod poſterius debitum ob iuſtitiam male adminiſtratam debet reſtituere illis, quos læſit, vel hæredibus eorum, ſi egent: ſed ſi creditores habent bona, quibus ſe ſuſtentent, excuſatur à reſtituendo vſque ad pinguiorem fortunam, per ea quæ nos latius ſcribimus in d. Man. conſeſſ. cap. 17. nu. 54. & 61.

4 Quinto, quod poſſet D. conſulens in propoſito caſu rogare per confeſſarium ſuum creditores, vt condonarent cuidam perſonæ, quæ debet eis damna prædicta, vel partem illorum, donec peruenire ad pinguiorem fortunam, quia eſt nunc maxima paupertate oppreſſa; & poſtea differre ſolutionem eius partis, quæ non fuerit ei condonata, vſque ad pinguiorem fortunam, immo & in perpetuum, ſi illa numquam venerit, argu.

Digitized by Google

eorum, quæ vbi supra, & paulo ante & post scribuntur num. 54. & 63.

SUMMARIUM.

1 *Bullas falsas ex vera supplicatione signata conficiens, & parti ignoranti recepta pecunia pro vera expeditione necessaria tradens, debet pecuniam sic acceptam restituere danti. nu. 3. & hoc etiam si d. bullæ tantum profuerint, ac si fuissent veræ. num. 2. Nec satisfaciet restituendo Cancellariæ, num. 5. nisi forte curaret veram bullam expediri, vt potest: quia sic in expeditione veræ bullæ posset dictas pecunias impendere. nu. 4.*

6 *Impediens aliquem iniuste à consequutione alicuius boni, tunc demum tenetur restituere, si impediuit in iure plene quæsito in re, vel ad rem, sine ex officio iudicis debito.*

7 *Cancellariæ Apostolicæ officiales videntur facere vnum corpus, siue collegium, quod est idem semper, licet mutentur aliqui particulares.*

7 *Corpori, seu collegio, quod vno tempore cæptum est deberi, potest tuto alio tempore solui, licet aliqui particulares participantes de commodo collegij sint mutati.*

CONSILIVM X.

CVRIALIS & solicitator impetrarunt pro absente beneficium à Sede Apost. & postquam supplicatio iam fuerat signata, ne soluerent magnam summam pecuniarum pro expeditione litterarum, sed sibi illam retinerent, ac lucrarentur, confinxerunt litteras falsas, per quas absens & ignorans accepit possessionem eius, & soluit curiali & sollicitatori impensas litterarum, perinde ac si iuste per Cancellariã fuissent expeditæ. Quæritur modo, an teneantur restituere pecunias pro falsa litterarum expeditione acceptas, & cui, an parti absenti ignoranti factum, an vero Cancellariæ, quam fraudauerunt, cum in præsenti non extent ijdem officiales saltem omnes, qui tunc extabant.

1 Videtur respondendum primo, quod prædicti falsarij tenentur ad restituendas illas pecunias alicui. Tum quia acceperunt eas ad expediendas litteras Apostolicas super obtento beneficio, & eas non expedierunt; & ita tenentur condictione ob causam, iuxta totum tit. ff. de condict. caus. data. & C. de condict. ob causam. Tum quia sine vllo titulo iusto mala fide illas tenent, contra cap. fin. de præscript. & contra præceptum septimum Decalogi, per quod omnis illicita vsurpatio vetatur, cap. pœnale, 14. q. 5.

2 Secundo videtur, q̃ dicti falsarij non tenentur ad restituendum ei, à quo pecunias receperunt, ea ratione, quod eum damnificauerint, vel læserint; quia tantum profuerunt ei litteræ illæ falsæ, quantum profuissent veræ, cũ iam per signaturam fuisset sibi ius quæsitum, secundum receptam sententiam fundatam in clem. dudum. 9. fin. de sepultur. adiuncta gloss. in verb. verbo vel scripto. & cap. institutionis. 25. q. 2. quod tamen non est verum: quia nihil, vel ipso iure inutile regulariter exæquantur, cap. ex tenore. iuncta gloss. de rescript. & cap. 2. versic. sicut. de translat. prælat. At si nullas,

Digitized by Google

las litteras,nec veras,nec falsas expediuissent,ei tenerentur restituere;ergo etiam si falsas & inutiles expedierint.

3 Tertio, quod tenentur eas restituere ratione acceptionis ob causam,ea non sequuta,iuxta totum tit.supradictum. ff.de condict. causa dat.& C.de condict. ob causam . quia non videtur consequuta causa, ob quam datæ fuerunt pecuniæ,cum illæ datæ fuerint ad expediendum litteras veras,quę non fuerunt expeditæ. quod maxime procedit coram Deo,cui cõstat causam non esse sequutam,cum omnia nuda & aperta sint ei.

4 Quarto,quod prædicti falsarij excusarentur à restituendo ei,si veras litteras super signatura valida nunc expedire facerent:quia causa, ob quam acceperunt,diceretur esse consequuta . & quidem hæc via esset aptissima ad tollendam huius quæstionis perplexitatem, si absque vllius infamia & detectione turpitudinis fieri posset.

5 Quinto, qũod de rigore iuris non videntur satisfacere obligationi suæ dando prædictas pecunias officiarijs Cancellariæ, nullis litteris per eam expeditis . Tum quia per huiusmodi dationem non adimplent causam,ob quam pecuniæ illæ fuerunt eis datæ, cum datæ fuerint ad expediendas litteras veras, quas certum est non expediri ex eo solo,quod pecuniæ ad eas expediendas necessariæ conferantur ministris Cancellariæ . Tum quia sine iusta causa prædicti ministri viderentur prædictas pecunias accipere, quippe qui nullas litteras expediant,ob quas illæ dantur eis.Tũ quia nullo iure naturali,nec diuino,neque humano probari posse videtur, quod falsarius teneatur restituere ministris Cãcellariæ omnes illas pecunias, quæ fuissent necessariæ ad expediendas litteras veras, super quibus ille dedit falsas;præsertim in foro Dei,& conscientiæ: nec vidi,nec audiui vllum falsarium fuisse condemnatum ad id:nec canones, qui de condemnatione illorum agunt, vllam de tali restitutione mentionem faciunt. Ratio autem, quæ redditur ex eo, quod qui iniuste impedit aliquem à consequutione

6 alicuius boni,teneatur restituere,fragilis est: non enim omnes, qui quoquo modo impediunt lucrum alterius, tenentur ei recompensare illud: alioqui mercatores,artifices,& omnes alij, qui lucrantur aliqua, quæ alij lucrati essent,si illi non lucrarentur,tenerentur ad restitutionem;quod ridiculum est. Solum enim illi, qui impediunt eos in iure plene quæsito iure,vel saltem in iure quęsito ad rem,siue debito ex officio iudicis,ad id tenentur, vt nos resoluimus in Man.conf.cap.17.à nu.69. vsque ad 74. quale ius non habet Cancellaria contra eos,qui conficiunt falsas litteras,vel nõ expediunt veras super pecunijs, quæ deberent dari eis ob litteras, quarum expeditio ad eos pertinet.

Sexto, quod per prædicta cessat necessitas respondendi ad aliam quæstionem, qua quæritur quomodo prædictæ pecuniæ deberent restitui,si essent restituendæ officiarijs Cancellariæ, cum per singulos menses mutentur: cessat inquam necessitas respondendi ad eam. Tum quia supra dictum est,non esse restituendas illis, si litteræ denuo non expediantur; & si, vt tangitur in 4.dicto,expedirentur litteræ veræ super vera signatura, distribuerentur pecuniæ more solito.

Septi-

7 Septimo,quod miniſtri Cancellariæ,vt ego puto,faciunt collegium; & ita poteſt reſtitui ei tempore aliquorum, qui non erant de ipſo collegio tempore,quo cœpit deberi: quia quod reſtituendum eſt collegio, poteſt reſtitui ei tempore, quo ſunt in eo multi, quorum tempore cœpit illud, quod reſtituendum eſt,deberi,iuxta ea quæ citat Calder. conſ.21. de præb. dum concludit, quod debitum Capitulo diuidendum inter canonicos ſingulis annis, ſi non diuidatur in aliquo anno, & poſt ea diuidatur in alio,in quo ſunt noui canonici,habebunt illi ſuas partes,ſicut & antiqui,cum Capitula non mutentur propter mutationem ſingulorum. Pro quo faciunt multa,quæ Fel.congerit cap.eam te. à num.14.de reſcript. Et ita ſi prædictæ pecuniæ forent reſtituendæ miniſtris Cancellariæ, ſatis recte dicerentur eis reſtitui, ſi reſtituerentur collegio eorum præſenti, non curando an deſierint eſſe in eo aliqui,qui erant tempore,quo cœperunt eſſe debitæ illi collegio; cum idem ſit collegium,quod nunc eſt,& quod tunc fuit,argum. l. proponebatur. ff. de iud. & cap. denique. iuncta gloſſ. verbo idem. 7. quæſt.1. &c.

SVMMARIVM.

1 *Canonicatus in cathedrali eſt beneficium ſimplex,non autem de numero dignitatũ, vel perſonatuum,de quibus in cap.de multa.illum tamen habens æquiparatur cõſtituto in dignitate,quo ad effectum vt poſſit eſſe delegatus Papæ.*

2 *Penſio,quæ non datur in titulum beneficij,non eſt beneficium:& ideo nihil prohibet, quin qui habet generaliter facultatem transferendi, poſſit illam transferre ſub conditione.*

3 *Actui gerendo auctoritatem præbens non tenetur parti læſæ,ſi actus fiat nulliter;immo verius videtur quod teneatur,cum per hanc auctorizationem cenſeatur aſſerere actum eſſe validum. nu.4.*

CONSILIVM XI.

QVIDAM facultatem habens transferendi certam penſionem, coram tamen perſona in eccleſiaſtica dignitate conſtituta, eam coram canonico cathedralis tranſtulit ſub conditione, ſcilicet ſi moreretur in illa infirmitate,qua tempore tranſlationis tenebatur, prout paulo poſt mortuus eſt. Canonicus autem prædictus neſciebat,an d.tranſlatio eſſet valida; nec notarium,quomodo, & quid ſcripturus eſſet, monuit. Nunc autem de dictæ tranſlationis validitate dubitatur, eo quod ſit facta ſub conditione.

Quæritur,an d.canonicus teneatur reſarcire damnum,quod ex d.tranſlationis inualiditate eueniet.

1 AD QVAESTIONEM PROPOSITAM reſpondeo primo, quod tranſlatio præfata penſionis videtur nulla ex alio capite, quod non tangitur in eius propoſitione,ſcilicet quod non fuit tranſlata coram perſona

sona in dignitate ecclesiastica constitutra:quoniam prę supponitur in casu, quod is, coram quo fuit facta, erat tantum canonicus ecclesiæ cathedralis ; & constat inter plerosque omnes canonicum ecclesiæ cathedralis non habere dignitatem, nec esse constitutum in dignitate ecclesiastica, per tex.in cap. statutũ. in princ.de rescript.lib.6. licet quo ad illum casum specialem,de quo ibi agitur,scilicet vt possit esse delegatus Papæ,æquiparetur habenti dignitatem ecclesiasticam. Vnde secundum receptam sententiam canonicatus est beneficium simplex, & non est de numero dignitatum,personatuum,vel curatorum,de quibus disponit cap. de multa. de præben.

2 Secundo, quod ratio, quæ videri posset alicui vrgere ad dicendum, quod translatio conditionalis non valet,scilicet quia beneficium non potest conferri sub ordinatione, nullius valoris est.quia pensio, quæ non datur in titulum,quales erant illæ de quibus loquimur, nullatenus est beneficium,secundum omnes:& defendi potest,eum qui habet facultatẽ transferendi generaliter,non addito pure, nec sub conditione,posse transferre sub illa conditione,si moreretur ex infirmitate præsenti, per aliqua, quæ non vacat citare.

3 Tertio,quod is,coram quo agenda est translatio pensionis, non tenetur ad sciendum an translatio recte nec ne fiat,neque ad docendum notarium verba quæ debet scribere, per iura quæ disponunt de tali translatione: sicut neque testes,coram quibus debet fieri,tenentur ad illa, sed tantum ad exhibendam præsentiam suam, & intelligendum id quod agitur : nam ad partes, quarum interest, pertinet an actus coram eis factus valeat, nec ne. & in casu proposito ad pentionarium, & ad personam, in quam illa transferebatur, spectat scire an illa valuerint, nec ne, & non ad præfatum canonicum,neque ad alium in dignitate constitutum,nec ad testes, coram quibus fuerunt facta : quia non interest eorum id discutere, neque examinare.

4 Quarto, his esse consequens, nec præfatum canonicum, neque alium constitutum in dignitate, si tali id contigisset, teneri ad aliquam restitutionem faciendam illi, vel illis, quibus ex præfatæ translationis invaliditate aliquod damnum contigisset, vel contigerit. Quia tamen negari non potest ad officium huiusmodi auctoritatem præstantis & subsignantis pertinere intelligentiam rei gestæ ; quia videtur testari talem vere esse rem gestam, vt scribitur in scriptura notarij : consultius videtur eius indemnitati dicere, quod ex alio capite fuit nulla prædicta translatio, vel quod ita fuisset valida facta sub conditione, ac si puro modo facta fuisset: & ita quod nihil refert an fuisset facta sub conditione, vel pure, cum paulo post eam factam obierit mortem transferens. Salua, &c.

DE POE-

Digitized by Google

DE POENIS.

SVMMARIVM.

1 *Pœna perpetui carceris cum taxatione quatuor vnciarum panis, & totidem aquæ, non eſt pœna mortis, niſi addatur, ne plus edat vel bibat, & iudicio medicorum tale alimentum non ſufficeret illi ad longam vitam viuendam: tuncque ſequuta morte index eſſet irregularis.nu.2.*

2 *Carceratus ſi in carcere moriatur, non imputatur iudici ad irregularitatem: quia ex illo immediate non cauſatur mors, niſi carcer eſſet adeo arctus, vel malus, quod veriſimiliter in illo incluſi intra paucos dies ſint morituri.*

3 *Ignorantia eius, quod quis ſcire debet, non excuſat nec à pœna irregularitatis.*

4 *Conſuetudo imponendi pœnam limitati alimenti, puta quatuor vnciarum panis & vini, excuſare debet ab irregularitatis pœna, ſed non à peccato.*

CONSILIVM I.

AN CONDEMNATIO alicuius ad perpetuum carcerem cum aſſignatione quatuor vnciarum panis pro cibo, & totidem aquæ pro potu ſingulis diebus, ſit condemnatio ad vltimum ſupplicium; ita vt, ſi ſic condemnatus moriatur, cenſendus ſit condemnans irregularis?

Secundo, an excuſet ignorantia terminorum?

AD HORVM dubiorum prius reſpondeo primo, quod non eſt iuriſconſulti, ſed medici, vel alicuius alterius experti iudicare, an poſſit quis viuere diu pane quatuor vnciarum, & aqua totidem, iuxta illud, *Quod medicorum eſt promittant medici, Tractant fabrilia fabri*, relatum à Hiero. in prologo bibliorum.

1 Secundo, quod præſuppoſito quod poteſt damnatus ad perpetuum carcerem vitam agere longam prædicto ſolo cibo & potu vtendo, ſaltem attenta conditione ſuæ perſonæ, vt Paulus eremita, & alij multi Patres referuntur vixiſſe; certum eſt taxationem eius, & damnationem ad talem vitam agendam, non eſſe vltimum ſupplicium, nec proprie, nec large, arg.l.qui vltimo ſupplicio.ff.de pœn.

Tertio, quod præſuppoſito contrario, ſcilicet huiuſmodi victum non eſſe ſufficientē ad ſuſtentādum diu damnatum; dicimus taxationem quidem illius non eſſe proprie vltimum ſupplicium; ſed damnare aliquem, vt nil plus in die edat & bibat, eſſe in effectu damnare illum vltimo ſupplicio, vel ad vltimum ſupplicium. Tum quia nil refert quid de æquipollentibus fiat, l. fin. ff. mandat. cap. licet ex quadam. de teſtib. Tum quia Panorm. communiter receptus in cap. cum non ab homine. de iudic. nu.31. ſic ait:

2 *Aduerte tamen, quia vbi quis facit aliqua delicta, ita quod debita pœnitentia ſit imponenda; non tamen per hoc tantum vita debet attenuari, quod veriſimiliter citius moriatur. Vnde notat Ioan.de Lign. in clem. 1. de pœnit. quod carcer iſtis deputa-*

dus

Digitized by Google

dus non debet esse nimis arctus, vt certe infra pancos dies verisimiliter moriatur. Vnde tales officiales sic eum includentes efficiuntur irregulares secundum eum. quod bene nota in practica; quia multi decipiuntur. & intellige quod efficiuntur irregulares, sequuta morte. & pro hoc vide tex. sing. in cap. nonimus. de verb. signif. vbi dicitur, quod ex pane doloris, & aqua angustiæ sustentandus, &c. & sic nota verb. sustentandus. non ergo illico consumendus est. Item quod dicit ibi, quod mors debet esse solatium, vita tormentum: & sic vult quod viuant, vel vitam ducant in ingi pœnitentia. Vnde caueant sibi prælati nostri temporis, qui aliquando ponunt in gabia, & necessaria subtrahunt; adeo quod mors verisimiliter est cito consequuta, siue subsequuta. Hæc ille, cui concordat Dec. in fine sic scribens: *Postremo notandum est, quod Abb. dicit circa pœnitentiam, quæ taliter imponi debet, ne quis verisimiliter breui moriatur. vel quo ad qualitatem carceris, vel quo ad vitæ necessaria; aliàs, sequuta morte, prælatus erit irregularis.* Concordat etiam Alc. in fin. & ante illos Felin. nu. 13. in hæc verba: *Circa pœnam eorum qui iniungunt carcerem mortalem, ponit sic Abb. Ego vero allego Bald. in l. de pecorib. in fin. C. ad l. Aquil. vbi consuluit, quod si quis moriatur in carcere, Episcopus non sit irregularis; quia eius actus non est immediate causa mortis, nisi posuisset in loco arcto, qui careret sufficienti aere, vel ex paucitate cibi consumptus periret: quia tunc est irregularis. allegat l. necare. ff. de lib. agnos. vbi necare dicitur, qui non aluit, & cap. pasce fame morientem. 86. dist. ibi, si non paueris, occidisti. & allego Ioan. And. in cap. 1. de apost. vbi dicit, Caueant multum prælati, quia carceratis vita relinquitur, licet cum miseria; & ideo si moriuntur ex nimia miseria, incurritur irregularitas. & sequitur ibi Anan. & in cap. qualiter. in 3. col. de accusat.*

3 AD DVBIVM posterius elicitur responsio ex solutione prioris, hoc addito, quod ignorantia prædictorum terminorum non posset eum excusare; quia est ignorantia eius, quod oportuit per eum sciri, quæ non excusat. 1. q. 4. §. notandum. & cap. ignorantia. de reg. iuris lib. 6. quamuis excusare posset iudicium medicorum, qui iudicarent præfatum victum in insula temperata, in qua erat carcer, sufficere ad sustentandum saltem mi-
4 serrime vitam. Consuetudo item, si qua esset in illa regione, imponendi huiusmodi victus pœnam non damnatis ad mortem, posset excusare à pœna, licet non à peccato, iuxta gloss. mem. & recept. in cap. denique. 4. dist. & cap. cum venerab. de consuet. &c.

DE POENITENTIIS ET REMISSIONIB.

SVMMARIVM.

1 *Confessiones bona fide factæ non habenti potestatem, cognito defectu, sunt reiterandæ; & si cum eodem sacerdote, potest vnico verbo dicere, Confiteor de omnibus quæ aliàs confessus tibi fui, & præterea hæc & hæc, quæ postea cõmisi: requiritur tamen quod confessarius habeat prædictorum omnium, vel pœnitentiæ iniunctæ memo-*

memoriam, vel ſaltem quod paulo plus minus meminerit ſtatum vitæ pœnitentis, quem tunc ei in confeſſione detexit.

CONSILIVM I.

A SACERDOS audiebat multorum confeſſiones. B. perſuadens ſibi illum habere poteſtatem audiendi confeſſiones, eidem ſæpius confeſſus eſt: inde ad plures dies declarauit A. ipſi B. non habuiſſe iuriſdictionem ad audiendas ipſius confeſſiones. Quæritur, an, poſtquam hoc reſciuit B. teneatur ad reiterandas confeſſiones factas ipſi A.

1 Reſpondeo, quod eſt obligatus ad reiterandas prædictas confeſſiones, poteſt autem facile reiterare illas, ſi ambo ſunt in eadem ciuitate, vel poſſunt cõuenire in eodem loco, procurando, quod prædicto confeſſario fiat facultas audiendi confeſſionem prædicti pœnitentis, quod facillime faciet Vicarius Papæ, vel Pœnitentiarius maior, vel proprius parochus pœnitentis: & facta iſta facultate reconfiteatur ei dicendo, Ego confiteor tibi hac vice omnia peccata, quæ confeſſus ſum tibi alijs tribus vicibus, & præterea illa, & illa, quæ poſtea commiſi, &c. Et ſufficit quod confeſſarius prædictus meminerit illa peccata, vel pœnitentiam, quam pro eis impoſuit, vel quod paulo plus vel minus recordetur ſtatum vitæ ipſius, quem ei ſignificauit in prædictis confeſſionibus, per ea quæ habentur in noſtro Man. confeſſ. cap. 9. num. 16. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Scrupuloſus iudicans ſe excommunicatum poteſt & debet contra proprium iudicium credere ſuo confeſſario egregie erudito & inſigniter pio contrarium dicenti, nec tenetur nec debet alios conſulere; immo attenta ſua conditione peccaret ſaltem venialiter faciendo habitum vitioſum ſcrupuloſum inquietatumque. num. 4. & non ſolum tenetur credere in ijs quæ ſunt iuris, ſed etiam in ijs quæ ſunt mixta ex facto & iure, vt eſt iudicium ſufficientis examinis, & explicationis peccatorum: & ſucceſſiue ſic credendo ſuo confeſſario poteſt intereſſe ſacris, num. 6. Nec id, etiam ſi coram Deo eſſet vere excommunicatus, ei imputabitur ad culpam, vel pœnam, num. 2. & hoc nedum in hoc, ſed etiam in alio ſæculo, num. 4. gaudebitq. communibus Eccleſiæ ſuffragijs, vt facit vere excommunicatus contritus quærens abſolutionem; cum hoc conſilium confeſſarij perinde operetur, ac ſi abſolutionem quæreret, num. 3.*

5 *Pœnitens ſcrupuloſus tam in ijs quæ ſunt iuris, quam in ijs quæ mixta ex iure & facto ſimul ſunt, confeſſario probo & docto ſe ſubmittat.*

6 *Scrupuloſus credendo confeſſario ſatisfacit, & ſibi medetur.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM II.

QVIDAM ſcrupuloſus iudicat iuxta ſuum iudicium, ſe eſſe excommunicatum, & quampluribus excommunicationibus innodatum & à iure, & ab homine, &c. & etiam bulla Cœnæ Domini reſeruatis. conſuluit ſuper his ſuum confeſſarium virum habitum pro docto & probo.

Primo quæritur, an iſte conſulens tuta conſcientia poſſit & debeat acquieſcere ac credere reſponſis & dictis ſui confeſſarij, etiam ſi dictus ſuus confeſſarius circa hæc quæſita erraret, eo quod in rei veritate iſte conſulens, vt ipſe iudicat, ſit excommunicatus, &c.

Secundo, poſito, quod in rei veritate confeſſarius circa hæc erraret, & eſſet iſte conſulens in rei veritate, vt ipſe iudicat, excommunicatus, &c. quid dicendum ſit?

Tertio, quod ſi ita ſit, vt ſupra narratur, vtrum iſte conſulens ſubijciens ſe prædicto reſponſo ſui confeſſarij, & faciens quod ei confeſſarius dixerit, ſit in ſtatu ſalutis, & ſit particeps omnium bonorum? &c.

1 Reſpondeo, quod ſi confeſſarius eſt vir eruditus egregie, & pius inſigniter, quales ſolent eſſe magiſtri, & doctores, & confeſſarij Illuſtriſſimæ Societatis IESV, proculdubio & ſine aliquo ſcrupulo poteſt, immo & debet credere; adeo quidem, vt mea ſententia non credendo, & non ſe eius auctoritate tranquillando, peccaret. Ratio eſt, quia, qui, vbi, quando, & cur oportet, non acquieſcit conſilijs peritorum, non poteſt eſſe immunis ab aliqua culpa, per multa iura naturalia, diuina, & humana, quæ in hoc facile adduci poſſunt. Vnde ad primam quæſtionem reſpondeo, quod conſulens debet tranquillare conſcientiam ſuam, ſubijciendo ſe humiliter iudicio prædicti confeſſarij.

2 AD SECVNDAM, quod huiuſmodi pœnitens eſſet omnino ſaluus & liber ab omni pœna, quam meretur propter dicta peccata, & cenſuras, licet in veritate eis irretitus eſſet; quia probabiliter credit ſe non eſſe ijs irretitum: non enim obligat nos Deus ad habendam ſcientiam, quæ non poteſt haberi à nobis, nec requirit illam in moralibus, ſed eſt contentus vt operemur bene ſecundum probabilem credulitatem, quam habet eiuſmodi pœnitens credendo ſuo confeſſario, & magiſtro perdocto, perpio, & perbono: nam & qui credit alij viro bono prudenti bona fide, excuſatur ab omni peccato, ſecundum omnes regulariter.

AD TERTIAM dico primo, quod huiuſmodi pœnitens eſt in bono ſtatu ſalutis & gratiæ, & quod participat in omnibus bonis, quæ fiunt in tota Eccleſia, perinde ac alij, qui non ſunt excommunicati: quoniã etiam
3 vere & iuſte excommunicatus poſt habitam contritionem gaudet ſuffragijs generalibus totius Eccleſiæ, & communicat in omnibus bonis ſpiritualibus bonorum, perinde ac ſi non eſſet excommunicatus, vt poſt D. Th. dixi in Man. cap. 17. nu. 17. & 18. nam ſolum peccatum mortale quem excludit à communicatione illa interna. Nec obſtat, quod ibi additur, id eſſe verum, quando ſatagit quærere abſolutionem: quod hic non fit: non enim

aliter

Digitized by Google

cipi, & falli credendo, suadente diabolo, & sua conditione scrupulosa, esse aliquid quod nihil est, & esse grata Deo quæ displicent ei, saltem venialiter. Equidem ex his propositis clare colligo eum laborare nimia curiositate, & modo quod aiunt, *nodum in scirpo quærit*. Quare consulo ei amantissime, vt diffidat suo iudicio & credulitati, & submittat se omnino vt ægrotus medico suo spirituali, tamquam vicario Dei, & ipsius præcepta & consilia seruet, vti præcepta & consilia Dei, qui nos saluet æternum. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Iniuriam passum etsi videatur decere vt humiliter rogatus cõsentiat aliquam pœnã, puta exilij, aduersario inflictam remitti: ad id tamen non tenetur sub pœna peccati mortalis. nu. 2. nisi quando videret inde sibi à diabolo talem odij tentationem inferri, vt probabiliter credat se illi mortiferum præbiturum assensum, & tunc absolutio ei esset à confessario deneganda. nu. 5. & 6.*

2 *Odium & rancorem malum, non iniuriarum actionem quis remittere tenetur.*

3 *Inimicum generali, non speciali amore diligere tenemur.*

4 *Iniuriam passo non est deneganda absolutio ob id solum, quod nolit aduersarium alloqui; nisi ex eo scandalum oriretur: quia tunc ad illud euitandum teneretur.*

5 *Odium & rancorem, prout tenemur, ex animo abijcere, & simul nolle remittere iniuriarum actionem, difficile est.*

6 *Ieiunare tenetur qui credit aliàs se à tentatione carnis victum iri.*

CONSILIVM III.

ANTONIVS noctu occidit filium cuiusdam pauperis mulieris, & cum via iuris ipsa vindictam prosequeretur, certis pactis & modis remisit accusationem ipsi Antonio, inter quæ illud erat, vt ipse Antonius teneretur exul esse à loco, vbi patrauerat homicidium. Adueniente autem quodam die Paschæ, præfatus A. per internuncios cum omni submissione & humilitate petijt veniam à præfata matre offensæ à se illi irrogatæ, & quod paratus erat omnem pœnitentiam subire, vt illi arbitrio boni viri satisfaceret, dum tamen liceret ei domum redire, & inter suos agere: quæ assentiri renuit, vnde causa ad Vicarium Episcopi delata, interdixit ne absolueretur. Quæritur quid iuris.

1 Multa in hoc casu concurrunt, ob quæ præfatam matrem deceret & perdeceret misereri prædicti Antonij, & mollire cor suum ad volendum, & faciendum, quæ ab eo tam submisse, tantaq. cum reuerentia petuntur; quale est illud Matth. 5. *Diligite inimicos vestros, & benefacite eis.* & quale illud Ioan. 3. *Non diligamus lingua & verbo, sed opere & veritate*. qualia sunt multa quæ adducit Gratianus per totam 90. dist. præsertim in cap. si

dist. præfertim in cap. si quis contristatus. ibi. *Si quis contristatus noluerit reconciliari fratri suo, satisfaciente eo qui contristauit, acerrimis matereatur inedijs, vsque dum gratanti animo satisfactionem recipiat.* Et super omnia illud orationis dominicæ, quod prædicta mater quotidie dicit Deo, *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.*

2 Quod autem de necessitate salutis & præcepti, & sub pœna peccati mortiferi non teneatur, & quod possit absolui à confessario, licet nolit facere præfata, quæ ab ipsa petuntur, facit, quod licet iniuriam passus teneatur remittere odium & rancorem, quem concepit in iniuriantem, non tamen tenetur remittere actionem iniurjarum, vel alia remedia, quæ iura ei tribuunt ad quærendam satisfactionem debitam sibi, iuxta gloss. sing. & receptam in dict. cap. si quis contristatus. & quod licet iniu-
3 riam passus teneatur diligere iniuriantem in genere, ita quod non eximat ab amore generali, quo prosequitur in communi omnes, nec ab oratione generali, qua orat pro omnibus in communi; non tamen tenetur de necessitate salutis amare illum speciali amore, neque orare pro ipso speciali oratione, neque monstrare illi signa specialis amoris, loquendo, conuersando, & alia similia exhibendo extra casum necessitatis extremæ, vt firma ratione concludit S. Thom. communiter receptus 2.2. quæst. 25.
4 art. 8. & 9. vbi Caiet. admonet confessarios, ne facile denegent absolutionem iniuriam passis nolentibus alloqui eos, qui sibi fuerunt iniurij; nisi ex eo scandalum aliquod oriretur, ob quod euitandum huiusmodi iniuriam passus teneretur de necessitate salutis illa exhibere; quale non videtur occurrere in hoc casu, in quo nulla necessitas extrema id exigit, nec vllum tale scandalum imminere videtur: attento quod prædicta mater remisit accusationem, quam habebat aduersus prædictum Antonium, cum certis pactis & modis, quæ obseruari possunt sine legis diuinæ violatione.

5 Admonenda tamen est prædicta mater, difficile sibi esse, & futurum, eximere se ab omni odio & rancore prædicti Antonij, nolendo annuere petitioni tam honestæ post tantam satisfactionem, & tantorum malorum passionem tam submisse & reuerenter factam: & quod, si experitur tentari se adeo à spiritu maligno ad prædictum odium & rancorem concipiendum, quod probabiliter credit se victum iri à tentatione, nisi huic petitioni annuat, tenetur ad annuendum: & quod nolentem id facere
6 confessarius non debet absoluere, argum. eorum quæ S. Thom. receptus ait in 2. 2. quæst. 147. art. 3. nempe quod iure naturali tenetur ieiunare is, qui probabiliter credit se victum iri à tentatione carnis, nisi se ieiunio præmuniat. An autem tanta tentatione prædicta mater agitetur, an non, conscientiæ ipsius & confessarij eius relinquendum est, argum. gloss. singul. in §. sed & aliæ. Instit. de actionib. & cap. significasti. de homicid. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Famulari alicui etiam malo & idololatræ quo ad ea quæ non ſunt contraria legi nec diuinæ, nec naturali, nec humanæ obligatoriæ, non eſt peccatum.*
1 *Seruientes heris concubinarijs in ijs quæ ſunt illicita, peccant.*
2 *Famuli conſentientes peccato dominorum peccant, & nouẽ modis conſentire poſſunt.*
3 *Conſulens, adiuuans, conſentiens peccat, quando eſt cauſa ſine qua non fieret peccatũ.*
4 *Abſolui famuli dominorum peccatis conſentientes nonniſi contriti poſſunt.*

CONSILIVM IIII.

FAMVLVS alicuius habentis concubinam extra domum ſuam, an peccet mortaliter deferendo ad illam aliqua nuncia & mandata ſui heri, & renunciando hero mandata concubinæ, & inſeruiendo vtrique, nunc comitando herum adeuntem illam, & illam venientem ad domum heri, & inſeruiendo vtrique in menſa, & in alijs rebus?

1 Reſpondeo primo non eſſe peccatum ſeruire alicui quo ad ea, quæ non ſunt contraria legi ſaltem diuinæ, & naturali, eſſe tamen peccatum ſeruire illi, contraueniendo legi diuinæ, vel humanæ obligatoriæ, cap. non ſemper. cap. ſi dominus. 11. q. 3. quatenus probant milites Chriſtianos ſub Iuliano ſancte militaſſe contra inimicos Imperij, noluiſſe autem obedire illi contra Chriſtianos: attamen conſtat Iulianum Imperatorem, cui ſeruiebant, malum & idololatram fuiſſe.

Secundo, quod ex hoc ſequitur, quod ſeruire concubinario in ijs quæ ſunt licita, non eſt peccatum: ſeruire autem illi in ijs quæ ſunt illicita, eſt peccatum, etiam ſi ſit herus & dominus eius.

2 Tertio, quod miniſter concubinarij conſentiens, vel complacens hero, ita quod placeat ei ipſius fornicatio, peccat, iuxta illud Apoſtoli ad Rom. 1. *Digni ſunt morte qui talia agunt, & qui conſentiunt illis.* & cap. 1. de offi. deleg.

Quarto, quod nouem modis dicitur quis conſentire peccanti, vt diximus in Man. confeſſ. cap. 11. nu. 12. & cap. 17. nu. 17. & 130. qui modi continentur in illis duobus ſenarijs:

Iuſſio, conſilium, conſenſus, palpo, recurſus,
Participans, mutus, non obſtans, non manifeſtans.

3 Quinto, quod conſequenter prædictus famulus peccat, ſi conſulit hero concubino concubinatum, vel conſentit ita, quod ei placet; & ſi ei laudat illum, vel ſi opem fert, ſeu ad id adiuuat comitando eum nocte, aut die, ita quod herus non iret ad domum concubinæ, niſi & ipſe eum comitaretur; aut defert, aut refert nuncia contingentia concubinatum, puta condicendo quo die, vel qua hora, vel quando, & ſoli conuenirent, vel ad conuenien dum ſe pararent, & id genus alia.

4 Sexto, quod conſulens non poteſt abſolui, niſi deſerat herum, vel ſaltem non placeat ei concubinatus, nec conſentiat illi in eo, nec laudet ei concubinatum, nec adiuuet, vel opem ferat illi quo ad vtendum eo, comitando illum, vel concubinam ad vſum concubinatus, vel ferendo, aut referendo nuncia concubinatus, & eius vſum contingentia. Salua, &c.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Locare poſſum meretrici & vſurario domum, in qua credo conductores peccaturos, modo nec conſentiam eorum peccato, nec locem ad meretricandum, vel vſuras exercendum: & hoc, etiam ſi ſciam quod ſine domo non meretricaretur, nec fœneraretur. num. 3.*

2 *Peccanti qui inſeruit aliquo nouem modorum contentorum illis verſiculis*, Iuſſio, conſilium, &c. *conſentiendo peccat.*

3 *Iuuans, & ferens opem peccanti peccat, etiam ſi pigeat peccati, & doleat quod is peccet.*

4 *Meretricis famula amaſijs ad eam venientibus oſtium domus aperiendo, eamdem ad domum amaſii comitando, lectum ſternendo, litteras per quas inuitãtur, vt apud ipſam cœnaturi veniant, deferendo, non peccat mortaliter, modo non placeat ei peccatum, dictaq. opera præſtet non ea intentione vt peccet, ſed vt inde ex ſuo labore debitam accipiat mercedem: ſecus eſſet, ſi deferret litteras, per quas amaſii innitarentur ad cum ipſa meretrice peccandum.*

CONSILIVM V.

ANCILLA, quæ cum meliorem non reperiat conditionem, cogitur, conuenta mercede menſtrua, tamquam ſerua meretrici publicæ inſeruire, an poſſit ſine peccato mortali eidem expoſitæ peccato præſtare, infraſcripta obſequia: ſuppoſito, quod in peccatum dominæ nullo modo conſentiat, nec ei placeat, ſed maxime diſpliceat?

Primo, an amaſio venienti, quem ſcit ideo venire, vt cum domina peccet, poſſit oſtium domus aperire?

Secundo, an eamdem ad vineam, vel domum amaſij euntem comitari poſſit, ſciens quod ibidem ſolent peccare?

Tertio, an iubente domina poſſit lectum ſternere, quem ſcit ideo ſterni, vt in eodem cum amaſio dormiat?

Quarto, an poſſit amaſio litteras deferre, per quas domina eumdem amaſium rogat, vt ad ſe veniat, ſciens ideo vocari, vt ſimul peccent?

Quinto, an iubente domina poſſit dicere amaſio, Domina mea te expectat, vt ſecum hac nocte cœnes, ſciens futurum, vt dormiat cum illa?

Sexto, an idem circa prædicta ſit dicendum de illa, quæ dictæ meretrici nõ locauit abſolute operas ſuas menſtruas, ſed particulariter rogata præſtat modo vnum modo aliud ex ſupradictis obſequijs?

Septimo, an quæ inſeruit in illa domo, in qua dominus domus tenet concubinam publice loco vxoris, poſſit prædicta ſeruitia præſtare?

1 Reſpondeo primo, quod hi caſus non videntur eſſe minus graues, quam quotidiani, & quod habent quamdam cognationem cum quibuſdam, quæ ipſe tango in Manu. confeſſ. cap. 17. nu. 195. in quibus eſt illud, an quis poſſit iuſte locare domum ſuam ei, quem credit illa male vſurum, puta ad exercendas vſuras, ad meretricandum, & ad ſimilia. vbi tandem con-

Digitized by Google

concluſi, quod quamuis non liceat cupiam locare domum ſuam vſurario ad exercendas vſuras, nèc meretrici ad meretricandum, nec periuro ad periurandum, neque alicui peccatori ad peccandum; licet tamen locare ipſis ad viuendum, ſine tamen vllo conſenſu in peccatum.

Secundo, quod huic videtur conſonans, poſſe quem inſeruire peccatori in alium finem, quam peccãdi, vt vſurario ſeruit ruſticus in colendis agris, medicus in curando eum à morbo, ſartor in fingendo ei veſtes, alius coquendo panem, vendendo carnes, & id genus alia faciendo.

2 Tertio, quod nemo poteſt alteri inſeruire conſentiendo peccato: & quia ſunt nouem modi conſentiendi ei, vt diximus in d. Manu. cap. 11. nu. 13. & cap. 17. num. 17. & 130. ideo oportet ad hoc vt ſeruiens peccatori non peccet, caueat ne conſentiat vllo illorum nouem modorum contentorum in illis duobus ſenarijs.

Iuſſio, conſilium, conſenſus, palpo, recurſus.
Participans, mutus, non obſtans, non manifeſtans.

in quibus includitur qui iuuat & fert opem, vt ind. cap. 11. num. 13. exprimimus. Et ita omnis, qui adiuuat ad peccandum, videtur peccare, etiam ſi pigeat peccati, & diſpliceat quod peccet is, quem iuuat. Quod plurimum vrget ad damnandum peccati omnes, de quibus hic quæritur: quia omnes hi videntur conſentire iuuando.

3 Quarto, quod per ſupradicta de locante domum meretrici, quæ in dicto Manu. cap. 17. latius traduntur, dicendum videtur, non omnem qui iuuat eum qui peccat, iuuare peccantem, ita vt peccet, etiam ſi iuuet in eo, ſine quo non peccaret: licet enim meretrix non meretricaretur, ſi non ederet, biberet, vel haberet habitaculum, vel illas vel illas veſtes; non tamen per ibi dicta peccat qui locat ei domum, vel vendit carnes, vel vinum, aut fingit veſtes, modo non faciat hæc illi ad finem vt peccet, ſed ad alium honeſtum finem, puta, vt de re & opera & induſtria ſua quærat ſibi pretium, vel iuſtam mercedem, ex qua viuat honeſte.

4 Quinto, quod ex his videtur colligi ratio defendendi omnes prædictos à peccato, ſaltem mortifero; modo, vt in caſu proponitur, non placeat eis peccatum, & faciant obſequia prædicta ob aliquem bonum finem, puta, eo quod habent illa cauſa officij ſui, vel ob iuſtam mercedem: licet enim hæc officia & obſequia ſint valde coniuncta peccato, non tamen ſunt in ſeſe & ſuapte natura peccata; & ideo ſeiungi poſſunt à peccato per finem diuerſum & ſeiunctum. Aperire enim oſtium, ſternere lectum, deferre litteras inuitatorias ad cœnam, non eſt ſuapte natura peccatum; licet ſcribere illas, vt poſt cœnam peccet, ſit peccatum ob circumſtantiam mali finis. Salua, &c.

Videnda etiam ſunt quæ dicit in conſilio precedenti, & conferenda: maxime quia aliquibus D. Nauar. in hoc reſponſo viſus fuit indulgentior.

SVMMARIVM.

1 *Inducere etiam rogando, aut iuuare aliquem ad actum, in quo rogatus peccat, an liceat, per multa traditur exempla.*

1 *Cooperando facto alieno malo tunc vere vel præsumptiue mortaliter pecco, quando vere vel præsumptiue facto alterius, quatenus est mortale peccatum, consentio, aliàs non: vt patet per omnia exempla, quæ hinc inde afferuntur per totum hoc responsum.*

CONSILIVM VI.

ROGARE, vel alio modo inducere, aut iuuare alium ad actum, in quo ille peccaturus creditur, an liceat?

Pro parte quidem negante facit primo, quod qui consentit in suum vel alterius peccatum, peccat, iuxta illud Rom. 1. *facientes, vel consentientes.* relatum in cap. notum. 2. q. 1. & cap. 1. de offic. deleg.

Secundo, quod in psal. 3. reprobatur currens cum fure, id est comitans furem ad furandum, cap. qui cum fure. de furtis.

Tertio, quod qui causam damni dat, damnum dedisse videtur, cap. fin. de iniurijs.

Quarto, quod repetens mutuum pro alio sub vsuris peccat, secundum mentem omnium in cap. Michael. de vsur.

Quinto, quod qui prouocat aduersarium ad iurandum id, quod scit esse falsum, grauissime peccat. cap. ille. 22. q. 5.

Sexto, quod qui suscipit lusores, & eis aleas & alia necessaria in ludum mortaliter malum ministrat, peccat. l. 1. 2. & 3. ff. de alea. lus. quod defendimus in Man. nostro conf. cap. 17. nu. 17.

Septimo, quod iuuans bellantem iniuste, vel vendens arma militi in bellum iniustum, peccat, arg. eorum, quæ late citat Gratianus 27. q. 1. in principio adiuncto cap. quid culpatur, & cap. militare. eadem causa & quæst. per quæ probatur, licere quidem arma in bella iusta sumere, non autem in bella iniusta nec pro se, nec pro alio, prout post alios retulimus in d. nostro Man. cap. 14. nu. 36.

Octauo, quod qui facit idola Gentili, vel synagogam Iudæo, vel meschitam Sarraceno, peccat, c. consulnit. de Iudæis. & per tradita ab vtroque Tho. 2. 2. q. 111. art. 4. & etiam nos post eos tradimus in nostro Manu. dict. cap. 14. num. 36.

Pro parte vero affirmante facit primo, quod ipse Deus concurrit, immo iuuat omnes peccantes quo ad actum, vel actionem peccati, & substantiam actus, quia omnia per ipsum facta sunt, Ioan. 1. vt tradimus nos post alios in d. Man. prælud. 7. num. 14.

Secundo, quod gaudent serui Dei de acerbissima Domini nostri Iesu Christi passione, quatenus fuit actus illius patiendi sanctissimus, & nobis vtilissimus; quãuis quatenus fuit ab infidelibus illata, displiceat vt crudelissima,

Digitized by Google

liſſima, iuxta illud relatum à glo. cap. 1. de conſecrat. eccleſ. verb. ſanguinis. lib. 6. *Actio diſplicuit, paſſio grata fuit.*

Tertio, quod licet gaudere de occiſione tyranni, in quantum eſt liberatio populi, licet non quatenus eſt peccatum, vt poſt alios in præd. Manu. cap. 15. nu. 3. tradidimus.

Quarto, quod licet egenti petere mutuum ab vſurario, qui ſcitur non eſſe mutuaturus ſine vſuris, immo licet accipere mutuũ ab eo ſub vſuris, vt etiam nos poſt alios tradidimus in d. noſtro Manu. cap. 14. nu. 38. cum tamen actus dandi ſit peccatum, clem. 1. de vſuris.

Quinto, quia licet parochiano petere & accipere à ſuo parocho ſacramenta, in quibus dandis ille peccat, & creditur peccare, vt dictum eſt ſupra.

Sexto, quia licet locare meretrici domum, in qua creditur meretricatura, ſitam in ea parte vrbis, in qua permittitur, vt dictum eſt ſupra in d. cap. 17. nu. 195. dicti Man.

Septimo, quia licet vendere, aut dare peccatoribus non excommunicatis neceſſaria & vtilia ad ſuſtentationem: licet dare ad peccandum, ſit peccatum, cap. nolite. & cap. ad menſam. 11. q. 3. immo & oportet id facere extreme egentibus, immo & infidelibus volentibus infideliter viuere, ſecundum omnes.

Octauo, quia licet petere à Gentili, Iudæo, vel Sarraceno, vt confirmet iuramento contractum, licet ſciatur, vel credatur ſuperſtitioſe & cum peccato iuraturus, cap. illomet. 22. q. 1. per quod fundatur illud vulgare, *Licet vti peccato alterius ad bonum.*

Nono, quod Caiet. determinat 2. 2. q. 147. art. 4. non peccare qui ex vrbanitate & quadam hoſpitalitate inuitat ad cœnam veſperi die ieiunij alium, quem ſcit alibi cœnaturum eſſe, vt cœnet ſecum, quatenus cœna eſt actus de ſe ſuſtentando, & non peccatum. & in q. 164. art. 2. ait poſſe quem ſine peccato vendere meretrici fucos, licet credatur eſſe vſura eis ad alliciendos aliquos ad peccandum, quamuis non liceret ei vendere ad alliciendos.

1 His præmiſſis, & ponderatis eis, per quæ in præd. noſtro Manu. in dict. cap. 14. profunde ſoluimus, quod quis præbendo occaſionẽ peccandi peccet mortaliter, à n. 32. vſque in finem: reſpondetur ad quæſtionem, omnem illum, qui vere conſentit in peccatum mortale ſuum, vel alterius, quatenus eſt tale, peccare mortaliter vere coram Deo, & in foro conſcientiæ; qui vero ſolum præſumitur conſentire, ſolum peccare præſumptiue quo ad forum exterius: & conſequenter, eum qui conſentit in actum ſuo genere bonum, vel indifferentem, vel in caſu quo eſt bonus, vel indifferens, quatenus eſt talis, & non quatenus eſt peccatum, non peccare. Per quam reſolutionem reſpondetur ad omnia oppoſita pro parte negante, quod loquuntur de conſentiente vere, vel præſumptiue, quos concedit noſtra reſolutio peccare.

Primum enim loquitur de conſentiente expreſſe vel tacite in ſuum vel alterius peccatum, quatenus eſt tale.

Secundum loquitur de currente cum fure consentiendo ei.

Tertium loquitur de consentiente in causam peccati lædendi.

Quartum loquitur de consentiente in actum malum mutuandi sub vsuris.

Quintum loquitur de consentiente in periurio, quatenus vult vt aduersarius mentiens saltem periurij reatum incurrat, vt colligitur ex fine textus.

Sextum loquitur de consentiente in peccatum. Vnde qui locaret cameram lusoribus vna cum instrumentis lusorijs, sine consensu peccandi, sola causa vtendi iure suo locandi, non peccaret plusquam qui locat eadem de causa domum meretrici sine vllo consensu in peccatum, vt dictum est in argumento sexto pro parte affirmante.

Septimum loquitur de consentiente in peccatum iniustitiæ belli, non de alio.

Octauum agit de consentiente in peccata, vel faciente actum in finem malum directum, & non de alio.

Non enim obstant pro parte affirmante adducta, quæ loquuntur de cõsentientibus in actum suo genere bonum, vel indifferentem, vel malum, sed non quatenus est talis, sed bonus. Nam primum agit de Deo, qui, licet vt causa prima concurrat cum omni causa secunda ad faciendum actus, qui sunt peccata, non tamen concurrit quatenus illi sunt mortalia, sed sunt quædam entia vel res, quæ in se sunt bona, licet per deformitatem ad rationem sint mala, vt post alios declaramus in dicto nostro Man. præl. 7. nu. 14. & seq. & sicut Deus ipse max. & optimus consentit in eis, quatenus sunt opera eius quo ad suam essentiam & substantiam naturalem, ita etiam possunt serui eius eadem ratione in eis cõsentire, iuxta illud Apost. *Imitatores estote Dei*, Ephes. 5. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Balneorum magistri, qui nudas mulieres per nudos ministros lauari mandant, non sunt absoluendi, non obstante quacumque consuetudine, quæ corrupiela est.*

2 *Maritus, qui antequam naturali in sexu vxoris seminei, prius membrum in vas non naturali ad delectationem citra animum sodomiam complendi immittit, peccat peccatum tactus illiciti.*

3 *Fornicatione completa, qui consequenter ad maiorem delectationem pluries osculatur amasiam, vnum tantum quo ad necessitatem consitendi, committit peccatum.*

CONSILIVM VII.

QVAERITVR primo, Magister balnei habet duo hypocausta seu balnea, in quorum altero admittit mulieres, quas tamen nudas per iuuenes nudos, opertis tantum membris genitalibus, mandat lauari. Dubitatur

Digitized by Google

bitatur an sit absoluendus. Nam pœnitens adducit pro se consuetudinem & permissionem, item quod dicti iuuenes eius pueri asserunt ex vsu non solere iam amplius nisi raro eas concupiscere, vel de tactu luxurioso delectari. Et quid de illis, qui vtuntur opera puerorum incipientium, qui in principio solent quasi semper mortaliter peccare, dum dictum exercent ministerium.

Secundo quæritur. Vxoratus, dum vult ab vxore debitum exigere, vt magis delectetur, incipit cum vxore actum sodomiticum citra animum illud perficiendi, prout nec perficit, immo tamdem seminat in legitimo vase. Dubitatur, an hæc actio sit peccatum mortale, & an sufficiat, si pœnitens dicat, tetigi meam coniugem tactu illicito, vel teneatur explicare factum clarius.

Tertio quæritur, quidam fornicatur cum amica, & postea delectationis causa multoties eam deosculatur cum intentione iterum nequaquam fornicandi: An vnum dicatur peccatum, vel multiplex.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quod non videntur absoluendi, & quod non est consuetudo, sed corruptela contra legem naturalem & diuinam; & quod ea, quæ allegantur contra hoc, sunt excusationes ad excusandas excusationes in peccatis, per ea quæ insinuantur in Man. conf. cap. 4. nu. 31. vsque ad 36.

2 AD SECVNDAM quęstionem respondetur, quod in casu illius videtur tantum esse peccatum tactus illiciti.

3 AD TERTIAM quæstionem respondetur, quod semel tantum videtur peccare quo ad necessitatem confitendi numerum, qui post vnam fornicationem cum amica habitam, eam vigesies osculatur, non ad iterandam fornicationem, sed ad maiorem delectationem: quia illa omnia oscula videntur consequentia fornicationis iam habitæ, vt in vltima editione nostri Man. conf. cap. 6. nu. 18. diximus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Confessarius habentem plura beneficia, nec de hoc se accusantem, tenetur interrogare quomodo illa teneat: eumq. respondentem quod iuste retinet, tenetur absoluere, absque eo quod cogat illum inuitum ad ostendendam dispensationem.*

CONSILIVM VIII.

AN CONFESSARIVS possit absoluere beneficiarium habentem nimiam pluralitatem beneficiorum, & non se accusantem illius pluralitatis, non monendo prius eum illud peccatum, nec inducendo eum ad propositum exeundi ab illo: & quid si dicat quod conscientia non accusat eum illius peccati?

1 Respondeo primo, quod non debet audire, donec prius interroget eum an licite retineat illa plura beneficia: cum probabiliter dubitare possit confes-

Digitized by Google

confeſſarius de iuſta cauſa retinendi ea, vti in ſpecie determinat Caiet. in verbo interrogationes confeſſarij.

Secundo, quod tenetur illum abſoluere: quia poteſt ſubeſſe aliqua iuſta cauſa, & diſpenſatio, quæ illum à peccato ſaltem mortali excuſaret, quã non tenetur confeſſario oſtendere, ſi non vult, per notata in cap. omnis. de pœnit. & remiſſ. &c.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſiones factæ ab eo, qui perſeuerauit retinere beneficia male obtẽta, reiterandæ, quia factæ ſine neceſſaria attritione.*

2 *Irregularis non eſt, qui rixis ſæpe interfuit, ſi inde non eſt ſequuta mors, vel mutilatio; & hoc, etiamſi magnæ interuenerunt percuſſiones. nu. 3. quod ſi neſciat, ſed dubitet an ſit ſecuta mors, videtur petenda diſpenſatio. nu. 4. in fin. & nu. 6.*

4 *Iudex criminalium cauſarum ex actibus ſuis non incurrit irregularitatẽ, etiam iubendo reos torqueri, vel mittendo eos ad triremes, niſi mors vel mutilatio ſequatur: qua ſequuta, diſpenſatione eget pro tot actibus, quot fecit inducentes irregularitatem.*

5 *Iobelæa regulariter non concedunt facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate.*

6 *Formula petendi diſpenſationem in officio ſacræ Pœnitentiariæ pro iudice irregulari ex homicidio, qui etiam obtinuit beneficia.*

CONSILIVM IX.

AD QVID teneatur clericus, qui poſt irregularitatem incurſam ſine diſpenſatione accepit ordines, & beneficia, quæ multo tempore retinuit, & interim ſemper confeſſus fuit, & virtute Iobelæi abſolutus?

1 Reſpondeo primo, quod prædictus D. conſulens eſt multis modis irregularis, & ſemper peccauit mortifere, quoties accepit beneficia, quæ ait ſibi fuiſſe collata; & quod nullæ vel paucæ confeſſionum ſacramentalium, quas fecit poſteaquam accepit primum beneficium, fuerunt validæ, & ita multæ illarum ſunt reiterandæ, & numquam ei quæſitum eſt vllum verum ius in beneficijs ſuis, & tenetur omnes fructus eorum, ſi quos ex eis percepit, reſtituere: quare conſulendum eſſe prædicto D. conſulenti, & à Deo miſericordiſſimo illuminato, vt eligat aliquem confeſſarium pium, eruditum, & in audiendis confeſſionibus exercitatum, & monſtret ei hanc informationem, quam tradidit nobis, vt dicat ei quales confeſſiones à ſe factas teneatur reiterare, eo quod non fuerunt integræ, neque cum debita & neceſſaria cõtritione, vel attritione ſufficienti comitatæ, vt ſciat à quo tempore obligetur reuocare ad memoriam peccata mortifera, quę admiſit, vt vnam integram confeſſionem ſacramentalem efficiat.

2 Secundo eſt etiam conſulendum, quod nullam incurrit irregularitatem propter

Digitized by Google

propter rixas, & percussiones, quas fecit, vel quarum causa fuit etiam propinqua, si nullus ob eas mortuus fuit, nec vllo membro mutilatus, etiam si prima tonsura vel quolibet alio ordine erat tunc insignitus, per ea quæ non vacat citare.

3 Tertio, quod ex præfata informatione non colligitur eum incurrisse irregularitatem, quæ nata sit ex homicidio, vel mutilatione iniusta & voluntaria; quamuis de mutilatione nil dicitur in ea: & ideo debet reducere ad memoriam, an vllá mutilatio membri consequuta fuerit præfatas percussiones, quarum aliquas fuisse magnæ importantiæ confitetur: quod diligenter faciendum est, vt nouerit confessarius, à quo tempore cœpit esse irregularis.

4 Quarto, quod ex omni actu, quo auctoritate iudiciaria, vel alia priuata sequitur mors, aut mutilatio, incurritur irregularitas. Si ergo ipse rogauit, mandauit, consuluit, vel sententiam aliquam dedit, vel confirmauit, vel exequutus est, aut iussit vt aliquis occideretur vel mutilaretur etiam iuste, vel cepit vel iussit capere aliquem bannitum, ex omni inquam prædictorum actuum, ex quo mors vel mutilatio sequuta fuit, factus fuit irregularis, & incapax beneficiorum ecclesiasticorum, donec iuste dispensaretur cum eo; quamuis non sufficeret, quod deferretur ad triremes, vel torqueretur chorda, vel alio genere tormentorum, nisi mors vel mutilatio consequeretur, neque sufficeret exercuisse iurisdictionem criminalem, vel officium habens illam, nisi aliquem prædictorum actuum, vel aliorum similium exerceret, & consequeretur mors, vel mutilatio. cui consequens, quod satagat reducere ad memoriam numerum verum, vel verisimilem actuum prædictorum, quos fecit sufficientes ad incurrendam irregularitatem prædictam, vt nouerit dispensationem necessariam petere in sacra Pœnitentiaria, quæ facile dabitur ei.

5 Quinto, quod non sufficit ei absolutio virtute Iobelæi S.D.N. neque alicuius alterius, in quo expresse non concederetur confessario facultas dispensandi super irregularitate, vt regulariter non conceditur, vt nos alibi scripsimus, & sæpe consuluimus, & sacra Pœnitentiaria seruat. Et quamuis grauiter peccauerit D. consulens recipiens ordines, antequam dispensaretur cum eo, tamen ob id non incurrit irregularitatem nouam, super quod sit noua dispensatio facienda, vt alibi probamus, si non suscepit sacros ante legitimam ætatem, vel extra tẽpora iuris ab ordinario, vel sine litteris dimissorijs. Et quia, vt dictum est, collationes beneficiorum ei factæ tempore quo erat irregularis, non valuerunt, neque quidquam iuris ob eas ipse quæsiuit; necessarium est, vt dispensatio petatur, & detur ei cum facultate retinendi prædictum canonicatum, & alia beneficia sibi collata.

6 Sexto, quod nobilitas, & virtus, amor & timor Dei, quibus apud me commendatur D. consulens, mouent me ad scribendum ei memoriale sequens, ex quo conficere possit supplicationem petendi ea quæ illi conuenient petere in sacra Pœnitentiaria, vbi etiam meo suffragio iuuabo, & non oportet exprimere nomen suum, neque sui heri, vt res sit magis secreta.

BEA-

BEATISSIME Pater. N. familiaris cuiusdam principis ecclesiastici in iuuentute sua prima tonsura donatus, & in studijs litterarũ educatus, & nunc quadragintaquinque annos natus exponit Sanctitati vestræ, & Illustrissimo Reuerendissimoque eius summo Pœnitentiario, quod ipse multis rixis interfuit, in quibus percussiones armis ab vtraque parte factæ fuerunt, quamquam non meminit vllum ex illis mortem obijsse, neque mẽbri mutilationem interueniss: & quod fuit auditor prædicti principis heri sui tot annis gerendo officiũ, habens iurisdictionem criminalem, & eam exercendo, vti communiter alij similia officia & iurisdictionem exercent: & quod verisimiliter capiendo & iuuando capi reos, & procedendo contra eos iudicialiter vel extraiudicialiter per se vel per alios, & ferendo, vel confirmando, vel exequendo sententias criminales, & iuuãdo, mandando, rogando, consulendo, vel alia id genus dicendo & faciendo ad capiendos bannitos, prædictus N. verisimiliter tot vicibus incurrit irregularitatem, & à pauco tempore antequam super ea legitime dispensaretur, obtinuit quemdam canonicatum, & alia duo beneficia simplicia, & postea susc epit ordines omnes, etiam sacros, & presbyteratum, sed aliàs rite, licet non fuerit vsus nisi tantum subdiaconatu. Quare supplicat humiliter Sanctitati vestræ, vt dignetur dispensare quo ad forum conscientiæ tantum secum super præfatis irregularitatibus, ita vt liceat ei retinere prædicta beneficia, & alia quæcumque sibi legitime conferenda recipere cum condonatione fructuum perceptorum, qui sunt pauci, cum orator secundum suam conditionem sit pauper.

SVMMARIVM.

1 *Scire quisque tenetur articulos fidei, præcepta Decalogi, generaliaq. præcepta Ecclesiæ: & si habet statum, vel officium, necessaria ad illud administrandum, vel saltem habere aliquem, per quem possit illud exercere, quo ad ea, quæ per alium iuste potest exequi.*

2 *Ignorantia communiter excusat coram Deo, nisi fuerit alicuius iuris naturalis, vel humani, quod homines suæ conditionis sciunt, vel scire tenentur.*

3 *Consulens de aliquo dubio ordinarium parochum, vel etiam suum confessarium, bona fide credens eos ad id habere sufficientem scientiam, excusatur, etiam si non accedat ad doctiores, qui ibi reperiuntur.*

3 *Doctiores etsi de consilio sit melius adire, attamen Deus contentus est, vt etiam omissis nostris superioribus, adeamus eos, quos, cum publica fama reputentur docti, tales bona fide credimus. num. 4. & 5.*

5 *Duorum, quos bona fide quis reputat doctos, & pro talibus publice reputantur, contrarias audiens sententias potest absque eo, quod quærat tertium, adhærere vni illorum, modo adhæreat ei, qui sibi videtur ratione magis conformi dicere.*

6 *Docto de aliquo dubio interrogato respondente communem quæ est pro vna, & contrariam, quã tenent aliqui docti, posse iuste teneri, possum vtrilibet adhærere: quod si ipse responderet præfatarum alteram tantum esse veram, tunc contrariæ, etiam si esset communis, non possum adhærere nisi aliunde de illius veritate cognoscam.*

Dubitans

Digitized by Go

7 *Dubitans an sit peccatum aliquid agere, non potest nisi deposito dubio illud agere, nec excusatur ex eo quod non possit tunc consulere peritiores, & si differat, conturbabit domum, vel aliud temporale damnum subibit.*

8 *Scrupulus à dubio vt discernatur.*

CONSILIVM X.

PRIMO quæritur, quid generaliter debeat quilibet Christianus scire sub pœna peccati mortalis, maxime vir nobilis, cui familiam & vasalos gubernare incumbit.

Secundo quæritur, dato quod scit omnia requisita etiam ad suum statũ, an si faciat aliquem actum, qui est peccatum mortale, tamen ille eum facit ex ignorantia, nesciens esse mortale, an excusetur à mortali.

Tertio quçritur, an subditus, qui dubitat aliquem actum esse mortalem, satisfaciat de hoc interrogando aliquem eius superiorem, videlicet Episcopum, eius vicarium, vel parochum: & an si illi cõstitisset prædictos suos superiores esse ignorantes & illitteratos, sequendo eorum consilium, eo quod sunt sui superiores, satisfaciat, etiam si in illa ciuitate sint alij doctiores, quos posset consulere?

Quarto quæritur, an si nollet in præcedenti casu consulere superiores, & satisfaceret suæ conscientiæ sequendo consilium alicuius Theologi in dicta ciuitate communiter pro docto reputati, & bonæ famæ, sine eo, quod aliam diligentiam & inquisitionem faciat de sua doctrina, vel bonitate, præter vniuersalem de eo opinionem & famam.

Quinto quçritur, an, si interrogando duos ex prædictis Theologis, inter quos non cognoscitur notabilis excessus in doctrina, vel virtute, & illi essent contrariæ opinionis, si tenetur alium tertium consulere, an poterit vnam illarum opinionum sequi, & an possit sequi illam, quæ minus suo iudicio satisfacit, cuius contraria ei conformior rationi videtur; eo quod ei videtur temeraria arrogantia, cum sit laicus & illitteratus, velle se iudicẽ constituere inter duas duorum Theologorum litteratorum opiniones.

Sexto quæritur, an, si prædictus Theologus, quem de dubio consulit, dicat ei prædictam opinionem esse communem Theologorum, quamuis alij viri docti contrarium teneant, possit consulens cui maluerit se opinioni conformare, cum doctori illi graui & virtuoso permittitur dictam opinionem scribere, tenere, sustentare, & docere.

Septimo quæritur, an qui vult aliquam actionem facere, & tempus illi deest ad consulendum aliquem Theologum de modo, quo debeat illam sine Dei offensa facere, quem nequit consulere sine iactura aliquorum bonorum, vel magnæ suæ domus incommoditate, &c. si potest tuta conscientia dictam actionem exequutioni mandare secundum dictamen suæ rationis post factam orationem, qua Deum deprecetur, ne permittat, vt sua diuina bonitas in ea offendatur; an teneatur prædictam occasionem, in qua suæ familiæ ac statui maximum commodum euenire potest, relinquere, potius, quam sine prædicto consilio aliquid facere, in quo dubitat aliquod peccatum fore posse.

O&a-

Digitized by Google

Octauo quæritur ſuper differentia inter ſcrupulum, & rationabile dubium, nempe, quod ſcrupulum poteſt quis & debet à ſe abijcere, & contra eum facere, dubium autem tenetur conſulere: quæritur in quo cognoſcetur aliquid eſſe ſcrupulum, vel dubium: nam aliàs idem eſſet teneri quem conſulere, an talis actus ſit ſcrupulus, vel dubium, ac teneri conſulere omnes ſcrupulos, qui ſe ſuæ conſcientiæ obtulerint: & in omnibus prædictis dubijs præſupponitur ſolum quæri, quid teneatur quilibet facere ſub pœna peccati mortalis.

Ad omnes has octo quæſtiones in generali reſpondeo, quod ſicut ipſæ ſunt generales, ita earum reſponſa generalia erunt, in quorum applicatione ad caſus particulares tanta erit difficultas, quod ex reſponſione neſciet quilibet deciſionem dubij colligere in omni caſu particulari.

1 AD PRIMAM reſpondeo, quod quilibet Chriſtianus, vt Chriſtianus, etiam ſi Papa vel Rex ſit, debet, & ſufficit ei ſcire 12. vel 14. articulos noſtræ fidei, & 10. Decalogi præcepta, & ſancta generalia Eccleſiæ præcepta: quamuis ſi aliud habeat officium, vel ſtatum, teneatur addiſcere, quæ ad ſuum prædictum vel officium vel ſtatum neceſſaria ſunt de præcepto ſciri, vel ſecum habere viros doctos, & conſiliarios litteratos quo ad illas res, in quibus alienum conſilium ſufficit.

2 AD SECVNDAM dico primo, eſſe viam ex difficilioribus quæſtionibus iuris humani, ſcripti, & diuini in materia morali; & quod poteſt ſuper illa bonus aliquis liber componi ſuper eius radicibus, ac ramis non parui valoris & neceſſitatis, deſcendendo ad particularia. Secundo, quod communiter ignorantia, de qua loquitur quæſtio, excuſat coram Deo, & in foro conſcientiæ, niſi fuerit alicuius iuris naturalis, vel humani, quod omnes ſuæ conditionis, artis, & ſtatus ſciunt, vel ſcire tenentur.

3 AD TERTIAM dico, quod non ſatisfacit ſuæ conſcientiæ, ſi credit quod ſuus ordinarius, parochus, vel confeſſor ſunt ita ignorantes, vt dubio eius neſciant ſatisfacere; ſed ſi ipſe bona fide coram Domino crederet quod ipſi habent ſufficientem ſcientiam, ſatisfaciet, etſi dubium ſuum ab alijs peritioribus non interroget, caſu etiam quod reperiantur: quia nemo tenetur in dubijs ſuis doctiores conſulere, ſed ſufficit conſulere idoneos ad ea diſſoluenda, maxime ſi ſuperiores ſint; quia pauci ſunt eminentes reperti: & quamuis eſſet melius iſtos conſulere, ſed Deus ex præcepto non obligat ad melius bonum, licet circa illud conſilium det; quia ipſe contentus eſt bonitatis præceptæ, etiam ſi alia maior detur ex conſilio ipſius.

4 AD QVARTAM reſpondeo, quod ſatisfaciet talem virum conſulendo, ſi ipſe bona fide credit eſſe talem, quem fama publica indicat: quia ſufficienter ſatisfacit præcepto, quod habet circa dubia ſua conſulenda; & multæ circumſtantiæ dari poſſunt, quibus ei non expediat ſummum ordinarium vel parochum in dubijs ſuis conſulere.

5 AD QVINTAM reſpondeo, quod ſatisfaciet eligendo vnam ex dictis opinionibus, eam tamen eligendo, non quia guſtui ſuo placet, ſed quia

ized by Goog

quia ei conformior rationi videtur, vt in quæstione proponitur, propter rationem ibi allegatam;& quia non tenetur ex præcepto melius consilium mundi inuestigare,nec etiam doctiores illius prouinciæ consulere,sed sufficit consulere idoneum, secundum suum & communiter aliorum iudicium.

6 AD SEXTAM respondeo, quod dupliciter potest respondere doctor consultus dubio alicui,in quo duæ sunt opiniones contrariæ, quarum vna est communis, & altera grauissimorum doctorum. Primo fatendo, quod vtra illarum potest iuste teneri.Secundo dicendo, quod iudicio suo vna earum est vera, alia vero non, etiam si sit communis. Si respondit primo modo,potest consulens,quam voluerit illarum sequi. Si autem respondit secundo modo, non potest sequi nisi eam, quam doctor consultus definit esse veram, si aliunde ipsi non constat contrarium:quia cum consilium petat ad illud sequendum, si aliud non inuenerit melius, non poterit suo iudicio opinionem,quam ipse iudicat falsam,tenere & sequi.

7 AD SEPTIMAM dico, quod si re vera dubitat talem actum esse mortalem, nec ne, non debet illum facere, donec ab illo dubio exeat: nam aliàs, vt ait S.Thom. anteponeret ac præferret amicitiam creaturæ amicitiæ creatoris. Dixi, *si re vera dubitat*, id est, si non inclinat magis ad credendum vnum, quam aliud: nam si ex aliquibus rationibus inclinaret magis ad credendum esse bonum,quam esse malum,poterit per illas scrupulum deponere, & quodlibet aliud dubium, & facere id, quod sibi bonum videbitur sine alia consultatione,defectu commoditatis ad consulendum.

8 AD OCTAVAM dico, quod vni eius parti satis responsum est in quæstione præcedenti. Et ad aliam respondeo, quod regula vera ad discernendum scrupulum à dubio, est, quod dubium est, quando intellectus non magis in vnam, quam in aliam partem inclinat, & scrupulus est argumentum vel apparentia, quæ intellectui repræsentatur contra id quod scit, quod Latine vocatur scientia; vel contra id quod firmiter credit ita esse, quod Latine dicitur fides, aut credulitas; vel contra id quod ipse cogitat verum esse, etiam si id firmiter non credat, quod Latine dicitur opinio; vel contra id quod intellectus nec tenet pro vero, nec pro falso, quod Latine dicitur dubietas, vel dubitatio; sicut nos clarius,quam alij, in multis locis diximus in nostro Manu. cap. 27. num. 279. & in cap. nouit.de iudicijs in rub. num. 43. & de pœnit. dist. 7. cap.si quis autem. à num. 9. vsque ad 25.inferendo,quod licet nulli horum quatuor, scilicet scientiæ, fidei, opinioni, & dubio aliæ compatiantur, scrupulus tamen compatitur omnibus & singulis eorum, eo quod non est nisi argumentum vel apparentia, quæ contra illa quatuor potest haberi. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Confeßarius pœnitentem, qui putat ſe ſufficienter in præcedentibus confeſſionibus confeſſum, non tenetur interrogare in ſpecie, an confeſſus ſit peccata ſecundum numerum, etiam ſi confeßarius ſuſpicetur ſeu putet illum numerum non expreſſiße; modo pœnitens nec dubitet circa hoc, nec exprimat ſe aliàs numerum non explicaße.*

CONSILIVM XI.

CONFESSARII audientes ruſticorum confeſſiones an teneantur interrogare eos, an de omnibus ſuis peccatis in præcedentibus confeſſionibus accuſauerint ſe ſecundum numerum, etiam ſi credant in alijs ſuis confeſſionibus ſufficienter fuiſſe confeſſos?

Et quid, quando ex probabili coniectura confeſſarius putat, quod ruſticus nec confeſſus, nec interrogatus ſecundum numerum in præcedentibus confeſſionibus fuerit?

Et quid, quando pro certo confeſſarius ex diſcurſu confeſſionis tenet dictum ruſticum nec interrogatum nec confeſſum fuiſſe de numero?

1 Ad has tres quæſtiones reſpondeo, quod mea ſententia confeſſarius non tenetur interrogare confitentem, etiam ſi ſuſpicetur eum non fuiſſe confeſſum numerum, modo putet ſe ſatis bene confeſſum fuiſſe; niſi confitens interrogaret an debuiſſet id facere, vel aliqua de cauſa diceret ſe id non feciſſe: quia id non videtur iure cautum, nec vlla efficaci ratione probari; & quia qui nimis emungit, elicit ſanguinem, cap. denique. diſt. 4. Prouerbiorum cap. 30.

SVMMARIVM.

1 *Peccatorum mortalium numerum qui ob ignorantiam confeßarij omiſit ruſticus, detecto errore tenetur non quidem confeſſiones reiterare, ſed numerum veriſimilem dictorum peccatorum denuo confiteri, & confeßarius id ab eo exigere, etſi res ſit dura.*

CONSILIVM XII.

RVSTICVS, qui inter confitendum aſſerit ſe à ſuo parocho non ſolere, nec ſolitum eſſe interrogari de numero peccatorum, nec etiam de ſpeciebus blaſphemiæ, ſed parochum ipſum contentum eſſe, ſi ipſe pœnitens dicat, Ego blaſphemaui Deum, & ſanctos, omnibus vel pluribus modis, ac pluries.

Quæritur primo, an ſit cogendus ad reiterandas confeſſiones, vel non?

Secun-

Digitized by Google

Secundo, an in casibus prædictis, dato quod non sint pœnitentes cogendi ad reiterandas confessiones, saltem obligatus sit cõfessarius interrogare dictum pœnitentem, vt explicet quoties toto tempore vitæ suæ sibi videatur blasphemasse Deum hoc & hoc modo, quoties Sanctos hoc vel alio modo, & sic de alijs peccatis, quorum numerum ex prænarrata ignorantia numquam expressit. hoc tamen etiam durum admodum esset tam rustico pœnitenti, quam confessario, qui in effectu cogerentur ad repetendas omnes confessiones.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, non esse obligatum huiusmodi rusticum ad reiterandas huiusmodi confessiones bona fide factas, per ea, quæ tanguntur in propositione quæstionis.

AD SECVNDAM respondeo, non solum huiusmodi pœnitentem obligari ad confitendum numerum verisimilem peccatorum, quem in alijs confessionibus non fuit confessus, sed etiam confessarium obligari ad dicendum ei, vt confiteatur verisimilem numerum peccatorum mortalium à se admissorum, quem antea non fuit confessus: quæ res certe dura est & pœnitenti, & confessario; tamen ita scriptum est, non solum lege humana in ca. omnis. de pœniten. & remiss. sed etiam diuina Euangelica, ratione naturali confirmata à S. Thom. & alijs, & etiam à nobis in Man. cap. 6. num. 16. & in cap. consideret. de pœnit. dist. 5. num. 5. & 41. & satis declaratum in Conc. Trid. sess. 14. de sacramento pœnitentiæ canone 7. ibi, *Omnia & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, quæ sunt contra duo vltima Decalogi præcepta, &c.*

SVMMARIVM.

1 *Absoluendus est ab omnibus, qui vnum vel alterum peccatum tantum ob ignorantiam linguæ confiteri potest.*

2 *Confessor periclitantes in naui audiens, nisi integre confessos, non absoluat; nec vt alios possit audire, debet omittere interrogationes, quas facere de præcepto tenetur.*

CONSILIVM XIII.

QVAESITVM fuit primo, an absoluendus sit ab omnibus peccatis Aethiops in Brasilica prouincia seruiens, qui solum vnum, vel duo confitetur peccata, ita vt à confessore intelligatur, & omnia vult & conatur confiteri, licet propter linguæ impedimentum non possit.

Secundo, an confessarius, periclitantium confessiones in naui audiens, licite possit eos absoluere, interrogationibus debitis non præmissis, & forte minus integre confessos.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur affirmatiue, quod Aethiops seruiens in prouincia Brasilica potest absolui sacramenta-

liter ab omnibus peccatis ſuis, ſi ſolum vnum vel alterum tantum confiteatur, ita vt intelligatur à confeſſario & omnia velit confiteri, & conetur id facere, licet non poſſit proferre propter ignorantiam linguę, ita vt confeſſarius alia intelligere nequeat, per ea quæ tradimus de mutis, & alijs ignorantibus linguam confeſſariorum terrarum, in quibus degunt, in Man. confeſſ. cap. 21. nu. 36.

2 AD SECVNDAM reſpondetur primo, quod non licet ſacerdoti audienti confeſſiones nautarum & vectorum periclitantium in naui fluctibus iactata, confitentes ſibi peccata, priuſquam perficiant confeſſiones, aut ſaltem confiteantur omnia peccata mortifera ſibi tunc occurrẽtia, abſoluere, vt audiant etiam alios periclitantes. Tum quia confeſſarius eſt iudex, vt definit Concil. Trid. cap. 6. ſeſſ. 14. & iudex non debet ferre ſententiam de rebus, quas minime nouit, l. de qua re. ff. de iud. Tum quia confeſſio, quæ non eſt integra omnium peccatorum, non eſt legitima, cap. omnis. de pœnit. & remiſſ. & confeſſio integra eſt vna trium partium principalium ad ſacramentum pœnitentiæ requiſitarum, ſine quibus illud ſubſiſtere nequit. Tum quia faceret contra monita illius diſtichon:

Qui binos lepores vna ſectabitur hora,
Vno quandoque, & quandoque carebit vtroque.

Secundo, quod neque debet omittere interrogationes, quas de præcepto tenetur facere, vt breuius poſſit audire confeſſionem alterius, per eaſdem rationes ſupradictas: quamuis ſic eas, ad quas faciendas de conſilio tantum tenetur.

SVMMARIVM.

1 *Peccatum vnum in genere moris conſtituunt plures actus externi in vnum tendentes finem, ſicut & actus peccatum ipſum principale antecedentes & ſequẽtes, nu. 3. etiam quod ob aliquam notabilem interruptionem fierent plura peccata in genere moris. nu. 5. & hoc quo ad obligationem confitendi numerum. num. 1. quia per confeſſionem principalis actus confeſſarius ſatis poteſt cognoſcere pœnitentis ſtatum. num. 4. contritio tamen debet ſe ſaltem virtualiter extendere ad omnes actus. nu. 4.*

2 *Vno impetu qui eumdem peccati actum reiterat, pluribus puta ictibus ſacerdotem percutiendo, vnicam incurrit excommunicationem, & vnicum peccatum committit, ſicut & qui pluries idem replicat verbum iniurioſum. Quod ſi perſonæ, quibus iniuriatur, vel quas male concupiſcit, vel facta ipſa ſeu verba iniurioſa ſint diſtincta, peccata multiplicantur. num. 6. 7. 8. & 10.*

9 *Plures perſonæ conſideratæ vt vnum corpus, pro vnica reputantur perſona: vnde qui blaſphemat ſanctum Petrum, & omnes Apoſtolos, duas ſolum perpetrat blaſphemias; & qui vnam domum vult comburere, vnum peccatum facit, & non tot, quot ibi ſunt perſonæ.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XIIII.

1 AD SOLVENDAS quæstiones, quas admodum R. in Christo Pater Rector Collegij Pœnitentiariorum S. Petri, quod Patribus Illustrissimæ Societatis IESV est commendatum, proposuit, dicimus primo, quod plures actus exteriores tendentes in vnum peccatum principale, qui sunt diuersi in genere entis, censentur constituere vnum peccatum in genere moris, saltem quo ad effectum confitendi numerum peccatorũ, non solum quando vnus est ad alium via, sed etiam quando quis vno impe-
2 tu fertur in illos omnes. Tum argum. cap. cum pro causa. de sent. excom. quatenus probat, eum, qui vno impetu pluries percutit clericum, semel tantum excommunicari. Tum argum. aliorum iurium, per quę Io. And. in mercuria. cap. delictum. de reg. iur. lib. 6. col. pen. concludit, quemdam Anglicum, qui tres ictus vno impetu intulit clerico, semel tantum excommunicatum fuisse. Tum quod ille vnicus impetus videtur inducere quamdam vnitatem in genere moris, & efficere, vt quadam tenus vnus eorum sit ad alium via, vel consequens, licet suapte natura in genere entis per se subsistat. Tum quod qui vnico impetu bis vel ter appellat, semel tantum appellare dicitur, cap. Lotharius. iuncta glos. verb. appellauit. 31. q. 2. & qui bis vel ter eamdem rem in testamento vel codicillis legauit, videtur semel legasse, l. cum quæstio. §. fin. C. de legat.

3 Secundo addimus, quod sicut actus præambuli ad principalem actum peccati non augent numerum peccatorum necessario confitendum, sic nec eadem ratione actus consequentes, vel subsequentes actum principalem peccati; quales videntur esse actus, quibus qui fecit aliquod peccatũ principale, postea gaudet inordinate, lætatur, tristatur, dolet, vel loquitur de illo, vel accessorijs eius. Tum quod eadem videtur ratio, & sic idem est de vtrisque iudicandum, l. illud. ff. ad l. Aquil. cap. dudum. il 2. de elect. Tum quod qui furatus est infantem, qui apud eum adoleuit, vnum furtum fecisse dicitur, l. inficiando. §. infans. ff. de furtis. Tum quod pauci, collatione aliorum, inueniuntur, qui post vindicatam iniuriam, post fornicationem in domo secura habitam, post furtum & dolum admissum, non velit, dicat, vel faciat aliqua inordinata gaudendo, comedendo, bibendo, ridendo, iuxta illud: *Et lætantur, cum male fecerint.* attamen nemo dicat eorum omnium numerum esse nominatim confitendum. Tum quia totius Ecclesiæ Christianæ vsus videtur habere, quod sicut sufficit homicidæ confiteri se occidisse talem hominem, non confitendo numerum voluntatum, & aliorum actuum inordinatorum præambulorum illius homicidij; sic sufficit confiteri illud, non confitendo numerum actuũ consequentium, quibus id ei placuit, & monstrauit alijs, verbis, vel factis, placuisse sibi: & ꝙ sicut fornicanti sufficit confiteri principalem actum, non confitendo numerum voluntatum, dictorum, & factorum præambulorum inordinatorum; ita sufficit confiteri principalem actum, non confitendo numerum voluntatum,
4 dictorum, & factorum inordinatorum consequentium. Tum quod licet

singuli præfatorum actuum sint per se ipsos peccata mortifera quo ad iudicium exactum; & licet oporteat, vt contritio, per quam sunt remittenda, formaliter vel virtualiter perueniat ad omnia illa, quo tamen ad iudicium salutare pœnitentiæ, & vsus vitæ, quod debet facere confessarius, satis est, vt numerus eorum sic patefiat ei, vt status pœnitentis satis pateat confessario ad iudicãdum qualem ei debeat exhibere medicinam, vt æque pulchreq. declarauit Caiet. in tom. 1. tract. 5. q. 3. Cum ergo communiter post & ante actum principalem multa cogitata, dicta, & facta inordinata, soleant haberi, satis constat confessario quo ad iudicium suum salutare ferendum status pœnitentis quo ad illam speciem peccati.

5 Ex quibus infertur primo, quod licet quando inter præambula, & consequentia, & actum principalem fit aliqua interruptio notabilis, illa sint peccata diuersa, etiam in genere moris, etiam ad effectum vt contritio formaliter vel virtualiter debeat peruenire ad illa; non tamen videntur diuersa quo ad effectum necessario confitendi numerum eorum, eo quod sine illa specificatione satis videtur constare status confitentis quo ad iudicium salutare sacerdotis.

6 Secundo infertur decisio primę quęstionis, scilicet quod qui eodem impetu dicit alteri quatuor vel quinque iniurioſa verba significantia diuersas iniurias, puta quod sit fur, falsarius, hæreticus, censendus est peccare diuersa peccata. Tum quia non sunt antecedentia neque consequentia ad vnum principale peccatum, neque sunt vnum, vel vnius speciei peccatũ, in quod quis vno impetu fertur, sed separata, & diuersæ speciei. Tum quia
7 licet quis vno impetu inferat vni clerico tres ictus, non est nisi semel excommunicatus: si autem vno impetu etiam vnico ictu ferit tres clericos, ter est excommunicatus, secundum Ioan. And. in d. mercur. col. fin. Tum quia eadem ratione, qui vno impetu ferit, & blasphemat, & hæresim asserit, tria peccata committit cum numero necessario confitenda, arg. l. prætor edixit. 9. fin. ff. de iniur. qui vero dicit totidem verba iniurioſa significantia tantum vnam iniuriam, vt quia appellat aliquem quater, vel quinquies furem, vel latronem, vnum tantum peccatum admittit quo ad necessitatem confitendi numerum, instar bis vel ter vnico contextu appellantis, cap. Lotharius. iuncta gloss. verb. appellauit. 31. q. 2.

8 Tertio infertur decisio secundæ quæstionis, scilicet, quod qui dicit alicui vnum verbum iniurioſum, & ille respondet, vnde prouocator replicat, & successiue triplicat, eidem dicens tria verba iniurioſa, peccat tria peccata, si tres diuersas iniurias significant, vnum autem solum, si tantum vnam.

9 Quarto, decisio tertiæ quæstionis, scilicet, quod qui imprecatur mortẽ alicui, & toti familiæ eius, duo tantum peccata committit, non tot, quot sunt personæ familiæ. Tum quod tota familia pro vna persona ficta accipitur, l. 1. ff. si familia furt. feciſſe dic. Tum quod familia licet significet multos, eos tamen collectiue tamquam vnum corpus fictum significat. Tum quod qui vnam domum vult exurere, non videtur peccare tot peccata, quot partes habet, sed vnum: quia vnum corpus compositũ ex multis

vult

vult exurere, arg. l. eum qui. ff. de vſucap. & qui vult furari vnam milliadem ducatorum, vel vnum aceruum tritici, vnum peccatum videtur peccare, argum. l. vulgaris. ff. de furt. & cap. vulgaris, de pœnitent. diſt. 1.

Quinto, deciſio quartæ quæſtionis, ſcilicet, quod qui blaſphemando maledicit Petro, & duodecim Apoſtolis, duo peccata videtur admittere, eiſdem rationibus.

10 Sexto, deciſio quintæ quæſtionis, ſcilicet quod ſex peccata peccat, qui molliciei peccatum peccans inducit ſibi in memoriam, vt magis delectetur, virginem, viduam, nuptam, cognatam, & ſacram; quia ſunt quinque peccata diuerſarum ſpecierum, cum virtualiter quinque illis commiſceatur, vel eis mortifere delectetur, & nulla illorum ſint antecedentia, vel conſequentia aliorum.

Aduertendum, has quæſtiones dediſſe occaſionem auctori addendi ad Manuele cap. 6. num. 16. & 17. & ſucceſſiue ſi quid in hoc reſponſo deſideratur, ad illum locum, vti poſterius & magis expenſum, recurrendum.

SVMMARIVM.

1 *Virgo quæ reputatur cum eſſet corrupta, confitendo ſecundum peccatum carnis, non tenetur etiam interrogata fateri primum iam confeſſum.*
1 *Peccatum legitime confeſſum nemo tenetur vllo iure iterum confiteri.*
2 *Peccatum iam confeſſum non tantum tacere, ſed negare poteſt pœnitens commiſiſſe, intelligendo, ita vt teneatur illud confiteri.*
3 *Pœnitens confitendo iam confeſſa & occulta, infamando ſeipſum, ſaltem venialiter peccat.*
4 *Pœnitens non tenetur confiteri circumſtantiam extenuantem peccatum.*
5 *Confiteri ſufficit vltimam ſpeciem peccati neceſſario confitendam, tacendo vltimam peccati neceſſario non confitendi.*

CONSILIVM XV.

AN pœnitens, quæ putatur virgo, & tamen alias commiſit peccatum molliciei, de quo fuit confeſſa', ſi deinde committat aliud peccatum carnis cum viro, teneatur reſpondere confeſſario interroganti an eſſet virgo, ſe antea fuiſſe corruptam? Si enim id non confitetur, neſciet confeſſor vltimam ſpeciem peccati, an ſcilicet ſit ſtuprum, vel ſimplex fornicatio; & ſic non poteſt legitimam & conuenientem pœnitentiam imponere

1 Reſpondeo, prefatam pœnitentem non teneri ad confitendum confeſſatio interroganti eam, an maneret adhuc virgo, an eſſet corrupta, ſi corruptionem illam antea alij confeſſario legitime confeſſa fuit. Tum quia nemo tenetur iure naturali, diuino, nec humano communi ad confitendum iterum peccatum, quod legitime fuit confeſſus, vt poſt alios late tradimus in Manual. confeſſ. cap. 9. in principio. Tum quia poteſt talis pœnitens
2 abſq. vllo peccato tacere illud ſtuprū, immo & negare ſe illud commiſiſſe, intelli-

Digitized by Google

intelligendo intra ſe, quod non ſnit corrupta, ita vt teneatur illud confiteri, per ea, quæ nos firmiſſimis rationibus probamus in comment. cap. humanæ aures. 22.q. 5. Tum quia confitendo illam corruptionem, ſi erat ſecreta, peccaret ſaltem venialiter infamando ſeipſam, per cap. non ſunt audiendi. 11.q. 3. & tradimus nos late in d. Manual. confeſſ. cap. 18. nu. 27. Tum quia eiuſmodi pœnitens tacendo, vel negando illud ſtuprum, non efficit, vt confeſſarius ignoret vltimam ſpeciem peccati neceſſario confitendam, eo quod non ſit ei notum an corruptio illius ſit virginitatis fractio, an ſimplex fornicatio. Tum quia pœnitens non tenetur circumſtantiam confiteri extenuantem peccatum, vt tradimus in d. Manu. cap. 6. nu. 5. immo ſunt qui dicant id non licere, quamuis falſo, vt diximus in cap. conſideret. num. 5. de pœniten. diſt. 5. Tum quia tacendo illam corruptionem, auget grauitatem aliorum peccatorum carnis; & ſecundum omnes licet tacere circumſtantias minuentes culpas. Tum denique quod ſufficit confiteri vltimam ſpeciem peccati neceſſario confitendam, tacendo ſpeciem vltimam peccati, quod neceſſario non eſt confitendum, qualis eſt corruptio, de qua loquimur.

SVMMARIVM.

1 *Reuelare teneor ad præceptum ſuperioris concedentis monitorium in forma, id quod aliquis mihi ita ſerio de ſe confeſſus fuit, vt putem ita eſſe: niſi pro habendo conſilio, vel patrocinio, id mihi tamquã medico, aduocato, procuratori, vel patri ſpirituali detexiſſet: aliter incido in excommunicationem, à qua aliunde, niſi in cui fuit reſeruata, non poteſt me abſoluere. & num. 5.*

2 *Aduocati, medici, & quiuis conſultores non tenentur ob monitoria publicata reuelare ſecreta ſibi communicata.*

3 *Confitens tacendo illud, quod ſecundum ſuam conſcientiam inducit nullitatem abſolutionis, peccat.*

3 *Confitens, cui conſcientia dictat, quod abſolutio non valebit, peccat inducendo confeſſarium, vt eum abſoluat.*

4 *Confeſſus non integre tenetur iterare confeſſionem: & ſi fiat cum eodem, ſatis eſt addere peccatum omiſſum.*

5 *Excommunicatus per monitorium generale iudicis, qui abſolutionem ſibi, vel ſuperiori ſuo reſeruauit, non à confeſſario, ſed ab ipſo iudice, vel de eius licentia eſt abſoluendus.*

CONSILIVM XVI.

EXCOMMVNICATVS per monitorium generale Vicarij Papæ ob non reſtitutionem & reuelationem quorumdam bonorum, de quibus dubius erat an eſſent reſtituenda, licet potius inclinaret in partem affirmatiuam, in Paſchate abſolutus eſt à ſuo confeſſario, cui totam rem reuelauit, & alia peccata, excepto eo, quod iudicabat abſolutionẽ ſibi nõ prodeſſe, ſtimulante eũ conſcientia, q; teneretur reſtituere. Quærit vero nunc.

Primo

Digitized by Goog

Primo, an confessarius inciderit in excommunicationem ex eo, quia non paruit monitorio non reuelando.

Secundo, an confessio illa fuerit valida, quia confessus est excommunicato, nec confessus est circumstantiam illam stimuli conscientiæ.

Tertio, quod remedium supereſt, vt conscientiæ suæ satisfaciat bene confitendo.

Quarto, an iterum confitendo possit absolui sine licentia Vicarij, cum iam restituerit.

1 AD QVAESTIONES propositas responsurus laudo primum curam, quam salutis suæ animæ habet D. consulens, eruditionem non vulgarem in propositione illarum significans. Ad primam autem quæstionem respondeo, quod de materia ipsius nemo, vt opinor, ita late scripsit, ac nos in repet. cap. inter verba. 11. q. 3. concl. 6. coroll. 65. à nu. 775. & quod ibidem nu. 799. & in nostro Man. confess. cap. 25. num. 42. determinamus, aduocatos, procuratores, consultores, & medicos non teneri ob similia monitoria ad reuelanda secreta, quæ sibi clientuli, ægroti, & alij consulentes reuelant. Et ita si D. consulens reuelauit illud secretum præfato patri spirituali, ad finem vt ei consuleret quid facere deberet, non tenebatur ratione præfati monitorij ad reuelandum id, quod ab ipso D. consulente
2 didicit, & consequenter non fuit excommunicatus. Si autem alia ratione, quam consultationis, ei reuelauit illud serio, ita quod pater ille spiritualis deberet credere id esse verum, videtur incidisse in excommunicationem non reuelando iuxta superioris mandatum, per ea, quæ ibidem ipse tracto num. 777. & seq.

3 AD SECVNDAM respondeo, quod D. consulens perdocte & subtiliter concludit confessionem illam non fuisse validam, etiam si pater ille spiritualis non incidisset in excommunicationem; quia inducendo illum ad audiendam confessionem, & confitendo illi contra suam conscientiam, peccauit, & aduertit se peccare, & non confessus fuit illud peccatum, quod tunc admittebat, &c. vt ipsemet pulchre prosequitur.

4 AD TERTIAM respondeo, quod ipse debet reiterare illam confessionem: quod facile facere posset, si eidem patri spirituali denuo eam faceret, adiecto hoc peccato; præsuppositio quod pater ille non incidisset in excommunicationem ratione præfata, vel certe iam esset absolutus ab ea; & præsuppositio quod mediocrem memoriam peccatorum ante sibi confessorum haberet.

5 AD QVARTAM respondeo, quod cum Vicarius Papæ reseruauerit sibi & superiori suo absolutionem eius, qui incideret in excommunicationem sui monitorij, cumque consulens numquam restituerit, neque reuelauerit se tenere bona præfata, non potuit absolui à confessario suo. Tum quia absolutio erat reseruata. Tum quia numquam paruit monitorio, & ita semper mansit excommunicatus, & non potest absolui nisi ab eo, vel de eius facultate.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Papa reuocare poteſt indulgentias omnes à præceſſoribus conceſſas.*
2 *Iuſtum, & decens differunt, nec de vno ad aliud infertur.*
3 *Papa ſtatim creatus indulgentias, vt putat Viguerius, non reuocat, ſed ſolum quaſdam gratias, & indulta ad beneficia.*
4 *Indulgentias tantum plenarias ante conceſſas Papa reuocat in indictione Iobelæi.*
4 *Facultas abſoluendi ab omnibus peccatis non eſt indulgentia, nec per bullam Iobelæi reuocata. & num. 5.*
6 *Cautela abundans nemini nocere debet.*
7 *Indulgentiæ quæſtuariæ omnes reuocatæ.*
7 *Derogatoria cum clauſula, vt contraria habeantur pro expreſſis de verbo ad verbum, omnibus derogat ex ſtylo curiæ.*

CONSILIVM XVII.

LEO X. viſitantibus eccleſiam Treuerenſem, & peccata ſua confitentibus conceſſit, vt ab omnibus peccatis, etiã reſeruatis, abſolui poſſent. Clemens VII. dictam eccleſiam deuote viſitantibus, & ei aliqua ſua bona diſtribuentibus certorum dierum indulgentiam conceſſit.

Quæritur, an gratiæ prædictæ ſint derogatæ; vel ex eo, q, vt Viguerius de inſtit. Theologiæ c. 16. §. 6. dicit, Summus Pontifex à principio ſuæ creationis reuocat indulgentias per prædeceſſores cõceſſas; vel ex eo, q Clemens VII. anno Iobelæi reuocauit indulgẽtias à prædeceſſoribus cõceſſas.

1 Ad difficultates præfatas reſpondeo primo, certũ eſſe, quemlibet Pontificem Maximum pro ſua ſumma, quam habet, poteſtate, poſſe reuocare omnes indulgentias conceſſas à ſuis prędeceſſoribus. Tum arg. cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & cap. propoſuit. de conceſſ. præb. Tũ quia nullus prædeceſſorum ſuorum poteſt imponere ipſi legem, quæ ſuam poteſtatem tollat, vel minuat, cap. innotuit. de elect. l. penult. ff. de recept. arb. Tum quia licet deceat, vt beneficia principum ſint permanſura, cap. decet. cum ſimil. ib. de reg. iuris. lib. 6. non tamen eſt neceſſe, neque aufert illa decentia poteſtatem reuocandi ea, nec faceret reuocationem iniuſtam, licet nonnum-
2 quam faceret indecentem: quia iuſtum, & decens differunt, cap. magna. de voto. & notat. in cap. fin. de priuileg. lib. 6. quatenus habet decere Epiſcopum dicere, vel audire quotidie Miſſam, quem tamen ad id non teneri diximus poſt alios in Manu. conſ. cap. 21. nu. 2. & decet ſeruare omnia conſilia Chriſti, non tamen eſt præceptum, cap. quiſquis. 14. q. 1. §. fin. 4. diſt. gloſ. celeb. in cap. quis autem. 20. diſt.

Secundo, quod difficultas primo poſita non tangit ius, nec potentiam reuocandi, ſed tantum factum, an ſcilicet quilibet Papa ab initio ſuæ adminiſtrationis reuocet indulgentias à ſuis prædeceſſoribus cõceſſas, quod dixit vir pius & eruditus vbi ſupra.

Tertio,

Digitized by Google

3 Tertio, quod præfatus Viguerius videtur dixisse id deceptus ab aliquo, qui putauit per regulas Cancellariæ, quas in crastinum suæ assumptionis reuocat Papa, reuocare omnes gratias, & indulgentias, quas præcessor fecit. quod tamen non est verum: nam licet regula decima, propterea quod habet verbum, *gratias*, & verbum, *indulta*, videri posset alicui dormitanti reuocare omnes indulgentias nondum lucrifactas, cum sint quædam gratiæ, & quædam indulta; nullatenus tamen id facit: quandoquidem solũ reuocat gratias expectatiuas, & indulta beneficiaria concessa ad quærenda beneficia ecclesiastica, vel ad nominandum ad ea, vel conferendum illa; sicut & regula 11. reuocat vniones eorumdem beneficiorum nondum sortitas effectum. & nec regula 57. & duæ insequentes, quæ tractant de indulgentijs, neque gloss. illarum vllam de huiusmodi reuocatione mentionem faciunt, immo meminerunt indulgentiam perpetuam.

Quarto, quod est alia reuocatio, siue suspensio indulgentiarum, quã ille non meminit, quæq. fit ante quemlibet annum Iobelæum: quæ an per illius lapsum reuocetur, vel an post eum Papa illam reuocet, disputauit olim ipse in commen. cap. quis aliquando. 9. in Leuitico. de pœnit. dist. 1. notab. 28. & 7 postea anno Iobelæi proximo in Vrbe, vbi typis excusus est iterum ille cõmentarius auctus tribus notabilibus, scilicet 32. 33. & 34. & in 32. continetur bulla indictionis anni Iobelæi facta à S.D.N. Greg. XIII. cum glossis non omnino pœnitendis: & in 35. inseritur bulla suspensionis indulgentiarum factæ ob annum Iobelæum, cum glossis, in quarum vltima tractamus de reuocatione illius suspensionis, facta mentione de disputatione facta in d. not. 26. Cuius, vt copiam legendi habeat D. consulens, idemq. D. meus colendissimus, tradam cum hoc responso vnum exemplar compaginatum, sed nudum tegumento, ne nimis constet portatio.

4 Quinto, quod suspensiones præfatæ Greg. XIII. & prædecessorum eius factæ ob Iobelæũ, licet non sint reuocatæ expresse, nec tacite, nihil tamen 8 obsunt votis D. consulentis: quoniam, vt ego in glos. prædicta monstro, per illas solum fuerunt suspensæ indulgentiæ plenariæ: & dubium primum particulare, quod proponitur, non est de indulgentia plenaria, nec non plenaria, sed de facultate absoluendi à peccatis reseruatis Papæ alibi, quam in bulla Cœnæ Domini, quæ longe alia res est, quam indulgentia, vt in prædicto commentario not. 20. Et secundum proponitur de reuocatione indulgentiæ non plenariæ, sed tantum certorum dierum, & annorum, quam non fuisse vmquam per præfatas suspensiones reuocatam, in præfata glossa, & 11 præfato notab. 28. sine vllo scrupulo concluimus.

5 Sexto, quod clausula, qua Clemens VII. derogauit eis, quæ poterant suæ concessioni obesse, nihil obest durationi, & perpetuitati præfatarum gratiarum, & indulgentiarum; immo prodest. Tum quia corroborat illam: & posita ad augendum, non debent operari diuersimode, neque è contrario, 12 cap. fin. de verborum sign. & l. rem legatam. ff. de optio. leg. Tum quia abundans cautela non nocet, l. testamentum. C. de testam. ex qua id ibi adnotat Bal. cum simil. & concessiones præfatæ absque illa clausula valuissent, & 13 fuissent perpetuæ, ergo à fortiori cum illa.

Septi-

Septimo, quod nihil obſtat votis D. conſulentis cap. vlt. de reform. ſeſſ. 21. Concil. Trid. quatenus prohibet, ne occaſione indulgentiarum detur facultas colligendi eleemoſynas; ſiquidem non ex hoc gratias ante conceſſas derogat.

6 Octauo, quod licet non ſit verum id, quod præfatus vir pius Viguerius dixit ab aliquo deceptus; eſt tamen veriſſimum, quod Pius V. per quamdam extrauag. ſuam reuocauit omnes indulgentias, & peccatorum remiſſiones à ſe, & à ſuis prædeceſſoribus, & ſucceſſoribus conceſſas, & in poſterum concedendas quibuſcumque perſonis, & pijs locis, pro quibus conſequendis manus ſunt porrigendæ adiutrices, & quæ quæſtuandi facultatem quomodolibet continent; per quam arbitror eſſe reuocatam indulgentiam præfatam conceſſam à Clemente VII. viſitantibus præfatam eccleſiam Treuerenſem certis diebus, & diſtribuentibus ei aliqua ſua bona ſecundum deuotionem; quoniam indulgentiam concedere diſtribuenti aliqua bona ſua pro indulgentia conſequenda, eſt indulgentiam concedere manus adiutrices porrigenti, & dare facultatem aliquo mo-
7 do quæſtuandi. Nec obſtat clauſula derogatoria derogatoriarum appoſita conceſſioni præfati Clementis VII. quia per clauſulas derogatorias præfatæ extrauag. Pij V. latiſſime derogatur omnibus clauſulis derogatorijs, quæ alicubi poſſint inueniri, habendo illas prout de verbo ad verbum expreſſas; quæ ſecundum ſtylum curiæ ſufficit, non obſtante aliquorum doctorum opinione ſcribentium in cap. accedentes. de præſcript. & in l. ſi quis. ff. de leg. 3. An autem omnes gratiæ præfati Clementis ſint reuocatæ, an illæ ſolæ, quæ ad indulgentias pertinent, non poteſt ſatis ſecure reſponderi, niſi lecto tenore bullæ, arg. l. inciuile. ff. de legib. & quia ponderandum eſt, quæ illarum principaliter, vel æque aut minus principaliter conceſſæ ſint.

8 Nono dicendum, gratiam præfatam præfati Leonis X. ſi non continet alias clauſulas, non eſſe reuocatam; quia per eam non conceditur indulgentia & remiſſio peccatorum, ſed quædam diſpenſatio longe ab ea diſtans, vt palam in præfato notab. 28. traditur.

SVMMARIVM.

1 *Caſuum reſeruatorum relaxationem etſi concedat Papa per bullam Cruciatæ certæ eleemoſyna iuuantibus bellum, vel aliud iuſtum & pium aduersus infideles: inferiores id nō poſſunt: quia hoc concedentes cenſerentur concedere ſpiritualia ſub modo vel cōditione dandi temporale: quod eis non licet, & à poſitiua ſimoniaca prauitate vix poſſet defendi: quæ in Papa ceſſat, qui poteſt hæc licite facere. num. 5.*

2 *Legiſlator etſi non ſubijciatur ſuæ legi quo ad vim coactiuam, ſubijcitur tamen quo ad vim directiuam: vnde ſe ipſe illam non ſernet, vel cum alijs ſine cauſa & delectu diſpenſet, peccat; licet actus teneat, & nu-*

3 *Iure communi quæ ſubditis competunt, ſi ſuperior ea illis interdicat, & poſtea recepta pecunia concedat, peccat, vendendo quod gratis dandum eſt. & nu-*

Spiri-

5 *Spiritualia ſub modo vel conditione etſi iuſte poſſit Papa concedere, at ſecus eſt in inferioribus, qui id facientes etiam à ſimonia poſitiui iuris vix poſſent defendi.*

5 *Dari poſſe & debere à promiſſis de beneficijs aliquid in adeptione poſſeſſionis conuertendum in pios vſus, quod non ſapiat auaritiam, etſi ex cauſis maximis concedere ſoleat Papa, hæc tamen facultas ab Epiſcopis non ſolet vſurpari.*

6 *Ordinarij locorum, etiam ſi ſint Cardinales, dum per ſuas bullas concedunt aliquas gratias ſpirituales, debent ſe reſtringere ad ſuos ſubditos, & nu. 12. cum non ſint vocati niſi in partem ſolicitudinis, nu. 6. & cauere ne ſupernacanee concedant, quæ iure ſine alia ſpeciali conceſſione conceſſa ſunt & licent, nu. 7. & 15. vel ne per non ſatis circumſcriptas conceſſiones dent occaſionem errandi, nu. 8. 10. 11. & 15. vel ne decipiantur ſubditi, nu. 9. vel ne immoderatas concedant indulgentias, nu. 12. & 14. vel ne concedant quæ non poſſunt. nu. 13. & 16.*

9 *Pœnitentias iniunctas ab vno confeſſario poteſt alter iure communi commutare: vnde fruſtra adminiſtrator epiſcopatus per ſuas bullas id concedit.*

10 *Votum caſtitatis ab vno ex coniugibus, altero inuito, emiſſum non poteſt ab Epiſcopo omnino relaxari: & quatenus eſt alteri præiudiciale, non tenet. vnde fruſtra adminiſtratores epiſcopatuum per ſuas bullas faciunt facultatem diſpenſandi ſuper huiuſmodi votis.*

13 *Archiepiſcopus non poteſt largientes aliquid ſuæ eccleſiæ facere participes indulgentiarum conceſſarum benefacientibus alijs eccleſijs ſui archiepiſcopatus.*

15 *Matrimonium conſummantes ante benedictionem, non incidunt in caſum Epiſcopo reſeruatum; cum ſit etiam dubium an ſit peccatum ſaltem mortale.*

16 *Patrinos vltra duos, videlicet vltra vnum & vnam, accedere poſſe, concedere, eſt contrauenire canonibus, immo & ſacro Concilio.*

16 *Interdictum ſuum etſi Epiſcopus poſſit tollere, vel ſuſpendere; at vt eo durante, quis poſſit etiam ianuis clauſis ſacro intereſſe, non poteſt concedere.*

CONSILIVM XVIII.

CIRCA bullas Hiſpaniæ quæritur, an aliquis Præſul inferior Papa iuſte poſſit concedere gratias, ſiue bullas, per quas faciat facultatem abſoluendi à caſibus ſuis reſeruatis eos, qui dederint ſingulos iulios in aliquod opus pium impendendos, & cõcedere indulgentias, & alias gratias, vt per bullarum clauſulas patet.

Pro parte affirmatiua facit primo illud Euangelicum: *Eſtote & vos perfecti, ſicut pater veſter cæleſtis perfectus eſt.* Matth. 5. & illud Apoſt. ad Epheſ. *Imitatores Dei eſtote, ſicut filij cariſſimi.* adiuncto illo, *A bone maior diſcat arare*
1 *minor.* cap. ea quæ. de re iud. & quod Papa, qui omnium eſt maximus, & omnium maxime imitandus, concedit quotidie gratias (quas appellat vulgus Cruciatas) per quas concedit abſolutionem caſuum ſibi reſeruatorum, & alia ſpiritualia, adiuuantibus bella iuſta, vel aliqua opera pia, quantitate aliqua pecuniæ.

2 Sed reſpondendum eſt primo, quod peccat ille, qui abſque iuſta cauſa id facit: quia legiſlator, etiam ſi ſit monarcha, ſubditur ſuæ legi quo ad vim directiuam, iuxta illud *Patere legem, quam tuleris.* cap. cum omnes. de conſt.

const. & rubricam ff. *Quod quisque iuris in alium statuerit, ipse eodem iure vtitur.* translatam in cap. hæc verba. de pœn.dist.1. & tradit vterque Thom. 1.2.quæst.95. art.4. Et ideo non solum dispensando cum alijs absque iusta causa peccat, sed etiam ipsemet eam non seruando, argu. cap.iniustum.9. distinct.

Secundo,quod licet qui facit aliquam legem,vel succedit eam facienti, quicquid contra eam fecerit,siue dispensando,siue aliàs, valebit quidem, arg.cap.1.11.quæst.3.& cap.venerabilibus.6.vbi.de sent.excom.lib.6.quatenus habet, absolutionem ab excommunicatione, etiam iniustam, si detur ab habente potestatem eam dandi, valere; peccat tamen eam non seruando sine causa, vt dictum est.

3 Tertio, quod peccaret Præsul inferior Papa, qui etiam iusta de causa concederet gratiam, vel bullam, seu dispensationem subdito, ad faciendum aliquid, quod iure communi ei competit, pro aliquo adiutorio temporali, iuxta illud Thren. cap. fin. *Aquam nostram pecunia bibimus.* & iuxta illud, *Non est pecunia dandum,quod iure communi gratis debetur.* l.2. & seq.ff.de cond.ob turp.caus.

4 Quarto, quod ex his infertur, quendam insignem Archipræsulem peccasse, concedendo contra suas constitutiones synodales peccatorum reseruatrices satis sine iusta causa & delectu facultatem absoluendi à casibus sibi reseruatis,omnibus,qui singulos iulios in adiutorium cuiusdam belli iusti darent: peccasse item eumdem, concedendo facultatem absoluendi parochis suis in casibus, quibus iure communi ipsi absoluere poterant: quia non est pecunia dandum, quod iure communi gratis conceditur, vt supra dictum est 3.dicto; nisi res controuersa esset inter doctores, an casus esset reseruatus, necne: quia tunc gratis, & cum discretione iuste concedi posset ad cautelam, arg. cap. solet. de sent. excom. lib. 6. cum ei adnot.

5 Quinto, quod difficile potest à labe simoniæ saluari concessio facultatis absoluendi, quæ sane spiritualis est, pro pretio vnius nummi argentei, seu regalis, quod est temporale. Tum quia neque beneficium, nec aliquod spirituale potest conferri alicui ea conditione, modo,vel pacto,vt aliquid temporale detur, cap. Iacobus, de simon. etiam pauperibus, vel fabricæ, casus est singularis in c.ex multis.1.q.3.quod magni facit Panor.in d.cap. Iacobus.& alij alibi. Tum quia omnis pactio,modus,vel conditio, quæ iure non inest, inducit in spiritualibus simoniam, saltem iuris positiui, cap. quam pio.1.q.3.cap.fi.de pact.cap. dudum.2. de præb.lib.6. adiuncta glos. verb.libere. At cõcessio potestatis absoluendi est spiritualis; ergo non potest ea concedi lege,quæ iure nõ inest: qa illa,quæ tacite inest,exprimi potest, cap.significasti. de elect.& l.1.ff.de leg.1.dũmodo exprimatur eo solo modo, quo inest, vt post alios declarat Fel.in c.ad audientiã.2, de rescrip. & tradimus nos in nostro Manu. cons.cap.23. num.100. Dixit, *inferior Papa*; quia ipse suaq. sancta Sedes Apostolica id consueuit facere, concedendo bullas Cruciatæ, ac alias similes, quibus solet facere huiusmodi facultatem erogantibus ad opus pium Cruciatæ, vel alia similia certam quantitatem

tiratem pecuniæ; & iure id poteſt facere. Tum quia Papa non puri hominis, ſed veri Dei vicem gerit in terris, cap. quanto. de tranſlat. præl. adeo quod gloſ. eius ait, *Non poteſt dici ei, cur ita facis?* Tum quia eſt ſupra omne ius poſitiuum, cap. propoſuit. de conceſſ. præb. l. princeps. ff. de ll. Tum quia Papa licet non poſſit iuſte committere ſimoniam iure naturali & diuino vetitam, qualis eſt vera emptio & venditio rei ſpiritualis, vt poſt alios tradimus nos in præfato Manu. cap. 23. num. 108. poteſt tamen committere iuſte ſimoniam iure tantum humano inductam, qualis eſt admiſſio, vel commiſſio renunciationis beneficij ſpiritualis in fauorem cuiuſpiam, vt late poſt alios per Felin. in cap. ad audientiam. de reſcrip. vel ſi reſeruetur id ſub conditione, vel modo traditionis alius rei ſpiritualis, puta eleemoſynæ; quod tamen non poteſt facere inferior Papa, per notata ab Innoc. Panor. & alijs in cap. ſignificatum. de præb. Qualis item eſt illa conuentio electorum, vel collatorum, qua promittit alter alteri dare ſuffragium, vel beneficium, vt alter alteri det ſimile; in quod poſt Raym. recte tradit Sylu. verb. ſimonia. q. 13. arg. cap. quam pio. 1. q. 2. quod iuſtificari non poteſt auctoritate ordinaria, licet ſic Papali, vt etiam nos tradimus in præfato Man. cap. 23. nu. 101. quod in alio conſilio limitatur: & conſuetudo laudabilis inducere poteſt, vt à ſuſcipientibus detur pro adminiſtratione ſacramentorum aliquod temporale; & quod ad ſeruandam huiuſmodi conſuetudinem compelli poſſint ab Epiſcopo, iuxta cap. ad Apoſtolicam. de ſimon. Immo etiam quæ per conſtitutiones & ſtatuta ante Concil. Trid. nuperrimum dabantur Eccleſiaſticis in prouiſionibus, & admiſſionibus ad poſſeſſionem rerum prouiſarum, poſſunt etiam iuſte nunc accipi, modo conuertantur in vſus pios, & non ſapiant auaritiam, vel ſimoniam, vt habet cap. 4. d. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. per quod videtur correctum cap. ex multis. 1. quæſt. 3. diſponens, ne darentur, etiam conuertendo in vſus pios. Et Papa ex maximis cauſis conſueuit facere eiuſmodi facultates; ordinarij vero numquam id ætate noſtra fecerunt.

6 Sexto, deſcendendo ad clauſulas bullarum adminiſtrantium eccleſiam cathedralem N. quæ dicuntur caſuum reſeruatorum. Videtur quod prima clauſula conceſſionis bullæ Cardinalis Archiepiſcopi N. nimium late concipitur, quatenus omnes fideles Chriſtianos comprehendit; cum in partem ſolicitudinis ſit vocatus, & non in plenitudinem poteſtatis, vt Papa, cap. ad honorem. de auct. & vſu pal. licet enim omnibus ſui Epiſcopatus poſſit Epiſcopus facere huiuſmodi facultatem, cap. 2. adiuncta gloſſ. 1. de pœn. & remiſſ. lib. 6. & gloſſ. clem. 1. verb. presbyteri. de priuileg. quæ ambæ communiter recipiuntur; non tamen eam poteſt facere alijs, vt ipſæmet gloſſæ ſentiunt.

7 Septimo, quod clauſula ſecunda, quatenus facit facultatem abſoluendi eos, qui debent decimas, & alia incerta, præmiſſis prius his, quæ continentur in ea, videtur ſuperflua: quia iure communi competit illa parti, & confeſſarijs, ſecundum communem ſententiam, quam Panor. & Io. ab An. ſequuntur in cap. ſicut dignum. de homic. per illum tex. contra Hoſtien. in cap.

in cap.cum fit.de Iudæis.vbi etiam Fel.col.fin.contra eum tenet, immo & Io.And.in cap.2.de pœnit. & remiſſ. lib.6. vbi in gloſſ.illius adhæſit Hoſti. & nos quoque communem tenuimus in Man.noſtro confeſſ.cap.17. num. 92. & ſeq.

Octauo, quod tertia clauſula,quæ facit facultatem abſoluendi blaſphemos & iniurios in Deum & Sanctos,eſt ſuperflua; niſi conſtitutiones dictæ eccleſiæ N.illum caſum reſeruent Epiſcopo; quod facere facile credimus: quia eſt caſus ſolitus per Epiſcopos ſibi reſeruari, vt ait gloſſ. verb. reſeruatum.in d.cap.2.de pœnit.& remiſſ.lib.6. licet quidquid illa dicat, iure communi non reſeruatur:quia cap.2.de maled.quod ea in hoc allegat,non agit de pœnitentia fori puri interioris,ſed mixti.

Nono, quod clauſula quinta, quatenus ſignificat omnia peccata fornicationis & contra naturam (de quorum numero eſt mollicies) eſſe reſeruata Epiſcopo, ſicut alia contenta in eadem clauſula, non eſt vera iure communi, neque hactenus vidimus eam ſeruatam iure ſpeciali.

8 Decimo, quod clauſula decima videtur nimium generaliter concepta, quatenus facit facultatem abſoluendi ab omni defectu in ordine ſuſcipiendo commiſſo: quia videtur comprehendere etiam defectum ſubſtantialem, ad quem non extenditur poteſtas epiſcopalis, iuxta cap.presbyter. & cap.diaconus. & cap.ſubdiaconus. 23.diſt. & notata in cap.fin.de ſacr. non iteran.

9 Vndecimo,quod videtur populum fallere clauſula duodecima,quæ poteſtatem commutandi pœnitentias facit; cum pœnitentiæ ſolemnes, de quibus in cap. in capite ieiunij. 50.diſt. non ſint in vſu, & aliæ pœnitentiæ iniunctæ ab vno confeſſario iure communi poſſint commutari per alium; arg.gloſ.receptæ cap.tempora pœnitudinis.26.q.7. quam nos quoque declarauimus in præd.Man.cap.26.num.22.& 23.

Duodecimo, quod idem videtur dicendum de clauſula decimatertia, quæ facit facultatem abſoluendi percutientes caſualiter parentes: quia videtur quod nullibi ſit reſeruatum.

10 Decimotertio, quod clauſula quartadecima videtur nimium late concepta: quia concedit facultatem abſoluendi coniugatum à voto caſtitatis inuita coniuge emiſſo. Epiſcopus enim non poteſt abſoluere omnino à tali voto, ſed ſolum quatenus eſt præiudiciale alteri coniugi; & quantum ad hoc nulla indiget abſolutione, ſecundum communem ſententiam in 4. diſtinct. 38. quod etiam nos ſequuti ſumus in d.Manu.cap.12.num. 59. & 60.

11 Decimoquarto, quod clauſula quintadecima videtur nimis generaliter concepta, non diſtinguendo ſimoniam in ordine & beneficio ex vna parte,& ſimoniam in alijs rebus ex altera; nec diſtinguendo ignorantiam iuris ab ignorantia facti,nec ignorantiam probabilem ab ignorantia improbabili,contra extrauag.2.de ſimon.& §.notandum. 1.q.4. & cap. ignorantia.cum ei adnot.de reg.iur.lib.6.

Decimoquinto, quod videtur etiam ſuperflua clauſula ſextadecima i cum

Digitized by Google

cùm peccatum, quo mulier procurat ne fiat prægnans, numquam videatur reseruatum.

12 Decimosexto, quod clausula vigesima secunda videtur continere immoderatam indulgentiam, quatenus concedit centum dies indulgentiæ pro qualibet vice, qua quis dixerit, *Laudata sit Mater Dei.* quod est contra cap.cum ex eo.de pœnit. & remiss. quod solum permittit inferioribus indulgentiam quadraginta dierum. Et quamuis Cardinales habeant priuilegium concedendi centum; videtur tamen contra mentem Concilij in d.cap.cum ex eo.quod pro tam parua causa tam facile iterabili concedatur tanta indulgentia. Offendit item illa clausula eo nomine, quod non se restringit ad subditos, immo generaliter & vniuersaliter eam concedit omnibus fidelibus Christianis eius casus recipientibus: quod est contra communem sententiam in cap.quod autem.de pœnit.& remiss.& S.Thom. & communem in 4.dist.21. quatenus docent,neminem posse concedere indulgentiam, nisi subditis suis.

13 Decimoseptimo,quod clausula vigesimaseptima nimis late concepta est, quatenus accipientes bullas facit participes omnium indulgentiarum concessarum à Romanis Pontificibus, Cardinalibus, Archiepiscopis, & Episcopis, omnibus benefactoribus totius Archiepiscopatus ecclesiæ N. quia non poterat ipse ampliare indulgentias concessas benefactoribus omnium locorum illius diœcesis, ad benefacientes ecclesiæ suæ cathedrali N.cuius vtilitati applicatur præfatus iulius soluendus per bullam præfatam in pretium,ob quod illa concedebatur, arg.clem.quia contingit.de relig.dom.& l.legatam.ff.de admin.rer.ad ciu.pert.

14 Decimooctauo, quod clausula vigesimaoctaua nimiam videtur concedere indulgentiam,quatenus concedit centum dies pro quacumque vice, qua rogarit pro anima eius,pro quo bullam,seu gratiam accipit.Peccauit item eisdem rationibus, concedendo indulgentiam centum dierum pro qualibet vice roganti, ac dicenti eadem de causa vnum Aue Maria ante imaginem Virginis Matris.

Decimonono, quod idem dici potest de clausula vigesimanona, quatenus eamdem indulgentiam concedit omnibus dicentibus vnum Aue Maria ante imaginem Virginis Matris.

CIRCA bullam administrationis alterius ecclesiæ: videtur primo, quod clausula prima nimium late concipiatur, quatenus comprehendit omnes fideles Christianos, vt supra dictum est circa bullam Cardinalis ecclesiæ N.

Secundo videtur, quod clausula secunda, quæ de absoluendo à peccato esus ouorum diebus piseulentis agit, adiuncto inuolucro verborum quæstoribus solito, multis male intelligentibus, visa est concedere indulgentiam comedendi oua, & lacticinia præfatis diebus, vt ex illa ecclesia ad nos scribitur; quod facere non poterat.

Tertio, quod idem est dicendum de clausula tertia, quæ continet restitutionem incertorum, quod supra est dictum de clausula secunda bullæ Cardinalis.

Quarto,

Digitized by Google

Quarto, quod clauſula quinta, quatenus agit de abſoluendis eis, qui cum Sarracenis vel Iudæis comederunt panem eorum, vel interfuerunt eorum nuptijs, vel ſepulturis, videtur concedere abſolutionem fautorum hæreticorum: quia hodie in Hiſpania nulli ſunt Sarraceni, neque Iudæi; immo ſi qui ſunt ab illis prognati, & vtuntur ritibus eorum, ſunt hæretici; & qui fauent eis in ſuis cærimonijs, videntur fautores hæreticorum.

Quinto, quod idem eſt dicendum de clauſula ſexta, quatenus agit de fornicatione, & peccato contra naturam, quod ſupra dictum eſt de clauſula quinta Cardinalis.

Sexto, quod clauſula duodecima de abſoluendis clericis, qui non recitauerunt ob ægritudinem, neceſſitatem, vel libri defectum, videtur ſuperflua; quia non tenentur.

15 Septimo, quod etiam eſt ſuperflua quintadecima de abſoluendis eis, qui conſummarunt matrimonium ante benedictionem; quia nuſquam videtur id reſeruatum, immo eſt controuerſia, an ſit peccatum; ſaltem mortale. Caiet. enim tenet non eſſe, & S. Tho. de ſacramen. matrim. q. 4. quem nos ſequimur etiam in noſtro Man. cap. 16. num. 38.

Octauo, quod idem eſt dicendum de clauſula vigeſimatertia, quæ agit de coniuge vouente caſtitatem, quod diximus ſupra de clauſula decimatertia Cardinalis.

Nono, quod magis errat adminiſtrator in clauſula vigeſimaquarta, quatenus permittit abſolutionem à ſimonia ſimpliciter, quam Cardinalis, qui in clauſula decimaquinta facit eamdem facultatem abſoluendi à ſimonia ignoranter commiſſa.

Decimo, quod videtur ſuperflua clauſula vigeſimaquinta de muliere quærente modum, quo non concipiat, ſicut etiam decimaquinta Cardinalis: quia id nuſquam videtur eſſe reſeruatum.

16 Vndecimo, quod clauſula trigeſimaprima, quæ facit facultatem accipiendi duos patrinos vltra permiſſos per conſtitutiones ſynodales, eſt contra cap. non plures. de conſecr. diſt. 4. quo non permittitur niſi vnus, & contra Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 2. de refor. matr. quod ad ſummum permittit vnum, vel vnum & vnam.

Duodecimo, quod clauſula trigeſimatertia continet facultatem, quam non poterat concedere ipſe gubernator, videlicet, quod non obſtante interdicto auctoritate ordinaria lato, capiens bullam, & filij famuliq. eius, ianuis clauſis, audire poſſint diuina certis diebus: quia licet ipſe poſſet tollere vel ſuſpendere interdictum in totum ad aliquod tempus: non poterat tamen dare priuilegium, vt aliquis, extante interdicto in ſuo vigore, quo ad alios, ipſe non ſeruaret illud: quia non poterat tollere legem ſuperioris, cap. inferior. 21. diſt. & lege Papæ, qui eſt ſuperior lege ordinariorum, iubetur ſeruari interdictum etiam ab ordinario latum, cap. quod in te. de pœnit. & remiſſ. cap. alma. de ſent. excom. lib. 6.

Decimotertio, quod clauſula trigeſima ſexta videtur nimium lata quo ad indulgentias Summorum Pontificum, vt dictum eſt ſupra de clauſula trigeſimaſeptima Cardinalis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Absolutus à reseruatis vigore Iobelæi, quod intendebat faciendo omnia requisita, lucrari, licet postea omnia non adimpleat, remanet valide absolutus: quia absolutio datur simpliciter, & non sub conditione. num. 3. non tamen lucratur ipsam indulgentiam. num. 2. at si confiteretur animo non adimplendi reliqua, nec à non reseruatis esset absolutus. num. 4.*

1 *Absolutus semel valide à peccato, nulla humana potestate cogi potest, vt illud iterum contra eius voluntatem confiteatur.*

3 *Confessarius electus per bullam Iobelæi peccaret absoluendo sub conditione, si à Iobelæo requisita perfeceris. Vnde & credendum Papam mandare, vt simpliciter, & non vt sub conditione absoluat.*

CONSILIVM XIX.

AN VOLENS indulgentiam Iobelæam quærere, qui tenebatur ieiunare feria quarta, sexta, & sabbato, & communicare die Dominica, & intra hebdomadam confiteri omnia sua peccata, cõfessus die Lunæ præcedenti omnia peccata sua confessario electo virtute Iobelæi, qui absoluit eum ab omnibus casibus reseruatis virtute Iobelæi, idq. fecit cum proposito firmo faciendi omnia requisita ad quærendam præfatam indulgentiã, & postea ieiunauit feria quarta, sed non curauit amplius ieiunare, nec orare vt tenebatur, & ita non quæsiuit Iobelæum.

Quæritur, an absolutio de reseruatis sibi facta valeat quo ad reseruata, ita quod non teneatur illa iterum confiteri.

1 Respondeo affirmatiue. Primo quidem, quod qui semel confitetur legitime peccata sua, & absoluitur, non tenetur illa vnquam iterum confiteri iure naturali, nec diuino, nec canonico communi: immo nulla lege humana potest constitui, vt quis absque consensu suo obligetur ad confitendum bis idem peccatum, vt post D. Thom. in quolib. 1. art. 12. & post alios in 4. dist. 6. & 17. alibi tradidimus cap. fratres. num. 30. de pœnit. dist. 5. & cap. fin. num. 11. & in Man. confess. cap. 9. num. 1. At is, de quo quæritur, legitime fuit semel confessus peccata reseruata, & legitime absolutus: ergo non tenetur iterum confiteri.

Secundo, quod si præfatus pœnitens fecisset omnia ad Iobelæum quærendum requisita, vel obiret mortem ante diem Dominicum, iudicaretur absolutus etiam quo ad reseruata, & non per aliam absolutionem; ergo illa absolutio fuit valida etiam quo ad reseruata.

2 Tertio, quod non obstat primum argumentum in oppositum formatum. Quia respondetur concedendo quidem, nullam indulgentiam quæri ei qui non facit omnia, quæ ad eam quærendam indulgens requirit; negando autem, quod in proposito agatur de quærenda indulgentia, sed solum de quodam ad eam quærendam requisito, scilicet de confessione, &
3 absolutione, quæ antea fieri debet. Item nec secundum: quia negamus intentionem fuisse Papæ, concedere confessarijs eligendis potestatem ab-

ſoluendi ſub conditione, ſi facerent omnia requiſita ad quærendum Iobelæum, & non aliàs. Tum quia nihil tale habetur in bulla, immo per eam fit poteſtas abſoluendi abſolute. Tum quia nullum mandatum generale extenditur ad delicta, l. procuratori. ff. de cond. indeb. cap. 1. de iureiur. lib. 6. at confeſſarius, qui abſoluit ſacramentaliter ſub conditione rei futuræ, delinquit; quia abſolutio eſſet incerta, vt poſt D. Anton. tradimus nos pridem cap. 1. in princ. num. 62. de pœnit. diſt. 6. & poſtea in Man. cap. 26. num. 12. ergo non fuit intentio ſuæ Sanctitatis, vt confeſſarij abſolue-
1 rent conditionaliter.

4 Quarto, quod etiam non obſtat, quod daretur occaſio delinquendi, & fraudandi fructum Iobelæi illis qui nollent aliud, quam abſolutionem à reſeruatis: quia nos loquimur de illo qui vere contritus, & cum propoſito firmo quærendi Iobelæum, & faciendi omnia in id requiſita, legitime confitetur: & qui tali fraude vteretur, non eſſet legitime confeſſus, nec abſolutus à reſeruatis, neque à non reſeruatis: quia confeſſio ſua non eſſet integra, eo quod peccatum illud fraudandi admiſſum taceret: ſicut in ſimili tradimus in Manu. cap. 9. num. 4. de excommunicato, quod licet confeſſio ab eo facta, & abſolutio ei data valeat, ſi ignorat vel non aduertit ſe eſſe excommunicatum, vel excommunicato non licere ſuſcipere ſacramentum; non tamen valent, ſi fiant ei hæc ſcienti, & aduertenti; quia non pœnitet, nec confitetur integre: non enim pœnitet eum peccati, quod in hoc committit, nec confitetur illud.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentiarius cathedralis ex ſola vi ſui officij non abſoluit à caſibus Epiſcopo reſeruatis.*

1 *Intellectus Concilij ſeſſ. 24. cap. 8. de reform.*

CONSILIVM XX.

AN Pœnitentiarius electus ad formam ſacri Concilij ſeſſ. 24 cap. 8. de reformat. poſſit abſoluere à caſibus reſeruatis?

1 Reſpondeo, quod non, immo per præfatum canonem ipſe Pœnitentiarius non poteſt abſoluere à reſeruatis, niſi aliunde ea ſibi facultas fiat, cum ille nihil de hoc noue ſtatuat; & à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus noue id ſtatuitur, l. præcipimus. C. de appellat.

SVMMARIVM.

1 *Mendicantes non poſſunt abſoluere extraneum ad ipſos venientem à caſibus, quos Epiſcopus pœnitentiis ſibi reſeruat, niſi habeant caſus Epiſcopales loci, vbi audiunt confeſſiones.*

CONSILIVM XXI.

AN mendicantes Romæ commorantes, vbi Pontificis vicarius nullos ſpeciales caſus epiſcopales ſibi reſeruare ſolet, poſſint abſoluere extraneum venientem ad ipſos à caſibus epiſcopalibus, quos ordinarius dicti pœnitentis ſibi reſeruauit, tenendo opinionem D. T. in Man. conſ. cap. 27. num. 263.

1 Reſpondeo, quod mea ſententia non poſſunt. Tum quia ſecundum communem, quam contra Syl. in quæſtione citata ſequutus ſui, non poſſunt mendicantes præſentari iuxta clem. dudum. de ſepulturis. abſoluere à peccatis reſeruatis Epiſcopo, cui ſunt præſentati, niſi facultas fiat in id ab eo. ergo à fortiori non poterunt abſoluere à peccatis extero Epiſcopo reſeruatis. Tum quia magno labore ibidem ſuſtineo, quod præfati præſentati habentes caſus epiſcopales Epiſcoporum, quibus præſentãtur, poſſunt abſoluere à caſibus epiſcopalibus alijs Epiſcopis reſeruatis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Epiſcopi non ſacerdos habens poteſtatem ſuper caſus reſeruatos, poteſt per ſe reſeruationem remittere, vel alteri ſacerdoti, vt abſoluat, demandare.*

CONSILIVM XXII.

EPISCOPVS dedit inter alia auctoritatem vicario ſuo generali abſoluendi à caſibus reſeruatis. Et quia ipſe vicarius non poteſt abſoluere, cum non ſit ſacerdos; dubitatur, an alij poſſit eamdem delegare.

1 Reſpondetur, quod dicta facultas, ſiue auctoritas in hoc reſoluitur, vt liceat vicario auferre, ſiue remittere dictas reſeruationes: quæ facultas ſiue reducatur ad ſimilitudinem aliarum facultatum, quæ vicarijs conceduntur, cum eorum iuriſdictio ſit ordinaria, cap. Romana. in princ. & ibi gloſſ. in verbo generaliter. de appellat. lib. 6. ſiue reducatur ad delegatam, cum ſit facta ad vniuerſitatem cauſarum, non eſt dubium, quod poteſt ſubdelegari, iuxta l. more. & ibi gloſſ. de iuriſdict. omnium iudicum. & gloſſ. quæ prima eſt, l. à iudice. C. de iudic. & ita ſæpe ſeruatum ſcio.

SVMMARIVM.

1 *Mortis in articulo conſtitutus poteſt ab omnibus etiam quantumcumque reſeruatis peccatis & cenſuris abſolui à quocumque ſimplici ſacerdote, modo non adſit præſens proprius ſacerdos: immo poſt ſacrum Conc. Trid. etiam & eo præſente videtur quod poſſit abſolui. num. 2. dicet conſulte faciat pœnitens, ſi proprio confiteatur parocho, qui præſens eſt. num. 3.*

Digitized by Google

4 *Obediendum ſuperiori pacifice poſſidenti, etiam lite ſuper proprietate pendente, eiuſq. ſententia tenet & ligat.*

4 *Interdictus ab Epiſcopo non poteſt eo præſente, etiam in mortis articulo ab alio abſolui.*

5 *Interdicto Capitulo, ac etiam denunciato, non ideo ſinguli cenſentur nominatim interdicti, vel nominatim denunciati. Vnde poterunt tales ab ijs, ad quos ſpectat, tradi eccleſiaſticæ ſepulturæ. & num. 6. verum tamen eſt, quod ſi poſt ſepulturam denunciaretur interdictus & non abſolutus, eſſet exhumandus. num. 8.*

7 *Notorium quo ad effectum perdendi beneficium extrauagantis ad euitanda. non dicitur illud, quod poteſt aliqua tergiuerſatione celari.*

8 *Interdictus, niſi prius citetur, denunciari nequit aliquis.*

9 *Interdictus etiam non declaratus, nec denunciatus, mandans ſepeliri in eccleſia peccat mortaliter, niſi excuſetur ex ignorantia, qua putabat ſe abſolutum.*

CONSILIVM XXIII.

AN poſſit quis in mortis articulo abſolui à quocumque ſacerdote, proprio etiam præſente?

1 Communis concluſio eſt, quod exiſtens in mortis articulo poteſt abſolui à peccatis, & à cenſuris, etiam reſeruatis, à quocumque ſacerdote ſimpliçi, arg. cap. quem pœnitet. de pœnit. diſt. 1. c. quod in dubijs. de ſententia excommunic. iuncto c. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. & alijs ſimilibus. ſed clarius, quam alibi, nouiſſime tradit Conc. Trid. ſeſſ. 14. de ſacramen. pœn. c. 7. declaratum à nobis in Manu. c. 27. nu. 272. & melius in c. 26. nu. 26. vbi tamen inſinuamus intelligendum eſſe, quando non eſt præſens ſuperior, vel proprius ſacerdos, ſecundum Innoc. in c. 1. de ſententia excom. prope finem, vbi tenet, quod abſoluendus à Papa ob percuſſionem clerici, poſſit abſolui à quocumque ſacerdote, ſi aliquo impedimento corporali, vel alio impediatur ire ad ipſum, requiſito tamen prius Epiſcopo, ſi haberi poteſt. ſequitur Sylueſt. verbo confeſſor. 3. q. 6. & Sotus in 4. diſt. 18. quæſt. 4. art. 4. Ceſſat enim eo caſu neceſſitas recurrendi ad alienum, vel ſimplicem ſacerdotem, dum præſens eſt proprius ſacerdos, vel ſuperior. arg. cap. cum ceſſante. de appellat. Nunc vero, altius re inſpecta, vi-
2 dentur contra iſtam limitationem facere verba præfati Conc. Trid. ſcilicet, *in articulo mortis nullam eſſe reſeruationem*, & paulo inferius, *quod omnes*, &c. Moueor etiam, quod nullus claſſicus auctor poſuit hanc limitationem vſque ad Sylueſt. qui obſcure loquitur; Innoc. vero non loquitur de articulo mortis, ſed de alijs impedimentis non tam priuilegiatis: & verba Conc. Trid. non ſolum ſunt generalia, ſed etiam vniuerſalia, ibi, *omnes ſacerdotes*, & ibi, *quoſcumque pœnitentes*, & ibi, *quibuſuis peccatis*. & ita generaliter & vniuerſaliter ſunt intelligenda, l. de pretio. ff. de publici. in-
3 rem actio. cum ſimilib. Propter quæ puto concluſionem prædictam tenendam eſſe ſine præfata limitatione poſt Conc. Trid. quod determinat, quod in articulo mortis nulla eſt reſeruatio: quæ concluſio fauorabilis eſt animarum ſaluti: quamuis crederem conſulte facturum, qui præſente

ſuo

Digitized by Google

ſuo parocho, vel ſuperiore, faciat ſe potius ab eo abſolui, quam ab alijs.

Quid autem, ſi eſt in articulo mortis interdictus ab Epiſcopo, qui prætenditur ab eo eſſe incompetens iudex, & pendet lis ſuper proprietate, & non ſuper poſſeſſione? & videtur idem dicendum de tali Epiſcopo, ac de illo, qui iuriſdictionem habet pacificã: quia obediendum eſt ſuperiori poſſidenti, donec lis pendet ſuper proprietate, c. 1. vt lite pen. c. cum non liceat. de præſcrip. c. nonne. 8. q. 4. & ideo ſi moriatur abſolutus à ſimplici ſacerdote, non requiſito Epiſcopo, qui præſens erat, non eſt bene abſolutus. 4

An autem interdicto Capitulo potuit in ſacro ſepeliri canonicus, qui eſt vnus de Capitulo, ab hęredibus, vel cognatis, vel amicis? arbitror quod ſic. Tum quia qui non eſt nominatim interdictus, iuſte poteſt ſepeliri, gloſ. notabilis in clement. 1. verbo nominatim. & ibi textus de ſepult. Tum quia per extrauag. ad euitanda ſcandala. Martini V. nemo tenetur euitare excommunicatos, nec interdictos, niſi fuerint denunciati. At hic, ſuper quo conſultatio vertitur, nec fuerat denunciatus, nec nominatim interdictus: quia aliud eſt Capitulum, aliud ſinguli de Capitulo, c. eam te. de reſcri. vbi late Felin. col. 11. verſ. aliud capitulum. Vnde licet denunciatum ſit Capitulum pro interdicto, non tamen ſunt denunciati ſinguli de Capitulo. 5

Non obſtat dicere, quod interdicto Capitulo, ſunt interdicti ſinguli de Capitulo, vt in c. Romana. §. vniuerſitatem, iuncta gloſſ. de ſententia excomm. lib. 6. & interdicto populo, cenſentur interdicti ſinguli de populo, & interdicto clero ſinguli de clero, cap. ſi ſententia. de ſenten. excom. lib. 6. quia non propterea ſinguli de populo vel clero cenſentur denunciati, vel nominatim interdicti. 6

Non etiam obſtat, quod aliquando tenuerim in c. 1. §. laboret. de pœnit. diſt. 6. nu. 27. declarando præfatam extrauag. quod exceptio illius in fine poſita, qua excipitur excommunicatus ita notorie, vt nulla tergiuerſatione poſſit celari ob manuum iniectionem in clericum, extenditur ad omnes alios notorie excommunicatos, & etiam ad interdictos, & ſuſpenſos notorie, ad hoc, vt ante denunciationem euitari debeant: quoniam iſte non erat ita notorie interdictus, etiamſi notorium eſſet Capitulum eſſe interdictum; quia potuit eſſe abſolutus particulariter, & potuit eſſe priuilegiatus, ne interdici poſſet ab ordinario, vel ne ſub generali perſonarum vel Capitulorum interdicto comprehenderetur; maxime quia illa qualis qualis abſolutio, & illa litis pendentia efficiunt, ne res adeo eſſet notoria, vt nulla tergiuerſatione poſſet celari, prout requirit finis prædictæ extrauag. & adeo notorietas iſta tergiuerſatione aliqua celari poteſt, vt cuilibet prætorio negotium faciat. 7

Non etiam obſtat, quod facile dictus canonicus poteſt denunciari interdictus, & minime abſolutus: quoniam hoc non poteſt fieri ſine partis citatione, gloſ. in clemen. 1. verbo conſtiterit. de cenſib. & nec cum illa, nec ſine illa eſt facilis denunciatio; quod ſi fieret, poſtquam facta eſſet, poſſet exhumari ſepultus, arg. l. c. ſane. il. 1. & cap. ſane. il. 24. q. 2. & cap. ſacris. de ſepult. ſicut illicitũ fuiſſet eũ ſepelire, ſi antea denunciatio facta fuiſſet. 8

Non etiam obſtat dicere, quod præfatus canonicus peccauit corã Deo, 9

iubendo quod in sacro sepeliretur: quia potuit excusari per ignorantiam inductam ex absolutione præfata, iuncta vulgari conclusione, quæ habet posse simplicem sacerdotem absoluere ab omnibus censuris in articulo mortis, gloss. in cap. nobis. il 2. de sententia excom. quæ dixit etiam laicum id facere posse: & limitatio supradicta, quod intelligatur in absentia superioris, numquam, vel raro inuenitur per aliquem textū expressa. Denique licet ille canonicus male iussisset, potuit tamen ab hæredibus, cognatis, & alijs bene sepeliri: quia diuersa est in eis ratio. arg. præfatæ extrauag. quatenus habet, per eam multum faueri, consuli, & prouideri communicantibus ijs, qui sunt ligati censuris, nihil autem ipsis ligatis, &c.

Aduertendum, quia refertur quod Congregatio Concilij censuit, sacerdotem alioqui idoneum, non tamen ad audiendum confessiones approbatum, iuxta cap. 15. sess. 23. non posse valide à peccatis mortalibus absoluere pœnitentem in articulo mortis constitutum, vbi citra moræ periculum haberi potest copia sacerdotis approbati; & longe id minus, si ipsemet parochus præsens id prohibeat, paratusq. sit infirmi confessionem audire, nec vlla subsit causa parochum ipsum recusandi.

SVMMARIVM.

1 *Casus reseruatos Episcopo non ideo parochus potest absoluere, quod credat fore nociturum pœnitenti, si illum ad Episcopum remittat; nisi forte adesset talis circumstantia, quæ præberet potestatem inferiori contra legem superioris eundi.*

1 *Parocho non competit regulariter potestas iudicandi, an hic vel ille casus reseruatus Episcopo, sit, vel non sit ei remittendus.*

CONSILIVM XXIV.

PAROCHVS potest absoluere parochianum à casu reseruato ab Episcopo sibi, si credit fore malum & nociuum pœnitenti remittere illum ad superiorem, vt dicit Ang. in summa, verbo casus. in fine, allegando Panor. in cap. quod dilecto. de consan. vbi nihil tale dicit.

1 Sed contrarium videtur verum. Tum quod Panor. non dicit illud. Tum quod cap. 7. de casuum reseru. sess. 14. Conc. Trid. nihil prodest, nec nocet ei, si satis expendatur. Tum quod nullo iure id probatur: quia licet parochus habeat iurisdictionem spiritualem in pœnitentem quo ad omnia, non tamen quo ad absoluendum eum à reseruatis, vt præfat. Concil. probat. Tum quod regulariter parochus non est iudex ad cognoscendum de absolutione casus reseruati, an debeat mitti ad Episcopum, an non: quamuis posset occurrere aliquis casus tot circumstātijs vestitus, vt id liceret, iuxta dictum Innoc. in cap. 1. de constit. quatenus ait Episcopos, & alios iudices ex magna causa posse contrauenire constitutioni etiam Papæ; quem refert & sequitur ibidem Felin. num. 49.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentiam impoſitam à ſuperiore in abſolutione à peccato reſeruato, etſi inferior, adueniente neceſſitate, vel vtilitate, ob præſumptam mentem ſuperioris commutare poſſit; ſecus tamen eſt quo ad pœnitentiam impoſitam in commutatione voti, vel diſpenſatione. num. 2.*

CONSILIVM XXV.

1 GLOSS. ſolemnis in cap. tempora. 26. quæſt. 7. ſuper verbo iudicio, habet Epiſcopum poſſe iuſta de cauſa mutare pœnitentiam à Papa impoſitam, quod probat illud cap. quatenus habet poſſe Epiſcopum minuere pœnitentiam per legem Papæ impoſitam, arbitrando id conuenire pœnitenti. Contra quod facit dictum Card. Sancti Sixti in dict. cap. tempora. num. 4. quatenus ait inferiorem non poſſe minuere pœnitentiam impoſitam à ſuperiore pro peccato ſibi reſeruato. pro quo facit quod alioqui fruſtranea eſſet reſeruatio, cum abſolutus poſt habitam abſolutionem poſſet ſtatim adire aliquem inferiorem, qui minueret pœnitentiam, confitendo iterum ei. Fatetur tamen ipſe Card. quod ob neceſſitatem, vel vtilitatem poſſet id facere inferior: quia pium eſt credere ſuperiorem tacite voluiſſe committere abſolutionem inferiori, quando
2 talis neceſſitas, vel vtilitas occurreret. Sed nullo iure hoc ipſe probat, & aliud videtur dicendum de pœnitentia impoſita à ſuperiore pro abſolutione à peccato reſeruato, & aliud de onere impoſito à ſuperiore per viam commutationis, vel diſpenſationis voti, in quo procedere videtur dictum Card. & quod præfata gloſſa loquitur in pœnitentia iniuncta pro abſolutione. pro quo facit quod dicimus in Manu. conſ. cap. 9. num. 17. ſcilicet quod confeſſio non eſt iteranda ob defectum implementi pœnitentiæ.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſor ſecundus per Cruciatam electus poteſt ex cauſa, quæ iuſta videatur, pœnitentiam à primo impoſitam mutare, non auditis peccatis, pro quibus impoſita eſt.*

CONSILIVM XXVI.

AN ſecundus confeſſarius per bullam Cruciatæ electus poſſit commutare pœnitentiam impoſitam à primo, non auditis peccatis, pro quibus impoſita fuit?

1 Reſpondetur, quod ſic, iuxta gloſſ. iuris optimam in cap. tempora. 26. q. 7. cui aliquas ſimiles allegat Dec. in cap. at ſi clerici. 4. de adulterijs.

Digitized by Google

col.3. de iudic. & hoc tenet ſimpliciter Ludoui. Roman. per illam gloſſ. & l.ſi hominem.ff.mand. in ſing. 460. cuius apoſtillator allegat multos idem tenentes. Quod tamen videtur limitandum, vt procedat concurrente iuſta cauſa id faciendi, & non aliàs, vt ſatis reſoluit præfatus Dec. vbi ſupra, quem ea ratione ſequor, quod minor non poteſt diſpenſare ſuper lege maioris, niſi iuſta cauſa interueniat; etiam ſi Papa conceſſerit poteſtatem diſpenſandi: quia diſpenſatio legis ſuperioris requirit cauſam, iuxta text. adiuncta gloſſ. in §.niſi rigor. 1.q. 7. & addita à nobis in Manu. confeſſ.præl.9. num.15. Non autem arbitror cognitionem peccatorum confeſſorum primo confeſſario eſſe neceſſariam, ſed ſatis eſt cognitio cauſæ, quæ ad pœnitentiam commutandam iuſta videatur; nec requiritur probatio quo ad forum conſcientiæ, licet ſic quo ad forum exterius. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarius ad impediendum peccatum, quod perpetratur in aliquo monaſterio, tacitis nominibus, poteſt Prælato dicere, Caueas, quia in tuo monaſterio ſic peccatur.*

CONSILIVM XXVII.

MVLIER tacito nomine monachorum conuentus, in quem veſte viri religioſa introducta ad malos fines fuerat, confeſſa fuit cuidam confeſſario, qui admonuit prælatum illius conuentus præfatum modum peccandi, vt illi obuiaret, & ille præfata dixit ſuo conuentui, confitentis & confeſſarij nomine tacito. Quæritur, an in hoc fuerit peccatum aliquod admiſſum.

1 Reſpondetur primo, quod illa mulier diſcrete tacuit nomina monachorum conuentus, in quem introducta fuit veſte religioſa virili obducta & indùta.

Secundo, quod præfatus confeſſarius non peccauit, immo bonum opus fecit, monendo præfatum prælatum illum peccandi modum in ſuo monaſterio conſuetum, vt obuiaret illi: quia, vt diximus in cap. ſacerdos. de pœniten. diſt. 6. num.124. confeſſarius poteſt, immo debet impedire ne peccatum ſibi confeſſum iterum committatur, ſine reuelatione tamen confitentis: & præfatus confeſſor ita fecit: quia non reuelauit perſonam confitentis, & procurauit ne peccatum ſibi confeſſum iterum vel pluries in illo monaſterio committeretur.

Tertio, quod nec prælatus, qui præfata dixit ſuo conuentui ad impediendam iterationem tam fœdi peccati, vllatenus peccauit, immo bonum opus operatus fuit dicendo illa ſecreto ſine præfatæ mulieris & præfati confeſſarij reuelatione, & ita de bono opere non debet lapidari, iuxta illud Ioan.cap.10. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentiarius maior presbytericida priuationem feudi, iurisve patronatus, publicamve pœnitentiam imponere nequit, nec filijs eius inhabilitatem ad beneficia. num. 2.*

3 *Confessor pro occulto crimine publicam pœnitentiam imponens, deponendus.*

3 *Confessor sicut de consensu pœnitentis, iusta subsistente causa, potest confessionem reuelare, sic & publicam pœnitentiam imponere; quamuis in peccato occulto vix possit subesse iusta causa id faciendi.*

CONSILIVM XXVIII.

1 AN clausula, qua Pœnitentiarius maior solebat olim absoluere presbytericidas, videlicet, quod per quinque ecclesias nudus solis femoralibus indutus cum virgis accedat, ipseque, & eius hæredes sint perpetuo priuati feudo, & iure patronatus, si quæ ab Ecclesia habet, nec non ipse, & eius liberi vsque ad quartam generationem sint inhabiles, sit iuri consona?

Dico primo, illam secum pugnare, quatenus continet, vt presbytericida sic absoluatur, vt crimen eius non detegatur, & postea vt ipsemet factis & verbis confiteatur crimen suum. 1 2

Secundo, quod nullo canone pœnitentiali ponitur huiusmodi pœnitentia presbytericidæ: canon enim pœnitentialis super hoc crimine, qui ponitur in cap. 2. de pœnit. & remiss. solum habet, vt pœniteat 12. annis, & quod non contrahat matrimonium, & à militia deponatur. 3

Tertio, quod nullo canone imponitur ei pœna ipso iure perditionis iuris patr. ecclesiæ, vel feudi, vel aliorum bonorum; & quod licet summi Pœnitentiarij potestas sit maxima, tamen est ordinaria, & inferior Papali; & ita iure communi non extenditur illa ad imponendam tam grandem pœnam, quæ non potest imponi, nisi expresso iure caueatur, iuxta gloss. fing. & recep. quæ penult. est cap. fin. de iure patr.

2 Quarto, quod longe minus potest summus Pœnitentiarius imponere pœnam inhabilitatis ad beneficia ecclesiastica liberis huiusmodi presbytericidæ, cum etiam propter crimen hæreseos non imponatur illa pœna, nisi filijs vsque ad secundam generationem per lineam masculinam. 2

3 Quinto, quod qui confessarius huiusmodi pœnitentiam imponeret alicui presbytericidæ sibi confesso, dignus esset depositione, & in carcerem perpetuum inclusione, per cap. sacerdos. de pœnit. dist. 6. & cap. omnis. de pœnit. & remiss. 3

Sexto, quod confessarius, qui huiusmodi pœnitentiam imponeret, deberet legere d. cap. omnis. ibi, *caueat autem:* quamuis de consensu eius iusta de causa præstito, sicut posset reuelare confessionem secundum S. Thom. communiter recep. contra Scot. Ioan. Maior. & sequaces eorum, posset etiam pœnitentiam prædictam imponere: quam tamen iustam causam in crimine occulto numquam aut raro arbitror inuentum iri.

Aduer-

Aduertendum primo, quod hoc responsum videtur intelligendum de presbytericida omnino occulto. Secundo aduertendum, quod etiam hodie, vt refertur, Pœnitentiariæ officium quando dat litteras pro publico presbytericida, apponit adhuc dictas pœnas, quas tamen ita restringit, videlicet, quod si vbi nunc reperitur delinquens, eius delictum sit occultum, dicta publica pœnitentia non imponatur, sed ab eo exigatur iuramentum, quod quam primum venire poterit ad locum perpetrati delicti, illa exequetur: secundam autem pœnam de amissione feudi & iuris patronatus restringit ad illa quæ obtinebat in ecclesia, cui presbyter seruiebat. quo ad tertium de inhabilitate descendentium ad beneficia, absolute dicit quod eius liberi sint inhabiles ad beneficia, nisi cum eis per Sedem Apostolicam dispensetur. has autem vltimas duas pœnas non tam per modum pœnæ imponendæ, quam per modum declarationis dictarum pœnarum ipso iure incursarum iniungit. fuitq. hæc formula obseruata post hoc responsum auctoris, qui erat consultor Theologus dicti officij, & potest pro ea adduci cap. in quibusdam. de pœnis, & à simili cap. felicis. de pœnis in 6.

SVMMARIVM.

1 *Compositio, quæ pro gratia reformatoria in vtroque foro obtinenda exigeretur, non potest exigi, si eadem gratia in foro tantum conscientiæ impetretur. nu. 3.*

2 *Stultus etsi melioris conditionis esse non debeat, quam sapiens, per accidens tamen & mediate quandoq. aliter se res habet. num. 5.*

3 *Pœnitentiaria omnia gratis sine vlla exactione concedere, & expedire tenetur. & sequen.*

6 *Impedito, seu suspenso propter suam culpam, non currit præscriptio.*

CONSILIVM XXIX.

AN quando gratia à Papa in vtroque foro obtenta ad contrahendum matrimonium in aliquo gradu prohibito, propter occultam surreptionem efficitur inualida, & impetrantes in Dataria solent compositionem soluere, Pœnitentiarius maior ad dictam compositionem soluendam cogere, si desuper dispenset, valeat?

1 Pro parte affirmante facit primo, quod impetrans aliquod beneficium, expresso minore valore, si postea impetret aliam gratiam, quæ appellatur, perinde valere, expresso vero & maiori pretio, cogetur soluere partem annatæ, quam non fuit coactus soluere propter expressionem minoris valoris.

2 Secundo facit, quod non debet esse melioris conditionis stultus, quam sapiens, cap. eum qui. de præben. lib. 6. At prudens, & verax, qui expressisset huiusmodi copulam, soluisset compositionem: ergo & is debet soluere.

3 Pars autem negans est tenenda. Tum quia Pœnitentiarius maior tenetur expedire vbique gratis, vt in eius facultatibus exprimitur. & non dicitur gratis expediri, cum aliquid exigitur per viam compositionis, secun-

secundum vsum loquendi Curiæ, & recte quidem: quia exigere ab inuito, est extorquere, l. fideicommissa. 9. si rem. ff. de legat. tertio, & gloss. celebris cap. exigit. de censib. lib. 6. verb. exigere. Tum quia Pœnitentiarius maior non solum non potest quidquam exigere, sed neque sponte datum, etiam pro munere accipere, vt in præscriptis facultatibus habetur. Tum quia ob nullam causam licet, vel licuit vmquam alicui mentiri, cap. primum, cap. ne quis 22. q. 2. & præfatus Illustrissimus tenetur in litteris suis testari, eas gratis vbique esse expeditas: & ita si teneretur cogere ad soluendum compositionem, cogeretur mentiri, quod est absurdum. Tum quia tam summo Pœnitentiario, quam alijs omnibus sui prætorij officiarijs indictum est onus seruandi tantum secretum, quantum confessarius debet de his, quæ ratione sacræ confessionis nouerit. At imponere onus componendi, esset reuelare saltem indirecte secreta sui prætorij: ergo non licet. arg. cap. sacerdos. de pœnit. dist. 5. & cap. omnis. de pœnit. & remiss. cum eis adnot. Tum quia nulla est causa, cur præfatam compositionem cogantur præfati soluere. Non quidem prior illa dispensatio, quæ ad vtrũque forum fuit data; quia illa fuit nulla, & ex nihilo nihil fit, iuxta Philos. in 2. Phys. & quod pro nihilo, siue sine causa datur, repetitur. ff. de condit. sin. caus. l. 1. & vltim. Non etiam posterior ad forum conscientiæ tantum data; quia illa debet omnino gratis fieri, & causæ secretum seruari, vt præscriptum est.

4 Non obstat prius oppositum; quia arguitur à separatis, contra l. Papini. ff. de minor. & in quibus est diuersa ratio. nam in opposito agitur de reformatione gratiæ quo ad vtrumque forum, cui congruit exactio, & solutio; in casu autem nostro de reformatione gratiæ quo ad forum conscientiæ tantum, cui repugnat exactio. immo & solutio spontanea.

5 Ad posterius oppositum respondetur primo, concedendo, quod stultus non debet esse melioris conditionis quam sapiens; negando tamen, quod in hoc casu melioris conditionis fuerit stultus, id est surreptitie impetrans, quam sapiens, id est absque surreptione impetrans: quia immo fuit peioris; quia impetratio stulte, id est surreptitie facta, non valuit; & sapienter, id est sine surreptione facta valuisset. Secundo respondeo, quod assumptum est verum solum quo ad ea, quæ immediate procedunt ex illis, non autem quo ad ea, quæ mediate: nam semestre ad conferendum currit collatori non suspenso, & ita sapienti à die scitæ vacationis, non autem collatori suspenso, & ita stulto, cap. quia diuersitatem. de concess. præben. per quod maxime commendatum dixit Imol. in 9. rursus. col. 6. de action.

6 quod impedito propter culpam suam non currit præscriptio. cuius ratio est, quod illud priuilegium non nascitur immediate ex culpa, sed mediate ex suspensionis impedimento, quod nascitur ex culpa: & in casu proposito non agitur de ijs, quæ immediate sequuntur ex eo, quod factum est stulte, vel sapienter, vt palam est. Salua.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Papa habet ſuper omnes Chriſtianos iuriſdictionem immediatam à Deo quo ad omnia ſpiritualia.*

2 *Ius reſeruandi caſus non tollitur ab Epiſcopis, etiam ſi Papa concedat aliquibus alijs poteſtatem abſoluendi à ſic reſeruatis in quibuſdam caſibus.*

3 *Presbyter omnis poteſt ſolo iure diuino attento abſoluere quemlibet à quolibet peccato, non tamen iure humano.*

4 *Contrahere, & conuentiones facere iure naturali omnibus licet, & tamen iure Cæſareo multi ad id inhabilitantur.*

5 *Iure naturali & diuino aliqua competunt multis, quæ tamen Pontificio quo ad ſpiritualia, & Cæſareo quo ad temporalia reſtringi & limitari poſſunt.*

6 *Gloſ. cap. omnis vtriuſque ſexus. de pœnit. & remiſſ. error, quod parochiani de iure diuino tenentur confiteri proprijs parochis.*

7 *Ius naturale & diuinum poteſt per rationem naturalem declarari & limitari non tantum per legem à Papa latam quo ad ſpiritualia, ſed & Principis quo ad ſæcularia, & etiam per conſuetudinem rationalem.*

CONSILIVM XXX.

AN PAPA poſſit concedere facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis ab Epiſcopis, eis inuitis, cum talis reſeruatio videatur de iure diuino?

1 Non videtur ſatis tuta opinio cuiuſdam viri eruditi, quam publicauit in tractatu ſuo de caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, ſub finem nempe quod confratres ſanctiſſimæ Trinitatis, & alij Chriſti fideles non poſſunt abſolui à caſibus reſeruatis Epiſcopis, eis inconſultis, auctoritate bullæ Gregorij XIII. per quam facit eis facultatem in hæc verba: *Et inſuper ipſi confratres*, vſque, *iniungere.* Præfatus enim auctor fundat ſuam opinionem in eo quod Papa non poteſt tollere ius diuinum, & quod iure diuino eſt conceſſa poteſtas Epiſcopis reſeruandi ſibi aliquos caſus; quæ poteſtas videretur eis auferri, ſi virtute prędictę conceſſionis poſſent prędicti Chriſti fideles abſolui à peccatis reſeruatis Epiſcopis. Quæ tamen opinio non eſt vera, nec bene fundata.

Tum quod Papa habet ſuper omnes Chriſtianos iuriſdictionem, iuxta extrauag. vnam ſanctam de maiori. & obed. & dictum Innoc. in cap. 1. de conſt. ampliatum per Felin. à nu. 4. & non ſolum qualem qualem, ſed immediatam quo ad omnia ſpiritualia, vt colligitur ex S. Tho. recept. in tract. de erroribus Græcorum q. 66. & ſeq. alias cap. 51. Et ſicut habet illam immediate ſuper omnes, ita eam accepit immediate à Deo, & ideo nemo alius poteſt eam illi tollere, vel minuere, cap. cuncta per mundum. & cap. per principalem. 9. q. 3.

2 Tum quia non ſatis caute arguit tolli ab Epiſcopis ius reſeruandi caſus, eo quod Papa conferat facultatem abſoluendi ab eis aliquibus alijs in aliquot caſibus, vt in caſu propoſito: quia effectu arguit à ſublatione

partis

Digitized by Google

partis ad ſublationem totius, & ſic dminori ad maius affirmatiue, contra regulas dialecticorum, & Bald. in l. conuenticulam. C. de Epiſc. & cleric.

3 Tum quia etiam omnis presbyter, ſolo iure diuino attento, poteſt abſoluere quemlibet à quolibet peccato, vt aliàs diximus, & efficaciter probauimus in cap. placuit. de pœniten. diſt. 6. à num. 2. Attamen plurimis id non licet, iure humano Papæ id vetante: nec ſequitur ex hoc tolli eis poteſtatem illam diuinitus eis datam.

4 Tum quia iure diuino naturali licet paciſci, & contrahere, l. 1. ff. de pactis. nihilominus iure non ſolum Pontificio, ſed etiam Regio vetantur multi ad paciſcendum, & contrahendum: nec propterea tollitur ius naturale, & diuinum, ſed tantum ex æquo & bono reſtringitur.

5 Tum quia omnium vna eſt concluſio, multa iura iure naturali & diuino competentia multis reſtringi, & limitari poſſe à ſummo Eccleſiæ principe quo ad ſpiritualia, & à ſæculari quo ad temporalia, tam per cap. cum ſecundum. de hæret. lib. 6. & iuxta cap. quod in dubijs. & cap. pœnæ. de pœnis. per interpretationem inter ius, & æquitatem interpoſitam, ixta l. 1. C. de legib. quam per pœnæ impoſitionem, iux. l. quiſquis. C. ad l. Iuliam maieſt. & cap. cum ſecundum. de hæret. lib. 6. quam per iuſtam diſpenſationem, c. ex multa, & toto tit. de voto. & cap. quanto. cum eis adnota. de iure iuran. quam per rationem iuſtam naturalem, iuxta l. Lucius. de euictio. & l. item ſi. verb. ff. de rei vend. & in l. ſi venditor. 9. conſtat. ff. commu. præd. & copioſe tradunt Felin. & Deci. & alij moderni in d. cap. quæ in eccleſiarum. Et palam eſt in caſu propoſito ſolum ius Epiſcopi reſtringi, & limitari ex cauſa iuſta, ſancta, & honeſta.

6 Tum quia gloſ. cap. omnis vtriuſque. de pœnit. & remiſſ. damnatur ibi communiter, quatenus dicit confeſſum religioſis habentibus priuilegium audiendi confeſſiones à Papa, teneri ad confitendum iterum ſuis parochis ſi abſque ipſorum licentia confeſſi fuerint ipſis.

Tum quia præfata opinio ſapit hæreſim Ioannis Poliaci damnatam per extrauag. vas electionis. de hæreticis. quatenus aſſeruit, quod ſtante ſtatuto cap. omnis vtriuſque ſexus. non poteſt Papa facere, vt parochiani non teneantur confiteri proprio ſacerdoti, ſeu parocho eccleſiæ, & quod Papa non poteſt dare licentiam audiendi confeſſiones, quin confeſſus habenti eam teneatur eadem peccata iterum proprio parocho fateri.

Tum quod deſtruit clem. dudum. de ſepult. & omnia Iobelæa, & Cruciatas, & confeſſionalia, quibus ſit facultas eligendi confeſſores, & conſuetudinem generalem totius Eccleſiæ Chriſtianæ, quæ contrariam eius opinionis ſententiam vbique terrarum ſeruat.

Tum denique quod facile diluitur argumentum eius: concedendo quidem Papam non poſſe tollere ius diuinum in totum, cap. ſunt quidam. 25. q. 1. concedendo item poteſtatem reſeruandi ſibi aliquos caſus iure diuino Epiſcopis conuenire: negando tamen quod non poſſit Papa illam ex iuſta cauſa limitare, & reſtringere aliquo prædictorum modorum: negando

negando item, quod per limitationem & restrictionem in hoc casu factam tollatur Episcopis potestas reseruandi potestatem absoluendi sibi in aliquot casibus, per supradicta. Quin & Panor. dicit in cap. fi. de consuet. nu. 3. 7 secutus Innoc. recep. ab omnibus, quod per rationem naturalem potest declarari, & limitari ius naturale, & diuinum non solum per datam legem Papæ quo ad spiritualia, sed per legem alterius principis quo ad seculatia, sed etiam per consuetudinem rationabilem, vt passim limitatur præceptum de non occidendo, & de standa duorum vel trium testimonio.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus dispensandi facultate à Concilio sibi concessa cum alterius Episc. subditis vti non potest; at sequendo opinionem Federici de Senis, cum monacho exempti monasterij existentis in sua diœcesi potest.*

CONSILIVM XXXI.

AN liceat Episcopo per facultatem à Concilio sibi concessam absoluere, & dispensare cum exemptis suæ diœcesis, & cum extraneis aliarum?

1 Respondeo primo, nõ posse Episcopum vti illa facultate in subditos alterius Episcopi: quia verba dispositionis non conueniunt eis, ergo nec dispositio, cap. indemnitatibus. §. penult. de electio. lib. 6. & l. 4. §. toties. ff. de dam. infec. & Felin. in cap. nonnulli. col. 3 1. de rescrip.

Secundo, quod qui tenuerit opinionem Federici Senensis consil. 14. scilicet, quod monachus monasterij exempti existentis in episcopatu alicuius Episcopi, potest subdere se Episcopo illi ordinario quo ad huiusmodi absolutiones, renunciando quo ad illud priuilegio exemptionis, poterit tenere, quod Episcopus possit in talem monachum volentem vti ea facultate, non autem qui tenuerit contrariam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Puniendus proprie pro culpa alterius nemo est: vnde negligentia executoris, vel hæredis non diminuit meritũ gratiæ, vel relaxationis pœnæ, quod defunctus viuens acquisiuit; fieri tamen potest, vt à bono consequendo impediatur. & num. 2. 3. 4. 5. 6.*

2 *Meritum, nec pœna post mortem crescit defuncto: nec enim potest tunc amplius bene, vel male mereri; possunt tamen ei applicari, & non applicari suffragia conducentia ad citiorem liberationem. num. 6.*

3 *Negligentia hæredis causare potest vt anima testatoris in Purgatorio detineatur non restituendo eius debita; quia creditores forte non sic pro eo orabunt. & num. 5. & 6.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XXXII.

QVAESTIO est, an, qui testatus, vt centum, vel mille Missæ celebrarentur pro liberatione animæ suæ à pœnis Purgatorij post mortem suam, tardius ab eis liberetur propter negligentiam executorum tarde celebrari facere procurantium dictas Missas, quam si maturius statim post mortem fierent.

1 Respondeo, pro parte negante facere primo, quod pro culpa vnius alter non est puniendus, cap. quæsiuit. de his quæ fiunt à mai. par. & l. sancimus. C. de pœnis. Ergo pro culpa & negligentia executorum non est retardanda relaxatio pœnæ, quam anima testatoris patitur in Purgatorio.

Secundo, quod licet remissio aliquorum peccatorum fiat post mortem, meritum tamen & pœna non crescit post illam, iuxta cap. qualis. 25. dist. ibi, *Qualis hinc quisque egreditur, talis in iudicio apparebit*. & iuxta illud Eccles. 2. *Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit*. Ergo testator prædictus ante mortem suam meruit, quidquid iubendo celebrationem prædictarum Missarum meruit; & per diligentiam, vel negligentiam hæredis non crescit, nec decrescit meritum eius: & consequenter remissio pœnæ, quam meruit per prædictum iussum, non debet retardari per negligentiam hæredis post ipsius mortem admissam.

2 His tamen non obstantibus, dico partem affirmatiuam esse veram. Primo quidem per cap. in litteris. de raptorib. in illis verbis, *vt à peccato suo valeat liberari*. per illam enim ibi Papa iussit, vt hæredes cuiusdam mortui cogerentur restituere quædam ab eo erepta, vt à peccatis suis ipse valeret liberari; non obscure significans, quod negligentia hæredis in restituendo debita defuncti potest esse causa longioris detentionis animæ eius in Purgatorio.

Secundo, quia negligentia hæredum, vel executorum, licet non possit officere defuncto, diminuendo meritum gratiæ, vel pœnæ, quod ipse meruit iubendo aliqua opera pia, potest tamen officere illi minuendo, vel tardando opem, quæ ei superuentura est ex illorum operum executione, quam missantes, & alias preces per eum ordinatas facientes essent laturi.

3 Tertio, quod D. Thom. determinat in quolib. 6. artic. 13. expresse, quod mortuus aliquod detrimentum sentire potest ex eo, quod eleemosynæ, quas mãdauit dari, retardantur; ea ratione, quod propter huiusmodi tardationes retardantur orationes, & sacrificia, quæ fierent pro anima defuncti, ex quibus plurimum iuuaretur.

4 Ad primum autem eorum, quæ sunt adducta in contrarium, respondeo, præmitto, quod aliud est puniri quem pro alterius culpa, & aliud impediri per culpam alterius, ne veniat alteri bonum, quod euenisset ei, si culpa alterius non intercessisset. Filius enim innocens non punitur pœna criminis læsæ maiestatis diuinæ, vel humanæ à parentibus suis commissi, atta-

attamen impeditur euentus acquisitionis bonorum eorum, quæ propter illud fuerunt publicata, vel confiscata, iux. l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. & cap. cum secundum leges. de hæret. lib. 6. Filius item aleatoris non punitur ob culpam patris alea ludentis; sed si pater sua bona sic ludendo perdat, impedietur euentus eorum in filium, qui eius erat futurus hæres. Hoc præmisso, respondeo, concedendo, quod nemo est puniendus pro culpa alterius vera pœna: sed nego, quod frequenter non impediatur euentus aliquorum bonorum in aliquem innocentem propter alterius culpam: & ita concedo, quod pœna animæ luentis in Purgatorio non possit augeri ob culpam hæredis, vel executorum: sed nego, quod bonum liberationis eius non possit impediri per culpam illorum.

5 Ad secundum vero respondetur, concedendo quidem, quod nemo post mortem bene vel male mereri possit: & consequenter, quod prædicti testatoris anima non potest mereri augmentum, vel diminutionem meriti, vel pœnæ: sed nego, quod ex hoc sequatur, quod non possit applicari, vel impediri remedium suæ liberationis, quod alia via, quam meriti sui ipsi euenire poterat per sacrificia, preces, vel indulgentias, quas alij ei tenebantur, vel poterant applicare. Ex quibus infertur, quod licet verum sit quod nos dicimus in d. cap. 12. num. 68. videlicet, quod defunctus non detineatur in Purgatorio, donec eius debita soluantur; quia fieri potest, vt moriatur martyr, vel statim post baptismum, quem recta ire in cælum docet fides Catholica, cap. baptismi. de conse. dist. 4. cap. cum Martha. de celebr. missar. & cap. debitum. de baptis. vel cum contritione ad omnem pœnam delendam sufficienti, iux. cap. mensuram. adiunct. glo. de pœn. dist. 1. vel absolutus virtute Iobelæi ad id efficacis, extrau. 1. de pœn. & remiss. potest tamen eius liberatio tardari ex eo, quod hæredes eorum debita, præsertim pia, non soluant: quoniam fieri potest, vt creditores, quibus soluerentur debita, orarent, vel alia pia opera pro eo facerent, quę
6 liberationem eius maturarent: & inde sequitur, quod negligentia hæredis, vel executoris in soluendo debita, vel exequendo pia opera, nocet quidem defuncto, impediendo remedia prædicta accidentalia, sed multo magis sibimet, incurrendo peccata mortifera. Ex quo subinfertur, risu, aut potius commiseratione dignos esse filios, & alios hæredes, qui miserentes plurimum defunctis, quod propter debita tenerentur in Purgatorio, non miserentur sibi, quod tenentur in statu infernali, notabiliter eorum solutiones differentes, aut negligentes: quod plus satis contingit, vt vbi supra memini. &c.

SVMMARIVM.

1 *Intellect. cap. 5. sess. 21. de quæstoribus, vt non procedat in illis, qui cum egeant, nec possint aliter viuere, per se, vel alios, abstinendo à prædicatione, & publicatione indulgentiarum, mendicant. & num. 3.*

Lex

1 *Lex etiam pœnalis & odiosa generaliter loquens, generaliter est intelligenda, ita vt comprehendat omnia, quæ sub propria significatione verborum comprehenduntur, etiam si in vno maior ratio quam in alio militet. fallit, quando reperitur alia specialis lex, siue anterior, siue posterior, nu. 2. vel aliqua ratio ex lege altera deducta illam limitans, nu. 3. vel sequeretur absurdum. num. 4.*

3 *Mendicare illi qui non potest aliter viuere, etiam si sit sanus, lex naturalis, & diuina nedum permittit, sed quandoq. præcipit, & hoc non solum pro se, & per se, sed pro alijs, & per alios. nu. 5. nec credendum in dubio per legem generalem hunc mendicandi & quæstuandi actum prohiberi. num. 3. & 6.*

CONSILIVM XXXIII.

AN verba cap. 9. sess. 21. Conc. Trid. de quæstoribus eleemosynarum abolendis, comprehendant fratres S. Antonij pro se & ægrotis mendicantes?

1 Respondetur, quod non: & difficultas tota defendendi prædictam conclusionem, quæ mihi videtur verissima, videtur consistere in soluendo vnico argumento, quod contra eam primo aspectu vrget, videlicet, quod omnis lex generaliter statuta, generaliter est intelligenda, cap. solitæ. §. fin. de maio. & obedient. & l. 1. §. & generaliter. ff. de legat. præstan. etsi maior ratio in vna specie, quam in alia inueniatur, l. 1. §. quod autem. ff. de aleæ lusu & aleato. & post & ante alios tradit Decius consil. 669. num. 3. Ita quod etiam lex odiosa & pœnalis comprehendit omnes, & omnia, quæ sub propria verborum legis significatione continentur, l. cum lege. ff. de testa. vbi hoc adnotat Aret. receptus sæpissime à recentibus eruditioribus, Decio, Alciato, & alijs, quos refert Decius in l. factum. §. in pœnalibus. num. 12. ff. de reg. iuris. & quod d. cap. 6. Conc. Trid. sess. 21. tollit generaliter, & vniuersaliter omnes quæstores; & negari non potest religiosos prædictos S. Antonij quærentes à pijs fidelibus eleemosynas, ex propria significatione vocabuli vere dici quæstores, cum vere sibi & pauperibus, & ægrotis ad eos confugientibus quærant mendicando, & petendo eleemosynas.

2 Huic autem argumento responderi potest primo, non esse locum fundamento assumpto in eo, quando per legem aliam limitatur lex generalis, vel excipitur aliquis casus ab ea, iuxta gloss. recept. in l. de pretio. ff. de pub. in rem. act. siue lex excipiens, & limitans legem generalem præcedat eam, siue sequatur, l. sed & posteriores. ff. de legib. & gloss. in l. secundum. ff. qui satisd. cog. iuncta gloss. authen. offeratur. C. de litis contest. At in casu proposito bullæ Rom. Pontificum præsertim illa Pij IIII. facta ante publicationem Concilij, & alia facta post publicationem eius, quæ vim legis habent, cap. ipsi sunt canones. 9. quæst. 3. & l. 1. ff. de constit. princip. excipiunt à dispositione prædicti cap. 9. quærentes eleemosynas pro religiosis, & infirmis S. Antonij; & ita non habebit locum in eis.

3 Secundo responderi potest, quod prædictum assumptum prædicti ar-

gumenti non habet locum in eo, quod ratione alterius legis excipitur à lege loquente generaliter, & indistincte, vt adnotauit Baldus receptus in d. l. de pretio. At in casu proposito non solum vna ratio, sed etiam multæ inueniuntur, per quas prædicti religiosi debent excipi à lege illa generali prædicti cap.9.

Prima quidem,quod inferior non potest, nec in dubio intendit tollere legem superioris, cap.inferior.21.distinct.& clem. ne Romani. de elect. & consequenter nec lex humana legem naturalem, & diuinam, cap. quo iure.8.dist.& cap.sunt quidam. 25. q. 1.& lex naturalis & diuina permittit & interdum præcipit quærere mendicando egentibus ægrotis,& sanis,qui aliter quam mendicatione viuere non possunt, cap. quiescant. 42.dist. & cap.1.§.1.de religiosis domib.lib.6. At prædicti religiosi, & ægroti ad eos confugientes,& eis inseruientes non habent vnde se alant, & curent, nisi mendicando à pijs fidelibus quærant. ergo non fuit intentio Concilij condentis legem humanam,quæ habetur in d.cap.9. tollere naturalem, & diuinam,quæ est illa superior.

4 Secunda ratio est vitandæ absurditatis,quæ consequeretur illud cap. 9. nisi sic limitaretur. consequeretur enim,quod nulli religiosi mendicantes possent mendicare: quod videtur quoddam absurdum,& quædam in obiecto repugnantia, videlicet, quod sint mendicantes, & non possint mendicare,contra l.vbi repugnantia.ff.de reg.iuris.Quod autem consequeretur, patet ex eo, quod tam vere & proprie ac alij ordines mendicantes dicuntur omnes illi quærere suis monasterijs,aut ordini in communi,aut S.Sedi Apost. quod dico præcipue propter Franciscanos, qui non possunt habere bona etiam in communi, iuxta cap. 3. de reg. sess. 25. Conc. Trid. sed possunt quærere S. Sedi Apost.cap.exijt. §.porro. & §.ad hæc.de verb.sign. lib.6. Tam inquam vere & proprie quærunt prædicti mendicantes prædictis suis monasterijs, aut Sedi Apost. ea quæ quærunt mendicando, quam religiosi Antoniani quærunt suis monasterijs, vt palam est: quia cum sint vere religiosi, vt prædictus Pius IV. summus Pont. declarauit, non possunt quærere, nec habere quidquam,nisi in communi,cap.non dicatis.12. q.1. cum ijs quæ ei nuper late fuerunt per nos adiecta: ergo si prædicti ordines mendicantes possunt ostiatim mendicare, poterunt etiam idem prędicti Antoniani facere.

5 Tertia ratio, quod lex naturalis & diuina non solum permittit, vt egentes, & qui non possunt aliter quærere victum, quærant sibi per semet ipsos mendicando ostiatim, sed etiam vt quærant per alios pios ad id substitutos, immo & vt alij sponte sua in id oblati, aut publica auctoritate in id deputati id faciant pro eisdem, qui per se ipsos mendicare nequeunt, vt habet praxis, & vsus totius populi Christiani, quatenus multi pauperibus ægrotantibus in suis priuatis domibus, & multi pro sanis, quibus pudor est egere, & mendicare, cap. exprobranda. & cap. consideranda. 86. distinct. & multi pro monialibus, & alijs personis in carceres vel alia loca coniectis & inclusis, & multi pro varij generis hospitalibus passim ostiatim publice & priuatim mendicant, & nonnumquam concio-

concionatores ex ipſis ſuggeſtis. & conſequenter prædicti religioſi Antoniani non ſolum poterunt per ſemetipſos pro ſe ipſis ſuſcipientibus igne ſacro ægrotos, & pro ipſis ægrotis, & ſeruientibus eis mendicare, ſed etiã ſubſtituere, & nominare, & in ſocios & fratres accipere alios pios, qui id pie & fideliter faciant.

6 Quarta ratio, quæ prouenit ex abuſibus, colligiturq. ex legibus canonicis, cap. cum ex eo. de pœnit. & remiſſ. & clem. abuſionibus. eod. tit. pro quorum declaratione additum fuit prædictum cap. 9. ſeſſ. 21. de refor. limitat prohibitionem procedere ſolum in quæſtoribus, qui quærunt eleemoſynas prædicando, vel publicando indulgentias conceſſas eis, qui manus adiutrices porrexerunt pijs locis, quorum ſunt quæſtores, & pro quibus petunt: colligitur inquam dicta ratio ex eo, quod illæ leges ponuntur in tit. de pœnit. & remiſſ. & in capitulis, quæ tractant de indulgentijs, & de vſu, vel abuſu quæſtorum in eis publicandis. Colligitur etiam ex fine prædicti cap. 9. quatenus prohibet publicari indulgentias per quæſtores, & permittit earum publicationem per deputatos in id ab ordinarijs.

Cum ergo ſolutum ſit argumentum prædictum, cumque ſit reddita ratio, qua neceſſario limitandum eſt prædictum capitulum nonum, vt non procedat in eis, quibus lex naturæ & diuina permittit quærere mendicando, etiamſi prædictus Pius IIII. non limitaſſet, cumque ipſe ad redundantiam limitauerit, conſequi videtur proculdubio prædicta concluſio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia nedum orantibus & ieiunantibus, ſed etiam eleemoſynam porrigentibus à Papa concedi iuſte poteſt, cum & ipſa ſit opus pium, & ſatisfactorium.*

2 *Eleemoſynæ locis religioſis & pauperibus facilius conquiruntur per indulgentias, quæ porrigentibus manus adiutrices conceduntur, quam per ſimplices bortatorias, vel alia media.*

CONSILIVM XXXIV.

PAPAE an liceat concedere indulgentiam aliquam plenariam porrigentibus manus adiutrices in eleemoſynam valde neceſſariam conuentibus religioſorum Hieroſolymis degentibus?

Secundo, an ſit alius modus colligendi prædictam eleemoſynam expedientior, quam per conceſſionem prædictæ indulgentiæ?

1 AD PRIMAM quæſtionem reſpondeo, licere. Tum quia vſus longæuus Eccleſiæ Catholicæ id decreuit, & ſeruat hodie, cum concedit bullas Cruciatæ. Tum quia ſicut oratio & ieiunium, ita & eleemoſyna eſt opus ſatisfactorium, & pium, ſecundum S. Thom. lib. 4. ſentent. diſtinct. 15. & alios, & Sotum diſtinct. 19. At ob orationem & ieiunium concedi poteſt indulgentia, clement. 1. de reliquijs & vener. ſanctorum.

Digitized by

& cap. cum ex eo. de pœnit. & remiſ. ergo & ob eleemoſynam : pro quo eſt illud Danielis ad Nabuchodonoſorem, *Peccata tua eleemoſynis redime.*

2 AD SECVNDAM reſpondeo, vix inuentum iri aliam viam faciliorem & efficaciorem, quam per indulgentiam prædictam: memini enim tam exiguam pecuniam fuiſſe coactam in Hiſpania, cum illa heros Chriſtianiſſima Princeps Portugalliæ donna Ioanna Caſtellæ gubernatrix petijſſet ſubſidium voluntarium, & à toto regno in bellum recuperandi Bugiam tunc perditam, vt vix miniſtris ad id miſſis ſufficeret. Romæ etiam video aliquos mendicantes etiam de licentia Pont. Max. in pijſſimas cauſas parum colligere.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia conceſſa quæri non poteſt, niſi onus ad eam quærendam impoſitum adimpleatur, ita vt nec vnus dies, nec vnus locus poſſit pro alio à parte etiam ex cauſa iuſti impedimenti ſubrogari, nu. 2. cum ſit quædam diſpenſatio, & ſtricte interpretanda. num. 3.*

4 *Dominico die communicare melius videtur, quam die feriato.*

CONSILIVM XXXV.

CONCESSA fuit quibuſdam conſuetis confiteri, & communicare octauo quoque die indulgentia plenaria communicando die Dominica. Quæritur, an ſi ob aliquam cauſam loco diei Dominicæ communicent alio die hebdomadæ, lucrentur indulgentiam.

1 Videtur quod non. Tum quia quæſiturus indulgentiam, debet facere opus, & ſubire onus, quod ad eam quærendam imponitur ei; arg. extrauag. vnigenitus. §. ſtatuentes. de pœniten. & remiſſ. quem in hoc ponderauimus in tract. de indulg. ſuper §. in Leuitico. not. 19. num. 1. Tum quia Palud. ait in 4. diſtinct. 20. quæſt. 4. col. penult. *Non implenti conditionem, non proſunt indulgentiæ, etiam quod impediatur paupertate.* At S. D. N. in caſu propoſito ſolum concedit indulgentiam plenariam conſuetis confiteri & communicare ſingulis octo diebus, communicando die Dominico; ergo oportet illo die communicare, vt eam conſequantur. Tum quia

2 valet argumentum de loco ad tempus, l. vinum. ff. de reb. cred. adiunctis plurimis, quæ ibi citat Iaſ. in 1. not. in quibus eſt exemplum gloſſ. clem. 2. de cenſib. verb. regularem. quæ habet ita poſſe ob neceſſitatem comedi carnes in loco prohibito, ſicut in tempore prohibito. ſed ad quærendam indulgentiam requiritur, vt quis adeat locum, vbi conceditur illa, vt probat præfata extrauag. vnigenitus. in quod nos illam in d. notab. 19. ponderamus, quatenus probat etiam carcere, vel alio iuſto impedimento detentum non poſſe quærere indulgentiam, niſi adeat locum vbi conceditur illa, niſi aliud exprimatur in conceſſione: ergo neque indulgentia quærenda per communicantem die Dominico po-

3 terit quæri die alia. Tum quia conceſſio indulgentiæ eſt quædam diſpenſa-

Digitized by Google

ſpenſatio,& ita odioſa, & ſtricte interpretanda, vt habet gloſſ. antiqua regul.Cancel.56. & etiam Palud. appellat eam ſtricti iuris in 4.d.20. q.4.col. fin. quorum dicta confirmamus nos vbi ſupra notab. 9. num. 7. Tum quod maior ratio ſuadet conceſſionem indulgentię plenariæ communicanti die Dominico,qui eſt feſtum celebre,quam die feriato: vnde & S. Auguſtinus magis cõmendare videtur cõmunicationem die Dominico,quam alio die feriato faciendam,in cap.quotidie.de conſecr.diſt.2. Tum denique quod à proprio & pleno verborum ſenſu non eſt recedendum. niſi aliud de mente diſponentis conſtet,l.nõ aliter.ff.de legat.3.at proprior & planior præfatę conceſſionis ſenſus eſt is,quem nos ſequimur:ergo non eſt ab eo recedendum. Vt parerem autem patribus & dominis meis M.& N.& ſatisfacerem aliquibus alijs ſuæ Illuſtriſſ. Religionis, non parui medicis conſulentibus, ne quęſtionibus,& deciſionibus animum intenderem,donec morbus meus auricularis recederet, confidens omnipotentis Ieſu miſericordiæ, quod obſequium hoc eius ſeruis exhibitum non cedet in peius, licet parum neceſſarium ſit viris eruditiſſimis, quorum ipſe conſilium & deſiderare, & exequi libenter ſoleam.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentiæ magnæ an paruis de cauſis acquirantur,& an ſtatim anima à purgatorio liberetur remiſſiue.*

2 *Indulgentia conceſſa mortuo, per exiſtentem in peccato quæri poteſt, & per opus quod ſolo opere operato prodeſt.*

3 *Peccans ſpe veniæ conſequendæ per bullam conceſſam, vel concedendam, poteſt nihilominus per illam abſolui, niſi in bulla contrarium ſtatuatur.*

CONSILIVM XXXVI.

QVAERITVR, an ſtatim atque per viuos factum eſt quicquid in bulla Papa fieri præcipit pro defunctis,credere poſſimus,quinimmo teneamur, animas illas,pro quibus talia opera facta ſunt, liberas prorſus ab omnibus pœnis euadere.

1 Reſpondeo me hanc quæſtionem valde ſerio tractaſſe in com. de indul. ſuper 9.in Leuitico c.ſi quis.de pœn.diſt.1.not.15.& breuius in Enchiridio de orat.cap.19.concl.13.nu.63.vbi adducuntur,& conciliantur omnia ſaltem præcipua, quæ pro vtraque parte afferri poſſunt; concludendo quid credere poſſimus, quidq. teneamur credere circa effectum magnarum indulgentiarum pro paruis cauſis conceſſarum.

2 AN PER OPVS exiſtentis in malo ſtatu poſſit quæri indulgentia mortuo? Reſpondeo, quod ſic, ea ratione, & eis teſtimonijs, quæ tradimus in d.com.de indulg.not.22.nu.30.& tangimus in not.17.nu.4.ſiue opera, ob quæ conceditur indulgentia, ſint Miſſæ, quæ ex opere operato proſunt, ſiue alia,quæ tantum ex opere operantis: quoniam ratio prior & efficacior ibi allata ad vtraque extenditur.

AN PECCANS ſpe veniæ conſequendæ per bullam iam conceſ-

3 ſam, vel poſtea concedendam, poſſit abſolui per eam? Reſpondetur quod ſic, niſi concedens bullam, vel indulgentiam, exciperet eum ab illius commodo, vt latius diſputando in vtramque partem tradimus in d. com. de indulg. not. 34. num. 6. poſtea quam duas quæſtiones præcedentes, & plurimum contingentes determinauimus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia plenaria conceſſa per modum ſuffragij animæ, pro qua ſuper tali altare dicetur Miſſa, non requirit potius vnam Miſſam, quam alteram.*

2 *Miſſarum omnium quo ad opus operatum valor æqualis: & licet ex opere operantis Miſſa de requiem defunctis vno reſpectu plus proſit, alio tamen reſpectu alia; quia forte augetur deuotio, & quia longior poteſt plus prodeſſe.*

3 *Miſſarum valor ex opere operantis procedens variatur ſecundum maiorem & minorem deuotionem, cum qua dicuntur.*

CONSILIVM XXXVII.

SANCTISSIMVS conceſſit priuilegium, vt quoties diceretur Miſſa in tali altari pro defunctis, anima illa per modum ſuffragij indulgentiam plenariam conſequatur.

Quæritur, de qua Miſſa intelligendum ſit priuilegium ad effectum prædictum operandum.

1 Ad quæſtionem reſpondeo, quod ad præfatam indulgentiam quærendam, vel impetrandam pro anima defuncti, ſufficit quælibet Miſſa, tam de ſancto, quam de feria, quam de defunctis. Tùm quia beneficium principis late interpretandum eſt, l. ff. de conſt. prin. modo non ſit ambitioſum, cap. quamuis. de præb. lib. 6. Tum quia bulla D. N. generaliter ſine reſtrictione concedit præfatam indulgentiam pro qualibet Miſſa ſine reſtrictione ad Miſſam de defunctis, vel de aliquo ſancto, vel feria: & diſpoſitio generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda, l. de pretio. ff. de publ.
2 in rem action. cap. ſolitæ. ſub fin. de maior. & obed. Tum quia omnes Miſſæ ſunt æqualis valoris quo ad valorem, quem ex opere operato operantur, cap, intra. 1. q. 1. Tum quia licet valor Miſſæ pro defunctis valeat aliquid amplius quo ad valorem operis operantis, ea ratione, quod totus fere tenor eius reſonet defunctorum commemorationem: alio tamen reſpectu valet minus, quia breuior eſt, & breuius & minus attente vt plurimum dicitur, quam alia. illo item, quod frequenter memoria noua ſancti, & nouitas officij auget deuotionem miſſantis, ex qua pendet valor operis operantis. Tum denique quod frequentiſſime contingit aliquem mori veſpere, vel mane alicuius magni feſti, cuius animæ deſiderant propinqui opitulari, & non poſſent ope huiuſmodi Miſſæ, quæ eſſet maximum & præſens remedium. Quo fit, vt ego, qui habeo priuilegium à S.D.N. datum, eo quod non exeo domo, vt Miſſa, quam domi dixero pro aliquo defuncto, tantum proſit ei, quantum ſolebat prodeſſe illa, quam

dicere

Digitized by Google

dicere ſolebam, cum exibam domo, in altari priuilegiato Sanctiſſ. Trinitatis, interdum ſoleam dicere Miſſam de defunctis, & frequentius alias, quæ occurrunt de ſanctis, & aliquot ferijs.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia ſtricte eſt interpretanda.*
1 *Indulgentia trium dierum ieiunium requirente, duorum non ſufficit.*
2 *Indulgentia, niſi totum iniunctum fiat, non quæritur, nec in totum, nec in partem.*
3 *Copulatiua vt ſit vera, debent omnes eius partes eſſe veræ.*
4 *Dandum, vel faciendum aliquo tempore, poteſt ante fieri, quando eſt adiectum in fauorem debitoris.*
4 *Debitum in diem tunc demum ante diem ſolui poteſt, ſi dies ſit appoſita in maius commodum debitoris, alias non.*

CONSILIVM XXXVIII.

INDVLGENTIAM conceſſam ieiunanti, oranti, & eleemoſynam facienti feria quarta, ſexta, & ſabbato vnius hebdomadæ, an conſequatur is, qui vna præfatarum feriarum tantam facit eleemoſynam, quantam omnibus tribus erat facturus?

1 Reſpondeo, quod pro parte negatiua facit primo, quod conceſſio indulgentiæ reſtricte eſt intelligenda, arg. cap. porro. de priuileg. quod in ſpecie dixit quædam gloſ. recep. in regula 56. Innoc. Cãcel. quam ad hoc citamus in com. de indulg. ſuper 6. in Leuitico. de pœn. diſt. 1. not. 9. nu. 7.

Secundo, quod non ſufficeret vna vel duabus præfatarum feriarum ieiunare, & orare, vt expreſſe determinauimus in d. comm. de indulg. notab. 19. nu. 1. ergo nec facere eleemoſynam pari ratione, arg. l. illud. ff. ad leg. Aquil. & cap. dudum. il 2. de elect.

2 Tertio, quod indulgentia non quæritur alicui, niſi faciat totum illud, quod ad acquirendam illam præſtituitur: adeo quod nihil quæritur, etiam ſi bona pars illius fiat, arg. l. cui fundus. ff. de condict. & demonſtr. & probat in ſpecie contextus extrauag. vnigenitus. de pœn. & remiſſ. vt ex ea collegimus in d. notab. 19. à num. 1.

3 Quarto, quod diſpoſitio copulatiua ad ſui veritatem requirit, vt omnes eius partes ſint veræ, l. ſi hæredi plures. ff. de cond. inſti. & §. plures. Inſti. de hæred. inſti. ergo ad hoc, vt quis vere dicatur largitus eſſe eleemoſynam quarta feria, ſexta, & ſabbato, non ſufficit vt largiatur vna vel duabus illarum.

4 Quinto, quod licet id, quod eſt dandum, vel faciendum aliquo tempore, poſſet fieri ante illud, quando tempus eſt adiectum in fauorem debitoris; non tamen poteſt id fieri, quando adiectum eſt in fauorem alterius, vt nos tradimus in Enchir. de orat. cap. 3. à num. 23. aſſerentes, quod pœnitens iuſſus recitare Pſalmos pœnitentiales ſepties ſeptem hebdomadis, non ſatisfacit dicendo illos ſepties in vna hebdomada, ſi tempus

Digitized by Google

non fuit adiectum in fauorem eius, vt leuius eos recitare posset, sed ad hoc, vt maiore tempore defleret peccata: & in casu proposito videri potest onus de faciendo eleemosynam tribus diebus, adiectum esse, vt diutius & pluries bene operaretur. Per quæ omnia videtur verior hæc pars de rigore iuris; quamuis ex quadam æquitate, & tacita concedentis mente dici posset partem affirmatiuam esse veram in eo, qui feria quarta expressa mente largiretur eleemosynam, quam in illa & in alijs duabus facere intendebat, per ea quæ nos tradimus in d. Enchir. cap. 3. à nu. 23. &c.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia pro mortuis concessa ad viuos non extenditur.*
1 *Indulgentia vt quæratur per solum factum alterius viuo, raro conceditur.*

CONSILIVM XXXIX.

AN indulgentia concessa per Papam capellis N. ad instar concessæ capellæ ad Præsepe, videatur respicere animas viuorum, ita vt qui viuens celebrabit vnam Missam in eis, illam consequatur, sicut eam consequitur anima mortui, si pro ea celebretur?

2 Respondendum videtur non respicere animas viuorum, neque alios viuos in eis celebrantes. Tum quia rarissime conceditur cuiquam, vt suo solo facto quærat indulgentiam animæ alterius adhuc viuentis, & huiusmodi rara nec lex ipsa respicit, l. 3. & 4. ff. de legib. Tum quia Pont. Max. non videtur voluisse maiorem gratiam facere celebrantibus in prædictis capellis, quam celebrantibus in capella ad Præsepe Domini: at celebrantes in ea non quærunt indulgentias pro viuis, sed solum pro defunctis. Nec ad hoc prodest dicere, quod verbum *decesserint*, in concessione prædicta positum, reperitur tam in futuro tempore, quam in præterito: & ita videtur comprehendere tam animas decessuras, quam eas quæ decesserunt. Tum quia phrasis ipsa clausulæ videtur se restringere ad eas, quæ decesserunt ante celebrationem pro eis faciendam, per clausulam, quæ sequitur, de ijs qui celebrant in dicta capella ad Præsepe, quæ animarum defunctorum tantum meminit: & vna pars dispositionis per aliam eiusdem declaratur, l. 1. ff. de reb. dub. Tum quia verba dispositionis remittentis, vel condonantis, debent intelligi de præteritis, & non futuris, l cum lex. ff. de legib.

SVMMARIVM.

2 *Pœnitentiæ sacramentum ad mortem condemnato denegari non potest, & consuetudo contraria est corruptela, cum sit contraria iuri diuino. & nu. 6.*
2 *Eucharistiæ sacramentum de iure secundum glos. receptam denegari non potest ad mortem condemnato. & num. 12. nulloq. iure contrarium reperitur statutum. num. 11. & hoc, etiamsi esset tradenda per vnam horam ante trucidationem. nu. 12.*

Digitized by Google

12. *ſufficitq. quod lapſum ſit tantum temporis, quod ſpecies ſint tranſmutatæ. nu. 3. & hoc, modo ſit ieiunus. num. 12. valet tamen conſuetudo ne eidem eodem die occidendo tradatur. num. 2. 6. 10. & 13. eſtq. rationabilis. nu. 12. quia indecens videtur, vt qui credi poteſt intra ſe abditam habere Chriſti humanitatem diuinitati coniunctam, trucidetur. nu. 3. Vbi autem non repugnat dicta conſuetudo, videtur eſſe arbitrarium, an pridie diei trucidationis eidem adhuc ieiuno detur, vel ex reuerentia denegetur. num. 13.*

2. *Sententiam capitalem reis, non niſi eo die quo exequenda eſt, notificare, rationi congruit; ne rei, vel eius propinqui ante præmoniti, ad euitandam infamiam à iuſtitiæ miniſtris inferendam, anteuertant mortem. num. 12.*

3 *Reus, confugiens ad Euchariſtiæ ſacramentum, licet liberetur à poteſtate miniſtrorum iuſtitiæ; ſecus tamen eſt, ſi illud communicando aſſumat. & nu. 11.*

3 *Corpus Chriſti manere, donec ſpecies digerantur, verius contra gloſſ.*

4 *Communicare ſemel in vita iure quidem diuino tenemur; at quod etiam teneamur in articulo mortis, non probatur. & num. 8.*

5 *Damnatorum cadauera non ſunt neceſſario ad ſepeliendum concedenda.*

7 *Conſecrare ob neceſſitatem morientis ſolum panem abſque alijs cærimonijs, ſecundum Ioann. Maio. poteſt ſacerdos non ieiunus: contrarium tamen tenendum. num. 8.*

7 *Communicare poſt cibum ægrotus, cuius vita an duratura ſit in craſtinum dubitatur, poteſt.*

7 *Præceptis duobus concurrentibus, minus maiori cedere debet.*

8 ***Confiteri tenemur in articulo mortis peccatum mortale, ſi ſit admiſſum poſt vltimam confeſſionem: quia iure diuino tenemur ſemel peccatum non confeſſum confiteri: at qui ſemel communicauit in vita, vt tenetur de iure diuino, & qui illo anno ſatisfecit præcepto Eccleſiæ, in articulo mortis communicare iterum non tenetur.***

9 ***Lex negatiua fortior affirmatiua cum illa concurrente.***

10 ***Infirmus poſt cibum communicare poteſt, ſed non damnatus ad mortem.***

CONSILIVM XL.

PETO primo, an damnatis ad mortem ſit Euchariſtia poſt latam & intimatam ſententiam miniſtranda.

Secundo, an eiſdem miniſtrari poſſit vna, duabus, vel tribus horis antequam occidantur.

Tertio, an ſaltem miniſtrari poſſit pridie eius diei, quo occidendi ſunt, licet iam cibum ſumpſerint.

1 Reſponſurus his aptius præmitto primo, quod iure communi damnato ad mortem, ſi petat, debet miniſtrari ſacramentum pœnitentiæ, per clem. 1. de pœnit. & remiſſ. & etiam Euchariſtiæ; ſecundum eius gloſſ. verbo pœnitentia. & communiter receptam, arg. cap. quod in te, de pœn. & remiſſ. immo & cadauera ſuſpenſa, ſi petantur, ad ſepeliendum debent concedi, cap. quæſitum. 13. q. 2. adeo quidem, vt Rauen. in tractatu, qui incipit valere, adiecto fine alphabeti ſui aurei, concludat iure diuino, canonico, & ciuili hoc deberi, & ita conſuetudinem contrariam non valere.

Secun-

Digitized by Google

Secundo,quod nos legendo dictam clem.1.Salmanticę probauimus primo,pœnitentiam quidem esse dandam petenti omni iure,etiam diuino;& consequenter contrariam consuetudinem non valere, per cap. mala. & cap.frustra.8.dist.& per dict.clem.1.quæ declarat eam esse abusum;& ideo compellendos esse iudices ad concedendum eam, non obstante consuetudine, vt illa disponit.

2 Tertio, quod consuetudo Galliarum, & Hispaniarum, vbi sententia vltimi supplicij non datur, vel saltem non notificatur vsque ad diem, quo illud subeundum est, & statim executioni datur, videtur conformis iuris rationi statuenti, vt exequutio sententiæ in criminalibus fiat statim, iuxta gl. in cap.cum apud.11.q.3. & in cap quærenti.de offic.deleg.& ita non videtur contra ius,saltem diuinum,nec consequenter est contra illud consuetudo. Quæ consequitur,hanc de non ministranda Eucharistia post notificatam sententiã,etiam si petatur,valere,iuxta quam negata fuit Ludouico Lucemburgo Conestabili Franciæ anno 1475. Rege Ludouico X. licet eam vehementer petijsset, auctore Ruberto Gaguino in vita eius. cuius consuetudinis ratio desumitur,ex reuerentia,quę tanto sacramento debetur. Tum quia nonnulla species irreuerentiæ est, ducere ad mortem

3 eum, qui credi potest habere reuerendissimam Christi humanitatem eius diuinitati vnitam, quæ omnium vita est,intra se latentem, contra gl. cap. tribus gradibus. de consecr. dist. 2. quatenus habet, corpus Christi desinere esse sub speciebus panis, & vini, simulatque ore sumitur: manet enim secundum veram sententiam, donec species digerantur, quæ non digeruntur citius, quam digererentur, si vera substantia panis eis subesset,vt probat illudmet cap.tribus. & D.Thom.3.par.q.80. art.8. & comm. in 4.dist.9. Tum quia licet sumentes illud non liberentur à potestate ministrorum iustitiæ, sicut confugientes ad illud, iuxta gloss. memorabilem cap.quæsitum.13.quæst.2.recep.ibi à Turrecre. & ab Hostien.& alijs communiter in cap.sane. de celeb. miss. in summ. de pœniten. & remiss. §. in tantum.col.3.decet tamen, ne quis post illius sumptionem statim ab exequutore occidatur; attento, quod non videtur iuris diuini præceptum, vt eiusmodi damnatus communicet ante mortem; quoniam, vt recte ait Sotus in 4.dist.12.q.1.ar.8. col.pen. licet teneamus obligari quemlibet de

4 præcepto diuino ad communicandum saltem semel in vita, cuius contrarium tamen aliqui tenent, & posse sustentari ait Caiet.3.par.quæst.80. ar.11. non tamen tenetur ad communicandum semper in articulo mortis iure diuino: quia licite ob defectum hostiæ consecratæ, vomitus, &c. omitti potest, quorum de numero potest esse exequutio mortis illico facienda: nam nec iure humano tenetur nisi semel in anno, vt Caiet. supra tradit. & quicquid contendat Panor.in d.tract. non est præceptum de

5 iure diuino, vt cadauera damnatorum,si petantur, tradantur ad sepeliendum; quia, vt vbi supra probauimus,iuste possunt iudices negare aliquorum damnatorum corpora petita ad sepeliendum, quo maneant ad terrorem in aliquibus locis publicis suspensa: quia textus sacræ Scripturæ, quos ad hoc citat,continent ad summum præcepta iudicialia, quæ à pas-

sione

fione Chriſti expirarunt, & non moralia, ſiue naturalia, quæ etiam nunc durant,§.fi.diſt.6.& cap.1.de purific.poſt par.cum eis adnot.& per D.Tho. 1.2.q.103.ar.3.de cæremonial. quæſt.104.art.3. de iudicial.& 94. art.5,de moralibus,& communem in 3. ſenten.37.diſt.

6 Quarto,quod per prædicta patet conſuetudinem prędictam denegandi Euchariſtiam damnato mox occidendo non eſſe contra præceptum iuris diuini:quod etiam colligitur ex d.clem.quatenus ſolum damnat conſuetudinem denegandi pœnitentiam, & non Euchariſtiam, quæ non eſt ſacramentum adeo neceſſarium,vt D.Tho.tradit 3.p.vbi ſupra,licet iuxta gloſſ. cap.veniens.de tranſact.ſit de quinque quodammodo neceſſarijs.

7 HIS PRAESVPPOSITIS, reſpondeo ad primam quæſtionem, quod pro eius parte affirmatiua vrget, quod infirmus, de quo dubitatur an in craſtinum ſit victurus, poteſt communicare veſperi poſt cibum ſumptum,ſecundum D.Tho. & communem in 4.diſt.9.& 12.pro quo facit cap. presbyter. de conſecr.diſt.2. & cap. ſane.de celeb.miſſ.& cap. quod in te. de pœn.& remiſſ.

Secundo,quod Ioan.Maior.in dict.diſt.9.q.2. tradit poſſe ſacerdotem poſt prandium conſecrare panem ſine vino,etiam abſque veſtibus ſacris, & ſumptione ſacramenti,ne infirmus veſperi (& ſic poſt cibum) ſine viatico moriatur.

Tertio, quod concurrentibus duobus præceptis incompatibilibus,minus debet cedere maiori, arg.cap.ſicut. de conſecr. diſt. 1. l.contra pupillum,§.is qui ad maius.ff.de re iudic.& aptius in cap.ſi dominus.& cap.Iulianus.11.quæſt.3.at fortius videtur pręceptum de communicando,quam de non communicando præſumpto cibo;ergo,&c.

8 Pro parte vero negatiua facit primo,quod nullum præceptum Eccleſiæ potiſſimum videtur religioſius ſeruari,quam pręceptum de non celebrando,& non communicando præſumpto cibo,vt experientia, quæ eſt rerum magiſtra,cap.quam ſit.de elect.lib.6.docet.

Secundo,quod prædictus Sotus reprehendit vbi ſupra prædictum Ioannem Maio. qui non eſſet reprehendendus, niſi lex de non celebrando, vel non communicando poſt cibum, eſſet fortior lege de communicando in articulo mortis.

Tertio, quod eſto lex diuina præcipiat ſemel communicare in vita, & lex Eccleſiæ communicare ſemel in anno; neutra tamen videtur obligare eum, qui ſemel communicauit in illo anno, ad communicandum in articulo mortis. Nec obſtat, quod præceptum de confitendo obligat in articulo mortis ſecundum omnes: quia id verum eſt de habente peccatum mortale non confeſſum; quia cum obligetur ad confitendum illud ſemel in vita iure diuino, & ſemel in anno iure humano, & videat ſibi tunc finiri vitam, tenetur illud confiteri: quæ ratio ceſſat in communione, & conſequenter in tali damnato, qui aliquando communicauit; & ita concurrit effectu lex conſultiua de communicando cum lege præceptiua de non communicando præſumpto cibo: ergo illa debet huic cedere,cap. quod præcipitur. 14.q.1.§.fin.4.diſt.

Quarto,

9 Quarto, quod lex negatiua fortior eſt affirmatiua cum ea concurrente, l.3.§.liberti. ff.de ſuſpect. tut.vnde hoc ibi colligit Bart.& gloſſ. ſing.ſecundum Card. ibi in cap.cum dilectus. verbo à ſuſpenſis.de conſuetud. dum ait, plus tollere negatiuam, quam ponat affirmatiua. Vnde & præcepta negatiua plus obligant,quia ſemper,& pro ſemper, quam affimatiua, quæ ligant ſemper,ſed non pro ſemper, ſecundum Archid. & vtrumque Card. in cap. ſi peccauerit.2.q.1.quę ſequuntur Panor.Fel.Dec. & omnes in cap. nouit.de iudic.& ante illos omnes D.Tho.2.2.q.33. art.3. & lex prohibitiua fortior eſt, quam permiſſiua, ſecundum Panorm. & latius Dec. in cap. nam.de conſtit.At lex de communicando in articulo mortis,etiam ſi foret præceptiua,eſſet affirmatiua;& lex de non communicando præſumpto cibo eſt negatiua, ergo illa debet huic cedere.

10 Per hæc videtur tenenda hæc pars. Ad primum in contrarium reſpondeo primo, quod infirmus excipitur ab illa regula negatiua ſatis expreſſe per iura in eo citata, damnatus autem ad mortem nuſquam. Secundo, quod non eſt eadem ratio: quia damnatus ad mortem poterat præuidere ſe damnandum, idque ſibi ſua culpa euenturum; & ita manere paratus ad damnationem ſubeundam; non autem poteſt infirmus regulariter id præuidere.

Ad ſecundum, quod Ioan. Maior ibi multa falſa congerit, vt recte prædictus Sotus aduertit.

Ad tertium, quod aſſumptum in eo facit pro hac parte: nam, vt ſupra probatum eſt,lex de communicando in articulo mortis eſt lex conſultiua, & quamuis eſſet præceptiua, eſt affirmatiua; lex vero de non communicando poſt cibum eſt præceptiua,& receptiſſima, & negatiua,quæ duplici ratione eſt fortior altera, & ideo illi præferenda, iuxta aſſumptum argumenti, ſcilicet, legem fortiorem præferendam infirmiori.

11 AD SECVNDAM reſpondeo, quod pro parte affirmatiua ęius facit primo, quod non eſt diſcedendum à regula, niſi cum expreſſe excipitur caſus ab illa, vel ratio neceſſaria concludit eſſe excipiendum, iuxta gloſſ.ſolemnem in l.omnis definitio,ff.de reg.iur.& in rub.eod.tit.lib.6.quę probatur in l.1.ff.eod.in cap.dominus.32.q.7.& quod regulariter omni fideli diſcreto poteſt miniſtrari Euchariſtia, cap. omnis vtriuſq. de pœnitentia & remiſſ. & nulla eſt lex, quæ vetet eam damnato ad mortem miniſtrari.

Secundo, quod nulla etiam ratio eſt, quæ id neceſſario concludat; ſi qua enim eſſet, maxime foret illa, quod per ſumptionem eius liberaretur à poteſtate iuſtitiæ; quod non eſt verum, iuxta gloſſ. cap. quæſitum, 13.q.2.& alia ſupra citata.ſed neque illa,quod tam cito morituro non debet miniſtrari: quia etiam id falſum eſt, & contra cap. is cui. 16.q.6. & cap. quod in te. de pœn. & remiſſ. per quæ probatur, quod non ſolum poteſt licite miniſtrari cito morituris, ſed etiam debet, etiam tempore interdicti.

Tertio, quod d. cap.quæſitum.probat,eis, qui pro ſuis ſceleribus furca ſuſpenduntur, tradendam eſſe communionem poſt confeſſionem ſuorum peccato-

peccatorum, esseq. orandum pro eis, eorumq. cadauera sepelienda: quod etiam intelligendum esse videtur post condemnationem eis notificatam.

12 Pro parte autem negatiua facit consuetudo supradicta Hispaniarum, & Galliarum de non concedenda communione damnato eadem die occidendo. Iustificando vero illam consuetudinem facit, quod pœna mortis statim est exequenda regulariter, iuxta supradicta; & lex & consuetudo statim exequendi sententiam mortis, vel aliam valde indecoram, iustificatur ex eo, quod per moram daretur occasio damnato conscisscendi sibi mortem gladio, vel veneno, & cognatis eius moliendi mortem eius, antequam educatur è carcere, & machinandi alia, per quæ prece, pretio, vi, vel amore ab illa infamia publica liberetur. Quare arbitror licere, iure solo scripto attento, damnato adhuc ieiuno ministrare communionem eodem mane, quo occidendus est, ante tres, vel quatuor horas, immo & ante vnã; sed non attenta consuetudine contraria in terris, in quibus illa viget: quia per prædicta nulli iuri diuino est contraria, & est rationabilis, ac consequenter seruanda, etiam si sit legi humanæ contraria, cap. fin. de consuet. l. minime. ff. de leg. & l. 2. C. quæ sit longa consuetudo.

13 AD TERTIAM respondeo, quod ex decisione præcedentium colligitur illius resolutio, videlicet, quod pridie eius diei, quo est occidendus, non est tradenda ei communio, si iam pransus est, nec ipso mane diei, quo est occidendus, vbi consuetudo de non dando legitime viget præscripta. Vbi vero talis consuetudo non est, crederem licere quidem de rigore iuris dare, licere item denegare ex causa reuerentiæ tanto sacramento debitæ, de qua supra. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Eucharistiam infirmo non ieiuno accipere, quando non potest sequens mane expectare, conceditur quidem, sed non præcipitur. vnde nec potest bis in eadem infirmitate ministrari viaticum, nisi forte laberetur tempus in quo ex voto teneretur, vel longinquitas temporis, seu alia causa subesset suadens talem ad id saltem ex honestate teneri.*

CONSILIVM XLI.

VTRVM liceat dare sanctissimum Eucharistiæ sacramentum infirmo in eadem infirmitate plus quam semel post prandium in modum viatici?

1 Respondeo, quod non, regulariter. Tum quia prohibitio de non communicando post cibum eodem die, est præcepti; & accipere viaticum secunda vice in eadem infirmitate, est consilij, propter quod non licet transgredi præceptum, arg. cap. quod præcipitur. 14. q. 1. Tum quia vix inuenitur textus, qui probet licere infirmo communicare etiam vna vice post cibum: quia non est de præcepto communicare regulariter extra tempus

by Google

pus Paſchale, vt colligitur ex cap. quod in te. adiuncta gloſſ. de pœnit. & remiſſ. Dixi, *regulariter*: quia falleret hoc in eo, qui diu ægrotaret, & laberetur tempus, intra quod ratione voti, vel pœnitentiæ, vel alicuius legis particularis, quali tenentur monachi, de quibus in clem. ne in agro. §. ſane. de ſtatu monach. teneretur iterum communicare. Satis etiam poſſet dici, quod falleret in caſu, quo quis diu ægrotaret, & pudentis viri arbitrio tam fere teneretur de conſilio & honeſtate communicare ſecunda vice, ac prima. qua enim ratione communis opinio pie tenet licere prima vice ſumere viaticum infirmo non potenti expectare mane ſequens poſt ſumptum cibum, eadem fere tenere debet, quod licet id facere ſecunda vice, quando multum temporis ad arbitrium boni viri fluxit à primæ vicis ſumptione, cum neutra vice teneretur de præcepto, & vtraque teneretur de conſilio, & honeſtate. Salua, &c.

DE SENTENTIA EXCOMMVNICATIONIS.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina licet iuriſdictionem quamdam eccleſiaſticam habere poſſit, iure tamen communi excommunicare non poteſt: at ex priuilegio Papæ, videtur verius eam (vt & laicis conceditur) poſſe.*

1 *Excommunicare poteſt habens iuriſdictionem eccleſiaſticam, licet non habeat claues ordinum.*

CONSILIVM I.

AN fœmina poſſit excommunicare?

1 Reſpondetur, Philippum Decium in reg. 1. de reg. iur. num. 39. dixiſſe, fœminam poſſe quidem habere iuriſdictionem eccleſiaſticam, iuxta cap. dilecta. de maiori. & obedient. & cap. dilectæ. de exceſſ. prælat. non tamen poſſe excommunicare, arg. cap. noua. & eorum, quæ ibi annotantur à Panor. & alijs, de pœnit. & remiſſ. idq. ipſum videtur ſenſiſſe, licet non adeo expreſſe, Didacus Couar. in cap. alma mater. in 1. par. §. 11. num. 2. de ſent. excom. quæ ſententia vera eſt, attento iure, & vſu communi: non tamen videtur nobis in præſentia ſatis tuta. Tum quod fundamentum eorum eſt, quod poteſtas excommunicandi pertinet ad claues Eccleſiæ, quæ per presbyterium conferuntur. quæ ratio non videtur concludere: quia habens iuriſdictionem eccleſiaſticam, etiam ſi non habeat claues, poteſt excommunicare, vt colligitur ex S. Thom. in 4. lib. ſentent. diſtinct. 18. quæſt. 2. art. 2. quæſtiun. 2. Tum quia etiam laicus ex priuilegio poteſt excommunicare, iuxta gloſſ. celeb. & recep. in cap. præter. 32. diſt. in verb. ducibus. Tum quia S. Thom. vbi ſupra dicit, excommunicationem non pertinere directe ad claues. Quare in præſentia raptim & tumultuarie hanc partem perpendenti videtur iure verius poſſe fœminam ex priuilegio Papæ excommunicare, ſicut & prædicare, vt & laicus, non tamen iure communi.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationis pœna in lege, edicto, vel mandato inserta non incurritur ipso iure, nisi adsit vel clausula id exprimens, vel alia verba, quæ declarent intentionem illam proferentis esse, vt ipso iure incurreretur.*

2 *Euitari deberi regulares exemptos, qui in generalem excommunicationis sententiam etiam notorie incidisse dicuntur, mandare nec Episcopus, nec alius potest, nisi prius citati & auditi à suo iudice in excommunicationem incidisse denunciati fuerint.*

2 *Exemptos, vt sunt regulares, in excommunicationem incidisse non potest Episcopus denunciare, etiam si factum sit notorium, cum non sit illorum iudex competens.*

3 *Pœnitentiarius maior absolui mandat in foro conscientiæ eos, qui in generalem alicuius edicti excommunicationem inciderunt, etiam si factum sit notorium.*

CONSILIVM II.

REGVLARES per edictum sub excommunicationis pœna certum peccatum committere prohibiti, illud publice perpetrarunt. Dubitatur primo, vtrum sint excommunicati. Secundo, an si Episcopus eos mandet euitare ante aliam declarationem, seu nunciationem, teneamur euitare. Tertio, an Pœnitentiarius possit eos in foro conscientiæ absoluere.

1 Subijciam aliqua, ex quibus quæstionis solutio colligi possit. Primum, quod certum est, non incurri excommunicationem ipso iure contraueniendo mandato, vel legi iubenti, vel prohibenti aliquid sub pœna excõmunicationis, si non addantur verba illa, *latæ sententiæ*, vel illa, *ipso iure incurrendæ*, vel alia similia, quæ declarent intentionem mandantis, vel legem ferentis fuisse, vt ipso iure, siue ipso facto incurratur, per gloss. celebrem, & & ab omnibus receptam cap. 1. de sagitt. & consequenter certum est præfatos Patres non incurrisse excommunicationem per præfatam bullam Alex. VI. si est verum quod proponitur in casu.

2 Secundo, quod esto præfati Patres incurrissent excommunicationem; non tamen ab Episcopo, nec ab alio potest, aut debet mandari, vt euitentur, donec citati & auditi declarentur esse excommunicati per suum iudicem competẽtem, iuxta extrauag. ad euitanda. quam etiam nos post alios referimus & declaramus in Manu. conf. cap. 27. num. 35. & manifestum est, Episcopum præfatum non esse iudicem competentem ad denunciandos præfatos fratres esse excommunicatos: quia non est iudex eorum, cum sint notorie exempti ab huiusmodi iurisdictione.

3 Tertio, quod Illustriss. Pœnitentiarius potest eos absolnere quo ad forum conscientiæ tantum, quo ad quod ipsi non indigent tali absolutione, si vera sunt quæ proponuntur.

Quarto, quod eius D. Illustrissima poterit absoluere, vel mandare absolui eos, si & quatenus opus est, quo ad forum conscientiæ tantum, nõ obstante

ſtante quod factũm ſit publicum ; quia id in prima, vel ſecunda clauſula ſuarum facultatum continetur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Declaratoria excommunicationis eam non continet, ſed quod factum eſt declarat.*
2 *Iudex citatum ſub excommunicationis pœna declarans excommunicatum, eũ prius tacite excommunicare videtur, ſicut & condemnare eum ad ſoluendum, cui iubet vt ſoluat.*
3 *Error, ſeu ignorantia iuris ſubtilis excuſat ſaltem à peccato mortali.*
4 *Monitus ſub pœna excommunicationis, & poſtea quia non paruit, declaratus excommunicatus, credere potuit, & poteſt ſe ante declarationem non fuiſſe excommunicatum.*

CONSILIVM III.

IVDICES quidam monent debitores ad ſoluendum ſub pœna excommunicationis, & poſtea non ſoluentes, neque comparentes, nec allegantes, cur non debeant ſoluere, iubent decerni declaratoriam, qua iubeantur denunciari, & declarari excommunicati, nullo alio modo ſententia excommunicationis lata. Quæritur, an declaratus debeat ſe reputare excommunicatum?

1 Reſpondeo primo, pro parte negante vrgere multum, quod primum monitorium non continet excommunicationem, ſed comminationem eius, iuxta gloſſ. cap. 1. de ſagittar. neque mandatum declaratorium: quia declarans nil noue facit, ſed quod factum eſt, denunciat, l. hæredes palam. §. 1. ff. de teſtam.

Pro parte autem affirmante facit, quod libellus, quo petitur à iudice, vt cogat debitorem ad ſoluendum, dicitur aptus, eo quod videtur peti tacite, vt reus prius condemnetur, & poſtea reſtituere cogatur: & quod iu-
2 dex iubens expreſſe alicui per ſuam ſententiam, vt aliquid reddat, videtur tacite prius condemnare ipſum. & conſequenter iudex, qui declarat excommunicatum aliquem à ſe vocatum ſub pœna excommunicationis, videtur prius eum tacite excommunicare.

3 Reſpondeo ſecundo, quod qui partem negantem crederet eſſe veram, non peccaret, ſaltem mortifere, per theoriam Innoc. in cap. per tuas. 2. de ſimonia. dum ſenſit, quod error, & ignorantia iuris humani ſubtilis excuſat à culpa mortali: quem in hoc ſequitur Bald. in l. ab eo. C. quomodo & quando iudex. & vtrumque Felin. in cap. 1. limitat. 7. de re iud. vbi ad hoc cumulat alia.

4 Reſpondeo tertio, quod etiam tenendo partem affirmantem quis ſatis iuſte poſſet credere ſe non eſſe, nec fuiſſe excommunicatum ante declarationem, per ea, quæ ipſe ex Felino & alijs adduco in Man. conſ. cap. 23. nu. 104. ad finem, quæ ibi poſſunt videri. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio pro præterita culpa ferri non debet, niſi præcedente monitione, per quam conſtituatur in contumacia non parendi.*

2 *Excommunicatio etſi ferri non debeat, niſi præcedente monitione, lata tamen tenet: fallit autem in quatuor caſibus gloſſæ cap. reprehenſibilis, item & quando iudex excommunicat non facientem id quod ſine citatione, cauſæve cognitione, ſub præcepto non continente clauſulam iuſtificatiuam,* Et ſi ſenſeris te grauatum cō-pareas, *mandauit vt faceret. num.* 3.

4 *Declaratoria excommunicationis ipſo iure incurſæ facta, parte non citata, eſt nulla.*

CONSILIVM IV.

VICARIVS generalis Epiſcopi excommunicauit quemdam ſibi ſubditum ſine vlla monitione præmiſſa, eo quod non ſoluit id, quod vere debebat, & terminus ſoluendi lapſus erat. Quæſitum eſt, an prædicta excommunicatio non ſolum eſſet iniuſta, ſed etiam nulla, & inualida.

1 Pro reſponſione dico primo, quod in Manu. noſtro conſ. cap. 27. nu. 11. verſ. 4. diximus, excommunicationem, ſaltem maiorem, non eſſe ferendam pro culpa præterita ſine monitione, & prius num. 9. non debere ferri, niſi propter contumaciam eius, qui eſt excommunicandus, & conſequenter niſi cum monitus non paret monenti. Vnde infertur primo, quod Caiet. 2. 2. q. 69. art. 2. incaute certe loquitur, dum ait, quod ſicut ante factum poteſt excommunicari quicumque furtum, vel incendium commiſerit, & huiuſmodi, ita poſt factum poteſt excommunicari quicumque fecit: id enim non ſolum eſt contra Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reform. cap. 3. ſed etiam contra cap. omnes. 16. q. 7. & cap. ſacro. de ſent. excomm. cap. Romana. 5. caueant. de ſent. excomm. lib. 6.

Secundo infertur, quod D. Sotus in lib. 4. ſent. diſt. 22. q. 1. art. 2. procul-dubio iuſte loquitur, quatenus ait, excommunicationem non debere ferri pro culpa præterita ſine monitione.

Tertio, quod falſum eſt regulariter id, quod ſubijcit Sotus, ſcilicet excommunicationem latam ob culpam præteritam ſine monitione eſſe ipſo iure nullam: quoniam contrarium tenet gloſſ. 2. d. c. ſacro. & glo. in ſum. 2. q. 1. & in ſumma 11. q. 3. & in c. 1. de exceſſ. prælat. & glo. 2. in c. reprehenſibilis. de appellat. quam allegando alia ſequitur ibi Panor. & longe latius Dec. amplians eam ad ſententiam excommunicationis etiam à delegato datam, niſi ſpecialis forma excommunicandi in delegatione eſſet poſita, & illa omitteretur, concilians per hoc duas deciſiones Rotæ à ſe ibi citatas. & procul dubio hoc videtur tenendum non tantum propter auctoritates prædictas, quantum per contextum cap. ſi Epiſcopus. 11. q. 3. & cap. ſacro. de ſent. excom. in quibus ita excommunicatus iubetur abſolui: & abſolutio præſupponit valorem eius, quod ſoluit, arg. cap. ad diſſol-

Digitized by Google

uendum.de desponſ. impub. & l.manumiſſiones. ff.de iuſtitia & iur. & per cap.ſtatuimus.de ſentent.excomm.lib. 6.quod in id efficaciter inducit Panor.ſuper prædicta gloſſ.2.cap. reprehenſibilis. de appel. Et mirum,quod doctiſſimus Sotus hæc non aduerterit, cum pro contraria opinione duas pulchras rationes vltra alios adduxerit.cuius tameu opinio poteſt procedere in illis quatuor caſibus, in quibus gloſ. prædicti cap. reprehenſibilis. 3 ait excommunicationem latam ſine monitione eſſe nullam. quibus quintum addimus in d. Manu. vbi ſupra nu.11. ſcilicet, cum iudex fert excommunicationem in eum,cui ſine cauſæ cognitione præcepit,vt ſolueret,vel condemnauit,non prœmiſſa citatione,vel clauſula iuſtificatiua,dando terminum ad allegandum iuſtas cauſas, ſi quas habuerit, per quam præceptum,vel cõdemnatio reſoluitur in vim ſimplicis citationis, vel monitionis,iuxta gloſſ.ſolemn.& ab aliquibus putatam ſing.in cap.ex parte.1.de verb.ſignific.& l.de pupillo.§.meminiſſe.ff.de nou.oper.nun.& ſicut illa cõdemnatio eſt nulla,ita etiam excommunicatio,tamquam ei acceſſoria,eſt 4 nulla,vt tradunt Innoc. & alij ibi citati. Procedit etiam eius opinio in declaratione, qua quis declaratur incidiſſe in excõmunicationem ipſo iure, vel alias ſine citatione illius, qui eſt declarandus: quia etiam illa eſt ipſo iure nulla,iuxta gloſſ.ſolemnem in clem.præſenti.verb.conſtiterit.de cenſ. & gloſ.in clem.2.in eod.verb.de pœn.& alia,quę Dec.in hoc citat ſup.gloſſ. d.cap.reprehenſibilis.& Felin.in cap.Rodulphus.nu.41.de reſcript.

Quarto dico, ex prædictis inferri ſolutionem quæſtionis, ſcilicet, excommunicationem prædictam valuiſſe, niſi lata fuiſſet in aliquo prædictorum caſuum, in quibus lata ſine monitione eſt nulla: & conſequenter quod excommunicatus ſub prædicta culpa ſine monitione regulariter indiget abſolutione; & ſi antequam abſolueretur, celebraret, eſſet irregularis.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata à delegato, qui copiam ſuæ commiſſionis petenti non dedit, eſt nulla ſecundum ſententiam Innoc. quæ ex æquitate & vſu potius, quam iure defendi poteſt.*

CONSILIVM V.

1 EXCOMMVNICATIO lata à delegato,qui copiam commiſſionis ſuæ petenti noluit dare, non ſolum eſt iniuſta, ſed etiam nulla, ſecundum Innocentium in cap. venerabilis. nu. 5. de cenſib. quem refert & ſequitur Felin.in cap.cum in iure peritus.nu.3. de offi. deleg. & in cap.ſacro. de ſent. excomm. & idem tenet Panor. in d. cap. cum in iure peritus. col. 2. nemine ad hoc citato. Et idem ſentit, dubitando tamen, per verbum *forte*, Rota deciſio. 15. de dolo & contum. nouæ impreſſ. & merito dubitauit: quoniam nullus tex. neque gloſſ.hoc exprimit, nec is caſus ponitur inter eos, in quibus excommunicatio eſt ipſo iure nulla, quos retulit

tulit gloss. in cap. præsenti. verbo ad cautelam. de sentent. excomm. lib. 6. nec Ioann. And. nec Ioann. Monach. nec Probus in additionibus ad eum ponunt hunc casum. Et regula est in contrarium, videlicet, quod sententia excomm. siue iuste, siue iniuste lata, tenet, cap. 1. 11. q. 3. & à regula non disceditur, nisi expresse id excipiatur, gloss. in l. omnis definitio. de reg. iur. & in rubr. eod. tit. lib. 6. & ipsemet Innocent. fatetur in d. cap. venerabilis. excommunicationem non præcedente monitione latam, licet sit iniusta, valere. & Panor. in cap. fin. de præb. num. 5. firma ratione tenet, non esse nulla omnia, quæ facit iniuste delegatus, licet sint facta contra intentionem delegantis: sed solum illa, quo ad quæ non extenditur eius potestas. æqua tamen videtur determinatio Innocentij, quæ potius auctoritate eius, & vsu, quam iure, defendi potest.

SVMMARIVM.

1 *Communicans alicui in actu, pro quo controuertitur an sit excommunicatus, non videtur iudicandus incidere in excommunicationem.*

1 *Vicarius generalis Episcopi excommunicati non est excommunicatus, nec euitandus, licet eius exerceat iurisdictionem.*

2 *Appellatio suspendit declarationem excommunicationis, duranteq. lite non est visandus. num. 3.*

CONSILIVM VI.

EPISCOPVS ob prętensam innouationem excommunicatus, & nominatim declaratus fuerat, & à tali declaratione appellauerat, & vicarius illius & alij ministri cum eo communicabant. Quæritur, an vicarius Episcopi ab alijs vitari debeat, & an alios communicantes cum Episcopo euitare vicarius teneatur.

1 Respondeo, præfatum D. consulentem, licet sit vicarius præfati D. Episcopi, & vt talis exerceat vices eius, & communicauerit Episcopo in actis, quæ dominus eius dicitur innouando fecisse, non debere vitari ab alijs, nec teneri ad vitandum alios propter excommunicationem, quam præfatus Episcopus dicitur, & declaratus est incurrisse. Tum quia excommunicato Episcopo, non censetur excommunicatus vicarius eius, cap. 1. de offic. vicar. lib. 6. Tum quia Episcopus negat innouasse quidquam cõtra inhibitionem Rotæ, allegans, quod non pendebat lis super his, quæ dicuntur esse ab ipso innouata: quoniam solum continuauit possessionem, quam habebat ante litem inchoatam, quod ei licebat, cap. 1. & 2. vt lite pen-
2 dent. Tum quia præfatus Episcopus appellauit à declaratione, qua fuit declaratus excommunicatus: & ita declaratio fuit suspensa: quia licet excommunicatio non suspendatur per appellationem, cap. pastoralis. §. verum. de appel. declaratio tamen, qua declaratur aliquis incidisse in excommunicationem, suspenditur per appellationem, iuxta gloss. singularem & recep. in cap. cupientes. §. quod si per viginti. in verb. priuatus.

3 de elect. lib.6. Et ita præfatus Episcopus non debet vitari, nec tenetur vitare, durante lite super declaratione, vt post alios, quos ipse copiosè citat, tenet Decius in cap. peruenit. de appellat. & colligitur late ex Felin. in cap. Rodulphus. de rescript. num.43. Et si Episcopus non tenetur alios vitare, nec alij eum, durante lite super appellatione, fortiori ratione non tenetur vitare, nec debet ab alijs vitari vicarios eius propter ipsius excommunicationem, cap. cum in cunctis. de electio. & auth. multo magis. C. de sacrosanct. eccles.

SVMMARIVM.

1 *Capitulo absolute excommunicato, nullus ligatur: quia excommunicatio non tenet. quod si etiam excommunicentur culpabiles, tunc culpabiles culpa mortali (nam venialis non sufficit) ligantur. nu.2. tenenturq. taliter culpabiles etiam non denunciati se à communione abstinere. num.3. & si celebrent, erunt irregulares. num.4. quamuis si non sint denunciati, alij non prohibeantur illos mortuos sepelire. num.3.*

CONSILIVM VII.

AN Collegio, vel Capitulo aliquo excommunicato, & denunciato pro tali, canonicus, vel collega illius Capituli, vel collegij mortuus possit iuste in loco sacro sepeliri?

1 Ad quod respondetur primo, quod sic, si excommunicatio fuit absolute lata contra Capitulum, vel collegium, nihil addito de singularibus eorum: quia excommunicatio fuit nulla, secundum omnes, per cap. Romana. §. in vniuersitatem. de sententia excomm. lib.6. iuncta gloss. in verbo penitus. & late probatur ibi per Ioan. And. Domin. & communem.

2 Secundo, quod idem est dicendum, si excommunicatio lata fuisset contra vniuersitatem, & quoslibet singulares eius, qui fuerunt culpabiles in eo, pro quo excommunicatio fertur, & ipse mortuus non inueniatur culpabilis; quia non extenditur ad non culpabiles, secundum omnes. Quibus addo primo, quod non extenditur etiam ad culpabiles venialiter tantum: quia nemo incurrit excommunicationem generaliter latam, nisi propter culpam mortalem, cap. nemo. cap. nullus. 11. q. 3. & ita excommunicatio lata contra vniuersitatem, & singulares eius culpabiles, debet intelligi de culpabilibus mortaliter. Addo eisdem secundo, quod licet aliqui inuenirentur culpabiles mortaliter præsumptiue quo ad forum exterius, non tamen includerentur quo ad forum Dei & conscientiæ sub tali excommunicatione: quia lex fundata super præsumptione non ligat eum, qui vere non fecit coram Deo id, quod præsumitur fecisse, arg. cap. humanæ aures. 22. q. 5. & cap. is qui. & cap. tua. de sponsa. cum eis adnot. quod est quotidianum & memorabile.

3 Tertio respondetur, quod præfatus mortuus iuste posset sepeliri, etiam si excommunicatio lata fuisset ita, vt comprehenderet singulares, qui

essent

eſſent moraliter culpabiles, ſi non fuit denunciatus talis: quia per dicta nemo hodie prohibetur communicare excommunicato viuo, nec mortuo, ſi non fuerit denunciatus talis, per extrauag. ad euitanda. relatam à nobis in noſtro Manu. confeſſ. cap. 27. num. 35.

Quarto, quod idem, quod dictum eſt de canonico excommunicato ſepeliendo, eſt dicendum de eodem viuo non vitando, propter eaſdem rationes; quamuis ipſe vitare ſeipſum debet à communione aliorum, ſi excommunicatio lata fuit contra Capitulum, & ſingulares eius culpabiles, & ipſe fuit mortaliter culpabilis: quoniam extrauag. prædicta licet multum profit communicantibus excommunicato non denunciato, nihil tamen prodeſt ipſimet excommunicato; & ita licet alij non teneantur eum vitare, ipſe tamen tenetur vitare alios, arg. cap. illud. de clerico excommunicato miniſt. quia præfata extrauag. id expreſſe habet. Qua ratione reſpondemus, huiuſmodi canonicum Capituli denunciati excommunicati cum ſingularibus culpabilibus debuiſſe abſtinere à celebrando, alioquin futurum eſſe irregularem quo ad forum conſcientiæ, iuxta cap. clerici. & cap. latores. & cap. ſi celebrat. iuncta gloſſ. de clerico excomm. miniſtr.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio abſolute lata in Capitulum non ligat ſingulos; ſecus, ſi ſit lata in Capitulum & ſingulos de Capitulo culpabiles: quia culpabiles mortaliter ligantur, tenenturq. ſe à communione aliorum ſubtrahere. nu. 4. alij tamen poſſunt eis viuis & mortuis, etiam ſepeliendo, modo non ſint nominatim denunciati, communicare. num. 3.*

1 *Suſpenſio abſolute lata contra Capitulum ligat ſingulos de Capitulo.*

2 *Præſumptiue culpabilis mortaliter ligatur in foro exteriori excommunicatione generaliter lata contra culpabiles; licet coram Deo non ſit excommunicatus, ſi non eſt mortaliter culpabilis.*

CONSILIVM VIII.

QVAESITVM eſt de canonico exiſtente Romæ poſt denunciationem ſuſpenſionis ſui Capituli ob non ſolutionem quindennij ſoluendi ab eo propter vnionem alicuius beneficij ei vniti.

1 Ad quod reſpondeo primo, quod non videtur idem omnino dictum quo ad hoc de canonico Capituli ſuſpenſi denunciati, quod dictum eſt alibi de canonico Capituli excommunicati & denunciati: quia licet excommunicatio lata in Capitulum abſolute non valeat, per c. Romana. 9. vniuerſitatem. de ſententia excommunicationis in 6. ſuſpenſio tamen contra illud abſolute valet, per cap. ſi ſententia. de ſententia excommun. lib. 6.

Secundo, quod idem eſt dicendum, ſi excommunicatio lata fuiſſet cõtra vniuerſitatem & quoſlibet ſingulares eius, qui fuerũt culpabiles in eo, pro quo excõmunicatio fertur, & ipſe mortuus nõ inueniretur culpabilis; quia non extenditur ad nõ culpabiles, ſecundũ omnes: quibus ipſe addo excõmunicationẽ generaliter latam non extendi etiã ad culpabiles venialiter

tantum: quia nemo incurrit excommunicationem generaliter latam, nisi per culpam mortalem, cap. nemo. & cap. nullus. 11. q. 3. & ita excommunicatio lata contra vniuersitatem, & singulares eius culpabiles, debet intelligi de culpabilibus mortaliter.

2 Secundo, quod licet inuenirentur culpabiles mortaliter præsumptiue quo ad forum exterius, non tamen includerentur quo ad forum interius sub tali excommunicatione: quia lex fundata super præsumptione non ligat eum, qui vere non fecit coram Deo id quod præsumitur fecisse, arg. cap. humanæ. 22. q. 5. & cap. is cui. & cap. tua. de sponsi. cum eis annot. quod est quotidianum, & memorabile.

3 Tertio, quod præfatus mortuus iuste posset sepeliri, etiam si excommunicatio lata fuisset, ita vt comprehenderet singulares, qui essent mortaliter culpabiles, si non fuit antea denunciatus talis: quia nemo hodie prohibetur communicare excommunicato vino, nec mortuo, si non fuerit denunciatus talis, per extrauag. ad euitanda. relatam à nobis in nostro Man. cap. 27. num. 4.

4 Quarto, quod id quod dictum est de canonico excommunicato sepeliendo, est dictum de eodem viuo non vitando propter easdem rationes: quamuis ipse vitare seipsum debeat à cõmunione, si excommunicatio lata fuit contra Capitulum, & singulares culpabiles eius, & ipse fuit mortaliter culpabilis. quoniam extrauag. præd. licet multum prosit communicãtibus excommunicato non denunciato, nihil tamen prodest ipsimet excommunicato: & ita licet alij non teneantur eum vitare, ipse tamen tenetur vitare alios, arg. cap. illud. de cler. excom. mĩnistr. quia præfata extrauag. id expresse protestatur. qua ratione respondimus huiusmodi canonicos Capituli denunciati pro excommunicato cum singularibus culpabilibus, æstimando se culpabiles, debuisse abstinere à celebrando, alioquin futuros esse irregulares quo ad forum conscientiæ, iuxta cap. latoris. & cap. clerici. & cap. si celebrat. iuncta gloss. & cap. 2. de cleric. excom. ministr.

SVMMARIVM.

2 *Excommunicatio generaliter lata in Vniuersitatem, seu Capitulum, est nulla, & neminem ligat: quod si feratur in singulos qui fuerunt culpabiles, ligat tantum culpabiles, num. 3, culpabiles inquam culpa mortali. num. 1. & 7.*

4 *Declaratio, quod quis inciderit in excommunicationem generaliter latam, si fiat parte non citata, est nulla ipso iure. & num. 7.*

5 *Appellari etsi non possit à sententia excommunicationis ad effectum eam suspendendi; ab ea tamen qua quis declaratur in excommunicationem incidisse, datur appellatio; qua pendente, suspenditur eiusdem declaratoriæ effectus.*

5 *Appellatio etsi non detur in notorijs, neque à pœnis quæ incurruntur ipso iure; datur tamen à sententia iudicis aliquid notorium, vel aliquam pœnam incursam esse declarantis.*

6 *Vniuersitas, seu Capitulum, & singuli de illis, sunt diuersa. vnde quod debetur à Capitulo,*

Digitized by Google

Capitulo, non debetur à ſingulis, ipſumq. Capitulum eſt cogendum ſoluere, Capitulum vero ſingulos togat ad ſoluendum pro rata, & nu. 7. illos inquam, qui reperiuntur de Capitulo tempore ſolutionis debiti, etiam aliàs antea contracti, ſicut & eiſdem diſtribueret antiquum creditum tunc exactum. nu. 6.

8 *Pœnarum ipſo iure incurſarum exequutio fieri non poteſt, antequam declaratoria illarum incurſionis valide parte citata fiat.*

9 *Reo, à quo fiſcus aliquod debitum prætendit, debet ſaltem officio iudicis dari copia ſcripturarum, ſuper quibus ſe fundat fiſcus, ſicut & actorum copia etiam in criminali cauſa eſt danda.*

10 *Suſpenſo Capitulo ab ingreſſu eccleſiæ, ſoli culpabiles ligantur.*

CONSILIVM IX.

N HABENS dignitatem, & canonicatum cum præbenda in quadã eccleſia cathedrali, venit ad Vrbem ad proſequendas quaſdam lites eccleſiæ ſuæ cum mandato ad id generali à Capitulo dato, & inuenit præfatum Capitulum excommunicatum, id eſt, denunciatum in loco ſolito pro excommunicato à iudice, vel ſubcollectore quindenniorum: qui rogatus ab ipſo reſpondit id fuiſſe factum, eo quod præfatum Capitulum debebat ratione quindenniorum certam quantitatem ſcutorum: & illico ſcripſit id Capitulo; quod reſpondit, nolle ſe vt quidquam innouaret ſuper hoc, donec mandatum ſpeciale acciperet ſuper eo, quod ordinaret eſſe agendum. Intra quod tempus ipſe N. miſſauit, & interfuit diuinis ſine vllo ſcrupulo, putans ſe ob hoc nullam cenſuram incurriſſe, nec incurrere. Iudex autem prædictus proceſſit ad vlteriora, eo quod non ſoluebatur præfata quantitas ſcutorum, & tandem relaxauit litteras, ſiue ſchedulas, & cedulones contra præfatos canonicos generaliter, & nominando præfatum N. ſpecialiter, cui ſimile numquam videtur fuiſſe factum: quia præbenda ſuæ dignitatis non eſt prima poſt pontificalem: idq. fecit iudex, nulla citatione, nec monitione facta ſpecialiter ipſi N. vt vni de Capitulo, nec tamquam procuratori eius, nec ipſi Capitulo. Poſt quæ præfatus M. interfuit diuinis, non tamen miſſauit, neque ordine ſacro alio vſus eſt.

Quæritur quid oporteat præfatum N. facere, ne peccet, præſuppoſito quod non habet mandatum ſui Capituli ad ſoluendum, & quod non fuit citatus, & quod nulla monitio eſt facta præfato Capitulo, vt ſolueret præfata quindennia: & quod omnem curam & diligentiam adhibuit, vt præfatum Capitulum ſoluat quæ debet; & quod obtulit ſe ſoluturum pro rata eam partem, quæ pro ſua præbenda ei contingit, quod paratus eſt facere: & quod non apparet vlla obligatio, qua præfatum Capitulum teneatur ſoluere vlla quindennia, præterquam acceptatio annexionis quorumdam beneficiorum: & quod præfatus ſubcollector prima vice excommunicauit ob minorem quantitatẽ, & vltima vice pro maiori, quo videtur non ſatis conſtare de debito: & quod magna pars quantitatis expreſſæ in ſecunda vice dicitur cœpiſſe deberi ante 120. annos.

Huic quæstioni ægro animo respondeo, vt cuidam alij simili respondit Oldr. cons. 20. nec vllatenus respõdissem, nisi obligatio magna, qua teneor inseruire mittenti illam mihi, ad id me adigeret. Tum quia agimus Romæ, vbi sunt multi harum rerum expertissimi, & ipse non satis noui leges, nec mores Romanos, ex quibus eius decisio est haurienda, sicut & ille legum Cæsarearum peritissimus in materia censurarum fulminatarum à Papa vix fuit ausus respondere. Attamen submittens omnia censuræ S. D. N. & me peritioris, dicam sequentia.

1 Primum, videri necessarium certa responsuro legisse, aut certe intellexisse primo tenorem scripturæ continentem vnionem, vel annexionem bonorum, ratione quorum huiusmodi quindennia debentur; secundo scripturam, qua procurator Capituli obligauit ipsum ad soluenda quindennia; tertio tenorem mandatorum, quibus procuratores, qui præfatas vniones, vel annexiones impetrarunt, poterant obligationes facere ad soluenda quindennia; quarto processum, quem fecit iudex, aut subcollector in procedendo ad declarationem, & denunciationem contentorum in ea, præsertim ad declarationem prædicti N. quorum nullius copia, vel summarium datur.

Secundo, certum esse neminem incurrere excommunicationem generaliter latam, nisi ob peccatum mortiferum, cap. nemo. & cap. nullus. 11. q. 3. & consequenter cum excommunicatio, de qua agitur, sit generaliter lata, non incurrit eam præfatus N. nisi peccauerit mortaliter circa præfatæ solutionis omissionem.

2 Tertio, quod si per bullas præfatarum vnionum fuit lata excommunicatio in Capitulum simpliciter & absolute, nihil valuit, & non ligauit Capitulum, per cap. Romana. §. in vniuersitatem. de senten. excomm. lib. 6. immo neque vllum negotiorum gestorem, neque vllum canonicum: quia quidquid ibi gloss. dicat, & inter doctores controuertatur, verior conclusio est, quod talis excommunicatio est ipso iure nulla propter verbum, *penitus*, in ipso appositum.

3 Quarto, quod si excommunicatio non fuit lata in vniuersum Capitulum simpliciter & absolute, sed cum additione, & in singulos eius canonicos, qui forent culpabiles, id est, quorũ culpa omitteretur solutio quindenniorum; iudicandi essent excommunicati illi, quorum culpa solutio fuisset omissa: quia licet excommunicatio non possit in vniuersitatem ferri propter rationes, quas diuersi in diuersis locis tradunt, vt in his Fel. in cap. eam te. de rescript. potest tamen ferri in singulos vniuersitatis, qui culpabiles forent, per ipsum præfatum §. in vniuersitatem. in verbo culpabiles. & argum. cap. proposuit. de cler. excomm. ministr. quod in hoc ante omnes citauit Hostien. in summa de contumacia. §. fin. qui fuit discipulus & Card. ipsiusmet Innocen. IIII. conditoris præfati cap. Romana. & præfati sui §. in vniuersitatem. quæ sententia verior nobis videtur, quam contraria, saltem ad consulendum: quamquam disputando illa defendi posset: limitando tamen, vt procedat in illis singularibus canonicis, qui non quali quali culpa, sed mortifera forent culpabiles:

Digitized by Google

pabiles: quandoquidem, vt dictum est, nulla excommunicatio maior generaliter lata includit & ligat aliquem, nisi mortifere peccantem, vt dictum est.

4 Quinto, quod nemo debet declarari excommunicatus per excommunicationem generaliter latam, nisi res esset notoria, antequam citetur, & audiatur, iuxta gloss. celeb. adiuncto text. in clem. præsenti. verbo constiterit. de censib. cui similis in clem. 2. eodem. verb. de pœnis. quæ sunt receptæ communiter, & late tradit Felin. in cap. Rodulph. de rescript. à nu. 41. ita quod declaratio facta sine citatione est nulla; sicut aliæ sententiæ latæ sine citatione legitima sunt nullæ, quando illa requiritur, clem. pastoralis. §. cæterum. de re iud. quia contra inauditam partem etiam Papa nõ potest quidquam definire, vt ipsemet testatur in cap. 1. de causa possess. & concordat cap. nos in quemquam. 2. q. 1.

5 Sexto, quod licet à sententia excommunicationis non possit appellari ad effectum suspendendi eam, cap. is qui. §. fin. de sentent. excommunicationis lib. 6. à declaratione tamen, qua quis declaratur eam incurrisse, potest appellari, etiam ad effectum suspendendi eam: ita quod appellatione pendente nihil ei obsit, iuxta gloss. recept. in cap. cupientes. §. quod si per viginti. ver. priuatos. de elect. lib. 6. vt latius tradit Felin. in d. cap. Rodulphus. nu. 43. vbi adducit illud Panor. in cons. 100. quod quamuis in facto vero notorio non possit appellari, vt in cap. cum sit Romana. de appell. tamen à sententia iudicis declarantis factum esse notorium posset appellari, cum iudex posset iniuste declarasse: sicut in simili dicit gloss. in d. §. quod si per viginti. de elect. lib. 6. quod licet à sententia iuris non appelletur, vt in cap. quia nos. de appellat. à sententia tamen iudicis declarantis quem incidisse in pœnam legis bene potest appellari.

6 Septimo, quod debitum à Capitulo non censetur debitum à singulis Capituli: quia aliud est vniuersitas, siue collegium, & aliud singuli vniuersitatis, siue collegij, l. sed si hæc. §. qui manumittitur. ff. de in ius vocan. §. qui manumittitur. 12. quæst. 2. & aliud Capitulum, & aliud singuli de Capitulo, cap. eam te. de rescript. vbi late Fel. nu. 13. ex quo & alijs determinat Cald. in tit. de præb. cons. 21. quod fructus obuenientes Capitulo debent distribui canonicis viuentibus nouis tempore distributionis faciendæ, licet obuenissent Capitulo antequam ipsi fierent noui canonici: quia Capitulum semper est idem. secus de debito à Capitulo, siue debitum fuisset contractum à Capitulo antequam illi noui fuissent facti canonici, siue post: quia debitum à Capitulo, non debetur à singulis de Capitulo; & ita præfatus N. non videtur debere quidquam ex quindennijs præfatis, sed suum Capitulum, & consequenter illud est cogendum ad soluendum, & non præfatus N. etiam pro parte ad quam soluendam posset cogi à Capitulo ratione suæ præbendæ. quod confirmari potest per alia multa, quæ citat Fel. in d. cap. eam te.

7 Ex prædictis infertur primo solutio quæstionis, scilicet quid possit, vel debeat facere præf. N. quo vitet offensam humanam, vel diuinam, & sanctitatis S.D. N. & Capituli sui. Infertur enim primo, quod quia nemo

debet

debet alterius causa adeo prægrauari,nec regulariter cogi ad soluendum alterius debita,cap.non debet.de reg.iur.lib.6.probabiliter potest allegare nihil de se debere ob præfata quindennia,quippe quæ licet debeantur à suo Capitulo,non tamen ob id debentur ab ipso:quamuis cogi possit à suo Capitulo ad contribuendam partem,quæ suam prębendam contingeret,si Capitulum deberet illa soluere,per proxime dicta.

Secundo, quod etiam iuste posset allegare, se non esse excommunicatum, si excommunicatio lata fuit in Capitulum absolute, per tertium dictum; immo nec si fuit lata in Capitulum cum additione, & in omnes capitulares culpabiles, si ipse non fuit culpabilis culpa mortifera, per 4. dictum.

Tertio infertur, quod etiam potest iuste allegare declarationem, qua est declaratus excommunicatus,non fuisse iuridicam,immo fuisse nullam,
8 si non fuit citatus ad videndum se declarari,per quintum dictum, & Oldr. cons.20. nu.58. vbi concludit executionem pœnæ incursæ ipso iure non posse fieri antequam præcedat declaratio valida facta citata parte: pro quo est tex.in cap.cum secundum.de hæret.lib.6. quod habet,quod quamuis bona hæreticorum ipso facto fisco acquirantur,non tamen fit executio,& occupatio ante sententiam declaratoriam.

Quarto, quod præfatus N. potest agere de nullitate præfatæ excommunicationis, & præfatæ declarationis ob causas supra tactas in præf. 2. 3. & 4. dictis.

Quinto, quod præfatus N. potest appellare à præfata declaratione ob causas etiam prædictas.

Sexto, quod potest implorare officium iudicis competentis ad cognoscendum de causis quindenniorum, & eorum à quibus factæ sunt declarationes prædictæ,iux.cap.2.de offic.iudicis,& alia plurima,quę post Panor. & Imol.affert & citat Felin.ibidem: & supplicare humiliter, vt iubeat sibi fieri copiam illorum quatuor, quæ in primo dicto desiderantur. Tum quia necessaria sunt ad hoc, vt ipse noscat, an teneatur soluere, nec ne. Tum
9 quia ipse est reus,& reuer.Camera,siue fisc us tenet vicem actoris,siue accusatoris: & actore non probante, reus absoluitur, l. qui accusat. C. de edendo.cum simil. Tum quia acta in iudicio,tam ciuilia, quam criminalia sunt edenda parti, & omnia alia instrumenta, saltem causa cognita offic. iud.l. 1. & 2. C.de edendo. Tum quia vnde iura emanant,iniuria non debet prodire,l.meminerint. C.vnde vi. & iniustum esset damnare præfatum N. non facta sibi copia eorum, in quibus præfata reuer. Camera se fundat ad videndum si sint vera ea, quæ apud ipsam contra eum per subreptionem forte male allegantur.

Septimo, quod consulendum videtur præfato N.vt adeat aliquem causidicum satis peritum stili curiæ, & roget eum, vt primo componat ei libellum,siue petitionem secundum formam, quam illa seruat in imploran-do officio iudicis: quod non proponitur pro actione, sed humiliter potest peti ante litem contestatam, ad hoc vt concedatur ei copia præfatorum quatuor, quæ diximus in primo dicto esse necessaria ad respondendum

cum

cum debita reuerentia. Secundo, vt componat ei alium libellum, vel aliud capitulum eiusdem libelli, in quo reuerenter dicat præfatam excommunicationem, & declarationem, qua ipse declaratur excommunicatus, esse inualidas, & nullas, & ideo reuocandas, vel certe declarandas esse tales ob causas supra dictas. Tertio, quod componat alium libellum, vel aliud capitulum eiusdem, quo appellet à declaratione præfata, allegando eam esse nullam, & petendo eam declarari talem ob defectum citationis, & alia supradicta. Quarto, quod componat alium libellum, vel aliud capitulum eiusdem libelli, quo reuerenter petat absolutionē ad cautelam ab excommunicatione prefata, quam allegat esse nullam ex causis predictis, offerendo cautionem, quam in huiusmodi casibus mandat offerri Papa in cap. solet. de sententia excommunicationis, lib. 6. licet enim etiam absque tali absolutione deberet audiri, vt præfatus Oldr. in præf. cons. 20. & 105. post alios consuluit; modestius tamen fuerit illam petere: & si stylus curiæ patitur, præfatus causidicus posset addere præfato suo libello, vel libellis appellationem à præfatorum positorum negatione.

Cæterum præfatus d. N. non debet se ob ea, quæ fecit, putare irregularem, neque abstinere necessario à diuinis in foro conscientiæ, neque in foro exteriore, durante lite super præfatis causis nullitatis, appellationis, & iniustitiæ, per ea quæ poterunt postea scribi.

10 Maius dubium esset de suspensione; quia illa potest ferri absolute in vniuersitatem, Capitula, & conuentum, vt probatur in cap. quia sepe. de elect. lib. 6. cap. si sententia. de sent. excom. & dicimus nos in Man. conf. cap. 27. num. 165. nihilominus tamen idem videtur dicendum de illa: quoniam, vt nos diximus post Caiet. & alios in d. cap. 27. nu. 152. non potest illa ferri, nisi ob culpam eius, in quem fertur; & consequenter suspenso Capitulo, non censentur suspensi singulares eius, nisi sint culpabiles: at consulens in nulla culpa fuit propter ea, quę narrantur in casu proposito; ergo neque suspensus. Quæ conclusio iusta, æqua, & sancta videtur nobis per supradicta, omissis alijs, quæ pro & contra adduci possent. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Promittens dare tot curiali apud Sedem Apostolicam gratiam impetranti, nolenti promissionem acceptare, nisi pecunia deponeretur, non ligatur quidem ratione pacti, quod parte recusante non intercessit, ligatur tamen ratione promissionis etiam non acceptatæ. & num. 6.*

2 *Ignorans probabiliter quid omnino esse peccatum, à toto excusatur: at qui ignorat solam circumstantiam aggrauantem, pro dicta circumstantia tantum excusatur. at qui solum ignorat pœnam, ab ea non excusatur. nu. 3. nisi sit pœna excommunicationis, vel alia admodum extraordinaria, quæ iuste potuit ignorari tali delicto imposita. num. 4.*

5 *Extrauagans Bonifacij VIII. innouata per Gregorium quo ad obligationem denunciandi delinquentes non est vsu recepta.*

CON-

CONSILIVM X.

PRO gratia apud Sedem Apoſtolicam obtinenda quidam conſtitutionis Greg.XIII. ignarus curiali promittebat ducatos duodecim dare, ſi gratiam impetraſſet: curialis noluit, niſi dictos deponeret ducatos, acceptare,nec promittens voluit depoſitum facere. Quæritur, an pœnas incurrerit,maxime etiam quia non denunciauit intra triduum.

1 Reſondeo primo, quod pro parte affirmante, quod prædictus dominus conſulens incurrerit prædictas cenſuras,facit primo,quod videtur feciſſe pactum de dandis duodecim ſcutis. Secundo, quod promiſit dare illa. Tertio,quod non denunciauit intra triduum eos, quos nouit pactos fuiſſe de dando certo pretio.

Secundo reſpondeo, quod prædictus dominus conſulens non incurrit prædictas cenſuras bullæ, eo quod fecerit pactum de dando aliquid pro gratia obtinenda: quia nõ fuit pactum,licet voluiſſet illud facere: is enim, cum quo voluit paciſci,noluit facere quod ipſe petebat, niſi depoſitis in primis duodecim ſcutis,& illa non fuerunt depoſita.

Tertio,quod maius dubium eſt, an incurrerit propter promiſſionem: quia licet non peruenerit ad pactum, eo quod promiſſarius non conſenſit abſolute, nec acceptauit illam, ſed ſolum ſub conditione, quæ non fuit adimpleta, tamen facta fuit promiſſio: & ad incurrendas pœnas illius extrauagantis ſufficit promiſſio etiam ſine pactione, vt colligitur ex prædicta extrauagante, vt diximus in comm. de dat. & promiſ. not. 8. num.11.

Quarto, quod non eſt minus dubium, an prædictus dominus conſulens poſſit excuſari per ignorantiam. Nam pro parte negante facit primo, quod licet ille probabiliter ignoraſſet prædictam extrauag. & eius pœnas, non tamen probabiliter ignorabat eſſe peccatum obtinere huiuſmodi gratiam per pecunias,vel per pactum,vel promiſſionem dandi eas;quia hoc iure naturali, diuino, & humano antiquiore, & præcedenti illam extrauagantem erat peccatum.probatur enim in prædicto com.not.3.num. 5. quod omnia illa, quæ prohibentur in hac extrauagante, ſunt prohibi-
2 ta iure naturali, diuino, & humano antiquiore illa. Secundo, quod licet qui facit aliquid, quod omnino probabiliter ignorat eſſe peccatum, excuſetur omnino à pœna peccati, vt tenet D. Tho. receptus 1.2. q. 76. art. 3. qui tamen ſcit, vel ſcire debet aliquid eſſe peccatum, ſed ignorat aliquam circumſtantiam, propter quam eſt maius peccatum, quam ipſe putat, licet excuſetur à tanto, non tamen à toto, id eſt, licet non peccet tantum, quantum peccaret, ſi non ignoraſſet illam circumſtantiam, peccat tamen tantum, ad quantum ſufficit ſcientia, quam habebat,vel debebat habere. verbi gratia, ſi putans probabiliter hominem dormientem ſub rupe alicuius montis eſſe ceruum vel hinnulum eius, occideret ſagitta,nullatenus peccaret: quia ignorat omnino id eſſe peccatum: ſi tamen ſciret, vel deberet ſcire eum eſſe hominem, ignoraret tamen probabiliter

Digitized by Google

ter & inuincibiliter eum esse suum patrem, excusaretur quidem à peccato parricidij, quod est maius, quam homicidium simplex; non tamen à peccato homicidij simplicis: & ita licet excusaretur à tanto, non tamen à toto, vt ex eodem D. Th. recep. in d. ar. 3. & eadem quæstione colligitur. At prædictus dominus consulens sciebat, vel debebat scire, vt prædictũ est, promissionẽ illam esse peccatum, licet nesciret esse adeo graue, adeoq; Apost. Sedi exosum, & adeo grauiter ab ea puniendum. ergo licet non peccauerit tantũ, quantum peccasset, si sciuisset eã esse tam grande peccatũ; peccauit
3 tamen tantũ, ad quantũ scientia sua sufficiebat. Tertio, q̃ non requiritur, ad hoc vt aliquis incurrat pœnã alicuius legis, vt sciat talẽ pœnam ab ea 1
lege impositã: alioqui rustici, mulieres, monachi, præsertim inclusi, iniuste castigarentur pœnis canonũ, & legum, quas nesciunt esse per illas statutas; cuius cõtrarium seruat totus mundus, & tota Ecclesia Christiana, & pro- 2
batur per regulam iur. *ignorantiã facti, non iuris excusat* lib. 6. cum similibus.

Contrarium tamen arbitror esse verum, per ea, quæ breuiter tradimus in Man. conf. c. 23. nu. 47. vbi post alia, quæ à nu. 45. scribuntur, tradimus, q̃
4 licet ignorantia, etiam quæ est causa peccati, non excuset à peccato trans- 3
gressionis legis naturalis, vel diuinæ, excusat tamen à pœna excõmunicationis latæ contra transgressores eius, & etiam ab alia extraordinaria, secundum Ant. c. à nobis. 1. de sent. excom. & D. Ant. & alios ibidem citatos, 4
pro quibus est textus in cap. 2. de const. lib. 6. & ex his, quæ illis addimus in Man. c. 27. nu. 174. vbi tanguntur paulo altius rationes huius conclusionis. Et ita licet prædictus dñs consulens nõ excusetur à peccato trãsgressionis legis naturalis diuinæ, qua prohibetur talis promissio, excusatur tñ à pœna excõcationis, & alijs pœnis valde extraordinarijs præs. extrauag. adiectis.

Non obstant opposita: quia respondetur, concedendo quidem prædictũ dominum consulentem non excusari omnino à toto peccato, sed sic à tanto, id est, quod peccauit promittendo, sed non tantũ, quantum peccasset, si sciuisset promissionem illam esse adeo grauem, & sub tam grauibus pœnis vetitã: & quod licet sciret, vel debuisset scire promissionem illã esse peccatum, quia iure naturali, diuino, & humano antiquiore illa extrauag. vetabatur, non tamen sciebat, nec tenebatur scire coram Deo, saltẽ quo ad forũ conscientiæ, tam grandes, & extraordinarias pœnas esse adiectas cõtra illã promissionem, qm̃ illæ iure humano tantũ infliguntur; & ideo licet incurrerit peccatũ, & possit ob id iuste puniri, nõ tamẽ est puniẽdus illis pœnis grauibus, & extraordinarijs, & adiectis illis extrau. quas in foro Dei & cõscientiæ iuste potuit ignorare, vt bona pars hominũ ignorat, licet in foro 5
exteriori p̃sumeret scire, q̃a fuit solẽniter publicata í locis ad id deputatis.

5 Quinto, q̃ prædicta extrauag. post innouationẽ suã nõ videtur esse recepta quo ad obligationẽ denũciandi transgressores eius, sicut etiã cõdita à Bon. viij. nõ videtur fuisse vmquã recepta; cuius rei rationes alias in sacro Pœnitẽtiariæ prætorio reddidimus; & ita quo ad illã partẽ iã non obligat, iuxta notata in c. leges. 4. d. & glos. celeb. & recep. in c. 1. de treug. & pace. & ea, quæ latius adducimus in Man. conf. cap. 23. nu. 62. & Mis. 47. num. 1.

6 Itaque resoluẽdo dubium, dicimus præfatum dominum consulentẽ pec-

casse

casse quidem volendo paciſci, & promittendo, ſed non incidiſſe in pœnas extrauag. Tum quia licet voluiſſet paciſci, non tamen fuit pactus. Tum quia licet promiſiſſet, & debuiſſet ſcire promiſſionem illam eſſe peccatũ; neſciebat tamen, nec tenebatur ſcire in foro conſcientiæ tam graues pœnas contra eam facientes eſſe impoſitas; & ita quo ad forum Dei & conſcientiæ non incurrit illas, licet quo ad forũ exterius præſumeretur ſcientia, & conſequenter incurſio pœnarum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio de dando pro gratia obtinenda apud Sedem Apoſtolicam eſt ſubiecta pœnis, etiam gratia non obtenta, ſecus quo ad mediatores, qui non promiſerunt, licet auxilium, conſilium, & fauorem præſtiterint. num. 4.*

2 *Promiſſio illa eſt, qua quis ſe ipſum ſaltem naturaliter obligat, vel intentionem habet ſe obligandi: qualis non eſt, ſi dicam, Talis tibi daret, vel ſcripſit mihi quod tibi daret tot, ſi hoc faceres. vnde non ſubijcitur pœnis, ſicut nec illa, quæ facta etiã in materia licita non obligaret. & num. 4.*

3 *Ignorantia pœnæ excommunicationis, vel alterius exorbitantis annexæ rei iure naturali vel diuino prohibitæ, poteſt eſſe etiam ipſa cauſa peccandi, quando ſcilicet ſi illam ſcirem, non peccarem, & ita excuſat à pœna, licet non excuſet à peccato.*

3 *Ignorantiã excuſantẽ à pœna habet ille, qui licet haberet notitiã cõſtitutionis prohibẽtis, ignorabat tamẽ ſpecialiter in ea cõtenta, ac pœnas. iũcta figuratione quæſtionis.*

CONSILIVM XI.

TITIVS dixit Sempronio: Ego donarem centum ei, qui mihi impetraret diſpenſationem matrimonialem, quam habeo in hac ſupplicatione expreſſam. Sempronius accepit dictam ſupplicationem, & adiuit Seium, dicens ei: Eſt data mihi hæc ſupplicatio; ſi amicus tuus obtinebit hãc gratiam, lucrabitur 100. ſcuta. Seius tradidit illam ſupplicationem Meuio, cui dixit eadem verba. Meuius tandem, accepta dicta ſupplicatione, alloquutus eſt ſeruitorem alicuius Illuſtriſſimi prodicta obtentione; à quo accepit reſponſum, quod ipſe aliàs habuit pro manibus dictam ſupplicationem, & quod ſummus Pontifex nolebat gratiam facere.

Quæritur, an dicti mediatores incurrerint cenſuras extrauag. S. D. N. ab ipſo. Attento maxime, quod ipſi mediatores, licet diu Romæ permanſerint, & olim audiuerint in generali, exiſtere quamdam bullam de datis & promiſſis pro gratia & iuſtitia; ignorabant tamen contenta ſpecialiter in ea, & etiam pœnas.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo multa poſſe pro vtraque parte adduci. Quandoquidem pro parte affirmante facit, quod ad incurrendas cenſuras præfatæ extrauag. non requiritur, quod obtineatur gratia, vel iuſtitia: ſed ſufficit promittere, paciſci, vel dare aliquid pro ea obtinenda, vt nos probamus in comm. de datis & promiſſ. notab. 8. num. 11. Neque requiritur, quod promiſſio fiat pro iuſtitia, vel gratia obtinenda in vtilitatem promittentis; ſed ſufficit, quod fiat in vtilitatem tertij, vt adnotamus in d. com. not. 12. nu. 27. Facit etiam pro hac parte, quod ad incurrendas cenſuras præfatas ſufficit dare auxilium, conſilium, vel fauorem.

His

2 His tamen non obſtantibus, pars negans eſt verior. Primo quidem, quod nullus horum quidquam promiſit: aliud enim eſt promittere aliquid alicui, & aliud eſt dicere illi, Ille vel ille daret tibi centum, ſi faceres illud, aut illud. Qui enim promittit, obligat ſeipſum, vel habet animum ſe obligandi ſaltem naturali obligatione, iuxta l. primam. ff. de pollicita. & §. ſi ſcriptum. Inſt. de inutil. ſtipula. & proprius in l. 2. ff. de proxenet. quæ habet, proxenetam, & mendicatorem, ſiue conſilatorem, non teneri mandato, vel obligatione deſcendenti ex illo contractu, qui fit inter alias partes, eo mediante, vel conſulente.

Secundo, quod præfata extrauagans non includit promiſſiones, quæ ſunt ipſo iure nullæ, licet in materia minime vetita fierent, qualis eſt promiſſio iocoſa, vel ab infante, vel furioſo facta; & talis videtur eſſe illa, qua quis dixerit alicui, Petrus mihi ſcripſit, quod daret 100. ei, qui ſibi impetraret illam, vel illam gratiam.

3 Tertio, quod ignorantia præfatorum mediatorum videtur excuſare illos à pœnis præfatæ extrauag. per ea quæ breuiter tradimus in Manu. conſ. cap. 23. num. 47. vbi poſt alia, quæ in num. 45. ſcribuntur, tradimus, quod, licet ignorantia, etiam quæ eſt cauſa peccati, non excuſet à peccato tranſgreſſionis legis naturalis, vel diuinæ; excuſat tamen à pœna excõmunicationis latæ contra tranſgreſſores eius, & etiam ab alia valde extraordinaria, ſecundum Anton. cap. à nobis. il primo. de ſenten. excomm. & D. Anton. & alios citatos, pro quibus eſt textus in cap. 2. de conſtit. lib. 6. ſi illa ignorantia fuit cauſa peccandi, ita quod ſi ſciuiſſent tales pœnas fuiſſe impoſitas, non fuiſſent tranſgreſſi illam; & ex his quæ illis addimus in eod. Man. cap. 27. nu. 172. vbi paulo altius tanguntur ſeminaria rationum huius concluſionis. Et ita, licet præfati non excuſentur à peccato tranſgreſſionis legis naturalis, & diuinæ, qua prohibetur talis promiſſio, excuſantur tamen à pœna excommunicationis, & alijs pœnis valde extraordinarijs præfatæ extrauag. adiectis.

4 Ad primum oppoſitum reſpondetur, concedendo aſſumptum; negando tamen, quod prædicti mediatores fecerint vllam promiſſionem, præſertim talem, quæ obligaſſet eos, etiam ſi fuiſſet facta in materia debita & iuſta.

Ad ſecundum reſpondetur, concedendo aſſumptum, quando peruentum eſt ad obtentionem gratiæ; ſecus autem eſt, quando non eſt ad id peruentum, propter rationem neruoſam, quam poſuimus in dicto com. not. 3. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Primo generalis ſola intentione mortifera, & talis, quæ nec in materia licita induceret obligationem, non videtur ſubijci pœnis extrauag. Greg. XIII. vt etiam dicitur de ſimonia mentali: ſecus eſt de promiſſione tacita, & virtuali.*

CON-

CONSILIVM XII.

AN promiſſio facta ab aliquo pro iuſtitia,vel gratia,per verba generalia,per quæ in foro exteriori non obligaretur ad licita, ſit mortalis,& incurrat pœnas impoſitas à Bonifacio VIII. & Greg. XIII. in extrauag. ab ipſo. de rebus dat. & promiſ.

Pro parte negante huius quæſtionis, quæ videtur omiſſa in noſtro com-
1 mentario ſuper eadem extrauag.nu.21.& duobus ſequentibus,facit, quod vt vbi ſupra determinatur,promiſſio, quæ ſola intentione eſt illicita, non includitur ſub illa extrauag. & quod ad incurrendam pœnam illam non ſufficit intentio,ſiue voluntas dandi,paciſcendi,vel promittendi,etiam illicite;ſed oportet,quod ſequatur datio,pactio,vel promiſſio illicita; qualis non videtur eſſe illa,quæ ſola voluntate & intentione eſt illicita.

Pro parte vero affirmante facit,quod ibidem determinatur,promiſſionem,& pactionem non ſolum expreſſam, ſed etiam tacitam contineri ſub eadem, & quod voluntas faciendi id quod eſt mortiferum peccatum, eſt mortale,cap.ſi cui.de pœnit.diſt.1. & quod voluntas pro facto reputatur, cap.dixi.& cap.magnam.ead.diſt.

Facit etiam pro negatiua,quod ſimonia mentalis licet ſit mortifera,nõ tamen ſufficit ad incurrendas pœnas impoſitas, cap.fin.de ſimon.

SVMMARIVM.

1 *Dans,vel promittens,etiam abſens,ſolicitatori Romæ moranti pro ſtrena bonæ expeditionis beneficij in Curia obtinendi,incidit in extrauag. de datis. abſens autem durante ignorantia bullæ excuſatur,ſed præſens illam ſciens nonniſi à pœnis additis per Greg.XIII. conſulteq. faciet,ſi ipſe condonationem pœnarum,& renalidationem gratiæ in foro conſcientiæ petat.*

CONSILIVM XIII.

QVIDAM N. reſidens in Hiſpania, & ignorans extrauag. ab ipſo, Greg. XIII. de datis & promiſſ. ſcripſit Romam ad Cæſarem, rogans, vt expediret quamdam prouiſionem cuiuſdam beneficij, ad quod erat nominatus à Rege, promiſſis 40. vel 20. pro ſtrena, vel mancia bonæ expeditionis: qui Cæſar expediuit bene litteras, & ex pecunijs, quas per litteras cambij miſit,accepit ſibi pro ſtrena 25.

Quæritur, vter eorum, an vterque, an neuter incurrerit pœnas extrauag. præfatæ.

1 Reſpondeo primo,præfatum N.ſatis excuſari poſſe à pœnis præfatæ extrauag. ſaltem quoad forum conſcientiæ,ob ignorantiam, donec ſciuerit præfatam extrauag. & quod contra eiuſdem extrauag. prohibitionem promiſſi & accepti illi 25. ducati fuerunt,per quædam,quæ de ignorantia ſcripſimus ipſi in cap.27.Man.confeſſ.num.274.

Secun-

Digitized by Google

Secundo, quod non sunt mihi vires, quas multum desiderabam adesse ad defendendum Cæsarem, & liberandum ab incursione trium pœnarum de octo, quas ipse colligo in commentario prædictæ extrauag. notab. 31. quamuis quo ad primam & alias quatuor postremas arbitror ipsum liberum esse quo ad forum conscientiæ, ad finem, vt non teneatur ipse illas per se absque iudicis sententia subire.

Tertio, quod D. consulens consulte facit seruando hanc rem secretam, & petendo in sacra Pœnitentiaria condonationem harum pœnarum, & reualidationem præfatæ prouisionis, nullius expresso nomine. & quatenus licuerit, nos quoque fauebimus ei, ad gloriam Dei, qui nos omnes saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Promissio conditionalis dandi, si intra tale tempus ei obtinebit gratiam, etsi deficiente conditione euanescat, & sit nulla, non tamen desinit comprehendi sub extrauag. ab ipso. gratiaq. etiam postea illius occasione procurata & obtenta, & sine qua procurata non fuisset, etiam nulla est. Itemq. & dicta promissio etsi nulla sit, pœna tamen digna esse potest. num. 3.*

2 *Gratia illa videtur posse dici subreptitia, quæ fuit obtenta per promissionem, seu donationem adeo malam, factam mediatori, quam si concedens sciuisset, gratiam nequaquam concessisset.*

CONSILIVM XIV.

GERMANVS ignorans extrauag. Greg. XIII. cuidam curiali, & secretario cuiusdam magnatis promisit 500. aureos, si infra annum 1580. à summo Pontifice impetraret dispensationem. Is à mercatore creditum, seu litteras obtinuit, & misit, vt ille posset dictam summam accipere. Secretarius solicitauit dictam gratiam, & post annum 1581. eam tandem obtinuit, & litteras expediuit. Dubitatur, an promittens incurrerit pœnas per Greg. XIII. positas.

Perpensis responsis ad quæstiones prædictas redditis à viro pio, eodemq. erudito, vt ipsa indicant, videtur primo, quod præfatus A. non incurrit excommunicationem inflictam per extrauag. ab ipso. in foro conscientiæ, si vere coram Deo eius pœnas ignorabat, per ea, quæ ipse citat,
1 & per ea, quæ nos addimus in Manu. confess. cap. 27. num. 274. Secunda vero responsio, qua concludit præfatam dispensationem valere ea ratione, quod non videtur impetrata per sordes, quia non fuit impetrata per promissionem validam, eo quod promissio fuit conditionalis, si intra annum 1580. impetraret, & non fuit impetrata intra illum, sed postea, vt in facto proponitur; non videtur firma. Tum quia præfata extrauag. non requirit promissionem validam, ad incurrendas pœnas eius, immo præsupponit sufficere inualidam. præsupponit enim pacta, promissiones, & alia, quæ vetat, esse quidem actiones malas, & ipso iure nullas, attamen eas sufficere ad incurrendas pœnas prædictas. Tum quia præfata extra-

Digitized by Google

uagans non requirit promiſſionem, vel pactionem puram, nec conditionalem, ſed ſolum in genere pactionem, vel promiſſionem, quæ in caſu propoſito contigit. Tum quod ex prædicta reſponſione ſequeretur, quod valeret omnis iuſtitia, vel gratia impetrata per promiſſionem conditionalẽ, ſi poſt lapſum temporis ad impetrandum præſtituti impetraretur: quod videtur inconueniens: quoniam aperiretur via fraudandi prædictam extrauagantem: ſiquidem omnis, qui vellet impetrare huiuſmodi iuſtitias, vel gratias, poſſet promittere magnam ſummam alicui, ſi intra 20. dies impetraret eas illi, & ille impetraret poſt 20. dies intra 30. vel 40. quia valeret impetratio, & non eſſet locus pœnis illius. Tum quod in caſu propoſito concurrunt omnia neceſſaria ad hoc, vt habeant locum pœnæ præfatæ extrauag. quoniam interuenit in eo pactum, & promiſſio dandæ pecuniæ, immo & datio, & receptio illius, quin etiam obtentio gratiæ: ergo etiam cenſendæ ſunt pœnæ incurſæ, per ea quæ nos in d. extrauag. not. 20. dixi-

2 mus. Tum denique quod prædicta pactio, promiſſio, pecunię miſſio, & eius receptio fuerunt cauſa, ſine qua diſpoſitio non fuiſſet obtenta: & cauſa obtentionis fuit illicita, ſaltem ex parte ſecretarij, qui ſciens non licere impetrationem gratiæ, vel iuſtitiæ factam ob pactum, vel promiſſionem, dationem, vel receptionem pecuniæ, eam fecit: & quod dici poteſt ſubreptitia, eo quod non expreſſit præfata interceſſiſſe: quia clarum eſt, difficilius Papam conceſſurum fuiſſe, ſi ea ipſi expreſſa fuiſſent, arg. cap. poſtulaſti, & cap. ſuper litteris. de reſcrip.

3 Non obſtat, quod promiſſio conditionalis neminem obligat ante conditionis aduentum. quia ex hoc non ſequitur, quod promiſſio conditionalis ante impletam conditionem non poſſit eſſe mala, & delictum dignũ pœna & caſtigatione. Si quis enim promitteret alteri centum, ſi intra annum occideret aliquem, promiſſio quidem eſſet nulla ante & poſt impletam conditionem, & non poſſet agi ex illa, l. generaliter. ff. de verb. oblig. & l. iuris gentium. §. generaliter. ff. de pactis. & cap. 1. de homic. lib. 6. attamen ante & poſt impletam conditionem eſſet promiſſio mala, & digna pœna, vt palam eſt.

Non obſtant etiam ea, quæ citantur ex Panor. in cap. per tuas. de conditionibus appoſ. quoniam nec illud cap. nec aliud ex eo elicitum ab eo, & à Præpo. & alijs probat non poſſe dari promiſſionem ipſo iure nullam, quæ ſit delictum, & dignum pœna, & caſtigatione.

SVMMARIVM.

1 *Promittens in partibus certam pecuniarum quantitatem ei, qui diſpenſationem Apoſtolicam expeditam tradet, comprehenditur ſub extrauagante Gregor. & gratia eſt nulla, etiam ſi tertius, qui illam impetrauit, huius eſſet promiſſionis ignarus.*

2 *Gratia conualidatio per ſordes promiſſas obtenta, ita videtur danda, vt non quod promiſſum, ſed quod labor iuſte meretur, ſoluatur.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XV.

HISPANVS quidam in Hiſpania promiſit 600.ſcuta N.pro diſpenſatione ad contrahendum matrimonium ſuper impedimento primi & ſecundi gradus, ſoluenda intra triginta dies,poſteaquam tradita fuiſſet diſpenſatio expedita in manibus eiuſdem illam quærentis;& prædictus N. rogauit quemdam amicum Romæ morantem , vt procuraret illam , qui circiter tres annos procurauit eam habere , mediante fauore cuiuſdam magnatis,qui obtinuit eam, ſed nondum eſt expedita, metu pœnarum extrauag. ab ipſo.Greg. XIII.

1 Reſpondeo primo,indolere me longe plus quam explicare poſſim,quod conſiderationes,quæ mihi ſubito occurrerunt,cum hanc quæſtionem verbo interrogatus fui , ad ſaluandam diſpenſationem prædictam , non ſunt poſtea viſæ ad id ſufficientes .

Secundo,q̃ non occurrit aliud remedium ad id ſufficiens, niſi porrectio ſupplicationis ad magnatem illum,qui impetrauit illam, vt dignetur ſupplicare S.D.N. vt eam validam faciat , ſaltem quo ad forum conſcientiæ : attento quod nihil de prædicta promiſſione ſua dominatio reuerendiſſima ſciuit;& quod aliquot confeſſarij perſuaſerunt ſolicitatori præfatæ diſpenſationis, poſſe illam procurare, non obſtante ſcientia de promiſſione prædictorum 600. ducatorum,eo quod ex illis erat ſoluenda compoſitio , quæ neſciebatur ad quam vſque ſummam aſcenderet, &c.

Tertio,quod ſua Sanctitas dignetur eam validare , adiecta ſaltem clauſula in honorem legis hoc vetãtis,ne quidquam ſoluatur alicui vltra ſummam compoſitionis,& cambiorum iuſte debitorum, & vltra ſtipendium, quod iuſte debetur ei,qui tanto tẽpore impetrationẽ prædictæ diſpẽſationis ſolicitauit.quæ omnia cedant ad gloriã Dei,qui nos omnes ſaluet. Amẽ.

SVMMARIVM.

1 *Promittens certum quid ei qui gratiam à Sede Apoſtolica impetrandam daret expeditam,incidit in extrauagantem de datis & promiſſis .*

1 *Extrauagans de datis & promiſſis, ad hoc vt locum ſibi vendicet , duo requirit, & ſufficiunt , videlicet,quod vbicumque detur , vel promittatur pro gratia in curia Papæ obtinenda , & quod illa ſpectet ad Papam ratione Papatus , & poteſtatis eccleſiaſticæ .*

2 *Ignorantia bullæ de datis , facilius admitti poteſt ex eo quod altera Bonifacij erat reuocata , excuſatq. à pœnis additis per Gregorium , itemq. à pœnis poſitis per Bonifacium,excepta excommunicatione, & nullitate : an autem & ab iſtis , nec affirmatur,nec negatur. num. 3.*

CONSILIVM XVI.

M. PROMISIT 20. ſcuta cuidam familiari cuiuſdam magnatis, ſi ei protonotariatum impetratum traderet : ille impetrauit , & tradidit; & M. ſoluit illa , & aliquid amplius , ignorando penitus extrauag.

Greg.XIII. de datis & promiſſis. Quæritur, an inciderit in pœnas illius extrauag.

1 Reſpondetur primo, quod D. orator & conſulens non poteſt excuſari, eo quod præfata cõſequutio gratiæ protonotariatus non ſit facta apud Sedem Apoſt. propter ea quæ nos ſcripſimus in comment. præfatæ extrauag. notab. 17. quoniam aſſequutio præfatæ gratiæ fuit facta in ipſamet curia, & illa eſt gratia pertinens ad Sedem Apoſt. ſiue Papam ratione Papatus, & poteſtatis eccleſiaſticæ; quæ duo ſufficiunt ad hoc, vt iuſtitia, vel gratia dicatur facta apud Sedem Apoſt. per iura, & rationes late adductas ibidem.

2 Secundo, quod probabiliter reſponderi poteſt, præfatum D. conſulentem excuſari poſſe, ſaltem quo ad forum cõſcientiæ, ſaltem à pœnis extrauag. præfatæ Greg. XIII. quas ipſe addidit pœnis impoſitis à Bonifacio VIII. in extrauag. 2. de ſenten. excom. inter communes, per rationes, quas nos adducimus in d. commentario eiuſdem extrauagantis notab. 23. & neruoſius per iura, & rationes adductas in noſtro Manu. conſ. cap. 27. num. 274. quoniam præſupponitur in caſu propoſito conſulentem ignoraſſe penitus extrauag. prædict. & in præfatis locis probatur, quod ignorantia talis excuſat, ſaltem quo ad forum conſcientiæ, à pœnis valde grauibus, & extraordinarijs, excedentibus naturam delicti; quales ſunt profecto pœnæ, quas præfatus Sanctiſſ. Gregorius addidit extrauag. præfati Bonifacij VIII. inductæ ad fugandam venalitatem gratiarum, & iuſtitiæ, quæ non ſolum in curia, ſed etiam in toto orbe Chriſtiano graſſabatur. Pro quo vltra ibi ſcripta facit, quod extrauag. Bonifacij VIII. fuerat olim reuocata, & non ligabat, donec fuiſſet à Greg. innouata, vt in d. comm. prænotab. 2. nu. 1. dicimus; & ideo facilius potuit ignorari.

3 Tertio, quod etiam probabiliter dici poſſet, præfatum D. conſulentem excuſari à pœnis contentis in prædicta extrauag. Greg. XIII. quas impoſuerat Bonif. VIII. excepta pœna excommunicationis, & annullationis gratiæ protonotariatus. An autem etiam ab ipſis excuſetur, in præſentia nec affirmo, neque nego.

Aduertendum referri prætorium ſacræ Pœnitentiariæ non admittere illam reſtrictionem, de qua hic nu. 1. videlicet requiri, vt facultas gratiam concedendi ſpectet ad Papam ratione poteſtatis eccleſiaſticæ, ſiue ſpiritualis: quia immo ſufficit quod ad ipſum ſpectet ratione temporalis iuriſdictionis. Vide item conſilium ſequens.

SVMMARIVM.

1 *Procurari licite poteſt, quidquid licite poteſt deſiderari; immo opus externum videtur eſſe eiuſdem bonitatis, & malitiæ cum actu voluntatis, immo & cum eo vnum ſolum conſtituere peccatum.*

2 *Diſponere & contrahere de hæreditate viuentis, eſt quidem prohibitum, tractare autem ſolum non.*

3 *Tractare ſuper prouiſione beneficiorum nondum vacantium, vt prohibitum quidem ſupponit Paulus IV. ſed intelligitur de tractatu illicito, & cõtinẽte notabile præiudicium*

Google

notabiliter detrahendo, vel alium nimium falsè laudãdo, vel dando aliquid temporale, vel spirituale pro ecclesiastico obtinendo beneficio. & seq.

3 *Tractatus præsens, qui fit in finem, vt eueniente vacatione Papatus beneficij, simoniacus ingressus, vel inthronizatio indigni impediatur, non videtur de se illicitus.*

4 *Intellectus cap. si quis Papa. dist. 79. & in vltima eius parte videtur solum prohibere ne quid tractetur, aut deliberetur de Papatu pro tẽpore, quo adhuc viuit Papa: licet ex similitudine rationis videatur etiam extendi ad tractatus, qui nunc sede plena fiunt, exequendos autem pro tempore, quo vacabit. num. 6.*

5 *Intellectus cap. in nomine Domini. 23. dist. & videntur per illud solum prohiberi venalitates, quæ circa pontificatum, dum vacat, fiunt.*

6 *Donans Cardinali aliquid, vt eueniente Sede vacante, suo, & aliorum voto suffragetur tertio, ligatur pœna extrauag. Pauli IV. & est simonia; quæ, si postea Cardinalis dicto tertio det aut procuret votum, erit realis subiecta pœnis. num. 8.*

7 *Episcopatum appetere, etsi reprobatũ videatur; attamen si à digno appetatur principaliter vt prosit, nec veniale erit peccatum; immo etiam si appetatur secundario ob honores & diuitias, non erit ob hoc mortale, licet Caietanus aliter senserit.*

8 *Simonia conuentionalis est, si do tibi, vt in electione ad beneficium pro tertio suffrageris; quæ eo ipso, quod suffragium das, efficitur realis supposita pœnis.*

9 *Intellectus extrauag. Bonif. VIII. innouatæ à Greg. XIII. est, vt comprehendat etiam Cardinales, & promissiones, donationesq. quæ etiam Sede plena fiunt ad obtinenda suffragia Sede vacante pro pontificatu.*

9 *Sedis Apostolicæ appellatione etiam in materia odiosa venit tempus, quo ipsa Sedes Apostolica vacat.*

CONSILIVM XVII.

PROMISIT quidam, & dedit alteri quædam bona, vt qua parte posset, inclinaret quemdam alium se maiorem ad fauendum cuidam Cardinali suo suffragio, vel alieno in cõclaui primo venturo, quod Sede Apostolica vacante cõtingeret fieri, vt ad Papatum perueniret; & postea nulla super hoc dispensatione habita, Missam celebrauit. Quæritur, an inciderit in pœnas latas in extrauag. Pauli IV. edita aduersus ambientes Papatum.

1 Pro huius quæstionis parte negante facit primo, quod lex Iulia de ambitu non habet locum in vrbe Roma, l. 1. C. de ambitu. & is, de quo quæritur, fecit id, quod supra dicitur, in Vrbe. Secundo, quod quidquid potest cupi licite, videtur posse procurari licite: quoniam actus voluntatis, & operi respondens videntur eiusdem esse bonitatis, & malitiæ, immo & secundum aliquam rationem vnum peccatum, vt tradit vterque

2 Tho. in 1. 2. q. 71. art. 7. Tum quia, licet contrahere, vel disponere aliquid de hæreditate viuentis, sit peccatum, iuxta cap. 2. de conces. præb. & l. vlt. C. de pact. tractare tamen non disponendo, sed deliberando tantum, an esset bonum, vel malum, vt sic vel sic de tali hæreditate viuentis disponeretur, non est peccatum. Tum quia nihil obstat, quod damnetur Absalon, vt habetur Reg. 2. cap. 17. quia ille voluit inuadere regnum patris viuentis: at D. consulens nihil voluit, neque tentauit, quo S. D. N. suo

Papatu, vel aliquo iure ipſius priuaretur; ſed vt Papatus, cum vacaret, cuidampersonæ alioqui dignæ conferretur. Tum quia nihil obſtat etiam illud horrendum factum Datan, & Abiron, narratum in cap. 16. Num. quia abſque vlla poteſtate diuinitus eis data voluerunt vſurpare, quæ abſque illa non valebant exerceri, & quod viuentibus Moyſe & Aarone, vſurpabant eorum officium, & exercitium diuinitus eis tributum. & præfatus conſulens non concupiuit, neque tentauit aliquid contra S. D. N. viuentem, vti prædictum eſt, neque vt poſt eius obitum exerceat quiſquam abſque legitima poteſtate Papatum. Tum quia nihil etiam obſtare videtur illud Apoſt. ad Heb. 5. *Nemo ſibi aſſumit honorem, ſed qui vocatur à Deo, vt Aaron.* quoniam conſulens volebat, vt is, cui deſiderabat Papatum, aſſumeretur per electionem, ſicut fuit vocatus Aaron.

3 Tertio, quia extrauagans Pauli IV. nihil videtur obſtare præfato conſulenti. Tum quia fundatur in eo quod conuenticula & tractatus non debent fieri ſuper prouiſione beneficiorum, & aliorum iurium nondum vacantium, pro tempore, quo vacauerint: quod verum eſt de conuenticulis, & tractatibus illicitis; at non ſunt omnia illicita, qualis eſt conuenientium in aliquo loco ad id apto, ad orandum Deum, vt D.N. Ieſus Chriſtus dignetur, quando præſentem ſuum vicarium ad ſe vocabit ſeraphicam gloriam donaturus, inſpirare animis ſuffragaturorum, vt eligant ei ſimilem. Qualis eſt etiam tractatus, quo impediant, ne quis per ſimoniacam labem, vel alium nouum modum Deo ingratum, intrudatur in thronum, quo minime dignus eſt; & alij multi ſimiles. Tum quia vix fieri poteſt mortaliter, vt nulli colloquantur, vel tractent inter ſe aliquando, qui eſſent inter Cardinales tam ſublimi & diuino munere digni, & quis dignior altero. Tum denique quod finis eius videtur ſe reſtringere ad tractatus illicitos factos contra ipſum Papam viuentem: & præfatus conſulens nihil tale fecit.

Per quæ omnia concluditur, quod extrauag. prædicta non includit omnes quomodolibet tractantes de ſucceſſione futuri ſummi Pontificis, ſed tantum de illicitis, & præiudicium notabile facientibus aliquibus, detrahendo alicui notabiliter, vel nimium, vel falſe laudando alium, vel promittendo dando aliquid temporale, vel etiam ſpirituale, præter ſanctas orationes, & rogationes ad Deum & ſanctos eius. Tum quia etiam
4 Symmachus Papa in cap. ſi quis Papa. 79. diſt. ad quod videtur ſe referre prædictus Paulus IV. in d. extrauag. non videtur neceſſario concludere contra prædictum conſulentem: quia tertia eius pars, quæ magis videtur vrgere, loquitur de illis, qui Papa ſuperſtite, & incolumi, deliberant & decernunt aliquid de pontificatu, pro tempore quo Papa viuit, & eſt
5 incolumis: quod præfatus conſulens non fecit. & quod cap. in nomine Domini. 23. diſt. ad quod etiam ſe videtur referre Paulus, ſolum reprobat venalitates, & alia acta illicita, quæ vacante ſummo pontificatu fiunt, & non alia.

6 Quibus tamen non obſtantibus, contraria pars affirmans videtur verior. Primo per prædictam extrauag. Pauli IV. quæ non ſolum fundatur

in locis

in locis sacræ scripturæ supra citatis, sed etiam in d. cap. si quis Papa. & in d. cap. in nomine Domini. quæ satis videntur extendi posse ad conuenticula; & tractatus summi Pontificis, qui fiunt tempore sedis plenæ pro tempore sedis vacantis, licet (vt prædictum est) cap. si quis. etiam possit restringi ad ea quæ fiunt tempore sedis plenæ, pro tempore quo est plena, & cap. in nomine. loquatur de faciendis tempore sedis vacantis: possent inquam extendi, licet ægre, per identitatem, vel certe per similitudinem rationis, arg. iurium vulgatorum.

7 Secundo facit communis illa opinio, quæ habet, omnem appetitionem, & petitionem episcopatus esse reprobatam per illud D. Aug. 19. de ciuit. *Locus superior licet, &c.* quod corroborat S. Thom. 2. 2. q. 135. art. 1. quibus verbis S. Thom. addimus nos in Miscel. 42. quædam, quibus confutauimus opinionem Caiet. colligentis ex verbis prædictis S. Thom. peccatum mortiferum esse appetere episcopatum ob honorem, & temporaria bona ipsius: monstrando primo, non sensisse illud S. Tho. & mox probando, quod absque peccato etiam veniali potest appeti episcopatus ab illo, qui est eo dignus, dummodo principaliter appetatur vt prosit, licet minus principaliter appeteretur ob honorem, & fructus eius. Tum quia talis appetentia sola nullam iniustitiam, neque irreuerentiam Dei continet. Tum quia sancte possumus appetere & petere minus principaliter honorem, & bona spiritualia, & temporalia à Deo ipso. Ex quibus respondimus nouissime, & (vt puto) verissime in dict. Miscel. argum. ex S. Tho. vbi supra excerpto.

8 Tertio principaliter probatur prædicta nostra responsio irrefragabiliter: eo quod nulli vtriusque sexus homini licet committere simoniam in ordine, vel beneficio, sub pœna incurrendi ipso iure excommunicationem, iuxta extrauag. 2. de simon. & promittere, vel dare aliquod donum pro Papatu sibi vel alij quærendo, est simoniam committere in beneficio: quia Papatus est beneficium, cap. 1. de maledic. ergo non licet id facere; & si facit, incurrit ipso iure excommunicationem Papæ reseruatam per extrauag. Pauli II. & quamuis omnis simonia, tam mentalis, quam conuentionalis, sit peccatum mortale; sola tamen realis ex vtraque parte completa inducit prædictam excommunicationem, vt etiam nos post alios tradimus in nostro Manu. confess. cap. 23. num. 105. & consequenter prædictus consulens licet promiserit, vel dederit, non est ipso iure excommunicatus, nisi suffragium, pro quo domus promissa est, fuerit datum ei pro quo fuit promissum.

9 Quarto probatur hæc pars irrefragabiliter per extrauag. S. D. N. quæ incipit, Ab ipso. per quam innouauit extrauagantem Bonifacij VIII. quæ ipso iure excommunicauit, & anathematizauit omnes vtriusque sexus, qui dant, vel accipiunt, promittunt, vel paciscuntur facere aliquid ad quærendam gratiam aliquam, vel iustitiam apud sanctam Sedem Apost. & sua sanctitas quæ extendit illã ad auxiliatores, consultores, & fautores, simul addidit alias pœnas longe grauiores illis, quas adiecerat præfatus Bonifacius. & qui nos consulit, quærit de illo qui promitteret, aut daret

aliquid pro quærendo suffragio Cardinalis, quo iuuaretur vt quidam alius fieret Papa, & per consequutionem pro quærenda gratia, vel iustitia apud sanctam Sedem Apost. apud eam enim est electio facienda, iuxta cap. vbi periculum. de elect. lib. 6. Et hoc quidem fundamentum est firmissimum omnium, quæ pro responsione nostra citari possunt. Tum quia ad includendum aliquid sub pœnas à se latas non requirit realem dationem, nec realem acceptionem, neque reale complementum vtriusque partis, neque alterius tantum, sed satis est vt fiat, vel accipiatur, vel detur promissio, vel pactio, vel auxilium, vel consilium, vel fauor earum. Solum enim relinquit dubiũ, an includat Cardinales: super quo pro vtraque parte late disputato nos diximus in comment. extrauag. prædictæ not. 6. num. 11. Cardin. Ioan. Monach. videri super hoc sibimet contrarium, & videri nobis irrefragabiliter probasse ibidem, eos contineri quo ad pœnam excommunicationis, & alias duas: quamuis possit defendi eos non contineri quo ad alias valde exorbitantes, & durissimas, per rationes ibi tactas. quod ipsum videri seruandum ex æquo & bono in Episcopis, fuit ibidem visum. Salua emunctissima S. D. N. quem D. Iesus quam diutissime seruet incolumem, & cuiuslibet alius sanius sentientis censura, in gloriam eiusdem D. N. Iesu Christi, cuius iucundissimum priorem aduentum celebramus, orantes eum humillime, vt iucundius secundum videamus. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Pœna excommunicationis imposita, si aliud non addatur, intelligitur de imponenda, non autem de ipso iure incurrenda.*

2 *Extraxisse non dicitur qui extrahere tentauit, etiam si rem à loco cœpisset auferre, modo nondum exiuerit territorium. num. 1.*

3 *Facienti pœna imposita non ligat conantem facere, si ad factum non est peruentum, nec etiam ligat mandantem, consulentem, auxiliantemve.*

4 *Mandans solui mercedem extracturis frumentum, censetur mandasse extrahi, sed ob hoc non incidit in pœnam contra extrahentem latam.*

5 *Extrauagans Greg. XIII. lata contra extrahentes vel ementes granum vltra proprium vsum, non habet excommunicationis latæ sententiæ pœnam, nisi eius officiales ipsi illam in suis proclamatis addiderint. num. 2.*

CONSILIVM XVIII.

1 SANCTISSIMVS D.N. Gregor. XIII. prohibuit, ne quis frumentum ex suo statu ecclesiastico extraheret, vel emeret ad alium vsum, quam suæ familiæ sustentandæ, sub pœna excommunicationis. M. autem non extraxit, sed emit extrahendum, & negotiandum, soluitq. stipendia extractoris: qui tamen non extraxerunt, licet per aliquot milliaria versus extremum status, per quod extrahendum erat, adduxerint. Quæritur, an præfatus M. sit excommunicatus.

Respondeo primo, quod præfatus M. non videtur excommunicatus per

solam

2 ſolam virtutem bullæ S.D.N. ſuper hac re proprio motu latæ. Quoniam ſolum prohibet ſimpliciter ſub pœna excommunicationis maioris, non addita clauſula, *ipſo iure*, nec, *latæ ſententiæ*. & prohibitio eo modo facta nõ excommunicat tranſgreſſorem eius ipſo iure, ſed ſolum efficit dignum excommunicatione, iuxta gloſſ. celebrem & receptam cap. 1. de ſagittarijs. quia in pœnis benignior & mitior interpretatio eſt facienda, cap. in pœnis. de reg. iur. lib. 6. cuius benignitatis exemplum vnum ponit gloſſ. illius recepta per omnes, quod in dubio pœna non eſt cenſenda ipſo iure impoſita, ſed per iudicem imponenda.

Secundo, quod nõ otioſe dixi, *per ſolam virtutem bullæ*: quia ſi per alia edicta publica vel proclamata præfectorum annonæ fuiſſet impoſita ipſo iure, vel ipſo facto incurrenda, aliud eſſet dicendum; quia virtute huius bullæ confirmantur expreſſe, vt patet in ea.

Tertio, quod ſi hæc bulla inflixiſſet pœnam ipſo iure incurrendam, vel ſi alia edicta præfectorum annonæ eam ipſo iure incurrendam intulerunt, præfatus M. cenſendus eſſet excommunicatus primo certiſſime ratione illa, quod emit quadraginta vehes, ſiue ſomas grani ad negotiandum, ſiue ad mercaturam, & ita tranſgreſſus eſſet prohibitionem ſecundam huius bullæ: quia emit ad alium vſum, quam ſuum & ſuæ familiæ ſuſtentandæ.

3 Quarto, ℣ dubitari poteſt, an etiam incurriſſet propter extractionem. & reſponderi poteſt, quod non incurriſſet ob ſolam emptionem etiã animo extrahendi factam, ſi nõ fuit extractum. Tũ quia votum, ſiue voluntas, & conatus faciendi, ſi non eſt peruentum ad factum, nõ habetur pro facto quo ad incurrendam excommunicationem etiam ipſo iure latam, vt profundius omnibus tradidimus nos nuper in c. ſi quis nõ dicam. de pœn. diſt. 1. nu. 2. & ſeqq. Tum ℣ lex vel canon excommunicans facientẽ aliquid, nõ includit regulariter ſolũ cõſentientem etiã mandando, conſulendo, faciendo, vel auxiliando, vt latius probamus in noſtro Manu. conſ. cap. 27. nu. 51.

4 Quinto, ex hoc dicto infertur, quod etiam nõ incurrit eam eo ſolo quod dedit pecunias ad ſoluendam mercedem extracturis: non enim poteſt dici vere extraxiſſe; eo quod id fecerit, & cenſeatur tacite mandaſſe vel rogaſſe illam extractionem, vel cauſam ei dediſſe: quia nihil eorum ſufficit vt vere dicatur extraxiſſe, & incidiſſe in excommunicationem latam contra extrahentem, per citata vbi ſupra.

5 Sexto, quod gratias ago Deo optimo maximo, quod S.D.N. Gregor. XIII. mediocritatis & moderationis amiciſſimus præfatam bullam muniuit pœna excommunicationis ſimpliciter, & non adiecta clauſula, *ipſo iure*, nec illa, *latæ ſententiæ*, nec alia ſimili, quæ feciſſet pœnam ipſo iure incurrendam, contra morem aliquorum, qui facile excommunicationes ipſo iure incurrendas imponunt, non expendentes, quod nulla in Eccleſia maior eſt pœna, cap. corripiantur. 24. q. 3. cap. quamuis ſit medicinalis. cap. 1. de ſenten. excomm. lib. 6.

Aduertendum, referri prætorium ſacræ Pœnitentiariæ tenere, immo tales incidere in excommunicationem latæ ſententiæ: & quod quando concedit vt abſoluantur, mandat vt lucrum ſic male factum dent pauperibus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Scribens & mittens litteras moniali, si ad eam non peruenerunt, etsi ex vi verborum videatur ligatus excommunicatione lata contra eisdem scribentes, litterasve mittentes, ex mente tamen legislatoris secus est. num. 2.*

1 *Verba intelligenda sunt non quidem cum omni effectu extrinseco subsequuto, sed cum eo, quem verba proprie significant, nisi aliud saltem tacite ex mente disponentis colligatur. num. 2.*

CONSILIVM XIX.

PROHIBVIT Greg. XIII. sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne cuiusdam ordinis fratres scriberent ad aliquas moniales sui ordinis. Quidam frater eius scripsit ad quamdam, sed epistola non peruenit ad illam. Quæritur, an sit excommunicatus.

1 Pro parte negante facit, quod verba cum effectu sunt intelligenda, l. 1. §. hæc autem verba. ff. quod quisque iuris. translatus in cap. hæc verba. de pœnit. dist. 1.

Pro parte autem affirmante facit primo, quod verba Greg. prohibent scripta mittere: & præfatus frater scripta misit. Secundo, quod illud elogium, *Verba cum effectu sunt intelligenda*, non debet intelligi de quocumque effectu extrinseco, sed solum de illo, quem verba proprie significant, vt nos nuper probauimus per multa in d. cap. hæc verba. num. 10. & verba præfatæ prohibitionis habent, vt nullus frater scripta mittat; & ita solum requirit missionem scripturæ, quæ est effectus intrinsecus, quem significant illa verba.

2 Nihilominus prior pars negatiua videtur verior, non per illam rationem solam, quod verba sunt intelligenda cum effectu, sed per illam, quod verba sunt intelligenda cum effectu etiam extrinseco, quem intendit legislator, vel alius disponens, de cuius mente vel intentione constat expresse, vel tacite. quod etiam vbi supra probamus per l. si Balsatoram. C. de fideiuss. quæ habet, promittentem inuenire latronem, non satisfacere, nisi eum capiat, & iudici exhibeat; & per duo dicta Bart. de inueniente bannitos, & de inueniente aliquem cum armis: qui non dicuntur satisfacere, nisi capiant. licet enim verbum, *inuenire*, proprie non significet capere inuentum. ex mente tamen & intentione statuentium præsumitur id voluisse significare. Licet ergo illa verba Greg. *nemo fratrum scripta mittere audeat*, proprie non requirant, vt scriptum perueniat; præsumitur tamen id voluisse: quia non noceret missio scripturæ, nisi perueniret ad quam mitteretur. Itaque arbitror præfatum fratrem peccasse quidem, sed in excommunicationem non incidisse, nisi præfata scripta peruenissent ad quam mittebantur, saltem per relationem fide dignarum personarum, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Extrauagantis Pij V. de electione superiorum Minorum pœna.*
2 *Fauorem procurantem cum lex punit, non includit impetrantem ad id litteras, si eis non sit vsus. & num. 5.*
2 *Lex non ligat vltra finem à legislatore intentum.*
3 *Legis verba cum effectu sunt intelligenda.*
3 *Facientem aliquid lex cum punit, intelligitur si id perfecerit.*
3 *Fauoris litteras qui mihi ad alterum dat, proprie non dicitur fauisse, si illas non præsentaui. nu. 3. Sed quid si litteras fauoris præsentaui, sed non fauit? vide nn. 4. & 5.*
4 *Lex valde pœnalis valde restringenda est. nu. 9.*
5 *Lex non includit, quem eius ratio & causa finalis non includit.*
6 *Subornatio, quæ idem est, quod clam ornare & instruere, si fiat secundum veritatem in bonum finem, est bona; si in malum finem, seu per mendacia, est mala. num. 8.*
6 *Lex generaliter loquens, etsi generaliter sit intelligenda, tamen per specialem limitatur. & num. 9.*
7 *Subornatio mala, seu in malum finem, continetur sub lege prohibente subornationem: bona vero, seu in bonum finem, non.*
9 *Eligantur vt digniores ad publica officia, reipublicæ expedit.*
10 *Prohibet cum lex aliquid generaliter, immo & vniuersaliter, restringitur tantum ad ea quæ sunt mala.*

CONSILIVM XX.

1 EXTRAVAG. Pij V. pastoralis officij nobis. de electione superiorum ordinis Minorum sic habet: *Qui autem ad officium obtinendum, quorumuis fauorem extra religionem procuranerit, vltra pœnas excommunicationis, & suspensionis, per mensem carceri mancipetur.* Quidam frater Minor impetrauit litteras cuiusdam domini ad quosdam electores, vt ei fauerent; & postea ductus pœnitentia non est vsus litteris. Quæritur, an inciderit in prædictas censuras.

Pro parte affirmante, scilicet incurrisse prædictum D. consulentem censuras prædictas, facit, quod verba prædictæ extrauag. videntur eum includere; & quod non videtur obstare resolutio, quam posuimus in cap. si quis non dicam. de pœnit. dist. 1. scilicet, quod lex puniens facientem aliquid non includat conantem facere illud: quia lex hæc non punit volentem fauore, nec subornantem, sed procurantem fauorem; & negari non potest prædictum D. consulentem procurasse fauorem.

2 Sed contrarium videtur verius. Tum quia legislator non intendit ligare per suam legem aliquem vltra finem, quem intendit: quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, l. in agris. ff. de acquirend. rerum domin. & cap. fin. de præb. At intentio, & finis, in quem Pius V. prædictam legem tulit, fuit, ne electores, & prouisores officiorum corrumperentur,

Digitized by Google

perentur, & propter fauores indignus digno, vel minus dignus digniori præferretur. At finis hic, seu causa finalis, ob quam lata fuit prædicta lex, cessat penitus in nostro casu: ergo lex quo ad illum cessabit, cum cessante causa cesset effectus, l.adigere.§. quamuis. ff.de iure patronat. Tum quia, vt habetur in cap. Marchion. 1. q. 1. *Nec putemus in verbis scripturarum esse Euangelium, sed in sensu, non in superficie, sed in medulla, nõ in sermonum foliis, sed in radice rationis.* & cap.penult.de reg.iur.lib.6.habet, *Certum est, quod is committit in legem, qui legis verba complectens, cõtra legis mititur voluntatem.* At voluntas, vt ibi capitur, significat actum voluntatis, & non potentiam volendi; & sic accepta est finis, vt declarat S. Thom. 1.2.q.8. art.2. in corp.q. 3 ergo verba legis secundum finem illius sunt interpretanda, & temperanda. Tum quia verba cum effectu sunt intelligenda, l.1.§. hæc verba.ff.quod quisque iuris, quod trãsfertur in cap.hæc verba.de pœnit. dist.1.& ita verba, *procurauerit fauorem*, intelligenda videntur de procurante fauorem cum effectu: quod non fecit prædictus D. consulens, qui non fuit vsus litteris in sui fauorem obtentis. Tum quia videtur esse casus de hoc in d. §. hæc verba. ibi, *Qui voluit statuere, & statuit, sed statutum non habuit effectum, non incidit in pœnam edicti.* Ergo nec D. consulens volens sibi fauere, & impetrans litteras, quæ sibi fauerent; si nullum effectum illæ habuerunt, non incidit in pœnam legis: quia pœna legis humanæ posita contra facientem aliquid, non habet locum, nisi perficiatur illud, vt irrefragabiliter probat c. cum 4 in cunctis.§.fin.de elect.adiuncto cap. perpetuo.eod. tit. lib.6. Tum quia, prædicta lex est valde pœnalis, & ideo valde restringenda, cap. pœnæ.cum sibi concordan. de pœnit. dist. 1. At de stricta significatione non dicitur quis fauisse, nec fauorem dedisse, eo solo quod voluerit fauere, neque eo quod procurauerit vt alius faueret, si ille non fauit, nec fauet: sicut non dicitur percutere clericum, qui procurauit vt alius percuteret, si ille non percussit, iuxta gloss. & ea quæ ei adiecimus in cap. si quis tam masculum.de pœnit. dist. 1. Tum quia promittens inuenire latronem, non satisfacit, nisi eum inuentum capiat, l.si Barsatoram. C.de fideiuss. per quam Bart.in l.1. ff. de acquirend. poss.ait, quod stante statuto, vt inuentus cum armis puniatur certa pœna, non punitur, si non fuerit captus: quia mens coniecta, siue coniecturata & præsumpta statuti est, vt inuentio habeat effectum. & ita coniecturata & præsumpta mens Pij V. videtur solum comprehendere illum, qui fauore vsus est, qualis non fuit dominus consulens.

5 Non obstat oppositum. Quia respondetur primo negando, quod verba prædictæ extrauag. includant D.consulentem.quia licet procurasset litteras, non tamen procurauit fauorem: quia litterę factæ non fuerunt ei fauori. Secundo, quod etiam si verba legis includerent eum; mens tamen, & ratio, & causa finalis legis non includit eum, & consequenter nec ipsa lex, per supradicta. Tum quia negari potest D. consulentem procurasse fauorem: quia vt dixi, licet procurasset litteras, non tamen tales, quæ fuerint ei fauori, quia non fauerunt. Tum quia intentio legislatoris non fuit imponere pœnam solum roganti aliquem, vt faueret, nisi rogatus fauorem daret:

daret: & qui dat illum per litteras, vult quidem fauere, ſed non fauet, donec litteræ peruenerint ad eum, ad quem dantur. Tum denique quod ceſſante cauſa finali, ceſſat effectus, cap. cum ceſſante. de appel. & l. adigere. §. quamuis. de iure patr. At finis principalis huius legis eſt, ne iudicium electoris corrumpatur per preces alterius: & hæc cauſa ceſſat in precibus, quæ non perueniunt ad eum, qui deſideratur vt maneat incorruptus, vt palam eſt. Per quæ puto prædictum D. conſulentem non incidiſſe in vllas pœnas prædictæ extrauagan. præſertim quo ad forum conſcientiæ.

6 AN vetita ſubornatione per dictam extrauag. vetetur inſtructio vera, & iuſta, & vtilis rei, quam prætendit prædictus Pius V. Et pro parte affirmante facit, quod ſubornare, eſt clam ornare, & inſtruere; & ita cõprehendere videtur bonum, & malum ornatum, & inſtructionem: & ita qui vetat ſubornationem, videtur vetare tam bonam, quam malam: quia lex generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda, l. de pretio. ff. de public. in rem acti. & cap. ſolitæ. de maiori. & obedien.

Sed contrarium videtur tenendum. Tum quia ſicut in Manu. confeſſ. cap. 23. num. 109. diximus, quod duplex eſt confidentia, bona, & mala, & quod extrauag. Pij V. puniens confidentiam debet intelligi de mala, & il-
7 licita tantum, & non de bona, & virtuoſa; ita ſubornatio eſt duplex, licita, & illicita, vt mox dicemus: ergo hæc extrauag. puniens ſubornationem in genere, debet intelligi de mala, & non de bona: quia de ſimilibus idem eſt iudicium, l. illud. ff. ad l. Aquil. & cap. dudum. 2. de electio. & non poteſt negari has leges in hoc eſſe ſimiles, cum vtraque ſit prohibitiua, & pœnalis, & vtraque puniat aliquid in genere, illa quidem cõfidentiam, hæc ſubornationem, quæ ſunt duo genera continentia ſub ſe duas ſpecies, malam, & bonam. De confidentia quidem vbi ſupra probatur. De ſubornatione autem ſic probari poteſt, quod ſubornatio eſt ſuaſio, qua ſuadetur
8 verum, vel falſum in bonum, vel malum finem, vt colligitur ex Card. in clem. 2. de teſtib. not. 2. & ex propria ſignificatione verbi, & ea firma ratione, quod illa, qua ſuadetur verum in bonum finem, eſt bona, illa vero, qua ſuadetur falſum, vel verum in malum finem, mala: ſiquidem admonere teſtes, vt reminiſcantur quid, & quomodo illa, aut illa facta, vel dicta fuerũt, vt vera teſtentur, & falſa taceant, vel dicant eſſe falſa, bonum eſt, & quotidie à viris iuſtis iuſte litigantibus fieri conſueuit; admonere autem contrarium, eſt malum, cap. 1. & cap. homines. & per totam cauſam 22. & omnes quæſt. eius. Suadere item electoribus virtutes veras, quibus eligendi ornantur, & vitia vera & nota, quibus notantur, vt dignus indigno, & dignior minus digno præferatur, eſt ſanctum; & contra ſuadere virtutes falſas, & diſſuadere vitia nota, quo indignus digno, & minus dignus digniori præferatur, eſt malum, arg. cap. nihil. de electio. cum multis ſimilibus.
9 Tum quia intereſt reipub. vt digniores ad publica munera eligãtur, d. cap. nihil. & cap. fin. eod. tit. lib. 6. cum ſimilibus, & conſequenter vt electores & prouiſores nouerint virtutes veras, & vitia vera & nota eligendorum, vt poſſint eligere dignos, & omittere indignos. Tum quia non obſtat oppoſitum:

situm: quia potest ei responderi, concedendo legem generalem regulariter intelligendam esse generaliter quo ad omnes species significatas proprie per eius verba generalia, sed limitandam esse per leges speciales disponentes contrarium de aliqua specie ipsius: vt lex de non occidendo, quæ est generalis ad omne animal, intelligenda est tantum de animali rationali, & non de irrationali, vt ait Aug. lib. 1. cap. 20. de Ciuit. Dei, & S. Thom. 2. 2. q. 64. art. 1. & lex stricta de non occidendo homine, iterum restringenda est ad occisionem hominis auctoritate priuata sine necessitate iusta, vel iusto mandato id faciendi, cap. cum minister. 23. q. 5. & cap. 1. de homicid. lib. 6. & clem. 1. eod. tit. Tum quia decimum præceptum generaliter prohibens concupiscentiam rei alienæ per illam negatiuam, *Non concupisces rem alienam*, quæ in effectu est prohibitio non solum generalis, sed vniuersalis, qualem facit negatio præposita verbo affirmãdi, arg. glos. magnæ. cap. cum dilectus. de consuetud. intelligendum est de concupiscentia inordinata, & mala, & non de ordinata, & bona, vt nos post alios declaramus in Manu. confess. cap. 19. &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio generaliter lata contra facientes aliquid, non censetur includere, nisi illos, qui id faciendo peccant mortaliter.*

2 *Excommunicatio lata contra quomodolibet fauentes bannitis, videtur posse intelligi de ijs, qui eisdem ad maleficium faciendum, vel ad in eo perseuerandum fauent.*

3 *Excommunicatio lata contra iuuantes bannitos ad euadendum, non ligat, videtur posse restringi, vt non liget eum, qui sine scandalo iuuat ad eum finem, vt melius conuertatur, & pœniteat.*

CONSILIVM XXI.

AN EXCOMMVNICATIO bullæ S. D. N. Greg. XIII. contra bannitos, afficiat patres, filios, vxores, fratres, & huiusmodi alios consanguineos, qui occultauerint bannitos, aut eis consilium, auxilium, seu etiam pecunias dederint ad aufugiendum, & discedendum è territorio?

An vxores, aut alij propinqui debeant denegare cibaria, & alia, quæ petuntur ab illis bannitis ingredientibus domos eorum?

Quid in euentu, quod isti banniti laborarent morbo, & esset periculum de vita illorum, & peterent ab vxoribus, aut propinquis auxilium, & alimenta?

An parochi debeant tunc eos visitare, siue requisiti, siue non requisiti, quando sciunt eos ægrotare?

Quid, an qui inueniunt bannitos in via, & salutantur ab illis, & interrogantur de aliquibus rebus, debeant illos resalutare, & respondere ad

Digitized by Google

re ad eorum interrogata; & an litteræ, quæ mittuntur à bannitis, possint acceptari à propinquis, siue etiam ab extraneis, & aperiri, & legi, & illis responsum dari?

Quia morbo castronico affectus firmiter deliberaui non respondere ad alia dubia, quam quæ D. N. & summus eius Pœnitentiarius iuberent, donec operum meorum recognitionem, & impressionem, quas frequenter promisi, Deo dante, finirem, eo quòd vitæ meæ finem iam appropinquare, præfato morbo sum præmonitus; non decet, nec possum satis ad hæc dubia in præsentia respondere. Sed quia maxime cupio inseruire mittenti ea, dico sequentia.

1 Primum, quod cum interpretatio mentis legislatoris à nemine possit tam apte fieri, ac ab ipsomet, si est præsens, vt est S.D.N. qui præfatam bullam tulit, videtur eorum declaratio ab eodem petenda.

Secundo, quod cuperem, vt sua Sanctitas declararet solum fuisse sibi mentem quo ad forum conscientiæ includere illos tantum, qui edicto suo circumscripto, & sublato, mortifere peccarent, faciendo ea erga bannitos, quæ sub pœna excommunicationis latæ sententiæ prohibet. Tum quia excommunicatio generaliter lata contra facientes aliquid, non videtur includere nisi peccantes mortaliter faciendo illud, vt habet communis opinio per cap. nemo. & cap. nullus. 11.q.3. Tum quia olim alius Pont. Max. qui (vt S.D.N.) appellabatur Greg. declarauit, edictum de vitãdis excommunicatis, non includere multos, qui pie sine peccato eis cõmunicant, in cap. quoniam multos. 11.q.3. & Innoc. III. declarauit in cap. inter alia. de sentent. excomm. quod non obstante præfato edicto de vitandis excommunicatis, possunt communicare illis alij, faciendo eis ea, quæ debent per obligationem contractam antequam excommunicarentur.

2 Tum quia excommunicatio, quæ continet errorem intolerabilem, non valet, cap. venerabilibus. §. porro. de sentent. excomm. lib. 6. & illa dicitur talem errorem continere, quæ fertur contra facientem eleemosynam, vel aliud opus genere suo bonum, vt singulariter ibi dicitur. Tum quia ex proœmio bullæ præfatæ videtur colligi, quod solos illos voluit excommunicare, qui vel præsumptiue receptarent, vel iuuarent bannitos ad malefaciendum, vel in maleficio perseuerandum; & non eos, qui iuuarent ad saluandum eorum animas, vel vitas extrema necessitate pressas, ad finem se salubrius conuertendi, & pœnitendi, arg. cap. cum voluntate. de senten. excommunicationis. & cap. pasce. 86. dist. & per alia iura, quæ allegat Specul. in tit. de dote post diuort. restitu. §. formatis. verfic. quid si ad asserendum, quod vxor banniti potest ei communicare. Tum quia legum Cæsarearum latores, decernendo minori pœna esse afficiendos consanguineos receptantes, quam extraneos, eo quod præsumitur minus peccare; significant, eos, qui absque vllo peccato receptarent illos, nulla pœna puniendos, si eorum innocentia nota esset coram Deo; & consequenter qui in foro conscientiæ, in quo nota sunt omnia, nihil peccauerunt, nihil pœnæ mereri. Tum quia particula illa bullæ, quæ excõmunicat eos, quĩ cibis, commeatu, auxilio, consilio, vel fauore, vel quocumque alio modo,

etiam

etiam vt euadant,&c. posset quo ad forum conscientiæ restringi, vt non comprehendat eos, qui iuuarent bannitos ad euadendum manus iustitiæ sine scandalo,& violentia,ad finem se melius conuertendi, & pœnitendi. Tum quia,vt alibi post Caietanum diximus, licet in foro conscientiæ capto fugere de carcere sine violentia,& fractione.

Tertio, quod si sua Sanctitas declararet præfatam mentem sibi fuisse, omnia supradicta dubia remanerēt soluta in magnam tam pœnitentium, quam confessariorum consolationem. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Diffamatus de capitali crimine, quem Gregorius XIII. in bulla contra bannitos lata prohibet recipi,&c. non censetur nisi quem maior pars populi, vel collegij, mota ex vno teste de visu deponente,credit talem.*

1 *Recipiens aliquem, quem audiuit commisisse crimen capitale, si tamen nesciat eum esse publice de eo diffamatum, non ligatur lege prohibente diffamatos de tali crimine recipi. & num. 2. in fine.*

2 *Bannitorum,& criminis capitalis diffamatorum, quorū receptio bulla Gregorij prohibet,non veniunt,nisi qui ex professo exercent similia delicta.*

CONSILIVM XXII.

IVVENIS quidam explosit archibusium in quemdam inimicum suum, quem tamen non percussit: & post aliquot dies adiuit quoddam monasterium,cui erat maxime amicus, & rogauit prælatum, vt eum hospitio susciperet; qui respondit, videri sibi non posse id facere propter bullam Greg. XIII. contra bannitos; sed à quodam presbytero sæculari persuasus contrarium, suscepit eum. Quæritur, an inciderit in censuras bullæ.

1 Respondeo, verba quidem facere pro parte affirmante, quatenus lata est contra recipientes bannitos, & capitali crimine diffamatos. Sed contrarium videtur tenendum. Tum quia præfatus iuuenis non fecit id notorie. Tum quia præfatus D. consulens, licet audiuisset eum id feciſſe,nescibat tamen an esset manifestum per famam: quia non quælibet auditio, & infamatio facit aliquid esse famosum, sed illa tantum, quæ nascitur ex dicto alicuius, qui vidit rem fieri, & creditur à toto populo, vel collegio, vel maiore parte illius. Tum quia licet rumor ille esset comitatus omnibus, quæ requiruntur ad conficiendam infamiam, vel diffamationem; D. tamen consulens nesciebat illud, & ita ignorabat illum esse
2 diffamatum ea infamia, quæ iure ad id requiritur. Tum quia mens condentoris extrauag. non fuit includendi omnes capitaliter delinquentes palā, vel occulte, sed eos tantum, qui ex professo exercent huiusmodi delicta. Tum quia vsus & consuetudo intelligendi eam id habet; alioquin sequeretur, quod nullus delinquens Romæ publice, vel occulte crimen capitale, contra quem esset fama,posset recipi ab aliquo in domum suam; cuius contra-

Digitized by Google

contrarium notorie ſeruatur in ea, in qua quotidie parentes, cognati, chirurgi, & nobiles recipiunt, & alunt, donec à iudice iubeantur comprehendi; immo & publice manent in aſylis, ſiue franchiſijs Cardinalium, & Legatorum, licet non ſolum diffamati ſint de illo delicto, ſed etiam ſciatur ipſos id feciſſe. Tum quia alioquin ſequeretur, quod includeret omnes delinquentes capitaliter in toto ſtatu Eccleſiæ: quod eſt abſurdũ. Itaque D. conſ. ſecurus poteſt agere diuina; eo quod neſciebat crimen eius eſſe iure famoſum, licet aliquam de illo informationem haberet; & quod crimen iuuenis non includebatur in præfata bulla ſecundum mentem eius, & vſum intelligendi eam. &c.

SVMMARIVM.

1 *Bannitorum appellatione veniunt, nedum nominatim, ſed etiam generaliter banniti, ſicut & excommunicatorum appellatione veniunt generaliter excommunicati. num. 2. & 9.*

2 *Excommunicatio lata contra dantes auxilium quomodolibet bannitis, non eſt intelligenda de bannitis generaliter tantum, cum quibus ſine peccato licet communicare, nec quos ſine peccato detractionis non poſſumus vitare, num. 4. nec in quibus ceſſat ratio prohibitionis. num. 5. nec ligat eos qui eis non vt bannitis, ſed vt egentibus, vel ex alia bona cauſa dant auxilium. num. 6. & num. 9. & 10.*

7 *Verba apud ſapientes in quacumque materia ſunt formaliter intelligenda: vnde defenſor & fautor hæretici dicitur, qui ei, vt hæreticus eſt, fauet; & is dicitur fauere bannitis, qui eis fauet vt talibus. & 9.*

8 *Hæretico extreme egenti teneor: extra quem caſum licet non tenear, poſſum tamen ei, vt homo eſt, ſubuenire.*

CONSILIVM XXIII.

QVIDAM ob homicidium, & alia delicta, fuit bannitus cum omnibus complicibus ſuis; quorum tamen nullus fuit nominatus in ſententia, neque proceſſu.

Quæritur, an bulla Sanctiſſ. D. N. excommunicans receptatores bannitorum, & illis conſilium, auxilium, & fauorem quomodolibet præſtantes, includat eos, qui ſciunt aliquos ſibi notos fuiſſe complices illius, ſed manent, & manſerunt in ſuis domibus cum ſua familia, & non fugerunt, ſed communicant cum ſuis vicinis perinde, ac ſi non fuiſſent banniti?

1 Reſpondetur, quod pro parte affirmante facit primo, quod bulla excommunicat omnes receptantes bannitos, & quomodolibet eos iuuantes: & DD. conſulentes aliquo modo iuuant præfatos generaliter bannitos, qui vere ſunt banniti, licet vulgus neſciat eos eſſe tales.

2 Secundo, quod ante extrauag. ad euitanda. Martini V. cuius verum tenorem nos tradimus in Manu. confeſſ. cap. 27. num. 35. excommunicantes participantes cum excommunicatis, includebant participantes ſcienter cum excommunicatis generaliter, licet non eſſent nominati, neq; denunciati, cap. quoniam. 11. q. 3. cap. cum deſideres. de ſent. excom. cum eis adnot. ergo & hæc bulla excommunicans generaliter iuuantes bannitos, includet iuuantes bannitos generaliter, etiam ſi non ſint nominatim banniti.

3 Pro parte autem negante facit primo, quod excommunicatio maior non debet ferri, niſi contra peccantem mortaliter, cap. nemo. & cap. nullus. 11. q. 3. & quod dicti conſulentes non videntur etiam venialiter peccaſſe communicando cum eis, non mutando poſt illud bannum generale communicationem, quam ante illud habebant ad illos qui nullam mutationem ob illud bannum fecerunt.

4 Secundo, quod S. D. N. qui intendit per bullam præfatam vitare peccata, non intendit inducere illa; cum intendens aliquid, non intendat contrarium eius, l. rem legatam. ff. de adimen. leg. cap. fi. de verb. ſignific. At ſi includeret dictos cõſulentes ſua bulla, videretur inducere ad peccandum peccatum detractionis: quia, qui detegit peccatum alterius præter ordinem iuris, peccat infamando, cap. inter verba. 11. q. 3. & cap. quis aliquando. §. ſecreta. de pœnitent. diſt. 1. cum eis adnot. & ſi præfati conſulentes non communicarent, vt antea, præfatis bannitis, etſi non verbis, ſaltem factis detegerent peccatum illorum, & infamarent. ergo non eſt intentio Sanctiſs. vt ſe à conſueta communione innominatorum, & ſecretorum, ſiue ignotorum ſeparent.

Tertio, quod qui vitabat in præſentia aliorum occultum excommunicatum, etiam ante præfatam extrauag. ad euitanda. peccabat: quia faciebat iniuriam ei, vt poſt Ioan. Maior. in 4. diſt. 18. q. 2. col. 8. dicimus nos in Manu. confeſſ. cap. 27. num. 27. ergo à fortiori peccarent conſulentes, ſignificantes eos eſſe bannitos, ſeparando ſe à communicatione illorum: quod ſua Sanctitas nullatenus videtur intendiſſe.

5 Quarto, quod ceſſante ratione legis, & mente legislatoris, ceſſat diſpoſitio legis, l. fi. ff. de hæred. inſtit. & l. quod dictum. ff. de pact. argum. cap. Marchion. 1. q. 1. cap. fin. de regul. iuris lib. 6. At in caſu propoſito ratio & mens præfatæ bullæ videtur ceſſare: quia ratio & mens fuit neceſſitas arcendi homines in delinquendo contumaces; quales non fuerunt, nec ſunt præfati banniti, cum non exerceant ſic contumaciter delicta, nec à tempore banni reliquerunt ſuas domos, & familias, nec habitationem priſtinam.

6 Quinto, quod probabiliter dici poteſt, quod illa verba bullæ, *Receptatores, & quomodolibet auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes*, ſunt intelligenda de his, qui receptant, vel iuuant directe, vel indirecte bannitos, quo ad delicta, quæ exercent, & non de alijs, qui neque directe, neque indirecte iuuant ad exercendum ea. Tum quia quadamtenus impium eſſet dicere, per præfatam bullam excommunicari confeſſarium,

qui

Digitized by Google

qui pie audiret bannitum pœnitentem, præsertim in articulo mortis, & qui cibaret, potaret, & hospitio susciperet eum egentem extreme, & qui oraret, immo & missaret pro eo, vt conuerteretur, & qui consuleret ei, vt cessaret à grassatura, & alijs malis: eo quod nec directe, nec indirecte iuuaret eum ad id, à quo intendit bulla arcere. Tum quia vt ait Caiet. in summa verb. excommunicatio. cap. 1. quem secuti fui-
7 mus in d. Manu. cap. 27. num. 55. proprie loquendo, fautor hæretici solus est, qui fauet hæretico vt hæretico; & similiter defensor hæretici solus est, qui defendit hæreticum, quatenus hæreticum. similiter receptator hæretici solus est, qui recipit hæreticum, quatenus hæreticum; quoniam ex intentione & proposito maleficia distinguuntur, iuxta cap. cum voluntate. de sententia excomm. quod ipse non citat: & quod, vt ipse ait, termini formaliter sunt intelligendi apud sapientes in qualibet facultate; pro quo aptus textus in l. in delictis. §. 1. ff. de noxal. & vl-
8 tra ipsum facit, quod tenetur quis hæretico extreme egenti subuenire, argum. cap. posse. 86. distinct. & quod potest quis, licet non teneatur, eidem etiam non extreme egenti subuenire, quatenus est homo, arg. cap. duo ista nomina. 23. quæst. 4. ibi, *Quia peccator est, corripe: quia homo miserere.* & ibi: *Nulli homini claudenda est misericordia, sicut nulli peccatori impunitas relaxanda est.* Tum quia alioquin omnes fere Catholici, etiam religiosi Germaniæ, Angliæ, Scotiæ, & bonæ partis Galliarum inciderent in censuras bullæ cœnæ: quippe qui habent commercium cum hæreticis, quatenus sunt homines, quod sine aliquo fauore, vel auxilio eis præstando haberi nequit.

Quare videtur concludendum, præfatos consulentes non incidisse in præfatam bullam quo ad forum conscientiæ, & verum Dei iudicium, neque quo ad forum hominum exterius, si probauerint ea, quæ proponunt.

9 Ad primum oppositum responderi potest primo, negando, quod verba præfatæ bullæ includant consulentes; quia licet communicent, & iuuent aliquo modo, non tamen communicant, nec opitulantur eis, tamquam bannitis, sed tamquam Christianis vicinis in suis domibus manentibus, vti non bannitis: & ita non dicuntur adiutores bannitorum, cum non iuuent eos tamquam bannitos, per præfatam determinationem Caiet. vbi supra multis confirmatam. Secundo, quod verba bullæ accepta secundum rigorem logicum includerent consulentes: quia communicant eis, qui vere sunt banniti; sed non tamen, quod includant intellecta secundum rationem bullæ, & mentem eam ferentis, per prædicta, secundum quas intelligenda sunt iuridice. cap. *intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi: quia non sermoni res, sed sermo rei debet esse subiectus.* de verbor. signific.

10 Ad secundum responderi potest primo, quod nimium rigorosi visi fuerunt canones illi antiqui, iubentes vitare excommunicatos generaliter, Martino V. & Concilio Constantiensi: & ideo per præfatam extrauagan. ad euitanda fuerunt temperati. Et credendum est S.D.N. qui

temperantiam & mediocritatem maxime colit, maluisse sequi mediocritatem Martini V. quam extremitatem & rigorem canonum antiquorum. Secundo responderi potest, multo maiorem rationem dictare, vt vitetur excommunicatus generaliter, quam vt vitetur bannitus generaliter: siquidem excommunicatio iure diuino dictat & habet executionem sum iure innatam: ita quod nec appellatio iusta eam suspendit, cap. pastoralis. 6. verum. de appellat. bannitio autem iudicis humano iure dictat, & non habet executionem innatam, vt palam est.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum ob sui proximi defensionem, tunc demum euitat excommunicationem, si seruauit moderamen inculpatæ tutelæ.*

2 *Percussio grauis & enormis in clericum redditur ob magnam sanguinis effusionem, & propter liuorem & maculam inde causatam. Vnde Episcopus ab illa non absoluit.*

3 *Excommunicatus ob grauem & enormem clerici percussionem Romam mittendus est pro absolutione, nec excusatur ob minorem ætatem, nisi sit impubes; nec ob patriam potestatem, si absque patris præiudicio potest ire. nu. 5. eum autem, qui non posset nisi mendicando ire, absoluit Episcopus, si non sit solitus mendicare; sed cessante hoc impedimento, tenetur Romam ire. num. 6.*

CONSILIVM XXIV.

AD multa quæ hic cumulate quæruntur ex parte A. clerici, qui alterum clericum percussit lapide cum magna sanguinis effusione, Re-
1 spondetur primo, quod si præfatus A. percussit aliter quam pro defensione propria, vel proximi, cum moderamine inculpatæ tutelæ, incidit in excommunicationem cap. si quis suadente. 17. q. 4.
2 Secundo, quod videtur percussio prædicta grauis & enormis, ita quod non pertinet absolutio excommunicationis inde exortæ ad Episcopum, per cap. peruenit de senten. excommun. & per extrauag. quæ Pio II. ab aliquibus tribuitur, quam nos citamus in Manu. confess. cap. 27. num. 90. propter magnam effusionem sanguinis, & propter liuorem, & maculam, quæ illa effecit.
3 Tertio, quod præfatus A. non excusatur à veniendo ad Papam pro absolutione propter ætatem: quia licet non sit maior 25. annis, est tamen maior impubere, qui solus videtur excusari per cap. vlt. de senten. excommunic.
4 Quarto, quod ratione paupertatis videtur posse excusari: quia nihil videtur habere quod sufficiat ei ad accedendum ad Sedem Apostolicam, & non tenetur mendicare, quia non est solitus id facere, vt diximus vbi supra num. 88. post Panorm. in cap. ea noscitur. de sent. excom.

sed

Digitized by Google

ſed ſi abſoluatur ab Epiſcopo propter hoc impedimentum temporarium, tenebitur præſentare ſe ipſi Papæ, ceſſante impedimento, per cap.quamuis.de ſent.excom.& cap.eos.eod.tit.lib.6.

5 Quinto, quod etiam excuſari poſſet ratione patriæ poteſtatis, ſi abſque præiudicio patris venire non poſſet: quod an id facere poſſit, necne, iudicio prudentis confeſſoris relinquitur.

SVMMARIVM.

1 *Notorius excommunicatus, ante denunciationem vitandus cenſendus eſt, qui coram maiori parte conuentus clericum à ſede expulit, vel brachio violenter traxit.*

CONSILIVM XXV.

AN monachus ante legitimam ætatem ordinatus presbyter, & ſolitus ſedere vltimus presbyterorum, donec celebraret, & adeptus legitimam ætatem iuſſus celebrare, vel vltimus presbyterorum ſedere, & parens alteri parti præcepti diſiuncti ſedendo in vltimo loco, cum poſt aliquot dies gratiæ agerentur in menſa, ſurrexit, & vt caperet locum inter ſacerdotes ſibi competentem iuxta tempus ſuæ profeſſionis, manus intulit violentas in duos presbyteros ſuperius ſedentes, alterum brachio trahens, alterum à loco excutiens, inciderit in canonem ſi quis ſuadente.

1 Reſpondeo primo, multis modis ipſum lethaliter peccaſſe. Primum, volendo auctoritate priuata proximum à loco, quem poſſidebat, expellere in præſentia iudicis ſuperioris vtriuſque, à quo poterat petere reſtitui ſibi eum, ſi ad ſe pertineret. Secundo, contraueniendo præcepto ſuperioris à ſe acceptato. Tertio, gratias, quæ Deo pacifice agi cœperant, interturbando. Quarto, totum conuentum ſcandalizando. Quinto, manus iniurioſas in duos presbyteros inijciendo.

Secundo, quod non ſolum peccauit mortaliter omnibus modis ſupradictis, ſed etiam incurrit excommunicationem maiorem per præfatum canonem fulminatam; & adeo quidem, quod ſine alia iudicis auctoritate debuit ab omnibus euitari; quia licet excommunicatus à iure regulariter non debeat vitari, donec denuncietur, per extrauag. ad euitanda. Martini V. cuius tenorem referimus nos in Manu. confeſſ. cap. 27. nu. 35. fallit tamen in inijciente manus violentas notorie in clericum, vt ipſe iniecit, cum id maior pars conuentus viderit; præſertim quod clerici, in quos iniecit, erant presbyteri; quod plurimum auget peccatum: quod vtinam ei, & mea mihi condonet Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui peccantium miſeretur. &c.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Clericum casu cum vxore repertum, si incontinenti impetu doloris occidit vir, non est excommunicatus; secus si se abscondit, ad hoc vt clericum ad eam accedentem deprehensum, vel postea remisso dolore, eum occidat.*

CONSILIVM XXVI.

AN cap. si vero. il 1. de sent. excomm. habeat locum in eo, qui occidit presbyterum inuentum cum vxore sua?

1 Respondeo, quod sic, si casu inuenisset, & ex continenti occideret illum, non autem qui postea, & remisso dolore id facit, secundum Ang. verb. excommunicatio 5. §. 9. Sed quid de marito, qui se abscondit domi, vt presbyter id ignorans veniret ad domum, & inuentum cum vxore occideret eum? Et videtur idem, cum contextus illius cap. generaliter loquatur, arg. l. de pretio. ff. de public. in rem act. & quia intentio Papæ videtur fuisse, quod maritus non incideret in excommunicationem ob percussionem clerici in casibus, in quibus liceret lege sæculari eum percutere. Quicquid sentiat Fortunius in tractatu de vltimo fine, illatione 11. versic. verum. num. 185. qui putat percutientem quidem excusari, sed non occidentem. Et dico, quod si in casu proposito non occidit impetu subito doloris, sed præcedente maturo iudicio, tutius dicitur quod sic, secundum mentem Angeli, verbo excommunicatio. §. 19. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non est censendus, qui subiratus amicum manu à se repulit: quia lenitas huius violentiæ, maxime inter amicos, excusat à mortali peccato.*

CONSILIVM XXVII.

AN canonicus, qui subiratus ob quædam contenta in quadam schedula, quam legebat, concanonicum petentem, vt sibi faceret copiam eam legendi, repulit à se, tangendo eum manu, qui non accepit illud in iniuriam, incidat in canonem si quis suadente?

1 Respondetur, quod non: quoniam nemo incurrit excommunicationem maiorem generaliter latam, nisi ob peccatum mortiferum, cap. nullus. & cap. nemo. 11. q. 3. & prædicta repulsio facta inter amicos concanonicos, & familiariter conuersare solentes, non videtur culpa mortifera:

Digitized by Google

tifera: quia in omni materia paruitas rei excuſat à culpa mortifera, per ea, quæ tradimus in Manu. confeſſ. prælud. 9. num. 13. poſt S. Thom. & alios in multis locis: & magis excuſat inter amicos, & ſocios, & inter ſe conuerſare ſolentes, quam inter alios, argum. cap. quoniam. de vita, & honeſt. Cleric.

SVMMARIVM.

1 *Clericos noctu arma portantes, in Gallia licite, ob immemorabilem conſuetudinem, capit Iudex ſecularis, ac etiam punit: qua conſuetudine ceſſante, adhuc capi poſſunt ducendi ad ſuum Iudicem competentem. nu. 2. & hoc iuſte, vt impediantur à delicto, ad quod præſumuntur accedere. num. 3. peccant tamen, dum eos ſponte donantes arma, liberos dimittunt, non tamen ob id, incidunt in excommunicationem nu. 2. & nu. 4. nec in conſcientia tenentur illa, vti turpiter data, reſtituere, nec in foro exteriori ad id cogi poſſunt. num. 5. per Epiſcopum qui in hoc non eſt contra capientes Iudex competens: nec per Iudicem ſæcularem. num. 6.*

2 *Excommunicationem cap. ſi quis ſuadente. non incurrit is qui per metum cogit clericum ad dandum arma, vel alia quæ geſtat, modo eius corpori vim non inferat, & multo minus ſi metus eſſet iuſte illatus; quia nec actionem, quod metus cauſa, parit.*

6 *Monachi ſi eorum bona mobilia, quæ ad laicos peruenerunt, repetant, de rigore iuris poſſunt agere coram Iudice Eccleſiaſtico; quia ſunt bona Eccleſiaſtica, ſicut de bonis propriis clericorum.*

CONSILIVM XXVIII.

PRAEFECTVS vigiluim ſæcularis, agens noctu excubias, inuenit clericum ordine ſacro inſignitum armatum, quem iuſte potuiſſet capere, & deducere ad Epiſcopum, vel Proepiſcopum. Clericus autem tradidit ei ſponte arma, ne duceretur ad Epiſcopum. Quæritur primo, an præfatus Præfectus vigilum inciderit in excommunicationem cap. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. Secundo, an ſaltem male fecerit, & peccauerit. Tertio, an puniri poſſit ab Epiſcopo.

1 Ad ſupradicta reſpondeo primo, quod in Gallia ob crimen, quod appellatur in ea portus armorum vetitus, iudex ſæcularis poteſt punire clericum arma indebite portantem pœna ciuili, virtute conſuetudinis immemorabilis, quæ habet vim priuilegij, iuxta l. hoc iure. §. aquæductus. ff. de aqua quotidiana & æſtiua. & cap. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verb. ſignific. vt late refert Steph. Aufre. in repetit. clem. 1. de officio ordinarij, regul. 1. fallentia 10. & conſequenter poſſet in illo regno Præfectus vigilum, vel is, ad quem ea de re notio pertinet, punire eum pœna perditionis armorum, vel alia maiori, pro exceſſus qualitate.

Digitized by Google

2 Secundo, quod certum eſt apparitores, ſiue Algoziles iudicum ſæcularium Hiſpaniæ frequenter capere clericos, etiam ordinum ſacrorum, & ſcholaſticos à iuriſdictione ſæculari omnino exemptos, portantes arma noctu; & quod rogati ab eis, ne ducant eos ad manus Epiſcopi, vel ad magiſtros ſcholarum, dimittunt illos, armis tamen ſibi ſponte dimiſſis: quod in vtrorumque vtilitatem cedit. Nam clerici, & ſcholaſtici non deducuntur ad iudices ſuos, & ſequenti die pauca pecunia redimunt arma, & mox etiam aliquando nocte ſequenti deferunt illa, & inuenti cum eis, iterum traditis illis apparitoribus, ſoluuntur, & ſequenti mane iterum redimunt ea; ita quod illa geſtatio armorum ſit quædam vindemia, & meſſis apparitorum.

Tertio, quod nuſquam legi, nec audiui, quod iudices ſæculares, nec apparitores Hiſpaniæ allegarent pro ſe conſuetudinem ſimilem illi Gallicanæ immemorabili, quę priuilegium generaret in Hiſpania ſæcularibus caſtigandi clericos ſuper crimine portus armorum.

Quarto, quod credo apparitores huiuſmodi non incidere in excommunicationem præfati canonis ſi quis ſuadente. non quidem eo quod capiunt eos portantes arma; quia licet eis id facere ob rationem infra in 5. fund. ſcriptam: & ita non peccant in eo mortifere, quod requiritur ad incurrendam excommunicationem maiorem, cap. nemo. & cap. nullus. 11.q.3. non etiam eo quod capiunt arma; quia non tollunt illa violenter, quod canon requirit, ſed ſponte data recipiunt. Nec obſtat quod metu deductionis ad competentes iudices illa tradunt. Tum quia ad incurrendam excommunicationem illius canonis non ſufficit metum inijcere, neque metu iniecto bona capere, ſed requiritur, vt violentia fiat perſonæ gaudenti priuilegio illius canonis: verba enim eius ſic habent, *Si quis ſuadente diabolo manus violentas*, &c. Tum quia apparitores non inferunt illum metum iniuſte, ſed iuſtiſſime: quia iuſte poſſunt eos ducere ad ſuos iudices, & huiuſmodi metus non inducit violentiam, immo neque metum, ex quo naſcatur actio quod metus cauſa. vt eſt caſus ſingularis in l. ſi mulier. ff. quod metus cauſa. iuncta ſua gloſſ. in hoc apta.

3 Quinto, quod præfati apparitores non peccant eos capiendo: quia licet neque iudex ſæcularis, neque apparitores eius poſſint regulariter auctoritate propria clericos capere, fallit tamen quando id faciunt ad obuiandum delicto committendo, ſiue conſtet quod volunt committere delictum, ſiue præſumatur, iuxta gloſſ. adiuncto text. in cap. 2. de hæret. quam in hoc commendat Decius in cap. cum non ab homine. de iudic. num. 10. vbi, & in cap. vt famæ. de ſenten. excommunic. dicit Panormit. quod familia poteſtatis ſæcularis poteſt capere clericum incedentem noctu cum armis, quia præſumitur ire ad delinquendum.

4 Sexto, quod arbitror præfatos apparitores peccare grauiter coram Deo, capiendo eos principaliter, vt quærant arma eorum, & eis acceptis eos dimittant. Tum quod ſine iuſto titulo videntur ea capere, cum

tum non deducant eos ad iudices competentes ; quia non faciunt id, ob quod accipiunt illam poteſtatem capiendi, quæ eſt cauſa capturæ, ſcilicet deductionem ad iudices competentes. Hoc tamen peccatum, quia non eſt peccatum violentiæ illatæ perſonæ clerici, vel ſcholaſtici, non videtur ſufficiens ad incurrendam præfati canonis cenſuram, per prædicta.

Septimo, quod præfati apparitores poſſunt per iudices competentes ob hoc peccatum, vel delictum, puniri: quia intereſt reipub. l. ita
5 vulneratus. ff. ad l. Aquil. cap. vt famæ. de ſententia excommun. Arbitror tamen non teneri eos de præcepto in foro animæ ad reſtituendum accepta, donec condemnentur. quia arma prædicta videntur dari ob turpem cauſam, ne ſcilicet iuſte capti deducantur ad iudices competentes, & ob turpem cauſam ſunt accepta, nempe ne deferant captos ad præfatos iudices, ob quam deductionem data eſt eis poteſtas illos capiendi: & nos probamus efficaciter in Manual. confeſſ. cap. 17. num. 30. turpiter datum, & turpiter acceptum, non eſſe de præcepto reſtituendum.

Octauo, quod puto præfatos clericos non poſſe arma illa repetere, etiam in foro exteriori, per l. vbi. & ſeqq. ff. de condiction. ob turp. cauſ. quæ habent expreſſe non poſſe repetere eum, qui turpiter dat, ab eo qui turpiter accipit.

6 Nono, quod certum eſt iudicem ſæcularem, cuius eſt apparitor, eſſe iudicem in hoc competentem. An autem idem dici poſſit de Epiſcopo, vtrum ſit iudex competens, videtur dubium. Nam pro parte affirmante facit, quod capiendo arma clericorum, videntur capere res Eccleſiaſticas, & ita ſacrilegium committere, argumen. cap. qui prædia. 12. quæſt. 2. ratione cuius poſſunt conueniri coram vtroque iudice, tam Eccleſiaſtico, quam ſæculari, cap. cum ſit. de for. compet. Sed pars negans videtur verior. Tum quod nec Rex Hiſpaniæ, nec iudices eius id paterentur. Tum quod, licet clerici ſint Eccleſiaſtici, arma tamen eorum non ſunt res Eccleſiæ, niſi eſſent monachi, quorum omnia bona ſunt Eccleſiaſtica, cap. non dicatis. 12. q. 1. quo caſu de rigore iuris poſſet pars affirmans teneri. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prælati regulares Epiſcopo inferiores de iure ſuos ſubditos per ſe, & ſi vrgeat neceſſitas, per alios, modo ſint clerici, vel monachi, correctionis cauſa verberare poſſunt: at ex priuilegio conceſſo Minoritis id etiam extra neceſſitatem exequi poſſunt. & nu. 3. at per conſuetudinem generalem Galliæ, quæ etiam videtur vigere in Italia, idem abſolute poßunt facere per laicos, idq. ſine omni pœna, & peccato, cum ſit rationabilis. nu. 7. 8. & 10.*

2 *Ignorantia iuris regulariter non excuſat: ſi tamen ſit probabilis, & cauſa peccati, excuſat, & num. 10. præſertim religioſos, ac etiam clericos, qui talia iura ſcire*

non

Digitized by Google

non tenentur. num.6. & maxime si sit iuris modicum frequentati, cuius ignorantia excusabiliter toleratur. num.4. in fin. & hoc modo id quod sit non sit contra ius naturale, vel diuinum: quia tunc licet excusaret à pœna, non tamen excusaret à peccato. num.5.

4 *Error circa intelligentiam Iuris, & priuilegiorum excusat à peccato mortali eum qui bona fide contra illa facit.*

7 *Consuetudo rationabilis introducta contra ius positiuum, illa dici potest, quæ decens & honesta apud prudentes & timoratos reputatur, iuriq. naturali seu diuino non aduersatur, hacq. excusat à culpa, & pœna. & num.8. & 10. at si sit irrationabilis, excusat quidem à pœna imposita per ius positiuum, sed non à peccato. num.9. & 10.*

CONSILIVM XXIX.

PRAELATVS quidam ordinis Minorum, bona fide credens id sibi licere, fecit causa iustæ correctionis verberare quemdam religiosum sibi subditum per laicum familiarem monasterij deferentem habitum tertij ordinis Minorum; Quæritur, an sit excommunicatus.

Respondeo primo, pro parte negante facere duo priuilegia Alexandri
1 VI. & Leonis X. quibus facta est Prælatis fratrum Minorum facultas castigandi subditos suos per alios, non obstante cap. vniuersitatis. de senten. excommunicationis.

Secundo, quod ignorantia excusat quem à pœna, etiam in hac ipsa materia, cap. si vera. de senten. excomm. & aliquando etiam à culpa, cap. 2. de const. & specialius quo ad materiam nostram in cap. 2. eodem titulo lib. 6.

Tertio, quod nemo incurrit excommunicationem ipso iure ob aliquam dispositionem generaliter excommunicantem, nisi propter peccatum mortale, cap. nemo. & cap. nullus. 11. q. 3. At præfatus Prælatus non videtur peccasse mortaliter.

Pro parte autem affirmante facit primo præfatum cap. vniuersitatis, quod habet in summa, Abbates, & alios Prælatos inferiores Episcopis, posse quidem causa correctionis verberare suos subditos per se, vel si subsit necessitas, per alium, modo ille sit clericus, vel monachus: & in casu nostro verberatio fuit facta per alium, qui non erat clericus, nec monachus.

2 Secundo, quod ignorantia iuris regulariter non excusat, cap. ignorantia facti, non iuris, excusat. de reg. iur. lib. 6. & constat, hanc, quæ prætenditur, ignorantiam esse iuris, & non facti.

3 Quibus præmissis, respondeo primo præfata priuilegia Alexandri & Leonis nihil prodesse præfato D. consulenti; quoniam intentio eorum solum fuit statuere, quod correctio posset fieri à Prælatis per alium absolute, etiam si non vrgeret aliqua necessitas id faciendi per alium, modo ipse esset frater sibi subditus, vt exprimit Leo, cuius priuilegium videtur

Digitized by Google

videtur aliqua ex parte maius priuilegio Alexandri, ita quod solum ampliet illud cap. ad hoc, vt corrigere possit per alium, etiam si necessitas non vrgeat; non tamen ampliauit ad hoc, vt possent id facere per laicum. etiam si necessitas vrgeret.

4 Secundo, quod error male intelligendi priuilegia illa posset excusare D. consulentem, si ex illorum malo intellectu bona fide credidisset præfatum cap. ampliatum esse per illa, etiam ad id, quod proxime diximus non esse ampliatum secundum verum intellectum: quia transgrediens legem humanam, bona fide errando in intelligendo illam, non peccat mortaliter; vt singulariter dicit Innoc. cap. per tuas. 2. de simon. commend. à Bal. in l. ab eo. C. quomodo & quando iudex. dicens per illud, iudicem errantem in subtilitatibus iuris non peccare mortaliter; quod sequitur alia multa congerens Felin. in cap. 1. num. 25. de re iudic. & quod Ioannes Monach. recept. in reg. iuris ignorantia. de reg. iur. lib. 6. dicit, quod ignorantia iuris parum frequentati excusabiliter toleratur.

5 Tertio, quod etiam ignorantia præfati cap. vniuersitatis. excusauit eum, si fuit probabilis, & causa illius modi verberandi, id est, quod non verberasset sic, si sciuisset contrariam legem. Tum quia ignorantia probabilis iuris æquiparatur ignorantiæ facti, iuxt. gloss. recept. in c. vnico, de postul. præla. lib. 6. verb. de cætero. ex qua id colligunt Ioa. And. Dom. & Franc. Tum quia ignorantia præfatâ non est contra ius naturale, neque diuinum, cum per sola illa non teneatur Prælatus ad corrigendum, & verberandum per se, neque per clericum, vel monachum, quando iuste potest verberare per alium, vt palam est. Tum quia ignorantia statuti, immo & legis communis, imponentis aliquam pœnam facienti aliquid, etiam de se malum, & iure naturali, vel diuino prohibitum, excusat ab illa pœna, per ea, quæ latius dicimus in Manual. confess. cap. 17. nu. 274.

6 Quarto, quod dubitari potest, an ignorantia præfati D. consulentis sit crassa, vel supina: nam ab vna parte videtur quod sic: quia est ignorantia iuris communis, quod omnes scire tenentur, l. leges. C. de legibus. Sed contrarium videtur verum. Tum quia prædicta lex continet ius humanum, vt supra insinuatum est: quod facilius ignoratur, quam ius naturale & diuinum, 9. notandum. adiunct. gloss. notab. 1. q. 4. Tum quia hoc ius est satis remotum à iure naturali, & diuino; cum per illa parum referat an reus verberetur per laicum, vel clericum: eodem enim modo est verberandus per vnum, atque per alium, vt palam est. Tum quia religiosi, immo nec clerici, non tenentur scire iura huiusmodi humana: adeo quod opprobrium est illis, ostendere se peritos disceptationum forensium, l. consulta. C. de testa. & l. repetita. C. de Episc. & cler. Tum per præfatum dictum Innoc. & alia in eo dicto supra posita.

7 Quinto, quod in tota Gallia seruatur contrarium huius iuris per con-

consuetudinem generalem, teste Steph. Aufrerio in repet. clemen. 1. de offi. ordi. in reg. 3. fall. 2. quæ sub nomine tractatus de potest. sæcul. super eccles. est sita in volumine nono tractat. ita quod in curijs Episcopalibus passim torquentur, & causa correctionis verberantur, siue fustigantur clerici per laicos. quæ consuetudo, si est rationabilis, excusat à culpa & pœna, arg. cap. fin. de consuet. & mea sententia est rationabilis, quidquid sentiant Anton. Panor. & Felin. in d. cap. vniuersitatis. & Panor. & Felin. in cap. vt famæ. de sentent. excommunicationis. Tum quia non est contra ius naturale, neque diuinum; & quia decens est & honestum, ne clerici & monachi vtantur officio adeo vili, cuius exercitium etiam monachi, qui omnibus honoribus, saltem sæcularibus, renunciarunt, vile putant, & infame. quam consuetudinem etiam in Italiam penetrasse satis testatur Panor. in d. cap. vt famæ. dicens, Anton. consuluisse non debere id fieri, & tamen eius consilium non fuisse seruatum. immo, vt audio, in ipsamet Vrbe laici executores, birri, & manigoldi, de licentia Illustriss. Vicarij Papæ, torquent, & fustigant æque ipsos clericos, ac laicos.

8 Sexto, quod si hæc consuetudo est rationabilis, præfatus D. consulens nec est excommunicatus, nec quidquam peccauit; quidquid Ant. Panor. Felin. & aliquot alij sentiant; illa firma ratione, quod consuetudo rationabilis tempore legitimo continuata derogat legi humanæ, cap. final. de consuet. cum sibi concord. & quod lex prædicta de verberando clericum per clericum & monachum, & non laicum, est humana, vt prædictum est. Quod autem consuetudo præfata sit rationabilis, concludunt necessario duo, scilicet, quod non est contra ius naturale, neque diuinum: & quod decens est, & honestum, ne clerici, &c. & illud est decens, & honestum, quod non est contra ius naturale, neque diuinum, & viris prudentibus & bene moratis videtur tale, arg. cap. quo iure. 8. distin. & cap. quisquis. 41. distin. quod posset muniri multis, quæ traduntur per omnes, & præsertim Roch. in d. c. fin.

9 Septimo, quod consuetudo prædicta, etiam si esset irrationabilis, excusasset D. consulentem ab excommunicatione, licet non à peccato; quoniam consuetudo, etiam irrationabilis, & quæ est contra ius naturale diuinum, excusat transgressorem legis à pœna humanitus posita, licet non ab æterna diuinitus constituta, iuxta gloss. celebrem & recep. cap. denique. 4. dist. cui est satis similis à multis putata sing. in cap. cum venerabilis. de consue. ver. migrasse.

10 Itaque resoluendo respondetur primo, quod, licet præfatus D. consulens non fuisset excusatus per præfata priuilegia Alex. & Leonis recte intellecta, tamen potuisset excusari per errorem intelligendi ea male, bona tamen fide.

Secundo, quod ignorantia præfati cap. vniuersitatis. si sincera fuit, & causa præfati modi verberandi, excusauit eum, etiam si nulla esset consuetudo illi contraria.

Tertio,

Tertio, quod excusauit eum consuetudo contraria, si qua est in Italia similis illi, quę est in Gallia, qualem credimus esse, siue dicatur rationabilis, qualem arbitror esse, siue irrationabilis. Et quia per hæc dicta colligitur responsio clara oppositorum, non respondetur ad ea.

SVMMARIVM.

1 *Episcopum per vestem, etiam publice, trahens citra animum iniuriandi, non est excommunicatus: item & quando dicta tractio esset iniuriosa, & mortalis, habens annexam excommunicationem: si tamen leuis sit, non erit talis excommunicatio Papæ reseruata. num 4.*

2 *Excommunicatio canonis si quis suadente non incurritur sine peccato mortali, nec sine dolo, à quo quælibet causa, etiam iniusta, excusat.*

3 *Clericum retrahere, & impedire potest laicus, vt futurum scandalum, seu peccatum impediat.*

4 *Excommunicatus qui cum non esset, fuit absolutus cum iuramento Romam veniendi, declarationem petet prudenter.*

CONSILIVM XXX.

MILES quidam Hierosolym. bono zelo volens vitare scandalum, quod videbatur consecuturum verba cuiusdam Episcopi alloquentis arroganter Magistrum Magnum ordinis, comprehendit eum iuxta extremitatem almuciæ partis posterioris, vt conuerteret faciem retro, & suaderet silentium, & discessum. Quæritur, an inciderit in excommunicationem.

1 Arbitror, prædictum militem non incidisse in pœnam canonis si quis suadente. 17. quæst. 4. Tum quia illa non incurritur, nisi manus iniectio sit peccatum mortale, per ea, quæ nos citamus in Manuali confess. cap. 27. num. 78. & prædicta apprehensio & tractio non fuit
2 peccatum mortale, immo neque veniale, sed potius meritum. Tum quia prædicta pœna non incurritur sine dolo, vt tradunt Panormit. & Decius in cap. cum non ab homine. de iudic. & probatur per illa verba prædicti canonis, *Suadente diabolo*. & prædictus miles nihil fecit dolo, sed bono fine: & à dolo excusat quælibet alia causa etiam iniusta, vt in hac ipsa specie dixit Decius vbi supra, num. 10. per iura ibi citata. Tum quia potest etiam laicus retrahere, capere, & retinere clericum ad impediendum delictum, & scandalum futurum, vt ibidem Panorm. & Decius cum communi affirmant, per multa ibi per ipsos citata. & prædictus miles prehensionem prædictæ almuciæ fecit ad impediendum delictum, & scandalum, quod ex prædicta allocutione parum modesta
4 probabiliter timebatur oriendum, & consequendum. At quoniam præfatus miles fuit ad cautelam absolutus propter impedimenta veniendi

niendi ad Papam, & iurauit venire ad ipſum, ceſſantibus impedimentis; prudentiæ fuerit petere à ſua Sanctitate abſolutionem ad cautelam, vel declarationem, quod non inciderit in prædicti can. pœnam; quod facile ſua Sanctitas faciet, attentis prædictis, & quod prædicta prehenſio, etiam ſi fuiſſet iniurioſa, erat leuis, & conſequenter excommunicatio non erat reſeruata Papæ, per textum ſingularem cap. peruenit. de ſententia excommunicationis: quod nos declaramus in dicto Manu. cap. 27. num. 89. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum capiens, ad hoc vt incidat in bullam Cœnæ, inter cætera requiritur, vt illos capiat, tamquam publica perſona, vſurpando ſibi iuriſdictionem illos capiendi: vnde qui illos capit vt fur, vel vt creditor beneficiarij, non ligatur.*

2 *Declaratio quod quis inciderit in excommunicationem facta, parte non citata, eſt nulla; & à tali declaratoria poteſt appellari, eamque ſuſpendit ipſa appellatio.*

CONSILIVM XXXI.

QVIDAM Epiſcopus cuidam nepoti ſuo ex fratre debebat 80. ſcuta, quæ multis vicibus rogatus noluit ſoluere. Nepos eius, qui extra ſuum Epiſcopatum degebat cum quibuſdam alijs, adiuit quoddam oppidum Epiſcopatus prædicti ſui patrui nocte, & accepit ex granario Epiſcopi granum pro ſcutis ſibi debitis: quod cum reſciſſet Epiſcopus, declarauit nepotem incidiſſe in bullam Cœnæ Domini, & denunciauit eum excommunicatum. Quæritur quid iuris?

1 Reſpondeo primo, quod præfatus nepos videtur male feciſſe, accipiendo illud granum auctoritate propria, contra l. extat. ff. quod met. cauſa. & l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.

Secundo, quod tamen non incidit in excommunicationem bullæ Cœnæ contentam in 14. cap. eius, vt annotauimus ſuper ead. inſerta in Manu. cap. 27. num. 69. poſt Caiet. in ſumma verb. excommunicatio. cap. 27. de quinque requiſitis ad hoc, vt capiens fructus Epiſcopatuum, vel aliorum beneficiorum, incurrat illam excommunicationem. Tum quod vnum de quinque illis requiſitis eſt, vt capiat eos auctoritatiue, vſurpando auctoritatem capiendi eos tamquam dominus, vel publica perſona. At præfatus nepos non cepit illud vſurpando ſibi vllam auctoritatem publicam ordinariam, vel delegatam capiendi illud, ſed tamquam creditor, qui putabat ſibi licere capere de bonis ſui debitoris tantum, quantum ſibi debebatur, vti multi putant, & aliquando licet, concurrentibus circumſtantijs, quas nos ponimus in dict. Manu. conſeſſ. cap. 17. num. 114. Alterum, vt capiat eos vt fructus, & reditus Eccleſiaſticos. At præfatus non cepit illud tamquam res Eccleſiaſticas,

ſed

ſed tamquam particulares ſui debitoris, qui nullatenus illi ſoluere volebat. Tum quia, etiam ſi cepiſſet eos fructus tamquam fur & latro, non incurriſſet illam excommunicationem, vt Caiet. vbi ſupra recte determinat.

2 Tertio, quod declaratio, qua præfatus Epiſcopus declarauit excommunicatum præfatum ſuum nepotem, fuit iniuſta, & ipſo iure nulla: quia fuit lata ſine citatione legitima. Nam licet excommunicatio lata ſine monitione regulariter valeat, iuxta cap. ſacro. de ſent. excomm. & appellatio non ſuſpendat eam, cap. is qui. de ſent. excommunicationis. lib. 6. declaratio tamen, quod quis eſt excommunicatus, non valet ſine citatione, iux. gloſſ. clem. 1. de cenſib. in verb. ſi conſtiterit. & appellari poteſt ab ea, & ſuſpendit eam, iuxta gloſſ. ſolemn. in cap. cupientes. in §. quod ſi per. il ſecundo. de elect. lib. 6. verb. priuatos. & declarat. latius Felin. in cap. Rodulphus. de reſcript. num. 41.

SVMMARIVM.

1 *Conatur qui aliquid facere, non ſecuto effectu, etſi debeat puniri, attamen non incurrit cenſuras contra facientes decretas.*

2 *Inſequentes hoſtiliter, hoc eſt, animo iniuriandi Epiſcopum, etſi non incidant in excommunicationem latam in iure, incurrunt tamen in latam per bullam cœnæ; ſed ab ea ſunt immunes, qui ſolummodo locum, in quem antea idem Epiſcopus, vel etiam Cardinalis ſe receperat, animo hoſtili aggrediuntur.*

CONSILIVM XXXII.

HOMINES quidam tranſeuntem Epiſcopum per ciuitatis plateam offendere volebant: quos cum Epiſcopus ita animatos vidiſſet, per aliam viam declinare cœpit. Tunc homines illi, & cum eis turba de vniuerſitate multa, cum armis, clamoribus iniurioſis, variiſque contumelijs inſecuti ſunt ipſum Epiſcopum; alij, dum fugeret; alij, poſtquam ſe in locum receperat munitum, & quidem animo offendendi, ac per inſultum locum munitum, & ipſum Epiſcopum capiendi.

Dubitatur, an omnes illi de vniuerſitate homines excommunicationem incurrerint.

Reſpondeo primo, certum eſſe, neminem prædictæ vniuerſitatis incidiſſe in excommunicationem cap. ſi quis ſuadente. 17. quæſt. 4. propter iniurias, quas in Epiſcopum dixit, vel fecit: quia nemo eum percuſſit;
1 & ad incurrendam illam non ſufficit voluntas percutiendi, neque conatus ad percutiendum, quantumlibet fuerit percuſſioni proximus, ſecundum omnes, quos etiam nos ſequimur in Manual. capite 27. num. 50. & 51. Tum quia licet regulariter conatus ad delinquendum debeat puniri, iuxta cap. ſi forte. & alia multa. de pœnit. diſt. 1. & alia, quæ

Digitized by Google

quæ tradit Felin. in tract. an conatus debeat puniri, non secuto effectu, in principio; fallit tamen quo ad censuras: nam impositas contra facientem, non incurrit qui tantum conatur facere, per ea, quæ ipse Felin. citat ibidem fallentia 6.

2 Secundo, quod iuxta sola iura decretalium, sexti, & clementinarum, & extrauag. impressarum, nemo prædictæ vniuersitatis incurrit excommunicationem propter insecutionem Episcopi: quia licet per illa iura incurrat excommunicationem, qui hostiliter insequitur Cardinalem, vt habet cap. felicis. de pœnis lib. 6. non tamen incurrit eam per solam insecutionem Episcopi, nisi percutiat, capiat, vel banniat eum, iuxta clement. si quis suadente. de pœnis.

Tertio, quod per bullas Cœnæ Domini, quas protulerunt S. D. N. & Pius V. prædictum cap. felicis. fuit extensum ad omnes Episcopos: ita quod, vt nos in d. cap. 27. num. 67. & 97. declarauimus, Episcopi quo ad hoc sunt effecti pares Cardinalibus; eo quod, vt qui Cardinalem hostiliter insequitur, incidit in excommunicationem bullæ Cœnæ, ita etiam qui sic insequitur Episcopum quemlibet.

Quarto, quod duo videntur debere concurrere, ad hoc, vt per insecutionem incurratur prædicta excommunicatio. Vnum, quod sit insecutio siue secutio, qua vnus post alium priuatim vadit: verbum enim *insequi*, componitur ab in, & sequi, vt Archid. relatus ab Ancharano, & Dominico, ait in d. cap. felicis. & ita non dicetur insequi, nisi qui sequitur. vnde Franeus ait, illum dici insequi, qui sequitur alterum, & qui hostili & malo animo iniuriandi sequitur.

Quinto, quod ex præcedenti dicto sequitur, quod illi soli prædictæ vniuersitatis videntur incidisse in excommunicationem, qui Episcopum præeuntem, & fugientem in domum suam, vel in partem tutiorem eius, vel in domum protectoris, à dorso secuti fuerint, animo iniuriam ei inferendi: & consequenter non illi, qui adierunt domum Episcopi, posteaquam ille non fugiebat, sed postquam se recepit ad eam, & in ea manebat, ad defensionem forte se præparans; neque qui adiuerunt domum protectoris, posteaquam se in eam recepit Episcopus. Nam & secundum Anchar. & Dominicum, non videtur insequi Cardinalem ille, qui vadit etiam malo animo ad dandum insultum domui Cardinalis, quamuis meo iudicio Archid. non loquitur ibi de excommunicatione, quæ incurritur per insecutionem, sed per capturam; quia fundat se super dicto Innoc. in cap. nuper. de senten. excommunicationis. qui non loquitur, nec potuit loqui de insecutione illius decretalis longe post eum factæ; attamen ipsi videntur sic sensisse, & quidem recte: quandoquidem pœnæ sunt restringendæ, & nullatenus vltra propriam significationem verborum ampliandæ, cap. pœnæ. de pœn. dist. 1. & verbum *insequi*, secundum originariam & primam significationem, vt dictum est, secutionem, & motum vnius post alium significat; licet per translationem, & alias figuras, aliquando aliud significet. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Clericum in ſacris, tamquam reum criminis cogens obiecto crimini reſpondere Iudex laicus, incidit in excommunicationem bullæ Cœnæ Domini.*

CONSILIVM XXXIII.

PRAETOR ad ſe accerſiri fecit N. notorie ſubdiaconum, illiq; præcepit, vt ex quadam parte ſuperiori palatij dicti Prætoris, ſub pœna pecuniaria, non diſcederet, aſſignando illam partem pro carcere. Præterea Prætor etiam dictum ſubdiaconum examinauit tamquam principalem quo ad ſe, & teſtem quo ad alios; & ſic illum conſtituit tamquam reum: & facto dicto conſtituto, vlterius ſtetit in decretis, & illum retinuit per triduum: poſt quod tempus dictus ſudiaconus ordinario Eccleſiaſtico repetenti, ad cuius notitiam prius dicta detentio non venit, fuit, licet inuite, reſtitutus. Dubitatur, an dictus Prætor ob prædicta, vltra excommunicationem cap. ſi quis ſuadente. in quam illum incurriſſe dubium non eſt, etiam in bullam Cœnæ inciderit.

1 Reſpondeo, quod videtur is Prætor incidiſſe in cenſuram bullæ Cœnæ per xj. vel xij. vel vtramque clauſulam, vel excommunicationem illius: quamuis ego nullam videar declarationem ſpecialem facere ſuper hoc in illa bulla. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterium ingrediens ex licentia conceſſa, licet poſtea in eo ſacrilegium cum moniali committat, iure communi non eſt excommunicatus.*

CONSILIVM XXXIV.

RODERICVS habens licentiam ingrediendi monaſterium quoddam monialium, ingreſſus habuit rem cum quadam illarum. Quæritur an incurrerit aliquam cenſuram.

1 Reſpondeo quod non propter ſolum ingreſſum: nam monacha non fuit egreſſa; quia intus erat, & alter habebat licentiam ingrediendi.

Secundo, quod iure communi clauſo in corpore iuris non ſunt excommunicati propter ſacrilegam copulam. An autem aliqua conſtitutione ordinis, vel Synodali, vel alio iure, vel diſpoſitione extra corpus iuris ſint excommunicati, non poſſum reſpondere, niſi eis viſis.

SVMMARIVM.

1 *Monopolium censetur, quando vniuersitas status Ecclesiastici, & singuli illius obligant vendere omnes circulos vegetum vni è contra promittenti omnes emere: & quia sic alij prohibentur ne dictos circulos, qui ad vsum Romanæ curiæ pertinere possunt, Romam importent, ideo ligantur contrahentes bulla Cœnæ Domini.*

2 *Circuli vegetum etsi non veniant appellatione victus, seu victualium, ad illa tamen videntur referri, vel certe sunt res quæ spectant ad vsum Romanæ curiæ.*

3 *Prohibere ne Romam portentur ad vsum Romanæ curiæ spectantia is censetur, qui obligat aliquam vniuersitatem, vt sibi soli omnes circulos vegetum vendat: vnde & excommunicatio bullæ incurritur, etiam si ipse Romam portare intendat.*

CONSILIVM XXXV.

RESPONDEO ad hanc quæstionem eleganter propositam, primo, quod introspecta eius serie, intellectisq. capitulis conuentionalibus copiæ instrumenti super prædictis circulis faciendi, videtur primo per incogitantiam vel inaduertentiam positum in ea verbum *vectigalia*, pro verbo *victualia*, posito in bulla cœnæ, vt faciente ad propositum nostrum: quoniam verbum *vectigalia* non facit ad illud.

1 Secundo, quod quædam possent adduci ad iudicandum nullum monopolium per præfatas conuentiones contrahi ponderando tenore legis vnicæ C. de monopol. sed negari non posse illas sapere monopolium, quatenus per eas obligantur omnes ciues Canepinæ, & omnes accolæ territorij eius, vt teneantur vendere vni viro omnes circulos portandos Romam certo pretio conuento.

2 Tertio, quod etiam possent adduci quædam ad suadendum quod nihil continet contra bullam Cœnæ: cuius c. 9. excommunicat impedientes deferri victualia Romam: nam præfati circuli non videntur esse victualia, per l. *verbo victus continentur, quæ esui, potui, cultuique corporis, quæque ad viuendum homini necessaria sunt.* ff. de verb. signif. Cum circuli præfati non videantur necessaria esui, potui, vel cultui humano: sed negari nõ potest præfatas conuentiones aliqua ex parte repugnare præfato c. 9. Tum quia præfati circuli quamuis immediate non seruiant esui, & potui, mediate tamen satis proxime seruiunt potui, cum vinum & aqua non possent cõmode sine illis seruari, & de vno loco ad aliũ portari. Tum quia præfatũ c. 9. nõ solum excõmunicat impedientes importationem victualium ad curiã Romanã, sed etiam impedientes importationem aliorũ quorũcumque ad vsum curiæ necessariorum: & negari non potest vsum præfatorum circulorum esse necessa-

Digitized by Google

3 necessarium ad vsum Romanæ curiæ. Tum quia non obstat dicere quod per præfatas conuentiones non impeditur importatio in curia; quia emptor illorum vult importare illos Romam: non inquam hoc obstat; quia per eas impediuntur plurimi importare illos Romam,& tollitur eis libertas importandi ad illam; & ipsemet qui emit, non cogitur importare ad illam: & quod omnes iurisconsulti(vt puto)responderent,eum qui similes conuentiones faceret cum præfatis ciuibus & accolis eius super frumento,vel vino,repugnare præfato cap.9.

Quare, salua iustiore sententia, credo glorioſissimam Virginem matrem Mariam auaritiæ inimicissimam placido pectore laturam, vt per abstinentiam ab hoc contractu perdat multa scuta, quæ per illum fuisset lucratura.

SVMMARIVM.

1 *Indicans alteri gratiam rei temporalis à Pontifice obtinendam,cum pacto,vt dimidium lucri inter indicantem,& illam obtinentem diuidatur, incidit cum socio in extrauag.Bonifacij viij. & Gregorij xiij.*

CONSILIVM XXXVI.

PETRVS notam fecit Ioanni quamdam gratiam cuiusdam rei temporalis,quę à Sede Apost.obtineri poterat,eo pacto, vt dimidium vtilitatis illius perueniret ad Petrum:quam gratiam Ioannes obtinuit,& dimidium vtilitatis dedit Petro. Quæritur, an inciderit in pœnas extrauag. Gregorianæ,per quam Greg.innouauit extrauag.Bonif.VIII. quæ est 1.de senten. excommunicationis inter communes.

1 Respondemus,prędictos Petrum & Ioannem ambos incurrisse in pœnas prędictæ extrauag. vt latius colligi potest ex commentario, quo nos illam ornauimus sub tit.de datis & promiss.

SVMMARIVM.

1 *Reuelare, restituereve ob monitorium publicatum ad instantiam partis non tenetur qui iuste credit rem, de qua agitur, non spectare ad dictam partem, puta, fructus beneficij non spectare ad possidentem, quia caret titulo canonico. num.2. Idem dicitur de illo, qui probabili ratione, vel auctoritate ductus idem firmiter credit. num.4. immo & idem dicendum de eo, qui nec scit, nec scire tenetur rem ad partem pertinere,num.4.& de eo qui habet iustam credulitatem quod res illius non sit,num.3.5.& 6.at si solum dubitet, ligatur, quia in dubio debet credere,rem ad possessorem, puta fructus ad possidentem beneficium spectare: sicut & is qui nec ratione nec auctoritate probabili ductus leuiter credit rem ad possidentem non spectare.num.6.*

2 *Fructus beneficij non debentur ei qui non habet canonicum titulum, nec solutio ei facta liberat scientem. num. 3.*

3 *Obedire non teneor in conscientia possidenti prælaturam, quem scio titulum non habere.*

4 *Scire, & probabiliter credere; sciveque, & scire debere; non debere scire, & non scire paria sunt.*

5 *Scientia sicut excusat, ita & iusta credulitas, & secus si ex leui causa dubitat. num. 6.*

6 *Monitorio de restituendo & reuelando qui non paruit, videtur excusandus, vel condemnandus iuxta probabilem, vel non probabilem credulitatem, quam tunc temporis habebat.*

7 *Absolui virtute Cruciatæ potest excommunicatus, satisfacta parte, ac etiam parte non satisfacta, si offensa sit dubia, & non sit manifesta.*

8 *Absolutus ab excommunicatione, etiam si sit iniusta, tenet, modo sit facta ab habente potestatem.*

8 *Absolutus generaliter à confessario habente potestatem per Iobelæum absoluendi satisfacta parte, censetur absolutus ab excommunicatione incursa ob factum de quo tunc expresse non fuit confessus, modo tunc esset dispositus in genere faciendi quæ debebat.*

9 *Excommunicatus ingerens se diuinis, etiam psallendo in choro, non ob id fit irregularis, si vt presbyter hebdomadarius non dixit nec capitulum, nec collectam.*

10 *Excommunicatus, vbi absolutio non tenuit, fructus beneficiorum non facit suos, nec si fuit in mora illam petendi quo ad illos qui ad eius sustentationem debentur: in qua tamen non est is qui etiam culpabiliter ignorat, vel non aduertit se excommunicatum. nu. 11.*

11 *Ignorans, vel non aduertens etiam culpabiliter se excommunicatum, non petendo absolutionem, non peccat ob id quod illam non petat, licet peccet in non aduertendo se excommunicatum.*

CONSILIVM XXXVII.

PRIMO quæritur, an si alter ex collitigantibus super beneficio possideat, & alter sciat, vel credat cum non habere ius; & non reddat, vel non reuelet fructus ad illud beneficium pertinentes, sciens ad instantiam possessoris publicatas esse litteras monitorias, vt sub pœnâ excommunicationis latæ sententiæ reddat, vel reuelet quicumque tenet, vel scit res ad illud beneficium pertinentes intra certum terminum, incurrat excommunicationem.

Secundo quæritur, an ex quo confessus fuit pœnitentiario virtute Iobelæi remanserit sufficienter absolutus.

Tertio quæritur, an ex quo interfuit cum alijs in choro, contraxerit irregularitatem, fructusq. beneficij suos fecerit.

Quæstio hæc prima rem quotidianam, sed parum explicatam, & explicatu difficilem continet. Respondeo tamen ad eam primo, quod videtur

3 consu-

consulentem non incidisse in excommunicationem, licet habuisset notitiam sufficientem prædictarum litterarum monitorialium, si sciebat aduersarium non habere canonicum titulum: quia nemo tenetur reuelare ob litteras eiusmodi monitorias ea, quæ iuste credit esse sua, vel pertinere ad se, vel ad alterum, & non ad eum, ad cuius instantiam illæ sunt datæ: quod in repetit. cap. inter verba. 11. q. 3. concluſ. 6. coroll. 65. neruose probauimus post Franciscum de Ripa, & alios, quos ipse citat, licet debiliter probando in tract. de peste, fol. 81. maioris formæ 4. col. in princip. 9. insuper. At ei, qui caret titulo canonico beneficij ecclesiastici, non debentur fructus eius. Tum argu. cap. 1. de reg. iur. lib. 6. & cap. grauis. de resti. spoliat. cum eis adnot. ergo neque qui tenet eos, reddere tenetur illi, neque qui nouit illos ab alio teneri, reuelare ei. Tum quod D. Anto. in 3. part tit. 15. cap. 1. §. 2. quem sequitur Sylu. verb. beneficium. 3. ait, quod qui scit possessorem ecclesiæ, vel dignitatis non esse verum prælatum, eo quod aliquem defectum tituli patitur, licet subijciatur illi ecclesiæ, vel dignitati, tamen in foro conscientiæ non tenetur ei obedire, nec ei soluere debet, quod ecclesiæ, vel dignitati debet, nec soluendo liberatur, arg. cap. inquisitioni. de sen. excomm. quatenus loquitur de sciente impedimentum.

4 Secundo, quod idem videtur dicendum, si consulens firmiter credebat probabili ratione, vel auctoritate, quod aduersarius non habebat ius: quia quo ad hoc paria videntur esse, scire aliquem non habere ius in beneficio, quod possidet, vel credere probabiliter ratione probabili, eum illud non habere, arg. l. illud. ff. de petit. hæred. quatenus probat, eum qui credit ius aliquod esse suum, non debere illud relinquere indiscussum. sed quia illa lex habet locum etiam in dubitante, melius facit, quod nos declarando quædam dicta S. Tho. & Caiet. diximus nuper in rub. de iudic. num. 47. parificando iudicium conceptum per scientiam, & conceptum per iustam causam credendi scilicet, quod sicut sciens quod res est sua, ita credens iuste quod est sua, excusatur à restituendo, per ea, quæ tradimus in Manual. confess. cap. 17. num. 82. cum duobus seq.

Tertio, quod post præfatum Ripam in dicta repetitione cap. inter verba. vbi supra diximus, eum, qui scit aliqua bona eius, ad cuius instantiam talis monitio est publicata, esse penes aliquem, qui tamen monstrat apochã, per quam ille donauit ei, non teneri ad reuelandum ea, qui tamen vere nescit ea fuisse sibi donata, sed solum credit: & ita sicut scientia, quod res non est impetrãtis talem monitionem excusat, ita fides & credulitas probabiliter & iuste concepta, arg. gloss. singularis, quæ secunda est, cap. capellanus, de ferijs. adiuncta doctr. Panor. allegantis ibidem alias, & S. Anton. 1. p. tit. 3. cap. 10. §. 10. tit. 6.

Quarto, quod sicut paria sunt scire, & debere scire, ad obligandum, l. quod te. ff. de rebus cred. sic paria dicuntur esse ad excusandum, ignorare, & non debere scire, argumento cap. sciendum. 8. q. 1. & l. & si contra tabulas. ff. de vulg. & qui iuste credit aliquid, non debet contrarium scire.

Digitized by Google

5 Quintò, quòd ſicut ſcientia mortis coniugis excuſat ſecundo nubentem, ita etiam fides, ſiue credulitas iuſta, qua creditur mors illa, excuſat, cap. in præſentia. de ſponſal. & cap. dominus. de ſecundis nup. cum eis adnot.

Sexto, quod fides, & credulitas iuſtæ cauſæ appellationis excuſat ab excommunicatione, ſicut ſcientia iuſtitiæ, cap. ſolet. iuncta gloſ. pen. de ſent. excom. lib. 6.

6 Tertio principaliter dico, quod ſi conſulens non credebat principaliter ex auctoritate alicuius doctoris iuſta ſcientia & conſcientia præditi, ſed leui ratione, vel auctoritate, aut dubitabat, an ſibi, vel alij eſſet ius, incidit in excommunicationem: quia in dubio credendum eſt fructus pertinere ad poſſeſſorem bonæ fidei, arg. tex. ſingularis in d. l. illud.

Quarto, quod perpenſis his tribus dictis, conſulat ſeipſum conſulens, an tempore prædictæ monitionis ſciret, vel probabili ratione, vel auctoritate firmiter crederet non fuiſſe ius aduerſario, an dubitaret, vel leuiter crederet deeſſe id ius: primis duobus caſibus credat ſe non fuiſſe excommunicatum, & communiter non eſſe locum quæſtionibus ſequentibus; in tertio vero caſu credat ſe fuiſſe excommunicatum, & conſequenter eſſe locum quæſtionibus ſequentibus.

AD SECVNDAM, quæ habet locum, præſuppoſito, quod incurriſſet excommunicationem, an ſcilicet potuit abſolui à Pœnitentiarijs iobelæi? Reſpondeo, quod ſic, præmiſſa ſatisfactione, & etiam non præmiſſa, attento quod erat dubia, & non manifeſta offenſa, per c. ap. venerabili-
8 bus. 6. porro. de ſent. excom. lib. 6. Facit, quod etiam abſolutio iniuſta excommunicati, facta ab habente poteſtatem abſoluendi, valet, 6. ſane. eiuſdem cap. & ita conſulens, ſi fuit abſolutus à Pœnitentiario cum propoſito faciendi, quæ debebat, fuit etiam ab hac excommunicatione abſolutus, etiam ſi de hoc facto expreſſe non fuiſſet confeſſus, iuxta ea, quæ nos tradimus in Man. cap. 26. nu. 12. & ſeq.

9 AD TERTIAM reſpondeo primo, quod non incurrit irregularitatem, propterea quod ſe ingeſſerit diuinis, etiam pſallendo in choro, ſi tamquam presbyter hebdomadarius non dixit capitulum, & collectam.

10 Secundo, quod ſi non valuit abſolutio, non quæſiuit fructus aliorum beneficiorum, ſecundum gl. celebr. quam Panor. d. cap. & communis ſequuntur in c. paſtoralis. 6. verum. de appell. niſi forte quo ad ſuſtentationẽ ſuam, ſecundum vnam opinionem, quam tetigit gloſſ. ibidem, quæ communiter reprobatur: ſed procedere poſſe videtur pro tempore, quo excommunicatus non poſſet habere abſolutionem, ſecundum Card. in cle. vt hi qui. 6. 1. q. 20. de ætat. & qualit. quem ſequitur Decius in d. 6. verum. & merito: quia
11 ratio, quare ſecundum omnes non debeat prouideri de victu excommunicato per prædictã gloſſ. & depoſito & ſuſpenſo ſic per eamdem glo. & meliorem in c. ſtudeat. 50. diſt. illa eſt, quod excõmunicatus poteſt petere abſolutionem, depoſitus autem, & ſuſpenſus ob crimen, non: excuſatur etiam pro tẽpore quo ignorat, vel nõ aduertit ſe excommunicatũ; quia tunc non poteſt moraliter petere abſolutionem: & licet forte peccet ignorando, vel

non

by Google

non aduertendo, non tamen peccat non petendo absolutionem, arg.gloss. notabilis in cap.quia diuersitatem.de concess.præben.verb. suspensionis. adiuncto textu,ibi, *à qua & si sua culpa fuerit suspensus,&c.*

SVMMARIVM.

1 *Damnum notabile ne proximus incurrat, quilibet curare tenetur, saltem si alius desit: iuuare autem eumdem vt lucrum ex pœna exigenda faciat, nemo etiam Ecclesiam iuuare tenetur. num.5.*

2 *Monitorium contra scientes, vt manifestent & testificentur, iuste concedit prælatus ei cui deficit probatio sui iuris. & nu.9. non tenet tamen, nisi habeat clausulam iustificantem, vt qui habet causam comparendi, intra statutum compareat termini num.nu.2. nec videtur ligare partem aduersam, nec illum cui pars petendo consilium aliquid manifestauit.nu.3. sicut nec ligat, nisi quando quid iniuste contra illud impetrantem detinetur, num.4.6.8. nec quando impetrans per illud intendit exigere pœnam incursam, puta caducitatem, cum illa non debeatur in foro conscientiæ.nu.5. nec quis videtur teneri propalare rem quam exhibere non tenetur, sed quæ exhibita non faceret fidem.nu.9.& nu.4.& 5.nec is qui non tenetur credere rem, pro qua fertur monitorium, à se vel alio iniuste detineri.nu.6. & multo minus si iuste etiam per præscriptionem completam suam fecisset.nu.8.*

4 *Priuatam scripturam, seu priuatas rationes non scriptas mandato alterius, nemo regulariter etiam Ecclesiæ, etiam vigore monitorij exhibere, nec propalare tenetur.*

7 *Solemnitas etiam extrinseca, etiam requisita in alienatione rei Ecclesiæ, & præstatio consensus in alienatione emphyteusis, ex lapsu triginta annorum præsumitur, etiam si in instrumento alienationis nulla de ea fiat mentio.*

CONSILIVM XXXVIII.

INTER Seium & Caium facta est permutatio quorumdam bonorum. Seius dedit bona emphyteutica, Caius alodialia, & nescitur de huiusmodi contractus solemnitate aliud, quam, quod inuenitur quædam nota in libris priuatis ipsius Caij, quod prædicta permutatio fuit facta. Multis post annis Ecclesia domina directa bonorum à Seio in permutationem datorum intentauit iudicium caducitatis contra hæredes Seij ob alienationem sine domini consensu factam: & cum de hoc contractu aliter non constet, quam per dictam scripturam priuatam, Ecclesia petit, etiam per viam monitorij, librum rationum ab hæredibus Caij.

Quæritur, an teneantur edere vel in foro fori, vel in foro poli. Additur prædictis, permutationem præfatam fuisse factam anno 1515. & petitionem fieri anno circiter 1580. & quod Seius, & hæredes eius semper soluerunt annuum censum, qui debebatur ex bonis emphyteuticis, tamquam impositum in dictis bonis alodialibus, quæ fuerunt permutata cum emphyteuticis.

Digitized by Google

1 Pro parte affirmante facit primo, quod Ecclesia iuste videtur petere à Seia bona illa emphyteutica, quæ in emphyteusim ei dedit, cum alienando ea sine consensu ipsius perdiderit, iux. not. in cap. potuit. de locato. & l. 2. C. de iure emphyteu. & Ecclesia potest iuste petere pœnam, cap. si sæculi leges. & cap. in legibus. 12. quæst. 2. & cap. suam. de pœnis.

Secundo, quod deficiens in probatione iuris sui potest iuste petere edictum monitorium ab Ecclesiastico Iudice, & ipse iuste potest concedere edictum monitorium, quo sub pœna censurarum moneantur, qui sciunt, ad deponendum, & testificandum de his, quæ pertinent ad probationem sui iuris, iux. cap. ad nostram. il 2. de iureiuran. vbi hoc notat Panor. recep. & superiori iuste iubenti tenetur subditus obedire, cap. 2. de maiorit. & obed.

Tertio, quod videtur quis teneri ad indicandum furtum, cap. qui cum fure. secundum vnum intellectum, de furtis, & eadem ratione illud, per cuius ignorantiam proximus perdit aliquod bonum notabile sine culpa, vel ius quod habet ad illud vendicandum.

Quarto, quod tenetur quis impedire damnum quod proximo imminet, saltem quando probabiliter creditur nullum alium illud impedire posse, vt nos tradidimus profundius alijs omnibus in Manu. conf. cap. 24. num. 28.

2 His tamen non obstantibus, pars negans videtur tenenda. Primo quidem, quod monitorium præfatum non continet clausulam iustificatiuam: nempe, quod si quis aliquam iustam causam habuerit non parendi mandato in eo contento, & eam voluerit allegare, audietur intra tempus in eo præfixum: quam debere continere huiusmodi monitorium tenet post alios à se citatos Probus in cap. 2. num. 27. de constitut. lib. 6. in additio. ad Ioan. Monach. & nos iam pridem probauimus in prælectio. cap. cum contingat. de restrip. censuras latas à Iudicibus per præcepta de aliqua re facienda, vel danda, esse ipso iure nullas, nisi temperentur per clausulam iustificatiuam, per quam resoluitur in vim citationis, iuxta illas duas gloss. quarum vnam alij, & alij alteram appellant singularem in cap. ex parte. de verb. signific. & l. de pupillo. §. meminisse. ff. de operis noui nunt.

3 Secundo, quod huiusmodi monitoria, quamlibet iusta, non videntur ligare partem aduersam, cum qua est lis: quod adeo est verum, vt præs. Philipp. Prob. vbi supra num. 9. dicat, esse in monitorio exprimendum, quod non intendit monens includere partem aduersam, neque illos, qui per viam petitionis consilij sciunt id quod ad manifestandum monent: quia non tenetur iuuare aduersarium contra se, per ea quæ Felin. & ab eo citati in cap. si duobus col. final. de appell. dicunt. & hæredes Caij in effectu propter euictionem sunt pars, arg. cap. fin. & ei annot. de empt. & vend.

4 Tertio, quod huiusmodi monitoria non comprehendunt, nisi eos, qui iniuste detinent bona, vel iura impetrantis ea, & scientes quod illa iniu-

iniuſte detinentur, vt nuper nos tradidimus in comm. cap. inter verba. 11. q. 3. concl. 6. coroll. 65. At præfati hæredes non tenent præfatam ſcripturam priuatam iniuſte, nec ſciunt aliquem, qui teneat illam iniuſte. ergo non comprehenduntur.

Quarto quod, qui non cogi poteſt ad exhibendum aliquam ſcripturam, non videtur poſſe cogi ad teſtificandum de illa. At præfati hæredes non poſſunt cogi ad edendam præfat. ſcripturam priuatam: quoniam regulariter nullus tertius cogi poteſt ad edendas ſuas proprias rationes priuatas non ſcriptas mandato, vel ſalario eius, qui petit eas ſibi edi, iuxta gloſſ. l. in fraudem. §. inſtrumenta. verb. edi. ff. de iure fiſci. commun. recep. vt poſt Panor. & alios à ſe citatos tradit Dec. cap. 1. num. 59. de probat.

5 Quinto, quod Eccleſia non agit in propoſito caſu de damno vitando, ſed de lucro captando, & non de quolibet lucro, ſed de odioſo, & pœnali; & ita nemo tenetur eam in foro conſcientiæ iuuare; quia pœna non debetur in illo foro, iuxta gloſſ. celebr. & recep. in cap. fraternitas. 12. quæſt. 2.

Sexto, quod præfati hæredes magis tenerentur ad manifeſtandum, & propalandum ea, quæ ipſi ſciunt de prædicta permutatione, quam ad exhibendam præfatam ſcripturam priuatam. Tum quia magis importaret illa manifeſtatio ad ſatisfaciendum intentioni monentis, & petentis monitorium, quam manifeſtatio præfatæ ſcripturæ. Tum quia tantum, immo magis monentur ipſi ad propalanda quæ ſciunt de præfata permutatione, quam ad propalandam præfatam ſcripturam. At ipſi reputant ſe excuſatos ab hoc; ergo debent ſe reputare excuſatos ab illo.

6 Septimo, neruoſiſſime facit, quod ipſi nec tenentur propalare, quæ ſciũt, nec præfatam ſcripturam exhibere: nam nemo tenetur virtute monitorij præfati ad manifeſtandum illa, quæ iuſte tenet, vel probabiliter credit eſſe ſua, & iuſte tenere, neque illa, quæ ſcit, vel credit probabiliter eſſe tenentis, vel ab eo iuſte teneri, vt nos tradidimus latius in d. coroll. 65. illa firma ratione, quod monitorium datur contra ſolos inique & iniuſte detinentes illa bona, & contra ſcientes qui teneant iniuſte illa: vnde, & qui teneret aliquid clam acceptum pro eo, quod ſibi vere debebatur, non teneretur id manifeſtare, vt ibidem probamus. At præfati hæredes Caij non ſciunt, nec iuſte credunt illa bona, nec illam ſcripturam eſſe Eccleſiæ petentis: immo iuſte ſciunt, vel iuſte poſſunt credere eſſe ſua. ergo non tenentur ad illa manifeſtanda.

Quod autem præfati hæredes ſciant bona illa, quæ olim erant emphyteutica, nunc eſſe ſua; aut certe iuſte id credere poſſint, probatur, quia ſciunt, vel certe iuſte credere poſſunt permutationem præfatam fuiſſe factam anno 1515. quoniam monitorium id continet; & quod legitime fuit illa facta, interueniente omni ſollemnitate requiſita: quia
7 licet non extet aliquod inſtrumentum, neque ſint aliqui teſtes, quibus id probari poſſit; præſumitur tamen iure ita eſſe. Tum quia ſolemni-

tas

ras non ſolum intrinſeca, ſed etiam extrinſeca præſumitur longo tempore, l. ſi filius. C. de petitio. hæred. & l. qui in aliena, §. ſed ſi non adierit. ff. de acquir. hæred. præſertim ſi fuerit lapſum tempus 30. annorum, iuxta textum, & gloſſ. ſolemn. & recept. ibi per omnes, in cap. peruenit. de empt. & vendi. & Feli. in cap. Albericus. de teſtibus, & in cap. ſicut, de re iudica. Tum quia in ſpecie quod ſolemnitas extrinſecus requiſita in alienatione rerum Eccleſiæ præſumatur interueniſſe per tempus 40. annorum, conſuluit Alexand. conſil. 9. Circa primum, de quo quæritur in 2. dubio, lib. 1. vbi ex pluribus concludit, quod ſolemnitas conſenſus Capituli, & tractatus, & aliæ ſolemnitates requiſitæ in alienatione bonorum Eccleſiæ propter diuturnitatem temporis præſumuntur interueniſſe. Petrus item ab Anchar. in conſil. 136. ex conſilijs excellentium Doctorum conſuluit, quod ex curſu 30. annorum purgatur omne vitium, quod in quadam tranſactione monialium interueniſſet; quia præſumitur auctoritas decreti ſuperioris interueniſſe: & Aretinus in conſil. 36. Caſus talis eſt: quem refert Felin. in dict. cap. Albericus. tenet, quod teſtamentum Cardinalis, in quo licentia Papæ requirebatur, ex diuturnitate præſumitur interueniſſe. Quin ex Alexand. conſil. 135. num. 9. concludit, quod ex diuturnitate temporis præſumitur, quod dominus directus conſenſit in alienatione emphyteuſis, quam fecit emphyteuta. & eum ſequitur Dec. conſil. 409. num. 12. vbi etiam alia multa in hoc adducit, & in num. 12. concludit, quod præd. præſumptio interuentionis ſolemnitatis legitimæ haberet locum, etiamſi monſtraretur inſtrumentum alienationis, in quo nulla fieret de ſolemnitate mentio: quia per diuturnitatem temporis præſumeretur interueniſſe ante, vel poſt illud inſtrumentum. quod multum facit ad noſtrum caſum, in quo inuenitur præfata nota continens permutationem præfatam, ſine mentione interuentionis conſenſus domini, vel alius legitimæ ſolemnitatis.

8 Octauo, quod, qui vſucepit, vel præſcripſit rem aliquam, non tenetur poſt præſcriptionem completam ad manifeſtationem talis retentionis, propter monitorium, quod fieret ad inſtantiam eius, cuius olim illa fuit, ſecundum omnes, per prædicta. At hæredes præfati præſcripſerunt bona præfata: ergo non tenentur ad manifeſtandam retentionem illorum, nec aliquorum aliorum, quæ contra illam retentionem faciunt. Quod autem præſcripſerint, patet ex eo, quod circiter 65. annis poſſederunt ea vt ſua; & ita longe maiore tempore, quam requiratur ad præſcriptionem etiam rerum eccleſiaſticarum, cum ad eas ſufficiant 40. anni, vt habetur in cap. de quarta. cum multis alijs. de præſcrip. & 16. quæſt. 3. §. poteſt. Nec obſtat regula *poſſeſſor male fidei nullo tempore præſcribit*. de regul. iuris lib. 6. cum ſimilibus: quia immo per prædicta præſumitur bona fides, cum præfata permutatio præſumatur fuiſſe recte & rite facta. Et præfati hæredes iuſte & bona fide poſſunt credere bona illa eſſe ſua. Tum ratione permutationis præfatæ, quæ per diuturnitatem tanti temporis præſumitur legitime

fuiſſe

fuisse facta: Tum ratione præscriptionis longe maioris temporis, quam requiratur ad prescriptionem rerum Ecclesiæ. Ergo nec iure fori, nec iure poli tenentur ad manifestanda illa bona, nec illam permutationem, nec aliquid aliud, quod iuuet Ecclesiam ad molestandum eos.

Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur, negando, quod prædicta Ecclesia iuste petat, cum per prædicta constet male petere.

9 Ad secundum, concedendo, quod deficiens probatione iuris sui veri & boni possit petere huiusmodi monitorium: negando tamen, quod præfata Ecclesia vllum ius verum & bonum habeat in casu proposito.

Ad tertium, negando, quod in nostro casu habeat locum lex vlla de indicando furem, siue iniustum vsurpatorem; quia per prædicta, præfati hæredes non sunt iniusti vsurpatores prædictorum bonorum, nec vllarum scripturarum, neque præfatæ notæ, quæ forte posset dare aliquam occasionem molestandi eos.

Ad quartum respondeo, negando quod vllum damnum immineat Ecclesiæ prædictæ: quandoquidem soluitur ei canon, siue census, qui debebatur ex prædictis bonis emphyteuticis; & sunt loco illorum subrogata alia bona, quæ pro eis fuerunt data: & licet forte aliquod tale eueniret, non tamen esset damnum iniuste illatum; quia eueniret per contractum, qui ob tantam temporis diuturnitatem præsumitur fuisse legitimus, per suprædicta: præter quam quod etiam negari potest quod præfata nota posset quidquam prodesse ad probationem iuris alicuius suis; quia Decius supra citatus concludit, quod instrumentum publicum continens alienationem, licet in eo nulla fiat mentio interuentionis solemnis requisitæ, non probat eam non interuenisse ante, vel post tempus, quo contractus factus fuit. Ex quo solo capite non esset necessarium illam notam manifestare. Quamuis etiam per multa alia prædicta idem concludatur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius foraneus potest ex causa alicui confessario ab ordinario approbato inhibere, ne aliquorum, etiam virtute Iobelei audiat confessiones, nec ob id est censendus quod inciderit in excommunicationem bullæ Cœnæ excommunicantis impedientes executionem litterarum Apostolicarum.*

1 *Procurator generalis potest ex causa contrauenire mandato speciali sui principalis.*

2 *Executionem litterarum Apostolicarum ad effectum incurrendi excommunicationem bullæ Cœnæ Domini is dicitur impedire, qui eas publicari, intimari, fidem de illarum executione dari impedit, & hoc auctoritatiue, quasi volens querere, vel vsurpare aliquam auctoritatem super litteris Papæ, vel illarũ executione. nu. 3. At qui solum contentis in eis non paret, vel per erroneam interpretationem est in causa ne in aliquo sensu recipiantur, vel ab eis appellat, vel supplicat, vel alia via iuris, etsi iniustè, contradicit, modo executionem illarum non impediat, non ligatur dicta excommunicatione bullæ, num. 2.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XXXIX.

CVM in plebe Viuij esset quidam presbyter Caius ab ordinario per modum prouisionis in administratione curæ animarum loci N. toleratus, sed omnino ignarus, absoluens quouis tempore omnes ad se venientes, quantumuis scandalosos, grauibus delictis obstrictos, ad pia legata obligatos, & qualibet censura innodatos, nulla eis pro modo culpæ imposita satisfactione, vt publice constat; multi ex loco de Viuo, prædictis peccatis,& scandalis implicati, ad eum pro facili absolutione, quam à Præposito Viuij iure obtinere non poterant, recurrebant: quod cum præfato Præposito,qui etiam dicti loci N.est Vicarius foraneus,fuisset renunciatum,præcepit præfato Caio,ne in posterum confessionem alicuius horum de Viuio audiret. Accidit,quod anno 1578. fuerunt publicatę litteræ S.D.N.Greg.XIII. instar Iobelęi,quo ampla facultas dabatur confessario ab ordinario approbato absoluendi quoscumque à quibuscumque casibus, censuris, & pijs legatis obnoxijs. Propter quod multi loci de Viuio facinorosi publice delinquentes ad præfatum Caium pro facili & impuni absolutione properabant. Quare idem Præpositus non intendens perstrin gere auctoritatem Summi Pon.neque impedire dictarũ litterarum Apost. executionem, sed potius, attenta eiusdem presbyteri notabili atque manifesta ignorantia, prouidere saluti animarum suarum, scripsit eidem presbytero litteras huius tenoris: *Non confessarete niuno delle mie anime di N. etiam in virtù del giubileo di nuouo publicato*. quibus habitis, nullos de Viuio in confessione audiuit.

Quæritur, an Præpositus, pro eo quod litteras suprascripti tenoris scripserit, iubendo, ne virtute Iobelęi audiret confessiones hominum de Viuio, executionem litterarum Apost.impedierit, & successiue excommunicationem in bulla Cœnæ Domini positam quo ad vtrumque forum incurrerit?

1 Respondeo quod non. Primo, quod nulla excommunicatione maior generaliter à iure, vel ab homine lata incurritur sine peccato mortifero, cap. nemo. cap. nullus. 11. q. 3. At præfatus Præpositus non peccatur mortifere, faciendo quod fecit. Tum per illam regulam topicam, *Cuius finis bonus est, ipsum quoque bonum est*, declaratam post alios etiam à nobis in commenta. cap. cum minister. 23. q. 5. & illud Aug. *Linguam ream non facit nisi rea mens*. Tum quia etiam opus, quod operatus fuit, erat bonum: cum impedire proximum, ne peccet, sit bonum, & aliquando præceptum. cap. qui potest.23.q.3.cap. quantæ. de sentent. excommunic. Et qui exercet officium, quod nescit exercere, in probabile damnum proximi,peccat,l.idem iuris.ff. ad l. Aquil.cap.non est putandum. 1. q. 1. iuncta gloss. in verb. vires. quæ citat illud Horatij, *Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam Viribus*. & præfatus Caius erat ignarus, & ineptus ad sacras confessiones audiendas, vt præsupponitur in facto. Tum quia gloss. cap. placuit. de pœnit. dist. 6, tenuit per illud cap. posse parochianum

chianum parochi nescij, & ignari, confiteri alieno parocho ob ignorantiam parochi proprij: quod quemadmodum sit intelligendum, ibidem tradimus. Tum quia non solum licite potuit, sed etiam debuit, eo quod erat Vicarius foraneus, occurrere periculis animarum, præsertim sibi subiectorum, argumento cap. irrefragabili. de offic. ord. & 9. 1, 83. dist. & cap. ipsa pietas. 23. q. 4. Tum quia procurator generalis potest contrauenire mandato speciali domini ex iusta causa, per tex. sing. in l. si hominem. ff. mandati. & propterea præfatus Præpositus Vicarius foraneus, licet esset quidam generalis procurator, vel delegatus ordinarij, potuit ex causis supra narratis prohibere Caio sacras confessiones, saltem pro aliquo loco, & tempore, saltem paruo, licet esset approbatus ad audiendas specialiter ab ipso.

2 Secundo specialiter facit, quod licet præfatus Præpositus peccasset mortaliter, prohibendo, vt prohibuit (qui tamen profecto nec venialiter peccauit, immo de Deo, deque suo Archiepiscopo, ac omnibus fuit benemeritus) non tamen incurrisset præfatam excommunicationem bullæ Cœnæ Domini. Tum quia illa non fertur contra omnes, qui quoquo modo non parent, vel contraueniunt litteris, vel mandatis Papæ, &c. sed solum contra illos, qui impediunt executionem earum. At præfatus Præpositus, esto quod contrauenisset litteris Iobelæi, non tamen impediit executionem earum, puta publicationem eius: ergo non incidit in illam: quia aliud est non parere, vel contrauenire litteris, aut mandatis Papæ, vel aliorum; & aliud impedire executionem earum non permittendo intimare, vel vetando dare fidem de intimatione: & à diuersis & separatis non fit illatio, l. Papin. ff. de minoribus. Tum quia possessor beneficij non obediens litteris Papæ, vel delegatorum, quibus iubetur relinquere possessionem illius, non incurrit illam, etiam si incurrat aliam, sub cuius pœna iubetur relinquere illam, dummodo non impediat executionem earum. Tum quia non incurreret illam, qui contenderet non posse per Iobelæum absolui ab aliquo peccato, voto, vel irregularitate: cum id non sit impedire executionem, sed solum impedire vnum intelligendi modum per alium; quod non vetat præfata bulla Cœnæ Domini. Alioquin omnes, tam Procuratores, & Aduocati, quam principales partes, qui litteras Papæ, & suorum legatorum, vel delegatorum aliter intelligunt, quam vero iure intelligi debeant, incurrerent in illam excommunicationem; quod est absurdum, & à nemine dictum, & ita nullatenus dicendum, l. nam quod absurdum. ff. de bonis libert. Tum quia appellantes à iudicibus Sed. Apost. & supplicantes à prouisionibus ipsiusmet Papæ, non incidunt in eam, modo supplicationes legitime persequantur, si bona fide putant legitime appellasse, & supplicasse, iuxta gloss. celeb. & recept. quæ penult. est in cap. solet. de sentent. excomm. lib. 6. Tum quia etiam litteris Papæ munitis clausula illa solemni, *contradi eccles. censura compes.* potest iuste contradici de iure, iuxt. gloss. solem. in cap. pro illorum. de præbend. in verb. contradictores. recept. ibi. per omnes, & Felin. & alios citatos ab eo in cap. causam. num. 10. de rescript.

Immo

Immo & qui contradiceret iniuſte, licet malefaceret, & incurreret forte aliam excommunicationem, non incurreret illam bullæ Cœnæ, ſi non impediret executionem litterarum.

3 Tertio principaliter facit, quod clauſula præfatæ bullæ Cœnæ non excommunicat omnes impedientes quomodocumque executionem, ſed ſolum eos, qui auctoritatiue impediunt, vſurpare volentes auctoritatem contra ſanctam Apoſt. auctoritatem: quia fertur per illa verba, *Eos, qui ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, conſenſu, vel examine, & forte aſſerto pretio ſoluto executionem demandare inhibent, &c.* Per quæ verba ſignificantur hi, qui auctoritatiue id faciunt, volentes quærere, vel conſeruare aliquam auctoritatem ſuper litteris Apoſtol. & earum executione. At præfatus Præpoſitus non prohibuit præfato Caio, intendendo quærere, vel conſeruare aliquam auctoritatem ſuper litteris præfatis Iobelæi, ſed ſolum intendendo declarare, quod mens Papæ non erat, vt presbyter adeo ignarus, & adeo male vtens officio confeſſarij, vteretur poteſtate illa grandi, quæ per illud Iobelæum dabatur confeſſarijs: quod certe fuit actio ſancta, vt probatum eſt in primo argumento: & quando non fuiſſet omnino ſancta, probabiliter, aut bona fide credebatur ea eſſe talis; & ſatis eſt, quod non prohibuit cum intentione quærendi, vel conſeruandi auctoritatem ſuper publicatione, prædicatione; & alijs, quæ diminuebant auctoritatem Papæ, vt palam eſt. Quare proculdubio prædictum Præpoſitum non incurriſſe vllam cenſuram bullæ Cœnæ Domini, neque impediuiſſe vllam litterarum Sedis Apoſt. executionem vetitam in illa quo ad forum conſcientiæ, neque quo ad forum exterius, concludendum eſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus per bullam Cœnæ Domini eſt qui impedit executionem litterarum, quæ vere ſunt Apoſtolicæ, & ſecundum illius ſtylum fuerunt expeditæ, licet propter ſubreptionem eſſent de iure nullæ.*

CONSILIVM XL.

1 DICO ad quæſtionem, deſiderare me ſcire quales litteræ fuerint illę ſubreptitiæ, & quali ſubreptione infectæ, & quale impedimentum oppoſitum fuerit, & quomodo: ſi enim præfatæ litteræ fuerunt vere Apoſtolicæ, & canonico ſeu regulari modo ſaltem colorate impetratæ, quamuis penitus non fuerint validæ, & ſi impedimentum oppoſitum eſt illis quę per bullam Cœnæ Domini vetantur opponi, erit excommunicatus qui oppoſuerit illud, mea ſententia. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Executionem executorialium à Curia Romana contra me relaxatarum, si alter nomine meo, me mandante, vel ratum habente, impediuerit, incido in excommunicationem bullæ: potero tamen contra ordinarium volentem declarare me in illam incidisse, opponere declinatoriam fori: quam si non opposuerim, & ipse me citatum declarauerit incidisse, tenebit declaratoria. n. 3.*

2 *Delictum etiam à fratre meo, & ad mei vtilitatem perpetratum, me mandasse, vel ratum habuisse non præsumitur, nisi aliter approbem, puta re sic per delictum facta vtendo, vel illam defendendo.*

CONSILIVM XLI.

FVERVNT relaxatæ litteræ executoriales contra Titium, quarum executionem per iudices sæculares impediuit ipsius Titij frater Sempronius, promittens de rato. Quæritur ab Excell. vestra, cum non constet de mandato Titij id factum fuisse, an ipse Titius dici possit incurrisse excommunicationem, videlicet bullæ Cœnæ, quo ad vtrumque forum: an vero illa verba, *per se, vel alium, seu alios*, posita in principio dictæ excommunicationis habeant tantum locum in foro interiori, si non probetur mandatum, ita vt etiam si contraueniant illi coniunctæ personæ, præcipue frater, non præsumatur id mandato, consilio, & instigatione principalis fieri, ad hoc vt castigari possit ipse principalis, contra quem faciendа erat executio litterarum Apostolicarum; & an ipse, & alij impedientes possint ab ordinario declarari.

Respondetur primo, non esse necessarium mandatum Titij ad hoc, vt incurrerit excommunicationem præfatam ob prefatum factum Sempronij: quia sufficit, quod nomine ipsius factum fuerit, & postea ipse ratificauerit, seu ratum habuerit, arg. cap. eum quis. de sentent. excom. lib. 6. & reg. ratihabitionem. de reg. iur. lib. 6. & præfatus Sempronius promisit fratrem suum ratum habiturum. Quare si ratum habuit, certum est eum censuram præfatam incurrisse.

Secundo, quod illa verba, *per se, vel per alium*, in vtroque foro habent locum, si mandatum, vel ratificatio prædicta interuenerit, & interuenisse probatum fuerit: si autem non fuerit probatum mandatum, nec ratificatio, non habebunt locum in foro exteriori: habebunt tamen locum in interiori, si verum est interuenisse mandatum, vel saltem ratificationem eius.

Tertio, quod non præsumetur interuenisse mandatum, neque ratificationem eius ex eo solo, quod fuerit frater is, qui contrauenerit præfatæ bullæ: quia nemo præsumitur delinquere in dubio, neque approbare delictum alterius propter solam cognationem, l. merito. ff. pro socio. cap. 2. de reg. iur. nisi approbauerit saltem tacite id quod fecerit cognatus,

Digitized by Google

gnatus, vtendo facto eius, vel defendendo illud, licet expresse non dicat se id approbare.

Quarto, quod crederem, me colligere posse ex tenore executorialium, vel ex titulo, & materia tituli, vt lite pendente, vel ex reseruatione absolutionis, quam solent aliquando saltem DD. Auditores facere, vel ex aliquo alio capite, exceptionem declinatoriam fori contra ordinarium citantem, vt compareat coram ipso ad videndum se declarari, posse opponi. Sed, si ordinarius, nulla exceptione contra eum proposita, declarauerit legitima citatione præmissa, arbitror valituram declarationem, nisi per viam aliquo modo attentatorum annihiletur; quod tamen remitto ad tenorem executorialium, quas non vidi.

SVMMARIVM.

1 *Bulla Cœnæ excommunicans sequestrantem fructus beneficiorum Ecclesiasticorum, non ligat laicum, qui per iudicem laicum facit apud laicum sequestrari fructus ad clericum spectantes ratione beneficiorum Ecclesiasticorum, nec illum qui id procurat, aut consulit, aut mandat.*

CONSILIVM XLII.

AN incidat in bullam Cœnæ Domini, qui laicus facit per laicum Iudicem sequestrare fructus clerici debitoris sui existentes apud laicum, sed pertinentes ad clericum ratione sui beneficij?

1 Respondeo quod non. Tum quia bulla præfata est dispositio pœnalis, & non debet extendi ad alium casum, cap. pœnæ de pœnit. dist. 1. & solum excommunicat vsurpantem, & sequestrantem fructus Ecclesiasticos sine licentia Papæ, vel alius, ad quem pertinet dare talem licentiam. & D. consulens non vsurpauit eos, neque sequestrauit. Tum quia in Manual. confess. cap. 27. num. 51. posuimus pro regula bene probata, quod excommunicatio lata contra facientes aliquid, non includit consentientes in illo, nec procurantes illud, immo nec consulentes, & mandantes; nisi per alia iura id declaretur; quod non fit in hoc casu. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Naufragantium bona qui vt sibi habeant rapuerint, vel ab alijs rapta scienter acceperint, hoc ipso in excommunicationem bullæ Cœnæ Domini incidunt: at qui animo restituendi, vel ignorantes fuisse naufragorum acceperint, in eam non incidunt: sed si fuerint in mora restituendi, incidunt in aliam excom. Conc. Lateranensis Episcopalem. & num. 4.*

Excom-

Digitized by Google

2 *Excõmunicatio bullæ in naufragorum res rapientes lata cur non relaxanda. & nu. 3.*
3 *Reſtituentes actu videntur magis digni abſolutione, quam qui ob impotentiam ſolum promittunt reſtituere, cum primi plus tollant, culpam inquam & obligationem, quæ obligatio non tollitur à ſecundis.*

CONSILIVM XLIII.

SVPPLICABAT Epiſcopus cuiuſdam inſulæ miſeratus animabus ſuorum ſubditorum rapientium naufragorum bona, aut quod quo ad illam inſulam excommunicatio prædicta relaxaretur, vel quod extra articulum mortis ſibi dicta excommunicatio eſſet reſeruata, vel ſaltem quod ſibi daretur facultas abſoluendi eos, qui reſtituere non poterant. Quæritur, an prædicta, ſeu aliquam partem concedere dicto Epiſcopo expediat.

1 Quod annuendum ſit oratori, facit, quod Concil. Later. in cap. excommunicationi. de raptor. quod hanc excommunicationem induxit, nemini reſeruauit abſolutionem: & in tempore Caiet. caſus epiſcopalis erat, ipſo teſtante, verbo excommunicatio. cap. 23. in fine: quinetiam hodie videtur epiſcopalis, niſi quo ad eos, qui rapuerint, aut ſcienter ipſi ſibi acceperint, aut ab alijs rapta, aut accepta ſimiliter ſcienter receperint: horum enim ſolam excommunicationem reſeruat bulla; & conſequenter, qui acceperunt bono animo ſeruandi ea quibus oporteret reſtitui, aut ignorantes ea eſſe ex naufragio rapta, aut accepta, aut fuiſſe naufragorum, licet nolint reſtituere, & ſint in mora reſtituendi, & ob hoc ſint excommunicati per Conc. Later. non tamen excommunicantur per bullam Cœnæ: & fauorabile eſt rem redire ad ſuam priſtinam naturam, l. ſi vnus. §. pactus, ne peteret. ff. de pact. cap. ab exordio. 35. diſt.

2 Quod autem non ſit annuendum, facit primo, quod hæc reſeruatio fuit facta ad reprimendam procacitatem, & crudeliſſimam cupiditatem habendi bona naufragorum valde miſerandorum, & ad deterrendum omnes à tanta crudelitate; quæ deterritio, ſiue timoris incuſſio magis neceſſaria eſt quo ad inhabitantes littora marium, & inſulas, quam quo ad inhabitantes continentem, & loca mediterranea, quod hæc frequentius in illis, quam in his contingunt: & ita aut quo ad omnes videretur relaxandus hic rigor, aut non quo ad illos, pro quibus petitur.

Secundo, quod eadem ratione, qua eſſet relaxanda prædicta bulla Cœnæ quo ad regiones in petitione contentas, eſſet relaxanda quoad omnes alias ſimiles terras Italiæ, Germaniæ, Belgiæ, Galliæ, & Hiſpaniæ; quod non videtur decere, ſtante prædicta bulla, quæ ſatis ſtricte, vt prædictum eſt, loquitur.

3 Tertio, quod orator non videtur petere poteſtatem abſoluendi, niſi pro ijs, quibus non ſuppetit facultas reſtituendi: & non minor, immo maior ratio ſuadere videtur, vt qui poſſent ſoluere, & actu ſoluerent, abſoluerentur, cum penitus tollant culpam, quàm qui ſolum promit-

Digitized by Google

tunt, argum. l. minus est habere actionem, quam rem. ff. de reg. iur.

Quarto, quod parum videtur decere, vt Sanctitas sua in sua solemni bulla decernat, ne incidentes in eam, absoluantur ab alio, quam ipso, & in articulo mortis, nisi sufficienter cautione præstita; & quod nunc permitteret absolui extra mortis articulum cum sola promissione de restituendo, cum aderit facultas, quod raro habebit effectum, saltem in foro exteriori.

Quinto, quod forte longe magis conueniret saluti animarum eorum, pro quorum fauore petitur hæc indulgentia, quod Sanctitas eius admoneret oratorem, & suos suffraganeos, vt præceptum illud grauissimum de publicanda sua bulla in omnibus ecclesijs, saltem semel in anno, sine vlla negligentia, & cura maiore obirent, & exequerentur, quo ad hanc clausulam, in locis maritimis, quam in alijs, & quod curiones & curati sæpe declararent in suis parochijs vim huius clausulæ.

4 Quare iuste & æque responderi posse videtur, vt ordinarius absoluat prædictos in omnibus casibus, in quibus per prædictum Conc. Later. incurritur, exceptis his paucis, quos prædicta bulla reseruauit Sedi Apostol. ob prædictam crudelem & immanem auaritiam ipsis Anthropophagis horrendam, quod Deo, iuri, auctoritati bullæ Cœnæ, & tam horrendis criminibus arcendis conuenire videtur, mea sententia. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Complices vt renelet de se confessus non est interrogandus, nisi in casibus expressis, inter quos est casus bullæ Greg. XIII. de datis & promiss. quæ licet ex rigore verborum ad omnes complices extendatur, attamen ex mente restringitur ad illos qui fuerunt principales in promittendo, dando, vel accipiendo. num. 2. Immo cum quo ad hoc non videatur recepta nec quo ad hos denunciandos videtur obligare: num. 4.*

3 *Denunciandi non sunt complices delicti ex vi bullæ Greg. XIII. de datis ante fraternam correptionem.*

4 *Lex moribus non recepta desinit obligare: & decennij quo ad numquam receptam, n. 5. immo & minoris temporis lapsus, adiuncta scientia Principis id tolerantis, ad impediendam obligationem sufficit. n. 6. immo videtur quod lex, quæ à principio à nullis est recepta, etiamsi legislator id ignoret, nec sint lapsi anni decem, non liget. nu. 7. at quo ad tollendam iam receptam requiruntur 40 anni. nu. 5.*

CONSILIVM XLIV.

VIR quidam petijt absolutionem à summo Pœnitentiario ab excommunicatione incursa ob transgressionem extrauagan. S. D. N. Greg. XIII. quæ incipit, ab ipso, & fit ei difficultas, eo quod non reuelat complices.

Primo

Digitized by Google

Primo quæritur, an teneatur reuelare illos.

Secundo, an ſto ipſe teneatur reuelare, etiam omnes ſcientes id facere teneantur.

Tertio, an, qui tenetur id facere, teneatur ſtatim atque interrogabitur, reuelare.

1 Pro parte negante primæ quæſtionis facit primo, quod regulariter nemo eſt interrogandus de crimine aliorum, nec interrogato & confeſſo eſt credendum, exceptis crimine læſæ maieſtatis, & quibuſdam alijs, cap. 1. de confeſſ. & cap. nemini. 15. q. 3.

Secundo, quod pœnæ ſunt reſtringendæ, cap. pœnæ. de pœniten. diſt. 1. ergo & prædicta extrauag. eſt reſtringenda, quæ non continet qualemcunque, ſed maximam pœnam: at illa non videtur præcipere, vt quis denunciet complices; ergo per illam nemo tenetur ad denunciandos illos. nec obſtat finis eius, quatenus loquitur de denunciante complices: quia ibi ſolum ſtatuitur impunitas reuelanti complices, & non imponitur neceſſitas reuélandi eos; quod longe eſt diuerſum, & à diuerſis non fit illatio, l. Papin. ff. de minor.

2 Pro parte vero affirmante facit primo, quod contextus extrauagantis præfatæ obligat ad denunciandum omnes, qui ſciunt aliquem eſſe in culpa tranſgreſſionis illius. At petens præfatam abſolutionem ſcit complices ſuos eſſe in culpa. ergo, &c.

Secundo, quod prædicta extrauag. obligat innocentes ad denunciandos illos, qui peccauerunt: & qui peccauit, non debet eſſe melioris conditionis, quam innocens, cap. 1. de poſtul. prælat. ergo qui petit abſolutionem, eo quod peccauerit, tenetur ad denunciandos participes ſui peccati.

Tertio, quod ad oppoſita reſponderi poteſt, concedendo quidem, quod regulariter non eſt interrogandus de ſe confeſſus, ſed quod fallit in caſibus expreſſis, de quibus vnus eſt in prædicta extrauag. Concedendo item, quod illa nullam de complicibus formaliter facit quo ad hoc mentionem, ſed ſatis eſſe, quod faciat virtualiter, quatenus generaliter obligat ad denunciandum eum, qui ſcit aliquem eſſe in culpa tranſgreſſionis eius.

Per quæ omnia perpenſa arbitror primo, partem affirmatiuam eſſe de rigore iuris verbis extrauag. conformiorem.

Secundo, partem negatiuam videri conformiorem intentioni, & menti auctoris, quatenus videtur voluiſſe eſſe contentus notitia principalis tranſgreſſoris, eo quod non eſt vſus verbis obligantibus expreſſe ad denunciandum omnes, qui aliquo modo eſſent culpæ participes, ſed ſolum indefinite, & in ſingulari numero eum, quem in culpa eſſe ſcirent, ſignificando ſe contentum fore notitia principalis auctoris: & quoniam mens & intentio auctoris magis eſt attendenda, quam verba, cap. Marchion. 1. quæſt. 1. ibi, *Nec putemus Euangelium eſſe in verbis ſcripturarum, ſed in ſenſu, non in ſuperficie, ſed in medulla, non in ſermonum folijs,*

foliis, sed in radice rationis. Et quia, cum lex dupliciter apte intelligi potest, benignior sensus est amplectendus, l. benignius. ff. de legib. & quia præfata extrauag. est maxime pœnalis, & ideo maxime restringenda; pars negatiua videtur magis amplectenda, scilicet, quod præfatus petens absolutionem, si est principalis auctor transgressionis, eo quod promisit, dedit, vel accepit pecuniam, vel donum, non tenetur omnes participes & scientes denunciare, sed ad summum solos alios, qui fuerunt principales auctores in dando, vel accipiendo.

AD SECVNDVM dubium respondeo id, quod scripsi in comm. prædictæ extrauag. num. 37. in illa verba, Cui addo primo, quæ ibi possunt videri.

3 AD TERTIVM dubium respondeo, quod non tenetur indicare ante fraternam correptionem, vt vbi supra scripsimus in illa verba, *Secundo quod dubitari potest*, vsque in finem illius numeri. Ex qua responsione inferri potest, raro, vel numquam illum, qui fuerit principalis transgressor, obligatum fore ad denunciandos complices: raro enim, vel numquam contingit, quod principales, & adiutores transgressoris principalis non pœniteat adiuuisse illum, si moniti fuerint tam graue peccatum, & tam graues pœnas incurrisse, & quod oportet eos denunciari Papæ, si non pœnituerit tanti peccati, quando saltem sola contritione, & confessione, nulla facta restitutione, deleri posset eorum peccatum, & nulla ex eo vtilitas eis proueniet, quod fere semper contingit in alijs omnibus, qui nihil ex participatione eius criminis acceperant.

4 ADDI posset & quarta quæstio, an præfata extrauag. desiuerit iam obligare quemquam ad denunciandum. Et videtur, quod sic. Tum quia lex non recepta moribus desinit obligare. 9. leges. 4. distinct. & gloss. recept. per omnes in cap. 1. de treug. & pace. Tum quia nullibi, vt puto, legitur, quod extrauag. Bonifacij VIII. per hanc innouata fuerit vmquam recepta quo ad hoc, vt scientes denunciarent. Tum quia etiam iam sextus annus agitur, posteaquam illa edita fuit, & nemo hactenus videtur fuisse, qui denunciauerit vllum transgressorem eius. Tum quia extrauag. 2. de simon. qua parte visum fuit, vt scientes aliquem admisisse simoniam in ordine, vel beneficio, denunciarent illum, & antea non possent absolui, nusquam fuit quo ad hoc recepta, neque hodie ligat, vt nos diximus in Manu. consil. cap. 27. num. 106. post D. Anto. Caie. & Sylu. ibidem citatos. Tum quia præceptum huiusmodi denunciandi peccatum iam præteritum, quod non vergit in læsionem diuinæ, vel humanæ maiestatis, vel Reipub. vel proximi, videtur durum, & parui effectus. Durum quidem, quia nouum, & parum iure naturali, diuino, vel humano antiquo fulcitum, & quia est grande seminarium inimicitiarum inter huiusmodi denunciantes, & denunciatos. Parui effectus autem: quia cum, vt prædictum est, per illud præceptum humanum non possit tolli præceptum diuinum de correptione fraterna, & habente illa effectum hoc non potest prosequi; quia, cum sit humanum, cedit

diuino,

Digitized by Google

5 diuino maiori. Tum quia hoc certum esset, si iam essent elapsi decem anni ab eius editione, secundum Anton. Card. & Imol. in cap. 1. de treug. & pace. quos firma ratione corroborat Fel. ibidem n. 13. considerando, quod aliud est dicendum de sublatione legis iam receptæ consuetudinis, quæ requirit 40. annos, iuxta cap. fin. de consuetud. & aliud de impeditione obligationis legis nouæ nondum receptæ, iuxta §. leges. distin. 4. qui tria requirit ad hoc, vt lex noua obliget, scilicet, quod sit constituta, pro-
6 mulgata, & recepta. Tum quia desuetudo minoris temporis, quam decem annorum, sufficit ad impediendam obligationem nouæ legis, si legislator sciteam non seruari, & tolerat, vt clare colligitur ex citatis ibidem per Felinum: & arbitror scire S.D.N. quod prædicta extrauag. non est quo ad hanc denunciationem seruata post eius editionem in his sex
7 annis. Tum quia aut negandus est textus receptus ab omnibus Canonistis in d. §. leges. 4. distinct. aut concedendum, quod lex, quæ à principio à nullis est recepta, non ligat, etiam si legislator id ignoret, quomodo §. ille expresse habet, non ligare legem, etiam constitutam, & publicatam, nisi fuerit recepta. Vnde Domin. singulariter dicit ibi, quod omnis lex noua videtur quo ad effectum obligandi lata sub conditione, si moribus vtentium approbata fuerit: & compertum est, dispositionem conditionalem non sortiri effectum, deficiente conditione, §. omnis. & §. ex conditionali. Instit. de verb. oblig. & cap. si pro te. de rescript. lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Mulieres excommunicatæ ob percussionem clericorum possunt absolui ab Episcopo ob fragilitatem sexus: at excommunicatæ per bullam Pij V. ex eo quod ingressæ fuerunt claustrum monasterij religiosorum, pro absolutione Romam quotidie mittuntur. n. 2. quod si non possunt venire propter paupertatis impedimentum, poterunt ab Episcopo absolui. n. 3. An autem ob solam fragilitatem sexus possint absolui, est maius dubium: & forte priuilegium ex fragilitate procedens videtur stringi ad percutientes clericos. num. 4.*

CONSILIVM XLV.

QVAEDAM mulier astu cuiusdam monachi introducta fuit in cellam eius: vterque incurrit in excommunicationem extrauag. Pij V. & illa est castigata per Episcopum, & est pauper. Quæritur, an possit absolui ab Episcopo.

1 Pro parte affirmante facit, quod mulieres percutientes clericum per cap. si quis suadente. 16. quæst. 4. possunt absolui ab hac excommunicatione, quæ est reseruata Papæ, ab Episcopo propter fragilitatem: eadem autem ratio videtur suadere absolutionem etiam in hoc casu, quia mulier est, argum. l. illud. ff. de ad l. Aquil. & cap. dudum. 2. de elect.

quodq; mille mulieres cogi videntur per Sedem Apost. ad veniendum personaliter ad eam, nempe ad absolutionem quærendam, licet viros percussores clericorum quotidie ad id cogat.

2 Pro negante facit, quod concessa affirmatiua parte, consequeretur, nullam excommunicationem Papæ esse reseruatam quo ad mulieres, quod apud neminem legi: deinde, quod quotidie videmus eas mitti Romam pro absolutione excommunicationum Papæ reseruatarum, etiam in casu proposito.

3 Rationibus vtriusque partis perpensis, respondeo primo, prædictas mulieres posse absolui ab Episcopo propter impedimentum paupertatis, quo impediuntur venire ad Vrbem, arg. cap. quod de his. & cap. quamuis. de sententia excomm. & cap. eos. eod. tit. lib. 6. Nec obstat cap. ea noscitur. eod. tit. quia illud habet locum in paupere mendicare assueto, qui potest prouidere sibi mendicando alibi per viam, sicut vbi degit; & non de paupere, qui viuit ex suo artificio, vel opera sine mendicatione, qualis hæc est.

4 Secundo, quod longe maior est difficultas, an, sicut mulier percutiens clericum propter sexus fragilitatem potest absolui ab excommunicatione cap. si quis suadente. non imposito ei onere veniendi ad Sedem Apost. possit absolui ab excommunicatione ita simpliciter, vt non teneatur venire per se, vel saltem per alium ad Sedem Apost. pro mandato eius suscipiendo. Nam pro negante facit, quod alioqui nulla erit excommunicatio Papalis mulieribus, cum à percussione clericorum etiam in casibus Papæ reseruatis possint ob fragilitatem sexus absolui, iuxta cap. mulieres. de senten. excommun. & sicut impubes percutiens clericum simili modo potest absolui, iuxta cap. 1. eod. tit. & cap. vlt. Et si admittatur argumentum à simili in alia materia in effectu quo ad mulieres, nulla reperietur excommunicatio Papalis; quia ab omnibus Episcopus poterit ipsas mulieres absoluere.

SVMMARIVM.

1 *Mulieres declaratas excommunicatas ob ingressum monasterij virorum, quæ inciderunt in excommunicationem bullæ Pij V. Papæ reseruatam, non potest absoluere Episcopus.*

2 *Excommunicatis, etiam non denunciatis, licentiam facere non potest Episcopus, vt sacris intersint, nec vt cum alijs communicent, licet alijs non sit prohibitum.*

CONSILIVM XLVI.

VTRVM Episcopus, vel Vicarius generalis, qui declarauit aliquas mulieres incurrisse excommunicationem latam à Pio V. ob ingressum monasteriorum regularium, possit facere illis facultatem audiendi

Digitized by Google

audiendi Miſſas & alia diuina officia, & communicandi cum alijs, attenta etiam extrauag. ad euitanda.

1 Reſpondetur, partem negantem eſſe veram. Tum quia abſolutio excommunicationis prædictæ eſt reſeruata ſoli Papæ, vt habet præfata extrauagans Pij V. quæ incipit regularium. ſub finem, cuius tenorem referimus in Comm. 4. de reg. ſuper cap. ſtatuimus. 19. quæſt. 3. num. 62. & ita non poteſt ordinarius facere illis facultatem prædictam per viam
2 abſolutionis. Tum quia non poteſt etiam facere per viam ſuſpenſionis: quia licet aliæ cenſuræ, ſcilicet ſuſpenſionis, & interdicti, ſuſpendi poſſint, etiam ſine abſolutione formali; excommunicatio tamen non poteſt ſuſpendi, ſed oportet vt abſolutio interueniat, iuxta cap. ad hæc quoniam. de appell. vt Ioan. And. Panorm. & alij, quos refert & ſequitur Decius, tenent. Tum quia ſunt, qui dubitauerint, an etiam ipſemet Papa poſſit diſpenſare cum excommunicato, vt manens excommunicatus licite communicare poſſit: tantum abeſt, vt ordinario id concedatur, Extrauag. autem ad euitanda. Martini V. confirmata à Concil. Lateran. ſub Leone X. finito, cuius tenorem referimus in cap. 27. num. 35. Manu. confeſſ. per quam conceditur facultas communicandi excommunicato, donec denuncietur, nihil prodeſt ipſi excommunicato: quia ille tenetur euitare communionem aliorum, etiam ante denunciationem, iux. cap. illud. de cleri. excomm. miniſtr. per quod declaratur maius peccatum committere excommunicatum non vitando alios, quam alios non vitando eum. Tum quia non obſtat, ordinarios aliquos contrarium feciſſe; quia id fecerunt per ignorantiam craſſam veri intellectus prædictæ extrauagan. quæ habet expreſſe illam nihil prodeſſe excommunicatis.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus eſt percutiens clericum aliter quam pro defenſione propria, vel proximi, & cum moderamine: & ſi ſit enormis percuſſio, qualem facit magna ſanguinis effuſio, liuor, & macula, eſt Papæ reſeruata. nu. 2.*

3 *Impeditus venire Romam, vt ab ordinario abſolui poſſit, nec minor ætas, ſi ſit pubes, nec patria poteſtas citra patris præiudicium, nec paupertas citra ſolitam mendicitatem ſufficit; at ſi ex itinere pater pateretur, vel ipſe cogeretur contra ſolitum mendicare, ſufficeret quidem, ſed ceſſantibus poſtea talibus impedimentis teneretur ſe Pontifici præſentare.*

CONSILIVM XLVII.

SVB patria poteſtate conſtitutus, & ætatis ſexdecim annorum, & pauper, proximum ſuum defendere cupiens, clericum cum armis venientem lapide in capite percuſſit, & ex percuſſione magna ſanguinis copia exiuit. Quæritur primo, an in excommunicationem reſeruatam inciderit.

Secundo,an minor ætas,patria potestas,seu paupertas sit impedimentum iustum,vt possit ab ordinario in vtroque foro absolui.

1 Ad multa,quæ hic cumulate quæruntur ex parte A.clerici,qui alterum clericum percussit lapide cum magna sanguinis effusione, respondetur primo,quod,si præfatus A. percussit aliter,quam pro defensione propria, vel proximi,cum moderamine inculpatæ tutelæ, incidit in excommunicationem cap.si quis suadente.17.q.4.

2 Secundo, quod videtur percussio prædicta grauis,& enormis: ita quod non pertinet absolutio excommunicationis inde exortæ ad Episcopum, per cap. peruenit. de sent. excommunicationis. & per extrauag. quæ Pio II. ab aliquibus tribuitur, quam nos citamus in Manu. confess. cap.27. nu.90. propter magnam effusionem sanguinis, & propter liuorem & maculam,quæ illa effecit.

3 Tertio,quod prefatus A.non excusatur à veniendo ad Papam pro absolutione propter ętatem:quia licet non sit maior 25.annis,est tamen maior impubere,qui solus videtur excusari per cap.vlt.de sent.excom.

Quarto, quod ratione paupertatis videtur posse excusari: quia nihil videtur habere,quod sufficiat ei ad accedendum ad Sedem Apostol.& non tenetur mendicare: quia non est solitus id facere, vt diximus vbi supra, num.88. post Panorm. in cap.ea noscitur.de sent.excomm. Sed,si absoluatur ab Episcopo propter hoc impedimentum temporarium, tenebitur præsentare se illi,cessante impedimento,per cap.quamuis.de sent.excom. & cap.eos.eod.tit.lib.6.

Quinto,quod etiam excusari posset ratione patriæ potestatis,si absque præiudicio patris venire non posset: quod an facere possit,nec ne,quæstio est facti, quæ per narrata decidi non potest; & cessante præiudicio, oportebit eum venire,nisi aliud eum excusset,per prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio superueniens non perimit licentiam ab Episcopo vel quocumque alio obtentam accipiendi ordines à quocumque: præcedens autem ab ordinarijs quidem obtenta rescripta non vitiat,secus de impetratis à Pontifice. nu.2. immo & absolute videtur posse dici hanc nullitatis rescripti pœnam non incurri in foro conscientiæ. num.4.*

3 *Subreptitius quidem est,qui à Papa,vel eius Legato secundum impetrat beneficium, non facta mentione de eo quod habet,secus si impetret ab ordinario,cui non æque faciliter subripitur,vt Papæ.*

3 *Clausula,Teque absoluentes,&c. in rescriptis Papæ etiam quod adsit, videtur subintelligenda,operaturq. ne tale rescriptum subiaciatur pœnæ nullitatis introductæ per c.1.de rescrip. in 6. validatq. collationem beneficij à Papa in excommunicatione obtentam.nu.10.tollitq. etiam impedimentum, quod prouenit ex excomm. suspensione,& interdicto:secus de irregularitate,& alijs impedimentis.nu.13.*

Rescri-

3 *Reſcripti in iure generaliter prolati appellatione, ſolum Apoſtolicum & Imperiale venit, facitq. ius in ſimilibus caſibus, etiam quo ad in eo non nominatos, ſecus de reſcriptis aliorum inferiorum. nu. 4.*

4 *Intellectus cap. 1. de reſcript. in 6. & nu. 4. & 12.*

5 *Irregularitatem incurrit interdictus ab officio, vel ſuſpenſus, ſi actus proprios, ordinum minorum exerceat. & eſt communis, licet iure non probetur. num. 6. & 8. & minus procedere videtur, ſi cenſuratus illos tantum aſſumat, abſque eo quod illis vtatur. num. 7.*

6 *Promotus per ſaltum in aſſumptione minorum ordinum non incidit in pœnas tituli de clerico per ſaltum promoto.*

8 *Primam tonſuram accipiens in excommunicatione, itemq. vtens actibus, qui illi videntur deputati, canendo videlicet pſalmos in choro, item nec excommunicati, ſuſpenſi, aut interdicti aſſumentes minores ordines, videntur indicandi irregulares. num. 9.*

9 *Confeſſarijs cum per bullas conceditur facultas abſoluendi ab excommunicatione, neceſſaria eſt ſacramentalis confeſſio bona fide facta: vnde non ſufficit, vt quis alijs tacitis, ſolum confiteatur illud, pro quo in excommunicationem incidit. nu. 11.*

12 *Abſolutio ab excommunicatione, quam ad cautelam dat ordines conferens, prodeſt etiam ſcientibus ſe tales, ac etiam ijs qui in eius Epiſcopatu non domicilium, ſed habitationem tantum ad tempus habent, & hoc etiamſi prius monuerit, ne excommunicati ad ordines accederent accipiendos.*

CONSILIVM XLVIII.

NDum Romæ moraretur, nec tamen domicilium ibidem conſtituiſſet, innodatus cenſura ob clerici percuſſionem in patria contracta, à ſuo ordinario obtinuit licentiam, primam tonſuram, & ordines à quocumque Antiſtite recipiendi, ſicq. innodatus Romæ primam accepit tonſuram, & à Pontifice beneficium obtinuit cum clauſula, *Teq. abſoluentes*. Poſtea in patria ingreſſus confraternitatem Sanctiſſ. nominis Ieſu, cuius priuilegijs confratres poſſunt à confeſſarijs certis diebus abſolui ab omnibus cenſuris, fuit à quodam ſacerdote, cui confeſſus eſt ſolummodo dictam percuſſionem, abſolutus à dicta cenſura, & Romam rediens ab Epiſcopo ad id à Cardinali Sabello deputato accepit minores ordines: in quibus aſſumendis hoc accidit, videlicet, quia ordinandi prius fuerunt moniti, ne excommunicati accederent ad illorum aſſumptionem. Poſtea vero idem Epiſcopus ordinans ad cautelam de more abſoluit omnes ordinandos ab omni vinculo excommunicationis. Dictus vero N. hæc audiens, credens ſe adhuc excommunicatum, ex quo inclinabat dictam abſolutionem ei non prodeſſe, libenter receſſiſſet, ſed verecundia ductus perſtitit in ſuo loco, & ordines minores accepit, & demum aliud beneficium à Pontifice obtinuit cum dicta clauſula, Abſoluentes, &c.

Dubitatur primo, an dicta excommunicatio vitiet dictam licentiam obtentam ab Epiſcopo, vt poſſit à quocumque ordinari, & tonſuram accipere.

Dubi-

Dubitatur secundo, an excommunicatus accipiens primam tonsuram contrahat aliquam irregularitatem, vel saltem aliquam inhabilitatem ad obtinenda beneficia, quæ ei obstet etiam post obtentam absolutionem à dicta excommunicatione.

Tertio, an impetratio à Pontifice de primo beneficio, vt præmittitur, obtenta, sit valida.

Quarto, an dicta absolutio obtenta virtute priuilegiorum dictę confraternitatis sit valida, ex quo licet bona fide, & sciente ipso confessario, integram non fecit confessionem.

Quinto, an dictus Episcopus pro Cardinali Sabello hic Romæ ordines conferens, valide absoluerit ipsum N. qui licet Romæ commoraretur, tamen domicilium ibi non contraxerat, à dicta excommunicatione, maxime cum dicta absolutio non fuerit in sacramentali pœnitentiæ foro facta, sed extra sacramentum.

Sexto, an d. N. accipiendo minores ordines in excommunicatione excusetur ab irregularitate, ex eo quod, quando accessit ad accipiendos minores ordines, nullam fecit reflexionem super dicta excommunicatione, nisi postquam ante ordinantem cum cæteris ordinandis constitutus, fuit, vt præmittitur, monitus.

Septimo, an dicta clausula Pontificis, *Teque absoluentes, &c.* licet non remoueat impedimentum procedens ab irregularitate, remoueat tamen aliud impedimentum procedens ex eo, quod quis male ordinatus reperitur.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo, quod licentia assumendi ordines à quocumque voluerit, ab Episcopo concessa ante excommunicationem, non perimitur, nec perit per solam excommunicationem superuenientem ipso iure. Tum per cap. pia. de exceptio. lib. 6. & per gloss. eius, & per gloss. cap. 1. de rescrip. lib. 6. Tum quod nulla pœna ipso iure incurritur, nisi aliquo iure id statuatur, iuxta glossam solemnem & receptam in cap. fin. de iurepatronatus. pro qua est aptus textus in cap. consuluisti. 2. quæst. 4. vel 5. Cui consequens est, eum posse, absolutione ab excommunicatione obtenta, vti licentia præfata Episcopi, licet non posset antea iuste id facere: quia, quamuis licentia præfata non pereat per excommunicationem, tamen vsus eius impeditur, sicut & vsus alius cuiusque communicationis, cap. cum excommunicato. 11. q. 3. cum simil.

2 Secundo, quod non memini vllam quæstionem fuisse mihi propositam tota ætate mea, neque quo ad scholas, neque quo ad palatia, quæ præsupponeret quæstionem illam à paucis vel nullis tractatam, an prædictum cap. 1. de rescript. lib. 6. habeat locum in rescriptis & gratijs ab Episcopis & alijs ordinarijs concessis; à qua pendet decisio huius quæstionis. Si enim cap. illud non habet locum in eis, respondendum esset idem, quod responsum est de excommunicatione post obtentam concessionem superuenientem. Si autem dixerimus illud cap. 1. habere locum in gratijs ordinariorum, sicut habet in gratijs Pontificum, & Imperatorum,

Digitized by Google

torum, videri poteſt reſpondendum præfatam licentiam impetratam per excommunicatum ab Epiſcopo, tempore quo erat excommunicatus, non valuiſſe ipſo iure.

Pro qua parte faciunt verba ipſius cap. quæ generaliter diſponunt de reſcriptis, nulla diſtinctione facta inter reſcripta Principum, & inferiorum: & verbum *reſcriptum* videtur genus ad vtrumque, vt ſenſit Felin. in rubr. de reſcript. quatenus diſtinguit reſcripta inferiorum à reſcriptis Principum. Facit etiam gloſſa eiuſdem cap. 1. de reſcrip. lib. 6. in verbo proceſſus. quatenus ait, proceſſum excommunicati coram ordinario valere, & coram delegato ab eo non valere, ſentiens delegatum per ſcriptum impetratum per excommunicatum ab ordinario ipſo iure non valere. In contrariam autem partem inclino; ſcilicet, prædictum cap. 1. numquam habuiſſe locum in reſcriptis ordinariorum, vel certe deſijt habere locum in illis per deſuetudinem. Tum per clem. 2. de offi. ordin. quatenus habet, impetrationem beneficij factam à Papa, vel Legato eius, ſine mentione beneficij prius obtenti, eſſe ſubreptitiam, & ipſo iure nullam, non autem collationem ab ordinario factam. Tum quia non videtur eadem ratio de impetratione reſcripti à Papa facta, & de impetratione facta ab ordinario: quia facilius ſubripitur Papæ & Principi plurimis intentis, quam ordinario paucioribus occupato, arg. cap. quod dicitis. 16. diſt. & cap. quoſdam. de præſumptio. Cardinalis in clemen. 2. de offic. ordin. q. 17. Tum quia nec Ioannes Monachus, neque alij commentantes illud cap. 1. de reſcrip. lib. 6. faciunt mentionem vllam de nullitate gratiæ, vel reſcripti impetrati ab ordinario propter excommunicationem. Tum quia de ſtylo Curiæ inſeritur litteris Apoſt. clauſula illa, per quam abſoluitur impetrans ab omnibus cenſuris ad effectum præſentium aſſequendum, per quam tollitur is effectus excomm. & adeo quidem, quod ſi non ponatur illa clauſula, eſt ſubintelligenda, aut certe reformari poſſunt litteræ cum illa inſerta, vt tradit Petrus Rebuffus in praxi benef. 1. par. de declarat. bullæ nouæ prouiſionis, 5. teque abſolutes. Tum quod appellatione verbi *reſcripti* generaliter in iure prolati ſolum Apoſt. Imperiale, ſiue regium includitur, vt colligere eſt ex tit. de reſcript. tam decretalium, quam Sexti, & Clement. & ex l. reſcripta, & l. quoties. & l. vlt. C. de precib. Imp. offer. & l. fin. C. ſi contra ius, vel vtil. pub. cum alijs multis eorumdem titulorum, & aliorum multorum præſertim
4 cap. nec damnoſa, & cap. reſcripta. 25. q. 2. Tum quia reſcripta Principum faciunt ius, etiam quo ad alios, quam nominatos in reſcriptis pro ſimilibus caſibus, non autem reſcripta inferiorum, vt poſt Ioan. And. tradit Felin. in rub. de reſcrip. n. 1. Tum quia ſaltem quo ad forum conſcientiæ defendi poteſt prædictum. cap. 1. non obſtare. Tum per prædicta. Tum quia eſt pœnale, & lex pœnalis, etiam ſi ipſo iure inducat pœnam, non tamen regulariter ligat quo ad forum conſcientiæ, vt ſæpe diximus, præſertim in Man. confeſſ. cap. 23. n. 66. ſecuti gloſſam ſolemnem in cap. fraternitas. 12. q. 2. & S. Tho. 2. 2. q. 62. art. 3. & alios recentiores, quos ibidem citamus. Tum denique, quod Archidiac. in cap. 1. tenet valde ſerio,

quod

quod illud cap. non comprehendit excommunicatum occultum, sed solum publicum: quamuis contrarium ibidem teneat communis. Sed grandis eius auctoritas super lib. 6. adiunctis prædictis rationibus, multum me mouet in contrariam partem; præsertim quod prædictis addi potest id, quod addidimus in Manu. cap. 23. num. 59. & seq. posse vnam legem obligare quo ad vnam suam partem, & non quo ad aliam: eo quod sit recepta quo ad vnam, & non quo ad alteram; & quod prędictum cap. 1. etiam si a principio includisset rescripta, & gratias inferiorum, postea tamen desiuit includere rescripta, & gratias inferiorum, de quibus nulli fere auctores meminerunt in illo cap. neque in alijs: & consequenter quod illud cap. non annihilat nunc gratias inferiorum, saltem quo ad forum conscientiæ, & quo ad pœnæ executionem, saltem si excommunicatio est occulta.

5 AD SECVNDAM respondetur, quod pro parte illius affirmante, scilicet, quod excommunicatus suscipiens ordines minores fiat irregularis, facit, quod suspensus, & interdictus simpliciter ab officio, non solum celebrando Missam, sed etiam vtendo alijs minoribus ordinibus quo ad actus eis proprie deputatos, incurrit irregularitatem, vt notat Panor. per illum textum in cap. 2. de cler. excomm. minist. num. 3. & latius in cap. fin. de excess. Prælat. num. 5. & Archid. in cap. si quis presbyter. 11. quæst. 3. quod communiter teneri ait Angel. a Clauasio in verbo irregularitas. §. 13. Syl. & Tab. in eod. verbo, & multi alij, quos refert & sequitur Francus in cap. 1. §. cantant. num. 3. vsque ad finem, de sent. excom. lib. 6. & constat excommunicationem esse tam grandem, immo fortiorem, quam sit interdictum, vel suspensio; ergo & excommunicatus vtens ordine minore ad actum proprie illi deputatum incurrit irregularitatem.

6 In partem vero contrariam cogunt me inclinare sequentia. Primum, quod in nullo corporis iuris loco inuenitur pœna irregularitatis huiusmodi culpæ imposita: & pœna irregularitatis in solis casibus expressis a iure imponitur, cap. is qui. de sent. excomm. lib. 6.

Secundo, quod iura, quibus mouetur communis opinio, id non probant efficaciter: nam cap. 2. de cler. excommu. minist. ex quo Panor. secutus alios, & receptus communiter colligit omnem interdictum, qui celebrat, vel vtitur alijs ordinibus, etiam minoribus quo ad actus proprie deputatos eis, esse irregularem, quod ipsum latius annotauit in cap. vlt. de excess. prælat. n. 5. non probat; quia contextus illius cap. nullam mentionem facit de assumptione minorum ordinum, neque de vsu eorum. Neque etiam c. vlt. de excess. prælat. supra citatum eadem ratione id probat: quia nullam de assumptione, aut vsu minorum ordinum mentionem facit: licet Innocent. aliquantulum facit. Nec c. 1. de re iudic. libro sexto, nec c. 1. de sent. excommunicationis eodem lib. eadem ratione id probant: quia de assumptione, vel vsu ordinum minorum nulla in eis fit mentio. Nec cap. 1. de clerico per saltum prom. neque tria capitula de eo qui ordin. fur. susc. id probant: quia loquuntur de male promotis ad ordines sacros, & non

de

de male promotis ad ordines minores. Et iura punientia illos non ſunt extendenda ad hos. Tum quia longe minus peccant. Tum quia ſunt longe alia ab ordinibus ſacris, eo quod non ſunt vere ſacramenta, vt mox dicam, ſed ſacramentalia: & pœnæ non ſunt extendendæ ad alium caſum, præſertim in quo eſt minor ratio puniendi, argum. cap. pœnæ. de pœnitent. diſt. 1.

Tertio facit, quod non omnis pœna, etiam cenſuræ, poſita in male aſſumentem, vel vtentem ordine ſacro, extenditur ad male aſſumentem, & vtentem minoribus: quia, licet ſuſcipiens ordines ſacros ante legitimam ætatem, vel ſine litteris dimiſſorijs, vel extra tempora iuris, incurrat ſuſpenſionem, &, ſi vtatur ordine, irregularitatem per extrauag. Pij II. quam referimus nos in Manu. confeſſ. cap. 25. nu. 70. non tamen eas pœnas incurrit, qui minores ordines ſic male ſuſcipit, ſecundum communem ſententiam, quam ſequimur vbi ſupra, & cap. 27. nu. 155.

7 Quarto, quod communis opinio ſupradicta loquitur de vtente ordine minore, & non de aſſumente illum; & ideo non videtur extendenda quo ad aſſumentem: quia aliud eſt aſſumere ordinem, & aliud eſt male vti ordine aſſumpto. ergo opinio loquens de male vtente non debet extendi ad male aſſumentem, arg. cap. pœnæ. de pœnit. diſt. 1.

Quinto, quod nobis ſemper viſa eſt verior opinio Theologorum, quam Canoniſtarum, quæ habet, quatuor minores ordines non eſſe vere ſacramenta, ſed tantum ſacramentalia, vt tradimus in Manu. confeſſ. cap. 22. num. 18. & ita non eſt tanta ratio, cur incurrat ſuſpenſionem, vel irregularitatem excommunicatus aſſumens ordines minores, ac aſſumens ordines ſacros; & conſequenter iura, quæ faciunt irregularem aſſumentem, vel vtentem ordine ſacro male, extenduntur ad aſſumentem ordines minores.

Sexto, quod aſſumens ordines minores ante legitimam ætatem, non eſt ipſo iure ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus per ſententiam, cap. vel non eſt compos. de tempor. ord. per quod communis opinio Doctorum obtinuit in tota Hiſpania, & Gallia ordinatos ante legitimam ætatem, etiam ad ſacros ordines, non eſſe ipſo iure ſuſpenſos, antequam nos Salmanticæ ante ſexaginta annos publicaremus extrauag. Pij II. ſupradictam: quæ tamen non includit aſſumentes minores, vt tradimus in dict. noſtro Manu. cap. 27. num. 155.

8 Septimo, quod non obſtant prædicta capitula prima de ſent. & re iud. & ſententia excomm. in 6. quatenus generaliter diſponunt ſuſpenſum incurrere irregularitatem, ſi diuinis ſe ingerat. At conſtat ordines minores eſſe res diuinas, & ſpirituales poteſtate diuinitus data conſtitutas, vt in definitione rei ſpiritualis data in noſtro Manu. confeſſ. cap. 23. num. 99. Non, inquam, hoc obſtat: quia communis & recepta omnium fere ſententia fatetur, non eſſe intelligenda de ingerente ſe omnibus diuinis: nam omnium fere vna eſt opinio, quod non habent locum in ingerentibus ſe diuinis extra diuina officia; qualis eſt benedictio menſæ, auditio Miſſæ, concionis ſacræ, & communicatio in orationibus priuatis:

natis: immo neque in ingerentibus se diuinis officijs, etiam in choro cantando psalmos, vel faciendo alia, quæ etiam laici solent facere. Vnde illa eadem ratione, qua communis opinio eximit ab irregularitate suspensos, qui ingerunt se canendis psalmis, etiam in choro, & diuinis officijs, quod videtur esse officium primæ tonsuræ, possunt etiam saluari qui primam tonsuram assumunt, vel ea vtuntur.

9 Octauo, quod qui contrariam sententiam tenuerint, obligantur ad fatendum innumeros esse irregulares in Ecclesia Christiana, etiam Romana: nam innumeri sunt, qui in pueritia & adolescentia accipiunt ordines minores, præsertim primam tonsuram, cum parua cura faciendi confessionem sacramentalem cum legitima contritione, & omnium peccatorum ad memoriam reuocatione, ad hoc, vt absoluti ab excommunicationibus, suspensionibus, & interdictis, assumant primam tonsuram, & ordines minores: & ideo credendum est, Pontifices Max. & Concilia, præsertim œcumenica, ideo nusquam expressisse, vt excommunicati, suspensi, & interdicti incurrerent ipso iure irregularitatem assumendo primam tonsuram, & alios ordines minores; & consequenter noluisse illos eam incurrere, cum expressum sit in d.cap.is qui.de sent.excomm.lib.6. quod per nullum crimen incurratur irregularitas ipso iure, nisi per aliquod ius id fuerit expressum.

10 AD TERTIAM respondeo primo, collationem priorem, de qua loquitur, à Papa factam valuisse, per ea, quę tradit Rebuff.in praxi benefic. 1.parte in rub.de declar. bullæ nou.prou.9. teque absoluentes. per totum. ita quod absolutus postea licite poterit illa vti, & beneficio per eam obtento potiri tamquam suo.

11 AD QVARTAM respondeo, absolutionem prædictam à confessario electo virtute prædictæ bullæ nihil profuisse D. consulenti. Tum quia non fuit facta ei virtute confessionis sacramentalis: quia, vt prę supponitur in facto, non fuit confessus sacramentaliter: & per prædictam & similes bullas datur potestas absoluendi ei, qui electus audit bona fide sacramentaliter, vt alias respondimus.

12 AD QVINTAM respondetur, absolutionem illam à Vicario Sabelli datam ad cautelam æque valuisse D.consulenti, ac alijs coordinatis: quia per habitationem, quam habuit & habebat Romæ, licet in ea domicilium non contraxisset, tamen submissione, qua se iurisdictioni Romanæ subiecit, quæsiuit: attento quod non habebat domicilium propinquum, cuius iudici commode subijceretur: & quod consuetudo generalis orbis Christiani seruat, vt, qui causa studiorum, vel aliorum negotiorum, habitat in aliqua ciuitate à suo domicilio distante, possit agere, & conueniri sub iudice illius loci, tam circa spiritualia, quam temporalia, iuxta ea multa, quæ nos collegimus in cap.placuit. num. 96. & seq. de pœn. dist. 6. quæ ibi possunt videri.

13 AD SEXTAM colligitur responsio ex responso ad secundam.

AD SEPTIMAM quæstionem respondetur, quod prædicta clausula, *Teque absoluentes*, nullum aliud impedimentum, quod obstet colla-

Digitized by Google

collationi, aufert, niſi ſolum id, quod producunt ſolæ cenſuræ, ſcilicet excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, vt ſatis colligitur ex eodem Rebuffo vbi ſupra nu. 15. & probatur irrefragabiliter per illa verba, *Ad effectum præſentium tantum*. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Legato Apoſtolico aſſerenti ſe habere poteſtatem abſoluendi excommunicator, etiam ab homine ad reincidentiam, credi poteſt; quia id ſolet eis concedi: excuſaturq. ei credens. num. 3.*

2 *Epiſcopus excommunicatum ab homine excommunicatione alij reſeruata, iuſte impeditum, & facientem quod in ſe eſt, poteſt abſoluere ad tempus.*

3 *Viarum diſcrimen, quod debet ſubire excommunicatus eundo ad potentem abſoluere ab excommunicatione hominis reſeruata, præbet Epiſcopo iuſtam cauſam, vt talem abſoluat ad tempus pro itinere neceſſarium.*

4 *Irregularitas non incurritur ab excommunicato celebrante, niſi celebratio ſit peccatum mortale, inſitve dolus, aut contemptus. num. 3.*

CONSILIVM XLIX.

QVIDAM ab Auditore Rotæ declaratus excommunicatus de conſenſu procuratoris aduerſarij fuit abſolutus à Nuncio Sedis Apoſtolicæ ad quatuor menſes, depoſita pecunia debita apud bancharium; eo quod creditor erat Romæ, ne tamdiu maneret excommunicatus, faciendo quod in ipſo erat, & ſoluit intra tempus à Nuncio præfixum, & Nuncius teſtatus fuit ſe habere poteſtatem ad illum abſoluendum auctoritate Apoſtolica; & abſolutus celebrauit. Quæritur, an inciderit in irregularitatem.

1 Reſpondeo, quod non. Tum quia Legati ſolent habere poteſtatem abſoluendi, ſaltem ad tempus, in huiuſmodi caſibus, propter abſentiam eius, ad quem pertinet abſolutio, vt colligitur ex cap. eos. 9. idem ſtatuimus. de ſent. excom. lib. 6. quem etiam nos referimus in Manu. conſeſſ. cap. 27. nu. 46. Tum quia Legatus præfatus aſſeruit in litteris, ſe habere facultatem id faciendi: cui quo ad id credendum eſt; quoniam communiter habent ad id ſpecialem facultatem ad ponendam illam clauſulam, ne cogantur inferere facultates ſuas; & ideo creditur eis, donec contrarium probetur, iuxta notata cap. ſicut. de ſent. excom. & cap. nobiliſ-
2 ſimus. 97. diſt. Tum quia etiam Epiſcopi poſſunt abſoluere excommunicatum à iure, vel ab homine alij reſeruata, propter morbum, vel impedimentum eundi ad quærendam abſolutionem, vt colligitur ex principio d. cap. eos. & exiſtens in Hiſpania habet impedimentum ſatis iuſtum maximi & periculoſi itineris ad eundum Romam, ad hoc, vt faciendo quod poteſt ad parendum, abſoluatur ad tempus, quo eget tanto itinere faciendo, ne moriatur excommunicatus, quod iura horrent, cap. qua

fronte

Digitized by Google

3 fronte. de appella. Tum quia auctoritas Legati dicentis se habere illam potestatem, & facientis facultatem celebrandi per tempus ab eo præfixum, dedit iustam causam credendi se bene absolutum, & vt bona fide celebraret: & excusauit ab omni malo dolo, & contemptu, sine quo non incurritur irregularitas, vt definit Panorm. à quo ibi nemo recedit, cap. pastoralis. §. verum. de appell. & Domin. in cap. solet. de sententia excom. lib. 6. pro quibus est ibi gloss. memorabilis penult. Facit quod contrauenies canoni, & legi dubiæ, & errans circa iuris subtilitates non peccat mortifere, secundum Innoc. cap. per tuas. il 2. de simon. & alia multa,
4 quæ adducit Felin. cap. 1. de re iudi. fallentia septima. & celebratio excommunicati, nisi sit mortifera, non inducit irregularitatem, sicut nec absque mortifero peccato non incurritur excommunicatio maior, cap. nemo. cap. nullus. 11. q. 3. nec consequenter consulens incurrit illam; quandoquidem non peccasset mortifere, credendo id sibi licere, etiam si Legatus errasset, qui tamen non erranit, immo pie & erudite in absoluendo se gessit. &c.

SVMMARIVM.

1 *Conditio præstandæ cautionis sine limitatione temporis apposita mandato de absoluendo, si postea limitetur tempore, operatur, vt, ea intra tempus non purificata, euanescat facultas absoluendi data. & per totum.*

2 *Adiectio, quæ fit actui ex postfacto per modum declarationis, limitationis, seu accessorij, perinde operatur, ac si ab initio fuisset apposita, modo interim nihil acciderit, quod mediet ea.*

3 *Mandatum de absoluendo aliquem ab aliqua excommunicatione incursa non se extendit ad illum, qui post mandatum nouo vinculo etiam reintrusionis fuit magis astrictus.*

3 *Reintrusio in excommunicationem est interlocutoria, quæ transit in iudicatum, si intra decem dies non appelletur.*

5 *Irregularis, etsi irregularitate manente potuerit absolui ab excommunicatione, ob quam quia ligatus ministrando irregularitatem contraxit, non ideo tamen minus potest priuari beneficijs, si quæ habet, immo & nec poterit absolui ab excommunicatione, si offensa fuit notoria, nisi prius satisfaciat.*

CONSILIVM L.

IVSSVS absolui data prius cautione de parendo iuri, & post moram in cauendo factam monitus, vt intra certum terminum præsentaret cautionem, non præsentauit eam intra illum, & accusata contumacia iudex reintrusit in excommunicationem, qui postea data cautione absolutus fuit. Quæritur, an absolutio valeat.

1 Videtur quod non. Primo, quod dispositio conditionalis non est efficax, donec adimpleatur conditio, §. omnis. & §. ex conditionali. Inst. de verb.

Digitized by Google

verb. oblig. cap. si pro te. de reſcrip. lib. 6. cum iuribus ibi per gloſ. citatis; & cautio non fuit præſtita intra terminum, intra quem erat præſtanda. Nec obſtat dicendo, quod paruit conditioni, quia prius cauit, quam abſolueretur: quoniam non cauit intra terminum ad cauendum ei præfixum; nam per abſolutionem mandatam ſub conditione, ſi prius cauerit, adiuncta monitione, & citatione, vt intra certum terminum præſentaret cautionem, videtur iudex abſolutionem iuſſiſſe fieri, ſi cautionem intra terminum ad illam præſentandam præfixum daret; alioquin enim fuiſſet eluſoria huiuſmodi conditio, cuius implementum potuiſſet differri vſque in infinitum. Tum quod prædicta monitio & citatio tantum operabantur ex interuallo datæ, quantum operatæ fuiſſent, ſi ſimul cum mandata abſolutione factæ fuiſſent; quia nihil mediauit inter illa, quod debilitaret earum virtutem, vt palam eſt: & re-
2 gulariter paria ſunt, duo fieri eodem die, vel duobus interpolatis per viam adiectionis, & acceſſionis. arg. regulæ acceſſorium. de regulis iuris lib. 6. & cap. de multa. ſub finem de præbend. Tum quia regulariter eadem ratio ſuadet in vtriſque, & ita eodem iure ſunt cenſenda, & iuſſio prædicta ad omnia ſuperiora refertur, cum eadem ratio idem iuris ſuadeat in omnibus; cap. ſecundo requiris. de appellatio. vbi gloſſ. & Doctores, maxime Panor. & Decius reſoluunt. At mandata abſolutio prædicta conditionalis, & præfixio termini ad præſentandam cautionem, ſunt duo poſita in duabus fol. papyris per viam adiectionis, & acceſſionis, in quibus ead. ratio militat, immo ſecundum eſt declaratio & limitatio mandatæ abſolutionis, quod ſine termino expreſſo datum fuit.

3 Secundo, quod iudex poſt terminum præfixum ad præſentandum cautionem, & accuſata contumacia non præſentantis eam in illo reintruſit præfatum aduerſarium, & ita cum res non ſit integra, non profuit ei præſtatio cautionis poſt illam reintruſionem. Tum quia illa reintruſio fuit interlocutoria, quæ tranſiuit in rem iudicatam non appellando ab ea intra decendium, iuxta cap. 1. de appell. lib. 6. Tum quia per illam reintruſionem additum fuit nouum vinculum priori excommunicationi; & vt abſolueretur data prius cautione, non poterat intelligi conceſſio à reintruſione, quæ nondum erat facta, vt palam eſt.

Tertio, quod nemini debent commodare ſua fraus & turpitudo, cap. Sedes Apoſt. de reſcript. l. itaque ſullo. de furtis. At prædictus per fraudem & turpitudinem ſe geſſit pro abſoluto, cum nec abſolutus eſſet, nec cautionem dediſſet, vt patet ex actis; & non ſolum geſſit ſe publice pro abſoluto, cum non abſolutus eſſet, ſed etiam auctorizando tamquam Prior, & Rector eccleſiæ parochialis inſignis interfuit diuinis officijs, & fecit celebrare coram ſe & toto populo Miſſas, & alia diuina officia, ob quod factus eſt irregularis.

4 Quarto, quod licet excommunicatus abſolui poſſit ab excommunicatione, manente ipſo in irregularitate prius contracta, cum ſint diuerſa; ſi tamen offenſa, ob quam incurrit excommunicationem, & po-

ſtea irregularitatem, eſſet manifeſta, vt in hoc caſu non poſſet abſolui regulariter ab excommunicatione, etiam data cautione de parendo iuri, antequam ſatisfaceret pro illa offenſa notoria, vel manifeſta, iuxta cap. ex parte. 1. de verb. ſignific. & cap. venerabilibus. 5. porro. de ſentent. excommun. lib. 6. & tradunt Decius, & alij in cap. qua fronte. de appell.

Quare petitur, non ſolum illum non iudicari abſolutum, ſed eſſe irregularem, & priuatum, vel certe priuandum ſuis beneficijs, ſi quæ habet, & iure, quod male prætendit ſe habere in prædicta eccleſia parochiali, iuxta cap. clerici. & cap. fraternitati. de cleric. excomm. miniſtrante.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus generaliter ab homine, non denunciatus talis, abſolui poteſt, ſicut & à ſolo iure excommunicatus.*

1 *Excommunicatus ab homine, etiam denunciatus, necnon & notorius clerici percuſſor, parte ſatisfacta, vel ſi nequeat, præſtita quam poteſt cautione, per priuilegium Cruciatæ, & alia ſimilia, abſolui poteſt in foro conſcientiæ tantum.*

2 *Abſolutio per Cruciatam in foro conſcientiæ tantum conſulit, niſi expreſſe concedat poteſtatem abſoluendi in vtroque foro.*

2 *Abſolutus ab excommunicatione limitate quo ad forum conſcientiæ tantum, licite poteſt diuina ſacramenta & beneficia recipere; & alij qui certi ſunt de illa, poſſunt eidem licite in eodem foro communicare: ſed & Iudices ipſi, niſi aduerſarius opponat, poſſunt diſſimulando excommunicationem eumdem in foro exteriori vt non excommunicatum tractare. nu. 3. & 4. in fine.*

3 *Abſolutus ab excommunicatione in foro conſcientiæ eſt vere non excommunicatus: vnde qui ei communicat, non communicat excommunicato.*

4 *Iudex excommunicatum, abſolutum tantum in foro conſcientiæ poteſt non repellere à communione: nam vt priuata perſona ſcit eum abſolutum: vt iudex vero, & vt perſona publica, ſecundum quam ignorat eum abſolutum, non tenetur ex officio, niſi inſtante parte, repellere.*

CONSILIVM LI.

AN mendicantes religioſi ex priuilegijs ſuis, vel confeſſarij ordinarij, ex priuilegio bullæ Cruciatæ, poſſint abſoluere ab excommunicatione impoſita ab homine? Et quid poſſint cum pœnitente, qui eſſet denunciatus, vel notorius percuſſor clerici? Et ſi aliquis dictorum confeſſorum huiuſmodi excommunicatos abſolueret, quid operaretur talis abſolutio, ſaltem in foro conſcientiæ?

Secundo quæritur, cum quis incidit publice in cenſuram aliquam Pontifici reſeruatam, & ſatisfacit etiam publice, an ſufficiat tunc abſolutio

ſolutio confeſſarij, qui alias habet facultatem abſoluendi à tali cenſura, cum declaratione, quod talis pœnitens iam ſatisfecit, & abſolutus eſt?

1 Reſpondeo primo, quod excommunicatus generaliter ab homine, & nondum denunciatus, perinde poteſt abſolui, ac excommunicatus à iure, per ea, quæ in hoc ipſe cito in Man. confeſſ. cap. 27. nu. 44. & comment. de Iudæis not. 11. in fine gloſ. vlt. num. 35.

Secundo, quod etiam excommunicatus ſpecialiter ab homine, etiam denunciatus, & percuſſor notorius clerici, poſt iuſtam ſatisfactionem poteſt abſolui per præfata priuilegia, & bullas quo ad forum conſcientiæ tantum; quia per præfatas bullas, & etiam, vt credo, per præfata priuilegia datur poteſtas generalis indefinita abſoluendi excommunicatos à iure, vel ab homine, præuia ſatisfactione, abſque vlla exceptione; & ita æquipollet vniuerſali, iuxta gloſſam ſolemnem cap. vt circa. de elect. lib. 6. & ita comprehendit omnes, cap. ſolitæ. ſub fi. de maior. & obed. cum concord. & nos credimus ſufficere veram impotentiam ſatisfaciendi, præſtita cautione ſibi poſſibili, ſaltem iuratoria, iuxta ea quæ diximus in præfato cap. 27. num. 48. quamuis Sotus contra teneat.

2 AD SECVNDAM reſpondeo, quod abſolutio præfata non videtur prodeſſe, niſi quo ad forum conſcientiæ tantum, niſi Cruciata, vel priuilegium expreſſe daret facultatem abſoluendi quo ad vtrumque forum, per ea quæ diximus in dicto Manu. cap. 26. num. 31. & cap. 27. nu. 150. Operabitur autem illa abſolutio, vt poſſit diuina recipere ſacramenta, & beneficia ſibi canonice collata; & poterunt omnes, qui ſunt
3 certi de illa abſolutione, licite ei communicare quo ad forum conſcientiæ, quin etiam, quod maius eſt, nec ab alio, quod ſciam, ſatis proditum, Epiſcopus, & alij Iudices fori exterioris poſſunt etiam quo ad forum exterius communicare eius factis, dictis, & conuerſationi publicæ, & tractare ipſum quaſi abſolutum, & diſſimulare eius excommunicationem, niſi aliquis aduerſarius peteret eum arceri, & caſtigari tamquam peccantem in leges prohibentes excommunicatis illos actus exteriores. Tum quia hoc modo abſolutus non eſt vere excommunicatus, nec conſequenter communicatur excommunicato. argum. l. in delictis. §. 1. ff. de noxalibus. Tum quia boni viri eſt, nemini nocendo, alicui prodeſſe, vel velle prodeſſe, arg. cap. 2. de poſtul. Tum quia hæc faciunt vt priuatæ perſonæ, & vt tales ſciunt ipſum eſſe abſolutum; & ita nihil contra conſcientiam faciunt, nec conſequenter obuiant cap. fi.
4 de præſcript. Tum quia non tenentur ad arcendum eum tamquam Iudices, & ex officio Iudicis nobilis, nulla parte petente: quia non intereſt Reip. vt id faciant, cum vere tales abſoluti non delinquant; & non tenentur ad vtilitatem priuatam, niſi parte petente, procedere, l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. Tum quia frequenter ſacra Pœnitentiaria committit abſolutiones, & diſpenſationes in foro conſcientiæ tantum Epiſcopis, vt ipſimet abſoluant, & diſpenſent: vt ita ſcien-

tes scientia priuata tales esse absolutos, vel dispensatos, non inquietent, neque castigent vt Iudices, ignorantes eosdem absolutos scientia publica, quæ habetur per allegata & probata, qua debent duci, quatenus sunt tales, l. illicitas. §. veritas. ff. de officio præsid. cap. pastoralis. §. quia vero. de off. deleg. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Absolutio sacramentalis, quæ datur per bullam Cruciatæ, quo ad forum exterius non potest probari, nec fidem facit, nec sic absolutus in eo censetur absolutus.*

2 *Absolutio ab excommunicatione vigore Cruciatæ, non prodest nec in foro conscientiæ ei qui non satisfecit. & nu. 4.*

2 *Excommunicationem toties incurrit, qui violat sequestrum Rotæ excommunicationis sententiæ ipso iure latæ pœna munitum, quoties illud violat.*

2 *Excommunicatio ipso iure incurrenda, quam profert Rota contra violatores eius sequestrum, est Iudicis, seu hominis, & non iuris. vnde ab ipso Iudice debet absolui. num. 4. nec videtur ita certum quod possit absolui per bullam Cruciatæ. num. 2.*

2 *Insordescens in excommunicatione, quod possit absolui per Cruciatam, non videtur ita certum.*

3 *Absolui vt quis bene possit ab excommunicatione sacramentaliter, debet pariter & à peccatis mortalibus absolui; etsi frequenter valeat absolutio ab excommunicatione, licet absolutio à peccato non valeat.*

CONSILIVM LII.

LATA sententia prima in Rotæ Auditorio in fauorem B. & odium A. super quodam beneficio litigantium, fuit appositum sequestrum super possessione & fructibus illius, quod per quosdam annos sæpius violauit A. & percepit fructus; vnde incurrit excommunicationem, à qua nulla facta restitutione, fuit virtute bullæ Cruciatæ absolutus. Quæritur, an absolutio valeat, & quid ei faciendum sit.

Respondeo primo, quod circa quæstionem hanc multa dicere posset is, cui satis temporis ad id faciendum esset.

1 Secundo, quod præfatus D. consulens non est censendus absolutus quo ad forum exterius: quoniam absolutio, quam habuit per bullam Cruciatæ sacramentalem, non potest probari, nec facit fidem quo ad forum exterius: cum etiam absolutio data in foro sacræ Pœnitentiariæ non prosit quo ad forum exterius.

2 Tertio, quod non est absolutus etiam quo ad forum interius. Tum quia non præcessit satisfactio, quam bulla Cruciatæ requirit. Tum quia excommunicatio præfata non potest dici tam posita à iure, quam

ab

ab homine, cum sit posita & decreta ab Auditore Rotæ, à quo debebat absolui. Tum quia insorduit in excommunicatione, & quotannis incurrebat illam, etiam si absolutus fuisset absolutione valida semel.

3 Quarto, quod qui absoluendus est bene ab excommunicatione, debet absolui pariter à peccato mortali, propter quod est excommunicatus; quamuis frequenter ipso iure valeat absolutio ab excommunicatione, licet absolutio à peccato non valeat.

Quinto, quod D. consulens (quod dolenter dico) multa debet facere, vt sit tutus quo ad vtrumque forum. Primo quidem, quod eum pœniteat tot transgressionum sequestri, & tot retentionum fructuũ sequestratorum. Deinde, quod restituat fructus male perceptos, qui sunt restituendi, vel obtineat remissionem, siue condonationem, aut legitimam compositionem, aut concordiam cum eo, quem res tangit. Tertio, quod impetret absolutionem à præfato D. Auditore, aut ab eius successore. Quarto, quod obtineat dispensationem ab irregularitate, si manens in excommunicatione celebrauit, dolens plurimum de suo malo statu tanto tempore continuato. &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio contra contumacem ad comparendum sub pœna excommunicationis citatum lata tenet, item & lata contra illum qui præcepto de consulendo facto non obediuit: & hoc, modo dictum præceptum, à quo iudicium cœpit, habuerit clausulam iustificatiuam, et si senseris te grauatum.*

2 *Excommunicatus nominatim ab homine, potest absolui virtute Cruciatæ, modo parti prius satisfecerit, sed nec aliter ab ipso Iudice, vel eius successore, vel superiore, vel à Papa, nu. 3. nisi illam ob periculum moræ cum promissione de parendo ad reincidentiam impetrabit. num. 4.*

3 *Excommunicatus, cui collatum fuit beneficium, differre debet illius acceptationem, quousque obtineat absolutionem, sufficitque absolutio, etiam quod sit facta ad reincidentiam, modo illud acceptet, antequam reincidat. nu. 4. licet autem postea reincidat, non vitiatur nec collatio, nec acceptatio. nu. 5.*

3 *Beneficium videtur posse conferri excommunicato, licet ipse non possit illud acceptare, nisi absolutus saltem ad reincidentiam. nu. 4. primum autem dictum non videtur ita certum. nu. 5.*

4 *Excommunicatus à Iudice longe absente, potest ob periculum, ne interim moriatur, à Nuncio, & Episcopo absolui ad reincidentiam, nisi quamprimum per se vel alium compareat coram excommunicante ab eo absoluendus, & seu eius mandato pariturus: potestque sic absolutus interim acceptare beneficium valide.*

CONSILIVM LIII.

QVIDAM in loco longissimo ab eo, in quo moratur, citatus à scholastico iudice competenti non comparuit,& fuit excommunicatus & absolutus à confessario virtute bullæ Cruciatæ, absque solutione debiti, & comparitione coram iudice.

Quæritur primo, an præfata excommunicatio teneat.

Secundo, an absolutio fuerit iuridica, & valida.

1 Respondetur primo, quod ad certam determinationem eorum, quæ quæruntur, oportebat scire formam citationis, & etiam excommunicationis latæ ob contumaciam, & etiam clausulam bullæ Cruciatæ huc pertinentem.

Secundo, quod præfatus Magister scholasticus solet frequentissime incipere iudicium ab executione cum clausula iustificatiua, præcipiendo citato, vt soluat sub excommunicatione latæ sententiæ, aut intra certum tempus compareat allegaturus causam,quare non debeat id facere; & interdum citat sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, vel ferendæ, vt compareat responsurus petenti eum citari; & postea contumacem declarat incurrisse excommunicationem, vel excommunicat, prout requirit citatio præcedens; & quocumque horum modorum citatus fuerit D. consulens, iuste fuit excommunicatus, quia non soluit, nec comparuit intra terminum ei præfixum.

2 Tertio, quod clausula bullæ Crnoiatæ, de qua nos alibi meminimus, & etiam Sotus meminit, facit confessario facultatem absoluendi, præmissa satisfactione: & ideo præfatus D. consulens non potuit absolui virtute illius bullæ, quia non satisfecit parti aduersæ, nec soluendo debitum, nec comparendo coram iudice; cui consequens est eum indigere noua absolutione. Quandoquidem excommunicatio non tollitur,nisi per absolutionem à potente absoluere factam.

3 Quarto, quod pie, prudenterque facit D. consulens, differendo acceptationem beneficij, donec absoluatur.

Quinto, quod cum ab excommunicatione specialiter ab homine lata non possit absoluere, nisi lator eius, vel successor, vel superior; neque illi possunt id facere, nisi satisfacta, vel consentiente parte aduersa: nam neque Papa id facit,neque est facile illam habere,siue impetrare ab alio,satisfactione non præmissa.

4 Sexto, quod remedium facilius mihi nunc occurrens est, quod D. consulens longissime absens à loco, in quo fuit excommunicatus, adeat Episcopum, vel Legatum, & ob absentiam, & impedimentum adeundi excommunicatorem, vel successorem eius, petat absolutionem, ne moriatur in excommunicatione, iuxta cap.qua frõte.de appel. promittendo se, quam cito commode poterit, per se, vel per alium petiturum ab excommunicatore absolutionem,& eius mandatis pariturum,iuxta ea, quæ nos scribimus in Manu. confess. cap. 27. num. 46. & accepta absolutione huiusmo-

Digitized by Google

huiusmodi, illico, quam optimo modo poterit, mittat, vel scribat Salmanticam, vt pareat iudici, & impetret absolutionem, vel ratificet eam, quam obtinuit in Italia ob impedimentum comparendi coram illo; & hoc facto potest optime acceptare beneficium, antequam nuncius, vel epistola perueniat Salmanticam. sed diligenter procurare debet, vt pareatur iudici Salmanticensi: quia, nisi faciat id, quam cito commode poterit, reincidet in eamdem excommunicationem, iuxta cap. eos. de sent. excom. lib. 6. & ea quæ diximus vbi supra: quamuis collatio beneficij, & acceptatio facta post prædictam absolutionem, antequam reincidat, non desinent esse validæ propter reincidentiam subsequentem.

AD SECVNDAM quæstionem respondetur, confessarium illum male absoluisse præfatum D. consulentem; ideoq. debere ipsum curare, vt absoluatur ab ordinario, vel delegato, modo supradicto, & adhibere diligentiam supradictam, ne reincidat in illam.

SVMMARIVM.

1 *Confessarius monere tenetur beneficiarium excommunicatum occulte, quod restituat distributiones interim dum fuit in mora petendi absolutionem perceptas.*

2 *Fructus alios à distributionibus ex beneficio in excommunicatione occulta perceptos beneficiarius absolutus potest sibi retinere.*

CONSILIVM LIV.

AD quæstionem propositam respondeo, quod confessarius debet monere beneficiarium excommunicatum occulte, qui ob excommunicationem non quæsiuit sibi distributiones quotidianas, vt restituat eas eis, quibus accreuerunt. Tum quia certum est, eas acquiri alijs interessentibus, dum ipsi excõmunicati negligunt petere absolutionem, vt Card. & Decius determinant in cap. pastoralis. §. verum. de appell. super gloss. quæ ibi determinat beneficiarium excommunicatum non quærere sibi etiam alios fructus beneficij. Tum quia confessarius debet admonere confitentem ea quæ sunt necessaria ad remissionem peccati sibi confessi, arg. cap. penul. §. sacerdos. de pœnit. dist. 6. & eorum, quæ ibi alias scripta sunt: & obligatio restituendi, quam scire debet pœnitens, est de his, quæ sunt ad salutem ei necessaria, vt palam est. 1

Quod autem excommunicatus satis iuste possit retinere fructus alios à distributionibus quotidianis sui beneficij receptos tempore excommunicationis, postquam fuerit absolutus ab ea, satis patet, argu. eorum, quæ præ omnibus alijs adducuntur à nobis in cap. non liceat Papæ. 12. q. 2. §. 10. nu. 12. tractando intellectum cap. quia sæpe. de elect. lib. 6. & cap. præsentium de officio ordi. eodem lib. & cap. cum vos. eod. tit. 2

SVMMARIVM.

3 *Exequi per censuras ecclesiasticas suas sententias potest Concilium Triden. tunc demum licet ecclesiastico iudici, quando illas nec per suos ministros, nec per iuridicam brachij secularis inuocationem potest exequi: & hoc modo intelligendum est decretum Dolanum, quod habet vt executio sententiarum iudicum ecclesiasticorum contra laicos latarum, si non potest fieri per ministros ecclesiasticos, fiat per ministros regios. num. 4. 1. & 2.*

CONSILIVM LV.

MANDATO D. mei pariturus, dico primo, videri mihi aliqua deesse, tam in libello supplici à Capitulo Bisuntino S.D. N. oblato, quam in copia edicti Dolani Parlamenti, vt bona rerum consequentia colligatur, & intellectus satis germanus hauriatur.

Secundo, quod iuxta intellectum, quem ego concipio, tria edicta occurrunt concilianda, Primum latum à Carolo V. ab hinc circiter annos 50. Secundum factum à Parlamento Dolano anno 62. Tertium latum à Concilio Tridentino confirmatum anno 64. quod habetur in cap. 3. de reform. sess. 25. vno enim modo intellecta sunt sibi contraria; alio modo vero intellecta videri possunt sibi & sacris canonibus consona.

1 Tertio, quod Caroli V. edictum, quo vetat ne à suis officiarijs exercitium iurisdictionis Archiepiscopalis impediatur, intellectum de impedimento canonico iuri contrario consonat sacris canonibus, & non dissonat legibus iustis ciuilibus. Edictum autem Dolanum, quod vetat ne permittatur fieri executio sententiarum ciuilium iudicum ecclesiasticorum in laicos sæculari potestati subiectos per censuras, intellectum quando illa fieri potest per aliam viam iuridicam, non videtur esse contrarium edicto Concilij, quod fere idem habet.

2 Quarto, quod edictum Concilij, & edictum Dolanum possent esse contraria, si hoc intelligatur de impotentia exequendi potestatis ecclesiasticæ per suos ministros, vel per regios: & illud de impotentia exequendi per solos suos ministros, quoniam frequenter contingit quod potestas ecclesiastica non potest exequi sententias suas per solos suos ministros. potest tamen per ministros regios, inuocato legitime brachio sæculari, vt palam est: & ita si edictum Dolanum intelligatur de vtraque impotentia, & Concilium de altera tantum, mutuo sibi aduersarentur quo ad illas executiones, quas potestas ecclesiastica non potest facere per solos suos ministros, sed sic per regios legitime inuocatos.

3 Quinto, satis germane intelligi posse edictum Concilij de vtraque impoten-

potentia, ita quod tum demum poteſtas eccleſiaſtica exequatur ſuas ſententias per cenſuras, cum non poteſt per ſuos miniſtros, nec per alienos legitime inuocatos, nec alia via iuridica eas exequi. id enim videtur ſentire in illis verbis, *Per ſuos proprios, aut alienos executores*. & paulo inferius, *Aliaq. iuris remedia procedere, & cauſas definire*. cum palam ſit remedium inuocationis brachij ſæcularis eſſe iuridicum, iuxta ſacrorum canonum ſacras ordinationes, ad quod cap. 1. de offic. ordin. & omnes fere commiſſiones Papæ reſonant, & clamant.

4 Sexto, quod edictum Dolanum recte intellectum, non videtur prohibere executionem per cenſuras, quando illa non poteſt fieri per miniſtros poteſtatis eccleſiaſticæ, nec per officiales vllos poteſtatis ſæcularis. Tum quia non exprimit hoc. Tum quia ſolum habet, executionem ſententiarum iudicum eccleſiaſticorum, quæ non poteſt fieri per miniſtros eorum, debere fieri per huſſerios, ſargentes, & alios miniſtros ſæcularis poteſtatis, & non negat non poſſe fieri per cenſuras, quando per neutros eorum, nec per vlla alia iuris remedia illa fieri poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicari, nec abſolui quis etiam volens poteſt, niſi ab habente in eum iuriſdictionem eccleſiaſticam, quam notarius etiam eccleſiaſticus, vt notarius non habet, nec etiam iudex eccleſiaſticus, ſi non ſit ſaltem per ſufficientem ſubmiſſionem illius iudex competens. num. 2. 3. & 7.*

2 *Laici regulariter poſſunt pro contractibus iuriſdictioni eccleſiaſticæ, cui alias iure communi non ſubeſſent, ſe ſubijcere. fallit in regnis, in quibus hæc prohibentur. num. 3. & 4.*

4 *Iuramentum ne adijciant notarij laici regij contractibus ad illorum validitatem illud non requirentibus, poteſt Rex ex cauſa, ne ſic eius laica iuriſdictio per Eccleſiaſticam, cui ratione iuramenti contrahentes ſubiecti remanerent, euacuetur, prohibere, & inſuper ſtatuere ne in eius tribunali detur fides inſtrumentis notariorum qui non ſunt regij.*

4 *Lex prohibens laicos foro ſuo renunciare, vt ſic obuietur fraudi, quæ fieret tribunalibus laicis, à quibus laici abducerentur, non videtur iniuſta. & num. 6.*

CONSILIVM LVI.

AN laici in regnis Luſitaniæ, Caſtellæ, Nauarræ, præſertim in ciuitate Dolæ, poſſint ſuos contractus inire, adiecta clauſula, vt, niſi conuenta intra conſtitutum diem adimpleuerint, excommunicari poſſint?

1 Reſpondetur primo, quod non, etiam inter clericos coram ſolo tabellione, ſiue notario etiam eccleſiaſtico: quia excommunicatio ferri non poteſt in aliquem ſine iuriſdictione eccleſiaſtica ſecundum omnes,

cap.

cap. L. & G. de officio delegati, & notarius etiam ecclesiasticus, quatenus est talis, non est iudex, nec vllam habet iurisdictionem, argumento legis priuatorum. C. de iurisdictione omnium iud. & ita nec absolute, nec sub conditione, si vsque ad talem diem non soluerit, potest debitorem excommunicare. quo fit, vt obligatio in forma Cameræ cum huiusmodi excommunicatione conditionali, etiam in Vrbe fieri non possit coram solo notario, vt Ant. Mass. Gallesius in libello formulæ cameralis oblig. 2. par. ad 3. particul. q. 3. tradit.

2 Secundo, quod fieri potest etiam inter laicos coram iudice ecclesiastico competenti iure communi, vel per iustam renunciationem proprij fori, & iustam submissionem, qua se debitores submittunt illi: quod passim fit in Vrbe partibus renunciantibus suis foris, & submittentibus se quibuscumque iudicibus ecclesiasticis, & confitentibus debitum, & obligantibus se ad soluendum in certum diem, suscipiendo sponte præceptum iudicis iubentis, vt impleant promissionem sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, vt concludit Panorm. contra communem in cap. P. & G. num. 6. de officio deleg.

3 Tertio, quod hoc fieri non potest inter laicos in regnis, in quibus non permittuntur laici renunciare foro sæculari, nec submittere se ecclesiastico. Quoniam non potest fieri nisi coram iudice ecclesiastico competenti, vt dictum est: & iudex ecclesiasticus non est competens super contractibus eorum iure communi, & in illis regnis non potest fieri per renunciationem fori sæcularis, nec per submissionem, qua se debitores submittunt ecclesiastico, cum nullatenus illa in præfatis regnis permittantur laicis.

4 Quarto, huic esse consequens, non posse hoc fieri in regnis Castellæ, Lusitaniæ, & Nauarræ à 60. circiter annis: quoniam lege Regia cautum est, ne quis laicus possit renunciare foro suo sæculari, nec submittere se ecclesiastico, immo nec iuuare contractum, qui ad sui valorem vtroque iure non requirit iuramentum. quæ lex, vt puto, destinata fuit primum in Castella, deinde in Lusitania ex aliqua lege, vel consuetudine, quæ visa est in eis iustificari à necessitate tollendi fraudem, qua iurisdictio sæcularis fraudabatur ex eo, quod ratione renunciationis, & submissionis, omnes fere causæ contractuum laicorum deferebantur ad curias ecclesiasticas, quibus, renunciato foro suo, debitores se submittebant, immo & iurabant, vt ratione iuramenti, de quo vti de re spirituali iudex ecclesiasticus debet cognoscere, iuxta cap. cum C. de foro compet. conuenirentur coram ecclesiastico, vt conueniebantur: adeo quidem, quod abhinc 70. annis frequentior erat litigatoribus curia episcopalis Pampilonen. quam tota curia regia: nunc autem, prohibitis renunciatione & submissione prædictis, & iuramenti adiectione, vix vlla causa laicorum ad eam defertur; quod adeo rigide seruatur, vt nullum instrumentum à notario ecclesiastico inter laicos factum, quidquam fidei faciat in foro sæculari; & qui notarius regius addiderit contractui laicorum iuramentum, vel submissionem partium ad forum ecclesiasticū

castige-

castigetur, & deponatur ab officio: quamuis in regnis Aragoniæ & Valentiæ mos ille antiquus etiam nunc, vt audio, seruetur, & ita in illis possint fieri contractus propositi: quin, vt audio, fiunt aliqui fere similes illis, per quos ecclesiastici iudices laicos non soluentes ad statutum diem, excommunicant, monitione tamen præmissa.

5 Quinto, quod si lege regia statutum est in Comitatu Burgundiæ, in quo videtur esse Dola, quod laici non possint renunciare suo foro sæculari, & se submittere ecclesiastico; quod esse statutum suspicor, eo quod subiacet Regi Catholico, in cuius regnorum bona parte (vt dictum est) id seruatur. si inquam id statutum est, non poterunt huiusmodi contractus fieri inter laicos; quia non poterunt se submittere ecclesiastico, sine qua submissione huiusmodi excommunicatio fieri non potest, vt prædictum est.

6 Sexto, quod maioris quæstionis est, an iustæ sint huiusmodi leges sæculares vetantes huiusmodi renunciationes, subiectiones, & iuramenti adiectiones. Ad quod respondetur, eas videri iustas in prædictis regnis Castellæ, Lusitaniæ, & Nauarræ, ratione fraudis præfatæ vitandæ Regibus, & Consilijs regijs eorum, & difficile eas sublatum iri: quin, licet pro contrariæ parte faciat, quod libertati ecclesiasticæ videantur obuiare, pro eis tamen facit, quod Ecclesia est cultrix iustitiæ, & non debet aliena iactura locupletari, nec velle, vt iurisdictio facultatis defraudetur, arg. cap. licet. cum gloss. de foro compet. & quod Papa non intendit iurisdictioni Regum præiudicare, cap. nouit. de iudicijs. & quod fraus sua nemini debet prodesse, cap. sedis. de rescript. cum alijs similibus.

7 Septimo, quod qui Reges, vel populi tenuerint præfatas leges esse iustas, a fortiori defendent non posse laicos in suis terris contractus præfatos excommunicationis vallo munitos efficere: & quod Conc. Trid. de quo in cap. 3. de reformat. sess. 25. & ratio eius neruose in suam partem induci posset. sed quia non proponitur in quæstione de huiusmodi legibus, an sint, vel non sint, neque si sint, quales sint; sufficiat præfata dixisse latius, quam putaram, sed tumultuario studio. Salua domini mei iubentis censura.

SVMMARIVM.

1 *In ius vocare, vel excommunicare animalia irrationalia, vanum. & n. 2. & 3.*
3 *Excommunicatio in solos fertur Christianos. & nu. 5.*
4 *In veteri testamento per anathema non intelligitur excommunicatio.*
5 *Anathema duo significat, actum scilicet faciendi, & rem iam factam.*
6 *Maledicere, & anathematizare, an differant.*
7 *Sententiæ latæ à quibusdam contra animalia irrationalia, licet exordia laude digna, fines tamen superstitiosos habent.*
8 *Superstitionis species quatuor, & quæ illæ sint.*

9 *Adiurare Deum, & homines vt amicos, dæmones vero solum vt inimicos ad compellendos, licet: irrationalem autem creaturam ad aliquem actum tamquam ab ipsis producendum, est vanum.*

10 *Adiuratio, vel incantatio irrationalis creaturæ, cui admiscetur aliquid falsum, est tacita dæmonis inuocatio.*

11 *Modus exercendi exorcismos contra irrationalem creaturam qualis. & nu. 13.*

12 *Sententiæ contra animalia operantur liberationem potius virtute malorum Angelorum, quam bonorum.*

14 *Sacerdos adiuraturus animalia irrationalia, quid faciet. & nu. 15. 16.*

15 *Oratio est magnæ virtutis, & etiã peccatoris semper impetrat, si quatuor eam comitantur. 16.*

CONSILIVM LVII.

QVID iure fieri potest aduersus pisces grandes, quos Terones vocant Surrentini, & à paucis annis in eorum maris Hadriatici districtu inferentes multa damna retibus, & alijs rebus piscatorum, &, vt aiunt, in personis eorum?

Ad quæstiones ex hoc facto resultantes dico primo, legisse me, vel certe audiuisse alio legente omnia, quæ Bartholomæus Cassaneus, vir quidem
1 eruditus, scripsit in quindecim folijs magni marginis in cons. 1. quo integrius & aptius parerem iubenti mihi iure suo respondere.

Secundo, inuenisse me in eis multa laborioſe quidem & prolixe exarata, sed parum mea sententia rei, quæ quærebatur, necessaria, sed digna, quæ confutarentur, ne male decipiant, & in superstitiones ducant ea legentes. Primo enim disputat de nomine, quo vocabantur animalia illa nocentia, contra quæ remedium petebatur. Secundo, an deberent in ius vocari, siue citari. Tertio, an sufficeret citare procuratores eorũ, & possent procuratores comparere. Quarto, quis esset iudex ad id competens. Quæ omnia potuerant omitti, considerando vanum esse in ius vocare, vel citare, excommunicare, vel anathematizare animalia irrationalia propter proprium actum. Tum quod, vt ait S. Thom. 2. 2. quæst. 90. ar. 3. praua res est etiam adiurare creaturam irrationalem ad agendum proprium actum: quia, cum illa non moueatur à se ipsa, sed a Deo, vel permissu eius à diabolo ad nocendum homini, adiurandus est diabolus, iuxta illud Lucæ 10. *Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes, & scorpiones, & supra omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit.* Tum quod, vt nos post alios resoluimus paucis in Man. nostro confess. cap. 27. num. 13. nemo excommunicari potest, nisi homo baptizatus, mortalis, habens superiorem. Itaque vanum erat quærere, quo nomine vocarentur animalia præfata, de quibus rogatus fuit Cassaneus, & an citari poterant, & tenerentur personaliter citari, vel comparere, & quis esset iudex competens, vel incompetens: quia quocumque nomine vocarentur, & siue citarentur, vel non citarentur, siue personaliter, siue verbaliter, siue à iudice competente, siue ab incompetente, nullatenus poterant excommunicari,

municari, vel anathematizari, vt prædictum est; & probatur irrefragabiliter, eo quod solus Christianus est capax excommunicationis passiuę, cap. omnis Christianus. 11. q. 3. omissis, quod excommunicatio in hac materia est ejectio alicuius ab Ecclesia Christiana, & eius communione, vt patet ex definitione excommunicationis data ab omnibus lib. 4. senten. dist. 18.

4 & à nostris in rubr. de sent. excomm. & quod nulla irrationabilia animalia, nec rationalia, præter baptizata, sunt intra Ecclesiam Christi, nec participant communionem illius, præsertim sacramentalem. Nec obstat, quod Iosue cap. 6. multa irrationabilia fuerũt anathemata, siue anathematizata: quia non est intelligendum illud de anathemate, prout accipitur à iuribus canonicis, & ab eorum peritis, sed pro rebus separatis à communi consortio aliarum similium, vt palam dicit S. Thom. recept. in cap. 1. ad Galat. vt etiam accipitur in omnibus locis veteris testamenti, in cuius tempore nondum erant inuentæ tres illæ censuræ, de quibus in cap. quærenti: de verborum signific. quarum maxima est excommunicatio, præsertim maior, quæ vocatur anathematizatio, de qua in hac quæstione agitur. Et ita nullatenus est dicendum montes Gelboe à Dauid fuisse excommunicatos: licet potuissent dici separati à dono diuino alijs montibus coniuncti.

5 Tertio principaliter dico, quod etiam illa, quæ ad probandum irrationabilia non posse anathematizari late adducit, satius fuisset omittere: quoniam etiam ipse cum communi præsupponit, anathematizationem esse excommunicationem: & cum nemo possit excommunicari, nisi homo baptizatus, &c. vt prædictum est, consequenter palam erat non posse irrationabilia anathematizari, cum non possint excommunicari, iuxta supradicta, & alia, quæ nos partitius & resolutius scripsimus in comment. extrauagan. ab ipso S. D. N. notab. 4. num. 10. scilicet, quod verbum, *Anathema*, Canonum peritis duo significat. Alterum est actus faciendi, siue separandi Christianum à Christianorum communione, vt probatur efficaciter in cap. nemo. 11. quæst. 3. ibi, *Anathema est mortis eternæ damnatio, &c.* Alterum, quod significat, est Christianus sic separatus: quod efficaciter probatur per sexdecim capp. Concilij Gangrensis posita in dist. 30. qua parte habet, vt, qui illud aut illud fecerit, sit anathema; in qua significatione etiam accipitur Iosue 6. ad Rom. 9. ad Galat. 1. & alibi sæpe.

6 Quarto, quod etiam poterat Cassaneus omittere illa, quæ multiplicauit de dictione *Maledicere*: quia ipse asserit in sua materia, & quæstione, *Maledicere*, accipi pro anathematizare; & cum ipse magis concludat irrationabilia non posse anathematizari, quam quod possint, licet aliquot rationes adducat in contrariam partem parum neruosas; absque alia frustranea probatione poterat concludere, Ergo neque maledici, & anathematizari: adducendo in hoc textus, & iura Bibliorum, & aliorum librorum, quę non loquuntur de anathemate, de quo iura Pontificia loquuntur, sed de rebus separatis à quibusdam commercijs, honoribus, & priuilegijs, quibus communiter alia similia gaudent, vt dictum est.

Quin-

Digitized by Google

7 Quinto, quod quatuor exempla, quæ Cassaneus refert, sententiarum latarum solemniter à Vicarijs, & prouisoribus quarumdam diœcesum Gallicanarum contra quædam animalia irrationalia, licet habeant exordia laude digna, fines tamen habent superstitiosos, quibus excommunicant, & anathematizant ea. Quarum similes audiuimus fuisse latas etiam in Hispanijs contra mures, sorices, & locustas, & quædam alia animalia destruentia segetes, & alia virentia; præsertim illam, quam tulit quidam Episcopus ex quodam summo promontorio, per quam iussit muribus exire terras, quas habitabant, intra tres horas, intra quas maximus eorum numerus exiuit natando per mare Oceanum in quamdam insulam sterilem, quo per excommunicationem & anathematizationem iussi fuerant exire. Cum etiam omnes prædicti intenderent vere excommunicare, & anathematizare animalia irrationalia, quæ incapacia erant talium pœnarum, certum est eos ad expulsionem eorum accepisse media, & remedia, quæ nec naturaliter, siue naturali ratione, nec supernaturaliter, siue supernaturali reuelatione, neque vlla Ecclesiæ Christianæ Romanæ institutione habebant virtutem expellendi ea eo
8 modo: & ita censenda sunt superstitiosa aliqua specie superstitionis illarum quatuor, quas post alios referimus nos in nostro Manu. confess. cap. 11. num. 23. vel inuocationis taciræ dæmonum: quæ, vt referimus ibidem num. 25. toties fiunt, quoties aliquis enititur efficere aliquid per causas, quæ nec virtute sua naturali, nec ex diuina, aut Ecclesiastica dispositione possunt illud efficere, aut sunt ad illud ordinatæ, vel quando huiusmodi causæ tamquam necessariæ adiunguntur alijs, quæ possunt talem effectum producere, iuxta mentem S. Thom. 2. 2. q. 96. art. 1. & in multis art. q. 95. cuius definitionis exempla possunt esse quidam rami, quos posuit Caiet. in summa verb. incantatio. præsertim vsus causæ naturalis ad effectum supernaturalem, vel miscere falsa veris, veluti dicendo Christum habuisse febres: in prædictis enim exemplis assumuntur excommunicatio, & anathematizatio, quæ nulla dispositione supernaturali, nec Ecclesiastica Christiana Romana possunt operari effectus illos supernaturales expellendi, vel occidendi subito prædicta irrationalia, & miscent veris & sanctis institutis Ecclesiæ exorcismis, adiurationibus, & coniurationibus aliqua falsa, & vana, scilicet citationes, responsiones, & allegationes eorum fictas, & monitiones, excommunicationes, & anathematizationes factas contra ea illa-
9 rum incapacia. Quæ infirmantur ex eo, quod S. Tho. posteaquam in 2. 2. q. 90. art. 1. concludit licere adiurare Deum, & hominem, vt amicos; & in 2. art. licere etiam dæmonem adiurare tamquam hostem ad compellendum, vel expellendum, iuxta illud iam dictum Lucæ 10. *Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones, & supra omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit.* non tamen vt amicum, vel socium ad habendum ab eo aliquod adiutorium, vel bonum. Postea in art. 3. determinat vanum esse adiurare irrationalem creaturam ad aliquem actum, tamquam procedentem ab ipsa: quia non est eius domina, sed eius, qui

mouet

mouet eam, ſ. Dei, cuius diſpoſitione omnia reguntur, & mouentur, vel
10 dæmonis, quatenus permiſſu eius vtitur ea ad nocendum nobis. Et cum omnis adiuratio & incantatio irrationalis creaturæ, cui miſcetur aliquid vanum, falſum, vel apocryphum, cenſeatur tacita inuocatio dæmonis, vti amici & ſocij; conſequitur, omnem adiurationem, vel coniurationem, per quam adiuratur, vel coniuratur creatura irrationalis, eſſe ſuperſtitionem, & vanitatem, & conſequenter peccatum etiam mortale, ſi fiat ſcienter: quod vitandum eſt omnino ab exorciſmis, adiurationibus, & coniurationibus Chriſtianorum.

11 Sexto, quod ex prædictis infertur, S.D.N. nec vllum alium Pontificem, vel ſacerdotem debere conſulere, vel mandare, vel vti proceſſibus, & finibus ſententiarum relatarum à præfato Caſſaneo, nec aliarum ſimilium latarum in Hiſpanijs, ſed ſic coniurationibus, & adiurationibus, & alijs remedijs Eccleſiaſticis ab omni ſorde ſuperſtitionis, & inuocationis dæmonum, & falſitate mundis, & alienis, iuxta S. Thom. in d. art. 3. in corp. dicentem, coniurationem, vel adiurationem huiuſmodi non eſſe faciendam, referendo illam ad irrationalia nocentia, ſed ad ipſum Deum, qui ea mouet, humillime obſecrando eum, vt dignetur ea compeſcere aliquo modo ſuæ diuinæ Maieſtati grato, vel referendo ad diabolum, & præcipiendo ei poteſtate præfata à Deo tradita Eccleſiæ, vt ceſſet à mouendo, & dicendo, & dirigendo illa contra nos: nihil tamen amice, vel ſocialiter petendo, vel accipiendo ab eo, etiam ſi ipſe, vel alius ſpiritu eius af-
12 flatus promitteret certo liberationem, quæ percupitur. Nec obſtat, quod præfatæ ſententiæ operatæ fuerint liberationem à vexatione prædictorum animalium; quia illa non prouenit ex bonitate & virtute ſententiarum, ſed ex poteſtate diaboli, qui abſtulit illa animalia de terris, quibus nocebant, vel occidit ea etiam ſubito in eis, ad perſuadendum cupientibus illam liberationem prouenire ex bonitate præfatorum proceſſuum, & ſententiarum, & ſic continere, & manu tenere confidentes in eis in peruerſis ſuperſtitionibus, & inuocationibus, & amicitia dæmonum, qui plurimum cupiunt haberi, & adorari pro dijs, & benefactoribus, cum tamen ſint malefactores maximi. Pro quo facit, quod plures incantationes ſuperſtitioſæ ſortiuntur effectum, quam bonæ, procurante diabolo magis vt malæ ſortiantur effectum ad nos decipiendum, quam Angelo bono ad nos adiuuandum, eo quod aliqua de cauſa occulta non conuenit nobis earum effectus.

13 Septimo, quod ſancta & bona coniuratio contra præfatos piſces poſſet confici. Primo quidem conſulendo, & iubendo, vt fiat aliquod ieiunium vnius, vel plurium dierum à prædicto populo Surrentino, & vicis ſeu pagis eius. Deinde conſulendo, vt pœniteat eos vere peccatorum omnium ſuorum, ſaltem mortalium, & confiteantur illa ſacerdotibus idoneis, & approbatis. Tertio etiam conſulendo, vt ſatagant precibus, & ſupplicationibus humillimis augere ſuam fidem Catholicam, & ſpem ſanctam perueniendi ad gloriam æternam, & charitatem in Deum & pro-
14 ximos neceſſariam. Quarto, quod coniurator, vel adiurator, qui coniura-

iuraturus est præfatos pisces, siue cacodæmones eis in nocumentum præfatæ ciuitatis & pagorum eius vtentes, faciat id vestitus sacris, & præ cæteris mundet fidem suam ab omni sorde superstitionum, credendo actu, & recitando firmiter & deuote symbolum Athanasij, & præmissa oratione Dominica, & Salutatione Angelica, obsecret ex animo Deum omnipotentem, vt propter semetipsum, & infinitam bonitatem suam, & per sanctissimam incarnationem, natiuitatem, passionem, mortem, & resurrectionem suam dignetur concedere sibi, & præfatis populis id, quod postulant, & iuuet eum ad præcipiendum, vt præcipit, dure, ac rigide, virtute potestatis præfatæ à D.N. IESV Christo acceptæ, præfatis cacodæmonibus piscibus prædictis in prefatum nocumentum vtentibus, vt abstineant à tali vsu damnoso, & permittant pisces illos redire in loca, vnde venerunt, & fugiant à facie sacrosanctæ Crucis, quæ ostendatur eis, & virtute eius iubeantur fugere, & relinquere sua maleficia, ad gloriam eiusdem D. N. IESV Christi, &c. quæ desumi possunt ex præfatarum sententiarum exordijs, & alijs partibus earum, omissa tamen mentione excommunicationis, & anathematizationis, quarum nec pisces, nec ipsi dæmones capaces
15 sunt, vt prædictum est in secundo principali dicto. Quinto, quod, si primæ coniurationi non parueriat, repetatur, donec paruerint, eum firma fide, quod oratio est magnæ virtutis, magnarumq. virium, vt probauimus in Enchir. de oratio. cap. 1. nu. 5. vbi citamus B. Hieron. asserentem, Deum ipsum per eam quadamtenus cogi, & vinci, & D. Bernard. affirmantem ex duobus vnum orantem indubitanter sperare debere, scilicet quod obtinebit quod petit, aut quod ei fuerit vtilius. Quin etiam in cap. 19. eius-
16 dem Enchir. nu. 162. dicimus post S. Tho. 2. 2. q. 83. art. 15. ad 2. orationem etiam peccatoris semper impetrare, quoties eam quatuor comitantur, scilicet vt orans petat pro se bono fine necessaria ad suam salutem, & cum perseuerantia debita, ponendo fiduciam in illo Euangelij Ioan. 18. *Quæcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam.* & illo 14. *Quodcumque petieritis Patrem.* Quæ omnia & singula supradicta, quæ multis prolixa videri possunt, sed re vera pro dignitate materiæ sunt pauca, subijcimus in primis emunctiss. S. D. N. censuræ, & deinde cuiuslibet alius melius sentientis iudicio. In gloriam D. N. IESV Christi, qui nos omnes saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Suspensi vitandi sunt, & interdicti denunciati, sicut & excommunicati denunciati, sed solum in illis actibus, à quibus fuerunt denunciati, suspensi, vel interdicti.*

2 *Prædicantem, etiam si sit generaliter, seu etiam specialiter denunciatus, suspensus, & interdictus à diuinis, audire possum, modo non sit denunciatum eumdem suspensum seu interdictum esse ab officio prædicandi.*

CON-

CONSILIVM LVIII.

CVM teneamur vitare ſuſpenſum nominatim denunciatum, & pariter interdictum perſonaliter; dubium occurrit, in quibus tales ſint euitandi: & in particulari eſt quæſtio, an peccatum ſit intereſſe concioni illius, qui cum ſuſpenſus ſit à prædicando, concionatur; & ita an præciſe ex vi intereſſentiæ peccatum detur, quod ſcilicet talis ſuſpenſus non vitetur; & pariter an peccatum ſit audire ſacrum eius, qui poſtquam perſonaliter interdictus, ac nominatim denunciatus eſt, illud facit.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondetur primo, quod interdicti & ſuſpenſi ſunt vitandi in illis actionibus, à quibus eis interdicitur, vel à quibus ſuſpenduntur, & non in alijs: quia pœnæ non debent extendi extra caſus proprios, cap. pœnæ. de pœniten. diſtin. 1. & reg. odia. de reg. iuris lib. 6.

Secundo, quod non ſunt vitandi, niſi fuerint nominatim denunciati pro interdictis, & ſuſpenſis ab illis actionibus eis interdictis, vel ab eis ſuſpenſis, ſed ſic ſi ſunt denunciati, vt habet extrauagans ad euitanda. relata à nobis poſt alios in noſtro Man. cap. 29. num. 3.

2 Tertio, quod interdicti, & ſuſpenſi ſimpliciter non ſunt prohibiti prædicare, vt nos tradidimus in d. Man. c. 27. nu. 176. & ſeq. ſaltem ſi expreſſe non interdicantur, vel ſuſpendantur ab officio prædicandi: & ideo poſſunt audiri prædicantes; quia prædicatio non eſt de numero officiorum diuinorum, quæ interdicuntur interdicto perſonali, vel ſuſpenſo ab officio diuino, vt nos tradimus in d. cap. 27. nu. 176. & ſeq.

Quarto, quod, quæ dicantur officia diuina, à quibus interdicti ſimpliciter debent abſtinere, & quæ illa, à quibus ſuſpenſus à diuinis debet abſtinere, declaratur in prædicto Man. cap. 27. nu. 172. & nu. 151. per eorum definitiones.

Quinto, quod non poteſt quis audire Miſſam interdicti denunciati pluſquam denunciati & ſuſpenſi à miſſando, vel diuinis officijs excommunicati, per prædictam extrauag. ad euitanda.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatum generaliter, ſiue ſpecialiter ab homine non tenemur vitare nec in diuinis eius, puta, audiendo Miſſam, niſi ſit denunciatus, & de denunciatione nobis ſaltem per famam conſtet. nu. 3.*

2 *Simoniaci nondum pro excommunicato denunciati ſacrum audire poſſum, etiam ſi eſſet de hoc crimine accuſatus, at diffamatus, licet ſecus eſſet ſecundum iura antiqua præcedentia extrauagantem ad euitanda. nu. 2.*

Digitized by Google

CONSILIVM LIX.

AN peccet mortaliter audiens Missam eius, quem scit esse simoniacum, & per consequens excommunicatum per extrauag. 1. de simon.

1 Respondetur, quod non, si nondum erat denunciatus excommunicatus. nam, licet iure antiquo sciens aliquem esse excommunicatum tenebatur illum vitare etiam ante denunciationem, cap. cum non ab homine. de sententia excommunic. etiam si sciret excommunicatum per solam famam, cap. illud. de cleric. excommunic. ministr. iure tamen nouo per extrauagan. ad euitanda scandala. Martini V. renouatam in Conc. Lateran. sub Leone X. nemo tenetur vitare excommunicatum generaliter ante denunciationem, nec etiam excommunicatum specialiter ab homine nondum denunciatum: quod nos confirmamus in cap. 1. §. laboret. de pœnit. dist. 6. num. 12. vbi inserimus tenorem illius extrauagan. quem Butrius & Felin. non habuerunt, vt etiam retulimus in Manu. cap. 27. num. 35.

2 Non obstat cap. accusatum. de simon. vbi habetur, accusatum de simonia prohibendum esse à celebrando, quia argumentum procederet secundum iura antiqua, secundum quæ etiam infamatus de excommunicatione erat vitandus, vt prædictũ est. Adeo tamen, quod, sicut olim fama sufficiebat de iure antiquo ad euitandum excommunicatum, d. cap. illud. de clerico excommunic. ita nunc de iure nouo videtur sufficere fama de excommunicatione cum denunciatione: quia eadem ratio & æquitas in vtroque casu mouere videtur, & ideo idem ius, l. illud. ff. ad l. Aquil. cap. dudum. il 2. de electione. &c.

SVMMARIVM.

1 *Communicans suspenso ab oratione nullam incurrit excommunicationem, nec irregularitatem. num. 4.*

2 *Suspensus ab officio est suspensus ab oratione.*

3 *Suspendi ab oratione potest homo ob peccatum veniale.*

4 *Suspensus à confessore ab officio, vel communione, ei contraueniendo non efficitur irregularis.*

CONSILIVM LX.

1 DVBITATVM est à quibusdam eruditis, an sit verum id, quod sentire videtur Ioan. Cassian. lib. 2. cap. 16. de canon. nocturnarum oratio. & psal. modo. nempe communicantem suspenso ab oratione, propter delictum incurrere excommunicationem, saltem minorem: ait enim per eiusmodi communionem videri communicare cum tradito Satanæ,

Satanæ, quo nomine Apoſt. vocat excommunicatum maiore excommunicatione. 2. ad Corinth. 5. & conſtat communicantem excommunicato excommunicatione maiore regulariter incurrere minorem, & frequenter maiorem, cap. nuper. & cap. concubinæ. de ſent. excomm. & cap. cum excommunicato. & cap. quoniam multos. 11. q. 3.

Sed contrarium eſt tenendum, quia nemo vllam pœnam incurrit ipſo iure, niſi expreſſo iure id caueatur, iuxta gloſſ. ſolemnem receptam in cap. fin. de iur. patronat. & nullo iure talis excommunicatio fertur. Tum
2 quod omnis eccleſiaſticus ſuſpenſus ab officio, eſt ſuſpenſus ab oratione, per definitionem ſuſpenſionis à nobis poſt alios traditam in Manu. confeſſ. cap. 27. num. 151. at nemo hactenus dixit communicantem ſuſpenſo ab officio excommunicari: ergo non eſt dicendum. 2. q. 4. cap. conſuluiſti,
3 & §. conſideremus. de trient. & ſemiſſ. col. 3. Tum denique quod ſuſpendi poteſt quis ab oratione ob peccatum, quod tantum eſt veniale, vt tradimus nos in d. cap. 27. num. 159. & per tale peccatum veniale non traditur quis Satanæ, nec perdit charitatem, ſiue gratiam gratum facientem, cap. vnum. §. criminis. 25. diſt.

4 Addo, quod ſuſpenſus ab oratione per confeſſarium non incurrit irregularitatem, quæ non contrahitur, niſi in caſibus à iure expreſſis, cap. is qui. de ſent. excommunic. lib. 6. per cuius textum & rationem gloſ. memor. in ver. iure. ait ſuſpenſum ab officio, vel communione à confeſſario, contraueniendo ei, non incurrere irregularitatem.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus congregationis, ſeu religionis poteſt iuxta conſtitutiones eiuſdem congregationis à deputatis corrigi, & ſuſpendi, ac iudicari. & ſeq.*

2 *Excommunicatio, ſuſpenſio, & cenſura eccleſiaſtica lata à Iudice competente, etſi ſit iniuſta, regulariter tenet ſaltem in foro exteriori ſeruanda.*

3 *Correctionis fraternæ omiſſio non vitiat ſuſpenſionis cenſuram inflictam, niſi proceſſum ſit per viam Euangelicæ denunciationis.*

4 *Iuriſdictionem valide exercere poteſt Iudex etiam ab homine ſpecialiter excommunicatus, ſuſpenſus, & interdictus; nec ob id debet aut poteſt vitari, donec poſt monitionem vt talis denuncietur. nu. 5.*

5 *Monitionis omiſſio licet non vitiet cenſurarum prolationem, vitiat tamen denunciationem; adeo vt acta Iudicis excommunicati, etiam ſed nulliter denunciati, teneant.*

CONSILIVM LXI.

1 IN quodam ordine regulari eſt conſtitutio, vt, ſi prælatus deliquerit, poſſit, correctione fraterna præuia, ſuſpendi, fuit ſuſpenſus prælatus.

Quæritur primo, an huiuſmodi ſuſpenſio teneat.

Secundo, an acta per prælatum ſic ſuſpenſum valeant.

AD QVÆSTIONEM primam vix reſponderi poteſt, niſi de-

claretur, qui suspendit, qua auctoritate fungebatur, & quomodo sciebat defectus, ob quos suspendit, an cognitione priuata, an publica, & an notorietate, vel infamia, vel denunciatione, & an procederet per viam accusationis, denunciationis, vel inquisitionis: & qualis est tenor constitutionis, quæ iubet suspendere prælatum post correctionem, an habeat clausulam irritantem.

2 Secundo, quod iure communi excommunicatio, & suspensio à iudice competente lata, etiam si iniusta, regulariter valet, & est seruanda saltem in foro exteriori; nisi in quinque, vel sex casibus, quos nos summatim referimus in Manu. confess. cap. 27. num. 4. Et in propositione casus præsentis non narratur aliquid, ob quod suspensio prædicta debet iudicari ipso iure nulla, quamuis esset iniusta: & ita habet locum cap. primum. 11. quæst. 3. quod iuncta gloss. probat censuram timendam es-
3 se, ac seruandam, etiam si sit iniusta, modo non sit nulla, sed valida: & nullo iure cauetur, quod censura lata à iudice sit nulla ipso iure propter omissam correctionem fraternam, nisi cum proceditur per viam denunciationis Euangelicæ, iux. cap. super his. de accusat. &, vt prædictum est, non narratur in casu, qualis esset iudex suspendens, nec quali via procederet, neque quis defectus fuit factus in processu, neque quales clausulæ irritantes habeantur in constitutione ordinis, quæ hac de re disponit.

4 AD SECVNDAM respondetur, quod non solum suspensus, sed etiam excommunicatus, & interdictus potest exercere iurisdictionem, quam habet publicam; & valent ea, quæ facit vt iudex, donec denuncietur, & declaretur excommunicatus, suspensus, vel interdictus: & non potest nec debet euitari, donec fuerit declaratus, & denunciatus, per extrauagan. cuius initium est, ad euitanda. relatam à nobis plenius, quam ab alijs, dicto cap. 27. num. 35. per quam limitantur omnia iura antiqua, tam decreti, quam decretalium, sexti, & Clem. & omnium extrauagan. impressarum, & non impressarum: adeo quod Illustrissimum Prætorium Rotæ ita hoc seruat, quod numquam pronunciat acta, quæ fiunt per Episcopos, & alios prælatos, & iudices, esse inualida, & nulla, propterea quod fuerunt facta ab excommunicato etiam per Auditorem Rotæ, si fuerint facta, antequam per Rotam fuisset declaratus excommunicatus, vel suspensus, vt etiam Felin. qui fuit Auditor Rotæ, expressit in cap. ad probandum, de re iudic. num. 6. cuius verba aptissima huic negotio non transferimus hic ob festinantiam interrogantis, & quia vi-
5 deri possunt apud eum ibi. Cui addo id, quod proposito plurimum seruit, quod licet excommunicatio, & aliæ censuræ latæ sine monitione valeant ipso iure secundum receptiorem opinionem, & appellatio, quæ ab eis fit, non suspendat eas, nec earum effectum, licet deuoluat iurisdictionem ad superiorem, per ea, quæ habentur in cap. pastoralis. §. verum. de appellatio. & in cap. ad reprimendum. de off. ord. declaratio tamen, quod aliquis incurrit in illas, non potest fieri absque citatione eius, & antequam audiatur, vel contumax iudicatur: &, si fiat declaratio

tio absque illa citatione,& auditione,est ipso iure nulla,& nullum impedimentum facit, quo minus facta per ligatum censuris valeant, per gloss. in cap.cupientes.§.quod si per.electio. lib.6.& multa, quæ ipsemet Felin. cumulat,& congerit in cap.Rodulphus.nu.9.de rescript.

SVMMARIVM.

1 *Collationes beneficiorum factæ à Capitulo suspenso, & non declarato, validæ sunt.*
2 *Declaratio legitima requiritur ad incurrendum pœnas ipso iure positas.*
2 *Gesta à Capitulo suspenso vt à persona publica, donec toleratur, valent.*
2 *Toleratum non desinet Rota reputare Capitulum suspensum, licet suspensio fuerit ei, sed non præmissa declaratione legitima, intimata.*

CONSILIVM LXII.

AN, stante suspensione, Capitulum possit conferre præbendas,& beneficia suæ collationis?

1 Quæstio hæc est nimis generaliter proposita, vt categorica responsio ei aptetur: sed credo, quod collationes beneficiorum factæ à Capitulo non iudicabuntur inualidæ,siue nullæ: attento quod requiritur legitima
2 declaratio ad incurrendas pœnas,etiam ipso iure incursas,iux.gloss.singu. & recept.clem.1.de censib.quam, & alia plurima citat in hoc Felinus in cap.Rodulphus.nu.41.de rescrip.Attento item, quod citatio debet legitime intimari parti,& quod contra hanc declarationem poterunt allegari aliqua notata in clem.1.deiudic.& cle.causam.§.verum.de elect.& adducta per Felin.cap.quoniam.§.porro.num.13.vt lit.non contest.& per eumdem in cap.ad probandum.nu.6.de re iud.Attento item, cum sit vniuersitas,& non singularis persona;collatio ab eo facta sustinebitur,eo quod illam fecit vt publica persona,cuius gesta valent, donec toleratur, l.Barbarius.ff. de officio præsid. & cap.ad probandum. de re iud.& difficile prætorium celeberrimum Rotæ iudicabit illud Capit. non esse toleratum propter hanc solam intimationem suspensionis, si eruditissimi causarum patroni Romanæ curiæ suscipiant defensionem eius, & illius, cui beneficium fuit collatum. Quare consulo, ne quis facile moueat litem aduersus eum, qui possederit beneficium collatum à prædicto Capitulo, fundando se solum super præfata suspensione.

SVMMARIVM.

1 *Suspensio ab officio generalior est, quam suspensio à diuinis.*
1 *Suspensus à diuinis, illis interessendo, non plus efficitur irregularis, quam suspensus ab officio.*

CONSILIVM LXIII.

AN ſuſpenſio à diuinis æquipolleat ſuſpenſioni ab officio ?

1 Reſpondeo primo, de ſuſpenſione à diuinis agere textum cap. 1. dè ſent.excomm.lib.6.

Secundo, quod Innocentius, gloſſa, & alij omnes ſenſerunt hanc difficultatem, quæ certe non eſt parua: & communiter videtur recepta opinio Innocentij in cap. final. de exceſsi. prælatorum. vt late refert Franchus in d.cap.1.§.caueat.num.3.& ſequimur nos in Manu.confeſſ. cap.27. num.163.

Tertio, quod omnibus his perpenſis, poteſt categorice huic quæſtioni reſponderi, quod ſuſpenſio ab officio eſt generalior, quam ſuſpenſio à diuinis; & conſequenter quod ſuſpenſus à diuinis, intereſſendo diuinis, non incurrit irregularitatem plus quam ſuſpenſus ab officio.

SVMMARIVM.

1 *Intentio principalis & finis cuiuſque diſpoſitionis ex proœmio ipſius communiter colligetur.*

2 *Lex generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda, etiam ſi maior ratio militet in vno, quam in alio.*

3 *Impediens contrahere cum vno, virtualiter videtur cogere ad contrahendum cum alio.*

4 *Matrimonium contrahere qui dominus prohibet ſeruo, non tamen ob hoc eſt cenſendus incurrere excommunicationem cap.9.ſeſſ.24.de refor.matr.*

CONSILIVM LXIV.

CIRCA cap.9. ſeſſ.24. Conc.Trid. vbi decernitur excommunicatio in eos, qui cogunt ſubditos, vt cum quibus nolunt matrimonium contrahant; an iſta excommunicatio feratur etiam contra eos qui impediunt eos nubere; quia valde conſuetum eſt dominos impedire ſuos ſeruos, ne contrahant matrimonium; cum poſt ipſum contractum, male eis miniſtrent.

1 Reſpondetur, quod vtraque pars quæſtionis poſſet diſputando defendi: quoniam finis præf. cap. 9. de reform.matrim. ſeſſ.24. videtur amplior, quam intentio principalis, quæ colligitur ex proœmio ipſius, vnde ſolet illa colligi, iuxta l.vlt.ff. de hæred.inſtit. & cap. quia propter.de elect. & ita poſſet cuipiam videri, quod finis debet reſtringi per rationem proœmij ad illos, qui cogunt aliquos ad contrahendum cum quibus nolunt, & quod non includit eos, qui impediunt contrahere cum
2 quibus volunt. Et contra videri poteſt alijs, quod lex generaliter loquens

Digitized by Google

quens sit generaliter intelligenda l. de pretio. ff. de publ. in rem actio. cap. solitæ sub fin. de maiorit. & obed. etiam si maior ratio militet in vno, quam in alio, l. 1. §. quod autem. ff. de ale. iuf. & notat post alios Deci.
3 cons. 699. Facit etiam, quod Conc. punit eum, qui directe, vel indirecte cogit. At aliquando qui impedit contrahere cum vno, videtur virtualiter cogere ad contrahendum cum alio. Per quæ, & alia multa, quæ
4 adduci possent, desideranda mihi videtur declaratio Sanctissimi. Interim autem putarem incidere in præfati canonis pœnam eum, qui impedit contrahere cum aliquo ea mente, vt contrahat cum alio quodam certo, eo quod non est alius tertius, cum quo posset honeste contrahere. Non auderem tamen dicere, quod domini præfati impedientes seruos ne contrahant matrimonium, ea ratione, quod post illud contractum male inseruiunt, incidant in præfatam pœnam; quia ratio proœmij, quæ mouit Conc. non videtur in eis vendicare sibi locum; & verba finis, adiuncto præsertim verbo, *subditos*, paulo ante apposito, satis possunt huic parti adaptari.

DE VERBORVM SIGNIFICATIONE.

SVMMARIVM.

1 *Insignis locus, de quo in rescriptis solet fieri mentio, is censetur esse, qui licet non sit cinctus mœnibus, habet tamen aliquod præcipuum præ alijs; & denique dicitur talis is, qui vulgo habetur pro tali. num. 3.*

2 *Commissarius, cui mandatur dispensatio concessa, inter cætera ex eo quod locus dispensandorum sit insignis, debet & super hac qualitate testes recipere.*

CONSILIVM I.

VTRVM Fonseca diœcesis Toletanæ possit appellari locus insignis, ad hoc, vt non vitietur dispensatio matrimonialis, in qua sic appellata fuit?

1 Respondeo, quod sic. Tum quia insigne dicitur id, quod præ alijs sui ordinis habet aliquid præcipuum, iux. illud Virg. 4. Aeneid. *Ostroque insignis & auro Stat sonipes*, & alia multa, quæ in hoc citant eruditi Latini. & Fonseca, licet non sit locus cinctus muris, habet tamen 800. municipes, quod est quiddam præcipuum in ordine locorum Hispaniæ non muratorum, siue muris non cinctorum. Tum quia habet iurisdictionem magnam, etiam mero & mixto imperio insignitam. Tum quia non requiritur, quod sit muris cinctus, vel muratus locus, ad hoc, vt dicatur insignis, vt probatur in cap. statutum. adiuncta gloss. in verbo ciuitas. de rescript. lib. 6. Nam textus habet, delegatum à Sed. Apost. posse cognoscere

de causa sibi delegata in ciuitate, vel loco insigni: & gloss. recepta intelligit per ciuitatem locum muris cinctum; & consequenter probat, locum
2 insignem posse esse etiam non muratum, & muris cinctum. Tum quia is, cui committebatur potestas dispensandi, accepit informationem de contentis in commissione, & consequenter de loco illo, an esset insignis; & testes, qui, vt par est credere, fuerunt Hispani, & potuerunt testari verbis Hispanis, dicendo, *que era lugar signalado*, quod Hispanis significat
3 idem, quod Latinis verbum *insignis*, vt palam est. Tum denique, quod, vt ait Ioan. Monach. in d.cap.statutum. in princ. locus insignis dicitur, qui vulgo habetur pro tali, argum. l. Labeo. ff. de supel. leg. & cap. ex litteris. de sponsalib. & constat præfatum locum de Fonseca haberi à vulgo pro signalado, & consequenter pro insigni, cum idem significent insignis, & signalado. &c.

SVMMARIVM.

1 *Verba præcepti Papæ in dubio, vt sonant, interpretanda.*
2 *Pinguiorem ad fortunam tunc debitor censendus est peruenisse, quando retento eo quod ad sui commodam & honestam sustentationem est necessarium, supersit aliquid; ex eoq. quod supersit debet soluere debita.*
3 *Sustentatio honesta ex personæ qualitate consideranda.*

CONSILIVM II.

PAPA sub pœna suspensionis præcepit quibusdam fratribus, vt cum peruenirent ad pinguiorẽ fortunam, tenerentur dimidium redituum, siue fructuum conuertere in ædificationem, vel immobilium emptionem.

Primo quæritur, ad quid obligentur.

Secundo, quando ipsi fratres iudicandi sint peruenisse ad pinguiorem fortunam.

1 AD PRIOREM quæstionem respondeo, quod censura, siue præceptum illud Papæ ponit prædictis fratribus obligationem illam, quam verba sonant, nempe, quod cum venerint ad pinguiorem fortunam, dimidium fructuum impendant ædificationi, vel immobilium emptioni: quia in dubio non est recedendum à verbis dispositionis, l. non aliter. ff. de leg. 3. cap. tua. de sponsal.

AD POSTERIOREM quæstionem respondeo, tunc prædictos fratres iudicandos esse peruenisse ad pinguiorem fortunam, quando peruenient ad eum statum, in quo poterunt se honeste sustentare de
2 bonis suis: quia debitorem peruenire ad pinguiorem fortunam, idem est, quod peruenire ad statum, in quo, deducto eo quo indiget ad se decenter sustentandum, potest soluere, vt colligitur ex l. inter eos. & l. miles. ff. de re iudic. & l. diuus. & l. in condemnatione. ff. de reg. iur. §. sed & si quis. Instit. de act. vbi Iason bis vel ter æquiparat, venire

quem

Digitized by Google

quem ad pinguiorem fortunam, & posse soluere deducto ne egeat. Tunc autem dicitur quis habere tantum, vt possit soluere deducto ne egeat, quando habet tantum, quod possit soluere, retento eo, quod sufficiat ei ad commode & honeste viuendum, vt dicit gloss. memorabilis in d.l. in condemnatione. quam sequitur Philippus Decius in d.l.diuus.num.7. Honesta vero & commoda sustentatio debet considerari secundum qualitatem personæ, secundum Bal. in l.2. in princ. quod met. caus. & tradit Alexander in l. si maritus in fin. ff. sol. mat. Porro non sunt hæc intelligenda, vt quidam dicebat, vt qui peruenit ad pinguiorem fortunam, debeat soluere debitum de omnibus, quæ habet, sed tantum de his, quæ supersunt ei, retenta sibi commoda & honesta sustentatione, vt ex prædictis ll. & eis adnotat. facile colligas. &c.

SVMMARIVM.

1 *Distributiones dignitatum, personatuum, seu officiorum, quæ per non deseruientiam eorum amittuntur, non accrescunt capitularibus, sicut aliæ distributiones; quia illæ de communibus, istæ de particularibus fructibus constituuntur.*

1 *Intellectus cap. 3. sess. 21. & cap. 3. sess. 22. Conc. Triden.*

CONSILIVM III.

DOMINATIO sua olim in Manu Hispano cap. 28. declarauit, ac concordauit decreta Conc. Trid. sess. 21. cap. 3. & decretum sess. 22. cap. 3. Denuo peto sensum & concordiam illorum, an sit illa, quæ colligitur ex verbis vtriusque decreti, videlicet, quod sess. 21. cap. 3. loquitur de ordinarijs distributionibus, quæ dantur pro horis canonicis diurnis, & nocturnis, de quibus loquitur cap. vnicum. de cleric. non resid. in 6. & alia iura passim; at sess. 22. cap. 3. loquitur de alijs distributionibus, quæ dantur ratione impensi officij peragendi, quas noue introduxit Cõc. Trid. alias à iure communi non cognitas separatim, quantum existimatur: ideo priores ab omnibus, posteriores à dignitatibus, personatibus, & officijs separantur, vt apparet ex vtroque contextu. Rursus in prioribus applicatio fit fabricæ, & quatenus illa non indigeat, fit alicui pro arbitrio ordinarij. sic plane videntur sonare verba vtriusque decreti, cumq. iure communi consonare videntur, & ita audiuimus intellexisse & concordasse D. T. in Manu. cap. 28. Hispane impresso, & Latino Man. non adiuncto.

1 Respondeo, quod concordia supradicta nobis visa fuit iuridica in d. cap. 28. ea ratione, quod prædictum cap. 3. sess. 22. loquitur tantum de distributionibus extraordinarijs, quæ de reditibus particularibus dignitatum, personatuum, & officiorum constituuntur eis solis, qui habent ea lucrifacienda, impendendo officia eis per Episcopos designata: & ideo merito non accrescunt alijs, quibus aliæ ordinariæ distributiones

nes accrescunt; quoniam illæ de communibus fructibus constituuntur pro officijs communiter ab omnibus faciendis, hæ vero de fructibus particularibus prædictarum dignitatum, personatuum, & officiorum pro officijs à solum habentibus ea faciendis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus Concilij sess. 24. de reformat. cap. 14.*
2 *Fructuum appellatione in materia Concilij sess. 24. de reformat. cap. 14. venire etiam distributiones, inclinare videtur auctor.*

CONSILIVM IIII.

AN sub illis verbis decreti cap. 14. sess. 25. Concilij de refor. ibi, *Fructuum, obuentionum, ac prouentuum, &c.* comprehendantur distributiones quotidianæ?

1 Respondetur, quod pro parte negante facit primo, quod appellatione fructuum non veniunt distributiones quotidianæ quo ad augendum vel minuendum valorem, secundum Oldrad. cons. 118. & Ioan. And. in rub. de concessione pręben. Secundo, quod distributiones solis interessentibus debentur, fructus autem etiam alijs pręsentibus, & interdum absentibus, cap. 1. de cleric. non residentib. lib. 6.

2 Pro parte vero affirmante facit cap. vlt. de rescrip. lib. 6. quatenus Papa frequenter concedit fructus beneficij, excipiendo expresse distributiones quotidianas; & certum est, exceptionem fieri de regula, cap. quoniam frequenter. vt lite non contest. cum additis ei à Felino. Ad idem facit cap. final. §. in illis vero, de concessio. præben. lib. 6. quatenus habet reuocationem expectatiuarum comprehendere canonicos expectantes prębendas, licet iam cœperint accipere distributiones quotidianas. Et quia super hoc multa scribunt Felinus, & alij ab eo citati in cap. ad aures. num. 54. sufficiat hæc insinuasse.

SVMMARIVM.

1 *Parochus, pensione constituta super sua parochiali ea lege, vt 50. sibi libera remaneant, illa tantum subire debet onera, quæ sunt necessario annexa parochi officio.*
2 *Valorem fructuum parochialis non augent oblationes, anniuersaria, & mortuoria: immo nec capellania, cui parochus debet inservire.*

Digitized by Google

CONSILIVM V.

CONSTITVTA certa pensione vni super fructibus parochiæ alteri collatæ ea lege, vt 50. scuta libera remaneant parocho: Quæritur, an debeant illa remanere libera ei abonere habendi clericum, qui eum iuuet in diuinis faciendis, & ab impensa candelarum, quæ sunt necessariæ ad Missarum parochialium celebrationem, & cereorum, qui sunt necessarij ad portandum sacramentum infirmis, & ab impensa olei necessarij ad sustentandam lampadem ardentem coram sanctissimo sacramento, & cereorum, qui de Ecclesiæ more debent distribui aliquibus personis, & ramorum palmarum, oliuarum, & aliarum arborum, quæ necessario benedici debent in Dominica palmarum?

1 Respondeo, multa posse pro vtraque parte adduci; sed contendentibus super his consulendum videri, vt conuenirent, ita quod onus habendi clericum adiutorem, & candelas necessarias ad celebrationem, & cereos ad portandum sacramentum, debeat subire parochus. Impensam autem olei necessarij ad sustentandam prædictam lampadem, & cereorum qui de more debent distribui vltra necessarias candelas ad ordinarium cultum, subeat pensionarius: ea ratione diuersitatis, quod hæc non videntur accessoria necessaria officio parochi, illa vero sic: & quod pro his nihil de consuetudine rependitur communiter parocho; pro illis autem sic: etiam
2 si parocho accesserit aliquis reditus ex aliqua capellania, cui ipse deberet inseruire: attento quod pensio prædicta non creuit propter eam capellaniam, cuius reditus non augent valorem fructuum plusquam oblationes, distributiones, & alia mortuoria, & anniuersaria, iuxta late adducta per Feli. in cap. ad aures. de rescript. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cathedralis ecclesiæ beneficia esse non desinunt quæ in ea sunt sita, licet non ex Capituli reditibus, sed aliunde extra ecclesiam fructus percipiant. & num. 3. nec veniunt appellatione beneficiorum episcopatus, & ciuitatis num. 1.*

2 *Beneficium annexum alteri beneficio cathedralis consequitur naturam beneficiorum cathedralis.*

3 *Beneficium non dicitur vacare per extinctionem reseruationis fructuum. vnde ei, cui ex priuilegio debentur fructus primi anni beneficiorum vacantium, ob prædictam extinctionem nihil debetur.*

CONSILIVM VI.

PRIMO, an gratia facta de dimidia fructuum primi anni beneficiorum diœcesis & ciuitatis, quæ non sunt in ecclesia cathedrali, extendatur ad dignitates quæ habentur in dicta ecclesia, licet nullos fructus,

nec

nec distributiones ex mensa capitulari recipiant, & solam sedem seu stallum habent in choro, & percipiunt aliunde fructus?

Secundo, an extendatur ad ecclesias annexas prædictis dignitatibus existentes extra ecclesiam?

Tertio, an extendatur ad capellanias in dicta ecclesia fundatas, quæ non sunt incorporatæ mensæ capitulari, sed tamen in dicta cathedrali continentur?

Quarto, an extendatur ad casum quo non vacaret beneficium, sed tantum cessaret reseruatio fructuum?

1 AD PRIMAM quæstionem respondetur quod non. Tum quia appellatione beneficiorum Episcopatus, & ciuitatis, non includuntur beneficia in ecclesia cathedrali sita, saltem cum dispositio est restringenda & odiosa, per cap. quamuis. 1. de præben. lib. 6. qualis est gratia qua conceditur fructus primi vel secundi anni, quo vacat beneficium, alteri, quam ipsi beneficiario, arg. cap. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6. & cap. super eo. de off. deleg. Tum quia præfatæ dignitates sunt sitæ in ecclesia cathedrali; quamuis fructus earum non capiantur ex reditibus Capituli, nullo enim iure cauetur, quod ad hoc, vt beneficium dicatur esse in aliqua ecclesia requiratur vt reditus eius pertineant ad eamdem; & ita non est dicendum, §. consideremus. auth. de trien. & semis. col. 3. & cap. legatur. 24. quæst. 2.

2 AD SECVNDAM respondeo etiam quod non, quia illa non sunt beneficia per se subsistentia, nec dicuntur vacare, nec conferri per se, sed tantum accessorie, iuxta cap. super eo. de præb. lib. 6. & ita consequuntur naturam suorum principalium, cap. accessorium. de reg. iur. lib. 6. & eorum quibus sunt annexa, cap. translata. de constit.

3 AD TERTIAM respondetur quod non, eisdem rationibus, quibus responsum est ad primam.

AD QVARTAM respondeo etiam quod non: quia per eam nullum beneficium vacat, & gratia solum agit de fructibus beneficiorum vacantium: & gratia, præsertim priuilegiatiua, qualis est hæc, non extenditur de vno casu ad alium, cap. porro. de priuil. quatenus habet, priuilegio donatum, priuilegij metas transgredi non debere, cum similibus.

SVMMARIVM.

1 *Domus, quas canonici regulares extra claustrum habere possunt, nec mulieres honestis de causis ingredientes, nec ingredi permittentes peccant, nec vllam incurrunt censuram. num. 2 & 3.*

3 *Dictio, Ac, & dictio, Et, secundum proprium significatum ponuntur inter diuersa: quando vero ponuntur inter duo verba idem significantia, stant improprie, & expositiue loco dictionis, siue, & siue, quæ disiungunt verba, sed non sensum. num. 4.*

CON-

CONSILIVM VII.

CAPITVLVM & canonici regulares Eccleſiæ Pampilonen. habent ſinguli quaſdam domunculas extra clauſtrum poſitas, in quibus ſolet morari ancilla, & recipi cognati, amici, & alij hoſpites vtriuſque ſexus, qui prædictos canonicos viſunt, vel charitatis officium eiſdem impendunt.

Quæritur, an præfati canonici excommunicationem, vel aliam pœnam incurrant, propter aduentum, vel ingreſſum mulierum in præfatas domos, propter extrauag. Pij V.

1 Præſuppono primo deciſionem alterius quæſtionis, quam præſupponit hæc propoſita, ſcilicet quod prædictis canonicis regularibus licet habere prædictas domos, ſeu domunculas: quam in ſpecie eſſe iuridicam, nos tradimus in comment. 3. de regular. ſuper cap. nullam. num. 35. quæ probatur ibidem ſub quæſt. 9. per irrefragabilia fundamenta, quæ prius adducuntur in q. 4. & ſequentibus vſque ad nonam, & in ipſa nona.

2 Ad hanc autem quæſtionem hic propoſitam reſpondeo primo, quod nullam cenſuram, neque aliam pœnam, neque vllum peccatum incurrunt prædicti canonici, eo quod conſentiant ingredi in prædictas domos aliquas mulieres honeſtas, ob cauſas honeſtas; quoniam nullo iure naturali, nec diuino, nec humano canonico id prohibetur, vt defenſum & monſtratum eſt in prædictis quæſtionibus, ex quarum deciſionibus fluit & infertur deciſio præfata.

Secundo, quod non obſtat extrauagans prædicta Pij V. quæ incipit Regularium, relata à nobis in comm. 4. ſuper cap. ſtatuimus. num. 62.
3 quatenus prohibet, ne mulieres vllæ ingrediantur monaſteria, & domos vliorum regularium: quia, vt ibidem declarauimus, verbum *domos*, in ea poſitum, non accipitur pro quacumque domo regularium, ſed pro monaſterijs clauſis eorumdem, in hæc verba: *Coniunctio illa copulatiua, ac, & illa, &, poſitæ inter illa verba, monaſteria, & domos, non ſumuntur in ſignificatu proprio, ſecundum quem ponuntur inter verba diuerſa ſignificantia diuerſa, iuxta gloſſ. memor. in rub. ff. de iuris & facti ignoran. & gloſſ. cap. querelam. de ſimo. ſed accipiuntur improprie pro ſeu, vel ſiue, quæ ponuntur inter diuerſa verba idem ſignificantia, iuxta Panorm. recept. in cap. inter cæteras. de reſcript. Tum per prædictam extrauagan. circa. ibi, Monaſteria, ſiue domos, vt ibi adnotauimus.*

4 Quod autem ſic proprie debeant capi in hac extrauagan. probatur primo per aliam extrauagan. eiuſdem Pij V. quæ incipit circa. cuius tenorem retulimus in eodem comm. ſuper cap. ſtatuimus. num. 39. vbi num. 44. ſic ſcripſimus: *Dictio, ſeu, capitur hic expoſitiue ſecundum propriam ſignificationem, quæ ſicut dictio, ſiue, verba, & non ſenſum diſiungit ſedem Panorm. recept. in cap. inter cæteras. de reſcript. num. 4. verbum enim domibus, & verbum, monaſterijs, inter quæ ponitur, idem ſignificant, ſcilicet ædifi-*

Digitized by Google

ædificium monachis dicatum, ſeptum, vel neceſſario ſepiendum, &c. Secundo, quod abſurdum eſſet dicere per prædictam extrauag. ab omnibus domibus vrbanis, & ruſticis, & villis omnium monaſteriorum omnes mulieres arceri: & ita non dicendum, cap. dudum. 2. de præbend. lib. 6. l. nam quod abſurdum. ff. de bo. lib. Tertio, quod eædem rationes, quæ concludunt verbum, *ſiue*, poſitum in prædicta extrauag. circa. poni pröprie pro *ſeu*, coniunctione expoſitum, illæ eædem concludunt, quod in prædicta extrauag. regularium copulatiuæ, *ac*, &, *&* exponuntur econtrario pro expoſitiua. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Priuatus voce actiua & paſſiua, iuxta Conc. cap. 2. ſeſſ. 25. de regul. non dat vocem capitulariter, nec alij illi illam dare poßunt, niſi quo ad ea quæ ſunt oneris, & pœnæ.*

CONSILIVM VIII.

PRIVATVS voce actiua & paſſiua, iuxta cap. 2. de regular. ſeſſ. 25. Conc. Trid. an cenſeatur priuatus voce capitulari, an voce electiua ad officia?

1 Reſpondetur, quod cenſetur priuatus iure dandi vocem capitulariter, vt alij habent in negotijs occurrentibus expediendis per voces capitularium collegialiter, vt ſatis colligitur ex gloſſ. ver. inibi. clem. 1. de reg. & ex eis quæ addunt ei Cardinalis & Bonifacius num. 77. 78. cum anteced. & in clem. vt ij qui. de ætat. & qualit. & ex eo quod lex generaliter loquens generaliter intelligenda eſt, l. 1. §. caute. ff. de aleæ luſ. & aleat. & præfatum cap. generaliter priuat præfatum religioſum voce actiua & paſſiua, & ita generaliter debet intelligi de omni iure dandi vocem ad aliquem actum faciendum in Capitulo, & iure patiendi vocem datam de ipſo à Capitulo, conuentu, vel collegio quo ad ea, quæ ſunt ipſi honori & præeminentiæ; quamuis non iure patiendi ea quæ ſibi ſunt oneri, & pœnæ, vt ſatis exprimunt præfati Cardinalis & Bonif. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prælato ſeruiens cenſetur ſeruire Eccleſiæ.*
2 *Conſilio vel arbitrio alicuius aliquid facere iuſſus, faciendo illud, non adimplet præceptum, niſi adhibeat conſilium & arbitrium.* Abſo-

Digitized by Google

3 *Absolutus & dispensatus ad reincidentiam, nisi fecerit hoc & illud, non adimplendo reincidit & eget absolutione & dispensatione.*

4 *Dispensandi causam affert maximum periculũ animæ, in quo versatur qui ea eget.*

CONSILIVM IX.

RESPONDEO primo, miserẽri me D. consulentis, quod tanto tempore fuerit deceptus à suis confessarijs, qui absque solido fundamento suaserunt ei compleuisse, ac complere sententiam in se latam à D. Bindarino, ea forte ratione, quod seruire prælato, est seruire ecclesiæ
1 eius, arg. cap. scire. 7. quæst. 1. & cap. de cætero. & cap. ad nostram. & cap. cum dilectus. de cler. non resid. & quod consequenter satis seruiebat ipse pijs locis, cum seruiret prælatis ecclesiasticis: quod forte potuerat esse verum, si ad nihil aliud per suam sententiam prædictus D. Bindarinus eum obligasset; quod tamen est falsum: quia obligauit eum ad seruiendum capellæ Episcopi Castrensis, vel alij pio loco ex arbitrio ordinarij sibi eligendo; quali arbitrio numquam vsus fuit, neque vtitur.
2 & obligatus ad faciendum aliquid cum consilio, vel de arbitrio alicuius, non satisfacit obligationi suæ, nisi fecerit illud petito consilio & arbitrio eius, cap. cum in veteri. de elect. & cap. cum olim. de arbit. cum annotatis in eis. Et ita libentissime ac iustissime videntur respondisse Illustrissimi DD. Cardinales, & Porticus prædicti, vt seruaret sententiam prædictam Bindarini.

3 Secundo respondeo, causam miserendi eius augeri ex eo quod Bindarinus inseruit suæ sententiæ clausulam, qua irritauit absolutionem suam, si non seruaret contenta in ea: quod consequitur, eum recidisse in excommunicationes, & alias censuras, & irregularitates, quas per multos annos vagando extra monasterium, & obedientiam superiorum, misere contraxit.

Tertio, quod suspicor eum æternaliter periturum in hoc & in altero sæculo, nisi dextera Dei, & D. N. Iesu Christi benignissima, & S. D. N. eius in terris vices sapientissime gerentis pietas & misericordia à tanto periculo liberauerit.

Quarto, quod necesse est ei, vt sua Sanctitas faciat, vel iubeat per alium fieri absolutionem similem ei, quam fecit Bindarinus, & addat, vel iubeat ei addi aliam, per quam, si & quatenus opus esset, absoluatur quo ad vtrũque forum à pœnis & censuris, in quas recidit non seruando sententiam Bindarini, & prædictorum Illustrissimorum dominorum Cardinalium, quã secutus est etiam Illustrissimus D. de Portico.

4 Quinto, quod ad hanc gratiam, quæ miserrimo consulenti est summe necessaria, faciendam, mouere saltem aliqua ex parte potest, quod huiusmodi magna & multa peccata, magna & multa miseratione indigent; & quod magna contritio cumulata magna spe veniæ, & certo periculo salutis æternæ, si ea non detur, multum potest bene mereri; & quod est senex proximus sexagenario anno, pressus maxima paupertate, &

te, & multis infirmitatibus, & desiderio suæ salutis æternæ; & quod ob sacrum ordinem diaconatus tenetur pronunciare horas canonicas; & quod nihil potest suorum ordinum vsu sibi quærere, nec habet scientiam sufficientem ad ordinem presbyteratus assumendum; & quod paratus est seruire cuilibet hospitali, vel alij pio loco, vel prælato, qui eum voluerit alere, etiam parcissime, dum vita manebit. Quæ omnia mouent etiam me, quamuis indignissimum, ad orandum humillime Sanctitatem suam, vt dignetur misereri eius hoc tempore quadragesimali, amore D.N. Iesu Christi qui eam adeo Ecclesiæ Christianæ regendæ necessariam quam diutissime seruet incolumem. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Mortis naturalis conditio posita in contractu non purificatur, si de cuius morte agitur, casu percussus ab equo perijt.*

CONSILIVM X.

TITIVS, qui dederat pecuniam alteri ad societatem officiorum ea lege, vt quotannis certum quid soluereetur ei, & si durante societate moreretur morte naturali, pecunia esset accipientis, & postea obijt mortem percussus calce cuiusdam equi, ad cuius clunes ascendere volebat, eo quod is, qui sellæ insidebat, calcaribus punxit equum. Quæritur, an mortuus fuerit morte naturali.

1 Videtur dicendum non fuisse mortuum morte naturali, sed violenta, & consequenter hæredem eius posse illam pecuniam repetere, vel iam repetitam retinere. Tum quia communiter & vulgariter non reputatur naturalis. Tum quia instrumentum societatis inter exempla mortis violentæ, & ab alio illatæ ponit mortem obuenientem prægnanti ex partu, vel prægnatione, quæ magis videtur accedere ad mortem naturalem, quam mors de qua proponitur quæstio; & consequenter posse hæredem Titij iuste in foro Dei repetere pecuniam prædictam, vel repetitam retinere.

SVMMARIVM.

1 *Conc. prouinc. est conuentus Episcoporum ad illud constituendum, vocatis vocandis, coactus ab habente potestatem, qualis est Papa, Patriarcha, Metropolitanus, & ab aliquo istorum habens speciale mandatum.*

2 *Conc. prouinc. cum interest visitator Apostolicus, is quidem etiam supra Metropolitam habet locum, sed in reliquis in dubio non censetur iuribus Metropolitæ præiudicatum.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XI.

AN conuentus, vel congregatio Episcoporum prouinciæ, facta per visitatorum auctoritatem, dicatur Concilium prouinc.

Respondeo primo, quod ad soluendam clare hanc quęstionem expediebat declarare, cuius est, vel à quo missus visitator prædictus: & an esset missus ad casum particularem, vel aliquos casus particulares tractandos cum Episcopis, an vt faceret Concilium prouinc. cum eis.

1 Secundo, quod Conc. prouinc. congregari potest à Papa, & Patriarcha, qui superior esset Archiepiscopi totius prouinciæ, vel ab ipsomet Archiepiscopo, & Metropolitano, vt docet Card. in clemen. 1. §. quod & interdictis. de senten. excomm. & est tex. Isido. in can. regula. §. porro. 3. distin.

Tertio, quod si visitator non est missus ab aliquo prædictorum trium, conuentus Episcoporum coadunatus ab illo visitatore non est Conc. prouinc. neque si ab eis, vel aliquo illorum sit missus absque speciali facultate congregandi Conc. prouinc. neque si est tantum missus ad aliquem, vel aliquos actus particulares: quia, vt aliquis conuentus Episcoporum sit Conc. prouinc. oportet vt congregetur ab eo, qui habet auctoritatem congregandi illud, argumento cap. quoniam quidem. & cap. placuit. 18. dist. Quamuis Conc. prouinc. congregari possit ad aliquas particulares causas in congregatione ipsius expressas, ex mente Innoc. in cap. graue. num. 7. de præben.

Quarto, quod conuentus Episcoporum prouinciæ coactus à visitatore, habente potestatem cogendi Conc. prouinc. vocatis vocandis, de iure vel consuetudine, ad celebrandum Conc. erit Conc. prouinc. quia omnia, quæ sunt necessaria ad substantiam Conc. prouinc. habet in
2 numero vocandorum. Porro visitator præcedet etiam ipsummet Metropolitanum, qui per se, vel per alium debet interesse ipsi Concilio per iura prędicata, etiam si visitator esset deputatus à Papa, esto quod visitator primum locum teneret propter repræsentationem Papæ: quia in dubio Papa nemini præiudicat, cap. super eo. de officio deleg. l. 2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco pub.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitio ab ingressu ecclesiæ potest proprie appellari interdictum personale speciale; at non potest vocari proprie suspensio, nisi fiat ob propriam culpam.*

CONSILIVM XII.

AN casus, in quibus quis in iure suspenditur ab ingressu ecclesiæ, potius reducendi sint ad interdictum personale speciale, vt significat

Digitized by Google

D.T.in ſuo Manu.cap.27.nu.170. quam ad propriam ſuſpenſionem, ad quã tamen eſſe reducendos ſignificat cap.27.nu.156.& ſeq.

1 Ad hanc antinomiam reſpondetur primo, quod prohibitio ab ingreſſu eccleſiæ dicitur interdictum in cap. ſacro.de ſent. excomm. ibi, *Ingreßum eccleſiæ per menſem vnum nouerit ſibi interdictum*, & in cap.1. eodem tit. lib. 6. cap.li quis autem. appellatur ſuſpenſio ibi, *Per menſem vnum ab ingreſſu eccleſiæ,& diuinis officijs nouerit ſe ſuſpenſum*.

Secundo, quod ex hoc infertur, eamdem prohibitionem ab ingreſſu eccleſiæ poſſe appellari ſuſpenſionem, & interdictum, cum Sum. Pontifex eam in vno loco appellet interdictum, & in alio ſuſpenſionem. cui conſequens eſt, eodem modo poſſe defendi noſtrum Manu. quatenus in vno loco ſignificat prohibitionem ab ingreſſu eccleſiæ appellari poſſe interdictum, & in altero appellat ſuſpenſionem, allegando in id textus expreſſos ſummi Pontificis.

Tertio, ex his reſultare dubium notabile, ſcilicet, qua ratione poteſt defendi Papa, appellando in vno interdictum, & in altero ſuſpenſionem, vt eadem ratione defendi poſſit etiam Manuale. Ad quod reſponderur, quod eadem res vno reſpectu proprie poteſt appellari vno modo, & alio reſpectu altero. exemplum eſt in l. ſi quando. C. de appellat. per quam ibi Bart. recep. ab omnibus dicit, poſſe appellari à Rege, quatenus eſt Dux, ad ſuperiorem, licet non quatenus eſt Rex; & quotidie appellatur ab Epiſcopo, quatenus eſt Epiſcopus, ad Archiepiſcopum, & quatenus eſt delegatus Papæ, ad Papam; & ab vno & eodem iudice, quatenus eſt ordinarius eccleſiaſticus, appellatur ad Papam, & quatenus eſt index ſæcularis, appellatur ad Regem, cap. ſi duobus. §. denique.de appellatio. Et ita eadem cenſura poteſt vna ratione appellari ſuſpenſio, & altera interdictum ſpeciale: eo quod omnes cenſuræ conueniunt in multis, & differunt in multis, quæ ponuntur in prædicto Manu. cap. 27. num. 164. Ex quo ſequitur, quod nulla prohibitio ab ingreſſu eccleſiæ poteſt appellari ſuſpenſio, ſi ob culpam alienam fiat, interdictum autem ſic, ſiue fiat ob culpam propriam, ſiue alienam.

SVMMARIVM.

1 *Officialibus Papæ, ſicut & Nuncijs Sedis Apoſtolicæ conceſſum fuit, ne ordinarij contra ipſos procedere poſſint. horum officialium appellatione veniunt ij ſoli qui deputantur ad aliquod officium principaliter, vt ipſi Papæ immediate ſeruiant: vnde Poteſtates locorum, ac delegati, qui deputantur principaliter, vt partibus inſeruiant, non veniunt horum appellatione; idemq. dicitur de datis ab ijs in aliarum perſonarum ſeruitium.*

CONSILIVM XIII.

AN Epiſcopus poſſit ferre ſententiam excommunicationis aliqua iuſta de cauſa, ſeruatis ſeruandis, in Poteſtatem, ſiue Rectorem poſitum in ſua ciuitate à Sede Apoſt.

Pro

Pro parte negante facit extrauag. cum Matthæus. de hæret. inter communes, qua vetatur omnibus ordinarijs, ne procedant cõtra officiales, & Nuncios Sedis Apoſt. ſine illius licẽtia, nec vllam in eos ferant cenſuram: & huiuſmodi Poteſtates videntur eſſe officiales Sedis Apoſt.

Secundo facit extrauag. ad regimen. de præben. inter communes, quæ inter officiales Sedis Apoſt. connumerat Rectores ciuitatum, & locorum: & Poteſtates prædicti appellantur Rectores in l. 1. C. ſi rector prouinciæ. & multis alijs locis.

Tertio, quod verbum, *Officialis*, eſt latum, deſcendens à verbo, *Officium*, & ſignificat omnes, qui ſeruiunt alicui in aliquo officio tamquam iudices, vel executores, vel miniſtri alius generis miniſterij, argumento clem. 2. de reſcrip. & cap. 2. de off. vicar. cap. 3. de ſent. excom. & cap. cum parati. de appell.

Pro parte vero affirmante facit primo, quod verbum, *Officialis*, quamuis late pateat, vt prædictum eſt, & ſit genus habens ſub ſe multas ſpecies, reſtringitur tamen per additionem genitiuorum, vel aliorum nominum æquipollentium, vt cum dicimus Officialis Papæ, Cardinalis, Cancellarij, vel Vicecancellarij, Datarij, Magiſtri; vel cum dicimus, Officialis Regis, Ducis, Comitis, Prætoris. Et videtur definiri poſſe, quod officialis alicuius dicatur eſſe qui ſeruit ei immediate in aliquo officio: & quod Poteſtates prædicti non videntur ſeruire immediate Papæ, ſed ciuitatibus, vel locis, vel Reipub. quibus præficiuntur.

Secundo, quod hi Poteſtates habent iuriſdictionem ordinariam à lege, iuxta l. fin. de iuriſd. omnium iudicum. cap. cum ad eccleſiam. de offic. ord.

Tertio, quod ad hoc, vt dicatur officialis Papæ, non videtur ſufficere, quod inſtituatur ab ipſo; alioquin omnes Epiſcopi, & Archiepiſcopi appellarentur eius officiales, immo & omnes, quibus ipſe confert beneficia Eccleſiaſtica, quod videtur abſurdum, & ita non dicendum, l. nam quod abſurdum. ff. de bonis liber. quin etiam omnes confeſſarij, & prædicatores, quibus ille facit facultatem audiendi confeſſiones, & prædicandi vbique terrarum, vel in illo aut illo Epiſcopatu; quod videtur abſurdum.

Quarto, quod delegati, & ſubdelegati Papæ dati ad cognoſcendum de cauſis, non dicuntur officiales eius: nam omnia beneficia illorum eſſent reſeruata ei per d. extrauag. ad regimen. quod tamen non eſt verum, nec ſeruatur. At non poteſt negari, eos ſeruire Papæ in aliquo officio; quia dicuntur habere officium, per rubr. de off. deleg. & ff. de off. eius cui mandata eſt iuriſd. Sed quia non ſeruiunt immediate ſuæ Sanctitati, ſed cauſis partium, quibus dantur iudices, non dicuntur officiales Papæ. Ergo neque Poteſtates terrarum, qui non ſeruiunt immediate Papæ, ſed Rebuſpub. ad quarum gubernationem præficiuntur, non videntur dici officiales eius.

His pro vtraque parte conſideratis, videtur dicendum primo, quod ſi Poteſtates eligerentur ab ipſis ciuitatibus, & confirmarentur à Papa,

non censerentur officiales eius; & minus si per solam electionem sine alia confirmatione possent administrare.

Secundo, quod etiam Potestates, qui instituuntur perpetui, quemadmodum regulariter instituuntur beneficiarij ecclesiasticorum beneficiorum, non viderentur dici officiales.

Tertio, quod etiam qui à solo Papa ponuntur, & reuocantur pro sua sola voluntate & arbitrio, ea ratione videri possunt non esse officiales Papæ, quod non videntur ei seruire immediate, & quod non facit eos Potestates principaliter propter seruitium suum, sed propter seruitium, quod præstituri sunt illis Rebuspublicis, quibus eos præfecit; & finis principalis & primarius est attendendus, l. etsi non sint. §. peruenimus. ff. de auro & arg. leg. & quod hac ratione delegati Papæ non videntur dici officiales eius, vt supra tactum est: & quod is, quem Papa daret alicui Cardinali, vel alteri nobili sæculari, vel ecclesiastico, vt seruiret ei, non diceretur officialis Papæ, si alias non seruiret ipsi, quamuis aliquod seruitium per quamdam rei consequentiam ad S. Sanctitatem inde peruueniret. &c.

SVMMARIVM.

1 *Accessus, quia agit de nouo iure quærendo, minus fauorabilis est, quam regressus, qui agit de iure antea habito recuperando; vnde quæ dicuntur de accessu, non bene extenduntur ad regressum.*

1 *Regressus ad pristinum ius valde fauorabilis.*

CONSILIVM XIV.

1 QVAERITVR, in quo accessus, & regressus non æquantur.

Nouum est, & maximum dubium, quod posteaquam ipse appuli Romam, controuersum fuit super quodam regressu omnino & integraliter expedito concesso cuidam illegitimo: & audiui, quod licet illa omnia, quæ nos de accessu prædicto scripsimus, Pont. Max. placuissent: visum tamen ei fuisse non esse illa ad regressus alios iuridicos extendenda, ea ratione diuersitatis, quod habens accessum de iure omnino nouo quærendo, habens autem regressum iuridicum de iure ante habito recuperando agit: & quod per renunciationem reseruato regressu factam videntur reliquiæ iuris antiqui manere, & quadamtenus magis suspendi, quam omnino extingui; & quod regressus in pristinum ius sit valde fauorabilis, cap. ab exordio. 35. dist. & l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. vbi Iason num. 5. & ante illum Felin. in cap. cum omnes. num. 8. de const. pluribus illud ornant. Quamuis hodie per Conc. Trid. sess. 25. cap. 7. de refor. parificari videntur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Alienare mobilia prohibitus, pecuniam alienare prohibitus est.*
1 *Mobilium appellatione venit pecunia.*

CONSILIVM XV.

PROHIBITVS alienare mobilia, an sit prohibitus alienare pecuniam?

1 Respondeo quod sic. Et pro parte affirmante facit, quod pecunia venit appellatione mobilium. Paris. cons. 25. nu. 76. & cons. 79. nu. 45. lib. 2. Cephal. cons. 20. nu. 13. lib. 1. Boer. decis. 209. nu. 2. 3. & 4. vbi de communi. Pedemont. decis. 135. nu. 11. Franc. Mar. decis. 817. nu. 4. Tiraq. de tracta. lignar. 1. glo. 7. nu. 103. Ariez Pinellus in lib. 1. 2. par. nu. 43. & seq. C. de bon. mater. Soarez inter communes super verf. mobilium, quod etiam colligi potest ex comment. de spol. cler. super cap. non liceat Papæ. 12. q. 2.

SVMMARIVM.

1 *Neophytus proprie dicitur nouiter ad fidem conuersus: qualis non est qui à decennio citra conuersus est; nisi ei obstet communis vsus loquendi, qui attendendus. num. 5. & 7.*
1 *Antiquum dicitur tempus decem annorum.*
2 *Neophytus, quem Paulus Apost. prohibet ne in Episcopum eligatur, is est qui adhuc in fide non est bene fundatus.*
3 *Infidelis ad fidem conuersus, si sit bene in fide fundatus, saltem post decimum annũ potest sacris initiari: nec antiqua infidelitas reddit eum inhabilem ad obtinenda beneficia, nisi sit hæresis, vel recens conuersio. num. 4.*
6 *Neophytorum conuersatio reciproca etsi reddat ipsos in fide debiliores, non tamen ob hoc nec iure communi, nec per extrauag. Pauli iij. censentur facti inhabiles ad contrahendum matrimonium. num. 8. licet per eam Episcopi hortentur, vt curent eos coniungi cum antiquis Christianis, prout pro fidei augmento magis viderint expedire. num. 9.*
7 *Vsus communis loquendi est attendendus, cum agitur de verborum significatione.*
9 *Hortatorium decretum, seu consilium non obligat; at præceptum importat necessitatem parendi.*
10 *Delinquendi materia non est danda, sed auferenda; & hoc, si sit occasio propinqua: nam ad tollendam remotam non cogimur.*

CONSILIVM XVI.

QVIDAM iampridem conuersi ex Iudæis ad fidem Catholicam volunt inter se contrahere matrimonium.

Quæritur primo, an isti sint censendi Neophyti in fide, quos extrauagans

uagans Pauli iij. quæ incipit, *Cupientes*, Iudæos videtur prohibere contrahere inter se.

Secundo quæritur, an stante dicta extrauagante, possint inter se contrahere matrimonium?

AD PRIMAM quæstionem respondeo, quod pro parte affirmatiua est dicta extrauag. Pauli iij. quæ videtur per verbum *Neophytos* intelligere omnes, qui ex infidelibus, maxime Iudæis, conuertuntur ad fidem Catholicam: procœmium enim generaliter loquitur de omnibus conuersis ex infidelibus, & postea concedit eis omnibus quasdam gratias, quibus debent gaudere non solum recenter conuersi, sed etiam iamdiu effecti Christiani, tota vita sua durante: & postea omnes illos appellat Neophytos per illa verba, *huiusmodi Neophytos*, & per alia, bis vel ter statuendo, vt iuuentur eleemosynis, defendantur à contumelijs & detractionibus, &c. quo ad quæ certum est comprehendi omnes conuersos quamlibet tempore antiquo.

1 Pro parte tamen negante, scilicet quod præfati, de quibus quæritur, non appellentur Neophyti, facit primo, quod Neophytus proprie dicitur qui est nouus in fide, & ad eam noue conuersus, vt colligitur ex cap. quoniam. & cap. sicut. 48. distinct. & ex cap. monachus. 77. dist. adiuncta glos. in verbo nouiter. At præfati non sunt nouiter conuersi, nec noui in fide: quia per decennium quis dicitur antiquus, & longi temporis possessor, toto tit. C. de long. temp. præscript. Vnde & locatio ad decem annos dicitur locatio ad longum tempus, & transit per illam vtile dominium. §. adeo. Instit. de locat. & lib. 1. ff. si ager vectigal. vel re. & æquatur alienationi perpetuæ, per clem. 1. iuncta glos. de reb. Eccles. non alienand.

2 Secundo, quod Paulus prohibuit Neophytum in Episcopum assumi ad Tim. 3. & ad Tit. 1. attamen certum est eum, & Petrum, & alios Apostolos, Timotheum, Titum, & alios multos conuersos ad fidem in Episcopos assumpsisse, posteaquam cœperunt esse bene in fide fundati. At præfati ante quindecim annos fuerunt ad fidem conuersi, & in ea bene fundati, & constanter perseuerauerunt: ergo non possunt dici noue conuersi, vel Neophyti.

3 Tertio, quod per hæc, & alia, & præsertim quod nullo iure id prohibetur, non semel respondimus Indos conuersos ad fidem, bene fundatos in ea, & qui saltem per decem annos constanter perseuerauerunt in ea, posse ad ordines etiam sacros assumi.

4 Quarto, quod cap. eam te. de rescript. expresse habet, Iudæum conuersum ad fidem Catholicam esse habilem ad beneficium, ratione subiecta, per illa verba: *Pro eo quod Iudæus extiterit, eum dedignari non debes.* vbi glos. citat multos canones habentes fauendum esse huiusmodi conuersis. & Felin. post alios à se citatos concludit num. 12. infidelitatem præcedentem non debere nocere, nisi sit hæresis, vel conuersio sit recens: significans clare, quod conuersus non dicitur tota sua vita recenter conuersus, nec nouus in fide.

5 Quinto facit, primo præfatum cap. monachus. 77. dist. iuncta glos. in verbo

verbo nouitius: quæ ponit differentiam etiam inter monachum nouitiũ, & alium; & eadem ratione debet poni inter conuersum nouitium, & alium conuersum antiquum. Per quæ omnia dicendum arbitror, præfatos proprie, & secundum significationem originariam verbi *Neophytus*, non debere dici Neophytos: sed si communis vsus loquendi contrarium haberet, id esset seruandum per argumentũ in oppositum adductum. Facit secundo, quod propius vero mihi videtur prædictum Paulum in prædicta constitutione verbũ illud *Neophytus*, vel *Neophyti*, accepisse in lata significatione, quæ comprehendit omnes conuersos ad fidem, siue recenter fuerint conuersi, siue non, per argumentum 2. loco in oppositum adductum.

6 AD SECVNDAM respondeo primo, quod pro parte negante, scilicet quod præfati non possint contrahere matrimonium, facit præfata extrauagans.

Secundo, quod vitanda est materia delinquendi, cap. ex parte. de consuet. l. conuenire. C. de pact. dot. Et experientia, quæ est rerum magistra, cap. quam sit. de elect. lib. 6. docet quod conuersatio Neophytorum inter se efficiat eos debiliores ad seruandam fidem Catholicam, vt præfatus Paulus iij. testatur.

Tertio, quod, vt supra dictum est, Paulus prohibet Neophytum contrahere matrimonium spirituale cum Ecclesia, ad Tim. 3. & ad Tit. 1. relatus in dicto cap. quoniam. 48. dist.

7 Pro parte affirmante facit, quod communis vsus loquendi est attendendus, cum quæstio versatur circa significationem verborum, l. Labeo. ff. de supell. vbi glossicitat illud Horatij, *Multa renascentur, &c. si volet vsus, Quem penes arbitrium est ius & norma loquendi*. & quod vsus loquendi communis saltem in Hispania appellat tornadizos eos qui ex Iudaismo, vel Mahometismo conuertuntur ad Christianismum, etiam tota eorum vita durante; & quod tornadizos, & neophytos videntur idem.

8 Quibus tamen non obstantibus, contrarium videtur verius. Tum illa ratione firma, quod edictum de matrimonio contrahendo est prohibitorium, hoc est, permittens omnibus contrahere, nisi expresse prohibeantur. At nullibi prohibentur præfati contrahere matrimonium; ergo possunt. Tum quia semper & vbique in tota Ecclesia Christiana consueuerunt contrahere matrimonium inter se conuersi ad fidem Catholicam, & vt ait Stephanus Papa in cap. consuluisti. 4. q. 5. *Quod non est patrum sanctionibus statutum, non est superstitiosis adinuentionibus inducendum*. Tum quia quod iure naturali, diuino, & humano permittitur, laudatur, & vbique frequentatur, non est sine aliqua maxima causa prohibendum, cap. ius naturale. 1. dist. 5. sed iura quidem naturalia. Instit. de iure nat. & matrimonium (vt palam est) omni iure permittitur, laudatur, & frequentatur inter eos qui à Romana Ecclesia non prohi-
9 bentur. Tum denique quod nihil obstat præfata constitutio Pauli iij. partim quod solum hortatur Episcopos vt faciant id quod ipse suadet: sed certum est decretum exhortatorium non obligare. 5. fin. 4. dist. & Gregor. in cap. fin. 14. quæst. 1. sic ait, *Vbi consilium datur, offerentis arbitrium est*,

est; vbi præceptum, necessitas est seruientis, vt obediat; vel imperantis vt ei obediatur. Partim quod non exhortatur Episcopos, vt prohibeant matrimonia fieri inter Neophytos, sed vt curent & studeant Neophytos ipsos cum originarijs Christianis matrimonio copulare, quod palam est longe aliud esse. Partim quod neque exhortatur hoc absolute, sed cum illa modificatione, quantum pro incremento fidei viderint expedire: & ita manifestum est, noluisse Paulum inducere inhabilitatem contrahendi matrimonium per conuersos ad fidem inter se, nec decuisset ipsum id facere propter grande scandalum, & impedimentum, quod dedisset conuersioni tot & tantorum infidelium, quæ tempore suo & nostro fiebat, & fit in India, tam in ea quæ paret Lusitano, quam in ea quæ Castellano. Partim denique quod secundum propriam & originariam significationem præfati non sunt Neophyti, nec noui Christiani, sed antiqui probati, & laudati.

Neque obstant opposita. Ad primum enim responsum est quatuor modis irrefragabilibus.

10 Ad secundum respondetur, quod non omnis materia delinquendi cap. de occidendis. 22. q. 5. est prohibita, sed tantum propinqua: alioquin, vt ait Augustinus, nec ferramenta domestica, aut agrestia sunt habenda, ne quis ex eis vel se vel alterum interimat, nec arbores plantandæ, ne quis se in illis suspendat, nec fenestra facienda, ne quis se per hanc præcipitet. & paulo inferius: *Quid est in vsu hominum bono ac licito, vnde non possit pernicies irrogari?* at per contractum matrimonij inter antiquos conuersos non datur materia propinqua delinquendi, immo nec per contractum inter recenter conuersos: alioquin numquam fuisset licitum id facere, quod est contra vsum vniuersalis Ecclesiæ antiquitus obseruatum, & qui nunc indies in toto orbe nouo seruatur.

Ad tertium respondetur primo, quod argumentum de spirituali ad carnale tunc demum est validum, cum est eadem ratio, qualis non est in proposito. Secundo, quod palam est Paulum noluisse reddere inhabiles ad contrahendum matrimonium, quotquot dixit indignos ad promotionem Episcopatus. Tertio, quod Paulus loquitur ibi de Neophyto, proprie sumpto vocabulo pro recenter conuerso, secundum omnes, quales non sunt præfati, vt prædictum est. Per quæ omnia proculdubio credo non esse prohibendum inter præfatos matrimonium, & quod prohibere eis illud, esset graue iniustitiæ peccatum, immo & contra charitatem scandalum. Salua, &c.

FINIS QVINTI LIBRI CONS. NAVAR.
Quo Secunda Pars absoluitur.

by Google

DVO CONSILIA OMISSA SVIS LOCIS per errorem.

De Simonia.

SVMMARIVM.

1 *Simoniace ignoranter de beneficio prouiſus, habita illius notitia, tenetur dimittere, non obſtante quod Papa illum ad compoſitionem fructuum male perceptorum admiſerit, cum clauſula, ius eidem competens in eo non auferendo, nec confirmando.*

2 *Expreſſio fructuum facta non ſecundum verum valorem, ſed ſecundum taxam Cancellariæ, ſufficit quoad validitatem tituli, ſed non quo ad compoſitionem fructuum ex eo male perceptorum.*

CONSILIVM XCVI.

CLERICVS, qui bona fide, ignarus de ſimonia per mediatorem commiſſa, beneficium impetrauerat, & poſt habitam notitiam de ſimonia illud per 10. annos retinuerat, fructusque ex eo perceperat, à Pio V. petijt condonationem dictorum fructuum; quam idem Sanctiſſimus, ſoluta certa compoſitione, & nec ius auferendo, nec concedendo in dicto beneficio conceſſit: ſed quia valorem beneficij iuxta taxam in Cancellaria expoſuit, cum plures percepiſſet fructus, dubitauit, vtrum in conſcientia eſſet tutus.

1 Reſpondeo primo, quod D. conſulens præſupponit ſe iuſte potuiſſe detinere beneficium prefatum, non obſtante ſimonia contracta per tertium, ſe ignorante; eo quod Pius reſpondiſſet ſe non auferre, neque conferre beneficium præfatum ipſi: quod tamen non eſt verum, quia eguit noua collatione, cap. quicumque. & cap. præſertim. 1. q. 5. & cap. de ſimonia. & cap. de regularib. de ſimon.

2 Secundo reſpondetur, quod expreſſio valoris ſecundum taxam Cancellariæ ſufficit ad hoc vt prouiſio valuiſſet, vt tradit Fel. in cap. ad aures. in concluſ. 11. & 16. de reſcript.

Tertio, quod non videtur ſatisfeciſſe compoſitioni per expreſſionem valoris taxati; quia ipſe tenebatur reſtituere fructus perceptos vere coram Deo, qui erant maiores, quam taxati, &c.

Digitized by Google

De Hæreticis.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum bona ipſo iure confiſcata, niſi præcedat declaratoria, apprehendi non poßunt, & hoc ſecundum illam ſententiam, quæ videtur verior, etiam ſi ſimus in notorijs. num. 3. in fin. ſufficit tamen præceptum iudicis illi æquipollens. & num. 3. hæc autem ſi ſint in territorio Eccleſiæ, ad eius fiſcum; ſi ſint in territorio ſæculari, ad eius fiſcum, præſertim ſi hæreticus ſit laicus, ſpectant. num. 4.*

2 *Notorijs in cauſis ordo iuris non videtur neceſſarius; immo ſi certum ſit reo nullam competere defenſionem, ſecundum aliquos poteſt omitti citatio: ea tamen cum reſpiciat defenſionem, quæ cuilibet iure naturali debetur, nulli videtur denegan-da. num. 3.*

CONSILIVM XXII.

VTRVM bona hæreticorum poſſint apprehendi, & occupari, ſtante confiſcatione ipſo iure propter hæreſim incurſa, ſine alia declaratione?

1 Reſpondeo, quod ſententia declaratoria debet præcedere apprehenſionem, & occupationem ſecundum omnes, ſaltem extra caſus notorios, per cap. cum ſecundum. de hæret. lib. 6. quod id expreſſit, & tenetur ab omnibus.

An autem ſufficiat crimen eſſe notorium ad hoc, vt ſine alia ſententia, & declaratione ſuper illo lata, bona eorum occupari poſſint, Reſpondeo, pro parte affirmante facit, quod in notorijs ordo iuris non eſt ſeruandus, cap. ad noſtram. il 3. de iureiuran. & quod euidentia patrati ſceleris non indiget clamore accuſatoris, cap. euidentia. de accuſat. & quod perinde eſt abſtinendum ab audiendo Miſſam ſacerdotis fornicarij notorij, ac declarati per ſententiam pro tali, cap. fin. de cohabit. cleric. & mulie. & quod in confeſſo nullæ ſunt partes iudicis, l. proinde. ff. ad l. Aquil. quia per confeſſionem res fit notoria, dict. cap. fin. & cap. vlt. de temp. ordin. & quod extrauag. ad euitanda. Martini V. & poſtea ſæpe renouata per Concil. Later. ſeſſ. 11. & in ſtatutis Gallicanis, & concordatis inter Leonem X. & Regem Franciſcum de excomm. non vitandis æquiparat notorium excommunicatum non declaratum excommunicato declarato: & denique quod Fel. in cap. Rodulphus. nu. 27. de reſcript. dicit in ſpecie, declarationem, quam requirit cap. cum ſecundum. non eſſe neceſſariam in notorijs, allegando in id duo pulchra dicta Panor. vltra quod allegari poteſt concluſio communis, quæ habet non eſſe neceſſariam citationem, quando conſtat nullam defenſionem competere citando, iuxta cap. cum olim. de re iudic. & alia citata ibi per Panor. & Fel. & in cap. cum cauſam. de reſcript.

Pro

Digitized by Google

3 Pro parte negante facit primo, quod etiam in notorijs requiritur citatio, iuxta gloſſ. in cap. ad noſtram. il 3. de iureiurand. quæ ad id allegat cap. Deus omnipotens. 2. q. 1. citatio enim pertinet ad defenſionem, & defenſio debetur iure naturali, quæ à nullo Principe tolli poteſt, vt habet expreſſe clem. paſtoralis. §. cæterum. de re iudic. quæ annihilauit quamdam ſententiam Federici Imperatoris propter defectum citationis, & conceſſionis facultatis ad ſe defendendum, dicens eam iure naturali fuiſſe debitam, nec potuiſſe per Imperatorem ſuppleri. Quin etiam & gloſſ. Ioan. Monachi ſingulariter & copioſe probat non poſſe Papam procedere ſine citatione in extrauag. 1. de dolo & contum.

Secundo, quod etiam in notorijs requiritur ſententia, ſecundum eamdem gloſſ. & gloſſ. in cap. euidentia. de cauſa. & eſt melior gloſſ. in dict. extrauag. 1. quæ habet neceſſariam eſſe ſententiam Iudicis, vel præceptum, quod illi æquipolleat: & in caſu propoſito nulla ſententia eſt data, nec præceptum, quod illi æquipolleat.

Tertio, quod eſt caſus irrefragabiliter probans hanc partem in dict. cap. cum ſecundum. de hæret. lib. 6. quatenus vniuerſaliter ſtatuit, ne fiat apprehenſio bonorum, donec per iudicem eccleſiaſticum declaretur hæreticus; per quod omnes dicunt declarationem eſſe neceſſariam. Per quæ pars hæc negans videtur verior.

4 Cui vero cedant bona huiuſmodi hæreticorum confiſcata, habetur expreſſe in cap. vergentis. de hæret. & dict. cap. cum ſecundum. eodem tit. lib. 6. ſcilicet quod cedunt fiſco Eccleſiæ, ſi bona ſunt in territorio Eccleſiæ ſita, aut fiſco temporali, ſi in territorio ſæculari ſita ſunt: nam cap. præfa. habet non poſſe capi à poteſtate ſæculari; donec eorum domini declarentur eſſe hæretici per ſententiam poteſtatis Eccleſiæ, ſignificans à contrario ſenſu illa pertinere ad eam poſt declarationem, & hoc tenet gloſſ. in clem. 2. de hæreticis in verbo Eccleſiæ, & Panor. Anania, & communis in dict. cap. vergentis. vbi Fel. reſpondet Mariano contrarium ſignificanti; præſertim cum is, cuius bona confiſcantur, eſt laicus, argum. cap. nouit. de iudi. & cap. cum ad verum. 96. diſt.

Digitized by Google

Animadueſsiones in ſecundam partem Conſiliorum Nauarri.

Pag.6.in fine conſil.4.de ſponſal. Aduerte Auctorem per hoc, quod hic requirit expreſſionem conſenſus,ſi fiat per verba, non excludere expreſſionem conſenſus, ſi fiat per ſigna, vt ſupra conſ.1.& infra conſ.5.num.12.

Pag.12.in fine conſ.8.de ſponſ.Aduerte hoc reſponſum non eſſe integrum.Deeſt enim reſponſio ad vltimum dubium.

Pag.26.in fine conſ.14.de ſponſ.Vide pro hoc vltimo dicto infra de deſponſ.impub.conſ.3.

Pag.33.in fin.linea 1.Vide conſil.ſequens.

Ibidem, in fin. conſ.2. de deſpon. impub. Aduerte hic præſentiam parochi ac teſtium requiri ad cautelam, ne detecto impedimento, matrimonium validum negetur:nam in conſcientia poſſunt inter ſe ſine parocho & teſtibus valide contrahere. Vide ſupra de ſponſ. conſ.14. in fin.& clarius in Manu.conſeſſ.cap.22.nu.70.

Pag.43.in fi.conſ.5.de deſp.impub.Refertur Greg.13.die 13.Aprilis.1580. reſpondiſſe,Sedem Apoſt.ob hoc non eſſe interpellandam,cum ſi deſit diſcretio,vel potentia conſummandi matrimonium,Sedes Apoſt.nihil poſſit:quod ſi neutrum deeſſe cognouerit,Ordinarius poterit, ſi cauſæ,quæ narrantur ſunt veræ,ſuo iure dictam licentiam concedere.

Pag.78.in fin.conſ.3.de cognat.ſpirit. Vide in conſ.ſuperiori.

Pag.ead.in fin.conſ.4.Vide tamen quo ad hoc vltimum dictum infra conſ.ſequens in fin.

Pag.83.in fin. conſ.6.de cognat. ſpirit.Aduertatur,quod Congreg.faer.Conc.tenuit poſtea contrarium, videlicet cognationem ſpiritualem contrahi per procuratorem, & ipſum procuratorem eam non contrahere, ſed mandantem.

Pag.89.in fin,conſ.2.de conſang.& affinit.Vide infra conſ.5. de conſang.& affinit.

Pag.98.in fin.conſ.5.de conſang.& affinit.Vide ſupra conſ.2.de eo qui cogno.conſang.

Pag.99.in fin.conſ.6. de conſang.& affinit. Et ita refertur factam Congreg.inclinaſſe in hanc partem,vt inceſtus vltra 2.gradum ſuperueniens non impediat exactionem debiti.

Pag.106.in fine animadverſionis in conſ.10.de conſang.& affinit.addeItem aduerte id de quo in 6. dicto in fin. forte non exigi niſi ad cautelam, vt videtur poſſe colligi ex conſ.ſeq. Nec enim videtur neceſſarium, vt qui contraxerunt cumimpedimento impediente,& conſummauerunt,teneantur impetrare diſpenſationem ad petendum debitum.

Pag.128.in fin.conſ.1.de matrim.contrac. Aduertendum tamen temporibus noſtris Papam ex cauſa prædicta conſimili inhabilitaſſe quamdam illuſtriſſ.perſonam ad contrahendum cum quadam muliere: itemque & quemdam alium,qui vt eluderet ſponſalia de futuro, pro quibus lis mouebatur, tentabat cum alia contrahere matrimonium de præſenti: timebantur enim in vtroque caſu non leuia ſcandala.

Pag.137.in fi.conſ.2.qui fil.ſint legit. Notandum Greg.13.menſe Nouembri 1584.negaſſe petitam hanc diſpenſationem,ac addidiſſe non poſſe.Aduertendum,quod ponitur ſupra nu.8. eſſe intelligendum ſecundum notata conſ.3.de ijs quæ vi.

Pag.141.in fin.conſ.2.de diuort. Aduertendum ſecundum dictum,de quo nu.1.intelligendum ſecundum diſtinctionem, quam facit D.Nauar. in Manu.confeſſ.cap.22.num.27. verſ. dix ſuperueuientem,ne ſibi contradicat.

Pag.149.in fin.conſ.1.de donat.int.vir.& vxor. Aduertendum immo magis veram,& communem ſententiam eſſe,occidẽtem ipſo iure ſuccedere occiſo, licet ab eo vt indigno poſſit per fiſcum auferri,gloſſ.l.his conſequenter.§.1.verb.non pertinere §.familiæ herciſcundæ.Salic. l.1.num.5.C.vnde vir.qui loquitur de coniuge occidente alium ciuem coniugem. Clarus §. homicida.ver.priuetur.De hac materia vide etiam Palatium de donat.int vir.in rubr.§.70. nu.13.& ſeq.fol.121. & de matrimonio, qui ſi occidat vxorem adulteram, amittit lucrum, quod ei lex defert.Couar.in 4.decret.par.2.cap.7.§.7.

Pag.151.in fin.conſ.2.de ſecund.nupt. Aduerte quia præcedens dictum forte intelligitur quando bona fide contraxiſſet; ſed & quia hæc materia eſt ſatis anceps, vide D.Nauar. in Manu. confeſſ.cap.6.num 40.& cap.22.num.53.Sot.in 4 q.37. q.vni.art.5. Couar.in 4 decret.cap. 7.§.3.nu.4.Rebuf.in Praxi,ſuper regul. de diſpenſ.in grad.prohi.gloſſ.5. nu.43. & Menoch. de arbitrar.iud.quæſt.lib.2.caſu.420.nu.118.& ſeq.

Pag.

Pag.154.in fi.conſ.1. de accuſat. Aduertendum præterea referri quemdam ordinarium à ſacra Congreg.Cardd.reprehẽſum, eo quòd cuidam mulieri recuſanti dare pacem in ſcriptis ijs, qui eius occiderant filium, aſſerenti ſe odio prædictos homicidas non proſequi,mandauerat denegari ſacramentum confeſſionis,& communionis.

Pag.176.in fin.conſ.7.de ſimon.Aduertendum caſum non videri conformem reſponſioni.

Pag.198.in fin conſ.20. de ſimon. Aduerte, quòd hoc vltimum dictum merito fuit dubitatiue adiunctum;quia illud ex dicta extrauag.non ita late deducitur,ſed ſolum in certo caſu.

Pag.215.in fin.conſ.33.de ſimon.Vide tamen infra conſ.75.num.1.

Pag.237. in fin. animaduerſionis conſ.44. de ſimon. & an quod ponitur in 2.dicto intelligatur procedere quando dicto N. nullum ius in dicto beneficio competebat, vt videtur innuere Auctor,dum ſupponit quod beneficium non erit coram Deo ipſius N.

Pag.260.conſ.60.de ſimon.lin.20.num.111.Vide latius conſ.63.

Pag.267.conſ.65.de ſimon.lin.16. Pium V. Vide conſ.ſequens.

Pag.271.in fin.conſ.66.de ſimon. Vide conſ.ſequens.

Pag.278.in fine conſ.70. de ſimon.Aduertendum concluſionem, de qua nu.5.& 6. non carere difficultate; quia non videtur ita certum collationẽ ſimoniace factam ignoranti tenere. infra conſ.95.97. Sed & hæc non videtur ſimplex ſimonia,ſed forte etiam confidentialis.infra conſ.80. num.6. per quam beneficij collatio Papæ reſeruatur. ſupra conſ.50. niſi dicamus à Papa ſufficienter obtentam prouiſionem factam dicto nepoti.Vide tamen etiam conſ.ſeq.& conſ.73.

Pag.285.in fin.conſ.75.de ſimo.Pro eo quod dicit ſupra num.1.vide an obſtet quod dicit infra conſ.78.

Pag.313.in fin.conſ.91.de ſimon. Vide conſ.ſeq.

Pag.317.Deeſt.conſ.96.de ſimon.Clericus qui bona fide. Vide in fin.conſ.ante errata.

Pag.326.conſ.99.de ſimon.lin.35. Vide conſ ſequens.

Pag.341.in fin.conſ.1.de Iudæ. Aduertendum id,quod dicitur ſupra num.9. & 11.de ædificatione lupanarium, non intelligi formaliter, quaſi ſit licitum ædificare lupanaria ad meretricandum; quia hoc negat Auctor: ſed materialiter de ædificatione habitationis, qua poſtea meretrices abuntur meretricando in eis.

Pag.371.in fine conſ.7.de hæret.ſeſſ.25. Conc.Trid.Nota ſequentia verba,videlicet,Quo autẽ ordine,&c.eſſe animaduerſionem alio charactere exprimendam,non tex.Auctoris.

Pag.378.in fin.animaduerſ. conſ.10. de hæret. Et videtur non obſtare: ſed id dicendum,quod quæſtiones ſint diuerſæ.Sed an obſtet id quod ſcribit cap.26. n.26.Pro eo autem quod dicit hic poſt nu.4 vide conſ.ſeq.& conſ.12.

Pag.380.in fin.conſ.11.de hæret.Aduertendum,an ad hoc,vt ſcienter ſepeliens hæreticum,incidat in excommunicationem, requiratur, vt talis fuerit nominatim publicatus pro hæretico,vt videtur inſinuare conſil.præced.poſt nu.4.& negare conſ.ſeq.

Pag.396.in fin.conſil.20.de hæret. Aduertendum magis communem eſſe, vt in notorijs apprehenſio bonorum ipſo iure confiſcatorum poſſit fieri etiam ante declaratoriam. Boſſi. Quomodo procedendum ſit in crimine notorio.nu.16.

Pag.396.poſt.21.conſil.Deeſt conſ.22.de Hæret.Vtrum bona hæreticorum.Vide in fin.Conſiliorum ante errata.

Pag.439.in fin.conſ.17.de homic. Aduertendum hoc vltimum dictum eſſe periculoſum. Nam iſte aut eſt irregularis ex delicto homicidij,& cum ſit voluntarium homicidium,excipitur à dicto cap. 6. aut eſt irregularis ex homicidio ſine delicto, & facultas conceſſa Epiſcopo per dictum cap.6.hunc caſum non comprehendit,cum illa facultas reſtringatur ad irregularitates, quæ ex delicto contrahuntur.

Pag.439.in fin.conſ.29.de homic. Aduertendum autem non inde inferri,quod ſi iuſte occidam certium ob defenſionem proximi,ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ,euitem irregularitatem.

Pag.ead.in fin.conſ.30.de homicid. Aduertendum concluſionem Nauar.d.num.3. non recipi à Soto contrarium docente de iuſt.& iur.lib.5.q.1.art.8.ante fin.verſ.vnum autem.Immo idẽmet Nauar.infra conſil.32.in effectu videtur idem ſentire,quod Sotus.

Pag.443.in fin conſ.35.de homic.Aduertendum hunc caſum anno 1575. propoſitum in ſacra Pœnitentiaria: & quia collegæ D.Nauar.in hanc eius ſententiam non deſcendebant,res fuit remiſſa

remissa ad Pont.Greg. XIII. qui & ipse respondit non videri irregularem; posse tamen cum oratore præsente, & sic petente dispensari ad cautelam; & ita quidam ex minoribus Pœnitentiarijs fuit executus.

Pag.453.in fin.consi.44.de homic. Aduerte ne ex quarto dicto inferas hunc irregularem, si nolit ascendere, posse gaudere priuilegio ordinis in irregularitate accepti.

Pag.454.in fin.consi.45.de homic. Aduertendum primum dictum non procedere modo in casu Conc.Trid.sess.14.cap.7.vt notat idem Nauar.citato cap.27.nu.240.vers.quarto.

Pag.503.in fin.animaduersionis consi.19.de vsur. Vide etiam infra consi.20.& 21.nu.4.

Pag.513.in fi.consi.23.de vsur. Aduertendum, supposito, quod mercator mutuo petierit dicta 100.vt videtur insinuari, difficile esse soluere prædictam contrarietatem, & iustificare hunc contractum; nisi dicamus initam virtualiter societatem illam, de qua in Man.cap.17.nu.253. & consi.seq.24. Sed tunc restat scrupulus, an contineat iniustitiam, vt infra consi.25. prout forte etiam contineret, si dicamus dicta 25.dari pro pretio periculi; quod inde dignosci posset, quia mercator non solueret ei alia.25.pro alijs 100.mutuo nõ ab eodem, sed aliunde habitis.

Pag.526.in fi.consi.29.de vsur. Aduertendum, quia si ei quod hic dicitur nu.3.vers.2.& nn.4.ad fin.addatur id quod dicitur consi.26.nu.6. numquam iustificabuntur isti contractus: quia officialis numquam daret dicta 12.alteri tertio non numeranti dicta 100. volenti subire simile periculum. Iniustissimum.n.iudicatur tale pretium huius periculi. Vnde sequitur, vt periculosa videatur hæc assertio iustificantis hos contractus ex solo capite periculi, quod subitur.

Pag.543.in fin.consi.31.de vsur. Aduertendum Naua. hoc suo responso se restringere ad illam speciem cambij, quæ dicitur, *Recapitar le lettere, &c.* & de alijs non loqui. Item in propositis ab incerto auctore pro iustificatione cambii requiritur, vt nulla habeatur ratio temporis, nisi quatenus distantia loci illud exigit; & tamen communiter pro 100. scutis Solis soluendis Lugduni in feria omnium Sanctorum, minus datur Florentiæ, si cambium fiat in initio, quando incipiunt fieri cambia pro dicta feria, quam in medio, vel fine: nec sola raritas, vel copia dantium & recipientium sufficit ad iustificandum totum augmentum, & diminutionem pretij, licet possit esse causa mutationis alicuius pretij. Alia autem contingentia non sufficiunt, tum quia contingentia, tum quia raro contingunt. Adde istis temporibus loci distantiam non videri coram Deo posse similes contractus iustificare, ex quo distantia loci, pro quo fit cambium, non est causa contractus, cum ibi non adsit illa pecunia pro qua fit cambium, sed locus pro mera voluntate trapezitarum deputatur, & sic variatum sæpe fuit, adeo vt modo fiant Placentiæ. Item notandum, quod cum cambium hoc, secundum eumdem incertum auctorem, reducatur ad contractum emptionis illorum 100.scutorum Solis in feria Sanctorum Lugduni soluendorum, & vt etiam notat Nauar.hic nu.3.dicta scuta 100. debent emi eo pretio, quo valebunt tempore, quo illa numerabuntur, & certum sit quod Florentiæ eo die, quo Lugduni soluentur, dicta scuta 100. pluris valebunt communiter, quàm fuerint empta, & vendita tempore cambij prius initi; sequitur, vt hoc cambium, seu hæc emptio communiter non sit iusta. Caueant igitur qui hæc sectantur cambia, ne in discrimen conscientiarum cadant; quandoquidem si res semoto affectu perpendatur, reperietur anticipatas solutiones præbere causam variationis pretij: quod vel inde patet, quia si eodem die trapezita ab vno accipit pecuniam, vt ei solui faciat scuta 100.Solis in feria Sanctorum, longe maiorem accipiet pecuniam, quàm sit illa, quam eodem die numerat alteri, vt ab eodem accipiat similia scuta 100.Solis Lugduni in dicta feria Sanctorum: longe maiorem dico vltra illam quantitatem, quæ eidem debetur ratione seruitij, quod vtrique præstat. Aduertant etiam, quod etsi Nauar.assignet plures causas, ob quas trapetiza possit minus dare, & plus accipere, non tamen admittitur eisdem licere omnes causas in eodem cambio coaceruare, sed disiunctiue modo has, modo illas esse attendendas pro diuersitate contractuum, ad quos volunt cambia reducere. Nam si volunt reducere illud ad emptionem, vel permutationem, vna causa augmenti accommodatur, si ad cambium, aut traiectitiam pecuniam alia causa accommodanda erit. Item cum etiam secundum Auctorem hic contractus sit emptio anticipata pretij solutione, & hæc includat virtuale mutuum, & emptor nolit emere, nisi venditor habeat recursum ad correspondentem emptoris, difficile est ab vsura excusare vltimam speciem cambij, quod dicitur *con la ricorsa*.

Pag.570.in fin. consi.8. de cler. excom. Aduertendum prædictam conclusionem non videri ita certam:

certam: nam hanc concelebrationem hic facit, non ea intentione vt tamquam sacerdos sacrum faciat, cum de Missa nihil aliud faciat, quàm proferre verba consecrationis, sed ea profert tamquam appendicem ad ipsam assumptionem ordinis passiue, & non vt formaliter intendat actus ordinis exercere. Nec Cancellaria hos reputat pro talibus; vnde prædictis, qui ante ætatem acceperunt sacerdotium, si dicant se non celebrasse, dat absolutionem à suspensione; si vero dicant se celebrasse, dat dispensationem, quam semper daret, si admitteret per prædictam celebrationem irregularitatem incurri. Et idem sacra Pœnitentiaria in foro conscientiæ. Aliud forte esset, si tempore interdicti sic sacerdotium acciperet. Et certe mirum est, quod nullus ex antiquioribus Doctoribus hunc reputauerit irregularem.

Pag.579.in fin. conf.2.de cler. non ord. Aduertendum sacr. Conc. dare Episcopo facultatem dispensandi super irregularitate, si procedat ex occulto delicto, quale non videtur hoc, licet ij multi, coram quibus diaconus baptizauit, ignorent ex dicto actu incurri irregularitatem. Nec contrarium probatur dicto cap.27.nu.255.aliàs 250.

Pag.588.in fin.conf.1. de eo qui furt.ord. susc. Aduertendum similem casum propositum fuisse sacræ Congr. in quo præterea Decanus, quo Episcopus, dum viueret, familiariter vtebatur, attestabatur Episcopum sæpe sibi dixisse, se similes protestationes ad solum terrorem emittere: eamque inclinasse, vt sic ordinati iterum ordinarentur: reque remissa ad Pont. idem anno 1586.in Februario respondit, vt tales iterum ordines reciperent. Et ratio est, quia ex verbis protestationis plene præsumptiue constabat de voluntate Episcopi intendentis talibus ordinis characterem non imprimere; quæ præsumptio ex prædicta assertione Decani non elidebatur.

Pag.591.in fin.conf.4.de priuil. Aduertendum an hoc responsum sit integrum, cum quo ad forum pœnitentiale quis ratione delicti, seu peccati, non sortiatur forum, nec efficiatur subditus iudicis loci, in quo deliquit glo.pen.in fin.cap. placuit.il 1.16.q.1. Panor.c.1.vlt.not. de rapt. quem cum alijs refert, & sequitur Additio ad Felin.c.licet.nu.17.de for.comp. Et tanto magis doctrina Nauar. hic esset dubitabilis, si exemptus peccasset extra illius territorium: & dispositio d.c. 1. quod procedit in foro exteriori, non potest ex prædictis applicari foro pœnitentiali. Immo si aduertatur dispositionem d. c. 1. procedere limitando effectus absolutæ exemptionis, sumi poterit argumentum, vt non limitet exemptiones quo ad forum conscientiæ competentes.

Pag.593.in fin.conf.6.de priuil. Aduerte hoc responsum non esse perfectum, nec esse assumendam illam conclusionem, quæ habet, Doctorem censeri adhærere sententiæ vltimo loco relatæ: quandoquidem (vt dixi) responsum ipsum est imperfectum, & ei deest sententia Auctoris, & forte negatiua est nedum tutior, sed & magis probabilis. Nec.n. video quomodo vnus Episcopus possit, etiam proprio subdito, dare licentiam, vt in alienam diœcesim importet librum prohibitum; quam importationem supponit affirmatiua.

Pag.626.in fin.conf.24.de priuil. Aduertendum non inde tutè inferri clericum, si sit minor 14. annis, non gaudere priuilegio fori, etiam quod in habitu & tonsura incedens alicui ecclesiæ de mandato Episcopi inseruiret, vel de eiusdem licentia in Seminario, vel schola, aut vniuersitate, quasi in via ad maiores ordines suscipiendos versetur.

Pag.649. in fin. conf.11. de iniur. Hoc responsum videtur egere maiori discussione: nam cum per has translationes extinguatur antiqua pens. & noua constituatur coram electo, seu per electum auctoritate Apostolica, videtur quod dicta facultas transferendi non possit sibi locum vendicare, nisi in absoluta translatione, & quod canonicus cathedralis in hoc casu sit delegatus Apostolicus; & sic quo ad dictum actū reputetur quidem in dignitate constitutus, sed quod translatio nō tenuit; nec tamen ob id canonicus de damno tenetur: quia error non tam credulo canonico, quam parti asserenti prædicta coram ipso fieri posse, est adscribendus.

Pag. 664. in fin. conf.6. de pœnit.& remiss. *Dele*, Salua &c. *& adde*, Etsi ad complementum huius responsi aliqua desiderentur, non tamen ob id visum fuit illud omittere. Sciat igitur cautus lector non omnia prædicta habenda pro resolutiue dictis. Quæ autem à deformitate peccati moraliter non possunt separari, à resolutione affirmatiua excludenda videntur.

Pag.666. in fin, conf.8.de pœnit.& remiss. Aduerte, quia resolutio non tam late patet, vt quæritio: Restringitur enim ad illum, qui respondit se ex iusta causa dispensatum ad illa retinendum.

Pag.668. in fin. conf. 9. de pœnit.& remiss. Aduerte, quia modo officium Pœnitentiariæ exigere

gere ſolet, vt exprimatur valor beneficiorum, & ſumma fructuum percepiorum.

Pag.698.conſ.28.de pœnit.& remiſſ.in animaduerſ.lin.6.quamprimum,*adde*,tuto.Ibid.in fin. animaduerſ.de pœnis in *6.adde*, Pro his autem publicis homicidis, qui veniunt Romam, & dantur litteræ directæ ad Diœceſanos,ſecunda,& tertia pœna ſimiliter numquam omittitur: prima autem omitti quandoque ſolet,& loco illius ſuppletur per illam clauſulam,qua mandatur delinquentibus, vt Ordinario pareant, alioqui reincidant in eandem excommunicationem: & tunc arbitrio Ordinarij remiſſum videtur, vt primo dictam pœnitentiam remittat, vel non. Quando autem dantur litteræ directæ Diſcreto viro confeſſario, pro occultis presbyteri cidis, ſecunda,& tertia pœna numquam omittitur: prima autem iniungi mandatur ſub hac modificatione, videlicet vt illam faciat, ſi, & quando continget eius delictum manifeſtari: nec ob id ſequitur,quod pœnitens inuitus cogatur detegere ſuum delictum,aut quod confeſſarius quidquam committat contra ſigillum.

Pag.745.in ſi.animaduerſ.Con.18.de ſent.excom. *adde*,Ii,qui plus neceſſario ſibi emerunt,& qui extraxerunt,ſoluant deputatis id,quod ſoluiſſent,ſi licite extraxiſſent.

Pag.831.in fin.conſ.11.de verb.ſig. Aduerte,quia littera ſub nu.1.eſt defectiua.

INDEX

Digitized by Google

INDEX RERVM OMNIVM QVÆ IN CONSILIIS TAM PRIMÆ QVAM SECVNDÆ PARTIS CONTINENTVR, ORDINE ALPHABETICO.

A

A Iure antiquo non recedendum, nisi quatenus exprimitur in nouo. consil. 17. de sponsal. num. 4. par. 2. lib. 4. pag. 28.

A, vel *Ab*, ab homine prolata includunt terminum, cum de mente proferentis constat. consil. 31. de præb. num. 7. par. 1. lib. 1. pag. 486.

A, vel *Ab*, includunt terminum, si ei cui fit, est fauorabilis. consil. 31. de præb. num. 8. par. 1. lib. 3. pag. 487.

Abbas ad secundam Abbatiam promotus non est rebenedicendus; quia Abbatis benedictio non est iterabilis, vt nec Abbatissæ secundum communem. cons. 2. de sacram. nõ iteran. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 192.

Abbas de prima benedictione fidem facere non valens, poterit iterum sub dubio, & sub conditione benedici, scilicet quia dubitat in foro exteriori. consil. 2. de sacram. non interan. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 192.

Abbas alienans bona. Vide verbo Alienare.

Abbas cur procurare non debet, vt sua iurisdictio Episcopo detur. consil. 15. de præb. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 468.

Abbas dans dimissorias sæculari, etiam suo subdito, est suspensus per annum ab officio & beneficio. cons. 37. de temp. ordin. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 172.

Abbas dans dimissorias sæculari sibi non subdito, tenetur restituere fructus vniuersi anni quo est suspensus, saltem nõ necessarios ad sustentationem, ecclesiæ. cons. 37. de temp. ord. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 172.

Abbates exempti possunt dimissorias dare regularibus suis ad ordines suscipiendos, si id ex priuilegio habeant, non autem sæcularibus. cons. 36. de temp. ordin. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 172.

Abbas electus, ante confirmationem, non est Abbas, nec habet administrationem, vnde nec potest aliquem admittere ad professionem; & admissio (etiam si plures admisisset) non tenet. consil. 40. de regul. num. 5. 6. & 8. par. 1. lib. 3. pag. 775.

Abbas, & conuentus suo statuto nõ ligant successorem. consil. 14. de stat. monach. num. 9. par. 1. lib. 3. pag. 1015.

Abbas legem sibi ponere non potest, à qua recedere nequeat. cons. 15. de stat. monac. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1017.

Abbates in Concilio prouinciali præcedunt procuratores Episcoporum absentium. cõs. 7. de maior. & obed. n. 2. par. 1. lib. 1. pag. 272.

Abbas mitra, & baculo vtens alios præcedit. cons. 5. de maior. & obed. nu. 5. par. 1. lib. 1. pag. 267.

Abbas monachorum laicorum (si non sit clericus) honore inferior est omni clerico, etiã minorum ordinum. cons. 1. de stat. monach. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 95.

Abbas ne subsit monachis iure statutum est, ne simul præsit, & subsit eisdem. consil. 11. de elect. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 110.

Abbas priuilegiatus mitra & baculo, carens collegio, dignitates Episcopo inferiores præcedit, non autẽ Capitulum cathedralis collegialiter sedens, vel incedens. consil. 3. de maior. & obed. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 264.

Abbatis procurator in Synodo non eodem loco quo Abbas, sed infra Abbates sedere debet. consil. 8. de maior. & obed. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 273.

Abbas, qui per se curam animarum non tenetur exercere, parochiam non habet. consil. 15. de præb. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 467.

Abbas, si concedat priori obedientiario, seu mandatario, vt ad vitam teneat prioratum, seu administrationem sibi cõcessam, potest tamen reuocare, quia neqtit sibi imponere legem, nec venire contra suam dispositionem. cons. 14. de stat. monach. nu. 10. par. 1. lib. 3. pag. 1015.

Abbas, si non est vllo ordine insignitus, licet sit religiosus, & ecclesiastica persona, est minor quocumque clerico consi. 25. de priuil. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 627.

Abbas sine consensu, vel saltem sine consilio conuentus, nec oblatos, nec monachos recipere potest. consil. 27. de voto. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 928.

Abbas solus, vel cõuentus solus non potest recipere monachum, nec facere professum, quando id æque ad vtrumque pertinet. cõs. 37. de regul. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 770.

Abbas sine consensu conuentus cædi faciens arbores opacas, non incidit in clem. 1. de rebus ecclesiast. non alien. nec postea

ens vendens. consil. 6. de reb. eccles. non alien. num. 8. par. 1. lib. 3. pag. 504.

Abbas subditus Archiepiscopo, hodie iurisdictionem criminalem non habet. consil. 9. de priuil. num 2. par. 2. lib. 5. pag. 603.

Abbas suis minores ordines sine Episcopi examine conferre potest. consil. 14. de priuileg. num. 5. par. 1. lib. 5. pag. 612.

Abbas translatus. Vide verbo Translatus.

Abbas, vel Prior in odiosis appellatione monachi non venit regulariter, præsertim vbi est probabile disponentem de ipsis non sensisse. consil. 3. de stat. monach. num. 42. par. 1. lib. 3. pag. 977.

Abbas vnius monasterii præcedit singulos de capitulo cathedrali, sed non ipsum capitulum capitulariter congregatum. consil. 4. de maior. & obed. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 264.

Abbatia cum Abbatia, sunt incompatibilia. cap. de multa. consil. 15. de præb. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 466.

Abbatias duas habens comprehenditur sub cap. 17 de refor. sess. 24. Conc. Trid. consi. 15. de præb. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 467.

Abbatia, & omne regulare beneficium residere cogit. consil. 15. de præb. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 467.

Abbatiæ exemptæ (etiam si earum iurisdictio transferatur in Episcopum) non desinunt esse beneficia regularia, & curata habitu, & etiam actu, si habent conuentum: sed nec debet Abbas procurare vt cura transferatur in Episcopos. consil. 15. de præbon. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 468.

Abbatia exempta habens iurisdictionē quasi Episcopalem, continetur sub dispositione c. 17. sess. 24. Concil. Trid. vt beneficium requirens residentiam; non autem vbi statuitur de dimittendo alteram ex duabus parochialibus, etiam si vere sit curatum; sed de iure per assecutionem vnius altera vacat consil. 15. de præben. num. 5. & 7. par. 1. lib. 3. pag. 467.

Abbatiam exemptam habentem iurisdictionem quasi episcopalem obtinens, habet beneficium curatum, & iurisdictionem spiritualem, nedum fori exterioris, sed etiam interioris animarum sui territorii, ac monachorum conuentus, si conuentum habet, requiriturque iure communi residentia: nō tamen est parochialis, si talem parochiam non habeat, cuius animarum curam per se immediate gerere debeat. consi. 15. de præben. num. 2. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 467.

Abbatia iurisdictionem habens, dignitas, & beneficium curatum est. consil. 15. de præb. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 464.

Abbatias plures habens, consulte facit, vna retenta, alias cum pensione renunciando. consil. 15. de præb. num. 7. par. 1. lib. 3. pag. 468.

Abbatissa electa, & confirmata perdit Abbatiam, si intra annum non benedicatur. In monasteriis tamen, in quibus non est solita benedici, non habet locum, nec est benedicenda. consil. 2. de stat. monach. num. 1. & 2. par. 1. lib. 3. pag. 955.

Abbatissæ benedictiō (secundum communē) opinionem, non est iterabilis, & multo minus Abbatis. consil. 2. de sacrament. non iterand. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 192.

Abbatissas esse perpetuas melius est, vt habet antiquus mos, qui esset seruandus. consil. 2. de stat. monach. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 955.

Abbatissa habet dignitatem, & ita de ea loquens non extenditur ad impropriè talem. consil. 7. de statu monach. num. 7. par. 1. lib. 3. pag. 1000.

Abbatissa semel benedicta, iterum non benedicenda, nisi probetur Curiam seruare contrarium, vel nisi transferatur in perpetuam Abbatissam alterius monasterii. consil. 2. de stat. monach. num. 2. 3. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 955.

Abbatissæ triennales in nullis monasteriis solitæ sunt benedici; cum à parvo tempore triennales esse cœperint, licet Papa posset eum morem inducere. consil. 2. de stat. monach. num. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 955.

Abiuratio propriè dicta, cum quis ab hæresi recedit, probat abiurantem verum fuisse hæreticum. Impropria est, qua de hæresi suspectus purgat se suspicione abiurando, & negat se esse hæreticum. consil. 3. de renunciat. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 221.

Abiurare raro ponitur pro purgare se à suspicione hæresis. consil. 1. de purgat. canon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 629.

Abortum consulens, si infans iam natus occidatur à muliere, potest ei credere se non motam tali consilio, si ipse non erat pater eius, nec sua interest occultatio prolis; aliter iudicandus irregularis. consil. 49. de homicid. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 458.

Abortum consulens, si partus natus occidatur à muliere, & ex ipso conceperat, iudicandus irregularis ex illicito consilio ordinato aliquo modo in illam occisionem, id est in genere, si non in specie. consil. 49. de homicid. num. 1. 2. & seq. par. 2. lib. 5. pag. 457.

Abortum consulens eique non dubitat esse persuasum, incurrit irregularitatem. consil. 49. de homic.

homic. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 455.
Abortum deſiderans, ſeu conſulens peccat mortaliter. conſil. 46. de homicid. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 454.
Abortum fœtus non animati procurans non incurrit irregularitatem, ſecus ſi animati, qualis (ſecundum communem in Pœnitentiariæ foro receptam) eſt maſculus 40. fœmina vero 80. dierum, in dubioque præſumitur maſculus. conſil. 46. de homicid. nu. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 454.
Abſentia canonici à ſexta, nona, & minoribus horis in cathedrali, vt ſeruiat parochiali, quam ſimul retinet cum diſpenſatione, ſi non percipit diſtributiones pro illis horis, non computatur ad defectum, cum & canonico, & curato liceat per duos menſes abeſſe; nec cenſetur ſubrepticius, licet narrauerit Papæ ſe vtrique commode poſſe deſeruire. conſil. 20. de cleric. non reſident. num. 1. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pagina 445.
Abſentiæ ſuæ cauſam qui dedit, illam in ſui fauorem non poteſt allegare, etiam ſi ſit voluntaria, & procurata. conſil. 11. de cleric. non reſident. nu. 1. 2. 8. & 9. par. 1. lib. 3. pag. 434.
Abſentes pro vtilitate ſuarum eccleſiarum, nõ cenſentur contrauenire iuramento de reſidendo, quia cenſentur reſidere, etiam quo ad effectus lucrandi fructus: immo modo illis ſuffragatur conſuetudo, etiam ad effectum lucrandi diſtributiones. conſ. 8. de cleric. non reſiden. nu. 2. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 450.
Abſolendi facultas data in Iobelæis extenditur ad caſus reſeruatos Papæ, etiam poſt Iobelæum conceſſum commiſſos, & peccata futura. conſil. 10. de priuileg. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 604.
Abſoluendi facultas ab omnibus peccatis nõ eſt indulgentia per bullam Iobelæi reuocata. conſ. 17. de pœnit. & remiſſ. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 681.
Abſoluendi facultas data Epiſcopis per cap. liceat. Conc. Trid. extenditur ad caſus per bullam Cœnæ reſeruatos; licet modo per eam ſit derogatum præfato capiti. conſ. 10. de priuileg. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 604.
Abſoluendi facultas Epiſcoporum per cap. liceat. Conc. Trid. extenditur ad extrauag. contra receptatores bannitorum. conſil. 10. de priuileg. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 604.
Abſoluendi facultas priuilegio perpetuo dignitati competens eſt delegabilis, ſicut & competens virtute alterius ordinariæ poteſtatis, vel iuriſdictionis delegatæ à principe. conſil. 3. de ſtat. monach. num. 34. par. 1. lib. 3. pag. 974. & de conſt. conſil. 1. nu. 88. & ſequ. & de officio iudicum deleg. conſil. 7. nu. 4.
Abſoluendi in articulo mortis limitationem tollit Concilium. conſil. 23. de pœnit. & remiſſ. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 692.
Abſoluendi poteſtas data ſub conditione præſtandæ cautionis, ſine limitatione temporis appoſita, ſi poſtea limitetur tempore, tranſacto illo ſublata cenſetur. conſ. 50. de ſent. excomm. num. 1. & ſeqq. par. 2. lib. 5. pag. 798.
Abſoluendi ordinariam poteſtatem habẽs ex officio poteſt illam alteri delegare. conſil. 1. de conſtit. num. 89 par. 1. lib. 1. pag. 39. & de ſtat. monach. conſil. 3. nu. 34. & de offi. & poteſt. deleg. conſil. 7. num. 4.
Abſoluendi poteſtatem habentem Epiſcopũ ſecure qui adire nequit, vel erubeſcit, per confeſſarium, vel alium adeat, vt ſic eius mandato abſoluatur. conſil. 1. de conſt. nu 90. par. 1. lib. 1. pag. 39.
Abſoluendus eſt ab omnibus, qui vnum, vel alterum peccatum tãtum ob ignorantiam linguæ confiteri poteſt. conſil. 13. de pœnit. & remiſſ. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 674.
Abſoluentes confeſſarii à delictis (vt fures, raptores, homicidas, prædones, etiam piraticos) non mandant moneri complices; ſed ſufficit inducere ad reſtituenda mala acceptа. conſil. 101. de ſimon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 330.
Abſoluere à ſuſpenſione, ſeu approbare ordinationem, ſine dimiſſoriis obtentis, poteſt proprius Epiſcopus, vel Capitulum ſede per annum vacante. conſ. 16. de tempor. ordin. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 150.
Abſoluere Epiſcopus poteſt eos, qui in gradibus prohibitis matrimonia contraxerunt. conſil. 2. de offic. deleg. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 231.
Abſoluere hæreticos. Vide verbo Hæreticus.
Abſoluere nequeunt mẽdicantes à reſeruatis Epiſcopis pœnitentiũ, etiam ſi in Vrbe cõfeſſiones audiant. conſil. 21. de pœnit. & remiſſ. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 691.
Abſoluere poſſunt Epiſcopi ſuos ſubditos per cap. liceat. Conc. Trid. à caſibus poſt ipſum Papæ per ſuas bullas reſeruatis, præterquã cum clauſula derogatoria Conc. conſ. 10. de priuil. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 604.
Abſoluere poteſt confeſſarius à fractione iuramenti conſil. 1. de iureiuran. nu. 3. par. 1. lib. 2. pag. 376.

Abſoluere poteſt quilibet confeſſarius contrauenientes bullis Papæ ex ignorantia. conſ. 1. de conſt. num. 34. par. 1. lib. 1. pag. 17.

Abſolui etſi quis iuſte poſſit in articulo mortis à quolibet ſacerdote; ſed melius à proprio, ſi ille haberi poſſit. conſil. 23. de pœnitent. & remiſſione num. 1. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 691.

Abſolui à peccato non poteſt, niſi contritus. & prius ab excommunicatione abſoluatur, conſil. 8. de ſimon. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 177.

Abſolui nedum à peccato quis poteſt, ſed etiã ab excommunicatione annexa, non ſoluta pœna ipſo iure impoſita; ſed tantum debito principali. conſil. 2. de cenſib. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1055.

Abſolui non debent famuli conſentientes peccatis dominorum, niſi contriti appareant. conſil. 4. de pœnit. & remiſſ. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 659.

Abſolui poteſt a cenſuris cõfidentiarius vigore cruciatæ, ſeu lobelæi dimiſſo beneficio; vt rehabilitetur ad beneficia, à Papa eſt impetrandum. conſ. 50. de ſim. nu. 5. & 8. par. 2. lib. 5. pag. 249.

Abſolui virtute cruciatæ poteſt excommunicatus, ſatisfacta parte; & etiam parte non ſatisfacta, ſi offenſa non ſit manifeſta. conſ. 37. de ſent. excom. num. 7. par. 2. lib. 5. pagina 772.

Abſolui vt quis bene poſſit ab excommunicatione ſacramentaliter, debet pariter, & à peccatis mortalibus abſolui; etſi frequenter valeat abſolutio ab excommunicatione, licet abſolutio à peccato non valeat. conſil. 52. de ſent. excom. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 803.

Abſoluit, & diſpenſat in foro conſcientiæ tãtum maior Pœnitentiarius etiam extra ſacramentum confeſſionis, minores autem pœnitentiarii non niſi præuia confeſſione. conſil. 19. de temp. ord. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 154.

Abſoluti ab omnibus virtute cruciatæ, etiam ab oblitis reſeruatis, & cenſuris eiſdem annexis, abſoluti cenſentur, cum de omnibus & contritionem habuerint. conſ. 15. de elaud. deſponſ. num. 2. par. 2. lib. 1. pagina 59.

Abſolutio à cenſura ob vnam cauſam incurſa, etiam non facta mentione de altera tenet, ſed non extẽditur ad incurſas ob alias cauſas. conſil. 16. de cleric. excom. num. 1. par. 2. lib. 1. pag. 576. & de conſt. conſ. 1. nu. 52. lib. 1. pag. 243.

Abſolutio à fractione voti, & abſolutio à voto differunt. conſil. 14. de voto. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 909.

Abſolutio à Papa delegata cum clauſula (ſecundũ iuris formam) ea non ſeruata, valet; quia tantum importat munitionem, & non formam, niſi aliter conſtet de mente Papę. conſ. 3. de ſtat. monach. nu. 37. par. 1. lib. 3. pag. 977.

Abſolutio data commiſſione maioris Pœnitentiarii, addẽdo clauſulam, quod imponatur onus monendi cõplicem, vt pœniteat, tenet, etiã ſi non imponat illud onus. conſil. 101. de ſimon. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 330.

Abſolutio à peccatis facta à prælato tolerato, valida. conſ. 1. de offic. ind. ord. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 242.

Abſolutio ab excommunicatione (etiam iniuſte) ab habente poteſtatem, ſiue ex vi lobelæi, vel cruciatæ, vel aliter data tenet; & poſtea celebrantem abi irregularitatis incurſu tuetur. conſ. 82. de ſimon. num. 2. & conſil. 68. num. 1. par. 2. lib. 5. pagina 298. & conſil. 18. de pœnit. & remiſſ. num. 2. & conſil. 37. de ſent. excomm. num. 8. pag. 772.

Abſolutio ab excommunicatione, quam morituro dat parochus, prodeſt etiam quoad forum exterius. conſ. 4. de ſepult. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 688.

Abſolutio ab excommunicatione vigore cruciatæ, non prodeſt (nec in foro conſcientiæ) ei, qui non ſatisfecit. conſ. 52. de ſent. excomm. num. 2. & 4. par. 2. lib. 5. pagina 802.

Abſolutio ad cautelam ab excommunicatione data ab ordinante, prodeſt etiam externis ei in illo actu ſubiectis. cõſ. 48. de ſent. excom. num. 12. par. 2. lib. 5. pag. 796.

Abſolutio data cautione, ea non præſtita, nõ valet. conſil. 50. de ſent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 798.

Abſolutio, & diſpenſatio petita, etiam ſi quis ea non egeat, non ei nocet; quia nõ inducit neceſſitatem eius, & poteſt peti ad cautelã. conſ. 5. ne cleric. vel monach. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1121.

Abſolutio, etiam ſacramentalis, data excommunicato bona fide confeſſo valet. cõſ. 68. de ſimon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 276. & cõſ. 19. de pœniten. & remiſſ. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 690.

Abſolutionẽ non deneget cõfeſſarius ob peccata-

cata sibi non confessa, nec interroget de beneficiorum pluralitate eos, qui se putant ea iuste retinere; & sic de cæteris excessibus, cum contrariam opinionem ei, quam ipse habet, tenentem possit absoluere. consil. 1. de constitut. num 54. par. 1 lib. 1. pag. 25.

Absolutio Pœnitentiariæ, vt male ordinatos iuuat. consil. 30. de temp. ord. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag 166.

Absolutio per Cruciatam in foro conscientiæ tantum consulit, nisi expresse cõcedat Pont. potestatem absoluendi in vtroq. foro. cons. 51. de sent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. p. 781.

Absolutio, qua presbyter concubinam suam absoluit valet. consil 97. de simon. num. 13. par. 2. lib. 5. pag 314.

Absolutio sacramentalis, quæ datur per bullam Cruciatæ, quoad forum exterius nõ potest probari, nec fidem facit, nec sic absolutus in eo censetur absolutus. consil. 52. de sent. excom. nu. 1 par. 2. lib. 5. pag. 802.

Absolutio supponit valorem eius super quo datur. cons. 4. de sent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5 pag. 721.

Absolutionem petens ad cautelam, non ideo fatetur se excommunicatum; nec qui post id, quod antea fecit, fecerit contra conscientiam. consil 9. de empt. & vend. nu. 5. & 11. par 1. lib. 2. pag. 559.

Absoluto ab excommunicatione in foro conscientiæ, possunt qui de hoc certi sunt, licite communicare in eodem foro; quin, & iudices (nisi aduersarius opponat) possunt excommunicationem dissimulando, eumdem in foro exteriori vt non excommunicatum tractare. consil. 51 de sent. excom. num. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 781.

Absolutus ante satisfactionem ad effectum quærendi Iobelæum, statim in vtroque foro reincidit secundum clausulam in Iobelæo Greg. XIII. insertam. cons. 3. de stat. monach. nu. 39. par. 1. lib. 3. pag. 976.

Absolutus à pœna incursa ratione voti, nõ est à voto absolutus. cons. 14. de voto nu. 1. par. 1. lib. 3. pag 909.

Absolutus à reseruatis vigore Iobelæi, quod intẽdebat lucrari faciẽdo omnia requisita, licet postea omnia non adimpleat, remanet valide absolutus. consil. 19. de pœnit. & remiss. num. 1. par. 2. lib 5. pag. 689.

Absolutus à peccato simoniæ conuentionalis, si postea illa vtrinque (etiam pro parte) adimpleatur, nouo peccato inuoluitur, & excommunicationem incurrit; in qua (nisi denuo absoluatur) celebrando, non obstante prima absolutione, contrahit irregularitatem; nisi bona fides, & probabilis ignorantia iuris obscuri, obscure determinantis res sum, de quo agitur, esse simoniacum, illum excuset. consil. 82. de simon nu. 1. & 5. par. 2. lib. 5. pag 298.

Absolutus ab eo, qui habebat potestatem absoluendi ab aliqua excommunicatione, potest credere se vi generalis absolutionis, quam confessarii dare solent, sufficienter absolutum. consil. 82 de simon. nu. 4. par. 2. lib 5. pag. 299.

Absolutus ab excommunicatione reseruata in partibus, propter iustum impedimentũ adeundi superiorem, eo cessante tenetur se superiori præsentare: quod si non adeat, reincidit in eamdem excommunicationem. consil. 2. de purgat. vulg num. 5. par 2. lib. 5. pag. 632. & consil. 47. de sent. excom. nu. 3. pag. 790 consil. 24. nu. 4. pag. 755.

Absolutus ab excommunicatione ad reincidentiam, licet postea reincidat, non vitiatur collatio beneficii interim ei facta, nec eius acceptio. consil. 53. de sent. excom. nu. 5. par. 2 lib 5. pag. 805.

Absolutus ab excommunicatione limitate quo ad forum conscientiæ tantum, licite potest diuina sacramenta, & beneficia canonice sibi collata recipere. cons. 51. de sent. excom. num. 2. par. 2 lib. 5. pag. 781.

Absolutus ab excommunicatione in foro conscientiæ est vere nõ excommunicatus: vnde qui ei communicat, non communicat excommunicato. consil. 51. de sent. excom. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag 781.

Absolutus & dispensatus ad reincidentiã nisi fecerit hoc & illud, nõ adimplendo reincidit, & egetnoua absolutione, & dispensatione. consil. 9. de verb. sign. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 829.

Absolutus generaliter à confessario habente potestatẽ per Iobelæum absoluendi, satisfacta parte censetur absolutus ab excommunicatione incursa ob factum, de quo tunc expresse non fuit confessus; modo tunc esset dispositus in genere faciendi, quæ debebat. consil. 37. de sent. excom nu. 8. par. 2. lib. 3. pag. 772. & cõs. 15. de elect. de sponsa. nu. 2.

Absolutus legitimè à reseruatis cum iusta obligatione illa iterum superiori confitendi, tenetur secundo vice illa cũ cæteris postea commissis, vel prius oblitis integre cõfiteri sacramentaliter. cons. 3. de stat. monach. num. 60. & 61. par. 1. lib. 3. pag. 984.

Absolutus quoad forum interius tantum, non

est quo ad forum exterius. consil. 4. de Iudicijs. numero 8. par. 1. lib. 2. pagina 327. & de priuileg. consil. 11. num. 2. lib. 5. pag. 606.

Absolutus legitime à reseruatis cũ iusta obligatione illa iterum superiori confitendi, tenetur secunda illa vice cum cæteris postea commissis, vel prius oblitis, integre confiteri sacramentaliter. consil. 3. de stat. monach. num. 60. & 61. part. 1. lib. 3. pagina 984.

Absolutus semel valide à peccato, nulla humana potestate cogi potest, vt illud iterum contra suam voluntatem, confiteatur. consil. 19. de pœnit. & remiss. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 689.

Accessus (quia agit de nouo iure quærendo) minus fauorabilis est, quam regressus, qui agit de iure antea habito recuperando; vnde quæ dicuntur de accessu non bene extenduntur ad regressum consil. 14. de verb. sign. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 834.

Accessorium tunc naturam sequitur principalis, cum eadem ratio militat. consil. 32. de voto. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag 932. & de præb. consil. 23. num. 1. & 5. pag. 474.

Accidens additum generi videtur eximere id, cui est additum, à suo genere. consil. 6. de filiis præsbyter. num. 7. par. 1. lib. 1. pagina 208.

Accidens non potest esse sine subiecto, & fundamento aliquo. consilio 21. de emptione, & venditione num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 585.

Accusatio, denunciatio, & inquisitio tunc demum infamat, quãdo est facta de graui causa, puta capitali, vel status, non de leuibus. consil. 7. de accusat. nu. 8. par. 2. lib. 5. pagin. 164.

Accusationis, denunciationis, & inquisitionis factæ calumnioſe & malo animo pendentia coram iudice, non impedit alterius electionem, seu promotionem, si sufficientes coniecturæ adsint. consil. 7. de accusat. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 164. & consil. 6. numer. 1.

Accusatio impedit promotionem, cum propter illam accusatus factus est infamis apud bonos & graues viros; non autem si id non credant, nec credere teneantur. consilio 17. de accusatione num. 6. par. 2. lib. 5. pag 163.

Accusatio, seu denunciatio bannitorum, quia periculosa est, non videtur ad eam legislator obligare. consilio 4. nec clerici vel monach. numero 4. par. 1. lib. 3. pagina 1120.

Accusare iuste potest offensus, & instare apud iudicem, vt delinquens pœna mortis merita mulctetur, modo cesset rancor, & adsit iustus finis, à quo ad id mouetur. consil. 1. de accusat. num. 1. par. 2. lib. 5. pagina 194.

Accusatus de crimine inhabilitante ad honores non debet post iudicium, & eo pendente, ad illos eligi, modo præcesserit legitima inscriptio; nec denunciatus, modo præcesserit correctio fraterna; nec inquisitus, modo specialiter fuerit contra illum processum non generaliter tantum. consil. 7. de accusat. num. 3. 4. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 162.

Accusatus de crimine, pendente lite (modo non præcesserit infamia de eo apud graues viros) promoueri potest, & concurrere ad beneficia. consil. 6. de accusat. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 161. & consil. 7. num. 7.

Acholytatus probato, non probatur prima tonsura, nec alii minores. consil. 4. de præscript. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 374.

Acquisitio rerum per actus mortaliter, vel venialiter malos, est illicita; non tamen ita, vt nullatenus quis possit de talibus iuste testari. consil. 3. de testam. num. 19. part. lib. 3. pag. 647.

Actio ad centum post annum vel biennii soluenda minoris emi potest præsentia pecunia. consil. 15. de vsuris num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 496.

Actio bona, & non mala est censenda, quæ in bonam, vel malam partem intelligi potest. consil. 76. de simon. num. 7. parte 2. lib. 5. pagina 292. & consil. 9. num. 4. pag. 178.

Actio ex pacto nudo non oritur iure ciuili, canonico autem obligat; immo & quandoque etiam obligat de iure ciuili; vt si sit iurata, & si geminata. consil. 6. de pact. nu. 1. & 4. par. 1. lib. 2. pag. 285.

Actio mixta, qua parte est realis, sequitur naturam realis, & qua parte personalis, naturam sequitur personalis; & idem de mixta in persecutoria, & penali. consil. 1. de decim. num. 9. par. 1. lib. 3. pag. 704.

Actionis nouæ inductio non tollit veterẽ. consil. 10. de constitut. nu. 1. par. 1. lib. 1. pagina 58.

Actiones ob malum finem factæ castigari possent in foro exteriori extra ordinem, si probarentur illicitæ, quod tamen est difficile, cum

cum earum malitia pendeat ex fine malo, qui concipitur in mente. consil. 1. de Iudeis. num. 13. par. 2. lib. 5. pag. 340.

Actiones omnes, & obligationes conuenientes alicui, transeunt in hæredem eius, & contra hæredes debitoris. consil. 7. de solut. num. 8. par. 1. lib. 3. pag. 613. & de pact. conf. 6. nu. 4. lib. 1. pag. 286.

Actionem realem, & rei vendicationē habēs, rem habere videtur. consil. 21. de tempor. ordinario numero 4. parte 1. libro 1. pagina 156.

Actio realis (cum scilicet reale dominium, & possessio remanet) potior personali, & faciliorem habet exitum. consil. 17. de tempor. ordin. numero 3. par. 1. lib. 1. pagina 151.

Actor & reus quis (agendo personas diuersas) esse potest. consil. 31. de usur. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag. 543.

Actus, ad cuius valorem dispensatio est necessaria, non potest valere, antequam impetretur; nec sufficit quod in facta promissione illius impetrandæ. consil. 9. de empt. & vendit. numero 2. part. 1. libro 3. pagina 557.

Actus consistens in mero facto, & ad Capitulum spectans, per canonicos singulariter expediri potest, & tenet. consil. 1. de dol. & contum. nu. 4. & 5. par. 2. lib. 2. pagina 362.

Actus factus contra formam substantialem à lege præstitutam non valet; nec factus præter formam. consil. 82. de regul. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 834.

Actus factus contrà legem, regulariter est nullus; fallit, quando lex absque eo, quod expresse actum annullet, vlterius progreditur imponendo pœnam contrafacienti; nec validitas actus fauorem respicit illius, cui pœna imponitur. consil. 7. de cognat. spirituali. num. 1. & 2. par. 2. libro 4. pag. 84.

Actus factus contra legem prohibentem non valet: vnde professio emissa ante 18. annum in religione, quæ habet statutum, ne quis ante dictam ætatem admittatur ad professionem, non videtur valere. consil. 25. de regular. num. 2. 3. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 746.

Actus factus sine scriptura, vel forma requisita, est nullus. consil. 22. de cleric. non residentib. num. 5. & 10. par. 1. lib. 3. pag. 448.

Actui gerendo auctoritatem præbens, non tenetur parti læsæ, si actus fiat nulliter; immo verius videtur quod teneatur; cum per hanc auctoritatem censeatur asserere actum esse validum. consil. 12. de iniur. & damn. dat. num. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 649.

Actus humani tempore discernuntur. consil. 10. de renunciat. num. 4. par. 1. lib. 1. pagina 131.

Actus omnes humanos asserere esse peccata est hæreticum, non autem quod maxima eorum pars sit infecta peccato veniali. consil. 3. de testam. num. 14. par. 1. lib. 3. pagina 649.

Actibus in cunctis attenditur, quod principaliter intenditur. cons. 4. de iniur. & dam. dat. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 689.

Actus in dubio bonus est censendus. cons. 1. de fim. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 178. & cons. 76. nu. 7. pag. 392.

Actus iudiciales nocte facti, nisi de partiū consensu irriti. cons. 8. de elect. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 1. pag. 104.

Actus omnis coram notariis, vel coram iudice dicitur publicus. consil. 2. de elect. nu. 5. par. 1. lib. 1. pag. 97.

Actus, qui sunt peccata, ad faciendos concurrit Deus, vt causa prima cum omni causa secunda, non tamen quatenus sunt peccata, sed quatenus sunt quædam entia, vel res in se bonæ, & quo ad sum essentiam naturalem, quatenus sunt opera eius; licet per deformitatem ad rationem sint malæ. consil. 6. de pœnit. & remiss. nu. 1. par. 2. li. 5. pag. 664.

Acta, & agenda, quæ honesta, & vtilia esse debent. cons. 4. de appellat. num. 7. lib. 2. pag. 407.

Actus tradendi possessionem fieri vtiliter, & capitulariter debet. cons. 2. de dol. & contū. nu. 6. par. 2. lib. 2. pag. 362.

Actum vnum semel faciens expresse, frustra facit iterum illum expresse, & multo magis tacite, vt stipulans, locans, mandans, & appellans. cons. 89. de reg. nu. 4. & 5. par. 1. li. 3. pag. 843.

Actus vt valeat, potestatem & voluntatem requirit. cons. 8. de empt. & vend. num. 5. par. 1. lib. 3. pagina 553. & de iudiciis consil. 4. nu. 1.

Acta à delegato (postposita forma sibi præscripta) sunt nulla. consil. 3. de statu monachorum. numero 36. part. 1. lib. 3. pagina 975.

Actus vltra intentionem agentium non ope-

operantur; & secundum principalem eorum intentionem iudicantur. consil. 29. de simon. num. 8. par. 2. lib. 5. pag. 209. & de reg. cons. 49. num. 3. & de priuileg. consil. 22. num. 4. & de præscript. consil. 4. nu. 15.

Adiectio, quæ fit actui ex postfacto per modum declarationis, limitationis, seu accessorij, perinde operatur, ac si ab initio fuisset apposita; modo interim nihil acciderit, quod mediet ea. consil. 50. de sent. excom. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 799.

Adiurare Deum, & homines vt amicos, dæmones vero solum vt inimicos ad compellendos licet; irrationalem autem creaturam ad aliquem actum tamquam ab ipsis producendum, est vanum. consi. 57. de sent. excom. nu. 9 par. 2. lib. 5. pag. 812.

Adiuratio, vel incantatio irrationalis creaturæ, cui admiscetur aliquid falsum, est tacita dæmonis inuocatio. consi. 57. de sent. excom. num. 10. par. 2. lib. 5. pag. 813.

Administratio bonorum monasterij ad solos officiales ad superiorum nutum amouibiles pertinet. consil. 7. de iur. patr. num. 5. & 216 par. 1. lib. 3. pag. 1035.

Administratio bonorum monasterij tota Abbati incumbit. consil. 1. de iis quæ fi. à præl. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 496.

Administrator beneficii (etiam culpabiliter facti) non tenetur fructus restituere, quando nec beneficiarius tenetur. cõsil. 73. de simon. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 282.

Adscriptitij coloni possunt, quocũque iuerint, ad similitudinem seruorum fugitiuorũ vendicari à dominis ecclesiasticis, non autem liberi. consil. 1. de constitut. nu. 183. par. 2. lib. 1. pag. 37.

Aduertere, & aduertere debere, paria sunt, sicut scire, & scire debere. consil. 44. de homicid. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 452.

Adulter ad recipiendam coniugem adulteram cogi potest consil. 1. de adult. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 460.

Adulteros coniuges cogere potest iudex, vt simul cohabitent, ad euitandum periculum fornicationis. consil. 1. de adult. nu. 1. lib. 5. par. 2. pag. 460. Cætera vide verbo Coniux.

Adulter correptus adulteram impœnitentem potest dimittere, sed non religionem ingredi, nisi &c. consil. 3. de diuort. num. 3. par. 2. lib. 4. pag. 144.

Adulter (etiam occultus) nisi vxorem adulteram publicam (etiam post sententiam diuortii iuste latam) dimissam velit recipere, vel repetere, vt teneatur, non est absoluendus, etiam quod mulier taceat. consil. 1. de diuor. num. 2. 3. & 4. part. 2. lib. 4. pag. 138.

Adulterum non possum occidere; quia nec hic modus est necessarius, nec lex id concedit, licet pœnam condonet. consil. 30. de homicid. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 439.

Adulteri occulti pœnitentis monitio, & repetitio vxoris adulteræ publicæ (iuncta etiam pertinacia) non æquipoliet sententiæ diuortii; ita vt ipse possit ante sententiam irreuocabiliter religionem ingredi; sed bene potest illam dimittere. consil. 3. de diuort. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 144.

Adulter occultus, licet nequeat in foro conscientiæ dimittere, nec accusare vxorem publice adulteram; si tamen vir egit pœnitentiam, & mulier monita nollet se emendare, poterit vtrumque; quia vltima mora nocet. consil. 3. de diuort. num. 3. par. 2. lib. 4. pag. 144.

Adulter, si deprehensus in adulterio ad sui necessariam defensionem maritum occidat; immo & si ob adulterium antea cõmissum adultera occidatur à marito, efficitur irregularis. consil. 33. de homic. num. 1. & cons. 34. num. 1. lib. 5. par. 2. pag. 442.

Adultera damnata per iudicem sæcularem, & monasterio inclusa, cum viro intra biennium reperente redire debet; secus si per ecclesiasticum iudicem sententia diuortii sit lata; quia tunc potest etiam ingredi religionem. consil. 4. de diuort. num. 1. & 3. par. 2. lib. 4. pag. 145.

Adultera de mariti sæuitia timens, non tenetur ad eum redire, nec credere quod sincero animo reperatur. cons. 4. de diuort. nu. 3. & 1. par. 2. lib. 4. pag. 145.

Adultera non est in mora resipiscendi, neque regrediendi ad maritum, si timens viri sæuitiam, nec illi cautioni, quam vir dare potest, acquiescendo, regredi recuset, estque parata stare iudicio iudicis. cons. 3. de diuort. nu. 2. par. 2. lib. 4. pag. 140.

Adulteram non potest relinquere vir, qui & ipse (licet clam) adulteratur, & multo minus sacris initiari, etiam si illa alteri nupsisset; immo dissoluto secundo matrimonio, illam volentem redire cogitur recipere. cons. 9. de conuers. coniug. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 858.

Adultera pœnitens potest quandocumque viri professionem reuocare in foro exteriori, probando eumdem ante professionem adulterasse. consil. 3. de diuort. num. 2. par. 2. lib. 4. pag. 140.

Adultera, si ei detur occasio remota adulterandi,

randi, non excusatur à perditione iuris petendi debitum. consil. 12. de conuers. coniug. nu. 2. par. 1. lib. 5. pag. 861.

Adulteræ vir potest se ab ea separare, idemq. & religionem ingredi, immo & ordines sacros suscipere, & eis vti sine Papæ dispensatione. consil. 15. de conuers. coniug. nu. 5. 6. & 7. par. 1. lib. 3. pag. 867.

Adulteria coniugum quo ad effectum perdendi, vel recuperandi ius petendi debitum, mutua compensatione tolluntur, etiam si diuersis temporibus adulterentur. consil. 1. de diuort. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 138.

Adulterium an sit publicum, necne, licet, quo ad forum exterius plurimũ referat, non tamen quo ad forum conscientiæ. consil. 1. de diuort. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 138.

Adulterii causa vxor dimitti nequit, si vir simili vitio laborat; nec vir religionẽ intrare, etiam si viri delictum sit secretũ, vxoris autem publicum; & licet vir ageret pœnitentiam præteriti peccati, non tamen tollitur ius exceptionis competentis mulieri. consil. 3. de diuort. num. 2. par. 2. lib. 4. pag. 144.

Adulterium cõmittit vxor, quæ viuẽte primo viro, qui eamdem etiã recedendo reliquit, cum altero secundum contrahit, & consummat matrimonium: adeo vt si eius primus vir ingrediatur (vt potest) religionem, verus efficiatur religiosus, nec possit repeti. consil. 8. de conuers. coniug. nu. 1. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 856.

Adulterium, cum fide, sub conditione (etiam impossibili, vel nulliter data) causat impedimentum dirimens. consil. 2. de eo qui dux. in matrim. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 92. & consil. 1. nu. 1.

Adulterium cum machinatione causat impedimentum dirimens. consil. 1. de eo qui dux. in matrim. num. 2. par. 2. lib. 4. pag. 71.

Adulterium dicitur committere, sed improprie cognoscens filiam spiritualem. consil. 8. de cognat. spirit. num. 7. par. 2. lib. 4. pagina 86.

Adulterium opponi potest agenti rei vẽdicationẽ; spoliato autem non, nisi sit notorium; at cognationis exceptio agenti spoliõ (etiã quod sit notoria) non potest opponi. consil. 2. de conuers. coniug. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 860.

Adulterium solum non impedit, quin adulter possit adulterã viro suo superstitem ducere, nec sola fides data: at si concurrat fides data de contrahendo cũ adulterio, dirimit. consil. 1. de eo qui dux. in matrim. n. 1. par. 2. lib. 4. pag. 70. & consil. 2 num. 1.

Adultus cum baptizatur, patrinus non est de essentia (licet requiratur) sed satis est proprius consensus. consil. 4. de sacram. non iteran. nu. 2. lib. 1. par. 1. pag. 194.

Aduocati, medici, & quiuis consultores non tenentur ob monitoria publicata reuelare secreta sibi communicata. consil. 16. de pœnitent. & remiss. num. 1. par. 2. lib. 5. pagina 679.

Aduocatus pro consilio ab hæretico pecunias accipiens non est excommunicatus. consil. 13. de hæret. num. 4. par. 2. lib. 5. pagina 386.

Oeconomus, seu magister domus non potest recepta pecunia conuenire cum pistore, & lanione, quod ab eis (etiam currenti pretio) panem & carnes pro vsu emet. consil. 8. de iniur. & dam. dat. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 644.

Ægrotos aliquos statim morituros credentes frequentissime decipiuntur, vt experientia docet. consil. 4. de conuers. infid. nu. 35. par. 1. lib. 3. pag. 892.

Æquitas præferenda est rigori. fallit in æquitate non scripta, quia ei præfertur rigor scriptus. Itẽ & rigor scriptus in specie præfertur æquitati scriptæ in genere. consil. 22. de cler. non residen. nu. 4. & 11. par. 1 lib. 3. pag. 448.

Æstimatio rei ex vendentis, non ementis vtilitate metitur. consil. 2. de depositi. nu. 12. par. 1. lib 3. pag. 324.

Ætatis ad matrimonium requisitæ determinatio ius humanum est; super quo Papa dispensat. consil. 4. de despons. impub. nu. 9. 12. & seq. par. 2. lib. 4. pag 37.

Affines, iure ciuili dicuntur, eo quod alter ad alterius cognationis finem accedit. consil. 4 de consang. & affin. nu. 1. par. 2. lib. 4. pagina 92.

Affines vir & vxor, sponsus & sponsa sibi inuicem proprie non sunt, licet affines appellentur, sed sunt causa affinitatis. consil. 9. de consang & affinit. num. 2. par. 2. lib. 4. pag. 93.

Affinitas est proximitas personarũ ex copula carnali proueniens. consil. 4. de consang. & affin. nu. 4. & 5. par. 2. lib. 4. pag. 93.

Affinitas, & affinitatis impedimentum differunt, vt cognatio, & cognationis impedimentum; nec omnis affinitas parit impedimentum, etiam quod sit licita; quia extra quartum gradum illud non producit. consil. 4. de consang. & affin. num. 3. par. 2. lib. 4. pag. 92.

Affinitas ex illicito coitu non excedit secundum gradum, nec etiam impedit in tertio & quarto gradu contrahendum ex declaratione Pii V. consil. 6. de consang. & affinit. num. 3. & 4. par. 2. lib. 4. pag. 99.

Affinitatis impedimentum ex illicito coitu, tam occulto, quam publico, nascitur. consil. 1. de cõsang. & affin. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 89.

Affinitatis in primo & secundo gradu dispensationem cum prohibet Concil. non est extendendum ad affinitates improprie dictas, vt iustitiæ publicæ honestatis. cõs. 4. de consang. & affin. nu. 8. & 9. par. 2. lib. 4. pag. 94.

Affinitas, licet de iure ciuili non oriatur nisi ex legitima & maritali copula, de iure tamen canonico etiam ex illicita copula oritur, & cum propriis consanguineis habita. consil. 4. de consang. & affinit. n. 3. par. 2. lib. 4. pag. 92. nu. 1. & consil. 12. nu. 8.

Affinitas, licet naturali ratione ex illicita copula oriri videatur, solo tamen iure canonico est inducta, ita vt non extendatur ad copulam in infidelitate habitã. & tunc demum oritur, si copula naturali ordine habita fuerit. consil. 12. de consang. & affinit. nu. 23. & seq. par. 2. lib. 4. pag. 108.

Affinitas proprie non est, sed iustitia publicæ honestatis, quæ oritur ex matrimonio rato, & non consummato. consil. 4. de consang. & affinit. nu. 1. 4. & 7. & per totum. par. 2. lib. 4. pag. 92. & de sponsal. consil. 11. nu. 1.

Affinitas præsens, & cognatio spiritualis dirimunt matrimoniũ, nõ autem superueniens. consil. 5. de sponsal. num. 8. par. 2. lib. 4. pag. 8.

Affinitatis primum genus hodie post cap. non debet. de consang. & affinit. solum inducit impedimentum; hoc autem contrahitur inter viros & consanguineas mulierum cognitarum, & vice versa. consil. 13. de consan. & affinit. nu. 2. par. 2. lib. 4. pag. 91.

Affinitas proprie sumpta nõ contrahitur, nisi interueniente culpa carnali licita, vel illicita, quæ sit completa per seminis commixtionem; adeo vt non sufficiat claustra pudoris fracta fuisse, sicut nec pollutio extraordinaria, vel contra naturam. consil. 4. de consang. & affin. nu. 5. & 7. par. 2. lib. 4. pag. 93.

Affinitas superueniens matrimonio cõtracto, non dirimit ipsum, sed partem culpabilem tantũ impedit ab exigendo debito. consil. 6 de consang. & affin. n. 2. par. 2. lib. 4. pag. 98.

Affinitas tam ex licita, quam illicita copula semel orta, non extinguitur morte personæ, qua mediante contrahitur; sed matrimonii postea subsecutum dirimit. consil 6. de consang. & affin. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 98.

Affinitas tertii, & quarti gradus, ex illicito coitu contracta, superueniens matrimonio, non impedit debiti exactionem. cons. 6. de consang. & affin. nu. 4. par. 2. lib. 4. pag. 99.

Affirmans pro certo qđ nescit esse tale, peccat. consil. 3. de crim. fal. n. 1. par. 2. lib. 5. pag. 557

Agasones excusantur, si diuersoria, in quibus minus impẽditur, eligunt; licet secundario inde sequatur, vt non possint sacro interesse. consil. 4. de feriis. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 349

Agere in iudicio pro alio nemo potest sine legitimo mandato, saltẽ non præstando cautionem de rato. cons. 4. de rescript. nu. 1. & 8. par. 1. lib. 1. pag. 66.

Aggressorem, ad mei necessariam defensionẽ, tunc præuenire possum, quando is statim sine mora me est aggressurus; secus, si ex interuallo; quia tũc aliquo modo possum mortem effugere. consil. 32. de homicid. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 440.

Aggressioni dans causã (vt noctu visitans puellam) etiam si ad sui defensionem occiderit, tenetur ad restitutionem; si vero alibi à cognatis sine sua culpa præuia inuasus occideret, non teneretur. consil. 33. de homic. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag 441.

Alienæ, etiã alienigenæ, & ignoti defuncti qui habet, prius inquirat de defuncti patria & propinquis; quibus non repertis, deducto eo quod sic inquirendo expendit, reliquũ pauperibus; & non prius distribuat. consil. 3. de succes. ab intest. nu. 2. par. 2. lib. 3. pag. 679.

Alienã rem tenens; illam cũ fructibus tenetur restituere, si sit malæ fidei possessor: quod si sit bonæ fidei, inducit tales, etiam si extent, vel sit ex eis factus locupletior, non restituit, nec alios; si non extent, nec sit factus locupletior. cons. 99. de simon. num. 4. 12. & 13. par. 2. lib. 5. pag. 327.

Aliena retinere, vel capere, paria sunt. cons. 2. de diuort. nu. 2. par. 2. lib. 4. pag. 140.

Alienandi prohibitio per iustam dispensationem tollitur, sicut & vis legis, super qua dispensatur. consil. 8. de empt. & vend. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 553.

Alienans contra iustũ, & validum præceptum testatoris, peccat, & ex contractu tali naturaliter in conscientia cõtrahit obligationẽ, si promittat obtinere dispensationem consil. 9. de empt. & vendit. nu. 6. 7. 8. & 10. par. 1. lib. 3. pag. 560.

Alienãs rem ecclesiæ in casibus permissis, bullam Pauli II. non incurrit. consil. 2. de reb. eccl. alien. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 499.

Alienãs res ecclesiæ sine licẽtia Papæ, vel sine iusta causa, vel iuris ordine nõ seruato, peccat. cõs. 4. de reb. eccl. alien. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 502. & cons. 18. nu. 3. pag. 518.

Alienans iniuste bona ecclesię,& ea recipiens sunt excommunicati,& ipso iure priuati beneficiis, quæ habent in tali ecclesia, saltem in foro exteriori; quia in interiori in quibusdam casibus excusari possent.consil.4. de reb.eccl.alien.nu.2.par.1.lib.3.pag.502.

Alienans, vel locans ad longum tempus res ecclesiæ cum euidenti vtilitate sine facultate legitima, non incurrit excommunicationem.consil.19.de reb.eccl.alien.nu.4.par.1. lib.3.pag.519.

Alienare prohibitus aliquid extra familiam, non potest illud alienare in aliquem extraneum per institutionem hæredis; licet possit per successionem ab intestato.consil.12. de testam.num.1.par.1.lib.3.pag.668.

Alienare mobilia prohibitus,pecuniam alienare non potest.consil.15.de verb.sign.nu.1. par.2.lib.5.pag.835.

Alienare nequit arbores oliueti prælatus sine conuentus consensu, & reliquis requisitis. consil.6.de reb.eccl.alien.nu 1.par.1.lib. 3. pag.504.

Alienare bona non potest Abbas sine consensu monasterii.consil.1.de iis,quæ fi. à præl. nu.2.par.1.lib.3.pag.496.

Alienare,vel cędi faciens.Abbas arbores fructiferas,& non fructiferas, in magna quantitate,incidit in clemen.1.de reb.eccl.non alien.& est suspensus ab officio.consil.7. de reb.eccl.alienum.1.par.1.lib.3.pag. 505.

Alienare non potest Abbas res immobiles sine conuentu.consil.6.de reb.eccl.alien.nu.1. par.1.lib.3.pag.504.

Alienare non potest Abbas exemptus (et cum cõuentu)bona ecclesię,nisi ratificet alienationem per superiorem immediatum Abbatis,& per Episcopum,in cuius episcopatu sita sunt bona,vel confirmetur alienatio à Sede Apost.consil.5.de reb.eccl.alien.num.1. 3.par.1.lib.3.pag.503.

Alienare prohibitus, prohibetur facere actũ, ex quo sequitur alienatio; vt est compromittere, per quod peruenitur ad alienationem.consil.4.de raptor.nu.1.par.2.lib.5. pag. 465.

Alienare prohibitus potest ad paruum tempus locare, & vsumfructum concedere; sicut emphyteota.consil.8.de empt.& vend.nu.4. 2.& seq.par.1.lib.3.pag.553.

Alienare res ecclesiasticas nequeunt prælati qui in adeptione prælaturę speciali iuramẽto ab eis de mandato Papæ exacto,promittunt suæ ecclesiæ bona inconsulto Ro.Pont. non alienare.consil.2.de reb.eccl.alien.nu.1 par.1.lib.3.pag.499.

Alienari, diminui,vel hypothecari res ecclesiæ sine causa nõ possunt.consil.8.de reb.eccl. alien.num.3.& seq.par.1.lib.3.pag.506.

Alienare res mobiles pretiosas,& alienare immobiles paria sunt.cõsil.7.de reb.eccl.alien. nu.1.par.1.lib 3.pag.505.

Alienatio facta sine assensu Capituli, illo postea assentiente ratificatur.consil.12.de spõsal.num.1.par.2.lib.4.pag.16.

Alienationẽ rei ecclesiasticæ paruulæ non vitiat omissio solemnitatis.consil.1.de feud.n. 6.par.1.lib.3.pag.596.

Alienationẽ rei ecclesiasticę,si est perpetua,& rei grauis,præcedere debet tractatus,& cõsensus necessarius,nec sufficit ratificatio postea ex interuallo facta. consil.9. de empt.& vendit.num.2.par.1.lib.3.pag.557.

Alienatio rei pertinentis ad ecclesiã cathedralẽ,facta ab Episcopo,cũ cõsensu sui Capituli in casibus à iure permissis valet consil.5. de reb.eccl.alien.nu.1.par.1.lib.3.pag.503.

Alienatio rerum ecclesiasticarũ,non tantũ causa necessitatis,& vtilitatis,sed etiam causa pietatis fieri potest.consil.16.de reb.eccl. alien.nu.3.par.1.lib.3.pag.515.

Alienationes rerum prohibitæ per iura, intelliguntur tam de rebus immobilibus, quam mobilibus pretiosis, quæ seruando seruari possunt.consil.6. de reb.eccles.alien.num. 2. par.1.lib.3.pag.504.

Altaria benedicere. Vide verbo Benedicere.

Altaria consecrare. Vide verbo Consecratio.

Altari qui non seruit,de illo viuere nõ debet, nisi fuerit impeditus.consil.11.de cleric.non residen.nu.1.& 8 par.1.lib.3.pag.434.

Alternatiua mensium videtur etiã habere locum in beneficiis vacantibus per affectionem secundi incomparabilis,vel alias.Vnde caute facit idem prouisus,& collator, si differat in quantum iure potest,& possessionem secundi accipiat in mensibus, quorum collatio ad ipsum spectat.consil.18.de præb. nu.3 par.1.lib.3.pag.471.

Alternatiua mensium reseruatio non est contraria iuri immo conformis. consil.31. de præb.num.6.par.1.lib.3.pag.486.

Alternatiua mensium non prodest ordinariis acceptantibus, nisi postquam eorum acceptatio authentica ad Datarium peruenerit, nec post mortem Papæ illam concedentis, includitq. diẽ ipsiusmet publicationis. cõsil. 31.de præb.nu.2.& 3.lib.3.par.1.pag.485.

Alternatiuæ vna pars declarat alteram; sufficitq.alteram implere. consil.9.de clandest. desponsat.num.1.& 6.par.2.lib.4.pag 51.

Ambigua oratio. Vide verbo Dubia.

Amictus significat capitis armaturam. conſ 7. de celebrat.miſſ.num.3.par.1.lib.3.pagina 1074.

Amictus oratio potius reſpicit caput, quam humeros. conſ.7. de celebrat.miſſ.nu 3.par. 1.lib.3 pag.1074.

Amictus retorquendi ſuper humeros ritum conſuetudo introduxit.conſil.7.de celebrat. miſſ nu.4.par.1.lib 3 pag 1074.

Anathema duo ſignificat,actũ ſcilicet faciendi,& rem iam factam conſil.57.de ſent.excom.nu.5.par.2 lib.5.pag.811.

Ancillarum filii. Vide verbo Filii.

Ancilla, quæ mortis teſtatoris tempore peperit in fuga, cenſetur peperiſſe in fundo, in quo conſueuerat eſſe; & ipſam ac partum includi in legato ſeruorum tunc in fundo exiſtentium conſil.2 de paroch.nu. 1. par. 1.lib.3.pag.699.

Animarum ſalus omni alii cõmodo præferenda.conſil.4.de offic.iud.ord.nu.2.par.1.lib. 1.pag.247.

Annatam,ſeu fructuum dimidiam primi anni vacationis beneficiorum, plurimæ eccleſiæ ex antiquiſſima conſuetudine percipere ſolent: hocque Pontifex iuſte concedere poteſt.conſil.3.de ſimon.num. 3. par.2.lib. 5. pag.170.

Annatam pro reſignante ſi reſignatarius ſoluat ſolo intuitu paupertatis eius (quod eſt difficile) ſimonia non committitur, ſecus ſi vt renunciet in ſui fauorem.conſ.25.de ſimon. num.1.par.2.lib.5 pag.203.

Annatam ſoluere pro beneficio reſignando ad reſignatarium ſpectat, pro penſionis autem compoſitione ad reſignantem,ſeu penſionarium.conſil.25.de ſimon.nu.1.part.2. lib.5 pag.203.

Annexum beneficium. Vide verbo beneficiũ.

Annexum, & acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, & regulatur ab eo, niſi ſit diuerſa ratio in vtroque.conſil.23.de præb. num.1.& 3.par.1.lib.3.pag.474.

Annexum non eſt idem cũ eo,cui annectitur, & nil ſimile idem identitate numerali, ſeu ſpecifica, ſed generica ſic. conſil.1.de foro comp.nu.14.par.1.lib.2.pag.337.

Anniuerſaria, & ſimilia emolumẽta non videntur comprehendi ſub fructibus,& diſtributionibus quotidianis, ſi quis canonicus abſens ea lucretur; præſertim ſi percipiantur ob opera extra eccleſiam exhibita.conſ.13. de cleric.non reſident nu.1.& 3.par. 1.lib. 3.pag.437.

Annua præſtatio vitalitia, ad hoc vt ſit iuſta, debet ita computari,vt tot præſtationes annuę,quot præſumitur vitam duraturã(computato etiam periculo quod citius forte morietur)æquipolleant ei,quod pro dicta præſtatione recipitur.conſ.20.de empt.& vendit.num.4.par.1.lib.3.pag.581.

Anni initium varie ſecundũ varias materias, regiones,& prouincias computatur. conſil. 7.de ſucceſſ ab inteſt.nu.2.& 6.par.1.lib 3. pag.682.

Annus nouitiatus. Vide verbo Nouitiatus.

Annum compleuiſſe dicitur 24. qui vltimum attingit diem, ſed non exceſſiſſe. conſil.9. de temp.ord num.2.par.1.lib.1.pag.41.

Annus probationis. Vide verbo Probationis annus.

Anniuerſalis obligatio non habet vim pretii;ſecus de obligatione legali conſil.16. de ſim. nu.2.par.2.lib.5.pag.192.& conſ.39.nu. 2. pag.229.

Apoſtaſia periculum in paruulis, inuitis parentibus baptizatis, magni faciendum.conſ.4. de conuerſ.infidel.nu.38.par.1.lib. 3. pag. 894.

Apoſtata à religione dicitur religioſus profeſſus deſerens ſuam religionem animo ad eã non redeundi,etiam retento habitu.conſ.1. de apoſtat.num.7.& ſeq.par.2.lib.5.pagina 405.

Apoſtatæ à religione de bonis per eos quæſitis diſponere non poſſunt ex bulla Pauli IV. mõ tamen ex ea probatur per eos quæſita ſpectare ad Cameram; immo deberi monaſterio,in quo profeſſionem fecerant. conſil. 6. de donat.nu.2.& 10.par.1.lib.3.pag.630.

Apoſtatæ à religione nullo meliori remedio iuuari poſſunt,quam vt redeant in monaſteria,vnde exierunt, parati ſubire omnes pœnas imponẽdas quantumuis graues.cõſ.75. de reg.nu.1.par.1.lib.3.pag.824.

Apoſtatæ mendicantes,tranſlati ad non mendicantes,priuati remanent voce actiua, & paſſiua,& capacitate beneficii,& officii cuiuslibet etiam Vicarii,& Vicegerẽtis, adeo quod nequeunt eſſe ſacriſtæ,camerarii,caſtaldi,œconomi,&c.nec prędicare.conſ.75. de reg.nu.3.par.1.lib.3.pag.825.

Apoſtatæ non ſunt religioſi mendicãtes trãſeuntes ad non mendicantes ſine licentia;licet ſint ipſo iure excommunicati. conſil. 1. de apoſtat.nu.5.6.par.2.lib.5.pag.406.

Apoſtatas prælati ordinum,ad quos tranſeũt nequeunt recipere ſine ſuorum conuẽtuum conſenſu,pluſquam alios nouitios.conſ.75. de reg.nu.3.par.1.lib.3.pag.825.

Apoſtatæ,quibus à Sede Apoſt.conceſſum eſt transferri ad alios ordines, etiam non mẽdicantes, ſi apud mendicantes benenolos receptores non inuenerint, prius quærere

apud hos debent, quã illos. conſ. 75. de reg. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 824.

Apoſtatæ quando ſub obedientia Epiſcopi ſibi deligendi viuere queant, & quomodo vota ſeruare debeant. conſ. 75. de reg. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 824.

Apoſtatis, ſi nequeant induci ad redeundum, concedendum pio remedio vt tranſeant ad alia eiuſdem ordinis monaſteria, vel prouincias, vel alios ordines æquales, & etiam laxiores, & ſub obedientia etiam prælatorum non mendicantium. conſil. 75. de reg. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 824.

Apparitores arma à clericis capta ante condẽnationem reſtituere non tenentur. conſ. 28. de ſent. excom. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 759.

Apparitores clericos capientes, vt eos armis ſpolient, peccant. conſil. 28. de ſent. excom. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 759.

Appellandum ſi ſit ab ordinario, procedente vt delegato Sedis Apoſt. debet appellari ad eamdem, non ad Metropolitanum. conſ. 18. de ſtat. monach. num. 6. par. 1. lib. 3. pagina 1022.

Appellantes à iudicibus Sed. Apoſt. & ſupplicantes à prouiſionibus Papæ non incidunt in excommunicationẽ bullæ Cœnæ, modo ſupplicationes legitime perſequãtur, ſi bona fide putant legitime appellaſſe, & ſuppli caſſe. conſil. 39. de ſent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 779.

Appellans ab iniuſta ſententia, appellato negligente proſequi ius ſuum, poteſt iuſte credere eum tamquam ſibi male conſcium, totum deſeruiſſe negotium. conſ. 7. de appellat. num. 3. par. 1. lib. 2. pag. 414.

Appellare ab omni definitiua (etiam ſine expreſſione cauſæ) regulariter licet; fallit in materia viſitationis, correctionis, inhabilitatis, in quibus à iure, vel ab homine prohibetur appellatio; quia tunc non licet, niſi iuſta exprimatur cauſa. conſ. 1. de appell. par. 2. lib. 2. pag. 403.

Appellare a conſtitutione grauante licet etiã regularibus, & à qualibet ſententia (niſi vbi reperitur iure prohibitum) etiamque à correctione, & mandatis regularibus, ſi tamen modus excedatur, & non aliter: & hoc non obſtantibus ſtatutis religioſorum, per quæ dicitur prohibitum appellari. conſ. 4. de appellat. nu. 1. 2. 3. & 5. par. 1. lib. 2. pag. 406.

Appellare ab interlocutoria (modo iuſta exprimatur cauſa) de iure canonico conceditur, licet poſt Concilium ab ea non appelletur, niſi quando eius grauamen per appellationem à definitiua non poſſit tolli. conſil. 1. de appellat. nu. 2. par. 1. lib. 2. pag. 403.

Appellare cui non conceditur, per viam querelæ adire poteſt grauantis ſuperiorem conſ. 5. de appellat. numero 8. par. 1. lib. 2. pagina 410.

Appellare ex cauſa iuſta licet, non ad defendendam nequitiam. conſil. 4. de appell. nu. 6. par. 1. lib. 2. pag. 407.

Appellare nequit regularis à correctione & mandatis legitimis. conſ. 4. de appellat. nu. 5. par. 1. lib. 2. pag. 407.

Appellare poteſt omnis grauatus à iudice inferiore, etiam omiſſo medio, ad Papam. cõſil. 3. de for. compet. num. 3. par. 1. lib. 2 pag. 339. & de appel. conſ. 2. nu. 1. lib. 2. pag. 404

Appellare quilibet à qualibet ſententia poteſt, niſi prohibeatur. conſil. 4. de appellat. nu. 2. par. 1. lib. 2. pag. 406.

Appellari etſi non liceat à ſententia iuris, poteſt tamen appellari à ſentẽtia iudicis declarantis, quem incidiſſe in pœnam legis. conſ. 9. de ſent. excom. nu. 5. par. 2. li. 5. pag. 729.

Appellari etſi nõ poſſit in facto vero notorio, poteſt tamen appellari à ſententia iudicis declarantis factum eſſe notorium. conſ. 9. de ſent. excom. num. 5. par. 2. lib. 5. pagina 729.

Appellari licet nequeat à ſententia excommunicationis, ad effectum eam ſuſpendendi, poteſt tamen ab illa, qua quis declaratur eam incurriſſe, ad effectum ſuſpendendi declarationem; ita quod appellatione pendente nihil ei obſit. conſ. 9. de ſent. excom. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 729.

Appellari non licet à definitiua ſine cauſa in cauſis viſitationis. conſil. 1. de appell. nu. 3. par. 1. lib. 2. pag. 404.

Appellari poteſt ab omnibus ad Papam; itẽq. & à Concilio prouinciali poteſt haberi recurſus ad Papam, & Concilium generale, modo agatur de ſententia definitiua; quia ab interlocutoria per Concilium non licet, niſi habeat vim definitiuæ, vel cuius grauamen non poſſit per definitiuam reparari. cõſil. 2. de appellat. nu. 1. & 2. par. 1. lib. 2. pag. 404. & conſ. 3. de foro comp. nu. 3. lib. 2. pag. 339.

Appellari ſolet ab Archiepiſcopo ad Concilium prouinciale vt ſuperius. conſil. 6. de maior. & obed. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 271.

Appellatio Conuentualis Eccleſiæ, tam regularibus, quam ſæcularibus Eccleſiis congruit. conſ. 6. de iur. patron. nu. 3. par. 1. lib. 3 pag. 1032.

Appellatio dupliciter emittitur, verbo, & facto con-

tio consil.5.de appellat.num.7.par.1.lib.2. pag.410.

Appellationis effectus est sententiam suspendere.consil.7.de appellat.nu.2.par.1.lib.2. pag.414.

Appellationis, & defensionis effectus est, vt actus declaretur nullus,vel iniustus, & grauatus reponatur in pristinum. consil. 5. de appellat.num.6.par.1.lib.2.pag.410.

Appellatio, & supplicatio sunt remedia ordinaria,quibus impediuntur mãdata per subreptionem impetrata.consil.20. de rescrip. num.5.par.1.lib.1.pag.89.

Appellatio (etiam in dubio) est admittenda; & iustam non admittens (etiam regularis prælatus) est puniendus: & tanto magis,si appellantes carcerent, vel alias male tractent.consil.4.de appellat.nu.2.3.& 6. par. 1.lib.2.pag 406.

Appellatio ex causa probabili interposita annullat omnes censuras postea contra appellantem latas; nec taliter excommunicatus est vitandus in extraiudicialibus, quales sunt electiones; & hoc, etiam quod postea causa appellandi declaretur iniusta. consil. 9.de offic.& pot.iud.deleg.num.5 9.13.15 par.1.lib.1.pag.238.

Appellatio interposita à sententia lata super crimine inhabilitante ad honores, etsi suspendat ipsam sententiam, ac inhabilitatis pœnam quo ad honores adeptos,quos retinet,non tamen tollit infamiam (si qua ante orta erat)impedientem,ne ad nouos eligatur honores. consil.7.de accusat.num. 2. par.2.lib.5 pag.162.

Appellationem non admittens iudex. Vide verbo Iudex.

Appellatio legitime subsequens, etsi non suspẽdat suspensionem ab officio, & ingressu ecclesiæ, nec interdictum quo interdicitur ingressus ecclesiæ, vel aliquod officium diuinum,nec illam per cuius violationem incurritur irregularitas; suspendit tamen suspensionem à voce actiua, & passiua, & ab officio,& beneficio,ab vsu pallii, & pontificalibus,ac omnia alia quæ non tangunt animam num.1.2.& 3.ac sequ. consil.6.de appellat. par.1.lib.2.pag 411.

Appellatio,licet non suspendat excommunicationem latam,suspendit tamen declarationem; & durante lite non est vitandus.cõsil.6.de sent.excom.nu.2.& 3. pag.723.& consil.61.num.5.par.2.lib.5.pag.818.

Appellatio per lapsum biennii fit deserta; nisi &c.consil.7.de appellat num.1.par.1.lib.2. pag.414.

Appellatio regulariter suspendit executionẽ sententiæ,etiam in iussu abstinere ab ordine;fallit, quando iudex procedit cum clausula (appellatione remota) vel quando appellatur à censuris inflictis, vel quando appellatio est friuola, à iudice non admissa. consil.2.de appellat.nu.3.par.1. lib.2. pag. 405.

Appellationis tempus, durante compromisso, non currit.consil.7. de appellat.num.2.par. 1.lib. 2.pag.414.

Appellationis vim habet itineris ad superiorem arreptio;modo seruentur quæ in appellatione verbali requiruntur.consil 5.de appellat.num.7.par. 1 lib.2.pag 410.

Appellatiuum nomen dignitatis,vel officii sit ne magis attendendum, quam nomen personæ,seu personæ,ex notitia disponentis diiudicandum venit,itemq.& ex aliis coniecturis.consil.1.de procurat.nu.1.par.1. lib. 1.pag.292.

Appellatur à Rege, quatenus est Dux, ad superiorem,sed non quatenus est Rex; & ab Episcopo,vt est Episcopus, ad Archiepiscopum,& vt delegatus Papæ ad Papam; & ab eodẽ iudice,vt est ordinarius ecclesiasticus ad Papam, & vt est iudex sæcularis, ad Regem.consil.12.de verb.sig.num.2.par.2.lib. 5.pag.832.

Approbans, aliquam actionem,censetur etiam approbare conditiones,cum quibus scit illam exercerí.consil.8.de iur. patron. nu. 3. par.1. lib.3.pag.1047.

Aquam solemniter benedicens censura innodatus,fit irregularis,sicut& solemniter baptizans;quia isti actus sunt certo ordini deputati.consil.10.de cleric.excom.nu.1.par. 2.lib.5.pag.572.

Arbiter in quolibet honesto loco sententiam ferre potest.consil.2.de offic.iud.ordin. nu. 2.par.1.lib.1.pag 243.

Arbiter electus, vt iudicet in cõscientia inter actorem, & reum, debet probationibus illã fidem adhibere,quam adhibuisset iudex fori exterioris: vnde actori(etiã alioqui fide digno)non deest iuramentum, nisi pro illa parte,quam semiplene probauerit. consil. 1.de arbitr.nu.1.par.1.lib.1.pag.321.

Arbitrandi potestatem habens, debet ad arbitrandum lege communi duci.consil.15. de conuers.coniug.nu.1.par.1.lib.3. pag. 866.

Arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum;& eadem seruanda coram iudice, & arbitro, tamquam coram persona publica. consil. 2. de elect.nu.7.par.1.lib.1.pag.98.

Arbitrio boni & prudentis viri remittitur iudicium

Digitized by Google

huiusmodi consilium, quę non sunt determinata à iure. consil. 3. de conuers. infidel. num. 18. par. 1. lib. 3. pag. 877.

Arbitrio prudentis relinquūtur indeterminata à iure, qui ex causa, & circumstantiis iudicabit agricolæ fodere, vel putare die festo per aliquod tempus, esse peccatum mortale, quod non erit suenti, seu barbitonsori. consil. 6. de feriis num. 3. par. 1. lib. 2. pag. 350.

Archidiaconatum litigiosū possidēs, illud perdit, si postea acquirat titulum, & pacificam possessionem alterius similis nō litigiosi: & si contendit retinere vtrumque, efficitur execrabilis; secus autem, si primo obtinet titulum non litigiosi, & postea titulum, & possessionem secundi litigiosi, & demum pacificam possessionem primi non litigiosi. consil. 14. de præben. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 484.

Archiepiscopus in suo prouinciali Cōcilio est caput quo ad cōuocationem eius, & quo ad primam sedem, vt Decanus, vel canonicus senior in capitulo ecclesiæ cathedralis, non vt Episcopus in Synodo diœcesana. consil. 6. de maior. & obed num. 1. 4 & seq. par. 1. lib. 1. pag. 271.

Archiepiscopo ad episcopatum descendere non licet. consil. 14. de elect. num. 2. lib. 1. par. 1. pag. 114.

Archiepiscopus licet sui suffraganei ecclesias visitare possit post visitationem suæ diœcesis; nō tamen potest vocare rectores earum ad suam Synodum particularem. consil. 12. de maior & obed nu. 1. par. 1. lib. 1. pa. 279.

Archiepiscopus poterit à Concilio prouincialit excommunicari, & mulctari, cum Concilium sit superius singulis ipsum constituentibus, de quorum numero ipse est, vt alii Episcopi. consil. 6. de maior. & obed num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 271.

Argumentum à remotione generis ad remotionem speciei validum. consil. 19. de homicid. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 431.

Argumentum ab speciali valet, & speciale est ne descendens ab hæreticis ad ordines recipiatur. consil. 26. de reg. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 756.

Argumentum à correlatiuis validum est, cum eadem ratio idem in vtroque correlatiuo suadet. consil. 63. de simon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 264.

Argumentum à contrario sensu cessat, quādo sumitur ad probandū id, cuius contrarium est in iure expressum, vel si sequatur absurdum. consil. 9. de priuil. nu. 19. par. 2. lib. 5. pag. 597. & de sim. consil. 84 num. 11. pag. 303. & de donat. consil. 4. nu. 3. & de celebr. miss. cons. 15. nu. 1. pag. 1086.

Argumentum à matrimonio carnali ad spirituale valet. consil. 4. de offic. iud. ord. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 248.

Argumentum à contrario non valet ad inducendum delictum, & pœnam eius. consil. 12. de simon. num. 2. par. 2 lib. 5. pag. 184.

Argumentum à contractu mutui, quod debet esse gratuitum, ad innominatum, quod tale non est, non procedit. consil. 23. de vsur. num. 1. par. 2 lib. 5. pag 513.

Argumentum à contrario sensu sumptum ex verbis narrationis, & non dispositionis parum valet. cons. 4. de offic. iud. ordin. nu. 10. par. 1. lib. 1. pag. 249.

Argumentū à communiter accidentibus valet, si non constet de contrario. cons. 6. de sepul. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 690.

Argumentum de toto ad partem valet, saltem quando eadem ratio idē iuris in ea dictat. cons. 6. de cens. nu. 6. par. 1. lib 3. pag 1060. & de reg. consil. 55. nu. 2.

Argumento Scoti, de paruulis inuitis parentibus baptizandis, optime satisfacit Caietanus. consil. 4. de conuers. infidel. num. 31. par. 1. lib. 3 pag. 890.

Arguere non licet de beneficio ad pensionē, præsertim in pœnalibus, cum sint diuersa. consil. 66. de simon. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 270.

Arma bellica etsi proprie non sint vasa ænea, vel ferrea ad vsū coquinæ principaliter fabricata, ex eis tamen possent arma bellica confici, & assumi vt vtilia ad bellum. cons. 6. de Iudæis nu. 1. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 349

Arma deferre ad infideles iura prohibentia non comprehendunt subditos infidelium vendentes eis quæ vetantur importari ab aliis Christianis. cons. 4. de Iudæ. num. 1. par. 2. lib. 5. pag 345.

Armorum delatio, vbi est prohibita (non quidem in tanto rigore, vt est in Authent. de armis, sed sub aliqua pœna parua temporali) non est mortalis; nisi inde aliquod scandalum notabile Reipub oriretur, vel deferrentur in mortiferum finem, vt deferuntur ad bellandum in bello iniusto, præsertim pro infidelibus contra Christianos. cons. 5. de Iudæ. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 343.

Arma fabricare possunt Christiani in terris Turcarum commorantes, illaq. eis vendere; modo ea non fabricent ad iniusta bella, nec tacite, nec virtualiter sciant, aut credant illos, quibus vendātur, eis ad bella iniusta

iuste (præsertim contra Christianos) vsuras, quia hoc esset cooperari ad malum cõsil. 3. de Iudæ. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 344. & cons. 4. num. 1.

Arma Sarracenis deferentes duplicem excommunicationem incurrunt: quia Clemens 3. ca. quod olim de Iudæ. non sustulit, sed duplicauit impositam ab Alex. 3. in c. ita quorundam. eod. conf. 10. de constit. nu. 1. & 2. par. 1. lib. 1. pag. 58.

Articulus mortis. Vide verbo Mortis articul⁹.

Auditores Rotę propinas ideo capiunt, quia videntur assignari loco stipendii. conf. 21. de rescript. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 91.

Auris cartilagine in tam modica carent quantitate, quæ potest ita tegi, vt possit sine scãdalo ministrare, non eget aliqua dispensatione. conf. 5. de corp. vitiat. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 219.

Auctoritas viri docti à culpa excusat. conf. 29. de simon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 408.

Auctoritas viri valde pii, & eruditi à fractione legis excusat. consil. 4. de vsur. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag 479.

Auxilium dantes ad promittendũ pro gratia, ea non obtenta, pœnas non incurrunt. conf. 11. de sent. excom. num. 1. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 734.

Auxilium dantes hæreticis, seu bannitis, intelligetamquam talibus. conf. 23. de sent. excom. num. 7. & 9. par. 2. lib. 5. pag. 754.

Azyma Iudæorũ comedere, clericis sub pœna depositionis, laicis sub pœna excommunicationis prohibetur. conf. 1. de Iudæis nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 338.

B

Baculo volẽti se de inimico vendicare, qui auxilium (si oporteret) ferre promisit, secuto incaute homicidio, incurrit irregularitatem ex homicidio casuali dispensabili. consil. 28. de homicid. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 438.

Balneorum magistri, qui nudas mulieres per nudos ministros lauari mandant, non sunt absoluendi, non obstante quacumque consuetudine, quæ corruptela est, conf. 7. de pœnit. & remiss. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 665.

Balsamum Indicum est verum balsamum, & ex eo potest confici Chrisma. conf. 1. de sacr. vnct. nu. 1. par. 1. pag. 188.

Balsamũ non est de substantia sacramenti, sed de præcepto. consil. 1. de sacr. vnctio. num. 4. & 7. par. 1. lib. 1. pag. 189.

Bannitos accusare Greg. 13. non obligat, sed prohibet tolerare, consil. 4. ne cler. vel monach num. 3. par. 1. lib. 5. pag. 1119.

Bannitos adiuuãtes sine scandalo, & violẽtia, vt facilius conuertantur, non excommunicantur. consil. 21. de sent. excom. nu. 2. par. 2 lib. 5. pag. 751.

Bannitos ad delicta perpetranda adiuuantes excommunicati. conf. 23. de sent. excomm. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 754.

Bannitos aggrediens (nisi id faciat ex auctoritate publica, tãquam generalis, vel particularis iustitiæ executor) dicitur iniustũ bellum bellare. conf. 13. de homicid. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 424.

Bannitum aliquo in loco alias latuisse detegẽs eo tempore, quo probabiliter credebat iam inde recessisse, licet ob id (ipso ibi forte existente) dictus bannitus fuerit occisus, modo id ea intentione vt occideretur, non dixerit, irregularis non efficitur. consilio 19. de homicid. num. 4. par. 2. lib. 5. pagina. 431.

Bannitorum appellatione veniunt, nedum nominatim, sed etiam generaliter bandiri; sicut & excomunicatorum appellatione veniunt generaliter excommunicati. conf. 23. de sent. excom. nu. 1. 2. & 9. par. 2. lib. 5. pag. 753.

Bannitos delinquentes, & contumaces non receptari, & punire intendit bulla Greg. 13. non occultos, & in suis domibus (vt prius) morantes. consil. 23. de sent. excom. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 754.

Bannitorum, & criminis capitalis diffamatorum, quorum receptio bulla Gregor. prohibetur, nõ veniunt, nisi qui ex professo exequent similia delicta. cõs. 21. de sent. excom. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 751.

Bannitos, & hæreticos in extrema necessitate adiuuare tenemur, & etiam extra eam. consil. 23. de sent. excomm. num. 8. par. 2. lib. 5. pag. 754.

Bannitis insidias tendentes, vt iudex eos caperet, non sunt irregulares, si sit mandato iudicis, & non occiderunt, licet à sociis alij qui occisi fuerint. consil. 8. de homic. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 416. & consil. 13. num. 1.

Bannitos occultos (etsi generaliter excommunicatos) vitare, est infamare, detegendo peccatum eorum, quod non licet. conf. 23. de sent. excom. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 754.

Bannitos receptare, & iuuare dicuntur, qui receptant, vel iuuant directe, vel indirecte quo ad delicta, quæ exercent, non iuuantes spiritualiter, vel corporaliter in extrema necessitate. consil. 23. de sent. excom. nu. 6. & 9.

& 9.par.2.lib.5.pag.754.
Banniti vxor cum eo cõicare potest. consil. 21.de sent.excom.num.2. par.2.lib.5. pag. 751.
Baptismus ab hæretico,& schismatico,Indęo, vel Pagano,collatus nõ propterea vitiatur, sed tenet,modo adhibita sint necessaria,cũ intentione faciẽdi quod facit Ecclesia.cõf. 4.de bapt.nu.3.& 7.par. 1.lib.3. pag.1098.
Baptismus ad cautelam datus spiritualem cognationem non parit.conf.2.de bapt.num. 1.par.1.lib.3.pag.1097.
Baptismi collatio facta secundum ritum Græcorum tenet; licet sit diuersa à forma Eccl. Rom.consil.4.de baptis.nu.1.& 6.par.1.lib. 3.pag. 1098.
Baptismus coniugia legitima non dissoluit: vnde conuersi coniuges iterum contrahere nequaquam tenentur. conf. 2. de conuers. infidel.nu.2.& 6.par.1.lib.3.pag.871.
Baptismus efficitur nullus, si quidpiam necessariũ ommittatur, vel subtrahatur, aut addatur, aut transportetur, vel mutetur ex verbis formæ.conf.4.de bapt.num.4.par.1. lib.3 pag.1099.
Baptismus etsi tollat adulterij peccatum,attamen secundum aliquos non tollit affinitatẽ ex illo procedentem:quod tamen non est verum.conf.12.de consang.& affin.nu.2. & 5. par.2.lib.4.pag.108.
Baptismus, in cuius collatione defuit vnũ nomen trium personarum sanctiss.Trinitatis, nihil valet.conf.4.de baptismu.6.par.1.lib. 3.pag.1099.
Baptismus non dandus volenti perseuerare in peccato mortali, seu infidelitate: si tamen baptizentur cum intentione ipsum recipiẽdi,vere recipiunt.consil.5.de baptis.nu. 1. par.1.lib.3.pag.1100.
Baptismũ non vitiat diuersitas verborum,modo actũ baptizandi,& Trinitatem sufficiẽter exprimant.conf.4.de baptis.nu.2.par.1. lib.3.pag.1098.
Baptismus puerorum infideliũ magis matris, quam tutorum consensum requirit,lege naturali,& diuina,quæ præualet ciuili.conf.4 de conuers.infid.num.18. par. 1. lib.3. pag. 884.
Baptismus Seruianorum(qui sunt schismatici, vt Bosnenses)non tenet;quia non exprimũt personam Spiritus sancti;vnde rebaptizãdi sub conditione.conf.4.de baptis.nu. 4.& 6. par.1.lib.3.pag.1099.
Baptizandi nõ sunt filij ancillarũ(etiam si spurij sint,ex patre ignoto)sine earum consensu.conf.4.de conuers.infid.nu.18.par.1.lib. 3.pag.855.
Baptizandi adulti infideles, si velint credere fidei necessaria; etiam si sanitatis recuperandæ gratia id faciant.consil. 5. de baptis. nu. 1.par.1.lib.3.pag.1100.
Baptizandi non sunt filij infidelium iam iam morituri,nisi de consensu parentum.cõf. 4. de conuers.infid.nu.35.37.par.1.lib.3.pag. 892.
Baptizandi non sunt filij Hebræorum inuitis parentibus.conf.4.de conuers.infid.num.8. 14.17.par.1.lib.3.pag 881.
Baptizandum Catholico ritu Græcorum leuare licet,vbi licet sic baptizare. consil. 1. de const.num.66.par.1.lib.1.pag.29.
Baptizandus an sit natus cum capite ferino & reliquis membris humanis.conf.3.de bapt. nu.1.par.1.lib.3.pag.1097.
Baptizans fœminam,& credens esse masculũ, non confert verum baptismum, si virum, & non fœminam baptizare intendebat: secus si intendit baptizare quicquid ei offertur.conf.1.de eo qui ord.fur.susc.n.4.par.2. lib.5.pag.586.
Baptizans in necessitate filium suum ex vxore nullum contrahit impedimentum, seu cognationem talem,quæ impediat vsum matrimonij.consil.5.de cognat.spirit.n.1.par. 2.lib.4.pag.79.
Baptizans solemniter diaconus, vt diaconus, non vt sacerdos, non est suspensus,nec ministrando efficitur irregularis,saltem in foro conscientiæ. consil. 3. de cleric. non ordinat. numero 1. par. 2. lib. 5. pagina 582.
Baptizari omnes tenentur secundum legem Euangelicam, sed non infans inuitis parentibus de iure naturæ.consil.4.de conuer.infidelnu.20.par.1.lib.3 pag.885.
Baptizatus in aliquo membro apparẽte extra ventrem matris,potest ad cautelam sub conditione baptizari: prior tamen est verus baptismus,causaturque ex eo(non ex secundo)cognatio spiritualis impediens,& dirimens matrimonium.consil.2.de baptis.nu. 1.par.1.lib.3.pag.1097.
Baptizatus inuitus non recipit characterem; sed sic qui consentit,& vult baptizari (saltem conditionaliter) ob metum. consil. 1. de ijs quæ vi. num. 1. part. 1. lib. 1. pag. 294.
Baptizatus qui non est, patrinus esse non potest.consil.1.de constit. nu. 66.par.1.lib.1. pag.29.

Baptizatus ſine ſolemnitate ſolita cum illa in ſacro ſepeliri debet.conſ.3.de ſepult.nu. 1. par.1.lib.3.pag.687.

Baſtardi. Vide verbo Spurii, & verbo Illegit.

Beata in Hiſpaniis,& canoniſſę in Germania, quæ collegialiter viuunt,faciẽtes vnũ collegium,non ob id efficiuntur moniales proprie;immo(niſi aliud obſtet) poſſunt teſtari.etiam ſi habeant habitum ſpecialem, & domos ſimiles monaſteriis cum oratorio, promittantque obedientiam ſuæ Præfectę, & perpetuam ſtabilitatem viuendi, ſecundum earum viuendi modum.cõſ.6.de ſtatu monach.nu.18.& 19. par.1.lib.3.pag.997.

Bellare, & occidere licuit olim ſacerdotibus, & Leuitis.conſ.3.de iis,quæ vi.nu. 13. par. 1.lib.1.pag.302.

Bellum iuſtum eſt,indictum a Principe nõ re cognoſcente ſuperiorẽ,ex cauſa iuſta,& cũ cognitione, & relatione miniſtrorum ad iuſtitiam faciendam deſtinatorum.conſ.4.de Iudæ num.2.par.2.lib.5.pag.345.

Bello capta mobilia acquiruntur capientiirequiritur autem quod ſit publicum, indictum à potente indicere,& quod ſit iuſtum ex parte capientium. Conſuetudo tamen Regum omnium bellantium videtur ſolum requirere quod ſit publicum,& conſuetudo Luſitanorum ſolum requirit vt bona triduo à Mauris inimicis fuerint poſſeſſa. nu.1.2. 3.& ſeq.conſil.3.de reſtit.ſpoliat.par.1.lib. 2. pag.359.

Bellum publicum ſufficit, vt ſecundum leges & conſuetudinem capta in eo fiant capientium.conſil.3.de reſt.ſpol.nu.2.& 3.par. 1. lib.1.pag 359.

Bene, ac modeſte facere, quæ facimus tenemur de iure naturæ.conſ.6.de oth. iud.ord. nu.5.par.1.lib.1.pag.252.

Benedicere altariũ tegumenta, & alia ornamẽta licet parochis de iure,& cõſuetudine;exceptis veſtibus ſacerdotalibus,quæ de conſuetudine ab eis benedici nõ ſolent.conſ.2. de conſecr.eccl.nu.3.par.1.lib.3.pag.1067.

Benedicere corruptam,vide verbo Corrupta, & verbo Vidua.

Benedictio corporalium,non à Sacerdote, ſed ab Epiſcopo de iure facienda. conſil. 2. de conſecr.eccleſ.nu.1. par.1.lib.3.pag. 1066.

Benedictio, & deputatio conſecratiua non debet repeti;nec poteſt tolli,niſi modis à iure expreſsis.conſ.39.de tempor.num.3.par.1. lib.1.pag.174.

Benedictio nuptiarum, ſiue bene, ſiue male (puta ab hæretico) accepta,nec auget, nec minuit vinculum eſſentiale matrimonii, conſil.15.de ſponſ.num.2.par. 2.lib.4.pagina 27.

Benedictio veli monialis aptanda viduæ, ſub nomine caſtitatis, eſt eadem quæ virginũ in Pontificali;& tam illi, quam palam corruptæ aptari poteſt benedictio laici electi in monarhũ, mutato nomine maſculino in fœmininũ. conſ.2. de ſtat.monach.num. 7. par.1.lib.3.pag.957.

Benedictio Abbatiſſæ. Vide verbo Abbatiſſæ.

Benefacienti vt benefaciamus,omnia iura volunt.cõſ.32.de vſur.n.4.par.2.li.5.pag.545

Beneficiarius ad parochialem promotus prudenter poſſeſsionem capiat.conſ.18.de prę ben.num.3.par.1.lib.3.pag.471.

Beneficiarius alienans res ſuę eccleſię,priuatus eſt beneficio,quod in dicta Eccleſia habet.conſ.4.de reb.eccl.alien.num.2. par.1. lib.3.pag.502.

Beneficiarius ægrotans omnia percipit, quæ ſeruiendo percipiebat.conſil. 2.de cler.ægr. num.6.par.1.lib.3.pag.493.

Beneficiarius de patrimonio, & quæſitis ſua induſtria, æque ac laicus diſponere poteſt. conſ.2.de pecul.cleric.nu.1.& 4.par.1.lib. 3.pag.638.

Beneficiarius, & Epiſcopus de reditibus ſuo victui ſuperfluis,tam ſanitatis, quam infirmitatis tempore poſſunt (immo debent)nedum modica, ſed etiam magna in pia opera donare.Legare autem,aut de illis teſtari non poſſunt,niſi habeant ſuper hoc indultũ conſil.4.de donat.nu. 1.2.& 4. par.2.lib.3. pag.622.

Beneficiarius(etiã regularis)legitime obligatus ad ſoluenda debita, non habens alia bona vnde ſoluat, quam reditus ſui beneficii eſt pauper; & ſoluere creditoribus eius (etiam diuitibus) eſt ſoluere debitum pauperis, cum ſoluere creditori debitoris in effectu ſit dare debitori. conſil. 7. de ſolution.num.15.par.1. lib.3. pagina 616.

Beneficiarius (etiam ſæcularis) licet nequeat teſtari de reditibus ſui beneficii, nec inter viuos donare cognatis,vel aliis diuitibus, poteſt tamen diſpẽdere ita quæſita in ſuos, & ſuorum decentes vſus,per contractus inter viuosnon gratuitos(immo & gratuitos) donando ob cauſam remunerationis, pauperatis,vel pietatis.conſ.7.de ſol.num.12. par.1.lib.3.pag.615.

Beneficiarius excommunicatus fructus & diſtributiones beneficii antea legitime obtenti perdit,niſi quoad ſuſtentationem;irregularis autem non.conſil.14.de cleric.excom. num.1.

Digitized by Google

num.1.par.2.lib.5.& conſ.1.de iur.patron. num.1.lib.3.pag.1026.

Beneficiarius ex fructibus eccleſiaſticis poteſt impendere non ſolum, quæ ei conueniunt ratione ſuæ perſonæ, ſed etiam ratione dignitatis ipſius beneficii. Has autem decentias notabiliter excedens non eſt abſoluendus. conſil.2.de vit.& honeſt.cler.num.2.& 3.par.1.lib.3.pag.419.

Beneficiarius fidei profeſsionem per procuratorem facere poteſt. conſ. 11.de iureiuran. num.2.par.1.lib.2.pag.387.

Beneficiarius fratrem ſuum egentem, & ſtudentem ſuſtentare poteſt. conſil. 2.de vit.& honeſt.clericॅ.num.4.par.1.lib.3. pag. 419.

Beneficiarius habens alia bona patrimonialia vel quaſi, ex quibus ſua debita ſoluere poſſit, non poteſt iuſte ſoluere de reditibus ſui beneficii, nec eos ſuo creditori obligare: ſecus ſi non habeat. conſil.7.de ſoluti. nu.4. 7.& 17.par.par.1.lib.3.pag.611.

Beneficiarius hæres à patre inſtitutus non cogitur de fructibus beneficii ſoluere debita, vel legata profana à patre relicta, ſi legitimo tempore fecit inuentarium; alias cogetur in foro exteriori, licet in conſcientia non teneatur vltra vires hæreditarias; ſi vero ſint legata pia, poterit iuſte de illis ſoluere. conſ.2. de teſtam.num.1.2.& ſeq. par.1 lib.3.pag.643.

Beneficiarius horas non recitans primis ſex menſibus peccat, ſed non tenetur fructus reſtituere. conſil.9.de celebrat.miſſ.num.1. par.2.lib.3.pag.1090.

Beneficiarius irregularis. Vide verbo Irregularis.

Beneficiarius medendo peccat, niſi ratione paupertatis: ſed aliam pœnam non incurrit. conſ.3.ne cler.vel monac.nu.1.& 3.par. 2.lib.3.pag.1118.

Beneficiarius poſt adeptum beneficium (ſed nõ antea) poteſt alteri promittere, vel donare de fructibus eius, pietatis, & inopię intuitu. conſil.34.de præben.nu.3.par.1.lib.3. pag.490.

Beneficiarius poteſt dare aliquid moleſtanti de facto, vt ius quæſitũ, & poſſeſſum ſeruet. conſ.55.de ſimon.n.1.par.2.lib.5.pag.254.

Beneficiarius poteſt viuere de fructibus beneficii, & ſeruare ſuum patrimoniũ, eiuſq. fructus ſuis cognatis, & diſponere de illis inter viuos, & in vltima voluntate. conſil.4. de pecul.cleric.nu.2. par.1.lib.3. pag. 642.

Beneficiarius, qui ex tribus cauſis fructus reſtituere debet, ex vna condonationem impetrans, nihil agit. conſil.16. de reſcript. num.1.& 3.par.1.lib.1.pag.84.

Beneficiarius, qui non oſtendit titulum veri, nec longi temporis poſſeſſione præſumptũ, ad eum edendum cogi ab Epiſcopo poterit. conſ.4.de offic.iud.ordin.nu.8.par.1.lib.1. pag.249.

Beneficiarius quo ad acquirendum actu ius in fructibus æquiparatur vſufructuario, cui ac quiruntur ſimulac ſunt ſeparati à ſolo ſuo nomine, per debentes decimas, ac colonos. conſ.3.de donat nu.1.& 2.par.1.lib.3.pag. 621.

Beneficiarius regularis, omnia quæ acquirit, ſuo beneficio acquirit; & æque ample diſponere poteſt de fructibus, ac beneficiarius ſęcularis. conſ.7.de ſolut.num.2.6.11.par.1. lib.3.pag.611.

Beneficiarius regularis donare poteſt ad pia inter viuos, non cauſa mortis. conſil. 2. de præſumpt. num.3. par.1.lib.2.pag.373.

Beneficiarius, ſi a ſententia iniuſta priuationis appellans, ſuſpenſoq; tempore proſequendæ appellationis poſſeſſionem continuarit, coram Deo beneficium dimittere nõ tenetur. conſil.7.de appellat. nu.1. & ſeq.par.1. lib.2. pag.414.

Beneficiarius ſine priuilegio teſtandi nequit etiam ad pia legare. conſil.4.de donat.nu.4. par.1.lib.3.pag.624.

Beneficiarius, ſi ſit pauper, fructus reſtituendos ſibi (ſaltem de licentia Epiſcopi, vel confeſſarii) applicare poteſt. conſil.19. de celebrat.miſſ.num.1.par.1.lib.3.pag.1090.

Beneficiarius, ſiue ſit ſæcularis, ſiue regularis, de fructibus beneficii teſtari iure non poteſt: fallit in commorantibus Romæ, quibus Pontifex (prout poteſt) hanc facultatẽ, ſi ibidem morerentur, conceſſit. cõſ.6. de donat.nu.1.6.7.& 8.par.1.lib.3.pag.630.& cõſil.7 nu.5.

Beneficiarius ſuperflua in vanos vſus impendens, peccant, & tenentur reſtituere. conſ.2 de vit. & honeſt. cler.nu.3. par.1.lib.3.pag. 419.

Beneficiarius ſuum beneficium damno afficere non debet. conſ.14.de reb.eccl.alien.nu. 2.par.1.lib.3.pag.511.

Beneficiarius tenetur neceſſaria muneri ſuo diſcere, aut beneficium dimittere. cõſ.8.de præb.nu.4.par.1.lib.3.pag.458.

Beneficiarius tenetur ſoluere penſionẽ de fructibus aliis annis perceptis. conſ.1.de ſolu. num.4.par.1.lib.3.pag.60,

Beneficiarii omnes, ſiue regulares, ſiue ſæculares, de fructibus beneficiorũ, ſeu bonis per eos quæſitis, poſſunt per contractus inter

viuos(etiam donando)in suos honestos & alienos pios vsus disponere; etiam si amplius beneficium non haberent.consil.6.de donat.nu.4.6.& 8.par.1.lib.3.pag.630.

Beneficiarii omnes,siue regulares,siue seculares, coguntur soluere sua debita de quæsitis intuitu suorum beneficiorum;si non habent alia bona vnde soluant.consil.7.de solut.nu.7.par.1.lib.3.pag.612.

Beneficiarii præstãtes id, ad quod ratione suorum beneficiorum obligantur,possunt licite (secundum communem)de fructibus beneficiorũ se alere,reseruato patrimonio propinquis.cons.1.de vit & honest.cler.nu.1.& 3.par.1.lib.3.pag.417.

Beneficiarii tamquam mercenarii,viuere debent de fructibus ecclesiæ.consil.1.de vit.& honest.cler.num.3.par.1.lib.3.pag.417.

Beneficiarii tenentur coram Deo iura ecclesiæ defendere,& alienata recuperare:nec debẽt curare, vt iurisdictio illis imminẽs in alios transferatur,ne vt retento commodo in alios onus reiiciant.consil.15.de præb.nu6.par.1.lib.3.pag.468.

Beneficiario etiam regulari debitore moriente,qui se,suaque omnia habita,& habenda obligauit,si nõ reliquerit alia bona, quam quæsita ex beneficiis,ex illis erit soluendum à quocunq.eius hærede,& successore.cõsil.7.de solut.nu.9.par.1.lib.3.pag.613.

Beneficiario morieti succedit de iure is qui in beneficio successor est,ex priuilegio autẽ ratione spoliorũ succedit Cam.Apost.cõs.7.de solut.num.3.& 14.par.1.lib.3.pag.611.

Beneficiatus fidem profiteri recusans, nõ ideo præsumitur hæreticus, nec vt talis priuandus.consil.8.de iureiur.num.2.& 61.par.1.lib.2.pag.385.

Beneficiatus in minoribus constitutus contrahendo matrimoniũ perdit beneficium, sed non alia bona quæ dederat ecclesiæ.cons.8.de iur.patron.nu.15.par.1.lib.3.pag.1650.& de renunc.cons.8.nu.1.

Beneficium à nemine sine canonica institutione licite obtineri potest.cons.4.de off.ord.nu.2.par.1.lib.5.pag.247.

Beneficium acquirendi spe Prælatis seruire licet, modo hæc spes sit minus principalis causa seruitii.cons.16.de simon.nu.4.par.2.lib.5.pag.193.

Beneficium alicui procurans,vnde sibi,vel alli quid ueniat, simoniacus confidentiarius videtur: quod tunc procedit, quando hoc procurat,vt fructus capiat, & de illis ad libitum suum disponat.cons.80.de simo.nu.3.par.2.lib.5.pag.295.

Beneficium alicui procurans, vt sic liberetur ab obligatione debiti, non quidem legalis, sed antidoralis, non committit simoniam, saltem realem.cons.19.de simo.nu.2.par.2.lib.5.pag.229.& cons.16.nu.1.pag.192.

Beneficium annexum alteri beneficio cathedralis, consequitur naturam cathedralis.cons.6.de verb.sig.num.2.par.2.lib.5.pag.826.

Beneficium annexũ, & præbenda annexa, per annexionem quasi extinguuntur: vnde habens parochialem vnitam suo simplici beneficio,non censetur habere curam animarum.cons.14.de reb.eccl alien.nu.4.par.1.lib.3.pag.512.

Beneficio ante, immo,& post illius erectionẽ vacanti, potest à superiore aliquod onus reale temporale imponi, sed non personæ: de eo prouidendæ.consil.34.de simo.nu.2.& 8.par.2.lib.5.pag.301.

Beneficium capiens animo firmo reuertendi ad pristinum statum,peccat; non autem animo dubio perseuerandi, si melior condicio se offerat,etiam si requirat residentiã (modo interim impleat requisita) ac etiam obtinendi ob studium dispensationem à residendo.vt sic interim ex fructibus in studiis se alat,& postea resignãdi.cons.17.de cler.non resid.nu.1.par.1.lib.3.pag 440.

Beneficium certum habẽs cum onere vt quotidie celebret,non obligatur ad celebrandũ quotidie, sed solum, quo frequentius poterit, salua honesta sua, & debita deuotione.consil.21.de præb.nu.2.par.1.lib.3.pag.478.

Beneficii collatio.Vide verbo Collatio.

Beneficium commendatum non vacat proprie per cessationem commendæ; sed vacat vt prius ante commendam, & perinde manet affectum, & reseruatum,ac manebat quando fuit commendatum.cons.28.de præb.nu.1.par.1.lib.3.pag.483.

Beneficium commendatum,per mortem,prout ante commendam vacabat,vacat.cõs.1.de constitut.nu.39.par.1.lib.1.pag.19.

Beneficia conferri solent à Sede Apost.omnibus petentibus,& ea vacare asserẽtibus:nec ipsa se immiscet litibus impetrãtium, quas reliquit iudicibus ordinarijs iure communi dirimendas.cons.3.de præb.num.2.par.1.lib.3.pag.411.

Beneficia conferri debent sine omni diminutione,nec à collatario põt exigi iramentũ quod non resignabit beneficiũ nisi libere in manib.Papæ,vel ordinarij,quod si collatio fiat cũ dicto pacto nõ resignandi,esset simonia.consil.

nia conſ.1.vt eccl.benef.num.1.& 2.par.1. lib.3.pag.498.

Beneficiũ conferens alicui,& ſimul ſignificans ſibi 20.ex fructibus ab eo ſoluenda,quę pro prædeceſſore expenderat,præſumetur in foro exteriori ſimoniacus, in foro conſcientiæ tamen non eſt,ſi vere accepit pro dictis expenſis,& præſertim ſi etiam ſine dictis 20. cotuliſſet.cõſ.7.de ſim.n.1.par.2.l.5.p.175.

Beneficia contrahentis matrimonium vacant ipſo iure.cõſ.8.de ren.n.1.par.1.l.1.p.1271.

Beneficium cum vnitur alteri, non mutat ſtatum;eiq.vt prius debet deſeruiri, retinetq. antiqua priuilegia, & exemptionem. conſ. 13.de reb.eccl.alien.lib.3.par.1.pag.518.

Beneficium curatum acceptans animo non inſeruiendi,ſed permutandi, vel relinquendi cum penſione,peccat:ſecus,&c.conſ. 16.de cler.non reſid.n.1.& 2.par.1.lib.3.pag.440.

Beneficiũ curatum,& ſimplex ; cui aliud curatũ ſit vnitum , poteſt quis in diuerſis eccleſiis habere.conſ.23.de præb.nu.1.& 4.par. 1.lib.3.pag.474.

Beneficium curatum habens tenetur reſidere, & per ſe curam exercere;niſi priuilegio,vel immemoriali conſuetudine inductum ſit,vt per alterum ſeruire ei neceſſario teneatur. conſ.21.de cler.non reſid num.4.5.& ſeq. par.1.lib.3.pag.446.

Beneficiũ curatum male adeptus,eo dimiſſo, aliud ſibi quęrat;ſed fructus perceptos reſtituat,niſi ex iuſta cauſa ſibi condonentur:q à Papa per Pœnitentiariã in foro conſcientiæ eſt impetrandum cũ reliquis,ſi indiget cõſ.24.de tẽp.ord.n.2.par.1.lib.1.pag.158.

Beneficium curatum. Vide verbo Curatum beneficium.

Beneficium datur propter officium.conſ.4 de cler.non reſid.n.4.par.1.lib.3.pag.427.

Beneficium de manu laici non dicitur capere capellanus ad nutũ patroni cõſtitutus. cõſ. 9.de offic.ord.nu.6.par.1.lib.1.pag.256.

Beneficio deſtituere. Vide verbo Deſtituere.

Beneficii deuolutionis adSedẽ Apoſt.ſpecies, ſiue modus ſi non narretur Papæ,cum vacat per deuolutum , prouiſio poſtea ſecuta eſt ſubreptitia,& non valet.conſ.11.de reſcrip. nu.1.& 2.par.1.lib.1.pag.72.

Beneficiorum diuiſio iure prohibita. ex cauſa fieri poteſt.conſ.1.de reſtit.ſpoliat. nu. 10. par.1.lib.2.pag.355.

Beneficia duo non requirentia reſidentiam, ſi alterũ non ſufficiat,etiam poſt Conc.Trid. abſq.vlla diſpenſatione iuſte retineri poſſunt;& cum ea etiam requirentia.conſil. 1. de conſtit.nu.39.par.1.lib.1.pag.19.

Beneficia duo poteſt quis habere, alterũ in titulum,alterum in commẽdam;nec per ceſſationem commendæ alteratur modus vacationis; quin vacet ; & remanet affectum, & reſeruatum beneficium vt prius; adeo vt prouiſio ordinarii,nõ det titulũ, nec coloratũ.conſ.28.de præb.n.1.par.1.lib.3 p.485.

Beneficia eccleſiaſtica ſine dote cõſiſtere nequeunt;quæ in quibuſcumq.bonis,etiã non ſpiritualibus conſtitui poteſt.conſ.8.de iur. patron.num.14.par.1.lib.3.pag.1050.

Beneficia eccleſiæ ſuæ conferre qui poteſt,pulſet etiam vacantia per ſuam promotionẽ, reſignationem,vel priuationem.conſ.18.de præb.nu.2.par.1.lib.3.pag.471.

Beneficiũ eccleſiaſticum,attento ſolo iure cõi, non poteſt (ei accedente Epiſcõpi auctoritate) inſtitui,niſi ſit perpetuũ,& à ſolo ſuperiore eccleſiaſtico cõferendum, ac talis cõditionis,q ab habento non poſſit ſine Epiſcopi licentia renunciari.conſ.8.de iur.patron.nu.8.& 16 par.1.lib.3.pag.1048.

Beneficium eccleſiaſticum debet eſſe perpetuum, & eccleſiaſtica auctoritate fundatũ ; nec ſufficit quod inſtituatur ab Epiſcõpo, ſi de priuatis bonis,vti à priuata perſona inſtituatur.conſ.7.de præb.n.1.p.1.lib.3.p.455.

Beneficium eccleſiaſticum eſſe (etiam ſi non ſit perpetuum) induci poteſt priuilegio Papæ;qui ſupra humanum ius eſt ; immo etiã immemoriali conſuetudine,quæ vim priuilegii habet.conſ.8.de iur.patr.nu.10.11.& 17.par.1.lib 3.pag.1048.

Beneficiũ eccleſiaſticũ non eſt illud,quod ſine Epiſcopi auctoritate repetitur inſtitutum, ſeu quod à ſola poteſtate laica ſine iudicis eccleſiaſtici interuentu poteſt auferri.conſ. 5.de præb.nn.1.par.1.lib.3 pag.453.

Beneficiũ eccleſiaſticum non poteſt erigi,ſine auctoritate eccleſ.ſine qua nihil,quod ſit ſacrum,ac religioſum,effici poteſt.conſ. 8.de iur.patr.nu.6.& 13.par.1.lib.3.pag. 1048.

Beneficiũ eo ſolo q monaſterio vnitum eſt,regulare nõ eſt,vnde nec vicariat' perpetuus. conſ.11.de ſtat mon.n.4.par.1.lib.3.p.1006

Beneficium etiam non ſufficiens victui honeſto obligat ad recitandas horas canonicas, contra Sotum.conſ.2, ne cleri. vel monach. nu.3.par.1.lib.3.pag.1117.

Beneficium,etiam ſimplex,ſeu præſtimonium ſufficiens obtinens,ſecundum ſimplex licite, & ſine peccato retinere non poteſt , niſi ex iuſta cauſa ſecum diſpenſetur: non tamen per alterius affectionem vacant.conſil.2.de vit.& honeſt.num.1.pag 419. & de ſtat.& qualit.conſ.1.num.2.lib.1.pag.182.

& de præb.conſ.11.nu.1.& conſ.13.nu.1.3. & 10.& conſ.17.nu.1.lib.3.pag.61.& de ſimon.conſ.79.nu.2.par.2.lib.5.pag.294.

Beneficia,& officia eccleſiæ, liberæ Papæ pote ſtati ſubſunt.conſ.1.de reſtit.ſpoliat.nu.12. par.1.lib.2.pag.356.

Beneficium, & omnia ſpiritualia concedi nequeunt alicui ea conditione,modo, vel pacto,vt aliquid temporale detur ẽt pauperibus,vel fabricę, ſine ſimoniaca labe.cõſ.18. de pœn.& remiſſ.nu.5.par.2.lib.5.pag.684.

Beneficium execrabilis poſtremo adeptũ, eſt Papæ reſeruatum.conſ.12.de reſcript.nu.2. par.1.lib.1.pag.78.

Beneficiorum fructus.Vide verbo Fructus.

Beneficium fundari non poteſt cum pacto, vt alter ſuum beneficium permutet cum iſto poſtquam fuerit erectum, & ſibi collatum; at ſub hac ſpe(modo ceſſet pactum) poteſt. conſ.8.de iur.patr.nu.19.20.& 21.par.2.li. 3.pag.1052.

Beneficiũ habens habitu, & non actu curatũ, ordinari infra annum non tenetur.conſ.13. de elect.nu.1.par.1.lib.1.pag.113.

Beneficia habere non valẽs propter cõſtitutio nem pœnalem,nõ eſt inhabilis ad pẽſiones. conſ.12.de reſcr nu.15.par.1.lib.1.pag.80.

Beneficij iam quæſiti mentio facienda eſt in impetratione beneficij quærendi. conſ.43. de homicid.nu.2.par.2.lib.5.pag.450.

Beneficii impetratio à Papa, vel eius Legato, ſine mẽtione beneficii prius obtẽti eſt ſubreptitia,ipſoque iure nulla;non autem collatio ab ordinario facta. conſil.48.de ſent. excom.nu.3.par.2.lib.5.pag.793.

Beneficium impetrans tenetur mentionem facere in impetratione de beneficijs iã queſitis:ſecus ſi non ſunt ſufficientia ad honeſtã ſuſtentationem.conſ.43.de homic.nu.2.& ſeq.par.2.lib.5.pag.450.

Beneficia impetrare quis licite poteſt ea ſpe, q̃ ea renunciando in alios, poterit inde aliquam vtilitatem, vel pẽſionem licite imponendam habere.conſ.15.de ſimo.num.4. par.2.lib.5.pag.191.

Beneficiorum impetratio poteſt fieri pro aliquo ſine eius mandato, & idem de priuilegiis,ac immunitatibus,ac de oĩbus litteris gratiæ.conſ.4.de reſcript.nu.4.& 5.& conſ. 2.nu.4.par.1.lib.1.pag.66.& conſ.3. nu.3.

Beneficii impetratio tacita cura illi annexa, valet.cõſ.1.de conſt.n.50.par.1.lib.1.p.24.

Beneficiũ impetrans expreſſo minori valore, impetrato poſtea *Perinde valere*, & expreſſo maiori,ac vero ſoluit partẽ annatæ, quã non ſoluit propter expreſſionem minoris valoris.conſ.29.de pœnit.& remiſſ.num.1. par.2.lib.5.pag.698.

Beneficium impetrans ea ſpe,quod illud renũciando aliis,poterit inde aliquã vtilitatem, vel penſionem licite imponendam habere,. non peccat,conſ.15.de ſimo.nu.4.par.2.lib 5.pag.191.

Beneficium in genere quid,& quid eccleſiaſticum.conſ.8.de iur.patron.nu.12.& 18.par. 1.lib.3.pag.1049.

Beneficium in manibus Papæ in fauorem à ſuo reſignatum, moriente reſignante antequã mandatarius præſtet conſenſum,quandocumque eum præſtet,per eius prouiſionẽ ſubſecutam ſit reſignatarii.conſ.7.de renũciat.nu.2.par.1.lib.1.pag.126.

Beneficii incapax, eſt etiã & penſionis,ſecundum ſtylum curiæ, niſi,&c.conſ.11. de tẽp. ord.nu.2.par.1.lib.1.pag.145.& de reſcrip. conſ.12.nu.15.

Beneficium incompatibile, licet per adeptionem ſecundi litigioſi non vacet, vacat tamen litigioſum per adeptionẽ alterius incompatibilis non litigioſi.conſ.14.de præb. nu.1.par.1.lib.3.pag.465.

Beneficium incompatibile per adeptionem alterius incompatibilis, ante obtentam illius poſſeſſionem pacificam,non vacat: ſecus ſi poſt poſſeſſionem.conſ.14.de præb.nu.1.& ſeq.& conſ.24.nu.1.& conſ.13.nu.1.& ſeq.

Beneficia incompatibilia ſimul obtinens ſine diſpenſatione, niſi infra ſtatutum tempus omnia dimittat,præter vltimoloco adeptũ, omnibus eſt priuatus: & illud tãtum collationi Papæ eſt reſeruatum; ac inhabilis ſit ad illa,& quæcumque alia obtinenda.conſ. 12.de reſcript.num.12.par.1.lib.1.pag.78.

Beneficia inferiora ſui epiſcopatus ordinarius poteſt vnire,diuidere,& de nouo creare,& extinguere. conſ.9.de offic.ordin.nu.1.par. 1.lib.1.pag.254.

Beneficiũ iuriſdictionẽ in foro fori habẽs, eſt dignitas.conſ.15.de præb.nu.1.par.1.lib.3. pag.466.

Beneficii iuſta,vel iniuſta receptio,retẽtio,& repetitio,talem fere fructuum receptionem & cætera arguit.conſ.18.de reb.eccl.alien. nu.6.par.1.lib.3.pag.519.

Beneficium laicus acceptare, & clericus fieri poteſt,etiam ſi prius non cogitarat,vt ex illius fructibus honeſte viuat; ſed præcipue propter Deum,& animo (dum illud tenet) ſubeundi onera debita. conſ.1.de præb.n.1. par.1.lib.3.pag.450.

Beneficium litigioſum,ſiue non litigioſum dimittens, quod credebat vacare per aſſecutionem

cionem ſecũdi incõpatibilis bona fide adepti, ſi poſtea detegat ſe ſecũdo non eſſe ſufficienter prouiſum, poteſt ad primũ redire. cõſ. 14. de præb. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 466.

Beneficium non dicitur vacare per extinctionem reſeruationis fructuum. vnde ei, cui ex priuilegio debentur fructus primi anni beneficiorum vacantium, ob prædictam extinctionem nihil debetur. conſ. 6. de verb. ſign. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 826.

Beneficia non perduntur ipſo iure, niſi in caſibus à iure requiſitis: ſed nec quis debet illis priuari, niſi ex magna & iuſta cauſa. cõſ. 8. de præb. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 458.

Beneficium non vacans vniri poteſt, etiam nõ vocato poſſeſſore. conſ. 1. de reſtit. ſpoliat. num. 11. par. 1. lib. 2 pag. 355.

Beneficio ob ſuperuenientem amentiã (etiam ſi ſit archidiaconatus) quis nõ eſt priuãdus: ſed durante amentia, à ſuperiore dandus coadiutor, ac etiam perpetuus cum futura ſucceſſione, auctoritate Papæ. conſ. 1. de cler. ægrot. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 491.

Beneficium obtenturus non eſt neceſſe vt habeat abſolutam voluntatem ſacros ordines ſuſcipiendi) etiam extante neceſſitate, vel vtilitate eccleſiæ) ſed cum iuſſus fuerit, aut beneficium dimittere. conſ. 1. de præb. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 451.

Beneficia omnia vniformia ſub eodem tecto ſunt incompatibilia quo ad vacationẽ ipſo iure, etiã ſi ſint ſimplicia, & duo canonicatus, & duæ præbendæ, ſiue penſiones eiuſdẽ ſpeciei, & idem de dignitatibus, perſonatibus, & officijs etiam diſſormibus. conſil. 24. de præb. num. 2. & 5. par. 1. lib. 3. pagina 476.

Beneficia omnia diſſormia etiam ſub eodẽ tecto, non ſunt incompatibilia, modo vtrique poſſit deſeruiri. conſ. 24. de præb. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag 477.

Beneficij onera, & ſtatuta in fundatione poſita implenda ſunt, niſi ſint legitime ſublata. cõſil. 1. de præſcrip. nu. 1. & 7. par. 1. lib. 2. pag. 389.

Beneficium parochiale. Vide verbo Curatum beneficium, & verbo Parochialis Eccleſia.

Beneficium per alterius ſimoniam ſcienter capiens, fructus reſtituat. conſ. 95. de ſimo. nu. 9. par. 2. lib. 5. pag. 317.

Beneficia per confidentiam reſignata vacant apud Sedem Apoſt. & ſunt reſeruata prouiſioni Papæ: vnde qui de illis ab ordinario prouidetur, non eſt tutus, nec poteſt fructus percipere. conſ. 50. de ſimo. nu. 2. 4. & 6. par. 2. lib. 5. pag. 249.

Beneficium per irregularitatem ſuperueniẽtem non perditur: & ideo irregularis poteſt vti fructibus ad ſui ſuſtentationẽ moderatam. at poſt irregularitatem obtentum, ipſo iure perditur cum fructibus. conſ. 7. de tẽp. ord. num. 2. & conſ. 10. nu. 2. pag. 142. & de reſcrip. conſ. 14. nu. 1. lib. 1. pag. 81. & de ſimo. conſ. 69. nu. 1. & conſ. 91. num. 2. & 6. & conſ. 40. num. 3. lib. 5. pag. 311. & de homicid. conſ. 42. nu. 1. pag. 449.

Beneficium per ſimoniam alienam ſe nolente admiſſam, non poteſt retineri, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi, ſi eſt dignitas, vel beneficium curatum. conſ. 91. de ſimo. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag. 312.

Beneficium per ſimoniam realem renunciatũ non acquiritur etiam ignoranti illam; quia eſt alienum, & vere non vacat: aliud videtur quando beneficiũ vere vacãs mihi ignoranti ſimoniace confertur. conſ. 21. de ſim. nu. 1. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 189. & conſil. 60. num. 3. pag. 198.

Beneficia permutare. Vide verbo Permutare.

Beneficium perpetuum cum conſenſu patroni ex iuſta cauſa reducere ad beneficium manuale Epiſcopum poſſe verius eſt; licet cõtrarium per iudicem fuerit declaratum: immo & poſſet ex toto ſupprimere. conſ. 2. de præſcrip. numero 1. & 3. par. 1. lib. 2. pagina 392.

Beneficia plura obtinendi iuſtam cauſam habens ex iure naturæ, & diuino, nõ poteſt ea ſine diſpenſatione iuris poſitiui id prohibẽtis tenere. conſ. 1. de conſt. nu. 40. par. 1. li. 1. pag. 19.

Beneficia plura, (modo nõ ſint curata, nec dignitates; & alterum illorũ non ſit ſufficiẽs) ſi adſit cõſuetudo immemorabilis vim priuilegii habens, poſſunt licite, etiam ſub eodem tecto retineri. conſ. 22. de præb. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 474.

Beneficia plura, etiam ſimplicia, iure cõmuni requirunt reſidentiam: conſuetudo tamẽ immemorabilis induxit cõtrarium in ſimplicibus, exceptis quæ ſtatuto, vel alio iure ſpeciali obligantur. conſ. 4. de cleric. non reſid. nu. 3. & 4. & conſil. 6. nu. 2. & de præb. conſ. 19. num. 1. & ſeq. lib. 3. par. 1. pag. 472. & de conſt. conſ. 1. nu. 39. & de ſimon. conſ. 97. nu. 6.

Beneficia plura obtinentes in titulum (cum vnum eis ſufficiat) ſine diſpenſatione, vel iuſta conſuetudine, vbique monere tenetur confeſſarius, quod eſt peccatum mortale; & idem de conferentibus. conſ. 1.

nde constit.nu.37.& 38.par.1.lib.1. pag. 18.
Beneficia plura personalem residentiam non requirentia, vsque ad competentem tãtum sustentationem licite conferri possunt; secus si excedant, possuntq. cogi beneficiarij, vt superflua resignent. cons. 10. de præb. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 459.
Beneficia plura residentiã requirẽtia, aliàs tñ iuste obtinẽs, bono vtetur cõsilio, si vno retento, alia (reseruatis sibi fructib. loco põsionis) resignet valenti onus residentiæ subire. cons. 15. de præb. nu. 7. par. 1. lib. 3. pag. 468
Beneficia plura simplicia habens, etiam cum curato, nullam incurrit censuram. cons. 1. de præb. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 473.
Beneficia plura tenendi iusta causa est circũstantia sufficiens ad tollendam deformitatem, quæ ex pluralitate oritur; & quẽnã sit illa. cons. 1. de constit. nu. 40. par. 1. lib. 1. pag. 19. & de præb. cons. 19. nu. 1. lib. 3. pag. 471.
Beneficium presbyterale accipiẽs, si sacerdos fieri non intendit, peccatũ autem infra annum nõ ordinatur, potest ad id cogi per priuationem fructuum, & vocis in capitulo. cõsil. 8. de præb. num. 1. 3. & 4. & consil. 5. nu. 2. lib. 3. par. 1. pag. 457.
Beneficij præsentatio. Vide verbo Præsẽtatio.
Beneficij primi simplicis sufficientis vacatio per adeptionem alterius nõ est inducta per Conc. Trid. sed ante prohibita, & peccatũ. cons. 13. de præb. nu. 5. & 6. par. 1. pag. 462.
Beneficium principaliter renuncians, vt detur digno, cum minus principali spe gratitudinis, etiã sine qua nõ fieret illa, non est simo. cons. 16. de simo. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 192.
Beneficium priuilegio Papæ potest simul esse regulare, & sæculare, ita vt conferri possit tam sæculari, quam regulari, & contra: & idem consuetudine immemoriali, quæ priuilegio Papę comparatur. cons. 8. de iur. patron. num. 17. par. 1. lib. 3. pag. 1051.
Beneficia prius impetrata exprimenda in impetratione posteriorist & si tacentur, gratia non valet. cons. 9. de consang. & affin. nu. 1. & 2. par. 2. lib. 4. pag. 103.
Beneficiũ proprie, non dicitur capellania, cuius capellanus ad nutũ patroni est amouibilis. cõs. 5. de præb. n. 2. par. 1. lib. 3. pag. 454.
Beneficiorum pro consecutione non licet dare pecunias, etiã ad augendos, vel conseruãdos fructus eorum. cons. 84. de sim. n. 3. par. 2. lib. 5. pag. 302.
Beneficij pro me obtenti gratia ita perfecta, vt reuocari nequeat, põsioni consentire, vel pale dare absq. conuentione licite possum. cons. 57. de simon. n. 3. par. 2. lib. 5. pag. 257.
Beneficia, quæ vocati, solebant *de pertica*, nullos habentia reditus, non sunt proprie beneficia, cum eis non competat definitio beneficij, quæ est ius percipiendi aliquos reditus ecclesiasticos. cons. 8. de iur. patr. nu. 17. & 18. par. 1. lib. 3. pag. 1051.
Beneficia quædam nullis aliis conferri quam gestantibus habitum regularem, & habentibus modum viuendi à communi separatum, & accedentem monachali, ex fundatione statui potest, & consuetudine immemoriali induci, ac per eam probari. cons. 16. de regul. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 735.
Beneficia quæsita, & non quærenda, de Episcopi licentia permutari possunt. consil. 43. de simo. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 234.
Beneficium qui bona fide sibi esse credit, licet non sit, eidẽ per interessentiã deseruiendo, distributiones; aliorũ autem fructuum partẽ illã, q̃ alii inseruiẽti necessario dedisset, lucratur. cõs. 90. de sim. n. 1. par. 2. lib. 5. p. 310
Beneficium quodlibet censetur sæculare, nisi probetur esse regulare ex fundatione, vel præscriptione 40. annorum. cons. 3. de præb. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 451.
Beneficia regularia fiũt sæcularia, si gubernẽtur à sæcularibus per 40. annos, & contra. cons. 13. de elect. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 114.
Beneficia regularia non possunt esse nisi congregationis regularis, & veræ religionis: nec obtineri nisi ab eius religiosis expresse, vel tacite professis. cons. 16. de regul. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 734.
Beneficia regularia omnia præter prælaturas conuentuales, seu capita conuentuum, iure communi sunt manualia. cons. 6. de fil. pres. nu. 6. par. 1. lib. 1. pag. 207.
Beneficium regulare. Vide verbo Regulare.
Beneficia renunciata in curia per procuratores, dicuntur vacare in ea; & beneficia vacantia in curia sunt reseruata Papæ. consil. 12. de renunciat. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 135.
Beneficium renunciare possum in manibus superioris, quo illud per eum conferatur alteri, qui simili modo renunciauit suum, vt mihi conferretur. cons. 8. de iur. patr. nu. 17. par. 1. lib. 3. pag. 1051.
Beneficium repetere volenti non sufficit possessio pacifica decennalis, etiam cum fama tituli canonici. consil. 4. de offic. ord. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 247.
Beneficium requirens residentiam obtinens, ad alia requirentia residentiam, etiam curata, obtinenda non efficitur inhabilis; sed per assecutionem secundi (si sint curata, dignitas, vel officium) vacat primum. Si vtraque

que non ſint talis qualitatis, non inducitur quidem vacatio ipſo iure; ſed ipſe tenetur, ac etiã poteſt cogi, vt alterum, q̃ malit, dimittat. cõſ. 25. de præb. n. 1. p. 1. lib. 3. p. 478
Beneficii reſignacio. Vide verbo, Reſignatio.
Beneficio ſeruiens nõ valide impetrato excuſatur à reſtitutione fructuum ob inopiam, & pro rata mercedis, quæ data fuiſſet Vicario ſeruiẽti. conſil. 2. de fil. presb. num. 5. par. 1. lib. 1. pag. 201.
Beneficium ſecundum impetrãs tenetur mentionem facere de primo, ſed non de cura, vel ordine annexo primo, licet hoc difficiliorem redderet principem; quia nullo iure præcipitur. conſil. 1. de conſtit. num. 50. par. 1. lib. 1. pag. 24.
Beneficium à quis reſignat in manibus ordinarij, præmiſſo pacto, vt conferatur tali, eſt ſimonia. conſ. 18. de ſimo. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 495.
Beneficium ſimplex ipſo iure vacat (etiam ſi ſit expectatiua) tantum per adeptionem alterius, ſi eſt vniforme, & ſub eodem tecto: vel ſi in eius fundatione ita eſt ſtatutum; vel eſt regulare, vel alias incompatibile. conſ. 13. de præb. nu. 1. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 462.
Beneficia ſimplicia ſub eodẽ tecto tũc demum cauſant incompatibilitatẽ, quãdo ſunt vniformia, alias non. Vnde parochus poteſt in ſua eccleſia obtinere ſimplex beneficium. conſ. 16. de præb. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 469.
Beneficium ſimplex perpetuum poteſt ordinarius ex iuſta cauſa de conſenſu patroni facere manuale amouibile ad nutum laicorũ patronorum; ita vt deſinat eſſe beneficium ab Epiſcopo conferendum. conſil. 9. de off. iud. ordin. num. 1. & 2. par. 1. lib. 1. pag. 254.
Beneficium ſimplex per alterius affectionẽ, quorum vtrumque requirit perſonalem reſidentiã, regulariter, nec de iure, nec ex diſ. poſitione ſacri Concil. vacat. conſil. 17. de præb. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 470.
Beneficia ſimplicia nõ sũt incõpatibilia Epiſcopatui, vt eſt Prępoſitura, quę eſt dignitas. conſ. 14. de elect. nu. 5. par. 1. lib. 1. pag. 115.
Beneficium ſimoniace à ſe obtentum, vel de ſuo conſenſu, nequit quis habere ſine diſpenſatione Papæ, etiam ſi ſit ſimplex. conſ. 91. de ſimon. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 312.
Beneficium ſine canonica inſtitutione, ſeu titulo retinens (etiam poſt longum tempus) peccare videtur. conſil. 4. de offic. ord. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 247.
Beneficia ſine diminutione conferenda. conſ. 1. vt eccl. benef. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 498.
Beneficium ſine ſpeciali mandato alieno nomine acceptare, non poteſt etiam procurator generalis, neq; perſona coniuncta. conſ. 2. de reſcript. nu. 1. & 3. par. 1. lib. 1. pag. 64.
Beneficium ſpirituale duplex, ſæculare, & regulare. conſil. 8. de iur. patron. num. 16. par. 1. lib. 3. pag. 1050.
Beneficium ſufficiens per alterius adeptionẽ ſi hodie vacat, etiam olim vacabat. conſ. 13. de præb num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 463.
Beneficia ſunt iura ſpiritualia, vel illis annexa, non antecedenter vt iuſpatronatus, ſed dependenter, & ſpirituale quid in recipiẽte requirunt, vt eorum ſit capax. conſ. 3. de immun. eccleſ. nu 1. par. 1. lib. 3. pag. 1111.
Beneficia ſunt iura percipiendi reditus eccleſiaſticos; & non ſolum ipſa, ſed etiam ipſa prædia eccleſiarum (quatenus talia) ſunt ſacra, & qui diripit ea, vel abſq; ſolemnitate eccleſiaſtica vſurpat, ſacrilegus eſt. conſ. 3. de immun. eccl. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1111.
Beneficium ſuum nullus beneficiarius poteſt diminuere, nec damno afficere. conſil. 14. de reb. eccl. alien. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 511.
Beneficium temporale, ſeu perſonatum inſtituens cum pacto, quod ad illud præſentabit reſignantem ſibi ſuum beneficium, eſt ſimoniacus. conſil. 11. de ſimo. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 183.
Beneficium tenue poſſidenti quædam officia laica licent. conſil. 3. de vit. & honeſt. cler. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 42.
Beneficium vacans ſine diminutione conferendum: ſed poteſt onerari, & poſtea conferri. conſil. 1. de reſtit. ſpoliat. num. 10. par. 1. lib. 2. pag. 355.
Beneficiorum vacatio ipſo iure non facile extendenda eſt ab vno caſu ad alium. conſ. 13. de præb. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 462.
Beneficij valor. Vide verbo Valor.
Beneficia, vel dignitates acquirẽtes ſimoniace, incurrunt pœnas extrauag. Pii V. ſecus de penſione. conſil. 93. de ſimo. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 315.
Beneficium vel ordines ſuſcipiens qua intentione eſſe debet. conſil. 1. de præb. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 405.
Beneficiorum, vel religionum non tollitur iuriſdictio criminalis prius, etiam excluſiue, ad Epiſcopos competens. conſil. 9. de priuil. num. 2. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 602.
Beneficia vniformia ſunt, quando ad vnum & idem officium ſunt inſtituta. conſil. 16. de præb. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 469.
Beneficia vniformia dicuntur illæ capellaniæ quæ ad eumdem finem, & ad eadem munc-

ra. vel ad vnam congregationem faciẽdam ſunt inſtitutæ; non erunt autem tales, ſi vna ſit inſtituta ad dicendam ſeparatim vnam Miſſam in vno altari, & alia ad aliud ſacrũ in alio altari. conſ. 16. de præb. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 469.

Beneficia vniformia non nomen, ſed munera & onera faciunt. conſil. 16. de præb. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 469.

Beneficia vniformia ſub eodẽ tecto ſunt quidem adeo incompatibilia, vt per affectionem ſecundi vacet primum; ſecus tamen eſt de difformibus; immo & per affectionem parochialis non vacat aliud ſimplex, quod quis in ea prius obtinebat; immo & poteſt vtraque ex conſuetudine, & diſpenſatione Epiſcopi retinere, niſi obſtet conſuetudo contraria per 40. annos ibidem præſcripta. conſ. 18. de præb. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 471, & conſ. 16. nu. 2.

Beneficium vnitum. Vide verbo Vnitum, & verbum Vnio.

Beneplacitum Papæ. Vide verbo Papæ.

Beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, ſub cuius reſeruatione ſit alienatio rei eccleſiaſticæ, facit actum conditionalem, & excuſat à pœna; modo ante illud obtentum non procedatur ad executionem illius. conſ. 1. de reb. eccleſ. alienan. numer. 1. par. 1. lib. 3. pagina 499.

Bigamia iuris tantum humani inuentum. conſil. 3. de iis quæ vi. num. 15. par. 1. lib. 1. pag. 303.

Bigamia triplex, & quid vnaquæque. conſ. 1. de bigam. nu. 1. & 4. par. 1. lib. 1. pag. 222.

Bigamiæ interpretatiuæ tres ſpecies. conſil. 1. de bigam. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 222.

Bigamiã contrahit matrimonium contrahẽs, & conſummans cum corrupta; & ſi ordinetur, eſt male ordinatus. conſ. 12. de conuerſ. coniug. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 861.

Bigamiæ, & non trigamiæ ius meminit. conſ. 2. de bigam. non ord. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 224.

Bigamiæ impedimentum vt contrahatur. conſil. 3. de corpor. vitiat. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 218.

Bigamus eſt, bigamia videlicet ſimilitudinaria, contrahens matrimonium, etiã inualide per votum ſolemne religionis, vel ſacri ordinis, quo quis contrahit matrimonium ſpirituale cum Chriſto. conſil. 1. de bigam. non ord. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 222.

Bigamo male & nulliter cõfertur beneficium: & qui illum ordinat, peccat, & poſſet iuſtè priuari omni poteſtate ordinandi, ac etiam perpetuo deponi, ſed ipſo iure non eſt priuatus. nec perpetuo, immo ſecundum rigorem nec ad annum; licet æquius videatur, vt ad annum ſit ſuſpenſus à collatione ordinis, quẽ contulit, extendendo alios canones ad hunc caſum nu. 1. 2. & ſeq. conſil. 4. de bigam. non ord. par. 1. lib. 1. pag. 226.

Bigamus eſt corruptam ducens; & ſine Papæ ſpenſatione nequit ordinari, nec ordinatus ſine ea licite miniſtrare. conſil. 11. de conuerſ. coniug. num. 3. & 5. par. 1. lib. 3. pagina 860.

Bigamus, & non trigamus eſt, qui cum virgine, & cum corrupta ſucceſſiue contrahit. conſ. 2. de bigam. non ord. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 224.

Bigamus eſt, etiam ſemel cum corrupta contrahens, ſed interpretatiue & improprie. conſil. 2. de bigam. non ord. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 224.

Bigamus non eſt laicus nulliter cum corrupta contrahens, contra Butrium, nec clericus minorum ordinum, quia nulla ex omnibus tribus ſpeciebus irregularitatis eis competit. conſ. 1. de bigam. non ord. n. 1. 2. & 5. par. 1. lib. 1. pag. 222.

Bigamus nullo modo dici poteſt, qui cum vnica & virgine ob impotentiam nulliter contraxit. conſ. 3. de corp. vitiat. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 218.

Bigamus, relicta vxore adultera, poteſt vt laicus religionem ingredi, ſed nõ vt clericus, niſi ſecum Papa diſpenſet; cum ad hanc irregularitatem non ſe extendant (vt creditur) regularium priuilegia. conſ. 8. de cõuer. coniug. numero 2. & 4. par. 1. lib. 3. pagina 837.

Blaſphemans S. Petrum & oẽs Apoſtolos, duas ſimul perpetrat blaſphemias. conſil. 14. de pœnit. & remiſſ. num. 9. par. 2. lib. 5. pagina 676.

Blaſphemia, eſt caſus ſolitus per Epiſcopos reſeruari iure tamẽ communi eis nõ reſeruatur. cõſ. 18. de pœnit. & remiſſ. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 684.

Blaſphemia in dicẽdo, hæreſis in credẽdo cõfitit. cõſ. 8. de hæret. nu. 6. par. 2. lib. 5. pag. 373.

Blaſphemiæ peccatum, optimum quidem eſt extirpare; ſed omiſſa via edictorum præcipientiũ reuelationem, ſatius videtur à via inquiſitionis generalis ad inquiſitionẽ particularẽ contra culpabiles repertos deſcẽdere. cõſ. 11. de offic. iud. iud. ord. nu. 1. & 5. par. 1. lib. 1. pag. 259.

Blaſphemiæ vitium poteſt Epiſcopus punire, infor-

informando ſe per viſitationem,& inquiſitionem generalem,& poſtea per ſpecialem procedere contra culpabiles. conſil. 10. de offi c.iud.ordin.nu.4.par.1.lib.1.pag.258.

Bona certa ſunt incertis meliora;ſed hoc,ſi cętera ſint paria. conſil.38.de voto. num.20.& 22.par.1. lib.3.pag.949.

Bona clerici patrimonialia non gaudent priuilegio bonorum eccleſiæ, niſi in caſibus in iure expreſſis, vel ad illorum titulum loco beneficij ſit ordinatus.conſ.5.de immunit. eccl.num.1.par.1.lib.3.pag.1114.

Bona clericorum morientium in Vrbe exiſtētium in ea,vel intra decē milliaria, nō pertinent ad Cameram,ſiue moriantur teſtati, ſiue inteſtati. conſil.6.de donation num. 9. par.1.lib.3.pag 631.

Bona conſtante matrimonio quæſita ſunt mariti,niſi aliud conſuetudine,vel ſtatuto caueatur.conſil 1.de donat. int. vir.& vxo.nu. 2.& 3.par.2.lib.4.pag.149.

Bona donata tam à laicis, quam clericis, Minoribus de obſeruantia,Sedi Apoſt. (ſi ſint iuſte donata) acquiruntur,alias non. conſ. 86.de reg.num. 1.par. 1.lib. 3.pag 839.

Bona Eccleſiaſtica non perduntur per minorem præſcriptionem quam 40.annorum; & congregatio religioſorum non ante perdit primum locum, & bona, licet alio migret. conſ.9.de maior.& obed.num.4.par.1.lib.1. pag.274.

Bona eccleſiaſtica poſtquam à clericis in aliā perſonam fuerunt legitime translata, tunc effecta profana laicæ poterunt ſubiacere teſtati. conſ.3.de immunit.eccleſ.nu.3.par. 1.lib.3.pag.1111.

Bona Eccleſiæ male alienans Prælatus, non amittit ius petendi fructus, & quietandi de eis:quia poteſt(immo tenetur)ea recuperare pro ſua & pauperū ſuſtentatione,cui non poteſt renunciare.conſ.3.de reb.eccl.alien. nu.5.& 6.par.1.lib.3.pag.501.

Bonorum Eccleſiaſticorum Chriſtus eſt verus dominus,Papa tantum diſpēſator; cui illorum adminiſtratio ita eſt reſeruata, vt de illis laicus princeps nequeat ſe intromittere.conſ.3.de immun.eccl. nu.3.par.1.lib.3. pag.1111.

Bonorum iam confiſcatorum ob hæreſim, apprehenſionem, & occupationem per fiſcū, debet præcedere ſententia declaratoria per iudicem eccleſiaſticum, etiam ſi conſtet de hæreſi notorie.conſ.20.de hæret.nu.4. 6.& 8.par.2.lib.5.pag.395.

Bonæ fidei poſſeſſor. Vide verbo Poſſeſſor bonæ fidei.

Bona hæreticorum. Vide verbo Hęreticorum bona.

Bona mariti,& vxoris in Luſitania ex conſuetudine,non ſolum lucra,ſed alia omnia bona ſunt communia. conſil.5.de voto num.5. par.1.lib.3.pag.911.

Bona morientis ante profeſſionem non ſiunt monaſterij.conſil.9.de ſucceſſ.ab inteſt.nu. 1.par.1.lib.3.pag.684.

Bona ſua nemo tenetur relinquere, tam ſpiritualia,quam corporalia,ob ſcandalum Phariſæorum. conſil.9.de ijs,quæ vi met.nu.12. par.1.lib.1.pag.316.

Bona non habere,vel debere quantum illa valent,paria ſunt,cum debitum eſt contractū ante bona quæſita,& debet ſolui de illis,nō autem ſi poſt. & in eis bonis contineantur alia iura.conſ.18.de temp.ord.nu.2.par. 1. lib.1.pag.152.

Bona pertinētia ad vnam Eccleſiam nō debēt cedere illis, qui alijs Eccleſiis inſeruiunt. conſ.15.de reb.eccl.alien.nu.6.par.1.lib.3. pag.514.

Bona propria vinculo, vel oneri perpetuo, vel temporali,ac etiam ſpirituali, vel pio (ſine tamen alterius præiudicio)ſubijcere quilibet poteſt,tam per contractum inter vivos, quam in vltima voluntate, etiam ſine Epiſcopi auctoritate. conſ.8.de iur.patr.n.4.& 5.par.1.lib.3.pag.1047.

Bona quæſita ab apoſtata Cameræ Apoſtolicę debentur.conſ. 17.de ſtat.monac.nu.1. par. 1.lib.3.pag.1020.

Bona regularium extra clauſtra viuentium ad Cameram ſpectant.conſil.6.de donat.nu.3. & 14.par.1.lib. 3.pag.611.

Bona rei criminis ab vxore occultata fiſco debentur.conſil.8.de donat.nu.5.par.1. lib.3. pag.636.

Bona ſua iactare nemo præſumitur, ita vt reputari debeat imprudēs,& omnino ſtultus. conſil.10.de ſimon.num.11.par.2.lib.5.pag. 182.& conſ.9.nu.3.

Bona tantum illa dicuntur à moriente relicta, quæ deducto ære alieno ſuperſunt,& in illis tantum(ſi ſit beneficiarius)Camera Apoſtolica ratione ſpoliorum ſuccedit.conſ.7. de ſolut.nu.5.& 13.par.1.lib.3.pag.612.

Bonorum tres gradus ſunt,vitæ,famę,& fortunæ.quorum priorum nō tenemur iacturam facere,vt reſtituantur poſteriora.conſ.2.de reſtit.ſpoliat. numer.2. par.1. lib.2. pagina 358.

Bona vinculata tūc ad proximiorem vinculantis, & non vltimi poſſeſſoris tranſeunt, quando teſtator dixit vt bona tranſirent ad proxi-

proximiorem, alias secus. cõs. 12. de testam. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 668.

Bonitas sua nemini nocere, nec malitia prodesse debet. cons. 6. de stat. monach. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 992.

Bonus quilibet præsumitur, donec probetur contrarium. consil. 31. de vsur. nu. 10. par. 2. lib. 5. pag. 543.

Brachij sæcularis inuocatio est remedium iuridicum, & iuxta sacrorum canonum decreta & in commissionibus Papæ vsitatum. cons. 55. de sent. excom. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 807.

Breuiarij ante 200. annos habens non potest, etiam nouo Romano vtẽs omittere in choro, nisi accedat cõsensus Episcopi, seu prælati, & capituli, secus extra chorum. consil. 15. de celebrat. miss. num. 1. par. 1. lib. 3 pag. 1086. & consil. 5. nu. 1. & seq.

Bulla Cœnę, & omnia contenta in ea spiritualia. cons. 1. de foro comp. num. 9. par. 1. lib. 2. pag. 335.

Bulla Cœnæ excommunicans sequestrantem fructus beneficiorum ecclesiasticorum, non ligat laicum, qui per iudicem laicum facit apud laicũ sequestrari fructus ad clericum spectantes ratione beneficiorum ecclesiasticorum, nec illum qui id procurat, aut consulit, aut mandat. cons. 42. de sent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 782.

Bulla Cœnæ in laicos, ratione peccati, cuius censura ad Papam pertinet, pro bono publico fertur. consil. 1. de for. compet. num. 15. & 17. par. 1. lib. 2 pag. 338.

Bullam Cœnæ, aliasque Papales supprimentes, vel publicari prohibentes, non absoluendi, nisi iustam causam afferant. consil. 1. de constit. num. 55. par. 1. lib. 1. pag. 26.

Bulla Cœnę Domini ne publicetur in suo Regno Rex Galliæ, eiusve Parlamentum prohibere iure non potest: quia hoc esset ecclesiasticis sibi non subditis sine iurisdictione præcipere, & de re spirituali, ad quam non se extendit laica potestas iudicare: & licet dicta bulla feratur cõtra laicos Regi subditos, tamẽ cum respiciat spiritualia, seu eis annexa, ac materiã peccati, quo ad ea prædicti simul cum Rege ecclesiasticæ subsunt potestati. consil. 1. de for. compet. nu. 1. 2. 9. 10. 11. 15. par. 1. lib. 2 pag. 331.

Bulla contra stylum curiæ expedita ad Cancellariam, instante parte, remittenda. cons. 38. de homicid. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 445.

Bulla Cruciatæ, & alia Iobelæa, non tribuunt facultatem liberandi ab irregularitate. consil. 7. de temp. ord. nu. 2. par. 2. lib. 1. pag. 140.

Bullas Papæ ad eos transmissas prælati omittentes publicare in suis terris, peccant, & subditi excusantur. Si non mittantur, vtriq. excusantur. consil. 1. de constit. nu. 32. par. 1. lib. 1. pag. 16.

Bullas Papæ non ligantes aliquas prouincias, non tenetur docere doctor, nec monere; vel saltem doceat rationem, qua non ligant; & confessarius absoluat (etiam si ipse dubiter) nitentem probabili ratione. cons. 1. de constitut. nu. 36. & 37. par. 1. lib. 1. pag. 18.

Bullis Papæ ex ignorantia contrauenientem potest confessarius absoluere (præsertim si non speretur emendatio) nec tenetur monere, cum eius non sit illas publicare. cons. 1. de constitut. num. 34. par. 1. lib. 1. pag. 17

Bullæ Bonifacii I. de sepult. intellectus, quòd vim habeat tantum in terris Christianorum. consi. 10. de sepult. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 697.

Bulla Bonifa. VIII. innouata a Greg. XIII. quo ad obligationem denunciandi delinquentes, non est vsu recepta. consi. 10. de sent. excom. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 733.

Bulla Bonifac. VIII. innouata à Gregor. XIII. de Datis, & promissis, ad hoc vt locum sibi vendicet, duo requiruntur, & sufficiunt; videlicet, quod vbicumq. detur, vel promittatur pro gratia in curia Papæ obtinenda; & quod illa spectet ad Papam ratione Papatus, & potestatis Ecclesiasticæ. consil. 16. de sentent. excom. num. 1. par. 2. lib. 5. pagina 739.

Bullæ Bonif. VIII. innouatæ à Greg. XIII. intellectus est vt comprehendat etiam Cardinales, & promissiones, donationesque, quæ etiam Sede plena fiunt ad obtinenda suffragia Sede vacante, pro Pontificatu. consil. 17. de sent. excomm num. 9. par. 2. lib. 5. pagina 743.

Bullæ Bonifac. VIII. renouatæ à Gregor. XIII. de dat. & promiss. intellectus, de alias prohibitis iure diuino, & humano. consil. 10. de senten. excomm. num. 9. par. 2. lib. 5. pagina 732.

Bulla Greg. XIII. contra extrahentes, vel emẽtes granum vltra proprium vsum, nõ habet excommunicationis latæ sententiæ pœnã, nisi eius officiales ipsi illam in suis proclamatibus addiderint. cons. 18. de senten. excom. nu. 5. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 745.

Bulla Gregorij XIII. contra receptatores bannitorum lata ligat etiam clericos eis fauentes extra casum confessionis, & alios in quibus iure naturali vel diuino eos iuuare tenentur: nemini autem præcipit vt bannitos denunciet

denuntient.conſ.4.ne cler.vel monach.nu.1.& 2.par.1.lib.3.pag.1119.
Bullæ Greg.XIII.contra bannitorum receptatores, & fautores, verba intelligẽda iuridice, id eſt, ſecundum mentem eam ferentis, & finem bullæ.conſ.23.de ſent. excom. nu.9.par.2.lib.5.pag.754.
Bulla Iulij III. quæ limitat alias eiuſdem in terris,vbi collectores poni non conſueuerunt, fauorabilis. conſil.4.de ſucceſſ. ab inteſt.num.1.par.1.lib.3.pag.679.
Bullæ Iulij III.& Pauli IIII.intellectus:clericis de quæſitis illicite teſtari vetatur. conſ.3.de teſtam.num.7.par.1.lib.3.pag.646.
Bulla Iulii III. qua ſtatutum eſt, ne debita, nec legata pia facta à beneficiario tempore infirmitatis ſoluantur ex fructibus nondum exactis,ſubdura viſa fuit; nec habet locum vbi non pluſquam ſemel collector ſpoliorũ fuit deputatus. conſ.4. de ſucceſſ. ab inteſt. nu.1.& 3.par.1.lib.3.pag.679.
Bullæ Martini V.(ad euitanda)intellectum de excommunicatis,denuntiatis tãtum,& notoriis percuſſoribus clericorum.conſil.1.de conſtit.num.60.par.1.lib.1.pag.27.
Bullę Pauli IIII.& Pii V.intellectus cõtra apoſtatas.conſ.1.de apoſt.nu.6.par.2.lib.5.pag.406.
Bullæ Pii V. annullantis pacta tollentia facultatem redimendi cenſum intellectus. conſ.12.de empt.& vendit.nu.3.par.1.lib.3.pag.567.
Bulla Pii V.contra ſimoniacos lata inhabilitãs ſimoniace acquirẽtes beneficia,& dignitates,non ligat acquirentes penſionem,nec etiam eos quibus ignorantibus facto tertii ſimoniace eſt aliquid acquiſitum.conſ.93.de ſimon.nu.1.par.2.lib.5.pag.315.
Bullæ(cum primum)Pii V.contra ſimoniacos latæ intellectus,quod non habeat locum in beneficiis antea adeptis, nec liget in conſcientia ante ſententiam.conſil.92.de ſim. nu.1.& 2.par.2.lib.5.pag.313.
Bulla Pii V. contra tranſlatos, intelligitur de tranſlatis virtute priuilegiorum contra ius commune.conſil.88.de reg.nu.1.par.1.li.3.pag.841.
Bulla Pii V.de cenſu via emptionis conſtituto intelligenda.conſil.1.de donat.nu.2.par.1.lib.3.pag.619.
Bulla Pii V.de cenſibus in hoc rigoroſa.conſ.13.de empt.& vend.nu.2.par.1. lib.3.pag.568.
Bulla Pii V.de confidentiis non omnem intentionem reſignantis damnat, ſed tantum illicitam; modo ceſſet omnis etiam tacita conuentiõ.conſ.15.de ſimon.nu.2.& 4.par.2.lib.5.pag.191.
Bullæ Pii V. de electione ſuperiorum Minorũ pœnæ.conſil.20.de ſent.excom.nu.1.par.2.lib.5.pag.747.
Bulla Pii V. de geſtantibus habitum religionum,&c.vt intelligenda.conſ.40. de regul nu.1.& 6.par.1.lib.3.pag.773.
Bulla Pii V.de public.reſign. in hoc correcta. conſil.36.de ſimon.num.5.par.2.lib.5.pag.219.
Bulla Pii V. de ſpoliis non tollit ius beneficiariis,donandi ad pia, dum viuunt, etiam ad cultum diuinum deſtinata. conſil.2. de donat.nu.1.par.1.lib.3.pag.620.
Bullæ Pii V.de viſitation.intellectus de chatatiuo ſubſidio eam locali, quam perſonali, & ne excedat procurationem pro viſitatione debitam.conſil.5,de cenſib. nu.1. par.1. lib.3.pag.1058.
Bullæ Pii V. Durũ, & Conc.Trid.ſeſſ.24.c.4. de reform.intellectus, quo ad moderationẽ donationum in receptione canonicarum; ſcilicet quo ad præſumptionem in foro exteriori,& quod indigent declaratione Pontif.conſil.84.de ſimon.num.14.par.2.lib.5. pag.304.
Bulla Pii V.editâ anno 1567. de ſpoliis, non agit de omnibus vaſis argenteis, ſed ſolum de deſtinatis ad cultum diuinũ, quæ beneficiarii tempore mortis relinquunt: vnde non prohibentur ea inter viuos ad pia opera donare.conſ.2.de donat.nu.1.par.1.li.3. pag.620.
Bullæ Pii IV.intellectus ſuper facultate teſtandi clericis conceſſa, etiam de illicite acquiſitis. i.per negotiationẽ contra leges iuſtitiæ ſpecialis,& contra canones,ſcilicet iuſtitiam ſpecialem continentes. conſil.3. de teſtam.num.7.par.1.lib.3.pag.646.
Bulla Pii V.pœnam à iure latã contra fauentes hæreticis eis credendo, extẽdit ad fautores hæreticorum,officium Inquiſitionis,vel illius executionem impediendo,etiam indirecte.conſ.3.de renunc.n.4.par.1.lib.1.pag.121.
Bulla Pii V.reuocans facultates cõceſſas recipiendi alienos religioſos, & iubens ſic receptos ad ſuos redire,non ligat ſic receptum, ſi poſtea delegati Apoſtolici ex cauſa iuſſerunt vt in ſecunda maneat; quia non dicitur iam receptus,ſeu retẽtus vigore priuilegiorum, ſed ex ſpeciali delegatione Apoſt. conſil.59.de regu.num.1.par.1.lib. 3. pag.802.
Bulla Pii V.reuocans priuilegia conceſſa clericis

ticis diſponendi in fauorem illegitimorum declaratur. conſil.4.de teſtam. num.1.par. 1.lib.3.pag.650.

Bulla Pauli IV.aduerſus ambiętes Papatum, non ſolum comprehendit de tractatu pro tempore quo adhuc viuit Papa, ſed etiam de tractatu pro tempore quo vacabit, exequendo.conſil.17.de ſent.excom.nu.4.& 6 par.2.lib.5.pag.742.

Bullarum plumbatores nec ſunt religioſi, nec religioni ſubduntur, immo remanent puri laici, liberi (etiam ad effectum matrimonium contrahendi)vt prius, & de ſuis diſponendi,niſi aliter habeant in ſtatutis.cõſ. 9.de reg.num.5.par.1.lib.3.pag.718.

Bullarum plumbatores, quibus Pont. in collatione officij dabat habitum ordinis Ciſtertienſ. vocando conuerſos Ciſtertien. ob hoc (cum aliud non promittant,vel faciant)non efficiuntur vere religioſi. conſil. 9.de reg.num 1.& 3.par.1 lib.3.pag.718.

Bullæ Romæ publicatæ eos ligant, qui ſciunt eas publicatas.conſ.1. de conſtit. num.33. par.1.lib.1.pag.17.

C

Cadauera à ſepultura nõ eccleſiaſtica extrahere,& deportare licet.conſil.10.de ſepult.num.6.par.1.lib.3.pag.697.

Cadauera de licentia ſæcularis principis, ad alios,quam ſepeliendi fines,ſcindere licet. conſil.10.de ſepult.num.6.par.1.lib.3.pag. 697.

Cadauera laniare, vel exenterare præſumẽs, vt de loco ad locum inter Chriſtianõs portet,excommunicatur per extrauag.1.de ſepult.cum mandantibus;etiam ſolum attentans,vel pertractãs,vel pertractari faciens; non tamen Prior aſſignans locum ad id faciendum, etiam eo præſente, ignorans dictam pęnam,& bona fide faciens.conſil.10. de ſepult.num.3.4.& 5. par.1.lib.3.pagina 695.

Cadauer transferens, an teneatur gabellam pro illo ſoluere,poſſitve illam fraudare, nõ eſt ita clarum; poſſet tamen Pontifex id ſolo verbo concedere, & ſic transferens eſſet tutus in conſcientia.conſil.8.de ſepult. nu. 1.par.1.lib.3.pag.692.

Cadauer vt licite trãsferatur,conſilium.conſ. 8.de ſepult.nu.1.par.1.lib.3.pag.692.

Calice, & alio vaſe conſecrato in neceſſitate ad bibendum vti poſſumus.conſi.38.de voto.nu.16.par.1.lib.3.pag.646.

Cambium de vno ad eundẽ locum cũ auctario illicitum.conſil.31.de vſuris.num.1.par.2. lib.5.pag.541.

Cambiorum & recambiorum intereſſe vt ſoluatur à debitore ad tot pro cẽtum creditor non poteſt ſtipulari,ſaltem in foro exteriori.conſil.7.de vſuris.nu.1.par.2.lib.5.pag. 486.

Cambia fieri poſſunt pro ſecundis nundinis, dummodo non maiori lucro,quam pro primis.conſ.30.de vſur.nu.1.par.2.lib.5. pag. 526.

Cambiorum futurorum intereſſe non poteſt poſt bullam Pii V.certificari,nec ſuper eis paciſci vt finito primo incipiat currere ſecundum,nec vt pecunia reſtituatur in loco, in quo accipitur pecunia cambio. conſil.7. de vſur.nu.1.par.2.lib.5.pag.486.

Cambio minuto quod lucratur œconomus,dũ pecuniam argenteam, quam à domino expendendam accipit,in æream cõuertit,reſtituere non tenetur domino,qui ex hoc dãnum non patitur. conſil.8.de iniur.& dam. dat.num.2.par.2.lib.5.pag.637.

Cambium accipiens de mandato procuratoris Romæ, vbi debet pecunias expendere pro Hiſpania,ſi ipſas cambio à ſeipſo accipiat, tantum accipere poteſt,quantum ei cãpſor daret, ſi dicti mandatarii pecunias Romæ exiſtentes in Hiſpaniam per cambiũ traiiceret.conſ.32.de vſur.nu.1.3.4.7.& 8.par. 2.lib.5.pag.544.

Cambium per litteras licitũ eſt, quatuor cõcurrẽtibus:1. quod ſit æqualitas inter pecuniam quę datur,& accipiendam:2.ne campſor accipiat à cãpſario plus iuſta mercede debita pro cambio:3.quod credatur cãpſarium velle & poſſe ſaltẽ per alterum ſatisfacere litteris cãbii in loco pro quo ſunt datæ:4.quod locus, pro quo datur,multum diſtet à loco in quo fit cambium.conſ.31.de vſur.nu.4.par.2.lib.5.pag.542.

Cambium per minutum,cuilibet licitum,etiã ei qui non eſt campſor ex officio.conſ.1.de empt.num.1.par.1.lib.3.pag.534.

Cambium,quod vocatur,*Al recapitare*,ſuper dantem,etſi videatur vſurarium,vel ficcũ, re vera licitum eſt;quia vna,& eadem perſona plures repræſentat; & ſic reſpectu diuerſæ repręſentationis ſecum contrahit ſimul,& diſtrahit.conſ.31.de vſur. nu.1.4.5. 6.7.par.2.lib.5.pag.541.

Cambia ſi non ſoluantur in primis nundinis, cum debito lucro, & ſorte principali, poteſt fieri recambium pro ſecundis, donec omnia ſoluantur.conſil.30.de vſur.num. 2. par.2.lib.5.pag.527.

Digitized by Google

Camera succedens in spoliis beneficiarii,quę sūt bona,de quibus ille poterat disponere, tenetur stare eius dispositioni, & soluere debita eius,quamuis non fuerint facta pro necessitate Ecclesiæ.consil.7.de solut.num. 14. par.1.lib.3.pag.615.

Campsores possunt creditores,& debitores fieri,diuerso tamen respectu.cons.31. de vsur. num.7.par.2.lib.5.pag.543.

Cancellaria Apost. officiales, videntur facere vnum corpus,siue collegium, quod est idē semper,licet mutentur aliqui particulares. consil.10.de iniur.& dam.dar.num.7.par.2. lib.5.pag.648.

Cancellariæ regulæ. Vide verbo Regulę Cancellariæ.

Canones concedētes Episcopis,vt possint habere vnum,aut duos canonicorum in seruitio suo absque admissione fructuū,non censentur tolli per statutum iuratum, & cōfirmatum à Sede Apostolica, vt nullus Canonicorum percipiat fructus in absentia. cōs. 1.de cleric.non resid.nu.3.par.1. lib.3.pag. 324.

Canones de iurisdictione ordinaria disponentes omnem ordinariam includunt. cons. 9. de priuil.nu.1.par.2.lib.5.pag.601.

Canoni,& legi dubiæ contraueniens, & errās circa subtilitates iuris,non peccat mortaliter.cons.49.de sent.excom.num.3. par.2. lib.5.pag.798.

Canon exorbitans à iure non est extendēdus ad ea, quæ non comprehenduntur sub eius verbis.cons.44.de tempor.ordin. nu.5. par. 1.lib.1.pag.179.

Canonis indefinita locutio vel legis intendentis tradere regulam,æquipollet vniuersali.consil.2.de clandest.desponſ.nu.5.par. 2.lib.4.pag.44.

Canones noui recepti,& non abrogati,necessario seruandi.cons.1.de constit.nu.42.par. 1.lib.1.pag 11.

Canonica purgatio. Vide verbo Purgatio.

Canonicatus,etiam si requirat personalem residentiam,est beneficium simplex,non duplex,nec dignitas,nec personatus. cons.97. de simon.num.6.par.2.lib.5.pag.321.

Canonicatum secundum optans liber est ab obligatione qua per iudicialem concordiā initam occasione primi dimissi tenebatur. consil.3.de solution.num.3.par.1.lib.3. pag. 603.

Canonicatus in cathedrali est beneficiū simplex, nō autem de numero dignitatum, vel personatuum,de quibus in c.de multa. Illum tamen habens æquiparatur constituto in dignitate quo ad effectum vt possit esse delegatus Papæ.consil.11.de iniur.& dam. dat. num.1.par.2. lib.5.pag.648. & de sim. consil.97.num.6.

Canonicatus,& dignitas iure communi in eadem Ecclesia ab eodem possunt obtineri. consil.21.de præben.nu.1.par.1.lib.3. pag. 473.

Canonicatus post Conc.Trid.residere cogit. consil.12.de cleric.non residen.nu.2.par.1. lib.3.pag.437.

Canonicatus (qui est simplex beneficiū) cum de consuetudine non requirit residentiam, potest cum dignitate alterius Ecclesiæ, vbi Conc.non est receptum, retineri.cons.24. de præben.num.3.par.1.lib 3.pag.477.

Canonicus à residentia absens vltra tres menses est priuandus per Concilium fructibus suæ præbendæ,quam pęnā,nec Episcopus, nec Legatus potest ei remittere: canonicus tamen donec condemnetur,non tenetur illos fructus restituere.consil.3.de cleric.non resid.nu.1.& 2.par.1.lib.3.pag.425.

Canonicus dignior collegialiter congregatus alios præcedit.consil. 4. de maior. & obed. nu.4.par.1.lib.1.pag.265.

Canonici Ecclesiarum suarum causa absentes residere censentur; valetque consuetudo, quòd tales etiam distributiones habeant. consil.8.de cleric.non residen. nu.4.par.1. lib.3.pag.431.& consil.11.num.10.

Canonici eligentes indignum ad Episcopatum contra formam cap.cū in cunctis.5.fin. de elect.priuantur iure eligendi.cons. 2. de renunciat.nu.6.par.1.lib.1.pag.119.

Canonicus quādo, & vbi teneatur facere professionē fidei.Vide verbo Fidei professio.

Canonicus factus Archidiaconus, vel aliam obtinens dignitatem, præcedit illum prius factum canonicum.consil.5.de maior.& obed.nu.9.par.1.lib.1.pag.168.

Canonici horas extra chorum recitantes non satisfaciunt,nisi adsit causa excusans. cons. 13.de celebrat.miss.num.1.& 4.par.1.lib.3. pag.1084.

Canonicus,horis non recitatis,distributiones restituat illis canonicis qui interfuerunt horæ illius diei in quo ipse non recitauit; quia illis accrescunt.cons. 20. de celebrat. miss.nu.2.par.1.lib.3.pag.1091.

Canonicus in canonicatu non habet proprie successorem:vnde quę vacationis tempore obueniunt, diuiduntur in superstites; nec pars quę obuenisset defūcto,reseruatur successori.consil.20.de celebrat.miss.nu.3 par. 1.lib.3.pag.1091.

Digitized by Google

Canonicus iniuſte in careere detentus omnia quærit, quæ alij Eccleſiæ intereſſendo ſeruientes. conſil. 10. de cleric. non reſid. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 433.

Canonicus ob ſimoniam ſe ignorante admiſſam denuo creatus vltimum locũ occupat. conſil. 97. de ſimon. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 320.

Canonici nullam iniuriam inferunt Epiſcopo ſuo, eo quod noluerint recipere canonicos ab eo ſolo creatos. conſ. 9. de conſt. num. 12. par. 1. lib. 1. pag. 56.

Canonicus, qui iuſte in ſeruitio ſui Epiſcopi commoratur, fructus facit ſuos, ſecus de diſtributionibus: neque obſtat ſtatutum iuratum, & confirmatum à ſede Apoſt. vt nullus canonicorum accipiat fructus in abſentia. conſil. 1. de cleric. non reſid. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 324. & conſi. 2. nu. 2.

Canonici, qui ſunt plurales in beneficijs, non poſſunt nomine proprio, ſeu pro priuata vtilitate opponere prouiſo, quod eſt pluralis in eis. conſil. 20. de reſcrip. nu. 7. & ſeq. par. 1. lib. 1. pag. 90.

Canonico, quem ordinarius non vrget, vt ſine damno ſuæ eccleſiæ de licentia Vicarij Vrbis abeſſe, & ordinum ſuſceptionem differre poſſit, iuſtam cauſam præbere poteſt modicitas reditiuum, qui etſi alijs, ipſi tamen non ſufficiunt. conſil. 18. de cler. non reſid. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 441.

Canonicis regularibus videtur expedire legẽ de conuocando Concilio eſſe ſublatã. conſ. 18. de ſtat. monach. num. 7. par. 1. lib. 3. pag. 1022.

Canonicus regularis capax eſt beneficij regularis, ac etiam illius ſtipendii, quod loco præbẽdæ debet dari lectori Theologiæ. cõſ. 1. de magiſtr. num. 5. & 6. par. 2. lib. 5. pag. 335.

Canonicus regularis ſine diſpenſatione obtinere nequit beneficium ſæculare non curatum. conſil. 11. de ſtat. monach. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1005.

Canonicus regularis factus Epiſcopus non acquirit bona poſtea quæſita eccleſiæ priori, nec Prælato, ſed Epiſcopatui; & idem ſi fiat beneficiarius. conſ. 13. de ſtat. monach. nu. 3. & 7. par. 1. lib. 3. pag. 1009.

Canonici regulares, mulieres honeſtis de cauſis domos ſuas ſeparatas ingredi permittentes, pœnam nullam incurrunt. conſil. 7. de verb. ſign. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 827.

Canonici regularis officium præſtat parochi officio, ac etiam monachi, vt talis. conſ. 19. de cleric. non reſid. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 442.

Canonici regulares, omneſq. religioſi ob ſolemne votum paupertatis fiunt incapaces omnium bonorum, tam quo ad poſſeſſionẽ, quam quo ad proprietatem in particulari. conſil. 13. de ſtat. monac. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1008.

Canonicis regularibus poſſunt conferri beneficia curata regularia annexa ſuo monaſterio, non autem alterius ordinis ſine diſpenſatione. conſil. 11. de ſtat. monach. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 1006.

Canonicis regularibus poſſunt conferri beneficia curata ſæcularia non conſueta regi per regulares, ſine vlla diſpenſatione. cõſil. 11. de ſtat. monach. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 1006.

Canonici regulares poſſunt ſuſcipere beneficia curata extra ordinem ſuum cum licentia Generalis. conſil. 12. de ſtat. monac. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1007.

Canonicus regularis poteſt habere beneficiũ ſæculare curatum ſine ſpeciali diſpẽſatione; licet cautius cum Epiſcopi diſpenſatione fieret, ſecundum omnes. conſil. 11. de ſtatu monach. numero 2. par. 1. lib. 3. pag. 1006.

Canonici tenentur collegialiter in choro pſallere, & recitare. conſil 13. de celebrat. miſſæ nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1084.

Canonici regulares ſeparatas domos habere poſſunt. conſ. 7. de verb. ſign. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 827.

Canonicus regularis (vt & monachus) nequit eſſe patrinus. conſil. 10. de ſtat. monach. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1005.

Canonis multæ, quæ perſonalem reſidentiam non requirunt, iuſte retineri poſſunt. conſ. 19. de præb. n. 2. & ſeq par. 1. lib. 3. pag. 472.

Capellanie, cuius capellanus ad nutũ patroni eſt amouibilis, non eſt proprie beneficium. conſil. 5. de præb. num. 2. par. 1. lib. 3. pagina 454.

Capellania erecta ſine auctoritate eccleſiaſtica, non eſt beneficium eccleſiaſticum. conſ. 5. de præb. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 453.

Cappellania perpetua iuris patronatus, facta manualis, ſi poſtea impetretur vt beneficiũ, non tenet inſtitutio, niſi iterum de manuali per Epiſcopum inſtituatur in beneficiũ eccleſiaſticum. conſ. 27. de præb. n. 5. & 8. par. 1. lib. 3. pag. 482.

Capellania perpetua iuris patronatus, ſi reducatur (vt licet) per ordinarium ad manualem, deſinit eſſe beneficium, fitque ſimplex ſeruitium, ad quod patronus, ſine Epiſcopi approba-

Digitized by Google

approbatione poteſt quemcunq. deputare, vel remouere. conſ. 27. de præb. nu. 2. 3. & 7. par. 1. lib. 3. pag. 481.

Capellaniæ, ſeu altaria duo ſub vno tecto, non ſunt beneficia incompatibilia, cũ vnum ad ſuſtentationem nõ ſufficit. conſ. 16. de præben. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 469.

Capellaniæ ſub eodem tecto exiſtentes, ſi conferantur theſaurario eiuſdem eccleſiæ, non inducitur vacatio ipſo iure. conſ. 22. de præb. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 474.

capellani triremium viſitari poſſunt ab Epiſcopis, & iudicari, vt alii clerici viatores, ſeruato cuique ſuo tam exemptionis, quã alio iure competenti. conſ. 4. de for. comp. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 343.

capellas eſſe manuales, ſeu ſeruitia manualia, magis expedit patronis, quia ſeruientes ſic magis in officio continentur, quam ſi ſint beneficia eccleſiaſtica. conſ. 27. de præben. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 481.

Capitula generalia non habẽt poteſtatem faciendi hunc vel illum ineptum ad faciendam profeſſionem in religione approbata. conſil. 26. de regul. nu. 8. par. 1. lib. 3. pag. 751.

capituli cõſenſus requiritur in præſentationibus faciẽdis à prælatis eccleſiarũ collegiatarum. conſil. 3. de offic. iud. ordin. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 245.

capitula ſuper maioribus caſibus ad Papã deferendis informationem extra iudiciale faciunt. conſil. 2. de for. compet. nu. 4. & 7. par. 1. lib. 2. pag. 340.

capitula triennalia regularium exemptorum, pro regulari obſeruantia vtilius, & iuxta cõſcientiam congregarentur ab eorum Prælatis iuxta Conc. Trid. quam ob negligentiã eorum à Metropolitanis, vel Epiſcopis. cõſ. 18. de ſtat. monach. num. 7. par. 1. lib. 3. pag. 1022.

cap. fin. de conuerſ. infidel. cauſa potiſſima eſt declaratio iuris naturalis, & diuini, & euãgelici de baptiſmo. conſil. 4. de conuerſ. infid. nu. 26. par. 1. lib. 3. pag. 888.

cap. ordinarii. de offic. ordin. in 6. locũ habet, nedum in beneficiis, quæ poſſidentur in titulum, ſeu commẽdam, ſed etiam quæ poſſidentur vt vnita. conſ. 4. de offic. iud. ordin. num. 11. par. 1. lib. 1. pag. 249.

cap. it. ordinarii. de offic. ordin. lib. 6. non habet locum contra antiquum decennalem, vel longioris temporis poſſeſſorem. conſilio 4. de offic. iud. ordin. num. 10. par. 1. lib. 1. pag. 249.

capitulum intra annũ à die vacationis ſedis epiſcopalis non poteſt dare dimiſſorias, ſed poſt illum. conſ. 44. de temp. ord. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 179.

capitulum ſede vacante ſuccedit in omnẽ iuriſdictionem epiſcopalem per ſe, vel per alium ad id idoneum exercendam. conſ. 44. de temp. ord. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 178.

capitulum ſede vacante poteſt inuitare alienũ Epiſcopum, vt ordinet in ſua eccleſia clericos ſuę diœceſis, & alios à ſuis ordinariis approbatos, ac alia pontificalia exerceat. cõſ. 44. de temp. ord. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 1. pag. 178.

capitulum admittens renunciationem Epiſcopatus ſine licentia Papæ, non perdit ipſo iure ius eligendi, ſed eo poteſt priuari propter delictum. conſ. 2. de renunciat. n. 3. & 7. par. 1. lib. 1. pag. 119.

capitulo cũ aliquid eſt intimandũ, canonicis in capitulo capitulariter congregatis, & nõ aliter (ad hoc vt ſit legitima) eſt intimatio facienda: & hoc, quando agitur de iis, quæ capitulariter ſunt (etiam ſi concernerẽt actum facti) valide expedienda: quod ſi reſpiceret actum facti, quod valide per ſingulos poſſet expediri, ſingulis poſſet intimari. nu. 1. 4. 5. & 6. conſ. 1. de dol. & contum. par. 1. lib. 2. pag. 361.

capitulum nullo caſu poteſt excommunicare ſuũ Epiſcopum. conſ. 16. de maior. & obed. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 271.

capitulum cathedralis, vt tale, Abbatem vnius monaſterii præcedit. conſ. 4. de maiorit. & obed. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 264.

capitulum ſede vacante infra annum reuerendas non dat. conſ. 27. de temp. ord. nu. 1. & 2. par. 1. lib. 1. pag. 162.

capitulum teſtimonium idoneitatis dans ordinando intra annum ſede vacante, non ſuſpenditur. conſ. 27. de temp. ord. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 163.

capitulum ſede vac. in iuriſdictione ſuccedẽs eam in ſingulos eius exercet. cõſ. 6. de maiorit. & obed. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 271.

capitulum ſede vacante Vicariũ eligens cum pacto participandi de emolumentis, ſimoniam committit, licet non excommunicantem. conſ. 2. ne prælat. vic. ſu. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 333.

capitulum recipere non tenetur canonicos ab Epiſcopo ſolo creatos. conſil. 9. de conſtitu. 12. par. 1. lib. 1. pag. 56.

capitulum aliud, & aliud ſinguli de capitulo. conſ. 1. de ſolut. n. 2. par. 1. lib. 3. pag. 600. & conſ. 6. de maior. nu. 2.

capitulum non generale ordinis repræſentatiuum

ciuum genetalis, habet eamdem potestatē quam generalis; & si quid iniuste faciant, aut reuocent, potest appellari ad Papam, quia ambo subijciuntur immediate Papæ. conf.8.de constit. nu.3.par.1.lib.1.pag.49.

Capitulum ordinis repręsentatiuum, vel eius præpositus, ea tantum proponere debent, quæ iuste reuocari possunt, licet sint tractata in capitulis generalibus, non alia. conf. 8.de constit.nu.3.par 1.lib.1.pag.49.

capitulum conuocare, si is ad quem spectat, negligit, ad iuris remedia recurrendum. conf.8 de constit. num.4. par.1.lib.1. pag. 49.50.

capitulum, seu conuentus alicuius ecclesiæ vniuersalis,& singuli eius,ciues sunt ciuitatis, in qua illa sunt: & idem de quolibet alio prælato, seu rectore ecclesiæ. conf. 9. de maior.& obed.nu.3.par.1.li.1.pag.274.

capitulum sede vacāte succedit Episcopo in iis,quæ sunt iurisdictionis ordinariæ,etiam voluntariæ, præterquam in casibus expresse exceptis. conf.7. de fil.presbyt. num.1. par.1.lib.1.pag.209.

capitulum, Episcopo mortuo,potest conferre beneficium pertinens ad collationem Episcopi,& capituli;non autem si pertineat ad Episcopum cum cōsensu capituli,quia sunt diuersa. conf.6. de iur.patr.nu.2.lib.3.par. 1.pag.1031. & conf.1.ne sede vacan.nu.1. pag.495 & de reg.conf.26.nu.3.pag.769.

capitulum sede vacante succedit in omnem iurisdictionem Episcopalem per se, vel per alium ad id idoneum exercendam; & successiue imitandi Episcopum alienum, vt celebret ordinationes in sua ecclesia; & dandi licentiam suis clericis vt ordinentur ab eo.conf.43.de temp.ord.nu.1.2.& 3.par. 1.lib.1.pag.178.

capitulum habens ius præsentandi ad beneficium,ipsum non perdit pro prima vice,si illud male conferat.conf.2.de renunciat.nu. 4.par.1.lib.1.pag.119.

capitulum,in quod perueniunt omnes fructus canonicatus consistentes in distributionibus.& grossa, non tenetur soluere pensionē alicui super iisdem reseruatam. conf. 3. de solut.nu.1.par.1.lib.3.pag.605.

capitulum Carthusianum generale, & Priores excommunicare possunt, cū habeant iurisdictionem spiritualem fori exterioris. conf. 3.de stat.monach.nu.20.par.1.lib.1.p.968.

capitula triennalia monasteriorum exemptorum in prouincijs congregare(vbi non sunt tot monasteria, quæ sufficiant ad iustā congregationem) pertinet in casu negligentiæ ad plures Metropolitanos,quorum prouinciæ sufficiant.conf.18.de stat. monach. nu. 3.par.1.lib.3.pag.1021.

capitulum vocem communicare non habētibus eā non potest,aliquo discrepante. conf. 2.de consuetud.num.3.par.1.lib.1.pag.94.

capsarij & alij mercatorū famuli,si nō obsint, eorum pecunijs vti possunt. cōf. 1.de empt. & vend.nu.4.& seq.par.1.lib.3.pag.535.

capsarii mercatorum quod in male cōputando amittunt restituant. conf. 1.de empt. & vend.nu.3.par.1.lib.3.pag.535.

captatorium non dicitur relictū incertæ personæ de certis per tertium eligendæ: licet teneat;est tamen conditionale, ita vt non facta electione omnibus debeatur; ea autem facta,soli electo totum, aliis penitus excluſis acquiritur.conf.14.de testam.nu. 1.par. 1.lib.3.pag.670.

captatoria dispositio, per quam institutio, legatum,& fideicommissum,tenet,quādo tertio solum est data facultas ex certis incertum eligēdi,puta,vnum de tali familia.cōf. 14.de testam.nu.1.& 3.par.1.lib.3.pag.670.

captatoria voluntas non tenet;fallit in pia causa.conf.16.de testam.nu.1.par.1.lib.3. pag. 675.

captus in bello,qui potest viuus seruari, & detineri,vsque quo bellum sit finitum,si occidatur,iniusta est occisio. conf.5.de homic. num.2.par.2.lib.5.pag.314.

carceratio,& tortura potest esse iusta ex parte iudicis,vt excusetur à culpa,etiam si captus sit quis,& tortus iniuste. conf.11.de cleric. non residen.nu.9.par.1.lib.3.pag.436.

Carceratus si in carcere moriatur, non imputatur iudici ad irregularitatem,quia ex illo immediate non causatur mors; nisi carcer esset adeo arctus,vel malus, quod verisimiliter in illo inclusi, intra paucos dies sint morituri.conf.1.de pœnis.nu.2. par.2.lib. 5.pag.650.

Cardinalitiam dignitatem vt assequatur, qui dat temporale,committit peccatū simoniæ, & incidit in pœnas extrauag.Bonifac.VIII. Quod si Pont.scit,& consentit,cessant quidem pœnæ temporales, sed non peccatum, nec pœna æterna.conf.56. de sim.num. 3.4. par.2.lib.5.pag.255.

Cardinalatum vt assequatur,si quis dat tēporale,est simonia iure naturali & diuino prohibita.consil.56.de simon.nu.1.par.2.lib.5. pag.255.

Cardinalis dicto in præindicium meum deponenti credere non teneor; nisi quo ad ea, quæ asserit sibi viuæ vocis oraculo à Papa mandata

mandata.conſ.9.de offic.& pot. iud. deleg num.3.& 7.par.1.lib.1.pag.238.
Cardinali creditur dicēti ſe habere commiſſionem abſoluendi,& diſpenſandi,& de facultate facta monacho teſtandi ad pia opera; etiā ſi indirecte tertio præiudicare poſſit.conſ.6.de teſtam. nu.9.par.1.lib. 3.pag. 655.
Cardinali creditur quo ad ſibi commiſſa per Papam,ſi nullius concernant præiudicium; in concernentibus vero, ſi ſint de ſibi à Papa commiſſis,vel alteri referendis,vel de ſolitis concedi,vel non tendant immediate vel indirecte in damnū tertii.conſil. 6.de teſtā. nu.8.9.& 10.par.1.lib.3.pag.655.
Cardinales,& Epiſcopi dantes, & recipientes pro gratia ſpirituali,incurrunt excommunicationem, ſed non omnes pœnas extrauag. ab ipſo.conſ.56.de ſimon.nu.5.par.2.lib.5. pag.256.
Cardinales in ſuis titulis habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & dant licentiam vt in eis coram ſacerdote non parocho à ſuis ſubditis matrimonium contrahatur. conſ.14.de clandeſt.deſponſat. nu.1.par.2. lib.4.pag.56.
Cardinalis in ſuo titulo eſt prælatus dictæ eccleſiæ,immo quaſi Epiſcopus.conſ.2.de cleric.non reſiden.nu.1.par.1.lib.3.pag.424.
Cardinalis non eſt inhabilis ad beneficia ſaltem ſimplicia.conſ.15.de elect.nu.1.par.1. lib.1.pag.116.
Cardinales omnes ſi exirent è conclaui, poſtquam conuenere ad electionem, vno excepto, ille ſolus poſſet eligere Papam,ſed non ſe ipſum.conſ.6.de elect.nu.2. & ſeq par.1. lib.1.pag.101.
Cardinalibus donans aliquid,vt veniēte Sede vacante, ſuo, & aliorum voto ſuffragetur tertio;ligatur pœna bullę Pauli IV.& eſt ſimonia:& ſi poſtea Cardinalis procuret votum, erit realis ſubiecta pœnis. conſ.17.de de ſent. excom.num. 8. par.2.lib.5.pagina 743.
Cardinalis Vicecancellarius de iure precedit alios,& cardinalis presbyter diaconos.conſil.5.de maior.& obed.nu.6.par.1.lib.1.pag. 267.
carthuſiam ingredi, & profiteri omnibus regularibus licet.conſ.53.de reg.nu.2.par.1. lib.3.pag.796.
Carthuſianus ad mendicantes tranſire poſſet quo ad forum conſcientiæ, & bona fide in ſecunda remanere, ſi bono zelo ducatur, & cauſa melius ſeruiēdi Deo;& infamia prioris religionis, ac ſcandalum non timeatur, nec vt per lites repetatur.conſil.53. de reg. nu.3.par.1.lib.3.pag.796.
Carthuſiani à reuelandis appropriatis nō excuſantur ob remiſſionem factam à prælatis conſ.3.de ſtat.monach.nu. 32. par.1.lib.3. pag.973.
Carthuſianorum capitulum. Vide verbo Capitulum.
Carthuſianorum clauſura carcer quidam perpetuus.conſ.51.de reg.num.3. par. 1. lib.3. pag.793.
Carthuſiani debent ſuperflua communitati reſtituere conſ.3.de ſtat.monach.nu.6.par.1. lib.3.pag.963.
Carthuſiani Priores. Vide verbo Priores.
Carthuſianus proprietarius per cruciatam abſolutus à peccato, remanet tamē obligatus reuelare prælato hanc ipſius appropriationem.conſ.3.de ſtat.monach.num. 35. parte. 1.lib.3.pag.975.
Carthuſiani quando poſſint exire è monaſterio. Vide verbo Monachus.
Carthuſianorum religio ſtrictior cæteris omnibus, etiam Minimorum.conſil. 51.de reg. nu.2.par.1.lib.3.pag 793.
Carthuſianum ſtatutū. Vide verbo Statutum.
caſtitatis votum. Vide verbo Votum.
caſtratus, ſiue eunuchus, modo ſeipſum non caſtrauerit,eſt capax ordinum,& beneficiorum.conſ.3.de corp.vitiat.nu.3.par.1.lib.1. pag.218.
caſtratus. Vide verbo Eunuchus.
caſtrenſe peculium. vide verbo Peculium.
caſus ob æquitatem exceptus,eadem ſuadēte, extendi poteſt.conſ.5.de ſtat. monach. nu. 4. par.1.lib.3.pag.989.
caſus omiſſus habetur pro omiſſo, & prouiſio ſpecialis in vno non extenditur regulariter ad alium;immo ſtatur prouiſioni communi. conſ.9.de ſtat.monach.num.3 par.1.lib. 3. pag.1003.
caſus reſeruati epiſcopo,ligant exemptum;niſi ſit ita exemptus,vt nec ratione delicti,vel contractus ei ſubijciatur conſ. 4. de priuil. nu. 1.par.2.lib.5.pag.591.
caſus reſeruatos Epiſcopo non ideo parochus poteſt abſoluere,quod credat fore nocituū pœnitenti,ſi illum ad Epiſcopum remittat; niſi forte adeſſet talis circumſtantia, quæ præberet poteſtatem inferiori cōtra legem ſuperioris eundi,conſ.24.de pœn & remiſſ. nu.1.par.2.lib.5.pag.694.
caſuum ſibi reſeruatorum abſolutionem,aliaque ſpiritualia licite concedere poteſt Papa per bullam cruciatæ certa eleemoſyna iuuantibus bellum, vel aliud iuſtū & pium opus.

opus:si tamen absque iusta causa faciat,pec cat.consil.18.de pœnit.& remiss.nu.1.par. 2.lib.5 pag.683.

Catechismus durare tanto tẽpore debet, quousque baptizandi sint sufficienter instructi, & persuasi de veritate fidei,& nõ certis tantum diebus præscriptis.consil.1.de bapt. nu. 3.par.1.lib.3.pag.1095.

catechismus (vt & exorcismus) si fuit ante baptismũ omissus debet post illum suppleri. consil.1. de baptis.num.3.par.1.lib.3 pagina 1095.

catechizandi vxor,& liberi,& qui sub eius tutela,vel cura sunt, non tenentur consentire separari ab infidelibus, & includere se in domo,vbi instruantur; cum non sint subditi Ecclesiæ, vt baptizati.consil.1.de baptis.nu. 2 par.1.lib.3.pag.1095.

catechizari,& baptizari contra infidelium parentum voluntatem petẽtibus,deberet quidem de alimentis prouideri; non tamen ad id onus parochi videntur obligati. consilio 1.de baptis.numero 6.par.1.lib. 3. pag. 1096.

catechizari petentes non coguntur se obligare ad suscipiendum baptismum. consil.1. de baptis.num. 2.p.1. lib.3. pag. 1095.

catechumenos, dum in fide instruuntur,alere, seu etiam docere non tenetur ex obligatione parochus, neque Episcopus. consil. 1. de baptis.num.2.par. 1. lib.3. pag. 1095.

cathedrales ecclesiæ Galliarũ fere omnes fuerunt olim regulares. consil.13. de reg. num. 4.par. 1. lib.3. pag. 707.

cathedralis ecclesiæ beneficia esse nõ desinũt quæ in ea sunt sita;licet non ex capituli reditibus,sed aliunde extra ecclesiam fructus percipiant, nec veniunt appellatione beneficiorum Episcopatus, & ciuitatis. consil.6.de verb. sig.nu.1.& 3.par.2.lib.5. pag. 816.

cathedralis ecclesia regularis est proprie cathedralis,sicut aliæ sæculares.consil.1.de magistr.num.2.par.2.lib.5.pag.334.

cathedralis regularis comprehẽditur sub dispositione Concil. Trid.c.1. de refor.sess.5. vt habeat lectorem sacræ Scripturæ, vt sæculares.consil.1.de magistr.nu.1.2. & 3. par. 2.lib.5.pag.334.

cathedralis regularis si habeat certum numerum canonicorum habentium præbendas, vel portiones priuilegiatas, debet vnam præbendam pro lectore deputare. consilio 1.de magistr.numero 2.par.2.lib.5. pagina 334.

cathedralis regularis, si non habet certum numerum canonicorum, nec præbendarũ, nec portionum priuilegiatarum, vt ex eis possit fieri præbenda, tenetur prouidere lectori de stipendio.consil.1.de magistr.nu. 3. & 4.par.2.lib.5.pag.335.

Catholici superiori infideli indifferentia iubẽti iuste parent.consil.12.de hæret.n.12.par.2. lib.5.pag.384.

Catholico cum hæretica matrimonium contrahere non licet;contractum tamen tenet. consil.5.de sponsal.num.1.par.2.lib.4.pag. 7. Vide etiam verbo Matrimonium.

Causa dispensandi. Vide verbo Dispensandi.

causa an sit iusta regulari manẽdi extra claustrum, etiam cum licentia superioris, si sit dubium; proderit Papæ declaratoria, vel licentia.consil.68.de reg.num.1.& seq.par.1. lib.3.pag.814.

causa à potentiori maior producitur effectus. consil.1.de præscrip.num.2.par.1.lib. 2.pag. 389.

causam damni ignoranter, vel dolose dans, illud resarcire debet. consil.3.de pact.nu.3. & 4.par.1.lib.1.pag.282.

causa dandi coadiutorẽ Episcopis ægrotis, & non valentibus ecclesias suas regere, est de maioribus Ecclesiæ causis, & reseruata Papæ. Capitula tamen possunt informationẽ facere de illis, & de statibus ecclesiarum suarum,& eas mittere ad Papam. consilio 2.de for.compet.num.4.par.1.lib.2.pagina 340.

causa dispositionis, quæ ponitur in proœmio, censetur finalis.consil.31.de temp.ord.num. 3.par.1.lib.1.pag.167.

causa finalis dispositionis, etiam alio tempore impleta,impletur dispositio.consil.15.de tẽpor.ordin. nu.4.par.1.lib.1.pag.160.

causa homicidii remota non parit irregularitatem.consil.11.de homic.nu.9.par.2.lib.5. pag.421.

causa iusta,& principis scientia excusat à fractione legis.consil.1.de const.num.24.par.1. lib.1.pag.14.

causam iustam manendi extra monasterium arbitratur vir prudens.consil.72.de reg.n.3. par.1.lib.3.pag.820.

causa iusta,vt regularis cum licentia superioris stet extra claustrum, est vtilitas monasterii, vel ecclesiæ vniuersalis, vel reipublicæ,vti docendi,vel discendi literas conuenientes monacho; & arbitraria; etiam si seruiat beneficio curato.cõsil.68.de reg. nu. 1.& 2.par.1.lib.2.pag.814.

Causa

Cauſa naturalis præfertur accidentariæ, quando ambæ concurrunt. conſ.6.de fil.presbyt. nu.7.par.1.lib.1.pag.288.

Cauſa remota homicidii, etſi non ſufficiat ad cauſandam irregularitatem, non tamen requiritur, quod ſit immediata, ſed ſufficit quod ſit propinqua, & ſatis ſufficienter directa in homicidium.conſ.34.de homicid. nu.2.par.2.lib.5.pag.442.

Cauſa non omnis, ſine qua non fuiſſet ſecutũ homicidium, inducit irregularitatem; ſed requiritur vt ſit ſufficienter directa in mortem ſuapte natura ipſius actus,vel intentione agentis. conſ.20.de homicid.nu.1. & 3. par.2.lib.5.pag.432.& conſ.19 nu 2.4.5.

Cauſa non omnis ſuffieit,vt eam danti imputetur delictum. conſ.21.de homic.nu.4.par. 2.lib.5.pag.434.

Cauſam ob iuſtam retrocedens, non retrocedit. conſ.3.de iis quæ vi.nu.10.par.1.lib.1. pag.301.

Cauſæ plures efficiunt vnam iuſtã diſpenſandi.conſ.3.de iis quæ vi.num.7.par. 1.lib.1. 301.

Cauſæ principalis definitio,quod fit, ſine qua non fieret actus,reprobatur.conſ 22.de ſim. nu.5.par.2.lib.5.pag.200. & conſ.14.nu.5. & conſ.16.nu 3.pag.192.

Cauſa ſolũ impulſiua eſſe poteſt illa, ſine qua non fieret actus.conſ.14.de ſimo.nu.5.par.2. lib.5.pag.188.& conſ.16.nu.3.& conſil.22. nu.5.

Cautela abundans nemini nocere debet. cõſ. 17.de pœnit.& remiſſ.nu.6.par.2.lib.5.pag. 682.

Cenſura ſuſpenſionis,& interdicti licet ſuſpendi poſſint, etiam ſine abſolutione formali, excommunicatio tamen non poteſt; ſed oportet inuenire abſolutionem. conſilio 46. de ſentent. excom. num.2. par.2.lib.5.pag. 789.

Cenſuratus irregularis. Vide verbo Irregularis.

Cenſus ante Pium V. partim pecunia, partim aliis bonis certo pretio æſtimatis emebantur.conſ.15.de empt.& vend.nu.5.par.1.li. 3.pag.573.

Cenſus annus olim ſecundum aliquos etiam ſuper perſonas conſtitui poterat; ſed reprobatur.conſ.21.de empt.& vend.nu 1.par.1. lib.3.pag.584.

Cenſus annui emptio,& cuiuſlibet alterius rei non poteſt contrahi,niſi certo pretio conſiſtente in pecunia numerata; pro eo tamen poteſt, volente venditore,alia res ſolui modo ſimus extra caſum extrauag.Pii V. conſ. 13.de empt.& vendit. nu.3.& 1.par.1.lib.3. pag.458.& conſ.16.nu.1.

Cenſus annuus centum pro mille in vita accipientis valet. conſ.10.de empt.& vend.nu. 3.par.1.lib.3.pag 564.

Cẽſus vitalitii caſſatio,recepta certa pecunia, reducitur ad venditionem.cõſ.10 de empt. & vend.nu.4.par.1.lib. 3.pag.565.

Cenſum annuum ſuper bonis ſuis poteſt conſtituere communitas, vt pretiũ mutuet pauperibus conſeruantibus illã à damno dictæ annuæ præſtationis. conſ.3.de vſur.num.5. par.2 lib.5.pag 476.

Cenſus annuus ante extrauag. Pii V. poterat conſtitui ſuper omnibus bonis alicuius;maiorique ſubiacebat periculo, & difficilioris erat extractionis, quam ſi imponeretur ſuper vna ſola re immobili.conſ.21.de empt. & vend.nu.2.& 3 par.1.lib.3.pag 584.

Cenſus annuus poſt extrau.Pii V.nõ poteſt(attenta illius mente)emi, niſi totum pretium numeretur,& ſoluatur tempore contractus. De iure autem communi pro illo poteſt,volente venditore, alia res ſolui, vel etiam debitum antecedens compenſari.conſil.13. de empt. & vend.nu.1.& 2.par.1.lib.3.pag. 568.

Cenſus conſtitutio verificari debet ex natura contractus emptionis. conſil.13.de empt. & vend.nu.3.par.1.lib.3.pag.568.

Cenſus conſtitutos ſuper rebus immobilibus, licet extrauagan.Martini,& Calixti approbent, non tamen reprobant aliter conſtitutos. conſ.21.de empt.& vend.num.7.& 10. par.1.lib.3.pag.585.

Cenſus creatus ante bullam Pii V.ſi poſt eam reformetur,illius diſpoſitioni videtur ſubiacere,quando ſcilicet à primo recedit:nõ autem ſubiacet, ſi eidem inhærendo emptor, aliquod onus remittat, vel aliquam gratiam faciat venditori. conſilio 21. de empt.& vend.num.7.& 11.par.1.lib.3.pag. 585.

Cenſus emptio eo magis iuſtificatur,quo maiori periculo illius pretium ſubijcitur. cõſ. 21.de empt.& vend.num.2.par.1.lib.3.pag. 584.

Cenſus emptio non vitiatur,eo quod nulla habeatur ratio valoris rei, ſuper qua imponitur modo ſit immobilis,valoris annui tantæ vel maioris quantitatis redituum,quantæ etiam cenſus impoſitus. conſilio 18. de empt. & vendit.numero 1.par.1.lib.3.pag. 578.

Cenſum extinguere volens, quantum pro extinctione ſoluere debet. conſil.10 de empt.

& vend num.2.&c.par.1.lib.3.pag.564.
Census impositio,cum pacto,vt etiam re censuaria perempta solui debeat, vel ne illa alienari possit, vel ea alienata censuarius non soluente emptore censum soluere teneatur, & non soluendo puniatur, vsuraria iudicandi, & ad formam bullæ Pij V.reducenda.cons.16.de empt. & vend.nu. 1. & 2. par.1.lib.3.pag.576.
census instrumentum cum clausula illa bona fide posita in fine (*quod si quid in eo contineatur contrarium Bullæ Pij V. habeatur pro non apposito*) excusat partes. consil.3. de cond.appos.nu.1.& seq.par.2.lib.4. pag. 65.
census in constitutione conueniri nequit, vt soluatur ante finem anni; nisi ibi sit mos, quòd pensiones ante soluantur; nec quòd soluatur statuto tempore, vt singulis semestribus.consil.18.de empt.& vend. nu. 4. & 5.par.1.lib.3.pag.579.
Cēsus perpetui irredimibiles constitui possūt sine circumstantiis à Pio V.requisitis.cons. 12. de empt.& vend.num.1.& 3.par.1. lib. 3.pag.566.
census Pius V. decreuit (non quidem declarando, sed de nouo constituendo) imponi tantum super rebus certis, immobilibusq. cons.21.de empt.& vend.num. 7. & 8.par. 1.lib.3.pag. 585.
census pretium olim esse poterat pecunia, vel alia res,quam numerata pecunia. cons. 13. de empt.& vend.nu.2.par.1.lib.3.pag.568.
census pretium (saltem redimibilis) non est iure communi taxatum, expediet tamen taxari; sed an à recognoscente superiore possit,non est certum.cons.11. de empt.& vend. nu.2.par.1.lib.3.pag.566.
census pretium. Vide verbo Pretium.
census quo tempore debeat solui, nullo iure antiquo, nec nouo statutum est, sed videtur soluendus tempore, quo pensio, scilicet singulis annis, vel quando inter partes conuenit. cons.18.de empt.& vendit.nu.4. par.1.lib.3.pag.579.
census redimibilis positus super re immobili, cum pacto,quod si incapax inueniatur,censeatur positus ad electionem emptoris super omnibus bonis constituentis, est cōtrarius extrauag.Pij V.& illius menti,& etiam contra iura prohibentia vsuram palliatam. cons.17.de empt & vendit.nu.1.& 2.par.1. lib.3.pag.577.
census, si ematur cum pacto vt soluatur liber ab onere,& gabella,quæ de iure ad emptoram spectat, vel vt soluatur secundum formam obligationis Cameralis, est contra extrauag. Pii V. secus si vt soluatur à venditore, liber ab onere sui prædii, vel alio. cons.19.de empt. & vend.nu.1.par.1.lib.3. pag.580.
Census, si super pluribus rebus constituitur, si res ipsæ ad plures perueniant, à pluribus erit per partes exigendus. cons. 21. de emptio.& vendit.numero 3.par.1.lib.3.pagina 584.
Census super omnibus bonis fuit approbatus à Nicolao V.modo adesset obligatio de retrouendendo, & à consuetudine. consil.21. de empt.& vend.num.4.par.1.lib.3. pagina 584.
Census super omnibus bonis habet fundamētum,seu rem super quam subsistat. cons.21. de empt. & vend.nu.6.& 9.par.1.lib.3.pag. 586.
Census venditionis de essentia pretium cōstitui debet in numerata pecunia, sed solui potest in alia re.cons. 13. de empt. & vend. nu.3.par.1.lib.3. pagina 568. & consil. 16. nu. 1.
Census venditor dare potest fideiussorem pro eius iusta impositione.cons.18.de empt. & vend.nu.3.par.1.lib.3.pag.579.
Cessio contractus vsurarii tenet vsq. ad quantitatem capitalis mutuo dati; immo forte nec quo ad illud, si cedens intendebat non cedere,nisi totum cederet. cons.9.de vsuris nu.5.par.2.lib.5.pag.488.
Certificatio lucri incerti illud diminuit. cons. 27.de vsur.nu.2.par.2.lib.5.pag.519.
Character Episcopo, vel Psalmistæ nō imprimitur secundum Theologos; licet secus secundum Canonistas tenentes hos etiā esse ordines.cons.39.de temp.ord.nu.2.par.1.li. 1.pag.174.
Characterem non recipit,qui potens consentire absolute sacramēti receptioni, dissentit. cons.1.de iis quæ vi.num.2.par.1.lib.3. pag.294.
Charitatiuum subsidiū (quoties necessitas id exegerit)Episcopis à suis clericis petere licet. cons.3. de censib.nu.2.par.1.lib.3.pag. 1057.
Charitatiuum subsidium. Vide verbo Subsidium.
Chirurgus membrum ob salutem totius corporis abscindens non fit irregularis; quia licite vt laicus illam artem exercet.cons.12.de homic.nu.1.par.2.lib.5.pag.423.
Chorus quidē non potest, omisso breuiario ante 200. annos admisso, vti breuiario nouo Romano, nisi accedat consensus Episcopi, seu

Digitized by Google

ſeu prælati, & capituli. At dictus conſenſus non eſt neceſſarius iis, qui volunt eo extra chorum vti. conſ. 15. de celebrat. miſſ. num. 13. par. 1. lib. 3. pag. 1086.

Chriſma faciendum ex oleo, & balſamo; ſed oleum tantum eſt de eſſentia ſacramenti. conſ. 1. de ſacr. vnct. n. 8. par. 1. lib. 1. p. 190.

Chriſma idem quod vnctio ſignificat. conſ. 1. de ſacr. vnct. nu. 5. par. 1. lib. 1. pag. 189.

Chriſmatis de eſſentia non eſt balſamū. conſ. 1. de ſacr. vnct. nu. 2. 4. & ſeq. par. 1. lib. 1. pag. 189.

Chriſmare poſſe presbyteros ex commiſſione Papæ, communis tam Theologorum, quam Canoniſtarum tenet. conſ. 14. de priuil. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 611.

Chriſtiani cum infidelibus contrahere non vetātur, niſi, &c. ſecus cum hæreticis, & ſchiſmaticis denunciatis, & quare. conſ. 1. de cōſtit. nu. 58. par. 1. lib. 1. pag. 26.

Chriſtianis cū infidelibus nimia familiaritas vetatur. conſil. 1. de conſt. nu. 59. par. 1. lib. 1. pag. 27.

Chriſtiani omnes niſi ſpeciatim prohibeātur, ſunt ad religionem apti. cōſ. 26. de reg. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 750.

Chriſtiani ſubditi Turcis poſſunt intereſſe bellis, quæ Turca aliis infidelibus (puta Seruianis) indicit, & acquirere ſecundū ius commune (ſi ipſi eo vtuntur) dominium rerum, & perſonarū, quæ in bello capiunt, vel à captiuis exigere pretium redemptionis. conſil. 4. de Iudæis num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 345.

Chriſtiani Turcarum ſubditi poſſunt prædam captam in bello contra alios infideles defendere; etiam aduerſarios occidendo. cōſ. 4. de Iudæis. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 346.

Chriſtus eſt verus dominus bonorum eccleſiaſticorum. Papa ſummus adminiſtrator. cōſ. 3. de immun. eccl. n. 3. par. 2. lib. 3. pag. 1111.

Chriſtus ſtatum paupertatis aſſumpſit, & prædicauit. conſ. 1. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 707.

circuli vegetum etſi non veniant appellatione victus, ſeu victualium, ad illa tamen videntur referri, vel certe ſunt res, quæ ſpectāt ad vſum Romanæ curiæ. conſil. 35. de ſent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 768.

Circumſtantia boni finis ad actum bonum requiritur, ſed non ſufficit. conſ. 26. de vſuris nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 517.

circūſtantiæ grandis neceſſitatis, magnæ vis, vel metus aliquando minuūt, vel etiam excuſant à peccato. conſ. 18. de reb. eccl. alien. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 517.

circumſtantia quandoque minuit, & excuſat peccatum. conſil. 18. de reb. eccl. alien. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 517.

citari in alio loco, quam de iure requiſito, nēmo poteſt; niſi quando executori data eſt talis poteſtas ob non tutum acceſſum. conſ. 1. de dol. & contum n. 2. par. 1. lib. 2. pag. 362.

citatio quando notorie conſtat iudici non cōpetere reo defenſionem, poteſt omitti, & ſine ea procedi. conſ. 2. de renunc n. 10. par. 1. lib. 1. pag. 120. & de foro comp. conſ. 1. n. 16.

citatio, & ſententia nulli deneganda. conſ. 22. de hæret. nu. 3. par. 2. lib. 3 pag. 398.

ciues facit origo. Vnde congregatio, & ſinguli eius, ciues ſunt loci, vbi habuerunt originē; & ille eſt primus locus. conſ. 9. de maior. & obed. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 274.

ciuilitas, & filiatio prouenies monacho per profeſſionem in aliquo monaſterio, tollitur per conſecutionē epiſcopatus, vel eccleſiæ alterius ſæcularis conceſſæ in perpetuum. conſ. 6. de teſtam. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 654.

clandeſtina reſignatio, & collatio ab Epiſcopo de beneficio tamquam libero facta, non conſtituit illum in poſſeſſione de eo, vti de libero diſponendi, niſi accedat patroni ſciētia, & patientia. conſ. 5. de præſcrip. num. 5. par. 1. lib. 2. pag. 401.

clauſtrum inhabitare cenſetur regularis, qui ex iuſta cauſa de licentia, ſui ſuperioris ſtat extra. cōſ. 13. de reg. n. 8. par. 1. lib. 3 p. 728.

clauſula (dummodo non ſint plura) in illegitimorum diſpēſatione operatur, vt diſpenſatus vnum, vel alterum beneficium, & non duo retinere poſſit. conſil. 26. de præb. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 480.

Clauſulę apponi ſolitæ, pro appoſitis habētur. conſ. 38. de homic. n. 4. par. 2. lib. 5. pag. 445.

Clauſula generalis in bulla poſita, maiora expreſſis non includit. conſ. 7. de ſtat. monac. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 1000.

Clauſula illa *(abſoluēdi in foro conſcientiæ tantū)* ſignificat q̄ hæc abſolutio de rigore iuris ſic abſoluto nō proderit in foro exteriori, in quo de illo iudicabitur vt de nō abſoluto; non aſtringit tamen abſoluentem vt ea facultate vtatur ſolū in ſacramēto pœnitētiæ. Vnde Epiſcopus vtitur facultate ſibi p. c. 6. ſeſſ. 24. & alias competēte extra ſacramentū, vt etiam faciunt illi quibus maior Pœnitentiarius per alias quam per ſuas bullatas litteras id concedit. conſ. 11. de priuil. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 606.

Clauſula. Vide verbo, Verba, præter infra ſcripta.

Clauſula *(de conſilio vtriuſq. medici)* in cōceſſioni-

sionibus,verificatur,per solã infirmitatẽ, & non propter nobilitatem,vtraque exposita. conf.7.de reserip. nu.1.par.1.lib.1.pag.69.

Clausula in aliqua dispositione posita, ad omnia capitula illius refertur, nisi ponatur accessorie ad aliquod capitulum, non per se. conf.5.de maior.& obed.nu.11.par.1 lib.1. pag.269.& de fim. conf.92.nu.4.par.2.lib. 5.pag 313.

Clausula (*req.absoluentes*)in rescriptis Papę, etiam si desit,videtur subintelligenda.conf. 48.de sent.excõ. nu.3.par.2 lib.5 pag.793.

Clausula rescripti *(conscientiã tuam onerantes)*non tollit potestatem) quin ab Episcopo alteri committi possit; etiam si sit examen;maxime si cõpetebat ei prius iure ordinario. conf.6.de offic.& pot.ind.deleg.n. 1.par.1.lib.1.pag.235.

Clausura Carthusianorum. Vide verbo Carthusianorum.

Clausula indicitur monialibus, quia illæ per professionem regularem renunciarunt volũtati suæ.conf.6.de stat.monach nu.6.par.1. lib.3 pag 998.

Clausura religiosis iure humano,non naturali & diuino indicta est.conf.74.de reg.num.1. par.1 lib.3.pag.822.

Clericatus ad hoc vt dicto vnius probetur,requiritur, vt deponat se vidisse illũ ab Episcopo ordinari. conf.5. de succes.ab intest. nu.1.par.1.lib.3.pag.680.

Clericatus non est de essentia monachorum, & religiosorum aliorum ordinum quam canonicorum regularium. conf.10. de reg.nu. 2.par.1.lib 3.pag.720.

Clericus aliorum iniuriam criminaliter prosequi non potest, imino nec suam sine protestatione.conf.11.de homicid.num.2.par.2. lib.5.pag.420.

Clerici arma ferre,& bellare iure humano tãtum vetãtur.consil.3.de iis,quæ vi.nu.11.& 18 par.1.lib.1.pag 301.

Clericus beneficiarius iã defunctus, in dubio an præsumatur voluisse viuere ex fructibus beneficii,vel ex patrimonialibus,seu quasi, ex coniecturis est diiudicandum. conf.4.de pecul cleric nu.5.par.1.lib.3.pag.642.

Clericus beneficiarius iure ciuili publice sine dispensatione legere potest.consil.5.ne cleric.vel monach.num.1 par.1.libr.3.pagina 1120.

Clericum casu cum vxore repertum si incontinenti impetu doloris occidit vir, non est excommunicatus; secus si se abscondit, ad hoc vt clericus ad eam accedens deprehendatur, vel si postea remisso dolore eum occidat.conf.26.de sent.excom.nu.1.par.2.lib. 5 pag.756.

Clericus citatus à iudice laico non tenetur coram eo comparere,nisi sit dubium an sit clericus. conf.77.de reg.nu.2.par.1.lib.3.pag. 828.

Clericus deferens litteras iudicis, in quibus mandatur illatio mortis,(vt faciunt aliquãdo secretarii habentium iurisdictionem) ea secuta efficitur irregularis. conf. 16.de homic.nu.2.par.2.lib.5.pag.427.

Clerici disponere possunt æque vt laici de bonis patrimonialibus (quæsitis scilicet absq. intuitu clericatus & suorum ordinum)ac de quasi patrimonialibus,quæsitis ratione officii clericalis, & ordinum.conf.4.de pecul. cleric.nu.1.& 3.par.1.lib.3.pag.642.

Clericis,& Episcopis ad bellum iustum ire, & in eo milites ad fortiter pugnandum hortari licet.consil.13.de iis quæ vi.nu.16.par.1. lib.1.pag.303.& de homic.conf.16.num.2. lib.5.pag.427.

Clericus etiam in sacris constitutus potest ad se, suosque honeste sustentandum aliquam honestam negotiationem exercere; nec bona,quæ sic quæsita moriens reliquit, faciunt spolia.conf.5.de succes.ab intest.nu.3.par. 1.lib.3.pag.681.

Clerici, & monachi nõ veniunt in generali & exorbitante constitutione.conf.4.ne cleric. vel monach.nu.1.par.1.lib.3.pag.1119.

Clericus(etiam sacerdos)potest insequi malefactorem suum,& procurare vt capiatur,sed non agere criminaliter. conf.11.de homic. nu.11.par.1.lib.5.pag.421.

Cletici (etiam Romæ de licentia Vicarii Papæ) torquentur & fustigantur per executores laicos.consil.29.de sent.excom.num.7. par.2.lib.5.pag.761.

Clericus ex causa potest tonsuram dimittere, & habitum transformare. consil 70. de reg. nu.5.par.1.lib 3.pag.817.

Clericus habens beneficium ecclesiasticũ, vel in sacris constitutus peccat patrocinando; & si in criminalib⁹,& inde sequeretur mors vel mutilatio,fieret irregularis. consil.6.ne cler.vel monach.numero 1.par.1.lib.3.pag. 1121.& de postul. conf. 1.num.1 lib.1.pag. 291.

Clericis in dignitate constitutis legum auditio,& non prælectio est prohibita. consil.5. ne cler vel monach num 2 par.1.lib.3.pag. 1120.

Clerici in Gallia per generalem consuetudinem torquentur, & causa correctionis verberantur per laicos. consil. 29. de sentent. excom.

Digitized by Google

excom.nu.7.par.2 lib.5.pag.761.
Clericus in minoribus conſtitutus niſi habeat beneficium, vel ſeruiat eccleſiæ de mãdato Epiſcopi, non gaudet priuilegio fori poſt Conc.Trid.conſ.25.de priuil.nu.1.par.2.li.5.pag.626.
Clerici in minoribus immiſcentes ſe enormibus,licet priuẽtur ipſo iure priuilegio fori, non tamen qui in ſacris ante vllam monitionem,& degradationem. conſ.25.de priuil nu.6.par.2.lib.5.pag.627.
Clericus in minoribus indultum obtinens,vt in criminalibus patrocinetur(quo non indigebat,cum iure cõmuni, id ei ſit permiſsũ) & ad ſacros otdines aſcendat,vel beneficiũ, etiam ſimplex,obtineat,non poterit virtute illius, nec iure communi patrocinari, niſi in caſibus iure permiſſis. conſil. 6. ne cleric.vel monach. num.2.par. 1.lib.3. pagina 1121.
Clericus in minoribus non beneficiatus licite poteſt exercere mercaturam, vel ea omnia, quæ licent laicis.cõſ.5.de ſucceſſ.ab inteſt. nu.2.par.1.lib.3.pag.681.
Clericus in ſacris neceſſitatis propriæ cauſa poteſt negotiari, & aliquo honeſto officio, vel arte victum honeſtum ſibi quærere. conſ.3.ne ne cler.vel mon.nu.3.par.1.lib 3. pag.1118.
Clericus in ſacris,vel ſufficiens beneficiũ habens indiget diſpenſatione Papę ad curandos quoſcumq.infirmos ſine peccato.conſ.3 ne cler. vel mon.num.4.par.1.lib.3.pagina 1118.
Clericum iniuſte percutiens,quem iuſte putabat eſſe laicum,peccat quidem mortaliter, ſed nõ incurrit excommunicationem: quia talis ignorantia excuſat à pœna, & non à peccato.conſ.10.de ſepult.nu.5.par.1.lib.3. pag.696.
Clericum in ſacris, tamquam reum criminis cogens obiecto crimini reſpondere, iudex laicus incidit in excommunicationem bullæ Cœnæ Domini.conſ.33.de ſent.excom. nu.1.par.2.lib.5.pag 763.
Clericus in ſacris medicinã exercens (etiam ſine diſpenſatione)non peccat,ſi cauſa pietatis,vel cognationis, vel inſtantis neceſſitatis infirmi, vel ſuæ(etiam ad victũ lucrandum)id faciat.conſ 3.ne cler.vel mona. nu. 3.par.1.lib.3.pag.1118.
Clerici ioculatores, goliardi, & buffones artẽ illam exercentes per annũ perdunt ipſo iure priuilegium clericale.conſ.25.de priuil. nu.1.par.2.lib.5.pag.626.
Clerici iuramento ſtatur, cũ ignoratur, an de rebus ſuis negotietur.conſ.4.de immun.eccl.nu.4.par.1.lib.3.pag.1113.
Clericus iuriſdictionem ſuam criminalẽ per vicarios exercens, licet ſequatur mors, vel mutilatio etiam iniuſta,non ſit irregularis. conſ.1.de cõſt.nu.85.& 86.par.1.lib.1. pag. 37.
Clericus iuuans chirurgum ad ſecandum brachium ob ſalutem corporis, non ſit irregularis;quia ille licite artem exercet. cõſ.12.de homic.nu 2.par.2.lib.5.pag.423.
Clericus latrociniis,& enormibus criminibus ſe immiſcens, & in his inueteratus, per annum ipſo iure perdit priuilegium clericale canonis,non fori. conſ.25.de priuil.num.5. par.2.lib.5.pag.627.
Clericus minorũ(& etiam in ſacris) nullã incurrit cenſuram patrocinando in cauſis eccleſiaſticis,vel ſæcularibus,ſiue ſint ciuiles, ſiue criminales;cum iure non caueatur. cõſ. 6.ne cler.vel mon.nu.1.par.1.lib.3. pagina 1121.
Clericus minorum,& laicus in bigamia pares. conſ.1.de bigam.nu.3.& 5.par.1.lib.1.pag. 223.
Clericus(modo non ſit regularis)poteſt de patrimonialibus,vel quaſi patrimonialibus,etiam donando,pro libitu,vt laicus diſponere;at quæſita ex fructibus beneficii, ſeu intuitu eccleſię non poteſt elargiri alicui,niſi intuitu veræ paupertatis,vel pietatis: aliter vterque vltra peccatum tenetur reſtituere. conſ.5.de donat.nu.1.2.3.5.& 6.par.1.lib.3 pag.627.
Clericus negotia principum in curia, etiam recepto ſtipẽdio,iure communi, & ex ſtylo curiæ licite gerere poſſe videtur. conſ.4.de pecul.cler.nu.4.par.1.lib.3.pag.642.
Clericos noctu arma portantes in Gallia,licite ex immemorabili conſuetudine habente vim priuilegij,iudex ſæcularis capit, ac etiam punit. conſ.28.de ſent.excom.num.1. par.2.lib.5.pag.757.
Clericos noctu,cum armis inuẽtos,ſponte donantes arma,ne ad iudices deducantur, apparitores liberos dimittentes peccant; non tamen ob id incidunt in excommunicationem.cõſ.28.de ſent.excom.nu.4.par.2.lib. 5.pag.758.
Clericum noctu cum armis incedẽtem poteſt capere familia poteſtatis ſæcularis; quia præſumitur ire ad delinquendum.conſ.28. de ſent.excom.num.3.par. 2.lib. 5. pagina 758.
Clericus non eſt irregularis agens ciuiliter contra delinquentem ad ſuorum bonorum recupe-

recuperationem, vel pro iniuria perſonali ſibi illata; præmiſſa tamen proteſtatione, ne procedatur ad pœnam ſanguinis. conſ. 9. de homic. nu. 1. & ſeqq. & conſil. 19. nu. 1. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 417. & 431.

Clericus non poteſt dare mandatum ad agendum criminaliter, nec ciuiliter contra homicidam, niſi cum proteſtatione citra pœnam ſanguinis. conſ. 3. de iniur. & dam. dat. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 638.

Clericus non pōt eligere iudicem in criminalibus, de mandato illius, cuius eſt iuriſdict. conſ. 16. de homic. n. 2 par. 2. lib. 5. pag. 427.

clerici non tenentur iure cōi ſuo prælato ſoluere collectas, ſeu tributū capitis, quas ſolus Papa poteſt imponere; etiam ſi id conſuetudine induci poſſet. conſ. 3. de cenſ. nu. 1. & 2. par. 1. lib. 3. pag. 1056.

clericus obtruncans membrum (ét ob ſalutem totius corporis) fit irregularis; quia illicite artem chirurgi exercet. conſ. 12. de homic. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 423.

clericus occidens, vel mandans occidi per aſſaſſinos, perdit priuilegium fori. conſ. 25. de priuileg. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 626.

clericus pauper non tenetur ad ſubſidium charitatiuum; nec diues, ſi non habet beneficiū vel eſt ordinatus ad titulum patrimonii: quamuis ſecus videatur, ſi patrimonium ſit amplum. conſ. 5. de cenſib. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1059.

clerici peculium. Vide verbo Peculium.

clericus peccat ferendo teſtimonium in cauſa ſanguinis: & ſi ſequatur occiſio, vel mutilatio, eſſet irregularis: vnde neq. pōt cogi, vt coram iudice ſeculari tale ferat teſtimoniū. conſ. 1. de teſtib. cogen. vel non. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 367.

clericum percutiens. Vide verbo Percutiens.

clericus peregrinus. Vide verbo Peregrinus.

clericus procurans capturam malefactoris, ſeu locum indicās ad recuperationem ſuorum bonorum (etiam præmiſſa proteſtatione) fit irregularis, ſi captura nō erat ad dictum finem ciuiliter agēdo, neceſſaria; vt quia erat fugitiuus, & ſequatur homicidium, vel mutilatio. conſ. 9. de homic. nu. 1. 2. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 417.

clericis prohibita eſt conuerſatio tam in propria domo, quam extra, cum omnibus mulieribus ſuſpectis. conſ. 1. de cohab. cleric. & mulier. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 422.

clericus, qui ob tacitā hdem datā de reſtituendo incapaci dānatur, fiſco eccleſię reſtituat conſ. 7. de teſtam. nu. 5. par. 1. li. 3. pag. 658.

clericus qñ poſſit teſtari. Vide verbo Teſtari.

clericus qui voluntarie opem ſert homicidio alias de ſe iuſto, eſt quidem irregularis, ſed non indiſpenſabilis. conſil. 50. de homicid. nu. 1. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 458.

clerici res ſuas negotiandi cauſā tranſmittentes, portoria ſoluant; ſecus ſi in territorio eas vendunt. conſ. 4. de immunit. eccl. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1113.

clericum retrahere, & impedire poteſt laicus, vt futurum ſcandalum, ſeu peccatum impediat. conſ. 30. de ſent. excom. nu. 3. par. 2. li. 5. pag. 763.

clerico Romæ ab inteſtato moriēti, nec in fructibus ex beneficio receptis, ſuccedit Camera: vnde non illi, ſed proximioribus, ſi reperiri poſſunt, alioquin pauperibus ſunt reſtituendi. conſ. 3. de ſucceſſ. ab inteſt. nu. 1, & 2 par. 1. lib. 3. pag. 678.

clericus ſecundum iura antiqua ob vnicam (etiam ſimplicem) fornicationem erat deponendus. conſ. 1. de cohabit. cleric. & mulier. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 422.

clericis ſententiam iuſtam ſanguinis ferre, & manibus propriis iuſte occidere, æque, & ſolo iure humano eſt prohibitum. conſil. 3. de iis quæ vi. nu. 17. & 18. par. 1. lib. 1. pag. 303.

clerici, ſi aliunde habent vnde viuant, non poſſunt ea ſola ratione, quod ſunt clerici, viuere de reditibus eccleſiaſticis; niſi etiam habeant aliquem titulum, ob quem eis ab eccleſia, cui inſeruiunt, debeantur alimenta conſil. 1. de vit. & honeſt. cler. nu. 2. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 417.

clericus ſi inuitus trahatur ad iudicem ſæcularem ſuper decimis, & aliis ſpiritualibus cauſis, non incurrit excommunicationem: ſecus ſi cū ſuo conſenſu, conſilio, vel fauore, conſ. 1. de cōſt. n. 81. & ſeq. par. 1. lib. 1. p. 36.

clericus ſoluēs ſponte collectas peccat, ſed nō excommunicatur; exigens aūt ſic. conſ. 5. de immun. eccleſ. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1114.

clericos tres vno impetu, vnoque ictu feriens, ter eſt excommunicatus; vt ſunt tria peccata ferire, blaſphemare, & hæreſim aſſerere. etiam ſi interficiens eumdem nō ſit niſi ſemel. conſ. 14. de pęn. & remiſſ. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 676.

clericum vnico impetu pluries percutiens, ſemel tantum eſt excōicatus. conſ. 14. de pęn. & remiſſ. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 675.

clericus, vt quis probetur, nō ſufficiens coniectura geſtatio pilei clericalis, & cantare in choro officia diuina. conſ. 5. de ſucceſſ. ab inteſt. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 681.

coactus aliquid facere dicitur, etiam qui ſine dedecore, vel diminutione ſuæ auctoritatis

tatis nequit illud omittere. conſ. 1. de iniur. & dam. dat. nu. 13. par. 2. lib. 5. pag. 636.

Coadiutor Archiepiſcopi, eo abſente, vel annuente, benedictionē dare poteſt ſi ſit Epiſcopus conſecratus, poſſitq; exercere pontificalia. conſ. 3. de cler. ægr. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 494.

Coadiutor Archiepiſcopi cum futura ſucceſſione, pallio vti non poteſt. conſ. 3. de cler. ægrot. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 494.

Coadiutor Archiepiſcopi, ſi nec ipſe, nec conſuetudo, nec ſtatutum loci contradicit, poteſt in ſede Archiepiſcopi, eo abſente, in choro ſedere. conſ. 5. de cler. ægrot. num. 5. par. 1. lib. 3. pag 495.

Coadiutoris datio cum futura ſucceſſione, & aliis extraordinaria eſt. conſ. 2. de cler. ægr. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 392.

Coadiutor datus alicui cum faculate ſubeundi onera de conſenſu eius, eo abſente, & contradicente ea ſubire poteſt. conſil. 2. de de cler ægrot. n. 3. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 492.

coadiutor datus cū poteſtate exercendi, quæ coadiutores iure vel conſuetudine poſſunt, beneficia conferre, vel alia exercere non valet, quæ is, cuius eſt coadiutor per ſe vult, & poteſt exercere. conſ. 3. de cler. ægr. num. 4 par. 1. lib. 3. pag. 494.

Coadiutor iure communi ordinario creatus tenetur facere omnia, ad quæ datur, & quæ is cui datur, tenetur facere; viuitque ex fructibus beneficii, cōgrua portione aſſignata; ſecus in perpetuo cū futura ſucceſſione ex conceſſione Papæ; quia ſeruandæ conditiones in litteris poſitæ. conſ. 2. de cler. ægr. n. 1. 2. & ſeq. par. 1. lib. 3. pag. 491.

coadiutor, qui nihil percipit ex beneficio, ei ſeruire non tenetur. conſ. 2. de cleric. ægrot. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 492.

Coadiutor ſuſtentari debet ex fructibus beneficii ab vno adminiſtrandi. conſ. 2. de cler. ægrot. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 492.

coadiutoria ob vnam cauſam non extenditur ad aliam; immo duæ ad duas cauſas dari poſſunt. conſ. 3. de cler. ægr. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 494.

Cæcus, qui horas dicere non valet, nulla ad hoc eget diſpenſatione. conſ. 14. de celebrat miſſ. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1085.

Coegiſſe mulierem monaſterii ingredi non dicitur quis, ſi illa non ſit ingreſſa: vnde nec ipſe, nec ei id conſulens ligantur excommunicatione ſacri Conc. cap. 18. ſeſſ. 25. de reg conſ. 5 de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. p. 714.

Cœmeterium non ſollemniter conſecratū poteſt recōciliari per præsbyterum, aqua à ſe benedicta, vt eccleſia non conſecrata. conſ. 1. de conſecr. eccl. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 165.

cœmeterium conſecratum ſi polluatur, per Epiſcopum etiam ſolemniter reconciliandum, aqua ſolemniter cum vino, & cinere benedicta. conſil. 1. de conſecr. eccl. num. 4. par. 1, lib. 3. pag. 1065.

cœmeteria polluta. Vide verbo Polluta.

cœmeterii reconciliatio eiſdem caſibus, & modo eſt facienda, quibus recōciliatio eccleſiæ. cōſ. 1. de conſec. eccl. n. 1. par. 1 li. 3. p. 1065.

Coeundi actualis potentia nō eſt de matrimonii eſſentia. conſil. 4. de deſponſ. impub. nu. 14. par. 2. lib. 4. pag. 38.

coeundi potentiam ineſſe multis ante tempus à iure præfixum. conſ. 4. de deſponſ. impub. nu. 13. par. 2. lib. 4. pag. 37.

coeundi potentia ex generatione prolis arguitur. conſ. 2. de frigid. & malef. nu. 17. par. 2. lib. 4. pag. 123.

coeundi potentia, vel impotentia. Vide verbo Potentia, vel Impotentia.

Cogens puellam ingredi monaſterium, etiā vt ibi in habitu ſæculari vſque ad ætatem nubendi educetur, comprehenditur ſub decreto ſacri Conc. ſeſſ. 25. de reg. cap. 18. conſ. 6 de reg. nu. 1. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 715.

Cognatio carnalis licet noceat quoad conceſſionem rerum eccleſiaſticarū quæ fit à prælatis, in conceſſis tamen facit preſumi maiorem voluntatem ad ampliorem, & firmiorem conceſſionem. conſil. de feudis nu. 7. par. 1. lib. 3. pag. 597.

cognatio impediens, & dirimens contrahitur, vbi quis filium ſuum fornicarium (etiam in neceſſitate) baptizat. conſ. 5. de cogn. ſpirit. nu. 2. par. 2. lib. 4. pag. 79.

cognationis impedimentum etiam ex illicita copula in infidelitate contractum, lex canonica ampliauit quo ad poſtea conuerſos. cō ſil. 12. de conſang. & affin. nu. 8. par. 2. lib. 3. pag. 110.

cognatio inter perſonas, cum fit de ea mentio in iure, intelligitur in dubio de coniunctione carnali, non autem de ſpirituali. conſ. 8. de cogn. ſpir. nu. 11. par. 2. lib. 4. pag. 87.

cognatio ſeu conſanguinitas ex copula ét illicita iure Ethnico Romano, & Pōtificio oritur. conſ. 12. de conſang. & affin. nu. 8. par. 2. lib. 3. pag. 110.

cognationem ſpiritualem contrahit patrinus baptizatus, & non confirmatus. conſil. 1. de cogn. ſpir. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 73.

cognationē ſpiritualem tunc demum contrahit minor tenendo in baptiſmo, vel confirmatione, ſi habet iudicium ad peccandum mortaſ-

mortaliter.conſ.3.de cogn.ſpir.nu.1.par.2. lib 4.pag.78.& conſil.2.nu.1.3.6.& 7.

Cognationem ſpiritualem non contrahit non baptizatus baptizans;ſecus ſi baptizatus,licet non confirmatus , teneat ad confirmationem.conſ.1.de cognat.ſpirit.nu.1.par.2. lib.4.pag.75.

cognatio ſpiritualis olim contrahebatur, etiã mediante perſona ſui coniugis ſuſcipientis. conſ.6.de cognat.ſpirit.num.1.& 10.par.2. lib.4.pag.83.& 79.

cognatio ſpiritualis actum proprium patrini per ſe tenentis,& reſpondentis requirit.cõſil.6.de cognat ſpirit.nu.3.& 4.par.2.lib.5. pag.81.

cognatio ſpiritualis eſt attinentia ex ſacramẽti datione prouenieus.conſ.6 de cogn.ſpir. num.3.par.2.lib.4 pag.80.

cognationem ſpiritualem per alium non contrahi,verius:ſicut etiam dicitur de corporali,& legali cognatione.conſ.6.de cogn.ſpir. nu.5.& 7.par.2.lib. 4.pag.82.

cognatio ſpiritualis vt per alium cõtrahatur , conſuetudine induci poteſt. cõſ.6.de cogn. ſpir.nu 8.par.2.lib.4.pag.82.

cognationem ſpiritualem contrahit nondum integre natum in baptiſmo tenens . conſ.2. de bapt.nu.1.par.1.lib.3.pag. 1097.

cognationis tres ſpecies ſubdiuidũtur, & nulla per alium contrahitur.conſ.6.de cognat. ſpirit nu.4.par.1.lib.4.pag.81.

Cognitio & punitio homicidii,vel alterius delicti commiſſi à nouitio,quia cenſetur perſona eccleſiaſtica, pertinet ad iudicẽ eccleſiaſticum,& conſequenter ad eius prælatũ . conſil.5.de for.comp.nu.1.par.1.lib.2.pag. 344.

cognitio futurorũ, quæ non pendet à cauſa naturali,vel diuina, Deo eſt reſeruata.conſ.1. de ſortileg.nu.3.par.2.lib.5.pag.560.

cognitio intellectiua, vt eſt etiam notitia futurorum,eſt bona,& poteſt addiſci; modo nolimus addiſcere à quo nõ debemus, vel modo quo non debemus.conſ.1.de ſortil.nu.3. & 7.par.2.lib.5.pag.560.

Cognoſcere de hæreſi contra Epiſc. nequeunt inferiores Papa,nec proceſſum alique facere contra illos,etiam ſi ſint inquiſitores hæreticę prauitatis à Sede Apoſtolica deputati.conſ.2.de for.comp.nu.5.par.1.lib.2.pag. 340.

cognoſcere etſi non poſſit quandoque Epiſcopus de habilitate , vel inhabilitate alicuius principaliter,poteſt tamen acceſſorie, dum de illius delicto cognoſcit. cõſ.8.de priuil. nu.8.par.2.lib.5.pag.690.

Cohabitatio maris,& fœminæ,qui vere coniuges non ſunt,periculoſa cenſetur:vnde nec concedenda , niſi perſonarum qualitas excludat ſuſpicionem peccati.cõſ.2.de frigid. & malefic. nu.4. 5.& 14.par.2.lib.4.pagina 119.

Collatio beneficii facta criminoſo tacenti crimen,tenet,modo crimen nõ inducat irregularitatem,vel inhabilitatẽ.conſ.1.de conſt. nu.51.par.1.lib.1.pag 24.& de reg.cõſ. 48. nu.1.

collatio beneficii cũ pacto,vt dimidia fructuũ detur collatori,vel tertio, eſt ſimoniaca; & ſi ſecuta collatione,dicti fructus dentur,efficitur realis ab vtraq. parte cõpleta, habẽs annexas cenſuras.conſ.4 de ſimo.nu.1.& 3. par.2.lib.5.pag.171.

Collatio beneficii , facta à ſuperiore abſenti, & ignoranti,ſine vlla eius, vel alterius petitione, valet.conſ.2.de reſcr.nu.3.par.1.lib. 1.pag.64.

collatio beneficii facta bigamo,cum ſit irregularis non valet.conſ.3.de bigam.nu.1.par.1. lib.1.pag.215.

collatio beneficii facta illegitimo eſt ipſo iure nulla.conſ.4.de fil.preſb.nu.4.par.1.lib.1. pag.203.

Collatio beneficii facta tonſurato à nõ ſuo Epiſcopo eſt valida , cum nulla cenſura, aut irregularitas inhabilem eum reddat. Secus tamen cenſuit Rota. conſ.11.de temp.ord. nu.4.par.1.lib.1.pag.138.

collatio beneficii inſtrumento notarii ſigillo , ſed non ſubſcriptione Epiſcopi muniro,immo etiam teſtibus ſolis ſine ſcriptura, probatur.conſ.1.de fid.inſtrum.nu.1.par.1.lib. 2.pag.368.

collatio beneficii non cadit in laicum.conſ.8. de ſacram.non iter.num.6.par.1.lib.1.pag. 198.

collatio beneficii nulla tacite conualidatur , cũ ceſſante impedimento,is ad quem prouiſio ſpectat , ſciens patitur prouiſum illud retinere.conſil.8.de ſacram.non iteran.num.7. par.1.lib.1.pag.198.

collatio beneficii poſt irregularitatem (etiam ſi bona fide putaret ſecum ſufficiẽter diſpẽſatum)eſt nulla. conſil.7.de temp.ord.nu.2. par.1.lib.1.pag. 140.

collatio beneficii ſimplicis facta regulari à Papa,etiam ſine cauſa,valet. conſil.71.de reg. nu.4.par. 1.lib.3.pag.819.

collationem beneficiorum habens , poteſt ea conferre,etiam ſi ex ipſiuſmet perſonę reſignatione,priuatione,vel aliter vacẽt. conſ. 18. de præb.nu.2.par.1.lib.3.pag.471.

Collatio beneficii ſub modo, qui iure non inest, eſt ſimoniaca. conſ. 1. vt eccleſ. benef. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 498.
Collatio beneficii pōt fieri, & probari abſque ſcriptura. conſ. 12 de clandeſt. deſponſ. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 54.
Collatio beneficii facta à Papa alicui crimino ſo (etiam eo non expreſſo) regulariter valet. conſ. 7. de conſang. & affinit. nu. 4. par. 2. lib. 4. pag. 100.
Collatio beneficii indigno facta non valet. conſ. 70. de ſimonia num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 277.
Collatio beneficiorum facta promotis per ſaltum ignoranter, tenet. conſil. 8. de ſacram. iter. nu. 6. par. 1. lib. 1. pag. 198.
Collationem beneficii ſpectantem communiter ad Epiſcopum, & capitulum, alter altero nolente facere non poteſt: licet Epiſcopo mortuo ſolum capitulum illam facere poſſit. conſ. 36. de reg. nu. 2. 3. par. 1. lib. 3. pag. 769.
Collatio beneficii excommunicato, & illam ignoranti facta non tenet. conſ. 13. de cler. excom. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 574.
collationes beneficiorum factæ à capitulo ſuſpenſo, & non declarato, validæ ſunt. conſ. 62. de ſent. excom. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 819.
collatio beneficii facta alicui, & eius acceptio non vitiatur, quando ille abſolutus eſt ab excommunicatione ad reincidentiam, licet poſtea reincidat. conſ. 53. de ſent. excomm. nu. 4. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 804. & de ſimon. conſ. 95. num. 2. 3 & conſil. 97. nu. 1. & conſ. 13. de cler. excom. nu. 4. lib. 5. pag. 574.
Collatio beneficii facta excommunicato valet per clauſulam (teque abſoluentes) abſolutuſque licite illud retinere poteſt. cōſ. 48. de ſent. excom. num. 10. par 2. lib. 5. pag. 796.
collatio confidentialis, vel renunciatio beneficiorum ita damnatur, vt omnia inde ſecuta ſint nulla. conſ. 66. de ſimo. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 269.
collatio canoniæ pœnitentialis ſi ad ſolum Epiſcopum ſpectat, ad eumdem & prouiſio ſpectabit. conſ. 1. ne ſed. vac. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 495.
collatio & reſignatio clandeſtina ab Epiſcopo de beneficio, tamquā libero, factaalicui, non conſtituit illum in poſſeſſione de eo, vti de libero diſponēdi, niſi accedat patroni ſcientia, & patientia. conſ. 5. de præſcrip. num. 5. par. 1. lib. 2. pag. 400.
collatio facta ſimoniaco conuentionali tātum, & electio de illo celebrata, ipſo iure valent. conſil. 10. de ſimon. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 180.
collatio facta crimino ſo ipſo iure valet, niſi crimen ſit tale, quod inducat ipſo iure irregularitatem, vel inhabilitatem expreſſe. conſ. 10. de ſimon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 180. & conſ. 9. de conſang. & affinit. num. 3. pag. 103.
collatio ignoranti ſimoniace facta tenet; tenetur tamen, quam primum ille ſcit vitium illud, dimittere: durāte autem ignorantia, poteſt iuſte de fructibus diſponere, nec tenetur illos reſtituere. conſ. 73. de ſimon. nu. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 282. & conſ. 95. nu. 3. pag. 316.
collatio irregulari, vel inhabili facta, eſt ipſo iure nulla. conſ. 91. de ſimon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 313. & conſi. 40. nu. 3. & de tēpor. ord. conſ. 7. num. 2. lib. 1. pag. 140.
collatio manualis à Papa ad vitam confirmata, nō poteſt per inferiorem auferri ab ipſo regulari. conſ. 14. de ſtat. monach. num. 16. par. 1 lib. 3. pag. 1017.
collatio ordinis. Vide verbo, Ordinis.
collatio Papæ, cæteris paribus, ordinarii collationi præualet. conſ. 31. de præb. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 486.
collatio ſacramenti. Vide verbo Sacramentū.
collatio ſimoniaca in odium peccati ſimoniæ nulla decernitur. conſil. 95. de ſimon. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 317.
collatio ſi ſpectet ad Epiſcopum, & Capitulū collegialiter, non tenet, niſi accedat maior pars Capituli cum Epiſcopo. conſ. 1. de iis quæ ſi. à maior. par. cap. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 497.
collationis tēpore collatarius promittens collatori ſoluere quicquid ei iuſte debebit, nō eſt ſimoniacus; quia promiſſio eius, quod tacite ineſt, non vitiat. conſ. 3. de ſimo. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 171.
collatio virtute alternatiuæ ante illius acceptationem non valet. conſ. 31. de præb. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 485.
Collator non ſuſpenſus habet ſemeſtre ad cōferendum beneficiū à die ſcitæ vacationis, ſecus de ſuſpenſo. conſil. 29. de pœnit. & remiſſ. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 699.
collecta de defunctis poteſt dici etiam in feſtis ſollemnibus. conſ. 9. de celebrat. miſſar. nu. 10. par. 1. lib. 3. pag. 1080.
collegiata in eccleſia duæ miſſæ quotidie collegialiter dicendæ, vna de defunctis, altera de tempore, vel feſto. conſil. 9. de celebrat. miſſ. numero 6. par. 1. libro 3. pagina 1078.

colle-

Collegiatæ ecclesiæ Prior titularis, habens in cathedrali canonicatum,& dignitatem,tũc præcedit alios,quando vt singuli incedunt : secus si collegialiter stent,vel incedant.cõsil.4.de maior.& obed.nu.1.2.3.4.par.1.li.1.pag.264.

Collegium clericorum non potest rem ecclesiæ sine causa diminuere,nec recepta pecunia inter præsentes diuidenda, successores ad onus obligare.cons.8.de reb.eccl. alien. nu.3.& 5.par.1.lib.3.pag.506.

collegium constituunt de iure ciuili ad minus tres,& de iure canonico duo.cons.6.de electio.nu.2.par.1.lib.1.pag.101.

collegium est simul, societas vero separatim habitantium.cons 3.de for.comp.nu.1. par. 1.lib.2.pag.341.

collegium, & concilium aliud sunt à singulis de collegio,& concilio.cons.6.de maior. & obed.nu.2.par. 1.lib.1.pag.271.

collegium etsi pium sit, tamen laicum est, si maior illius pars sunt laici.consil. 3. de for. comp.nu.4.par.1.lib.2.pag.342.

collegium laicum in temporalibus subiicitur iudici laico,in spiritualibus vero Episcopo, à quo ét circa spiritualia visitatur.cõs.3. de for.comp.nu.5.& 6.par.1.lib.2.pag.342.

collegio notum non dicitur,quod illud repręsentanti notum est.cons.2.de accusat. nu.5. par.2.lib.5.pag.155.

collegia pro pauperibus scholasticis erecta, beneficia quidem non sunt, nec spiritualia, sunt tamen spiritualibus annexa. Vnde qui recepta pecunia loco suo cedit,vt alter assumatur,simoniam quidem committit, sed censuris non est suppositus. consil. 89.de simon.nu.1.par.2.lib.5.pag.309.

collegio semel constituto in multis,totum ius collegij potest deuenire ad vnum,& conseruari in illo.cons.6.de elect.nu.2.par.1. li.1. pag.101.& cons.38.de reg.nu.2.par.1.lib.3. pag.772.

collegium si redigatur ad duos, non poterunt eligere alterum de seipsis, quia maior pars requiritur ad valorẽ electionis; sed extraneum idoneum eligant; nec tunc poterunt cogi ad suscipiendos secũ plures electores. consil.6.de elect.num.4. par.1.lib.1.pagina 102.

collegium sine iusta causa ab illius singulis obligari nequit.cons.8.de reb.eccl.alien.nu. 5.par.1.lib.3.pag.506.

collegium sine superioris auctoritate, nisi religionis causa initum, seu coactum,est illicitum.cons.3.de for.comp.nu.3.par.1.lib.2 pag.342.

coloni adscriptitij possunt,quocumque ierint. ad similitudinem seruorum fugitiuorũ vendicari à dominis ecclesiasticis, non autẽ liberi.cons.1.de const.nu.83.par.1.lib.1.pag. 37.

commemoratio de mortuis non vetatur fieri in Missa priuata de festo;immo in die festo potest dici missa de defunctis cõs.9.de celebr. missar.nu.6.& 10.par.1.lib.3.pag.1078.

commenda duplex, perpetua, & tẽporalis; per primam acquiruntur titulus,& fructus, potestasque faciẽdi,quicquid potest titularis, præter excepta in litteris commendę;at per secundam nec acquiruntur fructus, nec ius in beneficio,nec est prælatus, sed procurator,cũ legitima administratione beneficii. consil.9.de præb.nu.1.& 2.par.1.lib.3. pag. 458.

commenda perpetua dat quemdã improprium & extraordinarium titulum,ad effectum,vt illa cessante, comprehendatur sub reseruatione beneficiorum; sed non dat proprium & verum titulum.consil.28. de præb. nu. 1. par.1.lib.3.pag.483.& consil.9.nu.2.

commendæ, seu præceptoriæ manuales, & ad nutum superioris amouibiles,vt reliqua beneficia regularia debent conferri intra sex menses ab earum vacatione; alias collatio deuoluitur ad superiores.cõs.13.de stat.monach.nu.5.par.1.lib.3.pag.1010.

commendatarius Abbatię,seu cui libera ecclesiæ administratio cõcessa est, potest omnia quæ titularis;immo & potest esse delegatus sed non potest alienare immobilia. cons.3. de stat.monach.nu.62.par.1.lib.3.pag.985.

commendatarii monasteriorum æquiparantur habẽtibus ea in titulum quo ad omnia pertinentia ad administrationem,etiamq. quo ad effectum recipiẽdi religiosos ad habitũ. cons.15.de regular.num.6.& 5.par.1.lib.3. pag.733.

commendatarius perpetuus æquiparatur titulari. Tantum non vacat tale beneficium per obitum,sed vt vacabat, quando fuit ei primo commendatum.cons. 1.de const.nu.38. & seq.par.1.lib.1.pag.19.

commendatarius potest remittere denunciationes matrimoniales, & quicquid potest Abbas titularis ratione dignitatis. cõs.2.de clandest.desponsnum.1.par.2.lib.4.pagina 44.

commendatarii S.Spiritus (sicut & alii regulares habentes beneficia ad nutum amouibilia)possunt de fructibus disponere non solum in suos necessarios vsus, sed in pia opera,etiam remuneratoria.consil. 13. de statu monach.

monach.nu.2.par.1.lib.3.pag.1008.
commendatitias literas dans de vita & moribus, non dicitur dare dimiſſorias ad ordines.conſ.27.de temp.ord.num.1.& 3.par.1. lib.1.pag.162.
commiſſarius,cui mandatur diſpẽſatio conceſſa,inter cætera, ex eo quod locus diſpenſandorum ſit inſignis,debet & ſuper hac qualitate teſtes recipere. conſil. 1. de verb.ſign. nu.2.par.2.lib.5.pag.822.
commiſſarii ad diſpenſandum ad ordines ſolent ad omnes vnico actu diſpenſare. conſil.1.de præſumpt.num.1.par.1.libr.2.pag. 372.
commiſſarius generalis ordinis dicitur habere auctoritatem ordinariam;vnde tranſumptis eius auctoritate per notarium ſumptis religioſi tenentur credere; itemque poteſt delegare ſuas vices. conſil.9.de offic.& pot. iud.deleg.nu.6.& 10.par.1 lib. 1.pag. 238.
Commiſſio Papæ facta ordinatio,vt cũ illegitimo diſpenſet,committente re integra moriente expirat.conſ.3.de fil. præsbyt. nu. 3. par.1.lib.1.pag.202.
Communicans alicui in actu, pro quo controuertitur an ſit excommunicatus, non videtur iudicandus incidere in excommunicationem. conſ. 6. de ſent.excom.nu.1.par.2. lib.5.pag.723.
communicans cum excommunicato ſpecialiter,ſeu nominatim non denunciato,nõ peccat.conſ.60.de ſent.excom.nu.1.par.2.lib. 5.pag.816.& conſ.7 nu.3.
communicans ſuſpẽſo ab oratione nullam incurrit excommunicationem,nec irregularitatem conſil.6.de ſent.excom.num. 1.& 4. par.2.lib.5.pag.816.
Communicare. Vide verbo Euchariſtia.
communicare vt licet cum notorie hæreticis non denunciatis.conſ.1.de conſt. num. 60. par.1.lib.1.pag.27.
communio cum infidelibus in non prohibitis licita.conſ.1.de Iudæ.nu.5.par.2.lib.5.pag. 338.
Communionem ac opere.Vide verbo Euchari
Communis opinio.Vide verbo Opinio. (ſtia.
Commutare ſicut ex iuſta cauſa poteſt Papa laicorũ pias diſpoſitiones in alios ſimiliter pios vſus;ita & laica poteſtas habens regalia,& non recognoſcens ſuperiorem,poteſt teſtantium voluntates de vno opere profano in aliud mutare.conſ.8.de empt. & vẽd. nu.1.par.1.lib.3.pag.552.
commutare,vel diſpenſare votum.vide verbo Votum.
commutatio,quãdo eſt iniuſta,& inualida, ſufficit intentio implendi votum ſuo tempore conſ.19.de voto.nu.3.par.1.lib.3.pag.919.
commutatio voti presbyteratus in mẽſtruam confeſſionem non eſt iuſta. conſ.19.de voto.nu.2.par.1.lib.3.pag.919.
commutatio voti in rem meliorem,ſeu æqualem eſt facienda.conſ.19.de voto.nu.1.par. 1.lib.3.pag.918.
communicatio voti ſi dubitetur an ſit æquipollens,poteſt vouens,hac de cauſa, & ob eius tranquillitatem ab habente poteſtatem cõmutandi,reduci in priſtinum ſtatum; ita vt ſolum ſit obligatus ſuo tempore primũ votum implere.conſ.19.de voto.num.2.par.1. lib.3.pag.919.
Compaternitatem etſi contrahat hæreticus, & ſchiſmaticus, modo ſit baptizatus, non poteſt tamen eſſe patrinus cum baptizantur filii Catholicorum, nec contra Catholici in baptiſmo hæreticorum; Græcorũ vero tantum ſi filii baptizẽtur ritu ab Eccleſia permiſſo.conſ.1.de conſt.nu. 66.& ſeq. par. 1. lib.1.pag.29.
Competitori digniori,ſi, vt deſiſtat, promittatur tẽporale,ſimonia eſt conuentionalis; & ſi ab vtraque parte obtento beneficio,adimpleatur,efficitur realis,annullans omnia ſecuta. conſ.42.de ſimon.num. 1.2.3.4.par.2. lib 5.pag.232.
Compleniſſe dicitur annum 24. qui vltimũ attingit diem, ſed non exceſſiſſe. conſil.9.de temp.ord.nu. 2.par.1.lib.1.pag.141.
Complices ad oẽs licet bulla de datis, & promiſſis ex rigore verborum extendatur, ex mente tamen eam edentis reſtringitur ad principales in promittendo,dando, vel accipiendo.conſil.44.de ſent.excom.num. 2. par.2.lib.5.pag.785.
complices delicti non ſunt denunciandi ex vi bullæ Greg.XIII.de dat.& promiſſ.ante fraternam correctionem.conſ.44. de ſent.excom.nu.3.par.2.lib.5.pag.786.
complices vt reuelet de ſe confeſſus, non eſt interrogandus; nec interrogato & confeſſo eſt credendum,niſi in caſibus ex preſſis. cõſil.44.de ſent excom.nu.1.& 2.par.2.lib.5. pag.785.
Compoſitio pro fructibus male perceptis tunc liberat, ſi illi ad eos,cum quibus ſe compoſuit, vere pertinebant. conſil.3.de ætat.& qualit.nu.2.par 1.lib.1.pag.184.
compoſitio, quæ pro gratia reformatoria in vtroque foro obtinenda exigeretur, exigi nequit,ſi eadem gratia in foro tantum conſcientiæ impetretur. conſ. 29.de pœn.& remiſſ.nu.3.& 4.par.2.lib. 5.pag.698.

com-

Digitized by Google

compositio,seu nouæ conuentio remittit deuoluta,& non deuoluenda.cons.3. de locat. & cond.num.4.par.1.lib.3.pag.592.
conatus qui aliquid facere,non secuto effectu, etsi debeat puniri, attamen non incurrit censuras contra facientes decretas. cõs.32. de sent.excom.num.1.par.2.lib.5.pag.765.
conatus facere,pœnam contra facientem positam non incurrit.cons.5. de simo.nu.2. par. 2.lib.5.pag.173.
conatus delinquendi,etiam non secuto delicto punitur, non tamen pœna ipso iure imposita.cons.21.de temp.ord.nu.2. par.1. lib. 1. pag.155.
concessa videntur omnia,quæ non sunt mala,si non sunt prohibita.consil.1.de reliq. nu. 2. par.1.lib.3.pag.1102.
cõcesso alicui vno,& illud cõceditur,sine quo concessum non potest saltem cõmode fieri. cons.12.de elect.nu.3.par.1.lib.1.pag.112. & de offic.ord.cons.2.nu.6. & de reg. cons. 40.nu.1.
concessio restringitur ad causam expressam in petitione,& non ad alias non expressas, cũ voluntas non feratur in incognitum. consil. 16. de rescript. num. 3. par. 1.lib.1.pagina 85.
concessio generalis generaliter est intelligenda, etiam si maior ratio inueniatur in vna specie,quam in alia.cons.13.de priuileg.nu. 3.par.2.lib.5.pag.609.
conciliatio quatuor locorum operum Auctoris. consil.2. de reb. eccl.alien.nu.1.& 2.par. 1. lib.3.pag.500.
Concilium Archiepiscopo maius, vt ab eo ad illud prouocetur.cons.6. de maior. & obed. nu.4. par.1.lib.1.pag.286.
Concilium est superius singulis de Concilio. cons.6.de maiorit.& obed.nu.3.par.1.lib.1. pag.286.
Concilium generale nihil potest refragante Papa,qui ei præsidet,vt persona in qua residet tota potestas Ecclesiæ; potestq. ipse solus statuere,quicquid posset cum Conc.consil.1.de iis quæ si.à maior.par.cap.nu.1.& 4. par.1.lib.3.pag.297.
Concilii locus per aliũ eiusdem declarandus, vt pars vnius dicti per alterã eiusdem.cons. 12.de temp.ord.nu.2.par.1.lib.1.pag. 144.
Concilium prouinciale congregatus collegialiter: vnde quæ ibi fiunt a maiori parte(etiam contradicente Archiepiscopo)tenent. cons.1. de iis quæ si. à maior.par.cap.nu.2. & 4.par.1.lib.3.p.497.& de maior.& obed. cons.6.nu.4.pag.486.
Concilium prouinciale potest cognoscere de causis criminalibus Episcoporum, & facere processus criminales; sed non definire, secundum ius antiquum.cons.2. de for.comp. nu. 1.& 6.par.1.lib.2.pag.339.
Conciliũ prouinciale potest absentis Episcopi procuratorem habentẽ speciale mandatũ ad decidendum admittere,sed nõ cogitur, nisi saltem sit vnus ex suffraganeis. cons.7. de maiorit.& obed.num.1.par.1.lib.1. pag. 272.
Conc. prouinc.est conuentus Episcoporum ad illud constituendum, vocatis vocandis, coactus ab habente potestatem, qualis est Papa,Patriarcha,Metropolitanus,& ab aliquo istorum habens speciale mandatum.consil. 11.de verb.sign.num.1.par.2. lib.5. pagina 831.
Conc.prouinc. cum interest visitator Apost.is quidem etiam supra Metropolitam habet locum, sed in reliquis in dubio non censetur iuribus Metropolitæ præiudicarum.cõs. 11. de verb.sign. nu.2.par.2.lib.5.pag. 831.
Conc.Trid.cap.12.sess.23.de refor.intellectus de ordinibus tantum sacris.cons.14. de priuileg.num.5.par.2.lib.5.pag.612.
Conc.Trid.sess.24.cap.6.de refor.matrim.intellectus de infamia iuris.consil. 3. de rapt. nu.2.& 4 par.2.lib.5.pag.463.
Conc.Trid.cap.16.sess.25.de regular. intellectus,etiam de morientibus ante professionem. cons.9.de succes.ab intest.nu.1.par.1. lib.3.pag.684.
Conc.Trid.sess.25.de regular.cap. 19. intellectus, de facultate tantum non iuridica sine causa,& causæ cognitione.cons.56. de reg. num. 3.par.1.lib.3.pag.800.
Conc.Trid.cap.15.& 16.sess.25.de reg.intellectus,quod donationes ante ingressum monasterii validæ.cons.81.de reg.nu.2.par. 1. lib.3.pag.833.
Conc.Trid.cap. 1.de refor.sess.5. comprehendit regulares cathedrales, vt habeant lectorem sacræ Scripturæ,vt sæculares.consil. 1.de magistr.nu.1.& seq.par.2. lib. 5. pag. 334.
Conc.Trid.cap.2.de refor. sess.21. quid nouæ statuit. consil.15.de temp.ord. nu.3. par.1. lib.1.pag.149.
Conc.Trid.de refor.c.20.sess.24. intellectus. cons.9 de priuil.nu. 1.& 5.par.2.lib.5.pag. 601.
Conc.Trid.cap.14.sess.25. de refor. habet locũ etiam in vna simplici incontinentia sine qualitate concubinatus.cons.1.de cohabit. cler.& mulie.nu.1.3.& seq.par.1.lib.3.pag. 421.

Digitized by Google

Conc. Trid. cap. 3. ſeſſ. 21. & cap. 3. ſeſſ. 22. intellectus. conſ. 3. de verb. ſign. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 823.

Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 14. intellectus. conſ. 4. de verb. ſig. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 824.

Conc. Trid. cap. 4. ſeſſ. 7. intellectus. conſ. 17. de præb. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 470.

Conc. Trid. ſeſſ. 24. de refor. c. 12. intellectus. ver. *nec illis poſſeſſio ſuffragetur*. conſil. 8. de iureiuran. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 385.

Conc Trid. cap. 2. de refor. ſeſſ. 21. intellectus. conſ. 14. de temp. ord. n. 4. p. 1. lib. 1. p. 147.

Conc. Trid. cap. 8. ſeſſ. 25. de reg. an ſit per deſuetudinem ſublatum. conſ. 18. de ſtat. monach. nu. 1. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 1020.

Conc. Trid. cap. 3. ſeſſ. 6. an in milite S. Ioannis locum habeat, à Pontifice petendum. conſ. 12. de reg. nu. 1. & 6. par. 1. lib. 3. pag. 725.

Conc. Trid. cap. 15. de reg. ſeſſ. 25. etiam in religionibus militaribus locum obtinet. cõſ. 9. de iis, quæ vi. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag 313.

Conc. Trid. cap. 2. ſeſſ. 25. de reg. non dat vocẽ priuato voce actiua & paſſiua capitulariter, nec alii illi illam dare poſſunt, niſi quo ad ea quæ ſunt oneris, & pœnæ. conſil. 8. de verb. ſig. nu. 1. par. 2. lib 5. pag. 828.

Conc. Trid. c 6. de refor. ſeſſ. 23. non tollit priuilegium canonis clericis minoribus 14. annorum, ſed fori, & ne obtineant beneficia. conſil. 24. de priuileg. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 625.

Conc. Trid. ſeſſ. 21. cap. 2. de refor. intellectus de pœna antiqua ordinati ſine iuſto titulo innouata. conſ. 14. de temp. ord. nu. 4. par. 2. lib. 1. pag. 147.

Conc. Trid. ſeſſ 24. cap. 18. de refor. intellectus conſ. 5. de offic. ind. ord. n. 2. par. 1. lib. 1. pag. 250.

Concilii Trid. decretum ſeſſ. 24. de refor. matrim. ſecundum extraua. Pii V. ſolum procedit in publicæ honeſtatis impedimento, cum ex ſponſalibus de futuro oritur. conſ. 11. de ſponſ. nu. 4. par. 2. lib. 4. pag. 15.

Conc. Trid. decreta non cenſentur reuocata, ſed ſuſpenſa quo ad prouincias habentes illorum notitiam, & non recipientes; cumq. ea receperint, ligabunt. conſ. 1. de conſt. nu. 29. par. 1. lib. 1. pag. 15.

Conc. Trid. decreta in ſingulis prouinciis publicanda nullibi præcipitur; etiã ſi ab omnibus recipi, & obſeruari debere præcipiatur: & vbi non ſunt publicata, vim non obtinẽt. conſ. 1. de conſtit. nu. 30. par. 1. lib. 1. pagina 16.

Conc. Trid. ſeſſ. 7. cap. 7. non tollit poteſtatem præſentandi vicarios temporales ad curata cathedralibus collegiatis, & monaſteriis vnita; licet concedat ordinariis (ſi videbitur) loco temporalium decernere, vt deputentur perpetui; à quo tamen decreto, ſi grauet, datur appellatio deuolutiua. conſil. 11. ſtat. monach. numero 7. par. 1. lib. 3. pagina 1006.

Conc. Trid. ſeſſ. 24. verſ. *præterea*, non derogat cap. de cætero. nec cap. ad audientiã de cler. non reſid. in 6. conſ. 1. de cler. non reſid. in 6. conſ. 1. de cler. non reſid. nu. 1. & 3. par. 1. lib. 3. par. 1. lib. 3. pag. 423.

Conc. Trid. cap 22. ſeſſ. 25. de regu. tollit vniuerſaliter omnia & ſingula priuilegia regularium cõtra omnia & ſingula ſuperiora decreta. conſ. 7. de priuil. num. 15. par. 2. lib. 5. pag. 597.

Conc. Trid. diſpoſitio cap. 8. ſeſſ. 25. de conuocandis cõgregationibus, ſeu capitulis trien nalibus à regularibus exemptis, deſuetudine 10. annorum ſublata eſt, vbi à principio non fuit recepta per contrariũ vſum. conſ. 18. de ſtat. mon. num. 2. par. 1. lib. 3. pagina 1021.

Conc. Trid. cap. 6. ſeſſ. 25. & ſeſſ. 6. cap. 4. de iuriſdictione Epiſcoporũ in procedendo contra capitulares, locum habet in eccleſiis cathedralibus, & collegiatis, exemptis, & non exemptis; in quibus non quæſierunt ius pacificum, vltra poteſtatem ipſis datam per ius commune aliquo legitimo titulo. cõſ. 3. de offic. iud. ordin. num. 5. par. 1. lib. 1. pag. 246.

Conc. Trid. ſeſſ. 6. cap. 5. intellectus, de Epiſcopo ordinante in aliena diœceſi ſine licentia vi priuilegii, non derogato. conſ. 44. de tempor. ordin. numero 5. par. 1. lib. 1. pagina 179.

Concilio Trid. cap. 1. de reform. ſeſſ. 5. intellectus de cathedralibus etiam regularibus. conſil. 1. de magiſtr. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 334.

Conc. Trid. c. 16. de regul. ſeſſ. 25. intellectus, de dilatione profeſſionis etiam poſt annum probationis. conſ. 30. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 760.

Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 8. de refor. intellectus, de caſibus reſeruatis, non conceſſis pœnitentiario cathedralis. cõſ. 20. de pœn. & remiſſ. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 747.

Concil. Trid. intellectus ſeſſ. 25. de reg. cap. 2. quod bona, & non monaſteria adminiſtrentur per officiales amouibiles. conſilio 7. de iur. patron. num. 5. & 21. par. 1. lib. 3. pagina 1035.

Digitized by Google

Conc.Trid.cap.16.sess.25. de reg. intellectus quod non habeat locum in donatione facta ante susceptum habitum. consil.82. de reg. nu.5.par.1.lib 3.pag.835.

Conc.Trid cap.22.sess.25.de reg.intellectus, de iure cõmuni seruando in omnibus capp. illius tituli.consil.7.de priuileg.nu.9.par.2. lib.5 pag.595.

Cõc.Trid.cap 5.sess.25.de reg.intellectus est, vt monialcs,quæ ex causa volunt de monasterio egredi,habeant licentiam ab Episcopo,si ei, vel nulli, nisi Pontifici immediate sint subiectæ: vel ab earum superiore regulari, si sint exemptæ, & illi subiectæ. consil. 5. de statu monach. num 6.par.1.lib.3.pag. 590.

Conc Trid.cap.9.sess 21.intellectus,vt nõ procedat in quæstoribus, qui cum egeant, nec aliter viuere possint,per se vel per alios mẽdicant,abstinendo à prædicatione,& publicatione indulgentiarum.consil.33.de pœn.& remiss.nu.1.& 3.par.2.lib.5.pag.705.

Conc.Trid.cap.1.& 2.sess.25.de regular.intellectus de regularibus viuentibus in monasteriis.consil.7.de priuileg.nu.3.4.10.& 15. par.2.lib.5 pag.706.

Conc.Trid.sess.24.cap.14.de reform. intellectus,vt donationes in prouisione canonicatuum, non habeant speciem simoniæ, & vt conuertantur in vsum pium.consil.84.de simo.nu.11.& seq.par.2.lib.5.pag.303.

Conc.Trid.sess.24.cap.12.de refor. ntellectus, regulam de triennali non suffragari quoad perceptionem fructuum tantum. consil. 8. de iureiuran.nu.3.par.1.lib.2.pag 385.

Concil.Trid intellectus sess. 22. super decreto quoad obseruanda, & cuitanda in celebratione missarum.consil.5.de priuileg.num.1. par.2 lib 5.pag.192.

Conc.Trid.sess.25.cap.15.intellectus,vt filius qui ex dispensatione Apostolica ante.Cõc. obtinuit beneficium in ecclesia, in qua pater mortuus est beneficiatus, non possit modo aliud in illa obtinere.consil.8.de fil.presbyt.nu.3.par.1.lib 1.pag.210.

Conc.Trid.c.20.sess.24.de reform.intellectus de iurisdictione ordinaria generaliter.cõsil. 9.de priuil.nu.1.par.2.lib.5.pag.601.

Cõc.Trid sess.6.cap.5.de refor.intellectus,de ordinantibus in aliena diœcesi ratione priuilegiorum,non cum licentia. consil.41.de temp ord. nu.2.par.1.lib.1.pag.175.

Conc. Trid.sess.14.cap.1.de refor.intellectus, de religiosis, & non de omnibus clericis. consil 41.de temp.ord.nu.1.par.1.lib.1.pag. 176.

Conc.Trid.intellectus sess. 22.cap.4.non est, vt collatarius actu habeat ordines, & aliæ qualitates beneficio annexas, sed ætatem, & habilitatem ad hæc habendum.consil.& de præben.nu.2.par.1.lib.3.pag.457.

Concil Trid.sess.24.cap.16. de refor. intellectus.consil.10.de præb.n.1.par.1.lib.3.p.459.

Conc.Trid.sess. 24.cap.20.de reform.intellectus etiam de conseruatoribus.consil.3. de off. & pot.iud.deleg.num.2.& 4.par.1.lib.1. pag. 232.

concipere,& semen recipere potest matrix virginis, etiam claustris pudoris minime tractis.consil.2.de frigid.& malef.nu.23.par.2. lib 4.pag.121.

Conclaue si exirẽt oẽs Cardinales, postquam conuenere ad electionem, vno excepto, *ille* solus posset eligere Papam,sed nõ seipsum. consil.6. de electi.n 1.& 3.par.1.l.1.pag 101.

concordia ante obtentum beneficium inita,simoniaca est;& eo obtento, initi vt licite valeat.consil.1.de transact.num. 1. par.1.lib.1. pag.291.

concordia facta super beneficio reseruato beneplacito Papæ, antequã illud obtineatur, non licet adimplere conuenta, sed confidere inuicem quòd adimplebũt concordiam, & promittere se seruaturos illã,si Papæ placuerit.consil.1.de transact.nu.2.par.1.lib.1. pag.290.

concordia,vt vnus iuri suo renunciet, & alter pecunias det, iure fori simoniaca iudicabitur; & si dentur, solum pro restitutione expensarum,non autem pro pretio iuris,quod prætendebat, & cui vere non renunciauit, quia nullum habebat, excusatur à simonia coram Deo, & ab obligatione restituendi. consil.44. de simo.nu.1.& 2.par.2.lib.5.pag. 236.

concupiscentia inordinata,& nõ ordinata prohibetur decalogo.consil.8.de empt. & vend. nu.10.par.1.lib.3.pag 555.

concurrere omittens, pacto inito aliquid recipiendi,est simoniacus conuentionalis; & si promissum recipit à prouiso, efficitur realis. consil.41.de sim.nu.1.& 2.par.2.lib.5.p.231.

concursu parochialis iuxta formã Conc. Trid. aliqua de causa locum non habente, potestas prouidendi per nouum concursum, & nominandi,redit ad Episcopum.consil.11.de resc.nu.3.& 5.par.1.lib.1.pag.73.

condemnatio sine accusatione, vel alia via ei æquipollente facta,est nulla. consil.5. de appellat.nu.1.par.1.lib.2.pag.409.

condemnatio sine monitione lata est nulla; & consequenter accessoria excommunicatio, &

tio, & illius declaratio. consil.4.de sent.excom.nu.3 par.2.lib.5.pag 722.
condemnatio, vel præceptum cum clausula iustificatiua (*si senseris te grauatum, compareas*) resoluitur in vim simplicis citationis, vel monitionis. consil.4.de senten. excom.num.3.par.2.lib.5.pag.722.
condemnatus ad mortem quando possit communicare. Vide verbo Eucharistia.
conditio impossibilis, modò non fit contra essentiam matrimonii,vitiatur,& non vitiat. cons. 2. de eo qui dux.in matrim.nu. 2.par. 2.lib. 4.pag 72.
conditio (*si honeste vixerit*) intelligitur vsque ad certum tempus, cons 2.de cond.appos.nu.4.par.2.lib.4.pag 64.
conditionis natura est, vt ea adueniente valeat,quod sub ea fuit promissum, alias vero non. consil.21.de priuileg.nu.9.par.2.lib.5. pag.624
conditio præstandę cautionis sine limitatione temporis apposita mandato de absoluendo, si postea limitetur tempore, operatur, vt ea intra tempus non purificata, euanescat facultas absoluendi data. cons.50.de sent.excom.nu. 1. & per totū par. 2.lib. 5.pag. 798.
conditione, sub qua facta est promissio, deficiente,seu defecta, si promittens perseueret aliquid attentando circa negotium ipsum, censetur denuo se obligare. cons. 2.de cōd. appos nu. 6. par. 2. lib.4.pag.64.
conditionalis consensus, Vide verbo Consensus.
cōditionalis dispositio. Vide verbo Dispositio
conditionale votum. Vide verbo Votum.
condonatio ex vna causa, non extenditur ad alias. cons.16.de rescrip num. 1,& 3.par.1. 1.lib.1.pag.84 85.
conductio iurisdictionis spiritualis ipso iure perditur,& conductor nisi ea dimissa nō absoluendus.consil. 1.ne prælat.vic.su nu. 2.& 3.par.2.lib 5.pag.332.
conductor regulariter nisi de culpa lata & leui non tenetur. consil.2.de locat.& cond.nu.2. par.1.lib. 3.pag.591.
conferens beneficiū. Vide verbo Ordinarius. & verbo Beneficium.
confessarius absolutionem nō deneget ob peccata sibi non confessa; nisi. &c. consil. 1.de const.nu.54 par.1.lib.1 pag.25.
confessarius ad impediendum peccatū, quod perpetratur in aliquo monasterio, tacitis nominibus, potest prælato dicere, Caueas quia in tuo monasterio sic peccatur. consil. 27.de pœn.& remiss.n.1.par.2.lib.5.p.696.
confessarius ad restituendum quid capiens, eamdem quam pœnitens curam adhibere debet in inueniendo creditores. consil.5.de solut.nu.3.par.1.lib.3.pag.608.
confessarius cogi non potest ad detegendam voluntatem defuncti. cons.16.de testam.n. 3.par.1.lib.3.pag 676.
confessarius contra suam opinionem absoluat, quem auctoritate,vel ratione contraria niti videt.cōs.1.de const.n.37.par.1.lib.1.p.18.
confessariis cum per bullas conceditur facultas absoluendi ab excommunicatione, necessaria est sacramentalis confessio bona fide facta;nec sufficit vt qui aliis tacitis,cōfiteatur tantum id,pro quo eā incurrit. cons. 48.de sent.excom.n. 11.par.2.lib.5.pa.796.
confessarius incestum cum filia spirituali admittens,deponendus.cons.2.de hæret.nu.6. & seq.par.2.lib.5.pag.355.
confessario eidem confitenda reseruata, & non reseruata,nisi in certis casibus.consil. 3. de stat monach num. 59.par.1.lib 3.pag.984.
confessarius electus per bullam Iobelęi peccaret absoluendo sub conditione (*si à Iobelæo requisita perfeceris*) vnde & credendū Papam mandare, vt simpliciter, & non vt sub conditione absoluat; quia omnis absolutio sub conditione est incerta.cons.19.de pœn. & remiss. nu.3.par.2.lib.5.pag 689.
confessarius erga confessum, propter peccata audita,aliter circa multa,quæ extra confessionem tractantur, se habere potest, & ob peccata sibi confessa potest tamē non eligere ad aliquod munus. consil.3.de stat.mon. nu.4 par 1.lib.3.pag.962.
confessarius erga pœnitentem rusticum quomodo se geret. cons.12.de pœn.& remiss.n. 1 par.2.lib.5 pag 673.
confessarius habentem plura beneficia,nec de hoc se accusantē, tenetur interrogare quomodo illa teneat; eumque respondentem, quod iuste retinet,tenetur absoluere absque eo quod cogat illum inuitum ad ostendendum dispensationem.cons.8.de pœn.& remiss nu.1.par. 2.lib.5.pag.665.
cōfessarius in dubio tenetur absoluere habētem plura beneficia.cons.8.de pœnit.& remiss nu.1.par.2.lib.5.pag.665.
confessarius non interroget de beneficiorum pluralitate eos, qui putant ea se iuste retire.cons.1.de const.nu.54.par.1.lib.1.pag.25.
confessarius monere tenetur beneficiatū excommunicatum occulte, quod restituat distributiones interim, dum fuit in mora petendi absolutionem,perceptas.consil 54.de sent.excom.nu.1.par.2 lib.5.pag.805.
confessarius periclitantes in naui audiens,nisi

integre confessos,non absoluat; nec vt alios possit audire, debet omittere interrogationes,quas facere de precepto tenetur.cõs.13. de pœn & remiss.nu.2.par.2.lib.5.pag.673.
confessarius pro occulto crimine publicã pœnitentiam imponens,deponendus. cons. 28. de pœn.& remiss.nu.3.par.2 lib.5.pag.697.
confessarii Regum,& principum,non inducendo eos restituere simoniace accepta,peccãt. cõs.101.de sim.n.1.& 4 par.2.lib.5.pa.330.
confessarius secundus per cruciatã electus potest ex causa,quę iusta videatur,pœnitentiã à primo impositã mutare, non auditis peccatis, pro quibus imposita est. consil.26.de pœn.& remiss nu.1.par.2.lib.5.pag.695.
confessarius sicut de consensu pœnitẽtis, iusta subsistente causa,potest confessionem reuelare,sic & publicam pœnitentiam imponere:quãuis in peccato occulto vix possit subesse iusta causa id faciendi. cons. 28. de pœn. & remiss.nu.3.par.2.lib.5.pag.698.
confessarius pœnitentem bullæ Papæ ignarum monere non tenetur. cons. 1.de const.nu.34. par.1.lib.1.pag.17.
confessarius pœnitentẽ, qui putat se sufficienter in præcedẽtibus confessionibus confessum,non tenetur interrogare in specie, an confessus sit peccata secundum numerum; etiam si confessarius suspicetur illum numerum non expressisse;modo pœnitens,nec dubitet circa hoc,nec exprimat se alias numerum non explicasse.cons.11.de pœn. & remiss.nu.1.par.2.lib.5.pag.672.
confessarius,qui,vt promisit,non restituit,pœnitentem moneat.consil. 5.de solut.num.3. par.1.lib.3.pag.608.
Confessarius virtute Iobelæi absoluere potest à cẽsuris bullę Pij V.de confidentiis & Greg. XIII.de dat.& promiss.cons.12.de priuileg. nu.2.par.2.lib.5.pag.608.
Confessiones bona fide factæ non habẽti pro statem,cognito defectu sunt reiterandæ, ea impetrata;& sufficit confessarium dictorum omniũ, vel pœnitentiæ iniunctæ memoriã habere, vel saltem aliqualẽ status vitæ pœnitentis in confessione detecti. consil.1.de pœn.& remiss.nu.1.par.2.lib.5.pag.652.
confessionẽ à se factam quis non reuocat, staturq.primo dicto regulariter.fallit,si secunda confessio sit extorta per tormẽta,vel per iuramentũ,vel quando secunda facta in loco libero, cũ prima esset facta timore reuerentiali, sumusque in materia requirente plenam libertatem, vel quando contra primã subsunt præsumptę subornationes.cons. 2.de confess.n. 1.& seq.par.1.lib.2.pa.364.
confessioni coniugum non statur in his, quæ per partes non sunt inducibilia, vel remissibilia.cons.2 de frigid. & maleficnum.20. par.2.lib.4.pag.119.
confessio & absolutio excommunicati valent; nisi aduertens se sic confitendo peccare,taceat se talem. cons.5.de hæret.nu.2.par.3. lib.3.pag.360.
confessio, etsi possit, tamquã erronea, probato errore,reuocari,fallit si versaremur in errore facti proprii,qui,nisi alia concurrant,nõ excusat, & tanto minus est admittendus, si velit allegare suam turpitudinẽ. cons.2.de frigid.& malef.n.19.& 23.par.2.lib.4.p.124
confessiones factæ ab eo,qui perseuerauerit retinere beneficia male obtenta, reiterandæ; quia factæ sine necessaria attritione.cons.9. de pœn.& remiss. n.1.par.2.lib.5.pag.666.
confessionem iteret, qui peccatũ mortale non fuit confessus,nisi obliuione, vel ignorantia excusetur probabili. cons.3.de stat.monac. nu.58.par.1.lib.3.pag.983.
cõfessio mulierum de matrimonio spirituali, vel carnali,vt illis præiudicet, in loco plenæ libertatis facienda.cons.1.de confess. nu. 5.par.1.lib.2.pag.365.
confessio non est iterãda ob defectum implementi pœnitẽtiæ.cons 25.de pœn.& remis. nu.2. par.2.lib.5.pag.695.
confessio per errorem alienũ, eo probato, reuocari potest.cons.2.de frigid.& malef.nu. 89.par.2.lib.4.pag.123.
confessio per tormẽta exacta,probatio est minus legitima.cons.1.de iud.nu.1.par.1 lib. 2.pag.323.
confessio posterior tormẽtis extorta priori sine eis factæ prævalet. cons.1.de confess.nu. 3.& 6. par.1.lib.2.pag.364.
confessio prior,cæteris paribus, prævalet posteriori. cons.1.de confess.nu.1.& 6.par.1. lib.2.pag.364.
confessio qualificata nõ potest reiecta qualitate acceptari, nisi cum ius præsumit cõtra confitentem,vt in delictis,cum ea malo animo facta præsumantur. cons. 10.de simo.nu. 6.par.2. lib.5.pag.180.
confessionis reuelator, modum non est, vt testis à iudice recipiendus, sed est deponendus, nec inde confessionis sigillo detrahatur.cons. 2.de hæret.num.9.par.2.lib.5.pag. 356.
confessio sacramentalis(etiam si fiat prælato) notabilem famæ læsionem non inducit.cõs. 3.de stat.mon.nu.7.par.1.lib.3.pag.963.
confessio sacramentalis facta parocho rurali, ad quem pœnitens suffragandi animi gratia

gratia aliquoties accedit, non valet.conſ.7. de clandeſt. deſponſ. nu. 3.par.2.lib.4.pag. 50.

confeſſus non integre,tenetur iterare cõfeſſionem ; & ſi fiat cum eodem , ſatis eſt addere peccatum omiſſum. conſ.16. de pœn.& remiſſ.nu.4.par.2.lib.5.pag.679.

confitendi facultas aliis, quam ordinariis confeſſariis,vt aliquoties detur, expedit ; vt de monialibus ſtatuit Conc.conſil.13.de priuil. nu.5.par.2.lib.5.pag.609.

confitendi præceptũ obligat in articulo mortis, ſecundum omnes, ſi quis habeat peccatum mortale nõ confeſſum. conſ.40.de pœn. & remiſſ.nu.8.par.2.lib.5.pag.715.

confitens , cui conſcientia dictat quod abſolutio non valebit,peccat inducendo confeſſarium,vt eum abſoluat. conſ. 16.de pœnit.& remiſſ.nu.3.par.2.lib.5.pag.679.

confitens tacendo illud,quod ſecundum ſuam conſcientiam inducit nullitatem abſolutionis,peccat. conſ.16.de pœn. & remiſſ.nu.3. par.2.lib.5.pag.679.

confitenti proprium crimen contra participes non eſt credendum.conſ.4.de accuſat.nu.2. par.2.lib.5.pag.158.

confiteri,vel conteri non tenetur peccator ſub pœna noui peccati , de peccato, quod nunc aduertit à ſe commiſſum, vſque ad tempus à iure ſtatutum.conſ.44.de homic.nu.2.par. 2.lib. 5.pag.452.

confiteri crimen proprium tenetur interrogatus legitime à ſuo iudice . conſ.5.de hæret. nu.4 par.2.lib.3.pag.360.

confiteri ſufficit vltimam ſpeciem peccati neceſſario confitendam, tacendo vltimã peccati neceſſario non confitendi. conſil.15.de pœnit.& remiſſ.num.5. par. 2.lib.5.pagina 678.

cõfiteri antiquitus omnis fidelis omnibus poterat ſacerdotibus.conſ.13.de priuil.num.4. par.2.lib.5 .pag.609.

confiteri iterum ſemel legitime confeſſa peccata obligari nemo poteſt ſine eius conſenſu. conſ.3.de ſtat.monach.nu.1.3.& 59.par. 1.lib.3.pag.961.

confidentia eſt, ſi quis conferat , aut procuret , conferri alicui beneficiũ,ſperans,quod collatarius rogatus illud in ſui, vel alterius reſignabit fauorem;ſed nõ prohibita. conſ.80. de ſimo.nu.7.par.2.lib.5.pag.296.

confidentiam admittit impetras alicui beneficium,& confidens quod illud poſtea in ſui fauorem ſit renunciaturus ; ſed non eſt prohibita.conſ.80.de ſimon. nu.1.4.5.& 7.par. 2.lib.5.pag.295.

confidentiarũ bullę non ſe extendunt ad confidentiam penſionalem non pendentem ex radice infecta confidentiæ beneficialis.cõſ. 66.de ſimo.nu.4.& 8.par.2.lib.5. pag.270.

confidentiarum bullæ ſunt exorbitantes à iure communi,cum multa ab ipſo exorbitantia inducant , tam circa pœnas, quam probationes.conſ.11.de conſt.nu.4.par.1.lib.1. pag.60.

confidentia cenſetur, ſi ab eo qui gratis expediuit ceſſionẽ , fiat retroceſſio beneficij intra breue tempus, & non alias , ſicut nec ex datione alterius rei longe poſt traditæ.conſil.76.de ſimon.num.5.par.2.lib.5.pag.291.

confidentia cenſetur ex promiſſione beneficiũ retrocedendi ipſi reſignanti; ſed nõ ex promiſſione dãdi fructus eidemmet, ſed alteri, conſil 76.de ſimon. num.6.par.2.lib.5.pag. 291.

confidentiæ complementum ex vtraque parte nõ requirit bulla Pij V.ſed incurritur abſq. complemento promiſſorũ ex parte vtriuſq. conſ.33.de ſimo.nu. 1.& 2.par.2.lib.5.pag. 219.& conſ.15.nu.2.

confidentiæ coniectura eſt, ſi renunciãs beneficium accipit partem fructuum à reſignatario,etiam poſt habitam poſſeſſionem illius. conſ.3.de iureiuran.num.2.par.1.lib.2.pag. 378.

confidentiarum conſtitutiones non extẽdendæ ad penſiones,quæ ſunt quædam res temporales. conſ.11,de conſt.nu.7.par.1.lib.1, pag.62.

confidentiarum conſtitutiones opera non prohibent charitatis . conſ.76.de ſim.nu.5.par. 2.lib.5,pag.291.

confidentiarũ conſtitutiones Pij IV. & Pii V. ſunt pœnales , & odioſæ , ac reſtringendæ . conſil.11.de conſt.nu.1.par.1.lib.1.pag. 60.

confidentia damnata alterius tantum partis conſcientia non admittitur,ſi nulla præceſſit pactio,ſed ſola ſpes.conſ.80.de ſimo.nu. 2.par.2.lib.5.pag.295.

confidentia in foro exteriori eo ipſo probata cenſetur,quod probatur reſignante ea intentione reſignaſſe,vt tertius,cui penſio reſeruabatur,illam conuerteret in vtilitatem familiæ ipſiuſmet reſignantis. conſil.58.de ſimo.nu.2.par.2.lib.5.pag.258.

confidentia non eſt ſimonia , ſed reſignatio cũ pacto vt reſignatarius det aliquos fructus reſignanti, verum vt det illos alteri. cõſ.33. de ſimon.nu.3.par.2.lib.5.pag.214.

confidentia non inducitur ex ſola reſignatarii intentione intendẽtis illud ad voluntatem reſignantis dimittere; etiam ſi cum hac ſi-

milis concurrat resignantis intētio: proba-
ta tamen hac intentione in foro exteriori,
præsumetur.consi.79.de simo.nu.1.& 2.par.
2.lib.5.pag.294.
confidentia non omnis est illicita,sed tantum
inordinata,& cum conuentione, quæ est si-
moniaca,non sola spe,& intentione. consil.
10.de renun.nu.2.par.1.lib.1.pag.151.& de
simon.consi.19.nu.3.pag.196.
confidentia non probatur per dictum socii ini
mici irati,& cōtracij ei, quod iuratus dixit
in iudicio.consi. 76.de simon.num.3. par.2.
lib.5.pag.290.
confidentiarum Pii V. constitutio in resigna-
tionibus tantum simplicibus locum habet,
non autem in factis ex causa permutationis
consi.77.de simo.num.1.par.2.lib.5.p. 292.
confidentia præsumitur in foro exteriori, si re
signans à resignatario pensionem, vel aliud
recipiat.consi.75.de simo.nu.1.par.2.lib.5.
pag.284.
confidentia præsumitur,si quid renunciās post
collationem ex beneficio percipit, etiāmsi
in foro conscientię non sit.consi.5.de renun.
nu.1.par.1.lib.1.pag.123.
confidentia sine pacto explicito, vel implicito
non contrahitur.consi.76. de simo.nū.1.par.
2.lib.5.pag.290.
confidentiæ simoniacæ,per quas aliquid tem-
porale capiebatur, numquam fuerunt tole-
ratæ; secus de non simoniacis, per quas re-
signatarius nihil aliud nisi beneficium re-
trocedere,vel debens conferre, seu præsen-
tare, conferre, seu præsentare promittebat.
consi.71.de simo.nu.2.par.2.lib.5.pag. 280.
confidentia tantum illicita bullis Pii IV.& V.
damnata.consi.80.de simo.nu.4.par.2.lib.5.
pag.295.
confidentia, vel simonia per verba generalia
iactatoria non inducitur.consi.81.de simon.
num.1.par.2.lib.5.pag.297.
confidentialis simonia est, si permutantes paci
scantur, quod in certum euentum sibi ipsis
priora beneficia restituent; & subiacet pœ-
nis statutis per bullas de confidentiis. consi.
50.de simo.nu.2.par.2.lib.5.pag.248.
confidentiarius fit inhabilis ad obtinenda be-
neficia,sed nō ad ordines suscipiēdos; quos
à censura absolutus iure potest percipere.
consi.50.de simo.nu.7.& 8. par.2.lib.5.pag.
249.
confidentiarii illi, qui recipiendo beneficium
promittebant resignanti retrocedere, ante
constitutiones Pii IV. & V. cogebantur pa-
cta tamquam minime illicita seruare.consi.
83.de simo.nu.1.par.2.lib.5.pag.300.
confidentiarius simoniacus. Vide verbo simo-
niacus.
cōfirmatio male ministrata tenet, sed supplen
dum quod defuit.consi.1.de sacr.vnct.nu. 6.
par.1.lib.1.pag.189.
confirmationis materia est chrisma ex oleo,&
balsamo.consi.1.de sacr.vnct.num.3.lib.1.
par.1.pag.189.
confirmatio solo oleo facta secundum commu-
nem non est iteranda,sed supplenda,& quo-
modo.consi.1.de sacr.vnct.nu.9.& 10.par.1.
lib.1.pag.190.
confirmatus per vnctionem olei tantum, iterū
vngi debet chrismate.consi. 1.de sacr. vnct.
nu 3.& 5.par. 1.lib.1.pag.189.
confratria,an corpus,an collegiū dici debeat,
vel vtrumque,quod verius videtur. consi.3.
de for.comp.nu.1.& 2.par.1 lib.2.pag.341.
congregatio ad aliquem finē vnita,& corpus,&
collegium,& societas dici potest. consil.3.
de for.comp.nu.2.par.1.lib.2.pag.342.
congregatio Cardinalium deputata ad decla-
randa dubia orta ex Conc. Trid. non habet
potestatem ad definiendas contentiones fa-
cti,sed tantū ad decidendas quæstiones iu-
ris,quæ super intellectu Conc. emerserint.
Vnde nec cognoscit de validitate sentētiæ
illius,nec intelligentia,& similibus. consi.2.
de relig. domib.nu.3. 4.par.1.lib.3. pagina
1024.
congregatio Cardinalium deputata ad decla-
randū dubia Conc. nequit facere potestatē
regulari manendi extra claustrum; quod si
posset,non tamen censeretur posse concede
re vt maneat dimisso habitu.cōsi.72.de reg.
nu.4.par.1 lib. 3.pag.820.
congregatio Cardinalium super regularibus
non potest facere professum,nisi de speciali
& absoluta potestate Papæ, qua derogaret
iuri communi.consil.37.de reg.nu.4.par.1.
lib.3.pag.771.
congregatio Hospitaliariorū Ioannis de Deo
an ex bulla Pii V.sit censenda approbata vt
religio,ex coniecturis,& in dubio pro nega
tiua est iudicandum.consi.8.de reg.nu. 1. &
3.par.1 lib.3.pag.716.
congregatio Lateranēsis de hæresi cognoscere
non pōt.consi. 1.de hær.n.5.p.2.lib.5.p.352.
congregatio semel cōstituta. Vide verbo Col-
legium.
coniugale debitum. Vide verbo Coniux.
coniugata sine cōsensu coniugis professionem
emittēs,ab eo(vt potest)de monasterio edu-
cta mortuo viro non cogitur ad monasteriū
redire.consi.6.de conuer.coniug.nu.1.par.1.
lib.3.pag.855.

coniuga-

Digitized by Google

coniugatam profeſſam de conſenſu viri viuentis in ſæculo incontinenter, vel iuuenis, & de incontinentia ſuſpecti, poteſt Epiſcopus ex officio educere de monaſterio, vt cohabitet cum viro. conſ. 6. de conuerſ. coniug. nu. 1. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 855.

coniugatus poſt matrimonium conſummatum ordines ſacros aſſumere poteſt in omnibus caſibus, in quibus inuita vxore poteſt ingredi religionem. conſ. 10. de conuerſ. coniug. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 859.

coniugatus ordines ſacros accipiens, etiam de voluntate vxoris, & ante conſummationem, non ſoluit quoad vinculum matrimonium, licet quo ad thorum ſic. conſ. 13. de conuer. coniug. nu. 1. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 862.

coniugati propria auctoritate ſine legitima probatione impedimenti maleficij, vel impotentiæ diuertentes, & ſecundas nuptias contrahentes, non poſſunt abſoluj; quia perſeuerant in peccato. conſ. 7. de diuort. num. 4. par. 2. lib. 4. pag. 148.

coniugatis aſſerentibus in præiudiciũ ſacrorum ordinum à viro publice aſſumptorum, ſe prius contraxiſſe matrimonium, & conſummaſſe, non creditur in foro exteriori. conſ. 9. de conuer. coniug. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 858.

coniugatus fieri poteſt religioſus de iuſta licentia vxoris, vel ea adulterante; & hoc caſu poteſt ordinari. conſ. 12. de conuerſ. coniug. nu. 4. & conſ. 14. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 862. & conſ. 5. nu. 1. & 4.

coniugatũ, ſi ordinet Epiſcopus, punitur, niſi accedat conſenſus vxoris: at ea conſentiẽte poteſt, etiamſi matrimonium ſit cõſummatũ, licet vxor non ingrediatur monaſteriũ; modo voueat continentiam: immo ſi ſit non ſuſpecta de incontinentia, dictum votum non eſt neceſſarium. conſil. 13. de conuerſ. coniug. nu. 1. 3. 5. & ſeq. par. 1. lib. 3. pagina 862.

coniugatus inuita vxore profeſſus, ſi ab ea (vt poteſt) repetatur, remanet obligatus voto ſimplici caſtitatis. conſ. 5. de conu. coniug. num. 1. 2. & ſeq. par. 1. lib. 3. pag. 852.

coniugatus, coniugata adulterante, ſine illius conſenſu poteſt religionem ingredi, & profiteri. conſ. 8. de conuerſ. coniug. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 856. & conſ. 10. nu. 1. & conſ. 12. nu. 4. & conſ. 14. nu. 5. & conſ. 5. num. 1. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 852.

coniugatus poſt conſummatum matrimoniũ, de ſolo conſenſu vxoris iuſte religionem ingredi nequit; niſi etiam vxor ingrediatur. conſ. 14. de conuer. coniug. nu. 1. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 864.

coniugatus, qui de licentia vxoris cognitæ religionem non intrantis, nec vouentis continentiam religionem ingreditur, educitur, & vxori reſtituitur: & hoc, quãdo vxor erat ſuſpecta de incontinentia; qua ſuſpicione exiſtente, non ſufficeret licentia, etiam cũ voto continentiæ, niſi & ipſa ingrederetur. conſ. 13. de conuerſ. coniug. nu. 2. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 862.

coniugatus, ſi vxor conſentiat, & continentiã promittat, ordinari, & de beneficiis prouideri poteſt, modo ceſſet omnis incontinentiæ ſuſpicio; aliter enim non ſufficit, etiã ſi promittat ingredi religionẽ. Ordinatio tamẽ facta teneret, & vir eis vti poſſet, ſed mulier cogẽda profiteri. conſ. 14. de conu. coniug. nu. 1. 3. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 865.

Coniugio regulariter ineptus eſt, qui debitum reddere nequit. conſ. 4. de deſponſ. impubl. nu. 1. & 18. par. 2. lib. 4. pag. 34.

coniugium & ſacerdotium concurrere in vno homine poſt Euangelium potuerũt, & nunc poſſunt, vt eſt apud Orientales. conſil. 38. de voto. nu. 8. lib. 3. par. 1. pag. 944.

coniux, altero coniuge mortuo matrimonio nõ conſummato, non lucratur partẽ dotis. conſil. 1. de ſucceſſ. ab inteſt. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 677.

coniugum adulteria. Vide verbo Adulteria.

coniugum alter, vt per ſuum adulterium ipſo iure perdidit ius debitum exigendi, ita ipſo iure recuperat illud adulterio ſuę conſortis. conſil. 1. de diuort. numer. 1. par. 2. lib. 4. pag. 138.

coniux habens impedimentum nõ dirimens, petat diſpenſationem ab Epiſcopo. conſ. 10 de conſang. & affin. num. 3. par. 2. lib. 4. pag. 106.

coniugibus contra matrimonium deponentibus non creditur in foro exteriori. conſil. 1. de ſent. & re iudic. num. 3. par. 1. lib. 2. pag. 402.

coniugibus fatentibus, vel negantibus, quod per partium conſenſum nec inducibile, nec remiſſibile ſit, non credendum. conſil. 2. de frigid. & malef. num. 20. par. 2. lib. 4. pagina 124.

coniux infidelis, ad hoc vt conuerſus cum alia contrahat, prius moneri, vel eius obſtinatio alias probari debet. conſ. 1. de conuer. infid. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 869.

coniux infidelis conuerſa ad fidem, licet poſſit viro in ſua perfidia remanente, cum alio

fideli contrahere, nequit tamen infidelis cũ alia etiam infideli contrahere, antequam coniux conuersa cum alio contrahat,& soluatur prius matrimonium. consil.3.de conuers.infidel.nu.5.par.1.lib.3.pag.874.

coniuges ob impedimentum perpetuum separandi, non vt coniuges, sed vt frater,& soror conuiuere possunt. consil. 2.de frigid.& malef. num. 5. & 10. part. 2. lib. 4. pagina 119.

coniux quando possit separari à coniuge. Vide verbo Diuortium.

coniugi, qui, vel quæ conuertitur, fieri debet pueri traditio.conf.4.de conuer.infid.nu.1. par.1. lib.3.pag.880.

coniux,qui à fide recessit,licite cohabitare cũ coniuge potest,si eam sine contumelia creatoris tractet; & de illius solo consensu possunt filii baptizari;& eo viuente non potest alteri nubere, etiam si deberet in seruitutẽ redigi.conf.7.de diuor.num.1.& seq.par.2. lib.4. pag.148.

coniux religionem professus si à coniuge reuocetur,ea mortua,aliam ducendo peccat,sed valet contractus.conf.5.de conuers.coniug. nu.1.& 4.par.1.lib 3.pag.851.

coniux sine consensu coniugis professus,si non repetatur non potest monasterium exire, sed cogitur in sua professione perseuerare. conf.6.de conuer.coniug.num.2.& 4.par.1. lib.3.pag.855.

coniuncta personæ cũ fit mentio in iure,intelligitur in dubio de coniunctione carnali,nõ autem de spirituali. conf.8.de cognat. spir. nu.11,par.2.lib.5.pag.87.

consanguinei bannitum receptantes, secundũ leges minori pœna puniuntur;& nulla, vbi de innocentia constat.consi.21.de sent.excom.nu.2.par.2.lib.5.pag.751.

consanguinei sunt, cũ vnus descendit ab alio, vel ambo à tertio.conf 3.de consang.& affin.nu.1.par.2.lib.4 pag.91.

conscientia certa,& dubia specialis,etiam erronea obligat.conf.9.de empt.& vend.nu.1. par.1.lib.3.pag.556.

conscientia dirigens triplex, certa, dubia, & scrupulosa. conf.9.de empt.& vend.num.1. par.1.lib.3.pag.556.

conscientiæ dubiæ contraueniens peccat. cõf. 1.de fil.præsbyt.nu.1.par.1.lib.1.pag.199.

conscientia magis seruanda,quam fama.conf. 2. de accusat. num.3.par.2.lib.5.pag.155.

conscientia,quæ non potẽtia,nec habitus est, sed actus, aut est testificans, aut accusans, vel excusans,aut dirigens:quarum prima & secunda species cum sit generalis,si sit contraria speciali, non ligat: tertia vero si sit certa,vel vere dubia, obligat;secus si scrupulosa:contra quam feciſſe non est arguendus is, qui post factum, super eo consulit pœnitentiarium.conf.9.de empt.& vendit. nu.2.par.1.lib.3.pag.557.

conscientia quid,& diuiditur in testificãtem, accusantem,& dirigentem.conf.9.de empt. & vend nu.1.par.1.lib.3.pag.556.

Consecrãs 11.hostias,quas 10.esse credebat,& non plures,si non intẽdebat consecrare,nisi decem; nullam consecrat: si autem omnes oblatas,omnes sunt consecratæ. consil.1.de eo qui ord.fur.susc. num.5. par.2.lib.5.pag. 585.

Consecrare ob necessitatẽ moriẽtis solum panem absq. aliis cærimoniis potest sacerdos non ieiunus (vt ait Maior) contrariũ tamen tenendum. conf. 40.de pœn.& remiss. nu. 7. par.2.lib.5.pag.715.

consecrare corruptam, vel viduam. Vide verbo Corrupta,& verbo Vidua.

consecrari non potest consecratione virginũ monialis,si constat esse corruptam.conf.91. de reg.nu.1.par.1.lib.3.pag.846.

Consecratio altarium prohibita presbyteris à iure,sed ab Episcopo facienda. consil.2.de consecrat.eccles. num.1.par.1.lib.3.pagina 1066.

consensus ad aliquem actum requisitus potest post illum valide interuenire. consil. 7. de iur. patron. num.10. & 18.par.1.lib. 3.pag. 1037.

consensus auctoritatem inducens præcedere debet,licet simplex consensus cõsequi possit.conf.6.de censib.num.4.par.1.lib.3.pag. 1060.

consensus conditionalis nõ perficit matrimonium durante conditione, sed continuatus vsque ad conditionem impletam perficit illud,cum fiat de pendente liber. consil.1.de cond.appos.num.5.& 8.par.2.lib. 4. pagina 61.

consensus defectus colligitur ex protestatione non consentiendi, & aliis coniecturis. conf.6.de spons.num.2.par. 2.lib. 4.pagina 10.

consensus de præsenti necessarius ad essentiã matrimonii debet esse liber à metu, & coactione,hoc est spontaneus. conf.1.de condit.appos. num. 2. & 8. par. 2. lib.4.pagina 60.

consensum iure naturali requisitum non potest Papa supplere in matrimonio spirituali

(qualis est professio) nec carnali. consil. 31. de reg. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 762.
consensum eligentium electio si habeat, qui solus naturali iure necessario requiritur, vt let, etiam forma iuris humani non seruata. cons. 9. de elect. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 106.
consensus nouus præsentantis ad beneficium, vel consentientis reseruationi pensionis nō requiritur, cum Papa institutionem de beneficio, & pensionis reseruationem nulliter factam ratam habet. cōs. 5. de fil. presbyter. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 205.
consensus olim præstitus censetur durare: vnde si alter consentiat, efficitur cōsensus mutuus. cons. 14. de spons. n. 13. par. 2. lib. 4. pag. 25.
consensus Papæ (etiam post factum) non reuocandus in dubium, cum aliquid facit cū clausula ex certa scientia, & de plenitudine potestatis.) cons. 7. de iur. patr. nu. 18. par. 1. lib. 3. pag. 1040.
consensus religionis, & eam intrantis, in habitus susceptione requiritur. cons. 26. de reg. nu. 17. par. 1. lib. 3. pag. 754.
consensus tacitus prælati ex communi vsu ab eo scito, & non contradicto, colligitur. cons. 3. de stat. monach. nu. 64. par. 1. lib. 3. pagina 986.
consensus tripliciter præstatur; sed pœna non toties, quoties consentitur, incurritur. consil. 10. de sepult. num. 2. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 695.
cōsensus verus, & liber viri, ac mulieris, est de essentia matrimonii. cons. 2. qui fil. sint legi. nu. 3. par. 2. lib. 4. pag. 132.
consentiens facienti non peccat, quādo nec faciens peccat. cons. 6. de renunciat. nu. 3. par. 1. lib. 1 pag. 124.
consentiens mater filiæ, vt cui non potest nubat, peccat; sed pœnitenti, & facienti quod in se est, vt à peccato discedatur, est danda absolutio. cons. 7. de diuort. nu. 3. par. 2. lib. 4. pag. 148.
consentiens peccato alterius aliquo illorū modorum, de quibus in illis versiculis, *Iussio, consilium, &c.* peccat. cons. 1. de Iudæ. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 331.
consentiens peccato alterius cooperando, vel non corrigendo, cum ad id ex officio teneretur, vel auctorizando, non solum peccat, sed eamdem pœnam incurrit. consil. 10. de sepult. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 695.
consentiens peccato alterius peccat mortaliter, vel venialiter, sicut est peccatum cui consentit, non tamen debet eadem pœna puniri. cons. 10. de sepult. num. 1. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 695.
cōsentire præsentationi, seu electioni, vel institutioni, non est præsentare, eligere, vel instituere; vnde cui conceditur primum, non censetur concessum secundum. consi. 6. de iur. patronat. numero 2. par. 1. lib. 3. pagina 1031.
conseruatores esse ordinarios probabile, quo ad effectum vt cōprehendantur sub dispositione cap. 20. de reform. sess. 24. in se tamen eorum iurisdictio est extraordinaria, & restringibilis, consil. 3. de off. & pot. iud. deleg. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 232.
conseruatores, & inquisitores sunt delegati. cons. 3. de off. & pot. iud. deleg. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 232.
conseruatores in prima instantia possunt (vt asseritur) cognoscere de causis ecclesiasticis vt iudices ordinarii cōs. 3. de off. & pot. iud. deleg. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 232.
consilia Christi sub peccato ad sui obseruantiam non ligant. cons. 8. de empt. & vend. n. 9. par. 1. lib. 3. pag. 554.
consilium (nisi sit fraudulentum) neminem obligat ad resarciendum damnum ex eo secutum: & idem videtur de adhortante. cons. 6. de pact. num. 2. & 5. par. 1. lib. 1. pag. 285.
consilium (etiam malum) bona fide datum in contractibus non nocet, licet sic in delictis. consil. 4. de solut. num 5. par. 1. lib. 3. pagina 607.
consilium non circa delictum, sed circa contractum dare dicitur, qui bona fide, sed erronea, & cum peccato consulit debitori, vt prius satisfaciat vni creditori, quam alteri; licet exinde per accidens alter creditor dānum patiatur. cons. 4. de solut. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 607.
consilio, vel arbitrio alicuius aliquid facere iussus, faciendo illud, non adimplet præceptum; nisi adhibeat consilium, & arbitrium. cons. 9. de verb. sig. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 829.
consilium qui requirit ab alio tāquām à collega, debet illud sequi. cons. 9. de const. nu. 13. par. 1. lib. 1. pag. 56.
Consortis in crimine mulieris depositio non admittitur ad inquirendū de crimine, seu iudicium inchoandum; & semper minorem præsumptionem facit ad iuuandam probationem, quam viri. cons. 4. de accusat. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 159.
constitutio canonica noua, & exorbitans, de regularibus disponens, non extenditur ad illas quæ non sunt verè religiosæ, quamuis colle-

collegialiter,& retigiosè viuant. conſ.7.de ſtat.monac.nu.6.par.1.lib.3.pag.1000.
conſtitutiones confidentiarum. Vide verbo Confidentiarum.
conſtitutio Epiſcopi regulares exemptos non comprehendit.conſ.1.de ſepult.num.2.par.1.lib.3.pag.686.
conſtitutio loci,prouinciæ,vel diœceſis ſeruãda.conſ.7.de ſucceſſ.ab inteſt.num.4.par.1.lib.3.pag.683.
conſtitutio,ne ignorantia hæreſis excuſet,iuri contraria.conſ.1.de hæret.nu.7.par.2.lib.5.pag.353.
conſtitutio,ne plures eligãtur in prælatos alicuius ordinis ex eadem ratione, tenet.conſil.7.de conſtitut.num.1.par.1.lib.1.pagina 48.
conſtitutio nulla ijs aptatur, quibus verba nõ aptantur.conſ.7.de ſtat.monac.nu.3.par.1.lib.3.pag.1000.
conſtitutiones pœnales benignius interpretandæ ſunt. conſ.4.de cler.non reſiden.num.2.par.1.lib.3.pag.426.& de bigamis.conſ.1.nu.2.
conſtitutio pœnalis loquens de horis, non habet locum in miſſa, cum hæc non comprehendatur ſub horis.conſ.13.de cler.non reſiden.nu.2.par.1.lib.3.pag.437.
conſtitutio pœnalis ſuſpendens,vel excommunicans monachos,& religioſos, non comprehendit oblatos, & donatos eorum. conſ.6.de ſtatu monach.nu.15 par.1.lib.3.pag.995.
conſtitutio Romæ promulgata,licet ſecundum magis receptam, liget prouincias, antequã in eis promulgetur, at quo ad Francos in Francia degẽtes aliquid ſpecialius videtur obſeruandum.conſ.1.de temp.ord.nu.1.pa.1.lib.1.pag.134.
conſtitutio, ſiue lex Papæ. Vide verbo Lex, præter infraſcripta.
conſtitutio,vel conſuetudo ſatis licita eſt,qua religioſis certum quid annuum pro annuo veſtitu traditur.conſ.14.de ſtat.monac.nu.5.par.1.lib.3.pag.1013.
Conſuetudo capellaniarum & beneficiorũ poteſt extendi ad alias eiſdem ſimiles.conſ.6.de cleric.non reſiden.nu.3.par.1.lib.3.pag.429.
conſuetudine antiquiſſima dimidiũ fructuum beneficij vacãtis,fabricæ,vel ſucceſſori, vel alij debetur. conſ.3.de ſimo.nu.3.par.2.lib.5.pag.170.
conſuetudinem aliquam eſſe,niſi probetur,nõ creditur.conſ.6.de cogn.ſpir.n.8.par.2.lib.4.pag.82.
conſuetudo capiendi vnũ ſcutum pro ſubſcriptione,& regiſtratione,ſeu ſigillo bullę pro uiſionis beneficii,non excuſat ſecretarium collatoris,& eſt contra Conc.Trid.conſil.2.de ſimo.nu.1.par.2.lib.5.pag.169.
conſuetudo dandi aliqua eccleſiaſticis, etiam pro ſacramentorum exercitio,valet, & laudabilis,& ſeruanda eſt.conſ.4.de cenſib.nu.2.par.1.lib.3.pag.1058.
conſuetudo dandi quid pro ſuſtentatione miniſtrantis ſacramenta ſeruanda. conſ.88.de ſimo.nu.2.par.2.lib.5.pag.308.
conſuetudine Eccleſię Gallicanę adiudicatur poſſeſſio in primo capite poſſeſſori habenti primo aſpectu ius coloratius.cõſ.3.de pręb.nu.3.par.1.lib.3.pag.452.
conſuetudo Eccleſiæ habet, vt etiam qui non eſt in ſacris,rogatus ab eo qui poteſt demãdare,prædicet.conſ.7.de off.& pot.iud.deleg.nu.4.par.1.lib.1.pag.236.
conſuetudo eccleſiæ ius naturale & diuinum non inducit,ſed tãtum humanum non ſcriptum. conſ.4.de conu.infid.nu.32.par.1.li.3.pag.891.
conſuetudo ementium dandi aliquid vltra taxam ſine malis artibus & damno Reipublicæ ac proximorum,licita.conſil.3.de empt.& vendit.num.2.& 10.par.1.lib.3.pagina 540.
conſuetudo etiam immemorialis eccleſiæ, vt prouiſi de canonicatu,& præbenda,antequã ad poſſeſſionem illorum admittantur, ſoluant aliquid,non videtur licita.conſ.84.de ſimo.num.14.& per totum par.2.lib.5.pag.304.
conſuetudo,etiam irrationabilis,& quę eſt cõtra ius naturale diuinũ, excuſat tranſgreſſorem à pœna humani iuris,licet non à peccato,& pœna æterna.conſ.9.de ſent.excom.nu.9.par.2.lib.5.pag.702.& de accuſ.conſ.8.nu.5.
conſuetudo,etiam nondum legitime præſcripta,ſeu vſus ſecundum quem lex fuit recepta,ſunt optimi legum interpretes.conſ.12.de reg.nu.6.par.1.lib.3.pag.726.
conſuetudo, & lex ſpecialis loci, in quo quid agitur,eſt etiam attendenda ad iudicandũ, an actio ſit ſufficienter directa in mortem. conſ.21.de homic.num.3.par.2.lib.5.pag.434.
conſuetudo excuſans certos capellanos à reſidentia alias ex fundatione requiſita, excuſabit etiam alterum ſimilem prædictis obtinentem capellaniam.conſil.6.de cler.non reſid.nu.1.par.1.lib.3.pag.428.
conſuetudo ferę totius orbis ab omnibus ſeruanda

uanda eſt.conſ.2.de offic.iud.ord.nu.5.par.1.lib.1.pag.244.
conſuetudo hoſpitandi gratis vbi aliquando fuit. conſ.9.de cenſib.nu.2.par.1.lib.3.pag.1064.
conſuetudo immemorialis,& poſſeſſio vim habet priuilegii, & qui allegaret aliquid ſibi competere priuilegio Papæ, ad quod probandum litteras Apoſtolicas non haberet, probando conſuetudinem immemorialem, probaret titulum, & priuilegium à ſe allegatum. conſil.15.de reg.num.4.par.1.lib.3.pag.732.& de iur.patron.conſ.8.nu.3.pag.1047.
conſuetudo immemorialis, etſi cenſeatur, interrupta,ſi in aliquo reperiatur, quandoque mutata,hoc tamen fallit,quando cadé (ſaltem æquipollenter, & in effectu, licet non omnino formaliter) ſemper fuit continuata.conſ.8.de iur.patr.nu.17.18.par.1.lib.3.pag.1051.
conſuetudo immemorialis habetur pro titulo vel pro probatione tituli,quem allegare voluerat is,pro quo illa facit.cõſ.16. de regul. nu.2.par.1.lib.3.pag.734.& de priuil. conſ. 19.nu.3.lib.5.pag.617.
conſuetudine immemoriali induci poteſt, vt beneficia quædam nullis aliis conferantur, niſi geſtantibus habitum regularem.conſil. 16.de reg.nu.4.par.1.lib.3.pag.735.
conſuetudo immemorialis ſine cauſa mutari non debet.conſ. 1.de reſtit.ſpoliat.nu. 8. & 13.par.1.lib.2.pag.355.
conſuetudo immemorialis vim habet conſtitutionis,& priuilegii, & per illam probatur præſumptiue quilibet titulus allegatus pro illa, ſi tamen fuerit legitime & bona fide præſcripta.conſ.3.de cenſib.nu.2.par.1. lib. 3.pag.1057.
conſuetudo imponendi pœnã limitati alimenti(puta quatuor vnciarũ panis,& vini)excuſare debet ab irregularitatis pœna, ſed non à peccato.conſ.1.de pœn.nu.4.par.2.lib. 5. pag.650.
conſuetudine induci poſſet,vt cognatio ſpiritualis per alium contrahatur; ſed an ſit inductum dubitatur.conſ.6. de cognat. ſpirit. nu.8.par.2.lib.4.pag.82.
conſuetudine induci poteſt,vt nati ex matrimonio putatiuo bona fide aliquo certo tẽpore continuato ſint legitimi. conſil.2.qui fil.ſint.legit.nu.7.par.2.lib.4.pag.134.
conſuetudine induci potuit, ne beneficia(præcipue ſimplicia) reſidentiam requirant. conſil. 24.de præb.nu.1.par.1.lib.3. pagina 476.
conſuetudo in rebus eccleſiaſticis,vt liget,ſubditos,ſit rationabilis,& præſcripta(ſi eſt tãtum præter ius)decem annis,& ſi eſt contra ius,quadraginta annis. conſil.2.de conſuet. nu.1.par.1.lib.1.pag.293.
conſuetudo interpretatiua Concilij eſt attendenda.conſ.1.de conſt.num.76.par.1.lib. 1. pag.34.
conſuetudo interrupta à feſtorum violatione non excuſat,ſed ſic operis paruitas,ſeu neceſſitas, tam mandantis, quam operantis. conſil.1.de fer.numer.1.par.1.lib.2.pagina 347.
conſuetudo irrationalis, quæ præſcribi nequit illa ſolum eſt, quæ iuri naturæ, vel diuino directe vel indirecte eſt contraria; licet ex circumſtantijs poſsit extra hos caſus etiam aliqua talis reputari.conſ.3.de cenſib.nu.3. & 4.par.1.lib.3.pag.1057.
conſuetudo laudabilis,vt laici à clericis ſpiritualia recipientes dent aliqua temporalia pro illorum adminiſtratione, eſt ſeruanda; immo compelli poſſunt; ſed ea non danda pro ipſis rebus ſpiritualibus. conſ.84.de ſimon.nu.1.par.2.lib.5.pag.301.
conſuetudo legi diuinæ vſurarios contractus damnanti contraria non excuſat à peccato, nec ab obligatione reſtituendi, licet excuſet à pœna exteriori, & vt talis non poſsit dici vſurarius.conſ.26.de vſur.nu.2.par.2. lib.5.pag.517.
conſuetudo,licet ius naturæ, vel diuinum non tollat;minuit tamen,auget,& diſtinguit,itẽ prębere poteſt cauſam credendi aliquid nõ eſſe contra illud.conſ.4.de vſur.num.2.6.9. par.2. lib.5.pag.478.
conſuetudinis longęuæ magna auctoritas.conſil.1.de præſcript. nu.3. par. 1.lib.2.pagina 390.
conſuetudine multa debẽtur Regibus,& Prælatis in ſuo iucundo aduentu.conſ.4.de cenſib. nu.2.par.1.lib.3.pag.1058.
cõſuetudine minore immemoriali induci poſſet, vt quis inuitus cogatur rem ſuam vendere.conſ.15.de regul.nu.3.par.1.lib.3.pag. 732.
conſuetudo,ne infirmo,vel alias impotẽti intereſſe,dentur diſtributiones,eſt irrationabilis, & contraria iuri diuino, naturali, & humano. conſ.11.de cleric.non reſid.nu.10. par.1.lib.3.pag.436.
conſuetudo non præbendi Communionẽ reis ducendis ad ſupplicium, nulli iuri diuino eſt contraria,ſed eſt rationabilis,& in terris vbi viget, ſeruanda, etiam ſi humanæ legi ſit contraria. conſil. 40. de pœnit.& remiſſ. num.12.

Digitized by Google

nu.1.2.& 6.par.2.lib.5.pag.717.
consuetudo nõ solum dat iurisdictionem, sed etiam inducit obligationem præstandi aliqua annua.conf.4.de censib.nu.1.par.1.lib.3.pag.1058.
consuetudo non sufficit sacerdotibus,vt ecclesias, vel cœmeteria consecrata (si polluantur)reconcilient, nisi innitatur priuilegio. conf.1.de consecr.eccles.nu.5.par.1.lib.3.pag.1066.
consuetudo omnis laudabilis(illa scilicet,quę non est contra legem naturalem, neque diuinam,& legitimo tempore præscripta) est pro lege seruanda,conf.84.de simo.num.1.par.2.lib.5.pag.301.& conf.11.de cler.non residen.num.2.& conf.21.de empt.& vend, nu.5.par.1.lib.3.pag.585.
consuetudine præscripta induci potest, quicquid lege humana statui,& priuilegio concedi; quin & ea stante, id sola allegatione probatur.conf.15.de reg.num.3.& seq.par.1.lib.3.pag.732.& conf.13.nu.7. & de cler. non resid.conf.21.nu.4.lib.3.pag.446.
consuetudine,quæ olim fuerunt munera, facta sunt iure debita.conf.4.de censib.nu.3.par.1.lib.3.pag.1058.
consuetudo, quod interessens certis officiis diuinis, lucretur distributiones pro illis, & aliis assignatas, iuri contraria. consil.9.de cler.non residen.num.1.par.1.lib.3.pagina 432.
consuetudo, quod pauciores habeant vocem in electione,non videtur bona;quia facilius subornatur.conf.2.de consuetud.nu.2.par.1.lib.1.pag.94.
consuetudo, quod quis renuntiet beneficio vt conferatur nominando à se ad personatum an valeat.conf.8.de iur.patr.nu.1.3.& seq.par.1.lib.3.pag.1046.
consuetudo,quod regularis professus, & subdiaconus non habeat vocem in capitulo,est contra ius commune.conf.2.de consuet.nu.2.par.1.lib.1.pag.94.
consuetudo rationabilis obseruanda, cũ deficit lex; præsertim si sit immemorialis, quæ habet vim constitutionis.conf.3.de celebr.miss.nu.1.par.1.lib.3.pag.1069.& de reg.conf.13.nu.7.& de Iudæ.conf.1.nu.5.par.2.lib.5.pag.338.
consuetudo rationabilis optima legum interpres.conf.8.de cler.non resid.num.5.lib.3.par.1.pag.431.& conf.25.de vsur.nu.1.par.2.lib.5.& de maior.& obed.conf.5.nu.3.& & de priuil.conf.24.nu.3.
consuetudo rationabilis præscripta omni humano iuri,non diuino derogat. consil.1.de maior.& obed.nu.3.par.1.lib.1.pag.263.& de præscrip,conf.1,nu.7.lib.2.& de cler.nõ non resid.conf.4.num.3.pag.426.& de reg.conf.13.num.11.lib.3.pag.729.& de vsuris conf.25.nu.5.lib.5.& de sent.excom.conf.29.nu.7.& seq.pag.761.
consuetudo rationabilis tẽpore legitimo continuata derogat legi humanæ,excusatque à pœna,& à peccato;& est quæ non aduersatur iuri naturali, seu diuino, & reputatur decens & honesta apud prudentes & timoratos.conf.29.de sent.excom.num.8.par.1.lib.5.pag.762.de simon.consil.84.nu.1.pag.301.
consuetudo soluendi tributum Episcopo an reuocari possit. conf.3.de censib.num.4.par.1.lib.3.pag.1057.
consuetudo tolerandi inualide professos, non facit eos professos.conf.24.de reg.nu.5.par.1.lib.3.pag.746.
consuetudo,vel lex rationabilis vt sit, sufficit aliquo respectu esse talem.conf.1.de maior.& obed.nu.3.par.1.lib.1,pag.263.
consuetudo vendendi ius hospitandi, cum priuilegio vẽdendi vinum carius hospitibus, iniqua: itemque & libera concessio hospites recipiẽdi omnibus facta cum onere soluendi aliquid pro qualibet mensura vini vendendi.conf.9.de censib nu.4.par.1.lib.3.pag.1065.
consuetudo,vt habens beneficium simplex,nõ teneatur illi personaliter seruire,valet,immo etiã quod non seruiatur per alium, saltem vbi sufficiens copia ministrorum habetur.conf.6.de cler.non resid nu.1.par.1.lib.3.pag.428.
consuetudo, vt teneri possint duæ capellaniæ cum thesauraria sub eodem tecto,valet.cõsil.22.de præb.nu.2.par.1.lib.3.pag.474.
consuetum ad hoc vt quid dici possit, necessario requiritur,quod saltem bis fuerit factũ: idem de solito.sed fallit in illo vnico actu, qui fortius effectum,causam habens,successiuam, multo tempore continuauit. conf.4.de succes.ab intest.num.3 par.1.lib.3.pag.680.& de cohab.cler.& mul.conf.1.nu.1.& 4.par.1.lib.3.pag.421.
consuetus non dicitur,nisi qui saltem bis idẽ fecerit.cõsuetudo tamen verificatur in vno actu,si prohibeatur per vniuersalẽ negatiuã (nulla.)conf.1.de cohab.cler.& mulier.nu.1.& 4.par.1.lib.3.pag.421.
consulens,adiuuans,consentiens,peccat, quando est causa sine qua non fieret peccatum. conf.4.de pœn.& remiss.nu.3.par.2.lib.5.pag.659.

consulentes appellari ad futurum Concilium, nisi secuta appellatione, non videntur ligari excommunicatione Bullæ Cœnæ latæ à Greg.XIII. licet ligentur per excommunicationem Iulij II.consi.5.de reg.nu.2.par.1. lib.3.pag.714.

consulens bona fide non tenetur eum consulenti,si sua non interest;sed tertio, qui ex dicto consilio damnũ passus est. cons.4.de solut.nu.5.par.1.lib.3.pag.607.

consulens de damno dato tenetur,si fuit in culpa lata; nam de leui nemo in conscientia tenetur ad restitutionem. consil.4.de solut. nu.3.par.1.lib.3 pag.606.

consulens de aliquo dubio ordinarium parochum, vel etiam suum confessarium bona fide credens eos ad id habere sufficientem scientiam, excusatur, etiam si non accedat ad doctiores, qui ibi reperiuntur.consil.10. de pœnit. & remiss. num.3.par.2.lib.5.pag. 670.

consulens doctorem, vbi sunt diuersæ opiniones,cogitur sequi,quam doctor diffinit. cõsil.10. de pœn.& remiss.nu.4.6.par.2.lib.5. pag.670.

consulens non tenetur ex malo consilio bona fide dato circa contractus, sed circa delicta.consil.4.de solut.num.5.par.1.lib.3.pag. 607.

consulens peritos de re dubia, non peccat, etiam si quod agit esset diuina, & naturali (non tantum humana) lege prohibitum. consil.66.de simon.num. 1.par.2.lib.5.pag. 268.

Consummatio matrimonii. Vide verbo Matrimonij.

Continentia ordinis sacri non est de essentia, nec tã ei annexa,vt separari nequeat. cons. 38.de voto.nu.10.par.1.lib.3.pag.945.

continentiæ perpetuæ bono etsi nihil videatur melius,tamen meliora reperiuntur;maxime si bonum publicum concernant.cons. 38.de voto.nu.20.21.& 22.par.1.lib.3.pag. 949.

contractus,aliæque dispositiones humanæ intelliguntur factæ secundum consuetudinem regionis,in qua fiunt. cons.6.de vsur.nu.2. par.2.lib.5.pag.484.

cõtractus alios ab aliquibus licitos,& ab aliis illicitos censeri. cons.4.de vsur.num.3.par. 2.lib.5.pag.478.

contractus censiticos sine alia superioris licẽtia omnes inire possunt,iure communi. consil.11.de emp.& vend.nu.1.par.1.lib 3.pag. 565.

contractus, & distractus facti ab excommunicato, immo & testamentum tenet; licet ipse peccet non euitãdo alios. cons.3.de reb. eccl.alien.nu.3.par.1.lib.3.pag.501.

contractus,licet à principio sint voluntarij,postea tamen sunt necessarii.cons.14.de stat. monach.nu.7.par.1.lib.3.pag.1014.

contractus liciti,iure naturæ,diuino,& humano obligant etiam Reges,& Principes.consil.4.de reg.nu.11.par.1.lib.3.pag.712.

contractus multiplices aliàs gestos, de quibus modo quis in genere dubitat an sint liciti, tenetur adhibita mediocri diligentia, meminisse de quibus dubitat,& quiescere sententiæ docti confessarii. cons.5.de vsur. nu. 1.par.2.lib.5.pag.482.

contractus mutui esse non desinit, licet opponatur pactum,quod nisi species mutuo data tempore conuento restituatur, liceat mutuanti exigere pro ea certum pretium; secus si hoc pactum fuisset positum in voluntate solius mutuatarij. cons.13.de vsur.nu. 1.par.2.lib.5.pag.493.

contractus mutui non vitiatur licet in eo apponatur pœna per mutuatarium, si moram commiserit,incurrenda.cons.13.de vsur.nu. 2.par.2. lib.5.pag.494

contractus omnis alias licitus, etiam cum ecclesia,si sit ei vtilis, iniri potest. consil.5.de depos.nu.3.par.1.lib.3.pag.532.

contractus omnis non gratuitus est iniustus,si non seruetur pretii æ qualitas. consil.10.de empt.& vend.nu.2.par.1.lib.3.pag.564.

contractus pro ea parte,pro qua est vsurarius, & contra naturæ legẽ, nullus est, & nullam parit actionem, secus quo ad partem non vsurariam. cõs.9.de vsur.nu.1.par.2.lib.5. pag. 487.

contractus,qui communiter liciti reputantur, bona fide faciens,nõ peccat, etiam si re vera essent vsurarii: obligant tamen cognita veritate ad restituendum sic accepta:potest tamen retinere tantam partem lucri,quantum verisimiliter per aliquos contractus licitos sibi quæsiuisset. at si ignorantia non fuit probabilis,totũ tenetur restituere.consil.4.de vsur.num.8.10.12.par.2.lib.5.pag. 479.

contractus suorum subditorum inter se, licet Papa, nec alius princeps regulariter possit dissoluere,neque cum ipsomet factos,ex iusta tamen causa potest; & consequẽter contractum matrimonii inter infideles sola lege naturæ validum.cons.3.de conuer. infid. nu.15.par.1.lib.3.pag.877.

contractus, vel testamenta noctu facta. Vide verbo Nocte.

contractus vltro citroque obligatorius ad sui iustitiam requirit dati,& recepti æqualitatem, nec ad illius iustificationem sufficit partes ita voluisse,si læsus iniustitiam ignorauit,vel necessitate pressus id fecit.consil.1. de locat.& cond.nu.2.& 3.par.1.lib.3.pag. 590.& de empt.& vend. consil.20.num 2.3. pag.581.

contradictoria nec esse,nec iudicari possunt simul vera:at quod aliqua sint valida quo ad quid, & inualida quo ad aliud,contradictorium non est.consil.4.de iudic.num.2. & 11. par.1.lib.2.pag.326.

contradictoria vt aliqua dicantur, oportet vt respectu eiusdem rei, & qualitatis sint opposita consil.4.de iudic. num.9. par.1.lib.2. pag.328.

contrahere, & conuentiones facere iure naturali omnibus licet; & tamen iure Cæsareo multi ad id inhabilitantur consil.30.de pœnit.& remiss. nu.4.par.2.lib.5.pag.701.

contrahere quæ ex statuto sine consensu viri non potest vxor,si contrahat,potest sine peccato promissa non obseruare: quia stante dicta prohibitione, promissio fuit facta cum peccato,seu de re non licita.consil.3.de pact. nu.1.4.7.par.1.lib.1.pag.281. Cætera vide verbo Vxor.

contrario cum dicit quis, præualet dictum in iudicio cum iuramento; & si vtrumque est dictum in iudicio cum iuramento, præualet id, quod est dispositum in iudicio valido. consil.76. de simon.num.4.par.2.lib.5. pag. 291.

contrauenire facto proprio regulariter non licet, & allegare turpitudinem suam; nisi quando agitur de salute animarum, & pro vtilitate ecclesiæ,ac publica.consil.10.de rescrip.nu.1.8.& 9.par.1.lib.1.pag.89.90.

contrarietas signa in dubio præsumuntur, vt quis in sacro sepeliatur. consil.6.de sepult. nu.3.par.1.lib.3.pag.690.

contritus in dubio non præsumitur mori, qui moritur in actu peccati;vnde nec debet ecclesiasticæ sepulturæ tradi.consil.6.de sepul. nu.1.par.1.lib.3.pag.690.

conuentio facta ab eo, qui nõ potest se obligare,etsi non liget, attamen si sit de re honesta, & potest sine peccato seruari, congruit vt obseruetur.consil.3 de pact.num.8. par.1. lib.1.pag.282.

conuentione facta de facienda concordia super beneficio; si eam postea Papa cõfirmaret, non facta mentione de huiusmodi conuentione,nihil valeret confirmatio,nec tali concordia vti possent. consil.1.de transactio. nu.2.par.1.lib 1.pag.290.

conuentio famulandi anreo menstruo non iustificatur, si famulus valorem operæ ignorans,vel egens eam fecit.consil.1.de locat. & conduc.nu.2.par.2.lib.3.pag.590.

conuentio illicita nullam obligationem producit.consil.9 de empt. & vend.nu.6.& 10. par.1.lib.3.pag.560.

conuentio inter herum, & famulum quæ licita,& seruanda consil.1. de locat.& conduc. nu.5.& seq.par.1.lib.3.pag.590.

conuentio omnis (etiam iurata) facta in fauorem alicuius,ab eodem remitti potest.consil 6.de iureiuran.nu. 1.par. 1.lib.2.pagina 381.

conuentio super beneficio, vt duo se inuent contra collitigatores, & qui obtinet soluat vel constituat alteri certam pensionem, est simoniaca.consil.47.de simon.num. 2.par.2. lib.5.pag.240.

conuentiones reciprocæ circa spiritualia sunt simoniacæ;& [illegible]itur,sunt suppositæ censuris,& pœnis.[illegible] habiti fuerunt tractatus,& discursus,licet postea libere illi ad effectum perducti fuerint. consil. 18.de simon.nu.2.& 4 par.2.lib.5.pag.195.

conuētio tacita videtur introduct ex eo, quod personæ ita cõsueuerunt seruare.consil.3.de restit spoliat.nu.6 par.1. lib 2.pag.360.

conuentio,vt electio secreta maneat, illicita. consil.2.de elect.nu.6.par.1.lib.1.pag.97.

conuentionalis simonia. Vide verbo Simonia.

Conuentualibus Minoribus deauthoratis aliter prouidere oportere propter difficultatē beneuolos inueniendi receptores. consil.75. de reg.nu.3.par.1.lib.3.pag.825.

conuentualis ecclesiæ appellatio tam regularibus,quam sæcularibus ecclesijs congruit. consil.6.de iur.patron. nu.3.par.1.lib.3.pag. 1032.

Conuentus cũ Vicario,aliàs Priore claustrali, electo per mortem, vel suspēsionem Abbatis, seu Prælati,potest legitime constituere procuratorē in ijs, quæ pertinent ad ipsum conuentum. consil.12.de elect.nu.2.& 3.par. 1.lib.1.pag.112.

conuentus, & quilibet de conuentu, potest in iis,quæ ad ipsum separatim pertinent,constituere procuratorem,sine consensu prælati.consil.12.de elect.nu.1.par.1. lib.1.pag. 112.

conuentus est aliud à prælato;adeo quod prælatus non est proprie de capitulo, neque de conuentu.consil.12.de elect. nu.2.par.1.lib.1. pag.112.

conuerſationem vſque ad tactum, & impudica oſcula deueniendo cum puella ſub fictione illam in vxorem ducendi habens, ob id non tenetur illam in vxorem ducere, etſi dotem damni illati compenſatiuam dando ſatisfacit conſ. 20. de deſponſ. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 30.

conuerſatus, vel familiariter ſe habuiſſe quis cum aliquo dicitur, etiam per vnum actum. conſ. 1. de cohabit. cler. & mulier. nu. 3. par. 1. lib 3 pag. 422.

conuerſi religionum emittunt tria ſubſtantialia vota. conſ. 9. de reg. nu. 4. par. 1. li. 3. pag. 718.

conuerſus licet ſit religioſus, & eccleſiaſtica perſona, ſi non eſt vllo ordine inſignitus, nõ eſt clericus. conſil. 25. de priuil. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 626.

conuerſus ad fidem. Vide verbo Infidelis.

conuerſi ad fidem coniugati. Vide verbo Matrimonium.

conuerſus ſi cum fideli contrahat, vel profeſſionem emittat, antequam coniux infidelis conuertatur, diſſoluit matrimonium. conſil. 1. de conuer. infid. nu. 5. par. 1. lib. 3. pagina 896.

conuerſi ad fidem denuo non contrahant. conſil. 2. de conuer. infid. nu. 6 part. 1. lib. 3. pag. 872.

conuerſiſſe in militiam, ſocietatẽ, mercaturã, ſtudiũ, præſumitur miles, ſocius, mercator, ſcholaris, qui pecuniam in dictas cauſas, vel illarum ſequelas accipit. Idem eſt, ſi illas accepit vt talis. conſ 1. de procurat. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 1. pag. 293.

conuocandi ad capitulum triennale monaſteria exempta ius pertinet ad Metropolitanũ prouinciæ, vbi congregantur (ſi ipſi fuerint negligentes) tamquam ſedis Apoſt. delegatum. conſ. 18. de ſtat. monach. nu. 4. par. 1. li. 3. pag. 1021.

conuocatio monaſteriorum exemptorũ ad cõgregationem triennalẽ, per Conc. Trid. ad Prælatos, & non ad capitula eorum de iure ſpectat, vbi Conc. diſpoſitio de ea re non eſt deſuetudine ſublata. conſ. 10. de ſtat. monac. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1021.

cooperando facto alieno malo, tunc vere, vel præſumptiue mortaliter pecco, quãdo vere vel preſumptiue facto alterius (quatenus eſt mortale peccatum) conſentio, alias non; vt patet per omnia exempla, quę hinc inde afferuntur per totum hoc reſponſum. conſ. 6. de pœnit. & remiſſ. nu. 1. par. 2. lib. 5. pagina 603.

copula nõ eſt de eſſentia matrimonii (actualis iniquam) ſecus eſt de potentiali, quę neceſſario requiritur ad hoc, vt ſit conſummatũ. conſ. 2. de frigid. & malef. num. 4. & 8. par. 2. lib. 4. pag. 119.

copulæ inter conſanguineos habitę, vt faciliùs impetrarent diſpẽſationem, facienda in eã mẽtio tempore Greg. XIII. etiam ſi per ius antiquum, vel Couc. Trid. id non caueatur, niſi matrimonium, vel ſponſalia, contraxiſſent. conſ. 8. de conſang. & affinit. num. 5. par. 2. lib. 4. pag. 102.

copulatiua diſpoſitio ad ſui veritatẽ requirit, vt vtraque pars ſit vera, niſi vtraque per ſe ad eam verificandam ſufficiat. conſil. 3. de renunciat. nu. 1. par. 1. lib 1. pag. 122. & de pœnit. & remiſſ. conſ. 38. nu. 3.

correctio iurium eſt vitanda, cum rationabiliter poſſunt conciliari; & legiſlatore non eſt præſumendum velle vnico verbo deſtruere antiqua iura. conſ. 14. de temp. ord. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 147. & de præb. conſ. 17. nu. 2. pag. 470.

correctionis cauſa verberare poſſunt ſuos ſubditos prælati Minoritæ ex priuilegio, (etiã extra neceſſitatem) & per alium, modo ſit frater ſibi ſubditus. conſ. 29. de ſent. excom. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 760.

correctio fraterna nõ neceſſaria. cum quis frequenter, & quaſi improbibite, ac ſine freno malitioſe peccat. conſ. 4. de accuſat. num. 1. pag. 158. & conſil. 2. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 155.

correctionis fraternæ omiſſio nõ vitiat ſuſpẽſionis cenſuram inflictam, niſi proceſſum ſit per viam Euangelicæ denunciationis. conſ. 61. de ſent. excom. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 818.

correctio fraterna à denunciante peccatũ occultum poteſt omitti, ſi probabiliter creditur non profutura: ltè & iuſtus timor damni (præſertim animarum) excuſat. conſ. 2. de accuſat. num. 1. 2. & 3. par. 2. lib. 5. pagina 155.

correctioni fraternæ quãdo in ſimonia, & alijs peccatis ſit locus. conſ. 101. de ſimon. nu. 4 par. 2. lib. 5. pag. 331.

correctio monachorum primo loco ad Abbatem (etiam non exemptum) pertinet; ei autem, quæ exemptis in ſuos ſubditos competit, Conc. Trid. derogat. conſ 9. de priuileg. nu. 2. 4. par 2. lib 5. pag. 602.

correctio (etiam religioſorum) debet eſſe moderata, alioquin poteſt haberi recurſus ad ſuperiores: immo & Abbate nimis ſæuiente, licet ſubdito de monaſterio ſine Apoſtaſiæ vitio fugere, & arma pro defenſione arripere. conſ.

Digitized by Google

re. conſ. 4. de appell. num. 3. & 4. par. 1. lib. 2. pag. 406.

correctio fraterna præmittenda eſt, etiam in occulto peccato hæreſeos, ſi veriſimiliter creditur, quem propter eam emendandum. conſil. 4. de accuſat. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 156.

correlatiuum vnum poteſt eſſe ſine altero. conſil. 1. de empt. & vend. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 546.

corporalia facilius deſtrui, quam conſtrui, ſpiritualia contra. conſ. 3. de conuerſ. infid. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 874.

corporalia nõ à ſacerdote, ſed ab Epiſcopo de iure benedicenda. conſ. 2. de conſecr. eccl. nu 1. par. 1. lib. 3. pag. 1066.

Corpus Chriſti manet in homine, donec ſpecies digerantur; & non ſimulatque ore ſumitur, contra gloſ. conſ. 40. de pœn. & remiſſ. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 714.

corpora Sanctorum, ſeu reliquiæ nondum traditæ perpetuæ ſepulturæ (vt quæ abſeruantur in capſulis, & portantur in proceſſionibus) poſſunt ad alia loca etiam extra eccleſiam, transferri; neque ſubiacẽt diſpoſitioni cap. corpora. de conſecr. diſt. 1. conſil. 9. de ſepult. nu. 1. par. 1. li. 3. pag. 693. & de reliq. conſ. 1. nu. 1. 2. 3. 4. pag. 1102.

corpori, ſeu collegio, quod vno tempore cœptum eſt deberi, poteſt tuto alio tempore ſolui, licet aliqui particulares participantes de commodo collegii ſint mutati. conſ. 10. de iniur. & dam. dat. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag. 648.

corpore vitiatus poteſt ordinari, niſi ſit mutilatus mẽbro, vel taliter vitiatus, vt nec poſſit ordines ſine ſcandalo exercere. conſil. 3. de corpor. vitiat. num. 4. par. 1. lib. 1. pagina 218.

corrupta occulte, poteſt conſecrari conſecratione virginum, mutato nomine (*virginitatem*) in (*caſtitatem*) ad vitandũ ſcandalum; licet non ſit vſitandum. Melius tamen vti verbo virginitatis intelligendo caſtitatis; vt ſimul vitetur ſimulatio, & infamia. conſil. 2. de ſtatu monach. num. 5. 6. par. 1. lib. 3. pag. 956.

corrupta palam, benediceretur (ſi eam moniales recipere velint, benedictione viduatũ, mutatis nominibus (*virginitatis* (in (*caſtitatis, & viduitatis*) (*vt cernitis corrupta*) *quaſi virgo*: alias cum non ſit profeſſa, libere dimittatur. conſil. 2. de ſtat. monach. nu. 7. par. 1. lib. 3. pag. 957.

corratio monachorum in ordine Minimorum à Vigili, Prouinciali, & Generali fieri poteſt. conſil. 9. de conſt. num. 14. par. 2. lib. 1. pag. 56.

creatio monachorum, & monialium, ad prælatum immediatum, cum maiori parte conuentus, iure cõmuni ſpectat. conſ. 9. de conſtit. nu. 12. par. 1. lib. 1. pag. 56.

credenda ſunt, quæ communiter accidunt, non autem inſolita, regulariter. conſ. 45. de tẽp. ord. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 180.

credere aduerſario, quod ſit in eius defenſionẽ aliquis facturus, non debet aliquis. Vnde ſi aliter res ſuccedat, non erit ob id in probabili ignorantia. conſ. 13. de cler. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 574.

credere *iuſte* poteſt quis parentibus de *ipſius* ætate atteſtantibus. conſ. 8. de temp. ord. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 141.

credere mulieri aſſerenti ſe non ex conſilio conſulentis abortum motam ad puerum nõ tum occidendum, poteſt alius, cuius occultatio prolis non intererat, ſed non pater. conſ. 49. de homicid. nu. 6. par. 2. lib. 5. pag. 458.

creditur nequaquam ſuperiori (etiam ſi non recognoſcat alium ſuperiorem) ſubeſſe cauſam in iis, quæ ſine cauſa concedere nõ poteſt. conſ. 56. de reg. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 800.

credere non teneor dicto Cardinalis in præiudicium meũ deponentis, niſi quo ad ea, quę aſſerit ſibi viuæ vocis oraculo à Papa mandata. conſ. 9. de offic. iud. deleg. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 238.

credere non tenetur filius matri aſſerenti ipſum votum emiſiſſe; ſicut nec quod ſit conceptus de adulterio. conſ. 2. de teſt. & atteſt. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 367.

credere nõ teneor tranſumpto alicuius inſtrumenti, niſi citata parte, cuius intereſt, de mandato iudicis ſit ſumptum. conſ. 9. de off. iud. deleg. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 238.

credere poteſt quis quod firmiter opinatur. conſ. 2. de crim. falſ. nu. 2. par. 2. lib. 5. pagina 556.

credere poteſt quis vnum, & eius contrarium diuerſo reſpectu (etiã ſtantibus ijſdem motiuis (propter voluntatis libertatem. conſil. 1. de fil. presbyt. nu. 2. & 4. par. 1. lib. 1. pag. 199.

credere quis nõ tenetur cuilibet aſſerenti aliquam mulierem abortum feciſſe, ad effectũ credendi ſe irregularem. cõſ. 48. de homic. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 456.

credere ſe irregularem non tenetur is, qui ad homicidam ad hortatorias ad vindictam ſu mẽdam ſcripſit; donec ſciat illas ad dictum homi-

zed by Google

homicidam peruenisse, fuisseq. causam homicidij aliàs non secuturi. consil. 15. de homicid.nu.4.par.2.lib 5.pag.426.
credere se non irregularem potest, qui suspicanti se grauidam, ad abortum faciendum iamdiu consulit sanguinis minutionem: qui tamen nescit, nec audiuit, an ex dicta emissione sanguinis abortus secutus fuerit. consil.47.de homic.num. 1.par. 2.lib.5.pagina 455.
credere tenetur quis simoniam ad eius vtilitatem commissam, si adsint præsumptiones verisimiles ad illam præsumendam. cõs.45.de simo.nu.4.par.2.lib.5.pag.238.
credere, vel assentiri, vbi intellectus ad vnam partem potius, quam ad alteram non est efficaci ratione determinatus, ex humano affectu possumus, subsistente aliquo motiuo, vni parti ad libitum; immo possumus ex diuerso motiuo, modo vni, modo alteri parti adhærere. consil.1.de iniur.& dam.dat num. 7. par. 2.lib 5.pag.635.
credendi aliquid cum adest aliquod motiuum potest quis sua libera voluntate id firmiter credere.& indubie persuadere. consil.2.de crimin.falsi.nu. 2.par.2.lib. 5.pag.556.
credendum non est ita facile relationi petentis, circa ea, quæ dependent ex iuris prudẽtia, vel intelligentia rescriptorum. consil.67. de reg.nu.1.par. 1.lib.3.pag.813.
credens bona fide alteri viro bono,& prudenti, regulariter excusatur ab omni peccato, secundum omnes. cònsil.4.de cler.non ord. nu.2.par.2 lib.5.pag.653.
credi debet(saltem iuranti)in his, quę ab animo pendent. consil.4.de cler.non ord.num.2. par.2.lib.5.pag.583.
credi non debent, quæ verisimilia non sunt. consil.38.de homicid.nu.2.par.2.lib.5.pag. 444.
Creditor anterior per reuocatoriam reuocat quicquid facto debitoris fraudãtis in alium peruenit; vt translationem triennalis locationis, qua debitor prædia ad triennium cõduxerat. consil.6.de solut num.1.par.1.lib.3. pag.609.
creditores à debitoribus, & iniustis detentoribus sua repetere Ecclesia sãcte permittit. consil.89.de reg.nu.8.par.1.lib.3.pag.845.
creditor à suo debitore saltem in foro exteriori nõ potest stipulari, quod soluat interesse cambiorum, & recãbiorum, ad tot pro centum. consil.7.de vsur. num.1.par.2.lib.5. pag.486.
creditor,& debitor eiusdem rei,& in eamdem rationem nemo fit, nisi,&c. consil.31.de vsur. nu.2.& 7.par.2.lib.5.pag.541.
creditorum maior pars debita in pręiudicium minoris remittere valet debitori non valenti totum soluere. consil.1. de pact.nu. 1.par.1 lib. 1.pag.280.
creditor per reuocatoriam nõ reuocat, si quid ex non facto, seu omissione debitoris fraudatoris in tertium peruenisset; scilicet quia nolendo acquirere fuit causa, vt ius non acquisitum in tertium perueniret. consil. 6.de solut.nu.1.par.1.lib.3.pag.609.
creditorem petentem executionem contractus, qui videtur vsurarius, non potest iudex (parte non opponente)de vsuraria prauitate repellere; nisi alias id ei legitime constet. consil.10.de vsur.nu.1.par.2. lib.5. pag. 489.
creditori qui statuto die non soluit, restituat vsuras, quas creditor ob id alteri soluere coactus fuit. consil.3.de vsur.nu.6.par.2.lib. 5.pag.476.
Credulitas iusta à peccato excusat. consil.4.de præscript.nu. 12.par. 2.lib.2.pag.395.
credulitas iusta procedens ex errore facti prodest ad præscribendam ipsam rem. consil.9. de off.iud.ord.nu.4.par.1.lib.1.pag.255.
credulitas iusta, quod seruitum est 40. annis beneficio per alium, à residentia excusat. consil.1.de rest.nu.1.& seq.par.1.li.2.p.643.
Crepusculo durante facta, an sint facta in die, ex iudicis pendet arbitrio. consil.8.de elect. nu.3.par.1.lib.1.pag 105.
Crescere nemo inuitus cogitur, nec vitam, quã non vouit, seruare. consil.6. de stat. monach. nu.3.par.1.lib.3.pag.992.
Criminoso tacenti crimen, facta collatio beneficij tenet, modo crimen non inducat irregularitatem, vel inhabilitatem; etiam si expressio eius redderet difficiliorem ad concedendum. consil.1.de const.nu.51.par.1.lib. 1.pag.24.& de cognat.spirit.consil.8.num.4. par.2.lib.4.pag.86.
Crimen mixti fori est sodomia;& à iudice ecclesiastico canonice punitus, à sæculari puniri potest. consil.1.de iudic nu.2.par.1.lib.2. pag.323. Vide verbo Sodomia.
crimen ob occultum clericus sæcularis non potest ab Episcopo impediri ab ordinum susceptione; secus in clerico regulari. consil.42. de temp.ord.nu.2.par. 1.lib.1.pag.176.
crimen ob occultum (etiam enorme) non incurritur irregularitas, nisi ob homicidium, & alia in iure expressa. consil.42.de temp.ordin.nu.2.par. 1.lib.1.pag.176.
crimina inducentia infamiam ipso iure non inducũt immediate irregularitatem, sed in-

Digitized by Google

famam; quæ parit irregularitatem. consil. 3. de raptor. nu. 8. par. 2. lib. 5. pag. 464.
crimina infectiua aliorum (vt hæresis, & fornicatio) possunt denunciari ante fraternam correctionem; modo non speretur emendatio. cons. 4. de accus. nu. 2. par. 2. lib. 5. p. 158.
Cruciata, vel alia lobelça non tribuunt facultatem liberandi ab irregularitate. cons. 7. de temp. ord. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 140.
Cruciatæ commissarios illas tantum gratias quæ bullæ acceptionem aliquo respectu impedire possunt, per suam generalem suspensionem suspendere posse, probabile est. cōs. 15. de priuileg. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 612.
Cruciata priuilegia eorū, qui bullas accipiunt non suspendit. cons. 16. de priuileg. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 614.
Cruciatæ vigore, seu lobelæi, confidētiarius, dimisso beneficio, potest à cēsuris ob id incursis absoluiri: at vt rehabilitetur ad beneficia, à Pontifice est impetrandū. cons. 50. de simo. nu. 5. & 8. par. 2. lib. 5. pag. 246.
Crucis signum ne sculpatur in pauimentis statuere potest Synodus diœcesana, & Prouincialis. cons. 3. de reliq. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1104.
Culpa lata, & nō leuis obligat ad restitutionē. cons. 4. de solut. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 607.
culpa quando non est mortalis, nec agitur de interesse tertij, videtur excusari posse corā Deo à pœna culpæ absolutæ annexa. consil. 22. de cler. non resid. nu. 12. par. 1. lib. 3. pag. 449.
culpa pro alterius regulariter nemo puniēdus. cons. 32 de pœn. & remiss. nu. 1. 9 par. 2. lib. 5. pag. 703.
Cura exercitiū, quod ipso iure alicui, eo quod aliquem habet titulum, competit, habens, non potest examinari ab Episcopo illo, sine cuius examine dictus titulus dari potest. at si vltra titulum requirit deputatio, poterit ab Episcopo examinari. cons. 8. de priuileg. nu. 9. par. 2. lib. 5. pag. 600.
cura exercendi facultas per vicarios temporales, non facit quod beneficium non dicatur esse curatum, & incompatibile per extrauag. execrabilis. cons. 21. de cler. non resid. nu. 2. par. 1. lib. 2. pag. 446.
Curator vt pater honorari debet: vnde & metus ab ipso illatus vitiat, vt illatus à patre. cons. 10. de ijs quæ vi. nu. 3. 4. 5. par. 1. lib. 1. pag. 317.
Curatum beneficium, præter infra scripta, Vide verbo Parochialis ecclesia.
curata beneficia monasterio vnita, & per regulares regi solita, monachis illius monasterij conferri possunt. cons. 11. de stat. monac. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 1006.
curatum beneficiū dicitur habere, qui beneficium cum iurisdictione spirituali habet; licet sit fori contentiosi, & nō conscientiæ. cons. 4. de ætat. & qualit. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 185.
curatum beneficium accipiens animo absoluto non inseruiendi ei, sed statim permutandi, vel resignandi pensione retenta, peccat: secus si animo id aliquo tempore retinēdi; & deseruiēdi vt tenetur, etiam si postea dimittendi vt supra, cum legitima tamen licentia. cons. 16. de cler. non resid. nu. 1. & 2. par. 1. lib. 3 pag. 440.
curatum beneficium non actu, sed habitu (cuius scilicet cura per vicarium perpetuum, vel temporalem necessario ponendū, exercetur) non subijcitur pœnæ c. licet de canon. de elec. in 6. de promouente infra annū, nec c. de multa. de præb. nec extrauag. execrabilis. de pluralitate. cons. 13. de elect. num. 1. par. 1. lib. 1 pag. 113.
curatum beneficium dicitur habere beneficiū habens curam iurisdictionalem spiritualē; licet sit fori contentiosi, & non conscientię. cons. 4. de ætat. & qualit. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 185.
curatum est omne beneficium, quod habet iurisdictionem spiritualē fori exterioris, vel interioris. cons. 2. de præb. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 467.
Custodes, & vigiles, delinquentes non deferendo, peccant; sed ad pœnam, quam accusati soluerent, non tenentur. consil. 4. de iniur. & dām. dat. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 639.

D

Damnatus ad carcerem perpetuum cū victu quatuor vnciarum panis, & totidē aquæ, non est ad mortem damnatus; nisi addatur ne plus edat, vel bibat cons. 1. de pœnis. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 650.
Damnatis ad mortem pœnitentiæ sacramenta non neganda; & abusus est contraria cōsuetudo. cons. 4. de pœn. & remiss. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 713.
Damnatorum ad supplicium cadauera, si petantur ad sepeliendum, concedi debent, nō tamen est de iure diuino; sed iusta de causa possunt negari. cons. 40. de pœnit. & remiss. nu. 1. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 714.
Damni alicuius qui est causa, sine qua non daretur, videtur illud dare; & saltem non resistituente damnum principali, tenetur ipse restituere.

Digitiz by Googl

ſtituere. conſ.70.de ſimo. nu.3.par.2.lib.5. pag.277.& conſ. 100. num.2.& de iniur. & dam.dat. conſ.4.nu.1.

damni cauſam qui dat non ſeruando promiſſa, tenetur in conſcientia illud reſarcire: qualé tamen non dat qui promittit ſcienti, vel ſcire debenti promiſſionem non tenere. conſ.3.de pact.num.3.& 6.par.1.lib.1.pag. 282.

damnum cum aliis nõ communicato conſilio dans ſi ipſe non fuit aliorum dux,non tenetur vltra id,quod ad ipſum peruenit,reſtituere; niſi damnum ſine ipſo datũ non fuiſſet.conſ.1.de iniur.& dam. dat. nu.7. par.2. lib.5.pag.635.

damnum dare non dicitur,qui à creditore minus iuſto quid accipit;ſed potius prodeſſe. conſ.10.de iniur.& dam.dat.nu.17. par. 2.li. 5.pag.637.

damnum datũ reſtituere teneor, ſi tibi ignoranti ſuadeo,vt creditum exigas,quod ego ſciebam vel ſcire debebã eſſe ſolutum. conſil.6.de iniur.& dam.dat.nu.3.par.2. lib.5. pag.643.

damnum in propriis pati,& lucrum non facere,multum intereſt;teneorque magis in primo caſu monere bona fide non reſtituentẽ, quam in ſecundo caſu non ſoluentem. conſ. 37.de ſimon.nu.5.par.2.lib.5.pag.227.

damnum non dat, nec ad reſtitutionem tenetur, reducens res iniuſte diſpoſitas ad eatũ iuſtam diſpoſitionem, maxime citra rigorem;etiam ſi iuſtũ ordinem non ſeruet. cõſ. 1.de iniur.& dam.dat.n.15.par.2.li. 5.pag. 636.

damnum notabile ne proximus incurrat, quilibet curare tenetur; ſaltem ſi alius qui impediat,deſit.conſ.38.de ſent.excom.num.1. par.2.lib.5.pag.774.

damnum proximi etſi quilibet impedire tenetur alio deficiente,non tamen iuuare,vt lucrum ex pœna exigenda faciat; etiam ſi ſit eccleſia.conſ.38.de ſent.excom.nu.5.par.2. lib.5.pag.775.

damnum,quod paterentur famuli, diſcipuli,& locãtes operas, qui niſi diebus feſtis aliqua opera facerent,eiicerẽtur,non excuſat, niſi ſit tanta eorum neceſſitas, quæ excuſaret à ſanctificatione feſti, vel excuſentur ob modicitatem operis; & hoc, modo ſacrum audiant.conſ.1.de fer.nu.1.par.1.lib.2.pag. 347.

Dandum,vel faciendum aliquo tempore, poteſt ante fieri,quando eſt adiectum in fauorem debitoris. cõſ.38.de pœn.& remiſſ.nu. 4.par.2.lib.5.pag.711.

dans, vel promittẽs (etiam abſens) ſolicitatori Romæ moranti pro ſtrena bonæ expeditionis beneficii in curia obtinẽdi,incidit in extrauag.de datis.abſens autem durante ignorantia bullæ excuſatur, & præſens illã ſciens nonniſi à pœnis additis per Gregor. XIII. conſulteque faciet,ſi ipſe cõdonationem pœnarum,& reualidationem gratiæ in foro conſcientiæ petat. conſ.13.de ſent.excom.nu.1. par.2.lib.5. pag.736.

dantes,ſeu promittentes miniſtris,vt pro beneficio concedẽdo preces apud collatorem interponant, obtento beneficio, ſimoniam realem committunt;ſecus, ſi vt ſolicitent, & reducant ad memoriam. conſ.54.de ſim. nu.1.par.2.lib.5.pag.554.

dare nemo poteſt quod non habet,niſi aliàs ei competat ius dandi.conſil.10.de maiorit.& obed.nu.4.par.1.lib.1.pag.276.

Datarius diſpẽſat,longa ſuſpẽſione impoſita, à qua Epiſcopus abſoluere non valet. conſ. 16.de temp.ord.n.2.par.1.lib.1.pag.150.

Datio tẽporalis rei, & acceptio pro ſpirituali non iuſtificatur, eo quòd fiat ad publicam vtilitatem, niſi ſit pia,quod nec etiam ſufficit.conſ.84.de ſimo.nu.10.& 11.par.2.lib.5. pag.303.

datio temporalis vt detur pro pretio, vel vt cauſa principalis pro apprehenſione poſſeſſionis beneficii, etiam ad vſum pium, non poteſt etiam Papa ſtatuere, cum ſit contra ius naturale,& diuinum; licet poſſit efficere.vt pœna iuris humani nõ incurratur.cõſil.84.de ſim.nu.14.par.2.lib.5.pag.304.

dationes rerũ temporalium in adeptione beneficiorum ad pias cauſas permittit Conc. Trid.ſi alias non habent ſpeciem ſimoniæ. conſ.84 de ſim.n.12.par.2.lib.5.pag.304.

datio cuiuslibet occaſionis ad peccandum,licet non ſemper ſit peccatum; dare tamen illam, quã ius dare ſpecialiter prohibet ſemper eſt peccatum.conſ.4.de pact.nu.3.par.1. lib.1.pag.283.

Debens aliquid ſimpliciter,nõ adiecto die ſolutionis faciendæ, non eſt in mora, donec interpelletur.conſ.6.de iureiur.nu.6.par.1. lib.2.pag.382.

Debitum à capitulo,etſi ipſum tantũ cogendũ eſt ſoluere,nõ ſinguli de capitulo;poteſt tamen quilibet eorum cogi ad contribuẽdam partem,quæ ſuam præbendam cõtingeret, ſi capitulum ſoluere debeat.conſ.9.de ſent. excom.nu.7. par.2.lib.5.pag.729.

debita beneficiarii patrimonio carentis de fructibus beneficii ſoluenda.conſil.7.de ſolut. nu.7.& 18.par.1.lib.3.pag.612.

debita contracta durante societate, sunt ab ipsa soluenda. consil. 1. de procurat. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 293.

debita contracta ob sustentationem dignitatis ecclesiasticæ possunt reduci saltem indirecte ad opera pia. consil. 2. de testam. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 643.

debita ecclesiæ nomine, & beneficiarij nomine contracta, vt differunt, sic qui succedit vni, ad alterius debita non tenetur. consil. 7. de solut. nu. 10. par. 1. lib. 3. pag. 613.

debita, & legata temporalia relicta à patre beneficiatij, non filius, sed alij hæredes (si ipse nequeat) iuste ea soluere cogẽtur. consil. 2. de testam. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 644.

debita in vnum vsum pium, non possunt conuerti in alium sine auctoritate Papę; nec relicta in vnum vsum profanum, possunt conuerti in alium, sine Principis auctoritate. consil. 16. de voto. nu. 6. par. 1. lib. 3. p. 911.

debitum incertum est, quod debetur pauperibus in genere. certum autem est, cuius creditor vel hæredes sciuntur. consil. 9. de iniur. & dam dat. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 645.

debitum in diem tunc demum ante diem solui potest, si dies sic apposita in maius commodum sit debitoris, aliàs non. consil. 38. de pœnit. & remiss. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 711.

debitum mariti nolentis satisfacere, potest vxor clam eo iuste soluere, vt liberetur à peccato. consil. 1. de iniur. & dam. dat. n. 2. par. 2. lib. 5. pag. 634.

debita post annum vel biennium soluenda, minoris emi possunt præsenti pecunia. consil. 15. de vsur. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 696.

debitum, quod non est legale, sed amiserale, non habet vim pretij. consil. 16. de sim. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 192.

debitum sibi clam accipiẽs, tunc demum à restitutione liber est, si sit legale, & debitor possit cogi ad soluendũ, vel teneatur in conscientia: secus si solum debeatur de honestate. consil. 1. de iniur. & dam. dat. num. 9. par. 2. lib. 5. pag. 635.

debitum sibi clam accipiens à debitore nolente soluere, non tenetur restituere; etiam si forte peccat accipiendo: quia non infert ei damnum iniustum. consil. 1. de iniur. & dam. dat. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 634.

Debitor etiam non exactus iure poli tenetur soluere debitum; modo sciat, vel scire debeat creditorem id velle. consil. 2. de diuort. nu. 2. & 4. par. 2. lib. 4. pag. 140.

debitoris est electio) etiam si debitum sit generale (si est rei habentis fines de se à natura destinatos, vel hominis facto (qualis est religio) quia satisfacit soluendo speciem, quã elegit; aliter in debito generaliter electio est creditoris. consil. 21. de voto. nu. 2. 6. & 8. par. 1. lib. 3. pag. 921.

debitor ex æquo tenetur ad omnia accessoria rei debitæ, quę pdit creditor alibi recipiẽs. consil. 32. de vsur. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 545.

debitor fugitiuus capi potest auctoritate priuata. consil. 9. de homic. nu. 2. par. 2. lib. 5. p. 417.

debitor incertorũ, si sit pauper, potest illa sibi tamquam pauperi retinere, vel distribuere pauperibus. At quod debet certis creditoribus, eis restituendum, si etiam ipsi sint pauperes, nisi ab eis obtineat dilationem. consil. 9. de iniur. & dam. dat. nu. 2. 3. 4. par. 2. lib. 5. pag. 645.

debitor lege naturali, & diuina debet soluere debitum, & prius certum, quam incertum. consil. 4. de reg. nu. 9. par. 1. lib. 3. pag. 712.

debitor non habens vltra necessaria sibi, & familiæ suæ, si creditores habeãt vnde viuant excusatur à restituẽdo, donec veniat ad pinguiorem fortunam. consil. 9. de iniur. & dam. dat. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 648.

debitorem non liberat difficultas soluẽdi rem promissam. consil. 31. de præb. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 488.

debitor obligatus ad restituendum, qui non potest in præsenti satisfacere, tenetur cum venerit ad pinguiorem fortunam; quę si nũquam veniat, numquam obligabitur. consil. 9. de iniur. & dam. dat. n. 4. par. 2. lib. 5. p. 648.

debitor occultus testatoris, qui animo compẽsandi fecit, vt testator horũ ignarus, minus quã decreuerat legaret, ab obligatione restituendi non liberatur. consil. 17. de testam. n. 1. par. 1. lib. 3. pag. 676.

debitor occultus transmittens creditori debitum per confessarium, qui infideliter agens pecuniam sibi retinuit, non liberatur: sed solum excusatur, donec resciuerit dolũ confessarij. consil. 5. de solut. n. 1. par. 1. l. 3. p. 608

debitor, partem debiti soluens non liberatur. consil. 23. de temp. ord. n. 3. par. 1. li. 1. p. 157.

debitor, perempta re sine sua culpa, liberatur; & hoc quo ad ea quæ debẽtur in specie, secus de eo, quod debetur in genere. consil. 32. de præb. nu. 26 par. 1. lib. 3. pag. 488.

debitor posteriorib. creditoribus prius soluẽs peccat, ẽt si priorib. vt fideiussor, & posterioribus vt principalis teneatur; nisi inaduertẽtia eum excuset, ex occasione ita credendi. consil 4. de solut. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 606.

debitor prius soluat, si põt, quã religionem ingrediatur. cõs. 4. de reg. n. 8. par. 1. l. 3. p. 712.

debitor, qui nimium vrgetur à posterioribus credi-

creditoribus,potest eis prius soluere,quam anterioribus(etiam hypothecarijs)nisi iam cesserit bonis, vel sit successor defuncti debitoris; quia sic bona fortuna,vel industria sua poterit etiam prioribus soluere.cons. 4. de solut.nu.4.par.1.lib.3.pag.607.

debitor regulariter potest soluere extra iudicium creditoribus suis posterioribus prius quam prioribus;immo & debet,si ipsi prius petant. cons.4.de solut.n.4.par.1.lib.3.pag. 607.

debitor, si opponat cõtractum esse vsurarium, audiendus est iuxta formam legum, & statutorum circa hoc disponentium.consil.10. de vsur.nu.1.par. 2.lib. 5.pag.489.& de off. iud.cons.1.nu. 1.pag.260.

debitor, si perueniat ad pinguiorem fortunã, minori parti, quæ recusauit debita sua remittere,restituere non tenetur. consil.1.de pact.nu.2.par.1.lib.1.pag.180.

debitor soluens creditori sui creditoris nõ tenetur ad restitutionem, sed liberatur ipso iure, si eadem de causa erat debitor, & per exceptionem,si ex alia causa. cons. 1.de iniur.& dam.dat.nu.2.par.2.lib.5.pag.634.

debitori suo mandans moribundus prælatus, vt vnam tertiam crediti det vni, & aliam tertiam alteri,nihil de reliquo dicens,non ob hoc censetur residuum debitori donare,etiã si sit illius consanguineus.cons.2.de præscr. nu.3.par.1.lib.2.pag.373.

debitor tenetur prius soluere ea,pro quibus se, omniaque bona sua(præsertim in forma Cameræ) obligauit, quam quæ postea contraxit;aliter committit iniustitiam. consil.4 de solut.nu.2.par.1.lib.3.pag.606.

Decanus,& præpositus,absente Episcopo, sedere solet in sede Episcopali, vt canonici recentiores in stallis antiquorum, absentibus illis.consil.3.de cler. ægrot.nu.5,par.1. lib.3.pag.495.

Decimæ animalium,dicitur mixta,propter industriam hominis;& soluenda partim ecclesiæ domicilij, partim illis in quarũ prædijs animalia pascuntur.cons.1.de decim.nu.8. & 9.par.1.lib.3.pag.703.

decimæ de minimis nõ soluẽdæ de præcepto. cons.1.de dec.nu.9.par.1.lib.3.pag.701.

decimæ, & collectæ soluendæ aliquo anno de fructibus alicuius beneficij,solui debent ab eo,qui fructus anni accepit, etiã si antequã soluerit,desinat esse beneficiarius illius beneficij.cons.1.de solut.nu.1.par.1.lib.3.pa. 600.

decimas in ecclesia percipiendi ius,quod alicui competit,nõ potest(etiam si accedat ordinarij consensus)cum bonis temporalibus permutari,sed requiritur Sedis Apostolicæ auctoritas.cons.3.de iur.patro.nu.2. par.1. lib.3.pag.1028.

decimis in soluendis seruanda cõsuetudo diu obtenta.cons.1.de dec.n.1.p.1.lib.3.p.701.

decimarum iudicium potest in possessorio ab ecclesiasticis introduci coram laico,non tamẽ in petitorio.cons.1.de const.nu.80.par.1. lib.1.pag.36.

decimarũ mixtarum actio personalis,realis,& mixta.cõs.1.de dec.n.9.p.1.lib.3.pag.704.

decimæ non debentur quo ad quotam iure naturali,nec diuino positiuo,sed humano. At quo ad sustẽtationem necessariam ministri debentur iure diuino:vnde quo ad illã consuetudinem tolluntur,non quo ad hãc.consil.2.de dec.nu.1.& 3.par.1.lib.3. pag. 706.

decimas non soluentes, non sunt repellendi à sacramẽtorũ perceptione à parocho propria auctoritate; nisi eorum peccatũ sit notoriũ. cons.2.de dec.nu.2.par.1.lib.3.pag.705.

decimæ ouium,& animalium soluẽdæ partim ecclesiæ, in cuius terris æstiuãt, partim ecclesiæ domicilij, si ibi tantum hiement, & partim etiam alteri ecclesiæ,si pro parte ibi hiement, & contra.consil.1.de decim.nu.6. &.9. 10.par.1.lib.2.pag.704.

decimarum ouium dimidium soluitur vbi illæ æstate pascuntur.cons.1.de dec.nu.1.par.1. lib.3.pag.701.

decimæ ouium nõ debentur ecclesijs,per quarum terras ipsę transeunt.cons.1.de decim. nu.2.par.1.lib.3 pag.702.

decimæ ouium pro ea parte anni, quæ in propria parochia morantur,ei soluendæ. cons. 1.de decim.nu.4.par.1.lib.3.pag.702.

decimas percipiendi ius spirituale nequeunt laici(vt incapaces)præscribere, nec possidere.cons.2.de dec.n.3.par.1.lib.3. pag. 706.

decimæ permutari non possunt pro re temporali sine consensu Papæ. cons.3.de iur.patr. nu.2.par.1.lib.3.pag.102.

decimæ personales non debentur cuilibet ecclesiæ parochiali,in qua quis percipit sacramenta, nisi illi qui ex obligatione ei illa ministrat, & pro offert sacrificia.cons.1.de decim.nu. 5.par.1.lib.3.pag.702.

decimas(præsertim prædiales) soluere iure diuino tenentur omnes.cons.2.de decim. nu. 1.par. 1.lib.3.pag.705.

decimarum quota ne debeatur à laicis quo ad aliquod prædium,vel prædia,est præscriptibile;modo patocho remaneat sufficiens sustentatio ex alijs ecclesiæ iuribus.cons.2.de decim.nu.4.& 5. par.1.lib.3.pag.906.

decima triplex,personalis, prædialis, & mixta; personalis debetur ecclesiæ domicilii,

& prædialis prædii. conſ. 1. de decim. nu. 6. & 7. par. 1. lib. 3. pag. 703.

Decipiens alium (etiam citra dimidium iuſti pretii) notabiliter, tenetur ad reſtitutionẽ. conſ. 23. de temp. ord. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 158.

Declaratio capituli Minimorum Auinioni facta, ſi derogat priuilegio monaſterii vrbis, eſt nulla. conſ. 9. de conſt. nu. 95. par. 1. lib. 1. pag. 54.

Declaratio contra non citatum, quod inciderit in cenſuras, eſt nulla cum omnibus inde ſecutis; & hoc, modo non ſimus in notoriis. conſ. 2. de ſolut. nu. 8. par. 1. lib. 3. pag. 604. & de ſent. excom. conſ. 4 nu. 4. & conſ. 9. nu. 4. & conſil. 31. nu. 2. & conſil. 41. nu. 3.

Declaratio legitima requiritur ad incurrendum pœnas ipſo iure poſitas. conſil. 62. de ſent excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 819.

Declaratio priuilegij conceſſi ita intelligẽda, vt priuilegio non contradicat; vnde decretum Capituli Auinionen. Minimorum non eſt contrarium priuilegio monaſterii eiuſdem ordinis in Vrbe, ab eius fundatore condito, & à Sede Apoſtolica confirmato. conſ. 9. de conſtit nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 52.

Declaratio validitatis matrimonii quid operetur quoad forum exterius conſ. 2. de iis quæ vi. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 296.

Declarationem in notoriis non eſſe neceſſariã multi tenent. conſ. 20. de hæret. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 394.

Declaratoria excõmunicationis eam non cõtinet, ſed quod factum eſt declarat. conſ. 3. de ſent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 720.

Declaratoria Pii IV. de tempore quo obligabat Concil. facta fuit ſolum ad excuſandos multos à pœnis extrinſecis, quas ſtricto iure incurriſſent, ſi ante obligare cœpiſſet. conſil. 31. de reg. nu. 7. par. 1. lib. 3. pag. 761.

Declaratoria requiritur in confiſcatione bonorum hæretici. & multo magis ſi ad alios perueniſſent, antequam contra eũ ſententia eſſet pronunciata. conſ. 20. de hæret. nu. 8. par. 2. lib. 5. pag. 395.

Declinatoriam fori opponere quis poteſt contra ordinarium volentem declarare eum in excommunicationem incidiſſe; quam ſi nõ oppoſuerit, & ipſe eum citatione præmiſſa declarauerit incidiſſe, declaratoria renebit. conſ. 41. de ſent. excom. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 782.

Decreta Cõcilii Trid. Vide verbo Cõc. Trid.

Decreta, ſtatuta, & cætera acta eccleſiaſticorum, debent eſſe non ſolum licita ſecundũ iuſtitiam, & æquitatem, ſed etiam honeſta, & vtilia. conſ. 4. de appellat. nu. 7. par. 1. lib. 2. pag. 407.

Decretalium deciſarum initia antiqua etſi ad opportunitatem facilioris citationis ponantur, ex eis tamen poteſt deſumi aliqua præſumptio mentis ſtatuentis. conſil. 5. de deſponſ. impub. nu. 3. par. 2. lib. 4. pag 41.

Defectu ab vllo ſubſtantiali in ordine ſuſcipiendo commiſſo, abſoluendi facultatem nequit concedere Epiſcopus. conſil. 18. de pœnit. & remiſſ. nu. 8. par. 2. lib. 5. pag. 686.

Defectus expreſſio in litteris Apoſtolicis ſufficit vt hat per verbum, *forte*, vel *forſan*, ex ſtylo curiæ. conſ. 12. de reſcript. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 75.

Defectum notorium ſcientiæ allegans contra electum, non ſatisfacit probando defectum ſimpliciter. conſil. 23. de temp. ord. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 157.

Defectum patientes, & inhabiles noluiſſe Epiſcopum omnino ordinare non eſt in dubio præſumendum, cum idem ſit de quocumque peccato mortali. conſ. 1. de eo qui ord. fur. ſuſc. num. 10. par. 2. lib 5. pag. 587.

Defectus quinque reſpectu vigintiquinque eſt notabilis in pretiis conſ. 23. de temp. ord. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 157.

Defenſio iure naturæ debita nemini deneganda. conſ. 4. de appellat. num. 2. par. 1. lib. 2. pag. 406. & de hæret. conſ. 21. n. 3. pag. 397.

Defenſio cum moderamine inculpatæ tutelæ attenditur ſecundum periculum illius, qui ab iniuſta iniuria defenditur, ſiue defendat ſe, ſiue alium. conſ. 29. de homic. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 439.

Definitio omnis bona eſt de eſſentia definiti, & conuertitur cum eo; ita quod cui conuenit definitum, conuenit definitio, & contra. conſ. 4. de conſang. & affinit. num. 5. par. 2. lib. 4. pag. 93. & de teſtam. conſ. 15. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 673.

Deflorans virginem poſt ſponſalia nulliter cũ eadem impedimẽti ignara contracta, vt minimum tenetur damnum reſarcire. conſ. 2. de eo qui cogno. conſang. vx. ſu. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 88.

Deflorans virginem tacite ſaltem roganté, vel leuiter ſine deceptione rogatam, quamuis interceſſerit matrimonium ob impedimentum nulliter contractum, non tenetur eam in conſcientia nec ducere, nec dotare, ſecus tamen in foro exteriori. conſig. de clãdeſt. deſpõſ. n. 4. 5. & 7. par. 2. lib. 4. pa. 45. & 46.

Deformare ſignificat occidere, vel aliquod membrum principale mutilare. conſil. 2. de homic. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 411.

Defunctus damnum ſentire poteſt, quia eleemoſynæ relictæ retardantur, & propterea retardantur orationes, & ſacrificia, quæ pro eius anima fierent. conſ. 32. de pœnit. & remiſſ. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 703.

Defunctorum collectæ dici poſſunt in miſſa priuata, immo in die feſto poteſt dici miſſa de defunctis. conſ. 9. de celeb. miſſ. num. 6. & 10. lib. 3. par. 1. pag. 1078.

Defunctorum miſſa, & officium vt pro me adhuc viuente dicatur, curare poſſum; caueat tamen ſacerdos, ne orationes, in quibus enunciat aliquem mortuum, mihi applicet. conſil. 6. de celebrat. miſſ. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1073.

Degradatio eſt actus ſpiritualis poteſtatis, ſicut promotio ad ordines; vnde pro ea pecunia peti nequit, etiam ſi peteretur pro labore faciendi actum. conſ. 88. de ſimon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 308.

Delegabilia ſunt iure canonico omnia, quæ ſunt iuriſdictionis. conſ. 7. de offic. & pot. iud. deleg. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 236.

Delegante cauſam alicui Papa, non cenſetur illam ad ſe auocaſſe; vnde ſi re integra expirat dicta commiſſio, primus iudex ſiue ordinarius, ſiue delegatus, poteſt ſine noua delegatione procedere. conſ. 1. de offic. & pot. iud. deleg. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 230.

Delegare poteſt ordinarius inferior Epiſcopi, ea quæ ſibi iure proprio competũt; licet delegatus ſubdelegare nequeat. conſ. 9. de priuil. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 601. & de offic. deleg. conſ. 7. nu. 4.

Delegationem cauſæ à Papa impetrans, poteſt re integra ei renunciare, & agere cauſam coram primo iudice. conſ. 1. de offic. & pot. iud. deleg. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 230.

Delegatio Epiſcopo etiam perpetuo facta (vt ſunt conſeruatoriæ) non tranſit in eius vicarium generalẽ, licet poſſet ſpecialiter ſubdelegari. conſ. 4. de offic. & pot. ind. deleg. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 234.

Delegatio, ſeu commiſſio de conferendo beneficium facta vicario ordinarii, non tranſit in ipſum ordinarium; etiam ſi vicarius ſit remotus ab officio. conſil. 5. de offic. & pot. iud. deleg. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 234.

Delegatus eccleſiaſticus nec pro labore poteſt quicquã (etiam denarium) extra eſculẽtum, & poculentum, licite accipere. conſ. 21. de reſcrip. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 91.

Delegatus ab inferiore Principe non poteſt ſubdelegare, nec delegatus Papæ nudũ miniſterium ſibi commiſſum. Inferior tamen Epiſcopo poteſt delegare alteri quæ ſibi iure proprio competunt; etiam ſi priuilegio, vel conſuetudine competant. conſ. 9. de priuileg. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 601.

Delegatus in cauſa ſibi delegata, eſt maior, quam legatus. conſ. 10. de offi. & pot. iud. deleg. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 241.

Delegatus Papæ procedens in exemptos non dicitur eorum priuilegio exemptionis contrauenire. Non tamen ſequitur, quod delegatus ad procedendum contra clericos ſimpliciter, poſſit procedere contra exemptos. conſ. 12. de reg. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 725.

Delegatus poteſt reuocari à ſuo principali (etiam poſt inceptam cauſam) & ſimiliter vicarius. conſ. 10. de elect. num. 6. par. 1. lib. 1. pag. 108.

Delegatus principis etſi poſſit iuriſdictionem ſubdelegare, ſubdelegatus tamen non poteſt illam alteri demandare. conſ. 9. de offi. & pot. iud. deleg. nu. 9. par. 1. lib. 1. pag. 239. & de priuil. conſil. 9. nu. 1.

Delegati, quibus diſpenſationes matrimoniales committuntur, (vt Epiſcopus, & Vicarius) nihil, etiam pro labore, poſſunt accipere, etſi ſponte oblatum, propter clauſulam id prohibentem. conſil. 22. de reſcript. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 91.

Delicta committentes ob quæ ſuis bonis priuari poſſunt, ea retinere & adminiſtrare valẽt, & eis iuſte vti, donec per ſententiam iudicis priuentur. conſ. 22. de emp. & vend. n. 5. par. 1. lib. 3. pag. 588.

Delicti particeps non eſt teſtis idoneus; vnde per duos illius participes quis non poteſt conuinci; maxime ſi ſint mulieres, quæ contra ſacerdotem non debent in criminalibus admitti. conſil. 5. de accuſat. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 160.

Delictum, etiam à fratre meo, & ad mei vtilitatem perpetratum, me mandaſſe, vel ratum habuiſſe non præſumitur, niſi aliter approbem; puta re ſic per delictum facta vtendo, vel illam defendendo. conſil. 41. de ſent. excom. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 782.

Delictum ex ludo ſecutum, in eo foro, in quo eſt illicitus, punitur. conſil. 3. de homic. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 412.

Delictum, ex quo naſcitur irregularitas, ſuper qua petitur diſpenſatio, iura iubent in ſpecie exprimi. conſ. 18. de reſcript. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 86.

Delictum in dubio non præſumitur. conſil. 19. de empt. & vendit. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 580.

Delicti quæ eſt excluſiua interpretatio, illa ſumenda eſt, ſiue in oratione ambigua, ſiue

generali mandato, vel iuramento. consil. 6. de hæret. nu. 7. & 8. par. 2. lib 5 pag. 366.

Delictum meum non dicitur deductum in iudicium, licet socius criminis fuerit tractus. Vnde & Episcopus potest mecum dispensare ex vi. cap. 6. sess. 24. de reform. Cõc. Trid. consil. 2. de fem. & re iudic. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 403.

Delictum tacitum auget expressum in dispensatione, quando iura id iubent exprimi, & quando sunt adeo connexa, vt sint quasi idē; & dispensatio non valet. consil. 8. de cõsang. & affinit. nu. 6. par. 1. lib. 4. pag. 102. & cons. 6. de rescrip. nu. 2.

Delictum tacitum auget delictum, seu defectū expressum, super quo dispensatur, quando sunt circa idem. consil. 6. de rescript. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 69.

Delinquendi materia non est danda, sed auferenda; & hoc si sit occasio propinqua; nam ad tollendam remotam non cogimur. cons. 16. de verb. sign. num. 10. par. 2. lib. 5. pag. 838.

Demonstratio, & declaratio priorum cõclusionum fit per causas & principia earum. consil. 4. de conuers. infidel. nu. 27. par. 1. lib. 3. pag. 389.

Denunciandus non est correctus, ad futurū lapsum cauendum; nisi ad id quis speciali iure teneatur. consil. 3. de stat. monach. num. 29. par. 2. lib. 3. pag 972.

Denunciare complices. Vide verbo Complices.

Denunciare furta iubens Episcopus per monitorium, non ligat scientem; probare non valentem. At si vno quod quisque scit, tamquā rebus relictis reuelet, ligatur qui scit, etiam si partē furti habuerit, nec possit probare, modo à iusto metu, priuilegio non excusetur. cons. 2. de test. cogen. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag 367.

Denunciare hæreticos se non prodēdo sic potest, qui ab eis libros emit. cons. 5. de hæret. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 361.

Denunciare non tenetur quis, quod probare nequit. consil. 11. de hæret. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 379.

Denunciare peccatum præteritum non vergēs in læsionem maiestatis diuinæ, vel humanæ, vel proximi, est præceptum durum, & non firmatum iure naturali, diuino, vel humano antiquo. cons 44. de sent. excom. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 786.

denunciare S. Officio non debet eum, quem ob leuem suspicionem, aut signa, quæ facilè fallere possunt, hæreticum puto, etiam si adsit inquisitorum edictum. consil. 3. de hæret. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 359.

denunciare socium criminis, statuere potest religio; & qui contrarium docet, dogmate damnando inuoluitur. conf. 2. de accus. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 155.

denunciari ante fraternam correctionem possunt crimina infectiua aliorum (vt hæresis & fornicatio) modo non speretur emendatio. consil. 4. de accusat. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 159.

denunciari potest ob bonum publicum, etiam is, qui est iam correctus. conf. 2. de accusat. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 155.

Denunciatio bannitorum quando non potest nisi cū propriæ mortis periculo fieri, in dubio non est censenda per legislatorem præcepta. consil. 4. nec cleric. vel monach. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1120.

denunciationem fraterna correctio, & accusationē inscriptio præceda. consil. 7. de accusat. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 163.

denunciationes matrimoniales omnis ordinarius remittere potest, cum Concil. Trid. loquatur indefinite. consil. 2. de clandest. despons. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 44.

Denunciator admittitur pro vno teste. consil. 2. de consang. & affinit. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 90.

Denunciatus de crimine, causa pendente, non promouendus. cons. 7. de accusat. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 162.

Deponere pecuniam cum facultate ea vtendi, est mutuare: vnde illius ratione tamquam debitum quid accipere, erit vsura; secus si sponte donetur in gratiam mutui, vel depositi penes ipsos sic facti, vel ex eo quod valet moneta sit auctus, vel quia soluit in alia moneta detetioris conditionis. consil. 2. de empt. & vendit. num. 1. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 536.

Deponens iuste potest à depositario accipere, si quid ei sponte, sine vlla exactione expressa, vel tacita voluerit dare; secus si offerat principaliter ob metum, ne depositum ab eo auferatur, vt alteri assignetur. consil. 4 de deposito. nu. 3. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 531 & consil. 3. num. 5.

Deponens pecuniam absque copia ea vtendi, depositario mercedem soluat; & si dat copiam, & aliquid accipit, vsuram committit. consil. 1. de depos. num. 11. par. 1. lib. 3. pag. 524.

Deponens pecuniam cum pacto, vt depositarius teneatur illam custodire, ac salua reddere, quando repetetur, & quod ad nullam mercedem depositario dandam teneatur, vsura

vſura eſt.conſ.3.de depoſ.nu.4.par.1. lib.3. pag.529.
Deponens pecuniam cum pacto, vt pro cuſtodia depoſitario nihil det, ſed vſus pecuniæ ſit pro ſalario,committit vſuram.conſ.2.de vſur.nu.1.par.2.lib.5. pag.473.
Deponens pecuniam nihil poteſt à depoſitario (etiam ſi ſit Mons Pietatis) exigere, cũ contractus depoſiti ſit gratuitus: ſed depoſitarius potius debet accipere pro onere cuſtodiæ.conſil.2.de vſur. num. 1. par.2. lib. 5 pag.473.
Deponens pecuniam numeratam apud alium ea lege, vt depoſitarius ea vti poſſit, cum obligatione reddendi eam, quandocumque repetatur, cẽſetur mutuare. conſ.2.de vſur. nu.2.par.2.lib.5. pag.473.
Deponens ſcuta aurea, & poſtea illa minutatim repetens, triplici ratione aliquid plus capere poteſt.conſ.2. de empt. & vend. nu. 1.& 3.par.1.lib.3. pag.536.
Deponentes apud Montem Pietatis nequeunt iuſte capere 4.vel quicquam aliud pro centenario ratione depoſiti, quia eſſet capere vi mutui, & committere vſuram. conſil. 2. de vſur.num.2.par.2.lib.5.pag.473.
Deponentes apud Montem Pietatis, ſi ſeruent contenta in bulla Iulii iii. non peccant, nec depoſitarii, qui etiam ſi illi licite non deponentes peccent, & reſtituere teneantur,ipſi nec peccant, nec reſtituere tenentur. conſ. 2.de vſur.nu.7.par.2.lib.5. pag.475.
Deponentes apud Montem Pietatis poſſunt aliquid capere ratione lucri ceſſantis,quod amittunt, dum vt pauperibus ſubueniant per dictum depoſitum, deſinunt ex ſuis pecuniis veriſimile lucrum acquirere, iuxta bullam Iulii iii.conſil.2.de vſur.nu.3.par.2. lib.5.pag.473.
Deponi poteſt penes eccleſiam pecunia,vt inde emantur cenſus,ita vt aliqua pars remaneat eccleſiæ, & reliqua detur deponenti. an autem expediat,non eſt ita certum, cum eccleſia debeat exemplari pietate ſimul & prudentia lucere.conſil.5.de depoſ. nu.1.3. 7.par.1.lib.3. pag.531.
Depoſitam pecuniam penes mercatorem quis tenere nequit cum pacto vt inde aliquid lucri percipiat,niſi mutatis cõtractibus iuſtificetur.conſil.3.de depoſ.nu.1.2.& 3.par.1. lib.3.pag.528.
Depoſitam pecuniam ſi quis repetat principaliter,vt vltra eam quid ei ſoluatur à depoſitario,peccatum eſt vſuræ, quia eſt mutuum cum ſpe principaliter lucrandi: ſecus ſi minus principaliter aliquid ſperet ſibi liberaliter dari. conſ.4.de depoſ.nu.5. par.1 lib. 3.pag.531.
Depoſitaria æſtimabilis non eſt,eo quod ob eã depoſitarius honoretur.conſ.1.de depoſ.nu. 12.par.1.lib.3.pag.524.
Depoſitaria non eſt res ſacra,& tamen non eſt vendibilis.conſ.1.de depoſ.nu.3. & 16.par. 1.lib.3.pag.522.
Depoſitarius contra naturam contractus ad aliquid ſoluendum oneratur. conſ. 1. de depoſ.nu.8.par.1.lib.3. pag 523.
Depoſitario pro cuſtodia pecuniæ depoſitæ,& obligatione reddendi eam ad voluntatem deponentis, debetur merces.conſ.4. de depoſit.nu 1.& 3.par.1.lib.3. pag.531.
Depoſitarius regulariter tenetur tantum de dolo; poteſt tamen conueniri, vt teneatur etiam de culpa. conſil.5. de depoſi. num.4. par.1. lib 3.pag.532.
Depoſitario, ſeu exactori pecuniarum licentia facta illis vtendi reſoluitur in mutuum; pro quo ſi quid exigatur,vſura eſt. conſil.2. de depoſ.nu.1.par.1.lib.3.pag.526.
Depoſitario ſi quid daretur pro cuſtodia, eſſet contractus locati, vel conductionis.conſ.2. de vſur.num.1.par.2.lib.5.pag.473.
Depoſitio Epiſcoporum non ſolum eſt hodie poſt Concil.Trid.reſeruata Papæ,ſed etiam cognitio, & examinatio cauſæ dignæ depoſitione, vt hæreſeos, & aliorum maiorum criminum.conſ.2.de for.compet. nu.5. par. 1.lib 2.pag.340.
Depoſitio pecuniæ cum pacto, quod depoſitarius teneatur ſeptem pro centũ ſingulis annis ſoluere,vſuraria eſt.conſ.3. de depoſito. nu.3.& ſeq.par.1.lib.3. pag.528.
Depoſitio pecuniæ pro lucro fieri licite duobus modis poteſt.conſ.3.de depoſito.num.1. par.1.lib.3.pag.528.
Depoſitio pecuniæ cum pacto, vt depoſitarius aliquid ſoluendo,ea vti poſſit, vſuraria, & quare.conſ.1.de depoſ.nu.6.& 17.par.1.lib. 3.pag.523.
Depoſitum eius, cuius bona poſtea confiſcata fuere,fiſco reſtituendum. conſ.5.de iniur.& dam.dat.nu.2.par.2.lib.5. pag.640.
Depoſitum eſt irregulare, cum non fit gratia deponentis, ſed depoſitarii; vt cum non deponuntur pecuniæ in ſacculis obſignatæ, ſed numeratæ; & tunc ſapit mutuum. conſil.2. de depoſ. num. 1. par.1.lib.3.pag. 526.
Depoſitum fit locatum, depoſitario ob illud aliquid accipiente.conſ.5.de depoſ.num 1. & 4.par.1.lib.3.pag.532.
Depoſitum pecuniæ numeratæ cum facultate vtendi

Digitized by Google

vtendi eam, transit in contractum mutui; & sic dominium rei mutuo datæ in mutuatarium; & mutuans ei ad nihil tenetur pro custodiâ; sed si quid ab eo (etiam tacite) exigeret, vsura est. consil. 4. de depos. num. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 530. & de vsur. conf. 22. nu. 2. lib. 5.

Depositum, sicut commodatum, debet esse gratuitum; & cum pretio fit conductio, vel locatio. conf. 1. de depos. num. 7. par. 1. lib. 3. pag. 523. & de vsur. conf. 2. num. 1. lib. 5.

Derogatoria cum clausula, vt contraria habeãtur pro expressis de verbo ad verbum, omnibus derogat ex stylo curiæ. consil. 17. de pœnit. & remiss. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 682.

Descendens ex infidelibus professus contra statutum, eijci nequit; sed sic, si contra consensum legitimum recipientium. consil. 26. de reg. nu. 11. par. 1. lib. 3. pag. 752.

Descendentes ex Iudæis. Vide verbo Iudæus.

Descendentes ex Mauris, vel Sarracenis. Vide verbo Mauri.

Descendentes ex Hæreticis. Vide verbo Hæreticus.

Destituere, seu priuare beneficio. etsi regulariter is possit, qui potest instituere; tamen hoc fallit, quando alicui ex particulari priuilegio, vel consuetudine facultas instituendi pertinet. consil 97. de simon. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 320.

Desuendo transgressionẽ legis non implicans, eam non tollit, nisi, &c. conf. 1. de constit. nu. 25. & 27. par. 1. lib. 1. pag. 14.

Detegens peccatum alterius occultum peccat, nisi illud detegat ex causa, puta, vt alij caueant ne ab eo inficiantur. consil. 21. de homicid. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 434.

Determinationes Papæ paruifaciendi sunt vitandæ occasiones. consil. 4. de conuers. infidel. nu. 30 par. 1. lib. 3. pag. 890.

Determinato aliquo generaliter, & non in specie, relinquitur eius determinatio arbitrio boni & prudentis iudicis. conf. 8. de renũc. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 128.

Determinatum quod à iure non est, iudicis arbitrio determinatur. consil. 3. de cleric. non residen. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 425.

Detractio propriæ famę vt plurimum venialis. conf. 3. de stat. mon. num. 8. par. 1. lib. 3. pag. 963.

Detractiones publicas (quas carniualia vocãt Galli) ex causa, item & comœdias, in quibus publice aliquorum insignia errata ad aliorum cautionem referuntur, iuste permittere potest princeps. consil. 33. de vsur. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 548.

Deus omnia nouit; &, cor, nõ manum requirit. consil. 7. de appellat. num. 3. par. 1. lib. 2. pag. 414.

Deo res semel dicata, ad humanos vsus non potest transferri; ex graui tamen causa ab habente potestatem potest; non tamen in illum qui sit contrarius sui natura vsui diuino, in quem fuit dicata. conf. 38. de voto. num. 6. 16. 17. par. 1. lib. 3. pag. 943.

Deum rogare expresse intendens super aliqua re, si adhibeat vana, tacite à dæmone illam exquirere videtur. conf. 1 de sortileg. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 560.

Denolutis beneficii. Vide verbo Beneficium.

Diaconatus de essentia est traditio libri Euangeliorum, & eius tactus; quia in eo imprimitur character. conf. 3. de sacram. non iteran. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 193.

Diaconus, qui vt talis, præsente & annuẽte parocho, pro pace inter parentes firmanda, baptizauit, irregularis non est. consil. 3. de cler. non ord. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 582.

Diaconus religionem sancti Ioannis profitendo, non descendit, sed ascendit, dum fit verus religiosus. consil. 3. de ijs quæ vi. num. 6. par. 1. lib. 1. pag. 299.

Diaconus, si cum dispensatione Papæ ducat vxorem, matrimonio consummato efficitur fori laicalis, potestque bellare, & sententiam sanguinis ferre. consil. 3. de ijs quæ vi. nu. 6. par. 1. lib. 1. pag. 299.

Dictio, *ac*, & dictio, *&*, secundum proprium significatum ponuntur inter diuersa: quando vero ponuntur inter duo verba idem significantia, stant improprie, & expositiue loco dictionis, *seu*, & *siue*, quæ distinguunt verba, sed non sensum. conf. 7. de verb sign. nu. 3. & 4 par. 2. lib. 5. pag. 827.

Dictio, *domos (Regularium)* in bulla Pii V. nõ accipitur pro quacumque domo regularium, sed pro monasteriis clausis eorumdem. conf. 7. de verb. sig. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag.

Dictiones coniunctiuæ, *&*, vel *ac*, significant copulata esse diuersa. conf. 22. de priuil. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 625.

Dictio exclusiua exponitur per affirmatiuam, cui adiicitur, & negatiuam aliorum, vt Petrus tantum currit. i. Petrus currit, & nullus alius currit. conf. 35. de temp. ord. nu. 1. & 6. par. 1. lib. 1. pag. 159.

Dictio, *&*, non semper coniungit diuersa, sed quandoque exponitur pro *vel siue*, *id est*, consil. 3. de foro compet. num. 2. par. 1. lib. 2. pag. 342.

Dictiones, *huiusmodi*, *præfata*, *dicta*, faciũt relationem restrictiuam ad præcedentia. consil. 5.

fil.5. de obſeruat. ieiun. num.1.par.1.lib 3. pag.1106.& de bigam. non ord.conſ.1.nu. 4.lib.1.pag.223.

Dictio,*niſi*,poſt negatiuam orationem(niſi accedat aliquod affirmatiuum) in odioſis , & pœnalibus,ſecundum communem nihil ponit. Idem ſecundum aliquos in non odioſis. conſil.12.de ſimon. num.4.par.2.lib.5.pag. 185.

Dictio,*pro*,aliquando principalem, aliquando remotam cauſam ſignat.conſil.14.de ſimon. nu.3.par.2.lib.5.pag.187.

Dictio taxatiua non excludit ſimilia , in quibus eſt eadem ratio. conſ.25. de temp.ord. nu.2.par. 1.lib.1.pag.159.

Dictio taxatiua(*tantum*)pro ſubiecta materia interpretationem ſumit. conſ.25.de temp. ord.num.6.par.1.lib.1.pag.165.

Dictio,*vt*, ſignificat cauſam finalem canonis, quæ ſolum debet inſpici. conſil.8. de filiis presbyt.nu.1. par.1.lib.1.pag.209.

Dictum teſtis iudiciale præferendum extraiudiciali,contra Bart.conſil.1. de confeſſ. nu. 2.par.2.lib.2.pag.364.

Dictum vnius teſtis de auditu , & alterius de viſu, ſeu veritate , ſine iuramento non probat,etiam in materia matrimoniali. conſ.2. de cõſang.& affinit.n.1.par.2.lib.4.pag.90.

Dicto illius ſtandum eſt,cui voluit is,cuius ſolius dicto ſtandum eſſet.conſ.16.de teſtam. nu.2.par.1.lib.3.pag.675.

Dicto vnius vt credatur,is poteſt mandare,cuius ſolius dicto ſtare cogimur. conſil.16.de teſtam.nu.2.par.1.lib.3.pag.675.

Dignitas Epiſcopalibus decorata , aliis eiuſdẽ nominis maior. conſil.5. de maior. & obed. nu.10.par.1.lib.1.pag.269.

Dies durare intelligitur ſolum lucẽte Sole ſuper terram,ſcilicet naturalis.cõſ.8.de elect. nu.2.par.1.lib.1.pag.104.

Diem artificialem Sole occidente non finiri , ſed durare vſque ad tenebras,verius eſt.cõſ. 8.de elect.nu.3.par.1. lib.1. pag.104.

Dies cœptus(& non annus) habetur pro completo regulariter.conſ.9.de temp.ord.nu.1. par.1.lib.1.pag.141.

Diei feſti cultus efficiet,ne oues,quas ideo cuſtodes tardius aliquantulum educunt,vt ſacro interſint,minus bene valeant.conſ.5.de feriis.nu.2.par.1.lib.2.pag.349.

Dies termini includitur in termino , ſi præpoſitio(à) vel (ab) addatur certo diei;& ſi addatur à lege,quando incluſio non eſt contra ius;& ſi incluſio eſt fauorabilis ei,cui fit gratia,dilatio,vel facultas.num.5.6.8.conſ.31. de præben.par.1.lib.3.pag.486.

Dies termini,ſi illi addatur præpoſitio (à) vel (ab) non computatur in termino , niſi de mente auctoris , vel ex aliis verbis contrarium colligatur.conſ.31. de præb. nu.2.3.4. & 7.par.1.lib.3.pag.485.

Diffamationis peccatum non incurrit clericus,qui iniuriam ſibi occulte ab aliquo illatam manifeſtat , ſi talis iniuriæ illator ſit de ſimilibus & grauioribus antea diffamatus: conſ.19 de homicid. nu.3. par.2.lib.5.pag. 431.

Diffamatus de capitali crimine , (quem Gregorius xiii.in bulla cõtra bannitos lata prohibet recipi , &c.) non cenſetur , niſi quem maior pars populi, vel collegii mota ex vno teſte de viſu deponente, credit talem.conſ. 22.de ſenten. excomm.num.1. par.2. lib.5. pag.752.

Diffamatus de aliquo delicto poteſt vti remedio l.diffamari.& actione iniuriarum:à quibus tamen ſatius erit vt abſtineat tacendo, & huiuſmodi verba floccifaciẽdo, niſi probabiliter & efficaciter credat ex taciturnitate ſibi notabile damnum honoris , famæ, reiue familiaris ſubſecuturum . conſil. 1. de purgat.vulg.num. 4.par.2.lib.5. pag.630.

Differentia eſt inter ea quæ fiunt incontinẽti, & quæ ex temporis interuallo ; vnde ex his tollitur præſumptio reciprocationis illicitæ in reſignationibus , & correſpectiuitatis actuum,& non ex illis. conſ.10. de renunc. nu.4.par.1.lib.1.pag.231.

Difficultas ſoluendi rem promiſſam non liberat debitorem. conſ.32.de præbend.num.5. par.1.lid.3.pag.488.

Difformia beneficia. Vide verbo Beneficium.

Digitus non eſt membrum , ſed pars membri. conſ.4.de corp.vitiat. nu.1.par.1.lib.1.pag. 218.

Dignitas , & Canonicatus in eadem eccleſia poſſunt retineri ſine diſpenſatione,etiã poſt Concil. modo vtrique poſſit per eumdem deſeruiri,& modo dignitas nõ habeat præbendam capitularem conſil.24.de præbend. nu.4.5.& 6.par.1.lib.3.pag.477.

Dignitate æqualem ille de iure præcedit , qui præter dignitatem habet inſignem qualitatem, quam alter non habet. conſ.5. de maior.& obed.nu.7.par.1.lib.1.pag.268.

Dignitate à maiore ad minorem deſcendere non licet,vt ab Archiepiſcopatu ad Epiſcopatum.conſil.14. de elect. nu.2. par.1.lib.1. pag.114.

Dignitates eiuſdem ordinis & nominis habenti um,ille præfertur alteri in honoribus, qui prior eſt ad eam aſſumptus.cõſ.5. de maior. & obed.

& obed.nu.2.par.1.lib.1.pag.267.
Dignitas,etiam prima poſt Pontificalem,cum canonicatu non eſt incompatibilis per cap. de multa.conſ.24.de præb.nu.1.par. 1. lib. 3.pag.476.
Dignitas eſt omne beneficium eccleſiaſticũ, ſi habeat iuriſdictionem ſpiritualẽ fori exterioris.conſ.15.de præb.nu.1.par.1.lib. 3. pag.466.
Dignitates in collegiatis & cathedralibus obtinentes, ſi ordinem illis annexum non aſſumant,poſt annum amittunt vocem in capitulo,& dimidium diſtributionum; etiam ſi horis interſint,& officium recitent.conſilio 8.de præben nu,1.3.& 5.par.1.lib.3.pagina 457.
Dignitas iuriſdictionem ſpiritualem habens minori 25.annis non confertur;in quo,& ad cauſandi vitium (execrabilis) de incompatibilitate beneficiorum, æquiparatur parochiali.conſ.4.de ætat.& qualit.num.2. & 3: par.1.lib.1.pag.285.
Dignitas maioris loci præcedit alias eiuſdem ordinis.conſ.5.de maior.& obed.nu.6. par. 1.lib.1.pag.267.
Dignitatis maioritas prioratipromotionis præ nalet, conſ.6.de maior.& obed.nu.9.par.1. lib.1.pag.268.
Dignitas non vacat per aſſecutionem canonicatus;ſi tamen vtrumq. requirit reſidẽtiam alterũ tenetur dimittere, ſi ſint in diuerſis eccleſiis, non autem in eadem, etiam poſt Conc. Trid. conſ.24.de præb.num.1.3.4.& ſeq.par.1.lib.3.pag.476.
Dilatio data emptori in ipſo contractu ad ſoluendum pretium,non facit vt ob id aliquid poſſit recipi; quia dilatio eſt pars modificatiua pretii,& ſic iniuſte non læditur: poteſt tamen percipere aliquid non propter dilationem,ſed propter fructus quos percipere poterat ex prædio nõ tradendo,donec ei totum pretium ſolueretur nu.2.4.8.conſil.21.de vſur.par.2,lib.5.pag.507.
Dimidium omnium eleemoſynarum, quæ ex obligatione debent diſtribui in victum,vel in quoſuis alios(incertos tamen) vſus incertorum pauperum,à Greg.xiii.applicatũ fuit in ſubſidium pauperum monaſteriorum monialium.conſ.8.de ſtat.monach.nu.2.par.1. lib.3.pag.1002.
Diminutionem inducta ad augmẽtum operari non debent,nec contra. conſ.6.de iur.patr. nu.4.par.1.lib.3.pag.1032.
Dimiſſorias dare quando & cui poſſint Abbates. Vide verbo Abbas.
Dimiſſorias dare. Vide verbo Ordinarius, præter inſtraſcripta.
Dimiſſoriæ antiquæ(vt ante decem annos datæ)non ſufficiunt clerico alieno,vt permittatur celebrare,niſi aliter iuſtificetur. conſ. 1.de cler.peregr.num.6.par.1.lib.1. pagina 228.
Dimiſſorias ad ordines ſucipiendos, qui data pecunia impetrat,& ordinatur, etſi attento ſolo iure naturali,& diuino,non dicatur ſimoniacus in ordine,attento autẽ iure Pontificio erit talis.conſ.67.de ſimo.nu.1. & 2. par.2.lib.5.pag.274.
Dimiſſorias ad ordines dat vicarius Epiſcopi, ſeu Epiſcopus,originis beneficii,vel domicilii,religioſis autem eorum prælati. conſil. 26.de tempo.ordin.num.1.par.1.lib.1.pag. 161.
Dimiſſorias falſas is, cui ignoranti veræ iam conceſſæ erant,præſentans,dicitur quidem per falſas dimiſſorias, & cum peccato, ſed nõ ſine dimiſſoriis maiorib⁹ordinibus initiatus. Vnde licet peccauerit,non tamẽ incidit in excommunicationem, nec ſuſpenſionem latam per extrauag.Pii II. quæ nec in ſuſpicientẽ ſine illis minores habet locũ. conſ.33.de temp.ord.nu.1.& ſeq.par.1.lib. 1.pag.169.
Dimiſſorias,vt quis ordinari poſſit, recte concedere poteſt Epiſcopus,non ſolũ propriæ, ſed paternæ originis filio alibi nato.cõſ.19. de temp.ord.num.1.par.1.lib.1.pag.153.& conſ 26.nu.3.pag.161.
Diœceſanus ſi aliquam facultatẽ concedat conſtitutio,intelliguntur ſoli Epiſcopi;ſi ordinariis,etiam inferiores ordinarii.conſ.2.de clandeſt.deſponſat.num.2.par.2.lib.4.pag. 44.
Diœceſis illà proprie intelligitur eſſe alicuius, in qua habet domicilium habitationis; & diœceſanus in dubio talis intelligitur.conſ. 4.de conſt.nu.5.par.1.lib.1.pag.44.
Diœceſim ſuam exprimens orator in curia,ex eius ſtylo eam, in qua habet domicilium, non in qua natus eſt, exprimit.conſil. 4.de conſt.nu.5.par.1.lib.1.pag.44.
Diſcretio,ſeu iudicium ad contrahendum matrimonium iure naturæ requiritur; ſed ius humanum reſpiciendo, quod communiter accidit, determinat quando illa eueniat. conſ.4.de deſponſ.impub.nu.12.par.2. lib. 4.pag.37.
Diſpenſandi ad omnes ordines facultate prædi tus, diſpenſando, in dubio ad omnes cenſendus eſt diſpenſaſſe,& non ad vnum tantum: nam gradatim diſpenſando, cum periculo cogeretur ad ſingulos ſingulas contra

ſtylum facere diſpenſationes. conſil. 1. de præſcript.nu.1.par.1 lib.2.pag.37. & conſil. 44.de temp.ord.nu.1.& de præſumpt.conſ. 1.nu.1.

Diſpenſandi cauſam affert maximum periculũ animæ,in quo verſatur qui ea eget.conſ. 9.de verb.ſig.num.4.par.2.lib.5.pag.829.

Diſpenſandi cauſam dant leuitas vouendi, perturbatio animi, grauis ætas, periculum cum dedecore retrocedẽdi, & auerſio à religione, credulitas extra illam melius proficiendi.conſ.4.de voto.num.3. & 4. par. 1. lib.3.pag.899.

Diſpenſandi cauſa iuſta ſuper voto continentiæ adeſt, vbi quis metu eſt ad ordines ſacros promotus.conſ.5.de ijs quæ vi.num. 3. par.1.lib.1.pag.309 & conſ.3.nu.3.

Diſpenſandi cauſa iuſta quæ ſit,cum iure non ſit determinatũ,iudicis arbitrio relicta eſt. conſil.3.de ijs quæ vi.nu.7.par.1.lib.1.pag. 299.

Diſpenſandi cauſæ inter cõſanguineos vel affines, ſex. Sed hæ non ſufficiunt ad diſpenſandum in ſecundo,cũ Conc. eam diſpenſationem reſtringat ad ſolos Principes, iũcta publica vtilitate.conſ.13.de conſang.& affin.nu.1.& 2.par.2.lib.4.pag.11.

Diſpenſandi cauſa iuſta ſuper continentiæ voto,non eſt commoditas regendi domum. conſil.11.de voto.numer.4.par.1.lib.3.pag. 906.

Diſpenſandi cauſam iuſte, ſeu commutandi votum ſacerdotij non præbet ſola propinquorum diſplicentia, ſed quantitas,vel qualitas familiæ conſeruandæ.conſ.18.de voto. nu.3.par.1.lib.3.pag.917.

Diſpenſandi cauſa iuſta ſuper voto continentiæ eſt tanta propenſio vouentis in luxuriã, quod æque peccabit,ac ſi non vouiſſet.conſ. 30.de voto. num. 5. & 6.par.1.lib.3.pagina 937.

Diſpenſandi contra canones inferiori Papæ conceſſa poteſtas, cauſæ cognitionem, & iuſtam requirit cauſam.conſ.45. de homic. nu.2.par.2.lib.5 pag.453.

Diſpenſandi facultas conceſſa, excepto homicidio voluntario,& bigamia, non extenditur ad irregularitatem prouenientem ex iuſto homicidio,ſeu mutilatione. conſ. 39. de homic.nu.1.par.2.lib.5.pag.446.

Diſpenſandi facultate conceſſa non vtendum litteris non expeditis quando Papa in ſupplicatione deleuit illa verba (*per Breue*.) conſ.2.de priuil.nu.1.par.2.lib.5.pag. 590.

Diſpenſandi facultas ſuper irregularitate generaliter conceſſa Præmonſtratenſibus, ad bigamiam, & homicidium voluntarium non videtur extendenda.conſ.38.de homicid.nu.1.par.2.lib.5.pag.444.

Diſpenſandi facultas ſuper irregularitate per Concilium Epiſcopis data, ad eam quæ ob violationem ſuſpenſionis incurritur,extenditur.conſ.7.de cleric.excom.num.8.par.2. lib.5.pag. 569.

Diſpẽſandi iuſta cauſa adeſt, cum votum maius bonum impedit.conſ.38.de voto.nu.21. par.1.lib.3.pag.949.

Diſpenſandi iuſta cauſa dimittendi habitum regularem arbitraria.conſ.14.de reg. nu.5. par. 1.lib.3.pag.730.

Diſpenſandi iuſta cauſa eſt ſcandalum, & occaſio peccati.conſ.47.de reg.nu.4.par.1. li. 3.pag 787.

Diſpenſandi ſecum iuſtam cauſam habet monialis, vt extra monaſterium maneat laborans infirmitate,vel paupertate.conſ.50. de reg.nu.4.par.1.lib.3.pag.792.

Diſpenſandi iuſtam cauſam multa ſimul præſtare poſſunt,quam ſingula non præſtarent. conſ.3.de ſponſ.nu.4.par.2.lib.4. pag. 5. & conſ. 3.de ijs quæ vi.nu.7.& 8.& conſil.11. de ſim.nu.3.

Diſpenſandi maior cauſa requiritur cum eo, qui religionis habitum in forma ſollemnis voti(licet non valide emiſſi)detulit. conſil. 5.de conuerſ.coniug.nu.5.par.1.lib.3.pag. 854.

Diſpenſandi mandata ſuper matrimonio contracto hanc olim ex ſtylo cõtinebant clauſulam, *vt in contracto matrimonio remanere poſſent*; hodie additur, *de nouo præſtito conſenſu*.conſil.14 de ſponſ.nu.1.& 15.par. 2.lib.4.pag.19.

Diſpenſandi poteſtas fauorabilis eſt, licet diſpenſatio ſit odioſa. conſ.45.de homic.nu.3. par.2.lib.5.pag.454.

Diſpenſandi poteſtas ſecundum gloſ. & multos alios non poteſt ſubdelegari.conſ.10.de celebrat.miſſar.num.4.par.1. lib. 3. pagina 1082.

Diſpenſandi ſuper multitudine miſſarũ facultas,Generali (etiam pro tempore exiſtẽti) conceſſa,datur non ſolum præſenti,ſed omnibus ſucceſſoribus eius, & ſuper receptis tempore viſitationis,non ſuper recipiendis. conſ.10,de celeb.miſſ.nu. 1.& 2.par.1. lib. 3.pag.1081.

Diſpenſans Papa cum altera perſona contrahentium, intendit diſpenſare cum vtraque quia ſunt inſeparabiles. conſ.3. de reſcript. nu.2.par.1.lib.1.pag.65.

Diſpenſare cenſetur Papa, vel princeps ſuperiorem

Digitized by Google

sionē non recognoſcens,eo ipſo,quod ſciēter facit actum, qui ſine diſpenſatione non teneret, etiam ſi cauſæ cognitione. Epiſcopus vero, vel inferior non,etiam in quibus poteſt, niſi expreſſe diſpenſet, vel ſaltē pręmiſſa cauſæ cognitione. cōſ.3.de fil.presbyt.nu.1.lib.1.pag.202.& conſil.5.nu.1. & de cler.non reſid.conſ.22.num.3.& 9.lib.3. pag.448.& conſ.1.qui fil.ſint leg. nu. 4. lib. 4.pag. 130. & de ſimon.conſ.4.num.2.pag. 171.& conſil.56.num.5.par.2.lib.5. pagina 256.

Diſpenſare cenſetur Papa conferens ſcienter beneficium inhabili. Inferior autem licet habeat poteſtatem diſpenſandi, non diſpenſat,niſi expreſſe diſpenſet. conſil. 1.qui filii ſint legit.nu.4.lib.4 pag.130.

Diſpenſare circa votum caſtitatis religioſorū poteſt Papa ex iuſta,& magna cauſa ſecundum Theologos,& Canoniſtas. conſil.2.de conuerſ.coniug.num. 3. par.1.lib 3.pagina 848.

Diſpenſandi iuſta cauſa cū diacono metu ordinato,eſt metus,cum bonis,quæ ex matrimonio conſequentur. conſ 4.de ijs,quæ vi. nu.12.par.1.lib.1.pag.308.

Diſpenſare,& commutare vota quando poteſt Prælatus.Vide verbo Prælatus.

Diſpenſare etſi poſſit Papa cū religioſo in voto ſolemni caſtitatis, non tamen vt habeat proprium,id eſt,dominiū rei,quod religioſus nequiret habere,etiā ſi eſſet Papa. conſil.13.de ſtat monac.nu.10.par.1.lib.3.pag. 1011.

Diſpenſare in iuramento, & obligatione facta in fauorem maioratus non ſpectat ad Pontificem ſine auctoritate principis in ſuo regno, etiam ſi aliter iurans ſit clericus; cum agatur de bonis patrimonialibus,non eccleſiaſticis. conſ.6.de iureiuran.nu.8.par.1.lib. 2.pag.382.

Diſpenſare licet poſſit Papa ex iuſta cauſa in matrimonio rato nondum conſummato (vt etiam per profeſſiones religionis diſſoluitur)ſecus in matrimonio conſummato, ſecundum omnes Canoniſtas, & Theologos. conſ.3.de conuer.infid.nu. 12.par. 1. lib.3. pag. 876.

Diſpenſare poteſt capitulum ſede vacante cū illegitimo ad minores ordines, & vt poſſit ſimplex beneficium obtinere. conſ.7.de fil. presbyt.nu.1.par.1.lib.1.pag.209.

Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum depoſito à ſe per ſententiam verbaliter ob crimen,ſuper quo poteſt obſeruare.conſil.3.de iudic. nu.1.par.1.lib.2.pag.324.& conſ.2.num. 1.

Diſpenſare poteſt Epiſcopus ſuper Inceſtu, etiam maiore adulterio; quia hoc expreſſo iure ei conceditur. conſ.3.de iudic.num.3. par.1.lib. 2. pag.325.

Diſpenſare poteſt Papa cū religioſo ad habēdum adminiſtrationem Regni, & Imperii;quia non eſt habere dominium. cōſ.13. de ſtat.monac.nu.11.par.1.lib.3.pag.1011.

Diſpenſare poteſt Papa iuſta de cauſa circa omne ius humanum, & ſuper ſollemnitate voti caſtitatis annexi ſubdiaconatui. conſilio 37.de voto num.8.par. 1.lib.3. pagina 940.

Diſpenſare poteſt Papa,vt qui adulterā clandeſtine ductam, & poſtea alteri nuptā reliquit,& ordines ſuſcepit, durāte dicto publico matrimonio in ſuſceptis miniſtret ordinibus.conſ 9.de conuer.coniug.nu.2.par.1. pag.858.

Diſpenſare poteſt Prælatus cum ſuo regulari, vt maneat extra clauſtrum retento habitu ob infirmitatem propriam,vel parentū paupertatem; ſub obedientia tamen regulari. conſ.73.de reg.nu.2.& conſil.74.nu. 2.par. 1.lib.3.pag.823.

Diſpenſare ſuper voto caſtitatis ex cauſa poteſt ordinarius. conſ.42. de reg.nu.7.par.1. pag.780.

Diſpenſare ſuper homicidio voluntario non poſſunt prælati religioſorū.conſ. 15. de homic.nu.3.& 4.par.2.lib.5.pag.426.

Diſpenſare ſuper voto ſollemni continentiæ poteſt Papa, ſecundum communem, non autem ſecundum S.Tho.conſ.26.de reg.nu. 7.par.1.lib.3.pag.751.

Diſpenſare,vel commutare votum.Vide verbo Votum.

Diſpenſat Datarius,longa ſuſpenſione impoſita,à qua Epiſcopus abſoluere non valet.cōſil.16.de temp.ord.nu.2.par.1.lib.1.p.150.

Diſpenſat Epiſcopus cum homicida, quoad beneficium curatum iam antea habitū retinendum,& fructus percipiendum; itidem & cum canonico,& vt queat ſtare in choro, & quæ alii lucrantur lucrari, & intereſſe capitulo, ac habere in eo vocem actiuam, & paſſiuam.conſ.45.de homic.nu.1.par.2.lib. 5.pag.453.

Diſpenſat Epiſcopus cum homicida voluntario quo ad beneficium (ſaltem ſimplex) licet non quo ad ordines,ſaltem ſacros.conſ. 45.de homic.nu.1.par.2.lib.5.pag.453.

Diſpenſat Epiſcopus ſuper irregularitate ex occulto crimine(etiam ipſo ſciente,& conſentiente facto)incurſa. conſ.97.de ſim.nu. 12.par.1.lib.5.pag.323.

Diſpenſat Epiſcopus. Vide verbo Epiſcopus.

Diſpenſat Papa cum homicida voluntario, vt celebret in altaris miniſterio, ea cõditione vt religionem aliquam approbatam profiteatur.conſ.8.de iis quę vi.nu.3. par. 1.lib. 1.pag.311.

Diſpenſat ſi Papa ſine vlla cauſa in iure humano, valeret diſpenſatio, licet peccaret, ſaltem venialiter. conſ.5.de iis quæ vi.nu. 18.par.1.lib. 1.pag.304.

Diſpenſat ſolus Papa ſuper impedimẽto procedente ex eo,quod duxit illam, quam per adulterium polluerat. cõſ.5.de eo qui dux. in matrim.num.1.par.2.lib.4.pag.74.

Diſpenſat ſolus Papa cum bigamo,vt ad ordines aſcendere poſſit.conſ.8.de conuerſ.coniug.nu.4.par.1 lib.3.pag.857.

Diſpenſatur facilius cum bigamo laico,quam clerico, & hoc à Pontifice, non autem ab Epiſcopo contra Henricum.conſ.2. de big. non ord.nu.4.par.1.lib.1.pag.225.

Diſpenſationem à ſuo ſuperiore ſibi impertitã validam eſſe credens (cum vere non ſit) in probabili verſatur ignorantia conſ.2.de off. deleg.nu.2.par.1.lib.1.pag.231.

Diſpenſatio ab vno coniugum alio ignorante impetrata vtrique prodeſt.conſ.3. de reſcr. nu.2.par.1.lib.1.pag.65.

Diſpenſatio ad beneficium retinendum, expreſſa vna irregularitate,& altera tacita,eſt ſubreptitia.conſ.17. de reſcrip. nu.1.par.1. lib.1.pag.86.

Diſpenſationem ad beneficia irregularis impetrans, licet de beneficio iam quæſito mentionem facere debeat,non tamen eſt neceſſe,ſi primum nõ eſt ſufficiens ad honeſtam ſuſtentationem:quia tunc Papa cõceſſiſſet, etiam primo non expreſſo.conſ.14.de reſc. nu.2.par.1.lib.1.pag.82.

Diſpenſatio ad parochialem non includit parochialem collegiatam.conſ.6.de fil.presb. nu.7.par.1.lib.1.pag.208.

Diſpenſatione ad preces aliorũ obtenta (modo cauſæ expreſſæ ſint veræ) vti poſſunt ipſi diſpenſati.conſ.15.de conſang. & affin. nu. 3.4.& 7.par.2.lib.4.pag.113.

Diſpenſatio ad quæcumque beneficia data illegitimo,dũ eſſet ſæcularis, reſtringitur ad ſæcularia,nec ſe extendit ad regularia, etiã ſi diſpenſatus poſtea fiat regularis.cõſ.1.qui fil.ſint legit.nu.2.par.2.lib.4.pag.130.

Diſpenſatio ad vnum beneficium obtinẽdum expirat eo ipſo,quod talis obtinuit cõmendã,ſi ſit perpetua,alias non.conſ.9.de præb. nu.3.par.1.lib.3.pag.459.

Diſpenſatio conceſſa narrãti bello iuſto ſe interfuiſſe,in quo multi occiſi fuerunt, ſe iuuante occiſores, non prodeſt eidẽ,ſi hortatus eſt,vel inuit ad occidendum hunc,vel illum ſpecialiter.conſ.5.de homic.nu.3. par. 2.lib.5.pag.414.

Diſpenſatio cum illegitimo Comitis Palatini ad ordines nõ extenditur,nec ad beneficia. conſ.2.de fil.preſb.nu.1.par.1.lib.1. p.220.

Diſpenſatio(cum ſit odioſa,vel exorbitãs) eſt reſtringenda.conſ.21.de celeb.miſſ. n.1.lib. 3.pag.1092.& ee obſeruat.ieiun.conſ. 5.nu. 3.par.1.lib.3.pag.1107.

Diſpenſatio data monacho ad beneficium ſęculare curatum,non extenditur ad ſimplex. conſ.21.de cel.miſſ.nu.1.par.1.lib.3.p.1091.

Diſpenſatio eius,qui ob febrem,vel alium dolorem,non valet recitare horas, ad cœcum, (niſi forte ex identitate rationis) extendi non videtur;niſi ſit dolor,vel morbus impediens recitationem.conſ. 23.de celeb.miſſ. nu 2.par.1.lib.3.pag. 1094.

Diſpenſatio Epiſcopi eſt neceſſaria ad obtinẽdum duo diſformia ſub eodẽ tecto, vbi ſimplicia requirunt reſidentiam. conſil. 24.de præb nu.5.par.1.lib.3.pag.477.

Diſpenſatio, & abſolutio peccati non debent dari antequam fiat,ne videatur dari occaſio nimis propinqua peccandi. conſ. 10. de celeb.miſſ.num.3.par.1.lib.3.pag. 1081.

Diſpenſatio, & actus diſpenſationis ſunt reſtringedi,quia ſunt contrà ius, & ſic odioſi. At facultas diſpẽſandi eſt fauorabilis,adeo vt illius reſtrictio & ſublatio ſit odioſa, & ſtricte intelligenda. conſ.4.de conſangu.& affinit.par.2.lib.5.pag.94.& conſ.2.de cler. non ord.nu.1.

Diſpenſatio extenditur ad id, quod ei eſt neceſſario annexum.conſil.3.de reſcrip.nu.2. par.1.lib.1.pag 65.

Diſpenſatio fieri debet ad Dei honorẽ augendum in perſona vouẽtis,vel vtilitatẽ eccleſiæ.conſ.36.de voto.nu.3.par. 1.lib.3.p.936.

Diſpenſatione fori exterioris non eget, qui coram Deo vere impeditus non eſſet; etſi falſo credatur diſpenſatus.conſ.2. qui cler. vel vouen.nu.6.par.2.lib.4.pag.68.

Diſpenſatio illegitimi ſuper pluralitate beneficiorum non valet, non facta mentione de diſpenſatione ſuper defectu naralium, & ad vnum.conſ.8.de conſang & affin.nu. 6.par. 2.lib.4.pag.102.& de reſcriptione.conſil.6. nu. 2.

Diſpenſatio irregularitatis ex abortu procedentis eſt petenda à Papa. conſil 46.de homic.nu.3.par.2.lib.5.pag 455.

by Google

Diſpẽſatio iuſta tollit vim legis, & diſpoſitionis, contra quam diſpenſatur; nec peccat qui ea munitus contra diſpoſitionem facit. cõſ.8.de empt.& vend.nu.3.par.1.lib.3.pag. 553.

Diſpenſatio licet ſit ſtricti iuris, ad annexum inſeparabile extenditur.conſ.3.de reſcript. nu.1.par.1.lib.1.pag.65.

Diſpenſatio limitata quo ad forum interius,& illius effectus,ad exterius, & illius effectus non extenditur.conſ.4.de iudic.nu.7.par.1. lib.2.pag.327.

Diſpenſatio matrimonialis obtenta in foro conſcientiæ tantum(etiã ſi de ea fiat fides) non prodeſt quo ad effectus fori exterioris in quo conſtat de impedimento. conſ.4.de iud. nu.1.& 5.par.1.lib.2.pag.326.

Diſpenſatio minoris ad obtinendum canonicatum, vel dignitatem in cathedrali, non eſt ſufficiens vt poſſit eſſe delegatus Papæ, niſi habeat annos 20.conſ.21.de celeb.miſſ. nu.2.& 5.par.1.lib.3.pag.1092.

Diſpenſatio non conceditur ijs,qui intra gradus prohibitos ſcienter, vel ignoranter cõtraxerunt, non ſeruatis ſolemnitatibus requiſitis;etiam ſi non conſummauerint.conſ. 8.de conſang.& affinit.n.5.par.2.lib.4.pag. 102.

Diſpenſatio non valenti recitare officium, vt non teneatur,parum prodeſt.conſ.23.de celebrat.miſſ.nu.3.par.1.lib.3.pag.1095.

Diſpenſationem petens ſuper infamia incurſa propter raptum,non tenetur mentionẽ facere de incestu commiſſo cum rapta.conſil. 3. de raptor.nu.6.par.2.lib.5.pag.464.

Diſpenſationem petens ſuper irregularitate incurſa, quia ligatus miniſtrauit, vel quia rapuit mulierem, non tenetur exprimere quoties rapuerit,vel miniſtrauerit,nec eam petens ſuper defectu natalium, aut pro homicidio,quod in dicta irregularitate miniſtrauerit.conſ.3.de rapt.num.6.par.2.lib.5. pag.464.

Diſpenſationem petere non tenetur, qui ſimpliciter cum aliqua occultum impedimentum ignorante in gradu prohibito contraxit;etiam ſi tacite in mente ſua gerat intentionem illam petendi.quod ſi eam deflorauit, damnum reſarciat.ſi tamen intendebat ſe obligare, vel promiſit illam petere, tunc tenetur; at ſi ſolum promiſit eam ducere (ſi Papa diſpenſabit)non tenetur illam procurare;ea tamen à parte obtenta,tenetur (contra ſententiam Innoc.)eam ducere. conſ.2. de eo qui cogn.conſang.vx.ſu.num.2.par.2. lib 4.pag.88.

Diſpenſatione, vel gratia conceſſa ob multas cauſas (etiam copulatiue) quæ non ſunt de iure neceſſariæ, ſatis eſt vt vna verificetur ſufficiens.conſ.7.de reſcrip. nu.1.par.1.lib. 1.pag.69.

Diſpenſatio presbytericidæ dicentis ſimpliciter ſe hominem occidiſſe, cum tamen eſſet presbyter, eſt ſubreptitia.& nulla.conſ.18. de reſcript nu.1.par.1.lib.1.pag.86.

Diſpenſatio,priuilegium,immunitates, & reſcripta gratioſa ab amico, vel quocumque alio, ſine ſpeciali mandato impetrari poſſunt,& ſunt valida.conſ.2.de reſcrip.nu.2. 4.& conſ.3.nu.2.& conſ.4.num.2.3.& 7.& conſ.6.nu.2.lib.1.par.1.pag.69.

Diſpenſationem quærat in irregularitate tonſuratus, vt priuilegio gaudeat. conſil.44.de homicid.nu.2.par.2.lib.5.pag.452.

Diſpenſatio reualidat collationes beneficiorum, & contractus à principio nullos, non tamen matrimonium abſque nouo conſenſu.conſ.14 de ſponſ.nu 6.& 14.par.2.lib.4. pag.20.

Diſpenſatio ſuperueniens matrimonium contractum ſub conditione(ſi Papa diſpenſauerit)ſola non reualidat.conſ.14.de ſponſ.nu. 7.par.2.lib.4.pag.21.

Diſpenſationes ſe cõtingentes vna de alia meminiſſe debent. conſ.8.de conſang. & affin. nu.6.par.2.lib.4.pag.102.

Diſpenſatio ſuper affinitate non extenditur ad publicam honeſtatem concurrẽtem, niſi de ea ſaltem tacite fiat mentio.conſil.7. de conſang. & affinit. num. 1.par.2.lib.4. pag. 99.

Diſpenſatio ſuper affinitate non extẽditur ad acceſſoria,ſine quibus ille poteſt conſiſtere. conſ.21.de celebrat.miſſ.nu.2. par. 1.lib.3. pag.1092.

Diſpenſatio ſuper beneficio,& penſione male obtenta, obtinet vires à die conualidationis eius, niſi Papa iubeat eum retrotrahi. conſ. 5.de fil.presbyt. nu.4.par.1.lib.1. pag. 205.

Diſpenſationem ſuper affinitate taciturnitas publicæ honeſtatis concurrentis non vitiat; remanet tamen ipſum publicæ honeſtatis impedimentum.conſ.7.de conſang.& affin. nu. 2.par.2.lib.4.pag.100.

Diſpenſatio,ſeruata forma,facienda. conſil.2. de offic.deleg.nu.3.par.1.lib.1.pag.231.

Diſpenſatio ſuper impedimento affinitatis, vel cõſanguinitatis,non narrato inceſtu, valet. Idem de cæteris alijs impedimentis, etiam dirimentibus, (quando de iure non caueatur fieri mentio) etiam ſi expreſſum

diffici-

Digitized by Google

difficiliorem reddidisset Principem; altero tamen impedimento in suo robore remanente. consil. 8. de consang. & affinit. num. 2. 3. & 4. & consil. 9. num. 2. lib. 4. par. 2. pag. 103. & de const. consil. 1. nu. 52. lib. 1. & de rescrip. consil. 6. num. 1. & seq. par. 1. lib 1. pag. 69.

Dispensatio super vna irregularitate incursa ex vna causa, tenet quo ad illam, sed non extenditur ad contractam ex alia causa. consil. 16. de cleric. excom. nn. 2. par. 2. lib. 5. pag. 576.

Dispensatio super pluralitate concessa illegitimo non valet, non facta mentione de dispensatione ad vnum; quia sunt coniunctæ. consil. 6. de rescrip. n. 12. par 1. lib. 1. pag. 69.

Dispensatio tollit impedimentum, quod ex facto oriebatur. consil. 8. de fil. presbyt. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 210.

Dispensatio, vel renouatio tituli quando requiritur. consil. 2. de fil. presbyt. num. 5. par. 1. lib. 1. pag. 221.

Dispensationis verba sunt ciuiliter, & non more interpretanda; nec leuis subreptio vitiat. consil. 20. de cler. non resident. nu. 2. & 3. par. 1. lib 1. pag. 445.

Dispensatio voti religionis conditionalis, etiã ante adimpletam conditionem, est Papæ reseruata. consil. 15. de voto. nn. 1. par. 1. lib. 3. pag. 909.

Dispensatio voti sine iusta causa facta, etiam à Papa, est ipso iure nulla. consil. 37. de voto. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 939.

Dispensatus ab Episcopo super irregularitate ex delicto occulto contracta, potest in susceptis ministrare ordinibus, & ascendere, ac beneficia (si ipsi aliàs legitime conferantur) recipere; non tamen nulliter obtenta in ipsa irregularitate potest retinere, at quo ad legitime ante ipsam irregularitatem obtenta potest; quia illa non perdidit. consil. 97. de fin. nu. 14. par. 2. lib. 5. pag. 324.

Dispensatus ad beneficium simplex, non est ad canoniam. consil. 4. de fil. presb. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 204.

Dispensatus ad duos canonicatus, debet vocari in vtroque ad actus ei competentes ratione illorum. consil. 21. de celebr. miss. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 1093.

Dispensatus ad duo incompatibilia, dispensatus censetur à residentia in vtroque faciendã. consil. 21. de celebr. miss. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 1093.

Dispensatus ad dignitatem maior 20. annis, potest esse iudex delegatus, licet specialiter non sit dispensatus ad illud. consil. 21. de celebrat. miss. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 1093.

Dispensatus ad omnes ordines, non videtur dispensatus ad beneficium, nisi exprimatur. consil. 6. de fil. presbyt. num. 6. par. 1. lib. 1. pag. 207.

Dispensatus ad sacros ordines suscipiendos creditur is, pro quo superior Papam supplicauit, & ad minores ordines suscipiendos mittit. consil. 45. de temp. ordin. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 180.

Dispensatus illegitimus ad beneficia quæcumque, cum clausula *(dummodo non sint plura)* per illam id consequitur, vt dimisso primo possit obtinere secundum, non autem vt duo simul retineat. consil. 26. de præb. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 480.

Dispensatus minor ad sacrum ordinem, non censetur dispensatus, vt habeat votem in capitulo. consil. 21. de celebr. miss. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1092.

Dispensatus ad presbyteratum, & dicendam missam ante iustam ætatem, non censetur dispensatus ad obtinendum beneficium curatum. consil. 21. de celebr. miss. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1092.

Dispensatus non peccat, qui dispensationi innitens ius non seruat. consil. 7. de priuil. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 594.

Dispensatus per bullam cruciatæ quo ad oua, & lacticinia diebus prohibitis ob necessitatem comedenda, nequit sine peccato (saltẽ veniali) in eodem prandio, vel cœna, etiam piscibus vesci. Quod si non tenetur ieiunare, potest eisdem aliquando in prandio, & aliquando in cœna vesci, cessante necessitate prohibitorum. consil. 18. de priuileg. nu. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 616.

Dispensatus super vna irregularitate cum retentione beneficij in ea obtenti, (cum pluribus teneretur obnoxius) tenetur etiam ab alijs dispensationem impetrare, cum noua dispensatione retinendi dictum beneficium in eisdem obtentum. consil. 16. de cler. excom. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 576.

Dispensatus subdiaconus, vt ducat vxorem, dubium est an teneatur ad horas canonicas. consil. 21. de celebr. miss. nu. 1. 2. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1092.

Dispensatus, vt secrete, & sine scãdalo diebus pisculentis carnibus vesci possit, non coram sociis, & exteris, sed separatim eas comedat; vt alij videãt, quod in quo põt Ecclesiæ obedit, saltem secrete comedẽdo. consil. 4. de obseruat. ieiun. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1106.

Dispensauit sæpius Ecclesia, vt liceret subdiaconis, diaconis, ac etiam monachis, qui simul erant & archipresbyteri, vxorem duce-

re.conſ.38.de voto nu.11.par.1.lib. 3.pag. 945.& conſ.37.nu.12.pag.941.

Diſponens de vno nõ videtur diſponere de alio;nec creditur dicenti aliquod onus impoſitum,niſi probetur.conſ. 4.de præſcr.nu.15. par.1.lib.2.pag.399.

Diſponendi de bonis ſuis poſt profeſſionem, nullis inferior Papa poteſt concedere facultatem;& de Papa multi dubitant.conſil.10. de teſtam.nu.3.par.1.lib.3.pag.665.

Diſponere,& contrahere de hæreditate viuentis, eſt quidem prohibitum; tractare autem ſolum, non.conſ.17.de ſent.excom. num.2. par.2.lib.5.pag.741.

Diſpoſitio aliqua ex parte odioſa, ob rationis identitatem extenditur ad latam ſignificationem,ſaltem cum talis coniici poteſt intentio ſtatuentis.conſ.3. de ſtat.monac.nu. 23.par.1.lib.3.pag.969.

Diſpoſitionis ratio principalis (ſecundũ communem opinionem)& finis eius ſumitur ex proœmio]: & hac ceſſante, ceſſat diſpoſitio. conſ.8.de fil.presb.nu.1.par 1.lib.1.p. 209.

Diſpoſitio captatoria.Vide verbo Captatoria.

Diſpoſitio cap. fin.de conuerſ.infidel.non militat in auo, nec quo ad patriam poteſtatem, nec quo ad periculum pueri. conſil.4. de conuerſ.infidel.num.5.par.1.lib.3. pag. 881.

Diſpoſitio cap. licet canon. de electio.in 6.de eccleſia parochiali, non includit parochialem collegiatam.conſ.7.de fil.presb.nu. 7. par.1. lib.1.pag.208.

Diſpoſitio cenſetur bona, vbi in bonam, vel malam partem intelligi poteſt. conſ. 76. de ſimo.nu.7.par.2.lib.5.pag. 292.

Diſpoſitio conditionalis,impleta conditione, purificatur.conſ 1.de cond.appoſ.nu.6.par. 2.lib.4.pag.61.

Diſpoſitio conditionalis ante impletam conditionem non valet.conſ.9.de empt.& vẽd. n. 7.par.1.lib.3.pag.560.& de ſent.excom. conſ.44.nu.7.par.2.lib.5.pag.787.

Diſpoſitio copulatiua vtramque partẽ veram requirit,niſi ad illius eſſentiam altera ſufficiat.conſ.4.de renun.nu. 1.par.1. lib.1.pag. 122.

Diſpoſitio declaratoria ac confirmatoria reſtringitur ad terminos interpretatę,& confirmatæ. conſ.35.de vſur.nu.3.par.2.lib.5. pag.553.

Diſpoſitio eos non includit,quibus verba eius non aptantur.conſ.12.de maior.& obed.nu. 1.par.1. lib.1.pag.279. & de reg.conſil. 12. nu.3.lib.3.pag.725.& de ſtat.monac. conſ. 6.num.2.pag.992.

Diſpoſitio etiam exorbitans, loquens in vno caſu, habet locum in alio iure ſibi æquiparato.conſ.25.de tempor.ord.nu. 5.par. 1. lib.1.pag.160.

Diſpoſitio exorbitans ad omnia extenditur, quæ eius verba proprie ſignant. conſ.12.de reg.nu.3.par.1.lib.3.pag.725.

Diſpoſitio exorbitans,& pœnalis reſtringẽda. conſ.31.de tempor.ordin.nu.2.par.1.lib.1. pag.167.& de priuileg.conſ.13.numero 1. & 7.

Diſpoſitio generalis, cũ militat diuerſa ratio in magno,& in minimo, minimum non includit.conſ.7.de ætat.& qualit.nu.2. par.1. lib.1.pag.187.

Diſpoſitio generalis extenditur ad omnia cõtenta ſub illo genere.conſ.16.de reſcr.nu.2. par.1.lib.1.pag.85.

Diſpoſitioni in ſingul.numero, ſatisfit faciendo vnum.conſ.25.de pręb.nu.3.par.1.lib.3. pag.479.

Diſpoſitio loquens de vno in numero ſingulari,habet locum in pluribus,vbi eadem ratio id ſuadet.conſ.18.de ſtat.monac.nu.5.par. 1.lib.3.pag.1021.

Diſpoſitio non odioſa,ſed fauorabilis eſt cenſenda, quæ principaliter intendit inducere aliquid fauore dignum, licet minus principaliter id cedat in pœnam & odium aliquorum. conſ.8.de fil. presb. nu.4.par.1. lib.1. pag.211.

Diſpoſitio nulla reſtringibilis eſt extendenda vltra terminos propriæ ſuæ ſignificationis. conſ.4.de cõſang.& affin.nu.8.par.2.lib.4. pag.94.

Diſpoſitio omnis verbo fieri poteſt,niſi canõ, vel lex ad actus valorẽ requirat ſcripturam. conſ.12.de clandeſt.deſponſ.num.1. par.2. lib.4.pag.54.

Diſpoſitio omnis principis contra legem humanam valet;quamuis peccaret,ſi ſine cauſa id faceret.conſ.1.de reſtit.ſpoliat.nu. 9. & 13.par. 1.lib.2.pag.355.

Diſpoſitio prohibens filium obtinere beneficia patris(cum ſit exorbitans & odioſa)non comprehendit nepotem: licet aliqui hallucinantes ſcripſerint contrariũ. nec intereſt an pater adhuc viuat,vel non.conſil. 10. de fil.presb.nu.4.& 5.par.1.lib.1.pag.215.

Diſpoſitio potẽtius inſtituit in immediata, & propinqua,quam in remota.conſ.11.de cõſtit.nu.6.par.1.lib.1.pag.61.

Diſpoſitio, quæ multipliciter apte intelligi poteſt,non obligat contrauenientem ſecundum vnum aptum intellectum; modo non contraueniat ei ſecundum alium ei aptum,

lege alia probatum.consil.21. de priuil.nu. 8.par.2.lib.5.pag.623.
Dispositiones sine scriptura factæ, si per testes absque scriptura probari non possent, nihil valerent quo ad forũ exterius; cum facta nõ præsumantur, nisi probentur. consil. 12. de clandest.desponsi.nu.1.par.2.lib.4.pag.54.
Dispositio specialis attendenda, & non generalis contraria. cons. 2. de frigid. & malef. num.22.& seq.par.2.lib.4. pag.124.
Dispositio tantum debet extendi, quãtum sua principalis ratio patitur, nedum expressa, sed & subintellecta.consil.20. de priuil. nu. 5.par.2.lib 5.pag.620.
Dispositio testatoris seruanda vt lex, si iniusta; non autem si contra legem,& bonos mores.consil.3.de depos. num.2. & 3.par.1.lib. 3.pag.528.
Dispositum quo ad vnum per ius commune, licet trahatur ad alia in quibus militat eadẽ ratio; secus tamen est in priuilegio personali, & multo magis in impositione personalis oneris.consil.35.de vsur.nu.4. par.2.lib. 5.pag.553.
Distribuere, vel restituere qui tenetur aliqua pauperibus,potest(si est pauper) capere sibi aliqua ex eis tamquam pauper. consil.7. de solut.nu.15. par.1.lib.3.pag.616.
Distributiones absentibus non lucrifiunt.cons. 9.de cleric.non residen. num.1.par.1.lib.3. pag.432.
Distributiones assignari possunt certis locis, & non aliis. cons. 9. de cleric. non residen. num.1. par.1.lib 3.pag.432.
Distributiones dignitatum,& personatuũ, seu officiorum, quæ per non deseruientiam eorum amittuntur, non accrescunt capitularibus, sicut aliæ distributiones; quia illæ de communibus, istæ de particularibus fructibus constituuntur.cons.3. de verb. sig.nu.1. par.2.lib.5.pag.823.
Distributiones infirmis, vel alia necessitate corporali detentis debentur.cons. 10. de cleric.non resident.nu.1.par.1. lib.3. pag.433. & de celebr.miss.consil.20.num.2. pag.1091.
Distributiones omnes acquiruntur solis interessentibus,non per verum ius accrescendi, sed ex particulari iuris dispositione.cons.3. de solut.nu.1.par.1.lib.3. pag.605.
Distributiones per interessentes lucrãdæ possunt quidem assignari aliquibus horis, & aliquibus non: at quod interessens aliquibus horis lucretur etiam assignatas aliis horis,quibus non interest, nec consuetudine, tamquã cap.1.de cleri.non resid.in 6.& sacro Concilio cõtraria,statui potest. cons.9. de cler.non resid.nu.1.par.1. lib.3.pag.432.
Distributiones quotidianæ omnes (nedum fructus,& grossa)debẽt restitui omni impedito necessitate corporali, & vi detento, etiam præuisa,seu alio iusto impedimento, & qui sine læsione corporali interesse nequit, nec sine notabili corporis incommodo; & in carcerem,seu exilium iniuste missо; quas scilicet ante percipere solitus erat. consil.11.de cleric.non resid.num.3. 4.& seq. par.1.lib. 3.pag.343.
Distributiones quotidianæ beneficij, super quibus alicui reseruata est pensio, tunc demum remanent dicto onere affectæ, si à beneficiario ipso lucrifactæ sint. cons.1.de solut.nu.2.par.1.lib.3.pag.600.
Distributiones quotidianas, quas canonicus hæreticus occultus (interim antequam cum retentione beneficii absolueretur)percepit, ijs,quibus accreuissent, restituat. cons.29. de præb.nu.1.par.1.lib.3.pag.483.
Distributiones quotidianas vt absens capiat canonicus, vel vt non subdiaconus vocem habeat, Capitulum concedere non potest. cons. 7.de cleric.non resid. nu.1. par.1. lib. 3.pag.429.
Distributiones quotidianæ, & alia quæ instar earum nonnisi interessentibus dantur, debentur iniuste carcerato,etiam si captura ex parte iudicis sit iusta, & adsint indicia ad torquendum.nu. 2.3.7.& 9. cons.18. de cleric.non resid.par.1.lib.3. pag.434.
Distributiones quotidianas, nec fructus, non lucratur iure communi canonicus absens, etiam si 40.annis resederit, nec est immunis ab interessendo diuinis; & si talis consuetudo alicubi esset, iam per Conc. Trid. fuisset sublata.cons.12. de cleric. non resid. num.1.par.1.lib.3.pag.437.
Distributiones tribus mensibus,qui pro quiete dantur,lucratur titularis,perinde ac alii,siue coadiutor resideat,siue non; quia in illis non tenetur interesse diuinis per se, neque per alium.cons.2.de cler.ægrot.num.6.par. 1.lib.3.pag.493.
Diuersa professionis & habitus personæ in eadem congregatione non coniungendæ, nisi aliud necessitas, vel magna vtilitas suadeat. cons.1.de magistr. nu.5. par.2.lib.5.p.335.
Diuertere potest innocens in foro conscientiæ sine iudicis sententia; quia delictum ipsum priuat vxorem adulteram iure suo.consil.3. de diuort.nu.3.par.2.lib.4.pag.144. Cætera vide verbo Vxor,vel Maritus.
Diuidere etsi non posset iudex canonicatum sine iusta causa,concordia tamen iudicialis

est seruanda. cons. 3. de solut. num. 2. par. 1. lib. 2. pag. 605.

Diuisio beneficiorum vnitorum requirit, vt diuidens habeat potestatem id faciendi, & quod seruetur sollemnitas in modo diuidendi, & concurrat iusta causa id faciendi. cõsil. 14. de reb. eccl. alien. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 511.

Diuisio bonorum monasterii inter ipsos possidendorum facta per Abbatem & conuentũ valet; sed nisi Papa eam confirmet, potest pro libito reuocari per Abbatem. cons. 9. de reb. eccl. alien. nu. 1. par. 1. lib. 3 pag. 507.

Diuortium facere nequit coniunx à coniuge inuitus post matrimonii consummationem, nisi ob fornicationem, vel quia vitæ alterius corporali, seu spirituali insidiatur. cons. 17. de voto. num. 4. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 913.

Diuortium fieri potest inter coniuges, quando ex cohabitatione timetur mors, nec potest sufficienter cauere de securitate vitæ. cons. 17. de voto. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 914. & de clandest. despons. cons. 5. num. 3. par. 2. lib. 4. pag. 48.

Diuortii petitio, & adulteræ vxoris dimissio nulli tertio præiudicat; ingressus autem religionis grauiter præiudicare potest monasterio, & religioni, quam ingreditur, & profitetur. cons. 3. de diuort. num. 3. par. 2. lib. 4. pag. 144.

Diuortii post sententiam coniunx ingrediens religionem, irreuocabiliter ingreditur; si vero ante, reuocabiliter. cons. 3. de diuort. nu 3. par. 2. lib. 4. pag. 144.

Diuortium potest petere maritus, si sit correctus, & vxor impœnitens in peccato perseuerans; & dimittere eam. cons. 3. de diuort. nu. 2. par. 2. lib. 4. pag. 144.

Diuortium quo ad cohabitationem potest petere coniux, qui ex suspicione probabili timet ne alter sibi mortem machinetur. cõs. 5. de clandest. despons. nu. 3. & de voto. cõs. 17. nu. 1. par. 1. lib. 3. p. 914.

Diuortii sententia si lata sit, vel de adulterio notorie constat, religioni fine licentia vxoris vir ingredi potest, & non aliter. cons. 3. de diuort. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 143.

Diuortii sententia (etiam quo ad vinculum) si ob veram probatam perpetuam impotentiam sit lata, valet; secus si sit lata ob præsumptam; nisi prius coniuges per triennalem cohabitationem probentur impotẽtes: aliter autem licentiati conuolantes ad alia matrimonia tenentur ad primum redire, & dictum triennale experimentum facere. consil. 1. de frigid. & maleficiat. num. 1. & 3. par. 2. lib. 4. pag. 114.

Doctiores etsi de consilio sit melius audire, attamen Deus contentus est, vt etiam omissis nostris superioribus, adeamus eos, quos (cũ publica fama reputentur docti.) tales bona fide credimus. cons. 10. de pœnit. & remiss. nu. 3. 4. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 670.

Doctor duarum facultatum præcedit doctorem vnius, & actu legens doctores non legentes. consil. 5. de maior. & obed. num. 6. 15. par. 1. lib. 1. pag 267.

Doctor vtriusque iuris præced. doctorem iuris Canonici, qui habet vnum gradum æqualem, & alterum quem iste non habet. cons. 5. de maior. & obed. num. 15. par. 1. lib. 1. pag. 270.

Doctor legens non tenetur docere legem, quæ prouinciales suos non ligat. cons. 1. de constit. num. 36. par. 1. lib. 1. pag. 17.

Doctorem non omnia, quæ priuatim scripsit, publice docuisse sequitur. cons. 6. de hæret. nu. 13. par. 2 lib. 5. pag. 369.

Doctorum sine sufficienti scientia sumens peccat. cons. 2. ne cler. vel monach. nom. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1117.

Doctrinæ Christianæ exercitio vt cooperentur clerici adhortandi, non autem ex debito sui officii obligandi. consil. 6. de offic. ord. nu. 6. par. 1 lib. 1. pag. 252.

Doctrinæ explanatio Auctoris, positæ in c. statuimus. 19. q. 3. nu. 44 & 45. cons. 8. de statu monach. nu. 1. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1001.

Doctrinæ generales circa moralia, non sunt adeo veræ communiter, ac circa naturalia. consil. 2. de matrim. cont. interd. eccl. nu. 2 par. 2. lib. 4. pag. 128.

Dolus profitentis. Vide verbo Professionis.

Dolus, & fraus prodesse non possunt immediate, sed mediate. cons. 6. de conuers. coniug. nu. 1. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 855.

Domicilium acquiritur per quamcunque modicam mansionem in loco, animo ibi perpetuo manendi; adeo vt ordinari possit ab ordinario loci, vel ab alio de eius licentia, tamquam ordinarii proprii. cõs. 2. de temp. ordin. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 136. & de const. consil. 4. nu. 4. pag. 43.

Domicilium contrahitur per decennale, & longiorem habitationem in aliquo loco, & sufficit quod in eo incipiat habitare animo ibi vitã agendi. cons. 4. de constitut. nu. 4. par. 1. lib 1. pag. 44 & de bliis presb. consil. 5. n. 2.

Domicilia duo potest quis habere in locis separatis, si in vtroque æqualiter habitet. cõs. 7. de clandest. desp. n. 2. par. 2. lib. 4. pag. 50. & de decim. cons. 2. nu. 4. lib. 3. pag. 702.

Domi-

Domicilium,& parochialis ecclesia non mutantur, etiam si quis vagetur, & ex variis accidentibus alio se transferat animo nõ illud mutandi.consil.1.de dec.nu.5. par.1.lib. 3.pag.702.

Domicilium etsi quis alicubi non habeat, sed studiorum, vel negotiorum tantũ causa ibi habitet, potest ex generali consuetudine conueniri sub iudice illius loci tam circa spiritualia, quam corporalia. consil.48. de sent.excom.num.12.par.2.lib.5.pag.796.

Domicilium habitationis in aliquo loco acquirit quis, (etiam filius familias) qui eo animo vadit,vt ibi viuat,& ibi habitationẽ habet.consil.4.de constit.nu.4.par.1.lib.1.pa. 43. & de temp.ord consil.2.nu.2.pag.136.

Domicilium habitationis magis attẽdendum, quam originis:quia est principalius, etiam si illud firmius.consil.4.de constit.nu.5.par.1. lib.1.pag.44.

Domicilium habitationis intentione & facto contrahentis acquiritur.consil.3.de tẽp.ordin.num.2.par.1.lib.1.pag.136.

Domicilij mutatione efficitur quis vetus alterius parochiæ parochianus.consil.2. de paroch.nu.1.par.1.lib.3.pag.698.

Domicilium non præsumitur ante decenniũ, nisi probetur. consil.5.de fil.presbyt.num.2. par.1.lib.1. pag.205.

Domicilium originis est immutabile, & non perditur per domicilium habitationis alio translatum; sed non subest tunc quis iurisdictioni prioris domicilij. consil.4.de constit. num.2.& 11.par.1.lib.1.pag.43. & de testa. consil.6.num.4. lib.3.pag.654.

Domicilium originis est immutabile, & non tollitur per adiectionem domicilii dignitatis,vel officij.consil.6.de testam.num.4. par. 1. lib.3.pag.654.

Domicilium originis patris transit in filium, non tamen domicilium habitationis, nisi &c.consil.3.de temp.ord.num.1.3.& 6.par. 1.lib.1.pag.136.

Domicilium,per officium quæsitũ,eo amisso, vel dimisso,amittitur.consil.6.de testam.nu. 2.par.1.lib.3.pag.654.

Domicilium quilibet potest sibi constituere vbi voluerit,& transferre de vno Episcopatu ad alium, etiam sine licentia Episcopi, saltem si est laicus, non tãtum quo ad temporalia,sed etiam quo ad spiritualia cõsil.3. de temp.ordin.nu.8.par.1.lib.1. pag.137.

Domicilium sibi constituere potest filius familias si sit pubes;& commiuendo cum patre animo ibi perpetuo viuendi,videtur ibi habere domicilium.consil.3.de temp.ord. nu. 3.4.6.& 8.par.1.lib.1.pag.137.

Domicilium semel electum,etsi modico tẽpore continuatum, non amittitur, licet alibi longo tempore quis moretur,animo tamen ad dictum domicilium reuertendi.consil.3. de temp.ord.nu.8.par.1.lib.1.pag.37.

Domiciliũ viri præualet,& attenditur, quoad sciendum vbi mulier dotẽ repetere debet. consil.4.de constit.nu.13 par.1.lib.1.pag.45.

Dominium quæri, & amitti ex pluribus causis non potest, sed deberi aliquid ex pluribus causis potest.consil.16 de rescr.n.2.par.1. li. 1.pag.85.

Dominium rei plenum tanti valet,quanti pẽsio in 20. annis.consil.18.de vsur.nu.2.par. 2.lib.5.pag.519.

Dominium rerum perditarum per naufragiũ, seu bellum,capienti quando quæritur. consil. 3.de reip.spol.nu.2. par.1.lib.2.pag.355.

Dom^os quas canonici regulares extra clausturã habere possunt, nec mulieres honestis de causis ingredientes, nec ingredi permittẽtes peccant,nec vllam incurrunt censuram. consil.7.de verb.sig.n.1.2.3.p.2.lib.5.p.827.

Donans aliquid ecclesiæ, etiamsi animo tumultuatio,& donationem postea reuocans, sacrilegium cõmittit;quia donatio tenebat. consil.1.de voto.nu.1.par.1.lib.3.pag.895.

Donans Cardinali aliquid, vt veniente sede vacante suo & aliorum voto suffragetur tertio,ligatur pœna extrauag.Pauli IV.& est simonia;quę,si postea Cardinalis dicto tertió det,aut procuret votum,erit realis subiecta pœnis.consil.17.de sent.excom. nu.6. & 8.p. 2.lib.5.pag.742.

Donare aliquid licet cum pacto, quod si vixerit certos annos,reddatur ei duplum, alioquin nihil.consil.1.de donat.num.1. par.1. lib.3.pag.619.

Donare aliquid sancte potest quis ei, quẽ sui amore deliquit. consil.10.de simon.num.8. par.2.lib.5.pag.181.

Donare habenti ad se sustentandum, sed non honeste,pium.consil.2.de pecul.cler.num.2. par.1.lib.3.pag.639.

Donare potest benefactarius ad pia,et iam quę ad cultum diuinum destinauit.cõsil.2.de donat.nu.1. par.1.lib. 3.pag.620.

Donare potest subditus, quod donare potest prælatus,de eius licentia saltem tacita.cõsil. 3.de stat.mon.nu.64.par.1.lib. 3. pag.986.

Donare quæ quis iuste potest, potest & similiter donanti consentire.cons.3.de stat.mon. num.32.& 64. par.1.lib.3. pag.973.

Donare potest pater in vita ad opera pia respicientia cultum Dei,& salutem animæ suæ. consil.9.de donat.nume.1.par.1.lib.3.pag. 636.

Donare poteſt quis inter viuos mille, vt donatarius eidem dum vixerit centum quotannis ſoluat; nec hic contractus prohibetur per extrauag. Pii V. conſil. 1. de don. nu. 1. & 2. par. 1. lib. 3. pag. 619.

Donari poteſt aliquid eccleſiæ ſub modo, vt cenſus aliquid retribuatur donanti. conſil. 5. de depoſ. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 532.

Donatarius non implens onus impoſitũ, nõ priuatur donatis iure caducitatis, vt emphyteuta conſ. 5. de præſcrip. n. 16. par. 1. lib. 2. pag. 399.

Donatio à clerico de bonis intuitu eccleſiæ quæſitis facta in notabili quantitate (niſi probetur contrarium) præſumitur in foro exteriori facta in fraudem. conſ. 5. de dona. nu. 4. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 628.

Donatio cauſa mortis dici nequit, vbi non fit mentio mortis. conſ. 4. de don. nu. 69. par. 1. lib. 3. pag. 624.

Donatio cauſa mortis cum clauſula de non reuocando, ſi ſit poſita in parte diſpoſitiua, tranſit in donationem inter viuos. conſ. 10. de donat. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 637.

Donatio cauſa mortis iudicabitur non eſſe reuocata, ſi quis poſtea donet inter viuos, putans donatarium interiiſſe. conſ. 10. de don. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 637.

Donatio conditionalis dominium non transfert in donatarium. conſ. 4. de donat. nu. 12. par. 1. lib. 3. pag. 626.

Donatio cum peccato facta quomodo adimplenda. conſ. 3. de pact. n. 8. par. 1. lib. 1. pag. 282.

Donatio Epiſcopi, ſiue ſani, ſiue infirmi, inter viuos, & ad pia, valet. conſ. 4. de donat. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 622.

Donatio, & emptio (etiam in fraudem facta) transfert dominium in donatarium, & emptorem; & ideo non tenetur reddere illa bona, donec per iudicem reuocetur donatio, vel emptio. conſil. 8. de donat. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 636.

Donatio coniugis facta coniugi tempore quo eſt coniux, vt non valet, ita & donatio ſpõſi pro tempore quo eſt futura coniux. conſ. 77. de reg num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 828.

Donatio (etiam vera) facta vxori, non prodeſt; quia non valet, niſi ſit iurata: & tunc etiam facta poſt delictum, ob quod bona ipſo iure non confiſcantur, ſed confiſcari poſſunt, antequam in iudicium deducatur, valet ipſo iure donatio. conſil. 8. de donat. num. 2. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 636.

Donatio facta ab vxore marito, & contra, conſtante matrimonio, non valet, niſi ſit iurata. conſ. 4. de conſt. nu. 1. & 10. par. 1. lib. 1. pag. 43. & de donat. conſ. 8. nu. 2. & 4.

Donatio facta ab ingreſſura monaſterium, etſi poſſit defendi, quod non comprehendatur ſub verbis decret. Trid. ca. 15. & 16. ſeſſ. 25. de reg. attamen ſub eorum mente comprehendi videtur. conſ. 81. de reg. nu. 1. par. 1. li. 3. pag. 833.

Donatio facta alicui cum adiectione, vt eã tertio det, volente donatore, & donatario principali, reuocari poteſt. conſil. 34. de voto. n. 2. par. 1. lib. 3. pag. 933.

Donatio facta ante ingreſſum religionis, eſt minus fauorabilis ingreſſuris, quam facta circa tempus profeſſionis, iuxta formam Conc. propter multa. conſ. 82. de reg. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 835.

Donatio facta antequam habitum probationis quis aſſumat, cum pacto vt non profitendo ſit inualida, non tenet; quia contra formam Conc. Trid. conſil. 82. de reg. n. 2. par. 1. lib. 3. pag. 834.

Donatio facta Epiſcopatui nõ poteſt per Epiſcopum remitti, & relaxari. conſ. 6. de iureiur. nu. 12. par. 1. lib. 2. pag. 383.

Donatio facta locis piis ad vnum vſum, nõ debet ad alium (etiam pium) ſine licentia donantium, vel Papa incõſulto, cui ſoli id reſeruatur, mutari. conſ. 15. de reb. eccl. alien. num. 5. & 6. par. 1. lib. 3. pag. 513.

Donatio facta vxori, præſumitur in foro exteriori ficte facta; quia eſt perſona coniuncta, & vir virtualiter remanet in poſſeſſione bonorum. conſ. 8. de don. n. 1. p. 1. lib. 3. p. 635.

Donationem iuramento firmatam, factã vxori, non poteſt vir, etiã legando ad pia opera reuocare, ſecundum communem; niſi obſtet ius municipale, cõſ. 2. de don. int. vir. & vx. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 150.

Donatio ficte facta ſine vero animo donandi eſt ipſo iure nulla. conſ. 8. de donat. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 635.

Donatio in fraudem fiſci facta reuocari põt; ſi tamẽ ſit vera, etiam in fraudem facta tenet ipſo iure; nec poteſt, nec debet is, in cuius fraudem facta eſt, ad bona donata admitti, niſi per actionẽ reuocatoriã prius reſcindatur. conſ. 8. de donat. n. 3. par. 1. lib. 3. p. 636.

Donatio inter viuos à nupta ſine aſſenſu mariti facta in Caſtella non valet. conſil. 3. de pact. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 281.

Donatio inter viuos (etiam ab infirmo) ita facta, vt liceat donatori intra duos menſes illã reuocare, licet videatur facta cauſa mortis, & conditionalis; attamen ex quo in ea (ſaltem in parte diſpoſitiua) nulla fit mentio mor-

tio mortis,censenda est inter viuos, nõ conditionalis, sed absoluta, licet intra dictum tempus reuocabilis. cons.4.de donat. nu.5. & seq. par.1.lib.3. pag.624.
Donatio inter viuos non insinuata (si sit vltra 500.aureos) non valet nisi in 500. cons.10. de don.nu.1.par.1. lib.3. pag.637.
Donatio inter viuos conditionalis purificatur & perficitur per aduentum seu purificationem conditionis; etiam si conditio purificetur post mortem donatoris.cons.4. de donat. nu.8.par.1.lib. 3.pag.625.
Donatio ita inter viuos facta creditori, vt liceat donanti illam intra certum tempus reuocare, potest in iure defendi quod non sit reuocabilis, seu saltem quod non possit tuta conscientia reuocari.cons.4.de donat.num. 10.& 12.par. 1. lib.3.pag.626.
Donationem non inducit intentio non petendi quod ad ipsum spectat, ex ignorantia iuris proueniens.cons.21. de vsur. nu.10.par. 2.lib.5.pag.511.
Donatio non præsumitur, vbi alia etiam leuis cadit coniectura.cons.21. de vsur. num. 11. par.2.lib.5.pag.511.
Donationibus notarij vt plurimum solent apponere clausulam *constituti*, per quam donatarii fiunt possessores,& facilius se in possessione defendunt.consil.82.de reg.num.5. par.1.lib.3.pag.835.
Donatio ob causam non est proprie donatio. cons.4.de const.num.9.par.1. lib.1.pag.45.
Donatio omnium fructuum Episcopatus à solo separatorum quid includat.cons.6.de donat. nu.1.& 3.par.1. lib.3.pag.621.
Donatio perfecta facta absenti, notario stipulante,valet, etiam antequam donatarius eã sciat;licet per eam non quæratur ei ante acceptationem res donata,sed tantum ius eam acceptandi,quod transit in hæredes,& contra hæredes. cons. 6. de iureiuran. num.11. par.1.lib.2.pag.383.
Donatio,quam fecit titularis de omnibus fructibus sui beneficij, non comprehendit illã partem, quæ de iure, vel consuetudine debetur ecclesiæ.cons.3.de donat.num.1.& 3. par.1.lib.3.pag.621.
Donatio(sicut venditio) facta in diem non est conditionalis.cons.8.de donat. nu.8.par.1. lib.3.pag.625.
Donatio sub modo,& imposito onere, vt donatarius faciat aliquid, non reuocatur regulariter ipso iure.cons.4.de præscript.num.16. par.1.lib.2. pag.399.
Donatio sub modo,eo non impleto, an sit ipso iure reuocata.cons.4.de præscripc. num.19. par.2.lib.2. pag.400.
Donatio sub modo, pœna caducitatis non reuocatur.consil.4.de præscript. num.16. par. 2.lib.2.pag. 396.
Donatio sub modo, vel ob causam, potest reuocari modo nõ impleto, vel causa nõ secuta; præsertim si sit pro alimentis donantis. cõs.4.de præscr.n.18.& 19.p.1.lib 2.p.399.
Donatio vera, & iurata vxori post crimen facta valet,donec reuocetur.cons.8. de donat. um. 4.par. 1.lib.3.pag. 636.
Donatus, & oblatus, licet non sint monachi, priuilegiis gaudent monachorum.cons 6.de stat.monach.nu.19.par.1. lib.3. pag.997.
Donati plene sunt subditi ordini. consil.3. de stat.monach.num.22.par.1. lib.3. pag.968.
Dotis auctarium sit ob causam dotis, licet non sit dos;& datur ad sustentanda onera matrimonii.cons 4.de const.n.9.par.1.lib.1.p.45.
Dos potest post matrimonii contractum constitui; licet post ipsum donatio inter virum & vxorem non valeat.cons.4.de const.num.9. par.1.lib 1.pag 45.
Dotem tantam habere dicitur puella, quantũ valet id,quod nunc habet,& reliquit pater; ac quod à matre,seu aliis,etiam inuitis potest iure extorquere.Illud autem,quod certo sperat titulo voluntario habere,nõ auget eius patrimonium, nec facit vt desinat esse pauper.cõs.19 de resc.n.1.par.1. lib.1.p.87.
Dotis incompetentia tam mulieris nubendæ, quam eius sororum, etiam per tertium supplendæ, causam sufficientem præbet dispẽsandi, vt consanguineo nubat. consil.15.de cõsang.& affin.n.1.2.3.& 5.p.2.li.4. p.112.
Dote promissa ancillæ, si honeste vixerit, non tollitur quin deficiente cõditione,ei debeatur iustum salarium iuxta tempus seruitii. cons.2.de cond appos.nu.5. p.2. lib.4 p.64.
Dotis partem non lucratur coniux,altero coniuge mortuo, matrimonio non consummato.cons.1.de succes. ab intest.num.1.par.1. lib.3.pag.677.
Dotem qui puellæ deceptæ tenetur præstare, non cogitur antequam nubat fructus dotis persoluere,magis quã si ex cõtractu teneretur.cõs.20.de spons.nu. 3.par.2.lib 4.pa.31.
Dubitans an abortus ab ipso cõsultus,qui creditur secutus,esset fœtus animati,& an mulier ob eius consilium abortiuerit, vel non, debet se in conscientia reputare irregularem:licet secus in foro exteriori. cons.4. de homic.nu.2.par.2.lib 5. pag.454.
Dubitans an occiderit aliquem,partem tutiorem eligere tenetur,non qui ignorat.consil. 4. de homic.num.1.par.2 lib.5.pag.412.
Dubitans an eius testimonium mouerit iudicem ad saltem citius condemnandum, po-

teſt acquieſcere dicto iudicis, vel notarii. conſ. 18. de homic. nu. 2. par. 2. lib. 5. pa. 430.

Dubitans, an multiplici negotiatione exercita interuenerit læſio tertii, adhibita mediocri diligentia, damna data reſtituat certa certis, & incerta pauperibus. conſ. 5. de vſuris. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 483.

Dubitans, an ſit peccatum aliquid agere, non poteſt (niſi depoſito dubio) illud agere; nec excuſatur ex eo, quod non poſſit tunc conſulere peritiores, & ſi differat turbabit domum, vel aliud temporale damnũ ſubibit. conſ. 10. de pœnit. & remiſſ. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag 671.

Dubitans probabiliter, an quid liceat, & contraueniens peccat; vt contraueniens conſcientiæ probabiliter dubiæ. conſil. 2. de reliq. nu. 2. par. 1. lib 3. pag. 1103.

Dubius in fide (qui & infidelis eſt) is non dicitur, qui habet aliquod motiuum contra fidem, quam credit; ſed is, qui ita de ea deliberare dubitat, vt nullam partem credat. conſil. 9. de empt. & vend. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 559.

Dubius in fide non eſt, qui ſcrupulos habet. conſ. 9. de empt. & vend. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag 559.

Dubia cum eſt oratio, ambigua, obſcurave, in eo eſt capienda ſenſu, quem dat qui eam protulit, & prout eidẽ vtilius eſt; & hoc in iis quæ pendent à ſolius proferentis voluntate; ſecus eſt in contractibus: item & in eo capienda eſt ſenſu, qui delictum excludit. conſ. 6. de hæret. num. 6. & 7. par. 2. lib. 5. pag. 365.

Dubia oratio ex antecedentibus & conſequentibus eſt interpretanda. conſil. 6. de hæret. num. 9. par. 2. lib. 5. pag. 366.

Dubio in caſu recipiendus eſt ſenſus, qui cultui diuino ac eius argumento fauet. Vnde quando verba fundationis multarum capellaniatum ſimul erectarum poſſunt intelligi, vt ſufficiat ſi ex omnibus omni die vnus faciat factũ, vel vt omnes omni die celebrẽt, ſecundus ſenſus eſt admittendus, ſalua decentia & deuotione. conſil. 25. de præb. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 479.

Dubio in caſu quod tutius eſt præſumere debemus. conſil. 15. de conuerſ. coniug. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 866.

Duellum acceptans, ne incurrat opprobrium, non excuſatur à peccato grauiſſimo. conſ. 2. de diuort. nu. 4. par. 2. lib. 4. pag. 140.

Duellum, etiam priuatum, & priuato modo ineuntes, ipſo iure excommunicantur, & alijs pœnis afficiuntur per bullam Greg. XIII. conſ. 1. de purgat. vulg. num. 2. & conſil. 2. num. 1. & 5. par. 2. lib. 5 pag. 619. & 631.

Duellum ingrediens, ſiue prouocet, ſiue acceptet, ex decreto Conc. Trid. eſt excommunicatus, & ſi eſt clericus, irregularis, & alias meretur pœnas; cum ſit actus illicitus ad occiſionem ordinatus. conſ. 1. de torneam. nu. 1 par. 2. lib. 5. pag. 459.

Duellum tam ſollemne, quam priuatum, niſi realiter ſit ſubſecutum, non incurruntur pœnæ à Conc. appoſitæ, nec mentale punitur. conſil. 1. de purgat. vulg. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 631.

Duorum parium alterum cumulatum eſt maius altero. conſil. 1. de maior. & obed. num. 8. par. 1. lib. 1. pag. 268.

Dux certũ numerum militũ ex ordine Principis in oppidum introducendorum, recepta ab oppidanis pecunia, minuens, ita demum quod ſic peccando turpiter accepit dãtibus reſtituet, ſi ipſi immunes à peccato reputãtur. conſil. 5. de pact. nu. 1. par. 1. lib. 1. p. 824.

Dux dum perſonaliter adeſt, præcedit oratorem repræſentantem maiorem dignitatem. conſil. 8. de maior. & obed. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 273.

Dux Mediolani ſuperiorem in temporalibus non recognoſcit, & eius ſenatus omnium regalium vſum habet. conſil. 8. de empt. & vend. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 552.

E

Eccleſia aliud, & aliud conuentus, qui eam regit. cõſ. 9. de teſtam. n. 3. p. 1. lib. 3. p. 664.

Eccleſiæ bona locans. Vide verbo Locans, & Locare.

Eccleſia cathedralis. Vide verbo Cathedralis Eccleſia.

Eccleſia de quæſitis titulo lucratiuo gabellam non debet ſoluere. conſil. 4. de immunit. eccleſ. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1113.

Eccleſia, & clerici mercaturam exercere non debent, cupiditatis (inquam) cauſa. conſil. 5. de depoſ. nu. 1. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 532.

Eccleſia, & eius bona laicis ſubmitti non debent, ſcilicet tamquam dominis & patronis. conſil. 5. de depoſ. num. 2. & 6. par. 1. lib. 3. pag. 532.

Eccleſiam fundans, dotans, vel conſtruens, nullum aliud ius, quam patronatus, quærit. cõſ. 7. de iur. patr. nu. 14. par. 1. lib. 3. pag. 1039.

Eccleſiæ in ſuos colonos eodem iure, quo laicis, vti licet. conſ. 1. de conſt. nu. 3. & 4. par. 1. lib. 1. pag. 37.

Eccleſia iuſtitiam etiam contra viduas ſeruare debet. conſ. 1. de vit. & honeſt. cleric. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 417.

Ecclesia permittit Iudæis exercere ritus suos bonos,& malos. consil.1. de Iudæis. num 6 par.2.lib.5.pag.338.
Ecclesia parochialis. Vide verbo Parochialis Ecclesia.
Ecclesia polluta. Vide verbo Polluta.
Ecclesiæ potestas, assistente laica à 500. annis omnia spiritualia instituit, & destituit, auxit,& minuit. cons.1.de for.compet nu.10. par.1.lib.2.pag.336.
Ecclesiæ præficiens indignum,peccat,sed magis eum diu tolerans, propter continuum scandalum. cons.20.de rescript.nu.4.par.1. lib.1.pag.89.
Ecclesia regularis.Vide verbo Regularis.
Ecclesiæ res in casibus à iure permissis, etiam sine Sedis Apostolicæ licentia,alienari possunt.consil.2.de reb. eccl.alien. nu.1. par.1. lib.3.pag.499.
Ecclesiæ res nequeunt etiam hypothecari sine iusta causa.consil.8.de reb.eccl. alien.nu.4. par.1.lib.3. pag.506.
Ecclesia succedit in bonis suorũ beneficiariorum ad cultum diuinum destinatis. cons.2. de donat.nu.1.par.1. lib.3.pag.620.
Ecclesiasticarum rerum ad præscriptionẽ sufficiunt 40.anni.cons.38. de sent.excom.nu. 8.par.2.lib.5. pag.776.
Ecclesiasticis(inter quos etiam sunt monachi etiam si non sint clerici)insolita(etiam mediate,vel indirecte) imponens onera, incidit in bullam Cœnæ.consil. 2. de immunit. eccles.nu.4.par.1.lib.3. pag.1110.
Ecclesiasticis onus illud censetur impositum, quod ita eorum subditis imponitur, vt ipsi coganturillud in effectu subire. cons. 2. de immunit.eccl.nu.5. par.1.lib.3. pag.1110.
Edicta Episcoporum procedere quidem debẽt à puritate conscientiæ, & zelo iustitiæ; sed discretionis ratione carere non debent:vnde poterit ab eis appellari, si nimis breuem dilationem pro qualitate rei agẽdæ necessariam,vel obscuritatem siue repugnantiam contineant.cons.11.de offic. ordin. nu.1. & seq.par.1,lib.1.pag.259.
Edicta, quæ obligant ad denunciandum, non obligant eos, qui non possiunt probare: nec quæ fiunt ad reuelandum, obligant vbi non præcessit fama, nec ante præcedentem correctionem fraternam; quam si omitti iuberet prælatus,peccaret simul cum ei parentibus: aliud vero est quando fiant ad testificandum.cons.11.de offic.ordin. nu.4.par.1. lib.1.pag.259.
Edictum Papæ de residendo, an omnes liget. cons. 4. de cleric.non residen.num.1.par.1. lib.3. pag.426.
Edictũ ne bulla Cœnæ publicetur, quia super spirituali,iniustum;& quid spirituale. cons. 1. de for.comp.nu 5.par.1. lib.2. pag. 333.
Edictum proponere publicum nõ tenetur Episcopus per decretum Trid.vacante ecclesia parochiali,nisi in locis, in quibus Synodus prouincialis id postea statuit; sed tantum nominare plures examinandos. consil.4. de præb.num.1.par.1.lib 3. pag.453.
Egenti pecunia possum iuste nolle tradere per illum contractum,qui sibi magis placet(puta mutui) sed offerre possum ei alterum mihi magis placitum.consil.23. de vsur. nu.3. par.2.lib.5.pag.513.
Iectus ab ordine regularis de iure tenetur se præsentare suo ordinario,& est sub obedientia Episcopi originis;prælatus vero ejciens id ei præcipere non potest.cons.77. de reg. num.2.3.& cons.79 num.1.& 4.& cons.76. nu.1.par.1.lib.3.pag.826.
Iectus ab ordine quicquid acquirit(exceptis sibi necessarijs) Episcopo suæ originis acquirit.cons.79.de reg. nu.1. & 4. par.1. lib. 3.pag.381.
Iectus ab ordine iuste, & priuatus habitu potest quamcumque aliam religionem (etiam laxiorem) ingredi & profiteri;nec prædictæ iectionis taciturnitas vitiat secundum ingressum.cons.37.de reg. num.1. pag.770.& cons.78.nu.2.par.1.lib.3.pag.830.
Iectus ab ordine per diffinitiuam sententiã, desinit esse sub potestate ordinis, seu prælati; qui nullam super eo habet iurisdictionẽ. cons.78.de reg.nu.1.& cons.79.num.1.& 2. par.1.lib.3.pag.831.
Iectus diffinitiue (etiam de voluntate superiorum) rediens, forte non potest sine noua professione recipi, saltem ad effectum, vt sic recuperet pristinum locum, & gradum.consil.80.de regul. num.2. par.1. lib.3. pag.832.
Iectus iuste, nec redire, nec rogare superiores,vt eum recipiant, tenetur1. consil. 8. de reg. num. 1.& seq.par.1.lib.3.pag.716.
Iectus iuste ab ordine potest licite habitum clericalem deferre; non tamen potest habitum suæ religionis deferre, cons.76. de reg. num.1.& cons.78. num 2. & consil.79. nu.1. & 4 par.1.lib.3.pag 831.
Iectum iuste,& diffinitiue, volentem reuerti, tenetur prælatus ad formam cap. fin.de reg. recipere;licet si iectus nolit, non possit cogi; cum obligatio,qua tenebatur religioni, sit extincta.consil.78. de reg. nu.2. & 3.par. 1. lib.3. pag.830.

Electus iuste tamquam incorrigibilis per diffinitiuam ab ordine, non potest cogi vt ad ordinem redeat, nec vt ad alium transeat: & si id petiit (sed eius petitio non fuit admissa) ei non nocet. consil. 80. de reg nu. 1. & 2. par. 1. lib. 3. pag. 832. & cons. 39. num. 2. & cons. 77. nu. 2. pag. 828.

Electus post professionem retinet dispensationem obtentam in religione. consil. 84. de regu. nu. 1. par. 1. lib 3. pag. 837.

electum iniuste, vel non diffinitiue ab ordine prælatus tenetur requirere, & reducere ad monasterium. cõs. 78. de reg. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 830.

Elationis & superbiæ motus deprimitur, dum quis alteri se subdit, & in vilioribus se exercet officiis. cons. 11. de elect. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 110.

Electio alicuius ad dignitatem, si ob aliquam causam effectum non sortiatur, ius eligendi, & tantumdem temporis redit ad primos electores. cons. 11. de rescript. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 73.

electionem à maiori parte factam superior non admittens peccat; & grauius, metu ac minis ad nouam electionem cogendo. consil. 5. de elect. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 100.

electionem confirmandi, & infirmandi ius habens, potest & (si spectet ad publicam vtilitatem) debet ex officio inquirere de dubiis in ea, de meritis electi, & eligentium, ac forma electionis, supplendo etiam quæ sunt facti. cons. 2. de elect. num. 2. & 5. par. 1. lib. 1. pag. 96.

electionis confirmator potest per se decidere exortam quæstionem, vel ex officio, vel ad instantiam partis. cons. 2. de elect. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 95.

electioni consentire. Vide verbo consentire.

electio cum est notorie nulla, potest ad aliam procedi, ea non cassata. consil. 2. de renunciat. nu. 9. par. 1. lib. 1. pag. 120.

electio de Episcopo ad præposituram non valet, & quare. cons. 14. de elect. num. 1. 5. & 6. par. 1. lib. 1. pag. 99.

electio & præsentatio facta à possessore, si sit malæ fidei, non tenet. cons. 9. de offic. deleg. nu. 17. par. 1 lib. 1. pag. 240.

electio est de actibus extraiudicialibus: factaque ab ijs qui vere non habent ius eligendi, nec sunt in eligendi possessione constituti, non tenet, etiam si crederetur probabiliter potestatem adesse: sicut dicitur de præsentante, qui non est patronus. consil. 9. de offic. deleg. num. 15. & 16. par. 1. lib. 1. pag. 240.

electio facta à Capitulo (si in eius manibus fit renunciatus Episcopatus sine licentia Papæ) nihil valet; quia non vacabat. consil. 2. de renunciat. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 119.

electio facta de extraneo idoneo à toto collegio, vel maiore eius parte, valet; licet honestius fieret de collegio. cons. 6. de elect. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 101.

electio facta de nocte tenet, modo non requirat formam cap. quia propter. nec obseruantiam decreti Conc. Trid. consil. 8. de elect. nu. 1. 2. 4. par. 1. lib. 1. pag. 104.

electio facta post tenebras, valet in foro conscientiæ, & in foro exteriori de iure antiquo ante Conc. Trid. non autem nouo. cons. 8. de elect. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 105. & cons. 9. num. 2. & de iniur. & damno dat. cons. 1. num. 6.

electio facta non seruata forma iure humano introducta, valet, seruatis requisitis iure naturali, & diuino. cons. 8. de elect. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 104.

electio facta non vocatis habentibus ius suffragandi, non valet. consil. 12. de elect. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 111.

electionis libertas necessaria (sicut & in matrimoniis contrahendis) non tollitur, etiam si in aliquo vtiliter restringatur. cons. 7. de cõstit. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 48.

electio metu facta est ipso iure nulla, sicut matrimonium, & professio. consil. 5. de elect. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 100.

electio (nisi statim post collationem suffragiorũ declaretur) est nulla, nisi differretur propter malitiam electorum, vel propter iustam causam; sed tunc tantum cum ignorantia, vel negligentia eorum differtur. consil. 7. de elect. num. 2. & seq. par. 1. lib. 1. pag. 103.

electionem non vitiat defectus occultus vnius de electoribus, aliis id ignorantibus. consil. 9. de elect. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 105.

electio per scrutinium facta in crepusculo ante tenebras sine fraude, valet, si fiat de consensu eligentium, vt omnes actus iudiciales. cons. 8. de elect. num. 3. par. 1. lib. 1. pagina. 104.

electio prælatorum per vota secreta facienda. consil. 9. de elect. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 106.

electio prælati cuiuslibet monasterii de iure spectat ad eiusdem monasterii conuentum. Expedit tamen magis, vt eligatur à Capitulo generali perpetuus, quam dicto modo triennalis. cons. 3. de elect. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 99.

electio prælati in ecclesia collegiata ad solum Capitulum

ed by Google

Capitulum ſpectat.conſil.9.de conſt.n. 12. par.1.lib.1.pag.56.

electio,præſente excommunicato,non valet,ſi ſit denunciatus,& excommunicatio notoria,ac legitima.conſil. 1.de elect. nu.1.par.1. lib. 1.pag.95.

electio, ſi reſtringatur ad certum genus hominum , non propterea eligendi libertas tolli cenſetur.conſil.7.de conſt.nu.1. par.1.lib.1. pag.48.

Electores ad cooligendum alios non habentes vocem vocare, & eis vocis ſuffragium dare poſſunt;quod in dubio non præſumitur.conſil.9.de ſimon. nu.2.& ſeq. par.2.lib.5.pag. 178.

electores conuenientes alios non eligere , niſi ex ſe ipſis , peccant etiam peccatum ſimoniæ.conſ.8.de ſimo.num.3.par.2.lib.5.pag. 177.

electores ſi redigantur ad duos , non poterunt eligere aliũ de ſe ipſis, ſed extraneum idoneum eligant;nec tunc poterunt cogi ad ſu ſcipiendos ſecum plures electores. conſ. 6. de elect.nu.4.par.1.lib.1. pag.102.

elector non cenſetur ponens in vrna ſchedulã albam , nec qui recedit de loco electionis , nec qui ſuo voto renunciat.conſ.7.de elec. nu.1.par.1.lib.1. pag.103.

electores ſi abſque rationabili cauſa eligant minus dignum,peccant;ſed ſi electus eſt dignus,electio tenet,nec ad reſtitutionem tenentur. conſil.8.de ſimo.num.1.par.2.lib.5. pag.176.

electores ſi eligant indignum,& inde ſequatur damnum,tenẽtur reſtituere, non digno prætermiſſo,ſed eccleſiæ.conſil.8.de ſimo.nu.2 par.2.lib.5.pag.176.

electores ſcrutinio publicato variare nequeũt, ſed compellendi ſunt ad eligendum illum, qui iuxta vota publicata debet eligi. cõſ.7. de elect.num.4.par.1.lib.1. pag.103.

Electus conſentiendo ſuæ electioni,videtur augere numerum ſuffragiorum , ſi electio fiat per viam compromiſſi, nõ autem per viam ſcrutinij.conſ.6.de elect.num.5.par.1.lib.1. pag.102.

electus in prælatum non ſeruata ſolemnitate cap.quia propter.de elect. poteſt vti illa electione , ſi coram Deo maior & ſanior pars Capituli cõſenſerit in eum.cõſ.1. de iniur. & dam.dat nu.6.par.2.lib.5.pag.635.& de elect.conſ.8.nu.4.& conſ.9.nu.2. lib.1.pag. 106.

electi per conuentionem , vt ſibi inuicem ſuffragium ferant,cum ſint ſimoniaci,tenentur ſtatum ac ſciuerint,taliter obtẽta beneficia, reſignare. conſ.8. de ſimo.num.5. par.2.lib. 5.pag.177.

electus, qui ante ſuæ electionis confirmationẽ male contulit beneficium, poteſt ſuam collationem reuocare,etiam poſtquam confirmatus fuerit.conſ.20.de reſcrip. nu.6.par.1. lib.1.pag.89.

Eleemoſynarum dimidium omniũ,quę ex obligatione debent diſtribui in victum,vel in quoſuis alios incertos tamen vſus incertorum pauperum,à Greg.XIII. applicatũ fuit in ſubſidium pauperum monaſteriorum monialium.conſ.8.de ſtat.monach.nu.2.par.1. lib.3.pag.1002.

eleemoſynæ locis religioſis,& pauperibus facilius conquiruntur per indulgentias, quæ porrigentibus manus adiutrices concedũtur,quã per ſimplices hortatorias, vel alia media.conſ.34.de pœnit.& remiſſ. num. 2. par.2.lib.5.pag.708.

eleemoſynam pro certo genere perſonarum petens,& ſibi retinens,peccat mentiẽdo,& alteri debitum retinendo: at ſi petat pro pauperibus in genere(quarum ipſa vna eſt) nullum peccatum committit, licet non exprimat ſe pauperem eſſe.conſ.4. de crimin. falſ.num.1.par.2.lib.5.pag.557.

eleemoſyna,quæ offertur à petente fieri ſacrũ, non datur vt illius pretium,ſed ſponte,& liberaliter offertur.conſ.10.de celebrat.miſſ. num.1. par.1.lib.3.pag.1081.

eleemoſynas quęrere fratribus S.Antonij poſt Concilium licet.conſil.33.de pœn.& remiſ. num.1. par.2.lib.5.pag.705.

eleemoſynas quærere pro religioſis,& infirmis licet.conſ.33.de pœn.& remiſſ.nu.5. par.2. lib.5.pag.706.

eleemoſynæ quæri prohibentur prædicando & indulgentias publicando.conſ.33.de pœnit.& remiſſ.nu.6.par.2.lib.5.pag.707.

Eligantur vt digniores ad publica officia, Reipublicæ expedit.conſil. 20.de ſent. excom. num.9.par.2.lib.5.pag.749.

Eligendum non faciunt dignum propria commoda eligentium ; cum melior & vtilior ſit eligendus.conſ.8.de ſimo.nu.1.& 3.par. 2. lib.5.pag.176.

Eligendus numquam eſt indignus, ſed pro eo idoneus, non obſtante fundatione iuris patronatus.conſil.7.de conſt.nu.2.par.1.lib.1. pag.48.

Eligentes indignum ſcienter priuantur illa vice poteſtate eligẽdi;ſecus ſi nulliter eligãt, etiam ex eo quod non vacabat beneficium viuentis.conſ.2.de renun.nu.6.par.1.lib.1. pag.119.

eligentes minus dignum peccant;tenet tamen electio. conſ.8.de ſimo.num.1.par.2.lib.5. pag.176.

Eligere Papam. Vide verbo Cardinales.

eligere prælatum poſſunt capitulares legitime congregati;etiam cũ abſit is,qui ſi adeſſet, capitulo deberet præſidere.conſ.9.de offic. deleg.nu.14.par.1.lib.1.pag.240.

eligere qui ex certis vnũ quem malit poteſt, qui legatum,vel hæreditatem dandam, vel reſtituendam capiat, taliter nominato non poteſt onus aliquod imponere,niſi ſic nominatum grauet,vt alteri ex dictis certis,puta alteri pauperi, vel alteri de familia vocatis reſtituat.conſ.14.de teſt. nu.3.4.& 5.par.1. lib.3.pag.670.

eligere ſe ipſum,nemo poteſt, ſed nec pro ſe cum alijs ſuffragari: licet vnus ex compromiſſarijs ſuæ electioni conſentiendo numerum ſuffragiorum augeat. conſil.6.de elect. nu.3.& 5.par.1.lib.1.pag.102.

Emendare ſcriptum maioris eſt laboris,quam ſcribere.conſ.6.de hæret.n.3.lib.5.p.364.

Ementes,& vendentes opſonia,dolo vtũtur,& mentiri ſtatuunt lædendo,& ſic peccãt: nec excuſat conſuetudo,quia irrationabilis eſt. conſil. 3. de empt. & vend.nu.5.& 8.par.1. lib.3.pag.540.

emens, permutans,conducens minoris infimo pretio ob anticipatam ſolutionem, & vendens,permutans locãs maioris pretio rigoroſo ob eam dilatam vſurarius eſt.conſ.17. de vſur.nu.2.par.2.lib.5.pag.498.

emens rem à non domino bona fide non peccat;ſed reſtituere debet cum primum ſcit. conſ.4.de vſur. num.10.par.2.lib.5.pagina 480.

emens rem tamquam ſuppoſitam alicui cẽſui, de quo tamen an iure ſubſiſtat dubitatur, non poteſt propria auctoritate ſpoliare exiſtentem in poſſeſſione exigendi; poteſt tamen velle, vt de illius iuſtitia agatur; niſi vendens in venditione rẽ dicto oneri ſuppoſuiſſet.conſ.15.de empt.& vend. num.7. par.1.lib.3.pag.574.

emens ſecundo loco, & accipiens rem quam ſcit alteri prius venditam, tenetur ſecundũ aliquos in conſcientia primo emptori tradere:ſed hoc non procedit, quando prima venditio fuit nulla.conſ.9.de empt.& vend. nu.9.par.1.lib.3.pag.556.

Emere fructus annuos prædiorum, etiam cum pacto, vt poſt ſingula quinquennia tantum redimi poſſint,licitum eſt; ſecus ſi ex mutuo,vel locato percipiantur, & capitale reſtituatur.conſil.1.de conſt.nu.71.par.1.lib. 1.pag.31.

emere monetam leuioris ponderis iuſto pretio licet;ſed vendere pluris quam hic valeat,non licet,etiam ſi vendatur eam tranſlaturo vbi pluris valebit.conſil.1.de empt. & vend.nu.2.par.1.lib.3.pag.534.

emere viliori pretio rem ad hoc, vt illam mutata forma, loco, vel alio tempore pluris, (prout tunc valebit) vendere poſſit, licere non dubitatur.conſ.18.de vſur.nu.2.par.2. lib.5.pag.501.

Emphyteota canonẽ non ſoluens feudum amittit,niſi vbi aliter ſit conuentum. conſ.3. de locat.& cond.nu.1.par.1.lib.3.pag.592.

Emphyteota deteriorans rem emphyteoticã (vt cedens,vel alienans arbores fructiferas) perdit emphyteuſim. conſ.7.de reb.eccleſ. alien.nu.1.par.1.lib.3.pag.505.

Emphyteota poteſt per 30. annos præſcribere libertatem ab onere ſoluendi canonem, tã præteritum, quam futurum; niſi mala fides obſtet.conſ.4.de præſcrip.nu.17.& 19. par. 1.lib.2.pag.399.

Emphyteotica domo eccleſiæ diruta pro munitione ciuitatis, & cenſu annuo pro recompenſatione aſſignato,non eccleſiæ, ſed emphyteotæ pro emphyteuſis tempore eſt ſoluendus:quo finito, eccleſiæ ſoluatur, ſoluto ipſi interim ſolito canone pro directo dominio.conſ.17.de reb.eccl.alien.num.1.par.1. lib.3.pag.516.

Emphyteotica bona quis alienando ſine conſenſu eccleſiæ,ea ipſo facto perdit,& eccleſia poteſt iuſte petere pœnam. conſil.38. de ſenten.excommun.nu.1.par.2.lib.5.pagina 774.

Emphyteuſis dari poteſt ab eccleſia ad tres vitas, quarum prima poſſit nominare ſecundam,& ſecunda tertiam; quibus finitis, redit ipſa emphyteuſis cum melioramẽtis ad eccleſiã,vnde emanarat.conſ.8.de iur.patr. nu.5.par.1.lib.3.pag.1047.

Emptio cum pacto de retrouendẽdo valet, niſi &c.conſ.1.de conſt.nu.71.par.1.lib.1.pag. 11.

Emptionis, & venditionis appellatione in materia ſimoniaca,venit omnis contractus nõ gratuitus.conſ.59.de ſimon.nu.2.par.2.lib. 5.pag.259.

Emptio, venditioque omnis, in qua pretium maius notabiliter iuſto datur,vel accipitur eſt iniuſta.conſ.6. de empt & vend.num.1. par.1.lib.3.pag.547.

Emptor bonæ fidei rei inuendibilis pretiũ vel intereſſe petere poteſt.conſil.9.de empt. & vend.nu.10.par.1.lib.3.pag.662.

ſtitu-

Emptor fructus pro rata pretii non ſoluti venditori ſoluere non tenetur. conſ. 21. de vſur. i. nu. 5. & 9. par. 2. lib. 5. pag. 509.

Emptor vnius fidei in re inualide vẽdita actionem non habet. conſ. 9. de empt. & vend. nu. 9. par. 1. lib. 3. pag. 561.

Emptor rei emptæ fructus percipiens (etiam antequam pretium perſoluat) non tenetur ad vſuras pretii non ſoluti de iure Canonico; poſt moram autem tenetur ratione fructuum perceptorũ. conſ. 14. de empt. & vendit. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 570.

Epiſcopatum appetere, etſi reprobatum videatur, attamen ſi à digno appetatur principaliter vt prodeſſe, nec veniale erit peccatum; immo etiam ſi appetatur ſecundario ob honores, & diuitias, non erit ob hoc mortale, licet Caiet. aliter ſenſerit. cõſil. 17. de ſent. excom. nu. 7. par. 2. lib. 5 pag. 745.

Epiſcopatui non decet renunciare; præſertim vegetum, & qui vtilis eſſe poteſt. conſ. 1. de renunciat. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 117.

Epiſcopatum non perdit Epiſcopus per adeptionem beneficiorum, de quibus in cap. de multa. conſ. 14. de elect. nu. 3. & 7. par. 1. lib. 1. pag. 115.

Epiſcopatus renunciatio ſine licentia Papæ (etiam petita, ſed non obtenta) non tenet; etiam ſi fiat in manibus Capituli, ad quod ſpectat electio. conſ. 2. de renunciat. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 119.

Epiſcopus abſoluit, & diſpenſat ſuper delicto occulto, & irregularitate exinde prouenien te, etiam ſi ipſum delictum ſit ipſo ſciente & conſentiente, vel mãdante perpetratum. conſ. 97. de ſim. nu. 12. & 13. & conſil. 69. nu. 1. pag. 276.

Epiſcopus an & quando poſſit diſpenſare. Vide verbo Diſpenſare, præter inſcripta.

Epiſcopi à caſibus, & cẽſuris, ante, & poſt Cõcilium Papæ reſeruatis, abſoluere in foro conſcientiæ poſſunt. conſ. 10. de priuil. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 604.

Epiſcopus abſoluere nequit à longa ſuſpenſione poſita, Datarius vero poteſt. conſ. 16. de temp. ord. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 150.

Epiſcopus abſoluere poteſt ab omni ſuſpenſione à iure lata, & Papæ non reſeruata, vt pro adulterio, & aliis minoribus criminibus, qualis eſt ordinatio illegitimi ſine diſpenſatione. conſ. 4. de fil. presbyt. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 203. & de temp. ordin. conſil. 38. nu. 1. pag. 172.

Epiſcopus ad ſummum cogere poteſt decennalem execrabilem ad iurandum ſe credere canonice obtinuiſſe incõpatibilia beneficia. conſil. 4. de offic. ordin. nu. 12. par. 1. lib. 1. pag. 250.

Epiſcopi ad vicarios generales conſtituendos cogi poſſunt ab Archiepiſcopo: quia aliter non poſſunt bene regere ſibi commiſſos. conſil. 2. de offic. ordin. nu. 5. & 7. par. 1. lib. 1. pag. 244.

Epiſcopus alere tenetur à ſe ſcienter ſine titulo ordinatum. conſ. 1. de conſt. nu. 45. par. 1. lib. 1 pag. 22.

Epiſcopus approbãdo ſuum ſubditum ab alio ordinatum, non ratificat quod nomine ſuo non eſt factum, ſed approbat quod in ſuam eſt factum iniuriam conſ. 38. de cemp. ordi. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 175.

Epiſcopi approbatio ad monialis exemptæ exitum non requiritur. conſ. 5. de ſtat. monach. nu. 7. par. 1. lib. 3. pag. 990.

Epiſcopus approbatum confeſſarium eligat, ſi per ſobelæum abſolui vult. conſ. 12. de priuileg. nu. 1. par. 2 lib. 5. pag. 608.

Epiſcopi auctoritas, cum qua locatio bonorum eccleſiæ facta fuit ad longum tempus, ignorantiaque prohibitionis de rigore non excuſat, licet in conſcientia poſſent hæc diſſimulari, & ad cautelam dari abſolutio. conſ. 10. de reb. eccleſ. alien. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 508.

Epiſcopi auctoritas requiritur, vt inſtitutio laici dicatur beneficium ſpirituale. conſil. 8. de iur. patron. nu. 13. par. 1 lib. 3. pag. 1040.

Epiſcopus augere poteſt pauperes præbendas ſuorum canonicorum. conſ. 15 de reb. eccl. alien. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 513.

Epiſcopus beneficia ante quæſita non perdit, niſi adepta poſſeſſione, & facultate percipiendi fructus. conſ. 14 de elect nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 115.

Epiſcopo beneficia conferri non poſſe nullo iure cautum reperitur. conſ. 14. de elect. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 113.

Epiſcopus beneficia ſui epiſcopatus inferiora vnire, diuidere, & de nouo creare, & extinguere poteſt. conſil. 15. de reb. eccleſ. alien. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 512. & de offi. ord. conſil. 9. num. 1. & 9. pag. 244. & de præſcr. conſil. 2. nu. 13. par. 1. lib. 2 pag. 392.

Epiſcopus bona fide in aliena diœceſi pontificalia exercens, qualiter abſoluendus, & diſpẽſandus. conſil. 12. de cler. excom. nu. 1. 2. par. 2. lib. 5. pag. 573.

Epiſcopus capellaniam beneficii curato, vnire poteſt. conſ. 10. de præb. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 473.

Epiſcopus capellaniam perpetuam temporariam reddere valet. cõſil. 9. de offi. ord. nu. 9. par. 1.

par.1.lib.1.pag.255.& de præscript.consi.2. num.3.pag.392.
Episcopus cogit inhabiles curatos coadiutores assumere.consil.8. de priuileg. nu.3.par. 2.lib.5. pag.599.
Episcopus coniugato beneficium scienter conferens,illud ei auferre nequit. consil. 97. de simon.num.12.par.2.lib.5. pag.323.
Episcopus cõstituere debet vicarios stararios, item & Archipresbyteros. consil.2. de offic. ordinu.3.5.7.par.1.lib. 1. pag.244.
Episcopus cum consensu patroni beneficij requirentis aliquas qualitates, potest cum aliquo ex causa dispensare super aliqua illarum.consi.6.de cleric.non residen.nu.4.par. 1.lib.3.pag.429.
Episcopus cum minoribus initiato à se suspenso dispensat.consil.19.de temp.ord. num.5. par.1.lib.1.pag.165.
Episcopus cum verbaliter à se depositis dispẽsare valet; modo non fuerit facta ob crimen maius adulterio.consil.2.de iudic.nu.1.par. 1.lib.2. pag. 324.& consi.3.num.1.
Episcopus curare potest,vt omnia bona per defunctos relicta, & in pios vsus deputata, in illos conuertantur, etiam si testator id prohibuisset.consil.3.de relig.domib.nu.2. par. 2.lib.3.pag.1025.
Episcopi de consuetudine hæreticos reconciliare valent. consi 1.de constit.num.41.par. 1.lib.1.pag.20.
Episcopus dare nulla via potest excõmunicatis declaratis(quãdo excõmunicatio est reseruata) facultatẽ diuinis interessendi.consil.46.de senten.excomm. nu.1. par.2.lib.5. pag.789.
Episcopus de inhabilitate Vicarii exempti,nõ obstante priuilegio, cognoscit. consil.8. de priuileg. num.6.par.2.lib.5.pag.599.
Episcopus delegatus non habet maiorem coniunctionem cum Capitulo,quã legatus: nec Capitulum est magis suum, quam legati. consi.10,de offic.deleg. num.1. par.1.lib.1. pag. 241.
Episcoporum depositio,& eius cognitio est hodie Papæ reseruata. consi.2.de foro compet. nu.5.par.1.lib.2.pag.339.
Episcopus dispensandi facultate à Cõcilio sibi concessa cum alterius Episcopi subditis vti non potest;at sequẽdo opinionem Feder. de Senis cum monacho exempti monasterii existente in sua diœcesi potest. consi.31. de pœnit.& remiss.nu.1.par.2.lib.5.p.702.
Episcopus dispensat super impedimentis occultis dirimentibus matrimonia publicè contracta propter scandalum. consil. 14. de consang.& affinit.nu.1.par.2. lib.4.pag.[illegible]
Episcopus dispensat, vt ignoranter simoniace prouiso de beneficio simplici, qui illud legitime resignauit, denuo conferatur; etiam si institutio illius non spectet ad Episcopum, sed ad alium inferiorem.consi.96.de simon. nu.3.5.6.par.2.lib.5.pag.320.
Episcopi dispensare non possunt super bigamia,nec irregularitate, quæ ex delicto non prouenit.consi.39.de homic.nu.2.par.2.lib. 5.pag.446.
Episcopus dispensat in criminibus adulterio minoribus.consi.3.de iudic. nu.2. par.1.lib. 2.pag. 324.
Episcopus dispensat super irregularitatibus incursis ex mala ordinum assumptione, & ministratione,si ex occultis delictis processerunt.consil.26.de tempo.ordin. nu.3. par. 1.lib.1. pag. 161.
Episcopus dispensare nequit super irregularitate procedente ex homicidio voluntario iusto: Concil.Trid.enim loquitur solum de procedẽte ex delicto.consi.13.de homic.nu. 3.& consi.39.nu.1.& 2.par.2.lib.5.pag.446.
Episcopus doctor præcedit non doctorem etiã pius promotum,quando eodem die fuerunt ordinati,non quãdo diuersis diebus.consi.5. de maior.& obed.nu.4.par.1.lib. 1.pag.267.
Episcopi,& alii Prælati inferiores possunt nũciare Papæ hæreses,& hæreticos, qui habentur in territorijs suis. consi.2. de for. comp. nu.3.par.1.lib.2.pag.339.
Episcopi, & clerici de nullis illicite acquisitis (etiam solum contra canones) possunt sine priuilegio Apostolico testari;sed illa pertinent ad Cameram..consi.3. de testam.nu.4. par.1.lib.3.pag.645.
Episcopus etiam post Conc.Trid.in sua diœcesi iuxta statutum Concilii Tiburcensis licentiam facere potest sacerdotibus vt extra ecclesiam sacrum faciant. consi.5. de priuil. nu.2.par.2.lib.5.pag.592.
Episcopus(etiam vt superior) monialem creare non potest, nec præcipere vt recipiatur. consi.9.de const.n.12. par.1.lib.1. & consil. 10.nu.12.pag. 56.
Episcopo ex causa legitima necessitatis beneficium conferri potest,cum.s.non habet fructus sufficientes ad se sustentandum. consil. 14.de elect.nu.4.par.1.lib.1.pag.115.
Episcopus ex facultate Conc. absoluit ab excommunicatione simoniacum in beneficio, & cum eo dispensat super irregularitate, quia sic ligatus ministrauit; modo simonia sit occulta.consi.18.de cleric. excom.num.1. par.2.lib.5.pag.578.

Epiſcopus ex officio cogere poteſt beneficiarium ad exhibendum titulũ, & non habentẽ priuare beneficio, quod tenendo peccat. conſ.4.de off.ord.nu.1.2.par.1.lib.1. p.247.

Epiſcopus ex officio contra vtentes matrimonio clandeſtine, & nulliter contracto inquirere ac procedere poteſt.conſ.7.de offic.ordin.nu.1.par.1.lib.1.pag.253.

Epiſcopus ex præſentatis æque idoneis vnum eligere poteſt,quẽ inſtituat. conſ.5.de iur. patr.num.1.par.1.lib.3.pag.1029.

Epiſcopus examen ſibi à Papa commiſſum cũ clauſula,*in quo conſcientiam tuã oneramus* &c.poteſt alteri committere. conſ.6.de off. deleg.nu.1.par.1.lib.1.pag.235.

Epiſcopus excommunicatum ab homine excommunicatione alii reſeruata,iuſte impeditum, & facientem quod in ſe eſt, poteſt abſoluere ad tempus. conſil.49.de ſent.excom.nu.2.par.2.lib.5.pag.797.

Epiſcopus extra ſuam diœceſim particularis perſona cenſetur.conſ.14.de clãd. deſponſ. nu.4.par.2.lib.4.pag.57.

Epiſcopus in aliena diœcẽſi ſine licẽtia corporalia benedicens,ſuſpẽſus.conſ. 12.de cler. excom.num.1.par.2.lib.5.pag.573.

Epiſcopus extraneus poteſt ordinare ſubditũ alterius Epiſcopi,de licentia eius,extra ſuũ epiſcopatum.conſ.14. de clandeſt.deſponſ. nu.2.par.2.lib 4.pag.57.

Epiſcopus factus Archiepiſcop' præcedit Epiſcopum ante ſe creatũ; & canonicus factus Archidiaconus,vel aliam obtinens dignitatem,præcedit alium prius factum canonicũ cõſ.5.de maior.& obed.n.9.p.1.li.1.p.268.

Epiſcopus familiarem ordinãs, ei beneficium conferat.conſ.11.de temp.ord.nu.1.par.1. lib.1.pag.143.

Epiſcopus hodie nõ poteſt dare licẽtiam miſſandi apud infirmos.conſ.6.de conſt.nu.76. par.1.lib.1.pag.10.

Epiſcopus impeditus adire Concilĩ poteſt ſe per procuratorem excuſare. conſ.7.de maior.& obed.nu.1.par.1.lib.1.pag.272.

Epiſcopi in omnibus cathedralibus,vel collegiatis eccleſijs (etiam exemptis) in quibus ante Conc.ius non quæſierant, poſt Conc. procedere valent cum dicto moderamine. conſ.3.de off.ord.nu.5.par.1.lib.1.pag.245

Epiſcopus in quolibet loco ſuæ diœceſis non exempto,etiam in ſua camera pro tribunali ſedere, & ius dicere tam per ſe, quam per alium poteſt:modo locus ſit honeſtus,& illum partes poſſint ſine magno incommodo adire: ſic & Archiepiſcopus in ſua diœceſi Archiepiſcopali.conſ.2.de off. ord.nu.1. & .par.1.lib.1.pag.243.

Epiſcopus in ſpiritualibus & eccleſiaſticis poteſt purgare ſuam diœceſim peccatoribus mortaliter peccantibus. conſ.7.de off.ord. nu.1.par.1.lib.1. pag.253.

Epiſcopi in ſuo ſeruitio duos canonicos ſuarũ eccleſiarum,aliarum vero collegiatarũ prælati vnum retinere poſſunt;qui abſentes recipiunt quidem fructus ſuorum canonicatuum, diſtributiones aũt non; adeo vt conſuetudo contraria eis non proſit, nec cõdonatio collegatũ ſaltem præcedens.niſi forte agatur de illis,quas certis diebus, & mẽſib. ẽt alij canonici in abſentia percipiunt.cõſ. 2.de cler.nõ reſid.nu.1.2.3.par.1.l.1.p.424.

Epiſcopus inuitatus ab ordinario põt eius vices ſupplere, & tenere ordinationes generales.conſ.44.de tẽp.ord.n.5.par.1.li.1.p.179.

Epiſcopus iure antiquo cõmuni nequibat cognoſcere cauſas,cõferre,confirmare,ſtatuere, neque corrigere ſine conſilio Capituli. conſ.2.de off.ord.nu.1.par.1.lib.1.pag.245.

Epiſcopi iure cõi debent regere,& gubernare ſuas eccleſias cum conſenſu, vel conſilio ſuorum canonicorum. conſ.20.de priuileg. nu.1.par.2.lib.5.pag.618.

Epiſcopus,legatuſq.pœnam Conciliarem remittere nequeunt. conſ.3.de cler.non reſid. nu.1.par.1.lib.3.pag.425.

Epiſcopus laicus alienũ ordinare non poteſt. conſ.59.de temp.ord.n.1.par.1.li.1.p.173.

Epiſcopus licentiam celebrandi in alieno epiſcopatu dare non poteſt.conſ.1.de cler. peregr.nu.1.par.1.lib.3.pag.227.

Epiſcopi,licet de iuris rigore poſſint mandare,vt blaſphemantes denuncientur,non tamen omiſſa fraterna correctione,nec vt denuncientur quæ probari nequeunt:quin dicti caſus cẽſentur excepti, etiam quòd monitoria illos in ſpecie non excipiant. conſ. 10.de off.ord.nu.5.par.1.lib.1.pag.258.

Epiſcopus licet poſſit ordinare ſuum familiarem triennalem, non tamen poteſt cum eo illegitimo diſpenſare.conſ.13.de temp.ordin.nu.1.par.1.lib.1.pag.145.

Epiſcopus matrimonium eſſe validum poteſt declarare,& declaratio operatur. conſ.2.de ijs quæ vi.nu.3. par.1.lib.1.pag.294.

Epiſcopus monialium monaſteria ſibi ſubiecta,abſque alia licentia,ex iuſta cauſa intrare poteſt.conſ.9.de ſtat.monac.nu.3. par.1. lib.3.pag.1003.

Epiſcopus nequit concedere facultatẽ abſoluendi ab vllo defectu ſubſtantiali in ordine ſuſcipiendo commiſſo.conſ. 18.de pœn. & remiſſ.nu.8.par.2.lib.5.pag.686.

Epiſcopus nequit(ſecũdum veriorem ſententiã) de fructib⁹ ſuperfluis fabricæ vnius eccleſiæ

eleſie aſſignare fabricæ alterius pauperis. conſil. 15 de reb. eccl. alien. nu. 4. & 7. par. 1. lib. 3. pag. 513.

Epiſcopus non cenſetur reuocaſſe dimiſſorias conceſſas, ex eo quod poſtea dixerit ordinãdo, ne ab alio ordinaretur, quia ipſe volebat ordinationes tenere, & eum ordinare conſ. 34. de temp. ord. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 170.

Epiſcopus non conſecratus omnia quæ pertinent ad Epiſcopum (præter ea, quæ ſunt ordinis) exercere poteſt. conſ. 9. de clandeſt. deſponſ. nu. 4. par. 2. lib. 4. pag. 52.

Epiſcopus non poteſt denunciare exemptos regulares in excommunicationem incidiſſe, etiam ſi factum ſit notorium. conſil. 2. de ſent. excom. nu. 2. par. 2. li. 5. pag. 719

Epiſcopus non poteſt relinquere Epiſcopatũ, vt accipiat aliud beneficium, ſine conſenſu Papæ; quia eſſet deſcendere. conſ. 14. de elect. nu. 7. par. 1. lib. 1. pag. 116.

Epiſcopus non ſolum proprix, ſed paternæ originis filium alibi natum ordinare poteſt, & dimiſſorias ad idem illi concedere. conſ. 19. de temp. ord. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 153.

Epiſcopus ordinando bigamum, ab eo ordine conferendo, & à celebranda miſſa per annũ videtur eſſe ſuſpenſus, & deponi poſſe. conſ. 3. de bigam. non ord. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 225.

Epiſcopus ordinando familiarem triennalem aliàs ſibi non ſubditum, nequit diſpenſare ſuper interſtitiis maiorum, nec etiam minorum ordinum. conſil. 12. de temp. ord. nu. 1. & 2. par. 1. lib. 1. pag. 144.

Epiſcopus ordinans aliquem duobus ordinib. facris eodem die vero, vel ficto, eſt ipſo iure ſuſpenſus à collatione illorum, donec Papa aliud cenſeat. conſ. 4. de bigam. non ord. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 226.

Epiſcopus originis diſpenſare poteſt cum illegitimo ſacris initiato. conſ. 4. de fil. preſbyt. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 203.

Epiſcopi per. c. 6. ſeſſ. 24. Conc. Trid. extra confeſſionem abſoluere poſſunt. conſ. 11. de priuil. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 606.

Epiſcopi per alios c. 6. ſeſſ. 24. Conc. Trid. facultate vti poſſunt. conſ. 11. de priuil. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 607.

Epiſcopus per conſecrationem perdit beneficia habita; non tamen iure cautum, quod ſit inhabilis ad alia habenda, præcipue titularis. conſ. 15. de elect. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 116. & conſ. 14. nu. 1. pag. 114.

Epiſcopi per Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 6. & ſeſſ. 6. c. 4. poſſunt procedere tamquam Sedis Apoſt. delegati tam in viſitatione, quã extra contra capitula etiam exempta, & capitulares, ſeruata moderatione, de duobus adiunctis, & de conſenſu eorum, niſi quo ad captum; & vti propterea iure, quod eis competit ex ſtatuto, priuilegio, conſuetudine, concordia, vel quouis alio titulo quæſito. conſ. 3. de offic. ordin. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 246.

Epiſcopus per decretum Conc. Trid. vacante Eccleſia parochiali non tenetur proponere edictum publicum, niſi in locis in quibus ſynodus prouincialis id poſtea ſtatuit; ſed tantum nominare plures examinandos conſ. 4. de præb. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 453.

Epiſcopum per veſtem etiam publice trahens citra animum iniuriandi non eſt excommunicatus. Item & quando dicta tractio eſſet iniurioſa, & mortalis habens annexam excommunicationem, ſi tamen leuis ſit, non erit talis excommunicatio Papæ reſeruata. conſ. 50. de ſent. excom. nu. 1. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 763.

Epiſcopus pontificalia exercens, etiam ſemel, etiam ſolum calicem, vel corporalia conſecrando in aliena diœceſi, ſine licentia diœceſani, non cogitans id ſibi non licere, ſed credens bene facere, non euitat ſuſpenſionem à Pontificalibus, nec irregularitatem, ſi ſic ligatus (etiam non aduertens ſe ligatũ) eadem poſtea exerceat. conſil. 12. de cleric. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 573.

Epiſcopi poſſunt accipere munera in ſuo primo aduentu à ciuitate, eccleſiis, & monaſterijs ſuis, vt debita ex conſuetudine. conſil. 4. de cenſib. num. 1. & ſeq. par. 1. lib. 3. pag. 1958.

Epiſcopus poteſt corrigere & punire inhabiles miniſtrantes ſacramenta, non obſtante exẽptione, & quocumque priuilegio. conſ. 8. de priuil. nu. 2 par. 2. lib. 5. pag. 599.

Epiſcopus poteſt ex officio ſuo nobili procedere ad vtilitatem publicam, & ſalutem animarum, & alia pia. conſil. 7. de offic. iud. ord. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 253.

Epiſcopus poteſt procedere ad puniendã peccata via denunciationis Euangelicæ, & canonicæ; quia etiam via inquiſitionis, fama præcedente. conſ. 7. de offic. iud. ordin. num. 2. par. 2. lib. 1. pag. 253.

Epiſcopus poteſt ſuper vnam eccleſiam imponere penſionem pro clerico ſuſtentando. conſ. 15. de reb. eccl. alien. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 513.

Epiſcopus poteſtatem generalem abſoluendi hæreticos concedere non poteſt; ſed tantũ cum occurrerit. conſil. 1. de conſtit. num. 89. par.

89. par. 1. lib. 1. pag. 39.
Episcopi primo creati primum locum habent in Concilijs, & congregationibus, etiam in capella Papæ, vt fernat consuetudo. cons. 5. de maior. & obed. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 267.
Episcopi procedere non possunt cõtra officiales, vel Nuncios Papæ. cons. 13. de verb. sig. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 833.
Episcopus potest dare religioso licentiam ministrandi Eucharistiam, vel extremam vnctionem subditis suorum parochorum, & etiam Vicarius generalis. consil. 14. de clandest. desponsat. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 56.
Episcopus potest ex iusta causa vnire duas diuersas ecclesias sui Episcopatus, & dimidere vnam in duas. cons. 15. de reb ecclesi. alien. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 512.
Episcopus, qui in sua ordinatione habet animum non ordinandi indignos, etiam secrete, etiam pro dignis habitos, graviter peccat cons. 1. de eo qui furt. ord. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 586.
Episcopus, qui consensit fundationi ecclesiæ, nequit in præiudicium iuris patrono quæsiti dissentire. cons. 7. de iur. patron. num. 19. par. 1. lib. 3. pag. 1040.
Episcopus rogatus ab alio Episcopo, vel à Capitulo sede vacante, potest ordinare in diœcesi rogãtis, & inuitantis. cons. 41. de temp. ordin. num. 1. par. 1. lib. 1. pag 175.
Episcopus, seu parochus, solis presbyteris potestatem assistendi matrimonio contrahendo delegare potest. cons. 6. de clandest. desponsat. nu. 2. par. 2. lib. 4. pag. 49.
Episcopus si tamquam Sedis Apost. delegatus vniat beneficia ex Conc. Trid. sess. 21. cap. 5. consensus Capituli non videtur necessarius. cons. 10. de offic. iud. deleg. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 241.
Episcopus sine causa delicta punire omittens peccat. consil. 3. de cleric. non residen. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 425.
Episcopus statuere potest contra ius nouum, illud ad antiquum reducendo. cons. 3. de relig. & vener. sanct. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1104.
Episcopus statuere potest ne quid in exorcismis inordinate vel immodeste fiat. consil. 6. de offic ord. nu. 5. par. 1. lib. 1. pag. 251.
Episcopus tertiam partem fructuum in collatione beneficii pro expeditione litterarum capere nequit, nec pro annata; sed est simoniacus, & eam tenetur restituere, nisi iustam condonationem consequatur. cons. 1. de simon. nu. 5. & 6. par. 2. lib. 5. pag. 168.
Episcopus testatoris voluntatem mutare non potest; Papa solũ ex causa. consil. 5 de præb. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 454.
Episcopus titularis carens clero, & populo, nõ acquirit suo Episcopatui nõ habenti clerũ, nec populum. cons. 7 de solut. nu. 20. par. 1. lib. 3. pag. 618.
Episcopus titularis non perdit ipso iure beneficia prius habita, donec adipiscatur possessionem sui Episcopatus; & beneficia simplicia ei semper conferri possunt. cons. 14. de elect nu. 2 & 3. par. 1. lib. 1. pag. 115.
Episcopus tolerare potest male ordinatos existentes in probabili ignorantia. consil. 8. de sacram. non iteran num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 197.
Episcopus Vicario commissa expedire nequit & contra. consil. 5. de offic. deleg. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 234.
Episcopus vnire potest perpetuo beneficia deuoluta, & reseruata Sedi Apostolicæ. consil. 12. de reb. eccles. alien. num. 1. par. 1. pag 509.
Episcopum vocatum fratrem Papæ monacho subesse indecens. cons. 7. de donat. num. 13. par. 1. lib. 3. pag. 615.
Episcopus vrgente necessitate subsidium charitatiuum petere potest. cons. 3. de censibus nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1057.
Episcopus cognoscere potest de inhabilitate non ordinatorum cum sua licentia, ad cura exercendam. consil 8. de priuileg. num. 7. & seq. par. 2. lib. 5. pag. 600.
Episcopus vt non peccat indignos inscienter promouendo. consil. 1. de eo qui furt. ord. num. 11. par. 2. lib. 5. pag. 586.
Episcopi vt visitare possint capellanos triremium. cons. 4. de foro comp. no. 1. par. 1. lib. 2. pag. 343.
Epistolam sine manipulo quilibet clericus (non quidem vt subdiaconus, sed vt clericus) cantare potest. cons. 5. de cler. non ordi. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 584.
Equos extrahentes laici an peccent. cons. 3. de const. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 40.
Errans circa intelligentiam legis difficilis (qualis est cap. 18. sess. 25. de reg.) excusatur à peccato mortali, & successiue ab excommunicatione ob illud inflicta. cons. 7. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 716.
Errans circa ius humanum dubium excusatur à peccato mortali, & successiue ab excommunicatione fulminata contra contumaciter non obedientes; qua ligarentur inobe-

dientes in mala exiſtentes fide. conſil. 9 de offic.deleg.nu.18.p.1.lib.1.p.241.& de ſim. conſ.6.nu 2.& de reg.conſ.26. nu.9 pa.751.

Errans circa legem, vel iura. Vide verbo Error.

Eremita vouens tria vota ſimplicia in manibus ſui ſuperioris, non poteſt ab aliquo cogi(etiam à Papa) vt fiat religioſus. Tenetur tamen dicta vota ſeruare,vbicumque fuerit. conſ.1. de regul. num. 2. par.1. lib. 3. pag. 708.

Eremita,qui in manibus ſui ſuperioris profeſſionem facere putans, vouit paupertatem, caſtitatem,& obedientiam,non efficitur religioſus; cum illa congregatio non ſit religio approbata,nec poſſit eum recipiens religioni incorporare. conſ.39.de regul.nu.1. par.1.lib.3. pag.772.

Error circa intelligentiam iuris, & priuilegiorum excuſat à peccato mortali eum, qui bona fide contra illa facit conſ.29.de ſent. excom. nu.4.par.2.lib.5.pag.761.

Error communis tunc facit vt geſta ratione publici officii valeant, quando latet defectus,& conſtat officialem (etſi male) à ſuperiore officium habuiſſe. conſ. 8. de ſacram. non iteran.nu.5. par.1.lib.1.pag.198.

Errorem facti,& non iuris habet, qui putat ſe habere titulum, cum non habeat; ſicut & qui poſſidet rem eccleſiæ ex ſola conceſſione Epiſcopi putans interueniſſe conſenſum Capituli; prodeſtq. ad acquirendum, nedũ fructus,ſed & rem.conſ.9. de offic. ord. nu. 4.par.1.lib.1.pag.255.

Error facti proprii (niſi alia concurrant) non excuſat. conſil.2.de frigid.& malef. nu.19. par.2.lib.4.pag.123.

Error iuris obſcuri excuſat à mortifero, durante errore.conſil.27.de temp. ord. nu.3.par. 1.lib.1.pag.163.

Error iuris dubii ad vſucapiendum prodeſt, ſicut & error facti.conſil.9. de offic. ord. nu. 5.6.par.1.lib.1.pag.256.

Error iuris dubii,perinde ac facti,ad præſcribendum iuuat conſ.2.de præſcript. num. 4. par. 2. lib.2. pag. 392.

Error iuris, licet non profit ad acquirendam rem ipſam, prodeſt tamen ad acquirendos fructus, (commiſſa opinione Bart. & aliorum diſtinguentium) etiam ſi eſſet error iuris reſiſtentis. Ratio eſt,quia in acquiſitione fructuum ſufficit quod abſit mala fides. conſ.9.de offic.ord.num.3.& 6. par. 1. lib.1. pag.255

Error iuris, licet non profit ad vſucapiendam rem, prodeſt tamen ad vſucapiendum fructus:etiam ſi ſit error iuris non dubii,& reſiſtentis actui: quia ad acquiſitionem fructuum ſufficit malam fidem abeſſe. quod ſi eſſet error iuris dubii, prodeſſet ad præſcribendam rem, vt error facti. conſil. 2. de præſcription. num.1.4.5.6. par.1. lib.2. pag.392.

Error non eſt contra ius reſiſtens credulitas, qua prælatus capellaniam perpetuam in temporariam reddit.cõſil.9. de offic. ordin.nu. 6.par.1.lib.1 pag.256.

Error perſonæ, & conditionis ſeruilis matrimonium annullat; ad quem multum accedit error vtilitatis.conſ.3.de ſponſ. nu.1.& 3.par.2.lib.4.pag.5.

Error fortunæ, quo pauper creditur diues, eſt error qualitatis, qui matrimonium non vitiat: ſecus quando contrahitur cum abſente,qui putatur primogenitus, & ſic diues, cum non ſit.conſ.50.de reg.iur. nu.2.par.2. lib 3.pag.791.

Error perſonæ dici poteſt, vbi plebeius falſo creditur nobilis,primogenitus, & patri diuiti in primogenio ſucceſſurus. conſil. 3. de ſponſ. nu.3. par.2.lib.4. pag.5.

Error ſeu ignorantia *iuris humani obſcuri, vel* ſubtilis excuſat à mortali, ſaltem durante errore. conſ.27.de temp.ord. num.3.4.lib.1. pag.163.& de ſimon. conſil 6. num.2. lib.5. pag.175.& de ſent. excom. conſil.3. num.3. par. 2.lib.5.pag.720.

Error,ſiue contra ius non aſſiſtens, ſiue contra ius non reſiſtens, error eſt iuris. conſ. 9. de off.ord. num.6.par.1. lib.1. pag.256.

Eſculutorum paruorum receptio, ob quæ examinator promouendorum ad beneficia nequaquam fuit motus, vt examinando, cui fauit, faueret, ſaltem coram Deo,non inducit ſimoniam.conſ.53.de ſimonia.nu.2.par. 2.lib.5.pag.253.

Euangelium non eſt in verbis tantum ſcripturarum,ſed in ſenſu.conſ.11. de elect.num.2. par.1.lib 1. pag.110.

Euchariſtiam cum denegat ſacerdos exiſtenti in ſtatu peccati, ne dicat ſe ideo negare, quia eum non abſolnit, (etiã ſi ſit parochus, etiam ſi peccatum eſſet notorium) ſed quia ſemper ab eo recedendum ante communionem.conſ.1.de conſtit.num.54.par.1. lib.1. pag.25.

Euchariſtiam condemnato mox occidendo tradere,non eſt præceptum iuris diuini, & de neceſſarijs, vt pœnitentia: vnde poteſt omitti.conſ.40.de pœnit.& remiſſ.n.6.par. 2.lib.

Digitized by Google

2.lib.5.pag.715.
Eucharistiã damnato ad mortem ministrari, nulla est lex quæ vetet. consi.40. de pœnit. & remiss.numero 1.& 11.par.2.lib. 5. pag. 714.
Eucharistia damnato statim morituro ob reuerentiam negatur. consi.40.de pœn. & remiss.nu.3.par.2.lib.5.pag.714.
Eucharistia licite potest & debet ministrari cito morituris, etiam tempore interdicti; vnde & ad mortem ducendis. consil. 40.de pœnit.& remiss. num. 11. par.2.lib.5.pag. 716.
Eucharistia licite ministrari potest damnato adhuc ieiuno eodem mane quo occidendus,etiam ante vnam horam,nisi adsit consuetudo contraria.consi. 40.de pœn.& remis. nu.12.par.2.lib.5.pag.716.
Eucharistiam infirmo, qui nõ potest sequens mane expectare, post cibum dare licet secundum communem: sed non est vllus text. id probans;quia non est de præcepto regulariter communicare extra tempus paschale. consil.41.de pœn.& remiss.nu.1.par.2.li. 5.pagina 717.& consilio 40. numero 10. & 12.
Eucharistiam infirmo per modum viatici post cibum in eadem infirmitate plusquam semel dare regulariter non licet. consi.41. de pœnit. & remiss.num. 1.par.2.lib.5.pagina 717.
Eucharistia occulte ad infirmos, omissa processione,deferatur, si de iniuria probabiliter timetur.consi.1.de const. num.79.par.1. lib.1.pag.35.
Eucharistiam post cibũ numquam licet dare damnato, secus ante cibum. consi. 40. de pœnit.& remiss.num.13.par.2.lib 5 pagin. 717.
Eucharistiam sumere die Dominico magis cõmendatur à D. Aug.& communiter, quam aliis feriatis.consi.35. de pœn.& remiss. nu. 4.par.2.lib.5.pag.709.
Eucharistiã sumendi in articulo mortis lege potentior est lex de non celebrando vel communicando post cibum.consi.40.de pœnitent.& remiss.num.8.par.2.lib. 5. pagina 715.
Eucharistiam sumere in articulo mortis non est obligatus, qui semel in illo anno communicauit.consi.40.de pœn.& remiss.nu. 8. par. 2.lib. 5. pag.715.
Eucharistiam sumere pluries post cibum infirmo licet, si diu ægrotaret, vel laberetur tempus,quo ratione voti tenetur,vel pœnitentiæ,seu particularis legis. consil. 41. de pœniten.& remiss.num.1.par.2.lib.5. pag. 715.
Eucharistiã sumere saltem in vita semel, iure diuino tenemur; licite tamen in articulo mortis omittitur ob vomitum, vel hostiæ defectum.consil.40.de pœn.& remiss.nu. 4. par.2. lib.5. pag.714.
Eucharistiam sumere semel in anno iure humano tanto tenemur consil 40.de pœnit.& remiss.num.4.par.2.lib.5.pag.714.
Eventus illius rei frustra expectatur,quę licet euenerit,nullum produceret effectum.consi. 3.de stat.monac.num.28.par.1.lib.3. pag. 971.& de consang.& affin.consi.5.nu.4.par. 2.lib.4.pag.96.
Eunuchus (modo seipsum non castrauerit) est capax ordinum,& beneficiorum.consi.3.de corpor.vitiat.nu.3 & seq.consil.2.nu.1.pag. 217.
Eunuchus, & castratus ob ægritudinem de cõsilio medicorum,potest sine alia dispensatione sacros ordines accipere. consil. 2. de corpor. vitiat. nu. 1. par.1.lib 1. pag. 217.
Exitari debere regulares exemptos,qui in generalem excommunicationis sententiam etiam notorie incidisse dicuntur, mandare non potest Episcopus nec alius, nisi prius citati,& auditi à suo iudice excommunitationem incidisse denunciati fuerint.consi.2. de senten.excom.numer.2.par.2.lib.5.pag. 719.
Exactio talearum,& præstationum,siue impositionum dominorum à subditis est iniusta, si fiat vltra conuentionem factam, vel cum non impletur id, propter quod fit exactio. consil. 4. de præscript.num. 14. par. 1. lib. 2.pag.398.
Examinandi parochi curæ præficiendi (licet multi sint) etiam exempti, & ad nutum amouibiles.consil.1.de priuileg.num.4. & 5. par.2.lib.5.pag.599.
Examinare potest Episcopus beneficiarios, quando simul cum beneficio curam suscipiunt animarum.consi.8.de priuileg.num.9. par 2.lib 5.pag.600.
Examinator qui, vt amico roganti gratificaretur, promouendum in actu examinis alacriorem reddendo iuuit, (si adiutorium non fuit notabile) in pœnas sacri Concilij nequaquam incidit; etiam si postea munuscula gratis oblata bona recepit fide. consi 53,de simonia num.3.par.2.lib.5.pag. 253.

Digitized by Google

Exceptio firmat regulam in caſib. non exceptis conſ. 1. de feud. num. 23. par. 1. lib. 3. pagin. 598.

exceptione perpetua tutus, licet regulariter repetat ſolutum, non autem tutus exceptione legis latæ ad arcendum dolum, vt odioſæ. conſ. 11. de conſt. num. 1. par. 1. li. 1. pag. 60.

exceptio defectus mandati ad impetrandum reſcripta ad lites, iam non eſt in vſu, & curia non admittit, præſertim Rota, conſ. 4. de reſcript. nu. 7. & 9. par. 1. lib. 1. pag. 67.

Excommunicare poteſt habens iuriſdictionē eccleſiaſticam; licet non habeat claues ordinum. conſ. 1. de ſent. excom. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 718.

excommunicari pro peccato præterito quis nequit (niſi ſit notorium, vel fuerit cōdemnatus de illo, & noluerit parere) ſed tantum pro futuro, vel pro contumacia nolendi ſatisfacere pro præterito. conſ. 10. de offi. ord. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 257.

excommunicare, vel in ius vocare animalia irrationalia, vanum eſt. conſil. 57. de ſent. excom. nu. 1. 2. & 3. par. 3. lib. 5. pag. 810.

excommunicari poteſt abſens, & ignorans; ſed celebrando (ſi ignorantia ſit probabilis) nō peccat, nec ſit irregularis; immo & in foro conſciētiæ excuſatur ab irregularitate, quæ non incurritur ſine contemptu. conſ. 13. de cler. excom. num. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pagina 574.

excommunicantur ſcienter recipientes regularem ad eos tranſeuntem non petita licentia, contra ſuæ religionis priuilegia hoc cōtinentia, ſi requiſiti eum non reſtituant. cōſil. 52. de reg. numero. 3. par. 1. lib. 3. pagina 795.

excommunicantur Carthuſiani, &c. Vide verbo Carthuſiani.

Excommunicatio bullæ in rapientes bona naufragorū lata non relaxanda ad reprimendā immanem cupiditatē. conſ. 43. de ſent. excom. num. 2. & 4 par. 2. lib. 5. pag. 783.

excommunicationem bullæ Cœnę incidit vſurpans iuriſdictionem (etiam ſæcularē) ad perſonas eccleſiaſticas ratione dignitatis eccleſiaſticæ ſpectantem. cōſ. 2. de immun. eccleſ. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1110.

excommunicationem bullæ Cœnæ incidit imponens clericis, ſiue monachis onera inſolita etiam mediate, vel indirecte. conſil. 2. de immunitat. eccleſ. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1110.

excommunicationem bullæ Cœnæ non incurrunt non parentes, vel contrauenientes litteris, vel mandatis Papæ, ſed impedientes executiones earum, vt publicationem, intimationem, &c. conſ. 39. de ſent. excom. num. 2. par. 2. lib. 5 pag. 779.

excōmunicatio canonis *ſi quis ſuadente &c.* nō incurritur ſine peccato mortali, nec ſine dolo, à quo quælibet cauſa (etiam iniuſta) excuſat. conſil. 30. de ſent. excom. nu. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 763.

excōmunicationem c. ſiquis ſuadente, non incurrit is, qui per metum cogit clericum ad dādum arma, vel alia quæ geſtat; modo eius corpori vim non inferat; & multo minus ſi metus eſſet iuſte illatus, quia nec actionem quod metus cauſa, parit. conſil. 28. de ſent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 758.

excommunicatio contra facientem, nō includit mandantem, niſi, &c. conſil. 42. de ſent. excom. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 782. & conſ. 12. de hæret. nu. 6. pag. 382.

excommunicatio contra ſimoniacos à iure lata, locum habet ſolum in ſimonia in ordine, & beneficio, & nō in commiſſa ſuper aliis rebus ſpiritualibus, vel eis annexis. conſil. 66. de ſimo. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 268. & conſ. 59 nu. 3. & conſ. 60. num. 2. & conſ. 62. nu. 2. & conſil. 63. nu. 7.

excommunicatio continens errorem intolerabilem non ligat. conſil. 21. de ſent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 751.

excommunicatio contrahentium matrimonium in gradibus prohibitis, non eſt reſeruata Papæ, ſed poteſt Epiſcopus abſoluere, conſ. 2. de offic. deleg. nu. 3. par. 1. lib 1. pag. 231.

excommunicationis declaratio ſine citatione eſt nulla. conſ. 31. de ſent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 765.

excommunicatio, & denūciatio, diuerſa; vnde & hæc fieri poteſt à ſimplici ſacerdote. conſil. 3. de ſtat. monach. nu. 65. par. 1. lib. 3. pag. 986.

excommunicatio, & ſuſpenſio ſolum ob culpā propriam imponuntur; interdictum vero etiam ob alienam. conſ. 7. de cler. excom. nu. 6 par. 2. lib 5. pag. 568.

excommunicatio ferri non poteſt in aliquem, niſi ab habente in eum iuriſdictionē eccleſiaſticam. conſ 56. de ſent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 807.

excōmunicatione generaliter lata contra culpabiles, ligatur præſumptiue culpabilis mortaliter in foro exteriori; licet coram Deo non ſit excommunicatus, ſi nō eſt vere mortaliter culpabilis. conſ. 8. de ſent. excomm. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 725.

excommu-

Digitized by Google

excommunicatio generaliter lata contra facientes aliquid, non censetur includere nisi illos, qui id faciendo peccant mortaliter. consil.21.de sent excom. num.1.par.2.lib.5. pag.751.& consil.9.num.1.

excommunicatio generaliter lata in vniuersitatem,seu Capitulum,est nulla,& neminem ligat.consil.9.de sent.excom.nu.2. par.2.lib. 5.pag.728.

excommunicatio in sepelientem hæreticum scienter non est reseruata Papæ consil.11.de hæret.nu.6.par.2.lib.5. pag.380.

excommunicatio in solos fertur Christianos. consil.57.de sent.excom. num.3. & 5.par.2. lib.5. pag 810.

excommunicationem incurro (simul cum vsurpante) si consentio sine iusta causa, vel propria auctoritate, vt laicus sibi vsurpet fructus mei beneficii.consil.9.de renunc.nu.4. & seq.par.1.lib.1.pag.124.

excommunicatio ipso iure incurrenda, quam profert Rota contra violaturos eius sequestrum,est iudicis,seu hominis, & non iuris. Vnde ab ipso iudice debet absolui, nec videtur ita certum quod possit absolui per bullam Cruciatæ. consil.52. de sent. excom. nu.2.& 4. par.2.lib.5. pag.802.

excommunicatio iure diuino dictat vitationem,& habet executionem suo iure innatã; ita vt appellatio iuxta eam non suspendat: bannitio autem eam dictat iure humano iudicis, & non habet executionem innatam. consil.23. de sent.excom.num.10. par.2. lib. 5.pag.753.

excommunicatio lata à delegato, qui copiam suæ commissionis petenti non dedit,est nulla, secundum sententiam Innoc. quæ ex æquitate & vsu potius quam iure defendi potest.consil. 5. de sent.excom. num.1. par.2. lib. 5.pag.722.

excommunicatio lata contra Capitulum, vel collegium, nihil addito de singularibus eorum est nulla.consil.7. de sent. excom.nu.1. par.2.lib.5. pag.724. & consil.8. num.4. & consil.9.nu.1.3.7.

excommunicatio lata contra contumacem citatum ad comparendum sub pœna excommunicationis.tenet. consil.53. de sent. excom.nu. 1.par.2.lib. 5.pag.804.

excommunicatio lata contra eum, qui præcepto de soluendo facto,à quo iudicium capit, & habenti clausulam iustificatiuam, *& si senseris te grauatum*, non obediuit, ligat. consil.53.de sent.excom. num.1. par.2.lib.5. pag.804.

excommunicatio lata contra vniuersitatem,& singulos eius culpabiles,intelligenda de culpa mortali, non venialitantum, vt & quælibet excommunicatio generaliter lata.cõsil. 7. de sent.excom. nu.2.par.2.lib.5.pag. 724. & consil.8.nu.14.& consil.9 num.13.7.

excommunicatio latã contra quomodolibet fauentes bannitis, videtur intelligenda de ijs, qui eisdem ad maleficium faciendum, vel ad in eo perseuerandum fauent.consil.21. de sent.excom.num.2.par. 2.lib.5.pag.752.

excommunicatio lata contra dantes auxilium quomodolibet (etiam indirecte) bannitis, nõ est intelligenda de bannitis generaliter tantum;cum quibus sine peccato licet communicare.consil.23.de sent.excom. num.2. & 3.par.2.lib.5.pag.753.

Excommunicatio lata contra iuuantes bannitos ad euadendum, non ligat eum, qui sine scandalo iuuat ad eum finem, vt melius conuertatur, & pœniteat. consil.21. de sent.excom.nu.2.par.2.lib.5.pag.751.

excommunicatio lata in facientem aliquid, non ligat consentientes, nec desiderantes solum,nec mandantem,consulentem,approbantemve,nisi id exprimatur. consil.20.de sepult.nu.3. & 5. par.1. lib.3. pag.695.

excommunicatio lata in religiosum sollemnizantem coniugium,non est per Conc.Trid. sublata. consil. 10. de const. num. 1. par. 1. lib.1. pag.72.

excommunicatio minor,& peccatum mortale non æquantur, sed vnum sine altero incurritur.consil.1.de temp.ordin.nu.5. par.1.lib. 1.pag.13.

excommunicationem nemo incurrit ipso iure ob aliquam dispositionem generaliter excommunicantem, nisi ob peccatum mortale.consil.29. de sent. excom. num.1. par.2. lib.5. pag.760. & consil.23. num.3.

excommunicatio non fertur per sola illa verba (*sub pœna excommunicationis*) nisi addatur (*lata sententia*) vel quid simile. consil.11. de offic.ord.nu.3.par. 1. lib. 1. pag.259.

excommunicationem non incurrit errans circa ius humanum dubium.consil.9.de offi. deleg.nu.3.par.1.lib.1. pag.241.

excommunicationem non incurrit vadens ad domum Cardinalis ad dandum domui insultum. consil 32.de sent.excom. nu.2.par.2. lib.5.pag.766.

excommunicatio ob culpam præteritam sine monitione etsi non ferenda, lata tamen tenet, etiam à iudice delegato; nisi specialis forma excommunicandi in delegatione esset posita, & illa omitteretur. consil. 4. de sent. excom.num 2.par.2. lib.5. pag.721.

excommunicationes pro re leui ab homine ferendas, non à iure latas, verat Conc. conſ. 3. de ſtat. monach. nu. 41. par. 1. lib. 3. pag 977.
excommunicatio Papalis, eum qui eam denuntiat, æque ac alios comprehendit, ſi ſit in eadem culpa conſ. 3. de ſtat. monach. num. 42. par. 1. lib 3. pag. 977.
excommunicationes plures incurrit, qui pluries incidit in actum cui annexa eſt excommunicatio: & ita ligatus ſi celebrat, contrahit irregularitatem ex diuerſis cauſis, adeo vt non ſufficiat abſolutio, & diſpenſatio ex vna conſ. 16. de cler. excom. nu. 1, & 2. par. 2. lib 5. pag. 576.
excommunicationis pœna in lege, edicto, vel mandato inſerta, non incurritur ipſo iure, niſi adſit vel clauſula id exprimens, vel alia verba quæ declarent intentionem illã proferentis eſſe, vt ipſo iure incurratur. conſil. 2. de ſent. excom, num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 719.
excommunicationis pœnam tenętur quis contra ſe exequi; nec ſufficit emendatio, nec appellatio; ſed requiritur expreſſa abſolutio, ad hoc vt liberetur. conſil. 3. de raptor. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 463.
excommunicatio præcedens non vitiat reſcripta obtenta ab ordinariis, ſed impetrata à Pontifice. conſil. 48. de ſent. excom. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 792.
excommunicatio pro præterita culpa ſine monitione lata tenet, etſi iure ſit prohibita; ſed eſt ipſo iure nulla in 4. caſibus poſitis à glo. cap. reprehenſibilis. de appellat. & ſi iudex excommunicet non facientem quod mandauit vt faceret, ſine citatione, vel cauſæ cognitione, præcepto non continente clauſulam iuſtificatiuã, *& ſi ſenſeris te grauatum, compareas.* conſil. 4. de ſent. excom. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 722.
excommunicatio pro præterita culpa ferri nõ debet, niſi præcedente monitione, per quam conſtituatur in contumacia non parendi. conſ. 4. de ſent. ex-com. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 721. & conſ. 3. de ſtat. monach. n. 1. & 9.
excommunicationẽ, qui hoſtiliter inſequitur Epiſcopum, modo incurrit. conſ. 32. de ſent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 766.
excommunicatio, ſi ante eam legitime appelletur, eſt nulla. conſil. 1. de elect. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 95.
excommunicatio, ſuſpenſio, & cenſura eccleſiaſtica lata à iudice competente (etiam ſi ſit iniuſta) regulariter tenet, ac ſaltem in foro exteriori ſeruanda. conſ. 61. de ſent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag.
excommunicatio ſuperueniens non perimit licentiam obtentam ſuſcipiendi ordines à quocumque, ſed abſolutione obtenta ea vti poteſt, & non ante. conſ. 48. de ſent. excom. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 792.
excommunicationem toties incurrit, qui violat ſequeſtrum Rotæ excommunicationis ſententiæ ipſo iure latæ pœna munitum, quoties illud violat. conſ. 52. de ſent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 802.
excommunicatio, vel ſuſpenſio contra monachos, & religioſos, nõ ligat oblatos, vel donatos eorum. conſ. 6. de ſtat. monach. nu. 15. par. 1. lib. 3. pag. 995.
excommunicatio vnica ex pluribus cauſis copulatiue lata, ſeu incurſa, non tollitur niſi per abſolutionem reſpicientem omnes cauſas. conſ. 37. de ſimon. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 226.
Excommunicatus à peccato (etiam quod ſit contritus) abſolui non poteſt, niſi prius ab excommunicatione abſoluatur. conſil. 8. de ſimon. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag. 177.
excommunicatus ab homine (etiam denuntiatus, necnon & notorius clerici percuſſor) parte ſatisfacta, vel (ſi nequeat) præſtita quã poteſt cautione, per priuilegium Cruciatæ, & alia ſimilia abſolui poteſt in foro cõſcientiæ tantum. conſ. 51. de ſent. excom. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 781.
excommunicatum abſoluere Papa non cenſetur, verbo, vel facto illi communicando; nec tribuere alicui dignitatem, vel beneficium, ſeu honorem, eo quòd appellet eum nomine talia repræſentante. conſil. 9. de reg. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 718.
excommunicati abſolutio. Vide verbo Abſolutio.
excommunicatus abſolui poteſt non ſolum à peccato, ſed etiam ab excommunicatione annexa, nõ ſoluta pœna ipſo iure impoſita, ſed tantum debito principali. conſ. 2. de cen ſib. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1055.
excommunicato, ac etiam irregulari expedit fidem abſolutionis obtentæ in foro conſcientiæ habere à confeſſario, per eius ſchedulam priuatam, vel inſtrumentum, vel (& cautius) per ſchedulam clauſam firmatam ab extra manu notarii. conſ. 3. de fid. inſtrum. num. 1. par. 1. lib 2. pag 369.
excommunicatus acceſſorie non incurrit excommunicationem, niſi conſecuto affectu principalis excommunicationis. conſ. 5. de reg. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 714.
excommunicatus beneficiarius. Vide verbo Beneficiarius.
excommunicatus bona fide celebrans nõ efficitur

eitur irregularis,conſ. 82.de ſimo.nu.5.par. 2.lib.5.pag.299.
excommunicato communicantem non videtur excuſare metus(etiam iuſtus) à peccato ſaltem veniali,conſ.12. de hæret.n.4.& 11. par.2.lib 5.pag.381.
excommunicati confeſſio. Vide verbo Confeſſio.
excommunicatus culpabilis(etiam non denũtiatus) debet abſtinere à celebrando; alioquin ſit regularis in foro conſcientiæ. conſ.7.de ſent.excom.num.4.par.2.lib.5. pagina 725.
xcommunicato cur prouideri non debeat de victu,vt depoſito,& ſuſpenſo,ratio eſt,quia poteſt petere abſolutionem;depoſitus autẽ, & ſuſpenſus ob crimen nõ.conſ.37.de ſent. excom.nu. 11.par.2.lib.5.pag.771.
excommunicatus denuntiatus ob debitum nequit à iudice abſolui,nec à ſucceſſore,nec à ſuperiore,nec ab ipſo Papa abſoluatur, niſi præmiſſa ſatisfactione,vel parte conſentiẽte,conſ.53.de ſent.excom.nu.3.par. 2. lib. 5.pag. 804.
excommunicatus diuinis intereſſens (etiam pſallendo in choro)nõ ſit irregularis. conſ. 5.de cleric,excom.num. 1.par.2.lib.5. pag. 566.
excommunicatus duplici excõmunicatione, abſoluitur valide ab vna, priuſquam abſoluatur ab altera; ſed non reſtituitur ei communio donec ab vtraque abſoluatur, conſ. 9. de conſang.& affin.nu.2.par.2.lib.4.pag. 103.& de reſcr.conſ.16.num. 1.lib.1.pagin. 84.
excommunicatum,& interdictum (etiam denuntiatum,abſolutũ tamen in articulo mortis à ſimplici ſacerdote(ſepeliens poſt Cõc. Trid.(vt ante ex iure veteri)nõ peccat modo bona fide id fecerit.conſ.5.de ſepult.nu. 1.& 3.par. 1.lib.3.pag.689.
excommunicatus,& irregularis vno eodemq. actu quiſque fieri poteſt.conſil.97.de ſimo. nu. 10.par.2. lib.5. pag.322.
excommunicatus eſt percutiens clericum aliter,quam pro defenſione propria, vel proximi,& cũ moderamine,&c.conſ.47.de ſent. excom.nu. 1.par.2.lib.5.pag.790.
excommunicatus eſt prælatus iniuſte alienans bona eccleſiæ; ſed nondum denuntiatus retinet adminiſtrationem,& ei ſoluens debita liberatur.conſ.3.de reb.eccl.alie.nu.1. & 2.par. 1.lib.3.pag.500.
excõmunicatus,& interdictus miniſtrans,vnã ex duabus cauſis,vel verius duas incurrit irregularitates; quarum vna ſine altera tolli poteſt,ſed nõ prodeſt,donec altera tollatur. conſil. 15.de cler excom.num.1. par.2. lib. 5.pag.575.& conſ.9.de conſang.& affin.nu. 2.lib.4. pag. 10.
excommunicatus,& interdictus nondum denũtiatus,ſepeliri licite poteſt beneficio extrauag.ad euitanda,per quam licet communicare excommunicato nõ denuntiato,vino, vel mortuo,conſil.5.de ſepult.num.2.par.1. lib.3. pag.689.& de ſent. excom. conſil.7. num.3. par.2.lib.5.pag.724.
excommunicatus, & ſuſpenſus iniuſte poteſt recuperare poſt abſolutionem omnes diſtributiones, & alia quæ dantur tantum intereſſentibus.conſ.11. de cler.non reſid.num.6. par.1.lib.3.pag.435.
excommunicatos,etiã denuntiatos,in iis quæ pertinent ad ſalutem animæ, alloqui poſſumus,conſil.1.de conſt num.65.par. 1.lib. 1. pag.29.
excommunicatus(etiam ex delicto)ſi moritur contritus,coram Deo eſt abſolutus;ſecus coram Eccleſia,quia anteabſolutionem nõ eſt ſepeliendus in ſacro.conſ.4.de ſepult.num. 1.& 2.par.1. lib.3.pag.688.
excommunicatus (etiam ob debitum ex delicto deſcendens)ſi abſolutus eſt à parocho, non eſt exhumandus ex loco ſacro, ſed hæredes cogendi vt ſatisfaciant conſ.4.de ſepult. num. 1.par. 1. lib.3.pag.688.
excommunicatus(etiam non denuntiatis,licẽtiam dare nõ poteſt Epiſcopus,vt ſacris interſint,nec vt cum aliis communicent;licet aliis non ſit prohibitum,conſ.46.de ſenten. excom. num.2. par.2.lib.5.pag.789.
excommunicatus ex multis cauſis, ab vna excommunicatione abſolutus,nõ eſt ab aliis, conſ.16.de reſcript.num.1.par.1.lib.1.pag. 85.
excommunicatus ſit locans bona eccleſiæ ad longum tempus,nili,&c conſil.10.de rebus eccl.alien.nu. 1.par.1.lib.3. pag.506.
excommunicato facta collatio. Vide verbo collatio.
excommunicatus generaliter ab homine, non denuntiatus talis, abſolui poteſt, ſicut & à ſolo iure excommunicatus.cõſ. 51. de ſent. excom.nu.1.par.2.lib.5 pag.781.
excommunicatus generaliter maiori ratione vitandus, (etſi hodie non tenemur) quam bannitus generaliter.conſil.23. de ſent. excom.nu. 10.par.2.lib.5.pag.753.
excommunicatus in omnibus hoc verſu cõtentis vitandus.conſ. 10.de hæret.nu.3.par. 2.lib.5.pag.377.
excommunicatus ingerens ſe diuinis (etiam pſallen-

by Google

pſallẽdo in choro) non ob id ſit irregularis, ſi vt presbyter hebdomadarius non dixit, nec capitulum, nec collectam. conſil. 37. de ſent. excom. nu. 9. par. 2. lib. 5. pag. 772.

excommunicatus iuſte, non denunciatus, tenetur vitare alios; etiam ſi alii poſſint ipſi cõmunicare. conſ. 7. de ſent. excom. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 724.

excommunicatus iuſte, poſt habitam contritionem, gaudet ſuffragiis generalib. totius Eccleſiæ, & communicat in omnibus bonis ſpiritualibus bonorum, perinde ac ſi non eſſet excõmunicatus. conſ 2. de pœnit. & remiſſ. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 653.

excommunicati, licet inueniantur culpabiles mortaliter præſumptiue quo ad forum exterius, non tamen ſunt coram Deo excommunicati. conſ. 7. de ſent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 653.

excommunicatus, licet non audiatur in iudiciis, admittitur tamen cum excipit pro vtilitate eccleſiæ; & ſimiliter qui alioquin eſt inhabilis, pro vtilitate eccleſiæ. conſ. 20. de reſcrip. nu. 8. par. 1. lib. 1. pag. 92.

excommunicatus nominatim ab homine, poteſt abſolui virtute Cruciatæ, modo parti prius ſatisfecerit. conſ. 53. de ſent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 804. & de ſtat. monach. conſil. 3. nu. 36.

excommunicatus non denunciatus adminiſtrare non impeditur; & licet repelli poſſit à petitione debiti, ſolutio tamen ei facta tenet. conſ. 3. de reb. eccl. alien. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 501.

excommunicatus non eſt cenſendus, qui ſubiratus amicum manu à ſe repulit; quia leuitas huius violentiæ (maxime inter amicos) excuſat à mortali peccato. conſ. 27. de ſent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 756.

excommunicatus non eſt, quia alia de cauſa, quam fauendi hæreticum aufugere permittit. conſ. 14. de hæret. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 387.

excommunicatus non eſt tangens Epiſcopum abſque intentione mala. conſil. 30. de ſent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 763.

excommunicatus, non ſolum ſi celebret, ſed etiam ſi auctorizando, vel quaſi (etiam ſi ſit rector parochialis eccleſiæ) facit coram ſe celebrari, eſt irregularis; ſecus, ſi ſimpliciter ſacrum audiat. conſ. 1. de cler. excom. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 563.

excommunicatus non eſt occidens incontinenti impetu doloris clericum repertum cum vxore ſua; ſecus ſi poſt remiſſum dolorem, vel ſi ſe abſcondit ad hoc, vt clericus ad ei accedens occideretur. conſ. 26. de ſent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 756.

excommunicatus notorie ob clerici percuſſionem, perinde vitandus, ac denunciatus. conſ. 23. de pœnit. & remiſſ. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag. 693.

excommunicatus ob enormem clerici percuſſionem, excuſatur à veniendo Romam ob patriam poteſtatem, ſi abſq. præiudicio patris (iudicio prudentis confeſſoris) abeſſe nequit. conſ. 24. de ſent. excom. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 755.

excommunicatus ob enormem percuſſionem clerici Romam mittendus pro abſolutione, nec excuſatur ob minorem ætatem, niſi ſit impubes. conſ. 24. de ſent. excom. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 754.

excommunicatus ob hæreſim non poteſt contrahere, nec teſtari. cõſ. 4. de reb. eccl. alien. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 501.

excommunicatus per bullam Cœnæ Domini eſt qui impedit executionem litterarum, quæ vere ſunt Apoſt. & ſecundum illius ſtylum fuerunt expeditæ; licet propter ſubreptionem eſſent de iure nullæ. conſil. 40. de ſent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 780.

excommunicatus per monitorium generale iudicis, qui abſolutionem ſibi vel ſuperiori ſuo reſeruauit, non à confeſſario, ſed ab ipſo iudice, vel de eius licentia, eſt abſoluendus. conſ. 16. de pœnit. & remiſſ. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 679.

excommunicatus perſeuerans vltra annum in excommunicatione eſt ſuſpectus de hæreſi, ſi legitime monitus non reſipiſcat. conſil. 3. de reb. eccl. alien. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 501.

excommunicati proceſſus coram ordinario valet, non autem coram delegato ab eo; cũ delegatio in excommunicatione impetrata ab ordinario, ipſo iure non valeat. conſ. 48. de ſent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 792.

excommunicatus qui cum non eſſet, fuit abſolutus cum iuramento Romam veniẽdi, declarationem petet prudenter. conſil. 30. de ſent. excom. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 763.

excommunicatus, qui ob inaduertentiam non petit abſolutionem, ſicut ſuſpenſus, & depoſitus, de victu prouidetur. conſ. 37. de ſent. excom. num. 11. par. 2. lib. 5. pag. 772.

excommunicatus Romam mittendus per c. ea noſcitur. de ſent. excom. ſi ſit pauper mendicare aſſuetus, non autem viuens ex ſuo artificio, & non aſſuetus. conſil. 45. de ſent. excom. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 788.

excommunicatum ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter ab homine, nec in diuinis tenemur vitare

sare de iure nouo, vt eius missam audiendo; nisi sit denũciatus,& de denũciatione nobis saltem per famam constet.cons.59. de sent. excom.nu.1.2.& 3.par.2.lib.5.pag.813.

Excommunicati sunt Catholici deducentes funus hæretici (etiam ad sepulturam profanam) animo fauendi hæreticis; nec timor displicendi dominis, vel amicis excusat. cons.12.de hæret.num.8.& seq.par.2.lib.5. pag.383.

Excommunicati sunt Inquisitores, & hæreticorum iudices accipientes ab eis pecunias tamquam pretium officii; secus si alio respectu,idest pro responso,seu consilio,quod tamquam aduocatus pro illis scripsisset.cõs. 13.de hæret.nu.4.& 5.par.2. lib.5.pag.386.

Excommunicati sunt ipso iure mendicantes transeuntes ad non mendicantes sine licentia.cons.1.de apost.nu.6.par.2.lib.5.p.406.

Excommunicati sunt,qui super decimis, & similibus voluntarie ad iudicem laicum trahuntur;secus si inuiti.cons.1.de const. n.81. & 82.par.1.lib.1.pag.36.

Excommunicatus suscipiens ordines. Vide verbo Ordines.

Excommunicatus (vbi absolutio non tenuit) fructus beneficiorum non facit suos; nec si fuit in mora illam petendi quo ad illos, qui ad eius sustentationem debentur, in quantum non esset is,quietiã culpabiliter ignorat, vel non aduertit se excommunicatum. consil.37.de sent.excom.nu.10.& 11.par.2. lib.5.pag.772.

Excommunicato viuo,non mortuo nemo prohibetur hodie communicare, per extrauag. ad euitanda. si non fuerit denunciatus;vnde & iuste sepeliri poterit.consil.8.de sent.excom.num.3.par.2.lib.5.pag.716. & cons 61. num.4.& de hær.cons.2.nu.7.pag.395.

Executio censurarum ecclesiasticarum in laicos, ne fiat omnino per officiales laicos, si edicto prohibeatur,aduersatur Conc.Trid. per quod (deficiente ecclesiastica potestate) inuocato legitime brachio seculari, fieri debet.consil.55.de sent.excom.num.2.& 3.par.2.lib.5.pag.806.

Executionem executorialium à Cu. Rom. cõtra me relaxatarum si alter impediuit meo mandato,vel saltem nomine meo, & me postea ratum habente,incido in excommunicationem bullæ Cœnæ. consil. 41. de sent. excom.num.1.par.2.lib.5. pag.781.

Executionem litterarum Apostolic.impediẽs, tunc incurrit excommunicationem, cum auctoritatiue impedit, quasi auctoritatem super Papa,& eius litteris vsurpãs. cons.39. de sent.excom.num.3.par.2.lib.5.pag.780.

Executio sententiarum ciuilium in laicos per censuras ecclesiasticas non facienda, etiam per Conc.Trid.decretum,si per aliam viam iuridicam fieri potest. cons.55. de sent. excom. nu.1. par. 2.lib.5.pag 806.

Executio sententiarum iudicum ecclesiasticorum per nullum edictum laicum prohiberi potest quin fiat per censuras,cum nequit fieri per proprios,vel laicos ministros,nec per vlla alia iuris remedia.cons.55. de sent.excom.nu 3.& 4.par.2.lib.5. pag. 807.

Exemplari sublato, tollitur obligatio faciendi aliquid ad illius similitudinem;sicut & subalato fundamento, *extera* superædificata corruunt.cons.15.de reg. num.1. par.1. lib 3.pag.731.

Exemptio per quasi possessionẽ 40. annorũ præscribitur.cons.8.de rescr.n.3.p.1.lib.1.p.70.

Exemptio per accidens religionibus cõuenit. cons.8.de rescript.nu.4. par.1.lib.1.pag.71.

Exemptus licet regulariter nequeat se subdere alteri prælato sine consensu sui superioris, potest tamen cum se subdit prælato, cui secundum ius antiquum subest.consil. 13. de priuileg.nu. 4.par.2.lib.5.pag. 609.

Exempti etiam subiacent Episcopis, quo ad ea,quæ pertinent ad beneficia,quæ obtinẽt, subiecta illis.consil.9. de iureiuran. num.1. par.1.lib.2.pag.386.

Exempti regulares. Vide verbo Regularis.

Exemptos (vt sunt regulares) in excommunicationem incidisse non potest Episcopus denunciare, etiam si factum sit notorium; cum non sit illorum iudex competens.cons. 2.de sent.excom.nu.2.par.2.lib.5. pag.719.

Executorum,seu hæredum culpa,& negligentia in restituendo debita defuncti, potest esse causa longioris detentionis animæ eius in Purgatorio.cons.32.de pœn.&remiss.nu. 1.& 2.par.2.lib.5.pag.703.

Executor mixtus sine cognitione quem possessione sua non priuat.cons.1. de rest. spoliat. num.7.par.1.lib.2.pag.354.

Executor testamenti, tutorque, & curator esse potest,nedum presbyter secularis, sed etiã religiosus; modo obtineat à suo superiore licentiam. consil. 1. ne cleric. vel monach. nu.3.par.1.lib.3.pag.1216.

Executoribus testamentariis non potest de iure testator dare facultatem faciendi institutiones,vel substitutiones (nec etiã secundũ ius Castellæ) nisi exprimat nomen instituendorũ,vel substituendorũ. Vnde licet intra annum à die iudicialis monitionis aliqua possint, non tamen poterunt prædicta. cons.12.

conſ.12.de teſt. nu. 1.& 2.par.1.lib.3.pag. 667.

Executor merus non poteſt non exequi mandatum Papę,& eius delegati;niſi quod prę-cipitur,ſit in offenſam Dei. Secus de executore mixto,qualis eſt ordinarius. conſil.20. de reſcrip.num.3.par.1.lib.1.pag.89.

Exheredari nequit filia poſt 25.annum ſtuprũ committens,nec etiam dote priuari. conſ.2 de cond.appoſ.num.1.par.2.lib.4.pag.63.

Exire è monaſterio quando liceat. Vide verbo Monachus,& Moniales.

Exorbitans à iure communi lex,vel diſpoſitio, non trahitur ad ſimilia, etiamſi ſubſit eadẽ ratio.conſ.17. de præben.num.1.par.1.lib. 3.pag.470.

Exerciſmus arreptitiorum cum cæteris ſollemnitatibus,& per deputatos exerceri ſolitus, poteſt ab Epiſcopo circa aliqua ſeruanda limitari.conſil.6.de offic.deleg.nu.5.par,1. lib.1.pag.152.

Exorciſmus catechumenorum à ſolis ſacerdotibus baptizantibus de conſuetudine exhibetur.conſil.6.de off.iud.ord.nu.3.par.1.lib. 1.pag.252.

Exorciſmum energumenorum ſeu obſeſſorũ, non poteſt(etiam Papa)prohibere Chriſtianis;cum ſit de iure diuino.conſ.6.de off.ordin.nu.2.& 4. par.1. lib 1.pag.251.

Exorciſmus proprie eſt catechumenorum in baptiſmo;late vero etiam energumenorum. conſ.6.de offic ord.num.1,par.1.lib.1.pag. 251.

Exorciζandi,& adiurandi dæmones,increpando, poteſtatem quilibet Chriſtianus habet primo.conſ.6.de offic.ord.nu.1. par.1. lib. 1.pag.251.

Exorcizandi poteſtate ne quis inordinate ac immodeſte vtatur, poteſt Epiſcopus ſtatuere. conſil.6.de offic.ord.num.5.par.1. lib.1. pag.252.

Expectatiuas & ſimiles gratias habentes nõ tenentur ad horas.conſil.17.de celebr.miſſ.n. 2.par.1.lib.3.pag.1088.

Expectatiua perditur per adeptionem alterius incompatibilis.conſil.13.de præb.nu.2.par. 1.lib 3.pag.461.

Exportare rem ſuam quocunque voluerit, vni cuique iure naturali licet,cõſ.22. de priuil. nu.6.par.2.lib.5. pag.624.

Expreſſa ſunt regulariter eiuſdem valoris, ac tacita,immo frequenter maioris.conſ.2.de iis quæ vi.nu.2.par.1. lib.1.pag.295.

Expreſſio eius,quod iure ineſt,non inducit ſimoniam.conſ. 1. de feud.nu.3.par.1.lib. 3. pag.596.

Expreſſio fructuum facta non ſecundum verũ valorem,ſed ſecũdum taxam Cancellariæ, ſufficit quo ad validitatem tituli, ſed non quõ ad compoſitionem fructuum ex eo male perceptorum, conſ.96.de ſimo.nu.2.par. 2.lib.5. pag.839.

Expreſſio maioris valoris beneficii doloſe facta, vt reſignatio cum reſeruatione certæ penſionis admittatur,ſubreptionem cauſat: ſecus ſi intentio partium ea non fuit, nec vt dicta falſa expreſſio eſſet pretium.conſil. 29.de ſimo.nu 5.7.8.& 11. par.2.lib.5.pag. 209.

Extenſio facienda non eſt à caſu,in quo vertitur maior ratio, ad caſum in quo vertitur minor.cõſil.9. de fil.presb.nu.7.par.1.lib.1. pag.213.

Extenſio in perſonalibus licet fiat ex identitate rationis ſecũdum aliquos (vt à diſtributionibus, quas aliqui ob abſentiam non amittunt,ad anniuerſaria,& ſimilia emolumenta)id nequit habere locum in perſonali priuilegio. conſ. 14.de cler.non reſid.numer.2. par.1.lib.3. pag.437.

Extenſio legis. Vide verbo Lex.

Extorquere non eſt,aliquid gratis accipere nõ exigendo. conſil. 5. de empt.& vend.nu. 3. par.1.lib.3.pag.546.

Extrauagans,etiam in corpore iuris poſita, ſi ſit talis,quæ etiam à doctis vt plurimum ſolet ignorari,iuſte poteſt ignorari.conſ.4.de off.deleg.nu.2. par.1.lib.1. pag.230.

Extrauag.1.de reb. eccl. non alien. pœnæ non ſolum excommunicationis,ſed etiam priuationis beneficiorũ.conſil.18.de rebus eccl. alien.nu.5.par.1.lib.3. pag.518.

Extrauagans 2.de ſimo, nihil ſtatuit de beneficiis ante habitis,vel poſt habendis, conſ. 21.de ſimo.nu.4.par.2.lib.4.pag.198.

Extrauagans,Vide verbo Bulla.

Extraxiſſe non dicitur qui extrahere tentauit. (etiam ſi rem à loco cœpiſſet auferre)modo nondum exiuerit territorium, conſil.18.de ſent.excomm.nu.1. & 3.par.2.lib.5.pagina 744.

Exul iniuſte factus ea lucratur, quæ antea lucrabatur. conſil.11. de cler.non reſid.nu.7. par.1.lib.3.pag.435.

F

Fabrisatio ſynagogę,Vide verbo Synagoga

Facere quicquid poteſt quis per ſe ipſum, facere per alium poteſt. conſ.22. de priuil. nu.1.par.2.lib.5.pag.624.

Facere,vel non facere aliis ex præcepto tenemur,quod

Digitized by Google

mur,quod alios nobis facere,vel non facere tamquam obligatos, iusta voluntate volumus: quæ autē sunt consilii(quod non obligat) sicut non possum iusta voluntate velle vt alii ea mihi ex obligatione faciant, vel non faciant, ita nec ego teneor ea aliis facere,vel non facere.conſ.8.de empt.& vendit. num.8.& 9.par.1.lib.3. pag.554.

Facta ab eo,cui libera ecclesiæ administratio conceditur, tenent, ac facta à titulari, præterquam in alienatione immobilium. conſ. 3.de stat.monach.num.62. par.1.lib.3.pag. 985.

Facta ad augmentum, diminutionem operari non debent.conſ.2. de cond. appoſ. num.5. par.2.lib.4.pag.64.

Facta ad vnum finem, contrarium operari nō debent.conſ.38.de homicid.nu.6.par.2.lib. 5.pag.445.

Factum contra ſuum nemini venire licet, niſi &c.conſ. 20. de reſcr. num.5.7. & ſeq. par. 1.lib.1.pag.89.

Facta durante crepuſculo, an ſint facta in die, ex iudicis pendere arbitrio.conſ.8.de elect. nu.3.par.1.lib.1.pag.105.

Facta in foro fori, prout probantur, iudicantur.conſ.86. de ſimon. num.4. par. 2. lib.5. pag.307.

Facta metu ipſo iure valent, niſi ſit matrimonium,& votum. conſil.4.de ijs quæ vi.num. 6.par.1.lib.1.pag.306.

Facta non præſumi,niſi probentur. conſil.1. de præſcript.num.2.par.1.lib.2. pag.389.

Facta prouidorum recta præſumenda,etiam ex parte litteram impropriando. conſil.12. de ſimon.nu.2.par.2.lib.5.pag.184.

Facta ratione publici officii ab eo, qui caret titulo,valent.conſ.1.de offic. ord. nu.2.par. 1. lib.1.pag.242.

Facta ſecundum leges humanas, quæ naturali, & diuinæ non repugnant, pro rebus conuenientibus habentur. conſ.97. de ſimon. nu. 4.par.2.lib. 5.pag.320.

Factum legitime non debet retractari, licet perueniat ad eum caſum, à quo non potuit incipere.conſ.32.de præb.nu.4.par.1.lib.3. pag.488.

Facultas. Vide verbo Licentia, præter infraſcripta.

Facultas abſoluendi ab omnibus peccatis non eſt indulgentia, nec per bullam Iobelæi reuocata. conſ. 17. de pœn. & remiſſ. num.4. par.2.lib.5. pag.631.

Facultas celebrandi.Vide verbo Celebrandi.

Facultas commutandi vota per Iobelæum,non extenditur ad commutandam pœnitentiam iniunctam.conſil.3.de voto nu.2. par.1. lib. 3.pag 897.

Facultas conceſſa cum aliqua reſtrictione, forma, ſeu qualitate ei, cui antea non competebat,ſi exerceatur (dicta forma, & qualitate non ſeruata) nihil ſit. conſ. 22.de cleric. non reſid.nu. 10.par.1.lib.3. pag.449.

Facultas condendi leges contra ius commune ſpecialis requiritur.conſil. 3. de elect. num. 2.par.1. lib.1.pag.99.

Facultas edendi carnes diebus ieiuniorum, exponenti ſe nobilem, & infirmum (etiamſi non ſit nobilis) valet. conſ.7. de reſcr.nu. 1.par. 1.lib. 1. pag.69.

Facultas Epiſcopis per Conc. Trid. cap.6.ſeſſ. 24.conceſſa,per bullam Cœnę derogata dicitur,ſecundum ſententiam congregationis Cardinalium conſ.11.de priuileg.nu. 1.par. 2.lib.5.pag.605.

Facultas tranſeundi ad laxiorem religionem eſt contra ius commune.& ſacrum Concil. ſecus ad ſtrictiorem.conſ.66.de reg.num.1. par.1.lib.3.pag.812.

Facultas tranſeundi ad laxiorem à Papa etiam concedi debet ex iuſta cauſa.conſ.88.de regu.num.2.par.1.lib.3.pag.841.

Falſa cauſa, ſeu perſuaſio eius, quod non eſt, ac etiam dolus, vitiant hæredis inſtitutionem,non autem votum,nec ſimplex,nec ſolemne; cum non vitient in ſpiritualibus. conſil.6.de conuerſ.coniug.nu. 1.2.& 4.par. 1.lib.3.pag.855.

Falſa expreſſio eius, quod faciliorem reddit principem ad concedēdum, vitiat gratiam. Taciturnitas tamen veri non vitiat, niſi in caſibus in iure expreſſis.conſ.14.de reſcrip. num.3.par.1.lib.1.pag.82.

Falſa expreſſio vitiat quidem gratiam; at taciturnitas illius, quod ſcitum principem redderet difficiliorem, tunc demum, cum iura id iubent exprimi. conſ. 8. de cognat. ſpirit.num.3.par.2.lib.4.pag 85.

Falſas bullas conficiens, non ſatisfaciet reſtituendo pecunias acceptas Cancellariæ;cum illa nullas bullas dederit expeditas. cōſ.10. de iniur. & damn. dat. num.5. par.2. lib.5. pag.647.

Falſas bullas conficiens, pecunia ſibi retenta, ſatisfaciet parti curando veras bullas expediri, ſi ſine infamia fieri poſſit. conſil. 10.de iniur.& dam.dat.num.4. par.2.lib.5. pag.647.

Falſas bullas ex vera ſupplicatione conficiens, & parti ignoranti (recepta pecunia, pro vera expeditione neceſſaria) tradens, debet reſtituere pecuniam ſic acceptam danti; etiam

etiam ſi ei tantum profuiſſent, quantum ſi fuiſſent veræ. conſ. 10. de iniur. & dam. dat. num. 1. 2. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 646.

Falſi expreſſio mouens Principem ad facilius concedendum, vitiat gratiam. At taciturnitas nonniſi in caſibus, in quibus iura dictum requirunt expreſſionem. conſil. 3. de raptor. nu. 7 par. 2. lib. 5. pag. 464.

Falſi expreſſio (non autem taciturnitas veri) ſemper annullat gratiam. conſ. 12. de reſcr. nu. 5 par. 1. lib. 1. pag. 76.

Falſi expreſſio per ignorantiam, vel ſimplicitatem, non reddit gratiam nullam; niſi quatenus fuit cauſa conceſſionis. conſil. 15. de reſcrip. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 1 pag. 83.

Falſi expreſsio per procuratorem, ſeu ſollicitatorem, minus nocet, quam ſi fiat per ipſummet oratorem. conſ. 15. de reſcr. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 83.

Falſum dicere nemini, verum autem tacere ſine alterius detrimento licet. conſil. 4. de crimin. falſ. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 557.

Falſus non eſt, qui debens duo, dicit ſe vnum debere; modo non adijciat dictionem taxatiuam, *tantum*. conſ. 1. de feud. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 596.

Falſus, ſubreptitiusve non eſt, qui ſimpliciter dicit aliquid eſſe verum, licet id pro indubitato non habeat, modo putet id eſſe magis verum, quam contrarium. conſ. 2. de crimin. falſ. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 556.

Falſans litteras ſui Epiſcopi grauiter peccat, itemque & qui falſis vtitur litteris in iudicio, ac per illas abſolutionem obtinet, ne priuaretur beneficio aliàs legitime obtẽto: non tamen ob id tenetur petere reualidationem tituli, ſicut nec qui poſt illum obtentum in irregularitatem incidit. conſil. 7. de corpor. vitiat. num. 4. 5. 7. par. 1. lib. 1. pag. 221.

Falſarius litterarum. Vide verbo Bullas falſas.

Fama prius probari debet, antequam inquiratur. conſil. 6. de foro compet. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 346.

Fama, quam maior pars collegii, vel vicinix habet, ſufficit ad inquirendum contra diffamatum. conſ. 6. de foro compet. nu. 6. par. 1. lib. 2. pag. 346.

Fama, ſeu infamia à maleuolis orta, nocere nemini debet. conſ. 76. de ſimon. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 291.

Famam ſuam conſeruare tenetur quis, ſi eſt publica perſona, lege naturali, & diuina; & exiſtimationem ad faciendum fructum in animas, & cauere à ſcandalo dando. cõſ. 2. de renun. nu. 3. & ſeq. par. 1. lib. 1. pag. 147.

Familiarem Papæ. Vide verbo Papæ familiarem.

Familiarem ſuum triennalem licet ordinare poſsit Epiſcopus, non tamen cum eo illegitimo diſpenſare. conſil. 13. de tempor. ord. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 145.

Familiari triennali Epiſcopus nequit ordines legitime conferre, nec primam tonſuram, niſi ſtatim ei beneficium conferat. conſ. 11. de tempor. ord. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 143.

Familiaritas nimia cum infidelibus, Chriſtianis vetatur. conſ 1. de conſt. num. 59 par. 1. lib. 1. pag. 27.

Famulari alicui (etiã malo, & idololatræ) quoad ea quæ non ſunt contraria legi, nec diuinæ, nec naturali, nec humanæ obligatoriæ, non eſt peccatum. conſil. 4. de pœnit. & remiſſ. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 659.

Famuli artificum in feſtis laborantes (etiam cauſa diſcendi artem) peccant mortaliter, niſi neceſſitas artificum, vel propria ſit tanta, quod aliter non poſſent habere vnde honeſte viuant. conſ. 2 de feriis. num. 1. par. 1. li. 2. pag. 347. & conſ. 1. nu. 1.

Famuli conſentientes peccato dominorũ peccant; & nouem modis conſentire poſſunt. conſil. 4. de pœn. & remiſſ. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 659.

Famuli videntes à conſeruis domino per furtum damnum dari, tacendo peccant contra charitatem, ſi poſſunt impedire, & credunt quod nemo alius impediet; vt & cæteri, qui cum poſſint, damnum proximi non impediunt, etiam ſi res non ſint eorum curæ demandatæ. conſ. 7. de dam. dat. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 643.

Famuli videntes dominis res furto ſubtripi, tacendo non excuſantur ob timorem, quod reuelando comparatent ſibi maleuolos; niſi attenta quantitate rei ſubtractæ, qualitateque perſonarum, ſana charitas iudicaret magis expedire furtum tacere, quam incurri alia damna, quæ probabiliter ex tali reuelatione inuitabiliter incurrerentur. conſ. 7. de iniur. & damn. dat. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 643.

Famulæ meretricis amaſiis ad eam venientibus oſtium domus aperiendo, eamdem ad domum amaſii comitando, lectum ſternendo, litteras per quas inuitantur, vt apud ipſam cœnaturi veniant, deferendo, non peccant mortaliter, modo non placeat eis peccatum, dictaque opera præſtent non ea intentione vt peccent, ſed vt inde ex ſuo labore debitam accipiant mercedem. Secus eſſet, ſi deferrent litteras, per quas amaſii inuitarentur

uitarentur ad peccandum cum ipsa meretrice.conſ.5.de pœnit & remiſſ.nu.4.par.2. lib.5.pag.661.

Famulus de mercede paciſcens,ſi non poterat donare,vel iniuſtitiã ignorauit, vel neceſſitate compulſus fecit, poſſet clam furripere quod deeſt ad faciendam cõcutionem iuſtam.conſ.5.de locat.& cond.nu.5.par.1, li.3.pag.599.

Famulus mercede conuenta(etiamſi ſit minor ſufficienti)contentus eſſe debet; nec ſupplementum poteſt ſibi clam furripere, niſi eſſet aliquo modo læſus.conſil. 1. de locat. & cond.num.1.& ſeq.par.1.lib.3.pag.589.

Famulus minori pretio ſeruiens ignorãtia,vel neceſſitate,ſibi compenſare occulte poteſt, quod arbitratur confeſſarius.conſil.1.de locat.& conduc num.5.& 7.par. 2. lib.3. pag. 590.

Faſcinationis factæ timor iuſta cauſa videtur, vt prohibeatur parocho,& Epiſcopo,ne tali volenti cõtrahere intra tale tempus præſentiã præſtent.conſ.1.de matr.con.interd. eccl.nu. 3.par.2.lib.4.pag.128.

Fauere hæreticis quis dicatur. Vide verbo Hæreticis.

Fauor ad conſequendam gratiam, eſt res ſuæ natura inuendibilis, etiam ſecundum Ethnicos;vnde pro eo pecuniam dare,vel accipere eſt peccatum.conſ.56.de ſimo.nu.2. & 3.par.2.lib.5.pag.255.

Fauorem in alicuius introductum,in eius odiũ non retorquendum.conſ.62.de reg. num.1. par.1.lib.3. pag.806.

Fauoris literas qui mihi ad alterum dat,proprie non dicitur fauiſſe, ſi illas non præſentaui.Sed quid ſi præſentaui, ſed ille non fauet?conſ.20.de ſent.excom.nu. 4. & 5.par. 2.lib.5.pag.748.

Fauorem procurantem cum lex punit,non includit imperatorem ad id litteras,ſi eis non ſit vſus. conſ.20. de ſent.excom. nu.2.& 5. par.2.lib.5.pag.747.

Fauorabilis cenſetur illa lex,& diſpoſitio, per quam res reducitur ad priſtinam ſuam naturam.conſ.4.de ſucceſſ.ab inteſt.nu.2.par. 2.lib.3.pag.679.

Fautor hæreticorum operibus,regulariter eſt tantum ſuſpectus de hæreſi;& licet eſſet vehementiſſime,non eſt hæreticus;ſed purgatione ſuſpicionis mundatur. At fautor, & credens eorum eſt vere hæreticus, & abiuratione proprie dicta indiget.conſ.3.de renuntiat.nu.2.par. 2.lib.1.pag.120.

Feſta omnia Chriſtianorum (etiam dies Dominicæ) ſunt præcepta & iura humana. conſil.4.de deſponſ.impub.nu.8.par. 2.lib. 4.pag.36.

Feſti dies ab obſeruatione tunc conſuetudo excuſat,cum eſt præſcripta; quam præſcriptionem,interrumpit ſuperioris contradictio.conſ.1.de feriis.nu.1.par. 1.lib. 2. pag. 347.

Feſtorum,& ieiuniorum obſeruantiam poſsũt Concilia prouincialia,& Epiſcopi (populo collaudante) indicere.conſ. 1.de conſt.nu. 31.par.1.lib.1.pag.16.

Feſtum Præſentationis B.Mariæ, & aliquot alia celebrati poſſunt in quibuſdam regnis. cõſ.4.de celebrat.miſſ.nu.2.par.1.lib.3.pag. 1071.

Feudatarius an omnis iuramẽtum fidelitatis præſtare, & inueſtituram petere teneatur. conſ. 1.de feud.num.8.par.1.lib.3.pag.597.

Feudum concedi poteſt abſque onere petendi inueſtituram, & præſtandi iuramentum fidelitatis.conſ.1.de feud.num.13. par.1.li. 3 pag.598.

Feudum,etiam ipſo iure perditum, & renouatum,adeo cenſetur vetus,& non nouũ,quod agnati poſſunt,& debent ſuccedere in illud; ſi ſcilicet fiat forma antiqua non mutata, ſed permutatione ſit nouum.conſ.1.de feud. nu.15.par.1.lib 3.pag.598.

Fictionem contrariam veritati denotant hæc verba,*ceuſeri,videri,credi*,& ſimilia.cõſ.8. de iur.non reſid.numer. 6.par.1.lib.3.pag. 431.

Fidelitatis iuramentum, Vide verbo Iuramentum.

Fideicommiſſa aliquorum bonorum relinqui poſſunt aliquibus; ita vt poſt vitam eorum cedant pauperibus,vel fabricæ alicuius Eccleſiæ. At teſtator poteſt dare facultatẽ dictis fideicommiſſarijs nominandi ſecũdos. conſ.8.de iur.patr.nu.5.par.1.lib. 3. pagina 1047.

Fideicommiſſum conditionale non tranſmittitur ad hæredes. conſ.14.de teſt.nu. 5.par. 1.lib.3. pag.671.

Fideicommiſſarius iuſte tenet, quod incapaci reſtituere rogatus eſt, donec eo priuetur. conſ.7.de teſt.nu.4.par.1.lib.3.pag.658.

Fidem ad generandam,ſeu credulitatem,affectio pia,& motiuum(etiam paruũ)ſufficiũt; modo illud ſit iuſtum.conſ. 1.de fil.presbyt. nu.2.& 5.par.1.lib.1.pag. 199.

Fides cauſatur à voluntate, quæ determinat intellectum ad aſſentiendum alicui rei, ad quod non determinatur ratione ſufficienti, cui nemo credat niſi volens. conſ.1. de iniur.& dam.dat.nu.7. par.2 lib.5.pag.635.

Fidē confiteri occultus Christianus habitans inter infideles non semper tenetur, secus quando per omissionē confessionis subtraheretur honor Deo debitus, vel vtilitas proximo impendenda. cons. 1. de sum. Trinit. & fid. cath. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 1.

Fides, & credulitas iustitiæ, causa appellationis excusat ab excommunicatione, vt scientia ipsius iustitiæ. cons. 37. de sent. excomm. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 772.

Fides, & indubia persuasio deducitur à motiuo aliquo simul, & libera voluntate; vnde qui habet aliquod motiuum, potest (si vult) id quod opinatur firmiter credere, & sibi persuadere. cons. 1 de crimin. falsi. nu. 2. par. 2 lib. 5. pag. 555.

Fides quidē, & scientia nō potest in eodē simul esse cum ignorantia, nescientia, & dubitatione: potest tamen esse cum scrupulo. cons. 5. de sacr. non iter. nu. 3 par. 1. lib. 1. p. 195.

Fides etiam hosti seruari debet, scilicet similiter seruanti. cons. 7. de pact. nu. 1. & 5. par. 1. lib. 1. pag. 287.

Fidem frangenti fides (etiam iurata) frangi potest. cons 7. de pact n. 3. par. 1. lib. 1. p. 288.

Fidem occulte præstans extra testamētum, & codicillum, de testituendis bonis, potest eis priuari, non autem si palam, quia non præsumitur sic velle fraudare legem. cons. 7. de testam. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 657.

Fidem præstitam (& præcipue in sponsalibus, præsertim iuratis) in vtroque foro seruare quilibet tenetur. cons. 18. de spons. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 29.

Fidei professionem non emittens, beneficio regulæ triennalis titulum beneficij nō amittit; fructus tamen quod faciat suos difficile probatur. cons 7. de iur. iurand. nu. 1. & consil. 8. n. 3. & cons. 11 n. 3. par. 1. lib. 2. pa. 387.

Fidei professionem, non solum in Capitulo, sed etiā in manibus Episcopi emittere tenentur canonici, etiam exempti. cons. 9. de iur. iuran. num. 1. par. 1. lib. 2. pag. 386.

Fidei professionem per ignorantiam omittēs non peccat. cons. 12. de iur. iuran. nu. 3. par. 1. lib. 2. pag. 387.

Fidei professio post duos menses facta non prodest quo ad quærendos præteriti temporis amissos fructus cons. 11. de iur. iuran. nu. 3. par. 1. lib 2. pag. 387.

Fidem profiteri recusans beneficiatus, nō ideo præsumitur hæreticus, nec vt talis priuādus. cons. 8. de iur. iur. n. 2. & 6 p. 1. lib. 2. p. 385.

Fidei professionem qui intra duos menses (vt tenetur) non fecit, post illos, quam primum potest, facere obligatur. cons. 11. de iur. iur. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 387.

Fidei professionem regulares prælati facere intra duos menses tenentur ab adepta possessione præfecturæ, per extensionem Pij IV. consil. no. de iur. iuran. num. 1. par. 1. lib. 2. pag 387.

Fides tacite præstita de restituendo inter pares, fideicommissum dicitur, etiamsi coram notario publice eam (extra tamen testamentum, & codicillum) quis præstet. cons. 7. de testam. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 657.

Fideiussor à venditore cēsus iuste dari potest, quod potuit vendere eum, & quod est bene impositus: at secundum regionis morem à venditore rerum præstari solet cautio de euictione, cui hæc similis est cons. 18. de empt. & vend. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 579.

Fideiussor ad soluendum censum dari non potest, cons. 18. de empt. & vendit. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 579.

Fideiussor aliquid pro sua fideiussione capere potest. cons. 23 de vsur. n. 4 p. 2. lib. 5. p. 513.

Fideiussor licite recipit vsuras, quas creditori soluit. cons. 3. de vsur. n. 6. par. 2. lib. 5. p. 476

Fideiussor (præcipue rogatus) obligationes sui principalis potē aliquod tempus dissoluendas, potest minoris præsenti pecunia emere, cons. 15. de vsur. n. 2. par. 2. lib. 5. pag. 496

Fideiussores recipientium nomine suo, vel aliorum cambia (si principales non soluunt loco, & tempore præstitutis) recàmbiunt, donec soluatur cons. 30. de vsur. nu 3. par. 2 lib. 5. pag. 527.

Fideiussor viuens, & impotens ad soluenda omnia debita, an prius soluat debita pro se contracta, quam per fideiussorem debita, cons. 4. de solut. nu. 4. par. 1. lib. 3 pag. 607.

Fieri consueta probabiliter præsumi possunt. cons. 82. de simo. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 299.

Filij ancillarū (etiam si spurij, & ex patre ignoto) sine earū consensu non baptizandi. consil. 4. de conuer. infid. nu. 18. par. 1. lib. 3 pag. 835.

Filia renuncians legitimam patris, ipsi ius de ea disponendi dat, & non matri. cons. 16. de voto nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 911.

Filiam spiritualem pœnitentiæ cognoscens sacerdos, adulterium dicitur committere, sed improprie. cons. 8. de cogn. spir. nu. 7. par. 2. lib. 4. pag. 86.

Filiorum appellatione veniunt nepotes, si tanta est ratio in vno, sicut in altero, & dispositio respectu filiorum fauorabilis est, aliàs non: vnde dispositio loquens de filio illegitimo, non procedit in nepote legitimo, in quo non subest timor paternæ incontinentiæ. con-

tic.conſ. 10. de fil. preſb. nu 3. 4. par. 1. lib. 1. pag. 215.
Filius, cuius pater alibi natus eſt, oriundus eſt ex illo loco quo ad ſortiendum forum ordinandi. conſ. 19 de temp. ord. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 153.
Filii ex matrimonio nullo, rite tamen in facie eccleſiæ contracto, & durante amborum, vel alterius coniugis ignorantia, ſunt legitimi. conſil. 2. qui fil. ſin. leg. nu. 1. p. 2. lib. 4. p. 129.
Filius familias, etiam ſi habeat patrem diuite, poteſt tamen dici pauper, & ei poteſt frater de fructibus ſuperfluis beneficii ſubuenire. conſ. 2. de vit. & honeſt. cler. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 419.
Filius familias pecuniam mutuo accipiens, præſumitur accipere animo vertendi eã in rem patris, ſi in illã poſtea verterit: & ſcholaſticus ſi illam poſtea vertat in exercitium ſtudii, præſumitur eo fine mutuatus fuiſſe. conſ. 1. de procur. nu. 6. par. 1. lib. 1. pag. 204.
Filius familias poteſt eligere ſibi domicilium poſt pubertatem. conſil. 3. de temp. ord. nu. 8. par. 1. lib. 1. pag. 137.
Filius familias poteſt ſibi conſtituere domicilium, ſi ſit pubes; & conuinendo patri animo ibi perpetuo viuendi, videtur ibi habere domicilium; vnde & ibi mortuus, non electa ſepultura, ſepeliẽdus vbi pater, ſicut & vxor in tali caſu vbi maritus. conſ. 3. de temp. ordin. nu. 2. & ſeq. par. 1. lib. 1. pag. 137.
Filius fornicationem committens cum cognita à patre, iure diuino grauiſſime peccat, & plus quam ſi cum alia: & ſi erat patris concubina, non poterat cum illa cõtrahere matrimonium iure Romano, illud propter honeſtatem prohibente. conſil. 12. de conſang. & affinit. num. 1. 2. 4. & 5. par 2. lib. 4 p. 108.
Filii hæreticorum. Vide verbo Hæreticorum, præter infraſcripta.
Filios habentes in Luſitania, de ſola tertia bonorum parte diſponere poſſunt. conſ. 16. de voto, nu. 5 par. 1. lib. 3 pag. 911.
Filii hæreticorum, & Iudæorum ex bulla Pauli IV. non ordinandi. conſ. 23. de hæret. nu 1. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 397.
Filius illegitimus, vel ſpurius. Vide verbo Illegitimus, & verbo ſpurii.
Filius illegitimus clerici. Vide verbo Illegitimus.
Filius in domo patris mortuus, ſepeliẽdus vbi pater. cõſ. 3. de tẽp. ord. nu. 4. p. 1. lib. 1. p. 137.
Filii infidelium, quo ad conuerſionem, & baptiſmum, Dei prouidentiæ relinquendi. conſ. 4. de conuerſ. infidel. nu. 15. & ſeq. par. 1. lib. 3. pag. 883.
Filius Iudæi mortui tradendus eſt auo, ſi eum habeat in poteſtate, excluſa matre. conſ. 4. de conuerſ. infidel. num. 10. par. 1 lib. 3. pag. 882.
Filii Iudæorum ante diſcretionem, inuitis parentibus (vel altero tantum) nec inuitis tutoribus, non baptizandi. conſil. 4. de cõuerſ. infidel. nu. 8. 14. & 17. par. 1. lib. 3. pag. 884.
Filii Iudæorum conuerſi priuari non poſſunt à parentibus reſtantibus aliqua bonorum parte, quæ eis ab inteſtato contingeret. conſ. 2. de Iudæis. num. 1. par. 2. lib 5. pag. 341.
Filii Iudæorum inuitis parentibus, licet volẽte auo conuerſo, non baptizandi. conſil. 4. de conuerſ. infidel. nu. 29. par. 1. lib. 3. pag. 890.
Filii Iudæorum iuſte baptizati poſſunt de conſenſu alterius parentis conuerſi, ſiue ſit mater, ſiue pater: ad educandum vero dantur parenti non conuerſo, etiam ſi ſint in poteſtate aui conuerſi. conſil. 4. de conuerſ. infid. nu. 28. par. 1. lib. 3. pag. 889.
Filii Iudæorum prohibentur per bullam Marc. V. & Eugenii IV. baptizari ſine expreſſo conſenſu parentum, vel alterius eorum. conſil. 4. de conuerſ. infidel. nu. 21. par. 1. lib 3. pag. 886.
Filii legitimi ex iuris præſumptione reputantur, nati ex cohabitantibus in figura matrimonii; liceto contrariũ poſſit probari, attamen ad id probandum non debent admitti parentes, qui eoſdem vti proprios filios nominauerunt. conſil. 2. de frigid. & maleficium. num. 18. par. 1. lib. 4. pag. 123.
Filius legitimus natus ex ſpurio clerici non prohibetur vllo iure præſentari ad capellaniam iuris patronatus dicti clerici. conſil. 44 de iur. patron. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1029.
Filius manet 20. annis ſeorſum à patre in quaſi poſſeſſione ſui iuris, emancipatus præſumitur. conſil. 4. de conuerſ. infidel. num. 13. par. 1 lib 3 pag. 882.
Filius, matre conuerſa volente, (etiam patre non conuerſo repugnante) baptizandus: & ſemper conuerſus præfertur ex determinatione Eccleſiæ. conſ. 4. de conuerſ. infidel. num. 25. & 28. par. 1. lib. 3. pag. 888.
Filii Maurorum (ſicut Iudæorum) ab ordinibus arcentur. conſ. 23. de hæret. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 402.
Filii nati ex matrimonio valide contracto (ſed cum peccato) ſunt legitimi. conſ. 10. de conſangu. & affinit. num. 3. par. 2. lib. 4. pag. 106.
Filius natus ex vxore viuente cum marito cenſetur legitimus. conſ. 2. de frigid. & malef. num. 18. par. 2. lib. 4. pag. 123.

Filius natus in figura matrimonii, non tenetur credere matri dicenti illum esse illegitimũ, & ex adulterio natum; neque ipsum votum emisisse. At si credat, non potest iuste ordinari absque dispensatione. consil. 1. de fil. presbyt. n. 1. & 5. par. 1. lib. 1. p. 199. & cons. 47 de homic. nu. 1. & cons. 2. de test. num. 3. lib. 2. pag. 367. & cons. 4. de homici. nu. 3.

Filia post 25 annum stuprum committens, exhæredari nequit, nec dote priuari. consil. 2. de condit. appõs. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 63.

Filius presbyteri non potest post Concil. obtinere beneficia in ecclesia; in qua pater fuit beneficiatus. Ante vero obtenta, (nisi post trimestre permutasset) si pater adhuc erat beneficiatus, vacabant. cons. 1. de const. nu. 47 par. 1. lib. 1. pag 25.

Filii presbyterorum in ecclesiis, vbi eorum patres beneficium obtinuerunt; nequeunt etiam dissimile obtinere, nec pensiones super fructibus eius habere, nec quoquo modo ministrare. cons. 9. de fil. presb. nu. 7. par. 1. lib. 1. pag. 213. & de const. cons. 1. num. 47. pag. 23.

Filius, quo ad honores, & nobilitatem, non sequitur conditionem matris, sed patris. consil. 15. de testam. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 673.

Filius religionem professus, tunc demum ob parentum paupertatem exire tenetur, si tempore ingressus (illis non valentibus aliter se sustentare) arbitrio boni viri poterat & nunc potest subuenire: necessitate autem cessante tenetur reuerti. cons. 3. de reg. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 709.

Filii spurii nati viuente primo coniuge, non legitimantur per subsequẽs matrimonium. cons. 17. de sponsal. num. 5. par. 2 lib. 4. pag. 28.

Filii viuentibus parentibus habẽt solam spem (eis morientibus) in legitima succedendi; sed ante eorum mortem nihil iuris habent, & præmorientes nihil iuris aliis relinquũt, nec per eorum renunciationem aliquid parentibus acquiritur, nisi sola libertas de bonis suis inter reliquos testandi. cons. 16. de voto. n. 1. & 2 par. 1. lib. 3 pag. 910.

Filii, vsque ad iudicii annos, in spiritualibus à parentibus regi debent, iure naturali, ac diuino. cons. 4. de conuers. infidel. nu. 19. par. 1. lib. 3. pag. 805.

Fingens **beneficiarius se habere illum ordinẽ,** sine quo fructus, seu distributiones non lucrarentur, restituere tenetur iis, quibus accrescunt. consil. 2. qui cler. vel vouent. nu. 2. par. 2. lib. 4. pag. 67.

Finis **malus malam reddit actionem non malam;** bonus autem finis actionem (cui peccatum non est inseparabiliter annexum) bonam facit. cons. 1. de Iudæis. num. 9. par. 2. lib. 5. pag 339.

Finis quo melior est (cæteris paribus) melior est actus. consil 8. de iur. patron. nu. 19. par. 1. lib. 3. pag. 1052.

Finis recipiendi aliquid, in dubio ex effectu coniicitur. consil. 1. de procur. nu. 6. par. 1. lib. 1. pag. 294.

Firmus id est, quod à pluribus approbatur. consil. 1. de restit. spol. num. 15. par. 1. lib. 2. pag. 357.

Fiscus (nec etiam in vita delinquentis) aliquid consequi non potest, si vltra fideicommissum concurrat alienandi prohibitio. consil. 6. de succes. ab intest. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 681.

Fiscus nequaquam ante sententiam acquirit bona committentis delictum, pro quo est impesita pœna ipso iure incurrenda: nec pœna ipso iure imposita, est per impedientem ei ante sententiam restituenda. cons. 4. de iniur. & dam. dat. nu. 1. & 2 an in. par. 2. lib. 5. pag 639.

Fœmina, licet iurisdictionem quamdam ecclesiasticam habere possit, iure tamen communi excommunicare non potest. At ex privilegio Papæ videtur veriusimile (vt & laicis) ipsi concedi posse. cons. 1. de sent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5 pag. 718.

Fœmina, vouendo regulam virorum monasterio, manendo in domo sua, fit vere religiosa. cons. 14. de stat. monach. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1013.

Forma **data testamentis faciendis, non comprehenditur facta.** cons. 1. qui filiam legit. num. 5. par. 2 lib 4 pag. 130.

Forma præstituta per legem habentem clausulam irritantem, vel cum condicione, est forma substantialis, & non leuis. consil. 82. de reg. num. 3. & 4. par. 2. lib. 3. pag. 834.

Formam recitandi horas ordinis Cisterciens. non sustulit Pius V. consil. 15. de celebr. miss. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1086.

Formula **petendi dispensationem in officio sacræ Pœnitentiariæ** pro iudice irregulari ex homicidio, qui etiam obtinuit beneficia. cons. 9. de pœnit. & remiss. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 668.

Fornicarius **clericus est suspensus,** & nisi prius pœniteat, celebrando fit irregularis. cons. 2. de cohabit. cler. & mul. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 423.

Fornicarios in clericos pœnæ variæ institutæ sunt. &

ſunt,& in arbitrando poteſt iudex mitiorē imponere. cōſ.8. de offic.iud.ord.nu. 2. par. 1.lib.1.pag.253.

Fornicatio commiſſa poſt matrimoniū contra formam Concilii cōtractum, liberat quidē virum ab obligatione valide contrahendi, ſed non dotandi, ſi quam forte prius occaſione defiorationis contraxerat.conſil.3. de clandeſt.deſponſ.nu.6.par.2. lib. 4. pagina 46.

Fornicatione completa,qui conſequenter ad maiorem delectationem pluries oſculatur amaſiam, vnum tantum quo ad neceſſitatem confitendi committit peccatum.conſil. 7.de pœnit.& remiſſ.nu. 3. par.2. lib.5. pag. 665.

Fornicatio matrimonium præcedens,nec vxori, nec eius hæredi obeſt: conſil. 1. de donat.int.vir.& vxor.num.2.par.2.lib.4.pag. 149.

Fornicatio præcedens matrimonium, vel ſponſalia, non eſt iuſta cauſa dimittendi vxorem, vel recedendi a promiſſis; quia non continet iniuſtitiā contra virum. conſil.2. de diuort. numero 1.par. 2.lib.4. pag. 140.

Fornicatione præcedente matrimonium à viro cognita,ſi vxor præ timore fugiat, tenetur vir eam petentem recipere, & erubeſcentem repetere, præſertim ſi vxor eſt iuuenis,& vir non eſt continens. conſil. 2. de diuort.nu.2.& 4.par.2.lib.4.pag.140.

Forum exterius iudicat facta externa, & hoc ſecundū quod probantur. conſ.86. de ſimo. nu.4.par.2 lib.5.pag.307.

Forum externum idem iudicat de non apparentibus,quod de non exiſtentibus.conſ.2. de cohab.cler.& mulier.nu.1. par. 1. lib.3. pag.423.

Franciſcanus contrahendo,non ſibi,nec ordini,ſed Sedi Apoſtolicæ quærit.conſil.85 de reg nu.2.par.1.lib.3.pag.838.

Franciſcani de obſeruantia incapaces ſunt iuriſdictionis parochialis,& iurium eius; nec poſſunt ſucceſſu temporis hæc præſcribere. conſil.19.de priuileg.nu.1. par.2.lib.5.pag. 617.

Franciſcani nequeunt habere bona,(etiam in communi) ſed ea etiam, quæ mendicando querunt,acquiruntur Sedi Apoſt.conſil.33. de pœnit.& remiſſ.num.4.par.2.lib. 5.pag. 706.

Franciſcani obſeruantes poſſunt de licentia Epiſcoporum in aliqua parochia adminiſtrare ſacramenta.conſ.9.de priuileg.nu.4. par.2.lib.5.pag.617.

Franciſcani obſeruantes poſſunt priuilegio Papæ alicubi habere ius parochiæ; quod probabunt eo ipſo,quod probabunt immemorialem poſſeſſionem. conſ.19.de priuil. nu.3.par.2.lib.5.pag.617.

Franciſcanos obſeruantes nequeunt ordinarii denunciare excōmunicatos.conſ.19.de priuil.num.2.par.2.lib.5.pag.617.

Franciſcanus,qui credita,& debita contraxit, id Papam admoneat.conſil.85.de reg.nu.4. par.1.lib.3.pag.839.

Franciſcano relicta ex teſtamento, vel ab inteſtato,caduca manent.conſil.85.de reg.n. 2.par.1.lib.3.pag.838.

Francorum regnum tamdiu poſſe durare dixit Franciſcus I quamdiu in eo fides Catholica Romana coleretur.conſ.1.de for.compet. nu.1.par.1.lib.2.pag.331.

Fraterna correctio. Vide verbo Correctio fraterna.

Fraus & dolus prudentię contraria,& nemini patrocinari debent.conſil.46.de temp.ord. nu.2.par.1.lib.1.p.181.& conſ.3. de empt. & vend.nu.4.

Fraudem legi facit, qui contra eius mentē venit,licet verba non offendat: & factum non tenet.conſil.4.de appellat. num.8.par.1.lib. 2.pag.408.

Fraus ſua,turpitudo,vel dolus nemini commodare debent.conſil. 50.de ſent.excom.nu.3. par.2.lib.5.pag.799.& de temp.ord.conſil. 46.num.2.lib.1.

Fructus alios à diſtributionibus ex beneficio in excommunicatione occulta perceptos beneficiarius abſolutus poteſt ſibi retinere. conſil.54.de ſent.excom. num.2.par.2. lib. 5.pag.805.

Fructus ad quærēdos ſufficit vt mala fides abſit.conſ.2.de præſcr.nu.6.par.2.lib.2. pag. 393.

Fructus annui prædiorum ſi emantur, etiam cum pacto,vt poſt ſingulā quinquennia tantum redimi poſſint,licite fieri poteſt: ſecus ſi ex mutuo, vel locato percipiantur, & capitale reſtituitur.conſ.1.de conſt.num.71. par.1.lib.1.pag.31.

Fructuū appellatione in materia Cōcilii ſeſ. 24.de reform. cap. 14. venire etiam diſtributiones inclinare videtur Auctor. conſ.4. de verb.ſign.num. 2.par.2.lib.5.pag.824.

Fructuum beneficiarii ſequeſtrum pro debitis eius (ſi non habeat alia bona vnde ſoluat) dat Auditor Camerx.conſ.7.de ſolut.num. 17.par.1.lib.3.pag.617.

Fructus beneficii à ſolo ſeparati (etiam non exacti)ſpectant de iure ad beneficiarium,

si Romæ moriatur, & eius legitimos hæredes, & non ad dispositionē ordinarij, neque ad Cameram. consil. 8. de succes. ab intest. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 684.

Fructus beneficiorum capiens, ad hoc vt incidat in bullam Cœnæ, inter cetera requiritur, vt illos capiat tamquam publica persona, vsurpando sibi iurisdictionem illos capiendi. Vnde qui illos capit vt fur, vel vt creditor beneficiarij, non ligatur. cons. 31. de sent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 764.

Fructus beneficii debet habere præcessor, qui reperiuntur collecti, vel cœperunt deberi ante eius obitum, nō habita ratione partis anni, qua vixit; & reliqui spectant ad successorem. cons. 7. de succes. ab intest. nu. 5. & 7. par. 1. lib. 3 pag. 683.

Fructus beneficii de iure, sed non de facto vacantis, cui bonæ fidei possessor seruiuit, non ecclesiæ (ne cum alterius natura locupletetur) videntur restituendi, sed ei cui primo legitime confertur. cons. 99. de simo. nu. 9. & 10. par. 2. lib. 5. pag. 327.

Fructus beneficii ex tribus causis restituere debens, & ex vna condonationem impetrans, nihil agit. consil. 16. de reser. nu. 1. & 3. par. 1. lib. 1. pag. 85.

Fructuum beneficii inter successorem, & præcessorem diuisio facienda in primis secundum statuta, & consuetudines loci, seu prouinciæ. consil. 7. de succes. ab intest. num. 3. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 682.

Fructus beneficii inter successorem, & præcessorem (secundum communem) diuidēdi, vt inter proprietarium, & vsufructuarium finito vsufructu, seu si deicommissarium, & eum, cui hæreditas, cædente die fideicommissi, restituitur. cons. 7. de succes. ab intest. nu. 1. 5. & 7. par. 1. lib. 3. pag. 682.

Fructuum beneficii, locatorum pretia, seu pensiones locationum fructibus à solo separatis correspondentes ante mortem præcessoris, ei cadunt; secus pro parte collecta post prouisionem successoris, quia ei debentur. cōsil. 3. de pecul. cler. nu. 5. 6. & 9. par. 1. lib. 3. pag. 640.

Fructus beneficii non debentur illi qui non habet canonicum titulum, nec solutio ei facta liberat scientem. consil. 37. de sent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 771.

Fructus beneficii obuenientes tempore vacationis, licet iure communi debeantur successori, priuilegio tamen Papæ cedunt ei, qui impetrauit spolia; vt etiam qui remanserunt in spoliis præcessoris, scilicet nō consumpti ab eo dum vixit, & liberi à debitis eius. consil. 3. de pecul. cler. nu. 3. 7. & 8. par. 1. lib. 3. pag. 641.

Fructus beneficii percepti, per nullitet prouisum, si sunt conuersi in vtilitatem ecclesiæ, vel pauperum, non debent denuo restitui. cons. 70. de sim. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 277.

Fructus beneficii per simoniam quæsiti nō debētur ecclesiæ, vt pecunia quæ accipitur pro illo; & potius restituendi successori, quā ecclesiæ; licet etiam in ipsius vsum conuerti possint. cons. 37. de simo. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 227.

Fructus beneficiorum potest beneficiarius impendere suis honestis vsibus, etiam seruato patrimonio cui vult, eiusque fructus vnde si illos viuens (debita honesta contrahendo) consumpsisset, non facerent spolium, nec tenerentur hæredes. consil. 3. de pecul. cler. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 640.

Fructus beneficiorum ne quis ecclesiasticus impendat in profanos vsus, licet iure naturali videatur prohibitum, iure tamen solo humano prohibetur ne restetur in vsus pios; vnde potest Pontifex ex iusta causa dispensare. cons. 6. de donat. nu. 7. par. 1. lib. 3. pag. 631.

Fructus beneficiorum vendi, & locari possunt. cons. 63. de simo. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 264.

Fructus beneficiorum viuēte ticulari, seu illorum reseruatario, separati à solo ei debentur, etiam si nondum fuissent in horrea recondita, non autem post mortem collecti, vel à solo separati. cons. 3. de pecul. cler. nu. 1. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 640.

Fructus beneficiorum vt plurimum sunt industriales. cons. 99. de simo. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag. 327.

Fructus beneficiorum (vt tales) subiacere laicæ potestati, & dispositioni, asserere, sapit quamdam impietatem. cons. 3. de immun. eccl. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1111.

Fructus decimandi causa à solo separati beneficiario debentur. cons. 3. de donat. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 621.

Fructus ecclesiæ vacantis de iure debent conuerti in vtilitatem eius, vel tradi primo successori, etiam per reualidationē tituli prouiso. cons. 12. de reser. num. 11. & consil 16. num. 4. lib. 1. par. 1. pagina 85. & de simon. cons. 71. num. 5. & 72. num. 1. lib. 5. pagina 278.

Fructus Episcopatus vacantis, à die vacationis successori debentur de iure; nisi Pontifex illos Cameræ, vel alteri specialiter reseruauerit. cons. 2. de solut. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 603.

zed by Google

Fructus ex beneficio in excõmunicatione occulta perceptos, beneficiarius absolutus restituere non tenetur, conſ. 54. de ſenten. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 805.

Fructum ex eo non debet quis conſequi, quod viſus extitit impugnare. conſ. 9. de offic. deleg. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 240.

Fructus induſtriales, potius quam naturales, dicuntur fœtus animalium, lac, & lana; ſicut etiam oliuæ propter induſtriam hominum in eis præcipuam. conſ. 1. de dec. nu. 8. par. 1. lib. 3. pag. 703.

Fructus male perceptos remittere poteſt ſucceſſor in beneficio intuitu pietatis, vel paupertatis; & ex tribus modis reſtituendi illos, aptior eſt reſtituere ſucceſſori. conſ. 12. de reſcrip. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 75.

Fructus male perceptos reſtituere ſibi ipſi poteſt, tamquam ſucceſſori in beneficio, non habens titulum canonicũ, ſi ei canonizetur. conſ. 16. de reſcrip. nu. 4. par. 1. lib. 2. pag. 85.

Fructus male perceptos tam ſimoniacus in beneficio, quàm ſimoniace ei beneficium procurans, tenentur reſtituere vel pauperibus, vel in vtilitatem eccleſiæ cuiuſlibet. conſil. 70. de ſimon. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 277.

Fructus mei beneficii conſentiens, vt ſine iuſta cauſa, vel propria auctoritate ſibi laicus vſurpet, incido cum ipſo in excommunicationem per Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 11. latã. conſil. 6. de renunc. num. 4. & ſeq. par. 1. lib. 1. pag. 124.

Fructus nondum à ſolo ſeparati ad beneficiarij non ſpectant, etiam ſi eius impenſis, vel per eius colonos partiarios, aut pẽſionarios fuerint ſeminati; licet poſſit expenſas ſeminandi gratia factas ex eis deducere. conſ. 3. de donat. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 621.

Fructus obuenientes Capitulo, ſunt diſtribuendi canonicis (etiam nouis) viuentibus tempore diſtributionis faciendæ; etiam ſi ei obuenirent antequam ipſi fierent noui canonici, quia Capitulum ſemper eſt idem. conſ. 9. de ſent. excom. nu. 6. par. 2. lib. 5. pag. 729.

Fructuum pars, groſſa dicta, ab vno non lucrata, aliis creſcit. conſ. 20. de celebr. miſſ. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag 1091.

Fructus qui alicui reſtituere tenetur, cum eo ſe componens ſatisfacit. conſ. 3. de ætat. & qualit. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 184.

Fructus, quibus canonicus propter abſentiam priuandus eſt, poſſunt operi pio (iudicis arbitrio) applicari. conſ. 3. de cler. non reſid. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 425.

Fructus, quos ob horas non recitatas ſuos non fecit beneficiarius, qui non eſt canonicus, reſtituat ipſi eccleſiæ, vel pauperibus, niſi ſecum Camera Apoſt componat. conſ. 2. de celeb. miſſ. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1091.

Fructus, quos aliquis ex beneficio ſibi ignoranter ſimoniace collato, durante ignorantia percepit, non reſtituit, ſecus de poſt ſcientiam (antequam illud iterum ſibi conferatur) receptis; perceptos autem ex beneficio in irregularitate, & ſic nulliter obtento, (niſi ſibi iuſta ſuffragetur diſpenſatio) reſtituit: at quos irregularis percepit ex beneficio ſibi antea legitime collato, iuſte retinet, nec eget diſpenſatione. conſil. 97. de ſim. num. 7. & 15. par. 2. lib. 5. pag. 324. & conſ. 99. nu. 12. & 13.

Fructus, quos parochus ob abſentiam ſuos non fecit, conuertat in fabricam eccleſiæ, vel det pauperibus loci; etſi eos, qui ſibi ſuperfluũt, poſſit etiam exteris dare pauperibus. conſ. 20. de celebrat. miſſ. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1091.

Fructus rei venditæ pro pretio non ſoluto ex conuẽtione recipi poſſunt. conſ. 21. de vſur. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 508.

Fructus reſtituere non tenetur beneficium obtinens per ſimoniam à ſe ignoratam, quos bona fide percepit. conſ. 95. de ſimon. nu. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 316.

Fructus reſtituere tenetur, nulliter (puta ob ſimoniam) de beneficio prouiſus: poteſt tamen illos ſuis propinquis pauperibus elargiri. conſil. 82. de ſimon. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 299.

Fructus ſunt, qui deductis expenſis ſuperſunt. conſil. 3. de donat. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 621.

Fructus, ſuper quibus ponitur penſio, quare exprimantur cauſa taxationis, & non demonſtrationis. conſil. 1. de ſolut. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 601.

Fructuum tertiam partem capere pro expeditione litterarum beneficii, peccatum mortale grande eſt iniuſtitiæ contra ius naturale; & obligat ad reſtitutionem. conſ. 1. de ſimon. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 167.

Fructuum parochialis valorem non augent oblationes, anniuerſaria, & mortuaria, immo nec capellania, cui parochus debet inſeruire. conſ. 5. de verb. ſign. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 825.

Fructus veri beneficii, quos ſacerdos ad illud à ſolo patrono laico, tamquam eſſet manuale ſeruitium, & non beneficium, bona fide deputatus, percepit, non reſtituat. conſil. 9. de offic. ordin. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 255.

Frumentum mutuans sibi restituendum post messem, modo non obliget mutuatarium ad reddendum melius non peccat; licet speret quod ei reddatur nouum melius, & magis aptum vt conseruetur. cons. 15. de empt. & vend. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 573.

Fundans ecclesiam collegiatam (etiam regularem) sit patronus eius; licet non acquirat ob id ius præsentandi, nec eligendi prælatum, nec beneficiarios; & multa alia iura potest habere. cons. 7. de iur. patro. num. 16. par. 1. lib. 3. pag. 1039.

Fundationi ecclesiæ onus, vel conditio apposita, si esset mutanda, etiam ipse fundator esset vocandus. cons. 7. de iur. patr. nu. 13. par. 1. lib. 3. pag. 1038.

Fur, licet curauerit vt ablatum ad dominum rediret, si non rediit, iterum restituat. cons. 5. de furt. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 471.

Furans minimum, animo domino notabiliter nocendi, mortaliter peccat. cons. 3. de stat. monach. num. 11. & 17. par. 1. lib. 3. pag. 964.

Furans pluribus vicibus minuta, quæ simul iuncta facerent notabilem quantitatem, nõ peccat mortaliter; modo non habeat voluntatem capiendi notabilem quantitatem, etiam vltima vice cum ad eam peruenitur, contra Sotum; nisi vltima vice recordetur omnium præteritorum cum complacentia: & consequenter non tenetur restituere. cons. 3. de stat. monach. num. 24. 25. 27. & 45. par. 1. lib. 3. pag. 969. & de censib. cons. 6. nu. 6. & 8. pag. 1061.

Furantem videns, licet verbo, & facto possit eum à furando arcere, non tamen obligatur restituere quod fur abstulit; nisi ex officio ad id teneatur lege iustitiæ; etiam si fiat contra legem charitatis. cons. 3. de testam. nu. 15. par. 1. lib. 3. pag. 649.

Furiosus cur baptizari nequit. consil. 1. de eo qui furt. ord. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 485.

Furtiuum rem à fure acceptam, furi tenetur quis restituere; nisi sit præsumendum, quod ab ipso ad dominum minime perueniet; quia tunc melius est restituere domino. consil. 5. de furt. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 471.

Furtum, & appropriatio parua (etiam in Carthusiano) non est mortale. consil. 3. de stat. monach. num. 10. & 14. par. 1. lib. 3. pag. 964.

Furtum committens in finem seminandi discordias, duo committit peccata mortalia, alterum materialis furti, alterum formalis discordiæ notabilis. consil. 5. de furt. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 470.

Furto capientes aliqua ab ijs, de quibus probabiliter credunt, quod rogati darent, non peccant mortaliter; licet credant, quod nollent eiam accipi. Vnde possunt absolui, etiam si non habeant propositum abstinendi. consil. 1. de fur. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 648.

Furtum mortale non videtur, quod non excedit vnum regale. consil. 3. de stat. monach. num. 18. & 19. par. 1. lib. 3. pag. 967.

Furtum omne est peccatum, saltem veniale. cons. 3. de empt. & vend. num. 9. par. 1. lib. 3. pag. 542.

Furto subtracta, bona fide de loco ad locum portans mulio, & in via illa furtiua cognoscens, ne de suo cogatur satisfacere, non furi, (si ab eo ad dominum probabiliter credantur non peruentura) sed domino consignet: modo id sine suo possit detrimento. consil. 4. de furt. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 470.

Furto subtrahere grauius peccatum est, quam furto subtracta retinere. cons. 4. de fur. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 470.

Fustigatus per sententiam (licet iniustam) infamis est in foro exteriori; secus in foro conscientiæ. cons. 43. de temp. ord. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 171.

Futura scire qui desiderat, non peccat; modo non desideret scire à quo non debet, vel modo indebito. cons. 1. de sortileg. num. 2. & 7. par. 2. lib. 3. pag. 560.

Futurorum (etiam contingentium) præcognitionem habebat olim à Prophetis exquirere, etiam si essent temporalia, modo essent vtilia: hodie tamen à talibus est abstinendum: quamuis nemo prohibendus sit (cessante omni vana obseruantia) à Deo temporalium valde vtilium reuelationem petere. cons. 1. de sort. nu. 1. 4. & 6. par. 2. lib. 5. pag. 560.

G

Gabella cum petitur à clerico, & dubitatur an causa negotiationis res alio trãsmittat, standum eius iuramento. consil. 3. de immun. eccles. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1113.

Gabellas à clericis exigentes quocumq. prætextu, etiam iussu dominorum, excommunicati; nisi ex concessione Papæ fiat, vel ignorantia inuincibili excusentur. consil. 1. de const. nu. 56. par. 1. lib. 1. pag. 26.

Gabellã ciuibus imponere (cum sit de regalibus Principi reseruatis) nequit ciuitas Regi subiecta,

subiecta, nec suis subditis imponere; sed potest Regi eam imponenti consentire. consil. 6. de censib. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1060.

Gabellam ciuitas potest imponere, si licentiâ à Rege prius (vt debet) obtineat; vel saltem ea mente imponat, vt nolit illam (nisi ea obtenta) exigere; aliàs incurreret censuram bullæ Cœnæ. consil. 6. de censib. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1060.

Gabellas, & datia noua imponere potest Marchio Mantuæ. consil. 7. de censibus. nu. 1. par. 1. lib. 3 pag. 1062.

Gabellas, & portoria nequeunt clerici cogi soluere de rebus propriis, vel fructibus earum; nisi causa negotiationis, seu non gratuiti contractus expresse, vel tacite initi hæc transmitterent. consil. 4. de immunit. eccles. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1113. & consil. 3. num. 3.

Gabella etiam à Principe, nequit iuste imponi sine iusta causa. consil. 6. de censib. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1060.

Gabellam exigendi difficultas nisi etiam ab exemptis exigatur, non excusat à culpa, & pœna: sed debent exactores talem modum reperire, per quem exigendo à quibus iuste possunt, exempti sua libertate non fraudentur. consil. 6. de censib. num. 9. par. 1. lib. 3. pag. 1061.

Gabellam exigentes ab exemptis, tenentur restituere eisdem, à quibus exegerunt, vel hæredibus, vel debita diligentia facta (si non inueniantur) pauperibus, vel piis locis. consil. 6. de censib. nu. 8. par. 1. lib. 3. pag. 1061.

Gabellam fraudantes, & sub nomine suo permittens fraudari, an obligentur restituere, remissiue. consil. 13. de empt. & vend. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 573.

Gabellæ infidelibus locari possunt, dummodo per fidelem exigantur. consil. 1. de constit. nu. 57. par. 1 lib. 1. pag. 26.

Gabellas imponendi potestatem habens, si iniuste imponat, peccat, sed non incurrit excommunicationem bullæ Cœnæ. consil. 7. de censib. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1063. & consil. 6. nu. 5. pag. 1060.

Gabellas imponendi potestatem habet princeps, qui habet regalia, qualia habet à cuius sententia non appellatur; & habentes potestatem ab eo, vt innestituram. consil. 7. de censib. nu. 1. & 2. par. 1. lib. 3. pag. 1062.

Gabellam iusta auctoritate impositam ab exemptis exigens, non ligatur per bullam Cœnę, cum non sit simpliciter prohibita; si tamen exigat ab ecclesiasticis, incidet in excommunicationem iuris, Papæ tamen non reseruatam. consil. 6. de censib. num. 7. & 8. par. 1. lib. 3. pag. 1061.

Gabellam minimam iniuste exigens ab ecclesiasticis, tum demum incidit in excommunicationem, & obligationem restituendi, si animo (saltem virtualiter) per minimam intendebat deuenire, & deuenit ad quantitatem notabilem, vnius videlicet iulii. cõs. 6. de censu. n. 6. & 9. par. 1. li. 3 pag. 1060.

Gabellas nouas per bullam Cœnæ imponi prohibitas, videtur imponere superior vetans extrahi triticum non molitum. consil. 8. de censib. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1063.

Galliarum cathedrales ecclesiæ omnes fere fuerunt olim regulares. consil. 13. de reg. num 4. par. 1. lib. 3. pag. 727.

Galliarum vulgus litteratos omnes appellat clericos. consil. 25. de hæret. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 403.

Gallus ordinatus in Francia ante legitimam ætatem, non incurrit pœnas extraug. Pij II. quia non est ibi promulgata, nec recepta. consil. 1. de tempor. ordin. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 134.

Gallis, quia seruant ius antiquum, sola signatura sufficit, & gratia sine litterarum expeditione valet. consil. 29. de tempor. ord. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 165.

Generalis verba. Vide in dictione Verba.

Generale pactum. Vide verbo Pactum.

Generales Regulas. Vide verbo Regulas generales.

Generali in sermone non veniunt, quæ alia notabiliter excedunt. consil. 51. de reg. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 793.

Generalis concedere non potest licentiâ transeundi ad laxiorem religionem sine iusta causa. consil. 56. de reg. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 800. & consil. 57. nu. 2. & consil. 63. num. 3. & consil. 65. nu. 1.

Generales, & definitores, cum maiore parte Capituli, modum eligendi iuri communi conformem, nec in toto, nec in parte tollere possunt absque expressa Papæ facultate. consil. 3. de elect. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 98.

Generalis, & eius Prouincialis, causa cognita possunt suis monasteriis præcipere, ne talem recipiant; non tamen refutando liberare quem à voto suæ religionis. consil. 28. de voto. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 929.

Generalis ex causa potest subditos de vno loco ad alium transferre. consil. 9. de cõstit. nu. 21. & 15. par. 1. lib. 1. pag. 55.

Generalis Minorum an possit moniales suas ad alium locum mutare. consil. 5. de stat. monach. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 988.

Generalis Minimorum non poteſt ſequenti triennio eligi ad minora officia generalatu, nec præſſe, ſed ſubeſſe conſ. 10. de elect. nu. 9. par. 1. lib. 1. pag. 109.

Generalis Minimorum quare immediate fieri non poteſt Vicarius, vel procurator generalis. cõſ. 20. de elect. n. 5. & 9. p. 1. lib. 1. p. 108.

Generalis ſolus nõ poteſt profeſſos in vno monaſterio (vt talis) in alio recipere. conſil. 9. de conſt. nu. 15. par. 1. lib. 1. pag. 57.

Generalis ordinis nequit ſine conſenſu Capituli monaſterij (ad quod receptio ad profeſſionem ſpectat) aliquem illius profeſſum facere. conſ. 37. de reg. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 770.

Generalis ordinis poteſt iubere, vt tacitus profeſſus tractetur pro profeſſo; quin, niſi cauſa excuſans adducatur, vt expreſſam faciat profeſſionem. conſilio 37. de reg. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 771.

Generalis religionis alicuius ſola refutatio nõ ſufficit, nec Prouincialis, ad liberandum quem a voto illius; non reddita ſalutem ſufficienti cauſa, quare omnia monaſteria ſuæ religionis debeant eum refutare. conſ. 28. de voto. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 929.

Genus proprie dicitur de omni ſua ſpecie. cõſ. 15. de teſt. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 673.

Gerundium adiectiuum, vel participium paſſiuum neceſſitatem ſignificat & præceptum. conſil. 3. de celebr. miſſ. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1070.

Geſta a Capitulo ſuſpenſo, vel a perſona publica (donec toleratur) valent. conſil. 62. de ſent. excom. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 819.

Geſta ab eo, qui titulum beneficii, ſeu officii (etiam per ſpontaneam renunciationem) perdidit, ſi non perdidit poſſeſſionem, cum retineat adminiſtrationem (etiam ſi ſint abſolutiones ſacramentales) tenent. & idem ſi titulum habuit a ſuperiore quidem, ſed inualide. conſil. 1. de offic. ord. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 242.

Geſta nulliter non ratificat, qui ea exercet credens eſſe valida, aut alia ex cauſa quam ratificandi. conſ. 4. de ijs quæ vi. num. 9. & 10. par. 1. lib. 1. pag. 307.

Geſta ratione publici officii quæ valida. conſ. 8. de ſacr. non iterand. nu. 5. p. 1. lib. 1. p. 198.

Gloria, & bonum nomen vt conſeruantur, & perduntur. conſ. 1. de renunt. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 217.

Gloſſa cap. omnis vtriuſque ſexus. de pœniten. & remiſſ. error, quod parochiani de iure diuino tenentur confiteri propriis parochis. cõſ. 30. de pœn. & rem. n. 6. p. 2. lib. 5. f. 701.

Gradus plures habens inferiores vno gradu, quem alius habet, non præcedet illum; vt magiſter artium, & ſimul licentiatus iuris, non præcedit doctorem decretorum ſuperiorem gradu. conſ. 5. de maior. & obed. nu. 4. & 15. par. 1. lib. 1. pag. 267.

Graduum Leuitici prohibitio non moralis, ſed iudicialis. conſ. 14. de ſponſ. num. 8. par. 2. lib. 4. pag. 22.

Gradus primus aſcendentium, & tranſuerſalium pertinet ad naturalem honeſtatem. conſ. 14. de ſponſ. n. 10. par. 2. lib. 4. pag. 24.

Græcus in ſua terra in azymo non conſecret, nec Latinus in ſua in fermentato. conſ. 1. de conſtit. num. 69. par. 1. lib. 1. pag. 30.

Græcis & ab Armenis cauendum vt ab aliis hæreticis, ſi ſint hæretici; quod tamen non facile conſtat, cum fuerint reconciliati, & præſtiterint obedientiam Eccleſiæ Romanæ. conſ. 1. de conſt. nu. 68. p. 1. lib. 1. pag. 30.

Gratiam ex opere operato non cõferunt ſacramentalia, vt catechiſmus, & exorciſmus, conſil. 3. de ſepult. n. 2. par. 1. lib. 3. pag. 688.

Gratia gratum faciẽs, & iuſtitia originalis diuerſa, & diuerſo modo quæruntur, & amittuntur. conſ. 4. de conuerſ. infidel. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 880.

Gratia ſicut non perimit, ſed perficit naturã, ita lex Euangelica naturalem. conſ. 4. de conuerſ. infidel. num. 21. & 31. par. 1. lib. 3. pag. 886.

Gratiam abſenti factam eſſe (ſi non adſit ſcitura) non credendum; niſi ſemiplenam habeat probationem; vel aliquibus præſentibus ita facta ſit, quod poſſint iurare ita eſſe: ſufficeret tamen viuæ vocis oraculum factum Cardinali. conſ. 11. de priuileg. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 560.

Gratia habilitationis ad beneficia victui neceſſaria, tacito quæſito, non vitiatur. conſil. 14. de reſcript. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 82.

Gratia beneficialis, tacito etiam bona fide beneficio obtento, non valet. conſ. 9. de reſcr. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 71.

Gratia, etiam per cruciatam ſemel conceſſa, durat perpetuo, donec reuocetur: at ſi ſuſpendatur, reuocata ſuſpenſione, remanet efficax vt prius. conſ. 17. de priuileg. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 815.

Gratia facta ſubdiacono ducendi vxorem, non facta mentione quod erat affinis, non vitiatur; ſed diſpenſationes poſſunt ſeparatim impetrari, quia ſunt res diuerſæ. conſil. 8. de conſang. & affinit. num. 7. par. 2. lib. 4. pag. 102. & de reſcrip. conſil 6. num. 2. lib. 1. pag. 69.

Gratia impetrata valebit, licet in ſupplicatione exponantur multæ cauſæ (etiam copulatiue) quæ omnes non ſunt de iure neceſſariæ ad operandum illum effectum, ſi vna earum, quæ illum operari poteſt, ſit vera. conſil. 7. de reſcrip. nu. 1. par. 1. lib. 1. pagina 69.

Gratia in beneficialibus perfecta tunc demum dicitur, cum reuocari nequit propter conſenſum non præſtitum, vel aliunde factum. conſ. 57. de ſimon. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 257.

Gratiis in impetrandis illa exprimi debent, quæ iura iubent. conſ. 8. de conſang. & affin. num. 2. par. 2. lib. 4. pag. 101.

Gratia non expirat morte concedentis, licet mandatum de gratia facienda (re adhuc integra) expiret. conſ. 1 de priuil. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 590. & de offi. deleg. conſil. 2. nu. 1. lib. 1. pag. 231.

Gratiam non vitiat expreſſio facta per ignorantiam, vel ſimplicitatem; niſi quatenus fuit cauſa conceſſionis. conſil. 15. de reſcrip. nu. 2. & 4. par. 1. lib. 1. pag. 82. & conſil. 13. nu. 1.

Gratiam non vitiat expreſſio falſi bona fide facta, nec facit ſubreptitiam. conſ. 13. de reſcrip. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 80.

Gratiam non vitiat taciturnitas eius, quo expreſſo æque princeps gratiam feciſſet. conſ. 15. de reſcr. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 83.

Gratia obtenta à Pœnitentiaria cum clauſula (*ſi ſit occultum*) non vitiatur; licet poſtea quod occultum erat, reueletur. cõſ. 83. de ſimo. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 300.

Gratias ordinarii non omnis ſubreptio facit nullas, ſicut gratias Papæ. conſ. 24. de temp. ord. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 158.

Gratia à Papa cõceſſa, donec aliud decernat, ſi nihil decernat, illius morte nõ expirat; ſecus de conceſſa, vſque ad eius beneplacitũ, quia morte ceſſat voluntas, ſeu beneplacitum. conſ. 3. de priuil. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 591. & de præb. conſ. 31. nu. 2.

Gratia Papæ non eget ad ſui ſubſtantiam, & valorem, ſcriptura. conſ. 1. de priuil. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 590.

Gratia principis intelligenda eſt ſine præiudicio tertij, cui non intelligitur velle derogare, ſi falſum narretur, & ignoret ius ei competere. conſil. 11. de reſcr. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 73. & 74. & de maior. & obed. conſ. 5. n. 11. pag. 269.

Gratia principis intelligenda eſt, vt in alio, quam in expreſſis, tertio non præiudicet; debetque (cum ſapiat priuilegium) ſtricte interpretari. conſ. 2. de Iudæ. nu. 3. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 342.

Gratia pro obtinẽda apud Sed. Apoſt. promittens, & ignorans pœnas, licet peccet, excuſatur ab eis in foro conſcientiæ; in foro tamen exteriori præſumeretur incurriſſe. conſil. 10. de ſent. excom. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 733.

Gratia pro obtinenda apud Sed. Apoſtol. promittens, incurrit pœnas extrauag. de dat. & promiſſ. etiam ſi promiſſio non acceptetur; non tamen vi pacti; quod ſi non acceptetur, non eſt pactum. conſ. 20. de ſent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 732.

Gratia quando ſapit priuilegium, non extendenda. conſ. 5. de Iudæ. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 342.

Gratiam nõ vitiat expreſſio, etiam falſi, quod principem ad concedendum difficiliorem reddit. conſ. 15. de reſcr. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 83.

Gratiam rei temporalis à Sede Apoſt. obtinendam indicans alteri cum pacto, vt dimidiũ lucri inter indicantẽ, & illam obtinentem diuidatur, incidit cum ſocio in extrauag. Bonif. VIII. & Greg. XIII. conſ. 36. de ſent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 769.

Gratię reualidatio per ſordes promiſſas obtẽta, ita videtur danda, vt non quod promiſſum, ſed quod labor iuſte meretur, ſoluatur. conſ. 15. de ſent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 739.

Gratia ſine litterarum expeditione valet quo ad forum conſcientiæ tantum, præter collationem beneficii factam à Papa; ſed Gallis in vtroque foro in omnibus. conſ. 29. de tẽp. ord. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 165.

Gratia, vel diſpoſitio facta in materia, per quã res reuertitur ad priſtinam naturam iuris naturalis eſt fauorabilis. conſ. 22. de priuil. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 625.

Gratia videtur illa poſſe dici ſubreptitia, quæ fuit obtenta per promiſſionem, ſeu donationem adeo malam, factam mediatori, quã ſi concedens ſciuiſſet, gratiam nequaquam conceſſiſſet. conſ. 14. de ſent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 738.

Gratiam vitiat falſitatis omnis expreſſio, quæ Principem ad facilius concedendum mouet. At talis veri taciturnitas vitiat ſolum in illis caſibus, in quibus ita iure cautum reperitur. conſil. 43. de homicid. numer. 4. par. 2. lib. 5. pag. 451. & de conſtit. conſ. 1. num. 50. pag. 24. & de reſcript. conſ. 12. num. 5. & conſil. 14. num. 3. lib. 1. pagina 82.

Gratia vnius delicti vel impedimenti (vt homicidii) non requirit mentionem de gratia alterius, quando sunt diuersa, vt adulterii. consil. 8. de consang. & affi. num. 6. par. 2. lib. 4. pag. 102.

Gratia vt ob taciturnitatem nulla sit, duo requiruntur. consil. 1. de feud. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 596.

Gratitudo, & obligatio antidoralis, vt benefacienti benefaciamus, est de iure naturali. consil. 10. de renun. n. 3. par. 1. lib. 1. pag. 131.

Gratuitus post mortem alteri nominato restituere, si superuiuat nominato, liber à dicto onere remanet, nec hæredibus nominati ad aliquid tenetur. consil. 14. de testam. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 671.

Grauida non potest sine peccato permittere se scindi, vt sic puer possit baptizari. consil. de homic. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag 410.

Grossa pars, quam canonicus horis non recitatis amisit, accrescit aliis canonicis interessentibus. consil. 20. de celebr. miss. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1091.

Gubernare. Vide verbo Regere.

H

Habilitatus per dispensationem ad aliquē actum, non censetur habilitatus ad alterum separatum ab ipso consil. 21. de celebr. miss. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1093.

Habitatio bona fide suscepta in remotis locis (vt mercatorum, & stipendiariorum) vnde nequeunt commode reuerti ad sumenda quæcumque sacramenta in parochia, vbi habent domicilium, sufficit, vt ea suscipiant ab illis parochis, & fiant ipsorum parochiani. consil. 1. de paroch. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 699.

Habitatio electa ad tempus in noua parochia, retento primo domicilio, vt causa rusticandi, vel fugiendi pestem, vel seditiones, licet operetur vt quis non sit viator, nec peregrinus, non tamen vt à nouo parocho possit sacramenta voluntaria (vt matrimonii) recipere. consil. 1. de paroch. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 699.

Habitatio fraudulenter in præiudicium proprii, vel alterius parochi suscepta alicubi, non sufficit ad acquirendum nouum domicilium, & parochum, & sacramenta ab eo legitime accipienda. consil. 1. de paroch. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 699.

Habitus canonicorum regularium nihil fere differt ab habitu honesto clericorum secularium; vnde & paruo Roqueto albo, quo alicubi vtuntur, satis à sæculari distinguitur. consil. 13. de reg. nu. 4. par. 1. lib. 3. p. 727.

Habitum concedit Magister Hierosolymitanus aliquibus militibus S. Ioannis deuotionis, vel honoris causa; & non operatur professionem tacitam, nec expressam. consil. 41. de reg. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 776.

Habitum deferens extra monasterium de licentia superioris, cēsetur deferre illum intra monasterium. consil. 41. de reg. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 776.

Habitus delatio, deuotionis, seu honoris causa permissa, non facit quem religiosum. consil. 41. de reg. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 776.

Habitus delatio post professionem expressam, non inducit tacitam. consil. 9. de iis quæ vi. nu. 9. par. 2. lib. 1. pag. 315.

Habitus distincti delatio nullam voti præsumptionem inducit. consil. 42. de reg. num. 11. par. 1. lib. 3. pag. 781.

Habitum nouitiorum distinctum (etiā per decem annos) deferens, profiteri non præsumitur. consil. 42. de reg. nu. 10. par. 1. lib. 3. pag. 781.

Habitum nouitiorum patenter distinctum deferens, nec votum, nec voti ratificationem emittere censetur; nec eidem aliquod votū est annexum, nec impedit reditum ad seculum, nec matrimonium. consil. 42. de reg. nu. 2. 3. 4. & 11. par. 2. lib. 3. pag. 778.

Habitum occulte ferendi dispensatio fere tā difficilis, ac dimittendi: minus tamē ab instituto regulari recedit primus, quā secundus. Item & facilius excusatur à pœna, sed non à peccato. consil. 14. de reg. nu. 4. 5. par. 1. lib. 3. pag. 730.

Habitum potest, & tenetur portare religiosus exiens cum licentia, & habens ius repetendi monasterium, licet non recipiatur. consil. 76. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 826.

Habitum regularem dimittere sine peccato non potest monachus, nec etiam occultare: fallit, si subsit causa, præsertim de licentia superioris. consil. 70. de reg. nu. 1. 5. & 10. par. 1. lib. 3. pag. 816.

Habitum regularem (hoc est Roquetū) vt extra ciuitatem propriam non portet canonicus regularis; consuetudine saltem immemorabili induci potest: consulendum tamē talibus, vt saltem occulte illum deferant. consil. 13. de reg. nu. 7. 11. 12. par. 1. lib. 3. pag. 728.

Habitum religionis ad aliud monasterium iusta de causa translatus portare tenetur, non tamen electus. consil. 76. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 826.

habitum

habitum relinquere nequit religioſus deſtructo monaſterio, vel nolente eum recipere; etiam cũ licentia ſuperioris inferioris Papa, etiam ſi nullum ex hoc oriatur ſcandalum. conſil. 76. de reg. nu. 1. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 826.

habitum ſuæ religionis deferre non tenetur, nec poteſt eiectus ab ordine, cum amiſerit ius petendi vt in ea recipiatur. conſ. 76. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 826.

habitum ſuæ religionis, & patentem, tenetur ferre religioſus, niſi iuſta cauſa excuſetur. conſil. 76. de reg. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 827.

habitum ſuæ religionis ſpecialem non geſtãs bona fide, quia nolunt eum recipere, forte non peccat mortaliter, & poſſit diſpenſari; præſertim ſi inde nõ generatur ſcandalum. conſil. 76. de reg. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 827.

habitum ſuſcipere, aut nouitiatus annum implere ante annum 16. Conc. Trid. nõ vetat. cõſ. 20. de regul. numero 1. par. 1. lib. 1. pag. 740.

Hæres clerici, quæſitorum per negotiationem de ſe licitam, titulum acquirit. conſ. 3. de teſtam. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 645.

hæres, cui teſtator (etiam pro exoneratione ſuæ conſcientiæ) mandauit, vt faceret quod confeſſarius, vel alter diceret, non tenetur credere tali petenti ſibi aliquid clam reſtituendum dari, niſi aliunde præſumatur de eo quod petitur teſtatorem ſenſiſſe. Sed nec confeſſarius poteſt cogi, vt ſecreta reuelet. conſ. 16. de teſtam. nu. 1. 3. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 675.

hæres diſpoſitionem iuſtam teſtatoris ſeruare tenetur. conſ. 3. de depoſi. nu. 2. & ſeq. par. 1. lib. 3. pag. 628.

hæres inſtitutus, ſi fecit inuentarium, non cogitur ſoluere debita, vel legata à defuncto relicta, vltra hæreditatem: ſi vero adiuit hæreditatem defuncti abſque beneficio inuentarii, aut non fecit inuentarium intra legitimum tempus, cogetur in foro exteriori omnia ſoluere. conſ. 2. de teſtam. num. 1. & ſeq. par. 1. lib. 3. pag. 643.

hæres iuſſus à teſtatore, vt centum tantum impẽdat eius ſepulturę, non peccat ſi plus impendat abſq; alterius præiudicio, ſed ſi minus. conſil. 25. de temp. ord. nu. 6. par. 1. lib. 1. pag. 160.

hæres ſcriptus, cuius culpa teſtator obiit, illi ſuccedere nequit, & à fortiori venit priuandus, ſi illum occidit. cõſ. 1. de donat. int. vir. & vxor. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 149.

hæredis ob culpam, vel executorum licet, pœna defuncti in Purgatorio augeri nequeat, bonum tamen liberationis eius impedire poteſt. conſ. 32. de pœn. & remiſſ. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 703.

hæredum, vel executorum negligentia in legatis ad opera pia, vel reſtituendo eius debita, licet nequeat officere defuncto minuendo meritum, poteſt tamen tardando opem ei ſuperuenturam ex illorum operum executione, quia alias nõ fient ſacrificia & preces ab eo ſtatutæ. conſ. 32. de pœn. & remiſſ. nu. 2. 4. 5. & 6. par. 2. lib. 5. pag. 703.

Hæreſis fidei catholicę, inceſtus autem pudicitiæ aduerſatur. conſil. 2. de hæret. nu. 2. par. 1. lib. 5. pag. 354.

hæreſis crimine damnati, filiis ſimpliciter, nepotibus vero per maſculinam lineam deſcendentibus ſolum nocẽt, ne poſſint ad ordines, nec ad beneficia promoueri; at ſi ſolum ſint damnati vti ſuſpecti, non nocet, quia deſcendentes hæreticorum dici non poſſunt. conſ. 2. de eo qui fur. ord. fuſc. nu. 2. par. 2. lib. 5 pag. 589.

hæreſim, & alia crimina depoſitione digna Epiſcoporum, poſſunt prælati inferiores (& aliquando tenẽtur extraiudicialiter verbo, vel ſcripto nunciare Papæ, non tamen facere proceſſum iudicialem. conſ. 2. de for. cõpet. nu. 7. par. 1. lib. 2. pag. 341.

hæreſis non eſt crudelitatis peccatũ, quod nõ eſt catholicæ fidei contrarium. conſil. 8. de hæret. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 372.

hæreſis omnium infidelitatum peſſima; ad Iudaiſmum vero reuertentes, hæretici & ipſi, ac magni ſunt. cõſ. 23. de hæret. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 401.

hæreſim ſuam confeſſus, vel conuictus de hæreſi, fit inhabilis ad beneficia, & officia publica; & perdit omnia ſua bona, & iura. conſ 18. de hæret. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 390.

Hæreticos abſoluere in vtroque foro nõ poteſt niſi Papa, vel eius Legatus: Epiſcopi per Conc. Trid. tantũ occultos in foro conſcientiæ per ſe, vel aliquem ſubditum, cui ſpecialiter, & nõ generaliter delegare poſſunt. conſ. 1. de conſt. n. 88. & ſeq. p. 1. lib. 1. p. 38.

hæretici, & ſchiſmatici non recõciliandi niſi ab habente cenſuras bullæ Cœnæ, & niſi hæreſim, ac ſuum ſchiſma abiurent, ſi implicat hæreſim. conſil. 1. de conſt. nu. 61. par. 1. lib. 1. pag. 28.

hæreticum alloqui, & cũ eo communicare in regionibus palam infectis, vt Germania, & Gallia licitum iudicatur; modo non ſit denunciatus excõmunicatus. conſ. 12. de hær. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 381.

hæreticorum bona ipſo iure confiſcata apprehendi

hendi nequeunt;niſi præcedat ſententia declaratoria,per iudicem eccleſiaſticum, etiã ſi conſtet de hæreſi notorie.conſ.21.de hæret.nu.1.4.6.8.& conſil.22.nu.1. par.2. lib. 5. pag. 397.& de ſenten.excomm.conſil.9. nu.8.

hæreticorum bona, ſi ſint in territorio Eccleſiæ,ad eius fiſcum ſpectant ; ſi vero in ſeculari,ad eius fiſcum (præſertim ſi hæreticus ſit laicus)poſt declaratoriam iudicis eccleſiaſtici. conſ.22.de hæret.nu.4.par.2.lib.5. pag.397.

hæretico domino iubenti , vt eius hæreticalibus feſtis claudantur officinæ,poſſunt, & ratione ſcandali vitandi tenẽtur parere ſubditi , modo per hanc,& alias ſimiles actiones,quæ de ſe non ſunt malæ,non intendãt fauere eorumdem hæreticorum errori.conſil.12.de hæret.numero 12.par.2.lib 5.pag. 384.

hæreticum denuntiare.Vide verbo Denuntiatio,vel Denuntiare.

hæreticum eſt aſſerere omnes actus humanos eſſe peccatum; ſecus quod maxima illorum pars ſit infecta peccato veniali . conſil.3.de teſt.nu.14.par.1.lib.3.pag.649.

hæreticorum , etiam per lineam fœmininam deſcendentes,aliquot in locis vſq.ad quartã generationem excluduntur ab ordinibus, ſi deſcendant ex hęreticis condemnatis.conſil.22. de hæret. nu.1. & 2. par.2.lib.3.pag. 397.

hæreticorum, & ſchiſmaticorũ oblationes , & vota,ſi non ſint denuntiati, poſſunt in templis recipi,& ipſi ad ſacra, diuinaq.officia , & conciones admitti , propter eorum conuerſionem.conſ.1.de conſt.nu.65.par.1.lib. 1.pag.29.

hæretico extreme egenti,ſubuenire tenemur , non vt hæretico,ſed quatenus eſt homo;nõ ſic non extreme egenti:& idem de bannitis & quocumque excommunicato.conſ.23.de ſent.excom.num.8.par.2.lib.5.pag. 753. & de hæret.conſ. 12.nu.3. & 11. par. 2. lib.5. pag.381.

hæretici fautor eſt,qui fauet hæretico,quatenus hæreticus eſt,& ſic defenſor, vel receptator, non quatenus eſt homo; & ſic fauere bannitis dicitur,quatenus ſunt tales. conſil. 23.de ſent.excom.nu.7.& 8.par.2.lib.5. pa. 753.

hæreticorum filios non eſſet inconueniẽs admitti ad religionem , niſi fierent inhabiles per conſtitutiones Pontificias. conſil.26.de reg.nu.4.par.1.lib.3.pag.750.

hæreticorum, & ſchiſmaticorum non denuntiatorum filii poſſunt ad ſcholas Catholicorũ admitti,vt conuertantur;ſed non licet Catholicis adire ſcholas hæreticorũ. conſ. 1.de conſt.nu.64. par.1.lib.1.pag.28.

hæreticorum funus deducentes . Vide verbo Funus.

hæreticos in patrinos admittere,mortale.conſil.1.de conſt.nu.67.par.1.lib.1. pag.29.

hæreticorum libri . Vide verbo Libri hæreticorum.

hæreticus iudicatur, qui cauſa fidei vocatus à iudice,& ob contumaciam excommunicatus,ſic manet per annũ. conſ.21. de hæret. nu.1. par.2.lib.3.pag.396.

hæreticos non denuntiatos clerici in ſuis eccleſiis vitare non debent.conſil.1.de conſt. nu.65.par.1.lib.1.pag.29.

hæreticus non eſt faciẽs iure diuino prohibita, nec de his inquiſitor ſe intromittit; niſi credat illa licere,vt vſuram.conſ. 2. de hæret.num. 3. par. 2. lib. 5. pag.354.

hæreticus non eſt , nec præſumitur omittens facere profeſſionem fidei intra tempus ſtatutum,ſed punitur de inobedientia.conſ.8. de iureiuran. num.5.par.1.lib.2.pag.385.

hæretico notorio, multo minus quam Iudæo , vel Pagano cõcedenda eſt iuriſdictio in fideles,ſeu præeminentia. conſil.1.de conſt. nu.87.par.1.lib.1.pag.38.

hæretici omnes etiam in mortis articulo conſtituti,niſi ſaltem in genere deteſtentur hęreſes,non poſſunt abſolui,nec ad alia ſacramenta , nec eccleſiaſticam ſepulturam admitti.conſil.1.de conſt.nu.70.par.1.lib.1. pag.30.

hæreticus omnis eſt ſchiſmaticus,ſed non cõtra , quia hæreſis eſt contra fidem , ſchiſma ſeparatio ab vnitate eccleſiaſtica etiam ſi eam credat,& ſic eſt tantum peccatum.conſil.1.de conſt.numer.62.par.1.lib.1. pagina 28.

hæreticus perdit omnia iura ſibi competentia, & conſequenter titulum beneficiorum.conſil.8.de iureiuran.num.2.par. 1. lib. 2. pag. 385.

hæreticum,ſeu ſchiſmaticum notorie ſe ſimulans, in vtroque foro ſit irregularis . conſ.9. de hæret.nu.2.& 3.par.2.lib.5.pag.375.

hæreticum quem eſſe non dicitur ſciri ſola fama,ſed nec rumor, per quem ſuſpicatus eſſet talis,ſufficit ad famam; quin ad eam requiritur,maiorem partem populi , vel vniuerſitatis id ſcire,& ſic de cæteris delictis . conſil.11.de hæret.num.1.par.2.lib. 5.pag. 379.

hæreticam ſponſam cognoſcere vxorio affectu,

ctu eſt ſacrilegij peccatum,& grauius quam cum ea fornicari.conſ.5. de ſponſ. num.10. par.2.lib.4.pag.9.

hæreticam, vel ſchiſmaticam ſi ducat Catholicus,vel contra,peccat:& pactum,vt aliqui ex filijs hæretice nutriantur,non tenet;quãuis matrimonium, ſi de facto contrahant, teneat.conſil.1.de conſtitut.num.63.par.1. lib. 1. pag.28.

hæreticos,vel ſchiſmaticos reconciliare canones Epiſcopis prohibentes,ſunt iura humana; & vbi ſunt conſuetudine præſcripta derogati,vel non recepti, Epiſcopi id poſſunt. conſil.1.de conſtitut.nu.41.& 42. par.1.lib. 1. pag.20.21.

Hermaphroditus, cuius vtraque potentia eſt par, non poteſt ordinari, & ordinatio facta non tenet.conſil.47.de reg.num.3.par.1.lib. 3.pag.787.

hermaphroditi dicto ſtandum, ſi dubitetur an vtraque potentia ſit par, vel altera maior; vel iudicio medicorum ex ijs, quæ ab ipſo audierint.conſil. 47. de reg.nu.4. par.1.lib. 3.pag.787.

hermaphroditus iudicandus vir, vel mulier, prout præualet in ſexu; adeo vt ſi præualeat in ſexu virili, poſſit profeſſionem facere in monaſterio virorum, ſed non mulierum, & contra.conſil.47.de reg.num.1.& 2.par.1. lib.3.pag.787.

hermaphroditi profeſſio iudicanda nulla, ſi vtraque potentia eſt par, & neutra magis præualet. conſ.47. de reg. nu.3.par.1.lib.3. pag.787.

hermaphroditus profeſſus (ſi non conſtet de prædominio potentiæ) iuſte poteſt eijci à religione cum diſpenſatione Papæ,propter occaſionem ſcandali; quin ſine illa,præſertim quia tacuit defectum. conſ. 47. de reg. num.4.& 5.par.1.lib.3. pag.787.

Herus ancillam ante vigeſimumquintum annum non collocans(ſicut pater filiam) eſt in mora.conſ.2.de cond. appoſ. num.2. par.2. lib.4.pag.64.

Hypothecari ſine cauſa nequeunt res eccleſiæ. conſil. 8. de reb.eccleſ.alien.num. 4. par.1. lib. 3. pag.506.

Hiſpani laici non poſſunt ſuo foro renuntiare, nec iurare contractus, qui ad ſuum valorem iuramentum non requirunt. conſil. 56. de ſent.excom.nu.4.par.2.lib.5. pag.808.

Homicida beneficia antea legitime obtenta retinere poteſt,& ad id non indiget diſpenſatione,ſed ad alia obtinenda. conſ.43.de homicid.nu.1.par.2. lib. 5. pag.450.

homicida iniuſtus, & voluntarius vt quis ſit, requiritur tranſgreſſio legis iuſtitiæ, non tantum charitatis.conſ.50. de homic. nu.3. par.2.lib.5.pag.458.

homicida,licet nequeat ſine diſpenſatione ordinari, nec beneficia acquirere, nec actus peculiares & appropriatos aliquorum ordinum exercere,poteſt tamẽ canonicatui, vel alii beneficio deſeruire, cum aliis in choro officium canendo; cum & laicis id permittatur.conſ.43.de homicid. nu.5. par.2.lib. 5.pagg.451.

homicida voluntarius in foro exteriori iudicabitur, qui animo deliberato magno gladio aliquem in capite vulnerauit,qui poſtea mortuus fuit; ſed & vix aliter poterit iudicari in foro conſcientiæ.conſil.37.de homicid.nu.1.par.2.lib.5.pag.444.

Homicidium caſuale ſequutum ex ludo in foro eccleſiaſtico illicito, non ideo minus producit irregularitatem, eo quod ſit licitus in foro ſæculari; ſecus ſi etiam eſſet licitus in foro eccleſiaſtico. conſil. 3. de homicid. nu.1. & 2.par.2.lib.5.pag.411.

homicidium, crimen depoſitione dignum. conſil.6.de foro compet.num.3.par.1.lib.2. pag.345.

homicidium non dicitur voluntarium, ſi cum duo prouocaſſent ſe ad ſingulare certamen, alter ipſorum à tertio acceſſorie ex rixa occidatur.conſ.25.de homicid. num.2. par.2. lib 5.pag.437.

homicidium quare dirimat matrimonium. conſ.1.de eo qui dux.in matr.num.1.par.2. lib.4.pag.70.

homicidii ſecundi venia non valet, niſi facta mentione de primo;quia id lex mandat.conſil.9.de conſang.& affinit. nu.1. & 4. par.2. lib.4.pag.102.& conſil.8. nu.6. & de conſt. conſ.1.nu.48.53. & de reſcript. conſ.6.nu. 1.2.lib.1.pag.69.

homicidium voluntarium quadruplex. Primũ nec peccatum, nec irregularitatem inducit, vt ad ſui neceſſariam tutelam. Secundum irregularitatem tantum, cum ſit iuſte. Tertium vtrumque, diſpenſabile tamen, ſine volũtate directa occidendi. Quartum vtrũque,& indiſpenſabile,ſcilicet ex propoſito, & ex delicto.conſ.40. de homic.num.1.par. 2.lib.5.pag.447.

homicidium voluntarium tunc demum contra facientem & opitulantem inducit irregularitatem indiſpenſabilem,ſi ſit iniuſtum,cõtra legem iuſtitiæ: at ſi ſit iuſtum, inducit quidem irregularitatem, ſed diſpẽſabilem, etiam ſi fiat cum peccato, puta quia ſit cum odio, vel à clerico. conſil.50.de homicid.

num.

num.2.& 3.par.2.lib.5.pag.458.
Homo, vt homo, licet peccator, extreme egens iuuandus.conſ. 12. de hæret. num.3. & 10. par.2.lib.5. pag.381.
hominum diuerſitas diuerſitatem rerum denotat.conſ. 6.de ſtatu monach.num.12.par. 1 lib.3.pag.995.
hominem occidere ad eſum (etiam ob neceſſitatem extremam famis) non licet; an autem iam mortui carnibus veſci liceat, non eſt ita certum. conſil.2. de ſortileg.num.1. par.2. lib.5. pag.562.
hominem liberum vendens pro ſeruo emptori ignoranti peccat mort. Sed tenet emptio in præiudicium vendētis.conſil. 9. de empt. & vend.nu.8.par.1. lib.3. pag.561.
Honoris amiſſio, quæ ſequitur ex pœna iuſte imponenda, non excuſat quo minus teneatur eam reus ſubire; quia animæ ſalus honori præponenda.conſ.48. de reg.nu.4.par. 1.lib.3. pag.789.
honori ciuitatis, vel ſui domini conſulens, eis (etiam clam) quid auferendo, non videtur eos fraudare, nec dammum dare. conſ.1. de iniur. & dam. dat. num. 5.par.2. lib.5.pag. 635.
Horas canonicas recitare non tenetur poſſidēs beneficium, de quo nulliter eſt prouiſus. conſ.3.de ætat.& qualit.num.1.par.1.lib.1. pag.184.
horas canonicas recitare tenetur habens ius in re in beneficio, etiā ſi non habeat poſſeſſionem, & ſit litigioſum; quia ſufficit quod in caſu victoriæ poterit fructus habere; ſecus ſi adhuc ius in re nonhabeat.conſ.17.de celebr. miſſ. num.1.3.& 4.par.1.lib.3. pag. 1088.
horas canonicas obligatus recitare ſecundum aliquod breuiarium ante 200.annos ab editione Romani editum, non poteſt priuata auctoritate illas dicere ſecundum breuiarium Rom. niſi prius Epiſcopus cum Capitulo, ſeu prælatus cum conuentu communiter Romanum receperit. conſil. 5. de celebrat.miſſ.num.2. & conſil.15.num.1.par.1. lib.3.pag.1085.
horas canonicas recitare tenetur ſacris initiatus: & hoc ex iure humano poſt Euangelium edito.conſ.3. de ijs quæ vi. num. 3. & 5.par.1.lib.1. pag.298.
horas non recitans beneficiarius pro primis ſex menſib.peccat; pro reliquo vero tẽpore tenetur etiam reſtituere fructus; quos propria auctoritate debet vel eccleſiæ, vel pauperibus) etiam propinquis non habentibus neceſſaria ad decentiam viuendi, vel filias maritandi) immo ſi ſit pauper, ſibimet (ſaltem de conſilio Epiſcopi, vel confeſſarij) omnes, vel partem erogare. conſ.19. de celebrat.miſſ.num.1. par.1.lib.3. pag.1090.& conſ.17.nu.1. & conſ.18. num.1. pag.1089.
horas non recitans canonicus. Vide verbo Canonicus.
horas priuatim poteſt quis quouis, vel partim vno, partim altero idiomate ex cauſa recitare.conſil.12. de celebrat. miſſ. nu.1. par. 1.lib.3. pag.1084.
horas recitans canonicus extra chorum non ſatisfacit, niſi adſit cauſa excuſans.conſ.13. de celebr.miſſ.num.1.& 4. par.1. lib.3.pag. 1084.
horas recitare extra chorum ex breuiario Ro. poteſt collegiatæ clericus, etiam ſi in choro recitentur ſecundum breuiarium vltra 200. annos receptum: at contrarium etiam defendi poteſt.conſil.15. de celebr.miſſ. num. 1.& conſ.16. nu.1.par.1.lib.5.pag.1087.& conſ.5.nu.2.
horas recitare non tenetur is, cui debet conferri beneficium, etiam ſi ſententias pro ſe obtinuerit, & beneficium ſit ſub ſequeſtro; immo & is, cui fuit collatum, ſi collationi adhuc non præbuit conſenſum. conſ.17. de celebrat. miſſar. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1088.
horas pſallere, & recitare collegialiter in choro tenentur canonici. conſil. 13. de celebr. miſſ.nu.1.par.1.lib.3.pag.1084.
Hortans ad homicidium illum, qui ita animo deliberato erat, quòd illud etiam ſine hortatione feciſſet, etiam ſi illius animum auxerit, non eſt irregularis.conſ.15.de homic. num.2.& 4.par.2.lib.5.pag.426.
Hortatoria generalibus verbis ad ſumendam vindictam offenſo ſcripta, debet intelligi de vltione iuridice ſine peccato ſumenda. Vnde ſi offenſus priuatam de offendente vindictam occidendo ſumat, homicidium hoc nõ imputatur hortanti ad irregularitatem. conſil.15. de homicid. num.1. par.2. lib.5. pag.425.
hortatorium decretum, ſeu conſilium, non obligat; at præceptum importat neceſſitatem parendi.conſil. 16. de verb.ſig. num.9. par. 2. lib.5. pag.837.
Hoſpitale erectum de bonis laici, in quo non adeſt nec altare, nec capella, nec campanile, non præſumitur auctoritate Epiſcopi erectum.conſ.3. de relig.domib. num.1.par.1. lib. 3.pag. 125.
hoſpitalis à laico, etiam ſine auctoritate Epiſcopi erecti, rationes deputatis quidem

reddi debent.sed Episcopo præsente,ex Cõcil. Trid. consil. 3. de relig. domib. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1026.

hospitale (etiam si à laico erectum de suis bonis sine Episcopi auctoritate) mortuo fundatore visitabit Episcopus, etiam ex decreto Conc Trid. tollentis omnia priuilegia,& consuetudines,etiam immemorabiles, contrarias.consi. 3.de relig.domib. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1025.

hospitale esse,& non esse beneficium, ex multis conijcitur. consil. 1. de relig. domib. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1023.

hospitale iudicatur beneficium, quando ex fundatione id statuitur, vel per electionem, & confirmationem superioris datur. consi. 1. de relig. domib. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1023.

hospitale, quod clericis, & laicis solet commendari, non est beneficium. consi. 1. de relig. domib. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1023.

hospitalis rector tenetur recitare horas canonicas, & ad habitum clericalem, quando hospitale est beneficium, aliàs non. consi. 1. de relig. domib. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1023.

Hospitalitas laudatur,& eam negantes Dominus arguit. consi. 9. de censib. nu. 1 par. 1. lib. 3. pag. 1064.

Hospitibus, quam indigenis, carius vendere, vetitum. consil. 9. de censibus. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1064.

Hospitandi consuetudo gratis vbi aliquando fuit. consi. 9 de censib. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1064.

hospitandi iurium venditio iuri naturæ aduersatur. consi. 9. de censib. num. 2. & seq. par. 1. lib. 3. pag. 1064.

Humana carne ad medicinas conficiendas vti nobis sine alio priuilegio, vel licentia licere non videtur ita certum; vnde prudentis erit impetrare à Pontifice facultatem. consi. 2. de sortileg. nu. 1 par. 2. lib. 5. pag. 562.

I

Idolorum fabricatio, seu synagogæ, vel Mezchitæ refectio, prohibita est, etiam si non fiat malo fine; quia intrinsece est mala. consil. 1. de iudæ. num. 9. & 11. par. 2. lib. 5. pag. 339.

Idoneus ad clericatum, non statim idoneus ad beneficium; quia plura requiruntur vt sit dignus ad hoc, quem ad illum. consil. 2. de præb. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 451.

Ieiunare dicitur, qui necessitate ductus, aliud non habens, edit quidem carnes, sed in reliquis ieiunium obseruat: quia necessitas facit vt carnes fiant cibi ieiunii: quod & dici probabiliter potest de eo, cui Papa concessit, vt diebus ieiuniorum possit vesci carnibus, & ouis: verba tamen concessionis in primis erunt ponderanda. consi. 6. de obseruation. ieiun. num. 1. 2. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1108.

ieiunare qui non tenetur, potest per Cruciatam in prandio pisces, & in cœna oua edere; sed non vtrumque in vno prandio, seu cœna. consi. 18. de priuil. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 616.

ieiunare tenetur de iure naturali, qui aliàs credit se à tentatione carnis vincendum. consil 3. de pœnit. & remiss. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 658.

ieiunare valentibus famulis, & cœnam petentibus, debet dominus denegare; etiam si inde debeat reputari auarus. consi. 3. de obseruat. ieiun. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1105.

Ieiunium ecclesiasticum differt à ieiunio per Iobelæum, confessarium, vel voto, vel alia causa particulari indicto. Vnde dispensatus per Cruciatam, vt comedendo oua satisfaciat ieiunio ecclesiastico, non tamen comedendo illa satisfaciet alijs prædictis ieiuniis. consi. 5. de obseruat. ieiun. num. 1. 2. 3. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1107.

ieiunii diebus non licebat cœnare tempore S. Thom. vsque ad horam nonam, id est, vsque ad secundam, vel tertiam post meridiem. consi. 7. de celebrat. miss. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1075.

ieiuniorum, & festorum obseruantiam possunt Concilia prouincialia,& Episcopi, populo collaudante, indicere. consi. 1. de constit. nu. 31. par. 1. lib. 1. pag. 16.

ieiunium Quadragesimæ duo præcipit; primum, vt totam; secundum, vt singulos dies eius ieiunemus: & qui fregit primum, tenetur adhuc seruare secundum. consil. 2. de obseruat. ieiun. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1105.

ieiunium licite frangere potest sine dispensatione habens iustam causam manifestam non ieiunandi; nam si esset dubia, dispensatio ab Episcopo petenda. consil. 7. de celebrat. miss. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 1075.

ieiunii tempore ientaculum vespertinum sumere matutino, & noctu cœnare sine priuilegio licere non videtur. consi. 15. de priuil. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 612.

ieiunium vigiliæ Pentecostes est de præcepto, ex consuetudine generali. consi. 1. de obser. ieiun.

selun.num.1.par.lib.3. pag.1104.

Ignorans probabiliter legem promulgatã, excusatur, etiam si sciat esse latam. consi.1. de const.nu.3. par.1.lib.1.pag.7.

ignorans facere professionem, coram Deo non est professus. cons.20.de reg.nu.4.par.1.lib. 3.pag.741.

ignorans omnino probabiliter quod facit esse peccatum, excusatur omnino à pœna peccati.cons.10. de sent.excom.num.2. par.2. lib.5.pag.732.

ignorans, vel non aduertens (etiam culpabiliter) se excommunicatum, non petendo absolutionem non peccat, ob id quod illam non petat, licet peccet in non aduertendo se excommunicatum.consil. 37. de sent.excom.nu.11.par.2.lib.5. pag.772.

Ignorantia ad hoc vt excuset omnino, à peccato scilicet, & pœna imposita, hæc requiruntur, nimirum quod sit causa illius, & inuincibilis.consil.de constit. num. 1. par.1. lib. 1.pag.7.& de offic.deleg. consil. 4. num.2. lib.1.pag.34.& de simon. consil.19.nu.2.

Ignorantia affectata, cum quis non vult scire quod tenetur, quo liberius peccet, non excusat, nec minuit peccatum, sed potius auget.consil.1. de constit.nu.1.& 2. par.1.lib. 1. pag.7.

Ignorantia bullæ de datis, facilius admitti potest, ex eo quod altera Bonif. erat reuocata; excusatq. à pœnis additis per Gregor. item à pœnis positis per Bonif. excepta excommunicatione, & nullitate. An autem & ab istis, neque affirmatur, neque negatur.cons. 16.de sentenn. excom. num. 2.3.par. 2.lib.5. pag.740.

Ignorantia causa peccati illud vel tollit, vel minuit, prout in totum vel in partem causat inuoluntarium.cons.7. de iureiuran.nu. 3.par.1.lib.2.pag.384.

Ignorantia circa contractus simoniacos an sit probabilis, & excusans, ex qualitate personarum diiudicari potest. consil.31. de simo. num.1.par.2.lib.5.pag.211.

ignorantia comes, & non causa peccati est, cũ quis etiam si sciret, non abstineret; & hæc numquam à peccato excusat. consil. 1. de const.nu. 3.par.1. lib.1.pag.7.

ignorantia communiter excusat coram Deo; nisi fuerit alicuius iuris naturalis, vel humani, quod homines suæ conditionis sciunt, vel scire tenentur. cons 10. de pœnit. & remiss.nu.2.par.2.lib.5 pag.653.

ignorantia crassa, siue supina, cum ex negligentia ignoratur debitum sciri, excusat à tanto, sed non à toto, idest, minuit peccatum. consil. 1. de constit. nu.2.par.1.lib.1. pag.7.

ignorantia eius, quod quis scire debet, non excusat, nec à pœna irregularitatis. cons.1.de pœnis.nu. 3. par.2.lib.5.pag.651. & de rescript.cons.12.nu.9.lib.1. pag.77.

ignorantia etiam quæ est causa peccati, licet non excusat à peccato transgressionis legis naturalis, vel diuinæ, excusat tamen à pœna excommunicationis latæ contra transgressores, & aliis extraordinariis. cons. 10. de senten excom.num.4.par.2.lib.5. pag.733. & de iureiurand.cons.7. num.3. lib.2.pag. 384.

ignorantia, etiam in materia hæresis, ne excusat, statuere, est iuri communi contrariũ. consil.1. de hæret. num.7. par.2. lib.5 pag. 355.

ignorantia ex dicto aduersarii proueniens cur non probabilis. consil. 13. de cler. excom. nu 2.par.2.lib.5.pag.574.

ignorantiam excusantem à pœna habet ille, qui licet haberet notitiam constitutionis prohibentis, ignorabat tamen specialiter in ea contenta, ac pœnas. cons. 11. de sent. excom.nu.3.par.2.lib.5.pag.735.

ignorantia extrauag. non clausæ intra corpus iuris communis, & multis etiam doctoribus ignotæ excusat ab excommunicatione; etiam si factum prohibitum sit contra ius naturale, quod nemini licet ignorare. consil.10. de sepult. num. 5. & 6. par. 1. lib. 3. pag.697.

ignorantia extrauagantis, & ignorantia iuris humani dubii excusat à peccato mortali. cons.4.de offic.deleg.num.2. par.1. lib.1.& de reg.cons.7.nu.1.lib.3.pag.716.

ignorantia extrauag.publice in curia publicatæ, in foro exteriori non admittitur: quæ tamen si vere adfuit, ita quod si eam quis sciuisset, non contraueniisset, excusaret à pœna in foro conscientiæ, ac etiam ab obligatione restituendi fructus ex beneficio nulliter collato bona fide perceptos, & in bonos vsus consumptos.cons.9. de renunciat.nu.1. & seq. par.1.lib.1. pag.129.

ignorantia facti, quod quis non tenetur scire, excusat.cons.21. de priuileg. num.6. par.2. lib.5.pag.623. & de rescrip. cons.9. num.2. lib.1.pag.71.

ignorantia in foro conscientiæ constat dicto rei asserentis se iuste ignorasse; quia illi credendum est.cons.1.de constit.num.5. par.1. lib.1.pag.8.

ignorantia in foro exteriori probatur præsumptiue, id est, eo ipso, q̃ nõ probatur scientia; item

Item Iuramento,& alijs verisimilibus præsumptionibus.consil.1.de const.n.6.& 7.par.1.lib.1.pag.8.

Ignorantia,incogitantia, & inaduertẽtia legis excusant. consil.12.de iur.iuran nu.1.par.1.lib 2. pag.388.

ignorantia inuincibilis, & omnino excusans est, si quis nesciens petat consilium à viris peritis, vel pro talibus habitis, & falso illi consulant. consil. 1.de const.num.2.par.1.lib.1.pag.7.

ignorantia illa non videtur probabilis, qua quis ignorat rem esse alienam; cum in domo propria haberet de hoc publica documenta.consil.3.de præscrip.nu.4.par.1.lib.2.pag.394.

ignorantia iuris clari non excusat, nec etiam quo ad forum Dei,si adsit aliqua culpa. consil.7.de iur.iuran.nu.2.& 3.par.1.lib.2.pag.384.& de rescript.consil.9.num.2.lib.1.pag.71.

ignorantia iuris dubij(etiam naturalis,& diuini,non quo ad eius principia, vel cõclusiones proxime ex illis deductas, vt sunt præcepta decalogi, sed longe remotiores, per doctorum discursus deriuatas)excusat, cõs.10.de sepult.num.7.par.1.lib.3.pag.698.& de vsur.consil.4.nu.2.& 9.lib.5.

ignorantia iuris nec à peccato, nec ab irregularitate excusat sacerdotem ad occisionem etiam iustam opitulantem. consil.17.de homic.num.1.par.2.lib.5.pag.429.

ignorantia iuris(nisi sit obscuri,dubij,non frequentati,vel innixa sententiæ Doctoris,cui merito credi debeat)non excusat. consil. 4. de vsur.nu.1.7.& 8.par.2.lib.5.pag.478.& de sent.excom.consil.29.num.4.lib.5.pag.761.

ignorantia iuris non suffragatur in foro exteriori, quo minus quis per annalem delationem habitus communis cẽseatur tacitus professus:sufficit tamen coram Deo. consil.20.de regul.num.2.& 4.par.1.lib.3.pagina 740.

ignorantia iuris obscuri(quale etiam præsumitur id quod est de apicibus iuris)excusat vt ignorantia facti.consil. 4. de ijs quæ vi. nu.11.par.1.lib.1.pag.307.

ignorãtia legis excusat omnino à peccato,si est causa peccati, id est, quod si sciret id esse peccatũ,non faceret;& si est iusta,siue probabilis,cum quis non tenetur scire,nec potest etiam adhibita debita diligentia; quæ etiam inuincibilis dicitur. consil.1. de const. num.1.& seq.par.1.lib.1.pag.6. & de sent. excom. consil.29.nu.5.

ignorantia legis promulgationis, si sit probabilis, iure naturæ excusat in vtroque foro. consil.1.de constit.num.22.par.1.lib.1.pag.13.

ignorantia non excusat à transgressione legis eum,qui iuste credit eam in curia fuisse publicatam.consil.1.de const nu.11.par.1.lib.1.pag.9.

ignorantia pœnæ excommunicationis, vel statuti imponentis pœnam exorbitantem, excusat quidem à pœna, nõ autem à peccato. consil.10.de sepult.n.3.4.5.par.1.lib.3.pag.695.& de sent.excom.& consil.11.nu.1.& cons.13.nu.1.cõsil.14.nu.3.& cons.29.n.5.lib.3.pag.761.

ignorantia probabilis excusat à suspensione Episcopum ordinantem alienum subditum. cons.40.de temp.ord.nu.1.par.1.lib.1.pag.174.

ignorantia probabilis iuris æquiparatur ignorantiæ facti.cons.29.de sent.excom.num.5.par.2.lib.5.pag.761.

ignorantia probabilis iuris positiui excusat, quousque scientia superueniat. consil.2.de off.deleg.nu.2.par.1.lib.1.pag.231.

ignorantia probabilis male ordinatum maioribus excusat à suspensionis pœna.consil.8.de sacram.non iteran.nu.3.par.1.lib.1.pag.197.

ignorantia qualitatis, quæ est causa peccati, excusat à peccato qualificato. consil.12.de voto.nu.2.par.1.lib.3.pag.907.

ignorantia quare, & quãdo iuramento probetur.consil.1.de const.nu.7.par.1.lib.1.pagina 8.

ignorantia triplex,affectata, crassa, & iusta, & quid vnaquæque.cons.1.de const. nu.2.par.1.lib.1.pag.7.

ignorantia,vel inaduertentia, quæ habet in se aliquam culpam non aduertendi ad id, ad quod quis tenetur,non excusat.cons.7. de iur.iur num.3.lib.2.par.1.pag.384.

Illegitimus ab Episcopo dispensatus ad minores,non est ad beneficium; nec ad hoc dispẽsatus, erit ad canonicatum in cathedrali(etiam si dicatur simplex beneficium)nisi exprimatur.cons.4.de fil.presbyt.nu.4.par.1.lib.1.pag.204.

illegitimus, bastardus, & etiam spurii dicuntur de parentela & familia defuncti, inspecto iure naturæ, cum in eis naturalis effectus cadat.cons.4.de iur.patr.num.2.par.1.lib.3.pag.1029.

illegitimi,præter hic scripta. Vide verbo Spurius.

illegitimus beneficij ecclesiastici est incapax

ante

Digitized by Google

ante legitimationem, vel dispensationem. consil.1.de fil.presbyt.n.3.par.1.lib.1.pag. 200.

illegitimus credens se dispensatum, & bona fide ordinatus sacris, nō incurrit pœnas extrauag.Pii II. quia eum non includit, nec ipse etiam præsumpsit. conf.4.de fil. presb. nu.1.par.1.lib.1.pag.203.

illegitimus clerici filius nō potest in ecclesia, in qua pater habet,vel habuit beneficium, nedum vt minister, in aliquo etiam sacristiæ vel cantoris officio ministrare; sed nec vt peregrinus celebrare.consil.1.de constit. nu.46.par.1.lib.1.pag.23.

illegitimus dispensatus ad omnes ordines (etiam presbyteriū)non censetur dispensatus ad beneficium curatum.conf,6.de fil.presb. num.7.par.1.lib.1.pag.208.

illegitimus,dispensante Episcopo cum illo,canonicus regularis esse potest.conf. 4. de fil. presbyt. nu. 4.par. 1. lib. 1.pag.206.

illegitimi,& diuites non sunt in foro conscientiæ iusti hæredes beneficiarij morientis in Romana curia.conf.8.de succes. ab intest. nu.1.par.1.lib.3.pag.684.

illegitimus ex adulterio procreatus,per subsecutum matrimonium non legitimatur. cōf. 3.de secund.nupt.nu. 4. par.2.lib.4.pagina 152.

illegitimos filios non legitimat credulitas parentum,quòd per solam commissionem de dispensando Episcopo præsentatam, sit dispensatus, nisi seruatis seruandis effectu dispensauerit super impedimento.consilio 3. qui fil.sint legit.num.1.par.2.lib. 4.pagina 137.

illegitimus factus monachus,vel canonicus regularis, potest sine dispensatione assumere ordines sacros,& beneficia, vel officia regularia,sed non prælationem. consil.6.de fil. presbyt.nu.2.& 3.par.1.lib.1.pag.206.

illegitimus filius non admittitur ad successionem, cum non sit cognatus, vel agnatus, & iura agnationis,& cognationis per illegitimum acquiri nequeant.conf.9. de fil.presb. nu.8.par.1.lib. 1.pag.213.

illegitimus irregularis est,sed non suspensus; quia in ipso non est culpa.conf.7.de cleric. excom.nu.1.par.2.lib.5.pag.567.

illegitimis legare,& donare ex causis iure cōmuni concessis (etiam de bonis intuitu ecclesiæ acquisitis, non prohibetur clericus, per extrau.Pij V.qui sola priuilegia ad id à se & suis prædecessoribus concessa reuocauit.conf.4.de testam.nu.1.par,1.lib.3. pag. 650.

illegitimus natus in figura matrimonij. Vide verbo Filius.

illegitimi non sunt filij nati ex matrimonio valide contracto,sed cum peccato. cōf.10. de consang.& affinit.nu.3.par.2.lib.4. pag. 106.

illegitimus ordinatus minoribus sine dispensatione non est suspensus cōf.2.de fil. presbyt. nu.2. par.1.lib.1.pag.200.

illegitimus male ordinatus est ad minores ab Episcopo sine expressa dispensatione,& male prouisus postea à Papa de beneficio, ac pensione.conf.5.de fil.presby.num.1,par.1. lib. 1.pag.204.

illegitimum male ordinatum sacris cum sola commissione Papæ ad dispensandum sine executione, potest Episcopus absoluere à suspensione,& cum eo dispensare, vt iuste post executionem possit ascendere. consil. 4.de fil.presbyt.num.2. par.1.lib.1. pagina 203.

illegitimus prima tonsura initiatus, & canonicatum adeptus,antequam Episcopus commissionem Papæ ad dispensandum exequeretur,est male ordinatus, & male prouisus, conf.3.de fil.presbyt.nu. 1.par.1.lib.1. pag. 202.

illegitimus sine dispensatione ordinatus in vtroque foro sibi consulat.conf.4.de fil.presbyt. nu.1. par.1.lib.1.pag.203.

illegitimo suo, vel alieno nullus, nec in vita, nec in morte aliquid dare potest,per extrauag.Pij V. reuocantem omnia priuilegia à Sede Apostolica concessa.conf.5.de testam. nu.1.par.1.lib.3.pag.650.

illegitimi possunt habere aliqua de bonis parentum iure communi non reuocato à Pio V.vel speciali concessione alterius principis habentis iura regalia.conf.5.de testam. nu.2.3.par.1.lib. 3. pag 650.

illegitimus sine dispensatione Papæ, vel Episcopi, nequit habere beneficium ecclesiastici cum,nisi sit monachus professus, vel canonicus regularis,qui habent beneficia,& officia sui ordinis,modo non sit dignitas,nec habeat curam animarū ex fundatione,priuilegio,vel possessione immemoriali. conf. 6,de fil.presbyt.nu.1.2.& 6.par.1.lib.1.pag. 206.

illegitimus sine dispensatione,& cum falsis dimissorijs promotus,postea à Pontifice absolutus à dictis excessibus & infamia cū suspensione ad certum tempus, potest eo trāsacto sine alia dispensatione celebrare. consil.6.de cler.excom.nu.1.par.2.lib.5.pagina 566.

Illicitam actionem agens, si vel ex intentione agentis, vel ex natura ipsius rei, vel lege, aut consuetudine loci, in quo id fit, actualiter, vel virtualiter dirigitur in mortem, illa secuta efficitur irregularis, aliàs non. conf. 21. de homicid. num. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 434.

Immemorialis consuetudo. Vide verbo Consuetudo.

immemorialis possessio habet vim constituti, & tituli, quem qui allegat, probat. consil. 4. de præscript. num. 10. par. 1. lib. 2. pag. 397.

immemorialis possessio (vt etiam consuetudo) habet vim legis, & constituti, cum est circa temporalia, & non circa spiritualia, & cum non est cõtra ius naturale, & diuinum; alioquin est vetustas erroris, & corruptela, ac nullatenus præscriptibilis. consil. 84. de simon. nu. 9. par. 2. lib. 5. pag. 303.

immemorialem quasi possessionem qui habet exigendi aliquid à collatario beneficii, quamcunque causam iustam dictæ exactionis, etiamque & priuilegii Papæ allegando, eo ipso quod illam vel illud allegat, probat. consil. 3. de simon. nu. 2. par. 2. lib 5. pag. 170.

Impediens alium à beneficio consequendo, tenetur ad restitutionem. conf. 40. de sim. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 231.

impediens aliquem iniuste à consecutione alicuius boni, restituere tenetur, si impediuit in iure plene quæsito in re, vel ad rem, siue ex officio iudicis debito. consil. 10. de iniur. & dam. dat. nu. 6. par. 2. lib. 5. pag. 647.

impediens alium à consequendo aliquid, tunc demum restituit, si impeditus ad id habeat ius quæsitum in re, vel ad rem per actionem vel officium iudicis. conf. 4. de iniur. & dam. dat. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 639.

impediens contrahere cum vno, virtualiter videtur cogere ad contrahendum cum alio. consil. 64. de sent. excom. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 821.

Impedimentum affinitatis. Vide verbo Affinitatis.

impedimentum cognationis. Vide verbo Cognationis.

impedimentum canonicum ad intrandam & profitendam religionem, non est descendere ex infidelibus, cum nullo iure caueatur. conf. 26. de reg. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 750.

impedimento cessante, ob quod excusabatur obligatus aliquid facere, id facere tenetur; quin tollere impedimentum. conf. 17. de voto. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 913.

impedimento vno de duobus (si sint distincta) sublato, non censetur sublatum alterũ. conf. 13. de temp. ord. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 145.

impedimenta dirimentia matrimonia (secundum auctorem post Sot.) potest infidelis Princeps inducere. conf. 2. de conuers. infid. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 872.

impedimenta (excepto primo gradu ascendentium) sunt de iure positiuo, quæ Papa auferre potest. consil. 14. de spons. num. 3. 9. & seq. par. 2. lib. 4. pag. 19.

impedimentum generis (vt descendentium à Iudæis, & infidelibus) non vult obstare Pius V. quin possint recipi à Minoribus de obseruantia. consil. 26. de reg. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 751.

impedimentum impediens & dirimens contrahitur, vbi adulter promittit adulteræ se illam ducturum, si ipsa probet id posse fieri. consil. 2. de eo qui dux. in matr. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 72.

impedimentum omne iustum excusat à distributionum (& multo magis ab aliorum fructuum) amissione. consil. 10. de cleric. non resid. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 433.

impedimentum iustum filio est patris obedientia. consil. 8. de renunt. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 128.

impedimentum matrimonii coniugi ignoranti notificandum, vt obtenta iusta dispensatione matrimonium incipiat valere, & alteri coniugi libertas facienda ad consentiendum, vel renuendum. cõs. 13. de spons num. 1. par 2. lib. 4. pag. 18.

impedimento matrimonii existente occulto (si fit contractum in facie ecclesiæ) possunt denuo occulte contrahere valide. conf. 3. de eo qui dux. in matrim. n. 3. par. 2. lib. 4. pag. 75.

impedimentum matrimonii nesciens, ignorantia inuincibili excusatur à peccato, nec indiget quo ad hoc vt moneatur. consil. 13. de spons num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 18.

impedimenta matrimonii restringi Reipublicæ interest. conf. 6. de cognat. spirit. num. 6. par. 2. lib. 4. pag. 81.

impedimentum non præstat, quod iuris non sortitur effectum. consil. 9. de empt. & vend. num. 9. par. 1. lib. 3. pag. 561.

impedimentum nullum naturale, quod non est perpetuum, est contra essentiam matrimonii, etiam secundum canones. consil. 4. de despons. impub. nu. 14. par. 2. lib. 4. pag. 38.

impedimentum perpetuum coeundi, est quod non potest tolli per naturam, vel medicinã absque probabili periculo vitæ. consil. 4. de despons. impub. nu. 14. par. 2. lib 4. pag. 38.

impedimentum perpetuum impotentiæ vs-

que ab initio matrimonij contracti patientem, etsi alter possit diuertendo relinquere, cum tale non sit matrimonium; concedi tamen eis volentibus potest, vt tamquam frater & soror cohabitent, cum omni inquam castimonia, abstinentes se ab omni immunditia, ab osculisque, & tactibus impudicis. consul. 2. de frigid. & malefic. nu. 5. & seq. par. 2. lib. 4. pag. 119.

Impedimenta plura cum adsunt, potest ab vno peti dispensatio, absque eo quod de alio fiat mentio; potestque postea super alio separatim impetrari alia dispensatio, etiam si vna à Papa, & altera ab Episcopo esset petenda. Idem dicêdum de habentibus duas excommunicationes. consul. 8. de cogn. spirit. num. 2. 5. 9. & consul. 7. num. 3. & consul. 9. nu. 4. par. 2. lib. 4. pag. 104. & consul. 10. nu. 1.

Impedimentum publicæ honestatis fuit solo iure humano post legem Euangelicam introductum; vnde facilius tollitur, quam alia impedimenta. consil. 4. de consang. & affinit. nu. 8. par. 2. lib. 4. pag. 94.

Impedimentum publicæ honestatis non oritur ex sponsalibus conditionalibus (etiam per verba de præsenti, vt ex pure contractis de futuro) nisi conditione impleta. consil. 1. de cond. appos. nu. 10. par. 2. lib. 4. pag. 62.

Impedimentum publicæ honestatis oritur ex sponsalibus vltra septennium, & ex matrimonio rato non consummato, impediens, & dirimens matrimonium. consul. 11. de spõs. nu. 2. par. 2. lib. 4. pag. 15.

Impedimentum publicæ honestatis oritur statim quidem ex sponsalibus de futuro pure contractis; sed non si sint contracta (etiam per verba de præsenti) sub conditione; nascitur autem ea purificata. consul. 1. de cond. appos. num. 4. & 10. lib. 4. par. 2. pag. 61.

Impedimentum publicæ honestatis humanum facilius tollitur, quam cognationis. consil. 4. de consang. & affin. n. 8. par. 2. lib. 4. pag. 94.

Impedimentum publicæ honestatis restrinxit Conc. Trid. ad sponsalia per verba de futuro, non autem per verba de præsenti; quæ sunt sponsalia impropriè dicta, idest matrimonium ratum, quod impedit vt prius vsque ad quartum gradum, vt declarat bulla Pii V. consil. 11. de spons. nu. 4. par. 2. lib. 4 pag. 15.

Impedimentum publicæ honestatis, (vt etiam affinitatis) est tam inter consanguineos spõsæ, quam consanguineos sponsi. consil. 11. de spons. num. 2. par. 2. lib. 4. pag. 15.

Impedimentum superueniens excusat debitorem, nisi sit præuisum, vel potuerit à prudente præuideri. consul. 32. de præb. num. 3. 4. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 488.

Impedimento vno ex dependentibus sublato, remanet alterum. consul. 7. de consang. & affinit. num. 3. par. 2. lib. 4. pag. 100.

Impedire dicitur id etiam, quod in aliqua tantum parte impedit. consul. 6. de consang. & affinit. nu. 3. par. 2. lib. 4. pag. 99.

Impeditus à magistratu excusatur, quod se iudicio non sistit. consul. 10. de cler. non resid. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 433.

Impedito iuste iuris impedimento non currit tempus; restituitur autem impeditus impedimento facti. consul. 6. de ijs quæ vi. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 310. & de renunt. consil. 8. nu. 3. pag. 127.

Impedito, cum restituitur aduersus lapsum tẽporis, datur tempus à lege statutum; alioquin illud solum, in quo fuit impeditus. consil. 1. de in integr. rest. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 320.

Impeditum ire Romam pro absolutione non excusat minor ætas, nisi sit impubes: nec patria potestas, si non est in patris præiudicium; nec paupertas, si est solitus mendicare. consul. 47. de sent. excom. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 790.

Impedito, seu suspenso propter suam culpam, non currit præscriptio. consul. 29. de pœnit. & remiss. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 699.

Impensa maior in re non facienda, nec maior labor assumendus, quam res ipsa valeat. cõs. 1. de decim. nu 3. par. 1. lib. 3. pag. 702.

Imperfecta scriptura, scilicet, quæ ita sit ad me scripta, vt aliquid adhuc ei sit addendum, mihi non prodest, nec nocet, etiam si sit testamentaria, etiam si sit edita, sed non à me: nec de illis in quibus adhuc extremam manum non appossui, potest mihi ita obijci, quin liceat mihi eadem declarare, immutare, emendareque. consul. 6. de hæret. num. 2. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 364.

Imperator, quæ religionem tangunt, discere, & non docere debet. consul. 1. de foro comp. nu. 2. par. 1. lib. 2. pag. 331.

Imperitos parochos cum possit Episcopus cogere vt assumant coadiutorem, vtique & poterit eos examinare. consil. 8. de priuileg. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 599.

Impetratio beneficiorum. Vide verbo Beneficium.

Impetratio eius, quod iure conceditur, non inutilis; nam dubia & scrupulos tollit. consil. 5. de stat. monach. num. 2. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 989.

Impetratum à quo sit (modo à principe sit concessum

ceſſum)non referre.conſ.4.de reſcrip.nu.3. par.1.lib.1.pag.66.

Impoſsibile omnino non eſt, quod poteſt fieri iuſte aliquo modo, vt per diſpenſationem Papæ;ſi tamen ſolet ſuper eo diſpenſare:licet aliquo modo ſit tale. conſil.2.de eo qui cogn.conſang.vxor.ſu.n.1.par.2. lib.4.pag. 88.

Impotens ad reſtituendum,ſed non ad reuelandum, licet excuſetur à reſtitutione non tamen excuſatur à debita & præcepta reuelatione.conſ.3.de ſtatu.monach.nu.28.& 29. par.1.lib.3.pag.971.

impotens ad matrimonium licet quis ſit,non tamen inde efficitur vt non poſſit ordines ſuſcipere.conſ.3.de corp.vitiat.nu.3.par.1. lib.1.pag.218.

Impotentia coeundi ex maleficio procedens, poteſt eſſe quo ad duos inter ſe tãtum: vnde horum vterque,lata ſententia diuortii, & licẽtiati poſſunt iuſte alia inire matrimonia. conſ.1.de frigid.& malef.nu.2.par. 2.lib.4. pag.115.

impotentia coeundi eſt impedimẽtum etiam dirimens matrimonium.conſil.3.de frigid. & malef.num.2.par.2.lib.4.pag.126.

impotentia coeundi,ad effectum vt matrimonium declaretur nullum, non probatur ex carentia teſticulorum,modicitate membri, & ineptitudine ad generãdum; ſed ex præſenti impotentia argui poteſt quod affuerit etiam tempore contracti matrimonii. conſ. 2.de frigid. & malef. nu.20.& 21.par.2.lib. 4.pag. 120.

impotentia coeundi(etiam perpetua)non omnis eſt contra ſubſtantiã matrimonii,etiam ſecundum legem humanam. conſ. 4. de deſponſ.impub. numero 15. par.2. lib 4. pag. 38.

impotentia coeũdi, quæ proceſſu temporis tollí poteſt naturaliter,vel per artem, non eſt contra ſubſtantiam matrimonii.conſil. 4. de deſponſ. impub. numero 14. par. 2. lib. 4. pag.38.

impotentia non excuſatur qui poteſt illam tollere.conſ.17.de voto.nu.2.par.1.lib.3.pag. 913.

Improprietates(etiam quibus iura quandoque vtũtur)non ſunt extendendæ.conſ. 1. de bigam.non ord.num.3.par.1.lib.1.pag.224.

Impubes non poteſt eligere domicilium habitationis,etiam patre mortuo; cum requiratur animus ibi perpetuo viuendi:quod ſi cõtigit cum patre, patris habet domicilium; ſecus cum matre.conſ.3.de temp.ord.nu.6. & 7.par.1.lib.1.pag.137.

impuberes non habere conſenſũ ſufficientem ad matrimonium de præſenti contrahendum, etſi inſinuare videatur cap. 2. de deſponſ.impub. verius tamen eſt id ſolum verificari in infantibus,& alijs doli non capacibus;nam in aliis poteſt inueniri.conſil.5. de deſponſ.impub.nu.2.3.4.6. par.2. lib.4. pag.41.

impuberes ſi contrahant ſponſalia per verba de præſenti,non eſt matrimoniũ;neque per ſuperuenientem ætatem in ipſum trãſeunt, ſed in ſponſalia de futuro;niſi ſint pubertati proximi,& malitia ſuppleat ætatem.conſ.2. de deſponſ.impub.n.1.& 2.par.2.lib.4.pag. 31.& 32.

impuberum ſponſalia per verba de præſenti plus obligant,quam contracta per verba de futuro: vnde tales tenentur etiam in foro conſcientiæ;& ſi nondum contraxerũt cum aliis per verba de præſenti, cogi poſſunt vt inuicem contrahant.conſil.2.de deſponſat. impub.nu.2.par.2.lib.4.pag.32.

impuberibus quibuſdam, vt matrimonium de præſenti contrahere poſſent,conceſſiſſe dicitur Pius V.conſ.5. de deſponſ.impub.nu. 1.par.2.lib.4.pag.41.

Inaduertentia cauſa actus excuſat à peccato ſi ſit probabilis,ſed nõ validat actum,nec excuſat à reſtitutione nulliter accepti.conſ.44 de homicid.num.1.& ſeq.par.2. lib. 5. pag. 452.

inaduertentia, quæ habet in ſe aliquam culpam,non aduertendi ad id quod quis tenetur,non excuſat.conſ.7.de iureiuran. nu. 3. par.1.lib.2.pag.384.

Inaudita parte, nec Papa poteſt contra eam aliquid definire;& omnes quorum intereſt vocandi, quibus ſententia ferenda nocet. conſ.13.de iur.patr.nũ.13.par.1.lib. 3.pag. 1038.

Incapaci aliquid ſi leget quis,non tenet legatum; at ſi leget tertio eumdem rogando vt reſtituat dicto incapaci, tenet legatum, & acquiritur ipſi tertio.conſil.7.de teſtam.nu. 3.par.1.lib.3.pag.657.

incapacibus fratribus ſi aliquod legatum pro celebrandis miſſis ſit relictum, poſſunt etiã cum alijs eligi pro libitu regulares eiuſdem ordinis nõ animo ſoluendi legatum,vt cum ſua ſponte quis facit à quibuſque celebrari.conſ.8.de teſtam. nu.10.par.1.lib.3.pag. 662.

incapaci legata reſtituere tacite promittens, ſi ſeipſum fiſco deferat, lucrabitur tertiam partem,vt quilibet alius delator; quam poſtea vt ſuam poterit incapaci reſtituere;& ſi

ipſemet incāpax deferat, dimidiam lucrabitur. conſ. 7. de teſtam. num. 6. & 7. par. 1. lib. 3. pag. 658.

incapaci relictum legatum efficitur caducum, & habetur pro non ſcripto; ita tamen, vt ſi ſine culpa ſua ſit factus talis, detur æſtimatio: ſecus in Minoribus de obſeruantia, qui non ſimpliciter ſunt incapaces, ſed ita vt nõniſi certo expreſſo modo capere poſſint. conſil. 8. de teſtam. num. 8. par. 1. lib. 3. pag. 661.

incapaci reſtituendi bona fidem tacite dans, poteſt iuſte ea retinere, donec illis priuetur; quia in illis quæſiuit dominium. conſil. 7. de teſtam. numero 4. par. 1. lib. 3. pagina 658.

Incerta perſonæ de certis per tertium eligendæ relictum, non dicitur captatorium, ſed tenet; eſt tamen conditionale: ita vt nõ facta electione, omnibus debeatur; ea autem facta, ſoli electo totum, aliis penitus excluſis, acquiritur. conſ. 14. de teſtam. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 670.

Incertorum bonorum reſtitutio. Vide verbo Reſtitutio.

Inceſtus cũ matre, & filia carnali, crimen maius adulterio; ſecus ſi ſit perpetratus in gradu remotiori, vel cùm cognata ſpirituali. conſil. 3. de iudic. numero 2. par. 1. lib. 2. pag. 324.

inceſtus delictũ impedit, ſed non dirimit matrimonium. & tacita copula antea, vel poſt impetrationem diſpenſationis, non vitiat gratiam, ſiue diſpenſationem. conſil. 1. de conſt. num. 52. lib. 1. pag. 24. & conſ. 8. de cognat. ſpirit. num. 1. & 10. pag. 85. & de conſang. & affinit. conſil. 9. num. 5. & conſil. 10. nu. 1. & ſeq. & conſ. 11. nu. 1. lib. 4. pag. 107. & de eo qui cogno. conſang. vxor. ſuæ. conſ. 1. num. 1. pag. 87.

inceſtus pudicitiæ, hæreſis autẽ fidei Catholicæ aduerſatur. conſ. 2. de hæret. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 354.

inceſtus non eſt hæreſis, nec ei annexus, de quo iure communi inquiſitor cognoſcere non poteſt. conſil. 2 de hæret. nu. 1. 2. 5. par. 2. lib. 5. pag. 354.

inceſtus occulti taciturnitas non vitiat diſpẽſationem impetratam ſuper publico impedimento conſanguinitatis, ſed poteſt vnũ ſeparatim impetrari, nõ facta mentione de altero, & ſic de cæteris impedimentis. cõſ. 1. de conſt. nu. 47. 49. 52. par. 1. lib. 1. pag. 24.

inceſtum occulte poſt commiſſionem ad diſpẽſandum admiſſum, commiſſario interroganti contrahentes fateri non tenentur: peccant tamen, ſi cum iuramẽto abſolute negant. conſ. 10. de conſang. & affin. nu. 1. & 5. par. 2. lib. 4. pag. 106.

inceſtus ſpiritualis non eſt proprie inceſtus, licet cognatio ſpiritualis ſit nobilior carnali; nec ex eo oritur impedimentũ aliquod matrimonij. conſ. 8. de cognat. ſpirit. nu. 6. & 8. par. 2. lib. 4. pag. 85. & de iudic. conſ. 3. num. 3. lib. 2. pag. 328.

Incompatibilia beneficia. Vide verbo Benef.

Indefinita æquipollens vniuerſali ex rationis diuerſitate limitatur. conſil. 23. de hæret. n. 3. par. 2. lib. 3. pag. 401.

Indeterminato tẽpore promittens facere, intelligitur obligatus intra tempus arbitrio boni viri declarandum, exequi. conſil. 2. de cond. appoſ. num. 3. & 4. par. 2. lib. 4. pag. 64.

Indicans alteri gratiam rei temporalis à Pontifice obtinendam, cum pacto, vt dimidio lucri inter indicantem & illam obtinentem diuidatur, incidit cum ſocio in extrau. Bonif. VIII. & Greg. XIII. conſ. 36. de ſent. excom. nu. 1 par. 2. lib. 5. pag. 769.

Indicia leuia ſi ſint plene probata, ſecũdũ aliquos videntur ſufficere, vt quis vocetur ab inquiſitoribus ad reſpondendũ ſuper hæreſi, de qua eſt ſuſpicio, ſed non ſunt audiẽdi. conſ. 2. de hæret. nu. 8. par. 2. lib. 5. pag. 355.

indiciorum copiã reo torquendo non diuina, nec naturalis, ſed ſola humana lex (& hoc ſubobſcure, & tunc demũ ſi peratur) dari iubet. conſ 8. de accuſ. n. 2. par. 2. lib. 5. p. 165.

indicia ſufficientia faciunt capturam iuſtam quo ad hoc, non quoad aliud conſ. 11. de cleric. non reſiden. nu. 9. par. 1. lib. 3 pag. 436.

indicium remotum, & obiter dans quis, vnde audientes ſumunt occaſionẽ, vt contra aliquem inquiratur, & occidatur, non dicitur præbuiſſe cauſam ſufficienter directam in mortem, inducentem irregularitatem. conſ. 20. de homicid. 1. & ſeq. par. 2. lib. 5. p. 432.

Indigena cæteris paribus extero præferendus in collatione beneficiorum, & aliorum quæ eorum loco ſubrogantur. conſ. 1. de magiſtr. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 335.

Indignum admittens, & eccleſiæ præficiens, peccat, ſed magis eum diu tolerãs, propter continuum ſcandalum. conſil. 20. de reſcrip. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 89.

indignus numquam eligendus, ſed pro eo idoneus, nõ obſtãte fundatione iuris patronatus. conſ. 7. de conſt. nu. 2. par. 1. lib. 1. p. 48.

Inducens alium ad peccandũ, ceſſante vi, metu, vel dolo, ex charitate tantum monere ſeu corripere eum tenetur in ijs caſibus, quibus quemcumque alium teneretur, & aliquanto

Digitized by Google

aliquanto magis,non ex iuſtitia.conſ. 101. de ſimon. num.2.4.par.2.lib.5.pag.331.
Inducere(etiam rogando) aut iuuare aliquem ad malum,in quo rogatus peccat, an liceat, per multa traditur exempla.conſil.6.de pœnit.& remiſſ.num.1.par.2.lib.5.pag.662.
Indulgentia acquiruntur in loco, & die præſcripto,& non aliter. conſil.35.de pœnit.& remiſſ.num.2.par.2.lib.5.pag.708.
indulgentiæ ad effectum eas quærendi,non dicitur ſciri,niſi poſtquam legitime in eo loco publicatę fuerint.conſ.1.de conſt.num.9. par.1.lib.1.pag.9.
indulgentia conceſſa mortuo, per exiſtentem in peccato quæri poteſt, & per opus quod ſolo opere operato prodeſt.cõſ.36.de pœn. & remiſſ.nu.2.par.2.lib.5.pag.709.
indulgentias conceſſas à diœceſanis locorum ſuis ſubditis, nequit Archiepiſcopus extendere ad ſuam diœceſim,& metropolitanam eccleſiam.conſ.18.de pœn.& remiſſ.nu. 13. par.2.lib.5. pag.687.
indulgentiæ conceſſio eſt diſpenſatio, & conſequenter odioſa,ac ſtricti iuris, ſeu ſtrictę interpretanda.conſ.35.de pœnit. & remiſſ. nu.3.par.2.lib 5.pag.708.& conſ.38. nu.1. & de reſcript.conſil.1.nu.1.lib.1. pag.63.
indulgentiæ immoderatæ non concedendę,etiam ex mente Concil.præſertim pro praua cauſa,& facile iterabili.conſ.18. de pœn. & remiſſ.nu.12.& 14.par.2.lib.5.pag.687.
indulgentia indefinite cõceſſa,vt liberetur anima à pœnis Purgatorii, niſi dicatur plene, nõ liberat ab omnibus pœnis; ſed vt omnis indulgentia,& miſſa,aliquo modo minuit, & ſic liberat.conſil.1.de reſcr.num.2.par.1. lib.1.pag.631.
indulgẽtiæ magnæ an paruis de cauſis acquirantur, & an ſtatim anima à Purgatorio liberetur remiſſiue.conſil.36. de pœn. & remiſſ. nu. 1. par.2. lib.5.pag.709.
indulgentia nedum orantibus,& ieiunãtibus, ſed etiam eleemoſynam porrigẽtibus à Papa concedi iuſte poteſt; cum & ipſa ſit opus pium,& ſatisfactorium.conſil.34.de pœn.& remiſſ.nu.1. par.2.lib.5.pag.707.
indulgentiam nemo cõcedere poteſt, niſi ſubditis ſuis.conſil.18.de pœn.& remiſſ.nu.12. par.2.lib.5.pag.687.
indulgentia,niſi totum iniunctũ fiat,nõ quæritur,nec in totum,nec in partem.conſ.38.de pœn.& remiſſ.nu.2.par.2.lib.5.pag.711.
indulgentiæ non proſunt non implentibus cõditiones, & poſſunt impediri paupertate. conſ.35.de pœn.& remiſſ.nu.1.par.2.lib.5. pag.708.
indulgentia plenaria conceſſa per modum ſuffragii animæ, pro qua ſuper tali altare dicetur miſſa,non requirit potius vnum miſſam,quam alteram.conſil.37.de pœn.& remiſſ.nu.1.par.2.lib.5.pag.710.
indulgentias per quæſtores publicari prohibet Conc.Trid.& permittit deputatis in id per ordinarios.conſil.33.de pœn.& remiſſ.num. 6.par.2.lib.5.pag.707.& conſil. 17. numero 7.
indulgentia pro mortuis conceſſa,ad viuos nõ extenditur.conſ.39.de pœn.& remiſſ.nu. 1. par.2.lib.5.pag.712.
indulgentias tantum plenarias ante conceſſas Papa reuocat in indictione Iobelæi.conſil. 17.de pœnit.& remiſſ.nu.4.par.2.lib.5.pag. 681.
indulgentia tantum plena,plenaria, & pleniſſima liberat ab omnibus pœnis Purgatorii. conſil.1.de reſcript.nu.2.par.1.lib.1.pag. 63.
indulgentia trium dierum ieiuniũ requiren te,duorum non ſufficit.conſil.38.de pœnit. & remiſſ.nu.1.par.2.lib.5.pag.711.
indulgentia vt quæratur, per ſolum factum alterius,viuo raro cõceditur.conſ.39.de pœnit.& remiſſ.nu.1.par.2.lib.5.pag.712.
Indultum conceſſum alicui, vt loco horarum recitet aliquot orationes,non prodeſt ad acquirendum meritum quod acquiritur recitando horas,ſed tantum ad ſatisfaciẽdum. conſ.23.de celebr.miſſ.n.3.par.1.lib.3.pag. 1095.
indultum conceſſum clerico minorum ordinũ non beneficiato,vt poſſit tam ciuilib.quam criminalibus patrocinari,eſt fruſtratorium; vnde ſi initietur ſacris, non ei proderit.cõſ. 1.de poſtulan.n.4.& 5.par.1.lib.1.pag.91.
indulta de promouendo à quocumq.ante Cõcilium obtenta, per illud cẽſentur ſublata. conſil.5.de conſt.nu.1.par.1.lib.1.pag.46.
indultum,ſeu diſpenſatio, niſi fiat id ob quod conceditur,non prodeſt.conſil.23.de celeb. miſſ.nu.1.par.1.lib.3.pag.1094.
Induſtria perſonæ quando eſt electa,tunc delegatus non ſubdelegat.conſ. 11. de priuil. nu.3.par.2.lib.5.pag.607.
Infamia illius pœnam,de qua in extrau.Greg. XIII.quæ incipit,*Ab ipſo*,non videtur talis, vt contra ſeipſum (antequã à iudice iubeatur)exequi teneatur.conſ.3.de rapt.num.5. par.2.lib.5.pag.463.
infamia iuris nõ tollitur per emẽdationẽ vitę, vt infamia quæ naſcitur ex raptu poſt Cõc. ſed infamia facti.conſil.3.de rapt.nu.2. par. 2.lib.5.pag.463.

infamia nemo accusatus de crimine dicitur laborare, nisi sit apud bonos, & graues viros; licet aliquis rumor sit sparsus, & etiam creditus apud aliquos; nec etiã si sit orta ab inimicis, vel maleuolis. cons. 7. de accusat. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag. 163.

Infamia nõ est irregularitas (etiam si infames sint irregulares) sed causa irregularitatis, vt de homicidio consil. 3. de rapto. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 163.

Infamis & criminosus repellitur ab accusando; nec eius testimonio creditur. Sed & iure Pontificio sola facti infamia notatus ab accusando repellitur. cons. 3. de accusat. nu. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 156.

infamis est fustigatus per sententiam, licet iniustam, in foro exteriori; secus in foro conscientiæ. cons. 43. de temp. ord. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 177.

infamis infamia iuris an sit capax beneficiorũ remissiuę, videturque quod nõ impediatur, antequam per iudicis sententiam infligatur hæc pœna. cons. 3. de raptor. nu. 8. par. 2 lib. 5. pag. 464.

infamis in foro exteriori tantum per iniustam sententiam, si ordinetur, non incurrit vllam censuram, nec irregularitatem; sed peccat, & potest suspendi, vel castigari. Potest tamen exercere ordines susceptos, vbi prędicta omnino ignorantur. cons. 43. de tempor. ord. nu. 3. & 5. par. 1. lib. 1. pag. 177.

infamis nec ne, sit persona proponens, cum fit reformatio in Consilio, non refert, cum appareat de consensu populi. consil. 4. de rescr. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 66.

Infans doli capax etiã obligatur iureiurando, & potest esse periurus. consil. 2. de cogn. spirit. num. 4. par. 2. lib. 4. pag. 76.

infans est expers rationis, & iudicii, & æquiparatur furioso. cons. 2. de cognat. spirit. nu. 2. par. 2. lib. 4. pag. 76.

infans est incapax & indignus omni beneficio ecclesiastico, etiam simplici. cons. 1. de ætat. & qualit. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 182.

infans, & amens baptismi, & ordinis characterem recipiunt, sine vllo suo consensu. consil. 1. de iis quæ vi. num. 2. par. lib. 1. pagina 204. & de eo qui ord. furt. suscept. consil. 1. nu. 1.

infans licet non præsumatur doli capax, & cõmuniter non sit vere talis, frequenter tamẽ est. cons. 2. de cognat. spirit. nu. 3. & 5. par. 2. lib. 4. pag. 76.

infans, mortuo patre, penes matrem infidelem est educandus. cons. 1. de baptis. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 1096.

infans occidens nec lege Cornelia ligatur, nec pœna irregularitatis, nisi sit doli capax. consil. 2. de cognat. spirit. nu. 1. 3. & 5. par. 2. lib. 4. pag. 76.

infans ordinari non debet, etiam ad minores; licet ordinatus non incurrat suspensionem. cons. 1. de ætat. & qualit. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 182.

Inferior, nisi causa cognita dispensare non potest contra legem superioris, etiam in casib. sibi permissis. cons. 22. de cler. non resid. nu. 9. par. 1. lib. 3. pag. 449.

inferiores Papa concedentes facultatem absoluendi à casibus sibi reseruatis, vel quid iure communi concessum, & gratis dãdum, dantibus pecuniam, peccant; quia videntur concedere spiritualia sub modo, vel conditione dãdi temporale, quod eis non licet, & à potiriua simoniaca prauitate, vix defendi potest, quæ in Papa cessat, qui potest hæc licite facere: secus si controuersum esset inter doctores, an casus esset reseruatus nec ne, quia tunc gratis, & cum discretione iuste concedi potest ad cautelam. cons. 18. de pœnit. & remiss. num. 1. 4. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 684.

inferior Papa concedens pro re temporali (etiam iusta de causa) gratiam spiritualẽ, seu dispensationem subdito faciendi quid iure communi ei competens, peccat, & videtur simoniacus. cons. 18. de pœn. & remiss. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 684.

Infidelis ad fidem conuersus, si sit bene in fide fundatus, saltem post decimum annum potest in sacris initiari: neque antiqua infidelitas reddit eum inhabilem ad obtinenda beneficia; nisi sit hæresis, vel recens conuersio. cons. 16. de verb. sign. n. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 836.

infideles cogere ad fidem est per se illicitum, eorumque paruulos ipsis inuitis baptizare non licet, & propter scandalum eorum, & quia contra declarationem ecclesiæ. cons. 4. de conu. infid. nu. 23. par. 1. lib. 3. pag. 887.

infidelium coniugum alter conuersus aliam ducere potest, seruatis tamen requisitis. consil. 2. de conuers. infid. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 870. & cons. 3. nu. 9.

infidelis, conuersa coniuge, si aliam infidelem ducat, & ambo postea conuertantur, remanebit cum secunda, si prima iam contraxerat cum fideli, antequam infidelis contraheret cum secunda; alias nequiret cum ea esse matrimonium, quia primum durabat. cons. 3. de conuers. infidel. nu. 3. 5. 10. & 11. par. 1. lib. 3. pag. 873.

infidelis

Digitized by Google

Infidelis conuerſus nequit votum continentiæ emittere, nec religionem ingredi, nec ad aliud matrimonium transire, niſi requiſita vxore ſi velit conuerti; ſed nõ eſt neceſſaria ſeparatio iudicialis, licet eſſet vtilis. conſ. 1. de cõuerſ. infid. n. 2. 4. & 5. p. 1. lib. 3 p. 869.

infidelis coniux conuerſus ad fidem, antequam cum altera contrahat, tenetur per monitionem, vel aliter, cognoſcere obſtinationem infidelis coniugis nolentis conuerti, neque ſine contumelia creatoris cohabitare. conſ. 1. de conuerſ. infid. nu. 1. 3. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 868. & conſ. 2. num. 1.

infidelis coniux conuerſus, ſi cum fideli contrahat, vel profeſſionem emittat, antequam coniux infidelis conuertatur, diſſoluit matrimonium. conſil. 1. de conuerſ. infid. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 896.

infideles coniugati conuerſi ad fidem denuo non contrahant. conſ. 2. de conuerſ. infidel. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 872. & conſ. 3. nu. 7.

infidelis cõiux plures habẽs vxores, ſi velit cũ prima remanere, non eget denuo cõtrahere, ſed tantũ ſi velit cum vna aliarum conuerſa contrahere, quia non erat vera vxor. conſ. 1. de conuerſ. infid. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 869.

infideliũ matrimoniũ. Vide verbo Matrimoniũ

infidelibus, cum quibus nobis commerciũ non eſt prohibitum, poſſumus merces expreſſe non prohibitas vẽdere, & ad victum neceſſaria præbere. conſil. 1. de Iudæis. nu. 5. & 7. par. 2 lib. 5. pag. 338.

infidelium paruuli iam iam morituri, niſi conſentiant parentes, non baptizandi, etiam ſalutis ſpiritualis fauore. conſ. 4. de conuerſ. infidel. num. 35. & 37. par. 1. lib. 3. pag. 892.

infideles, ſi poſt baptiſmum inueniantur cognati, vel affines intra quartum gradum, nequeunt ſine diſpenſatione contrahere. conſ. 4. de ſponſ. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 6.

infideles ſponſi, qui ſe carnaliter cognouerũt, conuerſi matrimonium contrahere debent iuxta formam Conc. Trid. conſ. 4. de ſponſ. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 6.

infidelis vxore conuerſa aliã ducens, ſi poſtea conuertatur, debet ad priorem nondum nuptam redire. conſil. 3. de conuerſ. infidel. num. 8. par. 1. lib 3. pag. 875.

Infidelitas præcedens conuerſionem, ſiue propriam, ſiue parentum, non impedit, quo minus quis poſſit ordines, & beneficia recipere, niſi ſit hæreſis. conſ. 2. de eo qui ord. fur. ſuſc. n. 2. par. 2. lib. 5. pag. 588. & de reg. conſ. 26. nu. 5. lib. 3. pag. 750. & conſ. 16. de verb. ſig. nu. 3. 4. par. 2. lib. 5. pag. 836. & de hæret. conſ. 23. num. 1. lib. 3. pag. 397.

Infirmitas, & paupertas iuſtam cauſam ſaltem diſpenſandi, vt monialis extra monaſterium maneat, præbet. conſ. 50. de reg. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 792.

Infirmus, de quo dubitatur an in craſtinum ſit victurus, cõmunicare poteſt poſt cibum; ſecus de damnato ad mortem. cõſ. 40. de pœn. & remiſſ. nu. 10. 13. par. 2. lib. 5. pag. 716. & conſ. 41. nu. 1. pag. 717.

infirmus quando, & quomodo Euchariſtiam ſumere debeat. Vide verbo Euchariſtia.

Ingratitudo omni lege peccatum, & omnis ingratus malus; ſed qui malum pro bonis reddit, peior. conſ. 1. de renuntiat. num. 7. par. 1. lib. 1. pag. 118.

Ingreſſus monaſterii dictio, etſi de aſſumptione habitus probationis, ac de profeſſionis emiſſione ſoleat intelligi; attamen quando lex diſiunctiuę loquitur de aſſumptione habitus, vel de ingreſſu, tunc latius patet. conſ. 6. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 715.

ingreſſum mulieris ſæcularis in monaſteria monialium ex manifeſta & rationabili cauſa Conc. Trid. & bulla Pij V. non impediũt, cum licentia tamen Epiſcopi, vel ſuperioris in ſcriptis obtenta conſ. 5. de diuort. num. 2. par. 2. lib. 4. pag. 146.

Inhabilis ad beneficia per conſtitutionem pœnalem, non eſt inhabilitatus ad penſiones ſuper illa, quia non ſunt beneficia. conſ. 12. de reſcript. num. 15. par. 1. lib. 1. pag. 80.

inhabilis ad ordines tam eſt qui bis, quam qui pluries nuptias contrahit. conſ. 2. de bigam. non ord. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 224.

inhabilis conficiens, & miniſtrans ſacramenta, grauiter peccat: vnde poteſt ab Epiſcopo (non obſtante exemptione, & quocumque priuilegio) corrigi & puniri. conſil. 8. de priuileg. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 599.

Inhabilitantur plures iure communi ad ordines, & beneficia, & per conſtitutiones Papales à religione; non autem per ſtatuta particularia inferiorum Papa, niſi ſint approbata à Sede Apoſt. conſ. 26. de reg num. 2. 3. 9. & 10. par. 1. lib. 3. pag. 749.

inhabilitare non poteſt inferior Papa ſuo ſtatuto aliquem ad id, ad quod iure cõmuni eſt habilis. cõſ. 26. de reg. n. 4. p. 1. lib. 3. p. 750.

Inimicum generali, nõ ſpeciali amore diligere tenemur, non autẽ ei monſtrare ſigna ſpecialis amoris, loquendo, & conuerſando, extra caſum neceſſitatis extremæ. conſil. 3. de pœnit. & remiſſ. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 658.

Inimicum etiam fugientẽ poſſum inſequi, & in tãtum percutere, quantum eſt neceſſariũ ad hoc, ne magnam honoris iacturam faciã.

conſ. 30. de homic. nu. 1. par. 2. lib. 5. p. 439.
Iniuria filii redundat in patrem. conſ. 3. de iur. & dam. dat. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 638.
iniuriarum etiã iniuſta irrogatio non eſt cauſa ſufficiens, vt religioſo, cui proprium eſt has pati, detur licentia tranſeundi ad laxiorem. conſ. 21. de reg. n. 2. par. 1. lib. 3. p. 742.
iniuriam paſſum, ſi humiliter rogetur ab eo venia, decet illam omnino remittere petenti. cõſ. 3. de pœn & remiſſ. n. 1. p. 2. lib. 5. p. 657.
iniuriam paſſus licet teneatur remittere odiũ & rancorem conceptum, non tamen actionem iniuriarum, aliaque iuris remedia ad quærendam ſatisfactionem; ob idque nõ eſt ei deneganda abſolutio. conſ. 3. de pœnit. & remiſſ. nu. 2. & ſeq. par. 2. lib. 5. pag. 657.
iniuriam poſt oblatam ſatisfactionem remittere renuens ſic monendus. conſ. 3. de pœn. & remiſſ. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 658.
iniuriam verbo illatam, alapa, vel aliter propria vendicans auctoritate, iniuſte agit. Vnde ſi etiam poſtea ob id ſine alia ſua culpa ſequatur digladiatio, & mors, erit irregularis. conſ 32. de homic. n. 2. p. 2. lib. 5. p. 438.
Iniuſtitia nemini facienda, etiam ob bonum conuerſionis. conſ. 4. de conuerſ. infidel. nu. 15. par. 1. lib. 3. pag. 883.
Innouatio legis. Vide verbo, Legis innouatio.
Innouatio legis antiquæ conſuetudine abrogatæ, operatur vt antiqua conſuetudo, amplius non excuſet. conſ. 2. de ſimon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 169.
Innocentes pro Chriſto occiſi, non quidẽ proprio merito, (cum vſu rationis carerent) ſed per gratiam Chriſti, ſalui facti fuerunt, & martyrii laureolam adepti. conſ. 6. de baptiſ. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1101.
Inquirere vt poſſit iudex contra certam perſonam, requiritur quod præcedat fama iudicialiter probata, vel ſaltem ſemiplena probatio iudicialis delicti; nec admittenda praxis inquirentium ex ſuſpicionibus leuiter & extraiudicialiter conceptis. conſil. 1. de offic. ind. nu. 5. & 6. par. 1. lib. 1. pag. 261.
inquiri contra aliquem abſque infamia, vel indiciis poteſt, ad impedienda mala futura, & etiam contra hæreticum ſuſpicione aliqua præcedente, non autem ſine illa. conſ. 4. de accuſat. nu. 4 par. 2. lib. 5. pag. 159.
Inquiſitio duplex, generalis, & ſpecialis; hæc nocet illa non. conſ. 7. de accuſ. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 163.
inquiſitionem in hæreticos quoquo modo impedire prohibitum. conſil. 1. de hæret. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 352.
inquiſitio ſpecialis de aliquo delicto contra aliquẽ nondum de eo diffamatum formari non poteſt, etiã ſi adſint duo vel tres idonei teſtes. cõſ. 5. de accuſ. n. 1. par. 2. lib. 5. p. 160.
inquiſitionis via nequit prælatus procedere contra ſuum ſubditum regularem, ſed tantum accuſationis, vel denunciationis, etiam ſi adſint violenta indicia; niſi adſit fama, per quã maior pars ſaltem collegii ex præcedentibus indiciis credat eum delicti reũ; & de hac infamia debet per informationes coram notario (ſecrete tamen) aſſumptas, conſtare, antequam ad capturam procedatur. conſ. 6. de foro comp. nu. 8. par. 1. lib. 2. pag. 346. & conſ. 4. nu. 3. & 4.
inquiſitionis via procedi non poteſt (etiã quo ad regulares) non præcedente infamia; (qualem non faciunt maleuoli, & detractores) nec denunciationis, non præcedente caritatiua monitione. conſ. 4. de accuſ. num. 3 & 4. par. 2. lib. 5. pag. 159 & conſ. 6. nu. 5. 6. 8.
Inquiſitor de ſuperſtitionibus vel alio crimine (niſi ſapiat manifeſte hæreſim) non cognoſcit. conſ. 2. de hæret. nu. 3. & ſeq. par. 2. lib. 5. pag. 354.
inquiſitorum edictum de denunciandis hæreticis &c. non ligat eos qui quoquo modo audiuerint, vel ſuſpicantur, ſed eos qui ſciũt per ſenſum corporis, vel ſaltem audierunt à fide digno, qui illud ſciebat. conſil. 3. de hæret. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 357.
inquiſitores & conſeruatores ſunt delegati. conſ. 3. de off. deleg. nu. 1. par. 1. lib. 1. p. 233.
inquiſitores, & diœceſani de hæreſi cognoſcunt: ſed nec Epiſcopo licet tradere hæreticum duro carceri, torquere, & ſententiam diffinitiuam contra eum ferre, re cum inquiſitore non communicata; idem etiam dicitur de inquiſitore. conſil. 1. de hæret. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 352.
inquiſitor hæreſis, ſuper inceſtu iure communi procedere non poteſt. conſil. 2. de hæret. nu. 1. 2. & 5. par. 2 lib 5. pag. 354.
inquiſitor hæreſis priuilegio Papæ, vel conſuetudine legitime approbata, poteſt cognoſcere de inceſtu cum filia ſpirituali, non autem irregulariter. conſ. 2. de hæret. num. 1. 5 par. 2. lib. 5. pag. 354.
inquiſitores hæreſis de nefariis monachi, vel ſacrati, vel etiam laici geminatis nuptiis cognoſcunt. conſ. 2. de hæret. num. 7. par. 2. lib 5. pag. 355.
inquiſitor nõ poteſt cognoſcere de blaſphemia niſi ſapiat manifeſte hæreſim, vt cũ implicat contradictionem alicuius articuli fidei. conſ. 2. de hæret. n. 4. & 5. par. 2. lib. 5. p. 354.
Inſequens furem clericus, ſi ab aliis occidatur.

non

non efficitur ob id irregularis; nec inſequēs malefactorem, ſi ipſe ſibi mortem cōſciſcat. cōſ. 11. de homic. n. 6. & 8. par. 2. di. 5. p. 421.

Inſequentes hoſtiliter (hoc eſt animo inſiuriandi) Epiſcopum, etſi non incidant in excommunicationem latam in iure, incurrunt tamen latam per bullam Cœnæ; ſed ab ea ſunt immunes, qui ſolummodo locum, in quem antea idem Epiſcopus, vel etiam Cardinalis ſe receperit, animo hoſtili aggrediuntur. conſ. 32. de ſent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 766.

Inſidiantem mihi clerico malefactorem inſequi poſſum, & curare vt capiatur à miniſtris iuſtitiæ, animo poſtea petendi contra ipſum iuſtitiam eo modo, quo mihi licet; ſicut & poſſum iudici indicare mihi inſidias parari, modo non petam tales occidi. conſ. 11. de homic. num. 10. par. 2. lib. 5. pag. 421.

Inſignis locus, de quo in reſcriptis ſolet fieri mentio, is cenſetur eſſe, qui licet non ſit cinctus mœnibus, habet tamē aliquod præcipuum præ aliis; & denique dicitur talis is, qui vulgo habetur pro tali. conſ. 1. de verb. ſig. num. 1. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 821.

Inſolita in generali conceſſione non veniunt. conſ. 38. de homic. n. 3. par. 2. lib. 5. pag. 445.

Inſolita negligentia, ſicut & inſolita diligentia, fraudis ſuſpicionem inducit. conſ. 38. de homicid. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag 445.

Inſolita qui facit, doloſe facere videtur. conſ. 1. de renun. nu. 7. par. 1. lib. 1. pag. 118.

Inſordeſcens in excommunicatione, quod poſſit abſolui per cruciatam, non videtur ita certum. conſ. 52. de ſent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 802.

Inſtitutio, & collatio beneficiorum, vt ſunt res diuerſæ, ſic diuerſa habent tempora; nam ad conferendum certum tempus ſtatutum eſt, videlicet 6. menſium per Conc. Lateranen. non autem ad inſtituendum, ſed indeterminatum. conſil. 11. de reſcr. nu. 4 par. 1. lib. 1. pag. 74.

inſtitutioni conſentire. Vide verbo Cōſentire.

inſtitutio hæredis, qua tunc incapax inſtituitur, vt non valet, ita nec inſtitutio capacis pro tempore quo erit incapax. conſil. 77. de reg. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 828.

inſtitutio in alterius voluntate relicta non valet, ſed electio incertæ perſonæ ex incertis ſic. conſ. 14. de teſt. num. 2. & ſeq. par. 1. lib. 3. pag. 670.

inſtitutio nouæ religionis (præcipue mendicantium, & maxime illorum, quorum profeſſores vt plurimum lautius in ſanitate, & ægritudine gubernantur, & tractātur, quam ſibi pares ſeculares in ſuis domibus priuatis degentes) non facile eſt admittenda. conſ. 8. de reg. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 717.

inſtitutio poſt præſentationem diutius differri poteſt, quam collatio libera, quæ non poteſt fieri poſt ſex menſes à die vacationis, inſtitutio autem poteſt. conſil. 30. de reg. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 760.

inſtitutio prælatorum, & beneficiariorum cōmuni iure perpetua. conſ. 1. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. nu. 2. par. 1. lib. 2. pag. 351.

Inſtituus in aliqua hæreditatis parte verus eſt hæres. conſil. 20. de priuil. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 619.

Inſtrumenta antiquā caſu inuenta, ſi alicuius res tangunt, tutius eſt reuelare, quam occultare. conſ. 16. de reb. eccl. alien. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 515.

inſtrumenta duo antiquiſſima tranſumpti, in quibus refertur ipſum originale, adiunctis adminiculis, præſertim famæ, præſumptiue probant ius patronatus in dubio, ſaltē quantum ad effectum ſuſtinēdi præſentationem. conſ. 2. de fid. inſtrum. num. 2. par. 1. lib. 2. pag. 369.

inſtrumentum publicum continens alienationem, licet in eo non fiat mentio interuentionis ſollempnitatis requiſitæ, non probat eam non interueniſſe ante, vel poſt tempus, quo cōtractum fuit. conſ. 38. de ſent. excom. num 9. par. 2. lib. 5 pag. 777.

Intellectus cap. 1. de ſolut. de ſuccedente in beneficio, & eccleſia, & bonis, quæ non ſubſunt diſpoſitioni ſolius beneficiarii. conſ. 7. de ſolut. num. 14. par. 1. lib. 3. pag. 615.

intellect. cap. innotuit. de elect. non de mandato ſpeciali, ſed de mandato Capituli. conſil. 2. de reſcrip. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 64.

intellectus cap. in nomine Domini. 23. diſt. & videtur per illud ſolum prohiberi venalitates, quæ circa Pontif. (dum vacat) fiunt. cōſ. 17. de ſent. excom. nu. 5. p. 2. lib. 5. pag. 742.

intellectus verus cap. 2. de nou. oper. nunt. de ſcandalo puſillorum, & non Phariſæorum. conſ 89. de reg. num. 8. par 1. lib. 3. pag. 844.

intellectus cap. ſignificatum. de præb. & cap. 1. vt eccleſ. benef. ſine di min. conſer. de onere reali impoſito beneficio vacanti ante collationem à ſuperiore ex iuſta cauſa. conſil. 84. de ſimon. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 303.

intellect. cap. 2. de cler. pug. in duel. de poteſtate Epiſcopi diſpenſandi cum homicida, etiā quo ad beneficium curatum retinendū. conſil. 45. de homic. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 454.

intellectus cap. 1. de reſcr. in 6. quod locum nō habeat in gratiis, & reſcriptis ordinariō,

& in

& in foro conſcientiæ.conſil.48.de ſent.excom.nu.2.& 4. par.2.lib.5.pag.792.

Intellectus cap. 2. de maledic. de pœnitentia mixti fori.conſil.18.de pœn.& remiſſ.nu.7. par.2.lib. 5.pag.685.

Intellect. cap. peruenit. de fideiuſſ. de debitis clericorum ſoluendis de reditibus eccleſiæ. conſ.7.de ſolut.num.9.par.1.lib.3.pag.613.

Intellect.cap.peruenit.de fideiuſſ.quod beneficiarius poteſt ſoluere de reditibus beneficii debita ſua, etiam ſi non ſint contracta pro neceſſitate,vel vtilitate eccleſiæ. conſ.7. de ſolut.num.15.par.1.lib.3.pag.616.

Intellectus cap.ſi vir. 27.q.2. non de profeſſione,ſed ſeparatione viri & vxoris à iudice facienda,contra Innoc. conſ.40. de reg.nu.4. par.1.lib.3.pag.774.

Intellectus cap.ſacri.de ijs quæ vi.de communicatione cum excommunicato vi facta,non de iuramento.conſ.2.de iureiur.num.3.par. 1.lib.1.pag.377.

Intellectus cap. quia in inſulis.de regular. de profeſſione in 18.anno, quod non eſt in vſu extra inſulas.conſ.33.de reg.nu.2.par.1.lib. 3.pag.766.

Intellectus Clementinæ 1.de reb. eccleſ. non alienand. de non alienando tantum,non de omni damno; & de rebus etiam poſſeſſis, non poſſeſſionibus tantum non alienandis. conſil.6.de reb.eccl.alien. nu.1. & 2.par.1. lib.3.pag. 504.

Intellectus duos lege apte recipiente, benignior & mitior eſt accipiendus,niſi eius verba contrarium indicent.conſil.23.de hæret. nu.2.par.2.lib.5.pag.401.

Intellectus legis penult. de iuſt. & iur. quod non procedat in Epiſcopo. conſ 2. de offic. iud.ord.num.1. par.1.lib. 1. pag.243.

Intellectus legis & nihil. ff. de rit. nupt. quod non agat de affinitate, ſed de cognatione, ſeu parentela. & legis liberi. C. de nupt. quod ſimiliter tales nuptias non prohibeat propter affinitatem, ſed propter honeſtatẽ. conſ.12.de conſang.& affinit. num.5.par.2. lib.4.pag.109.

Intellectus legis oratio. ff. de ſponſal. quando prohibitio,ſeu impedimentum matrimonii eſt perpetuum, non quando eſt temporale. conſ.4. de raptor. num.2.& 3. par.2. lib. 5. pag.466.

Intellectus illius, *Quod tibi fieri non vis, &c.* conſ.8. de empt. & vend. nu.8. par.1.lib.3. pag.554.

Intellectus ſtatuti Carthuſiani de non reuelante proprietatis peccatum non excommunicato niſi poſt terminum reuelationis. conſ. 3.de ſtat.mon. num.57. par.1. lib.3. pag. 983.

Intellectus regulæ cap. non firmatur. de regu. iur.lib.6 conſil.12.de ſponſ. nu.1.& 4. par. 2. lib.4.pag.16.

Intellectus regulæ, *id quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad alium transferri non poteſt*. de conſenſu expreſſo, vel tacito, vel æquipollenti.conſ.3.de conuerſ.infidel. nu.16.par. 1.lib.3. pag.877.

Intellectus ſtatuti Carthuſiani,de nouitiorum donationibus quo ad neceſſaria, & non ſuperflua.conſ.3. de ſtat. monach. nu.53.par. 1.lib.3.pag.981.

Intellectus bullæ. Vide verbo Bullæ.

Intellectus cap.cum infirmitas.de pœnit.& remiſſ. nam quo ad pœnam tantum interdicti requirit publicationem, non quo ad eius obſeruationem de infirmis monendis.conſ. 1. de conſtit. num. 20. & ſeq. par. 1.lib.1. pag.13.

Intellectus cap.cum noſtris. de conceſſ. præb. quod per adeptionem præpoſituræ non vacet epiſcopatus, vt aliud curatum, vel dignitas.conſil. 14. de elect. nu.5. par.1. lib. 1.pag.115.

Intellectus cap. exigit. de cenſibus *in 6.*conſil. 2.de cenſibus.nu.1.par.1. lib.3. pag.1055.

Intellectus cap. licet. de ſepult. *in 6.* de patre eligente (filio etiam viuo) ſepulturam.conſil.2.de ſepult.num.2.& 4.par.1.lib.3.pag. 686.

Intellectus cap. nobis. de ſimon. vbi verbum *penitus* refertur ad oblationem poteſtatis Epiſcopi diſpenſandi pro illa vice, quam habet in collatione ſimplicis beneficii, & non ad nullitatem electionis. conſil. 95. de ſimon.num.5.par.2. lib.5. pag.317.

Intellectus cap.1.10.q.1.de dominio, non patronatu, aliiſque iuribus non reſeruatis à iure fundatoribus. conſil. 7. de iur. patron. num.14.par.1.lib.3. pag.1039.

Intellectus cap. ſanctorum. de conſecrat. diſt. 1. conſil. 9. de ſepult. num. 1. par.11. lib.3. pag.693.

Intellectus cap.ſi vir. 27. quæſt.2. conſil.40.de reg.nu.4.par.1. lib.3.pag.774.

Intellectus cap. ſtatuimus.19. quæſt.3. conſ.8. de ſtat.monach.nu.1. & 2. par.1. lib.3.pag. 1001.

Intellectus verus cap.2.de nouis operib. nunt. conſil.89. de regul. num.8.par.1.lib.3.pag. 844.

Intellectus dicti Pauli de Epiſcopi percuſſore, & quod contineat ius humanum ab Eccleſia receptum.conſ.3. de ijs quæ vi. num. 14.& 15.par.1.lib.1.pag.303.

Intel le-

Intellectus extrauagantis. Vide verbo Bulla.
Intellectus gloſſæ falſus in cap. omnis vtriuſq. ſexus. de pœnit. & remiſſ quod parochiani tenentur de iure diuino confiteri propriis parochis. conſil. 30. de pœn. & remiſſ. nu. 6. par. 2. lib. 5. pag. 701.
Intellectus l. 1. §. ergo. & l. reus. ff. de muſterib. & honor. conſil. 7. de accuſat. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 162.
Intellect. l. 3. *ne crimina iterata remiſſionem habeant*. conſ. 1. de conſt. nu. 53. par. 1. lib. 1. par. 1. pag. 25. & conſ. 6. de reſcr. nu. 2.
Intellectus l. Titia. §. fin. ff. de manu. teſt. varius. conſil. 12. de ſimon. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 185.
Intellectus legis 3. C. de Epiſc. aud. quod neceſſaria expreſſio remiſſionis prioris crimi nis, vt valeat remiſſio iterati. conſ. 1. de cõſtit. nu. 53. par. 1. lib. 1. pag. 25.
Intellectus regulæ, *conceſſo aliquo, &c.* cũ ſcilicet vnum nequit ſine altero conſiſtere. conſil. 13. de tempor. ord. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 145.
Intellectus, nõniſi principijs, & ex eis per demonſtrationem deductis aſſentitur neceſſario. conſ. 1. de fil. presb. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 199.
Intelligentia dictorum ex cauſis eſt ſumenda dicendi. conſ. 8. de iureiur. nu. 3. par. 1. lib. 2. pag. 385.
Intelligentia rei pertinet ad auctoritatẽ præſtantis. conſil. 11. de iniur. & dam. dat. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 649.
Intelligi quod nequit, pro nõ ſcripto habetur. conſil. 6. de hæret. nu. 5. par. 2. lib. 5. pagina 365.
Intentio ad accipiẽdos ordines qualis eſſe debeat. Vide verbo Ordo.
Intentio confidentialis quam damnat Pius V. intelligitur de expreſſe, vel tacite in conuẽtionem deducta. conſil. 17. de de ſimo. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 194.
Intentio dantis vel facientis, quid temporale attendenda in iudicanda ſimonia; nam ſi ceſſet intentio emendi, & detur non in cauſam principalem, ſeu immediatam pro habendo ſpirituali, non erit ſimonia. conſil. 29. de ſimon. num. 8. & 10. par. 2. lib. 5. pag. 209.
Intentio & mẽs alicuius ex actu & confeſſione eius etiam nulliter facta, immo & ex facto etiam nullo executorum ſui teſtamenti poteſt colligi. conſ. 12. de teſt. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 667.
Intentio generalis, quæ multipliciter poteſt intelligi, ad donationem non trahenda. conſil. 21. de vſur. num. 11. par. 2. lib. 5. pag. 511.
Intentio minus principalis non inducit ſimoniam. conſ. 22. de ſimo. n. 4. par. 2. lib. 5. pag. 200.
Intentio ordinãdi ordinanti defuiſſe non præſumitur. conſil. 2. de eo qui ord fur. ſuſc. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 589.
Intentio Papæ attendenda, & ſeruanda. conſil. 1. de ſolut. numero 3. par. 1. lib. 3. pagina 601.
Intentio principalis, & finis cuiuſque diſpoſitionis, ex proœmio ipſius communiter colligitur. conſ. 64. de ſent. excom. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 820. & de ſim. conſ. 6. num. 4. pag. 269.
Intentio reciproca ſine pacto, collationem beneficii non irritat. conſil. 10. de renun. nu 2. par. 1. lib. 1. pag. 131.
Intentio reſignantis, vt reſignatarius poſt adeptam poſſeſſionem hoc vel illud faciat, coram Deo non nocet. conſil. 3. de iureiur. nu. 2. par. 1. lib. 2. pag. 378.
Intentio reſignatarij gratificandi reſignanti non nocet, ſicut nec intẽtio reſignantis, qui ea reſignat ſpe, vt tali conferatur. conſ. 75. de ſimo. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 285.
Intentio vnius partis ſe obligãdi non ſufficit, niſi id alij pateſiat, vt neque emendi, vel vẽdendi, niſi emat, vel vendat. conſ. 2. de eo qui cogn. conſang. vxſu. num. 2. par. 1. lib. 4. pag. 88.
Interdictus ab Epiſcopo, non poteſt eo præſente, (etiam in mortis articulo) ab alio abſolui. conſ. 23. de pœn. & remiſſ. n. 4. par. 2. lib. 5. pag. 693.
Interdicto Capitulo, ac etiam denuntiato, non ideo ſinguli cenſentur nominatim interdicti, vel nominatim denuntiati. conſ. 23. de pœn. & remiſſ. nu. 6. par. 2. lib. 5. pag. 693.
Interdictus denũtiari nequit aliquis, niſi prius citetur. conſ. 23. de pœn. & remiſſ. nu. 8. par. 2. lib. 5. pag. 693.
Interdictus, etiam non declaratus, nec denuntiatus, mandans ſe ſepeliri in eccleſia, peccat mortaliter, niſi excuſetur ex ignorãtia, qua putabat ſe abſolutum. conſil 23. de pœnit. & remiſſ. nu. 9. par. 2. lib. 5. pag. 693.
Interdictus ſi quis denuntiaretur poſt eccleſiaſticam ſepulturam, & non eſſet abſolutus, eſſet exhumandus. conſ. 23. de pœnit. & remiſſ. nu. 8. par. 2. lib. 5. pag. 693.
Interdictum ſuum etſi Epiſcopus poſſit tollere, vel ſuſpendere; at vt eo durante quis poſſit (etiam ianuis clauſis) ſacro intereſſe, non poteſt concedere, conſil. 18. de pœnit. & remiſſ.

& remiſſ.num.16.par. 2.lib.5.pag.688.
Interdicta vnde vi,& vti poſſidentis, pro mobilibus non dantur.conſ.1.de reſtit.ſpoliat. num.2.par.1.lib.2.pag.353.
Interdictum vtrubi pro retinenda re mobili datur.conſ.1.de reſtit.ſpoliat.nu, 2. par. 1. lib. 2. pag.353.
Interdictus cum eſt vnus de Capitulo,cur poteſt in ſacro ſepeliri. conſ.23.de pœn.& remiſſ.nu.4.par.2.lib.5.pag.693.
Intereſſe damni emergentis ſoluitur integre, at lucrum ceſſans cum aliqua diminutione; quia minus eſt habere aliquid in ſpe,quam in actu.conſ.29.de vſur.num.6.par.2.lib.5. pag.525.
Intereſſe damni emergentis vltra principale debitũ accipi poteſt,vt pro expenſis ob non factam ſolutionem.conſ.11.de vſur.num.1. par.2.lib.5. pag.491.
Intereſſe, & damnum intrinſecum intra rem, nõ autem remotum extrinſecum extra rem reſtituendũ eſt.conſ.4.de iniur.& dam.dat. num.5.par.2.lib.5. pag.640.
intereſſe ex lite proueniens ob debitum non ſolutum iuſte petitur.conſ.11.de vſur.nu.1. par.2.lib.5.pag.491.
Intereſſe futuri lucri ceſſantis,& damni emergentis ratio haberi poteſt in initio contractus,qui fit dilata, vel anticipata ſolutione. conſil.16.de vſuris num.4.par.2.lib.5. pag. 497.
intereſſe lucri ceſſantis non habet locum, niſi emptor ſit in mora ſoluendi pretium, vel venditor eſſet ex pretio exercitaturus mercaturam,vel empturus aliquid frugiferum. conſ.20. de vſur.num.3.par.2.lib.5.pagina 504.
intereſſe lucri ceſſantis poteſt à moroſo debitore accipi, quod veriſimiliter lucratus eſſet,in vtroque foro;nec ſententia iudicis ad plus condemnans iuſtificat in conſcientia. conſil.11.de vſur.numer.2.par.2.lib.5. pag. 492.
intereſſe lucri ceſſantis, quod veriſimiliter quis feciſſet, ſi ei mora facta non fuiſſet, arbitrio boni viri(omnibus circũſtantijs penſatis)eſt taxandum.conſ.11.de vſur.num.3. par.2. lib.5.pag.491.
intereſſe lucri ceſſantis,vel damni emergentis peti poteſt.conſil.3. de vſur.nu.5. par.2.lib. 5.pag.476.
intereſſe probabile vſque à principio taxari poteſt, & à mutuatario promitti mutuanti, licet hoc ſit in cambijs prohibitum. Vnde ex inſtrumento ſic conſcripto non poteſt dici notorie conſtare de vſura.conſil.10.de vſur.nu.1.& 2.par.2.lib.5.pag.489.&conſil. 6.nu.3.& de offic.iud.conſ.1.n.1.lib.1.pag. 260.
Interpretanda ita eſt lex ſuperioris, quatenus commode poteſt,vt tertio non præiudicet. conſil.12.de maior.& obed.nu.1.par.1. lib. 1.pag.279.
interpretari eius eſt,cuius condere.conſilio 4. de cler.non reſid.num.5.par.1.lib.3.pagin. 427.
Interpretatio continens delictum,in dubio reiicienda.conſil.12.de ſimo. nu.1.par.2.lib. 5.pag.784.
Interrogatus legitime à ſuo Iudice, crimen propriũ confiteri tenetur. conſ.5.de hæret. nu.4.par.2.lib.5.pag.361.
Interrogatus ſuper aliquo impedimento fori exterioris, quod vere coram Deo non patitur,vt ſe purget, poteſt allegare ſe diſpẽſatum, diſpenſationemque amiſſam,petereq. ſibi deferri iuramentum, & iurare exterius ſimpliciter, addita tamen intrinſecus cautela,qua euitetur mendacium.cõſ.2. qui cler. vel vouen.nu.8.par.2.lib.4.pag.69.
Intimatio alicuius reſcripti,ad hoc vt obliget ad credendum ei, requiritur, quod fiat per porrectam ſcripturam authenticam, & per habentẽ intereſſe,ſeu illius procuratorem: accedentibus tamen aliis adminiculis obligat(maxime inter regulares) ad credendũ. conſ.9.de offic.deleg.nu.1.& 6.par.1.lib.1. pag.238.
intimatio extra Capitulũ facta non ſufficit ad pœnas incurrendas.conſil.1. de dol. & contum.nu.6.par.1.lib.2.pag.362.
intimatio facta canonicis capitulariter non congregatis nõ eſt legitima,nec pro tali habenda,niſi appoſita clauſula(*ſi non patet acceſſus.*) conſ.1.de dol.& contum. nu.1.& 2. par.1. lib.2.361.
intimatio propriæ perſonæ facienda eſt, vt ei pariat præiudicium.conſil.1.de dol. & contum.num.3.par.1.lib.2. pag. 362.
Intruſionis,& fructuum perceptorum mentionem facere tenetur male prouiſus,petens à Papa confirmationem. conſil. 2. de ætat. & qualit.num. 2.par.1.lib. 1.pag.183.
Intruſus cẽſendus minor 25. annis præſentatus,& inſtitutus ab ordinario, ſi poſſeſſionẽ & fructus capiat de beneficio curato.conſil. 2.de ætat.& qualit.num.1.par.1.lib. 1. pag. 183.
intruſus in aliquo beneficio, efficitur inhabilis ad illud,non ad alia, vt etiam ſimoniacus.conſ. 91.de ſimo.nu. 8.par. 2. lib.5.pag. 318.& de reſcript.conſ.12.nu.13.

Intrusus licet sit capiens possessionem beneficij sine titulo,& inhabilis ad illud,non tamen qui continuat possessionem canonice quæsitam; cum titulo ipso iure perdito. consil.12.de rescrip.nu.14.par.1.lib.1.pag.179.

Invalida multa,operantur aliqua. consil.23.de voto.nu.3.par.1.lib.3.pag.924.

Invita dicitur,quæ in stuprum,adulteriũ, vel egressum de loco ad locum cõsensit,si ad id fuerit persuasa muneribus datis,vel promissis.consil.1.de raptor.nu.3.par.2.lib.5.pag.460.

Invitis ipso iure,& nihil,regulariter exæquãtur.consil.10.de iniur.& dam.dat.nu.2.par.2.lib.5.pag.646.

Iobelæo acquirendo omnia requisita non implens,indulgentiam non lucratur; etiam si à reseruatis confitendo sit absolutus.consil.19.de pœn.& remiss.nu.2.par.2.lib.5.pag.689.

iobelæum ad quærendum omnia requisita faciens,si moriatur ante diem Dominicam, iudicatur absolutus,quo ad omnia reseruata.consil.19.de pœn.& remiss.num.1.par.2.lib.5.pag.689.

iobelæa & aliæ bullæ non dant facultatẽ dispẽsandi in irregularitate, nisi id exprimatur,sed absoluendi ab excõmunicatione, & suspensione in foro conscientiæ tãtum consil.4.de fil.presb.nu.3.lib.1.par.1.pag.203. & de simon.consil.82.nu.2.3.& 4.lib.5.pag.298.& de pœn.& remiss.consil.9.nu.5.par.2.lib 5.pag.667.

iobelæi tempore qui confiteretur animo non adimplendi reliqua,sed vt à reseruatis possit absolui,non est absolutus ab illis, neq. à non reseruatis.consil 19. de pœn. & remiss. num.4.par.2.lib.5.pag.690.

Irregularis an dicendus saltans cum prægnãte,aborsu secuto.consil.28.de homic.num.1.par.2.lib.5.pag.456.

irregulari, ac etiam excommunicato expedit fidẽ absolutionis obtentæ in foro conscientiæ habere à confessario per eius schedulã priuatam; vel instrumẽtum, vel(& cautius) per schedulã clausam firmatã ab extra manu notarij.consil.3.de fid.instrum.nu.1.par.1.lib.2.pag.369.

irregularis an sit alium generaliter ad vindictam hortãs,si sequatur homicidium. consil.15.de homic.num.1.par.2.lib.5.pag.425.

irregularis beneficiarius fructus, & distributiones beneficii antea legitime obtẽti non perdit;excommunicatus vero sic.consil.14.de cler.excom.nu.1.par.2.lib.5.pag.425. & de homic.consil.13.nu.2.

irregularis celebrando peccat,sed irregularitatem nouam non contrahit. consil.11.de conuers.coniug.nu.4.par.1.lib.3.pag.860. & consil.7.de cleric.excom.nu.2.par.2.lib.5.pag.567.

irregularis censendus est in dubio, qui consulit abortum;si mulier puerum postea natum occidit,& ex eo conceperat. consil.49.de homicid.num.3.par.2.lib.5.pag.457.

irregularis censuratus vt per actum ei prohibitum fiat,duo requiruntur,videlicet,vt actus sit diuinum officium, & deputatus certo ordini.consil.9.de cleric.excom. nu.4.par.2.lib.5.pag.570.

irregularis efficitur illicitam actionem agens, si vel ex intentione agẽtis,vel ex natura ipsius rei,vel lege,vel cõsuetudine loci in quo fit,actualiter, vel virtualiter dirigitur in mortem, illa secuta. consil.21. de homicid. nu.3.4.par.2.lib.5.pag.420.& cõsil.11.n.2.5.

irregularis est accipiens ordinẽ sacrum,sciens aut scire debens se excommunicatum.consil.3.de cler excom.nu.1.par.2.lib.5.pag.564.

irregularis est celebrans missam in altari interdicto,sicut in ecclesia interdicta.consil.11. de cleric.excom.nu.1.par.2.lib.5.pag.572.

irregularis est clericus adulter,ob cuius suspicionem maritus ita vxorem percussit,vt abortiuerit; & si postea obtinuit beneficium, consulendus est Papa.consil.35.de homic. num.1.par.2.lib.5.pag.443.

irregularis est clericus obtruncans membrũ, etiam ob salutem totius corporis; quia illicite artem chirurgi exercet.cõsil.12.de homicid.nu.1.& seq.par.2.lib.5.pag.423.

irregularis est clericus opem ferens homicidio aliàs de se iusto; sed nõ in dispẽsabilis. consil.50.de homicid.nu.1.& 3.par.2.lib.5. pag.458.

irregularis est in foro conscientiæ dubitans an abortus secutus esset ob eius consilium. consil. 46.de homicid. num.2. par.2.lib.5. pag.454.

irregularis beneficiarius non perdit beneficium.consil.3.de vit.& honest.cleric.num.2. par.1.lib.3.pag.420.

irregularis est is, cuius verba, etiam ex compassione dicta, fuerunt in causa vt aliquis ciuius occideretur.consil.5. de homicid.nu. 1.par.2.lib.5.pag.414.

irregularis est omnis mortem aliquo modo inferens,etiam iuste: sed irregularitas hæc est dispensabilis, neque tantæ malitiæ vt illa ex iniusto homicid. & difficilis dispensationis.consil.7. de homic. nu.3. par.2.lib. 5.pag.416.

irregularis eſt miniſtrans in ordine, quem nõ habet; & diſpenſatione Papæ eget, vt poſſit iuſte ordinari. conſ. 3. de ſacram. non iteran. nu. 4. par. 1. lib. 1 pag. 139.
irregularis eſt ordine ſacro male ſuſcepto vtens, quia cum eſſet ſuſpenſus miniſtrauit. conſil. 3. de fil. presbyt. num. 4. par. 1. lib. 2. pag. 202.
irregularis eſt, qui cum peccato mortali aliquid dicit, vnde præter intentionem ſequitur mors. conſ. 21. de homicid. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 434.
irregularis eſt, qui illicita, vnde mors ſequitur, agit, attenta lege naturæ, vel conſuetudine. conſ. 21. de homicid. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 434.
irregularis eſt, qui, ſibi commiſſa criminali iuriſdictione, alteri criminalem cauſam committit. conſ. 16. de homic. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 427.
irregularis (etiam occultiſſimus) ſi concurrat ad beneficium cum aliquo, & obtineat, eius prouiſio (obſtante irregularitate) non valet; & ſuo concurrenti, quem impediuit à conſecutione beneficii, ad quod per concurſum ius acquiſierat, tenetur pro damno illato ſatisfacere. conſ. 40. de ſimon. nu. 3. par. 2. lib. 5 pag. 231.
irregularis, etſi irregularitate manente potuerit abſolui ab excommunicatione; ob quam quia ligatus miniſtrando irregularitatem contraxit; non ideo tamen minus poteſt priuari beneficiis, ſi quæ habet; immo & nec poterit abſolui ab excommunicatione, ſi offenſa fuit notoria, niſi prius ſatisfaciat. conſ. 50. de ſent. excom. num. 4. par. 1. lib. 5. pag. 799.
irregularis ex culpa ſua nihil poteſt facere de actibus alicui ordini ſpecialiter deputatis. etiam ſi ſit dicere, *Dominus vobiſcum*, vel orationem, vt presbyter. conſil. 6. de ætat. & qualit. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 187.
irregularis ex homicidio, ac etiam à iudice ab altaris miniſterio ſuſpenſus, beneficii (etiã curati antea obtenti) titulum retinet, & fructuum adminiſtrationem. conſil. 41. de homicid. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 449. & conſ. 13. num. & de teſtam. conſ. 4. nu. 4. lib. 3. pag. 658.
irregularis ex homicidio is ſolum videtur eſſe, qui occidit, conſulit, mandat, & opem in homicidio fert. conſ. 11. de homic. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 420. & conſ. 21. num. 1. 3. & 4. & conſ. 34. nu. 1.
irregularis ex homicidio voluntario fit, qui ſine mandato iudicis, bãniti occiſores iuuat. conſ. 13. de homic. nu. par. 2. lib. 5. pag. 424.
irregularis fit comitans iudicem, vel executorem ſententiæ mortis; etiamſi nihil aliud agat. conſ. 7. de homicid. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 416.
irregularis fit clericus aliorum iniuriam criminabiliter proſequens, ſi ſequatur mutilatio; immo ſi ſuam ſine proteſtatione. conſil. 11. de homic. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 420.
irregularis fit clericus deferens litteras iudicis, in quibus mandatur illatio mortis; vt faciunt aliquando ſecretarii habentium iuriſdictionem; ſequutã tamen morte. conſ. 16. de homic. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 427.
irregularis fit excommunicatus, ſi auctorizando, vel quaſi (etiam ſi ſit rector parochialis eccleſiæ) facit coram ſe celebrari. conſ. 1. de cler. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 563.
irregularis fit hortans ſocios, etiam in bello iuſto, ſi ſpecialiter hortetur ad occidendum aliquem, ſecus ſi generaliter. conſil. 4. de homic. nu. 5. & ſeq. & conſ. 5. nu. 1. & conſ. 6. nu. 1. & conſ. 16. num. 2. pag. 415.
irregularis fit mandans aliquem percuti baculo citra mortem, illa ſecuta. conſil. 27. de homic. num. 1 par. 2. lib. 5. pag. 438 & conſ. 49. n. 2. eſt tamẽ diſpenſabilis. conſ. 28. n. 1.
irregularis fit occidens bannitum, qui impune occidi poteſt. conſil. 7. de homic. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 416.
irregularis fit qui eſt cauſa rixæ, ex qua ſequitur homicidium. conſ. 25. de homic. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 437.
irregularis fit, qui etſi fugere poſſit ſine ſuo dedecore, alterum occidit etiam ad ſuam neceſſariam defenſionẽ. conſil. 6. de homic. nu. 4. & ſeq. par. 2. lib. 5. pag. 415 & cõſ. 36. n. 1.
irregularis fit ſciens vel ſcire debens ſe excommunicatum, accipiendo ſacramentum ordinis; ſecus ſi accipiat ſacramentum euchariſtiæ de manu alterius clerici. conſ. 3. de cleric. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag 564.
irregularis Franciſcanus. Vide verbo Franciſcanus.
irregularis in dubio quo ad forum exterius nemo iudicandus, ſecus in foro conſcientiæ. conſil. 4. de cler. non ord. nu. 2. & de homicid. conſ. 46. num. 2. & conſ. 6. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 415.
irregularis in foro exteriori cenſetur, qui dixit N. cum reis ex delicto damnatis ſolitũ incedere. conſ. 21. de homic. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 434.
irregularis in foro interiori non eſt condemnatus ad tempus ad triremes de grauiſſimo aliquo delicto, & etiam ob id fuſtigatus, ſi coram

coram Deo ſit innocens; ſecus in foro exteriori. conſ. 16. de dæret. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 414.

irregularis miniſtrando contra diſpoſitionem iuris, non incurrit novam irregularitatem. conſ. 6. de ætat. & qualit. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 186.

irregularem non debet ſe reputare, qui ad homicidam hortatorias ad vindictam ſumendam ſcripſit, donec ſciat illas ad dictum homicidam peruenisse, fuiſſeque cauſam homicidii aliàs non ſequuturi. conſil. 15. de homic. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 426.

irregularis non eſt carens auris cartilagine in tam modica quantitate, quæ poteſt ita tegi, vt poſſit ſine ſcandalo miniſtrare. conſ. 5. de corp. vitiat. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 219.

irregularis non eſt cenſendus, qui conſilium emiſſionis ſanguinis dedit mulieri grauidæ, ſi neſcit, nec audiuit, an ex dicta emiſſione ſanguinis abortus ſequutus fuerit. conſ. 47. de homic. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 455.

irregularis non eſt chirurgus membrum ob ſalutem totius corporis abſcindens; ſecus ſi eſt clericus, quia illicite ſartem chirurgi exercet. conſ. 12. de homic. nu. 1. & ſeq. par. 2. lib. 5. pag. 423.

irregularis non eſt clericus agens ciuiliter contra delinquentem ad ſuorum bonorum recuperationem, etiam ſi ſit captura perſonæ, ſi eſt fugitiuus; facta tamen proteſtatione citra pœnam ſanguinis. conſil. 9. de homic. nu. 1. & ſeq. par. 2. lib. 5. pag. 417. & conſ. 19. num. 1. & 3.

irregularis non eſt, cui abſciſſa ſunt virilia ex conſilio medicorum. conſ. 4. de corp. vitia. num. 1. par. 1. lib. 1 pag. 218.

irregularis non eſt diaconus ſollemniter puerum baptizans tamquam diaconus. conſ. 3. de cler. non ord. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 579. & conſ. 4 nu. 1.

irregularis non eſt enſem euaginatum bono animo tenens, dum frater eius alium occidit. conſil. 24. de homic. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 436.

irregularis non eſt bellans, vel hortans generaliter ad præliandum in bello iuſto, etiam ſi ſit in ſacris, & multos vulnerauit; modo non occidat, vel mutilet, quamuis ibi multi a ſocijs occidantur conſ. 10. de homicid. nu. 1. & conſ. 4. nu. 1. & ſeq. & conſ. 5. num. 1. & conſ. 6. nu. 1. par. 2. lib 5 pag. 415.

irregularis nõ eſt hortans ad homicidiũ illum, qui ita animo deliberato erat, quod illud etiam ſine hortatione feciſſet; etiam quod illius animum auxerit. conſ. 10. de homic. nu. 2. & 4. p. 2. lib. 5. pag. 426. & conſ. 16. nu. 2.

irregularis non eſt indicium remotum dans, vnde audientes ſumunt occaſionem, vt contra aliquem inquiratur, & occidatur. conſil. 20. de homic. nu. 1. & ſeq. p. 2. lib. 5. pag. 432.

irregularis non eſt inſequens furem, licet ab aliis occidatur. conſ. 11. de homicid. num. 6. par. 2. lib 5. pag. 421.

irregularis non eſt omnis alium faciens irregularem. conſil. 2. de homic. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 411.

irregularis non eſt procurans abortum ante fœtum animatum; ſecus ſi animatum: & in dubio præſumitur maſculus conſ. 46. de homicid. nu. 1. & ſeq. par. 2. lib. 5. pag 455.

irregularis non eſt, qui non impedit cum poſſit homicidium; immo nec qui deſiit impedire, etiamſi ſibi illud placeret. conſ. 23. de homic. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 436.

irregularis non eſt, qui rixis ſæpe interfuit, ſi inde non eſt ſequuta mors, vel mutilatio; & hoc etiam ſi magnæ interuenerunt percuſſiones: quod ſi neſciat, ſed dubitet an ſit ſequuta mors, videtur petenda diſpenſatio. conſ. 9. de pœnit. & remiſſ. num. 2. 3. 4. & 6. par. 2. lib. 5. pag. 666.

irregularis non eſt, qui tute nequiens fugere, inuaſorem occidit. conſil. 6. de homic. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 415.

irregularis non eſt ſacerdos inimicum ei mortem parantem inſequens, & in anguſtias redigens, ex quo ſe occidit; etiamſi alios hortatus ſit ad pugnandum contra eum, & capiendum, & ſatellites, vt cuſtodirent; cum nihil illicitum fecerit, nec cauſa proxima mortis fuerit. conſ. 11. de homic. nu. 1. 9. 10. 12. par. 2. lib. 5. pag. 419.

irregularis non eſt teſtis poſt alias receptus probationes, cuius dictum non fuit cauſa ſententiæ mortis, nec vt citius illa fuerit lata; aliàs ſecus iudicandum: ſed Pœnitentiaria facile diſpenſat. conſ. 18. de homic. nu. 1. par. 2. lib 5. pag. 430.

irregularem non facit defectus partis membri, niſi cauſet deformitatem, aut impediat vſum ordinis. conſ. 4. de corp. vit. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 218.

irregularis non fit clericus iuuans chirurgum ad ſecandum brachium ob ſalutem corporis. conſ. 12. de homic. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 424.

irregularis non fit iugulans mortuum, putans iugulare viuum. conſ. 5. de ſim. nu. 2. par. 2. lib. 5 pag. 560.

irregularis non fit percutiens aliquem, qui poſtea ſanus factus, infra mentem obiit. conſ. 26.

consil.26.de homic.num.1.par.2. lib.5.pag. 438.
irregularis non fit percutiens alium in facie, etsi perpetuo macula maneat. conf.2.de homic.nu.1.par.2.lib.5.pag.410.
irregularis non fit suspensus, vel excommunicatus cantans responsoria, psalmos, epistolam sine sollemni apparatu, vel alia diuina officia, quæ à laicis cantari vel fieri possunt. conf.9.de cler.excom. num.2. & seq. par.2. lib.5.pag.565.& conf.5.nu.1.
irregularis non sum, rixante me cum aliquo pro materia pecuniaria, si tertius ob id aduersarium impulit in parietem, vnde suscepto vulnere postea obiit. conf.26.de homicid.num. 1.par.2.lib.5. pag.438.
irregulares non sunt illi iusticiæ ministri, qui bannitis insidias, vt eos caperent, tendentes neminem occiderunt, licet à socijs aliqui occisi fuerint: conf.8.de homic. num.1. par.2.lib.5.pag.416.
irregularis non censetur in foro exteriori, si simul cum socio deplosit sclopetam, & aliquis reperitur occisus, si nesciatur à quo; secus in foro conscientiæ. consil. 6. de homic.nu.2. par.2.lib.5. pag.415.
irregularis ob abortum procuratum vt sibi cõsulet. consil. 46. de homic. nu.3.par.2. lib. 5.pag.438.
irregularis ob susceptionem duorum sacrorũ ordinum eodem die, vel quia furtiue ordinatus est, potest etiam dici suspensus, accipiendo suspensionem non in sua speciali significatione, vt est censura quædam, sed in genere, prout significat suspensum ab ordinum exercitio. conf.4.de temp. ord.nu.1. par.1.lib.1. pag.138.& de sacram. non iter. num.2.
Irregularis quando fit suadens rumpere tractatum concordiæ, secuto homicidio. conf. 22. de homic. num. 1.par.2.lib.5.pag.435.
irregularis; sicut ad beneficia, ita & ad pensiones ecclesiasticas ex stylo curiæ est inhabilis. conf.44. de homic. num.3. par.2. lib.5. pag.452. & consil.13. num.2. & de sacram. non iter. conf. 1.num.3.
irregularis sine dolo vel contemptu nemo fit, nisi &c. conf.15.de temp.ord.nu.4.p.1.lib.1. & de cleric.excom.conf.2.nu.1. & conf.13. num.4. & de sent. excom. conf. 49. num.3. 4. & de simon.conf.82. num.5. par.2.lib.5. pag.299.
irregularis sine culpa sua, vt mutilatus ab alijs post assumptos ordines, potest omnia vt prius exercere; quibus dictus defectus non repugnat. conf.6. de ætat.& qualit. num.1. par.1.lib.2.pag.286.
irregulares sunt comitantes executorem mortis sententiæ. conf.7.de homic. num.2. par. 2.lib.5. pag.416.
irregulares sunt omnes stantes à parte iniuste bellantium, seu rixantium, secuto homicidio. conf.14.de homic.num.1. par.2. lib.5. pag.425.
irregulares sunt, qui damnatos ad carceres media necant. conf.11.de homic. num.4.& 13.par.2.lib.5. pag.420. & de pœnis. conf. 1.nu.2.pag.650.
irregularis tonsuram sumens, nullam censuram, nec irregularitatem incurrit. conf.44. de homic.nu.3. par.2.lib.5 .pag.452.
Irregularitas (dispensabilis tamen) incurritur etiam ex culpa satis leui, etiam admissa in sola omissione; qualis est illius qui domum rediens archibusium rota non flexa super scamnum deposuit, vnde casu pueri mors fuit subsequuta. conf.41. de homicid. num.1.par.2.lib.5.pag.448.
irregularitas est occulta, ad effectum vt Episcopus in ea possit dispensare, si sit contracta ob occultam excommunicationem, vel ob actum ordinis celebratum coram ignorantibus prohibitionem, seu ex eo incurri irregularitatem. consil.1. de cleric. non ordin.num. 1. par.2.lib.5. pag.578.
irregularitatem, & excommunicationem vno eodemque momento per vnum & eumdem actum incurrere quis potest; vt contingit in suscipiente scienter ordines simoniace. conf.97. de simon.nu.10. & seq.par.2.lib.5. pag.322.
irregularitas & suspensio (etiam in foro conscientiæ) incurritur etiam ob ignorantiam, & inaduertentiam exercendi iure prohibita. conf.12.de cleric.excom.nu.2. par.2.lib. 5.pag.573.
irregularitas ex homicidio secreto contrahitur ex actu illicito præcedente, aliquo modo directo in illud homicidium. conf.49.de homic.nu.3.par.2.lib.5.pag.457.
irregularitas ex mala ordinatione non potest dici ex occulto delicto nata. conf.26.de tẽp. ordin.nu.3.par.1.lib. 1. pag. 161.
irregularitatem impedientem promotionem ad ordines & beneficia non inducit defectus partis membri (vt sunt omnes quatuor digiti pedum) nisi inde oriatur magna deformitas, aut impedimentum vsus ordinum. conf.4. de corp. vitiat. num.1. par.1. lib.1. pag.218.
irregularitatem incurrit quicumque patrocinatur, si ex suo patrocinio sequatur mors, vel mu-

vel mutilatio membri; aliàs non, nec incurrit aliquam cenſuram, etiam ſi ſit in ſacris. conſil. 1. de poſtulan. num. 1. par. 1. pag. 291.

irregularitatem incurrit ſuſpenſus à diuinis, ſi exerceat actum ordini ſuo ſpecialiter deputatum, & ſibi per ſuſpenſionem prohibitum. conſil. 4. de cleric. excom. num. 2. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 565.

irregularitas iure tantum humano inducta; quo etiam delatio armorum clericis, & bellare prohibitum. conſil. 3. de ijs quæ vi. nu. 5 & 6. par. 1. lib. 1. pag. 299.

irregularitatem non incurrit cenſuris ligatus, ordines male aſſumens; ſed illis male vtens. conſ. 48. de ſent. excom. n. 7. p. 2. lib. 5. p. 795.

irregularitatem non incurrit iudex criminalium cauſarum ex actibus ſuis, etiam iubendo eos torqueri, vel mittendo eos ad triremes, niſi mors, vel mutilatio ſequatur: qua ſequuta, diſpenſatione eget pro tot actibus, quot fecit inducentes irregularitatem. conſil. 9. de pœn. & remiſſ. nu. 4 p. 2. lib. 5. p. 667.

irregularitas non incurritur ipſo iure, (vt nec alia pœna) niſi in caſibus à iure expreſſis. conſil. 91. de ſimon. num. 3 par. 2. lib. 5. pag. 311. & de homic. conſ. 11. n. 7. & conſ. 12. n. 3. & de big. conſ. 1. nu. 1. pag. 222. & de cler. pereg. conſ. 1. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 228.

irregularitas non incurritur ob prælectionem materiæ criminalis, ſed ob deformationem cõſilio, ſeu auxilio ſuo ſecutã. cõſ. 5. ne cler. vel monach. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1121.

irregularitas non incurritur per mutilationem membri ſanitatis cauſa factam, etiam ſibi ipſi, ſi eſt chirurgus, & laicus, non clericus: ſecus ſi eſſet ſanus. conſ. 12. de homicid. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 423.

irregularitatem non indiſpenſabilem, ſed ab Epiſcopo (ſi ſit occulta) diſpenſabilem, incurrit ſacerdos, qui cum peccato apud iudicem iuuat, vt quis merita plectatur morte: ad reſtitutionem autem damni non tenetur. conſ. 17. de homicid. nu. 2. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 429.

irregularitatem non inducit abiuratio hæreſis de leui, vel de vehementi. conſ. 16. de hæret. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 388.

irregularitatem non inducit pœnitentia publica, quam facit abiurans de vehementi portando iuxta præceptum inquiſitoris candelam in manibus; quia non eſt ſolemnis pœnitẽtia. conſ. 16. de hær. n. 2. par. 2. lib. 5. p. 389.

irregularitatem non parit cauſa homicidij remota. conſ. 11. de homic. num. 9. par. 2. lib. 5. pag. 421. & conſ. 34. nu. 2.

irregularitas non tollit beneficia antea legitime obtenta; immo & poſtea obtentorũ fructus facit ſuos, quando probabili errore ductus credebat ſe irregularitatem non contraxiſſe. conſ. 82. de ſimon num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 299. & conſ. 92. nu. 2. pag. 313.

irregularitas non tollitur, nec per clauſulam, *abſoluentes eo à cenſuris, &c.* nec aliter, niſi exprimatur. conſil. 17. de cler. excom. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 577.

irregularitas per lobelæa vel cruciatam non tollitur conſil. 82. de ſimon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 299.

irregularitatem vel excõicationem non incurrit cõmunicans ſuſpenſo ab oratione. conſ. 60. de ſent. excom. nu. 1. 4. p 2. lib. 5. p. 816.

irregularitas ſola non impedit actum canendi in choro, & alia officia faciendi, quæ laicus poteſt; modo abſtineat ab actibus proprijs ordinũ. cõſ. 14. de reſcr. n. 4. p 1. lib. 1. p. 81.

Irreuerentiæ ſpecies eſt ad mortem ducere eũ, qui credi poteſt adhuc habere Euchariſtiã intra viſcera. conſil. 40. de pœn. & remiſſ. nu. 3. par. 2. lib 5. pag. 714.

Iteranda quando ſit cõfeſſio. Vide verbo Confeſſio.

Iudæus bancharius S. Martini per licentiam Camerarii poteſt mutuare omnibus Chriſtianis, etiam alienigenis; & ſic de ſimilibus conceſſionibus generaliter factis ad commodum Chriſtianorum, ſine vlla reſtrictione. conſ. 35. de vſur. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 553.

Iudæi celebrantes ſua cærimonialia peccant, vt idololatræ idololatrantes. conſ. 1. de Iudæis. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 336.

Iudæis concedit Camerarius ex Papæ commiſſione, vt Romæ, ac etiam alibi vſuras exerceant; ordinarii autem licẽtia non ſufficit, nec ſola Regis, aut Principis ſæcularis ſubditi canonibus, niſi hæc facultas ſit eis à Papa conceſſa. conſ. 35. de vſur. num. 1. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 552.

Iudæis etſi conceſſerit Pontifex, vt in ſuis terris vſuras exerceant, non tamen ſequitur, vt vigore eiuſdem licentiæ eiſdem liceat alibi exercere. cõſ. 34. de vſur. n. 1. p 2. lib. 5 p. 550

Iudæi ex conſtitutione Pauli III. non poſſunt quidem eorum filiis conuerſis teſtamento auferre legitimam, quam eis (etiam viuentes) tenentur dare; ſed vltra illam aliud relinquere non coguntur. conſ. 2 de Iudæis. num. 1. 2. 3. & 4 par 2. lib. 5. pag. 341.

Iudæos in ſuis terris viuere permittit Eccleſia & ſynagogas habere, in eiſque ſuos ritus exercere non ſolum bonos, ſed qui hodie ſunt peccata. conſ. 1. de Iudæis. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 338.

Iudæis myrtos, quibus cum peccato vtuntur in ſuis ſcænophegijs, vendere, illasque vt creſcant debita cultura curate, non eſt peccatum; modo non vendant, vt ipſi eis in ſcænophegiis vtantur, ſed ad bonum finem; vt ſcilicet vendentes exinde habeant pecunias ad ſuos licitos vſus. conſ. 1. de Iudæis. num. 9. 10. & 11. par. 2. lib. 5. pag. 339.

Iudæi non ſunt ſerui Chriſtianorum, contra Palud. conſ. 4. de conuerſ. infidel. num. 16. par. 1. lib. 3. pag. 884.

Iudæis ſi princeps concedat ex facultate Papæ vel Camerarii in ſuis terris exercere vſuras poteſt etiam concedere vt exteris mutuent ſub grauioribus vſuris; ſed non decet, nec expedit. conſ. 35. de vſur. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 554.

Iudæis vſuras certo modo temperatas exercere Papa permittit; & accipientes non peccant, licet dantes peccent. conſil. 1. de Iudæis. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag. 339.

Iudex, à quo appellatur, licet appellationi aſſiſtere poſſit, non tamen eſt citandus. conſ. 5. de appellat. num. 9. par. 1. lib. 2. pag. 411.

iudex, à quo appellatur, poteſt cognoſcere de attentatis poſt appellationem; vt aptius expediatur cauſa principalis à iudice appellationis. conſ. 2. de for. compet. nu. 2. par. 1. lib. 2. pag. 339.

iudex accipiens ab eo, qui ne iniuſte coram Deo puniatur, ſponte aliquid dat, reſtituere tenetur. conſil. 2. de iniur. & dam. dat. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 637.

iudices ab hæreticis pecunias pretium officij recipientes, excommunicati ſunt; ſecus ſi pro conſilio, vel reſponſo, vel alio ſimili reſpectu. conſ. 13. de hæret. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 387.

iudex, ad quem grauatus accedit, eum à grauamine leuare debet. conſil. 5. de appellat. nu. 5. par. 1. lib. 2. pag. 410.

iudex ad vtilitatem priuatam, nec etiam publicam, non poteſt in damnum tertij officium ſuum impartiri, niſi, &c. conſil. 1. de offi. iud. num. 5. par. 1. lib. 1. pag. 261.

iudex citatum ſub excommunicationis pœna declarans excommunicatum; cum prius tacite excommunicare videtur; ſicut & condemnare eum ad ſoluendum, cui iubet vt ſoluat. conſ. 3. de ſent. excom. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 720.

iudex cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio, cum de ea dubitatur; non tamen inquiſitor. conſ. 2. de hæret. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 354.

iudex condemnans, & miles in bello iuſto occidens, ſiunt irregulares. conſ. 3. de homicid. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 411.

iudex contra notatos in generali inquiſitione procedere valet, nouum iudicium inchoando. conſ. 1. de offi. iud. n. 6. par. 1. lib. 1. p. 261.

iudex criminalium cauſarum ex actibus ſuis non incurrit irregularitatem (etiam iubendo reos torqueri, vel mittendo eos ad triremes) niſi mors, vel mutilatio ſequatur: qua ſequuta, diſpenſatione eget pro tot actibus, quot fecit inducentes irregularitatem. conſil. 9. de pœnit. & remiſſ. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 667.

iudex de crimine generaliter (nulla perſona expreſſa) inquirere poteſt: at contra certã perſonam non poteſt, niſi præcedente fama probata per acta publica. conſ. 1. de offi. iud. num. 3. 5. 6. par. 1. lib. 1. pag. 26.

iudicum deputatio iuriſdictionem in deputante præſupponit. conſ. 1. de hæret. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 551.

iudex eccleſiaſticus in concubinarios, aliis etiam viis, & pœnis procedere poteſt, quam ſtatutis per Conc. Trid. conſil. 8. de offi. ord. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 253.

iudex errans in apicibus & ſubtilitatibus iuris non peccat. conſ. 4. de vſur. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 479. & de ſent. excom. conſ. 29. num. 4.

iudex excommunicatum, abſolutum tantum in foro conſcientiæ, poteſt non repellere à communione, nam vt priuata perſona ſcit eum abſolutum: vt iudex vero, & vt perſona publica, ſecundum quam ignorat eum abſolutum, non tenetur ex officio (niſi inſtante parte) repellere. conſil. 51. de ſenten. excom. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 781.

iudex ex diuerſis argumentis poteſt informare animum ſuum, ad effectum reuocandi ſententiam pro matrimonio latam. conſ. 1. de ſent. & re iud. nu. 5. par. 1. lib. 2. pag. 402.

iudex ex officio maritum religionem ingreſſum poteſt (ad euitandum incontinentiæ peccatum vxoris, quæ licet dicto ingreſſui conſenſerit, tamẽ erat iuris ignara, nec continentiæ voto ſe obligauit) à monaſterio reuocare. conſil. 1. de adult. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 460.

iudex ex officio ob ſalutem animarum cogere poteſt coniuges adulteros, vt ad euitandum periculum fornicationis, ſimul cohabitent. conſ. 1. de adult. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 460.

Iudex extrahens ab eccleſia exempta hominẽ, & iuſſus ab eiuſdem eccleſiæ prælato, vt captum reſtituat, non ſatisfacit, ſi captum liberum abire permittat, vel ſe ſubiiciat obedientiæ Epiſcopi non habentis in illa eccleſia iu-

ſa iuriſdictionem.conſ.1.de immunit. eccl. nu.1.par.1.lib.3.pag.1109.

Iudicis factum in dubio iuſte & bona intentione factum fuiſſe præſumitur, niſi probetur contrarium.conſil.3.de accuſat. nu.3.par.2. lib.5. pag.157.

Iude x ignorare dicitur omnia, de quibus ei vt iudici iudicialiter non conſtat. conſ.10.de vſur.num.6. par.2. lib5. pag.490.

iudex immediatus regularium iure communi eſt prælatus in ſpectantibus tantum ad regulam, & regularia ſtatuta; conſuetudine tamen & priuilegio eſt etiam in aliis criminibus non requirentibus depoſitionem ab ordine,quale eſt homicidium, & quandoque ex ſpeciali cõſuetudine,velpriuilegio de ijs etiam cognoſcit.conſ.6.de foro compet.nu. 1.2.3.7.par.1.lib.2.pag.345.

iudex in cauſa ſuæ eccleſiæ poteſt eſſe Epiſcopus,etiam ad retractandum,inſtante procuratore fiſcali,quæ ipſemet fecit.conſ. 20.de reſcrip.num.9.par.1.lib.1.pag.90.

iudicem in criminalibus eligere de mandato illius,cuius eſt iuriſdictio,non poteſt clericus.cõſ.16.de homic.n.2.par.2.lib.5.p.427.

iudex in dubio non debet præſumere actorem delinquere,maleque agere.conſ.10.de vſu. num.1.par.2.lib.5.pag.489. & de offic.iud. conſil.1.nu.1. par.1.lib.1.pag.260.

iudex inquirere non poteſt contra aliquem,niſi præcedente fama.conſ.6. de foro compet. num. 5.par.1.lib.3.pag.346.

iudex iudicare debet ſecundũ allegata & probata,non autem iuxta ſuam priuatam ſuſpicionem,nec etiam ſcientiam. conſil.10. de vſur.num.3.par.2.lib.5.pag.489.& conſil.1. de offic.iud.num.2. par.1. lib.1. pag.260.& conſ.4. de iudic. num.1. & 10.& de eo qui furt.ord.conſ.1.nu.11.lib.5. pag.587.

iudex laicus cogens clericum in ſacris reſpondere tamquam reum criminis, incidit in bullam Cœnæ. conſ.33. de ſent.excom.nu. 1.par.2.lib.5.pag.767.

iudices laici,ſi non præcipiendo, ſed rogando petunt ab Epiſcopis monitoria, Concilio Trident.non contraueniunt. cõſ.3.de immunit.eccleſ.nu.4.par.1.lib.3. pag.1112.

iudex laicus clericum, niſi ter monitus ſit incorrigibilis,de nullo crimine punire poteſt, etiam dimiſſo habitu, & tonſura.conſil.25. de priuileg.nu.4.par.2.lib.5. pag.627.

iudex legitimæ appellationi deferre debet; aliàs punitur.conſ. 1.de appellat. nu.1.& 3. par.1.lib.2. pag.403.

iudex nequit extra locum ſui territorii iudicare,nec in loco exempto quid præcipere, nec pro tempore quo non erit iudex. conſ. 77.de reg. nu.2.par.1.lib.3.pag.828.

iudex non poteſt procedere cõtra aliquem via accuſationis, niſi adſit accuſator, non quicumque, ſed legitimus; nec per denunciationem,ſi non præceſſit correctio fraterna; nec per inquiſitionem, niſi præcedat infamia non quæcumque, ſed legitima, orta à beneuolis,& ante iudicium. conſ.3. de accuſ. nu. 4. par.2.lib.5. pag.157.

iudex officium ſuum non requiſitus nequit impertiri ad vtilitatem (ſaltem ob intereſſe alicuius priuati) etiam ſi putet reum ex cauſa id omittere; nec ob publicam vtilitatem contra particularem procedere,diffamatione iudiciali non præcedente; nec abſtinendo conſcientiam grauat. conſil. 10. de vſur.nu.6. & 7.par.2.lib.5.pag.490.

iudex ordinarius, ſeu delegatus poteſt procedere ad inſtantiam vnius partis in cauſa, etiam poſtquam altera pars miſit ad impetrandas litteras à Sede Apoſt. ſuper eadem cauſa,& etiam poſt eas impetratas. conſ.1. de offic.deleg.nu.1.par.1.lib.1. pag.130.

iudex poteſt ex officio inquirere generaliter de criminoſis ſui territorii,non contra particularem perſonam; nec ſufficit fama extraiudicialis conſ.10.de vſur.num.4.par.2. lib.5.pag.489.

iudex quando refert cauſam Principi, debet eam inſtructam mittere. conſ.2.de for.compet.nu.3.par.1.lib.2.pag.339.

iudex qui bona fide indiciorum copiam non dedit, nec peccat, nec reſtituere tenetur. conſ.8.de accuſ.n.1.& 4.par.2.lib.5.p.165.

iudex,qui hæreticum,vel de hæreſi ſuſpectum capere,vel captum Epiſcopo eum inquirenti, tradere diſſimulat; vel carcerarius, qui aufugere ſcienter permittit;incidit in excõmunicationem non reſeruatam. conſ.14.de hæret.nu.1.& ſeq.par.2.lib.5.pag.386.

iudex quiſque poteſt quamlibet cauſam inſtruere, vt inſtructiorem & informatiorem reddat Papam.conſ.2.de for. compet. nu.3. par.1.lib.2.pag.339.

iudici quo ad pœnam nondum impoſitam non eſt ſatisfaciendum.conſ.3 de ſtat.monach. nu.38.par.1.lib.3. pag.976.

iudex rogatus,inſtrumentum,quo centum mutuo data,& quinque pro intereſſe taxata petuntur, exequi debet: nec ex officio poteſt (reo non opponente) actorem (niſi ei tamquam iudici conſtet de vſuraria prauitate) tamquam vſurarium repellere: cum in dubio delictum non ſit præſumendum.conſ.1. de offic.iud.nu.1. par.1.lib.1. pag.260.

Digitized by Google

iudici, seu eius ministris resistẽs, iuste occiditur. consil. 6. de homic. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 415.

iudex superior potest cogere notarios publicos ad edenda instrumenta, & acta publica coram eis gesta, ei cui interest; & magis ex officio ratione publicæ vtilitatis, præsertim spiritualis. consil. 2. de elect. n. 2. 3. 4. & 5. par. 1. lib. 1. pag 97.

iudex superior vt cogere potest ad testificandum secreta. consil. 2. de elect. nu. 7 par. 1. lib. 1. pag. 97.

iudex transgrediens bona fide legẽ humanam obscuram iubentem aliquid nec iure naturali, nec diuino clarum, non peccat mortaliter, nec ad aliquam restitutionem tenetur. consil. 8. de accusat. nu. 1. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 165.

iudex tunc demum, aliquid eidem sub pœna mandatum omittendo, pœnam incurrit, si pars vt id faceret petijt. consil. 8. de accusat. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 166.

iudex vt actorem repellat, non sufficit reum non audere quidquam opponere. consil. 1. de offic. iud. nu. 5. par. 1. lib. 1. pag. 261.

iudex vt quis sui iudicis sit, iuri est exosum: vnde Generalis Minimorũ non potest constitui Vicarius Prouincialis, ita vt subsit correctori alicuius monasterij, & in casibus occurrentibus sit superior ipsi Correctori. consil. 11. de elect. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 110.

Iudicandi sæculare munus cum modificatione vendibile. consil. 22. de empt. & vend. nu. 2. par. 1. lib. 3 pag 587.

iudicandum de lege cum sit, secundum eam cum facta est. consil. 1. de restit. spoliat. nu. 9. par. 1. lib. 2. pag 355.

iudicandum idem de non apparentibus. & non existentibus. consil. 9. de offic. deleg. num. 12. par. 1. lib. 1. pag. 240.

iudicandum in dubio contra fiscum. consil. 8. de donat nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 636.

iudicium cœptum cum aliquo, seu lis non potest dici, nisi fuerit citatus, & iussus respondere ad culpam sibi imputatam; quia iudicium, & lis pendens sine citatione esse nequit. consil. 7. de accusat. nu. 4. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 163.

iudicio carens nec obligari, nec iniuriam facere potest, licet sic pati. consil. 2. de cognat. spirit. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 76.

iudicium ex sacrilegis confessorum reuelationibus, seu testimonijs, fundari nequit nec principaliter, nec incidenter. consil. 2. de hæret. num. 9. par. 2. lib. 5. pag. 356.

iudicium sufficiẽs ad obligandum quem diabolo, sufficit ad obligandum Deo. consil. 1. de voto nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 896. & consil. 2. de cognat. spirit. nu. 4. par. 2. lib. 4. pag. 76.

Iuramenta sunt iuris diuini; & ex iusta causa per superiorem relaxari possunt, sine qua relaxatio esset ipso iure nulla. consil. 37. de voto. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 939.

iuramentum absolute vi præcisa factum vix inuenitur; quia voluntas hominis vi præcisa cogi non potest. consil. 2. de iureiur. nu. 1. & 2. lib. 2. par. 1. pag. 377.

iuramentum contra Dei consilia, & maioris boni impeditiuum est illicitum, si directe contra illud fiat; non autem si fiat de re bona, licet indirecte impedimentum maioris boni inde sequatur. consil. 4. de reg. nu. 3. & 13. par. 1. lib. 3. pag. 713.

iuramentum decisorium requirit specialissimum mandatum. consil. 5. de iureiuran. nu. 3. par. 1. lib. 2. pag. 380.

iuramentum emitti solitum in Anglorũ Collegio, an per religionis ingressum tollatur. consil. 4. de reg. nu. 1. par. 1. lib 3. pag. 710.

iuramentum emissum, quo se obligant alumni Collegij Anglicani Romani, impedit ne ante illud impletum sine dispensatione religionem ingredi valeant, & obligat ad seruandum contractum, quod cum Collegio inierunt; maxime cum per illud obligari videantur ad martyrium, quod ingressu religionis melius est. consil. 4. de reg. nu. 5. & 11. par. 1. lib. 3. pag. 712.

iuramentum factum homini de non ludendo ad ludos malos, seruandum; sed potest relaxari ex causa, etiam ab Episcopo. consilio 1. de iureiurand. num. 1. par. 1. lib. 2. pag. 376.

iuramentum factum in fauorem alicuius ab eodem remitti potest. consil. 6. de iureiur. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 381.

iuramentum factum in præiudicium superioris quo ad ea in quibus est superior, sine illius consensu est illicitum. consil. 7. de pact. nu. 6. par. 1. lib. 1. pag. 289.

iuramentum fidelitatis, ac petitio inuestiturę, sunt recognitiones dominii directi à feudatarijs debitæ, per quorum omissionem feudum amittitur. consil. 1. de feud. nu. 8. & 10. par. 1. lib. 3. pag. 597.

iuramentum fidelitatis, & petitio inuestiturę ab illis tantum feudatarijs debentur, qui habent feudum talibus oneribus subiectum: quæ recognitiones possunt à directis dominis in inuestitura remitti. consil 1. de feud. num. 9. & 10. par. 1. lib. 3. pag. 597.

iuramentum fidelitatis in feudo etſi à principio non cenſeatur remiſſum, ex pacto, vel lapſu 30. annorum poteſt cenſeri remiſſum. conſ. 1. de feud. nu. 14. par. 1. lib. 3. pag. 598.
iuramentum non eſt ſeruandum, vbi eſt maioris boni impedimentum. conſil. 1. vt eccleſ. benef. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 498.
iuramentum non petendi relaxationem à iuramento præſtito non tenet, ſicut nec alia ſimilia maioris boni impeditiua. conſ. 1. ne eccl. benef. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 498.
iuramento noſtro etſi ſtaretur regulariter in ijs quæ pendent ab animo noſtro; hoc tamen fallit, quando contrarium per probabiles probatur coniecturas, vel iuris præſumptio contraria adducitur, ſeu alia qualitas. conſil. 1. de conſt. num. 7. par. 1. lib. 1. pag. 8.
iuramenti pœnalis adeundi Hieroſolymam relaxatio non eſt reſeruata Papæ; ſecus in voto. conſ. 1. de iureiur. n. 4. par. 1. lib. 2. p. 376.
iuramentum promiſſorium obligat non ſolum Deo (vt votum) ſed etiam proximo: vnde non relaxandum niſi de conſenſu partium. conſil. 4. de reg. nu. 10. par. 1. lib. 3. pag. 712.
iuramentum promiſſorium metu contractum eſt validum, licet votum metu emiſſum ſit ipſo iure nullum. conſil. 4. de reg. num. 11. par. 1. lib. 3. pag. 712.
iuramentum, quacumque arte verborum concipiatur, debet adimpleri in eo ſenſu, quem cui iuratur intellexit. conſil. 19. de ſponſ. num. 2. par. 2. lib. 4. pag. 30.
iuramento qui promiſit aliquid non factyrum, id faciendo peccat. conſ. 3. de iureiur. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 378.
iuramentum quid faciendi non tollit neceſſitatem interpellandi, nec conſtituit quem in mora faciendi quod iurauit ante interpellationem, ſi adiectum fuit contractui, in quo illa requiritur. conſ. 6. de iureiur. nu. 6. par. 1. lib. 2. pag 382.
iuramentum ſeruandum eſt, quando non eſt maioris boni impeditiuum, poteſtque ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ; quale non eſt id, quod non poteſt ſeruari ſine peccato (etiam veniali) vel iniuſtitia aliqua. conſ. 9. de empt. & vend. nu. 10. par. 1. lib. 3. pag. 562.
iuramenti ratione adiecti alicui contractui, de quo, vti de re ſpirituali, iudex eccleſiaſticus debet cognoſcere, laici de foro eccleſiaſtico ſubmittunt. conſ. 46. de ſent. excom. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 808.
iuramentum, ſed non votum adeundi Hieruſalem, relaxatur per cruciatam. conſ. 1. de iureiur. nu. 5. par. 1. lib. 2. pag. 376.
iuramento ſtandum eſt in ijs, quæ ad propriam ſpectant conſcientiam. conſil. 42. de reg. nu. 7. par. 1. lib. 3. pag. 780.
iuramentum tortura quædam ſpiritualis. conſ. 1. de confeſſ. num. 4. par. 1. lib. 2. pag. 365.
iuramentum vi præciſa non obligat; conditionale ſic, ſed facile remittitur. conſil. 2. de iureiur. num. 4. par. 1. lib. 2. pag. 377.
Iurans aliquid, quod iuſte facere poteſt, donec illud impleat, religionem intrare nequit. conſ. 4. de reg. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 741.
iurans ſub certa pœna ludo malo, vel abſolute non ludere, ludendo malo ludo ad pœnam tenetur. conſil. 1. de iureiuran. num. 2. par. 1. lib. 2. pag. 376.
iurans non exire certum locum, non tenetur illud in præiudicium ſalutis corporalis, vel ſpiritualis, ſeruare. conſ. 70. de reg. num. 7. par. 1. lib. 3. pag. 817.
iurantes fratres aliqua facere in fauorem primogenituræ, nequeunt ſibi iuramentum remittere; quia iurauerunt primogenituræ, quæ eſt dignitas ab eis diſtincta. conſil. 6. de iureiur. num. 2. & 8. par. 1. lib. 2. pag. 381.
iurare in iudicio creditor, qui de bonis debitoris iuſtam retinet compenſationem, poteſt, ſe de bonis debitoris nihil debere, nihilque recepiſſe, addita in mente conditione, ita quod teneat in foro exteriori confiteri. conſ. 4. de iureiuran. nu. 2. par. 1. lib. 2. pag. 379.
iurat nequaquam, qui dicit, Promitto per iuramentum, vel cum iuramento. conſil. 3. de iureiur. num. 1. par. 1. lib. 2. pag. 378.
iuret ſi quis fidelitatem domino, expreſſo nomine proprio, non tranſit iuramentum ad hæredes, & ſucceſſores, ſed ſine expreſſo nomine dignitatis. conſ. 6. de iureiur. num. 4. par. 1. lib. 2. pag. 381.
iurata promiſſio poteſt remitti ab eo, in cuius fauorem facta eſt. conſ. 6. de iureiur. num. 1. par. 1. lib. 2. pag. 381.
Iuriſconſultum iuriſconſulti errore excuſari poſſe dixit Iaſon. conſil. 27. de tempor. ord. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 163.
iuriſconſultus petitioni generali vix reſpondet. conſil. 2. de conſt. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 39.
Iuriſdictio delegata non poteſt prorogari de perſona ad perſonã, etiam iudice in id conſentiente. conſ 8. de offic. deleg num. 1. & 2. par. 1. lib. 1. pag. 236.
iuriſdictionem criminalem propriam habens clericus, etſi illam poſſit alteri generaliter delegare; non tamen poteſt illi, cui illam, commiſit mandare, vt talem iam condemnatum tali die occidi faciat. conſil. 16.

de homic. num. 1 & 2. par. 2. lib. 5. pag. 427.
iurisdictionem duplicem habens, ordinariam, & delegatam, in dubio ea videtur vti, qua magis processus firmatur. consi. 4. de offic. delegat. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 234.
Iurisdictio Episcopi potest tolli quoad quædam, & quo ad alia manere. consi. 1. de consuetud. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 92.
iurisdictionem idem super seipsum, & par in parem habere non potest. consi. 6. de maior. & obed. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 271.
iurisdictio inferiori Episcopo concedi videtur in dubio cumulatiue. consil. 9. de priuil. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 603.
iurisdictio in matrimonialibus, & criminalibus, potest ab inferiori Episcopo præscribi, & consuetudine ac priuilegio acquiri. consi. 3. de offi. deleg. nu. 5. & 6. par. 1. lib. 1. p. 233.
iurisdictio iudici, vel executori non quæritur ante præsentationem rescripti, nisi aliter appareat de mente concedentis. consil. 6. de renunc. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 124.
iurisdictionis non contentiosæ, quæ in inuitũ & citatum exercetur, sed voluntariæ est absolutio, & dispensatio, quæ fit in foro conscientiæ, potestque exerceri cum suis complicibus. Confessarius item absoluit eum, cum quo peccauit. consil. 97. de simon. num. 13. par. 2. lib. 5. pag. 324.
iurisdictionem omnem ordinariam quocumque iure iusto quæsitam, includunt canones disponentes aliquid de iurisdictione ordinaria fouenda, tollenda, vel moderanda; & non illam tantum, quæ competit consuetudine præscripta, vel priuilegio. consil. 9. de priuil. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 601.
iurisdictio omnis est delegabilis, & omne imperium, de iure canonico. consil. 2. de elect. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 96.
Iurisdictio ordinaria fauorabilior delegata. cõs. 3. de offi. deleg. nu. 3. par. 1. lib. 1. p. 232.
iurisdictio ordinaria potest alicui competere vel iure communi, vel consuetudine, vel priuilegio; & de his omnibus iurisdictio ordinaria vti de suis speciebus proprie prædicatur, siue agatur de ea tollenda, siue moderanda, siue etiam confirmanda: & hoc etiam ad effectum vt possit delegari. consi. 9. de priuileg. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 601.
iurisdictio prælatorum regularium hodie in multis restricta. consi. 20. de priuil. num. 1. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 618.
iurisdictionem qui vsurpat, peccat mortaliter. consil. 3. de crimin. falsi num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 557.
iurisdictioni Regum præiudicare Papa non intendit. consi. 56. de sent. excom. nu. 6. par. 2. lib. 5. pag. 809.
iurisdictionem sæcularem habentes clerici nõ peccant, nec fiunt irregulares, si per generales Vicarios, vel speciales delegatos eam in causa sanguinis exerceant; etiamsi sequatur iniustæ sententiæ executio. consil. 1. de const. num. 85. & seq. par. 1. lib. 1. pag. 37. 38.
iurisdictionem sæcularem pertinentem ad personam ecclesiasticam ratione sui patrimonii separati à bonis ecclesiasticis, vsurpans non incurrit excommunicationem bullæ Cœnæ. Secus de bonis antea sæcularibus, & per donationem vel aliàs ecclesiæ vnitorũ, quibus est annexa iurisdictio temporalis. consi. 2. de immunit. eccles. nu. 1. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1110.
iurisdictio sæcularis vt defraudetur non debet velle ecclesia iustitiæ cultrix, & aliena iactura locupletari. consi. 56. de sent. excom. nu. 6. par. 2. lib. 5. pag. 800.
iurisdictionem sæcularem ad personas ecclesiasticas ratione dignitatis ecclesiasticę spectantem laicus sibi vsurpans incidit in excommunicationem bullæ Cœnæ. consil. 2. de immun. eccles. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1110.
iurisdictio sede vacante ad Capitulum deuoluitur, quam potest exercere contra singulos de Capitulo, & etiam Decanum, vel Præpositum ipsius Capituli. consil. 6. de maior. & obed. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 271.
iurisdictione sua voluntaria potest quis vti extra suum territorium. Secus vbi requiritur præsentia auctoritatiua, vt in matrimonijs. consi. 14. de clandest. desponsi. num. 3. par. 2. lib. 4. pag. 57. & de temp ord. consi. 41. nu. 1. & seq. pag. 175.
iurisdictionem suam extra suum territorium potest quis cum licentia exercere, vt conferre beneficium, audire confessiones, & absoluere. consil. 41. de tempor. ord. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 175.
iurisdictionem suam nemo regulariter exercere potest extra territorium suum, nisi sit voluntaria, & contentiosam cum iudex territorii & partes consentiunt. consil. 41. de temp. ord. nu. 1. 2. & seq. par. 1. lib. 1. pag. 175.
iurisdictionem temporalem pretio emens peccat. consi. 22. de empt. & vend. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 587.
iurisdictionem valide exercere potest iudex, etiam ab homine specialiter excommunicatus, suspensus, & interdictus; nec ob id debet, aut potest vitari, donec post monitionem vt talis denuntietur. consil. 61. de sent. excom. nu. 4. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 818.

Ius antiquum nõ cenſetur ſublatum, niſi quatenus ius nouum illud expreſſe tollit. conſil. 24. de priuil. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 625.

iure ab antiquo recedendum non eſt, niſi nouo ad id cogente. conſ. 5. de iure patr. num. 3. & conſ. 17. de præbend. 1. par. 1. lib. 3. pag. 470. & conſ. 17. de ſponſ. n. 4. par. 2. lib. 4. pag. 23.

ius ad antiquum reuerſio fauorabilis. conſil. 1. de cauſ. poſſeſſ. nu. 4. par. 1. lib. 2. pag. 352.

iure bene quæſito poteſt quis in foro conſcientiæ vti attento iure naturali, licet ſollemnitas iure humano inducta non ſit ſeruata. conſ. 1. de iniur. & dam. dat. nu. 6. par. 2. lib. 5. pag. 635.

ius ciuile (etiam reſpiciens materiam criminalem) prælegere, & ſuper eo commentarios ſcribere clericis beneficiatis (etiam in dignitate conſtitutis) non prohibetur; nec ob id incurritur irregularitas. conſ. 5. ne cleric. vel monach. num. 1. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1120.

ius ciuile (præſertim quo ad criminalia) audire ijs ſolum prohibetur, qui ſunt ſacerdotes, vel habent dignitates, ſeu perſonatus, vel ſunt monachi. conſ. 5. ne cleric. vel monach. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1120.

iure communi quæ ſubditis competunt, ſi ſuperior ea illis interdicat, & poſtea recepta pecunia concedat, peccat vendendo quod gratis dandum eſt. conſ. 18. de pœnit. & remiſſ. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 684.

ius commune licet omnes ſcire teneantur, facilius tamen ignoratur, quam ius naturale, & diuinum. conſ. 29. de ſent. excom. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 761.

ius dicere ſine iuriſdictione nemo poteſt, nullumque ius in eccleſiaſticis habet auditorium Regum. conſ. 1. de foro comp. num. 2. par. 1. lib. 2. pag. 331.

iure diuerſo, diuerſa ſubſiſtente ratione, eadem res cenſetur. conſ. 3. de foro comp. num. 6. par. 1. lib. 2. pag. 342.

iure eodem quiſque vti debet, quod in alterũ ſtatuerit. conſil. 4. de conuerſ. infidel. num. 36. par. 1. lib. 3. pag. 893.

iura exorbitantia à iure communi, & regulari, ſunt odioſa, & reſtringenda. conſil. 11. de conſtit. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 60.

iure humano determinantur aliqua generalia, & indeterminata iure naturali, & diuino, quæ licet ſint indiſpenſabilia, determinatio tamen eſt ius humanum, & diſpenſabile. conſ. 4. de deſponſ. impub. nu. 8. & 12. par. 2. lib. 4. pag. 36. & 27.

iurium humanorum rigor circa ea, quæ apices eorum reſpiciunt, non eſt adeo ſeuere obſeruandus apud regulares, quibus ignorantia eorum potius quam ſcientia eſt laudabilis. conſ. 9. de offic. deleg. num. 6. par. 1. lib. 1. pag. 238.

ius in beneficio acquiritur eo ipſo, quod Papa ſignat ſupplicationem collationis. conſil. 81. de ſimon. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 297.

iura iuribus conciliari expedit, & ita vnam legem intelligere, vt ſibi non contradicat. conſ. 9. de conſt. nu. 2. & de tẽp. ord. conſ. 14. nu. 5. lib. 1. & de teſtam. conſ. 15. nu. 6. lib. 3. pag. 674. & de reg. conſ. 62. n. 4 par. 1. p. 807.

iura loquentia de aliquibus religioſis vt talibus, ad alios extenduntur. conſ. 9 de ijs quæ vi. nu. 5. par. 1. lib. 1. pag. 314.

iura multa communia multos ab ordinibus, & beneficiis, & religione arcent. conſil. 26. de reg. nu. 2. & 9. par. 1. lib. 3. pag. 749.

ius naturale ab exordio rationalis creaturæ cœpit: ius vero ciuile à Romanis ortum habuit. conſ. 4. de conuerſ. infidel. nu. 26. par. 1. lib. 3. pag. 888.

ius naturæ ad matrimonium contrahendum prudentiam requirit, ſed humanum determinat quando illa ſoleat euenire. conſ. 4. de deſponſ. impub. nu. 12. par. 2. lib. 4. pag. 37.

ius naturæ dictat, vt legem iuſte ignorans, ea non ligetur, & quis talis præſumatur. conſ. 1. de conſt. num 22. par. 1. lib. 1. pag. 13.

iuris naturalis non ſunt omnia, quæ naturali nituntur ratione, niſi ſint per ſe nota, vel quæ in bona conſequentia ex per ſe notis inferuntur. conſ. 12. de conſang. & affinit. num. 4. par. 2. lib. 4. pag. 108.

ius naturale, & diuinum poteſt per rationem naturalem declarari, & limitari, non tantum per legem à Papa latam quo ad ſpiritualia, ſed & Principis quo ad ſæcularia, & etiam per conſuetudinem rationabilem. conſ 30. de pœnit. & remiſſ. num. 5. & 7. par. 2. lib. 5. pag. 702.

iura omnia eccleſiaſtica ſpatio 40. annorum præſcribuntur. conſ. 10. de maior. & obed. nu. 6. par. 1. lib. 1. pag 277.

iuris ordo in notorijs non ſeruatur. conſil. 22. de hæret. num. 1. par. 2. lib. 5. pag 397.

iura pœnalia, vltra quàm verborum proprietas patiatur, etiam ex ſimilitudine rationis (niſi aliud concurrat) non extendenda. conſil. 6. de ſtatu monach. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 992.

iuri publico nemo renunciare poteſt. conſ. 62. de reg. nu. 10. par. 1. lib. 3. pag. 809.

ius, quod quis poſſidet, in dubio nemo tenetur indiſcuſſum relinquere. conſ. 4. de præſcrip. num. 11. par. 2. lib. 2. pag. 397.

ius, quo beneficia ex sua natura incompatibilia, per alterius adeptionem vacant, est pœnale. consil. 23. de præb. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 462.
ius reseruandi casus non tollitur ab Episcopis, etiam si Papa concedat aliquibus aliis potestatem absoluendi à sic reseruatis, in quibusdam casibus. consil. 30. de pœn. & remiss. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 700.
Iura sanguinis iure ciuili dirimi non possunt. cons. 4. de conuers. infidel. nu. 17. par. 1. lib. 3. pag. 884.
ius semel extinctum non reuiuiscit, nisi per Papam, vel alium ad id faciẽdum potestatẽ habentem. cons. 10. de maior. & obed. num. 5. par. 1. lib. 1. pag. 276.
ius spirituale non cadit in laicum, nisi ex priuilegio. cons. 9. de offi. ord. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 254.
Ius patronatus, & nõ dominium, vel aliud ius fundator ecclesiæ acquirit in ea, nisi ius illud ex iure communi, vel statuto, vel concessione Apost. habeatur. cons. 7. de iure patron. nu. 14. & 16. par. 1. lib 3. pag. 1035.
ius patronatus facilius præscribitur ab vno contra alterum patronum, quam contra ipsam ecclesiam liberam. cons. 5. de præscrip. nu. 3. par. 1. lib. 2. pag. 400.
ius patronatus in vniuersitate bonorum consistens, cum eis emptis, vel permutatis transit, si nulla eius mentio fiat. consil. 3. de iur. patr. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1028.
ius patronatus per præscriptionem 40. annorum quæri, augeri, modificari, & tolli potest. consil. 1. de caus. possess. & propriet. num. 3. par. 1. lib. 2. pag. 352.
iuris patronatus beneficium vt conferatur alicui propinquo patroni institui potest. consil. 7. de constit. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 48.
iuris patronatus beneficium. Vide verbo Beneficium.
ius patronatus potest habere laicus, non solum in ecclesia collegiata sæculari, sed etiam ius præsentandi prælatum regularem, vt Abbatissam ex priuilegio Papæ. consil. 6. de iure patron. nu. 1. & cons. 8. nu. 10. 11. 17. par. 1. lib. 3. pag. 1031. & cons. 61. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 805.
ius patronatus quæritur, etiam si fundus traditus sit modici valoris, etiam 20. aureorum, sufficiens tamen ad ecclesiam ædificandam. cons. 7. de iur. patr. n. 15. par. 1. lib. 3. p. 1039.
ius patronatus recepta pecunia cõcedens Episcopus dotem augenti simoniacus est, sed non excommunicatus, cũ non sit beneficiũ, sed ius spirituale præsentandi. cons. 87. de simon. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 308.
ius patronatus, sed non ius præsentandi prælatum, vel beneficiarios, acquirit fundans ecclesiam collegiatam. consil. 7. de iur. patr. nu. 2. & 16. par. 1. lib. 3. pag. 1038.
ius patronatus transfertur, si eius mentio fiat per *eum*, & non per *&*. consil. 3. de iur. patr. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1028.
Iuste fieri non potest, quod sine peccato (præsertim mortali) impleri nequit. consil. 57. de simon nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 257.
Iustitia commutatiua requirit æqualitatem dati, & accepti, operis, & mercedis: nec iustificatur ex eo, quia non deerunt qui dictũ opus minoris iusta mercede præstarent. consil. 1. de iniur. & damn. dat. nu. 14. par. 2. lib. 5. pag. 636.
iustitiæ lege nemo tenetur in foro conscientiæ, nisi ad tantum, ad quantum potest cogi in foro exteriori, patefacta omnino veritate. consil. 2. de empt. & vend. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 538.
iustitia specialis principaliter respicit actus exteriores, interiores aliæ virtutes. cons. 3. de test. nu. 13. par. 1. lib. 3. pag. 648.
Iustitia originalis. Vide verbo Originalis.
Iustitia publica honestatis impedimentum. Vide verbo impedimentum.
Iustum, & decens differũt, nec de vno ad aliud infertur. cons. 17. de pœn. & remiss. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 680.
Iuuans, & ferens opem peccanti, peccat, etiam si pigeat peccari, & doleat quod is peccet. cons. 5. de pœn & remiss. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 661.
iuuans peccantem non quilibet peccat, etiam si iuuet in eo, sine quo non peccaret, vt locans domum, vendens, vel parans cibum, vel vestes, vel alio modo inseruiens, si hæc non facit ad illum finem vt peccet, sed vt lucretur sibi victum honestum. consil. 5. de pœnit. & remiss. nu 3. par. 2. lib. 5. pag. 661.

L

Læsio parua excusat à mortali, nisi lædens intendat multum lædere. cons. 3. de empt. & vend. nu. 1. & 4 par. 1. lib. 3. pag. 539.
Laici ad cantandum in choro cum professis admitti possunt. cons. 42. de reg. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 779.
Laici nequeunt renunciare proprio foro, & submittere se iudici ecclesiastico in regnis, in quibus id eis est prohibitum. cons. 56. de sentent. excomm. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 808.

Laici

Digitized by Google

Laici possunt renunciando proprio foro, iuste se submittere iudici ecclesiastico, & obligare se ad soluendum sub pœna excommunicationis, etiam latæ sententiæ. consil. 56. de senten.excom nu. 2.par. 2.lib.5. pag. 803.

Laico clericatum desiderare licet principaliter, vt Deo seruiat, secundario vt habeat beneficium, vnde honeste viuat. consil. 1.de præb.nu. 1.par. 1.lib.3.pag.450.

Laicus,dum laicus est, beneficio ecclesiastico est indignus.cõs. 1.de præb. nu.1. par. 1.lib. 3.pag. 450.& de sacram. non iterand. cons. 8.num. 6.lib.1.pag. 198.

Laicus est incapax iuris non solum conferendi beneficia,& instituendi,sed etiam eligendi, nisi priuilegio Papæ. cons.9. de offic.ordin. nu.2.par.1.lib.1. pag.254.

Laicis nulla est super bonis ecclesiæ disponendi facultas.consil.3. de decim. num.2.par.1. lib.3 .pag.707.

Laicis potest priuilegio Papæ competere facultas conferendi beneficia, & præsentandi ad abbatiam, & pluribus concessum legitur; immo & consuetudine immemoriali, quæ priuilegio æquipollet.consil.8.de iur.patro. num.10.11. & 17.par.1. lib.3. pag.1048.& cons.6.num. 1.& cons.61.de reg.num.1.pag. 805.

Laica potestas potest addere pœnam à canonibus statutam. consil. 1. de hæret. num.6. par.2.lib. 5.pag 353.

Laici, quo ad quotam ius non soluendi decimas præscribunt.cons.1.de decim. n.4.par. 1.lib. 3. pag.706.

Laici possunt renuntiando proprio foro iuste se submittere iudici ecclesiastico, & obligare se ad soluendum sub pœna excommunicationis,etiam latæ sententiæ; nisi in regnis in quibus id eis est prohibitum. consil. 56.de sentent.excom.nu.1.& 5.par.2.lib. 5. pag.808.

Lapidum ludus, si tanta cautela à pueris exerceatur, vt raro mors & vulnera sequantur, etiam in foro ecclesiastico non erit illicitus; adeo vt ex homicidio casualiter in eo commisso non oriatur irregularitas. consil 3.de homicid. nu. 1.& 3.par.1.lib.5.pag.412.

Lector sacræ scripturæ etiam in cathedralibus regularibus ponendus. consil. 1. de magistr. nu. 2.par.2.lib.5. pag.334.

Lectoris stipendium in cathedrali regulari decentius est conferre canonico ecclesiæ idoneo,quam extero sæculari. cons. 1.de magistr.num.4.par.2, lib.5. pag.335..

Legans generaliter, non exprimendo modum illicitum accipiendi, præsumitur legare per modum, quo legatario liceat iuste accipere. consil.8. de testam. num.2. par.1. lib.3. pag.659.

Legatarij persona cum nõ est omnino expressa,vel certa, illi debet solui, de qua verisimilius est testatorem sensisse.cons.16.de testam.num.2.par.1.lib.3.pag 675.

Legatarius vti potest re legata libera,non onere grauata.consil.8. de reb.eccl. alien. num. 1.& 5.par.1. lib.3. pag.505.

Legatus à latere potest de iure cognoscere de causa appellationis interpositæ ab ordinario inferiore ad Papam, vt causam instructiorem ad eum mittat.cons.2.de for.comp. num 2.& 6.par.1. lib.2. pag.539.

Legato Apost. asserenti sè habere potestatem absoluendi excommunicatos (etiam ab homine) ad reincidentiam,credi potest: quia id solet eis concedi: excusaturq. ei credens.cons.49.de sent.excom.nu.1. & 3.par. 2.lib. 5.pag.808.

Legatus Cardinalis(vt etiam Concilium prouinciale) tamquam suspectus recusari potest,reuerentialiter tamen. consil. 3. de appellat.num. 1.par. 1.lib.2. pag.405.

Legatus licet possit dispensare in omnibus,in quibus possunt ordinarii, non tamen potest in aliis,nisi specialem ad id habeat facultatem,vel aliquo canone ei specialiter concedatur, vt in bigamia, & omni irregularitate non orta ex delicto.cons.39.de homicid. num.2.par.2.lib.5.pag.446.

Legatus plurium prouinciarum, potest negocia vnius prouinciæ in alia expedire. cons. 2. de offic. ordin. num.1. par.1. lib.1. pag. 243.

Legatus reuerendas quidem dare potest, etiam sede vacante, sed non derogare sacro Conc.cons.27. de tempor.ordin.num.2.par. 1.lib.1.pag.163.

Legatum annuum pecuniarum,vel rerum,cum onere vt dentur Minoribus de obseruantia pro tot dicendis missis nequit eis persolui, nec ab eis recipi, cum sit habere bona saltem in communi, quod est ipsis prohibitum.cons.8.de testam.num. 3. par. 1. lib.3. pag.660.

Legata debita singulis annis, mensibus, vel diebus nequeunt Minores de obseruantia habere pro necessitate præterita, nec præsenti, seu pro dicendis certis diuinis officiis; quia est habere certos reditus annuos ex obligatione.cons.8.de test.nu.6.& 7.par. 1.lib.3.pag.661.

Legati incapaci. Vide verbo Incapax.

Legatum

ed by Google

Legatum decem amphorarum vini, quod ex tali prædio nascetur, non obligat ad plus quam nascetur; secus si sine restrictione se obligat. consil. 32. de præb. num. 1. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 488.

Legatum factum Minoribus de obseruantia de vinea, vt eam colant, & fructus percipiant, vel de domo, vt eam locent, & pensionem accipiant, non valet; quia est eo modo, per quem non licet eis accipere. cõs. 8. de testamen. nu. 1. 5. & 6. par. 1. lib. 3. pag. 660.

Legatum monacho, donec prælati eo ad suos vsus vti ei permiserint, valet: an autem expediat ordini illud repudiare, vel non, ex diuersitate circumstantiarum per prudentiæ regulas diffiniendum. consil. 3. de statu monachor. num. 49. & 52. par. 1. lib. 3. pag. 980.

Legatum, quo mandatur hæredi, vt det omni anno aliquid, censetur perpetuum, præsertim si fiat loco pio: item si mandentur fieri (etiam tacite) in memoriam, & honorem familiæ aliqua, quæ non possent exequi, nisi legatum esset perpetuum. consil. 11. de testamen. num. 1. & 2. par. 1. lib 3. pag. 665.

Legatum relictum alicui restituendum incapaci, debet remanere penes eum, cui est relictum, ita tamen vt implcat onus ei adiectũ; & si quid ex eo supererit, non poterit sibi retinere, contra mentem legantis, sed in similia insumendum ex declaratione Apostolica consil. 8. de testam. num. 9. & 11. par. 1. lib. 3. pag. 662.

Legatum vxori contra statutum non valet, & hæredi restituendum. consil. 7. de testam. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 657.

Legere librum vetitum licet extra territorium licentiam concedentis. consil. 6. de priuileg. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 593.

Legislator (etiam si sit monarcha) subditur suæ legi quo ad vim directiuam: vnde non tantum dispensando cum aliis sine iusta causa peccat, sed etiam ipsemet eam non seruando. consil. 18 de pœnit. & remiss. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 683.

Legislatoris mentem nemo melius, quam ipse, potest declarare. consil. 21. de sent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 751.

Legislator nullus successori suo æqua potestate fungenti legem imponere potest. consil. 20. de hæret. num. 3. par. 2. lib. 3. pag. 394.

Legitima proles est, nata ex muliere, quæ bona fide nupsit subdiacono, quem talem probabiliter ignorabat, vel quem probabiliter credebat sufficienter dispensatum. consil. 2. qui cleric. vel vouent. num. 9. par. 2. lib. 4. pag. 90.

Legitima quasi debetur filijs ante parentum mortem. consil. 2. de Iudæ. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 342.

Legitimam regulariter pater viuens non tenetur dare filio, saltem religionem non ingredienti. Iudæus tamen filio conuerso eam debet, tum ex constitutione Pauli III. tum etiam de iure. consil. 2. de Iudæ. num. 1. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 341.

Legitimas nequaquam Papa natos extra terras Apostolicas, nisi simul dispensando in radice matrimonii. consil. 2. qui fil. sint legit. nu. 12. par. 2. lib. 4. pag. 138.

Legitimatio Imperatoris non se extendit ad spiritualia consil. 1. qui fil. sint legit. num. 1, par. 2. lib. 4 pag. 129.

Legitimatus à Nuncio ad quæcumque beneficia aptus est, nõ autem ad regularia. consil. 1. qui fil. sint legit. nu. 2. par. 2. lib. 4. pag. 130.

Legitimatus per professionem regulæ potest habere administrationem. consil. 6. de fil. presbyt. nu. 6. par. 1. lib. 1. pag. 207.

Legitimi filii. Vide verbo Filii legitimi.

Legitimi sunt filii, si Episcopus dispensauit (licet nulliter ob non seruatam formam commissionis) super impedimento matrimonij: quia sic bona fides parentum sufficit. consil. 3. qui fil. sint legit. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 137.

Lex à principio à nullis recepta, etiã si legislator id ignoret, nec sint lapsi 10. anni, non ligat. consil. 44 de sent. excom. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 787.

Lege ab antiqua non est discedendum, nisi cũ expresse excipitur casus ab illa, vel ratione necessaria concluditur esse excipiendum, consil. 40. de pœnit. & remiss. num. 13. par. 2. lib. 5. pag. 716. & de constit. consil. 10. num. 1. lib. 1. pag. 58.

Legem aliquam faciens, vel eius successor, quicquid contra eam fecerit, siue dispensando, siue aliàs, valet: sed eam non seruando sine causa, peccat. consil. 18 de pœnit. & remiss. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 684.

Lex apte varios recipiens sensus pro firmo fundamento, nisi pro parte vitio carente, citari nequit. consil. 12. de simon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 185.

Lex ante tempus à legislatore præfixum non ligat, etiam scientes; sed post, etiam ignorãtes quo ad irritationem actus, non quo ad peccatum. consil. 1. de constit. num. 14. par. 1. lib. 1. pag. 10.

Lex Caroli V. de annuis præstationibus. consil. 4. de præscript. num. 10. par. 1. lib. 2. pag. 297.

Lex clericis matrimonium prohibens, cum sit humana, est dispensabilis. consil. 38. de voto. num. 6. & 15. par. 1. lib. 3. pag. 944.

Lex, cum dupliciter intelligi apte potest, benignior sensus est amplectendus. consil. 44. de sentent. excomm. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 784.

Lex de indiciorum copia reo danda, humana est, obscura, & de postulante loquitur. consil. 8. de accus. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 165.

Lex de non baptizandis paruulis inuitis parentibus, est naturalis. consil. 4. de conuers. infidel. nu. 33. par. 1. lib. 3. pag. 891.

Lex de non extrahendis equis an obliget in foro Dei. consil. 3. de constit. num. 1. 3. & 5. par. 1. lib. 1. pag. 40.

Lex debet esse rationabilis. consil. 24. de priuil. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 625.

Lex decennio etiam ob ignorantiam non recepta non ligat; sed qui primi non recipiunt, peccant, nisi probabilis ignorantia, aut superioris dissimulatio excuset; quia videtur eā tollere, vel suspendere. consil. 1. de const. nu. 24. & seq. par. 1. lib. 1. pag. 14. & de sent. excom. consil. 44. nu. 6. lib. 5. pag. 787.

Legem desuetudo illa tollit, quę actum contra legem continet; & hoc, etiam si dictus actus fiat ab ignorantibus legem. consil. 1. de constit. num. 26. & seq. par. 1. lib. 1. pag. 14.

Leges determinantes ætatem ad matrimoniū videntur, sed non sunt naturales consil. 4. de desponsi. impub. nu. 2. 13. 14. & 18. par. 2. lib. 4. pag. 35.

Lex disponens aliquid ad arcendum dolum, censetur odiosa. consil. 11. de constit. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 60.

Lex diuina, vt de indiuisibilitate matrimonii, non potest tolli, nec limitari, nisi per aliam diuinam: nec inferior potest tollere, nec limitare legem superioris. consil. 17. de voto. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 913.

Lex etiam facta in Concilio œcumenico, non ligat, nisi promulgata: cum promulgatio sit de essentia legis. consil. 1. de constit. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 7.

Lex, & dispositio non potest adaptari ei, cui verba eius non adaptantur. consil. 4. de accusat. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 158.

Leges eius est interpretari, cuius est condere. consil. 4. de cleric. non residen. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 427.

Lex, & sententia fundata super præsumptione, non ligat eum coram Deo, qui vere non fecit quod præsumitur fecisse. consil. 7. de sentent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 724.

Leges, etiam generales, quæ præiudicant alicui particulari, solent dici iniustæ, & non ligare. consil. 2. de matri. contr. con. interd. eccles. nu. 4. par. 2. lib. 4. pag. 129

Lex, etiam pœnalis, & odiosa, comprehendit omnia, quæ sub propria suorum verborum significatione continentur, etiam si maior ratio in vno quam in alio inueniatur, nisi reperiatur alia specialis lex siue anterior, siue posterior, vel ratio ex altera lege deducta illam limitans, vel sequatur absurdum. consil. 33. de pœnit. & remiss. nu. 1. 2. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 705. & de fil. presbyt. consil. 8. nu. 4. lib. 1. pag. 111. & de celebr. miss. consil. 22. num. 1. lib. 3. pag. 1093. & de priuileg. consil. 13. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag. 610.

Lex excommunicans facientem aliquid, non comprehendit regulariter solum consentientem, etiam mandando, consulendo, faciendo, aut auxiliando, antequam fiat, nisi ex eius tenore, vel aliarum legum id expresse, aut tacite colligatur. consil. 8. de cleric. non resid. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 431. & de sent. excom. consil. 18. nu. 3. & consil. 20. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 745. 748. & de hæret. consil. 11. nu. 5. par. 2. lib. 3. pag 380.

Lex exorbitans à iure communi restringenda. consil. 4. de succes. ab intest. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 680.

Lex exorbitans, & pœnalis non extenditur ad significata improprie & late per eius verba. consil. 31. de tempor. ord. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 167.

Lex exorbitans & pœnalis extenditur ad casum, ad quem si non extenderetur, frustraretur. consil. 81. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 833.

Lex exorbitans, seu limitans ius commune, ex similitudine rationis, immo & si sit etiam pœnalis, ex identitate rationis etiam extenditur de vno casu ad alium. consil. 4. de rapt. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 467.

Legis extensio vt prohibetur in pœnalibus, ita & iurisdictio iudicis ad procedendum contra delinquentes circa eam extendi non debet. consil. 66. de simon. num. 10. & 11. par. 2. lib. 5. pag. 271.

Lex facta & promulgata in Concilio, præsente Papa per se, vel suos legatos, ad sui firmitatem non eget alia Papæ confirmatione: vnde ligat post duos menses, vel tempus ab eodem statutum, etiam antequam confirmetur: licet Papa possit illam tollere. consil. 31. de regul. num. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 761.

Lex facta in Conc. & promulgata, non obligat ante confirmationem Papæ. consil. 1. de

constitut.nu.4.par.1.lib.1.pag.7.

lex acta in odium aliquorum,vel alicuius rei, censenda est odiosa, & restringenda. consil. 11.de const nu.1.par.1.lib.1.pag.60.

lex fundata in præsumptione non habet locum in foro Dei, cum veritas sit in contrarium. consil.20.de simon.num.5.par.2.lib.5. pag. 197.

lex naturalis est, vt recipiens beneficium teneatur benefacienti benefacere.cons.20.de simon.nu.5.par.2 lib.5.pag.197.

leges fundatæ in religione disponẽtes de monachis,canonicos regulares concludunt,nisi earum verba illos excludant,vel ratio diuersitatis possit adduci.cons.10.de stat. monach.nu.1.par.1.lib.3.pag.1005.

lex generaliter loquens generaliter est intelligenda, & derogat posterior præcedenti, secus quando lex præcedens est specialis, quia per illam limitatur sequens generalis, etiam habens clausulam, *non obstantibus legibus contrarijs*.consil.1.de cleric. non resid.nu.1 & seq.pag.323. & de reg. cons.62. nu.3.& de stat.monach,consil.5.num. 1. 4. 5.pag.988.& de empt. & vendit. consil. 12. 2.lib.3.pag.566.& de test.cons.3.nu.3,& de sent.excom.cons.20,nu.6.& 9.& consil.64. num.2.& de pœnit.& remiss.cons.33.nu.3. lib.5.par.2.& de simon.cons.21.nu. 5. pag. 198.

lex generaliter loquens,non distinguens inter sexum & sexum,ætatem & ætatem, omnes generaliter comprehendit, licet maior ratio militet in vno,quam in alio.consil.8.de fil.presbyt.num.3.lib.1.pag.210. & de conuers.coniug. cons.1.num.3.lib.3. pag. 847. & de cognat.spirit.cons.2.nu.6. par.2.lib.4. pag.77.

lex generaliter loquens generaliter intelligenda, cui si addatur dictio vniuersalis: plura comprehendet, quam sola indefinita; & si dictio vniuersalis præcedens sit negatiua, omnia sequentia destruit,& contrarium ponit; si tamen à lege negatiue concepta reperiatur aliquis casus alia lege exceptus, poterit sic docente nos legislatore, à paritate rationis ad alios similiter extendi.consil.5. de stat.monach. num. 1. 4. & 5. par.1.lib 3. pag.988.

lex generaliter loquens, quando sequitur absurdum,limitanda.consil.3.de pœnit.& remiss.nu.4. par.2.lib.5. pag.706.

lex generaliter loquens per aliã legem ipsam specialiter limitantem est limitanda, & assumere ex omni nationẽ in monasterio Minimorum Romæ,limitandum per statutum à fundatore, si locus ferat, & Galli desint. cons.9.de constit.num.2. par. 1. lib. 1. pag. 52.

legem generalem constat,particulari,vel consuetudini, & statutis non derogare, nisi de potentis derogare contraria constet mente. consil.3.de offic.deleg. num.6. par.1. lib. 1. pag.233.

legem humanam aliquid nec iure naturali,nec diuino præceptum obscure iubentem, qui bona fide credens benefacere,non obseruat iudex,nec mortaliter peccat, neque ad aliquam tenetur restitutionem partis:idem dicitur,si eadem est causa,si bona fide iuste iudicata (etsi re vera talis non esset) non obseruat.consil.8.de accus.nu.1.& 5.par.2.lib. 5. pag.165.

leges generales,siue sint priores, siue posteriores,limitantur per speciales, & per rationẽ alterius legis. consil. 1. de conuers. coniug. nu.2.par.1.lib.3. pag.847. & de const.cons. 9.nu.2.& cons.33.de pœnit. & remiss.num. 3.par.2.lib.5. pag.706.

lex habilitans, vel inhabilitans certum genus personarum ad dignitates,beneficia, & alia propter bonum publicum,est valida. consil. 7.de constit. nu.1.par.1.lib.1. pag.48.

lex humana bona fide male intellecta, si subsit aliqua occasio sic male intelligendi, non ligat,saltem in foro conscientiæ. consil. 7. de ætat:& qualit.nu.4. lib.1. & de temp.ordin. cons 15.nu.4.& de renunt.cons.8.num.5.& de iureiur.cons.12.num.2.& de appell.cons. 7.nu.4.lib.2.& de reg.cons.76.num.4.& de offic.iud.ord cons.9.nu.5. & de simon.cons. 37.num.6.lib.5.& de sent. excom. cons.19. nu.4.par.2.lib.5.pag.761.

leges humanæ,maxime in foro poli, non plus ligant,quam in eo sunt receptæ. cons.4. de iniur.& damn. dat. num.4. par.2.lib.5.pag. 640.

lege humana multa iuris diuini indeterminata determinantur; ita vt licet ipsum indeterminatum sit iuris naturalis indispensabile, ipsum tamen determinare est iuris humani dispensabile.cons.4. de despons. impub.nu. 8.& 12.par.2. lib. 4.pag.36. & de pœnit.& remiss.cons.30.nu.5.& 7. pag.701.

legis humanæ mutatio vitanda, etiam si occurrat aliquid melius; nisi eius vtilitas præponderet damno,quod ex mutatione sequeretur.consil.1.de restit.spoliat.nu.14.par.1. lib.2.pag.356.

lex illa censetur fauorabilis,quæ principaliter est lata in fauorem alicuius, licet in consequentiam alteri noceat. consil.31. de regul.

num.

nu.5.par.1.lib.3.pag.762.
lex Imperatoria nullam de clericis ſpecialem mentionem faciens, non includit clericos, & eſt præiudicialis.conſil.3.de conſt. nu.4. par.1.lib.1.pag.42.
lex imperialis generaliter loquens, ſi ſit fauorabilis,& non contra canones,habet locum etiam in clericis;ſecus ſi ſit præiudicialis. conſil.3.de conſtit.num.3.par.1.lib.1.pag. 41.
lex inferioris principe ſtatim incipit ligare ſubditos à tempore ſcientiæ illius; quæ in foro exteriori quo tempore præſumatur,arbitrarium eſt pro varietate locorum.conſil. 1.de conſt.nu.16.par.1.lib.1.pag.10.
legum intellectus.Vide verbo Intellectus.
lex in fundatione impoſita beneficio, non recepta non ligat magis,quam lex principis: & qui dicit eam à principio receptam, debet probare.conſ.1.de præſcript.nu.2.par.1. lib.2.pag.389.
lex iubens non tollerare, non obligat denuntiare,vel accuſare.conſ.4 ne cler. vel mon. nu.2.par.1.lib.3.pag.1119.
lex,mandatumve Papæ & diſpoſitio non trahitur ad præterita perfecte acta, etiã ſi plenum adhuc nõ ſint ſortita effectum, ſed effectus depẽdeat à futuro eueutu;niſi ex verbis diſpoſitionis legis, vel præcepti aliud inſinuetur.conſ.1.qui fil.ſin.legit.nu.5. par. 2.lib.4.pag.130.
legis mens magis attendenda, quam verba. conſ.2.de paroch.nu.2.par.1.lib.3.pag.700. & de priuileg.conſ.24.nu.4.par.2. lib. 5. & de conſt.cont.9.nu.4.
lex moribus non recepta deſinit obligare. conſil.44.de ſent.excom.nu.4.par.2 lib.5.pag. 786.
lex naturalis,& diuina permittit,& quandoq. præcipit mẽdicare.conſ.33.de pœnit.& remiſſ nu.3.& 5.par.2.lib.5.pag.706.
lex negatiua fortior eſt affirmatiua, ſi ſimul concurrant; & lex prohibitiua fortior permiſſiua.conſ.40.de pœn.& remiſſ.nu.9.par. 2.lib 5.pag.716.
lex non cenſetur pœnalis ob hoc ſolum, quod annullet actum in fauorem alicuius. conſil. 31.de regul.nu.4.par.1.lib 3.pag.761.
lex non includit,quem eius ratio, & cauſa finalis non includit.conſ.20.de ſent. excom. nu.5 par.2.lib.5.pag.748.
lex non ligat vltra finem à legiſlatore intentũ. conſ.20.de ſent.excom.num.2.par.2.lib.5. pag.747.
lex non promulgata, ſeu legitime publicata, non ligat, etiam facta in Concilio cum Papæ confirmatione, etiam ſi ſciam eſſe conditam,ſed non promulgatã. conſ.1.de conſtit.nu.3.& conſ. 44.de ſent.excom.num.5. lib.5.& de priuileg. conſ.21.num.2. par. 2. pag.622.
lex non recepta à principio per maiorem partem populi,& ciuitatis non ligat,neque illius legis non receptæ tranſgreſſor peccat, ac ſubinde non eſt puniendus; ſi autem poſtea lex recipiatur, proculdubio in futurum ligabit,ac ſi à principio recepta fuiſſet;quia certe videtur promulgari ſub hac cõditione ſi recipiatur.conſ.1.de conſt.n.23.& 29. par.1.lib.1.pag.14.& conſ.18.de ſtatu monach.nu.1.par.1.lib.3.pag.1020. & de ſentent.excom.conſ.44.nu.7.par.2.lib.5. pag. 787.
legem non ſeruandi iuſta cauſa videtur, quod ab aliis non ſeruatur,nec ſeruari cẽpit. conſil.1.de conſtitut.num.24.par.1.lib.1. pag. 14.
lex noua inducens vnam pœnam,non tollit alteram per veterem impoſitam;niſi de mente legem nouam ferentis appareat,quod voluit eam tollere.conſ.10.de conſt.nu.2.par. 1.lib.1.pag.58.
leges nouæ à quo tempore ligare incipiãt,declaratione Papæ indigẽt. Interim tamẽ neſcientes,vt in remotioribus terris, non obligant,& etiam ſcientes,ſi non ſunt receptę. conſil.1.de conſt.nu.32.& ſeq.par. 1. lib.1. pag.17.
lex noua cum extendit legem antiquiorem vnum caſum ſubijcientem excommunicationi reſeruatæ ad alterũ, cenſetur & hunc alterum caſum reſeruatę excommunicationi ſubijcere. conſ.2.de purgat.vulg.num.5. par.2.lib.5.pag 632.
lex noua remedium adducens, non cenſetur tollere alia per alias leges iam inducta. conſil.8.de offic.ordin.num.2.par.1.lib.1,pag. 253.
lex noua tunc tantum extenditur ad præterita,cum agitur de effectu futuro,qui non poteſt ſtare ſine præterito.conſil.5.de conſtit. num.1.par.1.lib.1.pag 46.
legũ nouatio,limitatio, & extenſio citra vel vltra verba ipſarum,nõ videtur vtilis,cum ſit quædam legum mutatio,quę non ob quamlibet maiorem vtilitatem, niſi ſit maxima, eſt facienda conſ.8.de conuerſ. coniug.nu. 4. par. 1.lib.3. pag.847.
lex omnis humana ſubiicitur Papæ,ſaltem vt pro loco, & tempore poſſit eam relaxare. conſil.4.de deſponſ.impub. n.7.par.2.lib.4. pag.36.

lex Papæ ignorata per omnes homines alicuius prouinciæ, vel maiorem partem, qui ea non sunt vsi tempore in id sufficienti, contraueniendo ei in casibus occurrentibus, censetur eneruata quo ad illã prouinciam. cons. 1. de constit. num. 27. par. 1. lib. 1. pag. 15.

lex partim fauorabilis, & partim odiosa, debet reputari odiosa, si principaliter facta est in odium, licet minus principaliter respiciat fauorem alicuius. conf. 11. de const. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 60.

lex per similitudinem rationis extenditur vno ad aliud. conf. 6. de consang. & affinit. nu. 3. par. 2. lib. 4. pag. 99.

lex perpetua, etiam post mortem legislatoris durat: at monitio, seu præceptum principis morte finitur. conf. 3. de locat. & cond. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag 592.

lex, per quam reditur ad ius antiquum, est fauorabilis, & amplianda. conf. 13. de priuil. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 609.

lex pœnalis, etiam si ipso iure inducat pœnã, non tamen regulariter ligat in foro conscientiæ. conf. 12. de iureiur. nu. 1. lib. 1. pag. 388. & de sent. excom. conf. 48. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 793.

lex pœnalis non est extendẽda vltra casum in quo loquitur; quia extra illum nullo pacto locum habet. consil. 21. de temp. ord. nu. 5. par. 1. lib. 1. pag. 156. & conf. 33. nu. 3. & de priuileg conf. 25. nu. 4. & consil. 2. de purg. vulg. nu. 2. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 631.

leges Pontificis in curia promulgatæ de eius consuetudine, & stylo ligant omnes in prouinciis, etiam si ibi non fuerint publicatæ. conf. 1. de constit. num. 19. par. 1. lib. 1. pag. 12.

leges posteriores non tollunt priores, nisi id exprimatur in eis, vel eis sint contrariæ: & idem de regula religiosorũ. conf. 10. de constit. nu. 1. par. 1. lib. 1. p. 88. & de iur. patron. consil. 7. nu. 3. & 9. par. 1. lib. 3. pag. 1035.

lex præsertim prohibitoria, non extendenda ad casum, in quo non est tanta ratio prohibendi. conf. 4. de consang. & affin. nu. 8. par. 2. lib. 4. pag. 94.

lex principis de iure scripto non ligat ante duos menses post publicationẽ, etiam scientes, vt omnes eodem tempore incipiat ligare. Secus vero in Vrbe de cõsuetudine, quoad forum tamẽ exterius, & vrbicolas. conf. 1. de constit. nu. 17. & seq. par. 1. lib. 1. pag. 10. & de reg. consil. 31. nu. 2. & 7. lib. 3. pag. 761.

lex principis, quo ad expressa præiudicat alteri, & non vltra. consil. 5. de iur. patron. num. 4. par. 1. lib. 3 pag 1030.

lex principis sæcularis prohibens extrahi equos de suo regno, est præiudicialis; quia statuit de delictis, & pœnis eorum; vnde odiosa, & restringenda, nec ligat laicos, ac multo minus clericos. conf. 3. de const. num. 3. & 5. par. 1. lib. 1. pag. 42.

lex priuata Spiritus sancti inspirantis ad ingressum religionis, legi publicæ præferenda obliganti seruire dignitati, vel beneficio, si constet, vel iuste præsumatur inspirationem talem esse à Spiritu sancto, & non aliàs. consil. 4. de regul. num. 4. & 13. par. 1. lib. 3. pag. 711.

lex prohibens laicos foro suo renunciare, vt sic obuietur fraudi, quæ fieret tribunalibus laicis, à quibus laici abducerentur, non videtur iniusta. consil. 56 de sent. excom. nu. 4. 6. & 7. par. 2. lib. 5. pag. 808.

legi prohibenti ne persona contrahat, renunciari nequit; licet possit, quando prohibitio non est directa in personas. consil. 62. de reg. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 807.

lex prohibens patri, ne in damnum filiorum donet vltra quintam, non ligat donantem pro anima sua, vel in remunerationem. consil. 9. de donatio. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 637.

lex prohibens præsenti pecunia vendi, est contra ius naturale, & gentium. conf. 6. de const. nu. 5. par. 1. lib. 1. pag. 47.

legem promulgari sub conditione, & non promulgari, differunt. conf. 1. de const. num. 28. par. 1. lib. 1. pag. 15.

lege pro vera habendum, quod legislator statuisset, si cum legẽ faceret, id ei propositum fuisset. cõf. 9. de stat. monach. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1003. & conf. 2. de paroch. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 700. & de priuileg. conf. 24. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 629. & consil. 4. de celebrat. miss. num. 1, & consil. 22. num. 2. lib. 3. pag. 1093.

lex puniens præsumentem, non ligat bona fide facientem. conf. 8. de temp. ord. num. 1. & de sacram. non iter. conf. 8. nu. 3 lib. 1. pag. 197. & de ætat. & qualit. conf. 7. nu. 1. & de sepul. conf. 10. nu. 4. pag. 696.

lex, quæ etiam virtualiter mandat, vt ex nunc executioni mandetur, ligat ignorantes, non quidem quo ad pœnas, sed quo ad nullitatem actus, quæ non est pœna. consil. 31. de reg. nu. 4 par. 1. lib. 3. pag. 761.

lex quæ fauorabilis, & quæ odiosa, definitur difficile. consil. 3. de constit. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 42.

lex

lex,quæ non fuit à principio recepta,ſi (vt poteſt) ab vniuerſitate poſtea recipiatur, vim legis quo ad futura obtinebit. At à legiſlatore reuocata, non poteſt niſi ab eodem viuificari.conſ.1. de conſtit. nu.28. par.1.lib. 1.pag.15.

legis ratione ceſſante, & mente legiſlatoris, ceſſat diſpoſitio legis. conſil. 23. de ſenten. excom.nu.5.par.2.lib.5. pag.752.

lex recepta non tollitur, niſi deſuetudine 40. annorum.conſ.44.de ſent.excom.nu.5.par. 2.lib.5. pag.787.

lex regitur, & ducitur ratione ſua, & limitatur,ac extenditur iuxta ſuos limites. conſil. 5. de teſtam.num.8. par.1. lib.3. pag.652.

lex recepta quo ad pœnam temporalem, non obligat quo ad pœnam æternam, ſi vere nõ eſt recepta quo ad illam. conſil. 3. de conſtit.nu.2.par.1.lib.1. pag.41.

lex ſæcularis,etiam fauorabilis,& generaliter loquens, non includit clericos, ſi loquitur prohibendo, aut præcipiendo, conſil.3. de conſtit.num.4.par.1.lib.1. pag.42.

lex ſæcularis non videtur ad pœnam æternam obligare; niſi quod prohibet, vel iubet,per legem naturalem,diuinam,vel aliam humanam ſit ſub pœna peccati mortalis prohibitum,vel iuſſum.conſ.3.de conſtit. nu.2. par. 1.lib.1. pag.41 & de empt. & vend. conſil. 3.nu.3.& 10.pag.539.

legum ſæcularium pœnis ſatisfit ſoluendo pœnam temporalem, cum deprehenditur earum tranſgreſſio; nec ſolent intelligi, nec ſunt receptæ in foro interiori. conſil. 3. de conſtit.num.2. par.1. lib.1.pag.41.

lex ſeu conſtitutio Papæ ad hoc vt liget, ſatis eſt fuiſſe publicatam in curia;quę tamen adhuc non ligat,niſi fuerit à maiori parte populi recepta.conſ.1.de conſtit. nu.11.12.& ſeq.par.1.lib.1 pag.9.

lex, ſeu conſtitutio, quæ fit ad alterius legis interpretationem, ſecundum terminos legis interpretatæ eſt intelligenda. conſil.15. de ſimon.nu.2.p.1.lib.5.pag.191.

lex,ſeu ordinatio in damnum particularis perſonæ, ſaltem ſine cauſa rationabili, illius qui ſuperiorem recognoſcit, nulla eſt. conſil.5.de appellat. num.4. par. 1. lib.2. pag. 409.

leges ſuper matrimonio latas, quatenus humanæ ſunt,poteſt Papa ita cum ſuis effectibus reuocare, vt fingatur eas non latas; & effectus ab ipſis producti,quatenus eius ſubijciuntur poteſtati, non eſſent producti. conſil.2. qui fil. ſint legit.nu.13.& 14.par.2. lib.4. pag.135.

legem ſuperioris inferior ex magna cauſa tranſgredi poteſt, & ex ea contra canones ſtatuere poteſt Epiſcopus. conſil 4. de celebr. miſſ.nu.2.par.1.lib.3. pag.1071.

lex ſuperioris, quatenus commode poteſt, interpretanda,vt tertio non præiudicet. conſil.12. de maior.& obed.num.1.par.1.lib.1. pag.279.

lex tollens pacta à caducitate excuſantia, intelligitur de pactis illam tollentibus ſimpliciter, & non quando loco caducitatis alia pœna ponitur. conſ.3. de locat. & cond.nu. 3.par.1. lib.3.pag.592.

lex tunc dicitur fauorabilis,eo quod reſpiciat publicam vtilitatem,quando eam principaliter reſpicit,& non ſecundario. conſ.11.de conſt.nu.6.par.1. lib.1. pag.61.

lex tunc tollitur per non vſum eius, cum non eſt pure negatiuus,ſed implicat actum contrarium legi,vel directe, vel æquipollenter. conſ.1. de conſuet.nu.2.par.1.lib.1.pag.92.

lex valde pœnalis valde reſtringenda eſt.conſ. 20. de ſent.excom.num.4. & 9. par.2.lib.5. pag.748.

lex vbi deeſt, efficax ratio multum operatur. conſ. 6. de teſtam. nu. 10. lib.3. par.1. pag. 656.

legis vel canonis indefinita locutio intendentis tradere regulam, æquipollet vniuerſali. conſ. 2. de clandeſt. deſponſ. num.1. par.2. lib.4.pag.44.

lex, vel edictum præcipiens quid generaliter obligato ad reſidendum,videtur includere obligatum omnibus modis, & non ſola vna ſpecie obligationis; cum appellatione generis comprehendatur quælibet eius ſpecies,conſil. 4.de cleric. non reſiden. num. 4. par.1.lib.3.pag.417.

legis verba,etiam in materia ſtricta, odioſa,& correctoria, ita interpretanda, ne ipſa fruſtretur.conſil.62.de reg.num.6. par.1.lib.3. pag.807.

leges veteris teſtamenti pertinentes ad nuptias,vt iudiciales, vel cærimoniales,expirauerunt per paſſionem Chriſti,adeo vt nec ipſos Iudæos ligent.conſ.2.de conuerſ.infidel nu.2 & 4. par. 1.lib.3. pag.871.

legem violat,qui verba legis amplexus,contra legis nititur voluntatem, vt religioſus præeſſe cupiens.conſ.11.de elect.nu.2.par.1.lib. 1.pag.110.

lex vna & eadem poteſt obligare quo ad vnam ſui partem,& non quo ad alteram, eo quod ſit recepta quo ad illam tantum; & etiam quo ad pœnam temporariam,& non quo ad æternam,vel contra.conſ.3.de conſtit.num. 2.lib.

2.lib.1.pag.41.& de consuet. consil.1.nu.1. & de sent.excom.conſ.48.num.4. par.2.lib. 5.pag.793.

legis vna pars dubia per aliam declaratur. consil.1. de apoſt.num.11. par.2. lib.5.pag. 408.

lex vt ſit fauorabilis, non ſufficit vt quomodocumque reſpiciat publicam vtilitatem,quia eam omnis lex aliquo modo reſpicit.conſil. 11.de conſtit. nu.5.par.1.lib.1. pag.62.

Liberatio non ſoluendi præſcribitur per conditionem ob cauſam, vt ſi quis numquam ſoluerit.conſil.4.de præſcrip.num.16.par.1. lib.2.pag.399.

liberatio tutoris facta in teſtamento ab ingreſſuro religionem,ſi ſit diſpoſitio inter viuos, non valet: quia eſt quædam renunciatio contra Conc. ſecus ſi eſt reuocabilis iuxta naturam teſtamenti, quia non liberatur tutor niſi poſt mortem ingreſſuri. conſ 83.de reg.nu.1.par.1.lib.3. pag.836.

Libertas à præſtationibus & canone annuis ſoluendis,annis 30.præſcribitur,ſed non legatum annuum.conſ.4. de præſcrip. nu.17. par.1.lib.2.pag.399.

Libertas à ſeruitute contra dominum,& à poteſtate patria 20. annis præſcribitur. conſ. 4.de conuerſ. infidel. num.13. par.1. lib.3. pag.883.

libertatem eccleſiaſticam non lædit ſtatutum continens conſilium ſancti Pauli de non litigando.conſ.6.de immunit.eccleſ. num.2. par.1.lib.3.pag.1115.

libertas data ſeruo communi ab altero dominorum,inuito altero,valet ſolo fauore & intuitu libertatis.conſ.4.de conuerſ. infid.nu. 28. par.1.lib.3.pag.889.

libertas plena & ſufficiens adhuc eſſe poteſt, etiam ſi in aliquo reſtringatur. conſil. 7. de conſt.nu.3.par.1.lib.1.pag.48.

Libidinis aculeos qui in ſenſualitate patitur, licet eos (vt vellet,& nititur) expellere nequeat,non tamen peccat.conſ.5. de ſacram. non iteran.nu.4.par.1.lib.1. pag.195.

Libros damnatos per bullam Cœnæ ſine licentia tenens in Anglia,& legens,per eamdem bullam Cœnæ excommunicatur.conſil.9.de hæret.num.1.par.2. lib.5. pag.375.

libri hæreticorum reperti apud virum doctum ſincetum, & de hæreſi aliâs minime ſuſpectum, non inducunt hæreſis præſumptionem; licet dent iudici cauſam interrogandi quo fine illos habeat.conſ.6.de hæret.num. 12.par.2 lib.5.pag.368.

libros hæreticos, etiam ſtudio errores eorum noſcendi,& populum docendi,legentes,excommunicati. conſil.1. de conſtit.num.75. par.1. lib.1. pag.34.

libros per bullam Cœnæ ſciens, aut ſcire debens,prohibitos legens,etiam ob bonum finem, incurrit excommunicationem; niſi excuſetur, quia non eſt recepta; & abſolutio ſemper eſt reſeruata Papæ. conſil.1. de conſtit.num. 74. par 1. lib.1. pag.34.

libros prohibitos hæreticorum, etiam ex cauſa,legendi licentiam non dat niſi Papa; inferior numquam, niſi ex eius delegatione. conſil. 1.de conſtitut. num.75. par.1. lib.1. pag 34.

libros rationum multorum annorum qui ob ſcrupulos ex parte reuideri curauit,ex antecedentibus poteſt de conſilio confeſſarii diiudicare,an ſic bibendum, vel vlterius progrediendum.conſil.5.de vſur. num.2.par.2. lib 5.pag.482.

Licentia abſolute à prælato conceſſa religioſo tranſeundi ad aliam religionem,eſt reſtringenda, vt ad parem, vel ſtrictiorem tranſeat, non autem ad laxiorem: quam tamen prælatus ordinis generalis etiam poteſt ex cauſa concedere.conſ.57. de reg.nu.1.& 2. par.1.lib.3.pag.801.

licentia aliquid faciendi mihi conceſſa, potero extra concedentis territorium illa vti. conſ.6.de priuil.nu.1.par.2.lib.5.pag.593.

licentia aſſumendi ordines, nec morte, nec amotione, nec tranſlatione concedentis expirat.conſ.5.de reſcrip. num.1. par.1.lib. 1.pag.68.

licentia conceſſa Epiſcopo diſpenſandi cum aliquibus,eorum nominibus non expreſſis, eſt gratia, quæ non expirat morte concedentis: at ſi ei committatur vt diſpenſet cum N.eſt mandatum,& expirat.conſil.2.de offi. deleg.num.1.par.1.lib.1. pag.231.

licentiam concedere poteſt ſuperior, non ſolum monachis etiam Carthuſianis,ſed etiã monialibus,vt ad tempus ſtent extra monaſterium,cauſa ſanitatis recuperandæ:immo peccaret id non concedendo ei,qui in clauſtro non poſſet ſeruari. conſ. 70. de reg. nu. 6.7.& 8. par.1. lib.3. pag.817.

licentia dandi ſuperflua pauperibus, regulari virtutis magis,quam vitii occaſio eſt. conſ. 3.de ſtat.monach,nu.48.par.1.lib.3.p.979.

licentiam dimittendi habitum, vel ſtandi extra clauſtrum concedens ſuperior peccat,ſicut exiens,& dimittens. conſ.70.de reg.nu. 2.& 3.par.1.lib.3.pag.816.

licentia,etiam poſt mortem concedentis,quouſque reuocetur,durat.conſ.15.de cler.non reſiden.nu.2.par.1.lib.3. pag.439.

licentia

Licentia, & priuilegium ita debent vltra ius commune aliquid concedere, vt tamen ad alia, in quibus non videtur eadem ratio, nõ extendantur. conſ. 57. de reg. n. 1. par. 1. lib. 3. pag. 801.

Licentia non reſidendi in ſcriptis facienda, & quare. conſ. 22. de cler. non reſid. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 440.

Licentia ordinarii ad contrahendum matrimonium extra ſuam diœceſim non ſufficit. conſ. 14. de cland. deſponſ. nu. 2. & 6. par. 2. lib. 4. pag. 57.

Licentia prælati eſt neceſſaria, vt litis cauſa poſſit beneficiarius abeſſe, & non reſidere: quam multo magis Papa dare poteſt; immo ſcientia Papæ conſentientis videtur ſuffice re. conſ. 14. de cler. non reſid. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 439.

Licentia puta non reſidendi, ſemel etiam ante Concilium conceſſa durat, etiam poſt mortem concedentis, donec reuocetur. conſil. 15. de cler. non reſid. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 439.

Licentia, quam dat parochus ſacerdoti, vt interſit matrimonio contrahendo, ſufficit vt ſit verbalis, & per teſtes probari poteſt. conſil. 12. de clandeſt. deſponſ. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 54.

Licentia ſtandi extra clauſtrum non iuſtificatur ex eo, quod ſuperiori ita videatur; niſi ſubſit iuſta cauſa ſe extendens ad totũ tempus, pro quo conceditur. conſ. 69. de reg. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 815.

Licentia. Vide verbo Facultas, & verbo Gratia, & verbo Poteſtas.

Licita multa in foro fori, quę in foro poli prohibentur, & contra. conſ. 9. de empt. & vendit. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 556.

Licitũ quod publice putatur faciens, non cenſetur male facere. conſ. 4. de vſur. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 479.

Lites, & cauſæ eccleſiaſticæ agi & finiri debẽt in prima inſtantia in partibus per Concil. Trid. conſ. 2. de relig. domib. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1024.

Lites multæ quare extortæ inter prælatos. conſil. 3. de off. deleg. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 232.

Litem ſuper ſuo beneficio proſequens, iuſtam habet cauſam non reſidendi, & fructus percipiendi, modo litẽ iuſtam eſſe credat. conſ. 14. de cler. non reſid. nu. 1. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 439.

Littera ad reſtituendũ aliquem ad famam poſſunt impetrari ſine mandato. conſ. 4 de reſcrip. num. 6. par. 1. lib. 1. pag. 67.

Litteras ad Pontifices etiã legitime ſcriptas aperientem, cenſuram aliquam incurrere, nequaquam iure cauetur. conſil. 16. de ſtat. monach. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1019.

Litteras Apoſt. aliter intelligentes, quam vero iure intelligi debeant, non incidunt in excommunicationem impedientium earum executionem. conſil. 39. de ſent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 779.

Litteris Apoſt. de relinquenda poſſeſſione beneficii non obediens eius poſſeſſor, non incurrit excommunicationem bullæ Cœnæ, ſed eã ſub cuius pœna iubetur cedere illã, dummodo earum executionẽ nõ impediat. conſ. 39. de ſent. excom. n. 2. par. 2. l. 5. p. 779

Litteræ Apoſtol. prouiſionis beneficiorum per bullam Iulii III. ſi non expediantur intra tres menſes, beneficium vacat. conſil. 12. de renuntiat. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 133.

Litteris Epiſcopi ſigillatis, etiam non ſubſcriptis in his quæ eius officium tangunt (vt eſt collatio beneficii) creditur. cõſ. 1. de fid. inſtrum. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 268.

Litteræ in beneficialibus niſi intra certum tẽpus expediantur, perditur ius quæſitum per ſupplicationem per extrauag. Iulii II. conſ. 29. de temp. ord. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 165.

Litteræ monitoriales ad reuelandum occulta impetrari poſſunt, item & vt qui habet reſtituat. cõſ. 6. de pact. n. 6. par 1. lib. 1. p. 287.

Litteris non expeditis non fit probatio, quæ requiritur ad forum exterius in gratiis à ſede Apoſtolica conceſſis. conſ. 29. de tempor. ordin. nu. 3. par. 1. pag. 165.

Litteris Papæ cum clauſula, *cõtradictores eccleſiaſtica cenſura compeſcentes*, poteſt iuſte cõtradici de iure, nec incurritur excommunicatio bullæ Cœnæ, etiam ſi iniuſte; licet quis male faceret, & aliam forte incurreret. conſ. 39. de ſent. excom. n. 2. p. 2. lib. 5. p. 779

Litteræ Pœnitentiarię quo ad forum contentioſum non ſuffragantur. conſ. 4. de iud. nu. 5. 12. & 13. par. 1. lib. 2. pag. 326.

Litteras, quas priuati monachi ſine ſuperioris licentia, etiam ad Pontificem ſcribunt, vti minus legitime ſcriptas poteſt ſuperior impune aperire: ſecus ſi ſint à cõuentu iuridice, hoc eſt pro rebus pro quibus poteſt quis ſine ſuperioris conſenſu agere, conſcriptæ. conſ. 16. de ſtat. monach. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1019.

Litterarum tituli beneficialis pretium ſpectat ad notarium, non ad Epiſcopum; quarũ valor quo ad ſubſtantiã (ſemoto reſpectu traditionis rei ſpiritualis, ideſt, beneficii) modicus eſt, nec poteſt dici annata. conſ. 1. de ſimon. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 168.

Locans bona ad vitam, dicitur ad longum tempus locare. consi. 10. de reb. eccl. alien. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 506.

Locans bona ecclesiæ ad vitam, etiam alteri beneficiario, cum quo bona ipsa pro indiuiso possidet, incidit cum conditore in pœnas contra alien. res eccles. & actus est nullus. consi. 10. de reb. eccles. alien. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 507.

Locãs regularis aliquid de suis beneficiis ad longum tempus, suspensus est ab officio. consil. 19. de reb. eccl. alien. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 523.

Locans res ecclesiasticas sui beneficii extra casus iuris expressos, est ipso iure excõmunicatus consi. 19. de reb. eccl. alien. n. 1. par. 1. lib. 3. pag. 519.

Locanti res ecclesiæ vtile est mutare pensionẽ temporalem in perpetuã; quia perpetuus conductor, & non temporarius tenetur ad expensas refectionis. consi. 19. de reb. eccl. alien. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 519.

Locare domum ad meretricandum, & familia, nulla potestate humana potest fieri licitum, cum sit contra legem naturalem, & diuinã. consi. 1. de Iudæis. nu. 10. par. 2. lib. 5. pag. 339.

Locare possum meretrici, & vsurario domum, in qua credo cõductores peccaturos, modo nec consentiam eorum peccato, nec locem ad meretricandum, vel vsuras exercendum; & hoc etiam si sciam quod sine domo non meretricaretur, nec fœneraretur. consi. 5. de pœnit. & remiss. nu. 1. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 660. & de Iudæis consi. 1. nu. 10. pag. 339.

Locari potest venditori res empta cum pacto de redimendo, & tanti, quãti locaretur cuilibet tertio: æquitas tamẽ suadet vt minori ei locetur pensione. consi. 7. de empt. & vend. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 548.

Locatio iniusta est si pensio est notabiliter maior æquo. consil. 28. de vsur. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 519.

Locatio ouium ad quinquennium, cum pacto vt ea finita totidẽ æque bonæ restituantur, exceptis quæ fulgure vel certa quadam infirmitate perierint, est iniusta, & vsuraria censenda. consi. 2. de locat. & cond. n. 1. par. 1. lib. 3. pag. 591.

Locupletari nõ debet quis cũ alterius iactura; & ideo venditor, qui recepta parte pretii prędium (prout potest de iure) retinet, donec ei integrũ soluatur pretium, tenetur emptori fructus pro rata pretii soluti restituere; illęq. vsuræ, quæ propter prędictam æquitatẽ per ius ciuile debentur, debentur etiam & iure canonico. consi. 21. de vsur. nu. 5. & 9. par. 2. lib. 5. pag. 509.

Locus insignis dicitur, quãdo vulgo pro tali habetur. cõsi. 1. de verb. sig. n. 3. p. 2. lib. 5. p. 822

Locus insignis etiã dicitur locus non muratus. consi. 1. de verb. sign. nu. 2. par. 2. lib. 5. p. 822

Locus insignis dicitur, qui in ordine locorum quiddam habet præcipuum. consi. 1. de verb. sign. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 821.

Lucrum certum accipere licet ratione trium contractuum licite. consi. 1. de vsur. n. 1. par. 2. lib. 5. pag. 472.

Lucri cessantis interesse licite accipit mercator à mutuatario, si non accipit pro dilatione temporis, sed pro dicto interesse. consi. 6. de vsur. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 485.

Lucri cessantis ratio tunc habetur, cum creditor à debitore rogatur, vt ipsius gratia desinat exercere aliquid, quod eũ lucro erat facturus. cõsi. 17. de vsur. n. 6. par. 2. lib. 5. p. 500

Lucrum cessans verisimile, & damnum emergens potest mutuans à mutuatario etiã ante moram stipulari, & taxari sine vllo peccato vsuræ. consi. 6. de vsur. nu. 1. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 483. & consi. 10. nu. 1. & seq.

Lucrum cessans vt mutuãs possit iuste accipere, requiritur vt ante moneat mutuatarium, quando is nescit mutuãtem solere negotiari, & lucrari, & si sciret quod teneretur ad illud, forte pecunias credito non acciperet. consi. 6. de vsur. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 484.

Lucrum etsi quis immediate capere non debeat ex delicto, occasionaliter tamen & mediate potest. consi. 73. de simon num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 182.

Lucrum cessans non potest accipi secundũ aliquos, nisi post moram; cõtrarium autem est verius. consi. 21. de vsur. nu. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 508.

Lucrum mutuo accipientis, mutuantem vltra sortem capientem non excusat. consi. 26. de vsur. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 518.

Ludus triplex, honestus virtutis, venialiter malus, & malus mortaliter. consi. 36. de voto. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 536.

Lupanaria deputantes, & domos meretricibus locantes, in quibus meretricantur, non peccant, modo non locent eo fine, vt in eis meretricentur, sed vt ibi sustententur, & honeste viuant, & ipsi pensionem percipiant. cõsi. 1. de Iudæ. nu. 8. & 11. par. 2. lib. 5. pag. 339.

M

Machinatio in mortẽ coniugis, si sit ex parte vnius tantum, non dirimit matrimonium

nium; secus, si ex parte vtriusque: nisi forte occidissent in alium finem, quam contrahendi. quia tunc non esset machinatio, nec dirimit etiam inter adulteros contractum. consil. 1. de eo qui dux. in matrim. nu. 1. & 2. par. 2. lib. 4. pag. 70.

Magis & minus non faciunt differre specie, sed numero. consil. 3. de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 897. & cons. 6. de stat. monach. nu. 12. par. 1. lib. 3. pag. 995.

Magister Magnus Hierosolym. & alii crucigerorum cõcedere possunt habitum militibus suæ religionis, deuotionis, vel honoris causa: & non operatur professionem tacitam, nec expressam. cons. 41. de reg. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 776.

Magister sacri Palatij est à sua religione exemptus; & sic donec est exemptus, videtur esse extra religionem. cons. 6. de testam. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 654.

Magistratus malum tutorem nominans tenetur restituere damna per illum illata pupillo in subsidium, si tutor non restituat. consil. 70. de simon. nu. 4. p. 2. lib. 5. pag. 278.

Maioritas dignitatis præpõderat prioritati promotionis. consil. 5. de maior. & obed. num. 9. par. 1. lib. 1. pag. 268.

Maioratum possidens licet possit remittere fratribus promissionem iuratam in sui præiudicium, non tamen ipsius maioratus, & successorum. consil. 6. de iureiur. num. 5. 6. & 7. par. 1. lib. 2. pag. 381.

Maioratus vendi & cedi potest, si fiat sine præiudicio filiorum, vel aliorum ad eum vocatorum. consil. 6. de iureiur. num. 3. par. 1. lib. 2. pag. 381.

Maledicere, & anathematizare differunt. cons. 57. de sent. excom. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 712.

Maleficia distinguuntur ex intentione & proposito ea faciendi. consil. 23. de sent. excom. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag. 753.

Mala fides an probetur eo ipso, quod instrumentum iniusti tituli reperitur penes possessorem, remissiue. consil. 5. de præscrip. nu. 2. par. 1. lib. 2. pag. 400.

Malæ fidei possessor. Vide, Possessor malæ fidei.

Mala fides præsumpta tollitur per triennalem possessionem. cons. 5. de præscrip. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 400.

Malus nemo in dubio præsumendus. consil. 2. de eo qui ord. fur. fusc. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 589.

Mandans aliquem percuti baculo citra mortem, illa secuta, fit irregularis, sed dispensabilis. consil. 27. de homicid. nu. 1. par. 1. lib. 5. pag. 438.

Mandans solui mercedem extracturis frumentum, censetur mandasse extrahi; sed ob hoc non incidit in pœnam contra extrahentes latam. cons. 18. de senten. excom. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 745.

Mandatarium aliquid de ijs, quæ nec sine labore, nec sine expensis fiunt, non fecisse, credere potest mandans, si mandatarius multo tempore post tacuit: quia si fecisset, expensam illam, & laboris mercedem petijsset. consil. 2. de crimin. falsi. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 556.

Mandatum conferendi beneficium resignandum non continet vacans per obitum ipsius resignantis. cons. 12. de rescrip. num. 6. par. 1. lib. 1. pag. 76.

Mandatum datum ad libere resignandum, & successiue admissa resignatione, ad rogandum collatorem, vt certæ conferat personæ, simoniam non continere, Rota pronuntiauit. consil. 17. de simon. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 194.

Mandatum datum alicui personæ, ratione qualitatis, seu dignitatis cognitæ, magis dignitatem, quam personam respicere videtur. cons. 1. de procurat. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 292.

Mandato dato tertio ad resignandum in mei fauorem, & mihi tradito, si promitto etiam cum iuramento non vti, nisi seruata tertio pensione, & postea spreta promissione vtor, & beneficium resignatum accepto, peccо quidem, sed tenet prouisio: possumque post adeptam possessionem liberaliter, sed non ex pacto præstare quod cupiebat resignans. cons. 3. de iureiur. num. 1. & 2. par. 1. lib. 2. pag. 378.

Mandatum de absoluendo aliquem ab aliqua excommunicatione incursa, non se extendit ad illum, qui post mandatum nouo vinculo etiã reintrusionis fuit magis astrictus. consil. 50. de sentent. excom. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 799.

Mandatum de renuntiando, cum clausula, vt post renunciationem rogetur collator, vt conferat alicui, non est illicitum, secundum Rotam. consil. 20. de simon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 197.

Mandatum generale intelligendũ de eo quod licite fieri potest, & ad illicita non debet extendi. cons. 19. de empt. & vend. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 580.

Mandatum generale, vel alia generalis dispositio, quæ de natura verborum potest

intelligi de re bona & licita, & de mala ac illicita, seu delicto, intelligenda de re bona & licita. consil. 15. de homicid. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 425.

mandatum Papæ, ac eius delegati tenetur ordinarius exequi, etiam si sit iniustum, nisi adsit causa supplicandi ab eo; & si continet Dei offensam, peccat exequēdo. cons. 20. de rescrip. nu. 1. & seq. par. 1. lib. 1. pag. 89.

mandatum regulariter re integra morte mandantis expirat; beneficiarii vero etiam lite contestata. cons. 5. de iureiur. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 380.

mandatum speciale necessarium est ad petendam restitutionem in integrum. consil. 2. de rescrip. nu. 1. par. 1. lib 1. pag. 64.

mandatum speciale ad dispensationem impetrandam non requiritur. cons. 2. de rescript. nu. 1. & 3. par. 1. lib. 1. pag. 64.

Manumissus à collegio, vel vniuersitate, nō est libertus singulorum ipsius; & eos posset sine venia in ius vocare, licet non collegium, vel vniuersitatem ipsam, quę eum manumisit. consil. 6. de maior. & obed. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 871.

Marchio Mantuæ habet regalia, cum ab eo nō appelletur. cons. 7. de cens. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1062.

Maritus adulteræ factus religiosus ad eam redire non tenetur. cons. 11. de conuers. coniug. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 860.

maritus, cui non soluitur dos promissa, potest expellere vxorem, & non alere. cons. 50. de reg. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 792.

maritus diu absens ab vxore, etiam sine iusta causa, licet eam de eius vita non moneat, non dat causam proximam adulterandi: & ideo eam adulterantem dimittere, & religionē ingredi, & in ea manere potest. cōs. 4. de cōuers. coniug. n. 3. par. 1. lib. 3. pag. 852.

maritus pauper partem dotis lucratur, si vxor dies ante copulam obiit. cons. 1. de success. ab intest. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 677.

mariti prioris mors nisi probetur, præsumitur eo viuente matrimonium contractum cum secundo, cum quis præsumatur viuere vsque ad centesimum annum. consil. 17. de spons. nu. 3. par. 2. lib. 4. pag. 28.

maritus, qui antequam naturali in sexu vxoris seminet, prius membrum in vase non naturali ad delectationem citra animum sodomiam complendi immittit, peccat peccatū tactus illiciti. cons. 7. de pœnit. & remiss. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 665.

maritus tentatus vxorem occidere, & iniuste, nequit propterea eam deserere; nec eit absoluendus, nisi proponat ei cohabitare. cons. 2. de diuort. numero 3. par. 2. lib. 4. pagina 140.

Martyrium à prægnante pro Christo assumptum valet fœtui animato pro baptismo, & prodest ad salutem: immo & is, sicut sancti Innocentes, dicitur pro Christo occisus. consil. 6. de baptis. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1101.

Mater in tutela filij, legitimis, & datiuis præfertur tutoribus, licet non testamentarijs, etiam auo paterno non habenti patriam potestatem in illum. cons. 4. de conuers. in fid. nu. 11. par. 1. lib. 3. pag. 882.

mater negotiorum gestrix expendens pro filia animo donandi, non potest postea aliquid sibi ob hoc de bonis filiæ retinere: potest autem, si animo saltem tacito illud repetendi fecit: in dubio autem, si filia habebat vnde se aleret, animo repetendi præsumitur impensum. cons. 4. de iureiur. num. 1. par. 1. lib. 2. pag. 378.

mater, quæ expensas pro filia animo repetendi factas sibi clam retinuit, sic iuste iurare potest. cons. 4. de iureiuran. num. 2. par. 1. lib. 2. pag. 379.

matris etiam morientis dicto filius natus in figura matrimonii, & pro legitimo tractatus, non tenetur credere quod sit aduleriuus; immo potest credere se legitimum: quod si credat, non potest ordinari, nisi iterum credat se legitimum. cons. 1. de fil. presb. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 199.

matris necessitas. Vide verbo Necessitas.

Materia sacramenti matrimonii. Vide verbo Matrimonii.

Matrimoniales causæ omnes hodie Episcopo reseruatæ. cons. 9. de priuil. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 602.

Matrimoniale debitum. Vide verbo Coniugale debitum.

Matrimonium ad contrahendum iure naturæ requiritur discretio, & iudicium; sed ius humanum determinat quando illa eueniant. consil. 4. de despons. impub. num. 12. par. 2. lib. 4. pag. 37.

matrimonium ad contrahendum nemo sub pœna obligari potest. cons. 8. de spons. nu. 3. par. 2. lib. 4. pag. 13.

matrimonii ad effectum non sufficit simplex consensus partium, nisi sit spontaneus & liber. consil. 23. de temp. ord nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 157.

matrimoniū alicui ad tēpus prohibere ex causa potest Papa, immo & sua lege aliquod genus psonarū inhabilitare; certas aūt psonas

suo

ſuo interdicto inhabilitare, indignum, & ſine exemplo eſſet. conſil. 1. de matr. cont. con. interd. eccl. num. 1. & 2. par. 2. lib. 4. pag. 127.

Matrimonia ante Concilium ſolo mutuo conſenſu per ſe, vel per litteras. ſeu procuratorem, & nuntium, modo perſonæ eſſent legitimæ, ad contrahendum dato, perficiebantur. conſ. 2. de conuerſ. infidel. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 871.

Matrimonia ante & poſt Chriſti aduentum mutuo conſenſu vtcumque, etiam abſque ſolemnitatibus præſtito, perficiebantur. conſil. 2. de conuerſ. infidel. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 871.

Matrimonium ante iuſtam ætatem, ſeruata forma Concil. ignoranter contrahentes, de licentia ordinarii iterum coram parocho, vel alio ſacerdote, & duobus teſtibus, omiſſis ſolemnitatibus, ſecrete contrahant. conſil. 3. de deſponſ. impub. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 32.

Matrimonium ante pubertatem ex vrgentiſſima neceſſitate contrahi poteſt, vt pro bono pacis. conſil. 4. de deſponſ. impub. num. 10. par. 2. lib. 4. pag. 37.

Matrimonium apud Iudæos & alios infideles verum inueniri. conſ. 2. de conuerſ. infidel. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 871.

Matrimonia Iudæorum nullam aliam præter liberum conſenſum videntur requirere ſubſtantialem ſolemnitatē. conſ. 2. de conuerſ. infid. nu. 3. & 6. par. 1. lib. 3. pag. 871.

Matrimonium cum hæretica ne quis contrahat, Papa præcipere poteſt; niſi aliquæ particulares circumſtantiæ contractum adeo iuſtum facerent, quòd redderet præceptum iniquum. conſil. 2. de matrim. contr. con. interd. eccl. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 128.

Matrimonium cum hæreticis contrahere Catholico non licet, ſed contractum tenet. conſil. 1. de conſtitut. num. 63. par. 1. lib. 1. pag. 28.

Matrimonium contractum inter fidelem, & infidelem, baptizatum, vt puta hæreticum, vel ſchiſmaticum, valet. conſil. 6. de diuort. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 147.

Matrimonium conſummatum infidelium poteſt Papa cum eorum conſenſu diſſoluere: quia cum non ſit ſacramentum, non ſignificat inſeparabilem coniunctionem Chriſti cum Eccleſia. conſil. 3. de conuerſ. infidel. nu. 14. 16. & 17. par. 1. lib. 3. pag. 877.

Matrimonium infidelium eſt inſeparabile de lege naturæ, nec tollitur per baptiſmum, ſed perficitur; quin ſi ambo conuertantur, efficitur per conuerſionem & baptiſmum ratum. conſ. 3. de conuerſ. infidel. num. 7. par. 1. lib. 3. pag. 875.

Matrimonium infidelis conuerſæ cum alio fideli, quia eſt verum ſacramentum, diſſoluit prius cum infideli contractum, quod non erat ſacramentum, licet eſſet contractus indiſſolubilis, ſed nondum ratus. conſ. 3. de cōuerſ. infidel. num. 9. par. 1. lib. 3. pag. 875.

Matrimonium infidelium & catechumenorum eſt verum & legitimum & inſeparabile, non tamen ratum, quia non eſt ſacramentum: vnde poteſt Papa ſuper eo (cum poſſit etiam ex iuſta cauſa ſuper rato fidelium) diſpenſare. conſil. 3. de conuerſ. infidel. num. 2. 13. 17. & 18. par. 1. lib 3. pag. 878.

Matrimonium inter fideles contractum non ſoluitur per ſolam conuerſionem vnius coniugis ad fidem, nec per monitionem vt infidelis conuertatur, nec reſponſionem cum obſtinatione; quin ſi vir infidelis conuertatur, antequam conuerſa nupſerit, non poterit ipſa alteri nubere, ſed tenetur eum recipere, & contra. conſil. 3. de conuerſ. infidel. nu. 6. & 9. par. 1. lib. 3. pag. 874. & conſ. 1. nu. 1. & 3. & conſ. 2. num. 1.

Matrimonium bona fide contra ius humanum contrahentes, & longo tempore continuantes, in ſua bona fide ſunt relinquendi. conſ. 10. de ſponſ. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 14.

Matrimonium clandeſtinum contrahentes ante Concilium peccabant, ſed cenſuram, aut pœnam non incurrebant; & tale matrimonium firmum ac validum erat. conſ. 15. de clandeſt. deſponſ. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 59. & conſ. 3. de conuerſ. coniug. nu. 1. & conſ. 8. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 856.

Matrimonium, cognoſcentes ſe affectu maritali, ſine præcedentibus promiſſionibus non contrahunt. conſ. 5. de ſponſal. num. 12. par. 2. lib. 4. pag. 9.

Matrimonio collocare qui puellam tenetur, ſiue ſit pater de iure, ſiue hera, vel herus ex promiſſione, conſtituitur in mora per lapſum 25. annorum, vel ſaltem per lapſum temporis ſufficientis arbitrio boni viri. conſil. 2. de condit. appoſ. num. 2. & 3. par. 2. lib. 4. pag. 64.

Matrimonium conditionale per verba de preſenti contractum, fit ſponſalia de futuro; immo minorem habet vim, cum pendente conditione non producat impedimentum iuſtitiæ publicæ honeſtatis. conſ. 1. de cond. appoſ. nu. 4. & 10. par. 2. lib. 4. pag. 61.

Matrimonio cōditionali per verba de præſenti contracto, ſi pendente conditione mute-

tur voluntas, non est matrimonium coram Deo, etiam si parte ignorante mutatio illa fieret; & si interim cum alio vel alia contraheret, teneret. consil. 1. de cond. appos. num. 4. & 5. par. 2. lib. 4. pag. 61.

Matrimonium conditionale per verba de præsenti coram parocho & testibus contractũ, si antequam mutetur voluntas, purificetur conditio, est verum & validum, nec indiget vt denuo coram parocho fiat. consil. 1. de condit. appos. num. 1. 4. 6. & 7. par. 2. lib. 4. pag. 60.

Matrimonium confert gratiam ex opere operato, & est de fide. cons. 2. de condit. appos. nu. 3. par. 2. lib. 4. pag. 60.

Matrimonium cõsummantes ante benedictionem, non incidunt in casum Episcopo reseruatum, cum communiter teneatur non esse mortale. consil. 18. de pœnit. & remiss. nu. 15. par. 2. lib. 5. pag. 688.

Matrimonii consummatio copulam actualem requirit; vt sic repræsentare possit indissolubilem Christi, & Ecclesiæ coniunctionem. consil. 2. de frigid. & malefic. num. 8. par. 2. lib. 4. pag. 120.

Matrimonium contractum in gradu prohibito ante dispensationem est nullum. consil. 9. de empt. & vendit. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 557.

Matrimonium contrahere potest professus religionem ante 16. ætatis vel nouitiatus annum. cons. 9. de ijs quæ vi met. caus. fi. nu. 11. par. 1. lib. 1. pag. 315. & de reg. cons. 23. nu. 2. & seq.

Matrimonium contractum à professo ante 16. annum completum, licet in foro conscientiæ teneat, & professio nulla sit, tamen in foro exteriori iudicabitur valide professus; nec audietur si petat professionem declarari nullam, nisi id coram suo superiore, & Episcopo cum habitu regulari intra quinquennium petat. cons. 23. de regul. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 743. & consil. 9. de ijs quæ vi nu. 11.

Matrimonium contractum à professo religionem in genere, valet. consil. 18. de reg. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 737.

Matrimonium contractum ab eo, cui pœna mortis ea lege remissa est, vt contrahat, tenet. consil. 8. de ijs quæ vi. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 311.

Matrimonium contractũ absque parochi præsentia, vel alterius presbyteri de eius, vel ordinarii licentia, & testium, est nullum, & irritum post Concil. Trid. consil. 2. de raptu. num. 1. & cons. 4. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 462. & consil. 18. de spons. num. 2. par. 2. lib. 4. pag. 29. & cons. 5. de clandest. desponsa. nu. 1. & seq. par. 2. lib. 4. pag. 48. & consil. 3. nu. 2. & 3.

Matrimonium contractum coram schismatico parocho, saltem coloratum titulum habente, si non fuit vt talis declaratus, & parochia priuatus, validum est. consil. 8. de clandest. desponsa. num. 2. par. 2. lib. 4 pagina. 51.

Matrimonium contractum cum secunda ob impotẽtiam coeundi cum prima, etiam post sententiam diuortii ante triennalem habitationem, non valet. consil. 1. de frigid. & malef. num. 3. par. 2. lib. 4. pag. 115.

Matrimonium coram parocho & testibus contractum tenet; licet aliæ solemnitates non interfuerint. consil. 3. de secund. nupt. nu. 3. par. 2. lib. 4. pag. 152.

Matrimonium coram parocho & testibus (licet ad id non vocatis) contractum valet. cons. 11 de clandest. desponsa. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 53.

Matrimonium contractum præsente parocho, & dicente, *Post Pascha vos coniungam*, in foro exteriori validum iudicabitur; in foro tamen conscientiæ secundum intentionem contrahentium est iudicandum. cons. 16. de spons. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 27.

Matrimonium contrahitur præsente parocho habitationis, siue viri, siue mulieris. cons. 3. de clandest. desponsa. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 45. & cons. 4. num. 1.

Matrimonii contrahendi licentiam coram alieno parocho dare spectat ad ordinarium parochiæ, in qua parochiani contrahere debent. cons. 14. de clandest. desponsa. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 56.

Matrimonio contrahendo plus impedimẽtum præsens, quam futurum obstat. consil. 5. de sponsal. num. 8. par. 2. lib. 4 pag. 8.

Matrimonium contrahendum non potest impediri ad dictum vnius testis asserentis se ab vno alio audiuisse eos esse consanguineos. consil. 2. de consang. & affinit. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 90.

Matrimonium contrahens subdiaconus est excommunicatus. consil. 2. de ijs quæ vi. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 296.

Matrimonium contrahere potest conuersus cum conuersa cognita in infidelitate à patre contrahentis. cons. 12. de consang. & affinit. nu. 3. & 6. par. 2. lib. 4. pag. 109.

Matrimonium contrahere nequeunt, qui se per adulterium polluerunt, si probetur fidem datam de post mortem mariti contrahendo.

hendo.conſ.17. de ſponſ. num.1. par. 2. lib. 4.pag.28.

Matrimonium contrahere poſſunt adulteri, qui maritum ad alium finem,quam contrahendi, occidunt. conſ. 1. de eo qui dux. in matrim.num.2.par.2.lib. 4. pag.71.

Matrimonium contrahere poteſt monachus profeſſus cum diſpenſatione Papæ; & matrimonio conſummato, efficitur fori laicalis, & poteſt bellare, & ſententiam ſanguinis ferre.conſ.3. de ijs quæ vi.num.6.par.1. lib.1.pag.299.

Matrimonium contrahere qui dominus prohibet ſeruo,non ob hoc eſt cenſendus incurrere excommunicationem.cap.9.ſeſſ.24.de reform. matr.conſ.64. de ſent. excom. num. 4.par.2. lib.5. pag.821.

Matrimonium contrahere quis tenetur propter deceptionem, & infamiam, ſi mulierem (promittendo eam ducere) decepit,& cum ea concubuit.conſil.7 de ſponſ.num.1. par.2.lib.4. pag.11.

Matrimonium contrahere poteſt ſenex ad coeundum impotens, niſi &c. conſil. 4. de deſponſ. impub. num.15. par.2. lib. 4.pag. 38. & conſil. 2. de frigid. & malef. num. 6. & 15.

Matrimonium conſequuta prole ob impotentiam arguentes non audiendi. conſil. 2. de frigid. & malef. nu.17. par.2. lib.4. pag. 123.

Matrimonium, cui nec parochus, nec alius ſacerdos de parochi, ſeu ordinarii licentia aſſiſtit, adeo nullum eſt, vt partes à ſe ipſis poſſint diſcedere, & alteri copulari. conſil. 5.de clandeſt. deſponſ. num.1.& ſeq. par.2. lib.5.pag.49.

Matrimonium cum coniugato ignoranter contractum eſt ipſo iure nullum: & decepta, etiam poſt mortem primæ coniugis, poteſt petere ſeparationem quo ad vinculum coniugale,niſi velit denuo conſentire.conſil.12. de ſponſ. num.3.par.2.lib.4.pag.17.

Matrimonium cum pacto, quod ſeruetur caſtitas, contrahi nequit, ſed nec cum pacto vt non petatur debitum. conſ.11. de voto. nu.2.& 3.par.1.lib.3. pag 906.

Matrimonia cum quibuſdam perſonis contrahere cum perpetuo prohiberetur Senatoribus,& eorum filiis per ius ciuile (quod tamen non habet locum de iure canonico) etiam ſponſalia cenſebantur prohibita, ſaltem ex mente legis.conſ.4. de raptor. num. 3.par.2.lib.5.pag.466.

Matrimonio cum ſecunda, viuente prima,contracto,etiam hac mortua nequit denuo rite contrahi ſine diſpenſatione in vtroque foro, ſi illa ſciens primam ad huc viuere,paſſa eſt ſe carnaliter à viro cognoſci.conſ. 3. de eo qui dux.in matrim. num.1. par.2.lib. 4. pag.73.

Matrimonium cum ſit viri & mulieris coniunctio indiuiduam vitæ vnitatem continens, eo debent animo illud contrahentes contrahere, vt intendant cum coniugibus habitationem indiuiduam & perpetuam facere, hoc tamen ad illud contrahendum non ſufficit; cum alia requirantur, vt eſt quod perſonæ ſint habiles. conſil. 2. de frigid. & malefic. num. 2. 4. 14. par. 2. lib. 4. pag. 118.

Matrimonium de nouo contrahere non tenetur conuerſus infidelis plures habens vxores, ſi velit cum prima remanere; ſecus ſi cum vna aliarum.conſ.1.de conuerſ.infidel. nu.6. par.1. lib.3. pag. 869.

Matrimonii de eſſentia non eſt copula actualis,ſecus de potentiali, quæ neceſſario requiritur ad hoc vt ſit conſummatum.conſil. 2.de frigid.& malefic.num.2.4. & 8. par.2. lib.4.pag.119.& de deſponſ.impub. conſ.4. nu.4. 14.19.pag.35.

Matrimonium de præſenti inter impuberes non cenſetur cõtractum inter perſonas omnino illegitimas, vt contractum ſine præſentia parochi; & inde illud habet ſaltem vim ſponſaliorum, non autem iſtud. conſil. 3.de clandeſt. deſponſ. num.3. par.2. lib.5. pag.45.

Matrimonium de licentia parochi tempore peſtis coram acolytho contractum eſt nullum. conſil.6.de clandeſt.deſponſ. num.1. par.2. lib.4. pag.49.

Matrimonium dirimit machinatio in mortem coniugis, ſi ſit ex parte vtriuſque; ſecus ſi ſit ex parte vnius tantum. conſil.1.de eo qui dux. in matrim. num.1. & ſeq. lib.4. par.2. pag.70.

Matrimonio eſt aptus,qui coire, licet non generare, vel ſeminare poteſt. conſ.2. de frigid.& malefic.num.2.3.11.16. & 20. par.2. lib.4.pag.118.

Matrimonium eſt ſacramentum:& Papa quod eſt ſacramentum, non adhibitis neceſſariis ad ſacramentum, efficere non valet. conſil. 14.de ſponſ.num.5.par.2.lib.4.pag.20.

Matrimonium etſi iure communi ſit incompatibile cum religione, ſecus tamen eſt ſi accedat diſpenſatio Apoſt. quæ potuit ex iuſta cauſa caſtitatis votum eſſentiale religionis in religionibus militaribus mitigare & reducere ad votum coniugalis caſtitatis.

consil.11.de regular. num.2. & 4.par.1.lib. 3.pag.723.

Matrimonium ex aliquo impedimento inualidum, si denuo consentiatur, non valet ex tempore contractus, sed ex nunc, ideſt, ex tempore noui consensus.conſ.12.de ſponſ. num.4.par.2.lib.4.pag.17.

Matrimonium ficte per procuratorem ignarum cum vna,& deinde per ſe cum alia contrahens, bis cenſetur in vtroque foro contraxiſſe; ſed coram Deo ſolum ſecundum tenet. conſ.2. de ſponſ. num.1. par.2. lib.4. pag.4.

Matrimonii graduum Leuitici probibitio,non moralis, ſed iudicialis eſt. conſil. 14. de ſponſ.nu.8.par.2. lib.4. pag. 22.

Matrimonium habens aliquod impedimentum poteſt ex diſpenſatione denuo contrahi coram parocho, & teſtibus neſcientibus quidquam de culpa in ſpecie, item coram notario,cum expedit,qui fidem faciat de eo denuo contracto. conſ. 3. de eo qui dux. in matrim.num.4.par. 2.lib. 4. pag.73.

Matrimonii impedimentum. Vide verbo impedimentum.

Matrimonio ineptus eſt, qui debitum reddere nequit.conſ.4.de deſponſ. impub.num.1.& 18.par.2.lib.4.pag.34.

Matrimonio in gradibus prohibitis contracto, ſi diſpenſandum ſit, ſecrete denuo contrahant, ſi iam in facie eccleſiæ contraxerunt: ſin minus,pnolice.conſil. 2. de offic. deleg. nu. 3. par.1.lib.1.pag.231.& de ſponſ.conſ. 14.nu.1.& ſeq.lib.4.pag.19.

Matrimonii in poſſeſſione cum eius fama per decem annos exiſtens, poteſt eam repetere, quam pro coniuge tanto tempore poſſedit, conſil. 4. de offic.ordin.num.3.par.1.lib.1. pag.248.

Matrimoniũ inter aliquos impedimenti ignaros non valere credens,poteſt,& debet diſſimulare,etiam ſi ſit ſuperior.conſ.1.de conſtit.num.35.par.1. lib.1.pag.17.

Matrimonium inter ancillam, & liberum id ignorantem, ſit validum, ſi reſciuerit eam eſſe ancillam, & maritali affectu tractauerit. conſ.12. de ſponſ.num. 1. par. 2. lib.4. pag.16.

Matrimonium inter impuberes contractum nullum eſt, iuris autem fictione vim ſponſalium habere cenſetur. conſ.1. de ſentent. & re iud. nu.1.par.1.lib.2.pag.401. & conſil.2. de ſponſ. impub. num.1. par.2.lib.4. pag.32.& conſil.3. de clandeſt. deſponſ.nu. 3.pag.45.

Matrimonio intereſſe poteſt ſacerdos habens generalem à parocho licentiam exercendi curam.conſ.13.de clandeſt.deſponſ.num.2. par.2.lib.4. pag.55.

Matrimonium inter inhabiles contractum non ratificatur per ſolam Papæ diſpenſationem ſine nouo contrahentium conſenſu. conſi. 2. qui fil.ſint legit.num.4.par.2.lib.4. pag.133.

Matrimonium iuſte nemo contrahit, niſi credat non adeſſe impedimentum. conſil.1.de conſang. & affinit. num.2. par.2. lib.4.pag. 891.

Matrimonium male contrahens cum conſanguinea,poteſt petere ſeparationem. conſil. 20.de reſcrip.num.7.par.1.lib.1.pag.90.

Matrimonium nec verum nec præſumptum eſt,ſi nec verba de præſenti, nec copula interuenerunt.conſ.1. de ſent. & re iud. num. 2.par.1.lib.2. pag. 402.

Matrimonium ne poſſit contrahi inter raptorem,& raptam exiſtentem in poteſtate raptoris, ideo Concil. Trid. limitando ius antiquum ſtatuit, quia non videtur adeſſe liber conſenſus ad ipſum contrahendum neceſſarius; cumque eadem ratio militet in ſpõſalibus, & ipſa pari modo cenſentur inter eos prohibita.conſ.4. de raptor. num.4. & 5. par. 2. lib.5. pag.467.

Matrimonio nihil obeſt defectus licentiæ Epiſcopi, nec concubinatus triginta annorum. conſ.3.de ſecund.nupt. num.4. par.2. lib.4. pag.152.

Matrimonium, niſi aliunde impediatur, ſufficit ſi in præſentia parochi & teſtium contrahatur,etiam ſi deſint aliæ ſollemnitates. conſil.17.de ſponſ.num.4.par.2.lib.4. pag. 28.

Matrimonium non contrahunt cognoſcentes ſe vxorio affectu, non præcedentibus ſponſalibus,niſi aliquo ſigno externo ad inuicem animum contrahendi ſibi ſignificent. conſ. 5.de ſponſal.num.12.par.2.lib.4.pag.9.

Matrimonium metu contractum, per ſpontaneam cohabitationem nouum conſenſum videtur inducere, & de nouo contrahi: ſed contrarium eſt verius.conſ.12.de ſponſ. nu. 2.& 3.par.2.lib.4.pag.16.

Matrimonium non ſolum ad generandum,ſed etiam vt remedium inſtitutum. conſil.2. de frigid. & malef. num. 6. & 11. par. 2. lib.4. pag.119.

Matrimonii nullitatem poſt prolem natam, & pro ſua tractatam,proponens vir prætendẽs ſe vſque ab initio impotentem fuiſſe, non eſt audiendus. conſ.2. de frigid. & malefic. num. 17. & 23.par.2. lib.4.pag.122.

matrimonium ob nimiam reuerentiam patris contractum est nullum. consil. 10. de ijs quæ vi. nu. 5. 6. & seq. par. 1. lib. 1. pag. 319.

matrimonium per procuratorem q̃ contrahens vt cogendus in eo perseuerare, nisi probet se mutasse voluntatem, & reuocasse mandatum; sic contrahens cõditionaliter per verba de præsenti cogitur perseuerare in contractu, nisi volens discedere ab eo, probet se mutasse voluntatem, consil. 1. de cond. appos. nu. 6. par. 2. lib. 4. pag. 61.

matrimonium per procuratorem & litteras contrahi posse expresso quidem iure habetur: sed de cognatione spirituali hoc non inuenitur expressum. nu. 1. & 9. & verior videtur negatiua. consil. 6. de cogn. spirit. nu. 5. par. 2. lib. 4. pag. 81. & consil. 1. de cond. appos. nu. 9.

matrimonium per verba de præsenti contractum, ratum quidem, & non consummatum, iure communi dissoluitur per professionem religionis approbatæ. consil. 2. & 3. de conuers. coniug. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 848. & consil. 3. de conuers. infid. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 873.

matrimonium per verba de præsenti contractum post votum castitatis præfertur ei. & tenet. consil. 1. qui cleric. vel vouent. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 66.

matrimonium post adulterium, & promissionem de post mortem coniugis contrahendo, contractum non tenet. consil. 3. de secund. nupt. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag 152.

matrimonium præcedentibus denunciationibus contractum, habita dispensatione super defectu occulto, denuo sine parocho & testibus contrahitur. consil. 14. de spons. num. 15. par. 2. lib. 4. pag. 26.

matrimonium præsumptum per copulam affectu maritali post sponsalia habitam, cessat post Conc. Trid. secus vbi Concil. non est receptum. consil. 18. de spons. nu. 3. par. 2. lib. 4. pag. 29. & consil. 5. nu. 2. 4. pag. 7.

matrimonio prohibito, prohibetur etiam sponsalia, cum impedimentum est perpetuum, vel subest eadem ratio; aliàs non. consil. 4. de raptor. nu. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 465.

matrimoniorũ prohibitiones non sunt facile faciendæ, propter facilem transgressionem. consil. 2. de matr. con. cont. interd. eccl. num. 3. par. 2. lib. 4. pag. 129.

matrimonium qui clandestine ante Conc. contraxerunt, possunt nunc secrete coram parocho & duobus testibus denuo contrahere. consil. 15. de clandest. desponsat. num. 4. par. 2. lib. 4. pag. 59.

matrimonium qui cum duabus eodem tempore publice contraxit, pro remedio, antequã molestetur, aceedat ad officium sanctæ inquisitionis. consil. 2. de sponsal. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 4.

matrimonium qui viuente prima cum alia impedimenti ignara publice contraxit, mortua prima, si impedimentum sit occultum, potest cum secunda, nouo præstito consensu, clam valide contrahere; sed & debet, vt possit in eo perseuerare. consil. 4. de eo qui dux. in matrim. num. 1. & 2. par. 2. lib. 4. pag. 74.

matrimonio, quod impotens cum virgine contraxerat, nullo declarato, potest talis sine dispensatione ordines & beneficia suscipere. consil. 3. de corpo. vitiat. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 218.

matrimonium ratum & non consummatum non impedit ingressum religionis, nec professionem. consil. 7. de ijs quæ vi. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 311.

matrimonium ratum & non consummatum causat affinitatem, non quidem propriè, sed publicæ honestatis. consil. 4. de consang. & affinit. num. 1. 4. 7. & per totum. par. 2. lib. 4. pag. 92. & de sponsal. consil. 11. num. 1. pag. 16.

matrimonium ratum & non consummatum Papa ex iusta causa dissoluit; secus de consummato. consil. 3. de sponsal. nu. 2. lib. 4. pag. 5. & de reg. consil. 23. nu. 5. lib. 3 pag. 744.

matrimonii sacramenti materia est consensus vtriusque; forma autem sunt verba, vel signa, quibus ille hinc inde manifestatur. consil 1. de sponsal. num. 1. par. 2. lib. 4. pag 3.

matrimonium secundum, vbi primi mariti mors non probatur, præsumitur nullum. consil. 3. de secund. nupt. num. 2. par. 2. lib. 4. pag. 152.

matrimonium, si consensus non fuit matrimonialis, non potest fieri validum virtute illius, cum fuerit nullus, sed requiritur nouus consensus. consil. 12. de sponsal. num. 3. par. 2. lib. 4. pag. 17.

matrimonium si contrahendum sit in aliena diœcesi, nec licentia, immo nec præsentia parochi, vel ordinarii ipsorum contrahere volentium sufficit. consil. 14. de clandest. desponsat. nu. 3. par. 2. lib. 4. pag. 57.

matrimonium, sicut & alia sacramenta, non potest pendere, sed statim valet, vel non: & si non valuit, non potest à futuro euentu incipere valere: sicut & si valuit, non potest ob futurum euentum effici ne valuerit.

luerit.consil.4. de iudic. num.3.par.1.lib.2. pag. 326.

Matrimonium sine parocho prohibet Concil. Trid. possunt tamen qui clandestine contraxerunt, iterum coram parocho contrahere. consil.4.de rapt.num.1.& 3.par.2.lib.5.pag. 465.

Matrimonium sine præsentia parochi contractum, nec vim sponsalium habet, adeoque notorie nullum est, vt contrahentes propria auctoritate possint cum altero contrahere. cons.3.de clandest.desponsnu.2.& 3. par.2. lib.5.pag.45.

Matrimonii sacramentum, vt coniunctionem Christi cum Ecclesia significet, requiritur quod sit consummatum.cons.2. de frigid.& malef.nu.8.par.2. lib.4. pag.120. & de conuers.cõiug. cõs.3.n.24.par.1.lib.3.pag.876.

Matrimonium spirituale cum Christo nõ contrahitur per ordines minores, nec incurritur inhabilitas ad contrahendum matrimonium carnale.cons.1.de bigam. non ord.nu. 3. par.1.lib.1.pag.223.

Matrimonii definitio spadoni coire potenti conuenit. consil.2. de frigid. & malef. nu.3. par,2.lib.4.pag.119.

Matrimonium spadonum. Vide verbo Spadones.

Matrimonium statui sacerdotali repugnare videtur.consil.38.de voto.nu.1. & 2. par.1. lib.3. pag.942.

Matrimonium verum contrahitur per illa verba, *ex hac hora te habebo in vxorem*: quia licet formaliter sint de futuro, virtualiter tamen continent consensum de præsenti. consil.4.de sponsnu.1.par.2.lib.4. pag.6.

Matrimonium verum inter B.Virginem, & B. Ioseph fuit.cons.1. de frigid.& malef.nu.4. par.2.lib.4.pag.119.

Matrimonium viuente prima publice sed nulliter contrahens cum secunda impedimenti ignara, prima mortua tenetur vel iterum cum eadem legitime contrahere, vel eam dotare.cons.3.de eo qui dux.in matrim.nu. 1.& 2.par. 2. lib,4. pag.73.

Matrimonium vt contrahat requiritur mutuus consensus vtriusque partis per verba de præsenti liber, seu per signum exterius significatus. consil.4. de sponsnum.1. & consil.5. num. 13.& cons.6 num.1.& consil.12. num. 3.par,2. lib.4. pag.10. & de tempor. ordin. consil.23.num.2.par.1. lib.1. pag.157. & de ijs quæ vi met.cauf.fi. consil, 10. num. 1.4. 7.lib.1.pag.317.

Matrimonium vt subdiaconus contrahat, non est iusta causa dispensandi, quod dolo consanguineorum, putans parentes paupetes esse, ordinem suscepit. consil.39. de voto.nu. 1.par.1.lib.3. pag.951.

Mederi. Vide verbo Medicus.

Mediator. Vide verbo Proxeneta.

Mediator, qui est causa, sine qua non conferretur beneficium indigno, seu tam inhabili, vt collatio sit nulla, tenetur in subsidium restituere fructus male perceptos.cons.70. de simon.num.2.& 3.par.2. lib.5. pag.277.

Mediator simoniæ, si ex ea nihil vltra mercedem laboris recipit, non incurrit pœnas extrauag. *cum primum* Pii V. nec aliorum iurium simoniacos punientium, de mediatoribus nihil exprimentium.consil.98.de sim. num.3.par.2.lib.5. pag.325.

Mediator simoniæ completæ in ordine, vel beneficio, ita incurrit excommunicationem, ac ipse simoniacus. consil.98. de simon.nu. 1.& seq.par.2.lib.5. pag.325.

Mediatorem simoniæ non teneri restituere fructus ab alio perceptos cur male infert quidam doctor.consil.100. de simon. num.1.& 2.par.2.lib. 5. pag.328.

Mediator simoniæ restituere tenetur fructus beneficii ex causa suæ mediationis male perceptos.consil. 99. de simon.nu. 1. par.2.lib. 5.pag.325.& cons. 100. nu.1.& 2.

Mediator simoniæ tunc demum in subsidium beneficiarii nõ restituentis fructus restituit, quando collatio fuit taliter nuda, quod etiã ipse beneficiarius illos iniuste percepit. consil.73. de simon.nu.4.par.2. lib.5. pag.282.

Mediatori, vt mihi collationem, vel præsentationem impetret, si quid promitto, est simonia; & si obtento beneficio soluam, efficitur realis, habens excommunicationis pœnam, & nullitatem actus, ac ad illud reddor inhabilis, à solo Papa habilitandus. cons.42. de simon.nu.2.& 4.par.2.lib.5.pag. 232.

Medicus beneficiarius non potest sine licentia nisi miserabiles personas curare. cons.3. ne cleric.vel monach.num. 3. par.1.lib.3. pag. 1118.

medici, Aduocati, & quiuis consultores, non tenentur ob monitoria publicata reuelare secreta sibi communicata cons. 16. de pœnit. & remiss.nu.1.par. 2.lib.5. pag.679.

medici in suis regulis sæpe falluntur, sicut & oculi & manus ipsarum obstreticum inspicientium integritatem, & alias mulierum dispositiones.cons.2.de frigid.& malefic.nu. 24.par.2.lib.4.pag.125.

Medicinam exercens sine dispensatione clericus in sacris peccat; non tamen ob id incurrit

ebrietate vllam cenſuram, aut irregularitatem. conſ. 3. ne cler. vel monach. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1117.

Medicorum regulis, contrario euidenter apparente, non eſt ſtandum. conſ. 2. de frigid. & malef. num. 24. par. 2. lib. 4. pag. 1264.

Mediolani Dux habet regalia, nec ſuperiorem ad quem appelletur, eiuſque Senatus regalium vſum habet. conſil. 8. de empt. & vend. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 552.

Melioratam rem tenens reddendam ſolutis meliorameniis, ſi ſciat illam eſſe habentis ius ſoluendi meliorata, & vendicandi rē, non præſcribit; quia eſt poſſeſſor malæ fidei, qui numquam præſcribit. conſil. 3. de præſcr. num. 2. par. 1. lib. 2. pag. 394.

Melius quo eſt opus, quod quis adiuuat, tanto plus ex eo & ipſe iuuatur. conſil. 1. de regu. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 707.

Mendacium aliàs de ſe non mortale per ſolam circumſtantiam iudicialem non efficitur mortale, niſi alia addatur circumſtantia, puta periurii, damni notabilis, vel iniuſtæ inobedientiæ contra legem aliquam ad id obligantem. conſil. 1. de crimin. falſ. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 555.

Mendacium non omne, etiam formale, eſt mortale, contra quoſdam. conſ. 3. de ſtat. monach. num. 12. & 17. par. 1. lib. 3. pag. 964.

Mendacium omne de re graui eſt peccatum mortale; quo mediante ſi graue onus quis imponi ſinat beneficio, vt illud acquirat, videtur ſimonia. conſil. 29. de ſimon. nu. 6. & ſeq. par. 2. lib. 5. pag. 209.

Mendax non eſt, qui per additionem mentalem ſupplet exteriori loquutioni id, ſine quo eſſet mendax. conſil. 1. de crim. falſ. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 555.

Mendax precator, & doloſus carere debet impetratis. conſ. 15. de reſcript. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 83. & de feud. conſ. 1. n. 1. pag. 595.

Mendax, ſeu falſus non eſt ſimpliciter affirmās eſſe verum quod ſolum opinatur. conſil. 2. de crimin. falſ. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 556.

Mendicantes non poſſunt abſoluere exterum ad ipſos venientem à caſibus, quos Epiſcopus pœnitentis ſibi reſeruat; niſi habeant caſus Epiſcopales loci, vbi audiunt confeſſiones. conſil. 21. de pœn. & remiſſ. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 691.

Mendicantes omnes poſſunt de iure tranſire ad Carthuſianos, non contra: Sylu. tamen dicit quod poſſunt ad Prædicatores ſeruantes ad vnguem regulam ſuam. conſil. 53. de reg. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 796.

Mendicantium ordo ille eſt, cui vel ab eius fundatione, vel per conſtitutiones Apoſtolicas, vel à Sede Apoſt. confirmatas, non licet nec in particulari, nec in communi habere proprium; à quo ſi quis ad non mendicantes tranſeat, efficitur inhabilis ad beneficia & officia religionis. conſil. 65. de regu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 810.

Mendicantium ordo vt ſit, requiritur vt non habeat ſufficientia ad viuendum certa, ſine mendicitate incerta. conſ. 8. de teſtam. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 660.

Mendicantes tranſlati cum diſpenſatione, ad non mendicantes, etiam ad militares, nequeunt habere vocem, nec beneficium. conſil. 58. de reg. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 802.

mendicantes tranſlati cum diſpenſatione ad militarem, poſſunt extra clauſtrum cum licentia prælati, & ex iuſta cauſa ſtare, vt alii non tranſlati. conſ. 58. de reg. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 801.

Mendicare, non potenti aliter viuere, etiam ſi ſit ſanus, lex naturalis & diuina permittit, etiam per alios. conſ. 33. de pœn. & remiſſ. num. 3. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 706.

mendicare oſtiatim fratres S. Antonii ita poſſunt, & quærere in communi, vt ordines mendicantes, cum ſint veri religioſi. conſil. 33. de pœnit. & remiſſ. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 706.

Mens, & voluntas diſponentis in omni diſpoſitione præcipue attendenda. conſ. 9. de conſt. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 53.

mentium bonarum eſt, culpam timere, vbi nō eſt culpa. conſ. 9. de empt. & vend. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 559.

Mercator peccat vendendo vltra rigoroſum pretium, cum obligatione reſtituendi; nec excuſatur ex eo quod illud plus det ſenſariam exercenti: ſenſarius autem, ſiue pronexeta tenetur reſtituere ſecundum modum participationis, conſenſus, & cooperationis. conſil. 5. de emptio. & vend. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 545. & conſ. 4. nu. 1.

mercatorum libris ſaltem contra illos creditur. conſil. 1. de procur. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 293.

mercator, qui plura exercuit mercimonia, quæ vix ſine fraude exerceri poſſunt, reputet apud ſe, vt poteſt, omnia, & veriſimilem quantitatem damni reſtituat; & primo certa certis, deinde incerta pauperibus. conſil. 15. de empt. & vendit. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 573.

Mercaturam exercere non debent clerici, vel eccleſia, cauſa cupiditatis. conſ. 5. de depoſ. num. 1. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 532.

merca-

mercaturam exercere poteſt clericus in minoribus non beneficiatus, & licite facere omnia quæ licent laicis. conſ. 5. de ſucceſſ. ab inteſt. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 681.

Mercedis iniuſtam taxam ad iuſtam etſi quis iniuſto modo, id eſt occulte, reducat, reſtituere non tenetur; quia non cenſetur dare occaſionem iniuſti damni. conſil. 1. de iniur. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 634.

mercedem iuſtam ſibi clam accipere quis iuſte poteſt, ſi iuſta etiam ſub peccato veniali ſibi deberetur, nec via iuris illam debens poſſet cogi ad dandam iuſtam. conſ. 1. de iniur. nu. 2. 9. & 16. par. 2. lib. 5. pag. 634.

mercedem iuſtam ſuis officialibus aſſignare etſi Reſpublica non videatur poſſe cogi, cũ eos ad officium accipiendum non cogat, verius tamen eſt indirecte eos cogere, cum ſine dedecore non poſſint eis carere, & ideo teneri. conſ. 1. de iniur. num. 8. & 13. par. 2. lib. 5. pag. 635.

merces famuli iuſta quæ ſit, ex diuerſis circumſtantiis pendet; quam in foro conſcientiæ arbitrabitur bonus & prudens confeſſarius. conſil. 1. de locat. & cond. num. 6. & 7. par. 1. lib. 3. pag. 590.

merces omni iure debita operario. conſ. 1. de depoſ. nu. 9. par. 2. lib. 3. p. 523.

Meretrix meretricando peccat; ſed quod ſic illicite acquiſierit, proprium eius fit. conſil. 9. de voto. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 905.

meretricem ducere, vt conuertatur, eſt charitatis opus. conſil. 2. de diuort. num. 4. par. 2. lib. 4. pag. 140.

meretrix quæ iam erat, ſi in Paſchate communicauit, etiam reperta in domo ſui priſtini amaſii noctu ab eo occiſa, in dubio præſumenda non mortua in actu peccati, ſed cõtrita; vnde & in ſacro ſepelienda. conſil. 6. de ſepult. num. 2. & 4. par. 1. lib. 3. pagina 690.

Merx pluris, quam valet, vendi non debet. conſil. 20. de vſur. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 504.

Meſſia ab aduentu ſceptrum à Iuda ablatum fuit: vnde nec quid valide ſtatuere potuerunt Iudæi. conſil. 2. de conuerſ. infidel. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 872.

Metus ad hoc vt annullet votum, in foro exteriori requiritur quod cadat in conſtantem virum; ſecus in foro conſcientiæ. conſ. 9. de ijs quæ vi. nu. 2. par. 2. lib. 1. pag. 313.

metus reuerentialis, etiam minor iuſto timore, modo ſit talis, ſine quo profeſſio non fuiſſet facta, annullat profeſſionem. conſ. 9. de ijs quæ vi. n. 2. par. 1. lib. 1. pag. 113. & de conuerſ. coniug. conſ. 3. nu. 4. lib. 3. pag. 850. & de reg. conſil. 89. num. 2. lib. 3. pag. 843. & de renunt. conſ. 8. nu. 6.

metus, etiam minor iuſto, annullat profeſſionem, modo ſit talis ſine quo non fuiſſet facta; etiam ſi culpa ſua metum paſſus in illum inciderit. conſ. 7. de ijs quæ vi. nu. 1. & conſ. 8 nu. 1. & conſ. 9 nu. 2. & conſ. 10. nu. 4. & 10. par. 1. lib. 1. pag. 318. & de regul. conſ. 89. nu. 2. lib. 3. pag. 843. & de conuerſ. coniug. conſ. 3. num. 2. & 4. pag. 849 & de elect. conſ. 5. nu. 3. lib. 1. pag. 100.

metus annullat profeſſionem; nec per actus profeſſorum, vel per aſſumptionem ordinũ, durante metus cauſa, validatur. conſ. 6. de ijs quæ vi nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 310.

metu non adipiſcẽdi aliquod beneficium, profeſſio facta, & cum perturbatione emiſſa valet, & tenet, quia voluntarie facta dicitur; obligatque, etiam ſi non intenderet obſeruare ipſam regulam; & hoc, modo haberet intentionem profitendi. conſ. 36. de reg. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 786.

metu ceſſante reclamet, qui ſe eo iuuare vult. conſil. 4. de ijs quæ vi met. cauſ. ſi. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 305.

metu conditionali ordinato character imprimitur. conſ. 4. de ijs quæ vi met. cauſ. ſi. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 305.

metu (etiam non iuſto) facta, præſertim ſpiritualia (modo ſit talis, quòd ſi non interceſſiſſet, actus ille non fuiſſet factus) nullam inducunt obligationem in foro conſcientiæ, ſecus in foro exteriori. conſ. 5. de ijs quæ vi met. cauſ. ſi. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 309.

metus, etiam non iuſtus, excuſat à tranſgreſſione legis humanæ in foro conſcientiæ, ſi fuit cauſa tranſgreſsionis. conſil. 8. de renunt. num. 6. par. 1. lib. 1. pag. 128.

metu facta expreſſe & tacite ratificantur. conſil. 4. de ijs quæ vi met. cauſ. ſi. num. 9. par. 1. lib. 1. pag. 307.

metu facta ipſo iure regulariter valent: fallit in matrimonio, & voto. conſ. 4. de ijs quæ vi met. cauſ. ſi. num. 6. par. 1. lib. 1. pag. 306.

metu facta non ligant agentem, ſaltem in foro conſcientiæ. conſ. 9. de ijs quæ vi met. cauſ. ſi nu. 3. par. 1. lib 1. pag. 313. & conſil. 89. de reg. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 843.

metu facta ſimpliciter ſunt voluntaria, & ſecundum quid inuoluntaria; quia coacta voluntas, voluntas eſt. conſ. 1. de ijs quæ vi. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 294.

metu facta ſunt nulla, aut certe reſcindenda. conſil. 5. de ijs quæ vi. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 309.

metu gesta, eo cessante, qui sciens illa esse nulla exercet, ratificare videtur, aliàs non. consil. 4. de ijs quæ vi. num. 9. par. 1. lib. 1. pag. 307.

metus in fœmina minor, quam in viro sufficit: & quis sit iustus, arbitratur in foro exteriori iudex. cons. 10. de ijs quæ vi. num. 3. & 8. par. 1. lib. 1. pag. 317.

metu inualida conualescunt ratificatione etiã tacita, modo absit error, & adsit voluntas ratificandi. cons. 4. de ijs quæ vi. nu. 2. 8. & 9. par. 1. lib. 1. pag. 305.

metus iuste illatus nec actionem parit, nec ad actum annullandum sufficit. cons. 8. de ijs quæ vi. num. 21. par. 1. lib. 1, pag. 311.

metus iustus, licet quandoque excuset à peccato violationis legis humanæ, numquam tamen à violatione legis naturalis, & diuinæ. consil. 12. de hæret. num. 9. par. 1. lib. 3. pag. 383.

metus iustus potest excusare à peccato communicandi excommunicatis, & comitandi funus hæretici etiam denunciati, etiam ad sepeliendum in loco sacro, cum sint prohibita tantum iure humano. cons. 12. de hæret. nu. 9. par. 1. lib. 3. pag. 383.

metus iustus quis sit ex circumstantijs loci, tẽporis, personæ iudicatur; quia qui vni non est, alteri erit iustus. consil. 3. de ijs quæ vi. nu. 8. par. 1. lib. 1. pag. 300.

metus mali, quod iniuste inferri potest, non excusat, nec in foro conscientiæ, nec inficit actum. cons. 4. de empt. & vend. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 543.

metus minor iusto in foro poli excusat, & accusat. consil. 4. de depos. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 531.

metus minor iusto non attenditur in foro fori; secus in foro poli, si iniuste inferatur. consil. 4. de empt. & vend. num. 3. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 543. & de conuers. coniug. consil. 3. num. 4.

metus non tantum iustus, sed etiam iniustus inficit actum in foro conscientiæ, si vere fuit causa illius, & iniuste illatus. consil. 5. de empt. & vendit. num. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 545.

Metu ordinatus. Vide verbo Ordinatus.

metus verecundiæ proficiscens ex sola præsentia patris matrimonium non annullat: nimiæ autem reuerentiæ, quæ fuit causa vt aliàs non consentiens consenserit, annullat, consil. 10. de ijs quæ vi. num. 6. 7. & 9. & 10. par. 1. lib. 1. pag. 318.

metus, vt annullet actum in foro exteriori, requiritur vt probetur esse iustus; & difficilis est probatio. consil. 5. de elect. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 100.

metus vt obliget, vel excuset, debet esse de malo iniuste inferendo, non de eo quod iuste inferri potest. cons. 5. de empt. & vend. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 546.

Metropolitani est conuocare canonicos regulares ad Concilium. cons. 18. de stat. monac. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1021.

Metropolitanus iure communi potest condemnare Episcopum, non quidem deponendo, sed pronuntiando deponendum. consil. 2. de foro compet. num. 1. & 6. par. 1. lib. 2. pag. 339.

Mezchita Maurorum. Vide verbo Synagoga.

Miles cum peccato occidens, seu spolians hostem in bello alioquin iusto, non tenetur ad restitutionem, nec incurrit irregularitatem ex homicidio voluntario. consil. 50. de homicid. num. 3. & consil. 17. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 458.

milites Hierosolymitani, & alii cruciferi annum probationis extra monasterium sæpius faciunt. cons. 41. de regul. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 776.

miles ordinis Christi in Italia de licentia superioris manens, gaudet canonis & fori priuilegio, estque vere religiosus. cons. 11. de regul. num. 1. 2. 5. & seq. par. 1. lib. 3. pag. 723.

milites sancti Ioannis, & alii, cum professione emittunt tria vota substantialia religionis; & ita sunt vere religiosi, & per professionẽ dissoluitur matrimonium ratum non consummatum. cons. 2. de conuers. coniug. num. 2. lib. 3. pag. 848. & de reg. cons. 12. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 715.

milites sancti Stephani emittentes tria vota substantialia, sunt vere religiosi, & sunt incapaces parochialium sæcularium. cons. 10. de reg. nu. 1. & 11. par. 1. lib. 3. pag. 719.

milites S. Stephani expresse, vel tacite emittunt votum paupertatis sollemne, nec habent liberam testandi facultatem, sed eorũ spolia spectant ad ærarium religionis; possunt tamen ex priuilegio Apostolico, relicta quinta parte dicto ærario, testari. consil. 10. de reg. nu. 5. 8. & 9. par. 1. lib. 3. pag. 720.

militibus S. Stephani ex priuilegio concessum est, vt quædam beneficia sæcularia eis conferri possint, si aliàs canonice conferantur. consil. 10. de reg. num. 5. 7. & 9. par. 1. lib. 3. pag. 720.

milites S. Stephani non vouẽt castitatem simpliciter, sed ex priuilegio castitatem coniugalem, & vouent charitatem loco paupertatis

pertatis, quæ tamen continetur in profeſſione cuiuſuis religionis approbatæ. conſil. 10. de reg. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 721.

Milites S. Stephani poſſunt emittere profeſſionem ante finitum probationis annum; quinſimul in aſſumptione habitus eam emittunt ex diſpenſatione Apoſtolica. conſil. 10. de reg. num. 8. & 10. par. 1. lib. 3. pag. 721.

Milites S. Stephani qualiacumque beneficia obtinentes ſunt exempti. conſil. 10. de reg. num. 7. par. 1. lib. 3. pag. 721.

Milites S. Stephani, relicta quinta parte religioni, teſtari poſſunt. conſ. 10. de reg. nu. 8. par. 1. lib. 3. pag. 721.

Militiæ religio Sancti Ioannis eſt veta religio, etiam ſecundum Socum. conſil. 2. de conuerſ. coniug. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 848. & de reg. conſil. 12. nu. 1. pag. 725.

Militia omnino contraria vitæ clericali. conſ. 9. de vit. & honeſt. cleric. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 420.

Militiæ nomen dare apud Turcas licet Chriſtianis ibidem morantibus, modo non obligens ſe, nec intelligant in bello iniuſto bellare: quod ſi talem feciſſent obligationem, peccaſſent, & non tenerentur promiſſionem pro hac parte ſeruare; proponenteſq. obligationem pro dicta parte non ſeruare poſſe, abſolui. conſil. 3. de Iudæis num. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 344.

Militia S. Stephani inſtituta ad inſtar religionum S. Iacobi, Calatravæ, & Alcantaræ in Hiſpania, ad militandum ex conceſſione Pii IV. conſil. 10. de reg. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 720.

Militia S. Stephani inſtituta eſt ſub regula S. Benedicti, & milites ſunt vere & propriè religioſi S. Benedicti. conſ. 10. de regu. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 720.

Minima non videntur conſideranda, ad reſcindendum magna, vel vt puniatur quis pœna ſtatuti, nec ſi ex qualitate perſonarum præſumatur ob minima non moueri; nec ea curare, & quando non militat eadem ratio. conſ. 1. de feud. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 596.

Miniſtrans, vel dans aliquid ei, quem credit peccaturum, an peccet. conſ. 2. de reb. eccl. alien. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 500.

Miniſtrat in ſuſceptis, qui ab vno ordine ſacro aſcendit ad alium; immo & accipiendo preſbyteratum in eodem miniſtrat, dum eum Epiſcopo ſimul conſecrat. conſ. 26. de temp. ord. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 161.

Miniſtri miniſtros furari videntur, quos non corrigunt, nec impediunt, peccant mortaliter, non tamen tenentur reſtituere, quando eorum cuſtodiæ res non eſt commiſſa. conſil. 7. de iniur. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 643.

Minores de obſeruantia incapaces ſunt hereditatis in totum, vel in partem eis directe vel per fideicommiſſum relictæ, & legati adiecto modo, per quem non licet eis accipere, vel quod re ipſa idem eſſet cum hæreditate. conſil. 8. de teſtam. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 659.

Minoribus relicta per vltimas voluntates, vel ab inteſtato, remanent priorum dominorũ, & caduca. conſ. 85. de reg. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 838.

Minorum de obſeruantia eccleſiæ, & conuentui poteſt quid annuum neceſſarium pro fabrica, vino, hoſtiis, cera, oleo, & ſacris veſtibus, ac aliis ad diuina neceſſariis legari; & ſi quid ſuperſit, poteſt conuerti in alias neceſſitates, dummodo conſeruatio nõ ſit diuturna, & fiat per idoneas perſonas. conſ. 9. de teſtam. num. 3. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 664.

Minoribus de obſeruantia licet accipere domum, vel prædium legatum ad hoc vt vendatur, & pretium in neceſſitates fratrum cõuertatur, non tamen adiecto modo expreſſo, vt locent, vel tolant, vel penſiones omni anno in eorum neceſſitates conuertant. conſil. 9. de teſtam. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 663.

Minoribus de obſeruantia permittitur tantum recurſus pro neceſſitatibus præteritis vel præſentibus ingruentibus; qualia non ſunt legata, ſeu onera vt ſingulis annis eis tot pecuniæ dentur, etiam ſi nulla ſit neceſſitas. conſil. 8. de teſtam. num. 4. & 7. par. 1. lib. 3. pag. 660.

Minores de obſeruantia poſſunt capere legatum generaliter eis relictum, & reiparticularis, etiam immobilis, vendendæ per modum quo licet eis accipere, vt ſic in ſuas conuertant neceſſitates. conſ. 8. de teſtam. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 659.

Minores de obſeruantia quidquid acquirunt, Sedi Apoſt. quærunt; quæ illis in obligationibus actiuis, & iuribus reliquis ſuccedit, non autem in paſſiuis, etiã ſi de æquitate teneatur. conſ. 85. de reg. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 838.

Minoribus de obſeruantia, qui tenentur ex incerta mendicitate viuere, nõ poteſt aliquid annue præſtandum legari, etiam addito modo vt illud vendatur, & ſic annuatim in fratrum vſus conuertatur. conſ. 9. de teſtamen. nu. 1. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 663.

minores infidelium nequeunt regulariter ab eis, in quorum ſunt tutela, abſtrahi, vt catechizen-

techizentur, & baptizentur. conſ. 1. de baptiſm. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1096.

Minimorum Generalis. Vide verbo Generalis, præter infraſcripta.

Minimorum prælati. Vide verbo Prælati.

Minimorum congreg. non admittit ad profeſſionem niſi exiſtentes in 18. anno. conſ. 28. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 756.

Minimorum ſtatuta quo ad non ſpectantia ad tria vota non ligant. conſil. 15. de reg. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 794.

Minimorum religio arctior aliis mendicantibus. conſil. 51. de reg. num. 1. 3. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 793.

Minus cedere maiori conuenit, vt lex humana naturali, & diuinæ, & ſic ſtatus ſæcularis ſtatui religioſo. conſ. 19. de cleric. non reſid. nu. 3. 7. & 12. par. 1. lib. 3. pag. 442.

Miſerabiles perſonæ reputantur omnes curatore vel tutore egentes. conſil. 1. ne cleric. vel monach. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1117.

Miſſa ab audienda excuſantur agaſones, qui ob paupertatem, vt minus expendant, longe ab eccleſiis hoſpitium eligunt. conſ. 4. de fer. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 349.

miſſa ab audienda excuſare poteſt conſuetudo. conſil. 5. de fer. num. 1. par. 1. lib. 2. pag. 349.

miſſa ab audienda quæ ab eccleſia diſtãtia excuſet, ex circumſtantia perſonarum, viarum, temporis, & ſimilium arbitrabitur bonus vir; & trium milliarium tantum non videtur excuſare. conſ. 3. de fer. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 348.

miſſa ab audienda robuſtum non excuſat triũ milliarium diſtantia. conſil. 3. de fer. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 348.

miſſam ante auroram, vel paulo poſt meridiem dicere, citra priuilegium non videtur licere. conſ. 15. de priuileg. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 612.

Miſſæ auditione cuiuslibet, etiam priuatæ peculiaris, ſatisfit præcepto de ſacro audiendo. conſil. 9. de celebr. miſſ. nu. 7. par. 1. lib. 3. pag. 1079.

Miſſa celebranda videtur ex decreto Eccleſiæ coram duobus: at ex generali conſuetudine ſatis eſt vt vnus ſit præſens. conſ. 6. de corpor. vitiat. num. 2. par. 1. lib. 1. pagina 220.

miſſam celebrandi licentiam in aliena diœceſi nullus Epiſcopus alicui dare poteſt; & Romæ cum dimiſſoriis ſui Epiſcopi tantum nemini permittitur celebrare. conſil. 1. de cleric. peregr. num. 1. par. 1. lib. 1. pagina 227.

miſſam celebrans addere poteſt clauſulam, *Regem noſtrum*, vbi adeſt conſuetudo. conſil. 4. de celebr. miſſ. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1071.

miſſam celebrare capite tecto albo panniculo licet cum minori cauſa, ſi ſit iuſta, & aliis nota, quam alio colorato pileolo; quia eſt ſimilior amictui. quod ſi cauſa eſſet dubia, petenda diſpenſatio ab Epiſcopo. conſil. 7. de celebr. miſſ. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 1075.

miſſam capite tecto dicere licet, cum nullo ſpeciali iure prohibitum ſit, modo priuate, & ſine vllius ſcandalo, ex iuſta cauſa aliis nota fieret. conſ. 7. de celebr. miſſ. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1074.

miſſam celebrare ex iuſta cauſa aliis nota licet capite velato aliquo honeſto velamento cauſa frigoris, vel doloris capitis, præſertim vſque ad conſecrationem, etiam ſine diſpenſatione. conſ. 7. de celebr. miſſ. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 1075.

miſſam celebrare ſine ſacris veſtibus, etiam metu mortis, mortale eſt. conſ. 3. de celebr. miſſ. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1069.

miſſam celebrare volens, & omittens orationes, quas dicunt ſacerdotes cum veſtiuntur veſtibus ſacris, peccat aliquando mort. aliquando venialiter. conſ. 2. de celebr. miſſar. num. 1. & ſeq. par. 1. lib. 3. pag. 1068.

miſſa defunctorum. Vide verbo Defunctorum.

miſſa de ſancta Maria quotidie dici, per ſtatutum poteſt ordinari; modo id onus vni ſoli non imponatur. conſ. 9. de celebr. miſſ. nu. 8. par. 1. lib. 3. pag. 1079.

miſſa vt dicatur priuatis in domibus, etiam pro infirmis, non poteſt concedere Epiſcopus in locis, in quibus Conc. Trid. eſt receptum; & ita habet conſuetudo Conc. interpretatiua. conſ. 1. de conſt. num. 76. par. 1. lib. 1. pag. 34. 35.

miſſæ dicendæ ſecundum ritum & cærimonias Miſſalis recogniti iuſſu Pii V. conſ. 3. de celebr. miſſ. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1069.

miſſa die Natiuitatis vna ante auroram, aliæ duæ, vel omnes poſt auroram, ſiue ſint multi, ſiue vnus ſacerdos, celebrari poſſunt. conſil. 1. de celebr. miſſ. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1068.

miſſa in diebus feſtis audiendi præceptum eſt de iure humano: cui iuſta præſcriptione derogari poteſt. conſ. 5. de celebr. miſſ. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1072.

miſſarum numerum diminuentes imponant eas dicturis, vt iuuent mortuos intentione, ante miſſam applicando eius valorem, &

in miſſæ canone, & per collectas: & hæc ſeri poſſunt virtualiter. conſ. 9. de celebr. miſſ. nu. 10. par. 1. lib. 3. pag. 1080.

Miſſæ duæ in eccleſia collegiata iure communi quotidie collegialiter dicendæ, vna de defunctis, altera de tempore, vel feſto. conſil. 9. de celebr. miſſ. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 1078.

Miſſas duas in die celebrare licet ob neceſſitatem, ſeu vtilitatem, non dicentis, ſed audientis: & quæ ſit ſufficiens, arbitrio boni viri relinquitur. conſ. 2. de celebr. miſſ. nu. 1. & 2. par. 1. lib. 3. pag. 1068.

Miſſa & collectæ de defunctis ſunt aptiores illis, quam de viuis. conſ. 9. de celebr. miſſ. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 1078.

Miſſæ, & diuina officia debẽt celebrari in eadem eccleſia, vel loco, in quo iuſſa ſunt à teſtatore celebrari. conſ. 8. de teſt. nu. 10. par. 1. lib. 3. pag. 662.

Miſſa, & officium defunctorum pro viuo applicari poſſunt: caueat tamen ſacerdos, ne orationes, in quibus enuntiat aliquem mortuũ, viuo applicet. conſ. 6. de celebr. miſſ. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1073.

Miſſam, etiam priuatam, vel peculiarem audiens, ſatisfacit præcepto de ſacro audiendo. conſ. 9. de celebr. miſſ. nu. 7. par. 1. lib. 3. pag. 1079.

Miſſa in primitiua Eccleſia capite amictu tecto dicebatur. conſil 7. de celebr. miſſ. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1074.

Miſſam in feſtis famuli non audientes peccãt, niſi propria, vel herorum excuſet neceſſitas. conſil. 2. de fer. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 348.

Miſſarum multarum onus dicendarum ab offerentibus eleemoſynas ſuſcipere, cum intentione dictæ obligationi ex facultate antea conceſſa aliter ſatisfaciendi, indecens valde videtur; immo nec ſine peccato ſaltem veniali id poteſt fieri, niſi ex magna cauſa. conſil. 10. de celebr. miſſ. nu. 3. & 6. par. 1. lib. 3. pag. 1081.

Miſſam neceſſitate grandi vrgente poteſt quis dicere in loco non ſacro. conſ. 7. de celebr. miſſ. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 1075.

Miſſarum numerus in fundationibus appoſitus vt minuatur, cauſam præſtat diminutio reditus, & augmentum pretii rerum ad victum neceſſariarum; prout ſecundum diuerſitatem temporũ pinguiores, vel minus pingues aſſignabuntur dotes. conſ. 11. de celebr. miſſ. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 1083.

Miſſæ obligatio, qua quis tenetur per ſe celebrare, differt ab obligatione illam per ſe vel per alium celebrandi. conſ. 25. de præb. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 480.

Miſſarum omnium quo ad opus operatum valor æqualis: & licet ex opere operantis miſſa de Requiem, defunctis vno reſpectu plus profit, alio tamen reſpectu ſecus; quia longior poteſt plus prodeſſe, & forte ea augeri deuotio. conſ. 37. de pœnit. & remiſſ. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 710.

Miſſam peculiarem non eſſe in ſollemnibus feſtis dicendam vt intelligatur. conſ. 9. de celebr. miſſ. nu. 7. par. 1. lib. 3. pag. 1079.

Miſſa pro pluribus dicta, ſingulis non ita prodeſt, ac dicta pro vno. conſ. 9. de celebr. miſſ. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1077.

Miſſa pro vna ſacerdos à pluribus in id nõ conſentientibus pitantias accipiens, etiam de ſuperioris licentia, non ſatisfacit; niſi pitantiæ ſint adeo tenues, vt iuſte præſumi poſſit dantes non intendere, vt tota miſſa ipſis applicetur. conſ. 8. de celebr. miſſ. num. 1. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 1076.

Miſſam pro vno, & pro alio collectam dicens, non ſatisfacit. conſ. 8. de celebr. miſſ. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1076.

Miſſam, quam Græci ritu ſuo præſcripto dicunt, poteſt Catholicus audire; modo in ea non fiat, vel omittatur aliquid iuri diuino contrarium. conſ. 5. de celebr. miſſ. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1072.

Miſſam quotidie dicere ex fundatione capellaniæ obligatus, excuſatur, ſi omni hebdomada ex cauſa honeſtatis, vel deuotionis augendæ, ſemel & aliquando bis omittat: cum talis obligatio intelligatur, vt toties celebret, quoties honeſtè & deuote poteſt. conſ. 6. de præb. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 455.

Miſſam quotidie dicere obligatus, illam ſalua decentia dicat. conſ. 25. de præb. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 478.

Miſſam quotidie non tenetur dicere capellanus prouiſus de capellania inſtituta cũ onere dicendi miſſas indefinite. conſ. 6. de præb. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 455.

Miſſarum reductioni faciendæ nec multũ prodeſt, nec obeſt, quod eleemoſyna pro eis dicendis ſit magna, vel parua. conſ. 10. de celebr. miſſ. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1081.

Miſſa Sabbati ſancti in primitiua Eccleſia ſub nocte celebrabatur. conſil. 7. de celebr. miſſ. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1075.

Miſſam ſimoniaci non denuntiati audiens non peccat. conſil. 59. de ſent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 816.

Miſſa ſine miniſtro reſpondente celebrari poteſt. conſil. 6. de corp. vitiat. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 220.

Digitized by Google

Missæ suffragium mortuis applicari potest intentione, memoria in canone, itē per collectas, sed pleniùs per applicationem totius missæ de Requiem conf. 9. de celeb. miss. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1077.

missam totam capite tecto sacro amictu dicere, si non adsit scandalum, etiam sine causa infirmitatis videtur dicere; & ita consueuerant antiqui presbyteri, etsi ex consuetudine vniuersali retorqueatur circa collum. conf. 7. de celebr. miss. nu. 2. & 6. par. 1. lib. 3. pag 1074.

Missas tres nemo audire die Natiuitatis Domini, neque sacerdos omnes tres missas celebrare tenetur. consil. 1. de celeb. miss. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1067.

missæ vt celebrandæ die Natalis Domini. consil. 1. de celeb. miss. nu. 2. par. 1. lib. 3. pagina 1068.

missarum valor ex opera operantis procedens variatur secundum maiorem & minorem deuotionem, cum qua dicuntur. consil. 37. de pœnit. & remiss. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 710.

Missæ valores infiniti, sed non infinite applicantur satisfactioni. conf. 8. de celebr. miss. nu. 3 par. 1. lib. 3. pag. 1076.

Missa vna votiua non satisfactio pluribus, qui data eleemosyna rogant vt ad eorum intentionem sacrum faciam, nisi adsit eorum tacitus consensus; qui tamen numquam accedere solet: nec ob paucitatem, nec ob caritatem annonæ, vt id liceat petendum est. conf. 11. de celebr. miss. n. 1. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 1083.

missam vt audiant pastores ouium, eorum dominus curare debet. conf. 5. de fer. num. 1. par. 1. lib. 2. pag. 149.

Missæ vt non omnibus, sed aliquibus tantum festis interfint aliquot ouium custodes, & personatum genera, iusta consuetudine introduci potuit; & tūc sufficit vt tales iis interfint, & eorum domini eis tantam faciant commoditatem, vt illis interesse possint. conf. 5. de fer. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 349.

Mixti fori crimine laicum ad Ecclesiastico canonica pœna punitum potest sæcularis sæculari pœna punire: vnde Ecclesiasticus nec debet reum curiæ sæculari tradere, nec inhibere ne puniat. conf. 1. de iudic. nu. 2. par. 1. lib. 2. pag. 323.

Mobilium appellatione venit pecunia. consil. 15. de verb. signif. num. 1. par. 2. lib. 5. pagina 835.

Moderamen inculpatæ tutelæ attenditur secundum periculum illius, qui ab iniusta iniuria defenditur, siue defendat se, siue alium. conf. 29. de homicid. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 439.

Modus, & onus iniunctum per viam modi, non faciunt dispositionem conditionalem. conf. 9. de empt. & vendit. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 560.

Modus exorcendi exorcismos contra irrationalem creaturam qualis. conf. 57. de senten. excom. num. 11. & 13. par. 2. lib. 5. pagina 813.

Modum inculpatæ tutelæ excedens, non quidem ordinaria, sed alia plectitur pœna; sicut & qui iusto dolore motus occidit. conf. 36. de homicid. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 443.

Molestari, vel capi non debet quis rei nullo iure prohibitæ incumbens, antequam de negotio serio cognoscatur. consil. 21. de priuil. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 622.

Monachatus non est dignitas, nec officiū honorificum: vnde nec infamis, nec irregularis, nec excommunicatus sunt illius incapaces. conf. 1. de stat. monach. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 955.

Monachus ad Prælatum se habet, vt seruus ad dominum. conf. 14. de stat. monach. num. 8. par. 1. lib. 3. pag. 1014.

Monachorum creatio ad Prælatum & conuentum simul pertinet. conf. 9. de const. nu. 12. par. 1. lib 1. pag. 56.

Monachum esse, & professionem nec tacitam, nec expressam fecisse, pugnat. conf. 16. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 734.

Monachorum, & monialium creatio ad Prælatum immediatum cum maiori parte conuentus iure communi spectat. conf. 9. de constit. nu. 12. par. 1. lib. 1. pag. 56.

Monachi ex antiquis originariis regulis nullū suffragium, vel vocem habebant in Capitulo. consil. 90. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 845.

Monachus ex dispensatione Papæ potest desinere esse monachus, ita vt exuto monachatu, possit contrahere matrimonium. consil. 38. de vot. nu. 9. par. 1. lib. 3. pag. 944.

Monachus expulsus debet significare Episcopo, se esse monachum. conf. 79. de reg. nu. 4. par. 1. lib. 3 pag. 831.

Monachus fit ciuis per monachationem, sicut per adoptionem: & transeundo de illo in potestatem superioris alterius monasterii, amisso primo, acquirit domicilium, & fit ciuis ciuitatis, cuius est secundum monasterium. consil. 6. de testam. num. 2. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 654.

Monachus iuste expulsus remanet subiectus

Episcopo originario. consi. 79. de reg.nu.4. par.1.lib.3.pag.831.

Monachos non profitentes, sed vitam quasi monachalem agentes, non potest Papa cogere vt religionem approbatam ingrediantur,& efficiantur vere religiosi.consil.16.de reg.num. 5. & 6.par. 1. lib.3.pag.735.

Monachorum nouorum creatio ad solos Abbates spectat: de consuetudine vero,& particularibus statutis ad Abbatem, & conuentum simul.consil.20.de priuileg.num.2.par. 2.lib. 5.pag.619.

Monachus parochum præcellit in statu, & in officio,quod est contemplandi. consi.19. de cleric.non resid.nu.7.par.1. lib.3. pag. 443.

Monachi possunt dici aliqui, licet non emittant professionem; quia modum quemdam viuendi separatum habent à communi vita,& accedentem ad monachalem cum habitu :& religio potest institui,quam ingredientes non fiant veri religiosi,consil. 16.de reg.nu.2. 3.& 4. par.1.lib.3. pag.734.

monachus prælato secundum suam regulam præcipienti pareat.consil. 9. de const. num. 7. par. 1.lib.1.pag.54.

Monachus professus in vno monasterio, & sic filius eius,non potest de iure communi cogi,vt transeat ad aliud, etiam eiusdem ordinis,sine culpa,& causæ cognitione. secus in religiosis facientibus vnum corpus consi. 9. de consi.num.10.par.1.lib.1.pag.55.

Monachus,qui in vno monasterio vouet stabilitatem, non potest de iure inuitus ad aliud mitti. consi.4. de stat. monach. num. 1. par. 1. lib.3 .pag.987.

Monachorum receptio ad conuentum & prælatum immediatum pertinet. consil.37. de reg.nu.4.par.1.lib.3.pag.771.

Monachum, seu canonicum regularem sine licentia de monasterio recedentem,etiam ad curiam Romanam accedentem, superior vbicumque capi, & carcerari facere: item & litteras quas secum defert aliorum monachorum,etiam Pontifici directas,capere, & aperire impune potest. consil. 16. de stat. monach.num.1.& 2.par.1.lib.3. pag.1019.

Monachi, si eorum bona mobilia à laicis vsurpata repetant, de rigore iuris possunt agere coram iudice ecclesiastico; quia omnia eorum sunt bona ecclesiastica: secus de rebus non ecclesiasticis clericorum, vt arma.consi. 28.de sent.excom.n.6. par.2.lib.5. pag.759.

Monachi subiectio, licet sit quædam seruitus spiritualis, stricter tamen censetur, quam secularis. consil. 14. de stat.monach. num. 11. par.1. lib.3. pag. 1015.

Monachus translatus legitime ad parochialē secularem, liberatur à sua religione; nec etiam si postea eam dimittat. vel priuetur, vel deponatur,potest reuocari ad claustrū, sed remanebit sub Episcopo. consil. 79. de reg.nu.1.& 2.par.1.lib.3.pag.831.

Monachus vt ducat vxorem (secundum magis communem contra D.Thom.) dispensat Papa: qua ducta,& matrimonio consummato, exemptus est à potestate ecclesiastica, vt quilibet laicus: vnde potest bellare,& sententiam sanguinis dicere.consi.3. de ijs quæ vi.num.6.par.1.lib.1.pag.299.

Monasterium. Vide verbo Conuentus, præter infrascripta.

Monasterium mulierem ingredi non dicitur quis coegisse,si illa non sit ingressa; nec incidit in pœnas.consi.5. de reg. num.1.par.1. lib.3.pag.714.

Monasterii fratres omnes habentes ius suffragandi, seu vocem in Capitulo, habent aliquam partem in eius regimine, licet alij aliis maiorem.consi.20. de priuileg. num.3. par.2. lib.5. pag.620.

Monasterium mulierum ingrediens ex licentia concessa, licet postea in eo sacrilegium cum moniali committat, iure communi nō est excommunicatus. consil. 34. de sententi. excom.nu.1. par.2.lib.5. pag.767.

Monasterium Minimorum Romæ non tenetur obedire Generali contra suum priuilegium à Sede Apostolica confirmatum.consi. 9. de consti.num.7.par.1.lib.1. pag.54.

Monasterium nequit succedere apostatæ in illicite acquisitis, etiam per solam mercaturam, & temporalia ministeria; sed debentur Cameræ Apostolicæ,consi.3. de testam. nu.4 par.1.lib.3.pag.645.

Monasterii non fiunt bona morientis ante professionem.consi.9. de succes.ab intest. num. 1.par.1.lib.3. pag.684.

monasterium non soluit debita contracta per monachum, nisi creditor probet conuersa in vtilitatem monasterii, vel quod mandante monasterio illa contraxerit. consil. 7. de solut.num.8. par.1.lib.3.pag.613.

monasteria omnia iure communi Episcopis olim subiiciebantur.consi.40.de reg.num.5. par.1.lib.3.pag.775.

monasterii pro ingressu si quis soluat, vel soluere promittat aliquam pecuniam Abbati, vel monasterio, simoniam admittit. consil. 84. de simon.nu.4. par.2.lib.5.pag.302.

Monasterii regimen cum spectet etiam ad cōuentum, sine consensu & consilio illorum, qui habent ius suffragandi, multa fieri non possunt

poſſunt.conſ.20. de priuileg.num. 4. par.2. lib.5.pag.620.
Monaſterii regimen de iure antiquo ad ſolum prælatum ſpectat;nouo tamen, & particularibus ſtatutis ex magna parte ſpectat etiam ad conuentum,& conſiliarios. conſil.20. de priuil.num.1. par.2.lib.5.pag.618.
Monaſterii regiminis maior pars conſiſtit in exercitio poteſtatis eligendi prælatum & monachos, cum perſonæ præſtent rebus. conſ.20.de priuil.nu.2.par.2.lib.5.pag.619.
Monaſteriorum regularium monachi profeſſi præter abbatias & prælaturas alia beneficia habere poſſunt.conſil.6.de fil.presb. num.3. par.1.lib 1. pag.206.
Monaſterium Minimorum Sanctiſſ. Trinitatis Correctorem,& officiales Gallos Romæ requirit.cõſ.20. de priuil.n.1.p.2.lib.5.p.619.
Monaſterium Sanctiſſ. Trinitatis Minimorum Romæ ſoli Generali ſubeſt, & à Gallis gubernari toti ordini vtile.conſ.7. de iur.patr. num.11.& 12.par.1. lib.3. pag.1037.
Monaſterium Sanctiſſ. Trinitatis Minimorum Romæ contra ſuum priuilegium Generali obedire non tenetur.conſil.9.de conſt.num. 7. par.1. lib.1.pag.54.
Monaſterium Sanctiſſ. Trinitatis Romæ nouitios Gallos inueniens, alios non recipiat. conſ.20.de priuil.nu.7.par.2.lib.5.pag.621.
Monaſterium Sanctiſſ. Trinitatis Vrbis, Chriſti fidelium magnum refugium. conſil.9.de conſtit. num.6 par.1.lib.1. pag.54.
monaſteria tenentur pro debitis per prælatos & conuentus contractis. conſil. 7. de ſolut. num.8.par.1.lib.3.pag.613.
Monere exiſtentem in bona fide, de quo dubito an id quod tenet ſit alienum, non teneor: magis autem teneor monere damnum vere dantem tenendo alienum,quam eum qui retinet rem pœnali via alteri per modum lucri faciendi debitam. conſ 37. de ſimon.nu. 2.3.4.par.2.lib.5.pag.227.
Monere domini ſine eius conſenſu vti capſario non licet.conſil.1. de empt. & vend. nu. 3. par.1. lib.3.pag.535.
monetæ augmentum, vel diminutio modici temporis non attenditur.conſ.2.de empt.& vend.num.4.par.1. lib.3. pag.538.
monetæ pretium conſtituit Princeps qui eam cudit, & illud eſt verum eius pretium. conſ. 2.de empt.&vend.n 4.par.1.lib.3.pag.537.
Monialis electa ob ſimoniam, ſi recipiatur in eodem monaſterio, eo quod in alio non eſt ei locus,debet recipi ad locum vltimum,& non ad eum quem ante habebat. conſil. 97. de ſimon. nu.4. par.2.lib.5. pag.320.
monialem Epiſcopus,etiamſi ſit ſuperior, ſine Abbatiſſa & conuentu creare non poteſt. conſ.9.de conſt.nu.12. par.1.lib.1. pag 56.
moniales etiam poſt Conc.Trid. tenentur ſeruare clauſuram ad formam cap. periculoſa. de ſtat regul.in 6. conſil. 7. de priuil. num. 12.par.2. lib.5.pag.596.
monialium clauſura. Vide verbo Clauſura.
monialis ex cauſa correctionis, & vt alteri præficiatur, de monaſterio de iure, & ex Conc.Trid.à ſuo ſuperiore (ſaltem cui non obſtet extrauag. Pii V.) transferri poteſt. conſ.5.de ſtat.monach.num.3.6. & 7.par.1. lib.3.pag.989.
moniales iure communi ſunt gratis, & non pretio recipiendæ; quod eſſet ſimonia conſ. 6.de iur.patr.num.6. par.1. lib.3.pag.1033.
monialium monaſteria nulli, qui non ſit ſuperior, ingredi licet ſine cauſa vrgenti, & iuſta licentia à ſuperiore obtenta in ſcriptis, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda.conſil. 9. de ſtat.monach. num.1. par.1. lib.3.pag.1002.
monialem ſe eſſe quæ aſſeruit, & coram Vicario Epiſcopi interrogata confeſſa eſt, ſi poſtea cum iuramento interrogata dicat contrarium, ex cauſa attendi poteſt ſecunda confeſſio.conſil.1.de confeſſ. num.1. & ſeq. par.1.lib.2.pag 364.
moniales ſponſæ Chriſti, nubendo,bigamiam quamdam contrahunt.conſ.6. de ſtatu monach.num.6.par.1.lib.3. pag.993.
moniales ſuas an poſſit Generalis Minorum ad alium locum mutare. conſil. 5. de ſtat. monach.nu.1.par.1.lib.3. pag.983.
Monitio non eſt adhibenda, quando non eſt profutura, ſed quando creditur profutura. conſ.15.de conuerſ.coniug.num.4.& 7. par. 1.lib.3.pag.867.
monitionis omiſſio, licet non vitiet cenſurarum prolationem,vitiat tamen denunciationem; adeo vt acta iudici excommunicati, etiam,ſed nulliter denuntiati, teneant.conſil 61.de ſentent.excom. num.5. par.2. lib. 5. pag.818.
Monitorium, aut ſub pœna excommunicationis ſimpliciter,aut latæ ſententiæ.conſ. 2.de ſentent. excom. num.1. par.2. lib.5. pagina 719.
monitorium contra ſcientes,vt manifeſtent,& teſtificentur, iuſte concedit prælatus ei,cui deficit probatio ſui iuris. conſ. 38. de ſent. excom nu.1.& 9.par.2.lib.5.pag.774.
monitorio de reſtituendo, & reuelando qui non paruit,videtur excuſandus,vel condemnandus iuxta probabilem, vel non probabi-

ſem credulitatem quam tunc temporis habebat conſ.37.de ſent.excom.num.6.par.2. lib.5.pag.772.

monitorium Epiſcopi iubens denũciari furta, non ligat ſcientem, probare non valentem: at ſi mandet, vt quod quiſque ſcit tamquam teſtis reuelet, ligatur qui ſcit, etiam ſi partem furti habuerit, nec poſſet probare; modo à iuſto metu vel priuilegio non excuſetur.conſ.2.de teſtib.cogen.nu.1.par.1.lib.2. pag.367.

Monitoria generalia præcipientia denunciationem, teſtificationem, reuelationem, ac reſtitutionem, ſub variis formis concedi ſolent, & poſſunt; modo non tranſgrediantur diſpoſitionem canonum de re, ſuper qua feruntur, ſtatuentium.conſ.10. de offic.ordin. num.1.& 2.par.1.lib.1.pag.257.

monitoria non comprehendunt illum, qui rem iuſte per præſcriptionem completam fecit ſuam.conſ.38.de ſent.excom.num.8. par.2. lib.5 pag.775.

monitoria non comprehendunt niſi iniuſte detinentes bona, vel iura ea impetrantis, & ſcientes iniuſte detineri.conſ.38.de ſenten. excom.nu.4.& 6. par.2.lib.5.pag.774.

monitoria non ligant illum, cui pars petendo conſilium, aliquid manifeſtauit. conſ.38.de ſent.excom.num.3.par.2.lib.5.pag.774.

monitorium non ligat, quando impetrans per illud intendit exigere pœnam incurſam, vt caducitatem, cum pœna non debeatur in foro conſcientiæ.conſ.38. de ſent. excom.nu. 5.par.2.lib.5.pag.775.

monitorium non ligat eum, qui non tenetur credere rem pro qua fertur, à ſe vel ab alio iniuſte detineri. conſ.3. de ſentent. excom. nu.6.par.2.lib.5 pag.775.

monitorium non tenet, niſi habeat clauſulam iuſtificatiuam, vt qui habet cauſam non parendi, intra certum tempus compareat.conſil.38.de ſentent.excom.num.2.par.2.lib.5. pag.774.

monitoria pro varietate formarum cum diſcretione ſeruanda, ne in vitium infamationis, & grauia peccata incurratur. conſil.10. de offic.ordinand. num.2. par.1. lib.1. pag. 257.

monitorio promulgato contra detinentes, & ſcientes, non ſatisfit, niſi qui habent domino reſtituant, & qui ſciunt ita reuelent, vt ad quos ſpectat, eorum poſſint ſe iuuare teſtimonio.conſil.9.de furt.num.2.& 5. par.2. lib.5.pag.470.

monitorio publicato de reſtituendo, vel reuelando, in dubio quis debet credere rem ad poſſeſſorem, vt fructus ad poſſidentem beneficium ſpectare; & idem ſi nec ratione, nec auctoritate probabili ductus leuiter credat rem ad poſſidentem non ſpectare; nam in dubio ligatur.conſ.37.de ſentent.excom. num.6.par.2.lib.5. pag.772.

monitoria quamlibet iuſta non ligant partem aduerſam, cum qua eſt lis, quia non tenetur iuuare aduerſarium contra ſe. conſil.38. de ſent.excom. num.3.par.2.lib.5.pag.774.

monitorium, ſeu præceptum de ſoluendo ante condemnationem, ſine clauſula iuſtificante factum, eſt nullum ſimul cum excommunicatione exinde ſubſequuta.conſ.13.de cleric.excom.num.1.par.2. lib.5. pag.573.

Monitus à iudice, vt quid faciat ſub pœna excõmunicationis, lapſo tẽpore, debet inquirere an excommunicatio fuerit contra ipſum lata; alioquin non eſt in illius probabili ignorantia: ſi tamen nullum habuit contemptum (ſine quo irregularitas non incurritur) vere coram Deo non videtur irregularis, licet ſit ſecus in foro exteriori. conſ. 13. de cleric. excom. num.2.3. & 4. par.2. lib.5. pag.573.

Monitus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ eſt excommunicatus; non tamen eſt euitandus, antequam audiatur. conſil.2. de ſentent.excomm.num.2.par.2.lib.5.pag. 719.

Monitus ſub pœna excommunicationis, & poſtea quia non paruit declaratus excommunicatus, credere potuit & poteſt ſe ante declarationem non fuiſſe excommunicatum. conſ.3. de ſent.excõ.n 4. par.2.lib.5.p.720.

Mons pietatis deponentibus ſoluens 4. pro centenario, & à pauperibus exigens ea, & alia duo pro expenſis miniſtrorum, non peccat; nec deponentes, ſi ſeruent contenta in bulla Iulij III.conſ.2.de vſur. num.3. & 4. par. 2.lib.5.pag.473.

mons pietatis exigens à mutuatariis intereſſe, vt ex illo ſatisfaciat deponentibus pecunias cum lucro, & expenſis miniſtrorum, non poteſt iuſtificari per vnum ſocietatis contractum, & duos aſſecurationis, quia non exercet lucroſam negotiationem iuſtam. conſ.2. de vſur.nu.4.& 5.par.2.lib.5. pag.474.

mõti pietatis licet accipere pecunias pro neceſſitate ſui officii mutuandi pauperibus, & ſoluere 4. pro centenario eas deponentibus, ſiue deponentes peccent, ſiue non. conſil.2. de vſur.num.7.par.2. lib.5. pag.475.

montem pietatis, ſeu officiũ ad mutuandũ pauperib. põt respublica inſtituere, ſalario miniſtris de publico conſtituto, vel aliquo paruo à pau-

à pauperibus mutuatarijs eis soluendo. consil.2.de vsur.num.5.par.2.lib.5.pag.474.
Mons pietatis Veronæ vt iustificari potest.consil.2.de vsur.num.5.par.2.lib.5.pag.474.
Monstrum an sit natum cum capite ferino, & reliquis membris humanis, iudicio peritorum relinquitur.consil.3.de baptis.nu.2.par.1.lib.3.pag.1097.
monstrum non est baptizandum,si constet carere anima rationali, sine qua non existit homo,qui solus baptismi capax est.consil.3.de baptis.num.1. par. 1. lib.3.pag.1097.
Moram etsi non committat debitor in diem,si adueniente die ideo non soluit, quia fideiussor promissus ei non datur;attamen si vēditori dat dilationem ad dandum fideiussorem, tunc per lapsum diei efficitur morosus.consil.21.de vsur. nu.6. par.2.lib.5.pag.509.
Mora non contrahitur per emptotem in solutione pretii, donec durat dilatio ei data in ipso contractu emptionis.consil.21.de vsur. num.3. par.2.lib.5. pag.508.
Mora in soluendo, & obligatio ad soluendum vno & eodem momento oriri non potest. consil.97.de simon. n.9.par.2.lib.5.pag.322.
Mora regularis sine interpellatione non contrahitur; secus tamen de irregulari, quæ re ipsa contrahitur. consil 21. de vsur. num.6. par.2.lib.5. pag.509.
Mores diuersi non debent esse in eadem religione, seu congregatione; & hoc, quando sunt adeo diuersi, vt sint aduersi,& cōtrarii. consil.7.de iure patr.num.2.lib.3.par.1.pag.1035.
Mortis coniugis scientia vt excusat secundo nubentem,sic etiam fides,siue credulitas ista mortis illius.consil.37.de sent.excom.nu.5.par.2.lib.5.pag.772.
Mortis in articulo nulla est reseruatio casuū, secundum Conc. Trid. Sed præsente parocho, vel superiore, melius esset confiteri proprio sacerdoti. consil.23. de pœnit.& remiss.num.1.& seq.par.2.lib.5. pag.692.
Mors mariti an per famam solam,vel cum aliis coniecturis probetur, arbitrabitur iudex. consil.1.de secund.nupt.num.1. par.2. lib. 4. pag.150.
mortis naturalis conditio posita in contractu non purificatur, si is de cuius morte agitur, casu percussus ab equo perijt. consil. 10. de verb.sign.num.1.par.2.lib.5. pag.830.
Moscouita an sint liberi à Græcorum schismate non constat.consil.1.de constit. nu.69.par.1. lib.1.pag.30.
Moscouitæ, & Rutheni si à suis hæresibus recedant,admitti possunt,dum apud nos sint, ad sacramenta secundum nostrum ritū; etiā si reuersi ad suos vrantur suo ritu,priuilegio Apostolico, vel antiqua consuetudine illis permisso.cōs.1.de const.n.69.p.1.lib.1.p.30.
Motu proprio referibens Papa, non censetur ob hoc dispensare super his quæ iure communi obstant. consil.17.de cleric.excom. nu.3.par.2.lib 5.pag.577.
Mulieres declaratas excommunicatas ob ingressum monasterij virorum,quæ inciderūt in excommunicationem bullæ Pii V. Papæ reseruatam,non potest absoluere Episcopus. consil.46.de sent.excom.n.1.p.2.lib.5.p.789
mulier, & minor de iure prohibiti contrahere in aliquibus casibus sine licentia iudicis, possunt cum illa contrahere extra sua territoria. consil.14. de clandest.desponsi. num.2. par.2.lib.4. pag.57.
Mulieres excommunicatæ ob ingressum claustri regularium, ob impedimentum paupertatis possunt absolui ab Episcopo. consil.45. de sent.excom.num.3.par.2. lib.5. pag.788.
Mulieres excōmunicatæ ob ingressum in claustra religiosorum, pro absolutione Romam quotidie mittuntur.consil.45.de sent.excom. num.2.par 2.lib.5.pag.788.
Mulieres excommunicatæ ob percussionem clericorum, possunt absolui ab Episcopo ob fragilitatem sexus. consil.45.de sent. excom. num.1.par.2.lib.5.pag.787.
Mulieres non arcentur per bullam Pii V. *Regularium*, ab omnibus domibus vrbanis, & rusticis, & villis omnium monasteriorum, sed à claustris.consil.7.de verb.sign. nu.4.par. 2.lib.5.pag.827.
mulieres non prohibentur ingredi regularium alias domos, quam monasteria. consil.7. de verb.sign.nu.3.par.2.lib 5. pag.827.
mulieres participes criminis, & alii testes non legitimi,adduci possunt post crimen legitime denuntiatum,& inceptum processum,ad aliquale augmentum probationis. consil.4. de accusat.nu.3.par.2.lib.5.pag.159.
mulier per matrimonium ius petendi alimenta, & cætera iura matrimonialia acquirit, quibus renuntiare non tenetur.consil.17.de voto.nu.7.par.1.lib.3.pag.914.
mulieres pro absolutione excommunicationis Romam mittēdæ, an ob solam fragilitatem sexus possint in partibus absolui, ita vt nec per alium ire teneantur,est dubium;& forte priuilegium ex fragilitate restringitur tantum ad percutientes clericos. consil.45.de sent. excom.num.4. par.2. lib.5. pag.788.
mulieres regulariter repelluntur à testimonio

in criminalibus, non autem viri. consi.4. de accusat.nu.3. par.2.lib.5.pag.159.
Mulier vouens religionem. Vide verbo Vouës.
Munera à lingua, obsequio, & manu dans Principi, vel ministris, etiam parua, ad beneficia obtinenda, simoniam incurrit, nõ tamen excommunicationem, nisi pertingat ad peccatum mortale, ratione notabilis quantitatis, vel irreuerentiæ. consil.52.de simon. nu.4.par.2.lib.5. pag.252.
munerum acceptio prohibita iudicibus, etiam iure diuino naturali; etsi de paruis, & cum dantur pro salario, vel labore, non videatur illicita; si tamen specialiter prohibeatur in aliqua causa, nihil potest licite accipi. consi.21. de rescr.nu.2.& seq.par.1.lib.1.pag.91.
Mutare sibi nomen & cognomen sine fraude, nisi sit seruus, cuilibet licet propria, etsi magis expediat id fieri publica auctoritate. consil.6.de crimin.falsi. num.1. par.2.lib.5. pag.559.
Mutatio antiquę legis, seu vitæ in religiosis est odiosa: vnde eam inducere volenti facile contradicitur. consi.3. de elect. num.2.par.1. lib.1.pag.99.
mutatio verborum formæ baptismi, siue ea subtrahendo, siue addendo, siue transponendo, siue corrumpendo, si quidpiam necessarium omittitur, efficit baptismum nullum. consi.4.de baptis. n.4.par.1.lib.3.pag.1099.
Mutatio vitæ. Vide verbo vitæ.
Mutuandi actus vendibilis non est, nec locabilis. consi.1.de depos. num.13.par.1.lib.3. pag.524.
mutuandi officium, & custodiendi deposita, etiam cum salario, licitum. consi.1. de depos.nu.2.par 1.lib.3.pag.522.
Mutuans, aliquid vltra sortem capiens, vel sperans, committit vsuram, & mortaliter peccat. consi.2.de empt.& vend.nu.1.par.1. lib.3.pag.536.
mutuans, si sit mercator, non est necesse vt moneat, se ob dictam dilationem pati interesse; quia status ipse mercatoris satis monet.consi.6.de vsur.nu.2.par.2.lib.5.pag. 484.
mutuans sub vsuris, non amittit capitale; immo potest agere ex illo contractu, & exigere capitale, reiecto onere soluendi vsuras. consi.9.de vsur. nu.2.3.par.2.lib.5.pag.488.
mutuans sponte, licet ex eo patiatur damnum, non quærit actionem, nisi ea mutuet lege, vt se seruet indemnem à damno emergente, & lucro cessante. consil.3. de vsur.nu.4.& 7. par.2.lib.5 pag.476.
Mutuans pecunias, pro suo interesse lucrum recipere potest. consi.34.de vsuris.nu.2.par.2. lib.5.pag.550.
Mutuare alteri ad conciliandam sibi eius amicitiam, & sperare ab eo postea aliquod beneficium, etiam ecclesiasticum, nõ est vsura, neque simonia. consi.23.de simon.nu.1.& 2. par.2.lib.5.pag.201.& consi.22.num.3. pag. 200.& consi.14.nu.6.
mutuare nulli licet, vt aliquid det tali, vel tali operi pio. consi.3.de vsu.num.3.par.2. lib.5. pag.476.
mutuare minutam pecuniam intentione recipiendi argenteam, non est vsura. consi.1. de empt. & vend.nu.5.par.1.lib.3. pag.535.
mutuare potest quis nummos alienos, volente domino, vt suos. consi.3.de vsur. nu.2.par.2. lib.5.pag.476.
Mutuarius vltra sortem nihil soluere tenetur, nisi iurasset. consi.8. de vsur. num.1.& 3. par.2.lib.5.pag.486.
Mutuum, & depositum pecuniæ cum facultate ea vtendi, paria. consi.1.de depos.nu.10.par. 1.lib.3.pag.524.

N

NAtalis Domini die iure communi nemo tenetur audire tres missas, nec sacerdos eas celebrare. consil.1.de celeb.miss.num.1. par.1.lib.3.pag.1067.
Natalis domini die potest sacerdos iure communi dicere tres missas post auroram, vel primam ante, & alias post; secundam autem & tertiam ante auroram dicere nequit. consil.1.de celeb.miss.nu.2.par.1.lib.3.pag. 1068.
Natus ex infidelibus nullo iure à religione arcetur. consil.26.de reg. num.4.par.1.lib.3. pag.750.
Natus ex patre tantum nobili secundum l. regiam est quidem nobilis, non tamen ita, ac si esset etiam ex matre nobili. consil.15.de testam.nu.6.par.1.lib.3.pag.674.
Natus matre extra proprium domicilium ad tempus morante, in domicilio matris censetur natus, censeturq. originarius illius, & non loci vbi naturaliter natus fuit. consi.2. de paroch.nu.1.par.1.lib.3.pag.699.
Natus ex vtroque parente nobili, secundum stylum curiæ, & communem vsum, maioris fit, cæteris paribus, & magis dignus gratijs, quam natus ex altero tantum nobili. consil. 15.de testam.nu.7.par.1.lib.3. pag.674.
Naufragantium bona qui accepere bono animo seruandi ea, vt dominis restituant, vel ignorantes fuisse talia, non incidũt in excõmunicationem bullæ Cœnæ; sed si fuerint in mora restituendi, in excommunicationem

Conc.

Digitized by Google

INDEX.

Concil.Lateran. Episcopalem. conf. 43. de sent.excom.num.2. par. 2. lib.5.pag.783.

Naufragantium bona qui vt sibi habeant rapuerunt, vel ab aliis rapta scienter accepere, incidunt in excommunicationem bullæ Cœnæ Domini. consil. 43. de sent.excom. num. 1.par.2. lib. 5. pag.783.

Naufragio bona amissa, si adsit animus non recuperandi, vel tali iactata animo, seu si habeantur pro derelictis, capienti acquiruntur.conf.3. de restit.spol. num.2. par.1. lib. 2.pag.359.

Necessitas matris corporalis etsi præbeat iustã causam, vt professo detur licentia, retento habitu, standi extra claustrum, non tamen præbet vt detur licentia dimittendi habitum,& accipiendi beneficia in titulum.consil.22.de reg. n.2.& 4.par.1. lib.3.pag.742.

Necessitas matris est iusta causa dispensandi cum religioso potente ei subuenire, vt maneat extra monasterium: ac etiam prædicatio verbi Dei populis, qui suæ linguæ concionatorem non habent.consil.71 de regul.num.1.par.1. lib.3. pag.818.

Necessitas non solum extrema,sed & grandis, etiam superueniens parentibus religiosorũ post professionem,est iusta causa,vt superiores possint eis licentiam dare manendi extra claustrum ad eorum subuentionem.consil.72.de reg. num.1. par.1. lib.3. pag.820.

Necessitas, quæ excusat operantem die festo, excusat etiam illum, qui vt ei succurrat operatur;nisi ob id desinant audire missam.consil. 2. de fer.num.1.par. 1. lib.2.pag.348.

Necromantici,aliique superstitiosi, modo non peruenerint ad concipiendam hæresim,non excommunicantur per bullam Cœnę Greg. XIII. consil.1.de sortileg.num.8. par.2.lib. 5. pag.461.

Negans alterum de duobus propositis tacite, vel expresse,alterũ concedere videtur.conf. 24.de priuileg.num.2.par.2.lib.5. pag.625.

Negatio totũ,quod post se inuenit,destruit,& eius oppositum ponit;nisi aliqua speciali lege, vel efficaci ratione limitetur in aliqua specie.cõs.8.de iureiur.n.1.p.1.lib.2.p.385.

Negatiua æquipollet vniuersali, & quicquid inuenit destruit,eiusque contrarium ponit. conf.1.de feud.nu.12.par.1.lib.3.pag.498.

Negatiua præcedens, omnia quæ sequuntur, destruit,& cõtrarium eorum ponit..conf.6. de consang.& affinit.nu.4.par.2.lib.4. p.99.

Negligentia hæredis. Vide verbo Hæres.

Negotia alterius potest quis agere sine mandato eius.conf.4.de reser.nu.8.p.1.lib.1.p.67.

Negotiandi ars est licita, & vtilis, ac necessaria, si ad honestum & bonum finem dirigatur.conf.3.de testa.nu.8.par. 1.lib.3.p.646

Negotiatio de se illicita,& ratione circumstantiæ,differunt.conf.3.de testam.num. 2.& 6. par.1. lib.3.pag.645.

Negotiatio difficile à peccato libera. consil.3. de testam.num.5. par.1.lib.3. pag 645.

Negotiatio duplex,honesta,& turpis.consil.3. de testam.nu.7. par.1. lib.3. pag.646.

Negotiatio illicita,vel est contra terminos iustitiæ, & hęc vltra peccatum obligat ad restitutionem; vel contra leges charitatis, & virtutum moralium, quæ vltra peccatum non obligat ad restituendum.conf.3. de testam. nu.11. & seq. par. 1. lib. 3. pag. 647.

Negotiatione in multiplici exercita dubitans an interuenerit læsio tertii, à Pontifice nihil plus impetrabit, quam ei à iure concedatur; videlicet vt adhibita mediocri diligentia,secundum quod reperiet,damna data restituat certa certis, & incerta pauperibus. consil. 5. de vsur. num. 2. par. 2. lib.5. pag.482.

Negotiatio non est per se mala, sed propter mendacia, & periuria negotiantium; & est actus sua natura indifferens,qui ob circumstantias potest esse bonus, vel malus. consil. 3. de testam nu.8.& 9.par.1. lib.3.pag.646.

Neophytos multæ ecclesiæ statuto Papæ,vel fundatoris, in beneficiatum non admittunt. consil.26. de regul. num.3. par.1.lib.3.pag. 750.

neophytorum conuersatio reciproca etsi reddat ipsos in fide debiliores, non tamen ob hoc nec iure communi, nec per extraug. Pauli III. censentur facti inhabiles ad contrahendum matrimonium; licet ea Episcopos hortetur, vt curent ipsos coniũgi antiquis Christianis, prout pro fidei augmento magis viderint expedire. conf. 16. de verb. sign. num.6.8.& 9. par.2.lib.5. pag.837.

neophytus proprie dicitur nouiter ad fidem conuersus: qualis non est qui à decennio citra conuersus est, nisi ei obstet communis vsus loquendi,qui attendendus.conf.16. de verb.sign.nu.1.5.& 7.par.2. lib.5. pag 836.

neophytus quem Paulus Apost.prohibet ne in Episcopum eligatur, is est, qui adhuc in fide non est bene fundatus.consil.16.de verb. sign.num.2.par.2.lib.5. pag.836.

Nepos legitimus ex filio illegitimo nec per sacrum Conc. Trid nec per constitutionem Clementis VII.comprehenditur,potestque hæres ab auo instituinec venit appellatione filiorum,nisi &c. consil.10. de fil. presb. num.1.4.& 6.par.1.lib.1.pag.214.

Nepotes presbyterorum nequaquam prohibiti legantur habere beneficia aui: & hoc, siue attendatur ius commune, siue constitutio Clem. VII. siue Concil. Trid. quæ iura cum loquantur de filiis, ad nepotes secundũ magis veram & magis communem opinionem non sunt extendenda. consi. 9. de fil presbyt. num. 1. 2. & 3. ac seq. par. 1. lib. 1. pag. 212.

Nepos viuente patre est in potestate aui. consi. 4. de conuers. infid. n. 6. par. 1. lib. 3. pag. 881.

Nobilis est ex patre nobili natus, etiam si ignobili matre. consi. 15. de testam. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 673.

nobilis est natus ex patre tantum nobili, non tamen ita, ac si esset etiam ex matre nobili natus. consi. 15. de test. nu. 6. p. 1. lib. 3. p 674.

Nobilitas hanc sibi legem imponit, vt nisi in beneficiis creuerit, nihil se præstitisse putet. consi. 1. de rest. spol. n. 16. par. 1. lib. 2. p. 357.

Nocte fieri possunt contractus, & testamenta, collatio beneficii, sententia iudicum, omnesque actus iudiciales, si de consensu partium fiant, & quicquid non est tunc de iure prohibitum, ac etiam electio, in qua non est seruanda forma cap. quia propter. consil. 8. de elect. num. 1. & seq. par. 1. lib. 1. pag. 104.

Nomen debentis in diem, etsi præsenti minori pecunia possit emi; non tamen inde necessario sequitur, quod pecunia præsens plus valeat, quam recipienda in diem. consil. 32. de vsur. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 144.

nomen, vel cognomen sibi mutare cuilibet licet, nisi sit seruus. consil. 6. de crim. falsi. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 559.

Nominatio cum onere nominandi facta ab eo, qui simpliciter nominare poterat, an valeat. consi. 14. de test. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 671.

Nominatus ad beneficium sacerdotale, ætatis ad susciptendum presbyterium esse debet, & in proximis temporibus ordinari. consil. 7. de præb. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 456.

nominatus per concursum ad parochialem, quod eam postea neglexerit, nullum monere tenetur. consi. 11. de rescript. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 73.

nominatus per concursum per lapsum sex mensium ius suum non amittit. consil. 11. de rescript. nu. 5. par. 1. lib. 1. pag. 74.

Notabilis pars sunt quinque ad vigintiquinque consi. 23 de temp. ord. n. 3. par. 1. lib. 1. p. 157.

Notario expedire videtur vt comburat protocollum continens simoniacam concordiam ex consensu partium. consil. 44. de simo. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 236.

notarius non potest magis capere pro calamo, quam Episcopus pro ordinatione. consil. 2. de simon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 169.

notarius potest accipere iustum salarium pro decretis & ordinationibus à visitatis, nisi sit de familia visitatoris, vel habeat illud ex publico; vel statutum, seu consuetudo habeat, vt gratis hæc præstet. consil. 1. de censib. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1054.

Notorium alicubi, censetur notoriũ vbique; vt. de excommunicato, concubinario, condemnato; & ibi potest aliis dici sine peccato. consil. 43. de temp. ordin. nu. 1. par. 1. lib. 1. p. 176.

Notorius excommunicatus ante denunciationem vitandus, censendus est, qui coram maiori parte conuentus clericum à sede expulit, vel brachio violenter traxit. consi. 25. de sent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 755. Cætera vide verbo Excommunicatus.

notorius fornicator, si antequam externe pœniteat celebret, fit irregularissimo etsi solum interne pœniteat, nisi etiam externe à peccato recedat, pro irregulari reputabitur in foro exteriori. consi. 2. de cohabit. cleric. & mulier. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 423.

notorius fornicarius, vel excommunicatus, & declaratus æquantur. consi. 22. de hæret. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 351.

notorium non est, quod aliqua tergiuersatione celari potest. consil. 23. de pœnit. & remiss. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag. 693.

notorium peccatum tria faciunt, propria confessio, rei euidentia, & sententia iudicis, quę transierit in rem iudicatam. consil. 2. de dec. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 706.

notorium quo ad effectum perdendi beneficiũ extrauag. ad euitãda, non dicitur illud, quod potest aliqua tergiuersatione celari. consil. 23. de pœn. & remiss. n. 7. par. 2. lib. 5. p. 693.

Noua prouisio facit restitutum ad canonicatũ iam resignatum, illum locum obtinere, quę obtineret, si de eo tamquam de vacante per mortem alterius fuisset prouisus. consil. 97. de simon. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 320.

nouæ res, noua inconuenientia frequenter adducunt, & ideo nouitates cauendæ. consi. 17. de voto. num. 11. par. 1. lib. 3. pag. 915.

Nouitates, & mutationes sunt periculosæ, & vitandæ, quatenus sine naturalis & diuinæ legis transgressione vitari possunt. consil. 15. de reb. eccl. alien. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 513.

nouitates vitandæ contra communem opinionem à sancta Sede Apost. receptam. consil. 4. de conuers. infidel. num. 29. par. 1. lib. 3. pag. 890.

Nouitiatus anno cur translatus renuntiare non possit. consi. 62. de reg. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 807.

Digitized by Google

Nouitiatus annus debet esse in legitima ætate continuatus, & ea intentione cum habitu datus, & assumptus, vt sic tamquam nouitius probet, & probetur; & hæc procedunt etiam quo ad forum exterius. consil. 19. de reg. num. 1. 2. & 4. & consil. 29. num. 1. & consil. 89. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 843.

Nouitiatus annus ab vltima receptione habitus continuus requiritur. consil. 3. de conuers. coniug. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 850.

Nouitiatum non interrumpit latitatio mœtanea, & non considerabilis in monasterio animo fugiendi facta. consil. 33. de regu. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 765.

Nouitiatus per exitum nouitii per tres dies sine licentia interrumpitur. consil. 32. de regul. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 764.

Nouitiatus cum licentia extra monasterium agi, & compleri potest: consil. 32. de reg. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 764.

Nouitia, siue virgo, siue vidua, vt potest exire de monasterio, si ei non placet, ita monasterium potest eam excludere. consil. 91. de reg. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 846.

Nouitium percutiens. Vide verbo Percutiens.

Nouitius actibus professorum se immiscens tunc censetur profiteri tacite, si prius expresse non fit professus, & si sciebat per exercitium actuum huiusmodi induci professionem. consil. 9. de ijs quæ vi. num. 10. par. 1. lib. 1. pag. 315.

Nouitius austeritates religionis experiendo in genere satisfacit. consil. 32. de reg. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 764.

Nouitius est quid medium inter sæcularem & religiosum professum. consil. 4. de sacram. nõ iter. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 194.

Nouitiorum habitus. Vide verbo Habitus.

Nouitii post habitum susceptum subiacent quo ad iurisdictionem prælatis, sicut professi: qui potuerunt eos torquere, si eorum delicta torturam meruerint, seruatis tamen seruandis. consil. 5. de foro compet. num. 2. par. 1. lib. 2. pag. 344.

Nouitiorum laicorum iudex est prælatus regularis, sicut clericorum, & professorum. consil. 6. de for. comp num. 4. par. 1. lib. 2. pag. 346.

Nouitius nouitiatus annum extra monasteriũ de prælati mandato complere potest. consil. 8. de cler. non resid. nu. 3. par. 1. lib. 3. p. 431.

Nouitius religionis approbatæ, vt clericus, gaudet priuilegio canonis quo ad percussores, pro tempore quo est nouitius, & priuilegio fori, vt scilicet iudicetur à iudice ecclesiastico. consil. 5. de for. compet. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 344.

Nudas mulieres per famulos in balneis lauare mandantes; etiam per consuetudinem, non sunt absoluendi. consil. 7. de pœnit. & remiss. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 665.

Nulla sunt, quæ lite pendente & parte inaudita, innouantur. consil. 9. de constit. num. 5. & 9. par. 1. lib. 1. pag. 54.

Nullum, & inutile, seu inualidum testamentum facere, & similia, paria sunt. consil. 23 de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 923.

Nullum quod semel est, & extinctum, non potest tractu temporis reconualescere. consil. 10. de maior. & obed. nu. 5. par. 1. lib. 1 pag. 276.

Nullitas actus non excusat à pœnis simoniæ realis. consil. 36. de simon. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 218.

Numerum peccatorum mortalium qui ob ignorantiam confessarii omisit rusticus, detecto errore tenetur, non quidem confessiones reiterare, sed numerum verisimilem dictorum peccatorum denuo confiteri, & confessarius id ab eo exigere, etsi res sit dura. consil. 12. de pœnit. & remiss. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 673.

Nupta hæretico, vel schismatico rite baptizato, si cum Catholico secundo nubat, etiam si ipsa sit Catholica, matrimonium secundum non tenet, & tenetur redire ad primum, si vult eam honeste tractare, & absque contumelia creatoris. consil. 6. de diuort. nu. 1 par. 2. lib. 4. pag. 147.

Nupta Turcæ, vel infideli non baptizato, nequit ei cohabitare, etiam si ipsi sacramentorum vsum concedat, quia non est matrimonium; aliàs non absoluenda. consil. 6. de diuor. num. 2. par. 2. lib. 4 pag. 147.

Nuptiæ primæ nec directe, nec indirecte prohiberi possunt virgini fœminæ, aut masculo. consil. 2. de condit. appos. num. 4. par. 2. lib. 4. pag. 64.

O

Obediendum non est vni superiori cũ illius superior contrarium præcipit. consil. 7. de iur. patr. nu. 18. par. 1. lib. 3. pag. 1040.

Obediendum superiori pacifice possidenti, etiam lite super proprietate pendente; eiusq. sententia tenet, & ligat. consil. 23. de pœnit. & remiss. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 693.

Obedientia non quælibet facit hominem regularem, sed tantum monachalis, id est, quæ fit alicui potenti recipere professionem regularem, seruandi regulam alicuius religionis à Sede Apostolica approbatæ.

consil.6.de stat.monach.nu.20. par.1.lib.3. pag.997.

Obedientia patris est iustum impedimentum filio.consil.8. de renunt.num.4. par.1.lib.1. pag.128.

Obedientiam perpetuam promittens, censetur tria substantialia religionis vota promittere,& sic profiteri;quãdo scilicet non quãcumque,sed monachalem obedientiam, secundum aliquam regulam approbatam in manibus potentis illi religioni incorporare,promittit.consil. 6. de stat. monach. nu. 9.20.& 22.par.1.lib.3.pag.993.

Obedientia voluntas propria, victimis aliena caro mactatur. consil. 38. de voto. num.22. par.1.lib.3.pag.950.

Obedientiæ votum continet alia duo vota, scilicet castitatis,& paupertatis,quæ quælibet approbata regula præcipit.consil.10.de reg.nu.9. par.1.lib.3.pag.721.

Obedire iuste possunt Catholici superiori infideli,seu hæretico iubenti, vt in eius ditione hæretica diebus festis claudamus officinæ: & ratione scandali tenentur parere;modo per hanc & alias similes actiones, quæ de se non sunt malæ, non intendant fauere eorumdem hæreticorum erroti. consi.12.de hæret.num.12.par.2.lib.5.pag.384.

Obedire non debet regularis contra maioris præcepta prælato.consil.9. de consti.num.7. par.1.lib.1. pag.54.

Obedire in conscientia non teneor possidenti prælaturam,quem scio titulum non habere. consil.37.de sent.excom. num.3. par.2. lib. 5.pag.771.

Obedure regulares prælato tenentur in pertinentibus ad regulam, & omnibus honestis, & quæ animæ non sunt contraria. consi.7. de iur.patron.num.3. par.1.lib.3. pag.1035.

Oblata à parentibus in pupillari ætate libere ad sæculum redire potest. consi.42. de regu. num.2. par. 1. lib.3. pag. 778.

Oblatæ perpetuam Præsidentem iuxta consuetudinem eligere possunt.consi.7 de stat.monach. num. 1. par. 1.lib.3. pag.1001.

Oblatæ, seu donatæ differunt à monialibus, quæ suscipiunt habitum religionis, & profitentur regulam, vt seruiant in choro; & à conuersis, quæ accipiunt habitum religionis,& profitentur regulam,vt seruiant extra chorum: cum ipsæ nec profiteantur regulam,nec assumant habitum regularem.consi. 6. de statu monach.nu.15. & 16. par.1. lib. 3.pag. 995.

Oblatæ, seu donatæ, licet se & sua perpetuo donent, per quem actum efficiuntur plene oblatæ,non tamen sunt religiosæ, sed eis similes,non absolute, sed quo ad quædam priuilegia. consil. 6. de stat.monach. nu. 9.15. 16.& 19.par.1. lib.3. pag.996.

Oblatæ Turris Speculorum cum non sint proprie religiosæ, non includuntur sub constitutionibus iubentibus monialibus clausuram, vtq. eligant triennalem Abbatissam. consil.7. de stat. monach num.1. & 2.par.1. lib.3.pag.999 & consi.6.nu.9.

Oblatæ Turris Speculorum non omnia sua (saltem expresse) donant, vt patet ex modo earum sese offerendi. consil.6. de statut. monach.num.17. par.1. lib.3.pag.996.

Oblatæ Turris Speculorum vrbis,etiam si collegialiter more religiosarum in vna domo viuant, donatæque sint ordini S. Benedicti, cum aliqua mutatione habitus, promittentes stabilitatem, & obedientiam Præfectæ, & vouentes paupertatem,& castitatem perpetuam,tamen vere non sunt moniales professæ, cum in nulla religione à Sede Apost. approbata tria vota, seu professionem nec tacitam,nec expressam emittant. consi.6.de stat.monach.num.9. 10. & 11. par.1. lib.3. pag.993.

Oblati. Vide verbo Donati.

Oblatarum congregatio Turris Speculorum de Vrbe non est vt religio, sed vt bonus viuendi modus à Sede Apost.approbatus:obedientiaque ab eis promissa non est monachalis, facta (vt requiritur) in manibus potentis alicui religioni incorporare.consil.6. de statu monach. num. 10.11.13.16.17.20. & 22. par.1. lib.3 pag.994.

Oblati,& donati,licet non sint vere religiosi, non possunt tamen à monasteriis iuste recedere.consi. 1.de constit.num.84.par.1.lib.1. pag.37.

Oblatus, & plene donatus si contraheret matrimonium,valeret.consi.6. de stat.monach. num.15.par. 1. lib. 3. pag. 995.

Oblatus plene is est,qui nihilo sibi retento, se & sua monasterio donat, licet habitum regularem (vt conuersus) non assumat. consi. 49.de reg. nu. 2.& 3. par.1. lib.3. pag. 789.

Oblatio,& intentio parentum in impubere votum non inducunt. consil.42. de reg. nu. 11. par. 1.lib.3 pag.781.

Oblationes hæreticorum. Vide verbo Hæreticorum.

Oblatus,cum non mutat habitum, est quid minus quam conuersus,qui illum mutat;& adhuc minus quam religiosus, quia non facit professionem.consil. 49.de reg. num.3. par. 1. lib.3.pag.790.

Obligare ſe, & ſua bona poteſt conuentus in conſtitutione ſui procuratoris, cum is aliter in iudicio non admitteretur. conſil. 12. de elect. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 1121.

obligare ſe ſibi, vel imperare ſibi ipſi nemo poteſt, nec ſuimet eſſe creditor, vel debitor, nec à ſeipſo emere, & hoc niſi repræſentet diuerſas perſonas. conſ. 31. de vſur. nu. 2. 7. par. 2. lib. 5. pag. 541.

obligari incipere, & ſtatim moram contrahere nemo poteſt. conſ. 97. de ſimon. nu. 9. par. 2. lib. 5. pag. 322.

obligari quis ad impoſſibile nulla lege, vel priuilegio poteſt. conſil. 4. de deſponſ. impub. nu. 3. par. 2. lib. 4. pag. 35.

Obligatio ad quid aliqua qualitate qualificatũ faciendum, ſine ea non ſoluitur. conſ. 13. de celeb. miſſ. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1085.

obligatio antidoralis, Vide verbo Gratitudo.

obligatione aliqua res onerata minoris valet quam ſine illa. conſil. 8. de reb. eccl. alien. nu. 3. p. 1. lib. 3. pag. 506.

obligatio celebrandi quotidie non inducitur ex eo, quod capellanus putans ſe ſic obligatum, quotidie etiam per viginti annos celebrauerit. conſil. 6. de præben. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 455.

obligationem dumtaxat ea inducunt, quæ natura ſua poſſibilia ſunt. conſil. 5. de conſang. & affinit. num. 4. par. 2. lib. 4. pag. 97.

obligationes, & actiones actiuæ, & paſſiuę perſonam prælati, vel beneficiarij concernentes, & bona ad ipſius ſolius diſpoſitionem pertinentia tranſeunt in hæredem, & contra hæredem eius, ſiue debita conuerſa fuerint in vtilitatem eccleſiæ ſiue non. conſ. 7. de ſolut. num. 10. par. 1. lib. 3. pag. 614.

obligatio etiam in forma Cameræ, cum excõmunicatione conditionali, ſi vſque ad talem diem non ſoluerit, fieri nequit, etiam in Vrbe coram ſolo notario. conſ. 59. de ſent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 807.

obligationes in dubio ſunt reſtringendæ. conſ. 23. de vot. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 924.

obligatio iuris non eſt inducenda ſine iure ad id obligante. conſ. 1. de conſtitut. nu. 49 par. 1. lib. 1. pag. 49.

obligatio Miſſam per ſe quotidie dicendi differt ab obligatione illam per ſe vel alium dicendi. conſil. 25. de præben. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 480.

obligatio naturalis ex pacto nudo oritur, obligarq. ſub pœna peccat mort. ad ſeruandum promiſſa. conſ. 6. de pact. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 286. & conſ. 7. nu. 1. 5. pag. 289.

obligatio naturalis illa obligat conſcientiam, quæ oritur ex pacto & conuentione, quæ ſi licita ſecus ſi ſit illicita. conſ. 9. de empt. & vendit. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 360.

obligatio naturalis inter canonum obligationi naturali, & ciuili, præſertim in foro cõſcientiæ, æquatur. cõſ. 5. de iniur. & dam. dat. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 641.

obligationem naturalem licite ortam non ſeruans peccat. conſ. 14. de ſtat. monach. nu. 14. par. 1. lib. 3. pag. 1016.

obligatio nomine beneficiarij ſolum afficit reditus beneficij, quorum diſpenſationem ipſe habet, & quos poteſt alienare, & locare ad modicum tempus vitæ ſuæ, pro ſuo arbitrio, ſine alia iuſta cauſa, & ſolemnitate iuris. conſ. 7. de ſolut. nu. 10. par. 1. lib. 3. pag. 613.

obligatio nomine eccleſiæ, vel beneficii contracta, afficit bona etiam immobilia, & mobilia pretioſa, & reditus pertinentes ad fabricam: & obligata, ad quemcumque tranſeant, cum ſuo onere tranſeunt. conſ. 7. de ſolut. nu. 10. par. 1. lib. 3. pag. 614.

obligatio ſoluendi penſionem in initio anni, antequam ex re conducta fructus percipiatur, minuit aliquid de illius pretio. conſ. 28. de vſur. nu. 1. & ſeq. par. 2. lib. 5. pag. 519.

obligationes religioſi actiuæ, & paſſiuæ cedunt ſuo monaſterio, cuius eſt filius, & non alii extraneo. conſ. 7. de pact. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 288.

Obligatur æque dicens, *dabo tibi centum ſi hoc feceris*, ac dicens, *promitto dare centum ſi feceris*, nec opus eſt dicere, *obligo me*, *vel promitto*. conſil. 5. de vot. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 900.

Obligatus ad aliquid certo loco faciẽdum, extra illum non ſatisfacit. conſ. 13. de celebr. miſſ. num. 1. & ſeq. par. 1. lib. 3. pag. 1084.

obligatus ad aliquid intra certum tempus faciendum, eo elapſo, non liberatur. conſ. 11. de iureiuran. num. 1. par. 1. lib. 2. pag 387.

obligatus ad duo, ſi non poteſt vtrumque, præſtet maius. conſ. 19. de cleric. non reſid. nu. 7. par. 1. lib. 3. pag. 443.

obligatus ex ſtatuto aliquid facere, tenetur facere, vt actus valeat. conſil. 5. de conſang. affinit. nu. 7. par. 2. lib. 4. pag. 97.

obligatus religioni in genere, an ingrediens Carthuſiam ante ætatem, ſi ob id eiiciatur, ſatisfaciat. conſ. 23. de vot. num. 1. & 4. par. 1. lib. 3. pag 923.

Obſcura oratio. Vide verbo Dubia.

Obſeſſus à dæmone non debet promoueri ad ſacros ordines, etiamſi conualeſceret; ſed minores tunc poteſt accipere. conſ. 35. de tempor. ordin. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 171.

Digitized by

Obsessus à dæmone iam ante ordinatus sacris, potest ministrare in susceptis, non autem ascendere sine dispensatione Papę. cons. 35. de temp. ord. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 171.

Obsonatores consentientes vendentium peccato peccant. cons. 3. de empt. & vend. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 540.

Obtinens plures parochiales sine dispẽsatione, fit inhabilis ad illas, & alia quæcumque beneficia obtinenda: & vltimo loco adeptæ reseruantur collationi Papæ; & collatio facta de illis ab ordinario est nulla. consil. 12. de præb. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 460.

Occasio peccandi, & vsuras exercendi vitanda. cons. 20. de vsur. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 505.

occasionem lædendi dare, est peccatum. cons. 3. de crim. fals. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 557.

occasionem peccandi numquam dare licet adiuuando, nec participando in lucro obueniente ex peccato. cons. 1. de Iudæ. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 338.

occasionem præbens peccat, non solum intentione expressa vt alius peccet, sed etiam id faciens intentione interpretatiua, siue æquipollenti, & virtuali. cons. 1. de Iudæ. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 338. & de pact. cons. 4. nu. 3.

occasio propinqua, non remota mariti, adulteram excusat. consil. 8. de conuers. coniug. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 857.

occasionem propinquam peccandi alicui præbens peccat, & omnis qui iuuat ad peccandum. cons. 1. de Iudæis. num. 2. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 339.

occasio remota adulterandi, vt absentatio viri, non sufficit ad hoc, vt excuset vxorem à perditione iuris petendi debitum, sed tantum propinqua. cons. 8. de conuers. coniug. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 857.

occasionem remotam peccandi dans non peccat, modo desit complacentia peccati, & actio fiat aliquo bono fine. cons. 1. de Iudæ. nu. 3. & 11. par. 2. lib. 5. pag. 338.

Occidens inuasorem, etiam cum moderamine, fit irregularis, si sua culpa sit inuasus. consil. 32. de homic. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 440.

occidens se defendendo, cui fuga fuisset dedecori, non peccat. cons. 6. de homic. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 415.

Occidere adulterum repertum in adulterio non possum, licet lex pœnam condonet. consi. 30. de homic. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 439.

occidere aggressorem iuste possum, quando is statim sine mora me est aggressurus; secus, si ex interuallo, quia tunc aliquo modo possum mortem fugere. consil. 31. de homic. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 440.

occidisse se ipsum, etiam si reperiatur clauso ostio suspensus, nemo est in dubio præsumendus: vnde ei non debet ecclesiastica sepultura denegari, nisi sciatur quod se ipsum occiderit. cõs. 7. de sepul. n. 1. p. 1. lib. 3. p. 691

occidi se iniuste permittens tunc peccat, quando alter ipsum non consentientem non occideret; quia sic consentit peccato alterius: secus si non resisto ei, qui me etiam iniuste nolentem vult occidere. cons. 1. de homicid. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 410.

occidit cũ quis se ipsum, metu ne à iudice occidatur, perinde videtur esse, ac si à iudice occisus fuisset; sicut & aliquem occidere, vel eumdem cogere, vt se præcipitem det, num. 3. & 4. re tamen vera ita non est. num. 11. & 12. saltem si prædicta illicite non sit occisio illata. num. 12. cons. 11. de homicid. par. 2. lib. 5. pag. 420.

occiduntur cum aliqui, vt mulieres ob incontinentiam à propinquis, vel aliter, in dubio præsumuntur (si ostenderint signa contritionis, saltem inuocato nomine Iesu) mortui contriti, & in sacro sepeliendi. consil. 6. de sepult. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 690.

occisus calce equi non est dicendus obiisse morte naturali, sed violenta. cons. 10. de verb. signif. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 830.

Occisio in bello iniusta est, si captus potest viuus seruari, & detineri quousque belli sit finitũ. cons. 5. de homic. nu. 2 par. 2. lib. 5. pag. 414.

Occulta delicta vt aliquibus manifestentur, potest quandoque iudex mandare, immo id faciens præsumitur iuste & bona mente fecisse. consil. 3. de accusat. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 157.

occulta est irregularitas, ita vt Episcopus possit in ea dispensare, si quis alibi celebrauit, vel actum ordinis exercuit, quam vbi erat nota eius excommunicatio, vel irregularitas, modo de illis nulla sit contra eum orta fama cons. 2. de cleric. non ordin. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 579.

occulta quo ad effectum vt Episcopus possit dispensare, non desinit esse irregularitas incursa ob actum celebratum coram ignorantibus actum esse prohibitum, vel ex eo incurri irregularitatem, vel solum sint duo, vel tres, qui sibi celebrant, quam vbi erat nota excommunicatio: & hoc, modo de illis irregularitatibus nulla sit contra ipsum orta fama cons. 1. de cleric. non ordin. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 579.

occulta vix dici potest irregularitas procedens ex dimissoriis nulliter concessis ab eo, qui non potest dare, eo quod defectus patea

teat ex lectura ipſarum: vnde non à Pœnitentiario, ſed à Datario in vtroque foro quærere debet diſpenſationem. conſ. 26. de cęp. ord. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 161. & 162.

Occultans bona delinquentis confiſcata tenetur ea fiſco tradere. conſil. 8. de donat. num. 4. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 636.

Occultum crimen. Vide verbo Crimen.

Occultum peccatum, inceſtus quis, etiam ad effectum petendi diſpenſationem ſuper alio impedimento, non tenetur reuelare: quin reuelans, ſeque, ac ſuam coniugem infamans, grauiter peccat. conſ. 9. de conſang. & affinit. nu. 6. par. 2. lib. 4. pag. 104.

Occultum peccatum infectiuum aliorum, ſiue alteri nociturum, ſine correctione præcedente reuelandum, quale eſt fornicatio. conſil. 2. de accuſat. num. 2. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 155.

Occultum ob crimen clericus ſæcularis non poteſt ab Epiſcopo impediri ab ordinũ ſuſceptione: ſecus in clerico regulari. conſil. 42. de tempor. ordin. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 176.

Occultum ob crimen, etiam enorme, non incurritur irregularitas, niſi ob homicidium, & alia crimina in iure expreſſa. conſ 42. de tempor. ord. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag 176.

Occultus irregularis cenſendus eſt, qui apud Turcas fuit circumciſus; licet quidam ex præſumptione tale priuatim obiecerint defectum. conſil. 1. de præſcript. nu. 2. par. 1. lib. 2. pag. 372.

Odium, & rancorem malum, non iniuriarum actionem, quis remittere debet. conſil. 3. de pœnit. & remiſſ. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 658.

Odium, & rancorem (prout tenemur) ex animo abiicere, & ſimul nolle remittere iniuriarum actionem inimico, difficile eſt; à quo ſe vinci cognoſcens, tenetur remittere, & nolens id facere non abſoluendus. conſil. 3. de pœnit. & remiſſ. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 658.

Oeconomus aliquid plus pro ſcutis aureis accipiens, an faciat ſuum. conſ. 2. de empt. & vendit. nu. 3 & 6. par. 1. lib. 3. pag. 537.

Oeconomus, aut auteam pecuniam à domino ad impendendum acceptam dat ſuo periculo mercatori, à quo minutiorem cum augmento accipit; & augmentum ſuum eſt: aut eamdem accipit à mercatore, penes quem dominus ſuo periculo depoſitam habebat eam faculrate eadem in auro, vel minutiore recipiendi; & augmentum domino debet reſtitui. conſ. 2. de empt. & vendit. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 538.

Offenſus poteſt tuta conſcientia inſtare apud iudicem, vt delinquens pœna mortis merita multetur, modo ceſſet rancor, & adſit iuſtus finis, à quo ad id moueatur. conſ. 1. de accuſat. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 154.

Offenſis, ne ſatisfactionem, quæ eis extraiudicialiter offerebatur, vti indecoram reciperent, ſed potius tractatum pacis rumperent, conſulens clericus, tunc demum poſtea ſequuto homicidio efficitur irregularis, ſi per prædicta verba offenſis conſulere intendebat, vt via armorum ſe vindicarent; ſecus ſi intendebat eiſdem conſulere, vt id via iuris efficerent. conſ. 22. de homicid. nu. 1. par. 2. lib 5. pag. 435.

Offerens ſe & ſua monaſterio, cenſetur habere voluntatem mutandi vitam ſæcularem in regularem; ſed non ſic oblata à parentibus. conſ. 42. de regul. num. 4. 5. & 11. par. 1. lib. 3. pag. 779.

Officialis accipiens ad ſocietatem ſuper ſuo beneficio vltra quam reddit, peccat; & ratione ſocietatis ſic initæ tenetur ſatisfacere poſterioribus, præſertim ignorantibus priores ſocietates. conſil. 4. de ſolut. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 606.

Officialis eſt, qui immediate alicui in officio ſeruit. conſ. 13. de verb. ſig. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 833.

Officialium Papæ appellatione veniunt hi ſoli, qui deputantur ad aliquod officium principaliter, vt ipſi Papæ immediate ſeruiant. conſil. 13. de verb. ſign. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 833.

Officiales Papæ non dicuntur ſeruientes Cardinalibus, vel nobili ſæculari, etiam ſi à Papa eis eſſent dati, & aliquo modo ei inſeruirent. conſ. 13. de verb. ſign. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 833.

Officialibus Papæ, ſicut & Nuntiis Sed. Apoſt. indultum eſt ne ordinarii contra ipſos procedere poſſint. conſ. 13. de verb ſign. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 833.

Officialis publicus reſtituere tenetur non ſolum damnum à ſe dolo datum, ſed et ſola culpa, & negligentia; immo & quod prohibere potuiſſet: ſecus ſi non poſſet. conſil. 1. de iniur. & damn. dat. num. 10. & 18. par. 2. lib. 5. pag 636.

Officialis ſeu miniſter principis non peccat exequendo mandatum non ſecundum verba, ſed ſecundum mentem principis. conſil. 2. de iniur. & dam. dat. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 638.

Officialis, verbum generale, & reſtringitur per

per adiectionem genitiuorum, & aliorum æquipollentium.conſ. 13. de verb. ſign. nu. 1.par.2.lib.5. pag.833.

Officiarium Principis non decet ſine ipſius licentia cauſam, quæ ipſum tangit, tractare. conſil.1. de reſtit.ſpoliat. num.1. par.1.lib. 2. pag.353.

Officia iuriſdictionis ſæcularis cum non ſint ſpiritualia, circa illam non committitur ſimonia,immo ſunt vendibilia,iuſteque vendi poſſunt à non recognoſcente ſuperiorem, immo & à recognoſcente,ſi ad id habeat licentiam à Principe, vel ſi adſit conſuetudo vt aliis perſonis honeſtis iuſto vendantur pretio.conſ.22.de empt.& vend.nu.2. & 3. par.1.lib.3.pag.587.

Officium B.Mariæ non tenentur recitare mili tes religioſi,ſicut penſionarii; quia eis ſufficit recitare ſuas horas per Pater, & Aue. conſ.23.de celebr.miſſ.num.1.& ſeq. par.1. lib.3.pag.1093.

Officium defunctorum.Vide verbo Defunctorum.

Officium diuinum non recitantes ob ægritudinem,neceſſitatem,vel libri defectum,non indigent diſpenſatione (quam aliàs ordinarii nequeunt concedere) nec peccant. conſil.18.de pœnit. & remiſſ. nu. 14. par.2. lib.5.pag.688.

Officium diuinum vnius diei in aliud alterius diei mutare ſine priuilegio non videtur licere.conſ.15.de priuileg.nu.1. par.2. lib.5. pag.613.

Officii iudicis remedium extraordinarium locum habet vbi æquitas ſuadet, & aliud non eſt proditum.conſ.1. de reſtit. ſpoliat. num. 3.par.1.lib.2.pag.353.

Officio multiplici ſibi non repugnanti vnus & idem fungitur.conſ.31.de vſur. nu.7. par.2. lib.5.pag.543.

Officium mutuandi & cuſtodiendi depoſita etiam cum ſalario licitum .conſil. 1. de depoſ. num.2.par.1.lib.3. pag.522.

Officium iuriſdictionis temporalis ab illo,qui licet poſſit illud gratis conferre,licite tamen vendere non poteſt,emens,peccat mortaliter,tenet tamen collatio;ita vt donec eo priuetur, poſſit iuſte exercere: nec tenetur relinquere, nec ex eo quæſita reſtituere. conſil.22. de empt.& vendit.nu.1.4.5. par. 1.lib.3. pag.587.

Officium paruum B.Mariæ, quod in choro recitari iubetur,non obligatur recitare canonicus,qui choro intereſſe non tenetur.conſ. 12. de celebr.miſſ. num.2. par.1. lib.3. pag. 1084.

Officium, quod beneficium eſt, renunciare cum pacto,committit ſimoniam. conſil. 38. de ſimon.num.1.par.2 lib.5. pag.228.

Officium ſigillatoris Pœnitentiariæ membrũ eſt officii maioris Pœnitentiarii, & ita huius intereſt regeſta illius fideliter cuſtodire.conſ.1.de reſtit.ſpoliat.num.4. par.1.lib. 2.pag.354.

Onus impoſitum emptori præter naturam contractus,diminuit pretium.conſ.20. de vſur. nu.6 & 8.par.2.lib.5.pag.505.

Onus impoſitum emptori, vt durante dilatione ſoluat intereſſe lucri ceſſantis, tamquam grauamẽ quoddam præter naturam emptionis illi impoſitum,minuit de iuſto pretio; & hoc, ſi non poſſet antea ſoluendo, ab hoc onere ſe eximere.conſil. 20. de vſur. num.5. 6.& 8.par.2.lib.5.pag.505.

Onus impoſitum rei minuit pretium eius.conſil.1.vt eccleſ.benef.num.1.par.1.lib.3.pag. 498.

Onus qui ſentit, commodum ſentire debet. conſil 8.de reb.eccleſ. alien. num. 4. par. 1. lib. 3.pag 506.

Onus ſoluendi penſionem in initio anni, antequam ex re conducta fructus percipiatur, minuit aliquid de illius pretio. conſ. 28. de vſur.nu.1.& 2.par.2.lib.5 pag.519.

Opera erecta priuata auctoritate,& non eccleſiaſtica, etiam ſi appellentur capellaniæ, & ad illa ſoli ſacrifici poſſint deputari, non ſunt tamen beneficia, etiam ſi eis ſit impoſitum onus dicendi certas miſſas.conſil.8.de iur.patron. num.6.7.& 13.par.1. lib.3. pag. 1048.

Opinio Canoniſtarum de matrimonio conditionali cur melior,quã Theologorum. conſil.1. de condit. appoſ. num. 7. par.2. lib.4. pag.62.

Opinione à communi ſine textu, vel ratione non recedendum. conſil.1.de vit.& honeſt. cleric.num.3 par1.lib.3 pag.416.& conſ.1. de condit.appoſ. num.7.

Opinio communis non eſt tenenda, eum fortiori textu, vel ratione nititur contraria. conſil. 25. de priuileg. num.8. par.2. lib.5. pag.625.

Opinio communis præfertur regulariter ſingulari: ſed ſingularis præfertur communi, quando neruoſiore ratione nititur.conſil. 4. de conſang. & affinit. num. 7. par. 2. lib. 4. pag.94.

Opinio doctorum fundata pluribus & melioribus rationibus, eſt magis tenenda, quam contraria,licet ſit communis. conſ 9. de hl. presbyt.num.3.par. 1.lib.1. pag 212.

Opinio-

Opinionem eligens, quam putat rationi conformem, satisfacit. consil. 10. de pœnit. & remiss. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 669.

Opinionem grauis auctoris sequens in iis quę sunt iuris humani diuersimode intellecti, non peccat. consil. 10. de consang. & affinit. nu. 4. par. 1 lib. 4. pag. 106.

Optare præbendas vacantes, etiam minores possunt simpliçes canonici, qui vt tales, cũ nullum habeant successorem in beneficio, sibi solis, & alteri non præiudicant. consil. 14. de reb. eccl. alien. num. 1. par. 1. lib. 3. pagina 511.

Opus nullum potest esse bonum, ac meritoriũ gratiæ, vel gloriæ, si sit venialiter malum. consil. 3. de testam. num. 14. par. 1. lib. 3. pag. 649.

Opus quo melius est, quo quis adiuuatur, tanto magis ex eo & ipse iuuatur. consil. 1. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 707.

Opus seruile non fit ex eo solum, quod fiat ob lucrum: sed & modicitas materiæ excusat à peccato mortali. consil. 1. de fer. nu. 2. par. 1. lib. 2. pag. 350.

Oratio dubia. Vide verbo Dubia.

Oratio dubia ob proferentis sensum & vtilitatem interpretanda. consil. 6. de hæret. nu. 6. par. 2. lib. 5. pag. 365.

Oratio est magnæ virtutis, & semper impetrat, si quatuor eam comitentur. consil. 57. de sent. excom. nu. 15. & 16. par. 2. lib. 5. p. 814.

Orationis vna pars per alteram declaratur, & per media declarantur eius extrema. consil. 6. de hæret. nu. 10. par. 2. lib. 5. pag. 367.

Orationes assignatæ in Missali dum sacerdos sacris vestibus se induit, dicendæ de præcepto per constitutionem Pii V. & ex consuetudine immemoriali. consil. 3. de celebr. miss. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1069.

Orationum Missalis in induendo se sacerdote omissio mortalis est, si ex contemptu fiat, vel etiam si omnes scienter sine causa reputata legitima omitteret; non autem si vnam, aut alteram, modo absit contemptus. consil. 3. de celeb. miss. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1070.

Oratio quæ dicitur ad amictum, caput respicit, eiusque facit mentionem, non autem humeros, quibus hodie imponitur. consil. 7. de celeb. miss. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1073.

Oratio superstitiosa. Vide verbo Superstitiosa oratio.

Ordinandi non sunt filii hæreticorum, Iudæorum, & Maurorum. consil. 23. de hæret. nu. 1. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 400.

Ordinandus sacris, bona, vnde commode ali possit, habere debet. consil. 23. de temp. ordin. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 157.

Ordinans aliquem sacris ordinibus sine titulo, subiicitur pœnæ cap. cum secundum. de præben. nisi ab eo sit deceptus. Ordinatus autẽ absolute sine titulo est suspensus. consil. 1. de constitut. nu. 45. par. 1. lib. 1. pag. 22.

Ordinans non tenetur alere ordinatum, qui se diuitem esse dixit. consil. 46. de temp. ordin. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 181.

Ordinans infantem, coniugatum, & illitteratum, etiam suos subditos, vel extraneos, quantumuis sint digni, est ipso iure suspensus à collatione. consil. 4. de bigam. non ord. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 246.

Ordinare etiam monachos maioribus ordinibus, Episcopis reseruatum à Trid. Concil. consil. 14. de priuileg. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 611.

Ordinare nequit Episcopus sibi non subditos sine licentia Episcopi ordinandorum, & loci in quo ordinantur. consil. 41. de temp. ord. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 175.

Ordinare nolens Episcopus defectum patientes, & prohibens ne accederẽt, si tamen nec ore nec mente decreuit nullatenus ordinare, censendi sunt nihilominus ordinati. consil. 1. de eo qui ord. fur. susc. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag. 586.

Ordinare potest Episcopus in aliena diœcesi cum licentia Episcopi loci omnes, quos ipsemet posset ordinare. consil. 41. de temp. ord. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 175.

Ordinari an quis valeat ad titulum Rectoriæ, ad illum Rectore ipsum præsentante, dubitatur inter doctores; & si ordinatori, vel præsentatori ad ordines promittat, vel iuret quis non petere ab ipso promissionem, omnes sunt suspensi. consil. 20. de temp. ordin. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 154.

Ordinari potest nemo ab alieno sine ordinarii testimonio, qualis non est Capitulum intra annum sede vacante. consil. 17. de temp. ord. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 163.

Ordinari potest, ob impotentiam ab vxore separatus. consil. 3. de corp. vitiat. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 218.

Ordinari qui iuste potest ab aliquo Episcopo, potest de licentia eius celebrare in suo Episcopatu. consil. 1. de cleric. peregrin. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 227.

Ordinari iuste quis potest ab Episcopo vnde est oriundus. consil. 19. de temp. ord. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 153.

Ordinari quis potest in loco domicilii habitationis, & sortiri forum, ac subiectionem Episcopi ad ordines suscipiendos. consil. 2. de tempor.

tempor.ordin.nu.1.par.1.lib.1.pag.135.& conſ.3.nu.6.& 7.

Ordinari ſine titulo ſolum ad ordines ſacros prohibet Conc.Trid.conſi.14.de temp.ord. num.1.par.1.lib.1.pag.146.

Ordinari vt queat vir de conſenſu vxoris,non ſufficit eam promittere ſe ſeruaturam continentiam: niſi tantæ ætatis ſit, & tam bene morata, vt tollat omnem ſuſpicionem fornicationis. conſi.14. de conuerſ. coniug. num.1.par.1 lib.3.pag.864.

Ordinatio infantis, & metu facta cur quo ad characterem valida. conſil.4. de iis quæ vi. nu.5.par.1. lib.1.pag.306.

Ordinatio non omnis,nec characteris impreſſio,matrimonium impedit. conſil.4. de iis quæ vi.nu.4.par.1.lib.1 pag 305.

Ordinatus, præter infraſcripta. Vide verbo Ordines.

Ordinatus abſque beneficio & titulo ad ordines ſacros, eſt ipſo iure ſuſpenſus. conſil. 21.de tempor.ordin.nu.1.par.1. lib.1.pag. 155.

Ordinatus ad titulum capellaniæ in capella Papæ legitime quis eſt, quia eſt perpetua,& non vacat morte concedentis.conſil.20. de tempor.ordin.num.1.& 2. par.1. lib.1.pag. 154.

Ordinatus ad titulum parochialis ante ætatẽ obtentæ,in legitima ætate, peccat, ſed non eſt ſuſpenſus,nec irregularis.conſ.24.de tẽpor.ordin.nu.1.par.1.lib.1.pag.158.

Ordinatus ad titulum patrimonii inſufficientis doloſe,eſt male ordinatus, ſi defectus eſt notabilis.conſ.23.de temp. ordin. num.1.& ſeq.par.1.lib.1.pag.157.

Ordinatus ad titulum patrimonii ſibi donati, & eidem donanti nulla conuẽtione præcedente renunciati,nullam cenſuram,vel pœnam incurrit, cum renunciatio per Concil. ſit nulla,& donatio valida.conſ.17. de tempor.ordin.num.2.& 3.par.1.lib.1. pag.150.

Ordinatus ad titulum portionis beneficii in aliqua eccleſia per præſentationem beneficiarii,cum pacto de nihil petendo, eſt ſuſpenſus.conſil. 17.de tempor.ord. num. 1.& 2.par. 1. lib. 1. pag.150.

Ordinatus ad titulum ſibi ad hoc vt ad illum ordinetur donatum, licet tantumdem poſt debeat creditoribus,non eſt ſuſpenſus.conſil.18.de tempor.ordin.num.1.& ſeq. par.1. lib.1.pag.152.

Ordinatus ante aliquot annos per dimiſſorias, nouo eget teſtimonio ad celebrandum.conſil.1. de cleric. pereg. num. 6. par. 1. lib. 3. pag.228.

Ordinatus bona fide ad titulum proprii beneficii,cui pacifica poſſeſſio iniuſte à curia ſæculari impedita fuit,ſuſpenſionis pœnam antiquorum canonum non incurrit,quia nõ ſine titulo,vel doloſe ordinatus,nec Conc. Trid. illam innouantis,quod licet requirat etiam tituli poſſeſſionem, non tamen huic tranſgreſſioni nouam pœnam adiicit. conſ. 15.de tempor.ordin.nu. 1. & ſeq. par.1.lib. 1.pag.148.

Ordinatus cenſeri debet, qui voluit bene vel male ordinari, etiam metu mortis coactus. conſil. 6. de factam.non iteran. nu.1.2.par. 1.lib.1.pag.196.

Ordinatus cum titulo ei promiſſo ab aliquo, facto clam pacto de illo non petẽdo,eſt ſubreptitie ordinatus,& ſuſpenſus.conſil.23.de tempor.ordin.nu.4.par.1.lib.1. pag.158.

Ordinato cum titulo, & iure vere in eo quæſito, licet poſſeſſione nondum conſecuta,ſi per ipſum non ſtetit, nulla pœna à iure impoſita eſt.conſ.15.de tempor.ordin.nu. 2.& 3.par. 1 lib.1. pag.148.

Ordinatus cum titulo quæſito cum pacto reſtituendi,ſuſpenſus eſt,quouſque diſpenſetur. conſil. 46. de tempor. ordin. num.2. par.1. lib.1.pag.181.

Ordinatus de ſui Epiſcopi recenti licentia, cenſetur ad celebrandum approbatus. conſil.1. de cleric. peregr. num.5. par.1. lib.1. pag.128.

Ordinatus ſine titulo, iure antiquiſſimo erat ſuſpenſus, licet quo ad minores non ſeruaretur.conſ.14.de tempor.ordin.num.1.par. 1.lib. 1.pag.146.

Ordinatus in Gallia Gallus ante legitimam ætatem non incurrit pœnas extrauag.Pii II. ſi non eſt ibi promulgata,nec recepta. conſil. 1. de tempor.ordin. num.2. par.1. lib.1. pag. 134.

Ordinatus male ſibi conſulit accipiendo ratificationem ordinis. conſil.27. de tempor. ord nu.5.par.1.lib.1.pag.163.

Ordinatos male ſacris ſuſpendit extrauag.Pii II.ſe cus ſi ſolum minoribus.conſ.31.de tempor.ord.nu.4.par.1.lib.1.pag.168.

Ordinatus metu an ea teneatur ſeruare, quæ alii ordinati tenentur, non poteſt iudicari, niſi ſciatur an metu præciſo ſit ordinatus,& an metus fuerit iuſtus, vel non. conſil. 1. de offic.deleg.nu.3.par.1.lib.1.pag.230.

Ordinatus metu, etiam iuſto, characterem quidem ſuſcipit,ſed continere non tenetur. conſ.1.de iis quæ vi.num.1.& conſ.2. num. 1.& ſeq.& conſ.3.nu.1.& ſeq.& conſ.4 nu. 7.& conſ.5.nu.1.lib.1.par.1.pag.295.

Ordinatus metu,ſi contrahat, verum contrahit matrimonium: & hoc declarare poteſt ne dum Papa,ſed & Epiſcopus.conſil.2. de ijs quæ vi nu.3.par.1. lib.1. pag.296.

Ordinatus minoribus tantum ab alieno ſine dimiſſoriis peccat;& licet veniat ſuſpendendus,poteſt tamen à ſuo Epiſcopo ei talis pœna remitti.conſil.29.de tempor.ordin. num. 1.& 5.par.1. lib.1.pag.164.

Ordinati non ſunt(ſi Epiſcopus proteſtatur ſe non intendere ordinare accedentes,niſi examinatos,& ab eo probatos) ſi qui ſecus accedant.conſ.1. de eo qui ord.fur. ſuſc. nu.5. par.2.lib.5.pag.

Ordinatus per ſaltum peccat, & eſt ſuſpenſus, ſed non eſt irregularis. conſil.1. de ſacram. non iteran.num.1. par.1lib.1.pag.191.

Ordinatus presbyterio ante legitimam ætatẽ, eſt ſuſpenſus: & quia poſtea ſtatim cũ Epiſcopo ſimul conſecrat,ſit irregularis.conſ.8. de cleric.excom.nu.1.par.2.lib.5. pag.569.

Ordinatus ſacris extra tempora, celebrando ſit irregularis.conſil.7. de cleric. excom.nu. 4.par.2.lib. 5.pag.568.

Ordinatus ſacris non poteſt poſtulare, niſi in caſibus à iure permiſſis. conſil.1. de poſtul. num. 5. par. 1. lib. 1. pag.291.

Ordinatus ſacris, ſi matrimonium contrahat, eſt deponendus.conſil.38. de vot. nu.5. par. 1. lib.3.pag.943.

Ordinatus ſcienter per ſimoniam eſt irregularis.conſil.97. de ſimon.num.9. par.2.lib.5. pag.321.

Ordinatus ſine dimiſſoriis,& irregularis,eget publica diſpenſatione; quia conſtat apud ſuum Epiſcopum eas non obtinuiſſe, & non diſpenſatur ſine longa ſuſpenſione, à qua proprius Epiſcopus abſoluere nequit. conſ. 16.de temp.ord.nu.2. par.1. lib.1. pag.150.

Ordinatus ſine intentione, denuo ita ſecrete ordinetur,vt in foro exteriori nequeat conuinci bis fuiſſe ordinatus. conſil 3.de ſacramen.non iteran. nu.3. par.1. lib.1.pag.193.

Ordinati ſine titulo pœna antiqua ſuſpenſionis ante Concil. mutata fuit in pœnam ita ordinantis ſcienter,vt ordinatum aleret; & contra hunc durat,ſi ita ordinetur per fraudem.Quod ſi vterque fuit in culpa, vterque dictis pœnis reſpectiue ligatur etiam poſt Concil.Trid.conſil.14.de tempor.ord.nu.3. & 4 par.1.lib.1.pag.147.

Ordinatus ſine titulo poſt Conc. Trid. eſt ſuſpenſus,ſi decepit ordinatorem. conſ.46.de temp.ord. num 3.par.1. lib.1. pag.181.

Ordinatum vigore cuiuſcumque licentiæ ab alieno ſine examine,& commendatoriis literis Epiſcopi,poteſt Epiſcopus examinare. conſ. 8. de priuileg. nu.2. & 7. par.2. lib.5. pag.599.

Ordinarius, præter infraſcripta. Vide verbo Epiſcopus.

Ordinarius conferens beneficium reſignatum propinquo reſignantis ſuſpenditur à collatione beneficiorum; & ſi ſic ligatus cõferat, excommunicatur ipſo iure; & ſi ſic ligatus miniſtret in pontificalibus, vel ordinibus, efficitur irregularis ab vtroque, & diſpenſatio eſt à Papa petenda.conſil.9.de renunt. num.1. par.1. lib.1.pag.129.

Ordinarii cauere debent, ne ſuperuacanee, & tamquam gratiam concedant, quod iure,ſine alia ſpeciali conceſſione, conceſſum eſt, & licet.conſ.18.de pœnit.& remiſſ. num 7. par.2.lib.5.pag.685.

Ordinarius eſt iudex in cauſa eccleſiæ ſuæ. conſ.20.de reſcrip.nu.9.par.1.lib.1.pag.90.

Ordinarius etſi non ſit presbyter, non tamen ob id prohibetur dare dimiſſorias.conſ.37. temp.ord.num.1.par.1.lib.1. pag.172.

Ordinarii ex officio non ſolum caſtigare debent peccata quæ patent, ſed etiam quæ latent inquirere.conſ.1. de Iudæ. num.4. par. 2. lib.5. pag.338.

Ordinarius extra ſuum territorium exiſtens, poteſt licentiam dare alicui ſacerdoti,vt interſit matrimonio per ſuos ſubditos contrahendo;modo contrahatur in ſuo territorio. conſ.14.de clandeſt.deſponſ. num.6. par.2. lib 4. pag.58.

Ordinarius licite poteſt illum, qui iam reſignauit beneficium,vel in cuius gratiam fuit libere reſignatum, interrogare, vt nominet aliquem cui cupit illud conferri,& cõferre. conſ.20. de ſimo.nu.2.par.2.lib.5. pag.197.

Ordinarii locorum(etiam quod ſint Cardinales) dum per ſuas bullas concedunt aliquas gratias ſpirituales(vt facultatem abſoluendi à ſibi reſeruatis) debent ſe reſtringere ad ſuos ſubditos tantum, cum non ſint vocati niſi in partem ſollicitudinis.conſil. 18. de pœnit.& remiſſ. num.6.par.2.lib.5. pag. 685.

Ordinarius non poteſt(per cap.6. Conc. Trid. ſeſſ.14.) diſpenſare cum infami in foro exteriori,licet iniuſta ſit infamia.conſil.43.de tempor.ordin.nu.4 par.1.lib.1. pag.177.

Ordinarius pro ſe, & animarum ſalute,& nomine eccleſiæ, & pro vtilitate publica agere poteſt.conſil.21.de reſcrip.num.9. par.1. lib.1. pag.90.

Ordinarius religioſorũ eſt prælatus, ſeu ſuperior eorum, & ad ordines ſuſcipiendos dimiſſo-

missorias dat. conſ. 36. de tempor. ordin. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 172.

Ordinarius, vt inferior, reuocare non poteſt ſententiam delegati à Papa. conſ. 20. de reſcript. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 89.

Ordo iuris etſi non ſeruandus in notoriis, ſine declaratoria tamen nequeunt bona hæreticorum occupari per fiſcum, vel ſine iudicis præcepto illi æquipollente. conſ. 22. de hæret nu. 2. & 3. par. 2. lib. 5. pag 397.

Ordo Minorum conuentualium laxior quidem eſt omnibus ordinibus mendicantibus, ſed non aliis non mendicantibus. conſil. 63. de regul. nu. 1. & 2. par. 1. lib. 3 pag. 809.

Ordo à non ſuo acceptus non iterandus, ſed à ſuo Epiſcopo ratificandus, vel à Papa. conſ. 11. de tempor. ord. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 143. & conſ. 39. num. 2. pag. 174. & de eo qui furt. ord. ſuſc. conſ. 1. nu. 1. lib. 5.

Ordines accipiens ad titulum beneficii nulliter erecti, eſt male promotus. conſ. 11. de ſimon num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 183.

Ordines accipiens ante legitimam ætatem, vel alium defectum patiens, ſuſpenſus eſt ab vſu ordinum: non tamen iterum ordinandus. conſ. 1. de eo qui ord. fur. ſuſc. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 585.

Ordines accipiens ante legitimam ætatem, vbi non ligat bulla Pii II. poſt iuſtam pœnitentiam, non peccat mortaliter celebrando, neque indiget diſpenſatione. conſ. 1. de tempor. ord. num. 3. 4. par. 1. lib. 1. pag. 135.

Ordines accipiens non ſeruatis interſtitiis, nõ eſt ſuſpenſus, neque irregularis iure communi, neque per ſacr. Concil. Trid. ſed poteſt ab Epiſcopo puniri, & ſuſpendi. conſ. 4. de tempor. ord. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 138.

Ordines accipiens ſacros ab alieno ante legitimam ætatem, vel extra tempora, olim non erat ſuſpenſus, modo ſic. conſ. 39. de tempo. ord. nu. 3. & conſil. 7. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 140. & de cleric. excom. conſ. 7. num. 1. 3. 6. par. 2. lib. 5. pag 568.

Ordines conferens Epiſcopus cum intentione tacita vel expreſſa non ordinandi indignos propter defectus, vel crimina occulta, peccat mort. & ordinatio facta non tenet. conſ. 1. de eo qui fur. nu. 5. 7. 10. & 12. par. 2. lib. 5. pag. 586.

Ordines accipiens intentione illos accipiendi licet cum ſcrupulo non accipiendi, verum ordinem accipit. conſil. 6. de ſacram. nõ iteran. nu. 1. & 2 par. 1. lib. 1. pag. 195.

Ordines accipiens ſine intentione miniſtri, & recipientis, ſaltem virtuali faciendi quod facit Eccleſia, vere nõ eſt ordinatus, nec ſuſcipit characterem; & poteſt illos ſuſcipere ab alieno Epiſcopo, vbi ſit ignotus, de licentia tamen ſui Epiſcopi, vel Papæ. conſil. 3. de ſacram. non iteran. num. 1. & 3. & conſ. 7. nu. 1. & de eo qui fur. ord. ſuſc. conſ. 1. nu. 2. & 6. & conſ. 2. num. 1. & qui cleric. vel vouent. conſ. 2. num. 3 par. 2. lib. 4. pag. 68.

Ordinis character infanti vnius diei baptizato imprimitur; & hoc, quia non requirit actum ſuſcipientis. conſ. 4. de ijs quæ vi. nu. 4. & 5. par. 1. lib. 1. pag. 305.

Ordines & beneficia ſuſcipere iuſte poteſt, etiam ſine diſpenſatione, contrahens impotens cum virgine. conſil. 3. de corpor. vitiat. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 218.

Ordines & beneficia conferens, licet cupiat, velitque vt nullus indignus accedat, poteſt tamen ſine peccato velle, vt collatio talibus facta teneat; vt etiam eſt de cæteris ſacramentis. conſil. 1. de eo qui furt. ord. ſuſc. nu. 7. 8. & 9. par. 2. lib. 5. pag. 586.

Ordines illos reſumere debet ſub conditione is, qui probabiliter dubitat an eos receperit. conſ. 8. de ſacram. non iteran. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 197.

Ordo in genere primam tonſuram comprehendit. conſil. 11. de tempor. ord. num. 1. & 3. par. 1. lib. 1. pag. 143.

Ordines male quis accipit ab Epiſcopo, non exiſtens illius ſubditus ratione originis, vel beneficii, vel domicilii, vel ſaltem familiaris triennalis. conſ. 5. de fil. presbyt. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 205.

Ordines minores, vel primam tonſuram ab alieno Epiſcopo, vel cum faſſis, vel ſine dimiſſoriis, vel extra tempora accipiens, licet peccet, nullã tamen incurrit cenſuram; poteſt tamen ſuſpendi, & puniri in foro exteriori. conſil. 11. de temp. ord. num. 1. 4. & 5. & conſ. 27. nu. 5. & conſ. 29. nu. 1. & 5. & conſ. 32. nu. 1. & ſeq. & conſ. 39. nu. 2. & 3. & conſ. 40. nu. 1. lib. 1. pag. 174. & de ſacramen. non iterand. conſ. 8. nu. 2. lib. 1. pag. 197.

Ordines minores accipiens de licentia Capituli ſede vacante, intra annum, poteſt habere beneficium, antequam priuetur clericali priuilegio. conſ. 28. de temp. ord. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 164.

Ordines minores ſuſcipiẽs excommunicatus, non fit irregularis ſecundum auctorem, nec incurrit excommunicationem. conſ. 48. de ſent. excom. nu. 5. & 9. par. 2. lib. 5. pag. 794.

Ordines minores Vltramontanus accipiens ab Italo, non eſt ſuſpenſus, nec priuatus beneficiis poſtea, nec antea obtentis, licet poſſit ſuſpendi. conſ. 29. de temp. ord. num. 2. &

conſ. 31. num. 1.& 5.lib.1. pag.166.
Ordines minores cum prima tonſura Abbates ſuis regularibus conferre poſſe, habet communis opinio.conſ.14.de priuileg.nu.3.par. 2.lib.5.pag.611.
Ordines minores duos eodem die, vel extra tempora ſuſcipiens modo non eſt ſuſpenſus,neque erat olim ſuſcipiens etiam maiores extra tempora, & ante legitimam ætatem.conſil.6. de tempor. ord. num.1.par.1. lib.1.pag.139.
Ordines minores non ſunt vere ſacramenta, ſed tantum ſacramentalia,ſecundum Theologos,& Auctorem.conſ. 48.de ſent.excom. num.6.& 7.par.2.lib.5.pag.794.
Ordinibus minoribus male ſuſceptis vtens ante diſpenſationem,peccat,non tamen fit irregularis conſil. 30. de tempor.ord. num.2. par. 1. lib.1.pag.166.
Ordines omnes ſacros accipere poteſt ſine alia diſpenſatione,caſtratus ob ægritudinem de conſilio medicorum. conſ. 2. de corpor. vit. num. 1.par.1. lib.1. pag.217.
Ordines qui contra prohibitionem ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ factam aſſumit,ex ipſa aſſumpcione incurrit nedum excommunicationem,ſed etiam irregularitatem procedentem ex dicta ordinatione ſic prohibita.conſ.97.de ſimon.num.10..par.2. lib.5.pag.322.
Ordinis regularis ſeu congregationis primus locus eſt ille, vbi primo fuit inſtitutus, ſeu confirmatus,conſ.9.de maior.& obed.num. 1.par.1. lib.1.pag.274.
Ordo regularis. Vide verbo Religio,& Regulares.
Ordinis ſacri continentia, non ita eſt de eſſentia nec tam ei annexa, vt ſeparari nequeat. conſ.38. de voto.nu.10. par.1. lib.3. pag.945.
Ordinis ſacri iteratio irregularitatem inducit.conſil.1.de ſacram. non iterand. num.2. par.1. lib.1. pag.191.
Ordinibus ſacris conſecrati omnes, ſiue ſint ſubdiaconi,ſiue quiuis alii ſuperiores, eadē lege ad continentiam obligantur, eademque ſpecie peccati peccant omnes; nec ordinum diuerſitas addit qualitatem neceſſario confitendam: licet qui in ſuperiori ſunt ordine,grauius peccent. conſ. 38. de voto. nu.19. & 20.par.1.lib.3. pag.948.
Ordines ſacros eo fine, vt poſſimus exercere diuina officia; at ſacramentum Euchariſtiæ alio accipimus fine.conſ.3.de cleric.excom. num.1. par.2.lib.5.pag.564.
Ordinem ſacrum bis ſumens eſt irregularis. conſ.1. de ſacram.non iteran.num.2. par.1. lib.1. pag.191.
Ordo ſubdiaconatus.Vide verbo Subdiaconatus.
Ordinum ſumptionem non impedit coeundi impotentia.conſ.3. de corpor.vitia. num.3. par.1.lib.1.pag.218.
Ordinis ſuſceptio ex metu iuſto valet quo ad characterem, non quo ad continentiæ votum,nec alia voto annexa: vnde ſine diſpenſatione poteſt is vxorem ducere, bellare,& horas omittere.conſ.3.de ijs quæ vi.num.8. par.1.lib.1.pag.300.
Ordines ſuſcipiens coniugatus. Vide verbo Coniugatus.
Ordines ſuſcipere interſtitiis non ſeruatis licet cum licentia Epiſcopi; aliter quia non rite quis ordinatur,peccat. conſ.6.de temp. ord.nu.2.par.1. lib.1. pag.139.
Ordines ſuſcipere licite poteſt confidentiarius abſolutus à cenſura; ſecus beneficia. conſ.50.de ſimon. num.7.& 8. par.2. lib.5. pag.249.
Ordines ſuſcipiendi explicitam habet intentionem, qui ſcrupulos patiens ad ordinantem,parendo eis quæ ille mandat, ita accedit,vt velit recipere id quod Eccleſia intendit dare: vnde & veros ordines recipit.conſil.5. de ſacram.non iteran.num.1.& 4.par. 1.lib.1.pag.195.
Ordinem verum intendens Epiſcopus conferre accedentibus ad eum iuſte ſecundum iura exterioris fori,non peccat; cum non ſit eius iudicare de occultis. conſil. 1. de eo qui ord.fur.ſuſc.nu.11.par.2. lib.5. pag.587.
Originis Epiſcopus regularem eiectum promouere poteſt.conſ.84. de reg. nu.2. par.1.lib. 3.pag.837.
Originalis iuſtitia,ſi non peccaſſet Adam, non fuiſſet amiſſa ob peccatum Euæ. conſ. 4. de conuerſ.infidel. n. 2.& 4.par.1. lib.3.p.880.
Originale peccatum etiam Eua non peccante, in nos transfuſum fuiſſet.conſ.4.de conuerſ. infid.nu. 4.par.1.lib.3.pag.880.
Ortus à radice infecta, ſi non admittitur is à quo originem habet,nec ipſe admittitur, ſi conſequitur ius eius, vel in eius locum ſit ponendus.conſ.9. de fil.presbyt.num.8.par. 1.lib.1.pag.213.
Ous,& lacticinia comedendi diebus prohibitis facultatem indifferenter concedere nequit Epiſcopus.conſ.18.de pœnit.& emiſſ. num.14.par.2.lib.5. pag.607.
Ouis & lacticiniis diebus prohibitis ob neceſſitatem per Cruciatam veſci permiſſus, poterit alternis diebus piſcibus veſci ſine pec-

cato, & fauori ſuo renunciare, niſi ei notabiliter nocerent. conſ. 18. de priuileg. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 683.

P

Actio omnis, & conuentio in ſpiritualibus ſimoniaca. conſ 47. de ſimon. num. 2. par. 2. lib. 5 pag. 240.

Pacta confirmata per ſententias, non tolluntur ſublatis pactis per legem. conſ. 2. de relig. domib. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1024.

Pacta, conuentiones, & contractus ſeruare lege naturæ, diuina, & humana tenemur. conſil. 1. de renunciat. num. 6. par. 1. lib. 1. pagina 118.

Pactum de præſentando conſenſu in pẽſionem ſuper meo beneficio, ſi alter reſignet ſuum beneficium in fauorem eius, quem volo, eſt illicitum, & ſimoniacum. conſ. 18. de ſimon. nu. 1. 2. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 195.

Pactum de quota litis, vel certa quantitate dãda in caſu victoriæ, reprobatur à iure. conſ. 4. de pact. nu 2. par. 1. lib. 1. p. 283.

Pactum generale & mandatum intelligendum de ijs quæ licite fieri poſſunt, & ita vt excludat delictum. conſ. 19. de empt. & vendit. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 580.

Pacta legitima iure naturali, diuino, & humano ſeruanda. conſ. 7. de pact. nu. 1. & 5. par. 1. lib. 1. pag. 287. & conſ. 6. nu. 4. pag. 286.

Pacta, quæ cenſus venditorem plus obligant, quam obligaretur, ſunt vetita. conſil. 19. de empt. & vend. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 580.

Pactum ſoluendi duplum, ſi hoc, vel illud euenerit, vel non, valet. conſil. 29. de vſur. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 524.

Pactum, vt diſdicta ſocietate, officialis, donec capitale non reſtituit, ſoluat totidem fructus, vt ſoluebat durante ſocietate, non valet; tenetur tamen moroſus reſtituere verum damnum lucri ceſſantis, & damni emergentis. conſ. 19. de vſur. num. 5. 6. & 7. par. 2. lib. 5. pag. 525.

Panes azymos Iudæorum comedere laicis, & clericis prohibitum. conſ. 1. de Iudæ. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 338.

Papa an valeat, ſeu expediat illi diſpenſare, vt Minores pro neceſſitatibus futuris annua legata habeant. conſil. 8. de teſtam. num. 11. par. 1. lib. 3. pag. 662.

Papæ beneplaciti reſeruatio non excuſat exequentes conuenta, antequam illud impetretur. conſil. 27. de ſimon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 205. & conſ. 43. num. 8. pag. 235.

Papæ beneplaciti in conuentionibus ſeu concordiis non excuſat à ſimonia, niſi ſit obtentum ante executionem, & in iis tantum quæ ſuppoſita ſunt beneplacito eius. conſil. 47. de ſimon. num. 1. 4. par. 2. lib. 5. pagina 241.

Papæ beneplacitum, ſub quo fit concordia, tollit, ſaltem quo ad pœnas, ſimoniam, modo non ſequatur executio ante illud obtentum; puta receptio expenſarum, penſioniſve promiſſæ, & ſimilia. conſ. 48. de ſimon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 246. & conſil. 43. num. 8. pag. 235.

Papa circa ea quæ ſunt iuris poſitiui, poteſt ita legem reuocare, vt omnia inde ſecuta habeantur pro non ſecutis, etiam quod ſit excommunicatio, & irregularitas. conſil. 36. de ſimon. num. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 218.

Papa cogere non poteſt ad veram religionem viuentes more monachorum. conſil. 16. de reg. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 735.

Papa contra inauditam partem nihil poteſt definire. conſ. 7. de iur. patr. nu. 13. par. 1. lib. 3. pag. 1038.

Papæ credendum in ijs, quæ teſtatur facta, ſuã diſpoſitionem ſuper eis fundando, præſertim in ijs, quæ ſuæ abſolutæ voluntati, & plenitudini poteſtatis ſubiacent. conſ. 7. de iur. patron. nu. 21. par. 1. lib. 3. pag. 1041.

Papam dare poſſe ſacerdoti priuilegium conferendi ſacros ordines, habet glo. ſed contrarium tenet S. Thom. At de ſacramento confirmationis nulla eſt dubitatio. conſ. 14. de priuileg num. 1. 2. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 611.

Papa de conſenſu conuerſæ facere poteſt, vt vir eius, qui adhuc infidelis cum alia contraxit, conuerſus cum ea remaneat. conſ. 3. de conuerſ. infidel. num. 16. par. 1. lib. 3. pag. 877.

Papa defectum conſenſus iure naturæ requiſiti ſupplere nequit. conſ. 10. de ijs quæ vi. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 317.

Papa diſpenſando, non facit vt manente voto, & obligatione voti, ſeu iuramenti, non teneatur vouens, ſeu iurans illud obſeruare; ſed ex cauſa (vt poteſt) vt hæc non ſit materia voti, ſeu iuramenti. conſ. 37. de voto nu. 13. par. 1. lib. 3. pag. 941.

Papa diſpenſare poteſt per legem ſpecialem, & tollere impedimenta quo ad aliquos, ita vt in illis locum non habeant. conſil. 14. de ſponſ. num. 4. par. 2. lib. 4. pag. 19.

Papa diſpenſare nequit quo ad vinculum ſuper matrimonio rato, & conſummato. conſil. 4. de conuerſ. coniug. num. 1. par.

Digitized by Google

1. par. 1. lib. 3. pag. 851.
Papa diſpenſare poteſt. Vide verbo Diſpenſare præter infraſcripta.
Papa diſpenſare poteſt vt diaconus ducat vxorem. conſil. 3. de ijs quæ vi. num. 68. par. 1. lib. 1. pag. 299. & conſil. 2. num. 4. pagina 296.
Papa diſpenſare poteſt, vt monachus vxorem ducat. conſ. 3. de iis quæ vi. nu. 6. par. 1. lib. 1. pag. 299.
Papa diſpenſare poteſt, vt ſacerdos, & monachus citra irregularitatem prælientur, & cauſas criminales exerceant. conſil. 38. de voto. num. 17. par. 1. lib. 3. pag. 948. & conſ. 3. de ijs quæ vi. num. 6. pag. 299.
Papa efficere nequit, vt ſimul ſtent repugnantia. conſil. 38. de voto. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 943.
Papam eligere. Vide verbo Cardinales, & verbo Conclaue.
Papa, & Imperator ſunt canones, & leges animatæ. conſil. 2. qui fil. ſint legit. num. 6. par. 2. lib. 4. pag. 133.
Papa, & non alius, poteſt regulari concedere licentiam ab alio, quam ab ipſo non reuocabilem, vt quid ad vſus pios & honeſtos ſine alterius licentia impendere, & habere poſſit. conſil. 15. de ſtat. monach. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 1018.
Papa etſi legem diuinam nec tollere, nec limitare, nec in ea diſpenſare proprie poſſit, ex ratione tamen ſumpta ex alia lege diuina poteſt declarare eam non procedere in tali & tali caſu. conſ. 4. de deſponſ. impub. nu. 16. par. 2. lib. 4. pag. 38. & conſil. 2. qui filii ſint legit. nu. 8.
Papa ex cauſa ad æqualem, ſeu laxiorem religionem tranſitum concedit. conſil. 21. de regul. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 741.
Papa ex cauſa diſpenſat, vt monachus matrimonium contrahere poſſit. conſ. 38. de vot. nu. 1. & 9. par. 1. lib. 3. pag 942.
Papa ex cauſa interdicere valet alicui matrimonium ad tempus. conſ. 1. de matrim. contra interd. eccleſ. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 127.
Papa ex cauſa licentiam dimittendi habitum dare poteſt, alius autem eo inferior non. conſil. 14. de regul. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 730.
Papa ex iuſta cauſa poteſt matrimonium ratum (modo non ſit conſummatum) diſſoluere, ita vt vterque ad alias poſſit conuolare nuptias. conſ. 1. de frigid & malefic. num. 4. par. 2. lib. 4. pag. 115. & conſ. 3. de ſponſ. nu. 2. & conſ. 3. de conuerſ. infidel. nu. 12.
Papa ex magna cauſa diſpenſat circa votum caſtitatis religioſi. conſil. 2. de conuerſ. coniug. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 848.
Papa ex plenitudine poteſtatis diſpenſare poteſt ex cauſa cum presbytero, vt matrimonio contracto, ac etiam ſacerdotio, diuerſis tamen temporibus, vtatur. conſ. 38. de voto. nu. 12. par. 1. lib. 3. pag. 945.
Papa extinguere poteſt religionem quo ad illius eſſentiam; ita vt remaneat quo ad apparentiam. conſil. 16. de reg. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 734.
Papa facere poteſt, vt beneficia non ſint perpetua. conſ. 8. de iur. patron. num. 17. par. 1. lib. 3. pag. 1051.
Papa facilius ſoluit obligationem Deo quæſitam quam homini. conſ. 4. de reg. num. 11. par. 1. lib. 3. pag. 712.
Papæ familiarem rogans, vt beneficium vacās impetret, ſi conueniat cum eo de conſentiendo penſioni ſuper ipſo, eſt ſimonia. conſil. 57. de ſimon. num. 1. par. 2. lib. 5. pagina 256.
Papæ familiarem rogare pro impetratione beneficii vacantis, & poſt eam conſentire penſioni, ceſſante conuentione, non eſt ſimonia, vel ſi exprimatur Papæ conuentio de conſentiendo penſioni. conſ. 57. de ſimon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 257.
Papa habet ſuper omnes Chriſtianos iuriſdictionem immediatam à Deo quo ad omnia ſpiritualia. conſ. 30. de pœnit. & remiſſ. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 700.
Papa non poteſt facere, vt factum non ſit factum; licet poſſit fictionem & præſumptionem in contrarium inducere. conſ. 2. qui fil. ſint. legit. nu. 2. & 10. par. 2. lib. 4. pag. 132.
Papa immutare poteſt naturam beneficiorum eccleſiaſticorum. conſ. 8. de iur. patr. nu. 10. & 17. par. 1. lib. 3. pag. 1048.
Papa in bulla Cœnæ non pro ſe, ſed pro bono publico, & eccleſiæ, ſententiam fert. conſil. 1. de foro compet. num. 17. par. 1. lib. 2. pag. 338.
Papa inferiores (etiam ſi ſint inquiſitores) de Epiſcopi hæreſi cognoſcere nequeunt. conſ. 2. de foro comp. nu. 5. par. 1. lib. 2. pag. 349.
Papa interdicere ex cauſa poteſt Epiſcopo, & parocho, ne interſint alicui matrimonio, vel intereſſendi facultatem faciant. conſil. 1. de matrim. cont. interd. eccleſ. num. 2. par. 2. lib. 4. pag. 127.
Papa inter frattem & relictam fratris ob grauem cauſam diſpenſat. conſil. 14. de ſponſ.

Digitized by Google

mum.9.par.2.lib.4.pag.24.

Papa iusta de causa dispensare potest super omnibus iure humano inductis,& sic vt diaconus hat miles sancti Ioannis, non autem super lege diuina.cons.3.de ijs quæ vi.num. 4.par.1.lib.1. pag 298. & cons.38. de voto. nu.4.6.& cons.2.de cler.ægrot. num.2.

Papa iusta de causa potest facere, quod vota, vel iuramenta implenda,desinant esse vota, vel iuramenta. consil.4. de desponſ. impub. num.17.par.2.lib.4.pag.38.

Papa iuste potest parocho, & Episcopo interdicere,ne tali intra tale tempus volenti contrahere,præsentiam suam præstent, nec alii præstandi licentiam faciant, si subsit causa iudicio boni viri rationabilis. consil. 1. de matrim.cont.interd. eccl. num.2. & 3. par. 2.lib.4. pag.127.

Papa leges suas,& prædecessorum reuocare potest, cum omnibus effectibus ab eis productis: modo non processerint virtute iuris naturalis, vel diuini, nec reseruati Deo, aut Regi sæculari.consil. 2. qui fil.sint legit.nu. 9.11.12.14.par.1.lib.4.pag.134.

Papa licet possit inhabilitare ad contrahendũ matrimonium certas personas, inter quas iure naturali,diuino,& humano tenet aliàs matrimonium contractum; an tamen conueniat, non facile est iudicare. consil. 2. de matrim.cont.interd.eccle.num.2. par.2.lib. 4.pag.128.& cons.1.num.1.

Papa licet possit supplere omnem defectũ prouenientem ex lege humana, non tamen ex lege naturali,& diuina.consil.4.de desponſ. impub.nu.2. par.2. lib.4.pag.35.

Papa nec consensum ad matrimonium, nec potentiam, nec discretionem iure naturæ ad id necessaria supplere potest. consil.4. de desponſ. impub. num. 6. par. 2. lib. 4. pag.35.

Papa, seu alius princeps contractus subditorum sine causa soluere nequit.cons.3.de conuers.infidel.num.15.par. 1. lib. 3. pag. 887.

Papa nequit quæ sunt de sacramenti essentia supplere. consil. 2. qui fil. sint legit. num.4. par.2. lib.4.pag.133. & cons.4. de desponſ. impub.nu.6.pag.35.

Papa nequit super lege diuina,sed sic super humana,dispensare.consil. 38. de voto.num.4. & 6.par.1.lib.3.pag.943.

Papa non censetur absoluere excommunicatum, verbo, vel facto illi communicando, nec tribuere alicui dignitatem, vel beneficium, seu honorem, eo quod appellet eum nomine talia repræsentante. cons.9.de reg. num.3. par. 1.lib.3.pag.718.

Papa non legitimat natos extra terras Apostolicas,nisi simul dispensando in radice matrimonij.consil. 2. qui fil.sint legit. num.12. par.2.lib.4.pag.135.

Papa non potest cogere quemquam ad vouendum, & profitendam religionem. cons.39. de reg.nu.2.par.1. lib.3. pag.772.

Papa non potest eximere aliquem à iurisdictione Papali in spiritualibus. consil. 2. de relig.domib.nu.2.per.1.lib.3.pag.1024.

Papa non potest facere, vt quis sine peccato vsuram exerceat. consil.2. de depos. nu.19. par. 1.lib.3.pag.526.

Papa non potest licite, sine magna causa,cum scandalo suas leges,etiam habentes clausulam, *scandalo non obstante*, reuocare; nec in damnum rerum temporaliũ suorum subditorum.consil.2.qui fil. sint legit. nu.16. & 18. par.2.lib. 4. pag. 136.

Papa non potest tollere clerici filio priuilegia, nec legitimationes, quæ quo ad temporalia principes ei concesserunt.cons.5.de testam. num.6.par.1.lib.3. pag.651.

Papæ omnia iura esse nota.cons.5. de maiorit. & obed. nu.12.par.1.lib.1.pag.269.

Papa omnium monachorum superior, immo & omnium Christianorum; concurritque cum omni prælato in iurisdictione. cons.3. de statu monach. num.51. par.1. lib.3. pag. 981.

Papa omnia iura tenet clausa in pectore. consil.1. de feud.num.2. par.1.lib.3.pag.595.

Papæ omnis lex humana subiicitur, saltem vt pro loco & tempore possit eam relaxare. cons.4.de desponſ.impub.num.7. par.2. lib. 4.pag.37.

Papa plusquam consuetudo & priuilegium potest.consil.2. qui fil.sint legit.num.7.par. 2.lib.4.pag.134.

Papa plenitudine potestatis sine magna causa vti non debet.cons.2.qui fil.sint legit.nu.15. par.2. lib.4. pag. 136.

Papa potest auferre impedimenta, ita vt subsequens consensus sit legitimus; sed non vt consensus illegitimus sufficiat ad matrimonium. cons.11.de sponſ. num. 11. par.2.lib. 4. pag.24.

Papa potest permittere, & tolerare aliquod malum, vt aliquid peius impediatur. consil.35. de vsur. num.1. par.2. lib. 5. pagina 552.

Papa potest statuere (immo iam per iura statutum est)vt iudex per quamdam probationem credere, & iudicare possit aliquid quo

ad

Digitized by

ad vnum effectum,& non quo ad alium,seu in vno foro,& non in alio.conſ.4. de iudic. nu.13.par. 1. lib.2. pag. 330.
Papa præeſt Concilio,ſicut in quo reſidet tota poteſtas Eccleſiæ.conſ.1. de ijs quæ ſi.à maior. par. cap. num. 4. par. 1. lib. 3. pagina 497.
Papa, quidquid fieri poteſt lege humana, poteſt per ſeipſum.conſ. 2.qui fil.ſint legit.nu. 6.par.2.lib.4.pag.133.
Papa regularem petentem ſibi concedi licentiam tranſeundi ad certum ordinem,remittendo ad Protectorem, ei non facit aliam facultatem,niſi reſtrictam ad petitum ordinem.conſ.63.de reg. nu.4. par. 1. lib.3.pag. 809.
Papæ reſponſio ad ſpecialem interrogationem de iure, facit legem generalem; quia cenſetur velle, vt in ſimilibus caſibus idem teneatur.conſ.2.de conſtit.num.2.par.1.lib.1. pag.40.
Papæ reſponſio data vt à doctore, aliorum nõ præiudicat opinioni.conſil.2.de conſtit.nu. 1. par.1. lib.1. pag.39.
Papa reuocare poteſt indulgentias omnes à præceſſoribus conceſſas.conſil.17.de pœnit. & remiſſ. num.1.par.2.lib.5.pag.680.
Papa ſacramentum, ſine his quæ ſunt de eius eſſentia, facere nequit. conſil. 2. qui fil. ſint legit.num.3.par.2.lib.4. pag.132.
Papa ſcienter conferẽdo inhabili beneficium, ſecum diſpenſare videtur; alii vero non ſic. conſ. 1.qui fil.ſint legit.num.4. par. 2. lib.4. pag.130.
Papa ſecundum omnes ex cauſa diſpenſare poteſt cum monacho vel presbytero, vt vxorem ducat, & etiam cum Epiſcopo, & Archiepiſcopo.conſil.38.de voto.num.9.11.& 18. par. 1. lib.3.pag.944.& conſil.37.num. 9.10.
Papa, ſicut ex cauſa, relicta laicorum ad pios vſus mutare poteſt in alios pios,ſic qui ſuperiorem non recognoſcit,relicta ad vſus profanos in alios vſus profanos.conſil.8.de empt.& vend.nu.2. par.1.lib.3.pag.552.
Papa,ſicut Imperator,poteſt eſſe Iudex in cauſa propria.conſil. 1.de foro compet.num.17. par.1.lib.2. pag.338.
Papa ſine magna & iuſta cauſa legem ſuam de non contrahendo in 4.gradu cum effectibus ſubſecutis reuocãdo,peccat, ſed valet actus. conſ.2.qui fil.ſint legit.num.15.par.2.lib.4. 136.
Papa ſine peccato non poteſt concedere licentiam tranſeundi ad laxiorem religionem ſine cauſa.conſil.56. de reg.num.2.par.1.lib. 3. pag.800.
Papæ ſola nominatio non facit quem religioſum.conſil. 9. de reg. nu. 3.par.1. lib.3.pag. 718.
Papa ſolus diſpenſat ſuper impedimento procedente ex eo, quod duxit illam, quam per adulterium polluerat.conſil. 5. de eo qui dux. in matrim.num.1. par.2. lib.4.pag.74.
Papa ſolus diſpenſat votum intrandæ religionis,vt non intret; & vt alteram etiam laxiorem ingrediatur, inferior Papa diſpenſat. conſ.41.de voto.num.2.par.1. lib.3.pagina 953.
Papa ſolus diſpenſat,vt regularis dimiſſio habitu maneat extra monaſterium.conſ.72.de reg.num.2.par.1.lib.3.pag.820.
Papa ſolus poteſt contra ius commune canoni cum ſtatuere.conſ.26.de reg. num.4.par.1. lib.3.pag.750.
Papa ſolus poteſt quem ad religionem & coniugium inhabilem facere. conſil.26. de reg. num. 8.par.1. lib.3 pag.751.
Papa ſolus ſtatuere poteſt, quidquid cum Concilio poteſt. conſil. 1. de ijs quæ ſi. à maior. par.cap.nu.4.par.1.lib.3. pag.497.
Papa ſolus ſuper irregularitate procedente ex violatione ſuſpenſionis diſpenſat. conſil.7. de cleric.excom.num.8.par.2.lib.5. pagina 569.
Papa ſtatim creatus indulgentias(vt putat Viguerius) non reuocat, ſed ſolum quaſdam gratias,& indulta ad beneficia. conſ. 17. de pœnit.& remiſſ.num.3.par.2. lib.5. pagina 681.
Papa ſtatuens aliquid contra ius humanum, tollit illud, præſertim faciens mentionem de illo,ſi eſt Conciliare. conſ.84. de ſimon. nu.13.par.2.lib.5.pag.304.
Papa ſtatuere poteſt, vt in religionibus fiat tãtum profeſſio tacita.conſ.15.de reg.num.3. par.1.lib.3.pag.732.
Papa ſtupor mundi, nec Deus eſt, nec homo. conſ.2.qui fil.ſint legit. num.5. par.2.lib.4. pag.133.
Papa tenetur vſque ad ſanguinem ius naturæ & diuinum ſeruare.conſil.1. de depoſ.num. 19.par.1.lib.3.pag.516.& conſ.3.de ijs quæ vi met.cauſ.fi.num.1.
Papa teſtandi facultatem in vſus pios beneficiariis dare poteſt.conſ.6.de donat. num.8. par.1.lib.3.pag.631.
papa tunc loquitur, vel ſtatuit vt perſona Papæ, cum id expreſſe ait; & tunc vt doctor, etiam ſi non exprimat, cum interrogatur vt

doctor.conſ.2. de conſtit.num.2. par.1. lib. 1.pag.40.

Papa velle non debet ſine cauſa tertio præiudicare. conſ.3. de conuerſ. infidel. num.13. & 17.par.1.lib.3.pag.876.

Parentes poſſunt impendere de bonis ſuis in pauperes, & pia opera, ac ſalutem animarum ſuarum, non computando ſumptus illos pios in tertiam, de qua libere poſſunt teſtari.conſil.16 de voto.num.4.par.1.lib.3. pag.911.

parentum confeſſio ſubſequens obtentam diſpenſationem ſuper occulto impedimento, filiis negantibus non nocet quo ad legitimitatem.conſil. 10.de conſang.& affinit.num. 4.par. 2. lib.4. pag.106.

parentum neceſſitas præbet iuſtam cauſam monacho,vt poſſit extra monaſterium habitare; ita tamen vt præcedens profeſſionem, requirat ſolam licentiæ petitionem,ſequens autem requirat etiam conceſſionem, quam tamen facere poteſt Generalis, & Prouincialis ordinis.conſ.1. de apoſt.num.8.par.2. lib.5.pag.407.

parentum nomine in ſpiritualibus pater & mater tantum veniunt. conſil.4. de conuerſ.infidel. nu.22.par.1.lib.3 pag.886.

Parochialis eccleſia, & domicilium non mutantur,etiam ſi quis vagetur,& ex variis accidentibus alio ſe transferat animo non illud mutandi.conſil.1. de decim. nu.5.par.1. lib 3.pag.702.

parochualem concurſum. Vide verbo Concurſus.

parochialis eccleſia. Vide verbo Curatum beneficium,præter infraſcripta.

parochialis eccleſiæ Rector habet quidem iuriſdictionem in foro animæ, ſed non in foro exteriori, vt Epiſcopi: vnde, ſi cum ſit excommunicatus, facit coram ſe celebrari, plus peccat, quam Epiſcopus. conſil. 1. de cleric.excom.num.2. par. 2. lib.5. pag.563.

parochialem ipſo iure perdens per negligentiam non ſe ordinandi intra annum,non facit ſuos fructus poſt receptos, & tenetur reſtituere, etiam in foro conſcientiæ; immo & perceptos primo anno, ſi eam recepit, & poſſedit eo animo, vt non promoueretur. conſil. 12.de reſcrip.nu.2.& 10. par.1.lib.1. pag.75.

parochialem legitime obtentam ob non promotionem amittit,qui nullo modo intra annum accipit ſacerdotium;alias ſecus,etiam ſi male illud ſuſcepit.conſ.1. de cleric. non ordin. num.5. par.2.lib.5.pag.578.

parochialem obtentam, ſi quis per negligentiam non ordinatur intra annum, etiam à ſuperiore non monitus,ipſo iure perdit,niſi impedimentum iuſtum habuiſſet. cõſ.12.de reſcript nu.1.& 9.par.1.lib.1.pag.75.

parochialem quiſquis iuſte habet, in ea reſidear.conſ.19.de cleric. non reſiden. num.9. par.1.lib.3.pag.443.

parochialis Rector non ſolum iure humano, ſed etiam diuino tenetur paſcere oues ſuas doctrina,& ſacramentis. conſil. 21. de cleric.non reſident.nu.1. par.1.lib.3.pag.446.

Parochianus cẽſetur mori intra eccleſiam ſuã, licet alibi manendo cum animo reuertendi,ibidem moriatur.conſ.2. de paroch. nu. 3. par.1. lib.3. pag.700.

parochianum non facit habitatio ad tempus extra domicilium.conſil.7. de clandeſt.deſponſ.nu.2.par.2.lib.4. pag.50.

parochianus vt quis efficiatur. Vide verbo Habitatio.

Parochus actu regimen animarum ante promotionem ad ordines habet.conſ.9 de clan deſt.deſponſ.nu.5.par.2.lib.4.pag.52.

parochus ad ſumendos ordines in fine anni impeditus reſtituitur non ad alterum annum, vt appellans,ſed ad tempus in quo fuit impeditus.conſ.1.de in integr.reſtit.nu.1.par. 1.lib.1.pag.320.

parochus contrahentium,& non loci,vbi contrahitur, intereſſe debet matrimonio contrahendo.conſil.7. de clandeſt. deſponſ. nu. 1.par.2.lib.4. pag.50.

parochi vnius contrahentium præſentiam ſufficere, etiam in quacumque parochia contrahatur,Congreg.Concil.declarauit. conſ. 3.de clandeſt.deſponſ. num.1.par.2. lib.4. pag.47.

parochus eſt, qui habet partem curæ animarum populi intra certos limites congregati, vel habet parochiam, licet ſacerdos non ſit. conſil.9. de clandeſt.deſponſ.nu.2. & 3.par. 2.lib.4. pag.51.

parochus etiam poſt Concilium poteſt de licentia ſui ordinarii abeſſe ex iuſta cauſa,puta,vt ſit vicarius generalis alterius Epiſcopi,etiam ad multum tempus.conſ.15.de cleric.non reſiden. num.1. par.1.lib.3. pagina 439.

parochus, etiam qui ſacerdos non eſt, matrimonio contrahendo præſens eſſe poteſt.conſil.9.de clandeſt. deſponſ.num.2. & ſeq.par. 2.lib. 4. pag.51.

parochus extra ſuam parochiam, & ordinarius extra ſuam diœceſim cenſentur priuatæ perſonæ

perſonæ, ſaltem quo ad exequendam ſuam poteſtatem. vnde præſentia auctoritatiua in matrimoniis per Conc. requiſita ibi ceſſat. conſ.14.de clandeſt.deſponſ. nu.4. & 5 par. 2. lib.4.pag.57.

parochos imperitos cum poſſit Epiſcopus cogere vt aſſumant coadiutorem, vtique poterit & illos examinare.conſil.8.de priuileg. nu.3. par.2. lib.5.pag.559.

parochi in matrimonio contrahendo aſſiſtentia requiritur,ne deſit probatio,nec reputatur inter functiones digniores parochi.conſil.13.de clandeſt.deſponſ.num.5.par.2.lib. 4.pag.55.

parochus intendens non promoueri intra annum,fructus etiam primi anni reſtituat.conſil.12.de reſcript.num.10.par.1. lib.1. pag. 77.

parochus licentiam confitendi alteri facile nõ concedens,peccat.conſil.13.de priuileg.nu. 6.par.2.lib.5.pag.610.

parochi loci, vbi contrahitur matrimonium, ſiue ſit habitationis viri,ſiue mulieris, præſentia ſufficit.conſ. 3.de clandeſt. deſponſ. nu.1.par.2. lib.4.pag.45. & conſ.4. num.1. & 2.pag.47.

parocho non competit communiter poteſtas iudicandi, an hic, vel ille caſus reſeruatus Epiſcopo,ſit,vel non ſit ei remittendus.conſil.24.de pœnit.& remiſſ. num. 1. par.2 lib. 5.pag.694.

parochus nondum ſacerdos poteſt dare licentiam alteri,vt exerceat ſacramenta. conſil. 9. de clandeſt. deſponſ.num. 4. par.2.lib.4. pag.52.

parochus nondum ſacerdos poteſt omnia,quæ ad parochum ſpectant, per ſe exercere exceptis actibus pertinentibus ad ordinem. conſ.9.de clandeſt.deſponſ. nu.4. par.2.lib. 4.pag.52.

parochus non interſit matrimonio contrahendo, ſciens horum alterum cum alia tertia perſona ſponſalia de futuro contraxiſſe,non intereueniente Epiſcopi declaratione. conſ. 8.de ſponſ. nu.2. par.2. lib.4. pag.12.

parochi nulla lege coguntur cathechizandos alere.conſil.1.de baptiſm.num.1. & 3.par.1. lib.3.pag.1095.

parochus nulliter inſtitutus debet abſtinere nedum à fructuum perceptione, ſed & ab omnibus, quæ ſpectant ad Rectorem. conſ. 2.de ætat.& qualit.num.4. par.1. lib.1.pag. 184.

parochi omnia quæ ſunt ordinis facere poſſunt, exceptis quæ ſunt propria ordini epiſcopali,& quæ ſunt expreſſe prohibita ſimplicibus parochis.conſ.2.de conſecr.eccleſ. nu.2 par.1.lib.3.pag.1066.

parochus penſione conſtituta ſuper ſua parochiali ea lege, vt 50. ſibi libræ remaneant, illa tantum ſubire debet onera,quæ ſunt neceſſario annexa parochi officio. conſil.5.de verb.ſign. num.1. par.2.lib.5.pag.825.

parochus petens,vel etiam exigens ante collationem nuptialis benedictionis,quæ pro huiuſmodi dari conſueuerunt, male quidem facit, ſed non eſt ſimoniacus, nec incurrit cenſuras; & dato quod in his commiſiſſet ſimoniam, tamen non eſſet excommunicatus: quia illa non incurritur, niſi ob ſimoniã in ordine,vel beneficio.conſil.85. de ſimon. nu.1.& 2.par.2. lib.5.pag.306.

parochus poteſt dare licentiam ſacerdoti audiendi confeſſionem ſui parochiani extra parochiam. conſil.14. de clandeſt. deſponſ. nu.2. & 6.par.2.lib.4.pag.57. & 58.

parochus poteſt parochialem dimittere,& religionem profiteri. conſ.19.de cler. non reſid. num.4.par.1.lib.3.pag.442.

parochus religionem profeſſus, in ea manere debet,& non in parochiali, niſi cum eo diſpenſetur vt illam retineat. conſ. 19.de cler. non reſid. num.6.& 13.par.1.lib.3.pag.442.

parochi remittere nequeunt denunciationes trinas matrimoniis contrahendis præmittẽdas.conſil.1.de clandeſt. deſponſ. nu.1.par. 2. lib.4. pag.43.

parochus ſcholaſticorum. Vide verbo Scholaſtici.

parochus ſine vlla monitione intra annum debet fieri presbyter;aliàs,&c. nec eum excuſat ignorantia.conſil.12. de reſcrip. nu.1. & 9.par.1.lib.3.pag.75.

parochus,vel alius ſacerdos de illius,vel ordinarii licentia, cui matrimoniis contrahendis intereſſe debet. conſ.14 de clandeſt.deſponſ. nu.5. par.2. lib.4. pag.57.

parochus vices ſuas committere valet; & à regula non diſceditur, niſi expreſſe caueatur. conſ.13.de clandeſt.deſponſ.num.3. par.2. lib.4.pag 55.

Partem contra inauditam etiam Papa non poteſt procedere,niſi &c. conſ.9. de ſenten.excom. num.4. par.2.lib.5.pag.729.

Paſtores ſic conueniant,vt miſſam audiant,nec illis ſeruiant, qui cuſtodes ad id neceſſarios conducere nolunt. conſ. 5. de fer. nu.2. par. 1.lib.2. pag.349.

Participare. Vide verbo Communicare.

Parnitas rei excuſat in omni materia à peccato mortali, & ab excommunicatione annexa: ſi tamen irreuerentia eſt magna, vt in ſimo-

ſimonia, quæ immutat naturam rerum, faciens ſpiritualia vendibilia, vt temporalia, à neutro excuſat. conſil. 52. de ſimon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 252.

Paruitas rei, ſubreptio, & iudicii defectus paſſim excuſant à mortali, etiãſi ſit tranſgreſſio voti rei modicæ facti. conſ. 3. de ſtat. monach. nu. 14. & 17. lib. 3. pag. 965. & de ætat. & qualit. conſ. 7. num. 3. pag. 187. & de ſimo. conſ. 52. nu. 3. pag. 152. & de Iudæis. conſ. 1. nu. 12. par. 2. lib. 5. pag. 340.

Paruitas rei, ſubreptio, indeliberatio, ignorantia rei, quæ ex ſine eſſet peccatum mortale, poſſunt reducere ad veniale, etiam ſi ſit peccatum idololatrandi. conſil. 1. de Iudæ. num. 12. par. 2. lib. 5. pag. 340.

Paruulum ante vſum rationis à cura parentũ ſubtrahi, vel de eo aliquid inuitis parentibus ordinari, eſt cõtra iuſtitiam naturalem. conſil. 4. de conuerſ. infidel. num. 32. par. 1. lib. 3. pag. 891.

Pater, qui ad fallendum fiſcum falſo negauit ſe habere bona, ex quibus filio condemnato debeatur legitima, tenetur in conſcientia eidem fiſco ad reſtitutionem. conſ. 5. de iniur. & damn. dat. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 641.

Pater agens ad pœnam ciuilem ob mortem illatam filio, illam petit non ob iniuriam illatam filio, ſed ob ipſimet patri ſic illatam. conſil. 3. de iniur. & dam. dat. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 638.

Pater computare poteſt filio in legitimam, quę ipſe ei ſubtraxit, vel pro ipſo coacte ſoluit. conſil. 5. de iniur. & damn. dat. nu. 3. 5. 6. par. 2. lib. 5. pag. 641.

Pater donare poteſt, in vita ad opera pia reſpicientia cultum Dei & ſalutem animæ ſuæ. conſ. 9. de donat. num. 1. par. 1. lib. 3. pagina 636.

Pater, & filius in eius poteſtate exiſtens, etiam ſi non habeat peculium caſtrenſe, nec quaſi, poſſunt ſibi inuicem naturaliter obligari. conſ. 5. de iniur. & damn. dat. num. 4 par. 2. lib. 5. pag. 641.

Pater non poteſt agere furti contra filium; filius tamen tenetur in conſcientia patri reſtituere. conſ. 5. de iniur. & damn. dat. nu. 4. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 641.

Pater quare teſtamentum pro filio poteſt facere, & non ſepulturam eligere, etiam ſi ſit impubes. conſ. 2. de ſepult. num. 1. 2. par. 1. lib. 3. pag. 686.

Pater repetere non valet quæ ſponte pro filio ſoluit, niſi proteſtatio præcedat, & quæ coacte pro eo impendit, repetere poteſt, ac in dubio videtur animo repetendi hæc ſoluere. conſil. 5. de iniur. & damn. dat. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 642.

Patria poteſtas ad ſpiritualia non extenditur. conſil. 2. de ſepult. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 687.

Patria poteſtas coniuncta cum fauore religionis, & aui, non ſufficit ad baptizandum filium non conuerſi parentis renitentis. conſ. 4. de conuerſ. infidel. num. 25. par. 1. lib. 3. pag 888.

Patria poteſtas importat quo ad filiorum bonam educationem, non vt eos poſſint baptizare. conſ. 4. de conuerſ. infidel. nu. 24. 54. & 56. par. 1. lib. 3. pag. 887.

Patria poteſtas, iuris ciuilis inuentum, ad ſacra non extenditur. conſil. 4. de conuerſ. infidel. num. 19. par. 1. lib. 3. pag. 885.

Patria poteſtas non eſt de iure gentium, ſed ciuili, & particulari Romano, ac communicata Iudæis, & ſubditis: vnde ad alias nationes non extenditur. conſil. 4. de conuerſ. infidel. nu. 19. 25. 30. par. 1 lib. 3. pag. 885.

Patria poteſtas non extenditur ad vlla ſpiritualia, ſiue eſſentialiter, vt baptiſmus, & ſacramenta, ſiue eis annexa, vt beneficia. conſ. 4. de conuerſ. infidel. num. 27. par. 1. lib. 3. pag. 889.

Patria poteſtas non fuit cauſa condendi cap. fin. de conuerſ. infidel. conſil. 4. de conuerſ. infid. num. 24. par. 1. lib. 3. pag. 887.

Patria poteſtas non tollit ius matris naturale, etiam quo ad ſpiritualia, & ſalutem pueri. conſil. 4. de conuerſ. infidel. nu. 21. par. 1. lib. pag. 886.

Patria poteſtas ob conuerſionem ad fidem non perditur. conſil. 4. de conuerſ. infidel. num. 1. par. 1. lib. 3. pag 880.

Patria poteſtas effectus octo operando, ad ſpiritualia non extenditur, vt eſt baptiſmus. conſ. 4. de conuerſ. infidel. nu. 11. & 27. par. 1. lib. 3. pag. 882.

Patrię poteſtatis vi nequit pater agere, vel cõueniri pro filio circa beneficia, & ſpiritualia: nec dare circa ea vllam auctoritatem; ſed datur illi tutor vel curator à iudice eccleſiaſtico. conſ. 4. de conuerſ. infid. num. 27. par. 1. lib. 3. pag. 889.

Patrimonium, ad cuius titulum quis fuit promotus, renuntians, ſi ante remittere illud nõ poterat, non incidit in cenſuram, ſed peccat, & puniri poteſt, taliſque renunciatio eſt inualida. conſ. 22. de temp. ordin. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 156.

Patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatur, licet debeat eſſe in immobilibus, & non in mo-

Digitized by Google

in mobilibus, non tamen ob id incurritur pœna; ſed curandum, vt quamprimum conuertatur in bona immobilia. conſ. 34. de tẽp. ord. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 1. pag. 170.

Patrinus eſſe non poteſt, qui baptizatus non eſt. conſil. 1. de conſtit. num. 66. par. 1. lib. 1. pag. 29.

Patrini per Conc. Trid. vltra duos eſſe non debent; at ſi plures admiſſi fuerint, actus tenet, & omnes efficiuntur patrini. conſil. 7. de cogn. ſpirit. num. 3. par. 2. lib. 4. pag. 84. & de pœnit. & remiſſ. conſil. 18 num. 16. par. 2. lib. 5. pag. 688.

Patrinus in baptiſmo fideiuſſorem, pædagogum, & cognatum ſe facit. conſil. 6. de cognat. ſpirit. nu. 2. & 10. par. 2. lib. 4. pag. 79.

Patrinus in baptiſmo non eſt de eſſentia in adultis, ſed ſatis eſt proprius conſenſus. conſil. 4. de ſacram. non iter. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 194.

Patrinus baptizatus, & non confirmatus contrahit cognationem ſpiritualem. conſ. 1. de cognat. ſpirit. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 73.

Patrinus non requiritur quod ſit maior baptizato, nec gerit perſonam patris; cum in baptiſmo baptizans patris, & acqua matris perſonam gerant. conſ. 4. de cognat. ſpirit. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 78.

Patrinus nequit eſſe canonicus regularis, nec monachus. conſil. 10. de ſtat. monach. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1005.

Patrini propria perſona, cum ſit patrinus, requiritur; & qui eius actus. conſil. 6. de cogn. ſpirit. nu. 4. par. 2. lib. 4 pag. 81.

Patrinus regulariter aſſumi debet aptus ad catechizandum infantem, & erudiendum in virtutibus; defectus tamen huius qualitatis non impedit quin contrahatur cognatio. conſ. 2. de cogn. ſpirit. num. 2. & 6. par. 2. lib. 4. pag. 76. & 77.

Patrinum ſola præſentia ſine alio actu non facit. conſ. 6. de cogn. ſpirit. nu. 6. par. 2. lib. 4. pag. 81.

Patrocinari in cauſis, etiam criminalibus, clerico licet ſine peccato, niſi ſit in ſacris, vel beneficium habeat. conſ. 1. de poſtul. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 291. & conſ. 6. ne cleric. vel monac. nu. 1. lib. 3. pag. 1121.

Patronatum vt acquirat ſtatui poteſt à Capitulo generali alicuius ordinis, qui maiorem monaſterii partem conſtruit, vel grãdi quantitate dotat. conſil. 7. de iur. patron. num. 7. par. 1. lib. 3. pag. 1036.

Patronus clericus ex approbatis ad curatum magis idoneum præſentat, at ex æque dignis vni gratificare poteſt præſentando illum. conſ. 5. de iur. patron. num. 2. 3. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 1030.

Patronus clericus ratione patrimonii ſui ſeparati à bonis eccleſiaſticis cenſetur patronus laicus, & habet quadrimeſtre ad præſentandum; licet habeat ſemeſtre ratione dignitatis ſuæ vt eccleſiaſticus, etiam ratione bonorum ſæcularium donatorum eccleſiæ, vel beneficio ſuo. conſ. 2. de immunit. eccleſ. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1110.

Patronus collegiatæ, quam conſtruxit, & dotauit, licet iure communi non habeat præſentationem prælati, habet tamen canonicorum, & beneficiatorum illius, & idem de collegiatis regularibus. conſ. 6. de iur. patr. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1032.

Patronus, cui conceſſum eſt à Papa ne qua monialis in monaſterio recipi, aut eligi poſſit ſine eius conſenſu, non propterea habet ipſe ius præſentandi moniales. conſ. 6. de iur. patron. nu. 2. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1032.

Patronus eccleſię ſit ſolum fundi traditione ad eam conſtruendam, vt etiam eius conſtructione, & dotatione. conſ. 7. de iur. patron. num. 6. & 7. par. 1. lib. 3. pag. 1036.

Patroni fundatoris eccleſiæ in honorem, & vti litatem, poteſt eius prælatus, vel ſuperior regularis ob gratitudinem apponere aliquas cõditiones, puta vt ei detur annuus cenſus, vt non eligantur ſuperiores niſi de eius natione. conſ. 7. de iur. patron. nu. 8. & 9. par. 1. lib. 3. pag. 1036.

Patronus in fundatione beneficii poteſt conſentiente Epiſcopo ſtatuere, vt tales & tales non ſint habiles ad ipſum obtinendum. conſil. 26. de regul. num. 10. par. 1. lib. 3. pag. 752.

Patronatus in fundatione poteſt ſtatui vt Abbas, vel Prior monaſterii eligatur de monachis alterius tertii monaſterii, vel de tali tantum natione. conſil. 7. de iur. patron. nu. 9. par. 1. lib. 3. pag. 1037.

Patronus promittens præſentare ad beneficiũ, inſtituto adhuc viuente, licet male fecerit, non tamen prohibetur præſentare eo mortuo. conſil. 2. de renunciat. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 119.

Patrono iure communi competit, vt poſſit in collegiatis ſæcularibus & regularibus præſentare beneficiandos, & monachandos ſuperiori, id eſt Epiſcopo, qui habentes qualitates requiſitas, tenetur eos admittere. conſil. 6. de iur. patron. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 1032.

Paupertas parentis, quæ narratur pro obtinendis diſpẽſationibus in gradibus prohibitis, attendi-

Digitized by Google

attenditur etiã habito reſpectu ad hoc quod non poſſit filias cõpetenter iuxta ſuam conditionem dotare. conſ. 15. de conſang. & affinit. nu. 2. & 6. par. 2. lib. 4. pag. 113.

Pauperibus dare non ſufficit debitum alii, niſi ignoretur & facta diligentia. conſ. 20. de celebr. miſſ. nu 2. par. 1. lib. 3. pag. 1098 & de ſucceſſ. ab inteſt. conſ. 3 nu. 2. pag. 679.

Pax quærenda, & lites fugiendæ maxime in hoc. conſ. 13. de præb. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 463.

Peccans ſpe veniæ conſequendæ per bullam conceſſam, vel concedendam, poteſt nihilominus per illam abſolui, niſi in bulla contrarium ſtatuatur. conſ. 36. de pœnit. & remiſſ. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 710.

Peccanti qui conſentit, præſertim cooperando, peccat. conſ. 9. de cenſib. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1064.

Peccat vtens minoribus male ſuſceptis ante diſpenſationem. conſil. 30. de tempor. ordin. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 166.

Peccator non tenetur ſub pœna noui peccati de peccato, quod nunc aduertit à ſe commiſſum, conteri, nec confiteri ante tempus confitendi à iure ſtatutum. conſil. 44. de homicid. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 452.

Peccatori obſequium exhibere ob bonum finem licet. conſ. 5. de pœn. & remiſſ. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 661.

Peccature ſuaderi poteſt vt minus peccatum peccet. conſil. 36. de vot. num. 2. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 937.

Peccatum alienum publicans, ob quod reus fuit captus, & occiſus, tunc demum efficitur irregularis, ſi dictam publicationem fecit cũ peccato, vel ea intentione, vt reus puniretur; aliàs non. conſil. 21. de homicid. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 444.

peccato à mortali, & illius pœna excuſat auctoritas viri docti aſſerentis aliquid non eſſe ad ſummum pluſquam veniale, etiam ſi erret. conſ. 29. de ſimon. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 208.

peccati actum omnes actus antecedentes, & conſequentes, peccata mortalia ſunt: ad quos licet, vt remittantur, contritio formaliter, vel virtualiter debeat ſe neceſſario extendere, & quo ad iudicium exactum, non tamen quo ad iudicium ſalutare pœnitentiæ, & medicinam, ſed ſatis eſt numerus principalium actuum ad cognoſcendum ſtatum pœnitentis. cõſ. 14. de pœnit. & remiſſ. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 676.

peccati actus principalis, & præambuli, ac conſequentes, etiam ſi ob notabilem interruptionem fierẽt plura peccata in genere moris quo ad neceſſitatem contritionis, non tamen ſunt diuerſa quo ad circumſtantiam numeri peccatorum neceſſario confitẽdam. conſi. 14. de pœnit. & remiſſ. num. 5. par. 2. lib. 5. pag 676.

peccatum aliquid eſſe ſciens, vel ſcire debens, ſed ignorans circumſtantiam aggrauãtem, excuſatur à tanto, ſed non à toto. conſil 10. de ſentent. excomm. num. 2. par. 2. lib. 5. pag 732.

peccata diuerſa facit eodem impetu dicens alteri quatuor vel quinque diuerſa verba iniurioſa, cum ſint diuerſæ ſpeciei, & non vna ſpecies tantum: ſecus ſi ſignificent eamdem iniuriam. conſil. 14. de pœnit. & remiſſ. nu. 1. 6. & 8. par. 2 lib. 5. pag. 675.

peccatum iam confeſſum non tantum tacere, ſed negare poteſt pœnitens commiſiſſe, intelligendo ita vt teneatur illud confiteri. conſil. 15. de pœnit. & remiſſ. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 677.

peccatum legitime confeſſum nemo tenetur vllo iure iterum confiteri. conſil. 15. de pœnit. & remiſſ. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 677.

peccatum minus eſt non reſtituere, quam furari. conſ. 3. de ſtat. monach. nu. 27. par. 1. lib. 3. pag 970.

peccatorum mortalium numerum, qui ob ignorantiam confeſſarii omiſit ruſticus, detecto errore tenetur non quidem confeſſiones reiterare, ſed numerum veriſimilem dictorum peccatorum denuo confiteri, & confeſſarius id ab eo exigere; etſi res dura. conſil. 12. de pœnitent. & remiſſ. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 673.

peccatum mortale ſolum excludit aliquem à communicatione interna cum omnibus fidelibus, quam aliàs poteſt habere; etiam ſi in foro exteriori ſit excommunicatus. conſ. 2. de pœnit. & remiſſ. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 653.

peccato mortifero infecti omnes beneficiis indigni. conſ. 1. de eo qui furt. ordin. nu. 9. par. 2. lib. 5. pag. 587.

peccatum non incurrit, qui bono fine aliquid, quod per ſe malum non eſt, dat, vel facit alicui, quem credit per accidens inde eſſe peccaturum, non conſentiendo directe, vel indirecte in peccatum; ſecus ſi conſentiat, vel detur, ſeu hat principaliter ob aliquod malum culpæ, & non per accidens. conſil. 2. de reb. eccleſ. alien. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 500.

peccatorum numerum neceſſario confitendum non augent actus præambuli ad principalem.

Digitized by Google

lem actum peccati, nec conſequentes, vt malæ voluntates, & complacentia. conſ. 14. de pœnit. & remiſſ. n. 3. par. 2. lib. 5. pag. 675.
peccatum occultum : Vide verbo Occultum.
peccata omnia eſſe mortalia dicere, hæreticũ eſt. conſil. 3. de ſtat. monach. num. 15. par. 1. lib. 3. pag. 965.
peccata omnia in religioſis, cæteris paribus, ſunt aliquanto maiora, quam in ſæcularibus; non tamen ob ſolam circumſtantiam religionis fiunt ſemper mortalia, quæ ſine illa ſunt venalia. conſ. 75. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 814.
peccatum omne mortale ante communionem confitendum conſ. 3. de ſtat. monach. num. 56. par. 1. lib. 3. pag. 982.
peccatum originale. Vide verbo Originale peccatum.
peccatum vnum committit pluries poſt fornicationem oſculans. conſ. 7. de pœnit. & remiſſ. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 665.
peccatum quanto diuturnius, tanto maius. conſil. 1. de reſcrip. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 389.
peccanti qui inſeruit aliquo nouem modorum contentorum illis verſiculis, *Iuſſio, conſilium &c.* conſentiendo peccat. conſil. 5. de pœnit. & remiſſ. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 661.
peccata ſex peccat, qui mollicie ſe polluens, vt magis delectetur cogitat de virgine, vidua, nupta, cognata, & ſacra, quæ ſunt diuerſarum ſpecierum. conſ. 15. de pœnit. & remiſſ. nu. 10. par. 2. lib. 5. pag. 677.
peccatum tribus modis notorium poteſt ſine cognitione caſtigari. conſ. 2. de decim. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 706.
peccatum veniale placendo fit mortale, ſi adſit legis præcipientis contemptus. conſil. 3. de ſtat. monach. num. 11. & 16. par. 1. lib. 3. pag. 964.
peccati venia. Vide verbo Venia.
peccatum vnius alterum non excuſat, niſi cum inuaſus ad ſuam iuſtam defenſionem, cum moderamine inculpatæ tutelæ ſe defendit; quales non ſunt canonici, qui ob grauamina ſuis iuribus ab Epiſcopo iniuſte illata, bona eccleſiæ alienarunt. conſil. 18. de reb. eccleſ. alien. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 517.
peccatum vnum in genere moris conſtituunt plures actus externi diuerſi in genere entis, tendentes in vnum peccatum principale, quo ad effectum confitendi numerum peccatorum; non tantum quando vnus eſt ad ad alium via, ſed etiam quando vno impetu in illos omnes qui fertur. conſ. 14. de pœnit. & remiſſ. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 675.
Pecudes aliquot tradens poſt certum tempus in eodem numero & bonitate reſtituendas, cum pacto vt interim certum quid annuum præſtetur, etſi non formalem, palliatam tamen committit vſuram. conſil. 28. de vſur. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 520.
pecudibus in ſocietatem pro parte mortuis, fructus etiam domino debitus eſt pro parte minuendus. Idem ſi ex agnis numerus demortuorum ſupplendus. conſ. 27. de vſur. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 518.
Peculium regulares habere poſſunt nedum de expreſſa, ſed & de tacita ſuperioris licẽtia. conſ. 13. de reg. nu. 9. par. 1. lib. 3. pag. 728.
peculium caſtrenſe dicitur, quod dat etiam pater filio clerico, vt ſic ex eo clericaliter ſe ſuſtentet. conſ. 1. de pecul. cler. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 638.
Pecunia domini non poteſt eo inuito vti capſarius: quod ſi habet domini conſenſum, licet non expreſſum, non peccat. nu. 3. an autẽ teneatur reſtituere lucrum, vid. nu. 4 conſ. 1. de empt. & vend. par. 1. lib. 3. pag. 535.
pecuniam ad vſuram pro ſua neceſſitate, vel vtilitate capiens non peccat, etiam ſi vſurarius dando peccet. conſil. 2. de Iudæ. num. 8. par. 2. lib. 5. pag. 339.
pecunias, & bona pecuniaria Minores de obſeruantia accipere nequeunt; nec illis quæritur vlla obligatio, nec actio contra offerentem, aut dantem. conſil. 8. de teſtam. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 660.
pecuniæ etiam numeratæ promiſſio, vel oblatio facta Minoribus de obſeruantia expreſſe pro neceſſitatibus ſuis præteritis, vel præſẽtibus, etiam tractum futurum breuem, vel longum habentibus, valet; quin facta generaliter non exprimendo pro neceſſitatibus. conſ. 8. de teſt. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 659.
pecunia legata collegio clericorum cum opere perpetui anniuerſarii, non eſt legata ſingulis, nec poteſt inter præſentes diuidi: ſed conuerti debet in bona ſtabilia, vt ſic annui fructus perpetuo cedant illis, qui pro tempore onus ſuſtinebunt. conſ. 8. de reb. eccl. alien. nu. 1. 2. 4. par. 1. lib. 3. pag. 506.
pecunia numerata anticipate ſoluta pluris valet vẽditori, quam ſoluẽda in tot mercibus, & iuſtum pretium notabiliter auget. conſ. 6. de empt. & vend. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 547.
pecuniæ præſens pluris valet, quam abſens, ſecundum quod plus & minus diſtat, & in vno loco, puta Romæ, quam in alio, puta in Hiſpania: non tamen inde ſequitur, quod præſens pecunia plus valeat, quàm ſoluenda in diem. conſil. 32. de vſur. num. 3. & 6. par. 2. lib. 3. pag. 545.

pecunia pro beneficio data, ecclesiæ iniuriam passæ restituenda. cons. 70. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 277.

pecunias, prædia, vel magnos reditus ecclesiæ alicui dare non licet, cum pacto vt illa sibi conferatur. cons. 84. de simon. nu. 6. & 7. par. 2. lib. 5. pag. 302.

pecunias, vel quid temporale dare non licet ad erigendum aliquod beneficium, pacto vt erectum danti conferatur. consil. 84. de sim. nu. 6. par. 2. lib. 5. pag. 302.

Pensionarius clericaliter viuere tenetur, & nõ laicaliter; non tamen ob id, etiam si contulerit se ad militiam, & induceret habitum militarem, pensionem amittit; nec etiam quod ob homicidiũ esset factus irregularis, potest ei denegari. consil. 3. de vit. & honest. cleric. num. 1. par. 1. lib 3. pag. 420.

pensionarius clericaliter viuere tenetur, nec potest aliter absolui; potest tamen ob pensionis insufficientiam exercere aliquod officium sæculare, quod sit comparibile, cum dicto habitu, & tonsura clericali, ac etiam rusticari, & negotiari, vt ob tenuitatem beneficii licet beneficiario, consil. 3. de vit. & honestat. cleric. num. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 420.

pensionarius debet esse legitimus, & clericus, & horas B. Mariæ recitare tenetur. cons. 61. de simon. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 262.

pensionarius Hispanus, cui reseruata est pensio super beneficio alterius Hispani in fauorem Itali, potest illam ab Italo sine auctoritate Papæ redimere, cum non sit redimere pensionem, sed obligationem soluendi illa tertio, quæ est quid mere temporale. peccaret autem, si putaret id esse extinguere pensionem. consil. 62. de simon. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 263.

pensionarius potest petere pensiones decursas, & non solutas annorum præteritorum à nouo possessore beneficii, qui nihil vmquam recepit, ne forte recipiet, nec recuperabit à prædecessoribus suis, nec ab hæredibus eorum: non tamen poterit cogi vt soluat ex fructibus, nisi prout eos successiue ex eodem percipiet beneficio. cons. 1. de solut. nu. 4. & 6. par. 1. lib. 3. pag. 601.

pensionarius sciens valorem fructuum esse minorem expresso, ex æquo pensionem minuere debet. consil. 13. de rescrip. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 81.

pensionarius simonia confidentiali transferẽs pensionem in alium, etsi non incidat in pœnas extrauagantium, debet tamen puniri pœna amissionis pretii recepti, nisi bona fide, & dolo alterius inductus id fecerit. cons. 66. de simon. num. 9. par. 2. lib. 5. pag. 270.

pensionarius tenetur compensare, seu deducere ex terminis sibi debitis id quod beneficiarius pro ipso in expeditione bullarum pensionis soluit, iuxta stylum curiæ; nec potest propria auctoritate capere fructus pro solutione suæ pensionis. cons. 2. de solut. nu. 6. & 7. par. 1. lib. 3. pag. 604.

Pensio alicui reseruata, potest ei solui per solã signaturam supplicationis in foro conscientiæ ab eo cui constat ante litterarum præsentationem, & etiam expeditionem; nisi illarum forma obstet. cons. 6. de renunciat. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 124. & cons. 55. de simo. num. 1. par. 2. pag. 254.

pensionem soluens antiquam prouisus de beneficio, impedienti expeditionem litterarum, vt cesset, simoniam committit. consil. 55. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 254.

pensionem alicui super beneficio ad vitam illius reseruationi consentientis, duraturam dumtaxat reseruat Episcopus; at quæ reseruatur à Papa, durat ad vitam pensionarii, etiam cum clausula transferendi. consil. 8. de iur. patron. num. 9. par. 1. lib. 3. pagina 1048.

pensionem ab Italo redimere sine auctoritate Papæ potest pensionarius Hispanus, cui reseruata est pensio super beneficio alterius Hispani in fauorem Itali. consil. 62. de sim. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 263.

pensio collata ei, qui male ab alieno accepit primam tonsuram, tenet secundum Auctorem. cons. 27. de temp. ordin. num. 5. par. 1. lib. 1. pag. 163.

pensioni consentire, vel temporale dare absque conuentione, licite possum, obtenta gratia beneficii perfecta. cons. 57. de sim. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 257.

pensionis constitutio facta ad finem quærendi ius spirituale beneficii pro me, vel pro alio, est simoniaca. consil. 60. de sim. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 260.

Pensionis constitutio, *habita, vel non habita possessione*, est iusta. consil. 32. de præb. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 488.

pensionis constitutio, quando fundatur in renunciatione, vel collatione confidentiali beneficii, non valet. consil. 11. de constit. num. 7. par. 1. lib. 1. pag. 62.

pensionis constitutio super beneficio, pro liberatione æqualis summæ debitæ singulis annis, est simoniaca. cons. 59. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 259.

pensionem cum facultate transferendi super beneficio

beneficio habens, si transferat in tertium, vt beneficiarius illam redimat, & à tertio redemptionis pretium capiat, non admittit simoniam, neque confidentiam, nec in earum pœnas incidit. conſ. 66. de ſimon. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag. 270.

penſionis definitio communis mala probatur, alia data. conſ. 63. de ſimon. nu. 6. par. 2. lib. 5. pag. 265.

penſio eſt ius ſpirituali annexum, quod ſuapte natura requirit præcedentem clericatum, obligans ad horas B. V. cuius illegitimus nõ eſt capax, nec poteſt emi, aut redimi pecunia. conſ. 61. de ſimon. num. 2. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 262.

penſio etſi non dicatur beneficium ſtricte, tale tamen eſt præſtimonium. conſ. 11. de præb. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 460.

penſionem ex facultate ſibi ſimpliciter conceſſa transferens, reſeruato ſibi iure illam (dum viuit) exigendi, tranſgreditur ſuam facultatem; & ſic facit actum nullum, immo ſimoniacum, immunem tamen à cenſuris. conſil. 65. de ſimon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 267.

penſionem etſi ex iuſta cauſa poſſit imponere Epiſcopus ſuper beneficio; attamen quia hoc eſt contra ius regulare, Epiſcopus numquam cenſetur velle facere, niſi id exprimat. conſil 4. de ſimon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 171.

penſio fructuum expreſſorum cauſa taxationis, ſi percipi non poterunt, non debetur. conſil. 1. de ſolut. num. 3. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 601.

penſionis fructus vltra triennium non poſſunt in alterum valide ſine conſenſu Pontificis alienari. conſ. 11. de reb. eccl. alien. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 508.

penſionem habens ſuper beneficio, tenetur pro rata ad reparationem illius eccleſiæ, niſi pẽſio ab omni onere ſit libera. conſil. 1. de eccleſ. ædific. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1108.

penſiones habere poteſt inhabilitatus ad beneficia per conſtitutionem pœnalem. conſ. 12. de reſcrip. num. 15. par. 1. lib. 1. pag. 80.

penſio impoſita beneficio propter reſignationem non eſt valida, ſi eius reſignatio non eſt valida propter defectum tituli. conſ. 12. de reſcript. nu. 6. par. 1. lib. 1. pag. 76.

penſio impoſita ſuper diſtributionibus quotidianis beneficii obligat tantum ipſum beneficiarium penſioni conſentientem, & ſucceſſorem in beneficio: qualis cum non ſit Capitulum, nec ſinguli de Capitulo, quibus dictæ diſtributiones, vacante beneficio, ratione intereſſentiæ accreſcunt, etiam ſequitur vt ad eam nõ teneantur. conſ. 1. de ſolut. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 600.

penſio illegitimo, & irregulari ſine diſpenſatione conferri nequit, ſecundum communem. conſil. 63. de ſimon. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 265.

penſionem in permutatione beneficiorum poteſt Epiſcopus pro adæquatione fructuum vni ex permutantibus reſeruare, duraturam ſolum dum alter beneficium grauatum retinebit conſ. 43. de ſimon. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 234.

penſio integra tranſit contra ſucceſſorem in beneficio; licet inter penſionarium & prædeceſſorem cõuentum fuerit, vt recepta certa pecunia, per Sedem Apoſtolicam ad minorem ſummam reduceretur. cõſ. 2. de pact. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 281.

penſionem preteritorum annorum ab anteceſſore non ſolutam ita tenetur ſoluere ſucceſſor ex fructibus, quos ipſe percepit, vel in futurum percipiet, vt ab hærede anteceſſoris, qui fructus dictorum annorum percepit, quod ſoluit recuperare valeat. conſ. 2. de ſolut. num. 3. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 603. & de pact. conſ. 2. nu. 1. pag. 281.

penſio, vel ius illam percipiendi, non poteſt pretio in alium transferri. conſ. 11. de reb. eccl. alien. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 508.

penſio licet non ſit quid ſpirituale, eſt tamen annexum ſpirituali, ſicut ius patronatus. conſ. 11. de reb. eccl. alien. nu. 1 lib. 3. pag. 508. & de ſimon. conſ. 59. num. 2. & conſ. 61. num. 2. & conſ. 63. num. 4. & ſeq. par. 2. lib. 5. pag. 265.

penſio non eſt certa tantum portio fructuum ſeparata ad tẽpus ex beneficio, & quid mere temporale, vt aliqui tenuerunt; ſed ius ſpirituale percipiendi illam. conſ. 63. de ſimon. num. 1. & 7. par. 2. lib. 3. pag. 264.

penſionem laico nemo inferior Papa concedere poteſt, neque ipſe poteſtate ordinaria ſecundum ſtylum curiæ id facere ſolet. conſ. 34. de præb. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 490. & de ſimon. conſil. 63. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 265.

penſiones non veniunt appellatione beneficii, niſi quæ dantur in titulum vacabilem, & impetrabilem, & ſunt perpetuæ. conſil. 11. de conſtit. num. 8. par. 1. lib. 1. pag. 62. & de ſimon. conſ 66. nu. 3 lib. 5 pag. 269.

penſionis nulliter obtentæ reualidatio requiritur, vt qui primò conſenſit, in primo adhuc duret conſenſu. conſil. 44. de homicid. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 252.

penſionem obtinens religioſus ordinis militaris, non

xis,non tenetur ad horas B.V.ſed ſufficit recitare tot Pater noſter,& Aue Maria, quot loco horarum à religione præſcribuntur; vt nec ſacerdos regularis, ſeu ſæcularis eam obtinens ad eaſdem teneretur. conſil.22. de celebr.miſſ. num.2. par.1. lib.3. pag.1093.

penſio, per clauſulam, *habita vel non habita poſſeſſione*, iuſte ſoluitur à penſionario; quia ita ſe ſponte obligauit, & præuidere potuit caſum venturum;vnde ſoluenda ex aliis bonis:aliàs vt ſe liberet, dimittat beneficium. conſ.32.de præben.nu.1.4.& ſeq. par.1.lib. 3.pag.488.

penſionem per confidentiam in alium transferens,non incurrit pœnas extrauag. conſ.66. de ſimon.nu.4.par.2.lib.5.pag.269.

penſiones in confidentiam transferentes, pœnas confidentiariorum non incurrunt.conſ. 11.de conſtit.num.7.par.1.lib.1. pag.62.

penſiones ſine auctoritate Papæ redimere ſimonia eſt, ſed non inducens excommunicationem conſil.59.de ſimon. nu.3. & conſil.60.num.2.& conſ.62. num.2. par.2. lib. 5. pag.263.

penſio,que non datur in titulum beneficii,non eſt beneficium: & ideo nihil prohibet,quin qui habet generaliter facultatem transferendi, poſſit illam transferre ſub conditione.conſ.11.de iniur.& dam.dat.nu.2. par.2. lib.5.pag.649.

penſiones quando collitiganti cedenti beneficium reſeruatur, non reſpicitur ad ius cedentis ex ſtylo curiæ,ſed habentur communiter pro validis.conſ.12.de reſcrip.num.6. & 10.par.1.lib.1.pag.76.

penſio rei conductæ non debet ſolui in initio anni,antequam ex re conducta incipiat conductor fructus percipere: niſi &c. conſil.28. de vſur.nu.1.par.2.lib.5. pag.519.

penſio res eſt temporalis, à qua ad ſpiritualem non licet arguere.conſ.66.de ſimon.num.6. par.2.lib.5. pag.269.

penſio reſeruata reſignanti, qui beneficii titulo erat priuatus,ſuſtinetur ex mente Pontificis,ſi quæ colligi poſſit ex verbis ſupplicationis,ſaltē virtualiter.conſ.12. de reſcript. nu.7.8.& 10.par.1.lib.1.pag.77.

penſionis reſeruatio renuntianti beneficium non ſuum,an valida.conſil.12. de reſer. nu. 4. par. 1. lib. 1.pag.75.

penſionis reſeruationi qui nec per ſe, nec per procuratorem conſentit,ob non ſolutionem non ligatur cenſuris, antequam reſeruationis litteræ non per alterius notarii tranſumptum, ſed in authentica forma intimentur. conſ.2.de ſolut.nu.2.& 4.par.1.lib.3.p.603.

penſio reſeruata laico ſuper commenda militis à magno Magiſtro eſt nulla.conſil.34. de præben. num.1.par.1.lib.3.pag.490.

penſionem reſignanti reſeruandam (etiam litteris non expeditis)ſoluere promittens,cōmittit ſimoniam. conſ.37. de ſimon. num.1. & 2.par.2.lib. 5. pag.216.

penſionum ſæcularium fructus,& ſtipendia poteſt quis pro libitu largiri, vt laicus de fructibus laicis;ſecus de eccleſiaſticis, nam nō niſi in opera pia, & propter amorem Dei. conſ.2.de pecul. cleric. num.4. par.1. lib.3. pag.639.

penſionem ſi cōſtituo ſuper meo beneficio ſoluendam tertio,vt ſuum beneficium tibi reſignet,& ante recipio promiſſionem, quod illam ſolues, eſt ſimonia conuentionalis; & ſi ſoluas,efficitur realis, habens pœnam, & tua prouiſio eſt nulla. conſil. 60. de ſimon. num.3.4.& 5. par.2. lib.5.pag.260. & conſil.21.num.1.

penſio, ſeu annua præſtatio per quintuplicem caſſari ſolet.conſ.10.de empt.& vend.nu.2. par.1.lib.3.pag.564.

penſionem ſine auctoritate Papæ iam impoſitam,vel nunc conſtituendam velle ſoluere, paria ſunt, vt ex illa incurratur ſimonia, ſi propterea detur ſpirituale, ita vt ex hac. conſil.29. de ſimon. nu.4. par.2. lib.5. pag. 208.

penſionem ſuam ſibi reſeruatam qui ex facultate ſibi conceſſa in alium transfert, ita extinguit,vt amplius priuata auctoritate reuiuiſcere non poſſit;& hoc, niſi dicta tranſlatio eſſet nulliter facta: immo etſi dolo inductus valide tranſtuliſſet,adhuc tamen ab habente poteſtatem, tamquam fraudatus deberet ad illam reſtitui.conſil.66.de ſimon.nu. 11.& 12.par.1.lib.5 pag.271.

penſio ſub conditione trāsferri poteſt, niſi detur in titulum.conſil.11.de iniur.& dam.dat. nu.2.& 4.par.2. lib.5.pag.649.

penſio ſuper abbatia de conſenſu conuentus reſeruata,non ab ipſo, ſed à ſucceſſore ſolui debet.conſ.1.de ijs quæ ſi. à præl. nu.1. par. 1. lib.3. pag.496.

penſiones ſuper eccleſiis ditioribus imponere poteſt Epiſcopus pauperibus canonicis ſuſtentandis; licet non ſit in vſu. conſi. 15. de reb.eccl.alien.num.3.par.1.lib.3.pag.513.

penſionis translationi conſenſiſſe non eſt cenſendus is, qui fuit circumuentus, & ita demum ei conſenſit,ſi id licite fieri poſſet. cōſil. 66. de ſimon. num. 12. par.2. lib.5. pag. 271.

penſionis translatio coram perſona dignita-

Digitized by Google

cem non habentē non valet. conſ.11. de inſur.& dam.dat.num.1.par.2.lib.5. pag.643.
penſionis tranſlationi intereſſentes, nec illius valorem ſcire, ac ad damnum ex nullitate prouenientes tenentur. conſil. 11. de inſur. & dam.dat.num.3.& 4.par.2. lib.5.pag.649.
penſio beneficij non poteſt pretio redimi,emi, vel transferri ſine auctoritate Papæ; poteſt tamen ea remitti gratis, ſine vlla ſuperioris auctoritate.conſil. 59.de ſimon.nu.1. & conſil.47.num.3. & conſ.61. nu.3. & conſil.62. nu.1.& conſ.63. num.1.2.5.& 7. par.2. lib. 5.pag.264.& conſil.66.num.3. & de conſtit. conſ.11.n.8.& de pact. conſ.2. nu.2.p.281.
penſio vni ad vtilitatem tertii reſeruata, ſi in alterum ita transferatur, vt dicto tertio aliqua ſoluatur pecunia, ſimonia erit,niſi Pontifici hoc etiam exprimatur. conſ.61. de ſimon.nu.1. par.2.lib.5.pag.262.
Percuſſionem clerici non ſuo nomine factam ratificans,non excommunicatur;etiam ſi dum percuteretur,id ſibi placeret.conſ.23.de homicid.nu.p.par.2.lib.5 pag.436.
percuſſio grauis & enormis in clericum reddi tur ob magnā ſanguinis effuſionem, & propter liuorem, & maculam inde cauſatam: vnde & Papæ eſt reſeruata.conſ.24.de ſent. excom.num.2.par.2.lib.5. pag.754. & conſ. 47.nu.2. pag.790.
percuſſor clerici cum magna ſanguinis effuſione, aliter quam pro defenſione propria, vel proximi,cum moderamine inculpatæ tutelæ,incidit in excommunicationem c.ſi quis ſuadente.conſil.47. de ſent. excom. num.1. par.2.lib.5.pag.790.
percuſſor clerici enormiter ratione paupertatis excuſatur ne adeat Sed.Apoſt. ſi non eſt ſolitus mendicare. conſ. 24. de ſentent. excom.num.4.par.2.lib.5.pag.754.
percuſſum, qui poſtea ſanus factus infra menſem obiit,non teneor credere ex dicta percuſſione mortuum; cum neſciatur ex qua ſit mortuus infirmitate.conſil.26. de homicid. num.1. par.2.lib.5.pag.438.
percutiens clericum ob ſui vel proximi defenſionem,tunc demum euitat excommunicationem, ſi ſeruauit moderamen inculpatæ tutelæ.conſ.24.de ſent.excom.num.1.par.2. lib.5.pag.754.
percutiens nouitium eſt excommunicatus. conſil.86. de ſim.nu.3.par.2.lib.5. pag.307.
Perdita ſemel ipſo iure,nō quæruntur amplius ipſo iure,niſi ſuffragetur æquitas.conſ.11.de iureiur.nu.3.par.1.lib.2. pag.387.
Peregrinus clericus carens dimiſſoriis ſui Epiſcopi,poteſt admitti ſecreto ad celebrandū; publice autem nonniſi cum dimiſſoriis recentibus conſ.1.de cler.peregr.num.4.&5. par.1.lib.1.pag.226.
peregrinus clericus celebrando in aliena dioceſi ſine dimiſſoriis ſui Epiſcopi, male facit; non tamen de iure communi vllam cenſuram,aut pœnam incurrit.conſ.1.de cleric. peregr.num.4.par.1.lib.1. pag.228.
peregrinus clericus faciens fidem legitimā de ſua ordinatione poteſt admitti ad celebrandū.cōſ.1.de cler.pereg.n.1.p.1.lib.1.p.227.
peregrinus domicilium habitationis nullibi quærit,cōſ.1.de paroch.n.1.p.1.lib.3.p.698
peregrini,& itinerantes iuuandi,& non retardandi,nec moleſtandi.conſ.6.de conſtit nu. 2. par.1. lib. 1. pag. 47.
peregrinus tria habere debet,vt celebrare permittatur.conſil.1. de cleric. peregr. num.3. par.1.lib.1.pag.227.
Peremptæ re debita ſine culpa debitoris,debitor liberatur, & hoc quo ad ea quæ debētur in ſpecie;ſecus de eo quod debetur in genere.cōſ.32.de præb.n.2.6.par.1. lib.3.p.488.
Periculum capitalis debet totum ſpectare ad illud ponētem;ſicut perditio totius laboris, & induſtriæ ad illam ponentem. conſil. 26. de vſur.num.6. par.2. lib.5. pag.518.
periculum perdendi pretium ob malam debitoris fortunam non facit vt merx carius vendi poſſit,nec ex mutuo plus recipi. conſ.17. de vſur.nu.5. par.2 lib.5.pag.499.
periculum perdendi facit aliquem contractū, alioquin iniuſtum, iuſtum cenſeri; ſicut & incertitudo quanti res ſit valitura. conſ.29. de vſur.num.3. par.2. lib.5. pag.524.
periculi,quod ſubeo, pretium poſſum iuſte accipere,& ſic tibi nauigaturo donare centū, recepturus 125.ſi ſalua re redieris.conſ.23. de vſur.nu.2.par.2. lib.5. pag.513.
periculum rei locatæ regulariter ad locatorē ſpectat.conſ.28.de vſur.n.1.p.2.lib.5.p.519.
periculi ſubitio facit, vt quis iuſte capiat plus quam denotat,& teneant ſponſiones.conſil. 1.de donat.nu.1. par.1.lib.3.pag.619.
Permiſſiua in materia videtur cōceſſum,quod non inuenitur prohibitum.conſil.2.de reſer. nu.2.par.1.lib.1.pag.64.
Permittens vnum, & cætera cenſetur permittere,ſine quibus id conſiſtere nequit. conſ. 1. de Iudæ.num.6. par.1.lib.5.pag.338.
Permutare beneficia plura pro vno quiſque poteſt,ſi nihil aliud obſtet. conſ.43. de ſimon. nu.3.par.2.lib.5. pag.234.
permutare ſua beneficia propria auctoritate beneficiati nequeunt; licet poſſint tractare non perueniendo ad cōcluſionem permutationis

tionis, & eam facere cum auctoritate superioris. consil. 43. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 234.

permutare suum beneficium cum alio, ut suum detur tertio, per superiorem ordinarium nemo potest. cons. 43. de simon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 234.

permutare volenti qui dat temporale, ne eum pœniteat, sed inceptam perficiat permutationem, simoniam committit; & hoc, quando dat prædicta ex pacto, vel in principalem causam effectuandæ dictæ permutationis; aliàs secus. consil. 22. de simon. num. 1. 4. & 6. par. 2. lib. 5. pag. 199.

permutari non potest cum beneficio ius quæsitum per præsentationem, vel nominationē, vel aliud quod sit ad rem, & non in re. cons. 43. de simon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 234.

permutationem auctoritate superioris initam qui adimpleuit, potest cogere partem, vt & ipsa adimpleat, etiam si propter pacta illicita impleta incidisset in pœnas simoniacorum; dummodo vitium purgatum, & absolutio à censuris fuerit prius obtenta. consil. 43. de simon. num. 5. & 7. par. 2. lib. 5. pag. 235.

permutatio beneficiorum ac prædiorum ecclesiasticorum fieri non potest auctoritate inferiorum collatorum Episcopis; sed requiritur auctoritas Episcopi. consil. 15. de reb. eccles. alien. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 513. & de sim. cons. 97. nu. 2 lib. 5. pag. 319.

permutatio beneficiorum, & venditio fructuū alterius, simul correspective fieri nequeunt, sed seperatim fiat; modo cesset omnis civilis saltem obligatio alterum faciendi, si alterum fiat. consil. 49. de simon. nu. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 247.

permutatio eius fere communi nequeat sic fieri, videlicet quod tu resignes tuum beneficium in manibus ordinarii mihi conferendum, & ego tibi auctoritate privata dem meum beneficium personale; consuetudine tamen immemoriali potuit hoc, sicut & privilegio, cuius vim obtinet, præscribi. cons. 8. de iur. patr. nu. 17. par. 1. lib. 3. pag. 1051.

permutatio facienda est de beneficiis iam quæsitis, & non quærendis; vnde nequit quis permutare ius, quod habet ad rem virtute exspectativæ, cum beneficio alterius; quia beneficium exspectatum non est expectantis. cons. 43. de simon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 234.

permutatio pinguioris beneficii cum minus pingui, cum pacto, vt fructus excedentes sibi restituantur, est simoniaca; idem est, si conueniant vt constituatur pensio auctoritate propria pro adæquatione fructuum. cōs. 50. de sim. nu. 1. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 48.

Personale beneficium. Vide verbo Personatū.

personalia beneficia, aliàs personatus, quæ non sunt perpetua, sed finitis aliquot personis ecclesiasticis finiuntur, ita sunt beneficia, ac alia ecclesiastica, & spiritualia, consuetudine immemoriali. cons. 8. de iur. patr. nu. 11. 12. & 16. par. 1. lib. 3. pag. 1049.

Personaliter, vel procuratori ad id sufficienter constituto intimandum est cuilibet id quod ei præiudicium potest inferre. cōs. 1. de dol. & contumac. nu. 3. par. 1. lib. 2. pag. 362.

Personatus an sint beneficia ecclesiastica. consil. 8. de iur. patron. num. 11. & 16. par. 1. lib. 3. pag. 1049.

personatus vt sint beneficia, auctoritate Episcopi debent institui. consil. 8. de iur. patron. nu. 13. par. 1. lib. 3. pag. 1049.

personatum incompatibilem ecclesiæ parochiali, & præbendam, cui parochialis vnita sit, simul habere quis potest: quia parochialis vnita sequitur naturam beneficii simplicis, non contra. consil. 10. de maior. & obed. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 276.

personatum, seu temporale beneficium instituens, cum pacto quod ad illud præsentabit resignantem sibi suum beneficium, est simoniacus. cons. 17. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 182. & de iure patron. cons. 8. num. 1 & seq. lib. 3. pag. 1046.

personatum instituens eo fine, vt per illud via permutationis aliquod beneficiū obtineat, simoniacus videtur, sed non est, nisi intercesserit conuentio. Putius tamen fine dicta spe & intentione institueretur. consil 8. de iur. patr. nu. 2. 19. & seq. par. 1. lib. 3 pag. 1046.

Peste infectis curati prius sacramenta ministrēt; sanis nonnisi monitis de periculo; & vt possint alios adire. consil. 1. de const. num. 77. par. 1. lib. 1. pag. 35.

pestis tempore curati recedere nequeunt, non dimissis idoneis vicariis; sed tam ipsi, quam alii, qui non tenentur, cum magno merito infectos iuuare possunt. consil. 1. de constit. num. 78. par. 1. lib. 1. pag. 35.

Petens beneficium in titulum nequit se iuuare præscriptione. cons. 4. de offic. ind. ordin. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 247.

peti videtur à dæmone, quod à Deo per verba vana petitur. cons. 1. de sortileg. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 560.

Petitio iudicialis legitima cōtinere debet, quis corā quo, quo iure, & à quo, quid petat. cōsil. 1. de restit. spoliat. nu. 5. p. 1. lib. 2. p. 354.

Pia vt ſit largitio, principaliter ob Deum fieri debet; nec definit eſſe bona, licet fiat etiam, ſed minus principaliter ob alium finem etiam ineptum, modo non ſit malus. conſil. 2. de pecul. cler. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 639.

piæ cauſæ fauendũ, & in dubio actus valor tuẽdus. conſil. 4. de donat. nu. 9. p. 1. lib. 3. p. 625.

Pinguiorem ad fortunam tunc debitor cenſendus eſt peruenisſe, quando retento eo, quod ad ſui commodam & honeſtam ſuſtentationem eſt neceſſarium, ſupereſt aliquid; ex eoque quod ſupereſt debet ſoluere debita. conſil. 2. de verb. ſign. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 822.

Placere mihi aliquid, vel rationabiliter debere placere, æquari videntur. conſil. 1. de iniur. & damn. dat. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 635.

Plebrius fingens ſe nobilem, primogenitum, & diuitem, quo nobilis ſecum matrimonium contrahat, Deum & familiam offendit; ſed matrimonium tenet. conſ. 3. de ſponſ. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 4.

Plurales in beneficiis canonici nequeunt propriuata vtilitate opponere prouiſo quod eſt pluralis in eis, ſed nomine eccleſiæ tantum, & pro eius vtilitate. conſ. 20. de reſcript. nu. 7. & 8 par. 1. lib. 1. pag. 90.

Pluralitas beneficiorum re frænanda. conſ. 13. de præb. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 461.

Plures perſonæ conſideratæ vt vnum corpus pro vnica reputãtur perſona. Vnde qui blaſphemat ſanctum Petrum, & omnes Apoſtolos, duas ſolum perpetrat blaſphemias; & qui vnam domum vult comburere, vnum peccatum facit, & non tot, quot ibi ſunt perſonæ. conſ. 14. de pœn. & remiſſ. nu. 9. par. 2. lib. 5. pag. 676.

pluribus ſimul bombardulas contra vnum diſplodentibus, qui reperitur occiſus, ſi ne ſciatur à quo, coram Deo omnes, at in foro exteriori nullus debet reputari irregularis. conſ. 6. de homic. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 415.

Pœna à veteri lege impoſita, regulariter non tollitur per alteram pœnam à noua lege impoſitam; niſi de mente legem nouam ferentis appareat, quòd voluit eam tollere. conſ. 10. de conſt. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 58.

pœna aliquid ſoluendi in cõtractu mutui poni poteſt. conſ. 13. de vſur. n. 1. p. 2. lib. 5. p. 493.

pœna appoſita ipſo iure facto negatiuo, puta non reſidendi, non incurritur, niſi præcedente monitione: ſufficit tamen præfixio diei; immo & coram Deo ſufficit vera mora, ſeu negligentia. & hoc, modo illa, quando de nullius agitur præiudicio, ſit peccatum mortale. conſil. 22. de cleric. non reſid. num. 17. 12. par. 1. lib. 3. pag. 448.

pœna caducitatis in emphyteuſi tantum habet locũ. conſ. 4. de præſcr. n. 16. p. 2. lib. 2. p. 399.

pœnæ Canonum, præſertim Cõciliorum œcumenicorum, ſolent eſſe moderatæ, ita quòd non excedant menſuram delicti. conſ. 8. de iureiur. num. 5. par. 1. lib. 2. pag. 385.

pœnam cõcuſſionis, quæ vtroque iure eſt quadrupli, minuit c. exigit. de cenſ. lib. 6. quo ad viſitatores imponendo duplum. conſil. 2. de cenſib. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1055.

pœnam contra extrahentes frumentum non incurrit, mandans ſolui mercedem extracturis. conſil. 18. de ſent. excom. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 745.

pœnam contra aliquid facientem impoſitam, non incurrit tentans aliquid facere, quod non facit. conſil. 5. de ſimon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 1735.

pœna conuenta ad matrimonium contrahendum peti non poteſt. conſ. 8. de ſponſ. num. 3. par. 2. lib. 4. pag. 13.

pœnæ de vno caſu ad alium non extenduntur. conſ. 1. de big. non ord. nu. 2. p. 1 lib. 1. p. 222.

pœna, donec ſit impoſita, in foro conſcientiæ non debetur. conſil. 3 de cler. non reſid. nu. 2. par. 1 lib. 3. pag. 425. & de ſimon. conſ. 92. nu. 3 lib 5. pag. 313.

pœnæ duæ ſi ſtatutæ ſint imponendæ contra idem delictum, iudex, qui vna earum rem punierit, non poteſt eum alia punire; ſi vero ſint impoſitæ à iure, vtraque punitur. conſil. 10. de conſtit. num. 5. par. 1. lib. 1. pag. 59.

pœna dupli reſtituẽdi viſitatoribus in cap. exigit. de cẽſib. in 6. non videtur poſita ipſo iure pluſquã pœna concuſſionis, quæ eſt quadruplum: & pœna non debetur in foro conſciẽtiæ. cõſ. 2. de cẽſib. n. 1. p. 1. lib. 3. p. 1055.

pœna, etiam ex totali rationis identitate non extenditur, niſi id ſit expreſſum in iure. conſil. 13. de præb. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 462.

pœna excommunicationis impoſita, ſi aliud nõ addatur, intelligitur de imponenda, non autem de ipſo iure incurrenda. conſ. 18. de ſententent excom. num. 1 par. 2. lib. 5. pag. 744.

pœna impoſita contra præſumentem aliquid facere, non incurritur à faciente ſine dolo, vel contemptu. conſ. 19. de reb. eccleſ. alien. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 519.

pœna impoſita matrimonium contrahenti, nõ cenſetur impoſita contrahenti ſponſalia. conſ. 4. de rapt. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 466.

pœna impoſita facienti, non ligat conantem facere, ſi ad factum non eſt peruentum: neque etiam ligat mandantem, conſulentem, auxiliantem ve. conſ. 18. de ſent. excom. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 745. & conſ. 20. nu. 3.

Digitized by Google

pœnam in casu ignoto incursam aliena negotia agens soluere non tenetur.consil.8. de sepult.num.2.par.1 lib.3. pag.693.

pœna in dubio per verba futuri temporis non censetur ipso iure imposita.cons.92. de sim. nu 3.par.2.lib.5.pag.313.

pœnam in foro conscientiæ nemo debet, donec condemnetur.cons.7.de testam.num.4. par.1.lib 3.pag.658.

pœna in regulares coningia sollemnizantes, in sæculares non extenditur.cons.10. de constit. num. 3. par.1. lib.1. pag.58.

pœnam incursam ipso iure contra se regulariter nemo tenetur exequi,donec à iudice iubeatur soluere: fallit in censuris,ac quibusdam irregularitatibus, & inhabilitatibus. cons.3.de raptor.nu.5.par.2.lib.5.pag.463.

pœna ipso facto non incurritur, vbi à iure non disponitur.consil.13.de præb. n.3.par.1.lib. 3.pag 462.& de sim.cons.10. num.3. par.2. lib.5. pag.180.& de priuil.cons.25.num.3.

pœnarum ipso iure incursarum executio fieri non potest, antequam declaratoria illarum incursionis valide parte citata fiat.consil. 9. de sent.excom.num. 8. par.2. lib.5.pag.730.

pœna ipso iure ob malam collationem imposita,incursa nõ euitatur,etiam si prouisus beneficium post acceptam possessionem resignet.cons.9.de renunt.n.1.p.1.lib.1.p.129.

pœna ipso iure incursa,per pœnitentiam,ac restitutionem male ablati non euitatur: nec ob id iudex debet omittere quin eos puniat, etiam si pars læsa remitteret iniuriam.cons. 18. de reb.eccl.alien.n.4.par.1.lib.3.p.518.

pœnæ molliendæ,præsertim cum agitur de puniendo peccato carnis.consil.1.de cohabit. cleric.& mulier. nu.2. par. 1.lib.3.pag.421.

pœna mortis statim est exequenda regulariter, ad vitanda pericula. cons. 40. de pœnit. & remiss.nu.12 par.2.lib.5.pag.717.

pœnæ non extendendæ,etiam si militet eadem ratio, nisi in quibusdam casibus enumeratis. consil.: 7. de temp.ord. num.3. par.1. lib.1. pag.151.& de purg. vulg. cons.2.nu.2. & 4. & de priuil.cons.25.nu.4.& de sent.excom. cons.48.nu.6.

pœna non incurritur nisi in casibus à iure expressis.consil.17. de præb.nu.2.par.1. lib.3. pag.740.& cons. 13 nu.3. pag.462. & de simon.cons.95.nu.4.pag.317.

pœna non potest augeri ab eo, qui de crimine cognoscere non potest, nisi eo modo, quo potestas laica addit pœnam pœnis à canonibus in spiritualibus, puta contra contrahentes clandestina matrimonia statutis. consil.1.de hæret.nu.6.par.2.lib.5.pag.355.

pœna ordinati sine titulo mutata est in pœnam ordinantis, cum hic scit ordinandum non habere titulum, & ille bona fide ordinatur. cons.46.de temp.ord.n.1.par.1.lib.1.p.181.

pœna parochi,cuius culpa parochianus sine pœnitentia moritur, est arbitraria, cum nulla reperiatur in iure decreta. consil. 3. de paroch.num.1. par.1.lib.3.pag.700.

pœna perpetui carceris cũ taxatione quatuor vnciarum panis, & totidem aquæ, non est pœna mortis,nisi addatur, ne plus edat,vel bibat, & iudicio medicorum tale alimẽtum non sufficeret illi ad longam vitam viuendam: tuncque sequuta morte iudex esset irregularis. cons.1. de pœn. nu.1. & 2. par.2. lib.5. pag.650.

pœnam priuationis aliquem ipso iure incurrisse non est dicendum, nisi id sit expressum in iure.cõs.13.de præb.n 3.p.1.lib.3.p.462.

pœna posita contra vnum correlatiuum,videtur apposita contra alterum, si eadem ratio omnino idem suadet in vtroque,nec diuerso modo de vtroque statuit.consil.5. de empt.& vend.nu.4.& 5. par.1.lib. 3. pag.546.

pœna post condemnationem, etiam iure poli debetur.consil. 5. de iniur.& dam.dat. nu.1. par.2. lib.5.pag.641.

pœna priuationis alicuius iuris non est dicenda cuipiam imposita, nisi eam lex expresse ponat.consil. 8. de iureiur.num.4. par.1.lib. 2.pag.385.

pœna quæ ordinati sine titulo.cons.15.de tempor.ord.nu.2. par.1. lib.1. pag.148.

pœna restituendæ sortis in casu moræ soluendi censum ante bullam Pii V.apponi & peti poterat. consil.15,de empt.& vend. num.6. par.1. lib.3.pag.573.

pœna statuti posita contra occidentem aliquẽ, occiso Priore etiã ad nutum amouibili, debet applicari prioratui manuali,& non monasterio, cuius erat monachus. cons.13. de stat.monach.num 7.par.1. lib.3. pag.1010.

pœnæ sunt restringendæ, & correctio legũ vitãda. cons.8.de iureiur.n.3.p.1.lib.2.p.385.

pœna suspẽsionis etsi imponatur visitatoribus ipso iure incurrenda,nisi duplũ intra mensẽ restituat,restituẽdo tamen simplũ illã euitat. cons.2.de cens.n.2.& seq.p.2.lib.3.p.1055.

pœna temporaria cap.exigit. de censib.de restituendo duplum,non respicit fori conscientiæ tantum;& cum debeatur parti, non potest remitti per sacræ Pœnitẽtiariæ officiũ, cui in illo tantum foro, & de pœnis ecclesiasticis est concessa facultas.cons.2.de censib. num.5. par.1. lib.3. pag.1056.

Pœnitens confitendo iam confessa, & occulta, infa-

infamando ſe ipſum, ſaltem venialiter peccat. conſ. 15. de pœnit. & remiſſ. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 678.

pœnitens impeditus Epiſcopum adire, de mãdato eius poteſt per alium abſolui. conſ. 1. de conſtit. num. 90. par. 1. lib. 1. pag. 39.

pœnitens non tenetur confiteri circumſtãtiam extenuantem peccatum. conſ. 15. de pœnit. & remiſſ. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 678.

pœnitens poſtquam elegit vnum cõfeſſarium, cui acceptanti litteras ſacræ Pœnitentiariæ præſentauit, non poteſt, eo dimiſſo, alterum eligere, etiam ſi primo electus conſentiat. conſ. 8. de offic. deleg. n. 1. p. 1. lib. 1. p. 236.

pœnitenti pro ſe & contra ſe creditur. conſ. 3. de conuerſ. coniug. n. 5. par. 1. lib. 3. pag. 850.

Pœnitentis relationi circa ea quæ dependent ex iuris prudentia, vel intelligentia reſcriptorum, non eſt facile credendum, nec reſpondendum eius interrogationi. conſil. 67. de reg. num. 1. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 813.

Pœnitens, cui reſponſum fuit à docto de aliquo dubio interrogato, communem eſſe pro vna & contraria parte opinionem, iuſte eligere poteſt quam voluerit: at ſi ei reſponſum fuit vnam eſſe veram, non poteſt contrariam eligere, etiamſi eſſet communis. conſil. 10. de pœnit. & remiſſ. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 671.

Pœnitentia à confeſſario impoſita, & acceptata implenda; niſi ex iuſta cauſa mutetur. conſil. 3. de voto. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 897.

pœnitentiam impoſitam à ſuperiore in abſolutione à peccato reſeruato, etſi inferior adueniente neceſſitate, vel vtilitate, ob præſumptam mentem ſuperioris commutare poſſit; ſecus tamen eſt quo ad pœnitentiam impoſitam in commutatione voti, vel diſpenſatione. conſ. 25. de pœnit. & remiſſ. nu. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 695.

Pœnitentiæ ſacramentum de iure communi, immo canonico, & diuino, damnato ad mortem, ſi petat, debet miniſtrari, & contraria conſuetudo eſt abuſus, iudicesque compellendi ad concedendum. conſil. 40. de pœni. & remiſſ. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 713.

pœnitentia quæ poſſit imponi ei, qui ob incogitantiam incidit in ſuſpenſionem, & irregularitatem. conſ. 12. de cleric. excom. nu. 2. par. 2. lib 5. pag. 573.

pœnitentiæ iniunctæ ab vno confeſſario, iure communi poſſunt per alium cõmutari. conſ. 18. de pœnit. & remiſſ. n. 9 p. 2. lib. 5. p. 686.

pœnitentiæ ſollemnes, de quibus agit c. in capite ieiunii 50. diſt. nõ ſunt in vſu. conſ. 18. de pœnit. & remiſſ. n. 9. par. 2. lib. 5. pag. 686.

pœnitentia vt excuſet in foro exteriori, debet eſſe exterior. conſ. 2. de cohabit. cler. & mul. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 423.

Pœnitentiaria facile diſpenſat ſuper iuramento pœnali in peccati odium facto. conſil. 1. de iureiur. nu. 6. par. 1. lib. 2. pag. 376.

Pœnitentiaria non dat facultatem dandi teſtimonium de confeſſis in foro conſcientiæ; nec ſi daretur, faceret fidem in foro exteriori. conſ. 59. de ſimon. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 259.

Pœnitentiaria omnia gratis ſine vlla exactione concedere, & expedire tenetur; ſed nec ſponte datum poteſt accipere. conſ. 29. de pœnit. & remiſſ. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 698.

Pœnitẽtiaria pœnam temporariam alicui debitam non remittit. conſ. 2. de cenſib. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 1056.

Pœnitentia ſuper occultis tantum in foro conſcientiæ diſpenſat. conſil. 9. de ſponſal. num. 2. par. 2. lib. 4 pag. 13.

Pœnitentiarius cathedralis ex ſola vi ſui officii non abſoluit à caſibus Epiſcopo reſeruatis. conſ. 20. de pœnit. & remiſſ. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 690.

pœnitentiarius cum vnione certæ præbẽdæ nequit eam ſine legitima auctoritate à ſuo officio diuidere, nec alteram ei vnire: quia ſuæ ceſſoribus præiudicaret. conſ. 14. de reb. eccleſ. alien. nu. 1. & 2. par. 1. lib. 3. pag. 511.

pœnitentiarius maior abſoluit, & diſpenſat in foro conſcientiæ extra ſacramentum confeſſionis: Minores autem pœnitentiarii nonniſi confeſſione præuia. conſ. 19. de tempor. ordin. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 154.

pœnitentiarius maior abſolui mandat in foro conſcientiæ eos, qui in generalem alicuius edicti excommunicationem inciderunt, etiam ſi factum ſit notorium. conſ. 2. de ſent. excom. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 719.

pœnitentiarius maior, antequam per Pium V. officium Pœnitentiariæ reſtringeretur ad forum conſcientiæ, de abſolutionibus, & diſpenſationibus, quæ in vtroque foro faciebat, dabat (& merito) etiam publicum teſtimonium; nunc autem nec ipſe, nec ii, quibus vt in dicto foro conſcientiæ abſoluant & diſpenſent mandat, iuſte illud dare poſſunt; & ſi darent, nihil prodeſſet: quia iudex fori exterioris nedum non teneretur, immo nec poſſet in præiudicium partis illi credere. conſ. 4. de fid. inſtrum. nu. 1. 2. 3. & 4. par. 1. lib. 2. pag. 370.

pœnitentiario maiori multæ commiſſiones quotidie viuæ vocis oraculo fiunt. conſil. 6. de teſtam. nu. 10. par. 1. lib. 3. pag. 656.

pœnitentiarius maior poteſt in foro conſcientiæ tantum ratum habere ordinem ab alieno acceptum cum falſis dimiſſoriis; ſi falſitas creditur adeo occulta, vt non ſit timenda controuerſia in foro exteriori. conſil. 30. de temp. ord. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 167.

pœnitentiarius maior presbytericidæ priuationem feudi, iurisve patronatus, publicamve pœnitentiam imponere nequit, nec filiis eius inhabilitatem ad beneficia. conſil. 28. de pœn. & remiſſ. n. 1. & 2. par. 2. lib. 5. p. 697.

pœnitentiarii officio habens vnitam præbendam, habet eam quaſi extinctam, & ſuppreſſam; vnde nec ea dimiſſa aliã optare poteſt. cõſ. 14. de reb. eccl. alien. n. 4. p 1. lib. 3. p. 512.

Pollex non eſt membrum; cuius parte qui priuatus eſt, modo per indignationem ſibi non abſtulerit, non efficitur irregularis, ſi inde non inducatur impotentia, nec magna deformitas, ſeu ſcandalum in celebrando. nu. 1. & 2. de qua ſi probabiliter dubitatur, Epiſcopi declaratio, ſed non alterius inferioris ſufficit. nu. 3. qui ſi declaret magnum ſcandalum induci, eſſet irregularis, & à Papa eſſet petenda diſpenſatio. num. 4. conſil. 1. de corp. vitiat. par. 1. lib. 1. pag. 117.

Polluta cœmeteria, ijſdem caſibus & modis reconcilianda, quibus eccleſiæ. conſ. 1. de conſecr. eccleſ. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1065.

polluta eccleſia, ſi eſt conſecrata, reconcilianda per Epiſcopum; ſin autem tantum benedicta, vel auctoritate Epiſcopi ædificata, poteſt fieri per presbyterum aqua à ſe benedicta. conſ. 1. de cõſecr. eccl. n. 2. p. 1. lib. 3. p. 1065.

pollutio extraordinaria non operatur, vt quis perdat ius exigendi debitum, vel recuperet; vt adulterium. conſ. 1. de diuort. nu. 5. par. 2. lib. 4. pag. 139.

Pontificalia exercens. Vide verbo Epiſcopus.

Pontifices Max., ſicut Petrus, eamdem poteſtatem à Deo accipiunt immediate. conſil. 11. de reg. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 723.

Poſſeſſio antiqua defendit beneficiarium, etiã contra prælatum, ne ab eo exigat probationem tituli aliter, quam per iuramentum; nec hoc exigitur, ſi alias hunc tacite approbauit, accipiendo ab eo procurationem in viſitatione, vt à beneficiario. conſ. 4. de offic. ordin. nu. 7. par. 1. lib. 1. pag. 248.

poſſeſſionẽ beneficii collati accipere, in quantum iure permittitur, differre quãdoque expedit. conſ. 18. de præb. n. 3. p. 1. lib. 3. p. 471.

poſſeſſionem beneficii curati violenter capiẽs, perdit prius ſimile habitum, æque ac ſi iuſte accepiſſet ſecũdum; ne ſtultus, ideſt, iniuſtus ſit melioris conditionis, quam ſapiẽs, & iuſtus. conſ. 10. de elect. n. 8. par. 1. lib. 1. p. 109.

poſſeſſionem beneficii poſt expeditas litteras, & nondum receptas, capere iure poteſt prouiſus à Sed. Ap. modo tenor litterarũ nõ obſtet. conſ. 6. de renunc. nu. 1. p. 1. lib. 1. p. 124.

poſſeſſio beneficii res ſpiritualis, vel ſpirituali annexa. conſ. 55. de ſimon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 254.

poſſeſſionem beneficii taliter non amittit etiã ſponte reſignans, quin ſpoliatus poſſit agere de ſpolio. conſil. 1. de offic. ord. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 242.

poſſeſſio decennalis non ſufficit ſine titulo ad beneficium repetendum, ſed ſic ad titulum præſumendum. conſil. 4. de offic. ord. nu. 1. 6. & 10. par. 1. lib. 1. pag. 247.

poſſeſſio interrupta non prodeſt, niſi poſſeſſor ante præſcripſiſſet. conſil. 7. de iure patron. num. 4. & 20. par. 1. lib. 3. pag. 1035.

poſſeſſio pacifica defendit etiam execrabilem tenentẽ incompatibilia, contra tertium, etiã non oſtenſa diſpenſatione, modo allegetur; & ſi ſit decennalis, etiã cõtra Epiſcopũ. cõſil. 4. de offic. ord. nu. 9. & 12. p. 1. lib. 1. p. 249.

poſſeſſio poteſt eſſe immemorialis, etiã ſi per aliquot inſtrumenta probetur, ante tempus ad illam inducendam neceſſarium res aliter ſe habuiſſe. conſil. 5. de præſcr. nu. 4. par. 1. lib. 2. pag. 401.

poſſeſſio ſeſſionis in choro & Capitulo, ac iurium canonicaliũ canonico non poteſt valide & vtiliter à Capitulo dari, niſi capitulariter. cõſ. 1. de dol. & cõt. n. 6. p. 1. lib. 2. p. 362

poſſeſſio triennalis. Vide verbo Triennalis poſſeſſio.

Poſſeſſor beneficii, bona fide illud poſſidens, vti ſeruitium amouibile, fructus facit ſuos. conſ. 27. de præb. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 482.

poſſeſſor bonæ fidei quærit fructus, dũmodo nõ ſit prædo. cõſ. 9. de offic. ord. nu. 5. p. 1 lib. 1. p. 256. & de præſcr. conſ. 2. nu. 4 lib. 2. p. 393.

poſſeſſor bonæ fidei, etiam ſi litiget, præſentare poteſt: ſecus ſi malæ fidei ſit poſſeſſor. conſil. 2. de iur. patr. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1027.

poſſeſſor bonæ fidei licet fructus ſuos faciat, num. 5. extantes tamen, & in quibus factus eſt locupletior, reſtituit, niſi ſint induſtriales, quos non reſtituit. conſil. 99. de ſimon. num. 5. 7. 12. & 13. par. 2. lib. 5. pag. 327.

poſſeſſor in dubio præſumitur habere bonam fidem. conſ. 1. de præſcr. n. 5. p. 1. lib. 2. p. 390.

poſſeſſor malæ fidei an cenſeatur prouiſus ab ordinario de beneficio vacante in mẽſe reſeruato Papæ. conſ. 2. de iur. patr. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1027.

poſſeſſor malæ fidei quis ex eo tantum, quòd litigat,

Digitized by Google

litigat,non cenſetur.conſil.2.de iur.patr.nu. 2. par.1. lib.3. pag.1027.
poſſeſſor malæ fidei non præſumitur quis ex eo ſolo, quod contra ipſum pendeat lis mota. Talis autem præſumitur,qui de beneficio in menſe Papæ vacante fuit ab ordinario prouiſus.cõſ.2.de iur.patr.n.2.p 1.lib.3.p.1027
poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribit. cõſ.16.de reb.eccl.alien.n.4.p.1.lib.3.p.515
poſſeſſor malæ fidei videtur eſſe, qui poſſidet rem,& habet titulum contrarium ſuæ bonæ poſſeſsioni; vnde tempore immemorabili non præſcribit.conſil.16.de reb. eccl. alien. num.4.par.1. lib.3. pag.515.
poſſeſſor triennalis. Vide verbo Triennalis.
poſſeſſor pacificus non dicitur quis, ſtatim ac poſſeſsionem fuit aſſecutus; & hoc etiam ad effectum vt propter incompatibilitatem inducatur vacatio.conſ.18.de præb.nu.1.& 3. par.1. lib.3.pag.471.
Poſſeſſorium ſuper decimis coram iudice laico intentari poteſt.conſil.1.de conſt.nu.80. par.1. lib.1. pag.36.
poſſeſſorium ſuſpenſo petitorio prius termina ri debet.conſil.1.de cauſ.poſſeſſ.& propriet. nu.1.par.1. lib.2.pag.351.
poſſeſſorium iudicium recuperandæ poſſeſsionis rei mobilis datur iure canonico, ſed nõ iure ciuili.conſil.1.de reſtit.ſpoliat.num.3. par.1.lib.2. pag.353.
Poſſidens bona fide beneficium manuale factũ, fructus facit ſuos.conſ.2. de præſcrip. nu.1. par.1.lib.2.pag.392.
poſsidens cum diſpenſatione multa curata,nõ eſt execrabilis.conſ.12. de reſcrip. num.13. par.1.lib.1.pag.79.
poſsidens rem eccleſiæ ex conceſsione Epiſcopi dicentis iuſte eam facere,præſcribit.conſil.2.de præſcript.n.3.par.1.lib.2. pag.392.
poſsidens pacifice beneficium triẽnio cum titulo colorato,facit illud ſuum,etiam quo ad Deum, licet titulus non fuerit canonicus. conſ.30.de præb.nu.1.par.1.lib.3.pag.484.
Poſtliminij ius non habet locum in armis, nec in veſtibus perditis in bello, immo nec in aliis rebus, quæ non cauſa belli feruntur. vnde etiam ſi ab inimicis recuperentur, tamen prioribus dominis non reſtituuntur. cõſ.3.de reſt.ſpol.n.4. & 5.p.1.lib.2.p.360.
Potentia actualis coeundi non eſt de ſubſtãtia matrimonii ſecundum ſolum ius naturale, & diuinum: & licet non euenerit,poteſt cõtrahi,etiam ſecundum ius humanum; quia cum tempore euenire poteſt. conſ.4.de deſponſ.impub.nu.14.par.2. lib.4.pag.38.
Poteſtas conferendi ordines minores à Papa data presbytero, non præſumitur,etiam decedente longiſsima poſſeſsione 40. annorũ. conſ.8.de ſacram.non iterand. num.1.& 5. par.1.lib.1.pag.198.
poteſtas cum datur alicui à lege,limitando eã à principio,debet eam exercere cum illa limitatione.cõſ.9.de cõſt.n.12.p.1.lib.1.p.56
poteſtatem duplicem habẽs,delegatam, & ordinariam,ſi ex vtraque procedat, ſuſtinetur actus ex illa,ſecundũ quam potuit id facere. conſ.9.de offi.deleg. n.10.p.1. lib.1.p.239.
poteſtas eccleſiaſtica à Chriſto inſtituta ad gubernãdum per ſupernaturales leges,& rationem,& per ſupernaturalia dirigentia homines in hac vita ad gratiam diuinam,& in altera ad gloriam ſempiternam obtinendã, nequaquã ad ſola naturalia ſeu laicalia(niſi prout ad dictum finẽ ſupernaturalẽ opus eſt) ſe extendit,& eius vicario, qui eſt Põtifex, ſuper omnes, etiã quod ſint Reges,tradita. conſ.1.de for.comp n.2.3.4 p.1.lib.2.p.332
poteſtas laica ab eccleſiaſtica diſtincta eſt, à Deo humano generi communicata ab exordio mundi,ad ſe circa naturalia ſecundum nataralem rationem bene gubernandũ,beateque viuendum data: & inde ad Reges & Principes translata: ad eccleſiaſticã nequaquam,neque contra eccleſiaſticas perſonas, ſeu res ſpirituales,ſpiritualibusve annexas, ſe extendens;immo ea minor eſt. conſ.1.de for.comp. nu.2.3.4.5.par.1. lib.2. pag.333.
poteſtas laica,licet prius data ſit, eccleſiaſticã non continet. conſil. 1. de foro comp. num. 12.par.1. lib.2 pag.337.
poteſtas laica,nec eius edicto iuſtitiam probare,nec abſque priuilegio Sedis Apoſt.defendere poteſt facultatem cognoſcendi de titulo poſsidendi ſpiritualia. conſil. 1. de foro comp.nu.10.par.1.lib.2. pag.336.
poteſtas laica ratione naturali tantum nititur. conſ.1.de for.comp.nu.9.par.1. lib.2.p.335.
poteſtates locorum, ac delegati Papę deputati principaliter ad cauſas cognoſcendas, non veniunt appellatione officialium Papę.conſil.13.de verb.ſign.num.1.par.2. lib.5. pag.
poteſtas ſęcularis nihil ſuper ſpirituali ſtatuere poteſt.cõſ.2.de deci.n.5.p.1.lib.3.p.706.
Prabenda actu ſacerdotalis promoto ante ætatem non danda.conſ. 9.de cler. excom. nu. 6.par.2. lib.5. pag.571.
prębenda non fit curata ob parochialem ei annexam.conſ.10.de maior.& obed. nu.3.par. 1.lib.1.pag.276.
prębendas optare vacantes,etiam poſſunt ſimplices canonici, qui vt tales, cum nullum habeant ſucceſſorem in beneficio,ſibi ſolis,

& non alteri præiudicant. consil. 14. de reb. eccles. alien. nu. 1. par. 1. lib 3. pag. 511.
præbenda Pœnitentiarii vt optari nequit, ita ita nec ipse aliam optare. cons. 14. de reb. eccl. alien. num 3. par. 1. lib. 3. pag. 512.
præbendam, vel simplex beneficium habens sub vno tecto, nequit obtinere aliud beneficium alibi situm, cui annexa sit præbenda, vel aliud beneficium simplex vniforme sub eodem primo tecto; & per assecutionem vnius causatur vacatio alterius præbendæ, seu simplicis beneficii vniformis. cõs. 23. de præb. num. 2. 3. 4 par. 1. lib. 3. pag. 475.
præbendas tenues suorum canonicorum potest Episcopus augere, vt habeant quo honeste alantur, applicando reditus aliorum beneficiorum sui Episcopatus. consil. 15. de reb. ecclesi. alien. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 513.
Præcedendi ratio aliter, atque aliter considerandа. cons. 5. de maior. & obed. nu. 12. par. 1. lib. 1. pag. 269.
Præcedentia ex antiquitate gradus & promotionis mẽsuratur. cons. 10. de maior. & obed. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 275.
præcedentia in dignitatibus paribus à promotione attenditur; fallit tamen. cons. 5. de maior. & obed. nu. 2. & 14. par. 1. lib. 1. pag. 266.
præcedentiam non faciunt plures gradus, quorum vnus non sufficit, consil. 5. de maior. & obed. num. 4. & 15. par. 1. lib. 1. pag. 267.
præcedentiam non faciunt plures gradus vno interiores. consil. 5. de maior. & obed. num. 15. par. 1. lib. 1. pag. 269.
præcedentia prælatorum eiusdem dignitatis, & nominis, quando conuentualiter cum conuentibus suis interfunt actibus, attenditur secundum antiquitatem ecclesiæ, seu conuentus: quod si interfint singulariter, qui prius fuit promotus præcedit, vt aliàs fuit resolutum, nisi habeant adiunctam maiorem dignitatem. cons. 5. de maior. & obed. num. 2. 10. & 11. & seq. par. 1. lib. 1. pag. 269.
præcedentia Præpositi collegiatæ S. Mariæ de Scala. consil. 5. de maior. & obed. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 266.
præcedentia præscriptione & priuilegio niti potest. consil. 5. de maior. & obed. num. 13. par. 1. lib. 1. pag. 269.
Præcedentia prouincialium, ex statuto Minimorum, attenditur ex antiquitate prouinciarum, non professionis eorum. cons. 10. de maior. & obed. nu. 7. par. 1. lib. 1. pag. 277.
præcedentiam qui non habet, etiam alii dare nequit. cons. 10. de maior. & obed. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 276.
Præcedere debet Dux, qui personaliter adest oratorem repræsentantem maiorem dignitatem. cons. 8. de maior. & obed. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 273.
præcedit qui habet dignitatem præ aliis qualificatam. cons. 5. de maior. & obed. num. 7. par. 1. lib. 1. pag. 268.
Præceptum de restituendo, qua ex parte affirmatiuum est, obligat quidem semper, sed non ad semper. consil. 42. de homicid. num. 2. par. 2. lib. 5. pag 449.
præceptis duobus incompatibilibus concurrentibus, minus debet cedere maiori. cons. 40. de pœnit. & remiss. nu. 7. par. 2. lib. 5. p. 715.
præcepta negatiua plus obligant, quia semper, & pro semper, quam affirmatiua, quæ ligãt semper, sed nõ ad semper. consil. 40. de pœnit. & remiss. num. 9. par. 2. lib. 5. pag. 716. & de homicid. cons 42. num. 1. pag. 449.
Prædicare non est actus sacri ordinis; vnde potest etiam ei, qui non est in sacris, ab habente iurisdictionem mandari. consil. 7. de offi. deleg. num. 1. & 4. par. 1. lib. 1. pag. 235.
prædicandi actus non est diaconatui peculiaris. cons. 7. de offi. deleg. n. 3. p. 1. lib. 1. p. 235.
prædicantem, etiam si sit generaliter, seu etiam specialiter denunciatus suspensus, & interdictus à diuinis, audire possum; modo non sit denunciatum eumdem suspensum seu interdictum esse ab officio prædicandi. consil. 78. de sent. excom. n. 2. par. 2. lib 5 pag. 815.
prædicare de licentia sacerdotis etiã laicus potest. cõs. 7. de offi. deleg. n 3. p. 1. lib. 1. p. 235.
prædicare ratione officii solis curatis competit, etiam si non sint sacerdotes consil. 7. de offic. de leg. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 1. pag. 235.
Prædium proprium dare in censum annuum in perpetuum, cum pacto vt tanta pecunia possit redimi, non est per Pium V. prohibitum. cons. 4. de locat. & cõd. n. 1. p. 1. lib. 3. p. 533.
Præficiendi exercitio curæ, per vnum, siue multos, etiam amouibiliter exercendæ, ab Episcopo examinãtur. cons. 8 de priuil. nu. 4. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 593.
Prægnans si martyriũ pro Christo patiatur, filius quem in vtero gestat, dicitur martyr. cons. 6. de bapt. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1101.
Præiudicare tertio non debet Papæ sine iusta causa; sed cum illa potest, & frequenter debet. cons. 3. de conuers. infidel. num. 17. par. 1. lib. 3 pag. 877.
Præiudicium, quod per quamdam consequentiam fit, non attendendum, sed tantum principale. cons. 2. de pecul. cleric. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 639.
Prælatus ad discendum modũ recitandi horas sub pœna priuationis beneficii beneficiarii moneat.

Digitized by Google

monear. consil. de præb. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 458.

prælati ad arbitrium impendi censetur, quod de illius licentia impenditur. consil. 2. de stat. monach. nu. 15 par. 1. lib. 1. pag. 982.

prælati agere possunt pro iuribus suorum regularium. consil. 1. de rellic. spoliat. nu. 4 par. 1. lib. 2. pag. 354.

prælato collegiatæ nullo iure præscriptum est certum tempus, intra quod teneatur ordinari; at monitus ordinari tenetur proximis superioribus. consil. 5. de ætat. & qualit. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 185.

prælatus collegiatæ quando Abbati æquiparetur. consil. 4. de maior. & obed. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 265.

prælatus collegiatæ suo inseruiendo Episcopo non excusatur à residentia, nisi magna vrgeat causa. consil. 5. de ætat. & qual. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 185.

prælatorum cum Capitulis ad discordias tollendas quæ statuit Concil. Trid. consil. 3. de off. ord. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 245.

prælatus cum ignorantibus matrimonium suam inualide cõtractum dissimulare potest. consil. 1. de constit. num. 35. par. 1. lib. 1. pag. 17.

prælatus cum maiori parte Capituli potest cogere canonicos ad contribuendum reparationi ecclesiæ suæ. cõs. 15. de reb. eccl. alien. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 513.

prælatus condemnare debet ad restitutionem fructuum beneficiorum qui horas non recitant, & distributionum pro tempore absentiæ. consil. 8. de præb. num. 5. par. 2. lib. 3. pag. 458.

prælatus congregationis, seu religionis potest iuxta constitutiones eiusdem congregationis à deputatis corrigi, & suspendi, ac iudicari. consil. 61. de sent. excom. nu. 1. & seq. par. 2. lib. 5. pag. 817.

prælati deferre possunt ad Papam hæreticos, & crimina Episcoporum, extrajudicialiter cognoscendo. consil. 2. de for. compet. nu. 3. & 7. par. 1. lib. 2. pag. 339.

prælatus dicitur qui est caput collegiatæ ecclesiæ, ac titulum beneficii, & iure communi iurisdictionem fori exterioris in eos qui sunt de collegio habet. consil. 4. de maior. & obed. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 265.

prælatus dispensare potest cum obsesso à dæmone; vt in ordine subrepitiæ ante obsessionem susceptæ ministret. consil. 35. de tempo. ord. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 171.

prælato dilapidatori est restituenda facienda, licet sit impediendus ministrare. consil. 3. de reb. eccl. alien. num. 6 & 7. par. 1. lib. 3. pagina 501.

prælati, & conuentus, finito nouitiatu, ex causa differre possunt professionem nouitii iudicati idonei. consil. 30. de regul. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 760.

prælatus, & conuentus sunt diuersi; adeo quod propriè prælatus non est de conuentu. consil. 12. de elect. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 112.

prælatus, & conuentus, licet possint inter se facere diuisionem bonorum monasterii, etiamsi sine consensu Episcopi, vel alterius superioris, poterit tamen illam reuocare prælatus ad libitum. consil. 14. de stat. monach. num. 9. par. 1. lib. 3. pag. 1015.

prælatus, & conuentus nequeunt facere statutum, quod liget successorem, quin prælatus non ligatur suo statuto, licet cum conuentu illud fecerit, quo minus ei possit contrauenire. consil. 14. de stat. monach. num. 9. par. 1. lib. 3. pag. 1015.

prælatus etsi iuste possit regularem suum subditum ob delicta ab ordine eiicere, & habitu eum spoliare, ita vt possit habitum clericalem gestare, & sub Episcopi obedientia viuere; hoc tamen concedere non potest per suam dispensationem, etiam ob infirmitatis, vel parentum paupertatis causam. consil. 37. de regul. num. 1. & seq. par. 1. lib. 3. pag. 821. & consil. 74. num. 4. pag. 823. & consil. 77. num. 1.

prælatus, etiam si iurauerit subdito, vel conuentui seruare statutum, nihilominus reuocatio tenet, licet incidat in periurium. consil. 14. de stat. monach. num. 10. par. 1. lib. 3. pag. 1015.

prælatus exemptus à iurisdictione Episcopi, & subrectus immediate Papæ, habet iurisdictionem quasi Episcopalem, & omnia quæ Episcopus exercere potest in suos subditos. consil. 23. de priuileg. nu. 1. par. 1. lib. 5. pag. 624. & de clandest. desponsat. consil. 2. num. 2. par. 2. lib. 4. pag. 44. & de temporalib. consil. 36. num. 1. lib. 1. pag. 172.

prælati ex statuto, consuetudine, seu priuilegio, cognoscunt de subditorum criminibus. consil. 6. de for. compet. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 345.

prælati facultate diminuendi obligationes iam inductas dicendi missas sibi data, parce vtãtur, & non sine iusta causa. consil. 9. de celebr. miss. num. 9. par. 1. lib. 3. pag. 1079.

prælatus in quærendis, & non in quæsitis, ecclesiæ nocere potest. consil. 7. de accusat. nu-

Digitized by Google

num.1.par.2.lib.4.pag.162.
prælati iura ſua defendere, & alienata recuperare tenentur.conſil.15.de præb.num.6.par.1. lib.3.pag.468.
prælatus iuſte concedere poteſt regulari ſuo licentiam manendi extra clauſtra ob infirmitatem propriam, vel parentum paupertatē, retento tamen habitu,& ſub obedientia regulari.conſil.73.de regul.num.2.par.1.lib.3. pag.821 & conſ.74.nu.2.pag.823.
prælati mandatum non excuſat ordinatum ante tempus,nec à ſuſpenſione, nec ab irregularitate.conſil.9.de tempor.ordin. nu.1.par. 1.lib.1.pag.141.
prælati Minimorum tanto tempore ſubſunt, quanto præfuerunt. conſ. 10. de elect.nu.3. & 4.par.1.lib.1.pag.107.
prælati multa præſcripſerunt contra Capitula & ius commune in materia iuriſdictionis, & Capitula contra prælatos; ac præſcriptio illa erat valida. conſ.3. de offic.ordin.nu.2. & 3.par.1.lib.1. pag.245.
prælati nequeunt recipere apoſtatas aliarum religionum ſine conſenſu ſuorum conuentuum,ſicut nec vllos nouitios. conſil.75.de reg.num.3.par.1.lib.3. pag.825.
prælatus nulliter profeſſum,ſeruatis ſeruādis, expellat,expulſus autem in vtroque foro eſt liber.conſ.87.de reg. nu.3.4.5.par.1.lib.3. pag.840.
prælatus obligatur ſuo ſubdito naturali obligatione deſcendente ex contractu, vel pacto;nec ſine peccato, niſi ſubſit iuſta cauſa, poteſt eam non obſeruare, licet pro eis non detur obligatio ciuilis. quod ſi ſuperior cōtractum reuocet, etiam ſine iuſta cauſa, tenet.conſ.14. de ſtat.monach.n.11.12 & 13. par.1.lib.3.pag.1016.
prælati officium eſt, non ſtatim omnem actionem præbentem occaſionem peccandi prohibere, ſed populum docere quomodo illa ſine peccato vti poſſit, & liceat. conſ. 1. de Iudæ.num.13.par.2. lib.5.pag.340.
prælati poſſunt iuſta de cauſa eijcere ab ordine religioſos,etiam profeſſos, & eos habitu priuare, & cum eadem eis concedere vt in loco honeſto habitu retento,maneant extra clauſtrum.conſ.64.de reg.num.4.par.1.lib. 3.pag.823.
prælatorum præcedentia. Vide verbo Præcedentia.
prælati perpetui vtilius in religionibus eligūtur,quam triennales.conſ.7. de ſtat.monac. nu.8.par.1.lib.5.pag.1000.
prælato prouinciali mortuo, vel excommunicato,Vicarius, qui ab eo ſolo accipit iuriſdictionem,quo ad officium mortui, vel ſuſpenditur.conſil.12.de elect.nu.2. par.1.lib. 1. pag.112.
prælati regulares canonicorum præcedunt prælatos Benedictinorum, quando conuentualiter cum ſuis Capitulis ſiue conuentibus in proceſſionibus incedunt:ſi vero ſingulariter concurrerent ſine ſuis conuentibus,illi præcederent, qui prius inuenirentur promoti. conſ.5. de maior.& obed. num. 13. par.1. lib.1.pag. 267.
prælatus regularem à ſe electum à religione ad aliam ingrediendam obligare nequit.conſil. 77.de regul. nu.1.2. par.1.lib.3. pag.828.& conſ.16.de reg.nu.7.
prælatus regularis nequit obligare ſubditum, vt ad aliam religionem tranſeat, conſil.16. de reg.num.7.par.1. lib.3.pag.735.
prælatus regularis diſpenſare, & commutare valet votum tranſeundi ad arctiorem ſuo ſubdito. conſil. 40. de voto. num. 3. par. 1. lib.5.pag.952.
prælati regulares de hæreſi ſuorum iure communi cognoſcere nequeunt;ſed nec videtur adeſſe aliquod priuilegium, vel conſuetudo id eis concedens, quod per longiſſimi temporis conſuetudinem eſt reſeruatum Epiſcopis,& inquiſitoribus. conſil.1. de hæret.nu. 5. par 2.lib. 5. pag.352.
prælati regulares electos iniuſte, quærere tenentur,& ad eos recipiendos conuentus cogere.conſil.78. de reg. num.3. par.1. lib.3. pag.830.
prælatis ſubditos torquere & verberare licet. conſil.3. de ijs quæ vi. num.15. par.1.lib.1. pag.303.
prælati regulares,Epiſcopo inferiores,de iure ſuos ſubditos per ſe,& ſi neceſſitas vrgeat, per alios (modo ſint clerici, vel monachi) correctionis cauſa verberare poſſunt. conſil. 29. de ſent.excom.num.1.par.2. lib.5. pag. 760.& conſil.3.de ijs quæ vi. nu.15. par.1. lib.1.pag.303.
prælatus regularis eſt iudex in iis, quæ ad regulam ſpectant.conſ.6.de foro compet. nu. 1.par.1.lib.2.pag.345.
prælati regulares iuriſdictionem habent in ſubditos quo ad ſpectantia ad regulam;quo ad alia vero, etiam quo ad impoſitionē pœnæ tricemium,prout conſuetudine, vel priuilegio eis conceditur. conſ.1. de hæret.nu. 2.par.2.lib.5.pag.351.
prælatus quem ſcit nulliter profeſſum,ex officio expellere poteſt. conſil.87. de reg.num. 3. par.1.lib.3.pag.840.
prælatus regularis legem ſibi imponere nō poteſt

teſt in conceſſione facta ſubdito, vt eam revocare nequeat, neque ei id cõcedere, quod faciat eum proprietarium. conſ. 15. de ſtatu monach. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1017.

prælatus regularis licentiam dimittendi habitum, & ſub obediẽtia Epiſcopi viuendi, cõcedere nequit. conſ. 73. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 821.

prælatus regularis non poteſt cognoſcere de crimine depoſitione digno. conſil. 6. de foro compet. nu. 2. par. 2. lib. 2. pag. 345.

prælati regularium poſſunt iure communi ſuos religioſos, etiam ſine iuſta cauſa, ſuis beneficiis, & officiis priuare. conſil. 38. de ſimon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 228.

prælatus regularis ſuo ſubdito naturaliter obligatur, vt dominus ſeruo. conſil. 14. de ſtatu monach. nu. 13. par. 1. lib. 3. pag. 1016.

prælatus religioſum fugientem, vel ſine licentia recedentem, etiam extra territorium capere poteſt. conſil. 16. de ſtatu monach. nu. 1 par. 1. lib. 3. pag. 1019.

prælatis religioſorum licere cum ſuis diſpenſare ſuper homicidio voluntario, in vim priuilegii Eugenii IIII. non facile credendum. conſil. 15. de homicid. num. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 426.

prælatus res, ſeu fructus eccleſiæ male alienãs, repetere poteſt conſ. 3. de reb. eccl. alien. nu. 5. & 6. par. 1. lib. 3. pag. 501. & conſ. 20. de reſcript. nu. 6.

prælato ſeruiens, cenſetur ſeruire eccleſiæ. conſil. 9. de verb. ſign. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 819.

prælati ſecundum recentiores regulas tenentur regere cum conſenſu, vel conſilio ſui conuentus, vel conſiliariorum. conſ. 9. de regul. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 845.

prælati ſunt ſoli Epiſcopi, & eorum ſuperiores, & alii iuriſdictionem quaſi Epiſcopalẽ habentes, præfecti eccleſiis collegiatis ſæcularibus, vel regularibus, non autem rectores eccleſiarum parochialium. conſil. 6. de fil. presbyt. num. 4. 5. & ſeq. par. 2. lib. 1. pag. 206.

prælati tenentur ad conſeruandum iura ſuis dignitatibus debita. conſil. 4. de cenſib. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1058.

Præpoſitiones, a, vel *ab*, includunt terminum, ſi incluſio non eſt contra ius. conſ. 31. de præb. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 486.

Præpoſitura S. Mariæ de Scala Mediolanenſis creata poſt alias præpoſituras, cum clauſula *ſine præiudicio alicuius*, quo ad ordinationes ſuorum miniſtrorum. conſil. 5. de maior. & obed. num. 1. & 10. par. 1. lib. 1. pag. 266.

Præpoſitus alicui officio obligat præponentem, etiam accipiendo pecunias, ad commodius illud exercendum: quales ſunt etiam plures ſocii eidem ſocietati præpoſiti. conſ. 1. de procurat. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 293.

Præpoſitus S. Mariæ de Scala alios Præpoſitos etiam prius ordinatos præcedere debet, nõ ratione doctoratus, vel protonotariatus, ſed inſignium Epiſcopalium, in congregationibus, in quibus illis vti debet, & extra illas. conſil. 5. de maior. & obed. nu. 7. & 8. par. 1. lib. 1. pag. 268.

Præſcribi poteſt ius offerendi ſolutionem melioramentorum, cum eſt ſequela actionis iã natæ ſecus ſi ſit præambulum eius, quia contra illud non præſcribitur, ſicut nec contra facultatem aliquid faciendi, vt eundi per viam. conſil. 3. de præſcript. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 393.

Præſcriptio, aut conſuetudo contra ius naturæ nihil prodeſt. conſil. 2. de offic. ord. num. 7. par. 1. lib. 1. pag. 244.

præſcriptionem immemorialem impedit mala fides poſſidentis, ſi ſit vere mala; præſumpta autem non. conſ. 5. de præſcript. num. 1. par. 1. lib. 2. pag. 400.

præſcriptio immemorialis, item & 40. annorum liberat ab obligatione iuris, ſed non contra id quod dictat ius naturale; quia eſſet irrationabilis. conſil. 2. de offic. ordin. nu. 4. 7. par. 1. lib. 1. pag. 244.

præſcriptione 40. annorum præſcribitur res aliena confraternitatis; modo neſciam, nec ſcire debeam eſſe confraternitatis. conſ. 3. de præſcript. num. 3. par. 1. lib. 2. pag. 394.

præſcriptio 40. annorum ſufficit ad præſcribendam rem eccleſiæ; quæ tamen non eget habens ius quæſitum per ſtatutum confirmatum per Generalem, vel Papam. conſil. 7. de iur. patron. num. 20. par. 1. lib. 3. pag. 1041. & conſ. 10. de maior. & obed. num. 6.

præſcriptiones omnes Vrbis 16. annis perficiuntur. conſil. 4. de conuerſ. inſid. num. 14. par. 1. lib. 3. pag. 883.

præſcriptio quidem in bonis & iuribus eccleſiaſticis, debet eſſe quadraginta annorum; ſufficit autem bona fides, etiam ſine titulo. nu. 3. & 4. quæ præſumitur quod fuerit in præceſſore. num. 5. cuius poſſeſſionis acceſſione vti poſſum ad complendam dictam præſcriptionem. nu. 3. & 4. & ſi meus præceſſor fuit in mala fide, illa mihi non nocet, modo vti nolim acceſſione eius poſſeſſionis. nu. 6. conſil. 1. de præſcript. lib. 2. par. 1. pag. 390.

præſcriptio rei non interrumpitur per litem ſuper poſſeſſorio motam; quia ita nõ fit litigioſa.

Digitized

gioſa conſ. 3. de præſcript. num. 1. par. 1. lib. 2. pag. 393.

præſcriptio ſtatuti tempus iuris communis minuentis, illius ſortitur naturam. conſil. 4. de conuerſ. infidel. nu. 14 par. 1. lib. 3. pag. 883.

Præſentans, vel præſentatus, quando ſit ſimoniacus. Vide verbo Simoniacus.

præſentans, præſentato ius ſuum non proſequẽte, poteſt alium præſentare, conſil. 12. de ſimon. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 185.

præſentans cum pacto, quod ei (niſi præſentatus intra tempus à iure ſtatutum ſuam proſequatur præſentationem) liceat præſentationi contrauenire, & opportuna agere, non eſt ſimoniacus per hoc pactum; modo aliud præſentanti non reſeruetur, niſi id quod ei iure competit. conſ. 12. de ſimon. num. 1. 2. 4. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 184.

Præſentandi ius ad abbatiam ex priuilegio Papæ cadit in laicum. conſil. 61. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 805.

Præſentare promittens aliquem ad beneficium nondum erectum, ſed erigendum, vanam & nullam facit promiſſionem. conſ. 12. de ſim. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 183.

præſentare valide poteſt is, qui bona fide poſſidet iuſ patronatus, vel beneficium, cui ius præſentandi eſt annexum; ſecus ſi ſit malæ fidei. conſ. 2. de iur. patron. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1027.

Præſentatam à patrono, vt ſit monialis, non poteſt Epiſcopus eo ſolo repellere, quod minorem dotem habeat alia, quam ipſe offert; quia ad ipſum præſentare non ſpectat; ſed inſtituere; niſi præſentandi ius ad eum per negligentiam patroni, vel aliàs legitimè deuoluetur. conſ. 6. de iur. patron. nu. 6. par. 2. lib. 3. pag. 1033.

Præſentatio Abbatis vnius ordinis ad alterius abbatiam eſt nulla. conſ. 61. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 805.

præſentatio ad beneficium curatum, & inſtitutio facta minoris 25. annis eſt nulla, & à Papa cum conſenſu patroni ſuperſtitis petenda noua prouiſio conſ. 2. de ætat. & qualit. nu. 1. & 2. par. 1. lib. 1. p. 183.

præſentatio beneficiorum ad monaſterij pertinentium, facienda eſt à prælato, & conuentu ipſius. conſ. 9. de conſt. nu. 12. par. 1. lib. 1 pag. 56.

præſentationem admittere, & inſtitutionem facere, diuerſa. conſil. 30. de regul. nu. 2. par. 2. lib. 3 pag. 760.

præſentationi conſentire. Vide verbo Conſentire.

præſentatio facta ab excommunicato declarato non valet: nec inſtitutio talis præſentatis virtute facta. conſil. 1. de iur. patr. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1026.

Præſentatus ad beneficium litigioſum, cum pacto quod ſuis expenſis teneatur verificare iura præſentantis, eſt ſimoniacus. conſ. 12. de ſimon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 183.

Præſentis temporis verbis multa iura vtuntur, quibus dicuntur irritare aliqua, quæ per iura priora ſunt irritata. conſ. 4. de bigam. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 226.

Præſes prouinciæ quo ad ſæcularia poteſt inquirere, & purgare prouinciam malis hominibus. conſ. 7. de offic. ord. num. 1. par. 2. lib. 1. pag. 253.

Præſidens Capituli præcedit ſuum Epiſcopum, cum ei vt vnus de Capitulo intereſt. conſ. 1. de maiorit. & obed. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 262.

Præſtatio annua alicuius rei prætenſæ non inducit obligationem ad præſtandum in futurum, etiam cum nudo pacto, quod eſt inualidum de iure ciuili. conſil. 4. de præſcript. num. 1. par. 1. lib. 2. pag. 395.

præſtationes annuas, & ſeruitia domini exigẽtes, ſi credunt iuſtè impoſitas, non peccant; nec tenentur ad reſtitutionem, ſi non plus exigant, quam ab initio libere fuit conceſſum. conſ. 4. de præſcrip. num. 12. par. 1. lib. 2. pag. 398.

præſtationes annuæ, & ſeruitia præſtita prælatis, & dominis ſine cauſa expreſſa in id idonea, præſumuntur iniuſtè poſita per vim, vel aliam iniuſtitiam, & non obligant in futurum. conſ. 4. de præſcrip. nu. 3. par. 1. lib. 2. pag. 396.

præſtationes, & ſeruitia qui domini acceperunt à vaſſallis per 40. annos, defenduntur lege Regia in ſua poſſeſſione, nullo alio titulo oſtenſo; in proprietate vero nonniſi tẽporis immemorialis poſſeſſione iuuantur. conſil. 4. de præſcript. num. 10. par. 11. lib. 2. pag. 397.

præſtationes annuæ per 30. annos continuatæ, etiam nulla cauſa expreſſa, & nullo titulo probatæ, producunt ius petendi eaſdem in futurum ratione præſcriptionis, niſi contra poſſidentem facit ius commune, vel aliqua vehemens præſumptio. conſ. 4. de præſcrip. nu. 4. par. 1. lib. 2. pag. 396.

præſtationes annuas per contractum promiſſas ſoluendi obligatio præſcribitur 30. annis computandis à tempore, quo à ſoluendo ceſſatur; etiamſi in legatis aliud ſeruandũ. conſil. 4. de præſcript. num. 17. par. 1. lib. 2. pag. 399.

præſtationes annuæ ſolutæ per tempus immemoriale, quod non requirit titulum, præſumuntur iuſtæ, præſertim ſi libera voluntate cœperunt ſolui: excipiuntur tamen quæ familiaritatis cauſa ſolent de gratia præſtari; nam non præſumuntur debitæ. conſil. 4. de præſcript. nu. 6. & ſeq. par. 1. lib. 2. pag. 396.

præſtatio annua ſoluta decennio ex aliqua certa cauſa expreſſa, inducit præſumptionem pro iuſtitia exigentis. conſ. 4. de præſcript. nu. 4 par. 1. lib. 2. pag. 396.

præſtatio immemorialis in collatione beneficij præſumitur iuſta. conſil. 3. de ſimon. num. 2. par. 2. lib 5. pag. 170.

præſtatio immemorialis titulum non requirit, niſi, &c. conſ. 4. de præſcrip. num. 6. & 7. par. 2. lib. 2. pag. 196.

præſtatio iniuſta redditur, vbi exigens eam, promiſſa non ſeruat. conſ 4. de præſcrip. nu. 14. par. 1. lib. 2 pag. 398.

Præſumere in dubio debemus id quod lex communis præſumit. conſ. 15. de conuerſ. coniug. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 867.

præſumitur nemo ita factare ſuum, vt ſtultus reputetur. conſ. 10. de ſimon. num. 11. par. 2. lib. 5. pag. 182.

Præſumptio dolum & malitiam præſupponit. conſ. 11. de præſcrip. n. 5. par. 2. lib. 5. p. 380.

præſumptio illa aſſumenda eſt, quę videtur veriſimilior, & per quam euitatur periculum, & cui conformis eſt ſtylus, & per quam facientis euitatur ſtultitia. conſ. 1. de præſcr. nu. 1. par. 1. lib 2. pag. 372.

Præſumptiones inductæ à Pio V. ad probandũ confidentiam, non habent locum in foro cõſcientiæ. conſ. 15. de ſimon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 191.

Præſumptio per contrarios actus tolli poteſt. conſ. 42. de regul. num. 6. par. 2. lib. 3. pag. 779.

præſumptiones præſumptionibus eliduntur. conſil. 7. de ſepult. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 691.

præſumptio, quod quis ſit legitimus, contraria probatione elidi tur. conſil. 2. de frigid. & malef. num. 18. par. 2. lib. 4. pag. 123.

Preces an magnæ, an leues, ratione perſonæ iudicandæ. conſ. 3. de cland. deſponſ. nu. 7. par. 2. lib. 4 pag 46.

precibus fruſtra impetratur, quidquid iure cõmuni conceditur. conſil. 1. de poſtul. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 291.

preces principis nudæ, etſi forte non videantur ſufficiens cauſa diſpẽſandi in gradibus prohibitis; attamen ſi dictæ preces fundentur ſuper iuſta cauſa, ſecus erit. conſil. 15. de conſang. & affinit. num. 3. & 4. par. 2. lib. 4. pag. 113.

preces quæ videntur leues, ſi fiant puellæ à gregario iuuene, poſſunt dici graues quo ad eã dotandam; ſecus ſi fiant à magnæ auctoritatis viro puellæ gregariæ, & à coniugato, vel ſacri ordinis. conſil. 3. de clandeſt. deſponſ. nu. 7. par. 2. lib. 4. pag. 46.

preces ſubſiſtente iuſta cauſa obtinendi à collatore beneficium, ſimoniam non inducunt. conſil. 22. de ſimon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 199.

Presbyter doctoratum in iure ciuili, etiam ſine licentia Epiſcopi, aſſumens, nullam pœnam incurrit; peccat tamen capiens ſine ſufficienti ſcientia. conſil. 2. ne cleric. vel monach. nu. 1. par. 1. lib. 3. 1117.

presbyter eſſe qui vouit, poteſt differre accipere ordines, quando peruenerit ad ætatis ſuæ annum 25. nec ei imputabitur, ſi Epiſcopus, vt poteſt, cum eo nolit ſuper interſtitiis diſpenſare. conſ. 19. de voto. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 919.

presbyter omnis poteſt ſolo iure diuino attento abſoluere quemlibet à quolibet peccato; non tamen iure humano. conſ. 30. de pœnit. & remiſſ. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 701.

presbyter ſine ſacris veſtibus etiam metu mortis miſſando peccat. conſ. 3. de celebr. miſſ. nu. 2. par. 2. lib. 3. pag. 1069.

Presbyteratus votum, quia non eſt reſeruatum Papæ, diſpenſando commutat Epiſcopus in melius, vel æque bonum. conſ. 18. de voto. nu. 1. par. 1. lib. 3 pag 916.

presbyteratum accipiens in eodem miniſtrat, dum cum Epiſcopo ſimul conſecrat. conſil. 26. de tempor. ordin. num. 2 par. 1. lib. 1. pag. 161.

præsbyteratum vouens non cenſetur emiſiſſe caſtitatis votum ei annexum, vt etiam dicitur de vouente ingredi religionem. conſil. 18. de voto. num. 2. par. 2. lib. 3. pagina 917.

Presbyterium vt quis accipere poſſit, non ſufficit quòd annum 24. compleuerit, ſed quòd exceſſerit. conſil. 9. de tempor. ord. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 141.

Pretium cenſuum non eſt determinatum iure, ſed varium pro varietate regionum. conſil. 18. de empt. & vendit. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 579.

pretium cenſus redimibilis incertum, irredimibilis vero videntur eſſe viginti pro vno. conſil. 15. de empt. & vendit. nu. 8. par. 1. lib. 3. pag. 574.

pretii latitudo maior est in re maioris valoris, excediturque pretium, quo communiter præsenti pecunia vendi potest. consil. 16. de vsur. nu. 5. & 6. par. 2. lib. 5. pag. 497.

pretium rei minuit pactum de retrouendendo; & magis, si addatur illud pactum de locando venditori. consil. 7. de empt. & vend. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 548.

Prima tonsura cum falsis dimissoriis ab alieno insignitus, & beneficium sumens, suspensus non est, nec irregularis. consil. 5. de cleric. excom. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 566.

primam tonsuram accipiens in excommunicatione, & etiam vtens actibus, qui illi videntur deputati, non iudicandus irregularis. consil. 48. de sentent. excom. num. 8. par. 2. lib. 5. pag. 795.

prima tonsura non est proprie ordo, nec ad sui essentiam requirit vt eam accipiens aliqua verba dicat; licet vsus loquendi sit contrarius cons. 4. de sacram. non iteran. nu. 1. & 2. par. 1. lib. 1. pag. 194. & cons. 11. de tempor. ord. nu. 1. & 3. pag. 143.

prima tonsura segregat tantum à laicis, & facit clericum, quod est quid medium inter laicum, & ordinatum, vt nouitius inter sæcularem, & religiosum professum. consil. 4. de sacram. non iterand. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 194.

Primitiæ non sunt soluendæ ex terris, quæ per rectorem ipsum coluntur. cons. 3. de decim. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 707.

Primogenitus dicitur qui primo natus est, siue postea alius nascatur, siue non: & proximus ac primus est, quem nemo antecedit, sicut supremus post quem nemo est. consil. 9. de maior. & obed. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 274.

Primum genus affinitatis hodie post cap. non debet. de consang. & affinit. solum inducit impedimentum: hoc autem contrahitur inter viros, & consanguineas mulierum cognitarum, & vice versa. cons. 3. de consang. & affinit. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 91.

Princeps aliquid ex certa scientia faciendo defectus iure humano inductos supplere videtur. consil. 1. de depos. num. 5. & 18. par. 1. lib. 3. pag. 522.

princeps sæcularis superiorem non recognoscens in suis terris, licentiam exercendi mediocres vsuras, etiam sine Papæ licentia, cõcedere potest. cons. 34. de vsur. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 551.

princeps supremus Iudæos in terris suis fœnerari vt permittere valet. consil. 33. de vsur. num. 113. & 8. par. 2. lib. 5. pag. 547.

princeps vel Rex nequit quemquam, etiam subditum, priuare inuitum bonis suis sine culpa sua, vel iusta causa. cons. 6. de censib. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1060.

princeps veniendo contra suam legem cur peccat. cons. 3. de iis quæ vi. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 298.

Principali sublato, & accessorium illud censetur sublatum, quod sine eo consistere nequit. consil. 32. de voto. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 932.

Prior claustralis, & conuentus, qui cum Abbate consenserunt reseruationi pensionis super abbatiæ bonis, quæ sunt indiuisa inter eosdem Abbatem & conuentum, censentur descripti potius ad effectum præstandi consensum Abbati, qui sine ipsis non potest alienare, quam se obligandi ad illius solutionẽ. cons. 1. de ijs quæ fi. à prælat. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 496.

priores Carthusiani non excommunicant, sed denũciant proprietarios excommunicatos. consil. 3. de stat. monach. num. 21. par. 1. lib. 3. pag. 968.

prior impensa à monachis ratificare nequit, nisi sint impensa in vtilitatem monasterii, vel pios vsus, iustamve remunerationem. consil. 3. de statu monach. n. 33. par. 1. lib. 3. pag. 974.

prior regularis ordinari intra annum debet, sed non sæcularis. cons. 3. de elect. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 114.

prior remittens generaliter appropriata, male facit; operatur autem eius remissio facta ante incursam excommunicationem, vt qui illicitos vsus expenderunt, non teneantur restituere, & successiue nec manifestare; aliis autem non prodest. cons. 3. de stat. monach. num. 33. par. 1. lib. 3. pag. 974.

Prioratus, cui est annexa cura exercenda per alium, & ille cui annexa cura exercẽda per eumdem, valde differunt. cons. 13. de elect. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 113.

prioratus multæ ecclesiæ sæculares vocantur, non solum regulares. cons. 3. de præben. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 452.

prioratum regularem curatum monachus obtinens (etiam si cura per alium exerceatur) promouẽdus intra annum. Secus de non monacho habente prioratum sæcularem curatum, & canonico regulari habente etiam regularem sui ordinis. consil. 13. de elect. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 1. pag. 114.

Priuandus non est re sua non auditus, vel non citatus. cons. 1. de restit. spoliat. num. 6. par. 1. lib. 2. pag. 354.

Priuatam scripturam, vel priuatas rationes nõ scriptas

Digitized by Google

ſcriptæ etiam eccleſiæ mandato alterius, nemo etiam vigore monitorii exhibere, nec propalare tenetur. conſil. 38. de ſent. excom. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 774.

Priuatio præſupponit habitum. conſ. 3. de ſtat. monach num. 31. par. 1. lib. 3. pag. 973.

priuationis pœnam eſſe ipſo iure impoſitam non dicendum, niſi alicubi in iure exprimatur. conſil. 2. de renunciat. num. 5. par. 1. lib. 1. pag. 119.

Priuatus voce actiua & paſſiua iuxta Concil. Trid. cap. 2. ſeſſ. 25. de regul non dat vocem capitulariter: nec alii illam dare poſſunt illi, niſi quo ad ea quæ ſunt oneris, & pœnæ. conſ. 8. de verb. ſig. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 828.

Priuilegiatus poteſt, etiam ſine conſenſu ordinarii, & eius prævio examine, alicui curæ præfici: poterit tamen Epiſcopus in viſitatione via correctionis, extra vero via accuſationis & inquiſitionis, cognoſcere de delicto illius, quod committit, dum tamquam inhabilis inepte exercet ſuum officium. conſil 8. de priuileg. num. 6. & 8. par. 2. lib. 5. pag 599.

priuilegiatos, & inhabiles ad teſtificandum cogi poſſe. conſil. 2. de elect. nu. 6. par. 1. lib. 1. pag. 98.

Priuilegia ante Conc. cõceſſa regularibus, modo eis non ſuffragantur, quo minus teneantur ius commune ſeruare, quo ad capp. per ipſum innouata, ac eorumdem regularium primæuam inſtitutionem quo ad ſpecialiter innouata eora ſeſſ. 25. de regular. priuilegia tamen in corpore iuris clauſa non cenſentur ſublata. conſ. 7. de priuileg. num. 9. 10. par. 2. lib. 5. pag 595.

priuilegia antea conceſſa ius commune non tollit; ex quorum vſu ipſum ius ex toto non redditur inutile. conſ. 7. de priuileg. nu. 2. 9. & 15. par. 2. lib. 5. pag. 595.

priuilegium audiendi omnes eum eligentes in confeſſorem ſi religioſus habeat, poteſt accepta bulla Cruciatæ omnes eum eligentes audire: ſi vero eligentes eum de licentia ordinarii tantum, nequiret audire niſi illam habentes, vel accipientes bullam, quæ eam ſaltem eminenter continet. conſ. 16. de priuileg. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 614.

priuilegium canonis clericis minoribus 14. annorum non tollit Conc. Trid. ſed fori, & ne obtineant beneficia. conſ. 24. de priuileg. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag 625.

priuilegio c. fin. de priuileg. in 6. Romæ non vtũtur nec Epiſcopi, nec Cardinales, niſi de expreſſa conceſſione Papæ: at extra in ſuo Epiſcopatu ex cauſa vti poſſunt; in alieno autem non, ſi Epiſcopus ille Conc. Trid. recepit, ſimulque mandauit, ne quis extra loca ad miſſandum deputata celebret. conſ. 5. de priuileg. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 592.

priuilegia clauſa in corpore iuris non cenſentur ſublata per aliam ſuperuenientem diſpoſitionem, etiam iuris communis, habentem in ſe clauſulam generalem, *non obſtantibus priuilegijs*. conſil. 7. de priuileg. nu. 17. par. 2. lib. 5 pag. 597.

priuilegia conceſſa cum clauſulis derogantibus derogatoriis futuris, nõ cenſentur ſublata per generalem derogationem poſtea factam, immo nec attento iure per hanc clauſulam, *in quacumque forma*, conceſſa, quæ æquipollet huic, *quarum tenores*. At de ſtylo ſecus ſeruatur. Fallit etiã in derogatoria generali contenta in lege derogante. cõſ. 7. de priuil. nu. 8. & 10. par. 2. lib. 5. pag. 595.

priuilegia conceſſa prælatis miſerationis & alimentorum cauſa, non reuocantur per derogationes generales quibuſlibet clauſulis munitas; ſed requirũtur clauſulæ ſpeciales. conſ. 7. de priuileg. num. 7. & 18. par. 2. lib. 5. pag. 595.

priuilegio conceſſo contra ius qui legitime vtitur, non peccat, modo non ſit reuocatum. conſ. 7. de priuileg. num. 1. & 16. par. 2. lib. 5. pag. 596.

priuilegium conferendi ordines, etiam maiores, Papam dare non poſſe ſacerdoti (vt ſentit D. Thom.) verius eſt, quam contrarium per gloſ. in cap. peruenit. d. 95. aſſertum. conſil. 14. de priuileg. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 611.

priuilegium contra ius commune aliquid operans, in aliis reſtringendum, præſertim ſi ſit odioſum, vel aliis præiudicans. conſil. 13. de temp. ordin. num 4. lib. 1. pag. 145. & de priuileg conſ. 13. num. 2. 8. & conſ. 15. num. 1. & conſ. 22. num. 3. lib. 5. & de obſeru. ieiun. conſ. 5. num. 2. & de regul. conſil. 57. num. 1. lib. 3. pag. 800.

priuilegium, & licentia odioſa, dato aliquo quod operentur, in aliis reſtringenda, ſaltem ſi non adſit eadem ratio de priuileg. conſil. 53. num. 2. & conſ. 15. nu. 1. & conſ. 22. num. 3. lib. 5. & de obſeruat. ieiun. conſ. 5. num. 2. & de reg. conſ. 57. nu. 1. lib. 3. pag. 800.

priuilegii declaratio ita intelligenda, vt priuilegio non contradicat. conſil. 9. de conſtit. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 52.

priuilegia, dum quo ad aliqua capita tolluntur, in reliquis videntur durare, argumento à con-

Digitized by Google

à contrario ſenſu. conſ.7.de priuileg. nu.6. par.2.lib.5.pag.595.

priuilegium etſi aliquando proſit ignoranti, numquam tamen illi nocet, niſi quoad annullationem actus; quæ ſecundum aliquos non eſt proprie pœna, quam operatur, ſi contineat certum tempus, poſt quod decernat etiam ignorantes ligari, vel habeat decretum irritans. conſil. 21. de priuileg num.3. 4.& 5. par.2. lib.5. pag 622.

priuilegium fori non perdit clericus immiſcés ſe enormibus,etiam habitu, & tonſura clericali dimiſſis, antequam moneatur deſiſtere;nec religioſius laicus.conſ.25.de priuileg. nu 3. par.2.lib.5 pag.628.

priuilegium fori non perdit monachus profeſſus,enormibus ſe immiſcens,etiam dimiſſo habitu,vt nec clericus ſacris initiatus: ſecus de nouitio,& clerico minorum conſil.25.de priuileg.nu.7. par. 2. lib. 5.pag.628.

priuilegium fori ſublatum eſt clericis in variis caſibus ad inſtantiam Regum, ne eorum iuriſdictio fraudaretur. conſ. 24. de priuileg. nu.3.par.2.lib.5.pag.625.

priuilegium vtendi omis & laticiniis diebus ieiuniorum,non ſuſpenditur, nec tollitur,ſi habētes accipiant bullam Cruciatæ, ſed renalidatur,& virtute tam antiqui priuilegii, quam Cruciatæ poſſunt ea comedere. conſ. 16. de priuileg nu.2. par.2.lib.5. pag.615.

priuilegium iure naturæ patri, vel matri conceſſum,dirigendi filios rationis vſus expertes in ſpiritualia,eſt perſonale,nec extenditur ad auos.conſ.4.de conuerſ. infid. nu.22. par.1. lib.3. pag.886.

priuilegium magis reſtringendum, quàm lex, & ſtrictius interpretandum.conſ.21. de priuileg.num.2.par.2. lib.5. pag.622.

priuilegia non extenduntur extra perſonam, vel caſum expreſſum.conſ. 13. de temp.ord. nu.2. par.1.lib.1. pag.145.

priuilegiis per clauſulam generalem in lege poſitam derogatur.conſi.12. de regul. num. 5.par.1.lib.3.pag.726.

priuilegium perſonale ſequitur perſonam, & extinguitur cum ea.conſ.4.de conuerſ. infidel. num. 22.par.1 lib.3.pag.886.

priuilegium, præſertim perſonale,non extenditur vltra proprietatem verborum. conſil. 6.de obſeruat. iejun.nu.2.par.1. lib.3.pag. 1107.

priuilegium Principis citra tertii præiudicium interpretandum.conſ.5.de ſtat.monach.nu. 37.par.1.lib.3. pag.975.

priuilegio quicquid induci poteſt, poteſt conſuetudine; etiam vt quis inuitus rem ſuam vendere teneatur. conſ.15.de reg.nu.3. par. 1.lib 3.pag.732.

priuilegium ſacros ordines conferendi, Abbatib.olim conceſſum,Concilio Trid.refragatur.conſ 14. de priuileg.num.4.par.2.lib.5. pag 611.

priuilegia, ſeu reſcripta contra ſtylum, poſſunt de falſitate argui. conſil. 38. de homic. nu.5.par.2.lib.5. pag.445.

priuilegium ſi allegetur, accedente immemorabili,cenſetur probatum. conſil. 8. de priuileg.num.1. par. 2. lib. 5. pag 598.

priuilegiis ſublatis, videntur ſublata priuilegia concedentia moderationem ſeruandis interdictis.conſil.7.de priuileg. nu.13.par. 2.lib.5 pag 596.

priuilegio, vel præſcriptione cum aliqua nituntur,non debent extendi extra caſum priuilegiatum,vel præſcriptum,conſil 5.de maior & obed. nu.13.par.1.lib.1. pag.269.

priuilegium, vt Abbas non exemptus cognoſcere poſſit de cauſis ſuorum in prima inſtantia cumulatiue, Concilio contrarium. conſil.9. de priuileg.nu.4.par.2. lib.5. pag. 603.

Probari nequeunt quæ ſunt in animo,niſi iuramento; quod tamen tollitur per probationem, quod erat publice notum, & per alia indicia, ac præſumptiones iuris contra iurantem.conſil.1.de conſtitut. num.7. par.1. lib.1.pag.8.

probat diſpenſationem obtentam ſemiplene fama, adiuncta probatione direptionis bonorum,ac tolerantia ordinarii; quæ probatio perfici poſſet per iuramentum ſuppletiuum.conſ.2.qui cleric. vel vouent.num.7. par.2.lib.4.pag.69.

Probatio dubia non reuelat communiter, niſi quando in vtroque intellectu concludit.conſil.6 de vſur.num.1.par.2.lib.5. pag.483.

probationis annus factus in monaſterio, ad finem vt profiteretur primam regulam Sancti Franciſci,non ſuffragatur vt poſſit etiam in eodem monaſterio recipi ad profeſſionem in tertia regula eiuſdem S. Franciſci: vnde profeſſio non tenet, poteſtque ſine alia licentia aſſumere ſibi vitam eremiticam.conſil.35.de regul. num.2. par.1.lib.3. pag.768.

probationis annus incipit à die ingreſſus, datur que hinc inde ad probandum & monaſterium,& nouitium. conſil. 28.de regul.nu. 1.par.1. lib.3.pag.756.

probationis annus incipit à die ſuſcepti habitus regularis, qui debet intra clauſtra, vel alibi de licentia ſaltem tacita ſuperioris

deferri.

deferri consil.13.de reg.nu.1.2. & 8. par.1. lib.3 pag.727.

probationis annus ita continuus esse debet, vt menses quibus habitum in vno monasterio gestauit,non coniungantur cum mensibus, quibus steterit in alio. consil.19. de reg.nu.1. par.1. lib.3. pag.738.

probationis anno introducto in priuatam vtilitatem professi,& monasterii, post Concil. renunciari nequit, vt prius partes iure communi poterant apud non mendicantes; quia vere est contra ius publicum. conf.62. de reg.nu.1. par.1.lib.3.pag.806.

probationis annus potest incipi & compleri, etiam antequam quis compleat suæ ætatis annũ 16.& virtute illius postea emitti professio.conf.20. de regul.num.1.par.1.lib.3. pag.740.

probationis annus, qui necessario professionẽ præcedit,debet esse adeo continuus,vt menses quibus steterit in primo monasterio,à quo sine licentia ad aliud transiuit,etiam de voluntate secundi monasterii non possint coniungi. consil. 17. de reg.num.1. par.1.lib.3. pag.736.

probationis anno renunciari per Concil.Trid. non potest,etiam si professus transeat de artiore ad laxiorem.consil. 62.de reg.num.2. 5.9.& 10. par.1.lib.3.pag.806.

probationis annus requisitus respicit fauorem priuatum, cui iure communi scienter poterat renunciari : at certa ætas requisita respicit fauorem publicum.conf.25.de reg.nu.1. & 3.par.1.lib.3.pag.747.

probationis annus vt incipiat, requirit etiam consensum recipientis; qui si abfuit, postea superueniens nõ reualidat tempus lapsum, sed debet de nouo inchoari.consil.26.de regul.num.17.& 19.par.1.lib.3. pag.754.

probationis defectus iuris defectum non inducit.conf.6. de pact.num.5.par.1. lib.1. pag. 286.

probatio sine aliqua tela iudiciali iuste fieri nõ potest.conf.2. de relig.domib.num 4.par.1. lib.3. pag.1024.

Proclamationes ad contrahendum matrimonium,tribus diebus festis faciendæ in parochia,in qua contrahendum est. conf. 14. de clandest.desponf.nu.4. par.2. lib.4. pag.57.

Procurari licite potest, quicquid licite potest desiderari; immo opus externum videtur esse eiusdem bonitatis & malitiæ cum actu voluntatis. immo & cum eo vnum solum constituere peccatum.consil.17. de sent.excom.num.1.par.2.lib.5. pag.741.

Procurans laicus clerico conferri beneficium cum pacto vt pars fructuum sibi detur,secuto effectu est simoniacus realis cum obligatione restituendi accepta vel legitimo successori,vel in vtilitatem ipsius beneficii conuertendi,vel se cum Camera componendi. conf.72.de sim.nu.1. par.2. lib.5. pag.280.

Procurator à conuentu legitime constitutus agere causas potest, sicut ipse cõuentus constituens.conf.12. de elect.num.6. par.1.lib. 1.pag.113.

procuratorem à conuentu legitime constitutum Prouincialis reuocare nequit; & reuocans multis rationibus peccat. consil.12.de elect.nu.4.& 5.par.1. lib.1. pag.112.

procuratorem ab alio constitutum nemo reuocare regulariter potest; nam reuocatio ad eum pertinet, ad quem constitutio; & contrarium iuri aduersatur. conf. 12. de elect. num.4. par.1. lib.1.pag. 112.

procuratorẽ ad exigendos reditus constituẽs, aliquid ab eo capere non potest;immo potius ei debet stipendium dare.conf.2.de depos.nu.1. par.1.lib.3. pag. 526.

procurator constituentis personam repræsentat.cõf.31.de vsur.n.1.par.2.lib.5.pag.541.

procurator contemplatione societatis constitutus,societatem obligat.conf.1. de procur. nu.2. par.1. lib. 1. pag.293.

procurator dominus litis cum fit,solum quo ad non requirentia speciale mandatum fit. conf.5.de iureiur. nu.2. par.1. lib.2. pag. 380.

procurator Episcopi habens speciale mãdatũ, consentiente Concilio potest ei interesse. consil.7.de maior.& obed. nu.1. par.1. lib. 1.pag.272.

procurator generalis contrauenire mandato domini speciali ex iusta causa potest. conf. 39.de sent.ex com.n.1.par.2.lib.5.pag.779.

procurator generalis ordinis Minimorum nulli alii quam Generali est subditus. conf.10. de elect. num.9. par.1. lib.1. pag.109.

procurator generalis,siue Zelosus Minimorum licet non habeat præfecturam,nec prælaturam,eximitur tamen à subiectione Prouincialium,& aliorum Correctorum : vnde eorum Generalis,cum debeat sequenti triennio subesse,nõ potest esse Zelosus. conf 11. de elect.nu.1. par.1.lib.1. pag.110.

procurator iussus accipere pecuniam cambio Romæ,vbi debet expendi pro Hispania ,si pecuniam illam cambio à se ipso accipiat, tantum accipere pote st, quãtum ei campsor daret , si dicti mandatarii pecuniam Romæ existentem in Hispaniam per cambium traijceret.conf.32. de vsur. num.1.3.4.7. & 8. par.2.lib.5.pag.541.

procurator generalis, vel etiam perſona coniuncta, non poteſt acceptare beneficium alieno nomine ſine ſpeciali mandato. conſ. 2. de reſcript. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 64.

procurator habens mandatum ad ſimoniace reſignandum, ſi illud adimpleat, facit vt à die adimplementi mandans remaneat ligatus cenſuris. conſil. 35. de ſimon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 217.

procuratorem poſt mortē mandantis non poſſe deferre iuramentum deciſorium, verius eſt. conſ. 5. de iureiuran. nu. 1. & 3. par. 1. lib. 2. pag. 379.

procurator pro vtilitate & gratia mandantis accipiens mutuum, ipſe non obligatur, niſi proprio etiam nomine accipiat. conſil. 7. de pact. nu. 1. & 2. par. 1. lib. 1. pag. 287.

procurator rogatus vt impetret ſanari vnum gratiæ defectum, dubitans etiam alteri eamdem ſubiici, poteſt mādatum proſequi, abſque eo quod partem in probabili exiſtentē ignorantia moneat. conſil. 37. de ſimon. nu. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 227.

Prodere ſe ipſum, etiam in cauſa hæreſis, nemo tenetur. conſ. 5. de hæret. num. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 361.

Prodigo, & diſſipatori bonorum non eſt ipſo iure interdicta adminiſtratio, ſed tantum interdicenda. conſ. 3. de reb. eccl. alien. num. 7. par. 1. lib. 3. pag. 502.

Prodigalitas regulariter peccatum veniale. conſil. 4. de pact. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 283.

Profeſſio à coniugato, cuius vxor publice adulterata eſt, etiam tacito matrimonio emiſſa, tenet. conſil. 7. de conuerſ. coniug. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 856.

profeſſionis admiſſio de iure non ad mediatū ſuperiorem, vt Generalem ſpectat, ſed ad immediatum & conuentum monaſterii. cōſil. 37. de reg. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 771.

profeſsionem alicuius recipere nequit dimidia pars conuentus; ſed maior pars votorum requiritur. conſ. 37. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 770.

profeſsio ante ætatem requiſitam nulliter emiſſa non vitiat legitimam receptionem ad annum probationis: vnde poteſt continuari, & eo (ſine alia interruptione in monaſterio, vel alibi de licentia ſuperioris manendo) completo, denuo profiteri. conſil. 28. de reg. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 757.

profeſsio apud quatuor ordines mendicantiū emiſſa ante completum probationis annum iure communi habebat vim voti ſimpliciter obligantis ad religionē in genere; nunc veroex illa, apud quaſcumque emittatur, nulla talis oritur obligatio. conſil. 18. de reg. nu. 1. & conſ. 25. nu. 2. & 4. & conſ. 43. num. 1. & conſil. 62. nu. 7. par. 1. lib. 3. pag. 808.

profeſsio ante 16. annum completum emiſſa poſt Conc. Trid. in quauis religione eſt ipſo iure nulla. conſil. 9. de iis quæ vi. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 313. & de reg. conſil. 23. num. 1. & ſeq. & conſil. 25. nu. 1. & conſil. 27. num. 1. & conſil. 28. nu. 4. & conſil. 34. nu. 1. & conſ. 89. nu. 1. lib. 3. pag. 843.

profeſsio ante annum probationis emiſſa anno 1564. die prima Aprilis, non obſtante declaratoria Pii IV. poſtea facta, quod decreta Concilii non ligarent niſi poſt primā Maii 1564. non tenet. conſil. 31. de regu. num. 1. 2. 5. & per totum. par. 1. lib. 3. pag. 761.

profeſsio bigami coniugati, cuius vxor adultera eſt, etiam hoc tacito emiſſa, valet, niſi intentio recipientium ſit, vel eſſe debeat non recipiendi tales. conſ. 11. de conuerſ. coniug. num. 1 & 5. par. 1. lib. 3. pag. 859.

profeſsio cenſetur ipſo iure facta per delationem legitimam ſuſcepti habitus tempore vnius anni ſine proteſtatione contrariæ voluntatis nouitii, vel monaſterii. conſil. 15. de reg num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 733.

profeſsio coniugati de ſolo conſenſu vxoris facta tenet. conſil. 14. de conuerſ. coniug. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 865.

profeſsio coram Deo ibi eſt nulla, vbi non fuit animus profitendi; vbi tamen expreſſa non fieret, tacita præſumitur inducta priuilegio, vel conſenſu Papæ, vel conſuetudine immemoriali. cōſ. 15. de reg. nu. 1. & 6. par. 1. lib. 3. pag. 731.

profeſsio contra legem, decretum irritans habentem, eſt nulla. conſ. 87. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 840. & conſil. 48. nu. 2.

profeſsio, cum ſit reciprocus contractus, quo monachus monaſterio obligatur, & contra, ſi alterius deficiat conſenſus, erit nulla. conſil. 26. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 749. & conſ. 87. num. 1.

profeſsio defectu conſenſus nulla, eo ſuperueniente, ratificatur: quia conſenſus ex parte recipientis ab initio præſtitus cenſetur perſeuerare. cōſ. 50. de reg. n. 1. p. 1. lib. 3. p. 791.

profeſsio dolo facta tenet, ſi in illam conſenſit: ſecus ſi dolus omnem conſenſum ſuſtuliſſet. conſil. 16. de reg. nu. 2. 4. 6. par. 1. lib. 3. pag. 786 & conſil. 46. nu. 2. lib. 3. & de voto. conſil. 27. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 928.

profeſsio emiſſa à maiore 16. annis, etiam ſi ſit minor 18. iure communi tenet, modo probationis annus etiam ante 15. inceptus ſit cōpletus. conſ. 24. de reg. n. 1. par. 1. lib. 3. p. 745.

Digitized by Google

professio emissa ab infecto morbo contagioso, etiam illum negante, valet, licet si recipiens sciuisset, nõ admisisset; secus si religio habet statutum Papæ, vel ab eo confirmatum, annullans talem professionem. consil 48. de regul. num. 1. & seq. par. 1. lib. 3. pag. 788.

professio emissa ante 17. annũ expletum apud Minimos nulla est; vnde necessariũ est post ætatem completam nouam facere professionem. consil. 24. de reg. num. 1. & cons. 25. nu. 1. 2. 4. & cons. 28. n. 2. 3. 4. par. 1. lib. 3. p. 757.

professio emissa ante 18. annum in religione, quæ habet statutum, ne quis ante dictam ætatem admittatur ad professionem, videtur non valere. cons. 25. de regu. nu. 1. 2. 4. par. 1. lib. 3. pag. 746. & cons. 24. nu. 1.

professio emissa in manibus Episcopi tenet, dummodo emittatur in monasterio Episcopo subiecto, & qui eum sic posit ordini incorporare. consil. 40. de regul. num. 1. 4. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 773.

professio est ex vtraque parte obligatoria. consil. 87. de regu. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 840.

professio excõmunicati, vel ad ratiocinia obligari valet, licet vterque peccet. cons. 3. de regu. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag 709.

professionem expressam qui nulliter emittit, per continuationem & alios actus non censetur ratificasse; secus si nullam emisisset. cons. 28. de reg. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 758.

professio facta ante annum probationis completum & continuum, non valet post Conc. Trid. etiam apud Mendicãtes, & Minimos. cons. 19. de reg. nu. 1. 4. par. 1. lib. 3. pag. 735. & cons. 18. num. 1. & cons. 28. nu. 1. & cons. 32. num. 1. & seq. & cons. 34. num. 1. & seq. & cons. 39. nu. 1. & cons. 43. num. 1. & cons. 44 num. 1. & de conuers. coniug. cons. 3. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 849.

professio facta ab vxorato inuita vxore, quæ eum repetit, resoluitur in votum simplex, & cum hoc facile dispensat Papa, vt mortua vxore cum alia posit contrahere; secus si vxor non repetat, quia vere est professus. consil. 5. de conuers. coniug. num. 1. 2. & seq. par. 1. lib. 3. pag. 854.

professio facta cum pacto, vt quis viuat extra monasterium cum bonis suis ante professionem, se de illis sustentando, valet. consil. 14. de stat. monach. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1013.

professio facta dolo tenet; bona tamen professi non acquirit monasterium. cons. 46. de reg. nu. 2. lib. 3. & de vot. cons. 27. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 928.

professio facta in religione non approbata, si ea approbatur, non fit valida. consil. 35. de reg. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 768.

professio facta in manibus regularis nõ potentis incorporare est nulla, nisi habeat potestatem à potente incorporare: & hoc, dummodo extrema sint habilia: nam si professus est mortuus, nõ potest ratificari. cõs. 39. de reg. nu. 1. & cons. 40. nu. 4. 5. 7. par. 1. lib. 3. p. 775.

professio facta post annum nouitiatus tenet, etiã si moretur extra monasterium, dummodo cum habitu & licẽtia superioris maneat. cõs. 32. de reg. nu. 1. 2. 3. & 4. lib. 3. pag. 764.

professio fidei. Vide verbo Fidei professio.

professio filii tenet, licet ipse ob parentum penuriam profitendo peccet. cõs. 3. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 709.

professionis hermaphroditi valor vt metiendus. cons. 47. de reg. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 787. Cætera vide verbo Hermaphroditus.

professionem inductã fuisse, in foro exteriori iudicandum potius est, quam contrarium; cum in dubio pro religione sit pronunciandum. cons. 13. de reg. n. 10. par. 1. lib. 3. p. 729.

professio in genere, quæ inducebatur per professionẽ ante annũ nouitiatus emissam apud mendicantes, hodie post sacrum Concilium cessat. cõs. 9. de ijs quæ vi. n. u. p. 1. lib. 1. p. 315.

professio in religione approbata tollit irregularitatẽ procedentem ex defectu natalium quo ad susceptionẽ ordinum; sed nõ vt possit habere dignitates, seu prælationes. cons. 1. qui fil. sint legit. nu. 3. par. 2. lib. 4. pag. 130.

professio inualida nullam obligationem inducit professum obligantem ad intrandum aliquam religionem in genere. consil. 89. de reg. num. 7. par. 1. lib. 3. pag. 844.

professionẽ inualidam emittens, licet diu perseuerarit per errorem, si post cognoscens esse nullam exeat, & vxorem ducat, tutus est in conscientia. consil. 89. de reg. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 844.

professio in vno monasterio post sex menses emissa non tenet, non obstãte, quod in alio, à quo sine licentia recesserat, per alios sex steterit; quia probationis annus debet esse continuus, & cõpletus, absque eo quod quis sine licentia de monasterio exeat. cons. 29. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 759.

professionem intra annum, & cum leuitate faciens, mortaliter peccat. cons. 44. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 784.

professio intra nouitiatum in non mendicantibus, vbi Concilium non viget, valet. cons. 46. de reg. num. 1. par. 1. lib 3. pag. 785.

professio inualida non ratificatur per consuetudinẽ religionis hos tolerãdi nisi ea mẽte tolerẽtur, vt sic professio, quę scitur nulla, ratifice-

tificetur.cõſ.24.de reg.n.5.p.1.lib.3.p.746.
professio laxioris religionis eius, qui strictiorem vouerat, liberat à prima obligatione; sed non oblatio, quæ non facit religiosum. cons.27.de voto.nu.3. par.1. lib.3.pag.928.
professio,legendo schedulam absque intentione profitendi,non est valida. consil. 44. de reg. num.2.par.1. lib.3.pag.784.
professio liberatæ à carcere perpetuo, modo fiat monacha, valet. consil. 8. de iis quæ vi. nu.1.2.& 3. par.1. lib. 1. pag. 311.
professio licet ex Conc.Trid.nequeat fieri ante annum probationis;de iure tamen ex cõsensu partium potest antea fieri.Videtur tamen in hoc requiri Papæ consensum.consil. 23.de reg. nu.1. & 6. par.1. lib.3. pag.727.
professio metu facta. Vide verbo Metus.
professio militum S. Ioannis facit verosreligiosos,sicut professio omnium religiosorũ quo ad chorum.consil.2.de conuers.coniug. num.3.par.1.lib.3.pag.848.
professio non definit valere ex eo quod religio non sit exempta.cons.8. de rescript. num.5. par.1.lib. 1. pag.71.
professionis nouitiorum admissio,si collegialiter spectet ad prælatum & Capitulũ, taliter quod prælatus vnicam solam habeat vocem, receptio à maiori parte Capituli facta tenet,etiam si suffragium prælati sit in altera minori parte. consil. 1. de ijs quæ fiunt à maiori par.cap.num.3.par.1.lib.3.pag.497.
professionis nouitiorum cathedralis receptio si spectet ad Episcopum & Capitulum, non potest vnum alterius supplere negligentiã. cons.36.de reg.nu.1.& seq.p.1.lib.3.p.769.
professionem nouitii iudicati idonei differre possunt prælati,& conuentus.cons.30.de regul.nu.1. par.1.lib.3. pag.760.
professio nulla in foro poli, eget declaratione in foro fori,ne in eo molestetur. cons.87.de reg. nu.2. par.1.lib.3 pag.840.
professio nulla ob defectũ cõsensus recipiẽtis, perseueraẽte eodẽ defectu,nõ potest per quoscunque actus subsecutos dici ratificata: immo si adfuit defectus in receptione habitus, ita vt admissio ad habitũ sit nulla, post Concilium (etiam accedente consensu expresso) non posset ratificari; sed annus probationis esset legitime à capite inchoandus.cons.26. de regu.nu.16.17.18.& 19.p.1.lib.3.p.574.
professio nulla non ratificatur per admissionem ad actus professorum, alia intentione, quam professionem scitam nullam ratificandi.cons.24.de regu.num.4.par.1. lib.3. pag. 745.& de iis quæ vi.cons.6.nu.12.
professio nulla non validatur per sacrorum ordinum susceptionem,inscio superiore, nec illo conscio, si quem sine conuentu (prout est de iure) ad professionem recipere nequit. consil.24. de reg. num.3. par.1. lib.3. pag.745.& de iis quæ vi.consil.6. nu.12.
professionem nullam solus Papa cõtra Concilii posset ratã habere de cõsensu vtriusque partis.cons.26.de reg.n.20.p.1.lib.3.p.755.
professionem nulliter emissam videtur approbasse,qui ad titulũ religionis ordines susceptit,& per multos annos mansit,& fuit in ea prælatus.cõs.44.de reg.n.3.p.1.lib.3.p.784.
professio post sex menses in vno monasterio, & sex alios in alio monasterio sine licentia superioris,non valet.cons. 29. de reg.num. 1.par.1.lib.3.pag.759.
professio,quæ vt expressa non valet, nec vt tacita valebit.consil.26. de reg.num.14. par. 1.lib.3.pag.753.
professionis ratificatio per nullos actus fit,neq. per assumptionem ordinis,nisi sciatur nullitas, & accedat nouus consensus liber. cons. 17.de reg.nu.4.& cons.23.n.1.& seq.& cõs. 26.nu.15.18.20.& cons.27.n.1.& seq.& cõsil.28.nu.6.& seq.& cons.34.nu.4. & consil. 89.num.3.& 5.& de iis quæ vi met.caus.fi. cons.6.nu.1.& cons.9.nu.8.p.1. lib.1.p.314.
professionis receptio à superioritate suam accipit virtutem;& superior non est non habẽs administrationem,seu iurisdictionem. cõs. 40.de reg.num.3.& 5. par.1.lib.3. pag.774.
professionem saltem tacitam apud Minores de obseruantia censetur fecisse,qui à cõuentualibus ad illos transeundo,per annos septem commoratus est, & ordines sacros susceptit. consil.22. de reg.nu.1.par.1.lib.3. pag.742.
professio,si adsit mutuus consensus,tenet,licet professus occultet illam qualitatem, cũ qua per statutum ordinis prohibetur admitti; nisi statutum ab habente potestatem factum haberet clausulam annullatiuam.consil.26. de reg.nu.11.par.1. lib.3. pag.753.
professio,sicut & matrimonium,ordo,vel baptismus,nõ potest esse in suspenso,sed statim valet,vel non: vnde eamdem,si non tenuit, Papa non potest sine patris consensu reualidare: at si tenuit, non potest sine maxima causa inualidare. cons.31.de regu.num.5.& 6 par.1.lib.3.pag.762.
professio sine animo profitendi in foro poli nõ ligat.cons.46.de reg.nu.3. p.1.lib.3.p.786.
professionis suæ nullitatem ignorans, eam ratificare non censetur.cons.28.de regu.num. 7.par.1.lib.3. pag.758.
professionẽ tacitã emittere videtur,qui professus in laxiori, postea habitũ indistinctũ per annum

annum continuum in religione deferri ſtrictiori: vnde nec poteſt ad primam reuerti. conſ.21.de reg.nu.1.par.1.lib.3. pag.741.

profeſsio tacita emiſſa per canonicum regularem, quando accepit canonicatum, ex eo quod beneficium renuntiet, non euaneſcit; immo adhuc teneturhabitum regularem portare, vt prius. conſil.13.de reg. num.12. par.1.lib.3.pag.729.

profeſſio tacita fieri cenſetur, vbi regularis habitus ſemper defertur; licet expreſſa nũquã emittatur. cõſ.14.de reg.n.2.p.1.lib.3.p.730

profeſſio tacita iure quidem inducitur per habitus regularis indiſtincti annalem geſtationem: ſed & conſuetudine induci poteſt, vt per perſeuerantiam vnius hebdomadæ, vel ſolam adeptionem poſſeſſionis canonicatus regularis, facta cenſeatur. conſ.89. de reg.nu.3.& 6.par.1.lib.3.pag.727.

profeſſionem tacitam non inducit geſtatio habitus indiſtincti per annum, & vltra; niſi fiat ante profeſſionem expreſſam. conſil.68. de reg.nu.4.par.1.lib.3.pag.843.

profeſsionem tacitam non cenſetur facere qui in choro canit, & alios actus facit, qui per nouitios fieri ſolent. conſ.42. de reg.num.5. par.1. lib.3.pag.779.

profeſsio tacita non cenſetur inducta in illis monaſteriis, in quibus ex ſtatuto, vel præſcripta conſuetudine licet nouitios quandocumque ante expreſſam profeſsionem ejice re; item & quando aliunde conſtat intentionem vel nouitii vel conuẽtus eſſe, vt per tales actus tacita profeſsio non inducatur. Et coram Deo numquam inducitur profeſsio, niſi concurrat intentio volentis profiteri. conſ.20. de reg.nu.3. par.1.lib.3. pag.741.

profeſsio tacita nõ eſt ſublata per Conc. Trid. immo valebit vt prius, modo annus integer continuatus probationis ſit completus, & adſit ætas requiſita, quæ apud Minimos eſt annorum 18.inceptorum.conſ. 28. de regu. nu.5. par.1.lib.3. pag.758.

profeſsio tacita per tres actus præſumitur fieri, videlicet per interuẽtum actibus profeſſorum, per delationem habitus profeſſorum patenter diſtincti ab habitu nouitiorum, per annalem delationem habitus nouitiorum non diſtincti diſtinctione patenti. conſil.6. de ſtat.monach.nu.11.par.1.lib.3.pag.994.

profeſsio tacita etſi præſumatur ex aliquibus actibus: hoc tamen fallit, quando illam præceſsit expreſſa. conſ. 9. de ijs quæ vi. num. 9.par. 1. lib.1.pag.315.

profeſsio tacita inducitur ex delatione habitus religionis, ſi ſit indiſtinctus ab habitu profeſſorum, & ſi in religione, immo monaſterio deferatur, & per annum cõtinuum, adeo vt menſes eius interrupti nequeant coniungi, & ſi ſit legitime traditus à ſuperiore, & à nouitio acceptus, ſcilicet ad profeſsionem, non alium finem. conſil.41.de reg.nu.1.par. 1. lib.3. pag.776.& conſ.13.nu.3.& 6.

profeſsio valet, qua quis profitetur, adiecto ſaltem per viam modi, & non per viam conditionis actum ſuſpendentis, vt reliquatur ei adminiſtratio bonorum ſuorum ad ſe ſuſtentandum. conſil.14. de ſtat. monach. nu. 4.par.1.lib.3. pag.1013.

Profitentis dolus dicẽtis ſe diuitem, cum nihil habeat, facit, ne monaſterium eum alere teneatur; ſicut dolus recipientium diuitem vt pauperem, ne monaſterium habeat illius bona: ſed non annullat profeſsionem. conſ.50. de reg.num.2.& 3.par.1. lib.3. pag.792.

Profeſſor 20. annorum in ſtudiis, etſi dignitatẽ comitatus de iure cõmuni acquirat, non tamen non legendo lucratur ſalarium. conſil. 12.de cler. non reſid.n.1.par.1.lib.3.p.437.

Profeſſus in aliquo ordinum mendicantiũ ante annum, ſi habuit animum obligãdi ſe illi ordini tantũ, & non religioni in genere, nec in genere, nec in ſpecie obligatur religioni, & licite matrimonium contrahere poteſt. conſ.18.de reg.num.3.par.1.lib.3.pag.737.

profeſsi cenſendi ſunt ingredientes religionẽ, vbi non ſit expreſſa profeſsio, elapſo anno à die habitus ſuſcepti de manu ſuperioris, cum ſciant, vel ſcire debeant per hoc illam induci. conſ.15.de reg. n.5.p.1.lib.3.p.732.

profeſſum facere nõ poteſt congregatio Cardinalium ſuper regularibus, niſi de ſpeciali & abſoluta poteſtate Papæ, qua derogaret iuri cõmuni. cõſ.37.de reg.n.4.p.1.lib.3.p.771.

profeſſus in genere contrahens matrimonium peccat, ſed valet matrimonium. conſ.18.de reg.nu.3.par.1. lib.3. pag.737.

profeſſus in vno monaſterio, & ſic filius eius, nõ poteſt de iure communi cogi vt tranſeat ad aliud etiã eiuſdẽ ordinis ſine culpa & cauſæ cognitione; ſecus in religioſis faciẽtib. vnũ corpus. cõſ.9. de cõſt.n.10.par.1.lib.1.p.55.

profeſſus non cenſetur, nec probatur eſſe quis alicuius religionis, eo ſolo, quod à Sed. Apo. obtinuerit licentiam, inde ad aliam trãſeũdi. conſ.29.de reg.n.2.par.1.lib 3. pag.759.

profeſſus non cenſetur, qui antequam expreſſe profiteatur, expelli poteſt. conſ. 20. de reg. num.3.par.1.lib.3. pag.741.

profeſſus non eſt emittens tria vota ſubſtãtialia in manibus Abbatis, habitu regulari non aſſumpto, & cum proteſtatione quod non inten-

intẽdit profiteri regulam nec teneri ad eius obſeruantiam. conſil. 49. de regul. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 790.

profeſſus non eſt, qui ficte religionem ingreſſus, poſt 13. menſem aufugit; nec cẽſendus, ſi inuentus à ſuperiore, habitu ſpoliatus, ab ea ſit dimiſſus. conſil. 45. de regu. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 785.

profeſſus non eſt tacite, qui vt talis in monaſterio, cum non ſit, per errorem tractatur. conſ. 19. de reg. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 738.

profeſſum non facit emiſſio trium votorũ ſubſtantialium religionis, etiam in cõgregatione à Sede Apoſtolica approbata pro bono viuendi modo, niſi emittatur in approbata religione. conſ. 9. de iis quæ vi. nu. 7. par. 1. pag. 314.

profeſſus non eſt deferens habitum diſtinctum nouitiorum etiam per decẽ annos, niſi, &c. conſ. 42. de reg. n. 10. p. 1. lib. 3. p. 1. pag. 781.

profeſſus nulliter, bona fide credens profeſſionem validam, ſi ſuperueniente mala fide profeſſionem ratificet, iuſte remanere, & locum ſibi aſſignatum retinere poterit. conſil. 27. de reg. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 756.

profeſſum nulliter, complentes ad noue profitendum, peccant. conſ. 39. de reg. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 772.

profeſſus nulliter contra quinquennij lapſum, quo ſe aſſerit impeditum, ex æquitate reſtitui poteſt ex eo, quod iuris ignorantia ductus, id ſolum coram ſuo ſuperiore petiit; qui petitionem reiecit, & nullitatis probationem lacerauit. conſ. 23. de reg. num. 4 & 5. par. 1. lib. 3. pag. 744.

profeſſus nulliter in religione, ſiue ob ſtatutum profeſſionem irritans, ſiue ob defectum conſenſus recipientis, non poteſt tuta conſcientia in ipſa retineri; poſſuntque tales coram Deo libere exire; immo & tenentur quærere vt dimittantur à ſuperiore, præcedente iuridica ſententia. conſil. 26. de reg. nu. 12. & 13. par. 1. lib. 3. pag. 753. & conſ. 48. nu. 4.

profeſſus nulliter, non oportet vt publice de nouo profiteatur, ſed ſatis eſt vt tantum apud ſe tacite profeſſionem ratificet, & ex tunc incipit eſſe profeſſus, non prius. conſil. 27. de reg. nu. 2. & 3 par. 1. lib. 3. pag. 756.

profeſſus nulliter, poſtea ordines ſuſcipiendo ad titulum religionis, ſuſpenſionis pœnam non incurrit; modo illos nec extra tempora, nec ſine dimiſſoriis ſui prælati acceperit. conſ. 44. de reg. n. 3. par. 1. lib. 3. pag. 784.

profeſſus nulliter, ſi probauerit iuſtum impedimẽtum, quo minus potuerit declarationem nullitatis ſuæ profeſſionis petere, iuſte poteſt reſtitui in integrũ ad tẽpus, quo fuit impeditus. cõſ. 23. de reg. n. 3. p. 1. lib. 3. p. 743.

profeſſi omnes in monaſterio S. Trinitatis Vrbis Galli ſint. conſil. 30. de priuil. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 620.

profeſſus, qui negauit ſe habere morbum contagioſum, poteſt à ſuperiore iudicialiter puniri, & in pœnam habitu ſpoliari, & eiici ab ordine. cõſ. 48. de reg. nu. 3. p. 1. lib. 3. p. 758.

profeſſus quiuis, ſi exeat, licentia cauſa iuuandæ matris non obtenta, peccat, & eſt in malo ſtatu; & ſi dimiſſo habitu celebret, efficitur irregularis. conſ. 22. de reg. num. 1. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 742.

profeſſus regulam tertiam S. Franciſci, non eſt verus religioſus. conſil. 35. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 768.

profeſſus religionem non approbatam ad tria vota tenetur. conſ. 39. de reg. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 772.

profeſſus religionem relaxatam, cogi poteſt, vt ſeruet etiam illas auſteritates regulæ, quæ tempore profeſſionis non ſeruabantur; niſi tunc præciſe, quãdo profeſſionem emiſit, expreſſe fuiſſet proteſtatus, ſe non obligari ad alias, quam tunc vigentes; vel ageretur de illis auſteritatibus, quæ ab immemorabili tẽpore probarentur non obſeruatæ. conſil. 43. de reg. num. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 792.

profeſſio religionis non approbatæ non valet. conſil. 39. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 772.

profeſſus ſtrictiorem, nequit tranſire ad laxiorem, etiam cum licentia ſuperioris, niſi de licentia Papæ; nec licentia Generalis, aut Cardinalis Protectoris ordinis ſufficit. cõſ. 63. de regul. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 809. & conſ. 56. num. 2. & conſ. 57. nu. 2.

profeſſus tacitus eſt cenſendus is, qui vltra annum habitum nouitiis & profeſſis cõmunẽ geſtauit: nõ obſtãte quod ad profeſſionẽ expreſſe faciendam ſæpius petitam numquam fuerit admiſſus, nec aſſignati tres dies profeſſuris aſſignari ad deliberãdũ cõſueti per cõuentũ, qui etiã ſolet nouitios poſt quodcumque tempus eiicere. conſ. 20. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 740. & cõſ. 28. n. 5. p. 758.

profeſſus tacite fit per delationem habitus annalem, ſi habitus profeſſorum non eſt diſtinctus ab habitu nouitiorum. conſ. 37. de reg. nu. 5. par. 1. lib. 3. p. 771. & conſ. 14. n. 1. & 2.

profeſſus, vel religioſus nemo efficitur, niſi emittendo ſolemniter tria vota in religione approbata in manibus ſuperioris potentis cum incorporare religioni, vel ſaltem ab eo poteſtatem habentis. conſ. 38. de regu. nu. 1. & conſil. 40. nu. 2. 4. par. 1. lib. 3. pag. 774. &

Digitized by Google

conſil. 49. num. 2. & 4.

Prohibens matrimonium. Vide verbo Matrimonium.

Prohibere cum lex aliquid generaliter, immo & vniuerſaliter, reſtringitur tantum ad ea quæ ſunt mala. conſil. 20. de ſent. excom. num. 10. par. 2. lib. 5. pag. 750.

prohibere ne Romam portentur ad vſum Ro. Curiæ ſpectantia is cenſetur, qui obligat aliquam vniuerſitatem, vt ſibi ſoli omnes circulos vegetum vendat: vnde & excommunicatio bullæ incurritur, etiam ſi ipſe Romam portare intendat. conſil. 35. de ſentent. excom. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 769.

Prohibitio ab ingreſſu eccleſiæ poteſt proprie appellari interdictum locale ſpeciale; at nō poteſt vocari proprie ſuſpenſio, niſi fiat ob propriam culpam. conſil. 12. de verb. ſignif. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 832.

prohibitio de non alienando facta à teſtatore, niſi addatur cauſa, aut perſona, ob quam fit, non tenet: ſufficit tamen cauſa tacita, puta ad conſeruandum honorem in familia, etiā ex actu nullo coniecturata. conſil. 12. de teſtam. nu. 3. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 667.

prohibitio de non alienādo expreſſe addita ad tacitam reſultantem ex fideicommiſſo, impedit dominii translationem, ac acquiſitionem iuris ad rem, ſed non impedit locationem & conceſſionem vſusfructus, ſi ad modicum fiat tempus: at ſola tacita prohibitio non impedit translationem dominii, licet fideicommiſſarius poſſit adueniente die alienationem reuocare. conſ. 8. de empt. & vend. nu. 4. 5. 6. 7. & 8. par. 1. lib. 3. pag 553.

prohibitiones matrimoniorum. Vide verbo Matrimoniorum.

Prohibitus celebrare à Iudice in ſcriptis, cēſetur ſuſpenſus; ſecus ſi ſolo verbo, ne præſumatur Iudicem velle delinquere. conſ. 3. de præſcrip num. 2. & 3. par. 1. lib. 2. pag. 374.

prohibitus non eſt cenſendus contractus, niſi lege prohibeatur. conſil. 21. de empt. & vendit. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 584.

prohibitus valide à teſtatore alienare, vendens etiam ſub conditione (ſi Princeps diſpenſauerit, & promittat illam impetrare) non obligatur, antequam diſpenſatio impetretur. conſ. 9. de empt. & vend. num. 6. & 7. par. 1. lib. 3. pag. 560.

prohibito vno, & id cenſetur prohibitum, per quod ad illud peruenitur; modo in vtroque militet eadem ratio. conſil. 4. de raptor. nu. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 465. & conſil. 20. de priuileg. num. 7. ibid. pag. 621.

prohibito aliquo, cum etiam prohibeatur per quod ad id peruenitur, ſi in aliquo monaſterio monachi debent eſſe Galli, alterius nationis nequit ibi recipi, & eſſe nouitius. conſil. 20. de priuileg. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 621. & conſ. 4. de rapt. nu. 1. 2.

Prolis in generatione magis attēditur vir, quā fœmina, vt principium actiuum. conſ. 4. de conuerſ. infid. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 880.

Promiſſio alteri facta non eſt votum, ſed ſacta ſanctis eſt facta Deo, & conſequenter votū. conſ. 8. de vot. n. 1. & 2. par. 1. lib. 3. pag. 903.

promiſſio conditionalis dandi, ſi intra tale tēpus ei obtinebit gratiam, etſi deficiente conditione euaneſcat, & ſit nulla, non tamen deſinit comprehendi ſub extranag. Ab ipſo. gratiaq. etiam poſtea illius occaſione procurata, & obtenta, & ſine qua procurata non fuiſſet, etiam nulla eſt. Itemq. & dicta promiſſio, etſi nulla ſit, pœna tamen digna eſſe poteſt. conſil. 14. de ſent. excom. num. 1. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 737.

promiſſio de dando pro gratia obtinēda apud Sed. Apoſt. eſt ſubiecta pœnis, etiam ſi fiat in vtilitatem tertii: ſecus quo ad mediatores, qui non promiſerunt, licet auxilium, conſilium, & fauorem præſtiterint. conſ. 11. de ſent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 734.

promiſſio de impetranda diſpenſatione, alienationem rei alienari prohibitæ non validat. conſ. 9. de empt. & vend. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 557.

promiſſio de matrimonio cum hæretico contrahendo turpis, vtpote de peccato, & ideo ipſo iure nulla. conſ. 5. de ſponſ. num. 6. par. 2. lib. 4. pag. 8.

promiſſio eius, quod tacite ineſt, collationem non vitiat. conſil. 3. de ſimon. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 171.

promiſſio etiam per votum, ſit non ſolum per actum ſignatum, & exercitum, vt *promitto quod faciam hoc*, ſed per exercitum tantum, vt, *faciam hoc*. conſil. 5. de vot. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 900.

promiſſio facta ad certificandum aliquem dubium de mea intentione (vt ingrediendi religionem) non eſt votum. conſ. 8. de vot. nu. 3. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 903.

promiſſio facta dandi aliquid pro palmario litis valida eſt, ſi ſit moderatæ quantitatis, aliàs non. conſ. 4. de pact. num. 1. & 4. par. 1. lib. 1. pag. 28.

promiſſio facta ob cauſam honeſtam, ea ſecuta obligat in conſcientia; & hoc, dūmodo promittens habeat perſonam legitimam ſe obligandi, & ſit facta de re licita. conſil. 3. de pact. nu. 2. 3. 5. & 7. par. 1. lib. 1. pag. 281.

promiſſio facta ſancto vt homini, non vt participi diuinitatis, & Deificato, non eſt votū, ſed materia voti. conſ. 8. de voto. nu. 3. par. 2. lib. 3. pag. 903.
promiſſio geminata plurimum operatur. conſ. 2. de cond. appoſ. nu. 6 par. 2. lib. 4. pag. 64.
promiſſio generalis gratitudinis, etiam facta examinatori promouendorum ad beneficia, non inducit ſimoniam. conſ. 53. de ſimon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 253.
promiſſio generalis, ſola intentione mortifera, & talis quæ nec in materia licita induceret obligationem, nō videtur ſubitici pœnis extrauag. Greg. XIII. vt etiam dicitur de ſimonia mentali; ſecus eſt de promiſſione tacita, & virtuali. conſ. 12. de ſentent. excom. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 736.
promiſſiones ipſo iure nullæ in materia lata, non includuntur in extrauag. Greg XIII. cōſil. 11. de ſent. excom. n. 2. par. 2. lib. 5. p. 736.
promiſſio legitima, deliberate ſine dolo & metu facta, ſeruanda. conſil. 6. de pact. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 286. & conſ. 3. nu. 2. & 4.
promiſſio longe poſt habitam poſſeſſionem facta reſignāti, qui peruenit ad inopiam, opus charitatis, non confidentia iudicanda eſt. conſil. 76. de ſim. nu. 2. par. 2 lib. 5. pag. 290.
promiſſio metu (etiam non iuſto) facta, ſi fuerit cauſa principalis id faciendi, non obligat quo ad Deum. conſil. 3. de iis quæ vi. num. 9. par. 2. lib. 1. pag. 301.
promiſſio metu iuſte illato facta non reſcinditur. conſ. 8. de iis quæ vi. num. 2. 3. par. 1. lib. 1. pag. 312.
promiſſio non eſt dicere, *ille, vel ille tibi, ſine alij dabit, ſi facias hoc.* conſil. 11. de ſent. excom. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 735.
promiſſio quam concurrentes (ne alter alterū impediat) ſibi ipſis faciunt, quod obtinens conſentiat penſioni pro altero imponendæ, non cauſat obligationem ciuilem. conſ. 39. de ſimon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 229.
promiſſio rei, quæ iure impleri non poteſt, nō valet. conſ. 5. de conſang. & affinit. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 95.
promiſſio rei ſacræ, ſeu religioſæ, licet non valeat; ſi tamen adſit iuramentum, cum conditione, ſi ex diſpenſatione principis fiat profana) tenet conſ. 5. de conſang. & affinit. nu. 8. par. 2. lib. 4. pag. 97.
promiſſio vt ſit, requiritur, vt qui promittit obliget ſeipſum, vel habeat animum ſe obligandi, ſaltem naturali obligatione; nec eſt ſi dicam: *N. tibi daret, vel ſcripſit mihi, quod daret tot, ſi hoc facias*: vnde non ſubiicitur pœnis in materia prohibita, vt nec facta etiā in materia licita, quæ ita nō obligaret. conſ. 11. de ſent. excom. n. 2. par. 2. lib. 5. pag. 735.
Promiſſum pro delicto faciendo, eo ſecuto, ſic iuſte ſolui poteſt. conſil. 10. de ſimon. num. 9. par. 2. lib. 5. pag. 181.
promiſſum rei licitæ non implere, eſt peccatū. conſil. 3. de pact. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 282.
promiſſum turpiter, etiam ſecuta cauſa, non obligat, nec ex eo poteſt ſolui, licet poſſit ſolui ob alium honeſtū finem. conſil. 10. de ſimon. nu. 9. par. 2. lib. 5. pag. 181.
Promittens ducere aliquam in vxorem, tenetur ducere, etiam quod talem promiſſionem fecerit abſque animo adimplendi. conſ. 19. de ſponſ. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 30.
promittens (etiam extra curiam) pro protonotariatu in ea obtinendo, excommunicationem incurrit. conſil. 16. de ſent. excom. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 740.
promittens facere aliquid indeterminato tempore, intelligitur obligatus intra tempus arbitrio boni viri declaratum exequi. conſ. 2. de cond. appoſ. nu. 3. 4. par. 2. lib. 4. pag. 64.
promittens in partibus certam pecuniarū quantitatem ei, qui diſpenſationem Apoſtolicā ſuis expenſis expeditam tradet, comprehenditur ſub extrauag. Greg. & gratia eſt nulla, etiam ſi tertius, qui illam impetrauit, huius eſſet promiſſionis ignarus. conſ. 15. de ſent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 739.
promittēs pro gratia obtinēda apud Sed. Apo. incurrit pœnas extrauag. de dat. & promiſſ. etiam ſi promiſſio non acceptetur; nō tamē vi pacti, quod ſi non acceptetur, non eſt pactum. conſ. 10. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. par. 2. pag. 732. & conſ. 16. num 1. pag. 740.
Promittere homini facere aliquod bonum, & promittere in manibus hominis Deo, differunt; quia hoc eſt votum, & non illud. conſ. 8. de voto. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 904.
promitto intrare religionem, & promitto me velle intrare, diuerſa. conſil. 6. de voto. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 901.
Promoti male quo ad ordines minores, non fiunt irregulares eis vtentes, vt male promoti quo ad ordines ſacros. conſ. 8. de ſent. excom. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 795.
promotus ad titulum capellaniæ in capella Papæ, ceſſante impedimento, ad eius ſeruitium reuerti tenetur. conſil. 20. de tempor. ordin. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 155.
promotis per ſaltum ignoranter, beneficiorum facta collatio tenet. conſ. 8. de ſacram. non iterān. nu. 6. par. 1. lib. 1 pag. 198.
Promoueri poteſt, & cōcurrere ad beneficia accuſatus de crimine, pendente lite. conſ. 6. de accuſat.

Digitized by Google

accuſat.num.1.par.2.lib 4.pag.161.
Promotionis prioritas maior doctoratu & protonotariatu extraordinario qualitas.cõſ 5.de maior.& obed.num.9.par.1.lib.1. pag.268.
Promulgatio eſt de eſſentia legis,etiam ſi facta ſit in Concilio œcumenico,etiam cum Papæ confirmatione,nec antea ligat. conſil.1. de conſtit.num.3.& ſeq.par.1. lib.1. pag.7.
Proœmium diſpoſitionis demonſtrat cauſam finalem,& intentionem principalem diſponentis,qua ceſſante ceſſat effectus.conſil.11. de conſt.nn.1.par.1.lib.1.pag.60.& de ſim. conſ.66. num.4. par.2. lib.5. pag.269.
Propalare non obligatur quis rem pro qua fertur monitorium, ſi eam non teneatur exhibere,nec exhibita faceret fidem . conſil.38. de ſent.excom.nu.9.par.2. lib.5. pag.777.
Prophetas conſulere ſuper temporalibus olim licuit, hodie non æque. conſ.1. de ſortileg. num.1.& ſeq.par.2.lib.5.pag.560.
Propinas ideo capiunt Rotæ Auditores, quia videntur aſsignari loco ſtipendii. conſ. 21. de reſcript.nu.4.par.1. lib.1.pag 92.
Propoſitioni generali vix categorice reſponderi poteſt.conſ.1.de apoſt.num.1.par.2. lib. 5. pag.450.
Propoſitum,& deliberatio quantumuis firma, non obligat.conſ.4. de voto.nu.1. par.1.lib. 3.pag.898.& conſ.5.nu.1.pag.900.
propoſitum,etiam diu continuatum , voto non æquipollet.conſil. 3. de voto.num. 1. par.1. lib.3.pag.897.
propoſitum , etiam firmum , de intranda religione,non eſt votum.conſ.45. de regul. nu. 1.par. 1.lib. 3. pag. 784.
propoſitum in mente retentum parit abortum. conſ.17.de teſtam.n.2.par.1.lib.3.pag.676.
Proprietarius eſt,qui occulte,vel contra voluntatem prælati aliquid tenet.conſ. 3. de ſtat. monach.num.49.par.1.lib.3.pag.980.
Proprietas , & voluntas appropriandi , monachis eſt peccatum,ſed non mortale,ſi ſit rei modicæ.conſ 3.de ſtat.monach. num. 12.& 17.par. 1. lib.3. pag.964.
proprietatis peccatum mortale eadem quantitas in religioſo,quæ in laico,furtum mortale facit conſil.3.de ſtat.monach. num.18. par. 1.lib.3. pag.967.
proprietas vltra tres ſolidos ſtatuto Carthuſiano excommunicatur. conſil. 3. de ſtat. monach.num.19.par.1.lib.3. pag.697.
Prorogatio, ſeu innouatio alicuius poteſtatis , videtur facta cum omnibus qualitatibus illius,niſi forma antiqua mutetur. conſil.1.de feud.nu 15.par.1.lib.3.pag.598.
Proteſtatio actus dubios inde ſecuros declarat. conſ.34.de regul.nu.3.par.1.lib 3.pag.767.
proteſtatio agētis ſuperſtitioſa re ipſa nõ ſufficit ad excuſandum à peccato. conſil.1. de ſortileg.nu.4.& 8.par.2.lib.5. pag.560.
proteſtatio animi declaratoria , etiam facto contraria, iuuat. conſ.6. de hæret.num.14. par.2.lib. 5.pag.369.
proteſtatio tollitur contrario facto ſubſecuto: vnde qui ante profeſsionis tempus dixit ſe ita religionem profeſſurũ , vt ad auſteriora non obligetur,ſi tempore profeſsionis hanc non repetiit proteſtationem,ab ea , mutata voluntate,cenſetur receſsiſſe . conſil.42. de regul.num.3.par.1.lib.3. pag.783.
proteſtatio ſubmittentis ſcripta ſua Eccleſiæ iudicio excuſat.conſ.6.de hæret.nu.14.par. 2.lib.5.pag.369.
Protocollum Simoniacam concordiam continens,vt partium conſenſu comburatur , expedire videtur.conſ.44.de ſimon. nu.4.par. 2.lib.5.pag.236.
Protonotarius,qui nõ eſt de ordinariis, & participantibus, non habet qualitatem præcedentiæ,cæteris paribus.conſ.5. de maior. & obed.nu.4. par.1.lib.1.pag.267.
protuliſſe aliqua excathedra,vel ſuggeſto quis non conuincitur ex eo , quod ſcripta reperiantur in memorialibus conſcriptis pro materia concionis,aut lectionis. conſ.6. de hæret.num.13.par.2.lib.5.pag.369.
Prouidere ſibi plus tenetur quis , quam aliis. conſil.8.de empt.& vend.num.9. par.1.lib. 3.pag.554.
Prouinciale Concilium poteſt recuſari ; generale autem,cum præeſt Papa per ſe , vel per alium,non.conſil.2. de appellat. nu.1.par.1. lib.1.pag.404.Cæteta vide verbo Concilii prouinciale.
prouinciales,& ciues dicuntur incolæ prouinciæ,& ciuitatis, & non ex ea oriundi; licet improprie quoad aliquos effectus dicantur & hi tales.conſ.4. de conſtit. num.6. par.1. lib.1.pag.44.
prouincialis non poteſt excludere à prouincia deputatum in ea à Generali cum clauſula , qua talem ſibi ſoli ſubiicit.conſ.5.de appellat.num.2. par.1.lib.2 pag.409.
Prouiſio legis contra ius commune,ad caſus in ea non expreſſos non extenditur. conſil.17. de præb.num.1.par.1.lib.3.pag.47.
prouiſionem nouam(vt vocant) petens pro beneficio eidem ignoranti ſimoniace collato retinendo, tenetur , & ſufficit , vt exprimat fructus ,quos poſt ſcientiam percepit.conſ. 35.de ſimon.nu.2.par.2.lib.5.pag.216.
Prouiſus de curato,ſed nulliter ob defectũ ætatis,

Digitized by Google

tis,nec promotus,nec horas recitans,peccauit primo admittendo collationem, secundo capiendo poſſeſſionem, tertio cum conſcientia erronea falſo putans ſe ad horas teneri,& quarto ad ſe promouendum,& id nõ præſtitit.conſ.3.de ætat.& qualit.nu.1.par.1.lib.1.pag.184.

Proxeneta accipiens aliquid vltra taxã à mercatore timente ne diuertat emptores ad alios mercatores,non tenetur reſtituere.conſil.5. de empt. & vend. num.2. par.1.lib.3. pag.545.

proxeneta,mediator,ſeu conſiliator non tenetur mandato, vel obligatione deſcendente ex illo contractu,qui fit inter partes eo mediante,vel conſulente.conſ.11. de ſent.excom. nu.2. par.2. lib. 5. pag.735.

proxeneta ne vltra debitum accipiat, aptum remedium.conſil.4. de empt. & vend. num. 5.par.1. lib.3. pag.543.

proxeneta pluſquam ſibi debetur, ſponte datum,reſtituere non tenetur; etiam quod id ei detur à mercatore metuente ne emptores ad alios diuertat.conſ.4.de empt.& vendit.num.2. par.1.lib.3. pag.543.

Pubertati proximi, maſculus poſt decimum annum cum dimidio,& mulier poſt nonum cum dimidio,contrahendo, ſaltem naturaliter obligantur.conſil.4.de deſponſ.impub. nu.11. par.2. lib.4.pag.37.

Pubes vir cum impubere ſponſalia contrahẽs, nequit etiam de eius conſenſu diſcedere à puella, donec pubeſcat. conſ.1. de deſponſ. impub. num.1.2.par.2.lib.4.pag.31.

pubes vir cum impubere ſponſalia contrahẽs, ſi cum alia matrimonium contrahat,etiam de conſenſu ſponſæ,ante quam pubeſcat,vel poſt ſine eo,licet matrimonium teneat,peccat,& ipſe punitur.conſ.1. de deſponſ. imp. nu.1.par.2. lib.4. pag.31.

pubes vir ſponſalia cum impubere contrahẽs, expectet donec pubeſcat; & ſi tunc ipſa voluerit contrahere,tenetur; ſi noluerit, vterque poteſt à ſponſalibus reſilire.conſil.1. de deſponſ.impub.num.1. par.2. lib.4 pag.31.

Publica dicuntur acta omnia coram notariis. conſil. 2. de elect. nu.5. par.1.lib.1. pag.97.

publicæ honeſtatis impedimentum reſtrinxit Concil. ad ſponſalia valida, & ad primum gradum tantum.conſil.11. de ſponſ.num.3. par.2.lib.4.pag.15.Cætera vide verbo Impedimentum.

publicam rem,vel alienam nõ diminuere quilibet tenetur iure naturali,diuino,& humano;etiam ſi re ſua, quatenus ſua eſt, pro libitu vti poſſit.conſ. 1.de renunciat.num.5. par.1. lib.1. pag. 118.

Publicare bullas Papæ omittentes Prælati in ſuis terris,peccant, ſed ſubditi excuſantur. conſ.1.de conſtit. num.32. par.1. lib.1. pagina 16.

Publicatio ſuffragii tunc vitiat electionem, quando publice facta eſt,& vel fuit vera,vel præſumptiua cauſa electionis.conſil.9.de elect.num.3.par.1.lib.1.pag.106.

publicationis omiſſio reſignationem annihilat; niſi iuſto impedimento detentus omiſerit. conſ.8.de renunciat.nu.1. & ſeq. par.1. lib. 1.pag.127.

Publicatis teſtibus. Vide verbo Teſtibus.

Pueros ante certam ætatem voto non obligari, iure humano ſtatutum eſt, non naturali, & diuino.conſ.4. de deſponſ.impub.num.5.& 20.par.2.lib.4.pag.35.

pueri ante 14.annum non ſunt de iure capaces beneficii habentis adminiſtrationem.conſ. 1.de ætat.& qualit. num.1.par.1. lib.1.pag. 182.

pueri coquinæ,de mãdato illius præfecti eius amicis deferẽtes ea, quæ ſi ſciret dominus, prohiberet,niſi deſiſtant, non ſunt abſoluendi, etiam ſi ob id cum damno eſſent de domo eiiciendi.conſil.3.de furt.num.1.par.2. lib.5.pag.469.

Pulueres ex cerebro hominis raſo, contra morbum caducum,vel alium, an efficere liceat.conſil.2.de ſortileg.num.1.par.2.lib.5. pag.562.

Puniendus pro culpa alterius regulariter nemo.conſil.32.de pœnit.& remiſſ.nu.19.par. 2.lib.5. pag.703.

Pupillus in loco habitationis conueniri poteſt. conſ.3.de temp.ordin. num.5. par.1. lib.1. pag.137.

pupillus poteſt habere domicilium habitationis extra locum originis,& locum vi habet facultates,& ibi conueniri.conſ.3.de temp. ordin.nu.5.par.1. lib.1. pag.137.

pupillus,ſeu impubes quicquid videt ignorat, id eſt, licet poſſit habere tantum vſum rationis,qui ſufficiat ad peccandum,plene tamen quod agit non intelligit. conſil. 2. de cognat.ſpirit.num.2. par.1. lib.4. pag.76.

Purgatio canonica omnis fit cum iuramento. conſil.1.de purgat.canon. nu.1. par.2. lib.5. pag.628.

purgatio canonica cum iuramento tollit infamiam,& ſuſpicionem præcedentem;& purgato debetur bonum teſtimonium. conſ.1. de purgat.canon.nu.1.par.2.lib.5.pag.628.

purgatio,etiam de vehementi,non appellatur abiuratio, ſed purgatoria cautio. conſil.1, de purg.

Digitized by

de purg.canon.nu.2. par. 2. lib.5.pag.628.
purgatio per iuramentum, etiam ſuper brachium S.Antonii, vel alias res ſacras non conceditur niſi ei de quo iuridice prius cognitum ſit quod tali eget purgatione: quia non eſt vane iurandum.conſil.1. de purgat. vulg.nu.4 par.2.lib.5. pag.630.
purgatione vulgari volens ſe purgare,vel purgans,mortaliter peccat.conſil.1. de purgat. vulg.num.1.par.2.lib.5. pag.629.

Q

Quærenda facilius impediũtur,quàm quod quæſita tollantur:vnde prælatus,& ſeruus,qui non poſſunt nocere eccleſiæ,nec domino in quæſitis, præiudicant tamẽ in quærendis.conſil.7.de accuſat. nu.1.par.2.lib.5. pag.162.
Quæſtorum à prohibitione per bullam Pii IV. excipiuntur quærentes eleemoſynas pro fratribus & infirmis ſancti Antonii.cõſ.33.de pœnit.& remiſſ.nu.2. par.2. lib.5. pag.705.
Quæſtorum prohibitio per leges canonicas & Conc. Trid. procedit in quærentibus eleemoſynas prædicando,vel publicando indulgentias porrigentibus manus adiutrices. conſ.33.de pœnit.& remiſſ. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 707.
Qualificatus actus cum requiritur, puta licentia ſcripta,non ſufficit actus ſimplex ſine illa.conſil.22. de cleric.non reſid.nu.5.par.1. lib.3. pag.448.
Qualificatum cum quid requiritur, non ſufficit præſtari ſimplex.conſil.23.de temp.ord. nu.2.par.1.lib.1.pag.157.
Qualitas, ſub cuius conſideratione conſtitutio aliquid diſponit,ſi ceſſet, ceſſabit & diſpoſitio.conſil.10.de fil.presbyt.num.2.par. 1.lib.1.pag.215.

R

Rapta dicitur,quæ inuitis parentibus rapitur,licet ipſa conſentiat. conſil.2. de rapt.nu.1. par.2.lib.5. pag.462.
Raptæ licebat ſecundum ius commune antiquum,ſi vellet,nubere raptori poſt pœnitentiam,purgationem,& ſatisfactionem. conſ. 4. de rapt. num. 2. par.2.lib.5.pag. 466.
Raptor non eſt,quem virgo vltro ſequitur, licet eam ſtupret.conſil.1.de raptor.nu.1.par. 2.lib.5.pag.461.
Raptor non poteſt raptam ducere,niſi poſtquã fuerit ab illo ſeparata,& in loco tuto poſita. conſ.3.de rapt. nu. 1. par.2. lib.5. pag.462.
Raptus non poteſt eſſe ſine violentia;licet ſufficere videatur perſuaſio exeundi à domo patris,nolente patre, per munera data, vel promiſſa. conſ.3. de raptor.nu.1. par.2.lib. 5.pag.463.vide conſ.1.& 2.nu.1.
Ratificare poſſum ſimoniæ delictum in mei gratiam perpetratum,vt & cætera alia delicta;ob reſtitutionem tamen pecuniæ in mei gratiam ſolutæ,non probatur neceſſario ratihabitio, cum ob alios multos fines fieri poſsit.conſil.10.de ſimon num.4.& 7.par.2. lib.5.pag.180.
Ratificatio non præſumitur ex illo facto,quod ob aliam cauſam, quam ratificandi actum nullum, fieri potuit. conſil.4.de iis quæ vi. nu.10. par.1.lib.1.pag.307.
Ratificatio matrimonii nulliter ob errorem perſonæ contracti nõ ſequitur; licet errans cognito dicto errore perſonæ, conſenſerit talem perſonam habere in vxorem,perſeuerando in primo conſenſu,quem validum putabat:& ſimile eſt de profeſsione. conſil.4. de iis quæ vi.num.8.par.1. lib.1. pag.306.
Ratificatio profeſsionis. Vide verbo Profeſsionis.
Ratihabitio ordinarii in male ordinatis operatur vt beneficium male obtentum poſsit de nouo conferri.conſ.31.de temp.ord.num.5. & 6.par.1.lib.1.pag.168.
Ratihabitio retrotrahitur,& mandato comparatur,etiam in iis quæ à principio male capiuntur. conſ. 1. de procurat. num.6. par.1. lib.1.pag.294.
Ratum quis non poteſt habere, quod nomine ſuo geſtum non eſt.conſ.40. de reg. num.8. par.1.lib.3.pag.775.
Ratio principalis diſpoſitionis (ſecundum cõmunem opinionem) & finis eius ſumitur ex proœmio, & hac ceſſante ceſſat diſpoſitio. conſ.8. de fil.presb.nu.1.par.1. lib.1.p.209.
Rationis iudicio carens nequit ſe obligare, nec iniuriam facere, licet eam poſsit pati. conſ.2.de cognat.ſpirit. num.2.par.2.lib.4. pag.76.
Rationis vſum etſi impubes non habere dicatur,ita vt ignoret quod agit;non tamen tollitur quin habere poſsit ſufficiens iudicium ad peccandum.conſ.2.de cogn.ſpirit. num. 7.par.2.lib.4.pag.77.
Realis & completa etiam dicitur illa ſimonia, in qua non omnia hinc inde conuenta, ſed ſolum pro parte adimplentur.conſil.6.de ſimon.num.1.par.2.lib.5.pag.174.
Recedendum à verbis non eſt,niſi aliud aliunde appareat. conſil. 22. de priuileg.num.2. par.2.lib.5.pag.624.

Rece-

Recepta numquam fuit extrauag. Bonif. 8. & Greg. XIII. de dat. & promiſſ. quo ad hoc, vt ſcientes denunciarent. conſ. 44. de ſent. excom. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 786.

Recepta nuſquam fuit extrauag. 2. de ſimon. quatenus obligat ſcientes ad denuntiandũ, neque hodie ligat. conſ. 44. de ſent. excom. num. 4 par. 2. lib. 5. pag. 786.

Receptores benevoli oportet vt ſint ex eis, qui poſſunt recipere, & incorporare religioni. conſil. 75. de regul. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 826.

Recipere monachum, & facere profeſſum non poteſt ſolus Abbas, nec ſolus conuentus, vbi æque ad vtrumque pertinet. conſ. 37. de regul. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 770.

Recipiens aliquem, quem audiuit commiſiſſe crimen capitale, ſi tamen neſciat eum eſſe publice de eo diffamatum, non ligatur lege prohibente diffamatos de tali crimine recipi. conſ. 22. de ſent. excom. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5 pag. 752.

Recitare horas. Vide verbo Horas.

Recitatiue qui aliquid ab alio dictum deſcribit, non cenſetur illud approbare. conſil. 6. de hæret nu. 12. par. 2. lib. 5. pag. 368.

Reciproca collatio non eſt conferre beneficiũ amico, vel coniuncto alterius Epiſcopi, cum ſola ſpe gratitudinis ſine conuentione. conſil. 10. de renunciat. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 131.

Reciprocæ cõuentiones circa ſpiritualia ſunt ſimoniacæ: & ſi adimpleantur, ſunt ſuppoſitæ cenſuris, & pœnis: ſecus ſi ſolum habiti fuerunt tractatus, & diſcurſus; licet poſtea libere illi ad effectum perducti fuerint. conſ. 18. de ſimon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 195.

Reciprocæ conuentiones. Vide verbo Conuentiones.

Reciproca reſignatio, & prohibita non eſt, niſi adſit conuentio ſaltem tacita; nec nocet intentio alterius, nec reciproca mẽtalis vtriuſque. conſ. 10. de renunt. nu. 1. & 2. par. 1. lib. 1. pag. 130. & 131.

Reconciliare hæreticos. Vide verbo Hæretici.

Reconciliatio cœmeterii eiſdem caſibus & modis eſt facienda, quibus reconciliatio eccleſiæ. conſil. 1. de conſecr. eccleſ. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1065.

Rector parochialis deſtitutæ non videtur habere beneficium curatum, ſed ſimplex. conſ. 3. de maiorit. & obed. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 264.

Rector parochialis ex priuilegio, vel immemoriali conſuetudine, per vicarium (etiam amouibilem) deſeruiens, curam ſolum habet habitu, & non actu; ac etiam ſi ſit ſacerdos, non tenetur reſidere, & curam per ſe ipſum exercere. conſ. 21. de cleric. non reſid. num. 5. 6. & ſeq. par. 1. lib. 3. pag. 446.

Rector parochialis immediate per ſe curam animarum exercet. conſil. 15. de præb. num. 3. par. 1. lib. 3. pag 467.

Rectores parochialium nullius diœceſis ad ſynodum compelli non poſſunt: licet poſſint à proximiori Epiſcopo viſitari. conſ. 12. de maior. & obedien. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 279.

Rectores ſeu poteſtates à ciuitatibus electi, & à Papa confirmati, non ſunt officiales Papæ. conſ. 13. de verb. ſignif. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 833.

Redimere vexationem ab eo qui poteſt obeſſe, & non prodeſſe in beneficio acquirendo, tunc demum licet, ſi iniuſte inferatur, ſecus ſi iuſte. conſ. 41. de ſimon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 831.

Redimere vexationem etiam à ſuperiore regulari impoſitam, iuſte regularis poteſt. conſ. 38. de ſimon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 828.

Reditus beneficiorum ſuperflui debentur pauperibus, vel piis operibus. conſil. 7. de ſolut. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 613.

Reformatio facultatis vſuras exercendi facta Hebræis bancheriis Romæ cõmorantibus, non eſt extendenda ad alios Hebræos alibi banchos tenentes. conſil. 35. de vſur. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 552.

Refutatio ſola Generalis alicuius religionis non ſufficit, neque Prouincialis, ad liberandum quem à voto illius, non reddita ſaltem ſufficienti cauſa quare omnia monaſteria ſuæ religionis debeant eum refutare. conſil. 28. de voto. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 929.

Regere, & vocem in Capitulo habere nequeat alterius nationis fratres in monaſterio Minimorum Romæ, etiam ſi deficientibus Gallis neceſſariis, ad eius miniſteria poſſint recipi, & ibi reſidere. conſ. 20. de priuileg. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag. 621.

Regimen monaſterii. Vide verbo Monaſterium.

Regis iuribus Papa raro derogare ſolet, iuxta regulam 40. Cancellariæ. conſil. 7. de iure patron. nu. 20. par. 1. lib. 3. pag. 1041.

Regreſſus ad priſtinum ius valde fauorabilis. conſ. 14. de verb. ſign. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 834.

Regreſſum habens, ſi eius vigore beneficium adipiſcatur, & illud denuo reſigner, non habebit amplius regreſſum; quia expirauit quando

quando illi locus factus fuit. conſ. 32. de ſim. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 212.

Regula de infirmo reſignante, non habet locum in transferente penſionem. conſil. 11. de conſtit. nu. 8. par. 1. lib. 1. pag. 62.

regulæ approbatæ à Sede Apoſt. non ſunt niſi quatuor, vel quinque, ſecundum D. Anton. conſil. 6. de ſtat. monach. num. 21. par. 1. lib. 3. pag. 997.

regulæ Cancellariæ, & bullæ Cœnæ Domini, & aliæ extrauagantes, quæ nõ publicantur extra curiam, ligant omnes degentes extra eam. conſ. 1. de conſtit. num. 19. par. 1. lib. 1. pag. 12.

regulæ Cancellariæ pœnales, vt de publicand. reſign. non ligant in foro conſcientiæ ſecundum antiquos Doctores Gallos. conſil. 8. de renuntiat. num. 6. par. 1. lib. 1. pag. 129.

regulæ intellectus. Vide verbo Intellectus regulæ.

regulæ capitula ordinis alicuius colligens, cõſtituere non poteſt aliquid contra ius commune. conſil. 9. de conſtit. nu. 14. par. 1. lib. 1. pag. 57.

regula de infirm. reſign. nõ habet locum in reſignante ſano, licet infra 20. dies à præſtito conſenſu moriatur. conſ. 7. de renunt. num. 1. p. 1. lib. 1. pag. 126.

regulam de poſſeſſore triennali non requirere bonam fidem, ſed etiam de poſſidente mala fide intelligi poſſe Rota definiuit. conſ. 8. de renuntiat. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 127.

regula de triennali iuuat execrabilem, diſpenſationem allegantem. conſil. 4. de offic. ord. num. 9. par. 1. lib. 1. pag. 249.

regula de triennali defendit habentem duas parochias, & multò magis plura ſimplicia cum curato. conſ. 20. de præb. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 473.

regulas generales multos fefelliſſe & fallere reperitur: vnde ſpecialibus magis adhærendum. conſ. 2. de frigid. & malefic. num. 23. par. 2. lib. 4. pag. 125.

regula illa, *Poteſt quis per alium, quod per ſe*, fallit in cognatione ſpirituali & aliis. conſ. 6. de cogn. ſpirit. nu. 1. & 5. par. 2. lib. 4. pag. 80. & 81.

regula Minimorũ quid de correctoria ſanxit. conſ. 10. de elect. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 107.

regula, *Omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur*, non habet locum in matrimonio, quod contrario conſenſu non diſſoluitur, nec in aliis ſpiritualibus. conſ. 3. de conuerſ. infidel. nu. 3. 4. & 10. par. 1. lib. 3. pag. 873.

regula, quæ ad duriora ligat, ſiue ex voto ſpeciali, ſiue generali obſeruandi regulam, ſiue ex conſtitutionibus, eſt aliis arctior. conſil. 51. de reg. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 793.

regula religionum quæ ſit ſtrictior, etiam ex vtriuſque ſtatutis, & modo viuendi quo nũc vtuntur, diiudicanda: vnde religio S. Benedicti ſtrictior reputari debet religione tertiæ regulæ S. Franciſci in congregatione vilentium. conſil. 54. de reg. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 796.

regula tertia ſancti Franciſci. Vide verbo Tertia regula.

regula tertia S. Franciſci à ſui initio fuit approbata non vt religio, ſed vt bonus modus viuendi: & ſic niſi aliud appareat, qui eam profitetur, etiam emittendo tria vota, non eſt verus religioſus; tenetur tamen eam ſeruare: poterit autem de licentia ſui ſuperioris viuere in eremo. conſ. 35. de regu. num. 1. & 2. par. 1. lib. 3. pag. 768.

Regulare beneficium 40. annis per ſæculares poſſeſſum, ſæculari conferri poteſt. conſ. 13. de reg. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 728.

regularia beneficia. Vide verbo Beneficia.

Regularis adeundo ſuperiorem per viam querelæ, opponere poteſt prælato, quod malo animo ei, & ſine cauſa beneficium auferet, & ſic impedire reuocationem; ſed de ſpolio agere non poteſt. conſil. 14. de ſtat. monach. nu. 12. & 15. par. 1. lib. 3. pag. 1016.

regularis beneficiarius à prælato ſpoliatus nequit agere de ſpolio. conſil. 14. de ſtat. mon. nu. 12. par. 1. lib. 3. pag. 1016.

regularis beneficiarius, ſeu prælatus nihil acquirit ſibi, nec cognatis ſuis; ſed propter votum paupertatis quicquid quocumque titulo acquirat, ſuæ eccleſiæ, vel Sedi Apoſtolicæ acquirit. conſ. 7. de ſolut. num. 20 par. 1. lib. 3. pag. 618.

regularis beneficiarius quicquid acquirit, ſuo beneficio acquirit. conſil. 2. de præſcrip. nu. 1. 2. & 3. par. 1. lib. 2. pag. 373.

regularis beneficium reſidentiam requirens canonice adeptus, in eo reſidere tenetur, & non in monaſterio; immo ab eo poteſt iuſte expelli, conſ. 19. de cleric. non reſid. num. 8. & 14. par. 1. lib. 3. pag. 443.

regulari bona temporalia vt ita aſſignentur, vt ſine ſuperioris ſui regularis, vel Papæ licentia, de illis in ſuos, vel alienos, etiam pios vſus (modo non agatur de extrema neceſsitate) diſponere licite poſſit, nulla cautela vel via fieri poteſt. conſ. 3. de ſtatu monach. num. 50. & 51. par. 1. lib. 3. pag. 980.

Regularis cathedralis. Vide verbo Cathedralis.

Regularis cenſetur habitare in clauſtro, ſi ex iuſta cauſa de licentia ſui ſuperioris ſtat extra. conſil. 13. de regul. num. 8. par. 1. lib. 3. pag. 728.

Regularis confeſſarius accipiens à pœnitente pecuniam numerandam eius creditoribus, & in alios vſus conſumens, reſtituat eo modo, quo regulares ſuis creditoribus ſine damno monaſterii ſatisfacere debent, vel factum pœnitenti reuelet. conſil. 5. de ſolut. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 608.

Regularis curiam ſæcularem animo nocendi adiens excommunicatur. conſi. 16. de ſtat. monach. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1019.

Regulari debet, nedum à Pontifice, ſed etiam à ſuo Generali concedi licentia, vt retento habitu ſtet extra clauſtrum, vt ſubueniat neceſſitati, quæ matri ſuperuenit: nã ſi præceſſiſſet profeſſionem, nec iuſte potuiſſet intrare, nec profiteri, nec poſſet in clauſtro manere, ſed teneretur exire, vt ſubueniat. conſ. 4. de ſtat. monach. num. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 987.

Regulares de cauſis grauatorum cogneſcẽdo, ea ſolum ſeruare debent, quæ ſunt iure diuino ſufficientia ad inuentionem iuſtitiæ & veritatis. conſ. 5. de appellat. num. 10. par. 1. lib. 2. pag. 411.

Regularis de fructibus ſui beneficii manualis tam ample diſponere poteſt, vt de quæſitis opera ſua, vel aliàs vndecumque; ſcilicet quo ad ius diſpenſandi, non dominium. conſ. 13. de ſtat. monach. nu. 7. par. 1. lib. 3. pag. 1010.

Regulares de licentia, etiam tacita, ſeruare, & amicis donare poſſunt fructus ex hortulo cellæ collectos. conſ. 3. de ſtat. monach. num. 64. par. 1. lib. 3. pag. 986.

Regularis de licentia prælati pro Miſſis dicẽdis quid capere poteſt ad vſus licitos (præſertim certos) impendendum. conſil 3. de ſtat. monach. nu. 54. par. 1. lib. 3. pag. 982.

Regularis, deſtructo monaſterio, nec ſponte, nec de licentia ſuperioris, habitum dimittere poteſt. conſ. 76. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 827.

Regularis eccleſia conuentualis non definit eſſe regularis, licet in ea tota regularis obſeruantia non ſeruetur; immo debet reformari. conſ. 13. de reg. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 728.

Regularem eccleſiam fundare melius eſt, quã ſæcularem, ſi cætera ſint æqualia: nam inæqualitas expenſæ faciendæ poſſet aliud ſuadere. conſ. 1. de regu. nu. 1. & 2. par. 1. lib. 3. pag. 707.

Regularis eiectus ab ordine. Vide verbo Eiectus.

Regularis, etiam de licentia Papæ, nequit vllius rei eſſe dominus. conſ. 13. de ſtat. monach. num. 10. par. 1. lib. 3. pag. 1011.

Regularis, etiam in cauſa immoderatæ correctionis, appellare poteſt. conſil. 4. de appellat. num. 3. & 5. par. 1. lib. 2. pag. 406.

Regulari etiam ſi ſine iuſta cauſa Papa beneficium ſæculare conferat ex certa ſcientia, collatio tenet. Sin autem cum ea concedat, vt dimiſſo habitu, ad tempus extra clauſtrum maneat, poſſet in commendam ei dari. conſil. 71. de regul. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 819.

Regulari, etiam tranſlato, licentia conceſſa à Papa diſponendi de per eum extra monaſterium quærendis, comprehendit etiam quæ alias licite mocando & ſeruiendo in hoſpitali quæſiuit: reſtringitur tamen ad diſpoſitionem irreuocabilem inter viuos in pios vſus faciendam. conſ. 7. de donat. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 634.

Regularis etſi nihil habere, poſſidere, dare, vel recipere poſſit ſine ſuperioris licentia, cum illa tamen poteſt aliquid habere pro iuncta ſibi adminiſtratione. conſ. 14. de ſtatu monach. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1013.

Regularem etſi prælatus poſſit ob delicta per ſuam diffinitiuam ſententiam habitu ſpoliatum ita ab ordine eiicere, vt poſſit ſub Epiſcopo in habitu clericali viuere; hoc tamen per ſuam diſpenſationem, etiam ob infirmitatis vel parentum paupertatis cauſam concedere non poteſt. conſil. 73. de regul. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 821. & conſil. 77. num. 1. pag. 828.

Regularibus etſi quandoque auſterior vita præcipi poteſt; ſæcularibus autem non. conſil. 6. de ſtat. monach. num. 8. par. 1. lib. 3. pag. 993.

Regulares exempti, eorumque loca non comprehenduntur conſtitutione Epiſcopi, etiam facta in Concilio prouinciali. conſ. 1. de ſepult. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 686.

Regularis ex mendicantibus diſpenſatus vt poſſit tranſire ad quamcumque etiam laxiorem, & non mendicantem, poteſt ad militarem. conſil. 58. de regul. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 801.

Regularis ex Papæ priuilegio ad pia teſtari poteſt. conſ. 6. de teſtam. num. 7. par. 1. lib. 3. pag. 655.

Regularium extra clauſtrum degentium bona Cameræ

Cameræ Apostol. debentur fallis in degentibus,& morientibus Romæ, vel intra decé milliaria: quia tales non faciunt spolia.consil.6.de donation. num.3.9.& 14. par.1. lib. 3. pag. 630.

Regularis extra claustrum stando peccat, nisi adsit licentia à superiore,siue mediato, siue immediato, saltem tacita, iusta de causa eius arbitrio concessa.consil.70. de reg. num. 1.4.8.9. par.1. lib.3. pag. 816. & consil.68. num.1.

Regularis extra monasterium de licentia superioris manens,non potest citra mendacium dicere se degere in monasterio.consil.68.de reg.nu.3.par.1. lib.3. pag.815.

Regularis factus Episcopus,quod ad tria vota monachatum non exuit. consil.7. de donat. num.11.par. 1. lib.3. pag. 614.

Regulares fere omnes defensionis, & non appellationis verbo vtuntur.consil.5.de appell. nu.6. par.1. lib.2. pag.410.

Regularis furans, vt quærat monasterio, peccat semel;sibi autem appropriando, bis, vel semel cum circumstantia confitenda. consil. 3.de stat.monach.nu.40.par.1.lib.3. pagina 976.

Regularis habens ecclesiam sæcularem, illi & non monasterio quærit, eique ab intestato succedit dicta ecclesia.consil.6. de test.num. 11.par.1.lib.3.pag.656.

Regularis habens in titulum parochialem ecclesiam Episcopo subiectam, ei obedientiam præstare tenetur,& nõ suo prælato.consil.19. de cleric.non resid. nu.9. & 12. par.1.lib.3. pag.443.

Regularibus in congregatione non debent esse mores diuersi,id est,omnino cõtrarii;quales non iudicantur,esse diuersarum nationum, aut graduum.consil.7. de iur.patr. nu.2.par. 1.lib.3.pag.1035.

Regularis in mendicanti professus,cui concessa est facultas vt transeat ad non mendicantes, non potest apud canonicos regulares admitti ad habitum, vel professionem, nisi peracto anno probationis.consil.67. de regu. nu.4.par.1.lib.3.pag.813.

regularis (iubente etiam superiore) resignans officium, si sit ecclesiasticum beneficium, & ex pacto accipiat recompensam, est simoniacus realis.consil. 38. de simon.nu.1.par.2. lib. 5. pag. 218.

regularis iure communi per patronum laicum sine dispensatione ad curatam sæcularem præsentari non potest, secundum illam sententiam,quam Author, Rota conuenienter,putat veriorem; nisi adsit consensus in contrarium præscripta.consil.11.de stat.monach.num.6.par.1.lib.3.pag.1006.

regularibus limitatam vitam professis austerior imponi nequit.consil.6.de stat.monach. num.7.par.1.lib.3. pag. 993.

regularis litteras dans,vel accipiens, proprietarius dici tunc debet, quando litteræ ipsæ datæ vel receptæ reputari solent vt bonum aliquod pecuniarium; secus si reputẽtur res nihili.consil.3.de stat.monach.num.43.44. & seq.par.1.lib.3.pag.978.

regulares locantes aliquid de suis beneficiis ad longum tempus, suspensi sunt ab officio. consil.19.de reb.eccl.alien.nu.2. par.1.lib.3. pag.519.

regulares milites cõiugati, sunt veri religiosi. consil.11.de regu.nu.5.par.1. lib.3. pag.724.

regulares monasteriorum exemptorum, si Metropolitano, vel Metropolitanis instantibus non fecerint Capitula triennelia per negligentiam prælatorum, & Capitulorum suorum,suberunt Episcopis ordinariis tamquã Sedis Apost.delegatis: & si ab ipsis esset appellandum,non ad Metropolitanum,sed ad Sed. Apost.fiet appellatio. consil.18.de stat. monach.num.6.par.1.lib.3.pag.1022.

regularis nihil proprii potest habere, cuius scilicet dominium & possessionem habeat nomine suo, etiam cum licencia prælati, cum qua tamen potest habere aliquid tamquam peculium deputatum suis vsibus,& necessitatibus.consil.14.de stat.monach.nu.6.par. 1. lib.3. pag.1013.

regularibus non est prohibitum habere peculium rerum mobilium de licentia Papæ, prælati,vel statuti à Papa confirmati,etiam secundum cap.1 & 2.sess.25. Conc.Trid.de regul.consil.1.de magistr. nu.2. par.2. lib.5. pag.334.

regulari nõ licet reliquata distribuere in pios vsus, nisi cum certa portio pro victu & vestitu assignatur: quia tunc in dubio videtur ita data, vt reliquata possit in pios vsus distribuere; nisi aliunde constet de contraria superioris intentione: quia tunc non poterit distribuere. consil. 3. de stat. monach. num. 46.47. & 48.par.1. lib. 3. pag. 979.

regulares non sunt omnes, quibus Papa concessit, vt viuant sub regula, seu secundum regulam sancti Augustini.consil.8. de regul. nu.11.& par.1.lib.3.pag.717.

regularis ob delictum ad artiorem regulam profitendam cogi potest,& tenet professio. consil.8. de ijs quæ vi. num. 3. par. 1. lib.1. pag.311.

regularis ob monasterii sui,vel amici eius negotia

gotia de ſuperioris licentia abſens, præſens cenſetur. conſ. 8. de cleric. non reſid. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 430.

regularis ordinis Minorum de obſeruantia, omnia, quæ per contractus acquiſiuit, tenetur Sedi Apoſt. (cui hæc acquiruntur) ita indicare, vt poſſit ea recuperare & habere. conſ. 85. de reg. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 839.

regulares omnes paupertatem & caſtitatem vouent, ſed non omnes illas eodem modo ſeruant. conſ. 11. de regul. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 723.

regularis parochialem adeptus, ſtatum retinet regularem: idem etiam ſi transferatur ad cathedralem. conſ. 19. de cler. non reſid. nu. 11. 12. 13. par. 1, lib. 3 pag. 443.

regulares per prælatorum negligentiam Epiſcopis ſubijciuntur. conſil. 18. de ſtat. monac. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 1022.

regulari per ſuperiorem ex iuſta cauſa, & iuſto contractu alicuius rei facta conceſſio non obligat ſuperiorem, pluſquam obligetur dominus ſeruo, cui monachus æquiparatur in actionibus actiue & paſſiue (vnde eam poteſt reuocare.) nec monacho, ſicut nec ſeruo contra dominum, vlla competit actio. conſ. 14. de ſtat. monach. nu. 8. & 10. par. 1. lib. 3. pag. 1014.

regularis perpetuo ad aliud monaſterium tranſlatus, ſiue vt præſit, ſiue vt ſubſit, debet iterum profiteri, ſaltem quo ad obſeruantiam illam, quæ vlra tria vota in ſecunda eſt obſeruanda. conſil. 60. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 803.

regularis perpetuo tranſlatus ad beneficium ſæculare, deſinit eſſe ordini ſuo ſubiectus. conſil. 6. de teſtam. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 654.

regulares poſſunt habere præbendas, & portiones priuilegiatas: Immobilium autem peculium regulariter nequeũt habere, licet ex cauſa eis concedi poſſit. conſ. 1. de magiſtris. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 335.

regulares poſſunt dari obſides pro debito monaſterii. conſ. 74. de reg. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 823.

regulares poſt Conc. tenentur dimittere peculia antea conceſſa per licentias expreſſas vel tacitas à Sede Apoſt. non obſtante quacumque conſuetudine immemorabili. conſil. 7. de priuileg. num. 11. par. 2. lib. 5. pag. 596.

regularis poteſt tenere, vel dare aliquid de rebus monaſterii in eleemoſynam, vel aliam piam cauſam, de licentia tacita ſuperioris, aut expreſſa. conſ. 22. de cleric. non reſiden. num. 2. par. 1. lib. 3 pag. 348.

regulares prælati. Vide verbo Prælati.

regularis prælato contra maioris præcepta obedire non debet. conſil. 9. de conſtit. num. 7. par. 1. lib. 1. pag 54.

regularis Prior bonorum prioratus, & à ſe quæſitorum, ad ſe, ſuoſque decenter ſuſtentandum, & ad pia adminiſtrationem habet. conſil. 2. de præſumpt. num. 2 par. 1. lib. 2. pag. 373.

regulares priuilegiis ſibi de celebrando tempore interdicti antea conceſſis, poſt Concil. non vtuntur: poſſunt tamen vti priuilegio clauſo in corpore iuris, vt in c. alma. de ſententent. excom. in 6. ſuntque in hoc exæquati parochis ſæcularibus. conſil. 7. de priuileg. nu. 9. 13. 14. 17. par. 2. lib. 5. pag. 595.

regularis, profitendo, omnia ſua transfert in ſuum monaſterium. conſil. 55. de reg. num. 7. par. 1. lib. 3. pag. 799.

regularis promotus ad Epiſcopatum eximitur à ſuperioritate prælati, in quam per renunciationem Epiſcopatus quo ad locum, & non quo ad honorem non reincidit, cũ quo ad illum extincta ſit. conſil. 6. de donation. nu. 12. par. 1. lib. 3. pag. 633.

regularis qui non eſt, habitum regularem non deferat. conſil. 14. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 730.

regulares, qui ante Conc. obtinuerant beneficia ſæcularia in commendam, non tenentur illa in communitatem reducere. conſil. 7. de priuileg. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 595.

regulares, quibus conceſſum fuerat, vt ſtantes extra monaſterium, poſſent per eos quæſita in vſus pios conuertere, non tenentur ea cõſignare prælatis. conſ. 7. de priuileg. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 595.

regularis quilibet etiam poſt Concil. Trid. poteſt tranſire ad arctiorem regulam, præſertim Carthuſianorum, petita licentia, licet non obtenta, non obſtante quocumque priuilegio. conſil. 52. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 795.

Regularium regimen perpetuum melius. quã triennale. conſil. 1. de cauſ. poſſeſſ. & propr. nu. 2. par. 1. lib. 2. pag. 351.

regulares ſimplices nec dare, nec accipere poſſunt litteras ſine licentia. conſil. 16. de ſtatu monach. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1019.

regularis ſimplex niſi de licentia ſuperioris obligari nequit; nec eius obligatio iuramento firmatur. conſil. 7. de pact. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 288.

regularis ſimplex omnia quæ ante habebat, & poſtea quoquo modo acquiſiuit, vel acquiſ ſuo

Digitized by Google

rit, ſub monaſterio acquirit, ſi ſit illius capax.conſil.7.de ſolut.nu.1.& 11.& de præſcrip.conſ.2.num.1.& ſeq. & de reg.conſil. 55.nu.6.& conſ.85.num.1.par.1.lib.3.pag. 838.& conſ.1.de præſumpt.nu.1.

Regulares ſimplices (vt religioſi S. Spiritus) nihil proprii poſſunt habere: quibus ſi quid conceditur, nequeunt illud impendere niſi in eorum victum,& veſtitum;& quod ſupereſt tenentur conſignare Prælato.conſ.13.de ſtat. monach. nu.1. par. 1. lib.3. pag.1008.

Regularibus ſtabilia nec ad vſum concedi poſſunt, niſi ſubſit iuſta cauſa, vt ſi fiat ob vtilitatem monaſterii, ad augenda, & melioranda bona, & huiuſmodi. conſil.14. de ſtat.monach.num.1. & 6. par.1. lib.3. pag. 1012.

Regularis ſubeſt prælato quo ad contenta in regula, & opportuna ad eam ſeruandam. conſil.40 de voto. num.2. & 4. par.1. lib.3. pag.952.

Regularis ſubiectus Epiſcopo,eius Vicarius,& cubicularius fieri poteſt; ſi tamen ſit exemptus,requiritur licentia ſuperioris.conſ.14. de reg.num.3. par.1. lib.3. pag. 730.

Regulari, ſuperiore in eum ſæuiente, licet de monaſterio fugere, & armis ſe defendere. conſ.4.de appellat.num.4. par.1.lib.2. pag. 406.

Regularis tranſiens non petita licentia ad arctiorem (etiam ad Carthuſianos) reuocari poteſt à priori Prælato. conſil.52. de regul. num.2.par.1.lib.3.pag.795.

Regulares tenentur per Conc.Trid. (non obſtante priuilegio, vel immemoriali conſuetudine) viuere in communi. conſ.7. de priuileg. num.10.par.2.lib.5. pag.596.

Regulari translato ſuperior tantam, & eadem de cauſa, licentiam dare poteſt manēdi extra monaſterium,quantam proprio filio monaſterii profeſſo.conſil. 69. de reg.nu.1.par. 1.lib.3.pag.815.

Regularis vbi profitetur, ibi perpetuo ſeruire promittit: retinens tamen cum iuſta diſpenſatione beneficium requirens reſidentiam, in eo reſidebit.conſ.19. de cleric. non reſid. nu.1.10. & 13.par.1. lib.3. pag.442.

Regulares virtute lobelæi poſſunt ſibi eligere in confeſſarium ſacerdotem ſæcularem,approbatum tamen.conſil.13.de priuil.num.3. par.2.lib.5.pag.609.

Regularis vnius religionis non eſt capax beneficiorum alterius religionis: vnde præſentatio ad illud facta non tenet,niſi ſit Epiſcopus.conſil.61. de regul.num. 1.par.1.lib. 3. pag.80.

Regularis, vt aliam, quam non vouit ingrediatur religionem, etiam laxiorem, nec arctiorem,per ſupremum etiam prælatum cogi non poteſt.conſ.16.de reg. nu.6.& 7.par. 1. lib.3.pag.735.

Reintruſio in excommunicationem eſt interlocutoria, quæ tranſit in iudicatum, ſi intra decem dies non appelletur.conſ.50.de ſent. excom.num.3.par.2.lib. 5. pag.799.

Relatiuum (alius) ſignificat ſimilem qualitatem in relato.conſ.9 de clandeſt.deſponſ. num.1. par.2. lib.4. pag.51.

Relictum collegio pro anniuerſario quotannis celebrando,inter collegiatos diuidi non poteſt.conſ.8.de reb.eccl.alien.num.1. & ſeq. par.1.lib.3.pag.505.

Relictum Epiſcopo ab extraneo,cenſetur relictum ratione dignitatis,quæ eſt notior.conſ. 1.de procur. num.1.par.1. lib.1.pag.292.

Relictum mihi ſponte in diſpoſitione minus ſollemni,immo ſolo verbo ſine teſtibus, tuta conſcientia retineo,licet poſſit mihi tolli per iudicem in foro exteriori.conſ. 1. de teſtam.num. 2.par.1.lib.3. pag. 643.

Religionem ad intrandam & profitendam impedimentum canonicum non eſt deſcendere ex infidelibus.conſ.26.de reg. nu.4.par. 1.lib.3.pag.750.

Religionem ad laxiorem vt regularis tranſeat, licentiam concedere non poteſt Generalis ſine iuſta cauſa.conſ.56.de reg.nu.2.& conſil.57.num.2.& conſ.63.nu.3. & conſil.65. num.1.par.1.lib.3.pag.810.

Religionis alicuius approbatio, ſeu erectio non debet cenſeri ſubreptitia ob leuem aliquam falſitatem ſine dolo in ea expreſſam. conſil.8.de reſcrip.num.5.par.1. lib.1.pagina 71.

Religionem approbatam profeſſus,poteſt tranſire ad aliam arctiorem.conſ.4.de reg.nu.4. par.1.lib.3.pag.711.

Religio Carthuſianorum. Vide verbo Carthuſianorum.

Religio Minorum conuentualium laxior quidem eſt omnibus ordinibus mendicātibus; ſed non aliis non mendicantibus. conſ.63. de reg.nu.1,& 2.par.1.lib.3. pag.809.

Religionis eſſentia non eſt, vt generalem habeat præſidentem omnibus illius religioſis. conſil.15.de reg.nu.7 par.1.lib.3. pag.733.

Religionis,& caſtitatis voto aſtrictus, ſi poſtea habet copulam carnalem cum puella, cum promiſsione illam in vxorem ducendi, tenetur votum implere. conſil.1. qui cler.vel vouen.nu.1. par.2.lib.3. pag.66.

Religio eſſe deſinit, vbi ab immemoriali

Digitized by Google

professio non fit, nec defertur habitus. consil. 16. de reg. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 734.
religio habilitat illegitimum ad ordines, non ad dignitates. consil. 1. qui fil. sint legit. nu. 3. par. 2. lib. 4. pag. 130.
religionis habitus datio est quid spirituale, vel spirituali annexum, cum de laico faciat ecclesiasticum consil. 86. de simon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 307.
religionem ingredi intra certum tempus vouens, per illius lapsum non liberatur. consil. 29. de voto. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 930.
religionem ingredi, & ordinari potest vir innocens, etiam adultera vxore contradicente, si iudicis sententia præcedat: & etiam propria auctoritate, si sit notorium: quod si ante ordinatus fuisset, posset adulterio superueniente ordinibus vti. consil. 14. de conuers. coniug. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 866.
religionem ingredi volentis admissio vt pertinet ad prælatum & cõuentum coniunctim, ita & refutatio. consil. 28. de voto. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 929.
religionem ingresso, & ante professionem exeunti, vel morienti donata restituuntur ex Concil. Trid. consil. 9. de succeff. ab intest. nu. 1. par. 1. lib. 4. pag. 684.
religionis ingressum impedit seruitus, item & iuramentum de ducendo aliquam in vxorē, consil. 4. de reg. num. 5. & 6. par. 1. lib. 3. pag. 711.
religionis ingressum impedit obligatio reddendi alteri rationem de gestis, qualis etiam est tutorum, & curatorum; item & debitum certum, quod potest solui, consil. 4. de regul. num. 7. 8. & 9. par. 1. lib. 3. pag. 711.
religionis ingressum impedit necessitas matris & sororum, quæ non habent alia subsidia. consil. 2. de regul. nu. 1. par. 1. lib. 3. pagina 708.
religionis ingressum non impedit proclivitas in libidinem; immo iuuat tollendo occasiones conuersandi cum mulieribus. consil. 2. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 908.
religionem ingressurus consideret an habeat qualitates requisitas, præcipue sanitatem, eruditionem, &c. consil. 2. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 708.
religionis ingressus, seu ad aliam transitus non semper est à bono. consil. 4. de reg. num. 13. par. 1. lib. 3. pag. 713.
religionis ingressus, seu professio à debitis non liberat. consil. 4. de regul. nu. 9. par. 1. lib. 3. pag. 712.
religionis intrandæ voto obstrictus, qui post probationis habitum assumptum recedit, tunc demum in conselentia satisfecit, si ideo exiuit, quia religio ei ingrata, vel importabilis videtur. consil. 23. de voto. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 924.
religionem intrare, & profiteri potest publicæ adulteræ maritus, etiam sine alio iudicio Ecclesiæ. consil. 4. de conuers. coniug. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 851.
religionem intrare non dispositus non debet ferre (vt si non sit potens) onera religionis, & omnibus se per perfectam renunciationē expropriare; sed potius petat voti commutationem. cõs. 17. de voto. num. 9. 10. & 11. par. 1. lib. 3. pag. 915.
religionem ita potest Papa supprimere, vt remaneat tantum religio quo ad apparentiā in delatione habitus, & aliis externis; quam suppressionem sola allegatione probabit is, qui immemorabilem probabit consuetudinem. consil. 16. de regul. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag 734.
religio militum S. Stephani non requirit vllum ordinem, etiam clericatus; licet clerici possint esse sodales illius ordinis. consil. 10. de regul. num. 1. par. 1. lib. 3. pagina 719.
religio Minimorum. Vide verbo Minimorum religio.
religionem non ingredi simpliciter vouere, illicitum quidem est, nisi fiat ad tempus pro obseruatione obligationis iuste ingressum impedientis. consil. 4. de regul. nu. 14. par. 1. lib. 3. pag. 713.
religio non potest condere statutum contrarium dispositioni iuris communis, etiam quo ad electionem superiorum faciendam; nisi hoc eis speciali priuilegio sit cõcessum. consil. 3. de elect. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 98.
religionem nouam posset Papa constituere, in qua nulla professio expressa fieret, sed tantum tacita per solam delationem habitus certo tempore continuatam; & consuetudine immemoriali, vel aliàs legitima id ipsum induci posset. consil. 15. de reg. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 732.
religio omnium actuum maximus, non tamen indissolubilior. consil. 4. de reg. num. 12. par. 1. lib. 3. pag. 713.
religio Prædicatorum præcedit fratres Franciscanos; quia est antiquior. consil. 1. de maiorit. & obedien. num. 1. par. 1. lib. 1. pag 273.
religionem professus. Vide verbo Professus.
religionem quamcumque ingredi, & in ea profiteri potest electus, & priuatus legitime habitu, & ordine; nec prædictæ electionis tacitur-

tacitornitas vitiat ſecundum ingreſſum.cõſil.39. de reg. nu.1.par.1. lib.3.pag.770.
religio, quæ ab immemorabili tempore deſiit ab ingredientibus expreſſam profeſſionem exigere,etſi videri poſſit quod nec tacitam exigat,probabilius tamen priuilegio (quod ex ſola allegatione hoc caſu probatur)conceſſum vt tacita ſufficeret.conſ.15.de regu. nu.1.3. & ſeq.par.1.lib.3. pag.731.
religionem qui ex voto pœnali intrare debet, prius debita ſoluat.conſ.10. de voto. nu.1. & 3. par.1. lib.3.pag.919.
religionem qui ſæpius ingreſſus in nulla perſeuerauit,ſtatum clericalem eligat.conſ.35. de voto.num.6.par.1.lib.3.pag.935.
religionem qui vouit, cogitatus, qui eum ad intrandum terrent,abliciat.conſil.35.de voto. num.4. par.1. lib.3. pag.935.
religionis regula. Vide verbo Regula.
religio ſancti Ioannis. Vide verbo Milites.
religio S.Ioannis,& cæteræ militares ſunt veræ religiones.conſil.9.de iis quæ vi.num.6. par.1. lib. 1.pag.314.
religio S.Ioannis latior eſt religione Prædicatorum mendicante: ideo qui hanc ingredi vouit,illam ingrediendo, voto non ſatisfacit.conſ.30.de voto. nu.1.par.1.lib.3.p.930.
religio S Stephani. Vide verbo Milites, præter infraſcripta.
religio S.Stephani eſt ad inſtar aliarum inſtituta.conſil.10.de reg.nu.3. par.1. lib.3.pag. 720.
religionem ſiue laxiorem,ſiue arctiorem, quã religioſus non vouit,vt ingrediatur, cogere non poteſt ſuperior,etiam ſupremus, ſuum ſubditum religioſum. conſil. 161 de reg.nu. 6.& ſeq.par.1.lib.3.pag.735.
religio ſola canonicorum regularium clericatum requirit.conſil.10.de reg.num.2.par.1. lib.3.pag.710.
religionem,vbi non ſit expreſſa profeſſio; ingredientes,elapſo anno à die habitus ſuſcepti de manu ſuperioris, ſunt cenſendi profeſsi; cum ſciant,vel ſcire debeant per hoc illam induci.conſil.15. de reg. nu. 5. par. 1. lib.3.pag.732.
religio vera ſine tribus votis ſollemnibus eſſe nequit.conſ.10.de reg. num.6. par.1. lib.3. pag.721.
religionis voti commutatio Papæ quidem reſeruata eſt: at vt loco vnius votæ alteram etiam laxiorem ingrediatur, (ſicut & votum tranſeundi ad arctiorem) etiam inferior Papa commutat,& diſpenſat.conſil.41. de voto.num.1. par.1.lib.3. pag.953.
religionem vouens, Vide verbo Vouens.
religio vera,vt eſt militum S.Stephani, poteſt inſtitui ad militandum pro defenſione fidei vel reipublicæ Chriſtianæ, & ad impugnationem infidelium. conſil.10.de reg.num.2. par. 1. lib.3. pag.720.
Religioſus ab vno beneficio trãslatus ad aliud, non acquirit poſtea quæſita priori beneficio,nec eccleſiæ,ſed poſteriori,quam regit. conſil.13 de ſtat.monach.num.3.& 7.par.1. lib.3.pag.1009.
religioſus ad id, cui aptus eſt, & non cui eſt inaptus,coadiutor dari poteſt. conſil. 3. de cleric.ægrot num.2.par 1. lib.3. pag.494.
religioſis aliquot S.Sedes Apoſt.ſolita eſt concedere penſiones ſuper fructibus aliquorum beneficiorum ea lege, vt ipſi ſoli impendãt. conſil.15.de ſtat.monach.num.3.par.1.lib. 3.pag.1018.
religioſi appellare poſſunt ab omni ſententia iniuſta ſuperioris; etiam ſuper correctione, ſi modum excedat.conſ.9.de conſt. nu.8.9. 10.& ſeq.par.1.lib.1.pag.55.
religioſus beneficiarius poteſt æque ampio diſponere de reditibus ſui beneficii, ac beneficiarius ſæcularis, atque emere, & contrahere,ac obligare reditus ſuorum beneficiorum,quos inde durante vita ſua colligeret. conſ.7.de ſolut.num.6.par.1.lib.3.pag.612. & de ſtatu monach.conſil. 13. num.4.& 11. pag.1109.
religioſus conuerſus.licet ſit eccleſiaſtica perſona, ſi non eſt vllo ordine inſignitus, non eſt clericus. conſil. 25. de priuileg. num.2. par.2.lib.5.pag.627.
religioſus, cui conceditur aliquid in cenſum peculium, nequit id impendere in alia, quã pertinentia ad bonam adminiſtrationem: ſi autem ſit beneficiarius, in ea omnia, quæ alii beneficiarii, etiam ſæculares.conſ.13. de ſtat.monach.nu.9.par.1.lib.3. pag.1011.
religioſus damna, quæ ordini intulit, parcius viuendo reſtituat. conſil.3. de ſtat.monach. nu 5.& 6.par.1.lib 3.pag.962.
religioſus de conſenſu prælati poteſt eſſe Vicarius,& cubicularius Epiſcopi,& procurator patroni monaſterii,& amici, vel principis;vnde redundet vtilitas, ſaltem latens,in monaſterium.conſil.74.de reg num.3.par.1. lib.3.pag.823.
religioſi de iure communi antiquo ſubiacebãt Epiſcopis,& non erant exempti,niſi quo ad aliqua;ſed exemptio per accidens conuenit religioni.conſ.8.de reſcrip.num.3.& 5.par. 1.lib.1.pag.70.
religioſi de iure communi poſſunt tranſire ad arctiorem cum licentia ſuorum ſuperiorum.

f. conſ.88.de reg.num.1.par.1.lib.3.pag.841.
Religioſus dicens aliquid eſſe ſuum proprium peccat;& multo magis habēs, vel ſi vult habere proprium,quod importat dominium. conſil.13.de ſtat.monach.num.1.& 9. par.1. lib.3.pag.1008.
Religioſi & clerici non tenentur ſcire iura humana; quin opprobrium eſt illis oſtēdere ſe peritos diſceptationum foreſium. conſ.19. de ſent.excom.nu.6.par.2.lib.5. pag.761.
Religioſus eſt, qui in approbata religione tria vota emittit conſil.10. de reg.num.1.par.1. lib.3.pag.719.
Religioſi etiam poſt Conc. poſſunt vti priuilegio c.alma mater.de ſent.excom.in 6.circa interdicta.conſil.7.de priuileg.nu.17.par.2. lib.5.pag.597.
Religioſus, etiā ſi fiat Epiſcopus,debet ſui ordinis habitum geſtare.conſ.71.de reg. nu. 2.par.1.lib.3.pag.820.
Religioſos exemptos canones grauius puniunt ipſis contrauenientes,quam non exemptos. conſil.10.de cōſtit.nu.3.par.1.lib.1.pag 58.
Religioſo facultatem manendi extra monaſterium ſine habitu ſolus Papa dare poteſt, & hoc ex iuſta cauſa,quę iudicis arbitrio relinquitur, pareſtque ex multis ſimul collectis deduci.conſil.72. de regu.num.2. par.1.lib. 3. pag.820.
Religioſus habens beneficium perpetuum,vel amouibile, ſeu manuale,vel ſimilem adminiſtrationem,habet licentiam tacitam à ſuperiore in illo titulo incluſam adminiſtrādi eius bona,vt alii beneficiarij ſęculares.conſ. 13.de ſtat.monach. num.12.par.1.lib.3.pag. 1011.
Religioſi habentes beneficia,nō tenentur communicare fructus eorum conuentibus ſuis, etiam poſt Cōc.ſed poſſunt de illis diſponere ratione titulorum ſuorum,ita vt ſęculares de fructibus beneficiorum ſuorum. conſ.7. de priuil.num.17. par.2. lib.5. pag.597.
Religioſi habentes penſiones in ſuos vſus conuertēdas à Sede Apoſt.non tenentur illas in cōmunitatem reducere, maxime ſi de licentia eiuſdem extra clauſtrum degunt.conſ.7. de priuileg. num.4.& 5. par. 2. lib. 5. pag. 596.
Religioſis indicta eſt clauſura iure humanō, & non naturali & diuino.conſ.74.de reg.nu.1. par.1.lib.3. pag.812.
Religioſus manēs extra monaſterium ſub obedientia ſuperioris,& cum eius licētia, videtur reſidere intra illud.conſ.32.de reg.num. 3.par.1.lib.3.pag.764.
Religioſi miniſtrantes ſine licentia parochiani alicuius loci ſacramentum Euchariſtiæ, vel extremæ vnctionis, vel benedicentes nupcias,ſunt excommunicati. conſil.19.de priuileg.num.2.par.2.lib.5.pag.617.
Religioſus non debet promoueri ad ſacros ordines contra voluntatem ſui prælati.conſil. 35.de temp.ord.num.1.par.1.lib.1.pag.171.
Religioſus non efficitur quis emittendo tria vota in religione approbata, niſi illa emittat in manibus potentis ipſum illi incorporare;qualis non cenſetur nouitius. conſ.38. de regul.nu.1.par.1.lib.3.pag.771. & conſ. 4.num.2.4.
Religioſus non eſt (& poteſt iuſte eiici) filius Iudxi contra conſtitutionem ſui ordinis à Sede Apoſtolica confirmatam, & obſeruari iuſſam,ad habitum,& profeſſionem admiſſus.conſ.21.de hæret.nu.4.par.2.lib.5.pag. 396.
Religioſi non tenentur ſcire leges extraneas ab eorum inſtituto. conſil.10. de ſepult.nu. 3.par.1.lib.3. pag.691.
Religioſus obligans ſe extraneo ſine ſuperioris conſenſu,promittit aliud,quod eſt alterum,& facit furtum. conſ.7.de pact. num.6. par.1.lib.1.pag.289.
Religioſi poſſunt aliqui vere eſſe, etiam ſi non ſint exempti.conſil.2.de reſcript.num.3.par. 1. lib.1.pag.70.
Religioſus poteſt exire à monaſterio, & tenetur,ſi parentum neceſſitas eſt euidens, etiā ſine licentia, modo poſſit ſubuenire probabiliter: ſi autem tantum ſit vrgens, non debet exire,niſi præceſſiſſet profeſſionem,ſed in eo ſtatu pro viribus ſubueniat.conſ.43.de reg.nu.3.par.1.lib.3.pag.783.& conſ.71.n.8.
Religioſus profeſſus in vno monaſterio, & ſic filius eius, non poteſt de iure communi cogi,vt tranſeat ad aliud (etiam eiuſdem ordinis) ſine culpa,& cauſæ cognitione: ſecus in religioſis facientibus vnum corpus. conſil.9.de conſt.num.10.par.1.lib.2.pag.55.
Religioſus profeſſus,obtenta licentia ſuperioris, tranſire poteſt ad æqualem; & ſine illa (modo ſit ſecum) ad ſtrictiorem, ſi aliquo priuilegio non prohibetur.conſ.61.de reg.nu. 1.& 2.par.1.lib.3.pag.809.
Religioſus prouiſus de beneficio ab inferiore Papa,non acquirit conferenti,ſed ſibi,& beneficium ſuæ eccleſiæ ſuæ; vt idem prouiſus à Papa,ſiue beneficium ſit manuale, ſiue non. conſ.13.de ſtat.mon. n.6.p.1.lib.3.p.1010.
Religioſum quē non facit ſola Papæ nominatio.conſ.9.de reg.nu.3.par.1.lib.3.pag.718.
Religioſi (qui ſunt coadiutores parochorum) non debent ſuperiori eo quo ad obſeruanda

Interdicta de mente Conc. consil. 7. de priuil. nu. 14 par. 2. lib. 5. pag. 597.
Religiosus sine licentia nec vouere, nec iurare potest. cons. 7. de pact n. 5 p. 1. lib. 1. p. 288.
Religiosus simplex etsi nihil possit impendere sine licentia superioris, potest tamen habēs beneficium, officium, vel administrationem in titulum, vel commendam, etiam manualem. cons. 13. de stat. monach. num. 8. par. 1. lib. 3. pag. 1010.
Religiosi solemnizātes matrimonia sine licentia parochi, non solum incurrunt suspensionem per Conc. Trid. sed etiam excommunicationem per clem. 1. de priuileg. consil. 10. de const. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 58.
Religiosi vere sunt emittentes tria vota simplicia post biennalem probationem in societate Iesu. cons. 49. de reg. n. 4. p. 1. lib. 3. p. 790.
Religiosi tenentur credere transumptis per notarium extractis auctoritate sui commissarii Generalis. cons. 9. de offic. deleg. num 6. & 10. par. 1. lib. 1. pag. 239.
Religiosus transeundo ad Episcopatum, non dicitur apostata; quin nec efficitur talis, etiam si dimisso Episcopatu, & habitu regulari, ad religionem non redeat; nam licet non desinat esse monachus quoad tria vota, & habitus gestationem, liberatur tamen ab aliis obseruantiis, inter quas est habitatio in clausstro. cons. 6. de donat. num. 10. & 11. par. 1. lib. 3. pag. 632.
Religiosa vere fieri potest fœmina, vouendo regulam in monasterio vitorum; non intrando, sed manendo in domo sua ante professionem. consil. 14. de stat. monach. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1013.
Religiosus vere non est, qui profitetur regulam non approbatam. cons. 35. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 768.
Religiosus verus post Conc. nemo effici potest, nisi post probationis annum sine interruptione in monasterio exactū, & post emissa tria vota substantialia. cons. 9. de reg. nu. 2. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 718.
Religioso, vt dimittat habitum propter necessitatem parentum, non debet concedi, nisi quando eo retento nequit eis subuenire. An autem sit iusta causa dimittendi, quia aliter superiores non cōsentient vt stet extra claustrum, est dubium. consil. 71. de regu. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 819.
Religiosus vt fiat vir, non sufficit consensus vxoris, etiam vouentis continentiam, vel ingredi religionem, si est iuuenis, & suspecta de fornicatione. Si tamen recipiatur, & profiteatur, valet professio, nec potest reuocari, sed vxor cogenda votum implere. consil. 14. de conuers. coniug. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 864.
Religioso, vt ob necessitatem parentum degat extra claustrum, licentiam dat Papa; quin Generalis, & Prouincialis, si effectu ipso potest eis prodesse. cons. 71. de reg. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 819.
Reliquiæ sanctorum. Vide Corpora sanctorum.
Reliquias sanctorum Constantinus & sancta Helena, & alii multi secum portarunt. cons. 1. de reliq. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1102.
Reliquias sanctorum, in oratoriis, vel honesta arca seruare, ac in collo vel alia parte corporis deuote gestare licet; dummodo cesset omnis superstitio. consil. 1. de reliq. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1102.
Reliquiæ sanctorum nec venales exponi, nec extra arcam, vbi sunt repositæ, ostendi debent; sed magis peccat eas dispergens propter irreuerentiam irrogandam; cum in hoc nullus sit finis eas colendi, vt in illis. cons. 2. de reliq. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1103.
Remanere nihil debet apud fraudatorem ex eo quod per fraudem peruenit ad illum. cons. 6. de solut. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 609.
Remissio actionis, seu obligationis recepta ob anticipatam pecuniam & solutionem minori summa, vsuram sapit; secus si alio respectu fiat dicta deductio. consil. 15. de vsur. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 496.
Remissio aliquorum peccatorum, licet fiat post mortem, meritum tamen & pœna non crescit post illam. cons. 32. de pœnit. & remiss. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 703.
Remissio debiti à maiori parte creditorum facta debitori non valenti totum soluere, valet, etsi sit in præiudicium aliorum creditorum. consil. 1. de pact. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 280.
Remissio, & solutio quo ad satisfactionem exequantur regulariter, nisi addatur pœna, vt in c. exigit. de censib. in 6. cons. 2. de censib. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1050.
Remissionis instrumentum falsi debiti, quod hinc inde vere subsistere credebatur, prout simoniace conuentum fuerat, tradens, simoniam non adimplet. consil. 5. de simon. nu. 1. & seq. par. 2. lib. 5. pag. 173.
Remissio obligationis, seu debiti tunc demum potest inducere simoniam, si debitum sit legale, quod potest ab inuito exigi. consil. 39. de simon. num. 2. par. 2. lib. 5. pagina 229.
Remissio partis debiti facta à creditore ob timorem,

morem,ne aliter faciendo nihil exigeret,nō ideo minus in vtroque foro liberat debitorē qui citra dolum ob inopiam illam impetrauit. conſ.1.de pact.nu.2.par.1. lib.1. p.280.

Remiſſio ſecundi delicti, non expreſſa priori alterius ſimilis iam obtenta,eſt ſubreptitia; quia tacetur id,quod iura, ſaltem implicite,iubent exprimi.conſ.1. de conſt num 48. 53.par.1. lib.1.pag.23.& conſ.6. de reſcrip. nu.1.& ſeq. pag.69.

Remiſſio,vel donatio debiti ſponte facta,liberat debitorem conſil. 26. de vſur.nu.5. par. 2.lib.5.pag.518.

Remitti poteſt quidem penſio ſine auctoritate Sedis Apoſt.non tamen recepto pretio. conſil.2.de pact.num.2.par.1. lib.1.pag.281.

Renuntians beneficium ea intentione,vt certę detur perſonæ, etſi videatur dare ſpirituale pro temporali, tamen non eſt prohibitum; quandoquidem qui ſic renuntiat,communiter principalius renuntiat ob aliud,quam vt detur illi.conſ.17. de ſimon. nu.1. & 2.par. 2. lib.5. pag.194.

Renuntians beneficium in manibus ordinarii cum ſpe quod ipſe illud conferet,ſeu patronus præſentabit ſecundum voluntatem reſignantis,nullo iure peccat,nec eſt confidentia. conſil. 15. de ſimon.num.1.par.2.lib.5. pag.191.

Renuntians beneficium principaliter, vt ob id ad aliud præſentetur, eſt ſimoniacus; ſecus ſi ſecundario,& vt ob cauſam impulſiuam. idem dicitur de præſentante.conſ.14.de ſimon. num.1.& 8.par.2.lib.5.pag.187.

Renuntians Epiſcopatui quærit tacite otioſitatem, & peccandi occaſiones. conſil.1. de renunt.nu 2.par.1.lib 1.pag.117.

Renuntians patrimonium, ad cuius titulū fuit promotus ad ſacros ordines,ſi ante remittere illud non promiſerat,non incidit in cenſuram,ſed peccat,& puniri poteſt; talisque renunciatio eſt inualida. conſ.21. de temp. ordin. nu.3. par.1. lib.1. pag.155. & conſil. 22.nu.1.

Renuntians vni ex duobus remediis ſibi competentibus, non videtur alteri renuntiare. conſ.8.de offic.ordin.nu.2.par.1. lib. 1. pag. 253.

Renuntiare Epiſcopatui præſumitur quis ob graue impedimentum canonicū, & aliquod delictum.conſil. 1.de renunt. num.4.par.1. lib.1.pag.117.

Renuntiare nemo poteſt iuri publico conſ.62. de regu. num.10.par.1.lib.3.pag.809.

Renuntiare probationis anno. Vide verbo Probationis anno.

Renunciatio beneficii, ad cuius titulum quis ordinatus eſt,reſeruata pēſione 100. valida. conſ.4.de renunt.nu.2.par.1.lib.1.pag.122.

Renunciatio beneficii ante priuationem facta, eſt valida: ſecus ſi ante declarationem. conſ. 3. de renunt. num.3. par.1. lib.1. pag. 121.

Renunciatio beneficii ignoranter per ſimoniā adepti in manibus eius facienda, qui iuſte poſſet collatarium deſtituere.conſ.97. de ſimon.nu.1.& 3.par. 2.lib.5. pag.319.

Renunciatio beneficii ſub pacto, vel modo, prohibita. conſil.43. de ſimon. num.5. par. 2. lib.5. pag.135.

Renunciatio beneficii,tacito quod ad illius titulum quis fuerit ordinatus, ſi renuntians vere aliunde habeat vnde viuat,in conſcientia valet, & ſi quis cum æquitate iudicet, etiam in foro exteriori. conſ. 3. de renunt. num.1.& 2.par.1.lib.1. pag.122.

Renunciatio bonorum à nouitio vt facienda intra vltimos duos menſes nouitiatus. conſ. 62.de reg.nu.8. par.1. lib.3. pag.808.

Renunciatio Epiſcopatus in manibus Capituli (etiam ſi ad ipſum ſpectet ius eligendi) ſine licentia Papæ non valet. conſil. 2. de renunt. num.1.par.1. lib.1. pag.119.

Renunciatio, & donatio inter *viuos valet à* principio,non autem vltima voluntas; vnde relinquere aliquid in teſtamento cum conditione (ſi non exiero religionem) non eſt donatio, ſeu renunciatio, cum locum non habeat niſi poſt mortem.conſil.83. de regu. num.3. par.1.lib.3.pag.837.

Renunciationes,& obligationes inter viuos ingreſſuri religionem irritat Conc.non autem vltimas voluntates, & acceſſoria ad eas,de quibus non loquitur. conſ.83. de reg. nu.2. par.1. lib.3.pag.836.

Renunciatio ſine auctoritate ſuperioris facta, etſi non teneat, poteſt tamen ſuperior eam ratam habere. conſ.2. de renunt. num7. par. 1.lib.1. pag.120.& conſ.5. nu.2.

Renunciatio legitima à filiis facta quid operetur.conſ.16.de voto. num.2. par.1. lib.3. pag.911.

Renunciatio non eſt illicita, (etiam interueniente intentione mentali) ſi non adfuerit expreſſa,vel tacita conuentio. conſil.19. de ſimon.num.4.par.2.lib.5.pag.196.

Renūciatio reciproca,& illicita eſt, cum adeſt ſaltem tacita cōuentio; & idem de reciproca collatione. conſ.10. de renunt. nu.1.2.& 3. par.1.lib.1. pag.130.

Renunciatio ſimoniaca reciproce facta non tenet: Vnde ab excommunicatione abſoluti poſſunt

possunt secrete petere ab Episcopo, vt acta ab ipsis ignorantibus id esse prohibitum, retractentur, & verique suum restituatur beneficium. consil. 34. de simon. num. 2. par. 1. lib. 5. pag. 215. & consil. 21. nu. 1. & consil. 60. num. 3. & 4.

Renunciatio sub spe renunciationis tacitæ, non est simoniaca. consil. 24 de simon. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 202.

Renunciatio tituli ab ordinato facta, nulla. consil. 17. de tempor. ord. num. 2. & 4. par. 1. lib. 1. pag. 150.

Renunciatio, vel obligatio conditionalis (si professionem fecero) an valeat, cum sit inefficax vsque ad professionem factam, est dubium discutiendum. consil. 83. de reg. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 837.

Repetitio eiusdem dictionis in eadem dispositione denotat id cum mysterio factum. consil. 6. de reg. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 715. & consil. 21. de hæret. nu. 3. pag. 398. & consil. 12. de apost. pag. 408. nu. 12.

Repræsalia concessæ contra Florentinos, non possunt exequi contra non habitantes Florentiæ, etiam si origine sint Florentini, & idem de similibus. consil. 4. de const. num. 5. par. 1. lib. 1. pag. 44.

Repræsentare plures, seu referre potest vna & eadem persona; & sic idem ex persona vnius potest dici actor, & ex persona alterius esse reus, & similia, quæ videntur repugnantia. consil. 31. de vsur. num. 7. & 8. par. 2. lib. 5. pag. 543.

Repudium Mosaicum vel numquam licuit, vel non saltem post Euangelium. consil. 3. de conuers. infid. nu. 18. par. 1. lib. 3. pag. 877.

Repugnantia vt simul stent, efficere nequit Papa. consil. 38. de vot. n. 2. par. 1. lib. 3. p. 943.

Res aliena in bello iniusto, etiam publice indicto, capta, domino erit restituenda ab iis, in quos etiam titulo præscriptionis peruenerit; nisi vbi consuetudo, quæ potest esse rationabilis, dictet cõtrarium. consil. 3. de rest. spol. nu. 2. 3. 5. 7. & vlt. par. 1. lib. 2. pag. 360.

Res in bello publice indicto amissæ prioribus dominis, secundum consuetudinem Lusitanorum, non restituuntur. consil. 3. de restit. spol. num. 3. par. 1. lib. 2. pag. 360.

Res in bello publice indicto amissæ, ex quadam principum conuentione tacita, & belli iustitia, non restituuntur. consil. 3. de restit. spol. nu. 6. par. 1. lib. 2. pag. 360.

Rei suæ quilibet est moderator. consil. 15. de testam. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 672.

Rei suæ traditioni potest quis legem, & modum, qui nec turpis, nec impossibilis sit, adiicere. consil. 15. de testam. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 671.

Res transit cum onere suo; nisi res ipsa antequam eo onere afficeretur, mutata forma, ad alium, qui non est successor, perueniret. consil. 1. de solut. nu. 1 par. 1. lib. 3 pag. 600.

Rescripta ad beneficia; & lites, & litteræ puri priuilegii vt differunt. consil. 1. de rescript. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 63.

Rescriptum ad restituendum ad famam sine mandato impetratum valet. consil. 4. de rescrip. nu. 6. par. 1. lib. 1. pag. 67.

Rescripti appellatione generali in iure solum venit Apostolicum, Imperiale, siue Regium. consil. 48. de sentent. excom. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 793.

Rescripta, seu indulta de promouendo à quocumque ante Conc. obtenta, non suffragantur; quia post ipsum requiritur licentia sui Episcopi. consil. 5. de cõst. n. 1. p. 1. lib. 1. p. 46.

Rescriptum non refert à quo sit impetratum, modo sit concessum à principe. consil. 4. de rescrip. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 66.

Rescriptum Papæ in iis quæ sunt iuris, facit ius, nedum inter partes, pro quibus rescribit, sed etiam inter alios. Idem de rescripto cuiusuis Principis. consil. 28. de præb. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 483. & de sentent. excom. consil. 48. nu. 4.

Rescriptum primum impetrans, potest, si vult, renunciare illud; immo renunciat tacite, si non excipiat contra posterius. consil. 1. de offic. deleg. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 230.

Rescriptum gratiosum pro alio fine eius mandato impetrari potest, secus ad lites, & ad alia, nisi sit motu proprio, & ex certa scientia, vel si impetrans sit coniuncta persona; quia tunc potest. sed hæc exceptio hodie in curia non admittitur. consil. 4. de rescript. nu. 2. & seq. par. 1. lib. 1. pag. 66. & consil. 2. nu. 1.

Reseruatio alternatiuæ mensium non est contraria iuri, immo conformis; quia reseruat Papæ ius conferendi, quod illi competit ratione concursus, quo cum omnibus ordinariis, & validiori iure, concurrit. consil. 31. de præb. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 486.

Reseruatio commutationis, & dispensationis votorum Papæ est lex exorbitans, & ita non extendenda. consil. 40. de voto. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 952.

Reseruandi casus ius non tollitur ab Episcopis, etiam si Papa concedat aliquibus aliis potestatem absoluendi à sic reseruatis, in quibusdam casibus. consil. 30. de pœn. & remiss. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 700.

Residendi necessitas est duplex, altera absolute

Digitized by Google

obligans, altera vero solum quo ad effectum quærendi fructus: per primam non residens peccat, & potest priuari beneficio; per secundam autem non, immo nec peccat non residendo. nu. 1. & 2. an autem edictum generale Papæ de residendo intelligatur de prima, vel de vtraque, ex mente Principis hoc est expiscandum. num. 5. consil. 4. de cleric. non resid. par. 1. lib. 3. pag. 426.

Residens, sicut alii similes residere solent, satisfacit, nisi, &c. consil. 5. de cleric. non resid. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 428.

Residens vt reputetur is qui per quartam partem cuiuslibet mensis residentiam facit, inducí potest. consil. 9. de cleric. non resid. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 432.

Residentia in parochiali est de iure diuino, & ab ea nemo potest excusari sine causa legitima. At quæ causa, & quamdiu sufficiat, rectus iudex arbitretur. consil. 1. de const. nu. 43. & seq. par. 1. lib. 1. pag. 21. 22.

Residentiæ onus impositum beneficio intelligitur de personali, etiam si non exprimatur; quod onus censetur etiam impositum per alia verba, vt est verbum, *Interfit*, *curiet*, *seruiat*, & similia. consil. 6. de cler. non resid. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 429.

Residere, & interesse differunt; vnde quæ dantur tantum interessentibus, non acquiruntur canonicis præsentibus in oppido, & residentibus. consil. 13. de cleric. non resid. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 437.

Residere non tenetur dignitas, cui & nullæ debentur distributiones, & cuius prædecessores à fundatione numquam resederunt, nisi in executione Concilii ei aliquæ assignentur distributiones. consil. 5. de cler. non resid. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 428.

Residere, seu obligationi de residendo in collegiata, seu canonicatu, satisfacere censetur is, qui ex mandato sui Capituli pro negotiis suæ ecclesiæ seu Capituli abest. Idem dicitur de monacho, qui de licentia sui Abbatis ob vtilitatem etiam mediatam monasterii abest. num. 1. & 2. etiam ad effectum complendi annum nouitiatus, qui debet fieri in monasterio. nu. 3. vere tamen non resident. nu. 6. consil. 8. de cler. non resid. par. 1. lib. 3. pag. 430.

Resignans beneficium in manibus ordinarii, cum spe quod cõferatur portionario, de quo speratur quod resignabit libere portionem conferendam postea Titio, de quo etiam speratur quod de portione disponet ad voluntatem primi resignantis (si esset conuentio) etiam quod omnia postea libere perficiantur, non est confidentia prohibita. consil. 20. de simon. num. 1. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 197.

Resignans beneficium, reseruata sibi parte fructuum, vel pensione saluo beneplacito Papæ, si ante ipsum obtentum capiat partem fructuum, vel pensionem, simoniacus est realis consil. 9. de empt. & vend. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 557.

Resignans beneficium simoniace, remanet adhuc dominus sui beneficii; vnde si resignatario aliquid percepit, potest compensare cũ fructibus ab eodẽ resignatario percepitis. consil. 48. de simon. num. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 246.

Resignans cum pacto, vt ei relinquantur fructus percipiendi in vita sua, est simoniacus. consil. 33. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 214.

Resignans cum regressu, si purificato regressu, iterum adipiscatur beneficium, censetur illud habere illo modo, quo habebat antequam resignaret. consil. 73. de simon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 282.

Resignans, si post captam professionem à resignatario, constituatur vicarius ad regimen beneficii, licet illud regat de iure in vim dictæ deputationis, & non de facto, confidens vicarius tamen præsumitur; item & si loco pensionis sibi reseruatæ accipiat vsum fructum aliquorum bonorum beneficii. consil. 78. de simon. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 293.

Resignans valide beneficium, non potest illud retinere, etiamsi alteri non conferatur; quia non est suum, nisi ei denuo conferatur; teneturque restituere fructus perceptos, deducto tamen stipendio, quod vicario mercenario deberetur. consil. 6. de renunt. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 124.

Resignanti non licet pacisci, quod alius aliud teneatur renuntiare beneficium, seu pensionem soluere, vel expensas bullarum restituere, nisi exprimatur Papæ. consil. 30. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 210.

Resignari debet beneficium simoniace ignoranti collatum; & hoc non in manibus collatoris (si careat auctoritate destituendi) sed illius qui potest inuitum destituere: collatio tamen non ad recipientem resignationem, sed ad ipsum pertinebit collatorem. consil. 97. de simon. num. 1. 2. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 319.

Resignaturius, accepta possessione beneficii, ita demum potest resignanti quid dare, si principaliter propter Deum det ipsi resignan-

Digitized by Google

gnanti egenti in eleemoſynam ; etiam ſi minus principaliter det, vt ſatisfaciat obligationi antidorali. conſil. 75. de ſimon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 284.

Reſignatarius pecunias neceſſarias pro expeditione litterarum reſignanti vti amico, animo eas repetendi, vel compenſandi cum terminis ſoluendæ penſionis, non autem in pretium reſignationis mutuans, vel ſoluens, non eſt confidentiarius, nec ſimoniacus coram Deo; præſumetur autem talis in foro exteriori, niſi eas ſoluat ſciente Pont. perſona Datarii mediante. conſil. 74. de ſimon. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 285.

Reſignatarius qui promiſerat tertio beneficiū dare, ſi illud alteri reſeruato regreſſu reſignet, & poſtea purificato regreſſu iterum illud acquirat, & dicto tertio reſignet, ſimoniacam facit reſignationem. conſ. 73. de ſimon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 282.

Reſignatarius recuſando ſoluere penſionem tertio reſeruatam, eo prætextu, quod ſuper penſione inter reſignantem & penſionarium fuerit commiſſa ſimonia, ſuam elidit collationem. conſil. 58. de ſimon. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 258.

Reſignatio beneficii facta libere in manibus ordinarii ea intentione, vt conferatur alicui, cum ſubſecuta collatione, tenet; ſecus ſi adſit pactum. conſ. 35. de ſimon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 216.

Reſignatio beneficii in curia per procuratorem dicitur vacare in ea; & beneficia vacancia in curia ſunt reſeruata Papæ. conſ. 12. de renunt. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 133.

Reſignatio beneficii in fauorem facta virtute mandati reuocati, ſed nondum intimati mandatario, nec ei in cuius manibus erat ratienda, eſt valida, etiam ſi reſignatarius ſciens reuocationem tacuerit. conſil. 11. de renunt. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 132.

Reſignationes beneficiorum in manibus Papæ (etiam admiſſæ) cum aliis inde ſecutis ex ſtylo ſunt nullius momenti, nullumque producunt effectum, donec extendatur conſenſus; qui tamen retrotrahitur ad tempus datę admiſſæ reſignationis. conſil. 36. de ſimon. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 218.

Reſignatio facta, de ſtylo curiæ, donec conſenſus præſtetur, non valet, etiam ſecuta admiſſione, & collatione beneficii reſignati. conſil. 12. de renunt. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 133.

Reſignatio in fauorem alicuius cum intentione vt alter ſimile prouocatus faciat ex gratitudine, non eſt ſimonia reciproca. conſ. 19. de ſimon. num. 2. & 4. par. 2. lib. 5. pagina 196.

Reſignatio in fauorem facta in manibus Papæ de beneficio prius reſignato ſimpliciter in manibus ordinarii, qui eam admiſit, nihil valet; nec vice verſa, ſi fuerit prius facta in manibus Papæ; & ſi quid pro reſeruatione penſionis fuerit ſolutum, repeti poteſt, vt indebitum. conſ. 12. de renunciat. num. 1. & 6. par. 1. lib. 1. pag. 133.

Reſignatio in manibus Papæ, antequam extendatur conſenſus reſignantis, nihil valet ſecundum ſtylum curiæ; ſecus ſi reſignet in manibus ordinarii. conſil. 33. de ſimon. num. 3. par. 2. lib. 5. pag 214.

Reſignatio per ſimoniam realem facta cauſat cenſuras, etiam ſi ſit ipſo iure nulla; & per eam nullum ius transfertur in reſignatariū, nec vacat beneficium in præiudicium reſignantis. conſ. 36. de ſimon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 218. & conſ. 43. nu. 7.

Reſignatione reciproca ſimoniace facta, & non publicatis reſignationibus, non egent tales abſolutione, cum per extrauag. Pii V. annullentur nedum reſignatio non publicata, ſed omnia inde ſecuta. conſil. 36. de ſimon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 218.

Reſignatum beneficium conferens ordinarius propinquo reſignantis, ſuſpenditur à collatione beneficiorum; & ſi ſuſpenſus conferat denuo, excommunicatur ipſo iure; & ſi ſic ligatus miniſtret in pontificalibus, vel ordinibus, efficitur irregularis, abſolutioque & diſpenſatio eſt à Papa petenda. conſil. 9. de renunciat. num. 1. & 3. par. 1. lib. 1. pag. 129.

Reſtituit deponens, quod depoſitarius ei metu ſoluit, ne depoſitum repetat. conſil. 4. de depoſ. numero 4. par. 1. lib. 3. pagina 531.

Reſtituat impediens alium à beneficio conſequendo. conſ. 40. de ſimon. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 231.

Reſtituat, qui metu, vel dolo alium induxit ad peccandum. conſil. 101. de ſimon. nu. 2. par. 2 lib. 5. pag. 330.

Reſtituenda non ſunt iuſte per iuriſdictionem temporalem emptam quæſita. conſil. 22. de empt. & vendit. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 588.

Reſtituendæ ſunt pecuniæ ob aliquam cauſam datæ, ea non ſecuta. conſ. 10. de iniur. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 647.

Reſtituendo ſimpliciter grauatus ſatisfacit, licet onus ei, cui reſtituit, imponat. conſ. 14. de teſtam. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 671.

Digitized by Google

Reſtituendum collegio vel Capitulo, reſtitui poteſt, etiam ſi deſint in eo multi, quorum tempore cœpit illud deberi. conſil. 10. de iniur. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag. 647.

Reſtituendum eſt lucrum ex depoſito non iuſtificato, niſi condonetur. conſil. 3. de depoſ. num. 3. & ſeq. par. 1. lib. 3. pag. 528.

Reſtituens ante tempus ad reſtituendum præfixum, pœnam euadit, & obligationem manifeſtandi. conſ. 33. de ſtat. monach. num. 30. par. 1. lib. 3. pag. 972.

Reſtituentes actu magis digni videntur abſolutione, quam ob impotentiam ſolum promittentes reſtituere; cum illi plus tollant culpam, & obligationem, quæ non tollitur ab iſtis, qui etiam raro ſatisfaciunt. conſil. 43. de ſentent. excom. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 783.

Reſtituere damnum qui tenetur puellæ læſæ, poteſt id ſecreto facere, ac etiam palam, adiecta tamen cauſa dationem honeſtante. conſil. 20. de deſponſ. num. 2. par. 2. lib. 4. pag. 31.

Reſtituere damnum ſecutum non tenetur, qui non obſtat, cum poſſit, damno proximi faciendo; niſi ex officio teneatur; cum non peccet contra leges iuſtitiæ ſpecialis, ſed charitatis. conſil. 7. de iniur. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 643.

Reſtituere debet impediens à iure pleno in re, & non qui ad rem. conſ. 10. de iniur. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 647.

Reſtituere grauatus poſt mortem alteri nominato, ſi ſuperuiuat nominato, liber à dicto onere remanet, nec hæredibus nominati ad aliquid tenetur. conſil. 14. de teſtam. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 671.

Reſtituere non obligat violatio charitatis; ſecus ſi violetur virtus ſpecialis iuſtitiæ. conſil. 6. de iniur. num. 1. par. 2. lib. 5. pagina 642.

Reſtituere non potens abſque infamia, vel maximo damno (etiam reipublicæ) ſi id ſtatim non faciat, non peccat; quia placere id debet domino rei, etiam ſi non placeat. conſ. 1. de iniur. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 635.

Reſtituere non tenetur miles, malo animo in prælio iuſto occidens, vel ſpolians hoſtem; peccat tamen. conſ. 17. de homicid. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 429.

Reſtituere non tenetur occulte quid accipiens ab eo, cui non diſplicet acceptio ſibi nota (licet diſpliceret occulta) vel non deberet diſplicere. conſil. 1. de iniur. num. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 634.

Reſtituere non tenetur, qui non dedit iniuſtum damnum, nec cauſam iniuſtam damni. conſil. 1. de iniur. num. 1. par. 2. lib. 5. pagina 633.

Reſtituere obligatur quis, etiam ob actum ſine culpa geſtum. conſ. 4. de vſur. num. 10. par. 2. lib. 5. pag. 480.

Reſtituere poteſt ſibi ipſi fructus male receptos tamquam ſucceſſori in beneficio, non habēs titulum canonicum, ſi ei canonizetur. conſil. 16. de reſcript. num. 4. par. 1. lib. 1. pagina 85.

Reſtituere prius tenetur ſideiuſſor debita pro ſe contracta, quam per fideiuſſionem contracta pro aliis. conſ. 4. de ſolut. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 607.

Reſtituere quis de præcepto non tenetur in foro conſcientiæ turpiter data, & turpiter accepta, nec in foro exteriori cogitur. conſil. 28. de ſentent. excom. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 759.

Reſtituere qui tenetur incertis creditoribus, ſi ſit pauper, poteſt ſibi tamquam pauperi reſtituere. conſil. 5. de ſolut. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 608.

Reſtituere temporalia cum famæ iactura nemo cogitur, ſi iactura ſit notabilis. conſil. 3. de ſtat. monach. nu. 1. & 6. par. 1. lib. 3. pag. 961.

Reſtituere teneor damnum datum, ſi tibi ignoranti ſuadeo vt creditum exigas, quod ego ſciebam, vel ſcire debebam eſſe ſolutum. conſil. 6. de iniur. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 643.

Reſtituere tenetur Abbas dans dimiſſorias ſæculari ſibi non ſubdito fructus vnius anni, quo eſt ſuſpenſus, ſaltem non neceſſarios ad ſuſtentationem Eccleſiæ. conſil. 37. de tempor. ord. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 172.

Reſtituere tenentur ancillæ (etiam bona fide) modica in pauperes dietim erogantes clam dominis, niſi probabile eſſet eos rogatos ab egenis, vel ancillis id conceſſuros. conſil. 2. de furt. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 468.

Reſtituere non tenentur ancillæ, pauperibus modica pluries dantes, etiam ſi omnia ſimul iuncta faciant notabilem quantitatem; niſi eo eſſent animo, vt per modica ad vnum notabile peruenirent. conſil. 2. de furt. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 469.

Reſtituere tenetur dans cauſam damni, etiam immediate damnum non inferens, ſed ſolum mediate, & ſine qua non. conſ. 100. de ſimo. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 329.

Reſtituere tenetur decipiens alium, etiam citra dimidium. conſil. 23. de temp. ord. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 158.

Restituere tenetur famulus, qui compensandi animo clam accepta, fecit, ne herus tot sibi relinqueret. consil. 17. de testam. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 676.

Restituere tenetur fructus male perceptos mediator, qui est causa, sine qua non conferretur beneficium indigno, seu tam inhabili, vt collatio sit nulla. consil. 70. de simon. nu. 2. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 277.

Restituere quis tenetur interesse, & damnum intrinsecum intra rem, non autem remotum, & extrinsecum extra rem. consil. 4. de iniur. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 640.

Restituere tenetur is qui impedit ne fiat fraudis inquisitio, ne fraus facta detegatur. consil. 1. de iniur. num. 11. par. 2. lib. 5. pag. 636.

Restituere tenetur magistratus malum tutorē nominans, damna per illum illata pupillo, si tutor non restituat. cons. 70. de simon. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 278.

Restituere tenetur qui est in causa alicuius damni, saltem non restituente principali. consil. 70. de sim. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 277.

Restituere tenetur rem ad alium pertinentem inueniens. cons. 16. de reb. eccl. alien. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 515.

Restituere tenetur tenens rem alienam cum fructibus, si sit malæ fidei possessor: at si sit bonæ fidei, industriales extantes, vel ex quibus factus sit locupletior, non restituit. consil. 99. de simon. num. 4. 12. 13. par. 2. lib. 5. pag. 327.

Restituere viator, qui ad mendicitatem, & alia viarum incommoda vitanda, aliquid tur to subtraxit, quod adhuc, vel illius pretium habet, cogendus est. consil. 6. de furt. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 472.

Restitutio à regulari vt sine detrimento mona sterii fiat facienda. consil. 5. de solut. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 608.

Restitutionis ab onere non liberant pacta inuita, etiam si metum omnino iustum non inducant; sed tantum libera remissio. cons. 4. de præscript. num. 13. par. 1. lib. 2. pag. 398.

Restitutio est actus veræ iustitiæ, & proprie commutatiuæ. cons. 5. de crimin. falsi. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 558.

Restitutio incertorum bonorum non est seruata Episcopis, sed iure communi potest per partes fieri, & per confessarios. cons. 18. de pœnit. & remiss. nu. 7. & 14. par. 2. lib. 5. pag. 687.

Restitutionis causa, si sit peccatum, eo cessante, cessat illa. cons. 4. de vsur. num. 11. par. 2. lib. 5. pag. 480.

Restitutio damnum passo facienda, & eo non inuento, pauperibus. cons. 1. de empt. & vendit. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 534.

Restitutio, & debiti remissio exæquantur. consil. 3. de stat. monach. nu. 32. par. 1. lib. 3. pag. 973.

Restitutio est actus iustus virtutis, quæ ponit, & præcipit æqualitatem inter res exteriores ablatas, & restituendas, vel recompensandas. consil. 3. de testam. nu. 11. par. 1. lib. 3. pag. 647.

Restitutio in integrum datur ignoranti, præsertim Ecclesiæ, contra præscriptionem. consil. 16. de reb. eccl. alien. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 515.

Restitutio male accepti non est facienda sponte turpiter danti, sed ei à quo iniuste fuit extortum, vel qui sine peccato dedit. cons. 5. de pact. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 1. pag. 284.

Restitutio relegati à principe sine vlla speciali commissione impetrari potest. cons. 2. de rescrip. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 64.

Restitutio rei subtractæ ita facienda est, vt veniat ad manus domini, à quo fuit subtracta; nec sufficit si clam in eius domum proiicia tur, nisi etiam ad ipsum perueniat: alioquin fur iterum etiam in vtroque foro tenetur restituere. consil. 5. de furt. num. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 471.

Restitutio turpiter accepti turpiter danti necessario restituenda non est. cons. 89. de simon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 309.

Restitutus ad gratiam reuocatam, ita intelligitur restitutus, vt non fiat præiudicium iuri interim alteri quæsito. cons. 97. de simon. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 320.

Restitutus contra aliquem contractum, non censetur restitutus aduersus vsuras ex eo solutas. cons. 21. de celebr. miss. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1092.

Resuscitatus ad suam vxorem sine nouo matrimoniali consensu redire nequit. cons. 2. qui fil. sint legit. nu. 5. par. 2. lib. 4. pag. 133.

Retractare à se male facta potest regulariter prælatus; fallat licet in aliquibus. consil. 97. de simon. nu. 12. par. 2. lib. 5. pag. 323.

Retractatio illius, quod quis cum iuramento prius in iudicio affirmauit, non facit fidem in foro exteriori. cons. 1. de sent. & re iudic. nu. 3. par. 1. lib. 2. pag. 402.

Reuelans delictum occultum sibi notum, etiam per confessionem delinquentis, antequam à iudice iuridice iubeatur, peccat. cons. 5. de accusat. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 160.

Reuelatio futurorum, nisi necessitas, vel vtilitas vrgeat, non petenda. consil. 2. de sortileg.

leg.num.4 par.2.lib.5. pag.560.

Reuelare delictum,ſciens illud,non tenetur in conſcientia,etiam iudice iubente ſub pœna excommunicationis; niſi requirat ſeruato ordine iuris,ideſt,præcedente infamia, vel ſemiplena probatione, vel expreſſis indiciis; nec reus reſpondere,& confiteri,immo peccarent.conſ.5.de accuſat.num.4. par.2. lib.5.pag.161.

Reuelare iura,quæ pro aduerſario faciunt,nec litigans, nec alius tenetur, ſi bona fide per 40. annos res ſit iam præſcripta: ſecus ſi præſcribens ſciebat, vel ſcire tenebatur rē eſſe alienam.conſ.3.de præſcript.nu.3. par. 1.lib.2. pag.394.

Reuelare non tenetur quis, quod iuſte ſe poſſidere credit. conſ. 38. de ſent.excom.nu.6. par.2.lib.5. pag.775.

Reuelare,reſtitueue non tenetur ob monitorium publicatum ad inſtantiam partis, qui iuſte credit rem de qua agitur,non ſpectare ad eam,etiam poſſidentem,vt fructus beneficii,quia caret titulo canonico. conſ.37.de ſent.excom nu.1.par.2.lib.5.pag.774.

Reuelare non tenentur ſecreta ſibi communicata,medici, aduocati, & quiuis conſultores,etiam ob monitoria publicata. conſ.16. de pœnit.& remiſſ. num.1.par.2. lib.5.pag. 680.

Reuelare teneor ad præceptum ſuperioris cōcedentis monitorium in forma,id quod aliquis mihi ita ſerio de ſe confeſſus fuit,vt putem ita eſſe; niſi pro habendo conſilio, vel patrocinio, id mihi tamquam medico, aduocato,procuratori, vel patri ſpirituali detexiſſet; aliter incido in excommunicationem, à qua alius, niſi is cui fuit reſeruata, non poteſt me abſoluere.conſ.16.de pœnit. & remiſſ.num.1.& 5. par. 2. lib.5. pag.680.

Reuelare teneor tibi ignoranti te eſſe creditorem talis,vt ſic damnum, tuum repetendo, euadere poſſis.conſil.6.de iniur. nu.2.par.2. lib.5. pag.642.

Reuelare tutius eſt,quam occultare inſtrumenta antiqua caſu inuenta, ſi alicuius res tangunt.conſ.16.de reb.eccleſ.alien. nu.5.par. 1.lib.3. pag.515.

Reuelationem ſcire qui deſiderat,vel petit, nō peccat,ceſſante omni vana obſeruantia.conſil.1.de ſortileg.nu.1.vſq. ad 7.par.2. lib.5. pag.560.

Reuerentia patris, cauſa conſenſus filiæ aliàs nō conſenſuræ, ideo annullat matrimoniū, & alios contractus reſcindit, quia tollit neceſſariam libertatem conſentiendi.conſ.10. de iis quę vi.n.10.& 11.par.1.lib.1. p.318.

Reuocari poteſt donatio, cum donatarius non ſeruat conditiones donationi appoſitas, & quatuor aliis caſibus. conſ. 4. de præſcript. num.18.par.1.lib.2.pag.399.

Reuocaſſe dimiſſorias conceſſas non cenſetur Epiſcopus ex eo, quod poſtea dixerit ordinando,ne ab alio ordinaretur,quia ipſe volebat ordines tenere,& eum ordinare. conſ. 34.de tempor ordm.num.1. & 3. par.1.lib. 1.pag.170.

Reus cogitur edere inſtrumenta ſua fiſco actori ratione publicæ vtilitatis,& multo magis iudici in ſpiritualibus, & publicis cauſis. conſ.2. de elect nu.4.par.1. lib.1. pag.96.

Reo,à quo fiſcus aliquod debitum prætendit, debet ſaltem officio iudicis dari copia ſcripturarum, ſuper quibus ſe fundat fiſcus; ſicut & actorum copia (etiam in criminali cauſa) eſt danda.conſ.9.de ſent.excom.nu. 9. par.2. lib.5. pag.730.

Reos poſt Euchariſtiæ ſumptionem ſtatim ab executore occidi non decet. conſil. 40. de pœnit.& remiſſ. nu.4.par.2.lib.5. pag.714.

Reus ſumens corpus Chriſti non liberatur à poteſtate miniſtrorum iuſtitiæ, ſicut confugientes ad illud.conſ.40.de pœnit.& remiſſ. nu.3 par.2.lib.5. pag.714.

Rex, & regalia habens, ius dicendi munus vendere poteſt,ſed non alius,niſi de illius licentia, vel conſuetudine.conſil. 22. de empt. & vend. num. 3. par.1. lib.3. pag.587.

Rex Francorum priuilegio Apoſtolico eſt in diuerſis Galliæ eccleſiis canonicus. conſ.7. de iure patron.num.17. par.1. lib.3. pagina 1040.

Reges iuſte laicos defendant,ne per tales contractus excommunicari poſſint.conſil.56.de ſentent.excom. num.5. par.2. lib.5. pagina 809.

Rex munus iudicandi vendens peccat,niſi,&c. conſil.22. de empt. & vend. num. 1. par.1. lib.3.pag.587.

Reges quo ad ea,quæ ad veram religionem, & animarum ſalutem ſpectant, Papæ ſubditi ſunt,nihilque de his ſtatuere poſſunt. conſ. 1.de foro compet. num.4. par.1. lib.2. pag. 333.

Reges ſicut Iudæos in terris ſuis habitare poſſunt permittere,ita & fœnerari. cōſil.33.de vſur.nu.5.par.2.lib.5.pag.549.

Rixa iniuſtæ cauſam præbens erit irregularis, ſi ex ea acceſſorie oriatur altera rixa, in qua aliquis occidatur: ſecus ſi ſecunda rixa orta fuit non acceſſorie, ſed per ſe, ſedata prima.conſ.25. de homicid. num.1.par.2.lib. 5.pag.437.

Rixæ prius per fratrem cœptæ, gladio quidem euaginato, ſed bono animo aſtans, ſecuto homicidio, non eſt irregularis, ſi ex hoc fratrem homicidam non iuuit; at in foro exteriori iudicabitur facile talis, quia præſumetur fratrem ex actione illius factum audaciorem ad percutiendum. conſ. 24. de homicid. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 436.

Rixante me cum aliquo pro materia pecuniaria, ſi tertius ob id aduerſarium impulit in parietẽ, vnde ſuſcepto vulnere poſtea obiit, talis mors mihi, qui cauſam propinquam non dedi, ad irregularitatem non eſt imputanda. conſil. 26. de homicid. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 438.

Romana curiæ ad vſum ſpectantia prohibere cenſetur obligans communitatem, vt ea ſibi ſoli vendantur: vnde & excommunicationem bullæ Cœnæ incurrit, etiam ſi ipſe ea Romam portare intendat. conſ. 35. de ſent. excom. num 1. par. 2. lib. 5. pag. 768.

Romæ, vel intra decem milliaria degentes clerici ſæculares & regulares, beneficia, vel dignitates habentes, poſſunt de quæſitis per eos inter viuos & per vltimam voluntatem diſponere, nec bona quæ habent Romæ ſunt ſpolia. num. 5 & 9 & hoc etiam ſi tales iam deſiiſſent beneficia habere & nu. 7. huc moriantur ab inteſtato. conſil. 6. de donat. num. 9. & 14. par. 1. lib. 3. pag. 631.

Rota Auditores. Vide verbo Auditores.

S

Sacerdos ab effuſione humani ſanguinis abſtinere ſe debet. conſ. 3. de iis quæ vi. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 298.

Sacerdos adiuraturus animalia irrationalia, quid faciet. conſ. 17. de ſent. excom. num. 14. 15. & 16. par. 2. lib. 5. pag. 814.

Sacerdos explicite vouens caſtitatem duplici tenetur vinculo. conſ. 9. de vot. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 905.

Sacerdos in die Natiuitatis ſatisfacit dicendo vnam tantum miſſam; primam & ante, & poſt auroram; ſecundam, & tertiam nonniſi poſt eam. conſ. 1. de celebr. miſſ. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1068.

Sacerdos preces ordinatas, dum ſacris veſtib. veſtitur, dicere debet. conſil. 3. de celeb. miſſ. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1069.

Sacerdotes ſimplices nõ poſſunt excommunicare. conſil. 3. de ſtat. monach. num. 65. par. 1. lib. 3. pag. 986.

Sacerdos ſine ſacris veſtibus, etiam metu mortis, miſſando peccat. conſ. 3. de celebr. miſſ. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1096.

Sacerdotibus veteris legis matrimonium contrahere licebat. conſil. 38. de voto. nu. 7. par. 1. lib. 3. pag. 944.

Sacerdotali ſtatu (excepta religione) pauca meliora ſunt. conſ. 18. de voto. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 917.

Sacerdotium, & coniugium concurrere in vno homine poſt Euangelium potuerunt, & nunc poſſunt, vt eſt apud Orientales. conſil. 38. de voto. nu. 8, 10. & 12. par. 1. lib. 3. pag. 944.

Sacerdotium noui teſtamenti mundius, quam veteris, miniſtrandum. conſil. 38. de vot. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 943.

Sacerdotio probato, cum de antiqua ordinatione agitur, & conſtat ordinatorem fuiſſe virum inſigni virtute præditum, alii minores ordines probantur. conſil. 4. de præſcrip. num. 2. par. 1. lib. 2. pag. 375.

Sacerdotium tenetur aſſumere is, cui ob defectum ſacerdotis data fuit capellania ſacerdotalis, etiam ſi non ſit vere beneficium. conſil. 5. ne prębend. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 454.

Sacerdotii votum ſimplex videtur præponderare menſtruæ confeſſioni, & Communioni: vnde in illa ſola opera non videtur commutandum. conſil. 19. de voto. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 918.

Sacram rem aſſumere vt medium neceſſarium ad componẽdam confirmandamque pacem vel fidem alicuius magni populi, non eſt eã aſſumere in profanos vſus, ſed ſanctos. conſ. 38 de voto. num. 16. par. 1. lib. 3. pag. 947.

Sacramentalia, & ſacramenta, excepto baptiſmo in morte, ab hæretico, vel ſchiſmatico ſcienter accipere non licet. conſil. 15. de ſponſ. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 26.

Sacramentalia, vt Catechiſmus, & exorciſmus, non conferunt gratiam ex opere operato. conſ. 3. de ſepult. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 688.

Sacramenta omnia ad ſui eſſentiam requirunt intentionem ſuſcipientis, ſaltem vt abſit diſſenſus. conſil. 5. de iis quæ vi. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 309.

Sacramenti collatio eſt nulla, deficiente intentione miniſtri, & ſuſcipientis ordines (ſaltem virtuali) faciendi quod facit Eccleſia. conſil. 1. de eo qui ord. fur. ſuſc. num. 2. 3. 6. lib. 5. & conſil. 2. qui cleric. vel vouen. num. 3. 4. 5. & 9. lib. 4. pag. 68. & de ſacrament. non iterand. conſ. 3. num. 1. & ſeq. lib. 1. pag. 193.

Sacramentum etſi à futura approbatione, vel reprobatione Papæ, nec aliter à futuro euentu poteſt pendere, ſed ſtatim valet, vel non

Digitized by Google

non valet; poteſt tamen ab eo ſtatui, vt idē iudicetur validum in vno foro, & non in alio. conſil. 4. de iudic. num. 3. 9. 10. & 11. par. 1. lib. 2. pag. 326.

Sacramenti ad reiterationē non ſufficiunt materia, & verba ſine intentione. conſ. 1. de ſacr. vnct. nu. 10. par. 1. lib. 1. pag. 191.

Sacramenti matrimonii materia. Vide verbo Matrimonium.

Sacramenta per eaſdem cauſas, quibus fiunt, non ſolui. conſ. 3. de conuerſ. infid. num. 3. & 11. par. 1. lib. 3. pag. 875.

Sacramentorum pro adminiſtratione vt à ſuſcipientibus detur aliquod temporale, conſuetudo laudabilis poteſt inducere, & vt ad ſeruandam huiuſmodi conſuetudinem compelli poſsint ab Epiſcopo. conſ. 18. de pœn. & remiſſ. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 685.

Sacramenti verba mutata ad fouendum errorem intolerabilem, deſtruunt ſacramētum. conſ. 4. de baptiſ. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 1099.

Sacrilegij ob crimen poteſt quis conueniri coram vtroque iudice, tam eccleſiaſtico, quā ſæculari, quia eſt mixti fori. conſ. 28. de ſent. excom. nu. 6. par. 2. lib. 5. pag. 759.

Sacrorum miniſterium ſummam mundiciem & attentionem requirit; quas tamen coniugati habere etiam poſſunt. conſ. 38. de voto. nu. 2. & 13. par. 1. lib. 3. pag. 943.

Sacrum quod non eſt, non omne vendi poteſt. conſ. 1. de depoſ. num. 16. par. 1. lib. 3. pag. 525.

Sæuitia viri perpetuo duratura dat causā perpetuo diuortio; vt pro ſæuitia ad tempus duratura poteſt concedi ſeparatio, ſeu diuortium, etiam temporale: primum autem non poteſt concedi, niſi parte citata, ſed ſecundum, & mulier interim poterit recipi in aliquo monaſterio. conſil. 5. de diuort. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 146.

Salarium iuſtum ex variis circumſtantiis æſtimandum. conſ. 1. de locat. & conduc. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 591.

Salarium maius, quàm ei datur, ſi cui coram Deo vere debetur, vel ſi taxa antiqua non ſit iuſta, poſſet is ea non obſtante iuſtam ſibi mercedem clam ſine ſcandalo accipere. conſ. 1. de iniur. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 634.

Salarij, ſeu ſtipendij taxatio vt ſit iuſta, reſpiciendus inter cætera valor rerum ad victum neceſſariarum, qui cum his temporibus ſit auctus, iniuſtum eſt vt antiqua taxa etiam nunc ſeruetur. conſil. 1. de iniur. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 634.

Saltans clericus, vel cuſtiens licite & honeſte cum muliere prægnante, quæ poſtea abortiuit, ſi ſaltatio fuit adeo leuis, vt verſimiliter non deberet præſumi ex ea ſequi abortum, non tenetur ſe reputare irregularem; ſecus, ſi ſaltatio fuit illicita. conſ. 48. de homicid. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 456.

Sanguis inſidiantium occiſorum nil indicanti nocet, quia ad hunc finem indicauit ne ab illis offenderetur. conſil. 11. de homicid. nu. 8. par. 2. lib. 5. pag. 422.

Sarracenis deferri prohibentur multa per decretales, & extrauag. quæ tamen ſpecialiter per bullam Cœnæ non ſunt prohibita; etſi non omnis, qui euadit excommunicationem bullæ, euadit alias. conſil. 6. de Iudæ. nu. 2. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 350.

Scandalum actiuum, & non paſſiuum attendendum. conſ. 11. de conuerſ. coniug. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 860.

Scandalo ne ſimus, omnis lex vetat. conſ. 1. de renunt. num. 5. par. 1. lib. 1. pag. 118.

Scandalum proximi non rationabile, non obligat quempiam, vt relinquat bona ſpiritualia, ſiue temporalia. conſil. 89. de reg. num. 8. par. 1. lib. 3. pag. 844.

Scandalum puſillorum, & non Phariſæorum cauendum. conſ. 9. de iis quæ vi. nu. 11. par. 1. lib. 1. pag. 315.

Scandalum puſillorum ob vitandum relinquenda illa, quæ ſine peccato mortali relinqui poſſunt. conſ. 89. de regul. num. 9. par. 1. lib. 3. pag. 844.

Scandalum puſillorum poteſt facile deſinere eſſe tale, reddendo iuſtam rationem, & monendo eos falli; quo facto incipit eſſe Phariſaicum, quod non eſt cauendum. conſ. 89. de reg. num. 7. & 8. par. 1. lib. 3. pag. 844.

Scandalum, ſeu inconmodum illud non putatur, quod iuri conſonum eſt, prouenit ve ex eo quod ius in pœnam contra aliquod delictum ſtatuit. conſ. 97. de ſimon. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 320.

Scandalum vt vitetur, diſſimulandum cum *iis*, qui in matrimonio putatiuo bona fide viuunt. conſil. 3. de conuerſ. coniug. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 851.

Sceptrum à Iuda ab aduentu Meſſiæ ablatum; vnde quid valide ſtatuere non potuerūt Iudæi. conſ. 2. de conuerſ. infidel. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 872.

Schiſmaticus, præter infraſcripta, Vide verbo Hæreticus.

Scholaris ſimoniace collegio renuncians ſic ſibi conſulat. conſil. 89. de ſimon. num. 2. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 309.

Digitized by Google

Scholasticorum parochus est is, in cuius parochia habitant; etiam si ibi non habeant domicilium habitationis. consil. 1. de parochis. num 1. par. 1. lib. 3. pag. 598.

Scions aut scire debēs se excommunicatū, accipiendo sacramentum ordinis, est irregularis; secus, si accipiat sacramentum Eucharistiæ de manu alterius clerici. consil. 3. de cler. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 764.

Sciens, & scire debens, paria: scire autem debet quis requisita ad actum quem vult facere, & statuta religionis quam vult ingredi. consil. 23. de voto. num. 4 par. 1. lib. 3. pag. 924.

Sciens professionem prius expresse emissam fore nullam, si à die scientiæ per annum continuum in religione perseverat animo illam ratificandi, re vera tacite profitetur. consil. 89. de reg. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag 844.

Sciens rem ad vnum pertinentem penes alium esse, tenetur ei indicare. consil. 16. de reb. eccles. alien. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 515.

Scire, & probabiliter credere, paria sunt; scireque, & scire debere; non debere scire, & non scire. consil. 37. de sent. excom. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 771.

Scire est veritatem aliquo sensu perceptam mente retinere. consil. 11. de hæret. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 379.

Scire non dicitur aliquis, qui quomodolibet, vel à quolibet audiuit. cons. 1. de const. nu. 9. par. 1. lib. 1. pag. 9.

Scire quisque tenetur articulos fidei, præcepta decalogi, generaliterque præcepta Ecclesiæ, & si habet statum, vel officium, necessaria ad illud administrandum, vel saltem habere aliquem per quem possit illud exercere. cons. 10. de pœnit. & remiss. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 670.

Scire quis non dicitur, ad effectum, vt teneatur denunciare id, quod probari non potest, neque ad effectum testificandi, si solum audiuit dici leuiter, & non à persona quæ dixit se scire. cons. 11. de hæret. nu. 3. par. 2 lib. 5. pag. 379.

Scientia collatoris inferioris Papa (etiam si sit Cardinalis) non sanat pacta simoniaca. cons. 35. de simon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pagina 217.

Scientia ex fama sufficit, vt quis abstinere teneatur à prohibitis. consil. 11. de hæret. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 379.

Scientia legis quæ ad ligandum sufficiat. cons. 1. de constitut. num. 8. & 10. par. 1. lib. 1. pagina 9.

Scribendi actio, prout est operatio intellectus, non est opus seruile, vt componere librum, vel nouum opus; secus est iam scripta transcribere, cons. 6. de feriis. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 350.

Scribens, & mittens litteras moniali (si ad eam non peruenerunt) etsi ex vi verborum videatur ligatus excommunicatione lata contra eosdem scribentes, ex mente tamen legislatoris secus est. consil. 19. de sent. excom. nu. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 746.

Scripta indigesta in chartulis & aliis reperta, ad inquirendum non sufficiunt. consil. 6. de hæret. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 365.

Scripta in memorialibus, sicut in rationibus, non probant. cons. 6. de hæret. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 365.

Scripta sua, donec ediderit perfecta, corrigere potest auctor, & interim negare se ita sensisse, vt in eis continetur; cum ob alium finem potuerit ea sic scripsisse. consil. 6. de hæret. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 364.

Scriptura manu Notarii scripta, & non subscriptâ, non probat. consil. 6. de hæret. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 363.

Scriptura non requiritur ad essentiam & valorem gratiæ. cons. 12. de cland. desponsa. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 54.

Scriptura non requiritur ad probationem, sed tantum ad illam facilius faciendam. consil. 12. de cland. desponsa. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 54.

Scripturæ vna pars per aliam, etiam separatā, interpretanda. cons. 6. de hæret. num. 10. & seq. par. 2. lib. 5. pag. 367.

Scrupulosus confessarius, seu aliis viris doctis tenetur credere non solum in iis quæ sunt iuris, sed etiam in mixtis ex facto, & iure, vt est iudicium. sufficientis examinis conscientiæ, & explicationis peccatorum. cons. 2. de pœnit. & remiss. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 654.

Scrupulosus credens confessario docto & pio, liber est ab omni pœna, quam mereretur propter peccata, & censuras, licet vere eis ligatus esset. consil. 2. de pœnit. & remiss. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 613.

Scrupulosus dubitās se esse excommunicatum, & doctissimos viros consulens, non tenetur quærere absolutionem, cum eorum auctoritate excusetur, & sit in statu salutis, etiam si vere coram Deo esset excōmunicatus: quin solius confessarii cōsilium sufficit, & sic erit liber ab omni culpa & pœna, etiā in futuro sæculo: cuius consilio non acquiescens, peccaret saltem venialiter ob superbiam, & malum habitum, quem contrahit se inquietandi, &

di,& pacem cordis perdendi.conſ.2.de pœnit.& remiſſ. num.2.3.4. & 5. par. 2. lib.5. pag 653.

Scrupuloſus iudicans ſe excommunicatum, ſi confeſſarii docti,vel aliorum cõſilio acquieſcat,poteſt audire miſſam,& ſe diuinis ſecure immiſcere.conſ.2.de pœnit.& remiſſ.nu 6.par.2.lib.5. pag.654.

Scrupulus à dubio vt diſcernatur. conſil.10.de pœnit.& remiſſ. nu.8.par.2. lib.5. pag.671.

Scrupulum contra faciens non peccat, immo ſæpe proficit.conſil.9. de empt. & vend. nu. 3. par.1.lib.3.pag.559.

Scrupulum habere,& dubius in fide quid.conſil.9.de empt.& vend num.3.& 4.par.1.lib. 3.pag.559.

Scrupulos,& conſcientiam erroneam proprio iudicio quem deponere poſſe verius. conſ. 9.de empt.& vend.num.4. par. 1.lib.3.pag. 559.

Scrupulis & tentationibus agitatus contra religionem, quid facere, & cogitare debeat. conſil.35. de voto.nu.1. & ſeq. par. 1.lib.3. pag.934.

Scrupulũ habere is dicitur, qui habet aliquod argumentum apparens contra id quod credit;contra quod qui agit, nedum non peccat, immo ſæpe multum proficit; quem, ac erroneam conſcientiam, etſi ſecundum aliquos nemo poſsit proprio iudicio deponere,verius tamen eſt quod poſsit,quando habet probabilem rationem id faciendi; præſertim ſi ſit doctus. conſil.9.de empt. & vendit.num. 3.& 4.par.1.lib.3. pag.550.

Scrupulos qui patitur in fide, non ideo deſinit eſſe fidelis; nec peccat,licet eos non poſsit expellere. conſil.5. de ſacram. non iterand. nu.3.par.1.lib. 1. pag.195.

Scrupulum vt quis turo deponere poſsit. conſ. 2.de crimin. falſ. num.1. par. 2. lib.5. pag. 556.

Scrutatores ſuffragia vni data,alteri fraudulenter tribuentes,grauiſsime peccant, ſuntque priuandi iure eligendi,& aliis grauibus pœnis arbitrariis puniendi, vt falſarii, & præterea talis electio eſt nulla.conſ.4. de elect. nu.1.par.1.lib.1. pag.99.

Scrutinio publicato,non poſſunt variare electores, ſed compellendi ſunt ad eligendum illum,qui iuxta vota publicata debet eligi. conſ.7.de elect. num.4 par.1. lib. 1. pagina 103.

Scuta decem anticipata ſolutione plus valent, quam in mercibus ſoluenda.conſ.6.de emp. & vend.nu.2.par.1.lib.3.pag.546.

Secreta reuelare. Vide verbo Reuelare.

Sedis Apoſt.appellatione etiã in materia odioſa venit tempus,quo ipſa Sed. Apoſt.vacat. conſ. 17.de ſentent.excom.nu.9. par.2.lib. 5. pag.743.

Sedes Apoſtolica ſuccedendo in actionibus alicuius actiuis,an ſuccedat in paſſiuis. conſ. 85.de reg. num.3. par.1.lib.3. pag.838.

Sede in Epiſcopali (abſente Epiſcopo) Decanus,vel Præpoſitus in quibuſdam cathedralibus ſedere ſolet; vt canonici recentiores in ſtallis antiquiorũ,eis abſentibus, in multis eccleſiis. conſil. 3. de cleric. ægrot.num. 5. par.1. lib.3. pag.495.

Sede vacante Capitulum non confert præbendas ad ſolius Epiſcopi collationem ſpectantes,etiam quas Epiſcopus cum conſilio vel conſenſu Capituli confert; confert tamen illas,quarum collatio ad Epiſcopum, ſimulque & ad Capitulum ſpectat.conſ.1.ne ſed. vacan.nu.1.par.1.lib.3.pag.495.& conſil.6. de iur.patr.nu.2.

Sede vacante Capitulum poteſt inuitare alienum Epiſcopum, vt ordinet in ſua Eccleſia clericos ſuæ diœceſis, & alios à ſuis ordinariis approbatos,ac alia pontificalia exerceat.conſ.44.de temp.ord. nu.1.2. & 3. par. 1.lib.1. pag.178.

Semen fœminæ generationi ineptum,ac ad cõceptum neceſſario non requiri.conſil.2. de frigid. & malef. num.13. par.2. lib.4. pag. 121.

Seminis mutuam commixtionem ad matrimonii conſummationem neceſſariam eſſe,nuſquam cautum videtur.conſ.2.de frigid.& malefic.num.13. par.2.lib.4.pag.121.

Senectus metaphorice, & non proprie dicitur morbus: vnde in odioſis beneficialibus,quæ ſunt ambitioſa, appellatione morbi non venit ſenectus, quæ poteſt eſſe ſana & vegeta. conſ.3.de cleric.ægrot. num.1. par.1. lib.3. pag.494.

Senex ad coeundum impotens poteſt contrahere matrimonium.conſ.4. de deſponſ.impub.nu.15.& 18.par.2.lib.4.pag.38.

Senes etſi generare non poſsint,poſſunt tamen matrimonium contrahere; & hoc, modo poſsint ita erigere, vt poſsint membrum in vas mulieris immittere, ita vt appetitus copulæ hinc inde ſedari valeat. conſil.2.de frigid.& malefic nu.6. & 15.par.2.lib.4.pag. 119.& conſil. 4.de deſponſ.impub.num.15. pag.38.

Senes multi contrahentes matrimonium peccant,& qui ſeparandi. conſil.2. de frigid. & malef.num.15.par.2.lib.4.pag.122.

Senſarium vltra taxam ſtatuti (etiam ſponte datam)

decam) ne accipiant proxenetæ, sub pœna dupli statui potest. consil. 5. de empt. & vendit. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 546.

Sensus à verborum proprio & pleno non est recedendum; nisi aliud constet de mente disponentis. conf. 35. de pœnit. & remiss. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 709.

Sensus in dubio ille accipi debet, quo diuinus cultus augetur. conf. 25. de præb. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 480.

Sententiam capitalem reis, nonnisi eo die, quo exequenda est, notificare rationabile; ne rei, vel eorum propinqui præmoniti ad euitandam infamiam, antecertant mortem. conf. 40. de pœnit. & remiss. num. 2. & 12. par. 2. lib. 5. pag. 714.

Sententiæ contra animalia operantur liberationem potius virtute malorum Angelorũ, quam bonorum. conf. 57. de sent. excom. nu. 12. par. 2. lib. 5. pag. 813.

Sententia declarans honoribus & gradibus priuatum, habet duplicem sensum, priuans, & priuatum declarans. conf. 3. de renunt. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 121.

Sententia definitiua licet de iure debeat in scriptis ferri, interlocutoria tamen, & alia præcepta in iudiciis possunt verbo tenus fieri. conf. 12. de clandest. despons. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 54.

Sententiam definitiuam non potest reuocare iudex, qui tulit; etiam quod sit Capitulum generale ordinis; sicut nec alia irreuocabilia tollere potest. conf. 8. de const. nu. 2. par. 2. lib. 1. pag. 49.

Sententiã delegati à Papa ordinarius (vt inferior) reuocare minime potest. conf. 20. de rescrip. nu. 3. par. 1. lib. 1. pag. 88.

Sententia diuortii ferri potest vel ex capite adulterii, vel ex capite inimicitiæ capitalis. conf. 3. de diuort. num. 4. par. 2. lib. 4. pag. 144.

Sententia, & collatio beneficii secularis in fauorem regularis iniusta. conf. 7. de appellat. nu. 3. par. 1. lib. 2. pag. 414.

Sententia, etiam Principis, inter alias lata, non videtur facere ius in aliis causis, maxime si adsit aliqua diuersitas. conf. 66. de fun. num. 8. par. 2. lib. 5. pag. 270.

Sententia, inaudita parte, nec etiam à Papa est ferenda, & quare; nisi, &c. conf. 7. de iure patron. num. 12. 13. par. 1. lib. 3. pag. 1037.

Sententia in non citatum, vel inaudituin lata, est nulla. consil. 5. de appellat. num. 3. par. 1. lib. 2. pag. 409.

Sententia in se iniusta non prodest coram Deo ei, pro quo datur. conf. 3. de diuort. nu. 3. par. 2. lib. 4. pag. 144.

Sententia iniusta in conscientia non ligat. consil. 7. de appellat. num. 3. par. 1. lib. 2. pag. 414.

Sententia iudicis necessaria est etiam in notoriis, vel præceptum, quod illi æquipolleat. conf. 20. de hæret. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 395.

Sententia lata contra ius dubium, vel obscurum, non censetur nulla. conf. 9. de offic. ord. num. 5. par. 1. lib. 1. pag. 256. & conf. 2. de præscript. nu. 4. lib. 2. pag. 392.

Sententiæ latæ à quibusdam contra animalia irrationalia, licet exordia laude digna, fines tamen superstitiosos habent. conf. 57. de sentent. excom. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 812.

Sententia lata contra ius non valet, si sit clarum; alias tenet. conf. 4. de vsur. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 479.

Sententia non omnis, quæ excusat in foro fori, excusat in foro poli. conf. 3. de ætat. & qualit. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 184.

Sententia pro matrimonio lata, licet ab ea non fuerit appellatum, tamen docto de impedimento per partes non remissibili, venit retractanda. conf. 1. de sent. & re iudic. nu. 4. par. 1. lib. 2. pag. 402.

Sententiæ super matrimonium standum est, donec retractetur. conf. 1. de sent. & re iudic. nu. 4. par. 1. lib. 2. pag. 401.

Sententia super matrimonio lata, non sic in rem transit iudicatam, quin probato sufficienter contrario, retractari valeat. consil. 3. de secund. nupt. num. 2. par. 2. lib. 4. pag. 152.

Sententia sua dum Princeps extendit legem ad aliquem casum, censetur declarare dictum casum sub lege non fuisse comprehensum. conf. 66. de fun. num. 8. par. 2. lib. 5. pag. 270.

Sepeliendus est in sacro, inuentus in suo cubiculo flexis genibus mortuus, cum laqueo ex collo pendente. conf. 7. de sepult. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 691.

Sepeliendus in sacro non est ingrediens torneamẽta periculosa; etiam si sit prouocatus, & defendendo se occidit. conf. 1. de torneamen. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 459.

Sepeliendus non est in foro sacro, qui verisimiliter moritur in peccato mortali. conf. 6. de sepult. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 690.

Sepeliri debet in loco sacro extractus de ventre matris, si sit (licet non sollemniter) baptizatus, perinde ac quilibet alius sollemniter baptizatus; cum æque, & tantum sacramentum recipiat vnus, ac alter. consil. 3. de sepult. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 687.

Sepeliri in sacro canonicus culpabilis potest, si non erat denuntiatus. consil. 7. de sentent. excom. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 724.

Sepeliri in sacro excommunicatus potest, si in articulo mortis fuit à confessario absolutus. consil. 4. de sepult. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 688.

Sepeliri in sacro omnis Christianus debet, nisi seipsum occidisse constet. consil. 7. de sepult. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 691.

Sepeliri regulariter debet omnis, qui in Quadragesima confessus est, & in Pascha te communicauit; nisi constet eum in peccato mortali mortuum fuisse. consil. 6. de sepult. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 690.

Sepeliri vbi debeat filius familias. Vide verbo Filius familias.

Sepeliri vbi debeat vxor. Vide verbo Vxor.

Septennium intra primum quilibet est ineptus ad sponsalia (etiam quouis alio modo) contrahendum. consil. 2. de cognat. spirit. num. 2. par. 2. lib. 4. pag. 76.

Sepulturam ad eligendum alicubi sub voto, vel iuramento, prohibitum est iure quem inducere, vel sub promissione non mutandi illã electionem. consil. 2. de sepult. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 687.

Sepulturæ carent tantum qui in mortali mortui esse noscuntur, non veniali. consil. 3. de statu monach. num. 13. par. 1. lib. 3. pag. 964.

Sepulturæ ecclesiasticæ iuste tradi poterit, qui non est nominatim interdictus. consil. 3. de pœnit. & remiss. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 693.

Sepulturæ ecclesiæ locus potest ab eo, cui competit libera facultas ad sepulturam in sua ecclesia admittendi, concedi alicui ad effectum, vt ei liceat mortuos suos ibi sepelire. consil. 1. de sepult. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 685.

Sepulturæ electio est quid spirituale, ad quam in filium non se extendit patria potestas; desitque actus vltimæ voluntatis, vnde vsque ad mortem potest mutari. consil. 2. de sepult. num. 3. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 687.

Sepulturam filio impuberi, nec viuo, nec mortuo eligere potest pater, nisi consuetudo aliter se habeat; licet ipse teneatur ad funeris expensas, possitque pro eo instituere & substituere facere. consil. 2. de sepult. nu. 2. 4. par. 1. lib. 3. pag. 686.

Sepulturæ locus quo ad dominium nullo modo potest in alterum transferri, cum sit sacer. consil. 1. de sepult. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 685.

Sepulturæ locus sine causa & sollemnitate concedi non debet. consil. 1. de sepult. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 686.

Sepulturæ locum si quis ita obtinere velit, vt alii nequeant ibi sepeliri, requiritur auctoritas Episcopi, & eadem sollemnitas, quæ in alienatione rei ecclesiasticæ; & idem in constructione sepulchrorũ. consil. 1. de sepult. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 685.

Sepultura tribus modis concedi potest, sed nõ omnes liciti. consil. 1. de sepult. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 685.

Sequestrum fructuum beneficiarii pro debitis eius (si non habeat alia bona vnde soluat) dat Auditor Cameræ. consil. 7. de solut. num. 17. par. 1. lib. 3. pag. 617.

Sequestrum positum iuxta clem. 1. de sequest. posit. sola concordia iudiciali etiam cum extinctione litium à iudice facta non tollitur. consil. 1. de sequest. posit. num. 1. par. 1. lib. 2. pag. 363.

Seruile opus non fit ex eo solo, quod fiat ob lucrum; sed & modicitas materiæ excusat à peccato mort. consil. 6. de feriis. num. 2. par. 1. lib. 2. pag. 350.

Seruitium 40. annorum ecclesiæ præstitum à residentia non liberat. consil. 12. de cler. non resid. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 437.

Seruus ecclesiæ alicui prædio colendo deputatus censetur de reb. prohibitis alienari. consil. 6. de reb. eccles. alien. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 504.

Seruus fugitiuus tenetur redire ad dominum, nisi probabilis timor perdendi vitam excuset, & tunc semper tenetur habere intentionem domino satisfaciendi; & quicquid lucratur, domino lucratur. consil. 2. de restit. spoliat. num. 1. par. 1 lib. 2. pag. 358.

Seruus noxium tenens tenetur de damno ab eo dato, ne satisfaciat dando seruum pro noxa. consil. 70. de fim. n. 4. par. 2. lib. 5. pag. 278.

Seruus. Vide verbo Famulus.

Seruus nolente domino religiosus dici fierique nequit. consil. 4. de reg. n. 5. par. 1. lib. 3. p. 711.

Sexuum commixtio non est inter omnes cohabitantes periculosa, licet vt plurimum sit. consil. 2. de frigid. & malef. num. 5. & 14. par. 2. lib. 4. pag. 119.

Signatura litterarum Apostolicarum ius dat. consil. 10. de iniur. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 646.

Simonia à certio commissa, & à me ignorata, licet teneat resignare beneficium, possum tamen illud ipsum habere per dispensationẽ Episcopi, nisi sit prælatura. consil. 91. de simo. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 311.

Simonia ab alio commissa, si prouisus contradicat, nec beneficium, nec fructus restituere tenetur; si vero sciat & cõsentiat, vtrumque restituet: at ignorans, fructus tantum exantes, non autem bona fide consumptos cum beneficio restituet, secundũ D. Thom. consil. 95. de simon. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 317.

Simoniam ad incurrendam paria sunt dare alicui quid collatori beneficii, qui transfert ius spirituale, vel dare alicui, qui sit causa collationis, vel renunciationis. consil. 61. de simon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 262.

Simonia an sit, Episcopo dicente (conferam tibi tale beneficium, si tu mihi 25. scuta impensa pro alendo præcessorem tuum capcum soluas.) consil. 7. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 175.

Simonia commissa in dimissoriis, in ordine commissa censetur, contra D. quemdam. consil. 67. de sim. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 275.

Simonia commissa inter resignantem, & tertium cui pensio reseruata fuit, non solum vitiat ipsam pensionem, sed & ipsam collationem beneficii. consil. 58. de simon. nu. 8 par. 2. lib. 5. pag 258.

Simoniam committere saltem in foro exteriori censetur, qui etiam post quæsitum ius in re, aliquid dat ante adeptam possessionem. consil. 27. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 205.

Simoniam committit donans Cardinalibus aliquid, vt veniente Sede vacante, suo & aliorum voto suffragentur; & ligatur pœna bullæ Pauli IIII. consil. 17. de sent. excom. nu. 4. & 6. par. 2. lib. 5. pag. 742.

Simoniam committit dans bona sua ecclesiæ eo pacto, vt præbenda ex eis erecta præbeatur sibi. consil. 8. de iur. patron. nu. 15. par. 1. lib. 5. pag. 1050.

Simoniam committit scholaris pro pretio renuncians locum collegii, sed non incurrit excommunicationem. consil. 89. de simo. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 309.

Simoniam committit tollens (recepto temporali) impedimenta, quæ iuridice ad quærendum beneficium opponi possunt. consil. 41. de simon. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 231.

Simonia committitur accipiendo quid temporale, non tantum pro traditione rei spiritualis, vt est beneficium, sed & pro annexo rei spirituali, vt sunt litteræ prouisionis beneficiorum. consil. 1. de simon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 167.

Simoniam committunt canonici conuenientes vt vnus suffragetur alicui in vna electione, & alius suffragetur ei in altera; & si est ab vtraque parte completa, sunt excommunicati; ac celebrando ante absolutionem, irregulares. consil. 8. de simon. num. 4. 5. & 6. par. 2. lib. 5. pag. 177.

Simonia contracta super pensione, vel iure patronatus, nõ inducit excommunicationem. consil. 59. de simon. nu. 3. & consil. 60. num. 2. & consil. 62. num. 2. & consil. 63. num. 7. & consil. 66. num. 3. & 7. pag. 264.

Simonia conuentionalis est resignare beneficium litigiosum cum pacto, vt resignatarius subsecuta victoria consentiat constitutioni pensionis; & si postea dictæ constitutioni pensionis consentiat, etiam quod pensionem non soluat, efficitur realis. consil. 35. de simon. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 216.

Simonia conuentionalis est dare pecuniam patrono præsentare promittenti, qui postea ex aliquo casu non præsentauit; per quam solam non incurritur in pœnas à iure statutas. consil. 10. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 179.

Simonia conuentionalis est promittere competitori temporali, vt desistat; & si ab vtraque parte adimpleatur, efficitur realis. consil. 42. de simon. num. 1. 2. 3. & 4. & consil. 41. num. 1 & 2. & consil. 39. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 229.

Simonia conuentionalis est, si constituo super meo beneficio pensionem soluendam tertio, vt suum beneficium tibi resignet, & ante recipio promissionem, quod illam soluas: at si soluas, efficitur realis, & ea prouisio est nulla. consil. 60. de simon. num. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 260.

Simonia conuentionalis est, si do tibi, vt in electione ad beneficium pro tertio suffrageris; quæ eo ipso quod suffragium das, efficitur realis suppositæ pœnis. consil. 17. de senten. excom. num. 8. par. 2. lib. 5. pag. 743.

Simonia conuentionalis est, si resignanti promittitur, quod percipiet nihilominus fructus, vel quod talis eius propinquam ducet. consil. 31. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 213.

Simonia conuentionali executioni non demandata, renunciatio valet, nec incurritur excommunicatio. consil. 31. de simon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 211.

Simoniam conuentionalem facit omne pactum, quod est medium faciendæ permutationis beneficiorum, etiam si solum promitterem soluere pensionem, si qua deregeretur imposita super beneficio quod do; non

tamen efficitur realis, etiam si cætera omnia adimpleantur, modo non adimpleatur pactum, ex quo oritur simonia. consil. 51. de simon. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 250.

Simonia conuentionalis excommunicationi non subiicit, nec sit realis, nisi vtrinque compleatur. consil. 40. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 230.

Simonia conuentionalis, quando vtrinque (etiam pro parte) adimpletur, efficitur realis, & inducit tunc, & non prius, excommunicationem; quam absolutio à peccato simoniæ antea obtenta non tollit: & ita, si celebret, antequam ab excommunicatione absoluatur, efficitur irregularis. consil. 82. de simon. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pagina 298.

Simonia tantum conuentionalis non facit quẽ ipso iure inhabilem ad beneficia; licet ob eam posset per sententiam priuari beneficio iam habito, & habilitari ad obtinenda. consil. 10. de simon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 179.

Simonia dicitur completa ex parte resignantis, eo ipso quod facit talem resignationem, quæ si non esset simoniaca, valeret; nec requiritur quod sit talis, vt per illam resignatario ius quæratur. consil. 33. de simon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 214.

Simonia est circa beneficia, & spiritualia, si fiat, vel promittatur fieri quid vt causa principalis, & quoddam percipiatur vt pretium pro ipsis; vt si quis renuntiet suo beneficio in fauorem alterius, vt ab eo recipiat beneficium, vel quid spirituale, etiam ius ad ipsum. consil. 28. de simon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 206.

Simonia est conferre beneficium vacans, cum pacto quod resignetur alteri, vnam certam pensionem sibi, & alteram (si beneficium alterius erit capax) tertio reseruando. consil. 6. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pagina 174.

Simonia est, conuenire inter concurrentes, vt alter alteri defectus non opponat, hoc addito quod obtinens alteri pensionem, accedente consensu Apostolico, persoluet; sed non sit realis, nisi vtrinque compleatur. consil. 40. de simon. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 230.

Simonia est coram Deo, cum temporale quantumuis minimum datur in pretium rei spiritualis; & si attingit ad culpam mortalem, siue ratione quantitatis, siue irreuerentiæ, vel magnæ dcordinationis, subest excommunicationi in eodem foro; licet iudex non præsumens pactum rem dari in pretium tales excuset in foro exteriori. consil. 52. de simon. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pagina 262.

Simonia est dare pecunias, vel quid temporale, ad erigendum aliquod beneficium, pacto vt erectum danci conferatur. consil. 84. de simon. num. 6. & 7. par. 2. lib. 5. pagina 302.

Simonia est (& non solum peccatum mortale) donare pro fauore obtinendi Cardinalatum, quæ est res spiritualis, & inuendibilis; & si fiat sine licentia Papæ, incidunt in pœnas extrauag. Bonif. VIII. consil. 56. de simon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 235.

Simonia etiam in annexis spiritualibus committitur, sed non excommunicat. consil. 63. de simon. num. 5. 7. & seq. par. 2. lib. 5. pagina 265.

Simonia est omnis pactio, vel conuentio dandi spirituale pro temporali. consil. 47. de sim. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 240.

Simonia est omnis traditio rei spiritualis facta mediante aliqua conuentione, saltem tali, quæ inre non ineſt; sed conuentionalis tantum. consil. 5. de simon nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 173.

Simonia est principaliter pro admissione ad religionis habitum quid accipere; secus si minus principaliter accipiatur; etiam si sit causa sine qua non. consil. 86. de simon. num. 1. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 306.

Simonia est promittere pensionem, litteris nõ expeditis, soluere. consil. 37. de simon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 226.

Simonia est, quando famulus hero promittit se illi in omnibus obedituru, si ille ei beneficium conferri curauerit. consil. 26. de reg. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 788.

Simonia est, si detur, vel accipiatur temporale pro spirituali; etiam si nihil iuris spiritualis acquiratur, vel perdatur; quia simoniaca renunciatio non tenet. consil. 47. de sim. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 241.

Simonia est, si prouisus de beneficio soluat pensionem antiquam impedienti expeditionem litterarum, vt cesset. consil. 55. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 354.

Simonia est voluntas studiosa emendi, vel vendendi spirituale, vel spirituali annexum pro rem porali. consil. 28. de simon. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 206.

Simoniam facit conuentio circa beneficia, si pro ipsis promittatur, vel detur pecunia,

vel

Digitized by Google

vel quid pecunia æſtimabile, principaliter vt pretium. conſil. 28. de ſimon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 206.

Simoniam facit remiſſio debiti legalis, ſed non antidoralis. conſ. 39. de ſimon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 229.

Simoniam in beneficio dicitur committere etiam is, qui dat temporale pro obtinendis ijs, per quæ beneficium obtinetur; attento iure canonico; ſecus autem attento ſolo iure diuino, vel naturali. conſ. 67. de ſimon. nu. 1 par. 2. lib. 5. pag. 274.

Simonia in ordine, & beneficio, eſt diuerſa à ſimonia in aliis rebus, & ſubdita pœnis. conſil. 18. de pœnit. & remiſſ. num. 11. par. 2. lib. 5. pag. 686.

Simoniam in reſignatione ante conſenſus extenſionem non compleri. conſ. 33. de ſimon. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 114.

Simoniam in ſpiritualibus inducit omnis pactio, modus, vel conditio, quæ iure non inest; quæ ſi tacite ineſt, exprimi poteſt, dum tamen exprimatur eo modo quo ineſt. conſ. 18. de pœnit. & remiſſ. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 684.

Simonia iure canonico in omnibus actibus ad acquirendum beneficium, vel ordinem directis committi poteſt. conſil. 67. de ſimon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 274.

Simoniam iure naturali & diuino vetitam, licet neque Papa committere queat, iuſte tamen poteſt iure tantum humano inductam, vt eſt admiſſio, vel commiſſio renunciationis beneficii in fauorem, vel ſi reſeruet id ſub conditione, vel modo traditionis alicuius rei ſpiritualis, puta eleemoſynæ. conſil. 18. de pœnit. & remiſſ. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 684.

Simonia mentalis nullam pœnam infligit, nec obligat reſtituere. conſ. 9. de ſimon. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 178.

Simonia, niſi ab vtraque parte completa, pœnis non afficit. conſ. 60. de ſimo. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 261.

Simoniam non committit promittens per inſtrumentum 100. ſcuta alteri, vt conferat ſibi beneficium, ſine animo ſoluendi illa; eſt tamen conuentionalis. conſ. 5. de ſimon. nu. 5. & 6. par. 2. lib. 5. pag. 173.

Simoniam non committit, qui in actu collationis exigit id, quod pariter exigeret, ſi non ab ipſo, ſed ab alio fieret dicta collatio. conſil. 3. de ſimon. num. 1. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 170.

Simoniam non committit vendens officia iuriſdictionis ſecularis, immo iuſte vendi poſſunt, ſed honeſto pretio. conſ. 52. de emptio. & vendit. num. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 587.

Simonia, non confidentia, committitur dando, ſeu promittendo dare fructus ipſi reſignanti. conſ. 76. de ſimon. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 291. & conſ. 77. num. 6.

Simonia non dicitur reciproca, quãdo non interuenit pactum, nec conuentio. conſ. 19. de ſimo. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 196.

Simonia non eſt, cui non conuenit definitio ſimoniæ, ſcilicet dare ſpirituale pro temporali, & contra. conſ. 29. de ſim. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 208.

Simonia non eſt dare alia ratione, quam pro pretio quærendi ſpirituale. conſ. 14. de ſim. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag 187.

Simonia non eſt dare alicui pecuniam, vt relinquat fideicommiſſum, vel donet magnum donum alicui, cum onere faciendi aliqua opera pia, etiam dicendi aliquas miſſas; quia non datur quid temporale pro ſpirituali, nec contra. conſ. 8. de iure patron. nu. 15. par. 1. lib. 3. pag. 1050.

Simonia non eſt dare aliquid poſt adeptam poſſeſſionem beneficii, ne iniuſte vexetur. conſ. 38. de ſimon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 228.

Simonia non eſt dare pro ſuſtentatione miniſtri, pro damno iniuſte dato, & pœna peccati. conſ. 14. de ſimon. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 189.

Simonia non eſt expreſſio valoris falſa ſine partium conuentione; ſecus ſi cum conuentione partium valor maiori exprimatur, vt penſio maior imponeretur. conſ. 29. de ſimo. num. 4. 11. par. 2. lib. 5. pag. 208.

Simonia non eſt (licet videatur) conuentio reſignantis, & reſignatarii ſupplicandi Papæ pro admiſſione reſignationis, expreſſo maiore valore beneficii, vt maior penſio imponeretur; licet variis nominibus ſit mala, & peccatum. conſ. 28. de ſimon. nu. 3. 4. 6. & 8. par. 2. lib. 5. pag. 206.

Simonia non eſt locatio, & conductio fructuũ beneficii, nec conſtitutio Vicarii cum tanto ſalario; etiam ſi ſit conuentio circa beneficialia. conſ. 28. de ſimon. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 207.

Simonia non eſt mutuare Epiſcopo principaliter ob amicitiam, & ſecundario vt quærat ſibi, vel alii beneficium. conſ. 14. de ſimon. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 189. & conſil. 22. num. 3. & conſ. 23. num. 1. & 2. pagina 201.

Simonia non eſt reſignare ſpirituale ob amicitiam

ciriam consequendam, sperando inde mediate aliquod temporale. consi. 16. de simon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 192.

Simonia non est, si ego alias licite extinguo pensionem, vt pecuniam receptam mutuem tibi illam traditurò tertio volenti aliam similem extinguere pensionem, & tu mihi promittas interim aliquot annua. consi. 64. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 266.

Simoniam non inducit causa impulsiua, sed tantum finalis; vt si restituam pecuniam pro me simoniace datam, ne perdam amicitiam. consi. 10. de simon. num. 8. par. 2. lib. 5. pag. 181.

Simoniam non inducit fauor in impetratione, nec conuentio non completa. consil. 39. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 229.

Simonia non inducit irregularitatem, nisi secuta sententia cõdemnatoria, quæ infamat. consi. 91. de simon. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 311.

Simoniam non inducit sola intentio resignatarii gratiosè dandi temporale, & reciproca spes resignantis gratiosè accipiendi; etiam si id non facerent, nisi sperarent consequi quod intendunt. consi. 24. de simon. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 202.

Simonia non præsumitur frequenter, cum res parua dicitur, fit, aut datur pro obtinendis spiritualibus. consi. 52. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 251.

Simoniæ peccatum potest adeo crescere, vt fiat hæresis, cum contra fidem Catholicam sit credere spiritualia esse pecunia æstimabilia. consil. 52. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 251.

Simonia per tertium commissa in collatione, & prouisione, seu concordia beneficii, non nocet parti ignoranti, quo ad peccatum, & excommunicationem, donec eam sciat, & consentiat; sed eam committentibus. consi. 45. de simon. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 237.

Simoniam per tertium commissam simulac ignorans resciuerit, vel credere debeat, debet renunciare beneficium, seu ius, quod ex illa quæsiuit; nisi Papæ confirmatio adsit. consi. 45. de simon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 237. & consi. 71. nu. 3. & 4.

Simonia potest committi non solum per promissiones, quæ fiunt antequam ius in beneficio acquiratur, sed etiam per illas quæ fiũt postea, antequam vel litteræ expediantur, vel possessio apprehendatur. consi. 81. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 297.

Simonia prohibita non est coram Deo, si aliquid temporale detur alio respectu, quam pro pretio, & solutione rei spiritualis. consi. 52. de sim. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 253.

Simonia quando committatur circa personale beneficium. Vide verbo Personatum.

Simonia quando sit dare ministris. Vide verbo Dantes.

Simonia quid. consi. 9. de simo. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 178.

Simonia quidem, si sit in ordine, vel beneficio, habet annexam excommunicationem, alias non; vnde non ligantur simoniaci in pensione, sicut nec in iure patronatus. consi. 66. de simon. nu. 2. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 268.

Simoniam ratificans, illius pœnas non incurrit. consil. 10. de simon. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 180.

Simoniam realem commisit procurator habẽs mandatum ad resignandum, & resignatarius promittens dare partem fructuum filio eius, donec esset maior, & illam vt conuenerant, dans; sed, non est simonia talis, nec confidentia etiam, si post beneficium dicto filio retrocedat, nulla præcedente conuentione. sed aliqua spe patris de restitutione. consi. 71. de simo. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 279.

Simoniam realem committit tradens quacumque via beneficium, vel quid spirituale, & accipiens temporale, saltem ex parte. consi. 1. de simo. num. 2. & 6. par. 2. lib. 5. pag. 167.

Simonia realis efficitur, si ex vi pacti resignans fructus post resignationem accipiat, vel aliquid loco illorum, vel sequatur matrimoniũ inter eorum propinquos. consi. 31. de simon. num. 2. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 211.

Simonia realis est, si pater præsentet clericum ad beneficium sui iuris patronatus, & ille det filio eius (vt conuenerant) dimidium fructuum. consi. 71. de simo. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 279.

Simonia realis non est, nisi actualiter tradatur vtrinque quid temporale pro spirituali, vel contra. consi. 5. de simon. nu. 1. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 172.

Simonia realis non est, si mediator rogatus vt suadeat alicui resignationem beneficii, oblata restitutione expensarum pro bullis, resignari simpliciter procuret, & postea pecuniam gratuito à resignatario, & absolute datam recipiat; sed mentalis ex parte resignatarii; mediatoris quoque, si proposuit resignantem simoniace interpellare, non alias. consi. 26. de simo. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 204.

Simonia realis non fit propter traditionem instrumenti de soluendo aliquid temporale, quan-

quando is qui promittit ſpirituale, principaliter conſideretur quod promittitur, & minus principaliter inſtrumentum; ſecus ſi principaliter intendebatur receptio pecuniæ, & minus principaliter traditio inſtrumenti. ad probandum. con. 5. de ſimo. nu. 5. & 6. par. 2. lib. 5. pag. 173.

Simonia requirit contractum, per quem pro ſpirituali principaliter detur pretium rei temporalis, vel ei æquiualentis. conſ. 28. de ſim. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 207.

Simonia, ſaltem realis, non eſt, ſi omiſſio impedimentorum iuxta conuenta competitori non oppoſitorum, non fuit cauſa, quare collatarius beneficium fuerit aſſecutus. conſil. 39. de ſimo. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 229.

Simoniam ſi non ſapiat, vel auaritiam, in adeptione poſſeſſionis dari poſſe, & deberi aliquid à prouiſis de beneficiis conuertendum in pios vſus, etſi ex cauſis maximis concedere ſoleat Papa, Epiſcopi tamen nequeũt. conſ. 18. de pœnit. & remiſſ. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 684.

Simonia ſi ſit ſolum mentalis, (etiam quod ſit reciproca) non habet cenſuras, nec actum vitiat. conſ. 24. de ſimon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 203.

Simonia ſola voluntate committitur, ſed non pœna eius incurritur; nec obligat reſtituere. conſ. 9. de ſimo. num. 1. 3. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 178. & conſ. 5. nu. 4.

Simonia ſolo iure humano prohibita, ſola intentione ſine pacto non committitur, ſecus ſi ſit diuino iure prohibita. conſ. 22. de ſim. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 200.

Simonia ſuper beneficio vt cenſetur traditio pecuniæ facta mediatori ad quærendum per ſuum fauorem beneficium, ita & conſtitutio penſionis facta ad finem quærendi ius ſpirituale beneficii pro me, vel pro alio. conſ. 60. de ſimon. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 260.

Simonias tot committi, excommunicationeſque tot incurri, totidemque abſolutiones ſaltem virtualiter requiri, quot ſunt conuentiones, etiam quod ex vnica beneficii reſignatione interuenerint, de iuris rigore facile defendi poteſt. conſ. 37. de ſimon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 226.

Simonia vere non eſt datio, vel factio alicuius rei temporalis, quæ eſt cauſa minus principalis, vel mediata querendi aliquid ſpirituale. conſ. 29. de ſimo. nu. 10. par. 2. lib. 5. pag. 210.

Simonia vt ſit completa, ſufficit quod vtrinque ſaltem pro parte ſit adimpleta. conſ. 34. de ſimon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 215.

Simonia vtrinque completa has pœnas inducit. conſ. 43. de ſimo. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 235.

Simonia vt ſit realis, ſufficit ex duobus in pactum deductis alterum compleri. conſ. 13. de ſimon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 186.

Simoniaca ad hoc vt ſit conuentio in beneficiis facta, non eſt neceſſe vt per illam quid promittenti pereat, & ſtipulanti acquiratur. conſ. 37. de ſimon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 226.

Simoniaco à pacto ſi recedatur, licet poſtea libere contrahatur matrimonium, vel aliquid ex ſola liberalitate detur, etiam ſi aliquis, ſed minus principalis reſpectus ad præcedentia habeatur, non eſt ſimonia realis, nec incurritur vlla pœna. conſ. 31. de ſimon. nu. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 212.

Simoniacos abſoluentes ex ſua propria facultate, & non ex mandato Maioris Pœnitentiarii, non tenentur imponere onus monendi complices, vt pœniteant; quia nullo iure cauetur, etſi id facere poſſint. conſ. 101. de ſimon. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 331.

Simoniacum abſolui cum mandat Maior Pœnitentiarius, etſi addat, quod abſoluendo imponatur onus monendi complicem, vt pœniteat, hoc tamen nullo iure præcipitur. conſ. 101. de ſimon. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 330.

Simoniacum actum de iure naturali & diuino faciens, ſeu ei conſentiens Papa peccat; nec liberat eum facientem à peccato, ſed tantum à pœnis iuris humani. conſ. 56. de ſimon. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 256.

Simoniacus confidentiarius non eſt, qui tertio ignoranti impetrat beneficiũ, ſperans quod ille in ſui fauorem retrocedet. conſ. 48. de ſimo. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 246.

Simoniacum eſt omne pactum expreſſum vel tacitum dandi ſpirituale pro temporali, vel contra ſine conſenſu Papæ. conſil. 29. de ſimon. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 209.

Simoniacus eſt Epiſcopus accipiens ab ordinato quid pro paſtellis, & litteris ordinationum. conſ. 1. de ſimo. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 167.

Simoniacus eſt laicus procurans clerico conferri beneficium cum pacto, vt pars fructuũ ſibi detur. conſ. 72. de ſimon. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 280.

Simoniacus eſt præſentatus ad beneficium litigioſum, cum pacto quod ſuis expenſis teneatur verificare iura præſentantis. conſil. 12. de ſimon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 184.

Digitized by Google

Simoniacus eſt renuncians beneficium principaliter, vt ob id ad aliud præſenteretur; ſecus ſi ſecundario, & vt in cauſam impulſiuam. conſ. 14. de ſimon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 187.

Simoniacus eſt reſignans cum pacto, vt ei relinquantur fructus percipiendi in vita ſua. conſ. 33. de ſimon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 214.

Simoniacus in beneficio (etiam ſi ſit ſimplex) non poteſt habere illud per diſpenſationem Epiſcopi. conſ. 91. de ſimon. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 311.

Simoniacus in beneficio, iure communi ad alia non eſt inhabilis, conſ. 92. de ſimon. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 314.

Simoniacus in beneficio non eſt ſuſpenſus; ſed abſolutus ab excommunicatione, acta pœnitentia, & relicto beneficio, poteſt celebrare. conſ. 91. de ſimon. nu. 4. par. 2. lib. 5. pag. 311.

Simoniacus in beneficio poteſt deponi, non tamen ipſo iure eſt depoſitus, ſed meretur depoſitionem. conſ. 91. de ſim. num. 1. & 6. par. 2. lib. 5. pag. 311.

Simoniacus in ordine eſt excommunicatus, item & ſuſpenſus ipſo iure, ſed non irregularis. conſ. 91. de ſimo. num. 1. & 6. par. 2. lib. 5. pag. 311.

Simoniacus in ordine eſt ſuſpenſus, excommunicatus, & miniſtrando irregularis, in beneficio vero eſt ſolum excommunicatus. conſ. 97. de ſim. num. 11. par. 2. lib. 5. pag. 323. & conſ. 91. nu. 1. & 6.

Simoniacum iure fori aliquid iudicatur, quod iure poli non eſt tale. conſ. 44. de ſimo. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 236.

Simoniacus mentalis eſt mutuans pecuniam principaliter ob reſignationem adimplendam, ceſſante omni pacto; qui tamen beneficium ſic obtentum relinquere in conſcientia non tenetur. con. 23. de ſimo. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 201.

Simoniaci nondum denuntiati excommunicati miſſam audire poſſunt, poſt extrauag. ad euitanda; etiam ſi quis ſit de hoc crimine accuſatus, ac diffamatus. conſ. 59. de ſent. excom. nu. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 816.

Simoniacus non eſt mutuans pecuniam petitam reſignanti, etiam ante præſtitum conſenſum; ſi principaliter mutuat ob amicitiam. conſ. 23. de ſimo. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 201.

Simoniacus non eſt præſentans cum pacto, quod ei (niſi præſentatus intra tempus à iure ſtatutum ſuam proſequatur præſentationem) liceat præſentationi contrauenire, & opportuna agere. conſ. 12. de ſimo. num. 1. 2. 4. 5. par. 2. lib. 5. pag. 184.

Simoniacus pecuniam pro beneficio acceptã, eccleſiæ, cui iniuria facta eſt, reſtituere tenetur. conſ. 70. de ſimon. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 277.

Simoniacus quando ſit dans quid ne ab incepta permutatione diſcedatur. conſ. 22. de ſimon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 199.

Simoniacus, qui ſcienter per ſe, vel alium fuit ſimoniace de beneficio prouiſus, licet illud iterum habere non poſſit, non tamen efficitur irregularis, ſeu inhabilis, quo minus alia obtinere poſſit. conſ. 97. de ſimo. nu. 8. par. 2. lib. 5. pag. 327.

Simoniacus quis non eſt, ſi ſolum per verba generalia ei ſpes data ſit recompenſationis in altero beneficio, vel re temporali. conſ. 38. de ſimon. num. 3. par. 2. lib. 5. pagina 228.

Simoniacus realis eſt regularis reſignans officium (etiam iubente ſuperiore) ſi ſit eccleſiaſticum beneficium, & ex pacto accipiat recompenſam. conſ. 38. de ſimo. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 228.

Simoniacus reputatus ſoluens pecuniam pro ſua promotione, ſi ignorante, & etiam inuito data. ſecus in foro conſcientiæ ſi bono fine, & non ob ratificationem dedit. conſil. 10. de ſimon. num. 10. par. 2. lib. 5. pag. 181.

Simoniaci ſunt pacifcentes, vt ſe mutuo iuuent in lite beneficiali; & qui obtinuerit, alteri penſionem ſoluat. conſ. 47. de ſimo. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 240.

Simoniacus tantum conuentionalis non perdit ipſo iure ius ſibi quæſitum per collationem, ſed poteſt eo priuari propter delictum. conſ. 2. de renuntiat. num. 8. par. 1. lib. 1. pag. 120.

Simoniaca beneficii diſpoſitio quælibet, ſi ſimonia eſt realis, eſt ipſo iure nulla. conſ. 1. de ſimo. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 167.

Simoniaca concordia per tertium parte ignorante facta, ius ſuum alteri remanet illæſum, nec dicitur approbare, quia per eius procuratorem facta ſit. conſ. 45. de ſimo. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 237.

Simoniacus conuentionalis eſt omittens concurrere, pacto inito aliquid recipiendi; & ſi promiſſum recipit à prouiſo, efficitur realis. conſ. 41. de ſimo. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 231.

Simoniaca conuentio non impletur tradendo ſcripturam, non vt partem promiſſionis, ſed vt pro-

vt probationem eius; quia tradere scripturam pro probatione promissi, non est implere promissum, nec partem promissi. cõs. 33. de simon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 214.

Simoniacæ sunt conuentiones reciprocæ, & si adimpleantur, inducunt censuras. cons. 18. de sim. num. 2. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 195.

Simoniaca est conuentio super beneficio, vt duo se iuuent contra collitigatores, & qui obtinet soluat, vel constituat alteri certam pensionem cons. 47. de simon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 240.

Simoniacæ conuentiones, & pacta circa spiritualia, & eis annexa, à iure annullãtur. cons. 1. ne prælat. vic. su. n. 2. par. 2. lib. 5. pag. 332.

Simoniaca conuentionalis resignatio ab vna tantum parte adimpleta, valet, & tenet, nec habet pœnas. cons. 32. de simon. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 213.

Simoniaca dispositio beneficii facta ignoranti secundum aliquos est ipso iure nulla, sed valida secundum auctorem, licet reprobandæ cons. 95. de simon. num. 1. 2. 3. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 316.

Simoniaca est constitutio pensionis super beneficio pro liberatione æqualis summæ debitæ singulis annis. cons. 59. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 258.

Simoniaca est concordia, vt vnus iuri suo renuntiet, & alter pecunias det; secus si detur solum pro restitutione expensarum, & non pro pretio iuris, quod prætendebat, & cui vere non renuntiauit, quia nullum habebat. cons. 44 de simon. num. 1. & seq. par. 2. lib. 5. pag. 236.

Simoniaca est conuentio, in permutatione, vt qui resignauit minus beneficium, constituat pensionem illi, qui renuntiauit maius; & solutio eius anticipata, propria auctoritate. cõs. 50. de sim. n. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 249.

Simoniaca est datio rei temporalis pro acquirenda noua possessione beneficii spiritualis; etiam si detur pro redimenda vexatione, antequam acquiratur ipsum beneficium quoad proprietatem, & possessionem eius. cons. 84. de simon. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 302.

Simoniaca est omnis conuentio de faciendo quid temporale pro spirituali. cons. 57. de simon. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 256.

Simoniaca est pactio de præstando consensu in pensionem super meo beneficio, si alter resignet suum beneficium in fauorem eius, quẽ volo. cons. 18. de simon. num. 1. & seq. par. 2. lib. 5. pag. 195.

Simoniaca est omnis pactio in beneficialibus, & in litigiosis concordia, seu transactio facta sine beneplacito Sedis Apostolicæ. cons. 1. de transact. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 290.

Simoniacæ sunt omnes pactiones, conuentiones, conditiones ve sub modo vel conditione super beneficiis, & eorum renunciationibus; licet pactio illa sit inanis & inutilis, maxime vero si quis causam præbuit ipsis renunciationibus; quod quidem iudicandum non est de rebus quæ de iure tacite insunt. cons. 30. de simon. nu. 1. & cons. 32. num. 1. & 2. & cons. 43. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 235.

Simoniaca etli non sit resignatio ob solam intentionem, quam habet resignans, vt postea tertio cedatur, efficietur tamen talis, si resignatarius mediatori promittat illud dicto tertio cedere. cons. 73. de simon. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 281.

Simoniaca in foro fori iudicabitur concordia, vt vnus iuri suo renuntiet, & alter pecunias det; etiam si dentur solum pro restitutione expensarum. cons. 44. de simon. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 236.

Simoniaca iudicabitur pactio, vt resignatarius quid pro resignante soluat. cons. 25. de simo. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 203.

Simoniacam labem vetantia iura non possunt per non vsum tolli: fuerunt que præterea innouata per sacrum Concilium, quod non potest adhuc dici sublatum, cons. 1. de sim. nu. 6 par. 2. lib. 5. pag. 168.

Simoniaca pacta ab alio inita, qui non consensit, tenuat. cons. 44. de simon. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 236.

Simoniaca præsentatio, gratiam subsecutam annullat. cons. 13. de simon. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 186.

Simoniaca renunciatio. Vide verbo Renunciatio.

Simoniaca resignatio conuentionalis ab vna tantum parte adimpleta valet, & tenet, nec habet pœnas. cons. 32. de simon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 213.

Simoniacæ sunt reciprocæ conuentiones circa spiritualia; & si adimpleantur, sunt suppositæ censuris, & pœnis; secus si solum habiti fuerunt tractatus, & discursus, licet postea liberè illi ad effectum perduci fuerint. cõs. 18. de sim. num. 2. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 195.

Simoniace adeptus beneficium, potest adipisci aliud sine dispensatione, modo simonia non sit notoria, vel non sit condemnatus de illa, & ipse sit absolutus ab excommunicatione. cons. 91. de sim. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 311.

Simoniace de beneficio ignoranter prouisus, secundum omnes, fructus quos post scientiam percepit restituere tenetur; antea au-

tem bona fide perceptos, ſi extent, tenetur reſtituere, ſecundum illos, qui tenent collationem ipſo iure nullam; at ſecundum opinionem tenentium collationem tenere, (quos auctor ſequitur) ſecus. conſ. 97. de ſimon. num. 7. & 15. par. 2. lib. 5. pag. 321. & conſ. 99. nu. 12. & 13.

Simoniace fundantes beneficium, poſſunt in pœnam priuari bonis dicto beneficio applicatis. conſ. 11. de ſimon. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 183.

Simoniace ignoranter bona fide prouiſus iuſtum quidem titulum non acquirit, nu. 3. & 11. vnde & beneficium dimittere tenetur, nu. 6. fructus tamen ſi ſint induſtriales, quales vt plurimum ſunt fructus beneficiorum, num. 8. etiam extantes, vel ex quibus fuit factus locupletior, ſuos facit, naturales autem illos ſolum reſtituit, qui extant, vel ex quibus fuit factus locupletior. num. 12. & 13. conſ. 99. de ſimon. par. 2. lib. 5. pag. 327. & conſ. 97. nu. 7. & 15.

Simoniace ignoranter de beneficio prouiſus, habita illius notitia tenetur dimittere, non obſtante quod Papa illum ad compoſitionem fructuum male perceptorum admiſerit, cum clauſula, *ius eidem competens in eo non inferendo, nec confirmando*. conſ. 96. de ſimon. num. 1. par. 2. lib. 5. Vide in fine conſiliorum.

Simoniace ignoranter de beneficio ſeu penſione prouiſus, ita fructus bona fide durante ſuos facit, ac ſi ſimonia non fuiſſet perpetrata; at poſt ſcientiam tenetur nedum beneficium & penſionem dimittere, ſed & fructus poſtea perceptos reſtituere, vel remiſſionem ſeu compenſationem obtinere. conſil. 71. de ſimon. num. 3. & conſ. 70. num. 6. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 280. & conſ. 45. num. 1. & 2. pag. 237.

Simoniace promiſſum expedit quandoque ſoluere, ſed mutata cauſa, & intentione. conſ. 60. de ſimon. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 261.

Simoniace prouiſus, & ignoranter de beneficio, ad aliud non tenetur, niſi vt cum primum reſciuerit, illud reſignet. Fructus autem antea percepti, videntur ad ipſum pertinere. conſ. 70. de ſimon. num. 8. par. 2. lib. 5. pag. 278. & conſ. 71. num. 3. & conſ. 45. nu. 1. 2.

Simoniace ſi ignoranti conferatur beneficium, vel reſeruetur penſio, ignorans pœnis non ligatur quidem, ſed ſimulac reſciuerit, tenetur ſic acquiſita dimittere, vel ſupplicare pro retentione. conſ. 35. de ſimon. nu. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 216.

Singula quæ quandoque ad iuſtam diſpenſationem non ſufficiunt, ſimul iuncta ſufficere poſſunt. conſ. 3. de iis quæ vi. num. 7. & 8. par. 1. lib. 1. pag. 299.

Societas centum ouium datarum ad biennium contracta, vt ex eis danti dentur ſcuta 18. iniuſta. conſ. 27. de vſur. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 518.

Societas cum pacto, vt diſdicta ſocietate officialis ſoluat totidem fructus donec capitale reſtituatur, non valet; tenetur tamen moroſus reſtituere verum damnum lucri ceſſantis & damni emergentis. conſ. 29. de vſu. num. 5. & ſeq. par. 2. lib. 5. pag. 524.

Societas contracta ad lucrum, & damnum, cũ pacto quod liceat ponenti operam loco fructuum, ſeu lucri, ſoluere certum intereſſe, licita eſt; modo ponens pecunias ita illas poſuerit, vt ſtent eius periculo. conſil. 15. de empt. & vend. num. 3. par. 1. lib. 5. pagina 573.

Societate finita, ob moram ſoluendi ſortem nihil capiendum, niſi damnum quod ſibi inde prouenit. conſ. 15. de empt. & vend. nu. 9. par. 2. lib. 3. pag. 574. & de vſuris. conſ. 29. nu. 5. lib. 5. pag. 524.

Societatis IESV profeſſores, qui poſt biennii in eadem trla (etſi ſimplicia) vota *emittunt*, ſunt vere & proprie religioſi. conſ. 49. de reg. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 790.

Societas, in qua ponens laborem ſubit periculum pro aliqua parte capitalis, pro illa parte reſoluitur in mutuum, pro alia vero retinet naturam ſocietatis. conſ. 26. de vſur. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 516.

Societas, in qua alter capit lucrum, damnum non ſentiens, leonina eſt; nam lege naturali qui ſentit onus, debet ſentire & commodum. conſ. 25. de vſur. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 515.

Societas, in qua ponens induſtriam ſubit periculum capitalis pro dimidia, eſt pro eadem dimidia vſuraria; & ſic lucrum, quod pro illa dimidia ad ponentem pecuniam peruenit, eſt reſtituendum ſocio; & hoc, niſi ſocius ex poſt facto condonet, vel vſque à principio fuerit ei aſſignatum aliquid in compenſationem ſuſcepti periculi: nec ad excuſandam reſtitutionem ſufficit, quod in illa negotiatione capitale fere numquam perdi ſoleat, nec quod ſocius ex ea fuerit lucratus. conſ. 26. de vſur. num. 1. 4. 5. 6. par. 2. lib. 5. pag. 516.

Societas inita cum pacto, vt ponens operas teneatur aſſecurare ponentem pecuniam de certo lucro, & capitali, non eſt iuſta. Effet autem

autem talis, ſi poſt initam ſocietatem, libere dictæ aſſecurationes ſeparatim fierent. conſ. 24. de vſur. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 514.

Societate inita ad mercaturam, ſeu artem cāpſoriam, quidquid vnus tamquam ſocius facit, alium obligat. conſ. 1. de procur. nu. 5. par. 1. lib. 1. pag. 293.

Societas iuſta vinculum pacis, & Reipub. vtilis; iniuſta vero mala, & leonina. conſ. 25. de vſur. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 515.

Societas licite contrahi poteſt aſſecurato capitali, & certo lucro per tres contractus, etiam cum eodem ſocio, diuiſim, vel eodem tempore, implicite, & æquipollenter, non tantum explicite initos. conſ. 1. de conſtit. nu. 72. par. 1. lib. 1. pag. 32.

Societas officiorum cum reuocatur, poſſunt fructus decurſi conuerti in ſortem, & augeri ſocietas. conſ. 15. de empt. & vend. num. 10. par. 1. lib. 3. pag. 774.

Societas officiorum Romanæ curiæ vt inſtituta tur cum ſuis conditionibus requiſitis, & reſolutionibus multorum circa illam dubiorum. conſ. 29. de vſur. nu. 1. 2. & ſeq. par. 2. lib. 5. pag. 523.

Societas ſuper officio non poteſt iniri vltra valorem officii; ſed capere fructus ex re quæ non parit, eſt contra ius naturæ; nec toleranda Papæ (quæ eſt ſolum permiſſiua, & non approbatiua) excuſat. conſ. 15. de empt. & vend. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 574.

Societas ſuper officiis Rom. Curiæ iuſtificatur, non quia ſit emptio, nec vera ſocietas, ſed ob periculū perdendi capitale videtur poſſe inſtificari. conſ. 29. de vſur. num. 2. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 523.

Societas per tres contractus cum lucro certo fieri poteſt. conſ. 25. de vſur. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 515.

Societas ouium cum pacto &c. iniuſta, & vſuraria cenſenda. conſ. 2. de locat. & cond. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 515.

Societas ouium ad quinquennium, cum pacto, vt ea finita totidem æque bonæ reſtituātur, (exceptis quæ fulgure, vel certa quadam infirmitate perierint) iniuſta, & vſuraria cenſenda eſt. conſ. 2. de locat. & cond. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 591.

Societas vt ſit licita, tria requirit, ſcilicet quod negotiatio ſit licita; quod ſi pecunia tota pereat, pereat illam conferenti; & vt æqualitas arbitrio boni viri ſeruetur in diuidendo lucrum. conſ. 25. de vſur. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 515.

Socium criminis denunciandum ſtatuere poteſt religio; & qui contrarium docet, dogmate damnando inuoluitur. conſ. 2. de accuſat. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 155

Socio criminis contra ſocium deponenti non creditur. conſ. 3. de accuſat. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 156.

Socii criminis depoſitio non admittitur ad inquirendū de crimine, ſed indicium inchoandum; & ſemper minorem præſumptionē facit mulier ad iuuādam probationē quā vir. conſ. 4. de accuſ. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 159.

Sodomia cum propria vxore minus delictum eſt, quam cum alia perſona commiſſa; eſtque mixti fori. conſ. 1. de iudic. nu. 1. par. 1. lib. 2. pag. 323.

Sodomiæ crimen iuſtam cauſam præbet diſſolutioni matrimonii quo ad thorum. conſil. 1. de diuort. num. 6. par. 2. lib. 4. pag. 139.

Sodomia & mollities non ſunt peccata inter communi Epiſcopis reſeruata. conſ. 18. de pœnit. & remiſſ. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 685.

Sollemnitas extrinſeca (etiam requiſita in alienatione rei Eccleſiæ) & præſtatio conſenſus in alienatione emphyteuſis, ex lapſu 30. annorum præſumitur; etiamſi in inſtrumento alienationis nulla de ea fiat mentio. conſil. 38. deſentent. excom. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 775.

Sollemnitas extrinſeca regulariter non præſumitur ſeruata, niſi probetur, etiam in alienatione rerum eccleſiaſticarum: ſecus poſt lapſum 30. annorum. conſ. 16. de reb. eccleſ. alien. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 515.

Sollemnitas non ſolum intrinſeca, verum etiā extrinſeca præſumitur interueniſſe in illo actu, quando ſcilicet ille eſt antiquus. decē vel triginta ſaltem annorum. conſ. 2. de fid. inſtrum. num. 1. par. 1. lib. 2. pag. 368. & de offic. iud. ord. conſ. 4. nu. 5. & de ſent. excom. conſ. 38. nu. 7. lib. 5. pag. 775.

Sollemnitas requiſita ad actum omiſſa, ſi ſit leuis, non vitiat actum. conſ. 82. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 834.

Sollemnitas requiſita ad agendum actum certo tempore, cenſetur inducere formam ſubſtantialem. conſ. 82. de reg. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 835.

Sollemnitas voti. Vide verbo Voti ſollemnitas.

Solitus dici poteſt etiam is, qui ſemel quid fecit; Decius tamen probat efficaciter contrarium. conſ. 1. de cohabit. cleric. & mulie. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 421.

Soluens alibi, quam vbi debet, tenetur creditori ſoluere omnia accreſſoria rei debitæ, quæ ob id perdit creditor. conſ. 32. de vſur. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 545.

Solutus vti, quod alteri debet, peccat, si per hoc redditur impotens soluere primo. consil. 27. de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pagina 927.

Soluere qui tenetur aliquam pecuniam creditam, seu mutuo receptam, satisfacit soluendo secundum æstimationem à Principe impositam: nec ex eo quod soluit in alia moneta, tenetur inuitus aliquid addere. si tamē esset credita ea conditione, vt ei alia æque bona pecunia restituatur, tūc in eadem moneta esset restituenda, & si augeretur valor, pertineret ad creditorem. consil. 2. de empt. & vend. nu. 3. 4. 5. par. 1. lib. 3. pag. 537.

Solutio debiti communis vim mutui habet pro ea parte, quæ respicit alios correos debendi; & pro ea vltra sortem quid capere (nisi ratione interesse) vsura est. consil. 12. de vsur. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 492.

Solutum indebite per iuris ignorantiam repeti potest. consil. 21. de vsur. nu. 10. par. 2. lib. 5. pag. 511.

Spado ad copulam omnino impotens, potest remanere in coniugio de facto contracto, vti frater & soror, non vtendo delectatione carnali. consil. 3. de frigid. & malefic. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 126.

Spadonum multa genera; & qui coniugiū contrahere possint. consil. 2. de frigid. & malef. num. 10. par. 2. lib. 4. pag. 120.

Spadones (quorum multæ sunt species) illi valide contrahunt matrimonium, qui etiam si semen non emittant, ita tamen valent coire, vt appetitus seu ardor copulæ in vtroque sedari valeat. consil. 2. de frigid. & malefic. nu. 11. par. 2. lib. 4. pag. 121.

Speciali & indiuiduo effectui, qui dicitur subsecutus, magis adhærendum, quam generali regulæ contrarium dicenti: vnde si in casu speciali reperitur talem generasse, huic effectui magis inhærendum, quam generali regulæ asserenti tales non posse generare. consil. 2. de frigid. & malefic. num. 22. par. 2. lib. 4. pag. 124.

Speciali nota digna, nisi specialiter notentur, neglecta censentur. consil. 13. de clandest. desponsi. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 55.

Species actuum humanorum distinguuntur magis ex diuersitate finis, quam rerum, temporis, & personarum. consil. 10. de simon. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 180.

Spiritualia facilius construūtur, quam destruuntur: corporalia vero contra. consil. 3. de conuers. infidel. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 874.

Spiritualium, & eisdem annexorum (vt est iurisdictio spiritualis) emptio, & conductio est nulla. consil. 1. ne prælat. vic. fu. num. 2. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 332.

Spiritualia inæstimabilia, & inuendibilia, ac gratis danda, nisi iusta ignorantia aliàs dantem à peccato excuset. consil. 95. de simon. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 316.

Spiritualia omnia statuta ab Ecclesia ad paranda, conficienda, conseruanda, & administrāda sacramenta. consil. 1. de for. comp. num. 7. 8. 13. & 14. par. 1. lib. 2. pag. 334.

Spiritualis potestas est donum supernaturale à Deo datum, & institutum, vt sunt sacramenta; seu ab Ecclesia supernaturali sibi tradita potestate in animarum salutem etiā per annexionem decretum, vt sunt consecratio, benedictio ecclesiæ, & similium, censuræ ecclesiasticæ, beneficia, & eis annexa, ac spiritualia statuta, ad quæ laica potestas nequaquam se extendit, nisi prout ex priuilegio eidem in aliquibus ab Ecclesia concesso licet. consil. 1. de for. comp. nu. 6. & seq. par. 1. lib. 2. pag. 334.

Spirituali pro re qui dat principaliter temporalem (etiam minimam) vt pretium, non excusatur à peccato mortali. consil. 52. de sim. num. 3. par. 2. lib. 5. pag 252.

Spiritualia sunt omnia sacramentalia, & sacramentis annexa. consil. 1. de foro comp. nu. 6. par. 1. lib. 2. pag. 334.

Spiritualia tradi possunt sub conditione, vel modo, qui iure inest; & hoc, dummodo conditio exprimatur eo modo quo inest, & non aliter. consil. 17. de simon. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 194.

Spiritus sancti nomen acceptū in vim vnius nominis complexi, est nomen proprium Spiritui sancto ex scripturæ accommodatione; secus si vt duo nomina: quia tam Pater, quam Filius est spiritus, & sanctus. consil. 4. de baptis. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 1099.

Spolia clericorum quæ; & nulla talia in vrbe sunt. conss. 7. de donat. nu. 9. par. 1. lib. 3. pag. 613.

Spoliorum collectores vt euitet clericus, in vita donet in pia opera; vel obtenta facultate testandi, eisdem leget. consil. 5. de donat. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 628.

Spolia defunctorum sunt, quæ solutis debitis, deductisque expensis, supersunt; siue agatur de fructibus beneficiorum, siue de aliis bonis. consil. 4. de donat. nu. 11. par. 1. lib. 3. pag. 626.

Spolia dicuntur bona omnia quæsita ex reditibus ecclesiasticis, quæ relinquuntur insumpta. consil. 7. de solut. num. 3. & 13. par. 1. lib. 3. pag. 611.

Digitized by Google

Spolia licet de iure pertineant ad Rom. Pont. morientium tamen in Rom. Curia per bullam Iulii III. pertinent ad hæredes. conſ. 8. de ſucceſſ. ab inteſt. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 684.

Spolia non ſunt à beneficiario ante mortem donata, & de quibus iam diſpoſuit. conſ. 7. de ſolut. nu. 14. par. 1. lib. 3. pag. 615.

Spolia, quæ poſt ſe relinquunt beneficiarii ſæculares, & regulares, ad Cameram ſpectant. Apoſt. inter quæ non computantur ea, quæ talis viuens in pia opera impendit. conſil. 6. de donat. num. 2. 9. & 14. par. 1. lib. 3. pag. 630.

Spoliatus à iudice ordine prætermiſſo, perinde ante omnia reſtituendus, ac ab alio ſpoliatus. conſil. 5. de appell. num. 8. par. 1. lib. 2. pag. 410.

Sponſi infideles; Vide verbo Infideles.

Sponſa ſponſum ingreſſum religionem, ipſa renuente, iure per tempus duorum menſium tantum, vel arbitrio iudicis ſtatuendum, expectare tenetur: at poſt ſacrum Conc. tenetur expectare per integrum annum. conſil. 1. de conuerſ. coniug. num. 1. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 846.

Sponſus, qui cognouerat matrem ſponſæ, & poſtea hanc, & iterum illam, quid faciet. conſ. 2. de eo qui cogn. conſang. vxor. num. 1. par. 2. lib. 4 pag. 88.

Sponſus credere debet ſponſam ſe paſſam cognoſci maritali affectu, & eo magis ſi ipſa id fatetur. Contrarium autem (etiam ipſa id aſſerente,) niſi aliæ adſint coniecturæ, credere non poteſt. conſ. 15. de conuerſ. coniug. num. 1. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 866.

Sponſalia clandeſtina poſt Conc. valida, licet non matrimonium. conſ. 5. de ſponſ. num. 3. par. 2. lib. 4. pag. 8. & de rapt. conſ. 4. num. 1. lib. 5. pag. 465.

Sponſalia contracta inter habentes impedimentum publicæ honeſtatis ſub conditione (*Si Papa diſpenſauerit*) de iuris ſubtilitate non obligant partes, etiam ſi poſtea mandet Pont. ſuper eo diſpenſari. contra. num. 9. conſ. 5. de conſang. & affin. nu. 2. par. 2. lib. 4. pag. 96.

Sponſalia contrahens impubes. Vide verbo Impubes.

Sponſalia contrahens pubes. Vide verbo Pubes.

Sponſalia cum vna ex pluribus filiabus Petri, ob incertitudinem perſonæ ſunt nulla; vnde ſecuta copula cum vna, non cauſant matrimonium. conſ. 5. de ſponſ. nu. 7. par. 2. lib. 4. pag. 8.

Sponſalia cum duabus ſimul (etiam iurata, & ſecuta copula cum altera) non tenent vt matrimonium, neque vt ſponſalia. conſil. 5. de ſponſ. num. 9. par. 2. lib. 4. pag. 8.

Sponſalia de futuro à Conc. Trid. in nullo mutata; quare perinde in eis locum habent antiqua iura poſt illud, ac antea. conſ. 18. de ſponſalib. num. 1. par. 2. lib. 4. pagina 29.

Sponſalia diſſoluuntur, ſi ſuperueniat aliquid, quo tunc exiſtente verisimiliter non fuiſſent contracta. conſil. 9. de ſponſ. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 13.

Sponſalia (etiam iurata) diſſoluuntur, ſi ſponſus etiam poſt motam litem contrahit de præſenti cum altera. conſil. 18. de ſponſ. nu. 4. par. 2. lib. 4. pag. 29.

Sponſalia (etiam iuſta) per cauſam notorie inſtam ipſo iure diſſoluuntur. conſ. 5. de ſpõſ. nu. 11. par. 2. lib. 4. pag. 9.

Sponſalia (etiam clandeſtine contracta) valent. ſecus de matrimonio. conſil. 4. de rapt. nu. 1. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 466.

Sponſalia in foro conſcientiæ non contrahit, qui etiam cum iuramento promittit mulieri, non habens intentionem, ſe non aliam ducturum. In foro tamen exteriori condemnabitur ad contrahendum. conſ. 7. de ſponſ. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 11.

Sponſalia in gradu prohibito ſcienter cum ignorante contrahens, ad quid teneatur. conſil. 2. de eo qui cog. conſang. vxor. nu. 2. par. 2. lib. 4. pag. 88.

Sponſalia iurata fortius vinculum habent; quod volenti cum altero contrahere, opponi poteſt. conſ. 8. de ſponſ. num. 2. par. 2. lib. 4. pag. 12.

Sponſalia inualida aliter quam ob defectum conſenſus, licet vbi Conc. non ligat, cauſent vt olim impedimentum publicæ honeſtatis, non tamen ſecuta copula inducunt matrimonium præſumptum. conſil. 5. de ſponſalib. num. 5. & 11. par. 2. lib. 4. pagina 8.

Sponſalia, licet iurata, mutuo conſenſu, etiam tacito diſſolui poſſunt. conſil. 8. de ſponſalib. num. 3. par. 2. lib. 4. pagina 13.

Sponſalia per copulam in matrimonium tranſire præſumuntur; ne in dubio præſumatur peccatum fornicationis. conſ. 5. de ſponſ. nu. 10. par. 2. lib. 4. pag. 9.

Sponſalia per copulam ante Conc. fiebant matrimonium. conſil. 15. de cland. deſponſ. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 59.

Spõſalia per ingreſſum religionis diſſoluũtur, ſed

Digitized by Google

ſed cauendum valde eſt, ne qua infamia inde contra ſponſam oriatur. conſ. 3. de voto. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 898.

Sponſalia per patentes, non præſentibus ſponſis, vel de eorum conſenſu contracta, vel ſaltem poſtea ratificantibus, non obligant ipſos; aliàs tenentur contrahere. conſil. 8. de ſponſ. num. 1. & 2. par. 2. lib. 4. pag. 12.

Sponſalia per ſuperuenientem hæreſim diſſoluuntur. conſil. 5. de ſponſ. num. 8. par. 2 lib. 4. pag. 8.

Sponſalia ſunt, non matrimonium, etiam ſi contrahentium verba videantur de præſenti, ſi parochus aſſiſtens in quadrageſima, dicat. *Poſt Paſcha vos coniungam*: & ita ipſe, & contrahentes intelligebant; quamuis in foro exteriori aliter iudicetur. conſ. 16. de ſponſ. nu. 1. par. 2. lib 4. pag. 27.

Sponſio ſoluendi pretium rei acceptæ duplicatum, vel mutuum cum augmento, ſi hoc vel illud euenerit, & illud lucrandi ſi non euenerit, valet. conſ. 29. de vſur. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 541.

Sponſionis contractus non ita exacte requirit æqualitatem dati, & recepti, vt alii contractus exigere ſolent conſil. 20. de empt. & vend. nu. 2-3. par. 1. lib. 3. pag. 581.

Spurius, Vide verbo Illegitimus, præter infraſcripta.

Spurius natus ex damnato coitu (puta ex ſacerdote) non ſuccedunt ab inteſtato parentes, nec contra; nec etiam fratres, nec etiam ſuccedunt ex teſtamento. conſ. 2. de ſucceſſ. ab inteſt. num. 1. 2. & ſeq. par. 1. lib. 3 pag. 677.

Spurii ex damnato coitu nati, ſi fuerunt legitimati, iuxta modum legitimationis eorum ſucceſſio attenditur. conſ. 2. de ſucceſſ. ab inteſt. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 678.

Spuriis non ex damnato coitu, ſed vulgo quæſitis, conceditur ſucceſſio. conſ. 2. de ſucceſſ. ab inteſt. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 678.

Spurii (ſecundum iura canonica, prævalentia in hoc iuri ciuili) aliquid de bonis parentum habere poſſunt, eisque iure naturali (quod tolli nequit) debentur educatio, & alimenta, etiam in terris Imperii. conſil. 5. de teſtamen. num. 3. 4. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 651.

Statuere contra ius cõmune nouum poteſt Epiſcopus, quando res reducitur ad ius commune antiquum, vel derogatur conſuetudini generali, quæ eſt præterius, vel permiſſiua tantum, non autem approbatiua. conſil. 3. de reliq. nu. 1. par. 2. lib. 3. pag. 1104.

Statuere nequit vllus ordo vt profeſſio trium votorum ſubſtantialium facta non valeat; ſi non exiſtente tali ſtatuto, de iure communi valeret. conſ. 26. de reg. num. 8. par. 1. lib. 3. pag. 751.

Status Epiſcopalis monachali perfectior. conſ. 6. de donat. num. 10. par. 1. lib. 3. pag. 632.

Status nullus in hac vita beatus, verum præ cæteris religioſorum ſuauior. conſil. 35. de voto. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 935.

Status perfectioris perſonarum orationes ſunt Deo gratiores. conſ. 1. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 707.

Status regularis melior ſæculari, quia eſt in via perfectionis. conſ. 1. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 707.

Status religioſi, vt talis, altior ſtatu rectoris parochialis. conſ. 19. de cleric. non reſid. nu. 1. & 11. par. 1. lib. 3. pag. 442.

Statuto aliquo, videntur ſtatui omnia illa, ſine quibus id vel nullo modo, vel non commode fieri poteſt. conſil. 1. de conuerſ. infid. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 868.

Statutum arcens ortum ab infidelibus à religione eſt contra ius commune. conſ. 26. de reg num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 751.

Statutum bona fide ſeruans nullam incurrit cenſuram, etiam ſi re vera eſſet contra libertatem eccleſiaſticam. conſ. 6. de immunit. eccleſ. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1115.

Statutum Capellæ Papæ, quando illa adiri debeat à ſeruientibus, validò dilemmate probatur. conſ. 1. de conſuet. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 90.

Statutum Carthuſianum de confitendo, vel reuelando ſuperiori ſibi appropriata intra tẽpus præfixum, validum, & vtile. conſ. 3. de ſtat. monach. num. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 962.

Statuti Carthuſianorum intellectus. Vide verbo Intellectus, præter infraſcripta.

Statutum Carthuſianum omnes ſubditos proprietarios excommunicans, comprehendit etiam plene donatos, qui ſubditi ſunt, licet votum paupertatis non emittant. conſil. 3. de ſtat. monach. num. 22. & 23. par. 1. lib. 3. pag. 968.

Statuto Carthuſiano proprietarius 12. denariorum caret ſepultura. conſ. 3. de ſtat. monach. nu. 13. par. 1. lib. 3. pag. 964.

Statutum ciuitatis ligat omnes ciues habentes in ea domicilium, ſed non ibi natos alibi habentes domicilium. conſil. 4. de conſt. num. 3. & 15. par. 1. lib. 1. pag. 43.

Statutum ciuitatis, quo imponitur pro aliquo delicto noua pœna, videtur tollere pœnam à iure communi impoſitam, cum eius ſit proprium à iure cõmuni recedere. conſ. 19. de con-

de constit. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 59.
Statutum comprehendit non solum quod expresse statuitur, sed etiam omne illud, quod Princeps (si fuisset interrogatus) statuisset, etiam si simus in pœnalibus. consil. 4. de big. non ord. num. 5. par. 1. lib. 1. pag. 227.
Statutum Dominicanorum de successione bonorum à fratribus relictorum, quos comprehendat. consil. 6. de testam. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 655.
Statutum, etiam à viris eruditis & piis factũ, potest esse iniustum. consil. 26. de reg. nu. 1. & 9. par. 1. lib. 3. pag. 749.
Statuta, etiam confirmata à Papa, & consuetudines etiam præscriptæ, iuxta ius commune intelligendæ, vel vt quam minimum distent ab eo. consil. 9. de constit. nu. 14. par. 1. lib. 1. pag. 47.
Statuta facta in Capitulis generalibus auctoritate Apostolica ex priuilegio ordinis, non potest tollere Capitulum repræsentatiuum generalis, nec ipsum generale. consil. 8. de const. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 49.
Statutum fundatoris, vt Abbas de alio monasterio eligatur, valet. consil. 7. de iur. patron. nu. 9. par. 1. lib. 3. pag. 1037.
Statutum in fauorem personarum factum, extra statutentium territorium extenditur. consil. 7. de testam. num. 1. & 2. par. 1. lib. 3. pag. 657.
Statutum in simili, habet locum in alio simili, in quo est eadem ratio. consil. 23. de præb. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 475.
Statutum in vno, videtur habere locum in alio sibi æquiparato. consil. 2. de purg. vulg. num. 23. par. 2. lib. 4. & de reg. consil. 20. num. 3. lib. 3. pag. 741.
Statutum, iusta saltem de causa factum, valet, vt monasterium solum det victum monialibus, & pro vestitu habeant quæ labore manuum suarum lucrantur. consil. 14. de stat. monach. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 1013.
Statuta omnia iurans non videtur illicita iurare. consil. 6. de hæret. num. 8. par. 2. lib. 5. pag. 366.
Statuta Minimorum. Vide verbo Minimorum.
Statuta, quæ Capitulum generale auctoritate Apostolica condidit, fiunt Papalia. consil. 8. de const. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 49.
Statutum, quo solutio cambii per litteras sex menses differtur, est iniquum, quia retardat commercium, & negotia, ac dat materiam decipiendi, atque exercendi vsuras. consil. 6. de constit. num. 2. 3. & 4. par. 1. lib. 1. pag. 47.
Statutum, quod vxor mortua sine liberis, & ir lucretur partem dotis, non habet locum, si moriatur matrimonio non consummato. consil. 1. de succes. ab intest. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 677.
Statutum sæculare prohibens alienare in non subditum non includit clericum. consil. 3. de constit. nu. 5. par. 1. lib. 1. pag. 42.
Statum valet, etiam sola ordinaria auctoritate cõfirmatum, vt vnum monasterium de multis eiusdem ordinis teneatur eligere prælatum de monachis alterius certi monasterii, quod & consuetudine induci potest. consil. 7. de iur. patron. num. 17. par. 1. lib. 3. pag. 1040.
Statutum, vt confrater sine consensu Prioris nõ possit confratrem in ius coram ecclesiastico, vel sæculari iudice vocare, sub pœna expulsionis à Confratria, non est contra libertatem Ecclesiæ. consil. 6. de immun. eccles. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1115.
Statutum, vt habens certum beneficium quotidie celebret, non obligat ad celebrandum quotidie, sed solum quo frequentius poterit, salua honestate sua, & debita deuotione. consil. 25. de præbend. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 478.
Sterilitatem procurandi peccatum non est de iure reseruatum Episcopis. consil. 18. de pœnit. & remiss. num. 11. & 15. par. 2. lib. 5. pag. 686.
Stylus curiæ facit ius. consil. 7. de priuil. nu. 20. par. 2. lib. 5. pag. 598. & de testamen. consil. 6. nu. 10. lib. 3. pag. 656.
Stipendium. Vide verbo Satarium.
Stipendia constituta ex mensa ecclesiæ, vel fructibus beneficiorum ad tempus, quibuscumque etiam laicis, temporalia sunt. consil. 63. de simon. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 265.
Stipendium iustum officialibus, omnibusque mercenariis debetur iure naturali, diuino, & humano. consil. 1. de iniur. num. 12. par. 2. lib. 5. pag. 636.
Stipulari lucrum verisimile cessans, & damnũ emergens, licite potest mutuans à mutuatario, etiam ante moram. consil. 6. de vsur. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 483. & consil. 10. num. 1. & seq. pag. 489.
Stipulari non potest creditor (saltem in foro exteriori) à suo debitore, quod soluet interesse cambiorum, & recambiorum tot pro centum. consil. 7. de vsur. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 486.
Stipulatio, etiam in matrimonialibus, quæ fit contra bonos mores, non obligat. consil. 5. de consang. & affin. nu. 1. par. 2. lib. 4. pag. 95.

Stipulationis pœnam tollit potest per acceptilationem eius, manente stipulatione firma quo ad reliqua. consil. 21. de empt. & vend. nu. 11. par. 1. lib. 3. pag. 586.

Stultus etsi melioris conditionis esse non debeat, quam sapiens; per accidens tamen & mediate aliquando est. consil. 29. de pœnit. & remiss. num. 2. & 5. par. 2. lib. 5. pagina 696.

Stultum sapienti non præferendum. consil. 10. de elect. num. 8. par. 1. lib. 1. pag. 109.

Stuprans consanguineam cum promissione ducendi illam, tenetur quærere dispensationem; & obtenta per se, vel per alium, tenetur eam ducere. Impensas vero in dispensatione factas vtraque pars soluet. Quòd si non potuerit obtineri, tenetur eam dotare. consil. 5. de consang. & affinit. nu. 9. par. 2. lib. 4. pag. 98.

Stuprans de iure ciuili non tenetur stupratam ducere, nisi particulari statuto caueatur. consil. 5. de consang. & affinit. nu. 6. par. 2. lib. 4. pag. 97.

Stupratam cum promissione ducendi tenetur stuprator ducere, & dotare. consil. 5. de consang. & affinit. num. 5. & 9. par. 2. lib. 4. pagina 97.

Subdiaconatus (nedum sacerdotium solum) est ordo integre, & non participatiue, contra Durand. consil. 37. de voto. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 938.

Subdiaconatus iure diuino habet annexum votum castitatis, quod non solum impedit matrimonium contrahendum, sed dirimit contractū. At solemnitas talis voti inducta est iure humano ecclesiastico. consil. 37. de voto. num. 6. & 7. par. 1. lib. 3. pag. 939.

Subdiaconatus ordo iuris diuini est à Christo institutus, vt reliqua sacramenta nouæ legis. consil. 37. de voto. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 938.

Subdiaconatu longo tempore vsus sine litteris, præsumendus est subdiaconus. consil. 4. de offic. ordin. num. 5. par. 1. lib. 1. pagina 248.

Subdiaconus dispensatus ad ducendam vxorem, dubium est an teneatur ad horas canonicas; qui accessorium sequitur suum principale, & tamen liberatio ab obligatione diuini horas non est actus necessarius ad coniugium. consil. 21. de coleb. miss. nu. 1. 2. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 1093.

Subdiaconum incarcerans, & tanquam testem, & principalem examinans, in excommunicationem bullæ Cœnæ incidit. consil. 33. de sentent. excomm. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 774.

Subdiaconus matrimonium contrahens est excommunicatus. consil. 2. de his quæ vi. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 296.

Subdiaconus qui non est, in missa parasceues potest partem, & totam passionem, vt lector, cantare sine stola: sed tunc sacerdos debet secreto passionem legere. consil. 5. de cleric. non ordinand. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 583.

Subdiacono, qui publice ordinem suscepit, vt ducat vxorem, non est consedendum ex eo solum causa, quod ordinem, cum esset dines, dolo consanguineorum (putans se pauperem) inductus suscepit. consil. 39. de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 951.

Subsequutor processus fulminati non potest per clausulam, *Caterum*, habere iurisdictionē, nisi sit in ecclesiastica dignitate, vel canonicus cathedralis: & successiue eius excommunicationes, & declarationes sunt nullius momenti. consil. 9. de offic. deleg. nu. 8. par. 1. lib. 1. pag. 239.

Subornatio mala, seu in malum finem continetur sub lege prohibente subornationem: bona vero, seu in bonum finem non. consil. 20. de sentent. excom. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 749.

Subornatio (quod idem est, quod clam ornare, & instruere) Si fiat secundum veritatem in bonum finem, est bona; si autem in malum finem, siue per mendacia, est mala. consil. 20. de senten. excom. num. 6. & 8. par. 2. lib. 5. pag. 749.

Subrepsiones cum Papa & Principe plurimis instantis facilius vtimur, quam cum ordinario paucioribus occupato. consil. 48. de sent. excom. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 793.

Subreptio non vitiat gratiam, nisi pro illa parte cuius fuit causa; potestque gratia, & rescriptum pro vna parte valere, & non pro altera. consil. 7. de consang. & affinit. nu. 4. par. 2. lib. 4. pag. 100. & de rescript. consil. 8. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 70.

Subreptio non omnis gratias ordinarii facit nullas, sicut gratias Papæ. consil. 24. de temp. ord. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 158.

Subreptio per falsi expressionem vitiat gratiā in totum. consil. 8. de rescript. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 70.

Subreptitio, quam sacræ scripturæ continenti multa capite, venit restringenda ad ea, quæ ad meritum spectant, vt sic euitetur delictum. consil. 9. de simon. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 778.

Subreptio simplex, & sine dolo in litteris ad litteras, & beneficia, quoad ea, quæ aliàs concessa fuis-

si fuissent, non obstat, in litteris vero priuilegii sic. cons. 1. de reser. n. 1. p. 1. lib. 1. p. 63.

Subreptitia gratia. Vide verbo Gratia, præter infrascripta.

Subreptitia est dispensatio matrimonialis, in qua narratum fuit oratores ignorasse impedimentum, cum vnus sciret: nec propter indiuisibilitatem prodest ignoranti; immo si postea sciuit, vterque eget vt reualidetur. cons. 16. de consang. & affinit. num. 1. par. 2. lib. 4. pag. 114.

Subreptitia est, & ipso iure nulla gratia beneficialis, si taceatur beneficium prius obtentum, etiam sine dolo, & per simplicitatem, quia intendebat illud statim relinquere. cons. 9. de rescrip. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 71.

Subreptitia est gratia Principis, tacito illo, quod expressum retraxisset eum à concedendo, vel tam facile concedendo. cons. 12. de rescrip. nu. 5. par. 1. lib. 1. pag. 76.

Subreptitia non est petitio puellæ, quæ vt obtineret dispensationem contrahendi cum affine, narrauit se incompetenter dotatam, quæ vere tunc erat talis; licet ipsa & sponsus haberent spem certam, quod à matre vltra partem debitam, esset titulo donationis, vel alio voluntario acceptura magnum patrimonium. cons. 19. de reser. n. 1. p. 1. lib. 1. p. 87.

Subreptitiam reddit gratiam omnis expressio falsi, quæ potest mouere Principem ad facilius eam concedendam. cons. 33. de præben. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 489.

Subreptitius est habens mandatum vt secum dispensetur, si in impetratione beneficii, vel ordinum susceptione asserat se dispensatū, cum non sit. consil. 3. de fil. presb. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 202.

Subreptitius est petens confirmationem actus iam sublati, si id non exprimat; non autem si est dubium in iure an valeat, vel non. consil. 7. de iur. patr. n. 4. & 20. p. 1. lib. 3. p. 1035.

Subreptitius non est qui in impetratione 4. beneficiorum, quorum nullum erat val. 10. scutorum, expressit eorum valorem non excedere summam 24. ducat. etiam si coniunctim excederent, sed non sigillatim. consil. 10. de rescrip. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 72.

Subsidium charitatiuum à clerico paupere peti non potest, nec à diuite, si non habet beneficium, vel est ordinatus ad titulum patrimonii; secus si patrimonium sit amplum. cons. 5. de censib. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1058.

Subsidium charitatiuum à personis clericorū peti potest ratione suorum beneficiorum, sed non definitur quantitas soluenda de beneficiis simplicibus, nec de curatis, quæ non habent capitula, vel collegia parua, vel magna. cons. 5. de censib. n. 2. p. 1. lib. 3. p. 1059.

Subsidium charitatiuum, quoties necessitas id exegerit, Episcopis à suis clericis petere licet. cons. 3. de censib. n. 2. p. 1. lib. 3. p. 1057.

Subsidio pro charitatiuo personali quantum debeat clericus soluere, non est iure definitum, neque per bullas editas. cons. 5. de censib. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1058.

Subrogatum, cum naturam eius, cui subrogatur, sapere debeat, si in aliquo monasterio principales monachi alicuius nationis tantum esse debeant, & qui eis substituentur similiter erunt. cons. 20. de priuileg. nu. 6. par. 2. lib. 5. pag. 621.

Substitutus hæredi succedenti sine liberis excluditur à monasterio, in quo hæres professionem emisit, nisi aliter de mente testatoris expresse vel tacite constet. cons. 13. de test. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 668.

Successio ab intestato cessat per successionem ex testamento, præcipue ad pia. cons. 6. de test. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 654.

Successor in beneficio, non ob factum alienum, sed proprium, pensionario obligatur. cons. 1. de solut. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 601.

Successor in beneficio non tenetur soluere pensionem, nisi de fructibus beneficii. cons. 1. de solut. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 602.

Successor in beneficio sola illa debita præcessoris tenetur soluere, quæ pro necessitate ecclesiæ contracta fuerunt. cons. 7. de solut. nu. 4. & 14. par. 1. lib. 3. pag. 611.

Successor in reditibus ecclesiæ seu beneficii, & quæsitis ex eis, non tenetur soluere debita ecclesiæ; nec successor in beneficio ad soluenda debita non cōuersa in vtilitatem ecclesiæ. cons. 7. de solut. num. 19. par. 1. lib. 3. pag. 618.

Suffragandi defunctis modus aptior per collectas, quam per solam intentionis applicationem, vel memoriam in Memento. cons. 9. de celebr. miss. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1070.

Suffragium pinguius erit, si intentione ante missam, memoria in canone, & in collectis, mortuis suffragemur, quam vno tantum vel duobus modis. cons. 9. de celebr. miss. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1078.

Suffragia plura clam immittens peccat; sed ad restitutionem non tenetur, si numerus erat aliàs sufficiens. cons. 1. de iniur. num. 19. par. 2. lib. 5. pag. 637.

Suffragio plurium magis expedit fieri leges, & electiones, quam pauciorum etiam prudentiorum, quia ita sunt firmiores. consil. 2. de consuetud. nu. 2. par. 1. lib. 1. pag. 94.

Suffragiis ſecretis electus (vt requirit Conc.) dicitur is etiam, cui alii ſecreto ſuffragati ſunt, licet ipſe ſuum alteri datum ſine fraude & præiudicio alicuius manifeſtauerit. conſ.9.de elect.num.4.par.1.lib.3.pag.106.

Suffragium ſuum in electione alicui manifeſtans,etiam ſecreto, puniendus. conſ. 9. de elect.nu.3.par.1.lib.1.pag.106.

Superior. Vide verbo Prælatus.

Superior concedere poteſt facultatem, ſanitatis recuperandæ cauſa,non ſolum monachis (etiam Carthuſianis) ſed & monialibus, vt ad tempus ſtent extra monaſterium: immo peccaret id non concedendo ei, qui in clauſtro non poſſet ſeruari.conſil.70.de reg. num.6.7.& 8. par. 1. lib. 3. pag.817.

Superiores collatores beneficiorum regulariũ, ſeu commendarum,non poſſunt augere penſiones eis iam impoſitas,nec nouas imponere; nec fructus (dum vacant) ad ſucceſſorem reſeruandos,ſibi applicare. conſ. 13. de ſtat.monach.num.5. par.1. lib.3. pag.1010.

Superiori dicenti ſe facere aliquid ex cauſa, niſi de illa conſtet,non creditur. conſ.56.de reg.num.2.par.1.lib.3.pag.800.

Superior monaſterii monialium, ſiue regularis,ſiue Epiſcopus, ſiue eius Vicarius generalis, vel viſitator, licet non egeat licentia illud ingrediendi, eget tamen quod ſubſit cauſa ſufficiens,id eſt,vrgens neceſſitas.conſil.9.de ſtat.monach. nu.2.& 3. par.1.lib.3. pag. 1003.

Superior non definit quis eſſe,eo quod reuocari poſſit,vel priuari officio ſuo ab alio ſuperiore.conſ.10. de elect. num.6. par.1. lib.1. pag.108.

Superior regularis, qui plene contulit beneficium regulare ſubdito, poteſt illud pro libitu ei auferre ſine alia iuſta cauſa: qui nec poſſet, eitam de ſpolio, contra prælatum ſpoliantem agere. conſ.14. de ſtat.monach. num.12. par.1.lib.3.pag.1016.

Superior renuens facere quod debet, ad id per ſuperiorem cogendus eſt. conſ.36. de regu. nu.3.par.1.lib.3.pag.769.

Superſtitioſa oratione ad aliquid impetrandum vtens, ſi id auctoritate ſuperioris innixus faciat,à peccato poteſt excuſari. Item ſi putabat eſſe vanam,nec effectum ſperabat, ſolum venialiter peccat: at ſi putabat eſſe vtilem ab obtinendum id quod obtinere ſperabat,ſciebatque ei admiſceri vana,difficile à peccato mortali poteſt excuſari.conſ.1. de ſortileg.nu.8. par.2.lib.5.pag.562.

Superſtitionis ſpecies quatuor,& quæ illæ ſint. cõſ.57.de ſent.excom.n.8.par.2.lib.5.p.812

Surdaſter etſi presbyterio poſſit inſigniri,id tamẽ de omnino ſurdo vix poteſt defendi.cõſ. 7.de corp.vitiat.nu.3. par.1. lib.1. pag.220.

Surdus vix ſine peccato presbyterio inſignitur: vtilis tamẽ ei eſt diſpenſatio (licet non neceſſaria) à Papa,vt poſſit in occulto ſine ſocio aliquãdo celebrare. conſ.6. de corp.vitiat.nu.2.& cõſ.7.nu.3.& 6.p.1.lib.1.p.220.

Suſpectus, etiam vehementer,de hæreſi, priuatus beneficiis per ſententiam, non fuit priuatus ipſo iure ante eam, & per eam talis declaratus vt hæreticus; ſed per illam ſententiam priuatur, & ſimul declaratur priuatus poſt eam beneficiis. conſ. 3. de renunt. num.3.par.1.lib.1.pag.120.

Suſpendere cenſetur prælatus, quando ſubditum in ſcriptis in ordinibus miniſtrare prohibet,& non quando tantum verbo. conſ.3. de præſumpt. num.3.par.1.lib.2.pag.374.

Suſpendi ab oratione, poteſt homo ob peccatũ veniale.conſ.60.de ſent.excom.num.3.par. 2.lib.5.pag.817.

Suſpendens verbo ſine ſcriptura, peccat,& ipſo iure incurrit ſuſpenſionem.conſ.3.de præſumpt. num.2.par.1.lib.2. pag.374.

Suſpenſio ab officio generalior eſt, quam ſuſpenſio à diuinis.conſ.63.de ſenten.excom. num.1.par.2. lib.5.pag.820.

Suſpenſio abſolute lata contra *Capitulum* ligat ſingulos de Capitulo,non autem excommunicatio, niſi feratur etiam contra omnes & ſingulos culpabile.conſ.8.de ſent.excom. num. 1. par.2. lib.5.pag.725.

Suſpenſionem à voce actiua & paſſiua violans, non incurrit irregularitatem,poteſtque ingredi eccleſiam,& agere omnia diuina officia.conſ.6.de appellat.num.5.& 6.par.1.lib. 2.pag.412.

Suſpenſionem ab officio, & interdictum appellatione non ſuſpendi, à voce autem actiua & paſſiua,ſeu pontificalibus ſic, vt etiam ab officio,& beneficio ſimul. conſ.6. de appellat.nu.1.& ſeq.par.1.lib.2.pag.411.

Suſpenſionis cenſura, nec dum infigitur, nec dum tollitur, vllam certam verborum formam præſcriptam habet.conſ. 3.de præſcr. nu.1. par.1.lib.2. pag.374.

Suſpenſio eſt cenſura eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ eccleſiaſticæ prohibetur exercitiũ ſui officii,vel beneficii eccleſiaſtici.conſ.4. de cler.excom. num.3.par.2.lib.5. pag.565.

Suſpenſio ex notorio concubinatu tollitur per pœnitentiam, ſed non irregularitas contracta ex eo.conſ.17.de cleric. excom. num.2. par.2. lib.5. pag.577.

Suſpenſio facta vſque ad tempus,eo adueniente tunc

Digitized

te tunc ſpirat, quando tempus eſt certum: at ſi poſſit dubitari an aduenerit, vel ſit præſtitum quod iubebatur, requiritur iudicis declaratoria. conſ. 1. de ſeq. poſſ. nu. 2. par. 1. lib. 2. pag. 363.

Suſpenſio facultatis conceſſæ, etiam ſi ignoretur, tamen vere ſuſpendit. conſil. 9. de offic. deleg. nu. 16. par. 1. lib. 1. pag. 240.

Suſpenſionem non incurrit verbo denuntians aliquem excommunicatum, quam incurrit ſic excommunicando: ſunt enim diuerſa. conſil. 3. de ſtat. monach. num. 21. & 65. par. 1. lib. 3. pag. 968.

Suſpenſio non retrotrahitur, nec præterita tangit. conſ. 29. de tempor. ordin. num. 5. par. 1. lib. 1. pag. 165.

Suſpenſionis nullam pœnam imponit Concil. Trid. ſeſſ. 21. cap. 2. ordinatis ſine tituto, ſed ſolum innouæ cap. cum ſecundum. de præb. cõſ. 19. de temp. ord. n. 2. par. 1. lib. 1. p. 153.

Suſpenſionis omnis violatio peccatum; ſed irregularitatem (niſi ſuſpenſio ſit ab annexis diuinis ordinibus) non inducit. conſ. 7. de cler. excom. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag. 569.

Suſpenſio, qua proditor Chriſti ſe ipſum ſuſpendit, aliis nocere non potuit. conſ. 11. de homic. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 421.

Suſpenſio quid, prout eſt vera cenſura, & quid impediat, & ſemper prouenit ex crimine. cõſ. 7. de cler. excõ. n. 5. & 6. p. 2. lib. 5. p. 568.

Suſpenſio ſine præcedente correctione lata, eſt valida, niſi procedatur per viam denunciationis. conſ. 61. de ſent. excom. num. 3. par. 2. lib. 5. pag. 818.

Suſpenſus à confeſſore ab officio vel cõmunione, ei cõtraueniendo nõ efficitur irregularis. conſ. 60. de ſent. excõ. n. 4. p. 2. lib. 5. p. 817.

Suſpenſus à diuinis, illis intereſſendo, non plus efficitur irregularis, quam ſuſpenſus ab officio. cõſ. 63. de ſent. excõ. n. 1. p. 2. lib. 5. p. 820

Suſpenſus à diuinis non poteſt diuina exercere per actum ſuo ordini ſpecialiter deputatũ, ſeu actiue, etiam ſi ſit Epiſcopus. conſ. 4. de cleric. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 565.

Suſpenſus à voce paſſiua, licet non poſſit via electionis acquirere beneficia, poteſt tamen via collationis, & inſtitutionis illa obtinere conſ. 6. de appell. nu. 4. par. 1. lib. 2. pag. 412.

Suſpenſus ab altaris miniſterio, non eſt ob id ſuſpẽſus à beneficio, vel fructibus illius. cõſ. 41. de homic. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 449.

Suſpenſus ab officio, eſt ſuſpenſus ab oratione, & diuinis. conſ. 60. de ſent. excom. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 817. & conſ. 63. nu. 1. pag. 820.

Suſpenſus ab officio miniſtrans fit irregularis. conſ. 37. de temp. ord. n. 2. par. 1. lib. 1. p. 172.

Suſpenſus ab officio, ſeu irregularis, fructus beneficii, ſeu præbendæ percipere poteſt. conſ. 41. de homic. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 448

Suſpenſus, actus iure particulari ſacerdotio adſcriptos exercens (ſi non ſint diuina officia) peccat, ſed non fit irregularis. conſ. 9. de cleric. excom. n. 2. 3. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 570.

Suſpenſus cantans pſalmos, vel epiſtolam ſine ſollemni apparatu, vel alia diuina officia, quæ à laicis fieri poſſunt, non fit irregularis; & ita poteſt communicare, miſſam audire, & ſimilia. conſ. 4. de cler. excom. nu. 3. & 4. & conſ. 9. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 564. & 570.

Suſpenſo Capitulo ab ingreſſu eccleſiæ, ſoli culpabiles ligantur. conſil. 9. de ſent. excom. num. 10. par. 2. lib. 5. pag. 731.

Suſpenſus erat etiam per cap. cum ſecundum. de præb. ordinatus, qui per mẽdacia, & fraudem fingendo titulum, decepit Epiſcopum. conſ. 46. de temp. ord. nu. 1. p. 1. lib. 1. p. 181.

Suſpenſus eſt ordinatus ſacris ſine legitimis dimiſſoriis, & irregularis efficitur, cum ita ſuſpenſus presbyteratus ordinem concelebrans Epiſcopo ſuſcipit. conſ. 16. de tempo ord. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 149.

Suſpenſus eſt qui ſine legitimis dimiſſoriis ordinem ſacrum ab alieno ſuſcipit; & ſi illo vtatur dum aſcendit ad altiores ſacros, efficitur irregularis. conſ. 26. de temp. ord. nu. 1. & 2. par. 1. lib. 1. pag. 161.

Suſpenſi & interdicti ſimpliciter, non ſunt prohibiti prædicare. conſil. 58. de ſent. excom. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 815.

Suſpenſus gaudet priuilegio fori, & canonis, ſed non honoris. conſ. 9. de cleric. excom. num. 6. par. 2. lib. 5. pag. 571.

Suſpenſus, interdictus, vel excommunicatus, collectam in choro dicens, fit irregularis. conſ. 10. de cler. excom. n. 1. p. 2. lib. 5. p. 572

Suſpenſus non eſt quis ex hoc quod minoribus à non ſuo initiatus fuerit, niſi eos acceperit in excommunicatione. conſil. 30. de tempo. ord. num. 1. & 3. par. 1. lib. 1. pag. 166.

Suſpenſus non eſt ordinatus de licentia ſui Epiſcopi, qui diuitias paternas reputauit pro ſufficienti patrimonio. conſ. 19. de tempor. ord. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 153.

Suſpenſus non eſt, qui ante iuſtam ætatẽ, iuſte credens ſe maiorẽ, bona fide ordinatus eſt. conſ. 8. de temp. ord. nu. 1. par. 1. lib. 1. p. 141.

Suſpenſus nõ eſt, qui ſeruatis ſeruãdis ordinatur. cõſ. 15. de tẽp. ord. nu. 1. p. 1. lib. 1. p. 148.

Suſpenſus ordinibus vtens, vel accipiẽs, fit irregularis. conſ. 26. de temp. ord. nu. 2. p. 1. lib. 1. p. 161. & de cler. excõ. n. 1. p. 2. lib. 5. p. 570.

Suſpenſus ter eſt, qui ſine dimiſſoriis ordinarij

tres accipit ordines sacros.cons.7. de corp. vitiat.nu.1.& 2.par.1.lib.1.pag.220.
Suspensus,vel irregularis inhabilis est ad beneficia obtinenda,sed prius obtenta nō perdit. cons.10.de temp.ord.n.1.2.p.1.lib.1.p.142.
Suspensi,& interdicti denuntiati sunt vitandi, sicut & excommunicari denuntiati; sed solum in illis actibus, à quibus fuerunt denuntiati.suspensi,vel interdicti.cons.58.de sentent.excom nu.1.par.2.lib.5.pag.815.
Suspicionis allegatæ causa nō tractāda corā ipso iudice allegato suspecto,sed corā arbitris electis.cons.8.de cōst.n.5.par.1.lib.1.p.50.
Suspicio eadē in vna persona alicuius, in alia nullius est momenti.cons.2.de hæret. num. 8.par.2.lib.5.pag.355.
Sustentatio honesta ex personæ qualitate consideranda.cons.2.de verb.sign. num.3. par. 2. lib.5. pag.823.
Synagoga,Meschitæ, & idolorū fabricatio, seu refectio prohibita est (etiā si non fiant malo fine) quia intrinsece sunt mala;cum principalis vsus horum sit malus & peccatum: & etiam si ecclesia permittat infidelibus reficere templa sua,nec punit, non tamen approbat.cons.1.de Iudæ.num.9. & 11. par.2. lib.5.pag.339.
Synagogas & Merchitas Iudæorū & Maurorū ædificantes, vel reficientes, peccant; quia dant cum auxilio occasionē peccandi; & faciunt id,cuius principalis vsus est peccatū. cons.1.de Iudæ.nu.2.& 3.par.2.lib.5.p.337.
Synagogas suas Iudæis impune reficere licet. cons.1.de Iudæ.nu.11.par.2.lib.5. pag.338.

T

Tacens tunc consentire videtur, cum non datur medium inter assensum; & dissensum.cons.10.de voto. nu.2.p.1.lib.3.p.905.
Tacita professio. Vide verbo Professio tacita.
Taciti,& expressi par est virtus, nisi agatur de actu qualificato,vt de licentia scripta; quia tunc non sufficit tacita licentia, subestque diuersa ratio. cons. 22. de cleric.non resid. nu.2.& 8.par.1.lib.3.pag.448.
Taciti, & expressi regulariter par est virtus, nisi adducatur ratio diuersitatis: vnde sicut defectus consensus vitiat expressam professionem,ita & tacitam.cons.26.de reg. num. 14.& seq.par.1.lib.3.pag.753.
Taciturnitas beneficii obtēti,licet regulariter vitiet impetrationem secundi,ac dispensationem super pluralitate à Papa obtentam; non tamen vitiat gratiam vnum vel plura vsque ad honestam sustentationem obtinendi.cōs.43.de homic.n.2.& 3.p.2.lib.5.p.451.
Taciturnitas eius, quo expresso æque princeps gratiam fecisset,non vitiat gratiā.cons.15. de rescript.nu.2.par.1.lib.1.pag.83.
Taciturnitas eius, quod expressum difficiliorem redderet gratiam,an illam vitiet.cons. 1.de constit.nu.48.par.1.lib.1.pag.23.
Taciturnitas eius,quo expresso difficilius Papa dispensat,non semper vitiat gratiam,sed quando iura id exprimi iubent, etiam secundum Rotam.cons.9. de consang. & affin. nu.1.& 3.par.2.lib.4.pag.103.
Taciturnitas eius, quod expressum principem redderet difficiliorem ad concedendum, vitiat gratiam, si taceantur quæ iura iubent exprimi, vel erant nota principi, vel de se notoria, vel iure communi actui inerant. cons.1.de feud.num.1.3.4. & 5.part.lib.3. pag.595.& de const.cons.1.nu.50.
Taciturnitas eius,quod princeps novit,non inducit subreptionem; imo includit dispensationem,quatenus opus est ad valorē actus. cons.1.de feud.num.2.par.1.lib.3.pag.595.
Taciturnitas ex ignorantia proueniens nō vitiat gratiam,nisi sit iuris clari,quod quis tenetur scire.cons.12.de rescrip.num.6. & 9. par.1.lib.1.pag.76.
Taciturnitas incestus occulti nō vitiat dispensationem impetratam super publico impedimento consanguinitatis; & potest vnum separatim impetrari,non facta mentione de altero,& sic de cæteris.cons.1. de const.nu. 47.49.52.par.1.lib.1.pag.23.
Taciturnitas,nisi in casibus expressis, gratiam non vitiat.cons.9.de consang. & affin.nu.3. par.2.lib.4.pag.103.
Taciturnitas qualitatis notoriæ non vitiat gratiam.cons.1. de feud. nu.2.p.1.lib.3.p.595.
Taciturnitas sine dolo simplicis beneficii malè antea obtenti, nō vitiat in illegitimo dispensationē ad ordines,& ad ordinationem, nec ad suscipiendum postea curatum in foro conscientiæ,secus in foro exteriori.cons. 2.de hl.presb. nu.3. & 4 par.1. lib.1.p.200.
Taciturnitas temporis immemorialis vim habet tituli.cons.16.de reb.eccl.alien.num.1. par.1.lib.3.pag.515.
Taciturnitas veri,& expressio falsi in supplicatione,ac materia beneficiali causant subreptionem,sed non simoniam. cons. 28. de simon.nu.5.& 6.par.2.lib.5.pag.207.
Taciturnitas veri, quod retraxisset principē à concedendo,licet non semper annullet gratiā, sed quando id iura exprimi iubent; expressio tamen falsi,quod facilioré eum reddit ad concedendū,semper eā annullat.cons. fil.12.de reser.num.5.par.1.lib.1. pag.76.& cons.14.nu.3.& de const.cons.1.num.50.

Tactus, vel oscula habita ante vel post fornicationem ad maiorem delectationem, vnũ tantum quo ad necessitatem confitendi inducunt peccatum.conſ.7. de pœn.& remiſſ. nu.3.par.2.lib.5. pag.665.

Taxa fructuum in reſeruatione penſionis operatur,vt non debeat ſolui ex aliis, quam ex beneficii fructibus perceptis,vel qui percipi potuerunt:non tamen vt termini illorum annorum,in quibus nulli fructus percipi potuerunt,ſolui debeant ex fructibus in ſequẽtibus annis ſucceſſiue perceptis.conſil.1.de ſolut.num.3.4.& 5 par. 1. lib. 3. pag. 601.

Tẽporalis datio,vel acceptio.Vide verboDatio

Temporale dari,vel accipi nequit à canonico recipiendo,vel recepto ab eccleſia,etiam in finem conuertendi illud in pauperes,vel fabricam eccleſiæ.conſ.84.de ſimon.nu.4.par. 2.lib.5.pag.302.

Temporale pro ſpirituali minus principaliter dari,& accipi ſine labe ſimoniæ poteſt.conſ. 14.de ſimon.nu.4. par. 2. lib.5. pag.188.

Tempus à iure ſtatutũ in dubio debet eſſet continuum.conſ.17. de reg.num.2.par.1.lib.3. pag.736.& conſ.89.nu.1. par.1.lib.3.p.843.

Tempus immemoriale habet vim priuilegii,ſi allegetur; etiam ſi per illud derogetur eccleſiaſticæ libertati.conſ.6.de immunit.eccleſ. nu.4.par.1. lib.3. pag. 1116.

Tempus non eſt modus inducendi, neque tollendi obligationem. conſ.4. de præſcriptio. num.2. par.1. lib.2. pag.396.

Tempus decem annorum dicitur antiquum. conſ. 16.de verb.ſig.nu.1.par.2.lib.5.p.836.

Tẽpore prohibito aliquid facere, vel in tẽpus prohibitum faciendum diſponere, ſunt paria.conſ.77.de reg.nu.2. par.1.lib.3. p.828.

Termini formaliter ſunt intelligendi apud ſapientes, in qualibet facultate. conſil.23.de ſent.excom.nu.7.par.2.lib.5. pag.753.

Tertia regula S.Franciſci.Vide verbo Regula.

Tertia regula S. Franciſci, illorum qui extra congregationem viuunt,non eſt religio; ſecus de illis qui viuunt in congregatione, in qua emittitur profeſſio trium votorum eſſentialiũ.conſ.54.de reg.nu.1.p.1.lib.3.p.796.

Tertiaria in congregatione viuentes(ſi nolunt profiteri) coguntur omnino clauſuram ſeruare; & ſic poterunt alias in earum congregatione recipere:aliter non permittitur eis, vt alias de nouo recipiant; debentque ſeuere ab ordinario puniri,ſi ſcandaloſe viuant. conſ.8.de ſtatu monach. nu.1. par.1. lib.3. pag.1001.

Tertiarij S. Franciſci poſſunt licentia petita & non obtenta tranſire ad ſtrictiorem religionem.conſ.14.de reg.n.2.par.1.lib.3.p.796.

Teſtamentarij facere nequeunt, quod teſtator committere non poteſt.conſ.12. de teſtam. num.2.par.1.lib.3.pag.667.

Teſtamentum à parocho ſcriptum,& ſola teſtatoris manu ſubſcriptum,nec in terris Eccleſiæ tenet in foro exteriori: at in foro conſcientiæ,qui ex eo bona poſſidet,licite retinet.conſ.1.de teſtam.num.1. & 2.par.1.lib. 3.pag.643.

Teſtamentum ad pia factum coram duobus teſtibus valet.conſ.4.de teſtam. num.6.par.1. lib.3.pag. 655.

Teſtamentum ante ingreſſum religionis factũ à cogitante de ingreſſu,ſtatim ita profeſſione facta confirmatur, vt hæres poſſit capere poſſeſſionem bonorum;etiam ſi illud ſine licentia Epiſcopi & conuentus fecerit. conſ. 10.de teſtam.n.1.& 2.par.1.lib.3. pag.665.

Teſtamentum factum ab ingreſſuro religionẽ intendente ingredi eam, confirmatur morte ciuili profeſſionis, non expectata morte naturali profitentis;ſecus ſi non intendebat ingredi,cum teſtatus eſt. conſ.10 de teſtam.nu.2.par.1.lib.3.pag.665.

Teſtamentum ingredientis monaſterium non mendicantium morte ciuili profeſſionis nõ confirmatur.conſ.10.de teſtam. num.1.par. 1. lib.3. pag.665.

Teſtamento in veteri per anathema non intelligitur excommunicatio. conſ. 57. de ſent. excom.num.4.par.2. lib.5. pag.811.

Teſtandi facultas in Vrbe clericis per Iulium III. conceſſa, etiam de illicite acquiſitis, nulla ratione diuina, nec humana excipit quæſita per negotiationem ſua natura licitam, licet ſit ſola circumſtantia perſonæ, vel alia illicita.conſil.3. de teſtam. num. 6. par. 1. lib.3. pag.646.

Teſtantium voluntates ſicut commutare poteſt Papa ex iuſta cauſa ex vno opere pio in aliud, ita & laica poteſtas habens regalia & non recognoſcens ſuperiorem poteſt de vno opere profano in aliud mutare. conſ. 8. de empt.& vend.num.1. par.1.lib.3. pag.552.

Teſtantur clerici vt plurimum de illicite quæſitis conſ.3.de teſt.nu.10. p 1. lib.3.p.647.

Teſtari,& teſtari velle,diuerſa.conſil.17.de teſtam.num. 1. par. 1. lib. 3. pag.676.

Teſtari iuſte poſſunt Epiſcopi & clerici in Vrbe decedentes de rebus per negotiationem quæſitis; ſi id fecerint per verba generalia, nõ facta particulari mentione de acquiſitis. conſ.3.de teſtam.nu.1 par.1.lib.3.pag.644.

Teſtari libere iure cõi licet voleti ingredi religionẽ,immo & ingreſſo ante profeſſionẽ.

Digitized by Google

conſ.10.de teſt.num.2.par.1.lib.3.pag.665.
Teſtari nequit beneficiarius ſine diſpenſatione Papæ de reditibus beneficii, ſiue habeat adminiſtrationem, ſiue non; ſed inter viuos diſponere, & contractus licitos inire, reditusque etiam in vita ſua percipiendos (licet ſit regularis) poteſt obligare.conſ. 7. de ſolut. num.4.6.10. 17. & 18. par.1. lib.3. pag. 611.
Teſtari poſſunt clerici & Epiſcopi in Vrbe decedentes per bullam Iulii III. de omnibus, (exceptis illicite quæſitis) etiam ſi aliqua ex illicita (id eſt eis prohibita) negotiatione, non tamen iniuſta, acquiſierint; & teſtamentum tenet, & hæres ac legatarius ſic acquiſitorum dominium acquirunt.conſ.3.de teſtam.num.2.par.1.lib.3.pag.645.
Teſtari non poſſunt clerici de quæſitis illicite. conſ 3.de teſt.num.4 par.1.lib.3.pag.645.
Teſtari poteſt monialis ſæcularis etiam collegialiter viuens.conſil.6. de ſtat.monach.nu. 18.par.1.lib.3.pag.996.
Teſtari poteſt regularis ad pia ex Papæ priuilegio.conſ. 4. de teſtam. num.6. par.1. lib. 3. pag.655.
Teſtator facultatem inſtituendi hæredem, nonniſi eius expreſſo nomine, facere poteſt.conſil. 12. de teſtam.nu.2. par.1.lib.3.pag.667.
Teſtatoris iuſtum præceptum obligat ſub peccato mortali: quod vel inde patet, quia niſi ſeruet iuſſus, poteſt excommunicari.conſ.9. de empt.& vend.nu.6.par.1. lib.3.pag.563.
Teſtatoris mens tacita ex coniecturis eliciendа.conſ.16.de teſt.n.2.par.1.lib.4.pag.675.
Teſtator poteſt retrocedere à ſua voluntate; ſecus in contractibus, ſine conſenſu ſaltem alterius partis.conſ.6.de iureiuran. num.1. & 5.par.1. lib. 2. pag. 381.
Teſtator relinquens aliquid dandum cui Titius voluerit, in fraudem legis videtur relinquere.conſ.16. de teſtam nu.1. par. 1.lib.3.pag. 675.
Teſticulis ambobus carens, etſi generare non poſſit, nec ſemen emittere, matrimonium tamen contrahere poteſt, modo poſſit virginem defiorare, ſeu cum muliere coire.vt ſic coeundo poſſit in ſe ipſo & muliere ſedare copulæ appetitum; aliàs ſecus. conſil.2. de frigid.& malefic.nu.2.3.11.16. & 20. par.2. lib.4. pag.118.
Teſtificari tenentur (& poteſt etiam compellere iudex ſuperior) ſcientes aliqua ſecreta extra confeſſionem, non obſtante pacto, vel iuramento non reuelandi ea, etiam iudici iubenti conſ.2.de elect.nu.6.p.1.lib.1.p.97.
Teſtificari tenentur perſonæ priuilegiatæ, & etiam poſſunt inhabiles, cum res per alios probari non poteſt.conſ.2.de elect.nu.5.par. 1. lib.1. pag.97.
Teſtimonio dato à Pœnitentiario, vel ab iis qui ſolum in foro conſcientiæ abſoluunt, ſeu diſpenſant, eouſque poteſt credere iudex fori exterioris, vt ceſſante aduerſario, poſſit diſſimulando perinde ſe cum prædictis gerere, ac ſi nõ eſſent ligati.conſ.14. de fid.inſtrum. num. 4. par. 1. lib.2.pag.371.
Teſtimonium de viſu, ſeu de veritate, eſt probatio naturalis, & regularis: teſtimonium autem de auditu irregularis, & minoris ponderis. conſ. 2. de conſang. & affinit. num.2. par. 2. lib. 4. pag.90.
Teſtimonium falſum reuocare nõ tenetur, qui damnum illatum reſtituit. conſil.5.de crim. falſ.num.3.par.2. lib.5. pag.558.
Teſtimonium qui falſum & damnoſum dixit (ſi proderit) illud reuocet.conſ. 5.de crim. falſ. nu.3.par.2.lib.5.pag.558.
Teſtimonium idoneitatis qui dat de aliquo, quem ſufficienter pro tali non nouit (etiam quod talem eſſe ab aliquo audierit) peccat; pro quo tamen delicto certa non reperitur ſtatuta pœna.conſ.3.de crim.falſ.num.1. par.2. lib.5.p.557.
Teſtimonium vnius dicitur teſtimonium nullius.conſ.3. de accuſ. nu.2.p.2.lib.5.p.157.
Teſtimonio vnius in foro fori regulariter (quãtæcumque ſit dignitatis) non creditur: in iis autem quæ alteri non præiudicant, ei fides adhiberi ſolet.cõſ.5.de ſucceſſ.ab inteſt.nu. 1.& conſ.6.de teſt.n.8.& 9.p.1.lib.3.p.655.
Teſtis ad pœnam ignis ſe obligans, non eſt ea puniendus.conſ.15.de hæret. num.2. par.2. lib.5.pag.388.
Teſtes contra reos condemnandos examinatos, repetendos eſſe, nec diuina, nec naturalis, ſed ſola humana lex (cui etiã particulari conſuetudine derogari poteſt) mandat. conſ.8.de accuſ. nu.5. par.2.lib.5.pag.166.
Teſtis, cuius dictum non fuit cauſa ſententiæ mortis, nec vt citius illa fuerit lata, non fit irregularis; aliàs ſecus.conſ.18.de homicid. nu.1.par.2.lib.5.pag.430.
Teſti deponenti contrarium eius, quod ante depoſuerat, ex interuallo, nõ creditur. conſ. 6.de ſponſ.nu.4.par.2. lib.4. pag.11.
Teſtes, & inſtrumenta regulariter æquiparantur quo ad effectum probandi. conſil. 12. de clandeſt.deſponſ nu.1.par.2.lib.4. pag.54.
Teſtis falſum in damnum proximi deponens, tenetur ſuum dictum ante ſententiam reuocare, ſi eius reuocatio in aliquo poteſt prodeſſe; & ſic damnum diminuens excuſatur ab vna

ab vna parte obligationis restituẽdi.conf.5. de crimin.falſ.nu.2.par.2.lib.5. pag.558.
Teſtis falſus damnificans proximum, tenetur damnum reſtituere; quo facto non tenetur ſe infamando,dictum ſuum reuocare,niſi ex eodem aliud nouum damnum oriturum timeretur.conſ.5.de crim. falſ. num.3. par.2. lib.5.pag.558.
Teſtis iuſte interrogatus,reum non detegens, fiſco non reſtituit pœnam, in quam reus ipſo iure incidit.conſ.4.de iniur. num.1.par. 2.lib.5.pag.639.
Teſtis mendacium per hyperbolem dicens nõ peccat.conſ.15.de hæret.nu.1.par.2. lib.5. pag.388.
Teſtibus publicatis, etſi ſaltem ſuper eiſdem articulis alii non ſint recipiendi teſtes, hoc tamen fallit quando deponitur per artis propriæ peritiam.conſ. 2. de frigid. & malefic. num.1.& 5.par.2.lib.4. pag.117.
Teſtis ſecunda depoſitio præualet priori nulliter receptæ.conſ.1. de confeſſ. nu.2.par.1. lib.2.pag.264.
Teſtes ſingulares etſi non probent in foro exteriori,vnicus tamen (ſi ſit idoneus ſaltem iuratus) dat iuſtam cauſam aliquid probabiliter credendi;etiam ad effectum credendi ſufficienter contra eccleſiam aliquid præſcriptum.conſ.1.de teſtib.num.1.& 2.par.1. lib.2.pag.366.
Teſtis ſingularis dicto fides non adhibetur.conſil.6. de ſponſ.num.3.par.2.lib.4. pag.10.
Teſtis ſuo falſo teſtimonio non damnificans proximum, licet peccet contra religionem, non tamen contra iuſtitiam;vnde ad nullam reſtitutionem tenetur,ſed tantum pœniteat. conſ.5.de crim.falſ.num.1.& 2.par.2.lib.5. pag.558.
Teſti varie, vel contrario modo loquenti, non eſt credendum.conſ.4.de conſang.& affinit. num.6. par. 2.lib.4.pag.94.
Teſtis vnus deponens de fama,illam non probat.conſil. 1. de ſecund. nupt. num.2.par.2. lib.4. pag.150.
Teſtis vnius dictum in dubio,cum alio ad concordiam reducendum.conſil.6. de hæret.nu. 8. par.2. lib.5. pag.366.
Teſtis vnus integer ſi deponat de delicto ipſo, ſemiplene probat; ſecus ſi deponat de ſola confeſſione delinquentis; quia deponit ſolum de indicio, ex quo ſemiplene probato nihil probatur de delicto.conſil.5. de accuſ. num.3.par.2. lib.5. pag.160.
Teſtis vnius dictum in foro Dei ſufficit ad aliquid credendum.conſil.1.de teſt. nu.2.par. 1.lib.2.pag.643.
Teſtis vnius dictum,nec duorum,etiam legitimorum,non ſufficit ad inquirendum ſpecialiter.conſil.4.de accuſat. num.3. par. 2. lib. 5.pag.159.
Teſtis vnus nihil probat, nec teſtis de auditu, ſed plures,qui à pluribus audierunt. conſil. 2.de conſang.& affin.nu.1.par.2.lib 4.p.90.
Theſararia,& capellania ſub eodẽ tecto ſunt compatibilia.conſil. 22. de præben.num.1. par.1.lib.3.pag.474.
Theſaurarius prouiſus de duabus capellaniis eiuſdem eccleſiæ, nullis eſt ipſo iure priuatus.conſ.22.de præb n.1.par.1. lib.3.p.474.
Timor reuerentialis in his,quæ libertati valde obſunt, excuſat, & annullat profeſſionem. conſ.1.de confeſſ.nu.5.par.1.lib.2.pag.365.
Titulus, ad quem quis ordinatus fuit, nequit ſine licentia Epiſcopi (antequam victum aliunde obtinuerit)valide reſignari.conſ.20. de tempor.ord.num.3.par.1.lib.1.pag.154. & conſ.18.num.3.conſ.21.nu.3.& conſ.14. nu.2.pag.146.
Titulum patrimonii, vel penſionis vt conſtet ordinãdum vere obtinere,vult Conc. Trid. nec poſſe alienari,quouſque obtineat beneficium, vel alia ad honeſtum victum ſufficientia; & reſignatio aliter facta eſt nulla. conſ.14.de tempord.n.2.par.1.lib.1.p.146.
Titulus beneficii per ſimoniam reſignati remanet penes ſimoniacum, donec per ſententiã eo priuetur; quia per ſimoniam beneficium non vacat.conſil.21.de ſimon.nu.2 & 3.par. 2.lib.5.pag.198.
Titulus beneficii, vel patrimonii quilibet ſufficiebat ſecundum antiquos canones ordinando; ſed poſt Conc.nonniſi ſufficiens ad honeſtam ſuſtentationem.conſ.14.de tempor. ord.num.2.par.1.lib.1.pag.146.
Tituli credulitas procedens ex errore facti (puta quia credebat in acquiſitione tituli omnia neceſſaria interueniſſe) prodeſt ad præſcribendam rem ipſam: eſt enim hic error facti.conſ.2.de præſcript. num.2.& 3.par.1. lib.2.pag.392.
Tituli defectum ſi Epiſcopus voluerit probare,ſiue quod beneficiarius nõ habuit beneficia canonice, modis quibus id legitime probare poterit, eſt admittendus, licet non debeat longi temporis poſſeſſorem cogere ad oſtendendum titulum. conſ. 4. de offic. ordin.nu.12.par.1.lib.1.pag.250.
Titulus ex antiqua beneficii poſſeſſione præſumitur ex triennali, non ſolum decennali ſecundum Rot.conſil. 4. de offic. ordin.nu. 4.6.10.par.1.lib.1.pag.148.
Titulus à plus triginta vel quadraginta annorum,

sum, etiam in valde præiudicialibus, præsumitur.conſ.1.de præſcr.num.6. par.1. lib. 2.pag.390.

Titulum non habere,& illi valide renuntiaſſe, paria ſunt.conſ.21.de tempor.ord.num.1.& 4.par.1.lib.1.pag.155.

Titulus parum inſufficiens non facit quem male ordinatum conſ.23. de tempor.ord.num. 4. par.1.lib.1.pag. 158.

Titulus penſionis, vel patrimonij ſæcularis in ordinationibus poſt Conc.non admittitur, niſi ob eccleſiæ neceſſitatem,vel vtilitatem. conſ.14.de tempor.ordin.nu.2. par.1. lib.1. pag.146.

Tolerantia Principis approbatiua, ſed non permiſſiua excuſat. conſ.3.de empt.& vendit.num. 2.& 11. par.1. lib.3. pag.540.

Tolerare bannitos qui prohibentur, non ideo cenſentur obligati ad eos denuntiandos. conſ.4. ne cler. vel monach. num. 3. par.1. lib.3. pag.1119.

Tolerare peccata mortalia non debet ordinarius; at ſi ſolum ſunt venialia, poſſunt in foro conſcientiæ tolerari. conſ. 1. de Iudæ. nu. 13.par.2.lib.5. pag.340.

Tolerare ſignificat ſuſtinere, vel ſuſtentare,ſeu tenuiter alere. conſ.4. ne cler. vel monach. num.4.par.1.lib.3.pag.1120.

Tolerare, verbum eſt generale ad tolerantiam bonam & approbatiuam, & ad illam qua actus non approbatur, ſed relinquitur impunitus; & in vtroque ſignificatu ſæpe in canonibus reperitur. conſ. 5. de deſponſ. impub.nu.5.par.2.lib.4.pag.42.

Toleratum non definit Rota reputare Capitulum ſuſpenſum, licet ſuſpenſio fuerit ei (ſed non præmiſſa declaratione legitima) intimata.conſ. 62. de ſent. excom. num. 2. par.2. lib.5. pag.819.

Tolerantur multa per patientiam, quæ ſi in iudicium deducerentur,exigente iuſtitia,non deberent tolerari. conſ.24.de regul.num.5. par.1. lib.3. pag. 746.

Torneamenta periculoſa(etiam prouocatus)ingrediens, ſi etiam ſe defendendo occidat adeo iudicatur peccator, vt ſi moriatur in eo,careat eccleſiaſtica ſepultura.conſil.1.de torneamen.num. 1. par.2.lib.5.pag.459.

Torquens Iudex reum, contra quem vera ſufficientia adſunt indicia, ad nullam coram Deo tenetur pœnam,licet contra legem humanam non dederit indiciorum debitam copiam.conſ.8.de accuſ.num.4.par.2.lib.5. pag.566.

Torquere nouitium,ſeu profeſſum delinquentem non debet prælatus per laicum, ſed per clericum,vel religioſum; niſi aliter ibi habeat conſuetudo.conſ.5.de for. compet. nu. 3.par.1.lib.2.pag.344.

Tractare ſuper prouiſione beneficiorum nondum vacantium, vt prohibitum quidē ſupponit Paulus IV. ſed intelligitur de tractatu illicito, & continente notabile præiudiciū alicui notabiliter detrahendo,vel alium nimium falſe laudando, vel dando aliquid temporale, vel ſpirituale pro eccleſiaſtico obtinendo beneficio. conſ. 17. de ſent.excom num.3.& ſeq. par.2.lib.5. pag.742.

Tractatus de facienda concordia ſuper beneficio,per ſe, vel per alios fieri poteſt, modo ſemper remaneat integra libertas ab ea diſcedendi, antequam à Papa confirmetur. conſ.1.de tranſact.n.2.par.1.lib.1.pag.290.

Tractatus præſens,qui fit in finem,vt euenientе vocatione Papatus beneficii, ſimoniacus ingreſſus vel intrhonizatio indigni impediantur,non videtur de ſe illicitus.conſ.17. de ſent.excom.num.3.par.2.lib.5.pag.742.

Traditio Apoſtolica alia diuina,humana alia, hæc diſpenſabilis,illa non.conſ.38.de votō. num.14. par.1.lib.3. pag.946.

Traditio Apoſtolica ſacerdoti matrimonium contrahere vetare videtur.conſ.38.de voto. nu.4. par.1.lib.3.pag.943.

Traditio illa habetur pro lege *diuina*, quam Apoſtoli verbo vel facto, vtà Chriſto, non autem tamquam à ſe ipſis latam promulgauerunt:prima indiſpenſabilis,ſecunda non. conſ.38.de voto n.4.& 14.p.1.lib.3.p.943.

Traditio corporum neceſſaria in contractu matrimonii,poteſt fieri ſine actu carnali.conſ. 4.de deſponſ. impub. nu.19.p.2.lib.4 p.40.

Tranſactio facta auctoritate iudicis ſuper beneficio,quod remanet illi, cui debetur, licita eſt.conſ.46.de ſim. nu.1.par.2. lib.5.p.239.

Tranſeundi ad aliam(quamuis laxiorem) religionem iuſta cauſa eſt,quod ſua ſit ſtimenda. conſ.54.de reg.num.3.par.1.lib.3. pag.797.

Tranſeundi ad religionem laxiorem ſolus Papa poteſt facere facultatem. conſ.88.de reg. num.2.par.1.lib.3.pag.841.

Tranſeundi ad laxiorem religionem, cauſa cognita & probata, licentiam concedit etiam Generalis,ordinis, non obſtante decreto ſacri Conc. & non aliàs: & de his debet publica ſcriptura conſtare,vt ſic non moleſtetur in foro exteriori.conſil.56.de regu.num. 1. 3. par. 1. lib. 3. pagina 800. & conſil. 88. num.3.

Tranſeundi ad laxiorem religionem non eſt ſufficiens cauſa irrogatio iniuſta iniuriarū. conſ.21.de reg.nu.2.par.1.lib.3.pag.742.

Transeundi ad laxiorem religionem ſine cauſa licentiam non poteſt concedere Generalis: ſed nec Pontifex id poteſt ſine peccato. conſ. 56. de regul. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 800.

Tranſiens etiam ad arctiorem licentia non petita, repeti poteſt, & repetitus tenetur reuerti, & pœnitentiam ſecundum regularem diſciplinam imponendam ſubire. conſ. 52. de reg. num. 2. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 795.

Tranſire temere, per contemptum, & contra obedientiam videtur regularis, qui ad aliã tranſit non petita licentia. conſ. 52. de regu. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 795.

Tranſire volens ad arctiorem religionem petat licentiam, & de petitione ac reſponſione fieri faciat inſtrumentum; non tamen eſt neceſſe vt illam obtineat, & eam poteſt etiam à Papa petere. conſ. 54. de reg. num. 2. 3. par. 1. lib. 3. pag. 796.

Tranſit ſecurius ad aliam religionem aliàs ſibi a iure conceſſam, qui credit ad illam ſe aptiorem. conſ. 55. de reg. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 798.

Tranſitus à iure ad aliam conceſſus, præſuppo nit illam perfectiorem. conſil. 55. de regul. num. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 798.

Tranſitus ad Carthuſiam omnibus regularibus licet. conſ. 53. de reg. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 796.

Tranſitus de religione ad religionem, vt ſit licitus quo ad forum interius, plura quam quo ad forum exterius requirit. conſ. 53. de regul. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 796.

Transferens ſe ad ſtrictiorem religionem ſibi iure conceſſam, licentiam petere tenetur, niſi aliud ex conceſſione Apoſt. vel conſtitutionibus regulæ colligatur. conſil. 55. de regul. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 798.

Tranſgreſſio iuramenti ſecreti promiſſorii, inhabilitatem non inducit ad beneficia obtinenda. conſ. 3. de iureiuran. nu. 2. par. 1. lib. 2. pag. 378.

Translatio Abbatis ad Abbatiam alterius ordinis non fit abſque petita (ſi ad arctiorem, vel ſi ad laxiorem, obtenta) licentia: Papa tamen in omni caſu poteſt diſpenſare. conſ. 61. de reg. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 895.

Translatio Abbatis ad Abbatiam alterius ordinis non fit ſine anno probationis iuxta Concil. ad hoc vt profeſſio ſequens teneat; licet Papa poſſit diſpenſare. conſ. 61. de regul. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 805.

Translatio ad laxiorem cum ſit contra factum Concil. Trid. vt ſit legitima, videtur egere Pontificis derogatione. conſ. 63. de regul. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 810.

Translatio canonica de vno ordine ad aliũ nõ fit ſine noua profeſſione illius ordinis poſterioris. conſ. 61. de reg. n. 2. par. 1. lib. 3. p. 805.

Translatus à mendicantibus ad canonicos regulares non mendicantes cum derogatione clem. 1. de reg. ſi ſit clericus, poteſt tam in eccleſia numerata, quam non numerata dicti ordinis eligi in canonicum. conſ. 67. de reg. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 813.

Translatus ab ordine de Mercede in non mendicantem, an incidat in clem. 1. de regular. conſ. 65. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 810.

Translatus Abbas ad Abbatiam alterius ordinis, quia deſinit eſſe monachus primi monaſterii, & fit ſecundi, huius breuiario vti debet, vt quiuis alius translatus, & non illius. conſ. 61. de regul. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 805.

Translatus Abbas dum confirmatur, vel aliàs promouetur in prælatum ſecundæ religionis, illius obſeruantias tacite profiteri videtur. conſ. 60. de reg. n. 2. par. 1. lib. 3. pag. 804.

Translatus iuſte ab vna religione, modo nõ ſit ex mendicantibus, nõ efficitur inhabilis ad beneficia religionis, ad quam transfertur. conſ. 66. de reg. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 812.

Translatus ad aliam religionem, quando non dicatur apoſtata. Vide verbo Apoſtata.

Translatus ad aliam religionem, (etiam vt in ea præſit) in ſecunda emittit profeſsionem; ſicque deſinit eſſe monachus primæ, & efficitur monachus ſecundæ, in qua (etiam dimiſſa prælatura) remanet monachus. conſ. 64. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 810.

Translatus ad aliam religionem ſedere debet iuxta profeſsionem ibi emiſſam. conſil. 11. de maior. & obed. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 278.

Translatus ad Epiſcopatum, item & aliam eccleſiam, ſi de ea perpetuo intituletur, deſinit eſſe ſui monaſterii monachus clauſtralis. conſ. 1. de apoſt. num. 8. 14. par. 2. lib. 5. pag. 407.

Translatum ad laxiorem cum cauſæ cognitione, non tangit bulla Pii V. reuocans priuilegia recipiendi alienos religioſos. conſ. 59. de reg. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 802.

Translatus ad tempus ad aliud monaſterium, nõ tenebitur ad denuo profitendũ, vt translatus in perpetuum. conſ. 60. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 803.

Translati ex mendicantibus. Vide verbo Mendicantes, & verbo Regularis.

Translatus iuſte ab vna religione (modo non ſit ex quatuor mendicantibus) non efficitur inhabilis ad beneficia religionis, ad quam

tran-

transfertur. conſ. 66. de reg. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 812.

Translatus, nihil eorum, quæ in priori monaſterio habebat, transfert ad ſecundum, niſi ſolas veſtes; & hoc ex tacita permiſſione: & ſcripta ſua primæ religioni inutilia: reliqua nonniſi ita relictis originalibus, vel copiis, vt religio conſeruetur indemnis. conſ. 55. de regul. nu. 8. 9. & 10. par. 1. lib. 3. pag. 799.

Translato poteſt nedum Pontifex, ſed & ſuus ſuperior iuſte concedere licentiam, vt ſtet extra monaſterium, modo ſubſit iuſta cauſa, aliàs non. conſ. 68. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 814.

Translatus, vt præeſſet, dimiſſa prælatura, ſecundus poſt prælatum ſedere debet; niſi adſit qui maiorem geſſerit honorem. conſ. 11. de maior. & obed. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 279.

Tranſumpto alicuius inſtrumenti non teneor credere, niſi citata parte, cuius intereſt, de mandato iudicis ſit ſumptum. conſil. 9. de offic. deleg. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 238.

Triennalis beneficii poſſeſſor poſſidens illud bona fide cum titulo colorato, fit dominus eius. conſ. 5. de offic. deleg. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 234. & de præb. conſil. 30. num. 1. lib. 3. pag. 484.

Triennalis bonæ fidei poſſeſſor (ſi non adſit ſimonia, nec violētia) facit ſuum beneficium. conſ. 2. de paroch. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 700. & de offic. ordin. conſ. 4. num. 4. lib. 1. pag. 248.

Triennalia Capitula. Vide verbo Capitula.

Triennalis poſſeſſor beneficii bona fide, dominium illius quærit, vel ſaltem ius legitimū percipiendi, & retinendi fructus ipſius. conſil. 8. de renunciat. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 127.

Triennalis poſſeſſio interrupta poteſt ceſſante controuerſia de nouo inchoari. conſil. 7. de appellat. num. 4. par. 1. lib. 2 pag. 414.

Triennalis poſſeſſio cum titulo colorato (licet titulus non fuerit canonicus) facit beneficium ſuum. conſ. 30. de præb. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 484.

Triennalis poſſeſſio tollit malam fidē præſumptam. conſ. 5. de præſcript. num. 1. par. 1. lib. 2. pag. 400.

Triremes piraticas captiuus apud Turcas fabricans coactus, excuſatur à peccato mortali, ſi non impendat plus operis, quam requirat conſeruatio vitæ. conſ. 5. de Iudæ. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 348.

Triremium pœnæ, vel necis (etiam iuſte) infligendæ timor excuſat ſeruum fugitiuum, ne ad dominum redeat. conſ. 2. de reſtit. ſpol. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 358.

Turcarum Principi ſubditus Chriſtianus poteſt iuſte Turcis vendere equos, & arma; modo non ea intentione, vt iis in bellis iniuſtis vtantur. conſ. 4. de Iudæ. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 345.

Turris Speculorum moniales, ſiue oblatæ. Vide verbo Oblatæ.

Turpiter datum, & turpiter acceptum debet ex ſolo conſilio pauperibus erogari; poteſt item danti reſtitui: immo & quatenus teneretur danti reſtituere, ſufficeret, ſi ab eo haberet condonationem. conſil. 89. de ſimon. num. 2. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 309. Cætera vide verbo Promiſſum, vel Reſtitutio.

Tutelam & curam minorum ſuſcipere nec Epiſcopus, nec ſacerdos ſæcularis coguntur (etiam ſi ſint miſerabilium perſonarum) licet Sylu. & alii contrarium ſenſerint. conſil. 1. ne cleric. vel monach. num. 1. & 3. par. 2. lib. 3. pag. 1116.

Tutelam & curam minorum ſuſcipere poſſunt (ſi volunt) Epiſcopus, & presbyteri; modo non ob turpe lucrum, vel alium malum finē. conſil. 1. ne cleric. vel monach. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1116.

Tutelam & curam omnes clerici, & *monachi* ſuſcipientes (à quibus tamen, ſi velint, ſunt exempti) ſi malo fine ſuſcipiant, non incurrunt vllam ſuſpenſionem iuris; poſſunt tamen puniri. conſ. 1. ne cler. vel monach. nu. 5. par. 1. lib. 3. pag. 1117.

Tutela matri competit, cum auus nepotem in poteſtate non habet. conſ. 4. de conuerſ. infidel. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 881.

Tutior pars non eſt de neceſſitate ſequenda, ſed ſufficit vt tutam (etiam in contrahendis matrimoniis) ſequamur. conſ. 2. de conſang. & affinit. nu. 1. par. 2. lib 4. pag. 90.

Tutior pars in dubio eſt eligenda. conſ. 13. de voto. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 908.

Tutor dandus non eſt in aui poteſtate exiſtenti. conſ. 4. de conuerſ. infid. nu. 9. par. 1. lib. 3. pag. 882.

Tutor datur ſolum in defectum habentis patriam poteſtatem in pupillum. conſil. 4. de conuerſ. infid. nu. 9. par. 1. lib. 3. pag. 882.

V

Vacatio beneficiorum. Vide verbo Beneficium.

Vacationis modus per deuolutionem Papæ narrandus; aliàs prouiſio erit ſubreptitia. conſ.

conſil. 11. de reſcript. num 1. & 2. par. 1. lib. 1. pag. 73.

Valoris beneficii maior expreſsio. Vide verbo Expreſſio.

Valor beneficii non aſcendentis ad ſummam 24. ducat. non eſt neceſſario exprimendus. conſ. 10. de reſcript. nu. 1. par. 1. lib. 1. pagina 72.

Valoris falſa expreſſio ſine partium conuentione, non eſt ſimonia. conſ. 29. de ſimon. num. 11. par. 2. lib. 5. pag. 210.

Valorem fructuum parochialis non augent oblationes, anniuerſaria, & mortuaria; immo nec capellania, cui parochus debet inſeruire. conſ. 5. de verb. ſign. num. 2. par. 2. lib. 3. pag. 825.

Valorem fructuum penſionarius ſciens eſſe minorem expreſſo, penſionem minuere debet. conſil. 13. de reſcript. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 81.

Valor verus beneficii non facile probatur per inſtrumentum locationis fructuum; & modi cum non obeſt. conſ. 13. de reſcript. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 80.

Vana qui ſanctis orationibus immiſcet, cenſetur credere, quod niſi illa etiam addantur, effectus ſperatus nō ſequetur. conſ. 1. de ſortileg. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 561.

Vaſa coquinaria ærea & ferrea (vt lebetes) ad Sarracenos bona fide vt merces lucroſas deferentes, ſine vero, vel æquipollenti animo, vt ex eis contra Chriſtianos impugnandos inuentur, excuſantur ab excommunicatione ſaltem in foro conſcientiæ; ſecus ſi malo fine. conſ. 6. de Iudæ. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 350.

Vaſe conſecrato (& etiam calice) in neceſsitate ad bibēdum vti poſſumus. conſ. 38. de voto. num. 16. par. 1. lib. 3. pag 946.

Vaſſallus iuramentum fidelitatis præſtare, & inueſtituram petere tenetur; quando ad id feudum habet ſubiectum. conſil. 1. de feud. num. 9. par. 1. lib. 3. pag. 597.

Vehens aliquid cōuenta mercede minori aliàs debita, animo fraudandi gabellam, ſciente domino rerum, ſi adhibita in id, ne detegatur, mediocri prudentia, inopinato caſu incidat in pœnas, non cogitur de ſuo ſoluere. conſil. 8. de ſepult. num 2. par. 1. lib. 3. pag. 693.

Velle facere, & obligare ſe ad faciendum, diuerſa. conſ. 4. de voto. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 899.

Vendens carius pretio rigoroſo ob dilatam ſolutionem, vſuram committit, & peccat. nec iuſtificatur ex periculo, labore, & impenſis, quæ ob conditionem debitoris ſumit, poſt tempus exacturus pretium. conſ. 17. de vſur. nu. 1. 3. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 499.

Vendens decem pondera olei, quod naſcetur ex tali prædio, non tenetur illa præſtare, niſi naſcantur; & idem de obligato aliàs dare. ſecus ſi ſine reſtrictione ſe obligat. conſ. 32. de præben. nu. 1. & 5. par. 1. lib. 3. pag. 488.

Vendens dilata ſolutione rem cum translatione dominii, ſi illam ſibi in pignus, donec pretium ſoluatur, retineat, fructus ex illa perceptos non poteſt (nec ex pacto) ſibi lucrari. conſ. 19. de vſur. num. 2. par. 2. lib. 5. pag. 503.

Vendens dilata ſolutione rem fructiferam cum translatione dominii, non poteſt ob dilationem prædictam (etiam in compenſationem fructuum) aliquid exigere; & hoc, niſi venditor in mora conſtituatur. conſ. 19. de vſur. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 503.

Vendens plus iuſto vltra taxam, legem naturæ de non vendendo nimis care frangit; & ſic peccat, eo quod plus iuſto vendit. conſ. 3. de empt. & vendit. num. 6. par. 1. lib. 3. pagina 541.

Vendens prædium certo pretio ſoluendo pro vna dimidia tunc, & pro alia poſt annum, præſtante venditore fideiuſſorem de euictione, quæ non fuit præſtita niſi poſt multos annos, ratione fructuum per emptorem dicto primo anno perceptorum nihil poteſt habere; quia cum dilatio cenſeatur qualitas, id eſt, via diminutiua pretii, nihil ei interim perit. nu. 1. 7. & 8. At ratione fructuum poſtea perceptorum, eidem portio illorum pro rata pretii non recepti reſtitui debet. num. 4. & hoc ex æquitate illa dictante, neminem debere locupletari cum aliena iactura. num. 5. & 9. conſ. 21. de vſur. par. 2. lib. 5. pag. 507.

Vendens rem certo pretio conuertendo in annuos cenſus, ſi relinquat illud penes emptorem obligantem ſe pro rata retenti pretii dictum cenſum ſoluere, committit vſuram, niſi aliunde excuſetur. conſ. 14. de emptio. & vendit. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 569.

Vendens ſcienter liberum hominem pro ſeruo, & rem ſacram, vel locum religioſum pro profano emptori ignoranti, peccat mortaliter; ſed tenet emptio in præiudicium vendentis, ad hoc vt emptor bonæ fidei poſſit agere ex empto aduerſus venditorem. conſ. 9. de emptio. & vendit. num. 8. par. 1. lib. 3. pag. 561.

Vendens ſcienter male, non tenetur de euictione, nec ad intereſſe, quando emptor ſciebat rem

rem vel alienam, vel alienari prohibitam: immo nec tuta conscientia potest emptor petere nec rem, nec interesse: at si fuit in bona fide, non tenetur venditor adimplere tradendo rem, quam non potest sine peccato alienare; sed ex maleficio tenetur emptori ad interesse. cons. 9. de empt. & vend. num. 8. & 10. par. 1. lib. 3. pag. 561.

Vendens scienter rem alienam, vel alienari prohibitam, & qui id consulit, peccant. consil. 9. de empt. & vend. num. 10. par. 1. lib. 3. pag. 562.

Vendens triticum pro pretio quo valebit tali mense, pretium medium illius mensis eligat. Quod si suo arbitrio reseruet cuiusuis diei dicti mensis electionem, erit vsurarius, etiam si triticum illo mense vendendum seruare decreuisset. cons. 14. de vsur. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 495.

Vendes vineam tamquam liberam ei, qui scit eam non esse talem, coram Deo non tenetur de euictione. cons. 15. de empt. & vend. nu. 12. par. 1. lib. 3. pag. 575.

Vendens vniuersitatem bonorum, cui annexū est ius patronatus, si nullam de eo fecit mentionem, illud transfert in emptorem, & idē in permutatione bonorum. cons. 3. de iure patron. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1028.

Vendens vniuersitatem bonorum, seu aliter transferens, cum iure patronatus, vere trāsfert illud: si autem dicat copulatiue (& ius patronatus) est dubium. Si vero expresse excipiat, certum est transferre. cons. 3. de iur. patron. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1028.

Vendere carius, vel vilius emere quam res valeat ob dilatam, vel anticipatam solutionē, nec mercatoribus maritimis, nec pastoribus nec mercatoribus lanarū licet (contra Sot.) nisi ratione lucri cessantis, vel damni emergentis. cons. 16. de vsur. nu. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 497. & cons. 17. nu. 1. 3. & 5.

Vendere dilata solutione ad annum potest artifex suas merces cum augmento 12. pro cētenario, si ex illis singulo trimestri præsenti pecunia venditis, etiam plus lucratus fuisset; & hoc, ineundo saltem virtualiter duos contractus, quorum primus sit venditio præsenti iusto pretio, secundus mutuum ad annum cum receptione iusti lucri cessantis. consil. 18. de vsur. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 502.

Vendere Iudæis ramos myrti ad finem celebrandi Scenophegia non licet. cons. 1. de Iudæis. num. 9. & 10. par. 2. lib. 5. pag. 339.

Vendere monetam iusto pretio licet; sed non emere, vt maioris veneat. cons. 1. de empt. & vend. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 534.

Vendere merces carius propter dilatam solutionem, & emere vilius propter eam anticipatam, vsura est cons. 6. de const. nu. 4. par. 1. lib. 1. pag. 47.

Vendere ob dilatam solutionem possum rigoroso pretio rem, quam præsenti pecunia mi ti vendere; hoc tamen videtur ita intelligēdum, vt dicta dilatio non sit principalis causa dicti augmenti. cons. 18. de vsur. num. 3. & 4. par. 2. lib. 5. pag. 501. & cons. 16. nu. 6.

Vendere si alicui prohibet statutum, videtur prohibere facere promissionem de vendendo. cons. 4. de raptor. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 465.

Vendere volo, vel contrahere, recum matrimonium, differt à Vendo, & contraho. cons. 6. de voto nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 901.

Vendi carius iusto pretio ob dilatam solutionem secundum Sotum potest ob magnam quantitatem mercium de longe dilatarum, quæ breui tempore præsenti pretio distrahi nequeunt, & ob Reipubl. vtilitatem, non autem si è propinquo afferantur, nec in iis, quę in ciuitatibus credito venduntur. cons. 17. de vsur. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 499.

Vendi iuste possunt officia iurisdictionis sæcularis ab habente licentiam principis, vel ex consuetudine. cons. 22. de empt. & vendit. nu. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 587.

Vendi non potest (etiam dilata solutione) res pluris quam valet; nisi vendens illam esset seruaturus alio tempore, quo dubitatur an esset plus vel minus valitura, vel illud plus capiat ratione iusti lucri cessantis. cons. 20. de vsur. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 504. & de emptio. & vendit. num. 13. & 14. lib. 3. pag. 575.

Vendi res potest vnico contractu pro iusto pretio, & iusto augmento lucri cessantis: secus si augeretur pretium, & non subesset iusta ratio. cons. 20. de vsur. nu. 7. & 8. par. 2. lib. 5. pag. 505.

Vendibilis non est fauor ad consequēdam gratiam: & pro eo accipere vel dare pecuniā, est peccatum. cons. 56. de simon. num. 2. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 235.

Vendita res duobus, sit posterioris, si prius ei tradatur. Vendens tamen remanet obligatus ad soluendum priori quod sua interest. cons. 27. de voto, num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 928.

Venditio à prohibito alienare nullum ius in emptorem transfert. cons. 8. de empt. & vendit. nu. 6. & 7. par. 1. lib. 3. pag. 554.

Venditio cuiuspiam depositariæ Populi Romani an

ni ab iniusta,& vetius quod sit iniusta. consil. 1. de depos. num. 1. & 13. par. 1. lib. 3. pag. 521.

Venditio est iusta, in qua merx vendibilis, & iustum pretium concurrunt. cons. 1. de depos. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 521.

Venditio in materia simoniæ omnem contractum non gratuitum comprehendit. consil. 60. de simon. nu. 3. par. 2. lib. 5. pag. 260.

Venditio iurium hospitandi iuri naturę aduersatur. consil. 9. de censib. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 1064.

Venditio non iustificatur ex vtilitate emptoris, seu venditoris. cons. 1. de empt. & vend. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 534.

Venditio officii colligendi vectigal; cur, cum nulli noceat, sit iniusta. cons. 1. de depos. nu. 3. & 15. par. 1. lib. 3. pag. 522.

Venditio sic mutuum palliatum fieri solet. consil. 1. de depos. num. 4. par. 1. lib. 3. pagina 522.

Venditor lucrum cessans sine mora proueniens nequit capere. consil. 21. de vsur. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 507.

Venditor potest iustum pretium receptum per alium contractum statim mutuare emptori, & ex mutuo recipere conuentum verisimile lucrum cessans. cons. 20. de vsur. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 504.

Venditori plus valent absolute decem scuta anticipate soluta in pecunia numerata, quā soluenda in tot mercibus; & iustum pretium notabiliter augent. cons. 6. de empt. & vend. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 547.

Venditor, qui præsenti pecunia emere volentem non reperit, potest secundum aliquorum sententiam, dilata solutione pluris vendere, quam valeat: quorum tamen sententia non probatur, nec in casu, in quo emptores pro eorum vtilitate nolunt nisi dilata solutione emere; nisi quando venditor erat rem seruaturus in diem, in quo probabiliter dubitabatur an esset plus vel minus valitura; ita vt alterum sine altero non sufficiat. cons. 18. de vsur. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 500.

Venditori, qui re tradita non potest recipere pretium, eo quod conuentam fideiussionem præstare non potest, tenetur emptor (ne cum damno venditoris locupletetur) restituere fructus pro rata pretii non soluti. consil. 21. de vsur. num. 5. & 9. par. 2. lib. 5. pag. 508.

Venditor rei venditæ fructus ob pretium integre non solutum percipere quare possit. consil. 21. de vsur. num 4. & seq. par. 2. lib. 5. pag. 508.

Venia peccati non datur nisi correcto, & sic nec simoniaco in beneficio datur absolutio, nisi eo dimisso. consil. 68. de simon. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 276. & cons. 2. qui cler. vel vou. nu. 1. 2. lib. 4. pag. 67.

Veniale peccatum, quo opus aliquod inficitur, operatur vt non sit meritorium gratiæ, nec gloriæ. consil. 3. de test. num. 14. par. 1. lib. 3. pag. 649.

Verbum, alius, similia solum comprehendit: at si addatur præpositio vniuersalis, extenditur etiam ad maiora expressis. cons. 1. de cohabit. cleric. & mulie. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 422.

Verbum, *alius*, regulariter solum similia comprehendit. cons. 1. de cohabit. cler. & mul. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 422.

Verborum à propria significatione non est facile discedendum, quando aliunde non apparet de mente loquentis. cons. 25. de temp. ord. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 159.

Verba canonum & legum proprie in dubio sunt accipienda. consil. 7. de stat. monach. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1000.

Verbum, *debet*, in materia electionis, necessitatem non inducit. cons. 2. de elect. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 95.

Verbum, *declaramus*, in constitutione positū, significat illam ius nouum non inducere. cons. 6. de donat. num. 14. par. 1. lib. 3. pag. 633.

Verba, *de consilio vtriusque medici*, in concessionibus, verificantur propter solam infirmitatem, & non propter nobilitatem, vtraque exposita. cons. 7. de refeript. num. 1. par. 1. lib. 1. pag 69.

Verba dispensationis sunt ciuiliter, & non amare, seu morose interpretanda, nec leuis subreptio vitiat. consil. 20. de cler non resid. num. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 445.

Verbum diuersas qualitates denotans, in litteris beneficialibus intelligitur de qualitate impetranti congruente. consil. 1. qui fil. sint legit. num 2. par. 2. lib. 4. pag. 130.

Verborum diuersitas in forma sacramenti, si corrumpat legitimum & substantialem sensum, facit inualidum sacramentum. cons. 4. de baptis. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 1099.

Verba diuersa significantia iniuriam qui alteri dixit etiam eodem impetu, tot peccata committit, quot verba dixerit: secus si omnia significent vnam iniuriam. cons. 14. de pœnit. & remiss. num. 1. 6. & 8. par. 2. lib. 5. pag. 675.

Verba dubia. Vide Dubia.

Verba dubia, ex alio eiusdem auctoris scripto,&

Digitized by Google

pto, & etiam ex fine, in quem principaliter proferuntur, dilucidantur. consil. 6. de hæret. num. 11. & 12. par. 2. lib. 5. pag. 367.

Verbum, *etiam*, implicat casum minus dubiũ. cons. 8. de offic. ordin. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 253.

Verba futuri temporis pœnam ipso iure non infligunt. cons. 27. de temp. ord. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 164.

Verborum geminatio mysterium, & vim specialem habet. cons. 62. de reg. num. 9. par. 1. lib. 3. pag. 808.

Verba generalia iactatoria (etiam si simul admisceantur aliqua specialia) non inducunt nec confidentiam, nec simoniam. cons. 81. de simon. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 297.

Verba generalia mandati, & præcepti, ad licita restringenda sunt. consil. 4. ne cleric. vel monach. num. 1. par. 1. lib. 3. pagina 1119.

Verba generalia restringenda ad licita & honesta. cons. 4. ne cler. vel monach. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1119.

Verbum idem sæpius in eadẽ dispositione repetitum, mysterium iuris denotat. consil. 6. de statu monach. num. 14. par. 1. lib. 3. pag. 995.

Verba illa (*saluo Sedis Apostolicæ beneplacito, & non aliàs*) posita in contractu vnius permutationis, non cẽsentur repetita in alio etiam eidem annexo; sed nec sanant defectũ simoniæ, si adimpleantur conuenta, antequã illud obtineatur. cons. 43. de simon. num. 8. par. 2. lib. 5. pag. 235.

Verba illa, bona fide posita in fine instrumenti census (*quod si quid in eo contineatur cõtrarium bullæ Pij V. habeatur pro non apposito*) excusant partes. consil. 3. de cond. apposi. num 1. & seq. par. 2. lib. 4. pag. 65.

Verba in dubio ita accipienda, vt vitio careant. cons. 6. de hæret num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 366.

Verba in priuilegiis, & quacumque dispositione (etiam odiosa) ponantur, debent extendi quantum sua propria significatio paritur. cons. 22. de priuileg. num. 6 par. 2. lib. 5. pag. 626.

Verba in resignationibus (*ex quibusdam causis animum suum ad id mouentibus*) comprehendunt defectum boni tituli, saltem in genere, quod sufficit. cons. 12. de rescript. nu. 6. par. 1. lib. 1. pag. 76.

Verba intelligenda sunt, non quidem cum omni effectu extrinseco subsequuto, sed cum quo verba proprie significant; nisi aliud saltem tacite ex mente disponentis colligatur. cons. 19. de sentent. excom. num. 1. & 2. par. 2. lib. 5. pag. 746.

Verborum intelligentia ex causis dicendi est assumenda. consil. 25. de tempor. ord. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 159.

Verba legis ita interpretanda, vt interpretatio non sit contra mentem eius, & auctoris. consil. 9. de constitut. num. 4. par. 1. lib. 1. pagina 53.

Verborum mutatio ad fouendum errorem intolerabilem destruit sacramentum. cons. 4. de bapt. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 1099.

Verba non sunt captiosè contra proferentem accipienda; immo si viderentur contraria, sunt concordanda, non solum vt contradictio & pœna euitentur, sed etiam vt probẽt. cons. 6. de hæret. num. 8. par. 2. lib. 5. pagina 366.

Verbum, *nemo regularis*, omnes etiam milites ex propria significatione comprehendit; nisi speciali ratione excludantur. cons. 12. de regul. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 725.

Verbum, *non suffragetur*, si extendatur ad titulum corrigit regulam de trienn. possess. consil. 8. de iureiur. num. 3. & 4. par. 1. lib. 2. pag. 385.

Verbum, *nullatenus*, in dispositionibus inducit actus nullitatem ipso iure. consil. 21. de temp. ord. nu. 5. par. 1. lib. 1. pag. 156.

Verbum, *nullatenus*, nullitatem ipso iure inducit. cons. 17. de tempor. ordin. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 150.

Verbum, *penitus*, significat nullitatem ipso iure. cons. 95. de simon. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 316.

Verba præcepti Papæ in dubio, vt sonant, interpretanda. cons. 2. de verb. sign. num. 1. 2. par. 2. lib. 5. pag. 822.

Verbum. Vide etiam verbo Dictio.

Verba secundum materiam subiectam sunt intelligenda, etiam impropriando ea. consil. 8. de iureiuran. num. 3. par. 1. lib. 2. pagina 385.

Verbum, *seruiam*, tripliciter accipi, pro denunciatione propositi, vel euentu, vel promissione seruitii. cons. 5. de voto. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 900.

Verbum, *statuimus*, est signum nouæ legis. cons. 2. de purgat. vulg. num. 5. par. 2. lib. 5. pag. 632.

Verba sunt iuridice secundum intentionem intelligenda, & non secundum rigorem verborum. cons. 23. de sent. excom. num. 7. & 9. par. 2. lib. 5. pag. 753.

Verba sunt in propria significatione accipienda; à qua tamen propter communem vsum recedi-

receditur interdum.conſ.9.de clandeſt.deſponſ..nu.2.& 3.par.2.lib.4.pag.51.
Verbum, *tolerare*, eſt generale ad tolerantiam bonam & approbatiuam, & ad illam qua actus non approbatur, ſed relinquitur impunitus.conſ.5.de deſponſ.impub.num.5.par.2. lib.4. pag.41.
Verbum, *videbitur*, arbitrium boni viri deſignat. conſ.11. de ſtat.monach.nu. 7.par.1. lib.3.pag.1006.
Verbum, *videbitur*, intelligitur de viſu, ſeu iudicio ratione regulato. conſ.22. de tempor. ord. nu.2.par.1.lib.1.pag.144.
Verbum, *videri*, *cenſeri*, & ſimilia fictionem denotant. conſ.8.de cleric.non reſid.num.6. par.1. lib.3. pag.431.
Veriſimilia iuſte credi poſſunt, cum contrariũ non probatur, nec de illo extat fama. conſil.1. de teſtib.num.3. par. 1. lib.2. pagina 366.
Veriſimilia quæ non ſunt, credi non debent. conſ. 38. de homicid. num. 2. par.2. lib.5. pag.444.
Veritas, verborum, & allegationum multiplicitate ſæpe amittitur.conſ.9. de emp.& vendit.num. 1. par. 1. lib. 3.pag.556.
Veſtes non ſunt nec de ſubſtantia, nec de eſſentia ordinum: vnde illarum defectus, vel mutatio, ſeu ſubrogatio nihil nocet. conſ.5.de ſacram.non iterand.num.2.par.1.lib.1.pag. 195.
Veſtes ſacras, ſeu indumẽta ſacerdotalia poſſet parochus ſolo iure ſcripto attento benedicere, cum nulli bi in eo id ipſi prohibitum inueniatur; conſuetudine tamen vniuerſali contrarium inductum eſt.conſ.2. de conſecrat.eccleſ.nu.3. par.1.lib.3.pag.1067.
Vexationem etiam à ſuperiori regulari ſuper beneficio iuſte poſſeſſo ſibi illatam, regulariter data pecunia redimere poteſt. conſ. 38. de ſimon. num.2.par.2.lib.5.pag.228.
Vexationis in beneficio vitandæ cauſa dari quid poteſt, ſaltem poſt quæſitam poſſeſſionem; modo non detur vi præcedentis ſimoniacæ conuentionis, nec vexatio quæ timetur ſit iuſta. conſ.47. de ſimon. num.1. & 4. par.2.lib.5.pag.240.
Viam tutiorem quilibet in dubio videtur eligere.conſil.1. de procur. num.2. par. 1. lib. 1. pag.293.
Viarum diſcrimen, quod debet ſubire excommunicatus, eundo ad potentem abſoluere ab excommunicatione hominis reſeruata, præbet Epiſcopo iuſtam cauſam, vt talem abſoluat ad tempus pro itinere neceſſarium. conſ.49.de ſentent.excomm. num.3. par.2. lib. 5. pag. 798.
Vicariatus Epiſcopi, vel alius prælati, pretio comparari nequit.conſ.2. ne prælat. vic.ſu. num.1. par.2. lib.5.pag.333.
Vicariatum Epiſcopi, vel rectoris ad tempus emens pretio, vel conducens, ſimoniam admittit, ſed non excommunicatur. conſ.1.ne prælat.vic.ſu. num.1. & 3. par.2. lib.5. pag. 332.
Vicariatus generalis non eſt dignitas incompatibilis alicui beneficio incompatibili, vt Decanatui, & Archidiaconatui; quia non eſt beneficium. conſ.10. de elect. num.1. & 5.par.1.lib.1.pag.107.
Vicariatus perpetuus parochialis eccleſiæ vnitæ dignitati, vel monaſterio, eſt beneficium curatum; præſentatioque ſpectat ad obtinentem dignitatem, ſeu ad monaſterium. conſ. 11. de ſtatu monach. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1006.
Vicarij factum, in iis ad quæ ſua poteſtas ſe extendit, cenſetur vt factum ab illo, cuius eſt vicarius. conſ.3.de ſtat.monach. nu.62. & 63. par.1.lib.3. pag.985.
Vicarius canonicus in Capitulo & choro tenet locum canonici. conſ.1. de offic. vicar. num.3.par.1. lib.1.pag.229.
Vicarius Epiſcopi de iure omnes (præter Epiſcopum) præcedit; ſed contraria conſuetudo valet.conſ.1.de maior.& obed. nu.1. par.1. lib.1.pag.262.
Vicarius Epiſcopi non ſacerdos, habens poteſtatem ſuper caſus reſeruatos, poteſt per ſe reſeruationem remittere, vel alteri ſacerdoti, vt abſoluat, demandare. conſ.22. de pœnit.& remiſſ.nu.1.par.2. lib.5.pag.691.
Vicarius Epiſcopi non ſacerdos matrimoniis contrahendis non præſit, ſed ſacerdotem ad id deleget.conſil. 10. de cland. deſponſ.nu. 1.par.2.lib.4. pag.53.
Vicarius Epiſcopi vt talis vti non poteſt facultate.cap.6.ſeſſ.24. Conc.Trid. conſil.11. de priuileg.num.3. par.2. lib.5. pag.607.
Vicarius foraneus poteſt ex cauſa alicui confeſſario ab ordinario approbato inhibere, ne aliquorum (etiam virtute Iobelæi) audiat confeſsiones, nec ob id cenſendus incidiſſe in excommunicationem bullæ Cœnæ. conſil.39. de ſentent.excom. num.1. par.2.lib. 5.pag.778.
Vicarius generalis à Capitulo ſede vacãte deputandus, ſit doctor, vel licentiatus in iure canonico, vel aliàs quoad fieri poterit idoneus.conſ. 1. de offic. vicarii.num.1. par.1. lib.1. pag.229.
Vicarius generalis Epiſcopi deputati conſeruato-

uatoris priuilegiorum à Sede Apost. alicui concessorum, hic vtens iurisdictione, videtur posse excusari; & tanto magis, si ea præsente Episcopo vteretur. consil. 4. de offic. deleg. num. 1. & 4. par. 1. lib. 1. pag. 233.

Vicarius generalis Episcopi excommunicati non est excommunicatus, nec euitandus, licet eius exerceat iurisdictionem. cons. 6. de sent. excom. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 723.

Vicarius generalis Episcopi, simul & canonicus, debet & in choro, & capitulo sedere in loco qui ei debetur vt canonico, si consuetudo non sit contraria. cons. 2. de maior. & obed. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 263.

Vicarii generalis iurisdictio eadem est, quæ ipsius Generalis, & idem tribunal; & inde Generalis Minimorum non potest immediato triennio esse vicarius, cum tanto tempore debeat subiici, quanto fuit prælatus. cons. 10. de elect. num. 4. & 5. par. 1. lib. 1. pag. 108.

Vicarium minus idoneum, & linguæ Latinæ ignarum si Episcopus deputet, deputatio, & gesta ab eo, vel coram eo tenent, modo sit saltem clericus minorum; sed deputans peccat. cons. 1. de offic. vicarii. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 229.

Vicarium non potest contra solitum patronus onerare, vt de terris vicariæ soluat parochiæ primitias. cons. 3. de decim. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 707.

Vicarius Papæ, quin Archiepiscopi, & Episcopi, potest esse Episcopus. cons. 10. de elect. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 107.

Vicarius parochi contrahendis matrimoniis assistere valet; & hoc etiam si sit datus ab eo, qui ad modicum tempus sine licentia scripta Episcopi recessit. consil. 13. de cland. despons. num. 4. par. 2. lib. 4. pag. 55.

Vicario, parochiali vacanti simpliciter dato, non omnes fructus, sed congrua portio debetur: sed nec Episcopus vsque à principio posset omnes eidem assignare, nisi omnes essent necessarii ad sustentationem. cons. 5. de offic. ordin. num. 1. & 2. par. 1. lib. 1. pag. 250.

Vicarius perpetuus tantum, & non temporalis videtur ab soluere rectorem ab exercitio curæ. cons. 21. de cleric. non resid. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 446.

Vicarius potest tolli, & mutari ad libitum eius, cuius est vicarius; modo ab illo solo habeat potestatem. consil. 10. de elect. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 107.

Vicarius, seu Prior claustralis per electionem conuentus electus, habet potestatem à iure, non à prælato; nec eius officium cessat per mortem, vel excommunicationem prælati. cons. 12. de elect. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 118.

Vicesgerens honorari debet tamquam repræsentans suum principalem, sed non quantũ ille. cons. 7. de maior. & obed. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 272. & cons. 8. nu. 1. pag. 273.

Vidua, & orphani vt certum lucrum ex pecuniis accipere valeant, statui non potest; nisi societas per tres contractus fiat, vt & cæteris permittitur. consil. 1. de vsur. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 472.

Viduæ, & virgines esse possunt religiosæ, & manere in suis domibus. consil. 14. de stat. monach. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 1013.

Vidua, licet non debeat consecrari consecratione virginum, potest tamen vouere solemniter, & tacite ipso facto castitatem, & velũ professionis suscipere, & portare, ac benedici benedictione viduali. consil. 2. de statu monach. num. 5. par. 1. lib. 3. pag. 656. & de reg. cons. 91. nu. 2. pag. 846.

Viduæ possunt benedici benedictione viduali etiam inter virgines. cons. 91. de reg. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 846.

Vigilia Pentecostes est ieiunanda, & ita se habet generalis Ecclesiæ consuetudo. consil. 1. de obser. ieiun. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 1104.

Vinculo duo vno fortiora. consil. 5. de maior. & obed. num. 5. par. 1. lib. 1. pag. 267.

Violentum fit à principio extrinseco, passo non opitulante. consil. 2. de iureiuran. nu. 2. par. 1. lib. 2. pag. 377.

Virgo quæ reputatur, cum esset corrupta, constendo secundum peccatum carnis, non tenetur (etiam interrogata) fateri primum iam confessum. consil. 15. de pœnis & remiss. nu. 1. par. 2. lib. 5. pag. 677.

Virginem, etiam per vim stupratam, si illam ad alium locum non adduxit, pœnam raptoris non incurrit. consil. 1. de raptor. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 461.

Virginis matrix (etiam claustris pudoris minime fractis) potest semen recipere, & ita concipere. cons. 2. de frigid. & malefic. num. 23. par. 2. lib. 4. pag. 125.

Virginis pellicens, seu inducens ad fornicationem, in foro conscientiæ nihil tenetur quis restituere; secus autem in foro exteriori. cons. 3. de cland. despons. num. 5. par. 2. lib. 4. pag. 46.

Virginem qui deflorare potest, potest & matrimonium contrahere. consil. 2. de frigid. & malef. nu. 3. & 16. par. 2. lib. 4. pag. 119.

Virginem fœratus, vel coniugatus sine decep-

tione

Digitized by Google

ptione defloranſ, nihil reſtituere tenetur. conſ.3. de cland.deſponſ. nu.7.par.2. lib.4. pag.46.

Virilia, licet ſint integrum membrum, tamen ſi ſint abſciſſa à medicis,non inducunt irregularitatem.conſ.4. de corp. vitiat. num.1. par.1. lib.1.pag.218.

Vis illata,vel præuiſa excuſat ab aliquo faciendo.conſil.11. de cleric.non reſid. nu.4.par. 1.lib.3.pag.435.

Vis nemini eſt ad credendũ inferenda.conſ.4. de conuerſ.infidel.num.7.par.1. lib.3.pag. 881.

Viſitator,qui intra menſem reſtitueret ſimplũ, ſeu tantumdem eius quod acceperit, non incurrit ſuſpenſionem.conſil.2. de cenſibus. num.3.par.1. lib.3. pag.1055.

Viſitator quid male capiens, reſtituto tamen ſimplo, poteſt abſolui à peccato, & ſuſpenſione quam incurrit. conſil.2. de cenſib.nu. 3.par.1.lib.3.pag.1055.

Viſitatoribus,etſi imponatur pœna ſuſpenſionis ipſo iure incurrenda, niſi duplum intra menſem reſtituant, reſtituendo tamen ſimplum illam euitant. conſ.2. de cenſib. num. 2.par.1.lib.3.pag.1055.

Vita religioſa humiliter ducta, ſuauior ſæculari. conſil.35.de voto.num. 4. par. 1. lib.3. pag.935.

Vitæ mutatio(præſertim in ſenectute) eſt difficilis,& periculoſa,nec conſulenda. conſil. 17.de voto.nu.10. par.1. lib.3. pag.915

Viuere vltra centum annos etſi homo non præſumatur,non tamen præſumitur vſque ad dictum tempus viuere. conſil. 2. de ſecund. nupt. num.1.& 2.par.2.lib.4.pag.151.

Vltramontanus ab Italo Epiſcopo ordinatus ſine dimiſſoriis (etiam minoribus) eſt ſuſpenſus ſuſpenſione inducente irregularitatem, ſecundum vnam opinionem.conſ.29. de tempor.ord.num.1.par.1.lib.1.pag.164.

Vniformia beneficia. Vide verbo Beneficium.

Vnio beneficiorum auctoritatem, ſollemnitatem,& iuſtam cauſam requirit.conſil.14.de reb.eccleſ.alienand.num.3.par.1. lib.3.pag. 512.

Vnita licet ſit prima dignitas poſt pontificalẽ menſæ capitulari, ita vt Capitulum illius poſſeſſionem apprehendat,perpetuoque retineat,eique inſeruiri faciat, non ideo cenſetur ſuppreſſa. Vnde quamuis deſinat vacare,non tamen operatur,vt ſecunda dignitas incipiat eſſe prima Sedi Apoſtolicæ reſeruata.conſ.13.de reb.eccl.alien.num.4.5.& 6. par.1. lib.3. pag.510.

Vnitum beneficium non auget dignitatem eius cui vnitur; ſed ſequitur naturam eius, perditque propriam prærogatiuam. conſil. 10.de maior.& obed.nu.2. par.1. lib.1.pag. 275.

Vnitur cum vnum beneficium alteri, non mutat ſtatum; eique vt prius debet deſeruiri, retinetque antiqua priuilegia,& exemptionem.conſ.13.de reb.eccl.alien. num.2.& 3. par.1.lib.3.pag.510.

Vniuerſalis addita verbo generali, plus extenditur,quam indefinita.conſ.5. de ſtatu monach.nu.2. par.1. lib.3. pag.989.

Vniuerſalis dictio ampliat diſpoſitionem. conſil. 1. de cohabit. cleric. & mulier. num. 4. par.1.lib.3.pag.422.

Vniuerſalis extendit generalẽ indefinite prolatam ad multa.conſil.9.de iis quæ vi. num. 5.par.1. lib.1.pag.313.

Vniuerſalis loquutio nihil excludit, & includit omnia; ita vt includat multa, quæ non includit indefinita,illamque ampliat. conſ. 1. de feud.num 11. par.1.lib.3.pag.598

Vocem actiuam(etiam in electionibus) de iure communi omnes profeſſi,ſi ſint ſaltem ſubdiaconi, habent in monaſteriis, in quibus profeſſi ſunt; & conſuetudo, vt eam non omnes habeant, eſt contra conſuetudinem antiquarum religionum, & ius commune. conſ.2. de conſuetud.nu.1.& 3.par.1. lib.1. pag.94.

Vocem actiuam in electionibus non poteſt nõ habentibus communicare Capitulum, aliquo diſcrepante.conſil.2.de conſuetud. nu. 3.par.1.lib.1.pag.94.

Voluntaria Deo inuoluntariis gratiora, cum cætera ſunt paria.conſ.38.de voto.nu.21.& 22.par.1. lib.3. pag.949

Voluntas beatitudinem ſolum,& ea quæ ei per intellectum neceſſario demonſtrantur conſequentia,vult neceſſario conſ.1. de fil.presbyt.num.3. par.1.lib.1.pag.199

Voluntas diſponentis in omni diſpoſitione primum attendenda.conſ.9 de conſt. num. 3. par.1.lib.1.pag.52.

Voluntas captatoria, niſi ad pias cauſas, non valet.conſ.16.de teſtam.num.1. & 3.par.1. lib.3. pag.675.

Voluntatem morientis mutare poteſt Papa, & etiam Monarcha non recognoſcens ſuperiorem, de vno opere profano in aliud.conſ. 8.de emptio.& vendit. num 1. par.1. lib.3. pag.552.

Voluntas peccandi eſt peccatum, licet nõ deueniat ad actum:& ſi ſit perfecta,cæteris paribus

Digitized

lib. eius malitia non augetur per actũ. conſ. 3. de emp. & vend. n. 7. par. 1. lib. 3. pag. 541.

Voluntas, ſeu deſiderium nolendi quod aliquid fiat, & intentio non faciendi, differũt; vnumque ſine altero eſſe poteſt. conſil. 1. de eo qui ord fur. ſuſc. num. 8. par. 2. lib. 5. pag. 587.

Voluntas ſine poteſtate non ſufficit ad valorem actus, vt nec poteſtas ſine voluntate. conſ. 75. de regul. num. 4. par. 1. lib. 3 pag. 826.

Voluptas & otium arma diaboli. conſil. 1. de renunt. num. 2. par. 1. lib. 1. pag. 117

Vouere non eſt, dicere, *Non moriar in ſæculo*, intendens intrare religionem; nec etiam firmiſſime proponere intrare certam religionem. conſ. 6. de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pagina 901.

Voto caſtitatis ſollemnizato tantum per religionis profeſſionem, & ordinis ſacri aſſumptionem annullatur matrimonium; quæ ſollemnitas iure humano eſt voto addita, licet votum caſtitatis perpetuæ iure diuino id impediat. conſ. 37. de voto. num. 7. par. 1. lib. 3. pag. 939.

Votum caſtitatis emiſſum inuita coniuge, tenet, & Epiſcopus ab illo abſoluere nequit; ſed quatenus eſt præiudiciale alteri coniugi, eſt inualidum. conſil. 18. de pœnit. & remiſſ. nu. 10. 15. par. 2. lib. 5. pag. 686.

Votum adimplendi tempus ex mente vouentis eſt conijciendum conſ. 20. de voto. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 919.

Votum caſtitatis cenſetur emiſiſſe dicens, *Seruiam tibi Domine*, intelligendo in ſtatu continentiæ; ſecus ſi non habuit tunc animum promittendi. conſil. 5. de voto. num. 2. & ſeq. par, 1. lib. 3. pag. 900.

Votum caſtitatis à nouitio poſt habitum nouitiatus emiſſum, ad ſui commutationem requirit cauſam aliquanto maiorem, quam emiſſum in ſæculo. conſ. 5. de conuerſ. coniug. nu. 6. par. 1. lib. 3. pag. 854.

Votum caſtitatis coniugalis regulariter ad veram religionem non ſufficit. conſ. 10. de regul. nu. 9. & 11. par. 1. lib. 3. pag. 721.

Votum caſtitatis, vel virginitatis ſuaderi, ſed non præcipi poteſt. conſ. 16. de reg. num. 6. par. 1. lib. 3. pag. 735.

Voti commutandi, & diſpenſandi facultas ad vouentis inſtantiam, vel etiam alterius, poteſt concedi, de eius conſenſu. At vouenti, ne votum impleat, nequit iuſte præcipi; niſi inde violaretur aliud præceptum ei contrarium, vel impediretur aliqua magna Regni, vel Reipublicæ vtilitas. conſ. 18. de voto. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 917.

Voti commutatio debet fieri in melius, vel æque bonum, alioquin non tollit voti obligationem. conſ. 19. de voto. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 918.

Voti commutatio non requirit cauſam obſtantem executioni eius, ſed ſufficit vt ſit melius id, in quod commutatur. conſ. 36. de voto. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 937.

Voti commutatio presbyteratus in mẽſtruam confeſſionem, non eſt iuſta. conſ. 19. de voto. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 919.

Voti commutatio ſi dubitetur an ſit æquipollens, poteſt vouens ab habente poteſtatem reduci in priſtinum ſtatum. conſ. 19. de voto. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 919.

Voti commutatio, ſi eſt iuſta, ſeruari debet. conſ. 19. de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 918.

Voti ſollemnitas caſtitatis, connexi ſubdiaconatui, vnde oritur impedimentum matrimonii, non eſt inducta iure diuino, ſed humano eccleſiaſtico. conſ. 37. de voto. num. 7. par. 1. lib. 3. pag. 939.

Votum conditionale non obligat, quando conditio non pendet à ſola voluntate vouentis. conſ. 29. de voto. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 930.

Votum conditionale obligare videtur, quando per vouentem ſtetit, quo minus conditio adimpleretur. conſ. 29. de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 930.

Votum conditionale non videtur obligare, quando vouens voluit conditionem vere (& non per fictionem) adimpleri; etiam ſi caſu aliquo non fuerit impleta. conſil. 29. de voto. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 930.

Votum continentiæ coniugis ſine alterius conſenſu valet quo ad ſolum vouentis præiudicium, vt ſcilicet non exigat. conſil. 6. de conuerſ. coniug. num. 3. par. 1. lib. 3. pagina 855.

Votum continet, *dabo*, *vel faciam*, abſque, *promitto*, *vel obligo*. conſ. 5. de voto. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 900.

Vota, cum animi perturbatione, ob inſtantis mortis periculum, vel ob iram præcedentem emiſſa obligant; modo perturbatio non abſtulerit penitus iudicium, nec induxerit inſaniam. conſil. 1. de voto. num. 1. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 895. & conſil. 2. num. 1. & ſeq. & conſ. 4. nu. 3. pag. 899.

Vota cum perturbatione, vel modica deliberatione, ac leuiter facta, cauſam præbent facilius

Digitized by Google

lius dispensandi, seu commutandi. consil. 1. de voto. num. 2. par. 1. lib. 3. pagina 896.

Votum dandi pecuniam ecclesiæ alicuius certi sancti, iuste potest Pontifex concedere, vt conuertatur per vouentem in alios pios vsus. consil. 34. de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 933.

Voti de essentia est, vt promissio fiat Deo. consil. 8. de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pagina 903.

Votum de intranda religione, sub conditione factum, *si frater Romam venerit*, non desinit obligare, licet sint lapsi 10. anni; donec maior probatio mortis accedat. consil. 15. de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pagina 909.

Voto de intranda religione satisfacit, qui intrat; & quia ingrata sibi, & impossibilis est, egreditur. consil. 23. de voto. nu. 4. par. 1. lib. 3. pag. 924.

Voto de intranda religione satisfacit, qui post ingressum (non quia religio ei sit ingrata, sed ob morbum) exiuit. consil. 24. de voto. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 925.

Votum de intranda religione non plus obligat ad seruandam castitatem, quam obedientiam, & reliqua in regula contenta, donec fiat professio. consil. 17. de voto. num. 8. par. 1. lib. 3. pag. 915.

Votum de intranda religione per introitum completur, etiam si postea non professus exeat. consil. 45. de regul. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 784.

Votum de intranda vna religione commutat, & non relaxat Papa, si petenti dispensationem respondet, vt aliam intret; & tenetur ad intrandam aliquam in genere. consil. 33. de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pagina 933.

Votum de non tangendo mulierem libidinose, non est castitatis, sicut nec votum non nubendi; nec sunt reseruata Papæ, sed Episcopus dispensat super illis. consil. 42. de voto. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 953.

Voti dispensandi facultas per Iobelæum concessa, ad iuramentum non extenditur. consil. 1. de iureiuran. num. 6. par. 1. lib. 2. pagina 376.

Votum emissum à filio familias in præiudicium patriæ potestatis, vsque à principio est nullum; vnde nec mortuo patre secundum Panorm. contra Innoc. obligatur. consil. 5. de conuers. coniug. num. 3. par. 1. lib. 3. pagina 853.

Votum non ludendi ludo mortali non videtur relaxandum: sed ex causa (vt minus peccet) in melius, vel æque bonum, arbitrio prudentis commutari, immo & dispensari potest. consil. 36. de voto. nu. 3. 4. & seq. par. 1. lib. 3. pag. 936.

Vota emissa sine iusta & matura deliberatione, vel cum magna turbatione timoris, & amoris parum honesti, tenent; licet præbeant iustam causam dispensationi, vel commutationi. consil. 2. de voto. num. 2. & 3. par. 1. lib. 3. pag. 897.

Votum est promissio deliberate facta Deo de aliquo maiori bono. consil. 7. de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 902.

Votum est promittere Deo obseruare quod homini prius est promissum; quod erat tantum materia voti. consil. 8. de voto. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 903.

Vota, & iuramenta iure naturæ implenda, potest Papa iusta de causa facere, vt desinant esse vota, & iuramenta. consil. 4. de despons. impub. num. 17. par. 2. lib. 4. pag. 39.

Votum, & iuramentum licet sint actus religionis obligantis ad sui obseruationem; & votum maius vinculum inducat respectu principalis obiecti, scilicet Dei, cui fit: iuramentum tamen firmius obligat, Deo inquam, & homini; vnde & difficilius à Papa remittitur, & dissoluitur. consil. 4. de regul. num. 2. 10. 11. & 12. par. 1. lib. 3. pag. 710.

Vota, & iuramenta potest Papa dispensare, ac relaxare; etiam si obligatio ea implendi sit de iure diuino. consil. 37. de voto. num. 5 par. 1. lib. 3. pag. 939.

Vota hæreticorum. Vide verbo Hæreticorum.

Voti implementum differri potest, vt quis se interim reddat ad illud magis idoneum. At cum alia causa, petenda dilatio à potente dispensare, vel commutare in aliud ad tempus. consil. 18. de voto. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 917.

Vota in aliud opus æquale sine causa commutari nequeunt; in melius autem cum auctoritate superioris sine causa possunt: quin in totum, vel in parte tolli, & partim dispensari, partim commutari, prout causa, quæ subest, ad id satis est. consil. 18. de voto. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 917.

Votum in genere de intranda religione valet; & vouere in genere moti in religione, plus

Digitized by Google

eſt quam in ſpecie vouere ingredi, continens aliquid eo maius, ſcilicet profiteri, & perſeuerare. conſil. 7. de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 902.

Votum ingrediendi religionem, ante conſummatum matrimonium, ſi mulier emiſit, mortuo viro adimplere tenetur. conſil. 17. de voto. num. 3. par. 1. lib. 3. pagina 913.

Votum ingrediendæ religionis non annullat collationem beneficii poſtea factam, ſicut nec matrimonium poſtea contractum. conſil. 45. de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pagina 954.

Votum intrandi religionem, & ſe fratrem faciendi, paria. Vnde qui ingreditur, poteſt ante profeſſionem libere (ac ſi non vouiſſet) exire, vxoremque ducere; ſecus ſi vouiſſet intrare, & profiteri. conſ. 25. de voto. num 1. par. 1. lib. 3. pag. 926.

Votum intrandæ religionis, vt non intret, ſolus diſpenſat Papa: at vt alteram etiam laxiorem ingrediatur, vel ad ſtrictiorem quis vouens non tranſeat, inferior Papa diſpenſat. conſil. 41. de volo. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 953.

Votum (licet aliquo reſpectu ſit maius, & excelſius, quam iuramentum) hoc tamen eſt firmius, & indiſſolubilius. conſ. 4. de regul. num. 1. 10. & ſequen. par. 1. lib. 3. pagina 710.

Vota licita omnino implenda, niſi iuſte relaxentur. conſ. 35. de voto. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 934.

Votum maioris boni impeditiuum non obligat; licet poſſit ſeruari. conſil. 55. de regul. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 798.

Votum metu iuſto factum eſt nullum, ſed non iuramentum. conſil. 4. de regul. num. 11. par. 1. lib. 3. pag. 712. & conſil. 89. nu. 2. lib. 3. pag. 483. & conſil. 5. de iis quæ vi. num. 2. & conſil. 3. num. 8.

Votum non facit propoſitum (etiam deliberatum) faciendi aliquid; vt, *Si conualuero ingrediar religionem*, niſi accedat promiſſio, & animus ſe obligandi Deo. conſil 5. de voto. nu. 1 par. 1. lib. 3. pag 900. & conſil. 4 num. 1. pag. 898.

Votum non ſit per denuntiationem propoſiti, vt, *Intendo ſeruire Deo*, nec futuri euentus, vt *Seruiam Deo*; niſi adſit promiſſio, ſaltem mentalis, quæ cenſetur adeſſe iuncta cum conditionali, vt, *Seruiam Deo, ſi dederit ſalutem*; niſi vouens magis inclinet in contrarium. conſil. 5. de voto. num. 3. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 900.

Votum non inducunt hæc verba dicta à diſponente, & tantummodo deliberante, *Deo ſanitatem concedente, religionem ingrediar*, ſi non ſit facta promiſſio. conſil. 4 de voto. nu. 1. par. 1. lib. 3 pag. 898.

Votum non ludendi ludo honeſto, ſeu virtuoſo, non obligat; quia contra bonos mores. conſ. 36. de vot. num. 1. par. 1. lib. 3. pag 936.

Votum non peccandi venialiter obligat; ſed iu ſte poteſt relaxari. conſil. 36. de voto. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag 936.

Votum non tranſeundi ad arctiorem, ſeu non intrandi religionem, non tenet. conſil. 55. de reg. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 798.

Votum obedientiæ alia duo continet. conſ. 10. de reg. nu. 9. par. 1. lib. 3. pag. 721.

Voti obligatio iuris naturæ & diuini eſt, ſollemnitas humani; & ita, vt plus, vel minus in ea requiratur, ſtatui poteſt. conſil. 11. de regul. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 723.

Voto obſtricti opus Deo magis gratum, quam quod ſit ab alio, qui ſe non obſtrinxit. conſ. 1. de reg. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 708.

Vota omnia in votum religionis (etiam propria auctoritate) commutabilia ſunt; quia profeſſio tranſfert omnia profitentis *in Dei* obſequium. Secus de obligatione iuramenti, qua quis alteri tenetur. conſ. 4. de reg. nu. 1. 2. & 11. par. 1. lib. 3. pag 710.

Vota omnia licita (etiam ſimplicia) ſunt de iure diuino quo ad obligationem implendi; non tamen vouendi, quod eſt conſilii. conſ. 37. de voto. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 938

Votum omne licitum obligat, niſi iuſte relaxetur. conſil. 19. de cleric. non reſid. num. 1. & 10. par. 1. lib. 3. pag. 442.

Votum perſeuerandi in religione obligat magis, quam intrandi. conſil. 35. de voto. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 934.

Voto pœnali commutato, non cenſentur commutatæ pœnæ prius incurſæ; quas nec condonare poteſt, qui etiam ex lobelxo poteſt vota commutare. conſ. 32 de voto. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 932.

Voto pœnali commutato, qui poſtea contra facit, non cadit in pœnam: ſecus ſi ſolum ſit commutata obligatio adimplendi pœnam (puta, intrandi religionem) iam incurſam. conſil. 14. de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 909.

votũ poſt legitime factũ, q ſe volũtarie facit impotẽte ad illud impledũ, peccat. cõſ. 16. de

Digitized by Google

voto.num.3.par.1.lib.3.pag.911.
Votum presbyterii potest Episcopus ex causa commutare.cons.18.de voto. num.1. par.1. lib.3.pag.916.
Votum presbyteratus. Vide verbo Presbyteratus.
Votum qui commutare valet, poenam ob illius fractionem iam incursam remittere nequit. cons.31. de voto. num.1. par. 1. lib.3. pag. 931.
Votum qui dubitat an emiserit, tutiorem partem eligat: videtur tamen quod possit in negatiuam inclinare, cum facta non præsumantur; & hoc etiam si pro affirmatiua adsit aliqua coniectura, sed respiciens extinsecum finem voti. consil.26. de voto. num. 2.& 3.par.1.lib.3. pag. 927.
Votum, quod fecit inter ædificandi monasterium de legitima renuntiata à filia, non tenet respectu legitimæ paternę, quæ ad ipsam non potuit peruenire, nec respectu legitimæ maternæ: quia cum secundum leges patriæ, per dictam renuntiationem filiæ matri in nulla quantitate augeatur potestas de suis bonis disponendi, in effectu voluit ædificare de illis bonis, quorum dispositio eidem non acquirebatur. cons.16.de voto.nu. 2.& 3.par.1. lib.3 pag.911.
Voto religionis, & castitatis astrictus, si postea habeat copulam carnalem cum puella, cum promissione illam in vxorem ducendi, tenetur votum implere. consil. 1. qui cleric. vel vouent. num. 1. & 2. par.2. lib.4. pag.66
Voto religionis intrandæ astrictus, prius se bene disponat, antequam ingrediatur. consil. 7. de voto. num. 9. par.1. lib. 3. pagina 902.
Votum religionis non tollit, sed differt, restituendi obligationem, siue ante, siue post votum nata sit.cons.1.qui cleric.vel vouent. nu.2.par.2.lib.4. pag.66.
Votum religionis sanctum, & melius est ingredi illam ob votum, quam sine illo. consil. 35.de voto. num. 3. par. 1. lib.3. pagina 934.
Votum religionis non tollitur per sponsalia, etiam cum copula postea subsecuta.cons.1. qui celeric.vel vouent. num.1. par.2. lib.5. pag. 66.
Votum requirit propositum, & postea promissionem.cons.42. de reg.num.8. par.1. lib.3. pag.780.
Votum, secundum receptiorem sententiam, magis obligat, quam iuramentum. consil. 7.de pact.num.5.par.1.lib.1.pag.288.
Votum simplex, cum animam habeat promissionem, & consequenter factum, non est præsumendum.cons.42.de reg.nu.1.& 9. par.1. lib.3. pag.777.
Votum simplex impuberis, non censetur ratificatum post puberatem, ita vt non possit à parentibus irritari, nisi sciens illud ab initio non valuisse ratificet, & denuo voueat. cons.12.de sponsa.num.4.par.2. lib.4. pagina 17.
Voti simplicis religionis commutandi causæ aliquot numerantur.cons.22.de voto.nu.1. par.1.lib.3 pag.923.
Votum simplex religionis est promissio facta Deo de permanendo, vel ingrediendo religionem in genere, vel in specie. cons.42.de regu. num.1.par.1. lib.3. pag.777.
Votum sollemne coniugis sine consensu alterius, si repetatur de monasterio, resolutur in simplex.cons.5.de conuers.coniug.nu.2. par.1.lib.3.pag.853.
Voti sollemnitas causata ab assumptione ordinum, differt à causata per professionem in religione emissam, quo ad effectum vt quis possit ordinari: nec ab vno ad aliud bene infertur.cons.13.de cõuers.coniug.nu.4.& 5. par.1.lib.3. pag.863.
Voti sollemnitas iure humano inducta augeri, & minui per Papam potest. cons.10. de reg. nu.10.& 11.par.1.lib.3. pag.722.
Vota tria substantialia, aliter quam in manibus potentis approbatæ religioni incorporare (etiam sæpius) emissa, non faciunt quem religiosum, seu monachum. consil. 6. de statu monach.num.12.par.1.lib.3. pag.998.
Votum transeundi ad arctiorem obligat, & prælatus illud irritare nequit. cons. 40. de voto.num.1.& 2. par.1. lib.3. pag.952.
Votum, & iuramentum religiosi sine licentia factum non est firmum.cons.7. de pact.num. 5.par.1.lib.1.pag.288.
Vouens alternatiue duo, alterum implere tenetur.consil.27. de voto. num. 1. par. 1. lib.3. pag.927.
Vouens castitatem, peccat promittendo alicui contrahere matrimonium; & magis si iurauit. Non obstante tamen iuramento, tenetur implere votum. cons. 1. qui cleric. vel vouen.nu.1.par.2.lib.4. pag.66.
Vouens castitatem, salua facultate ducendi vxorem, quæ continere velit, tenetur seruare castitatem, & non ducere vxorem. consil.11.de voto. num.1. par. 1. lib.3. pagina 906.
Vouentis de actuali intentione si non constet,

quæ dat regulam, & vim voto, intentio virtualis potius attendenda. conſ. 13, de voto. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 908.

Vouens fieri religioſus, in dubio cenſetur vouiſſe ingredi ad probandum, non autem vouiſſe profiteri, ſeu perſeuerare. conſ. 21, de voto. num. 11. par. 1. lib. 3. pag. 922.

Vouens indefinite religionem, poteſt quam malit eligere. conſ. 7. de voto. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 902.

Vouens ingredi religionem in certo monaſterio, quod non vult eum recipere, poteſt declarari abſolutus à voto: ſi autem in genere, vel aliquam in ſpecie (non ſe reſtringendo ad particulare monaſterium) tenetur de rigore omnes religiones tentare, vel omnia monaſteria vnius, etiam extra regnum exiſtentia. De æquitate tamen, qui ex cauſa refutatur à maiori parte religionum, vel monaſteriorum prouinciæ, poteſt iudicari abſolutus. conſ. 28. de voto. num. 1. 2. & ſeq. par. 1. lib. 3. pag. 929.

Vouens in genere, vt, *ſi mihi Domine dederis ſalutem, ſeruiam tibi*, tenetur ad id, quod in ſpecie mente intendit, vt contingentiam, religionem, vel quid ſimile. conſ. 5. de voto. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 900.

Vouens ingredi certum monaſterium, vel certum ordinem, ſi in eo non recipiatur, liber remanet à voto. conſ. 21. de voto. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 920.

Vouens ingredi religionem in genere, accipiendo (etiam bona fide) habitum apud Carthuſianos ante ætatem per eorum decreta requiſitam, & ob id electus, voto non ſatisfecit; cum teneretur inquirere, & intrare aliquam ſibi aptam. conſ. 23. de voto. nu. 3. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 924.

Vouens ingredi religionem in genere, ſi vnam ingrediatur, etiam ſi non perſeueret in ea, liber erit à voto, & matrimonium contrahere poteſt. conſ. 21. de voto. num. 3. 4. 6. & 8. par. 1. lib. 3. pag. 921.

Vouens vnam religionem ingredi, & aliam profitens, non tenetur primam ingredi; ſecus ſi ante profeſſionem exeat: & ſi ſecunda habet priuilegium vt illam intrantes ſatisfaciant voto de intrando aliam, illius tenor eſt perpendendus. conſ. 26. de voto. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 926.

Vouens ingredi religionem in genere, vel tenetur ingredi vnam ex his, ad quas tacite ſe aſtrinxit, vel ſi non ſe aſtrinxit, ingredi aliquam ex omnibus: ita vt ab aliquibus repulſus liber non ſit, ſed teneatur tentare vt in aliqua ex aliis recipiatur. conſil. 21. de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 920.

Vouens in genere profiteri, ſeu perſeuerare in religione, per ſolam habitus ſuſceptionem non liberatur; ſed exiens, vel electus tenetur tentare, vt in alia ad habitum & profeſſionem recipiatur. conſ. 21. de voto. nu. 7. & 10. par. 1. lib. 3. pag. 921.

Vouens ingredi religionem, non obligatur niſi vt aſſumat religionis habitum; tenetur tamen bona fide religionem ingredi cum intentione probandi, & ſi inuenerit gratam profitendi. conſil. 23. de voto. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 924.

Vouens intrare vnam religionem, intrando laxiorem non ſatisfacit. conſ. 30. de voto. nu. 1. par. 2. lib. 3. pag. 930.

Vouens ordines ſacros accipere, licet ſit ignarus, nec habeat titulum, ad quem ordinetur, non tamen poteſt coniugium contrahere; niſi ſit factus incapax doctrinæ, vel niſi poſtquam arbitrio boni viri iudicabitur ei impoſſibile eſſe, vt acquirat titulum. conſ. 43. de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pagina 954.

Vouens mori in religione, implicite vouet ingredi, profiteri, & perſeuerare. conſ. 7. de voto. numero 1. par. 1. lib. 3. pagina 902.

Vouens mori in religione, non poteſt ſine cauſa & diſpenſatione exire, cum fecerit duo vota, intrandi, & profitendi, ſeu perſeuerandi. conſil. 7. de voto. num. 3. par. 1. lib. 3. pagina 902.

Vouens mulier religionem, & poſtea nubens, viuente viro ad id non tenetur, nec cogenda, etiam ſi ipſe conſentiat, & neceſſaria offerat; quia durante matrimonio votum eſt extinctum. conſ. 17. de voto. num. 6. 8. & 11. par. 1. lib. 3. pag. 914.

Vouens non commiſceri mulieri, quam falſo ſuam cognatam eſſe putabat, non ligatur, ſi tunc erat ea mente, quod ſi veritatem ſciuiſſet non vouiſſet. conſ. 12. de voto. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 907.

Vouens non obligatur ad plura, quam ſua verba, & intentio ſe extendunt, eſtque hæc obligatio vt & cæteræ reſtringenda, conſil. 23. de voto. num. 2. par. 1. lib. 3. pagina 924.

Vouens paupertatem, caſtitatem, & obedientiam in manibus non valentis eum incorporare religioni, vt gaudeat ſuffragiis religionis, non eſt religioſus, nec eam ingredi tenetur, ſed vouit tantum tria vota ſimplicia ſubſtantialia: non tamen tenetur ad votum obedientiæ, quia non fuit legitime à religio-

religione acceptata.conſ.9.de voto. num.1. par.1.lib.3.pag.904.

Vouens presbyterium,& clericalem habitum, cum illud non poſſit, hoc adimplere tenetur,niſi,&c. conſ.18.de voto.num.4. par.1. lib.3.pag.917.

Vouens presbyterium, vel religionem, non cenſetur continentiam vouere. conſ.18. de voto.num.2.par.1.lib.3.pag.917.

Vouens religionem ingredi & perſeuerare, ac in ea mori, cenſetur vouiſſe profiteri: vnde ingrediendo, & etiam ex cauſa exeundo, non ſatisfecit, ſed eget diſpenſatione Apoſtolica.conſ.22. de voto. num.1. par.1. lib. 3.pag.922.

Vouens religionem ſine animo ſeruandi eius regulam,ad eam tenetur. conſ.46.de regul. num.3.par. 1. lib. 3. pag. 786.

Vouens ſcholaſticus ingredi religionem, ſi peruenerit ad ſcientiam ingreſſui neceſſariam; ſi ob ægritudinem vel aliam iuſtam cauſam ad illam non potuit peruenire, liber eſt à voto; ſecus ſi per ipſum ſtetit.conſil.30. de voto. num.2. par.1. lib.3. pagina 931.

Vouens ſimul religionem, & caſtitatē; ſi principaliter religionem intendebat, & caſtitatem acceſſorie; ſi liber erit à religione, erit & à caſtitate. Contra vero, ſi caſtitatem principaliter & ſeparatim intendiſſet. In dubio tamen reputet ſe obligatum ad ſeruandam caſtitatem abſolute, vel petat diſpenſationem.conſ.13.de voto.num.1.& 2. par.1.lib.3.pag.908.

Vouens ſeruire certo hoſpitali, poteſt ab eodem compelli,vt ſeruiat. conſ.27. de voto. num.2. par.1.lib.3. pag. 928.

Vouens tria vota ſubſtantialia ſimplicia, non amittit beneficia,nec ſua bona,ſed poteſtatem per contractus acquirendi, & matrimonio vtendi,niſi impetret diſpenſationem; ſi tamen acquirat, & contrahat, contractus (licet illicite facti) tenent. conſil.9. de voto.num.4.& 5.par.1. lib. 3. pag.905.

Vouens, vel iurans caſtitatem, & poſtea contrahens, licet nequeat debitum exigere,nō tamen tenetur ſeparari,nec religionis ingrediendæ licentiam procurare.conſ. 17.de voto.nu.6.par.1.lib.3.pag.914.

Vouens, vel iurans intrare religionem cum actuali intentione non intrandi,non eſt obligatus intrare; ſed ſi non habuit intentionem non intrandi, nec etiam actualem intrandi,debet intrare.Non enim præſumitur voluiſſe eum tam graue peccatum committere, vt eſſet iurare,vel vouere animo id nō faciendi.conſil.10.de voto. nu.1. par.1. lib. 3.pag.905.

Vſura an quid ſit,ex diuerſitate titulorum conſiderandum eſt.conſ.1. de conſt. nu.74.par. 1. lib.1.pag.31.

Vſuram eſſe peccatum ignorare, etſi non ſit probabile, probabiliter tamen poteſt ignorari hunc & illum contractum eſſe vſurarium. conſ. 4. de vſur. num.9. par. 2. lib.5. pag.480.

Vſura eſt quidquid vltra ſortem ratione mutui accipitur.conſ.32. de vſur. num.1.par. 2.lib.5.pag.544.

Vſura,etiam per ſolam ſpem lucrandi,ex mutuo,ſi ſit principalis,committitur. conſ.31. de vſur. num. 3. & 8. par. 2. lib. 5. pagina 541.

Vſuras exercere ad facienda opera pia non licet.conſ.3.de vſur. nu.1. par.2. lib.5. pag. 475.

Vſuras extortas vt reſtituant Iudæi, iure quidem communi attento poſſunt, & cogi debent; at ſtatuto particulari contrarium ex cauſa ſtatui poteſt.conſ.33. de vſur.num.3. par.2. lib.5. pag.549.

Vſura in conductione ſit, ſi ea finita, pretium conducenti reddatur.conſ.1.de conſt.num. 71.par.1.lib.1.pag.31.

Vſura in ſolo contractu mutui veri, ſeu palliati committitur. conſ.21.de vſur.nu.4.par.2. lib.5.pag.508.& conſ.32.nu.1.

Vſuras Iudæis certo modo temperatas exercere Papa permittit; & accipientes non peccant; licet dantes peccent. conſil. 1. de Iudæis. nu.7.par.2.lib.5. pag.339. & de vſur. conſil.35.num.1.par.2. lib.5.pag.552.

Vſuras Iudæis (iuxta capitula eiſd. in valide ex iuſta cauſa conceſſa) promittas vt ſoluant Chriſtiani, ſine peccato à ſuperiore cogi poſſunt; modo dicta capitula ſint facta honeſtis cum conditionibus. conſil. 33. de vſur.num.7. par.2.lib.5.pag.549.

Vſuras Iudæis permittere nequit poteſtas ſuperiorem habens,nec ſuprema deberet ſine Papæ aſſenſu.conſ.33. de vſur. num.6.& 8. par.2.lib.5.pag.549.

Vſura licet non eſſet venditio depoſitariæ,duplici ratione eſt iniuſta.conſil. 1. de depoſit. nu.4.& 17.par.1. lib.3. pag.522.

Vſura non eſt capere aliquid vltra id,quod ſub periculo datur. conſil. 23. de vſur. num. 2. par. 2. lib. 5. pag.513.

Vſura nequit exerceri, nec excuſatur, etiam pro redemptione captiuorum,nedum ratione vti-

ne vtilitatis Montis Pietatis. conſ. 2. de vſuris. nu. 2. par. 2. lib. 5. pag. 473.

Vſura non eſt caſſare cenſum annuum vitalicium, ſoluto aliquo pretio, etiam non iuſto. conſ. 10. de empt. & vend. num. 1. & 2. par. 1. lib. 3. pag. 564.

Vſura non eſt, ſi do tibi irreuocabiliter ſcuta 200. vt certum quid annuum mihi, quoad vixero, des; quia non eſt mutuum, ſine quo non eſt vſura. conſ. 10. de empt. & vend. nu. 1. par. 1. lib. 3. pag. 581.

Vſura palliata eſt ob ſolutionem expectatam aliquid accipere, non autem ob æquitatem. conſil. 21. de vſur. num 1. 2. & 5. par. 2. lib. 5. pag. 507.

Vſuras pupilli, etiam ignorantes, ex contractibus per tutores illicite initis, etiam antiqua conſuetudine, & publicis legibus permiſſis, reſtituere tenentur, nec aliter abſoluendi. conſ. 1. de conſtitut. num. 73. par. 1. lib. 1. pag. 33.

Vſura vera tantum in mutuo, palliata in omni contractu vim mutui habente, committi poteſt. conſ. 22. de vſur. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 512.

Vſuras vltra ſortem promiſſas mutuatarius ſoluere non tenetur, niſi iuraſſet; & tunc poteſt petere ab Epiſcopo iuramenti relaxationem. conſ. 8. de vſur. nu. 1. & 3. par. 2. lib. 5. pag. 487.

Vſuras vt exerceant Iudæi, Pontifex concedere poteſt, & de facto concedit in Vrbe. conſil. 33. de vſur. num. 3. par. 2. lib. 5. pagina 548.

Vſuras vt Iudæi exerceant, non poſſe Principem ſæcularem licite concedere, aliquibus grauiſſimis Doctoribus viſum eſt: contrarium tamen auctori verius videtur, modò concedens non recognoſcat ſuperiorem; & ſi ſit ſæcularis, exhortandus, ſed non cogendus, vt id de licentia faciat Papæ, nec ex dicta permiſſione lucrum capiat, ſubſitque iuſta cauſa, & conditiones, ſub quibus permittuntur, ſint honeſtæ. conſ. 33. de vſur. num. 1. 2. 6. 7. 8. par. 2. lib. 5. pag. 547.

Vſura vtriuſque Teſtamenti pagina eſt prohibita. conſ. 1. de depoſ. num. 19. par. 1. lib. 3. pag. 526.

Vſurarios declarare poteſt debetque iudex notorie tales, & contra quos eſt fama, & alia argumenta iudicialia. conſ. 10. de vſur. nu. 5. par. 2. lib. 5. pag. 490.

Vſurarium eſt lucrum à depoſitario acceptum ab hæredibus, tam pro tempore vitæ teſtatoris, quam poſt vitam illius; reſtituendumque, niſi gratioſe condonetur. conſil. 3. de depoſ. num. 3. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 528.

Vſurario, & cuilibet peccatori in alium finem quam peccandi inſeruire licite quis poteſt. conſ. 4. de pœnit. & remiſſ. num. 1. par. 2. lib. 5. pag. 659.

Vſurarius etiam manifeſtus cõtrahere poteſt, licet non poſſit teſtari, niſi præſtita cautione de reſtituendo. conſ. 9. de vſur. num. 4. par. 2. lib. 5. pag. 488.

Vſurarium exercitium, etſi ſit contra ius diuinum, & naturale; tamen ad euitanda maiora mala tolerari poteſt, vt Hebræi illud exerceant. conſ. 35. de vſur. nu. 7. par. 2. lib. 5. pag. 554.

Vſurarius exigere ſine vſuris mutuum non vetatur. conſ. 9. de vſur. n. 3. par. 2. lib. 5. p. 488.

Vſurarius mutuans ſub vſuris, non amittit capitale, immo illius eſt verus creditor. conſil. 9. de vſur. nu. 2. & ſeq. par. 2. lib. 5. pag. 488.

Vſurarios notorios tantum iudex ex officio declarare poteſt. conſ. 1. de offic. iud. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 261.

Vſurarius poteſt eſſe ſolus ille contractus, qui formaliter, vel æquipollenter eſt mutuum. conſil. 10. de empt. & vendit. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 564.

Vſurarii ſuſpicionem habet, qui venditori cũ pacto de retrouendendo, & locando, rem locat ad rationem tot pro centenario, habita relatione non ad valorem rei, ſed pretii ſoluti: licet in conſcientia æquius videatur vt in penſionis impoſitione attendatur quantitas pretii. conſ. 7. de empt. & vendit. num. 3. par. 1. lib. 3. pag. 548.

Vſurarius tenetur prius ſoluere mutuo à ſe acceptà, quam per vſuras extorta. conſ. 4. de ſolut. nu. 3. par. 1. lib. 3. pag. 606.

Vſurpatio longa prætenſa non inducit obligationem in futurum. conſ. 4. de præſcr. nu. 2. par. 1. lib. 2. pag. 396.

Vſus communis loquendi eſt attendendus, cũ agitur de verborum ſignificatione. conſ. 16. de verb. ſign. num. 7. par. 2. lib. 5. pag. 837. & conſ. 6. de fil. presb. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 206. & de temp. ord. conſ. 11. nu. 3.

Vſus communis loquendi (præſertim legislatorum) eſt attendendus. conſ. 6. de fil. presb. num. 4. par. 1. lib. 1. pag. 206.

Vſus loquendi communis ſeruandus. conſ. 11. de temp. ord. num. 3. par. 1. lib. 1. pag. 143.

(vt) dictio, ſignificat cauſam finalem Canonis, quæ ſolum debet inſpici. conſil. 8. de fil. presb. num. 1. par. 1. lib. 1. pag. 209.

Vtile

Digitized by Google

Vtile per inutile (ſi ſint ſeparabilia) non vitiatur: vnde qui tenetur aliquem ad legatum ſimpliciter nominare, licet non poſſit nominato, nec cui tenetur reſtituere, onus imponere; ſi tamen imponat, tenet nominatio, & reſtitutio, reiecto onere. conſil. 14. de teſt. nu. 2. & 4. par. 1. lib. 3. pag. 671.

Vtilitas publica iuuanda, & priuatæ præferenda. conſil. 6. de conſtit. nu. 1. par. 1. lib. 1. pagina 47.

Vxorem conuerſam filius conuerſus iuſte ducere poteſt, licet cognita fuerit fornicarie à patre in infidelitate. conſil. 12. de conſang. & affinit. nu. 3. 6. par. 2. lib. 4. pag. 108.

Vxor dimiſſa, ſi cognito viri adulterio petit reconciliari, eſt recipienda, immo repetenda. conſil. 1. de diuort. num. 3. par. 2. lib. 4. pagina 139.

Vxores duas eodem tempore habere, eſt contra ius naturale, & diuinum; quo ſi infidelis baptizetur, tenetur accipere priorem conuerſam, ſi alteri non nupſerit. conſ. 3. de conuerſ. infidel. nu. 8. par. 1. lib. 3. pag. 875. & de ſponſ. conſil. 17. num. 2. lib. 4.

Vxor & maritus non ſunt proprie affines, ſed cauſa affinitatis. conſ. 4. de conſang. & affin. nu. 2. par. 2. lib. 4. pag. 92.

Vxor in regno Caſtellæ non poteſt ſine licentia mariti contrahere. conſ. 3. de pact. nu. 1. par. 1. lib. 1. pag. 281.

Vxor, niſi certo ſciat mortuum maritum, alii non nubat; etiam ſi de eo abſente ante annos 8. audiuerit ab aliquo quod ad ſmortem paralyticus ægrotabat; quod ſi nupſit, donec ſciat eum viuere, non ſeparetur. conſil. 2. de ſecund. nupt. num. 2. par. 2. lib. 4. pagina 151

Vxor nubendo nobili fit nobilis. conſil. 15. de teſtam. num. 2. par. 1. lib. 3. pag. 273.

Vxor ſepulturam non eligens, ſepelienda vbi maritus. conſ. 3. de temp. ordin. num. 4. par. 1. lib 1. pag. 137.

Vxor, ſi nupſit alii bona fide, maritum mortuum probabiliter credens, monenda non eſt de vita mariti; aliàs ſecus, quia non eſſet in bono ſtatu. conſil. 4. de conuerſ. coniug. nu. 2. par. 1. lib. 3. pag. 851.

Vxor ſine conſenſu viri contrahere nequit, ex ſtatuto Hiſpanico; & facta non obligant. conſil. 3. de pact. num. 1. 4. & 7. par. 1. lib. 1. pag. 281.

Vxor, quæ probabiliter timet aliquid inſidiarum ſibi parari à marito, non tenetur coram Deo eum ſequi extra territorium. conſ. 2. de diuort. nu. 4. par. 2. lib. 4. pag. 140.

Vxor, viuente primo marito, alteri nubendo, & conſummando, committit adulterium; ob quod ius petendi debitum, re tinendique, ac repetendi virum factum religioſum perdit. conſil. 12. de conuerſ. coniug. num. 1. par. 1. lib. 3. pag. 861.

Vxor vouens continentiam, vt vir ordinetur, vel religionem ingrediatur, ſi eam non ſeruet, cogenda vt maneat recluſa aliquo in monaſterio: quod ſi etiam vouit ingredi religionem, & profiteri, ad id eſt cogenda, etiam in alia. conſil. 14. de conuerſ. coniug. num. 4. par. 1. lib. 3. pag. 865

Vxoricidium machinatum ideo Eccleſia ſtatuit eſſe impedimentum dirimens, vt ſic impediret, ne qui cupiunt ducere quas amant, incitentur ad occidendas coniuges. conſil. 1. de eo qui dux. in matrim. num. 2. par. 2. lib. 4. pag. 71.

FINIS.

LAVS DEO.

Digitized by Google

Circa conſ. 2. de frigid. & malefic. lib. 4. par. 2. pag. 117. Vide ſequentem Declarationem Sixti V. poſtea editam.

S. D. N. D. SIXTI PAPAE V.
Super Eunuchorum coniugijs.

Venerabili fratri Epiſcopo Nouarien. noſtro & Sedis Apoſtolicæ in Regnis Hiſpaniarum Nuncio. *Intus verò.*

SIXTVS PAPA V.

VENERABILIS frater, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Cum frequenter in iſtis regionibus Eunuchi quidam, & ſpadones, qui vtroque teſte carent, & ideo certum, ac manifeſtum eſt eos verum ſemen emittere non poſſe, quia impura carnis tentigine, atque immundis complexibus cum mulieribus ſe commiſcent, & humorem forſan quendam ſimilem ſemini, licet ad generationem, & ad matrimonii cauſam minimè aptum effundunt, matrimonia cum mulieribus, præſertim hunc ipſum eorum defectum ſcientibus contrahere præſumant, idque ſibi licere pertinaciter contendant, & ſuper hoc diuerſæ lites, & controuerſiæ ad tuum, & Eccleſiaſticum forum deducantur, requiſiuit à nobis fraternitas tua quid de huiuſmodi connubiis ſit ſtatuendum. Nos igitur attendentes, quod ſecundum canonicas ſanctiones, & naturæ rationem, qui frigidæ naturæ ſunt, & impotentes, ijdem minime apti ad contrahenda matrimonia reputantur, quodque prædicti Eunuchi, aut ſpadones, quas tamquam vxores *habere* non poſſunt, eaſdem habere vt ſorores nolunt, quia experientia docet tam ipſos dum ſe potentes ad coeundum iactitant, quam mulieres, quæ eis nubunt, non vt caſtè viuant, ſed vt carnaliter inuicem coniungantur praua, & libidinoſa intentione ſub prætextu, & in figura matrimonii turpes huiuſmodi commixtiones affectare, quæ cum peccati, & ſcandali occaſionem præbeant, & in animarum damnationem tendant, ſunt ab Eccleſia Dei prorſus exterminandæ. Et inſuper conſiderantes, quòd ex ſpadonum huiuſmodi, & Eunuchorum coniugiis nulla vtilitas prouenit, ſed potius tentationum illecebræ, & incentiua libidinis oriuntur, eidem fraternitati tuæ per præſentes committimus & mandamus, vt coniugia per dictos, & alios quoſcumque Eunuchos, & ſpadones vtroque teſte carentes cum quibuſuis mulieribus defectum prædictum, ſiue ignorantibus, ſiue etiam ſcientibus contrahi prohibeas, eoſque ad matrimonia quomodocumque contrahenda inhabiles auctoritate noſtra declares: & tam locorum ordinariis, ne huiuſmodi coniunctiones de cætero fieri quoquomodo permittant, interdicas, quàm eos etiam, qui ſic de facto matrimonium cõtraxerint, ſeparari cures, & matrimonia ipſa ſic de facto contracta nulla, irrita, & inualida eſſe decernas. Eos etiam qui ſic iam contraxerunt, ſi appareat illos non vt caſtè ſimul viuant contraxiſſe, ſed actibus carnalibus, & libidinoſis operam dare, ſimulve in vno & eodem lecto cum prædictis mulieribus dormire conuincantur, omnino ſimiliter ſeparari cures. Nos enim ita in præmiſſis, & non aliter per quoſcumque iudices, & commiſſarios quacumque auctoritate, & dignitate fungentes, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate in quacumque cauſa, & inſtantia iudicari, & diffiniri debere, & ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſciẽter, vel ignoranter attentatum forſan eſt hactenus, vel attentari in poſterum contigerit, irritum & inane decernimus. Non obſtantibus cuiuſuis Ciuitatis, Prouinciæ, aut Regni ſtatutis, legibus municipalibus, aut conſuetudinibus, quæ abuſus potius, & corruptelæ cenſendæ ſunt, etiam ſi ab immemorabili tempore obſeruatæ dicuntur, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Dat. Romæ apud ſanctum Marcum ſub annulo Piſcatoris, die 27. Iunii. M. D. LXXXVII. Pontificatus Noſtri Anno Tertio.

Tho. Thom. Gualterutius.

Digitized by Google

IVLII ROSCII HORTINI
De Azpilcueta Nauarro nuncupato.

Complerunt monumenta Orbem tua. Nulla ſub aſtris,
Quæ non NAVARRVM nouerit, ora fuit.
Curentur qua lege doces fera vulnera mentis,
Quaue animis ope ſit reſtituenda ſalus.
Hinc queritur per te præda ſpoliatus opima
Tartarus, & verſas in ſua damna vices.
Lætetur tibi iure Orbis, tibi plaudat Olympus,
Te merito ciuem iactet vterque ſuum.

Azpilcuetæ Nauarri nuncupati tumulus.

Marmore ſub gelido NAVARRI arentia membra
Stant clauſa in cineres non abitura leues.
Aſt animus puris purus ſeſe intulit aſtris,
Cuius perpetuo fama ſuperſtes erit.
Ille quidem dignus, cuius non ſtamina Clotho
Solueret, eſt vitæ qua duce aperta via.
Vt tamen in terris æquauit Neſtoris annos,
Sic illi in cælo ſtat ſine fine quies.

Digitized by Google

Regestum,

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z;

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq
Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz;

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T.

Omnes ſunt Quaterniones, præter G gg, & H hh Duernionem, & T. Terniones.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google